

4° P. gr. C. 18 / 37

Keh

N. 6 10 / 37

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS, [*Patholog.*]

BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRA, UNIFORMIS, COMMODA, GECONOMICA
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM, SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GREGORUM,

QUI AB AÑO APOSTOLICO AD ETATEM INNOCENTII III (ANN. 1216) PRO LATINIIS.
ET AD PHOTII TEMPORA (ANN. 865) PRO GREGIS FLORUERUNT:

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER DUODECIM PRIORA
ECCLESIE SÆCULA ET AMPLIUS,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CVMQVE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS,
PERQUAM DILIGENTER CASTIGATA;

DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, VARISQVE LECTIOŃIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA;
OMNIBUS OPERIBUS POST AMPLISSLIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS.
DETECTIS AUCTA;

INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS SIVE AUCTORES ALICUJUS MOMENTI:
SUBSEQUENTIBUS, DONATA;

CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARIBUS PAGINARUM MARCINEM SUPERBOREM
DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA;
OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM
ECCLESIASTICAM POLLVENTIBUS, AMPLIFICATA;

DUCENTIS ET AMPLIUS INDICIBUS LOCUPLETATA; SED PRESENTIBUS DUOBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO
SCHIET RERUM, QO CONSULTO, QUDQUID NOL SOLUM TALIS TALIVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE
PATRUM, ANSIQ ULLA EXCEPTIONE, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICATUR;
ALTERO SCRIPTURE SACRE, EX QO LECTORI COMPRIERI SIT OBVIUM QUINAM PATRES ET
IN QIBUS OPERUM SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULARIBUS LIBRORUM SCRIPTURE VERSUS,
A PRIMO GENESEOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPsis, COMMENTATI SINT.

EDITION ACCURATISSIMA, CETERISQVE [OMNIBUS] FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERE NITIDITATE,
CHARTE QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUN VARIETAS
TUM NUMERUS, FORMA VOLVIMIN PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGE DECURSUS CONSTANTE
SIMILIS, PRETI EXIGUITAS, PRESENTIMQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA,
SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM,
PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, ET OPERIBUS ET MSS. AD OMNES ETATES,
LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES GRECA

IN QUA PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIASTICAE GRÆCE.
A S. BARNABA AD PHOTIUM,

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliotheca Cleri universae,

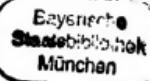
SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIE ECCLESIASTICAE RAMOS EDITORE. :

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIE, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA, ALIA GRECO-LATINA; LATINA,
JAM INTEGRE EXARATA, VIGINTI ET DUCENTIS VOLUMINIBUS NOLE SUA STAT, CENTUNQUE ET MILLE FRANCIS VENIT. GRECA
DUPLICI EDITIONE TYPIS MANDATA EST. PRIOR GRECUM TEXTUM CUM VERSIONE LATINA LATERALEM COMPLECTITUR, ET
FORSAN CENTUM VOLUMINUM EXCEDET NUMERUM. POSTERIOR AUTEM VERSIONEM LATINAM TANTUM EXHIBET IDEOQUE IN
TRA QUINQUAGINTA CIRCITER VOLUMINA RETINEBITUR. UNUMQUODQUE VOLUMEN GRECO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE
MERÉ LATINUM QUINQUE FRANCIS SOLVMmodo EMITUR: UTRORIBUS VERO, UT PRETI HUJUS BENEFICIO FRUATUR EMPTOR,
COLLECTIONEM INTEGRAM SIVE GRECAM SIVE LATINAM COMPARET NECESSUS ERIT; SECUS ENIM, CULUSQUE VOLUMINIS AM-
PLITUDEM NECNON ET DIFFICULTATES VARIA PRETIA MÆQUABUNT.

PATROLOGIÆ GRECÆ TOMUS XXXVII.

S. GREGORIUS NAZIANZENUS.

EXCUEDEBatur ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, PROPE PORTAM LUTETIE PARISIORUM VULGO D'ENFER NOMINATAM.
SEU PETIT-MONTROUGE.

1857

169

F

Digitized by Google

4 P.G.C. 18 / 37

SÆCULUM IV.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ.

SANCTI PATRIS NOSTRI

GREGORII THEOLOGI

VULGO NAZIANZENI, ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI,

OPERA QUÆ EXSTANT OMNIA,

AD MSS. CODICES GALlicanos, VATICANOS, GERMANICOS, ANGLICOS, NEC NON AD ANTIQUORES
EDITIONES CASTIGATA, MULTIS AUCTA ET ILLUSTRATA,
CURA ET STUDIO MONACHORUM ORDINIS S. BENEDICTI E CONGREGATIONE S. MAURI,

ACcedunt

VARIORUM COMMENTARIJ ET SCHOLIA IN OMNIA OPERA SANCTI GREGORII;

ACCURANTE ET RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE,

Bibliotheca Cleri universae,

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIAS ECCLESIASTICAS RAMOS EDITORE.

TOMUS TERTIUS.

VENEUNT QUATUOR VOLUMINA 44 FRANCIS GALCICIS.

EXCUDEBATUR ET VENIT APUD J.-P.^o MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, PROPE PORTAM LUTETIAE PARISIORUM VULGO D'ENFER NOMINATAM,
SEU PETIT-MONTROUGE.

1857

ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUAE IN HOC TOMO XXXVII CONTINENTUR

S. GREGORIUS THEOLOGUS ARCHIEPISCOPUS CONSTANTINOPOLITANUS.

Epistole	Col. 21
Testamentum	38 <i>g</i>
Carmina	39 <i>f</i>

Ex Typis MIGNE, au Petit-Montrouge.

A. B. CAILLAU PRÆFATIO.

Inter insurgentes hinc et inde multis jam ab annis puicarum discordiarum tumultus, hoc gravissimum emergere incommodum crediderim simul et dixerim, funestam videlicet istam, quæ doctos et pacis amantes litterarum labores interruptos pendere coegit, necessitatem. Quid enim scribendi studio cum ardore bellandi? quid meditationum quieti cum seditionum motibus? Ubi infasti civilium procellarum spiritus acriter sibilando invehuntur, ibidem languescent flores ingenii marcidique decidant neeesse est.

Quis est studiosos inter sacrae antiquitatis alumnos, qui primum tam nitide et tam emendata S. Gregorii Nazianzeni editionis volumen non fuerit admiratus (*a*)? Quis illud meritis non extulit laudibus, Benedictinorumque Sancti Mauri, ita aliunde in suis operibus perfectorum, perfectissimum opus non praedicavit? Quis justo non prosecutus est desiderio amissum, ut nonnulli putant, aut saltem, ut verum est, suspensum excellentis elucubrationis complementum? Quod perditum deflent alii, quod alii interruptum dolent, hoc tandem e tenebris erutum tibi proferrimus, optime lector, quod non te solum, sed et omnem eruditorum familiam grato animo accepturam confidimus.

Plura autem et certe gravissima in procinctu tractanda occurront, 1° scilicet quo felici casu authenticus Maurinorum manuscriptus codex nostras in manus inciderit; 2° que et quanti sint momenti opera, quæ nondum ad omnimodam integratatem severiorumque castigationem revocata, emitenda supererant; 3° quia methodo doctissimi editores in operando processerint; 4° quid laboris tandem nobis, post tantos messores pretermissas vix aliquas hinc et inde spicas legentibus, fuerit derelictum: que quidem ubi fuerint dilucide examinata et expensa, nil jam ultra quod expostulari possit vel exoptari remanere credimus.

ARTICULUS I.

De invento Maurinorum codice.

Nemo nescit recentiorem S. Gregorii Nazianzeni editionem primum a D. Jacobo de Friche susceptam, deinde vero a D. Francisco Louvard inchoatam, postea a D. Prudentio Maran præparatam, imo et publice anno 1708 annuntiatam, anno denique 1778, quoad primum volumen, fuisse emissam Parisiis a D. Clemencet, quocum insuper curas communicaverunt DD. Patert, Andreas Brion et Dionysius d'Olive, qui menda corrigendi ingratum difficilem laborem non detrectavit. Domno Clemencet, qui, doctrina celebrior quam fide, plura scripsit ad confirmandos recentiorum novatorum errores, quorum aerius exstitit propagator, adjutor in secundi voluminis labore datus est D. de Cosnac, qui lenior animo, at forte ingenio minor, ad eosdem errores videtur inclinasse. Hinc licet caute legendi, quando de falsis eorum agitur doctrinis, legendi tamen secure cum agitur de lingue Graecæ peritia, de codicum vetustate, auctoritate et varietatibus, de vi et sensu verborum, de versionis proprietate, ceterisque ejusmodi, quibus conflatur omnis nostræ hujus editionis labor. Laboris autem ardui multiplex sollicitudo, præsertim defuncto jam D. Clemencet, plures requirebat manus, et quidem non indocetas; unde factum est ut in operis partem veniret D. de Verneuil, qui ejusdem ordinis non vestem solum, sed et scientiam preferebat. Tribus ab his viris, aliisque forsitan quorum memoria non superest, jam confectum opus, nil aliud quam typographorum manum exspectare videbatur, quando irruit subito tristis violentaque procella, quæ concussis religionis ipsius in Gallia fundamentis, sacros monachorum ordines spoliavit disturbavitque. Maurinus autem, cum ab avitis claustris mudi et egentes abjicerentur, nil antiquis fuit quam cæteris omnibus pretiosiorem, utpote tantis vigilis sudoribusque comparatum

(a) Splendidum certe volumen, sed quoad textus emendationem non adeo extollendum. Speciminiis loco sit pagina 4, ubi legitur bis διαστάσεως pro διαστάσεως, οὗτος pro οὗτος, etc. Sed quod mireris, in titulo primi voluminis quod jam peccaverant primi typographi, id non modo retinuerunt novissimi editores in eodem titulo typis iterum mandato, sīc γρύφερα pro εὐραχνέμανα scriventes (quod tamen jam notaverat Harles ad Biblioth. Graec. Fabricii, tom. VIII, p. 403), sed aliud insuper mendum addiderunt Γρηγορίου exhibentes pro Γρηγορίου. Edit. PATR.

thesaurum, fugiendo auferre, et, dum transiret tempestas, occultare. Utrum plures facte fuerint ante hoc temporis transcriptiones, non satis constat; certum est autem duplicum jam codicem inter eminentissimi cardinalis DD. Fesch manus habitum fuisse, quorum cum prior, multa pecunia comparatus, quasi a propria Benedictinorum manu descriptus, manum alienam evidenter argueret, posteriore iterum pecunia majori redemit eminentissimus idem Purpuratus; utrum veriorem sincerioremque, asserat qui vidit; mihi enim illum videre non concessum. Romam enim deveniens, et ad Eminentissimi pedes provolutus, eo audacia devenire sum ausus, ut tam pretiosum monumentum, prelo subito mandandum, describendi licentiam expostularem; quam quidem propter gravissimas sane, quas non discutere meum est, sed revereri, rationes obtinere non contigit. Durum tamen et amarum animo sacre antiquitatis amanti, præsumpti pulcherrimi laboris omnem penitus spem abjecere. Mihi, fateor, semper ante oculos obversabatur secundum illud sancti Gregorii Benedictinum volumen. Ergone semper in unius bibliothecæ tenebris sepultum remanebit? Nunquam ergo flet publici juris? Ecclesia tanto lumine nunquam irradiata gaudet? Haec me cogitante, subito fama ad aures assertur, verum et genuinum Maurinensis elucubrationis exemplar Parisiis haberi; D. de Verneuil, omnibus aliis, qui huic labori communicaverant, superstitem fideliter illud servasse; imo sepius apud ipsum cardinalem Fesch egisse, ut prelo subjiceretur, cum vigeret adhuc potentissimi nepotis auctoritas, eumdemque morte tandem preventum, dum regeret Sancti Dionysii prope Parisios parochiam, illud proximis reliquise, qui ejus etiamnum possessione fruebantur. Nec mora: inquiruntur D. de Verneuil hæredes, nec multo post inveniuntur; invenitur cum illis pretiosus codex; severo subjicitur examini; giganteo labore proditur Maurinorum ingenium; castigatio textus, annotationum proprietas, versionis perfectio, variantium lectionum delectus et multitudo, scripture ipsius vetustas, nihil est quod non ad manifestandam veritatem concurrat. Imo et editorum nomina, et eorumdem deliberationes, et danda typographis consilia, et sequenda in cunctis methodus rem ita clare elucidant, ut in dubium revocari non possit. Unum et quidem difficilius forte inveniendum remanebat, nempe fortè audacemque virum, qui et codicem argenti pondere comparare, et comparatum ingentibus dispendiis typis mandare non reformidaret. Detectantibus aliis quibusdam periculumque subire recusantibus, obvium se fecit ultro D. Parent-Desbarres, qui jam de scientia et religione multis editionibus et præsertim *Collectione SS. Patrum* bene meritus, meritum illud novum præcedentibus superaddere voluit.

ARTICULUS II.

De nondum editis a Maurinensi congregatione Gregorii operibus.

Omnia beati Doctoris opera tres ad classes necessario revocantur, quarum prima, Sermones; secunda, Epistolas; tertia, Poemata complectitur. Gregorius enim ut in perorando sublimis et facundus, ita et in scribendo nitidus atque facilis, et in cantando grandis et amenus existit.

Sermones quidem omnes jam a Benedictinis meliori ordine editi, et quoad textum emendati, in primo volumine habentur, servata veteri Billiana versione, sed in multis maximisque castigata, decerpisque quatuor orationibus, nempe **XLV**, **XLVI**, **L** et **LII**, quæ non inter sermones, sed inter epistolas evidenter collocandæ, proprium in locum, ut par erat, fuerunt revocatae. Restant igitur epistole et poemata, quæ jam in publicum emittere statuimus.

Epistole, quæ nonnisi 232 in novissima editione Billiana leguntur, superaddito autem Morelliano supplemento 242, sed quæ reversa, amandatis quæ vel ad Basilium pertinent, vel bis repræsentantur, superadditis autem quæ vel ex orationibus desumuntur, vel aliunde fuerunt extractæ, ad 243 numerum assurgunt, ita argumentorum diversitate et varietate scribendi temperantur, modo de theologicis alte simul et dilucide disserentes, modo de philosophicis clare tractantes et sublimiter, nunc reorum a principibus veniam potenter implorantes, nunc consilia parvis et magnis dispertientes sapienter, aliquando etiam de minimis cum familiaribus, sed non minimo sale, jocantes, ut difficile sit admodum statuere, quibus gratiore utilioresque possint evadere, utrum videlicet religiose doctrinæ, an sæcularis facundiae curiosis.

Poemata vero, quæ non solum numero, sed forte ingenio epistolas superant, non captandæ popularis auræ, verum promovendæ pietatis studio conscripta, ideo a beato Doctore fuerunt composita, sive ut Apollinaris, hæresim emissis in publicum cantibus insinuantis, carminibus

opponerentur, sive ut ipse morbi languores tentationumque tedia grato labore sublevaret. Nullum ita dixerim, quod non attigerit, argumentum, nullum poetici numeri genus, quod non in cantibus adhibuerit. Hic hexametris, hic iambicis, hic pentametris, hic Anacreonticis ludere gestit; hic facta historica, hic dogmata fidei, hic moralis disciplina pœcepta evolvere et illustrare. Poemata, mirum dictu plus quam quadringinta supersunt, et in illis fere decem et octo milia versuum, quorum nonnisi pars aliqua apud Billium legitur: nec in tanta abundantia multitudo, ut saepius sit, perfectioni nocuit; idem semper, id est semper stylo nitidus, splendidus verbis, forma elegans, figuris dives, numero facilis, non minus admirationem rapit, cum ipsam Christi genealogiam, adhibitis omnibus Hebraicis nominibus, ad metri leges accommodat quam cum Dei magnitudinem exaltat, aut, ad sua reversus, proprias narrat calamitates.

Hæc, breviter licet exposita, ad demonstrandum sane sufficient, quantum reipublice Christianæ emolummentum exsurgat, si plena tandem et omnibus numeris absoluta prodeat epistolarum et poematum Gregorii nostri editio.

ARTICULUS III.

De Benedictinorum in præparanda editione methodo.

Quinque in Benedictinorum labore veniunt exploranda, nempe 1° correctio textus; 2° versionis sinceritas; 3° annotationum delectus; 4° materiarum ordo; 5° monita quedam ex eorumdem codice manuscripto mutuata; que, qualiter se habuerint, ex dicendis jam clarius patebit.

I. Quod attinet ad textus emendationem, satis erit hic referre quales codices excusserint Benedictini, et qua cura varias lectiones cum jam editis contulerint.

Notitia codicum, quibus in emendandis S. Gregorii epistolis usi sunt docti editores.

E Regia bibliotheca.

- 457. Chartaceus, olim Tellerianus.
- 506. Membranaceus, olim Mazarinæus, xi sæc. 235 epistolas continet.
- 510. Membranaceus, olim Medicæus, ix sæc. Dux ad Cledonium epistole et epistola ad Nectarium. Ejusdem ad Virginem exhortatio metrica. Subiuncta est δοξολογία, quæ ab editis libris absit.
- 514. Membranaceus, olim Colbertinus, x sæc. Dux ad Cledonium epistole.
- 517. Membranaceus, olim Medicæus, x sæc. Dux ad Cledonium epistole, epistola ad Evagrium et δοξολογία.
- 518. Membranaceus, Fonteblandensis, x sæc. Epistola ad Evagrium monachum; epistola ad Cledonium.
- 524. Membranaceus, xi sæc., ex Oriente, opera Vansiebi in Regiam bibliothecam illatus. Ep. ad Cledonium, et ep. ad Nectarium.
- 532. Membranaceus, olim Colbertinus, xi sæc. Epistole ad Cledonium, ad Nectarium, ad Evagrium monachum.
- 538. Membranaceus, xii sæc. Dux ad Cledonium epistole.
- 540. Membranaceus, olim Mazarinæus, xii sæc. Dux ad Cledonium epistole; epistola ad Nectarium.
- 545. Membranaceus, olim Colbertinus, xii sæc. Epistole ad Cledonium.
- 551. Membranaceus, e Constantinopoli illatus in Regiam bibliothecam. Epistole ad Cledonium, epistola ad Nectarium, epistola ad Evagrium monachum.
- 552. Membranaceus, olim Boistallenarius, xiii sæc. Epistole ad Cledonium, ad Nectarium, ad Evagrium monachum *De Divinitate*.
- 557. Bombycinus, olim Tellerianus, xiii sæc. Epistole ad Nectarium, ad Evagrium, ad Cledonium.
- 560. Membranaceus, olim Colbertinus, xiii sæc. Dux ad Cledonium epistole, epistole ad Nectarium et ad Evagrium.
- 562. Membranaceus, olim Colbertinus, xiii sæc. Epistole ad Cledonium, ad Nectarium et ad Evagrium.
- 562. Bombycinus, xiv sæc. Variae Gregorii epistole.
- 568. Chartaceus, xiv sæc. Basiliæ et Gregorii variae epistole.
- 975. Membranaceus, xii sæc. Epistole ad Nectarium, ad Evagrium, ejusdem Vita in epitomen contracta.
- 984. xiv sæc. Epistola ad Cledonium et ad Nectarium.
- 997. An. 4231. Epistola ad Nectarium et ad Amicum.
- 1405. Chartaceus, Fonteblandensis, xvi sæc. 184 epistolas continet.
- 2010. Chartaceus, xiv sæc. Gregorii epistole aliquot.
- 2022. Bombycinus, Fonteblandensis, xiv sæc. Epistolas Gregorii 235 complectitur, quarum varias lectiones a se elegantissime descriptas suppeditavit D. Suter qui bibliothecæ S. Germani præterat.
- 2908. Bombycinus, xiv sæc. S. Gregorii variae epistole.
- 3002. Chartaceus, olim Boistallenarius, xv sæc. Epistole aliquot.
- 3014. Bombycinus, xiii sæc. Variae Gregorii et Basiliæ epistole.
- Codex Regius, olim Ecclesie Parisiensis, B. n°. 5.

Alli codices manuscripti.

- Vat. Codex ms. ex bibliotheca Vaticana.
- Pass. Codex eminentissimi cardinalis Passionalei.
- Harl. Codex ms. ex bibliotheca D. Hartlei.
- Coisl. Codex ms. ex bibliotheca D. de Coisl, nunc Regius.
- Medic. Codex ms. ex bibliotheca Medicæa.

Notitia codicium quibus in emendandis S. Gregorii poematisbus nisi sunt docti editores.

- Reg. Regii plures, 39, 990, 991, 992, 993, 1277, etc.
 Paris. Codices ex bibliotheca Parisiensi, nunc Regia.
 Colb. Codices ex bibliotheca Colbertina, item pariter nunc Regia.
 Vat. Codex Romæ collatus in bibliotheca Vaticana.
 Coisl. Codex ms. ex bibliotheca D. de Coislis, deinde in bibliotheca S. Germani a Pratis, nunc in Regia.
 Habet scholia super lineas scripta.
 Chig. Romæ collatus in bibliotheca eminentissimi olim cardinalis Chigi.
 Medice. Codex ms. ex bibliotheca Medicea Florentiae. Continet multa poemata a Muratorio edita.
 Vind. Codex Vindobonensis bibliothecæ, ex quo suam editionem confecit Tollius.

Codices excusi.

- Catalogo editionum veterum quæ primi voluminii initio, p. xiv (col. 30), leguntur, quoad carmina, addenda sunt:
 Toll. *Carmina cygnea S. Gregorii*, in *Insignibus itineris Italici*, Trajecti ad Rhenum, an. 1696, in-4°.
 Murat. *Muratorii Analecta Graeca*, Padovæ, an. 1709, in-4°.
 Gauß. *Dionysii Gaullyer collecta dicti Gregorii Poemata*, Parisis an. 1718, in-12.

Omnis horum codicum, sive manuscriptorum, sive excusorum varias lectiones, docti editores attentius selegerunt, et sedula distinctione adnotarunt primo in margine veteris editionis Billianæ, quam ad manus habemus, et deinde in notis, quas ad infimum paginæ locum digeserunt, servatis in textu verbis quæ ad sancti Doctoris sensum proprius visa sunt accedere.

II. His curis ad emendandum textum adhibitis, de versione agitabatur quæstio, utrum scilicet nova adornaretur, an servaretur prior. Billiana epistolarum interpretatio, tum propter docti viri reverentiam, tum propter sententie rectitudinem et dictionis elegantiam non mutanda, sed in nonnullis solummodo perficienda visa est, sicuti et in primo volumine circa orationes fuerat factitatum. Non eadem autem placuit ratio, quando de carminibus actuum est. Cum enim Billius versionem poeticam fuerit aggressus, ita sepe metri necessitate fuit constrictus, ut sensum modo amplificare, modo truncare, sepe etiam vel obscure, vel parum accurate represe[n]tare cogeretur. Nova igitur, quæ totum redderet Gregorium, licet pedestri sermone, requirebatur interpretatio: et hic fuit magnus Benedictinorum sodalium labor, quem hodie publici juris facimus. Tali autem in pretio sunt Billii carmina, tantum ingenium et sudores tantos produnt, ut in eum minus humane ageretur, si ab hac nova amandarentur editione. Unde Benedictinorum proposito, quod in eorum chartis descriptum invenimus, fideliter insistentes, Billianam versionem metricam ad inferiorem paginæ marginem dimisimus, posita ex adverso Gregoriani textus prosaica quidem, sed exacta magis interpretatione.

III. Ex hoc vero, post textus correctionem, et fidelitatem versionis, accedit editioni cuncte pretium, quod doctis argumentis et selectis instruatur notis, tum ad elucidanda quæ obscura sunt, tum ad revocanda in lectorum memoriam quæ ad historias sacras et profanas referuntur, tum ad indigitanda quæ fidem possunt confirmare et hæreticas subvertere fabulas, tum ad explicanda quæcunque cognoscenda sunt circa genus, vitam et varias hominum dotes, neenon et circa locorum et factorum varietates. Quod quidem pretium huic Benedictinæ editioni minime deesse facilis adverteret, quisquis notas et argumenta vel cursim legere voluerit.

IV. Ad hoc accedit sapienter digestus materiarum ordo, ita scilicet ut epistola juxta methodum chronologicam positæ, seriem historiarum juxta tempus evolant; carmina vero ita ad argumentorum revocentur connexionem, ut, cum de historicis agitur, ordo chronologicus iterum, quantum in his fieri potest, fideliter asservetur, iis omnibus, quorum tempus dubium permanet, ad calcem allegatis.

V. Hic subjugimus duas maximi momenti adnotationes, quas ex chartis Benedictinorum manuscriptis habuimus. Prior ita se habet: « Ad calcem operum S. Gregorii, tomo secundo utriusque editionis Graeco-Latinæ Parisiis datae annis 1609 et 1630, editi sunt, Latine tantum, variis in prefata opera commentarii, et Greco sermone in Latinum conversi, scilicet Eliæ Cretensis, Nicetae et Pselli, additis quibusdam J. Billii scholiis. Cum autem ad scribendas ad notationes, quibus abundat nova haec editio, ea commentariorum ac scholiorum ubertas passim adhibita sit, cumque ex iis id omne fuerit excerptum, quod ad S. Doctoris operum intelligentiam conducere poterat, ab ipsomet commentariis et scholiis iterum edendis abstineendum esse duximus, ne actum agere videremur, atque etiam nimis sumptibus emptores,

« et vano labore lectores gravaremus Pauca tantum hic dicemus de modo memoratis scriptoribus. Elias, Cretensis metropolita, octavo saeculo scripsit commentarium in Gregorii orationes novemdecim. Nicetas, cognomento *Philosophus*, primum episcopus Serronis, ac deinde archiepiscopus Heracleæ, undecimo saeculo scripsit commentarium in Gregorii orationes sexdecim, et brevem in quedam ejus poemata enarrationem. Psellus, et ipse cognomeno *Philosophus*, undecimo etiam saeculo scripsit libellum de difficultum Gregorii locorum intellectu. Quod attinet ad Basilium illum qui sepe in notis tomis primi hujus editionis citatus est, is, *Ecclesie Cesariensis antistes*, decimo saeculo scripsit scholia in Gregorii orationes quadraginta duas; que quidem scholia manuscripta exstant Parisiis in bibliotheca Regia. »

Posterior autem his verbis concipitur: « Foret hic locus exsequendi factam in Prolegomenis tomis primi hujus editionis (col. 38), promissionem, et eas omnes diligentius fortiusque repellendi criminationes, quibus Gregoriana doctrina identidem fuit a variis scriptoribus impedita. Verum, re maturius considerata, supervacaneas ejusmodi concertationes a nobis esse fugiendas existimavimus; quandoquidem Gregorianam doctrinam ita defendit constans Ecclesiæ catholicæ approbatio, ut nulla ratione nobis defensoribus indiget. »

Hinc facile intelligit lector, pretermissam a doctis editoribus dissertationem, a nobis minime attingendam.

ARTICULUS IV.

De nostris in edendo hoc volumine curis.

Grande ad hoc opus cum manus primum admoveretur, quinque et quidem praecipua nobis perficienda occurrere, nempe 1^a omnes doctorum Benedictinorum chartas juxta methodum ab iis assignatam ritumque in primo volumine admissum, ordinare; 2^a mendis typographicis diligentius corrigendis sedulo invigilare; 3^a veteres poeticas versiones in multis a priorum editorum incuria deformatas ad metri rationisque normam revocare, aut saltem illorum indigitare defectus; 4^a novam poeticam versionem condere, qua Latinis carminibus exprimerentur carmina post Billium a Tollo et Muratorio in lucem emissâ; 5^a indices adornare locupletissimos, juxta perfectum primi voluminis exemplar.

I. Omnes Benedictinorum chartæ, que ab omnibus videri possunt apud D. Parent-Desbarres, ad tria capita possunt revocari; quorum in primo reperiuntur illæ quæ sequendas in editione regulas indicant; in secundo autem *vetus Billiana editio*, cuius in margine plures signantur variantes cum variis adnotationibus lectiones; in tertio demum ipsa Benedictinorum versio Latina, cum notis exactissimis, in quibus inter alia recensentur omnia menda quæ in editis precedentibus occurrant, et simul verba quæ, ex probatissimis codicibus extracta, in eorum locum introducenda videntur, ut purus emergat textus et integer. Sole epistole in uno codice Græcum textum habent manu conscriptum; sed hic novus exsurrexit labor, cum hoc exemplar manu minus docta exaratum, multis circa accentus mendis scaturiat. Hinc certa cum rectitudine, sed non sine accurata diligentia, data nobis facultas genuinum representandi Gregorium. Nobis enim, tum veteres editiones cum recentioris adnotationibus conferendi, tum accentuum signa perficiendi, tum epistolæ et carmina ad novum ordinem reducendi, necessitas incubuit. Quamvis autem doctos editores merita veneratione, ut deceat, semper et ubique prosequamur, non potuimus tamen abstinere, quin errores quosdam in interpretando non satis animadversos, vel adnotare, vel etiam corriger auderemus, pro certo habentes futurum fuisse, ut illas ipsi emendationes admisissent, cum diligentiores adhibuerint animum. In deligendo insuper varias lectiones, non satis attenderunt ad poesis metrum, unde illud sœpius lesum restituere necessarium non immerito visum est: quanquam et in quibusdam aliquando nullam emendationem potuimus adhibere, seu quia ipse poeta sibi nonnihil indulxit, seu quia manuscripti codices mendis deformati nihil exhibent quo mendum queat resarciri. Sileam adhibitas a nobis curas, sive ad eligendos, in quantum fieri poterat, pares veteribus characteres, sive ad quærendam non inferiore chartam, sive demum ad servandum antecessorum morem breves in margine sententias rescribendi, quod hodie non nisi difficillime a typographis potest extorqueri.

II. Nec parvus, nec facilis labor eorum menda corrigere ; unde mirandum nullatenus erit doctioribus, si nonnulla nostram etiam nunc vigilantiam fefellerint, quæ tamen ad calcem retractare conati sumus, utilitatem quærentes potius quam erroris pudorem reformidantes. Sed ut rariores forent isti defectus, non nostris solum ex viribus præsumpsimus, doctos autem advocavimus adjutores, inter quos justa cum laude referam nomina D. Cirier, jam antea Regiae typographiæ addicti, necnon et D. Doquin de Saint-Preux, in bibliotheca Regia librorum custodis, et D. Valatours, in collegio Borbonico notissimi professoris, qui sive in toto opere, sive in aliqua ejus parte suas nobiscum curas communicaverunt

III. Billii, Leuvenclai et Federici Morelli poeticas, aut potius metrices versiones ad infimum paginarum marginem dimisimus, quorum primus feliciter saepe, duo autem posteriores saepe infelicius egregiam Gregorii poesim in Latinam musam transtulere. Ita autem corrupta supersunt istarum versionum exemplaria, ut saepe deficiat metrum, et nullus etiam aliquando sensus possit deprehendi. Quoties deficiebat sensus, illum reparare studuimus, non semper autem restaurare metrum, quoties deficere videbatur; sed aliquando defectus signare, aliquando corrigerre opere pretium duximus. Neutrū autem fecimus, nisi variato charactere, et mutatione in notis indicata. Sunt etiam versus qui aut omissione, aut typographorum incuria, apud Billium desiderabantur; illos supplere, characteribus iterum variatis, curavimus.

IV. Quin ad quatuor millia et amplius assurgit numerus versuum post Billium et alios editorum, quos, in poetam subitaneum rerum necessitate transmutati, decantare coacti fuimus, quosque lectorum commendamus indulgentiæ; quanquam in omnibus auctoris menti adhaerentes, in eo et verbis, poeticum tamen aliiquid in elocutione, justasque in metro regulas servare tentavimus.

V. Supererat ingratus scribenti, sed gratus valde legenti indicum labor, qui quantum curæ temporisque absunmat, nemo est sane qui possit in dubium revocare. Fideles Benedictinorum nostrorum asseclæ, epistolarum, sive quoad ordinem novum, sive quoad ordinem veterem, sive quoad ordinem alphabeticum indicem texuimus; quem proxime sequitur index carminum ubi pariter vetus ordo cum novo, novusque cum veteri comparatur. Duo breviores alii indices *Similia* et *Proverbia* ex Gregorio excerpta representant. Tum evolvuntur indices majores, ubi res et verba aliquujus momenti, quæ vel in operis decursu, vel in appendice leguntur, per ordinem litterarum collecta, curiosæ offeruntur inquisitioni ; nec deest index ille sacer, quo sanctæ Scripturæ reperiuntur sententiae, quas in scribendo pius Doctor adhibuit. Quæ autem aut utilia, aut curiosa perfectis sæpius sancti Gregorii operibus desumpsimus, horum ita rescribendi, ut ad ordinem alphabeticum redigerentur, fastidiosam, sed non inanem curam suscepit D. Ballin de Saint-Paul, vir a liberalibus disciplinis non alienus, cui sua laus permaneat.

Hæc quæ nec plura, nec pauciora fecimus, attendat lector, et utrum de Christiana republica nonnihil bene simus meriti, indulgentior dijudicet.

ΓΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

S. P. N. GREGORII THEOLOGI
ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI
EPISTOLÆ.

A. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΕΤΑΙΡΟΥ (1).

Prima hæc est epistola, in qua de Gregorii et Basili primo, eoque futuro, in solitudinem secessu, et de amborum eam in rem ultro citroque data fide, agitur. Nulla alia est Gregorii scripta ante hac tempora, saltem ex iis quæ exstant, epistola. Itaque ceteris præmittuntur est. In ea querelis Basili respondet, præstissimam fidem agnoscit et excusat. Basili epistolam non habemus, sed exstat responsio Gregorii, inquit Vitæ Basili scriptor.

Ἐγένετο δηλογῷ, τὴν ὄντος σεαυτοῦ, συνέπειαν αἱστοῖς καθομολογήσας ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦτι, καὶ τῆς ἔκεισθαι φύλας καὶ συμφύλας· ὅτι γάρ ἔχει τι τούτων εἰπεῖν οἰκεῖότερον. Ἐγένετο δὲ οὐχ ἐκών, ἀλλὰ νόμου νόμον νικήσαντος, τοῦ δερπατερεντοῦ καλείσαντος (2) τοὺς γεννήτορας, τὸν τῆς ἑταρελας (3) καὶ συνηθείας. Οὐ μὴν παντάκαιοι φένδουσι, ἀν τούτῳ αὐτῷ καταδέξῃ (4). Τὰ μὲν γάρ (5) ἡμῖς εἰς συνεσόμεθα· τὰ δὲ αὐτῷ ἡμῖν θάλησσον, ήν δὲ τὰ πάντα κοντά, καὶ τὸ τῆς φύλας διάτιμον. Οὗτοι γάρ ὑπάρχει, καὶ τὸ τούτους μὴ λυπεῖν, καὶ τὸ οὖν τυγχάνειν.

B. Τῷ ΛΥΤῷ (6).

Cum respondisset Basilius, et in epistola quam amissimus (ut agnoscit novissimus Epistolarum Basili editor), jocatus fuisset in Tiberinam, Gregorius rescripsit; eumque vicissim perurbanis in Cæsaream, ubi natus erat, et in Pontum, quo secedebat, dicitur in remordet. Nondum Cæsarea excesserat Basilius, quando hanc ad eum Gregorius scripsit epistolam, siquidem urbano habitacionis incommoda, imo delicias, opes, forum, quibus fruebatur, objicit, sed in Pontum fugere cogitabat, ut probant hæc epistola verba: Ἡν Καππαδοκῆς ὁν, φυγεῖς τὰ Καππαδοκίας. Scriptam ergo constat, antequam Basilius epistolam nunc xiv, alias xix, scriberet.

Οὐ φέρω τὴν Τιβερινὴν ἐγχαλούμενος, καὶ τοὺς Β λυταῖνα πηλοὺς (7) καὶ χειμῶνας, ὃ λιαν ἀπῆλε

(1) Alias V. Scripta anno vertente 357, vel in-eunte 358. — Βασιλεὺς ἑταρώ. Sic Reg. 2012.

(2) Καλεύοντας. Regii duo et Pass. καλεύον-

τος.

(3) ἑταρελας. Regius unius ἑταρελας.

(4) Ἀν τούτῳ αὐτῷ καταδέξῃ. Ita Regii duo et Pass. Ed. ἀν τούτῳ αὐτῷ εἰ καταδέξῃ, quod Billius

I. BASILIO SODALI.

Promissis non steti, fateor: quippe jam inde ab Athenis illiusque loci amicitia et animorum conexione (nec enim aptius verbum occurrit), facturum me receperam, ut tecum vita consuetudinem haberem, simulque philosopharer. Fidem autem fecelli, non sponte ac libenter, verum quod lex legem superavit, ea nimurum, quæ parentes collere jubet, sodalitatis et familiaritatis legem. Non autem pro rursus fallam, si quidem hanc accipias ipse conditionem. 2 Partim enim nos tecum erimus; partim vero ipse nobiscum esse velis, ut omnia sint communia, et æqualis amicitia. Sic enim fieri ut nec parentes incore re afficiamus, et te fruamur.

II. EIDEM.

Non fero mihi Tiberinam objici, atque huic loci lumen et biemes, o vir luti admodum expers,

veritatem, Siquidem hoc gratum tibi futurum est.

(5) Τὰ μὲν γάρ. His verbis Basilius invitat ad Tiberinæ solitudinem in Cappadocia sitam, ubi erat Arianus, Gregorii natale solum.

(6) Alias VI. Scripta circa idem tempus

(7) Ηγεούς. Ita Regii duo et Pass. Ed. male na-γούς, glaciem.

summisque pedibus incedens, et planities calcans, A οὐ, καὶ ἀκροβάμων, καὶ τὰς πλάκας καταχροι-
νων (8), καὶ ὑπόπτερος σὺ, καὶ μετέρου, καὶ τῷ Ἀδρίδος διστῷ (9) συμφέρεμεν, Ινα καὶ Καπ-
παδοκής ὁν, ψύγης (10) τὸ Καππαδοκίας. Ἡ δέ-
κούμεν ὅτι ὅμεις μὲν ὄχριδτι (11), καὶ στενὸν
ἐναντίνεται, καὶ μετρεῖσθε (12) τὸν ἥκινον ἡμεῖς δὲ
λιτάρουν, καὶ κορεννύμεθα, καὶ οὐ περιγεγρά-
μεθα; Ἀλλὰ ταῦτα (13) ὅμῶν εἰστι. Τρυψάτε δὲ,
καὶ πλουτεῖτε, καὶ ἀγοράζετε· τοῦτο οὐκ ἐπιτίθεται.
Ἡ τούτων πάνται τούς πηλοὺς ὀνειδίζων ἡμῖν, ὅπετε
γάρ σε τὴν τούτην θέμημορφησας, ὅπετε τὸν κε-
μώνα ἡμεῖς) δὲ καὶ ἡμεῖς τοι προσότοτεν ἀντί^τ
τῶν πηλῶν τούς καπῆλους (14), καὶ δια τοι
πολεῖς μοχθηρὰ φέρουσιν.

III. EVAGRIΟ.

Vixit est hanc epistolam, quae nullam habet temporis notam, hoc loco statuere; maxime cum Eragrīum,
de quo hic agitur, rhetorican commodius docere potuerit Gregorius, ut observat Tillemontius, prioribus seces-
sionis sue in Pontum annis. Rediit in patriam tam præstantis magistri discipulus, cum præclarā optimā
institutionis argumenta dedit, munieribus ac litteris ejus pater magistro est gratulatus, hancque retulit
responsionem. Quis vero sit iste Evagrius, an ille diaconus Eragrīus, de quo multa præclarā et honorifica
ta suā testamento Gregorius præfatur, an alius, statuere non possumus.

Laudari mibi jucundum fuit. Nam siliū ne-
strum Eragrīum clarum ac celebrem esse, nostra
est celebritas; filiorum enim virtus, patrum est
gloria. Nos autem, quantum ad doctrinam attinet,
haud quidquam aut parum fortasse filio tuo utilita-
tis attulisse, nobismētispiis consilii sumus (neque
enim magna in nobis est doctrina): unum autem
pro omnibus ei quidem maximum ei contulimus,
haud istud insicier, nimur Dei metu, quodque
ei, ut res presentes contemptui haberet, persuasi-
mus. Atque ipsi quidem 3 optima queque, et opa-
vimus, et optamus; ut quæ a nobis initia accepit,
ad plenam frugem provehat, ac nos etiam diligen-
tia nostra fructum aliquem feramus. Tua vero
excellētia quam maximas gratias ago, quod et
nostrī meminisse non graveris, et amicitia monumentis honestare.
Quæ quidem, cum minime parva
sint, libentius suscepimus.

IV. BASILIO.

In hac epistola propromedum omnia reperies, quæ in Basiliī epistola xix, nunc xiv. Jocis et solibus Grego-
rius consecutatur canoras aves, pisces, feras, venationes, aura, lunatos anfractus, vallum, etc., quod
quidem argumento esse videntur, his litteris Gregorii Basiliāna epistola xix, nunc xiv, respondere; atque
ita vixit est doctissimum Tillemontio. Contro vero tam multa, quæ nequidem artigerat in epistola sua ad Ba-
silium, facete Gregorius regerit, aditus angustias et pericula, confragos loca, spinas, præcipiti, strepi-
tum, piscium inopiam, loci et omnium accuratam adeo descriptionem; ut, qui noui riduisse oculis, designare
veto potuisset. Adde monasteri, gymnasii ac scholis speciosa nomina, quæ dum Gregorius exagitat a
Basilio imposita, necesse est scripto aut voc norit, et certe norisse luculentiter testatur. Unde perspicuum est,
ni fallor, Gregorium, non epistola xix, nunc xiv, sed alteri respondere: aut certe jam, cum hæc scriberet,
locum adiisse, quem ita probe exploratum haberet.

Tu quidem res nostras cavillis incesse ac sug- C Εὺ μὲν σχῶπτε καὶ διάστητε τὰ ἡμέτερα, εἴτε
gilla, sive joco, sive serio hoc agens. Nihil hoc rei
τελέων καρποφορήσῃ, καὶ τινα τῆς σπουδᾶς καρπὸν
ἐνεγκώμεθα. Τῇ δὲ σῇ τεμβήτῃ πᾶσα χάρις, διτε
καὶ μεμνήσθων ἡμῶν ἀξιοῖς, καὶ τοῖς ὑπομνήμασι
τιμὴν τῆς φύλας. "Απέρ οὐ μαρδὸν δύναται μειδῶνς
ὑπεδέξαμεθα.

Δ'. ΒΑΣΙΛΕΙΟ (16).

Εὺ μὲν σχῶπτε καὶ διάστητε τὰ ἡμέτερα, εἴτε
τελέων, εἴτε σπουδᾶν (17). Οὐδὲν τούτῳ τράχημα
οὐ τοῦτα, seu non αὔτοι.

(14) Άντι τῶν ἀπλῶν τοὺς καπῆλους. Ita Reg. unus et Pass. In ed. deest τῶν. Pro Iato campones :
bac in interpretatione perit gratia quia in Greca-
rum vocum allusione consiciat: τηλός enim signi-
ficat Iatom, καπῆλος vero campōnem.

(15) Alias CLIII. Scripta circa annum 360.

(16) Alias VII. Scripta circa annum 361.

(17) Εἴτε σπουδᾶν. Ita Pass. Edit. male εἴτε
καὶ σπουδᾶν.

(8) Τὰς πλάκας καταχροιτωρ. Male verit Bilius lobulas calcans.

(9) Ἀδρίδος διστῷ. Poeta narrant Abaridem ab Apollini, cui servierat, sagittam accepisse, cum qua Graciām peragrabat, edens oracula, et alia stupenda faciens.

(10) Φύγας. Ita Regii duo. Ed. φύγοις.

(11) Όχυρα. Ita Pass. Ed. male οχυρῶν.

(12) Μετρεῖσθε. Ita Pass. Ed. male μετρεῖσθε.

(13) Άλλα ταῦτα. Regius unus et Pass. ἄλλ'

μειδία μόνον, καὶ τῆς παιδεύσεως (18) ἐμφοροῦ, καὶ φύλας ἡμῶν ἀπολαύει. Πάντα ἡμῖν χρηστὰ & παρὰ σοῦ, ὅποια ποτὲ δὲν ἔη, καὶ ὅπως δὲν ἔχῃ. Καὶ γάρ μοι καὶ τὰ ἑνταῦθα σκώπτειν δοκεῖ, εὐχὴ τῶν σκάψης, διὸν ἵνα τρόπος ἁντὸν ἐλαύνεται, (εἰ τοι γέ τρόπος συνήκει) δωστερ οἱ τὰ βεύματα φράσσοντες, ἵν' ἀλλαγῆς μεθελκύσσωσι. Τοιάτα ἡμῖν δέν τὰ σά (19).

Ἐγὼ δὲ σου τὸν Πίνοντον θαυμάστομαι, καὶ τὴν Ποντικὴν ζοφηφορίαν, καὶ τὴν φυγῆς ἀξίων μονῆν, τοὺς τε ὑπὲρ κεφαλῆς ἀφρούς, καὶ θῆρας, οἱ τὴν πλεύσιν ὑμῶν δοκιμάζουσι, καὶ τὴν ἡποκειμένην ἐσχατιάν, εἰς̄ οὖν μυωβαῖν μετὰ τῶν σεμνῶν ὄντων τοῦ φροντιστηρίου, καὶ τοῦ μοναστηρίου, καὶ τῆς σχολῆς. Δῆμας ταὶς ἀγράνων φυτῶν, καὶ βαθυκρήμνων ὅρῶν στέρανον, ὃς οὐ μὴ στεφανοῦσε, ἀλλὰ συγκλείσθε, τὸν δὲ μετρούμενον ἀρέα, καὶ τὸν ποδούμενον ἥλιον, διὸν ἀεὶ κάπνης αὐγάνεσθε, ὡς Ποντικὸν Κιμμέριον (20) καὶ οὐ τὴν ἔξαρτην νύκτα (21) μόνον κατακριθέντες; Οἱ δὴ τινὲς λέγονται, ἀλλὰ οὐδὲ μέρος τῆς Σαῦρῆς δοκίων ἔχοντες, μίαν δὲ νύκταν μαρκάν τὸν ἀπαντά πλοον, καὶ δινετος σκιὰν θανάτου, ἵν' εἴταν αὐτὴν τὴν Γραῦης. Επανοὶ καὶ τὴν στενὴν καὶ τεβλιμένην ὁδὸν, (οὓς οὐδὲ εἰς βασιλείαν, εἰς εἰς ἄδυον φέρουσαν, οὐδὲ διενεκτὸν εἰς βασιλείαν φέρεται,) καὶ τὴν ἐν μέσῳ, τοι βούλη, πότερόν Ἐδέμ ονομάτου φεύγομενος, καὶ τὴν εἰς τέσσαρας ἀρχὰς μεριζόμενην πηγὴν, ἐξ οὗ ἡ οἰκουμένη (22) ποιεῖται, ἢ τὴν Ἑρνάν καὶ δινίκιν ἀρημάτων, ἦν τὰς ἡμερώσιτες Μω-
Bσῆς, ράδιον πέτραν πράγαστας; «Εστι γάρ δον μὲν ἐκπαύεσθε τὰς πέτρας, χαραρέων· δον δὲ τὰς γαράδρας, δικυνθέων· δον δὲ ὑπὲρ τὰς ἀκάνθας, χρημάτως· καὶ ἡ ὑπὲρ τούτων ὁδὸς, ἐπίχρημνος τε καὶ ἀμφετάλανος, τῶν ὀδεύσαντων τὸν νοῦν συνάγουσα καὶ γυμνάσουσα πρὸς ἀσφάλειαν (23). Ποταμὸς δὲ κάπτει ροθεῖ, οὗτος δὲ Ἀμφιπολίτης οὐ Στρυμών (24) καὶ ἡσυχίος· καὶ οὐδὲ ιχθυόδρομος μᾶλλον, ἢ λιθόφρος· οὐδὲ εἰς λίμνην ἀναχέρεμος, διὸν εἰς βάθη κατασύρμενος, ὡς λατερόγορος οὐ, καὶ ποτεῖν κακῶν ὄντων πότερον. «Εστι γάρ μέγας, καὶ φορέος, καὶ ὑπερηφάνων τῶν διων τὰ; φαλιμψίας. Οὐδὲν πρός τούτον οἱ Καταρά-
Cκται, καὶ οἱ Κατάδουνος (25)· τοσούτον ὑμῶν

¹ Psal. xxi, 4. ² Gen. ii, 10. ³ Exod. xvi, 6.

(18) Παιδεύσεως. Quidam creaserunt legendum παιδεύσεως, joco.

(19) Τοιαύτη ἡμίρη δει τὰ cd. Billius, hoc enim modo semper nobiscum agis.

(20) Ποντικὸν Κιμμέριον. Cimmerii septentrionalia Ponti Euxini oram incolebant, non procul a Bosphoro, qui ab ipsorum nomine Cimmerius appellatus est. Apud eos perpetuas esse tenebras dicit Homerus, Odys. xi.

(21) Τηρ ἔξαρτη νύκτα. Qui sub mundi polis habitant, semestrem diem ac semestrem noctem habent: iis enim sol sex mensas sub horizonte determinavit, et sex alias super ipsum omuminet.

(22) Εξ οὗ ἡ οἰκουμένη. Ita Pass. Ed. Εξ οὗ

A est: subride solum, doctrinaque ad saturitatem fruere, ac de amicitia nostra fructum cape. Omnia, quae a te proticiscuntur, suavia nobis sunt, que eunque tandem illa sint, et quoquo modo se habent. Nam res quoque huius loci mihi cavillatio impetrare videris, non ut cavilleris, sed ut me ad te ipsum trahas (si quid tamen ego mentem tuam intelligo): quemadmodum qui fluenta obstruunt, ut in aliam partem retrahant ac derivent. Sic enim tua semper accipiam.

Ego vero Pontum tuum admirabor, et Ponticam caliginem, ac dignam exsilii sedem, et tumulos capiti inimilentes, et feras fidem vestram explorantes, et subjectam solitudinem, imo murium cavernam cum speciosis gymnasii, et monasterii, ac scholis nominibus, et agrestium stirpium silvas, et præceptorum montium coronam, qua non tam coronamini quam coercemini, acrem etiam ad certum modum dimensum, et desideratum solem, quo velut per caninum irradiamini, o Pontici Cimmerii et sole carentes, nec semestri tantum nocte daminati, quod de quibusdam refertur, sed ne partem temque illam vitæ habentes umbræ expertem, verum noctem unam longam totum vitæ spatium, ac vere umbram mortis, ut cum Scriptura loquar⁴. Sed et angustam illam et pressam viam laudo (haud scio in regnum an in oreum ferentem, ceterum tui gratia in regnum serat), atque intermedium illam, quid vis, utrum ipsam Eden falso nominem, et in quatuor principia & divisum fontem, ex quo orbis terrarum irrigatur⁵, an siccum et humore omni vacuanam solitudinem, quae quis Moses mitigabit, ex petra icta virga fontem eliciens?⁶ Nam qua parte rupibus confrangosa non est, torrens est; qua parte rursus torrens non est, senticetum; qua vero supra sentes assurgit, precipitum; et quae superius exponitur est via, praeceps est, atque in utramque partem librata, ingredientium mentem colligens atque ad caute incendendum exercens. Fluvius porro in ima parte cum strepitu fertur, quem tu Amphilopolite et quieto Strymoni confers; non pisillum magis, quam lapidum serax; non in stagnum effusus, sed in voragines profluens, o vir nimium grandiloquie, et novorum nominiū architecte. Est enim magnus, et horribilis, atque eorum, qui in superiori loco degunt, psal-

xai οἰκουμένην. Moi Reg. unus et Pass. Ἐγράψα καὶ ἀνδρόν, siccum et aqua carentem.

(23) Γυμνάσουσα πρὸς ἀσφάλειαν. Billius, ad securitatem exercens.

(24) Οἱ Αμφιπολίτης ... Στρυμών. Strymon, Mædonice fluvius, in Hæmo monte oritur et prius quam cursum dirigit, septem lacus efficit; quibus deinde in unum alcum collectis, iuxta Amphiloplin, illius regionis urbem, influit in maris Ἀγει sinum, qui ab ipso Strymonius appellatur. Ita Plinius, lib. iv.

(25) Οἱ Καταράκται καὶ οἱ Κατάδουνοι. Cataraclæ Nili ab Aethiopia in Ægyptum devoluntur. Tanto autem cum impetu ex altis montibus ruit

modias strepitu suo superat et obruit. Nihil pro eo A καταβοῦντες καὶ ήμέρας. Τραχὺς μὲν ὁν, sunt Cataractæ et Cataclups : usque adeo vobis diu ac noctu obstrepit ! Atque ita asper est, ut vadous interim non sit : ita rursus turbidus, ut potari nequeat : hoc tantum nomine humanus et benignus, quia sedem vestram non devolvit, cum a torrentibus et tempestatibus in furorem agitur. Habes quid de istis Fortunatorum insulis, vel de fortunatis vobis sentiamus. Tu vero mihi lunatos anfractus ne laudibus efferas, eas partes, quibus montis istius radices adiri possunt, non tam ovalantes ac velut muro cingentes, quam misere comprimentes, verticemque illum capiti vestro imminentem, qui Tantalum vobis vitam efficit, et diffuentes auras terraque vapores, qui vos apimi deliqui laborantes recreant, cauoras etiam aves, garrientes quidem, sed famem, et circumvolitantes quidem, sed solitudinem. Nec quisquam eo, nisi venationis ergo accedit, inquis : adde, ut et mortuos vos visitet. Haec prolixiora quidem fortasse sunt, quam epistola modis postuleat, utique tamen comodius minora. Tu autem, si quidem hoc Jocos æquo animo feras, recte feceris : sin secus, plura quoque adjungemus.

5. V. EIDEM.

Epiſtola precedentiſ cum ſequenti tanta eſt connexio, ut iſta illius pars ſecunda potius, quam altera epiftola dicenda ſit. Brees et acutas litteras cum amaret, veritus ne epiftola modum excessaret, cetera ſe dicturum in alia pollicitis erat hiſ verbis : Si quidem hōs jocuſ aquo animo feras, recte feceris ; et in autem ſecus, plura quoque adjungemus. Promiſſus ſteti, et epiftola v, quæ proxime ſecuta eſt, hiſ verbis exordit : Quoniam qua: jocantes ad te ſcripſimus æquo animo feras, age quæ ſequuntur adjiciamus. Quis iam dubitaverit ambas de eodem argumento ſcriptas eſſe epiftolas ? Nec vero ſcripſia eſt epiftola v, niſi poſt priorem in Pontuſ cum Basilio ſecundorum. Ante annum 350, et quidem latenter, hinc remeſſe Gregorium non putamus ; quapropter hiſ duabus litteris, ac præterea epiftola vi, alias ix, anno 361 omnino statuendus videtur.

Quoniam quæ jocantes ad te ſcripſimus, æquo animo feras, age quæ ſequuntur adjiciamus, ac Hōmero initium ducentes :

Nunc age, progrediens internum concine, quæco, ornatum,

tagurium videlicet tecto et januis carentes, focum ignis et fumi expertem, parietes igni exciscatos, ne luti guttis impetum, Tantali similes eademque poena maledicti, nimurum in aquis ſitientes : jejunas etiam illas et miseras epulas, ad quas e Cappadocia ſumus invitati, non tanquam ad Lophagorum inopinari, ſed velut ad Alcinoi mensam,

Iste fluvius, ut in illis locis, quæ Cataclups nominantur, ad properantium inter scopulos aquarum fragore aures incolarum dicantur obſcurare.

(26) *'Εργαλωσσον.* Ita Pass. Edit. ἔκρανουσιν.

(27) *Taīs τὸν Μαξδρόν γῆσος.* Fortunatorum insula contra extremam Mauritaniam ad occidentem ſitæ ſunt ; quam quidem ad partem etiam Hispanie terminus occiduus concurrit : a fructum ubertate et aeris temperie nomen accepert. Ita Strabo, lib. iii.

(28) *Ος Ταρτάλειος θάλαττας ποιεῖ τὴν ζωήν.* Audit ad fabulam Tantali, quem poche fixerunt apud inferos hoc supplici genus pati, ut ipsius capitum ſemper immixerit saxum ingens, quod jam cœſum videtur.

(29) *Περιπτημένους.* Reg. unus. ὑπεριπτημένους, ſuperolitantes.

(30) *Τὴν παιδίαν.* Ita Reg. unus. Ed. male παιδίαν, doctrinam.

E. Τῷ ΑΥΤῷ (32).

Ἐπειδὴ φέρεις μετρίως τὴν παιδίαν, καὶ τὰ δέῃς προσθήσομεν. Εἳ Οὐρήρου δὲ τὸ προσίμουν.

Ἄλλ' ἀγε (33) δὴ, μετέδηθι, καὶ τὸν ξένον [δευτερον], τὴν διπέρον σκέπτην καὶ δύθυρον, τὴν διπόρον λεπτὸν καὶ δικανηρόν, τοὺς τορὶ ἡγραινομένους τοῖχους, τὸν μὴ ταῖς τοῦ πηλοῦ ρίναις βαλλώμεθα, Ταντάλοι τινὲς καὶ κατάρτοι, διψῶντες ἐν ὅδαις : τὴν ἐλεινὴν ἔκτηνην καὶ δέρφον πανδισταίν, ἐφ' ἣν ἀπὸ Καππαδοκίας ἐκλήθημεν, οὐχ ὡς Λωτοφάγων πενίαν, ἀλλ' ἡς Ἀλκινόν τράπεζαν (34), ἡμεῖς οἱ

(31) Καὶ πλεῖον. Ita Reg. unus. Ed. male καὶ τὰ πλεῖα.

(32) Alias VIII. Scripta circa idem tempus.

(33) Άλλ' ἀγε. Sic habetur apud Homernum, Odys. viii :

Άλλ' ἀγε δὴ, μετέδηθι, καὶ Ιππουν κόσμον δεινον.

Quæ verba ſunt Ulyssis Demodocum hortantis ad equi Trojani ornatum decantandum. Gregorius autem pro ἑπτον posuit ἑπτον, verum ſciliacit ad uſum ſuum accomodandas.

(34) Οὐχ ὡς Λωτοφάγων πενίαν, ἀλλ' ἡς Αἰγαῖον τράπεζαν. In Africa apud Syrtes habitabant Lophagi inde vocati, quod luto viuificare dicerentur ; quem cibum, ſuavitatem ſua, patria oblivionem edentibus affere tradit Homerus, Odys. ix. Lophagorum paupertati Gregorius opponit Alcinoi mensam deliciis omnibus refertam.

νέος ναυαγος τε καὶ τλήμωνες. Μίμηνημι γάρ τὸν δρότουν ἑκίνουν, καὶ τὸν ζωμῶν (οὗτον γάρ ὑπομάζοντο), ἀλλὰ καὶ μνήσομαι, καὶ τὸν περιστεφανῶντων (35) τοὺς βλωμοὺς ἔδουνταν, εἴτα ἀνισχομένουν, καὶ ἀνέλκουμένουν διπέρ εἰς τέλματος. Αὗτος ταῦτα τραγῳδίεις; ὑψηλότερον, ἐκ τῶν οἰκείων παθῶν ἔχουν τοὺς μεγάλοφρουν· ὃν εἰ μὴ ταχέως ἡμᾶς ἡ μεγάλη καὶ πτωχοτρόφος διττὰς ἔρθεστο, τὴν σὴν λέγω μητέρα, διπέρ εἰμι ἣν καρῷ φανεῖνος χειραζομένος, πάλαι δὲ ἡμεῖς νεκροὶ πίστεως Ποντικῆς οὐκ ἐπαινούμενοι μᾶλλον ἢ θλεούμενοι. Πώς παρέλθουν τοὺς ἀχέπους κήρους ἑκίνουν καὶ ἀλαγάνουν, καὶ τὴν Αὔγειον κύπρον (36) ἐκ τῆς οἰκίας ἐκκαθαιρούμενόν, ἢ τούτους ἀνεπληρώσαμεν, ήντις τὴν γεωλόφουν δμαζαν εἰλοχεμον (37), ἐγὼ τε δὲ βοτρύων, καὶ δὲ λαμπρὸς σὺ, τοῖς αὐχέσι τούτοις καὶ ταῖς χερσὶ ταῦταις, αἱ τῶν πόνων ΕἼ τὴν φέρουσιν· (ῶ γῆ καὶ ήλιος, ἄτηρ (38) καὶ ἀρέτη· τραγῳδῶν γάρ τι μικρὸν¹) οὐχ ἵνα τὸν Ἐλλήσποντον ζεῦξουμεν (39), δὲλλ² ἵνα κρημνὸν δμαλίσωμεν. Τούτοις εἰ μὲν οὐδὲν ἀγάθεσθη λεγομένοις, πάντως οὐδὲ τμεῖς· εἰ δὲ ἀγάθεσθη, πόνους γενομένοις ἡμετεκαὶ τὰ πλεῖα παρήσομεν, αἰδοῖ τῶν μλλων, ὃν πολλὸν ἀπελάνασσαμεν.

G. **Offensionem ex ea concipies, quanto magis non
mus multarua aliarum rerum, quibus nobis frui contigit, pudore deterriti.**

G'. Τῷ ΑΥΤῷ (40).

*Vitæ cum Basilio in solitudine peractæ cupide memor, hanc vivis depingit coloribus, hanc iterum consequi
perpetiat.*

* Α μὲν πρότερον ἐπεστέλλομεν περὶ τῆς Ποντικῆς παταριδῆς, παιδίων τῶν, οὓς σπουδαζόντων· δὲ νῦν γράφω, καὶ λίαν σπουδαζόντων. Τίς δὲ μεθεῖ (41) καὶδη μῆτρα ἡμερῶν τῶν ἐμπροσθετῶν εἰκείνων, ἐν αἷς συνενερρύθμισαν τοὺς τῷ κακοταθεῖν; τεκιθεὶς τὸ εκείνους λυπήρον τὸν ἀκούσιον τερπνὸν τιμητέρον. Τίς δύσσει τὰς φαλκιώδεις εἰκασίας καὶ τὰς ἀγρυπνίας, καὶ τὰς δὲ εὐχῆς πρᾶς θεοῦ ἐκδημίας, καὶ τὴν οἰονελίαν τοῦ ζωήν καὶ ἀνώματος; Τίς διδέλφων συμφύτων καὶ συμφύλων, τῶν ὑπὸ σου θεουμένων καὶ ὑψούμενων; Τίς διμιλῶν ἀρετῆς καὶ παράθησίν, ἥν δροις γραπτοῖς καὶ κανδόν τοφαλίσιμεθα; Τίς θείων λογίων φιλοπονίαν, καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς φῶς εὐρισκόμενον, σὺν ὅδηγῃ τοῦ Πινεύματος; Ή, ἵνα τὰ μικρότερά λέγα καὶ ἐντελέστερα, τίς ἐγημερίας καὶ αὐτοεργίας; τίς ἐνηλγίας καὶ λατομίας; τίς δὲ φυτεία; (42) καὶ ὁρεγήλας; τίς δὲ πλάτανον τὴν χρυσήν, καὶ τῆς Σέρβου τιμωτέ-

* Job xxix, 2.

(35) Τῶν περιολυσθαιρόντων. Ita Reg. unus. In ed. deest τῶν.

(36) Καὶ τὴν Αὔγειον κύπρον. Augie stibulum simo congesto plenum suisse tradim poetæ, et ipsius regurgitationem inter laboriosa Herculis opera recensent.

(37) Τὴν γεωλόφον δμαζαν εἰλοχεμον. Reg. unus et Pass. τὴν γεωλόφουν δμαζαν εἰλοχεμον, terras rehens plastrum traheremus. Vox εἰλοχεμον debeat in editis: ipsam, in versione a Billio suppletam, in textu supplievimus et duobus codd. memoratis. Mox pro καὶ δὲ λαμφρὸς σὺ, Reg. unus habet καὶ δὲ λα-

A nos novi et ærumnosi naufragi. Memini enim patres illos et juscula (sic enim nominantur), semper meminero, dentibus circa fragmenta collabescientibus, ac postea sece erigentibus, velutque ex cæno emergentibus. Quæ tu scilicet sublimius exaggerabis, propriis nempe calamitatibus orationis magnitudinem tibi suppeditantibus: quibus nisi magna illa vereque pauperum studiosa nutrix mater tua nos quam celerrime liberasset, nobisque tempestate jactatis velut portus extitisset, jampridem apud vivos esse desissimus, fidei Pontice nomine non majorem laudem consequentes, quam miserationem moventes. Quoniam porro modo hor tors illos, ne hortorum quidem nomine dignos, olemibus earente præteribo. Augieque sumum e domo expurgatum, quo eos opplevimus, cum montosum illud plastrum, et ego vindemior, et tu facetus, hac cervice, manibusque his, que labrum vestigia etiamnum ferunt, traheremus (o terra et sol! o aer et virtus! paulum quiddam more tragico exclamabo): non ut Hellestontum jungeremus, sed ut præruptum et præcipitem locum exæquaremus? Harum rerum commemoratione si te offensura non est, utique nec nos: si autem ex ipsis rebus! Ac majorem partem prætermittimus.

VI. EIDEM

C Que de Pontica commoratione prius scriberam, joco, non serio scriberbam; que autem nunc scribo, admodum scribo scribo. Quis me secundum pristinorum illorum dierum statum constituer³, in quibus ego tecum afflictionem pro delicia habebam? quandoquidem molestia sponte suscepta voluptati minime voluntaria præstat. Qui psalmodias illas et vigilias dabit, atquead Deum per orationem peregrinationes, illamque velut materia vacantem et incorpoream vitam? quis fratum eorum, qui dii a te efficiebantur, atque in altum evehabantur, concordiam animorumque conjunctionem? quis virtutis certamen, et ad eam incitationem, quam scriptis legibus ac regulis obfirmavimus? quis divinorum oraculorum studium, lucemque in ipsis ductu atque auspiciis Spiritus sancti inventam? Aut, ut minora et leviora dicam, quis diurnas operum vices et labores? quis lignorum comportationes et lapidicinas? quis arborum

πρᾶς σὺ, et tu illustris.

(38) Καὶ ... δῆρ. Sic Pass. et duo Reg. Edit. ἀντίρ. vir.

(39) Τὸν Ἐλλήσποντον ζεῦξωμεν. Alludit ad Xerxes Persarum regem, qui tantum habuisse fertur navium apparatus, ut Hellestontum totum operiret, ac ponte Asian Europe jungeret.

(40) Alias IX. Scripta circa idem tempus.

(41) Τίς δὲ μεθεῖ. Ita Reg. unus. Ed. male τίς δὲ μετεῖ.

(42) Φυτείας. Reg. duo φυτοκομίας, plantarum curas.

conditiones et irrigationes? quis platanum illam Aραν (43), ὃς οὐχι βασιλεὺς ἐκαθένετο τεθρυμμένος, ἀλλὰ μοναστῆς τετρυχωμένος, ἦν ἐγώ ἐψητεσσα, Ἀπόλλων ἐπόπισεν, ἡ σῇ τιμῆτης, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἡδησεν, τὴν τιμὴν ἡμετέραν, ἵνα ὑπόνημα σύζηται παρ' ὑμῖν τῆς ἡμετέρας φιλοπονίας, ἀσπερ ἐν τῇ κιβωτῷ λέγεται καὶ πιστεύεται ἡ ἥρδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα. Ταῦτα εὑσαθεῖ μὲν φίστον, λαβεῖν δὲ οὐ φάδον. Ἀλλά μοι καὶ πάρεστι, καὶ σύμπει τῇ ἀρέστῃ, καὶ συνεργάζους (44), καὶ ἦν ποτὲ συνελέξαμεν ὄφελειαν, συντηρεῖ διὰ τῶν προσευχῶν, θυμῷ κατὸ μικρὸν ὑπέρ σκιά λυθώμεν, κλινούστης ἡμέρας. Ός ἐγώ οὐ τούτῳ μᾶλλον ἢ τὸν ἀδράντην καὶ τοῦτο ζῶ μόνον, διὰ μετὰ σοῦ γίνομαι, οὐ παρόν, ή ἀπόν τοῖς ινδάλμαστι.

B. sperascente die. Evidem ipse te magis quam aerem spiro, idque solui vivō, quod tecum sum, νὰ coram, vel absens per animi sinuaculum.

7. VII. CÆSARIO.

Z. ΚΑΙΣΑΡΙQ (45).

Scriptas ad Cæsarium fratrem has litteras ineunte anno 362, his rationibus demonstrare facilissimum est.
Obit Constantini imperator die 3 Novembris anni 361. Mox summa rerum positus, ingressusque Constantiopolim n^o Decembri Julianus, aulam totam commutavit, alii morte ante subductis ac de medio sublati alii submotis et expulsis decessoriis sui sive amicis, sive domesticis, simulque ministrorum ambitiosa multitudine accita. Cæsarius tamen, qui primum, non, ut Pagini scribit, a Juliano, sed a Constantio, dignitatis gradum inter medicos obtinuerat, amicorumque in numero apud eumdem imperatorem, ac maximo fuerat in honore, Julianus retinere voluit. Cæsarium primo consensisse liquet ex istis ad eum Gregorii litteris, quibus fratrem Christianum, plus aegro in Apostole aula morantem, domum revocare totis virtibus contendit, quod et feliciter factum est, antequam Julianus Maio, vel Junio mense Antiochiam iter institeret.

Maguopere tua causa erubuimus: nam quod C morore affecti fuerimus, quid scribere attinet, ad eum p̄ae-ertim, cui id omnium mortalium maxime persuasum est? Etenim ut de nobis nibil dicamus, nec quanta mœcstia, addam etiam timore, nos fama ea, quae de te pervagatur, impleverit, vellem, si fieri possem, sermonibus iis, quos de te et de nobis alii, tam familiares et necessarii quam externi, quoquo modo nobis cogniti, dum tamen Christiani, non hi quidem, non illi, verum onnes nno ore serunt, interestes; quandoquidem etiam homines promptius in alienis rebus quam in propriis philosophari solent. Instar alius cuiusquam declamationis hæc verba ipsis fuerunt: nunc episcopi filium militare, nunc externam potentiam et gloriam appetere, nunc pecunias atque opibus redditum esse (quando communis ignis accessus est, atque in salutis animaque periculo versantur homines); ac non potius unam hanc gloriam, et securitatem, et opes existimare, uimirum fortiter et strenue adversus tempus stare, et quam longissime

Ικανῶς ἡρυθριάσαμεν ἐπὶ σοῦ· τὸ γάρ διτελυθήμεν, τι χρή γράψειν, τῷ γάρ πάντων μάλιστα πεπτεριμένων· Ινα γάρ μη τὰ ἡμέτερα λέγωμεν, μηδὲ δοὺς ἀδυτίασιν ἐντάλησον ἡ περὶ σὸν φῆμη, δοῦ δὲ εἰτεν καὶ δους, ἐκουλόργη, εἰ τοις οἷον τε ἡν, παρεῖναι σε τοῖς τῶν μάλιν λόγοις, οἰκεῖων τε ὅμοιων καὶ ἔξων, τῶν ὀπωσοῦν (46) γνωρίμων ἡμῖν, διλλ' οὖν Χριστιανῶν, οὓς περὶ σοῦ τε καὶ τριῶν λέγονται, οὐχ οἱ μὲν, οἱ δὲ οὐ, ἀλλὰ πόντες τῆς ὅμοιων, ἐπειδὴ καὶ προθυμητορῶν ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ή τοῖς οἰκείοις (47) φιλοσοφοῦσιν ἀνθρώποι. Οὐτέπερ διλλη τις μελέτη γέργονεν αὐτεῖς; ταῦτα τὰ ἔργατα. Νῦν μὲν οὐδὲν ἐπιστόπου στρατεύεσθαι, νῦν δὲ δράγεσθαι τῆς ἔβαθεν δυνατεστας καὶ δῆμης, νῦν δὲ ἡτασθαι χρημάτων (δόστε κανονιν ἀνήγαπται πῦρ (48), καὶ τὸν περὶ φυχῆς δρόμον τρέχουσιν ἀνθρώποις)· ἀλλ' οὐχὶ μίαν ἡγείσθαι καὶ δόξαν, καὶ ἀσφάλειαν, καὶ εὐπόριαν, τὸ γενναῖον ἰσταυτα πρὸς τὸν καρπόν, καὶ διτελυθεῖσαν τὸν πορφυράτου πουεν ἴστιν παντὸς ἔργους τε καὶ μάραμπος. Πλεῖς δὲ μὲν διλον νοεσθήσεται δὲ ἐπιστόπος (49), μὴ παρασυρῆσαι τῷ καρπῷ,

* I Cor. iii, 6. * Num. xvii, 8-10.

(43) Καὶ τῆς Σέρβου τιμωτέραν. Pythius, Lydus, tantis opibus abundant, ut Darium Persarum regem aurea platano donaverit; posteaque universum Xerxis exercitum hospilio et opulis exceperit, pecuniasque ipsi in bellū sumptuā a se suppeditanū iri spoponderit. Ita Herodotus, lib. vii.

(44) Καὶ σύγκλη τὴν ἀρέστην, καὶ συνεργάζουν. Reg. unus καὶ σύμπνει καὶ συνεργάζουν τὴν ἀρέστην.

(45) Alias XVII. Scripta inenarrabili anno 362.

(46) Οἰκεῖων τε ὅμοιων καὶ ἔξων, τῷρ διωστῆρ. Η Reg. unus. Ed. male οἰκεῖων δρομίων καὶ ἔξων, καὶ τῶν ὀπωσοῦν.

(47) Προθυμητορῶν ἐπὶ τοῖς διλλερίοις η τοῖς

οἰκεῖοις. Ita Regg. duo. Ed. male προτιμότερον· et in eiusdem desunt voces η τοῖς οἰκεῖοις.

(48) Οὔτε ποτὲ διῆγαται πῦρ. Ita Regg. duo. Ed. male δύστε χρημάτων κανονιν ἀνήγαπται πῦρ. Εἴτε persecutionem a Juliano Apostatis motam inuiti Gregorios; et fratrem in eo reprehendit, quod cum undique ignis esset accessus, non modo glorire, sed etiam pecuniarum cupiditate astuaret.

(49) Αἶτον νοεσθήσεται δὲ ἐπιστόπος. Ita Regg. duo. Ed. male διλον νοεσθήσεισαν οἱ ἐπιστόποι: agitur enim de solo Gregorio, Cesarii et Gregorii Theologi patre.

μηδὲ τοῖς εἰδώλοις συναναφύεσθαι; Πῶς δ' ἐν τοῖς διό τι πλημμελοῦντας ἐπιτιμήσουσι, αὐτὸς ἀφ' ἑστίας τὴν παρθησίαν οὐκέτι ἔχων (50). Ταῦτα καθ' ἔκστην ἀκούοντας ἡμάς τὴν ἡμέραν, καὶ ἐτί πλειστούσιν καὶ χαλεπότερα, τῶν μὲν καὶ διὰ φύλακας λεγόντων ἦσας, τῶν δὲ καὶ διὰ δυσμένειαν ἐπιτιθεμένων (51), πῶς οἱς δικαιούσισι καὶ τίνας ἔχειν φύλαξ ἀνθρώπους τῷ Θεῷ προθεμένους δουλεύειν, καὶ πρὸς τὰς μελλούσας ὅρας ἐπίπλας μόνον ἀγάθων κρίνοντας; Τὸν μὲν οὖν κύριον τὸν πατέρα ἡμῶν πάντα δυσφοροῦντα τὰ πρὸς τὴν ἀκοήν, καὶ πρὸς τὸν βίον αὐτὸν ἀπαγορεύοντα, δικαιοῦσιν αὐτὸς παραμυθούμενα καὶ φυγαγούμενα τὴν σῆμα ἐγγράμμων γνώμην, καὶ πιθεύοντας τοις οὐχ ὑπομενεῖς ἔτι πλεῖστον λυπητὸν ἡμέραν. Τὴν δὲ κυριανὴν τὴν μητέρα, εἰ πύθοστο τοις κατά σὲ (μέχρι γάρ τοῦ νῦν τέως ἀπακρυψάμεθα πολλαῖς ἀπεντολαῖς), οἶου καὶ παντελῶς ἀπαραμμένοντος ξενιστὴν τὸ πάθος, ὃς γυναικά τε ὁσανναν μικρόφυχον, καὶ δᾶλος δᾶλος τὸ μέν εὐλαβές, μετριάζειν περὶ τὰ τοιαῦτα δὲ δυναμένην. Εἰ μὲν οὖν τοια καὶ σεωτοῦ καὶ ἡμῶν ποιῆ λόγον, βούλευσας τι βελτιόν καὶ ἀστράπτερον. Πάντως γάρ καὶ τὰ ἐνταῦθα πρὸς ἐλευθερίουν διαγωγὴν ἀπέτρεψε, τῷ γε μὴ μίαν ἀπλήστηψε (52), μηδὲ ἀμέτρην περὶ τὴν ἀποθύμησιν τοῦ πλεονός. Ἀλλὰ καὶ τοῦ κατεπείσασθαις σε τυχεῖν οὐχ ὅρῳ τίνα καιρὸν ἀναμενοῦμεν, τὸν νῦν ἀσαντές. Εἰ δὲ τῆς αὐτῆς Ἑκῆ γνώμης, καὶ μικρὰ πάντα τοι πρὸς τὴν ἰδίαν ὄρμην, δᾶλο μὲν οὐδὲν εἰπεῖν βούλομαι δυσχερεῖς· τοσοῦτον δὲ προλύπην καὶ διαμαρτύρουμαι, διτὶ δυοῖν ἀνάγκη θάτερον, ηγετοῖς μένοντα Χριστιανὸν τὴν ἀπομοτάτην αὐτῶν τετάχθαι (53), καὶ πράττειν ἀναξίως καὶ σεωτοῦ καὶ τῶν ἐπίπλουν· η τῆς τιμῆς ἐπιέμενον, περὶ τὰ καιρούπερα βλάπτασσον, τοῦ καπνοῦ γε μετέχοντα, εἰ καὶ μὴ τοῦ πυρός.

proloqui libet : hoc tantum prædicto et denuntio, Christianus manens contemptissime Christianorum spe quam concepisti: vel honores expetens, in rebus majoris momenti derimentum capias, sumique saltē, si non ignis, sīas particeps.

H. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (54).

Ad Basiliū recentem presbyterum creatum, scriptam esse viii epistolam manifestatum est his verbis: Tu quoque captus es, inquit Basilio Gregorius, quemadmodum et nos circumscripsi, quandoquidem ad presbyterium pertracti sumus. Itaque si Basilius anno 362, ut viris doctissimis Tillemontio, Hermantio, et aliis ritum est, factus est presbyter, epistolam viii codem anno scriptam esse constabit. Verum ab illis, sicut agre, dissentient novissimis epistolarum Basiliū editor, et quod eum deterret maxime ab hac amplectanda opinione, in primis sunt hæc epistola ipsius verba, quibus Basiliū monet, ut sibi caveat, præseruit oī tempus multis in nos hæreticorum excitans linguas. Quæ verba, inquit, Valentis imperio mirifice congruerunt; Julianū vero nequaquam.

Ἐπεινῦσσον τῆς ἐπιστολῆς τὸ πρωτόμυον. Τί δὲ τῶν οὖν οὐκ ἐπαντεῖτον; καὶ οὐ τάλως ὑσπερ καὶ ἡμέτεροι γεγραφότες, ἐπιειδὴ γε εἰς τὸν πρεσβυτέρου βαθμὸν ἐβιάσθησθεν. Κατοι γε οὐ τοῦτο ἡμῖν ἐπου-

(50) Ἀφ' ἐστιας τὴν πατέρας οὐκέτι ἔχων. Is a Lare fiduciam non habere dicuntur, qui delictum aliquod idcirco reprehendere ac vindicare non audet, quia semipotius vel domesticos suos eo obstrictos esse sentit. Quomodo igitur, inquit Theologus, ad hujus vitæ fragilis rerumque terrenarum despectuonem alios jam horribilitur, cum habeat gloriæ mundi cupiditatibus immersum? BILLIUS.
(51) Διὰ δυσμένειαν ἐπιτιθεμένων. Qui ob in-

A se ab omni scelere et piaculo removere! Quoniam autem modo episcopus alium admonere queat, ne a tempore distractatur, atque cum idolis miscetur et contaminetur? Quoniam modo eos, qui aliud quiddam delinquent, objurgare possit, ipse a Lare fiduciam non habens? Hæc nos hisque plura, et graviora quotidie audientes, partim ab iis, qui amico fortasse animo loquuntur, partim ab iis, qui nos ob inimicitiam hostiliter aggrediantur, quo tandem modo affici et quem animum habere putas, nos, inquam, qui Deo servire proposuimus, nec ullum aliud bonum esse judicamus, quam futuræ vitæ spes ob oculos. positas habere? Ac dominum quidem patrem nostrum, sermones hos perquam agre serentem, ipsiusque etiam vita tædio laborantem, quoquo modo solor ac recreo, de tua voluntate illi spondens, atque confirmans te B nequaquam diutius nobis molestum fore. Domina nam autem matrem, si quidquam de iuis rebus resesciscat (nam ad hunc usque diem multis artibus eam celavimus), ita velim existimes eam tantum dolorem habituram, ut nullo omnino solatio mitigari possit, utpote imbecillæ animi seminam, et aliqui, ob pietatis magnitudinem, modum in bujusmodi rebus tenere nequeuntem. Quamobrem, si quam et tui et nostri rationem habet, melius tutiusque tibi consule. Nam procul dubio facultates nostræ ad vitam ingenuo honesteque degendam sufficiunt, homini utique non nimis inexplibili, nec immodica plus habendi cupiditate fligranti. Quin etiam ad constitutas vitæ tuæ rationes haud video, quodnam tempus exspectabimus, si hoc nobis effluerit suauius. Quod si in eadem peritas sentientia, præque tua cupiditate omnia parva existimas, aliud quidem acerbī nihil e duobus alterum necesse esse, ut vel sincerus classi ascribaris, indigneque vivas et teipso, et

e proloqui libet : hoc tantum prædicto et denuntio, Christianus manens contemptissime Christianorum spe quam concepisti: vel honores expetens, in rebus majoris momenti derimentum capias, sumique saltē, si non ignis, sīas particeps.

VIII. BASILIO.

D Epistole tue procœdium laudo. Quid autem tuorum non est laudandum? Ac tu captus es, quemadmodum nos quoque circumscripsi: quandoquidem ad presbyteri gradum pertracti sumus. Nec imicitum amplificant. Billius, qui ob inimicitiam nobis imminent.

(52) Τῷ γε μὴ μίαν διαλήστερο. Ita Reg. unus. Ed. minus bene τῷ γε μίαν μὴ διαλήστερο.

(53) Τῷ ἀγνοούτῳ αὐτῷ τετάχθαι. Vox ab eo sic accipienda est, quasi referatur ad vocem Χριστιανού subauditam; ac deinde subintelligenda est vox ταῦτα.

(54) Alias XI. Scripta circa finem anni 362.

enim id a nobis expetebatur. Nam uteque alteri, A δάξετο. Αλλήλοις γάρ ἔσμεν, εἴπερ ἀλλοὶ τοὺς, si alii quicquam, locupletes esse testes possumus, quam nobis cordi esset pedestris philosophia humique depressa. Verum hoc non fieri fortasse quidem præstisset : aut quo alio verbo utar incertus sum, quandiu Spiritus sancti consilium exploratum non habuero. Quoniam autem factum est, ferre necesse est, ut mihi quidem videtur, ac præsentim ob tempus istud, quod multas adversum nos haereticorum linguis excitat : nec aut spei eorum, qui nobis ministerium cederunt, aut superiori viâ nostrae dedecori esse.

9. AMPHILOCCHIO.

Anne tantum 362, quo ad sacerdotium electus est Gregorius, epistolam ad Amphilochium, alias CLIX, scriptam non suisse suadent haec verba : Horum, qui sacrario ministrant, est condiconus noster Euthalius, etc., que nisi superioris ordinis, vel certe ejusdem, ritum non decent. Neque vero in sequentes annos hanc epistolam differre sinit epistola ipsius initium : Bene structo thalamo columnas subiice, atque... a dextro initio nobis innoscet ; quea tum primum fori iudicis Amphilochium occupatum arguunt.

Aurcas, ut Pindari verbis utar, bene structo B thalamo columnas subiice, atque in præsenti cura a dextro initio nobis innoscet ; ut etiam admirandum palatium eastrus, illum in ea te ipsum ostendens. Quanam autem ratione id testatum redes ? si Deum ac res divinas honori habeas : quo quid maius ac sublimius esse ducis ? Qui porro, et quibus rebus honorabitis ? Una hac scilicet, si eorum, qui Deo astant, ac sacrario ministrant, commodis consuls. Horum e numero est condiconus noster Euthalius, cui nescio quo pacto postea quam ad sublimiorem gradum migravit, auri tributum imponere conantur ii, qui rerum administrationi prefecti sunt. Hoc, queso, ne tibi serendum videatur : verum et diacono et universo clero, ac præsentim nobis, quorum tibi cura est, manum porrige : alioqui certe unus omnium hominum miserrima conditione eset, si temporum humanitate, atque eo honore, qui sacri ordinis viris ab imperatoribus concessus est, minime frueretur ; sed fortasse quod viles sumus. Quod quidem bene feceris, si non patiaris : etiam si alii non bene id velint.

X. CANDIDIANO.

Gregorii ad Candidianum littera, imperante Juliano, scripta sunt anno 363. Id plane persuadent haec Theologi verba circa finem epistole Candidianum alloquentes : Nam cum religione gentilis sis, ac præsenti imperatori ei que imperii sum, præstes : non ita ipsi inservis, ut temporis adulatores. Et paulo inferius : Optio... ut ad nostras Dei parte aliquando te conferas, atque ab iis stes qui perseruationem patiuntur, non autem ab iis, qui eam inferunt. Quibus verbis, certe Apostolice et impiorum persecutoris declaratur imperius. Idcirco autem Candidiani prefectorum ad annum 363 differimus, quod, qui anno superiori præterat, cum Nazianzenam ecclesiam vi et armis intradere tentasset, tantas aquitatis ac justitiae nomina laudes et encomia a Theologo non esset consecutus.

Ubi nunc sophistæ ? Quid tacent poete ? Quos D meliores sermones requiriunt, aut quam splendi-

(55) Τηρεῖτε στέργεται γιατοογλαρ. Pedestris philosophia humique depressa, nihil aliud est quam vita privata, nec ulli publici munericis administratione distracta.

(56) Ήως ἀρ ἀγνώο. Ita Reg. unus et Pass. Ed. τῶς γνῶ, quod Billius verit, quoadusque exploratum habuero.

(57) Τὸν πεπ. Billius, qui fidem nobis habuerunt.

(58) Alias CLIX. Scripta circa annum 362.

(59) Εὐτείχει θαλάμῳ. Ita Reg. unus, et ipse Pindarus, Olymp. od. vi, stroph. 1. Ed. male εὐτύχει, felici.

(60) Τὸν Θεόν. Ita Reg. unus. In ed. deest τὸν.

(61) Διαχρύσεις ἐπιχειροῦσι χρυσὸν οἱ τῆς ήγε-

Θ. AMPHILOCCHIO (58).

Χροσέας ὑπόστησον εὐτείχει θαλάμῳ (59) κίονας, κατὰ Πίνδαρον, καὶ ἀπὸ δεκῆς ἡμίν γνωρίσθητι τῆς ἀρχῆς ἐν τῇ παρούσῃ φροντίδι· ὡς δὲ καὶ θερίν τῆς μέγαρον, εὐδόκιμος ἐν αὐτῇ φανεῖ. Γνωρίσεις δὲ πῶς ; τὸν Θεόν (60) καὶ τὰ τιμῶν· οὐ τοι μελέον καὶ ὑψηλότερον; τιμήσεις δὲ πῶς καὶ τίστιν ; ἐν τούτῳ, τῷ κῆρεσθαι τῶν παρισταμένων θεῷ, καὶ λεπτουργῶν τοῦ βημάτου. Τούτων εἰς ἄστι καὶ διανθέαντος ἡμῶν Εὐθάλειος, δὲν, οὐδὲ οἰδεῖς δικαίως τάξιν μεταχωρίσαντα, διαγράψεις ἐπιχειροῦσι χρυσὸν οἱ τῆς ἡγεμονικῆς τάξεως (61). Τούτο μὴ ἀνεκτὸν φανήσατο· καὶ χείρα δρεῖον τῷ τε διακόνῳ καὶ τῷ κλήρῳ παντὶ, καὶ πρὸ τῶν ἀλλων ἡμῖν, ὃν οἱ μελέον (62)· ή δειπνάτα ἀν πάντοι μόνον ; θερίστων, μὴ τυγχάνων τῆς τῶν κατιρῶν πλανωρπίας. C καὶ τῆς δεδομένης τοῖς λεπταῖς παρὰ τῶν βετταλέων τιμῆς, ἀλλ' ὑβριζόμενος καὶ ζημιούμενος, τοις δὲ τὴν ἡμετέραν εὐτέλειαν (63). Οὐ οἱ καλῶς ἔχεις μὴ συγχωρεῖν, καὶ μὴ καλῶς ἀλλοι φύλωνται.

P. KANJIAIANO (64).

Ποῦ νῦν οἱ σοφισταί; τι σωτῶσιν οἱ περὶ τὴν πολέμσιν; τινας λόγους ἀμελεῖν ἐπιζητοῦσιν, η̄ τίνα πορικῆς τάξεως. Male verit Billius, expungere ac dignitate abdicare conantur ii qui rei militari prefecti sunt : non enim ad rei militarii prefectos, sed ad episcopum pertinuerint, aliquem et clero expungere ac dignitate ecclesiastica abdicare. Agitur hic de præstatione tributi in bellicos sumptus indicti.

(62) Ότι τοι μελέοι. Ita legimus. Ed. male οἰς οἱ μελέοι. Μοι δεινότατα. Ita Reg. unus et Pass. Ed. minus bene δεινότητα.

(63) Διὰ τὴν ἡγεμονίαν εὐτέλειαν. Billius in versione supplevit φύλων, ita vertens : et quidem fortasse ob eam que mihi cum eo est, amicitiam.

(64) Alias CXXIV. Scripta anno 363.

λαμπροτέραν ὑπόθεσιν; νῦν οὖτε, πᾶσαν μὲν ἐπὶ τοῦ λαμπρήναις γάλωσσαν μουσικὴν τε καὶ ἐναρμονίον, πᾶσαν δὲ ὑψηλὸν τι καὶ διατρέσιον ἤχος τοιούτοις φήτορεικήν· οὐ ταῦτη μόνον ὅτι χρέος ἀπάντων χρεῶν δικαιώσατον, ἀρχοντας δεξιὰν ἀνυμνεῖσθαι τοὺς λόγους· ἀλλ’ οὐτι καὶ τὸν ἐν ἀμφοτέροις δικρόνων ἀμφοτέροις κομμένον εἰκείστατον. Καὶ εἰ μὴ πρὸ κατρού τοὺς λόγους ἀνέπαισα (νῦν γάρ δὴ τοῦτο αἰσθάνομαι), καὶ ἔδουλεύσαμέν, ἐφη τις, ταχύτερα, ή σοφώτερα, τὸ μὴ πανηγυρίζειν, μηδὲ φοιτᾶν εἰς μέσους φιλοσοφῆσας, ὡς τόδι καὶ τὰς Τυρφήνας ὑπερεφύνητα σάλπιγγας (65) (ἔρω γάρ, μηδὲν τὸν τραχὸν τοῦ Μώμου λίθου εὐλαβηθεῖς, κατὰ Πινδαρὸν [66]), εἰ μὴ τῆς σωτῆς διωρίαν κατεψήσαμέν (67). Νῦν δὲ δὲ πέπονθα ἐπὶ τοῦ λαμπρού χρήμα, τάχις δὲ τηνίκας ἀπὸ εἰκόνος τείνει. Κόπτει μάνιον (68) τοδεσφόρος τοῖς ποστ, κατὰ τοὺς θερμοτάτους τῶν ἕπτων, καὶ διεσθίει τὰ χαλεπά, καὶ τὸ οὐς διανέστημα, πάνω τε θυμῷ ἐκ μυκτήρων, καὶ βλέπει δριμὺ καὶ ἀφρῷ βάλλομαι (69)· μένον δὲ δημάς εἰσων κτεγκλίδος (70), οὐκ ἐφέντος; (71) μαὶ τοῦ νόμου τὸν δρόμον.

solum serio, ac frenum exedo, et aures ergo, praefero, ac spuma conspergor; nihilominus tamen testate mihi minime faciente.

Τί οὖν· ἐπειδὴ ταῦτα δοκεῖ (72), τί δράσομεν; “Η παντάπαις καταβαλοῦμεν τοὺς λόγους, καὶ σωτῆρι τὰ σὰ θαυμασόμεθα, παρέντες ἐπέροις τὴν εὐφημίαν; Οὐ μὲν οὖν· ‘Ἄλλ’ διλοις μὲν τάλαι τῶν σῶν εὐηγμούντων, διτὸν ἔχαστος βούληται τε καὶ δύνται. Πάντως δὲ πολλοὶ ἀρκέσει· λόγος καὶ πανηγύριστιν, ἐὰν μέρος ἔχαστος τῶν σῶν ἀπολαβῶν εὐηγμούντων, τοιούτοις γάρ οὐ εὔρεταις (73) τοῦ δέοντος κορυφαῖς, ἢ ἐπιτελέσαι τὸ εὐρεῖταις ἐνεργεστέρος;) οἱ δὲ τῆς δημοκρίτης τὰ τάλαντα, καὶ ὡς ὑπὸ λαμπρῷ τῷ φωτὶ διακρίνειν τὰς Ἑριδας, ὑψηλὸς ὑψηλὸς ἐμπομπέων (74) τῇ θέμεδι. Τὸ δὲ σὸν ἔρος, φοβερός μὲν, ως πλήρως· ὡς δὲ οὐ πλήσσον, διάνθημα. Κρατεῖς γάρ οὐ τῷ (75) κολάζειν ἀμαρτνατας· ἀλλὰ τῷ σπουδάζειν δημοκρίτην τὴν δοκήν ἀμαρτνατας· καὶ τῷ πάντας ἥττασθαι τῆς σῆς δινονας; πλέον, η τῆς τῶν διλῶν δυναστείας. Ὡν η θραύστη τὸ έννομον. ‘Ἄλλοι θαυμάζεσσαν τοῦ λόγου τὸ χρέος· εἰ δὲ βούλει, λόγου πᾶν εἴδος, δῶν τε εἰς κρίσιν δικει τῶν λεγομένων, καὶ δυον εἰς τὴν

A diorem materiam? Nunc et lingua omnem musicam et modulatam tua causa moveri, et omnem dicendi facultatem alium quiddam et clarum tinire oportebat: non hoc tantum nomine, quod debitum omnium debitorum justissimum est, praesidem dextrum atque commodum orationis concelebrare; sed hoc etiam, quod eum, qui summam utrinque scientiam 10 obtinet, utroque exornare maxime convenit. Et nisi præmature studio eloquentiae finem imposuisset (nunc enim hoc sentio,) atque, ut cuiusdam verbis utar, celerius quam sapientius consilium cepisset, hoc scilicet summo studio secutus; ut ne declamatorem agerem, nec in medios hominum cuitus me couferrem; fortasse Tyrrenicas quoque tubas cantu superassem (dicam enim, asperum Momi lapidem, ut cum Pindaro loquar, nihil veritus), nisi intempestivum tempus silentio multicassem. Nunc quod tua causa mihi accidit, et cuiusmodi sit res mea, per imaginem quamdam fortasse intelliges. Ego enim ferocissimorum equorum in morem pedibus quidem atque fororum e naribus spiro, acremque vultum intra cancellos maneo, lege nimirum currendi pos-

Quid igitur? quoniam ita placet, quid faciemus? An omnino sermones abiciemus, tacitiisque tuas virtutes admirabimur, laudationis numeru aliis reddit? Minime profecto. Verum alii sane, prout cujusque voluntas aut facultas tulerit, alias virtutum tuarum partes laudibus evehant. Omnia autem multis sermonibus atque concionibus susciceris, si quisque partem tuarum laudum celebrandam assumat: alii nimirum publicorum negotiorum administrationem, atque in his ingenii acumen simul et industriam; (quis enim est, qui aut id, quod in rem futurum sit, ingeniosius et acutius inveniat, aut, quod inventum est, majore diligentia et industria exsequatur?) alii iustitiae lances, et quo pacto velut sub clara luce controversias disceptas, sublimis, sublimi pompa justitiam ostentans. Tuus autem gladius terrorem quidem affert, tauquam percussurus: tanquam autem non percutiens, volvum donum est. Potestatem enim habes, non ut in peccantes animadvertas, sed i serio agens ne omnino peccent; et quia omnes tuas

(63) Τυρφητικάς... σάλπιγγας. Tyrrenicas dicitur tubæ, quia ipsas Tyrreni invenerint esse narrat.

(64) Κατὰ Πινδαρόν. Apud Pindarum, *Olymp.*, od. viii, vers. 73. Ita legitur: Μῆ βαλέτω μη λύθω τραχεῖ φύδονος, ne feriat me lapide aspero inuidia. Pro φύδονος, Gregorius Moxiū adhibuit, qui Moxiū a poetis deus angustus. Iujus naturæ proprium esse ferunt, ipsum quidem nihil operis edere, sed aliorum deorum opera curiosis oculis contemplari; et si quid est omissum aut perperam factum, id liberius reprehendere; unde nomen accepit; nam moxias Graece significat reprehensionem.

(65) Εἰ μὴ τῆς σωτῆς διωρίας κατεψήσαμεν. Male verit Billius, nisi effetas meas tires silentio multicassem. Non enim Gregorius agit de effetas viribus suis, sed de Juliani Apostata tempore ad

loquendum minus idoneo

(66) Κάπτει μὲν εἰσ. Ita Reg. unus, et ed. ad marg. Male in textu κάπτειν μὲν οὖν εἰσ.

(67) Αρρώ βαλλομαι. Billius, spuma impellor.

(68) Κηρυκίλδος. Ita Regg. duo, et ed. ad marg. Male in textu κηρυκίδος.

(69) Οὐσία ἔρετος. Ita Reg. unus. Ed. minus bene οὐσίας ἔρετος.

(70) Ταΐτα δοκεῖ. Ita Regg. duo. Ed. ταῦτη δοκεῖ.

(71) Η εὐρετής. Ita Regg. plures. In ed. deest η.

(72) Ἐμπομπέων. Ita Reg. unus, et ed. ad marg. Male in textu ἐμπομπέων. Moxiū τὸ δὲ οὖν ἔρος. Ita Reg. unus, et ed. ad marg. Male in textu τὸ δὲ οὖν ἔρος.

(73) Οὐ τῷ. Ita Reg. unus, et ed. ad marg. Male in textu αὐτῷ.

potius meali cedunt, quam aliorum, quibus audacia pro lege est, auctoritati ac potestate. Alii rursum eruditio*nis* **11** vim admirantur; vel si mavis, eruditio*nis* genus ouine, tam quod ad eorum, quae dicuntur, censorum ac judicium attinet, quam quod ad dicendi facultatem. Idem enim ipse judicium de sermonibus ferre potes, et majorem etiam in dicendo vim obtines: ita ut alterum aureum illius calculum referat, aut Homericam illam amusim, sub qua equorum Eumelii aequalitatem censi ac perpendi contigil; alterum autem nimbus hemales superet. Pari enim cum laude, nunc certaminis arbitrum agis, ac prius ipse certabas. Alii firmitatem lenitatem temperatam laudibus efferant, suavitatemque nibil abjectum habentem, cuiusmodi scilicet sunt leonum saltus. Alii viribus polle*n*, et honore prædium aurum, una cum magnificis nominibus contemptum, atque in effusum fugam a justitia tua conversum: res sane una ex omnibus auditione ac fide sublimior. Quin poeta quoque quispiam atque arte liberior et solutior, agricolarum choro coacto, rusticum earmen accinat, demessaque matura spica, quam jucundissimam corollam necat, vītibusque hedera et uīs intertextis caput cingat. Agricultura nimurum hec festiva sacra sunt, tuo beneficio rursum ad homines allata. Rupes etiam lac fundant, et fontes mel; ac planta omnis, tam culta, quam agrestis, poetarum figura*n* sunt, cum terram benignitate ali*s*ane dicant et effingant. Etenim omne id, quod Lyrico videtur, sed etiam quam maxime oblectare solet.

Ego autem, quod in tuis virtutibus singularem in modum admiror atque amplector, hoc dicam; nimurum quod temporis difficultate ac molestia sublimiore te præbeas. Nam cum religione gentilissis, ac presenti imperatori ea quae sunt imperii præstes: non tamē ita ipsi inservis, ut temporis adulatores, sed ut ii, qui probatis et honestatis amici sunt, altaque et excelsa mente prædicti: atque ita adulatorum servile obsequium abhorres, patrias autem benevolentiam servas, immortalemque in re mortali gloriam conqueriris. Quin illud etiam in tuarum laudum numero ponendum est, quod in tanta **12** imperii amplitudine, amicitiae quoque aliquid reverentiae tribuis; et tibi a tot

A τοῦ λέγειν δυναμιν. Ὅ γέρ αὐτὸς κρίνειν τε Ικανὸν λόγον (76), καὶ εἰπεῖν δυνατότερος· ὃς τὸ μὲν αὐτοῦ (77) καὶ τὴν χρυσῆν εἰκάσειν φήσων, ἢ τὴν Ὀμηρικὴν στάθμην ἔκεινην (78), ὁπ' ἣ κρίνεται οὐδεὶς τὴν τῶν Εύμηλεων ἵππων ισότητα· τὸ δὲ ὑπὲρ τὰς χειμερίους εἶναι νιφάδες· ἀγνωστοῦντά τὸ δύοις νῦν, ἀγνονῖζοντον πρότερον. "Ἄλλοι τὸ στερβόν (79) ἀπαινέτωσαν τῷ πράῳ συγχεκραμένον, καὶ τὸ (80) ἐν τῷ μελιτήι μὴ συμπεπτώσε, οἷα τὰ τῶν λεόντων σκητήματα. "Άλλοι τὸν εὔρυθμον χρυσὸν καὶ τιμῆντα, μετὰ τῶν σεμνῶν διορθώσαντα, καὶ προτροπάδην εἰσάντα δίκη τῇ οἴ· πράγμα μόνον δὴ πάντων καὶ ἀκούγοντα πίστεως ὑφίστατον. Ποιητικὸς δὲ τὶς ἀνὴρ καὶ τὴν τάχην δέρτος καὶ αὐτόνομος, καὶ μέλος ἀγροικὸν προσδέτω σοι (81), γηπόνων χορὸν στησάμενος, καὶ διηγόματον στάχυον ὄφαιον, πλεκτὸν στέφανον δὲ τὸν, ἡμερίδας τε περὶ κεφαλῆς ἐγειρέτω (82) κισσῷ διατάξουσαν καὶ βότρυν. Γεωργίας ταῦτα θαύματα, διὰ σοῦ τὰλην ἀνθρώποις ἐπινεγκόντος (83). πέτραι τε γάλα ναντων, καὶ μέλι κρήναι, καὶ φυτὸν (84) διπάνημέρους κομπάτων καρπούς, σύντροφος τε δύοις καὶ δρυοῖς (85); οἷα τὰ τῶν ποιητῶν πλάσματα, διατὰ ποιῶν χαριζόμαντην τὴν γῆν. Ταῦτα μέν, διπάρ ξηρὴ, λεγόντων τε καὶ πλατύτωντων ἔπειτο. Τὸ γάρ οἰκεῖον ἄπαν, οὐ πιθεῖ μόνον, ὡς τῇ λύρᾳ δοκεῖ, ἀλλὰ καὶ εὐφραντεῖν μάλιστα πέψουν.

B mitibus fructibus redundet: cuiusmodi scilicet aliqua uterem inducent. Hec, inquam, ut dixi, ali*s*ane dicant et effingant. Etenim omne id, quod Lyrico videtur, sed etiam quam maxime oblectare solet.

C Εἴγω δὲ διεφερόντως τῶν σὺν ἅγαμοις τε καὶ ἀσπάζομαι, τοῦτο ἔρω· ὅτι τῆς τοῦ καιροῦ δυσκολίας κρίπτονα σαυτὸν παρέχεις. Ἐλλην μὲν ὁν τὴν θρησκείαν, καὶ τῷ πάροντι κρέπται τὰ τοῦ κράτους ὑπηρετούμενος ὑπηρετούμενος δὲ (86), οὐδὲ δια τοῦ καιροῦ καλάκει, ἀλλ' δια τοῦ καλοῦ φύλοι, καὶ μεγαλόφρονες· καὶ τῶν μὲν τὴν θεραπειαν ἀρσούμενος (87), τηρῶν δὲ τῇ πατρόβῃ τὴν εἰνοιαν, καὶ ἀδιάντων ἐν θυτῷ πράγματα τὸν δέκανον καρπούμενος. Κάκεντον δὲ τῶν ἐπανεντῶν, διὰ τοις φύλοις τιμῆς αἰλούς δὲ τοσούτην τῆς ἀρχῆς ἔχω· καὶ σχολήν διεισ ἀπὸ τοσούτων ὅν πράττεις, μή μεμνήσθατ μόνον, ἀλλὰ καὶ τιμὴν διὰ γραμμάτων τούς φύλους, καὶ τὸν πόθον δημολογεῖν, καὶ πρὸς διαυτὸν Ἐλεύθερον ἀπό-

76) *Kpl̄siv τε Ikarōs λόγον*. Male vertit Billius, *judicium de rationibus ferre potes*.

(77) *Tō μέρι αὐτοῦ*. Ita Regg. duo. In ed. deest αὐτοῦ.

(78) *Erāmūn̄ ἔκεινην*. Ita Regg. unus. In ed. deest ἔκεινην. De Eumelii equis velut ad perpendicularum tergo similibus vide Homerum, *Iliad.* B. v. 765.

(79) *Ἄλλοι τὸ στερβόν*. Ita Regg. plures. Ed. male διλοὶ δὲ τὸ αὐτηρόν, quod Billius vertit, *ali*s*ane severitatem*.

(80) *Kai τὸ*. Ita Regg. plures, et ed. ad marg. Male in textu καὶ τῷ.

(81) *Ἄγροικὸν προσδέτωσον*. Ita Regg. plures. Ed. male ἀγροικὸν προσδέτωσαν, sed ad marginem

habent προσδέτω σοι.

(82) *Περὶ κεφαλῆς ἐγειρέτω*. Reg. unius ὑπὲρ κεφαλῆς ἀγειρέτω, *super caput congregat*.

(83) *Ἐπεργεθούσης*. Ita Regg. plures ἐπαναλθούσης, *reversa*.

(84) *Kai φυτόν*. Ita Regg. quatuor, et ed. ad marg. Male in textu, καὶ φυτόν.

(85) *Kai δρυον*. Ita Regg. tres. Ed. male in textu δρυμον. male etiam ad marg. δρυον.

(86) *Tὰ τοῦ κράτους ὑπηρετούμενος* δὲ. Ita Regg. plures. In ed. deest prius ὑπηρετούμενος.

(87) *Tὼ μέρι τὴν θεραπειαν ἀρσούμενος*. Male vertit Billius, *imperatori quidam defunctorie obsequeris*; non enim istud viro laudi cederet.

τας (88). Ἀνθ' ἀν διπέρχομαι σοι, τῶν μὲν εἰς εύδη.
A tantisque rebus, quas geris, nec otia superest, ut non modo amicorum memineris, sed etiam eos per litteras honore officias, amoremque ac desiderium conficearis, absentesque ad te pertrahas. Pro quibus omnibus rebus hoc tibi opto, non ut ad gloriam curvulus aliquis accedat (quamvis enim incrementum accipiat imperium, tame ad virtutem maximum, ut ad nostras Deique partes aliquando te conferas, atque ab iis stes, qui persecutionem patiuntur, non autem ab iis, qui eam inferunt: quandoquidem hoc quidem temporis cursu distractabitur, illud autem immortalē salutē habet).

IA'. ΓΡΗΓΟΡΙΟ ΝΥΣΣΗΣ (90).

Eodem circiter tempore scripta videtur epistola ad Gregorium, Basiliū fratrem, quem acriter reprehendit, eo quod abjectis sacrī libris, quos plebi in ecclesia lectitare solebat, ad rhetorican proficiendam, non sine pietatis offensione, se contulisset.

"Ἐγώ τι δεῖδην ἐν τῇ φύσει (μεγαλυσχόμαι γάρ Β) ὅμοιως ἀμαυτῷ τι δισχεράνιον βουλευμένον κακὸν, καὶ τοῖς φίλοις. Ἐπειδὴ τοῖν τοῖν φίλοι πάντες ἀλλήλων καὶ συγγενεῖς οἱ κατὰ θεοὺς ζῶντες, καὶ τῷ αὐτῷ Εὐαγγελίῳ στοχοῦντες, τι οὐκ ἀκούεις (91) παρ' ἡμῶν μετὰ πατέρωντας, διπάντες ὑποψιθυρίζουσιν; Οὐκ ἔπαινονται σοι τὴν δέοδον εὐδέξιαν, ἐν εἴσοι τι καθὼν καθ' ὑμᾶς (92), καὶ τὴν κατὰ μικρὸν (93) ἐπὶ τὸ χείρων ποσῆν, καὶ τὴν κακοτηνὸν δαιμόνιον, ἣν ζητοῖς Εὐριπίδης (94), φιλοτιμίαν. Τί γάρ παθόν, δισφέντας, καὶ τι σεαυτὸν καταγούν, τὰς μὲν λεπάς καὶ ποτίμους βίβλους ἀπέρριψας, δις ὑπανεγνωτικές τοτε τῷ λαῷ (μή γάρ αἰτιοῦντος) (95) ἀκούων, ἢ νότην καπνού τεθεικας, ὃς τὰ πηράλια (96) χειμῶνος ὄφρα καὶ τὰς σκαπάνας, τὰς δὲ ἀλμυρὰς καὶ ἀπόρους μετεγερσίους, καὶ ἥ. Κινητὸν ἀκούειν μᾶλλον, ή Χριστιανὸς τύθλος; Ἡμεῖς δὲ τοῦτο μᾶλλον, ἡπερ ἀκείνον, καὶ πάσα τῷ θεῷ χάρις; Μή σύ γε, ὁ δριτες, μή ἐπὶ πολὺ (97) τοῦτο πάθης, ἀλλ' ἔκνησον ὅφε γοῦν, καὶ πρὸς σεαυτὸν ἐπάνελθε, καὶ ἀπολύγησαι μὲν πιστοῖς, ἀπολύγησαι δὲ θεῖος, καὶ θυσιαστηρίος, καὶ μιστηρίους, διῃρέσθων πάντας τὸ κακὸν διτάς ἐποιετέρους, καὶ τὰ χείρων διδόντας περὶ σοῦ καὶ ὑπονοεῖν (98) καὶ λέγεν; Ἐστο-

καὶ μή μοι τὰ κορψά ταῦτα καὶ ἡπτορικά ἥματα εἶτοις — Τί δέ; οὐδὲ ἔχριστάντος ἡρτορείων; οὔτε δέ ἡμην πιστὸς ἐν τοῖς μειρακίσκοις στρεψθενος;; — καὶ ίσως ἐπιμαρτυρῇ θεόν. Οὐδαμός, ὃς θαυμάσιος, οὐκοντὸν εἰδὼς; εἰ καὶ μίρος τι δούμεν. Ποῦ δέ τὸ πλήσσονταί μάλιστα; ἐξ αὐτῶν πράττεις, φυσικῶς πρὸς τὸ κακὸν διτάς ἐποιετέρους, καὶ τὰ χείρων διδόντας περὶ σοῦ καὶ ὑπονοεῖν (98) καὶ λέγεν; Ἐστο-

(88) Ἀπότας. Ita Reg. unus. Ed. male ἀπανταῖς, omnes.

(89) Εὐδοξίαν. Ita Regg. plures. Ed. minus bene εὐδοκίμιαν, extimationem.

(90) Alias XLIII. Circiter idem tempus.

(91) Τι οὖν δικούεις. Ita Regg. duo. Ed. uale τι οὐκ ἀκούεις, quid non audiunt?

(92) Ἄντ' εἴτω τι καθὼν καθ' ὑμᾶς. Ita Reg. unus. In ed. deest τι καθών.

(93) Κατὰ μικρόν, paululum. Mor. ἐπὶ τὰ χείρων ποσῆν. Ita Regg. duo. Ed. minus bene ποσῆν, subductionem.

(94) Ήν σητος Εὐριπίδης. Apud Euripidem, Jocasta Eleocleum filium alloquens, πλωνεξίαν, αε-

B Inest mihi natura dextrum aliquid (liceat enim mihi unum quid ex multis de me arrogantius predicare): peraque et mihi malum consilium inueni suerense, et amicis. Quoniam itaque omnes, qui secundum Deum vivunt, atque eodem Evangelii trahite incedunt, amicitia et cognationis jure inter se devincti sunt, quid non a nobis libere audias, quae omnes submurmurant? Ingloriam tuam gloriam, ut et ego quidquam more vestro loquar, minime laudant, tacitanque in deteriori prolapso nem, ac dæmonum pessimam, ut ait Euripides, ambitionem. Quid enim tibi accedit, vir sapientissime, quidque tibi in teipso displicuit, ut sacris illis suavissimisque libris, quos quandam populo lectitabas (non enim haec audiens erubescas), calcatis atque projectis, aut etiam ad fumum suspensis, non securis atque navium gubernaculis et ligonibus huius tempore, salsos et amaralentos in manus sunspersis, ac rhetor vocari, quam Christianus malueris? Nos contra hoc potius, quam illud, eoque nomine maximam Deo gratiam habeo. Nequaquam queso, o optime, ne diutius animo ita affectus sis; verum, serius quidem, sed tamen, aliorum inimicis fideque præditis purga, et Deo, atque

13 Ac ne mihi scita haec et rhetorica proferas:

— Quid vero? annon Christianus eram, cum eloquentiae artem profiterer? annon pius ac fidelis, cum inter adolescentulos versarer? — ac fortasse etiam Dei fidem implorabis. Minime, vir eximie, saltem quantum per erat, etiam si partem aliquam concedamus. Ubi autem illud possemus, quod ex his, quis nunc facis, alios offendis, hoc est, eos, ritiam, vocat δαιμόνων κακότην, dæmonum pessimam. Quod autem ille avaritiae, hoc ambitioni tribuit Gregorius. Billius.

(95) Αἰσχυνθήσ. Ita Reg. unus. Ed. male αἰσχυνθήσεις.

(96) Ής τὰ πηράλια. Alludit ad illud Hesiodi, in poemate cui titulus est, *Opera et dies*: Ηγέδαλος δὲ εὐρέτης οὐτέ καπνον κρεμάσασθαι. Clavus vero bene fabrefactum super sumum suspendito.

(97) Ή δριτες, μή ἐπὶ πολὺ. Ita Regg. duo. Ed. male ὁ δριτες, ἦν δτε, μή ἐπὶ πολὺ, quod Billius verit, ον quondam optime, ne diutius.

(98) Περὶ σοῦ καὶ ὑπονοεῖν. Ita Reg. unus. Ed. male περὶ τοῦ ὑπονοεῖν.

qui natura ad malum procliviores sunt, atque A φύσιδος ἀλλὰ τίς ἡ ἀναγκή; Οὐ γάρ διατῷ τῇ τις μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ πλήσιον οὐδὲ ἄρκετο τὸ πεῖσμα σταυτὸν, εἰ μὴ καὶ τοὺς ἄλλους. Ἡ καὶ πυκτέων σύ γε ἐν τῷ κοινῷ, ἥ καὶ παιόνεος ἐπὶ κέρφης καὶ παῖων ἐν τοῖς θεάτροις, ἥ καὶ τὰ αἰσχρὰ λυγίζεμονς καὶ χαμπόμενος, εἴταις ἐν ᾧ κατὰ φυγῆν ἐσωρθρεῖς; Οὐ σωφρονῶντος ὁ λογοτύπος. Κούφον τὸ ταῦτα δέχεσθαι. Εἰ μὲν οὖν μεταβάλοισι, ἀλλὰ νῦν χαρήσομαι, τῶν Πυθαγορικῶν ἔφη τις φιλοσόφων, ἵταρον ἐκπεπικτοῦσα θρηνῶν· εἰ δὲ μή, ἐκεῖνος μὲν ἔγραψε, Τέληντάς μοι ἐγὼ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἔρω στὴν χάριν ξεῖ. Φύλος γάρ ὁν, ἰχθύδος ἐγένετο, ἀλλ' ὅμως φύλος, ἥ τραγῳδία φησίν. Ἀνιάσσομαι δέ, τοῦτο γάρ εἰπεν μέτριον, εἰ μήτε αὐτὸς συνορᾶς τὸ δίον, δὲ τῆς πρώτης ἐστὶ τῶν ἑπαντεντῶν μερός· μήτε δὲλ εἴδειντοι κατακλουσθεῖσι, δὲ τῆς δευτέρας (90). Τοσοῦτα τὰ τῆς παρανέσεως. Καὶ μοι σύγγνωτο διὰ φίλων ἀλλοῦντι, καὶ δημοσίως ὑπέρ τε σοῦ, καὶ τοῦ ἱερατικοῦ παντὸς τάγματος φλεγομένην, προσέβησε δὲ, δὲτι καὶ πάντων Χριστιανῶν. Εἰ δὲ καὶ συνεύξασθαι διὰ περιέζασθαι, θεὸς βοηθεῖ την ἀσθενεῖδ, δ καὶ τεθνητάς ζωτοῦν.

XII. NICOBULO.

IB. ΝΙΚΟΒΟΥΛΑ (1).

Nicobulus, ad quem scripta est epistola xii, Alypiam, filiam Gorgonie, quia Gregorii nostri soror erat, uigorem duxerit. Sub initia hujus conjugij, cum nondum assuetis conjugibus, tel juci, vel rixæ solent existire, datae esse has litteras non male omnino conjicias, anno circiter 365: quo pariter anno dataam ad Amphiliorium pro Nicobulo epistolam xiii, cum nondum foro Amphiliochius valedixisset, arbitratutur Tillemontius.

Alypiam apud nos cavillis incessis, ut parvam, C Σκώπωτεις τὴν Ἀλισπανήν ἡμῖν, ὡς μετράν, καὶ τῆς σῆς μεγαλύτοτες ἀναξίαν, ὡς μαρκὴ σῖ, καὶ δέπτηρτες (2), καὶ πελώρις, τό τε εἶδος καὶ τὴν διάτην. Νῦν γάρ ἔγινον (3) διτὶ φυγὴ μετρέπανται, καὶ ἀρετὴ ταλαντεύεται, καὶ τιμώτεραι τῶν παργάρων αἱ πέτραι, καὶ κόρακις ἀγδύνων αἰδεσιμώτεροι. Εἰ μὲν οὖν ἀπέδαις (4) τοῦ μεγέθους καὶ τῶν πηχῶν, καὶ μηδὲν λείπου τῶν ἀλισδίους ἴκεντων (5). Ἐπιπον γάρ ἀγεῖς, καὶ τινάσσεις αἰχμῆν, καὶ θῆρες σοι μέλουσι. Τῇ δὲ οὐδὲν ἔργον, οὐδὲ πολλῆς τῆς ἰσχύος κερκίδι φέρειν, καὶ ἡλακάτην μεταχειρίζεσθαι, καὶ ίστῳ προσκαθέζεσθαι. Τὸ γάρ γέρδης ἐστὶ γυναικῶν (6). Εἰ δὲ καὶ τοῦτο προσθέτης, διτὶ τῇ γῇ προστύχει (7) δὲ εὐγήν, καὶ θεῷ σύνεστιν δε τοῖς με-

(5) *Kai μηδέτερον τῶν τούτων τὸν ἀλισδίουν ἔκεινων.* Aloides sunt *Otus* et *Ephialtes*, quos ex *Neptuno* peperit Iphimedia, uxor gigantis Aloei, Terra ac *Titanis* filii. Hoc nonne ipso scilicet anno novem cū bisi latos et novem ulnis altos facit *Homerus*, *Odys.* xi. Gigantibus contra superos bellum parantibus, cum ad illud accedere non posset senior Aloeus, misit *Otus* et *Ephialtem*, qui *Apollinis* et *Diaus* telis confici perierunt, antequam ad pubertatem pervenissent.

(6) *Tὸ τρέπερτον τὸν τούτων.* Ille verba sunt mestichibum ab ipso Gregorio adhibitum in poeme adversus mulieres sese nimis ornantes.

(7) *Προσπέγυκε.* Ita *Regg. duo*, et *ed. minus bene* προσέχετε, quod *Bilius* verit, *humi cuream esse.*

γάλεις τοῦ νοῦ κινήματι, τί σοι ἐνταῦθα τὸ ὑψός; Η̄ τὰ μέτρα τοῦ σώματος; Ἰδεὶ καρίον σωπήν, φθεγγομῆνος ἀκαλλώποτον κατανόσον, τὸ ὡς γυναικίν ἀνδρικὸν, τὴν οἰκωφέλειαν, τὴν φιλανδρίαν. Καὶ τότε φέρεις τὸ τοῦ Λάχωνος; Ὁντας οὐ μετεῖται φυχή, καὶ δεῖ τὸν ἔκτος ἔδντα, πρὸς τὸν ἔντοντον βλέπειν ἀνδρωπον. Ἀγαθὸν τοῦ πατέρου, καὶ κατατάξειν αὐτῆς ὡς μηκός, καὶ ταυτοῦ μακαρίσεις τὴν συγγέλαν.

modum consideres, jocari desines, eamque ut parvam deridere: tuumque conjugium felix iudicabis.

Γ'. ΑΜΦΙΛΟΧΙΩ (8).

Ab Amphidochio petit ut Nicobuli in rerum tumultibus versantis patrocinium suscipiat.

Ἐπεινῶν τὸ Θεόγνιδον, δεὶς τὴν μέχρι πότων καὶ τοῦ ἥδος (9) φιλαντούσαν, ἐπεινεῖ τὴν τὴν τῶν πραγμάτων, τί γράψων;

Πολλοὶ παρὰ κρητῆρι φίλοι (10) γίνορται ἔταιροι,
Ἐν δὲ σπουδαίῳ πράγματι (11) καιρούτεροι.

Ημεῖς τὸν κρατήρων μὲν (12) ἀλλήλοις οὐ κεκοινωνήκαμεν, οὐδὲ γε πολλὰ συγγένοντας ἀλλήλοις (καίτοι ἔχρην παντὸς μᾶλλον (13), καὶ δὲ ἡμᾶς αὐτούς, καὶ δεῖ τὴν ἐκ πατέρων φιλαντούσαν, τὴν ἐπὶ τῶν Ἑργῶν ἐξ ἀπαιτούμενης ενονταν. Ἐγγί τις ἀγών, καὶ ἀγώνων δὲ μέγιστος. Ὁ γάρ οὐδὲ ἡμῶν (14) Νικόδηνος ἐν ταραχαῖς ἀδοκήτως, παρὰ ὁν ἡκινεῖ ἀν ψῆφον τις ἔχειν πράγματα (15). Δεῖ τοῦτο ἀξιούμενον παρεῖναι, καὶ βοηθεῖν ἡμῖν ὡς τάχιστα, καὶ συνδικάντοντα καὶ συνηγοροῦσσοντα (16), εἰ εὑροις ἀδικουμένους. Εἰ δὲ σύν (16'), μή προληφθῆται τῷ ἐναντίῳ μέρει, κέρδους μικροῦ τὴν ἐλευθερίαν ἀποδιδέμενον, τὴν δὲ σοι μαρτυρήσασαν παρὰ πάντων γνώσκομεν. περιπειας. Σιν minus, at certe, ut ne ad adversa vendens, quam omnium testimonio semper tibi tributam suiss perspectum habemus.

ΙΑ'. ΚΑΙΣΑΡΙΩ (17).

Ad eundem profecto annum pertinet epistola xiv ad Cassarium, qui sub Valentis imperatoris primordia, Constantinopoli praefectus legitur anno 365; quem Gregorius magistratum gessisse, cum hæc scriberet, ipse satis indicat.

Εὐεργέτεσσον τι καὶ σαντὸν καὶ ἡμές, οἷον οὐ πολλάκις εὐεργέτησις, διτι μηδὲ (18) πολλάκις παραπίποτους εὐεργεσίας τοιωτύτης καιροί. Τὸν χωρίων μου τὸν ἀνεψιῶν πρόσθιτοι προστασίαν δικαιουάττην, καμηλῶντας ἵκανός ἐστι κτήματα, διπερ ἀνήσκετο μὲν, διτι καὶ πρὸς ἀναγόρευσιν ἀπατήσοντο, καὶ τινὰ τοῦ βίου παρέχουν αὐτοῖς ἀνατροφὴν (19) δυνάμενον ἐπει τὸ

(8) Alias CLX. Scripta anno 365.

(9) Καὶ τοῦ ἥδεο. Ita Regg. duo. Ed. minus hene καὶ συνουσίας, quod Billius vertit, et societatem.

(10) Φίλοι. Hanc vocem, quæ in ed. deerat, supplevimus e Regg. tribus.

(11) Ἐν δὲ σπουδαίῳ πράγματι. Male vertit Billius, rebus aut in dubiis.

(12) Κρατήρων μέν. Ita Regg. duo. Ed. κρατήρων γε. Μηδὲν οὖδε γε. Ita Reg. unus. In ed. deest γε.

(13) Ἐχήρην πατέρος μαλλον. Ita Reg. plures. Ed. ἔχρην πάντως, quod Billius vertit, illud omnino facere consentaneum erat.

(14) Ο τάρ νιδος ἡμών. Filium suum appellat Nicobulum, qui sororis ipsius Gorgoniae filiam uxorem duxerat.

A tuam cum Deo consuetudinem habere, quid hic de tua sublimitate, corporisque mensura te jactabis? Vide tempestivum silentium : loquenter audi : quam inculta sit, animadverte : quam, ut ferina, fortis ac strenua : quas rei domesticæ utilitates afferat : quam viri amans sit. Ac tum illud Lachonis dices : Certe animus in mensuram minime cadit, atque externum hominem oculos in internum coniectos habere oportet. Si hac ad hunc modum consideres, jocari desines, eamque ut parvam deridere : tuumque conjugium felix iudicabis.

XIII. AMPHILOCII.

Illud Theognidis probo, qui cum eam amicitiam, ἥδος (9) φιλαντούσαν, ἐπεινεῖ τὴν τὴν τῶν πραγμάτων, τί γράψων;

*Ad calices multi sese profidentur amicos :
Seria tractanti rurus amicus erit.*

Non igitur poculorum quidem cummercum inter nos habuimus, nec multum una fuimus (quoniam nihil nobis antiquius esse debeat, tum propter nos ipsos, tum propter traductam ad nos a parentibus amicitiam), at eam, quæ in rebus existit, benevolentiam exposcimus. Imminet certamen, et quidem certaminum omnium maximum. Filius enim noster Nicobulus in tumultibus inopinatis versatur, ab iis, a quibus minime quisquam existimat habuitur eum negotia et 15 molestias. Quamobrem abs te petimus, ut adsis, atque quam celestreme nobis open feras, jus dicturus, ac patrocinium nostrum suspecturus, si nos injuria alicui parte præripariatur, exiguo quæstu libertatem eam vendens, quam omnium testimonio semper tibi tributam suiss perspectum habemus.

XIV. CÆSARIO.

Et teipsum, et nos, ejusmodi quadam beneficio affice, quali haud sepe afficies : quandoquidem nec sepe hujusmodi beneficii occasionses incident. Dominorum meorum consobrinorum æquissimum patrocinium suscipe, qui plurimum laboris et ærumnæ pro eo prædio subeunt, quod, ut ad secessum aptum et idoneum, atque ex quo subsidium ali-

(15) Ἐχειν πράγματα. Ita Regg. duo. Ed. Εχων πράγματα, quod Billius vertit, negotia et molestias habent.

(16) Συνδικάσσοτα καὶ συνηγορήσσοτα. Ita Regg. duo. Ed. δικάζοντα καὶ συνηγορήσαντα, quod Billius vertit, jus dicens ac patrocinium nostrum suscipiens.

(16') Εἰ δὲ σύγ. Forte legendum, Ei δ' ob. Tu videas. Edit.

(17) Alias CV. Scripta anno 365.

(18) Οτι μηδέ. Ita Regg. tres. In ed. deest δι.

(19) Ἀνατροφὴν. Ita legimus, Combeſii conjecturam sequentes. Ed. male ἀνατροφὴν, conversionem.

quod vita ipsa affiri posset, coemerunt; postquam autem coemerunt, in multis molestias et difficultates incidentur, ut qui scilicet partim improbus venditores experiantur, partim a vicinis spoliarentur ac diripiantur: adeo ut lucro illis futurum sit, receclo pretio, quod dederunt, una cum iis sumptibus, quos præterea fecerunt, et qui non exigui sunt, prædi possessione cedere. Sane si tibi item hanc ad te ipsum transferre cordi sit, postea quam, ut contractus bellissime ac firmissime se habeat, dispexeris, hoc utique et ipsis et nobis gratius jucundiusque fucrit. Sin secus, hoc secundo loco a te peto, ut hominis anxie nocendi sedulitatem atque improbitatem te ipsum oponas; ut ne ob eorum vitam a negotiis remotam, ipsis in aliquo prævaleat, nempe ut vel præmium detinentes lœdat, vel discedentes detrimento afficiat. Equidem ipse pudore suffusus sum, de his rebus ad te scribens. Tamen quoniam ipsis, tum ob generis propinquitatem, tum ob vita institutum, opera nostra debetur, (cujusnam enim potius, quam ejusmodi virorum, cura quispiam tangatur? aut quia re magis erubescat, quam si bujusmodi beneficia conferre minime studeat?) te rogo, ut vel tua ipsis, vel nostra, vel ipsorum causa, vel etiam propter haec omnia in unum coacta, omnino quidem certe de his bene mercaris.

16 XV. LOLLIANO.

ΙΕ'. ΛΟΛΛΙΑΝΩ (24).

Data ad Lollianum epistola, quæ sequitur, eodem anno, et eodem tempore conscripta est, quippe quæ de re eadem, et pro iisdem Helladio et Eulalio, Gregorii consobrini, agit.

Optime vero facis, quod ad nos te recipis, longo C quidem intervallo, sed ita tamen (quod hoc præstantius est), ut res tuae se habeant ex animi sententia: et quia non iis cursi, in quibus tua causa versabamur, liberasti. Siquidem omnia nobis communia tecum esse ducimus, tam tristia, quam leta et jucunda; ea enim amicitiae natura est. Quoniam autem ad nos revertieris, fac felicitatem tuam, ut ejusdum verbis utar, amicis tuis impertias. Imperies autem, si dominos consolarios meos, Helladium et Eulalium, cum in ceteris rebus velut familiares intueri animum induxeris (familiares autem dico, nisi tu nos pro alienis habeas, neque enim majus quidquam habeo, quod dicam), tum etiam, ut alii ipsis patroni requirendi sint, minime patiaris. Verum eis quidvis te præbeas, probum amicum, commodum vicinum, fortè adjutorem, et ne singula enumerem, generosum Lollianum, ac

A ὥνδισαντο, πλεῖστοι περιπετώκαστι δυσχερεῖσι, τὰ μὲν τῶν πεπραχθέων ἀγνομάνων περιώμενοι, τὰ δὲ ὅπλα τῶν γειτονῶν περικοπόμενοι καὶ πορθούμενοι (20), ὥστε κέρδος εἶναι αὐτοῖς, τὸ τίμημα δεδούκαστι (21) κομισταρένοις, μεβ' ὅν προσανηλώκασιν, διετῶν οὐκ ὀλίγων, ἀπαλλαγῆσαι τῆς κτήσεως (22). Εἰ μὲν οὖν σοι φίλοιν εἰς σεαυτὸν περιστῆσαι τὴν πραγματείαν, διποτὲ ἀνάλιστα καὶ ἀπαλλάστατα ἔχῃ σοι τὸ συνάλλαγμα διατεκμένον, τοῦτο δὴ καὶ αὐτοῖς καὶ ἡμῖν ἥδιον. Εἰ δὲ μὴ, τὸ γε δεύτερον, τῇ περιεργίᾳ (23) καὶ ἀγνωμοσύνῃ τοῦ ἀνδρὸς ἀντίθεσι σεαυτὸν, δια μὴ πάντων ἐν τῷ διε τὸν ἀπράγμαστον αὐτῶν ἔχει πλέον, ή κατέχοντας δᾶσκον, ή ἔμιστον ἀπαλλαττομένους. Εὔγε μὲν οὖν καὶ τριθέτα περὶ τούτων ἐπιστέλλων. Ἐπειδὴ γε δρμῶς αὐτοῖς ὄφελομεθα, καὶ διὰ γένος, καὶ διὰ τὴν τοῦ βίου προσφερον (τίνος γάρ δι τοις κτήσεοι μάλιστον, ή τῶν τοιούτων; ἐπὶ τῷ δὲ ἀντίθετον πλέον, ή τὰ τοιαῦτα εὑρεγετεῖν οὐ προδύνομον); οὐ δὲ διὰ σεαυτὸν, ή δι' ἡμές, ή διὰ τοὺς δινόρας αὐτοῖς, ή διὰ πάντα ταῦτα ὅμοι, διλλὰ πάντως γε αὐτοῖς εὑρεγέτησον.

B Εὔ γε δι τὴν ἐπανήκειαν ἡμῖν, διὰ μακροῦ μὲν, ἀλλ' ἥρως (καὶ δι τούτου κρείττον), διτι κατὰ νοῦν πράττων, καὶ τῶν ἐπι τοιούτων ἡμέρας ἡλεύθερων. Πλάντα γάρ κοινὰ ποιούμεθα πρὸς σὲ, καὶ λόγια καὶ εὐπρόσδικα τοιούτων γάρ ή φίλων. Ἐπειδὴ δὲ ἐπανήκεις, μετάδος φίλων σοστι σῆς εὐπράξιας, φησιν δὲ εἰπον (25) μετάδοσις δὲ, εἰ τοὺς κυρίους μου τοὺς ἀνεψιους Ἐλλάδον καὶ Εύλαλιον, καὶ τέλαιοισι οἰκείους ὁροθυμοῦσι (οἰκείους (26) δὲ λέγω, εἰ μὴ διλλούς τηλεῖς πρὸς ἑαυτὸν νομίζοις, οὐ γάρ οἴτε δι τὸν μελέζονa (27) εἰπομει), καὶ μὴ ἀτέρων δεηθῆσαι προστατῶν ἀνάσχοιο. Ἀλλὰ πάντα σεαυτὸν παράσχοι, φίλον χρησθεῖ, γέτονα δεξιῶν, παραστάτην γενναῖον, ινα μὴ καθ' ἔκστατον λέγω, τὸν εὐγενῆ Λολλιανὸν, τὸν ἐπι τολοκαγαθίᾳ (28) γνώριμον. Τυπογρῦμαι δὲ, εἰ δι τοι πλειον αὐτοῖς διμήταις, καὶ τῆς φιλοσοφίας αὐτῶν (29) τὸ θηρος κατίδαις, διτι πρὸς διλλούς (30) ὑπὲρ αὐτῶν πρεσβείεστι. Τοσούτον διαρρέω τῷ σῷ τρόπῳ,

(20) Περθούμενοι. Ita Regg. duo. Ed. male ποθούμενοι, desiderentur.

(21) Ο δεδούκαστι Has voces, quæ in ed. de- erant, supplevimus e Regg. duobus.

(22) Κτήσεως. Ita Regg. tres, et Billius in versi- ne. Ed. male κτήσεως, creatione.

(23) Τῇ περιεργίᾳ. Billius, curiositati. Μοχ τοῦ ὀνόματος. Hoc singulare pro plurali positum Com- bellio videtur esse Atticum, quia de pluribus vice- nis agitur.

(24) Alias CXCV. Scripta anno 365.

(25) Φησίν δε εἰπτά. Euripides, in Oreste.

(26) Οἰκείους... εἰκείους. Ita Regg. duo. Editi male habent bis οἰκείους, quod Billius vertit, familiari- ter.

(27) Ο τι δι μελέζον. Ita Regg. tres. Ed. minus bene δι τοι μελέζον.

(28) Καλοκαγαθίᾳ. Ita Regg. duo, et ed. ad marg. Male in textu καλοκαγαθίαν.

(29) Αὐτῶρ. Hanc vocem, quæ in ed. de- erant, supplevimus e Regg. pluribus.

(30) Αἴλιον. Ita Regg. plures, et Billius in ver- sione. Ed. male διλλούς.

καὶ οὗτοι πολλὰς ἐπιτίθενται έχω μη διαμαρτήσοσθαι A probitatis nomine insigne et nobilium. Illud autem σου (31) περὶ ὧν αὐτὸς ἐπέρευενται. tibi policeor, si diutius cum eis verseris, ac philosophia ipsorum sublimitatem perspicias, fore ut ipse pro illis alios depreceris. Usque adeo moribus tuis confido, ac tam ingentem spem habeo, me de iis rebus, de quibus tecum ago, repulsam a te minime laturum.

IC. ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ (32).

XVI. EUSEBIO EPISCOPO CÆSAREÆ.

Hæc epistola et sequentes versantur circa dissensionem inter Eusebium Cæsariensem et Basiliūm. Cujus dissensionis causam licet Gregorius taceat, non alia esse videtur, quam quod Basiliūs fama ac summissus ingenii et doctrinae splendor oculos Eusebii lacerat. Basiliūm, qui eo ipso charior esse debuisse, quo magis eum in serendo episcopatus onere levabat, ab Ecclesiæ administratione non sine ignominia removit. Duxit suum sic injuria affectum monachūs Cæsariensis ferre non potuerunt, sed statim audaci facinore ab episcopi communione recedere statunt, secumque partem plebis et honorariorum partem non exiguum abstrahunt. Eusebīo cedens, in sui causa laceratur Ecclesiæ corpus. Basiliūs cum Gregorio suo, coquæcessus auctore, una profugī in Pontum, anno 363, ut censem Tillemonius, vel anno 364 exente, aut etiam inuenit 365, ut contendit noster Prudentius Maranum. Inde reversus Gregorius ad conventus spirituales et concilia ab Eusebīo vocabatur; negabat autem se abesse Basiliūm venturum, atque ut revocaretur ab Eusebīo flagitabat. similiq[ue] pollicitus fore ut Basiliūm ipse, velut umbræ corpora, sequeretur. Atque hæc Gregorius in epistola xvi.

Ἐπειδὴ πρὸς ἄνδρα ποιοῦμεν τοὺς λόγους, οὗτος Β ἀγαπῶντα τὸ φύεῖδος, καὶ τὸν ἐπέρι φυράσας πάντας δέσποτον, καὶ δεῖ μάλιστα σεφοῖς πλέκεται (33) καὶ ποικίλοις τοῖς; λαθρίνοις πρὸς δὲ, οὐδὲ αὐτῷ μοι φίλον τὸ τεχνικὸν (εἰρήσται γάρ καὶ ἡ φορτικότερον), περιπότι τὸ οὐτοῦ καὶ τυπουμένῳ παρὰ τοῦ λόγου, διὰ τούτῳ γράψω τὰ παριστάμενα. Καὶ μου δέξαι τὴν παρῆσθαιν ἡ ἀδικήσεις γε τῆς ἀληθείας, τὰ τῆς ἐλευθερίας (34) ἀπότερον, καὶ ἀναγκάζων ἐν ἐμαυτῷ κατέχετον τὴν ὁδίνα τῆς λύτρης, ὥσπερ τι νόσημα οὐ ποιοῦν καὶ κακούσθεις. Ἐγὼ χαρῶ μὲν ὑπὸ σοῦ τιμώμενος (εἴπερ ἀνθρώπος εἰμι, τοῦ προτερητοῦς (35) δὸλος), καὶ καλούμενος ἐπὶ τε συνδόσους καὶ συλλόγους πνευματικούς (36). Οὐ φέρω δὲ τὴν γεγενημένην ὅρβην τῷ τιμωτάτῳ ἀδελφῷ Βασιλεῖ, καὶ γινομένην ἐπι τοῦτο σῆς σῆς εὐλαβείας, δὲν καὶ βίου καὶ λόγου κοινωνοῦ, καὶ τῆς ὑδηλότατης φιλοτοσφαῖς εἰδομνη τε ἀπορῆσης, καὶ νῦν ἔχω καὶ οὐδὲν ἐμαυτῷ μεμφάμοι τῆς ἐπ' αὐτῷ κρίσεως. Οὐταν γάρ εἰπεῖν μετριώτερον, ίντι μὴ ἐμαυτὸν ἐπανεῖν δέξαι, τὰ ἐκείνου θαυμάζων. Σὺ δὲ μοι δοκεῖς ποτε παταπλήσιον, τὸν μὲν ἀτιμάζων, τιμῶν δὲ ἡμᾶς, δωπεῖ δὲν εἰ τις ἵνας ἀνδρὸς τῇ μὲν τῶν χειρῶν καταψήκοι (37) τὴν κεφαλήν, τῇ δὲ πτοι τὴν πατείνῃ καὶ θεμελίους ὑπεστῶν οἰκίας, μαζαγραψοὶ τοὺς τοιχούς, καὶ καλλωπίζει τὰ ἔκστενα. Εἰ τι οὖν ἐρωτᾷς, τοῦτο ποιεῖσθαις. Πεισθῆναι δὲ ἀξίων καὶ γάρ δικαιοῖον. Εἰ ἐκείνου θεραπεύεις τὰ εἰκόνα, καὶ παρ' ἐκείνου θεραπευθῆσθαι. Τὸ δὲ καθ' ἡμάς ἔσται ὥσπερ τοὺς σώμασιν αἱ σκιά, μικρούς τε οὗτας, καὶ πρὸς εἰρήνην ἐποιεῖσθαι. Οὐδὲν γάρ οὕτως ἀθλῶν πράττομεν, ὥστε τὸ ἔλλα μὲν θύλαιν φιλοσοφεῖν, καὶ τῆς κρίτους, εἶναι μερίδος· ὑπεροργὴ δὲ πράγματος,

(31) Διαμαρτήσοσθαι σου. Ita Regg. tres. Ed. male διαμαρτήσασθαι, et in eis deest σου.

(32) Alias XX. Scripta anno 365.

(33) Πλέκεται. Ita Regg. unus, et Billins in versione. Ed. male πλέκεται.

(34) Η δικήσεις γε τῆς ἀληθείας, τὰ τῆς ἐλευθερίας. Ita Regg. duo. Ed. male ἡ ἀδικήσεις γε, τῆς ἐλευθερίας, quod Billius verit, aut injurias in me fuerit, libertatem, etc.

(35) Τοῦ πρεσβυτέρου δὲ λόγος. Inter sententias

Quoniam mihi cum eo viro sermo est, qui nec ipse mendacium amet, et ad istud in altero reprehendendum homines omnes acumine superet, quantumvis scitis et variis labyrinthis obvolvatur· atque insuper nec mihi quidem fucus et artificium placet (dicam enim, etsi molestius sit), tum a natura ita comparato, tum a Scriptura informato: idcirco que animo 17 occurrit scribo. Ac tu fiduciam meam in bonam partem accipias velim: aut injurias in veritatem fueris, libertatem mihi adimens, cogensque me conceperunt mortorem, velut morbum quendam malignum et suppeditum, immo pectori continere. Honore quidem me a te affici letor (siquidem homo sum, ut prius dixit quispiam), atque ad concilia et conventus spirituales vocari. Verum contumeliam charissimo fratri Basilio a tua pietate illatam esse, atque etiamnum inferri moleste fero, utpote quem, tum vitæ, tum studiorum, ac sublimissimam philosophiam socium, et ab initio elegi, et nunc habeo: nec quicquam mihi ob judicium de eo meum succenseo. Sic enim parcus loqui præstat: ne aliqui ipsius virtutes prædicanis, me ipsum laudare videar. Tu vero, dum eo contempto nos honore afficias, perinde mihi facere videris, ac si quis unius viri caput altera manu demulceat, altera malam feriat; aut etiam convellens domus fundamenta parietes pingat, atque externas partes exornet. Proinde si quid mihi obtuperandum putabis, hoc facies. Ut autem obtemperes, a te peto et contendeo: æquum est enim. Si illum, ut par est, colueris, ipse quoque ab eo vicissim observaberis. Nos autem sequenur, quemadmodum umbrae cor-

ab Henr. Stephano editas hæc habet: Τεμόμενος γάρ πάντες ἔδοντες βροτοῦ Honore enim affecti omnes latentur homines.

(36) Εἰτε τοι συνέδους καὶ οὐλίδους πανευματικούς. Ita Regg. duo, et Billins in versione. Ed. male ἐπὶ τε συλλόγους καὶ συνδόσους πνευματικούς, esset enim legendum πνευματικά.

(37) Karayñjci. Ita Regg. unus, et Billius in versione. Ed. male καὶ κατέβασται.

pora, utpote parvi, et ad pacem propensiores. Non enim ita misero statu res nostræ sunt, ut alii quidem in rebus philosophari, melioremque partem sequi velimus; dilectionem autem, quæ totius doctrinae nostræ caput est, contemnamus et pro nihilo ducamus; ac præsentim erga virum sacerdotem, tamque insignem, quem et vita, et sermone, et instituto, omnium, quos novimus, præstantissimum esse agnoscimus. Neque enim mœror, quo affecti fuimus, veritati tenebras infundet.

XVII. EIDEM.

Non sine offensione monita Gregorii accepit Cesariensis episcopus, idque datis ad eum litteris significavit, quibus non minori libertate respondit Gregorius epistola sequenti.

Non contumeliose potius atque insolenter, quemadmodum tu de epistola nostra conquestus es, quam spiritualiter ac philosophice, atque, ut consentaneum erat, scripsi, nisi hoc quoque disertissimum Gregorium male habeat. Etsi enim dignitatis gradu superas, at nobis tamen aliquid **18** justæ libertatis ac licentiae dabitis. Ac propterea benigniore te nobis praebē. Si tu epistolam nostram reprehendis, tanquam famuli, atque hominis qui te ne obtuleri quidem debeat, sic etiam plagas accipiemus, ac ne lacrymas quidem emittemus. An hoc quoque nobis criminis dabitur? Id certe cuivis potius, quam pietati tuae, accidere prestiti, amicorum potius libertatem, quam inimicorum blanditiias amplecti.

XVIII. EIDEM.

Tertia hæc est Gregorii ad Eusebium Cesariensem epistola, in qua moderatione et lenitate statim usus, venturum se respondit, ut preces cum precibus jungeret, unaque pugnaret, et qua vice, qua opera pugiles eo tempore, quo fere in Ecclesiastim impetrare fecerant, adjuvaret. Quibus verbis ostendit, quæ de causa et quo anno ad Eusebium vocaretur; et nimis, quo veluti nubes grandinis plena et stridentis, Christi iniicissimus imperator Valens Cesareæ cum improbis suis presulibus imminebat. Magnum, inquit (43), certamen propositum erat; non ignava etiam multorum alacritas, sed inlata acies, utpote carens propagnatores ac peritus defensores; quem in Basilio, imo et in Gregorio, qui fidei propagnatores ambo designati erant, mox habuit.

Ne ipse quidem aliquo maleolo in pietatem **C** tuam animo eram, neque hoc nomine me crimineris. Verum posteaquam nonnulla cum fiducia loquendi libertatem usurpavi (quo videlicet conceptum animo mœrorum lenirem ac curarem), statim cessi ac succubui, meque regula libenter subjeci. Quidni enim id facerem, cum et te, et spiritus leges cognitas haberem? Nunc autem etiam si maleolo et ignavo animo essem, tamen ipsum tempus me hoc affectu labore non patitur, nec ferre, quæ impetrum in Ecclesiastim fecerunt, nec denique generosus ius strenuusque animus ita sincere ac sine furo pro Ecclesia pugnans. Veniemus igitur, si ita videtur, ut et preces nostras cum vestris conjungamus, et una pugnemus, et operam vobis navemus, atque, ut præstantissimum pugilem bortatores pueri, suclamationibus incitemus.

(38) *Poletisq. Billius vertit canitie; quasi legit̄ πολέμη, quid in quibusdam codd. habetur. Sed reiinenda est lectio πολέται· non enim Basilio tunc erat etas sic proiecta, ut canitie foret præ ceteris verendum.*

(39) *Alias CLXIX. Scripta anno 365.*

(40) *Tὸν ἀρχάρατον Γρηγόριον. Censemus Gregorium sic fuisse ab Eusebio ironice nuncupatum.*

(41) *Kai οὐδὲ ἀντιβλέπεται. Ita Regg. tres, et Billius in versione. Ed. male καὶ ἀντιβλέπειν.*

A δ τοῦ καθ' ἡμές λόγου κεφάλαιον ἔστι, τῆς ἀγάπης· δίλλος τε καὶ πρὸς ἀνδρα λεπτὰ τε καὶ τοσούτον, δυ καὶ βίᾳ, καὶ λόγῳ, καὶ πολεμῷ (38) πάντων ἀριστῶν, ἐν Ιαμέν, γινώσκομεν. Οὐ γάρ ἐπισκοπήσει τὸ λυπεῖσθαι τὴν ἀληθείαν.

IX. Τῷ ΑΥΤῷ (39).

Non sine offensione monita Gregorii accepit Cesariensis episcopus, idque datis ad eum litteris significavit, quibus non minori libertate respondit Gregorius epistola sequenti.

Οὐχ ὅντειστικῶς ἐπέστειλα μᾶλλον, ὥσπερ εὑμέμφω τῆς ἐπιστολῆς, ἢ πνευματικῶς τε καὶ φυλακτικῶς, καὶ ὡς εἰδὼς ἡν, εἰ μὴ καὶ τοῦτο λυπεῖ ἀντιγράψαντον Γρηγόριον (40). Καὶ γάρ εἰ τῷ βαθύτερῳ κρατεῖς, ἀλλὰ δύστεις τε καὶ ἡμένιοις ἐλευθερίας καὶ παρῆρσας δικαίας. Καὶ διὰ τοῦτο ἔσος ἡμῖν χρηστότερος. Πλὴν **B** εἰ κρίνεις τὴν ἐπιστολὴν ὡς οἰκέτου, καὶ οὐδὲ ἀντιδίττειν (41) ὀφελούστος, οὕτω δὴ καὶ πληγῆς ληζμάτων, καὶ οὐδὲ δακρύσομεν. Ή καὶ τοῦτο ἐγκληθρόμεθα; ή πάντας μᾶλλον, ή τὴν σὴν ἐλλείπειαν παθεῖν δίξον. "Εστι γάρ ἀνδρὸς μεγαλόφρονος φύσις ἀποδέχεσθαι μᾶλλον ἐλευθερίαν, ή ἀχθρῶν κολακεῖαν. convenit. Est enim hominis animi magnitudine prestatum, amicorum potius libertatem, quam inimicorum blanditiias amplecti.

X. Τῷ ΑΥΤῷ (42).

Tertia hæc est Gregorii ad Eusebium Cesariensem epistola, in qua moderatione et lenitate statim usus, venturum se respondit, ut preces cum precibus jungeret, unaque pugnaret, et qua vice, qua opera pugiles eo tempore, quo fere in Ecclesiastim impetrare fecerant, adjuvaret. Quibus verbis ostendit, quæ de causa et quo anno ad Eusebium vocaretur; et nimis, quo veluti nubes grandinis plena et stridentis, Christi iniicissimus imperator Valens Cesareæ cum improbis suis presulibus imminebat. Magnum, inquit (43), certamen propositum erat; non ignava etiam multorum alacritas, sed inlata acies, utpote carens propagnatores ac peritus defensores; quem in Basilio, imo et in Gregorio, qui fidei propagnatores ambo designati erant, mox habuit.

C Είχον μὲν οὖδ' ἀλλως πρὸς τὴν σὴν εὐλάβειαν μικροφύγως, μὴ τοῦτο μοῦ καταγῆναι; ἀλλὰ μικρὸν ἐλευθεράτας (44) τε καὶ θερήστας (ὅσον τὸ λυποῦ ἐπιψύχας καὶ θεραπεύσας), αὐτίκα ἡττήθην καὶ ὑπελθήην, καὶ τῷ κανόνι φέρων ἐμάυτον ὑπελθήκα. Τί δὲ οὐκ ἐμέλλον αὐτὸς γινώσκων, καὶ νόμους πενύματος; Νῦν δὲ καὶ εἰ λίγο μικροφύγως είχον καὶ ἀγενῶν, ἀλλ' δ γε καιρὸς οὐδὲ τοῦτο πάσχειν, καὶ οἱ καταδραμότες θῆρες τῇ Ἐκκλησίᾳ (45), τὸ τε σὸν γενναῖον καὶ ἀνδρικὸν, οὕτω καθάρως καὶ γηνιώτες προτοπελμοῦν τὴν Ἐκκλησίας (46). "Ηὔσμεν οὖν, εἰ δοκεῖ, καὶ ταῖς εὐχαῖς ὅμιν συλλαμβανόμενοι, καὶ συναντιούμενοι, καὶ ὑπηρετηρόμενοι, καὶ τὸν ἀδηλτὸν δριστὸν κελευσταὶ παῖδες, ταῖς ὑποφυήσεσιν (47) ἐπιπλέκοντες.

D (42) Alias CLXX. Scripta eodem anno.

(43) Greg. orat. 43, n. 30 et 31.

(44) Ἔλευθερόποιος. Ita Reg. unus, et Pass. Ed. ἐλευθερώσας.

(45) Τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ita Pass. Ed. minus bene τῆς Ἐκκλησίας.

(46) Καὶ ἀνδρικῶς οὕτω καθαρῶς καὶ γηνιώτες προτοπελμοῦν τὴς Ἐκκλησίας. Ita Pass., et Billius in versione. Ed. male καὶ ἀνδρεῖον τὰ καθαρῶς προτοπελμοῦν καὶ γηνιώτες τῆς ἐλευθερίας.

(47) Ταῖς ὑποφυήσεσιν. Male verbi Billius,

10'. Τῷ ΒΑΣΙΛΕΙΩ (48).

Tres epistola superiores, et ea quae proxime sequitur, xix ad Basilium, eo sunt anno scriptæ, quo Valentinius imperator in Ecclesiasticis Cœsarienam impetum fecit; id vel ex ipsis litteris certo constat. Quo autem anno Valens imperium fecerit, una non est sententia. Doctissimus Tillemontius impiam hanc Valentinius impressionem anno 366 factam scribit (49); Baronius retrahit ad annum 364; noster Prudentius Maranus ad annum 365, ipsique furent Gothonfredus (50), Ammianus, Socrates (51) et Sozomenus (52). Bollandista ad annum 367 differunt; Pagius vero, quod absurdum est, ad annum 370. Ex his opinionibus nonnius duæ sunt, quæ defendi possint, Tillemontiana et Prudentiana. Utramque elige: cum Tillemontio Valentinius impressioni anno 366 constitue, ut potius cum nostro Prudentio, anno 365. Porro in epistola hac xix Gregorius significat Basilio, emollium esse Eusebium, hortatus ut, præmissis litteris, ad eum veniat; tenuis id postulare; hereticos immunitare; periculum esse, ne veritatis doctrina convellatur.

Kaiρὸς εἰδουσίας καὶ καρτερίας, καὶ τοῦ μηδένα φανῆναι ήμῶν ἀνδρικότερον, μηδὲ τοὺς πολλοὺς ἕρωτας καὶ πόνους ἐν δύλῳγῳ καταλυθῆναι. Γράφω διεῖ ταῦτα, καὶ πόθεν; Οὐ θεοριδέστατος ἐπίσκοπος ήμῶν Εὐσέβιος (σύντο γάρ δεὶ περὶ αὐτοῦ λοιπὸν καὶ φρονεῖν καὶ γράψαν) λαν πρὸς ήμᾶς ἔχει συμβατικός τε καὶ φιλικός, καὶ διωτερούσιν πορθεῖ, τῷ χρόνῳ μαλάσσεταις καὶ οἷμαι καὶ γράμμα ήξειν πρὸς οὐ παρακλήσεως τε καὶ λάζεως, ὡς ἐμοὶ τε παρεδήλωσε, καὶ πολλὸν πείθουσιν ήμᾶς τῶν τὰ ἔκεινον αὐτῷς εἰδίτων. Όν προλάβωμεν, ἢ παρόντες, ἢ ἀποτελεῖνταις, μιλλον δὲ προεπιστελλόντες, είτα παρόντες· ἵνα μὴ αἰσχυνθῶμεν ὑστερον ἡττηθέντες, ἐδὺν υικῆσαι τῷ καλῶν ἡττηθῆναι καὶ φιλοτέφων, δι περὶ τῶν πολλῶν ἀπαιτούμενα. "Ητε οὖν ἐμοὶ πεισθεῖς, καὶ διὰ τοῦτο, καὶ διὰ τὸν καιρὸν ἐπιστῇ σύνταξις αἱρετικῶν κατατρέχει τὴν Ἐκκλησιαν, τὸν μὲν ἥδη παρόντων καὶ παρασθῶντων, τὰ δὲ, ὡς Β λόγος, παρεσόμενον. Καὶ δέος παρασυρῆσαι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, εἰ μὴ τάχιστα κινηθεῖ τὸ πνεῦμα Βεσελεῖη (53), τὸν σοφοῦ τῶν τοιούτων ἀρχιτέκτονος λόγων τε καὶ δεγμάτων. Εἰ δὲ δοκεῖς αὐτὸν ἐμὲ περέναι καὶ συνδέσοντα καὶ συνοδεύσοντα (54), οὐδὲ τούτο φεύγομεθα.

Iam, nisi primo quoque tempore Beseleelis spiritus disputationum et dogmatum architecti. Quod si tibi operæ pretiam esse videtur, ut ipse adsum, tecum aliquandiu mansurus, ac itineris futurus comes, ne hoc quidem munus defugiemus.

K. ΚΑΙΣΑΡΙΩ (55).

Narrat Socrates (56), anno, quo Valentinius et Valens iterum consules fuere (qui annus æra vulgaris 368 fuit), terra motu facto in Bithynia, Nicæam urbem subversam fuisse, die quinta Idus Octobris. In eo terræ motu, post hominum memoriam maximo, Bithynia tum quæstor Cæsarius, tecti ruina protectus (57), salutis et incolunis pene solus evasit. Quia statim arrepta occasione, fratrem hortatus est Gregorius, atque etiam persuasi, ut ad Dei cultum se totum converteret. Hoc quidem, inquit Theologus (58), et in animo habebat, et summo studio exoptabat, quemadmodum mihi per literas persuadebat, cum hanc ad eum monendum occasionem arripiisset.

Οὐδὲ οἱ φίδει τοῖς εὐφρονοῦσιν δημορθοῖς ὡς δὲ C ἔγω φησι, καὶ λίστα καλοῦ, καὶ αυτήριον. Εἰ γάρ καὶ γίνεσθαι αὐτοῖς ἀπεγκόμεθα, ηγούμενοι τε παιδεύομεθα. Κάμουσα τῷρ φυχῇ, ἐγγύς ἐστι Θεού, φησι τὸν θαυμασιώτατα λέγων Πέτρος (59)· καὶ παντὶ διαφύροντι κλεψυνον, πλειν τοιχείωτις περὶ τὸν περισ-

tacitio vocibus. Deinde, ἐπαλεῖθοντες. Ita Reg. unus. Ed. minus bene ὑπαλεῖθοντες.

(48) Alias XIX. Scripta anno 365.

(49) Tom. I, p. 789.

(50) Cod. Theod. chron. lib. ix, c. 2.

(51) Lib. vi, c. 2.

(52) Lib. vi, c. 2.

(53) Τὸ πτερυγίον Βεσελεῖη. Beseleel, artifex a Deo vocatus, spiritu ejus impensus ad ædificatiōnem tabernaculi (Exod. xxxi, 2, 5; xxxv, 30, 31). Hoc autem loco per Beseleel Gregorius significat

A Probi consilii et tolerantiae tempus est, nosque ita comparandi, ut nemo nobis animi magnitudine præstantior appareat, nec multi nostri labores et sudores temporis puncto collabantur. Cur autem et 19 unde hæc scribam, quæris? Deo carissimus episcopus noster Eusebius (sic enim de eo nobis deinceps sentiendum et scribendum est) animo erga nos est admodum amico et ad similitates componentas propenso, ac tempore, velut igne ferrum, emolliit; protoque fore, ut deprecatrices etiam et evocatrices litteræ ad te veniant, quemadmodum et ipse mihi subindicavit, et multi, qui res ipsius perspicue norunt, fidem nobis faciunt. Quem antevertamus, vel ad eum venientes, vel scribentes, vel potius, præmissis litteris, ad eum nos conferentes: ne postea nos pudeat, si victi fuerimus, cum vincere fieri, præclare videbilet et philosophice cedendo; id quod plerique a nobis exposunt. Mibi itaque obsequere, ac veni, tum ob hanc causam, tum etiam ob tempus: quaudoquidem heretici conjuratis animis Ecclesiastim percursant, partim jam præsentes, ac turbas concitantes; partim, ut rumor est, brevi affluti. Ae periculum est, ne veritatis doctrina convelle-

XX. CÆSARIO.

Ne ipsi quidem timores prudentibus viris incommodi sunt, quin potius, mea quidem sententia, valde commodi et salutares. Nam etsi, ne eveniant, optamus, iis tamen, cum evenient, eruditur. Άγρα enim anima vicina est Deo, ut eximie alicubi loquitur Petrus: atque omnis qui pericu-

Basilism. BILLIUS.

(54) Καὶ συρδάζοντα καὶ συρρεόντα. Ita Reg. unus. Ed. male καὶ διάκονα ταῦτα, καὶ συνοδούσα, quod Billius verit: Atque hoc administrem, tibique itineris comitem me adjungam.

(55) Alias XVI. Scripta anno 368 labente.

(56) Hist. lib. iv, c. 16.

(57) Gregor. Orat. vii, n. 15.

(58) Carin. lib. ii, carin. 4.

(59) Φροντ... ὁ Πέτρος. Ignoramus undenam supra sibi hac Petri sententia.

lum effugit, arcuus ei adjungitur, a quo salutem est consecutus. Proinde non, quia mali participes existimus, indignemur: sed quia effugimus, grati animi officio fungamur. Nec alios nos Deo inter pericula, et alios post pericula exhibeamus: verum sive domi manentes, sive peregre agentes, sive privatam vitam ducentes, sive publica negotia gerentes (sic enim loquendum est, nec praetermittendum), eni sequamur, a quo salutem accepimus, atque ad illius partes nosmet adjungamus, parva et buni repenia parum 20 curantes. Atque historiam quamdam posteris demus, tum ad gloriam nostram, tum ad animae utilitatem, amplam et praeclaram: qua etiam ipsa utilissimo documento plerisque sit, nimur periculum securitate potius esse, et calamitatem secundis rebus magis expetendam; si quidem ante timores mundo addicti eramus, post timores autem Deo nos adliximus. Fortasse graves tibi ae molesti esse videmur, qui de his rebus sepici ad te scribamus, ac sermones nostros, non admonitionem, sed ostentationem esse existimus. Quare de his rebus verborum satis; nos vero scias, velim, prompto animo esse atque exoptare potissimum ad te usque his rebus perfectius disseramus: sin minus, at certe, ut te hic primo quoque tempore reducem videamus, atque una tecum in grati animi significacionem festum diem celebremus.

XXI. SOPHRONIO PRAEFECTO.

Urbis Constantinopolitanae prefecturam gerebat Sophronius anno 369, quo datis ad eum litteris, Gregorius generum sororis sue Nicobolum ei commendabat. Cetera omnes Gregorii ad eundem epistola prefecti pontium praebeant, cui negotia et homines commendantur, et cuius praesidium imploratur. Pratre autem omnibus ea debuit, in qua recentis dignitatis indica quedam apparent, ut in his terbis deprehenduntur: Eiusmodi ad altiores quotidie dignitatum gradus proveharis. Jam enim notarius, cum ab ea dignitate ad prefecturam Constantinopolitanam gradum fecit.

Aurum alias quidem alio modo immutatur et collingitur, in multis ornatus informatum, atque ad multas res ab arte traductum: aurum tamen, ut est, manet, nec materia, sed forma mutationem suscipit. Eodem modo tuam quoque probitatem eamdem erga tuos amicos manere existimantes, etiamsi ad altiores quotidie dignitatum gradus proveharis, hanc tibi depreciationem offerre minime dubitavimus; quod scilicet dignitatem tuam non magis melueremus, quam moribus tuis confideremus. Cumprimita venerando filio nostro Nicobulo, quocum mihi necessitudines omnes intercedunt, tum ob generis propinquitatem, tum ob familiaritatem, tum, quondam his pluris duendum est, ob morum elegantiam, commodum ac facilem te prebe. Quibus in rebus, et quantum? In iis rebus in quibus tua ope indigebit, et quantum tute animi magnitudini convenire existimabis. Nos id quod pulcherrimum habemus, tibi rependemus. Habetus sumus, et si longe intra dignitatem, tamen quantum nostra fert facultas.

(60) *Etre évidemmentes. Has voces, quae in ed. dearent, supplieimus e Reg. uno et Pass.*

(61) *Nepotis. Ita Pass., et Billius in versione. Ed. male vociem.*

(62) *Sυνησθησομένως. Ita Reg. unus, et Bil-*

lius in versione. Ed. male συνησθησομένως. Μή οὖν δι: μετεσχήκαμε τοῦ κακοῦ, δισχειράνωμεν ἀλλ' οὐ διαπερύγαμε, εὐχαριστήσαμεν. Μηδὲ ἄλλοι πανώμεν τῷ Θεῷ παρὰ τὸν καρπὸν τῶν κινδύνων, καὶ ἄλλοι μετὰ τοῖς κινδύνοις: ἀλλὰ βουηθόμεν είστε ἐνδημούντες, είτε ἐκδημούντες (60), είτε ἰδιωτεύοντες, εἴτε τὰ κοινὰ πράττοντες (βεβ γάρ οὐτι λέγειν, καὶ μὴ λεπειν), τῷ ούσαντι κατακολεύθειν, καὶ γίνεσθαι τῆς ἑκατὸν μοίρας, μικρὰ τῶν μικρῶν καὶ χαραὶ ἔρχομένων φροντίσαντες. Καὶ δῶμάν τι δηήγημα τοῖς εἰς ὑστερον, μέγα μὲν εἰς δόξαν ἡμῶν, μέγα δὲ εἰς ὑφελειν ψυχῆς τὸ δὲ αὐτὸν καὶ παίδευμα τοῖς πολλοῖς χρησιμώτατον, διτὶ κρεβτῶν ἀστρατειας χίνυνσον, καὶ συμφορῇ εὐημέριας αἱρετωτέρα εἰ γέ προ μὲν τῶν φύσεων ἡμεν τοῦ κόσμου, μετὰ δὲ τοὺς φύσους τοῦ Θεοῦ γεγενήμεθα. Τοὺς σοι φροτικὸν δοκοῦμεν, πολλάκις σοι περὶ τῶν αὐτῶν ἐκποτέλλοντες, καὶ οὐ παραίνεντες, ἀλλ' ἐπιδειξίν νομίζεις (61) τοὺς δῆγους. Διὸ τούτους μὲν διας δὲ τοῖς προθυμούμνους καὶ εὐχόμενους μάλιστα μὲν γενέσθαι μῆχος σου, συνησθησομένους (62) τῇ σωτηρίᾳ σου, καὶ περὶ τούτων τελεώτερον διαλεξομένους. Εἰ δὲ οὐ, ἀλλ' ἐντοῦθι σε δεξιμόνους ὡς τάχιστα, συνεορτάσαι τὰ χριστήρια.

B δοκοῦμεν, πολλάκις σοι περὶ τῶν αὐτῶν ἐκποτέλλοντες, καὶ οὐ παραίνεντες, ἀλλ' ἐπιδειξίν νομίζεις (61) τοὺς δῆγους. Διὸ τούτους μὲν διας δὲ τοῖς προθυμούμνους καὶ εὐχόμενους μάλιστα μὲν γενέσθαι μῆχος σου, συνησθησομένους (62) τῇ σωτηρίᾳ σου, καὶ περὶ τούτων τελεώτερον διαλεξομένους. Εἰ δὲ οὐ, ἀλλ' ἐντοῦθι σε δεξιμόνους ὡς τάχιστα, συνεορτάσαι τὰ χριστήρια.

ΚΑ'. ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΥΠΑΡΧΩ (63).

'Ο χρυσὸς ἀλλοτε μὲν διλλος μεταποιεῖται καὶ σχηματίζεται εἰς πολλοὺς κόσμους τυπούμνους, καὶ πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τῆς τέχνης ἀγόμενος (64) μένει δὲ διπλὸς εστὶ χρυσὸς, καὶ οὐχ ἡ ὅλη μεταβολὴ, ἀλλὰ τὸ σχῆμα λαμβάνει. Οὕτοι καὶ τὴν σὴν καλοκαγάθιαν ἡγούμενοι τὴν αὐτὴν μένει τοῖς φύσισι, καὶ διὸ προΐστη τὰ ἐμπροσθεῖν, ταύτην ἀλλαρρήσαμεν: τὴν πρεσβείαν προσαγαγεῖν, ὃ μαλλον τὴν ἀξίαν εὐαθηθέντες. Ἡ τῷ τρόπῳ πιστεύσαντες. Τῷ αἰεσιμωτάψι ωἱρη ἡμῶν Νικοδούλῳ τὰ πάντα ἔχοντες πρὸς ἡμᾶς ἐπιτρέψεις, καὶ διὰ συγγένειαν, καὶ διὰ τὴν οἰκειότητα, καὶ δι τούτων μετὰ διτοῖς, διὰ τὸν τρόπον, γενοῦ δεξιῶς. Εἴ τοι, καὶ τόσον: 'Εν οἷς αὐτὸς σοῦ δεηθήσεται, καὶ δοσον τῇ σῇ μεγαλονόῃ πρέπειν ὑπολαμβάνεις. Αντιδόσμεν δὲ καὶ ἡμεῖς ὡν ἔχομεν D τὸ κάλιστον. Εγχειν δὲ τοὺς λόγους, καὶ τὸ χρυσεῖς εἶναι τῆς σῆς ἀρετῆς, εἰ καὶ μὴ τῆς ἀξίας ἔγγυες, ἀλλὰ γε κατὰ τὴν ἡμετέραν δύναμιν.

Habemus porro sermones, atque quod virtutis tuae

lius in versione. Ed. male συνησθησομένως.

(63) Alias VIII. Scripta anno 369.

(64) Καὶ πρὸς πολλὰ τὸ τῆς τέχνης ἀγόμενος. Ita Regg. duo, et Billius in versione. Ed. male γει πρὸς πολλὰ τῆς τύχης ἀγόμενος.

ΚΒ. Τῷ ΑΥΤῷ (65).

Eodem tempore procul dubio scriptae sunt litteræ tres pro Amphiliōchō, anno scilicet 369, quo tantum, et non prius Constantiopolis praefectum vidimus Sophronium. Potentia siquidem ejus atque dignitatis mentio-
nem cum discrete faciat Theologus in epistola, hanc hucusque oportuit diffidere aliasque geminas, quibus Amphiliōchō suo columnis exagitate, quasi pecunie gratia ignavi aliquid gessisset reisque favisset, sum-
morum hominum gratiam et patrocinium conciliare nūtīrū Gregorius. Itaque Sophronium, quem patria glo-
riam appellat, rogat, ut Amphiliōchō se instar omnium præbeat, potentia voluntatem adjungens.

Ἐδει, καθελε τὸν χρυσὸν καὶ τοὺς λίθους τῇ A
ῆκει γνωρίζομεν, οὐταν καὶ τοὺς καλούς καὶ μὴ τῶν
ἀνδρῶν αὐτόθεν διαιτησθεοῖ, καὶ μὴ μαρτυρέα;
δεῖσθαι (66) δοκιμαστές. Οὐ γάρ ἀν πολλῶν ἔδεισεν
ἥμιν λόγων ὑπὲρ τοῦ τιμωτάτου ιεροῦ Ἀμφιλόχου
πρεσβεύοντος πρὸς τὴν σῆν μεγαλόνον. Θάτον ἀν
ἡλπίαν εἰ τὰς ἀπίστους καὶ παραδόσους, η̄ διανοήσα-
σθαι· τοσούσοντος αὐτῷ τὸ παρὰ πάντων συγχειρο-
τὸς ἐπὶ καλοκαγαθίῃ, καὶ τὸ πρεσβυτέραν τῆς ἡμι-
κλιας ἔχειν τὴν φρόνησιν. Ἄλλα τὸ χρῆ παθεῖν; Οὐ-
δὲν διαρέοντες (68) τὸν φύσον, ὅποια καὶ τούτους τις
μῶρος ἦκατο, ἀνδρὸς δὲ ἀπλότητα μᾶλλον. ή τρό-
που (69) κακία περιπεσόντος ἀγκλήσασιν. Ἄλλα
σοι μὴ ἀνεκτὸν φανέτο περιδεῖν αὐτὸν ταῖς συκ-
φαντίαις παρασύρμενον. Μή δύομαι σοι τῆς ἱερᾶς
καὶ μεγάλης φυγῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς πατρὸς τίμησον,
καὶ τῇ ἀρέτῃ βοήθησον, καὶ ἡμᾶς αἰδεόθετο τοὺς
πατὴρ σοι καὶ διὰ σοῦ δεξαμένας, καὶ ἀντὶ πάντων
γενού τῷ ἀνδρὶ, τῷ δύνασθαι τὸ θελεῖν προ-
θεῖ, ἐπειδὴ πάντα τῆς σῆς ἀρετῆς οἶδα ἡττώ-
μενα.

ΚΓ. ΚΑΙΣΑΡΙΩ (70).

Scripta hæc eodem tempore, pro Amphiliōchō, epistola ad Cæsarium, qui et ipse Constantiopolis praefectus
fuerat, anno 365, at tum etiam dignitate quadam, aut certe bene administratrix provincie gloria et auctoritate
pollebat. In his litteris sacerdotum et senectutem, imo canitatem suam, vel occulte subindicat, vel aperte
commemorat; quod anno 569, magis quam anno 365 convenire nemo negaverit. Juremen autem appellat
Amphiliōchium Gregorius (71), quod quidem absolute non est accipiendum, sed juremen p̄a Gregorio, qui
grandior erat. Ita autem Cæsarius non videtur suisse Gregorio frater.

Εἰ μεγάλα θεῖν & αἰτοῦμεν, μήδεν θυμάρισμα, C
ἐπειδὴ καὶ παρὰ μεγάλους, καὶ συμμετερίσθω (72)
δεῖ τῷ αἰτούμενῷ τὴν αἴτησιν. Όμοιως γάρ ἀπίστους
παρὰ μικροῦ μεγάλα αἰτεῖν, καὶ παρὰ μεγάλου
μικρά. Ή μὲν γάρ δικαιοποιοῦνται, οὐ δὲ μικρόμοντος. Αὗτος
σοι προσάγει διὰ τῆς ἐμαυτοῦ χειρὸς τὸν τιμωτά-
τον ιερὸν Ἀμφιλόχου, ἀνδρὸς τοσούτου ἐπὶ
καλοκαγαθίᾳ γνώρισμον, καὶ παρὰ τὸ εἰκὸν τῆς ἡμι-
κλιας, ὅποια τὸν ἀντόποιαν δέρνειν, καὶ λεπεῖν,
καὶ ὑμέτερος φίλων, οὐταν ὑπολαμβάνεσσι. Εἰ δὲ
φίλας ἀνδρὸς ἡττηθεῖς, τὴν διαβολὴν οὐκ ὑπεισέσθιον,
εἰ θυμαστοῖς; Τῷ γάρ μη πονηρὸς εἶναι, οὐδὲ
ὑπεισέσθιον τὴν πονηρίαν, λόγῳ μᾶλλον δύσθωσαν ή
τρόπου προσήκειν αὐτῷ νομίσας. Οὐταν συμπονεῖν
τοῦτο δεινὸν τοὺς εὐγνώμονος; Μή D

Si magna sunt quae petimus, ne mireris: nam
a magno petimus, ac petitionem cum eo, a quo
petitur, metiri decet. Έaque enim absurdum est
a parvo magna postulare, atque a magno parva.
Nam ut illud importunum est, ita hoc minuti ac
præparci animi. Ipse mea nūm tibi charissimum
filium nostrum Amphiliōchium offero, virum pro-
bitatis nomine asseco adeo nobilem (etiam præter
quam actas ferat), ut ipse, qui et senex, et sacer-
dos, et amicus vester sum, præclare mecum agi
existimatus sim, si eam apud vos existimatio-
nem obtinerem. Quod si viri amicitia captus ac
superatus, calumianum 22 baudquaque subolle-
cit, quid mirum? Nam quia minime improbus
erat, idcirco ne improbitatem quidem subodoratus

(65) Alias CX. Scripta anno 369.

(66) Δεῖσθαι. Hanc vocem, quæ in ed. decret., suppleximus e Regg. tribus.

(67) Ἀπερρέ. Ita Reg. unus, et ed. ad marginem. Male in textu ἀγνέει.

(68) Διαφεύγειν. Ita Reg. et ed. ad marg. Male in textu διαφεύγειν.

(69) Τρ. πω. Ita Reg. unus, et ed. ad marg.

Male in textu τρόπῳ.

(70) Alias CVI. Scripta eodem tempore.

(71) Ammon. lib. xvi, pag. 322.

(72) Συμμετερίσθω. Ita Regg. duo. Ed. male
συμμετρετίσθω.(73) Ἐδέκατο. Ita Reg. unus. Ed. male έδεκτο,
quod Billius veriti, videretur.

est, nimurum sermonis potius quam morum corre-
ctionem sibi convenire arbitratuſ. Ita factum est,
ut una cum eo labore non recusaverit. Quidnam
hic criminis est apud aequos et probos viros? Quam
obrem ne vitium superiori conditione, quam vir-
tutem, esse patere, nec canitiem nostram aspernare: verum et reverere testimonium nostrum, et huma-
nitatis officia nostris benedictionibus subjice, quoniam fortasse aliqua apud Deum, cui astamus, ratio est.

XLIV. THEMISTIO.

*Themistius, ad quem scripta hæc est epistola, gratia tum potens et eloquentia, ac propertea, tametsi gen-
tilis, Gregorio chorus, doctrina regula et amissis, ac sermonum rex ab eodem celebratur. Amphilochium
commendat.*

Sermones in periculo versantur: ac tempus
tuum est, siquidem tu rex es sermonum. Huc ac-
cedit, quod a paterno latere tibi amicus est meus
Amphilochius. Addam etiam, quod ejusmodi, qui
nec paterno generi, nec nostra amicitia dedocori-
sit, nisi ego malus hujusmodi rerum judex sum.
Quodque maximum est, bomini præsertim, ut es,
philosopho, quod cum nihil iniqui admirerit, nego-
tia et molestias habet. Quod quanquam per se
levissimum sit, nobis tamen acerbiſſimum fuerit,
si dissimilare ac contemnere videamur. Et quidem
ipse, quod unum possum, hoc facio. Possum au-
tem deprecatoris partes apud eos obire, qui huius
bene de eo merendi potestas est. Neque enim eo
statu, quo nunc sum, aliud quicquam efficiere quo. B
Tu vero id, quod a tuo Platone dictum est, con-
firma, nempe civitates non ante malorum finem
habituſas esse, quam philosophia cum potentia
conjuncta sit. Utraque enim re polles. Egenti ma-
num porrige, eum videlicet, ut consentaneum
erit, monens, ac juvans. Nihil certe melius philosophari possis, quam si nunc justitiae patrocinium
suscipias: hac re quoque beneficio afficies nos, laudum tuarum praecones, ac si per te dicere licet,
et amicos.

23. AMPHILOCCHIO.

*Ex hac epistola ad Amphilochium, et ea que sequitur, sic Baronius apud Bollandum ratiocinatur (84): Licet eamdem Ponticanam solitudinem Gregorius ac Basilius simul incolerent, debeat tamen singuli in singulis cellulis separatis, ita tamen inter se distantes, ut non incommode sepius veniendi daretur facili-
tas. Id etenim ex Gregorii epistola, quam tum in errore agens ad Amphilochium in eadem solitudine philoſophantem scriptis, facile potest intelligi. Nam excepturus aliquando Basilium, olera ad se mitti rogat. Quod quidem recte colligeret Annalium parentes, si ad tempus, quo Ponticanam solitudinem incoluit Gregorius, nempe ad annum 558 labentem, 559, 360, 361 ineunte, utraque epistola esset retrahenda; sed errat Baro-
nius. Non enim in eadem solitudine, et in Ponto; sed Oixalac, de qua hac epistola Gregorius, in Cappado-
cia, tunc versabatur Amphilochius, ut parentis sentium adjuvaret. Ipse Amphilochius, ut cetera omittam, quo
tempore Ponticanam solitudinem Gregorius ac Basilius incolebant, nempe ab anno labente, 558, ad annum 561
ineuentum. Junior erat, quam ut ipsi licet per etatem, vitam canoniticas amplecti, nedum anachoreticam.
Imo nequidem tum amore solitudinis tenetabar Amphilochius, ut ex quibusdam Gregorii litteris, aliquoi post
annos scriptis, probare facilissimum esset. Negne ergo tunc erat, neque ante Amphilochius in solitudine fue-
rat; sed fori mundique negotia distinxerat erat. Credibile est, Amphilochium nonnisi post confecta negotia, de
quibus in ejus gratiam plurimas Theologus anno 569 scripsit epistolam Sophronio et alia, mundo validixisse
et in solitudinem senececepisse. Itaque post illa tempora et negotia, epistolæ xxv, alias xvi, et xxvi, alias xiii,
collocare vistum est.*

Panes a te non postulavimus, ut nec aquam ab D

(74) Ξεν. Banc vocem, quæ in ed. debeat,
supplevimus e Regg. tribus.

(75) Alias CXL. Scripta anno 369.

(76) Αἰδεσθητ. Ita Regg. duo. Ed. male ἀνασθητ.,
intellige.

(77) Εἰτεροπατέρεις τοῦ. Ita Regg. duo. Ed. mi-
nus bene εἰτεροπατέρεις σὺ βασιλεὺς.

(78) Ο, τῷ. Ita Regg. duo, et ed. ad marg. Male
in textu δ. τῷ.

(79) Τοῦ τοῦ Ιλλάτορος. Plato, *De republica*, li-
bro v, sic ait: *Nisi philosophi in civitatis sum-
mam auctoritatē potestatemque obtineant: vel hi
qui sunt reges et optimates dicuntur, ac rerum sum-*

A τούνα ἀνάχῃ πλέον ἔχειν (78) ἀρτῆς κακίαν,
μηδὲ τὴν ἡμετέραν πολὺν ἀτιμάζῃς· ἀλλὰ καὶ τὴν
μαρτυρίαν αἰδεσθῆται (75), καὶ τὸ φιλάνθρωπον
ἴνθεις ταῖς παρ' ἡμῶν εὐλογίαις, δῶν Ιωσ. τις παρὰ
Θεῷ λόγος, ὃ παρεστήκαμεν.

ΚΔ'. ΘΕΜΙΣΤΙΩ (76).

*Themistius, ad quem scripta hæc est epistola, gratia tum potens et eloquentia, ac propertea, tametsi gen-
tilis, Gregorio chorus, doctrina regula et amissis, ac sermonum rex ab eodem celebratur. Amphilochium
commendat.*

Ἄλιον τὸ κινδυνεύσμενον· καὶ οὐδὲ δικαιός, εἰπερ
βασιλεὺς οὐ (77) τὸν λόγον. Καὶ πρός γε, οὐ φίλος
ταπερόβεν δέκας· Ἀμφιλόχιος. Προσθήσας δέ, διτὶ καὶ
τουοῦτος, οἷος μήτε γένος πατέρων αἰσχύνειν, μήτε
τὴν ἡμετέραν φύλαν, εἰ μὴ φύλος ἐγὼ τῶν τοιού-
των κρήτης. Καὶ τὸ μέγιστον, ὅνδρι μάλιστα κατὰ
οὐ φιλοσοφέον, διτὶ μηδὲν ἀδεκῶν ἔχει πράγματα.
Ο, τῷ (78) μὲν ἔστι κουφτάτον, τὴν δὲ ἀνθρώ-
πατον, εἰ πειρῶντες φαινομένα. Ἔγὼ μὲν οὖν,
δι μόνον δύναμαι, τούτο ποιῶ. Δύναμαι δὲ πρεσβεύειν
τοὺς τοὺς εὑ ποιεῖ δύναμένους. Οὐ γάρ μέλο γε οὐδὲν
ἔμοι δυνατὸν οὕτων ἔγοντες, διτὶ πάπερνον νῦν ἔχω. Σὲ δὲ
τοῦ τοῦ Πλάτωνος (79) βεβανόντων λέγοντο, μῆ-
τρόποτα πάντασθαι τὰς πόλεις κακῶν εἰπόντος,
τρίτην δινονέλθη φιλοσοφέον τὸ δύνασθαι. Ἰκανὸς
γάρ εἰ ἀμφιλόχερα. Διτὶ χείρα τῷ δεομένῳ, καὶ παραι-
νέταις τὰ εἰκόνα, καὶ βοηθόσας. Ός οὐδὲν ἔστι διτὶ φι-
λοσοφήσαις (80) διεισιν, ή νῦν τῷ δικαίῳ συναγωνι-
σάμενος. Πρὸς τῷ (81) καὶ ἡμᾶς εὖ ποιεῖν τοὺς σὺν
ἔπιπνετος, εἰ δὲ δίδως εἰπεῖν, καὶ φίλους (82).

ΚΕ'. ΑΜΦΙΛΟΧΙΩ (83).

*Ex hac epistola ad Amphilochium, et ea que sequitur, sic Baronius apud Bollandum ratiocinatur (84): Licet eamdem Ponticanam solitudinem Gregorius ac Basilius simul incolerent, debeat tamen singuli in singulis cellulis separatis, ita tamen inter se distantes, ut non incommode sepius veniendi daretur facili-
tas. Id etenim ex Gregorii epistola, quam tum in errore agens ad Amphilochium in eadem solitudine philoſophantem scriptis, facile potest intelligi. Nam excepturus aliquando Basilium, olera ad se mitti rogat. Quod quidem recte colligeret Annalium parentes, si ad tempus, quo Ponticanam solitudinem incoluit Gregorius, nempe ad annum 558 labentem, 559, 360, 361 ineunte, utraque epistola esset retrahenda; sed errat Baro-
nius. Non enim in eadem solitudine, et in Ponto; sed Oixalac, de qua hac epistola Gregorius, in Cappado-
cia, tunc versabatur Amphilochius, ut parentis sentium adjuvaret. Ipse Amphilochius, ut cetera omittam, quo
tempore Ponticanam solitudinem Gregorius ac Basilius incolebant, nempe ab anno labente, 558, ad annum 561
ineuentum. Junior erat, quam ut ipsi licet per etatem, vitam canoniticas amplecti, nedum anachoreticam.
Imo nequidem tum amore solitudinis tenetabar Amphilochius, ut ex quibusdam Gregorii litteris, aliquoi post
annos scriptis, probare facilissimum esset. Negne ergo tunc erat, neque ante Amphilochius in solitudine fue-
rat; sed fori mundique negotia distinxerat erat. Credibile est, Amphilochium nonnisi post confecta negotia, de
quibus in ejus gratiam plurimas Theologus anno 569 scripsit epistolam Sophronio et alia, mundo validixisse
et in solitudinem senececepisse. Itaque post illa tempora et negotia, epistolæ xxv, alias xvi, et xxvi, alias xiii,
collocare vistum est.*

"Ἄρτους μὲν οὐκ ἔτησαμεν παρὰ σοῦ, διτὶ μηδὲ

μανοῦται, germana et cumulata quadam ratione

philosophantur; ac in idem concurrent civilis poten-
tia et philosophia... nulla οὐκαντί είναι malorum in

civitatis quies, mea quidem sententia,

(80) Φιλοσοφήσαις. Ita Regg. unus. Ed. minus

bene φιλοσοφήσεις.

(81) Πρὸς τῷ. Ita Regg. duo. Ed. male πρὸς τῷ.

(82) Εἰ δὲ δίδως εἰπεῖν, καὶ φίλος. Has voce-

ριας in ed. debeat, supplevimus e cunctis codi-
nostris.

(83) Alias XII. Scripta circiter annum 369.

(84) Vita Gregor. apud Bolland. p. 45, pag. 387.

ῦδωρ παρὰ τῶν Ὀστρακίνην (83) οἰκούντων. Λάχανα Α δὲ εἰ αἰτούμενοι παρὰ ἀνήρδες Ὄζιζαλδους (86), ὃν ἀφθονία μὲν παρὰ ὑπέν (87), παρὰ δὲ ἡμῖν πολλὴ σπάνια, θαυμαστὸν οὐδὲν, οὐδὲ ἔξι τῆς συνηθείας. Καταξῖνσον δὲν λάχανα, ἡμῖν ἀποτελεῖται πλεῖστα καὶ καλλιστα, ἡ δοσα γε δυνατῶν (ἐπειδὴ καὶ τὰ μικρὰ μεγάλα τοῖς πέντεν), ἐπειδὴ καὶ τὸν μέγαν Βασιλείου δεινούμενος, οὐ μὴ βουλήθη, ὥσπερ ἐπειράθης κεκροπόμενον φιλοσοφῶντος, οὗτοι πειραθῆναι πεινῶντος καὶ δυσχεραίνοντος.

ΚΖ'. Τῷ ΑΥΤῷ (88).

Frumentum suum, nisi Amphilochius olera copiosius impertiat, a se contentum iri jocose minatur.

Ὡς μικρολόγως ἡμῖν ἦκει τὰ λάχανα παρ' ὑμῶν! καὶ τί γάρ διλό, η̄ χρυσολάχανα (89); Καὶ τοι γέ δε τές; πλέοντος ὑμέν κῆποι, καὶ ποταμοί, καὶ διώση, καὶ παραδεῖσοι, καὶ λαχανηφόρος ὑμῖν ἡ χώρα, ὡς χρυσορόδρος δάλοις; καὶ λειμώνια φύλλα νέμεσθ (90). 'Ο δὲ στός ὑμῖν ἡ μυθικὴ μαχαρία· καὶ δέ δρός, δὲ δὴ λέγεται, δρός ἀγράλων, οὐτῶς διποτανός τε καὶ διποτος. "Η τοινον μεταβίλοντα τούτων ἡμῖν ἀφθονύτερον, δὲ διλό μὲν οὐδὲν ἀπειλήσομεν· τὸν δὲ σίτον ἔχεδμον, καὶ εἰσόμενα εἰ δηντος δράσω μόνη τρέψονται τέττιγες (91).

ΚΖ'. Τῷ ΑΥΤῷ (92).

Jocose minotus fuerat Gregorius in epistola superiori se frumentum Nazianzenum minime missurum, nisi Amphilochius olera copiosius mitteret, cui communioni cum Amphilochius respondisset, ut verisimile est, nihil a morte, nec a fame metuere. Ozizalenses, etiam si non mitteretur frumentum, quod tam magnifice facitabat, his litteris, quae jocis et sale resparsa sunt, Gregorius rescripsit.

Παῖτες. Ἐγὼ δὲ οἶδα τὸν κίνδυνον Ὄζιζαλδους **C** τετωνύντος, ὅταν μάλιστα γεωργήσητε (93). "Θν ἐν τοῦτῳ μόνον ἐπανετόν, διτὶ κανὸν λιμῷ φθαρώντων, δὲλλ' εὐαδοῦσι, καὶ λαμπρᾶς τογχάνουσι τῆς ταφῆς. Ήῶς; πολλοὶς βάλλονται καὶ ποικίλοις τοῖς ἄνθεσιν.

ΚΗ'. Τῷ ΑΥΤῷ (94).

Hui alteram ad Amphilochium epistolam, ejusdem propemodum argumenti, sed non eodem tempore scriptam, subiungimus. Festive rogat Gregorius Amphilochium, ut directum ad se hospitem laute et humaniter excepient, oleribus eum honorare dignetur.

Τάς δρελοὺς μὲν, δρόρους δὲ τῇ Παμφυλίᾳ (95) πόλεις ἐπιστεφέμενος, Πλάκουν ἔχει βαλάττουν ἐν τοῖς δρεσοῖς τὴν τιμίαντας, οὐ λίγον διεκόπεις τοῦ βιθοῦ τὸν ἰχθὺν ἔξελκυσαντες, δὲλλ' ἀγάπην φίλων τὸ θήραμα

(83) Ὀστρακίνη. Plin. Secund. Hist. mundi libro v. mentionem facit Ostracina enijsdā ad fines Arabie posite, a Pelusio LXV mil. passuum distantiæ.

(86) Ὄζιζαλδως. Ozizale quedam erat Cappadociae regio, in qua tunc morabatur Amphilochius.

(87) Ὅρ ἀρχοτα παρ' ὑπέν. Ita Regg. duo, et Pass. Ed. male ὃν ἀφθονία ὑπέν

(88) Alias XIII. Scripta eodem anno.

(89) Η̄ χρυσολάχανα. Cod. Pass. καὶ τί γάρ διλό ἡ λάχανα? Et quid aliud quam olera?

(90) Καὶ λειμώνια φύλλα νέμεσθον. Pratensisque folia pascit. Combef.: Prataque virentia possidente, existimat autem vatis enijsdā sibi ignoti esse hemisticthium.

(91) Δρόσων μόρη τρέψονται τέττιγες. Virg.

iiis qui Ostracinan incolunt. Olera autem si a viro Ozizaleensi petierimus, quorum apud vos summa copia, apud nos vero magua inopia est, nec mirum fuerit, nec a consuetudine alienum. Ne graveris itaque ad nos olera mittere plurima et pulcherrima, aut quantum certe potueris (nam exigua quoique pauperibus magna sunt), quandoquidem magnum etiam Basiliūm cœna excipiemus, quem cave, ne quemadmodum saturum philosophantem expertus es, ita etiam esurientem et indignabundum experiaris.

XXVI. EIDEM.

Quam parce a vobis ad nos olera veniunt! et quid aliud sunt quam aurea olera? Atqui omnes vestre opes in hortis et flaviis, et nemoribus et pomaria sita sunt, et olifera vobis est regio, quemadmodum aliis aurifera, pratensisque folia colitis. At frumentum vobis fabulosa felicitas est: et panis, ut dici solet, vobis est panis angelorum; ita vobis gratus, ac præter specu vestram fidemne venit. Aut igitur olera vestra copiosius nobis impertire, aut aliud quidem nihil minnimabimur: verum frumentum nostrum continebimus. ac sciemus num cedare revera solo rōre alantur.

XXVII. EIDEM.

Ludis. At ego Ozizaleusis periculum novi, tum demum fame laborantis, cum **24** maxime excolorueritis. Quorum tamen hoc unum laudabile est, quod etiam si fame intereant, tamen suaviter oleant, ac splendidum septulturam consequuntur. Qui tandem istud? Multis ac variis floribus consperguntur.

XXVIII. EIDEM.

Cum montanas et Pamphylike vicinas urbes huiusstrassemos, Glaucum ibi marinum in montibus pisces sumus; non lineis retibus et profundo extrahentes pisces, sed charitate animalium capti-

Eclig. v, ait :

Dumque thymo pascuntur apes, dum rōre cicadae.

Hoc idem Plinius asserit, lib. xi, cap. 36. At eas rōre ali solum argumentum est quod, cum exaltatae subvolant, reddant humorem. Neque enim ad excrementa corporis ullum foramen est, teste ibid. Plinio.

(92) Alias CLXIII. Scripta anno 369.

(93) Γεωργήσητε. Ita cod. Par., et duo Regii, et Combef. Ed. γεωργήσατε. Combef.: cum maxime messem feceritis, quod tota regio pratensis et hor-tensis vix quicquam tritici ferat, ut in epist. xxv, ad eundem.

(94) Alias CXXLI. Scripta tempore incerto.

(95) Η̄ Παμφυλίᾳ. Ita cod. Reg. In ed. τῆς Παμφυλίας.

rani irretientia. Uno verbo Glauem ire pades edo-
ctum misericordia vestrae tabellarium, quem
hospitio humaniter excipite, et hospitalitate Scri-
pturis celebrata cum oleribus honorate.

XXIX. SOPHRONIO PRÆSIDI.

Cæsarius Nicæa ruinis expeditus, mox in patriam reversus, morbo corripitur, quem brevi mors consecuta est, anno 308 exente, vel invenit 369. Non solum dolore acerbissimo mors tam chari capitum Gregorium affecti, sed molestissimas etiam injectit, ut verbis ipsius utar (99), negotiorum incursions, quorum onere pressus ac genua, querelas suas in variis carminibus et epistolis effudit. Exemplo esse potest hac ipsa, qua Sophronium Constantinopoli prefectum orat, obsecrat, obtestatur, per amicitiam, per charissimam quælibet, per vivos et mortuos, perque spes ipsas, ut sua auctoritate eos compescat, qui bona Cæsarii diripiabant. Epistola autem hanc hucusque distulimus, tum quia præmittenda erat ea, que recens adeptam dignitatem Gregorius Sophronio gratulatur, tum quia illa mortuo statim Cæsario non videtur scripta.

Vides qualia nostra sint, et quomodo res humanae velut in orbem volvantur: ac nunc hi, nunc illi florent, nunc marcescant, ita ut nec felicitas, nec infelicitas, ut dici solet, fixa stabilisque nobis permaneat, verum celerrime utraque commutetur ac delabatur; adeo ut ventis potius fidere quispiam possit, aut litteris in aqua scriptis, quam hominum prosperitati. Quod quidem, mea sententia, sit, ut harum rerum inconstantiam et inqualitatem spectantes, concitatores cursu ad Deum et futura properemus, ac nobis quoque ipsis nonnihil speculatorum, parvam umbrarum et somniorum curam gerentes. Sed unde haec fluxit oratio? non enim temere philosophor, nec incassum me ostendo.

Erat quondam non obscuri nominis tuus quoque Cæsarius, inno, nisi me fraternus amor fallit, per quam ampli et splendidi, eruditio nomine conspicuus, morum probitate plerisque superior, amicorum 25 etiam copia clarus et celebris, quorum inter primos principem te tuanque nobilitatem esse, tum ipse existimat, tum nobis persuadet. Ac vetera quidem hujusmodi erant; tuque etiam his plura a teipso adjicies, funebribus illum honoribus prosequens, et quod natura omnibus insitum est, merito quidquam amplius elargiens. Nunc vero (ac ne sicci oculis hunc sermonem transmittas, aut honeste certe et commode collacrynes) hic quidem examinis jacet, ab amicis inops, desertus, miserabilis, exigua myrra donatus (si tamen hac quoque), ac paucis et

τάστηνεύσαντες. Απαξ δὲ τὸν Γλαῦκον πεζεύειν μαθόντα γραμματορόδον προσπεπτάλαντον τῇ ὑμετέρᾳ ἀγαθότητι (96), διν φιλοφρόνως ξενίσατε, καὶ τῷ παρὰ τοῖς Γραφαῖς (97) εἰδοκιμοῦντι ξενισμῷ μετὰ λαχάνων καταξίωσατε.

KΘ. ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΥΠΑΡΧΩ (98).

Οἳρες οὖτα τὰ ἡμέτερα, καὶ δῶς κύκλος των ἀνθρώπων πετρίχει πραγμάτων· νῦν μὲν τῶν, νῦν δὲ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπανθούντων, καὶ οὗτοι τοῦ εὐ πράττειν ἀστῶν τῆς ἡμέρας, οὐτε τοῦ δυστυχείαν, δὴ λέγουσιν, ἀλλὰ τάχιστα μετακανουμένου καὶ επαπίστοντος, ὃς ἄνθραι εἶναι μᾶλλον πιστεύειν, καὶ γράμματα τοῖς καθ' ὕδατος, ἢ ἀνθρώπων εὐημερίᾳ. Τίνος ἔνεκεν; ἐμοὶ δοκεῖ, ἵνα τὸ ἐν τούτοις δοτανοὶ καὶ ἀνώμαλον θεωροῦνται, μᾶλλον τι προστρέψωμεν τῷ θεῷ, καὶ τῷ μέλλοντι, καὶ τίνα πονεῖσθαι καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμέλειαν, βράχες τῶν σκιῶν καὶ τῶν ὀνειράτων φροντίζοντες. Άλλὰ πόλεν ἡμῖν δὲ λόγος; οὐ γάρ εἰκῇ ταῦτα φιλοσοφῶ, οὐδὲ διαχεινής καλλιωπήσωμαι.

Ἐν ποτε τῶν οὐκ ἀφανῶν καὶ δὲ σὸς Καισάριος, εἰ δὲ μὴ ὡς ἀδελφὸς ἀπατῶμει, καὶ τῶν λαὸν ἐπιφανῶν, γνώμωμος μὲν ἐπὶ παιδεύεσσε, καλοκαγαθίᾳ δὲ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς (1), λαμπρὸς δὲ φίλων περιουσίᾳ, ὃν πρῶτον ἐν πρώτοις (2) εἰς τὸ καὶ τὴν οὐγένειαν ὑπάρχειν αὐτῷ αὐτῶν τοὺς ἐφόρους, καὶ ἡμᾶς ἐπειθεῖ. Τὰ μὲν δὴ παλαιά ταῦτα, καὶ τὰ πλεῖστα παραστατοῦ προσθήσομεν, τιμῶν αὐτῶν ἐπιτάφια καὶ διφορεὶ πάντες ἔχομεν ἀνθρώποι, μᾶλλον τι τῷ ἀπελλόντι χαριζόμενος (3). Τὰ δὲ νῦν (καὶ δῶς μὴ παραδράμης) (4) ἀδικριτοὶ τὸν λόγον, δὴ δικριτοὶ γε, εtc., τις καλὸν καὶ χρήσιμον· δὲ μὲν κεῖται νεκρός, δηρός, ἔρημος, ἐλεύσιμος, σμύρνης δόλιγης τῆλαμός (εἰ γε καὶ τούτου), καὶ μικρῶν ἴνδυμάτων τῶν τελευτῶν (5)· πολὺ γε διτὶ καὶ τούτων ἐλεύσιμος. Ἐπιπεπτώκαστο δὲ οἱ ἔχοντο, δις γε πυνθά-

(96) Τῇ ὑμετέρᾳ ἀγαθότητι. Cod. Reg. πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγαθότητα.

(97) Τῷ παρὰ ταῖς Γραφαῖς. Ita codd. Regg. duo. In ed. deest τῷ.

(98) Alias XVIII. Scripta circa finem anni 369.—Συγροτὸς Υπάρχος. Amm. Marcellinus, lib. xxvi, meminit ejusdem Sophronii primum notarii, deinde praefecti Constantinopolis sub Valente, qui is esse videtur ad quem scribit noster Theologus. Haec Billius. Non nudus igitur ἦγενών, αἱ Combef. aut δρυγον, πρᾶσας, ut reddit Billius, sed praefectus urbis, cui in rebus, de quibus agit Gregorius, summa autoritas.

(99) Greg., Carm. lib. ii, carm. ii, vers. 376.

(1) Καλοκαραθίᾳ δὲ ὑπὲρ τοὺς πολλούς. Com-
bef.: Morum probitate quam pro vulgi ratione sup-
erior.

(2) Πρῶτον ἐγ τρώοντος. Ita codd. duo Regg. In
ed. ἐν τρώοντος desunt. Paulo infra αὐτὸς ταῦτα πρό-

D
vet. Bill., τινὶ ipse confidebat.

(3) Απελλόντι χαριζόμενος. Ita cod. et Combef.
In ed. χαριζόμενος.

(4) Καὶ δῶς μὴ παραδράμης. Apparet, inquit Billius, legendum esse δῶς ποτι παραδράμης, μὲν in Frobi., οὐτε δῶς μὴ ut in Hervey., quod aperte indicat id quod sequitur, δὴ δικριτοὶ τον λόγον, εtc., quod precedentibus verbis opponi videtur. Verbi Billius: *Ac nunc, ac videt ut sicci oculis, etc.; aliis legunt, καὶ τοῖς ποτι παραδράμης, etc., et quonodo sicci oculis hunc sermonem transmitemus, aut commode et utiliter lacrymantes?* Quasi diceret Sophronius neque non lacrymari posse, neque ita lacrymari, ut lacrymando aliquid proficiat. Montae. legit ἐπως μον. Morel. δῶς μὴ ποτι, etc.; αἱ Combef. nihil mutandum judicial, εις ejus versionem sequimur, παραδράμης ἀδικριτοὶ τὸν λόγον.

(5) Τῶν τελευτῶν. Ita codd. duo Regg. Montae.
Morel. et editi monnuli. Bill. τῶν τελευτῶν, τιτιβ

νομοι, καὶ ἄλλοις ἀλλοις τὰ εἰκίνους κατὰ πόλην· οἱ μὲν διαράπτουσι, οἱ δὲ μέλλουσιν. Ὡς τῆς ἀναλγήσεως, ὡς τῆς ὑμέτερος! Καὶ ὁ κωνύμων οὐδεὶς· ἀλλ᾽ ὃ γε φιλανθρωπότατος, τοῦτο χαρίζεται μόνον, ἀνακαλεῖται τοὺς νόμους· καὶ εἰ δεῖ συντίμως αἴτειν, δρᾶμα τεγχνάμεν, οἱ ποτὲ νομισθέντες εύδαιμονες. Ταῦτα μὴ ἀνεκτά (6) φανήσονται· ἀλλὰ καὶ συνάλγησον, καὶ συναγανάκτησον, καὶ δός χάριν τυχρῷ Καισάρῳ. Ναὶ πρὸς τῆς φιλας αὐτῆς· ναὶ πρὸς τῶν σῶν φιλατών καὶ τῶν ἐκπίδων, ἣς ποιητον σεαυτὸν δεξιάς, πιστὸς τῷ ἀπελόντῳ φανεῖς καὶ γνήσιος· ἵνα καὶ τοῖς ζῶσι τοῦτο χαρίσῃ, καὶ ποιήσῃς αὐτοὺς εὐδαιμόνας. Οἵτινες περὶ χρημάτων ἡμάς ἀλγεῖν; τὸ τῆς αἰσχύνης ἡμῶν ἀφορτήσων, εἰ δόξειε μόνος τῶν ἀπάντων Καισάριος μὴ ἐσχηκέναι φίλους, δὴ καὶ πολλοὺς ἔχειν οἰδέμενος. Ἡ μὲν πρεσβεία τοιούτη, καὶ παρὰ τοιούτων (7), ἐπειδὴ σοι καὶ τὸ καθ' ἡμάς λαος οὐ πάρεργον. "Αἴ δὲ βοηθήσοις, καὶ δὲ ὅν, καὶ διπλος, τὰ τέ πράγματα ὑποθέσσαι, καὶ ἡ σῇ διασκέψεται σύνεταις.

amicis carnissee videatur, qui permultos etiam sibi esse existimabat. Ac deprecatio talis est, atque a talibus profecta, quandoquidem tu nos quoque fortasse non contempnendo loco habes. Quod autem auxilium, et quibus adminiculis, quaque ratione ferendum sit, tum res ipsæ admonebunt, tum prudenter tua dispiciet.

Δ'. ΦΙΛΑΓΡΙΩ (8).

Non statim post Cæsarii mortem scriptam esse hanc epistolam ipsum epistolæ initium insinnat; sed non tam longo post tempore, ut arbitratnr Tillemontius, qui decem post annos scriptam hinc forte colligit, quod in hac epistola scripsit Gregorius, sibi vitæ consuetudinem cum Philagriō a labore creptam, qui res suas moleste constituerat. Nulla certe negotia fuere, decimo post mortem Cæsarii anno, neque per id tempus, quod effluit a ejus morte, donec Constantinopolin, se conferret, quæ impedimento fieri potuerint Gregorio, quomodo Philagrii sui consuetudine uteretur. Vox livor videatur faciem fecisse viro docto, qui eam de itineri Constantiopolitanō forte est interpretatus. Verum nihil Gregorio familiarius quam vox ista, qua passim usitata, dum vita sue molestas adversaque casus narrat, sine antequam Constantinopolini petet, sive postquam inde dgressus est. Quidquid aduersi et molesti contigit, livori tribuit, ut secentis locis facillimum est demonstrare. Sepiū etiam hac voce diabolum intelligit. Sera profecto et importuna de morte Cæsarii post decem annos querimur. Nobs igitur videatur scriptam hanc esse epistolam, quo tempore negotiis operassis, Sophronii Constantinopolitanū præfecti, datam ad eum litteris, opem implorabat adversus facultatum Cæsarii prædatores.

Καισάριον οὖν ἕκω· ἔρω τῷ, καὶ εἰ μὴ φιλέ· C σφον τὸ πάθος. Στέργω τὰ Καισαρίου (9), καὶ δὲ τὸ πάθος ἀν ίδω Καισαρίου γνώρισμα, καὶ πεπτιστομα καὶ ἀστάσματα, καὶ οἰονταί αὐτῶν ὄργη δοκῶ, καὶ συνεῖναι, καὶ διαλέγεσθαι. Οἶον ἔπανον καὶ νῦν (10) ἀπὸ τοῖς σοὶς τράμμασιν. Ὁμοὶ τε ἀνέγνων τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπιστολῆς, τὸ γλυκύ μοι πρᾶγμα καὶ δούλως τὸ Φιλάγριον, καὶ πάντα μοι ὀδρῶσαν ὑπεισῆλθε τὰ ποτα τερπνά, αἱ πολεῖς, αἱ δεατρικαὶ, ἡ τράπεζα, ἡ πενία (11), τὰ τῆς ἔρατενῆς ὑμητερίκης, δὲ φησιν "Οὐμπρος (12), ἡ παλ-

(6) Ταῦτα μὴ ἀνεκτά. Bill.: *Hæc tibi ne levia et tolerabilis videantur, obsecro. Μοχ, ἀλλὰ καὶ συν-διγμον, Bill., versus et vicem nostram dole.*

(7) Παρὰ τοιούτων. Mallet Combef. περὶ τοιού-των.

8) Alias XL. Scripta circa idem tempus.—Φιλα-
γριώ. Hæc epistola, inquit Bill., Eudoxii nomen
preferebat, nun Philagri; sed quis hoc typogra-
phi oscitantis ascribendum non videt, cum in ea
Gregorius Philagri nominationem faciat? Consimilis error in alia quadam epistola, nunc
xxxii, inolevit.

(9) Στέργω τὰ Καισαρίου. Combef. *Quæ Cæsarii*

A ultimiis integrumentis : magnique etiam astimandum, quod hæc quoque hominum commiseratione consecutus sit. Impetus autem hostes fecerunt, ut audio, atque ejus facultates alii aliunde liberime et insolentissime, partim diripiunt, partim jamjā direpturi sunt. Ingenitem crudelitatem et immanitatem! Nec quisquam est qui prohibeat; sed humanissimus quisque hoc solum præstat, quod legum fidem implorat et obtestatur; atque ut uno verbo dicam, fabula facti sumus, qui felices quondam habebamus. Ne tibi haec ferenda videantur; at una mecum vicem nostram dole, et simul indignare, beneficioque Cæsarium et vivis sublatum affice. Eia te per amicitiam ipsam obtestor; eia per ea, quæ charissima habes, per spes animo conceptas, quas tibi faustas effice, fidum te et sincerum amicum mortuo prebens: ut iis etiam, qui vita fruuntur, hoc largiaris, ac spem meliorem afferas. An tu pecuniariū nomine nos angi putas? Intolerabili nobis ignominia furerit, si solus ex omnibus mortalibus Cæsarius

26 XXX. PHILAGRIΩ.

Cæsarium non habeo; dicam enim, eti parum philosphicus est hic affectus. Cæsarii rebus ac-
quiesco, et si quid aliquando videam, quod mihi memoriam illius refrirect, hoc amplector et ex-
oscular, ac velut eum intueri mihi videor, simulque versari et confabulari. Id adeo mihi nunc in literis tuis accidit. Nam simulac primam epistolam parte legi, ac Philagrium, re nomineque mihi suavissimum vidi, omnes mihi veteres jucunditates in animum repente subierunt, urbes, studia, mensa, paupertas, atque jucundiissimi sodaliti,

sunt natura prosequor amoris sui.

(10) Olov Ἐπάθον καὶ ψῦ. Ita cod. et Combef.
In edit. καὶ οὐλον ψῦ.

(11) Ἡ τράπεζα, ἡ πενία. Si mendo caret ea vox, ἡ πενία, alt Combef., indicio est ἀσχητοὶ ope-
ram dedilic Philiagriū, qua sic paupertatum col-
luerit, Gregorius illi palestra socio. Hinc forte le-
gendū vellet quidam ἡ τράπεζα ἡ πενία, mensa
communis.

(12) Ο ψῦς Οὐμπρος. Helena, Iliad. III, 173.
Primum alloquens, sic inter cæstra ait:

Οὐς ἐρελεύθιρας ποι ἀδεῖν κακός, ἀπάντες θεῖρο
ψῦ οὐκ ἐπάντειρ, θαλαμούς τε λιπούσα,

ut Homeri verbis utar, vel ludiera, vel seria, litterarii sudores, communes preceptores, speci sublimitas, cunctaque alia ejus aetatis bona, que quisquam percensere possit: quorum ego vel sola recordatione apprime delector. Quare ut tua opera magis etiam adhuc inter nos congregiamur, calamum move, ac si nihil rem grata facere cupis, scribe. Nam ne hoc quidem procul dubio nobis parvi momenti est; tametsi, quod maximum abripiuit, res nostras moleste constituens.

XXXI. EIDEM.

Plures sunt ad Philagrium consolatoria Gregorii epistole, quarum hac prima esse, ceterisque praemittenda videtur: quippe quam tunc scripsit, cum primo laborantis amici nuntium audivit: tum maxime, quia nulla patientie Philagri mentio, cuius praeclara in sequentibus epistolis exempla commemoratur. Quinimo eum animo simul cum corpore dejectum, afflictionemque depolare suam, non obscure significat. Demum novitus in pietate videri potest homo, qui morbi solita in Homeri Demosthenisque lectione querit.

Quæ tibi molesta stut, utique et nobis. Amicorum enim, pro eo atque amicitiae lex poscit, communia omnia, tam prospera quam adversa esse censemus. Quanquam, **27** si de his rebus non nihil philosophandum est, atque apud te, ut par est, disserendum (quod etiam ipsum amicitiae lex dicit), nolo, nec honestum esse cense, te, hoc est, Philagrium, virum singulari rerum divinarum doctrinae preditum, eodem modo affici, quo plerique solent; nec simul cum corpore dejici, atque afflictionem ut incurabilem depolare: verum dolori resistere, atque animo vel nunc maxime purgari, viueulique superiorum te præbere; ac morbum nihil aliud esse duce, quam utilem quamdam disciplinam, hic videlicet tendenter, ut et corpora et omnia que ad corpus spectant, et quidquid fluxum ac turbulentum est interiturumque contemnens, ac pro nihilo putans, totum te colesti parti addicas; nec presenti tempori, sed futuro ævo vivas, mortisque meditationem, ut Plato ait, hanc vitam existimes, atque ab hoc sive corpore, sive sepulcro, ut idem loquitur, animam, quoad ejus fieri poterit, solvas. Si hec philosophheris, vir prastantissime, atque hunc animum geras, tum maximam ipse utilitatem inde capies, tum macrorum nostrum ex morbo tuo conceptum

Παῦδε τε τηλυγέτη καὶ δημιοκήτη ἐρατευηρ.
Οὐργλακήν ἐρατευῆντινην ἐποίη Didymus τῇ ἐπεράστους ὄμηλας, amabiles meas aquales.

Utinam mors mihi gratificata esset acerbo, cum hoc Filium tuum secuta sum, thalamo fratribusque reflectis,

Filiaque unica, cætique aqualium amabili.

(15) Alias LXX. Scripta anno 569 labente.

(14) Πάντα. Ueest in cod. Pass.

(15) Φιλίας δρος. Ita codd. duo Regg. et Pass. Editi prave ἔρως, quod observaverat Billius.

(16) *Et τι δεῖ.* Ita Pass., quam lectionem sic emendatam præstulisse videtur Billius. Ed. εἴ τι δῆ.

(17) Οὐτῆς φιλίας. Cod. Reg. et Combef. δι φιλοσοφιῶν.

(18) Εμφιλοσοφεῖν τῷ πάθει. Philosophia, con pietati Christianæ conuenienter morbum perferre.

(19) Νῦρ δῆ. Pass. νῦν δέ.

A γνα, δι σπουδόσματα, οἱ τῶν λόγων θρύποι, οἱ καινοὶ παιδεύσαται, τὸ τῶν ἑλπίδων θύρα, πάντα δοσ ἀν εἰσο τις τῶν τηγικάτα καλῶν, οὓς ἡγὼ χαρω διαφέροντας καὶ μεμημένος. "Ιν' οὖν έτι μᾶλλον δικιῶμεν τούτοις καὶ διὰ σοῦ, κινοῦ τὴν γραφίδα, καὶ χαρίζον τὸ ἐπιτελλειν. Πάντος οὐδὲ τούθ' ἡμῖν μικρὸν, εἰ καὶ τὸ μέγιστον ἡρπασεν ἡμῶν ὁ φθόνος, τὴν συνουσίαν, λυπηρῶς διαθεὶς τὰ ἡμέτερα.

ΑΛ'. Τῷ ΛΥΤῷ (15)

"Α μὲν έστι σοι λυπηρό, πάντας καὶ ἡμῖν. Κοινὰ γάρ ποιούμενα πάντα (14) τὰ τῶν φίλων, εἴν τε καὶ ὃς ἔτέρως ἔχοντα, ὥσπερ δή καὶ φίλας (15) δρός έστι. Κατότα περὶ τούτων εἰ τι δεῖ (16) φιλοσοφῆσαι, καὶ τὰ εἰκότα διαλεχθῆναι σοι (ῶσπερ οὖν δῆ καὶ ὃ τῆς φίλας (17) ὑποτίθεται νόμος), οὐδὲ βούλομαι σε, οὐδὲ γέ τοι καλῶς ἔχειν ὑπολαμβάνων, Φιλάγριον δύτα, καὶ τὸ θεῖα διαφέροντας πεπικαθεύδειν, ταῦτα πάσχειν τοῖς πολλοῖς, οὐδὲ συγκαταπίπτειν τῷ σώματι, οὐδὲ ὃς ἀνήκεστον τὴν κακοπάθειαν δύορεσθαι, ἀλλ' ἐμφιλοσοφεῖν τῷ πάθει (18). καὶ τὴν δάνοντας νῦν δῆ (19) καὶ μάλιστα ἐκκαθαίρεσθαι, καὶ κρείττον φανεσθαι τῶν δεσμῶν, καὶ ἡγεῖσθαι τὴν νόσου παθαγογίαν (20) πρὸς τὸ συμφέρον, τούτο δέ έστι, περιφρονούντα τὸ σώμα καὶ τὰ σωματικά, καὶ πάν τὸ φέον (21) καὶ ταραχῶδες, καὶ ἀπολύμενον, διὸν τῆς δινού γενέσται μορφας· καὶ ζῆγε ἀντὶ τοῦ παρόντος τῷ μέλλοντι (22), θανάτου μελέτην (23), τούτῳ δ φραστάτων, τὸν τῆς βίου ποιούμενον, καὶ λύντα τὴν φυγὴν τοῦ εἴτε σώματος, εἴτε σῆματος (24), κατ' ἐκεῖνον εἰπεν, δοη δαναίμας. "Αν ταῦτα φιλοσοφῆσαι, ὡς δρότες, καὶ οὐτοις Ιησος, αὐτὸς τε ὁνήσῃ τὰ μάλιστα, καὶ ἡμᾶς ἐπι τοῖς φίλοις ποιεῖσθαι, καὶ πολλοῖς διδάξεις ἐμφιλοσοφεῖν τοῖς πάθεσι (25). Καὶ πρὸς γέ, οὐδὲ μικρὸν κερδεῖσθαι (εἰ τι σοι καὶ τούτου μέλει [26]), τὸ

(20) Ἡγεῖσθαι τὴν ράσον παιδιαργαλα. Montac. et Morel. ἡττᾶσθαι τὴν νόσον παιδιαργαλα.

(21) Καὶ πάν τὸ φέον. Ita cod. Reg., Montac. et P. Morel. Pass. τῶν ὥραιον, εἰ quidquid tempori sub jacet. In edit. πάν δ τι φέον.

(22) Καὶ ζῆγε ἀντὶ τοῦ παρόντος τῷ μέλλοντι.

Nec presenti tempori, sed futuro ἀνο virus; id est, vitam agas qua non tam presenti quam futuro intenta sit seculo. Pass. ζῶντι.

(23) Θανάτου μελέτην. Mortis meditationem: sic enim Plato philosophos definuit in Phædone.

(24) Ετει σήματος. Socrates apud Platonem in Cratyle σῶμα dictum putat, quia anima σῆμα, id est, sepulcrum sit, quasi ipsa nunc in corpore sepulta sit. Hec BILLUS.

(25) Ποιοῦντος διδάξεις ἐμφιλοσοφεῖν τοῖς πάθεις. Combef., multos docebis in morbis philosophari.

(26) Τούτου μέλει. Ita cod. duo Regg. Pass. Morel. et Combef. In edit. τούτου μέλλον.

παρὰ πάντων θυμάζεσθαι. Τὸν δὲ πυκτίον ἦν Α λεβάς, τούτοις μάλιστα σημαντικόν εἶναι τὸν πυκτίον, καὶ προσέμενον, τὸ δέ οὐκέτι θυμόν, τὸ δέ έγκυμάθην· οὐκέτι οὐδεὶς σὺν χρήσεις (27), τὴν Πάτερα. Μή γάρ μοι διαπιστήσῃς, ὅτι μόνον τούτους ἀπολαύσειν νομίζω, καὶ μόνα κεκτῆσθαι καλῶς, ἀν δὲ αὐτὸς μετάσχοι, καὶ οἵδες ἀν δέ τοι σεαυτοῦ χρήσαιο.

beo, nimirum illudem. Mibi enim in hoc velim eaque sola recte possidere existimem, quorum

AB. Τῷ ΑΥΤῷ (28).

Epiistolam superioriē proximo secuta est intervallo ista, in qua jam Philagrio gratulatur, quod in orum uis ei doloribus philosophice se gerat, eximiōque dei omnibus exemplū tolerantie. Ipse plura proferit petita a profanis scriptoribus patientiē exempla, quibus ad fortiter tolerandos corporis dolores excitat.

Εἴς γε διτὶ φιλοσοφεῖς εἰν τοῖς πάθεσι, καὶ γίγνεται πολλοῖς οὐδεποτέ μάταια τῆς ἐν τοῖς ἀλγεστοῖς καρτερίαις καὶ ὄπερεπέτη παντὶ βελτίστῳ κατεχερῷ τῷ σώματι, ἡνίκα ὑγιεινῶν εἰχεις, οὐτων καὶ νῦν τούτῳ χρῶ καλῶς (29), ἐπειδὴ γε ἀσθενῶς ἔχεις, καὶ ἀργεῖς οὐδὲ ἀργῶς, ήν οὐτων εἴπω. Φιλοσοφεῖς γάρ, καὶ ἡ εασὶ Διογένην εἰρηγνάν ποτε πυρέττοντα, καὶ διακαρπετούντα, τούτο καὶ αὐτὸς παρέχεις ὅρθιν, φυγῆς πάλιν καὶ οὐμάτος. Τούτο ἐπέτρεψε τῷ ἐμῷ Φιλαγρῷ, μή μαλακίζεσθαι, μηδὲ κάμπτεσθαι πρὸς τὰ πάθη, ἀλλὰ περιφρονεῖν (30) τὸν πρὸλογόν, καὶ τὸ μὲν σώμα ἐξ̄ πάσχειν τὰ εαυτοῦ, πάντων δὲ ή νῦν ή θυσερον λυθθέσμοναν νόμημα φύσεως (οἰχεῖσται γάρ ή νόσοι κάρμαντος (31), ή χρόνου)· αὐτὸν δὲ ὑψοῦ τὴν ψυχὴν ἔχειν, καὶ μετὰ θεοῦ τετάχθαι τοῖς λογισμοῖς, κάκενον εἰδέναται, διτὶ τῶν ἀτόνων ἔστιν, ή μᾶς ἔξω μὲν κινδύνων φιλοσοφεῖν (32), ἐν δὲ ταῖς χρείαις ἀφίλοσφους φαίνεσθαι, καὶ διαψεύδεσθαι τὴν οὐδεστησίαν.

Ιοσοφικαὶ, tempore autem id postulantē philosophicē apparere, nec quod profitetur, praestare.

Πάντα ἐπῆλθες δηλαδὴ τῇ διανοίᾳ, δος ήμετερα, δος ἀλλέτρια, ὡς ἀνὴρ (33) πεπαιδεύμενος ἐν ἀριθμοτέροις, καὶ παιδευτῆς διλαύων· καὶ ἐκ πάντων σεαυτῷ συνελέξην τὸ τῆς ἀνθρωπίας φάρμακον (34). Ήντα δέ σοι κάγὼ συμφελοσοφήσω μικρὸν, εἰ τοῦτο κελεύεις, οὐκ ἐπανιν τοῦ Ἀριστοτελοῦς τὸ μικρολόγον, δε τὴν εὐδαίμονιν ἡμῖν δρῖζομενος, μέχρι μὲν τονος προθήνειν ὅρθιν, φυγῆς ἐνέργειαν κατ' ἀρετὴν (35) εἰναι ταύτην ἀπορθάνμενος· καὶ προσθετεῖς, ἐν βίᾳ τελείῳ, καὶ τούτῳ μᾶλλα σοφῶς, διὰ τὸ τρεπτὸν ἡμῶν καὶ εὐμετάπτωτον τῆς φύσεως. Ξέκινο δὲ οὐκ εἰς μεγαλοπρεπέας, ἀλλὰ καὶ λίτιν ταπεινῶς, διτὶ καὶ τῇ ἔξωθεν εὐεητέρων προστίθησον· οὐδὲ εἰ τούχοι πάντες τὶς ὅν, ή νοούδης, ή

(27) Οὐον σὺν χρήσει. Ita codd. duo Regg. Pass. Montac. et Morel. In ed. deest cō.

(28) Alias LXIV. Scripta post superiorē.

(29) Τούτῳ χρῶ καλῶς. Ita cod. Reg. In uno legitur χρησαι τούτῳ καλῶς. Ed. τούτῳ χρῆ.

(30) Άλλὰ περιφρονεῖν. Cod. Pass. ἀλλὰ καταφρονεῖν.

(31) Νόσων καρμάνον. Cod. Reg. νόσων καρμόν. Μοχ. αὐτὴν δὲ ὑψοῦ, τρισμὸν sursum anāstom habere.

Τοῦδε adverbium est.

(32) Βαράς έτων μὲν κινδύνων φιλοσοφεῖν. Gubernator in tempestate dignoscitur, inquit Cypria-

A lebatis, τούτοις multis ad dolores sapienter ferendos documentum præbebis. Denique non parvum lucrum facies (si tamen id quoque tibi cura est), nempe quod in admiratione apud omnes eris. Ex libris porro quos postulas, alterum inveni, cumque ad te libenter misi, nempe Demosthenicum: alterum vero anisi; quem poscis, non habideris ne abroges, quippe qui ne his solis frui, ipse particeps es, quibusque, ut tuis, uteris.

XXXII. EIDEM.

Gratulator tibi, quod philosophice in calamitatibus te geris multisque tolerantias in rebus acerbis exemplum existis: et quemadmodum ad optimas quoque corpore utebaris, cum sanus esses, ita nunc quoque eo præclare utere, postquam in 28 morbum incidisti, atque otiaris minime otiose, ut ita loquar. Philosopharis eum, et, quod Diogenem olim dixisse ferunt, cum felice laboraret, ac dolore fortiter perferret, hoc ipse quoque præbes, nimirum animæ et corporis colluctationem. Hoc scilicet Phitagrium meum decebat, nempe non emolliri, nec doloribus frangi, sed iustum contemnere, ac corpus quidem sinere ea pati, quæ ipsius natura fert, naturæ lege omnino, vel nunc, vel postea dilapsurum: (interibit enim, vel morbo, vel senectute confectum;) snrsum autem animam habere, ac per cogitationes cum Deo conjungi, illudque minime ignorare, absurdum ac præposterior esse nos extra pericula philosophari, tempore autem id postulantē philosophicē apparere, nec quod profitetur, praestare.

Omnia quidem animo pervolvisti, tan nostra quam extranea, utpote vir in utrisque eruditus, et aliorum præceptor; atque humanitatis pharmacia tibi ipse ex omnibus collegisti. Verum ut tecum, si ita jubes, nonnihil philosopher, Aristotelis jejunitatem non probo, qui beatitudinem nobis definiens, quodam tenus quidem recte progressus est, nempe animæ actionem secundum virtutem esse illam pronuntians, addensque, in vita perfecta, hoc quoque ipsum admodum sapienter, propter mutabilem facileque in diversum labentem naturæ nostra conditionem. At illud non jam magnifice, sed perquam sordide et abjecte, quod externam quoque bonorum abundantiam nus, serm. tv De mortalitate, in acie miles probatur. Delicata factatio est, cum periculum non est: confictatio in adversis prothato est veritatis. Haec illa.

(33) Ός ἀνήρ. Ita cod. Reg. Montac. et Morel. Male editi δοσ.

(34) Τῆς φάρμακας φάρμακον. Combef. τὸ τῆς ἀνας φάρμακον, μετρος pharmacum; quæ lectio ipsi videtur communida.

(35) Ψυχῆς ἐτέρεσται κατ' ἀρετὴν. Ita enī beatitudinem definit Aristoteles, lib. i Ethic. ad Nicomachum.

adjuxxit; ita ut si quis inops sit, aut valetudinarius; aut obscuro genere, aut a patria extorris, propterea ipse a beatitudine areatur. At Stoicorum animi magnitudinem ac praestantiam laudo, qui res externas nullum ad beatitudinem impedimentum afferre dicunt, sed virum bonum beatum esse, etiam in Phalaridis tauru crenetur.

Ob eamque causam non eos tantum admiror, qui apud nos pro virtute periculis se obtulerunt, aut calamitatem fortiter tulerunt, sed externos etiam, qui similes eorum exstiterunt, verbi gratia, Anaxarchum illum, Epictetum, Socratem, ut ne plures recensemus: quorum primus, cum manus ipsius, tyranno ita imperante, in mortario contunderentur, carnifices Anaxarchi **29** culeum tundere jubebat (ita videlicet hanc æruminosam carunculam appellans), quasi Anaxarchus ipse minime tunderetur, hoc est, philosophi anima: quod quidem apud nos externus homo et internus appellatur. Alter, cum crux ipsi stringeretur ac distorqueretur, velut in alieno corpore philosophabatur, citiusque crux perforatum esse visum est, quam ipse vim doloris persensisse. Socrates denique ab Atheniensibus ad mortem damnatus, carcerenique, ut scis, incolens, prius quidem de corpore, tanquam de alio carcere, cum discipulis disserbat; cumque fugam inire liceret, id facere recusavit: postquam autem circuus oblatum est, perlubenter accepit, perinde ac non letale poculum acciperet, sed propinando amicos ad potandum invitaret. His Jobum quoque nostrum adjecisset, nisi te scirem ab ejus doloribus, fore.

His rationibus te ipsum mulcere mihi videris, vir divine et sacrosancte, atque hanc medicinam adhibens, tum ipse levius, ut reor, habiturus es, tum nos etiam laudum tuarum praecones et amicos voluptate afficies; nimisrum te ipsum ita comparans, ut nec morbo debilitaris, nec, quod ad David¹, ob peccatorum pacem, eorumque in hac vita felicem rerum cursum offendaris: quin potius purgeris (si hoc verbo in te uti fas est), atque infirmitatem, virtutis materiam existimes.

¹ Psal. lxxix, 2, 3.

(36) *Totus Aræxarχος.* Anaxarchus philosophus, mortuo Alexandro, apud quem summo in honore fuerat, in Graeciam rediens, a Nicocoreonte Cyrenarum tyranno interceptus, novo et inaudito supplici genere cruciatus est. Epictetus autem summo fui in honore apud Adrianum imperatorem, ut testis est *Aelius Spartanus in Adriano.* Hæc Bill.

(37) *Όπερ ἡμῖν ὁ ἔτος καὶ ὁ ἔκδος ἀνθελτος.* Ita cod. Reg. In edit. *Όπερ ἡμῖν ὁ ἔτος καὶ ὁ ἔτος.*

(38) *Kατευθύνεσθαι καὶ στρεβλόμενος.* Bill. cum crux illi frangerebet; ut videat putatione crux amississe; quod Gregorius xataqyannai dixit. Suidas, πρωτεύει τὸ σκέλος ὑπὸ δύνατος; altero cruce multatus ex defluxione, quod longe est a crurifragio tortorio.

(39) Δέχεται μάλα ήδεως. Cod. Reg. et Combef.

Διστεγής, ἡ ψυχόπατρις, παρὰ τοῦτο αὐτῷ τῆς εὐδαιμονίας πωλουμένης. Ἐπικαὶ δὲ τῶν ἄπο τῆς εὐταξίας τε καὶ μεγαλόνουν, οἱ μηδὲν καλύνει φασὶ πρὸς εἰδαιμονίαν τὰ ἔξωθεν, ἀλλ' εἶναι τὸ σπουδαῖον μίκραριν, καὶν ὁ Φαλάριδος ταῦρος ἔχῃ καιδένον.

Καὶ διὸ τοῦτο θαυμάζω μὲν τοὺς παρ' ἡμῖν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ κινδυνεύσαντας. ἡ συμφορὰ δε ενεγκόντας νεανικῶν θαυμάζω δὲ καὶ τὸν ἔξωθεν τοὺς τούτους παραπλοίους, οἷον τὸν Ἀνάξαρχον (36) ἔκεινον, τὸν Ἐπέκτητον, τὸν Σωκράτην, ἵνα μὴ λέγω πολλούς· ὃν δὲ μὲν ὁ δημητριών αὐτοῦ τὸν γειρῶν, οὗτοι τοῦ τυράννου κελεύοντος, πίσσει τὸν Ἀνάξαρχον θύλακον διεκε-
B λέντο τοῖς βασανισταῖς. Τί τούτο λέγων; τὸ μοχθηρὸν ἥμων σαρκίνων ὡς Ἀνάξαρχον γε οὐ πισσομένου, τὸν φιλοσόφου ψυχῆς· ὅπερ ἡμῖν δὲ εντὸς, καὶ ὁ ἔκδος ἀνθρώπος (37) δομάζεται. Οὐ δὲ τὸ σκέλος κατατεινόμενος καὶ στρεβλούμενος (38) ἐξιλοσφεῖς διατερέψει ἀλλοτριῷ τῷ σώματι· καὶ θάττον κατεπαγῆται τὸ σκέλος, ἡ ἐπιστάμενοι τῆς βίᾳς ζωῆς. Σωκράτης δὲ τὸν θάνατον ὑπὸ Ἀθηναίων κατακριθεὶς, καὶ οἰκιν, ὡς οἰτά, τὸ δεσμωτηριον, τέως μὲν, ὡς ὑπὲρ δίλλου δεσμωτηρίου τοῦ σώματος τοῦ μανθανούτος δειλέγετο, καὶ φυγεῖν ἔξιν, ἀπτεῖνος· ἐπειδὴ δὲ προσηνέβη τὸ κύριον, δέχεται μάλα ήδεων (39), ὕστερον οὖτε ὑπάντω δεχόμενος, ἀλλὰ φιλοτοίχος προτινόμενος. Προστέθη τὰ δια τούτους καὶ λόγον τὸν ἡμέτερον, εἰ μή σε γένει πόρφων τὸν (40) ἔκεινον παθῶν, καὶ δυτὰ σὺν Θεῷ, καὶ ἐσόμενον.

Deo opitulante, longe rennotum esse, alique eliam

Ταῦτα μοι δοκεῖς κατεπέδειν (41) σαυτοῦ, ὁ θεῖα καὶ λεπτὰ κεραλή, καὶ οὐτων σταύρον λατρεύον, αὐτός τε ἀν δύνων γενέσθαι, καὶ ἡμᾶς εὐφραντεῖν τοὺς τούτους ἐπικανέστας καὶ ἐραστάς, οὐδὲν ὑπὸ τῆς νόσου καμπτόμενος (42), οὐδὲν, δ φησιν ὁ θεῖος Δασθίδης, ὑπὸ τῆς εἰρήνης τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ τῆς κατὰ τὸν βίον τοῦτον εὑρίσκεις αὐτῶν ἐγκοπτόμενος (43)· ἀλλὰ καὶ καθαρόμενος, εἰ θέμις ἔτι σού τοῦτο εἰπεν (44), καὶ ὑλην δαστής ποιούμενος τὴν δασένειαν.

D μάλα δέχεται θαρρῶς, *maxima cum hilaritate accepit.* (40) *Μέγφω τὼν.* Ita cod. Pass., quod postulare videtur sensus. Ed. οὐ πόρφω, etc.

(41) Δοκεῖς κατεπέδειν. Ita cod. Reg. In ed. κατεπάθειν.

(42) Οὐδὲν ὑπὸ τῆς νόσου καμπτέμενος. Ita duo codd. Regg. et Pass. In edit. οὐδέ. Montac. et Morel. καμπτομένος.

(43) *Biov τούτων εύπολας αὐτῶν ἐπικοπτόμενος.* Cod. Reg. *Biov αὐτῶν εύπολας ἐπικοπτόμενος, οὐδιτερευτας concidas.* Mox in cod. Pass. καὶ deest.

(44) *Ei θέμις ἔτι σού τοῦτο εἰπεν, si hoc verbo uti fas est;* id est, *si fas est hoc dicere:* Exigua illa peccata que in te restant, afflictionibus purgari, ac non potius virtutem tuam calamitatibus, velut aurum igne, purgari. Hæc Bill.

ΑΓΡ. ΤΩ ΑΥΤῷ (45).

XXXIII. EIDEM.

Cum nonnulli Philagrium, qui rīm morbi laboribus avertire tentabat, carperent, atque objicerent eum avaritiae studere, vel animi duntaxat oblectamentum, quætere, datis ad eum litteris Gregorius, amici labores, dummodo avaritia absit et immoderatio, non modo excusat, verum etiam incusantibus amicum ipse succenset; quibus valere jussit, ut imperitis illis gracilis aquila volatum explorantibus, Philagrum adhortatur, ut seipsum, ac Deum, tum in dolore, tum in iis quæ dolorem spectant, in consilium adhibeat.

Λαμβάνονται τοῦ τίνες (αἰσθάνομαι γάρ) . ὡς φιλοκαλουντος (46) τὸ μόνον σου κτῆμα, καὶ φιλεργοῦντος ἐν τοιαύτῃ καταστάσῃ (47) τοῦ σώματος. Καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν ἔπειδη καὶ ἥδον ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις ἢ τοῖς οἰκείοις φιλοσοφεῖν. Ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἕώρων αἱ πάρα τοῦ μέτρου τοῦτο ποιοῦντα, ἢ πλοεπικῶς (48) ἡ βιβλία τῇ φιλοσοφίᾳ προσκειμένου, καὶ ἐμεμφάτην (εἰρήσται γάρ τάλπάθες), μηδὲν τὴν φιλαντὴν παθεύοντας (49) αἰδεσθεῖς. Εἰ δὲ φιλεργεῖς μὲν, οὐδὲ ἔχω δὲ τοῦ μέτρου, χρῆ δὲ (50) εἰς δέοντας φιλεργεῖς, πρόσεστοι (51) δὲ καὶ τὸ πάθος, ἐναπολοῦν τὰς φρονεῖς, καὶ πεῖναν τὸν ὑπὲρ τὸ σώματος (52) τὰ τοῦ σώματος, οὐκ ἔχω πόνο μηδὲ τοῖς μεμφομένοις μέμφομαι, οὐ τῆς αἰτίας ἐλευθερῶν. Καὶ πρός γε τοιούτῳ (53) ἐμαυτὸν πεῖνον, διτι μητε λογίσασθαι περὶ πραγμάτων σοῦ τις ἀμείνων, φάγε καὶ πρός τὰ ἐπιτόντα πάντες κρύψαι διδάσκαλῷ καὶ παρακινήτῃ δροίων ιδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, μήτη φυγῆς φρονεῖαι φιλοσοφήσεος. Εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι (54) τὴν ὑγείαν φιλάσσοντας ἢ ἐπανάγεντας (55) μόνης ἱστρικής, τις οὖτε τολμηρὸς καὶ ἀπαίσθετος (56), ὕστε σοι περὶ τούτων νομοθετεῖν(57). Τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς ἔτι γαρίεν, καὶ εἶναι κολούσιν πτησῶν δεστῶν δοκιμάζοντας (58)· αὐτὸς δὲ σαυτῷ χρῶ συμβούλῳ, καὶ τῷ θεῷ, περὶ τοῦ πάθους, καὶ τῶν δοτῶν (59) περὶ τὸ πάθος, καὶ οὐδὲ ἀμαρτήσεις τοῦ δέοντος. εὐλογοῦντες εἰς aquilarum volatum explorantes : te autem ipsum, ac Deum, tum in dolore, tum in iis quæ dolorem spectant, in consilium adhibe ; sique ab officio minime aberrabis.

(45) Alias LXVII. Eodem circiter anno scripta.
(46) Οὓς φιλοκαλοῦτες. Sic verit. Bill. : *Unicum tuum preedium ambitiosum atque in hujusmodi constitutione labores appelerem.*

(47) Έτε τοιαύτῃ καταστάσει. Ita cod. Reg. et Combef. Ed. ἐν τοιαύτῃ τῇ καταστάσει.

(48) Ἡ πλεονεκτωκ. Bill. aut cum rapacitate.

(49) Ηδεστον. Bill. eruditissimum : bene minus; intelligit enim Gregorius educationem qua ipsi communis fuerat cum Philagrio, quod liquet ex epist. xxx.

(50) Χρῆ δέ. Sic legit Combef., aut χρῆς pro χρῆ proponit. In ed. χρῆ.

(51) Πρόσεστοι. Bill. accedit insuper dolor in curis te occupans, tibique persuadens corporis statum supra corporis tibi esse.

(52) Καὶ πεῖδος ὡς ὑπὲρ τὸ σώματος. Ita cod. Reg. et Combef., qui reddidit, persuadens ex corporis ratione esse quæ sunt corporis, aptos ei et in tem eis sic assumptos labores, quasi exercitationis causa. Clarius esset, addit Combef., ὡς πρός.

(53) Πρός το τούτῳ. Ita cod. Reg., Montac. et Morel. In ed. πρός γε τούτῳ.

(54) Εἰ δέ καὶ τῷ σώματι. Montac. et Morel. et

A sunt qui te cárpan (hoc enim sentio), quod unico tuo prædio elegantius ornando et excelendo nimiam adhubeas diligentiam, ac in tali corporis constitutione labori sedulo incumbas. Nec mirum illud videri debet : facilius enim est in alienis, quam in propriis philosophari. Ego vero, si te hac facere immoderate aut avaritiæ 30 studio aut cum violentia sic labori deditum esse consiperic, objurgasse te profecto (dicam enim vere), nihil vel amicitiam nostram, vel communem educationem veritus. Sin autem ita laboribus oblectaris, ut modum non excedas, atque iis, in quibus libenter operam ponis, ita, ut decet, uteris, acceditque etiam ægritudine curis te occupans, ac persuadens corpori prodesse suspectos exercitationis causa corporis labores, facere non possum, quin iis qui tibi successent ipse succensem, teque culpa liberem. Ac præterea hoc persuasum habeo, neminem esse, qui vel de rebus melius ratiocinetur, quam tu, utpote quo omnes etiam ad res suas constituendas præceptore ac consultore privatim iuxta et publice utantur, vel sapientius animam curet. Quid si corporis quoque sanitatem tueri vel revocare solius est medicina, quis tam audax et ineptus erit, ut tibi de his rebus leges statuit? Quocirca homines imperitos valere sinito, et gra-
B culos esse aquilarum volatum explorantes : te autem ipsum, ac Deum, tum in dolore, tum in iis quæ dolorem spectant, in consilium adhibe ; sique ab officio minime aberrabis.

C τῷ σώματι.

(55) Η ἐστάρδετον. Deest in cod., nec admittit Combefisius.

(56) Καὶ ἀπαίσθετος, aut ineptus.

(57) Σοι περὶ τούτων νομοθετεῖν. Pro αἴ, ut habent ed., legendum oī, aut Billius ; verbum enim νομοθετῶν semper jungitur cum dative persona et accusativo rei. Dicimus enim νομοθετεῖν τοῖς ὑπὸ χερα, et νομοθετεῖν τὴν εὐσέβειαν vel περὶ τῆς εὐσέβειας. Aut si in pronomine εἰ nullus est error, profecto non νομοθετεῖν, sed νομοθετεῖν legendum crediderim, si nobis constructionis ratione constare volumus. Verum cum cod. Reg. legitimus oī νομοθετεῖν. Moi, τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς. Combef., vulgi homines.

(58) Κολοσσος πτησεων διτῶν δοκιμαστοντας. Hunc locum citat Erasmus in adiog. aquilam volare doce, monetque hoc proverbium in eos competeret, qui docere quempiam conantur in ea re, in qua cum sit ipse exercitatisimmo, nihil eget doctore.

(59) Καὶ τῶν δοτ. Ita codd. duo Regg., Montac. et Combef. In edit. τῶν deest.

XXXIV. EIDEM.

Philagrium per litteras aucte consolatus Gregorius, illi tandem morbo laboranti coram odijuit in Mataza, summamque viri patientiam miratus est. Cum enim roganii Philagrio psalmum lxxii interpretaretur, is quasi morbo gestiens, in gratiarum actiones singulariter erumpet, stupore Gregorio, qui hac epistola testatur se ipsis philosophiam nunc quoque in memoriam revocando exhorrescere. Quo ea anno gesta scriptaque sint divinare non possumus, namque proponendum ob argumenti similitudinem, tres epistolae superiores atque etiam duas quae sequuntur hic collocamus.

Memoria teneo congressum illum, quo nuper in A Mataza mea una fuimus (mea. siquidem voco ac censeo, quae tua sunt), philosophiamque illam cui tum operam dedisti, quam nunc quoque in memoria revocans, ciborresco. Ego quidem tibi sepiusimum secundum psalmum enarrabam (sic enim jubebas, nec repugnare fas erat), in quo David malorum causa quibus res prospere cedunt, æstuat, mororeque **31** conficitur. Postea cogitationes suas ad alterius vite tribunalis, præmiaque institutis et actis vita posse mittens, ita demum perturbari desinit, animique molestie medetur. Ac, quantum fieri poterat, expositionem ad dolorem tuum trahebant tum ex nostris, tum ex profanis auctoribus ea disputans, utpote ad tantum tamque eruditum virum orationem habens, simulque Spiritu ita ferente ac dolore exacutante; nibil enim dolore ingeniosus est. Ac sermo quidem currebat: tu vero, interim dum loquerer, quasi stimuli eu-jusdam ictu excitatus, manus ad cælum tendens, atque orientem versus quasi respiciens (non enim videndi facultatem habebas), clamare copiasti: *Gratias ago tibi, Pater, tuorumque hominum conditor et castigator, quod invitos etiam ac reluctantes beneficio officis, ac per externum hominem internum, et per contraria nos ad beatum finem pro iis, quas nosti, rationibus ducis. Et quid omnia commiemorem, quae tu ante nos et nobiscum, velut morbo gestiens, philosophabar? Ita me ex præceptore discipulum habebas. Verum cur harum rerum mentionem feci? nempe ut per te omnibus clamem et prædicem, malos nobis potius eis internum morbum lugendos esse, quam nos illis ob externum, dum sic animis instituti fuerimus et comparati: illudque insuper, præstabilorem esse morbum cum sapientia conjunctum, effrenata prosperitate.*

(60) Alias LXVI. Scripta circa eadem tempora.
(61) Η διλητορ. Ita cod. Reg.; at Combef. ή τν ἀλλήλος. Ed. ή ἀλλήλας.

(62) Μεγαλύτερος ἐτι. Ita cod. Reg., Pass. et Combef. In edit. εῖται deest.

(63) Κακοὺς εἰδηστάτας. Ita duo codd. Regg., Pass. et Combef. In edit. κακῶς εἰδουσάντας, quod Billius ita vertit, ob eos qui omnibus rebus innumerito abundant.

(64) Εἰτα τὰ ἔκεισε. Ita cod. Reg. In edit. πρὸς τὰ ἔκεινα. Mox, ἀποκειμένην τοῦ βίου. Bill., utriusque via reconditæ, quasi presenti et futura.

(65) Καὶ ἔτρεχε πως. Ita Pass. In edit. deest καὶ.

(66) Εἴς ὑστερήγος. Cod. Reg. ἐξ μάστυγος. Mox, εἰς τὸν οὐρανὸν. Ita cod. Reg., Pass. et Combef. In edit. εἴτε τὸν οὐρανόν.

(67) Πρὸς τε ἀντολάς, atque orientem versus. Præsca Ecclesia hoc ab apostolis acceptum religioissime obseravit, ut inter precanum orientem intueretur. Origenes hujus consuetudinis meminit.

Mέμνημαι τῆς σῆς συνουσίας, ή διλήλοις (61) συνεγενέθεια πρώτη ἐν Ματάζῃ τῇ ἡμῇ (ἐμά τῷ καλῷ καὶ ὑπολαμβάνω τὰ σά), καὶ τῆς φιλοσοφίας, η τρικάπτω ἐφιστέρησας, ή φρέτω καὶ νῦν μεμνήμαντος ἐτι (62). Ἐγὼ μὲν ἐκηγούμην τοις οφθαλμοῖς (οὐ γάρ ἔκλεψεν, καὶ ἀντέλεγεν οὐκ ἦν), τὸ δασιδιάτηρα καὶ ἀσχάλεις πρὸς τοὺς κακοὺς εὐθηνοῦντας (63). Είτα πέμπτων τοὺς λογισμούς εἰς τὰ ἔκεισα (64) δικαιωτήρια, καὶ τὴν ἀποκειμένην τοῖς βίοις ἀντίσθισαν, οὗτως τῆς ταραχῆς ἰσταταὶ, καὶ τὸ λυποῦν θεραπεύεται. Καὶ, ὡς οὖτε τὸ ήν, εἰλικρόν τὴν ἐξηγησιν πρὸς τὸ πάθος, ἐκ τῶν ἡμέτερων, ἐκ τῶν ἔκαθεν ταῦτα φιλοσόφων, ὡς ἀνδρὶ πεπαιδευμένῳ καὶ τοσοῦτῳ διαλεγόμενος, καὶ ἅμα τοῦ Πνεύματος οὐτῶν φέροντος, καὶ τοῦ ἀλγεῖν παραθήγοντος.

B Οὐδὲν γάρ τοῦ πάσχειν εὐρετικώτερον. Καὶ ἔτρεχε ποιος (65) δέ λόγος: οὐ δὲ μετατικοῦ λόγου διαναστάς, ὥσπερ ἐξ ὑστερήγος (66), καὶ τὰς γέλας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνατείνας, πρὸς τε ἀνατολὰς (67) οἷον βλέπων (οὐ γάρ τὸ βλέπειν εἶχε [68]): Ἐύχαριστον σοι, Ή Πάτερ, ἔδος, ποιητὰ τῶν σῶν ἀνθρώπων, καὶ παιεύετα (69), διτὶ καὶ δικοῖα: εὖ ποιεῖς (70), καὶ τῷ ἔκτοις καθαλίερις τὸν ἔντος δινθρωπον, καὶ διὰ τῶν ἐναντίων διεξάγεις ἡμᾶς πρὸς τὸ μακάριον τέλος, οἷς αὐτὸς ἀπίστασαι λόγοις. Καὶ τι δὲν λέγομι πάντα, οὐ προεψιλοσφέρεις ἡμῶν καὶ συνεψιλοσφέρεις, ὥσπερ τῇ νόσῳ χαίρων, καὶ εἰχεις μαθῆτην τὸν διδάσκαλον. Ἀλλὰ πρὸς τὰ τούτων ἐμνήσθην: ἐκεῖνοι πάσι διὰ σοῦ βοῶν καὶ κηρύσσων, διτὶ θρηνητοῖς μελλοντοῖς οἱ κακοὶ τῆς ἔνδον νόσου, ὥσπερ εκείνοις ἡμεῖς τῆς ἔκτος, δι τῶν σωτῆρων ἐγκατεῖσθαι· καὶ διτὶ κρείττων εὐημεραῖς ἀχαλίνωτον νόσος φιλόσοφος.

Tertullianus, in *Apolog.* cap. 16, Christianos hoc nomine falso insimulatos ab ethniciis ait, quasi solum per Deo habent. Augustinus, extiterit Patri, tum Latinū tum Graci, illud illeum testantur, variisque bujus consuetudinis rationes afferunt.

(68) Οὐ γάρ τὸ βλέπειν εἶχε. Ita tres codd. Regg., Pass. et Combef. In edit. καὶ γάρ τὸ βλέπειν εἶχε, quod Billius vertit, nam eo aspectus patebat.

(69) Καὶ παιεύετα. Ita cod. Reg., Pass. et Combef., quonodo Paulus, Hebr. xi, 7 et 9. Οὐ γάρ διατραγεῖ, Κύριος παιεύει. Quem enim diliget, Dominus castigat. In edit. ποιεῖται.

D (70) Οὐτι καὶ δικοῖα εὖ ποιεῖς. Ita cod. Reg., Pass. ac Combef. In edit. καὶ δικοῖας ἡμᾶς εὖ ποιεῖς, quod nos invitos et reluctantes beneficio officis.

(71) Αὐτὸς τε ἐγκατεῖ. Combef. dum eo animo fuerimus, ea scilicet in morbi patientia. Non quod Bill., si quidem nobis eo laborare contingat; quid enim magni sic morbo exterior laborare? et cum multi laborant vere lugendi. Montac. et Morel. ἐγκατεῖ καὶ διτὶ κρείττων.

ΑΕ. Τῷ ΛΥΤῷ (72).

Morbo laborantem Gregorium ad patientiam Philagrius per patientiam adhortatur.

Πρότερον μὲν αὐτὸς Ἐγραψόν σοι τοὺς παρακλητικούς εἰς τὸ πάθος (73) προεπεπτώκεις γάρ. Νῦν δέ μοι δοκεῖς (74) αὐτὸς δὲν ἡμᾶς παρακαλέσαι, μικροῦ τὰ σα κακοπαθούντας. Ἐδεις γάρ ἡμᾶς φίλους ὑπάτας, μηδὲ ταῦτα χωρίζεσθαι (75). Μᾶλλον δὲ ἡδη παρακλήτας, οἵς χαρτερεῖς, τὸ χαρτερεῖν εἰτηγούμενος.

ΑΓ'. Τῷ ΛΥΤῷ (76).

Morbo cruciatur Gregorius, et gratias agit.

Αλγῶ τῇ νόσῳ, καὶ χαίρω· οὐχ δι τὸν ἀλγῶ, ἀλλ' δι τὸν χαρτερεῖν τοὺς δλλοὺς εἰποῦ διδάσκαλος. Ἐπειδὴ γάρ τὸ μῆ πάσχειν οὐκ ἔχω, τούτο γε τῷ πάσχειν παρακερδαίνω, τὸ φέρων καὶ τὸ εὐχαριστεῖν, ὕστερον ἐν τοῖς εὐθύμοις, οὕτω δὴ (77) καντοῖς ἀλγειοῖς· ἐπειδὴ πεθομένοι μηδὲν ἀλογον εἶναι παρὰ τῷ λόγῳ (78) τὸν ἡμετέρων, καν τὴν οὕτω φαίνεται.

ΑΖ. ΣΩΦΡΟΝΙΩ (79).

Propter Sophronii praefecturam, anno 369, ac forte etiam proxime sequenti affixam, Gregorii ad ipsum epistole in gratiam Eudoxii scriptam hunc annum constituimus.

Μητέρα τιμάν, τὸν δέσιον. Μῆτηρ δὲ δλλή μὲν δλλού· κοινὴ δὲ πάντων, πατρίς. Ταῦτην ἐτιμάσας μὲν πάση σου τῇ τοῦ βίου λαμπρότητῃ τιμήσους δὲ καὶ νῦν, ἡμᾶς· αἰδεσθεῖς, ὑπὲρ ἐν πρεσβεύμεν. Ἡ πρεσβεία δὲ τίς; Τὸν λογιώτατὸν τῶν κατ' αὐτὴν (80) Εὐδόξειον τὸν δῆτορα πάντοις γινώσκεις. Τούτου πατέρα, τὸν εἴπων συντόμως, δλλος Εὐδόξιος καὶ βίος, καὶ λόγω, νῦν σοι πρόσσωτος δὲ τὴν ήμερην, τὸν οὖν ὀνομαστήτορον σαυτὸν καταστήσομεν, γενοῦ τῷ ἀνδρὶ δεξιός, ἐν οἷς δὲ δημιάται τῆς σῆμας προστασία. Αἰσχρόν γάρ, κανόνι δύτα σε τῆς πατρός προστάτην, καὶ πολλοὺς εἰπεποιηκότα, προσθήσω δὲ, δις καὶ ποιήσοντα, μή τρι πάντοις τιμῆσαι τὸν δριτότον ἐν λόγοις, καὶ λόγοις, οὖς, εἰ μή τι δλλο, κατὰ τοῦτο αἰδεσθαι δίκαιον, δι τὸν σὸν καλῶν εἰστιν ἐπινείται.

doctrina et dicendi facultate omnes antecellit, colore atque ornare, atque etiam ipsam eloquentiam, quam, si nulla alia, at certe hac de causa venerari convenit, quod ea virtutum tuarum laudes celebrantur.

(72) Alias LXVIII. Scripta eodem forte tempore.

(73) Εἰς τὸ σάδος. Combef., morbi solandi causa.

(74) Νῦν δὲ μοι δοκεῖ. Bill., nunc autem commode ipse nos consolari possit.

(75) Μηδὲ ταῦτα χωρίζεσθαι. Perspicuum est, inquit Bill., μηδὲ ταῦτα legendum esse, non μηδὲ ταῦτα. Verum, ait Combef., elegans est locutio, correctioque Billii futilis. Nihil nos cum Combef. mutandum putamus. Taῦτα, id est, κατὰ ταῦτα.

(76) Alias LXIX. Scripta eodem circiter tempore.

(77) Οὐτα δὴ. Ita cod. et Combef. In edit. οὐτα δὲ.

(78) Μηδὲν δλλογον εἴραι παρὰ τῷ λόγῳ. Apud

Prius quidem levandi doloris tui causa consolatoria litteras ad te scribem : prior enim in morbum incideras. Nunc autem mihi ipse nos consolari videris, in iisdem propemodum molestiis verantes. Conveniebat enim nos, cum amicitiae vinculo inter nos devincti simus, ne hac quoque in re disjungi. Quin potius jam consolationis officio functus es, nimurum per patiuntiam tuam ad patientiam nos exhortans.

32 XXXVI. EIDEM.

Morbo crucior, et gaudeo; non quia crucior sed quia aliis patientiae sum magister. Quoniam enim non id habeo, ut dolore vacem, hoc luci obiter ex dolore facio, quod perfero, et gratias ago, ut in latis rebus, ita etiam in acerbis: quandoquid illud exploratum habeo, nihil rerum nostrarum apud summam rationem expers rationis esse, tametsi ita nobis videatur.

XXXVII. SOPHRONIO.

Matrem honore afflicere pium ac sanctum est. Mater autem alia quidem alius est: communis autem omnium, patria. Hanc tu quidem omnis vita tua splendore ornasti; ornabis autem eam nunc quoque, si supplicibus nostris precibus commovearis. Quenam autem est haec precatio? Disertissimum totius patris nostrae Eudoxium rhetorem omnino cognoscis. Iulius filius, ut breviter dicam, tum vita, tum doctrina, alter Eudoxius, nunc per nos ad te accedit. Ut igitur maiorem tibi nominis celebratatem concilies, homini, quibuscumque in rebus præsidio tuo opus habuerit, commodum et benignum te probre. Turpe enim fuerit, cum communis patria patronus sis, ac multos beneficio afficeris, addam etiam affecturus sis, non præ omnibus eum, qui etiam affecturus sis, non præ omnibus eum, qui

D summam rationem nihil expers rationis esse: quæsic vertere libuit, ait Billius, ut Græcorum verbo-

rum gratiam, quantum fieri possit, in translatione retinere.

(79) Alias CVIII. Circa annum 369 scripta.

(80) Τὸν κατ' αὐτὸν. Cod. Reg. τὸν καθ' αὐτὸν. Combef. τὸν καθ' ταῦτα. Sophistarum disertissimum, vel disertissimum generis sui oratorum. Verit Bill., τὸν κατ' αὐτὴν, totius patriæ vestre, sed perperam; nam utriusque communis patria Gregorii et Sophronii, ut patet ex ipsius Gregorii verbis epist. sequentis. Ambo Cappadociæ.

XXXVIII. THEMISTIO.

Ad Themistinum scripta est huc epistola, pro Endoxio, ut precedens; ideoque utramque eodem tempore scriptam verisimile est. Porro Eudoxius, qui litteris et eloquentia maxime commendatur, ille ipse est insigne rhetor, alteriusque cognomini rhetoris filius, cui commissam Nicobuli junioris ac fratribus institutionem infra videbimus.

Spartias lancea indicat, humerus Pelopidas, A eruditio magnum Themistium. Nam quamvis omnibus rebus omnes superes, hoc tamen tuorum omnium maxime insigne esse scio. Hoc etiam nos primum inter nos copulavit (si modo quiddam 33 ipsi in litteris sumus), ac nunc quoque, ut animi fiduciam adhibeam, persuasit. Quod si virum, pro quo deprecamur, noveris, fortasse fiduciam quoque nostram comprobabis. Eximii viri Eudoxii filium hunc tibi offero, praeclarissimum, inquam, maximeque commemorandum filium nostrum Eudoxium, vita quidem et doctrina, quemque ipse reperies, *lapidem*, ut proverbio dicitur, *funicula admoveens*: (quaer autem amussis te justior?) nobis autem quam maxime charum, non minus ob virtutem, quam ob paternam amicitiam. Tanquam igitur in nos collaturus, quidquid in eum beneficiorum contuleris, ae tuam eruditioem ornaturus, induc animum, ut eum ad ea, quae a fronte sunt, ducas. Opus est enim ut doctrina eum clarum atque insig- B nem reddat, sibique ipse victim ex doctrina querat. Qualem autem illum, et quoniam parto, ipse demonstrabit: tua autem eruditio et prudentia explorabit.

XXXIX. SOPHRONIO.

Non semel observare licuit Gregorium cum viris eruditis, etiam gentilibus, Themistio, Sophronio, Endoxio, aliquis dene multis amicitia junctum fuisse. Cujus rei in hac epistola exemplum singulare exhibet Amazonius, cui satis fuit in congressu quadam magna eruditiois specimen Gregorio prebuisse, ut ipse Sophronii presidium, amicitiam et patrocinium litterie conciliaret.

Omnia amicis leta et fausta cupio. Amicos autem cum dico, probos et honestos intelligo, quique nobis virtutis nexus copulantur, quandoquidem nos ipsi aliquo ejus studio tenemur. Ob eam quoque causam nunc cum necum quasivissem, quoniam maximo beneficio in primis venerandum fratrem nostrum Amazonium afflicere possem (siquidem ex hoc congressu, qui mihi nuper cum eo fuit, singularem quendam in modum eo delectatus sum), unum pro omnibus ipsi beneficium dandum esse existimavi, nimisrum amicitiam tuam et praesidium. Nam ille brevi tempore magna eruditiois specimen nobis prehui, tam ejus, cui quondam,

(81) Alias CXXXIX. Scripta eodem tempore.

(82) Καὶ τὴν... κράτης. Cod. καὶ τὸν... κράτης.

(83) Τέλεροι οὐ προσθέντων. Codd. tres θέλεροι οὐ προσθέντων. Mox, ἀποδέξῃ. Ita codd. Regg. tres, Pass., Montac., Morel. ac Combef. In edit. ἀποδέξῃ.

(84) Τὰρ λίθον ποτὶ τὰρ στάρτερ. Funiculum lapidi admoveare dicuntur, qui curam omnem adhibent, ut veritas ipsis innotescat. Translatum est ab architectis, qui non erudiant oculis suis, sed ad perpendiculum explorant lapidum equalitatem. Vide Erasmus in adagio: *Funiculum ad lapidem.*

(84') Ήμίν εῖ. Ita cod., Combef. ac Bill. In ed. vitiōse ἡμίν.

(85) Τὴν πατρικήν. Ita omnes codd. In edit. deest τὴν.

(86) Δεῖται γάρ. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. Δεῖται εῖ.

Σπαρτιάτας ἡ μόχη γνωρίζει, ὅμοι τους Πελοπίδας, ἀλλοι τὸν μέγαν Θεμιστον. Καὶ γάρ ἐν τῷ πάντων κράτης (82), τούτῳ τῶν σῶν οἰδα τὸ ἐπισημάτων. Τούτῳ καὶ ἀπὸ ἀρχῆς ἡμᾶς συνῆψεν ἀλλήλοις (εἰ δὲ τὸ καθ' ἡμᾶς ἐν λόγοις), καὶ θερέψεν νῦν ἀνέπτεσσον. Εἰ δὲ μάθοις τὸν ἄνδρα ὑπὲρ οὐ προσθέντεον (83), τάχα καὶ ἀποδέξῃ τοῦ θάρσους ἡμᾶς. Εύδεξιον τοῦ πάντων παιδέων σὺ τούτον προσάργυρον, τὸν ἀξιολογώτατον οὐτὸν ἡμῶν Ελέδειον, βίᾳ μὲν καὶ λόγῳ, οἷον αὐτὸς εὐρήτεις, τὰν λίθον ποτὶ τὰρ στάρτερα (84) ἀγνόι, οἵς ἡ παρομία: (εἰς δὲ σου στάθμην δικαιούεται;) τιμῆν δὲ (85) εἰς τὰ μάλιστα φύλον, οὐχ ἔτι τὸν δικὸν ἀρέτην, ἢ τὴν πατρικήν (85) φύλαν. Ός οὖν ἡμᾶς εὐ ποιήσων δι τὸν τὸν ἄνδρα εὐεργετήτης, καὶ λόγους τιμήσων τοὺς σοὺς, ἀταγέντος εἰς τὰ Εμπροσθεν θέλοντα. Δεῖται γάρ (86) ἀπὸ λόγων γνωρισθῆναι, καὶ βίον ἔκαντι (87) πορίσασθαι τὸν ἐκ λόγων. Ὄντινα (88) δὲ τοῦτον, καὶ πῶς, αὐτὸς παραστήσει: δοκιμάσει δὲ ἡ σῇ (89) λογίστης καὶ σύνεσις.

ΑΘ. ΣΩΦΡΟΝΙΟ (90).

Πάντα τοῖς φίλοις βούλομαι (91) δεξιά. Φίλους δὲ ἔντειπον, τοὺς καλοὺς λέγον καὶ ἀγαθούς, καὶ κατ' ἀρετὴν (92) ἡμῖν συναποτέμνους, ἐπειδὴ τι καὶ αὐτὸν (93) ταῦτας μεταποιούμεθα. Ταῦτα τοι (94) καὶ νῦν ζητήσας τι μέγιστον ἀν χαρισμάτην τῷ αἰδεσματάρτῳ ἀδελφῷ ἡμῶν Ἀμαζονίῳ (καὶ γάρ ξυσθην τὸν ἄνδρι διαφέροντας ἐν τῇ Ἰναγράς μοι γεννημένης πρᾶς; αὐτὸν συνοντας), ἐν ἀντὶ πάντων αὐτὸν χαρίσασθαι δεῖν ὥσθιν, τὴν σὴν φύλαν καὶ προστασίαν. Ο μὲν γάρ ἐν βραχεῖ πολιτην τὴν πατέσσων ἐπεδίξατο, τὴν τα σκουδασθεῖσαν ἡμῖν ποτε, δὲ μικρὸν διεβλέπομεν (95), καὶ τὴν νῦν ἀντ' ἔκτινης σπουδαῖομάνη, ὅτε πήρε τὸ τῆς ἀρι-

(87) Βίον ἔκαντο. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. βίον αὐτῷ.

(88) Ὄντινα. Bill. ex quoniam porro hoc.

(89) Δοκιμάσει δὲ ἡ σῇ. Ita duo codd. Regg. In D ed. δοκιμάσει δὲ καὶ ἡ σῇ.

(90) Alias CIX. Scripta circa idem tempus

(91) Φίλοις βούλομαι. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. βούλομεθα, ευπίμων.

(92) Καὶ κατ' ἀρετὴν. Ita codd. duo Regg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. κατ τοὺς.

(93) Ἐπειδὴ τι καὶ αὐτὸν. Bill. quandoquidem nos quoque ipsis studio tenemur; siueque particulam minuentem nullus modo expressit.

(94) Ταῦτα τοι. Ita codd. Regg. tres, et Combef. vel ταῦτα τοι, ea de causa, ut passiu Gregorius. In edit. ταῦτα σοι.

(95) Οτε μικρὸν διεβλέπομεν, cum parum per-

τῆς θύρας ἐθλέβαμεν. Ἡμεῖς δὲ, εἰ μὲν τι καὶ κατ' αὐτὸν ἀρετὴν (96) ἐφάνημεν ὅτες αὐτῷ, αὐτὸς ἀνεῖση· τὸ δὲ οὖν καλλίστον ὃν ἔγομεν (97) ἀντεπίθενκύμενα, τῷ φύλῳ φίλους ὃν σε πρώτων εἶναι καὶ γνήσιον τιθέμενοι, τοιοῦτον αὐτῷ φανῆναι βούλδημα, οἷον ἡ τε κοινὴ πατέρες ἀπότελε, καὶ δὲ ἡμετέρος βούλεται πόθος καὶ λόγος (98), ἀντὶ πάντων αὐτῷ τὴν σῆμα κτηδερονίαν ὑποχρημάτων.

esse statuentes, talem te ei praebeas cupimus, qualem et communis patria exposcit, et amor noster atque sermo vult, qui ei curam tuam ac patrocinium rerum omnium loco promisit.

ΜΡ. ΜΕΓΑΛΩ ΒΑΣΙΛΕΙΟ (99).

Epistolas, qua ad Eusebii Cesariensis mortem, ejusque successoris Basilius electionem spectant, ad annum quo Eusebius obiit, electusque est Basilius, referendas esse constat. Verum quo anno ille obierit, isque in ejus sedem ascenderit, non una doctorum est sententia. Baronius et Bollandus annum 369 statuunt; Petrus. Tillemontius, aliquie plures, annum 370; Pagius, annum 371; cuius sententia, licet eam praefidens ex more proferat, et momentis, quia hactenus ignorata sunt, demonstrare sibi videatur, stare nullatenus potest. Invenit enim illa, de quibus sibi blanditur, et quae hactenus ignorata ostentat Pagius, nihil aliud docet ridebantur, quam in rebus chronologicis novus error. Interim dicere fas est infirma prorsus esse quae inventis suis Pagius substruit fundamenta; quod quidem in convellendo ostendere facilissimum foret. Sed huic labore, qui nullus esset, superseedemus, et opinionem quanam defendit Tillemontius, ut longe potiorem, firmioribusque nixani fundamentis, amplectiuntur. Itaque mortuus est Eusebius medio 370 anno, et eodem anno electus Basilius. Nondum de morte Eusebii Cesariensis episcopi quidquam norat Theologus, cum, datu ad eum litteris, Basilius ut ad se veniret janjam moriturum, et extremo morientis verba accepturus, rogaret. Percutius tam tristis nuntio, lacrymatis fidit, janjam ad iter se accingebat, cum episcopos Cesareos concurrere sensit. Mox pedem repressit, intellecto Basiliis consilio, se non prosecuturum respondit, animique simplicitatem exproubavit, qui non vidisset se hominum sermones atque auribus suspicionem, amico ad ejusmodi tempus accessito, non evitatum. Quineciam auctor fuit Basilio, ut prudenti recessu ipse tumultus et pravae suspicione fingeret.

Μή θαυμάστε, έάν τι παράδοξον λέγειν δέξω, καὶ μὴ πρότερον τιναν είρημένον. Έμοι δοκεῖς σὺ δέξαν μὲν ξεῖνιν ἀνδρὸς βεβήκοτον, καὶ ἀσφαλέστερον, καὶ στερεόν την δάνωσαν, πολλὰ δὲ βούλευσθαι καὶ πράττειν ἀπλούστερον, ή ἀσφαλέστερον. Τὸ γάρ κακίας ἀλεύθερον, καὶ ὑφοράσθαι κακῶν ἀργότερον· εἴδη τι καὶ τὸ νῦν παρόν. Ἐκάλεσας ἡμᾶς ἐπὶ τὴν μητρόπολιν, περὶ ἐπισκόπου βουλῆς προκειμένης· καὶ τὸ πλάσμα (1) ὡς εὐπρέπει τι καὶ πιθανόν! Ἀφρωτοῖς εἴδος, καὶ αναπνεῖν τὰ τελευταῖα, καὶ ποδεῖν μὲν ίσεν ἡμᾶς (2), καὶ τὰ ἔξοδα φέγγεισθαι· οὐκ οἶδα ἵνα τι γένηται, καὶ τι παρόντες τῷ πράγματι συντελεσμένοιν. Εγὼ μὲν ὥρηπος, τῷ πράγματι περιπλήσσος. Τι γάρ ἐμοὶ τῆς σῆς ζωῆς ὑπῆλθερον, ή τῆς ἐκδημίας (3) ἀνιπτέρον; καὶ δαρκώνων ἀφήκα πηγάς, καὶ ἀνώμαλα, καὶ ἥσοδόν μν ἔμαυτον νῦν πρώτον ἀφίλοσφων διακειμένου. Καὶ τι γάρ εὖ τῶν ἀπιταφίων (4) ἀπιτήρως; Ἐπειδὲ γε σούδημην ἐπισκόπους συντέρειν ἐπὶ τὴν πόλην, ἀνεκπόνηται μὲν τῆς δορῆς, ἐθάυμαστα δὲ, πρώτον μὲν, εἰ μὴ συνεῖδες τὸ εἰσοχημόν, μηδὲ τὰς τοῦ πολλῶν ἀφαλάξω γλώσσας (5), αἱ τάχιστα τοῖς ἀκεραιοτέροις

spicaces mentis oculos habemus. In duob. codd. leit, itur διεβαλούμεν. In edit. vitiōse obte. μιχρόν, etc. Max ἀντ' ἔκτινης. Ita cod. Male in edit. ἔκτινη.

(96) *Kai καὶ ἀρετήρ. Ita tres Rugg. In ed. καὶ δεστ.*

‡ (97) **Or ἔχομεν. Unus cod. ἔχομεν. Combef. ὃν ἔχομεν.*

(98) *Πόθος καὶ λόγος. Ita cod. et Combef. Amor uester et sermo. Christiana scilicet doctrina ac professio, ait Combef. In ed. λόγος καὶ πόθος.*

(99) *Alias XXI. Scripta anno 370 medio.*

A cum exigua oculorum acie prædicti essemus, uperaram dedimus, quam ejus, cui nunc, cum ad virtutis fastigium oculos erexitus, illius loco operar damus. Nos vero, si quid 34 ipsi, etiam quantum ad virtutem attinet, esse visi sumus, ipse viderit; certe, quod omnium pulcherrimum habemus, ipsi vicissim ostendimus, hoc est amico amicos; quorum te principem ac perquam sincerum esse statuentes, talem te ei præbeas cupimus, qualem et communis patria exposcit, et amor noster atque sermo vult, qui ei curam tuam ac patrocinium rerum omnium loco promisit.

XL. MAGNO BASILIO.

Noli mirari, si quid præter opinionem tuam dixeris, nec prius a quoquam homine dictum. Videris tu quidem mihi viri constatus, et solidi, atque animi firmitate prædicti existimationem habere; multa tamen simpliciter magis quam caute et circumspice consultare atque exequi. Nam qui a vitio liber est, is quoque ad suspicandum vitium segnior esse consuevit: cuiusnam quiddam nunc quoque contigit. Ad metropolitanam urbem nos accivisti, cum de episcopo consultatio proposita esset. Ac quam specioso et ad persuadendum appositu prætexu usus es! Aegrotare te finixisti, atque extremos spiritus ducere, cuperemus nos videre, atque extrellum alioqui: quod quo consilio feceris, assequi nescio, nec quid praesentia nostra ad eam rem utilitatis allatura sit. Ego vero ad iter me acciuxi, rem hanc aegerrimo animo ferens Quid enim mihi vitæ tua sublimius, aut discessus tristius et acerbius? Ac fontem lacrymarum profudi, et ingenui, nunque primum me alter affectum sensi, quam philosophi ratio postularet. Denique quid funebrium non implevi? Posteaquam

(1) *Kai τὸ πλάσμα. Ita duo codd. Rugg. In ed. καὶ πράγμα. Mox πιθανόν. Sic cod. Harl. Ed. πειθών.*

(2) *Ποθεῖν μὲν ίσεν ἡμᾶς. Ita cod. Pass. In ed. ποθεῖν ίσεν τε ἡμᾶς.*

(3) **Η τῆς ἐκδημίας. Cod. ή καὶ τῆς ἐκδημίας, aut etiam dissesti.*

(4) *Ti τὰς τῶν ἀπιταφίων. Quid funebrium non implevi? nempe officiorum, ait Combef., amico quasi jam ablato. Bill. quid epiphantes non implevi?*

(5) *Μηδὲ τὰς τῶν πολλῶν ἀφαλάξω γλώσσας. Bill. nec improborum finitis occurrendum putabat.*

autem episcopos ad urbem concurrere intellexi. A ἐπτρέάνουσι· δεύτερον δὲ, εἰ μὴ τὸ αὐτά σοι τε (6) προfectionis consilium abrūpi, demirarique cœpi, primum si, quid honestus esset, non perspexisti, nec putasti cavendas esse volgi 35 hominum linguis, quæ simplicioribus quibusque celerrime calamum strunt; deinde, si non eadem tibi ac nobis convenire existimas, quibus et vita, et doctrina, et reliqua omnia communia sunt, nimurum a Deo ita jam inde a prima astate consociatis; tertio (liceat enim hoc quoque dicere), si piorum Deique metu præditorum hominum hujusmodi electiones esse judicasti, non autem potentium, et apud vulgus gratiosorum. Atque ego his de causis navigii proram converti, ac proficiisci detrectavi. Hixum constitutumque sit intermedios tumultus pravasque suspiciones fugere. Tuam vero pietatem tum demum videbo, cum et negotia constituta fuerint, et per tempus licuerit; ac plura etiam et gravia exprobabo.

XLI. AD CÆSARIENSES.

ΜΑ'. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ (9).

Cum Ecclesia Cæsariensis accivisset ac rogasset Gregorium, Nazianzi episcopum, ne se in electione episcopi desereret, ad futurum se promittit venerandus senex epistola sequenti, quam patris nomine Gregorius filius scripsit. Demonstrat quanti momenti sit electio episcopi Cæsareae, omnium Ecclesiastarum (Cappadocie) manus: neminem Basilio preferri debere declarat, eumque solum, vel certe omnium esse maxime idoneum regendos his temporibus Ecclesie. Si assentiantur, se ad futurum pollicetur; sin aliud illis plueat, se eorum consilii participem non futurum.

Sum quidem pastor exiguis, exiguae gregis B antistes, atque minimus inter Spiritus ministros: at gratia nequaquam angusta est, nec locis circumscripta. Quocirca parvis quoque libere loquendi potestas concedatur, praesertim de communibus maximisque rebus orationem babentibus, et cum tanta canitati consultantibus, que aliquid fortasse prudentius et solerter habet, quam plerique et vulgo. Non de parvis et levibus rebus deliberatis, verum quibus, vel recte, vel secus habentibus, rempublican quoque, vel hoc, vel illo modo se habere necesse est. De Ecclesia enim nobis sermo est, pro qua Christus mortem oppellit, ac de eo qui hanc Deo sistat et conciliet. *Lucerna enim corporis, ut Scriptura docet* ^a, est oculus, non hic tantum, qui corporeo medio cernit ac cernitur, sed is etiam qui spiritualiter spectat et spectatur. *Lucerna autem Ecclesia est episcopus, quemadmodum ipsi perspicue nostis, etiam non scripserimus.* Itaque quemadmodum cum ille pure et integræ se habet, corpus quoque recte ducitur, cum autem impurus est, non recte: consimili quoque ratione, utrolibet modo sese Ecclesiaz antistes ha-

ειμὶ μὲν ποιημένῳ δλγος, καὶ ποιημένῳ μικρῷ προστηχώ, καὶ πολλοστῷ δὲ υπῆρχαις τοῦ Πνεύματος. Η̄ χάρος δὲ οὐ στενή, οὐδὲ τόπος περιγραπτός (10). Διὰ τούτο διδόθω καὶ τοῖς μικροῖς παρθέναις, ἀλλοις τε καὶ περὶ κοινῶν (11) καὶ τηλεκούντων δυντού λόγου, καὶ μετὰ τοιάτις βουλευμένοις τῆς πολιᾶς, ή τυχὴν έχει τοῦ πολιῶν συνεπίστερον. Οὐ περὶ μικρῶν, οὐδὲ τῶν τυχόντων βουλεύεσθε, ἀλλ' ὃν ή εὖ ή κακῶς ἔχονταν. ἀνάγκη καὶ τὸ κοινόν (12) ή ἑκείνων ή οὗτος ἔχειν. Περὶ γάρ Ἐκκλησίας ἡμῖν δὲ δλγος, οὐδὲρ ή: Χριστὸς δὲ ἀπίθανος (13), καὶ τοῦ ταῦτην θεῖ παροπήσοντος καὶ προσάστοντος. Αύγχος μὲν γάρ τοι σύμφατος ἔστιν ὀρθόλιμος, οὐδὲ κακούσαμεν, οὐ μόνον οὗτος δὲ σωματικῶς ὅρων καὶ ὀρώμενος, ἀλλὰ καὶ δὲ πνευματικῶς θεωρῶν καὶ θεωρούμενος. Λύχος δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, δὲ δῆλον ὅμιν, καὶ αὐτὸς μὴ γράψωμεν. Ἀνάγκη τὸν τούντον, ὁπερεπεινούντων καθαρῶς μὲν ἔχοντος ὅρων διεσθαι καὶ τὸ σῶμα. μὴ καθαροῦ δὲ τυγχάνοντος, οὐδὲ δρῶν: οὗτοι δὲ (14) καὶ τῷ προστάτῃ τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτέρως δὲ ἔχοι, πάντως ή συνδιακινθεύειν, ή συνδιατάξειν. Πάσης μὲν οὖν Ἐκκλησίας φροντιστέον, ὡς

^a Math. vi, 23.

(6) *Ei μὴ τὸ αὐτά σοι τε.* Ita cod. Pass. et Combeſt; at cod. Harl. εἰ τὸ αὐτά σοι τε. In ed. εἰ μὴ τὰ αὐτά σοι τε.

(7) *Kai αὐτῷ, τούτῳ.* Forte legendum autò τούτῳ.

(8) *Kai τὰς στοργὰς ὑπερολα.* Cod. 2022 ἐπινοια, prævage commenta.

(9) Alias XXII. Scripta paulo post, id est anno 370 dederit. — Probs τοὺς ἐτούτους. Cod. Reg. τῇ Ἐκκλησίᾳ Καισαρέων, ὡς ἐκ τοῦ πατρός, Ecclesie Cæsariensem, quasi nomine patris.

(10) *Περιγραπτέος.* Ita duo codd. Regg. In ed. περιγραπτή.

(11) *Περὶ κοινῶν, etc.* Combeſt. *cum de publicis maximisque rebus deliberatio sit, nempo de tota diæcesi.*

(12) *Ἄνδρης τὸ κατιόν, etc.* Cod. Reg. et Combeſt. κοινὸν οὗτον ή ἑκείνων ἔχειν, publicam rem, vel publicūm, ipsam nempo diæcesim, hoc vel illo modo se habere.

(13) *Χριστὸς ἀπόθανεν.* Duo codd. Χριστὸς Ιησοῦς, Christus passus est.

(14) *Οὕτω δῆ.* In cod. Reg. deest δῆ. Paulo infra, συνδιακινθεύειν. Id. cod. habet συνταίνουντειν.

Χριστοῦ σώματος, μάλιστα δὲ τῆς ὑμέτερας, ἡ Αἰνειὰν, 36 omnino vel periculi vel salutis participem esse necesse est. Porro omni Ecclesiæ, tanquam Christi corpori, somma cura et sollicitudine prospiciendum est, tunc maxime vestra, quæ omnium fere Ecclesiarum mater et antiquitus fuit, et nunc est, atque censetur, et ad quam tota res publica Christiana oculos conjicit, band secus ac circulus centro circumscriptus, non modo propter fideli integratatem jani olim omnibus praedicata, sed etiam ob concordiae gratiam, divino haud dubio beneficio ipsi concessam. Quoniam igitur ad deliberationem, quam de hac re habebitis, nos quoque, ut par erat, atque ecclesiastica regula postulabat, accivistis, senectute autem et morbo detinemur, siquidem ipsi quoque, Spiritu sancto vires

δυνατῶν, συνεισφέρομεν.
quidquam fide præditis incredibile est), hoc sane et publicas utilitati melius, et nobis jucundius fuerit, ut et vobis aliquid conferamus, et ipsi benedictionis participes efficiamur. Si autem per corporis infirmitatem adesse non licuerit, id certe, quod absentes possunt, conferimus.

Πειθοματικά μὲν (19) καὶ δλλους εἴησαν τῆς προστασίας ἀξίους παρ' ὑμῖν, καὶ ὡς ἐκ πολεων τοσάντης, καὶ σύντη, καὶ ὑπὸ τοιούτων ἡγμένης ἀνωθεν· ἐνδε δὲ οὐέτε δύναμα προτιμήσαντας τὸν παρ' ὑμῖν τιμωμένων (20) τοῦ θεοφιλέστατου ιδού ἡμῶν Βασιλεοῦ πρεσβύτερου (ἴσχως δὲ ἡς ὅπε Θεῷ μάρτυρι), ἀνδρὸς καὶ βίου καὶ λόγων κεκαθαριμένου, καὶ μάνου τῶν πάντων, ἡ δὲ μάλιστα, κατ' ἀμφότερα δυναμένου στήναι πρὸς τὸν νῦν καιρὸν (21), καὶ τὴν κατέχουσαν τῶν αἱρετικῶν γλωσσαῖς. Ταῦτα καὶ λεπτοκίς γράψω, καὶ μοναστικάς, καὶ τοὺς ἐκ τοῦ ἁξιωματικοῦ καὶ βουλευτικοῦ τάγματος, καὶ τὸν ἔμπιον παντός (22). Εἰ μὲν οὖν τούτῳ συνδέσει, καὶ ἡ φήμος ἡμῶν χριστοῦ, σύντας ὑπαίς τε καὶ ὄρθις ἔχουσα, ως μετά θεοῦ φησιμένη (23), καὶ πάρει πνευματικῶς καὶ παρέσσουμα, μᾶλλον δὲ καὶ ἐπιβεβλητὰ τὴν γέρα δῆται, καὶ θαρρῶν τῷ Πνεύματι. Εἰ δὲ δλλο τι, καὶ μὴ τούτῳ συνδέσει, καὶ κατὰ φρατρίας καὶ συγγενείας τὰ τοιαῦτα κρίνωτο, καὶ ἡ δηλώδης (24) χεὶρ πάλιν παραστούσῃ ἀκριβές, πράττοτε καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς τὸ ἀρέσκον, ἥματις δὲ συσταλησόμεθα.

Et quidem alias quoque apud vos principatu dignos esse confido, utpote in urbe amplissima, atque ita præclare, et ab hujusmodi præsulibus olim gubernata : ceterum ex omnibus qui apud vos in honore sunt, neminem Deo dilectissimo filio nostro Basilio presbytero anterferre possum (haec autem quasi Deo teste dico), viro et vita et sermone purgato, quique vel omnium solus, vel certe quam maxime, utraque re adversus hujuscemodi temporis turbinem ac vigentem hereticorum lingua prurilum, velut in procinctu stare possit. Hæc et iis scribo, qui sacerdotii munere funguntur, et monachis, et iis qui dignitates gerunt, et senatorii ordinis sunt, ac denique plebi universae. Si igitur hunc sententiam assensum fuerit, suffragiumque nostrum adeo sanum et integrum, unaque cum Deo latum, vicerit ; et spiritualiter adsum et adero, imo et jam manum injecti, Spiritusque fiducia nitor. Sin autem aliud quidpiam potius quam hoc placeat, et per sodalitatem et cognationes hujusmodi res expandantur, ac promiscua turba judicij sinceritatem rursus convulserit, et distracterit, seorsum sane id quod placet facite, nos autem intra nosmetipsos colligemus.

(15) Πρὸς τὸν κορόν β.λέπει. Hac non de tota republica Christiana sunt intelligenda, seu de universa, quam late patet, Ecclesia, sed de Cæsariensi, quæ omnium fere mater erat Cappadocie Ecclesiæ, quarum profecto plurimum intererat, ut in sede Cæsariensi eximius pastor constitueretur.

(16) Ἐπειδὴ. Ita cod. Reg. In ed. ἐπει.

(17) Τούτο τῷ παντὶ βέλτιον. Combef. τῷ παντὶ vnu adverbii tribuit veritatem, ita omnino melius.

(18) Μετάσχομεν· εἰ δὲ τῆς. Ita cod. Reg. et Combef. In ed. μετέχωμεν· εἰ δὲ τὰ τῆς.

(19) Πειθοματικά. Ita Reg. Herv. In edit. πειθοματικά. Paulo infra, καὶ ὡς ἐκ πόλεως. Ita cod. Deest in ed. κατ.

(20) Τιμωμένων. Cod. τιμῶν. Paulo post, idem cod. et Combef. Βασιλεοῦ τοῦ πρεσβύτερου.

(21) Πρὸς τὸν δίημον παντί. Bill., adversus temporis turbinem, quod non reddit τὸν νῦν, nec præsentem satis indicat persecutionem; tunc enim Valens Arianorum favore adversus Catholicos debacchabatur.

(22) Καὶ τοῦ δίημον παντί. Rectius forte legendum καὶ τῷ δίημο παντί.

(23) Υπεριζομένη. Ita legendum videtur. Ed. φημίσουμεν.

(24) Καὶ ἡ δηλώδης. Ita cod. Reg. et Combef.: ή deest in edit. Μονο καθ' ὑμᾶς. Sic id. cod. In ed. καθ' ἥματις

37 XLII. EUSEBIO SAMOSATENSI EPISCOPO. ΜΡ. ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΝ (25).

Agit cum Eusebio Samosatensi, nomine patris, ut ad consultationem de episcopi creatione, Cœsaream se conferat.

Quis mihi dabit pennas sicut columba? [?] vel quo- A modo renovabitur senectus mea, ut ad charitatem vestram transire, desideriumque vestri, quo te- neor, lenire, animique molestias exponere, ac vestra opera quoddam affectionum solitum reperi queam? A morte enim beati episcopi Eusebii metus non parvus nos invasisse, ne forte illi, qui metropolitanæ Ecclesiæ nostræ quondam insidias struebant, eamque hereticis zizaniis implere cupiebant, occasionem nunc nauci, pietatem in hominum animis multo labore consitam perniciois suis doctrinis radicitus evellant, ipsiusque unitatém scindant, quemadmodum in multis Ecclesiæ fecerunt. Quoniam autem litteræ quoque cleri ad nos allatae sunt, quibus rogamus, ne tali tempore eos negligamus; undique conspiciens, caritatis vestra recordatus sum, rectaque fidei ac zeli quo pro Dei Ecclesiæ perpetuo flagratis. Eaque de causa dilectum condiaconum Eustathium misi, ut veneratio vestra, illius bortstu precibusque permota, omnibus laboribus et zrumnis Ecclesiarium causa suscepis, hunc quoque adjungas, ac senecitatem meam per congressum reficiat et recreet, rectaque Ecclesiæ celebrem illam pietatem dirigas, nobiscum scilicet (si modo digni habiti fuerimus qui vos in hono hoc opere juvenimus), pastorem illi iuxta Domini voluntatem præficientes, qui plebem ipsius gubernare ac moderari queat. Est quidem nobis præ oculis vir, quem nec ipsi ignoratis; quo si per divinam gratiam 38 potiamur, magna haud dubie nobis fiduciam apud Deum comparabimus, maximoque beneficio populum,

Tις δύσκει μοι πτέρυγας ὥστε περιστεράς; ή πώς διακανισθῇ μου τὸ γῆρας, ὅπει με δυνηθῆναι δια- δηνα πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, καὶ τὸν τε πόδον, δι' Ἑων ἐφ' ὅμιλν ἀναπᾶσαν, καὶ τὰ λυπτρὰ τῆς φυ- χῆς διηγήσασθαι, καὶ δὲ ὑμῶν εὐρέσθαι τινὰ περι- μιθίαν τῶν θύλακων; Ἐπὶ γάρ τῇ κοιμήσει τοῦ μα- χαριοῦ Εὐσέβιου τοῦ ἐπισκόπου φθόνος ἡμᾶς κατέλα- δεν οὐ μικρός, μήποτε οἱ ποτὲ ἐφεδρεύοντες τῇ Ἐκκλησίᾳ (26) τῆς μητροπόλεως ἡμῶν, καὶ βουλό- μενοι αὐτὴν αρετικὸν ζεζανίων πληρῶσαι, καιρού τῶν λαδεύοντος, τὴν πολὺν καράπτην καταπαρεῖσαν ἐν ταῖς φυχαῖς τῶν ἀνθρώπων εὐσέβειαν ταῖς παρ' ξανθῶν πονηροῖς διδασκαλίαις ἐκρίζωσαι, καὶ ταῦτης τῆς ἔνδυτης κατατέμωσιν, διπερ καὶ ἐπὶ τοῦ πολλῆς Ἐκκλησίου πεποκασιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ γράμ- ματα μή παρορθήσαντα (27) τὸν κλήρον, παρακα- λοῦντα μή παρορθήσῃ ἐν καιρῷ τούτῳ, περιβλε- φάμανος ἐν κύκλῳ ἐμνησθην τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, καὶ τῆς δρῆς πίστεως, καὶ τοῦ ζήλου δι' ἧστε ἀει διὰ τῆς Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· καὶ τούτου ἐνεκεν διέπεστα τὸν ἀγαπητὸν Εὐσέβιον τὸν συνδιάκονον παρακαλέσας ὑμῶν τὴν σεμνοπρέπειαν, καὶ δισ- ἀπῆσαι, πλει τοῖς ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιῶν καράπταις καὶ τὸν παρόντα ἐπιβεβαιεῖν, καμμοῦ τε τὸ γῆρας τῇ συντυχίᾳ ἀναπάσαι, καὶ τῇ δρῆῃ Ἐκκλησίᾳ (28) τὴν περιθόστων εὐσέβειαν διορθώσασθαι, δύναται αὐτῇ μελ' ἡμῶν (εἰ δρᾶ καταξιωθεῖμεν συναντιλαβεῖσθαι ὑμῖν τοῦ ἀγαθοῦ ἔργου), ποιμένα κατὰ τὸ βούλημα τοῦ Κυρίου, δυνάμενον διευθῦναι τὸν λαὸν αὐτοῦ. Ἐχομεν γάρ (29) πρὸς δρμαλμῶν δῆρα, διὸ οὐδὲ αὐ- τοὶ ἀγνοεῖτε· οὐ εἰ καταξιωθεῖμεν ἐπιτυχεῖν, οὔτε διτὶ μεγάλην παρῆσταν πρὸς τὸν Θεὸν κτηρόμενα,

* Psal. liv. 7.

(25) Alias inter Basilianas recensita XLVII. Scri- pta eodem tempore. — Olim inscripta erat hec epistola Basilius: Γρηγορίῳ verum hanc Basilio abjudicant, suaque restituente auctori recentiores Opus S. Basili editoris. In codd., inquit, Vat., Med. et Coisl. primo, titulus hic habetur: Γρηγορίῳ ἑταῖρῳ, περὶ τῆς κομψήστας Εὐσέβιος τοῦ ἐπισκόπου, καὶ δὲ τοῦ πρὸς ὄφελαμον τὸν εἰς τὴν ἀποκοπὴν ἐπιτίθεμον. Gregorio sodali de obitu Eu- sebii episcopi; et quod habet præ oculis virum ad episcopii minus idoneum. Plures decepit titulus; at legi non potest attentius hanc epistolam, quam eam non a Basilio, sed potius de Basilio scriptam esse pateat: imo hodie inter eruditos fere convenit eam a Gregorio patre, filii manu, ad Eusebium Samosatensem fuisse scriptam. Nam scem se esse declarat anchor epistole et in Cappadocia episcopum, ut qui litteris cleri ad electionem episcopi, et Ecclesiæ Cœsariensis defensionem invitatus fuerit. Is autem, ad quem scribit, et eadem dignitate predi- tus erat, et laboribus pro Ecclesiæ suscepit claraus, et amicus Basilio, necnon Cappadocie vicinus. Omnia in Eusebium Samosatensem mirifice conve- niunt, quem Basilius ordinatione sciens interfuerit.

(26) Ἐγέρσεντες τῇ Ἐκκλησίᾳ. Indicat Gre- gorius structas ab Arianiis insidias Ecclesiæ Cœsa- riensi anno 365, cum Valens in banc urbem venit,

suo Arianorum episcoporum stipatus comitatu. Tunc Basilius, qui se in solitudinem pacis tuende causa recepérat, ad succurrendum episcopo suo advolavit, omnibus rebus Ecclesiæ utilitati postibilis, ac præ- clarum illum triumphum reportavīt, de quo Grego- rius, orat. xlvi, novæ editionis pag. 795, n. xxxii.

(27) Πρὸς ἡμέρας δρῆστο. Sic edit. S. Basili, et sic legit Bill., petitue series, at Combe. At certe id non dixerit Basilius, qui, cum esset presbyter Cesareae (et in ipsius etiam siū Eusebius animam efflaverat), ac in clero ejus urbis præmiceret, litteras potius invitantes ad futuri episcopi electionem cum clero deederal, quam acceperat a clero. Sit ergo hæc epistola episcopi coprivincionalis, qui alterius episcopi adventum sollicitet ac ureat, Gregorii forte patris Theologi, aut ejus nomine. In edit. πρὸς ὑμᾶς δρῆστο.

(28) Καὶ τῇ δρῇ Ἐκκλησίᾳ, etc. Edit. S. Ba- silii, ac perceblem sicut Ecclesiæ pietatem instan- retis. Juxta Combe, διορθώσασθαι idem significat ac διαβεβαιέσθαι· vertit autem, ac orthodoxæ Ecclesiæ orbì pereulgatam pietatem fidenter astruit, et quasi erigat prope collabentem episcopi catholicoi excessu, nisi alius catholicus ei succedat.

(29) Ἐχομεν γάρ. Sic quatuor antiqui codd. In ed. Ιχομεν μέν.

καὶ τῷ ἐπικείλεσθαινῷ ἡμᾶς λαῷ μεγίστην εὐεργέτην καταθησόμεθα. Ἀλλὰ παρακαλῶ (30) καὶ πάλιν καὶ τολλάκις πάντα δκνον ὑποθεμένους ἀπαντῆσαι, καὶ προλαβεῖν τὰ ἐκ τοῦ χειμῶνος δυσχερῆ.

ΜΓ'. ΤΟΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ (31).

Gregorius senior, mortuo Eusebio, Cæsarœam ab episcopis advoctatus, sed tam perfuntorie, ut nec adesse illum oportere significarent, nec qua de re, nec quo tempore, respondit his litteris Gregorii filii calamo scriptis. Non dissimulat venerandus indecorum ipsorum agendi rationem, seque ab ipsis contemptum; promittit tamen se ad futurum, si una secum voto et suffragio Basilium prosequi velint.

Ὦς τὸς ὄμετος καὶ φιλάνθρωπος, καὶ περιτοτὴν ἀπάντην! Κεκλήκατες ἡμᾶς ἐπὶ τὴν μητρόπολιν, ὡς οἴμαι, περὶ ἐπισκόπου τοι βουλευθεμένοι. Τούτο γάρ ὅμων αἰτούντων, οἵ γε μῆτρες ὅτι παρεῖναι δεῖ, μῆτρες ἐφ' ψ., μῆτρες ὅτε, προαγορεύσαντες (32), ἀδρῶν ἡμῖν, ὅτι ἔξωρμησθε, δεδηλώκατε, ὡς ἂν τινες οὖν τιμῆν ἐγνωκότες, ἢ κοινωνοίς (33) ἔχοντες ἐπονοβάκτες, ἀλλὰ τὸ παρεῖναι ἀποσκοπάζοντες, οἵ γε μῆτρες δκνονταις ἡμῖν περιπέσοντες (34). Τὸ μὲν οὖν ὄμετρον (35) τοιούτον, καὶ οἰσμον υδρίζεμενον· τὸ δὲ ἡμίτερον, δπως ἔχει, παραστήσομεν. "Ἄλλοι μὲν διλοΐδης δηλαδή (36) προβαλούνται, κατὰ τοὺς ἁυτῶν ἱκαστοι τρόπους ἢ πόρους, δπερ ἐν τοῖς τοιούτοις ζητεῖσι συμβάνειν. "Ημεῖς δὲ οὐδένα προτιμήσας δυνάμεισα, οὐδὲ γάρ διανοι, τοῦ τιμωτάτου υἱοῦ (57) ἡμῶν Βασιλείου τοῦ συμπρεσβυτέρου. Τίνα γάρ, ὣν θαμει, εύρισκομεν ἢ βίων δοκιμώτερον, ἢ λόγῳ δυνατώτερον, καὶ πανταχόθεν εἰς δρέπταις κάλλος ἐξησημένον; Εἰ δὲ ἡ ἀσθενεῖα πρόθρασι, οὐ γάρ ἀλτητής (38) προβαλεῖσθε, ἀλλὰ δεδάκαλον. Καὶ ἡμα τοῦτο δυνατόν (39) τοῦ τούς ἀσθενεῖς, δι περ ὣν τοιούτοις, ἀσθενώντος καὶ ὑπερίδοντος. Ἀνταύτην δέχησθε τὴν ἡγέρων, καὶ παρερθεμένη (40), καὶ συλλήψθεμα, ἢ πνευματικῶν, ἢ σωματικῶν. Εἰ δὲ ἐπὶ ψήσος ἡ θερα, καὶ κρατεῖν μέλοινται στάσεις (41) παρὰ τὸ δι-

A qui opem nostram imploravit, afficiemus. Verum te rursus ac sæpius rogo, ut, abjecta omni cunctatione, hic nobis præsto sis, hiemisque molestias antevertas.

XLIII. AD EPISCOPOS.

Quam suaves et humani estis, ac singulari charitate prediti! Ad metropolitanam urbem nos vocatis, de episcopo, ni fallor, consilii aliquid iniurii. Iloc enim vos in animo habuissse sentio, siquidem nec quod adesse oporteret, nec quam ob causam, nec quo tempore, prænuntiantes, repente nobis vos protectos esse significatis, tanquam videlicet, non nos honore afficere constituentes, aut socios habere studentes, sed præsentiam nostram sedulo impedientes, ne in nos invitatos et repugnantes incidatis. Ac talis quidem vestra agendi ratio est, contumeliamque banc feremus. Quid autem ipsi sentianus, exponemus. Videlicet alii quidem alios in medium proponent, pro suis quisque moribus aut commodis, quemadmodum in hujusmodi rebus accidere consuevit. Nos vero nomen, nec enim fas est, colendissimo filio nostro Basilio presbytero preferre possumus. Equecum enim ex omnibus, quos novimus, vel vita probatorem, vel sermone ac doctrina valentiorum, magisque ad virtutis pulchritudinom undique perplenum reperiemus? Quod si quis illius infirmitatem obtendit, non scilicet athletam, 39 sed doctorem creabitis. Ac simul in hoc virtus illius lucet, qui infirmos, si quidem tales sint, fulcit et corroborat.

(30) Άλλι παρακαλῶ. Minime mirum, aiunt ed. Basili, quod Eusebius in remota provinciam ad electionem episcopi vocetur. Nam cum unus sit episcopus et unus grex, sare incident tempora eusmodi, ut curam suam et sollicititudinem episcopi exteris Ecclesiis debant. Ut hæc in exemplo Eusebii Samotrensis, nemini sanctus ille martyr in hoc genere concessit, ac in variis Ecclesiis presbyters et diaconos, atque etiam episcopos magni Ecclesiæ commendo ordinavit, ut testatur Theodore. Hist. lib. iv, cap. 15. Ex hac autem epistola et nonnullis aliis ejusdem Gregorii, et ex laboribus quos a patre, Basili causa, susceptos narrat in orat. xviii et xlvi, facile perspicimus episcopos electionem otiosos spectatores non fuisse, sed plurimas eorum partem consiliando et adhortando sustinuisse. Quin etiam electio interdum penes episcopos erat; et cum varia essent plebis ac cleri studia, ut in Basili electione contingit, tunc ea pars vincet, cui major favebat episcoporum numerus. Hinc cum ad canonicam Basili electionem decesset unus episcopi suffragium, Gregorius Nazianzeni episcopus, quamvis senio conlectus ac morbo, Cæsarœam advolavit, ut electionem calculo suo adjuvaret, βοηθῶν τῇ ἡγέρῳ· Gregor. Nazianz., orat. xviii, n. 36, et orat. xlvi, n. 57.

(31) Alias XXIII. Scripta codens tempore.

(32) Μῆτρες δτε, προαγορεύσαντες. Ita cod. Regg. duo. Mendosc in ed. προσαγορεύσοντες. Mox, ἀδρῶν

τμῆν, δτ. Sic unius Regii cod. ope locus ille emendatur. In ed. εἰ τι, veritatem Bill.: Si quid facere aggressi estis, declaratis.

(33) Η κοινωνία. Ita duo Regg. Deest in ed. κοινωνούσι.

(34) Μηδὲ δκνοντις ἡμῖν περιπέσοντες. Ita unus cod. Reg. Alii legunt δκνοντες, ne invitati in nos inciderint; alii ἔχουσιν τμῆν, ne in nos venientes. Mendosc in ed. περιπέσονται.

(35) Τὸ μὲν ὑπὸ ὑπέτερον. Bill. ac tale quidem vestrum facinus est.

(36) Άλλοι μὲν διλοΐδης δηλαδή. Ita Reg. et Combef. In ed. ἀλλὰ μὲν οὖν διλοὺς δτ. Paulo intra. id. cod. Reg. habet ἔχοντος pro ἔχοντα.

(37) Τιμωτάτου υἱοῦ. Bill. charissimo filio. Cod. Reg. τιμωτάτου ἀδελφοῦ, generabilissimo fratri.

(38) Οὐ γάρ διλητηρ. Huic, ait Bill., affine est illud Chrysostomi, cateches. i, At illuminandos: In milite eligendo exteriora, hoc est, corporis mensuram et bonarum carnis habitudinem, sed et libertatem contemplamur. At celi Rex nihil tale requirit; sed et servos in sui exercitum suscipi, senes et juvenes, tantum ut promptitudinem habeant se suscipiendi.

(39) Καὶ ἡμα τοῦτο δυνατόν. Cdd. Reg. τὸ δυνατόν.

(40) Παρεσθέμα. Ita cod. Reg. Ed. παρέσθαται.

(41) Αι στάσεις. Cod. Reg., Montae., Morel. et Combef. ai συστάσεις.

rat. Si huic suffragio calculum vestrum adjiceri. A καὶ νον, χαρομεν παρεωραμένον. Υπέτερον ἔστο τὸ τις, et aderimus, et nos vobis vel spirituali vel ἔργον, ἡμῶν δὲ ὑπερέχεσθε (42). corporali modo adjutores profitebimur. Si autem certis conditionibus via capessenda est, factionesque et dissidia contra jus et æquum valitura sunt, contemptus nos esse gaudemus. Vestrum sit opus. pro nobis autem orate.

XLIV. EUSEBIO SAMOSATENSI EPISCOPO.

ΜΔ'. ΕΥΣΕΒΙΟ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΝ (43).

Magnum ex Oriente lumen, ut jam vidimus, accersivit Gregorius Nazianzenus, missis ad sanctum Eusebium Samosatensem litteris per Eustathium diaconum, ut Ecclesie Cæsariensi adversus Arianos operem ferret. Accurrit sanctus martyr in Cappadociam, idque certum est epistola XLVIII. Basilii, et ex oratione xx. Gregorii, qui Spiritum sanctum ab exteriori regionibus ritos pietate claros et zelo flagrantibus ad ungendum Basilium excitasse testatur. Ipse Nazianzeni episcopus, non solum senectute, sed etiam morbo fractus, iter aggredi non dubitavit, ut calculo suo electionem Basilii adjuvaret. Proficiscens patrias habet litteras dedit Gregorius noster ad Eusebium Samosatensem, cuius zelum et sudores laudat, eique acceptum refert, quod patris senectus renovata fuerit. Veniam petit, quod non accurrat ad ejus complexum, linguis improborum cedens; sed paulo post venturum se pollicetur, quod tamen non videtur perfecisse.

Unde tuarum laudum exordium ducam? et quo B nomine proprie te appellabo? An te columbam et firmamentum¹⁴ Ecclesiæ vocabo, aut lumina in mundo¹⁵, iisdem verbis cum Apostolo utens, aut gloriationis coronam¹⁶ incolimus Christianorum parti, aut Dei donum, aut patriæ columen, aut fidei regulam, aut veritatis legatum, aut haec omnia simul, atque his plura? Atque has pene incredibiles laudes, per ea que videmus, confirmabmo. Quia enim pluvia æque opportuna et tempestiva sicuti terra illapsa est? Quia aqua ex petra, iis, qui in deserto habitabant, exundans? Quem talem angelorum panem homo manducavit?¹⁷ Quibus Jesus, communis omnium Dominus, discipulis suis pessum cunctibus ita opportune astiuit, ut et fluctus sedaret, et periclitantibus salutem afferret¹⁸, ut tu C laborantibus nobis ac marentibus, ac jam velut naufragiū facientibus apparuisti? Et quidem de aliis quid loqui necesse est, quanta nimurum lætitia et voluptate orthodoxorum animos perfudiisti, quamque erexisti?

At mater nostra Ecclesia, Cæsariensem dico, nunc profecto ob sui aspectum viduitatis vestes exuit, et stolam jucunditatis **40** assumit, magisque etiam exsplendescet, cum pastorem, et se, et antecessoribus episcopis, et manu vestra dignum consecuta fuerit. Nam quis sit rerum nostrarum status ipse quoque perspicies, quantumque miracu-

πόθεν ἀρξομαι τῶν σῶν ἐγκωμίων; καὶ τι προσπιπτών σε κυρίως δινομάσαι; στύλον καὶ ἐδραίωμα τῆς Ἐκκλησίας, ἢ φωτήρα ἐν θεσμῷ, τὰ αὐτὰ τὸ Ἀποστολή φεγγόδενος, ἢ στέφανον καυχήσεως τῷ αὐτοκέντρῳ μέρει Χριστιανὸν; ἢ Θεοῦ δῶρον, ἢ πατρίδος ἐρισμός (44), ἢ κανόνα πίστεως, ἢ πρεσβευτὴν ἀληθείας (45), ἢ δομή πάντα καὶ πλεῖα τούτων; καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἑπαίνων τοὺς δρυμένους πιστώσουμαι. Τίς οὔτε οὐτε (46) ὠρίμος ἦλθε διψώση γῆ; πολὺς ἐκ πέτρας ὑδωρ τοῦ ἐν ἔρημοι πλημμυρῶν; τίνις τοιούτοις ἀρτοῖς ἀγγέλων ἐφαγεν δινθρωπος: τίσιν Ἰησοῦς, δικύριος δι κοινοῦς, τοῖς ἑαυτοῦ (47) μαθηταῖς οὐτας ἐν καιρῷ βαπτιζόμενος ἐπέτην, ἵνα καὶ τὸ πέλαγος ἡμερώσῃ, καὶ τοὺς κινδυνεύοντας πειρασθῆσαι, οἵος σε κάρινοντος ἡμῖν καὶ διωρένοις, καὶ εἰσὶν ἡμῖν ναυαγοῦσιν ἐφάντης; Τί δεῖ (48) τὰ τῶν ἀλλων λέγειν. Οὐτης εὐθυμίας καὶ ἥδονῆς φυγῆς δροσίδεων ἐνέπλησε, καὶ δουν (49) ἀπόγνωσιν ἐλυσας;

'Ἄλλα' ἡ μήτηρ ἡμῶν ἡ Ἐκκλησία, τὴν Καισαρεῖαν (50) λέγω, νῦν ὄντας ἀποδέεται τὰ ἀνδύματα τῆς χρύσεως ἐπὶ τῇ σῇ θέᾳ, καὶ στολὴν ἀνέριστην ἀναλαμβάνει (51), καὶ λαμπρυθήσεται μᾶλιστα, ἐπειδὸν τοιμένος τύχοι (52) ἑαυτῆς τε καὶ τῶν προειληφτῶν, καὶ τῶν ὑμετέρων χειρῶν ἀξίου. Τὰ γὰρ ἡμέτερα καὶ αὐτὸς ὁρές οἴα, καὶ δουν ἑθα-

* I Tim. iii, 15. "Pbiliipp. ii, 15. "I Thess. ii, 19. "Psal. LXXVII, 25. "Matth. viii, 24-26.

(42) Ήμῶν δὲ ὑπερέχεσθε. Cod. Reg. ἡμῶν δὲ ὑπερέχεσθε, nostrum autem preces fundere; quæ lectio meliorem sensum videtur efficiere.

(43) Alias XXIX. Scripta circa Septembrem an. 370. — Eusebīo ἐκκλησίᾳ Σαμοσατεών. Ηac epistola tum conscripta esse videtur, cum Eusebīo Cæsariensi episcopo vita functo, de successore ageretur. Porro non satis liquet an post Eusebīi Samosateni ab exilio redditum scripta fuerit, an vero antequam in exilium profectus esset. Illud perspicuum est, Cæsarienses illius adveniūt summopere delectatos fuisse. — Hac Bill. At perspicuum est non minus ante exilium Eusebīi scriptam fuisse hanc epistolam. Nam anno 370 collocatus est in throno episcopali Basilius, et anno 374 in Thraciam Eusebīus exsulavit. Vide Tillemontum.

(44) Πατρός ερευνα. Bill. patrie subsidium; Comb. patria columen, quemadmodum Pindar.

B 'Ελλάδος ἐρισμα 'Αθηνα, quasi basis et fulcimentum. (45) Πρεσβευτὴν ἀληθείας assertorem veritatis ac cultorem; quod aptius videtur Combef. quam legatum. Mox δὲ δομή πάντα καὶ Montac. et Morel. proponunt δικύριον ταῦτα καὶ

(46) Tίς οὔτε οὐτε. Sic Montac., Morel. ac Combef. In eid. τίς οὔτε θέας.

(47) Τοῖς έαυτοῦ. Ed. male τῆς.

(48) Τί δεῖ. Pass. τί δῆ. Cod. Reg. τῶν ἀγγέλων προ τῶν ἀλλων.

(49) Όστων. Ed. male δουν.

(50) Τήν Καισαρεῖαν. Pass. Καισαρεῖαν.

(51) Στολὴν εὐροσύνης ἀναλαμβάνει. Pass. στολὴν ἀναθεραῖται. Stolam immortalitatis induit. Mox id. cod. καὶ λαμπρύνεται, magisque etiam exsplendescit.

(52) Ποιμένες τύχη. Cod. Reg. et Combef. ποιμένος τύχη.

ματούργησεν διὸς ζῆλος, καὶ ἕρδος, καὶ ἡ κατὰ Θεὸν παρέθησία (53). Γέρας ἀνακανθίζεται, καὶ ἀρ-
βωστὴ νικάται, καὶ πρῶτων οἱ ἐπὶ κλίνῃς, καὶ ἀσθενοῦντας περιζουνόνται δύνανται. Τούτους εἰκά-
ω καὶ τὰ ἡμέτερα κατὰ νῦν ἐκβήσεος (54). Τὸν μὲν
οὐν πατέρα ἔχεις ἀνθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἀνθ' ἡμῶν, τελος
παντὶ τῷ βίῳ καὶ τῇ σεμνῇ πολιτικῇ καλλὸν ἀπαθή-
σοντα (55), τὸν νῦν ὑπὲρ τῆς Ἑκκλησίας ἄγων.
Καὶ δεῖδομενα τούτον, εὖ οἶδα, εὐχαῖς ὑμετέραις ἐρ-
φουμένεσσερος ταῖς καὶ νεανικώτερον, αἵς πάντας δεῖ
θερψάντας (56) πιστεύειν. Εἰ δὲ κανὸν τῇ φροντὶ^B
καταλύσειν, οὐ ζημία τοιωτῆς καὶ ἐπὶ τοιωτούς
τυχεῖν τελευτῆς. Έμοι δὲ, παρακαλῶ, συγγνώμην
ἔχετε, εἰ μικρὸν ταῖς τῶν πονηρῶν γλώσσαις ὑποχ-
ρήσας, μικρὸν ὑστερὸν ὅμην καὶ προσθέμοιμι (57),
καὶ περιπτυχαίμην, καὶ διὰ παρέται νῦν, δὲ ἐμαυ-
τοῦ προσθείην, τῆς εὐημίας.

ΜΕ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ (58).

Post Basiliū electionem nemo dubitabat, quin statim Gregorius ad amicū letutus accurreret. Sed satis ei-
tum est ad Basiliū scribere, ac suum ex ejus ordinatione gaudium significare. Illius autem ridendi de-
siderior cohibuit, tum ut amici famam consulere, tum etiam ne se ipse in invidiam et arrogantiae suspiciones
coniceret. His rationibus persuadere Basilio conatur, ne se statim accersat

Ἐπειδὴ σε τεθέντα ἐπὶ τὸν ὄφελὸν ὄρφων
Ἑγνῶν (59), καὶ τὸ Πνεῦμα ἐνίκησε, τὸν λύχνον ἐπὶ^C
τῆς λυχνίας ὅμησειναν, οὐδὲ τὸ πρὸν ἀμυδρῶς
λάμποντα, ἥσθη μὲν, ὁμοίογόν. Τι δὲ οὐκ ἐμέλλον,
τὸ κοινὸν τῆς Ἑκκλησίας ἐρῶν κακῶς ἔχον, καὶ
τοιωτές κεχεῖν χειραγωγία; Προσέδημον δὲ οὐκ
εὐθὺς, οὐδὲ προσθραμμάτων· μηδὲ γε τούτο αὐτὸς
ἀπαιτήσῃς. Πρώτον μὲν, ἵνα οὐ τὸ σεμνὸν φυ-
λάξω (60), καὶ μὴ συνάγειν δέῃς τοὺς σπουδαστάς,
ὑπὸ τονούς απειροκαλας καὶ θερμότητος, ὡς ἂν φασέν
οι ἀνδασθέλλοντες (61). Δεύτερον δὲ, ἵνα ἐματῷ
πραγματεύσωμαι (62) τὸ σταθερὸν ταῖς καὶ ἀνεπιθε-
τον. Πότε οὖν ἡξει, τυχὸν ἐρεῖς, καὶ μέχρι τίνος
ἀναδύσῃ; "Ἔως ἣν δὲ τε θερὸς κελεύσῃ (63), καὶ παρ-
θεντοι αἱ σκιαὶ τῶν νῦν ἐπιτιθέμενων (64) καὶ
βασκανίστων. Οὐ γάρ ἐπὶ πλεῖστον ἀνθένουσιν οἱ
λεπτοί (65), σαφῶς οἶδα, τῷ Δασδὶ τὴν Ἱερουσαλήμ
ἀποκλείοντες.

" Matth. v. 15. " II Reg. v. 6.

(53) Ἡ κατὰ Θεὸν παρέθησία. Combef., Divina-
que dicendi libertas atque fiducia.

(54) Τὰ ὑμέτερα κατὰ νῦν ἐκβήσεος. Ita
Pass. et Combef. In ed. ἐκβήσεται. At pro ὑμέτερα,
habet cod. ὑμέτερα.

(55) Καλὸν ἐπιθέσοντα. Sic legendum, ait Bil-
lius, non ἐπιθέσονται, ut in Hervag. et in ed. Paulo
infra, pro ὑμέτερα, reponendum ὑμέτερα. Pro
δεξιμεῖα, habet Pass. δεξιμεῖα.

(56) Δεῖ φαρδύνωνται. Cod. Reg. θαρδοῦνται. Ita
et Combef., qui vertit : De quibus nihil quod non no-
bis polliceri debeamus.

(57) Υγρὸν καὶ προσθραμμάτων. Cod. Reg. et
Combef. καὶ προσθραμμάτων. Perperam in ed. ἡμῶν,
ut notant Billius et Combefius.

(58) Alias XXIV. Circa menseu Decembrem ejus-
dem an. scripta.

A lum patrari zelos tuus, et sudor, ac grata Deo
fiducia et libertas. Senecius renovatur, morbus
superatur, lecto affixi exsiliunt, infirmi potentia
accinguntur. Quae res mihi conjecturam afferunt,
negotia quoque nostra ex animi sententia successura
esse. Ac patrem quidem, tum suo, tum nostro
nomine habes, pulchrum universa vita et vene-
randæ canitie fiuem impositurum, nimirum præ-
sentem hanc pro Ecclesia dimicationem. At cer-
tum habeo fore ut precebus vestris, quibus fretus
nemo non sibi quidvis polliceri debet, firmorem
eum valentioreme recipiamus. Quod si in hac
quoque cura extremo vite die perfungatur, mi-
nime illud in damno ponendum est, talem, et ob-
res tales, vite fiuem consequi. Mili vero ignoscite,
obsecro, si improborum linguis paupisper cedens,
aliquanto post ad complexum vestrum accurram,
et ea, quæ nunc in laudatione prætermissa sunt,
coram ipse adjiciam.

XLV. BASILIO.

Posteaquam te in sublimi throno collocatum,
ac lucernam, ne illam quidem prius obscurē lucen-
tem, a Spiritu victore supra candelabrum ¹⁵ oculis
omnium expositam esse intellexi, latitus sum, fa-
teor. Quidni enim, cum Ecclesia corpus male af-
fectum esse, atque hujusmodi ducit et auxilio
opus habere consiperem? Non tamen ad te sta-
tim advolavi, nec advolabo : nec ipse id a me
exposcas velim. Primum ut auctoritatem et vene-
rationem tibi sartam tectamque custodiam : ac
ne pra ineptia quadam et animi fervore, quemad-
modum obrectatores dicere queant, tui studiosos
colligere videaris. Deinde ut mibi ipsi stabilitatem
comparem, invidiæque occurram. Quando igitur
venies, fortasse dixeris, et quandiu cunctaberis?
¶¶ Quid Deus jussert, atque eorum, qui nunc
insidiantur, et invidia laborant, umbra prater-
ierint. Non enim diutius, sat scio, leprosi resistant,
Davidem Hierosolymis excludentes ¹⁶.

(59) Ἐγραψ. Cod. Pass. διέγνων, plane cognovi.

(60) Ιτα σοι τὸ σεμνὸν φιλάδελφω. Combef., ut
tibi gravitatem ac decorum seruum; sic etiam inter-
pretatur Tillemontis.

(61) Εργαλάτορες. Cod. Pass. et Combef.
διαβάλλοντες.

(62) Ιτα ἐμαντῷ πραγματεύσωμαι. Cod. Pass.
πραγματεύων. Mox, τὸ σταθερὸν. Combef. morum
constantiam concilium; Tillemont. sapientiam et
maturitatem in agendo. Dno codf. Regg. τὸ στερβόν,
firmitatē.

(63) Κελεύσῃ. Ita Pass. In ed. κελεύσῃ.

(64) Επιτιθέμενος. Cod. Harl. ἐπιτιθέμενον τε
καὶ Bill., qui nunc insidiantur.

(65) Οἱ λεπτοί. In textu tam Hebreo quam Græ-
co, de leprosis nulla fit mentio, sed de claudis et
cæcis, quibus arcis Hierosolymitanæ custodia a Je-

XLVI. EIDEM.

Nondum victus his rationibus, a Gregorio se contemptum quererabatur; cuius querelis respondet peracute his litteris Gregorius. Scripta autem hæc epistola exirent anno 370, aut ineunte 371.

Quomodo exiguae nobis et viles res tuæ sunt, o A

Πώς ἐπειψυλλές (67) ἡμῖν τὰ σά, ὡς θελα καὶ λεπά
κεφαλή; ποτὸν σε ἔπος φύγεν ἔρχος ὁδόντων; Ἡ πώς
τούτο εἴτεν ἑάρστσας; Ιὼν τι καὶ αὐτὸς οὐρῆτων
μικρόν. Πώς η διάνοια ὥρμησεν (68), ή μὲλαν ἕγρα-
φεν, ή χάρτης ἀδέστο; ὃ λόγον καὶ Ἀθῆνας, καὶ
ἀρεταὶ, καὶ λόγων ἰδρύτες! Μικροῦ γάρ με καὶ
τραγουδῶν, οἵς γράψεις, ποιεῖς. Πότερον ἡμίς ἄγνοες,
ἢ σαυτὸν, δὴ τῆς οἰκουμένης ὅρθαλμος, ή μεγάλη
φωνή καὶ σάλπιγξ, τὸ τῶν λόγων βασιλεῖον; Μικρὰ
Ἑργατορά τὰ σά; Τι οὖν τις ἀλλος (69) θαυμάσεις τῶν
ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ μή σε Γρηγόριος; Εἴναι μὲν εἱρ ἐν
ώραις, εἰς δὲ μήπος ἐν ἀστράπαι, εἰς δὲ περίκλειον
ἅπαντα οὐρανὸς, μέλι δὲ κατὰ πάντων φωνὴ ή σῆ.
εἴπερ τι ἐγώ ικανὸς τὰ τοιαῦτα κρίνειν, μηδὲ ἀπατᾶ
με τὸ διέτροφον, διέπερ οὐκ οἴμαι. Εἰ μὲν δει μή πρό;
Ἄξιαν θαυμάζομεν (70), τοῦτο ἐγκαλεῖς, ἐγκάλεις καὶ
πατένταν ὄντας; οὐδὲ γάρ διλογίς τις δέξιος ἔθουμασται,
ἢ θαυμάσεται (71), δει μή σι, καὶ ή σῇ μεγαλοφυνίᾳ,
εἴπερ οἶον τι ἡν διατενεῖν, καὶ τούτο εἰχεν
ἡμῖν δὲ τῶν λόγων νόμος. Εἰ δὲ τὸ καταφρονεῖν ἐγκα-
λούμενα, τι μή μανιαν πρέπετον; Ἀλλ' οὐδὲ φιλοσο-
φῶν μάγαντες (72); οὐδὲ εἰπεῖν, τούτο μόνον καὶ
τῶν λόγων τῶν σὸν ὑγιέστερον.

B

Quod si nobis
hoc nomine succenses, quod te minus, quam tua
virtus meretur, suspicimus et admiramur, omni-
bus quoque mortalibus succenses aperiet: neque
eiam alius quisquam satis digne te laudavit, aut
laudatus est, præter te tuamque in dicendo
sublimitatem, si quidem fieri posset, ut quispiam
Iudeus ipse suas prædicaret, idque nobis sermonem
objicit, quin prius insaniam? At quod philosophamur indignaris? Liceat mihi cum bona tua veuia
dicere, hoc unum doctrina quoque tua et eruditione sublimius est et præstantius.

42 XLVII. EIDEM.

MΖ. Τῷ ΛΥΤῷ (73).

Scripta hanc epistolam Gregorius, cum in magnis turbis molestissime Basilius versaretur, quæ quidem
molestias nou aliæ sunt quam illæ quarum ipse Gregorius in oratione alias xx, nunc autem xlvi, p. 813.
meminit. Tam enim in oratione quam in epistola de re eadem agitur, de Cappadocia divisione, belloque quod
ea occasione Anthimus et alii præses Basilio infensi intulerunt. In utraque, novæ res, invidit, emulatio,
denique dolor ex electione Basili, turpi simul et extituli bello initium dedere. Divisa autem est in duas pro-
vincias Cappadocia anno 370. Divisionem vero civilium non statim secuta est ecclesiastica provincie divisio.
Nam prior sub initium hennis instituta est; altera autem, postquam Cesarea discessit Valens; id est, circa
meensem Martium anni 372. Adeoque hoc anno tres epistolas sequentes scriptæ sunt, xlvi, xlvi, et l.

Audio te a recenti rerum novatione turbari, C

Πουλόνωμαί σε ταράττοσθαι παρὰ τῆς νέας καινο-
τομίας, καὶ πράγματα έγειν ἀπό τινος σογιοτεκτῶν
τῶν κρατούντων, καὶ συνήθους περιεργας (74) καὶ
θαυμάστων οὐδέν. Οὐδὲ γάρ τινόν τῶν φύλων, καὶ
οὐδὲ πολλοὶ τῶν περὶ σὲ τὰ ξενιτῶν διὰ σοῦ (75) θερα-

buseis mandata fuerat. Ille Billius. At nobis lepro-
sos consulto induxisse videtur Gregorius, ut non
sanæ satia doctrina, quæ lepra spiritualia est, Basili
notaret adversarios. Pro λεπρῷ suo pericolo legen-
dum proponit Combef., πτροῦ, sive scripsisse
putat Gregorium, ut, laconica sua brevitate, sub
una voce ambas Scripturae voces, οἱ τυρποὶ καὶ οἱ
χυλοὶ, complectetur: πτρός namque et cæcus et
quovis membro Iesus intelligitur.

(66) Alias X. Scripta anno 370 exente, aut 371
ineunte.

(67) Πῶς ἐπιψυλλές. Sunt ἐπιψυλλές, ait Bill.,
exiguī illi racenī, qui a vendimioribus ad race-
mationem relinqui solent. Unde translate quidquid
contemplui est, ἐπιψυλλές dicitur. Panio infra,
ποτὸν σε ἔπος φύγεν ἔρχος ὁδόντων, hemisticthium
apud Homerum frequens.

(68) Πῶς η διάνοια ὥρμησεν, etc. Bill., quonodo

vit animus id proponit, vel atramentum scripsit.
(69) Τι οὐτὶς ἀλλο. Cod. Pass. Τίνα οὖν τις
ἄλλον, Εἰςκεντικάτιον αλιτούς quispiam admiretur eo-
rum qui, etc.

(70) Θαυμάζομεν. Cod. Pass. θαυμάζωμεν, εκ-
σπεζίνωμεν et admirati fuerimus. Μονοὶ ἐγκαλεῖται, ita
Pass. In edit. ἐγκαλεῖται.

(71) Θαυμάσεται. Ita cod. Reg. et Pass., et sic
reddidit Bill. In edit. θαυμάζεται.

(72) Αλλ' οὐδὲ φιλοσοφῶμεν ἀγαρακτεῖς, quod
philosophamur, id est, quia parentibus assidens, corumque curam gerimus; id enim per philosophiam
designari puto, ait Bill. Μονοὶ cod. Pass. οὐδὲ τιμῶ
τούτο εἴσιν.

(73) Alias XXV. Scripta anno 372.

(74) Καὶ συνήθους περιεργας. Combef., consu-
eta anxia diligencia.

(75) Διὰ σεν. In cod. Pass. hinc desunt.

πεύοντες, καὶ τὸν σπινθῆρα τῆς μικροφυχίας (76) Αἱ complices sint, qui commoda sua per te procurant, ac pusillanimitatis somitem accendant. Illud vero non metui, ne quid a philosopho alienum, atque et te et nobis indignum in rebus adversis ac molestiis tibi accideret. Quin potius nunc vel maxime futurum existimo, ut Basilius meus cognoscatur, et ea, quam per omne tempus collegisti, sapientia patefac, ac tu improborum hominum injurias et impressiones superes, velutque in altissimis fluctibus immotus maneas, aliis in perturbatione ac tumultu versantibus. Quod si ita videtur, ipso quoque adero, fortasse quidem ut consilii quoque tibi aliquid impertiam (si tamen mari aqua opus est, et tibi consultore) : procul dubio autem, ut utilitatem ipse capiam, patiensque in serendis contumelias socium me tibi praebeam.

ΜΗ. ΤΩ ΛΥΤΩ (81).

Sasimorum Gregorius episcopatum recusat, plurima graviaque Basilio objiciens, quod illius Ecclesie curam sibi demandasset.

Οὐ πάντη βλασphemῶν ἡμᾶς, ὡς ἀπαιδεύτους (82), ήτι σκυδός, καὶ ἄβλους, καὶ οὐδὲ ἔγγι ἀέτους, οὐτε συνιέναι τετολμήκαμεν δι πεπόνθεμεν; οὐ γάρ διλό γε οὐδὲν ἀδικοῦμεν, αὐτὸς δι εἴποις· οὐδὲ τι σύντεται αὐτοῖς ἡμῖν (83) ή μικρὸν δι μεῖζον περὶ σε κακοὺς γεγονότι, μηδὲ συγγνωμένων πλὴν τούτῳ μόνον ἔγνωμεν ἡταπέμποντος, διότι μὲν διαν, ἔγνωμεν δὲ· καὶ τὸν θρόνον αἰτιώμαστον, οὐδὲν ὑψηλότερόν σε νῦν ἀθρῷα ποιήσονται· καὶ κάμνομεν τὰ δι γκαλούμενοι, καὶ ἀπολογούμενοι πρὸς τοὺς αὐτοὺς εἰδόταις καὶ τὰ πρώτα ἡμῶν, καὶ τὰ νῦν. Τοῦτο γάρ δι πάσχομεν τὸ γελούσατον, ή ἀλειφάσατον, τοὺς αὐτοὺς ἀδικεῖσαν καὶ ἀγκαλίεσσαν, δηπερ νῦν ἡμῖν (84) συμβέβηκεν. Ἐγκαλοῦσι δὲ καὶ διλοὶ μὲν διλοὶ τι, καὶ δι τοῦ ἔκαστος βολῆται, κατὰ τὸν ἐκατοῦ τρόπον, ή δι μέτρον τῆς ὑπὲρ ἡμῶν ὀργῆς· οἱ φιλανθρωπότατος δὲ, δι υπερφύλων καὶ πειρῷνσιν, καὶ τὸ παρερβότερον ἡμᾶς· μετὰ τὴν χρεῶν, διπερ τὸν σκυδὸν τὰ ἀτιμάτα, καὶ τοῦ μηδὲν δξια, ή τὸν ἐρεισμάτων ταῦτα, διπερ δὲν αἰδέσσεις, δι μετὰ τὴν πῆξην ὑπαρειτα καὶ διπτύεται. Τούτους μὲν οὖν χαίρουν κάσσομεν, καὶ λέγειν δὲ τι δι λέγωσιν οὐδεὶς ἀφέξει γάλωσης αἰτονομίαν. Καὶ σὺ μοι τὸν μεθόν κατάβαλε τὰς μακαρίας καὶ κενάς ἀπίδεις, δις κατὰ τὸν

(76) Σπινθῆρα τῆς μικροφυχίας. Combef. si multatus et odii somitem. Mox. eisēt deest in codl. Harl. et Pass.

(77) Οὐ δέδοικα μῆτι πάθης. Bill., non metuo ne quid tibi accidat.

(78) Γνωρισθήσεσθαι. Ita codd. Harl. ac Pass. In ed. γνωρισθῶν. Paulo infra, pro φιλοσοφίᾳ, cod. Harl. σοφίᾳ, et pro συνέλεψῃ, cod. Pass. συνέλεξιν collegimus.

(79) Οὐ περ ὑψηλῷ κύματi. Combef. διπερ ὑψηλὸν κύμα τι, hanc secus ac alti fluctus procellam. Mox. ταρασσομένων. Cod. Pass. τινασσομένων, aliis excusatis.

(80) Τὸν συμβούλευτον. Ita cod. unus, et Combef. At codl. Pass. et Harl. τὸν συμβούλευτον. Paulo infra, τὸ συνυδρίεσθαι deest in col. Pass.

(81) Alias XXXI. Scripta anno 372. — Haec epistola, sit Bill., cum duabus proxime sequentibus stomachosa et jurgatrix est. Nam cum Basilios

Desinesne nos tandem maledictis incessere, ut insulsois, et rusticis, et aliis ab amicitia, ac ne vita quidem dignos, quoniam ea, quae passi sumus, intelligere ac persentire ausi sumus? neque enim quidquam aliud proferre queas, in quo a nobis Iesus sis; nec ultra omnino in re, sive parva, sive magna, conseci sumus. **43** nos inique aliquid in te admissemus, (atque utinam nunquam consci simus!) nisi quod fraudem in quam inducti sumus, serius quidem quam oportuit, sed tamen aliquando agnovimus. Atque bujus rei culpam in episcopalem thronum conferimus, utpote qui te repente supra nos exerexit: ac vehementer fatigatur, dum tua nobis objiciuntur, eaque apud illos, qui et pristina nostra et praesentia perspicue norunt, defendimus. Hoc enim omnium, que patimur, maxime ridiculum est, vel potius miserandum, nimisrum quod iidem et injurya afficiuntur, et accusantur: id quod nobis hoc tempore accidit. Objiciunt porro alii aliud quidpiam, et quidquid uniuscujusque voluntas tulerit, prout vel moribus comparati sunt, vel nostra causa irascuntur: beuginnissimi autem quique neglectum et contemptum, et quod nos, posteaquam opera nostra usus fueris,

diocesis suam in multis episcopatus partitus es-
tis. Sasimisque ignobilis loco, et ad philosophandum
alienissimum, tantum virum, cui cum eo omnes ne-
cessitudines intercedebant, præfessi, non immo-
ri se per hujusmodi honoris speciem contem-
plum, ignominiaque affectum fuisse vir optimus
quererebatur. Et sane corrum amicitia, quæ aliqui
trahabili clavo fixa videbatur, ob eam causam penit
dissimilit. Basilius quidem apud bonos viros eo no-
mine offendit, iniquiusque cum Gregorio egisse
existimatus est, quam vel pro suo solito candore,
vel pro illius meritis et dignitate, vel pro amicitia
jure. Verum οὐδὲν ἀμφατικτικότερο θεοῦ καὶ πάντα¹
χαροθεούν, ut ille ait.

(82) Απαιδεύτους deest in cod. Harl. Mox. καὶ ἀβλους. Bill. reddit: et ab amicis inopes.

(83) Αὔτοῖς ημῖν. Cod. Reg. ἡμῖν εἰσαύτοις.

(84) Οὐ περ νῦν ημῖν. Ita codd. Harl. et Pass. In edit. διπερ νῦν καὶ ἡμῖν. Paulo post, καὶ διλοὶ μὲν, Montac. καὶ διλοὶ μὲν

velut sordidissima vasa et instrumenta projecteris, vel tanquam administracula ea, quae forniciibus supponuntur, ac simul atque structura firmata et compacta est, subducet et pro nihilo haberit solent. Verum hos sane valere sinamus, et quae dicunt, dicere; nemo lingue libertatem coercedit. Ac tu beatas illas spes et inanes mercedis loco persolve, quas aduersus eos exigitasti, quite eo nomine lacerant, quod subhonoris specielevos nos atque ad res luujosmodi promptos et obvios contumeliose protriveris. Ego vero, quid in animo habeam, explicabo; nec mihi propterea irascaris. Dicam enim, quae flagranti etiam dolore prolocutus sum, non usque adeo vel ira astuans, vel rei eventu percussus et attontus, ut ratio se subducet, ac quae dicarem, ignorarem. Non arma comparabo, nec rei militaris artem discam, quam prius non didici, cum heujus rei commodius tempus esse videbatur, omnibus videlicet arma indumentibus, et furore inter se congregentibus (nostri infirmitorum morbos), nec Martium Anthimum certamine excipiam, quamvis alioquin immaturum bellatorem, nimurum ipse inermis ac rei bellicae ignarus, vulneribusque magis expositus. Quia tu potius cum eo, si ita videbitur, bellum gere (nam infirmos quoque saepe necessitas **44** ipsa pugnaces efficit), aut qui bellum gerant quare, cum ille mulas tuas arripuerit, locorum angustias observans, quemadmodum ille Amalec, cum transitu Israelem arceret ¹⁶. Nobis autem aliarum omnium rerum loco quietem concedo. Quid enim opus est pro lactentibus et avibus, et quidem alienis, non secus ac pro animalibus et canonibus digladiari? Quid etiam splendidis illis arcum, quod premendum et occultandum erat, age, et confortare, omniaque ad tuam ipsius gloriam amicitiam, nec vita consuetudinem et familiaritatem ex his rebus hominum opinio de re futura sit ostendens. Nos vero id duntaxat lucri ex amicitia tua Deo quidquam præferamus.

Α λίτση φημούντων ήξερες, ός διε τιμὴν ὑβρίεν τοὺς κοιδέας ἡμάς, καὶ προσείρους πρὸς τὰ ταῦτα. Ἔγω δὲ τὸ ἐμόν, ὡς ἔχει (85), δηλῶσι, καὶ μοι μὲν δηρισθῆται. Ἐρῷ γάρ, ἀ καὶ παῖς αὐτὸς τῷ πάθει τὸ πάθει γέγοντι καταπλαγεῖς, ὥστε κλαπῆναι τοὺς λογισμούς, καὶ ἀγνοεῖν ἄπειρον Εἰργον (86). Οὗτος δὴλα κτήσομαι, οὗτος τὰ τακτικὰ μαθήσομαι, αἱ μῆτρέτοις Εἰργον, ἥντικα κατέριψεν εἰναὶ μᾶλλον ἐδόκει, πάντων διπλούμενον καὶ μανιούμενον (οἰεῖτο τὰ τόνισμαν ἀρφιστήματα [87]). Οὗτος τὸν Ἀρίστον Ἀνθίμον (88) ὑποτίθεμοι, καίπερ διωρον δυτικά πολεμοῦσθη, φύλος τῶν εὐαγγελίου (89), καὶ πρὸ τὰ τραϊμάτα επιτελείσθετος. Ἀλλ᾽ ἔκεινων μὲν αὐτὸς πολέμει, εἰ τοῦτο σοι φίλον (καὶ γάρ τοις ἀσθενεῖς πολλάκις, αἱ χρεαὶ ποιούσι πολεμοτάς), ή διτει τοὺς πολεμήσοντας, δε' ἐν σοι τῶν ἡμίνων (90) λαμβάνηται, τὰ στενὰ τηροῦν, καὶ διωτερὸς ὁ Ἀμαλῆς ἔκεινος, εἰργον τὸν Ἰστραφή. Ἡμῖν δὲ αὐτὴ πάντων δοῦναι τὴν ἥσυχαν. Τι γάρ δεῖ μάχεσθαι περὶ γαλατούς (91) καὶ ὄρνιθας, καὶ τούτοις ἀλτορέων, ὡς δέρε περὶ φυγῶν καὶ κανόνων; Τί δὲ τῶν λασμπρῶν Σασίμων ἀποστερεῖν τὴν μαγερόπολιν, ηγυμνούσιν καὶ διακαλύπτειν τὸ τῆς γνώμης ἀπόβρυτον, συγχρήπεται (92) δέον; Ἀλλὰ σὺ μὲν ἀνδρίζουσι, καὶ κραταίσου, καὶ πάντα ἔπει τρόπῳ τὴν σεαυτοῦ (93) δέοντας, διωτερὸς οἱ ποιατοι τοὺς χειμάρφους, μῆτε φίλαν, μῆτε συνήθειαν τοῦ καλοῦ προτιμῶν, καὶ τῆς εὐσεβείας, μῆτε τοῦ ποίος τις εἶναι δέοντες ἐκ τοῦ ταῦτα ποιεῖ φροντίζουσιν, δὲλλ ἐνδεῖς δὲν τὸν πενίματος. Ἡμεῖς δὲ τοῦτο μόνον κερδανοῦμεν τῆς σῆς φίλας, τὸ μὴ πιστεύειν φίλους, μῆτε τοῦ Ήεοῦ ποιεῖσθαι τη προτιμότερον.

Sasimis metropolitanam urbem privare, ac mentis
aperire et detegere? Quocirca tu quidem viriliter
oriam, quemadmodum fluvii torrentes, trahe, nec
tem virtute ac pietate potius habens, nec quae
quidquam curans, sed uni duntaxat spiritui te ad-

160 Exod. xvii, 8 sqq.

(85) Ὡς ἔχω. Codd. Reg., Harl., Pass. ὡς ἔχει.
Paulo infra, pro αὐτὲς τοῦ πάθους, cod. Reg. παρ'
αὐτῇ τῷ πάθῳ.

(86) Ἀκερ ἐλεγον. Cod. Pass. ὅπερ ἐλεγον. Paulio post, id. cod. pro & μὴ πρότερον habet δ μὴ πρότερον.

(87) Τῶν δοθέων ἀρμοστήματα. Cod. ἀριστεύ-
ματα, infirmorum praeculta facinora. Cod. Neg. τὰ
τῶν Ἀθηνῶν ἀριστεύματα. Cod. Pass. τῶν Ἀθη-
νῶν ἀρρωστήματα.

(88) *Tōv Ἀρήνος Ἀρθύρος.* Is, inquit Bill, Tyrannorum episcopus erat, quocum de Cappadocie episcopatus dividens Basilio contentio erat. Urbs enim ea secunda Cappadocie metropolis regens creata fuerat. Vide orat. *De Basiliis laudibus.* ¶ At tōv Ἀρήνος vox poetica est, inquit Combe, non nomine proprium, quod videtur velle Billi, sed adjectivum, quasi bellicosum Anthimum, qui sic strenue iura tueretur novae metropoleos, et Basilio pugnaret. ¶

(89) Ψιλός τε ὁρ καὶ ἀπόλεμος. Combes., *levis*

cum sim armaturæ miles, nec bello assuetus. Mox idem, πρὸς τραύματα.

(90) *Oīr ār oov rōr ḥuðrōw.* Alludere mihi
videtur, ait Bill., ad illud Achillis apud Homerum,
Iliad. 1, ubi negat sibi causam esse cur Trojanis
bellum inferat, quod ab eis nec boves nec equi sui
unquam intercendi sint:

*Oὐ γὰρ πώποτε ἐμάς βοῦς ἄλιστας, οὐδὲ μὲν
[πά]κτους.*

Verum Bilio minime assentitur Combef. Hic enim, inquit, nulla allusio Ilomerica, qualem cogitavit C., sed ipsa res ab Anthimo gesta, quam describit C. in his Ubi sunt extantibus.

(91) Περὶ γαλαπήρων. Combef. pro subrumis, agnelliis videlicet ac porcellis; καὶ δρῦισιν, gallinisque.

(92) Συγκούπτειν. Sic Reg. Harl. Pass. ac

(93) *Πρὸς τὴν γεωταῦ*. Ita codd. Harl. et Pass.

ΜΘ. ΤΩ ΑΥΤῷ (94).

Quicquid gloriat Gregorius; ipsi maxima actio est otium.

Ἐγκαλεῖς ἡμῖν ἀργίαν καὶ φαῦλιάν, διτὶ μὴ τὰ σά (95) Σάσιμα κατειλέψαμεν, μηδὲ επισκοπικῶς κινούμεθα, μηδὲ, ὡσπερ κυνὶ βρῶμα φιέντεν μέσον, κατ' ἄλληλων ὑμᾶς ὀπλίζουμεν (96). Ἐμοὶ δὲ μεγίστη πρᾶξις ἔστιν ἡ ἀπρόξια. Καὶ ἵνα εἰδῆς τι τὸν ἐμὸν καλῶν, τοσοῦτον τῇ ἀπραγμοσύνῃ φιλοτιμοῦμαι, ὅπερ οἰσθαι καὶ νόμος εἶναι πάσι τῆς περὶ τοῦτο (97) μεγαλούχιας. Καὶ ὡς εἰ πάντες ἡμᾶς ἐμπιοῦντο, οὐδὲ διὸ ἡ πράξια ταῖς Ἑκκλησίαις, οὐδὲ διὸ τοῖς πατέρεσύντετο (98), τῶν ἰδίων ἁκάστη φιλονεικῶν διπλον τυγχάνουσα.

Ν. ΤΩ ΑΥΤῷ (99).

Injurium se non esse Basilio probat Gregorius, minimeque se ab eo contumelia afficiendum.

Ὦ; Θερμὸν ἔβάλης καὶ πωλικὸν ἐν τοις γράμμασι! Καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, δέρτι σε δόξης γενήμενον (1), ἡμῖν ἐπιδείνυσθαι βούλεσθαι, ἥτινα δέσπαν εὐρίσκης (2), ἵν' οὐτως σαυτὸν μᾶλλον σεμνὸν ποιῆσαι, ὡσπερ τὸν γραφέων οἱ τὰς ὕρας γράψοντες. Ἐμοὶ δὲ μὲν πάντα ἐκδηγεῖσθαι τὰν ἐπισκόπων, καὶ τὰς ἐπισκόπις, ἐφ' οἷς σὺ δυσχεραίνεις, θέντες τε τριζάμεθα, καὶ διπον προδέμον (3), καὶ εἰς δὲ κατελήξαμεν, μακρότερον οὐ κατ' ἐπιστολὴν εἶναι φανετα., καὶ οὐδὲ ἀπολογίας μᾶλλον ἔργον η ἴστοριας (4). Ὅς δὲ συντόμως δηλώσαι, κατεῖ ήμεν διανυόστατος "Ανθίμος μετά τινων ἐπισκόπων, εἴτε ὡς ἐπιτέρα ἐπισκέψθμενος τὸν ἐμὸν (καὶ τοῦτο γάρ εἴδομεν), εἴτε σπουδάσσων διπερ ἐπούδαστε. Πολλὴν δὲ καὶ περὶ πολλῶν (5) πέιραν καθεῖται, τῶν παροικῶν, τῶν Σασίμων λεμνῶν, τῆς ἡμετέρας χειροποίας, χαρισμάτων, αἰτήσεως, ἀπειλήσεως, δικαιοιογισάμενος, φέρεις, ἐγκω-

(94) Alias XXXII. Scripta anno 372.

(95) "Οτι μη τι σά. In cod. Harl. οά deest. Σάσιμα κατειλέψαμεν. Σάσιμος non occupavimus. Combeſt. interpretationem sequimur; verterat Bill.: Sasimia tua recusavimus, nec episcopatus cupiditate incitavimus.

(96) Ὅμας ἀπλίζομεν. Sic tidd. Harl. et Regg. At cod. Pass. ἡμᾶς ἀπλίζομεν. In edit. διόνων. Ita levī mutatione eruditos nonnihil offendit. Corrigendum censuit Billius cod. Hervagianum ex Frobenniano, legitime μηδὲ, ὡσπερ κυνὶ βρῶματος φύσεστος ἐν μέσῳ, κατ' ἄλληλων ὑμᾶς ὀπλίζουμεν. Reddit autem: Vobis, non secus atque esca canibus in medio projecta, arma indumentibus. Billium secutus est Montac, aliquae nonnulli. Attamen nec immerito Combeſt. displicuit lectio, snamque ipse sic proposuit: Μηδὲ, ὡσπερ κυνὶ βρῶμα, διενέτες ἐν μέσῳ, κατ' ἄλληλων ὑμᾶς ὀπλίζουμεν. Nec velut canibus esca, in medium proiecti, in invicem vos ad pugnam instruimus, vel in invicem vobis arma ministramus, dum quisque de episcopo contendit, noraque civitatem, atrium metropolae sit paracia.

(97) Περὶ τοῦτο. Codd. Reg. et Harl. περὶ τοῦτο. Hunc locum verterat Bill.: Usque adeo quie- te atque otio gloriari, ut me multo adversus vos ani- mi magnitudinis ejus, qua hic sita est, legem omni- bus esse putem.

A Desidiam et inertiam nobis objicis, quia non occupavimus tua Sasima, nec episcopatus fastu movemur, nec, velut esca canibus in medio proiecta, in invicem vos armis instruimus. Mihi vero maxima actio est otium. Atque ut quidpiam laudum mearum intelligas, usque adeo quiete atque otio gloriari, ut et omnibus magnitudinis animi hac in re me legem esse existimem. Atque utinam nostrum exemplum omnes sibi imitandum proponerent! nec Ecclesia quidem negotii quidquam haberent, nec fides, quae propriarum cuique contentionum telum est misere distractabera- tur -

L. EIDEM.

B Quam ferociter, et equinorum pullorum riti ex-silis in tuis litteris! Nee mirum te ad gloriam nuper evictum ostentare nobis 45 velle quam gloriam nactus sis, ut hac ratione te ipsum augustiore reddas, quemadmodum pictores, qui eximias formas depingunt. Mibi vero omnia, que episcopi fecerunt, exponere, quidque epistola illa, qua discruciaris, continet, atque et unde orsi et quo progressi simus, et ubi desierimus, prolixius esse videtur, quam epistole modus postulet, nec tam apologia opus, quam historiae. Ut autem rem brevi exponam, fortissimus Anthimus ad nos cum episcopis quibusdam venit, sive ut patrem meum inviseret (nam id quoque prae se ferebat), sive ut, quae egit, ageret. Cumque plura pluribus modis tentasset, inquirens de paroecis, de Sasimorum paludibus, de nostra ordinatione, lunc blande allo-

(98) Παρεσύρετο. Ita duo Regg. In ed. περιεσύρετο.

(99) Alias XXXIII. Scripta eodem anno 372.

(1) Δόξης τρεμέροι. Ut significet eum, inquit Bill., qui totum se glorie studio dedit, quemadmodum dicimus δόντον τοῦ Θεοῦ γενέσθατ, de eo qui totum se ad Deum contulit, eique se addixit, et δοτεῖται τῆς ἐδηματα, qui totus in mortis meditatione defixus est. Legitur in Frobenniano, δόξης γενέσθαν. Codd. Pass. et Regg., necnon Morel. et Combeſt. habent γενέσθαν, nec fortasse male, ut significetur is qui jam gloriam degustavit.

(2) Εὐδόκηση. Ita cod. Pass. Mox, pro σεμνῷ τοιτη, codd. Harl. et Pass., necnon et Combeſt. σεμνοτοῖς.

(3) Καὶ ἐπον προσέβημεν. Cod. Pass. δηπ προσέβημεν. Mox, καὶ εἰς δὲ κατελήξαμεν, reddiderat Bill.: et ubi scribendi finem fecerimus. At non puto vertendum, aut Combeſt., scribendi finem, sed finem totius in Sasimorum episcopatu negotii; rectius igitur, quo tandem res abierit.

(4) Ἡ ἴστορια. Male Bill., quam epistole, que ipsa brevir apologia esse consuevit; melius ad Combeſt., quem prolixia narrationis et libri.

(5) Πολλὴν δὲ καὶ περὶ πολλῶν. Bill. verit. Cumque multis modis animum nostrum tentasset, paroxias commemorans... et nostram electionem. Sic ubique Billius verit. χειρονια.

quens, nunc postulans, nunc minas adhibens, nunc A μάσας, κύκλους ἐκυτῷ περιγράψας (6), ὃς δέον πρὸς αὐτὸν μόνον δρὸν ἡμᾶς, καὶ τὴν νεαν μητρόπολεν μεῖζον οὖσαν (7). Τί περιγράφεις, ἔφη, τὴν ἡμετέραν πόλειν (8), ἡμῶν ποιουμένων καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς δυτικής Ἐκκλησῶν μητέρα καὶ δικονεθεῖται; Τέλος, ἀπῆλθεν ἀπρακτος, πολλὰ περιπνέοντος, καὶ Βασιλεὺς μόνον ἡμῖν, ὡς Φιλιππούμενος (9), ἐγκαέδεσε. Μή τοῦτο ἀδόκειν σοι δοκοῦμεν; Οὐκ οἶμαι. Σχόπει δὲ καὶ τὸ τῆς ἑπτακολής, δημος ἕσχε παρὰ τὸν ὄντες τὸν ἡμῶν. Κλήσιν συνοδικής ἐπέντεων (10) πρὸς ἡμᾶς. Ἐμοῦ δὲ ἀντιλέγοντος, καὶ θεραπεύοντος, ἀλλὰ τὸ γε δευτέρον ἔξιον, δὲ ἐμοὶ παραχθῆναι ὑμᾶς περὶ τούτων βουλευτομένων (11). Τοῦτο ὑπέστην. ἴνα μὴ τὸ πρότερον γένηται, τὸ πᾶν ἐφ' ὑμῖν ποιούμενος, εἰ βούλεσθε συναγαγεῖν αὐτούς, καὶ δους, καὶ πηγίκα· ὅπερ τιμῶντος ἡν, οὐχ ὄντες ζοντος. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ τούτο ἀδικοῦμεν, εἰπὲ τὸ λεπτομένον. Εἰ παρ' ἐμοὶ (12) τοῦτο δεῖ μαθεῖν ὑμᾶς, αὐτὸν ὑμῖν ἀναγνώσομαι τὴν Ἀνθίμου ἐπιστολὴν ἣν, ὅτε κατέσχε λίμνας, ἡμῶν ἀπαγορευόντων καὶ ἀπειλούντων, ἐπέσταλκε πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὑβρίζων, καὶ ὀνειδίζων, καὶ ὥσπερ ἐπινίκιον τινα καθ' ἡμῶν φύσον τὸς ἡττημένων. Καὶ τίνι ἔγει λόγον, ἔκεινον μὲν προσκρουόντεν δι' ὑμᾶς, ὑμῖν δὲ ἀπαρέσκειν, ὡς ἐκείνῳ χαραρμένους; Ταῦτα δὲ εἴτε πρότερον μαθεῖν, ὡς θαυμάσας, καὶ μηδὲ τότε ὑβρίζειν, εἰ μὴ τι δύλο, ὡς πρεσβυτέρους. Εἰ δὲ ἀλλα (13) ἐπειδεικτικῶς ἔχεις καὶ φιλοτίμως, καὶ ἐξ ὑπερβολῶν ἡμῖν διαλέγη, ὡς μητροπολίτης μικροτάταις, ή καὶ ἀπλίσιον (14), ἔστι· καὶ ἡμῖν ὅφρες ἢν ἀνθέξουμεν (15). Τῷστον γάρ τοῦτο πάντες, καὶ τοις εὐλογεῖτερον.

(6) *Κύκλους ἐκανὼν περιγράψας. Limites sibi statuens, cœn novas metropoleos, intra quos Nazianzum cogebat, ac potissimum Sasima. Bill. reddit: Variis denique orationis circuita, strophis et ambigibus usus; nempe ut ad novam suam metropolin Gregorii animum induceret. Non acquevit Gregorius, imo contendit suam urbem parciacisque ad veterem pertinere metropolim : existinctio tamen Basilio, dum Nazianzi curat prefici episcopum, agnoscat Theodoretum Tyanensem metropolitam, cuius id juris easset, epistola ad ipsum.*

(7) *Melissa oīcav. Cod. Harl., μείζον οὖσαν τῆς περιγραφῆς, vel τῆς περιγραφίσσοντος, μητρὸς latius statutis finibus procuruisse.*

(8) *Tί περιγράψεις, ἔφη, τὴν ἡμετέραν πεδίον. In ed. quibusdam pro ἔφη legitur εἰσον, unde Combeif. τὸ περιγράψειτον τὴν ὑμετέραν [τὴν ἡμετέραν] πόλιν. Gregorii verba sunt ad Anthimium: Cur intra tuas fines nostram circumsciribis urbem?*

(9) *Βασιλεὺς μόνος ἡμῶν ὡς Φιλιππούμενος. Alludit,*

ait Bill., ad oratores Athenienses, qui Philippismi mutuo sese insinuabat, hoc est, quod, prodita patriæ libertate, Philippo Macedonum regi student. Ita Basilismus Gregorio Anthimus obiecibat, quod totus ab adversarii sui Basilii partibus stataret.

(10) *Ἐρώτωσαν. Cod. Harl. ἐπωνύμων. Mox., δι' deest in Pass. Synodalem ad nos sanzere vocacionem, hoc est, ait Combeif., vel ad synodum vocantes, vel ex synodo, quasi scilicet nosce metropoli subiectos.*

(11) *Περὶ τούτων βουλευομένους. Cod. Pass. βουλευόμενος, ut in rebus assentum præheatis.*

(12) *El παρ' ἐμοῦ. Id. cod. si δὲ παρ' ἐμοῦ. Cod. Harl. ei δεῖ παρ' ἐμοῦ.*

(13) *El δὲ ἀλλα. Ita cod. Pass. Edit. εἰ σε.*

(14) *"H καὶ διδόσιτον. Bill., vel etiam civitatis expertissimus.*

(15) *"Ηγ ἀνθέξουμεν. Codd. Harl. et Pass. ἀνθέξουμεν. Paulo post, καὶ deest in cod. Pass.*

NA'. NIKOBΟΥΑΦ (16).

Quo anno tres epistolas quae sequuntur, ad Nicobolum scriptas sint, incertum. Si quis tamen velit conjecturam facere ex his epistolas lvi, alias ii, verbis : Cum Basilium Magnum semper mihi praetulerim, tametsi illi contrarium videtur, tum nunc quoque praefero : si quis, inquam, velit ex his verbis conjecturam facere, quam fateor esse levissimam, conjectare licet has litteras de epistola suis Gregorii scripsisse anno 572, quo tempore nominati Basilio, ob episcopatum Sasimensem, iatus erat. Quidquid sit de tempore, hoc ordinis scriptas esse arbitramur. I^o Rogatus a Nicobulo Gregorius, ut artem scribendi litteras traduceret, respondit epistola li, alias CCIX. II° Nicobulo deinde ipsas Gregorii epistolatas, ut scribendi exempla, posuitavit, atque interim, dum mittenda epistolarum collectio parabatur, Gregorius rescriptis epistolam li, alias CCVIII. III° Tandem cum suis epistolis et Basiliensis emitti epistolam lvi, alias ii.

Tῶν γραψόντων ἐπιστολάς (ἐπιδή καὶ τοῦτο αλίεται), οἱ μὲν μακρότερα (17) γράφουσιν ἡπέρ εἰκός, οἱ δὲ καὶ λίγαν ἐνδεέστερα· καὶ ἀμφότεροι τοῦ μετρίου (18) διαμαρτύρουσι, ὥσπερ τῶν σκοτῶν οἱ τοξεύοντες, διὸ τε εἴσοι πέμποντι, διὸ τε ὑπερπέμποντι· τὸ γὰρ ἀποτυγχάνειν έσον, καὶ ἀπὸ τῶν ἐναντίων γίνεται. “Ἔσον δὲ μέτρον ἐπιστολῶν, ἡ χρέα· καὶ οὗτοι μακρότερα γράπτεσθαι, οὐ μόνον τὰ πράγματα· οὐτε μικρολογητοί, ἵνα πολλά. Τί γάρ; ἡ τῇ Περσικῇ σχοῖνι μετρεῖσθαι δεῖ τὴν τοφάν, ἡ παιδικοὶ πηγέσι· καὶ οὗτοι ἀτελῆ γράφειν, ὡς μηδὲ γράψαιν· ἀλλὰ μεμβάνειν τῶν σκοτῶν τὰς μετρητρίνας, ἡ τῶν γραμμῶν (19) τὰς κατὰ πρόσωπον ἀπαντώσας, ὃν συνιζένει τὰ μήκη, καὶ παραφεύεται μᾶλλον ἡ φαίνεται τῶν ἄκρων τοι τυρούζουμενα· καὶ Εστι, ὡς ἀν εἰσοιμι καιρίως (20), εικασμάτων εἰκόνατα. Δέον ἀμφοτέρων φεύγοντα τὴν ἀμφέπλανην, τοῦ μετρίου κατατυγχάνειν. Περὶ μὲν δὲ συντομίας (21) ταῦτα γινώσκων· περὶ δὲ σαφηνίας, ἔκπλου γνώμων, διὸ χρή φεύγοντα τὸ λογοεῖδες (22), δύον ἐνδέχεται, μᾶλλον εἰς τὸ λαλικὸν ἀποκλίνειν· καὶ, ἢν εἴπων συντόμως, αὐτὴν τῶν ἐπιστολῶν ἀρίστην καὶ καλλίστην ξήσουσα, ἡ χάρις. Ταῦτη δὲ (23) φυλάξουμεν, εἰ μῆτε παντάκαιοι ἡγρὸς καὶ ἀχάριστα (25) γράφομεν, ἡ καὶ ἀκαλλύπτωτα, ἀκόρυττα τε καὶ ἀκόρητα (26), δὴ λέγεται· οἶον δὴ γνωμῶν, καὶ παροιμῶν, καὶ ἀποτεχνημάτων ἐκδῆς. Εἰ δὲ σκωμάτων, καὶ αἰνητήμάτων, οἵσι δέ λόγοις καταγλυκανεῖνται· μῆτε λίγαν τούτοις φαινόμενα καταχρέμονι· τὸ μὲν γὰρ ἀγροτῶν, τὸ δὲ ἀπλητῶν. Καὶ τοσαῦτα (27) τούτοις χρη-

A Ex iis qui scribunt epistolulas (quandoquidem hoc etiam flagitas), aliū longiores scribunt quam par est: aliū vero multo breviores. Horum utique a modo aberrant, ut a scopo qui, dum jaculantur, vel citra, vel ultra mittunt. Nam utrumvis faciant, perinde aberrant, etiam si ex contrariis prodeant. Est autem modus epistolarum, utilitas: et neque longiores scribendae sunt, ubi multa non sunt negotia, neque jejunius conscribendae, ubi res multæ suppetunt. Quid enim? An Persico funiculo sapientiam metiri oportet, aut puerilibus cubitis; et sic imperfecta scribere, ut ne scribere quidem sit: sed imitari potius meridianas umbras, aut linearē a fronte occurrentes, quarum considunt longitudines, et offuerunt se potius, quam apparent extremitatibus quibusdam nota: et sunt, ut apte dixerim, conjecturarum conjectanea? Oportet, immoderatus in utrisque tenorem fugiendo, **57** modum assequi. De concisa certe conscribendi ratio, hæc censeo; de diluciditate autem illud perspicuum est, oportere fugiendo subtilius et ornatus dicendi genus, quantum fieri potest, ad familiare potius declinare; et, ut summatis loquar, haec optima et pulcherrime scripta epistola est, quæ et indocto persuadet et eruditio: atque illi quidem, ut ad vulgi consuetudinem accommodata, huic autem, ut vulgi indolem et caput superans; item quæ ex se quam primum cognita perspectiva est. Nam aque importunum est, et griffum intelligere, et epistolam interpretari. Tertia dos epistolarum est gratia: hanc sane obtinebimus, si non prorsus arida et ingrata scribimus, aut etiam incompta, et inornata, et inculta, ut dicitur; quale nimurum est quod sententiis, et adagiis, ac memorabilibus dictis vacuum est: itemque

B C maxime in epistolis τὸ ἀκαλλύπτοτον, καὶ διτάτω τοῦ κατὰ φύσιν, quod ornata caret, et ad naturam proxime accedit. Veritatem Morel. φεύγοντα τὸ λογοεῖδες, etc., fugiendo verborum suavitatem, ad loquacitatem potius declinare. Certe si in scribendo conciusus esse noluit Gregorius.

(23) Γρῖπον. Griffum, hoc est, enigmaticum sermonem.

(24) Ταῦτη δέ. Ita codd. Reg. ac Montac. In edit. Τοῦτα.

D (25) Σηρὸς καὶ ἀχάριστα. Ita Par. et alter cod. In edit. ἔχοντες καὶ ἀχάρι.

(26) Καὶ διχόρητα. Ita Par. et alii codd. In edit. εὐχόρητα. Veritatem interpres, et satietatem ac tedium, ut dicitur, gigantia.

(27) Καὶ τοσαῦτα. Ita cod. Edit. καὶ τὸ τοσαῦτα. Mox iid. δα καὶ τοσαῦτα. In edit. καὶ δα.

(16) Alias CCIX. Scripta anno 572.

(17) Μακρότερα. Ita Reg. Montac. et Morel. μακρότερας. Paulus post, iid. ἐνδεέστερας.

(18) Τοῦ μετρίου. Morel. medicoritate.

(19) Τῶν πράγμων. Ita cod. et Combef. Bene emendavat Morel. In edit. κάτιτρων.

(20) Οὓς δὲ εἰλογμούς καιρίως. Ita codd. Reg. Pass., Montac. et Combef. In edit. πολλούς καιρίως.

(21) Περὶ μὲν δὲ συντομίας. Maled. Montac. εὐμετρίας, aut, ut in ora cod. quem vidit, συμετρίας, quam ultimam lectionem non improbat Morel., de modo in epistolis conscribendis seruando.

(22) Φεύγοντα τὸ λογοεῖδες. Recidenda sunt amictos ornamenti; nec exquisita figurataque uenitum dictione, sed simplici elocutione, qualēm familiari promīsus eloquio, ac cui nihil sit opus interpretare. Hanc esse Gregorii sententiam, in fine epistole ipsa clarius exponit, dum ait servandum

Jocis, salvis dictis, et aenigmatibus caret, quibus A στέον, δια καὶ ταῖς πορρύραις ἐν τοῖς ὑφάσμασι. dulcescit ac caput oratio. Neque admodum his abuti videamur: illud enim agrestis et rusticum: hoc inexpibile. Quare illi pariter utendum est atque purpuris in textura. Figuras autem admittimus, sed et has quoque perpacas et non invercendas. Opposita vero, allusiones, et paria membra sophistis projiciemus: quod si alicubi etiam adhibeamus, hoc ut ludentes potius faciemus, quam serio agentes. Extremum sermonis erit, quod ab aliquo perto viro accepi, de aquila dicente, quando ave de regno disceptabant, atque aliæ aliter se exornassent, aquile pulcherrimum fuisse, quod non putaret esse pulchra. Hoc etiam in epistolis potissimum est observandum, ut iis insit in affectu quedam gratia, et ut ad naturam quam proxime accedant. Haec ad te hactenus de epistolis, ut per epistolam transmitimus: atque haec fortasse minus ad nos faciunt, quibus majora curæ sunt: cetera ipse tuo tibi studio comparabis, cum docilitate valeas, et qui in his clari sunt et celebres te docebunt.

48 LI. EIDEM.

NB. Τῷ ΑΥΤῷ (32).

Mituit Nicobulo Gregorius collectas epistolas, quas tanquam recte scribendi exempla flagitarat

Autumno flores a prato poscis, et Nestorem ætate provectum armas, dum a me elegans et scitum quiddam in sermonibus petis, qui jamdudum omnis orationis et vite anteniorum cultum amisisti. Nihilominus (neque enim Eurystheum quoddam certamen, aut Herculeum nobis injungis, sed admodum suave et tranquillum; nempe ut tibi epistolas meas colligam, quanta copia fieri potest), tu tandem hoc lorum tuis libris insere, non amatatorium, sed oratorium, neque ad specimen et ostentationem, potius quam ad usum etiam nostræ cauæ. Nam aliud quiddam est alterius indicium, aut levius aut majus: verum sermonum nostrorum nota est, quod erudiant in sententiis atque decretis, ut usu venerit. Et quemadmodum cum ingenuo partu, ita cum oratione pater una semper appareret, non minus quam ii qui procrearunt, corporis no-

(28) Ἀπορρίψουμεν. Ita Par. Alter cod. ἀπορρίψουμεν. In edit. ἀπορρίψουμεν, quod mallet Morel., quia prædictum parapædiximus.

(29) Άλλος δὲ λόγος. Tres codd. δὲλλος δὲλως.

(30) Παρηγέμεν. Par. et alter cod. παρ' ἡμῶν.

(31) Φιλοποιησθείσα. Ita tres codd. In edit. φιλοποιήσθε.

(32) Alias CCVIII. Scripta paulo post præcedentem.

(33) Τὸ τερπτύρον καταλέπεινα. Ita codd. quinque et Pass. In edit. τὸ φιλοτύρον.

(34) Εὐρύσθειον τερα. Eurystheus, Mycenarum rex, Junonis odio obsequens, Herculeum, oraculi jussu, sibi subditum, ad difficulterem quæque adiuncta pericula adegit, sperans futurum ut pondericis magnitudine opprimeretur; at semper evasit victor. Haec memorat Virgilius, *Aeneid.* VIII, vers. 291-295:

*Ut duros mille labores,
Rege sub Eurystheo, fatis Junonis iniquæ,
Peritlerit.*

(35) Ήδονὴ τε καὶ ήμερον. Ita Pass. Edit. ήμερον καὶ ήμετερον, suave et familiare.

(36) Σὺ τοινύν τούτοις μάρτυρα. Parodia est insignis,

'Ἐν μετοπώρῳ τὰ ἄνθη παρὰ τὸν λειμῶνος αἰτεῖς, καὶ γεγρακότα ὄπλιζεις τὸν Νέστορα, ἐμὲ τι νῦν ἀπαντῶ δεῖξιν εἰς λόγους, δὲ πάλαι καὶ λόγου παντὸς καὶ βίου δὲ τερπὸν καταλέπειν (33). 'Ομοιος δὲ (οὐ γάρ Εὐρύσθειον τινα (34) τούτον δὲλλον ἐπιτέτας τίμιν, οὐδὲ Ἡράκλειον, ἀλλὰ καὶ μάλα τρόπου τε καὶ ήμερον (35), τὸν δὲ πιστολὸν τοι συναγαγεῖν διας οὐλέν τε, οὐ τοινυν τούτον ήμέρον (36) ταῖς σαῖς ἔγκαττον βίβλοις, οὐχ ἔρωτικον (37), ἀλλὰ λογικον, οὐδὲ ἐπιδεικτικὸν μᾶλλον, ή χρήσιμον καὶ τῆς ἡμέρας αὐλής (38). 'Άλλου μὲν γάρ δὲλλο τι γνώρισμα (39), ή μαρκὸν ή μεῖζον· τῶν δὲ ήμετερῶν λόγων, τὸ παιδευτικόν (40) ἐν τε γνώμαις καὶ δόγμασι, δῆπε παρεῖν (41). Καὶ καθάπερ εὐγενεῖς τόκοι (42), τοῖς λόγοις δὲ πατέρων αἰτεῖ συνεμφανεῖται· οὐχ ἡτον ή τοῖς σωματικοῖς ὡς τὰ πολλὰ χαρακτήρισιν οἱ φύσαστες. Τὸ μὲν οὖν ήμετερον τοιοῦτον. Σὺ

Inquit Morel., ad bunc Homericum versum *Iliad.* xiv, vers. 219 :

Τῷ νῦν τούτοις μάρτυρα, τεφ δ' ἐγκάτεθο πεδίῳ.

Hoc nunc accipito, gremiisque imponito lorum.

(37) Οὐκ ἔρωτικόν. Cod. Pass. et alter οὐκ ἔρωτικόν τινα.

(38) Καὶ τῆς ήμετερᾶς αὐλῆς. Ita Pass., Par. et alii codd. ac Combe. Νοστρα καύτε, inquit, sciit et disciplina Christianæ, non profanæ eruditiois. In edit. καὶ τοῖς ήμετεροῖς αὐλοῖς, quod vertit Morel., *Ad usum stiam nostrarum tibiarum.*

(39) Γνώρισμα. Ita codd. Reg., Pass. et Par. Edit. γνώρισμον.

(40) Παιδευτικόν. Ita codd. Par. et Reg., Montac. et Combe. In edit. παιδευτόν, veritique interpres. Sermonum nostrorum nota est, id quod eruditum est tum in sententiis, tum in opinionibus decretive.

(41) Παρεῖνον. Ita cod. Reg. et Pass. In edit. παρήχον.

(42) Καθάπερ εὐγενεῖς τόκοι. Alia series verborum in uno ex codd. Montac., et forte clarior: Καὶ τοῖς λόγοις δὲ πατέρων δεῖ συνεμφανεῖται, οὐχ ἡτον ή καθάπερ εὐγενεῖς τέχνῃ τοῖς σωματικοῖς, ὡς τὰ πολλὰ, χαρακτήρισιν οἱ φύσαστες.

δε τηλιν ἀντιδοίης, αὐτός τε τὸ γράφειν, καὶ τὴν ἡξ
ῶν γράφομεν ὑψηλειαν. Τούτου γὰρ ἀμέσων μισθώ
σθε αἰτεῖν, εἴτε διαταῖεν ἔχομεν, ή τοῖς αἰτοῦσι
λυστετέλεστερόν, ή τῷ παρέχοντι πρεπωδέστερον.

ΝΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (43).

Inter epistolas quas pro Nicobulo Gregorius colligit, primas concedit epistolis Basiliis.

'Αει προτιμήσας ἐμαυτοῦ τὸν μέγαν Βασιλεῖον,
εἰ κάκελν τούταντον ἀδόκει (44), καὶ νῦν προτιμῶ,
οὐκ ἔττον διὰ τὴν δλῆθειαν, η̄ τὴν φιλαν. Διὰ τοῦτο
προθεὶς (45) τὰς ἑκείνου ἐπιστολὰς, τὰς ἡμάς ὑπο-
τίθημι. Καὶ γὰρ ἐπιθυμῶ πανταχοῦ συνεζηύσαι
ἡμᾶς ἀλλήλους, καὶ δῆμα τύπον παρέχων τοῖς ἀδλοῖς
τοῦ μετρίου καὶ τῆς ὑπέσεως.

ΝΔ. Τῷ ΑΥΤῷ (46).

*Hanc etiam ad Nicobulum epistolam ob nomini et materiae cognitionem subjungimus; quam tamen con-
scriptam esse tempore probabile est, cum roganti Nicobulo artem scribendi litteras tradidit. In ista quid sit
laconismus eum docet laconice.*

Τὸ Λακωνικὲν οὐ τοῦτο ἀστιν, διὰρ οἰτε, δλῆται
συλλαβὰς γράφειν, ἀλλὰ περὶ πλείστων δλῆται.
Οὗτος ἔγω καὶ βραχυλογίατον 'Ομηρον λέγω,
καὶ τοὺς τὸν 'Αντίμαχον (47). Πῶς; τοῖς πράγμασι
κρίνων τὸ μῆκος, δλ' οὐ τοῖς γράμμασι.

ΝΕ. Τῷ ΑΥΤῷ (48).

*Nicobulum hac epistola per amantissimos invitat Gregorius, ut sese invaserit. Quo tempore scripta sit nihil
indicat.*

Φεύγεις διώκοντας Γαϊς νόμοις ἐρωτικοῖς, Ιων C
οπεστὸν ποιῆς τιμώτερον. Ήχε οὖν, καὶ νῦν τὴν
τοῦ μακροῦ χρόνου ζηταίναν ἀναπλήρωσον ἡμῖν.
Καὶ εἰ τὶ σε τὸν αὐτὸν κατέχοις (49), πάλιν ἀρ-
θεῖσις ἡμᾶς, ὡς δὲ σεμνότερος ἔσται, πάλιν ποθού-
μενος.

ΝΓ'. ΘΕΚΛΗ (50).

*Thecla, ad quam scripta est hec epistola, mulier fuit pietate insignis, quae fortuito in necessitudine
Gregorii venerat, occasione cuiudam epistolæ de calamitatibus ad ipsum datus, in qua aliquid iusta suo
nomine addiderat.*

Τὴν μικράν (51) σον προσθήκην τοῦ γράμματος,
ώς μεγάλην ἐπιστολὴν, διεξάμην. 'Εμοῦ γὰρ ὑμῖς,
καὶ ὑμῶν ἔγω, τοῦ πνεύματος οὐτες ἡμᾶς ἀρμό-
σαντος (52). Τούτῳ εἰδότες, εὐχοθε (53) διὰρ
ήμων, καὶ περὶ πάντων θαρρεῖτε, ὡς οὐδένας (54)

A lis, ut plurimum, innotescunt. Nostrum igitur
ejusmodi est. At tu nobis et ipsam scriptiōnē re-
pendas, et emolumentum ex iis quas scribimus.
Potiorenam enim hac mercedem neque petere, neque
reponscere habemus, aut flagitantibus utiliore, aut
largienti magis decoram.

LII. EIDEM.

Cum Basiliū magnum mihi semper prætulerim,
taneti illi contrarium videretur: tum nunc quo-
que præfero, non mihi veritate, quam amicitia
motus. Quocirca epistolis illius priore loco positis
meas subnecto. Ubique nam nos inter nos con-
junctos esse cupio: simulque etiam id ago, ut mo-
destiae ac submissionis exemplum aliis præbeam.

LIV. EIDEM.

Laconice loqui, non est, ut putas, paucas syllabas
scribere, sed de plurimis rebus paucas. Atque
hac ratione ego et maxime breviloquum flouerum
esse pronuntio, et prolixum-Antimachum. Qui tan-
dem istud? nimirum rebus, non autem litteris lon-
gitudinem testimans.

LV. EIDEM.

Quod persequentes fugis, id fortassis ex amato-
ris legibus facis, ut hac ratione maiorem tibi ho-
norem conciliies. Veni igitur, ut et nunc diuturni
temporis detrimentum nobis sarcias. Ac si quid
rerum tuarum te retineret, rursum nos relinques;
quo augustinore hac ratione te reddas, rursum a
nobis expelitus.

LVI. THECLÆ:

D Exiguum tuum litterarum additamentum, ut
ingentem epistolam accepi. Nam et vos nostri, et
nos vestri sumus, spiritu nimirum nos ad hunc
modum copulante. Quod cum vobis exploratum sit,
pro nobis preces ad Deum adhibete, et de omni-

nomen multi adhuc ignoraverant. BILL. Vide Suidæ
Lexicou.

(48) Alias CLIV. Scripta forte circa eadem tem-
pora.

(49) Κατέχοι. Cod. Reg. κατέχεται. Ita et legit Bill.
qui reddit: retinet.

(50) Alias CC. Scripta circa annum 372.
(51) Μικρὸν. Ita codd. Reg. et Pass. In ed. μα-
χράν. Μοχ ἔμοι. Ita Bill. et Combef. Edit. ἔμοι.

(52) Ἀρισταρχος. Ita codd. Reg. et Combef. In
edit. ἀριστόντος.

(53) Εἰδότες, εὐχοθε. Ita cod. Reg. et Combef.
In ed. εἰδότες, καὶ εὐχοθε.

(54) Οὐδέτερας. Sic emendavimus ex cod. Par. οὐ-
δένα, quod vitiose legitur in ed. Μοχ, ἔμοι. Ed. ὑμῶν.

bus rebus magno animo estoit, ac de nobis illud A γνησιωτέρους τμῶν εύρεσκοντες, οὐδὲ μᾶλλον τὰ ὑπέρτερα κοινωνέμονας (55). εἰ καὶ μήπω, μῆτε συνήθεια πολλή, μήτε περὶ τοῦτο ἐδίδαξε. Ήπει δὲ τῶν λυπτῶν, εἰ χρὴ γράψειν, ἡ δὲ βούλομαι τῆς δύχρας φιλοσοφίας καιρὸν τούτον νομίσαντας (56). ἔγραψερ τός πάθεστος, καὶ οὗτος ἀγνοήσεως πρὸς τοὺς λυπούντας, ἐπειδὴ γε δύλως οὐτε δυνατὸν, οὔτε δασόν;

calamitatibus fortē animū præstare, atque ita

sum illi, qui mororem inferunt decertare, quandoquidem aliter nec fieri potest, nec fas est?

50 LVIL EIDEM.

NZ. Τῇ ΑΥΤῇ (57)

Inter Basilius epistolas, huc CCCXL ponitur; sed Gregorii nostri, non vero Basiliī fetus est. Etenim, ut cum nostro Prudentio Marano loquar, hujus epistolæ auctorem Gregorium Nazianzenum esse non obscurè perspicitur. Toto sapit Gregorii argutias et veneres. festivumque scribendi genus. In hac autem epistola, non sine solito lepore Theclam rogat, ut his qui ecclesiæ conceptum extraherant, viuum suppediret, propterea quod vehemens anni preteriti frigus vites succiderunt. Porro Gregorius noster exaudienti magnifice templi laudem patri suo tribuit. Non tamē de ipso templo, cuius menio fit in oratione i, alias xli, quondam adeo jam ab anno 362 extactum erat, sed de quibusdam externis ornamentis progressu temporis templo adjectis, id esse intelligendum ipsa epistola verba non satis intellecta a priori interprete suadent.

Præterito anno, frigus incubuit patriæ vehemens, B et vitium gemmas jam ad partum solutas succidit: quæ cum steriles remanserint, phialas nostras siccas et aridas reddiderunt. Sed quid nos induxit, ut plantarum sterilitatem tibi tragicē ob oculos poneremus? Ut et ipsa secundum Salomonem fias nobis florescens vitis et palme abundans: non uvam proferens, sed uvarum rorem stitentibus exprimens. Qui autem situm, quinam sunt? Qui ecclesiæ conceptum extrahunt. Ego cum non habeam unde eos montano liquore recreem, ad tuam dexteram uvis refertam configi, ut in nos tuos fontes fluviali quadam copia manare jubeas. Id enim si cito feceris, multorum quidem ora curabis, eaque arida: me vero imprimis Atticum rogarem recreabis.

Τὸ παρεπεισαν έτος, χρυμὸς γέγονε (58) τῇ πατρὶ βαρύς, καὶ τὰς βλαφορίδας τῶν ἀμπελῶν (59) τὰς ἥπερ ἀδένας λυμένας ἀνέκοψεν αἱ δὲ ἀπομεναῖς στείραι, αὐχμηράς καὶ ἀδρόχους τὰς φάλας τμῶν ἔκτεργάσαντο (60)· εἰ δή ποτ' οὖν εἰ τὴν τῶν φυτῶν ἀκαρπαὶς ἐκτραχυδῖται προθῆμεν: Ἰνα γένη τμῶν, κατὰ τὸν Σελομῶντα, καὶ αὐτὴ μπελος κυπρίκωνα, καὶ κατάκαρπος κληματίς· οὐ δέρμων ἁξανθίσσας, ἀλλὰ τῶν βοτρύων ἐκβιλῆσσα τοῖς δεψώσι τὴν δρόσον. Τίνες δὲ εἰσιν οἱ δεψώντες; Οἱ τὸν περίσσολον (61) τῆς συνδου (62) τειχίζοντες. Τούτους δρινῷ μεθύσκαται ποτίζειν οὐκ ἕγοντι, τὴν τὴν πολυτάφιλον σου κεχώρηκα δεξιάν· Ιν' ἡμῖν ἐκ ποταμίας τοὺς σὸν κελύσσεις ἐπιφέρεισται κρουών. Τούτῳ γάρ τάχος ποιήσας, πολλῶν μὲν στόματα ἔηρα θεραπεύεται (63), εὐφρανεῖς δὲ πρῶτον ὃς ἔνι μάλιστα καὶ τὸν Ἀττικοῦτην ἐπιτίγη (64) ἐμέ.

(55) Τυρκεπέρα κοινωνέμονος. Ita Par. Edit. ἡμέτερα κινούμενος.

(56) Καὶ πότε τοῦτον ρομποτάτας. Ita Par. Edit. νομίσαντες.

(57) Inter Basilianas CCCXL. Scripta circa annum 372.

(58) Γέροντες. Coisl. duo Reg. duo et Vas. γεγένηται.

(59) Τῷρα πρινέλων. Hartl. et Med. τῆς ἀμπελοῦ. Ibi-dēm λυμένας deest in Hartl. Med. habet ἥπερ ἀδένα.

(60) Ἐξεργάσαντο. Coisl. duo et Reg. duo επιτάσσοντο. Paulo post, iudicem ἐκτραχυδῖται; Iva ἡμέρα. Sic Hart.

(61) Τὸν περίσσολον, reddidi conceptum, quia hac voce non propriis ipsius ecclesiæ designantur (jam enim ipsa videtur suisse extacta), sed seprium illud quatuor murorum, quod ecclesiæ interjectio aliquo spatio cellis, arcis, balneis et aliis ejusmodi rebus destinato eingebat, ut vide est in lib. iv De Vita Constantini, cap. 59; et in lib. ix Cod. Theod. tit. xlvi, ubi tempulum dicitur τετράπον τῶν τετράπολῶν τειχίζεμεν, quadripartito parietum septo conclusum.

(62) Τῆς συνδου. Non desunt exempla in quibus ecclesiæ Christianorum sic vocantur. Vide Basili epistolam cclxxvi. In leg. Constantini, lib. xvi

C Cod. Theod. tit. ii, sic habetur: *Habeat unusquisque licentiam sanctissimum venerabilis concilio, decedens, bonorum quod optavit, relinquere. Videtur ecclesiæ Christianorum designare Maximinus apud Eusebium, lib. ix Hist. cap. 10, cum ait leg. Diocletiani et Maximiani sanctum suisse τὰς συνδους τῶν Χριστιανῶν ἐπρήσσαται. Ioseph enim hanc legem abrogans, illis concedit ut τὰ κυριακὰ instaurent. Videntur ergo superiora verba sic reddenda, ut Christianorum ecclesiæ exerterentur.*

(63) Στόματα ἔηρα θεραπεύεται. Pro bis vocibus in Regio utroque et Coisl. duobus legiuri διαπάντες φυάς, animos recreabis.

(64) Ἐπιτίγη. Ita Med. et Hartl. Editi ἐπιτίγητην, laudatorem. Parum commode Gregorius Atticum laudatorem se diceret: at peracute vocat se Atticum rogatorem, id est non valde pudenter. Nam os Atticum idem est ac impudens; vel quod Athenienses hoc vitia laborarent, vel quod generatim tributariorum illi qui urbes incolunt. Unde illud Horatii, epist. ix :

Frontis ad urbana descendit præmia.
Hac Operum S. Basili editoris, qui non ita forsitan vocem τριτενῆ amandassem, si apud Erasmus legisset adagium, Haud difficile Athenienses Athene laudare.

ΝΗ. ΒΑΣΙΛΕΙΩ (65).

Narrat Gregorius quomodo Basiliī defensorem se ostenderit contra philosophum, qui eo nomine eum impotito accusabat, quod Spiritus sancti divinitatem haudquam aperte confiteretur. In Vita Gregorii, quo anno scripta sit huc epistola, demonstravimus; nempe post mentem Septembrem, in quem incidit beati Martiris Eupsychii memoria, unde Basiliū calumniādans arripuerat monachus.

Ἐγώ τε καὶ θίου καθηγήτη, καὶ δογμάτων διδάσκαλον, καὶ τὰν δὲ ἀν (66) εἰποί τις τῶν καλῶν, θέμέν τε ἀπ' ἀρχῆς, καὶ νῦν τίθεμαι· καὶ εἰ τις δύος ἐπινέτης τῶν σῶν, ἢ μετ' ἄλιον πάντως, ἢ μετ' ἐμόν. Τοσούτον ἡττημαί σου τῆς εὐλαβείας, καὶ οὐτον καθαρός εἰμι σός! Καὶ θαυμαστὸν οὐδέν. Οὐ γάρ πλεῖν ἡ συνουσία, πλεῖν (67) καὶ ἡ πέιρα· οὐ δέ τι πάρα διακελεστέρα, καὶ ἡ μαρτυρία τελειστέρα. Καὶ εἰ τις δύος μοι τοῦ ζῆν δρελος, ἢ σὴ φίλος καὶ συνουσία. Ἐγώ μὲν οὖτος (68) περὶ τούτων, καὶ ξουμι. Αὐτὸς δὲ τράφω, γράψω μὲν οὐχ ἔκινω, γράψω δὲ δύως. Καὶ μοι μηδὲν ἀχθεσθήσεται· ἢ λίαν αὐτὸς ἀχθεσθήσομαι, εἰ μή κατ' εὑνοιαν ταῦτα λέγειν. σcribo : sed tamen scribo. Ας μήπερ οὐδενὶ συνεησεις φένειν πρός τι πιστευομήν.

scribo : sed tamen scribo. Ας μήπερ οὐδενὶ συνεησεις φένειν πρός τι πιστευομήν.

Πολλοὶ κατεγγόκαστον ἡμῶν, ὡς περὶ τὴν πτώσην βούλησι, δοῦι κοινοποιοῦσι τὰ ἡμέτερα καλῶς ποιοῦντες. Καὶ οἱ μὲν ἀσθεῖαν ἐγκαλοῦσι φανταροῦς, οἱ δὲ δειλῶν· καὶ ἀσθεῖαν μὲν, οἱ μηδὲν ὑγιῶς λέγειν (69) ποιεύοντες· δειλῶν δὲ, οἱ τὴν ὑποστολὴν αἰτούμοντος (70). Καὶ τὰ μὲν τῶν δύον τι κρήτη λέγειν; Οὐ δέ οὐν νεωροὶ συνέδην, τούτοις συνεγγόκαστον.

Συμποσίου δὲ, καὶ τοῦ συμποσίου μετεῖχον οὐκ δύος τῶν ἀποφανῶν καὶ ἡμίν φίλων, δὲ τούτοις καὶ ἀνήρ τις τῶν εὐλαβείας ἕνορα καὶ σχῆμα περικείμενος. Οὗτος πότες δὲ, καὶ λόγος ἁν περὶ ἡμῶν, διπέρ ἐν τοῖς συμποσίοις φιλεῖ συμβαίνειν, ἀντὶ δύον τινὸς ἀπεισοδίου προτιθέμενον· πάντων δὲ τὰ οὐθαυμαζόντων, καὶ προστιθέντων ἡμᾶς (71) ὡς τὰ σα φιλοσοφοῦντας, καὶ τὴν φιλίαν λεγόντων καὶ τὰ Αθηναῖς, καὶ τὴν ἐπιπλοκά σύμποντων καὶ δρόμονταν, δεινῶν τὸ πρᾶγμα ποιεῖσθαι δῆθεν φιλόσοφος; (72) Καὶ τι τούτο, φησίν, ὅμοια· μᾶλλον τι νεανικὸν ἐκδοθῆται· ὡς λίαν ψευδεῖς τε καὶ καλλαγές (73)! Τὰ μὲν δῆλα ἐπινοιώσανταν οἱ δύοντες, εἰ δοξεῖ· οὐδὲν αὐτῶν δινείλητο. Τὸ μέγιστον δὲ οὐ δίδωμι, τὴν δρόσοδοξίαν μάτην (74) μὲν ἐπινείπειται Βασιλεῖος, μάτην δὲ Γρηγόριος, δὲ μὲν προδίδους

(65) Alias XXVI. Scripta mense Septembri anni 372, vel etiam 373.

(66) Καὶ πᾶς δὲ ἀν. Ita codd. Harl. et Reg., Morel. et Combel. In edit. εἰ τι δι.

(67) Πλεῖστη ἡ συνουσία, πλεῖστη, etc. Ita cod. Reg. In edit. πλεῖστον.

(68) Εγώ μὲν οὖτα. Ita cod. Pass. In edit. Εγώ μὲν οὖτα.

(69) Μηδέ δύος λέγειν. Codd. Reg., Harl., Pass. et Combel. μηδὲ δύος λέγειν, qui nos ne pie quidem agere, aut qui ne nos quisid sanos in fide eredunt.

(70) Υποστολὴν αἰτούμενοι. Combel. qui nos prævaricationis insinuantur, aut nobis subducta reūtatis crimen impingunt.

(71) Καὶ προστιθέντων ἡμᾶς. Ita codd. Harl. et

A Ego te, et pro vita duce, et pro fidei ac dogmatum magistro, et quidquid præclarū a quoquam dicti potest, tuum antiquitus habui, tum nunc habeo: et si quis alius tuarum laudum prædictor est, omnino vel mecum est, vel post me. Usque adeo me tibi devinxit pietas tua, atque adeo 51 sincere et ex animo sum tuus! Nec vero hoc mirum videri debet. Nam ubi amplior vita consuetudo est, illie quoque amplius est experimentum: ubi autem uberior est experimentum, illic etiam perfectius est testimonium. Et si quem alium ex hac vita fructum capio, hunc ex amicitia tua et contubernio capio. Ac de his rebus ita sentio, utinamque sentiam! Quia autem nunc scribo, invitus quidem successores velim; aliqui per quam acerbe feram, si silem tibi non fecero, me hæc benevolentia dictum loqui, atque ad te scribere.

Multi nos, ut in fide parum fortis accusant, si nempe, qui et recte quidem communia omnia inter nos esse statuunt. Atque alii quidem plane nos impietatis insinuant, alii timiditatis: impietatis nimborum, ii qui nos ne pie quidem loqui sibi persuadent, timiditatis autem, qui nobis dissimulationis crimen impingunt. Ac sermones aliorum quid referre attinet? Quod vero nuper accidit, ex me audies.

Epulum quoddam erat, in quo permulti clarissimi viri nobisque amicitia conjuncti accumabant, atque inter eos vir quidam pietatis nomen habuitumque præ se ferens. Nondum ad pocula ventum erat, cum, ut in convivis sere fit, de nobis sermo excitatur, instar aliis cujusdam adventitiae rei in medium propositus. Omnibus porro virtutes tuas amplissimis laudibus efferentibus, nosque etiam, ut iisdem vite studitis deditos, adjungentibus, amicitiamque nostram et Athenas commemorantibus, in rebusque omnibus concordiam animorumque conspirationem, iudigne tulit hic philosophus. Et quidnam, hoc est, inquit, admodum furioso exclamans, o viri? quam valde mendaces et adulatores estis! Cetera quidem laudentur sane viri illi, si illi lubet; nihil repugno: verum quod maximum

Pass. At Combel. καὶ προστιθέντων καὶ ἡμᾶς.

(72) Οὐ δῆθεν φιλόσοφος. Ita Reg., philosophus eeu monachus. Combel. που δὲ γι φιλόσοφος.

(73) Ήταν υψης φυσεῖς τε καὶ καλλαγές. Hec desunt in cod. Pass.

(74) Τὸ μέγιστον δὲ οὐ δίδωμι, τὴν δρόσοδοξίαν μάτην, etc. Sic cum Combel. Interpunctionem apportionandam censemus. In edit. τὸ μέγιστον δὲ οὐ δίδωμι. Τὴν δρόσοδοξίαν μάτην. Veritut autem Bill., quod maximum est, non illis concedam. Orthodoxyia nomine frustra laudatur... ille quia sermonibus suis veritatem prodit, hic quia patientia sua eamdem simul prodit.

est, non concedo. Orthodoxie nomine frustra lau- A τὴν πόστον οἵς διελέγεται, ὁ δὲ συμπροδίδους οἵς datur Basilius, frustra Gregorius : ille quia sermonibus suis veritatem prodit; hic quia rem ferendo pari se proditionis reatu obstringit.

Hic ego : Unde hoc, o homo vano, atque arrogantis nomine nove Dathan et Abiron? unde nobis dogmatum promulgator venis? Siccine tantum rerum judicem te ipsum efficis? Tam ille : Ex 52 Eusebii martyris solenni conventu nunc venio (sic enim res se habebat), atque illuc Basilium magnum audiui, de Patris quidem et Filii deitate optime et perfectissime, atque ut vix quisquam alias facile queat, disserentem, Spiritum autem sanctum convellenent ac distorquentem (Ac similitudinem quamdam adhibebat, tanquam fluviorum, qui petras prætereant et arenam excavent). Alioqui enim cur tu, vir admirande, inquit me intuens, jam perspicuis verbis Spiritum sanctum Deum esse asseris, (simulque vocem quædam meam commemoravit, cum ego in frequentissimo cretu de divinitate verba faciens, per vulgatum illud de Spiritu sancto interfatus essem : Quosque lucernam sub modo abscondemus?) ille autem fidei doctrinam obscure ostendit, ac velut adumbrat, nec veritatem libere proficitur, politice magis quam pie aurem obruens, dicendique facultate versutiam te- gens?

Quoniam, inquam, ego in obscuro positus, ac plerisque incognitus, sicut nec quæ loquar, nec an loquar, ferme homines sciant, sine periculo philosophor. Illius autem major habetur ratio, utpote cuius nomen, tum ob ipsius virtutem, tum ob Ecclesiæ splendorum multo sit illustrius. Ac palam est quidquid dicitur : ingens circa eum bellum est, cupientibus nimis nimur haereticis nudam et apertam vocem ex ipsismet Basilii ore arripere, ut ipse quidem ex Ecclesia expellatur, qui solus pene veritatis igniculus restat ac vitalis facultas, vicinis omnibus captiis ac subjugatis ; malum autem in civitate radices agat, atque ex hac Ecclesia non secus atque ex aggre quodam et propugnaculo terrarum orbem populetnr. Præstat itaque cœconomiam quamdam ad veritatem adhibitam fuisse, nobis videlicet temporis, quasi nebulae cuidam, nonnihil cedentibus, quam ut ea ob predicationis perspicuitatem opprimetur. Nohis enim ex ea re nihil damni fa-

"Οτι εγώ μὲν, Εφην, ἐν παραβούσιψι κείμενος, καὶ τοῖς πολλοῖς ἀγνοούμενος, καὶ μηδὲ λέγοιμι, μηδὲ διὰ λέγοιμι (78) σχέδιον τινοσκόμενος, ἀκινδύνως φιλοσοφῶ. Τοῦ δὲ πλειεν δὲ λόγος (79), ὃς περιφανεστέρου καὶ παρ' ἑαυτοῦ, καὶ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ δημοσιὰ πᾶν τὸ λεγόμενον, πολὺς τε περὶ αὐτῶν δημοσίος, ζητούντων λαζέσθαι τῶν αἱρετικῶν γυμνῆς τῆς φωνῆς καὶ αὐτοῦ Basileiou, ήν δὲ μὲν ἔξωθεν τῆς Ἐκκλησίας, δὲ μόνος σχέδιον ὑπολειπόμενος τῆς ἀληθείας σπινθήρ καὶ ἡ ζωτικὴ δύναμις, τῶν κύκλῳ πάντων κατειλημένων· φίλωθεν δὲ τοῦ κακοῦ ἐν τῇ πόλει, καὶ ὥσπερ ἀπό τον δρμητηρίου τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, πάσαν καταδρόμητην οἰκουμένην. Βαλτιον οὖν οἰκουμενῆς τὴν ἀληθείαν, μικρὸν εἰζήντων ἡμῶν, ὡσπερ νέφει τινι, τῷ καιρῷ, ἡ καταλυθῆσαι τῷ φανερῷ τοῦ κηρύγματος. Ήμὲν μὲν γάρ οὐδὲν βλάσος καὶ ἀπ' ἀλλων λέξεων τοῦτο συναγούσων, θεὸν τὸ Πνεῦμα γνωσκεν (οὐ γάρ ἐν ἡγε μάλλον, η διενοή κείσθαι τὴν ἀληθείαν)· τῇ

(75) Κατ' Εὐύγχιον τοῦ μάρτυρος. Ita Montac., et sic legendum videtur. Nec enim verba τοῦ μάρτυρος jungi possunt voci συνδέοντι, quæ generis est feminini. At Bill., ut omnem tollat ambiguitatem, verba τοῦ μάρτυρος referunt ad Eusebium et ad synodum, veritatemque, Ex Eusebii Martyris synodo nunc tenio, eamque dicti mei testem habeo. Fortasse hic est Eusebius ille Cesariensis nobili loco natus, cuius meminuit Sozomenus, Hist. tripart. lib. v, cap. xi, qui, ob eversum Fortune templum, imperante Juliano interemptus est.

(76) Κατ' εὐρόβ., etc. In utriusque codicibus Graecis corrupissime legitur, κατ' εὐρόβ. ἀπ' ἄλιον μονῆς τι τῶν ἡμῶν. Sed facile est errorem deprehendere; cor-

rigere autem hoc opus, hic labor est. Ego vero veram lectionem hac demum ratione commodissime restituī posse arbitror, si pro his quatuor verbis ἀπ' ἄλιον μονῆς τι, substitutur unicum verbum ἀπευημένον, atque etiam ita transtulit clarissimo, ut opinor, sensu, nec a Gregorii mente abhorrente.

(77) Τὴν διελόντην περικαλυπτων, varium ac multipliciter Scripturarum sensum obtengens.

(78) Μηδὲ δὲ λέγοιμι. Combef. μηδὲ διτις λέγοιμι, quis vocer proponendum.

(79) Πλειον δὲ λόγος. Mox, καὶ παρ' ἑαυτοῦ, καὶ, etc. Bill. veritati, tum ob iussiu virtutem, tum ob Ecclesiæ splendorem.

Ἐκκλησίᾳ δὲ μεγάλην ζητῶν γένεται τὴν ἀλήθειαν.

mus (neque enim in verborum sono potius, quam in mente et sententia veritas sita est); Ecclesia autem grave vulnus acceptura est, si ob unius hominis ejectionem veritas profligetur.

Ούντε δέδεντο την οικονομίαν ὡς ἔωλον καὶ ταῖσανταν (81) αὐτοὺς οἱ παρόντες ἀλλὰ καὶ κατεδίκους ἡμῶν, ὡς τὴν δεύτερην μᾶλλον, ἢ τὸν λόγον οικονομώντων. Ποιῶν γάρ εἶναι βέλτιον, τὸ ἡμέτερον φυλάττειν διὰ τῆς διλήπτειας, ἢ τοῦτο ἀχρεῖον, καὶ μὴ προσλαμβάνειν τὸ ἄλλοτρον, διὰ τῆς δῆθες οικονομίας. Τὰ μὲν οὖν καθ' ἐκαστον, ὃν τε εἰπον, ὃν τε ἔχουσα, καὶ ὡς ἡγανάκτησα πρὸς τοὺς ἀντιτείνοντας πέρα τοῦ μετρίου σχεδίου (82) καὶ τῆς ἀμαυτοῦ συνηθείας, μακρὸν δὲ εἴη νῦν (83) ἀκολούθεια, καὶ ξεινούς οὐκ ἀναγκαῖον. Τέλος δὲ τοῦ λόγου, τούς μὲν οὕτως ἀπεπεμψάμντι. Σὺ δὲ διδάξον τίμας, ὡς θεία καὶ ιερὰ κεφαλῆ, μέχρι τίνος προτέστων ἥμιν τῆς τοι Ιενεύματος θεολογίας, καὶ τοιούτους φωναῖς, καὶ μάχρι τίνος οἰκονομητέον, ἐν ἔχουσιν ταῦτα πρὸ τοὺς δινταλέοντας. Ἔγώ γάρ εἰ δεούμεν νῦν (84) τοῦτο μανθάνειν, δό πάντας μάλιστα σέ τε καὶ τὰ εἰ γνωστάκων, καὶ πολλάκις περὶ τούτων πληροφορίαν καὶ δεδουώντας, πάντων δὲ εἴην (85) διαμάστετος τε καὶ διδύνατος.

mortalium maxime perspectas habeam, ac certissim
quod acciperim. omnium profecto stolidissimum esse

NO. TO AUTO (86).

Cum Gregorii litteris Basilius sic respondisset ut ipsis nonnullis offendit suis videtur, rescripsit Gregorius, mentemque suam candide apertus, meroe affectus immerito Basilium conqueritur, eidemque se simili et adulterum et dimicaturum non voleat.

Τούτο ήν, διπέρ διλλος μὲν δὲ τις (87) οὐειδέστε τῶν Συνετωτέρων ἐγώ δὲ οὐκ ἔδεισα πρός σε γράφων, δὲ μᾶν ἀρχός καὶ μάταιος. Ἐλύπησε σε τὰ (88) γράμματα, ὡς δὲ ἐγώ φημι, οὐκ ὄθρως, οὐδὲ δικαίως, ἀλλὰ καὶ μᾶν περιττώς. Κατ’ ἡλύπην οὐχ ὠμολόγησες μὲν, οὐδὲ ἔχριψας (89) δὲ, εἰ καὶ σωρῷ τούτῳ ἐποίησας, διπέρ τιν προσωπειῷ, τῇ αἰδοῖ τὸ τῆς λύπης καλύπτων πρόσωπον. Ἐγώ δὲ, εἰ μὲν δολερῶς καὶ κακοθεως τούτῳ ἐποίησα, οὐδὲν τοῦς λύπης μᾶλλον ἢ τὴν ἀληθεῖαν βλασφημούσαν εἰ ἀπέκαν καὶ μετά τῆς συνήθους εὐνοίας, τὰς ἄκαδε ἀμάρτιας, οὐ τὴν σὴν διάθεσιν αιτιάσομαι. Πλήρη γε διτε. διορθώσομε ταῦτα μᾶλλον εἴχε καλῶς, ή πρὸς τοὺς συμβουλεύοντας δυσχεράσσω. Τὸ μὲν σὸν καὶ αὐτοῦ δέει, καὶ διλλος συμβουλεύειν τὰ αἰτά (90) λιανδρῶν ἐκεῖ δὲ ποιεῖσθαι θύεις (91), ἐδῶ διδοῦ διθέει, καὶ

(80) Μεγάλην ζημιαν. Ita cod. Pass. Edit. μεγάλην ζημια. Mox, δι' ἐνδές ἀνδρός, Bill., ob *annus hominis* *ejectionem*.

(81) Καὶ παῖς οὐσαν. Harl. καὶ πάλαι παῖς ουσαν,
et jampridem eos ludificantem.

(82) Πέρα τοῦ μετρίου σχεδόν. Ita cod. 2022.
In edit. μέτρῳ, et σχεδόν deest.

(83) *Ār sīn vūr*. Deest vūv in cod. Pass.

(84) *Nur deest in eodem cod. Mox, o πάντων.*
Ita cod. In edit. o deest. Pro o πάντων habet Harl.
πάντων, et Pass. δηστε.

(85) *Hártwur ðr el̄n̄v.* Pass. πάντως ἀν εἰην.

(86) Alias XXVII. Scripta eodem tempore.

(87) Άλλος μέν δι τις. Combes. Άλλος μὲν τις,
et pro ὄπειδετο, vellent nonnulli ὄπειδε, quod alius

cimus, si ex aliis quoque dictionibus, quibus id certo colligatur, Spiritum sanctum Deum agnoscere mente et sententia veritas sita est); Ecclesia autem unctionis veritas profligetur.

53 Hanc oeconomicam ii , qui aderant, tanquam
vanam et insolitam ipsosque ludificantem, non
modo non comprobabant: imo etiam nos clamoribus
insectabat, ut ignavia nostra potius, quam
orthodoxæ doctrinae consulentis. Longe enim pre-
stantius esse, nostros per veritatem tueri et con-
servare, quam per hujusmodi scilicet oeconomicam
eos labefactare , nec interim alienos assumere.
Eni m uero quæ, et dixi, et audivi, et quam valde
ac præter medium consuetudinemque mean adver-
sus eos, qui contra nitiebantur, indignatus sun-
tum, sigillatim exponere, prolixum nunc fuit, minime-
que fortasse necessarium. Ut autem finem dicendi
faciam, sic eos amandavi. Tu vero, o divinum et
sacrosanctum caput, doce nos quoque in disputa-
tione Spiritus sancti divinitate progredi, qua-
que voces usurpare, et quoque oeconomicam uti
conveniat, ut ea adversus eos, qui contradicunt, in
prompta habeamus. Nam si hoc nunc ipse abs te
doceri postularem, cum te resque tuas omnium
de his rebus fidem sanius dederim, vicissini-
ac miserrimus.

LIX. EIDEM.

Hoc nimurum erat, quod alius quispiam majori ingenii acunine praeditus suspicari potuisse; ego vero qua sum vecordia et rusticitate, cum ad te scriberem, non extimui. Morore te afficerunt litterae nostrae, non recte, nec merito, mea quidem sententia, sed et valde superflue. Quanquam moerorem hunc tuum baudquaquam aperte prodidisti, nec vero occultasti, quamvis sapienter id feceris, veluti quadam larva, pudore scilicet meritoris faciem obtegens. Si subdolo et malevolo animo a me hoc factum est, non me magis moror iste tuus quam veritas ipsa laedet : si autem simplici animo et pro ea, qua soleo, benevolentia, non animi tui affectum, sed peccata mea accusabo. Quanquam satius fuerat, his incommodis mederi, quam his, qui consilium affabrant, succensere. Sed tu quid

swinncottii notxit

(88) Ελάχιστος σε τα. Deest et in cod. Pass. Mox, οὐδὲ δρώως, οὐδὲ δικαίως. Bill. idque immerito sane et inique, qui non reddit ἀλλὰ καὶ λαν περιπτώς. Combel. non recte, nec justa aliqua causa, sed et valde superflue, et quasi ultra a te quæsita occasione.

(89) *Ox Exanthem*. Its Harl. Deerat oox in edit.

(90) *Tā aūrā*. Cod. Harl. 202a v. In cod. Pass. *tā aūrā* desunt.

(91) Προθύμως ἔχεις. Montac. et Morel. propo-
nunt προθύμως ἔχεις, *habebis*. Nihil mutandum pu-
tat Combef., redditique : *habeas me prompto animo*
ad eum.

tibi faciendum sit, ipse videris, quippe qui aliis **A παρεσθάνονταν**, καὶ συναγωνιζόμενον, καὶ τὰ δυνατὰ συνεισέσθαι. Τίς γάρ ἐν ἀνάδυσται (92); τίς δὲ οὐ θερψήσει ὑπὸ σοῦ, καὶ μετὰ σοῦ, περὶ τῆς ἀληθείας λέγων καὶ (93) ἀγνοιζόμενος;

magnus et fidenti animo futurus sit, te duce ac socio

de veritate disputans atque contendens?

LX. EIDEM.

Promiserat Gregorius Basilio se adfuturum, et eo duce ac socio dimicaturum. Veruntamen quominus promissa exsequeretur, mater, quae morbo laborabat, impedimento fuit. Bollandistæ ad annum 364 referunt hanc epistolam; aut etiam Paprochius ad annum sequentem: Tillemontius, ad annum 371 desinenter. Tantὶ res non est, ut de ea certandum sit. Quam quisque voluerit, opinionem amplectatur, per nos licet.

Ut expleatur quod jubes, partim in nobis situm est, partim autem, et quidem potissimum, ut opinor, in tua pietate. In nobis quidem, cupiditas animique promptitudo: nam nec alias unquam congressum tuum defugimus, verum eum semper consecutamur: et nunc eum cupidius appetimus. In tua autem sanctitate, ut res nostra melius constituantur. Assidemus enim dominæ matris, gravi jampridem morbo laboranti. Quam si non dubio et anticipi statu relicturi sumus, tua præsencia, mihi crede, baudquaquam carebimus. Illud modo tibi curæ sit, ut precibus tuis ipsi quidem ad sanitatem, nobis autem ad iter opem feras.

LXI. AERIO ET ALYPIO

Ad annum 372 vel 373, atque etiam paulo tardius referri potest epistola ad Aerium et Alypium. Quamvis enim quo anno scripta sit esseverant pronuntiare non licet, certum tamē et tempore scriptam, quo una cum patre Nazianzenam Gregorius Ecclesiam administrabat. Etēnū huius Ecclesia iura pastoris auctoritate hic defendit. Aerium et Alypium admonet atque horat, ut matris extrema voluntati obsequentes, eam pecuniā, quam in pauperum alimoniam Ecclesiae reliquerat, exsolvant. Paruisse monitori videtur Alypius, si iste est, qui, postea Cappadocia præfectus, communis philosophorum patronus, ac pupillorum curator, a Gregorio meruit appellari.

Quemadmodum areae et torcularis primitias, et C fliorum, eos qui vere filios amant, Deo consecrare justum ac pius est, quoniam ab ipso, et nos ipsis, et nostra omnia sunt: ita nova hereditatis, ut pars prompte et libenter oblata, majori parti secutamente conciliet. Quocirca ne committile, ut post omnes alios benigni nobis sitis: verum ante omnes Deo benignos vos præbete, per quem etiam omnibus; atque abjectis externis legibus, nostris seruite, hoc videlicet a vobis ipsis offerentes, nempe animi promptitudinem et alacritatem. Nam ea quidem, quæ testamento 55 relictæ sunt, ab aliis, alacritatem autem a vobis habemimus, quibus Deus, multo plura, quam ea, quæ nunc daturi estis, rependere potest, non solum in hac fluxa et caduca vita, sed etiam in stabili et aeterna; quem unum spectare tutum est, in eoque spes omnes nostras defixas habere. Proinde, ut Deus talen erga vos

(92) Ἀναδύσται. Ia Reg. 2022 et Pass. Edit. δὲ ἀδύνται.

(93) Kui deest in edit.

(94) Alias IV. Scripta eodem tempore.

(95) Τὸ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς προθυμίας. Combef., soluntas animi et alacritas.

(96) Ἐπύγομεν, διλλ' αἰτ. Cod. Pass. ἐπύγομεν τι μὲν τοσούτον μεταβώματα; imo utquid tanto studio inquirimus?

(97) Τὸ διορθωθῆναι. In cod. Pass. τὸ deest. Paulo infra, idem cod. πολὺν ἡδη καμνοῦσῃ.

B Τοῦ τληρωθῆναι τοι επίταγμα, τὸ μεν τι ἔστιν ἄρ τὴν τὸ δέ γε, καὶ οἷμα τὸ πέδον, ἐπὶ τῇ οῇ εὐλαβεῖσα. Ἐφ' ἡμῖν μὲν, τὸ τῆς ἡρμῆς καὶ τῆς προθυμίας (95): οὗτος γάρ διλοτέ ποτε τὴν συντύχαντας ἐρύγομεν, διλλ' αἰτ. (96) ταύτη διώκομεν, καὶ νῦν ταύτην τὸδον ποθοῦμεν. Επὶ δὲ τῇ οῇ διστριξι, τὸ διορθωθῆναι (97) τὰ ἡμέτερα. Προσεκρέμεν τῷρ τῇ χωρί, τῇ μητρὶ, πολὺν ἡδη καμνόσῃ χρόνον ἐξ ἀφρωτίας. Μή εἰ μὴ μελλουμένος ἀμφισβήτωσιν καταλείψειν, οὐ ζημιωθεῖσμενα, εἴ τοι (98), τὴν παρουσίαν. Μόνον ταῖς εὐχαῖς, τῇ μὲν πρὸς τὴν ὑγείαν, ἡμῖν δὲ πρὸς τὴν δόδινην ἀποκούρησον.

ΕΑ'. ΑΕΡΙΩ ΚΑΙ ΑΛΥΠΙΩ (99).

"Μετεπερ ἀπαρχὰς διλῶντος τε καὶ ληγοῦν, καὶ τέκνων, τοὺς ἀληθῶς φιλοτεκνους ἀνατίθενται θεῷ δίκαιον τε καὶ διοινούν, οἵτινες καὶ νέας (1) κλητορομίας, ἵνα τὸ μέρος δοθέν προθύμως, παράσχῃ πεπλεόντες τὴν ἀσφάλειαν. Μή τοιν τὸναμείνατε πεπλεόντας τὴν γενέσθαι χρηστού, διλλὰ πρὸ πάντων θεῷ, δι' ὃν καὶ πάσιν καὶ τοῖς ἔξω βίζαντες νόμους, τοῖς ἡμετέροις δούλευσατε, τοῦτο παρ' ὅμιλον αὐτῶν καρποφοροῦντες, τὴν προθυμίαν. Τὰ μὲν γάρ τακατειψθέντα (2) παρ' ὅμιλον, τὸ δὲ προθύμον παρ' ὅμιλον ἔχοντα, οἷς δινατέο δὲ θεός ἀντιδίδουνται πολυπλάσια, ὡς νῦν ἐπιδύστε, οὐ μόνον τὸν προσκαλφ τούτων βίῳ καὶ βίσσοις, διλλὰ καὶ ἐν τῷ αἰώνιῳ καὶ μένοντι πρὸς ὃν μόνον δρῆν ἀσφάλειας, καὶ εἰς ὃν πάσας τελεῖν ἡμῶν τὰς ἀπόλειας. Ήτοι οὖν τοιούτον ταξομένου (3) τοῦ θεοῦ περὶ ὅμιλον, οὗτος περ ἀντὸν γένεσθαι τοῖς πτωχοῖς, μή μικροφύγως (4), μηδὲ μικρολόγως, διλλὰ καὶ

(98) Εὖ Ισθι desunt in cod. Pass.

(99) Alias LXXX. Scripta anno 372 vel 373.

(1) Νέας. Subauditur ἀπορχὲς ἀνατίθενται θεῷ δίκαιον.

(2) Καταλειψθέντα, id est, non vestro beneficio, sed vestra matris, legatam pecuniam accipimus.

(3) Τοιούτον ταξομένου. Cod. Reg. et Combef. ποιούτον ταξομένου. Paulo infra, pro γένησθε, cod. Reg. γενήσθε.

(4) Μή μικροφύγως. Bill. nequaquam maligne et sordide.

Μαν φιλοτίμως τε καὶ προθύμως, πληρώσας τῇ Α σε πρεβιτόρους εἰς τοῦ βούλησιν, ἢ παρεῖναι τοὺς ὄμην νομίσαντες, καὶ δρψ τὰ γινόμενα, δὲ τὴν ἀπόδοσεως ἀναπάνταστε, ἵνα μὴ τὰ χρήματα μάρον ἔχητε παρ' αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν σπρέζουσαν οἷκους τέκνων μητρὸς εὐλογίαν (5) πορτῆσθε τοῦτο ἐνθυμηθέντες, ὅτι βελτίων μικρὰ μερὶς (6) μετὰ δικαιοσύνης, κατὰ τὸ γεγραμένον, ἢ πλευτέρα μετὰ μηρολογίας (ἴνα μὴ λέγω τι βλάσφημον), καὶ στοὺς πολλοὺς καὶ ὄλων οἷκων ἀποτομέμαντον (7) εἰς ἐκαλητὰς τινέσχοτο, οἱ δὲ καὶ παρ' ἕκαπτον πάσαν προήχαντο (8) τὴν περιεισταν, καὶ τὴν καλλίστην ἐπραγματεύσαντο πραγμάτισιν, γενέσθαι δὲ τὸ δέσποτον πάντων πάντης. Μή τοιν τοπέρτερον φειδομένως, ἵνα πλουσιῶν θερηφαίρητος (9), ἀλλ' ἀγάπων κληρον. καὶ ὄμην αὐτοῖς, καὶ τοῖς φιλάττοις ὑμῶν τοῦτον χαρίσασθε, μηδὲν ὑφελόντες τὸν γεγραμένων, ἀλλὰ πάντα μεθ' ἡδονῆς καὶ φιλότητος ἀποδέντες ἡμῖν, ἢ ἀποδέντες (10) ὁς οὐκαί τὰ σὸν Θεού, ὡς τοῦτο μόνον κερδανοῦντες, δι τοῦ ἀν ὑπὲρ τῶν φυγῶν ὄμην διαλύνοντες. Τί γάρ δει θησαυρίζειν λησταῖς (11) καὶ κλέπταις, καὶ καρδῶν μεταβολαῖς, ἀλλούς εἰς ἀλλούς μετατίθεντας καὶ φιλέντων τὴν δαστανὸν εὐπορούν, ἀλλὰ μὴ εἰς τὰς ἀπραλεῖς ἀποθήκας ἀποτίθενται, καὶ τῶν ἀπιστούντων λογοτερότερος; Τὸ μὲν ὅντες (12) περιδίλλει καὶ δίλλος δεῖσθαι (καὶ γάρ εἴχομεν δινοτούς δῆμᾶς εἶναι μετὰ χρηστότητος), ἥμιν δὲ ἀγνώστασθε τὸν καλὸν ἀγῶνα, δοτίς νικήσῃ τὸν δίλλον εὐλαβεῖσῃ, καὶ ταῖς δεξιοῖς μέντοις εὐλογίας ἐκ Θεοῦ (13) τοῖς εὐγνωμοσ. Παίστετο δὲν ἡμᾶς δι τὴν χριστιανῆτες γνήσιως, μᾶλλον δὲ ἀπὸ καλῆς ἀρέμαντος ἀρχῆς, καὶ οὗτος εὐτεθοῦς καὶ δικαιαζ., ἐντείνειν καὶ περὶ τῶν διλλῶν διμονοθήσατε ὡς ἀν ὄμης τε διλήτης, καὶ ἡμῖς ὄμην ἀπενθρωπισθεῖτο (14), τὰ τε δίλλα καὶ δεξῆς ὑπόδειγμα γενομένος (15) πάσῃ τῇ Ἐκκλ., τῆς περι ταῦτα εὐγνωμοσύνης.

C Σιανίκιαν διδειν colere ac profleri; quin potius bono principio exorsi, tamque pio et justo, hinc in aliis quoque rebus concordes estote: ut et vos ipsi mutuo, et nos vobis oblectemur, cum ob alia, tum quod universa Ecclesiæ probitatis in hujusmodi rebus atque candoris exemplum fueritis.

1° Eccl. iii, 11. 1° Prov. xvi, 8. 1° II Cor. ix, 6. 1° Matth. vi, 19, 20.

(5) Στρηπόντες οἶκους τέκνων μηρὸς εὐλογῶν. Alludit ad illud Eccl. iii, 11. Benedictio patris firmat domos filiorum, et maleficio matris eradicat fundamenta. Hic autem vitiōse legitur in edit. μηρὸς πρὸς μηρός.

(6) Βελτίων μικρὰ μερὶς. Legitur in Prov. xvi, 8: Melius est parum cum iustitia quam multi fructus cum iniustitate. Hunc locum sue apiat sententiae Gregorius. Bill. autem μετὰ μηρολογίας vertit: cum sordibus.

(7) Οἶκοι ἐκποιούμενων. Ita cod. Reg. In edit. ἀποτομέμαντον, vertitque Bill.: Qui totas etiam domos ecclesiæ addici passi sint. Recius forte, qui etiam totas domos quasi inseri et incorporari ecclesiis sustinebant.

(8) Προΐκατο. Ita cod. Reg. In edit. προστήγοντο, σύνειντεν. Mox, οὐσιῶν προ τερούσιον.

(9) Ιτα πλοιοῖς θερηφαίρετε. Mendose in edit. θερηφαίτε. Alludit Gregorius ad illud Apostol. II Cor. xii, 6: Qui parce seminat, parce et metet; et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet.

(10) Έπιδέρτες ἡμῖν ἡ ἀποδόντες. In edit. deerit ἡμῖν. Comb-f. ἀποδόντες ἡμῖν καὶ ἀποδόντες, cuncta nobis reddentes ac elargientes. Mox, τὰ forte delen- dum.

(11) Τί γάρ δει θησαυρίζειν λησταῖς, etc. Notum est illud Evangelii Matth. vi, 19, 20: Nolite thesaurizare vobis thesauron in terra, ubi fares effodiunt et furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in celo, ubi fares non effodiunt, nec furantur.

(12) Τὸ πάντα εὐτελές. Vertit Bill. frugalitatem. Duo codd. Reg. τὸ πάντα εὐτελές. Sicut Combel. qui vertit, Circa alia et aliae, quod rigor est et severitas ostendite; ut et epist. LXXVII, φιλανθρώπους φωνῶν μᾶλλον ἡ εὐτελές, quod Bill. reddit, Benignos potius quam severos nos praebeamus.

(13) Έκ Θεοῦ, ex Deo, Dei scilicet indulgentia ac liberalitate, non a Deo quasi debitorum.

(14) Ἀπενθρωπισθεῖτο. Cod. ἀπενθρωπισθεῖτο.

(15) Τρισδεῖγμα τερούσιον. Cod. Reg. et Combel. ὑπόδειγμα νενόμενοι.

LXXII. AMPHILOCCHIO.

Jam ab anno 373 Eustathius Sebastensis bellum tam aperte morerat, ut nulla petenderet pacis spes affulgeret. Petiti tamen veterator ille, Basilii amicitia indignissimum, pacis sequestrem Amphilochium, qui postea Iconiensis episcopus fuit; nondum enim erat, ait Tillemontus. Amphilochius Theologum datis ad eum litteris adhibere voluit. Cui Gregorius respondit epistola LXII, id quod petebat, Christianum esse; verum Armenium, quo nomine appellat Eustathium, plane indignum esse. Hinc recte conjicias ante scriptiam esse epistolam, quam Eustathii fraudes et prava dogmata, ab omnibus denum agnita infamem bonis omnibus effecissent.

Non barbaricum est inimitabilis tuæ probitatis A
edictum, sed Græcum, imo Christianum. At Armenius de quo gloriariis, barbarus plane est, ac longe a nostra laude et gloriatione remotus.

ΕΒ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΩ (16).

Οὐ βάρβαρον τὸ ἐπίταγμα τῆς ἀμυμήσου καλοκάγαθας, ἀλλ᾽ Ἑλληνοῖς, μᾶλλον δὲ Χριστιανοῖς (17). Οὐ δέ Ἀρμένος, ἐφ' ὃ πάντα φιλοτιμητή (18), βάρβαρος ἀντικρύς, καὶ πόρφωθεν τῆς ἡμετέρας φιλοτιμίας (19).

LXXIII. AMPHILOCCHIO.

Amphilochius, ad quem scripta est hæc epistola, non ille est, qui Ecclesia Iconiensis creatus fuit episcopus; sanctissimus enim præsus nec uxorum unquam duxit, nec filios habuit, quod utrumque tribuit haec littera Amphilochio, ad quem date sunt. Itaque conjicias rectissime Theologum litteras ad cognominem Iconiensis episcopi patrem Amphilochium scripsissa, ut eum de assumptione ad episcopatum filio mestum solaretur, quanquam et ipse eodem pro rite tempore, mortuo proprio parente, consolazione Gregorius indigeret. Litteras autem illas non tan ad Amphilochii patris consolationem, quam ad sui ipsius defensionem scripsit Gregorius; et iuragritrices potius quam consolatoria videri possint. Acriter enim objurgat Gregorius Amphilochium, qui filium suum proditum fuisse querelat et iniquas esse ostendit. De tempore quo scripta est hæc epistola, nulla potest esse difficultas, quandoquidem scripta est anno, quo Amphilochius Iconiensis Ecclesiæ praefectus fuit, et quo Nasianena Ecclesia pastore suo, Gregorii Theologi patre, defecta est: adeoque scriptam esse anno 374 constat.

Doles? Ego vero in deliciis sum omnino. Lacry-
mas fundis? Ego vero, ut cernis, festum diem ago,
ac rebus presentibus gloriior, meque effero. An te
quidem filius in mororem conjicit, quod ob virtutem
arripiatur, et honore afficiatur; atque in calamitate
loco ponis, nisi tibi præsto sit, tuamque
senectutem cure, ac pro sua more, ea quæ mu-
neri suo consentanea sint, præstet? Me autem non
discruciat pater, qui extremam a nobis peregrina-
tionem init, ex qua non iam ad nos revertetur,
nec a nobis concipietur: non te tamen accusamus,
nec debitam consolationem efflagitamus; quod sci-
licet illud sit nobis exploratum, propria mala
malis alienis animum adjiciendi spatium non
57 prebere: neque enim ullus est adeo amicitiae
atudiosus, et philosophus, ut supra animi pertur-
bationes positus sit, alium consolari tentet,
cum ipse consolatione indigeat. Tu contra plagam
plagæ injicis, dum nos accusas, ut audio, atque
filium tuum, fratrem vero nostrum, a nobis ne-
glectum, aut etiam, quod longe gravius est, prodi-
tum fuisse existimas; nosque detrimentum mi-
nime agnoscere, quod omnes quidem et amici et

Ἄλγες; ἐγὼ δὲ τρυφῶ δηλονότι. Δακρύεις; ἐγὼ δὲ, ὡς δρᾶς, πανηγυρίζω, καὶ τοῖς παροῦσι καλλωπί-
ζομαι. Ή σὲ μὲν πάλις λυτεῖ δὲ δρετὴν ἀρπαζόμενος,
καὶ τιμώμενος, καὶ δεινὸν εἰ μὴ παρέσται σοι καὶ
γηρωκομήσται (21), καὶ τὰ εἰκόνα δευτερότοτες κατὰ
τὸ σύνθετον; ἔμετε δὲ (22) οὐκ ἀντὶ πατήρ τὴν τελευ-
ταῖς ἐκδηλίας (23) ἀρ̄ ἡμῶν ἀκεκμήσας, ἐπὶ οὓς οὐκ-
έτι πρὸ τῆς ἡμέρας ἀναλύεται, οὐδὲ παρ̄ τὴν ἡμῶν ἀφίσσεται.
Είτε ἡμέρα μὲν, οὐδὲν ἐγκαλοῦμεν, οὐδὲ τὴν ὀφειλο-
μένην ἀπαιτοῦμεν παραποθανάτον, εἰδοτες δὲ τὰ ιδια
χακά καιρούν οὐ δίδωσι τοῖς ἀλλοτροῖς οχαλάζειν οὐδὲ
γέραντος τε τὰς φιλικὰς καὶ φιλοτονίας, διπτέραν
τῶν παθῶν εἶναι, καὶ παρακαλεῖν δίλον, αὐτὸς δεόμε-
νος παρακλήσεως. Εὐ δὲ τῇ πληγῇ πληγῆν ἐπιβάλ-
λεις, αἰτιώμενος τὴς ἡμέρας, ὡς πυνθάνομας, καὶ νομίμων
διαλειπεῖσθαι τὸν σὸν οὐδὲν, ἡμέτερον δὲ διδέλων, ή
καὶ προδέδεσθαι παρ̄ τὴν ἡμέραν, διαρρέπεται. Άλλὰ μὴ
τῆς ἡμέρας ἡμέρας ἐπαισθάνεσθαι (24), ἣν ἐξαίρουνται
πάντες μὲν καὶ φίλοι καὶ συγγενεῖς, ἐγὼ δὲ πάντων
μαλλον, δ καὶ τὰς (25) ἐπιτάξιας τῆς ζωῆς ἐκείνη
θέμενος (26), καὶ μόνον μὲν ἐρεπομ, μόνον δὲ σύμ-
βουλον ἀγάθον, μόνον δὲ κονιωνὸν εὐσεβείας ὑπο-
λαμβάνων. Καίτοι τὸν τοῦτο εἰάξεις; Εἰ μὲν τοῖς

(16) Alias CLXII. Scripta anno 373 vel 374.—
Αμφιλοχίῳ. Montac., Morel. ac Combef. Διοχετ.

(17) Χριστιανοῦ. Cod. Reg. et Combef. Χρι-
στιανόν.

(18) Φιλοτιμῇ. Montac. et Combef. φιλοτιμεῖσθαι.

(19) Φιλοτιμας. Cod. Reg. φιλοσοφίας. Sic etiam Montac. et Morel. Id. cod. addit: διὸ καὶ ὡς μικρο-
λόγως ἤστι τὸν τὰ χρυσολάγαν παρ̄ ὅμων καὶ τι
γέρ διλλή η χρυσολάγαν. Αἴτιο id causa est cur ni-
mum parce nobis reverint aurea olera ex nobis, et
quæ alia quam aurea olera. Vide supra epist. xxvi,
alias xxi.

(20) Alias CLXI. Scripta anno 374.

(21) Γηρωκομῆσει. Ita Reg. duo. Edit. γηροκο-
μῆσει.

(22) Εμὲ δέ. Ita codd. duo Reg., Par., Bill. ac
Combef. In edit. deest δέ.

(23) Τελευταῖς ἐκδηλίας. Ita iid. codd., Mon-
tag., Morel. ac Combef. Sicut legit Bill. In edit.
deest ἐκδηλία.

(24) Ἡμέρας ἐπαισθάνεσθαι. Ita codd. Reg. duo
ac Combef. In edit. deest ἡμέρας. Paulus superius,
διαρρέπεται, sic duo Reg. Edit. παράποτον.

(25) Πάντες μὲν καὶ φίλοι καὶ συγγενεῖς, ἐγὼ
δὲ καὶ πάντων μαλλον, δ καὶ τὰς, Ita cod. Reg.
ac Combef. In edit. μὲν πάντες φίλοι καὶ συγγενεῖς,
ἐγὼ δὲ πάντων μαλλον, δ τὰς, etc.

(26) Εἰ εἰκάσιψ θέμερος. Unus cod. ἐν ἐκείνη
τιθέμενος.

πρώτοις, ἐνθυμήθης (27) ὅτι καὶ διέβην μέχρις Λ ὑδῶν ἔξεπιτηδεῖς, τῇ φήμῃ τεταργαμένος, καὶ κοινωνίσας τῷν γῆραις ὑμέν πρόθυμος ἐγένουμην, τὴν κατὰ κατρὸς ἥτι περὶ τούτων βουλεύεσθαι· καὶ πάντα μᾶλλον ἡ ταῦτη (28) ἡμῖν ἐκοινωνήσατε, εἴτε ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀπόρας, εἴτε οὐκ ὅτι τι βουληθέντες. Εἰ δὲ τοῖς τελευταῖς, μάλιστα μὲν οὐκ εἰς τὸ πάθος πάλιν ὑμῖν ἐντυχεῖν, καὶ τῷ πατέρι χρεωστούμενῃ τιμῇ καὶ δοσὶ, ἃς οὐδὲν ἐδύναμην ποιήσασθαι προτιμάσσοντας, καὶ ταῦτα ὑπογενοῦν τοὺς πάθους ἄνθος, τὴν κατατίθεσθαι τοῖς ἀστεροῖς μόνον (29), ἀλλ᾽ οὐδὲ δῶλας (30) εὐπρεπές. Ἑών τοῦ κατροῦ φιλοσοφεῖν, καὶ ὑπὲρ τὸ διδάχωνταν· ἐπειδὸν καὶ προκατειλήθειν ὑπὸ τῶν περιγράμματων ἐνομίσαμεν, πέρας δὲ ἡσή (31) τῶν κατ' αὐτὸν ἔχοντας, ὅποιον ἁδὸν τῷ ἀγνοεῖ τὰ ἡμέτερα. Ταῦτα μὲν (32) δὴ τοιάντα. Νῦν δὲ καὶ τὴν λύτρην ἁνεῖς ἡμῖν πάντων οὐσαν ἀλογωτάτην, ὡς ἐμαυτὸν τείχον· καὶ εἰ τι σοὶ πάλιν δοκεῖ, παράστασον, ἵνα μὴ καὶ ἡμᾶς τὸν μάρεα καὶ σαυτὸν λυπήσῃ. καὶ πράγμα πολλοῖς ὅφελα τῆς σῆς εὐγενείας ἀνάδοιν, ἀντὶ δῶλων ἡμᾶς αἰτιώμενος, τοῖς οὐδὲν ἀδύκοντας, ἀλλ᾽ εἰ δεῖ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν, τὰ ταυρανθέντας ὑπὸ τῶν κοινῶν φίλων, καὶ οὓς μόνους εἰεργεῖταις ἐνόμιζες.

dictum sit. Nunc autem et mororem animique suadeo, atque a ratione alienissimam, nobis remitte : et si quid tibi amplius videtur, declara, ne tu nos quoque vicissim ac teipsum morore afficias, remque facias nobilitate tua perquam indignam, aliorum loco nos accusans, a quibus nil laesus es, verum, si vere loquendum est, eamdem vias a communib[us] amicis, quosque tu solos de te bene meritos existinabas, perppersos.

Σ. ΕΥΣΕΒΙΟ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΝ (33).

Anno 374 Eusebius Samosatensis, summis de Ecclesia meritis clarus, in Thraciam a Valente relegatus est; quo cum pergeret sanctissimum confessor, per Cappadociam transit, ejusque complexu potius est Basilius (34). Sed Gregorio Nazianzeno eadem felicitas non obtigit ; quippe qui ita ageretabat, ut ne quidem ex sedibus prospicere posset. Cum igitur per morbum ipsi non licuisse videre sanctum Eusebium, postquam ad locum exsiliis pertinet, has ad eum scriptis litteras, quibus significari dolorem, ac rogavit, ut, quod ex ejus congressu ad anima salutem consequi non potuerat, id sibi precibus ad Deum obineret. Neque enim viri tot persecutionibus pro Evangelio probati minus prodesse ad Deum preces, quam alicuius ex sanctis martyribus patrocinium, sibi persuadebat Theologus. Hac autem epistola post Pascha anni 374 scripta est.

Ὅτε παρήσει σοι ἡ θεοσέβεια διὰ τῆς πατρίδος Κ ἡμῶν, οὗτος δοματίου (35) προκύπτας οἶδε τὰ ἡμέν, ἐν ἐσχάτῃ ἀρρώστῳ δάσων. Ἐλύπη δὲ με τὸ τοσσούτον ἡ νόσος τὸν περὶ τῶν ἐσχάτων φόβον ἐπέγνωσα (36), ἀλλ᾽ ὅτι τῆς ιερᾶς σον καὶ ἀγαθῆς συντυχίας ἀπαστεροῦμην. Τοσσάντην ἔχω περὶ τὸ ίδεῖν σοι τὸ τίμιον πρόσωπον ἐπιθυμίαν, διηγεὶς δὲ (37) τὸν χρηστόνα μὲν θεραπεας τῶν ψυχικῶν τραυμάτων, ταῦτην δὲ παρὰ τῆς σῆς τελείστητος ξένων ἐλπίζοντα. Ἀλλ᾽ εἰ καὶ τῶν ἀμφιτονῶν τὸν ἔμων γέ-

cognati accepérunt, atque ego præ ceteris, qui etiam vitæ spes in eo delixeram, eumque solum subsidium, solum consiliarium probum, solum pietatis socium mibi esse duebam. At vero, qui busnam rebus in hac conjecturam adducere? Si primis, in mentem tibi veniat me, hoc rumore perturbatum, dedita opera ad vos usque perrexisse, atque ut in consilio sententiæque societatem vobiscum venirem prompto et parato animo fuisse, cum de his rebus deliberandi tempus adhuc erat : vosque de omnibus potius alia rebus, quam de hac, ad me retulisse, sive quod eadem animi anxietate consilique inopina laboraretis, sive nescio qua alia causa ducti. Si postremis, maxime quidem haud sinebat luctus, in quo eram, ut vos rursum B convenirem, ac debitus patri honor, et exequizis, quibus nihil antiquius habere potui, præsentim recenti adhuc calamitate, quo tempore non modo impium, sed omnino etiam indecorum eat, intempestive philosophari, supraq[ue] humanam imbecillitatem. Deinde rebus ipais nos præventos atque occupatos esse judicavimus, quippe cum ipsius res eum jam finem haberent, qualem ei visum fuisse, qui res nostras moderatur. Ac de his satia a nobis offensionem iniquissimam prorsus, ut mihi per-

Quo tempore pietas tua per patriam nostram transibat, adeo gravi morbo laboraham, ut ne e cubiculo quidem prospicere possem. Me porro non tam morbus, quamvis aliqui periculosissimus, excruciatbat, quam quod fausto et sacrosancto tuo congressu privabar. Tanta quippe vultus iustius honorabilis videndi cupiditate tener, quanta eum teneri par est, qui spiritualiter vulnerum curatione indiget, eamque a præstantia tua se consecutur sperat. Eisi autem hoc peccatis meis ascribendum

Ecclesia pulsus, et in Thraciam deportatus, mortuo Valente ab exilio reversus, Doliches ab Ariana quādam muliercula, tegula ictu necatus est, vindicta que amici interdixit, quemadmodum testatur Theodoreus lib. v, cap. 4, et Nicēphorus lib. xii, cap. 5.

(34) Theodor. Hist. lib. iv, cap. 13.

(35) Οὗτος δοματίου. Codd. Reg., Pass. et Combeſ. οὗτος τὸν δοματίου.

(36) Τὸν περὶ τῶν ἐσχάτων φόβον ἀπογονούν, quāmeis aliqui horae novissima metum incūtiens.

(37) Εἰδὼς δὲ. Ita codd. Reg., Pass. et Combeſ. in edit. εἰδὼς ξένων.

(27) Ερθυμήθητι. Ita Par. et sic reddit Bill. Edit. εἰδουμέθητι.

(28) Ταῦτην. Ita legit Combeſ. Edit. ταῦτης.

(29) Οὐκ ἀστεροῖς μόνον. Malim οὐ μόνον οὐκ εὐ-
αστεροῖς, non modo non piūm, sed etiam prorsus in-
decorum.

(30) Οὐδὲ δῶλας. Ita cod. Reg. et Combeſ. In D edit. οὐδὲ δῶλων, quod Bill., sed aliqui indecorum.

(31) Πέρας δέ δημ. Ita codd. nostri et Combeſ. In edit. πέρας εἰ δημ.

(32) Ταῦτα δέ. Ita iidem. In edit. τὰ μέν.

(33) Alias XXVIII. Scripta anno 374. — Euse-
biο. Ric Eusebius orthodoxa fidei causa a Valente

est, quod tunc tecum congregdi non licuit: potest A γονεῖς δρόγον τὸ κατὰ τὸν καρδίναλιν διαμαρτήσην μὲ τῆς σῆς συντυχίας, νῦν διὰ τῆς σῆς ἀγάθοτητος, οἵτις δυνατὸν γενέσθαι μοὶ τινὰ τῶν λυπτρῶν ἐπανόρθωσιν. Εἰ γάρ κατακίνωσιας κάμού μνήμην ποιεῖ εὐαί τὸν ταῖς εὐπροσδέκετον τὸν προσευχαῖς, πάσης οἵτις μοὶ τοῦτο τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ εὐλογίας ἀφέδοι, καὶ ἐν ταύτῃ μου τῇ ζωῇ, κατὰν τῷ αἰώνι τῷ μέλλοντι. Τὸ γάρ διάβα τοσούτον, οὗτος ἀναβλούντα τῇ πόλει τοῦ Ελαγγέλου, καὶ τηλικύντων διωγμούς ὑπομενάντα, καὶ τοσούτην ἁντύ παρθένοις ἐπὶ τὸν δικαιοτάτον (38), θεοῦ ἔπομάζοντα διὰ τῆς τῶν Θλίψεων ὑπομονῆς, τούτον καὶ ἡμῶν καταξιούντα γενέσθαι προστάτην διὰ τῶν προσευχῶν, πέπισμα, διὰ τοσούτην ἔγει τὴν δύναμεν, δον δὴ μοι, καὶ εἰ παρά τοντὸν τῶν ἀγίων μαρτύρων ἔγενον. Πότε παρακλήθητοι μεμνήσθαι τοῦ σοῦ Γρηγορίου, εἴναι σὺν τῆς μνήμης ἅπιος (39).

LXV. EIDEM.

ΣΕ. Τῷ ΑΥΤῷ (40).

Rescripsit Eusebius Gregorius, cumque de rebus suis certiorē fecit. Quare cum Eupraxius paulo post per Cappadociam transiens ad Eusebiūm se transferret, Gregorius hanc scribidi et gratias agendi occasionem non prætermisit. Hic epistola, quae clxvi, alias xxv, inter Basiliatas exstat, ei alias xxx inter Gregorianas, non Basilio, sed Gregorio est adjudicanda. Quod ipse facietur novissimæ editionis Basiliī epistolarum auctor.

Quanquam mihi semper charus fuit, atque inter sinceros amicos, venerabilis frater **59** noster Eupraxius, charior visus est et sincerior ob animi affectum erga te suum: quippe qui nunc quoque ad tuam pietatem properavit, ut cum Davide loquar **60**, taquam cervus multam et intolerabilem situm dulci limpidaque aqua refrigeraturus per serumnarum tolerantiam: cuius ac nostri patronus esse velis. Ac beatus qui consuetudine tua et con-gressu dignus habitus fuerit: beator autem, qui calamitatibus pro Christo susceptis, laboribusque pro veritate exhaustis, talem coronidem imposuit, quemad non multi pii viri Deique metu prediti consecuti sunt. Non enim inexploratam virtutem ostendisti, nec tranquillo solum tempore recte na-

Τὰ πάντα τίμιος ὃν ἡμῖν, καὶ τῶν φίλων ἐν τοῖς γηγενεῖσι, διατεισμάτωτος ὀδελφὸς ἡμῶν Εὐπράξιος, τιμώτερος ὥρθη, καὶ γηγενεῖρος ἐκ τῆς περὶ οὐδαέστες, διὰ τοῦ καὶ νῦν οὕτων ὥρμητος πρὸς τὴν θεοσέβειαν (41), ἐν' εἴται τὸ τοῦ Δασδί, ὡς Λαζαρός: τὸ πολὺ δίψος (42), τὸ ὡς φορητὸν, ποτίσμα καὶ καθαρεύτη τῇ πηγῇ καταψύχουσα διὰ τῆς τῶν Θλίψεων ὑπομονῆς· τούτον καὶ ἡμῶν καταξιούντα γενέσθαι προστάτης (43). Καὶ μακάριός ὁ σὸν πλησιάζειν ἡμιμένος, μακαρώτερος δὲ τοὺς ὑπὲρ Χριστοῦ βαθμαστούς, καὶ τοὺς ὑπὲρ ἀληθείας λόρων τοιωτῶν ἐπιθεὶς χορονίδα, ἃς διλέγου τῶν φοβουμένων τὸν Θεὸν τετυγήκασιν. Οὐ γάρ ἀδισάντοντος ἐπεδείξιν τὴν δραστὴν, οὐδὲ ἐν εὐδίᾳ κατερψίην μόνον (44) δρῶντος ἐπέλευσας, καὶ τὰς τῶν ἄλλων φυχὰς ἐκεκρήνησας· ἀλλὰ ἐν ταῖς

41 Psal. xli, 2.

(38) Παρθένοις ἀπὸ τοῦ δικαιοτάτου. Tantum-sibi metu: sic reddit παρθένοις Τιλεμονι. Pro δικαιοτάτοις, habent duo Regi et Pass. δικαιο-τάτου, qui justa retribuit.

(39) Σὺν τῆς μητρὸς δέος. Codd. Reg., Pass. et Combef. col. τῆς μητρὸς δέος.

(40) Alias XXX. Scripta anno decadente 374, vel 375 incunte. — Inter Basiliatas hæc epistola recensenter, sed iuxta Tillemont. Gregorium sapit, eaque illi ascribunt ipsi etiam operum S. Basiliū editores. Onimes codices manu exarati, exceptio Coisliniano primo, Gregorii nomen præferunt.

(41) Πρὸς τὴν σῆρα θεοσέβειαν. Ita cod. Reg., necnon S. Basiliū editores. Et haec est vera lectio, aut Combef. In edit. πρὸς τὴν θεοτείαν, quod reddit Bill., ad tibi inserendum.

(42) Ως Λαζαρός τὸ πολὺ δίψος. Lectio πολύδιψος videtur Billio commodiior, ut in editis. Montac. autem ita legendum putat: Ως Λαζαρός, τὸ πολὺ δίψος, τὸ ὡς φορητὸν, ποτίσμα καὶ καθαρεύτη τῇ πηγῇ καταψύχουσα· καὶ μακάριός ὁ σὸν πλησιάζειν ἡμιω-μένος διὰ τῆς τῶν Θλίψεων ὑπομονῆς. Alii alias lec-tiones proponunt, verum quædam putant, addunt

quædam, quædam etiam transponunt, imo delect nonnulla. Sic in edit. Operum S. Basiliū non leguntur haec verba διὰ τῆς τῶν Θλίψεων ὑπομονῆς. Ηας verba retulit, non reddidit Bill. Veritatem autem Combef. debet certas qui magnam sitim nec ferendam dulci limpidaque aqua, serumnarum sustinientia leni- D τυρη sit̄ refrigeraturus. Nobis, dum hic locus omnium torqueat ingenia, si conjicerem fas est, lo-gimus: Ως Λαζαρός τὸ πολὺ δίψος ποτίσμα καὶ καθαρεύτη τῇ πηγῇ, τὸ ὡς φορητὸν καταψύχουσα διὰ τῆς τῶν Θλίψεων ὑπομονῆς, μικρομαδούμον cenus plurimam sitim pura et dulci aqua, sic ipse Eupraxius, quod intolerandum sibi erat, per suam in tribulatio-nibus perferendis patientiem leniret ac sopiret.

(43) Προστάτης. In hoc loco restituimus mul-tum insudavimus, aut Bill., nec taumen quidquam professe mihi videor. Vera fætetur vir doctus, qui feliciter insudasset si pro πρὸς ταῦτης, quod vitoise legitur in edit., legisset, ut in cod. Reg., pro-præstaret.

(44) Μόρος. Ita cod. Reg. et edit. S. Basiliū. In edit. μόνος. Mox, cod. δρῶντος Επέλευσας. Ita et Combef., qui reddit: Fausto exitu navigasti.

δυσχερείας τῶν πειρασμῶν διεφάνεις (45), καὶ τῶν διδωκόντων τέγονας ὑψηλότερος, τῷ γενναῖος μεταστήναι τῇ ἐνεργούσῃ (46). Καὶ οὐλοὶ μὲν τὸ πατέρων ἔδαφος ἔχουσιν, ἡμεῖς δὲ τὴν δικαὶαν πόλιν· οὐλοὶ τὸν ἡμέτερον Ιωάννον, ἡμεῖς δὲ τὸν Ἰησοῦν. Τὸν τῆς πραγματείας ἀπό τῶν ὑπερβόντες, οὐλα κεκομίσθεα (47)! Διηλθόμεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, πιστεύει δὲ διτὶ καὶ ἐξελευθερίᾳ εἰς ἀναψυχήν. Οὐ γάρ εἰς τέλος ἔχαταλείπεις ἡμᾶς δὲ θεός, οὐδὲ πειρήσεις τὸν ὄρθον λόγον δεδιωγμένον. ἀλλὰ κατὰ τὸ πλήθος τῶν δύναντος, αἱ παρασκήνεις αὐτοῦ εὐφρανοῦνται (48) ἡμᾶς. Τούτῳ μὲν οὖν καὶ πιστεύομεν καὶ εὐχόμεθα. Σὺ δὲ, παρακαλῶ, ὑπερέχου τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν. Καὶ διάκονος δὲ ἐμπίπτει καρδιά, καὶ εὐλογεῖν ἡμᾶς διὰ γραμμάτων μὴ κατόκενται, καὶ εὐθυμοτέρους ποιεῖν (49), τὰ κατὰ σαντὸν ὅγλῶν, δὲ ποιήσαι καὶ νῦν κατηξίωσας.

Συμπατριούλητο futurum est, de tuis rebus nos certe dignatus es.

ΕΓΓ.: Τῷ ΑΥΤῷ (50).

Hæc epistola inter Basiliatas et Gregorianas reperitur, et utrique sic convenit, ut pene communes ambovum litteras pronuntiare libeat. Tillenomius, concessa superiori epistola Gregorio, cuius stylum ipsi ridebat redolere, istam tribuit Basilio, ratus ipso melius convenire excusationem, qua uitius auctor epistola, cur ad Eusebium non proficiat, ut ab eo patientia in armenii exemplum capiat: ait enim se molestis et negotiis detineri. Sed siue Gregorio molestie cur desuerint non video, inquit noster Prudentius Maranus. Certe negotia deesse non poterant Nazianzenum Ecclesiam post mortem patria gubernari. Utique optimè conquirit vehemens Eusebii anor et admiratio (51), etc. Verum omnes manus exarati codices, præter unum Coisl., Gregorii nomen præferunt. Quidquid sit de auctore, sive Basilius, sive Gregorius sit, cum exsiliū Eusebii recens præ se ferat epistola, scripta fuerit anno 374 exente et invenire 375 necesse est.

Καὶ γράψων, καὶ μεμνημάνος, εὐφράνεις ἡμᾶς· C καὶ, δι τούτου μετόν (52), εὐλογῶν ἐν τοῖς γράμμασιν. Ἡμεῖς δὲ εἰ δημεν δῖοι (53) τῶν σῶν παθημάτων, καὶ τῆς ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ διὰ Χριστὸν ἀδηλασσῶν, κατεξιώθημεν (54) δὲν, καὶ μέχρι σοῦ γενέμανος, περιπτιμασθεῖσαι τὴν σῆμα θεοπείαιαν, καὶ τύνον λαβεῖν τῆς ἐν τοῖς παθήμασιν καρτερίας. Ἐπιεῖ δὲ ἀνάξιοι τούτου τυγχάνομεν, πολλαὶ δὲλέσαι καὶ ἀσχολίαις ἀνοχολούμενοι, δεύτερον ἔστι, ποιῶμεν προσαγορεύομεν τὴν σὴν τελείτητα (55), καὶ ἀξιού-

B

ηγαστι, atque aliorum animas gubernasti : sed inter tentationum difficultates et procellas enituisti, ac persecutores tuos superasti, forti animo et patria migrans. Et alii quidem patrum solum habent, nos autem superam civitatem, alii nostrum fortasse ibronum, nos Christum. O praclarum negotiationem! qualia pro exiguis rebus contemptis accepimus! Transfusimus per ignem et aquam¹¹: confuso autem fore ut etiam in refrigerium educamus¹². Non enim nos Deus perpetuo deseret, nec rectam doctrinam persecutionibus vexari palietur; verum secundum multitudinem dolorum nostrorum consolationes ipsius nos leuisibunt¹³. Atque hoc quidem pro certo halemus et oplamus. Te vero obsecro, ut pro nobis abjectis homunculis vota facias; et quotiescumque occasio dabitur, bene preceari nobis per litteras ue graveris, ac, quod nobis facere certiores, quemadmodum nunc quoque facere dignatus es.

60 LXVI. EIDEM.

C

Et cum scribis, et cum nostri memor es, letitia nos afficias; et, quod hoc majus est, cum nobis in litteris bene precaris. Nos vero, si tuis digni suissemus perpessionibus, ac pro Christo et Christi causa suscepta diuinatione, hoc utique obtinuissemus, ut ad te usque profecti, pielem tuam complectemur, et patientiae in calamitatibus exemplum a te caperemus. Quoniam autem hoc bono indigni sumus, ut qui multis afflictionibus et occupationibus exagitemur, quod secundum est,

¹¹ Psal. lxxv, 12. ¹² ibid. ¹³ Psal. xciii, 19.

(45) Αἱλλ ἐτ ταῖς δυσχερείας τῶν πειρασμῶν διεφάνεις. Ita ed. Operum S. Basillii, qui intant Cosmopolitanum primum habet διεφάνειαν. In edit. διὰ ταῦς δυσχερείας τῶν πειρασμάτων ἐφάνη. At D ibi cum Montac. concijci Combel. decessit aliquid, λαυτότερος nimis, aut aliud simile, tentationis difficultatibus clarior effulsiisti. Volunt quidam ἐφάνης ἀστερίτος, inicitum to monstrasti. Reddit Bill.: in tentationem quoque difficultatibus et procellis specimen tui dedisti. Vitoise in edit. πειρασμάτων.

(46) Τῆς ἐνεργούσῃ. Ita cod. Reg. In edit. deest τῆς. Id. cod. habet μετανοεῖται.

(47) Οὐα κεκομίσθεα. Ita cod. Reg., et sic legendum censem cum Bill. e In edit. est, inquit, οὐα κακοσημήθεα, qui locus mendosus mihi videatur. Aliouique dicendum suisset οὐας κακοσημήθεα, sic enim grammaticæ analogia postulat. Itaque pro κακοσημήθεα lego κεκομίσθεα a verbo κομίζωμα, quod percipio significare.¹⁴

(48) Εὐφρανοῦσιν. Ita Reg. In edit. εὐφρανοῦσιν.

(49) Μή κατόκνει καὶ εὐθυμοτέρους ποιεῖται. C. i. ac Combel. ut δκνει, καὶ εὐθυμότερος ποιεῖται.

D

Ne graveris, imo libenti ac prompto animo concedas de tuis rebus nos faciens certiores.

(50) Alias CCIV. Scripta eodem anno.

(51) Vita Basil. cap. 51, n. 2.

(52) Τούτου μεῖον. Cod. Reg., Montac., Morel. ac Combel. addiut τοῦ, et quod hoc multo majus est. Mox, pro εὐλογῶν τοῖς, Combel. εὐλογῶν νῦν τοῖς, cum nunc nobis per litteras, etc.

(53) Εἰ δημεν δῖοι. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combel. At S. Basilli edit. ἐφέν. In nova, εἰ μὲν δῖοι. In edit. nostris, εἰ μὲν δῖοι, redditque Bill.: Si pro eo alique perpessiones tuæ, ac... suscepta dimicatio meretur, hoc nobis divinitus concederetur, ut ad te usque... caperemus, praclare nobiscum ageretur.

(54) Κατηξιώθημεν. Legendum proponit Bill. καταξιωθεῖμεν, et pro eo quod scribit Gregor.: Κατηξιώθημεν ἀν καὶ μέχρι σοῦ γενόμενοι περιπτύξασθαι τὴν σὴν θεοπείαιαν, veteles Basilli edit. habebant, εὐχόμεθα ιεστὴ τὴν σὴν θεοπείαιαν.

(55) Τὴν σὴν τελείτητα. Ita duo codd. Edit. τὴν τελείτητα σου.

facimus : tuam integritatem ac perfectionem salutis. A mea mihi xámenet se memnomenon hūmān. Οὐ γάρ ὡφέλεια τὴν μόνον τῶν σῶν καταξιουσθαι γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ καύχημα πόδες τοὺς πολλοὺς, καὶ καλλίσπουμα, σὺν λόγῳ ἡμῶν ἔστι πάρ' ἀνδρὶ τοσούτῳ τὴν ἀρετὴν, καὶ τοσούτην ἔχοντι πόδες Θεὸν οἰκεῖσθαι, ὅπερι καὶ δίλοντο οἰκεῖον δύνασθαι καὶ λόγῳ καὶ ὑποδείγματι.

LXVII. JULIANO.

ΕΖ. ΙΟΥΛΙΑΝΟ (56).

Quo tempore Nazianzenam Ecclesiam administrabat Theologus, hanc Julianu p̄fecto scripsit epistolam; non quidem ante annum 374, quo Nazianzenus episcopus mortuus est, eoque mortuo noster Gregorius regendam ipsius Ecclesiam agre suscepit, nec serius anno 375, siquidem hoc anno, Ecclesiæ regimine abjecto, Seleuciam se recipit. Julianum, qui exāquandis tribuitis hoc anno p̄fectus erat, rogat ut clericos suos eximat a tributis.

Mibi tecum amicitiae quidem multa jura iutercedunt, et si nihil aliud, litteræ certe, quibus apud multos nihil venerabilius est, nec quod maiorem ad conciliandum amorem vim habeat: offensionis autem et inimicitiae nec causa illa est, atque utinam ne sit unquam. Nam ea, ob quae adversus fratrem Nicobolum infenso animo es, aut ab eo moerore affectus es, non magis ad me pertinent, quam quae apud Indos geruntur: hoc uno excepto, quod nihil eorum, qua contigerunt, mibi **61** probatur. Quamobrem haec mibi ne imputes, nec propterea deterius quoddam de teipso consilium ineas: verum reipsa benignitatem eam, quam pauperibus pollicitus es, præsta. Quin etiam clericos meos, quos a te poposci, tributi pensione libera: illud tecum reputans, rem esse magnopere absurdam, C alios suas quoque omnes facultates Deo consecrare, te autem ne gratis quidem benignum esse velle: atque alii urbis omnès eos, qui sacrarium ambiunt, nobis autem ne eos quidem, quorum consuetudine utimur, et qui nobis ministrant, idque a vobis, quibuscum summa nobis est familiaritas, et quibus fortasse minime dederori erimus. Haec a nobis ad te scribi par fuit. Nec enim congreedi tecum licuit, propterea quod morbus me ad Tyauensem urbem proficisci coegit, ut, dum per tempus licet, curarer. Idque velim ignoscas. Pro nobis autem Deum presentem habes, ac pauperibus opem ferentem, qui præsentia nostra multo augustior ac venerabilior est.

(56) Alias CLXVI. Scripta eodem tempore.

(57) Μήτρε γένετο. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. μηδὲ γένετο.

(58) Οὐορ ἐξι τό, etc. Combef.: ea certe ratione, quod eorum que gesta sunt, nihil probaberim. Mox, cod. Pass. μηδὲ συναρέσκεσθαι.

(59) Τῆς ἀπογραφῆς. Ita cod. Reg. In edit. τῆς γραφῆς.

(60) Άλλα τῶν δεόπων. Ita cod. In edit. λίαν τῶν δεόπων, rem magnopere incredibilem.

(61) Καὶ δίλαις. Ita omnes codd. nostri et Combef. Edit. καὶ δίλοντο.

Ἐμοὶ πόδες σὲ φιλας μὲν πολλὰ δίκαια, καὶ εἰ μὴ τι δίλο, οἱ λόγοι, ὃν οὐδὲν τοῖς πολλοῖς αἰδεσμάτερον, οὐδὲ οἰκεῖστερον· ἀπιγθεῖται δὲ ὑπόθεσις οὐδέμια, οὗτος κατ', μῆτρα γένοντο (57). "Αὐτὸς πόδες τὸν ἀδελφὸν Νικούσιον, η̄ παρὰ Νικούσιον λεῖψησαι, οὐκ ἐμὸν μᾶλλον, η̄ τὰ ἐν Ἰνδοῖς πρεστόμενα· δουν τῷ τῷ (58) μὴ συναρέσκεσθαι μηδὲν τὸν γεννημάνων. Μή τοιν ἐμὸν ἐμὸν ταῦτα λογίσῃ, μηδὲ διὰ τοῦτο γείρον τι βουλεύσῃ περὶ σαυτοῦ· δὲλ' ἦν ὑπέσχου τοῖς πτωχοῖς φιλανθρωπιαν, ταῦτην ἐπιτελῆ ποιήσον. Καὶ μέν τοι καὶ τοὺς περὶ ἐμὸν κληροχούς, δουσι παρητησάμυν, τῆς ἀπογραφῆς (59) ἐλευθέρων, οἷς ικενὸν ἐνθυμηθεῖς, διει λίαν τῶν ἀτόπων (60) οἰκτονίαν, δίλουν μὲν καὶ οὐσίαν δίλην καθειροῦν τῷ θεῷ, σὲ δὲ μηδὲ προΐκα βουλευσθαι εἶναι χρηστὸν· καὶ δίλαις (61) μὲν πολεῖσι πάντας τοὺς περὶ τὸ βῆμα δοῦνται (62), ήμεν δὲ μηδὲ τοὺς συνώντας καὶ θεραπεύοντας (63), καὶ ταῦτα παρ' ὅμων τῶν οἰκεῖοτάτων, οὓς τυχὸν οὖν αἰλούνομον (64). Ταῦτα ἐποταλήγαι τοι παρ' ἡμῶν καλῶς εἴγε. Συντυχεῖν δὲ οὐκ ἔξεγένετο, ἐπειδὴ με τὴν νόσον ἔξωργος πρὸς τὰ Τύνα θεραπεῖας τεθύμενον, ἐκεῖ κατέρρει. Καὶ ουγγινωσκε. Ἀντὶ δὲ ἡμῶν ἔχει Θεὸν παρόντα, καὶ βοηθοῦσα τοῖς πάνταις, τὸν τοῦτο τῆς παρόντας ἡμῶν αἰδεσμάτερον.

D (62) Τοὺς περὶ τὸ βῆμα δοῦνται. Combef., qui sacrario funguntur immunes reddi.

(63) Καὶ θεραπεύοντας. Tillemont. interpretationem sequimur. Combef., qui nostro sunt addicti obsequio. Non satius apte Bill., a quibus colimus et observamur; sic enim Gregorius a toto clero suo. Sed hic de illis sermo est qui domum constituebant episcopi, quos speciali ratione immunes esse debere contendebat. Gregorius.

(64) Οὐκ αἰλούνομον. Codd. Pass., Montac. et Morel. αἰλούνομα.

ΕΠ. ΤΩ ΑΥΤῷ (65).

Jucundissimæ suerni Julianο Gregorii litteræ, ipsamque ut in componendis tributis socium se præberet invitavit. Causatus ὄγραμν valesudinem Gregorius hoc Julianο consilium dedit, quod utinam præ oculis habeant omnes tributis præfecti semper; nempe, ut si quid ante mule constitutum est, corrigit, et eos negotiis socios adhibeat, quos prudenter et moribus excellere noverit.

Ἐκάλεσες ἡμές ἐπὶ τὴν μονὴν (66), καλῶς γε Α ποιῶν, ὃς κοινωνοὺς τοῦ κατὰ τὴν ἐπανωνούσην σχέματος· καὶ γάρ ἔστιν εἰς μικρὸς τὸ πρᾶγμα φροντίδος. Ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν ὑγιαίνων ἐπύγχανον, σόρδος ἀντίτητος προβούμων· καὶ ἡξῆ δὲ, δταν οἶον τε ἥ (67), θεοῦ θελοντος. Νῦν δὲ διὰ γραμμάτων πληρῶ τὰ τῆς παρουσίας. Οἴδας οὐ καὶ γονέων δυτὸς ἵερων, καὶ τῷ θεῖῳ φόδῳ συνημημένον δινοθεν. "Αὐτὸν ἐπίσπασαι συμφέρειν αὐτοῖς, καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν φυγῆς, ταῖς δηλοντές ποιήσεις, καὶ ἡμεῖς αὐτοῖς μὴ γράψωμεν (68). Εἰ δὲ τι καὶ ἡμές συνεισνεγένεν δεῖ, τούτο γνωρίζομεν, διὸ δὲ τὸν πολιτεῖας, ἢ εἰστέρεουσαν τῷ Θεῷ Χριστιανού φυγαῖ, τούτον τοι πρόκειται νῦν· καὶ μεγάλα σπαστοῦ θησαυρότες (69) τοῦ κοινοῦ φροντίσας, καὶ εἰ τι πρὸ τούτου δεῖται κακῶς, καὶ τούτο ἐπανορθωσάμενος. "Ἐν δὲ καὶ μέγιστον εἰς ἀσφάλειαν (διὸ καὶ πρώτων τοῦ φαλακτοῦ), συνεργοῖς λαβεῖν, διὸ καὶ συνέσεις καὶ τρόπῳ διαφέρειν τῶν ἀλλών γινώσκεις. Τι γάρ δρεῖσθαι κυβερνήτην είναι χρηστὸν, πονηρός χρόμενον ἔρεταις; quos et prudentia et moribus excellere noveris. Quid enim prodest gubernatorem bonum esse, si malis utatur remigibus?

ΕΦ. ΤΩ ΑΥΤῷ (70).

Voti cumpos factus Gregorius, gratias Juliano retulit brevioribus his litteris, quas postremo loco colloquendas arbitrii sumus.

"Ἔχω τὴν ὑπόταχεν, καὶ θαρρῶ τῷ τρόπῳ, δι' οὗ καὶ τὴν δορεὰν (71) μάλιστα μὲν οὖς τὸ μέτρον τῶν ἐπιδόσεων, καὶ τῶν ἀντιδόσεων (72), διὰ μέγας τῶν χρεῶν διαλύτης. Εἰ δὲ καὶ ἡμὲν ἔστι τὰ τοιάτια συντίθεσθαι, παρ' ἡμῶν ἡ θυσία (73), παρὰ σοῦ τὸ φιλάνθρωπον. Μερισώμεθα τὴν ἀντίδοσιν.

Ad mansionem nos vocasti, præclare sane faciens, ut considerationis ejus, quam de componendis tributis inis, socios adhiberes. Neque enim parvam curam hæc res desiderat. Ego vero, si commoda valetudine uterer, prompto sane animo affluim; atqne etiam, Deo favente, cum licuerit, ad te veniam. Nunc autem præsentiam per litteras suppleo. Scio te, et sacrosanctis parentibus natum esse, et cum divino timore jampridem adolevisse. Quamobrem, quæ tibi, tum ad nouiniis splendorē, tum ad animæ securitatem utilia esse scis, hæc scilicet, etiam si nullas a nobis litteras accipias, facturus es. Quod si quid etiam a nobis conferendum est, illud te scire volumus, quod alius cujusvis vita instituti loco, quod Christianæ animæ Deo offerunt. B hoc tibi nunc propositum 62 est. Atque magnos tibi thesauros congeres, si publicis negotiis consulueris, ac, si quid antehac male constitutum est, id quoque correxeris. Ad securitatem autem maximū momenti illud fuerit (quod etiam primum tibi providendum est), ut eos negotiis socios asciscas, quos et prudentia et moribus excellere noveris. Quid enim prodest gubernatorem bonum esse, si malis utatur remigibus?

LXIX. EIDEM.

Sponsoriem habeo, moribusque tuis confido, propter quos donum quoque habeo: ac quidem largitionum et remunerationum mensuram magnum ille seris alieni dissolutor maxime novit. Quod si in nobis quoque situm est, ut hæc componamus, a nobis sacrificium, a te benignitas proflicescitur. Remunerationem inter nos partiamur.

Ο. ΕΥΤΡΟΠΙΟ (74).

Eutropius, quem Breviariorum historiæ Romanae scriptorem Heunicus Valesius existimavit, Asiam proconsulari dignitate obtinuit, ut auctor est Marcellinus (75); idque Valesius non obscurè significatum ait his epistole LXXI verbis: Multos honore affectisti, cum sublimissimum thronum adhuc invidie

(65) Alias CLXXXVIII. Paulo post precedentem scripsit. — Τῷ αὐτῷ. Codd. habent τῷ Ιουλιανῷ ἔποιται, Julianο tributariorum exequator. Addunt Montac. Morel. ac Combef. Καππαδοκίας.

(66) Ξει τῇ πονήτῃ Bill. ad monasterium; at insignis pietate, Deumque reveritus exequator tributariorum, ut ea componeret cum sociis, verisimiliiter in monasterio sedem non elegerat. Mox, καλῶς γε. Ita cod. In edit. γε deest.

(67) Ἡξω δὲ, δταν οἶον τε ἥ. Ita cod. ac Combef. Proponit Bill. ἡξω δὲ εἰ οἶον τε, δταν ἥ κατόπι, veritatis: Aitque etiam, si Dei voluntas ita tulerit, cum tempus erit, si ferri queat, ad te reviāt. In edit. Εἴη δὲ οἶον τε δταν ἥ.

(68) Γράψωμεν. Cod. Reg. et Combef. γράψωμεν. Θησαυρικές. Cod. Reg. θησαυρικές.

(70) Alias CLXVII. Scripta paulo post præcedentes.

(71) Ατ' δὲ ἔχω καὶ τὴν δωρεάν. Montac. et Morel. δὲ ἐν ἔμ. τὴν δωρεάν.

(72) Εκδόσεων, καὶ τῶν διτελέσσων. Ita cod. D Par., Montac. Morel. ac Combef. In edit. καὶ τῶν ἀντιδόσεων δευτ.

(73) Παρ' ἡμῶν ἡ θυσία, a nobis sacrificium: his verbis, sacrificium pro Juliano Gregorius se oblatum non promittit, sed illud solum significat, quod, cum sua pauperibus bona ergaverit, hujus sacrificii remunerationem expectet a Deo, qui Juliano benignitatis, qua bona sua a tributis redemit, præsumit est retributurus. Sic hunc locum ipse Gregorius in carmine, quod Juliani nomine inscribit, exposuit. Utrique tamen interpretationi favere videtur Tillenmontius.

(74) Alias CXXXVII. Scripta anno 375.

(75) Lib. xxix.

expositum teneres, atque in Asia obviam tibi factus fuisset, si memoria tenes, etc. Ex quibus et ex his qua sequuntur, discimus, dum eam provinciam administrabat Eutropius, Gregorium in Asiam projectum, quem et latissimo animo proconsul vidit, et ut ad se scriberet horatus est. Quod quidem statim non pragitum. Post haec Eutropius, ut factionis Theodori concutus, quamvis falso accusatus, a dignitate nihilominus excidit. Tunc enim in locis, ubi Gregorius versabatur, cum ipsa privata degeret vir clarissimus, Gregorii congressum per litteras expetiit. Verum quominus cum conveniret Gregorius morbo impeditus has ad ipsum litteras dedit.

Quidnam hoc est? Magnusne ille Eutropius apud A nostros est? Non quidem etiam audimus, at minime fruimur. Tantulus autem ille, quid tandem aliud, quam hoc erat, cum in mediis fontibus siti conficeretur? Tu sane congressum nostrum expetis, ut scribis: ac recte facis. Neque enim te, cum sis id quod es, amicos aspernari oportebat, verum obliter quoque de nobis mereri, atque eos nobis honores post magistratum habere, quibus nos, cum magistratum gereres, afficiendos ducebas. Me autem quoniam pacta affici, et quo animo esse credis, congressum tuum non minus exoptantem, in eo etiam, ut verisimile est, amplius (nam quod maiorem 63) venerationem habet, avidius quoque appetitur? Infirmitate autem, tanquam compedibus quibusdam, astricto, tu mihi esto *Egyptiacum* pharmacum, sive sermo hoc erat, sive aliud quidam, quo Howerus animis morore laborantibus medetur. Quanam autem ratione id eris? Primum si ignoscas: prompta enim ac propensa est ad ignoscendum benignitas. Deinde si per litteras nos eruidas. Quandoquidem tu quoque, cum magistratu fungereris, virtutis magis quam potentiae nomine suspiciendus occurrerbas.

LXXVI. EIDEM.

Præcaementum epistolam hanc brevi subsecuta est inter Mallo, qua Gregorius acceptis ab Eutropio litteris gloriatur, ipoque sublimem thronum extollat. Quod quidem contigit, ita ut prophetia potius quam rotum Gregorii illud videri possit. Quippe annis 380 et 381 Eutropium prætorio præfectum fuisse ex Codice Theodosiano constat.

Alius aliam quandam virtutum tuarum partem C laudes (omnino pluribus linguis sufficies, si in partes distribuaris): ego autem, quod maxime sum admiratus, hoc dicam. Tanta tibi probitatis atque doctrinae copia est, ut hoc quoque vel uno nomine quosdam in amicitiam recipias, quod tales esse judicentur. Me quippe, præter eos omnes, quos, cum tales essent, honore affecisti, cum sublimissimum thronum adhuc invidiæ expositum teneres, atque in Asia obviam tibi factus fuisset, si memoria tenes (non autem mihi dubium est quin memineris, cum, præster tuam in omnibus rebus præstantem ac numeris omnibus absolutam

Tι τοῦτο; Εὐτρόπιος δέ μέτας ἐν ἡμετέροις (76); καὶ ἡμεῖς ἀκούομεν, δὲλλοι οὐκ ἀπολάύομεν. Οὐ δὲ Τάνταλος ἐκεῖνος τι ποτ' ἀλλο, ή τοῦτο ἦν (77), ἐν μέσαις πηγαῖς θύβαι τηχόμενος; σὺ μὲν οὖν ποτεῖς τὴν ἡμετέραν συντυχαν, ὡς γράπεις καὶ καλῶς ποτεῖς. Ἐδει γὰρ ἔντα σο δέπερ εἰ, μῆτε περιφρονεῖν τοὺς φίλους, ἀλλὰ καὶ ὅδον πάρεργον εἴ τοι ποτεῖς ἡμᾶς, καὶ ταῦτα τιμὴν μετὰ τὴν ἀρχήν, καὶ δρόχων (78) τιμὴν τέξιον. Ἐμὲ δὲ πῶς οἰει διατείνθαι, καὶ τίνα ἔχειν ψυχὴν (79), ποδοῦντα μὲν οὐκ ἔττον, εἰ μῆτε μᾶλλον, ὡς τὸ εἰκόνας (τὸ γὰρ αἰδεσιμώτερον, ποδενότερον); Τῇ δὲ ἀφρωτοὶ πεποδημένῳ (80), σὺ μοι γενοῦ τὸ Αἰγύπτιον φάρμακον, εἴτε λόγος τοῦτο ἦν, εἴτε τι ἔτερον, ψευδαρκεῖν τὰς ψυχὰς. Οὐμῆρος ἐν ταῖς λύτραις. Γενήσῃ δὲ πῶς; Βρίσκοντα μὲν, συγγνώσκων· Ἑτοιμον γὰρ τὸ χρυσὸν εἰς συγγράμματην. Ἐπειτα παιδεῖν τημᾶς, ἥκιν ἐν ἐπιστέλλειν. Ἐπειτα καὶ δροχοντά σε τῆς ἀρετῆς μᾶλλον (81) ή τῆς ἔξουσίας θαυμάζειν εἰχομεν (82).

ΟΑ'. Τῷ ΑΥΤῷ (83)

"Ἄλλος μὲν δέλλο τι τῶν σὸν ἐπιτείνεται (πάντως δὲ ἀρχέστεις γλώσσαις πολλαῖς, μεριζόμενος) ἔγω δέ, δέ μάλιστα θαυμάσας ἔχω, τοῦτο ἐκὼν θεούτον οὐκ καλοκαγάπεις καὶ λόγων περιέστιν, ὃντες σοι (84) καὶ τοῦτο μόνον φίλους ποτεῖν, τὸ νομισθήναι τίνας τοπούντος. Ἐμὲ γοῦν πρὸς πάσαν οἰκε τε τεττημακας οὗσας τοπούντος, ἤντικα τὸν ὑπέρλατον εἶχες θρόνον ἔχοντα τὸ ἐπίφθονον ἔτι (85), κατὰ τὴν Ἀστιαν περιτυχών, εἰ γε μέμνησας (86) (μέμνησας δὲ οἵδη τηλικούτος ὃν καὶ τὰ φιλικά, μετά τῆς ἐν πάσι τελείθητος), τά τε ἄλλα εἰδές ὡς ἡδιστα, καὶ γραφει δικελεύσων, λόγους τιμῶν τούς σούς. Οὐ μάνο δέ, ἀλλὰ καὶ γράψαι πρότερος (87) τέλεσας,

(76) Ἐν ἡμετέροις. Vertit Combef.: *In provincia, apud nostros, cuius itineris occasione (δέου πάρεργον, sic reddit Combef.) ejus se copiam adepiunti, rimi sperabat Gregorius. Combefisio favere videatur Tillenmontius.*

(77) Τι ποτέ δέλλο, ή τοῦτο ἦν. Ita cod. ac Combef. At cod. alter, Montae. et Morel. τις ποτέ δέλλος, ή οὗτος ἦν, quis tandem alius quam iste erat. In edit. τι ποτέ δέλλο, ή οὗτος.

(78) Αἱ καὶ δρόχων. Ita Reg., Pass., Montae., Morel. ac Combef., sieque legi Bill. In edit. δρόγειν.

(79) Καὶ τίνα ἔχειν ψυχὴν. Ita cod. Reg. ac Combef. In edit. έχειν τὴν ψυχήν.

(80) Πεποδημένω. Sic legendum proponit Bill., cui assentimur. In edit. πεποδημένων.

D In edit. τῆς ἀρετῆς πάσον.

(82) Εἰχομεν. Cod. ac Combef. Εχομεν.

(83) Alias CXXXVIII. Scripta paulo post præcedentem.

(84) Όστε σοι. Ita eod. Reg. ac Combef. In edit. deest σοι. Mox, τοισιν. Cod. ποτεῖ.

(85) Ἐγκριτα τὸ ἐπίγθονον ἔτι. Combef. invidiosum adhuc, τεμένος patientem, sive etiam, qui exosum haberent; nec bene Bill. invidia flagrantem.

(86) Εἰ γε μέμνησας. Ita cod. et Combef. In edit. εἰ τι μέμνησας.

(87) Γράψαι πρότερος. Montae. et Morel. γράψαι πρότερον.

τούν ἀγαθούς τῶν γραπτῶν μιμούμενος, εἰ τῷ παραδεικνύει, τὰ πολλά, τοὺς μαθητὰς (88) ἐκπαιδεύει. Τούτῳ οὖν νῦν πεποίχας εἴ πουν. Καὶ τοῦ λειπούν χαρίσασθαι μῇ κατόκειν, καλὸν σε ὑψηλὸν αὐτοῖς οἱ θρόνοι φέρωσιν (89) (εἰσονταί γάρ την ἀρχὴν, οὐ τὴν δρεστὴν· οὐδὲ γάρ ἔχεις δι τὸ ὄντως κατὰ ταῦτην, ἵκων πρὸς τὸ ἀκρότατον [90]). Ἄλλα καὶ τὰ κοινὰ πράττων, μῇ ἀμέλει τῶν φιλῶν κατὰ τοὺς Ὁμηρικούς νεανίας, ἐν μεστῷ πολέμῳ τὰ φιλικά (91) σπουδάζοντας. Ἐπειδὴ καὶ τούτη ποικίλει τὴν ποίησιν διὸς “Οὐμόρος.

altius subvehiri potes, cum ad summum usque perveneris). At etiam publica negotia gerens, ne amicorum incuria labores, Homericos videlicet juvenes imitatus, qui in medio bello amicitiae munera exequabantur. Nam hac quoque re poesim suam Homerus tuus exornat.

ΟΒ. ΓΡΗΓΟΡΙΟ ΝΥΣΣΗΣ (92).

Hæretici, auctoritate Demosthenis Pontice vicarii freti, Gregorio Nysseno bellum inferunt. Demosthenes ille ipse est, cui, cum in objurando se coram Valente barbarorum admisisset, subridens Basilius respondit: Videlus etiam Demosthenem illiteratum. Is duo concilia hæreticorum, alterum Ancyre, media hieme anni 375, contra Gregorium Nyssenum, alterum Nyssę, in quo depositus fuit Gregorius, congregavit. Ad huc pertinent tres epistole sequentes.

Μή σφρέρα δάκων τοι λυπητος; "Α γάρ ἀν ἡτον
λυπάμεθα (93) ἥττον ἔστι λυπηρά. Οὐδέν δεινόν εἰ ανε-
βάλλειθνον οἱ αλεπικοί, καὶ τὸν ἕαρι βαρύρροτι τῶν φω-
λιών ἐξερπίσαντες, ὡς αὐτὸς γράφεις. Μικρὰ συρ-
οῦσιν, εἴ ολα, εἰτα καταδύσονται, καὶ τῇ ἀλκητῇ, καὶ
τῷ καιρῷ (94) παραμόμενοι· καὶ τόσῳ μᾶλλον, διερ-
πε ἀν τῷ θεῷ τὸ πᾶν ἐπιτέρπουμεν.

ΟΓΓ. ΤΩ ΑΥΤΩ (95).

Communia utriusque Gregorio hæreticorum odio et convicia.

Περὶ ὧν ἐπέσταλκας, οὐτῶν ἔχομεν· οὐτά τοι περιφρόνεις
δισχεραίνομεν, καὶ τιμώμενοι: χειρόμεν. Τοῦ
μὲν γὰρ ἡμεῖς ἔσις, τὸ δὲ τῆς ὑμετέρας φιλο-
τιμίας (96). Προσεύχου περὶ ἡμῶν. Τῇ βραχυλογίᾳ
συγνήσκεις. Πάντως γάρ, εἰ καὶ μικρά (97) ταῦτα,
σιωπή γε μακρότερα.

ΩΔ'. ΤΩ ΑΥΤΩ (98).

Spe magna fretus, fausta ei precatur, sateturque summo se teneri eum videndi desiderio, aut saltem per litteras amplectiendi.

Καὶ μάνων συνεκδημῶν (99) διὰ τῆς ἀγάπης ὑμίν· πάντα γὰρ ὁ πόθος χαιρούσιει τὸ ήμέτερα. Καὶ πολ-
ὺς ἐπιπίδας ἔχω, τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ θερ-

(88) Τοῖς μαθήταις. Ita cod. In edit. deest τοῖς.
Μοι, τοῦτο οὖν νῦν. Ita cod. Montiac. et Combeff. In
edit. τοῦτο δὲ νῦν. Et deinde, χριστεῖσθαι, unus
cod. χριτεῖσθαι.

Combef. In edit. φέρουσιν. Μόx, οκουντι γάρ τὴν ἀρχήν, etc., verit̄ Combef. : *Ferent enim sublimem imperia et magistratu, non virtute, qua sublimius eradere non potes.*

(90) Πρὸς τὸ ακρότατον. Ita cod. Reg., Montae., Morel. ac Combes. In edit. πρὸς τὸ ἀκμαιότατον.
(91) Τὰ ... λιγά. Ita cod. Reg. ac Combes. In

virtutem, in colendis amicitiae officiis tantus sis), cum alioqui latissimo animo vidisti, tum etiam doctrinam tuam ornans, ut ad te scriberem hor-tatus es. Nec eo contentus, prius quoque ad nos scribendum duxisti, probos videlicet pictores refe-rens, qui propositis exemplis discipulis, ut plu-riimum, erudit. Hoc igitur nuue fecisti, ac recte quidem et commode. Et deinceps id quoque mihi largiri ne graveris, etiam si te rursum throui subli-mem ferant (magistratum enim ferent, non virtu-tem : neque enim quantum ad virtutem attinet, neris). At etiam publica negotia gerens, ne ami-cis imitatus, qui in medio bello amicitiae munera Homerius tuus exornat.

64 LXXII. GREGORIO NYSSENO.

B Molestis rebus ne nimis discrucieris. Si enim minorem ex his merorem capiamus, minus molestia erunt. Nou ita grave putandum est, quod recularerint haeretici, ac veris amoenitate freti ex laterebuis suis prorepant, ut ipse scribis. Paulum, mihi crede, sibilabunt, ac postea in terram se abdint, tum a veritate, tum a tempore oppugnati, idque eo magis, si rem totam Deo permisimus.

LXXIII. EIDEMA.

De his, quæ scripsisti, ita sentio : nec me contemni ægro fero, et honore affici letor. Illo euimus digni sumus : hoc vestri erga nos studii est. Ora pro nobis. Brevitati ignosce. Nam profecto, etiam si hæc parva, silentio tamen longiora sunt.

LXXIV. EIDEM.

Quavis domi maneam, per charitatem tamen

vobissem excedo. Amor enim nostra omnia communia efficit. Atque Dei benignitate vestrisque

(95) Alias XXXVI. Scripta eodem anno.

Pass. Sic et Comb. f. qui vertit : *Hoc tue erga nos propensæ voluntatis : illud, inquit, non ita illiberole amare ab amico coli et honorari. Quod reddit Bill., hoc ambitionis nostræ est, acumine caret. In edit. fuerit oac.*

"(97) Πάντως γέρε, εἰ καὶ μικρό. Cod. et Combef.
καὶ γέρε τὸ μικρό, ετεῖνον σι ἡσε παρά.
(98) Alias CXLIII. Eodem circiter anno scripta.
(99) Εὐτελεθῶ. Combef. una proficisces. Qua-
drant, inquit, hec in *Gregorium Nyssennum*, sic in
Eusebius et *christianorum apóstolorum*.

precibus fretus, magnam spem habeo fore, ut omnia
vobis ex animi sententia eveniantur, ac tempesetas
in aurum solvatur, vobisque Deus hanc recte de reli-
gione sententiaz mercedem pendat, ut eos, qui vobis
infestii sunt, supereritis. Ac maxime quidem velim
vos brevi videamus, atque vobis, quemadmodum
nobis in votis est, perfruamur. Sin autem, nego-
tialis ita postulantibus, longiorum moram trahatis,
litteris saltem, quibus de rerum vestrarum statu
certiores siamus, nos oblectare ne gravemini. Deni-
que **65** nostra causa pro vestro more precemini.
Sanos vos, ac firmos, omnibusque rebus iustos et
alacres Deus optimus vos praebet, commune Eccle-
sie columen.

LXXV. VITALIANO.

Vitalianus, ad quem hanc epistolam scripsit Gregorius, idem videtur ad quem exstat Theologi carmen, anno 574 conditum. Quo vero anno scripta sit epistola non liquet. Annum ipsi 578 assignat Tillemontius; cui quoniam assentiamur nihil impedit, nihil etiam cogit. Qua de causa cum eo assidue non versetur, ratio-
nem suggestit.

Haud assidue tecum versamur. Si causam que-
ris, quia multi circum te sunt, etiam hi quibus
minime delectamur. Quod si a multis te repuges,
ac virtutem contubernalem asciscas, claudos quo-
que, ut vulgo dici solet, currentes videbis. Hoc
enim, Deo juvante, et policemur, et faciemus.

LXXVI. GREGORIO NYSENNO.

*Suum de Basili morte Gregorio Nysseno, ejus fratri, dolore significat, seque morbo prohibitum fuisse,
quominus funeri occurret, et sacrum corpus amplexaretur.*

Hoc etiam seruinosus huic vita servatum erat,
ut Basili mortem audirem, sanctaque illius ani-
mæ peregrinationem, qua a nobis pergere profes-
sus est, ut præsens sit ad Dominum "", per totum
vitæ cursum hoc unum meditatus? Mibi autem
præter alia hoc quoque propter gravem ac pericu-
losum corporis morbum, quo etiam nunc premor,
erectum est, ut et sanctum cinerem exosculer, tibi-
que ea, quæ consentanea sunt, philosophanti præ-
statio sim, atque communibus amicis consolationem
adhibeam. Nam aliqui Ecclesiæ solitudinem in-
tueri hujusmodi gloria detonsæ et spoliatae, atque
hujusmodi corona orbatæ, nec oculis spectari,

¹¹ II Cor. v. 6.

(1) Θαρρῶν. Cod. Reg. Θαρρώ. Sic etiam legunt Montac., Morel. ac Combef.

(2) Κατὰ τὸν ὑπὸ ἐκβῆσθαι. Ita cod. Reg. et B. 3. Edit. τριτ.

(3) Αὐθήσθαι. Ita cod. Basili 3, sicutque legen-
dum proponit Bill. In edit. ληθῆσται.

(4) Κατὰ παλαιούσεων. Ita cod. B. 3. In edit. παλαιόσουμεν.

(5) Μή πταξίστε δηλοῦσι. Cod. Reg., Montac.
ac Morel. μή πταξίουν τα κατ δηλοῦν.

(6) Κατ προσέχεσθαι τὰ συνήθη ὑπὲρ ημῶν.
Cod. Reg., B. 3, et Combef. περὶ ημῶν. Montac.
et Morel. κατ προσέχεσθε περὶ ημῶν.

(7) Χαροπέτης, τῆς Ἐκκλησίας τὸ κοινὸν ἔρ-
γα. Cod. B. 3, χαροπέτης Ἐκκλησίας, τὸ κοινὸν
ἔργα. Verbi autem Bill., Deus optimus maximus
in commune Ecclesiæ subsidiūm præbeat.

(8) Alias CXLV. Scripta anno 378. — *Vitæla-
rii*. Cod. Reg. Vitæla. Montac., Morel. ac Combef.

Α πῶν (1), κατ ταῖς ὑπερέας εὐχαῖς, δια πάντα κα-
τα νοῦν ὑμέν ἐκβῆσθαι (2), κατ ἡ καταγή; εἰς αὐ-
ταν λυθῆσται (3), κατ τοὺς ὑμέν ὅθες τῆς ὁρ-
θοδοξίας δώσει μασθύν, τὸ τοὺς ἐπικρατῶντας ὑπε-
ρέχειν. Μάλιστα μὲν οὖν ἴσωμεν ὑμᾶς ἐν τάχει, κατ
πτολαιούσεμ (4), ὡς εὐχόμεθα. Εἰ δὲ χρονίστε,
τὸν πραγμάτων οὖτε ἀκόντων, γράμματι τοῦν εὐ-
φραίνειν ἡμᾶς μὴ ἀπεξιούτε δηλοῦν (5) τὰ ὑμά-
τερα, κατ προσέχεσθαι τὰ συνήθη ὑπὲρ ημῶν (6)
Ἐρβαμένους ὑμᾶς, κατ τοῖς πάσιν εὐθύμους δ ἀγα-
θοῦς θεὸς χαρίσται, τῆς Ἐκκλησίας τὸ κοινὸν
ἔργον (7).

ΟΕ. ΒΙΤΑΛΙΑΝΩ (8).

Οὗ συνεχῶς δηλοῦσμένων σοι. Τὸ δὲ αἰτιον, δια πολλοῦ περὶ σὲ, κατ οὓς ἡκύστα χαρομεν. Εἰ δὲ ἀνακαθάρτος σεωτὸν τὸν πολλῶν (9), κατ σύνεκον
ἴκοις τὴν ἀρέτην, ὥστε κατ χωλῶν δρόμον (10), ὡς
ἡ παρομία. Τοῦτο γάρ κατ (11) ὑποχνούμεθα σὺν
Θεῷ, κατ πράξομεν.

ΟΕ'. ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΝΥΣΣΗΣ (12).

Kal τούτῳ διπέκειτο τῇ μοχθηρῷ μου ζωῇ, τὸ
Βασιλεῖον θάνατον ἀκοῦσαι, κατ τῆς ἀγίας ἐκ-
κῆντος (13) φυχῆς ἐκδημίαν, τὴν ἐξεδημησαν ἀφ' ημῶν,
τὸν ἐνθήμησην πρὸς Κύριον, πάντα τὸν μελέ-
την τούτου πεποιημένος (14). 'Ἄλλ' ἐγὼ μὲν πόλην
τῶν ἀλλῶν (15) κατ τούτῳ ἀξιομαται, διὰ τὸ νῦν
εἴτι πονήρως ἔχειν τοῦ σώματος κατ λιαν ἐπικιν-
δώνως, τὸ κατ περιπέμψασθαι τὴν ἀγίαν κόνιν, κατ
παρεῖναι τὰ εἰκότα φιλοσοφοῦντι (16), κατ τοὺς
κοινοὺς ἡμῶν ψιλοὺς παραμυθοῦσασθαι. Τὸ γάρ τὴν
τῆς Ἐκκλησίας ιδεῖν ἐργάζειν, τοιούτην ἀποκει-
μένης δέξαν, κατ τοιούτον ἀποτεισαμένης στέφανον,
οὗτε δηλεῖ θεατὸν, οὗτε ἀκοῇ χωρητὸν, τοῦτο γε νοῦν

τῷ αὐτῷ, id est, Ἄνυστο.

(9) Σεαυτόν των πολλῶν. In end. πολλῶν δε-
sunt.

(10) Χωλῶν δρόμον. Montac. et Morel. χωλοὺς
τὸν δρόμον. Μοχ. πρὸς ὃς ἡ παρομία, cod. Montac.,
Morel. ac Combef. κατὰ τὴν παρομίαν.

(11) Τούτῳ γάρ κατ. Ita cod. et Combef. In edit.
γάρ deest.

(12) Alias XXXVII. Anno 379 ineunte scripta.
(13) Τῆς ἀγίας ἐκείνης. Ita cod., et sic legit
Bill. In edit. ἐκείνης deest.

(14) Πελοπομένος. Cod. Reg. ποιούμενος. Post
hoc verbum notulam interrogationis posuimus, et
sic oratio fit παθητικότερα.

(15) Πλήν των ἀλλων. Cod. et Pass. μετά τῶν
ἀλλων, una cum aliis.

(16) Τὰ εἰκότα φιλοσοφοῦντι. Cod. Pass. φιλο-
σοφοῦστα, τιθίκε εα, quæ consentanea sunt φιλοσο-
φίαι, solertia ministrans præsto εἰν.

ἴχουσαν. Σὺ δέ μοι δοκεῖς πολλῶν διτων καὶ φίλων ἀνδρῶν τῶν τοις παράληποις, ὃντες οὐδὲνδε ἀν συντονίαν παραληῆσθαι, ὡς ὑπὸ σεαυτῷ καὶ τῆς ἔκεινον μνήμης· οἱ καὶ τοις ἀλλοις πάσι γεγόνατε (17) φιλοσοφίας ὑπόδειγμα, καὶ οἶν τις στάδημη πονεματική τῆς τε ἐν τοῖς χρηστοῖς εἰσθίας, καὶ τῆς ἐν τοῖς ἀνταροῖς καρπερίας. Ἐπειδὴ δύο ταῦτα οὖς φιλοσοφία, εἰπερκαὶ ταῦτα οὖς μετρίως, καὶ συμφρόνας εὐσύγχρονος. Ταῦτα παρ' ἡμῶν πρός τὴν οἰκή τιμιότητα. Ἐμὲ δὲ τις παραμυθίσται χρόνος, ἢ λόγος, τὸν ταῦτα γράφοντα, πλὴν τῆς σῆς συνουσίας καὶ δμαλίας, ἦν ἀντὶ πάντων ἡμῖν δι μακάριος καταλόποιος, οὐα ἐν τοῦ ταῦτα ἔκεινον καθορύντες (18), διόπερ ἐν ἕσπερῷ καλῷ τε καὶ διαυγεῖ, κάκεινον ἔχειν νομίζωμεν;

liquit, ut virtutes illius in te, quasi in pulchro et pellucido speculo, iutuentes, illum quoque habere existimemus?

ΟΖ'. ΘΕΟΔΩΡΩ (19).

B

LXXVII. THEODORO.

Hæc epistola in Græcis manuscriptis et editis scripta legitur ἀνωνύμῳ : in codice vero 2022 Θεοδώρῳ, et in Latinis, Theodoro; haud quidem Mopsuesteno, ut perperam Facundus Hermianensis existimauit, sed Theodoro Tyanneni episcopo. Quod actius v concilii generalis (20) constat, in quo Theodulus, sive Diodorus diaconus et notarius, non tantum epistolulas alias LXXXVIII, LXXXIX, xc, Theodoro Tyannensi scriptas fuisse, verum etiam hanc de qua agitur, LXXXVI, ad eundem Theodorum scriptam, probante concilio, affirmavit, et Euphrantias Ecclesiæ Tyannensis diaconus confirmavit. Theodorus Arianzi natus et singulari cum Gregorio amicitia junctus fuisse videtur; quem Constantinopolim eumtem securus, contumeliarum et persecutionum, quas Gregorius perpessus est, socrus fuit. Quodcum moleste ferre et ulcisci vellet Theodorus, eum ad patiemtiam hac epistola Theologus horinatur, propositis pluribus patientia exemplis, gravibusque rationum momentis, quibus eum a proposito deterrere conatur. Monet etiam carendum ne, si penas a contumeliosis reposcat, fculnea, quæ fructum ferre potest, arescat, atque opus insigne delectat; id est, ne fides catholica, quam pene extinguitur in urbe Constantinopolitanæ suscitare aggressus fuerat, penitus subvertetur. Tenera tamenque operi et riz incepto, ultio impotestiva nocuisse, gravantibus et late dominantibus adhuc in urbe hereticis. Non dubium est quin de rebus Constantinopoli gestis anno 379 Aprilii 21, qua die Pascha festum celebrabatur, hic agatur; adeoque mirum existimatissimum Baronium huc contigisse, cum relicta Constantinopoli solus Arianzi degener Theologus. Quod sane repugnat, ipsique Baronio adversatur. Faleatur namque (21), ut obseruat doctissimus Tillemont, Annalium parentes Constantinopoli gesta, eaque anno fere 580, qua de iis Gregorius orat. XLVIII, epistole LXXVII, alias LXXXI, non solum consona, sed etiam eadem ac ipsissima commemorat. Præterea monachi Nazianzeni Gregorio fratre semper chari et quam maxime addicti, nedum molesti et contumeliosi.

Πινδόνοματα σε βαρέως ἔχειν πρὸς τὰς γεγενητὰς μηνας ἡμίν παρὰ τῶν μοναστῶν καὶ τῶν πτωχῶν ὄντες. Καὶ θυσασθενοὶ οὐδὲν, ἀπλῆγα ἔτι σε τυγχάνοντα, καὶ τῶν ἡμετέρων κακῶν ἀπέραπτον (22), πρὸς τὰ τοιαῦτα δυσφόρων ἔχειν. Ήμεῖς δὲ, ὡς καὶ κακῶν πειθοῖν πειπεράμενοι, καὶ τῆς ὄντρους κοινωνίασσαν, εἰσκότες ἀν (23) ἀξιόπιστον νομοθετήμεν παραπονεῖτες τῇ σῇ εὐλόγειᾳ ἀπερ ἥ τε πολλὰ διδάσκετε, καὶ δ λόγος ὑποδείκνυτο. Αεινὰ μὲν τὰ (24) γεγενημένα, καὶ πέρα δεινῶν, τίς ἀντερεῖ; ὄντρισθηναν θυσιαστήρια, συγχυθῆναι μωσῆται, μέσοις ἡμᾶς ἀστάντων τῶν τελούμων (25) καὶ τῶν λιθαζόντων, καὶ φάρμακον ποιεῖσθαι κατὰ τῶν λιθασμῶν τὰς ἀντεμέεις. αἰδοῖς παρθένων ἐπιλήσθηται, μοναστῶν ἐνόχοισταν, πτωχῶν συμφρόνων, ζημιωθεν-

C

Audio te contumelias eas, quas monachī ac pauperes nobis intulerunt, graviter molesteque ferre. Nec vero mirum est te, qui nullum adhuc vulnus accepisti, nec calamitatum nostrarum periculum fecisti, ad hujusmodi res animo discriuciari. Nos autem, ut qui et plura mala persenserimus, et contumelias impediti simus, fidem atque auctoritate merito nancisci queamus, ea pietati tuę præcientes, quæ tum canities docet, tum ratio ipsa suggesterit. Gravia quidem atquo a leo gravissima esse ea quæ contigerunt, quis inficias ire queat? Nimirum contumeliam altaribus illatam esse, conturbata mysteria, nos inter sacra, quibus opera dabatur, et eos qui saxis nos appetebant, interjectos, adversus lapidum jacutis medicinam a precibus pe-

(17) Γεγόνατε. Verit Bill. fueris. Ad Basilium D σημειον et ad Gregorium id videtur referendum.

(18) Καθορύτες. Cod. θεωρούντες, contemplantes.

(19) Alias LXXXI. Scripta anno 379. — Θεοδώρῳ. Ita cod. Reg., Tillemont. et Combef. In edit. Ανωνύμῳ.

(20) Concil. t. V, p. 446 et 447.

(21) Bar. ad an. 380.

(22) Κακῶν διεπαρτορ. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. ἀπίραπτον.

(23) Εἰσκότες δι. Ita cod. Montac., Morel. ac Combef. In edit. δι deest. Mox, Bill. παραπονεῖτες reddit præcipientes.

(24) Δεινὰ μὲν τὰ. Ita cod. Reg., Montac. et Combef.; sicque legit Bill. In edit. διενά μὲν τὰ.

(25) Μέρους... τῶν τελούμων. Per hæc verba, quæ reddit Bill. inter sacra quibus opera dabatur, putat Tillemont, intelligendos esse qui initiantur baptismō, ac proinde in nocte Paschæ, quæ refert Gregorius, contigisse.

tis, virginumque pudorem in oblivionem venisse, A των ἐκ τῆς τραχύτητος καὶ τὸν Ελεον. Ἄλλι οὐας μαρχοῦμεν ἀμείνον, καὶ πολλοὶ ἔξ ὅν πάσχομεν δέδονται μαρχοῦμεν ὑπόδειγμα. Οὐ γάρ οὐτως (26) δὲ λόγος πείθει τοὺς πολλούς, ὡς ἡ πρᾶξις, ἢ σωτήρια παραίνεται.

Magnum esse censemus, de lis a quibus lesi sumus, poemas sumpsisse : magnum, **67** inquam (nam et hoc ad aliorum vitia corrigena utile est), at multo hoc majus ac divinius est, acceptam injuriam tolerare. Illud enim improbitatem coercet : hoc autem ad probitatem adducit ; quod quidem longe præstantius et perfectius est, quam a virtute abstinere. Ingentem nobis humanitatis quantum B προpositum esse existimemus, et ea, quæ in nos admissa sunt, condonemus, ut ipsi quoque veniam consequamur, et benignitatem benignitati adhibeamus.

Zelatoris cognomentum hinc obtinuit Phinees, quod Medianitidem, una cum eo qui stuprum ipsi inferebat, pugione transfixi, atque ex Israelita natione probrum exemit²⁵; at majorem hoc nomine laudem tulit, quod pro populo in scelus collapsu precess fudit. Stenus igitur nos quoque, ut Scriptura verbis utar²⁶, ac placemus, et cesseremus quassatio ; nobisque istud ad justitiam reputetur²⁷. Laudibus item affectus est Moses, quod ex illata Israelitea injurya dolore commotus, *Ægyptium* occiderit²⁸ : verum majorem hinc sui admirationem concitat, quod Mariam sororem lepra, propterea quod murmuraverat, laborantem, precibus suis in sanitatem vindicavit. Quin ea etiam quæ sequuntur animadverte. Ninivitis excidium denuntiatur : reges scleratissimus : at inter eos, qui salutem

*Quid tibi faciam, Ephraim?*²⁹, inquit Deus? Quantum iracundiam pra se fer hic sermo ! et tamen confessum propugnatio subjungitur. Quid benignitate celerius? Sodomiticum ignem, adversus eos qui Jesum abigunt, discipoli postulant³⁰; at ille ultiōnem recusat. Malchi, unius ex peccantibus illis et contumeliosis, aurem Petrus amputat; Jesus autem restituit³¹. Quid autem ille, qui, septies ne fratri lapso ignoraret, percutientem fuerat?

²⁵ Num. xxv, 7 sqq. ²⁶ Psal. cv, 30-31. ²⁷ Exod. vi, 12. ²⁸ Num. xii, 10 sqq. ²⁹ Jon. iii, 4 sqq. ³⁰ II Paral. xxxiii, 1 sqq. ³¹ Ose. vi, 4. ³² Luc. ix, 54.

(26) Οὐ γάρ οὐτως. Ita cod. Reg. ac Combef. In D edit. οὐτως.

(27) Καὶ γάρ καὶ τοῦτο. Ita cod. Reg., Montac. et Morel. In edit. καὶ γάρ τοῦτο.

(28) Πολλῷ τούτου. Unus cod. Montac. et Morel. πολλῷ τοῦτο.

(29) Καρπεῖν πάσχοντας. Ita tres codd. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. πάσχοντα.

(30) Καρπούζειν τὴν χρηστότητα. Ita cod. et Combef. In edit. χρηστότητα χρηστότητος, quod Bill. vertit : *ante benignitatem, benignitatem consecravimus.*

(31) Προστόκαρο. Ita duo codd. Reg. et Combef. In edit. προστόκαρο.

Μέγα νομίζομεν εἶναι τὸ δίκαια παρὰ τῶν ἡρικτών λαβεῖν· μάγι φημὶ (καὶ γάρ καὶ τοῦτο (27) χρησιμον εἰς τὴν τῶν ἄλλων διόρθωσιν), ἀλλὰ πολλῷ τοῦτο (27) μεῖζον καὶ θεικότερον, τὸ καρπεῖν πάσχοντας (28). Έκείνῳ μὲν γάρ τὴν κακίαν ἐπιστομίζει, τοῦτο δὲ χρηστοὺς εἶναι πείθει· δι τοῦ μη κακούς εἶναι, πόλιν κρατήσοντας καὶ τελεότερον (29). Μεγάλην ήμεν νομίσωμεν προκείσθαι πραγματελαν φιλανθρωπίαν, καὶ συγχωρήσωμεν τῇ εἰς ἡμάς, ἵνα καὶ αὐτοὶ τύχωμεν τῆς συγχωρήσεως· καὶ προεισενέγκωμεν χρηστότητα τῇ χρηστότητῃ (30).

Σημαντική ήκουσε Φινέες, δι τὴν Μαδιανίτιν τῷ πόρφυρον συνεξέκανθης, καὶ ἔξειλεν θνεῖος ἔξ οὗ Ἰσραὴλ· ἀλλ' ἀπρέθνη πάλεον, δι τοῦ λαοῦ προστύχου (31) πατέαντος. Στόμαιον δέν καὶ τῆμες, καὶ ἔξειλανθεῖα, καὶ κοπασάτω τῇ θραύστῃ, κατὰ τὸ γεγραμμένον· καὶ λογισθήσαντο τοῦτο ἡμῖν εἰς δικαιοσύνην. Ἐπηρήμη καὶ Μωσῆς, δι τὸν Αἴγυπτον ἀνέτι (32), τὸ Ισαραήλ περιαγῆσας· ἀλλ' ἔθεμασθη πάλεον, δι τὸ Μαριάμ τὴν ἀδελφὴν διὰ τὸ γογγύτον λεπρωθεῖσαν, διὰ τῆς εὐχῆς (33) θεράπευτος. Σχόπει καὶ τὰ ἔχεις. Ἀπειλούνται Νινευῖται καταστροφὴν, ἀλλὰ δάκρυσιν ἔκωνται τὴν ἀμαρτίαν (34). Μανασσῆς ἐν βασιλεὺς παρανομώτας, ἀλλ' ἐν τοῖς οὐαθεῖσι διὰ θρήνον περιφανέστατος. sed peccatum lacrymis redemerunt³⁵. Manasses inter consecuti sunt, ὁ luctum clarissimum³⁶.

Τι σε διωδῶ, Ἐγγαλμ., παρὰ τοῦ θεοῦ λέγεται ; "Οὐτε δρῆγες δὲ λόγος ! καὶ οὐπεραποιηδὲ λέγεται. Τι τῆς φιλανθρωπίας ταχύτερον ; Ήπρ. Σοδομικούν αἰτεῖσθαι οὐ μαθεῖται κατὰ τῶν ἀγέντων (35) τὸν Τησοῦν, δὲ ἀπαξιοῦ τὴν ἐκδίκησαν. Τέμει Μάλιγου τὸ ὄντον Πέτρος, ἐνδε τῶν ὄντοςτῶν, Ἰησοῦς δὲ ἀποκαθίστησα. Τι δὲ ὁ ἔρωτος, εἰ ἐπτάκις τῷ ἀδελφῷ συγχωρήτον πταίσαντ ; οὐ μικρολογεῖν καταγινώσκεται ; τῷ γάρ ἐπτάκις, τὸ ἔδδομηκο-

(32) Τὸν Αἴγυπτον δρῦσι. Bill. *Ægyptum obtruncari*. Sed unde hoc illi credis genus? Deinde, διὰ τὸ γογγύτον. Ila Pass. et tres Regg. In editis desunt διὰ τό.

(33) Διὰ τῆς εὐχῆς. Ita cod. Reg. et Combef. Alter cod. διὰ τῶν εὐχῶν. In edit. ταῖς εὐχαῖς.

(34) Τὴν ἀμαρτίαν. Ila tres cod. Reg. et Combef. In edit. τὴν αωτηρίαν, quod Bill. vertit : *Verum salutem lacrymis redemerunt.*

(35) Κατὰ τῶν ἀγέντων. *Adversus eos qui a se propellebant Jesum, qui ei negabant hospitium et refectionem, ut legitur in Evangelio. Combef. κατὰ τῶν ἀπαγόντων. Nec enim, inquit, simplex ἀγόντων hic congruit, aut quod reddit Bill. qui Jesum adducunt. Ubi enim sic ignem imprecati fuissent discipuli Jesum adducentibus?*

τάκις ἐπὶ τὰ προστίθεται. Τί δὲ ὁ χρεωφειλέτης ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, ὃ μὴ συγχωρήσεις & συγκεχώρηται; οὐ πικρότερον διὰ τοῦτο εἰσπάττεται; εαδειν, καὶ σιβὶ ρενίσσα fuerant, mihi me remisit³⁶? εαδειν,

Τί δὲ ἡ τύπωσις τῆς εὐχῆς (36); οὐχ ἀρέσει βούλεται τὴν διφεσιν πραγματεύεσθαι; Τοσοῦτα ἔχοντες ὑπόδειγματα, μιμησώμεθα θεού φιλανθρωπίαν, καὶ μὴ βουληθῶμεν ἀφ' ἡμῶν μαθεῖν αὐτῶν, δον (37) κακὸν ἀμαρτίας ἀντίθεσις. Ὁραὶ ἀκολουθίαν χρηστότερος. Νομοθετεῖ πρῶτον, εἶτα διακελεύεται (38), ὑπισχνεῖται, ἀπειλεῖ, ὀνειδίζει, ἐπανατείνεται, κατέχει· ἀπειλεῖ πάλιν· διατίκνασθη, πληγὴν ἐπάγει (39), καὶ ταύτην κατὰ μικρὸν, χώραν ὑπανοίγων ταῖς διορθώσεσι. Μή τοινυν μηδὲ ταῦτη ἔμφρονος (40) (οὐ γάρ ἀσφαλές), ἀλλὰ τῷ φόρῳ σωργονίσαντες, τῇ φιλανθρωπίᾳ νικήσωμεν, καὶ λάδωμεν ὑποχρόμενος (41) εὐλαβεῖς τῷ συνεδέσι πλέον, η̄ τῇ δργῇ βασανίσαντες. Μή ἡγράνωμεν συκῆν ἐτι καρποφορεῖν δυναμένην, μὴ ὡς ἀχρήστου κατεγνώμεν, καὶ καταργούσης τὸν τόπον, ἣν θερπεύει τυχὸν τεχνίτου γεωργοῦ προστασία καὶ ἐπιμέλεια. Μηδὲ τοσούτον ἔργον καὶ περιβόλους δι' ἐπήρειαν (42) τοὺς τοῦ πονηροῦ καὶ φόνου, οὗτος ἐν βραχεῖ καταλύσωμεν, ἀλλὰ βουληθῶμεν φιλάνθρωποι φανήναι μᾶλλον ἢ ἐντελεῖς (43), καὶ φιλόποιχοι πλέον, ἢ φιλοδίκαιοι· μηδὲ τῶν ὑπεκκαύστων ἡμᾶς εἰς τοῦτο πλέον, ἢ τῶν κατεχόντων ἀνεχώμεθα· καὶ τὸ αἰσχύρον, εἰ μή τι διλλο, ἐνθυμηθέντες, εἰ δέξαμεν πέρδε πτωχοὺς ἀγνωστούς, οἱ τοῦτο μέγα πλεονεκτοῦσι, οὐ, καὶ ἀδικῶσι, ἐλεῖσθαι διὰ τὴν συμφοράν. Νῦν οὖν πάντας μὲν σὺ προσπίπτειν πτωχούς τε καὶ πτωχοφόρους, πάντας δὲ μοναστὰς καὶ παρθενούς ὑπὲρ αἰτῶν ικετεύοντας. Δός τοις πάντας διὰ τούτων τὴν χάριν (ἐπειδὴ καὶ συνετρίβησαν Ιχανῶς, ὡς ἔηλον ἐξ ὧν ἡμῶν ἐδεήθησαν), καὶ πρὸ πάντων ἡμῶν τοῖς ὑπὲρ αἰτῶν πρεσβεύονταί σου. Οὓς εἰ σοι δεινῶν εἶναι φαντάσαι τὸ παρ' αἰτῶν ἀτμασθήναι, πολλῷ φαντάσαι δινότερον τὸ ποι πανούσις ταῦτα μὴ ἀκουσθῆναι. Τῷ δὲ καλῷ Παύλῳ (44) συγχωρήσουεν ὁ Θεός, ἢ εἰς ἡμᾶς ἐξέβρισεν.

da (quandoquidem etiam satis afflicti atque obtutti ac presertim nobis, eorum nomine, deprecantibus, ac ipsius contempnui bábitos fuisse, multo velim tibi gravius videatur, nos hec tibi studentes minime exaudiri. Pulchro autem Paulo utinam Deus ea quæ in nos contumeliose perpetravit, condonet.

³⁶ Matth. xviii, 21. ³⁷ Matth. 28 sqq. ³⁸ Luc. xiii, 7 sqq.

(36) Τίκνωσις τῆς εὐχῆς. *Orationis regula*, D. neque Dominicæ.

(37) Μαθεῖρ δργη ημωρ αἰτῶν, δοσο. Cod. unus. μαθεῖν αἰτούς ἀφ' ἡμῶν, δοσον. Montac. et Morel. μαθεῖν αἰτούς δοσον. Combef. μαθεῖν ἡμᾶς ἀφ' ἡμῶν, δοσο.

(38) Εἴτα διακελεύεται Bill., non recte, *hortat.*

(39) Ἀπειλεῖ πλέον· διατίκνασθη, πληγὴν ἔχειται. Sit legendum cum Combef.

(40) Πλήκνωμεν δέρωμα. Combef. verit: Ne impēia seriamus.

(41) Αδέωμεν ὑποχρέονται. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. ὑπόχρεως.

D. (42) Καὶ περιβόητος δι' ἐπήρειαν. Ita cod. Reg. et Combef.; Montac. et Morel. delent καὶ. In edit. καὶ περιβόητος οὕτως δι' ἐπήρειαν.

(43) Φιλάνθρωποι μᾶλλον ἢ ἐπειδίζ. Benigni potius quam judices; ἐντελεῖς enim, ait Suidas, οἱ ἔργοντες, οἱ δρεποντες, *judices, magistratus*: nec aliud, inquit Combef., φιλάνθρωποι μᾶλλον ἢ ἐπειδεῖς, quam quod Probus Ambrosio: *Vade, age, non ut iudex, sed ut episcopus.*

(44) Καλῷ Ηανῷ. Ita cod. tres Regg. et Combef. In ed. Μονάστων. Quis sit iste Paulus, minime noxius.

69 LXXVIII. THEOTECNO.

OH. ΘΕΟΤΕΚΝΩ (45).

Tanta est huius epistolae cum precedente, tum argumenti, tam methodi, congruentia, ut eas disjungere fas non sit. Videtur enim utraque eadem occasione eodemque tempore scripta, cum Theodorus, Theoleucus et alii, qui media inter sacra mysteria lapidibus propemodum obruti cum Gregorio fuerant, sed Gregorio minus injuria patientes, sacrilegos in iudicium vocare panasque reposcere parabant. Quos Theologus ab ultionis desiderio ad benignitatem ei injuria oblicationem magnis patientia exemplis et documentis militat retrahere. Theotecnus in primis monet, ut baptismi recens suscepit gratiam inimicorum cruce non contaminet, ne iterum purgatione, quod periculum non vulgare est, opus haberet;

Non quidem nos fugit, vix fieri posse, ut recente A injuria, ac flagrante adhuc iracundia, rationes admittantur. Iracundia enim et molestitia oculo carant, ac presentem cum iure ac merito quis stomachatur. At quoniam ipsi quoque simul læsi et contumelia affecti sumus, nec minus stomachamur, ob eam causam æquum etiam est consilium nostrum minime a te contemni. Gravia persessi autem: addit, si libet, qualia nemo alias mortalium. At ne propterea nobis ipsis injuriarum inferamus, nec tantum pietatis odium concipiamus, quantum nobis minime expedit. Magna res est uxor, et chara res filia: needum tamen animis anteponenda. Veniat tibi in mentem, te baptismi gratiam recens consecutum esse, atque lavacro peccata eluisse. Est autem non vulgaris periculi, donum illud B crucis contaminare, aliaque rursum purgatione opus habere. Quamobrem ne committamus, ut nobis ipsis insidiæ tendamus, ac fiduciam, quæ ad Deum est, amittamus, dum nos ipsis illi, a quibus læsi sumus, acerbos et seuos præbemus, ac plus aquo indignamur. Hominem Deo et futuris suppliciis relinquamus: nos autem editis beniguitatis documentis, judicis beniguitatem nobis conciliemus, atque ignoscamus, ut veniam obtineamus. Nec te inanis haec cogitatio in fraudem inducat, semper justam ultionem culpa carere, nec crimen in eo haberi, qui sotent et sceleratum legibus dederit. Romanis sua leges sunt: nobis item nostra. At illorum leges modum excedunt, et acerbæ sunt, atque ad crucem usque grassantur: nostræ, benignæ et humanæ, nec furore adversus eos, a quibus injuriarum accepimus, utendi potestatem nobis facientes. His haeremus, has sequamur: ut, ob exiguum beneficium (exigua 70 enim ac nullius pretii haec vita est), magna ab ipso Deo, hoc est, ipsius beniguitatem et spes futuras recipiamus.

(45) Alias CXCVIII. Scripta anno 579.

(46) Οἰδαγεν. Combef. oīda μέν. Non quidem me fingit.

(47) Ζέοντος ἐτι, παραδεχθῆναι. Ita cod. Par. ac Combef. In edit. ζέοντος ἐτι παραχθῆναι. Bill. addendum proponit μη παραχθῆναι, vel pro ἐτι: legendum ὅπτι παραχθῆναι. Montac. et Morel. forte παραχθῆναι. Veritatem Bill.: Vix fieri posse quin ratio perturberet.

(48) Εἰστέκεται μητρούμεν. Plane legendum, sicut D Combef., δοθεῖσαν μητρώμεν, nec tantum impietatis odium concipiamus: at huic lectioni suffragamus, ut nulli codices.

(49) Καὶ τῷ λοιπῷ τῷ διαιρέσθωτῷ. Hæc verba desunt in editis. Restituiimus ex cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef.

Οἰδαγεν (46) δει γαλεπόν ἔστι, προσφάτου τῆς ἀδικίας οἴστε, καὶ τοῦ θυμοῦ ζέοντος ἔτι, παραδεχθῆναι (47) τοὺς λογισμούς. Τυφλὸν γάρ δὲ θυμὸς καὶ ἡ λότη, καὶ μᾶλιστα δταν τὸ δικαίου ἀγανακτεῖν παρῇ. 'Ομως ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ τῶν συνηδικημάνων ἄρμεν καὶ συνυδρισμένων, καὶ οὐδὲ ἔττον ἀγανακτούντων, διὰ τοῦτο ἔμενον δίκαιοι καὶ συμβούλευοντες μὴ ἀπομεσθῆναι. Δεινὰ πεπόνθαμεν· εἰ δὲ βούλει, πρόδοσες εἰς μηδὲν ἀλλος ἀνθρώπους. Ἀλλὰ μή διὰ τούτον καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἀδικήσωμεν, μηδὲ τοσούτον εὐσέβειαν μισθωσαμεν (48), διστοντον οὐσιώτερον. Μέγας ἐστὶ γυνὴ, καὶ τίμον θυγάτηρ· ἀλλὰ οὐτων γυνής τιμωρεῖται. Ἐνθυμήθητε διει νεωτερινον της χάριτος της ἑιώθης, καὶ τῷ λουτρῷ τῶν ἀμαρτιῶν ἐκαθάρθηται (49). κίνησιν δὲ οὐδὲ τούτων, αἷματα μολύναι τὴν δωρεὰν, καὶ πάλιν ἀλλος δεηθῆναι καθάρσεως. Μή τοινον ἀπεικούλευσαμεν ἡμῖν αὐτοῖς, μηδὲ τὴν πρόφροσιν τὴν πρᾶς Θεὸν ἀποβάλλωμεν (50), πικροῖς τοῖς ἡδικοῖς φανέντες, καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον ἀγανακτούντες. 'Αφύσων τῷ Θεῷ τὸν δινθρόπον, καὶ τοὺς ἔκεινον κολαστηρίους· ἡμεῖς δὲ φιλάνθρωπον κτησάμενα τὸν κριτήν, αὐτοὶ φανέντες φιλάνθρωποι, καὶ συγχωρούμεν, ἵνα συγχωρησαμεν. Καὶ μή σε ἀπατάωτας μάταιος λογισμοῦς, διτο τὸ δικαίου ἐπειδεῖν διεύθυνον, καὶ τὸ παραδούναι τοὺς νόμους τὸν παρανοήσαντα (51). Εἰστο νόμοι 'Ρωμαίων, εἰστο δὲ καὶ ἡμετέροις. 'Αλλ' οἱ μὲν διμετροί, καὶ πικροί, καὶ μεχρίς αἴματος (52) προλόγεται· ἡμῖν δὲ χρηστοῖ καὶ φιλάνθρωποι (53), καὶ μή συγχωρούντες τι τῷ θυμῷ χρήσονται κατὰ τῶν ἀδικούντων. Τούτοις ἀμεμνούμεν, τούτοις ἀκολουθήσαμεν· Ινα μικρὰ χαρισμάτων (μικρὰ γάρ δὲ ἀνταῦθα (54) ζωὴ καὶ τοῦ μηδενὸς δῖα), μεγάλα παρὰ τοῦ Θεοῦ (55) ἀντιλάβομεν, τὴν παρ' αὐτοῦ φιλάνθρωπιαν, καὶ τὰς ἔκεινον ἐπίπεδα.

(50) Ἀποβάλλωμεν. Cod. Reg. κατεβάλλωμεν. Montac. et Morel. κατά βάλλωμεν. In edit. ἀποβάλλωμεν.

(51) Τὸν παραρρομήσατα. Ita cod. Reg. ac Combef. In edit. τὸν δεει.

(52) Μέγρες αἴματος. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. μέγρες αἴματων.

(53) Χρηστοῖ καὶ φιλάνθρωποι. Ηορτον loco unius cod. Reg. εἰμαντεῖς τε καὶ ζυμοὶ καὶ φιλανθρωπας διέμονεν, nostria autem clementiam et mansuetitudinem, humanitatemque spirantes.

(54) Ή ἐντάσθαι. Ita duo codi. Reg. ac Combef. In edit. ή deest.

(55) Παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ita cod. et Combef. In edit. παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.

ΩΘ. ΣΙΜΠΑΙΚΙΑ. (56).

Quaedam Cappadocia Ecclesia, episcopo destituta, communī consensu elegit servum Simpliciæ, dīvīlis matrona et in pauperes munificæ, sed hereticis suspicionibꝫ flagrantibꝫ; eumque loci incolæ ad Basilium et Gregorium adducunt, rogantes ut illum sibi episcopum darent; annuerunt episcopi servidūs precibus, servumque invitum ac reluctantem ordinariunt, non expectato dominice consensu. Quod ubi illa reculit, plenas minarum et conviciorum atque etiam documentorum litteras dedit; ausa quippe est impudens mulier Basilium, ut minus peritum, docere; quin etiam scleratos homines aduersus eum concitat. Rescripsit Basilius, sicque iracundæ mulieris compressii insolentiam, ut quandiu ille vixit, mutare ausa non sit. At eo mortuo, ad ingenium reddit, et ad Gregorium ea de re scripsit, per honorifice quidem de Basilio loquens, sed tamen vehementer contendens, ut servi ordinatio antiquaretur, minabatur sæcularia judicia. His litteris respondit Gregorius multo lenius quam scripserauit Basilius.

Ἐπαινεῖς τὸν ἄγιον καὶ κοινὸν ἡμῶν (57) πατέρα, Α τὸ τῆς πότερης ἔρεσμα, τὸν τῆς ἀληθείας κανόνα (58), καὶ χαρακτῆρα τῆς εὐσεβείας, τὴν πλήρη φρονήσεως πολιάν, τὸν ζωῆς ἀνθρώπινῆς καὶ ἀρετῆς μέτρα νικησάντα, τὸν πιστὸν θεράποντα, καὶ μέτραν ἀρχερέα, τὸν θεοῦ καὶ ὀνθρώπων μεστήν (59), τὸ τοῦ Πιενέματος καταγόνιον· τούτῳ μὲν ὅρῳ πιεστεῖ, ἐπει καὶ πᾶς λόγος ἀλάτων έστι τῇ ἀγίᾳ ἔκστηντι καὶ μαρακίας φυγῆς, εἰ μή με ἀπατᾷ τὸ φύλτρον, ἢ καὶ τὸ πάθος τῷ πόθῳ κιρνάμενον (60). Ἐκεῖνο δέ σου καὶ λίαν τεκνάμακα, πῶς ἐπαινεῖς μὲν ἀγίον, καὶ μέχρι τούτου τὰ εἰκότα τιμές, τὸ δὲ ἔργον αὐτοῦ καταλύειν ἐπηγειρεῖς, ὃποτε τῶν ἀνταγώνων (61), καὶ μάλιστα οὐρανοῖς διέλιπεν, τῶν εἰκῇ ζησάντων (62) καὶ μεταστάντων. Εἰ μὲν γάρ οὓς ἀνδραπόδους μεταποιήθησαν τοῦ συμποιέμενος (63), καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο κέρδος διώκεις, οὐδὲ ἔνω πῶς ἐπαινήσω, ἵνα μετρίως εἴπω (64), καὶ σφρόδρα τοῦτο τῆς σῆς μεγαλοφύλακος ἀνάξιον. Ποὺς γάρ οὐκ ἀποτονούσι μὲν καὶ ἀργύρῳ τιμὴν τὸ θεῖον, καὶ τοῖς περιποτοῖς τῆς κτήσεως, Ἱερά καὶ πλεῖστον τοῦ πρᾶς εὐσέβειαν ἴσως τὸ κατ' ἐπιθετικόν, λεπεῖ δὲ διῶς βούλεσθαι ζημιῶν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀποσυλφὴν τῶν ἀναθημάτων τὸ ἀγώνατον;

Εἰ δὲ δι τοιτέρας τούτο πεποιηκαμεν, ἀλλ' οὐχὶ τὴν σὴν εὐγένειαν ὑπεμνήσαμεν, οὐδὲ τῇ φιλοτιμίᾳ καιρὸν ἐδόκαμεν (65), δυσχερείσις, λέγος μὲν δι τί δίκαιον, καὶ τὸ πάθος ὀνθρώπων (66) ἵστε δὲ, μελέοντος ἐπιδόσεως εἶναι τοι νῦν, ή τῷ τίτα-

(56) Alias XXXVIII. Scripta anno 579, ante vel post superiorē. — Σιμπλικία. Ad eamēdē exstat quoque Basili epistola, neimē clv, in qua ei liberalitate quidem tribuere videtur, sed eam nihil prodesse ait, ubi quis conculeatur, atque optimis viris per scleratos et perditos homines periculum creatur.

(57) Καὶ κοινὸρ δημῶν. Ita cod. Reg. ac edit. nonnulli; in quibusdam autem καὶ τὸν κοντὸν.

(58) Τῆς ἀληθείας κανόνα, Ecclesiæ regulam. Mox, καὶ χαρακτῆρα τῆς εὐσεβείας. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. τῆς Ἐκκλησίας. Et paulo post, τῆς ζωῆς. Unus cod. habet καὶ ζωῆς.

(59) Τὸν θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ποστήρ. Ita cod. et iid. Sic Apostol. I Tim. n. 5: εἰς καὶ μεστής θεοῦ καὶ ὀνθρώπων. In edit. τὸν τοῦ θεοῦ καὶ ὀνθρώπων μεστήν.

(60) Πάδος τῷ αὐθῷ περιποιόντος. Ita cod. Reg., necnon Montac., Morel. ac Combef., sicutque legit Bill. In edit. πάδος τῷ λόγῳ πόθῳ κιρνάμενον, quod redit Combef. dolor ex desiderio rationi commissius.

(61) Οὐσιόρ τῷ δραγμῷ. Combef.: eorum qui

EPISTOLA LXXIX.

LXXX. SIMPLICIÆ.

Quod sanctum illum et communem patrem nostrum laudibus vehis, illud, inquam, fidei columen, illam veritatis normam, et religionis formam, plenam prudentia canitatem, illum vita humanae et virtutis modum supergressum, illum fidem servum, et magnum pontificem, Dei et hominum mediatorem, Spiritusque sancti domicilium: hoc quidem recte facis, quandoquidem nec ultra oratio sanctæ illius et beatae animæ laudibus par inveniri potest, nisi mihi amor imponit, aut etiam meror cum desiderio permistus. Illud vero in te et quidem vehementer miror, quod cum eum et sanctum virum laudes, atque hactenus, ut aquum est, honore afficias, ipsius tamē opus evertere conaris, non secus ac profanorum hominum, contumelias que maxime dignorum, quique vane temere vixerint, atque e vita discesserint. Nam si collegam nostrum, quasi mancipium tunu vindicas, atque exiguum hoc lucrum auctoribus, nescio qua ratione probaverim, ut parciens et moderatus loquer, et hoc tua animi magnitudine perquam indignum est. Annon enim iniquum et absurdum fuerit, cum auro et argento superfluisque opibus Deum honores, ubi plus fortasse ostentationis est quam pietatis, sacerdotem omnino Ecclesiam mulcetare velie, sanctissimumque donarium deprudari?

Sin autem, quia id libere ac pro potestate **71** fecimus, nec de ea re prius te certiore fecimus, nec liberalitati tuae munificentiae tempus dedimus, idcirco successes, justi quidem aliquid dixeris, humanusque est hic affectus. Illud autem

nulla sanctitati fulserit. Sed præstat, inquit, τὸν ἀντύοντα, quasi impurorum hominum; et ita cod. Reg., Montac. et Morel. Mox, οὐρανος. Ita cod. Reg. In edit. οὐρανος.

(62) Τὸν εἰκῇ ζησάντων. Combef., qui nulla fruge vixerint. Montac. et Morel. legendū propoununt τῶν οὐτών, εἰκῇ καὶ ζησάντων. Ita et nonnulli codices.

(63) Μεταποιήθον τοῦ συμποιέμενος. Cod. Reg. τὸν συμποιάντον, mecum simili greges parentem, id est coepiscopum.

(64) Οὐκ ἔχω πολὺ ἔκπαιστον. Ιτα μετρίως εἴπω. Hec deerant, in edit.; sed exhibent codd. nostri. Pro μετρίως, legunt καὶ σφρόδρα Montac., Morel., et Combef. qui vertit: Nescio qua ratione landaverim, ut ei tua animi magnitudine perquam indignum dicam.

(65) Εδόκαμεν. Ita cod. Reg. Edit. δεδόκαμεν. Mox, pro δυσχεράντες, Montac. et Morel. δυσχεράψαντες τις.

(66) Τὸ πάδος ἀνθρώπων. Edit. addunt πλήρη ὀνθρώπων, humanus tamē; sed hæc verba desunt in cod. Reg., eaque ablegant Montac. et Morel.

scito, tanto majorem nunc, quam illo tempore, largitionem tuam fore, quanto magnificientius est accipientibus concessisse, quam si ipsa elargita fuisses. Atque illo modo Dei tantum gratia id facere videris: hoc autem, de nobis quoque illius cultoribus, dignissime habitis, qui nomen ipsius portemus, praeclare mereberis. Ac proinde, nec illi, nec nobis successe. Ille enim vim passus est, non injuriam intulit: nos autem quid mirum, si benignitate tua freti, communique omnium suffragio credentes, eo progressi sumus? quod si quidem nonnulli ad gratiam aut malitiosi et subdole tulerunt, ipsi viderint, Deoque rationem reddant. Nec enim nostrum est hoc scire, nec in omniū mentes pervadere. Nos vero, quo tandem modo id repudiare ac rejicere facile potuimus, tantumque vim lacrymarum aspernari, nec loci solitudine moveri, tanto tempore inculti et pastore destituti, ac spiritalem curam et administrationem requirerentis?

Illi vero tibi vel in primis exploratum est, eos, qui tum assentiebantur, ut nunc inficiantur, rem nec piam nec honestis et ingenuis hominibus dignam facere. Ac multo melior eorum ratio futura esset, si tum obstitissent, quam cum hoc tempore adulantur, factumque suum evertunt, hominesque magis, quam Deum metuant. Tecum ipsa constituta, hos, qui sunt animi facilitate, dicturos iterum se tui metu sententiam mutasse, et quidem multo verius: quoniam semper eos delinquere oportet, falsasque et captiosas excusationes captare. Quod si hec quidem a nobis recte dici tibi videntur, verum administrare rei familiaris rationem reposcis (nam id quoque ad me delatum est, non enim in litteris tuis objecisti). **72** juste sane et humane ea reposcatur; nec quidquam ex nomine clementiae dominis fraudi esse.

Quid jam superest? virum fortasse, ut indignum arripere, ob eamque causam in ipsis ordinatio-

(67) Η τῷ τότε καιρῷ. Deest τῷ in cod.; Morel. et Combel. legunt ἡ τὸν τότε καιρόν.

(68) Τὸ διαβάνον συγχωρῆσαι. Ita codd. nostri, Montac. et Morel. In edit. τὸ λαθεῖν συγχωρῆσαι, quod Bill. reddit: potestatem accipiendi fecisse.

(69) Τῷ θεῷ πότορ. Ita codd. nostri, Montac., Morel. ac Combel. In edit. τῷ θεῷ μόνῳ.

(70) Οὐκ ἥδη κέκρηται· οἶμες, etc. Ita codd. non nulli. Alt., Montac., Morel. ac Combel. οὐκ ἥδη κέκρηται. In edit. οὐκ ἥδη κέκρηται.

(71) Τῇ κοινῇ τοῦ πατρὸς χωρὸν φήσω. Combel. τῇ κοινῇ τοῦ πρεσβυτερὸν φήσω, totius cleri communis suffragio ac calculo. Verit. hunc locum Bill.: Si benignitate tua freti eo progressi, communisque omnium incolarum voces et suffragia secutus sumus.

(72) Πάρεστις ἀμελετέσσι γράμματις, omnium mentes scrutari. Ita codd. nostri, Montac., Morel. ac Combel. In edit. παρεστέσι. Morel. τῷ χρονὶ προτίτλων. Combel. nec oppidi vel municipiū solitudine. Paujo post, παστοῖς καὶ. Deest καὶ in cod. nostris et Combel.

(73) Τῷ πεντακισήκοντα πεντακισήκοντα. Ita codd. nostri, Montac., Morel. ac Combel. In edit. τῷ πεν-

A κατρῷ (67), δοψ τοι αὐτὴν ἐπιδοῦνας τὸ λαβόντος συγχωρῆσαι (68) φιλοτιμότερον. Κάκείνως μὲν, τῷ Θεῷ μόνον (69) ἔδοκεις χαρίζεσθαι· οὐτον δὲ καὶ ἡμεν τοῖς ἑκείνου θεραπευταῖς, καὶ τὸ δυναμ αὐτοῦ βαστάζειν τξιωμένους. Μή τοιν μήτε ἑκείνῳ χαλεπανε, μήτε ἡμῖν. 'Ο μὲν γάρ τετυράννητας, οὐκ ἥδητεκεν· ἡμίλες (70) δὲ τι θευματόν, εἰ τῇ χρητοτήτῃ θαρρούντες, ἐπὶ τούτῳ προελθύσαμεν, καὶ διὰ τῇ κοινῇ τοῦ παντὸς χωρὸν φήσω (71) ποτεύσαντες; ήν εἰ μὲν πρὸς χάριν ἐποιήσαντο τινες η κακούργως, αὐτοὶ δὲ εἰδότες, καὶ τῷ Θεῷ λόγον ὑπέχοντο. Οὐ γάρ ἡμέτερον τοῦτο εἰδόται, οὐδὲ τοῖς παρώσσοντας ἁματεύσαις (72). Ἡμᾶς δὲ, πῶς παρώσσοντας ἁματούντος ἦν, η πῶς τοσαύτη δάχρως παριδεῖν (73), η τοῦ χωρίου τὴν ἔρημην ἐπὶ τοσούτον B καὶ ἀθεραπεύτου, καὶ ἀπομάντου, καὶ τὴν πνευματικὴν ἐπιστασαν (74) οὐκ ἔχοντος;

'Εκείνο δὲ σοι καὶ πρὸ πάντων δῆλον, διτι οἱ τότε μὲν συντιθέμενοι, νῦν δὲ ἀρνούμενοι, πράγμα ποιοῦσι οὖτε εὔσεβες, οὖτε ἀλεύθεροι. Καὶ πολλῷ βελτίουν ἂν θάνατον, τότε ἀντιλέγοντες, η τῶν κολακεύοντες, καὶ τὰ ἑαυτῶν καταλύοντες (75), καὶ ἀνθρώπους μᾶλλον η Θεὸν φοβούμενοι. Οὓς πάλιν ἔρειν οὖτος (76) διὰ τὴν ἑνοκίλων, δι τοῦ φόβου τῷ πρὸς οἱ μετάστησον, καὶ πολλῷ γε ἀλιθέστερον· ἐπειδὴ δὲ πτανεῖν (77) μὲν αὐτοὺς ἀει, θηράσθαι δὲ φευξές καὶ σεισμομένας ἀπολογας. Εἴ δὲ σοι ταῦτα μὲν ὅρθως δοκεῖ λέγεσθαι, οἰκονομίας δὲ ἀπαιτεῖται λόγον (78) (ἐπειδὴ τοῦτο ἀκούων, οὐ γάρ ἐν τοῖς γράμμασιν ἐνικάλεσας), δικαίως τούτον ἀπαιτεῖσθαι καὶ φυλανθρώπως· καὶ οὐδὲν μεριμνεῖσθαι· οὐδὲ γάρ ἡμῖν δρέσκεις ζητεούσθαι δεσποτοῖς ἐπισκεπταί.

queremur: neque enim nobis placet lenitatem fa-

τι λοιπὸν έτι; οὐδὲ ἀναξιου (79) τοῦ ἀνθρώπους ἐπιλαμβάνεσθαι, καὶ διὰ τούτο ἐπισκήπτειν τῇ κα-

πιεύματι ἐπιστασαν, cui deerat, qui in Spiritu prae-

(75) Καὶ τὰ ἑαυτῶν καταλύοντες. Ήτα δευτ. in cod. et in Montac. Mox, μᾶλλον η Θεόν. Ita codd. nostri. In edit. τῷ Θεόν.

(76) Οὐδὲ πάλιν ἔρειν οὖτον. Bill.: Quos etiam, qua sum animi levitate, dicturos puta. Pro ἐπειδὴ legunt Montac. et Morel. εὐπειτ. sed quid hoc verbo significare velint, non exponunt. Forte quos etiam iterum confituros existima.

(77) Δεῖ πτανεῖν. In edit. πτανεῖν. Correxit Bill. in versione ex conjectura, nos freti auctoritate coram Reg. necnon Montac., Morel. ac Combel.

(78) Άπαιτεται λόγον. Sic legendum nobis videatur cum Montac. et Morel. In edit. ἀπαιτεῖσθαι. Combel. ἀπαιτεῖσθαι. Mox, ἐπειδὴ καὶ Ita cod., Morel. ac Combel. In edit. ἀπειδὴ καὶ.

(79) Τὶ λοιπὸν έτι; οὐδὲ ἀναξιον. Montac. τὶ λοιπὸν έτι; οὐδὲ ἀνάξιος. Inepie, αἱ Morel., resert Haliensem lectionem Montacutius quasi-legatur illic οὐδὲν ἀνάξιος, et inepiam alteram subjicit ea Bodleianum cod. ἀνάξιος. Verit. Combel. οὐδὲ ἀναξιον ἐπιλαμβάνεσθαι, οὐ indignum forte virum criminari vel vindicare. Pro ἐπιλαμβάνεσθαι, cod. Reg. habet λαρβάνεσθαι.

ταστάσει. Τούτο γάρ πως καὶ ἔγκαλεῖν εὐπρεπίστε-
ρον. Οὐ δέ μοι πρὸς τοῦτο λόγος, ἀπόλους καὶ βρέφος.
Ἡμεῖς οὖτε δὲλλον τινὰ τῶν ἐν αἰτίαις ἀφίεμεν ἀν-
εξέστασον, οὐδὲ ἀν πάντα τῶν φύλων ἡ, καὶ τῶν εὖ-
γενώτων (οὗδὲν γάρ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ κανόνος
αἰδεσιμώτερον), οὐδὲ τούτον (80) ἀφήσομεν. Ἀλλ'
εἰ τις ἔχει τοις θητορεῖν, εἰ μὲν βούλει, παρώντος
σου καὶ συνδικαζούσης· εἰ δὲ μή, καὶ ἀπόστης, ἢ τοῦ
ἡμῶν ἀξεποθέσεις, εἰ μὲν ὅθως εὑρίσκονται, καὶ ἡ
δοῦλος, ἀπορεύεται. Επειδὴ καὶ δούλων καὶ δεσπο-
τῶν ὁ αὐτὸς πατὴρ καὶ θεός, καὶ οὐ ταῖς ἀξίαις τὸ
ἔκατον διορίζεται. Εἰ δὲ ἀλλοκοτο, τρυπαίνεται ὑπὸ^B
τῆς ίδιας ἀμαρτίας κατακρύψεται. Καὶ οὕτως οὔτε
ὁ κανὼν ὑβρισθήσεται, οὔτε ὁ ἀπελθὼν ἀτιμασθή-
ται (ἢ γάρ καθ' ἡμάς ήσαν καὶ παρόπετον, ὡς ὀδ-
ενὸς ἀξίους [81]), καὶ αὐτὴ φανέτη πονηρὸν ὑπό-
νοιαν, ὡς διὰ τὸ διλοτρίων ἔχειν πρὸς ἡμᾶς, καὶ
τὴν ὑγιὴν πιστῶν, ταῦτα τεχνάζουσα σοφιστῶν, ἀλλ'
οὐδὲ ἐγένεν· καὶ ὑπὸ ὅλου μὲν κινουμένη (82), εἰς
ὅλον δὲ ἀποκακίστουσα. Ὁ συμβούλευσις τοι μὴ πα-
θεῖν, ὡς οὔτε διστοι, οὔτε εὐπρεπεῖς· μηδὲ τοὺς ἡμε-
τέρους νόμους ἀτιμάσσαν, ἐπὶ τοὺς ἔξωθεν κατα-
φεύγειν, μηδὲ προσφιλούντειν ἡμῖν, ἀλλὰ συγγρύ-
σκειν, εἰ τὸ ἀπόλυτον πεποιήκαμεν διὰ τὴν ἀλε-
νθερίαν τοῦ χάρτου, καὶ δέξασθαι νομῆσαι μᾶλλον
καλῶς. Η̄ νικήσαι κακῶς, τῷ ἀντιδημᾷ τῷ Πινεύ-
ματι (83).

II. ΕΥΔΟΞΙΩΝ ΡΗΤΟΡΙ (84).

Post Basiliū mortem scriptam esse hanc epistolam constat; eaque non longo post tempore videtur scripta
Eudoxio, qui Eudoxii alterius, celeberrimi rhetoris, erat filius, et rhetor ipse.

Ἐρωτήσεις τὰς τὰ δημέτερα. Καὶ λίαν πικρῶς (85). C
Βασιλείου οὐχ ἔχω, Καισαρίου τίνι ἔχω, τὸν πνευμα-
τικὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν σωματικὸν (86). Ὁ πατὴρ
μου καὶ οἱ μητρὶ μονοὶ ἔγκατελλάσθησαν με, μετὰ τοῦ
Δασιοῦ φθέγγομεν (87). Τὰ τοῦ σωμάτου: πονηρῶς
ἔχει, τὸ γῆρας ὑπὲρ κεφαλῆς, φροντίδων ἀπιπλοκα, πραγμάτων
ἀπιπλορα, τὰ τῶν φύλων διπιστα, τὰ τῆς
Ἐκκλησίας ἀποίμαντα. Ἐρρει τὰ καλά, γυμνὰ τὰ
κακά, ὃ πλοὺς ἐν νυκτὶ (88), πυρὸς οὐδαμοῦ, Χρι-
στοῦς καθεύδει. Τί χρὴ παθεῖν; μία μοι τῶν κακῶν
λύσις, ὁ δάνατος. Καὶ τὰ ἀκείθεν μοι φοβερά, τοῖς

* Psal. xxvi, 10.

(80) Οὐδέ τούτοις... ἔχει. Ita cod. Reg. In edit. D
οὔτε τούτοις... ἔχει.

(81) Οὐδέρεος δέλοντος. Ita cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. In edit. οὐδένος ἀξίου.

(82) Υπὸ δὲλλον μὲν κινουμένη. Ita cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. In edit. ὑπὸ δὲλλον μὲν
κινουμένη, quod Bill. : atque ab alio accusata. Mox,
δι συμβούλευσιν. Cod. δι συμβούλευσιν.

(83) Τῷ ἀντιδημᾷ τῷ Πινεύματι. In edit. qui-
busdam legitur τῷ ἀντιδαιμονίῳ Πινεύματι, quam
obtinemus Spiritu male vincere.

(84) Alias XXXIX. Anno 375 scripta. — Εὐδο-
ξιος Ῥήτορ. Cod. Pass. Φλαγγῆρ. Sic et Combef.
Ad quem, inquit, et xxx huic pene genuina. Vera
itaque hac ex est. Reg. inscriptio; sed nos cur ipsi
obtemperemus Combeffisius non persuadet; immo ne

A nem invadere. Nam hoc quoque objicere, specio-
sius quadam modo fuerit. Mili vero ad hoc simplex
et facilis est oratio. Nos, nec alium quemdam, ex
iis qui criminis aliquius rei sunt, incognita causa
dimittimus, ne si arctissima quidem amicitia no-
bis conjunctus sit, nobilitateque insignis (ueque
enim Deo et ecclesiastica lego quidquam venerabilis est), nec hunc dimittimus. Verum si quis
aliquid habet quod eum accuset, te presente, si-
mulque judicante, si ita libuerit; sin minus, absente
quoque, nobis judicibus exploratus, si quidem in-
nocens inventus fuerit, etiamai servus sit, absol-
vatur. Nam et servorum et herorum idem est pater
ac Deus, nec dignitibus jus definit: si vero
convictus fuerit, a proprio peccato condemnabitur.
Ita flet, ut nec lex violetur, nec defuncto ignomi-
nia inferatur (nam de me fortasse nihil curandum
est, utpote nullius pretii homine, et tu improbam
suspicionem fugias, quasi ob id quod a nobis sude-
que sana abhorreas, hæc, versute potius quam
generose, machineras; atque alio movente in aliud
impetum detorqueas. Quod quidem, si me monito-
rem audieris, non facies, quia nec sanctum, nec
honestum est: neque, contemptis nostris legibus,
ad externas confugies, ac nobiscum pertinacius
contendes: verum iguoscet, si quid propter gratia
libertatem simplicius fecimus, potiusque habe-
bias honeste vinci quam male vincere, nimirum
Spiritui obsistendo.

LXXX. EUDOXIO RHETORI.

Quæris quo statu res nostræ sint. Admodum
acerbo. Basilium non habeo, Cæsarium non habeo,
hoc est, spiritalem fratrem et corporeum. Pater
mens et **73** mater mea dereliquerunt me^a, ut cum
Davide loquar. Corpus regnum est, senectus caput
premit, cura aliae alii intexuntur, incurvant negotia,
infidi amici, Ecclesia res pastore et gubernatore
carent. Pereunt bona: nuda et aperta sunt
mala: navigatio in nocte, fax nusquam; Christus
dormit. Quid faciam? Una mihi malorum depulsione,
mors. Ac res etiam alterius vite mihi formidolose
sunt, ex hujus vite rebus conjecturam ducenti.

illii adhæreamus, inter plurima unum in primis
obstat, quod, licet diversis temporibus, verisimile
non sit Gregorium eadem iterum Philagrio scri-
psisse.

(85) Καὶ λίαν πικρῶς. Legendum vellet non
nulli vel λίαν, vel κακῶς καὶ λίαν πικρῶς, utique
admodum, vel malo et admodum acerbo.

(86) Τὸν σωματικόν. Cod. Pass., Montac., Morel. et Combef. Φθέγγομεν. Cod. Pass., Montac. et Combef.

(87) Πλοῦς ἐν νυκτὶ. Ita cod. Pass. et Combef.
In edit. ἐν τῇ νυκτὶ. Mox, πυρὸς οὐδαμοῦ. Hæc
verba alludit, sicut Billius, ad faces illas quae ex
sublimibus speculis lucem navigantibus ostendunt.

LXXXI. GREGORIO NYSENNO.

Gregorium Nyssenum in peragrandis et componendis variarum provinciarum Ecclesiae vita sua partem non penitendum, ex quo creatus fuit episcopus, constat posuisse. Propterea Gregorius Nazianzenus illum consolans tædio tot peregrinationum affectum et duosceparavocata. ut ait, τῇ περιόδῳ, soli comparat, qui, urbem terrarum radīs suis illustrans, assidē circumcurvat; comparat et stellis erraticis, quarum τὸ πλάνον ἐν αὐτούσιον: ipse namque vera in Iesum Christum pietatis causa episcopus pulsus sede sua, proprioque carens Ecclesia, huc illuc exsul, extorris, quocunque utilitas Ecclesiæ vocaret, eo se conferebat. Vide argumentum quod Casaubon præmisit notis in epist. Greg. Nyss. ad Eustathianum. Nobis hæc epistola convenire magis videtur legationi illi quam Nysseno, an. 379. concilium Antiochenum demandavit.

Locorum circuitu angeris, tibique instabilis esse A videris, quemadmodum ligna que quis seruntur. Absit, vir exiūie, absit ut ita affectus sis. Illorum enim cursus coactus est, tuus autem circuitus Deo gratus et acceptus: fixumque illi ac stabile est multis prodesse, quamvis loca minime fixus sis. Nisi vero quis solem accuset, quia in orbem currit radios spargens, atque omnibus rebus, quas obicit, vitam afferens; aut etiam inerrantes stellas laudans, planetas vituperet, quorum error quoque ipse compositus est atque concinnus.

LXXXII. ALYPIO.

Si Alypium, ad quem jam epistolam lxi scriptam vidiimus, cum ipsum esse cni sequens scribitur, conjicias, a vero forsan non aberraveris. Cum autem ait hanc primam epistolam se scribere Alypius, sic intelligendum, quia epistola lxi Aerio quoque scripta erat. Præterea hæc epistola lxxxii prima deprecatoria est epistola: prima, inquam, quæ aliquid ab Alypius postulat. Is vero Alypius idem ille esse videtur, quem Gregorius epistola ccvii, alias cxlvii, patriæ deus atque ornamenti appellat. A patria aberat Gregorius quando hanc scriptis epistolam, rogans Alypium ut familiam suam tueretur, defensore carentem: familiam nostram, quæ apud vos est. Quæ verba significant tunc in Cappadocia versatum Alypium, et absuisse Gregorium, qm̄em tunc credibile est Constantinopoli versatum fuisse.

Primam tibi hanc et epistolam scribo, et depreciationem offero; eoque etiam nomine æquum fuerit ut a te id consequar, quod me velle significo. Quid autem me velle significo? familiam nostram, quæ apud vos est, violentis, ut audio, incursum diliabit bellus ille Palladius, uic qui succurrat, ullus est. Recte igitur feceris, 76 si ipsius, non modo præsente viro, sed multo etiam magis absente, curam gesseris: ut ne, propterea quod desint qui injuriam prohibeant, res omnino labefacta atque collapse interuant, ac ne ipsius etiam pugnatiibus quiddam lucri esse possit, cum præmium certamius non habeat.

LXXXIII. EIDEM.

Landans studium Alypii erga domum suam Gregorius, animos addit, ne postea desatigetur.

Quod rerum nostrarum curam geras, laudo. C

(89) Alias XXXIV. Scripta anno circiter 380.

(90) Καὶ θεὸς ἡ περίοδος. Combef.: Religiosa ex pietate circuitus. Ubique Bill. κατὰ θεὸν reddit: *Deo placens et acceptus.*

(91) Εἰσέπων τὴν ἀκτήνα. Bill.: radios fundens.

(92) Alias CXLVIII. Scripta eodem anno 380.

(93) Ἀπαγγέλλω. Ἀπαγγέλλω. Ita cod. et Combef. In edit. ἀπαγγέλλω. Ἐπαγγέλλω, etc., quod Bill.: *Me ea de quibus narras a te consequi æquum fuerit. Quid autem narro?*

(94) Σπαρδούσει τὴν ἡμέτερα, etc. Combef.: Disturbat ac diripit violentis insulnibus nostram, quæ apud vos est, familiam. Τὴν παρ' ὑμῖν. Tillmont.: *Domum quæ jurisdictioni vestra subjacet.*

(95) Βιαλος ἔχοδος. Ita cod. Reg. ac Combef.; sicutque legit Bill. In edit. βιαλος deest.

A Διογερανεῖ τῇ περιόδῳ, καὶ δισταῖσι σαντῷ φαίνη, καθάπερ τῶν ἡμίουν ἢ καθ' οὐδέτων φύρται. Μῆδαμῶς, ὁ θαυμάστε, μή οὐτας ἔχε. Τὸν μὲν γάρ δικύστος ἡ φορά, σοῦ δὲ κατὰ θεὸν ἡ περίοδος (90), καὶ πάγιον τὸ τοὺς πολλοὺς εὖ ποιεῖν, καὶ εἰ μὴ τόπῳ πεπήγοις. Εἰ μὴ καὶ τὸν ἡλιον αἰτιώτο τις, τοι περιτρέξει σπέρμα τὴν ἀκτίνα (91), καὶ πάντα ζωογοῶν δύστηρατα τοι πέφρεται· καὶ τῶν διστέρων τοὺς ἀπλανεῖς ἐπανύων, κακίζῃ τοὺς πλάνητας, ὃν καὶ τὸ πλάνον ἐναρμόνιον.

ΠΡ. ΑΛΥΠΙΩ (92).

Si Alypium, ad quem jam epistolam lxi scriptam vidiimus, cum ipsum esse cni sequens scribitur, conjicias, a vero forsan non aberraveris. Cum autem ait hanc primam epistolam se scribere Alypius, sic intelligendum, quia epistola lxi Aerio quoque scripta erat. Præterea hæc epistola lxxxii prima deprecatoria est epistola: prima, inquam, quæ aliquid ab Alypius postulat. Is vero Alypius idem ille esse videtur, quem Gregorius epistola ccvii, alias cxlvii, patriæ deus atque ornamenti appellat. A patria aberat Gregorius quando hanc scriptis epistolam, rogans Alypium ut familiam suam tueretur, defensore carentem: familiam nostram, quæ apud vos est. Quæ verba significant tunc in Cappadocia versatum Alypium, et absuisse Gregorium, qm̄em tunc credibile est Constantinopoli versatum fuisse.

ΠΡ. Τῷ ΑΥΤῷ (90).

Ἐπανύω (1) ὅτι κρήνη τῶν ἡμετέρων. Ετι ἐπανύ-

(96) Καὶ δὲ οὐτὶ ἔστι. Combefis versionem sequimur. Reddit Bill.: *Recte igitur feceris, si ipsius non modo præsentis, sed multo etiam magis absentis, curam gesseris.*

(97) Οἶχαρι. Ita cod. Reg. In edit. οἰχαρται. (98) Αὔτοις. Hic quiddam in Graeco desiderari Bill. videatur. Putem, ait Combef., συμέρον, quod reddit Bill.: *Ipsius hoc conductit, qui præmium certamini majus haudquaquam habent. Alio modo Combef. καὶ μοὶ δέ, καὶ τοῖς μαχομένοις αὐτοῖς, οἱ πλέον, εtc., : Haec mihi gratiam facit, iisque ipsius quibus pugnatur, quibus nihil majoris ærimum ac laboris, quam non lucta funguntur.*

(99) Alias CXLIX. Scripta eodem tempore.

(1) Επανύω. Cod. Reg. ἐπανύων. Verit. Combef. Lando quod nostros nostraque cures, Mox, Et. Ia cod. Montac., Morel. et Combef.

τὸν καὶ γνωριστὸν επιστολῆς ἡμῖν, διτὶ τοῦτο ποιεῖς. Α
Τὸ μὲν γάρ τῷ δικαιῷ χαρίζῃ, τὸ δὲ ἡμῖν. Ἀλλὰ
ὅταν μὴ ἀποκάμψῃς ἡμῖν καὶ τὸ ἔξης εὖ
ποιῶν· δεῖ δέ τι φαίνοι τῇ σπουδῇ προστιθέσαις, Ιω
αὶ καὶ πλέον (2) θαυμάζωμεν. Οὐ δι νίδος Εὐφήμιος,
ούπω μὲν πάρεστιν, ἐλπίζεται δὲ, καὶ οἷμας εἰς μὴ
τολλεῖν πόνου δεήσειν, εἰ παραγένοντο.

ΠΑ. Τῷ ΑΥΤῷ (3).

Petit ab Alypio ut Fortunato, in quibus ipse indigerit, consultum velit.

Φουρτουνάτος, δι τὴν ἐπιστολὴν ἐγχειρίζων εστι,
φίδος καὶ οἰκεῖς ἔστιν (4) ἡμέτερος· εἰ δὲ δεῖ προσ-
θήκης τινὸς, καὶ διάκονος τῶν ἐπιστολούμενον (5).
Ταῦτα έσσι σι μαθεῖν παρ' ἡμῖν. Τέλλα δὲ οἴδη τὰ
παρὰ σεωτὸν προσθήσοις, τὸ οἰκεῖον ὅρμη τὸν
βανδρὰ καὶ κηδεμονικῶν, ἐν οἷς ἂν δέσηται τῆς σῆς
εὐλογείας. Ήδὲ δι τὸν τούτον εὐ ποιήσης, εὐεργετή-
σιν εἰ ἡμᾶς (6).

ΠΕ. Τῷ ΑΥΤῷ (7).

Rogat ut Lucianum hilari oculo aspiciat, ipsique curam domus cognatorum suorum demandet.

Οἰκεῖωσα τὰ ἡμέτερα, ὑσπερ οὖν καὶ προλαβὼν
οἰκεῖών, καὶ δι' Ἐργῶν τοῦτο δεῖδημακα. Οἰκεῖωσῃ
δὲ τὸν ἀγαπητὸν ἀδελφὸν, καὶ συμπρεσβύτερον
ἡμῶν Λουκιανὸν, τὰ τε ἀλλὰ ἥδεν ὅρμη ἀξιῶν, καὶ
προτρεψάμενος κηδεσθεῖ τῆς αὐτόθι τῶν συγγενῶν
ἡμῶν οἰκείας· ἐπειδὴ σὺν Θεῷ καὶ τὰ πράγματα πέρας
διαβε δεξιὸν, χρίσαι τε ἡμισέρα (8) καὶ φιλανθρωπίᾳ
τοῦ Κρεττονος.

ΠΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (9).

Alypium necon et sororem ad votum et precationem invitat Gregorius.

Οἴσα τυραννεῖς ἡμᾶς ἐκ φίλων! Διακινέται τὸν
τὸ δύγμα τὸ περὶ τὰς εἰδῆς· καὶ τοὺς χλωνοφό-
ρους (10) ἀγκρίνομεν. Οὐπω μὲν τοσούτον παρα-
νομοῦντες; (11), δυον οἱ δεῖνοι τὰ ἀρωτικὰ παρ'
Ἐλ-
ληγον. Οὐ γάρ θύων μόνον, οὐδὲ Θεῷ, τῷ πάπει,
ἀλλὰ καὶ τοῖς ὄρχοις (12) συγγνώμην νέμουσι, τοῖς
δέ ἀρωτα. Εἰ δέ τι καὶ (13) παρανομοῦμεν, διτὶ δὲ
φίλων πάσχομεν, τοῦτο οὐδὲ ἀμαρτάνοντες. Πητε-

Præterea, quod te hoc facere, nobis per litteras
significes, laudo. Illud enim justitia tribuit, hoc
nobis. Verum noli de nobis bene merendo deinceps
defatigari; sed tuo erga nos studio cumulum ali-
quem subinde addas, quo majorem tu admiratio-
nem concipiamus. Filius autem Euphemius non-
dum adest, sed spes est eum brevi afflūtum; nec
magnō, ut opinor, tibi labore opus erit, si acces-
serit.

LXXXIV. EIDEM.

Fortunatus, qui hanc tibi epistolam reddit, ami-
cūs et familiaris noster est: ac, si aliquid præ-
terea addendum est, probus et laude dignus dia-
conus. Hæc te a nobis discere oportebat. Alia au-
tem, quin a teipso adjicias, non dubito; hoc est,
ut eum benevolo animo conspicias, eique, quibus
in rebus pietate tua et ope indigerit, consultum
velis. Certe quidquid in eum beneficij contuleris,
eo nos affecturus es.

LXXXV. EIDEM.

Res nostras amplectere, tuasque existima, quem-
admodum et prius amplexus es, idque re ipsa per-
spicuum fecisti. Amplectens autem, si dilectum
fraitem et compresbyterum nostrum Lucianum,
cum ceteris in rebus latè atque hilari oculo aspi-
cias, tum eum moneas ethorteris, ut domus co-
gnatorum nostrorum, quæ illic est, curam gerat:
quandoquidem divini numinis favore negotia pro-
sperum finem habuerunt; quod tum ob nostrum
judicium, tum ob Dei benignitatem cortigit.

75 LXXXVI. EIDEM.

Heu! quam nobis ex amicitia vim infers! De
votis ac precibus nobis dogma moverit: et palu-
dados admittimus. Quia tamen in re non tam gra-
viter peccamus, quam qui apud gentiles rerum
matriariorum periti sunt. Nam illi non modo hui:
affectui, tanquam Deo, sacra faciunt, verum etiam
perjuris ob amorem conceperis veniam tribuant.
D Quod si quid etiam delinquimus, tamen quia ob

(2) Ιτα σε καὶ πλέον. Cod. Reg. Ιτα σε καὶ μᾶλον.

(3) Alias CLI. Scripta eodem tempore.

(4) Οἰκεῖος ἐστιν. In edit. deest ἐστιν.

(5) Διάκονος τῶν ἀκαρούμενων. Probus et laude
dignus diaconus. Sic etiam intellexit Tillemont.;
attamen nonne potius: Rerum vel personarum laude
dignarum minister?

(6) Εὐεργετήσοντος εἰς ἡμᾶς. Ita cod. et Combef. In
edit. εὐεργετήσοντος ἡμᾶς, quod Bill. eo non affecteris.

(7) Alias CLI. Scripta eodem tempore.

(8) Kρίσεις τε ἀμφερές, tum ob restringum judicium.

(9) Alias CL. Scripta eodem tempore.

(10) Τοὺς χλωνοφόρους. Χλωρα, summa vestis
est quae pro tempore sumitur ad ventos, pluviam.
frigus depellendum. Ilinc sane χλωνοφόρουs, red-

dit Combef., qui λεναν gestent. Quod frigoris, in-
quit, ventorumque ἀμυντρος, superinjecta vestis
crassior, allusio sit ad hiemem, per cuius tempestati-
tem, vel ea non satis sedata, Alypius a Gregorio ad
festum votaque invitetur, sive ipse potius ultra accu-
rat. Est etiam χλωνa quoddam genus vestis mili-
taris, vel magistratus insigne, quo sensu accepisse
videtur Bill. Quinam sit genuinus epistola sensus
non sat liquet, eamque claraus minus ac nitidam
non immerito dixerim.

(11) Παραγούμενες. Montac. παρανομοῦνται,
Non tam graviter peccant.

(12) Τοῖς ἄρχοις, perjuris. et Nimiūm, ait Com-
bef. Melius juramentis.

(13) El δέ τι καὶ. Ha cod. Reg. ac Combef. In
edit. deest καὶ. Mox, pro παρανομοῦνται, Montac. et
Morcl. παρανομοῦσιν.

amicitiam id nobis accidit, in hoc minime peccatum. Veni igitur, si lubet, ueste mutata, quo utrumque nobis se optime habeat, nempe ut et te potiamur, nec tamen a dogmate aberrensum. Sin minus, omnino quoque paludatus. Quod si quis propterea nos violatae legis reos agat, hactenus rhetorem agemus, ut te ex eorum, qui volum ac precatrices celebrant, non autem ex eorum, qui invitati sint, numero esse dicamus. Quod si quis nostrum hanc causam minime accipiat, quid ad haec dicturus est? Ut orphanum te invitamus. Sic sane vim quoque afferes, quandoquidem tuum est tempus, tua occasio. Tertium autem, quod et maximum, illud erit: tibi nos ad votum et precatorem invitauit, etiam voti precumque participem esse licet. Atque ad hunc modum rhetorica vafrillie B utentes te suscipiemus. De sorore autem, quod accesserit, nemo nos criminabitur: quin potius, et illam, et nos, nisi accesserit. Itaque ipsa sane ultra ac sponte sua veniat. Tu vero exorari te sine ut venias, partim auctoritate nostra, partim oratione freuis, ut jucundiori nobis conciocem reddas: quandoquidem tibi, Deo juvante, ea, quae ad ventrem spectant, satis copiose procurata sunt, vel potius modo orphanis consentaneo, atque, ut sic dicam, ut valde preces votaque concedet, generosoque animi proposito.

76 LXXXVIII. PHILAGRIO.

IIIZ. ΦΙΛΑΓΡΙΩ (24).

Ardens visendi Philagri desiderium, quo teneri se ait Gregorius, et ad quem sine illa cunctatione occurrit, ni officia valedicti impedimento fuisset, argumento est hanc epistolam primam esse ex iis quas Constantinopoli in patriam reversus acripsit. Abdicata sede Constantinopolitana, Theologus Nasianum sese receperat, cuius loci Ecclesiam relinqueret meditabatur. Quod resciens Philagrus scripsit Gregorio, periculosum esse Ecclesiam relinqueret. Cui respondens Gregorius, primum se excusat Philagrio quod enim peregre reversus non riserit; deinde rationes exponit cur Constantinopolitana sede se abdicavit; quod nimurum fessus et fractus esset, cum invidia et cum episcopis concertans. Quae profecto nisi de Constantinopolitana Ecclesia intelligi non possunt. Quae autem sequuntur: quod si Ecclesiam, ut scribis, relinqueret periculosum est, hec si de Ecclesia Nasianensi, non quam deseruerat, sed quam deserere Theologus meditabatur, intelligas, ut ridentur intelligenda, forte lites eruditorum de hac epistola componas, difficultatesque dissolvas.

Quod mutuo congressu frui nequeamus, eadem C ntrigua causa est impedimento. Nam et te corpus exercet, ut exerceat, ne quid amplius dicam: et me scito admodum afflita esse valetudine. Alioqui nihil, optime scias, prius habuisssem, cum peregre redirem, quam ut sine illa cunctatione ad te accurrerem, teque complectenter, ac de propositionis rebus in consilium adhiberem virum amicum et pru-

Tou μὲν μὴ δύνασθαι ἡμᾶς συγγενεῖσθαι ἀλλήλοις ταῦτα αἴτιον ἀμφοτέροις. Σοὶ τὸ γάρ χρήστης τὸ σώμα, ὃς χρῆται, ίνα μηδὲν λέγω πλέον· ἐμὲ τε λίαν ἔχοντα πονηρῶς (25). Οὐ γάρ δὲ δικηγόρος πρὸ πάντων ἐπανήκοντας ἐπὶ τῆς ἀποδημίας (26), εὖ τοῦτο ἀπότοπον, καὶ προσδραμένον σοι, καὶ περιττόζοντας, καὶ συμβούληρος χρήσασθαι περὶ τῶν προκλημάτων ἀνδρός καὶ φύης, καὶ συνετῷ, καὶ ὑψηλῇ τὴν εὐσέβειαν. Οὐ δὲ λεπτόμενον

Morel, ac Combef. In edit. si paragónito, quod Bill. si adeset.

(21) Απάντησον, τὸ μέν τοι. Ita unius cod. Alter ἀπάντησον τὸ μέν τι. In edit. ἀπάντησαι, τὸ μέν τοι.

(22) Φαιδροτέραν. Cod. Reg. φαιδροτέραν, αλα-

ετορειν.

(23) Άλλον εὐκτικῶς καὶ γενναῖον. Ita cod. Reg., D Montac., Morel, ac Combef.: sicutque Gregorium scripsisse conjectit Bill., ut alludat ad superiora. In edit., λίαν εὐκτικῶς καὶ γενναῖον, quod Bill.: Vnde ad sanitatem accommodata et egregio.

(24) Alias LXV. Scripta anno 381 labente, vel ineunte 382.

(25) Άλλον δύοτα πονηρῶς. Cod. Reg. μοχθη-

ρῶς. Alt., Montac. et Morel. πάπι πλέον δύοτα μο-

χθηρῶς, πρε omib[us] αγριωσα esse valetudine.

(26) Έκ τῆς διαδηματας. Cod. Paus. ἀπὸ τῆς ἀπ-

(14) Ήτα σύ, εἰ μὲν βούλει. Ita cod. Reg. At Combef. Ἱησοῦν ἡμῖν, εἰ μὲν βούλει. In edit. Ἱησοῦν ἡμῖν, εἰ βούλῃ. Montac. et Morel. delent σύν την.

(15) Καὶ τὸ τοῦ δργματος μὴ διαμαρτεῖν. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. καὶ τοῦ δργματος μὴ διαμαρτεῖν.

(16) Τις ἐξ ἡμῶν. Ita cod. desunt ἐξ ἡμῶν.

(17) Οὐτῷ μὲν δῆ. Cod. οὐτῷ μὲν σύν.

(18) Σός δὲ καρδος. Ita cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. In edit. σός δὲ καρδος· quod Bill. non reddit. Combef.: Tibi vacat, per tempus licet.

(19) Παραγένομένης. Ita cod. Reg., Montac. et Morel. In edit. μὴ παραγένομένη· vertique Bill.: Quod ea minime accesserit, et haec versio Combef. non dispicit. Significat enim, inquit, Gregorius non admodum congruum ut ei soror veniat, nec suo venturam hortau: cui tamen, si velit, venire sit liberum.

(20) Εἰ μὴ παραγένοτο. Ita cod. Reg., Montac.,

ἥν, τὸ δὲ γραμμάτων διμελεῖν ἡμᾶς δίλλητος, τοῦτο Α ἀποιησας μὲν αὐτὸς εἴ ποιον, ποιούμεν δὲ καὶ ἡμεῖς. Οὐ μικρὰ ἡμῖν ἔστιν οὐδὲ μικροῦ λόγου (27) περὶ ὧν ἐπιστέλλεται· θίνεται οὐδὲ αὐτὸς παρέργως οὐδὲ φαύμας ταῦτα διασκεψάμενος, δλλὰ καὶ λίαν ἐπιμεῖνας ἐπὶ τῇ κρίσιν ταύτην προειρήθαμεν (28). Κεκρήχαμεν ἀγωνιζόμενοι πρὸς τὸν φθόνον, καὶ τοὺς λεροὺς ἀποσκόπους τὴν καινὴν ὥρνοις διαλύνοντας, καὶ τῶν ίδιων φιλοσοφῶν τὸ τῆς πτώσεως πάρεργον πιουσίνος. Διὰ τοῦτο Ἑγράφων πρόμαν κρούσθωσαν (29), τὸ τοῦ λόγου, καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτῶν συσταλῆναι, ὕστερ τὸν ναυτιλὸν φασιν ἰχθύν (30), ὅταν χειμῶνος αἰσθάνηται, καὶ τοὺς μὲν δλλους ὄρην πόρθωσαν βαλλόμενος καὶ βάλλοντας, αὐτὸς δὲ (31) πρὸς τὰ ἔκεινα μετασκευάζεσθαι. Εἰ δὲ τὴν Ἐκκλησίαν καταλιπεῖν ἀποκένθηνον, ὡς τρόφες, ποιῶν; εἰ μὲν τὴν ἡμετέραν, κάγαν φημι, καὶ ὄρθως λέγεται (32); εἰ δὲ τὴν μηδὲν προτίχουσαν, μηδὲ ἐπιχειρεῖσαν ἡμῖν, διεύθυνον. Ἀλλὰ δὲ ἀπειλήθημεν χρήσιν τινά, τούτην κρατούμενοι (33); ποιῶν καὶ δλλον κρατηθεῖν ἀντί, δύσκολων ἀπειλήθησαν. Καὶ τάχα τὸ μὲν καρπεῖν ἐμμισθον, τὸ δὲ ἀπειπεῖν (34) οὐχ ὑπεύθυνον. Μηδὲν οὖν δεῖσθαι περὶ ἡμῶν τούτου γένενεν· ἀλλὰ ἔκεινο μᾶλλον, μή τι βιβλιοπόμβα.

dere culpa caret. Quamobrem non est cur tu hoc nomine, ne quid detrimenti patiamur.

ΠΗ. ΝΕΚΤΑΡΙΟ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (35).

Docilissimus Cotelerius, vir de Gracie litteris bene meritus, descriptam ex Regia codicibus epistolam hanc tulgarit in notis ad epistolam Barnabae (36). Cum autem Nectario recens in Constantinopolitana sede colloccato scripta sit, prior esse videri possit, quam Gregorius post abdicationem suam scripsiterit, vel certe inter primas, adeoque vel exente anno 381, vel inuenire 382.

"Ἐδει τὸ βασιλεῖον ἀγάλμα τὴν βασιλίδα πόλιν Κ κυριεύειν. Διὰ τοῦτο σὲ μὲν, ὁς Ἑρμηνεῖ, ἀπικάλον ἔχει μετὰ τῶν δρεπῶν, καὶ τῶν λόγων, καὶ τῶν δλλῶν καλῶν, οἵ τε δέλτα σε χάρις ἀξιοπρεπῶς κατεπλούσιον. Ἡμᾶς δὲ ἀπεισκεδάλιος καὶ ἀπέρρηψεν, ὡσαντι συρφετοῖς τισα, καὶ δχνην, καὶ κύμα βαλάσσαιον. Ἀλλ' ἐπιεῖται τὰς φιλῶν κνικῶν, κανοποῖαι· μᾶν ἔγων τὴν σὴν εὐπραγίαν, καὶ τῆς τε δέξες

A dentem, et sublimi pectate præditum. Quod ante reliquum erat, nempe ut per litteras inter nos colloquemur, hoc et ipse, ut par erat, fecisti, et nos quoque facimus. Ac nobis haudquaque parva levisque momenti sunt ea de quibus scripsi: proinde nec ipsi perfunctorie et negligenter, sed perquam accurate considerata re atque persensa, ad hoc judicium venimus. Fessi ac fracti sumus, cum invidia et cum sacris episopis communem concordiam dirimentibus, fideique causam privatissimis contentioneis posteriorem habentibus, concertantes. Quocirca navigii proram, ut dici solet, convertere, nosque, quemadmodum nauitum pisces ferunt, cum tempestatem senserit, in nos ipsos colligere decrevimus: atque alios quidem eminus spectare mutuo se impentes, ipsi autem ad alteram vitam convertere. Quod si Ecclesiam, ut scribis, relinquere periculosest est, quam tandem? Si nostram; recte dicitis, idemque ipsa aio: si vero nihil ad nos attinet, nec nobis assignatum, culpa vacans. An idcirco tenemur, quia ipsius curam aliquantisper gessimus? Nimirum multi alii eadem ratione 77 teneantur, quotquot nimirum extraneorum curam suscepserunt. Ac fortasse laboribus quidem sua merces constat: officio autem cedere culpa caret. Quamobrem non est cur tu hoc nomine, ne quid detrimenti patiamur.

B

LXXXVIII. NECTARIO ARCHIEPISCOPO CONSTANTINOPOLIS.

Oporebat ut regiam urbem regum decus exornaret. Ideo te quidem, sicut deceat, siu suo fovente atque complectitur, cum virtutibus et sermonibus, aliisque praeclaris quibus te divina gratia condigne locupletavit. Nos vero expulit ac projecit velut retrimenta et quisquilia, glumans et fluctus marinos. Verum quandoquidem rea amicorum communes sunt, ego quidem tecum comunicem,

(27) Οὐδὲ μικροῦ λόγου. Montac. et Morel. Οὐδὲ μικρούτον, nec hominis qui in minima quaque inquit.

(28) Προειλθόμενος, processus. Ita cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. At cod. Pass. προειλθόμενος καὶ κεκρήχαμεν. Edit. ἀνδρόθεμαν.

(29) Πρύμναν κρονούσασθαι. Ita cod. Reg. et Combef. Sic in orat. De laud. Basili legitimus, πρύμναν ἔκρουσάμην. In edit. πρύμναν διακρούσασθαι. Πρύμναν κρούσασθαι, remigationem ad puppim convertente. Metaphora duxit et remigibus qui, proram in remigando pulsantes, puppim rursus pulsant, cum navim convertant. Hoc adagium iis quadrat qui partes quas prius iuebantur, deserunt, atque in contrarium nituntur. Nec Bill.

(30) Ναυτιλον ἰχθύν. De nautilo pisce sic Plinius scribit lib. ix. cap. xxvi: *Inter precipuis miracula, qui vocatur nautilus, ab aliis pomphilus, spinus in summa aquorum pervenit, ita se paulatim subiens ut emissis omni per fistulam aqua, relin exoneratus sentia facile naviget. Postea duo prima brachia retorquens, membranam inter illa mira te-*

nuitatis extendit, qua velificante in auras cæteris subrenigans brachii, media cauda uti gubernacula sese regit. Ita vadit alto Liburnicarum gaudens imagine, et si quid pavoris interveniat, hastis se mergit agnus. Mox, ὅταν χειμῶνος αἰσθάνηται, Bill. Cum hiemem senserit.

(31) Αὐτὸς δέ. Cod. Reg. αὐτὸς δί. Mox. πρὸς τὰ ἔκεινα μετασκευάζεσθαι. Combef.: Ad alteram ritam comigrare, vel ad ea quae sunt atri futuri. axiūm studiūmque transferre.

(32) Ὅρθως λέγεται. Cod. Reg. et Pass. ἔρθως λέγεται, recte dicitur.

(33) Τούτῳ κρατούμεθα. Ita duo eold. Regg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. τούτῳ κρατούμεθα. In cod. Pass. τούτῳ θεσται.

(34) Τοῦ διπλεῖται. Sese autem abdicare. Bill. Fasceresse autem et concidere.

(35) Scripta anno 381 desinente, vel 382 incipiente.

(36) Tosc. I. edit. Bat. p. 37, num. 91 [huiusce Patrologie t. II].

felicitatem, siveque gloriae particeps esse mihi A μετασεγένη τὸν μαρτυρίαν, καὶ τῆς δόλης εὐημερίας. Κοινώνεις δὲ καὶ αὐτὸς, ὡς δεῖ, τῶν ἐνταῦθα φροντίδων καὶ περιστάσεων τοῖς σύζητος ἀπόδημοις· καὶ μὴ μόνος τὸ χρηστὸν ἀπόλαβον Ἰχ., τούτῳ δὴ τὸ τῶν τραγωδῶν, ἄλλὰ καὶ τῶν πόνων ἐν μέρει συναντιλαμβάνου τῷ φίλῳ· τὸν καθόλου δίκαιος ἡς, δικαίως καὶ τοις διατάκτων φίλοις καὶ φίλοις. Καὶ σοι παραμένοι τὸ εὐπρεπεῖον χρονίστερον, ὡς καὶ εὑρίσκεται πλέον, μᾶλλον δὲ ἀναφέρετον σοι προσέτιν καὶ ἀλλοῖον, μετὰ τὴν ἐπιτύθεντα εὐημερίαν ἐπὶ τὴν ἑταῖρον διάβασαν.

LXXXIX. BOSPORIO COLONIENSI.

Hæc epistola LXXXIX, al. CXI, ante Bosporio scripta est quam Nazianzum desereret Gregorius, imo antequam, post redditum ex urbe Constantinopolitana, Nazianzus Ecclesie, cui pastorem preficeret frustra conatus est, regimen suscipere. Ideo hic illam collocare nixum est. Dixa conatum suisse Gregorium Nazianzenæ Ecclesie pastorem preficeret, sed frustra. Bis namque delatus fuit ab episcopis, qui alium constitutere recusabant, ut ad eam regredire tandem Gregorium compellerent. Hinc illam Gregorii queritur tum in epistolis, tum in carminibus, etiam aduersus Bosporinum, præsulē aliquo Theologo conjunctissimum.

Movet me tua invitantis diligentia. Mei autem ipsius me magis puderet, si non ad te vera scriberem. Metui ne res nostre finem haberent: ita me, et senectutis jam canas, et communis mensie, et jam inde a juvenili astate susceptorum laborum **78** pudet, quod inferiore apud vos quam vel improbissimi ac sceleratissimi homines, locos sim, atque ab iis, a quibus minime putavi, contemnar.

XC. PROCOPIO.

Quarenti Procopio qnomodo se res ejus haberent respondet Gregorius morbum adhuc infestum esse; quibus verbis significare videtur, morbum, quo se affligi paulo ante scriperat Philagrio, adhuc perseverare. Ex quo merito colligitur hanc epistolam litteras ad Philagrium datas non longo subsecutam esse intervallo.

Ut res nostræ se habeant, sciscitaris. Cum quādam historia respondebimus. Legationem quādam Athenienses apud Lacedæmonios obiisse ferunt, cum tyrannie premerentur. Legationis porro haec summa erat, ut boni et æqui aliquid ab eis impetrarent. Posteaquam autem et legatione redierunt, rogavit quispiam: Quo animo erga nos sunt Lacedæmonii? At illi: Ut erga servos admōdū benigni et humano; ut autem erga liberos, perquam insolenti et contumelioso. Hoc igitur ipse quoque scribere possum. Humanius enim mitiusque nobiscum agitur, quam cum rejectis et desperatis: durius autem quam cum iis qui Deo curæ sunt. Nam et morbus adhuc infestus est, et vehementi admodum dolore afficit, et amici nos

(37) Alias CXLI. Scripta paulo post superiorem.

(38) Αἰδοῦμαι σὺν τῆς κλήσεως τὸ φιλότερον. Bill.: *Nominis tui industria ac laboris amorem cereor. Combef.: Pudorem injicit tui invitantis sedulitas.*

(39) Δέδοικα μὴ πέρας, etc. Combef.: *Metui ne res nostræ ad extreum essent redactæ malorum. Pro πράγματα, volunt Montac. et Morel. γράψω.*

(40) 'Υψ' ὅπῃ ἡκίστα. Ita cod. Reg., Montac., Morel, ac Combef.; sicut legit Bill. In edit. ἡκίστα.

(41) Alias LXVI. Scripta circa idem tempus. — Proxoklop. Cod. Reg. 'Ανωτερ. Ita et Combef.; sicut legit in quibusd. edit.

A μετασεγένη τὸν μαρτυρίαν, καὶ τῆς δόλης εὐημερίας. Κοινώνεις δὲ καὶ αὐτὸς, ὡς δεῖ, τῶν ἐνταῦθα φροντίδων καὶ περιστάσεων τοῖς σύζητος ἀπόδημοις· καὶ μὴ μόνος τὸ χρηστὸν ἀπόλαβον Ἰχ., τούτῳ δὴ τὸ τῶν τραγωδῶν, ἄλλὰ καὶ τῶν πόνων ἐν μέρει συναντιλαμβάνου τῷ φίλῳ· τὸν καθόλου δίκαιος ἡς, δικαίως καὶ τοις διατάκτων φίλοις καὶ φίλοις. Καὶ σοι παραμένοι τὸ εὐπρεπεῖον χρονίστερον, ὡς καὶ εὑρίσκεται πλέον, μᾶλλον δὲ ἀναφέρετον σοι προσέτιν καὶ ἀλλοῖον, μετὰ τὴν ἐπιτύθεντα εὐημερίαν ἐπὶ τὴν ἑταῖρον διάβασαν.

ΠΤ. ΒΟΣΠΟΡΙΩΝ ΚΟΛΟΝΙΑΣ (37).

B Αἰδοῦμαι σὺν τῆς κλήσεως τὸ φιλότερον (38). Αἰσχυνομένη δὲ ἐμαυτὸν πλέον, μὴ τ' ἀληθῆ γράφων. Δέδοικα μὴ πέρας (39) ἡμῖν ἔχη τὰ πράγματα· οὗτοις αἰσχύνομεν τὴν ἐμὴν ποιεῖν, καὶ τὴν κοινὴν τρέπεσαν, καὶ τοὺς ἐκ νεότητος πόνους, θατὸν παρ' ὅλην Ἑγουν καὶ τῶν κακίστων, καὶ ὡφ' ὅλην ἡκίστα (40) ἀν φίθην ἀπικαζόμενος.

Ψ. ΠΡΟΚΟΠΙΦ (41).

C Τόλιον ἔχει (42) τὰ πράγματα τῆς, ἐρωτεῖς. Μετά τίνος Ιστορίας ἀποκρινόμεθα. Ἐπρόσθετον 'Αδηναῖον πρὸς Λακεδαιμονίους, σαρπὶ (43), τυφλὰ ἐπιραυνοῦντο. Η τρεσσεῖς δὲ ἦν, γενέσασα τι αὐτοῖς ἐκείνην φιλανθρωπον. Ός δὲ ἐπανήκον ἐκ τῆς προσθεῖσας, ἐπειτα ἥπτο τις· Πῶς ἡμὲν (44) οἱ Λακεδαιμονίοις; οἱ δὲ, ὡς μὲν δούλοις (45) ἐφασαν λίαν χρηστῶς· ὧς δὲ ἐλευθέροις, λίαν οὐδριστικῶς. Τούτο γοῦν καὶ αὐτὸς ἔχει γράψειν. Πράττομεν γάρ τῶν μὲν ἀπεγνωμένων φιλανθρωπότερον· τῶν δὲ μελόντων θεῷ φριξικύτερον. Ή το γάρ νόσος παρατείται, μᾶλλον δὲ λίαν λυτός (46), οἵ τε φίλοι κακούστες οὐκ ἀνταστοῦνται, καὶ τὰ δυνατὰ βλάπτονται. 'Αλλ' ἔχουν τὸ θεῖον εὐμενὲς ἡμῖν εἶναι· καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ φευγόμενα τὰ δεινά πάντας, ἢ καρτερή-

(42) Πῶς ἔχει. Montac. et Morel. Πῶς έστι δέ.

(43) Φαστή in cod. deest.

(44) Πῶς ἡμερ. Cod. πῶς ἡμέν, qnomodo uisi sunt ergo vos Lacedæmonii? Mox, οἱ δὲ non leguntur in eodem cod.

(45) Ός μὲν δούλοις. Ήμιε non dissimile est, aut Bill., illud Theognidis: ὡς εὖ μὲν χαλεπῶς· ὡς χαλεπὸς δὲ, μᾶλλον εὖ, id est, ut bene, male; ut male, bene. Itemque illud Ciceronis Brutu: Belli fortuna, ut in secundis, flava; ut in adversis, bona.

(46) Ηγαπατεῖται, μᾶλλον δὲ λίαν λυτεῖ. Ita cod. et Combef., qui verit: *Morbis adhuc incommodat; quin et valde infestat.* In edit. τι παραλυτι· cetera desunt.

σορεν. "Εστι δὲ καὶ τοῦτο (47) ἐπιεικῶς συμφορᾶς Α νεκαρε, ac, quibus possunt, incommodis afflere
διάτασσας. non desinunt. At tu a Deo precibus pete, ut se
propitium nobis et placidum praebeat. Ita duorum alterum continget, nempe ut vel has acerbitates
omnino fugiamus, vel certe perferamus: que res plane etiam serumnus imminentia est.

L^A. NEKTAPIO ARΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (48).

Alteram hanc ad Nectarium epistolam hucusque distulimus, quod ad eum scribat se morbo, quo in superioribus litteris se vexari significabat, utcunque recreatum. Ex his autem litteris intelligas, lector, quam amico in successorem suum animo fuerit Gregorius, qui ad eum ultra scribit, eique alios commendat; quia profecto, ut Billius observat, ingenui et candidi hominis est, nec ulla malevolentia invictaque suffusa.

Τό μὲν καθ' ἡμας ἔχει, ως ἔχει· ἀνευ πολέμου καὶ πραγμάτων καθημένα, σωπῆς ἀλινδονού γέρας (49) ἀντὶ πάντων τιμήσαντες. Καὶ τι καὶ (50) ὄνδραμα τῆς ἡγεμονίας, ἐλέγη θεοῦ ἱκανὸς τῆς ἀρβώσιας ἀνενεγχόντες. Σι εἴ κατευδοῦ καὶ βασιλεύειν, ως δὲ θεος Δαβὶδ φησι· καὶ τοι συνιδέποι τὴν Ἱερουσαλήμ δι τιμῆς θεος, πάσης ἀπέτρεψαν ταῦτην χαριζόμενος. "Ινα δὲ τοῦ θαρρέειν ἀλλήλοις ἀπέδειν δόμενον, καὶ μή τι πλάγματα ἀνθρώπουν θεῷ παριστάμενοι, ἐώ μὲν ταῦτα πρεσβεῖον πρὸς αὐτόν, οὐ δέ μοι προθύμως ἀπίνευσον. Τοῦ γηγειστάτου ἡμῶν Πατριαρχείου κηδόμενα, πολλῶν ἔνεκεν ἀναγκαῖοις τούτοις ποιῶντες. Τούτον καὶ προσείσθαι θελήσαντες εἰμενούς, καὶ συστήσαι τοὺς φίλους τοὺς σπουδαιότεροις (51), ὥστε τοῦ σκοποῦ τυγχεῖν. Οὐ δέ σκοπός, στρατείᾳ την ἀπάραμοσύνην λαβεῖν· ἐπει μηδὲ (52) εἰς βίος ἀνεπτρέπαστος τοὺς πονηροὺς, δ καὶ αὐτὸς γινώσκεις.

αὐτεν hic scopus, ut per quoddam militis genus
ne genus quidem vite ullum est ab improborum
injuria liberum, quemadmodum ipse quoque
nosti.

L^B. ΦΙΛΑΓΡΙΩ (53).

Ad annum 582 pertinent aliae epistole, quas amicis suis scripsit Gregorius, cum post abdicatam sedem Constantinopolitanam, Nazianzen versaretur. Cum autem illas litteras nihil habeant, unde earum ordinem inter se esse possimus statuere, ait indiscriminatim sic collocabimus, prioris tantum ordinis habita ratione.

Ἵδις ἔχει σοι τὰ τοῦ σώματος; ἢ δηλοντεί βραχίονας C δέλτης, ὅπως μὲν ἔχοι (54); περὶ δὲ τῆς ψυχῆς οὐκ ἔρχομαι πῶς. Οὐδέ γάρ δέ τι καὶ λαν καλῶς ἐπειδὴ γενναῖος ἐμφιλοσοφεῖς τοῖς πάσσοντι τοῦ αἵρετος (55), ὑπερβάσαν δηρτής, δὲλλ' οὐδὲ Ὡλης ἀνωμάλων (56) περ πράτης δεξιάμενος, ἵνα δὲ σοι τὸ κατοικεῖν (57) τῆς τῶν ἀλλων ὑγείας μακαριώτερον. Αἰδος καὶ ταύτην (58) ἰκανὴν τῆς φελοσοφίας ἀπό-

• Psal. xliv, 5.

(47) "Εστι δέ καὶ τοῦτο. Ita cod. Reg. Et hoc, scilicet, τὸ καρπετόν, haud exigua mali imminentio. Pro ἐπιεικῶς, Montac. et Morel. legunt ἐπιεικές.

(48) Alias LVI. Scripta circa idem tempus.

(49) Σωπῆς διδύμων τέρας. Vide Erasmus in adagio: *Silentiū tūm p̄m̄tūm*.

(50) Καὶ τοι καὶ τοι καὶ τι, quin et aliquid e solitudine ac quiete.

(51) Σπουδαιότεροις. Cod. et Combef. σπουδαῖοις.

(52) Επει μηδέ. Pass. ἐπειδή μηδέ.

(53) Alias XLI. Scripta eodem tempore.

(54) Οὐας δὲ έχοι. Ita cod. Reg., Pass., Montac., Morel. ac Combef. In edit. ξηρόν.

(55) Ἐμψιλοσοφεῖς τοῖς πάσσοντι τοῦ σώματος.

Res nostræ se habent, ut habent: sine bello et negotiis sedemus, silentii præmium ab omni periculo vacuum omnibus rebus antepontes. Quin ex hac etiam quiete nonnulli fructus cepimus, nimirum ex morbo Dei misericordia utcunque recreati. Tu vero prospere incede et regna ["], ut Davidis verbis utar: ac Deus sacerdotium istud, quo te ornavit, tecum gubernet, **79** atque omni calumnia et vexatione sublimius præbeat. Ut autem mutuæ utriusque fiducie argumentum demus, nec, cum Deo astemus, humano quadam affectu ducamur, hanc quidem depreciationem ad te affero, tu vero prompte et libenter annue. Multæ nos cause necessaria impellunt ut sincerissimo nostro filio Pancratio consultum velimus. Quoniam obrem a te peto, ut et benigno eum animo admittas, et optimo enique amicorum commendes, ut scopum eum, quem sibi proponit, assequatur. Est immunitatem a negotiis accipiat, quandoquidem

XCII. PHILAGRIO.

Quonodo se habet corporis tui valetudo? An scilicet parum tibi curæ est, quonodo se habeat? De anima autem haud percunctabor equid valet: scio enim bellissime valere, quandoquidem iu corporis morbis strenue philosopharis, quasi non materiæ et humorum intemperiem, sed virtutis explorationem eam rem acceperis; ut sic in valetudo tua aliorum sanitate et incolumitate bea-

In edit. legitur tantum τοῖς τοῦ σώματος. Verit tamen Bill.: in corporis morbo. Nonnulli codd. non habent τοῦ σώματος. Montac. et Morel. ἐργασθεῖς.

D (56) Οὐδὲ ὄλης δρωγαλλαρ, intemperiem et in-
equalitatem humorum, corporis nempe, ait Combef.; sic enim hoc sensu passim Gregorius ea voce utitur. Pro οὐδὲ, Montac. et Morel. οὐ τύχη; non for-
tuna inaequalitatem.

(57) Σοι τὸ κακοπλαθεῖν. Bill., calamitas tua; melius infirmitas, invaletudo, quam aliorum sani-
tati opponit.

(58) Αἴδος καὶ ταύτην, etc. Verit Bill.: Tu
nec hoc quoque philosophis argumentum ede, ut
nobis easdem res ac tiēdēm præcipias. Montac. et
Morel. τὸ τὰ τοιά.

tior sit. Tu vero hoc quoque idoneum philosophiae argumentum edis, cum nobis tales res, ac de talibus praecipis : quas tamet et alii scribere audeamus, tamen te judice causam dicere ac judicium subire, periculo non vacat. Ceterum conabimur tuis jussis minime contradicere.

XIII. SOPHRONIO PRÆFECTO.

Complectendi Sophroniū desiderio tenetur Gregorius ; roget saltem ut sibi per epistolatas conaressonis imbram largiatur.

Habet quiddam lati et commodi noster secessus, nimur utrum et quietem ; sed id non tam latum ac commodum est, quam incommodum, quod a vestra amicitia et familiaritate, re tanti momenti, me sejungat. Alii prstant tua virtute fruuntur ; nobis autem hoc magnum et simulum fuerit, si sermonis et congressiōnis umbram **80** habuerimus, qua in epistolis continetur. An vero te rursum videbimus ? an rursum complectentur decus nostrum et ornamentum : idque vite nostræ reliquias dabitur ? Si quidem detur, omnis Deo gratia habeatur : sin minus, jam maxima nostri parte mortui sumus. Tu vero Gregorii tui recordare, ac res nostras commeniora.

XIV. AMAZONIO.

Se in aduersis quiete philosophari, in disjunctione amicorum esse animo perquam abjecto fatusci. Gr̄gorius.

Si quis communium amicorum, quos permultos esse confido, ex te percunctetur : Ubi nunc Gregorius ? et quid rerum agit ? Dicere ne dubites, eum quiete ac tranquille philosophari, non magis eos, a quibus injuria ipsi illata est, curantem, quam eos, de quibus, in lucemne et vitam prodierint, ignotum atque obscurum est : adeo invicto est animi robore ! Quod si te rursus idem roget : Qnomodo fert amicorum disjunctionem ? Non jam siderenter respondeas eum philosophari, verum animo esse perquam humili et abjecto. Alii enim in aliis rebus moliores sunt, nos autem in amicitia et amicis. Horum in numero eximius quoque Amazonius est. Tu vero hac una re fortasse more nostro mederi queas. ac desiderium tui lenire, si nostri memor fueris, atque hujus rei fidem mihi per litteras facias.

XCV. LEONTIO.

Quod igne Sodomiticō et episcopali dissolutione fuerit liberatus, sibi gratulatur.

O faustum ac commodum morbum, hostiumque D

(59) Πειρασμέθα δ' ὅμως. Cod. δ' οὖν. Mox, μὴ ἀντλέτιν, minime retrahari ; et sic scribere debuisse, ait Combef., non coarctari, ut legitur in edit.

(60) Alias LIX. Scripta eodem circiter tempore. (61) Ήμίν' δὲ μέγα. Ita cod. Reg. In edit. ἡμέν δὲ τοῦτο μέγα.

(62) Την̄ ἐτοῖς. Cod. et Combef. τῆς ἐν τοῖς.

(63) Ἀρά περιπτερόμετα τῷ. Ita codd. Reg. et Pass. In edit. δρά σε περιπτερόμετα τῷ.

(64) Τοῦτο δοθῆσθαι. Voceū τοῦτο, quae decretat in Bill., suppeditorum duo codd. Regg. et Pass.

(65) Ἡδη τῷ πλεῖστῳ. Ita codd. Regg. et Pass. In edit. Ἡδη deest.

A δεξιᾷ, τὰ τοιάτια καὶ περὶ τουτῶν ἐπιτάσσειν ἥμεν· δὲ καὶ δλοὶς θαρρῶμεν γράφειν, ἀλλὰ τὸ γε ὑπὸ σοι κρατῇ κινδυνεύειν οὐκ ἀσφαλές. Πειρασθεῖσα δ' ὅμως (59) μή ἀντιτέγμεν κελεύοντες.

Ι.Γ. ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΗΠΑΡΧΩ (60).

"Ἐχει τι δεξιὸν ἥμεν ἡ ἀναχώρησις, τὸ ἀπραγμόν καὶ ἡσυχίον· ἀλλ' οἴπω τοσούτον, δυσον σκαύα, τὸ τῆς ὑμετέρας χωρίσαιν φίλας καὶ συνουσίας, τοσούτον πράγματος. Ἀλλοι τῆς σῆς τελείστητος ἀπολαύσουν· ἥμεν δὲ μέγα (61) καὶ εἰ τοῦτο ἔχουμεν, Ε σκάτε δημιάλας τὴν ἐν τοῖς (62) πράγμασιν. Ἄρα σε δέκμεστα πάλιν ; δρά περιπτερόμετα τὸ (63) ἥμετερον σεμνόλογημα ; καὶ τούτο δοθῆσται (64) τῷ τῆς ζωῆς ἥμιν τειχίῳν ; Εἰ μὲν δοθεῖται, πᾶσα τῷ Θεῷ γάρτις εἰ δὲ μή, τεινήκαμεν ἥδη τῷ πλείστῳ (65) μέρετ. Σὺ δὲ μέμνησο τοῦ σοῦ Γρηγορίου, καὶ διηγοῦ τὰ ἡμέτερα (66).

Ι.Δ. AMAZONIΟ (67).

"Αν τις ἔργαται (68) σε τῶν κοινῶν φίλων (πολλῶις δὲ εἰναι πειθομει τούτους). Ποῦ δὲ νῦν δὲ Γρηγόριος (69) ; πράττει δὲ τι ; θαρρῶν εἰπε (70), διε ἐφ τῆς συνιαστικῆς φιλοσοφει, τοσεῖται τῶν ἀδικούστων φροντίζων, δια τούτου οὐδὲ εἰ γεγόνειται γινωσκομένων· οὐτως ἐστιν ἀδητητος. "Αν δέ την διάζευξιν φέρει τῶν φίλων ; μηδέτεροι θαρρῶν εἰποῦσι διε φιλοσοφει, δὲλλα καὶ λανδάνεντος ἔχει. "Αλλοι μὲν γάρ μέλος ἡτούν ἐστιν, ἥμεις δὲ φίλας καὶ φίλων. Τούτων εἰς ἐστι καὶ ἡ θαυμάσιος Ἀμαζόνος (71). Τάχη δὲν μόνον θεραπεύσας ἥμεις, καὶ φίλους ἐπὶ σοι ποιήσας, εἰ μηνησούσις (72) ἥμιν, καὶ δι τοῦτο ποιεῖ, πάθος τοῖς γράμμασιν.

Ι.Ε. ΑΕΩΝΤΙΟ (73).

"Της δεξιᾶς νόσου, καὶ τῆς τῶν ἔχθρων ἐπη-

(66) Καὶ δημητρὸν τὰ ἡμέτερα. Bill., Gregorii sui memoriam cole, ac res nostras narra.

(67) Alias LXXXIII. Scripta eodem circiter tempore.

(68) Αγ τις ἔργηται. Ita cod. Reg., Montac. et Combef. In edit. εργαται.

(69) Ο Γρηγόριος. Unus cod. habet δὲ Γρηγόριος ἥμιν.

(70) Θαρρῶν εἰπε. Cod. Reg. et Combef. θαρρῶν φίλων, ἐφ τῆς συνιαστικῆς.

(71) Αμαζόνος. Τάχα. Cod. Αμαζόνος, δὲ τάχα.

(72) Εἰ μηνησούσις. Ita cod. et Combef. In edit. εἰ μηνησούσις.

(73) Alias CIII. Scripta eodem circiter tempore.

ρειας, δι' ην ήμεις έλευθεροι γεγόναμεν ἕως τοῦ Α Σεδομιτικοῦ πυρὸς καὶ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀκύ-
στος (74). Υμῖν δὲ πῶς έγει τὰ πρός τὸν θεόν;
ταῦτα ἔχεται καλῶς· τὸ δέλλα δὲ σπώς (75) ἀν ἔχει,
γείρειν ἔστουμεν. Μικρὸν έτι, καὶ δήροις τοὺς ἡμῶν
ὑπεριστάς, ἤνικα ἀν πυρὶ κρίνηται τὰ τημάτερα.
Προσταγορεύομεν δικῆς, καὶ δι' ὅμων τοὺς κονούς
ζητοῦν. Μέμνησθε μου τῶν λεθασμῶν!

Ι. Ζ. ΥΠΑΤΙΟ (76).

Dolet Gregorius quod Hypatio potitus sit tantulum duntaxat, Ecclesiam imperio cedere propter invidiam coactus.

Πολὺν ἐγγημώμεθα χρόνον, οὐκ ἔχοντος (77) τὸν πρῶτον ἐν ἀνδράσι τῆς πρώτης ἐν πόλεσιν. Ἐδει γάρ, οἴμαι, χεινῶν (78) τὸ ἀγαθόν, καὶ κανὼν γενέσθαι τὸ πάντων δρελός, ὃς ἀν οπερίσης (79) τὴν εὐνομίαν ἐξ ὑψους, καθάπερ τὰ σπέρματα οἱ τὰς τροφὰς ἡμερόσαντες (80), ὡς γνῶν τοὺς μόνους δοκεῖ (81) καὶ τοὺς πλάσματιν. Ἐμοὶ δὲ καὶ πλειον ἀλγεῖν (82) περίστοιν, ὅτι τοσούντας ἀπολαύσας; μόνον, δοσ καὶ ἀποταπής ὅληγα τὴν ὄψιν περιλαμπούσης (83). Ἐπειτα ἡττήθη τοῦ φθόνου καὶ εἰς ἡμετῶν συνεπάλην, ἀλλοὶ τοῦ κράτους τῆς Ἑκκλησίας παραχωρήσας, καὶ τῆς εὐπρεπεστέρας σκηνῆς (ἴν οὐτῶν εἴτε, διὰ τοὺς παῖζοντας εὐκόλως τὰ παιδεῖα δέξια [84]). Εἰ δὲ, ὡς πάντων δριπτε, τὴν αὐτὴν σώζει (85) πρὸς τῆς δικῆς διδόσιν, ἡτις κατὰ τὴν μαργῆτιν (86) πρὸς ἑαυτὴν ἔλειπε τὰ σιδηρία.

B Diuturno detimento multati sumus, dum scilicet uribum prima virorum primum non haberet. Uportebat enim, si fallor, bonum diffundi, omniumque utilitatem omnibus communicari, ut ex alto aquitatem spargeres, quemadmodum semina illa, qui hominum cibos mitigarunt, ut quidem fabulis ac figuris placet. Mibi vero amplior quoque hinc dolendi causa exsistit, quod cum tantulum duntaxat potitus esset, quantum fulgetra strictam duntaxat oculos collustrante, postea invidie cessi et meipsum contraxi, Ecclesiam imperio, ac speciosa scena (ut ob eos, qui in rebus castigatione dignis facile ludunt, his verbis utar), alius cedens. Tu vero, omnium praestantissime vir, eundem erga nos animum retine, qui magnetis instar ferrum ad C se trahit.

Ι. Ζ. ΗΡΑΚΛΕΙΑΝΩ (87).

Cum semper sit apud se Herculianus, rogit ut apud Herculianum sit etiam Gregorius.

'Αεὶ σὺ παρ' ἡμῖν ὁ καλὸς (88) Ηρακλειανὸς, καὶ λέγοντες τι παιδεύεσσας, καὶ ἀσωνός· καὶ Κονσταντινούπολις μνῆ· ἡμῶν ἡ καλὴ δὲ ὑμᾶς, εἰ καὶ πρόσκαιρος, οὐτῶν τοῦ φθόνου θελήσαντος. Εἰ δὲ καὶ παρὰ τῷ Γρηγόρῳ, διμεινον ἀν δημοσίορος

Semper apud nos es, o bone Herculiane, doctrinæ aliquid et dicens et audiens, ac pulchra Constantini urbs propter vos nobiscum est, etiam si brevi duntaxat temporis spatio; ita enim livori placuit. Quod si etiam apud te Gregorius sit, me-

(74) Σεδομιτικοῦ πυρὸς καὶ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀκύστος. Ἰγνε Σεδομιτικό, aula et maxime euonymorum libidines notare videatur. Episcopali vero dissolutione, φιλαργαν επiscoporum et simulantes D pravasque in multis opiniones et hereses. Hæc Combef.

(75) Τὸ δέλλα δὲ σπώς. Ita cod. et Combef. Edit. τὸ δέλλα σπώς. Mox, ἔστουμεν. Cod. Reg. δέλλοις, σινεμεν.

(76) Alias CXLI. Scripta circiter eodem tempore.

(77) Οὐκ ἔχοντος. Ita cod. Reg., Par., Montac., Morel. et Combef. In edit. οὐκ ἔχοντα.

(78) Χειδήναι. Ita Montac. et Morel, qui etiam legunt λεγθήναι.

(79) Ήσάν σπειρήης. Cod. Reg. οὐδὲ σπειρίου.

(80) Καθάπερ τὰ σπέρματα οἱ τὰς τροφὰς ἡμερώσαντες. Cod. Reg., Montac. et Morel. καθάπερ οἱ τὰ σπέρματα τὰς τροφὰς ἡμερώσαντες.

(81) Ήσάν τοὺς τοὺς μόδους δοκεῖ. Etenim, si fabuliz ἄδει, homines olim glandibus victabant, usū frumenti nondum reperto; ast ubi Ceres hunc ebum hominibus monstravit, glandibus pasci desie-

ρunt. Hinc Virgil. Georg. lib. 1, 147 sq. :
Prima Ceres ferro mortales vertere terram
Instituit, cum jam glandes atque arbuta sacra
Deficerent silve, et victimum Dodona negaret.
Mox et frumentis labor additus...

(82) Πλειον δέλλεν. Cod. et Combef. πλέον ἀλγεν. Montac. et Morel. πλειον λέγεν.

(83) Περιλαμπούσης. Cod. et Combef. διαλαμπούσης.

(84) Τὰ παιδεῖα δέξια. Ita legimus cum Combef. Edit. τὰ μὴ παιδεῖς δέξια, in rebus minime iudicris.

(85) Αὐτὴν σῶσε. Montac. et Combef. αὐτὴν σωσε.

(86) Κατὰ τὴν μαργῆτιν. De magnete Ispide vide Plin. lib. xxxvi, cap. 46, ubi varias ejus species commemorat.

(87) Alias CLVI. Scripta eodem circiter tempore.

(88) Αεὶ σὺ παρ' ἡμῖν ὁ καλὸς. Ita cod. Reg. et Combef., sicut legit Bill.; at Montac. δεὶ σὺ παρ' ἡμῶν. Verum mendose, ait Morel.; nam quem vidit cod. receptam tuerit lectionem habel quo καλός.

Ius utriusque nostrum hoc fuerit. Id autem per epi- A ἔχοι (89). Δηλώσεις δὲ τοῦτο δι' ἐπιστολῶν, δις ἐπι-
stolas, quas ad nos mittes, planum facies. Nam
hoc unum licet.

XCVIII. AD EOS QUI REMPUBLICAM ADMINISTRANT.

Acriter objurgat Nazianzenos tributorum exactores, qui diaconum sibi charum, titulo capellæ martyrum insignitum, vestigalem fecerant. Videtur Tillemontio (91) hæc epistola eodem tempore, quo superiores, scripta. Theotecnū, de quo in ea agitur, incertum est, an illæ sit, ad quem exstat Gregorii epistola.

Vos mihi ne a Diogenis quidem Sinopensi pera, si vestra tempestate esset, temperaturi esse vide-
mini, verum ipsi quoque manum injecturi, artem
ipsi objicentes, **82** pallium, baculum, et hoc
ipsum quod ex philosophia prescripto nihil possi-
deret, verum nunc in hanc, nunc in illam doam
commeare, temere, atque ut sors ferebat, victi-
tans : quippe cum fratri quoque Theotecnū da-
minum ex artibus irrogare conemini. Quid primum,
aut quid maximum dicam ex iis, que juste pro
eo proferri possunt? An quod diaconum est? An
quod inops? An quod extraneus atque ad alios po-
tius quam ad nos attinens? An quod vita et mo-
ribus venerabilis, ac martyrum sacerdos et inqui-
linus? Quin ne illud quidem vos fugit, quod etiam
ultra vires hospitalitis studium colit. Atque hoc
unum fortasse peccat, quod non ex omnibus, qui
illuc sunt, benignitatis officiis se dedere nititur. No-
rum quodnam maximum sit, vos ipsi perpendite.
Homini autem his omnibus de causis parcite, ne
alioqui exiguum fisco commodum afferentes, magnum ipsi detrimentum accipiatis, nudum, ut dicit
solet, non vestientes, sed exuentes.

XCIX. HOMOPHRONIO.

Laudat anachoreticæ vita deditum, optatque ut sic ad Deum cogentes mali bonis benefaciant.

Audio te animo deditum esse vitæ anachoreticæ; C atque utinam nobis fias Joannes Baptista, aut etiam Elias Carmeli incola; et in hoc solo nos ledant qui oderunt nos, quod cum Deo conjungant, et sincere rebus coelestibus addicant, negotiis et tumultibus liberatos: ut inviti quoque beneficiant nobis, quandoquidem volentes nequeant.

(89) Αμενορ ἀρ μηροτέρους ἔχοι. Ita cod. Reg., Pass. et Combef.; Montac. et Morel. ἔχη. In edit. deest δι.

(90) Εκποτελεῖς. Ita cod. ac Bill. In edit. ἐπι-
στέλλεις.

(91) Alias CXXVII. Scripta eodem circiter tem-
pore. — Πρὸς τοὺς πολιτευόμενούς. Combef.: Ad
magistratus eos qui civitatem administrant.

(91') Tom. I, p. 789.

(92) Συνωτέως. Ita cod. In edit. Συνωτέως. Mox, D cod. Reg. et Combef. καθεῖτο ἀν τάς.

(93) Έχ φιλοσοφίας. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. έχ τῆς φιλοσοφίας.

(94) Τὸν ὑπέρ αὐτῶν δικαῖων. Combef.: Ex iis quibus ius illius statuerit.

(95) Καὶ ἀλλοις. Ita cod. Reg., Montac., Morel., Bill. et Combef. In edit. καὶ ἄλλοι.

(96) Ιτε δὲ ὅτι. Ita iid. In edit. Itere δὲ δύε.

(97) Βιδέται εἰραι χρονός. Ita cod Reg., Mon-
tag., Morel., Combef. et Bill. qui vertit. Benignitatis

Ι. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΟΥΣ (91).

Τμαὶ μοι δοχεῖτε, μηδὲ ἀν τῆς Διογένους πήρας,
εἰ καὶ ὑπάς ἔν, ἀποχέδωτοι τοῦ Σινωπίου (92),
ἀλλὰ κακέντω τὰς χέρας ἐπικαλεῖτεν, τέχνην ἐπικα-
λούντες αὐτῷ, τὸν τρίβωνα, καὶ τὴν βακτηρίαν,
καὶ αὐτὸν τὸ κεκτήσθαι μερὸν ἐκ φιλοσοφίας (93),
διλοτε δὲ διλῆται οὐρά προσφορτὴν εἰκῇ διατάντα καὶ
θεὸν ἔτυχεν ὃντες καὶ τῷ ἀδελφῷ Θεοτέκοντα ημίλιαν
ἐπικαλεῖται πατερεψίτε τὴν εἰ τῶν τεχνῶν. Τι πρώ-
τον, ή τι μάγιστρον εἴπω τῶν ὑπέρ αὐτοῦ δι-
καιούον (94); οὐ διάκονος ἔτοιν, ή ὁ μάπος, ή ὁ
ένος, καὶ ἀλλοις (95) μᾶλλον ἡμῶν προστίκων, ή
ὅτι τὸν πλούτον αἰλέσαμος, καὶ τῶν μαρτύρων λειπεῖς
καὶ πάροικος; Ιτε δὲ ὅτι (96) καὶ ξενοφόροι παρὰ
δύναμιν. Καὶ τοῦτο ιερῶς ἀδεικεῖ μόνον, διτοι
τῶν αὐτόθι βάσεται εἶναι χρηστός (97). Τούτων δι-
τοι μάγιστροί ἔτοιν, αὐτοὶ κρίνεται. Τῷ δὲ ἀν-
θρώπῳ δὲ πάντα συγχωρήσατε, μηδέποτε μικρὰ
τὸ κοινὸν ὡράλουντες, μεγάλα ζημιοῦσθαι (98) αὐ-
τοί, γυμνὸν, δι δι λέγεται (99), μηδ ἀμφιεννύντες,
διλλάτιοντες.

Ι. ΟΜΟΦΡΟΝΙΩ (1).

Πυνθάνομεις οἱ ἀναγνωριτικῶς ἔχειν, καὶ εἴ-
γενοι τὴν Ιωάννης δι Βαπτιστῆς (2). ή καὶ
Ἡλίας δὲ τὸν Καρμήλου· καὶ τοῦτο μόνον ὀδικη-
σασεν ὑπάς (3)οι μισοῦντες, τὸ πρόθινον συγαγένειν
καὶ δουναι γηροῖς τοῖς δινῷ (4), πραγμάτων καὶ θο-
ρύβων ἀπαλλάγεντας· ίν δικούς γοῦν εὖ ποιῶσιν
ἥμας; ἐπει μὴ ἔτοιντες δύνανται.

οφία sibi per vim arrogat.; Combef. autem : Beni-
gnitatis officiis studet, impenditur. In edit. βιάζε-
σθαι.

(98) Ζημιοῦσθαι. Ita cod. Reg., Morel. et Com-

bef. In edit. ζημιοῦσθαι.

(99) Τυμούρδης, δι δι λέγεται, etc. Nudo vestimen-
ta detrahente, adagium est apud Erasmus, et usn-
patur pro eo quod est, ab eo sperare emolumen-
tum, cui ne sit quidem quod austeri queat.

(1) Alias CXXXVII. Scripta anno exente 381,
vel magis incerte 382. — Οὐρεσποτή. Hanc epi-
stolam, nescio qua ductus ratione, ad Gigantum
seu Sigantum scriptam narrat Tillemontius. Ita Bill.

(2) Ιωάννης δι Βαπτιστῆς. Cod. Reg. Ιωάνας,
καὶ Βαπτιστῆς.

(3) Ἀδεικνεῖσθαι ὑπάς. Ita cod. Reg. 2022 In
edit. ὑπάς deest.

(4) Διούραι γηροῖς τοῖς δινῷ. Morel.: Legitime
dent superis et coelestibus.

P. ΓΙΓΑΝΤΙΟ (5).

Quis sit ille Gigantius, quem in cermibns parte II, epigram. 2, Sigantium appellat, non novimus. Inter seruinas gaudio superabundat Gregorius, quod dignus sit habitus prece fieri veritatis, solaque ipsi firma familiaritas cum iis, qui sic affecti sunt.

Ησθην τῇ κλήσει, ὑπερθάνην οἷς γράφεις, σύχ A δι τοινούμεθα (μικρὸν γάρ), ἀλλ’ ἔτι φρονεῖς ὄρθιος· καὶ δευτέρος τοι τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης ἡ τῶν αὐτῶν ἐλπίς, καὶ ἡ γνησία τῆς Τριάδος προσκύνησις, ἣν φεγγόμεθα μᾶλλον ἢ ἀναπούσον, καὶ μετὰ κινδύνων, καὶ ἀκινδύνων (6)· τὰ μὲν ἔλλα διδόντες τοῖς καιροῖς, ὡς διν βούλωνται (7), περιφέρειν, τοῦτο δὲ ἀκίνητον ἐν ταῖς φυγαῖς ἔχοντας, τὸν μόνον ἀρχοντὸν θησαυρὸν, καὶ διντὸς ἡμέτερον· ὡς ἔγως, ὅταν τὸ δέλλον ἐνθυμηθῶ, καὶ δοις θύλακος αἱ μὲν περιέσχονται ἡμᾶς, αἱ δὲ περιέχουσι, καὶ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν ἀνών καὶ κάτω στροβούντων ἡμᾶς κακῶν (8), καὶ τὸν πόλεμον διν πολεμούμεθα ὑπὸ πάντων, οὐδὲν δικαιοῦντες, πρὸς τοῦτο δὲ ἀποβλέψω μόνον, διτὶ κήρυξε γενέσθαι τῆς ἀλτηλας κατηξιώθην, παρερθίμενης; τε καὶ ἀπεπτυμένης τοῦ ἐρήμῳ (9) διδασκαλίας ὑγιαινόσης, καὶ ἀδάπτου, καὶ ἀνορθροῦ, κατὸς τὸ γεγραμένον· μικρὸν εἰπεῖν, διτὶ λόν πάσον δημοπνίαν, ἀλλὰ καὶ ὑπερβομαῖ (10), ὡς μειζόνων ἡ κατ’ ἐμαυτὸν ἥξανθων. Πρὸς δὲν τοῦτα (11) γράψω· ἐν ἁκέινοι δηλώσω, διτὶ μόνη μοι βεβαία φίλα καὶ οἰκείωσις πρὸς τοὺς οὐτως ἔχοντας. Τῶν δὲ οὐτως ἔχοντων (12) τοῖς διν ἐκών ἀποτελεστοῖ εἴ τρονῶν· τοῖς δὲ μείζων ἕρπῃ τοῦ τοιούτος συνεργάταις (13); Εἰ δὲ ἡ ἀρρώστια, καὶ δὲ γετεών ἐμποδίζει τὴν προσθυμίαν, οἷον μὲν αὐτὸς τὴν ζημίαν· συγγενώσκετε (14) δὲ ὑμεῖς, καὶ καὶ πόλλον συντυχίας ἡμῖν ἐπεύγεσθε.

C. GIGANTIO.

Gavissus sum vocatione: iis, quae scribis, letitia gestui, non quod laudemur (parum enim est), sed quia recte sentis, et vinculum tua erga nos charitatis, eorumdum spes est, et germana Trinitatis adoratio, quam enuntiamus magis quam spiramus, et cum periculo, et extra ales periculi; cum cetera temporibus permittamus, ut ea, quomodo voluerint, versent ac circumferant; hoc autem immutabile in animis habemus, solum invidiae expertem 83 thesauro et vere nostrum: quare quidem ego cum alia mente agito et quo seruinae partim circumdecederint nos, partim circumdent, et inaequitatem malorum quae nos sursum deorsum que exigit, et bellum quo urgemur ab omnibus, nullam infrentes injuriam, tuncque ad hoc unum specto, quod dignus habitus sim fieri prece veritatis, cum prouecta eset ac despacta in terra deserta, et invia, et inaquosa, ut scriptum est¹⁰. sana doctrina: prope dixerim, omnem anxiatatem excutio, sed et gaudio superabundo, ut majuribus, quam conditio mea postuleti, honoratus. Ad quid igitur haec scribo? ut illud declarem, solam mihi firmam esse amicitiam et familiaritatem cum iis qui ita se habent. Equis vero sani capitii, iis sponte desit, qui sic animis comparati sunt? Quae major solemnitas, quam cum talibus festum celebrare? Quod si infirmitas et hiberna tempestas prohibeat alacritatem, feram sane ipse damnum, vos autem condonate, et aliam congressus occasionem C nobis appreccamini.

MONITUM.

Insignes sunt præ ceteris duas Gregorii ad Cledonium presbyterum epistole, quæ hactenus inter orationes numeratae sunt, et 50 et 51 sedes occupavant.

Prioris epistole pars magna in Ephesino concilio (15) honorifice cum hac prefatione laudatur: Gregorii magni sanctissimi episcopi Nazianzeni, etc. In concilio quoque Chalcedonensi (16) tanquam propria concilii totius ab eoque adoptata profertur; ab innumeris scriptoribus citantur epistola illa ad Cledonium: a Joanne Mazentio, a Petro Diacono, a Justiniano Augusto, a Theodoreto, etc. Ambæ illæ epistole plausiva conviciorum et continuellarum ab hereticis, quorum errores in illis refelluntur, Gregorio meruerunt. Non enim tantum præce Apollinaristarum jam nata, verum etiam Nestorii et Eutychetis dogmatu, priuqap nascentes, profligantur. Scriptis has epistolas Gregorius hand Constantinopolii, ut visum est Elia Cretensi, sed Arianzi, ubi abdicata sede Constantinopolitana versabatur. Quod

* Psal. LXII, 3.

(5) Alias CCXXXIX. Scripta anno 382.

(6) Καὶ δικαδίκως. Cod. 202. ἢ ἀκινδύνως.

(7) Ήν δὲ βούλωται. Cod. id. ὡς διν βούλωντο.

(8) Στροβούντων ἡμᾶς κακῶν. In cod. Kieg. κακῶν deest.

(9) Εὐ τῷ ἐρήμῳ. Cod. Reg. ἐν γῇ ἐρήμῳ. Verit Morel. Tum ad hoc tantum specie quod præconio veritatis dignus sit habitus, quæ projicitur et exprimitur in deserto doctrinæ sanæ, in inicio loco et aqua destituto.

(10) Καὶ υπερβομαῖ. Morel.: Et gaudio deliberas sum. Videntur haec exsultantis Gregorii, ait Com-

D bef., de suscitata Constantinopoli vera fide et orthodoxia.

(11) Πρὸς δὲν τοῦτα. Ita codd. nostri. In edit. πρὸς δὲν οὐν αὐτά, igitur haec ad te scribo.

(12) Τοῦ δὲ οὐτως ἔχοντων, etc. Morel.: Equis vero libens et prudeus desererer ita affectos.

(13) Συνεργάται. Ita codd. nostri. In edit. τοπάσται.

(14) Συγγενώσκετε. Cod. Reg. συγγενώσκοτε.

(15) Tom. III Conc., p. 514.

(16) Tom. IV, p. 826, 827, 830.

quidem vel inde constat, quod cum Apollinaristis, quos exagitat, controversiam non habuit, nisi postquam Constantiniopolis rediit.

Scripta itaque prima epistola, cum Apollinaristis, quos suantes raptantesque Nazianzenas oves Gregorius Nazianzum reversus inventens, ea spe pertulert, ut lenitate sua mansuetos redderet ac placidos, paulatimque emolliret, hinc pejores effecti, non modo simplicioribus animis pravam suam doctrinam infundere, sed Gregorium etiam tanquam idem secum sentientem ausi sunt insimulare. Tum vero Gregorius, ne malum latius grassaretur, scribere coactus est. Ne nunc quidem, inquit, credas mihi velim, scripsisse sum, nisi Ecclesiam lacerari atque discindi videbemus. Sic veteres non nisi necessitate compulsi calamum stringebant. Neque alius epistolarum ad Cledonium scopus, aut alia occasio, nisi quod secundum gratiam Catholicorum magis scripsisse videantur, seu de fide Theologi nonnihil illi dubitarent, seu, ut placet Elias, id tantum petenter, ut regulam fidei quandam et canone haberent, ad quæ pravas hereticorum doctrinas exigerent. Porro Cledonius, ad quem utraque scripta est, is ipse est, ut videtur, quem Nazianzeni diocesis solitarius principem Hellenio commendans miris Theologus effert laudibus; qui Gregorii Testamento presbyter Iconii subscripti. Ipsa constat litteris, Cledonium, ad quem scriptæ sunt, presbyterum suisse, cumque pietate ac fide insignem; cuius erat in Ecclesia docere et coauguere, pravum dogma ne serperet adiligatur, etc. — Hæreticorum novandi libido, fraudesque ut simpliciores decipiunt: circa Trinitatem et Filii Dei incarnationem Christianum dogma: Apollinaristarum maxime errores et figura insectantur Gregorius et tentat comprimere, petitque a Cledonio ut quæ ipsi scribit, hæc apud multitudinem relit attestari.

CL. AD CLEDONIUM PRESBYTERUM CONTRA APOLLINARIE

EPISTOLA I.

Perquam honorando ac Deo charissimo fratri et A compresbytero Cledonio, Gregoriu in Christo gaudere.

Scire cupimus, quenam haec tanta circa Ecclesiam novandi libido, ut cuivis volenti ***, atque, ut Scripturæ vocabulo utitur, **84** prætergredienti, ovile præclare ductum et institutum discerpere, ac per furtivos impetus, vel potius prædatorias et absurdas doctrinas diripere liceat. Nam si quid haberent, quod in nobis circa fidem improbare ac condemnare possent, qui nunc impetum fecerunt, ne sic quidem tamē, nobis non admittimus, bujusmodi facinus aggredi par erat. Prius enim, vel persuadere, vel persuaderi velle oportebat (si modo nos quoque aliique et numero sumus, ut qui Deum metuamus, et pro fidei defensione magnos labores subierimus, deque Ecclesia bene meriti simus), ac tum, si tum etiam, res novas moliri; sed tamē hac ratione petulantibus et contumeliosis hominibus aliqua fortassis excusatio suppetet. Postquam autem fides nostra, et scriptis consignata, et verbi expressa, et hic et longius, et in periculis illi quidem res bujusmodi tentauit, hi autem quietem

Nec vero adhuc illud indignum censendum est (quamvis utique grave atque indignum sit), quod homines isti pravam suam sentientiam simplicioribus animis per versiores et improbores infundunt, sed quod de nobis falso communi- scuntur, tanquam idem ac illi sentiamus et sapiamus, escam videlicet bamo circumstantes, impro- queque per bunc obtentu cupiditatem suam explen-

*** Psal. LXXXIX, 43.

(17) Alias orat. L. Scripta anno 382. — 'Επι-
τρο. ή α'. Colb. 3 κατὰ Ἀπολλιναρίου λόγος β'. Morel. λόγος α'.

(18) Θεοφιλοσοφερώ διδαχή. In cod. Reg. B et
Orat. 2 deest abdolop.

(19) Βούλημα. Combel. βούλημα.

(20) Νῦν ἐπειδότες. Montac., Morel. ac Combel. ἐπειδόντες.

(21) Μετά κανέδων, etc. Colb. 3, μετά κινδύ-
νου, καὶ διευ κινδύνου.

PA. ΠΡΟΣ ΚΑΛΑΝΟΙΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΝ ΚΑΤΑ ΑΠΟΛΛΙΝΑΡΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α' (17).

Tῷ τιμωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ ἀδελφῷ (18)
καὶ συμπρετοντέρῳ Κλεδονίῳ Γρηγόρῳ ἐν Κυρίῳ
χαίρειν.

Βούλδεμα (19) μαθεῖν, τίς ἡ καινοτομία περὶ
τὴν Ἑκκλησίαν, ἐν ἑξῃ πάντι βούλομέν καὶ τα-
ραπορεομένῳ, κατὰ τὸ γεγράμμαν, διασπᾶν τὴν
ποιητὴν καλῶς ἔγειν, καὶ αὐλαγωγεῖν κλοπο-
ματικὸς ἔρδος, μᾶλλον δὲ ληστρικοῦ; καὶ παραλόγοις
δεδῆγμασιν. Εἰ μὲν γάρ εἴχον τι καταγινώσκειν
ἡμῶν περὶ τὴν πόστον οἱ νῦν ἐπειδόντες (20), οὐδὲ
οὕτω μὲν χωρὶς ὑπομνήσεως ἡμῶν εἶναι τὰ τοιούτα
τολμᾶν. Πείσαι γάρ ἔχοντι τὴν πεισθῆναι δελήσαι τρό-
πον (εἴτε τις καὶ ἡμῶν λόγος, ὃς τὸν Θεὸν φο-
βουμένον καὶ κοπιασάντων ὑπὲρ τοῦ λόγου, καὶ τὴν
Ἑκκλησίαν ὠρέλησάντων), καὶ τότε, εἴπερ δρα,
καινοτομεῖν, πάλιν καὶ ἀπολογία τις ἡνὶ τοῖς τοῖς
ὑδροτοῖς. Επειδὴ δὲ καὶ ἔγγράριος καὶ ἀγράριος,
καὶ ἐνταῦθε καὶ πορθινέρω, καὶ μετὰ κινδύνουν (21)
καὶ ἀκινδύνως, ἡ πόστος ἡμῶν κακήρυκται, πῶς
εἰ μὲν ἔγχειροις τοῖς τοιούτοις, οἱ δὲ ἡσυχά-
ζουσι (22);

C et in tranquillitate prædicta est, quoniam pacto agunt?

Καὶ οὐδὲ τοῦτο ποιεῖν, καίπερ δὲ δεινὸν, εἰ
τὴν ἑαυτῶν κακοδοξίαν (23) διδροποιεῖ ταῖς ἀκ-
ρωτέραις φυγαῖς διὰ τῶν κακουργοτέρων ἐναποτί-
θετας (24), δὲλλ' δὲ καὶ ἡμῶν καταψεύσονται, ὡς
ὅμοδεῖσιν καὶ διοφρόνων, τῷ χαλκῷ τὸ δέλεαρ πε-
ριβάλλοντες, καὶ διὰ τοῦ προσχήματος τούτου τὸ
ἑαυτὸν θελήμα κακῶς ἐκπληροῦντες, καὶ τὴν ἀπλό-
τητα ἡμῶν, ἐξ ἡς ἀδελφικῶς αὐτοὺς ἐνωρῶμεν, καὶ

(22) Οἱ δὲ θεοφιλούσοντος. Combel. *Hic autem silent.*

(23) Κακοδοξία. Ita Colb. 5, et in quibusdam
edit. Habent nonnulli κακοδοξίαν, νανανηνη
sentientiam.

(24) Εραξοτιθετα. Montac., Morel. ac Combel.
legunt ἐναποτίθενται λόγων, per versiores fullacio-
resque sermones infundunt. Mox vertit Bill.: *Sed
quod nos etiam insinulant, tanquam idem sentientes
et eodem modo affectos.*

οὐκ ἀλλοτρίος, κακίας ἄφοδον ποιησάμενοι· οὐ μόνον δέ, ἀλλ' διτε καὶ ὑπὸ τῆς Δυτικῆς συνόδου (25) δεδίχθαι φασίν, ὡς πυνθάνοματ, οὐφ' ἡς τὸ πρότερον ἥσθιν κατακριθέντες, ὡς πάσιν εἴδολον. Εἰ μὲν οὖν ἐδίχθησαν ἡ νῦν ἡ πρότερον οἱ τὰ Ἀπολιναρίου φρονοῦντες, τοῦτο δειξάτωσαν· καὶ τὴν; στέρβομεν. Δῆλον γάρ (26), οὐτε τῷ ὅρῳ λόγῳ συνθέμενοι· οὐδὲ γάρ ἐνδέχεται (27) ἀλλως, εἰ τούτους τετυγχήσας. Δεῖξον δέ πάντας, ἡ διὰ τόδιον συνδικοῦ, ἡ δι' ἐπιστολῶν καινονικῶν· οὗτος γάρ τῶν συνόδων ὁ νόμος. Εἰ δὲ λόγος τοῦτο διτε καὶ διατάσσομες, εὐπρεπείας ἔνεκεν αὐτοῖς καὶ πιεσθήτησος τῆς πρᾶς τοὺς πολλοὺς εὑρημάνος διὰ τὸ τῶν προσώπων ἀξίστων, διδάξοντες τὴν ἡμετέρην, καὶ διελέγης. Τῇ γάρ οῇ πολιτείᾳ καὶ ὅρθοδοξίᾳ τούτῳ πρέπειν ὀπολαμβάνομεν.

ob personarum auctoritatem apud multitudinem ipsos doce, ac enagre. Tunc quippe vite rationi ac recte fidei hoc convenire existimamus.

Μή ἀπατάτωσαν οἱ ἀνθρώποι, μηδὲ ἀπατάσθωσαν, ἀνθρώπους διους δεχόμενοι τὸν Κυριακὸν (28), ὡς αὐτοὶ λέγουσι, μᾶλλον δὲ τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεόν. Οὐδὲ γάρ τὸν ἀνθρώπου χωρίζουμεν τῆς θεότητος, διὰλλ' ξαντε καὶ τὸν αὐτὸν δογματίζομεν, πρόσφερον μὲν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ Θεὸν καὶ Γεῶν μόνον (29) προστάσιον, ἀμύγη σώματος, καὶ τῶν δοσώματος, ἐπὶ τοῖς δὲ καὶ ἀνθρώποιν, προσληψθέντα ὑπὲρ τῆς αὐτερίας τῆς ἡμετέρας, παθήσαντες ταρποῦ, ἀποτῆλλοι θεότητης, περιγραπτὸν σώματος, ἀπεργάτης πονεύματος, τὸν αὐτὸν ἀπίγειον καὶ οὐδράνιον, ὀρόμενον καὶ νοούμενον, χωρῆσθε καὶ ἀχώρητον, ἵνα ὑπὸ ἀνθρώπων τῷ αὐτῷ καὶ θεῷ διος· ἀνθρωπος ἀναπλασθῆ ποιῶν ὑπὸ τὴν ἀμαρτίαν.

Εἰ τις εὐ θεοτόκον τὴν ἀγίαν Μαρίαν (30) ὑπολαμβάνει, χωρὶς ἑστὸν (31) τῆς θεότητος. Εἰ τις ὡς δὲκ τωλήνον τῆς Παθέσιον δραμένον (32), ἀλλὰ μὴ ἐν αὐτῇ διαπεπλάσαντες λέγοι θεῖκῶς ἅμα καὶ ἀνθρωπικῶς θεῖκός μὲν, διτε χωρὶς ἀνδρός· ἀνθρωπικῶς δὲ, διτε νόμῳ κυήσας (33), δομοὶς δίδοσ. Εἰ τις διαπεπλάσει τὸν ἀνθρώπον, εἰτοῦ ὑποδεδυκένα (34)

(25) Υπὸ τῆς Ἑπιτικῆς συνόδου. Damasus urbis Romae episcopus et Petrus Alexandrinus, cum Apolinarii heresim latius serpere agnossissent, coacto Romae concilio, aliamnam eam esse ab Ecclesia universalis statuerunt, ut scribit Nicéphor. lib. xi, cap. 42, ubi multa de Apolinario et Ilini a fide orthodoxa defectione. Romanum illud concilium occidentalem synodum bie videtur intelligere. Hac Bill.

(26) Δῆλογ γάρ, etc. Combef. *Liquet enim ea ratione receptos finisse, quod recte fidei assensum præbuerint.*

(27) Οὐδὲ τὴν ἐνδέχεται. Colb. 3, οὐδὲ γάρ ἐνδέγητο.

(28) "Ἄνθρωπον... Κυριακόν. Hominem Dominicum. Hanc vocem bene reprobat Gregorius: et tanen usi sunt nonnulli Patrum; et non immoerit, aliud animum attendentibus ipsis postea displicuit. Sic Augustino qui de illa *Retract.* lib. i, cap. 49, ait: *Non video utrum recte dicatur homo Dominicus, qui est mediator Dei et hominum, homo Christus Iesus, cum sit unigenitus Dominicus autem homo quis in ejus sancta familia non potest dici?*

A tes, ac simplicitatem nostram, qua siebat, ut fraterno affectu, non autem alieno animo eos aspiceremus, in pravitatis occasionem et subsidium arripientes. Ad quam indignitatem illud etiam accedit, quod ab occidentalibz synodo sese, ut audio, susceptos esse aluit, a qua prius fuerant condemnati, ut cuius est exploratum. Acquidem, si vel nunc, vel ante suscepti sunt, qui Apolinarii placita sectantur, hoc ostendant, et nos acquiescsemus. Perspicuum est enim eos, ut recta doctrinae assentientes, susceptos fuisse: nec euim alter se res habere protest, si hoc consecuti sunt. Omnia autem ostendit, vel per syuodalem libellum vel per epistolas communionis indices: nam hic synodorum mos est. Si autem hoc merus est sermo ac figuratum, B speciosi cujusdam decoris causa, et ut fidem sibi concilient, ab ipsis exegitatum, 85 quiescere

Ne homines isti alios decipiunt, vicissimque ipsi decipiuntur, hominem Dominicum, ut ipsi loquantur, vel potius Dominum nostrum et Deum, mentis expertem esse assertentes. Neque enim boninem a divinitate separamus, sed unum et eundem profitemur, prius quidem non hominem, sed Deum et Filiū unicum, ac sæculis omnibus antiquorem, a corpore rebusque omnibus corporeis purum et secretum; in fine autem etiam hominem, propter salutem nostram assumptum, carne passibilem, divinitate impassibilem, corpore circumscriptum, C spiritu incircumscripsum, terrenum eundem et celestem, visibilem et intelligibilem, comprehensibilem et incomprehensibilem; ut per eundem, totum hominem simul ac Deum, totus homo in peccatum lapsus refingatur.

Si quis sanctam Marian Deiparau non credit, extra divinitatem est. Si quis Christum per Virginem tanguam per canalem fluxisse, non autem in ea divino simul et bunano modo formatum esse dixerit, divino, quia absque viri opera; humano, quia humani conceptus lege, aequo atheus est. Si quis formatum hominem fuisse, Deumque postea

Et hoc quidem ut dicarem, apud quosdam legi tractatores catholicos divinorum eloquitorum. Sed ubique hoc dixi, dixisse me nollem. Postea quippe vidi non esse dicendum, quamvis nonnulla possit ratione defendi.

(29) Καὶ Υἱὸν μόνον. Ita cod. Reg. B, Orat. 2, Colb. 3, 6, 9, Morel. ac Combef. In edit. καὶ Υἱὸν μονογένην, et Filiū unigenitum.

(30) Τὴν δύτας Μαρίαν. Ita Montac., Morel. et Combef. In edit. ἀγίαν deest.

(31) Χρονὶς τοτε. Cod. Reg. B, Orat. 2, Colb. 3, Χρονὶς τοτε. Colb. 9, χρονὶς τοτε.

(32) Αραιεῖται. Montac., Morel. ac Combef. διαδραμψεν, transisse, excurritisse.

(33) Νόμῳ κυήσεως. Bill., juxta pariendo consuetudinem; at melius Combef. juxta humani conceptus legem, quod utero gestatus, et ad justam molem per incrementa perductus.

(34) Εἰτοῦ ὑποδεδυκένα. Deumque postea subiisse, quasi jam existenti homini dictas accesserit, non in ipso Deo existentiam subsistentiam primo ortu humanitas nacta sit.

subiisse dicat, damnationi obnoxius est. Hoc enim A λόγος Θεός, κατάκριτος. Οὐ γάρ γέννησις θεοῦ τοῦτο δοτινόν, διὰλλα φυγή γεννήσωσε. Εἰ τις εἰδόγει δύο Υἱοὺς, ἑνὸς μὲν τὸν ἐκ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, δεύτερον δὲ τὸν ἐκ τῆς μητρός, ἀλλ' οὐδὲ ἑνὸς καὶ τὸν αὐτὸν, καὶ τῆς οὐθεσίας; ἐκπέσος τῆς ἐπηγγελμάτης τοῖς ὄρθοις πιστεύουσι. Φύσις μὲν γάρ δύο θεοῖς καὶ δύναμισι, ἐπειδὴ καὶ φυγὴ καὶ σῶμα (35) οὐδὲ δὲ οὐδὲ, οὐδὲ Θεοί. Οὐδὲ γάρ ἔνταῦθα δύο δινόμωποι, εἰ καὶ οὕτως δὲ Παῦλος τὸ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸ ἐκτὸς προσηγέρεται. Καὶ εἰ δὲ συνθέματα εἴπειν, B Ἀλλοι μὲν καὶ ἀλλοὶ τὰ δέ δύο Λυτότεροι μή ταυτὸν τὸ ἀδόρκτον τῷ δραστῇ, καὶ τὸ δρόμον τῷ ὄπει τρόπῳ νομίζουσι, οὐκ διλλος δὲ καὶ διλλος μή γένοτο. Τὰ γάρ ἀμφότερα ἐν τῇ συγχράστῃ (36), Θεοῦ μὲν ἔναθρωπόσταστον, ἀνθρώπου δὲ θεούστας, η δηποτε δὲ τις δημόσιος. Λέγω δὲ διλλο καὶ διλλο (37), Ἑρμαλινὴ δὲ τῆς Τριάδος ἔγει. Τέκει μὲν γάρ διλλος καὶ διλλος, ἵνα μή τὰς ὑποστάσεις τυγχάνωμεν οὐκ διλλο δὲ καὶ διλλο, ἐν γάρ τὰ τρία καὶ ταυτὸν τῇ θεότητι.

Trinitatis res habet. Illic enim alias atque alias, ne personas confundamus: non autem aliud atque aliud, quoniam tria quoad divinitatem unum et idem sunt.

Si quis divinitatem in eo, velut in propheta, per gratiam operata fuisse, non autem secundum essentiam copulatam fuisse atque copulari dixerit, a prestantiori afflato vacuus sit, imo contrario impleatur. Si quis crucifixum non adorat, anathema sit, atque in eorum qui Deum interemerunt numerum ascribatur. Si quis eum ex operibus perfectum fuisse, aut post baptismum, vel resurrectionem a mortuis, in filium adoptatum dixerit, quemad-

⁴⁴ Ephes. i, 5. ⁴⁴ I Cor. xv, 45; II Cor. iv, 16; Ephes. iii, 16.

(35) Εἰντι καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα, qui quidem homo et anima et corpus. Ea est enim humana natura de qua Gregorio controversia cum Apollinaristis. Nec bene Bill.: Quemadmodum et anima et corpus. Num due naturae? si sensus hic falsum sonat. Anima namque et corpus partes sunt unius humanae naturae, et hic Christus, humana natura homo est, ut et divinitate Deus. Novimus et tenemus, inquit S. August., serm. 174, mediatorem Dei et hominem, hominem Christum Jesum, in quantum homo erat, ejus esse naturae cœpus et nos simus... Et sic ut unus homo, anima et caro, sic et ille unus Christus. Deus et homo.

(36) Εἳ τῇ συγχράστῃ. Combef.: Ambō coadunationē unum sunt. Addit autem: σύγχρησις con-temporationē dicit Cicero. Quia vox post Eustychen expounda ut commercium illud divinitatis et humanitatis in uno Christo significet, integra utraque substantia: illa coadunationē Deus homo factus est, et homo deitate iubatus equo Deus.

(37) Δέλων δὲ διλλο καὶ διλλο. Alius est Pater, ait Bill., alius Filius, alius Spiritus sanctus: tres enim distinctæ personæ sunt; at non aliud sunt. Una enim substantia est. In Christo autem alia est divina, alia humana natura: non tamen alius, atque alius Christus. Sic Augustinus lib. xi De civitate Dei, cap. 10, istorum duorum vocabulorum aliis et aliud longe in ratione Trinitatis diversam esse significatiōnem admonet. Spiritus, inquit, Patris et Filii Spiritus sanctus propriæ quadam ratione huius nominis in sacris litteris nuncupatur. Alius est autem quam Pater et Filius: quia nec Pater est nec Filius; sed alius dixi, non-aliud,

El τις, ὃς ἐν προφητῇ, λέγοι κατὰ χάριν ἐντρηνέαται, ἀλλὰ μὴ κατ' οὐδαίν συντρηβαται τε καὶ συν-τριβαται, εἰντι καὶ τῆς κρείττονος ἐνέργειας, μᾶλλον δὲ πλήρης τῆς ἐναντίας. El τις μή προτινεται τὸν ἀπαυριμένον, ἀνάθεμα ἔστω, καὶ τετάχθη μετὰ τῶν θεοκτόνων (38). El τις ἐξ ἐργῶν τετελειωμένον, μὴ μετὰ τὸ βάπτισμα, μὴ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν οὐθεσίας ἡγιαστα λέγοι, καθάπερ οὐδες "Ἐλληνες παρεγγράπτους εἰλέγοντο" (39), ἀνάθεμα ἔστω. Τὸ

C quia et hoc pariter simplex pariterque bonum est, in-comunabile et aeternum. Sic etiam Hilar. lib. ii De Trinitate: Alius, inquit, ab alio, quia Pater et Filius : non natura divinitatis alia et alia, quia ambo unum.

(38) Μετὰ τῶν θεοκτόνων. Montac., Morel. et Combef. χριστοτόνων, quam lectioem secutus est Bill., qui vertere non ausus est, Deum interemerunt: θεοκτόνων, quod tamen catholicum omnino. Profitemur enim unam in Christo ex dubiis naturis, divina et humana, personam, et cum Ephesina synodo, part. i, c. 20, n. 4: *Ipsum unigenitum Deum Filium ex Patre natum, etiam si secundum propriam naturam impossibilis sit, nostri tamen causa mortem in carne secundum Scripturas passum esse, proprie-tate carnis afflictiones, quas nimis in crucifixio corpore peritutis, citra illam sui passionem sibi ad-servisse.* Nec aliud nos docet Apostolus Act. xx, Ephesini Ecclésie presbyteros alloquens: *Attende-ndi te robis et universo gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos regere Ecclesiam Dei quam acquisivit sanguine suo.* Profutus igitur in redem-pcionem Ecclesie sanguis, sanguis est ipsius Dei, qui scipsum traxit, ut sanguine suo acquireret, mundaret, sanctificaret, exhiberetque ipsa sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam aut ringam, sed ut sit sancta et immaculata (Ephes. v, 27).

(39) Παρεγγράπτους εἰλέγοντι. Monius apud Lucianum in dialogo cui titulus est: *Jupiter ira-godus, his verbis utilit: Ac mihi hoc toco, o Jupiter, soli enim sumus, nec ullus hominum in hoc rectu est, praeter unum Herculem, ac Dionysium et Ganymedem et Esculapium qui nostri sunt et dii*

γάρ τρηγμένον, ή προκόπτον, ή τελειωμένον, οὐ θεοῖς, καὶ διὰ τὴν κατὰ μικρὸν ἀνάδειξιν οὐτοῦ λέγεται. Εἰ τις ἀποτελεῖται νῦν τὴν ἄγλαν σάρκα (40) λέγοι, καὶ γυμνῆν είναι τὴν θεότητα τοῦ σώματος (41), ἀλλὰ μὴ μετὰ τοῦ προσλήματος καὶ εἶναι, καὶ ἔξιν, μὴ δύο τὴν δέξιαν τῆς παρουσίας αὐτοῦ (42). Ποιῶ γάρ τὸ σώμα νῦν, εἰ μὴ μετὰ τοῦ προσλαβόντος; οὐ γάρ δὴ κατὰ τοὺς Μανιχαίους λέπους (43) τῷ ἡλιῷ ἀναποτίθεται, ἵνα τιμοῦῃ διὰ τῆς ἀπικλᾶς· ή εἰς τὸν ἀρέα ἐκένη, καὶ διελύθη (44), ὃς φωνῆς φύσις, καὶ δῆμος φύσις, καὶ ἀστραπῆς δρόμος ὁὐκ ἰσταμένης. Ποιῶ δὲ καὶ τὸ φῆλαφρήνων αὐτὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ή δρθῆσθαι ποτε ὑπὸ τῶν ἐκκεντησάντων^B θεότητος γάρ καθ' ἐκαύη δάρπας. 'Ἄλλον' έχει μὲν μετὰ τὸν σώματος, ὡς ἐμὸς λόγος, τοιούτος δὲ εἰς ἕνδη τοῖς μαθηταῖς ἐν τῷ δρε, ή παρεδίθη, ὑπερικύοσης τὸ περικόν τῆς θεότητος. 'Ὄπερ δὲ ταῦτα λέγομεν ἀποκευαζόμενοι τὴν ὑπόνοιαν, οὐτὼν κάκεντα γράφομεν διορθώμενοι τὴν καινοτομίαν.

lis disciplis in monte apparuit, aut obliter ostensus

autem hæc amolienda suspicioneis causa dicimus, sic illa quoque corridenti novi erroris studio scribimus.

Εἰ τις λέγοι τὴν σάρκα ἡξ οὐρανοῦ κατεληλύθειν, ἀλλὰ μὴ ἐντεῦθεν εἴναι καὶ περὶ ἡμῶν, εἰ καὶ ὑπὲρ ἡμάς (45), ἀνάδειμα ξεῖν. Τὸν Ὁ δεύτερον ἀνθρώπων ἄξ οὐρανοῦ, καὶ Οἰος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι, καὶ Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ εἰ τὶ διλο τοιοῦτο, νομιστὸν λέγεσθαι διὰ τὴν πρὸς τὸν οὐράνιον ἔνων (46), ὥσπερ καὶ τὸ διὰ Χριστοῦ γεγονόν τὰ πάντα, καὶ κατοκείν. Χριστὸς δὲ ταῖς καρδίαις ὑμῶν, οὐ κατὰ τὸ φαινόμενον τοῦ θεοῦ (47), ἀλλὰ κατὰ τὸ νοούμενον, κιρναμένων ὥσπερ τῶν φύσεων, οὐτῶν δὴ καὶ τῶν κλήσεων, καὶ περιχωρουσῶν εἰς ἀλλήλας τῷ ἀλγῷ τῆς συμφιλίας.

Εἰ τις εἰς διὸν ἀνθρώπων ἥπιτεν, ἀνθρώπους δυτικάς ἔστι, καὶ οὐκ δέιξις διλως (48) σώζεσθαι. Τὸ γάρ ἀπρόσληπτον, ἀθεράπευτον δὲ δηνωται τῷ θεῷ,

⁴⁴ Luc. xxiv, 39. ⁴⁵ Zach. xii, 10. ⁴⁶ Matth. xvii, 2. ⁴⁷ 1 Cor. xv, 47. ⁴⁸ ibid. 48. ⁴⁹ Joan. iii, 13. ⁵⁰ Joan. i, 3. ⁵¹ Ephes. iii, 17.

ascripitiis, etc. Ascripitiis autem deos vocabant minorum gentium deos, qui ex hominibus in deorum ordinem cooptari fuerant. Cicero *De legibus* deos majorum gentium appellat qui semper celestes sunt habiti; ascripitiis autem quos in celum merita vocaverunt. Ille Bill.

(40) Τὸν διτὸν σάρκα. Ita Montac. et Morel. Sic et legit Bill. In edit. διτὸν deest.

(41) Θεότητα τοῦ σώματος. Ita Colb. 3, a, Montac. et Morel. At Colb. 9, θεότητα τοῦ προσλήματος.

(42) Παρουσίας αὐτοῦ. Ita Montac. et Morel, sicutque legit Bill. In edit. αὐτοῦ deest.

(43) Κατὰ Μανιχαίων λέπους. Manichæi, inquit Bill., Christi corpus in sole repositum esse nuga- bantur: ex illo David loco, psalm. xviii, male in- telleto errorem suum haurientes: *In sole posuit tabernaculum suum*. Vesanan autem et impianū illorum de sole opinionem vide apud August. contra Faustum. lib. xx, cap. 6. Athanas. lib. m. De assumptione hominis, Manichæos solicolos vocat:

A modum quos Greeci ascriptiis inducunt, anathema sit. Neque enim id, quod initium habuit, aut proficit, aut perficitur, Deus est: tametsi haec de eo idecirco dicantur, quod paulatim sese patefecerit. Si quis sauctam carnem nunc depositari esse, nuditatem ac corpore vacuam divinitatem esse, non autem cum assumpta carne, et esse, et venturam esse dixerit, adventus illius gloriam non cernat. Ubi enim nunc corpus fuerit, nisi cum ea natura, a qua assumptum est? Non enim scilicet iuxta Manichaorum deliria ⁵² soli impositum est, ut per deducas honoretur: aut in aerem fusum et dissolutum est, ut vocis natura, et odoris fluxio, et fulguris cursus minime consistentis. Ubi etiam illud ponemus quod ipse post resurrectionem contactus fuisse scribitur ⁵³, aut ab us, a quibus confixus est ⁵⁴, aliquando videbitur? Divinitas enim per se oculorum obtutum fugit. Verum cum corpore quidem, ut sentio, veniet; talis autem, qua- est ⁵⁵, divinitate carnem superante. Quemadmodum sic illa quoque corridenti novi erroris studio scribimus.

Si quis carnem a celo descendisse, non autem hinc atque a nobis esse dixerit, etiam si supra nos, anathema sit. Illud enim, Secundus homo de celo ⁵⁶, et, Qualis celestis, tales et celestes ⁵⁷; et, Nemo ascidit in celum, nisi qui descendit de celo Filius hominis ⁵⁸, et si quid aliud ejusdem generis, propter unionem cum celesti dici existimandum est: quemadmodum et illud, Per Christum omnia facta esse ⁵⁹, et Christum in cordibus vestris habitate ⁶⁰, non secundum id Dei, quod oculis cernitur, sed secundum id, quod intellectu percipitur, commisisti videlicet, ut naturis, ita etiam nominibus, atque ab artissimum conjunctionem inter se vicissim conmactibus.

Si quis in hominem mente carentem sperat, amens profecto est, nec dignus, cui omni ex parte salus afferatur. Nam quod assumptum non est,

Hermogeni tamen hanc bæresim tribuit Theodoretn.

D (44) Ἐχέθη καὶ διελύθη. Colb. 3, ἔχει η διελύθη, fusum vel dissolutum est.

(45) Παρ' ἡμῶν εἰ καὶ ὑπέρ ἡμᾶς. Ita Colb. 3, 6, a, Montac., Morel. ac Combef. Sic etiam Elias Cret. in Comment. In edit. εἰ καὶ ὑπέρ ἡμᾶς de- sunt. Reddit Combef. Licei aliori quam nos ratione.

(46) Διὰ τὴν πρὸς τὸν οὐράνιον διελύσθωστ. Inscite Bill. aut typographus, preter celestem unionem. Combef. Unitonis causa que cum celesti intercedit, id est, cum Verbo.

(47) Οὐ κατὰ τὸ φαινόμενον τοῦ θεοῦ. Non se- cundum id Dei quod oculis cernitur. Ita Combef. qui addit: Parum theologicè Billius, nec alto Gregorii sensu: Non secundum eam partem que in oculis cadit: ubi extremonum illam ἀνέλθοι ex natura- rum unitione considerat et explicat, jugulatio Nestorianos, quorum voces Bill. velut affectat.

(48) Οὐδὲ δέιξις διλως. Ita codi. nosiri, sicutque legit Bill. In edit. οὐδὲ δέιξις διλως.

curationis est expers : quod autem Deo unitum A τοῦτο καὶ σώζεται. Εἰ ἡμίσους (49) ἐπταῖσεν δὲ Ἀδέμ, ἥματι καὶ τῷ προσελημένον καὶ τῷ σωζόμενον. Εἰ δὲ δύος (50), ὅπῃ τῷ γεννηθέντι θυντοι, καὶ δῶς σώζεται (51). Μή τοιν τινῶν βασκανίστωσαν ἡμῖν τῆς παντελοῦς σωτηρίας, μηδὲ δεσμὸν μόνον, καὶ νέυρα καὶ ζωγραφίαν ἀνθρώπου τῷ Σωτῆρι περιτιθέτωσαν. Εἰ μὲν γάρ μέμυχος δὲ ἀνθρώπος, τοῦτο καὶ Ἀρετανὸς λέγουσαν, οὐκ εἴτε τὴν θεότητα τὸ πάθος οὐδέχωνται, οὐδὲ τοῦ κινούσαν τὸ σῶμα, τούτου καὶ πάσιοντος (52). Εἰ δὲ ἔμμυχος, εἰ μὲν οὐ νορᾶς, πός καὶ ἀνθρώπος; οὐδὲ γάρ δύναται ζῆν δὲ ἀνθρώπος. Καὶ ἀνάγκη τὸ σχῆμα μὲν ἀνθρώπου εἶναι (53) καὶ τὴν σκηνὴν, τὴν δὲ ψυχὴν ἐπιτοι τινῖς, ή βοὺς, ή δίλλοι τῶν ἀνθρώπων. Τοῦτο γοῦν θυνται καὶ τῷ σωζόμενον καὶ διεψεύσθη τὴν παρὰ τῆς ἀληθείας. Δίλλοι τιμηθέντος, δίλλοι μεγαλαγούμενος. Εἰ δὲ νορᾶς, ἀλλ' οὐδὲ δύναται δὲ ἀνθρώπος, πικασάθωσαν ὑπάτες ἀνορταζόντος (54).

At, inquit, divinitas mentis loco sufficiet. Quid autem hoc ad me? Divinitas enim cum sola carne homo non est, imo nec cum sola anima, nec cum utraque, si mens absit, quae etiam magis homo censeri debet. Quamobrem totum hominem retine, ac divinitatem adjunge, ut me plene ac perfecte beneficio afficias. At, inquis, duo perfecta non capiebat. Non sane; siquidem corporeo modo rem expendas. Vas enim unius modii capax duos modios minime continebit, nec corporis unius locus duo aut plura corpora. Si autem ut intelligibili et incorpore ea consideres, illud animadverte, quod idem ipse, et aium, et rationem, et mentem, et Spiritum sanctum continui, atque etiam ante me mundus hic (hoc est quod ex visibilibus et invisibilibus rebus constat), Patrem, Filium et Spiritum sanctum. Hæc enim eorum, quæ in intellectum cadunt, natura est, ut incorporeo atque invisibili modo, et inter se et cum corporibus miscantur, quandoquidem et plurim vocum auris una capant, et multorum ora iisdem aspectari oculis possunt, odoresque olfactu eodem percipi, ita ut nec sensus mulius comprimantur, vel extrudantur, nec res sensiles ob perceptionis copiam immittantur.

(49) Εἰ ἡμίσους. Colb. 9 et Combef. et ἥματα.

(50) Εἰ δὲ δύος. Vox ἐπταῖσεν vel excidit, vel subauditur, hancque Bill. supplavit.

(51) Καὶ δύος σώζεται. Colb. 3, 9, et Combef. καὶ δύος σώζεται. Totus etiam salutem consequitur.

(52) Τούτον καὶ πάσχοτος. Cod. Reg. B, καὶ τοῦ πάσχοντος.

(53) Ἀνθρώποιοι εἰται. Ita Colb. 3, 6, 9, et Morel.; et Colb. 2, αἱ ἀνθρώπων εἰται. In edit. εἰται deest.

(54) Ὁρτως δρογατινοτες. Ita Colb. 3, 6, 9, a, et cod. Reg. ac Combef. Sic etiam legit Bill. In edit.: οὐτος, quod non displicet: Tamen aliquando desipere desinunt.

(55) Ο καὶ μᾶλλον ἀνθρώπος. Multi, inquit Billius, hominem sola mente definierunt; Plato præcipue substantiam ipsam rationalis animæ haberi, corpus autem hominis simulacrum et umbram. Vide Mars. Ficinum in argumento xii dialogi Pla-

D tonis *De legibus*, unde Africanus apud Ciceronem in Somnio sic Scipionem alloquitur: *Nec enim is es quem forma ista declarat; sed mens cuiusque is est quisque, non ea figura que digito demonstrari potest.*

(56) Τελέως ἐνεργετῆς. Montac., Morel. et Combef. τελείως εὐεργετήσις.

(57) Οὐδέδε. Colb. 3, a, et Combef. οὐδὲ γάρ.

(58) Το ἄγρον Ηρεύμα. Colb. 3, 6, καὶ τὸ Ηνεύμα τὸ δύον.

(59) Οὐθεὶς πολιτῶν. Ita Colb. 3, a, Montac., Morel. ac Combef. In edit. οὐθεὶς πολεόνων. Mox pro δραπτοῖς, col. Reg. B, Montac. ac Combef. δραπταί, et pro ὁσφραπτοῖς, Combef. ὁσφραπταί. Verit Bill.: *Et plurimum a-pectus ab iisdem rebus in oculorum sensum caderibus capi potest, atque idem odoratus ob iisdem rebus quae olfactu sentiuntur, sic nempe ut nec sensus a se ipisis mutuo comprimitur, atque in angustias rediguntur.*

Ποῦ δὲ καὶ τέλειος νοῦς ἀνθρώπου ή δάγγελος; Ινα τὸ ἔτερον διαιθεῖται παρουσίᾳ τοῦ μείζονος; οὐδὲ γάρ αὐτὴ τι (60) πρὸς ἡμῖν, οὐδὲ νοτὶ ὀλίγῃ πρὸς ποταμὸν, ηνα τὰ μηρά προανέλωμεν (61), οἶκον μὲν αὐγῆν, γῆς δὲ νοτίδα, καὶ οὕτω χωρίῃ τὰ μείζωνα καὶ τελεώτερα. Πῶς γάρ χωρίεσσι δύο τέλεια, οίκος μὲν αὐγῆν καὶ ἡμῖν, γῆ δὲ νοτίδα καὶ ποταμὸν, τούτῳ διασκεψώμεθα καὶ γάρ πολλῆς έτεις τὸ πρότυμα φροντίδος ἔξιν. Ἡ ἀγνοούσιν, έτι το πρὸς τὰ τέλειαν πρὸς ἔτερον ἀπελέει, οὓς βουνοὺς πρὸς δρός, καὶ κάκος νάπτους πρὸς κύανον, ή τι δόλο τῶν μείζωνων σπερμάτων, καὶ τῶν δρογενῶν μείζων λέγεται εἰ δὲ βούλει, καὶ δῆγελος πρὸς Θεὸν, καὶ πρὸς ἄγγελον δινθρόπος; Τέλειον οὖν ἡμέτερος νοῦς, καὶ ἡγεμονικόν, διὰλλα ψυχῆς καὶ σώματος, οὐχ ἀπλῶς τέλειον, θεοῦ δὲ δούλων καὶ ὑποχρέων, διὰλλα οὐ συνηγεμονικόν, οὐδὲ δύματιον. Ἔτει καὶ Μελέτης, Φεραρά μὲν θεᾶς, Θεοῦ δὲ θεράπων, ὡς ἀναγέραται καὶ ἀστέρες νύκτα μὲν περιλάμπουσον (62), ἡλίου δὲ κρύπτουσαν, ὡς, μηδὲ δια εἰσον, ημέρας γνωρίζεσθαι καὶ λαμπτὲς διάληγε μεγάλη πυρκαΐα (63) προσχωρήσασα, οὐτε ἀπλύνεται, οὐτε φαντεται, οὐτε χωρίζεται (64), διὰλλον ἐστὶ πυρκαΐα (65), τοῦ ὑπερέχοντος ἐκνικήσαντος.

ut Litteris sacris proditum habetur; et stelle noctem illustrant, a sole autem occultantur, ita ut interdiu ne eas quidem esse agnosci possit; et exigua lucerna magno accedens accenso rogo, nec extinguitur, nec lucet, nec disjungitur, sed totum rugos est ac flammam, superante nimirum eo quod præstantius est.

"Ἄλλα κατάκριτος, φησιν, δὲ ἡμέτερος νοῦς. Τι δαὶ ή σάρπει; οὐ κατάκριτος; Η καὶ ταύτην ἀποκαίσας διὰ τὴν ἀμφιτρίαν, ή κάκεντον πρόσθετο (66) δὲ τὴν σωτηρίαν. Εἰ τὸ χείρον προσεληπται, τὸν ἀγιαστῆς διὰ τῆς σαρκώσεως, τὸν κρείττονον οὐ προσληφθεσται, τὸν ἀγιαστῆς διὰ τῆς ἱενθρωπίσεως; εἰ δὲ πηλὸς ἐξουθητή καὶ νέον φύραμα γέγονεν, ὁ σοφός, ἢ εἰκὸν οὐ διαμοθεσται, καὶ πρὸς Θεὸν ἀνακριθεσται (67), θεωλέσας διὰ τῆς θεότητος; Κάκεντον δὲ (68) προσθήσομεν εἰ διέκπειται: πάντως δὲ νοῦς ὡς ἀμαρτητος καὶ κατάκριτος, καὶ διὰ τοῦτο σῶμα μὲν προσεληπται, νοῦς δὲ παραλείπεται, συγγάνωμα τοῦ πτωτοῦ περὶ νοῦν. Μαρτυρία γάρ Θεοῦ κατὰ σι (69) σαρῶν ἔδειξε τὸ τῆς θεράπειας ἀδύνατον. Εἴπω τὸ μείζονον οὐ μὲν διὰ τοῦτο ἀτιμάζεται, ὥς βλέπεται, τὸν ἔμον νοῦν (ώς σαρκολήπτης, εἰπερ ἀνθρωπολάτρης ἴγων) (70), ην συνδέσης

⁶⁰ Exod. vii. 4. ⁶¹ Jos. i. 15. ⁶² I Cor. v. 7.

(60) Οὐδέ τὴν αὐτὴ τι. Sic emendat Combef. In edit. οὐδὲ γάρ αὐτὴ τι πρὸς ἡμῖν, quod Bill.: *Nec enim radius quidam, si cum sole conferatur, perfectus est.*

(61) Τὰ μηρά προανέλωμεν. Bill.: *Libet enim parva prius sumere, nimisrum domus splendorem, et solem, terrae autem humorem et pluviam, ut sic majora et perfectionia concipiant.*

(62) Νόκτα... περιλάμπουσον. Montac. et Morel, νυκτὶ περιλάμπουσον.

(63) Μεγάλη πυρκαΐα, etc. Bill.: *Magnō incendio adiuncta nec extinguiri nec appetit.*

(64) Οὐτε χωρίζεται. Colb. 3 γνωρίζεται, nec distinguuntur.

(65) Όλος ἐστὶ πυρκαΐα. Bill.: *Totum istud est lucidum. Legit Combef. διὸν ἐστὶ μία πυρ-αῖα,*

Jam vero quonam pacto mens hominis, aut angelii, si cum divinitate comparetur, perfecta dici queat, ut alterum loco edere cogatur majoris presentia? Neque enim splendor aliquid, si cum sole conferatur, nec **89** humor exiguus, si cum fluvio; ut quae parva sunt prius suhmoerantur, e domo splendore, e terra humorem, atque ita quae majora sunt et perfectionia capiantur. Quonam enim modo duo perfecta continebunt, hinc nempe domus splendorem et solem, hinc rursum terra humorem et fluvium, hoc consideremus; magna enim perfecta cura et animadversione res digna est. An illud eos fugit, quod res eadem, que cum aliqua collata perfecta est, alterius ratione imperfecta sit, ut collis cum monte collatus, et grauum sinapis cum saba, aut alio quopiam majori semine, etiam si quis ejusdem sunt generis, majus dicatur: angelus etiam si ita luhet, cum Deo, et homo cum angelo? Quocirca mens nostra, perfecta illa quidem est, et principatum tenet, verum in animam et corpus; non autem simpliciter perfecta; Dei vero serva et subdita est, non principatus socia, nec pari honore prædicta. Quandoquidem etiam Moses, Pharaonis quidem deus ⁶³, Dei autem famulus est ⁶⁴, B cum faba, aut alio quopiam majori semine, etiam si quis ejusdem sunt generis, majus dicatur: angelus etiam si ita luhet, cum Deo, et homo cum angelo? Quocirca mens nostra, perfecta illa quidem est, et principatum tenet, verum in animam et corpus; non autem simpliciter perfecta; Dei vero serva et subdita est, non principatus socia, nec pari honore prædicta. Quandoquidem etiam Moses, Pharaonis quidem deus ⁶³, Dei autem famulus est ⁶⁴,

At mens nostra, inquit, damnata est. Quid autem caro? annon damnata? Quare aut hanc quoque propter peccatum abijice, aut illam etiam propter salutem adjunge. Si quod deterius est, assumptum est, ut per incarnationem sanctificetur; annon, quod præstantius est, assumetur, ut per humanitatis susceptionem sanctitate aspergatur. Si lutum fermentatum est, o sapientes viri, ac nova conspersio exstilit ⁶⁵, imago ipsa non fermentabitur, et cum Deo temperabitur, per divinitatem deificata? Quin hoc quoque adjiciemus: si mens, ut peccatrix et damnata, omnino spreta et rejecta est, ob eamque causam omissa mente corpus assumptum est, ignoscit utique par est illis, qui circa mentem peccanti. Dei enim testimonio, de tua sententia, aperte demonstratum est, eam nulla ratione curari posse. Dicamne quod majus est? Tu quidem, op-

tutum unus est rugos, una flamma.

(66) Κάκεντον πρόσθετο. Combef. κάκεντον πρόσθετο. *Fac adiunxeris.*

(67) Αγαραβίθεσται, temperabitur, quae versio Græcis respondet; sed cum Patrum vocibus abusi fuerint heretici, maliet Combef. consociabitur, copulabitur.

(68) Κάκεντο δι. Ita Colb. 3, a, Montac. ac Morel. In edit. δι deest.

(69) Μαρτυρία τὴν Θεοῦ κατὰ σέ. In cod. Reg. B, et apud Morel. κατὰ σέ desunt.

(70) Ανθρωπολάτρης ἦγω. Ut idololatria vocantur, ait Bill., qui simulacris divinos honores tribuant, ita Apollinariæ orthodoxos anthropolatras appellant, quod totum hominem a Christo assumptum fuisse credent, sieque illum colerent. Eodem

time vir (tanquam sarecolatra, siquidem ego anthro-polastra sum), idcirco mentem meam contemnis, ut Deum cum carne devincias **90** perinde atque aliter astrinxi nequeat, ob idque intermedium paritem tollis¹⁰. Mea autem ratio, hoc est, hominis minime sapientis et eruditii, quemam est? Mens menti, ut propinquiori et conjunctiori, jungitur, ac per eam carni, inter divinitatem et carnis molem, intervenientem.

Porro autem, quam humanitatis assumptio, vel, ut ipsi loquuntur, incarnationis, causam afferant, videamus. Siquidem ut Deus aliqui incomprehensibilis, comprehendatur, ac sub carne, quasi velo quadam, cum hominibus versetur, scita sane haec ipsis larva est, et hypocrisis fabula: ut interim non dicam alio quoque modo fieri posuisse, ut nobiscum versaretur, quemadmodum prius in ignis rubo¹¹, et forma humana¹². Si autem ut simili per simile sanctificato peccati damnationem solvai, profecto quemadmodum carne propter carnem damnatum, et anima propter animam opus habuit, ita etiam mente propter mentem, utpote quae in Adamo non solum peccaverit, sed et prima affecta fuerit, quemadmodum medici in morbis loquuntur. Quod evum mandatum accepit, hoc mandato quoque minime paruit: quod autem minime paruit, hoc etiam eo audacie progressum est, ut illud violaret; quod autem violavit, hoc in primis quoque salute indigebat; quod autem salute indigebat, hoc etiam assumptio est; ita sit, ut mens assumpta sit.

Hoc nunc, velint nolint, demonstratum est. C geometricis, ut ipsi aiunt, ac necessariis demonstrationibus. Tu vero p̄tinde facis, ac si, læso hominis oculo, ac pede insuper offenso, pedi quidem medicinam adhiberes, oculum autem incuratum relinqueres: aut, cum pictor aliquid minus recte pinxit, picturam quidem immutares, pictorem autem, velut munere suo recte functum, præterires. Quod si, his rationibus prohibiti eo configuranti, ut Deum, remota etiam mente, homini salutem afferre posse dicant, utique potuit etiam, remota carne per solam voluntatem, quemadmodum alia quoque omnia citra corporis operam operatus est, et operatur. Quare cum mente carnem quoque tolle, ut plena et perfecta tibi sit temeritas. Sed scilicet a litera decipiuntur, proptereaque ad

A Θεὸν πρὸς σάρκα, ὃς οὐκ ἀλλως δεθῆναι δυνάμενον, καὶ διὰ τοῦτο ἔκπειται τὸ μεστόγονον. Ὁ δὲ ἔμβς λόγος τούς, τοὺς ἀφίλοσοφους καὶ ἀπαιδεύους; ὁ νοῦς τῷ νοὶ μηγύνεται, ὃς ἐγγυτέρῳ καὶ οἰκειότερῳ, καὶ διὰ τούτου σαρκὶ μεστεύοντος (71) θεωτεῖ καὶ παχύτερι.

Tίς δὲ καὶ δὲ λόγος αὐτοῖς τῆς ἑνανθρωπήσεως, θωματεῖ, εἴτεν σαρκώσεως, ὃς αὐτοὶ λέγουσιν. Εἰ μὲν ἴνα χωρῆθῇ Θεὸς, ἀλλὰς ἀγώρητος ὁν, καὶ ὡς ὑπὸ παραπετάσματι τῇ σαρκὶ τοῖς ἀνθρώποις προσομηλίῃ, κομψῷ τὸ προσωπίον αὐτοῖς, καὶ τὸ δράμα τῆς ὑποκρίσεως· ἴνα μὴ λέγω ὅτι καὶ ἀλλας ἀμάλισται ἡμῖν οἶον τε ἦν, ὥσπερ ἐν βάτηι πυρὶ τῷ ἀνθρώπινῷ εἶσε (72) τὸ πρότερον. Εἰ δὲ ἴνα λίση τὸ κατάκριμα τῆς ἀμαρτίας τῷ δομαὶ τὸ δομοὺς ἀγίατας, ὥσπερ σαρκὸς ἑλέστη διὰ τὴν σάρκα κατακρίθεσσαν, καὶ φυγῆς διὰ τὴν φυγὴν, οὕτω καὶ νοῦ διὰ τὸν νοῦν, οὐ πταίσαντα μόνον εἰ τῷ Ἀδέλφῳ, ἀλλὰ καὶ προτοσταθμαντα, ὥσπερ οἱ λατροὶ λέγουσιν ἐπὶ τῶν ἀρέβωστημάτων. Ὁ γάρ τὴν ἐντολὴν ἔδιξετο, τοῦτο καὶ τὴν ἐντολὴν οὐκ ἔφιλαζεν· δὲ διὸ ἐρύθραξ, τοῦτο καὶ σωτηρίας ἑδεῖτο, καὶ νοῦς δὲ τῆς σωτηρίας ἑδεῖτο, τοῦτο καὶ προεξῆγθη· ὁ νοῦς δρᾶ προσελήνηται.

C Τοῦτο νῦν ἀποδέεται, καὶν μὴ βούλωνται, γεωμετρικάς, ὃς φαστιν αὐτοῖς, καὶ ἀναγκαῖας ἀποδεῖσσι. Σὺ δὲ ποιεῖς παραπλήσιον, ὥσπερ ὁν εἰ δρθαλμοῦ ἀνθρώπου πταίσαντος καὶ ποδὸς προσπτικάντος, τὸν πόδα μὲν ἔκθετενες, τὸν δὲ ἔρυθραξ πράσπειτον εἰς· ἢ ζωγράφου τι μὴ καλῶς γράφαντος, τὸ μὲν γραφὲν μεταποιεῖς, τὸν δὲ ζωγράφον ὡς κατορθῶντα περέτριχες. Εἰ δὲ ὑπὸ τούτων ἔκειργόμενα τῶν λογισμῶν, καταφεύγουσιν ἐπὶ τὸ δυνατὸν εἶναι θεῷ καὶ χωρὶς νοῦ, σωταὶ τὸν ἀνθρωπὸν, δυνατὸν δὴ που καὶ χωρὶς σαρκὸς, μόνῳ τῷ βούλεσθαι, ὥσπερ καὶ τὰ δλλὰ πάντα ἐνεργεῖ, καὶ ἐνήργηκεν δωμάτως. "Ανελε σύν μετὰ τοῦ νοῦ καὶ τὴν σάρκα, ἵν δὲ σὺ τελειον τὸ τῆς ἀπονοίας. "Ἄλλ" διπλῶνται ὑπὸ τοῦ γράμματος, καὶ διὰ τοῦτο τῇ σαρκὶ προστέρχουσι, τὴν συνήθειαν τῆς Γραφῆς

¹⁰ Ephes. ii, 14. ¹¹ Exod. iii, 2. ¹² Gen. xviii, 4 sqq.

Itaque modo Gregorius Apollinarii sequaces sarecolatras vocat, quod carnem solam ab eo assumptam fuisse contendenter. Superius enim probavit eos qui mentem tollunt, animam quoque prorsus tollere, utpote in qua nihil sit mente praestantium.

(71) Μετερδόντος. Montac. et Morel. δὲ μετερδόντος. Verit. Combef.: Quae media intercedat inter deitatem et carnis molem.

(72) Ἐγ δρόσαστρῳ εἶσε. In humana specie, vide icet dum sui presentiam patriarchis exhibuit. Christum ab initio inter homines fuisse conservatum existivitrum Patrum nonnulli. Congressus est, inquit Tertullianus, cum patriarchis et prophetis... ediscens jam in te primordio, jam inde hominem quod

erat futurus in fine. Afferunt quidam, ait Augustinus, lib. xvi De civ. Dei, cap. 29, Dominum Christianum, etiam ante indumentum cornis, suis e visibili. Est quidem divina potestatis et invisibilis, incorporalis, incommunicabilisque nature, sine ulla sui mutatione etiam mortalibus aspectibus apparet, non per id quod est, sed per aliiquid quod sibi subditum est. Quid autem illi subditum non est? Verum huic sententiae S. Doctor favere non videtur. Addit enim: Multo est credibilis quod et Abramum in tribus, et Lot in duabus viris Dominum agnoscabant, cui per singularem numerum loquebantur, etiam cum eos homines esse arbitrarentur.

ἀγνοῦντες. Ήμεις αὐτοὺς καὶ τούτο διδάσκομεν. Αἱ carnem accurrunt, Scripturæ consuetudinem ignorantes: nos hoc quoque **¶** eos decebimus. Nam quod Christus passim in Scriptura, homo, et Filius hominis appelletur, quid apud eos commemorare attinet, quibus hoc cognitum est et exploratur?

Εἰ δὲ διευχρίζονται τῷ (73), Ὁ Λόγος σὸρεὶ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐπὶ ἡμῖν, καὶ δὲ τοῦτο περιέξουσι τὸν ἀνθρώπου τὸ κάλλιστον, ὃντερ οἱ σκυτεῖς τὰ παχύτερα τῶν δερμάτων (74), ἵνα Θεὸν σαρκὶ συγκόλλωσαν, ὥρα λέγει αὐτούς: καὶ σαρκὸν μόνον (75) τὸν Θεὸν εἶναι θεόν, δὲν οὐχ καὶ φυχῆν, διὰ τὸ γεγράφθαι, Καθὼς ἐδωκες αὐτῷ ἔκουσαν πάσης σαρκὸς, καὶ, Πρὸς τὸ πάσα σάρκη ηὔξει, καὶ Εὐλογεῖτε πάσα σάρκη τὸ δρομαὶ ἀγροῦ αὐτοῦ, τοῦτο ξεῖ πᾶς ἀνθρώπος· ἢ πάλιν ἀσωμάτους, καὶ ἀράτους καταβιβάνειν τοὺς πατέρας ἡμῶν εἰς Ἀγνούντον, καὶ τὴν φυχὴν τοῦ Ιωσῆφ δεδέσθαι μόνην ὑπὸ τοῦ Φαραώ (76), διὰ τὸ γεγράφθαι, Ἐν ἔδεσμην πορταὶ πάντες ψυχαῖς κατέθησαν εἰς Ἀγνούντον, καὶ, Σίδηρον διῆλθεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ (77), πράτημα δεῦθηναι μή δυνάμενον. Ἀγνοῦσσις γάρ οἱ ταῦτα λέγοντες, διτὶ συνεκδοχῶν τὰ τοιούτα ὄντα μάζεται, ἀπὸ μέρους τοῦ παντὸς δηλουμένου. ὅντερ καὶ, Νεοστολοὶ τῶν κοράκων ἐπικαλούνται τὸν Θεόν, ἢ ἡ πτηνὴ δηλωθῆ φύσις, καὶ Πλεΐας καὶ Ἔσπερος καὶ Ἄρκτουρος μηνημονεύονται ἀντὶ πάντων ἀστέρων, καὶ τῆς περὶ τούτους οἰκονομίας.

Καὶ δῆμα οὐκ ἀλλως οἶδον τε ἡνὶ τὴν τοῦ Θεοῦ δηλωθῆναι περὶ ἡμᾶς ἀγάπην, ἢ εἰ τοῦ μημονευθῆναι τὴν σάρκα, καὶ δὲ (78) δὲ ἡμᾶς κατέβη καὶ μάχρι τοῦ χειρόν. Σάρκα γάρ εἶναι ψυχῆς εὐτελέστερον, πᾶς τὸν εὖ φρονούντων δηλογίσατο (79). Τὸ σύν, Ὁ Λόγος σάρκη ἐγένετο, Ιεον δοκεῖ μοι δύνασθαι τῷ καὶ ἀμαρτιῶν αὐτῶν γεγονέναι λέγεσθαι καὶ κατάραν· οὐκ εἰς ταῦτα τοῦ Κυρίου μεταποθέντος, πῶς γάρ· ἀλλ' ὡς διὰ τοῦ ταῦτα δέξασθαι τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἀναλαβόντος, καὶ τὰς νόσους βαστάσαντος. Ταῦτα μὲν οὖν ικανῶς ἐν τῷ παρόντι διὰ τὸ σαφὲς καὶ τοῖς ποιλοῖς εἰλιπτον. Οὐ γάρ λογοτραφεῖν, ἀλλ' ἐπισχεῖν τὴν ἀπάτην βουλόμενοι, ταῦτα γράφομεν, τὸν δὲ ταλεώτερον περὶ τούτων λόγον, εἰ δοκεῖ, καὶ διὰ μακροτέρων ἀποδώσεων, sed ut errorem et fraudem comprimamus, hanc scribimus, pleniorum et perfectiorem de illis rebus disputationem alias, si videbitur, editut.

Οἱ δὲ τούτων ξεῖ βαρύτερον, οὐδὲ αὐτὸς τοῦτο πα-

D **92** Quod autem his gravius est, ne hoc quidem

* Joan. i, 44. ** Joan. xvii, 2. *** Psal. lxix, 3. **** Psal. cxliv, 21. ***** Act. vii, 44. **** Psal. civ, 18. *** Psal. cxlvii, 9. **** Job xxviii, 31, 32. ***** Joan. i, 14. *** II Cor. v, 21. Gal. iii, 13.

(73) Διασχυρίζονται τῷ. Colb. 3, 9, a, διασχυρίζονται τῷ.

(74) Τὰ παχύτερα τῶν δερμάτων. Perperam Bill. crassiores pelle: sic enim perit similitudo.

(75) Σαρκῶν μόνον. Colb. a, σαρκῶν μόνον. Colb. 3, σαρκῶν μόνον εἶναι θεόν τὸν Θεόν. Colb. 6, σαρκῶν μόνον τὸν Θεόν εἶναι, δὲν οὐχ, etc.

(76) Ὑπὸ τοῦ Φαραώ. Montac., Morel. et Combef. διὰ τοῦ Φαραώ, hoc est, Putiphare, quam lectio nem confirmat Genes. xxxix, 20, ubi non a Pharaone, sed a Putiphare traditus dicitur Joseph in carcere.

(77) Σίδηρος διῆλθεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. Ferrum pertransiit anima ejus; et sic Septuaginta interpres, quam versionem requiri historias veritas. Nullib[us] enī legitimi Joseph percussum gladio, at in vincula conjectum. Vulgatanū secutus est Bill., reddiditque ferrum pertransiit animam ejus, quod Graeco minime respondet, et a mente Gregorii prorsus est alienum.

(78) Καὶ ἔτι. Ita Colb. 2, 6, 9, a, Montac. et Morel. In edit. xai destet.

(79) ὘μολογήσει. Colb. 3, a, Montac., Morel. et Combef. πᾶς διὰ τὸν εὖ φρονούντων δηλογήσει.

prætermittere convenit: Utinam abscondantur qui à nos conturbant⁶⁴, ac secundum Judaismum, et secundam circumcisioem, et secunda sacrificia inventantur. Si enim verum est quod asserunt, quid vetat quin Christus quoque ad eadem hæc abroganda rursus nascatur, et rorsus a Iuda prodatur, et in crucem tollatur, et sepultura mandetur, et resurgat, ut omnia, quæ ejusdem seriei sunt, impleantur, eodem stellarum motu, iuxta Graecorum circuitum, eadem circumferente? Quæ enim hæc fatalis sors fuerit, ut ex iis, quæ tum contigerunt, aliud partim fiat, aliud partim omitatur? Hoc sapientes viri ostendant, et librorum multitudine gloriante.

Quoniam autem ob librum illum de Trinitate animis inflati, falso nos, ut in fide minime sanos, accusant, ac plerosque velut esca quadam aliciunt, illud scire necesse est, Apollinarium, quamvis deitatis nomen Spiritui sancto dederit, vim tamen deitatis minime custodiisse. Siquidem ex magno, et majori, et maximo, hoc est, ex Spiritu sancto, et Filio, et Patre, tanquam ex splendore, et radio, et sole, Trinitatem constitutare (quod quidem in illius libris aperte scriptum est), deitatis scala est, non in cœlum subvelens, sed et cœlo dejiciens. At nos Deum quidem Patrem et Filium et Spiritum sanctum agnoscimus: hæc autem non nuda nomina, disparce dignitates aut potentias secantia, sed una cum eamdemque, ut appellationem, ita divinitatis naturam, et essentiam, ac potentiam.

Quod si quis hæc quidem a nobis recte dici arbitratur, verum hæreticorum communionem objiciat, hoc nostrum esse quispiam ostendat; et si tunc vel persuadebimus, vel secedemus. Ante judicium autem, nec aliud quidquam novi moliri tutum est, nedum rem tantam, et de rebus tantis. Nos quidem ista, et apud Deum et apud homines, contestati sumus, et cointestamur. Ac ne nunc quidem, credas mihi velim, hæc scripsissemus, nisi Ecclesiam lacerari atque discindi videremus, **93** tum per alias præstigias, tum per præsens vanitatis concilium. Quod si quis uobis hæc dicentibus et

⁶⁴ Gal. v. 13.

(80) Τὰ πάντα τὰ τῆς αὐτῆς. Morel. τὰ πάντα τῆς αὐτῆς.

(81) Κατὰ τὴν Ἐλληνικὴν δραχύκλωσον. *Num orbum ab eidem abeundi*, ait Bill., et ad eamdem rem revertenti confutat Augustinus, lib. x., cap. 34, *De civit.*, quæ opinio Platoniorum fuit, qui circuitus temporum induxerunt, quibus eadem semper suisse renovata atque repetita in rerum natura, atque ita deinceps fore sine cessatione asseverarent, ut idem August. docet, lib. xii., cap. 13. Cur autem hunc orbum necessarium putarent Platonici, exponit Vives, lib. x., cap. 31, ne videlicet cum certus esset animalium numerus a Deo, cum mundus hunc architectaretur, creatus, docentes qui terram incoherent homines, mundo alterius et hominibus morti subditis. Revolutionem hanc videatur attingere Tullius in *Somnio Scipionis*.

(82) Τις γιφ η διεκτίγμωσις. Ita codd. omnes,

αραιπεν ἀνχριταν. "Οὔτε λογοτελούσια οἱ δραυσταρούντες ὑμᾶς, καὶ δεύτερον Ἰουδαῖοι μὲν, καὶ δευτέρων περιτομής, καὶ θυσίας δευτέρων εἰσάγοντες· εἰ γάρ τοῦτο, τι κωλεῖ καὶ πάλιν γεννηθῆναι Χριστὸν εἰς δέδετους τῶν αὐτῶν, καὶ προδοθῆναι πάλιν ὅποι Ἰουδαῖοι, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ ταφῆναι, καὶ ἀνεστῆναι, ἵνα πληρωθῇ τὰ πάντα τὰ τῆς αὐτῆς (80) δικούλωθες, κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἀνασκόλωσιν (81), τὰ ἀντά περιφεροῦσας τῆς αὐτῆς τῶν διστρών κινήσεως; τις γάρ ή διεκτίγμωσις (82), τὸ μὲν τι γένεσθαι τῶν τότε συμβάντων, τὸ δὲ παρεσθῆναι; τούτο διεξιτωαν οἱ σοφοί, καὶ τῷ πλήθει τῶν βιβλίων φιλοτιμούμενοι.

Ἐπειδὴ δὲ τῷ περὶ Τριάδος φυσιούμενοι λόγοι, καταφεύδονται μὲν ἡμῶν, ὡς οὐχ ὅγιος ἔχοντων περὶ τὴν πίστιν, δελέδουσι δὲ τοὺς πολλοὺς, ἐκεῖνοι γνώσκουν ἀναγκάσιαν, διτε· Ἀπολινάριος μὲν τὸ τῆς θεότητος δονατα τῷ ἀγίῳ Πνεύματι δούς, τὴν δύναμιν τῆς θεότητος οὐκ ἔρυσατε. Τό γάρ ἐκ μηράλου, καὶ μείζονος, καὶ μεγίστου συνιστᾶν την Τριάδα, διατερεῖ δὲ αὐτῆς, καὶ διτίνος, καὶ ἡλίου, τοῦ Πνεύματος, καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς (ὅπερ (83) αφοῖς ἐν τοῖς ἑκατὸν γέγραπται λόγοις), κλίμαξ ἐστι θεότητος, οὐκ εἰς οὐρανὸν δύονται (84), ἀλλὰ δὲ οὐρανούς κατάγουσα. Ἡμεῖς δὲ θεοὺς μὲν γνώσκομεν τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱόν, καὶ τὸ ἄγιον Πνεῦμα (85). Τάπει δὲ οὐ κλίτες φύλας, τεμνόσσας δέσμωμάτων ἢ δυνάμεων διαστάσεας, ἀλλὰ μάλιστα καὶ τὴν αὐτὴν δύσπερ προστηρόλαν, οὕτω καὶ θεότητος φύσιν, καὶ οὐσίαν, καὶ δύναμιν.

Εἰ δέ τις ταῦτα μὲν ὅρῶς οἴεται λέγεσθαι, ἔγκαλοι δὲ τῶν τούτων αἰρετικῶν κατινάνιαν, δειξάτε τις τούτῳ τὴν ἡμετέρων (86)· καὶ η̄ πεισομέν, η̄ ἀναγκήσομεν. Πρὶν κρίσιος δὲ οὐδὲ διλεῖ τι κανονομεῖν ἀσφαλές, μή ὅτι πρᾶγμα τοσοῦτον, καὶ περὶ τηλικούτων. Ἡμεῖς μὲν οὖν ταῦτα καὶ διεμαρτυράμεθα θεούς καὶ ἀνθρώπους, καὶ διαμαρτυρόμεθα. Καὶ οὐδὲ νῦν, εἰ θεῖ, ταῦτ' ἀντηράμεν, εἰ μή τὴν Ἐκκλησίαν ἐνρέμεν διασπωμένην, καὶ τεμνόμενην, καὶ ταῖς διλασίας τερατείαις, καὶ τῷ νῦν συνεδρίᾳ τῆς ματαίτητος. Εἰ δέ τις ταῦτα λεγόντων ήμων καὶ διεμαρτυρούμενον, η̄ δεῖ χρείας τινάς (87),

Montac., Morel. et Combeff., cuius interpretationem sequimur. In edit. ἀποτίθεμας, *vertitique Bill.*:

Quæ enim hæc attributio fuerit, ut ex iis quæ tum contigerint aliud factum, aliud omisso, sit?

(85) Οὐτερ. Ita codd. nostri. In edit. Ὀστερ.

(86) Εἰς οὐρανὸν ἀγουσα. Montac., Morel. et Combeff. εἰς οὐρανὸν ὀνάγουσα, non in cœlum sursum rehens.

(87) Η δέ οὐτις τινάς, etc. Colb. 3, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἄγιον.

Δειξάτε τις τοῦτο τῶν ἡμετέρων. Comb.: *Ostendat quispiam id ad nos spectare.* Bill.: *Hoc nostrorum quispiam ostendat.*

(88) Η δέ γειτνα τινάς, η̄ δὲ φόδον ἀνῶν (ἀνῶν πρὸς ἀνθρώπων), aut propter quadam iniuricitas aut propter insipientium metum. Paulo post, διὰ μηρούσιας, reddit Bill. propter similitates.

ἡ δὲ φύλον ἀνθρώπων, ἡ δὲ μικροφυχίας ὅτεσσις, Λ contestantibus, aut propter quedam commoda aut propter humanum metum, aut propter absurdas quasdam pusillanimitates, aut propter pastoris et gubernatoris inopiam, aut quia peregrinis et inusitatis rebus gaudet, sive ad res novas molientes promptus et paratus est, non quidem ut nullius pretii homines aspernatur, ad istos autem accurrit, ac pulchrum Ecclesie corpus dividit, ipse judicium portabit, quisquis tandem fuerit ⁴, atque apud Deum in judicii die causam dicet. Quod si prolixi libri, et nova Psalteria, Davidique contrarium sonum edentia, et carminum lepos, pro tertio quodam testamento habentur : nos quoque psalmos condemnemus, et multa conscribemus, ac versibus complectemur; quandoquidem ipsi quo-
B. τῷ Διαβόλῳ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Εἰ πάλιν δικαιούμενοι καὶ μετρήσομεν. Έπειδὴ δοκούμεν καὶ ἡμεῖς Πνεύμα Θεοῦ ἔχειν· εἴπερ Πνεύματος χάρις τοῦτο ἔστιν, ἀλλὰ μὴ ἀνθρωπίνη καινοτομία (80). Ταῦτα σε βούλομαι διαμαρτύρεσθαι τοὺς πολλοὺς (90), οὐαὶ μὴ βάρος ἔχουμεν, ὃς τοιοῦτο κακὸν παρερνῶνται, καὶ πάρ την ἡμετέραν γρῆματαν, πονηρού δόγματος νομῆν καὶ ισχὺν λαβάνοντος.

Πλέον τοιούτον αριθμόν, ut prout multiitudinem attestari volumus, ut prout dogma latius serpat, ac robur capiat.

ΠΡV. ΚΑΤΑ ΑΠΟΛΛΙΝΑΡΙΟΥ ΠΡΟΣ ΚΑΗΔΑ- ΝΙΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β' (91).

*Mittit Cledonio Gregorius regulam fidei canonemque ad quem praras hereticorum doctrinas exigerent
Catholici: versutias et sophismata Apollinaristarum aperit et dissolvit.*

Ἐπειδὴ πολλοί, προσελθόντες (92) τῇ οῇ εὐλα-
βεῖσθαι πληροφορίαν ἔγειναι περὶ πίστεως, καὶ διὰ
τοῦτο ἀπῆτησας ἡμᾶς ἀγαπητηκῶς σύντομον δρον
εἰπεῖ καὶ κανόνα τοῦ ἡμετέρου φρονήματος, διὰ τούτου
ἔγραψαν τῇ οῇ εὐλαβεῖσθαι (διὰ καὶ πρὸ τῶν γραμ-
μάτων ἐγνώριζες), οἱ ἡμεῖς τῆς κατὰ Νίκαιαν πί-
στεως, τῆς τῶν ἀγίων Πατέρων τῶν ἐκείνων (93) συν-
ελθόντων ἐπὶ καθαρίσασι τῆς Ἀρειανῆς (94) αἰρά-
σσοις, οὐδὲν οὔτε προτειμήσαμεν πώποτε, οὐτε προ-
τειμόντες δυνάμεθα, ἀλλ' ἐκείνης ἔσμιν τῆς πίστεως
σὺν Θεῷ καὶ ἑσδύμεθα (95), προσδιαρθροῦντες τὸ
ἄλλωπαν εἰρημένον ἐκείνους περὶ τοῦ ἀγίου Πνεύ-
ματος (διὰ τὸ μηδὲ κεκινηθεῖσα τηνικαῦτα τοῦτο τὸ
ζῆτημα), οὐτε μιᾶς θεότητος εἰδέναν χρὴ τὸν Πατέρα,
καὶ τὸν Γίον, καὶ τὸ ἄγιον Πνεύμα, Θεὸν καὶ τὸ
Πνεύμα γινώσκοντας (96). Τοὺς οὖν οὕτω φρονοῦν-

⁴⁷ Gal. v, 10.

(88) Ἀντίθεσθαι τῷ Δαβίδ. Combef. : *Ex ad-
verso Davidi respondentia, eique contra. Illud erat
Apollinaristum, ut heroica paraphrasi psalmos
Davidicos suis cantandos traret, eaque arte illoru-
m sibi conciliaret animos. Quin vel inscrita vel
pravitate mentis textum ausus corrumperet, suos
facilius disseminabat errores. Idem, quemadmodum
narrat Socrates in Hist. tripl., lib. iii, cap. 46,
libros Mosaicos carnime verit, et que in Veteri
sunt Testamento historia forma conscripta partim
dactylo metro construxit, partim ad formam tra-
gœdie dramatice elaboravit. Vide Niceph., lib. xi,
cap. 12. Ab eo cum videret Gregorius multos sua-
vitate carniūcū illectos in errorem pertrahit, ut huic
malo medicinan afferret, animum ad componentes
versus tradidit, multaque in extrema senectute car-
mina scripsit.*

(89) Άλλα μὴ ἀνθρωπίνη καινοτομία. Colb. 3,

aut propter quedam commoda aut propter humanum metum, aut propter absurdas quasdam pusillanimitates, aut propter pastoris et gubernatoris inopiam, aut quia peregrinis et inusitatis rebus gaudet, sive ad res novas molientes promptus et paratus est, non quidem ut nullius pretii homines aspernatur, ad istos autem accurrit, ac pulchrum Ecclesie corpus dividit, ipse judicium portabit, quisquis tandem fuerit ⁴, atque apud Deum in judicii die causam dicet. Quod si prolixi libri, et nova Psalteria, Davidique contrarium sonum edentia, et carminum lepos, pro tertio quodam testamento habentur : nos quoque psalmos condemnemus, et multa conscribemus, ac versibus complectemur; quandoquidem ipsi quo-
B. τῷ Διαβόλῳ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Εἰ πάλιν δικαιούμενοι καὶ μετρήσομεν. Έπειδὴ δοκούμεν καὶ ἡμεῖς Πνεύμα Θεοῦ ἔχειν· εἴπερ Πνεύματος χάρις τοῦτο ἔστιν, ἀλλὰ μὴ ἀνθρωπίνη καινοτομία (80). Ταῦτα σε βούλομαι διαμαρτύρεσθαι τοὺς πολλούς (90), οὐαὶ μὴ βάρος ἔχουμεν, ὃς τοιοῦτο κακὸν παρερνῶνται, καὶ πάρ την ἡμετέραν γρῆματαν, πονηρού δόγματος νομῆν καὶ ισχύν λαβάνοντος.

III. AD CLEDONIUM CONTRA APOLLI-
NARIUM

EPISTOLA II.

Quoniam multi, ad pietatem tuam adeunte, certam de fide doctrinam querunt, ob idque a nobis brevem quamdam sententiae nostræ regulam et canonem amico animo exegisti, idecirco pietati tute scriptimus (quod ante litteras quoque nostras compertum habebas), nimirum nos fidei Nicenæ, quia a sanctis Patribus, qui illuc ad exertendam Arianam hæresim convenerunt, edita est, nec quidquam unquam prætulisse, nec præserre posse; verum ejus fidei, Dei munere, nos esse, ac fore: illud insuper explicantes, quod ab illis minus ⁹⁴ plene de Spiritu sancto dictum est (propriea quod haec quæstio nondum excita et agitata fuerat), nempe uasam eamdemque Patris, et Filii, et Spiritus sancti divinitatem agnoscendam esse, Deum quoque videlicet Spiritum profitendo. Eos igitur,

D a, καὶ μὴ διῆ (διῆ pro ἀνθρωπίνῃ) καινοτομία, ac non potius insipiente novatio.

(90) Τοὺς παλλίους. Cod. Reg. B, τοὺς πολλοὺς.
(91) Alias Ll. Scripta anno 582. — Πρὸς Κ.Αη-
δόντων. Colb. 6, 9, et cod. Reg. B, πρὸς Κληδό-
νιον πρεσβυτέρον ἔπιστολὴ β. Morel. πρὸς Κληδόνιον
πρεσβυτέρον λόγος δεύτερος. Colb. 3, et Combef.
πρὸς Κληδόνιον λόγος α'.

(92) Προσαλθόντες. Colb. 3, a, Montac., Morel.
et Combef. προστέντες.

(93) Τὸν ἐκείνον Montac. et Morel. τὸν ἐκείνον.
(94) Τῆς Ἀρειανῆς. Montac. et Morel. τῆς
Ἀρειανῆς.

(95) Σὺν Θεῷ, καὶ ἑσδύμεθα. Montac. et Morel.
καὶ ἑσδύμεθα σὺν Θεῷ, siveque Bill. interpres, Deo-
que adiuvante fore.

(96) Τὸ Πνεύμα γινώσκοντας. Colb. 3, a, τὸ
Πνεύμα τὸ ἄγιον γινώσκοντας.

qui ita sentiunt, ac docent, pro sociis habe, A τας καὶ διδάσκοντας ἔχει κοινωνικούς (97), ἐπειδὴ τοὺς δὲ ἑτέρους ἔχοντας ἀποστέφου, καὶ ἀλλοτρίους ἥγου καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς καθολικῆς Ἑκκλησίας. Επειδὴ δὲ καὶ περὶ τῆς θεοῖς οὐανθρωπίσεως, εἰτούντων σαρκώσεως κινεῖται τι ζῆται μα, καὶ τοῦτο διορθῶν πάτερ ἡμῶν, διτὸν τὸν Θεοῦ, τὸν γεννήσαντα τὸν Πατρός καὶ μετὰ τοῦτο ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου Μαρίας, εἰς ἓν ἀγα-
μην, καὶ οὐ δύο νιοὺς οὐομάδους, διλῆτην καὶ τὸν αὐτὸν ἐν ἀδιατέττη θεότητι καὶ τιμῇ προσκονούμεν. Εἰ δὲ τις οὐ συνείθεται τούτος ἡ νῦν ἡ θεοτροφον,

αὐτὸς ὑρέξει τῷ θεῷ λόγον τὸν τιμέρα κρίσεως.

Ac nostra quidem adversus amentem eorum de mente sententiam contentio et oppositio, ut brevi complectari, ita se habet: soli enim sere, quod prolixentur, hoc etiam revera patientur, ob ameniam nimirum mentem circumcidentes. Ne autem nos hoc nonine accusent, quod Vitalii viri nobis charissimi fidem, quam, ita postulante beato Damaso, Romae episcopo, litteris consignata edidit, prius quidem probaverimus, nunc vero repudiemus, de hac quoque re pauca disseremus. Iste enī, cum apud fidos suos discipulos et arcana-
rum conscientis, quemadmodum Manichæi, apud eos quos electos vocant, de divinitate disputant, to-
tum suum morbum detegentes, vix etiam carnem Salvatori tribuunt. Cum autem communibus de humanitatis assumptione sententiis, quas Scriptura exhibet, convincuntur ac premuntur, pias quidem dictiones contentur, verum circa sensum et intelligentiam dolos nectunt, non quidem animæ, nec rationis ac mentis expertem nec imperfec-
tum 95 hominem confitentes: ceterum animæ, et rationis, ac mentis loco divinitatem inducentes, perinde atque ipsa sola cum carne temperata et copulata fierit, at non etiam humanae nostræ res et proprietates; etiam si illa ab omni peccato puritas humana conditione sublimior esset, ac vi-
tiosarum nostrarum affectionum expatriatrix.

(97) Ἐγειροντες. Combef.: In communione habet illis communione jungere.

(98) Οὐδεμιαὶ οὐανθρωπίσεως. Ita Colb. 3, 6, 9, a, Montac. ac Morel. legitime Bill. In edit. δεετ.

(99) Οὐδεμιαὶ πλοτιν. Vitalius, honestate vitæ conspicuus et apostolicorum dogmatum alumnus, ad Apollinario tandem corruptus est atque in heresim protractus. Theodoret. lib. v, cap. 4. Ille Apollinaris sectoribus suis Antiochiae praefecit. Niceph. lib. xi, cap. 4, qui et illius supra meminerat lib. xi, cap. 12, ubi et Apollinaristas Vitalianos dictos ab Antiochenis scribit. Cum Vitalio isto se Antiochiae congressum, atque multa de mente Christi disseruisse scribit Epiph., lib. iii. Haec Bill.

(100) Γυνητοὺς αὐτῶν. Colb. 3, γνητοὺς έστων.

(101) Εκλεκτοῖς ιερομάρτιος. August. in lib. De heresis ad Quodvultdeum, heres. xlvi, tom. VIII, pag. 14, Manichæos ecclesiam suam voluisse constare diablos professiōnibus, auditorum et elec-
torum, scribit. Ut autem intelligas, ait Bill., quos electos, quoque auditores vocarent Manichæi, operæ prelium erit verba ejusdem August. ex epist. nunc 236 ad Deuterium episcopum hic ascri-

bere. Auditorem, de Victorino subdiacono loquitur, *sane Manichæorum, non electum se esse confessus est*. Auditores autem qui appellantur apud eos, et carnisbus vescuntur, et agros colunt, et si volenteri, uxores habent, quorum nihil faciunt qui vocantur electi. Sed ipsi auditores ante electos genia figurant, ut eis manus supplicibus imponatur, non a solis episcopis, vel presbyteris, aut diaconis eorum, sed a quiblibet electis. Solem etiam et lunam cum eis adorant et orant. Die quoque Dominicō jejunant cum illis, et omnes blasphemias credunt, etc. Hec illi August. Electorum etiam ipsorum, ut et auditorum, meminuit Possidonus Calamensis in lib. De Vita August., cap. 16.

(102) Νόσοι αὐτοῖς. Ita Montac. et Morel. In edit. νόσοιν αὐτοῖς, vertutique Bill.: *Totali morbum ipsi delegentes.*

(103) Ηλείη δὲ τὸν νόσον χαυρωροῦσι Combef. interpretationem sequinur: verterat Bill.: *Circa me-
tem dolum struunt.*

(104) Αἱλ. οὐχι, etc. Combef.: *Ac non etiam quæ
nostra sunt alique humana eidem contempnerata fuerint
et copulata.*

Οὗτως γοῦν καὶ τὸ, Ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχο-
μεν, παρεγγόνται κακῶς καὶ λίαν εὐθύνως, νοῦν
Χριστοῦ τὴν θεότητα λέγοντες, οὐχ, διπερ ἡμεῖς,
διπλαμβάνοντες, δι τοῦ ἐκατῶν νοῦν καθήραντες
μιμήσεις τοῦ νοῦς ἐκείνου, διπερ ἡμῶν δὲ Σωτῆρος
ἀνέβατο, καὶ πρὸς αὐτὸν βούλεσσετε, ὡς ἐρικτόν,
οὗτον νοῦν Χριστοῦ ἔχειν λέγοντας· ὡς καὶ σάρκα
Χριστοῦ μαρτυρηθείεν δι τοὺς ἐκείνους οἱ τὴν
σάρκα (6) παιδαγωγήσαντες, καὶ σύσσωμοι καὶ
συμμέρχοι Χριστοῦ κατὰ τοῦτο γενόμενοι· καὶ,
὾ς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χολοῦ, οὐτω,
ψηφολ., φορέσομεν (7) καὶ τὴν τοῦ ἐποιηταρίου.
Οὐτω δὲ καὶ τέλος αὐτοῖς δινθρόνος, οὐχ δὲ πετε-
ρωμένος (8) κατὰ πάντα τὰ ἥμετερα χωρὶς ἀμαρ-
τίας, ἀλλὰ τὸ ἐκ Θεοῦ καὶ σαρκὸς σύγκραμμα δογμα-
τεῖται (9). Τούτου γάρ, φασι, τι τελείστερον (10);

Τὸ δ' αὐτὸν καὶ περὶ τὴν τῆς ἑνανθρωπίσσως
κακουργοῦσι φωνὴν (11), τὸ ἐνηγρώπητεν, οὐκ ἐν
ἀνθρώπῳ γέγονεν (12), δι ταῦτη πειπτεῖν, ἔξ-
ηγρόσμενοι, κατὰ τὸ εἰρημένον, οὐδὲς γάρ ἐγίγνωσκε
τι δη̄ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, διλλ ἀνθρώποις ὄμηστος,
καὶ συνεπολιτεύσατο, λέγοντες καὶ διδάσκοντες, καὶ
πρὸς ἐκείνην καταφέγοντες τὴν φωνὴν, τῇ· Μετὰ
τοῦτο (13) ἐπὶ τῆς γῆς ἀρθροῦ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις
συνεστράχη λέγουσαν. Καὶ τι δι τῆς ἀγωνίστοι
ἐπὶ πλεῖον; Οἱ τὸν δινθρόνον (14) ἀποσκεψάμε-
νοι, καὶ τὴν ἐκείνης εἰκόνα, τὸ ἐκείνης ἡμῶν καθερί-
ζοντο μόνον διὰ τοῦ καινοῦ (15) προσωπείου, καὶ τοῦ
δρμένου, τοσοῦτον λαυτοῖς μαργάρεσσι, ὡς ποτὲ μὲν
διὰ τὴν σάρκα καὶ τὰ ἀλλὰ παχύτερα καὶ σαρκίστερα
ἔξηγετοσαν (ἐντεῦθεν γάρ αὐτοῖς δὲ δύνετος; Ιου-
δαιομέδς δημητραῖ, καὶ ἡ χιλιότης (16) καὶ ληρώδης
τὸν παραδεῖσον τρυφῇ, καὶ σχεδὸν τὸ (17) τὰ αὐτὰ
πάλιν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἀναλαμβάνονται ἥδες), ποτὶ δὲ
δόκησιν μᾶλλον ἡ ἀλήθευσις τῆς σαρκὸς εἰσάγειν, ὡς
οὐδὲν τὸν ἡμετέρων παθώσης, οὐδὲ δοσ τῆς ἀμαρ-
τίας ἐστιν ἀλεύθερα, καὶ κεχρήσθαι πρὸς τοῦτο τῇ
ἀποστολικῇ φωνῇ, οὐκ ἀποστολικῶς νοούμενή, ἡ
λεγομένη, ἐν δημώματι ἀνθρώπων τὸν Σωτῆρα ἡμῶν
τεγενῆσθαι, καὶ σχῆματι εὑρῆσθαι ὡς ἀνθρώπον,
ὡς οὐχ τοῦ ἀνθρωπίνου εἶδους ἐν τούτοις δηλου-

⁽⁶⁾ Οἱ τὴν σάρκα. Ita cod. Reg. B, Colb. 3, 6, 9, a. In edit. decessit.

⁽⁷⁾ Φορέσομεν. Nec aliter Vulgata Graeca, portabimus, eti Latina portemus.

⁽⁸⁾ Πεπειρασμένον κατὰ πάντα χωρὶς ἀμαρτίας, quod Vulgata, tenetum per omnia ubique peccato.

⁽⁹⁾ Δογματίζεται. Colb. δογματίζοντες.

⁽¹⁰⁾ Τούτου γάρ, φασι, τι τελείστερον. Ita eoder Regius B, Montac., Morel. et Combellius, et sic in versione Billius emendavit. In edit. τοῦτο γάρ, φασι, τελείστερον.

⁽¹¹⁾ Κακονυργοῦσι φωνὴν. Combef.: Circa vocem carinalium.

⁽¹²⁾ Εἴς ἀνθρώπων γέγονεν. Combef.: Ut idem sit quos in hominem venit, cœpit esse in homine,

Sic quippe illud quoque, *Nos autem mentem Christi habemus* ¹¹, prave ac perquam stolidē interpretantur, nimurum per Christi mentem divinitatem significari contendentes; non autem hunc locum more nostro exponentes, nempe quod si, qui mente suam ad illius mentis, quam Salvator pro nobis assumpsit, imitationem purgarunt, atque ad eam, quantum fieri potest, composuerunt, mentem Christi habere dicuntur: quemadmodum et illi carnem Christi habere dici possent, qui carnem domuerunt, atque hac ratione concorparei et comparticipes Christi facti sunt ¹²; et, *Sicut portavimus imaginem terreni, ita, inquit* ¹³, *portabimus imaginem et caelestis*. Eodem quoque modo ipsius perfectus homo, non qui omni ex parte res nostras, excepto peccato, expertus est, sed illud ex Deo et carne temperamentum esse statuitur. Hoc enim, aiunt, quid perfectius?

Idem autem etiam circa ἑνανθρωπίσσως vocem improbe ac versute usurpat, hoc verbum ἐνηγρώπησθαι non ita explicantes, ut idem sit, quod, in homine, quem sibi ipsi affixit, existit, iuxta id quod ait Scriptura, *Ipsa enim sciebat quid esset in homine* ¹⁴; verum idem esse dicentes et docentes, quod, cum hominibus consuetudinem habuit se versatus est, atque ad hanc verba configuentes: *Post hoc in terra vissus est, et cum hominibus conversatus est* ¹⁵. Quid autem diutius quisipam conceret? Sane dum hominem atque internam imaginem submovent, id duntaxat nostri, quod deforis est, per novam hanc larvam, et aspectabilem speiem mundant, adeo secum ipsi pugnantes, ut nunc quidem propter carnem cetera etiam crasso ac carnali modo exponant (hinc enim illis secundus Judaismus manavit, et delira mille annorum in paradiſo voluptas, illudque propemodum, ¹⁶ nos eadem rursus post eadem resumere): nunc autem opinionem potius quam veritatem carnis inducant, tanquam nihil humani passa fuerit, ne earum quidem rerum, qua peccato vacant; atque ad huiusmodi dogmatis confirmationem, apostolicam quamdam vocem adhibeant, nec apostolice intellectam, nec pronuntiatam, nimurum ¹⁷ in similitu-

D quem compactum sibi adhibuit: hoc nempe, in ipsum venit, idem sit ac compingere, sibique adhibere, totaque deitatis presentia impletum sum facere, quo spectat auctoritas inducta: *Ipsa sciebat quid esset in homine*.

⁽¹³⁾ Μετὰ τοῦτο. Colb. 3, μετὰ ταῦτα, et sic habet Vulgata, reddiditque Bill.

⁽¹⁴⁾ Οἱ τὸν ἀνθρώπον. Colb. a, δι τὸν δινθρόνον. Colb. 3, δι τὸν ἀνθρώπον.

⁽¹⁵⁾ Διὰ τοῦ καινοῦ. Cod. Reg. B διὰ τοῦ καινοῦ, per inanem hanc, etc.

⁽¹⁶⁾ Χιλιότης. Ita Colb. 3, 6, 9, a, et Morel. qui notat mendose legi a Montac. χιλιότης; aliis autem auctores scribere χιλιότης. In edit. χιλιότης.

⁽¹⁷⁾ Καὶ σχεδὸν τὸ. In Colb. 3 τὸ decessit.

dinem hominum Salvatorem factum esse, et ha-
bitu inventum ut hominem: quasi his verbis non
humana forma significetur, sed fallax quedam
species et opinio.

Quoniam igitur ea voces, si recte intelligentur,
cum pietate conjuncta sunt; si perperam expo-
nuntur, impietate non carent, quid mirum, si Vi-
tali quoque verba nos quidem, ita suadente volun-
tate, in primis sensum accepimus, alii autem ad
eorum, quae scripta sunt, mentem exasperant et
inflammantur? Quod etiam in causa fuisse reor,
eius ipse quoque Damasus, cum postea rectius edo-
citur fuisse, simulque in pristinis eos expositioni-
bus persistare audiisset, eos ab Ecclesie causa abdi-
carit, fidicique libellum cum anathematismo dele-
verit: tum etiam quod fraudem eam, in quam per D
simplicitatem inciderat, pernoleste ferret.

Harum itaque rerum cum manifeste convicti
sunt, non indignatione afficiantur, sed pudore suf-
fundantur; non mendacissimis nos incessant, sed animis
deprimenti, ac magnum illud et admirandum
orthodoxie elogium et praeconium ex adiunctis vesti-
bulis expungant, quo ingressuris statim cum hu-
jusmodi questione ac distinctione occurruunt. Ado-
randum videlicet esse, non hominem Deiferum,
sed Deum carniferum. Quo quid stultius singi pos-
sit, magnopere licet hoc nomine gloriatur novi illi
veritatis praecones? Quamvis enim, ob inversionis
celeritatem, sophisticam aliquam gratiam habeat,
et velut in calculorum subtractione, iudicationem
quamdam, imperitorum animos oblectant: nihil
tamen æque ridiculum, nihil æque stultum et sto-
lidum excogitari potest. Nam si quis immutato hoc
vocabulo, *homo*, atque item hac voce, *caro*, in
Deum (quorum scilicet alterum nobis, alterum
ipso placet), postea eximia ista et divinitus cognita
inversione utatur, quid conficietur? nempe ador-
ari debere, non carnem deiferam, sed Deum ho-
miniferum. O ingentem absurditatem! absconditam
post 97 Christum sapientiam bodie nobis annuntiant:
id quod sane lacrymis dignum est. Nam si trinita
duntaxat abhinc annis fides initium sumpsit, cum
quadrigenti iam fere anni fluxerint a quo Christus
manifestatus est, inane utique tanto tempore fuit
Evangelium, inanis etiam fides nostra, frustraque
martyres martyrio perfundi sunt, frustra tales
tantique antistites plebi præfuerunt, versuumque,
non autem fidei, est gratia.

(18) *Toltrv al goral arat.* Ita Colb. 3, 6, 9, a.
Montac., Morel. et Combef. In edit. toltron abat
causal.

(19) *Protevov mētreir.* Colb. 3 et Combef. pro-
tevov μήτερν ακούν, in pristinarum eos exposicio-
num proposito persire.

(20) *Άρατεραζέρα.* Colb. 3, et Combef. ἀν-
τηραζέναι, cum anathematismo monimentis tra-
diderat.

(21) *Ἄντων ἔκεινο.* Ita Colb. 3, 6, 9, a. In edit.
άντων οὐκ ἔκεινο.

(22) *Οὗ τι.* Cod. Reg. B et Colb. a. τοῦτον τι.
(23) *Πάμπατι τοτέω μέτα.* Ita Colb. 3, 6, 9, et

A μένου, φαντασίας δὲ τνος ἀπατηλῆς καὶ δοκή-
σεως.

Ἐπειδὴ τονυν ατ φωναί αἴται (18), καλῶς μὲν
νοούμεναι, μετὰ τῆς εἰσεβείας εἰσι, κακοῦ δὲ ἐξ-
ηγούμεναι, τὸ δυστέλλεις ἔχουσι, τὶ θαυμαστόν, εἰ καὶ
τοὺς Οὐτεῖταλού λόγους, ἡμεῖς μὲν ἐπὶ τὸ εἰσεβί-
σταρον ἐδέξαμεθα, οὐτοὶ τοῦ θέλειν πειθόντος, ἄλλος
δὲ πρὸς τὸν τὸν γεγραμμένων νοῦν ἀπριανθεῖν;
ἢ μοι δοκεῖ, καὶ δάμασος αἵτος μεταδοδοχεῖς, καὶ
διὰ πυθόμενος ἐπὶ τὸν προτέρων μένειν (19) ἀντοὺς
ἔγγησεων, ἀποκτηρύκουσιν αὐτοὺς πεποιθόσιν, καὶ
τὸ γραμματεῖον ἀνατετραφέναι (20) τῇ; πίστεως σὺν
ἀνθεματισμῷ· καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ἀπάτην αὐτῶν
δισχεράνας, ἢν ἐποθέν ἐξ ἀπλότητος.

Ταῦτ' οὖν ἐλλεγμένοις σαρῶς, μὴ γαλεπανέτω-
σαν, ἀλλὰ ἐντρέπεσθωσαν, μηδὲ καταψεύσθωσαν,
ἀλλὰ συστελλεσθωσαν, καὶ τὸν πολὺν ἔξαλειρέ-
τωσαν τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν αὐτὸν ἔχειν (21)
τερρυρμά τε καὶ κήρυγμα τῆς ὁρθοδοξίας, μετὰ
ζητήματος εὐθὺς ἀπενώντες τοὺς εἰσιόντας καὶ δια-
κρίσεως, τὸ δεῖν προσκυνεῖν μὴ ἀνθρώπων θεοφό-
ρον, ἀλλὰ θεὸν σαρκοφόρον. Οὐ τί (22) γάροντ' ἀν-
δρούστερον, καὶ τῷ βῆματι τούτῳ μέγα (23) φρο-
νῶντι οἱ νέοι τῆς ἀληθείας κήρυκες; κάριτ μὲν γάρ
ἔχει τινὰ σωρτιστή τῷ τάχει τῆς ἀντιτροφῆς, καὶ
ψηφολογικῆ τερπτείαν, τοὺς ἀπαιδεύοντας τέρπου-
σι· ξέσι δὲ τὸν γελοιὸν γελοιότερον, καὶ τὸν δευτε-
ρὸν ἀσυνεπάτερον. Εἰ γάρ τις μεταβαλλὼν τὴν,
ἀνθρώπως, φωνὴν, καὶ τὴν, σήρξ, εἰ; Ήθεν (ἢν τὸ
μὲν τῆς ἀρέτης, τὸ δὲ αὐτῆς), ἐπειτα τῇ ἀντι-
τροφῇ (24) χρήσαιτο τῇ θαυμαστῇ ταύτῃ καὶ θεο-
γνώστῳ (25), τι συναχθήσεται; τὸ δεῖν προσκυνεῖν
μὴ σάρκα θεοφόρον, ἀλλὰ θεὸν ἀνθρωποφόρον. Τῷ
τῆς ἀποτίας! τὴν ἀποκεκρυμμένην μετὰ Χριστὸν
σοὶσαν σήμερον τὴν καταγγέλλουσιν (26), ἐφ' ϕ
καὶ δακρύουσιν δῆμον. Εἰ γάρ πρὸ τριάκοντα τούτων
τὸν ἡ ποτὶς ἥρατο, τετρακοσίον σχεδὸν ἑτῶν
γεγονότων ἀφ' ὁ Χριστὸς πεφανέρωται, κανὴν ἐν
τοσούσῃ χρόνῳ ὁ Ἐβαγγελίους ἡμῶν, κανὴ δὲ καὶ
ἡ πίστις ἡμῶν, καὶ μάτην οἱ μὲν παρτυρθεῖσας
ἐμπατύρησαν, μάτην δὲ τοῦ λαοῦ (27) προστησαν
οἱ τοσοῖσι καὶ τηλικούσι προσάται. καὶ τὸν μέ-
τρων ἡ χάρις, ἀλλ' οὐ τῆς πίστεως.

Reg. B, Montac., Morel. et Combef. In edit. βῆματι
μέγα τούτο.

(24) Τῇ ἀντιτροφῇ. Ita Colb. 3, 6, 9, a. In edit.
τῇ δεῖται.

(25) Θεογνώστη. Montac. et Morel. legunt et
θεογνώστων et θεοπνεύστωρ.

(26) Σήμερον μήτιν καταγγέλλονται. Male vel ty-
pis festinabilitus, vel calamo, in edit. omissa vox
hodie: simili prescriptione heresum novitates sa-
piens compresserunt Catholicos.

(27) Μάτην δὲ τοῦ λαοῦ. Montac. et Morel. καὶ
τοῦ λαοῦ, sicutque legerat Bill. et reddiderat.

Τις δέ οὐδὲ μὴ αὐτοὺς ἀγάσσετο τῆς παιδεύσεως,
οἱ σαφῶς αὐτὸν τὰ Χριστὸν διαιροῦντες, καὶ τὸ μὲν,
ἐγενήθη, καὶ ἐπειράθη, καὶ ἐπείνας, καὶ ἐδίψη,
εκποιήσατε ταῖς ὑπώνοιας, τῷ ὑπερβατῷ προ-
πλέμοντος, τὸ δὲ, ὃντὸς ἀγγέλους ἐδόξασθη, καὶ τὸν
πειραστὴν ἐνίκησε, καὶ ἔθρεψε (28) λαὸν ἐν ἡρήμῳ,
καὶ ἐθράψαν οἴνῳ, καὶ ὑπερβον θαλάσσην ἐπέζευσε,
τῇ θεάτρῃ λογιζόμενοι· καὶ τὸ μὲν, Ποτὶ τεθίκατε
Ἄδαρόν, τῷ μέτερον εἰπαί λέγοντες, τὸ δὲ, Άδαρόν,
δεύτερον δέ, βροῦ, καὶ τὸν τετραήμερον νεκρὸν τελε-
περν (29), ὑπὲρ ἥμας· καὶ τὸ μὲν, ἡγωνίας, καὶ
ἐσταυρώθη, καὶ ἐπάψη, τοῦ προκαλύπτομενος, τὸ δὲ,
ἐθάρσοςτε, καὶ ἀνέστη, καὶ ἀνέβη, τὸ θησαυρόμα-
τος· ἐπειτα διατηροῦσιν ἡμῶν, ὃς δύο φύσεις εἰ-
σιγνόντας ἀπηγγίμαντας (30), ἡ μαχομένας, καὶ μερι-
ζόντων τὴν ὑπερφυῆ καὶ θυμωσιαν ἦνων. Δέοντος δὲ
γὰρ ποιεῖν διατηροῦσιν, ἡ μὲν ἀστηροεῖδή διατί-
πονται, εἶπεν οὖντος γοῦν ἀκολουθεῖσας ἐγνωκέτω,
ἄλλα μὲν καὶ τὰ ιδία λέγεται, καὶ τὰ τῶν διατητῶν.
Τουούτον ἔστιν ἡ ἀλογία· καὶ πρὸς ἁυτήν, καὶ
πρὸς τὴν ἀλληλειαν ἀπομάρτυρα, ὃς μηδὲ περι-
πλίκωται αὐτοῖς ἁυτοῖς ἕνεκν, οὐτούσιον
νον ει sua, et quia adversarij sunt, dicere
cum veritate pugnat; ut nec, cum sibi ipsius adu-

Καὶ εἰ τις οἰσται ταῦτα γράφειν ἡμᾶς ή λέγειν ἀκόντια, δὲλλοι οὐ τυραννουμένους, καὶ τὴν Ενωσιν ἀποκατέβοντας (31), δὲλλοι οὐχὶ καὶ μίαν σπουδὴν ζοντας, ἵστω κακῶς φρονῶν, καὶ οὐδὲν ἀποκατέβοντας τῆς ἡμετέρας ἐπιθυμίας, οἷς οὐδὲν εἰρήνης θεῖται, ηγένονται προτιμοτέρους, ὡς αὐτὸς πειτεὶ τὰ πρόγραμμα· λανδὸν καὶ ποιοῦσθ (32) τε καὶ νεανιστόντας καθ' ἡμῶν ἀποκλεῖν παντάποτα τὴν ὁμοίωσιν.

ΜΓ'. ΠΑΛΛΑΔΙΩ (33).

Quem his litteris Palladio commendat, jam antea commendaverat Gregorius, ut his verbis ostendit: Supplicium tuum Euphemium rursus offero tibi, atque iterum supplico. Unde colligas quasdam desperatas litteras, quibus jam Euphemium commendaverat. Palladius vero, cui commendatur Euphemius, illas ipas est, ut merito colligit Gothofredus ex hac et aliis ad ipsum Gregorii epistolis, qui sub Theodosio Magno sacrarum largitionum primo comes fuit, et ad summam postea dignitatem elevatus. Anno 582 scripta videtur hec epistola.

Ει τις ἐκράθησει με, τι τῶν ἐν τῷ βίῳ (31) καλιστον; εἰπομεὶ ἀν, ἐτι φύλοι. Τούτων δὲ τίνας μάλιστα τιμητέον; τόντις ἀγάπουσόν εἰπομεῖ. Τούτων δὲ τίνα πρώτον δοκιμάζεις (35); οὐδὲ δὲλλον τινὰ πρὸ τῆς σῆς ἀρετῆς, εἰδὲ δι τῆς θεραπειας. Κατ γράφων ταῦτα,

⁷⁴ Joan. xi., 54. ⁷⁵ Ibid. 43.

(29) Ἐτελπειρ. Ita Montac., Morel. ac Combef.
In edit. ἐτελπειρ.

(30) Ἀπορημένα. Perpetuum Bill : *Duas naturas.*

A Jam vero quis non eorum eruditioem admiratur, qui cum perspicue ea, que Christi sunt, dividant, atque illa verba, genitus est, tentatus est, esuriti, sitivit, fatigatus est, dormivit, humanae parti attribuerunt; quod autem ab angelis glorificatus fuerit, et tentatorem vicerit, et populum in deserto aluerit, atque ita aluerit, et supra mare ambularit, divinitatis assignent: itemque illud, *Ubi Lazarum ponuitis?*¹⁷, nostrae infirmitatis esse dicant; contra, quod, *Lazare, veni foras!*¹⁸, clamaverit et quatriiduanum mortuum ad vitam revocavit, supra nos ponant; atque illa verba, angore affectus est, et cruci affixus, ac sepultus, externi integumenti esse affirment: hac autem, confidit, et resurrexit, atque ascendit, interni thesauri: B cum, inquam, ad hunc modum res Christi dividant, nos tamen criminantur, tanquam duas naturas dissociatas, aut inter se pugnantes, invehamus, atque eximiam et admirabilem unionem dividamus. Atqui par erat, ut vel, quod accusant, non facerent, vel quod faciunt, non accusarent; si modo sibi ipsis saltem constare proponerent, ac Tale quiddam est stoliditas: et secum ipsa, et persentur, aut intelligent, aut erubescant.

Quod si quis nos hæc sponte ac libenter scriberet
vel docere arbitratur, non autem coactos, atque
unitatem et concordiam amolientes, et non in eam
omni studio incumbentes, velim hoc sciat, se male
existimare, nec cupiditatis nostræ scopum asse-
C qui, quibus pace nec est quidquam, nec fuit un-
quam antiquis, quemadmodum res ipsæ fidem fa-
ciunt; quamvis ea, quæ isti aduersum nos faciunt
et designant, concordia prostrat excludant.

98 CIL. PALLADIO.

Si quis interrogaverit me, quid eorum quae in vita sunt, pulcherrimum sit, dicerem utique amicos esse. Ex his vero quinam potissimum honorandi sint? bonos enuntiare. Ex his porro quem primum nominas? alium certe non possum, praeterea scio.

o distinctas.
(51) Ἀστοχεύδορτας. Combef. : Concordiam dis-
studentes, ab ea dehoriantes et non in eam, etc.
Bill. autem quae contraria sunt, eadem habet, Con-
cordiam adurgentes, in eamque omni studi incun-
bertam.

(32) *Kār d xioūv̄t̄*. In cod. Reg., B. et Colb. 3, 6, 9, a. x̄tv̄ deest.

(33) Alias CCXXVIII. Anno 382 ineunte scripta.
 (34) *Ex rō Blō.* In cod. Pass. rō deest.

(35) Τίτα πρώτοι ὀρούμενοι. Μονας. νομίζεις. Cod. B. 3, et Pass. τίτας πρώτους νομίζεις, φημις
primos arbitraris?

virtutis tuae anteponarem. Atque haec scribo non A οὐ τὴν δυνατείλαν θεραπεύων (36), ἀλλὰ τὸν τρόπον τιμῶν, οἱ μικροὶ μὲν κήρυκες τῶν ἡμέας, τὴν τὸ εἰς δύναμιν (37) οὐκ ἐλέποντες· καὶ οὐ κήρυκες μόνον, ἀλλὰ καὶ συντάγωνται, ταῖς εὐχαῖς τὸ δύνασθαι συνεισφέροντες. Μέχρι τούτου στῆσαι (38) τὴν ἐπιστολὴν ἐδουλέμην· ἕπει δὲ καὶ τὸ θεῖον οὐ σιδερέμενον, μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐεργετεῖν ἀπαιτοῦμεν· δέξαι καὶ αὐτὸς οὐ διογκούμενος παρ' ἡμῶν (39) (οὐ γάρ θηλὸς οὐ τὰ ἡμέτερα τοῖς προλαβοῦσιν, τοῦτο εἰκάζειν ἔχω), ἀλλ' ὑπομνησκόμενος παρ' ἡμῶν· τὸν σὸν ἱερέαν (40) Εὐφεμίουν πάλιν προσάγοντας σοι, καὶ πάλιν καθικετεύων, μή μόνον φιλανθρώπως δέσθασθαι τὸν ίδεον, καὶ συγγνωναῖ τῆς βραδυτῆτος, ἐπειδὸν ὄρφανοις πράγμασιν ἐπιστάς ἀναγκαῖος ἡγολήθη παρ' τὸ οἰκέτιον (41)· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ B πρόποδας ἀγαγεῖν προσβοήθηται, εἰς τιμὴν τε ἡμέτεραν, καὶ δέσθαι τῆς σῆς καλοκαγαθίας. Πολλῶν γάρ δυτῶν οὓς εὐ πεποίηκε καὶ ποιεῖ (42), οὐδενὸς σοι τοῦτο εἰς φιλοτιμίαν ἀλλαττον, ὡς παρὼν δέσθασι. Καὶ νῦν ἀξὺν ποτευθῆναι· δὲ γάρ αὐτὸς καὶ διὰ τὴν ὄρφανῶν ἀλεσίνων, καὶ διὰ τὸν τρόπον ἀγαπητῆς ἡμῖν, ην μὴ λέγω διὰ τὴν ἀγαπητείλαν τοῦ αἰματος.

CIV. OLYMPIΟ.

PA'. ΟΛΥΜΠΙΩΝ (43).

Olympius, ad quem date sunt hæ litteræ, anno 382, secundæ Cappadociæ, in qua situm est Arianum, prefectus fuit, ut abunde probant epistolæ sequentes, quas, cum initia illius præfecturæ spectent, a ceteris separatas, hoc anno collocaamus. Neminem volens accusare Gregorius, Olympii opem implorat pro Philumenæ, quid passa fuerit, expositioni.

Alia omnia beneficia, quæ consecutus sum, a tua C mansuetudine me acceperisse 99 scio : ac velim Deus pro his tibi bona sua rependat, atque inter cætera illud, ut principatus curriculum cum splendorè atque gloria conficias. Quod autem nunc a te peto, est bujusmodi, ut daturus ipse potius sūm, quam accepimus, nisi tamen hoc arrogantius a me dicatur. Miserae Philumenam manu mea tibi offero, ut ad justitiae tuæ pedes sese provolval, ac vobis lacrymas eas sistas, quibus animum nostrum conficit. Atque eas quidem injurias, quas accepit, et a quibus, ipsa exponet. Neque enim mihi quemquam accusare tutum est. Hoc unum duntaxat dicere necesse est, quod vidutas et orbitas, cum

Tὰς μὲν ἔλας χάριτας, δῶνα ἔντυγον, εἰληφὼς οἶδα παρ' τῆς σῆς ἡμερότητος (44)· καὶ οὐκ ἀντι τούτων ἀμείβασθαι τοῖς παρ' ἐαυτῷ χρηστοῖς ὁ Θεός, θὲ δὲ τὸν χρηστὸν εὐδόκιμον καὶ λαμπρὸν διεξέθεντι τὸν ἀρχήν. "Ην δὲ νῦν αἰτῶ, δῶσων ἔρχομαι μᾶλλον, ἥπερ ἀηδόμενος (45), εἰ μὴ φορτικὸν εἴτεν. Τὴν δὲλλαν Φελουμένην δὲ ἐμαυτοῦ (46) προσάγω σοι, καὶ τῇ δικῇ προσπεσμένην, καὶ ὑμῖν τὰ δάκρυα στήσουσαν (47), οἵσι συντρέβει τὴν ἡμετέραν φύγην. "Α μὲν ἡνὶ δέσκοται, καὶ παρ' ὧν, αὐτῇ δηλώσει. Οὐ γάρ ἡμῖν γε κατηγορεῖ οὐδενὸς ἀσαλές. Αὐτοὺς δὲ τοσούτον εἰπεῖν ἀναγκαῖον, διτὶ χηρεῖα (48) καὶ ὄρφανα, πᾶσι μὲν βοηθηταῖς τοῖς γε νοῦν ἔχοντις, μάλιστα δὲ, οἵσι γυνὴ καὶ τέκνα ἐν μέσῳ, τὰ μεγάλα

(36) Διαρρεταὶς θεραπεύων. Cod. Reg., B. 3, et D Pass. ac Montac. δυνατεῖλαν καλλικένια, non principatum adulatioē delemens. Verit. Morel. : Non principatum colens, sed mores honorans. Mox in edit. τὸν deerat ante τρόπον, sed̄ babent codd. nostri et Combef.

(37) Πλὴν τὸ εἰς δύραγον, etc. Morel. : Verum vero virili nostra non deficiens.

(38) Μέχρι τούτου στήσαι, etc. Morel. : Huc usque epistolam procedere. Combef. : Scribendi finem facere constitueram.

(39) Παρ' ημῶν. In cod. B. 3, desunt hac verba.

(40) Τὸν σὸν ἱερέαν. Ita cod. et Pass. ac Combef.; sed cod. Reg. et Montac. τὸν σὸν οἰκέτην, simulum tuum. In edit. οὐδὲ deest.

(41) Ήπει τὸ οἰκέτιον. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. τερψ τὸ οἰκέτιον, quod Morel. : Necessario

occupatus fuit in domuscula.

(42) Πεποίηκας καὶ ποιεῖ. Ita cod. Reg. et B. 3, Montac. et Morel. At Combef. καὶ ποιητεῖ, ac futurum ut bene merearis. In edit. καὶ ποιεῖ deest.

(43) Alias CLXXIV. Scripta anno 382. — Οἰνυπ-

από. Cod. B. 3. Εὐστέβηρ φέρει. Cod., Montac. et

Morel. et Οἰνυπάπει οἱ Θεματικοί.

(44) Παρ' τῆς σῆς ἡμερότητος. Montac. et Morel. περὶ τῆς σῆς καθαρότητος.

(45) Ήπει ἀηδόμενος. Cod. Reg. et Combef. ή παραληφόμενος. Montac. et Morel. ή παραληφόμενος.

(46) Δὲ ἐμαυτοῦ. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. δὲ ἐαυτοῦ.

(47) Εγκένωνται. Cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. συστήσουσαν.

(48) Οτι χηρεῖα. Cod. διτὶ χηρεῖα μὲν. Sic et Morel., qui paulo post μέν delet.

τοῦ ἐλεῖσθαι ἐνέχυρα (49)· ἐπειδὴ γὰρ ἀνθρώποις (50) οἱ δικῆσομεν, δοντες δὲ ἀνθρώπους. Ήμὲν δὲ συγγράμματα τοῦ δικηστολῶν ταῦτα πρεσβεύειν, ἐπειδὴ γὰρ τῷ ἀρχωτάντῳ ζημιούμεθα ἀρχοντος οὐντων δεῖξιν, καὶ οὗτως θαυμαστοῦ τῆς ἀρετῆς, ὃς καὶ τὰ προσόμια τῆς σῆς ἀρχῆς εἶναι τιμώτερα τῆς διὰ τὸν εἰδόντα μηδέποτε.

adversam valetudinem præside tam dextro atque commodo privarum, tamque admirabili virtute prædicto, ut magistratus quoque tui præludia gloriam eam, quam alii toto magistratus sui temporis consequeruntur, antecellant.

PE. Τῷ ΑΥΤῷ (51).

Supplex Olympium obsecrat Gregorius ut ne pro Paulo deprecationem suam acerbe rejiciat.

Οἱ μὲν καιρὸς δῖξιν, δὲ δύον πολὺς, ἡ δὲ νόσος βαρεῖα, μακρὸν καὶ ἀκίνητος ἡμᾶς ποιήσασα. Τι λοιπὸν, ἡ θεοῦ δερπήσαντα, καὶ τὴν σῆραν ἰκετεύοντα φαλανθρωπίαν τοῦ μὲν, ἐπὶ νοῦν ἀγαπάσαντα τὰ χρυστότερα· τὴν δὲ, μὴ τραχέων ἀποπλεψάσαντα τὴν ἡμετέραν πρεσβείαν, ἀλλ᾽ ἡμέρων δέξασθαι τὸν ἀδελφὸν Παῦλον, διὸ χείρας ἤγαγεν ἡ δίκη τὰς σὰς, ταῦς διὰ τοῦ λαμπρότερον ἐργάσαται τὸν μαγεῖον τῆς ἡμερότητος, καὶ τὰς ἡμετέρας αὐγὰς, εἰ τινές εἰσι, τῇ σῇ προξενεῖσθαι φιλανθρωπίᾳ.

tati tuae conciliet.

PC. Τῷ ΑΥΤῷ (52).

Concessas ab Olympic priores gratias commemoratae: per eos honores, quos sibi habet, ad novas petendas Eustrati causa provocatur Gregorius.

Ἴδον τοι (53) καὶ διληγούμενον ὑπόθεσος, δὲ C σὺ ποιεῖς (54), εἰ χρὴ ταῦλην λέγεντα, τῷ τιμῆς προκαλούμενος (55). Ἰδού σοι καὶ διλος ἵκετας φθόνος δέσμων οὗτος, δισυγγενὴς ἡμῶν Εὐστράτου, δὲ μεθ' ἡμῶν, καὶ δὲ ἡμῶν προσπίπτει τῇ σῇ ἀγαθότητι, οὗτος διαπαντὸς ἀφηνιάζεις τῆς σῆς ἀρχῆς (56) ἀνεγέρμενος, εἰ καὶ σόδος δίκαιος αὐτὸν διεπόντων (57), οὗτος δὲ ἄλλου σοι προσπίπτειν οὐδὲ μην αἰρούμενος· ἵνα καὶ σεμνοτέραν εαυτῷ ποιῆσῃ τὴν φιλανθρωπίαν, τοιούτοις πρεσβευταῖς χρώμενος, οὖς εἰ μὴ τι διλος, αὐτὸς μεγάλους ποιεῖς, οὗτος τὰς παρακλήσεις δεχόμενος. Ἔν καὶ σύντομον φθέγγομαι. Τὰς μὲν διλας πρώτας χάριτας ἔδιδως (58) ἡμῖν, ταῦτην δὲ τῇ σεαυτοῦ (59) κρίσεις δώσοις· ἐπειδὴ διπλοὶ ὥρμηταις (60) παραμυθεῖσθαι τὸ γῆρας ἡμῶν καὶ τὴν ἀσθενείαν ταῖς τοιαύταις τιμαῖς. Προσθήσομαι δὲ τοις καὶ τῷ θεοῖ δει τοιαυτῷ ποιεῖς (61) εὐμενότερον.

(49) Ἐρέχυρα. Ita cod. Reg. B. 3, Montac. et Combef. In edit. ἐνέγρητα.

(50) Ἀγρύπτων. Cod. ἀνθρώπους.

(51) Alias CXXXIII. Scripta eodem circiter tempore. — Τῷ αὐτῷ. Cod. Reg. ita, sed Θεμιστόν. In eod. quos viderunt Montac. ac Morel, inscribunt hanc epistolam Themistio, et tamen, ut observant, in fine libri, ubi iterum habetur, Olympium prae se fert.

(52) Alias CLXXVII. Scripta eodem circiter tempore. — Τῷ αὐτῷ, id est. Οὐλούπιον. Cod. Reg. Αλυπίῳ δρογοντι. Cod. B. 3, Εὐστρίῳ φιλῳ.

(53) Ἰδού τοι. Ita cod. Reg., B. 3, ac Combef., legiisque Bill. In edit. διοῦ.

(54) Ἄς σὺ ποιεῖς. Ita cod. Reg., B. 3, et Combef. In edit. δὲ σὺ ποιεῖς;

A omniam, qui quidem mente prædicti sint, ope atque auxilio juvari debeant, tum eorum præsertim, quibus, et uxori, et liberi, in medio sunt, magna, inquam, hæc commiserationis pignora, quando quidem hominibus jus dicimus, cum ipsi quoque homines simus. Nobis autem, quod per epistolam hæc a te petimus, velim ignoscas; siquidem ob

CV. EIDEM.

Occasio volucris, discrimen ingens: morbus autem gravis, atque ejusmodi, qui nos pene motus omnis expertes reddiderit. Quid restat, nisi ut Deum orem, tuamque misericordiam supplex obsecrem: illum nimur, ut tibi benigniora consilia in mentem immittat; hanc autem, ut no deprecationem nostram dure atque acerbe rejiciat, verum leni ac mansueti animo miserum illum Paulum accipiat, quem Deus Justitia præses, sub manus tuas duxit, hac fortasse de causa, ut te per lenitatem et clementiam magnitudinem illustriorem reddat.

100 CVI. EIDEM.

En tibi aliud quoque litterarum argumentum, quarum tu, si vere loquendum est, causa es; nimirum per eos honores, quos mihi hahes, ad pedem me provocana. Eu tibi alias quoque supplex, timoris vinculis constrictus, hic, inquam, cognatus noster Eustriatius, qui nobiscum, ac per nos, ad bonitatis tua pedes sese prosternit, nec perpetuo a tuo imperio per contumaciam sese abstrahere sustiens, etiam si justus eum metus perterruit, nec per alium, quam me, ad pedes tibi accidere in auimum inducens: quo scilicet adhibitis hujusmodi deprecatoribus, quos, si nihil aliud, ipse magnos efficis, dum deprecationes sic excipis, splendidiorem sibi benignitatem tuam couciliet. Unum duntaxat, idque breve, dicam. Ceteras quidem priores gratias nobis concedebas; banc tuo ipsius iudicio dabitis, quandoquidem semel nostram

(55) Τῷ τιμῷ προκαλούμενος. Cod. ac Combef. τὰ ἡμῶν ἐκκαλούμενος, nostra provocans.

(56) Τῆς σῆς ἀρχῆς. Cod. Reg. τῆς σῆς ἀρχουσας.

(57) Διεπέποντες. Ita cod. Reg. ac Combef. In edit. ἐπέποντες.

(58) Αἱλας πρώτας χάριτας ἔδιδως. Ita cod. In edit. διλας deest. Cod. Reg. διδίους.

(59) Τῇ σεαυτοῦ. Ita cod. Reg., B. 3 et Combef. sicutque legit Bill. In edit. τῇ σεαυτῷ.

(60) Ὄρμησας. Bill. aggressus es.

(61) Σεαυτῷ ποιεῖς. Ita cod. In edit. σεαυτῷ ποιεῖς, vertiisque Bill.: Placidius reddes. At Combef.: Addam vero et divinum tibi numen nunquam non placidius reddere,

senectutem et corporis infirmitatem hujusmodi honoribus consolari in animum induxisti. Addam etiam quod hac ratione pacidius tibi divivum numen reddis.

CIVII. CLEDONIO.

PZ'. ΚΑΗΔΟΝΙΩ (62).

Toto Quadragesima tempore anni 382 ad Pascha, quod in diem 17 Aprilis hoc anno incidebat, Gregorius, quem morbus et senium solitus abstinentia laboribus operam dare non sinebant, quod invitus hac parte deperdere sibi videbatur, id solitudine et continuo studiis silentio compensare. Nam tam in eo tempore scriptis epistolas, in quibus pterisque silentii quod sibi prescripsisset, meministi. Haec inter tres ad Cledonium sunt epistolas et aliae ad alios.

Quæris, quid silentium nostrum sibi velit? Mo- A μέτρα καὶ σωπήσε. Ο γάρ τοῦ παντὸς χρήσας, δόμον χραῖσαι τοῦ μέρους· πρὸς δὲ καὶ θυμὸν ἡμεροῦ, μὴ λαλούμενον, διλλ' ἐν έστυ (63) δακανώμενον.

</div

ΠΙΑ'. ΕΥΛΑΛΙΩ (72).

Gratiam ut inter se communicent, optat Gregorius.

Σὺ φιλοσοφεῖς τὴν ἑρμηνίαν, καὶ τὴν διμετρὸν οὗτον νηστείαν, ἐγὼ δὲ τὴν σωτήριν. Μεταδῶμεν ἀλλήλοις τοῦ χαρίσματος· ἐπειδὸν δὲ εἰς ἐν γενώμεθα, κανὴ τὸν Θεὸν δούμεθα, χαρποφοροῦντες διάπερ εὐλογον σωτῆριν (73), οὗτον καὶ λόγον ἔνθεον.

ΠΙΒ'. ΚΕΛΕΥΣΙΩ (74).

Celeusium reprehendit, quod sacra jejunia non servet, et seda spectacula proponat.

Εἰσεδέξαμέν σε καὶ σωπῶν (75), ίνα μάθῃς καὶ σωτῆρις λόγον τῇ γραφῇ λαλούμενον. Λαλήσω δὲ πρέπει φίλικ καὶ τοιούτῳ καιρῷ. Παρανομεῖς, δὲ δικαιοτῆτος οὐ νηστεύοντες· καὶ τοῖς φυλάξεις τοῦς ἀνθρώπους νόμους, τοὺς θεοὺς περερροῦντες· καθαρὸν σου (76) τὸ δικαιότητον, ίνα μὴ δοῖν ἐν, ἢ γηνὴ κακός, ἢ νομίζῃ. Τὸ προτίθεντα θέας αἰσχύνες, θαυτὸν ἔστι θεατρίζειν. Κεφάλαιον τοῦ λόγου, ίσθι κρινόμενος, δὲ κριτής (77), καὶ ἡτον διαμητήσεις. Τούτον οὐδὲν εἴχον τοις περασαχεῖν διεισιν.

ΠΙΓ'. Τῷ ΑΥΤῷ (78).

Se tacentem ne judicet dannique, Celeusium Gregorius admonet.

Μή κρίνε μια σωγάτα, οὐδὲ γάρ ἐγώ σε φθεγγόμενον, δε περὶ τῶν βραβάτων δὲ Παῦλος (79) ένομοδέτησεν. Εἰ δὲ κρίνεις, φοβοῦ τὴν γλώσσαν, μή κατὰ σοῦ κινηθῇ πρώτον, εἰ σε λάδοι τοῦ σωπῆν δέξονται.

ΠΙΓ'. Τῷ ΑΥΤῷ (80).

Celeusium loquaciorum hominem taciturnus Gregorius egregie carpit et irridet.

Ἐπειδὴ μοι τὴν σωτῆρην ἔγκαλες, καὶ τὴν ὁροκλαν, ὡς καλέ καὶ ἀστική, φέρε σοι δὴ καὶ μισθολόγων μῆδον οὐδὲ διμούσον, εἰ πως δρά ταῦτη γε δυνατήν ἔποσχεν στῆς φιλαρίας. Ἐπέσκοπον αἱ γειδόνες τὸν κύκνον, τὸ μὴ έδειλον δμιεῖν τοῖς ἀνθρώποις, μήτε δημιουρεῖν τὴν μουσικὴν, ἀλλ᾽ ἀμρά τοῖς λειμῶνας διάγειν, καὶ τοὺς ποταμοὺς, καὶ τὴν ἑρμηνίαν διστάζειν, καὶ φραγέ μὲν δέσσεν· δὲ δὲ καὶ φδοειν, φδειν ἐν σφιστοῖς αὐτοῖς (81), διάπερ αἰσχυνομένους τὴν μουσικὴν. Ἡμὲν δὲ, ἔφασαν, εἰσὶν αἱ πολεῖς, καὶ οἱ ἀνθρώποι, καὶ οἱ θάλαμοι, καὶ περιλαουμένοι τοῖς ἀνθρώποις, καὶ οἱ ἡμέτερα αὐτοῖς δηγούμεθα, ταῦτα δὴ ταῦτα τὰ ἀργά καὶ Ἀττικά,

⁷² Rom. xiv, 5.

(72) Alias CII. Scripta eodem tempore.

(73) Εὐλογον σωτῆριν. Combel. εὐκάριον σωτῆριν. opportunitum silentium.

(74) Alias LXXV. Scripta eodem tempore. — Κελευσίω. Cod. Reg. et Combel. Κελευσίω δρόγοντι. Putat tamen Tillemont. Celeusium tantummodo urbis Nazianzi fuisse praefectum, nec alium hoc anno praesidem gubernasse Cappadociam, praeter Olympium.

(75) Καὶ σωτῆριν. cod. Reg. et Combel. καὶ συγγόν.

(76) Καθαρόν σου. Ita cod. Reg. et Combel. In edit. καθάρου σου.

(77) Ο κριτής. Ita cod. Reg. et Combel. In edit.

A Τὰ solitudini atque ita immodico jejunio da operam; ego silentio. Gratiam inter nos communemus. Cum autem una erimus, divinas laudes simul canemus, ut rationi consentaneum silentium, ita etiam divinum sermonem offerentes.

ΧΙΙ. CELEUSIO.

Celeusium reprobans, quod sacra jejunia non servet, et seda spectacula proponat.

Excepi te etiam tacens, ut silentii quoque sermonem esse intelligas, per calamum se preferentem. Loquar autem quae et amicitiae nostrae et huiusmodi temporis convenientia. Inique agis, o judex, qui non jeunas. Et quomodo leges humanas servabis, qui divinas contemnis ac pro nihil ducis? Purga tribunal tuum, ne 102 duorum alterum tibi accidat, ut aut malus fias, aut existimeris. B Fœda spectacula proponere, seipsum traducere est. In summa, o judex, te judicium subiturum esse scito, et minus peccabis. His nihil melius habebam, quod tibi præberem.

ΧΙΙΙ. EIDEM.

Ne me tacentem judices ac damnes, quemadmodum nec ego te loquentem, quod de cibis Paulus promulgavit ⁷⁸. Quod si judicas, time ne lingua mea adversus te primum conciteret, si te silentio dignum nanciscatur.

ΧΙΙΙΙ. EIDEM.

C Quoniam silentium et rusticitatem mihi objeis, vir belle et urbane, age fabulam minime inscitam tibi effingam, ut experiar num hac saltem ratione ineptiam istam loquacitatem compescere queam. Hirundines quondam cygnos cavillia incessebant, propterea quod nec cum hominibus consuetudinem habere, nec canendi artem in publicum proferre velint, sed circa prata solum et flumina vitam agerent, ac solitudinem amplectentur, paucaque canerent, quæ vero canerent, in se ipsis canerent, perinde atque eos musicæ suppideret. At nostre, inquietant, sunt urbes, nostri homines et thalami : atque apud homines garrimus, resque nostras ipsis exponimus.

D δικαιοτῆτος. Pro κρινόμενος legendum forte κρινούμενος.

(78) Alias LXXV. Scripta eodem tempore.

(79) Περὶ τῶν βραβεύσων δὲ Παῦλος. In edit. τοῦ deest. Paulus ad Romanos scribens sic loquitur xiv, 3, seq.: *Is qui manducat non manducantem non spernat, et qui non manducant manducantem non judicet.* Quo loco xplīcat, non simpliciter judicare significat, sed etiam damnare, ut sacerdos in sacrificiis litteris: hunc locum ad propositum suum Theologus accommodat. Ita Bill.

(80) Alias I. Scripta eodem tempore.

(81) Ἄδειον τὸ σχέσιον αὐτοῖς. In seipso canero dicuntur, quia modulis suis aures vix ferunt.

Dimicrum vetera illa et Attica, Pandionem, Athenas, A τὸν Πανθέων (82), τὰς Ἀθήνας, τὸν Τηρέα, τὴν Θράκην, τὴν ἀποδημίαν, τὸ κῆρος, τὴν οὔρον, τὴν ἐκτομὴν τῆς γλώττης, τὰ γράμματα, καὶ ἑπτά πλανῆν "Ιτυν", καὶ ὡς ἔγενόμενος ἐξ ἀνθρώπων δρινθες. Οἱ δὲ μάρις μὲν αὐτὰς ἡβίωσαν καὶ λόγου, τῆς ὀδολεσχίας μισθοαντες· ἐπειδὴ δὲ τέξιοσαν, "Ἄλλ" ἡμεῖς μὲν ἔνεκεν ὧν, ὃν αἴτιος, καὶ εἰς τὴν ἀρημίαν ἀφίκοται τις, διστε δικούσσας τῆς μουσικῆς, διαν ἀνδρῶν τῷ Ζεφύρῳ τὰς πτέρυγας, ἐμπνεὺς ἕδος τοῦ καὶ ἐνεργόντων ὥστ' εἰ μὴ πολλὰ καὶ ἐν πολλοῖς φύσιοις, ἀλλ' αὐτὸν δὴ τοῦτο κάλλιστον έστιν ἡμῖν, διε μέτρῳ φύλασσομεν τὸ μέλος, καὶ οὐκ ἀναμένυμεν θορύβους τὴν μουσικήν. Υμᾶς δὲ καὶ εἰσοικεύομενος οἱ ἀνθρώποι (83) διστεράνονται, καὶ φύσις ἐν δίκη, αἱ γε οὐδὲ ἐκτυμθεῖσαι τὴν γλώτταν δύνασθε σωτῆν· ἀλλ' αὐτὰ τὴν ἀφονίαν ὅμων δύρρημεναι, καὶ τὸ ἐφ' ὑμῖν πάθος, ἐπειτά τοτε λαίστερα τίνος οὐδὲ τῶν εὐδώλωντας καὶ μουσικῶν. Σύνεις δὲτοι λέγω, φησιν δὲ Πίλαρος· καὶ εὐρεῖς τὴν ἡμήν ἀφονίαν δύμενα τῆς τε εὐδώλωτος, πάνου καταφύλαρῶν ἦμῶν τῆς σωτῆς· ἡ οὐ παρομίαν ἔρω, μάλιστα μὲν ἀληθῆ, μάλιστα δὲ σύντομον, διε τότε φύνονται κύκνοι, διαν κολοκοι σωτῆσσαν.

CXV. THEODORO.

Ad Theodorum Tyanensem, paulo ante Pascha anni 582, scriptae nobis videntur καὶ litterae quibuscum Philocalium Origenis ad amicum. munera loco, perferti curavit, ut aliquid haberet, quod sui et Basilii Magni memoriam refriceraret.

Festum atque litterae, quodque præstantius est, C tempus antevtertis, dum alacritate nobis præstas ut festi celebritatem et gaudia anticipemus. Atque hæc quidem a tua pietate. Nos autem quod omnium maximorum habemus, hoc est preces, tibi vicissim damus. Ut autem aliquid etiam, quod tibi nostri memoriam refriceret, a nobis, atque item a sancto Basilio, habeas, Philocalia Origenis librum ad te misimus carum rerum quæ litterarum studiosis utilis sint, collectanea quedam continentem. Hoc munus et accipias velim, et utilitatis ex eo percepere argumentum nobis præbeas, nimirum et a studio et a Spiritu adjutus.

CXVI. EULALIO.

Quo tempore silentium tenebat Gregorius, non solum litteras scripsit, sed etiam monachos in Lamide de gentes inviit, inprimis Eulalium; nec tamen silentium rupit, verum tacens, et tanquam adumbratus inviit. Hox soluta jam lingua quas tacens inviserat, eodem loquens videre cupiebat, et ad futurum pollicebatur. Hæc in litteris sequentibus ad Eulalium significat.

Mihi et silentii locus, et philosophiae palestra D

(82) Τὸν Παρθίωνα, etc. Tereus, rex Thraciae, enim Progen, Pandionis Athenarum regis filium, uxorem duxisset, ejus etiam sorori Philomela, per speciem visendæ uxoris, abducta vim attulit; ac deinde linguam precidit. Quod facinus cum illa sorori aliter indicare non posset, telam cruce suo depictam ad eam deferendam curavit. Quia re cognita, Progne, ut sororem ulcisceretur, Ilys filium patri epulandum apposuit. Prolatu deinde capite, cum pater se uxoris dolo filium in sua viscera condidisse agnosceret, et ad ultionem properaret, Progne, ut poeta singult, mutata est in hirundinem, Philomela in avem sui nominis, Tereus in upupam, Ilys in phasianum. Ille Servius. Vide

'Εօρτῃ καὶ τὰ γράμματα (85), καὶ τὸ κρείσσον δια προσθέντες τὸν καιρὸν, τῇ προθυμίᾳ τὸ πρεοράζεν ἡμῖν χαριζόμενος. Τὰ μὲν οὖν παρὰ τῆς σῆς εὐλαβεῖσας, τοιάτι· ἡμεῖς δὲ, ὃν ἔχομεν τὸ μεῖζον, ἀντιθέμεν τὰς εὐχάς. "Ιτα δέ τι καὶ οὐδὲν μητρα παρ' ἡμῶν ἔχος, τὸ δὲν τοῦ ἀγίου Βασιλείου (86), ποτίσιον ἀπεστάλκαμεν σοι τῆς Ήριγένους Φιλοκαλίας, ἐκλογῆς ἔχον τῶν χρησίμων τοῖς φιλολόγοις. Τοῦτο καὶ δέξασθαι καταξίωσον, καὶ ἀπέδειν ἡμῖν δούναι τῆς ὑφελείας, καὶ σπουδῇ καὶ Πιενόματι βοηθούμενος.

ΠΙΓ'. ΕΥΛΑΛΙΨ (87).

Ἔγονο καὶ τὴν λαμπτὴν σωτῆς χωρίον, καὶ Ovid. vi Metamorph. Bill.

Ovid. vii Metamorph. Bill. Υμᾶς δὲ καὶ εἰσοικεύομενος οἱ ἀνθρώποι, etc. *Inde proverbiū, sicut Bill., hirundinem sub lecto non habendum: hoc est, a garrulorum commercio abstinentum.*

(84) Alias LXXXVII. Circa Pascha anni 382.

(85) Εօρτῃ καὶ τὰ γράμματα. Iota cod. tres Reg., Pass. et Combeff. In edit. ἐօρτῃ καὶ γράμματα, quod Bill.: Festum quoque litterae ipsæ sunt: quodque præstantius est animi studio aīque alacritate festum antevtertis, illud nobis tribueris.

(86) Αγίου Βασιλείου. Cod. Pass. μεγάλου Βασιλείου.

(87) Alias XCIX. Eodem tempore.

φελουσφίας ἐγγυμαστήριον, ἵνα ὡς σιγῆν ἔθεασάμην. Ιερὸν ἐπιθυμῶ καὶ φθεγγόμενος, ἵνα τοῖς τε ἀδελφοῖς πληρώσω τὸ πάθον, καὶ ὅμως ἀμύνομαι τῆς μικρολογίας (88), τοὺς κακοὺς τὸν ἄμβωνα φεγγέματων ἐπηγγάξας. Λόνδος γὰρ δὲ λαῶν παρέστηται, οὐκέτι δὲ ληγορούμενος, οὐδὲ εἰκαζόμενος, ἀλλὰ καθαρῶς νοοῦμενος.

PI. TΩ ΑΥΤΩ (89).

Eulalio sermonem impertire et vicissim caput accipere Gregorius.

Κανόνη τι πέπονθα παρόντα αγήσας, ἀπόντα τοῦδε, ἵνα καὶ μεταῦ δόγμα καὶ μεταῦ λόγον. Καλὸν γάρ ὅσπερ ἐλλου παντὸς, οὕτω δὴ καὶ λόγων ἀπαρχῆς ἀνατίθενται τῷ Λόγῳ πρῶτον, ἵνα τοῖς φοβουμένοις τὸν Κύριον.

ΠΡΗ. ΤΩ ΑΥΤΩ (90).

Tacuit sibi Gregorius : aliis loquitur, quandoquidem loquendi tempus est.

Καρδὸς τῷ κατεῖ πρόθματι, φησὶν δὲ Ἐκκλησίας τιαστῆς διὰ τοῦτο Ἐθέμην φυλακὴν τῷ στέμψατι μου (91), ἥντος καρδὸς, καὶ Ἰδοὺ τὰ χεῖλα μου οὐ μή καλύπτονται, ἐπειδὴ τούτους καρφός. Ἐσώπαγσα γάρ, φησὶν ἡ Γραφή, μή καὶ δὲν αυτηθομεῖ; Εἰσώπησα μὲν ἐμαυτῷ λαλῶ (92) δὲ τοῖς ἀλλοῖς. Οἱ δὲ, εἰ μὲν, δὲ χρή, φθέγγοντο, πᾶσα τῷ Θεῷ χάρις· εἰ δὲ μή, καὶ τὰ ὄντα φραζόμενα.

ΠΙΘ. ΠΑΛΛΑΔΙΟ (93).

Silentiī sui fiem Palladio Gregorius annuntiat.

Χριστῷ συνενέχωτα τὴν γλώσσαν, ἡμίκα ἐνθετούντων καὶ ἀναστάντων συνήγειρα. Τοῦτο μοι τῆς σωτηρῆς τὸ μυστήριον· ἵνα ὅσπερ ἔθεται νοῦν ἀνεκλάσητον (94), οὕτω θύσω καὶ λόγον κεκαθαρμένον.

ΠΚ'. ΕΛΛΑΔΙΟ (95).

Pro paschalibus muneribus et litteris Helladio gratias agit Gregorius, simulque eum rogat ut sibi senectutem, ejus beneficium, commode claudere licet, constituto a vobis, inquit, huic Ecclesiæ, nempe Nazianzenæ Ecclesiæ, episcopo. Quod quidem omnia hanc ad annum 382 epistolam pertinere demonstrant, Quisnam vero sit Helladius ad quem scripta est, an Helladius Cesariensis, an alterius sedis episcopus sit, incertum est. Baronius Cesariensem esse episcopum existimat. Verum Gregorius tunc non aliud provincie caput agnoscet, prater Tyaneensem episcopum, ut epistola 152, alias 88, patet, hisque ipsis litteris confirmari potest, in quibus Gregorius Helladium, non ut archiepiscopum, sed ut comprovinciale, ut ita loquar, episcopum compellat. Præterea Helladius Cesariensis electione Eulalii obstitit.

Οὐέδην τὰ ἀλπιζόμενα (96) πόρφυρων διαδραμέντες (χρήσομαι γάρ τῷ σῷ προτιμώμενῳ), καὶ τοῖς τὸν παρόδοντας ἀνενεργάνομενα. Τὴν γάρ ἀγίαν τοῦ Πάσχα τημέναν, εἰς τὸν κατηνήκαμεν, τὸν ἐκαθέντα ἀγαθῶν οὐδὲ μισταγωγίαν, δορτὴν οὖσαν διαβατήριον. Ἀν καλῶς ἀποῆσας καὶ αὐτὸς ἀμαυρήσας ἡμᾶς, οἵτινες

A Lambi exsilit; quām ut lacens contemplatus sum, ita etiam loquens videre concupisco, ut et fratrum desiderio satisfaciām, et vos, sermonum meorum malos interpres, ob verborum parcimoniam uliscar. Ipse enim, qui loquor, adero, non jam in allegoricum sensum tractus, non conjectura quadam admixbratus, sed pure ac plave intellectus.

ΙΟΑ. CXVII. EIDEM.

viciāsim caput accipere Gregorius.

Mibi novum quiddam accidit. Nam qui te praesente tacui, idem absentem requiro: ut et sermonem impertiām, et vicissim accipiam. Praeclarum est enim, ut rerum omnium aliarum, ita etiam sermonum primitis Verbo primum, ac deinde iis, qui Domini metu prædicti sunt, consecrare.

CXVIII. EIDEM.

Omnia tempus habent, inquit Ecclesiastes 11, propterea Posui custodiam ori meo 12, cum tempus ita postularet; et Ecce labia mea non prohibeo 13, quandoquidem hujus rei tempus est. Tacui enim, inquit Scriptura 14, num etiam semper tacebo? Tacui, inquam, mibi; aliis loquor. Ipsi autem, si quidem ea, qua convenit, loquantur, oannis Deo gratia habeatur; sin minus, aures quoque occidentur.

CXIX. PALLADIO.

Cum Christo linguam mortuam habui, quando Jejunabam, et nra cum eodem ad vitam revocato, illam excitavi. Hoc mihi silentii arcanum est, ut veluti mente non garrulam sacrificavi, sic etiam purgatum sermonem sacrificem.

CXX. HELLADIO.

Res in spe positas procul videre admoniti (utar enim tu procerem), rebns quoque jam præsentibus oblectamus. Etenim sanctum Pascha diem, ad quem pervenimus, mysticum futurorum bonorum symbolum esse scio, ut qui transitus festum sit. Quarum rerum tu quoque commode nos submo-

"Eccle. iii, 1. " Psal. xxviii, 2. " Psal. xxix, 10. " Psal. lxxix, 21.

(88) Ἀμύνωμαι τῆς μικρολογίας. Combef. : Augustus exiliisque orationis nomine uliscatur.

(89) Alias C. Scripta eodem anno, post Pascha. (90) Alias Cl. Scripta eodem tempore. — Τῷ αὐτῷ, id est Eulalio. Codex Regius et Combellius. Eusebius. Montac. et Morel. Eustrophus.

(91) Τῷ στέμψατι μου. Cod. Reg. et Combef. τελεῖται μου. labris meis.

(92) Λαλῶ. Codd. duo Reg. λαλήσω, loquar.

(93) Alias CXXX. Scripta circa idem tempus.

(94) Nōvū dñeūdēlētōr. Morel. : Mēntēm non garrulam. Combef. : Sēnum sērmōne tacitum.

(95) Alias LIV. Scripta eodem anno, post Pascha, sed Aprili mense.

(96) Τὰ ἀλπιζόμενα. Hebr. xi : Juxta fidem hi omnes mortui sunt, cum non accepissent promissiones, sed procul eis vidiissent, et quod Paulus dicit promissiones. Theologus dicit τὰ ἀλπιζόμενα, eodem sensu Bill.

nisi, tum per ea qua misisti, tum per ea que A δάσταλικας καὶ οἵ γράφεις. Έγὼ δὲ πολλὰ μὲν ἡδη Πλάσχω διήδημον, καὶ τούτῳ ὑπάρχην τῆς μαρτυρίας ζωῆς Νῦν δὲ καθαρότερον ἐπισθμῶ, τὴν Ἀγύπτιον, ταῦτη ἔξελθών (97), τοῦ βίου τῇ βαρεῖαι καὶ σκοτεινῇ, καὶ τοῦ πηλοῦ καὶ τῆς πλανητας ἀλευθερωθεῖς, ἢ συνδέσ- μενος, πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγείλες μεταναστῆναι Ταῦτην ἡμῖν προσεύχον (98), εἰ τοις μάλιστοι τοῦ τὰ μέγιστα εὐποιεῖν ἡμᾶς. Εἰ δὲ πολλάκις γένοιτο συνεργάταις τῷ κοινῷ τῆς Ἐκκλησίας βιωσίμως ἔχοντα (99). Εἰ δέ μοι δοίτε καὶ τὸ γῆρας ἐν καλῷ καταλῦσαι, τῇ Ἐκκλησίᾳ ταῦτη δόντες ἐπισκοπον, διὸ δινδέσθε τὸ Πλεῦνα τὸ δικον, ἔργον ἀγαθὸν ἀργαδέμονις θεούσθε, καὶ τὸν εἶπον (1), πατρικῶν εὐλογῶν δῖον.

Spiritus sanctus designaverit, bono opere perfuncti fueritis, paterisque, ut sic loquar, benedictionibus digno.

CXXI. THEODORO.

Similis pene argumenti est qua sequitur epistola ad Theodorum; haud quidem Mopsuestensem, ut facundus Hermianensis scriptis (5), sed Tytanensem, qui recens hujus Ecclesia episcopus fuerat ordinatus. Hanc esse causam arbitramur, cur illi tanquam juveni scribat Gregorius. Significat, gavium se esse symbolis charitatis; in ista, munieritis, quae miserat Theodorus in paschate, pro quibus Theodoro multa bona spiritualiter apprecoendit Thelos, imprimitque ut talium fiat parens filiorum, quod de spiritualibus filiis intelligere malum, quam cum Tillemontio de natis coniugio liberis. Nos vero, inquit Gregorius, omnia spiritualiter rependumus.

Charitatis gaudemus symbolis, ac potissimum in tali occasione, et de tali recente coagmentato simul et perfecto; atque, ut te Scripturæ verbis accipiam, de stabilito in juventute sua (1). Sic enim vocat eum qui majori quam fert aetas, vi pollit intelligentiam. Quocirca antiqui patres rorem cœli et pinguedinem terra (2) inter alia liberis suis preabantur (nisi cui gratum sit etiam haec sublimius intelligere), nos vero tibi omne spiritualiter rependumus. Implete Dominus omnes petitiones tuas (3); et talium liberorum parens fias (si par est concise tibi et familiariter apprecoendi), qualem te ipsum tuis majoribus subindicas, ut præter alia nos quoque propter te gloria decoreremus.

CXXII. EIDEM.

Ad anniversarium honorem martyrum, qui quotannis Ariani celebrabatur mense Dathusa, simulque ad negocia ecclesiastica Theodorum invitauit Gregorius.

Tu, et nobis, ut adversa valetudine laboranti- bus, curam atque officium debes, siquidem unum ex præceptorum numero est ægrotantium visitatio: et item sanctis martyribus anniversarium hono-

ριοῦ τοιούτου, καὶ μάλιστα καιροῦ τοιούτου, καὶ περὶ τοιούτου νεοταγοῦς (4) τε δροῦ καὶ τελεου, καὶ ἵνα σα ἀπὸ τῆς Γραψῆς δεῖξουμεν (5), ὑδρυμένου ἐν τῇ νεότεστο. Οὗτος γάρ γενεθεὶς καλεῖ τὸ πλεῖον ἐν τῇ συνέσει (6) τῆς ἡλικίας. Οἱ μὲν οὖν παλαιοὶ πατέρες δρόσουσιν οὐρανοῦ καὶ ποτηταὶ γῆς μετὰ τῶν ἀλλων ἐπηγύχοντο τοὺς παῖσιν (εἰ μή τινι φίλον καὶ ταῦτα νοεῖν ὑψηλότερον), ἡμεῖς δέ οἱ τὸ πᾶν πνευματικὸν ἀντιδύσωμεν (7). Πληρώσωμεν Κύριος κάρτα τὰ αἰτήματα σουν καὶ γένοι τοιούτων τέκνων πατήρ (εἰ δέ τοι συντόμως καὶ οἰκεῖας ἐπεύξασθαι), οἷον σαυτὸν ὑποφαίνεις τοῖς οὐρανοῖς πατέρασιν, ὃς διὸ τὰ τέ ἀλλα καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τοιαῦταις.

PKB. Τῷ ΑΥΤῷ (8).

Exod. i, 14 sqq. Psal. cxliii, 12. Psal. xix, 7

(97) Αἴγυπτον ταῦτην ἔξελθών. Combef. ἔξελθε, veritique: Purius Pascha desidero, nempe ex hac egredi gravi et caliginosa seculi Ἀgypto. Non bene Bill.: *Nunc autem purius est ex hac gravi et caliginosa vita Ἀgypto egredi.*

(98) Ταῦτην ἡμῖν προσεύχον. Cod. uetus ταῦτα. Ita et cod. R. qui addit. καὶ ὑπερέγου.

(99) Βιωσίμως ἔχοντα, Combef.: *Vita sausta et incolumi.* Bill.: *Utinam vivo et incolumi.*

(100) Καὶ τὸν εἰσώ. Cod. Reg. et Combef. καὶ τὸν γάρ η πατρικῶν, ac quid aliud quam quod paternis sit conditionibus dignum?

(101) Alias CXX Scripta eodem anno. — Θεοδόρο. Cod. Pass. addit. ἐπισκόπῳ Θεονταν.

(102) Trium Capit. Def. i. 7, c. 7, pag. 635, apud

Sirm. t. II.

(103) Νεοταγοῦς τε, ita Pass. et tres Reg., quæ lectio melior quam in edit. νεοταγέντος.

(104) Απὸ τῆς Γραψῆς δεῖξουμεν. Οἱ τοις

Scripturæ sacra verba proferantur.

(105) Εἰ τῇ συνέσει. Ita cod. Reg., Par., Pass., Montac. et Morel. In edit. τῇ δεετ. At, inquit Combef., quauis bene Morel.: *Quod plus est in intellectu aitatis.*

(106) Ἀγριεύσασθε. Montac. ἀποδώσομεν. Forte ἀνταποδούσομεν, ait Morel.

(107) Alias XC. Scripta eodem anno, post Pascha.

(108) Καὶ τοῖς δροῖς. Ita cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. In edit. τοῖς δεετ. Μοξ pro Ἀριανοῖς, cod. 1045, Ναζαρεῖοις.

τῇ εἰκάδι δευτέρᾳ (10) τοῦ καθ' ἡμές μηδὲς Δασοῦ- σα (11). Καὶ δῆμος οὐδὲ λόγια ἐκληγειστοιχῶν δεῖται κοινῆς διασκέψεως. Πάντων οὖν ἔνεκεν (12), ὀλκῶν παραγενέσθων κατασίων· καὶ γάρ εἰ πολὺς δὲ κάμπτος, ἀλλ' ἀντίρρητος δὲ μαθός.

PKΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (43).

Vocanti Gregorio præsens adfuit, tuncque, vel sane litteris postmodum, ut se inviseret Gregorium rogavit Theodorus. Cui Theologus aeris inclemens et morbi domi se contineare coactum significat, sequē adfuturum, cum per tempus licuerit, pollicetur.

Ψέσθην σου τὴν παρούσαν, καὶ στέργυς τὴν συνουσίαν, καίτοις ἀλλως ἔμαυτον νοθεῖσας οὐκοι μένεν, καὶ καθ' ἡμέραν φιλοσοφεῖν· τούτῳ γάρ εὔρος ἔμαυτῷ ἐκ πάντων λυστελέστερον (14). Επειδὲ οὐ τε ἀέρες ἔτι ταραχόδεις (15), καὶ οὐκ ἀνήκειν ἡ ἀφρωτία, παραχαλῶ, μικρὸν μακροβύμησον, συνεύχου δὲ τὴν ὑγείαν· καὶ τύχα δὲν ἂν καρδίας, ἐπιστηθείσας εὐχαριστίας.

PKΔ. Τῷ ΑΥΤῷ (46).

Non ita multo post, redeunte veris amicitate, Theodoro iterum invitanti rescribit Gregorius venturum se libenter, uno properaturum, ut solus cum solo congregiar, sed synodos et concilia procul salutare. Si quis hanc in annos sequentes epistolam velit rejicere, quam hic conjicendo colloquamus, non admodum refragabimur.

Καλεῖς; ἡμές δὲ σπεῦδομεν· σπεῦδομεν δὲ μάνη πλησάστα καὶ μόνοι (17). Συνέδους γάρ καὶ συλλόγους (18) ποδρώθων ἀσπαζόμενοι, ἐξ οὐ μοχθηρῶν (19) πεπιράμεσθα τῶν πολλῶν, οὕτω γάρ εἰπεῖν μέτριον. Τί οὖν ἔτι λειπεται; πόθῳ δικαίου βοήθησον διὰ τῶν εὐχῶν, ἵνα τύχωμεν ὃν σπουδάζομεν.

PKΕ. ΟΛΥΜΠΙΟ (20).

Cum hoc anno Xanxaridis thermas petere morbi causa fuisset Gregorius, vix itineri se commiserat, cum a suis absentie opportunitatem nacti Apollinariste, eo audacia prorupperunt, ut cniadum nebuloni do impio suo et adulterino grege, episcopi nomen imponerent. Quod ubi rescivit Gregorius, Olympio Cappadocia prefecto scribit, ut facinus ab Apollinaristis contra imperatorum constitutiones et edicta attentatum uinciscatur. Minus tamen, quam tanta mereatur audacia, perditi homines puniantur, obsecrat.

Παύδεστα τι καὶ πολιά, καὶ οὐ πάντη τὸ γῆρας, ὃς ξουκεν, εἰς σύνεσιν ἀξιμπιστον. Ἐγὼ γοῦν πάντων μὲν μάλιστα τῶν Ἀπολιναριστῶν εἰδὼν τὴν ἐνθύμησιν καὶ ἀσθεταν (21), δρῶν δὲ οὐκ ἀνεκτὴν αὐτῶν (22) ἀπόνων, ἐνδύμον τῇ μακροθυμίᾳ πρότοις αὐτούς ποιήσαν, καὶ μαλάζειν κατὰ μικρόν, διπερ οὖν καὶ ταῖς ἀλκίσιν ὑπέτειν (23). "Ἐλαθον

(10) Τῇ εἰκάδι δευτέρᾳ. Ita tres cod. In edit. D compendiariori τῇ χρ.

(11) Δασοῦσα. Mensis ille videtur, ait Combef., qui in veteri Lexico τεκνούτα, et in mensibus Cap- padiocum septimum numeratur Julieque nostro re- spondet.

(12) Πάντων οὖν ἔνεκεν. Ita cod. et Reg. 1405. In edit. πάντων οὖν ἔνεκεν. Pro πάντων, Montac., Morel. et Combef. ἔνεκεν τόπων.

(13) Alias CCXXXI. Scripta circa idem tempus.

(14) Λυστελέστερον. Cod. Reg. λυστελέστερον. Cod. Pass. λυστελέστατον, et sic legendum proponit Morel.

(15) Ἔτι ταραχόδεις. Cod. Reg. Ἔτι ταραχωδεῖς, etr adhuc asper est. In cod. Pass. ἔτι deest.

(16) Alias LXXXIV. Scripta paulo post superio- rem.

A rem debes 106 quem in Arrianis tuis vicesimo secundo mensis Βάθεσα, ut apud nos appellatur, die celebramus. Ac simul non pauca ecclesiastica negotia sunt, quae communem considerationem requirant. His igitur omnibus de causis a te peto, ut impigre ad nos venias; et si enim ingens labor est, par tamē est merces.

CXXIII. EIDEM.

Præsentiam tuam sum reveritus, et consortium tuum amplector, tametsi aliquin me ipsum com-monefecerim domi manere, et per otium philosophari: hoc enim mihi ex omnibus inveni condu-cibilius. Quia vero et aer adhuc turbulentus est, neque infirmitas destituit me, obsecro te, parumper adhibeto patientiam, et comprecare mihi san-tem: nos simil atque tempestivum erit, atten-denmus precibus tuis.

CXXIV. EIDEM.

Vocas? Nos vero properamus. Properamus au-tem, ut soli cum solo congregiamur. Synodos enim atque conventus procul salutanus, ex quo scilicet tempore multa eorum, ut parce loquar, C molesta esse compperi. Quid igitur superest? Justo desiderio per orationes tuas opitulare, ut quod studemus consequamur.

CXXV. OLYMPIΟ.

Canities quoque nonnihil eruditur, nec senectus, ut video, talis omnino est, quæ prudentiae opinione idemque nereatur. Ego cum omnium maxime Apollinaristarum cogitationem et impia-tem perspectam habarem, nec ferendam eorum audaciam 107 cernerem, existimabam tamen fore, ut lenitate mea mansuetus et placidos eos redde-

(17) Μόρων πλησάσται καὶ μόροι. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. μάροι πλησάσται καὶ μόροι.

(18) Καὶ συλλόγους, atque conventus; Bill. atque colloquia.

(19) Μοχθηρών, molesta; Bill. improba et flagi-tiosa, quod sane durius et contra Gregorii men-tem, qui parce et moderate loqui se testatur: οὕτω γάρ εἰπεῖν μέτριον.

(20) Alias LXXVII. Scripta anno eodem.—'Ολυμ-πίῳ. Cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. 'Αλυ-πίῳ. Cod. Reg. 'Αλυπίῳ δρογοντι.

(21) Τῇ ἐνθύμησιν καὶ ἀσθεταν. Cod. et Combef. habent τὴν ἀσθεταν.

(22) Αἴτων. Ita cod. et Reg. Deest in edit.

(23) Οἶπεν οὐρ καὶ ταῖς ἐλξίσιν ὑπέτειν. Ita cod. Reg. In edit. οὐτιπ οὖν, etc. Sicut nimis spe mihi pollicebat. Montac., Morel. et Combef.

rem, ac paulatim emollirem, atque hoc mihi spe a fine gebam. Verum, ut appareat, illud minime animadvertis, me pejores eos effecisse ac per in-tempestivam hanc philosophiam Ecclesie detrimentum attulisse. Nec enim pravos homines lenitas inflectit. Si quidem si nunc per meipsum hacte docere potuissem, non dubitassem, probe novoris, vel ultra vires iter capessere, atque ad excellentia tua pedes meipsum advolvere. Quoniam autem longius me morbus perduxit, et Xanxaridis thermis mihi de medicorum consilio uti necesse est, litteras mihi vicarias substituo. Praeter alia omnia eo quoque audacie proruperunt mali homines et male perdendi, ut episcopos etiam quosdam, quibus dignitas ab universali Orientalium et Occidentalium concilio abrogata fuerat, accersentes, aut transeuntibus abutentes (non enim certe affirmare possum), imperialibus omnibus constitutionibus atque omnibus vestris edictis violatis, cuidam impii et adulterii sui gregis episcopi nomen imposuerint, nulla re, ut opinor, perinde freti, atque summa mea imbecillitate : hoc enim dicendum est. Quia si levia et ferenda sunt, ferat tua firmitas ; feremus ipsi quoque, quemadmodum et sepe tulimus. Si vero gravia, et ne ipsi quidem pietatis laude praestantissimi imperatoribus ferenda ea, que admissa sunt, mitius tamen quam tanta audacia meretur, ulisci dignare.

CXXVI. EIDEM.

Cum Xanxaride balneorum causa versaretur Gregorius, opportuna videndi Olympium, et quæstæ occasio se obvici. Sed bonum quod iam manibus tenebat, recrudescente morbo, invitus perdidit. Quam id sibi molestum fuit Olympio sua epistola significat : ab eoque preterea postulat, ut Nicobulum filium cursus publici seu veredariorum cura liberet. Nicobulum autem filium suum appellat Gregorius, quia Agyptianam sororis sue filiam uxorem duzerat.

Velut per somnum hilari animo fui. Nam cum usque ad monasterium delatus essem, ut nonnihil solatii ex balneo conquereretur, ac deinde congressum tuum spe conceperissem, jamque hoc bonum velut manibus tenerem, atque aliquot **108** dies illuc exegisset, repente a morbo, qui partim iam mihi negotum facessebat, partim minabatur, submotus sum. Ac si huic rei, que mihi accidit, imaginem quamdam et similitudinem invenire

esset oīn ἐπίτεινον, majores ejus rei spes concipiabam.

(24) *Tauτα διδάξαι. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. tauτα δεῖξαι, hec ostendere.*

(25) *Εὐ ισθι. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. δεῖς. Reddit Bill., mihi crede.*

(26) *Παρατέρω προήγαγεν. Sic enim legendum, ait Bill., non ut vulgatis exemplariis prosthylaxys, id quod satis indicat adverbium præcedens παρατέρω. Sic etiam habent cod. et Combef.; at pro παρατέρω, cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. πορθμέτρων.*

(27) *Χανξαρίδος θερμοῖς. Montac. et Morel. Ζανξαρίδος θερμοῖς. Ibi enim pro infirmis bainea calida. At in cod. Ζανξαρίδος. Nam eo loci exterritum erat mona-teria, cuius forsitan vivendatione de medicorum consilio uti sibi necesse putabat Gregorius.*

(28) *Καθημημένους. Emendandus est, ait Bill., Hervag. codex ex Frobeniano, et pro κακτηγράμμονος, substituendum est καθημημένους.*

C "Οναρ ηδύμητος. Καὶ γάρ μέχρι τῆς μονῆς τεχθεῖς, ὅπε τινὸς ἐκ τοῦ λουτροῦ παραμυθίας τυχεῖν, εἰτα τὴν σῆν συντυχεῖν ἀλπίσαις, καὶ διστερὴν χεροὺς ἥκινη τὸ ἄγαθόν, καὶ τινὰς ἡμέρας θειατρίψας (33), ξεισφνης ἀπῆλθην (34) ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας, τὰ μὲν ἥκινη λυσισθέσαι, τὰ δὲ ἀπειλούσης. Καὶ εἰ δεῖ τινα εἰκασίαν εὑρεῖν (35) τῷ πάθει, ταῦτα ἐπανόντας τοῖς πολύτοσιν, οἱ βίτι τῶν πετρῶν ἀποσπύμενοι, κινδυνεύουσι καὶ ταῖς κοτύλαις

(29) *Orepa ἐπιθεῖται. Cod. et Reg. ac Morel. Ήνομα περιβιντα, quemdam episcopi nomine induειν, vel ειδιαν τριβεριντην nomine.*

(30) *Τῷ ἔμῳ ρεχόμενοι. Quid legerit Bill. incertum omnino, dum reddit, summa mea inbecillitate τινιμque conservatione. Voluit profecto τινιμque extinctione. Combef. : Exhausit viribus meis neceto D que corpusculo. Mox in cod. γάρ δεῖς.*

(31) *Εἴλαστοτάτος. Duo cod. Reg., Montac., ac Morel., neccnon et in edit. quibusdam εἰλαστότατος.*

(32) *Alias CLXXXVIII. Scripta eodem tempore. — Τῷ αὐτῷ . . . est, Ολυμπίῳ. Cod. B. 3, Εὐστέρῳ φίλῳ.*

(33) *Ἐριθατρίψας. Ila cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. In edit. προσθητέρως.*

(34) *Ἀχήληρη. Ila cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. ἀπῆλθην ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας, quod Bill. : Οὐ morbum ablatus sum. Edit. : ἀπηνέθην. (35) Elkaσtior εὐρύτερον. Cod. Morel. et Combef. λαζεῖν.*

πολλάκις, ὃν τι προσαφίδαι ταῖς πέτραις, ή τα πάρ^τ αὐτῶν προσλαμβάνουσα. Τὸ μὲν οὖν ἡμέτερον τοιούτον. Ἐδ δὲ πάρων ἀδείθην τῆς σῆς καλοκαγάπας, ταῦτα καὶ ἀπόν τιθέρησα. Τὸν οὐδὲν Νικόδουλον σφρόδρα εἶρον τῇ τοῦ δρόμου φροντίδι (36), καὶ τῇ τῆς μονῆς προσεδρείᾳ στενοχωρούμενον, ἀνθρώπον καὶ ἀσενή καὶ τῶν τικουτῶν ἀρχή, καὶ τὴν ἐρηματιὰν οὐ φέροντα. Τούτῳ, πρὸς δὲλλο μὲν πᾶν δὲ τι ἔτι οὐ φίλον, χρήσασθαι θέλησον· καὶ γάρ προθυμος εἰς πάντα ὑπηρετεῖν τῇ σῇ ἔκσωσί· ταῦτης δὲ, εἰ δυνατὸν, ἀλευθέρωσον τῆς φροντίδος· εἰ μή τι δέλλο, καὶ ὡς ἡμέτερον τιμῶν νοούσομον, ἀπειδὴ πολλὰ καὶ πιρὶ πολλῶν δεηθέντες (37), καὶ τυχόντες, χρήσκεμν καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς τῆς σῆς ἡμερότητος.

libera, si non aliam ullam ob causam, saltem ut hoc honoris ei habeas, qui me agrotantem curat. Quandoquidem cum multa et pro multis a te petierimus atque obtinuerimus, tua quoque erga nos ipsos mansuetudine opus habemus.

PKZ. ΕΛΛΑΣΙΩ (38).

Hic commode collocanda se offert 127 epistola, quaer ejusdem argumenti et eadem de causa scripta est ac superior. Nimirum implorat opem Helladi ut Nicobulum publice rei oneribus solvatur, atque otio et quieti, cui assuetus est, reddatur.

Ἡδὲ μὲν καὶ δλῶς (39) τὸ προσαγορεύειν τὴν σῆν εὐλάβεσσαν· δέρο δὲ ἡδίον οὐτῷ διακειμένῳ. Τὸ γάρ καθ' ἔκστην σχέδιον τὴν ἡμέραν ἀπογινώσκεσθαι (40), πλέον ἔχεσθαι σου ποιεῖ, ὡς δὲν (41) τὰ τελευταῖα παρακερδανούτα. Ἔπειδὴ δὲ τὸ (42) κύριος δρμαλογῶν, χρεωτῶν τὴν ἀνίστασθαι τῷ αἰλεστιμάτῳ τιῷ Νικοδούλῳ, παρ' οὐτὸν τὸ κέρδος· δέπερ δὲ ποιοῦσιν οἱ πάντες πρὸς τοὺς εὐόπορους βλέποντες, ἵνα πάρ' ἔκεινων εὖ πάθωσι, τούτῳ καὶ αὐτὸς ποιῶ, δέλλο σὺν τῷ ἀνδρὶ διαιώνων τὸ χρέος. Χρήσει δὲ ἀπράγμοστήν πάντα τὸν χρόνον ταῦτη συνεθεσμένος· πρὸς ταῦτην (43) αὐτῶν συνέρασθαι καταβίωσον.

PKF. ΠΡΟΚΟΠΙΩ (44).

Procopium Constantinopoli praefectum, amicitia sibi conjunctum, datis in agro Arianzo litteris, Gregorius salutai. Quo anno data sint certio statuere non possumus.

Δεῖται μάκρου στις προσφέρεγματα, τὸν ἀντὶ πάντων εἶμοι (45) καὶ πρὸ πάντων, διν καὶ παρόντα τῶν μαργάλων ἔξιντα, καὶ ἀπόντα οὐδὲ δέτι τῶν αὐτῶν ἀξιοῖς. Μισθὼς δὲ γενέσθω τῷ διακόνῳ τῆς ἐπιστολῆς τῷ τιῷ ἡμῶν Ἀνθίμῳ (46) ὑπὲρ μεγάλων μέγας. Τις οὖτος; τῇ παρὰ σοῦ προστατείας τυχεῖ, ἐν οἷς δὲν δέηται. Μέγιστον δὲ εἰς τὴν προσείλαν ἡμῖν, καὶ δὲν ἡρήσεται (47) ἐξ ἐπιφανούς στρατείας, Ιωαὶ καὶ

(35) Τῇ τοῦ δρόμου φροντίδι. Comof. : *Cursus publici cura. Ad quid hæc, inquit, cum monachus προσεδρεῖ, nisi ex illa, qua forte in strata publica erat, sic cursus publici operam dabit. Montac. et Morel. τῇ τοῦ νόμου φροντίδι, quod aliud esset, nec satis notum.*

(37) Δεηθέντες. Ita cod. Reg. et B. 3. Montac. Morel. et Combef., sieque legit Bill. In edit. δεηθέντες, sed in marginē δεηθέντες.

(38) Alias CCXXXIV. Scripta circa idem tempus.

(39) Καὶ δλῶς. Ita cod. Reg. et Morel. in notis. Cod. Paes. I c i 2 γάρ καὶ δλῶς. In edit. καὶ δλῶται.

(40) Ἀπογινώσκεσθαι. Cod. Pass. 2, τὸ γάρ καὶ ἔκστην ἐπιγινώσκεται σχέδιον τὴν ἡμέραν.

A oportet, idem mihi, quod polypis, usu venit; qui cum per vim a rupibus aevilluntur, persæpe de acetabulis quoque in periculum veniunt, quippe quorum nonnihil rupibus relinquunt, aut ab illis aliquid assumunt. Atque hujusmodi quiddam nobis contigit. Quæ autem a tua probitate coram peccuisse, bæc absens quoque potere non dubitavi. Filium nostrum Nicobulum, tum cursus sollicitudine, tum assidua in monasterio commemoratione valde pressum offendit, hominem et infirmis viribus, et rerum hujusmodi insolentem, et soliditudinem minime ferentem. Hujus opera ad quamcumque aliam rem tibi cordi fuerit, utaris velim; siquidem ad omnia prompto atque impigro animo tibi operam navabit. Hac autem cura, si fieri potest, eum erga nos ipsos mansuetudine opus habemus.

CXXVII. HELLADIO.

Jucundum utique etiam alia de causa reverentiam tuam salutare; sed mihi ita affecto jucundius est. Nam quod singulis ferme diebus animum despondeo, facit ut tibi arctius adhæream, quasi novissima obiter lucrificiens. Cum autem lucrum fatear, remunerationem debeo reverendo maxime Nicobulo, a quo lucrum accessit. Quid porro faciunt pauperes in opulentos intuentes, ut ab illis beneficium accipient, idem ipse facio, dum per te viro debitum exsolvo. Eget autem otio et quiete cui perpetuo assuetus est: ut illa fruatur illum ad iuvare digneris.

109 CXXVIII. PROCOPIO.

Procopium Constantinopoli praefectum, amicitia sibi conjunctum, datis in agro Arianzo litteris, Gregorius salutai. Quo anno data sint certio statuere non possumus.

Longo intervallo te saluto, atque alloquor, qui instar omnium, atque ante omnes mihi es, meque et presentem magnis honoribus complectebas, et absentem (sic enim mihi persuadeo) iisidem complecteris. Merces autem filio nostro Anthimo, hujus epistolæ ministro, pro ingentibus rebus ingens rependatur. Quæ tandem hæc? Ut quibus in rebus opus ei fuerit, præsidium tuum

(41) Οὐδὲ δι. Cod. Reg. et R. ὡς δεῖ. Ita et Morel. in notis. Reddit Combef.: τὰ τελευταῖα παρακερδανούτα, ut qui extrema obiter eluceret.

(42) Επειδὴ δὲ τὸ. Ita cod. Reg. Pass. et R. In edit. Επειδὴ δὲ καὶ τὸ.

(43) Πρὸς τὰς τύπους. Ita iudicem cod. In edit.: πρὸς αὐτὴν. Vertit Morel.: *Hanc ipsi conferre digneris.*

Combef. autem: *Ad eam, queso, illi optulare.*

(44) Alias CLVII. Incerto tempore scripta, sed forte ante 382.

(45) Πάντων ἡμοί. Ita cod. Reg., Morel. et Combef. In edit. πάντων ἡμῖν.

(46) Ἀνθίμῳ. Cod. et Montac. 'Ανθίμῳ.

(47) Ἀνήρ οὐτος. Combef. ἀνήρ αὐτος.

consequatur. Maximum autem pondus ad depreciationm nobis afferit hic quoque ipse vir, ex insigni atque illustri militia, vobis etiam magnis viris fortasse notus, atque corporis calamitas oculis ipsis fidem faciens. Quæ cum per se gravis et acerba sit, tum quia præter meritum, ut verisimile est, plus acerbitas habet. Quibus rebus adjuncta nostra precatio, non dubito, quin id, de quo laboramus, magis conficiat.

CXXIX. EIDEM.

De tempore quo scripta est hæc epistola, ut superior, nihil certi habemus. Ex his tantum verbis: Nisi prava corporis valetudine uteremur, convenissemus te, et haec per nos legationem ipsi obiissemus, concicere fas est Gregorius Constantinopolim proficisci consilium uon omnino abjecisse; siquidem præficius in ea urbe degebat, vel Procopio altum fuisse. Observandum etiam Gregorium ad nupias Olympiadis vocatum a Procopio, postea, ut videbimus, nullam aliam, præter mortuum, excusationem obtendere; quod argumento est superiores litteras ad Procopium Constantinopolis præfectum scriptas esse, nec Gregorium omnino valedixisse huic civitati.

Nisi prava corporis valetudine uteremur, atque B de ipsa etiam vita mala speni haberemus, primum illud ac maximum lucrum fecissimus, ut tuo congressu ac colloquio fruemerum, quod omnino nostri erga te officii ratio postulabat: deinde per nos ipsos haec legationem obiissemus. Quoniam autem, morbo prorsus, tanquam catenis vincuti, jacemus, nec sponte nostra et voluntate hoc detrimentum accepimus, quod supererat, id facimus, teque per litteras adimis, atque amplectimur et exoscularimur, eamque fiduciam concepimus, ut pro condiacono nostro Eugenio rogemus, quem a tua mentis magnitudine ac præstantia deposcimus. Ac si quidem nullum crimen est ea familiaritas, que ipsi cum Regiano homine **110** concelerato et nefario intercessit (neque enim eum quidquam aliud sceleris admisisse constat), ob jus ipsum, cuius tu arbitris ac patronus es: si autem id crimen esse censes, certe in Dei gratiam, cui astitit, ac senectutis nostra causa, quam multis viris Dei metu præditis veneratione esse non ignoras, hanc igitur, queso, gratiam et nobis, et universo clero concede; atque hominem columnam liberando faustas tibi divinas spes effice. Si hoc feceris, pro iis, que tribuis, non minora (nisi hoc dictu nimis magnum est), recipies, hoc est, nostras orationes.

(48) Μεγάλοις ὑμῖν. Ita cod. B. 3, R. et Combef. In edit. ὑμῖν deest. Reedit tamen Billius.

(49) Alias CLVIII. Inerti temporis, sed forte D ejusdem anni.

(50) Πρότοις μὲν, etc. Hunc locum, cui nihil censem addendum, sic verit Combef.: *Primum illud ac maximum essemus consecuti, ut tuo congressu ac colloquio potiremus, quippe qui haec legationem per nos ipsos obiissemus.* Billius, inquit, haec dividit; sed melius ac simplicius edita Greca quæ lectio nem, quam secutus est, non admittunt. Unum agnoscit detrimentum Gregorius, quod præsentia illa excederit, cui alterum facit, ut per epistolam adeat et interpellet: *Οὐ δεύτερον ἦν, προσημένοι δε τῶν γραμμάτων.*

(51) Καὶ συνουσταν. Addimus cum cod. Reg., B. 3 et R. ac Morel.: *Ησι παρ' ἡμῶν πάντων ὡρείστετο.* δεύτερον δε δι' ἡμῶν αὐτῶν ταῦτη ἀν ἐπιληρόσαμεν τὴν προσβελαν. Legit Montac.: *Καὶ συνουσταν, ησι παρ' ἡμῶν πάντων ὡρείστετο δεύτερον δε ὡς δι' ἡμῶν αὐτῶν ταῦτα ἐπιληρόσαμεν.* In edit.

A τοῖς μεγάλοις ὑμῖν (48) τυνάριμος, καὶ ἡ συμφορὰ τοῦ πατέλος αὐτῶν τὴν δέρν πείθουσα. Βαρεῖα μὲν καὶ καθ' ἐκυρήν, τῷ παρ' ἀξίαν δὲ, ὡς εἰδὼς, φαριτέρα. Τούτος προστεθείσας καὶ ἡ παρ' ἡμῶν παράκλησις, οἴδα δι τι κατορθώστι μᾶλλον τὸ σκουδόμενον.

PKΘ. Τῷ ΑΥΤῷ (49).

Εἰ μὲν μὴ πονηρῶς ἡμῖν ἔχρητο τὸ σῶμα, μῆδε περὶ τοῦ ἔην αὐτῶν πονηρᾶς εἴχομεν τὰς ἐλπίδας, πρώτον μὲν (50) ἀν καὶ μέγιστον ἐκερδάναμεν τὴν συντύχαντα καὶ αυνούσιαν (51), ἢ τοι παρ' ἡμῶν πάντως ὥρείστετο· δεύτερον δὲ δι' ἡμῶν αὐτῶν ταῦτην ἀν ἐπιληρόσαμεν τὴν προσβελαν. Ἐπει δὲ κειμένων παντελῶς τῇ ἀρρώστῃ πεποδημένος, καὶ οὐδὲ ἔκοντες ἐζημωμένα, δεύτερον ἦν ποιούμεν, πρόσειψιν (52) σοι διὰ τῶν γραμμάτων, καὶ δεξιούμενα, καὶ κατασταζόμενα (53), καὶ θαρροῦμεν δευθῆναι περὶ τοῦ συνδακτοῦ (54) ἡμῶν Ἕγεντος, διὰ ἔξαιτούμενα περὶ τῆς σῆς μαγαλονολας. Εἰ μὲν οὖν οὐδέντες ἔστιν ἀδίκητα ἢ πρὸς τὸν ἀνόσον Ἑγγιανὸν οἰκείωτές (οὐ γάρ διλό γε οὐδέντες δικιῶν φανεῖται), δι' αὐτὸν τὸ δίκαιον, οὐ σὺ βραβεύτης (55) καὶ προστάτης· εἰ δὲ δίκαιημα τοῦτο χρέος (56), διὰ γε τὸν Θεὸν, ὥ παρέστηκε (57), καὶ τὴν ἡμετέραν πολιάν, ἣν αἰδεῖσσαν οἶδες (58) πολλοὶ τῶν φοβουμένων τὸν Κύριον, δεῖς οὖν (59) παρακαλῶ, καὶ ἡμῖν καὶ τῷ κλήρῳ παντὶ ταῦτην τὴν χάριν· καὶ δεξιάς σεαυτῷ ποιήσων τὰς· κατὰ θεὸν ἐλπίδας, ἐλευθερίας τῆς ἐπιληρας τὸν δινθρωπον. Ἀντιτίψῃ δὲ, ὃν διέσας, οὐδὲ λάτταν (εἰ μὴ μέγα τοῦτο εἰπεῖν), τὰς παρ' ἡμῶν εὐχάς.

καὶ συνουσταν, δι τι παρ' ἡμῶν αὐτῶν ταῦτην διεπιληρόσαμεν.

(52) Οὐ δεύτερον ησι ποιούμεν, πρόσειψιν. Ita cod. Reg., B. 3, et R. Morel. ac Combef., sicut legit. Bill. qui verit: *Quod deinceps sequebatur, id facinus.* Montac. δεύτερον ἦν προσιόμεν. In edit. ποιούμεν deest.

(53) Κατασταζόμενα. Cod. et Combef. δεξιούμενα.

(54) Συνδακτον. Ita cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. In edit. δακόνου.

(55) Οὐδὲ σὺ βραβεύτης. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. χρατύστης.

(56) Τοῦτο χρέος. Ita cod. Reg. B. 3, Montac., Morel. ac Combef., ipseque Billi. In edit. τοῦτο χρέος.

(57) Παρέστηκε. Montac. et Morel. παρέστηκε.

(58) Οἶδας. Morel. et Combef. οἴδα.

(59) Δις οὐρ. Ita cod. Morel. et Combef. In edit. deest οὖν.

PA. Τῷ ΛΥΤῷ (60).

Superiores epistolae, quamvis incerti temporis, necessario huic primitudina erant, quae sequitur, nempe 550, quam Procopio scriptis. Constantinopoli habitum est anno 582 concilium; ad quod mature, forte veris initio, vel citius etiam a Theodorio Gregorius honoris causa vocatus est. Verum cum adesse nollet, aut accidente morbo non posset, ad Procopium notarium, seu Theodosia a secretis, ut vult Titemonius, seu praefectum urbis Constantinopolitana, ut habeat Gothofredus, epistolam 150, alias 55, dedit, qua se excusat, et Procopium rogat, ut det operam ne piissimus imperator inertiae ac ignaviae se condemnaret, sed infirmitati ignoscat, etc. Ati autem se Gregorius ab omnibus episcoporum concilii abhorrete, propter rizas et contentiones, quibus iuter se conflictantur.

Ἐχω μὲν οὖτας, εἰ δεὶ τάλημές γράφειν, ὅστε Α πάντα σύλλογον φύγειν ἐπικούρους, διὰ μηδεμάς συνόδου τέλος εἰδὼν χρησθν, μηδὲ λόγους κακῶν μᾶλλον (61) ἐσχηκυναν ἢ προσθήκην. Αἱ τάρ (62) φύλωνται καὶ φιλαρχαὶ (ἀλλ' ὅπως μῆ (63) με φορικῶν ὑπολάβῃς οὐτών γράφοντα), καὶ λόγους κρείτονες (64)· καὶ θάστον διὰ ἐγκλημάτης κακῶν ἔτερος (65) δικαζόντων, ἢ τὴν ἔκπονον λύσεις. Διὰ τοῦτο εἰς ἐμαυτὸν συνεστάλην, καὶ μόνην ἀσφάλειαν φύχης (66) τὴν ἡσυχίαν ἐνόμισα. Νῦν δὲ καὶ τὴν ἀρρωστίαν ἔχω προστατοῦσαν τῆς κρίσεως, δεὶ σχέδον (67) τὸ τελευταῖον πνέων, καὶ εἰς οὐδὲν ἐμαυτῷ κρήσθων δυνάμενος. Διὰ τοῦτο συγγνωστέων μὲν ἡμῶν (68) ἡ στὴ μεγαλώντων, πειθόθων δὲ διὰ σοῦ καὶ διὰ στούδετος βασιλεὺς, μὴ ἁδιμύιαν ἡμῶν καταγινώσκειν, ἀλλὰ συγγνώσκειν τῇ ἀσθενεῖ, δὲ ἣν οὐδὲ καὶ συγχωράσας (69) ἡμῖν, δεηθεῖστον διὰ ἀλλης εὐεργείας, τὴν ἀναγόρων. condemet, 111 sed infirmitati ignoscat, os quam se quoque nobis, instar alius cuiuspiam beneficii hoc postulantibus, secedendi potestatem fecisse novit.

ΠΛΑ. ΟΑΥΜΙΩ (70).

Nihil superioribus litteris persecit Gregorius. Imo iterata mandata per Icarium et Olympium Cappadociae praefectum. Utique respondit. Littera ad Icarium periire, quem illustrissimum vocat in epistola ad Olympium, quae suparet. Ea ipsa est quae sequitur.

Τοῦτο μοι (71) τῆς ἀρρωστίας ἦσται βαρύτερον, τὸ ἀρρωστοῦντα μηδὲ πιστεύεσθαι, ἀλλ' ἐκδημίαν οὗτοι μαρχῶν ἐπιτείνεσθαι, καὶ εἰς μέσους θορύβους ὕδεισθαι, ὃν τὴν ἀναγόρησην ἡγαπήσουμεν, μικροῦ καὶ χρήματος δεὶ τοῦτο τῇ τοῦ σώματος κακοποθεσίᾳ ἐμολγήσαντες. Ἀπράγματος τάρ ἡσυχία τῆς ἐν περγάμω (72) περφανείας τιμωτέρα. Τούτη ἐπεισιλα μὲν καὶ πρώην τῷ θαυμασιωτάτῳ Ἱχ-

(60) Alias LV. Scripta anno 582, vere ineunte. —Τῷ αὐτῷ. Procopio, Combef. Ἡράκλειαν. Huius epistole auctoritate ad conciliorum oppugnationem Calvinus abutitur, sed neminem plorūm movere debet. Nec enim de generalibus, sed de particularibus quibusdam concilii loquitur. Alioquin secum ipse pugnaret, utpote qui pluribus in locis Nicenum concilium laudibus in cœlum ferat, et magna ipse pars fuerit Constantinopolitana synodi, in qua Macedoniani, qui Spiritu sancto bellum indixerant, damnati, atque anathemate percussi sunt. Haec Bill.

(61) Λύστηρ κακῶν. Cod. Reg. et Pass. ac Combef. λύσην κακῶν.

(62) Αἱ τάρ. Ita cod. et Pass. ac Combef. qui reddit, namquam enim non contentionem. In edit. ai γάρ.

(63) Ὁπως μή με. Ita cod. R. et Pass. ac Combef. In edit. ὅπως μήτε.

(64) Καὶ λόγους κρείτονες. Montac., Morel. ac Combef. εἰσι λόγους κρείτονες.

(65) Κακῶν ἔτερον. Ita cod. et R., sicutque Montac., Morel. ac Combef. In edit. xxixlv ἔτερον.

Ego, si vera scribere oportet, hoc animo sum, ut omnem episcoporum conventum fugiam, quoniam nullius concilii finem latum et faustum vidi, nec quod depulsionem malorum potius, quam accessionem et incrementum habuerit. Semper enim sunt contentiones, et dominandi cupiditates (ac ne me, queso, gravem et molestum existimes, haec scribentem), nec ullis quidem verbis explicari queunt; citiusque aliquis improbitatis arguetur, dum alius se judicet præbet, quam illorum improbitatem comprimat. Propterea memet ipse collegi, animaque securitatem in sola quiete ac solitudine mihi positam judicavi. Nunc vero huic quoque meo iudicio patronus morbus accedit, quippe qui quotidie fere extremos efflo spiritus, nec illa in re B meipso uti queo. Atque ob hanc causam ignoscat nobis tua animi magnitudo, detque operam ne piissimus imperator nos inertiae atque ignaviae condemet, 111 sed infirmitati ignoscat, os quam se quoque nobis, instar alius cuiuspiam beneficii hoc postulantibus, secedendi potestatem fecisse novit.

CXXXI. OLYMPIO.

Hoc mibi morbo ipso gravius est, quod cum æger sim, ægrotare tamen non credar, verum perregnationem ita longam inire, in medios tumultus meipsum impellere jubar, a quibus secessisse tam mihi gratum fuit, ut hoc nomine gratiam quoque corporis afflictionis propemodum habeam. Quietam enim et a negotiis semota vita ratio actuosa vita splendore præstantior est. Hoc et illustrissimo quo-

(66) Αὐτοφέλαιστρος φύχης. Legio enim, ait Bill., φύγες δασφάλιστας, non iam ex conjectura duntaxat, ut in priore editione, sed etiam auctoritate librorum italicorum. Sic etiam habent cod. Pass., Montac., Morel. ac Combef. In edit. εὐχῆς.

(67) Αἱ σχέδον, etc. Bill.: Quippe qui ita me distorquerat, ut quotidie fere extremos spiritus efflem, nec illa re uti meipso queam.

(68) Συγγνωστέων μὲν ἡμίν. Ita cod. et Pass. Montac., Morel. ac Combef.; sicutque legit Bill., licet ἡμίν desit in edit.

(69) Συγχωρήσας. Legendum forte: συγχωρήσας. Sic Montac. et Morel.

(70) Alias LXXVI. Scripta anno 582. —Οἰνοματίῳ. Montac. et Morel. Θεμοτίῳ. Nihil veta, inquit Combef., Gregorium pluribus seripsisse de eodem argumento, vel etiam cadem, per quos ita illud deprecaretur, et ut se apud imperatorem excusarent.

(71) Τοῦτο μοι. Delent nos Montac. et Morel.

(72) Τῆς ἐργατηρίας. Cod. ev πράγματι. Hunc locum reddit Combef.: Negotiis vacans solito de quies claritate quae in rebus gerendis est charior.

que scario non ita pridem scripsi, cum idem jussum accepisset: et nunc a tua animi magnitudine peto, ut pro nobis quaque id scribere ne gravetur, quippe quem morbi locupletem testem habemus. Argumento est damnum illud, quod nunc accepimus, cum per corporis infirmitatem nec ad te accurrere, nec te frui, nobis licuerit, praside tam commodo, tamque eximia virtute praedito, ut praeludia quoque ipsa magistratus tui excellentiora sint ea gloria, quam alii toto magistratus tempore consequuntur.

CXXXII. SATURNINO.

Ex hac epistola, quae ejusdem cum precedentibus argumenti atque ejusdem etiam anni est, liquet quam bene erga Ecclesiam esset animatus Gregorius, quanto studio pacem et concordiam prosequeretur. Quod ipsum spectat, quamvis gravi morbo laboraret, omnia, inquit, apud nos Dei beneficio recte se habent. Nihil anxius, nihil sollicitus, nisi de Ecclesiis fide turbatis, votis ut ne concilium triisi fine claudatur; concilium, inquam, illud quod anno 382 proxime consecutum est nopolitana cesserat, non autem, ut Baronius risum est, aliud quod anno 383, Saturnino consule, Constantinopoli etiam Theodosius convocavit.

Non est apud me dubium (aliisque tenerarium B esset scribere), quin amicitiae officium a me requiras. Externis enim potestem, nobis autem fiduciam tribuis, ut conservus bonus, his qui hoc consecuti sunt, ut ad Deum appropinquent. Quocirca te quoque alloquimur, et cupiditati morem gerentes, rerum nostrorum statum tibi exponimus. Omnia apud nos Dei beneficio recte se habent, hoc uno excepto, quod de Ecclesiis anxi et solliciti sumus, tam fidei perturbatis. His quacunque ratione 112 poteris, communem concordiam. eis re et sermoni, impigre constitue, quandoquidem rursus episcopi coeunt, ac metuendum rursus est, ne nunc quoque pudore suffundamur, si haec synodus sinistrum flem habuerit, quemadmodum habuit superior. Nam quae nobis contigerunt, ea C Deo omnia scienti et cognoscenda et judicanda relinquimus, etiamque iucundo animo invidia cessimus ac volentibus; non tanquam suavein quamdam rem, ut plerisque videtur, sed admodum periculosam relinquentes, ac velut ex gravi et aspera tempestate ad tranquillum ouemdam et iustum portum appellantem.

CXXXIII. VICTORI.

Eadem occasione, eademque tempestate data sunt litterae ad Victorem, qui ab Juliani tempore magistri militum dignitatem cum laude tenebat. Hunc hortatur ut communem tranquillitatem maxam porrigit, quandoquidem synodus rursum cogitur, rursumque certamen existitat, et afflictis Ecclesiis rebus opem serat.

Non quia nunc scribimus, audaces sumus; sed,

(73) Ἰακώπ. Cod. R. et Combef. Οὐκαρίο.

(74) Ἡράκλιμαθημεν. Montae. et Morel. Εξημώμεν.

(75) Ής καὶ τὰ προσώπα. Ita supra epist. civ.

(76) Alias LXXII. Scripta anno 382.

(77) Ἀπαιτεῖς... τὰ φιλάξ. Comb., quin amica requiras a me litterarum commercia.

(78) Καὶ εἰη. Sic legendum cum Billio. In edit. καὶ εί.

(79) Προσφέρεται, καὶ χοθοῦντι σοι. Ita cod. In edit. καὶ deest. Redact. Bill.: Te salutamus et cupiditati nostrae morem gerentes.

(80) Πικρὸν καὶ ταύτης λαβούντες τέλος, διστερή τῆς πρότερον. Ita cod. et Combef. In edit. μικρὸν καὶ ταύτης λαβούντες τέλος, διστερή καὶ πρότερον. Si

Bill., dum verit: Parum latum finem habuerit, quemadmodum et urus. Canterus Novarum lectio-

Α πίν (73), τὸ εὐτὸ δεξάμενος πρόσταγμα· ἐπιστεῖλαι δὲ καὶ νῦν ὑπὲρ τὴν ἡγεμονίαν καταβιωσάτω, διν ἀξιώπιστον μάρτυρα τῆς ἡμετέρας ἔγομεν, ἀρβωσταῖς. Πλεῖστοι δὲ καὶ ἡ Σημία, ἢν διηγμάθημεν (74) νῦν, μηδὲ προσδραμεῖν καὶ ἀπολαῦσαι σου δυνηθέντες, δρχοντος εἴσων δεξιῶν, καὶ οὕτω θεωρασιον τὴν ἀρετὴν, ὡς καὶ τὰ προσώπα (75) τῆς σῆς ἀρχῆς εἶναι τιμώτερα τῆς διὰ τέλους ἐπέραν

ΠΑΡ. ΣΑΤΟΥΡΝΙΝΟ (76).

Ἀπαιτεῖς, εὖ οἶδα, τὰ φιλάξ (77) (καὶ εἰ (78) τοιμηρὸν δίλλως τὸ γράψαν). Τοῖς μὲν γάρ ἦσαν τὴν ἔνοσσαν, ἥμας δὲ νέρεις τὴν πάρδησαν, ὡς ὄμβουλος ἄγαθὸς τοῖς θεῷ πάντασί τινας ἡματέντος. Διὰ τοῦτο σε καὶ προσφεγγόμεθα, καὶ ποδοῖνι σοι (79) παραστήσουμεν τὰ ἡμέτερα. Πάντας ἥμιν σὺν θεῷ καλῶς ἔχει, πλὴν ἴνδες, τοῦ μεριμνῶν περὶ τῶν Ἔκκλησιῶν, οἵνων ταρασσομένων. Τάντας δὲ τι ἀνεινεγκεῖν δυνηθῆς, μή κατοκίνησης τὴν κοινὴν ὀρμούσαν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ βραβεύσουν, ἀπειδὴ πάντων σύνοδος ἐπισκόπων, καὶ δός πάλιν μή καὶ τοῦν αἰσχυνθῶμεν, πικρὸν καὶ ταύτης λαβούσης τέλος, ὃντερ τῆς πρότερον (80). Τό γάρ ἡμέτερα θεῷ τῷ τὰ πάντα εἰδότι καὶ γνωσκειν καὶ κρίνεν ἀφήγουμεν (81), εἰ καὶ ἡδεῖς εἰξαμεν τῷ φθόνῳ, καὶ τοῖς βουλομένοις (82)· οὐ χρηστοῖς τίνος πράγματος (83), ὡς δοκεῖ τοῖς πολλοῖς, δίλλω καὶ λιαν ἐπικινδύνων παραγρήσαντες, καὶ διστερή τὰς ἔργον καὶ τραχέος, εἰς εἰδότην τινὰ ἔργον καὶ ἀσφαλῆ καταντήσαντες.

ΠΑΡ. ΒΙΚΤΟΡΙ (84).

Eadem occasione, eademque tempestate data sunt litterae ad Victorem, qui ab Juliani tempore magistri militum dignitatem cum laude tenebat. Hunc hortatur ut communem tranquillitatem maxam porrigit, quandoquidem synodus rursum cogitur, rursumque certamen existitat, et afflictis Ecclesiis rebus opem serat.

Οὐχ διτὶ νῦν γράφομεν, τολμηροί, διτὶ διτὶ μῆνιν lib. iii, cap. 29, πινατ Theologum pro μικρὸν σcripisse μαρτρόν, atque ideo ita legendum.

(84) Ἀρχόμενος. Ita cod. et Combef., sieue leg. Bill. In edit. ἀφίσθωμεν.

(82) Φθένω καὶ τοῖς βουλομένοις. Ita cod. et Combef. In edit. deest καὶ φιλ. Bill. τῶν βουλομένων. Verit enim: Invidia eorum, qui id αἱρετεῖσαν, cessimus. Mallet Combef. ἀφίσθωμεν διτὸν τοῖς βουλομένοις, throno cessimus volentibus.

(83) Οὐ χρηστοῖς τίνος πράγματος. Quidam fortes suscipiari potenter Gregorium non sine quodam animi dolore Constantinopolitanum episcopatu se esse abdicabat. Ait igitur nihil sibi iucundus accidere potuisse, quam quod a tam difficulti et periculoso munere in suavissimam quietem vindicatus sit, ac velut ex gravissima tempestate in portum delatus. Hec. Bill.

(84) Alias CXXXIII. Scripta eodem anno. — Bl-

τάχιον, δκηηροι. Μέλλον δὲ οὐδὲ τούτο. Οὐ γάρ εὐτοπούμενός δι' ὃν ἐπιτελοῦμεν. Καὶ τοι γε (85) τῶν οἱει τοῦτο ποθοῦντες, ἣν ἀγρύν πόθῳ τῆς μονῆς διετρίβοντες, κάκει τοῦ σώματος ἡμῶν ἐπιμελούμενοι (86). Νῦν δὲ, τήνικα καιρὸς, καὶ προσφέγγομενά σε (87), καὶ ἀξιοῦμεν ἡν παρούσιν ἡμῖν τιμὴν ἔχαρίζου, ταύτην καὶ ἀπούση χαρίζεσθαι, καὶ μὴ διὰ γραμμάτων ἐνελέ παραμυθεῖσθαι ἡμᾶς αρδερα τῷ χωρισμῷ κάμινται. Ἐπειδὴ δὲ πάλιν σύνεδος, ἀγόν πάλιν, καὶ τοῦτο ἐν μέσους ἔχθρος πάντα τηροῦσιν ἐπιμελῶν τὰ ἡμέτερα, δός χείρα τῇ κοινῇ καταστάσι, ὡς μέρος ὧν τῆς Ἑκκλησίας οὐ τὸ φαντάτον, καὶ μὴ περίθετο πάντα (88) καταναλωθῆναι τῷ ἐμπρησμῷ τῷ νῦν κεριέχονται τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀλλ' δ τι οὐδὲν δυνηθῆς (89) τῶν σθντηρίων δργίων, τοῦτο προσένεγκε, καὶ τοῖς ἀλλοις διακελεύον, ἵνα καὶ τὸ σὸν εὖ ἔχοι (90) τοῦ κοινοῦ πράττοντος δμεινον.

ΠΑΔ. Τῷ ΑΥΤῷ (91).

Altera ad eundem Victorem epistola hic commode collocari posse visa est; quam eti hoc tempore scriptam non consuet, scribi tamen potuit. In ea Gregorius res praeclare gestas Victoris predicit, cique Hyverechium commendat.

"Οὐτως νικήτης οὐ, καὶ διὰ πάντων ἀριστεῖς, δ θαυμάσιε. Νεκάν γάρ τοις ἀπολοις τοὺς πολεμίους, ἵνας ἔξι, καὶ νῦν πάντας (92) νικᾷς χρησόστηται διὰ τοῦτο καὶ τὴν προσηγορίαν ταύτην ἐθαρήσαμεν προσαγαγεῖν, καὶ μετά τῆς προσηγορίας τὸν τιμώτατον οὐδὲν Ὑπερέχον, διὸ οὐδὲ διὰ καὶ διὰ τὸν τρόπον τιμήσαις, εἰ πειραν τοῦ ἀνδρὸς λάδοις, καὶ δι' ἡμᾶς, οὐ λγωνας τὰ πάντα χαρίζεσθαι. Καὶ οὐδὲ περίσσειν τοι κέλευσε, εἰς ὑπόμνημα τῆς ἡμετέρας φιλίας (93), ἵνα, δυον αἴδη, πεπολεμέσα.

ομβριν in amicitia nostrae monumentum, quam, te collocare jube.

ΠΑΕ. ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΥΠΑΡΧΟ (94).

Ejusdem argumenti ac temporis, atque prior ad Victorem, est sine dubio illa epistola ad Sophronium, de τῳ jam feso. Et enim in ea prioris nomine concili, suique ipsius, Jonce instar in pelagus projecti dum meministi, Constantinopolitanum primum, cui adeo secundum anni 582 opponit, concilium certissime desigunt. Sophronium ad componendas episcoporum controversias sarcendamque inter Orientales et Occidentales concordiam hortatur.

Φιλοσοφούμενοι (95) ἐφ' ἡμετας· τοῦτο οι μαστίντες ἡμᾶς ἡδίσησαν (96), ὡς εἴθε τι καὶ ἀλλο τοιούτον, ἵνα μέλλον εὐεργέτας αὐτοὺς γνωσκωμεν. Ποιλά

τεροι. Cod. Reg. 1405, ac Combef. Βίκτορι στρατη-
σάτη περὶ εἰρήνης τῶν Ἑκκλησιῶν, Victori magistro
militum de pace Ecclesiasticorum. Montac. etiam ac Morel.
hac in inscriptione notant addenda.

(85) Καὶ τοι γε. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. τε deest.

(86) Ἐπιμελόμενοι. Cod. et Combef. ἐπιμελόμενοι, corpus curaturi.

(87) Προσφέγγομενά σε. Ita cod. Montac., Morel. ac Combef. In edit. προσφέγγομενα, ει σε δεεστ.

(88) Μὴ πειρῆς πάτητα. Ita cod. Reg. et R. In edit. πάντας, οπηνε. Μοχ προ καταναλωθηναι, Reg. et Combef. καταναλωθέντα· legunt autem Montac. ac Morel. καὶ μὴ περίθετο πάντα καταναλωθέντα.

A quia uon citius, pigrī. Imo ne hoc quidem. Non enim præsto sunt quibus litteras demus. Et quidem quā putas nos hoc capere, ruri procul a monasterio commorantes, illiciue corpus nostrum cūrantes! Nunc autem, cum sese offert occasio, et se salutamus, et a te petimus, ut quem nobis presentibus honorem habuisti, eumdem quoque absentiis habebas, nec nos disjunctionem nostram per moleste ferentes per litteras consolari graveris. Quoniam autem rursum synodus cogitur, rursumque certamen existit, idque per medios hostes, res nostras sedulo observantes, communī trauicillitati manum porrige, ut qui Ecclesiae pars sis haud minima et abjectissima; nec omnia eo incendio, quod nunc Ecclesiam invasit, deflagrare atque B consumi sine. Verum quidquid eorum instrumentorum, quod ad extinguerendam flammarum apta sunt, poteris, adhibe, aliosque horarie; ita siet ut, publicis negotiis melius se habentibus, meliori quoque statu res tue sint.

113 CXXXIV. EIDEM.

Vere Victor es tu, atque in omnibus rebus pal-
mam obtines, vir admirande. Nam ut hostes,
quandiu licuit, armis vincebas, ita nunc armis
benignitate vinceis. Ob eam causam, hanec quo-
que salutationem tibi offerre non dubitavimus,
C atque cum salutione clarissimum filium Hyper-
echium, quem te et propter morum elegantiam,
si ipsius periculum feceris, et propter nos, a qui-
bus in omnibus rebus gratiam inire in animum
induxisti, honore affecturum esse scio. Quam-
quanti facias, persuasum habeo, eum fiduciam in

CXXXV. SOPHRONIO PRÆFECTO.

D Tranquille philosophamur : hoc nobis injuria
intulerunt, qui nostri odio flagrabant, atque uti-
nam alia ouadā hujusmodi injuria nos afficiant,

(89) Δυνηθῆς. Cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. δυνηθῆνται.

(90) Εὐ δχοι. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. εὐ δχην.

(91) Alias CXXXIV. Scripta eodem circiter tem-
pore.

(92) Καὶ τοῦ πάτητα. In cod. et Reg. vῦ deest.

(93) Ηἡμετέρας φιλας. Ita cod. Reg. B. 3, et R., Montac., Morel., ac Combef., sicque legendum coniecit Bill. In edit. φιλας deest.

(94) Alias IX. Scripta anno 582.

(95) Φιλοσοφούμενοι ἐφ' ἡμετας. Cod. Reg. φι-
λοσοφούμενον τὰ ἡμέτερα ἐφ' ἡμετας.

(96) Ηδίσησαν. Cod. ηδίσησαν. Mox cod. Pass.
ώς εἴθε καὶ ἀλλο τι τοιούτον.

ut pluribus beneficis nos ipsis obstrictos esse A γάρ εστι καὶ ἀδικουμένους εἰς πάσχειν (97), καὶ αὐτοὺς πάσχοντας ἀδικεῖσθαι. Τὰ μὲν οὖν ἡμέτερα τοιαῦτα. Καὶ εἰ μὴ τοὺς δόλους πείθομεν, αὐτὸν γέ τοι (98) ἀντί πάντων εἰδέναι βουλδεῖσθαι, φά λόγον ὑπέχομεν ἡδέων (99) τῶν ἡμετέρων, μᾶλλον δὲ, εἰδέναι πεπάσθειν, καὶ πιθεῖν τοὺς ἀγνοῦστας. Υμῖν δὲ, παρακαλῶ, πᾶσα σπουδὴ γενέσθω νῦν γοῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον, συμφωνῆσαι (10) καὶ εἰς ἐν ἔλευθερον τὰ τῆς οἰκουμένης τμήματα κακῶς διεσπώτα, καὶ μάλιστα, εἰ λάθοντας οὐδὲ ὑπὲρ τοῦ λόγου τῆς πίστεως, δὲλλ' ὑπὲρ τῶν ίδίων μικροφύλλων διεσπώτα, θηρεύων τεττήρηκα (2). Τούτο καὶ ύμιν ἔμμισθον, ἀντὶ τοῦ δύνασθαι: καὶ ἡδὲ τὴν ἀναχώρησις ἀλυποτέρα, εἰ φανεῖμεν μὴ κενῶς ταύτην ἀρπάσαντες, δὲλλ' ἔκοντι (3) βλέψαντες ἡμές αὐτοὺς B κατὰ πελάγους, ὕστερον δὲ λινός (4) ἐκτίνος, ήν τὸ κλύδων παύσαται, καὶ σωθῶσιν δοφαλῶς οἱ ἐμπλέοντες. Εἰ δὲ οὐδὲν ἡττον χειμάζονται, τόγε ἡμέτερον εἰσενήνεται.

instar, projecisse, ut sedetur tempestas, ac vectores tuto servantur. Quod si nihilominus tempestate jaclantur, nos certe, quod in nobis fuit præstitum.

CXXXVI. MODARIO EXERCITUS DUCI.

PAG. ΜΟΔΑΡΙΩ ΣΤΡΑΤΗΛΑΤΗ (5).

Alteri etiam magistro militum, cum jam concilium celebraretur, litteras dedit Gregorius, quibus obsecrat ut pacem et concordiam inter episcopos, qui convenerant, forent et tueantur. Is magister militum Modarius erat natione Gothus, sed Christianus.

Tu nobis et cognatus, et familiaris es, et quidquid ejusmodi a quoquam dici possit. Piets enim nos conjunxit et virtutis gloria, quam in te animo advertemus; hinc videlicet illud perspicue ostendente, Græcum et barbarum, corporum, non animalium, esse discriben, ac locorum distantiam, non autem morum ac voluntatum. Atque utinam multii ex iis, qui genere nobiscum juncti sunt, probitatem tuam inuitentur! Sic enim non dubito, quin res omnes nostræ, tam publicæ quam private, belle habiture sint. Te autem rogo atque obsecro, ut quiescendum externum bellum manu tua et consilio ac prudencia extinguis, strenue animo partes nostras tutans, ita etiam nostrum quoque comprimas: nimur quantum in te sicut erit, contendens, ut episcopis, qui nunc convenerunt, pacatus finis sit. Etenim sicut in unum coire, nec tamen ullum malorum finem reperire, verum tumultibus semper tumultus adjungere, majoris, ut in quoque non ignoras, est infamie.

(97) Καὶ δικουμένους εὖ καλογενίς. Ita cod. Reg. et Pass. In edit. Πολλὰ γάρ εστι καὶ δικεῖσθαι δοκοῦντας εὖ πάσχειν, etc. *Multa enim sunt in quibus iti qui laidi videntur beneficium accipiunt, et contra iti qui beneficium accipere putantur injuria inveniuntur. Σφετερ et inimici prosumt iti quibus cupiunt nocere, et simici obsunt iti quibus prodesse cupiunt. Vide Plutarchum, De utilitate ab amico capienda.*

(98) Πειθομένος, αὐτόν γέ σε. Cod. πιθωμεν. Id. cod. et Combef. αὐτόν δὲ γέ σε.

(99) Ἡδέως. Cod. et Combef. ἡμέτερος.

(100) Συμφωνῆσαι. Cod. R. συμφρονῆσαι.

(2) Οὐχερ ἦτορ τεττήρηκα. Cod. Reg. θηρεύων τεττήρηκα, quod quidem ipse tentavi: mox, pro toto, cod. oīστο.

(3) Άλλ' ἔκοντι. Ita cod. et Combef. In edit.

Ημῖν οὖν καὶ (6) συγγενῆς καὶ οἰκείος, καὶ πάντοιον (7) εἴποι τοιούτον τις. Ή γάρ εἰσινεια συνῆκεν ἡμές, καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς εἰδότικον, ἣν ἐν τοῖς κατερμάσοντο, δεῖξαντις αὐτῷ, διτὸ τὸ Ἐλληνικὸν καὶ τὸ βάρβαρον, σωμάτων, οὐ φυγῶν ἐστι διαφορά, καὶ τόπων δάστασις, δὲλλ' οὐ τρόπων, οὐδὲ πραιράσσων (8). Εἰ γένοτο πολλοὺς τῶν ἡμετέρων τὸ γένος, τὴν οὖν μημέσασθαι καλοχάγιασθαι, καὶ πάντα τὴν οὖλ' διτὸ ξένη καλῶς, τὰ τοινά καὶ τὰ ίδια. Παρακαλῶ δὲ, ὕστερ τὸν ἔκσθεν πόλεμον τῇ σαντοῦ δεῖξαι καὶ συνέσαι (9) καταλύτες, γενναιοὶ ὑπέρημοι τατάμενος, οὐτοὶ λύσον καὶ τὸν ἡμέτερον διτὸ γέ τοι εἴ τοι, εἰρηνικὸν γενέσθαι τὸ τέλος τοῖς συνελθοῦσι νῦν ἀποστόλος ἀγωνιστάμενος. Τὸ γάρ συνέται μὲν πολλάκις, μηδὲν δὲ πέρας εὐρίσκεσθαι τῶν κακῶν, δὲλλ' αὐτὸν προστιθέναι ταραχαῖς ταραχάς, μετίζοντι τῆς αἰσχύνης (10), δ καὶ αὐτῆς γινώσκεις.

μετίζοντι τῆς αἰσχύνης (10), δ καὶ αὐτῆς γινώσκεις.

(4) Όυχερ δ Ἱωνᾶς. Ita cod. et Reg. In edit. deest δ. Mox. προ παύσαται, cod. παύσῃ.

(5) Alias CXXV. Scripta anno 382, inueniente aestate.

(6) Ήμῖν οὖν καὶ. Ita cod. Reg. B, 3, et R.

Montac. et Combef. In edit. οὐ deest.

(7) Πάν δ τι οὐδὲ δι. Ita cod. et Combef. In edit.

πάν δ ει δν.

(8) Όυδὲ προπρέστων. Ita codd. Reg. IB, 3, et R. Montac. et Horel, sicutque legit Bill. At cod. et Combef. προπρέστων. In edit. προπράτεστον. Mox. πρε εἰ γένοται, cod. Reg. η γένοται. Cod. R. et Combef. η καὶ γένοται.

(9) Δεῖξι καὶ συρέει. In cod. καὶ συνέσαι deunt.

(10) Τῆς αἰσχύνης. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. deest τῆς.

PAZ. Τῷ ΑΥΤῷ (11).

Eidem Modario inscriptam hanc epistolam precedenti subjungere visum est. Si quis præmitiendam judicari, eo libentius assentiemur, quod officiosa tantum salutatio est, quam forte Modario scripsit, postquam Constantinopolim reliquit. Quidquid sit, Theodorum quemdam sub Modario militem ejusdem auctoritati ac potentiae commendat.

Ἐπίθουν δὲ πολλοῦ προσειπεῖν σου τὴν τιμὴν· οὐ τέτηρα, καὶ χάρες; τῷ θεῷ. δεδωκότι τῇ ἀρχομένῃ. Σητῶν δὲ ὅπως ἀν ἀμειψάμην τὸν ἔγγειρίζοντα σοι τὴν ἐπιστολήν, καθλίστων τοῦτο εὑρὼν παραβολαῖς αὐτὸν τῇ σῇ ἑκουσίᾳ. "Οὐ μέρος τι καὶ δὲ τῆς ἡμέρας δράμαν ἀξίου, ἐμὲ τε ὅπτα (12) καὶ σὸν σύνοικον μὲν, ἡμέτερον, στρατιώτην δὲ σὸν (λέγω δὲ τὸν νῦν (13) προσινθανούσαν δὲ τῆς ἡμέρας Θεόδωρον), ὅπως ἀν καὶ αὐτὸς αἰσθηται τῆς τιμῆς, ἢν δὲ τετιμήσει πάρα σού, καὶ νῦν ἔτι (14) τιμώμεθα. ad te accedit: ut ipse quoque honorem eum sentiat, quo a te semper affecti fuimus, atque etiamnum afflictimur.

ΠΑΡ. ΒΟΣΠΟΡΙΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΚΟΛΩΝΙΑΣ (15).

Circa huc tempora, cum Nationenca Ecclesia ab Apollinaristis magis ac magis in dies turbaretur, episcopis universoque populo, pusilli et magnis vociferantibus, et obsecrantiibus, ut Gregorius assumptio Ecclesie clavo, eam ab imminente servaret naufragio; tandem victimas dedit, seque Ecclesie curam, Deo juvante, sine cunctatione susceptum pollicitus est. Hoc Bosporio Coloniensi in secunda Cappadocia episcopo denuntiat.

Ἐνόμιζον μὲν καὶ ὑπὲρ τῶν προτέρων χρωστεῖν πατέρας μονὸν ἀπολογίαν (οὗτος ἀρχαῖς τὸς εἰμι (16) καὶ μάταιος). Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἀντέτιμος (17) ἡμῖν, ἀλλ' ἀεὶ τοῖς προτέροις ἐκπαγνύεσθε, καὶ ταῖς ὑδρευσίσις οὔτε προσέχετεν πλάκατε, οὐκ οἶδον δὲ ἣν τινα αἰτίαν (18), εἴτε ἡμέρα μαστούντες, εἴτε διλοις τὴν ἀτεμίαν ἡμῶν χαρίζομεν, ταῦτα μὲν τῷ θεῷ καὶ εἰδέναν καὶ κρίνειν παρῆσσομεν, διὰ λανθάνειν τῶν δυνάμεων οὖδεν, διὰ τοὺς ἡ θεῖα Γραφὴν, καὶν κυκώμεν τῆς ἀληθείας τὸ πρόσωπον (19), εὐπρεπείας ἔνεκεν τῆς πρὸς τοὺς πολλούς. Εἰλαγγεῖλος μεθα δὲ τὴν ὑμετέραν εὐλάβειαν· ἡττήμεθα, καὶ τῆς (20) Ἔκκλησας, ἂν διδῷ θεός, τὰ δυνατὰ φροντίζειν οὐ κατοκνίσουμεν (ἐπιδή τοῦτο ἀγνοήσθε, καὶ μάλιστα τοῦ καιροῦ κατεπέλγοντος διὰ τὴν προδοσιαὶ μηνύντην τὸν ἐπιφρόνητον, ὃς αὐτὸς γράφεις)· διὰλλα τὸ ταπεινὸν τοῦτο σῶμα χρήσομεν τῷ θεῷ, μέχρες ἂν διαρκῇ (21) καὶ σθένωμεν, ἵνα μήτε

¹⁸ Job XLII, 2.

(11) Alias CXXXVI. Scripta eadem circa tempora.

(12) Εμόν τε δρά. Ita cod. et duo Regg. Montac. Morel. ac Combel. In edit. τριῶν τε ὅπτα.

(13) Αἴρω δὲ τὸν τύρ. Ita cod. Reg. Montac. Morel. ac Coubeuf. sicutque legit Bill. In edit. τὸν νῦν.

(14) Καὶ τύρ δει. Ita codd. Reg. 1405, et B. 3. montac. Morel. ac Combel. sicutque legit Bill. In edit. νῦν deest.

(15) Alias XIV. Scripta anno 382.

(16) Οὐρας δραγαῖς τὸς εἰμι. Combel.: Sic inepins sum et stolidus. Male, inquit Bill., καὶ τὸ πρόγενον· ita antiquis sum et stolidus.

(17) Ἐπειδὴ δὲ οὐκ διέτε ἐπειμώντες. Satis appareat, ait Billius, mēndosum esse hunc locum in Herseg. Cod. οὐκ διέτε τολμῶντες ἡμῖν. Itaque Frobenianum sequens pro τολμῶντες lego ἐπι-

Præstantiam tuam salutandi jampridem desiderio tenebat; ac Deo gratiam habeo, qui hujus rei facultatem mihi dedit. Cum autem, quoniam pacto eum, qui tibi banc epistolam reddit, possem remunerari, necum exquirerem, optimum illud inveni, ut eum auctoritati tuæ ac potentiae commendare. Quem, partim etiam nostra causa velut lubenter videas, ut qui, et meus sit, et item tuus; noster, inquam, contubernialis, tuus autem miles (de hoc Theodoro loquor, qui nunc per nos

115 CXXXVIII. BOSPORIO EPISCOPO COLO-NIÆ.

Arbitrahar mihi pro iis quoque, quae præcesserunt, a vobis excusationem deberi (ita simplex quidam sum et stolidus). Quoniam autem objurgandi me finem non facitis, sed ad priora certamina quidquam semper adjicitis, ac contumelias contumelias cumulatis, haud scio qua causa permoti, sive quod nos invisos habeatis, sive ut per nostri contemptum ab aliis gratiam ineatis; haec quidem Deo et noscenda et Judicanda relinquitur, quem nulla res fugit, ut ait Scriptura ¹⁸, etiam si veritati fuciamus, ut speciosior sit apud multitudinem prætextus. Tuæ autem pœnitentiæ hoc denuntiamus: manus damus et cedimus, atque Ecclesie curam, Deo dante, pro virili nostra sine cunctatione suscepturi sumus (quandoquidem hoc contenditis, ac præsertim urgente hac tempestate, propter imminentem ut ipse scribis adversarium incursionem); sed et humile hoc corpus Deo

μῶντες. Nobis tamen non incomode quoque pro τολμῶντες legi posse videtur τολμῶντες. Sic habent duo codd. Regg. et sic legendum censeat Montac.

(18) Δέ τηρα αἰτιαν. Ita codd. nostri. In edit. τινα τὴν αἰτιαν. Paulo infra, εἴτε δόλιος. Montac. εἴτε διλοις.

(19) Καὶ κυκώμεν τῆς ἀληθείας τὸ πρόσωπον. Combel. Etiam si veritatis faciem turbemus. Cod. καὶ κρύπτωμεν, etiam si veritatis faciem telemus. D. Legendum proponunt nonnulli: καὶ οὐ ποδῶμαν τῆς ἀληθείας τὸ πρόσωπον, et sic vertit Bill.: Etiam si veritatis larvam prætentamus.

(20) Ἡττήμεθα καὶ τῆς. Cod. Reg. ἡττήμεθα δέ. Paulo post, οὐ κατοκνίσουμεν. Montac. οὐκ ἀποκνίσουμεν, minime timidi aut ignari recusabimus.

(21) Διαρκῇ. In edit. διαρκεῖ.

PATROL. GR. XXXVII.

commodatatur sumus, quandiu durabit, viresque nostrae ferent, ut nec nos oneremur, atque obruarum, tum a vobis sic condemnati, tum cleri totius clamoribus exagitati, communibus omnium gentibus nos opprimentis, atque Ecclesiam neglectam carentes, ac permultos etiam offendentes, tanquam Ecclesiae negotia contemnamus; nec vos diutius in nostri contemplatione laboreatis. Atque hoc faciemus precibus vestris fratni, si tu Ecclesiae curam suscipe vereris, ut et ipse scribis, et res ipse fidem faciunt. Praestat enim illis curis immori, quam his, quandoquidem omnino nos affligi necesse est, Deo res nostras ita constitueute.

116 CXXXIX. THEODORO.

Quis ille sit Theodorus, ad quem Gregorius has litteras scripsit, non ausim asserere. Si dixeris Theodorum Tyarensem, verba ipsius epistolæ, que contrarium probant, obiectum erit. His cum, ad quem scribit, Gregorius verbis compellat: Cum recens negotios prefectus sis, et ignoreas plurima, ut verisimile est, que ad historiam nostram spectant, etc. Nunquid Theodorus rerum quae ad Gregorii historiam spectabant, ignorava erat? Theodorus, inquam, Tyarenensis, qui Arianius natus, qui Gregorio familiaris, qui ipsius Constantiopolim euntis comes, qui persecutionis, lapidationis sororis et particeps fuit? Ad Theodorum, quicquid sit Theodorus, haec verba, que in ea leguntur, evidenter ac in superioribus litteris ad Sophronium: Quoniam vos etiam graves eratis, recessum exprobrantes... tandem virtus sum, etc., uirumque epistolam ejusdem argumenti et temporis esse demonstrant.

Qui Davidem servum suum ab arte pastorali ad regnum eexit, ac reverentiam tuam a grege ad pastorum monus: qui ex voluntate sua dispensat res nostras et omnium qui in eum sperant; ipse etiam nunc in animum inducat tuæ perfectioni, ut agnoscat deedes quo dedecorati sumus a dominis episcopis quantum ad vota et suffragia, qui quidem consenituit ordinationi, nos autem repellunt. Nau haudquaque reverentiam tuam incusabo, cum recens negotios prefectus sis, et ignoreas plurima, ut verisimile est, que ad historiam nostram spectant. Atque haec quidem satis superque: neque enim volo diutius tibi molestus esse, ne videar importunus, amicitia recens conciliata. Quæ vero visa sunt nobis cum Deo consilium sumentibus, haec patetacimus. Nam ego quidem a Nazianzena Ecclesie me subduxi, non quasi Deum contemnens, neque ut despiciens parvum ovile (absit enim ut id patiatur anima philosophiae dedita); sed primum quidem, qui nullo hujusmodi praeconio tenerer; secundo quia infirmi-

(22) Οὐτοῦ κατακρινόμενος. Ita cod. Reg. necnon et Montac. In edit. oītōn deest.

(23) Ὄψεις καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Deest καὶ in cod. Reg. et in edit. quibusdam.

(24) Alias CCXXII. Scripta circa idem tempus.

(25) Ἰάτωρ τῶν. Ita cod. Reg. Montac. et Morel. In edit. τῶν deest. Combef. autem: πάντων τῶν ἀπόγνωτον ἐπ' αὐτῷ.

(26) Γνώναι τὴν δέσποινα, etc. Morel.: Ut agnoscat infamiam qua affecti sumus a dominis episcopis per quorundam suffragia, qui quidem constitutioni aliorum favent, nos autem dimovent.

(27) Ἡμῖς δὲ παρθενεύετων. Nos autem repellunt, utique a serendo suffragio, ac proinde velut a episcoporum ordine. Quam dicat Gregorius constitutionem, seu electionem, καθόρσων, non liquet. Ipse enim Nazianzenam Ecclesiam, licet fracto corpore, collapsisque viribus, procurandam interim

A ἡμεῖς βάρος ἔχωμεν, οὗτον κατακρινόμενον (28) παρ' ὑμῶν, καὶ παρὰ παντὸς τοῦ κλήρου καταβούμενοι παντοῖς ὁδυροῖς ἐκβιβλοῦντος; Ἡμᾶς, καὶ τῆς Ἐκκλησίας δρῶντες ἀμελευμένην, καὶ τοὺς πολλοὺς πλήζοντες, ὥστε περ ὑπερορῶντες τὰ τῆς Ἐκκλησίας· μήτε ὅμεις μαρχότερα κάμνοντες ἀτιμώτες ἡμᾶς. Καὶ τοῦτο πράδομεν ταῖς ὑμετέραις εὐχαῖς, εἰ πόντες ὄντες καὶ τῆς Ἐκκλησίας (29) τὴν προστασίαν, ὡς αὐτός τε λέγεις, καὶ πείθει τὰ πράγματα. Βούτιον γάρ ἐκείνας ἐναποθανεῖν ταῖς φροντίσιν, η ταύταις, ἐπειδὴ δεῖ πάντως ταλαιπωρεῖν, οὗτον τυπούντος τοῦ Θεοῦ τὰ ἡμέτερα.

ΠΛΑΘ. ΘΕΟΔΩΡΩ (24).

Οὐ ἀναλόβων μὲν Δασδί τὸν ἐπιτοῦ δοῦλον ἐκ ποιητικῆς εἰς βασιλείαν, τὴν δὲ σὴν εὐλάβειαν εἰς πομπανικὴν ἀπὸ ποιηνῆς· ὁ οἰκουμένων κατὰ τὸ ἐπιτοῦ θέλημα τὰ ἡμέτερα, καὶ πάντων τῶν (25) ἀπιζόντων ἐπ' αὐτὸν, αὐτὸς καὶ νῦν ἐπὶ νῦν ἀγάγος τῇ σῇ τελειότητι γνῶντα τὴν ἀτιμίαν (26) ἢ τηρίασθε παρὰ τῶν κυρίων τῶν ἐπισκόπων περὶ τὰς ψήφους, τῇ μὲν καταστάσει συντιθεμένων, ἡμᾶς δὲ παρθενουμένων (27). Οὐ γάρ δὲ τὴν σὴν εὐλάβειαν απιζόσωμε, νεωστὶ τε (28) ἀποτελούντος πράγμασι, καὶ ἀγνοοῦσαν τὰ πλεῖστα, ὡς εἰδὼς, τῆς καθὸς ἡμᾶς ιστοράς. Ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς· οὐδὲ γάρ βούλομαι δηλούμενοι σοι μαρχότερον (29). Ιωνὶ φανιμοιαὶ πορτικὲς, δρός τῆς φιλας ἀρχόμενος. "Α δὲ πάρεστι μετὰ τοῦ Θεοῦ βουλευομένοις ἡμῖν (30), ταῦτα γνωρίζομεν. Εγώ γάρ ὑπερχόρητα μὲν τῆς κατὰ Ναζανῆν Ἐκκλησίας, οὗτος ὡς καταφρονῶν τοῦ Θεοῦ, οὗτος ὡς περιφρόνων (31) τοῦ μικροῦ πατρίου (μηδὲ γάρ πάθοι τοῦτο (32) φυχὴ φιλόσοφος), ἀλλὰ πάρτον μὲν ὡς οὐδὲν κηρύγματι ταινότῳ κρατούμενος (33)- δεύτερον δὲ διὰ τὸ συντετρίψας τῇ ἀρχωστῇ, καὶ

suscepserat, dum ei Eulalium præsciendū curaret.

(28) Νεωτερι τε. Ita cod. et Combef. In edit. νεωτερι δὲ. Montac. et Morel. νεωτερι ἀποτέλλον.

(29) Μαρχότερον. Cod. et Combef. μαρχότερα.

(30) Βουλευούστος ἡμίν. Ita codd. nostri; in edit. βουλευόμενος ὅμην. quam lecturem probat Combef., licet, quos vidit codd., cum nostris consensiant, reddite: Quæ autem, Deo auspice, dum reritis, νοβία πρεστare licet, hec declarabo. Morel. D autem: Quæ visa sunt nobis cum Deo voluntibus. Apud Montac. necnon et Morel. ἡμῖν deest.

(31) Περιφρόνων. Montac. et Morel. ὑπερφρόνων.

(32) Πάθοι τοῦτο. Ita codd. nostri. In edit. πάθη τοῦτο.

(33) Οὐδεὶς πηρόγματι τοιούτῳ κρατούμενος. Morel. Ut nulli præconio tali subditus; melius nullo præconii genere detentus, non ordinatus hujus urbis titulus vel ei ascriptius episcopus.

μηλίζειν μή έξαρκειν πρός τάς τοιαύτας φροντίδας. Τέσσερή καὶ ώμεις θνατοίς, τὴν ἀναχώρησιν διεῖσθε, καὶ αὐτὸς οὐκ ἔφερον τὰς παρὰ πάντων μοι γνωμένας καταθοῦσες, δὲ τε καρδία χαλεπός, ἀταλῶν ἡμῖν ἐκθρῶν ἔφοδον ἐπὶ βλάβῃ τοῦ κοινοῦ (34) πάσης τῆς Ἐκκλησίας· τέλος ἡττήθην ἡτταν (35) τῷ σώματι μὲν δύνωράν, τῇ δὲ φυγῇ τοισιν οὐ πονηράν. Ἐπιδίωμι τὸ ταπεινὸν τοῦτο σώμα τῇ Ἐκκλησίᾳ, μέχρις ἂν ἡ δυνατότης (36), αἱρετώπερν εἴναι νομίζων ὄτιον παθεῖν σαρκικῶς μᾶλλον, ἢ πνευματικῶς πλήσσεσθαι (37) καὶ πλήσσουσιν τοὺς πολλοὺς, τὰ κείρων περὶ ἡμῶν ὑπειληφότης, ἐξ ὧν αὐτὸς πάσχουσι. Ταῦτ' οὖν εἰδὼν· καὶ συνεύχουσι, καὶ τὴν γνώμην ἡμῶν ἀπόδηχον· οὐ χείσον δὲ τοις εἰπεῖν, καὶ τοιοῦτον πρός εὐλάβεσσαν (38).

PM. ΟΛΥΜΠΙΩΝ (39)

Prater varias ad Olympium epistolatas, quas suis, ut potius, locis assignavimus, supersunt non paucæ, quas hoc anno quidem scriptas, prefectoria vel mentio, vel significatio saltem aliqua, dubitare non sinuntur. Has itaque hic collocamus; admisisisti tamen nonnullis ad alios datis, quæ cum ejusdem sint argumenti, ejusdem quoque temporis censende sunt. Sic justa se invicem positæ sibi mutuo lumen agnoscunt. Datae ad Olympium litteras per Aurelium perfugam præmittendas arbitramur. His Olympio, quem magnis cumulat laudibus, Aurelium commendat, nec ipsi solum, sed eis etiam socio et adjutori, quem Asterium esse existimat Tillemontius, nec immerito; quippe quem et litteris eadem de re Gregorius et potentia cum Olympio consociat.

Πάλιν γράψω, παρεῖναι δέον· ἀλλὰ παρὰ σοῦ ποιεῖται τὸ θάρσος, ὃ καὶ τῶν πνευματικῶν βραβευτὰ (40) (ἴνι πρῶτον εἴη τὸ πρώτον), καὶ τῶν κοινῶν ἐπανορθώτα, καὶ θεοῖς τὰ ἀμφότερα (41)· ὃ καὶ πατέντων εὐεσθείσας λαβῶν, τὰ κατὰ νοῦν χωρεῖν σοι τὰ πράγματα, καὶ μόνην τυγχάνειν ἀλλατί, τὰ μὴ τοῖς ἀλλοῖς ἀλλασσίμα. Σύνεισις γάρ σοι καὶ ἀνδρεῖα τὴν ἀρχὴν ἀγνοεῖν, ἢ μὲν ἀπέλσουσα τὸ πράκτον, ἢ δὲ φρόντις ἀπετελοῦσα τὸ εὐρεόν. Καὶ τὸ μέγιστον, ἡ τῆς κείρως καθαρότης, ἥ πάντα εἰδούσεται. Ποῦ σοι χρυσὸς δὲ δίδειος; οὐδὲ ἐγένετο, πρῶτον ἔξοριαν καταχριθεῖς (42), ὃς ἀφανῆς τύραννος. Ποῦ δὲ ἁπέχεια; κατακρίτας. Ποῦ δὲ χάρες; ἐνταῦθα τι κλίνη (κατηγορώσω γάρ σου μικρὸν), ἀλλὰ θεοῦ φιλονημότατος μιμούμενος, ἥ καὶ νῦν αὐτὴ δὲ ἡ ἡμῶν Αὐτῆλος (43) δὲ στρατιώτης, διὸ ξέφορα φυγάδας καλῶ, καὶ ικέτην τύφρονα, διὸ ὑπὸ τὰς ἡμετέρας ἐντὸν τέθεικε (44) κείρας, καὶ διὸ τῶν ἡμετέρων τὰς σάς, ὡσπερ τινὰ εἰκόνα βασιλικήν, τὴν ποιάν τημῶν προβαλλόμενος (45), καὶ τὴν ἵερωσύνην, ἣν

(34) Εἰπεῖν τοῦ κοινοῦ. Morel. In damnum publicum totius Ecclesie.

(35) Ἡττήθην ἡτταν, etc. Morel. *Victus sum clade corpori quidem laboriosa, animo vero fortasse non damno.* Combef. autem: *Victus sum eis generis victoria que corpori quidem dolorem afferat, et qua animo forsitan damno non existat.*

(36) Μέχρις ἦρ ἥ δυρατρ. Morel. quando fuerit validum. Aniunadvertisit sane vir doctor quod paulo ante corpus morbo confectum Gregorius caueretur, cui cura episcopalum damno futura sit et acerbior; ideoque, ut stet sensus quem excoigitat, επιδίωκαι redditi concedam.

(37) Πνευματικῶς πλήσσεσθαι, etc. Combef. versionem sequimur. Morel. *Spiritu percussi, et multos percellere, etc.*

(38) Τυκοῦ πρός εὐλάβεσσαν. Morel. *Formeris sicut ad venerationem.*

Rursus scribo, cum adesse oporteat; sed miliū a te fiducia hæc nascitur, o et spiritualium arbitri (ut primo loco, quod primum est, dicam), et publicarum rerum corrector, atque utrumque divinitus; qui etiam hoc pietatis præmium accepisti, ut res tibi ex animi sententia fluant, soluque ea assequi possis, quæ omnibus aliis negata sunt. Prudentia enim et fortitudinis ducta atque auspicias imperium administras; quarum altera, quæ facienda sunt, excoigitat; altera, quod est excogitatum facile exsequitur. Huc, quod maximum est, accedit manus puritas et integritas, quæ omnia reguntur. Ubinam tibi aurum injuste collectum? ne fuit quidem unquam, utpote ante omnia proscriptum, tanquam tectus et obscurus tyrannus. Ubi iniuricia? damnata est. Ubi favor? hic nonnihil labas et flacteris (paulum enim te accusabo); verum Dei benignitatem imitans, quam nunc quoque per nos petit atque implorat Aurelius, milie tuus, quem dementem quidem perfugam voco, prudentem au-

(39) Alias LXXXVIII. Scriptæ sunt anni 382. — Ολυμπίων. Cod. Reg. R. Montac. et Combef., Άλυπίων. Morel. Άλυπιδην vel Παλλαδίην.

(40) Πνευματικῶν βραβευτῶν. Ita cod. Reg. R. ac Morel. utique hæc vera lectio, ait Bill. in edit. πραγματικῶν.

(41) Τὰ δυφότερα. In cod. τὰ δεεῖται.

(42) Πρώτων ἔξορων καταχριθεῖς, prius exilio damnatum. Ita cod. 2022. At Reg. πρώτος ἔξορος. In edit. quibusdam deest πρώτος, in aliis πρώτον Εἴω, quod Bill. prius damnatum et ejusdem. Combef. πρώτον Εἴω, veritique: *Ne fuit quidem unquam partum extra prius damnatum in ipsa ejus natura, quasi tyrannus tectus omniq[ue] ei negato adiit.*

(43) Αὐτῆλος. Cod. Αὐτῆλον.

(44) Εἰπεῖν τέθεικε. Ita cod. et Reg. Edit. τεθη. Paulo infra, pro τάς σάς, iid. codd. τάς σας.

(45) Προβαλλόμενος. Ita cod. Montac. Morel. et

tem supplinem; quoniam in manus nostras confugit, ac per nostras in tuas, canitem nostram et sacerdotium, quae tibi venerationi esse sepe confessus es, instar imperatoriae cujusdam imaginis obtendens. En tibi hunc offert sacrificia haec manus et incruenta, quæque et multas **118** tuas laudes litteris mandavit, pluresque etiam, scio, mandabit, si Deus vobis, et tuum, et Themidis tuæ sociæ et adjutricis imperium prorogat.

CXLI. EIDEM.

PML. Τῷ ΑΥΤῷ (49).

Facinus aliquod patraron Nazianzeni, et ad seditionem tentum erat ob irrogatum forson gravis quoddam tributum. Olympius mihi abutur se urbem solo aquaturum. Inminens popularibus suis periculum avertore et ad misericordiam flectere Olympium his litteris conatur Gregorius. Varias, immo omnes charitatis formas induit, ut seditionis tratum conciliet, et urbis antiuicæ ruinam avertat.

Rursus benignitatis tempus, et rursus ego audax et temerarius, qui rei tantæ depreciationm litteris committam. Audace enim me morbus facit, ne progredi quidem sinens: nec enim honestum et decorum ad te accessum prebet. Quæ igitur est haec deprecatio? a me placide et humane suscipe. Acerba quidem etiam res est, mors hominis, (quidini enim?) hodie viventis, et cras morituri, nec ad nos revsguri. Multo autem acerbior est urbis interitus, quam imperatores condidere, et tempora constituerunt, et longa annorum series conservavit. De Diocesareo loquor quoddam civitate, nunc autem a civitatum albo expuncta, nisi tu placidum quiddam annuis. Hanc per nos pedibus tuis advolvi existimato. Ac vocem etiam habeat, et lugubrem habitum induat, et comam tonsuram, velut in tragedia, talique oratione te alloquatur:

Porrige mihi manum humi jacenti, succurre laboranti. Ne ad temporis acerbitudinem impetum tuuo adjungas, nec Persarum reliquias evertas. Illestiti tibi fuerit urbes extrudere, quam labores delere. Civitatis conditor exsiste, vel ad

Combe. Quis enim, ait Bill, non videt legendum probarbarmenos, non probarbarmenos. Qui autem antiquitus ad imperatorum imagines et statuas conligabant, has asyl consecabantur, nec inde absit poterant. Id videtur sic significare Theologus.

(46) Ἐκαλυρούσσου γράμμα. Ita cod. et Combel. In edit. ool.

(47) Παρατείνουσά ὑμῖν. Ita cod. et Reg. In edit. ἥμιν.

(48) Καὶ τῆς συνεργοῦ. Ita cod. Reg. Quæ dum sic leguntur, uxori designatur, omnisque evanescit ambiguitas. In edit. καὶ τὸν συνεργόν της τοῦ θεοῦ. Combel. et ita Themidis socii et adjutoris, illius fortasse significans. Bill. et Themidis iuri socii et adjutoris imperium prorogat. Hunc socium et adjutorem Themenontius putat Asterium esse, quem et litteris eadem de re et potentia cum Olympio Gregorius epist. CLXVIII, alias XLVIII, consociat; immo quem CLVI, alias CXXVII, cum praeside diserte, velut cum Hercule Iolaum, proretacum cum gubernatore conjugat.

(49) Alias XLIX. Scripta eodem anno. — Τῷ αὐτῷ, id est, Ολυμπιῳ. Cod. R. et Combel. Ολυμπίῳ δρογοντι, Olympio presidi.

(50) Δέξαια ταῦτην ἡμέραν καὶ φιλανθρώπων. Ita cod. Montac. Morel. ac Combel. In edit. δέξαι-

πάλιν φιλανθρωπίας καιρός, καὶ πάλιν ἔχων τολμηρὸς τρέματος πιστεύοντος περὶ ταύτου παράδει- στηράμος. Ποιεῖ γάρ με θρασὺν ἡ νόσος, οὐδὲ προλέναι συγχωρώσει· οὐ γάρ εἰπεπτή παρέχει τὴν εἰσόδον. Τίς οὖν ἡ πρεσβεία; καὶ μοι δίξαι ταῦτην ἡμέραν καὶ φιλανθρώπων (50). Δεινὸν μὲν καὶ ἀνδρὸς θάνατος (πῶς γάρ εἰ); τοῦ στήμαρον διτος, καὶ αὔριον οὐκ ἐσμόντο, οὐδὲ πρὸς ἡμές ἀναλύσοντος (51). Πολλῷ δὲ δεινότερον πάλιν ἀποθανεῖν, ἢ βασιλεὺς ἱερόσαντο (52), καὶ χρόνοι συνεστήσαντο, καὶ ἀκαλούσθια μαρκὰ διεφύλαξεν. Τῷτε τῆς Διοκαιαστρίας (53) δὲ λόγος, τῆς ποτὲ πόλεως, νῦν δὲ οὐ πόλεως, εἰ μὴ σενάριας ἡμερον (54). Ταῦτην τοι προσπίπτειν νόσοιν δὲ ἡμῶν, καὶ φωνὴ ἔχεται, καὶ σχῆμα πενθικὸν περικείσθω, καὶ καιράσθω κόμας (55), ὕστερον ἐδάματι, καὶ τούτους ποιεύων πρὸς αἱ τούς λόγους·

Δός μοι χείρα χαμαὶ κειμένη, βοήθησον ἀσθενοῦσῃ. Μή συνεπιθῇ τῷ χρόνῳ (56), μηδὲ διαφεύγει τὰ Ιεράρια λεψίαν. Πλέοντες ἔτειρεν τοι πρεπεῖστερον, ή καταλιπτεῖς καὶ κεκρυκταίς. Γενοὶ πολισθήσῃς ἡ τῷ προσθενταί τι (57) τοῖς οὐσίαις, ή τῷ φυ-

ταῦτην ἡμέραν φιλανθρώπως. Utramque lectionem probarbarmenos. Utramque lectionem Bill.: A me placide et humane hodierno die suscipe.

(51) Αναλύσαντος. Ita cod. et R. Montac. Morel. ac Combel. In edit. ἀναλύσαντο.

(52) Βασιλεὺς ἱερόσαντο, εἰ. Sic cod. et R. ac Combel. In edit. βασιλεὺς ἱερόσαντο, καὶ χρόνος συνεστήσαντο, καὶ ἀκαλούσθια μαρκὰ. Montac. etiam ac Morel. ἀκαλούσθια μαρκὰ. Ita legit Bill.

(53) Τῷτε τῆς Διοκαιαστρίας. Diocesareum inter Cappadocia urbes ponit Plinius, lib. vi, cap. 3. Erat tamen et alia urbs hoc nomine in Palestina quam Gallus Caesar, Julianus Apostate frater, excidi a solo securi jussit ob rebellis Judæos. De qua vide Socraten, lib. ii, cap. 27. Ita Bill. Diocesareum, pro quo supplex Gregorius Olympium rogat, non aliam putas Tillenom. quam Nazianzum, cui datum utrinque nouen.

(54) Νεύσειας ἡμερον. Cod. et R., νεύσειας ἡμερον, nisi tu hodierno die pronas fuisse ad misericordiam.

(55) Κερδοσθού κόμας. Bill. comes laneti.

(56) Συνεπιθῇ τῷ χρόνῳ. Combel. συνεπιθῇ τῷ χρόνῳ, ne liberal tibi cum temporis asperitate tuam etiam iram conjungere.

(57) Τῷ προσθενταί τι. Ita cod. In edit. τῷ προσθενταί.

λέξαι τῇ οὖταν. Μή ἀνάσχῃ μέχρι τῆς σῆς ἀρχῆς εἰναὶ πόλεις, καὶ μετὰ σὲ μηρέτ’ εἶναι· μηδὲ δοῦναι πονηρὸν (58) τῷ χρόνῳ διήγημα, λαβεῖν ἀριθμούμενήν ἐν πόλεσσι, καὶ καταλιπεῖν χωρὸν δοκίητον τὴν ποτὲ πόλιν δρεσι, καὶ χρηματος· καὶ ὅλαις μάναις (59) γνωριζομένην. Ταῦτα μὲν ποιεῖτο καὶ λαγότες πρὸς τὴν σὴν (60) φιλανθρωπίαν ἡ τοῦ πλάσματος πόλις.

Αἴτιος διαφοράς τοι τοῦτον αὐτὸν οὐδὲν.

“Πώλων δὲ ὁς φίλους δέξαις παρασκευεῖσθαι μὲν θέλησαν τούτοις ἔξημαρτχότας εἰς τὸ πρόταγμα τῆς σῆς ἑκουσίας. Ὑπέρ γάρ τούτων (61) οὐδὲν θαρροῦμεν, εἰ καὶ μὴ ἀπὸ κοινοῦ σκέμματός φασιν εἶναι τὸ θράσος, ἀλλὰ (62) μετριάσκουν τινῶν ὄρμην ἀλλιστον. Τὸ πλεῖον δὲ τῆς ἀργῆς συγχωρήσαις, καὶ λογισμῷ χρήσθαι μεῖζον. Μητρός ὑπερέληγγαν νεκρουμένης, οὐκ ἡνεκάνων πολέταις καλεῖσθαι, καὶ εἶναι ἀπολιθεῖς, ἀμάρνασσαν, παρενόμησαν, ἀπέγνωσαν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας. Ἐκφραντας αὐτοὺς τὸ παράδειξον τοῦ πάθους ἐποίησεν. ‘Ἄρ’ οὖν διὰ τοῦτο χρῆ μηδὲ εἶναι πόλιν τὴν πόλιν; Μηδαμῶς, ὡς θεαύσατο, μὴ τούτο ἐπιγράψῃς (63). Ἀλλὰ τίμουσον πάντας πολέτας, καὶ (64) πολιτεύεταις, καὶ ἀξιωματικοῖς ἕκεινοντας πάντας γάρ οἷον τὴν συμφορὰν ὄμοιων ἀπεισθαίσαι, καὶ εἰ τῷ μεγέθει (65) τῆς σῆς ἑκουσίας ἐξητυχάσουσιν, οὐν ὑποβρύχια στένοντες. Τίμουσον δὲ τὴν ἡμετέραν πολιάν, οἵς δεινοί εἰ ποτὲ τὴν μεγάλην πόλιν ἔχοντες, νῦν μηδὲ πόλιν ἔχομεν (66), καὶ θηρίους οἰκητήριον γένοντο μετὰ τὴν σὴν ἀρχήν, δὲ ναὸς δὲ τῆς ἡγείραμαν (67) τῷ Θεῷ, καὶ ἡ περὶ τοῦτον ἡμῶν φιλοκαλία. Οὐδὲ γάρ εἰ ἀνδριάντες κατενεγθήσονται (68), τούτο δεινόν, εἰ καὶ ἀλλὰς δεινών (69). μηδὲ περὶ τῶν τούτων νομίστες ἡλικίαν εἶναι τὸν λόγον, οἵς περὶ τὰ κρείττονα ἡ σπουδὴ, ἀλλ’ εἰ συγκατενεγθήσασι τούτους πόλις ἀρχαῖα, καὶ τι λαρυπρὸν ἐκεχοῦσα, ζόντων ἡμῶν καὶ δρώσιν τῶν παρὰ τοῦ περιεργάτην, καὶ τίνα ταχεῖαν ἔχειν νομίζομένων. ‘Ἄλλ’ δὲ περὶ τῶν τούτων λόγος τοσούτος.

εἰ qua eximii aliquid ac præclarí tuli, una cum in honore apud te sumus, gratiaque et auctoritate a nobis dictum sit.

Οὐδὲ γάρ εἰ πλειόνα εἰπομένην, ισχυρότερόν τι τῶν ὀνόματων περιεργάτην λογισμῶν, οἵς ἑνὸς τοσούτον δηγεται, καὶ ἀχθεῖται γι πλειά (70) καὶ μείζω, καὶ ἐπὶ με-

(58) Δοῦλων πονηρός. Ita cod. Reg. In edit. deest δοῦλων.

(59) Υἱαῖς μόραις. Cod. ὅλαις μόνον. Utrumque reddidit Bill.

(60) Πρὸς τὴν σὴν. Ita cod. Montae. Morel. ac Combel. In edit. περὶ τὴν σὴν.

(61) Ὑπέρ γάρ τούτου. Cod. ὑπέρ γάρ τούτου.

(62) Φαστὶ εἶναι. Cod. R. ac Cowbes. φαρὲν εἶναι, profectum esse existimamus.

(63) Μή τούτο ἐπιγράψῃς. *Ne hoc imperas, ne hoc indicas, ne hoc statuas.*

(64) Τίμουσον σάντας πολιτας, καὶ, etc. Ita cod. In edit. τίμουσον μὲν πάντας πολίτας τε.

(65) Καὶ εἰ τῷ μερέσθαι, etc. Et si propter magnitudinem auctoritatis tuae faciem, veluti intra se gentes. Pro ὑποβρύχια, Combel. ὑποβρύχιον.

(66) Πόλιτες έχομεν. Cod. πόλιν ἔχομεν.

A eam quidem addendo, vel integrum conservando. Ne patiaris can usque ad praefecturam tuam civitatem esse, et post te jam non esse; nec committas, ut posteri habeant quod de male loquantur, nimirum te inter civitates numeratam accipisse, atque eam, quæ qnondam urbs 119 erat, vastum et incultum locum reliquise, montibus duntata et precipitiis, ac ruderibus solis agnoscendam. Atque hæc apud tuam humanitatem faciat et dicat civitas ea, quam loquentem indecumus.

Jam nostram, hoc est, amici viri, admonitionem accipe. Causam haud dico quin in in eos, qui in iure potestatis edictum peccarunt, animadvertis. Nam pro hac re nullum verbum dicere audemus, eti audax hoc facinus, nequaquam a communī consilio, sed a temerario quorundam adolescentium impetu profectum esse narrant. Ceterum maiorem ira partem remitte, ac sublimius rem totum considera. Doluerunt se civium nomen habere et civitate carere, furore perciti sunt, a legibus recesserunt, salutis sue spem abjecerunt: calamitatis novitas eos de mentis statu deturbavit. Idecircone urbem everi oportet! Absit a te, vir præclare, ut hoc status. Quin potius te moveat, et civium omnium, et eorum qui rem publicam administrant, et magistratus gerunt, depreciation: omnes enim sequi putat calamitatem hac affici, etiam si auctoritatis tute magnitudine deterriti quietem agunt, tacitis teque ingenuis. Nostra etiam te moveat canities, cui grave et acerbum fuerit, si magnam quondam urbem habentes, nunc ne urbem quidem habebamus, sed post praefecturam tuam in ferarum lustrum convertatur templum illud, quod Dee extirxiimus, omneque nostrum in eo exornando stndium. Neque enim, si statuae dejicantur, hoc grave et acerbum est, etiam si aliquo acerbum; nec de his nobis esse sermonem arbitris, qui in præstantiora incumbimus; verum si urbs antiqua, illis corrut, nobis viventibus ac videntibus, qui nonnulli valere existimamur. Sed do his rebus sa-

Neque enim si plura dixerimus, validius quiddam fortiusque tuis rationibus atque consilii invenies, quibus provincia tanta gubernatur, atque

(67) Ναὸς δὲ ἡγείραμεν. Liqueat bine, ait Combel, Diocesaream, Nazianum esse, quam sic pater Gregorius magnifico templo ornavit.

(68) Εἰ ἀνδριάντες κατενεγθήσονται. Hic observa, ait Bill., Gregorii quoque tempore ades sacras statuas et imaginibus ornatas fuisse. Verum, inquit Combel, non magis dicit statuas ad templi ornatum spectantes quam ad urbis decora; ideoque non videtur bine ratum argumentum hujus aeculii ritus sacrarum imaginum ac statuarum, a quibus statuus abhorrent fere Graecorum mores in rebus sacris, cum pictura plana plurimum delicitur.

(69) Αἰλιας δεινός. Cod. διλοτ. Ita etiam et Morel, qui notat ἀλλὰς mendose legi a Montac.

(70) Καὶ ἀχθεῖται τε πλειά. Bill. Quibus provinciā tanta gubernatur atque sublimiora imperia

regantur plures **120** majoresque etiam in sublimioribus imperiis. Hoc autem tuae animi magnitudini, de his qui jam in tuas manus incidentur, notum esse oportet, quod prorsus miseri et abjecti sunt, nec cum iis, qui facinus illud patrarent, pertulamit ulius socii atque consortes existiterunt, quemadmodum multi ex iis, qui tum adfuerunt, nobis fidem faciunt. De his rebus hoc constitue, quod expedire iudicaveris, tum ad hujus vita gloriam, tum ad sequentis vite spem. Nos vero, quod tibi decernere in mentem venerit, non quidem sine morore feremus, sed tamen feremus. Quid enim aliud faceremus? Quod si deterior sententia vicebit, acerbe feremus, et eam quae prius urbs erat, lacrymis prosequemur.

CXLII. EIDEM.

Proximam superioribus litteris, quas paulo post subsecuta est, sedem occupare debet epistola cxlii, qua Olympium, ut Nazianzenis parcat, enixe postulat Gregorius.

Et congressus tui cupiditas ardens est, et rogatum necessitas magna; sed morbus vinci nequit. Ac propterea deprecationem hanc litteris committere non dubitavi. Moveat te nostra canities, quae jam antehac, ut par erat, et quidem persepe movit. Moveat te quoque morbus hic, cui, si quid arroganter dicendum est, partem aliquam suscepit Dei causa sudores contulerunt. Ob eamque causam civibus parce, quorum in nos oculi conjecti sunt, tanquam qui auctoritatem ac fiduciam apud te habeamus. Aliis item, qui nostra cura subjecti sunt, parce. Siquidem nullum ex facilitate atque misericordia detrimentum rebus inferetur, quandoquidem tu terrore plura confiscis, quam alii suppliciis et cruciatu. Tibi vero pro his rebus talem erga te judicem consequi contingat, qualem te supplicibus, ac nobis, qui pro ipsis deprecamur, praebueris.

121 CXLIII. EIDEM

Hic commode se offert epistola cxlii, qua Gregorius plurima se ab Olympio beneficia accepisse testatur, uec tamen ultum sibi metum esse, ne ipsius benignitatem exhaustari. Patronum nibiliorum alium pro Leontio deprecans adhibet, eam scilicet quam ei imperii et potestatis sociam et consortem habebat, nempe Olympii conjugem.

Quid multa pertulisse, et beneficia accepisse, hominibus affert? humanitatem ac misericordiam docet, efficaciter ut ad eos sese inflectant, qui ipso-

At haec versio nec verba, nec sensum reddit. Optat Gregorius ut, qui tantum gubernet provinciam plures majoresque gubernet sublimioribus insulis ornatus.

(71) *Προσεμπεπτωκότων.* Ita cod. Montac. Morel. ac Combef. In edit. προσεπεπτωκότων.

(72) *Νομίστεις.* Ita cod. In edit. νομίζεις, quod Bill. quod ex usi esse iudicabis.

(73) *Νικήστεις, χαλεπανόμενοι,* etc. Ita cod. R. ac Combef. At Montac. et Morel. νικήστεις, ἐν χαριούσθαι μόνον, τῇ ποτε πόλει, vicerit, unum duntaxat tribuum: eam quae quondam urbs erat. In edit. νικήστεις, ἐν χαλεπανόμενον, καὶ τῇ πρότερον πόλει. Bill., vicerit, rem unam acerbe feremus, eamque quae prius urbs erat lacrymis prosequimur.

(74) Alias CLXXII. Scripta paulo post superiorem. — *Τῷ αὐτῷ*, id est, Οἰωνῷ. Ita plures e codd. nostris, at B. 3, Εὐεργέῳ φίλῳ. In edit. qui busdam, et in cod. Reg. Θεμιστήῳ sic eliam Mon-

A ζον ταῖς ἀρχαῖς. Έκεῖνο δὲ ἀναγκαῖον γνῶναι τὴν σημειανόνταν περὶ τῶν προσεμπεπτωκότων (71), διτι παντελῶς εἰσαὶς ἀδύτοις, ἀπέρρημάμενοι, καὶ μηδεμίδες ἀταξίας τοῖς ἡμαρτήσοις κοινωνήσαντες, ὡς πολλοὶ πισθουσιν ἡμᾶς τῶν τότε παρόντων. Πρὸς ταῦτα βούλευται δὲ τι διν συμφέρειν νομίσης (73), καὶ πρὸς τὴν ἐντεύθεν δόξαν, καὶ πρὸς τὰς ἑκείθεν ἀλπίδας. Ήμεῖς δὲ τὸ παραστάν οἴσομεν, οὐκ ἀλιώς μὲν, οἰσομεν δέ. Τι γάρ ἂν καὶ πράξαμεν ἔπειρον; Εἰ δὲ τὰ χείρα νικήστεις, χαλεπανούμεν (73), καὶ τῇ ποτε πόλει ἐπιβαλούμεν δάκρυον.

PMV. Τῷ ΑΥΤῷ (74)

Proximam superioribus litteris, quas paulo post subsecuta est, sedem occupare debet epistola cxlii, qua Olympium, ut Nazianzenis parcat, enixe postulat Gregorius.

B Εἰ καὶ ὁ πόδος (75) τῆς σῆς συντυχίας θερμὸς, καὶ ἡ χρεὰ τῶν δεμάνων μεγάλη· ἀλλ᾽ ἡ υἱός ἀγγελίας. Διὰ τοῦτο γράμμασι πιστεύσαι (76) ταύτην τὴν πρεσβείαν ἐθάρρησα. Αἰδούσθητι μὲν ἡμῶν τὴν πολιάρι, ἥν ἔδεσθη ἡδονὴ καλῶς ποιῶν καὶ πολλάκις. Αἰδούσθητι δὲ καὶ τὴν ἀρκωστίαν ταύτην (77), ἥ μέρος τι καὶ τοῦ κατὰ Θεὸν ἴσρων συνεισθέντας, εἰ τι δεῖ καὶ νικείνασσατ. Καὶ διὰ τοῦτο φεύγω μὲν τῶν πολιτευομένων πρὸς ἡμᾶς βλεπόντων, ὡς ἄγνωτων ἡμῶν (78) ἐπὶ σοῦ παρῆροιαν. Φεύγωσι δὲ τῶν ἔλλων τὸν ὑπὸ τὴν ἡμετέραν φροντίδα. Καὶ γάρ οὐδεμία ημῖα τοὺς πράγματα εἰς τὴς φιλανθρωπίας, ἐπεὶ τῷ φύσῃ (79) πλεονα κατορθοῖς, ἢ ταῖς τιμωρίαις ἔπειρον. Σοὶ δὲ ἀντὶ τούτων γένοτο, τὸ (80) τοιούτου τυχεῖν τοῦ κριτοῦ, οἶσι περ ἀντὸς γένη Κ τοὺς δεομένους, καὶ ἡμῖν τοὺς πρεσβεύουσιν.

PMΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (81)

Hic commode se offert epistola cxlii, qua Gregorius plurima se ab Olympio beneficia accepisse testatur, uec tamen ultum sibi metum esse, ne ipsius benignitatem exhaustari. Patronum nibiliorum alium pro Leontio deprecans adhibet, eam scilicet quam ei imperii et potestatis sociam et consortem habebat, nempe Olympii conjugem.

Tι τὸ πολλὰ παθεῖν, καὶ τὸ εὖ παθεῖν τοῖς ἀνθρώποις γαρίζεις; Βαδάσκει φιλανθρωπία, καὶ κάτιν τοῖς δεομένοις. Οὐδὲν γάρ (82) τοιούτον παῖδευμα

tac. Utrumque habet Morel.

(75) *Εἰ καὶ ὁ πόδος.* Ita cod. Reg. R. Morel. ac Combef. El deest in editis.

D (76) *Γράμμασι πιστεύσαι.* Ita cod. et Reg. Montac. Morel. et Combef. In edit. πιστεύσαι deest.

(77) *Ἀρκωστήρας ταύτην.* Ita cod. Reg. Morel. et Combef. In edit. αὐτήν.

(78) *Ἐγκότων ἡμῶν.* Ita cod. Reg. et R. Montac. Morel. et Combef. In edit. ἡμῶν deest.

(79) *Ἐκεὶ τῷ φύσῃ.* Ita cod. et B. 3, ac Combef. In edit. ἐκτὸν τῷ φύσῃ.

(80) *Γένοτο, τῷ.* Ita cod. In edit. τῷ deest.

(81) Alias CLXXV. Scripta codem circiter tempore. — *Τῷ αὐτῷ*, id est, Οἰωνῷ. Cod. Αἰωνίῳ. Cod. Reg. Αἰωνίῳ δρόγοι. Montac. et Combef. Αἰωνίῳ, vel Οἰωνίῳ. Morel. Αἰωνίῳ, vel Οἰωνίῳ, aut etiam Παλλάδῳ.

(82) *Οὐδὲν γάρ.* Ita cod. et Combef. In edit. οὐδὲ γάρ

πρός το δεεῖν, ὡς τὸ προλαβεῖν χρηστότητα. Τοῦτο Α καὶ αὐτῷ μοι συμβένηκεν ἐμαθον τὸ συμπαθὲς ἐξ ὧν ἐπανον. Καὶ ὅρξες (83) ὃ δημάτερον μεγαλύψυχον: αὐτὸς χρήξων τῆς σῆς ἡμερότητος ἐν τοῖς ἔμοις πράγμασιν, ὥπερ δὲλλουν τραβείων, καὶ οὐ δεδοκινούμην δαπανήσον σου (84) τὸ φιλάνθρωπον τὸν τοῖς διλοτροῖς. Γράφω δὲ ταῦτα ὑπὲρ τοῦ πρεσβυτέρου (85) Λεοντίου, εἴτε οὖν ποτὲ πρεσβυτέρους δει οὐ μὲν δέξια ποτένθεν τὸν πεποίκην, ἐνταῦθα στῶμαν, μὴ τὸ ὑπερβάλλον ἀδέκαια γένηται (86). Εἰ δὲ τῇ τιμωρῷ προχρεωτεῖται, καὶ οἴτοι (87) τοῖς ἀμαρτήμασι τὰ τῆς ὑδρεώς ἀντιασθή, τούτῳ ἡμῖν (88) συγχώρησον, καὶ τῷ θεῷ, καὶ τῷ βίβλῳ, καὶ τῷ κοινῷ συλλόγῳ τοὺς λεπρούς, οἵς ποτε συνηρθήμεται (89), καὶ εἰ νῦν ἀνέκουν ἑαυτὸν ἀπέφρενον, οἵς τε πεποίκην, οἵς τε πέπονθεν. Εἰ μὲν οὖν πειθόμεν, τούτῳ δριστούμενοι δημάτερον,

se res habet; sin minus, augustiorem deprecatio-
ritus gloriam sociam ei concertem habet.

PMA TO AYTO (91)

Eo tempore quo Nazianzenam Ecclesiam Gregorius regebat, scriptor sint oportes duas epistolæ, quarum una ad Olympium, altera ad Verianum. Utraque de Veriani filia, quam ejus pater a marito discedere volebat. Amba theologie et episcopali prudenter et charitate dignissima. Priorem, que ad Olympium scripta est, tam a Billio rutilatam. Morellus velut novam iterum editidit. vobis 904. Hoc est inter epistolæ CCXII.

Ού πανταχού τὸ τάχος ἐπανετέν. Διὰ τοῦτο ἀ-
εβαλόμην τὴν ἀπόκρισιν εἰς τέλον περὶ τῆς (92) τοῦ
αἰδεναιμάτων Οὐρανοῦ (93) θυγατρός, τῷ χρόνῳ
τι διδοὺς εἰς διδύλωσιν, καὶ ἡμί τῇ σῆς στοχασμά-
τος ἀγαθήτης, οὓς ἐπανούσις τὸ διαστάσιον, ἔξ οὐν
ἡμέν τὴν πεντίν (94) ἐπέτρεψε, οὐδὲ οὐ ταχεῖς
ἥδεις οὐδὲ ἀπειροκέπτους πρὸς τὰ τοιάντα. Διὰ
τοῦτο μὲν οὖν κατέσχον ἡμαυτὸν εἰς δεύτερο, καὶ,
οὔμα, οὐδὲ λογίστως. Τετέλε (95) εἰς στενὸν ἤκο-
μεν τοῦ καιροῦ, καὶ ἀνάγκη γνωρίσουμεν (96). Διπλά
τις ἡ παῖς εἶναι μοι φαίνεται, μεριζόμενή αἰδος το-
γονών, καὶ ἀνδρὸς συνήθειά. Καὶ τὰ μὲν ὅμματα
μετ' ἑκείνους ἔστιν, ἡ δὲ δάναιος, οὐκ οὐδὲ εἰ μή τι
καὶ μετὰ τούτου, ὡς παραδοῖται τὸ δάκρυον. Αὔτος
μὲν οὖν ὀηδαλήπιον πράξεις, δι παρέσταται τῇ οὖσῃ δικῇ
καὶ τῷ κατευθύνοντι σε πρὸς πάντα θεῷ. Ἔγω δὲ
ἡδίστα ἀν γνώμην ἔδωκα τῷ οὐτῷ Οὐρανιανῷ πολλά

(83) *Kat ḥrāq*. Combef. *xat ḥra*, et vide.

(84) Δαπανήσω σου. Cod. δαπανήσω σοι.

(85) Ὑπὲρ τοῦ πρεσβυτέρου. Ita cod. Reg. et Pass. Morel. ac Combef. In edit. περὶ τοῦ πρεσβυτέρου.

(86) Ἀδίκητα γένηται. Cod. Morel. et Combes. ἀδίκημα γένηται, in *injustitiam degeneret.*

(87) *Kai οὗτος*. Ita cod. Pass. Morel. et Combef. In edit. οὗτω, vernum contextui repugnat.

(88) Τοῦτο ἡγεῖ. Bill. proponit legendum τῷ-
τον. Sed nullus conjecturæ locus, ait post Morel.

(89) Συνηρθύμηται. Cod. Reg. ac Combef. συν-

(90) Πρεσβευτήρ αλεσιμώτερο, τὴν καιρωρο. Ita cod. et R. Morel. ac Combef. quæ verba, in

quit, conjugem συμάτερον, τὸν designant. In edit. παθευτὴν αἰσχυνωνόν, quod Bill. Augustiorem

rum ope indigent. Neque enim ullum tantum ad concipiendam miserationem documentum est, ut benignitatem prius accepisse. Hoc mihi usu venit; ex iis quæ percessum sum, communis ratione dicuntur. Ac videsne meam animi magnitudinem? Cum mansuetudine tua in meis rebus egeam, pro aliis deprecor; nec metuo ne benignitatem tuam in alienis rebus exhaustiam. Haec autem de Leontio presbytero scribo, vel, ut sic loquar, quandam presbytero: qui, si dignas scelerum penas dedit, hic consistamus; ne id, quod ad supplicii magnitudinem accesserit, in iniuriam degeneret. Si autem aliquid insuper penæ addi debet, et nondum scelerum atrocitatem contumelie gravitas adaequavit: hoc nobis concede, ac Deo, et sacrario, communique sacerdotum cœtu, quorum numerum aliquid auxit, et si nunc, tam per ea quæ patravit, quam quæ percessus est, indiguum se eo honoris gradu reddidit. Si te his verbis permovemus, optime

CXLIV EIDEM.

Haud ubique properatio laudanda est. Ac propterea de viri cumprimitis honorandi Veriani filia responsum hic usque distulit, ne tempori ad correctionem aliquid darem, simul etiam quod divor-
tium istud minime bonitati tue probari, ex eo conjecturans fecisset, quod nobis, quos in hujusmodi rebus haud celeres ac praecepites esse sciebas, percunctionis **122** negotium comiseras. Eaque de causa meipsum hic usque retinui, nec, ut opinor, inconsiderate. Quoniam autem temporis angustiis premimur, teque, quid ex inquisitione a nobis inventum, atque compertum sit, certioram facere necesse est, id utique notum faciemus. Dupliquodammodo animi affectu mibi puella esse videtur, ut quae partim pudore parentum partim viri consuetudine distrahabatur. Atque ipsis quidem verba cum illis sunt: mens autem haud scio an non cum hoc quoque sit, ut lacrymae indicant. At

praeceptorem tibi adhibemus, eum nempe quem est imperii et glorie socium. Inepta hic vox blasphemativa, alienaque prouersus a deprecantibus modestia. Vide supra epist. cxl.

(91) Alias CLXXVI. Scripta eodem tempore.
(92) Ηερὶ τῆς τοῦ. Ita cod. Reg. ac Combeſ.,
etiam Inſit. Bl. In edit. rīc. doceſt.

(93) *Ovnpiarovū*. Ita cod. et Combef. At cod. Reg. *Ovnpiarovū*. In edit. *Ovnpiavgovū*.

(94) *Την πενταρ.* Ita cod. Reg. ac Combef., legitime Bill. In edit. στην παλαιότητα.

(95) *'Ekel δέ Cod. ἐπειδή δέ.*
 (96) *Καὶ δὲ ταῦτα σομεγ̄. Πατα συν Combes. legen-*

(55) Χαλ δη γνωρισθείσας. καὶ τὸν διοικητόν. λέγει
δυνατόν εἰπεν. καὶ εἴ τις προπονεῖ γνωρισθέαν. καὶ
νοῦτον σαζίζειν. Cod. χαλ δη γνωρισθείσαν. οὐδὲ
νοῦτον σαζίζειν. οὐδὲν γνωρισθείσαν.

tu quidem id sci:acet facies, quod æquitati tua in mentem subibit, ac Deo, qui te in omnibus regit, gratum erit. Ego autem lubentissime filio Veriano id consili darem, at multa eorum, quæ in medio sunt, præteriret, quo divertium minime confirmaret, quod legibus nostris prorsus improbat, etiam si Romae aliter decernant. Jus enim servari necesse est, quod ut et semper dicas, et facias tibi, optamus.

CXLV. VERIANO.

PME. OYMPIANO (98)

Verianus, quem filium suum vocat Gregorius, forsitan quia Nazianzo oriundus, filiom suam a marito discedere volebat. Praefectus provincie Olympius interrogandi filiam munus commisit Gregorio, non ut censore, sed ut episcopo. Qui cum filiana interrogasset, ipsius responsus, vel pectus lacrymis, agnivit ualeantem illi discussionem a marito placere. Nam etiam iniuste probat Gregorius, qui Veriono scripsit hanc epistolam.

Nihil grave carnifices agunt; legibus enim inserviunt. Nec ini quis est gladius, quo de improbis supplicium sumimus. Nec tamen laudatur carnifex, nec cruentus gladius lubenti animo tractatur. Eodem modo ne nos quidem odium nobis conflare sustinemus, dum per manum ac linguam nostram divertitum confirmatur. Pragat enim conjunctionis et amicitiae quam dissidii at vitæ solutionis arbitrum esse. Quod etiam mihi cum primis aduirandas præses annales advertebitur, cum filia tua interrogandæ munus nobis commisit, ut qui ad matrimonii dissolutionem duro et rigido animo vivere minime possemus. Neque enim me, ut censorem, sed ut episcopum propositum, ac vestre calamitatis arbitrum constituit. Quamobrem vos rogo, ut nonnihil donetis **123** meæ timiditati, et quidem si ea que virtutis sunt prævaleant, nobis utimini ut voluntatis vestre ministris: ac nobis quidem hujusmodi res imperari latentur. Sin autem deteriora et crudeliora, et quibus nondum ad hunc usque diem manum adjecimus, ad hæc aptiorem, quam ego sim, querite. Mihi enim non vacat, ut amicitia vestre morem geram (etiamsi aliqui prorsus vos plurimi faciam), in Dei offenditione incurriere, cui omnis agitationis et cogitationis rationem reddendam habeo. Tuae autem filie tum denum idem adhibemus (dicam enim quod res est), cum, depulso eo pudore, qui ei a vobis incutitur, verum libere proloqui potuerit. Nam nun enim verba, marito autem lacrymas tribuit.

(97) *Kolymac.* Quae sequuntur desunt in cod. et R., possentque, ait Combef., nullo detimento abesse, nec resert Morel. qui hanc epistolam iterum edidit.

(98) Alias CLXXXI. Scripta eodem tempore.

(99) Μέσους γνεσθαι. Ita cod. et Combes., at cod. Reg. μέσουν. In edit. γενέσθαι.
(1) Δυναμέροις ἐξ τὴν ἀντ. Ita Montac., at Morel. δυναμένης. In edit. δυναμένους. Cod. Reg. καὶ τὴν ἀπόταγμα.

(2) Οὐ λογιστήν. Tillemont, ut judicem. Athenis λογιστας dicebantur magistratus; et juxta Suidam λογιστής, censor est, examinator, judex scilicet vel princeps inter magistratus urbis, ait Tillemontius, vel urbis gereas prefecturam.

(5) *Проебáльето*. Ita cod. et Combef. In edit. προεβάλλετο.

(4) Της καθ' ὑμᾶς περιπτετελας. Combeſ. *Informant vestri rerumque eventus, vel subitae vestras in contrarium mutationis.*

(5) Παρακαλῶ τοῖς υἱοῖς χαρίσασθαι τι τῷ ἐμῷ...

Ούδεν δεν ποιούνται οι δήμοι· καὶ γάρ οὐπρεποῦνται νόμοις· οὐδὲ τὸ ξένος παράνομον, ὃ τοὺς πονηροὺς διάλθουν. Άλλος δώκος όντας έπαινεταιν, οὐδὲ διαμενίζεται φυσικός ξένος. Οὐτις οὐδὲ τημένης ἀνεγέρθημα γενέσθαι μιστοῖ, διὰ τῆς ἡμέρας γερός καὶ γλώσσης τοῦ ἀποστασιοῦ βεβαιωμένου. Κρείτον γάρ ἐνώσεως καὶ τιλτας, η διαστάσεως καὶ θεού λόιπος μέσους γίνεσθαι (99). Τούτον μα δοκεῖ καὶ ὁ θυμασίωτας δρυγὸν ἐνθυμηθεῖς, ἥμιν ἐπιτρέψει τὴν πεντοῦ τῆς σῆς θυγατρός, ὡς ὅντος αποτομῶν, οὐδὲ ἀποθνήσκειν διανυμένος ἐπὶ τὴν λίστην (1). Οὐ γάρ ὡς λογισθήν (2), ἀλλ' ὡς ἐπίσκοπον θηλαῖθη προεβάλειο (3), καὶ μέσον ἐποιήσατο τῆς καθ' ὑμάς περιπτετελοῦς (4). Παρακαλῶ τὸν γαρίσσασθαι εἰ τῇ ἔμμη δεῦτελη καὶ εἰ μὲν τὰ κρείτινα νικᾶ, ἡρασσοῦσαν ἦτορέπατας τῆς ὑμέρας βολεσθεῖσα, καὶ καιρούμεν τὰ τοιαῦτα τῆς ὑμέτερον (5) εἰ δὲ τὰ κέρι τε καὶ σκαύτερα, καὶ οἰς οὐδέπον καὶ τήμερον ἐνεγερθούσαμεν, ἀλλοι ἐπικυρεῖτε τὸν πρὸς ταῦτα ἐπιτεθεστέρον (6). Έμοι δὲ οὐ σοῦθι, οὐ τῇ ὑμέρῃ φιλίη κραύσωμα (εἰ καὶ τὰ πάντα οἶδα ὑμάς κεμαντή τιμωτάτους), θεῷ προσκρόνειν, ὃ λόγον ὑπέρων παντὸς κινήματος καὶ διανοήματος. Τῇ δὲ σῇ θυγατρὶ τότε πατέσσαμεν (εἰρήσται γάρ τάλιθης), διαν δυνήθη τὸ αἰετεῖσθαι ὑμᾶς φυτοῦσα παρθενίας εσθεῖται (7) τὴν ἀλήθειαν. Ής νῦν γε (8) τὸ πάθος ἔλειπεν. Μερίζεις (9) γάρ ὑμῖν μὲν τὰ βήματα, τῷ δὲ ἀνδρὶ τὸ δάκρυον.

χαρίσμενοι τὰ τοιάντα ἐκπαιδέυσοντο. Ιταὶ δὲ Reg. ex Combeb. Αἱ cod. B. 3, Montac. et Morel. γραπτοῖς εἰς τὴν ἔδη διδάσκαλον εἰς τὰ κρεψτόν καταχρήσθωσαν ἡμῖν ὑπέρτερας τῆς ὑπέρτερας βουλήσθως. Quam obrem vos rogo ut mea Jam formidini donet, et ei a ea que potiora sunt nobis superioris voluntatis ministris utamini. In edit. Παρακαλῶ σὺν χαρίσανται τὸν ὑπέρτερας τῆς ὑπέρτερας βουλήσθως, καὶ γαρ μὲν τὰ τοιάντα ἐκπαιδέυσοντο, quod Bill. Quam obrem vos rogo ut nobis voluntatis vestre ministris obsecundetis; ac mihi quidem hujusmodi res imperator letor.

(6) Ἐπιτηδειούτερον. Ha cod. et Reg. ac B. 3, et R. ac Combef., sicque legit Bill. In edit. ἐπιτηδειότερον.

(7) Παρθένοις μέλεσθαι. Ita cod. et Reg. ac Combef.
In edit. παρθήνοις μέλεσθαι.

வூங் யே கூி.

PM^G. ΟΛΥΜΠΙΟ (10).

Cateris ad Olympium Gregorii litteris adjungenda est hec epistola, que tamen paulo tardius scribi potuit. Omnis enim supplicum, ut ita dicam, libellorum, quos Olympio Gregorius obtulit, is postremus haberi possit, in quo prefecti benignitatem a se exhaustam et tandem per saturitatem fastidium reformat.

Toύτο δην ὅπερ Θεον ὡς περ ἐκ των προφητας A τῆς πάντα δεῖσιον του (11) τυγχάνων, καὶ ἀπλήστως τῆς σῆς ἡμερότητος ἐμφορούμενος, δὲ δέδοικα μὴ κενών τὸ φιλάνθρωπον ὑμῶν ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις. Ίδοι γάρ ἄγρον ἔμος (εἴπερ ἡρός (12), ὃ τῶν ἔμων), καὶ οὐκ μετὰ τῆς Ισης παρθησίας ποιοῦμει τοὺς λόγους. Πρότον μὲν δὲ ἔμος. Τὸ γάρ ὅπερ ἐντοῦ διέσθαι, εἰ καὶ χρησιμότερον, διὰλλα ταπεινώσεων. "Ἐπειτα ὑφορμάτι τὸν κόρον ὡς τὸ ἥδι λύντα, καὶ πᾶσιν ἐναντιόμενον τοὺς καλοὺς. "Εγεγένετο δὲ οὖν οὗτα ταῦτα, καὶ εἰκάσιον (13) λιαν ὅρθως. "Ομῶς δὲ τῷ τε θεῷ θαρρῶν, φαριστηκα (14), καὶ τῇ σῇ περὶ τὸ εὖ ποιεῖν (15) μεγαλοψυχίᾳ, τὴν Ιεροσολαύτην έθάρρησα.

Nihilominus tamen Deo, cui asto, tiaque in beneficia rationem offere minime dubitavi.

"Ἐστω κάκιστος πάντων Νικόδουλος, δε ἐν ἀδειᾷ B μόνον δεὶ δι' ἡμάς ἐστιν ἀπέρισσον (16), καὶ τοῦ δέοντος ἐλευθεριώτερος. "Ἐστω καὶ δικαιότατος ἀνθρώπου, ὃ νῦν τὴν πολεμῶν. Αἰσχύνομαι γάρ κατηγορεῖν εἰπεῖ τῆς σῆς ὁρθότητος, οὐ πρώτην ὑπερέμαχον ἀλλ' οὐδὲ εἰ σοι παραστήσεται δίκαιον (17) ὅπερ ἀλλων διαιρητημάτων, ἐν δὲλλοις ἀπαιτεῖσθαι δίκαια, καὶ τούτους ἀλλοτρίους, καὶ οὐδὲ ἐκουσίων· τὸν οὕτω κινήσαντα τοὺς οἰκεῖας, καὶ τοσούτον ἀγανακτήσαντα, ὡστε ἐνδύναμον τῷ ἐγκαλοῦντι προθύμωτερον, ἢ περ ἐκείνος (18) ἴσβούλετο; Ἀλλὰ δεὶ δουλεύειν Νικόδουλον, ἡ τοὺς τούτου παῖδας, δοξεῖ τοὺς ἐπηρέάζουσι (19); αἰσχύνομαι γάρ τὴν ἀρότεσσιν τῆς ἐπηρεάς καὶ τὸν καρόν, εἰ σοῦ τὸ ὄρχοντας, καὶ τὴν μῶν πάρα σοὶ δυναμένων τούτο γενήσεται. Νῦν βοηθεῖται τὰ δημόσια; νῦν αὔξεται τὰ βουλευτῆρια (20), δεῖται τὸ ίθια; Μηδαμῶν, ὡς βαυμάσου, μὴ τούτῳ παραστήτω τῇ σῇ καθαρότητι. Ἀλλὰ σὺν εἰς μὲν τῷ πτηνῷ τάχει τῆς διανολας τὴν ἀρ' ἡς ταῦτα γίνεται κακοθεῖσα, αἰδεσθεῖσα δὲ ἡμές τοὺς σὺν ἀπινέτας, φιλάνθρωπον σταύτων παράγου τοὺς κινουμένους κρήτην (21), ὡς οὐκ ἀνθρώποις μόνον

Hoc scilicet erat, quod velut ex vaticinio quodam dicebam, cum te in omnibus rebus commodo et benevolo uterer, ac tua lenitate atque facilitate inexplebili quadam aviditate me ingurgitarem; neque me vereri, ne benignitatem vestram in alienis rebus exhaustire. Nam ecce discrimen meum (siquidem meum est, quod meorum est) : nec jam pari cum fiducia verborumque libertate te alloquer. Primum, quia meum est. Nam pro seipso rogare, quanquam utilis atque conducibilis, humilius tamen et abjectius est. Deinde quia saturitatē suspectam habeo, ut quae suavitatem extinguat, et pulchris omnibus rebus aduersetur. Atque hoc quidem ita se habent, ac per quam recte conjicio. dandis liberalitate fretus, hanc tibi supplicationem offerre minimè dubitavi.

Sit sane mortalium omnium sceleratissimus Nicobulus, cuius hōt unum duntaxat scelus est, quod propter nos invidiosus ac liberior est, quam par sit. Sit item rursum omnium justissimus is, qui nunc nos oppugnat. Pudet enim me apud tuam integratitudinem accusare quem nuper defendebam. At haud scio an 124 aequum existimaturs sis, de alienis peccatis penas ab aliis expeti, de alienis, inquam, ac ne voluntariis quidem : in crimen vocari bonum, qui usque adeo famulos suos permovit, sive rem indigne tulit, ut accusatori promptius etiam, quam ille volebat, cesserit? An propterea Nicobulum, aut ejus pueros, in servitatem adduci oportebat, quemadmodum illi qui ipsi infesti sum, placet? Mihi enim pudorem incutit iuris causa tempusque, si, te præside, ac cum apud te ipsi valeamus, illud contingat. Nuncne fisci comodis consulitur? Nuncne augentur tribunalia, diuin res privatae laborant? Ne, quæso, vir admirande, ne hoc, inquam, puritati atque integritati tuae in mente veniat. Verum pro volueri ingenii tui celeritate ac perspicacia improbitatem eam,

(10) Alias CLXXXIX. Scripta eodem circiter tempore. — Ολυμπίων. Cod. Pass. Όλυμπια δοχοντι. Cod. B. 3. Εἰσεστίρη φίλη.

(11) Δεῖσιον σου. Montac. et Morel. δεῖσιος σοι. (12) Εἰτερή ἡρός. In cod. Pass. hac verbade sunt.

(13) Καὶ εἰλάχω. Cod. Reg. Montac. Morel. et Combef. καὶ ὡς εἰλάχω, atque ut conjicio.

(14) Παρεστηκα. Ita cod. et Reg. et Pass. Montac. Morel. ac Combef. sive legit Bill. In edit. παρέστησαν.

(15) Περὶ τὸ εὖ ποιεῖν. Ita cod. et R. Verum cod. Reg. περὶ τὸ εὖ ποιεῖν. In edit. περὶ τοῦ.

(16) Εοτὶς ἐπιζήσοντος. Combef. Inedit. Imitatio flagrat, quod magis activum videtur. Mox, ἐλευθερώτερον. Combef. Liberatori ingenio, vir scilicet ingeniosus, cui opponit, quod addicendum sit scrivitum.

(17) Παραστηται δικαιος. Cod. τὸ δίκαιον, quod Combef. Num jux tibi persuasurum sit, ut, etc.

(18) Οὐδὲ ἐκουσιων. τὸν οὐτον κινήσαντα...

ἀγανακτήσαντα, ὡστε ἐδούλω... ήπερ ἐκείνος. Ita cod. Reg. It. et Pass. Morel. ac Combef. At Montac. τὸν οὐτον κινήσαντα... ἀγανακτήσαντα. In edit. οὐδὲ ἐκουσιων τοὺς οὐτε κινήσαντα... ἀγανακτήσαντας, ὡστε ἐδούλω... ἦπερ ἐκείνος, quod Bill. : De alienis, inquam, ac ne voluntariis quidem penam illi interrogari, qui uer famulos suos concilarunt, admissimmo facimus adeo indigno et acerbo animo tulerunt, ut eos accusatori promptius etiam quam volebat desiderint.

(19) Τοῖς ἐπηρέάζουσι. Quae sequuntur desunt in edit. sed restituuntur eodd. Reg. R. B. 3. et Pass. Morel. et Combef. ipse etiam Montac. licet vivisse.

(20) Νῦν αἴξεται τὰ βουλευτήρια. Ita omnes cod. nostri. Morel. et Combef. In edit. τὰ αἴξεται τὰ βουλευτήρια, reditique Bill. Nuncne tribunalia augebit, cum eum res private discruciet?

(21) Τοῖς κινούμενοις κρήτην. Ita cod. Reg. et Pass. Morel. Combef. et Bill in versione;

unde hæc proficiscuntur, animadvertebas, atque honoris etiam nostri causa, qui tuarum laudum praecones sumus, beuignum atque humanum te iis, quæ moventur, judicem probæ: tanquam nou hominibus duntaxat bodierno die jus dicens, verum etiam virtuti ac virtio. Cujus quidem rei magis, quam singulorum hominum, ratio et cura habenda est, iis qui te virtute referunt, ac prefecti munere probe: tanquam nou hominibus duntaxat a nobis habiturus es, quas tibi haudquaque, ut plerisque aliis, contemptui esse scio; verum illud etiam, ut clarum ac celebre tuum imperium apud eos omnes reddatur, quibus noti sumus.

XLVII. ASTERIO.

Geminæ que sequuntur ad Asterium epistolæ, ejusdem sunt argumenti et temporis, ac superiores. Servi Nicoburi facinus aliquod patrarent, cuius causa accusator quispiam, cuius olim patrocinium suscepserat Gregorius, Nicobulum, ac veluti esset auctor delicti, judicio persequebatur, quamvis satisfacere, ita quoque servos tradere non recusat, immo offerret Nicobulus.

Quid Deo justius? et tamen, cum onus creationis ac dominus sit, peculiariter sibi populum Israeliticum vindicat, suumque nominat: nec veretur, ne hoc nomine injustus existimet. Quid igitur mirum, si nos quoque, quavis omnium, qui sub nostra manu et prefectura snnt, curam geramus, arctius tamen filium Nicobulum **125** complectamur, quem et senectutis nostra et morbi curatorem agnoscimus, ac velut subeidiun et baculum infirmati nostre subjecimus. Hunc tibi et per te præsidi commendamus, grave admodum et acerbum esse existimantes, si, cum alios ex gravissimis etiam accusationibus opera nostra liberemus, atque imprimis eos, qui nunc savios accusatores se presentent, hunc tamen ne a calunnia quidem et iniqua vexatione liberare queamus; et quem in exteris honorem obtinemus, hunc in nostris minime consequamur; idemque nobis accidat, quod oculis, qui alia cernentes seipso minime cernunt, aut quod fontibus in imo sitis, qui propinqua loca nequaquam alluentes, remota irrigant. Sint sane atrocitas vel plusquam atrocitas, quæ a puerilis patrata sunt, quanquam fortasse aut nihil omnino esse, aut parva saltem inventarent, si modo præscripti ad inquisitionem temporis angustias premi non contigerit. Quid hoc tamen ad dominios, qui eorum, quæ eueverunt, nulla omnino ex parte participes fuerunt? Aut quæ haec ratio est, ut pro alienis peccatis ab aliis poena expetantur ac nunc discruciat?

edit. κρητην. Nec bene Bill. tois xivoumenois, iis D In edit. deest ἐγκλημάτων. Supplevit Bill., ut potuit, veritique, ex gravissimis periculis. Pro δε θημῶν, cod. R. Moutac. Morel. et Combef. habent δὲ θημῶν, opera nostra.

(22) Η τοῦ. Ita cod. et Pass. Morel. ac Combef. At Reg. et Montac. ή τῶν. In edit. ή τοῖς.

(23) Εἰτὴ δρχήν. Ita cod. Reg. et Pass. In edit. οὗ deest.

(24) Alias XLVII. Scripta eodem tempore.

(25) Παρὰ τούτῳ. Ita codd. Montac. Morel. ac Combef., et sic legendum ait Bill. non παρὰ τούτον, ut in edit.

(26) Καὶ οἷον Ερεισμα. Combef. Ac velut sus-tentaculum.

(27) Τίθενται. Cod. τιθέμενα. Mox. καὶ διὰ τῶν οὐν ταῖς τοῦ δρχοντος. Bill. Et per te principi, quod, ait Combef., nimis imperatore sonat, melius, præsidi, vel judici. Reversa Nicobulum Gregorius Olympio præsidi commundauit.

(28) Μεταστωρ ἀγκημηδωρ. Ita cod. et Reg.

A δικαζῶν σῆμερον, ἀλλὰ καὶ ἀρετῇ καὶ κακῷ: οὐ μᾶλλον, ή τοῦ (22) καὶ ἔκστασιν, φρονιστῶν τοῖς γε κατὰ οὐ τὴν ἀρετὴν, καὶ δεξιοῖς ἀργουσιν. “Εσται δέ εοι πάρ τημῶν ἐπὶ τούτοις, οὐ τὸ τῶν εὐχῶν μόνον, ὃν οἶδα σε μὴ περιφρονοῦντα κατὰ τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ καὶ τὸ περιβότον καταστήσαι τὴν σὴν ἀρχὴν (23) πάσιν, οἵς τωντις δύμεθα.

PMZ. ΑΣΤΕΡΙΩ (24).

B Τί Θεού δικαιώτερον; ἀλλ᾽ ὅμως πάντων πονητῆς ὁν καὶ δεσπότης, ἐξαιρετον διανοῦ λαὸν ποιεῖται καὶ ὄντας εἰς τὸν Ἱερατὴν, καὶ οὐν αἰσχύνεται, μῆδίκος παρὰ πότερο (25) νομίζεται. Τί οὖν θυμαστόν, εἰ καὶ τημὲς πάντων κρηδίσαντος τὸν ὅπῃ τὴν ἡμετέραν γέρα καὶ προστασίαν, πλέον τοῦ οὐνοῦ Νικοβούλου περιεχόμεθα, ἀλλὰ καὶ γηραιόδρομον καὶ νοσοκόμου γινώσκουμεν, καὶ οἷον Ερεισμα (26) καὶ βαστηρά τῆς ἀσθενείας ὃν ποδεσθήμεθα. Τούτον ὑπὸ ταῖς οὖσας τιθέμεν (27) χείρας, καὶ διὰ τῶν οὐν ταῖς τοῦ δρχοντος, πάνω δεινῶν νομίζοντες, τούς μὲν θλίψους καὶ τῶν μεγίστων ἐγκλημάτων (28) ἐλευθεροῦν δὲ τημῶν, καὶ πρότοις τε τούς νῦν πικροὺς κατηγόρους τούτον δὲ μηδὲ τὴς ἀπηρειας δικασθαί, καὶ ἡς τυγχάνοντας ἐπὶ τῶν ξένων τιμῆς, ταῦτης ἐφ' τημῶν αὐτῶν (29) μὴ τυγχάνειν, ἀλλὰ ταυτὸν πάσχειν τοῖς ὀφθαλμοῖς, οἱ τε ἀλλα δράστες, διατονούσι οὐχ δρώσιν, ή τῶν πηγῶν ταῖς ἐν βάθει κειμέναις, αἱ τε πληγῶν οὐχ ὑποθέουσαι, τὰ πόδια ποτίζουσιν. “Εστα δεινὰ τετολμημάτων (30) τοῖς παιδεραῖς ή ὑπόρδεια· ὥσπερ οὖν Ιωνίς οὐδὲν (31), ή μικρὸν εὑρεθῆσεται, εἰ μὴ τῷ καιρῷ τῆς ἔξτασεως στενοχρωθεῖμεν. Ἀλλὰ τί τούτο πρὸς τοὺς δεσπότας (32), οἱ μηδενὸς τῶν γεγεννημένων κεκονκάσι; ή τίς ὁ λόγος, ὑπὲρ διλοτέρων ἀμάρτημάτων ἢ θλίψεων δικαίωσις δίκην, καὶ νῦν τῶν δημοσίων (33) φροντίζειν, τηγάκι λυπεῖ τὸ Ίσιον;

C publicarum rerum cura subeunda sit, cum private discruciat?

D In edit. deest ἐγκλημάτων. Supplevit Bill., ut potuit, veritique, ex gravissimis periculis. Pro δε θημῶν, cod. R. Moutac. Morel. et Combef. habent δὲ θημῶν, opera nostra.

(29) Εἴφη ημῶν αὐτῶν. Legit Bill. ἐφ' ἡμετέρων, τοις πατέρος postulat.

(30) Δεινὰ τετολμημάτων. Cod. τὰ τετολμημάτων. Sic etiam Combef. qui vertit: Quæ a servis præsumpta sunt, itaque minusculis, ut inquit, atas facinus level. Bill.: Quæ a patribus.

(31) Οὐσιεροὶ οὐρα Ιωνὶς οὐδέτερ. Ita cod. Reg. et Combef. ήτι edit. θεωρεῖ οὐδέν τινα.

(32) Τι τούτῳ πρὸς τοὺς δεσπότας; Quid hoc, non ad Romanos, ait Combef., ut inepie vertit Bill., sed quid hoc ad heros?

(33) Τῶν δημοσίων. Ita cod. et Reg. In edit. τῶν deest. Mox. pro λυπῇ, Cod. λυπῇ. Sic epist. præced. circa finem.

PMH. TQ AYTQ (34).

Verato per improbitatem Nicobulo manum ut porrigit, Asterium denuo tentat Gregorius sectare.

Τί τοῦτο (35). Ισως ἔρεις; πάλιν ἡμῖν Γρηγόριος; Ιπάλιν ἐκποιούσα (36); πάλιν αἰτήσεις; Οὐ τῆς ἀπλησίας, φην ἀντὸν κεκινήκαμεν. Μηδαμῶς, ὥσθαι μάκρα, μὴ εὐτὸν πάθῃς. Τίνους γάρ οἱ λιμένες, ή τὰς χειμαζόμενάς; τίνους δὲ τὰ πάρακματα, ή τὰν ἀρδφωτούντων; ὥντερ πήμες μὴ ἀποτερηθεῖμεν, καὶ τοσούτῳ (37) μᾶλλον, διψα πιεσύμεθα δυνασθεῖς παρὰ σοι. Οὐν ἔτι γάρ αἰτοῦμεν, ἀλλ' ἀπαιτοῦμεν (38), ἀλλ' χρήτος πρακτολουμένης (39). Νικηθούλος ἐν ἀπρέσαις, ταυτὸν δὲ εἴπεν διτὶ ἡμεῖς· ἡμῖν γάρ ἐστιν ἀνάπτωσις. Καὶ πῶς οἶλον τε σωπᾶν, καὶ μὴ φορτικὸν εἶναι (40) καὶ τὸν σφόδρα φιλόδοσον; διὸ χείρα πιεζομένας, ίνα καὶ αὐτὸς τῆς ἐκ Θεοῦ (41) τύχης, ἔργοντας ταύτης ὁντινός δινθρωπός. Καὶ χρῆσαι πάσῃ τῇ φιλᾳ (42), καὶ τῇ συνέσει, καὶ τῷ δύνασθαι σὺν θεῷ, περὶ τὰ ἡμέρεπα πρόδγματα. Οὔτε γάρ σιδηρος ἄμυνος περιποτοῦντα δεῖται τὸν παρὰ τοῦ λίθου ρυμούμενος (43). ίνα τὸ ἑγκέλιμενον πῦρ δημιουρικόν (44)· ἀλλ' ἐπλήγη τε ὁ δόμος, καὶ τὸ πῦρ ἡστραφέν. Οὔτε αὐτὸς μακροτέρας δεῖση παρακλήσιος, καὶ τοῦτο ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τοιούτου τοῦ πειθώντος δυντος, καὶ οὖτας ἡγιότους κοινωνῶν τῆς ἀρχῆς· Εν ταῖς σύνομοις φθέγξομαι· τὰς μὲν μᾶλλας κάριτατας, διλλοι δι τῆμων ἐλάριβανον, ταύτης δὲ ἡμεῖς (45) χρήσομεν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν, δ καὶ μᾶλλον δυσ-
απτησίας (46) τὴν σῇ λογιστήτα.

Quid hoc, fortasse dicturus es? rursus ad nos Gregorius? rursus epistolæ? rursus postulationes? Oinexplicabilem cupiditatem, quam ipsi excitavimus! Ne, queso, vir admirande, tibi hoc accidat! Quorum enim sunt portus? Annon eorum, qui tempestate jactantur? Quorum pharmaca? Annon eorum qui morbo laborant? quibus, queso, ne privemur; idque eo magis quod gratia et auctoritate apud te valere credimur. Non enim jam poscimus, sed exponimus, nimirum gratia gratiæ semper provocante. Nicobulus **126** per summam improbitatem vexatur, quod perinde est ac si dixisset nos; hic quippe nos recreat et reficit. Et quomodo hic silere, minimeque gravis et importunus esse queat vir etiam admodum sapiens? Oppressis manus porrige, ut tibi Dei quoque manus porrigitur, qua, ut homo, opus habes. Atque omni amicitia, et prudenter, et potentia, Deo auspice, in rebus nostris utere. Nam nec ignitus ferrum multis lapidis pulsibus opus habet, ut iussis ignis in apertum proferatur; verum simul atque percussum est, confusus ignis fulget, atque emicat: nec tibi longiore depreciatione opus erit, idque pro nobis a te homine suasoris partes obeunte, tamque fidò magistratus consorte. Unum idque breve, dicam: alia quidem beneficia alii per nos accipiebant; hoc

РМВ. ГЕОРГІО (47).

CXLIX. GEORGIO.

Georgius, ad quem scripta est hac epistola, diaconus erat Theologo charissimus. His illi litteris præscribit, ut alterum diaconum nomine Euthalium, qui Philadelphium verberibus casum, etiam in carcere conjecerat, ad se adducat rationem redditurum, et pœnas laiaturum. Istud Gregorii mandatum argumento est cum tunc episcopi munus obiisse

Τὸ ἀρ্থωτοῦν θεραπεύεται, ἀλλ᾽ οὐ συντρίβεται. Πῶς εὖν ὁ συνδιάκονος ἡμῶν Εὐθάνατος, οὗτος τὸν βαθύμῳ αἰδεσθεῖς, οὔτε τὴν οἰκετήτην τιμήσας, δεσμούς καὶ πληγᾶς συνέτριψε τὸν δάσιον Φιλαδέλφιον. ὃς δεῖχνεται καὶ τῶν πληγῶν (48) τὰ σπ-

Quod ægrum est curari debet, non obteri atque confringi. Quoniam igitur pacto condiaconus noster Euthalius, nec gradum veritus, nec propinquitatem ac necessitudinem honore prosecutus, miserum Philadelphium vinculis ac plagiis obrivit, quemad-

(34) Alias XLVIII. Scripta paulo post superio-
rem.

φιλόσοφον. Combes. *Vir summa constantia præditus, malorum tolerantissimus.*

(35) *Ti τοῦτο*. In cod. *ti* deest.; *hoc fortasse diciturus es.* Mox, in edit. δ Γρηγόριος, sed cod. Pass. sequimur.

(41) Ἐκ Θεοῦ. Cod. ἐκ τοῦ Θεοῦ. Μοσ, pro χρῆσιν ταύτης, Cod. Pass. χρήσιων καὶ αὐτός.

(37) Καὶ τοσούτῳ οὐδὲν πάτερ μὴ λέγει

*Atque omni amicitia, et prudentiae et potentiae genere
una cum Deo. Combef. Amicitia, prudentia ac qua-
a Deo sufficiens potentia ea, nostris in rebus utere.*

(38) *Altōūmer*, d.L^r *άκατοῦμερ*. Cod. *altōūμερ*

(43) Τῷ παρὰ τοῦ Λίθου χρουμάτων. Ita cod. R. et Combef. Cod. Pass. χρουσμάτων. Haec vo-

τούτο, ἀλλ' ἀπαιτοῦμεν. Casaubonus ad caput Theophrasti περὶ βόσκυρας, pag. 244 : aliter est po-

cem supplevit Bill.; deest enim in edit. Legendum nonnulli mallent οὐτε γὰρ λίθος Ἐμπυρος πολλῶν

scere quod graiae apponatur acceptum; ἀταρεῖ,
repete quod sibi debeatur. Eo sensu dixit Andocides Atheniensis, unus ex decem illis oratoribus qui
inter reliquos excusauit: Τάκεσθα, ἀταρεῖ, εἰ μὴ βούλεσθαι,
αὐτῷ, εἰ δὲ μὴ βούλεσθαι, ἀταρεῖ, hoc εἰ ευ-
στία, a vobis posco; si autem non nullis, repago.

*δεῖται τῶν παρα στόρου χρυσάματα. Άλλος Ἐπι-
πορος, id est, silex in quo lateat ignis: silex enim
a ferro percutitur, non ferrum a silice.*

(44) Δημοσθένης. Cod. et Combef. δημοσιεύσης.
(45) Ταῦτη ὅδι ημείς. Cod. ταῦτη δημείς. Ita
et Combef. qui verit: *Hoc nos in rem ipsi nostram
reputamus, ac patimur.*

(59) Χαρίτος χαρίσ κροκαλουμενής. *Grand gratiam provocante. Quo enim libertius mibi gratificari, eo me magis ad novas postulationes afferendas allicis.* Hæc VIII.

(46) Δυσωπησάτω. Cod. Pass. δυσωπήσαιτο. Μοι, τὴν σὴν λογιότητα. Combe. Catum apitum suum sicutat.

(40) Καὶ μὴ φορτικὸν εἶναι. Cod. Pass. καὶ τὸ μὴ φορτικὸν εἶναι φιλοσοφεῖν. Μοι, καὶ τὸν σφέδρα

(47) Alias CLXXXII. Scripta circa idem tempus.
 (48) *Kai τῶν πληγῶν*. In cod. xal deest.

modum ipse quoque plagarum note indicant? Hoc a sane deminutum sum. Quocirca ne id, quod factum est, susdeince accipias; verum quod accidit, ipsem ac nos profectus, nobis expone. Adsit quoque diaconus ipse, ut criniinis, cuius arcessitur, rationem subeat, ac de hominis obtriti vita judicium excipiat. Neque enim tam turpe atque indecorum facinus in nostris propemodum oculis perpetrari ferre possumus.

127 CL. ASTERO.

Ex primis hujus epistola ad Asterium verbis colligere possumus, plures Gregorii ad eum litteras excidisse. Cum enim frequenter scriperit, et paucissimae supersint epistolas, multa perierint necesse est. Illud scio me sapere ac de multis rebus litteras ad te dedisse, inquit Gregorius. His litteris Georgium diaconum, tirum ex mirum, commendas: non alium hunc esse putamus Georgium ab eo cui superior epistola scripta est.

Lector me, et scribere, et tamen hoc nomine B accusari, quod non scribam, si quando hoc contingat. Nam suaves quoque accusations tuæ sunt. Quanquam illud scio me sapere ac de multis rebus litteras ad te dedisse, atque adeo ea quoque, que precibus a te petiveram, consecutum esse. At si nihil aliud, certe eorum, qui beneficiis a te affecti sunt, multitudo litteris meis testimonio est. Quod si tu quidem amicis locupletior es, quam ullius vota ferant, ego contra in petendo timidor sum. Ipse sicut virtutis principatum habeas; mihi autem ignorascatur, importunitatis notam fugienti; quandoquidem optinuum esse modum, Sapientis sermone proditum est. Ceterum Deo gratie habeantur, qui tibi illud praebuit, ut de aliis bene meritis, communemque benefactorem, imperique socium nobis praefecit. Ac propterea nunc quoque per hanc meam epistolam fratrem ac condiaconum nostrum Georgium tibi trado, virum et nobis eximium ac selectum, et Ecclesia summe utilem, rogans ut in his rebus, in quibus cum nostrarum contendit, fiduciam obtineat, nec iniqua et tyrannica potentia abripi sinatur.

CL. NECTARIO.

Nectarium rogat ut Georgium variis calamitatibus afflictum domesticorum comiti commendet.

Præclare multi de mente tua conjecturam faciunt; immo potius non conjecturam ducunt, sed nobis glo-

(49) Τύπος Ἀργόμενος. Bill. *Ac de hominis obtriti vita formam atque exemplum accipiat. Obscura prorsus versio: clarior certe si per vocem τοῦτος intelligeretur judicium. Τύπος enim judicium erat quo ille interdicebatur foro, qui credituris non paria ficerent, et quadrarent rationes. Vide Constantini lexicon ad verbum τύπος.*

(50) Alias CXXVI. Scripta circa idem tempus.

(51) Τοῦτο συμβάνει. Cod. Pass. τοῦτο συμβῆνται.

(52) Τοι γέ πολλαχις. Ita cod. et Combef. In edit. τοι γέ πολλά.

(53) Ἀρθονώτερος εἰ τὴ φύσις, ή τις δὲ εἴσορο. Ita cod. Reg. R. et Pass. ac Combef. qui reddit: *Quod si tu amicis legitibus liberalius es quam minus opereris. Montac. et Morel. ἀρθονώτερος εἰ τὴ φύσις, τις δ. In edit. ἀρθονώτερος ή τις δὲ εἴσορο. Verit autem Bill. Quod si tu quidem omniū ratione liberalitate tua superas.*

μεῖα, τοῦτο τεθαύμασκα. Μή τοιν παρέργως δεξῇ τὸ γεγονός, ἀλλὰ τὸ συμβόν, ἀλλον τὸ σεαυτοῦ, παράστησον τὸν. Παρέστω δὲ καὶ διάκονος, καὶ λόγον ὑψόσθι τῆς κατηγορίας, καὶ τύπον ληρόμενος (49) περὶ τῆς τοῦ συντριβέντος ζωῆς. Οὐ γάρ ἀνεχόμενα τοιάτην ἀσχημοσύνην τολμᾶσθαι σχεδὸν ἐν ταῖς ἡμετέραις δύεσιν

PNY. ASTERIPIO (50).

Xaiρω καὶ γράψων, καὶ ἔχαλούμενος δὲ μὴ γράψω, εἰποτε τοῦτο συμβαίνει (51). Χρηστὸς γάρ σου καὶ τὰ ἔγκληματα. Καὶ τοι γέ πολλάκις (52) καὶ περὶ πολλῶν ἐπιστελλάσθαι, καὶ μέν τοι καὶ τυχόν περὶ τὸν ἐδεῖθην σου. Καὶ εἰ μὴ τὸ δόλο, τὸ γέ πληθῶς τῶν εἰ πεπονθέντων μαρτυρεῖ μοι τὰ γράμματα. Εἰ δὲ σὺ μὲν ἀρθονώτερος εἰ τὴ φύσις, ή τις δὲ εἴσορο (53), ἄγω δὲ περὶ τὰς αἰτήσεις δειλότερος. Σὺ μὲν ἔχει τὰ πρότα τῆς ἀρετῆς ἐμοὶ διαγράψων τὸ φροτικὸν τεύχονται, ἐπειδὴ τῶν μέτρων δριστῶν (54) οἰδεν δὲ τοῦ σφροῦ λόγος. Πλὴν τῷ θεῷ χάρις, διτι σὺ τὸ εὖ ποιεῖς ἀνεγέρτεσσιν, οὕτω κοντὸν ἀποτίσας; ήμεν εὐεργέτην τε (55) καὶ συνάργοντα. Επειδὴ καὶ νῦν ἔγγερτοι σοι δὲ ταύτης που τὴς ἀποτολῆς, τὸν δάκρυν καὶ συνδάκανον τὸν Γεώργιον, διδόντες τὸν ἔκαρπτον (56) ήμεν, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ χρησιμώτατον, ἀξιῶν ὀάρους αὐτὸν τυχεῖν (57) ἐν οἷς πρός τινας διαφέρεται, καὶ μη συναρπασθῆναι τῇ τυραννίδι.

C

PNA'. NEKTAPIQ (58).

Kαλῶς οἱ πολλοὶ στοχάζονται (59) τῆς σῆς διανοίας· μᾶλλον δὲ οὐκ εἰκάζονται, ἀλλὰ ήμεν φιλοτι-

D

(54) Πᾶν μέτρον δριστον. Combef. : *Quidquid mediocritate optimum est.*

(55) Εὐεργέτης τε. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. τε δεει. Mox. ἐπειδὴ καὶ νῦν ήταν Reg. Pass. Montac. Bill. ac Combef. In edit. τε καὶ νῦν.

(56) Τὸν ἔκαρπτον. Cod. Pass. τὸν ἔκαρπτον.

(57) Άξιων δέρουντος αὐτῷ τυχεῖν. Bill. Di-

gnunque qui in iis rebus fiduciam obtineat.

(58) Alias CXXVII. Scripta circa idem tempus.

(59) Καλῶς οἱ πολλοὶ στοχάζονται. Paroemia-
cuss senarius est, inquit Morel., cui alludit :

Mάρτις γ' δρυτος δοτις εἰκάσει καλῶς.

Qui bene conjectet, valeat hunc perhieito optimum, spud M. Tullium in opere De divinatione, lib. II; unde mox babent codi. nostri Montac. ac Combef. οὐκ εἰκάζουσιν. In edit. autem οὐ στοχάζονται. Vide Erasin. in Adagio : *Vates optimus qui bene con-*

μουμένως (60) οὐκ ἀπεισοῦσιν, δια μὴ μικρός; (61) Αἱ τῆραις ἀξιοὶ αἰδοῦς καὶ τιμῆς. Τούτων εἰς ἑστὶ καὶ ὁ τιμώτατος υἱὸς ἡμῶν Γεώργιος, δὲ πολλαῖς ζημίαις περιπεσών, καὶ κάρμνον ἴκανός (62) ἐν τοῖς πράγμασιν, ἐν λιμένισσι σωτηρίᾳ εὑρόται, τὸ προσανθίζαντος δὲ ἡμῶν (63), καὶ τυχεῖν τίνος φιλανθρωπίας παρὰ τοῦ τιμώτατον τῶν οἰκείων Κόμητος. Διὸς οὖν τὴν χάριν, εἰ βούλει μὲν, αὐτῷ καὶ τῇ χρειᾳ· εἰ βούλει δὲ, ἡμῖν, οἷς τὸ πάντα (64) χαρτεῖσθαι οἴδε ἐγνωμένον τοτὶ σοι, καὶ αὐτὸς πειθεῖς τοὺς πράγματα; (65).

PNB. ΘΕΟΔΩΡΩ (66).

Regimen Ecclesie Nazianzenae, hortantibus episcopis, maxime Bosporio Coloniensi, et Theodoro Tyanensi, populisque pastore desitutis cogentibus, Gregorius suscepserat; haud quidem statim postquam, abdicata Constantinopolitana sede, Nazianzum reversus est; verum post silentium et Pasche, post Xanaridis balneam. Nisi enim primum hujus Ecclesie regimen recusasset, tot precebus, tot invigitationibus non opus fuisset, ut ad illud succipiendum Gregorius impelleretur. Nazianzenam autem Ecclesiam cum per cunctam totam, reletam paulo amplius administrasset, circa initium entimū ditis literis ad Theodorum Tyanensem significavit, se morbo ab Ecclesia gubernaculis abductum fuisse, insigne Theodoro hanc curam incunubere; quod si non audiatur, addit se omnibus publice predicatorum Ecclesiam hanc pastore indigere.

Καιρὸς μοι τὸ τῆς Γραφῆς εἰλαν· Πρὸς τὴν Β Βοιστούραν ἀδικούμενος; τις ἔρθεται μοι κεῖρα πιεζόμενός; εἰς τὴν δὲ βάρος τῆς Ἐκκλησίας χωρήσει, κακῶς οὐτοῦ διακειμένους, καὶ λελυμένης (67); διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐκεκτῶν ἀγγέλων, διε μὴ δικαστά πάσχει τὸ τοῦ Θεοῦ ποιέμενον, ἀπολύμαντον δὲ καὶ ἀνεισακτοντον διὰ τὴν ἡμετέραν νέκρωσιν. Ἐμὲ γάρ η νόσος κατέχει, καὶ τάχιον ἀπήγαγε τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νῦν ταπάνισσι ἀχρειόι, δει τὰ τελευταῖα πνέοντα, καὶ πλέον τοὺς πράγματα συντριβόμενον. Εἰ μὲν οὖν ἀλλὰ τινὰ κεφαλὴν εἶχεν ἡ ἐπαρχία, πρὸς ἐκεῖνην ἔστι βοὴν καὶ διαμαρτύρουσθαι. Τῆς δὲ σῆς εὐλαβείας ὑπερειμένης (68), πρὸς οἱ βλέπεται ἀνάγκαλον. Φρόντισσον τῆς Ἐκκλησίας δὲ βούλει τρόπον, καὶ μὴ παρθένος ἀνάξιως ἐστήτης πράττουσαν. Ινα γάρ τ' ἀλλὰ δάκων, οὐδὲ νῦν ἐπιστάντες ὃν τὸ Αὐτολλιναριανόν, τὰ μὲν πεποικαστοί, τὰ δὲ ἀπειλοῦσι, παρὰ τῶν κυρίων μου τῶν συμπερισυνέργων μαθήσῃ, Εὐλαΐλον τοῦ γεωργεπισκόπου, καὶ Κελευσού, οὓς ἐξ ἔργου (69) τρέψαντον τὴν εἰλάδειαν ἀπεστάλκαμεν. Καὶ τὸ ταῦτα ἐπισχέτει, οὐ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας καὶ ἀσθετεῖσ,

॥ Habac. 1, 2.

(66) Ἡγῆρις φιλοτιμούμενοις. Combef. : Nobis officiis glorianib[us], iisque effusis, fidem praestant. Non apte Morel. Nobis cupide faventibus.

(67) Μηχράς. Ita codd. nostri, Moutac. Morel. ac Combef. In edit. μαχρᾶς.

(68) Κάρυρον ικανός. Cod. Pass., κάρμνον περιστός. At Combefis præsens minus congrue videtur. Legit itaque καρμνὸν ικανόν, ac verit: Plurimum negotiis inauditar, satis superque iis sit attributum.

(69) Προσανθίζωνται δὲ ἡμῶν. Combef. : Ut per nos tibi præsentetur. Morel. Ut tibi nostra opera ad jungantur.

(70) Εἰ βούλει δὲ, ἡμῖν, οἷς τὸ πάντα. Montac. et Morel. εἰ βούλει δὲ καὶ ἡμῖν. Cod. et Pass. οἵ τὸ πάντα.

(71) Καὶ αὐτοῖς πειθεῖς τοῖς πρότυποις. B. 5, καὶ αὐτοῖς πιστοῖς τοῖς πράγμασι, εἰ μήταν rebus ipsius confirmeris! Sic εἰς habet Montac., malle tamē καὶ τῷ αὐτοῖς τοῖς πράγμασι πιθεῖς, rebus enim ipsius per-nedes.

(72) Alias LXXXVIII. Scripta initio autumni anni 382.

Arianitibus fidem non abnuunt, quod nemp̄ non mediocri nos observantia et honore prosequeris. Ex iis unus est etiam honoratissimus Georgius noster, qui cum in magnum damnum incidet, et plorūm insudet negotiis, unum 128 salutis portum invenit, ut ad te per nos accedat, et benignitatem quamdam obtineat ab amplissimo Comite domesticorum. Da igitur hanc gratiam, si quidem velis, ipsi et necessitatib[us]; sin malis nobis, quibus omnia gratificari constitutum tibi esse probe novi, quin etiam rebus ipsis persuades.

CLII. THEODORO.

Tempus mihi est illud Scriptura usurpandi : Ad quem vociferari injuriam perpetiis? Quis mihi oppresso manu porrigit? Ad quem Ecclesie, tam male affectae soluta, pondus devolvetur? Testificor coram Deo et electis angelis, Dei gregem indigna pati, ut qui ob perditam valetudinem meam nec pascatur, nec visitetur. Nam me morbus constrictum tenet, atque ab Ecclesia gubernaculis celerius abduxit, nuncque inutilē prosrus reddit, ut qui, et singuli diebus extremum pene spiritum efflent, et negotiorum mole magis opprimar. Ac si quidem huc provincia caput quoddam aliud habere, ad illud clamare, ipsiusque opem ostestari oportet. Cum autem pietas tua superiorē loco sita sit, ad te conjectos oculos habere necesse est. C Ecclesiam tuam, quo pacto tibi videbitur, cura, nec eam in ea calamitate, qua indigna est, versantem despice. Nam, ut celeram missa faciam, qualia Apollinaristæ nunc impetu facta, partim admiserunt, partim minitantur, ex dominis meis compresbyteris Eulalio chorepiscopo, et Celestio, quos dedita opera ad pietatem tuam misimus, intelliges.

(67) Καὶ λειμένης. Hæc verba desunt in cod. Pass.

(68) Ὑπερειμένης. Combef. Superiori loco præsident, quia scilicet iam metropolitano iure.

(69) Οὖς ἐξ ἔργου. Combef. οὖς ἐξ ἀγροῦ τρέψαντον εἰλάδας ἀποτάλκαμεν, quos rure ad tuam pietatem misimus, chorepiscopum Eulalium, et Celestium, ipsum quoque, ut par est, vicarium presbyterum ei χωρικὸν, siue meo periculo emendo. Inaudita enim phrasis, ἐξ ἔργου, ac nihil commoda: trita vero vocis alterius constructio cum particulis, τὸν, ἐξ, εἰ, unaque reddunt dictione poetae, ἀγροῦ, ἀγροῖν, ἀγρόνδε. Hæc a Gregorio scripta sunt extrema sua senectute post redditum summa Constantinopoli, cum Nazianzenam Ecclesiam coactus est tantisper regere, donec Eulalium ei præficiendum obtinuit. Quod provincie præsidentium alium non agnoscit quam Theodorum Tyanensem, argumento est Nazianzum quoque Tyanensis metropolitanæ juri cessisse tandem, ipsumque concepsisse Gregorium.

Hac porro reprimere, non nostre statim et imbecillitatis est, verum solertia tua ac potestatis quandoquidem præter cetera hoc quoque ad commune Ecclesie præsidium tibi a Deo donatum est, ut viribus **129** polles. Quod si hac dicens ac scribens minime audier, quod unum suprest, hoc faciam, nempe ut publice omnibus prædicemus ac perspicuum reddam, quod Ecclesia episcopo ingeat; ne alioqui ex adversa nostra valetudine deinceps sequatur, vos intelligetis.

CLIII. BOSPORIO EPISCOPO COLONIE.

Quod se facturum minabatur superioribus litteris Gregorius, præstitit; gubernacula Ecclesie abdicavit, nec cogi ultra potuit ut illa rursus suciperet. Hinc Bosporio, cui primum cesserat, hortanti iterum us illa capesseret, his Litteris respondet se bis supplantatum et deceptum, ad Deum jam secessurum. Bis autem se deceptum ait, primo scilicet cum in Constantinopolitanam sedem est collocatus, deinde cum Ecclesiam Nazianzenam, suadente Bosporio, regendam suscepit. Iuxta Tillemontem (72), Gregorius se queritur supplantatum primo Nazianci, secundo Constantinopoli. Nobis haec videtur intelligenda potius de illis, dicamne dolis, an impedimento, que constitutio Nazianensi episcopo ejus provincie prævales semel et iterum attulisse queritur Gregorius. Episcopi rogabant ut remaneret tanisper, donec ejus loco episcopum constituisserint. Hoc resonum unus ex iis, Gregori alioqui familiari, Bosporio habuit. Quare coacti sunt tandem huic Ecclesia episcopum præficer, quod anno 382 accidisse, electumque Eulalium arbitramur.

Hoc jam secundo a vobis supplantatus atque B deceptus sum (quid dicam nosti): ac si quidem juste, odoretur a vobis Deus odorem suavitatis⁷⁷; si autem iniuste, hanc noxam vobis Dominus condonet. Sic enim me de vobis loqui æquum est, quandoquidem illatas injurias sequo animo ferre jubemur. Cæterum ut penes vos est voluntatis vestrae potestas, sic mea quoque penes me est. Non ultra vobis gravis erit gravis ille Gregorius. Ad Deum secedam, qui solum purus est, et a fraude alienus. In meipsum colligar. Haec mihi ipsi consului. Bis enim ad eundem lapidem impingere dementibus solum tribuit parœmia.

CLIV. OLYMPIO.

Scripta est haec epistola anno, quo Olympius Cappadocie præfectus, decessit imperio, id est, exente anno 382. Summa equitatem provinciarum administraverat Olympius, et ideo magnum sui desiderium apud Cappadocias reliquit; quod quidem his apparebat litteris Gregorii, qui eum discedentem flevit, magnisque abeuntem laudibus et faustis omnibus est prosecutus.

Tu nobis præfectus es, etiam post præfecturam C (aliò enim modo quam vulgus solet, de rebus iudicamus), quoniam virtutes omnes, que quidem præfecto digna sint, complexu tuo tenes. Plerique enim ex iis, qui sublimibus thronis insident, apud nos humi jacent, nimurum quos manus humiles et abiectos efficit, servosque eorum, quibus præsunt.

⁷⁷ Gen. viii, 21.

(70) Έτι τῇ κοινῇ τῆς Ἐκκλησίας προστασίᾳ. Ita cod. et Combef. In edit. τῇ κοινῇ προστασίᾳ τῆς Ἐκκλησίας. Cod. Pass. ἐπὶ κοινῇ σωτηρίᾳ τῆς Ἐκκλησίας.

(71) Alias XV. Scripta paulo post superiorem. (72) Vita Greg. § 40 et 71.

(73) Οὐσιαρχίην Κύριος παρ' ὑμῶν ἔσφρην. Ita cod. duo Regg. et sic legit Bill. In edit. Κύριος ὑμῶν. Montac. et Combef. Κύριος δικῆν. Alludit ad illud Genes. viii, 21: Εδεῖσαν autem Noe D altare Domino, et tollens de cunctis pecoribus ac volucribus mundi obtulit holocausta super altare, odorotissima est Dominus odorem suavitatis.

(74) Γρηγόριος δὲ βαρὺς. Ita, sit Bill. duo exemplaria Graeca; mihi tamen posteriori loco legendum videtur. οὐ βαρὺς, ut sic habeat translatio: Non

ἀλλὰ τῆς σῆς ἀγνοίας καὶ δυνάμεως, ἐπειδὴ τοι, μετὰ τῶν ἔλλων, καὶ τὸ Ιοχαίνιον ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἐπὶ τῇ κοινῇ τῆς Ἐκκλησίας προστασίᾳ (70). Εἰ δὲ ταῦτα λέγων καὶ γράψων οὐκ ἀκούσιμην, διησταὶ κηρύξαν πᾶσαν καὶ καταστῆσαι γνώριμον, διτὸ επισκόπου χρήζει τὴν Ἐκκλησίαν, τινα μὴ παρὰ τῆς ἡμετέρας ἀφρωτίας καταβλάπτεται. Τὸ δὲ ἔξις ὅμετς εἰσέσθε.

incommodo ac detrimento afficiatur. Quid autem deinceps sequatur, vos intelligetis.

PNG. ΒΟΣΠΟΡΙΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΟΛΩΝΙΑΣ (71).

Δις τῇν τοῦτο ἐπιτέρνομαι παρ' ὑμῶν, καὶ ἡτά- τημαι (οἴδας δὲ λέγω): καὶ εἰ μὲν δικαίως, διερρα- θεῖ Κύριος παρ' ὑμῶν δικῆν (73) εἰωθίας· εἰ δὲ ἀδίκως, συγνοὶ Κύριος. Οὗτον γάρ εἶμε περὶ ὑμῶν εἰλογον, ἐπειδὴ φέρειν καὶ ἀδικούμενον προσ- τετάγμεθα. Πλὴν ὑστερὸν ὑμέτεροι κύριοι τῆς ὑμετέρας γνώμης, οὕτως κάγὼ τῆς ἡμῆς. Οὐκ ἐτι βαρὺς ὑμῖν Εσταὶ Γρηγόριος δὲ βαρύς (74). Ἀναχωρήσων πρὸς Θεὸν τὸν μόνον καθαρόν τε καὶ δόλον. Εἰς ἐμαυτὸν συσταλθομένοι. Ταῦτα ἐμαυτὸν ἐνουθέτησα (75). Δις γάρ πρὸς τὸν αὐτὸν λίθον προσπτελεῖν, τοῖς δονή- τοις μόνοις ἡ παροιμία δίδωσιν.

PNA'. ΟΛΥΜΠΙΩΝ (76).

Scripta est haec epistola anno, quo Olympius Cappadocie præfectus, decessit imperio, id est, exente anno 382. Summa equitatem provinciarum administraverat Olympius, et ideo magnum sui desiderium apud Cappadocias reliquit; quod quidem his apparebat litteris Gregorii, qui eum discedentem flevit, magnisque abeuntem laudibus et faustis omnibus est prosecutus.

"Ημῖν δρόμον σὺ καὶ μετά τὴν ἀρχὴν (χρίνομεν γάρ έτέρως, ή ᾧ οἱ πολλοὶ, τὰ πρότυπα), διτὸ πάντας ἀρχῆν ἀρχῆν ἐν σπουδῇ συλλαβόν ἔχεις. Πολλοὶ γάρ τῶν ὑδρέρων (77) ἐμοὶ κάτω, δους δὲ καὶ χειρὶς ποιεῖ (78) ταπεινούς καὶ δουλούς τῶν ἀρχομένων. Πολλοὶ δὲ οὐδηὶς καὶ μετέωροι, καὶ ἐστήκασι κάτω, δους δῶν τεθησον ἀρετὴν, καὶ ποιεῖ μειζόνους ἀρχῶν ἀξίους.

ultra gravis nobis erit Gregorius, non, inquam, gravis. At, respondet Combef., vana est Billiū conjectura; hanc nec admittit Tillemont.

(75) Ἔνουθέτησα. Plures Regg. ac Montac. ἐμαυτῷ νενομοθέτηκα. Hec mihi ipsi constitui.

(76) Alias L. Exente anno 382 scripta.

(77) Πολλοὶ γάρ. Cod. πολλοὶ μὲν γάρ. Mox, pro τῶν υδρέρων cod. Pass. habet τῶν οὐργῶν δρόμον.

(78) Οὐσίας δὲ καὶ χειρὶς ποιεῖ. Combef.: Quos manus accepto efficit humiles et abiectos, vel quos manus imperatoris thronis sublimes facit homines abiectos, eorumque servos quibus imperio præsunt. Male, inquit, Billius jungit et confundit. Ubique Gregorius factitiam istius modi dignitatem ac nobilitatem exigit.

'Αλλά τι τούτους ἡμοί; οὐδὲ μεῖντις μάγας. Οὐλόμπιος, οὐδὲ φέρει τοὺς ἡμετέρους οἰκακούς. Ολύμπεια (79), προθεόδοτος, τεγνόναμεν αὐτὸς δευτέρᾳ Καππαδοκίᾳ (80), πρώτη παρὰ σοῦ τεγνόντες. Καὶ τὰ μὲν τῶν ἀλλων τι χρή λέγειν (81); ἀλλὰ τις τηροκομήσει τὸν σὸν Γρηγόριον, καὶ φαρμακεύσεις (82) τὴν ἀσθενείαν ταῖς τιμαῖς, καὶ ὅθει τιμωτέρων τὸν παρὰ σοῦ πολλοὺς προξενοῦντα τὸ φιλανθρωπον; Νῦν μὲν οὖν ἀπίστοις τὴν ὁμέτεραν ἔδων, τὸν ὄδηγητα καὶ πομπῆι κρέπτον, πολλὰ μὲν δόκρυα καταλιπόντες ἡμῖν, πολὺν δὲ πλούτον ἐπιχωμένοις παρ' ὑμῖν, καὶ οἷον οὐ πολλοὶ τῶν ἀρχόντων, τὴν εὐδοξίαν, καὶ τὸ ἀνάγραπτον τυγχάνειν ταῖς πάντων ψυχαῖς, στήλαις οὐκεὶ εὐκινήτοις. Εἰ δὲ πάλιν ἡμῖν ἐπιστάθη, μετὰ μεζένος καὶ λαμπτρότερας τῆς ἀρχῆς (τοῦτο γάρ δὲ πόδες τὴν μαντεύεται), τελευτέρα τῷ Θεῷ τὰ χαριστήρια πάντων ἀνοίσουμεν.

possunt. Quod si ad nos rursus, cum majori et Deo nobis desiderium auguratur), pliores utique

PNE. ΛΕΤΕΡΙΩ (83).

Eodem tempore quo superioriē epistolam ad Olympium scripsit Gregorius, datis paribus litteris Asterio, qui comes Olympii non minora pietatis et eruditissimorum argumenta ediderat, quinque de Cappadociis perinde ac Olympius bene meritus fuerat, quantum māorem atque detrimentum ejus discussus attuliter, significavit. Qui has epistolias legerit, aliquid etiam 156, que proxime sequitur, huic tanquam in speculo contemplari licet, quam suavi, quam tenero amore, quam toto pectore Gregorius diligerat amicos, quamque grati animi sensu accepta beneficia recoleret; denique quam sancte christianam coleret amicitiam.

Τι τούτο πάσχομεν; οὔχισθε καταλιπόντες ἡμᾶς (84), καὶ ἡμεῖς ἀδρόποτούμενοι, οὐδὲ τοσοῦν παρὰ τοῦ φύσου (85), συγχωρέντες, δοσοὶ ἐφ' ὑμῖν (86) τὰ προπομπήτηρα φθέγγασθαι. Τὸ τῆς ἡμιάς (87), καὶ τῆς ἐπηρεάς! Κινδυνεύω τι καὶ τολμηρὸν εἰπεῖν. Τὶ λαμβάνειν (88) εἴει τὸ ἀγάθον, εἰ μὴ παραμένει θειλλέν; Οὐ γάρ τοσοῦν εὐρωπαῖς παρὸν τῶν τετραπλίνων οὐδὲν, ἢ ἀντὶ χωρίζοντον. Τετιμέμενα παρ' ὑμῶν, θεοδόξαμεν, τῆς ἀρχῆς ἀπελαύνασμα, τῆς φιλανθρωπίας ἑνεφορθήμεν (89). Οὔτε γάρ ἐπιλελήσμενοι τούτων, οὔτε ἐπιλησμένοι· πρότερον ἡμῶν αὐτῶν, ἢ ὑμῶν. Τὶ δὲ παρ' ἡμῶν ἀντὶ τούτων ὑμῖν (90); Τὶ δὲ ἄλλο γε, ἢ ὃν ἔχομεν τὸ καλλιστόν; ἔχομεν δὲ τὰς εὐχὰς αἱς σώκουσθε καὶ εὐδοκιμοῦται. Καὶ πάλιν ἡμῖν ὀρθεῖτε, ἵνα δρα τοσαντές τύχωμαν τοῦ ζῆν προθεσμίας (91).

131 quibus utiam salus vobis et gloria comparetur. sive modo nobis tantiū ritus usura concedatur.

(79) Ολύμπεια. In cod. deest, nec admittit Combelius.

(80) Δευτέρᾳ Καππαδοκίᾳ. Cod. δευτέρᾳ Καππαδόκων. Combel. δευτέρᾳ Καππαδόκων, πρώτῃ... secundi γυρίου Cappadoce, qui a te primi faci eramus. Nazianzum, inquit Bill., in secunda Cappadocia provincia situm erat. Hoc igitur vult Gregorius, patriam suam quae Olympii praefecti virtute supra primam Cappadociam se efferebat, eo descendente ianu in ordinem redigi, atque in secundo gradu subsistere.

(81) Τὶ χρή λέγειν. Ita cod. et Pass. In edit. τι χρή καὶ λέγειν.

(82) Καὶ φαρμακεύσεις, etc. Combelius: Honorigibusque ac officiis seu medicamentis imbecilles vires conficerit.

(83) Alias CXXV. Scripta eodem tempore.

(84) Καταλιπόντες ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς, etc. Legit

A Permuti rursus alti et sublimes, quanvis inferiori loco atque ordine sint, uenient quos virtus in alto collocat, ac majoribus praefecturis dignos 130 reddit. Sed quosdam hæc mihi? Non iam nobiscum est magnus Olympius, nee gubernacula nostra gerit. Perinus, proditi sumus, facti sumus rursum secunda Cappadocia, qui primæ digaitatem a te consecuti eramus. Atque ut de aliis taceam, ecquis jam Gregorii tui senectutem curabit, corporisque imbecillitatem honoribus velut incantabit, honoriatioremque ex eo reddet, quod multis hominibus benignitatem tuam conciliaret? Ac nunc quidem itinere vestro, cum meliori ductu ac pompa abiute, multas nobis lacrymas relinquentes, multas autem vobiscum opes efferentes, quasque non multi praefecti secunū asportant, nimirum bonam existimationem, et quod in omnium animis inscripti atque incisi esitis, velut columnis, quæ non facile moveri illustriori magistratu vobis venire contigerit (nam Deo gratias persolvemus.

CLV. ASTERIO.

Quidnam hoc est, quod nobis accidit? Relictis nobis abscessistis, ac nos morbo laboramus. Nec livor tantum nobis spatiis concessit, ut discessum vestrum oratione prosequeremur. O grave detrimentum, et vim injustam! Periculum est ne audacius quid proloquar. Quid bonum capere attinet, si permansurum non erat? Nec enim res illa jucunda tantum voluntatis affert, cum adest, quantum macroris, cum abscedit. Honore a vobis gloriosa affecti sumus, fructum ex magistratu vestro cepimus, humanitatis officiis repleti sumus. Nec enim haec oblivione delevimus, nec delebimus: priusque nostri quam vestri memoria nobis elabetur. Quidnam autem pro his rebus vobis beneficii rependemus? Quid aliud quam omnium præclarissimum habemus? preces autem habemus. Faxitque Deus ut a nobis rursum videamini,

Combel. καταλιπόντες ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς, τοις quoque nobis relictis abscessistis.

(85) Παρὰ τοὺς φύσοντο. Montac. et Morel. παρὰ τὴν νόσον. Quia lectio, ait Combel, simplicior est.

(86) Εἴ τις ὄμηρος. Ha codd. Regg. B. 5, et R. ac Combel. Iu edit. τις ὄμηρος.

(87) Ο τῆς ἡμιάς. Ως sequuntur usque ad τὶ λαμβάνειν deerant in edit. Suppiemus ex cod. Reg. B. 3. Iu etiam Montac. Morel. et Combel

(88) Τὶ λαμβάνειν. Cod. B. 3, Montac. et Morel τὶ λαβεῖν.

(89) Τῆς φιλανθρωπίας ἑνεφορθήμεν. Bill. veritatis: Amicitia expleti sumus. Nec enim haec oblique hausimus, nec hauriemus.

(90) Άντι τούτων ὄμηρος. Ita cod. Reg. B. 5. Montac. Morel. Combel. ipseque Bill. In edit. ὄμηρος.

(91) Προθεσμίας. Ita cod. Reg. B. 5, Montac. Morel, Combel. ac Bill. Iu edit. προθεσμίας

CLVI. EIDEM

Laudat Asterium quod praesidis adjutor et socius, publicisque deditus commodis, locum tamen det officiis amicitiae.

Magnus inter homines Hercules, ut serunt (libet A enim tibi, eruditio ac diserto viro, tuorum quoque aliquid in memoriam revocare), at non tantus fuisset, nisi Iolaum certaminum socium habuisset ac praeerit adversus hydram, saevam hanc et multis capitibus præditam bellum; cuius ille capita desecabat, hic autem igni cremabat, quemadmodum scilicet vos improbitatis. Multos et Actoris filii curruli certamine superabant, ut Homer plaret, dum illi et corporibus et arte gemini habent et flagellum inter se partirentur, victoriamque alter alteri conciliaret. Vectores multos servat gubernator: at non proinde servaret, nisi bonus proreta ipsi auxilio esset, qui et ventos observat, et scopulos premonstrat, navesque velut oculus quidam existit. Tales nostro iudicio vos estis. Nam cum præses ex seipso clarus sit, tu adjuncta opera tua et auxilio, clariorem eum reddis. Quem cum multis uomibibus laudemus, tum hoc potissimum nomine admirarum, quod cum tantam publicis commodis benevolentiam conservetis, tamen locum quoque amicitie officiis datis, nimirum non morum asperitate (quod multi eorum faciunt, qui modum tenere nesciunt), juris rigorem ostentantes, verum mansuetudine votius imperii austrietatem mitigantes.

CLVII. THEODORO.

Anni 382 finem, vel sequens initium redolet hæc epistola, cuius exordium belle responsum epistola 153, quam anno labente mox collocauimus. Quemadmodum enim in epistola 153 scribit Baporio his verbis: Non ultra vobis gravis ero, etc., sic ad Theodorum: Non jam vobis molestiam exhibeo. Itaque cum exente tantum anno 382, vixque ante annum 383 episcopus Nazianzen ordinatus sit Euilius, in confinis anni utriusque haec epistola merito colloquatur. Severe canones optat observari, rogatque Theodorum ut Nicobelli ueros paterno relit oculo conspicere.

Spiritualia finem habent: non jam vobis molestiam exhibebo. Coite, vos ipsos munite, **132** adversum nos consilia inite. Vincant qui nos oderunt: ad unguem observentur canones, a nobis, quibus

(92) Alias CXXVII. Scripta paulo post supériorem.

(93) Ὁ Ἡρακλῆς. Ita codd. Par. Reg. 1403. B. 3, necnon Montac., Morel., Bill. ac Combef. In edit. Ἡρακλεῖς. Μοχ, ὡς λόγος, sic idem codd. ac Combef. In edit. ὡς ὁ λόγος.

(94) Καὶ κατὰ τὴς Τέρας. In cod. et Reg. xal deest. Hydra Lerna serpens erat, ut poëta fingunt, uniuersum duxtaxat corpus habens et quinq̄uaginta capita. Ille Hercules secare aggressus, huic re impar fuisset, uno enim occiso, duo statim repulabant, nisi Iolaus socius certaminum absissa capita excussisset. Huc Ovidius, *Metamorph.* libro IX :

Nec profuit hydra

Crescere per dannum, geminasque resistere vires.

(95) Οὐ μὲν ἔξετεγε. Ita cod. et duo Regg. In edit. ἔξετεγε. Morel. in edit. ἔπικαιεν, sed cod. se quimur.

(96) Οὐστερ πάς της κακαῖς. Ita cod. et Combef.: Quemadmodum vos capita improbitatis, etc. In edit. ωστερ πάς της κακαῖς, quod Bill.: Quemadmodum vos improbitatem.

(97) Οὐς Ὀμήρῳ δοκεῖ. Homer. *Iliad.* xxiii, 638 et seqq.:

Μέγας ἐν ἀνθρώποις ὁ Ἡρακλῆς (93), ὡς λόγος (ἴα σε λόγιον θυτα καὶ τίνος ἀναμνήσω τῶν σιν). ἀλλ' οὐδὲ τούτος ἦν, εἰ μὴ τὸν Ιόλαον εἶχε συναγωγῶδεν, καὶ κατὰ τῆς Τέρας (94) μάλιστα, τῷ πικρῷ τούτου καὶ πολυκερδόνι θρόνῳ, ἃς ὁ μὲν ἔξετεγε (95) τὰς κεφαλὰς, ὃ δὲ ἐπέκαιεν, ωστερ τὰς τῆς κακᾶς (96) ὑμεῖς. [Ποιλός παρῆλανοι Ἀκτορίωνες δρμαστοί, ὡς Ὁμήρῳ δοκεῖ (97).] Εδύρυοι γάρ ήσαν καὶ τὰ εώματα καὶ τὴν τάχην· ὁ μὲν τὰς τῆς κακᾶς· ὃ δὲ τὴν μάστιγα μεριδόμενος, καὶ τὸ νικῆν διλήτος συνεργαζόντες (98). Ποιλός διασώζει κυρηνῆτης τὸ πλωτήρας· ἀλλ' οὐδὲ δια μόνοις διέσωσε, μηδὲ καλῶν πρωτεύοντος, δις καὶ διατερεῖ (99) τοὺς ἀνέμους, καὶ τὰς ὑψάλους προδείχνυνται, καὶ γίνεται τῆς νηὸς οἶνος τις ὀρθαλμός. Τοιοῦτον ἦν καὶ τὸ διμέτερον. Λαμπρὸν γάρ δυτα τὸν δρυγοντα καὶ παρ' ἐαυτοῦ, λαμπρότερον αὐτὸς ἐργάζει τῇ συνεργίᾳ· ὃν πολλὰ (1) ἐπινοῦντες, τούτῳ θυμαζόμενον μάλιστα, δις τοσαύτην (2) τοῖς δημοσίοις εννοιαν σύνοντες, χώραν δίδοτε καὶ τοῖς φύλακοις, οὐ τραχύτητα τρόπου τὸ ἀκριβὲς ἀνδεικνύμενον, κατὰ τοὺς ποιλοὺς τῶν ἀμέτρων, ἡμερότητι δὲ μᾶλλον τὸ τῆς ἀρχῆς αὔστηρον τιθαστεύοντες.

B mansuetudine votius imperii austrietatem mitigantes.

PNZ. ΘΕΟΔΩΡΩ (3).

Τὰ μὲν πνευματικὰ (1) πέρας ἔχει· οὐκέτι προσθίσσω δογματίν οὐδὲν. Συνίστε, φράσσοσθε (3), βουλεύοντες καθ' ἡμῶν. Νικάτωσαν οἱ μισοῦντες ἡμᾶς· φιλαττεσθωσαν ἀκριβῶς οἱ κανόνες, ἀφ' ἡμῶν ἀρ-

Οἰούτεροι ιπποτοι καρῆλασαν Ἀκτορίωνε
Πλήθεις πρόστον βαλόντες.

Οι ἀρέ δρασται δίδυμοι· οὐ μέτεδον τριδύνεν,
οὐδὲ δρα μάστιγι πλέλενται.

Solis me equis praecertunni Actoris filii

Multitudine superantes.

Hii vero erant gemini: hi quidem firmiter aurigenabatur;

Ille vero flagello imperabat.

(98) Συνεργαζόντες. Cod. Par. ἀντεργαζόντες.

(99) Οὐς καὶ διατερεῖ. Ita cod. Par. et duo Regg. sic et Bill. ex conjectura.

(1) Οὐ πολλά. Ita cod. et Combef. in edit. ἀν πολλά.

(2) Οὐς τοσαύτην. Ita codd. duo Regg. et Combef. In edit. οὐ δεεστ.

(3) Alias LXIII. Exente anno 382, vel inente 383 scripta.

(4) Τὰ μὲν πνευματικά. Montac. et Morel. μὲν δελτι. Paulo infra, προ δογματίν οὐδὲν, cod. Pass. δογματίν οὐδὲν.

(5) Φράσσοσθε. Montac., Morel. ac Combef. φράσσοσθε, λογινίμιν, quod magis coharrē.

ξέμπον τῶν ἀμεθετότων. Οὐδὲς ἀκριβεῖας φθόνος· τὰ φτειά δὲ μὴ κεκαλύθωσα. Οἱ τοῦ τιμωτάτου νιοῦ Νικούσιού παῖδες ἡρεσίν εἰς τὴν πόλιν ταχυγραφεῖν μαθησόμενοι· τούτους τά τε δέλαι καὶ οἰκεῖας (6) ιδεῖν καὶ πατρικῶς θέλησον (οὐ γάρ καὶ τούτῳ καλούσσιν οἱ κανόνες), καὶ διποὺς ἀν γειτονώντας τῇ ἐκμητρίᾳ φρόντισσον (7). Βούλομαι γάρ αὐτούς (8) καὶ τὸ ήδος τυπούσαν πρός ἀρέτην, τῇ σῇ τελεσθήσατι συνεχῶς ἐντυχήσαντας (9).

habent. Cupio enim ipsorum perpetuum tecum, absoluto, consuetudinem habentium, mores etiam ad virtutem informari.

PNV. ΕΥΛΑΛΙΟ (40).

Eulalius ad quem haec scripta est epistola, non aliis quam qui recent Ecclesia Nazianzenae praefectus fuerat. Proinde scribi ante annum 382 exentum non potuit, quo tempore perfecit tandem Gregorius quod multis precibus et conatus frustra dicit tentavero, nempe ut Nazianzo episcopus praeficeretur. Gregorius, explorato Aiyriani proposito, ratione reddit Eulalio, simulque horitur ut pro pueri preces fundat, et quod salutis initium accepit, excusat ad Dei gloriam: quibus verbis aperte et episcopi era sacras Deo virginis officium, ei iussa Nazianzi designatur Ecclesia.

Οὐδὲν ἴσχυρότερον ἀλληλειας, ὡς τῷ Σεδρά καὶ μόνῳ δοκεῖ· τῇ γάρ παρένος Ἀλιπανῆ κατὰ πάσαν ἀπόβεσι (11) λόγον ἀπαυτούμενην παρίημαν τοῦ οἰκείου φρονήματος (12), ὃς προσέταξεν, ἵνα φρόντισάστο (13) καθερώς τὴν ἀλληλειαν, παρθενικὰ διολογοῦσε, καὶ ταύτης ἀγοράντην θερμότερον μὲν ἡ ὡς προσεδοκώμεν (14), εὐσταθέστερον δὲ ἡ θερμότερον, ἔχων μὲν παρθενικόν (15), πολιτικὰ δὲ ταῖς ἀποκρίσεσι· καὶ οὐ τραχὺ τῆς ἐπανθέσας ἡμῶν τῷ τελεῖ χρηστὸν ἔραν· τὸ γάρ στερβόν τῆς γνώμης μᾶλλον διέδοξε. Ταῦτ' οὖν (16) εἰδὼς ὑπερεύκου τε τῆς παιδεῖας· καὶ ἢν Διαβεν (17) ἀρχή τῆς σωτηρίας γεώργησον, εἰς ἔξαν θεοῦ τε καὶ ἡμῶν, καὶ παντὸς τοῦ τῶν εὐλαβῶν τάγματος (18).

PNV. ΘΕΟΔΩΡΟ (19).

Hanc ad Theodorum epistolam, aliasque plures hic colleamus, quae ad annum 382 vel 383 referri possunt, ut cuique libuerit. Nihil enim continent quo veluti nota quadam dignosci certiore argumento probari possit, quo tempore fuerint scriptae. In ista Gregorius Theodooro (quem Tyanensem credimus) Amazonium propinquam suam, piam virginem, commendat.

Ἄλιμον μὲν ἔμεν, θρέμμα δὲ ὑμέτερον (20), κτῆμα C δὲ θεῷ τῶν τιμών προσάγω τῇ σῇ εὐλαβείᾳ τὴν αἰδεσμωτάτην θυγατέρα ἡμῶν (21) Ἀμαζονίαν τὴν

(6) Τούτους τὰ τε δέλαι καὶ οἰκεῖας. Cod. Reg. τούτους γάρ τὰ τε δέλαι οἰκεῖας. Μοx, pro πατρικῶς, cod. Pass. πνευματικῶς.

(7) Φρόντισσον. Cod. Pass. φρόντισσα.

(8) Βούλομαι γάρ αἴτοις. Ηα codd. Reg. R. et Pass. In edit. βούλομαι γάρ αἴτοις, quod Bill.: Cupio enim mores quoque ipsis ad virtutem informari, quod scilicet assequuntur, si, etc.

(9) Ἐντυχήσοντας. Ηα codd. Reg. et Pass., Montac., Morel. et Combef. In edit. ἐντυχόντας.

(10) Alias CCXXXII. Scripta eodem tempore. —Eulalius. Est ubi Helladio inscribatur haec epistola. Sic in cod. Reg. et B. 3, necnon apud Montac. et Morel. Helladius Cæsariensis antistes fuit, Eulalius Nazianzenus. Ultravis in urbe virgo nonen dederit sponsa Christo, fuit sororis Gregorii Gorgonie nepos, Aiyriani filia Nicobulo upte.

(11) Κατὰ καστραχρέως. Morel.: Omni accurate genere. Combef.: Severiori examine.

(12) Τοῦ οἰκείου φρονήματος. Morel.: Constantia animi. Combef.: Obfirmatio animi.

(13) Επαγγειαράτο, etc. Morel.: Liberr. ut inimicetas, et pure professa est veritatem confitans

A nihil est imperitius, initium ducentes. Nihil est quamobrem quispiam ob leges severe observatas invidia commoveatur : at vero amictice officia minime prohibeantur. Charissimi filii mei Nicobuli pueri ad urbem profecti sunt, ut celeriter scribendi artem addiscant; a te peto, ut, cum in aliis rebus henevolo eos ac paterno oculo conspicias (neque enim quoniam id quoque fiat, canones vestant), tum etiam id cures, ut non longe ab ecclesia hoc est, cum homiue omnibus virtutum numeris

CLVIII. EULALIO.

Nihil veritate fortius, ut et Esdræ et mihi videtur. Nam Aiyriana virgo, cum omni diligentia ab ea exposceremus sui ipsius propositi rationem, ut junxeras, libere et ingenue veritatem confessare est, virginitatem professa, eique adhaerens majori fervore quam exspectabamus, majori tamen constantia quam fervore, fervore, inquam, virgineo, sed semiibus responsis. Proinde interrogatio nostra asperitas, exitu leuis visa est, nam consiliis firmatatem ac propositi magis ostendit. Hæc igitur sciens pro pueri preces funde; et quod salutis initium accepit, excole, ad Dei gloriam et nostram, ac totius religiosi celus.

133 CLIX. THEODORO.

Propinquam quidem meam, tuam autem alumnam, possessionem vero Deo charam, pietati tue offero, nimurum cumprimis venerandam filiam

atque adhaerem.

(14) Θερμότερον μὲν ἡ ὡς προσεδοκῶμεν. Cod. Reg. et Montac. θερμότερον ἡ προσεδοκώμενη. Verit. Morel.: Fernidius illa quidem quam exspectabamus. Mox, εὐσταθέστερον. Ita cod. Reg. ac Combef. In edit. εὐσταθέστερον, quod Morel. Sicut constantius quam calidius.

(15) Ζῆλο μὲν παρθενικῷ. Ita cod. Reg. B. 3, et R. ac Combef. In edit. λέγε δὲ ζῆλο μὴ παρθενικῷ, quod Morel.: Dico autem fervore non virgineo. Apud Montac. λέγε deest.

(16) Ταῦτ' οὖν. In cod. Reg. et apud Montac. οὖν deest, et τι paulo post.

(17) Ηλίας. Codd. Reg. et R. ἡν Διαβεν,

D quod accepisti.

(18) Τάγματος. Cod. Reg. et Montac. συντάγματος.

(19) Alias LXXII. Scripta anno 382 vel 383.

(20) θρέμμα δὲ ὑμέτερον. Ita codd. tres Regg. In edit. viiiōse ἡμέτερον.

(21) Θυγατέρα ἡμῶν. Cod. Reg. 1403. Montac. et Morel. non θυγατέρα, sed θεοδώραν. At si Θεοδώραν, ait Combef., τὸ Ἀμαζονίαν adjectivum vi-

nosram virginem Amazoniam, cuius tu si ei fidem A παρένον, ἃς καὶ τὸ πιστὸν αἰδούμενος, καὶ τῇ ἀφρωτίᾳ τοῦ σώματος βοηθῶν, καὶ διὰ τούτο ἐν πᾶσι χειρά τε δρέγων καὶ κηδόμενος, πρᾶγμα ποιήσεις ἐλύσερον καὶ τῆς σῆς εὐλαβείας δῖου, προστήσω δὲ, καὶ τῆς ἡμετέρας φύλας.

CLX. EIDEM.

Jus Engenia ad hereditatem adeundam commendat Gregorius Theodoro.

Et tu, et nos hoc volumus, illam nostram Eu-
geniam jus suum apud tuam pietatem obtinere,
nec permittere ut a suis hereditibus injuria afficiatur. Afficeretur autem, si quid ei ex his rebus eri-
peretur, quae ab avia uepti relictae sunt; quam illa
summa cura educavit ac reliquit, paucis ipsis rebus
legatis, cum tamen multa tunc promisisset, seque
ei relietur speraret.

B

CLXI. EIDEM.

Significat Theodoro se dictæ in quendam hominem sententia acquiescere, eamque validis ipse rationibus confirmat. Hac epistola in editis Leonio inscribitur, sed in Parisiensis Ecclesiæ, nunc Regio codice, τῷ αὐτῷ, adeoque Theodoro.

Quæ mibi æqua videbantur, scripsi. Quod si
mihi quiddam, ac non illa tibi in mentem venirent (non autem dubito, quin optima ratione ve-
niant), id quoque accipiemus. Alioqui enim adver-
sus ipsamne pietatem iniqui et injuriæ essemus,
si tibi, ut justæ atque integre judicanti, eos qui ad
nos accedunt, offeramus, at non item illis, quæ sta-
tueris, acquiescamus, quod quidem plerique ex illis,
qui perquam miseri et imperiti sunt, facere con-
sueverunt.

134 CLXII. EIDEM.

*Laudatur tom. V Conciliorum hæc epistola, qua Theodoro ingenuas matronas ita commendat Gregorius.
ut aduersus potentioris tyrannidem, si deserantur, acrioribus ipse animis insurgere, eamque iuueni innocentiam paratum se confiteatur.*

Quæ a venerabilissimi dominiis meis episcopis
ad pietatem tuam scripta sunt, eadem a nobis
quoque scripta esse dicens, ingenuis matronis
dextræ, queso, præbe, nec eas viri illius, adver-
sus quem progressæ sunt, tyrannica potentia vexari
atque opprimi patere : verum illi, ut par est, op-
tulare, si scis quæ patientur, et ob quam causam
patientur ; si autem nescis quoniam id ipsum pa-
tientur, propterea quod injustitiam tibi ignota est,
nec fidem meretur. Quod si nos quispiam curiosio-
deri posset. Verum non esse liquet ex epist. 39,
ubi Sophronio praefecto commendat reverendissi-
mum fratrem Amazonium. Est hic ergo proprium
nomen, nec editio mutantum aliquid.

(22) Alias LXXXV. Scripta iisdem temporibus.
(23) Τοῦτο θεολόγῳ. Ita Montac. et Morel. In
edit. διὰ τοῦτο, etc., quod Bill. : *Ob eam causam
vołamus. Sed que sit illa causa?*

(24) Εὐεργ. Ita cod. Reg. et Combef. In edit.
Eduard.

(25) Ημεροδιανομὴν αὐτὴν δικαιούμενην ὑπὸ τῶν αὐ-
τῆς χιλιορύμων διδικηθεῖη, etc. Ita cod. Par. et
alii duo Regg. In edit. hæc desunt.

(26) Υπεισχυρεῖτο τε. Ita Combef. In edit. θη-
συνετοῦ τότε.

(27) Alias LXXXVI. Scripta circa idem tempus.

Εὐ καὶ ἡμετέρα τοῦτο βουλδεμένα (23), τὰ δίκαια
γενέσθαι τῇ θυγατρὶ ἡμῶν Εὐγένιᾳ (24) παρὰ τῆς
σῆς εὐλαβείας, καὶ μὴ περιεῖδεν αὐτὴν ἀδικούμενην
ὑπὸ τῶν αὐτῆς χιλιορύμων διδικηθεῖη (25) δ' ἀν-
ώ ἐμοι φαίνεται, εἰ τινος στρεψθεῖ τῶν τῇ ἄγ-
γίᾳ παρὰ τῆς τετῆς καταλειφθέντων, ἣν ἀνεθρέ-
ψατο κατὰ πᾶσαν ἐπιμέλειαν· καὶ ἀπελεπεν ἐπ' ὅλι-
τοις ἀντὶ πολλῶν ὧν ὑπεισχυνεῖτο τε (26) καὶ ἡλπιζεν.

PEA. Τῷ ΑΥΤῷ (27).

"Α δίκαια ὡρην, ἐπέσταλκα (28). Εἰ δὲ δῆλο τι,
καὶ μὴ ταῦτα παρέστη (29) (πειθομαὶ γάρ ὡς ὅρῳς
παρέστη), καὶ τούτο δεξιμένα. Ή δικούμενον δὲν καὶ
παρανομόμενον εἰς αὐτὴν τὴν εὐσέβειαν, ὡς μὲν τὰ
δίκαια κρίνονται, τοὺς προσινέας ἡμῖν προσάργοντες,
οἵ δ' δὲ δικάστης, μηκέτι ἔμμένοντες· δὲ τοῖς πολ-
λοῖς ποιεῖν σύνηθες τῶν λίαν ἀθλῶν καὶ ἀπα-
δεύτων.

PEB. Τῷ ΑΥΤῷ (30).

"Α παρὰ τῶν κυρίων μον τῶν τιμωτάτων ἐκ-
εισκόπων ἐπέσταλκα πρὸς τὴν σῆς εὐλαβείαν, ταῦτα
καὶ παρ' ἡμῶν ἐπέσταλθαι νομίσας, δος, παρακα-
λῶ, χειρὶ ταῖς ἐλευθέραις, καὶ μὴ περιθῆς αὐτὰς
τυραννούμενας, καὶ περιωδούμενας ὑπὸ τῆς τοῦ
ἄνδρος δυνατείας, καθ' οὗ προελλιθίσαντ (31)·
δὲλλ' ἐπικούροντα τὰ εἰκότα, εἰ μὲν οἴδας δὲ πάσχου-
σι, καὶ δι' δὲ πάσχουσιν (32)· εἰ δὲ ἀγνοεῖς, δὲτε
καὶ τούτο πάσχουσι, τῷ τοι μὴ γινώσκεσθαι τὴν
δόκιμα, μηδὲ πιστεύεσθαι. Εἰ δὲ τις οἰεται περιερ-

(28) Ἐπέσταλκα. Ita cod. Reg. 1405, et Combef.
In edit. ἀπέσταλκα.

(29) Καὶ μὴ ταῦτα παρέστη. Bill. : *At non hoc
tibi in mentem venerit. Combef. : Et illa visa tibi
probataque non fuerint.*

(30) Alias LXXXIX. Scripta iisdem temporibus.

(31) Προελλιθίσατε. Cod. Reg. Morel. et Com-
bef. προελλιθίσαντε, aduersum quem accesserunt,
scilicet interpellaverunt.

(32) Καὶ δὲλλ' ἐπάσχοντε. Ita Montac. ac Com-
bef. In edit. καὶ δεεστ. Vertit Bill. : *Ob eam causam
propter quam patientur. Μοι, εἰ δὲ ἀγνοεῖς, εἰτε
Combef. : Si autem nescis, quoniam hoc ipsū pa-
tientur, quod injustitiam non cognoscas, nec illi
fidem habeas, ut quibus nihil salebrosum.*

γοτέρους είναι ἡμᾶς, ως οὐδὲν προσήκουσαν δίκην Α την πειθαρέμενον, πειθάσθω τούτο. καὶ στέρχομεν (33). Νῦν δὲ δέδοικα μὴ οὐκ οὗτος ἔχῃ μάλιστα μὲν γάρ οὐδὲ (34) μεμέτοισται τὰ Χριστοῦ, καὶ Χριστός οὐδὲ δρυς έχει φιλανθρωπία. Εἰ δὲ καὶ μεμέτοισται θέη (35) τις, δύο τοὺς ἐν τῷ πράγματι βάρουμένους γινώσκω, τὴν τε σήμεραν καὶ ἡμᾶς, εἰ παροφθῇ τὸ δίκαιον. Ὡτὸ γάρ τὴν ἀμφοτέρων οἰκονόμων οἱ κρινόμενοι. Καὶ δέος μὴ παρασυρῆ λόγων πιθανότητι τὸ ἀληθές. Διὰ τούτο καὶ συνέβησε, καὶ προδικάζε (36), καὶ ὑπερμάχη τῆς ἀσθενείας ἡμῶν, μή πως εἰς ἀνάγκην καταστούμεν, καταρρεῖται τοις οὐρανοῖς ἔχοντας (37), θερμότερον τῇ ἀληθείᾳ συναγωνίζονται μετὰ Θεοῦ, καὶ τῆς τῶν σῶν εὐχῶν συνεργίας (38).

ΠΕΡ. Τῷ ΑΥΤῷ (39).

Hic commode subsequetur alia ad eundem Theodorum epistola, quam merito canonican appellare possumus. Lecta est in concilio generali quinto. In ea Theologus damnat Georgium Paspasinum, qui se promisit stare non teneri, nec iuramento se astrictum esse, propterea existimat quod membranis inscripta non essent, nec facta cum execrationibus prouiso. Quo errore depulso, Gregorius Georgio persuasit ut delictum fieret coram Deo et Theodoro, quem magnus appellat animarum medicum, eumque rogat ut iuxta canones predictorum medicatus, per compunctionis modo tempus benigne contrahat.

὾ θεὸς χαρίσασθαι ταῖς Ἑκκλησίαις, εἰς δόξαν τε ἡμῶν καὶ πολλῶν δρεσοῖς, ὅπως ὄντα περιεστραμμένον (40), καὶ διαφαλῆ περὶ τὰ πνευματικά (41), ὥστε καὶ ἡμᾶς (42) ποιεῖν ἀσφαλεστέρους, τοὺς πλέον ἔχοντα τῷ χρόνῳ νομιζόμενους. Ἐπειδὴ τοινούς ἥμελταις κοινωνοῦντες ἡμᾶς λαβεῖν πνευματικοῦ στίχηματος (ἴδητον δὲ τοῦ δρκού ἔνεκεν, ὃν Γεωργὸς δὶς Παστατινός (43) δινθρόπος ὀμώνυμος φανεῖται), τὸ γε παραστάν (44) ἡμῖν τῇ σῇ εὐλαβεῖται δηλώσσωμεν. Παίζουσιν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, κατὰ τὸν ἡμῶν λόγον, τοὺς μὲν μετὰ τῶν ἄρων (45) προκειμένους δρκούς, δρκούς νομίζοντες· τοὺς δὲ ἐγγράφους δὲ δίχα τῶν ἡμέτερων (46) ἀφοίσισιν, ἀλλ' οὐδὲ δρκον ὑπολαμβάνοντες. Ήντος γάρ τοι (47) μὲν τῶν χρεῶν χειρόγραφων δεσμεῖται πλέον τῆς ἀπλῆς ὁμολογίας· τῶν δὲ ἐγγράφων δρκον, ἀλλο τι δὲ δρκον ὑποληφό-

(33) Στέρξεσθαι. Cod. et Combef. στέργομεν, α-
κιεσκίνειμ. Mox. πρ. Ἑγ., cod. Ἑγ.

(34) Γάρ οὐδέ. Cod. et Combef. γάρ οὐ.

(35) Θεῖ. Cod. R. et Combef. οἰτηθεῖ, esse quis-
pian existimet.

(36) Συνέβησε, καὶ προδικάζε. Una iudica et
praejudica, prior ipse iudica, iudicium instrue, more
Atheniensium : qui enim apud eos cadiis accusa-
bantur, in Pryanee per tres mensas ante iudicium
permanebant, eoque tempore ab utraque parte re-
tiones in medium proferebantur, quod προδικάζον
vocabant. Hec Suidas. At in versione προδικάζε
Bill. omisit.

(37) Ἐκότος. Ita cod. et Combef. In edit.
Ἐγκρίνεται.

(38) Εὐχῶν συνεργίας. Ita cod. Reg. B. 3, R. et
Combef. In edit. συνεργίας deest.

(39) Alias CCXIX. Scripta idem temporibus.

(40) Περιστεμένον. Germana est illa versio, ait
Morel. depravata illa περιτεμαχάμενον. Sie tamen
cod. B. 3 et Montac. : qui ita instructus es.

(41) Ἀρχαὶ γερπὶ τὰ σκευαστικά. Morel. Non
bene firmus, ait Combef., sed cautus et circumscriptus
in spiritualibus, ut in eis falli non possit, nec sibi

A res quam par sit, esse existimet, ut qui item nihil
ad nos attinentem nobis asciscamus, id probet, et
acquiescemos. At nunc vereor ut ita sit. Maxime
enim ne Christi quidem res, ut nec ipse Christus,
divisa sunt, nec finibus ullis circumscripta est
benignitas. Atque si etiam divisa esse quispiam
statuat, duos, qui hac in re graventur, esse scio,
mirum pietatem tuam et nos, si quod justum
est, negligatur : etenim sub utriusque curam et
administrationem sunt ii, de quibus judicatur. Ac
metuendum est, ne verhorum lenocinio veritas
convenerit. Ac propterea iusna dicio, et ante-
verte, ac pro nostra imbecillitate depugna : ne
alioqui in eam necessitatem adducamur, ut, in hac
licet corporis valetudine, Dei ope, ac tuarum pre-
B cum adjumento freli, acrioribus animis veritati
subsidiū feramus.

CLXIII. EIDEM.

Deus concedat et Ecclesiis, enī ad gloriam
nostram, tun ad multorum emolumentum, qui ita
circumscriptus ea et cautes in spiritualibus, ut nos
etiam cautoles 135 efficias, qui plus aliquid
aīate consecuti existimamur. Quando igitur voluisti
consortes nos accipere disquisitionis spiritualis
(dico iurisprudentia causa, quo se Georgius Paspa-
sinus vir noscitur obstrinxisse), quod in mente
venit nobis tuae reverentiae declarabimus. Pier-
ique seipso illudunt, ut mea fert sententia, dum
juramenta quidem cum execrationibus proposita,
juramenta censem; scripta vero sine verbis, per-
functorium quiddam arbitrantur, sed non iurauen-
tum. Quomodo enim debitorum chirographum plus
obligare putabimus, quam simplex pactum : scri-
psum vero juramentum, aliud quiddam, quam Jura-
sinat suum fieri. Apud Montac. et Combef. περὶ^{deest}.

(42) Ήστε καὶ ἡμᾶς. Ita cod. et Reg. ac Mon-
tag. In edit. ὥστε καὶ πάντας. Combef. ὥστε καὶ
ἡμᾶς πάντας.

(43) Παστατινός. Cod. Παστατινός. Reg. Πα-
πανδέ. B. Παστονός. Montac. et Morel. Πασο-
νός, et sic legit, ut notat Tillemont, in concilio
generali in Euphrantes Tyrannensis archiepiscoporum.

(44) Τό γε παραστάτη. Cod. B. 3, παραστά-
τη. Veritū παραστάτη Morel. : Quod saltem nobis
constat. Combef. : Quod visum est et iudicavimus.

(45) Μετὰ τὸν δρόν. Ita Combef. cuius lectio
versionis respondet. In edit. κατὰ τὸν ἄρων, in ex-
ecrationibus posita.

(46) Διγὰ τῶν ἡμέτερων. Ita legimus cum Mont-
ac. Que lectio videtur explodenda Morello, qui
saniores habet eam quam in edit. δερμάτων. Legen-
dum putat Combef. διὰ τῶν δερμάτων, et sic
scripsisse Gregorium, non δύxa. Quomodo enim,
inquit, scriptio consignata juramenta, si deerant
membrana in quibus tunc scriberant?

(47) Πώς γάρ τοι. Ita cod. B. 3, et Combef. Edit.
πῶν γάρ τοι.

mentum arbitrabimur? et, ut summatis dicam, iumentum nobis est rata ei qui interrogavit et credidit facta fides. Haudquaquam tamen usquam vi adactum suis sufficit ad excusationem (vis enim fuit ei lex, quam sibi imposuit), nec eo quod in praetorio postea superior causa fuit; etenim ipsum litigium juramenti violatio est. Hoc etiam fratri Georgio persuasi, ne excusationem in peccatis prætereret, neque rationes coenimicseretur ad culpa patrocinium; sed iusjurandum esse sciret quod scriptum fuit, et coram Deo ferret ac reverentia tua pro delicto, etiam si prius alter opinatus esset, seipsum decipiens. Nec itaque ipsi disseruimus viro: ac manifestum est si tu ipsum alloquaris diligentius, fore ut multo magis eum compungas, tanquam magnus animorum medicus, et canone regulare medicinalius ipsum, quanto visum fuerit tempore, conferes postea temporis iudgentiam. Tempus autem remittes pro modo compunctionis.

136 CLXIV. TIMOTHEO.

Hac vel ab anno 383 dari potuit epistola. Si tamen finem attendas, anno potius 383 convenit; quo Eulalia tandem episcopo Nazianzi consecrata, negotii nisi deinceps Gregorio fuit, nisi preces Deo adhibere ac vita dicessum cogitare. Quis sit ille Timotheus ipso docebunt epistola. Ejus laudat virtutes: ab ipso laudatus laudes ejus miro modo excipit, hortatur ut pro Trinitate viriliter decertet.

Bonus ego semper bonorum virorum venator sum (libet enim nonnihil juvenum more gloriari), quippe qui eruditio nemus quoque tuam sese occultantem atque incognitam esse studentem, et ipse indagatricibus quibusdam rationibus inventi, et alias cogitanti reddidi; et ut aliquid ex nostra doctrinia usurpem, lumen sub modo abdito candebabo imposui^{**}, atque in medium protuli. Ut enim alias tuas virtutes præteream, hoc est, doctrinam, pietatem, morum facilitatem ac modestiam (quae quidem omnia ut unus obtineat, perdifficile est), ea id quoque, quod unum facis, quanti existimandum est! Et nostri recordaris, et per litteras complectaris, et laudes adjungis: non ut nos laudes (tuam enim philosophiam intelligo), verum ut melio-

** Matth. v. 45.

(48) Η τοι ἀπερωτησατος, etc. Morel.: Ejus qui interrogavit, et ejus qui stipulatus et assensus est, pleno persuasio, quasi duos Gregorius velit.

(49) Φάσκεις τινων. Ita codd. Reg. B. 3. et R. Combef. ac Montac. qui vertit: Non satis est dicere se vi compulsum. In edit. φάσκεις Νεκανών. At secundis curis Morel. euendavit, redditum: Nequaque tam satis idonea scripti excusatio, asserere se vi edactum fuisse.

(50) Οὐ δέοντος. Combef.: Lex quam colligavit, quam straxit, sibique imposuit. Proposit Moniac. δύ δέοντος, sis ei lex fuit quam metuebat; sed lectionem haec indigneabundus respuerit Morel. retinuerit δύ δέοντος, sis enim fuit ei quem lex ligavit. Vim patitur, inquit, hoc ipso quod obligatur ac vincitur ab illa; et quis nosci leges reipublice vincula a Gracie et Latini passim dici?

(51) Εγ το δικαιοποιον. Cod. et R. τὸ δικαιοποιῶν. Montac. et Morel. τὸν δικαιοποιῶν δικαιοπέψει, neque φάσκειν ίκανον, neque vero sufficit in praetorio postea superiori causa suis.

Α μάτι; καλ, ευθύνως εἰπεῖν, δρκος ήματι ή τοι ἐπερωτήσαντος (48) καὶ πεισθέντος πληροφορία ού μήν ούδε τὸ βεβιότατος φάσκειν ίκανον (49) εἰ, παρατίθεντος (ἢ βίᾳ γάρ ην δό νόμος, δη δέοντος [50]). ούδε τὸν τῷ δικαιοποιῶν (51) θετερον. ὑπερέγενεν αὐτὸν γάρ τὸ δικάστασι, παρορίας (52). Τοῦτο κατ τὸν ἀδελφὸν Γεώργιον ἐπεισέμεν μὴ προσασθεῖσας προφάστις ἐν ἀμαρτίαις, μηδὲ λόγους ἀνευρίσκειν συνηρόδους τοῦ πλημμελήματος· ἀλλ' ὅρκον εἰδεναι τὸν ἐγγραφαμένον, καὶ ὑποκλαίειν τῷ Θεῷ καὶ τῇ εἰς εὐλαβεῖσι πορτῇ τῆς ἀμαρτίας, εἰ καὶ πρότερον δόλιος ὑπελάμβανεν, ταῦτα ἀπατῶν. Ταῦτα οὖν αὐτοι τε διελέχθημεν τῷ ἀνδρὶ· καὶ οὐ δόλον ὅτι διαλεχθεῖς ἐπιμελέστερον, ἐπὶ πλόον (53) αὐτὸν κατανέξεις, ὡς μάγας τῶν φυχῶν θεραπευτής, καὶ τῷ κανόνι φαρμακεύσας (54) αὐτὸν, ἥπ' οὗτον ἀν δοκῆ χρόνον, οὐτως ἐποίεις τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ χρόνου (55). Τοῦ χρόνου δὲ μέτρον, τὸ μέτρον τῆς κατανέξεως.

ΠΕΔΑ. TIMOTHEΟΥ (56).

Ἔτι καλὸς ἄγνοι τῶν (57) καλῶν θρησκῆς (ἴνα τι καλ (58) νεανισσομάτι), δε καὶ τὴν σὴν λογοθετὰ κρυπτομένην καὶ τὸ λανθάνειν φιλοσοφῶνταν, ἀνεύρων τε λόγους ἰχνευτικοὺς, καὶ τοῖς δόλοις ἐγνώρισαν. Καὶ ἐντοι τι τῶν ἡμετέρων, τὸ ὑπὸ τῷ μοδῷ φῶς ἐπὶ τῆς λυγνίας ἀδημοσίευσαν. Ίνα γάρ ἔποι τὸ δόλια τῶν σὸν καλῶν, τὴν παίδειον, τὴν εὐσέταιαν, τὸ τοῦ ἱδούς ἐπεικές τα καὶ μάρτιον (ἡ πάντα ἐνδε γενέθεσαν, πῶν λατε δοτε γαλεπῶν), ἰδού το γε παρὸν πηλίκον! Καὶ μνημονίεις ἡμῶν, καὶ δεῖσσος τοὺς γράμματος, καὶ προστίθης ἐπανούς, οὐχ ἐν ἐπανόψεις (συνήμη γάρ οὐσι τῆς φιλοσοφίας), ἀλλ' ίνα κρείτους ποιήσῃς, καὶ προσάγητος εἰς τοῦμπροσθεν (59), αἰσχυνομένους μὴ τοιούτους φανεσθει, οἵους ὑπολαμβάνεις. Τό μὲν οὖν ἡμέτερα

(52) Παρορίας. Montac. et Morel. ἐπωρίας. Perjurium est quod spectat ad eum, inquit Morel. D qui fraudem tueri jurejurando parat.

(53) Διαλεχθεὶς ἐπιμελέστερον, ἐπὶ πλόον. Ita cod. B. 3. Montac. et Morel. διαλεχθεὶς ἐπιμελέστερον, ἐπὶ πλόον αὐτὸν κατανέξεις, εἰ accuratius cum eo verba feceris, multo magis eum compunzebis. In edit. deest ἐπιμελέστερον.

(54) Καρδια φαρμακεύσας. Combef.: Canonis ritu, ista canone ρέα, eum medicatus.

(55) Φιλανθρωπία τοῦ χρόνου. Temporis indulgiam, quae semper episcoporum fuit. Morel. Benignitatem temporis. Temporis autem mensura modus est compunctionis.

(56) Alias CLXXXVII. Scripta anno 383, vel 385. — Τιμοθέο. Combef. Εὐλαλίῳ.

(57) Αἱ καλὶς ἄγνοι τῶν τοῦ. In cod. καὶ deest. Cod. Reg. καὶ τῶν.

(58) Ιτα ει καλ. In cod. καὶ deest.

(59) Εἰς τοῦμπροσθεν. Ita cod. et Combef. In edit. εἰς τὸ ἐμπροσθεν.

πέρας ἔχει. Ὅπερινορθίσαμεν τῷ φύλῳ, φιλοσοφοῦ-
μεν ἐφ' ἡγωγίας τῷ θεῷ, καὶ ἡμᾶς αὐτὸν συ-
γινώσθεν ταῖς εὐχαῖς, τῶν ἐν μέσῳ κλόνων καὶ βο-
ρύδων ἡλευθέρωμάσθε. Σὺ δὲ ἡμῖν ἀνέριζον, καὶ
κραταιοῦ, καὶ ὑπεραγωνίζον τῆς Τριάδος εἰς δύνα-
μιν. Καὶ δὲ πρᾶξις ἔστω μαχητής, δὲ καὶ ἡμᾶς
ἐνώρας (60) ποιουντας· οὐ γάρ βούλομας κέρδωσας
μὲν εὐδοκιμεῖν, ἡμερεῖν δὲ λέοντας. Καὶ ἡμῶν ὑπερ-
έχοντος σφόδρα καρνάντων, ἐν' εἰρηνικῆς τύχω-
μεν (61) τὴν ἕξδον, ἡδη πρὸ τοῦτο νεύοντες (62).
reant celestesque sint, leones autem quiescant. Ac pro nobis, qui magnis ærumnis premimur, Deum
precare, ut pacatum et vita discessum, ad quem jam vergimus, consequamur.

ΠΕΡ. ΤΟΥ ΑΥΤΟῦ (63).

Cum nescio quid molesti Timotheo contigisset, nimisque cum dolore factum accepisset Gregorius, datus ad illum litteris, amica simili et acri nomihil objurgatione, animum ejus erexit.

Συνθάνοματι οἱ πρὸς τὸ πάθος ἀφίλοσοφως ἔχειν, καὶ οὐκ ἐπιγένεται· δεῖ γὰρ τάλανθη γράψειν, δίλοις τε καὶ πρὸς ἄνδρα φύλον, καὶ καλοκαγαθίας μετα-
ποιησμένον. Ἔγειρά γάρ οὖτος περὶ τούτων, ὃς γε
ἔμαντον τείνων, καὶ λίαν (64) ὅρθων. Οὔτε τὸ λίαν
ἀπαθέτης ἐπιτινῶν, οὔτε τὸ διαν περιπαθέτης. Τὸ μὲν
γάρ ἀπάνθρωπον, τὸ δὲ ἀφίλοσοφον (65). Ἀλλὰ
δεῖ τὴν μέσην βαθίζοντα, τῶν μὲν διαν ἁσχέτων
φιλοσοφώτερον (66) φιλονεατα, τῶν δὲ φιλοσοφούντων
ἄμετρον ἀνθρωπινότερον (67). Καὶ εἰ μὲν πρὸς
ἄλλον τινὰ ἐπιτέλλοντα, ίσως δὲν μοι μακρότερον
ἔδειτο λόγων, καὶ τὸ μὲν συμπαθεῖν ἔστι, τὰ δὲ
παρανόστα, τὰ δὲ ίσως ἐπιτιμῆσαι. Τό τε γάρ συ-
αλεῖν, Ικανοῖς παραμύθια, καὶ δεῖται τὸ ἀρδύ-
στον τῆς ἐκ τοῦ ὑγιαινοτος θεραπείας. Ἐπει τοὶς
τοῖς δινδρά πεπαιδευμένον ποιούμενοι τοὺς λόγους,
ἀρχεῖ τοσούτον εἰπεῖν· Γενοῦ σεαυτοῦ καὶ τὸν βίβλων,
αἵς καθωμέλιης, ἐν αἷς πολλοὶ μὲν βίοι, πολλοὶ δὲ
τρόποι, πολλοὶ δὲ ἡδοναὶ καὶ λειτήτες (68) · πολλαὶ δὲ,
ὅς τε εἰδεῖ, συμφοραὶ καὶ τραγήτες. Πλέον
δὲ ταῦτα δὲ ἀλλήλοιν δ θεοῖς· ἐμοὶ δοκεῖ, ἵνα μηδὲ
τὸ λυποῦν ἀθεράπευτον δη, μηδὲ τὸ εὐφραντὸν ἀπαι-
δηγήτον, καὶ, ἵνα τὸ ἐν τούτοις δαστον καὶ ἀνύ-
μαλον θεωροῦντες, πρὸς αὐτὸν μόνον βλέπωσιν.
Ταῦτα οὖν κατανοῦντας καὶ γάμων προσδοκεί-
μεν (69) αὐτοῖς. Καὶ εἰ μὲν ἐπιτανύμενον τινὰ
ἴγνων τῶν λίαν ὑποπισόντων τοῖς ἀλγεινοῖς, ἡ τῷ
ἄλγειν κατορθώσαντα (70), χρῶ τῷ λυποῦντι καὶ τῷ
πίνθους ἀπόλαυε (71) (οὐδεὶς φθόνος συμφορεῖ-

• Psal. xxx, 25.

(60) Ἡμᾶς ἄρας. Cod. et Combef. ἡμᾶς δρός.
(61) Τύχωμεν. Ita codex et Combelensis. In
editis τύχωμεν.

(62) Νεύοντας. Ita codd. Reg., Pass. 2, et Com-
bel. In edit. νεύοντας.

(63) Alias CLXXXIX. Scripta paulo post supere-
riorem. —Cod. Reg., Montac. et Morel. Τιμοθέον
καὶ Στρατηγὸν σωρτοῦ. Cod. Στρατηγοῦ. Cod. R.
et Combef. Στρατηγοῦ.

(64) Ής τε ἔμαντος πείθω, καὶ λαλ. Ita cod.
et Reg. ac Combef. In edit. ᾧς τε ἔμαντον πείθω
λαλ.

(65) Ἀφίλοσοφος. Ita codd. Reg. B. 3, et R.
Montac., Morel. et Combef., siveque legit Bill. In
edit. φιλόσοφος.

(66) Φιλοσοφώτερος. Combef. : Majori can-

A res ieddas, atque ad ulteriora promoveas, erub-
escentes videlicet non tales non præbtere, quales esse
arbitrari. At nostræ quidem res siue habent.
Invidia cessimus, Deo tranquille philosophamur,
soli degimus, atque in precibus versamur, mundi
strepitibus ac tumultibus liberati sumus. Tu vero
viriliter age et confortare ⁶⁴, ac pro Trinitate,
quantum vires tuae ferent, dimica. Et qui mansue-
tus es, pugna fiat, quemadmodum etiam nos fa-
cere videbas: neque enim mihi placet, ut simili flo-
reant celestesque sint, leones autem quiescant. Ac pro nobis, qui magnis ærumnis premimur, Deum
precare, ut pacatum et vita discessum, ad quem jam vergimus, consequamur.

CLXV. EIDEM.

Te calamitatem minime philosophico animo ferre
audio, nec laudo: vera enim scribere oportet, pra-
sertim ad hominem amicum, ac probitatis et bo-
neftiatis studiosum. De his enim rebus sic sentio,
et quidem, ut mihi persuadeo, rectissime. Nec
enim nimiam indolentiam probo, nec nimiam dole-
ris acerbitatem. Illud enim inhumannum est, hoc a
philosopho alienum. Verum medium ita tenere
convenit 137 ut et iis, qui nimis effrenato dolore
principes agunt, sapientiores nos præbeamus,
et iis qui immode diciphontur, humaniores. Ac si quidem ad alium quendam scriberem, lon-
giori fortasse oratione opus habuisset, meque par-
tim vicem tuam dolere, partim monere, partim
etiam objurgare oportuisse. Nam et commiseratio
magnam ad levandum dolorem vim habet; et qui
zeger est, ejus qui integra valetudine uitur medi-
cam manum requirit. Quoniam autem mihi cum
eruditio viro sermo est, hac dicere sufficit: Ad to-
redi, atque ad eos libros, quos familiares habuisti,
in quibus et multa vita sunt, et multi vita modi,
et multa volupiates et lenitates: multi vero, ut par-
est, adversi casus et asperitates. Deus enim hac
aliis necit: ob id scilicet, meo quidem judi-
cio, ut nec moror medicina careat, nec latitia ex-
pers disciplina sit; atque, ut inconstantiam et va-
rietatem, quae in his rebus est, contemplantes,
oculos in eum conjiciamus. Hæc igitur tanquam
normam ac regulam, tuo dolori admovemus. Ac si

D
stantia ac firmitate præditos. Cod. Reg. φιλοσοφά-
τον.

(67) Ἀγθρωπώτερος. Cod. Reg. et Combef.
ἀνθρωπικώτερον.

(68) Καὶ λειτήτες. Montac. et Morel. καὶ λε-
ιτήτες, et summa virutes. Mox quæ sequantur
deering in edit. usque ad πλέον δι. Sed ea nobis
exhibit codd. Reg., B. 3, Montac., Morel. et Cour-
belensis.

(69) Προσάργειν. Ita cod. et R. ac Combef. In
edit. προσάγειν. Ibid. τῷ abundat.

(70) Κατερόσαρτα. Combef. : Aliiquid quod vir-
tutis est præstisitare.

(71) Ηρόδους δασταύε. In edit. πείθους ἀπόλαυε.
Cod. B. 3, πείθους ἀπόλαυε.

quemdam ex his, qui rerum acerbitatibus nimium succubuerunt, laude affectum fuisse, aut etiam dolendo aliquid perfecisse cognovisti, da te miserori, ac luctu fruere (nemo est cui calamitas deplorata invidiam conflare debet); sin autem eum vituperari ac reprehendi, vetus quidem adagium ait: Qui vulneravit, medebitur^{**}; nunc autem commodum fuerit dicere: Qui vulneratus est. Quin aliquo etiam nobis turpe, atque a nostra lege alienum fnerit, in hujusmodi rebus vulgo imitari: quandoquidem nos praesentibus quoque rebus sublimiores divinus sermo reddit, monete ut haec tanquam umbras et anigmata prateremus, ac, uoc res molestas, nec jucundas, pro veris rebus ducamus, verum alibi vivamus, illueque intentos unam letitiam virtutem et cum Deo conjunctionem agnoscanus. Hae tibi ipsi accine, ac melius habebis. Imo vero non dubito, quin et jam accinueris, et rursum accinas, etiamque ad te minime scribamus.

138 CLXVI. EIDEM.

PECT. ΤΟ ΑΥΤΟΥ (75).

Objurgatione Gregorii nonnihil Iesus Timotheus ipsi rescripsit, haud magnum esse e terra de navigantibus iudicium, maiusque esse dimicare, quam ad perferendas calamitatis alios hortari. Quod telum in se contortum, aquo animo se excipere Gregorius respondit hac epistola 166, modo illi cura esset, ut adversus inorenorem fortet et philosophicum animum exhiberet. Non longo tempore post superiorum epistolam hec scripta.

Nostrum fructus, vir eximie, immo etiam haud parum fortasse, ex epistola mea percipi, ut pote peritus hujusmodi morborum medicus. Moreorem tibi objurgatio extrusit, dolorisque locum pudor occupavit; atque ad repugnandum excitari per quam sophistice et strenue. Ac mihi videris, quemadmodum apud Homerum Achillis equi, sublato in altum capite, atque excusso pulvere (quandoquidem iam tempus postulabat, ut Patrocli mortem lugere desinerent), camporum rursus et armorum et ostentandi ingenii cupiditate flagrare. Adeo lucenter et ambitione, ac nonnihil etiam aculeatae tuae ad me litterae sunt, si quid tamen te intelligo. Verum illud modo tibi cura sit, ut adversus moreorem, fortet et philosophicum animum adhibeas: et nos illud aquo animo accipiemus, haud magnum esse e terra de navigantibus iudicium ferre, maiusque esse dimicare, quam ad perferendas calamitatis alios cohortari. Nisi quis illud dicat, quod

** Job v, 17, 18.

(72) Ο τρώσας λάστεται. Ad illud Job v, 17 et 18 alludere videtur: *Beatus homo qui corripitur a domino quia ipse vulneratur et medetur, percussus et manus eius sanabunt.*

(73) Καὶ τὴν πρὸς θεόν οἰκείωσιν. Ita cod. Reg. et Combeuf. In edit. καὶ τῆς τὴν οἰκείωσιν.

(74) Καὶ κατεπέσθιεν. Ita cod. et B. 3, ac Combeuf. In edit. κατεπέσθιεν.

(75) Alias CXC. Scripta non multo post superiorum. — Τῷ αὐτῷ, id est, Τιμοθέῳ. Juxta cod. Στρατηγοῦ. Cod. Reg. Τιμοθέῳ καὶ Στρατηγῷ σοφιστῇ. D

(76) Διανοταταῖς μάλα. Ita cod. Reg. et Combeuf. In edit. διανοταταῖς εὖ μάλα. Montac. et Morel. διανοταται, excitat.

(77) Κύριον πλοσισμένος. Cod. Reg., Montac.

θρησκουμίνης^{*}. εἰ δὲ κακούδημαν καὶ φεγδύμαν, ἡ μὲν παρομία φησὶν, Ο τρώσας λάστεται (72)· νῦν δὲ καλῶς ἔχει λέγειν, Ο τιτρωμένος. Ήμῖν δὲ καὶ θλως αἰσχρόν, καὶ παρὰ τὸν ήμετερον νόμον, μεταβαθεὶς τοὺς πολλοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις ἐπειδὴ καὶ τὸν παρόντων ήμεδίς οὐκηλοτέρους δὲ λόγος ποιεῖ, καὶ πειθεὶς ταῦτα μὲν παρατρέψειν, ὡς σκάλας καὶ αινητράτα, καὶ μήτε τὸ λυπόν, μήτε τὸ εὐφράνον νομίζειν ἀλλθειαν· ζὴν δὲ ἀλλαχοῦ, κάκεστος ὅρψη, καὶ μόνον μὲν λυπήρον εἰδέναι κακίαν, μόνον δὲ τὸν τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν πρὸς θεὸν οἰκείωσιν (73). Ταῦτα κατεπέδεισται, καὶ βίων ξηρού· μάλλον δὲ κατεπηγάσεις τε οὐδὲ διὰ δημητρίου, καὶ κατεπάστις (74), κανάδοι μὲν γράφομεν.

oculos habeamus, atque unam molestiam peccatum, unam letitiam virtutem et cum Deo conjunctionem agnoscanus. Hæc tibi ipsi accine, ac melius habebis. Imo vero non dubito, quin et jam accinueris, et rursum accinas, etiamque ad te minime scribamus.

* Εγώ τι τῆς ἐπιστολῆς, ὃ θυμάδειος, ἥρεος, καὶ οὐ μικρὸν τις, ὡς δεινὸς τῶν τοιούτων θρησκευτῆς. Ξέχρουσά σοι τὴν λύπην τὴν ἐπιτίμησιν, καὶ τὸν πάθους τὸ ἐρυθρὲν ἀντεισῆλθε, καὶ πρὸς ἀντίρρησιν διανοταταῖς μάλα (76) σοφιστικοῖς καὶ γενναῖοις. Καὶ μοι δοκεῖ, καθόπερ οἱ Ἀγιλλᾶς Ἰπποι, παρ' Ὁμηρον, τὴν κατελήνην δέκαρας, καὶ τὴν κόνιν ἀποεισάμφανος (77) (ἐπειδὴ τοῦ ἀποκενθεντὸν Πάτροκλον καὶρὸς δὴν), αὐτοῖς πεδίον ἀπιθανεῖν, καὶ διλαύων, καὶ ἀποδεξεῖν· οὕτως σοι τὸ γράμμα τὸ πρὸς ἡμᾶς λαμπρόν, καὶ φιλότερον, καὶ τοι καὶ πλεκτικόν, εἰ τι ἄλλων συνίμηται (78). Ανδρίζουσαν μάλον καὶ φιλοσοφαῖς κατὰ τοῦ πάθους, καὶ τιμεῖς δεδέμεθα μὴ μέγα εἶναι τὸ ἀπὸ τῆς κρίνειν τοὺς πλεόνατας, καὶ μεῖναν εἶναι τὸ ἀγωνίζεσθαι, ἢ ἀλεῖσθαι πρὸς συμφοράς· εἰ μὴ τις ἀκείνοι λέγοι, διό οὐτε σοι τοῦ ἀγωνίζεσθαι, δημάρτεσθαι ἀνάγκη τις δὴν· εἴπερ κρεπτὸν τὸ φιλοσοφία (79) τῶν ἐν οἷς ἔστιν νῦν· ἡμῖν τε πρὸς πολλά, καὶ πολλάκις, καὶ διον, οἵματι, τὸν βίον τὴν παράτ-

et Combeuf. κύριην ἀποστολάμπανος, excessa iusta. At Homer., Iliad. xvi, 457:

Τὼ δ' ἀπὸ χαράῶν κοτίῃν ὄβδοσθε βαλόττε. Τὼ δι' εὐρήμην. Cod. et Combeuf. σύνειμα.

(78) Κρεπτὸν τι φιλοσοφία. Montac. et Morel. κρεπτὸν δὲ φιλοσοφία, quod non longe abest ab edit. *Philosophia siquidem praestantior est quam illi sint in quibus nunc versatur*. Ac si ille, inquit Combeuf., eam babere sibi blandiatur philosophian, quæ major sit quam pro mortalium conditione, cui nulla probatione opus sit, cum in nobis vita omnis diuiciatio sit ac pugna. Ubi aliquid ironicum. Legendum proponit Bill. ἐν οἷς εἰ νῦν, veritate, in quibus nunc versaris, sed nulla fretus auctoritate.

εἰς, ἐν οἷς εἰ μὴ λίαν δμαθῶς, μηδὲ ἀνάνδρως ἀλλ᾽. Αὐτῇ ne dimicare quidem, aut mare descendere φονταν (80), ή ἀγνωνόδρεβα, πολλοὶ δοκιμάζουσιν. necesse erat : siquidem philosophia præstantior quædam res est, quam sint ii, in quibus nunc versatur. Nobis contra adversus multa, et saepe, imo Per totum, ut puto, vitæ tempus dimicatio est, in quibus, num inscite atque ignave alios ad pugnandum acuamus, aut etiam ipsi pugnemus, multi explorant.

ΡΕΖ. ΕΛΛΑΣΙΩ (81).

Hæc epistola Helladio commendat Nicobulum. Scripta videtur anno 582 vel 583 : et certe aliis ad eundem Helladium, qui extimò cuidam viro re et nomine Sacerdoti negotia facesset, epistolis premitenda est ; quippe quæ ante factam Sacerdoti injuriam scripta est.

Τέον σοι καὶ ὑπόμνημα τῆς ἡμετέρας φύλας, δὲ γλυκύτατος ιδεὸς ἡμῶν (82) Νικόδουλος, τὸ πρώτον ἥμιν τῶν ἐν τῷ γένει σπουδαζομένων· ὃν χαρῇ μὲν ἡμῖν καὶ διδαστάλων συστήσας τοὺς σπουδαιοτέρους· χαρῇ δὲ πλέον καὶ τὸ ἥμος πρὸς ἀρετὴν βούλεις. Ἐπειτα δὲ τούτῳ, εἰ προτραπεῖ (83) συχνά πληστάζειν σοι, καὶ τὸ μέγιστον, εἰ γινώσκοι (84) μὴ παροφένεος· ἐπειτα καὶ ὀφραλμὸς παιδευτοῦ σωτῶσα διδασκαλία. Χρεωτεῖς δὲ ἡμῖν, εἰ μὴ προτικὸν επειτα, καὶ τὰ πνευματικά, ὡς ἀρχερεοὶ ἀρχερεῦσι (85), καὶ τὰ λογικά, ὡς λόγιος φιλολόγοις.

ΡΕΖ. ΦΩΤΙΩ (86).

Sacerdoti Constantinopolim, rerum suarum causa, proficiens tres perferendas dedit epistolatas Gregorius; quarum prima ad Photium, qui in ea urbe sophistam agebat, nempe dicendi et scribendi artem proficiebatur. Secunda ad Strategium, tertia ad Palladium. Gregorii sunt quæ habet Photius; sic Photii vult esse quæ sua sunt.

Πάρτα δσα ἔχεις ἐμὰ ἔστι (Θεοῦ γάρ φωνὴν ποιησομει τὸ προσίμων), ἐμὰ δὲ λέγω, οὐ κατὰ τὴν κοινωνίαν μόνην τοῦ πνεύματος, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τῇ περιουσὶ καταστάσῃς τῆς Ἐκκλησίας (87) οὐκ ὀφελέγων μοδὸν συνεισπέγχαμεν, οὐας ἡμῶν ἔτι τὸ τοις πράγμασι, καὶ τοῖς καιροῖς προειπειμεν (88). Νῦν γάρ ἐν φροντίζεται ἡμῖν μόνον, ἡ ἴκομια (89), πρὸς ἣν συσταλλόμεθα, καὶ συσκευαζόμεθα. Ἐστο δὴ τὰ ἐμὰ εἰς, τῇ ἀγάπῃ κοινωνιούμενα. Καλλιεστον δὲ τὸν ἐμὰ δὲ τιμώτατος ἀδελφὸς (90) καὶ εὐμπρεστέρος ἡμῶν Σακερόδων, δι᾽ οὗ εἰς καὶ προσφεγγόμεθα καὶ ὅρψην νομίζομεν.

ΡΕΖ. ΣΤΡΑΤΗΓΙΩ (91).

Strategi, ad quem scripta est hæc epistola, domum summis laudib⁹ usipsumque tabellarium extollit Gregorius.

Ω πόσον ἀλλήλων διετείχοθημεν, οὕτω τοῦ Θεοῦ τὰ ἡμέτερα φέροντος! Ή τῆς ἱερᾶς ἀστιας, καὶ συ-

B En tibi etiam amicitiae nostræ monumentum, dulcissimus filius noster Nicobulus, primum nobis ex iis qui propinquū sunt genere curæ et studio : quem si doctorum diligentioribus commendaveris gratum nobis facies ; sed multo gratius erit, si mores ejus ad virtutem composueris. Hoc vero fieri si tuo horiatu 139 frequenter ad te accedat ; et quod maximum est, si noverit se non despici : quandoquidem oculus præceptoris tacita disciplina est. Debet autem nobis, nisi importunum dictu sit, etiam spiritualia, ut episcopus episcopis ; et a. orationem pertinentia, ut vir eloquens eloquentia cupidis.

CLXVIII. PHOTIO.

*Omnia, quæ habes, mea sunt*⁸¹ (a divina enim voce initium scribendi ducam), mea antem dico non tantum ob spiritus communionem, verum hoc etiam nomine quod ad presentem Ecclesie statum haud parum fortasse momenti atque opus attulimus, cum in rerum administratione adiutor versaremur, ac temporis præcessenuis. Nunc enim nihil aliud nobis cura est, quam discessus ad quem nos ipsos colligimus, et comparamus. Sint igitur mea quoque tua, per charitatem scilicet communieata. Porro meorum omnium pulcherrimum est in primis honorandus et compresbyter noster Sacerdos, per quem te salutamus, atque intueri existimamus.

CLXIX. STRATEGIO.

O quantum inter nos disjuncti sumus, Deo res nostras ita moderante! O sacram domum, et conju-

⁸⁰ Ἀράδρως ἀλειφομεν. Ita cod. et Combef. In edit. ἀνάνδρως ἡ ἀλειφομεν.

⁸¹ Alias CXXVIII. Scripta anno 582, vel 583.

⁸² Ηδὲ ἡμῶν. Ita Combef. In edit. deest ἡμῶν.

⁸³ Προτραπεῖ. Ita cod. Reg. Montac. et Morel. In edit. προτραπεῖ.

⁸⁴ Εἰ γινώσκοι. Ita cod. Reg. ac. Combef. In edit. εἰ γινώσκει.

⁸⁵ Ἀρχιερεὺς ἀρχερεῦσι. Ita cod. et Combef., aicque legendum proponit Morel. In edit. ἀρχερεὺς τερροῦ, pontifex sacerdotibus. At Gregorius episco-pali fungebatur munere.

⁸⁶ Alias XCI. Scripta anno 582, vel 583. — Φω-tiō. Ita cod.; Reg. Fortiū. Montac., Morel. et Com-bef. Fortiū.

⁸⁷ Παρόντη καταστάσει τῆς Ἐκκλησίας, Combef.: Ad præsentem Ecclesiæ constitutionem, tranquillitatem ac pacem.

⁸⁸ Καιροῦ προειπτήκειμεν. Cod. Reg. 2022, et Combef. κοινῶν προειπτήκειμεν, ac publico præcessemus.

⁸⁹ Η ἐκδημία. Combef.: Quam emigratio se excessus e vita ad quem accingimur.

⁹⁰ Ἀδελφός. Ita Combef. In edit. deest.

⁹¹ Alias XCII. Scripta eodem tempore.

gium, et communem omnium eorum, qui Deum A ζυγίας, καὶ τοῦ κοινοῦ λιμένος πάντων τῶν φρεσούμενον τὸ Κύριον! Άλλαι τῶν ὄμετέρων (92) καλῶν ἀπολαύσουσιν· ἐμοὶ δὲ ὑπελεῖφθῇ ἡ μνήμη μόνον, καὶ τὸ ἔχονταν τοὺς μετέχοντας (93). "Ιντεῖ καὶ αὐτὸς τῶν ἡμετέρων μετάσχεις (94) καλῶν, γνωρίζεις τοὺς τιμώτατον ἀδελφὸν καὶ συμπρεσβύτερον ἡμῶν Σακερόντα (95), διὸ οἴδα διὰ θεοάμμενος ἡρές· Οὐτῶς καλῶ παντὸς ἁραστῆς ὁ Γρηγόριος.

140 CLXX. PALLADIO.

De Palladio jam satis dictum. In his ad eum dictis litteris, scribit Gregorius, Sacerdoti gratificari magis non potuisse, quam si eum probitati Palladii notum faciat.

Quod sepe ad te scribere audeam, non auctoritate B nostrae, sed humanitati tuae tribuendum est. Nulla quippe nos satietas caput per litteras vobis- cum colloquendi, quoquod enim non alia datur facultas, Deo res nostras ita dispensante. Jam vero charissimo filio nostro et compresbytero Sacerdoti (quem eximie dileximus atque amamus), vere serio- que philosophanti, et Deo per vita moderationem unito, qui rerum suarum causa ad civitatem magna- m, te procurante, profectus es, haud scio quid maius gratificari possimus, quam si eum tua no- tium fecerimus probitati

CLXXI. AMPHELOCHIO.

Quamvis incerti temporis sit haec epistola, commode tamen hic collocari posse videtur. Anno namque 585, vel si mari, aliqui ex sequentibus optime convenienti, quae ibi de se et Amphilochio scribuntur Gregorius.

Vix tandem ab adversa valetudinis laboribus respirantes ad te sanitatis auctorem festinavimus. Nam sacerdolis lingua mediata Dominum, excitat agrotantes. Dum peragis igitur divina, fac quod prestantius est, et peccatorum molenti nobis solve, dici resurrectionis victimam attingens. Nam mihi et vigilanti et dormienti tua cura sunt, ei solliciti- sum; ac mihi plectrum bonum effectus es, et concinnam mentibus nostris lyram inhabitare fecisti, ex qua sexcentes scribens ad scientiam mentes nostras acuisti: sed, o Dei cultor sanctissime, ne cunctis et orare et legatione fungi pro nobis, quando verbo Verbum atraxeris, quando inuenta

(92) Τὸν ὄμετόν. Vera lectio, ait Combef., et ei assentimur. In edit. τὸν ἡμέτερον.

(93) Τοὺς μετέχοντας. Bill.: Eos qui ea percipiunt.

(94) Μετέχοντας. Ita Bill. et Combef. In edit. μετέχοντας.

(95) Σακερόντα. Cod. Pass. τὸν ἀδελφὸν καὶ συμ- πρεσβύτερον τῶν τιμώτατον Σακερόντα.

(96) Alias CCXXIX. Scripta eodem tempore.

(97) Υἱόν ὄμετον. In cod. Reg. B. 3, et Pass. οὐδὲν deest.

(98) Ἐπειδὴ γε ἀλλως οὐδὲ ξύμεν. Morel.: Quando non aliter affecti sumus, cum ita Deus res nostras dispensaverit.

(99) Καὶ τῷ θεῷ. Ita codd. nostri et Combef. In edit. καὶ τῷ θεῷ, et in Deo nisi cultu ac insti- tutione conjuncti, nomine Gregorio commendant.

(100) Ὁρμηστα... διὰ σέ. Morel.: Qui propter se profectus est.

(101) Alias CXXL. Scripta anno circiter 583.

(102) Ηλεῖ τολυτρὸν τὸ χρεῖτον λεποργόν. Ita codd. nostri. In edit. λεποργόν. quod Morel.: Fat igitur numen sacrificium.

Τὸ πολλάκις θαρρεῖν ἐπιστέλλειν, οὐ τῆς ἡμετέρας δραστήρας, διλλὰ τῆς σῆς ἡμερήστος οὐδὲς γάρ κόρος ἦται τὸν δὲ γραμμάτων ὑμνὸν δημάλειν (97), ἀπειδὴ γε ἔδιλος οὐδὲ ἕγομεν (98), οὐτος οἰκονομήσαντος τοῦ Θεοῦ τὰ ἡμέτερα. Τό δὲ τιμωτάτων ιερῶν τιμῶν καὶ συμπρεσβύτερων Σακερόντων ἡγαπησάμεν τοι καὶ ἀστῶμαν, γνωσίας φιλοσο- φῶντα, ταῦ τῷ θεῷ (99) διὰ τῆς ποιείσας ἐνουμένης, ὅρμησαντος (100) τῶν οἰκείων ἔπει τὴν μεγάλην διὰ σὲ πολιν, οὐκ οἴδα τι ἂν ἔχεισαμεν μείζον, οὐδὲ σῇ καλοκαγαθῇ γνωρίσαντες.

POA. AMPHILOCHIO (2).

Μόλις ποτὲ τῶν ἐκ τῆς ἀρχωταίς ἀνανεύσαντες πόνων, ἐπει τὸν τῆς λάσεως πρόξενον δεδραμή- καμεν. Γλόσσα γάρ λεπέων φιλοσοφῶν τὸν Κύρον, ἀνεγέρτεις τοὺς κάμνοντας. Ποτει τοιν τὸ χρέιτον λεποργῶν (5), καὶ λὺς τῶν ἀμαρτημάτων (4) ἤτιν τὸ μάγεθος, τῆς ἀναστασίου θυσίας (5) ἀπέιμενος. Έμοι γάρ καὶ ἐγρηγορότι καὶ καθεύδοντες μελεῖ τὰ κατά σὲ, καὶ μετ' γέγονας πάλκητον ἀγάθον, καὶ λύραν ἀναρψίουν (6) ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς ελα- ψόντας, ἀφ' ὧν μωράκια γράμμων, πρὸς ἀπίγνωσιν τὰς ἡμετέρας ψυχάς (7) ἐξησητάσ. Άλλ, διαστεβ- στατε, μὴ κατόντες καὶ προσεύγοντες καὶ προσεύξειν ὑπὲρ ἡμῶν (8), σταν λόγῳ καθέλκετε τὸν Λόνον (9),

(4) Τὸς διαμαρτυρητῶν. Codd. Reg. 2022 et 1405 τῶν διαμαρτυρεύοντων.

(5) Τῆς διατασσίουν θυσίας. Diei resurrectionis victimam, sive ipsam paschalem victimam, sive Dominicæ diei, que ipsa ἀναστάσιος commemora- tionē Christi resurrectionis; nisi forte melius, victimam quem resurgendi vim habuit. Morel.: Victimam diei resurrectionis oblatam.

(6) Καὶ λύραν ἀναρψίους. Ita codd. nostri 2022 et 1405, etc. In edit. τῆς ἡμετέραις ψυχῆς, quod Morel.: Quia sexcenties scribens ad agnitionem aucti- me nosrā exercuisti.

(7) Καὶ προσεύξειν ὑπὲρ ἡμῶν. Apost. II Cor. v, 20, ὅπερ Χριστον προσεύξεις, pro Christo lega- tione fungimur. Et hoc est praeципuum sacerdotis munus. Non apte Morel.: Et intercedere pro nobis.

(8) Καὶ προσεύξειν τὸν Λόνον. Morel.: Victor

δεν δυνατάκτω τομῇ σώμα καὶ αἷμα τέμνῃς Δεσπότην. A sectione secaveris corpus et sanguinem Dominicum, τεκχόν, φωνὴν ἔγων τὸ ξίφος. vocem adhibens pro gladio.

РОВ. ЕΛΛΑΔΙΩ (10).

Helladio respondet, qui prior scripserat, et forte Paschalia symbola, id est, munuscula quedam miserata. Que munuscula vel symbola festi arguento sunt epistolam circa festum Pascha scriptam esse, hanc quidem anni 382, ne duar litteras binaque symbola ponamus, verum anni 383. Nihil necesse est monere hunc Helladio olim amicum Basilii, eis postea in Cæsariensi sede successorem suis.

“Ησθην τοις γράμμασι (11)· πᾶς δὲ οὐκ ἐμπλέον,
τῷ μνήμην εἶναι σοι καὶ τῶν τενθρούστων (12); Προσ-
δύοντας δὲ καὶ τῶν συμβόλων (13) τὴν ἑορτήν, πλείων
ἡ χάρις· Ἀλλὰ πρόσθες οὐδὲ δίδον, δηπερ αἰτεῖς.
Προσεύχον δὲ περὶ ἡμῶν, εἰ μὲν συμφέρει, πάντας
ἡμᾶς ὑποκυρηθῆναι καὶ ὑποκυρήσαις τῆς ἑορτῆς· εἰ
δὲ μή, πρός ταῦτα ἀκεῖστο μετατεθῆναι, κατὰ τὴν ἀληθῆ (14)
ἑορτήν η λαβεῖν, η ιδεῖν, Ενθα ἔφραινομένων πάν-
των τῇ κατοικίᾳ. Τῶν γάρ τοι βίου στροφῶν κακορέ-
στενα.

Litteris tuis delectatus sum : quidni autem, cum te videam ne nocturnorum quidem immemorem esse ? Ad id porro, cum festi symbola adjeciseris, majori voluptate me cunulasisti. Verum ad ea que tribuis, ea que peatis, adjunge. Precare pro nobis, ut, si quidem id conducti, rursus festi submoneamus, viuscissimum submoneamus : sin secus ad alterius vite bona transferamus, ac verum festum, vel capiamus, vel videamus, ubi lastantium omnium est habitat¹³ ; strophis enim hujus vita saturati sumus.

ΡΟΓ. ΠΟΣΤΟΥΜΙΛΝΩ (15).

Postumianus ad quem data hæc epistola, prætorio præfectus ante sextam Aprilis diem anni 383 non apparet in codice Theodos. Illius autem prefectorum, post alios in Oriente magistratus obitos, indicatam remet colligit Gothofredus (46) ex his Gregorii verbis in epist. 175: Tandem ad summum potenter apicem pervenisti. Et iterum: Quoniam autem magna consecutus... teque Deus prius nostrum elec̄it, deinde nobis etiam commode præfec̄it, etc. Hinc constat epistolam hanc scriptam ante non fuisse, atque etiam spectare concilium, quod rursus anno 383, mensis Junio, Theodosius Constantiopolis convocavit (47), ut, quod per se Nectarius non volebat, ora impiorum obstrueret, qui Trinitatem impugnabant. Itaque Postumianum, non doctrina et pietate minus minus dignatum præstantem, rogat Gregorius ut potestate sua ad conciliandam pacem Ecclesiis, eosque qui dissidia exerceant, coercendos utatur.

Τύφλος είτην παίδευσιν, καὶ ταῦτην ὀποτέραν
βούλει, καὶ εἰς ὅ τι βούλει τῶν λόγων εἶδος. Τῆς μὲν
χάρι κλέος (18) οἰον ἀκούομεν (οὐ γὰρ Πωμαῖκός τις
ἦταν τὴν γιγάντων, οὐδὲ τὰ Ἰταλῶν δεῖνος), τῆς δὲ
πεπεράμεθα, ὡστε καὶ ἄλλοις γνωρίζειν έχειν, εἰ
τι καὶ ἡμῖν μέτεστι τοῦ τὰ τουτά (19) κρίνειν.
μετεῖναι δὲ σύν ὅλιγος φασίν. «Ἡρῆς ἀρχαῖς οὐκ
διέγιαν» μᾶλλον δὲ ἡρας σύν ὅλιγας, εἰ δεῖ τ' ἀλη-
θεστερον εἰπεῖν (20). «Ηλίας ἐπὶ τῷ ἀρχέτατον τῆς

CLXXIII. POSTUMIANO.

Doctrina sublimis es, et quidem utrovis noctri-
pae genere, et utravis dicendi facultate. Alterius
enim famam solam audimus (nec enim lingua
Romanus sum, uer Italican doctrinam calleo), alterius
autem periculum ipsi fecimus, ita ut alios
quoque certiores facere queamus, si modo ii sumus,
qui de bujusmodi rebus nounihil judicare
possimus, quales nos esse plerique aiunt. Magis-
tratibus non paucis exercutus es; ideo, ut verius

²² Psal. lxxxvi, 7.

ellicia Verbum Dei. His verbis et sequentibus Eucharistie, et sacerdotis ore, ipso operante Christo ac sacerdote, peracti incurvo modo sacrificii fidem aperte proflitetur Gregorius. **Quis** no*n* vocis divinae virtutem attonitus et tremens admiretur?

(10) Alias LII. Scripta circa Pascha anni 383.

— *Helladius.* Helladius hic, ait Bill., Cæsariensis Ecclesie clavum teuebat, ac Basilio Magno in ea sede successerat.

(11) *Toīs ἀράμμασι.* Forte *στίχος*, et sic legit Bill.
(12) *Tūr τεθνηκότων.* Hoc est, inquit Bill., mei
qui iam velut inter vivos agere desii, bono videli-

(13) *Proostryr w̄r b̄z xal r̄w̄r svypb̄l̄w̄r.* Montac.

et Morel. ταῦτα δὲ καὶ τὸν αὐτὸν, *insuper cum adoranter festi symbola*. Oliu, ait Bill., ut in *Collationem libro scribit Cassianus*, in Oriente prae-
sertim, *summorum Ecclesie praesulium iunius* hoc
era, ut missis quaqueversum epistolis inferiores
episcopos, quo die sacram Pascha celebrandū
esset, certiores facerent. At, inquit Combe!, *festi symbola*, sive munuscula erant et eulogia, sive ipsa
precium suffragia: *imo distincta iusnunt Grego-*
rius qui praeceps illa preces expectat. Bill. *festi symbola* exponit de Paschatis indicatiōne; ego
potius de martyrum conveniūt ac celebritate, ad quam

Cesariensi episcopus comprovinciales invitare solebat, ac eos admoneret, ut ex Basili epistolis liquet. Paschatis indicatio episcopi Alexandrinii crat. Qui tam hanc epistolam ab Pascha spectare valit, sic accipiat. Verum errant et Bill. et Combef., si Helladius cuius haec epistola nomen praefert, idem esset ac ille ad quin epistolam cxx scriptis Gregorius. Variis enim probat argumentis Tillenmont. non ad Helladium Cesariensem missam fuisse epistolam cxx, sed ad quandam ejusdem cognomini tunc temporis episcopum in secunda Cappadocia. Existimamus autem epist. cxxix ad Helladium Cesariensem scriptam fuisse.

{14} Τὸν ἀληθῆ. Cod. Pass. τὴν ἀληθεύην.

(16) T. VI, p. 378.
(17) Vide Tillemont, *De Ariana*, § 137 et 138.

(17) *ντει τιμωνται*, *De Amis.*, § 15, et 100.
 (18) *Της μερ ταρ κλέσ*. *Combeb.*: *Nam Latine dicendi facultate, quam praestes, audimus.*
 (19) *Μέτερτι τοι τὰ τοιάντα*. Ita cod. Reg. et *Combeb.* In edit. non dicitur.

(20) *El δειτ' ἀληθέστερον εἰπεῖν.* Ita cod. Reg. et Combel. In edit. si δει τὸν ἀληθέστερον εἰπεῖν.

I-quar, non paucos eversisti. Ad summum potenter apicem venisti, non fortunae munere, ut multi fortasse dixerint, sed pro virtutis præmio dignitatem hanc consecutus, ut ipsa quoque honoratior efficiatur, atque imperator **142** ob suum de te judicium laudetur. Sed hæc adhuc parva, adiungam aliquid ex rebus nostris. Pie doctrina mysterii prius imbutus es, postea eam suscepisti. Verba enim tua memoria teneo, ac miraculo illo mea aures adhuc circumsonant. Quod si his rebus hoc adjeces, ut amicorum sis memor (adjicies autem, sat scio, atque ex præteritis rebus hoc conjicio), «majnrem nobis tui admirationem commovebis. Ilæc humana felicitatis meta est, ipsa beatitudine. Porro ultra Gades mare ab hominibus traxi non posse, Pindaro docenti assentior. Quoniam autem magna consecutus, magni quoque nominibus obstrictus es, teque Deus prius nostrum fecit, deinde nobis etiam commode præfecit, ac præterea ineptum est a tanto viro non maxima quaque postulare, hoc te a nobis admoneri patere. Nihil tam prefectoria tuae convenire existima (quandoquidem rursus episcoporum synodus celebratur, haud scio qua de causa, et quo modo co-untum), quam ut te præfesto, ac tua opera, Ecclesia ad pacem adducantur, etiam si eos, qui dissidias exercet, aspergis objurgare oporteat. Quod si cipiā modum excedens esse videar, quod cum a negotiis recesserim, non tamen curam et sollicititudinem abjecerim, hoc ne mireris. Non enim quemadmodum thronis et supercilio, volentibus cessimus, ita etiam pietate: quin potius eo majorem fidem et auctoritatem apud te habitus mibi videor, ut qui non rem meani privatam, sed publicam utilitatem curen.

CLXXIV. EUDOXIO RHETORI.

Varias ad Eudoxium rhetorem epistolas, plerasque incerti propemodum temporis, hic propriae collocaamus, quod vix junior Nicobulus hoc anno tardius Eudoxium audire potuerit. Quippe qui primus Tugia profectus, ut scribendi celeriter artem edisceret, Theodooro anno 381 exente, aut inuenit 382, hujus ubia episcopo commendatus, Cæsaream Cappadociam, humaniorum litterarum et rhetoricae causa missus est, ac tandem Constantinopolis, aliaque mox in urbe aliisque magistris, rivo etiam nunc ac jubente patre, diversis operam sophistis dedit anno, ut arbitrarietur, 384, cum annis sequenti Nicobulus pater obierit. Anno itaque 385 Nicobulus Eudoxium audiit, adeoque huic anno compenitus epistola omnes ad Eudoxium, in quibus de Nicobulo fit mentio, catenaque ad ipsum Nicobulum scripta. Eudoxius autem ille Cappadocia fuit, cognomini rhetoris filius, ac rhetor ipse insignis, isque Christianus, quem Gregorius Sophronio, Themistio, Saturino, eloquentie nomine commendavit; eidemque ipsi Eudoxio charissima pignora, scilicet Nicobuli filios commendat litteris sequentibus et proxime secuturis.

Amicitiae officiis te supero. Prior enim, ut vides,

(21) *Tymosthra*. Cod. scriptor. *22*

(22) *Prostibris* δέ τι. Ita cod. In edit. δέ deceat.

(23) *Prostibris* δέ τι. Ita cod. 2022. At Bill., Montac. et Morel. *prostibris* οντος. Combef. *prostibris*, pīce doctrīne rudimentū imbutus. In edit. *prostibris*.

(24) *Prostibris* δέ. Hervag. corrupte legit in tercia persona *prostibris*, quemadmodum paulo infra *texm̄phorūm* pro *texm̄phorūm*.

(25) *Θαυμασμεῖα*. Ita cod. et Combef. In edit. *θαυμάσια*.

(26) *Τρεπρ* μακαρίστης. Ita cod. In edit. ετρου μακαρίστης, quod Bill.: *Humanæ felicitatis seu beatitudinis meta est*.

(27) *Γαδειρω*. Ita cod. sic et scribit Pindarus, Nem. iv. Edit. Γαδειρων. Gades locus est inter Hispaniam et Africam, ubi mare permeabile esse vegavit antiquitas. Unde adagium dictum est: quo

Nikō στοιχεῖ φλικοῖς. Επιστέλλω γάρ πρότερος.

uti licebit, cum quis ad eum modum finemque pervenierit, ultra quem progredi non sinit natura. Itac Bill.

(28) *Εἰρηνεῖασθαι*. Cod. εἰρηνεῖασθαι.

(29) *Περιστος* εἶναι. Bill.: *Nimium curiosus*. Combef.: *Superfluous*.

(30) *Μὴ θαυμάζεις*. Cod. et Combef. μὴ θαυμάσῃς.

(31) *Εὐστέλλας παρεχωρήσαμεν*. In edit. ἐν χορῷ πάπαις, sed mendose, ait Bill. Unico enim verbo legendum θεωρόμεν, quemadmodum vel me dicrirent hujus lingue periti facile judicabunt. At nobis propter dativum, τοῖς βαυλομένοις, rectius videtur παρεχωρήσαμεν, et sic habet cod. Hæc vox, inquit Combef., longe comundior ea quam Bill. sic asserte ex conjectura substituit: *Sic etiam pietate cessimus, ut nihil eam ad me spectare putanda sit*.

(32) Alias CXV. Scripta anno 383.

ώθι δρές.. Καὶ οὐδὲ ἀν (35) ἐκαίλωπισμάνην, εὐ λοι
(οὐ γάρ ἐμόν), εἰ μὴ μέγις ἐποιημένη τὴν σὴν φιλαν,
μηδὲ τῶν ἀναγκαίων ἔδοκε μοι, ὥστερ δυσπληγή πά-
κον, διεγέρας σε πρὸς τὸ γράφειν. Μάλιστα δὲ ἀν
τρής τούτης παροξυνθήσεις, εἰ ἔκεινη ἐνθυμηθεῖης, τίς
ῶν, καὶ τίνι, καὶ τῷ τίνος, & γράψω, γράψω (34),
καὶ διὰ πρέπει τοὺς παῖδας, ὥσπερ τῆς οὐσίας τῆς
πατρικῆς, οὐτόν την διὰ καὶ τῆς φυλαῖς κληρονομεῖν.
Πρὸς δὲ, κακένον λογίζεσθαι καλῶς ἔχει, διὰ σὺν μὲν
ἀκμῇ φιλοσοφεῖς (35)· ἡμεῖς δὲ φιλοσόφουν πατέρες,
καὶ δεῖ εἰπεῖν κανοναθεῖαν; (36) ἡμῖν τὴν ἀρετὴν, ὥσπερ
τῶν ἀδήλητων οἱ γενναῖοι τοῖς πατέροις θέλουσιν. Εἴπου τι
καὶ μεῖνον τῶν εἰρημάτων. Οὐ μικρὰ ἡμῖν φιλοσο-
φίας δημητραὶ παρὰ τοῖς αἷμα δημέτρεος ἐκπατένεις,
καὶ αἵμα τῶν ἐγγυτάτων. Οἶδα, οὓς λέγω, τοὺς (37)
τοῦ γνησιωτάτου καὶ τιμωτάτου ιεροῦ ἡμῶν Νικο-
βούλου παῖδας. Τούτους (38) δὲ διὰ συμπράττεις,
ἡμῶν μημονεύειν οἶου (39), οἱ οὐδενὸς διλούς φα-
λαρίτεροι, εἰ δὲ τοῖς λέγοντος πατέρεσσιν, κρίνετε
τε λέγοντος, καὶ σπουδὴν δοκιμάζειν (40), καὶ διδασκά-
λους δεξιῶν ὑψηλοτέρους πικεν τοῖς ἐκπαίνοντος.
qui, si illi qui id asserunt, fides habenda est, non minus, quam quisvis alius, idonei sumus, qui de
litteris judicemus, ac studium et industriad exploremus, eruditosque magistros laudibus altius ebe-
ramus.

POE. Τῷ ΑΥΤῷ (41).

Segnitie quodammodo laboranti Nicobulo studium ut suum opponat et diligentiam, Eudoxium iunctat Gregorius.

Πάλιν πρὸς τὸ δι Νικόδουλος δὲ ἐμός· καὶ πάλιν
ἄγω περιττός, μάλα σε σκεύοντα καὶ αὐτὸν (42) δι-
έτρινον. Ἐπει δὲ φίσως μὲν ἔχει δεξιές (43) δὲ
νέος (εἰ μὴ μὲν ἀπατᾷ τὸ βούλεσθαι), δὲ δὲ τοῖς εὐ-
φυεστάς τὰ πολλὰ συνέεικται, τὸ βαθύτερος τοὺς
ἔσται, καὶ κλέπτων (44) δεδύνεται, τὴν παρὰ σαντον
σπουδὴν ἀντεισάνεγκε. Καὶ ἴνα τι τῶν ὑμετέρων
εἴπω, τὸν μυθικὸν τέττυα (45) μιμηθέμενος, καὶ
ἄντι τῆς βαρετοῦ νευρᾶς Εὐνόμῳ τῷ σῷ γεννόμε-
νῳ; (46), ἀναπλήρωσον τὴν ψῆφον. Οὕτω μοι δοκεῖ
χειροδοκήσειν τῷ νέῳ καὶ ἡμῖν χαριεῖσθαι τὰ μέ-

(35) Καὶ οὐδὲ δι. In cod. et R. δὲ δεστ; δελ-
δυμαὶ προπονιτ Bill.

(36) Τὸ τίνος, δι γράψω, γράψω. Ita cod. Par. et
Pass. Combef. τὸ τίνος ἄγράρου γράψω. Proponit
Bill. τὸ τίνος χάριν δι γράψω, γράψω. In edit. τὸ
τίνος ἄγραφον γράψω.

(37) Οὗτον μὲν δικῆν φιλοσοφεῖς. Ita cod.
Reg. 1405 et Combef. qui reddit: *Quod etiam nunc
in studium philosophiae incunabili. Montac. et Morel.*
καλῶς ἔχειν, σὺ μὲν ἀκμῇ φιλοσοφεῖς. In edit. δὲ
τοι μὲν ἀκμῇ φιλοσοφεῖς.

(38) Καὶ δεῖ ἐπιδείκνυσθαι, usque ad πατέροι-
τος inclusive in cod. Pass. non leguntur.

(39) Οὓς λέγω, τοὺς. In cod. et apud Combef.
τοὺς δεστ.

(40) Τούτους. Ita cod. Reg. 1405, Montac., Murel.
et Combef. In edit. τούτους. Μοι, δὲ διὰ συμπράτ-
της legimus cum cod. In edit. δὲ τὸ διαμεράττε-

(41) Μημονεύειν οἶου. Cod. Reg. et Combef.
delet οἶου, legimus μημονεύεις.

(42) Σπουδὴν δοκιμάζεσθαι. Cod. Par. σπουδὴν δοκι-
μάζειν, studiōs εἰς exploremūs. Mox legimus δεκα-
τάλιους δεξιούς, εἰ ita duo codi. Reg., Pass. et Com-
bef. In edit. δεκινούς derest.

A scribo. Ac mihi credas velim, ne me quidem ostend-
tassem (id enim a 143 me alienum est), nisi amicitiam tuam plurimi ducarem, mibique necessari-
o faciendum existimarem, ut tanquam pullum
equinum scutia, sic te ad scribendum excitarem.
Hinc autem maxime provocaberis, si illud cogites,
quis ipse, et ad quem et cuius causa en scribo qua
scribo: quodque filios ut paternorum bouorum, ita
etiam paternae amicitiae heredes esse convenit. Quin
illud quoque reputare commodum fuerit, quod tu ap-
prime philosopharis; nos autem philosophorum
parentes sumus, ac nobis virtutis specimen pre-
bendum est, quemadmodum strenui athlete iis
præbère solent, quos palestra magistros habue-
runt. Vis magis aliiquid adjungam? Non parva no-
bis philosophic pignora penes te sunt. Consanguineus
enī nos trois eritis, et quidem et propinquissi-
morum numero. Scis quos dicam; nimur siner-
issimam ac cumprimit honorandi filii nostri Ni-
cobi filios. His quidquid opis et adjumenti attu-
leris, nos in animo tuo ac memoria versari puta,
qui, si illi qui id asserunt, fides habenda est, non minus, quam quisvis alius, idonei sumus, qui de
litteris judicemus, ac studium et industriad exploremus, eruditosque magistros laudibus altius ebe-
ramus.

CLXXV. EIDEM.

*Segnitie quodammodo laboranti Nicobulo studium ut suum opponat et diligentiam, Eudoxium iunctat
Gregorius.*

Rursum ad te se confert meus Nicobulus: ac rur-
sum ego supervacaneam operam sumo, qui te sponte
tua currentem et ipsum iucitem. Quoniam autem
egregia quidem inde est adolescens (nisi me cu-
piditas fallit), verum, quod iis, qui eleganti inge-
nio sunt, persæpe adjunctum est, segnitie quo-
dammodo laborat, calcaribusque indiget, studium
tuum ac diligentiam oppone. Atque, ut de vestris
litteris aliquid usurpem, fabulosam cicadam initatus,
ruptaque chordæ vicem Eunomo tuo supplens,
cantilenam exple. Hac ratione, meo quidem iudicio,

(44) Alias CXVI. Scripta eodem anno.

(45) Καὶ αὐτός. Combef. καὶ αὐτός, et ipse exci-
tem. Μοι idem pr̄v̄ καὶ δέ, legit̄ καὶ ιδεῖ.

(46) Ἐχει δεξιάς. Ita cod. et R. In edit. δεξιῶς.

(47) Καὶ κλέπτων. Ita Montac. At Combef. κλέ-
πτων. In edit. κλέπτων.

(48) Τὸν μυθικὸν τέττυα. Cod. R. et Combef.
Πιθικὸν. In antiquis edit. μυθικόν, sed falsa lectio,
αι Montac., nec admittenda quan habet Bill. μυθικόν.
Vera lectio, Πιθικόν, inquit Morel. ut ex
initio prophetici Clementis Alexandrini colligit
Montac., ex quo corrigit.

(49) Εὐνόμῳ τῷ σῷ γεννόμενος. Ita cod. R. et
Combef. Ita etiam Montac. et Morel. qui ait: « Eu-
nōmum cuius Locrenses intelligit Gregorius, cui
similem contendit Nicobulum. » Εὔνομοι δὲ τοι καὶ
διλον διηγήσονται μύθον, Εὔνομον τὸν Λοχρόδην καὶ
τέττυα τὸν Πιθικόν. Haec Clemens Alex.: Possum
quodque tibi aliam narrare fabulam, Εὔνομον Lo-
crenum et cicadam Pythican. De Eūnōmo ei cicada,
vide Erasmus in adagio Acanthia cicada. In edit.

διὰ τῆς βαρετοῦ νευρᾶς εἰνώμῳ τῷ σῷ γενό-
μενος, quod Bill.: Ruptaque chorda, cantu tuo in-
choato.

gloriam **LXXXV.** ex adolescentia consequeris, maximo- Α γυναῖς, οἱ μὴ πολλὰ σοῦ καὶ τῆς σῆς λογιστικὸς que beneficio nos afficies, qui tibi tuncque eruditioν Εὐπρόσθεν δύομεν.
non multa præponimus.

CLXXVI. EIDEM.

Sibi succensentem compescit Eudoxium Gregorius, iisque rursum tradit Nicobulum.

Quid tibi in nos accidisse dicemus, vir admirande? Quzenam non scribendi causa? Non enim superbia et contemptum oblikiemus, nec desidiam, nec quod, quid scribas, non habeas. Neque enim tuum est his affectibus laborare. Nimirum illud est, de iambis illis nobis successes, quos ille male perdendus Valentinus expulit, idque te volente. Non enim hominis rhetoris ac facundi erat hominem ulisci, qui prius iambos ejusmodi suadere minime dubitavit.

At, o Achilles, ingenium iracundiam doma...

rursumque nobis hastam tuam, hoc est, stilum move: ne aliqui, cum exigui percessus sis, in maiora, hoc est, in episcopale ingenium impetum facere videaris. Equita, venare, ingredere arbitratu tuo, quantum quidem ad me attinet, nec quidquam jam scribemus, nec jocahimur. Ac de his satis, tanti amicitiam tuam facimus. Hactenus tecum jocati sumus. Quod autem non jam jocantium, sed serio agendum est, suavisimum filium nostrum Nicobulum rursum tibi tradimus. Ac velim eum a nobis accipias, ut a nobis; rhetoricum quidem opus patri, sophisticum autem nobis largitur. Non enim dubito, quin si volueris, negotium felicem cursum habiterum sit. Admirandis autem sophistis supercilium duxatax relicturus es, illudque, ut de augendis facultatibus consilientur.

145 CLXXVII. EIDEM.

Incerto licet in editis sit inscripta, eam tamen Eudoxio datam esse non dubium est. Tantem enim cum superioribus litteris ac sequentibus, quae ad eum scripte sunt, affinitatem habet, ut illam non ad alium quam ad Eudoxium scriptam esse constare videatur. Si quis autem tres epistolae quae sequuntur, huic praeviis cunctis, ob ea maxime verba: Ut habeas quae contempnisti; ex quibus, cum hanc epistolam scriptis Gregorius, Eudoxium jam si fecisse videatur, ad quod unum Theologus his tribus litteris hortatus; si quis, inquit, contendat, non admodum refragabimur, modo vicius in concedat, hoc anno has omnes epistolae scriptas esse. Alioqui importune Nicobuli mentio hic injecta fore, quem hoc anno tardius auditorem Eudoxii fuisse non putamus.

Quonam pacto virtus tua se habet? nunquid, quantum ad Deum attinet, progressum fecimus?

Τι φῶμεν πεπονθέναι σε πρός ἡμᾶς, ων θυμάστε; τίς ἡ τοῦ μὴ γράψει αἰτία; οὔτε ὑπεροψίαν ἐκτάλεσμεν, οὔτε ἀργταν, οὔτε τὸ μὴ ἔχειν (48) δι τι γράψεις. Οὐ πρὸς σον τὸ ταῦτα παθεῖν. Ἡποῦ τῶν ἴαμψων μητροκακεῖς (49), ὃν δι κακῶν ἀπολεύμενος θύλαλεν τὸν προστάτην προσπάθεμεν (50), καὶ ταῦτα σοῦ θέλων τος. Οὐ γάρ ἦν ἥπτορος ἀνδρὸς καὶ δεινοῦ ἀνδρὸς ἐκ-αμύνασθαι, ὅποτε τις πρότερον (51) ιαμβοκοίτην τουσάτα κατεπλήσσειν.

ΤΕΣΣΑΡΑΚΤΗΣ, ΑΧΙΛΛΕΙΝ, Θάμναστον θυμόντο μέτατον...

καὶ κίνησον αὐδίς ἡμί τὴν γραφίδα, τὴν σὴν μελλαν· μὴ δόξῃς, μικρὰ πεπονθόν, ἀπαντεῖν εἰς μείζονα, τὸν ἐπιστοκοπὸν τρόπον (52). Ἰππεύεις, θήρα, βάθεις ὁν δι θελήσεις, ἐμοῦ γε τίνεκα, οὔτε τι γράψεις φορεῖς οὐτε προσπάθεμεν. Καὶ ταῦτα κακῶν, τοσούτου τιμόμεσα τὴν σὴν φίλαν. Η μὲν οὖν παιδία (53) τοσαῦτη, καὶ ἐπὶ τοσούτον. Οὐ δὲ οὐκέτι παιζόντων ἔστιν, ἀλλὰ καὶ μικρὰ σπουδάζονταν (54), τὸν γλυκύπετον υἱὸν ἡμῶν Νικόδουλον, αὐθίς ἐγχειρίζομεν σοι (55). Καὶ δέχοτο παρ' ἡμῶν τούτον, ὡς παρ' ἡμῶν, τὸ μὲν ἥπτορεκόν ἔργον (56) τῷ πατρὶ χαριούμενος, τὸ δὲ σοφιστικὸν ἡμῖν. Οὐδέ γάρ οὐτε θελήσαντει σοι τὸ πράγμα ἀπίθεμον. Τοῖς δὲ θυμασίοις σφισταῖς τὴν ὄφρων μόνον ἀρρέσεις, καὶ τὸ περὶ τοῦ πλείστους μάχεσθαι.

POU. Τῷ ΑΥΤῷ (57).

Πώς σοι τὰ τῆς ἀρτῆς ἔχει; καὶ εἰ κατὰ θεόν τι προειλλήσαμεν; δι παντὸς σοῦ μᾶλλον ἀρμόζειν (58)

(47) Alias CXVII. Scripta anno 383.

(48) Τὸ μὴ ἔχειν. Cod. et Combef. τοῦ μὴ ἔχειν.

(49) Μητροκακεῖς. Ηα cod. Rieg. B. 3, et Combef. In edit. ἡμέρας deest.

(50) Προσπάθεμεν. Combef.: Abunde ut exasperaret, adieci; secundam enim, inquit, vox προσπάθεμος molitionem indicat, ad quam ipse Eudoxius priores viri iambos carpendo ipsum impulerit, et ideo σοῦ θύλωντος, cuius ratio subditur, οὐ γάρ ἦν, etc., quod non interrogate lego cum Billio, sed asserte.

(51) Τοι πρότερον. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. τοι πρότερον, qui prior.

(52) Ἐπιστοκοπὸν τρόπον. Ita cod. Reg. et R. Montac. ac Morel. In edit. ἐπιστοκοπὸν δρόμον, quod Bill.: In episcopale solium. At Combef.: In episcopi mores et animum, quasi in eam rem Gregorius jo-

cando aliiquid intulerit.

(53) Η-μήρ οὐν παιδιά. Ita cod. In edit. παιδεῖα. Μοι τοσαῦτη καὶ ἐπὶ τοσούτον deleit Combef.

(54) Διατριπλασιάτρων. Montac. φίλων σπουδάζοντων. Morel. μικρῶν σπουδάζοντων, magnopere incitantiū.

(55) Ἐγχειρίζομεν σοι. Montac. et Morel. ἐγχειρίζομεν σοι.

(56) ᾨητορικὸν ἔργον. Ita cod. Reg. B. 3, Montac. Morel. ac Combef. Hortatus Gregorius, ait Combef., ut sophistica posita vanitate, ad Christianam philosophiam transeat, ut et clarius epist. sequente. In edit. ἥπτορεκόν ἔργον, quod Bill.: Rhetoricam tantam.

(57) Alias CXIX. Scripta eodem anno.

(58) Σοι μᾶλλον ἀρμόζειν. Ita cod. 1405, et alii permuli; sic et Combef. In edit. σοι μᾶλλον ἀρμόζειν. Pro σοι μᾶλλον ἀρμόζειν. Bill. proponit

ὑπολαμβάνομεν. Ταῦτα γὰρ ἡμῖν φίλοι καὶ διέρω-
ται καὶ ἀκούειν. Τὰ δὲ ἄλλα χάριν εἰδόντες, δῆμος
δὲ ἔχη (59). Καὶ τοις καὶ εἰ βουλομέθα (60) καὶ
ταῦτα δεῖξον ἔχειν, δι' ἐν τούτῳ βουλομέθεντος ἀν., τινα
ἔχεις ὡς ὑπερβέβες, καὶ πλειστὸν φιλοσοφής ἐπει
ζοσι (61). Ταῦτα καὶ προσείρησον παρ' ἡμῶν (62),
καὶ τῷ καλῷ Νικοδούῳ γενοῦ τοιούτος, οἷον ἐλπί-
ζομεν. Εἰ δὲ (63) καὶ πλέον αἰτοῦμεν, τὴν ἀπλη-
σιαν ἡμῶν, ὡς φιλότυμος, κόρασον.

POH. Τῷ ΑΥΤῷ (64).

Hortatur hac epistola Eudoxium, ut contemptis opibus, splendore, planebus, tatoque dicendi genere, philosophiam amplectatur, Deoque adhucat.

Νόμος δὲ Ἀθηναῖς παλαιός, ὃς δὲ ἔγινε φημι, καὶ
καλλιστὸς ἔχον (65), ἐπειδὲν φύσισσεν εἰς ἡδην οἱ
νέοι, πρὸς τέχνας ἀθεσθαι, διγενεῖται δὲ τὸν τρόπον
τοῦτον· προτείνεται δημοσιότερος ἐκάστη τέχνη, Ἑρ-
γανα, καὶ προσάγεται τούτοις τοὺς νέους· διποτὲ
τύχη (66) χαίρουν ἐκαστος, καὶ προστέρχων, τούτου
καὶ τὴν τέχνην δεδάκεσσος· ὃς τοῦ μὲν κατὰ φύσιν
ἐπιτυγχάνοντος (67) ὡς τὰ πολλά, τοῦ δὲ παρὰ φύ-
σιν διαμαρτυροντος. Τι μοι βούλεται τὸ διήγημα;
Καὶ οὐ φημι κρήναν, πρὸς φιλοσοφίαν γάρ ἔγειται
ἐπιτηδεῖως, ταῦτης μηδὲ μελεῖν, μηδὲ πρὸς ἀλλο τι
μάλιον ἀθεσθαι (68) τῶν οὐκ οἰκείων, η ταῦτης
παράχεσσαν πρὸς δὲ νεύεντας, οὐδὲ ἀριστή το-
ντον ἐστιν, ἀλλὰ διτὸς καὶ προτείνεται. Τὸ δὲ μὴ
βιδύζεσθαι διοῦν ποταμοῦ, καὶ ἡ παρούσα κατεβεῖ (69),
καὶ ἐπιπούνην δεδάστα μηδὲ φένει (70) ἡ ποιη-
σις· μηδὲ τί γένεται; μηδὲ τῆς ἐπιπούνης δια-
μάρτηται (71), καὶ τῆς φόβου.

Πορρὸν οὐ εἴσειν φιλοσοφίαν κατεβεῖται, εἰς τοιούτην
etiam ei, qui equitaadi artem didicerit, cantandi
studio interdicit. Alioqui fore, ut nec equitatio-
nem, nec musicam assequatur.

“Ecclesi. iv. 32.

et μᾶλλον ἀρωτάν, redditique : Quod quidam, meo
iudicio, potius quam quidam alii ex te persulari
concenti. Verum nihil mutare necesse est.

(58) Ὁπως δὲ ἔγοι. Cod. δημ. δὲν έγοι.

(59) Καὶ εἰ βουλομέθα. Cod. καὶ βουλομέθα.

(60) Καὶ πλειστὸν φιλοσοφής ἐξι πελτος. Com-
bet : Et majoribus auctiis magis philosopheria.

(61) Παρ' ἡμῶν. Iota cod. et Combef. sicutque le-
git Bill. In edit. παρ' ἡμοῦ.

(62) Εἰτε δέ. Iota cod. Iu edit. ει deest.

(63) Alias LXIII. Scripta eodem anno.

(65) Καὶ καλλιστὸς ἔχον, eaque longe optima.

(66) Ὡρὲ δὲ τούχη. Cod. δημ. δὲ τούχη.

(67) Οὐ τοῦ μὲν κατὰ φύσιν ἐπιτυγχάνον-
τος. Hec sententia uno verso exprimitur :

Natura sequitur semina quaque sue.

Ibi vides ingenium ubi intenditur; ibi intenditur,
ubi sponte sua et liberenter versatur, cogente ne-
minine.

(68) Μᾶλλον ἀθεσθαι. Cod. Paos. R. et Com-
bef. μᾶλλον ἀθεσθαι, potius te ipso per rim in-
geras.

(69) Παρούσα κατεβεῖται. Cod. Reg. et Combef.
κατεβεῖται, jubes. Ecclesi. iv. 32. Noli nisi contra tor-
rentem, nec conuersis contra istum fluui. Graece : Καὶ
μηδέ τινα ποταμοῦ, nec cursum fluui violen-
ter cohibeas. Quem locum ad eum accommodat

Theologus qui natura suæ vim infert, atque invita
A quod tibi, potius quam quidvis aliud, appositum
existimamus. Nam haec sunt, quae lubenter scisci-
tari atque audire solemus. Cetera quoquo modo
se habeant, valere sinemus. Quanquam, ut etiam
ea te prospera habere cupiamus, hoc uno nomine
cupiamus, ut habeas qua contempsisti, ampliusque
ob ampliora philosophheris. Haec et salutacionis
causa a nobis accipe, et egregio adolescenti Nico-
bulo taliem te praebē, qualem speramus. Quod si
plus etiam postulemus, nimiam nostram cupiditatē-
tem, ut liberalis et munificus explē.

CLXXXVIII. EIDEM.

B Athenis vetus lex erat, eaque meo iudicio, pro-
clarissime constituta, ut adolescentes, cum puber-
tatis annos attigissent, ad artes duocentur, duocen-
tū autem ad hunc modum. Cujuslibet artis
instrumenta publice proponebantur, atque ado-
lescentes ad ea adducebantur. Quocunq; autem
delectari quemque contigisset, ad idque accurre-
ret, huius quoque artem edocebatur: quod videlicet
ea, ut plurimum, recte succedant, quae natura
duce aggreginur; ac contra ea, quae invita natura
suscipiuntur, spem frustrari soleant. Quorum au-
tem spectat haec narratio? Nimirum hoc aio tibi
providendum esse, ne philosophiam, ad quam natu-
ra optime comparatus es, negligas; aut cuiquam
alii arti, quae tibi noui satis apta sit, potius assue-
cas, quam hanc complectaris ad quam natura
propendes, non modo quia præstantissima est, sed
etiam quia ad naturam tuam accommodatior.
parencia quoque ipsa 146 docet “, ac poesis
studio interdicit. Alioqui fore, ut nec equitatio-
nem, nec musicam assequatur.

Minerva aliquid tantat. Huic simile est illud Hor-
atii, I Epist., x. 24. 25 :

Natrum expellat furca, tamen usque recurret,

Et mala perrumpet sursum vestigia victrix.

(70) Αδειν ἀθελει. Cod. Reg. et Combef. ἀθ-
λειν. Anthologia Epigrammatum libro, cap. 70,
pag. 108 :

Πάτε με θρυλήσαντες δημή διεπανταν' αὐθήτην;

D Ιτανέντες πεπάντες δέδην, καὶ δούδος δεδέην.

Ητ δὲ τις ιτανέντες δέδην δέδητες δεδέην;

Ἀγροτοῖς ήμαρτε, καὶ ιτανέντες καὶ δούδης.

Ιτικοὶ οὐρανοῖς ερειποῦσι ερειποῦσι ερειποῦσι
ac poetis celebratus, a nemine eorum ut canendi
peritus prædictetur, respondent poetæ res diver-
sissimas esse, equitare et canere; neque fieri
possit ut unus aliquis in utroque genere excellat;

Nestorem autem equitem esse, ac ea propter mi-
rū non esse, si ut cantor minime celebratur.
Vide Erasmus in adagio : Equitandi peritus ne
cavet.

(71) Ιπποστούντης διαδόρτης. Hoc proverbium ad-
monemur, ait Bill., eas artes colendas et exercendas
esse in quibus studium nostrum collocavimus.
Unde illud Aristophanis pervulgatum : Ἐρδος τε,
ἡν ἔχαστος εἰσεῖται τέχνην, quam quisque norit artem
in hinc se exerceat. Citatuit a Cicer. dispot. i Tu-
sculana. — Malleum legere, in tertia persona, δι-
αμάρτητη. EDIT. PATROL.

Quae autem est hæc naturæ aptitudo? Ut quidem A ipse te spectando animadverte, primum vitæ et mortuorum tranquillitas atque simplicitas, animusque ad has vitæ fraudes et imposturas parum appositus et idoneus. Tum quia præstanti es animi indole, menteque alta et erecta, atque ad contemplationem levi et expedita. Huc accedit adversæ cura valetudinis, et corporis infirmitas : nau hoquoque non leve ad philosophiam pondus habere Platoni visum est. Quin etiam in se late, ut jam animi perturbationes inflectantur. Nec vero paupertate tam frangi mibi videris, quam gloriari. Jam quod erubescere scis, in eo non rhetorum morem referz. Sed neque scelesti tibi lingua est, nec malis effectus es, nec circumforaneus es, nec denique, ut rem paueis complectar, quidquam eorum habes, quibus forensem hominem Democritus singit atque instruit, vir scilicet popularis gubernationis peritia Aristophane potior. Verum cum rhetor voceris, quidvis tamen potius, quam quoad mores attinet, inter rhetores censeris. Quocirca noli id philosophiae, quod jam acceperisti, projicere, nec secundas potius in secundis rebus, quam primas in maximis habeas, ne sustineas inter graculos excellere, cum aquila esse possis.

147 Quousque ob res parvas humique reptantes inflanur, atque inter adolescentulos et fabulas ludimus, et a plansibus in altum attollimus? Migreremus hiuc, viri efficiamur, sonnia projiciamus, umbras praeteremus, aliis vita: oblectamenta, plusque doloris quam voluptatis habentia, relinquamus. Alios occupatus teneant, jacent, ludificantur invidia, et tempus, et fortuna. Quod scilicet rerum humanarum inconstantiam appellant, valeant throni, principatus, opes, splendores, elationes, casus, vilis haec et despabilis gloriola,

(72) Ο ερόπος καὶ τὸ. Ita cod. Reg et Combef. In edit. ὁ ἔρόπος τοι καὶ τό.

(73) Ἡ νοσοκομεῖον Bill.: *Adversa valetudo.*

(74) Δοκεῖ τῷ Πλάτωνι. Ita Montac. et Combef. In edit. τῷ Πλάτωνι. *Platoni visum est; ac proinde, ait Bill., Academiam insalubreum Atticas locum elegitis dicitur, ut nimis bonus corporis habitus, tanquam nimia vita luxurie amputaretur. Vide Ficinum in ejus Vita.*

(75) Τὰ πάθη κατένονται. Combef.: *Ut jam perturbationes atque vita fatiscant et concident. D* Mox, pro xanthestis, morderi, reddit Bill. xanthestos, frangi; sicutque legendum proponunt Montac. et Combef.

(76) Οὐδὲ τέργονα κακῶς. Ita cod. 2022, ac Combef. Alias κακῶς, nec male indolis homo es; vel, male natus es. Bill.: *Nec male factus es.* In edit. οὐδὲ γέγονα; κακῶς, at forte legendum οὐδὲ γέγονα κακῶς, neque clamas impudenter, more scilicet quorundam philosophorum.

(77) Δημόχροτος ὁ κρέτων εἰς δημαγωγίας Ἀριστοφάνους. Ita cod. R. ac Combef. Hinc lectio faveit quod de Democrito scribit Suidas: ἦρξε & τὸ Ἀδόρος, διὰ τὴν ἐκτονήν σοφιαν τημένεις, præfuit et *Adderitarum reipublica: qui honor propter ipsius sapientiam habitus fuit.* Qui etiam respuit Athenas, cognominatus fuit sapientia, et clarissimum inter philosophos nomen obtinuit: eum itaque merito Aristophani comicò anteponit

Ἄλλα τις ἐπιτρεπείτης; ὡς γοῦν ἐμοὶ θεωρήσαντι κατεφάνη, περῶν μὲν ὁ τρόπος καὶ τὸ (72) τοῦ θῆσου γαληνὸς ταῦτα καὶ ἀπεγχόν, καὶ πρὸς τὸν βίου στροφὰς ταύτας ἀνεπιτίθεσον. Ἐπειτα τὸ τῆς φυσῆς εὐρὺς καὶ ὑψηλόν, καὶ πρὸς θεωρίαν εὐκίνητον. Τρίτον ἡ νοσοκομεῖον (73), καὶ τὸ τοῦ σώματος ἀσθενές· ἐπειδὴ καὶ τοῦτο οὐ μικρὸν εἰς φιλοσοφίαν εἶναι δοκεῖ τῷ Πλάτωνι (74). Καὶ μή καὶ τηλικαὶ θεοὶ οὐτε Εγεις, ὡς ἥπι τὰ πάθη καλύπτεσθαι (75). Καὶ τῇ πεντὶ οὐ κάτεσθαι μα δοκεῖς μᾶλλον ἢ καλλιπείσθαι. Τό τε αἰσχύνεσθαι εἰδέναι, οὐ κατὰ φήταρας. Ἄλλη οὐδὲ φυσὴ μικρὰ σοι, οὐδὲ γέγονας κακῶς (76), οὐδὲ ἄγορας εἰ, οὐδὲ τὸν τοτούνων Εγεις, Ιν' εἴπω συντόμως, οἵς πλάττει τὸν ἄγοραν Δημόχροτος ὁ κρέτων εἰς δημαγωγίαν Ἀριστοφάνους (77). Ἄλλα φήτωρα καλούμενος, πάντα πρέπειν ἢ κατὰ τὸ θῆσον τελεῖς εἰς φήταρας (78). Μή τοινον θελήσῃς προσέσθαι τῆς φιλοσοφίας δῶν προειληφας, μηδὲ τὰ δεύτερα Εγεις (79) ή τοῖς δευτέροις μᾶλλον ἢ τὰ πρώτα ἐν τοῖς μεγίστοις. Εἰ δὲ καὶ τὰ πρώτα τῶν ἐνταῦθα δοῦλημεν, μή ἀνάσχη ἀριστεύειν ἐν κολοκοτές (80), δεῦτος εἶναι δυνάμενος. Atque ut etiam primas eloquentias tibi demissas, ne sustineas inter graculos excellere, cum aquila esse possis.

Mέχρι τίνος φισώμεθα τοῖς πικροῖς καὶ χαμαὶ ἔρχομένος, καὶ παῖζουμεν ἐν μεραρχίσσοντος καὶ πλάσμαστος, καὶ ὅποι τῶν κρέτων αἰρόμεθα; Μεταβούμεν ἐνταῦθεν, διδρες γενώμεθα, βίβωμεν τὰ δινέρατα, παραδράμαμεν τὰς σκάλας, δίλοις πορώμεν τὰ περπάντα τοῦ βίου, καὶ πλέον δύνηντα. Αλλοις πραγματεύεται (81), καὶ μεταφέρεταις, καὶ παιζόμεν, φένος, καὶ χρόνος, καὶ τύχη. Ο δή φασι τῶν ἀνθρώπων τὸ διστατον καὶ ἀνώμαλον (82), ἐφέρεταις θρόνος, δυναστεια, πλοῦτος, λαμπρότητες, ἐπάρματα, πτώματα, τὸ εὔτελες τοῦτο δοξάριον καὶ ἀπόπτωστον, φ

Gregorius. In edit. οἵς πλάττει τὸν ἄγοραν Δημόχροτος εἰς δημαγωγίαν Ἀριστοφάνης, quod Bill.: *Quibus Aristophanes forensem illum Democritum ad popularem gubernationem finipit atque instruit.*

(78) Τελεῖς εἰς φήταρας. Rhetores enim antiqui oblectantur et maledicentes vita magis ex parte laborantur. Hec Bill.

(79) Τὰ δεύτερα Εγεις. Cod. Par. et Combef. Egei.

(80) Ἀριστοφάνεις ἐν κολοκοτές. Hoc proverbio admonemur, ait Bill., præstare inter optimos et præstantissimos viros qualemque locum tenere quam primum inter perditos et profligatos: contra quam de Cæsare legitur, qui in prævo quadam et ignotissimi opido primum esse mallebat, quam Roman secundos. Sed profecto ut olim Crotoniarum postremus reliquorum Graecorum primus esse dicebat, ut, ita qui vel extremum inter veros Christianos tenet locum, etiam optimo gentili, vel eis qui inter homines mundo addictos præbatissime vivit, præstantior censendum est.

(81) Άλλονς πραγματεύεται. Cod. Par. et B. 3, ἄλλους πατεντεύεται καὶ μεταφέρεταις φύσως, Alias ludificant et facient inuidia, etc.

(82) Ο δή φασι τὸν ἀριστοφάνειρο τὸ διστατο καὶ διώλατον. Quia sequentia apius jungi credimus, bæc verba Bill. refert ad ea quæ præveniunt, reddiut: *Et fortuna, sic enim rerum humanarum inconstantiam appellant.*

μᾶλλον ἀδοξῆσει τις αἰρόμενος (83), ἢ γελώμενος. Α εξ qua plus capiat dedecoris quispiam, si eam reportet atque superbiat, quam si irrideat magnae hujus scenæ ludica, nugasque theatraicas. Nos Verbum complectanur, ae pro omnibus rebus Deum habere optemus, solum, inquam, perenne illud bonum et nostrum. Ita fiet, ut hic quoque splendore assequamur, quaudiu nimis rursum parvo adhuc animo sumus, idque appetimus, aut certe in futuro ævo; quandoquidem virtutis premium est, Deum fieri, ac purissime illo lumine irradiari, quod in trina unitate consideratur, cuius nunc radiis leviter tantum perstringimur. Ad haec contende, progredere, animo volita, vitam æternam arripe, nusquam spes tuas siste, quoisque ad illud summe extendetum et beatum bonum perveniris. Ac nos, mihi crede, laudabis, nunc quidem parcias, paulo post autem uherius et copiosius, nempe cum in eo rerum statu, quem tibi pollicemur, te ipsum conspexeris, ac non inanem felicitatem, nec mentis figmenta, sed rerum veritatem hæc esse inveneris.

POΘ. Τῷ ΑΥΤῷ (90).

In epistola 179 sic ab abrupto incipit Gregorius : Quid ait? num te his verbis permovemus, et docendi munus depones? Quæ verba apertis non possunt superiore referre ac designare epistolam. Jam permotum Eudoxium, ut Deum arctissime complectatur pergerut Gregorius

Τί φη; πειθομέν τε τοῖς λόγοις τούτοις, καὶ μεταθήσης (91) τὴν παθεσίν, καὶ μεθ' ἡμῶν τοχθῆσην τῶν ποτὲ κατὰ σὲ, νῦν δὲ, εἰ δῖνως εἰπεῖν, ὑπὲρ σὲ; ἢ δεὶ σου κατεπένθινον μαρτύρετα; μηδαμῶς, ὃν βαυμάσιον, μη τοῦτο ἀναμενύνῃ. Αἰσχος τὸν παῖδα ἔχοντα, τὸ παιδίον ἔλεσσιν. Εἰ γάρ η ἀρχὴ (92) τὸ θῆμα τοῦ παντὸς γίνεται, τοῦ ἡμίονος τὸ πέλον τι ἄλλο γε, ἢ τὸ πᾶν; Εἰ μὲν οὖν ἀρκούντες ἡμεῖς εἰς πατέσσονες, ἔχει ταῦτα καλῶν, καὶ μηδὲν πάλιν ἐπικητείσθων. Εἰ δεὶ σοι καὶ κρείσσονος συμβούλοι, μετὰ βούλης μὲν οἰνοποίου Σολομῶν τοι παρακλέεται (93), ίνο μη τῇ τοῦ βίου μέθῃ καὶ διηγή πειτεράγη. Ἔγὼ δὲ τὶ φημι μικρὸν τῆς συμβούλης πατεράρχης. Μετὰ Θεοῦ βουλεύον, καὶ οὐ διαμαρτήσεις τοῦ δέοντος.

μέτονοι μεμνησθαι, hoc dico : Cum Deo consilium cape, et ab officio minime aberrabis.

* Ecli. xxxi, 32.

(83) Τις αἰρόμενος. Montac. et Morel. αἰρού·-D μένος. Hinc locum vertit Bill. : *Ex ea plus dedecoris quispiam capiat, si animo effatur quam si irrideatur, ac deuigne magne hujus scenæ ludica, nugasque theatraica.* Etenim τὰ πάγκαν regi potest, vel a participio γελώμενος, pro γέλων, vel a verbo ἔρρεσσαν, ut omnia iuter ἀποθέσσονται et τὰ τῆς μεγάλης... legantur παρενθετικῶς, participio γελώμενος passive sumpto.

(84) Τοῖς έτι μικροῖς. Ex celesti philosophia, inquit, hoc assequeris, ut et in hac vita clarum et celebre sit nomen tuum (siquidem nondum eo provectus sis ut humanam gloriam spernas), et in futuro ævo splendidum et illustre.

(85) Θεόν γενέσθαι. Montac. et Morel. πλησίον Θεόν γενέσθαι, Deo proximum fieri.

(86) Τῷ έτι τῇ τρισσῃ μοράδι. Bill. : *Quod in triplici unitate. Sed vox tripli durior nimium, nec probata theologia.*

(87) Πρὸς ταῦτα λοι. Sic enim legendum, ait Bill., ut in Frob., non λοτε, ut in Hervag. et in quibusdam edit. Mox, πτεροῦ τῇ διάνοᾳ. Ita cod. Par. et Combet. In edit. πτεροῦ τῇ διάνοᾳ. Montac. et Morel. πτεροῦ τὴν διάνοιαν.

(88) Εοῦ οὐ. Ita cod. 2022. In edit. οὐ deest.

(89) Ταύτα σύρσης. Cod. Reg. εὑρίσκους.

(90) Alias CXX. Scripta eodem anno.

(91) Καὶ μεταθήσης Bill. : *Et eruditissimum commixtabit.* Montac. et Morel. ίνα μεταθήσην. (92) Εἰ γάρ η ἀρχῇ. Ita tres cod. Reg., sicque legendum proponit Bill. In edit. η γάρ ἀρχή, deest et. Sic Horat., I Epist. II, 40 :

Dimidium facti, qui capit, habet.

(93) Παραχειλέσθαι. Plures codd. et Combet. διαχειλέσθαι. Mox, τοῦ βίου. Sic Par. et tres Regg. Edit. nonnulli τοῦ οὐοῦ.

CLXXX. EIDEM.

Respondisse videtur Eudoxius, sibi nondum omnino persuasum, ut se totum ad philosophiam sanctiorem conferret, animo tamen iam philosophari. Etenim presribens Gregorius, animique propositum istud laudans, adjicit: etiamsi nondum philosophiam profitearis; eumque ad majora miro artificio promovere conatur.

Egregio quidem, Mi, status es patre, ut de te A audio. Tantum attolle te, prospere incede, et regna^(*): nosque laudes tuas praedicabis, etiamsi nondum philosophiam profitearis. Neque enim ad ea quae dicas, magis animum adjicimus, quam ad ea quae facis: quodquidem hoc quoque ipsum, philosophiam non proferri, valde philosophicum est. Quod de oratore Lysia censor Dionysiu ait, nempe hoc ipsum quod artificio caret, summi artificii esse.

CLXXXI. SATURNINO.

Hac epistola Eudoxium Gregorius commendat Saturninum, qui hoc anno consulatum iniit. Quod re. primis litterarum verbi significatur: Etsi imperii fastigium aditum omnem intercludit. Opportuniori loco colloqui hæ litteræ non poterunt.

Etsi imperii fastigium aditum omnem intercludit, at benigna tamet et facilis est amicitia, qua factum est, ut hanc protectionem tibi offerre non dubitaram. Ad omnia tua erga me beneficia bunc cumulum adde. Doctissimum ac disertissimum filium nostrum Eudoxium, virum et vita et doctrina virtute tua dignum, velim libenter videoes; ac si qua in re probitalis tuae ope indigererit, praesidio tuo digneris. Nos autem preces tibi repondeamus: quam unam gratiam, iis, qui bene de nubibus merentur, referre possumus.

149 CLXXXII. GREGORIO NYSSENO.

Non semel observavimus, Gregorium, postquam Constantinopoli in patriam reversus sit, nulli labore perciuse, ut Nazianzenæ Ecclesiæ episcopos praeficeret. Precibus tandem, supplicationibus et clamoribus, voti composti factus est; et Eulalius, Gregorii consobrinus, vir venerabilis, Nazianzeni episcopus creatus est, exente anno 382 vel 383 inuenire. Verum invidie moribus iterum patuit Gregorius. Nazianzenam Ecclesiæ, utpote parvam ab eo despici, prima adversaria obficiabant. Postquam autem Eulalius consecratus fuit, eum, invito ac repugnante Gregorio, consecratorem ei praefectum suisse Ecclesiæ Nazianzenæ, tantumque non expulsum Theologum predicentem. Hanc calumniam repellit Gregorius in epistola quæ sequitur, et narrat quomodo rognatu suo Eulalius creatus sit episcopus.

Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est^(); C et quod misericordia copia est, bellis et seditionibus nostre flagrant, nec pacem, quam a sanctis Patriis accepimus, servavimus. Hanc non dubito, quia ipse restitus, in Spiritu illius virtute, qui, et te, et omnia tua regit ac moderatur. De nobis autem, ne quisquam, obsecro, falsos sermones jactet, nec de dominis episcopis, tanquam videlicet invitis nobis ac repugnantibus episcopum alium*

^(*) Psal. xliv. 5. ^(*) Psal. cxix. 5.

(94) Alias CXXI. Scripta eodema tempore.

(95) Ηγαρός μέν. Ita codd. tres Regg. In edit. μεν deest.

(96) Εὐημησμέν. Codd. quatuor Regg. et D Montac. εὐθυμήσομεν, bone letoque animo erimus. (97) Κριτικός. Cod. Regg., Montac. et Morel. Κριτικός. Ut sunt enim, ait Combef., Dionysii plurimi, sic fere omnes ex patria distiuci.

(98) Ατεγνώ. Ejus simplicitas valde artificiosa.

(99) Alias LXXXII. Scripta anno 383. — Σατουρνίφ. Cod. Pass. et Combef. Σατουρνίφ. Mon-

ΠΤ. Τῷ ΑΥΤῷ (94).

Πατέρες μὲν (95) εἰς ἀγαθοῦ, φίλον τέκνος, οὐα πυνθάνομεν περὶ σου. Μόνον ἐπάρπου, καὶ κατευδοῦ, καὶ βασιλεὺε· καὶ τιμές εὐφῆμοςμεν(96), καὶ μῇ πα τὴν φιλοσοφίαν δημοσιεῖ. Οὐ τάρ τος λέξεις προσάρχουμεν μᾶλλον, η οἵ τοις· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ μῇ δημοσιεύειν τὴν φιλοσοφίαν, σφράγε φιλοσοφον. "Ο περὶ τοῦ Λυσιοῦ τῷ βήτορες φησιν δικρανᾶς (97) Διονύσιος, διτὶ τὸ διάχονον (98) αὐτοῦ λίαν θετεγμον ἦν.

ΠΙΓΑ. ΣΑΤΟΥΡΝΙΝΩ (99).

Ει καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς (1) ὑψός ἀπρόσιτον, δλλὰ φιλανθρωπὸν ἡ φιλία, δι' ἣν ἔθερβήσαμεν ταῦτην στὶ προσαγαγεῖν τὴν παράκλησιν. Πέστιν οἵς εὖ πεπονηκας ἡμῶν (2), καὶ τοῦτο πράσσεις· τὸν λογιώτατον οὐλὸν ἡμῶν Εὐδόξιον, μνύρα καὶ βίον καὶ λόγῳ τῆς στῆς ἀρετῆς δέσιον, καὶ τὸ δλλὰ ἡδεῖς λίενν καταξιωσον, καὶ τῆς (3) παρὰ σου προστασίας δέσιον, περὶ ἥν ἀν δίται τῆς σῆς καλοκαγαθίας. Ήμεῖς δὲ διντέδωμεν τὰς εὐχές, ψή μόνη δυνατὸν ἡμῶν τοὺς εὑεργέτας ἀμείβεσθαι.

ΠΙΓΑ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΕΩ (4).

Οἵοι διτὶ ἡ παροικα μον δικρανύθῃ· καὶ, τὸ κεφαλίαν τῶν κακῶν, τὸ πόδιμψ καὶ στάσει τὰ ἡμέτερα, καὶ ἣν παρελάσουμεν παρὰ τῶν ἀγίων Πατέρων εἰρήνην, οὐκ ἔτηρθσαμεν. Ταῦτην μὲν οὖν οἴδετι αὐτὸς ἀποκαταστήσεις (5), ἐν τῇ δυνάμει τοῦ σε τε καὶ τὰ σὰ φέροντος Πνεύματος. Ἡμῶν δὲ μηδεὶς καταβεύσθω, παραχώλω, μηδὲ τῶν κυρίων τῶν ἱερατόπον, διτὶ ἀκόντων ἡμῶν, δλλον ἐπεικήρυξην ἡμῶν ἐπίσκοπον. Οὐ γάρ τοσούτον αὐτοῖς ἀπερέβιμ-

ιας, ει Morel. Σατουρνίω στρατηλάτῃ. Σατουρνίῳ magistris militiis. Cod. Reg., Σατουρνίῳ στρατηλάτῃ.

(1) Τὸ τῆς ἀρχῆς. Cod. Reg., Montac. et Morel. τὸ τῆς ἀρετῆς, virtutis fastigium.

(2) Ήμέρ. Ita cod. 1405. In edit. ήμέρ.

(3) Καὶ τῆς. Ita cod. Reg. τῆς deest in edit. Morel, οὐδ. Ita Pass. et alii cod. In edit. οὔτοιο.

(4) Alias XLII. Scripta anno 383.

(5) Ἀποκαταστήσεις. Ita cod. Reg. et Pas. In edit. ἀποκαταστήσεις.

μεθα, οὐδὲ οὗτος ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς ἀπέχους. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο δεῖθεις διὰ τὴν ἐμαυτοῦ νέκρωσιν, καὶ ἡμά τὸ βάρος φοβήσεις τῆς Ἐκκλησίας ἀμελουμένης, ταῦτην τε θῆται παρ' αὐτοὺν χάριν, οὐτε κανόνιν ἀνατομούμενην, καὶ ἡμᾶς ἀναψήσουσαν, δοθῆναι τῇ Ἐκκλησίᾳ ποιμένα, διὰ τοῦτο ταῖς σαῖς εὐχαῖς, δέξεις τῆς ὑμετέρας θεοσείσεας· διὰ τοῦτο τοῖς χειράς σου τίθημεν (6), τὸν αἰδεστημάτων Εὐλάτιον, τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον (7), οὐ καὶ ταῖς χερούν ἀναπολύζειμα. Εἰ δέ τις οἰκται μὴ χρήσαι ἄντος ἀπόστολου (8) ἀλλον, γέροντος, ίστο μηδὲ ἄνταῦθα κρατεῖν (9) ἡμῶν. Πλέον γάρ δῆλον, οτι μὴ Ναζιανζοῦ, Σασιμονίου δὲ προεβλήθημεν, εἰ καὶ πρὸς δέλγον αἰδοῖ τοῦ πατρός, καὶ τῶν λικετευσάντων, ὡς ἔντος τὴν προστασίαν κατεβάζειμα.

me non Nazianzi, sed Sasimorum antistitem creatum fuisse, tametsi in patris reverentiam, et eorum, qui supplices hoc a me contenderunt, ad breve tempus praefecturam quasi hospites suscepimus.

ΡΠΓ. ΘΕΟΔΩΡΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ (10).

Quamvis per calumniam Eulalium initis episcopis prefectum fuisse Ecclesia Nazianzena prædicarent Gregorii adversarii, ordinationi tamen Eulalii Helladiensis Cæsariensis episcopus obstituisse, violatoisque canones videtur objecisse; sed detersa ratione; nempe quod Ecclesiam apud quam ordinatus fuerat, deseruisse. Malo huius famam increbescens admonitus Gregorius a Theodoro, quisquis ille sit, sive alterius provinciae episcopus, seu Tyrensis, ut habent editi, hanc ad eum epistolam scripsit, in qua multiplici calumniarum generi occurrit; multipli, inquam; neque enim unam tantum, sed omnes et singulas depellit. Præterea Bosporum defendit.

"Εσογε τι παρ' ἡμῖν ὁ φύδος, διὸ οὐδεὶς ἔρδων B διέφυγεν. Ἰδοὺ καὶ Καππαδόκαιοι στασιάζομεν (11), Γ' οὐτας εἴπων τὸ μὴ πρότερον ἀκούσθεν, μηδὲ πιστεύθην κακὸν, διποις μὴ καυχήσονται πάσας σάρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' εἰδούμενοι, ἀπαντες δηντες δινθρωποι, καὶ μὴ (12) προχείρως ἐπέρων (13) κατατινῶσαμεν. Ἀλλ' ἐμοὶ τι κέρδος καὶ παρὰ τῆς συμμορφοῦς (εἰ δεὶς παραδόξους εἰπεῖν). καὶ δηντας (14) ρόδα ἐξ ἀκανθῶν, ὡς ἡ παροιμία, συλλέγομεν. Ἐγὼ τοῦν οὐποι πρότερον οὔτε κατ' ὅψιν συντετριχόντος τῇ σῇ εὐλαβείᾳ, οὐτε διὰ γραμμάτων ὡμληκώς, ἀλλὰ τῇ περὶ σοῦ φήμῃ μόνῃ καταναγδέμονος, νῦν εἰς ἀνάγκην (15) ἥλθον τῆς διὰ τῶν γραμμάτων

" I Cor. 1, 29.

(6) Εἰς χειράς σου τίθημι. Montac., Morel. et Combef. παρατίθημι, quem apud te quoque in manus depono.

(7) Θεοφιλέστατορ ἐπίσκοπον. Ita cod. Montac., Morel. et Combef. In edit. θεοφιλῆ ἐπίσκοπον, quæ verba Bill. non reddidit.

(8) Μὴ χρῆσαι λόγος ἐπισκόπου. Montac. et Morel. διὰ μὴ χρήστος ἐπισκόπου. Combefis δηντος magis placet quam λόγος. Potest enim, inquit, et vivere qui episcopus fuit, et episcopus non esse, quia gradu motus sit, vel alia occasione.

(9) Ἰστο μηδὲ ἄνταῦθα κρατον. In edit. fortw μηδὲ ταῦτα κρατῶν ἡμῶν. In Froben., ait Bill., eodem modo legitur, nisi quod pro κρατῶν est κρατεῖσ. Hic autem locus restituendus est ex vetustissimo Reginæ codice, apud quem in margine cuiusdam orationis finem hujus epistolæ citatum reperi atque hec verba ita habere, τοῦ μηδὲ ἄνταῦθα κρατῶν ἡμῶν. Itaque nos eo sensu veritius, et quidem commodiissimo. Nobis eamdem lectionem exhibent codi. Reg. et Pass., sic et volunt Morel. et Combef. At Montac. μηδὲ ἄνταῦθα κρατεῖν ἡμῶν. Max Montac. et Morel. διὰ Σασιμών.

PATROL. GR. XXXVII.

A nobis sufficerint. Non enim usque adeo illis contemptui sumus, nec adeo infestum eos nostri odium tenet. Quis potius eos multum diuque obstatus propter effectum et emortuum corpus, sinul etiam quod neglecta Ecclesiæ ovis pertinuerim, hanc ab illis gratiam postulavi, nec ecclesiasticis legibus adversantem, et nos recreantem, ut is Ecclesiæ pastor daremet, qui etiam precibus tuis datus est, pietate vestra dignus; quem tibi quoque in manus trado, maxime venerabilem dico Eulalium, religiosissimum episcopum cujus utinam maibis inuictori mihi contingat. Quod si quis est, qui puel, episcopo viveute, alium institui non debere, is sciāt, se ne bac quidem in parte nobis causa superiore esse. Inter omnes enim constat,

150 CLXXXIII. THEODORO EPISCOPO.

Habuit quiddam et apud nos livor, quem non facile potuit ulius effugere. Ecce etiam seditione Cappadoces laboramus, ut ita diram; quod non prius auditum est, neque creditum malum; ut non glorierut omnis caro coram Deo¹: sed videamus, ut, omnes cum simus homines, non facile alios increpemus. At mihi aliiquid est lucri, et a calamitate (si fas est contra vulgi opinionem loqui), profecto et ex spinis, sicut proverbium habet, rosas collegimus. Ego igitur nequicunq; præsentia tua pietatis antea usus, neque te litteris allocutus: sed tua solum fama et opinione illistratus, nunc iu necessitate veni te per litteras

(10) Alias CCXXV. Scripta eodem tempore. — Θεοδώρῳ ἐπίσκοπῳ. Cod. et Combef., sicut edit. addunt Θαύμαν, et Reg. Θαύμαν. Vide Tillem. in Vita Greg. not. 53, ubi probat per eam hanc epistolam. Theodoro Tyauensi episcopo inscriptam fuisse.

(11) Ετραδίογερ. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. στασιάζομεν, quod Morel.: Seditionem suscitavimus.

(12) Καὶ μὴ. Legendum Morel proponit ὃς καὶ μὴ, sic edit. ad marginem.

(13) Ἐτράπος. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. ἐτράπους.

(14) (Εἰ δεὶς παραδόξους εἰπεῖν), καὶ δηντος, etc. Sic legit et interponit Montac., nec Morel. improbat. In edit., absque parenthesi. Quod proverbiū de quo Gregorius, illud Morel. referat, Anim. Marcell. xvi, ex antiqui poetæ disticho :

“Δι’ ἔχινόδασας καὶ διὰ τρηχεῖαν ἔρωτας
Φύοντα μαλακῶν διάθεα λεπτωτας.”

Ut inter vespes et simul aspera cum ononi

Gignuntur mollium flores violarum.

(15) Νῦν εἰς ἀράγενηρ. Ita codi. et Combef. In edit. νῦν καὶ εἰς ἀνάγκην.

alloquendi; et gratia multa ei, qui hoc largitus est Scribere autem de hoc aliis episcopis, de quibus scripsisti, jam non est tempus, ideoque omittam. Simul etiam et infirmitas nos pigriores in eam rem efficit: que autem tibi scribimus, et illis per te scribimus. Desinal perscrutari qua circa nos sunt, dominus meus et Dei amator Helladius episcopus. Neque enim spirituali, sed contentioso haec querit ambitu, neque ob tenacem canorum disciplinam, sed ut iram expletat, sicut est ex tempore manifestum, dum sunt multi qui cum eo praeter rationem permoti sunt; oportet enim taliter dicere, et non contristare. Ego certe si corpore quidem ita me haberem, ut praesesse possem Ecclesie Nazianzenae, **151** cuius ab initio praesul sum renuntiatus, minus autem Sasinorum, ut vobis non recte aliqui suadent, non adeo sui infelix, neque ita divinarum constitutionum indoctus, ut vel Ecclesiam despicerem, vel vita etia consecutarer pra depositis premisi, iis qui laborant secundum Deum, et iis qui commissum talentum exercent. Quid autem mihi tanti labores prosunt, et magna spes, qui de maximis male consilium inierim? Quoniam autem et corpus mibi imbecillum est, sicut est omnibus manifestum; nihilque oneris ac molestiae ex recessione hac pertinui ob ea quam dixi causam, atque videliam Ecclesiam nobis barrenrem, gravique damno periclitantem, et ex mea dissolutione propeinudum dissolutam, supplicavi et prius et nunc dominis meis et Dei amantissimis episcopis patriots, ut darent caput Ecclesie, quod cum Dei adjutori deaderunt dignum et meis desideriis et vestris orationibus. Haec ergo et ipse cognosce, domine charissime, et reliquias doceto episcopos recipere eum, et calculo sue approbare, nec onerare meam senectudem, calumnias fidem accommodando. Additum sit autem et illud his

(10) Ἐκέστειλα. Ita codd. nostri et Combef. In edit. ἐπέκτειλα, quod versio non reddidit.

(17) *Παραλειψόμαι*. Cod. Reg. 1405, παραλειψόμεν, *omissionis*.

(18) Θεοφιλέστατος Ἑλλάδιος ὁ ἐπίσκοπος. Ita coll. et Combes. In edit. καὶ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος; Ἑλλάδιος.

(19) Ἐριτικὴ ταῦτα ζητεῖ περισσόφ. Vetus versio: Contentioso haec querit spiritu, neque ipsi scrupulositas regularum est sed furoris expletio.

(20) Παλιὸν τὸν εἰρήνην τούτῳ κεκινημένων. Legit velut interpres κακινημένων καὶ κινουμένων, vel κινηθσομένων. Reddit: *Namque et multis cum eo prater ratiōnē motis similiiter et mouendis.*

(21) *Kai μὴ λυτεῖτο. Legendum forte, ait Com-
bef. καν μὲ λυτεῖται, et si molestum est, et si me male
res habet.*

[22] Naſtāvō. Ha cod. Montac. ac Morel. In edit. Naſtāvō, veritique velut velut interpres : Ego enim si sic haberem corpus, ut processem Ecclesie, in Naſtāvō sum olim ordinatus, et non in Sazim, quae quidam persuadentibus robi non recte. Legit cum edit. Combef. Naſtāvō, et levi nūtatione contendit suum Gregorio sensum constare, et quod alibi passim inculcare videtur. Pro propostis Naſtāvō, ἡ τὴν ἀρχὴν ἐπεκτρύχνην, propositi processat, καὶ Naſtāvō τὴν ἀρχὴν ἐπεκτρύχνη, ut Ecclesiae processa prece,

Αντεύεως, καὶ χάρις ποιήσῃ τῷ τοῦτο χαρισμένῳ. Τὸ μὲν οὖν τοῖς διλοις ἐπισκόποις, περὶ ὧν ἐπέτειαί εἰσι (10), γράφειν, οπίσιον γάρ τούτου καιρού, παραλείψομεν (11). Καὶ διὰ τὴν ἀφθωταῖς ἀνηροτρόπους ἡμᾶς πρὸς τοῦτο καθίστασι· ἀ δὲ σὺ γράφομεν, κάκεινος διὰ σου γράφομεν. Παναστόθι περιεργάζομενος τὰ παρ' ἡμῖν, δικύριος μου καὶ θεοφιλεστάτος Ἐλλάδος διπλικότονος (18). Οὐ πνευματικὴ γάρ, ἀλλὰ ἐριστικὴ ταῦτα ζητεῖ περιόδῳ (19)· οὐδὲ ἀκριβεῖς κανόνις, ἀλλὰ ὅργης ἐκπλήρωσει, ᾧς ὅτιλον ἔστιν ἐκ τοῦ καιροῦ, καὶ πολλῶν τῶν σου τούτους κεκινημένων (20) ἔξι τοῦ λόγου· χρή ταρ οὕτω λέγειν, καὶ μὴ λυπεῖν (21). Ἔγειν γάρ εἰ μὲν τοῦ σώματος οὔτες εἰχον ὡς Ἐκκλησίας δύνασθαι προστατεῖν Ναούς· οὐδὲν τοῦτο ἀρχῆται ἐπεκριθύσθη, ἀλλὰ μὴ Σασίριος (23), ὡς τινες ὄμδες πειθοῦσιν οὐδὲ ὅρθως· οὐχ οὐτος ἡμην διδίος, οὐδὲ τῶν θείων διατάξεων ἀμαθῆς, ὡς η τῆς Ἐκκλησίας ὑπεραδεῖν, η τὴν τοῦ βίου φυστώνων μεταβολήν (24), πρὸ τῶν ἀποκειμένων μισθῶν τοῖς κάριμοις κατὰ θεῖον, καὶ τὸ πιστεύθεν τάλαντον ἐπεγράμμομέν τοις (25). Τι γάρ μοι τῶν πολλῶν πόνων ἄρετος, καὶ τῶν μεγάλων ἀποτίθεν, περὶ τῶν μεγίστων βουλευσαμένων κακῶν; ἐπειδὸν δὲ καὶ τὸ σῶμα κακὸν έχει μοι (26); δι πάσης ἡμέρας ἔστι· καὶ βάρος οὐδὲν ἐκ τῆς ὑποκυρήσεως ἔδεισα ταύτης, δεὶς ἢ εἰπον αἰτιαν· καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐώρων ἔχομένην ἡμῶν, βλαπτομένην δὲ περὶ τὰ καιρια, καὶ λειλυμένην (27) σχεδὸν ἐκ τῆς ἐμῆς λύσασα, ἀδεῖθην καὶ πρότερον καὶ νῦν τῶν κυρίων μου καὶ τῶν ὑποφειλεστάτων ἐπισκόπων, τῶν πατριωτῶν ἀλγά, δοῦναι τῇ Ἐκκλησίᾳ καρπαθην, ἢν σὺν θεῷ δεδώκοσιν, δέξαιν καὶ τῆς ἐμῆς ἀπειθυμίας καὶ τῶν ὑμετέρων (28) εὐχῶν. Ταῦτ' οὖν αὐτὸς γνωστα, κύριος τιμώματος (30), καὶ τῶν λοιποὺς ἐπισκόπους διαδέξαρην καὶ ἀποδέχεσθαι, καὶ συνεψηφίζειν, καὶ μὴ βαρεῖν δι τὴμέτερον γῆρας, ταῖς διαδολαῖς πειθοῦμένους. Προσκείσθω δὲ κάκειν τοῖς

et a principio Nazianzo episcopus praefectus essem et ordinatus, non vero Sasinis. Sed vide prefationem præiam editionis noctre, tom. I, § iv, pag. 34, ubi plurime disputavimus, quæ, ut diximus, aperta, vera, certa, necessaria erant ad propulsandas a Gregorio nostro calumnias: apia etiam et commoda ad alstergendas a textu Greco corruptionis notam, atque ad tollendam ab innumeris locis qui pugnare inter se videntur renungiantiam.

(23) Σασίμοις. Montac. et M. rel. Σασίμων.

(24) *Μεταδιώκειν*. Ita codd. nostri, Montae., Morel. ac Combel. In edit. ὑπερδιώκειν.

(25) Ἐπεργαζομένοις. Duo codi. ἀπεργαζομένοις. Montac. et Morel. κατεργαζομένοις.

(26) *Exxi mor.* Ita duo codd. Edit. *Exxim.*

(27) λελυπμέγνη. οὐδεὶς. nostri. Comber. et Morel. qui vertit: *Hærentem nobis et lasam periculose.* In edit. λελυπμέγνη, redditque vetus interpres: *Videbam enim Ecclesiam Dei nos habere in principalibus rebus, et ex nostra dissoluti ne prope- modum mortisitia affectam.*

(28) Τῶν κυρίων μον καὶ τῶν. Ita eodd. nostri, Montae., Morel. ac Combef. In edit. τῶν κυρίων μον καὶ desunt.

(29) Υμετέρων. Montac. et Morel. ὑμετέρων.

(30) Κύριε τιμώτατε. Ita codice noscitur, Montac., Morel. et Combef. In edit. κύριε ἐμοι τιμώτατε,

γράμμασιν εἰς κύριον μου οὖν θεοφιλέστατον συλλει-
τουργὸν Βοσπόρον, εἰ μὲν ἡ παρ' ὑμῶν (31) ἁξέν-
ται εὐρίσκει περὶ τὴν πόλιν κακοῦ, διηγήσει
δοῦτο θεμέτῳ (ἔων γὰρ τὸν (32) μαρχὸν καὶ
τὴν μαρτυρίαν τὴν ἡμετέραν), αὐτὸν τοῦτο κρίνατε.
Εἰ δὲ ἡ τῶν παροικῶν (33) ἔχεται τὴν κακοδοξίαν
θημουργεῖ, καὶ νέον τὸ ἐγκλῆμα, μὴ ταῖς δικαιολαῖς
παρασύρεσθε, μηδὲ ισχυρότεράς της ἀλληλεις ποιε-
σθε, παρακαλῶ, μὴ πολλοὺς εἰς ἀδυμίαν καταπῆ-
στητε τῶν εὖ πράττειν προηρημάνων. Ἐφρωμόνος,
εὐθυμόνος, προκόπτων κατὰ Θεον, χριστιανὸς ἡμῖν,
καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ, τῷ κοινῷ σεμνολόγημα.

ΠΡΑ'. ΑΜΦΙΛΟΧΙΩΝ (34).

*Ad calcem superioris epistolaes, Bosporii defensionem suscipit. Varia huic episcopo illata fuerant calumniae et nefariae hominibus, qui, pastore suo redargui agre ferentes, eo usque rem perducre, ut, orta de iuribus Ecclesie, diocesiisque descriptione controversia, ipsa etiam fides in dubium ab orthodoxis episcopis pocaretur. Cum itaque causa agitari caput, Gregorius, atrocitate rei et Bosporii amicitia commotus, datus ad Amphilochium litteris, petiti, ut Parnassum usque prefectus illatam cumprimit honorando. Deoque charo episcopo, calumniam refutaret. Quod cum egregie praestitisset, gratias amplissimas in hac epistola agit Theologus; sinuque Bosporii doctrinā, quan̄ alias sapere vole, et litteris, aliis modis ipsa docuisse profiteret, ipsiusque laudes prosequitur. Quae omnia de Bosporio, haud quidem Doarenti, nisi nullus tunc uspīam legitur, verum de Coloniensi episcopo, rero tum temporis celeberrimo, intelligenda esse probant et Gregorii cum episcopo Coloniensi necessitudi, de hujus epistola eum autem litteris in quibus Bospori nomen habetur, ipsaque rerum, qua ibi tractantur, affinitas; neque moratur auctoritatē Theodorei, quem in multis falli constat. Ad Amphilochium quoque, ut habent Graca, non vero ad Eutropium, ut Latina praese-
serunt, scriptam hanc epistolam putamus. Eutropium enim alium non novimus Gregorio familiarem, nisi illum, qui primum Asia proconsul, deinde praetoriorum prefectus fuit. Cui profecto non potuit nec debuit Gregorius scribere, ni cum ceteris episcopis Bospori controversialm disceperat.*

Πληρώσας Κύριος πάρτα τὰ αἰτήματα σου (καὶ μὴ ἀπαξιώσῃς (35) πατέρος εὐχῆν)· ἵκανος γάρ τὸ τῆρας ἡμῶν ἀνέπαυσας, καὶ γεννόμενος μέχρι Παρ-
νασσου, καθὼν προελθῆσθαι καὶ θεοφιλεστάτην ἐπισκόπου συχ-
φαντίαν ἔλέξας· Ἔπειδὴ φιλούσοις οἱ πονηροὶ τὰς
ἴαντων αἰτίας περιτρέπονται εἰς τοὺς ἐλέγχοντας·
Τοχυρότερος μὲν γάρ πάσῃς κατηγορίας ὁ χρό-
νος τοῦ ἀνδρὸς· καὶ ὁ βίος, καὶ ἡμέτερος πολλάκις
τὰ αὐτὰ καὶ ἀκούσαντες παρ' αὐτῷ (37) καὶ δι-
δόξαντες, οἱ τε ἐπὶ τῆς πλάνης ἐπαναγέντες,
καὶ προστεθέντες τῷ κοινῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας·
ἔδειτο δὲ ἡμᾶς πονηρὸς ὁ κατιρθὸς, καὶ ἀκριβεστέρας
ἀποδεῖξεως, διὰ τοὺς ἐπηρεάσας καὶ κακοθετε-
ῖσμάς, μηδὲν δὲ καὶ τοῖς κουφο-
τέροις, καὶ βραδίους ὑπὸ τῶν τοιούτων ἀπατωμένοις.
Ταῦτα δὲ εἰ θελήσεις καὶ μαρτυρέσθαι δόδι ὑποστά-
σις σαυτοῦ μαρτυρίας, καὶ διατήσεις τοὺς ἀμφισθε-
τημένους, μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων, ἔργον ποιή-
σις τε πνευματικούς, καὶ τῆς σῆμας τελείστωτας ἔξιν.
Τὴν σὺν σοὶ (38) ἀδελφότητα ἐγὼ τε καὶ οἱ σὺν
δικῷ (39) πάντες προσαγορεύομεν.

** Psal. xix, 7.

(31) Παρ' ὅμοιον. Ita tres Regg. Edit. ἡμῶν. Ver-
tus interpres: *Si quidem examinatio apud vos repe-
rverit circa fidem (ingratum) malum.*(32) Ἐών γάρ τον. Ha codic. nostri. Edit. τῷ γάρ
λέγον τὸν.(33) Εἰ δὲ ἡ τῶν παροικῶν. Vetus interpres: *Quod si circumanuentum inquisitio malam ei opinionem
operatur, et crimen novum est.*

(34) Alias CLXIV. Scripta paulo post superiorē.

(35) Καὶ μὴ ἀπαξιώσῃς. Cod. Reg., Montac. et

A litteris: dominum meum et Dei amantissimum
consacerdotem Bosporum, si male in fide senti-
tem inquisitio vestra offendit, quod dicere nefas
est (dimitto enim longum tempus, et testimonium
nostrum), ipsi hoc judicate. Sin autem, quae de
particis inquisitio est, efficit ut perverso circa
fidem illi opinione affligantur, et novo crimen
insimuletur, nolite, queso, calumnias abripi, nec
apud vos plus valeant obtrectationes, qnam ve-
ritas: ne multos contristet qui bene agere dispo-
nunt. Salvus, iatus, proficiens secundum Deum,
nobis tribuaris, et Ecclesiæ, quorum es commune
decus.

152 CLXXXIV. AMPHILOCCHIO.

*Implicant Dominus omnes petitiones tuas ** (neo
patrii votum dedigneris): abunde quippe senectu-
tem nostram recreasti, dum et Parnassum usque,
quemadmodum provocatus eras, profectus es, et
illatam cumprimitis honorando ac Deo charo ep-
iscope calumniam refutasti. Quandoquidem improbi
homines hoc libenter faciunt, ut culpas suas in
eos, a quibus arguantur, convertant. Quanquam
enim ipsius etas et vita omni accusatione valentior
est, et nos, qui saepe res ipsas ab eo audivimus,
aliisque documentis, et hi, qui ex errore revocati
sunt, communique Ecclesia corpori adjuncti: ac-
couragei tamen ac certiori arguento propter
calumniatores et pravi ingenii homines, tempus
hoc, utpote malum, indigebat; quod quidem tu
nobis, vel iis potius, qui animi levitatem laborant,
aigue ab hujusmodi hominibus facile in fraudem
inducuntur, prabuisti. Hec autem si longiore quo-
que itinere suscepto ipsemnet pro testimonio dicere,
ac cum ceteris episcopis banc controversialm dis-
ceperare volueris, spirituale opus feceris, tuaque
integritate dignum. Fraternitatem, quae tecum est,
ege et omnes, qui necrum sunt, salutamus.*

D Morel, καὶ μὴ ἀπαξιώσῃς, et non dedigneris.

(36) Προσελήνης. Cod. B 3., παρεκάλητης, quem-
admodum precibus a te petitum erat, ut veritatem Bill.(37) Τὰ αὐτὰ καὶ διχούστας ταρ̄ αὐτῷ. Ita
cod. Reg. 1405. In edit. τὰ αὐτὰ καὶ διχούστας
καὶ Mox, pro of τε cod. Reg. εἴτε Ita Montac. et
Morel.(38) Τὴν σύν τοι. Sic cod. Reg. 1405, sieque lq,
git Bill. In edit. τὴν σύν, etc.

(39) Οἱ σύν ἐμοί. Cod. B. 3, οἱ σύν ἡμῖν,

CLXXXV. NECTARIO.

Bospori causam cum audisset Gregorius Constantinopolini traducendam, controversiamque hanc apud judices prætorios disceptandam, Nectario protinus scripsit minime ferendum, ut hujusmodi negotium apud tales judices, quanvis Christiani essent, disceptaretur. Quod quidem non solum obtinuit, verum etiam causa forsitan fuit, vel occasionem præbuit piissimo imperatori Theodosio condendi legem (41), quæ, dato ad prefactum Augustalem Optatum pridie Nonas Februario anni 388, vel potius 384 rescripto, sanctis in nomine episcoporum, vel eorum qui Ecclesie servient, ad judicia sive ordinariorum, sive extraordinariorum iudicium pertrabheretur; et omnia, quantum ad causas ecclesiasticas pertinet, auctoritate episcopali decidi. In hac autem epistola Gregorius commendando Bosporium, ipsius laudes sic permisit, ut ad commiserationem nemo non trahatur.

Quando alius aliud quiddam e tuis laudat, et A omnes ut in foro bonam tuam existimationem promovent, ego, quæ mearum virium sunt conseruo, ac nullo minus; quia 153 et honorare nos dignaris, velut filius dilectus patri senectam solari. Idecirco etiam nunc hanc tibi preicationem ausus sum offerre pro reverendissimo et Dei amantissimo episcopo Bosporio, pudore quidem suffusus, partim quod vir tantus litteris nostris opus habet, cui et vita ratio et atas reverentiam stabilunt: nec vero minori pudore affectus, quod sileam, et quod nullum de eo sermonem instituitam, qui voca præditus sim, et fidem colam, atque maxime virum cognoscam. Controversiam certe de parœciis extortam ipse dissolves iuxta Spiritus gratiam, quæ in te est, et canonum tenorem. Illud autem minime B ferendum tue reverentiae videatur, quod nostra publicis prætoriis tradueantur. Nam tametsi sint Christiani, ut certe Dei benignitate sunt, ejusmodi negotiorum judices, quid commune gladio et Spiritui? Quod si etiam concesserimus, quomodo aut ubinam justum, disputationem de fide cum aliis controversiis implicari? Num hodie nobis hereticus Dei amantissimus episcopus Bosporius? num hodie canities ejus expendetur, qui tot devios ab errore reduxit, tantum etiam sicut in recta fide opinionis specimen exhibuit, et omnium nostrorum doctor fuit? Ne, quæso, ne des locum ejusmodi calumniis; verum, si fieri potest, pace compone quæ dissident, et hoc etiam tuis laudibus addatur. Sin secus, hoc saltem non admireris, ut nos omnes dedecoremur hujusmodi calumnia, cum quibus et vitam exegit, et consenuit; nos, inquam, quos nosti sedulos Deitatis praæcones, et cum periculo,

"Οταν δέλλο τι τῶν σῶν ἐπανῆ, καὶ πάντες ὡς ἐν ἀγρῷ προβάλλουσαν (42) τὴν σῇ εὐφρίμιαν, ἐγὼ τα κατ' ἐμαυτὸν συνεσφέρω, καὶ οὐδὲνς θατόν, ὅτι καὶ τιμὴν ἡμᾶς ἔξιος (43), καὶ ὡς τέκνων ἀγαπητῶν πατρὸς γῆρας παραμυθεῖσαν (44). Διὰ τοῦτο καὶ νῦν ἐθάρρησα ταῦτην προσαγαγεῖν τὴν παράληψαν ὑπὲρ τοῦ αἰδεσματάτου καὶ θεοφιλεστάτου (45) ἐπιπονόπου Βοσπορίου, αἰσχυνόμενος μὲν, εἴτε (46) τοσοῦτος ἀνὴρ τῶν ἡμετέρων δεῖται γραμμάτων, φὲ καὶ πολιτεῖα καὶ χρόνος βασιοῦ τὸ ἀδείσμον· αἰσχυνόμενος δὲ οὐχ ἥττον τὸ σωτῆραν (47), καὶ δὴ μή τινα περὶ αὐτοῦ ποιήσασθαι λόγον, φωνὴν ἔχων, καὶ πίστιν τιμῶν, καὶ πάντων μάλιστα τὸν δύναρα γινώσκων. Τὴν μὲν οὖν περὶ τῶν παροιῶν (48) ἀμφιστήσον δηλαδὴ αὐτὸς δειλίστεις κατὰ τὴν ἐν σοι τοῦ Πνεύματος χάριν, καὶ τὴν τῶν κανόνων ἀκαλούθιαν. Ἐκεῖνο δὲ μὴ ἀνεκτὸν φαντεῖται τῇ σῇ εὐλαβεῖῃ, τὸ δημοσίου δικαιστηρίου τὰ ἡμέτερα στηλεύεσθαι (49). Καν γάρ ὅτι Χριστὸν, θωτὸν οὖν εἰσι τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ, οἱ τῶν τοιούτων κριταὶ τῇ κοινῷ ἔιραι καὶ Πνεύματι; Ἄν δὲ καὶ τοῦτο συγχωρήσωμεν, πῶς η ποὺ δίκαιον τὸν περὶ πίστεως λόγον συμπλέκεσθαι τοῖς δίλλοις ἀμφιστήμασι; σήμερον ἡμὲν κακόδοξος δὲ θεοφιλεστάτος ἐπίσκοπος Βοσπορίου; σήμερον ποὺτει ταλαντεύεται τοῦ τοιούτους μὲν τῇ τολάνης ἀπανγαγόντος (50), τοσαύτην δὲ ἀπόδειξιν δεδωκόντος δρθοδοξίας, διδασκάλου δὲ πάντων τῶν ἡμῶν; Μή, παρακαλῶ, μὴ δῆς χώραν ταῖς τοιαύταις συκοφαντίαις ἀλλ᾽ εἰ μὲν δυνατὸν, εἰρήνευσον (51) τὰ διεσπάτα, καὶ προστεθῆται τοῦτο τοῖς οὐσίαις ἐπαίνοις· εἰ δὲ μή, τοῦτο γε μὴ δέηξῃ, καθιερθρίζεσθαι πάντας ἡμᾶς διὰ τῆς τοιαύτης ἐπηρεάς, οἷς καὶ συνέβωται καὶ συνεγήρασεν (52)· οὐδὲ οἶος ἀχρεῖ; τῆς θεότητος κήρυξας, καὶ ματ-

(40) Alias CCXXVII. Scripta anno 383.

(41) Cod. Theod. in append. ed. a Sirm. 1696, t. I. p. 719. Constit. 111.

(42) Οὐ δέρρα προβάλλωται. In cod. Pass. ὃς deest. Edit. προβάλλωνται.

(43) Τιμὴν ἡμῶν ἔξιος. Apud Combef. ἡμᾶς deest.

(44) Παραμυθεῖσθαι. Addit Montac. διανοῦ, et recte quidem, ut ipsi videtur; ut necessarium minime, cum textus habeat τιμὴν ἔξιος, καὶ παραμυθεῖσθαι.

(45) Καὶ θεοφιλεστάτον. Hæc desunt in edit., sed legitur in cod. Reg. B. 3, et Pass., necnon apud Montac. ac Morel.

(46) Μέρ. εἰτε. Ita codd. nostri, Montac., Morel. ac Combef. In edit. μὲν δεστ. Mox. iudei τῶν πρετέρων. Debet τὸν in editis.

(47) Τὸ σωτήρ, etc. Nullo sensu, ait Combef., hæc in tercia persona Morel. reddidit, quod silent, sermonem instituit, cum de se omnia dicat Grego-

rius, ac momenta afferat, unde ad viri commendationem quasi necessarium accedit.

(48) Περὶ τῶν παροιῶν. Combef.: de parœciis vienianicis plebeis, utri scilicet metropolis attineant, in ea Cappadocia divisione nuper Basilio episcopo facta, de qua et epist. clxxxiii. Ubique Morel. æque rudit in re ecclesiastica, circummanentibus, circummanentibus.

(49) Τὰ ἡμέτερα στηλεύεσθαι. Ita cod. Reg. B. 3, et Pass., Montac., Morel. ac Combef. In edit. τὰ ἡμέτερα desunt.

(50) Εἰσαγαγόντος. Ita codd. nostri et Combes. In edit. οἱ δυνατὸν εἰρήνευσιν, quod Morel.: si fieri potest ut quæ dissimilantur concilientur.

(51) Οἵς καὶ συνεβῶται καὶ συνεγήρασεν. Montac. et Morel. οἵς καὶ συνέβωται καὶ συνεγήρασεν, quibuscum et ritam exegisti et consevisti.

κανθάνων καὶ ἀκινθάνων, καὶ μηδὲν ὑπαιρεῖν ἀνεγόμνους τῆς μᾶς καὶ ἀπροστούς (53) Θεότητος. Καὶ ὑπὲρ ἡμῶν προσεύχουν, παρακαλῶν, σφόδρα καμνώντων τῇ ἀδρότητῃ. Τὴν σὺν σοι ἀδελφότητα (54) ἐγὼ ταῦτα εἰπεῖν καὶ οἱ σὺν ἡμῖν πάντες προσταγορεύουσι. Ἐρδωμένος, εὐθυμοῦς, εὐδόκιμος ἐν Κυρίῳ χαρούσθεντος ἡμῖν καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις τὸ κοινὸν στήριγμα (55).

ΠΗΓ. Τῷ ΑΥΤῷ (56).

Altera ad eundem Nectarium epistola circa idem tempus scripta, commode subjicietur. Cognatam, τεν περὶ τὴν εὐαγγελίαν Nectario prolixe commendat.

Τί διὰ ἐποίησας, εἰ παρὸν ἀνθράκοις εἶχον πράγματα; ἢ δῆλον, ὅτι πᾶσαν ἀνθεύοντα, ἀλευθερώσαντα με τῆς ἐπηρεας, εἰπερ τι δεῖ τοῖς προλαβοῦσι τεκμαρεοῖσι. Τοῦτο καὶ νῦν ἡμῖν χάρισα: διὰ τῆς κομισταρίης ἀνεψιδὸς ἡμῶν, τῆς προσπιπούσης (57) οὐδὲ διὸ ἡμῶν, αἰδοσθεὶς μὲν τὴν ἡλικίαν τῆς ἵκετης (58) καὶ τὴν ἀλλάξεων, οὐ κατὰ τὰς πολλὰς (59) οὖσαν γυναικας· αἰδοσθεὶς δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἀλοις καὶ τὴν ἀπράγμαστην τῆς γυναικός, καὶ τὸ παρὰ τῶν οἰκείων νῦν ἔχον πράγματα, πρὸ πάντων δὲ καὶ τὴν ἡμετέραν (60) παράλησαν. Μη μέλισσαν δὲ χάρις, τὸ τάχος τῆς ἀνεργοίας, ἢν ἀπαιτούμεν. Τὸ μὲν γάρ φιλάνθρωπον τῇ χήρᾳ καὶ ὁ δάδος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ χρήσης (61) ἔχαστο, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν Ικεσίων, καὶ προσδέσαν. Παρὸν ὥμων δὲ ὑπαρχόντες τὸ τάχος, ἵνα μὴ χάριν μηκρά ταῖς φροντίσαι, καὶ ταῖς ἐπὶ τῇ ἀλλοεπίκης κακοπαθεῖσαι· εἰ καὶ τὰ μάλιστα οἴδα σαφῶς, διὸ οἰκείων αὐτῆς ποιήσαι (62) καὶ τὴν ἀλλοτρίαν ἡ ζησούσθια.

gravibusque in externa regione afflictionibus et ærumnis consolatur: tametsi illud maxime novi tuum pietatem effecturam, ut externa tellus illi patria sit.

ΡΗΓ. ΕΥΔΟΞΙΩ (63).

De Eudoxio rhetore, cuius auditor fuit Nicobulus, scitis jam supra dictum. Cum autem variis in locis, variis haberit magistros. Nicobulus, retorare quis posset in dubium, num Eudoxio scripta sii hac epistola, quas alii ex his magistris scribi potuit, ut Photio, quem Constantinopoli morantem et docentem audit Nicobulus, ut ex datis ad ipsum Gregorii litteris certum est. Verum tanta hujus epistolæ cum aliis, quas Eudoxio scriptas esse constat, convenientia, ut qui haec legerit, istam quoque ipsi datum esse non sii dubitatur. Quod non scribat, Eudoxium expostulante Gregorius arguit, monelque non crediturum se, nisi documento præbito, quae de Nicobulo magna scripsit et miranda.

Ἄλτεις τὸ μὴ γράψαν, οὐδὲ αὐτὸς ὁν, οἶμαι, τῶν πλείστα ἐπεσταλκότων, εἰ μὴ με (64) ἡ νόσος λήρων ποιεῖ, καὶ ὁν εἰ πέπονθα ἐπιλήμονα. Καὶ τοι γε εἰ μὴ τὸ δέλο, ὡς ἀποθανόντων ἡμῖν δὲ παρὰ τῶν

(53) Καὶ προστέντων. Cod. Reg., Montac. et Morel. καὶ αναγύντων, ab αὐτῷ εἰ μίνιμε confusa Deitate.

(54) Τὴν σὺν σοι ἀδελφότητα. Montac. τὴν σὺν ἀδελφότητα, iuxtam fraternalitatem.

(55) Χαρισθεὶς ἡμῖν καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις τὸ κοινὸν στήριγμα. In edit. χαρισθεὶς ἡμῖν, τὸν Ἐκκλησίαν κοινὸν στήριγμα. In edit. χαρισθεὶς ἡμῖν, τῶν Ἐκκλησιῶν τὸ κοινὸν στήριγμα, quod Morel.: *Lætus et probatus nobis in Domino gratificeris, Ecclesiastum commune columnen.* Verum, ait Combef., inscritum prorsus gratificeris. Morel. sic iam epist. cxxxviii, idem χαρισθεὶς active reddiderat, gratum feceris.

(56) Alias LII. Scripta eodem circiter tempore.

(57) Τῆς προσπιπούσης. Ha Montac. et Morel. In edit. αὐτῆς προσπιπούσης.

(58) Καὶ τὸν τρόπον. Ha cod. In edit. καὶ deest.

A et extra periculum; et qui nihil subtrahi ab una et inaccessa Deitate patiamur. Ora pro nobis, obsecro, valde laborantibus infirmitate. Fratrum ceterum qui tecum est, ego et mei omnes salutant. Valens, letus et laude præstans nobis et Ecclesiis in Domino tribuaris commune columen.

154 CLXXXVI. EIDEM.

Quid fecisses, si præsens ipse negotia habuisses? Perspicuum utique est, te nihil omnino studii ac diligentie prætermisso sum fuisse, quo me ab injurya et fraude liberares, si quid conjectura duci potest ex his qua præcesserunt. Hoc igitur nunc quoque nobis per ornatissimam neptem nostram, pedibus tuis per me advolutam, concede, tum (supplicis æstate permotus, tum) et morum integritate et pietate (longe enim ab aliarum muliercularum moribus aliena est); tum præterea ipsius quiete et negotiorum gerendorum imperitia, tum quia a propinquis nunc ipsi negotium exhibetur, tum denique et maxime, quia id ego a te precibus contendo. Porro eo majorem a nobis gratiam inieris, quo in eo, quod peius, beneficio celeritatem majorem adhibueris. Nam ille quoque in Evangelio iniquus iudeus humanum se vidue clementemque præbuit, sed post diuturnam et importunam supplicationem. A vobis autem celeritatem requirimus, ne diuturnis curis,

gravibusque in externa regione afflictionibus et ærumnis consolatur: tametsi illud maxime novi tuum pietatem effecturam, ut externa tellus illi patria sit.

CLXXXVII. EUDOXIO.

Quod non scribam, expostulas, cum ipse, ut puto, non multas litteras miseris, nisi forte moribus delirum reddit, acceptorumque beneficio D rum immemorem. Atqui si nihil aliud, certe nobis,

(59) Κατὰ τὰς πολλάς. Deest τὰς in cod. Pass.

(60) Καὶ τὴν ἡμετέραν. Ita cod. Pass. In edit. καὶ deest.

(61) Καὶ ὁ δάδος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ χρήσης. Cod. 2022 et Combef. καὶ ὁ τῆς ἀδικίας χρήσης ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις.

(62) Οὐτι οἰκείων αὐτῆς ποιήσει, etc. Combef.: *Quin tua pietas, que illi externa regni sit, faciat propriam, sic officiū demerendo, ut patrie coniuncta et in aliena minime desideratura sit. At quam Bilious abscessit, dum verit: Quin tua pietas exteriorum quoque mulierem tibi conciliaturā sit.*

(63) Alias CXVIII. Scripta anno circiter 384. — Eudoxiō. Ita cod. Pass. B. 3, Montac., Morel. ac Combef. In edit. *Photio.*

(64) Εἰ μὴ με. Ita cod. Reg. B. 3, et Pass., Montac., Morel. ac Combef. In edit. εἰ μὴ γε.

ut morte functis, oratio funebris a te, cuius ars in declamando ac scribendo sita est, debebatur. Atque hic arguendi finis sit: neque enim, cum amice accusemus, id ultra amicitiae limites facere convenit. Quæ autem de suavissimo filio Nicobulo scribis, magna quidem admodum, et miranda sunt, atque **155** ejusmodi, quæ patris facilitatem iis rebus, quas vult, fidem facile adhibentem, abripare queant. Nos autem tum denique vera esse credimus, cum adolescentis documento nobis præbito, nec tuis promissis, nec nostra spe indignum se drabuerit.

CLXXXVIII. STAGIRIO.

Ad audiendum Stagirium Nicobulus suomet ipse consilio se contulit, et patris etiam voluntate, nullatenus vero ex Gregorii sententia, qui tamen his eum litteris Stagirio commendaverit.

Eruditione Atticus es? Attici nos quoque. Adolescentibus præs? nos omni atati. Ad sermonem informas? nos ad mores. Multa nobis inter nos communia sunt. Unum autem pro omnibus, ac præ omnibus, suavissimus noster filius Nicobulus in medio positus; cui tu, ut par est, et doctrinam tuam ostendes, et nostram amicitiam, si modo et tibi cura est. Est autem, ni opinione fallor. Nam et veteres athletæ a juvenibus honore habentur, et quidem tantum, quantum etiam Victoria præmia ipsis offerentes juxta palestra leges, grati animi officio fungi existimantur.

CLXXXIX. EUSTOCIO SOPHISTÆ.

Huic sophistar, quem Athenis in litterarum studio socium et amicum videtur paouisse, præclarum juvem Pronoium commendat.

Fac Alexandrum imiteris, vir admiranda: ac quemadmodum ille, ut Atheniensibus placeret, liberalior erat atque magnificentior, et propterea regni sui theatrum Athenas nunquam non appellabat, eodem modo tu quoque nos aliquid esse arbitratus, quamvis nihil simus, tamen propter idem litterarum studium, et propter ipsas Athenas, ac præterea communes eloquentiae parentes veritus, da operam ut præclaro Pronoio litterarum ac doctrinæ studium conduplices. Omnino id quod in adolescentem contuleris, in nos conferes, qui et ad accipendum beneficium idonei sumus, et oratio-

A σών (65) λόγων ὑπεξιέτο ἐπιτάφιος, ὡς τέχνη τὸ λέγειν καὶ γράψειν. Οἱ μὲν ὁντις Εἰρηνος τεσσούτος (66)· οὐδὲ γάρ δει φιλικῶς ἔγκαλοῦνται, ἐν τῶν τῆς φιλίας ὅρων (67) τούτῳ ποιεῖν. "Αἱ δὲ περὶ τοῦ γλυκυτάτου οὐσίου Νικοδομίου γράψεις, μεγάλα μὲν σφρόρες, καὶ θαυμαστά, καὶ ικανά συνεργάτες (68) πατρὸς εὐκόλαν, βρέσις οὖς βούλεται· καὶ ποτεύουσαν. Τότε δὲ λατηθῇ εἶναι δεξόμεθα, ὅταν πειραν διδοῖς τὴν δύναμιν δένοις, μὴ δυνάμιος φάνταται (69), η τῶν σὺν ὑποσχέσεων, η τῶν ήμετέρων εἰπεῖσσων.

ΠΡΙΜ. ΣΤΑΓΕΙΡΙΩΝ (70).

"Ἄττικος σὺ τὴν παῖδεσσιν; Ἄττικοι καὶ ἡμεῖς. Νέων προκαθήζη; πάσσης τρικλιας ἡμεῖς. Τυποῖς (71) πρὸς λόγους; ἡμεῖς πρὸς ἥβας. Πολλὰ κοινὰ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν· ἐν δὲ ἀντὶ πάντων καὶ πρὸς πάνταν, διγλυκυτάτου οὐσίου ἡμῶν Νικοδομίου ἐν μέρῳ κείμενος. "Οι σὺ καλῶς ποιῶν, ἐπιδεῖξη καὶ τὴν παῖδεσσιν, καὶ τὴν ἡμετέραν φιλίαν, εἴπερ σοι μέλει ταῦτα. Ομοια δέ· καὶ γάρ ἀδηληταὶ παῖδεσσιν νέοις τιμούνται· καὶ τοσούτον, οὐν (72) καὶ τὰ τῆς νίκης δόλα προσφέροντες τούτοις, εὐγνώμονες εἶναι νομίζουνται περὶ νόμους ἀλλήσσονται.

ΠΤΘ. ΕΥΣΤΟΧΙΩΝ ΣΩΦΙΣΤΗ (73).

Mήμησαί μοι τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς θαυμάστε· καὶ ὡς περ ἑκεῖνος ἡνὶ Ἀθηναῖος ἀρρέση, φιλοτιμότερος· ἦν, δὲ ταῦτα τοι (74) καὶ θεάτρον δει τῆς ἑαυτοῦ (75) ποιεῖται τὰς Ἀθήνας ὄντας μέντοι, οὗτοι καὶ σὺ τὸ καθ' ἡμᾶς εἰναι (76) τι νομίσας, εἰ καὶ μηδεμῆ, ἀλλ' ἡ τῶν λόγους εἰνεκεν καὶ τῶν Ἀθηνῶν αὐτῶν, πρὸς δὲ καὶ τοὺς κοινοὺς πατέρας τῶν λόγων αἰδούμενος, δεπλανάται προσυμθῆται τῷ καλῷ Προνοιᾳ τὴν περ λόγους σπουδὴν. Πάντως δὲ τινα εἰστήκηται τῷ νέῳ, ἡμῖν τούτῳ εἰσοδεῖς, οἱ καὶ παῖδες (77) εἰς ἐπιτίθεσθαι, καὶ λόγων ἐπινεῖται τοις οὐ φαῦλοι εἰ καὶ κατωτέρω σοτειτικῶν θρόνων καθήμεσθα, σιωπής εἰλιαν superiori.

(74) Φιλοτιμότερος ἡν, διὰ ταῦτα τοι. Ita codd. Reg. B. 3, R. et Combef. At Montac. et Morel. φιλοτιμότερος ἡ ταῦτα σοι. In edit. φιλοτιμόμενος τὴν ταῦτα τοι, quod Bill.: Atheniensibus placere studens, propterea regni sui theatrum Athenas appellabat. Melius forte, magnifice liberalis erat, ac propterea, etc.

(75) Τοι ἑαυτοῦ. Ita cod. Montac. et Morel. In edit. αὐτοῦ.

(76) Τὸ καθ' ἡμᾶς εἰναι. Ita cod. et Combef. qui reddit: Sic quemadmodum aliquo nos habuisti in numero, quamvis nulla alia ratione quam litterarum, iparumque Athenorum causa, ac propterea communium litterarum, parentum reverentia motus in edit. τὸ δεῖται.

(77) Οἱ καὶ παῖδεις. Montac. et Morel. οἱ καὶ τὸ παῖδεν.

(65) Ὁ καρδὶ τῶν σῶν. Ita codd. Reg. B. 3, ac Combef. In edit. δὲ deest.

(66) Ἐδεῖχος τοσούτος. Ita cod. et Combef. In edit. Εἰρηνος οὐδος.

(67) Τὰς φιλίας ὅρων. Cod. τῆς φιλοσοφίας ὅρων. Mox τούτῳ deest in cod. Pass.

(68) Καὶ θαυμαστά καὶ ικανά συναρπάσσονται. Ita Combef. et sic legit Bill. In edit. καὶ ικανά καὶ ταυμαστά συναρπάσσονται.

(69) Ἀρδέσιος γένηται. Cod. et Combef. φιλετατ. Cod. Reg. ἀν φίληται. Cod. Pass. ἀν φιλεται.

(70) Alias CLXXXVIII. Scripta anno circiter 384. — Σταγείρης. Cod. Reg. 2022. Ξερχαπτηρίς.

(71) Τυποῖς. Ita cod. 1405 et alter Reg., sicutque legit Bill. In edit. τυποῖς.

(72) Καὶ τοσούτον, δοῦρον. Ita cod. 2022, et R. et Combef. In edit. καὶ τοσούτον, δοῦρο.

(73) Alias CXL. Scripta eodem forte anno vel

ἀκτινίου γέρας; ἡμῖν αὐτοῖς ἐπιτάχαντες (78). num haud mali fortasse atque contempnendi laudatores; etiamque infra sophisticos ibenos desideramus, quod videlicet pericolo vacuum silentii munus nobis ipsis indixerimus.

PL. TO AYTO (79).

Eustochius, iniquo ferens animo Nicobulum, se posthabito, ad audiendum Stagirium accessisse, non tantum Endoxianus artis ejusdem sectatorem et professorem, quae erat sophistarum incidia et armulatio, maledicta oratione lacerata, verum etiam Gregorium, ex ejus sententia ratus Nicobulum ad audiendum Stagirium accessisse, dicitur insectatus est, ipsi per litteras Stagirismum exprobrans. Gregorius hac epistola primum se purgat quod Nicobulum Stagirio commendarit. Deinde graviter admodum in maledictum sophistarum impotentiā invenitur, remque indigne prouerso viro huic statim publice aliū insinare, ac riciissimū insumari, asserit, tam perniciose illis, quos instituit, adolescentibus exemplo, etc.

"Οὐ θύστεν (80), μᾶλλα πώς με καθίκεο, Στα- Α γειρισμόν ὀνειδίζων, καὶ κατασφιστέων ἡμῶν ἐπιμέλεστα. Καὶ σοῦ τὴν παρθένον ἔταινα, τῷ οἰς Τράφεις (81) καὶ γράφεις. Κρέσσον γάρ, ἐκλαβεῖν τὸ λυτοῦν, ή τρεμεῖν, ἀνέρων ἀγνοοῦντας (82). "Ἐγώ τι καὶ ἄγκαλεῖν. "Ομως δὲ ίνα νόμον (83) φυλάξω δικαιστικόν, ἀπολογήσομαι πρότερον, εἴτα κατηγορήσω καὶ ἀμφότερα μετὰ τῆς Ιονίς εἰνοίας. Τῷ καλῷ Σταγιρεῖ προσέλθεν Νικοβόλος δὲ ἀρδεῖ, οὐ τι καθ' ἡμέτερόν γε ὥδη (84), μή τοιδὲ ὑπολέπῃς οὐδὲ οὗτος ή τῶν Ἀθηνῶν ἐπιλημῶν ἐγώ, ή τῆς σὺς φιλίας καὶ ξιφειας· διλλ' ὑμρηστος παρ' ἔκποτον, καὶ τοῦ πατρὸς οὕτω θελήσαντος παρ' ἐμοῦ δὲ διε τῶν γραμμάτων ἐνεγκρίσθη. Τι τοῦτο ἀρίστον ἀπάνθρωπον; Επειδὴ τὴν ἀπολογίαν ἔχεις, δέξαι καὶ τὴν κατηγορίαν. patria voluntate ad eum se contulit, a me autem illi per litteras traditus est et commendatus. Quid hic ab amicitia aut humanitate alienum feci? Quoniam autem purgationem nostram habes, accusatin- nē quoque acceperis.

Οὐκ ἐπικενούσσου τοὺς Κοροπλάθους, καὶ τοὺς Β Τελχίνας (85), οἵς βάλλεται κακῶς τῶν ἀντίτεχνον,

(78) Άντοις ἀπιτάξατες. Montae, et Morel, κτι- τεύαντες, ha et Combe, qui verit: Qui ipsi va- cantis periculo silentii præmium manusque felici saustio successu simus adepti.

(79) Alias LXI. Scripta anno 384.

(80) Οὐ θύστεν. Verba sunt Menelai ad Ulys- sem, cum ab eo ignisvis nomine verbis acerrimiis perstrictus esset. Iliad, lib. xiv, 104.

(81) Ἐγέρεις τράψατε. Legendum nonnulli vel- leant ἡς γράφεις, quae scribit, quae scribis.

(82) Οὐ ἔρεις ἀγροτεύατε. Εξ tot corruptis eodicibus, inquit Bill., minus corruptum hic se- cundus sum, eum nempe qui Haganorum typis Joan. Sec. excusus est, anno 1528, ubi habetur ὡς ἔξι- νον ἀγνοοῦντας, ubi tamen ἔξιον legendum. In duobus aliis exemplaribus ita legendum. Κρέσσον ἐκλα- βεῖν τὸ λυτοῦν, ή τρεμεῖν ὡς ἔρεις ἀγνοοῦντας, hic quid significare possit, ὡς ἔρεις ἀγνοοῦντας, equidem non video, nec quis sensus erui queat. Proinde pro ἔρεις, θλεῖν, potius legendum censerem, ut sit sensus: Præstare animi præmium p[ro]f[er]e[re] se ferrari ad detergere animi premere et occultare, eosque tacite condemnare qui nullius culpa sibi concisi sint, fa- cile se purgaturi, si doloris causa ipsius aperiretur. Quam tamen conjecturam non quasi ex tripode prolatam accipi volo, sed ut ab animo studiorum sacrorum pro virili juvandorum cupidissimo pro- fectam: Lectionem Billii retinendam censuimus, non versionem; reddit autem: Præstare enim id quod animum male habet, efftere atque expromere, quam quiescere, perinde atque id ignoramus. Haec versio nobis non recte Greco respondere videatur. Aliam lectionem exhibent cod. et Reg., quam Com- bef. cognovit, nobisque non displicet: Κρέσσον γάρ ἐκλαβεῖν τὸ λυτοῦν, ή ἔρημην αἰρεῖν ἀγνοοῦν-

156 CXC. EIDEM.

O Ulysses, scite sane me perscrinasti, Stagiri- sum exprobrans, sophisticoque artificio studiosime me versans et exigitans. Atque istam animi libertatem laudo, quod ea seribas, quae scribis. Præstat enim id eloqui quod animum aegre habet, quam quiescere, perinde atque eloqui nesciamus. Ipse quoque aliquid habeo, quod te accusem. Verumtamen ut fori ac judiciorum legitima servem, prius tibi ad ea, quae objicis, respondebo, postea autem accusabo; atque utrumque pari cum benevolentia faciam. Ad Stagirium virum optimum Nicobulus meus accessit, haudquaquam de nostra sententia, ne hoc existimes; non enim ita vel Athenarum, vel amicitia tua et sodalitatis, immemor sum: verum suomet ipse consilio et de patris voluntate ad eum se contulit, a me autem illi per litteras traditus est et commendatus. Quid hic ab amicitia aut humanitate alienum feci? Quoniam autem purgationem nostram habes, accusati- nē quoque acceperis.

Coroplatbos illos tuos, et Telchinias minime laudo, quibus artis æmulum perperaū insectariū;

τας. Præstat enim id eloqui quod animum aegre habet, quam ignorantis indicia causa dannare. Ή ἔρημη subauditio substantivo ὅλη, causa indicia, id est altera pars absente: ἔρημην αἰρεῖν, indicia causa dannare, vulgo per contumaciam et per defaultum. Ή ἔρημη ὅλη dicitur de reo, ait Suidas, qui vadimonium deserens, nec in judicio se sistens, a judicibus condemnatur.

(83) Εγκαταλείρ. Ομως δὲ Ira rōmor. Ita cod. et Combe. In edit. ἔκταλεν δίως. Ιταὶ καὶ νόμοι.

(84) Οὐ τι καὶ ἡμέτερον γε ῥοῦ. Aliud Homeri heuisticum, Iliad. ix, 108. Verba sunt Nestoris quibus Agamemnonem hortatur ut eum Achille in gratiam redeat. Iles: Billius.

(85) Οὐκ ἔταιρον τοὺς Κοροπλάθους καὶ τοὺς Τελχίνας. His verbis adversarium suum Eu- stochium insectahatur. Κοροπλάθος autem, ut Christianus docet, sigillum proprium significat puparum et bujusmodi imaginęculū. Haec Bill. At Suidas: Qui effigies puerorum, inquit, et quorūvis animalium, quibus pueri vel puella decipiuntur, ex cera vel gypso conficiunt, qui ex tuto vel alio hu- jusmodi materia pupas fingunt, Κορεπλάθος vocan- tur. De Telchinibus, ait Bill., varia est opinio. Quidam enim eosdem fuisse credunt Curetas, Ca- lyros, Telchinias, Corybantes et Ideos Dactylos, quemque Sceptum fuisse scribit Strab. lib. 1. Alii cognatos fuisse existimant, nonnihilque differre, omninoque furore quoq[ue] motos. Telchinias porro fascinatores fuisse ferunt et maleficis quod Sty- gianis aquam animalibus et stirpibus perniciem grata inspergerunt; qua ex re calamitates, fames et pestes consequerentur. Cujus sententia est Tzetzes Hist. lib. cxiii, qui etiam Telchinias numerat Adeum, Magalesiam, Omeneum, Lycen, Myconen, Minoneum. Nonnulli tamen contrarium sentiant, et arti-

quandoquidem usus obtinuit, ut ejusdem artis A ἐπιεῖδη νενίκηκε τοὺς δραστήρους ἀντιτέχους καθαρούς δραστήρους, id est, artis æmuli atque adversarii vocentur. **157** Quousque enim ista? Nonquamne sophisticæ huic obtricationi et maladientia finem statuimus? An expectabimus, dum mors ab hac improbitate nos abrumptat? Juveni enim fortasse, honoris cupiditate flagrant, opibusque imitant, qui hæc modo parce faciat, non nihil venia dari possit (libet enim in gratiam tuam Demosthenis verbis aliquantulum uti): hominem autem id exatis, atque hoc rerum statu, publice alium infamare ac vicissim infamari, impotestivum prorsus et pertinacis contentionis plenum; non solum quia hoc omnino dishonestum et sordidum est, sed etiam quia mira est hujus rei facilitas, perinde ac fluctus reciprocantis. Etenim B ut cum Homero rursus loquar :

Dictum tale seres, quale et jam dixeris ipse.

Radente porro vicissim radere nequaquam reprehendunt est.

Quæ igitur hæc sapientia est cum virtute vincere licet, vitio superari, aut etiam superare, quod multo peius est? *Ali hoc quoque nomine, ut vere loquar, judices accensando esse censeo, quod, quæ pro tribunali damnant, eadem cum audiunt, laudant.* Nec id solum, sed multis etiam habent, qui simul laudent, ac vilium accendant, atque huc usque in partes et studia dissecti sint. Atqui convenit ut, si hæc falsa existimetur, non laudentur: si autem vera esse credantur publice, C judicentur; aut etiam hanc rationem adhibere, ut si falsa objiciuntur, accusatores coarguantur: sin vera, ii adversus quos oratio habetur; non autem permittere ut nobilium virorum existimatio, res maximi puderis, tam facile ludibrio adhibeatur.

Quare, si meo consilio pareatis (utrumque enim alloquor), bujusmodi sermones et vituperationes valere sinite, si nihil aliud, canitie certe reverentia, aut etiam rerum turpissimum lassitudine. Ipsi vero in animum inducite veteri proverbio obsequi, quod virtutis cultum amplecti jubet, cum satis ad victum amplè facultates sunt. Nec cum vobis ipsis, tum juvenum spei insidias comparete,

bus illos præstantes fuisse volunt. De tuto hoc malificiorum genere, vide Cyrialdum lib. *De illis gentium.* De Telchimibus autem vide Suidam ad vocem *Telchīzē*, et Erasmum in *Adagio*, *Noti Simonem*, et *Simon me.*

(86) *Kυρίττειν τε καὶ κυρίττεσθαι.* Non male Bill. metaphoram reddidit, sed legisse videtur κυρίττειν τε καὶ κυρίττεσθαι. Sic habet cod. Reg. Combel. κυρίττειν τε καὶ κυρίττεσθαι, cornuua petere ac vicissim peti, petulcorum arietum more; qua grammaticis, inquit, usitata vocis acceptio et auctoribus probata. Hoc fortasse significavit Horatius in *Odise*: *Parata tollo cornua.*

(87) *Οπποιοῦ κ' εἰπάρει Έπος, τοιόρ κ' ἔπος αὐτοῦ σας.* *Talia audies, quod in aliis dixeris.* Billius: *Dictum tale seres quale ante interseris ipse.* Verba sunt Αἴνεια ad Achilleum, *Iliad.* lib. xx, vers. 250,

A ἐπιεῖδη νενίκηκε τοὺς δραστήρους ἀντιτέχους καθαρούς. Μέχρι τίνος γάρ ταῦτα; καὶ ποῦ στησμένα τῆς σφιστικῆς ἐπηρεάς; οὖν ἀντὶ τί γένεται; Εἰς ἀνθάνατος ἡμᾶς διακαθῆτῆς πονηρίας; Ταῦτα γάρ πλούτης θετῶμενον, κέρδους μεταποιούμενον, καὶ τότε μετρίως ποιεῖν, ξεις τινὰ συγγράμμην (μικρὸν γάρ τι ἀημοσθενήσωσθεν χάριν); ἐν τούτῳ δὲ τῆς φίλιας, καὶ οὕτω πράττοντα, κυρίττειν τε καὶ κυρίττεσθαι (86), παντελῶς ἀσφαλεῖς οἱ μόνοι δὲ ἀπερπές καὶ παντάπασιν ἀνελέθηροι, ἀλλὰ ὅτι καὶ φραστῶν πόλῃ τῷ πράγματος, *Οπποιοῦ κ' εἰπάρει Έπος, τοιόρ κ' ἔπος αὐτοῦ σας* (87).

καθάπερ βεβάτος ἀντιστρέψοντος· πάλιν γάρ Ομήρῳ συγχρήσομαι:

. . . Τὸν ξύρτου δὲ ἀρτιξειν

παντελῶς ἀνεπιφθονον.

Τις οὖν ἡ σοφία, ἐξ οὗ ἀρετῇ πρωτεύειν, ἡταδόθαι κακία, η καὶ νικήν, δι πολλῷ χειρόν ἔστιν; ἀλλὰ ἐγώ καὶ τῶν δικαστῶν τούτο μέμφομαι, εἰρήσομαι γάρ τάληθες, δι τι καλάζουσι κρίνοντες, ταῦτα ἐπινοῦσιν ἀκρωμένοι. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἔχουσι τούτων συνεπαίνεις, καὶ τὴν κακίαν ἀνάπτουσαν, καὶ τοῖς σπουδαῖς ὅχρι τούτου μεμριόμανους δέοντα, εἰ μὲν ἀποτελεῖται, μηδ ἀπαντέσθαι εἰ δὲ πιστεύεται, ἀηδοσίᾳ κρίνεσθαι η σύντο, εἰ μὲν φευδῇ, τοὺς κατηγόρους ἀλέγησθαι (88); εἰ δὲ διηθῇ, τοὺς καθ' ὃν δι λόγος καὶ μη σύντο, μάγιστον πρόδημα, τὴν τῶν εἰς γεγονότων ὑπόληψιν, σύντο φάσιν παλεύσονται.

res maximi puderis, tam facile ludibrio adhibeatur.

Εἰ τι οὖν ἄριον πείθεσθε (πρὸς γάρ ἀμφοτέρους δι λόγος), τοὺς μὲν τοιούτους λόγους καὶ φύγους κατερινάδεστε (89), εἰ μή τι δόλο, τὴν πολιτείαν αἰδούμενον, η καὶ ἀποκάμμοντες (90) ἐν τοῖς αἰσχύστοις. Αὐτοὶ δὲ βουλεύεσθε (91) τὴν πολιτείαν τιμῆσαι παραβαντιν, τὴν, διταν δὲ βίος ἴκανος η (92), ἀρετὴν ἀπειλεῖσθαι καὶ πολεύεσθαι. Καὶ οὓς ἐπιβούλευσετε μὲν ὅμην αὐτοῖς (93), ἐπιβούλευσετε δὲ ταῖς τῶν νέων ἀλπισιν,

(88) *Κατηγόρους ἀλέγησθαι.* Cod. et Reg. κατηγόρους καλάζεσθαι, accusatores coercescantur. Sic etiam Montac. et Morel.

(89) *Xαλφερ ἔστατε.* Forte legendum ἔστατε, επιτεινεις.

(90) *Ἀποκαμποτες.* Ita cod. In edit. ἀποκαμποτες.

(91) *Bouleūσοντες.* Legendum forte βουλεύεσθαι. Combel. βουλεύεσθαι.

(92) *Οταν δὲ βίος ἴκανος η.* etc. Ad hoc proverbium alludit Horatius, Epist. i.

.... *O cines, quarenda pecunia primum est,*

Virtus post nummos....

(93) Οὐκέτεβούλευσετε μήτρ ωμήν αὐτοῖς. Ita cod. et Reg. At Montac. et Morel. οὐκέτεβούλευσεται μὲν οὖν ωμήν αὐτοῖς. Legissae videtur Bill., aut saltem legendum censuisse μηδὲ ωμήν μότοις. In edit., ήμην αὐτοῖς. Mox, μηδὲ ταῖς τῶν νέων.

οι κάντως δι τὰ δεινότατα πάθοις, εἰ λόγους δύσκολος καὶ κακίαν μάθους, καὶ ταῦτην οὐκ δύσκολον, ὡσπερ οὐκ ἀπέτης, ἀλλὰ ταῦτης ἔχοντος ὅμοις δύσκολους. Εἴ δέ σοι φορτεῖς εἶναι δυσκότα ταῦτα γράφων, δύσκολον μὲν τὸ τοῖς θεοῖς, καὶ αὐτὸς τι παρανέσας τῶν χρησίμων, ήν' ἡ πιεσθέμενον ὥφελής, ἡ ἐγκαλής (96) δυνατεῖνονται.

Π.Α. Τῷ ΑΥΤῷ (96).

Uit seritas odium parit, Eustochium quasi crabronem tam sapiens, tamque amica irritavit admonitio, linguisque ad male dicendum paratiorem facile concitat Gregorius. Eustochii maledictis hac brevi, sed acutissima epistola, rescripsit Theologus, se admodum non cruciari, simulque monet, ut linguam, si fieri potest, coercent.

Οἷον ἦγρόσα! ὡς σκαύψῃ λλαν καὶ ἀπαθεύτον! Δύσκρα σορτεῖται ἐνοθέτησα τῆς ἀπονοτᾶς (97), καὶ οὐδὲν ὑπὸ τῆς παρομιάς τῆς ἰδωτικῆς ἐπαινεύθην, φαλαρίχος ὁν κατὰ κριοῦ μὴ νοεῖσθαι διεῖ προσώπων (98), μηδὲ σφραγίαν ἔτελεν κατ' ἔμαυτον (99), γλῶσσαν πρὸς τὸ κακῶν λέγειν ἐποιοτέραν. Τούτῳ μὲν οὖν οὐδὲ πάντα τι (1) δισγεράνω, μετὰ πολλῶν γάρ προσετέθην, ὃς γε πυνθανόμαται, εἰ δὲ ζώεις (2), καὶ πρὸς πολλούς· ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον, διότι μὴ ἐποιεύθην φιλικῶς τούτου ποιεῖν. Πλὴν ὄντων κατέχους, εἰ δυνατὸν ἀλλὰ νῦν τὸ γένητερον (3) στέρβομεν.

Π.Β. ΣΤΑΓΕΙΡΙΩ (4).

Eudoxium maledicta non tulit Stagirius; sed cum par esset certare, et respondere paratus, ipse etiam Eustochium lingua diciatori mutuo incressit. Quos inter medius, pacifice sequenter prodit Gregorius, datis ad Stagirium etiam eu de re litteris. Hæc enim ad eum scripta est epistola, ut manuscriptis constat, non autem ad Timotheum, ut editi libri præ se ferunt, contra codicim auctoritatem; quæ tametsi non adesset, epistolæ tamen argumentum dicere non sineret eam ad Timotheum scriptam. Sophistis ut arms dep. nuntiū quidvis politetur, amicitiam, laudes, suam ipsorum et omnium utilitatem; alioquin et sibi et Nicobulo injurias fieri, as eos vitii potius quam virtutis magistros adolescentulis reipæca futuros, spesque eorum qui se illoram fidem commiserint, falli contestatur

Πλέοντος μαζανοῦ τι πρὸς αὐτὸν καὶ γάρ πέφυκα οὕτω, καὶ βούλομαι. Εἰ δὲ μὴ μεταδοτῆς ἡμῖν (5) τὸν Νικό-

(95) Ἀμύνεται με. Ita cod. Reg., Montac. et Morel. At Combel. δημνεῖ με. In edit. δημναῖ μοι. Mox Montac. et Morel. παρανέων.

(95) Ηὐδόκεμον ὥρελης, ἡ ἔτρατης. Ita cod. Reg. et R. In edit. πιεσθέμενον ἐτανίης, ἡ ἔτηλετης, quod Bill. vel obtemperantem præcepis tuis laudes, vel accuses.

(96) Alias LXII. Scripta eodem anno.

(97) Εὐρούσθητα τῆς δικονομίας. Ita cod. et Reg. In edit. δημνεῖται. Ο τῆς ἀπονοτᾶς, quod Bill.: Virum sophistam castigare institui. O singularem audiaciam!

(98) Μή νυστάλευεν διτὶ προσώπου. Ita cod. At cod. Reg. μὴ νυστάλευεν. Cod. R. et Pass. κατὰ τυρνάντου. In edit. νυστάλευεν ἀντιτρόπωτος. Suo pericolo legendum proponit Combel. χαρακτητῶν κατὰ προσώπου, sieque reddit Bill.: Cum calvus sis, cum ariete obversa fronte ne congregari; et, Crabronem ne provokes; paremnia sunt quibus docemur priuime lassessendos esse homines suapte natura irritabiles. A Gregorio adagium hoc mutuatur Erasmus.

(99) Μηδὲ σφραγίαν ἔτελεν κατ' ἔμαυτον. Ita cod. Montac., Morel. ac Combel. At Pass. δημετερεύει. In edit. ἔτηλετης deest. Vide Erasmus in adagio, Irritare crabrones.

A qui profecto gravissima injuria afficiuntur, si literarum studia colement, vitium addiscant, et quemdem non sine mercede; perinde 158 ac vos, non virtutis, sed viti magistros habeant. Quod si molestus esse videor, hæc scribens, iisdem rebus me ulciscere, utile quoque aliquod consilium mihi offerens, ut vel preceptis tuis obtemerant prospicere, vel repugnante accuse.

CXI. EIDEM.

Quale illud est, quod ignoravi! quam stultum et ineptum! Virum sophistam communui vecordie, ac ne a vulgari quidem proverbio eruditus sum, ut, cum calvus essem, cum ariete obversa fronte ne congregarer, nec crabronem in meipsum irritarem, hoc est, linguam ad male dicendum paratiorem. Quanquam illud quidem non admodum ne discrucial (multis enim, ut audio, adjunctus sum: ac si vixeris, multis etiam anteponar). Hoc vero acerbius me angit, quod tibi minime probavi me hoc amico animo facere. Et tamen opto, ut tum corpore, tum animo valeas, ac linguam, si fieri possit, coerces: nunc autem, quod ad nos attinet, æquo animo feremus.

CXII. STAGIRIO.

Liberius aliquanto ad te loquar: sic enim natura comparatus sum, ac velo. Si Nicobulum

(1) Τούτῳ μὲν οὖν οὐδὲ πάντα τι. Moutac. et Morel., τι omisso, τούτῳ μὲν οὖν οὐ πάντα.

(2) Εἰ δὲ ζώεις. Combel., εἰ δὲ ζώεις. Multis adjunctus sum, id est, ait Bill., multos alios virulentia lingua procidisti; quod si etiam vita longior tibi contigerit, primum inter eos locum tenebo. In me enim stylum potissimum acues, atque impurissimo ore deliciaberis.

(3) Λίλα τούτο γε πιεσθέτο. Cod. Pass. εἰ δὲ μη, διλλῶ τὸ γένητερον. At Combel. τὸ γένητερον, vestra illa probra feremus.

(4) Alias CXI. Scripta eodem circiter tempore. — Σταγειρίω. Ita cod. Reg., Tillem. ac Combel. At Montac. et Morel. Σταγειρίω. In edit. τῷ αὐτῷ, id est, Timotheo.

(5) Εἰ δὲ μὴ μεταδοτῆς ημῖν. Addenda Bill. videtur λρεὶ τοι καὶ Νικόδουλον ἀδεκάσαι. Veritatem: Quo si κανει λιβετατη, λογουνη στιλιετη, μηνιμειανη, ει μηι, ει Nicobulo injurian facies. Combel. intricatas esse primas voces, ει aliquid desiderari existimat, quod sic possit restituī: Μεταδος ημιν τον Νικόδουλον, ει δε μη μεταδοτης, τητη διδικητης, cede nobis Nicobulum; quod si non cesset, injuste feceris. Contendebant enim sophistes, uter Nicobulum puerum litteris imbuenda acciperet. Hunc horitur ut cedat, ne ipse incurral in

m hi minime concesseris, injuste ages. Nam et amici animum offendierimus, et nihil amplius a te habuerimus. **159** Sin autem, quantum speramus dederis, probi candidique viri officio fungeris, atque utrumque nobis praelarissime se habebit. Nam et illi satisficiemus, et te laudabimus. Quod si etiam hoc nobis concedis, ut te quoque paterne moneamus, ne tu pro tua imperandi consuetudine consilium nostrum asperneris: viri in bujusmodi rebus haud rudit et imperiti sermonem accipe. Tandem aliquando teli deponite, ac fundas, et atrociores hastas, id est, linguis, quibus vos mutuo iucessitis et vulneramini, idque applaudentibus ac laudantibus iis, quos vestri studiosos habetis. Et quidem eas hoc magis deponite, quod promptius paratusque armis telum istud est; ne aliqui vitii potius quam virtutis duces adolescentulis existatis, si non verbis, at certe rebus ipsis. Nam quibus rebus, cum fiunt, quisque delectatur, easdem etiam tacens, suadet. Hoc si feceritis, tum vobis ipsis proderitis, tum nos amicos habebitis, nec spes eorum qui fidei vestrae se commiserunt, fallietis. Atque haec tibi, pro laboribus Nicobuli causa suspectis, merces sit. Quod si plenius experimentum sumpserimus, pleniorem etiam huius laudem tibi persolvemus.

CXCHI. PROCOPIO.

Exente anno 384, vel potius ineunte 385, haec scripta est epistola. Cum enim Olympiadem, de cuius nuptiis in ea agitur, scribat Palladius (1), vix viginti menses in matrimonio egisse, cum maritus eius naturae debitum solvit; constet autem Nebridium, cui, eodem custore, illa nupserrat, primum sub Theodosio Magno comitem privatuarum rerum, ac deinde urbis Constantinopolitanarum praefectum, vel, ut habet Palladius, ex praefectum, in viis adhuc suisse tertio Kalendas (15) Iulii, Honorio et Endoxio consilibus, hoc est, anno 386, quo ad eum de Edititius actionibus lex data est, cui etiam superstes parumper fortasse fuerit; non potuera Olympiadis nuptiae ante exenteum annum 384, vel potius annum 385 ineunte celebrari; neque ideo Gregorius de sue, ut vocat, imo ille Olympiadis nuptiis, itaque velut celebratis ante anni 385 primordia scribere, ac invitavit Procopio se, quod non adiunxit, excusare. Quis ille sit Procopius jam diximus; hic addere sufficiat, patrio loco eum Olympiadi avunculum, patruumque ac tutorem suisse.

Sentio, quod crimen mihi objicias, etiam si id rectificas. Nuptias celebramus, forsitan dixeris, idque aurea tueque Olympiadis, ac grex episcoporum aderat: tu vero aeras, vir egregie, vel dignatus, vel gravatus. Neutrum horum, o admirande. Sed fieri nou poterat, ut qui tragice se haberet, comice festum diem ageret; ac simul anno intempestivum est atque a nuptiis alienum, podagricos duos videre, qui inter saltitantes circumferantur, et rideantur. Libet enim tecum nonnihil quoque nuptiali more ludere. Nam aliqui, quantum ad voluntatem attinet, et adsum, et simul festum celebro, juvenilesque dextras in-

alterius offensam. Verum sine addito coherent omnia, nec supplendum quicquam nobis offerunt vel codd. nostri, vel quos videre Montac. et Morel. (6) *Tūr συμβούληρ.* Ita cod. 1405 ac Combef. In edit. *tūr βουλῆν.*

(7) *Kατ' ἀλλήλων.* Combef. *ἀλλήλων.*

(8) *Τοσούτῳ μᾶλιτον.* Ita cod. 1405 et Combef. In edit. *τοσούτῳ μῆλον.*

(9) *Ἐξηγησθε.* Ita cod. et Combef. In edit. *ἐξηγίσθε.*

(10) *Ποιῆτε.* Ita cod. 1405 et Combef. In edit., *ποιήτε.*

(11) *Tῶρ πεπιστευκότων.* Combef. : *qui fidei*

A bouλον, ἀδικητεῖς. Φύλο τὸ γέρα δύσμενο προστεκρουχότες, καὶ παρὰ σοῦ μηδὲν ἔχοντες πάλον. Εἰ δὲ δόνης δοὺς ἀπίστομεν, εὐγνωμόντες, καὶ ἀμφέπερ ἡμῖν ὡς κάλλιστα ἔξει. Έκεῖνοι μὲν γέρα ἀπολογησμένα, οἱ δὲ ἐπινεόμεθα. Εἰ δὲ δίδως ἡμῖν καὶ παραινέσσονται πατρικῶς, ἀλλὰ μὴ τῇ συνηθείᾳ τοῦ δρεγον τὴν συμβούλην (6) διαπύσσονται λόγον ἀνδρὸς τὰ τοιαῦτα οὖν ἀμαθεῖς. Κατάθεσθε ποτε τὰ ὄπλα, καὶ τὰς σφενδόνας, καὶ τὰς δεινοτέρας μείλις, τὰς γλώσσας, αἵς κατ' ἀλλήλων (7) βάλλεται τε καὶ τιτρωκετεῖς, καὶ ταῦτα ἐν ἐπινένταις τοῖς σπουδασταῖς. Καὶ κατάθεσθε τοσούτῳ μῆλον (8), δισον προγειρότερον τοῦτο τῶν δηλων ἀπίστομον μῆλον, ἢ ἀρτῆς Ἐξηγησθε (9) τοῖς νέοις, καὶ εἰ μὴ τοῖς λόγοις, ἀλλὰ τοῖς πράγμασιν. Οἵ γάρ τις χαίρει γνωμένος, ταῦτα καὶ σωπῶν συμβούλεις. Ἄν οὖτοι ποιήσῃ (10), ὑμᾶς τε αὐτοὺς ὄντες, καὶ ἡμᾶς φέροντας ἔξει, καὶ οὐ φένεσθε τὰς τῶν πεπιστευκότων (11) ἀλπίδας. Οὔτος οὐ (12) τῶν ἐπὶ Νικοβούλῳ πόνων μισθέ. Εἰ δὲ πειραν τελεωτέραν λάθοιμεν, τελεωτέραν καὶ τούτων ἀντιδόσωμεν τὴν εὐφημίαν.

Πὲ Γ. ΠΡΟΚΟΠΙΩ (13).

Αλαθάνομαί οὐ (16) τῶν ἐγκλημάτων καὶ σωτῆρων. Γάμους εἰστιῶμεν, ἵσως ἐρεῖς, καὶ ταῦτα τῆς χρυσῆς Ὁλυμπιάδος καὶ σῆς, καὶ παρήν ἐπισκόπων δηλοῦσ; οὐ δὲ ἀπῆς ἥπιν, δι γεννάδος, ἢ ἀπανίσσως, ἢ κατονήσας. Οὐδέτερον, ὡς θαυμάσω. Ἀλλὰ οὐκ ἡν, οὐ μη, πράττοντα τραγικῶς, πανηγυρίζειν χαρικῶς, καὶ ἅμα παντελῶς δωρον (17) καὶ οὐ γαμικὸν, δύο ποδαλγον περιφερόμενον καὶ γελώμενον, μέσοι πηδῶντας. Ήν τοι εἰσι καὶ προσκαΐσμενων χαρικῶν. Ἔπει τῷ γε βουλεύσθω, καὶ πάρετι, καὶ συνεργάσθω, καὶ τῶν νέων τὰς δεξιὰς διλήσαις τε ἐμβάλλω, καὶ ἀμφοτέρας τῇ τοῦ θεοῦ. Πρέπει γάρ διπέρ μόλις εἰς τὸν ἀγάθον, οὕτω δὴ καὶ (18) τὴν συνηγρίαν ἐπὶ

D *restra adolescentes commiserunt.*

(12) Οὔτεδος οὐ. Ita cod. 1405, et Combef. In edit. οὔτεδος μοι.

(13) Alias LVII. Scripta eodem tempore.

(14) *De vita cler. cap. 17. p. 460.*

(15) Godefrid., t. VI, p. 574.

(16) Αλοθάνομαί οὐ. Ita cod. Reg. In edit.

συν δεετ.

(17) Ἄμα παντελῶς δωρον. Forte legendum θέλωμα παντελῶς δωρον, *spectaculum omnino intempestivum.* Mox, προ ποδαλγον, cod. Reg. ποδαγρον.

(18) Οὔτω δὴ καὶ. Ita cod. et Reg. ac Combef. In edit. οὔτω τοι καὶ.

παντὶ βελτίστῳ γενέσθαι καὶ κατὰ τὰς κοινὰς ἡμῶν **A**ter se jungo, atque ultraquamque **160** Dei manu. εὐχάς.
Convenit enim, ut quemadmodum alia tibi omnia bona, ita matrimonium quoque in optimum quaque finem et secundum communia nostra vota fiat.

Π.Δ'. Τῷ ΑΓΓῷ (19).

Aliam fratris sororis filiam in matrimonium collocavit Procopius, scribendique iterum occasionem Gregorio prebuit. Tardius licet scripta forsitan hæc epistola fuerit, eam hic collocare, quod ejusdem sit argumentum ac superior, visum est. Excusum se iterum quod nuptiis non adseritur, et gratulatur Proculo Gregoriū, enīque ut se totum ad rerum supernarum studium conferat, hortatur.

Ἵδιον καὶ δευτέρος σοι γαμβρός· καὶ τὸ γλυκὺ ψηφιστὸν ἀποσκευάζῃ (20), καλῶς ποιῶν. Ἄργοι δὲ ἡμεῖς, ὡς ἐν αὐτῷ εἴποις· οὐδὲ δὲ δῆλος λόγος, διστενεῖς, οὐδὲ ἀργοί (21). Πλὴν καλῶς ἡμῖν ἔχει τὰ ἔχει θεοῦ. Τῶν μὲν τὰρ θύρωνδων δλλοις παρερχόμανται, τῆς φιλοσοφίας δὲ ἡμεῖς ἀπολαύσομεν (22), ἐπειδὴν θεῷ συσταθῆς, καὶ διὰς τῶν διων γένη, μηδενὶ δεσμῷ κατεχόμενος. Καὶ νῦν δὲ τοῖς τάρας συνεισφέρομεν τὰς εὐχάς, ἃς ἔδει διωροφορεῖν ἡμᾶς (23) τὸ καλλιστόν

Π.Ε'. ΓΡΗΓΟΡΙΩΝ ΑΡΧΟΝΤΙ (24).

Sororem suam, ejusque liberos, qui, mortuo Nicobulo patre, a quibusdam rexabantur, Gregorio præsidi commendat Theogotus hac epistola, quæ citius anno 585 scripta non est; siquidem hoc anno Nicobulus filium suum sophistis erudiendum tradidisse invenitur. Vitam autem cum morte non tardius anno 585 commutasse, cum Tillementio existimamus.

Οὐκ ἔπιπον τὸν Ήπειρον, διὰ τοὺς διμοτέχνους δινετέχνους ὄντας,

Kai κερματεῖς κεραμεῖ (25) κοτέει, (λέγων,) καὶ [τέκτοντο τέκτονα.

Οὐ γάρ φθονεῖ μᾶλλον, ή προστρέψει τε καὶ ἀσπάζεται, ὡς ἔμοις λόγος, καὶ ὡς οἰκεῖον περιέχεται. Αἰσιὸς δὲ ἀδιόρθωτος τοσούτῳ πλέον (26), δεσμὸς καὶ λόγος ἐστὶ τούτοις τὸ σπουδάζεμον. Τούτῳ δὲ καὶ αὐτὸς πεικουνῶς πρὸς τὴν σὴν λογιστήτα, εἰ μὲν οὕτως εἶχον τοῦ σώματος, ὥστε ταῖς τῆς φυγῆς ὅρμαις ὑπονύμενοι δύνασθαι, οὐκ δὲ μὲν τις ἔφθη καὶ προτραπανοῖς (27), καὶ περιπετεῖται, καὶ τὰ ἐπιβατήρια προσφέρεταιζόμενος. Ἀλλ᾽ ίτιλος μὲν πεικοτέλει νέφος, δημοὶ δὲ καὶ ἡ ἀρρωστία, καὶ τὸ φθερόντο τούτοις σαρκίον καὶ δεσμωτήριον. Ἀρά δέῃ μου τὴν ἐπιστολὴν ἀντὶ τῆς παροντοῦ; ναὶ δέῃ, λόγος τε ὁν (28), καὶ συγγράμματα, εὖ οὐδα τοῦτο, καὶ οὐδὲ εἰκάσειν ἔχω.

(19) Alias LVIII. Scripta incerto tempore.

(20) Ἀποσκευάζει. Ita cod. et Reg. Sic Bill. au toribus libris italicis. In edit. ἀποσκευάζεται, dulce onus commode excutis, id est, filiam tuam auferit tibi; filia enim est nona patri, sed dulce onus, quo tamen liberatur, alio illud in se recipiente, numerum genero, filias marito. Verum Tillement. non de marioto filia Procopi loqui putat. Gregorium, sed eo loci ab eo vocem γαμβρός sic usurpatum, quemadmodum in testamento suo, ubi Meletium γαμβρόν, generum suum, dicit, quod sororia sue filiam duxerit uxorem.

(21) Ἀσθενεῖς, οὐδὲ ἀργοί. Bill.: infirmi, desideres non summa. Mox, πάλιν καλῶς ἡμῖν, et Bill.: Gaterum quantum ad ea que ex Deo sunt, bene velle habemus. At cod., πλὴν καλῶς ἡμῖν ἔχοι, gaterum utnam nabis prospere cedant quacunque veniant a Deo.

(22) Ἀπολαύσομεν. Addendum putamus nonnulli, sed nulla fretri auctoritate, καὶ οὐκ ἡμεῖς μόνον, διότι καὶ εὑ, ἐπεδῶν, et non nos tantum, gaterum et

En alter tibi quoque gener, et dulce onus excutis, rem laudabilem faciens. Nos vero desides, ut ipse fortasse dixeris: ut autem vere dicam, infirmi, non desides. Ceterum quaecunque a Deo, recte nobis eveniunt. Nam tumultus quidem aliis concessimus; nos autem philosophia fruemur, posteaquam ad Deum collectus fueris, totumque te ad superarum rerum studium contuleris, nullo iam vinculo præpeditus ac detentus. Ac nunc preces, quas, ut donum omnium pulcherrimum, nos offerre oportebat, nuptiis largimur.

CXCV. GREGORIO PRÆSIDI.

Hesiodum minime laudo, qui ejusdem artis opifices, vocavit æmulos his verbis :

Et faber est fabro, figulo figulatusque molestus.

C Neque enim, niga quidem sententia, magis invideat quam accurrat, et exosculator, ac velut familiarem et necessarium complectitur. Cantor autem eo magis cantori adjungitur, quod eorum opera circa vocem versatur. Quo eliam ipse modo erga eloquentiam tuam affectus, si quidem eo corporis statu essem, ut anima cupiditatibus observire posset, nemo me prior ad te complectendum aocurisset, ac magistratum ineuntem consulasset. Verum, ut solem nubes obscurat, ita me morbus, atque iovidum hoc corpusculum et ergastulum. Accipies igitur **161** præsentiae vice epistolam mean? Accipies profecto, utpote æquus et ad

tu, etc. Mox, Bill. cum Montac. et Morel. legit συστάθη, non συσταλεῖ, ut in antiquis edit.

(23) Ἡς δέξει διωροφορεῖ ἡμᾶς. Ita cod. et R. Edit. Εἰ δέξει διωροφορεῖ ἡμῖν, etc., ut donum omnium pulcherrimum nobis offeramus.

(24) Alias XLIV. Scripta anno 585.

(25) Kai κερματεῖς κεραμεῖ. Vide adagium apud Erasmus, *Figulus figulo inuidet*: ex quo loci illius illustratio potenda est.

(26) Τοσούτῳ πλέον. Sic Montac., Morel. et Combef. In edit. τοσούτῳ πλέον. Mox δέῃ καὶ λόγος ἔστι. Verbi Bill.: Quod circa vocem ac sermonem. Verum non tam vocem ac sermonem sonata hic λόγος, ut arbitror, quam vocis concentum.

(27) Προσφέρωμον. Ita Montac., Morel. ac Combef. In edit. προσφέρωμον. Mox καὶ τὰ ἐπιβατήρια προσφέρεταιζόμενος. Combef.: ac pro arrepto magistratu consulatus.

(28) Αόργος τε ὡς. Combef.: utpote quid sis vir prindens ac rerum peritus, melius quam quod verbit Bill., dise. ius.

ignoscendum propensus : nec hoc tantum conjici, sed etiam certo mihi persuadeo. Atque ut intelligas, quantum probitati et beuiguitati tuae confidam, en legationem quoque nobis adiunctorum necessariam tibi offero, atque a tua amicitia amicorum officia postulo. Nicobulum meum de manu mea tibi cum fratribus suis trado, non ut poenas det, sed ut sumat, viduamque citius quam portebat, eorum matrem et domum quandam illustrem et conspicuum, cum superest nobis esset, insignis vir Nicobulus ; nunc autem ita miseram, ut ne lugendi quidem potestis ipsi facta sit, tum exhorta jam mala, tum ob impudentia, nisi tibi ac tuae justitiae visum fuerit adversus malum demonem in procinctu stare, nosque honore afflicere, atque humanarum rerum fragilitate moveri, clarumque et celebrem tibi rati magistratum tonu per beneficentiam erga nos reddere.

CXCVI. ECEBOLIO.

Ejusdem argumenti et temporis ac superior, est haec epistola, in qua Nicobuli uxorem, ejusque filios Eccebolio commendat. Morbus quo detineri se oit Gregorius, ille ipse est, qui correptus fuit post electionem Eu-lalii. De eadem queritur in epist. 107, 160, 178 et 234.

Adversus me ipsum non uihil exclamabo, ac do- B lenti ignoscendum est, ea quæ dolentis sunt, loquenti. O prava et maligna caruncula, quibus me malis affliscit ! quænam effici ! In propinquo vir erat, quem etiam procul remotum persequi cumprimitis oportebat, tum ejus virtutis causa, qua præses niter, tum ob ceteram mansuetudinem et lenitatem. Tu vero male ac propemodum torpide te habes, nec tibi quidquam curæ est, quod alii hoc bono fruentibus, ipsi careamus. Atque hujusmodi nostri est accusatio. Quoniam autem, quæ patinimur, deplorare minime sufficit, verum medie- ueuntum etiam quoddam vulneri abdimentum est, hoc invenimus, nimis ut hanc epistolam scribere audeamus, ac presentiam per litteras adumbramus. Quod si de nobis quoque præclare mereri studes et expetis, vir bonitate scatenas, fidenti animo calamitosam dominum ac misericordia 162 dignam tibi offerimus, viduam ac pupilos lacrymis adhuc calentes, sororem, inquam, meam, ejusque liberos, qui probo patre nati, et qui tum imperatoribus noui ignobilem, verum perillustrem operam iu armis navaverit, tum etiam vobis præsidibus

Bohemus eti κατ' ἡματοῡ και συγγράψι τῷ διλούντῳ τὰ ἀλγεύοντας φέγγεσθαι (37). Οἱ σορχίσ πονηροὶ καὶ κακόθες, οἴλι με κακα δρᾶτι ! οἴλι ἀρτάζῃ (38) ! Ἐγγένη ἀνήρ, οἴλι καὶ πόρφυροι τυγχάνονται μεταδικών τῶν ἀναγκαῖον ἔνι, τῆς τε ἀρχικῆς ἀρετῆς εἰνεκα (39), καὶ τῆς διλῆτης ἡμερότροπος. Εἴ δὲ πονηροὶ ξεῖνοι, καὶ σχεδὸν ακίντες, καὶ περιορές θηλοὺς τοῦ ἀγαθοῦ μεταλαμβάνονται, ήμερις δὲ ζημιούμενοι. Ταῦτα οὖν τῆς κατηγορίας τοιαῦτα. Ἐπει δὲ οὐδὲ ἔχειται τὸ ἀποδύσθαι μόνον & πάσχομεν, διλὰ δεῖ καὶ τίνος φαρμάκου (40) πρὸς τὴν πληγὴν, τούτῳ ἔχειρομεν, τὸ θερψίσαι πρὸς τὴν ἀποτολὴν ταῦτα (41), καὶ τοὺς γράμματα σκατερταφῆσαι τὴν παρουσίαν. Εἰ δὲ καὶ τὸ εὖ ποιεῖν ήμερις ἐπιτέταις, βρύον τὸ ἀγαθὸν (42), προσδύομεν θερψίσσουσιν οἰκεῖντας καὶ φιλανθρωπίας ἀξίαν, ξήραν μετ' ὄρφανον ἔτι θερμῶν δέσπορας, τὴν τε διελέγη τὴν ἑρή λέγου, καὶ τοὺς ταῦτας πειθάς, οἱ πατρὸς ἀγαθοῦ γεγονότες, καὶ πολλὰ μὲν βασιλεῖσι καρμόνται ἐν ὅπλοις οὐδὲ ἀνούμως, διλὰ καὶ λιαν λαμπροῖς, πολλὰ δὲ τοῖς ἀρχοντινοῖς ὑπερτησαντος (εἰ τὰ Nicobουλούν ἀκούεις), κινδυνεύουσιν πάσχειν τὰ κατεπώτατα. Μετὰ γὰρ τῶν

(29) Kai Iw' elδῆς. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. καὶ deest. Montac. et Morel. Iw' Iōnē.

(30) Πρὸς τῆς σῆς φιλίας. Montac. et Morel. πρὸς τῆς σῆς φιλίας, et coram amicitia tua.

(31) Χίρηρ αὔσορ. Bill. : viduam decrepitam; quam versionem non probat Combef. Reddit enim, inquit Bill., διωρον, quasi idem esset ac ξέωρον· melius sane autem tempus, vel maturius orbatam coniuge.

(32) Οἰκλαρ ποτέ. Ita cod. et Combef. In edit. δι. δις.

(33) Ἐκ τῶν ἡδη ἀγαπαρέτων. Cod. 2022, Montac. ac Morel. ἐκ τῶν ἡδη τα ἀναρεύετον, tum ob jam renescientia mala.

(34) Εἰσ τε παρασταῖ καὶ, etc. Legunt Montac. ac Morel. παρασταῖ. Εἴη οὖν τῇ σῇ δίκῃ.

(35) Ημᾶς τιμῆσαι. Ita cod. Montac. et Morel.; sicque reddidit Bill. In edit. ήμερις τιμῆσαι.

(36) Alias XLV. Scripta eodem tempore.

(37) Τὰ διλούντας φέγγεσθαι. Cod. et Pass. τὰ τοῦ διλούντος καὶ φέγγεσθαι.

(38) Οἴλι ἀρτάζῃ. Haec Bill. non reddit. Putat Combef. legendum ola κατεργάζῃ! quibus we consfcis!

(39) Ἀρχικῆς ἀρετῆς εἰνεκα. Bill. : tum ob principe rato dignam virtutem. At Combef. : tum ob viri præsidis, vel judicis virtutem, justitiam nempe et exequitatem.

(40) Kai τίνος φαρμάκου. Ita cod. Reg. et Pass. In edit. τίνος καὶ φαρμάκου.

(41) Πρὸς τὴν ἀποτολὴν ταῦτην. Cod., Reg. et Pass. τῇ ἀποτολῇ ταῦτην.

(42) Βρύον τὸ διλαμπόν. Vir fundens bonitatem, id est, bonum quod in se est, afflatum nobiscum com- binauit.

φύλων ἔκδοσιν (43) καὶ τοὺς δρόκους ἐκένους, οὐδὲ *A multis modis inservierit* (si Nicobuli nomen ad eum τῇ ἀξέταστῃ ὑπόστησαν, νῦν πάλιν ἐπιτράπειν tuas aures pervenit), *nunc gravissimū quaque pati periclitantur*. Etenim post anicorūm dēdīōnem et iusjurandūm illud, quod ob inquisitionem subierunt, nunc rursus pupillus vexare conantur.

Πλ. ΓΡΗΓΟΡΙΟ Τῷ ΝΥΣΣΕΝΣ (44).

Consolatoria hæc est ad Gregorium Nyssenum de morte Theosebii, cuius laudes prosequitur. Quam solum Nyssen appella ierapéta σύνγνων, quia verba pluribus errandi ansam præbuerunt, eanque cum Theologo junctam fuisse matrimonio arbitrandi. Quem errorum in nostra de perpetua virginitate Theologi disputatione resellimus. Nihil in epistola apparet quo tempus, quando scripta est, certo statui possit.

Ὥρημένον μετὰ τῆς ὑμᾶς κατὰ πάσαν σπουδὴν, καὶ μέρχοις Εὐφημιάδος γενόμενον, ἐπέσχεν ἡ σύνθετος; ἢν αὐτὸς (45) τελεῖ τοὺς ἄγιους μάρτυρος, καὶ τὸ μέτασχεῖ ταῦτης (46) οἶλον τε εἶναι διὰ τὴν ἀρρενοτιλα, καὶ ἄλλους βαρύν διὰ γενέσθαι τῇ ἀκαρίᾳ (47). Ὡρίητο δὲ ὅμοι μὲν ἐπιστεψόμενος (48) ὑμᾶς· οὖτα διὰ μαρκόν, ὅμοι δὲ θαυμασθένος στῆς καρτερίας, καὶ τῆς φιλοσοφίας, ἢν φιλοσοφεῖς (49) (πυνθάνομαι γάρ) ἐπὶ τῇ μεταστάσει τῆς ἀγίας ἀδελφῆς ὑμῶν (50) καὶ μακαρίας, ὡς ἀνὴρ ἀγαθός τε καὶ πελεός, καὶ Θεῷ παριστάμενος (51), καὶ πάντων μᾶλλον εἰδὼς τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα (52)· καὶ διὰ τοὺς ἀλλοις βαρύτατον ἔστιν ἀν τοῖς τοιούτοις, τοῦτο κομιζόταν κρίνων διὰ τοιαύτην μὲν συζήσαις, τοιαύτην δὲ παραπέμψαι, καὶ εἰς τὰς ἀσφαλεῖας ἀπόθεσθαι μονάς, δισκερηθμανίαν δὲλωνος κατὰ καιρὸν συγχριμοθεσθαι· ἐν ἐπων τῇ τῆς θείας Γραφῆς· καὶ τῶν μὲν τερπών τοῦ βίου μετασχούσαν, τὰ δὲ λυπτρὰ διαφυγούσαν τῷ μέτρῳ τῆς ἡλικίας, καὶ πρὶν ἐπὶ σοι πενθῆσαι, πάρα σοῦ τιμιότεραν τῇ καλῇ κηδείᾳ, καὶ τοὺς τοιούτους δρεπαλμήν (53). Ποιῶ δὲ, καὶ αὗτος εἰ θεῖ, τὴν μετάστασιν, εἰ καὶ μὴ καθ' ὑμᾶς (πολὺ γάρ τοῦτο εἰπεῖν), ἀλλ' εὐθὺς μεθ' ὑμᾶς. Ἀλλὰ τι χρή πειθεῖν πρὸς θεού νόμον πάλιν κεκρατέσθαι, δεὶς θεοτείναις τὴν ἐμήν (54) (ἐμήν γάρ διομάδων τὴν κατὰ θεόν ζήσασαν, ἵτεδη κρεπτῶν τὴν πνευματικὴν συγγένειαν τῆς σωματικῆς)· θεοτείναι τὸ τῆς Ἑκκλησίας καύγημα, τὸ τοῦ Χριστοῦ (55) καλλάπισμα, τὸ τῆς καθ' ἡμᾶς γενεῖς δρελος (56), τὴν τυναῖων παρῆσσαι· θεοτείναι, τὴν ἐν τοσού-

• Job v. 26.

(43) Φέλλων ἔκδοσις. Combef. : Post editos seu modulos amicos, ne quid favere queant occulte.

(44) Alias XCV. Scripta forte anno 385.

(45) Ἐπέχεγεν η σύροβος ἢ αὐτόν. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. ἐπέχεγεν η σύροβος ἢν αὐτόν. Montac. et Morel. ἢν αὐτοῖς τελεῖται τοῖς.

(46) Μετασχεῖται ταῦτης. Montac., Morel. ac Combef. τατασχεῖται ταῦτη, εἰμι ασερεῖ.

(47) Βαρύτην γενεύσθαι ταῦτη, Ne molestus esset ob temporis inopportunitatem, quod sic inimicitate gravatus tardius occurserem. Hæc Combef.

(48) Ἐπιστεψόμενος. Ita cod., Montac., Morel. ac Combef. In edit. ἐπιστεψάμενος.

(49) Ἡν φιλοσοφεῖται. Combef. ής φιλοσοφεῖται.

(50) Ἀδελφῆς ὑμών. Cod. Reg. et Combef. ἡμῶν.

(51) Καὶ Θεῷ παριστάμενος. In cod. hæc de-sunt.

(52) Εἰδὼς τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα. Montac., Morel. ac Combef. εἰδῆς τὰ τα θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώ-

CXCVII. GREGORIO NYSENNO.

Tendentem me ad vos omni studio ac celeritate, jamque ad Euphemiadem usque prolectum, convenientius ille retinuit, quem ipse in sanctorum martyrum honorem celebratis, tum quod huic ob mortuum interesse nequeam, tun ne ob importunitatem gravis ac molestus sim. Porro hac de causa iter suscepseram, partim ut te tanto intervallo viserem; partim ne te ob eas tolerans ac philosophian mirificis laudibus efficerem, quam ob sanctæ ac beatæ sororis vestræ discessum ex hac vita prestatas (ita enim audio), ut vir probus et perfectus, ac Deo astans, divinaque et humana, magis quam quivis alius, cognita et perspecta habens; quodque in hujusmodi rebus aliis gravissimum et acerbissimum est, hoc levissimum judicans, nempe quod cum tali vixeris, et talem transmiseras, atque in celestia domicilia, tanquam areæ acervum, ut Scriptura verbis utar "tempes tive deuctum, reconsideris: et quidem ita, ut ipsa jucunditatum quidem vita participes fuerit, molestias autem per statim mensuram effugerit, priusque quam propter te luxisset, præclaro funere, atque hujusmodi mortuis debito, a te ornata sit. Cupio, mihi crede, ipse quoque hinc migrare, si non tam vehementer ac vos (magnum enim dictu hoc est), ac terti statim post vos. Sed quid faciam adversus Dei legem jam olim vigentem ac dominante, qua Theosebiam meam habet (meam enim eam 163 voco quæ, ut Dei legibus consentaneum erat, vixit; quandoquidem spiritualis cognatio

πίνα, qui tamen divina, tamen humana noveris.

(53) Τοῖς τοιούτοις δρεπαλμένῃ. Bill. : *Hujusmodi mulieribus debito. Ατ τοῖς τοιούτοις neutri generis est aut masculini; non vertendum igitur hujusmodi mulieribus. Cod. et Combef. τοῖς τοιούτοις χρωτουσσόμενη.*

(54) Οὓς έχει θεοτείναις τὴν ἐμήν. E recentioribus nonnulli Theosebiam Theologo nupsisse, alii Gregorio Nysseno junctam voluerunt matrimonio. Vide praemissam tom. I editionis nostræ prefationem, pag. 22 et seq., ubi variis probavimus argumentis Theologum nec cum Theosebii, nec cum ultra alia canubio fuisse copulatum; Theosebiam, non uxorem, sed germanam fuisse sororem Gregorii Nysseni: ino ipsam Theosebianam virginitatem fuisse professam.

(55) Τὸν Χριστοῦ. Ita cod. et Combef. In edit. τοῦ deest.

(56) Τὸ τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς δρελος. Combef. et statis nostræ fastigium et culmen.

corpoream antecellit) : Theosebiam, Ecclesie A τῷ κάλλει τῶν ἀδελφῶν εὐπρεπεστάτην τε καὶ διαφανεστάτην· Θεοσεβίαν τὴν δικτούς τερψίν, καὶ τερψίας σύζυγον (57), καὶ δόμιτιμον· καὶ τῶν μεγάλων μυστηρίων ἀξίαν· Θεοσεβίαν, ήν καὶ διόλλων ὑπόληφεται χρόνος, ἐν στήλαις ἀθανάτοις καιμένην, ταῖς ἀπάντων φύχαις τῶν τε νῦν ἐγνωσθέντων, καὶ τῶν ὑπέρων ἐστρέψαντα; Καὶ μή θαυμάσῃς, εἰ πολλάκις ταῦτην ἀνακαλῶ. Ἐντρυφῷ γάρ καὶ (58) τῇ μνήμῃ τῆς μακαρίας. Οὔτος ἔκεινη (59) τε παρ' ἡμῶν ἐπιτάφιος ἐν βραχεῖ πολὺς καὶ σοὶ παρακλητικὸς λόγος, κακτέρῳ διλόντος (60) τὰ τοιάτια παρακλητικὰ δύναμενταρ διὰ τὴν ἐν πάσι φελοτοφίαν (61). Τὴν δὲ συντυχίαν (ἴπει καὶ ταῦτην ποθούμεν) νῦν μὲν ἀφροδισμά, διὸ τὴν εἰπον αἰτίαν. Συνευχόμενα δὲ ἡμῖν αὐτοῖς, ἔις ἂν Ετι (62) ὑπὲρ τῆς ὥμενος, καὶ μή τὸ κανόνιον ἡμᾶς Β διεισεῖται τλός, φιλαράσκομεν. Διὸ καὶ πάντα (63) φέρειν ἀναγκαῖον ἡμῖν, ὃς οὖτε ἡθησομένος (64), οὖτε ἀνιασομένος μαρτύρεται.

nunc nobis ea, quae a nobis commemorata est, orationes jungamus, quandiu in bac vita sumus, neque communis nos hūis disjungat, ad quem appropinquamus. Ac proinde nobis omnia perfere necesse est, ut qui nec diutius gavisuri, nec in mærore futuri simus.

CXCVIII. NEMESIO.

Π. II. NEMESIQ (65).

Nemesius, ad quem haec epistola aliqua plures scriptae sunt a Theologo, vir fuit doctrina aliae optimarum artium studiis eruditus. Cappadocie praefectus erat, cum senectute et morbo maxime gravabatur Nazianzenus, qui eum plurimi fecit, ejusque integratissimum commendatum in epistolis reliquit. Quameus autem genitilis esset Nemesius, nihilominus Gregorium ab litteris, quarum studio et amore uterque tenebatur, cultu et honore dignissimus est, ejusque senectutem foris. Cuius beneficii gratiam referre cupiens Gregorius, carmen contra idolorum vanitatem conditum misit Nemesio, ut eum ad errore abductum ad Christianam religionem perduceret. Nec irritum fuisse Gregorii conatum credibile est, quippe inter catechumenos nomen dedisse a quibusdam creditur; elegans etiam libri De homini natura aut nomine Nemesii philosophi Christiani auctor habetur: quod certe nobis affirmare non licet. Illius autem rogat ne Valentianino multeam irroget, sed opem seruat ejus calamitati.

Samium Pythagoram nonnulli hoc nomine Iacobis effuerunt, quod cum ipse sacrificare cogebatur (quandoquidem aliquo sacrificia minime probabat), bove ex 164 argilla confecto sacrificium exsolvit: quod scilicet negaret mortua mortuis expianda; nam ita corpora appellabat. Hunc mihi tu quoque, vir eximie, pulchre imitari posse videris. Quoniam autem multeam irrigare tibi interdictum est, et solus prasidum, aut certe cum perpaucis, iis quibus praes, metum detri-

C. Έπεισοδοῖς τενες τὸν Πυθαγόραν τὸν Σάμιον (66), διτο θύσαι δεῖσαν αὐτῷ (ἐπειδὴ γε δόλως οὐκ ἔπινε τὸ θύειν [67]), πηλίνῳ διτο τὸ θυσιαστότο μηδὲ γάρ χρῆται νεκρὰ νεκροῖς καθαίρεται, οὐτε λέγων τὰ σώματα. Τούτοις μοι καὶ αὐτὸς μιμήσασαι καλῶς έγειται, ὡς θυμάσται. Έπειδὴ δὲ τὸ προστιμὴν ἀπηγρευταὶ σοι, καὶ μόνος ἀρχόντων ή κομιδῇ σὺν ἀλίσοις, ἀζήμιοι ἐνέβρωσας τοῖς ἀρχομένοις (68) τὸν φόνον μηδὲ θύσανταν τὸν οὐδὲ καὶ ἡμέτερον (ὑπὲρ συγγενοῦς γάρ πρεσβευόμεν), διλλ'

(57) Ὁρτας τερψίας καὶ τερψίας σύζυγον. Montac. δύτως τερψίας σύζυγον. Verum cod. Reg., Morel. et Combef. δύτως τερψίας σύζυγον, sive sacerdotis coniugem. Ita post Bill. reddit Combef. At in supradicta prefatione demonstravimus vocem Graecam σύζυγος, non proprie significare eos quos coniuges vocamus, sed eos generatim qui ejusdem operis socii, idem veluti jugum trahere censentur. Theologus igitur Theosebiam, Nysseni sororem, ejusdem diaconissam his verbis astruit, quibus apriora non sunt ad designanda diaconissae merita et munia: Theosebiam sive sacrum, atque a deo sacerdoti comparem, et parenti honore, magnisque mysteriis dignam.

(58) Ἐντρυφῷ γάρ καὶ. Ita cod. 1405 et Combef. In edit. καὶ deors.

(59) Οὐτος ἔκεινη. Ita cod. et Combef. In edit. οὐτως.

(60) Κακτέρῳ διλόντος. Cod. 1405, ὑπὲρ διλόντος.

(61) Διὰ τὴν τε παντες φιλοσοφιαν. Combef. :

pro tua in omnibus fortis animi constantia. Bill.: pro tua in omni genere sapientia.

(62) Εως δὲ Ετι. Ita Montac. ac Morel. et Combef. In edit. deest τους.

(63) Αἰδ καὶ πάντα. Montac. et Morel. melius videtur καὶ δι' ὁ πάντα.

(64) Ησθνοστέρους. Cod. B. 5, αἰσθητομένος, nec diutius sentiemus.

(65) Alias CLXXXIII. Scripta forte anno 386.

(66) Τὸν Πυθαγόρα τὸν Σάμιον. Pythagoras Samius, philosophus, sacrificiis utebatur inanis. Cruentas hostias dijs offerri vetuit, at aram incruentam adorari iussit. Tradunt tamen quidam ex animalibus eum solos gallos gallinaceos, hædos et agnos subrumbos ad sacrificia adhibuisse. Vide Suidas.

(67) Τὸ θύειν. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef., sicque legit Bill. In edit. τὸ θύειν.

(68) Τοῖς ἀρχομένοις. Montac. et Morel., τοῖς ἀρχομένοις;

δοσιν φθέγξασθαι πλάσαντα τὴν προστίμην, ἐπι-
σχεῖν τὴν ζημιὰν. Καὶ γάρ οὐδὲ οἰκεῖας φύσιμας
ὑπέχει δίκαιος (εἰ δεὶ θαρρήσαντας τοῦτο εἴπεν). Εἰ
μὲν οὖν ὡς δικαστὴν πειθούμεν, τοῦτο δικιστὸν εἰ δὲ
μή, πρὸς τὸν γέλον καταφευξόμεθε (69), καὶ τοῦτο
φθεγγόμεθα πρὸς τὴν σὴν λογιστὴν, διὰτολέ-
ται (70) πρὸς ἑκατὸν φίλον γεγραφένας τις· Τὸν
δεῖνα (71), εἰ μὲν οὐδὲν ἀδικεῖ, διὰ τὸ δίκαιον δικε·
εἰ δὲ ἀδικεῖ, ἥμερας δὲ ἄφες, ἵκεντο
πέρας τοῖς ἔλλοις ἐνθυμηθεῖς, διὰ τὸ μὲν κοινὸν, οὐ-
δὲν δὲν μέγα ὄντας ἵππων δύο προστίμησις (73),
ἥμεν δὲ ἡ ἁρές ἀνάγραπτος. Καὶ τοῦτο δὲ προσελ-
θοῦσα· Τῇ συμφορῷ τοῦ ἀνδρὸς βοῆτησον σφόδρα συν-
τριβόντες ἀπὸ αυτητώματος.

equorum multam hanc magnum commodum allaturam esse: at gratiam hanc perpetuo in animis
nostris inscriptam fore. Addam illud etiam: Hominis calamitati fer open, casu quadam vehementer
aberrari atque confecti.

PΙ.Θ. ΤΩ ΑΥΤΩ (74).

Prima sequentia epistola verba argumento sunt, plurimas Gregorii ad Nemesium litteras excidisse; cum pauciores supersint, quanquam frequenter scriperit. In ista autem Nemesium rogat ne Thodosius venerabilis, filius noster, inquit, patro solo migrare cogatur, fortasse munieris alicuius obveniendi causa, a quo militiorum, qui cum eo periclitabantur, orphanorum inopia sublevata erat. Sunt μεταστάσεως qui nomine exsiliū intellegunt, et in eorum numero est Billius. Verum si de exsilio ageretur, rehementius certe Nemesium urget Gregorius.

Εἰ σοι δοκῶ φορτικὸς συγχά ἐπιστέλλων, μή θαυ-
μάστης (75), ἢ κατερώ σου πρὸς τὸν δίκαιον δι-
καστὴν, καὶ οὐδὲ διὰ ἀφῆσις με τὴν αἰτίαν. Αὐτὸς
μοι τοῦ θαρρεῖν αἴτιος γέγονας (76), τῷ προθύμως
παρέχειν τὸ αἰτεῖν προκαλούμενος· καὶ θαυμαστὸν οὐ-
δέν. Πολλὰ γάρ εἰστιν οὓς προθύμως ἀνδρίσκην
τὸ γῆρας, ἢ ἀφίωστα, ἢ κοινωνίᾳ τὸν λόγον (εἰπετε
τι κατὸν ἡμέτερον λόγοις), αὐτὸν τὸ ποιεῖν με (77) τὴν
συντυχίαν, ὅποι δὲ τῆς ἀσθενεῖας κακώσθαται, καὶ δι-
εμπράσαντες τοσούντο πράγματος. Ἀλλὰ τές τις ἡ πρε-
σβεία· καὶ εἰ μὲν δίκος, αἰσχυνομένη ἀν (78) δυόρα
τοσούτοις εἰ δὲ δίκαιος, προθύμης ἀπενεγον. Πάλιν
δὲ αἰδεσμώτας υἱὸς ἡμῶν Θεόδοστος ἤκει πρὸς τὴν
τὴν λογιστὴτα, δὲ καὶ καὶ σὺ, σκοτῷ μὲν ἐμὸς (79),
σὺ δὲ ικέτης. Καὶ ἦκει πρεσβύτων ὑπὲρ θεατῶν
πράγματος· ὅρφανο κινδυνεύουσα (80), καὶ τὸ ἀνθρώ-
πινον ἐν μέσῳ δᾶλρον (81) εἰς τὸ περιστῆσαν ταῖς
μετάστασιν αἰδούμεθα πατέρος (82), πολλοῖς· ὅργανον
ἴκικον φίσαντος. Μάλιστα τοῖς πᾶσι κατέθουν γάρ.

(69) Καταφευξόμεθα. Combef. φευξόμεθα.

(70) Οὐκέτι λέγεται. Ita cod. 1405, Montac., Morel, et Combef., sive legit Bill. In edit. ὥσπερ λέγεται.

(71) Τέρ δεῖνα. Ita cod. 2022 et alii. Edit. ad-
dant διτ.

(72) Ήμήρ ἀφες. Ita id. cnd. Montac. et Morel. In edit. ἡμὲν δεῖται, et legendum Bill. proponit διά
την τυπέτων φύλαν, vel δὲ ἡμάς, veritatisque: in
nostri gratiam absolve, omnino antem absolute.

(73) Ορήσεται τόπῳ δύο προστίμησι. Ita codd.
1405 et 2022. In edit. ὄντας τέτταν προστίμησι,
et ad marginem f. πάπιου.

(74) Alias LXXIX. Scripta forte anno 386.

(75) Μή θαυμάσῃς. Cod. μηδὲν θαυμάσῃς. Mox.
In edit. εἰ κατερώ σου πρός γε, si te accusem; cod.
R. secuti sumus.

(76) Αἴτιος γέγονας. Cod. et Combef. γεγονός.
Mox, τῷ προθύμως, etc., per libertatem detinendi,

A menti experienti constituiti, ne, queso, committas ut Valentinianum tuum ac nostrum (pro cognate enim loquor), incommodo officias, verum sermone tenus efficta multa detrimentum reprime. Nam ne propria quidem inertis: ac socordia (si verum in-
trepido animo dicendum est) pœnam suffert. Ac si quidem te, ut judicem, hac oratione permovemus, hoc sane opimum fuerit. Sin minus, ad amicum configiemus, hisque ad te hominem eruditum verbis utemur, quae ad amicum suum quidam scriptissime dicitur: Petrum, si nihil sceleris admisit, ob jus ipsum et æquitatem absolve: si admisit, dimite nobis. Omnino dimite, illud præter cetera reputans, fisco quidem duorum Si tibi hoc nomine molestus et importunus es-
videor, quod idemtide ad te scribam, non nimiris, aut te spud te justum judicem accusabo; nec dubito, quin me culpa liberatur sis. Ipse mihi fiducie hujus causam attulisti, nimium per id quod promptio animo largiris, ad potendum alicientes; nec mirum id videri debet. Multa enim sunt ob quae prompte et impigne nobis gratificeris, sene-
cetus, morbus, studiorum communitas (si quid tamē nos quoque in litteris sumus), hoc ipsum, quod, cum congressum tuum mirifice exoptem, infirmitate tamē prohibeas, nec re tantopere expediti potiri queam. Sed quænam haec postulatio est? et si quidem iniqua, tanti viri os vul-
tumque erubescerem: si autem aqua, prompto C animo petitioni 165 cede atque annue. Rursus venerabilis filius noster Theodosius ad te profici-
scitur, meus, inquam, et tuus, proposito nenup-
meus, tuus vero supplex. Proficiscitur autem, ut

quam grato animo concedis, provocans.

(77) Ποδεῖν με. Ita cod. et Combef. In edit. deest με.

(78) Αἰσχυροψήν ἀν. Ita cod. In edit. ἀν deest.

(79) Σχολῷ μὲν ἐμός. Combef. εποδὲ μὲν ἐμός, meus quidem inspecto; ac nescio, inquit, quid aliud Gregorius in mente habuit.

(80) ὅρφαρον καθεντεύουσι. Cod. Reg. ὄρφα-
ρος, etc.

(81) Αἴδητον. Ita cod. Reg. Addunt editi διν, que vox videtur superflua, nisi forte legendum διν.

(82) Καὶ μετάστασιν αἰδούμεθα πατέρος. Ac ve-
D renur ne patro solo migrandum sit patri. Hoc loco,
sit Billius, μετάστασες nomine non tantum ex-
sillium accipi potest, sed etiam patria migrardi ne-
cessitas munieris alicuius obveniendi causa; sed pri-
or intellectus mihi magis arridet. Melius forsau καὶ
μετάστασιν αἰδούμεθα πατέρος, verteretur, ac mortem
μημένην patris.

pro re tristis et commiserabili deprocetur : orphani A Δδς (83) χειρα τῇ συμφορῇ, ἣν εἰπότης δοκιμάστες (84). periclitatur, et, ut humana iucerta sunt, quorsum res interim recidet obscurum est, ac vere- mur ne patrio solo migrandum sit patri, a quo multorum orphanorum inopia sublevata est. Proinde hoc beneficii gratiaque omnibus tribue. Porridge manum calanitati, quam tu ipse probabis. Nullus isto, mibi crede, nec major nec praeclarior contigerit, ut permulti veritatis studiosi, probitatem tuam docebant.

CC. EIDEM.

Si non eoden ac superiori anno data est hæc epistola, at certe proxime sequenti. Etenim his litteris, provincia circa finem anni decadentem Nemesium, laudibus, ut supra de Olympio vidimus, et votis prosequitur, simulque admonet, sibi ab eo ex pollicitatione deberi, quem inchoatum imperfectumque de religione congressum reliquerat.

Tu quidem prætraham quoque in philosophiam B convertebas, convertesque rursum, hoc scio, si quid res nostra Deo curæ sunt. Nunc tamen commodissimum esset te convenire, cum, juxta quod optabas, a publicis negotiis feriaris, tisque prudentia ingenique acumine tranquille frui licet, cuius cum paulum particeps facti fuissimus, ac velut fulgetræ, qua oculorum acie teneri non potest, majori parte ea frustrati sunus. Verum hoc optare quidem magnum, consequi autem haud facile est, ita videlicet nobis habente corpore, quemadmodum habet. Ac si quidem hoc consequi possimus, nihil non habebimus (nam de nostra religione congressum quoque quendam ex pollicitatione debes, quem inchoatum quodammodo et imperfectum reliquisti). Si mihi, nos quidem hoc dannum invito animo ferimus. Tu vero hoc tibi persuade, te, quocunque in loco sis, nobiscum esse : atque utinam precibus nostris ducibus prosperiter habeas. **168** Quin illud quoque tibi fieri persuades, te, quandiu spiritum ducens, nulla columna inferioribus aut contemptoribus te ipsum, perspicueque noster fueris, aut, si ita loqui suavius est, nos tui.

CCI. EIDEM.

Discendendo Nemesius, aut alia qualibet occasione, non longe a Gregorio solitudine iter fecit, amicuntque non vixit præteriti. Quod summopere dolens, hac epistola dolorem suum significavit.

Quiddam hoc est? inscidentes nos præteristi, nec magis arripi potuisti, quam echo ab iis, qui per eam propinquam se habere existimauit, ac per oppositas voces decipiuntur. Nam aliqui hac una

Ἐποιεῖ, μὲν ἡμῖν καὶ τὴν ἀρχὴν φιλοσοφίαν, καὶ οἵδι οἱ ποιήσεις, εἰ γέ τῷ Θεῷ (87) μέλει τῶν ἡμέρων. Ὁμως δὲ κράτιστον ἡνῦν συγγνεσθαι σοι, ἥντικα σχολὴ μητρίς, διπερ ἐπόδεις (88), ἀπὸ τῶν θηριούσιν, καὶ καθ' ἡσυχίαν ἔσται τῆς σῆς ἀπολαύσεων συνέσσως, ἡδὲ λίγα μετασχόντες (89), καὶ δοσι-
τροπῆς τῆς θύης (90) μὴ κρατουμένης, τοῦ πλεόνος δημάρτυρον. Ἀλλὰ τούτο εἴδεσθαι μὲν μάγα, λα-
βεῖν δὲ οἱ φίλοι, οὐτεως ἔχοντος ἡμῖν, διπερ ἔχει, τοῦ σώματος. Εἰ μὲν οὖν καὶ τούτον (91) τύχομεν,
τὸ πᾶν ἔξομνον (καὶ γέρ τινα καὶ κριωτεῖς ἡμῖν συνονοίαν ἐξ ὑποσχέσεων (92) περὶ τοῦ λόγου τοῦ καθ' ἡμᾶς, ἢ πας ἀτελὴ κατέλιπτες [93]) εἰ δὲ μή, αὐτοὶ μὲν τὴν ἡμιάν οἰσομεν δάκρυα. Σὺ δὲ τοῦτο μεθ' ἡμῶν ὄν, δεινον περ ἀν εἰης (94), καὶ δόγματο ταῦτα:
C Κατετέρας εὐλύτης. Καὶ αὐτὸς δὲ τοῦτο ταῦτα μένον, τους δὲ πνεύμονες (95), οὓς συντὸν ἐνέγραψας, οὐδεμίας στήλης ἀπιστορίους, καὶ έτι μᾶλλον ἐγγράψεις (96), οπειδὴ γένη Θεοῦ καὶ σφῶν ἡμέτερος, η σού (97) γέ τημεις, εἰ τοῦτο λέγεσθαι ἦδον.

ΕΑ'. Τῷ ΑΥΤῷ (98).

Τι τοῦτο; παρέδραμες τῆμας ἀγνοσθαντας, καὶ λα-
βεῖσθαι οὐκ ἦν, οὐ μᾶλλον γε ἡ τῆς ἡχοῦς τοῦς πλη-
στον ἔχειν αὐτῆς νομίζοντας, καὶ ἀπατωμένους ταῦτα
ἀντιρρήσαντες ἢ τοῦτο μόνον διὰ τῶν πάντων ἐπερχ-

Combef. In edit. καὶ τούτου.

(92) Συρονταῖς ἐξ ὑποσχέσεως. Ita cod. Reg. 1405, Morel. et Combef. In edit. καὶ τούτου.¹

(93) Κατέλιπες. Ita cod. 2022 et R. Morel. ac Combef. In edit. κατέλιπτες.

(94) Οὐτον περ ἀν εἰς. Cod. 1405, δοτι περ. Alt. δὲ ἡς.

(95) Ἔως δὲ πνέωμεν. Ita cod. Morel. et Combef. Αι cod. B. 5, et Montac. Ιων δὲ ἐμπνέωμεν. In edit. συμφένειν.

(96) ἐγγράψεις. Ita cod. 1405. In edit. ἐγγράψας.

(97) Η σού. Ita Combef. proponitque Bill. In edit. η σού.

(98) Alias CXXXV. Scripta eodem tempore.

(83) Δοç. Cod. Reg. δούς, porrigena manu.

(84) Δοκιμάστες. Ita cod. et Montac., sicut le-
git Bill. In edit. δοκιμάστες.

(85) Ζητεῖς. Ita cod. et Combef. In edit. ζητοῖς.

(86) Alias CLXXXIV. Scripta circa finem anni

586, aut 587 initium.

(87) Εἰ γέ τῷ Θεῷ. Ita cod., Morel. et Combef. qui mox legit μέλον. In edit. εἰ τῷ Θεῷ.

(88) Αγαπεῖς, διπερ ἐπόδεις. Ita cod. 1405 et 2022.

In edit. διπερ ἐπόδεις desunt.

(89) Οὐλτα μετασχόντες. Ita cod. Reg., Morel. et Combef. In edit. οὐλτα γε μετασχόντες.

(90) Τῆς δύσης. Morel. et Combef. τῇ δύσῃ.

(91) Καὶ τούτου. Ita cod. Reg. 1405, Morel. et

νήσαμεν. Ἀλλ' ἐπιστέλλοις (90) γε ἡμῖν, ὃ θεωρά-
εις, καὶ τοῦτο ἔδομεν ἀντὶ σοῦ, σκάν, δὴ λέγεται,
ἀντὶ σώματος.

ΣΒ'. ΠΡΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝ-
ΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (1).

Hec ad Nectarium epistola tanta visa est pretii, ut inter orationes numeraretur, quemadmodum duas ad Cledonitum, quasi dignitas aut materia, non autem stylus orationem faciat. Hanc Theodoretus (2) epistole nomine, alioquin plurimi laudant; hanc pene totam eodem nomine, vel certe partem maximam, Historiae sua intermixtum Sozomenus (3). Ingens hereticorum Constantinopoli incudulari cohors, et late gravabatur. Inimiciti Ecclesie periculo Gregorius, pro suo in eam studio, permotus, arripit calamum, ut Nectaris torporem exutiat; quo dormitante, ab Ariano, Eunomianis, Macedonianis, maxime vero Apollinaristaribus, plantata a se vinea, Ecclesia scilicet Constantinopolitana, procubebat. Tum ut vehementius Nectarii, quem alloquitur, ipiusque imperatoris zelum accenderet, ex Apollinariori libello, quem pra manibus habebat, blasphemias intolerabiles a se descriptas misit, ut concessam, tacenti Nectario, Apollinaristas licentiam, rescindendam esse agnosceret. Quae omnia ut piissimum imperatori nota faciat Nectaris, obtestans Gregorius. Ista Nectaris epistola videtur Gregorius Theodosio auctor sacerdicia legis, qui anno 388 contra hereticos lata est; idque preter cetera habeat Apollinariorum, quos maxime querela Gregorii spectabant, a capite legis designatio. Hinc etiam fas est epistola tempus investigare. Eam quidem vel ab anno 384 scribere potuit Gregorius, quo Eunomius in Cappadociam relegatus fuerat. Verum cum illo ipso anno xii Kal. Septembriis contra Eunomianos, Apollinarios, Arianos, Macedonianos, lex ea data fuerit (4), qua Constantinopoli sine ulla gratia interventione illi pellebantur: visus credibile fit, eodem illos hereticos, quos singulos etiam Gregorius appellavit, tantos hoc ipso anno 384 progressus in audaciam, in eo et gratiam imperatoris subito fecisset (5), ut collectas ibi, perinde ac Catholicis, celebrandi facultatem ab eo sibi compararunt. Coherenter opinius que Theologus narrat cum lege anni 388, quae iisdem pena verbis, ac iis quibus queritur Gregorius, sancti ut Apollinaris colligendarum congregationum, vel in publicis, vel in privatis ecclesiis careant facultate: ut ipsi ac ceteri diversarum haeresum sectatores... instituendorum clericorum potestatem non habeant, nullaque iis episcoporum faciendorum praebeatur auctoritas: ipsi quoque episcopum nomine destituti, appellationis hujus dignitatem amittant. Quae singulari singulis Gregorii epistole capituli sic respondunt, ut eam Constitutionis imperatoria exemplarum suisse dieres. Praterea anno 388 congruent longe melius quam anno 384 ea quae Gregorius commemorat anni 385 et 387; quibus, Demophilo morte sublati, Murinum, moxque Dorotheum sibi episcopum Ariani constituant. Et certe suum habuisse episcopum per haec tempora Socrates et Sozomenus testantur. Quare fit omnime verisimile, inquit Gothofredus, languentem quodammodo Theodosii animum, forte ob alteram uxorem Galliam, Ariauam, ut prodidit Philostorgius, hoc ipso tempore dictam, episcoporum diligentia nunc excitatum, sive Gregorii Nazianzeni, sive Nectarii, sive etiam Ascolii Thessalonicensis episcopi; nam et Thessalonicae hoc tempore versabatur imperator: sed potius omnium illorum quae precibus, quo admonitionibus legem condidisse. Et porro, cum anno 388 invenire data sit lex, a verisimilitudine non abhorret, epistolam ad Nectarium exente anno, vel etiam citius esse scriptam.

Ἐστικε τὴν παρόσαν ζωὴν ἐπιλεπτέναι καθόδου ή τοῦ θεού κηδεμονία, ή ἐν τοῖς πρὸ δημῶν χρόνοις τὰς Ἑκκλησίας φυλάκους. Καὶ μὲν τοσοῦτον βεβαίωστα οὐδὲ συμφορὸν ἡ ψυχὴ, δοτε τὰ μὲν ίδια τῆς ἡμῖς ζωῆς ἀλγεινὰ μηδὲ ἐν κακοῖς εἶναι λογίζεσθαι (τοσοῦτα καὶ τηλικάτα) (6) δοτα, ὡς μὴ ἂν ἐπέρηψεν τὰ συμβάντα φορητὰ εἶναι νομισθεῖναι, πρὸς μόνα δὲ βέλεσιν τὰ κοινὰ τῶν Ἑκκλησιῶν πάθη, ὡς εἰ μὴ γένοτο τις ἐν τῷ παρόντι καιρῷ σπουδὴ πρὸς διέρθωσιν, εἰς παντελῆ ἀνέλπισταν κατὰ μικρὸν προελύεται.

Οἱ τοῦ Ἀρείου ἡτοι Εὐδοξίου (7) αἱρέσεως, οὐκ οἶδα τίνος αὐτοῖς παρακινήσαντος εἰς ἀπόνοιαν, δοτεπερ τινὲς παρθησαὶ ἐπιλημμένοι, τῇ νόσῳ έσυ-

(90) Ἀλλ' ἐπιστέλλοις. Cod. Reg. δλλ' iv' ἐπι-
στέλλοις. Sic et Combe. Cod. 1405, δλλ' iv' ἐπιστέλ-
λης. Cod. 2022, ἐπιστέλλει;

(1) Alias Oratio XLVI. Scripta anno circiter 387.
— Πρὸς Νεκτάριον. In Colb. maximo legitur πρὸς
Νεκτάριον ἐπιστολὸν Κωνσταντινούπολεως ἐπιστολή,
et revera epistola est, licet hucusque inter Ora-
tiones locum tenetur ob materię gravitatem. Excita-
tis torpem Nectaris animum, zehimque novet
alversus hereticos, pro gradu dignitate, quem
sustinebat regis urbis antistes.

(2) Dial. 5, pag. 163.

(3) Hist. lib. vi, pag. 675, 676.

(4) Cod. Theodor. Gothofr. tom. VI, pag. 129.

(5) Ibid., pag. 150, tit. 5.

PATROL. GR. XXXVII.

A in re vim tibi adhibuissemus. At saltem ad nos
scribe, vir eximie, idque pro te habebimus, hoc est,
ut dici consuevit, umbras pro corpore.

CCH. AD NECTARIUM CONSTANTINOPOLITA-
NUM EPISCOPUM.

Dei cura et providentia, quae ante tempora no-
stra Ecclesias tueri solebat, vitam hanc deseruisse
in universum videtur. Ac mihi calamitatibus ita
deuersa atque obruta est anima, ut privatas vite
meæ molestias ne in malorum quidem numero 167
ducam (qui aliqui tamque graves et acerbas, ut
si cui alii accidissent, intolerabiles existimaren-
tur), verum solas Ecclesias afflictiones aspectem;
quibus sanandis nisi hoc tempore cura aliqua
adhibeatur, in omnimodam desperationem sensua-
res provolventur.

Qui Arii sive Eudoxii haeresim profitentur, hand-
scio a quo in hac arrogantiam audaciamque per-
pusi atque incitati, velut libertate quadam arrepta,

(6) Τοσοῦτα καὶ τηλικάτα. Cod. Reg. τηλικάτα
καὶ τοσοῦτα. Montac. τοσοῦτα καὶ τηλικάτα. Morel.
utramque lectionem habet.

(7) Ήτοι Εὐδοξίου. Eudoxius Ariane haeresis
acerrimus propagator fuit. Eleusinus Macedoni
errorrem artissime complexus est. Eunomius au-
tem acceptum a magistro Aetio dogma de natura
inqualitate tanta animi acrimonia et conter-
tione propagavit, ut tota Anomorum secta,
existens Aetii nomine, Eunomiana fuerit appellata.
De Apollinario, quoniam hic ejus errores recensem-
tar, nihil dico, ne bis crambre, inquit Bill., ut est
in proverbio, ne scilicet repetita fastidium gener-
tent.

morbum suum insolenter ostentant, ecclesias col- A τῶν ἐκπομπέωντος (8), ἀκλησίας συνάγοντες, ὡς λγentes, quasi ex permisso hoc facientes. Macedoniani autem, factiose contendentes, eo temeritatis prouperunt, ut episcoporum etiam nomen sibi ipsis asciscant, atque in his locis apparent, caputque exserant, Eleusium suis suffragia celebrantes. At vero intestinum malum nostrum, Eunomius, parum jam habet quoquo numero esse: verum nisi omnes in pernicie suam exitiumque pertraxerit, detrimenti loco dicit. Atque haec tamen toleranda. Quod autem ex omnibus ecclesiasticis calamitatibus acerbissimum, Apollinaristarum licentia est, quas haud scio quoniam modo pietas tua convenientum, atque ac nos, habendorum auctoritatem sibi arrogasse atque usurpare, passa fuerit.

Quanquam autem omnino Dei beneficio mystis divinis instrucis et eruditis, non modo recte doctrinae patrocinium nosti, verum ea etiam omnia, quae adversus sanam et orthodoxam fidem ab hereticis excogitata sunt: honorificientiam tamen tuam a tenuitate nostra certiore fieri handquam intempestivum fuerit, mihi in manus venisse libellum Apollinarii, in quo ea, que astruuntur, hereticam omnem pravitatem excedunt. **168** Affirmat enim nequaquam. adventitiam esse carnem illam ob naturae nostrae instauracionem ab unigenito Filio secundum dispensationem assumptam; verum carnalem illam naturam in Filio jam inde a principio esse. Atque evangelicum quoddam dictum perperam acceptum ad hujusmodi absurditatis testimonium pretendit, quod ita habet: *Nemo ascendit in celum, nisi qui descendit de celo, Filius hominis*¹; tanquam prius etiam, quam ipse descendisset, filius hominis esset, ac descendens carnem suam secum adduxerit illam, quam in celis habeat, quamdam ante saecula existentem, essentiaque suæ insitam. Profert enim rursus apostolicum quoddam dictum, a teto con-

¹ Joan. iii. 13.

(8) Έκπομπέωντος. Montac. et Morel. ἐμπομπέωντος, ita et Combef. (9) Εξ ἐπιχρήσεως. Permissionem, inquit Bill., hoc loco translati a verbo, ἐπιχρέω: absurdum enim fuisse vertere ex mandato ei delegato. Neque enim verisimile est Theodosium insigni pietate preditum, hereticis mandasse ut errores suos spargarent ac diffundenter; verum illos potius optimi principi clementia abutentes, atque ecclesias congregantes, hoc audacie sue preterexusse, quod se permisso imperatoris facere dicent, que facerent. Et certe hoc eis Theodosium permisso testatur noster Gregorius in sua *Vita*, eoque etiam nomine ipsum reprehendit, ut non satis magno zelo preditum; tametsi postea, ut ipsius factum excusat, causam aliquam proferat. Combef. δὲ Επιπρᾶτης τότε ποιούντες, refut facta rei licentia, relicto eis per principis facilitatem rei arbitrio.

(10) Κατὰ Μακεδονίου, ἐπίφορτες. Coisl. 1, Montac. et Reg. Montac. et Morel. κατὰ Μακεδόνων αἰπεῖσθεται.

(11) Εὐαρτοὶ ἐπιχρήστες. In Orat. 2, et Coll. 6, 9, ταῦτα deest.

A τῶν ἐκπομπέωντος (8), ἀκλησίας συνάγοντες, ὡς έξ ἐπιχρήσης (9) τούτα ποιοῦντες. Οἱ δὲ κατὰ Μακεδόνων, ἐπίστοντες (10), εἰς τοσούτον προελλήθασαν ἀπονοτας, ὡς καὶ νομον ἐπιστοντας ἐπιτορμίζοντες (11), τοὺς καθ' ἡμές τόποις ἐπιπολάζειν (12), τὸν Ελεύθερον ταῖς χειροτονίαις αὐτῶν (13) ἐπιβρύλλοντες. Τὸ δὲ ἐγκληπον ἡμῶν κακὸν δὲ Εὐνόμεος, οὐκέτι ἀγαπᾷ τὸ ὄπωσιν εἶναι: ἀλλ' εἰ μὴ πάντας τῇ ἑαυτοῦ ἀπολεῖται συνεφελκύσαστο (14), ζημιὰν κρίνεται ταῦτα πορητά. Τὸ δὲ πάντων χαλεπώτατον ἀν ταῖς ἀκλησίαστικας: συμφοράς, ἢ τῶν Ἀπολιναριστῶν ἔστι παρθῆσα, οὓς οὐκ οἴδα πῶς παρελέ (15) οὐδὲ διστήτης πορισαμένους ἑαυτοῖς τούς συνάγεντες δροτίμως ἡμέν ἔξουσιαν (16).

B

Πάντως μὲν οὖν διὰ πάντων κατὰ θεοῦ χάρων τὰ δέλτα πεπαιδεύμενος μωσῆτρα, οὐ μόνον τὴν τοῦ ὄρθου λόγου συνηγορίαν ἐπιστασαι, ἀλλὰ κάκισσα δισ παρὰ τῶν αἱρετικῶν κατὰ τὴν ὄγιαινόστης ἐπινεόνται πίστεως πλὴν καὶ παρὰ τῆς βραχύτητος ἡμῶν, οὐκέτι καταρίουν οἷων ἀκούσαι τοὺς την σεμνοπρέπεταν, δι τοι πτυχτοῖς ἥπατον ἔν χερο (17) τοῦ Ἀπολιναρίου, ἐν ᾧ τὰ κατασκευαζόμενα πάσαν αἱρετικὴν κακίαν παρέρχεται. Διασθεναύσαν γάρ, μὴ ἐπικτητον εἶναι τὴν σάρκα κατ' οἰκονομίαν ὑπὸ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ προσληφθεῖσαν ἐπὶ μεταστοχεύσαντας τῆς φύσεως ἡμῶν, ἀλλ' έξ ἀρχῆς ἐν τῷ Υἱῷ τῃς αρσκοδη τελενήν φύσιν εἶναι. Καὶ κακῶς ἐκλαύνειν εὐαγγελεῖ καὶ τινα ἥπατα εἰς μαρτυρίαν τῆς τοιαύτης ἀπονοτας προβάλλεται λέγων, δι τοι εὐθεῖς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταδεῖς σε Υἱός τοῦ ἀνθρώπου ὡς καὶ πρὶν τοῦ κατελθεῖν αὐτὸν οὐλὸν ἀνθρώπου εἶναι, καὶ κατελθεῖν ἰδεῖν ἐπαγγελμον σάρκα τελενήν, ἦν τὸν οὐρανοὺς ἔχων ἐτύγχανεν, προαιώνιον τινα (18) καὶ συνουσιωμένην. Λέγει γὰρ πάλιν ἀποστολικὴν τινα ἥπατα, τοῦ δὲ σώματος τῆς συμφράστους ἀποκνίσας· δι τοι δεύτερος ἀνθρώπως έξ οὐρανοῦ. Εἴται κατασκευάζει τὸν ἀνθρώπον τελε-

(12) Έπιπομπέωνται. Coisl. 1, Montac., Morel. ac Combef. ἐπιχρήσιν, in nostris locis agant et frequentes sint.

(13) Ταῖς χειροτονίαις αὐτῶν. Non recte Bill.: Eleusium sua electionis auctorem garribentes. Melius Combef.: suarum auctorem ordinationem facientes, τοι se ab Eleusio ordinatos esse rurum spargentes. At hujusmodi interpretationes Graeco respondere non videntur.

(14) Συνεφελκύσαστο. Ita Reg. In edit. συνεφελκύσαστο.

(15) Οἴδα πῶς παρεῖδε. Coisl. 1, οἴδα διπος περιένει Reg. id. οἴδα διπος περιένει. Vertit Combef.: quoniam modo neglexit, ac quasi non advertit, que Nectarius non satis pervigilis ex episcopali munere, insinuatio est.

(16) Τοῦ συνδέει... ἐξοντα. Reg. τοῦ συνδέεις παρθένα.

(17) Πτυχτοῖς γάλακτος ἔν χερο. Ita Or. 2, Coisl. 2 et Coll. 3. At Coisl. 1 πτυχτοῖς γέγονεν την χερο. Utrumque verbum debeat in edit., utramque legit Combef.

(18) Προσώπωρ τινα. Bill.: antesecularium quondam videlicet.

νον τὸν ἐκεῖνον ἤκουε τὸν νοῦν μὴ ξένιν, ἀλλὰ τὴν Α *textus corpore avulsum*: Secundus homo de cælo^o. Deinde hominem illum colitus venientem mente minime præditum esse asserit, verum Unigeniti deitatem mentis naturam supplentem, tertiam humanæ coagmentationis et conjunctionis partem exstitisse: quod nimirum anima et corpus iuxta humanitatem in eo sint, mens autem minime; verum ejus locum Verbi divinitatis suppleat. Nec hoc adhuc grave est; sed, quod omnium indignissimum atque atrocissimum, ipsum unigenitum Deum, omnium judicem, vitauctorem, mortis extinctorem, mortalem esse docet, ac probare mititur, propriaque sua divinitate passum esse, atque in triduana illa corporis mortua divinitatem quoque simul cum corpore mortuum fuisse, siue rursus Patris opera a morte ad vitam re-vocatam. Alia autem omnia, quæ hujusmodi absurditatibus adjicit, longum fuerit commemorare.

Εἰ τοίνυν οἱ τοιαῦτα φρονοῦντες ἐν ἔξουσίᾳ τοῦ συνάγειν γίνονται, αποκείται σοι η ἐν Χριστῷ εὐδαιμονίᾳ φρόνησις, ὅτι μὴ συμβαίνωντας ἡμῶν ὀλέκλινοι φρονοῦνται (21), τὸ λαζαῖν αὐτοῖς ἔξουσίαν συνάγειν, οὐδὲν ἕπερν ἔστιν, ἢ ἀληφέστερούς τοῦ καθ' ἥμας δόγματος νομισθῆναι. Εἰ γάρ ὡς ἐνεσθοῦντες ἔκεινοι διδάσκουσιν ὡς φρονοῦσι, καὶ κηρύξτειν ἐν παρθησίᾳ τὸ καθ' ἔστων ἐπιτρέποντας δόγμα (22), δῆλον ὅτι κατέχουνται ὁ τῆς Ἐκκλησίας λόγος, ὡς τῆς ἀληθείας παρ' αὐτοῖς οὐσης. Δύο γάρ ἐναντίους λόγους περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἀληθεῖς εἶναι, φύσις οὖν ξένη. Πώς οὖν ὑπέμενεν σοι ἡ μεγαλοφυής καὶ ὑψηλὴ διάνοια, μὴ χρήσασθαι τῇ συνήθεια παρθησίᾳ εἰς διόρθωσιν τοῦ τοσούτου κακοῦ; 'Ἄλλ' εἰ καὶ μὴ πρότερον τοῦτο γέγονε, νῦν γοῦν διαναστήτω ἡ ἀμύητος (23) σοι ἐπ' ἀρετῇ τελεότητος, καὶ διδαχάτω τὸν εἰσεβαίνοντα βασιλέα, οὗτοι οὐδὲν κέρδος ἔσται τῆς λοιπῆς αὐτοῦ περὶ τῆς Ἐκκλησίας σπουδῆς, εἰ τὸ τοιοῦτο κακὸν ἐπὶ κακωρίστου τῆς ὄγκαιοντος πίττεως, δεκ τῆς παρθησίας αὐτῶν κατισχύσει (24).

ΣΓ. ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΩ (25).

Ceteras Gregorii epistolæ que superantur, extremis ejus vita temporibus scriptas fuisse licet affirmare. Cum autem illæ omni proorsus temporum charaktere sint desitutæ, in tanta rerum obscuritate, cum ipsius annum assignare possibile non sit, sat erit hunc inter illas ordinem servare, ut quæ prius datae videbuntur, priora quoque loco collocentur; que eidem, eodemve de argomento scriptæ, juxta se invicem ponantur, ut mutuam sibi lucem et claritatem præbeant.

* I Cor. xv, 47.

(19) Ἀνθρωπεῖον συγχράματος. Reg. et Or. 2, D ἀνθρώπων συγχράματος.

(20) Κριτὴ τῶν πάντων. Ita Reg. et Or. 2, In edid. τῶν dees. Refert Montac. ex Reg. κριτὴ πάντων, διτῶν ἀρχηγῶν. At in Mediceo, inquit Morel., legitur tantum κριτὴ τῶν ἀνάντων. In cod. vero Francisci I, κριτὴ τῶν διτῶν, τῶν ἀρχηγῶν.

(21) Οὐ μὴ συμβαίνετον ἡμῶν ὀλέ προσοῦσι. Bilius: quod cum nobis cum eorum dogmatibus non conveniat, catus habendi potestatem illis factam esse, nihil aliud est quam eorum doctrinam nostra veriore existimare.

(22) Ἐπιτρέπονται δόγμα. In oratione 2 verbum δόγμα deest, nec legitur etiam in tribus codicibus Coibertiniis, nempe in iis quæ signantur 3, 6, 9.

B Proinde si iis, qui talia sentiunt, catus habere licet, illud velim cogite atque expendat tua in Christo illustris prudentia, quod nobis non idem sentientibus ac illi, catus habendi potestas illis facta, nihil aliud sit, quam eorum doctrinam nostra veriore existimari. Nam si illis, ut et pie sentientibus, ea, quæ sentiunt, docere libereque promulgare permititur, quis non videt Ecclesiæ doctrinam condemnari, perinde ac veritate ab illorum partibus stante? Neque enim rerum natura fert, duas de eadem re contrarias doctrinas veras esse. Quomodo igitur excelsus et præstans animus tuus ad tanti mali correctionem 169 consueti libertate non uti sustinuit? Verum etiam si nondum factum est, nunc saltem inimitabilis tua numerisque omnibus absoluta virtus excitetur ac pientissimum imperatorem doceat, nihil ei reliquo ipsius erga Ecclesiæ studio redditum esse utilitatis, si tale malum ad fidem sanæ eversionem per eorum libertatem licentiamque prævaleat.

CCIII. VALENTINIANO.

(23) Ἡ ἀμύητος. Ita Coisl. I, Reg., Montac. et Combe. Quam lectionem secutus est Bill. In edit. διμορφος, incupata.

(24) Κακισχύσει. Addunt Coisl. I, Reg., necnon Montac. et Morel. ἑρθομένον σε καὶ ὑπερευθύμενον ἡμῶν ὁ Χριστὸς χαρίσασθαι ταῖς αὐτοῖς Ἐκκλησίας τῶν κοντῶν προστάτη τῶν Ἐκκλησιῶν, incolumem te ac pro nobis orantem Christus Ecclesiæ suis largiatur communem Ecclesiaram defensorem. Similem clausulam nonnulla Gregorius apposuit epistolis, nec rara est apud sanctos Patres; hanc tamen, inquit Combe, non habet Colb. maximus, nec codd. exhibent meliores.

(25) Alias CXCVI. Scripta eodem anno.

Priorem inter eas locum obtineat epistola ad Valentiniandum, quae quidem post illam scripta est quam pro ipso Valentiniiano ante scriperat, ut eum praefecto commendaret. In ista vero de eo queritur; quippe qui eum Ariano per summum scelus exire coegerit, sive, ut ait ipse Gregorius, Carbalam ejecit. Carbalam enim et Ariazum eundem locum esse, non immero Bollandi volunt continuatores (26); sic tamen, ut Arianzus ipsius nomen fuerit vici, intra quem et ecclesiam habebant sancti martyres, et prope ecclesiam prædolium suum habuerit Gregorius proprio nomine dictum Carbal, ut solent etiam domus hortique singuli suum in pagis nomen habere.

Valentinianus e regione predioli feminas collocarat, quibus conspicetis Gregorius, cui castitatis servandæ summa cura fuit, relictis et manuum saurum laboribus et iis rebus quarum spe ducebatur, effugit et alio emigravit. Transilii ut cervus, inquit Baronius, senex infirmis pedibus, etc.

Carbal per summum scelus ejicimus. Atque, A ut tragedia verbis nonnulli innutrit utar, ejicimus, non quidem sermone, sed re ipsa summaque cum violentia. Multo enim melius erat, tabula publice proposita nobis secessionem indicere, quam per mulieres, quas e regione nostri collocasti, vite gravitatem et sanctitatem intercidere, ac quotidiani dederis et maledicentiam adjungere, ab illis proficiscentem, qui libenter iis, qui ita sibi vivendum proposuerunt, ut nos vivimus, obstructant. Ac nisi hoc dictu audax est, nos quoque per Eram e paradiiso expulisti. Est quidem facile speciosum aliquem praetextum inventire, teque excusare, atque sequa dicere videri, nempe nos a te minime ejici, verum hinc potius honore a te affici, quod nobis vicinus esse cupias: addes etiam fortasse, quod nos amice, et, ut cognatos decet, complecti velis, atque etiam aliquem ex amicitia nostra frumentum capere. Hoc autem merus sermo est, non res. Vos enim, cum ad hunc locum acceditis, et excipimus, et amplectimur. Ad domesticum autem seminarium imperium **170** ita nos propriemus, ut ad viperinos impetus. Ac nostræ quidem res finem habent. Circumscripsi sumus, nos ipsos collegimus, multam nobis imposuimus, relictis et manuum nostrarum laboribus, et iis rebus quarum spe ducebamus, longaque ad sanctos martyres, excusandi nostri causa, oratione habita. Omnisino, et si haec gravia et acerba sunt, attamen modo consentaneo vita nostra instituto a nobis perferrunt, nec graviora et molestiora sunt, quam (quod ferre jussi sumus) ex urbibus in urbes migrare. Tu vero locum quidem velim diutius incolas, quam ii, qui prius eum incoluerunt; castius

(26) *9 Maii*, pag. 424.

(27) Έξελαυνόμεθα. Ita cod. Reg. 1405, et alii. In edit. έξελαυνόμενα.

(28) Τῷ τῆς τραγῳδίας. Ita cod. 2022, et 1405. In edit. τῷ.

(29) Έξελαυνόμεθα δέ. Ita codd. duo Regin. In edit. δέ deest. Alludere videtur nobis Gregorius ad illud Euripidis in *Phoeniss.* 591, ubi Polynices interrogat Jocaste: *Esse exultem, nonne malum magnum est? Maximum, respondet Polynices, re vero maius est quam verbis, ἔργο δὲ εστὶ μέτον, ή λόγο.*

(30) Γυραεῖται. Ita Par. 1405 et alii. Edit. ἐν γυναιξί. Mox ἡμῶν. Ita cod. 2022 et Combef. In edit. τῷ.

(31) Εὐχρεπτές τι, καὶ, etc. Addimus καὶ ex cod. 1405 Montac. et Morel. τι ἀπρεπές, καὶ, etc.

(32) Θέλοντος. Cod. Reg. θέλοντος.

(33) Τρας μὲν τάρ. Ita cod. 1405, etc. In edit. μὲν deest.

(34) Κατεσφορθημερ, etc. Combef.: *Compressi*

Ἐξελαυνόμεθα (27) Καρβάλης ἀνοικώτατα. Συγχρήσουμε γάρ τῷ τῆς τραγῳδίας (28), μικρὸν οὐλλάζεις. Έξελαυνόμεθα δέ (29) λόγη μὲν οὐδέποτε, ἔργη δὲ καὶ πάντα σφρερῶν. Πολλῷ γάρ βλέπον τὴν προγράμματι κηρύξας τὴν ὑπογρήστην, ή γυναιξίν (30), δὲ διτιπροσώπους ἡμῶν συνίκισας, τὸ στιμόνιον τοῦ βού περικόπτων, καὶ καθημέριον ἀσχημούνη καὶ βλασφημίαν παρασυγνύν, παρὶ τῶν ἀρδίων ἐπηρεαζόντων τοῖς οὖσαν ζῆν ἐλαμένοις, ὅπερ τὰς ἡμέτερες. Εἰ δέ μη τολμηρὸν εἰπεῖν, καὶ τὰς τοῦ παραδείσου διὰ τῆς Εἴας ἐκβέληκας. Ράβδον μὲν γάρ εὑρεν εὐτρέπες τι, καὶ (31) ἀροσώσασθαι καὶ δόξαι δίκαια λέγεν, ὡς οὐτε ἐξεσθόμεθα παροῦ, καὶ τιμώμεθα γεινυθεν ἡμῖν θέλοντος (32). προσθήσεις δὲ ίσως, διὸ καὶ δεῖσθονται φιλικῶς τε καὶ συγγενικῶς, καὶ τι παραπολαύειν τῆς φύλας τῆς τιμέτρας. Τὸ δὲ λόγος, οὐδὲ ἔργον ἐστιν. Ὅμης δὲ τοῦ θάμετερον ἔχει πέρας. Κατεσφορθημεν (33), συνεστάλημεν, ἡμέρα αὐτούς τετιμήκαμεν, ἀφέντες καὶ πόνους κειρίων ἡμῶν καὶ ἐπιτίθας, καὶ πολλὰ τοῖς ἀγίοις ἀπολογησάμενοι μάρτυται. Πάντως εἰ καὶ βαρέα ταῦτα καὶ δύσφορα, ἀλλὰ καθ' ὅδον γε τοῦ καθ' ἡμᾶς θεού (35) φιλοσοφόμενα, καὶ οὖπο (36) τοῦ πολεις ἐκ πολεών ἀμέλετον (δι φέρεν ἐκελεύσθημεν), φερτικάτερα. Εἰ δὲ τὸν οἰκεῖον (36) μικρότερο μὲν ή κατὰ τοὺς προενοκηθαντας (38), σωρόντερον δὲ ή ἐπίκιονεν, ὡς δι μῆτρας τοῖς ἀγίοις θερίζητε (39) μάρτυρας, μῆτρε αὐτοὶ πάκιστοις τῇ παροκτικῇ. Ἐκεῖνο δὲ πρὸ πάντων ἀφαίτωσθε, τῶν καθιερωμένων τοῖς μάρτυσι φεισασθε (40): Ηνα μὴ κακῶς περὶ τέ ὑμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ὑμετέρων βου-

αε σοετοῖς συμμετείνεις, nos ipsi αετιμαρίμις, multam-
quæ nobis indiximus; quasi qui sponte redere mali-
mum, quam e vicino feminas babere. Nihil clariss; nec Bill. bene ex irito vocum usu, qui etiam legen-
dum pro τετιμήκαμεν proponit τετιμήκαμεν.

(35) Καθ' ὅδον τε τοῦ καθ' ἡμάρας θεού. Bill.: modo superiori nostræ vita consentaneo. Combef. : eiūs quæ instituimus, vita ratione.

(36) Καλ οὐσων. Ita cod. Reg., Morel., Combef. ac Bill. In edit. κατάστηση.

(37) Οἰκοληγ. Ita cod. Edit. οἰκεῖος.

(38) Προσενοκησαρτας. Cod. 1405, πρόσθεν οἰ-
κησαντας. Ita et Morel., qui etiam legit προενοκή-
σαντας.

(39) Ήθρίζεται. Ita cod. In edit. ηθρίζονται. Μοι-
τηλοστοθε. Ita cod. et Morel. In edit. πλήσασθαι.

(40) Τῷρ καθιερωμένων τοῖς μάρτυσι φεισασθε. Bill.: Ne quid durius in eos qui martyribus sese
consecrarent, stinuatis.

λεύστρος, πονηρῷ τῷ επεισόδῳ τὰ ὑγρά φει· Αὐτοὶ, quā speramus: ut nec martyribus contumeliam inferatis, nec ipi hujusmodi incolatu pertinaciamini. Illud autem ante omnia provide, ut ab iis quae martyribus sunt consecrata manū abstineatis; ne aliqui, et vobis, et rebus vestris male consulatis. facultatibus vestris, per malam accessionem, labem et perniciem afferentes.

ΣΔ'. ΑΔΕΛΦΙΩ (41).

Prima haec ad Adelphium nobilium juvenem epistola, aliud nihil est quam officiosa salutatio qua virtutis Adelphi primordia, animi simplicitatem, candorem morum atque integratatem laudat. Pollicetur etiam ad eum se venturum, ut iis, que praecipi, fundamentis, ac veluti columnis aereis, admirandum quoque in eo juvēne palatium Deo superstruat. Bis excusa est in eodem volumine hac epistola, pag. 839, ex versione Billii, et iterum pag. 910, n. 223, Latine rededita a Morelio, qui hanc ut novam obtrudit.

Elev (42)· καὶ μὲν δὴ πρώτα ἡμῖν ἔχει καὶ πάνυ καλῶς. Ἀρετὴν ἐπαινοῦμεν, δικαιὸν πρὸς θεὸν νεόμαν, οὐ δεδίψαμε πρὸς τὰ κάτω, οὐ μὴ πᾶσα ἀνάγκη (43), τὴν κρείτων καὶ θεοτέρων φιλαν δαπανῶμα, χείρας ἀλλήλων εἰλήφαμεν, καὶ ἐπιστωτάμενα, χείρας ἀλλήλων εἰλήφαμεν, οὐ μὴν καὶ ἐπιστωτάμενα (44). Φέρε ότι δῆδος καὶ περὶ τῆς δευτέρας οἰκείωτος πρεσβεύσωμεν πρὸς ὑμᾶς, θεὸν προστέμενοι τοῦ λόγου, καὶ σὺν τούτῳ κινούμενοι, δυνατὸς δὴ παντὸς ποιούμενος καὶ ἥργου καὶ λόγου προστάτην. Εἰ δὲ γράμματα πράξην ποιεῦσσαν, μὴ θαυμάσῃς. Μάλιστα μὲν γάρ η δὲ ξεινίτης, καὶ τὸ τῶν σῶν ήδων ἀπόλον τε καὶ ἐλευθέρων (ὅπερ δέλγον καὶ παρ' ὅλης (45) εὑρει τις διν), ἐπίγρεν ἡμᾶς καὶ ταῦτα (46) θαρρέων. Ἐπειτα οὐδὲ γράμματα τὸ πᾶν ἐπειρέποντας (οὐκ ὄτος· εἰσὶν ἀρχαῖοι, καὶ μικρῶν τὰ μεγάλα πράττοντες (47), οὐδὲ τὰ στουνταῖς παρέργων), ἀλλὰ νῦν μὲν, ὡς φησί Σινάρος, οἶον χρυσάς θρισταμεν εὐτυχεῖ θαλάμῳ (48) κλίνεις, μικρὸν θυτερὸν δὲ ἡμῶν αὐτῶν, ἥγιας δὲ δέδοι οὐδεῖς, καὶ θεητὸν μέγαρον πήζομεν, ἥργον, δ φασι, λόγῳ συνάπτοντες. Πολλοὶ πρόστιοι τῶν ἐν ὑμῖν εὐταπέριδαι (49), καὶ γάρ πειθομένοι πολλοί. Τις δὲ οὐκ ὑμῶν ἔριξ καὶ τῆς σωματεῖας τῆς ὑμετέρας; (50) πολλοὶ τὸν τῆς μεγάλης δρόσης, χρήματα, συγγένεια, φίλους, δυναστείαν ἐν τοῖσι, δυναστείαν ἐν βασιλείαις, πάντα προσένοντες δια τὸν περιφορᾶς ἀλόγον καὶ καιροῦ παγίνα, νῦν μὲν τοῖς προσπίπτοντα, νῦν δὲ τοῖς, καὶ ὥσπερ ἐν πεπτῶν θέσει ἀλλοτε εἰς ἄλλους μεταφριπτούμενα.

(41) Alias CXXVIII. Scripta extremitate vite Gregorii temporibus, annische forte 387, 388 aut 389.

(42) Elev. ἀνετοῦ Τάντα μὲν δὴ οὐτως. Εἳσι γάρ ἐπέριπτα μόριοτικαν, πειροπίζειν αὐτά· σημαῖνει γάρ τὸ Αγε δη, έστι καὶ ἀναράντος. Ab illis verbius duxit oīm exordium hæc epistola. Miror, ait Montac., hæc a Billio versa: non enim illa γε sequuntur usque ad τὰ μὲν δὴ πρώτα, sunt τοῦ Θεολόγου, sed cuiusdam scholasticæ notationis: ideo nec in Morelli codice erant, qui hanc epistolam inter suas ἀνεκδότους dedit, nec in Bodl. exemplari. Hec Montac., qui nequaquam, inquit Morel., debet insultare Parisiensibus, quod hanc inter ἀνεκδότους dederint, hoc decepti glossemant, quod ejus initium deformari, cum in euidenti offendenti oīm epipadien, ut videri potest pag. 138. Illic enim est epistola CLXVII τοῦ οὐ, quon velut ἀνεκδότου nobis obtrusit pag. 422 editionis suæ. Litigent inter se, ac sese dilacerent viri sapientissimi: non mirandum minus, quæ reulimus verba, redditia fuisse a Billio. Scholium enim sunt male assutum, potiusque vir doctor rem sic claram advertere. Verit tanum Elev, hoc elev idem est as si dicam, Atque haec ad hunc modum se

CCIV. ADELPHIO.

Esto : prima quidem nobis perbellè se babent. Virtutem laudamus; ambo ad Deum tendimus; rebus terrenis, nisi quantum ineluctabilis necessitas cogit, haudquaque alligati sumus; præstantiore ac diviniori amicitiam amplexamur; alter alterius manus cepimus, fidem mutoe dedimus. Age jam de secunda propinquitate ac necessitudine legationem ad vos oheamus, Deum orationi præficientes, atque una cum illo impulsi et agitati; quippe 171 quem et operis oīnis et sermonis patronum atque antisititem nobis proponamus. Quod si rem tantam litteris committo, ne tibi mirum istud videatur. Maxime coim dexteritas et facilis tua, morumqne tuorum simplicitas et integritas (quod quidem raro et apud paucos quisipiam perierat), ad hanc flutum nos extulit. Deinde ne litteris quidem rem totam committimus (non enim ita stolidi sumus ac magna demisse agentes, et seria negligenter ac perfunctior), verum nunc quidem, ut Pindarus loquitur, velut aureas columnas felici thalamo subjiciamus: paulo post autem per nos ipsos, cum id Deus concederit, admirandum quoque palatium extruemus, opus nimirum, ut dici solet, cum sermone connectentes. Multi inter vos nobili loco natii ad te audeant, (non enim dubito, quin multi adeant. Quis enim est qui te conjunctionemque tuam non amet?) multi, inquam, altisuperclii, opes, cognitionem, amicos, potentiam in uribus, potentiam in imperatorum aulis, ac deni- habent. Est enim adverbium distinguens. Etenim cum post ea que jam dicta sunt, usurparunt, ea circumscrivit. Significat etiam idem quod, Age vero. Vim item declarandi habet.

(43) Οτι μὴ πᾶσα δράτη. Bill.: nisi quantum necessitas cogit. Vim phrasis, ait Combef., non intellectu Morel., nec bene quia non urgens necessitas est, præstantiore ac divinorem.

(44) Καὶ ἐπιστωτάμενα Morel. sequimur; at Bill.: eamque scilicet amicitiam confiravimus.

(45) Οὔπερ δέλγον καὶ παρ' ὅλης. Combef. δέλγον. Cod. R. et Morel. καὶ παρ' δέλγον. Bill. καὶ παρ' δέλγον.

(46) Καὶ ταῦτα. Morel. καὶ τὰ τοιάτα. (47) Πρότροττος. Morel. πράττοντες.

(48) Εὐτυχεῖ πολύμων. Cod. B. 3, τοτετελ. Morel. εὐτυχεῖ πρόσθιον, bene structo testibulo. Verum, ut notat Combef., Pindarus ad vi Olymp. stroph. 4, εὐτυχεῖ προθύρων θαλάμου, bene structo testibulo domus; τὸ προθύρων missum fecit Bill., nec Morel. τὸ θαλάμου reddidit. Vide supra epist. ix.

(49) Πρόστιοι τῶν ἐν ὑμῖν εὐταπέριδαι. Morel. πρόστιοι ὑμῖν εὐταπέριδαι, multi accedunt ad vos patricii.

que omnia ex protendentes, quae temeraria jactationis, et temporis ludibria sunt, quae nunc ad hos, nunc ad illos cadunt, ac velut in talorum situ alias ad alios trahicantur atque inimicantur. Nos autem unum pro omnibus tibi offerimus, hoc est, nos ipsos: vicissimque unum pro omnibus querimus, hoc est, vos. Quod si alios meliores ac melioribus natos pro amicis habiturus es (consilium enim, quandoquidem hoc quoque nostrum efficitur), at una re saltem (quod faveante Deo a me dictum velim) nequamque nobis superiores futuros, nimisrum fide ac sinceritate in colenda amicitia. Cuius quidem rei major habenda est ratio, quam omnium aliarum rerum in unum congregatarum, iis quidem certe, qui mente pradii sunt. Pluribus verbis ad tuam excellentiam minime opus est, ino etiam plura fortasse diximus, quam epistole modus postulet. Superest. ut et mihi ipsi et vobis aliquid optem. Deus, qui, et haec, et alia iis, quos sui amantes habet, procurat, id vobis in mentem inducat, quod optimum, atque et nobis et vobis aequum in rem futurum sit, ac praesertim de tantis rebus consilium sumentibus.

172 CCV. EIDEM.

Navilos ad visendum Adelphum Gregorius se venturum pollicitum fuerat, negotiis autem et morbo impeditus, promissa non perfecit. Excusat se hac epistola, atque iterum spondet se tenturum.

Nec filius contemnitur, nec patri diffiditur. Quo-^R circa ne nobis fidem abrogem, illud purgandi nostri causa dicentibus, quod occupatio et morbus spiritalis, quoniam Navilos proficeremur, ac concilio interessemus (praesertim cum tanto studio animique affectu vocati suissemus), impedimento fuit, non autem pigritia quædam aut contemptio, quemadmodum fortasse suspiciatur es. Ac nunc quidem infirmitate adhuc tenemur. Si autem Deus sanitatem nobis dederit, illud etiam adjungemus, ut rebus ipsis tibi satisfaciamus, et quo usque ad nobilitatem tuam curramus, plenaque domui nostræ benedictiones persolvamus. Nostra enim esse, quæ tua sunt, volumus et optamus.

CCVI. EIDEM.

Adelphum turpiter et misere prolapsum amore mulierum, erigere et corrigerem conatur Gregorius.

Honorandum te adhuc voco, etiam si ea quæ honore minime digna sunt, consilia ineras. Ac velim hanc meam loquendi libertatem in bozam partem accipias, qui paternis visceribus inciter, nec propter benevolentiam patientia uti possim. Multo enim melius est brevi atque exiguo morore illato maximam utilitatem afferre, quam dum ea, quæ jucunda sint, sequimur, in eo, quod summum ac præcipuum est, detrimentum tibi conflare. Sacer-

(50) Εγ̄ δρι πάντων. Bill. τυντίον πάντων.

(51) Alias CXLIX. Scripta codem circiter tempore.

(52) Αρέβωστα πενηντακή. Forsan ἀρέβωστα πενηντακή, pulmonis aggritudo, qua et se teneri adhuc mox significat; τῇ δοτεντίᾳ. Bill.: corporis imbecillitate.

(53) Κωδύστας ἢν ἡμᾶς. Ita cod. R. et Combef. In edit. ἡμᾶς deest.

(54) Καὶ δραμόντες. Cod. Reg. et Harl. ad marg. καρπόντες.

(55) Λαζόντωντες. Cod. 1405, διοδώσομεν.

Ημές δεῖ ἐν ἀντί πάντων (50) προσάργουμενον, ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ μέντοι καὶ ἡγτοῦμεν ἐν ἀντί πάντων, ὅμας. Εἰ τούτων καὶ βελτίους (ὅμοιογουμένων γάρ, επει καὶ τούτων ἡμέτερον γίνεται), ἀλλ' ἐν τούτῳ περιέχοντας ἡμῶν (ἐν Θεῷ δὲ εἰρηται), τὸ πιστό καὶ γνησίῳ περὶ τὴν οἰκεῖότητα σύνπερ δεῖ μᾶλλον ποιεῖσθαι λόγον, ἢ πάντων ὅμοιών ἀλλών, τούς γε νοῦν ἔχοντας. Ἀρκεῖ τοσαῦτα πρὸς τὴν σήμη τελεστήτα, καὶ ταῦτα πέρα Ιωνᾶς ἢ κατὰ μέτρον ἐπιστολῆς. Λοιπὸν τι καὶ ἐμαυτῷ καὶ ὑμῖν ἐπεύξομαι. Θεὸς ἐπὶ νοῦν ὑμῖν ἀγάπων, παρ' ὅλῳ ταῦτα καὶ τ' ἀλλὰ οἰκονομεῖσθαι τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὸν, διὸ ἐν ἢ βελτίστον καὶ σύμφορον ἥμην τε καὶ ὑμῖν ἐπίσης, ἀλλώς τε καὶ περὶ τηλικούτων βουλευομένοις.

ΣΕ'. Τῷ ΑΥΤῷ (51).

Πόλεις οὖν ἀπικάσταται, ἀλλ' οὐδὲ ἀπιστάται πατήρ. Διὰ τούτῳ μὴ ἀπιστήσῃς ἡμῖν ἀπολογεύμένος, δια ἀρχαὶ καὶ ἀρφωτία πινακατική (52) τὸ καλύπτων ἣν ἡμᾶς (53) γενέσθαι μέρι ταῦτα, καὶ τῆς συνόδου μετασχέν, ἀλλώς τε καὶ τοσαῦτη στοῦντῇ κεκληρόνων, ἀλλ' οὐκ ἡνὸς τοις, οὐδὲ περιπρόντοις, πέρα Ιωνᾶς ὑπέλαβες. Νῦν μὲν οὖν ἐπὶ τῇ ἀσθενείᾳ χρατούμεθα. Εἰ δὲ δοῖς τὸ ὑγιανὸν Θεός, καὶ τὴν διὰ τῶν ἔργων ἀπολογίαν προσθήσομεν, καὶ δραμόντες (54) μέχρι τῆς σῆμας εὐγενείας, καὶ πάτητες τὰς εὐηγενειὰς τῷ οἰκῳ ἡμῶν ἀποδύσοντες (55). Ήμίτερα γάρ είναι τὰ σὰ καὶ βουλέμεθα καὶ εὐχέμεθα (56).

C

ΣΕ'. Τῷ ΑΥΤῷ (57).

Ἐτι σε καλῶ τίμιον, καίπερ οὐ τίμια βουλευμένον. Καὶ μου δέξαι (58) τὴν παρθέναν σπλάγχνος πατερικοῦ κινουμένον (59), καὶ καρτερεῖν οὐ δυναμένου διὰ τὴν εἵνειαν. Πολλῷ γάρ βελτίον βραχέα λυτράσσαται, μέγιστα ὠρελῆσαι, ἢ τὰ πρὸς τὸ δύνην (60) διώκοντα ζημιώσαι τῷ κεφαλαίῳ. Ιεραῖς ἡνὶ Ήλίᾳ (61), καὶ τοῖς παισιν ἀσεύδουσιν ἀπέληγτα μὲν. Οὐδὲ δραθή ἡ δικοή, λέγων, ὃ τέλα, ἢν ἔγως δικούσω περὶ ὑμάς. Ότι δὲ μὴ σφοδρῶς ἐπέληγτε,

(56) Βούλόμεθα καὶ εὐχόμενα. Ita cod. et Combef. In edit. εὐχόμενα καὶ βουλόμενα.

(57) Alias CXX. Scripta post superiorē.

(58) Καὶ μου δέξαι. Ηα ομnes codd. et interpres. In edit. καὶ μοι δέξαι.

(59) Σπλάγχνος πατερικοῦ κινουμένον. Bill.: Ήστι εἰς τοις πατερινοῖς διεριθεῖσιν, καὶ πατεριτιαὶ τοις πατερινοῖς.

(60) Ή τὰ πρὸς θδοντήν. Ita cod. et Combef. In edit. ἢ τὰ πρὸς δύνην.

(61) Οὐ Ήλίαι. Cod. et Combef. δὲ Ήλίαι.

σφρόδως ἐνεκάβητο, καὶ δίκαιη ὑπέσχη πατήρ εὐσέβης ταῦθαν παρανομίας. Τούτο φεούμενος τὸ ὑπόδειγμα καὶ αὐτὸς, ἐπὶ ταῦτη ἥδον τὴν παρανομίαν. Τί δεῖται δὲ πάπονθας, ἀγνοῖ. Τίς ἡ τοσαύτη περὶ τὸ σκοτομῆνη; Πῶς αἰσχύνεις μὲν σαυτοῦ τὸ γένος; αἰσχύνεις δὲ τὴν ἡμετέραν πολὺν, καὶ τὰς ἀπίδιας δὲ εἴχομεν ἐπὶ σοι, ἡνίκα ἐπέπτημεν Ναυῆλος, πᾶν ἄταθον καὶ διαλεγέντες, καὶ πεισαντες, ὡς ἡφάσθι; Πῶς οὐκ ἀκούεις λεγούσης τῆς Γραφῆς, Μή δές τυναιὲ τὸν οὖν (63) πλούτον καὶ τὰ σὰ χρήματα εἰς ὑπερβούλιαν; Εἴδι γάρ τοι (63), μεταμελήσῃς σοι τούτων μικρὸν διτερον, ἡνίκα δὲ κατατείνουσι σάρκες σώματά σου (64), κατὰ τὸ γεγραμένον, καὶ δυνηθῇ διασχὼν ὑπερ τὸν νέφους δὲ νοῦς πρὸς Θεὸν ἰδεῖν, καὶ λογίσασθαι καθαρῶς (65) τὰ συμφέροντα. Φύλαξαι τὴν παγίδας (66), μηδ ἀγρεύθης τοῖς ὅρθαλμοις· καὶ εἰ ἡγεμονίη, ἔκνηψον (67), μηδ τὸ δυρυλόγουντον θεραπεύσῃς (68), διτὶ φαρμάκον τὸν νοῦν ἐκλάπης (69) ἐπειδὴ δινὸν εἰς κακὸν ἐπίνοιαν τὴν δασκαλίαν. Ἀλγενὸν μὲν γάρ τὸ καὶ οἶκον τοσούτον (70), καὶ τοσούτοις πόνοις συνειλεγμένον, σύντος ἐν βραχεῖ διατείρει, καὶ καταλύσαι, καὶ μάλιστα ἐν ἀρχαῖς βίου, ἡνίκα, ἢ τὴν καλὴν, ἢ τὴν πονηρὰν δόξαν ἔκστος ἔστω τοπάλλεται. Πολλῷ δὲ δεινότερον τὸ καὶ γυναικάς παρθένους σύντος, ἃς καὶ οἱ οὖν (71) γονεῖς, καὶ αὐτὸς, ὡς ἡμᾶς ἐπιθέεις, καθιέρωσας τῷ θεῷ, ταύτας λεπούσεις καὶ ἀρπάζειν· καὶ τὰς μὲν ἔγους ἥδη, τὰς δὲ πτοεῖν ὡς τὰ αὐτὰ πεισομένας. Τὸν οὖν Θεὸν φοβηθεὶς φέλατρεύεις, καὶ ἡμᾶς αἰδεσθεὶς, ἐπίσχες σαυτὸν τοῦ λοιποῦ πάσης πονηρᾶς πραγμάτων. Εἰ γάρ οὖν τὴν παρακύπαντα σε γνῶναι τὴν ἀδοκίαν (72), ἣν πάντων ἡμῶν κατέχεις, τάχα δὲ οὐδὲ δεῖθης ἀλλὰς παρανέσσεις, ἀλλ’ αὐτὴν τὴν αἰσχύνην σύμβουλον (73) ἐποιήσαι τῶν σῶν πρακτέων. Τούτων ἥδων (74) μὲν εἶγον γράφειν, λυστελλεῖτε δὲ οὐδαμῶν (75). Καὶ τὰ πλεῖα παρθένοις γράψατε, ἐκείνοις εἰδῶν, ὡς εἰ μή σε δὲ τοῦ θεοῦ φόβος παιδαγωγήσεις, μικρὸν ἢ οὐδὲ οἱ λόγοι δυνηθονται· ἐπειδὴ καὶ σιδήρῳ κηρὸς μὲν εὐχάριστας χαράσσεται, σιδήρος δὲ ἀργαδέστερον, ἀδάμας δὲ οὐδὲ τῷ στερβοτάφῳ, διὰ σκληρότητα φύσισκαι.

¹ Reg. ii, 24. ² Prov. xxxi, 3. ³ Prov. v, 11.

(62) Μή δές τυναιὲ τὸν σύρ. Cod. R. μὴ δέως. Μόx τὰ σὰ χρήματα. Ηροντι λογο legitur apud LXX., Prov. xxxi, 3, Μή δέως τυναιὲ σύρ. πλούτον, καὶ σύρ. τοῦτο, καὶ σύρ. εἰς ὑπερβούλιαν. *Ne ardestris mulieribus dicitias tuas et mentem tuam et vitam in penitentiam.* Hebr.: *Unde abeantur consilia regum.* Vulg.: *Ad delendos reges; nec facile Graeca eis conciliare.*

(63) Εἴδι γάρ τοι, μεταμελήσῃς σοι. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. γάρ εἰ σοι δευτ.

(64) Κατατρόδωτος σάρκες σώματός σου. Ita LXX. interpretes, quando conteruntur carnes corporis tui; Vulg.: *Cum consumptis carnes tuas.* Legendum forte videtur xatatiribonatai σάρκες, siue legit

Bil. *Καθαρῶς.* Cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. καλῶς. Melius tamē edit.

(65) Καθαρῶς. Cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. καλῶς. Melius tamē edit.

(66) Φύλαξαι τὴν παγίδαν. Bill.: *Sagenam obserua.*

A dos erat Heli, atque filios quidem impia crimina patrantes objurgabat. *Non enim bona fama est, inquietabat, o filii, quam de nobis audio.* Quoniam autem haud acriter ac vehementer objurgabat, vehementer ipse accusatus est, scelerisque filiorum pius pater poenas luit. Hoe exemplum ipse quoque reformidauis, ad banc administrationem veni. Quid tibi acciderit, ignoro. Quae hæc tanta caligo te circumfundit? Quoniam pacto genus tuum dedecoras? Dedecoras etiam canitatem nostram, spes eas, quas de te conceperas habebamus cum Navilos perrexissemus, atque omne boni genus, et disseruissesumus, et, ut quidem nobis videbatur, persuasssemus? Quin tu Scripturam audis, dicentem: Ne dederis mulieribus divitias tuas, et opea **173** tuas in serum consilium? Hujus rei, mihi crede, aliquanto post, te penitebit, cum orbita corporis tu carnes fuerint, ut Scriptura verbis utar, ac mens, velut diffissa et penetrata nube, Deum prospicere, atque ea qua commoda et frugifera sunt, pure ac liquido considerare poterit. Cave laqueum, ne oculis tuis capiaris; et, si captus es, exasperisci, ne illud etiam, quod rumore celebratur, confirmes: nempe quod veneficiis quibusdam mens tibi subrepta sit, siquidem ad communisenda mala mire solers est lascivia. Atque acerbum quidem est, tantum domum, ac tot laboribus collectam, brevi adeo temporis spatio dissipare et evertere, ac praesertim vitæ initii, cum vel bonæ, vel male famæ et existimationis sibi quisque fundamenta jacit. At longe gravius et acerbius, virgines et feminas, quas et tui parentes, et tu etiam, ut nobis fidem fecisti, Dei cultui consecrasti, sacrilega manu rapere, atque alias quidem jam habere, aliis autem, tanquam idem perpeccuris, terrorum injicere. Quamobrem et Dei, quem collitem, et nostri reverentia permotus, ab omni improbo et flagitioso animi instituto deinceps te reprime. Nam si fieri posset, ut velut per transennam spectans, ignominiam, qua nos omnes perfundisti, cognitam haberetis, fortasse ne alia quidem admonitione opus habuisses, verum ipsam quoque

(67) *Ἐκνηψον.* Ita cod. Reg., Par., Moutac., Morel. ac Combef., siue legit Bill. In edit. Ἑλλήνον.

(68) *Βεβαώσῃς.* Ita cod. Reg. In edit. διαβεβαώσῃς.

(69) *Φαρμάκοις τὸν τοῦτον ἐκλάπητον.* Ita cod. Reg. In edit. ἐκλάπητος. Pro φαρμάκοις, legit Bill. βλέψαρος.

(70) *Oikos τοσούτορον.* Cod. τοσούτον.

(71) *Τυναιάς παρθένους οὐσιας,* δε καὶ σοντον, etc. Sic cod. 2022. Edit. παρθένους, δε καὶ σοντον.

(72) *Τηρ ἀδοκίαν.* Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef., siue legit Bill. In edit. τηρ ἀδεκαν, quod Bill.: *opinionem eam.*

(73) *Σύμβολον.* Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef., siue legit Bill. In edit. σύμβολον. Νετα Combef. alias legi σύμβολην.

(74) *Ἡλίος.* Cod. 1405, ἥλιος.

(75) *Οὐδαμῶς.* Id. cod. οὐδαμοῦ.

Iufamianum in rerum gerendarum consilium adhibuisse. His jucundiora quidem habebant, quae scriborem, utiliora autem haudquam. Ac multo etiam plura scribere prætermittam, quod illud sciens, nisi Dei metus te coereat, parvam aut nullam omnino vim sermones habituros esse: quandoquidem ferro quoque cera facile imprimitur, ferrum autem difficultius: adamus vero ne armisimma quidem re, propter natura duritatem.

174 CCVII. JACOBO.

EZ. IAQOBQ (76).

Jacobus, ad quem scripta est hac epistola præfectus fuit Cappadocia; Alypius uult, cuius uxorem viduam ipsi commendat Gregorius, idem esse videtur, ac ille qui anno 380 Cappadocie præfectus erat, ad quem etiam scriptas a Gregorio litteras vidimus. Porro Simplicia hæc, Alypii vidua, illa sit uicem ad quam Basilii et Gregori extant epistolas, divinare non licet. Hæretica quidem ista tum erat ac soluta, sed agnita forsitan veritate nupta, ino jam et vidua. Si Muratorio fides (77), Alypius, de quo in hac epistola agitur, maritus Gorgoniae sororis Gregorii fuit, qui etiam Simplicie quondam maritus fuerat. Quia quomodo possint conciliari minime intelligo. Precibus contendit, ut Jacobus Simplicie causa rectissime persensa et explorata, hilariorem eam ad se remittat.

Si corpore ita valorem, ut laboribus ferendis par A El μὲν οὖτος εἶχον τοῦ σώματος, ὃς ἔκφεκτος πρὸς τοὺς πόνους, αὐτὸς δὲ ἀπόκριμος πρὸς ὅμας, τὸν τῆς συντυχίας (78) πόδον ἐπλήρωσα, καὶ διελέχθη περὶ ὁν ξουλόμενην. Οὐ γάρ περ μικρὸν ἦμα δὲ λόγος. Επειδὴ τῇ ἀρβωστῇ κατέχομει, ἀνακαλοῦς ἥδον εἴπει τὰ γράμματα. Τὴν κοσμιστὴν θυγατέρα ἦμῶν (79) Συμπλικίαν, τὴν τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ Ἀλυπίου ποτὲ γυναῖκα, τοῦ κέρου πάσης ἡμῶν τῆς πετρίδος, προσάργυρη τῇ οῇ εὐγενείᾳ, μετὰ τῶν οἰκτρῶν θυμάτων χηρεῖας καὶ ὄρφανειας, τῶν δικαίων παρὰ σού τευχομένην, περὶ ὃν σοῦ διηστεῖται (80). Καὶ σκόπει τίς συμφορδεῖ μέγεθος. Οὐτοῦ των θρήνων πέπαυται, καὶ ἀγωνιᾷ περὶ των ὄρφανων, καὶ ὁδῷς ἐκδημεῖ μαρτάρις, ἐν οὐτῳδεσπει τῷ σώματι καὶ ἀπειρίᾳ πραγμάτων, ἢ μηδὲ προ- B κύπεται τῆς οἰκείας (81) εἰθαμένην. Τούτον τὸ ἐλει- νέτερον; μηδὲ θρήνος γενέσθαι κύρων, καὶ τὴν τῆς εὐγενείας αἰδῶ (82) λυθῆναι τῷ πάθει. Ταῦτα οὖν πάντα θνητούμενα, καὶ πρὸς γέ την ἡμετέραν περά- στησθενταίσι, καὶ ἀναμείνεις δὲλλος γενέσθαι σοι δικαστην τῷ μεγάλῳ καὶ χρηστῷ Ιακώβῳ μηδὲ εἰς ἀνάγκην αὐτὴν καταστήσει (83) μακρότερας ἀπο- θηματις, σφέδρα θαρρούσαν τοὺς θαυμῆς δικαίους, ὃς τεῖσθε πολλοῖς καὶ ἡμῖς. Ἀλλὰ ταῖς ἐπιστολαῖς ἐντύχων, καὶ μετὰ πάσῃς ὀρθότητος τὰ δίκαια βασα- νίσας, εἰθυμωπότες ἦμεν ἀπότιμοφιν, ἐκεῖνο πρὸ πάντων ἐνθυμηθεῖς, διτὶ έστι σοι πολλὰ (84) παρὰ Θεοῦ, δυνατεῖς, χρήματα, δόξα, μείζονος εὐπρᾶξιας δέδος. Ταῦτα φύλακον σεαυτῷ διὰ τῆς παρούσης φιλ- ανθρωπίας, καὶ ὡς τέκνων πατήρ, καὶ τῶν μὲν C ἀγαρεψέων κινδύνων, τοὺς δὲ ἐμβεβήκους, οὓς δια- νοῦθεντι, καὶ δεκτές σεαυτῷ ποιήσον ἐκ τῆς παρούσης ὑποθέσεως τὰς κατὰ Θεὸν ἐπιτίσας.

(76) Alias CXLVI. Scripta iisdem circiter tempora- rilius.

(77) Anecd. Gr. p. 68.

(78) Τόν τε τῆς συντυχίας. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. τῆς deest.

(79) Θυγατέρα ἦμων. Ita cod. Reg. Par. ac Combef. In edit. μηδέρα ἦμῶν.

(80) Δεῖστεται. Cod. et Combef. δεῖσθεται.

(81) Προκατετείν τῆς οἰκείας. Ita emendavimus

εις cod. Reg. et Par. In edit. προκατετείν τῆς οἰκείας. (82) Τῆς εὐγενείας αἰδῶ. Bill.: Nobilitatis pudorem.

(83) Καταστῆσαι. Bill. καταστῆσαι. Ita edit. ad marginem.

(84) Οὐτὶ έστι σοι πολλά. Ita cod. et Reg. In edit. ὃς έστι πολλή σοι, quod Bill.: Te Dei beneficio ingentem potentiam obtinere c̄presque et famam... aditum tibi muniant.

ΣΠ. Τῷ ΔΥΤῷ (85).

Quamvis epistola quae sequitur, eidem inscripta sit, vix adlucri possem ut credam geminas hasce epise stolas unia scriptis Jacobo, quarum, licet eadem de causa sint scripta, neutra tamen ab altera ultinens pendet, nec ultra sui parte cum altera cohaeret. Quapropter libertissime doctissimi Tillemontii conjecturam amplectimur, qui non ad Jacobum, sed ad ejus praefecturam socium et assessorem hanc alteram datum esse epistolam existimat.

'Ακοῖ μὲν γενώσκω τὴν σὴν τεμπότητα. Θαυμάζω Α δὲ εἰς ὅσον ὀλίγοις (86) τῶν ἐπὶ πλείστου ὡμοληχθων· τοσοῦτος πάρα πάσι τῆς σῆς καλοκαγαθίας ὁ λόγος (87). Διὸ τοῦτο καὶ αὐτὸς ταύτην ἔδιέθετο τὴν προσεβολήν. 'Ἀπέκτεινεν ἡμᾶς ὁ θαυμαστὸς (88) Ἀλύπος, ὁ κατὸς τῶν φύλων (89) προστάτης, καὶ τῶν δραφανῶν κηδεμῶν. Οὐ μικρὸν τοῦτο ἡμῖν πρὸς συμφοράν (90). Δεύτερον προσέγενεν τὸ καὶ τὴν κομιστάτην ἐλευθέρη (91) αὐτὸν φροντίζειν ὅπερ τῶν δραφανῶν. Ταῦτην παραμύθουσαν τῇ νῦν φιλανθρωπίᾳ, καὶ τῷ ἀποτέλεσμα τοῖς σοὶ τέκνοις χάρισαι διὰ τῆς εἰς τοὺς δραφανῶν εὐποίας, καὶ δεῖξον πλέον ἔχουσαν τὸν ἔναντιν τὴν οἰκείωτην. Προσέσται δὲ καὶ τὸ ἡμῖν χαρούσασθαι, οὐδὲ τὴν ἡμέτοντα εἶναι παραστάταις καὶ λεπτοργοί, καὶ εἰ τῆς ἀξίας ἐλάττονες.

ΣΦ. ΚΑΣΤΟΡΙ (92).

Sacerdos re et nomine, vir sicut eximus, Basilio et Gregorio pro pietate charissimum, patientia in serendie laboribus ac persecutionibus, aliisque virtutibus clarissimum. Pauca jam de eo a nobis prælibata sunt. plura etiam hic adderemus, nisi satis videbatur ex ipsis fontibus hanrire, id est, ex ipso ore Gregorii audire in epistolis, quas vel ad Sacerdotem, vel Sacerdotis causa scripsit. Quis enim ille Sacerdos, quæ negotia fuerint, quæ calunnias, quibus ejus constantia probata fuit, epistole satis exponent. Ideoque hic eas simul collocare visum est, maxime vero quia extrema vita Gregorii temporibus causa Sacerdotis fuit agitata et ipsius morte finita.

'Ως τυραννικός εἴ καὶ βλαστός! Γράψαμε σὸν ὄφρη, μόνον, καὶ ἡμεῖς ὀπερώφθημεν. 'Ἄλλ' ἵσοι σοι καὶ ὁ πολὺτλας (93) Σακερδός, ὃ σὸς μὲν ἀδελφός, μὲν δὲ ἔμπορος, καὶ τὸν παθόν κοινωνός. 'Ινα δὲ μή πανταλῶς (94) ἡττηθῶμεν, τούτον τάχιστα ἡμῖν ἀπόδος; τὴν τοῦ βίου παμποιίαν, φιλοσοφεῖν καὶ διδάχθωμενον, καὶ διδάσκοντα. Μέγιστον γάρ εἰς εἰς μὲν ὅμβονταν, τὸ συμπλάκειν, εἰς δὲ συμβολήν ὅμοντα. R. Siquidem ut ad concordiam pernigi momenti est doloris societas: sic ad consilium animorum consensio et concordia.

(85) Alias CXLVII. Scripta eodem tempore ac praecedens.

(86) Θαυμάζω δὲ εἰς δύον ὀλίγοι. Ita cod. Reg., Par., Montac. et Morel. Θαυμάζω δὲ ὅσον ὀλίγο. In edit. θαυμάζω δὲ ὅσον ὀλίγο, quod Bill.: Tantum autem eam suspicim atque admiror, quantum pauci ex iis qui diuturnam tecum consuetudinem habuerunt.

(87) Οἱ λόγοι. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. δὲ deest.

(88) Οἱ θαυμαστοί. Ita cod. Reg. ac Combef. In edit. θαυμάστοις.

(89) Τῶν φίλων. lid. codd. ita. In edit. τῶν φιλοσοφῶν, philosophorum patronos, scilicet monachorum et asceticarum; eos enim nonnunquam philosophorum nomine designat Gregorius.

(90) Πρὸς συμφοράν. Ita cod. Reg. In edit. εἰς συμφοράν. Pro συμφοράν, legunt Montac. et Morel. συμφωνίαν.

(91) Κομιστάτην ἐλευθέραν. Ita cod. Par., Montac., Morel. ac Combef., iose etiam Bill. In edit. κο-

175 CCVIII. EIDEM.

Auditione quidem ac fama dntexat excellentiam tuam cognitam habeo. Miror autem quod tam pauci ex iis, qui diuturnam tecum consuetudinem habuerunt, eam cognoscant. Tanto videlicet omnium sermonis probitas tua predicator. Eam ob causam ipse quoque hoc depreciationis munus fidei animo suscepit. Reliqui nos admirandus Alypius, communis amicorum ille patronus, ac pupillorum curator. Hoc nobis haud parvæ calamitati est. Deinde illud accessit, quod ornatissima illius vidua, pupillorum causa, in cura et sollicitudine versatur. Hanc tu, quasso, per præsentem humanitatem ac misericordiam consolare, tuisque liberis, per tuam erga pupilos benignitatem, securitatem prebe, atque illud ostende, meliori conditione propinquus. B quos, quam alienos esse. Accedet hic quoque cumulus, quod hac ratione gratian a nobis initurus es, in quos quidquid honoris contuleris, in Deum collaturus es; cuius beneficio id consecuti simus, ut astemus ac ministremus, etsi tanti munera dignitate inferiores simus.

CCIX. CASTORI

Quam tyrannicus ac violentus es! Litteræ tua tantummodo conspectæ sunt, et nos in contemptum venimus. At enī tibi vir multa passus Sacerdos, tuus quidem frater, meus autem filius, et calamitatum socius ac particeps. Porro ne prorsus atque omni ex parte supereremur, fac quam celerrime hunc nobis, vitæ solatium, reddas, ut philosophari possit, tum edocendas, 176 tum edoceris. C B

σμικρὴν ἐλευθέραν. Vertit Bill.: ornatissima uxor. Combef.: ingenua femina. Melius forte, ornatissima vidua. Dūm enīt iam Gregorius ἐλευθέραν dicit, ut viduam nominet, attendere videtur ad illud Apost. I Cor. vii, 8. 'Ἐὰν δὲ ἀποδάνῃ ὁ ἀνήρ, ἐλευθέρα ταῦτα δέ τοι νόμοι. Ea fuit Tillemontii sententia. (92) Alias XCIII. Scripta iisdem circiter temporibus.

(93) Καὶ ὁ πολὺτλας. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef., hancque lectionem confirmant quæ sequuntur. In edit. ὁ πολύτιμος, quod Bill.: εἰς sunimi pretii.

(94) Μή παττερέσ. Combef.: Ne prorsus forte simus impares. Mox, τούτον τάχιστα. Ita cod. et Combef. In edit. τοῦτο deest. Hunc locum Bill. reddit: Quam celerrime nobis vita solatium reddas, philosophari, tum edocendum, tum educturum.

(95) Εἰς μὲν ὅμοιοις. Ita cod. R. et Combef. In edit. μὲν deest.

CCX. EIDEM.

ΕΠ. Τῷ ΑΥΤῷ (96).

Eiusdem ac superiori argumenti, et ad eundem scripta hæc est epistola. Gregorius, ingravescente podagra, lecto officia, atque, ut ipse loquitur, plane immobilis, Castorem rogat, ut dominum communem sororem, quam occissim ad se remittat, ut et piorum omnium et suæ ipsius infirmitatis commune sustentaculum. Quodnam illa sit soror communis, an Thecla, ignoramus.

Mihi, ut appareat, benigniore se præbebat extera A regio, quam patria. Nam illa hoc mihi dabat, ut amicitia tua fruerer: haec autem nihil hujusmodi nobis concessit. Atque hoc inibi morbus attulit, qui me velut pedibus devinctum tenet, atque ad multa torpidum, aut eliam, si verius loquendum est, plane immobilem reddit. Sed enim hoc detrimen- tum, modesto licet animo, fereamus. Quid autem molestiarum est, quod homo non ferat? Tantum valeas ipse, tibique omnia ex sententia cedant, ac res tua in manu Dei sint. Erunt autem, si animo sincero eum prebendas. Dominam autem, communem nostram sororem, velim quam occissime ad nos remittas, ut et piorum et nostræ infirmitatis commune sustentaculum, aut aliquo sacerdotem tuum magnis clamoribus exigatibus, ob quam B προσηγορίζ. Γνώσῃ δὲ οὐτε, παρ' αὐτής πυθμένος. hoc detimento afficimur, ac proprio eam nomine appellabimus. Quodnam autem illud sit, exploratum habebis, si eam interroges.

CCXI. CYRIACO.

ΣΙΑ'. ΚΥΡΙΑΚΩΝ (4).

Cyriacum rogat Gregorius, ut pauperum hospitalem domum, cui præserat Sacerdos, cui Castor duo prædicti targitus fuerat, ab omni liberet insultu atque injuria (quod de rectigibus interpretatur Tillemontius), eorumque in posterum provideat securitati. Hic incerti temporis epistola erat collocanda, eo quod Sacerdos et Castoris in ea mentio fiat.

Religiosos honoras, probe novi, et pauperibus C benigne facis: utriusque virtutis tibi nunc se offert occasio; sic enim res se habet. Charissimum et Deo acceptissimum filius noster Sacerdos compre- sbyter, præfector est pauperum mendicorum domui, insigni et hominibus referete, ob pietatem et diligentiam que in hac re desideratur. Inter ea autem, que domui hospitali suppeditantur, Lirianus et Caberina prædia hic locis vicina ad utilitatem domus liberalitate honoratissimi Castoris conserunt. Hac si omni injuria et insultu liberaveris, non minimam conferens partem, et pauperibus curationis, ac tibi 177 ipsi remunerationis, quam piis deberi nosti. Perspicuum est autem, cum semel animum induxeris ad beneficium, etiam te securitati in posterum provisurum, ut ne volenti quidem ulli damnum liceat inferre iis locis, eo modo quem sagitas tua excogitarerit.

Τιμῆς τοῖς εὐλαβεῖς, εὗ οἶδα, καὶ πτωχοῖς εὖ ποιεῖς (5). Τούτους ἀμφοτέρους σὺ νῦν καιρός ἔχει γάρ οὕτως. Οἱ τιμώτατος καὶ θεοφιλέστατος οἰδες ἡμῶν Σακερδών, ὁ συμπρεσβύτερος, πτωχοῖς πρέστηκε τὸν ἐπιστήματα πολυναθύρωπον, εἰσεβαῖς τε ἔνεκα καὶ τῆς εἰς τὸ πρᾶγμα σπουδῆς. Εστιν δὲ τὸν ὑπηρετουμένων τῷ πτωχεύτηματος Λιριάνος καὶ Καβερίνα (6) ὄμροστα τόποις τοῖς τῆς οἰκλας, ἐξ ἐπόδους τοῦ τιμώτατου Κάστορος, τῷ πτωχεύτῃ συνεισφέροντα (7). Ταῦτα πάστοις ἐπιπρεπεῖς ἐλευθερώσας, μέρος οὖθις Λάχιστον συνιστάσεις, καὶ τοῖς πτωχοῖς τῆς θεραπείας, καὶ σεαυτῷ τῆς ἀντιδοσίας, ἢν οἶδας δειλολμῆνην τοῖς εἰσεβάσι. Δῆλον δὲ, διὰ τοις ὄμροστας εἰς τὴν εἰεργολαίην, καὶ τῆς εἰς μηδὸν ἀσφαλείας ποιήσεις (8) πρόνοια, ὡς μηδὲ βουλομένῳ τινὶ ἔξεινα κακὴν γενέσθαι (9) περὶ τοὺς τόπους, τρόπον δὲ ἐπινοήσειν τῇ σῇ σύνεσις.

(96) Alias XCIV. Scripta circiter eodem tempore.

(97) Ἀπολαύεις φιλας. Coc. Reg., Montac. Morel. ac Combef. ὀψειτα, ut utilitate quo ex te est frueri. Combef. ut ex te commodum reportarem.

(98) Αυτούμενοι μέν. Ita cod. et Combef. In edit. μέν deest. Morel. pro τι δέ, Combef. τι γάρ, quid enim.

(99) Τῷ δραπῶν. Ita cod. Pass. et Combef. In edit. τῷ δεετ.

(100) Τὰ καρά νοῦν. Ita cod. Pass. et Combef. In edit. τὰ δεετ.

(101) Τῷ κατερήνη μηδὲ δεετήν. Cod. Reg., Montac., Morel. et Combef. τὴν γνηταν ἡμῶν δεετήν, τηρημα sororem nostram. Morel in edit. τάχιτα ἡμίν

ῶς. Verum cum Combef. ὡς expungendum putavimus.

(102) Δι' ήτη ζημιούμεθα. Ita cod. In edit. δε' ήτη κατ.

(103) Alias CCXXXIII. Scripta tempore incerto.

(104) Εὗ οἶδα, καὶ πτωχοῖς εὖ κοιτεῖς. In cod. 2022 εὖ deest.

(105) Καβερίνα. Id. cod. Καβαρίνα. Morel, τοῖς τῆς οἰκλας τόποις.

(106) Συνεισφέροντα. Id. cod. συνεισφέροντα.

(107) Ποιήσεις. Cod. 2022, ποιήση.

(108) Κακῶν τετέραν. Reddit Morel.: Ut ne volenti quidem ulli integrum sit maligno esse circa hæc loca.

ΣΙΒ'. ΣΑΚΕΡΔΩΤΙ (10).

Commode etiam hic se offert ad ipsum Sacerdotem epistola. Nihil in ea de mox futura persecutione, sed officio tantum salutatio est et generalis adhortatio. Ideoque iis praire debet litteris in quibus de persecutive sermo est.

Προσταγορέων σε την νέαν ἡμῶν ἑπτάδα, τὸν πολὺν (11) ἐν νεότητι· καὶ πάντας τοις κάλιστον βούλομαι τε καὶ εὐχομαι (12). Τῶν δὲ καλῶν τὸ πρώτον οὐδὲ ἀγνοεῖ· δέπερ ἔστιν δει θεοῦ κτίσθαι, καὶ γενέσθαι κτῆμα Θεοῦ διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκείωσεώς (13) τε καὶ ἀναβάσεως· δὲ καὶ σαυτὸν εἶδε ὅτι νουθετήσεις (14).

ΣΙΓ'. Τῷ ΑΥΤῷ (15).

Adhortatio quoque est hæc epistola, sed ita tamen ut immutuens temptationis tempus assignare merito vide possit. Habetur in Criticis sacris, ad caput xxxi Ecclesiastici.

Ἐτι μηδὲν ἡλπίζετο δυσχερές, ηγία φιλοσοφία προσέβαντες (16), ἀφιλόσοφος ἡ ἀρχὴ (17), καὶ τοὺς πλάτας μέμρουμεν. Εἰ δὲ ἡλπίζετο, εἰ μὲν οὐκ ἀπήντησε (18), τῷ Θεῷ χάρες· εἰ δὲ ἀπήντησεν, ἡ καρτέρεια πάσχουν, ἢ Ισθι φευδόμενος τὴν ὑπόσχεσιν (19).

ΣΙΓ'. Τῷ ΑΥΤῷ (20).

Sacerdotum ut de accepta injurya Deo gratias agat, tum suo ipsius exemplo, tum gravibus momentis horatur, nullum solita humanitatis conditum admiscens; quippe qui Sacerdotem virum fortem norat, adeoque non lacte, sed solidioris veritatis cibo concoquendo exercitatum.

Οὐ δύκιμον τὸ ἀπειροτον· τὸ δὲ βασινοῖς ἐν τοῖς πράγμασι, δοκιμώτερον (21). ὡς ἐν καρίῳ χρυσός. Καὶ εἰ μὲν ικανῶς τοι τούτῳ πειροσφρήται (22), καὶ τῷ Θεῷ χάρες. Εἰ δὲ οὐστα τελέων, καυτὸν προστίθημι τοι καὶ τὰ ἄκμα. Υδρίσεμά, μεμεγέμενά· τι γάρ οὐ πεπόνθαμεν τῶν δεινῶν, δυντος ἐπὶ τοῖς βουληθεῖσι; Εἴτα τῶν λυπούντων (23) ἡμᾶς ἀπηλλάγμενα. Τούτων τι διὰ μεῖζον εὐεργετηθεῖμεν (24); Ταῦτα σὸν ἐννοοῦν καὶ αὐτὸς χάρεν δράμεται τῷ Θεῷ τῆς ἐπιρείας, εἰ καὶ μη τοῖς δράσσεσιν.

A Saluto te novam spem nostram, qui canus es in juventute; et omnia tibi praelarissima volo, atque precor. Eorum vero que pulchra et honesta sunt, quid primum sit, non ignoras; videlicet semper Deum possidere, et in rem possessionemque Dei ex necessitudine cum eo et ascensu transire: de quo te ipsum etiam, certo scio, submonebis.

ΣΙΧΙ. ΕΙДЕΜ.

B Si nihil a te asperum ac difficile sperabatur, cum philosophia animum adjungeres, alienum a philosophia initium, et factores reprehendo. Quod si expectabatur, si quidem non occurrit, Deo sit gratia; quod si occurrit, aut patiens constanter tolera, aut scito te votum fallere ac pollicitationem.

CCXIV. ΕΙДЕΜ.

Non probatum quod temptationis expers est: sed quod exploratum est in negotiis, hoc probatum magis, ut in camino aurum. Ac si quidem satis hoc tibi perceptum et meditatum est, Deo sit gratia. Sin minus 178 adhuc perfecte, meipsum et mea adjungo. Affecti sumus injurya, in odium incurrimus; quid enim gravium non pertulimus, quantum in iis fuit, qui animo destinarent? Postea ab iis qui nos afficiebant injurya, liberati sumus. Ecquod majus beneficium isto accipere potuissimus? Hoc igitur ipse cogitans. Deo gratiam habeto acceptæ injuryæ, licet non habeas iis qui intulerunt.

C docuerunt. Rursum iratus Montacutio Morel. πλάτας interpretatur, fabros ingeniorum; et ut suam firmet opinionem, illud Gregorii ipsius in Epitaphio Basilii refert: Διατάξεται πλάσιον τὴν ἀράστην, quod tamen Bill. redditum: Optino illo figmento effinguitur.

(18) Ἀπήντησε. Cod. Pass. ἀπήντησε, et sic paulo inferior.

D (19) Υενδόμενος τὴν ὑπόσχεσαν. Combef.: falsum esse quod profiteris, hoc est, philosophum falso præferre. Morel.: sic habeo te mentitum in promissis.

(20) Alias CCXV. Scripta circa eadem tempora.

(21) Δοκιμωτερον. Ita cod. Pass., Par., Montac., Combef. ac ipse Morel. In edit. δοκιμωταν, probatissimum.

(22) Πειρασθεται. Combef.: satis animo tibi constitutum est.

(23) Εἴτα τῶν λυπούντων. Cod. Pass. et Montac. cum interrogacione, εἴτα τι; τῶν λυπούντων. Qui postea? Ab iis qui malis nos afficiebant.

(24) Εὐεργετηθείημεν. Cod. Pass. et Montac. εὐεργετήθημεν.

(10) Alias CCXII. Scripta incerto tempore.

(11) Τὸν πολὺν. Montac. et Morel. τὴν πολὺν.

(12) Καὶ εὐχομαι. Combef.: et rotis u Deo expono. Int. votio.

(13) Καὶ γενέσθαι κτῆμα Θεοῦ διὰ... οἰκείωσεώς.

Ita cod. 1405. Montac. ac Combef. In edit. οἰκείωσης. Vertit Morel.: *Dei mancipium esse factum per familiarem cum eo conjunctionem.* Combef. vero:

in rem peculiunq[ue] Dei ex necessitudine cum eo transire.

(14) Νουθετήσεις. Id. cod. et Montac. addidunt καὶ νευοθέτησας, et iam submouisti.

(15) Alias CCXIV. Scripta circa eadem tempora.

(16) Προσέβαντες. Ita cod. 1405, Pass., Par., Montac. et Combef. In edit. προσέβαλες, quod Morel.: *Quando ad philosophiam accedebas; philosophiam, id est, ut Tillement. intelligit, ritu[m] monasticam.*

(17) Αφιλόσοφος ἡ ἀρχὴ. Edit.: *a philosophia alienum imperium.* Combef.: *abhorrens a philosophia auxiliatio.* Mox, τοὺς πλάτας. Vertit Morel., sculptrores. At, inquit Moutac., non sculptores, sed factores reprehensi, tales de quibus Cicero: *Irascor jam magistris suis qui te tanta mercede nihil sapere*

CCXV. EIDEM.

Amotum tandem ab administratione ptochotrophii Sacerdotem, praelata hac epistola ad eum usque provehit Gregorius. In illa siquidem diaboli lucta (sic motam adversus Sacerdotem appellat persecutionem), praelatu: fieri.

Quid grave nobis? Nibil praterquam a Deo et a Jivinis deerrare. Cetera ut Deus tulerit, ita se habent, sive per arma justitiae dextra et leniora dispenset et regat nos, sive per sinistra et incommodiora⁴. Novit horum rationes vita nostra dispensator. Unum tantum furnidemus, ne quid philosopho indignum patiamur. Pauperes alium, fraterno invicem nos amore prosecuti sumus, psalmis incumbentes oblectati sumus, quandiu integrum fuit. Non hoc nobis conceditur: aliud quidam philosophemur; non pusilla gratia est. Privata vitam degamus, contemplaverim, mentem expurgemus divinis visis; quod fortasse etiam praeditis sublimis est. At non ita nos affecti sumus: sed quia ab uno aberravimus, a toto excidisse existimamus: absit! Verum bonam adhuc spem relineamus, si quid nobis reliquum viderimus: neque eadem patiamur quae equelite, qui, quod assueti non sint terroribus, ad strepitum exasperati. ascensores suos deturbant, atque excutunt.

179 CCXVI. EUDOCIO.

Is Eudocius in miserrima illa tragedia, sive in Sacerdotis persecutione actor primarius atque pars maxima fuit. Primum quidem amicitia cum Sacerdote conjunctus fuerat, observantia enim ut patrem coluerat, ejusque monasteri, ut videtur, monachus erat. Deinde ab ejus amicitia turpi dissidio sponte discessit: oitis etiam, ut credibile est, iniquitantibus, item mox Sacerdote et apud Helladium accusatus, sive calumniatus est. Helladius vero, Sacerdoti occulatus forte adversarius et instigator Endocii, venerabilis illi presbytero curam pauperum, sollicitudinemque sacrarum aedium et fratribus, nro verbo, membris indigne ferentibus, corpori et capiti abstatuit, ergo in Sacerdotem animi dolore et dictis et scriptis patescere non dubitavit. Que tamen Sacerdoti objecta fuerint criminis, adhuc ignoratur. Gregorius, qui Sacerdotis pretiam norat et innocentiam, Eudocio et Helladio, a quibus tam indigna perspersus fuerat Sacerdos, scripsit in hac ad Eudocium epistola, mirum est quam blande, quam amice delinquentem admoneat; quam paternae juvenez amicitia, ut se litis et dissidi cum Sacerdote velit mediatori uti, et ideo contineat. Nam ipse aderat Sacerdos, qui ad Gregorium consugerat.

Qui concors est, idem condolet: et quod condoleat, sincerum est: quod autem sincerum est, dignum est cui fides in consilio adhibeatur. Cum

Tl̄ δεινὸν ἡμῖν; Οὐδέποτε μή θεοῦ (26) καὶ τῶν οἰωνῶν διαιρετάνειν. Τόλλο δὲ, ὃς ἂν φέρῃ θεος, οὗτος ἔχετω, εἴτε διὰ τῶν δεξιῶν ὅπλων (27) καὶ χρηστότερων οἰκονομεῖ τῆς δικαιοσύνης ἡμᾶς, εἴτε διὰ τῶν ἀριστερῶν τε καὶ σκαντερών. Οὐδὲ τοὺς λόγους (28) τούτων δῆς ζωῆς ἡμῶν οἰκονόμους (29). Καὶ φοβηθόμεν μόνον, τὸ μῆτρα ποθεν ἀφίσθοντον. Ἐπιποτυρφήσαμεν, ἐφιλαδελφήσαμεν, φαλμάδαις ἑνεπιρυθρήσαμεν, ἔως ἔξην. Οὐ συγχωρούμεθα (30) τοῦτο· ἀλλο τι φιλοσοφήσαμεν· οὐ πενηρά ἡ χάρις· Ἐδόκαμεν, θεωρήσαμεν, τὸν νοῦν καθέρωμεν ταῖς θελαῖς ἐμφανῖσμαν (31), δ τόχα καὶ τῶν προεργάμων (32) ὑψηλότερον. Ήμεῖς δὲ οὐδὲ τούτως ἔχομεν· ἀλλὰ διὰ τοῦ ἑνὸς διηγάστομεν, τοῦ παντὸς ἑκτεπτακάντας (33) νομίζομεν. Μή οὗτος· ἀλλὰ ἐτι κρατῶμεν τῆς χρηστῆς ἐπίπονος, εἰ τι ἡμῖν ὑπολειπόμενον θῶμεν, εἰ τῷ μη συνειθούσαι ταῖς πτέραις, πρὸς τοὺς φύρους (35) ἔξαργανοντες, τοὺς ἐπιβάτας ἁντων καταβάλλουσιν.

ΣΙΓΩΝ. ΕΥΔΟΚΙΩ (36).

Οἱ σύμπτωνοι, καὶ συμπαθής· τὸ δὲ συμπαθὲς, καὶ γνήσιον· τὸ γῆγιον δὲ, καὶ τοῖς συμβουλὴν ἀξιότιστον. Ἐπειδὴ τούτους ἡμεῖς μὲν ἀρχαῖτεροι τὴν

* II Cor. vi, 7.

(25) Alias CCXIII. Scripta circa eadem tempora. (26) Οὐτὶ μῆτρα θεοῦ. Ita Montac. et Combef. In edit. δὲ μῆτρα θεοῦ.

(27) Διὰ τῶν δεξιῶν δικτιῶν. Ad illud respicit Apost. II Cor. vi, 7: Διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιούντης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, quod Vulgata: *Per arma justitia a dextris et a sinistris.*

(28) Οὐδὲ τοὺς λόγους. Combef.: *Novit horum causas.* Morel.: *Novit horum sermones.* Sed illa profecto parum contentus interpretatione, alias in notis tacite proponit, dum illud refert August. *De civitate Dei*, lib. v, cap. 21: *Hoc plane Deus natus et verus regit et gubernat, ut placet, et si occulitus causis, nunquid iustitia?* Montac.: *Novit horum rationes.* Siquidem Gregorius ipse orat. in Julian. tom. I, pag. 90, ait: *Dens impietatem non repres- sit... ob eas causas quas ipsa pro ineffabilis sua po- tentia gubernandique ratione cognitas et exploratas habet, ob; auctorē tūmata λόγους.*

(29) Ημέρα εἰκονόμος. In cod. Pass. ἡμέρα deest.

(30) Οὐ συγχωρούμεθα. In cod. 1405, Pass. ac Combef. In edit. οὐ συγχωρούμεθα.

(31) Θελαῖς ἐμφανῖσται. Combef.: *dirinis cogitationibus et sensis.*

(32) Πρεσεπτηρήσων. Ita cod. Pass., Par. ac Montac. In edit. εἰρημένων.

(33) Ἐκπεπτωτάντων. Male edit. ἐκπεπτωμέναι.

(34) Αλλά ἐτι κρατῶμεν τῆς... εἰ τι ἡμῖν ὑπελεπτηροφερούσων. Ita cod. Pass., Par., Montac. ac Combef. Itaue tamen lectionem depravatum coadiebat Morel. Ac si cui displiceret edita, ἀλλά εἰ τι τῆς χρηστῆς ἐπίπονος θῶμαν ἡμῖν ὑπολειπόμενον, ερευνῶμεν τῆς χρηστῆς ἐπίπονος, εἰ τι ἡμῖν ὑπολειπόμενον, θῶμεν, imo εἰ quid adhuc bone spei habemus, ερευνάμενον, nunquid residuum sit nobis. Mox cod. Pass. ac Combef. καὶ μῆτρα των.

(35) Πρὸς τοὺς φύρους. Ita cod. Reg. et Par. In edit. καὶ τοὺς φύρους.

(36) Alias CCXXXV. Scripta eodem tempore. Eudoxiā. Cod. Reg. Eudoxiā.

ενσέπειαν, καὶ πολλῶν καὶ ἀνδρῶν (37) καὶ ἡδόνων ἐν πείρᾳ γεγνάμεν (πείρᾳ δὲ μήτηρ συνέστως), ὑμεῖς δὲ οὐκοῦ νεογνῆς, καὶ ἀρτὶ τῶν κατὰ Θεὸν ἀγύνων (38) ἀρχόμενοι (τὸ δὲ ἀρχόμενον ἔτινα θερμότερον, καὶ δυνάμενον (39) τῇ ζέσει τοῦ πνεύματος πολλὰ μὲν κατορθῶσαι τῶν δεόντων (40), πολλὰ δὲ διαμαρτεῖν ἐξ ἀγνοας), θέλησον, γενόμενος μέχρις ἡμῶν, καὶ ὡς γέροντας τιμήσαι, καὶ ὡς πατέρας αἰτεούσῃν, καὶ μεστίας (41) χρήσασθαι τῇς πρὸς τὸν αἰδεσιμώτατον ἀδελφὸν καὶ συμπρεσβύτερον ἡμῶν Σακερόντα διαρρόης, πάρεστι γάρ αὐτὸς· ἵνα τὰ πρὸς ἄλλήλους εὖ θέμενοι (42), καὶ τὸν ἀποστολοντὸν θεραπεύστε, καὶ τὸ σάκρον τῶν πολλῶν λύστε, καὶ, τὸ μέγιστον ἀπάντων, τὸ Θεὸν λιενότερος, μὴ πρῆγμα τοσούτον καὶ οὗτος ἐνδιοῖον (λέγω δὲ τὴν σύμπτων ὑμῶν, καὶ τὰς κατὰ Θεὸν τοῦ βίου (43) συνθήκας) οὗτος ἐν βραχεῖ καταλύστη.

ΣΙΖ. Τῷ ΑΥΤῷ (44).

Deliberatum se, et quid factio opus esset consulitum, rescripsisse videtur Eudocius, siquidem hec satis ostendunt Gregorii verba, quibus sequentem ordinat epistolam: Post bellum auxilium... post factum consulitum Tum medium inter assentationem et objurgationem viam carpens, sic in alios culpam rejicit, ut ea minime liberet Eudocium. Imo magis ad delictum curandum, obducendamque cicatricem, quam ut suam deplorat, torturat; eique demum offert colloquium, si ejus desiderio teneatur.

Μετὰ τὸν πόλεμον ἡ συμμαχία· μετὰ τὴν ζάλην δικαιονήστης (45)· καὶ δέον βουλεύσασθαι πρότερον, εἰτα πράξαι, τὴν τάξιν ἀντεστρέψαμεν (46)· μετὰ τὴν πρᾶξιν, βουλεύσαμεν. Εἰ μὲν οὖν καλαύσειν θέλει, καὶ χείρω ποιεῖν (47), πολλάς δὲ εἰρὼν καλακεῖας δόσεις δοσῷ καὶ φόνοι τὸ πρόγνατα, καὶ πολλοὺς νῦν κατορθούμενον. Ἐπειδὴ δὲ (48) τὸ βλάπτειν οὐ πρὸς ἡμῶν, καὶ μάλιστα ψυχὴν έτι νεοτελῆ, καὶ ἀρτὶ τῷ καλῷ προσωπεύσαντας, δικούς τάλπην. Ἀφελόστος ἡ ἀρχή· καὶ κακῶς τὴν πάτησάν τοι οἱ θεραπεύσαντες, καὶ ὅτι δλῶπ προσωπεύει τὰ ξαντῶν πατήσαντες, καὶ ὅτι δλῶπ προσωπεύει τὰ ξαντῶν πατήσαντες (49). Εἰ μὲν οὖν ἀλλὰ νῦν μεταβάλοις (50), καὶ θεραπεύσους τὴν ἀμαρτίαν, τάχα δὲ τις (51) ὑπὲν Εἴθοις συνούλωσε, εἰ καὶ μόγις (52). Εἰ δὲ τὸ

A igitur nos antiquiores pietate simus, et multorum tum virorum, tum morum experimentum fecerimus (experientia autem mater prudentia), vos vero tanquam equilei nuper jugo subditi, et recentis religiosa adorsi (omne autem quod incipit servidius est, et fervore spiritus multa prestare potest eorum quae officii sunt, sed et ut multis deerrare ignorantia), velis nos convenire, et ut senes honorare, et ut patres revereri, et nobis ut mediatoribus litis et dissidii cum venerando fratre et collega nostro Sacerdote exorti, nam ipseque adest: ut rebus inter vos rite compositis, et episcopum obsequio foveatis, et multorum offendiculum tollatis, et quod omnium maximum est, Deum propitiū reddatis, ne tantum negotium, et tam B gloriosum (concordiam vestram dico et vite pacta ex Dei prescripto), sic parvo momento dirualis.

CCXVII. EIDEM.

Post bellum auxilium: post tempestatem gubernator: et cum prius deliberandum sit, dein⁴ agendum; ordinem invertimus: post factum consulitum. Quare si adulari oportet, et pejora facere, multas certe adulationes vias invenissem;

C 180 quanto et facilis est negotium, et a multis nunc præstatur. Quoniam vero lædere minime ad nos pertinet, ac præsertim animum recens initiatum, et recens honeste se applicantem, audi, quæ vera sunt. Initium a philosophia alienum: et malefici cultores tui dilexerunt, etiam cum sub aliena persona res suas lusere. Si igitur saltem nunc mutatus fueris, et delictum curaveris, forte quedam vobis cicatricis obductio eveniet, etiam si ægrot.

tia officere. Mox id. cod. Montac. et Combef. πολλὰς δὲ εἰρὼν. In edit. πολλὰς μὲν εὑρὼν, veritatem non bene Morel.: Si adulari oportet, multas certe assentiationis vias inveni. Nec melius paulo post, πολλὲς νῦν κατορθούμενον, multis nunc recte ac feliciter institutum. Quid enim opus, recte ac feliciter, ubi spurcissimi viii tabes notatur?

(48) Επειδὴ δέ, ita Montac. In edit. ἐπειδὴ δέ. At, inquit Morel., ἐπειδὴ ferri potest, ut ἐπειδὴ τοι· usitatius tamen ἐπειδὴ δέ.

(49) Καὶ ὅτι δλῶπ προσωπεύει τὰ ξαντῶν πατήσαντες. Combef.: et sub aliena persona scenam sum agere. Morel.: Etiam cum sub aliena persona sua ipsorum ludibrio habuerint. Perperam Montac. pro ταλαντεσ προπονι πράσαντες.

(50) Μεταβάσις. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. μεταβάλοις: Mox, cod. Pass. θεραπεύσους. Montac. et Morel., θεραπεύσις. In edit. θεραπεύεις.

(51) Τάχα δὲ τις ὁμίλοις. Post Montac. recte inquit Morel., τάχα δὲ τις ἡμῖν, γνωσταν nobis cicatricis obductio, quia sequitur ποιοῦμα: ἔμαυτον τὰ δύτερα.

(52) Εἰ καὶ μόγις. Ita cod. Reg., Pass. ac Combef. In edit. μόγις.

(37) Πολλῶν καὶ ἀερῶν. In cod. 1405 καὶ δερτ.

(38) Κατὰ Θεὸν διώρωτε. Morel.: recens certamina a Deo proposita subeuntes. Cod. Pass.: δρπὶ τὸν κατὰ Θεὸν βίου ἀρχόμενον, recens acceptam Deo vitam degentes.

(39) Θερμότερον, καὶ δυνατότερον, δυνατότερον.

(40) Πολλὰ μὲν κατορθῶσαι τὸν δεσμῶτων. Morel.: Multa emendare eorum quae dirigenda sunt. Combef.: Multa felici implete exitu eorum quae officia sunt.

(41) Καὶ μεστίας. Ita cod. Pass. et R. In edit. καὶ ὡς μεστίας.

(42) Πρὸς ἀλλήλους εὖ θύμετοι. Cod. Pass. εὖ διαβύμενοι. Verbit Morel.: Ut bene affecti et amanti invicem et episcopum curetis.

(43) Κατὰ Θεὸν τὸν βίου. In cod. τοῦ βίου δε sunt.

(44) Alias CCXXIV. Scripta eodem tempore.

(45) Μετὰ τὴν ζάλην δικαιονήστης. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. Hec in edit. de sunt.

(46) Ἀντεστρέψαμεν. Morel.: evertimus. At cod. Reg. ἀπεστρέψαμεν.

(47) Χείρω ποιεῖν. Cod. Pass. χαροποιεῖν, απί-

Quod si in iisdem cunctis, et de mala victoria A τῶν αὐτῶν μένους (53), καὶ τῇ κακῇ νίκῃ μεγαρρο-
νόης (54), Αἰτησες ἡ πληγὴ μου, φρεσὶ τῇ θείᾳ
Γραφῇ (55), ποδεῖς λαθήσομαι; ποιοῦμαι γάρ ἐμα-
τού τὰ ὑπέτερα· κατέπιε δὲ οὐτεώς ἔχων καὶ γράψων,
εἰ τὴν συντυχίαν ποθεῖς, εὐκαὶ δρνήσομαι.

CCXVIII. EIDEM.

ΣΙΗΤ. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ (56).

Endocius acceptus superioribus litteris offensus respondit Gregorio, eique Sacerdotis amicitiam objecit, colloquium tamen a se desiderari significavit. Recribens iterum Gregorius, amicum se Sacerdotis fateatur; qui quidem in iis quae expositulavit, vim charitatis non deseruit, et fraternali magis instituit reprehensionem, quam odii plenam amulacionem. Additū se non adeo inscitum ac temerarium esse, ut item, priusquam utramque audierit, discipiat atque judicare velit. Denique si colloquium hiens impedit, Eudocium hortatur, ut in concordiam et amicitiam cum Sacerdote quantocius redeat.

Amicus certe mibi est, fateor, et sit utinam, honestus et probus Sacerdos compresbyter, et eu magis quod te amore complectitur. Nec enim in iis quae expositulabat, vim charitatis deseruit; verum fraternali magis reprehensionem instituebat, quam accusationem odii plenam. Non adeo tamen inscius ac temerarius sum, ut item discipiat ac judicare velim, priusquam utrumque audierim (cave ne ita existimes), quippe qui per epistolam quidem, quam tu condemnas ut audaciorem, nisi oscitantis et aliud agens eam legitistis, non tantum te perstrinxisti, quantum eos qui vobis iras accidunt, et ex vestra similitute suas ipsi lucratur delicias. Quid est igitur quod feci? ita noviter. Eorum domitores equileos exercent ad colores et strepius, et loca tum decliva pronaque, tum supina et accivia, non 181 ut exterriant, sed ut non exterriri doceant. Hoc equidem cum in animum induxissem, asperiorem utique epistolam acripsi. Etenim multæ philosophia exhortationes sunt; et Deo sit gratia, quod te non alienum a studio sapientiae inveni, nec rebus terrenis addictum, sed admodum mitem, et nostri coniubernari, ex quo tum modeste scribis, tum congressum colloquiumque desideras. Si hoc igitur nobis concesseris, melius facies, teque admitemus, sic habeto, paternus oculis. Quod si aliquatenus hiems impedit, adhortatione interiori te excipimus. Nihil praeferas etiamnum amicitiae et concordiae cum fratre Sacer-

τῷ φίοις μὲν ἐστιν, δομολογῶ, καὶ εἴη, δ κατέται τὸ καὶ ἀγαθὸς Σακερδότου δ συμπροσθέτορος, καὶ ταῦτη μᾶλλον (57) ὅτι σου περιέχεται. Οὐδέ γάρ ἐν οἷς ἥτιστο, τὸ φιλτρὸν ἀπέτινεν, ἀλλ᾽ ἀδελφικῆν μᾶλλον ἐποιεῖτο μέμψιν ἡ κατηγορίαν φιλαπεχθῆμον. Οὐδέ μέντοι τοσοῦτον ἀμάβων ἔχω καὶ προπετῶς, ὃντα δίκην δικάζειν τρινὸν ἀμφοτέρων ἀκούσους (μη τούτῳ ὑπολόγους), ὃς γε καὶ δι' αὐτῆς τῆς ἐκποτῆς, ἃς κατέγνωκας ὡς θρασεῖς (εἰ μὴ παρέτινα ταύτη ἀνέγνωκας), οὐ τοσοῦτον σου καθηγάμην, δοσον τῶν ἀναπόντων ὑμάς, καὶ παρακερδανόντων ἐκ τῆς ὑμετέρας (58) μικροφύγας ιδεῖν ἀπλαυσιν. Καὶ οὐδὲν οὔτε δέπονθι (59); Γνοὺς δὲν οὔτεν. Οἱ παλοδάμαινοι τοὺς πώλους γυμνάσαντο πρὸς τὰ χρώματα καὶ τοὺς ψόφους (60), καὶ τῶν χωρίων τὰ πρητῆρα καὶ τὰ θυσία, εὐχὴ ήταν πτοχωστιν, ἀλλ᾽ ήταν μὴ πτοεσθεῖς διδάξαντο. Τοῦτο κάχην διανοθείτης, τραχυτέραν (61) ποιεῖ καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἐποιησάμην. Πελλὰ γάρ τὰ φιλοσοφίας γυμνάσαμετα· καὶ τῷ Θεῷ χάρις, έτι σε μὴ ἀφίλοσοφον εἴρον, μηδὲ τῆς Ήλιος, ἀλλ᾽ ἡμέραν ικανός, καὶ τῆς ἡμετέρας αὐλῆς, ὡρᾶς ἡς καὶ γράφεις (62) ἐπιεικῶς, καὶ τὴν συντυχίαν ποτέσται. Εἰ μὲν οὖν καὶ ταύτην ἡμῖν καρπίσοι, κρεπτὸν ποιεῖ, καὶ σε δεδημερία, εὖ τοῖς, πατρικοῖς ξύμμασιν. Εἰ δὲ δρά τι δ χειμών (63) ἐμποδίζει, τῇ παρανέτεις τῶν; οὐ δεξιούμενα. Μηδὲν προτιμήσοις έτι καὶ νῦν τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν Σακερδότου φίλας καὶ δρονός (ἔμοι πεισθητο), μηδὲ ἄλλο τι νομίσῃς, η πειράν είναι τοῦ πονηροῦ τὸ γινόμενον, τῇ σῇ φι-

⁷ Jerem. x. 49.

(53) Μέρος. Ita idem. At Montac. μένης. Mallem, ait Morel., μένον. In ed. μένει.

(54) Μεγαρρονής. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. quod est *alium spirare*. In edit. μεγαρρονοντης.

(55) Οὐτα ταῦτη μάλιστον. Morel.: et etenim potius que te complectitur. Mox., in cod. R. περιέχεται deest.

(56) Παρακερδανόντων ἐκ τῆς ὑμετέρας. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. παρὰ τῆς ἡμετέρας, veritatem Morel.: et obiter quartum faciunt oblectationis sue ex pusillo animo nostro. Combef.: ex parte vestra similitate, et per ejus occasionem factio compendio vere oblectant.

(57) Τι οὖρ ἔστε τὸ πάτερθα; Combef.: Quid

D est igitur quod mihi accidit? Morel.: Quid est igitur quod me dolet ac pungit? Sic cognitum et perspicuum habebis.

(60) Καὶ τοῖς ψόφους. Ita cod., ac Morel. in not., sic etiam Gregorius ipse supra epist. ccxv, πρὸς τοὺς φίλους ἔξαγριαντας. In edit. καὶ τοὺς ψόφους, quod Morel.: et strepiata horrificos.

(61) Τραχυτέραν. Morel.: Procaciorem epistolam; et sic, inquit, exposui, ut Plinius secundus in pref. ad Titum imper.: Questus in alia procaci epistola nostra.

(62) Υψηλὴ καὶ γράφεις etc. Morel.: Sub quo et sapienter scribit et conversationem desideras. Combef.: Ex quo ac cuius nutu tum sedate scribis atque moderate, tum colloquium desideras.

(63) Αρά τι δ χειμών. Ita cod. et R. In edit. δρά τις οὐ δ χειμών. Paulio infra, post τοὺς, cod. et restituit.

λοσφίᾳ βασκανίουτος. Ἀλλὰ πρὸς τὴν πρώτην περὶ ραν δγώνισαι γενναῖος καὶ ἀνδρεύος, ἵνα μὴ τὴν δευτέραν καὶ τρίτην ποιήσῃται πάλην (64), καὶ ἀλλας ἐξῆς, ἀλλὰ ἡτημένος ἀπέλθῃ καὶ ἰσχυρόμενος. Ἰσμεν γάρ αὐτοῦ τὰ παλαίσματα (65), τῷ μαχρῷ χρόνῳ τοῦτο μαθόντας, καὶ τοῖς πρὸς αὐτὸν ἄγνωστοις.

ΣΤΟ. ΕΛΛΑΔΙΩ (66).

Belladii de Sacerdote judicium plurimis offendicula erat, piosque viros, Sacerdoti impensus addictos, illatum ipsi injurias agere ferentes morsititia affiebat; nemo tamen erat qui se quasi murum opponeret iniquitati. Unus Gregorius, pro sua constanza, et aquitatis amore, innocentiam iuiri et defendere aggressus est. Id quidem miro artificio praestat in his ad Helladium litteris; quis qui legerit, scribendarum litterarum artis antistitem agnoscat qui eas scriptit.

Οὐκ ποιήσομεν πρὸς αὐτὸν λόγους, ὥπερ εὐνοαὶ ποιήσωμεν, ὅπερ δίκαιος ἀντὶ εἴην μάλιστα μὲν ἀκούσθηνται παρακαλῶν (67)· εἰ δὲ οὐ, ἀλλὰ (68) συγγραφῆσαι τῆς παρανέσεως. Οὐ πολλοὶ τὴν πρᾶξιν ὑμῶν ἀποδέχονται, τὴν περὶ τὸν τιμιότατον ἡμῶν ἀδελφὸν καὶ συμπρεζύτερον Χακερόδωνα (69), ὃς ἐκ διαβολῆς τινῶν (70) μᾶλλον ἢ κράτεος οἰκεῖας τρεγενμένην, οἱ τὴν μὲν ἀκούσθιαν τῶν πραγμάτων τυχὸν ἀγνοοῦσι, τὸ δὲ ἔτος αὐτὸν καθ' αὐτὸν θεωροῦντες οὐδὲ ἐπινοοῦσι. Ταῦτα μὲν οὖν αὐτὸς ἀναίσθετος. Οὐ γάρ ἡμῶν τὰ σαπονπραγμονεῖν, δὲς καὶ τοῖς ἀλλοῖς τὰ πράκτεα νομοθετεῖν. Ήμεῖς δὲ παρακαλοῦμεν τὴν σὴν ἀγάθοτητα, τὸ μὲν πρῶτον συγχωρῆσαι τῷ ἀνδρὶ πάσαν τὴν ἐπιμελεῖαν, ὃν ἐφρόντισεν (71). Οὐδὲ γάρ οὖν φέδονι την φιλοσοφῆσαι (72), καὶ δὲ πατερικώτατος ἢ καὶ φιλοσοφώτατος, ὥστε πόνων τοσούτων καὶ συνηθείας τοσαντῆς ἀποστερούμενον (73) φέρειν. Εἰ δὲ μή, τόγιον δεύτερον, τὴν μὲν τῶν πτωχῶν ἐπιμελεῖαν, ὡς βούλει, διεβέσθαι, καὶ δὲ ὅν (74) αὐτὸς δοκιμάστε, τὴν δὲ τῆς μονῆς (75) φροντίδα καὶ τῶν ἀδελφῶν, ἐπὶ αὐτῷ ποιήσασθαι· καὶ μὴ λυπήσαις μὲν αὐτὸν τῇ καυνοτοιᾷ, λυπῆσαι δὲ πλέον ἐκείνους τῆς συνηθείας ἀντεγομένους, καὶ ὥστεροι σώματος ἐνδε διασπασμὸν μελῶν ὡς φέροντας (76). Τοῦτο γάρ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντες τινὲς αὐτῶν ἀπωδύρατο. Εἰ μὲν οὖν τί σοι καὶ ἀφ' εἴσιτος δὲ ἀνὴρ αἰδεστόμονος ξεστινεῖται (ἥστεροι οὖν ἔξιν), αὐτὸν δὲ αὐτὸν αἰδεσθῆτι, καὶ τὴν τολάν, καὶ τοὺς καμάτους, τοὺς τε ἀλλούς (77),

(64) Δευτέρων καὶ τρίτην ποιήσῃται πάλην. Ita cod. Edit. babent τὴν δευτέραν ποιήσαι, καὶ τρίτην πάλην, quod Morel.: *Ne secundum adiicit et tertium quoque, et alia deinceps tentamina.*

(65) Τὰ παλαίσματα. Cod. R. τὰ πλάσματα.

(66) Alias CCXVI. Scripta eodem tempore.

(67) Ἀκονθῆται παρακαλῶν. Verit. Morel.: *Maxime quidem qui dum hortor, audiar. At in notis monet legendum, qui dum hortor, moneore, audiar.*

(68) Ἀλλά deest in edit. Addidimus ex auctoritate quinque codd.

(69) Σαχερόδωτα, nomen proprium; nou igitur, ut Morel. verit. presbytero, collega in sacerdozio, sed presbyterii gradu collega Sacerdote.

(70) Διαβολῆς τινων. Ita cod. 2022, ac Montac., qui mox pro διαβολᾷ, ut erat in edit., habet cum cod. Reg. ac Combef. οἰκεῖας. Veriter Morel.: *quasi calumnia quazam potius quam justo iudicio.*

(71) Εὔροτιζ. Cod. Reg. ἐφρόντιστον, quibus

A dote (mibi crede), neve quod factum est aliud quidquam existimes, quam tentatioiem mali qui tua philosophia inuidet. Verum ad primum tentamentum fortiter et generose decerta, ne secundum et tertium moveat certamen, et alia deinceps, sed victus abscedat et erubescens. Nam ejus luctas novimus, id longo tempore edocti, et certaminibus cum illo suscepisti.

CCXIX. HELLADIO.

Quae tecum verba facturus sum, præ benevolentia faciam: quare dignus sim maxime quidem, qui audiāt adhortando: sin minus, cui condonetur adhortatio. Non multi actionem vestram approbant erga venerabilissimum fratrem nostrum et comprehesbyterum Sacerdotem, velut ex calumnia quorundam potius quam ex proprio iudicio profectam, qui quidem rerum seriem forsitan ignorant, finem vero ipsum per se considerantes non laudant. Haec sane ipse neveris. Non enim nostrum est, res tuas curiose scrutari, qui ceteris etiam quæ agenda sunt, præscribis. Ceterum nos probitatem tuam obsecramus, primum quidem ut concedas viro omnem curam eorum quibus studium atque operam impendebat. Neque enim 182 tam facile est cuiquam philosophari, tametsi patientissimus sit et constantia maxime philosophica pruditus, ut tot laboribus et tali sodalitate privari se patiatur: sin mihi, alterum certe, ut arbitrio tuo, et per quos ipse judicaveris, pauperum curam geras, monasterii autem et fratribus per ipsum administrationem suscipias; nec novarum rerum institutione molestiam illi exhibeas, bisque potius sis molestias qui consuetudinem propugnant, ac tamen unius corporis membrorum distractionem non ferunt. Nam hoc etiam nonnulli eorum qui ad nos venerunt, deplorauit. Quocire si tibi vir vel a semetipso venerabile quid habere videtur (ut certe aequum est), ipsum propter se reverere, et

D studium et operam dedit.

(72) Φιλοσοφῆσαι. Combef.: *Sic animi constantiam teneare.*

(73) Αποστερούμενον. Montac. ἀποστερουμένον, τοι laboribus et tanta consuetudine fraudatos.

(74) Καὶ δέ ὅν etc. Ita cod. 1405 et Moutac. In edit. καὶ deest.

(75) Τῆς μονῆς. Ita cod. Reg. Edit. τῶν μονῶν. Non bene Morel.: *sacrarum cedim, quod universali est, aliisque vocibus Gracis exprimitur.*

(76) Εὐλόγης διασπασμὸν μελῶν ὡς φέροντας. Ita cod. ac Combef. Η εὐλόγης διασπασμὸν, quod Morel.: *longam unum corpus vel membrum distractum non ferunt.*

(77) Τοὺς τε ἀλλούς etc. Verit. Morel.: *tam quos secundum Deum exsanlavit, priorem ac potiorem aetate pietatem indicando, quam quos ad pauperum alimentum et fratribus defensionem ac subsidium pertulit.*

canitium et labores, tum quos pio religioseque A οὐκ κατὰ θεὸν ὑπέστη, πρεσβυτέρων τῆς ἡμέρας exantlavit, majorem quam pro ceteris ratione pietatem exhibens, tum quos impedit atēndis pauperibus, fratrūrumque regendis collegiis. Quod si parvum hoc tibi videtur, nos saltem et nostram obsecrationem prorsus ne despicias: et ante alia oūnias, dimitte illi iram animique dolorem: quæsto te, ut tanquam pater tibi filium conjungas: si qua in re mortore te afficerit, quod non arbitror, hoc nobis condonans, et nihil indignum illo, ac tua lenitate, vel dicens, vel scribens de ipso; si quid autem jam scriptum sit, remittens. Neque dolorem publices, quem occultare melius est, quam notum facere externis; ut cum alia, tum etiam æquo et patienti animo ipsum esse doceas exemplo.

CXX. EIDEM.

B

ΣΚ. Τῷ ΑΥΤῷ (81).

Benigna verbis quidem suavissime Helladi responsio fuit Gregorio, re autem molestissima, quippe quæ via et gravissima Sacerdoti objecta fuisse crimina, vel certe invadum admodum imposuisse Helladio significabat. Quibus eo minus fidem Gregorius adjungebat, quod Sacerdos, qui tum aderat, ad defendendum se protebandum omnia esse falsa et conficta paratum se esse contestabatur. Quocirca ipsum cum hac epistola ad Helladium misit, ut per se, si quid illum contristasset, sanaret ipse, eumdemque omnia ex rei veritate doceret.

Quæ ad me scrispisti, partim admodum suavia et benigna, partim ejusmodi sunt, ut quid de his dicam, non habeam, nisi quod nobis molesta sint: et jure merito, ut mibi persuadeo. Nam sive jure accusetur **183** frater noster, et presbyter Sacerdos, quod quidem non arbitror, molestum est. Qui enim id non esset? tantum religionem, et tot C ac tantos labores, tam parvo temporis momento periisse? Sive calumnia hec fuerit ab inadvertibus ipsi comparata; et hoc acerbum, virum, cujus tibi conjuncta vita ratio et disciplina, hunc, quibus appetitur injuria, alienari. Quod igitur in praesenti rerum statu optimum et utilissimum novi consilium, hoc accipe: ipsum ad te misi fratrem, vel potius prefectum deduxi, qui ipse per se quod moleste habet, sanaturus sit, et omnia ex rei veritate educturus. De aliis enim ad defensionem offerendam paratum se dicit, et ad probandum alia ut falsa dolo fuisse composita. Hoc enim etiam nobis persuasit, quippe qui Dei metu sermones instituit.

(78) Καὶ τούς. Ita cod. 2022 etc. In edit. καὶ D οὕτω.

(79) Πρὸ πάντων τῶν διλλων. Montac. πρὸ τῶν δλλων, ante alia. Non recte Morel. ad personas refert, veritatem ante alios omnes. Mox, idem Morel. διεσ αὐτῷ τὴν ὄργην καὶ λύπην, iram adversus eum ac molestiam coice.

(80) Κράντεται βέλτιον. Legendum proponit Bill. χρύπτεσθαι δίξιν, et paulo post, pro μαχροθυμεῖν, μαχροθυμῶντα, sed huius lectiōni non favent codd. nostri. nec Montac. nec Combel.

(81) Alias CCXVII. Scripta paulo post superiorem.

(82) Οὐκέ τέλος. Ita cod. Reg., Morel. ac Combel. In edit. οὐδὲ τέλος.

Ὄν εἰποτειδας τὰ μὲν λίαν ἡμερας καὶ φιλάνθρωπα, τὰ δὲ οὐκέ τέλος (82) τι λέγειν, πλὴν ἡμίν λυτηρά· καὶ μάλα εἰκότως, ὡς ἐμαρτυρῶντες. Εἴτε γάρ δικαίως ἔγκαλεται σὲ ἀδελφὸς ἡμῶν καὶ συμπρεσβύτερος Σακερδών (83), διπερ οὐκέ εἰμι, λυτηρός. Πώς γάρ οὖς; τοσαύτην εὐλάβεται καὶ τοσούτους πόνους εὐτὸς ἐν βραχεῖ καταλυθῆναι; Εἴτε διαβοή ταῦτά ἔσται παρὰ τῶν φύσεοντων αὐτῷ κατασκευασθεῖσα (84), καὶ τούτο διναρδόν, οὐ δὲ ποιείται συνήπται σοι, τούτους διλοτρισθεῖσα ταῖς ἀπηρτείαις. "Ην οὖν ἐν τοῖς παρούσαις ἀριστοῖς γνώμην καὶ λυτελεστάτην ἔγνων, ταῦτην δέποθεσαι· αὐτὸν ἐπεμψά στοὺς ἀδελφὸν, μεθίλον δὲ ὠρμημένον προπτηφά (85). δι' αὐτοῦ καὶ τὸ λυπητὸν θεραπεύσαντα, καὶ πάντα μετὰ διληθεῖας ἀναδιδάσκοντα (86). Περὶ μὲν γάρ τῶν ἀπολογησούσαι φησιν Επομέν εἶναι, τὰ δὲ τῆς φεύδη κατασκευασθεῖσαι, δεῖξαι. Τούτο γάρ καὶ ἡμᾶς ἔπιστον, ὡς φέρει (87) θεοῦ τοὺς λόγους ποιούμενος.

(83) Συμπρεσβύτερος Σακερδών. Morel. presbyter collega.

(84) Αὐτῷ κατασκευασθεῖσα Ita Combel. In edit. αὐτῷ δεῖται Mox, καὶ τούτῳ διναρδόν, etc. redit Morel.: Id etiam infestum est, virum conversatione ubi conjunctissimum alienari injuriarum insolutia. Combel.: hanc malevolorum calumnia atque fraudibus alienari.

(85) Προπτηφά. Montac. et Morel. προπτημά. Reddit Combel. ὠρμημένον προπτημά, properamente et a se incitabile deduxi.

(86) Ἀναδιδάσκοντα. Ita Combel. In edit. αναδιδάσκαντα.

(87) Οὓς φέρει. Montac. et Morel. οὓς ἔφερε.

ΣΚΑ'. ΟΜΟΦΡΟΝΙΩ (88).

Has litteras eo tempore datas, quo Sacerdos vexabatur, his epistola verbis patet: Suade charissimo filio nostro Sacerdoti ne desponeat animum, etc. Scripta autem epistola Homophronio, qui forte unus et primoribus ptochotrophii illius administris erat, Gregoriumque ad festi cuiusdam in eo loco celebrandi latitiam invitavit.

Ἐπὶ τὴν αὐνόδον ἡμέρας καλεῖς ἐγώ δὲ τηρόμην A ὅντος ἔγειν τοῦ σώματος, ὥστε παρέγαν όμην καὶ αὐτόληπτος (89), ἵνα τέων ἱερῶν οἰκον ὑδάν, καὶ Χριστοῦ καταγάντων, τὴν τῶν ἀγίων κλάδων βέζαν (90), τὴν δὲ ἀληθῶς μητέρα τέκνων εὐφρανούμενην τα καὶ εὐφρανούμενον. Οὖτα τούτα καὶ πέπισματα ἐν Κυρίῳ, καὶ διὰ τοῦτο λέγω θαύφην, καὶ εἴ τι (91) λυπηρὸν νῦν ἡμῖν ἀπήντηκεν, οὐ μὴ ἀποβεσθῇ δὲ λύχνος τοῦ Ἱερατῆλ, καὶ ταῖς αὔραις τοῦ πονηροῦ ριπίζεται· οὐδὲ ἡ τοῦ Θεοῦ χρηστότης ἐπὶ πλεόνεκτος ερχθεῖσα, ἢν κρίπτει τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν λόγοις ἀφρήτοις οἰκονομίας, ἀλλ' ἐνδοξεσθῆσται μᾶλλον καὶ θαυμασθῆσται διὰ τῆς ὑμετέρας ὑπομονῆς καὶ τῆς μὴ κατασιχυνόσης ἐλπίδος. Τούτο δὲ παραλει καὶ τῷ τιμιώτατῷ υἱῷ ἡμῶν Σακερόν, μηδὲν ὀθυμεῖν, μηδὲν αὐτάρινον ζευτον τι πάσχειν (92), ἀλλ' οὕτω τὸν καιρὸν διαθέσθαι, ὡς φιλοσοφίας ὑπὸ τὸν λυπηρὸν λαζεῖν. Εἴτε θεραπευτάτον τὸν τιμιώτατον ἡμῶν ἐπίλοκον· Εἴτε διωνύτη τοὺς ὀδελφούς, ἵνα μάλιστα μὲν μὴ καταλυθῇ τὸ ἔργον ἡμῶν διασεβέμενα ἐν Κυρίῳ, τοσούτοις τα δὲ, καὶ οὕτω πειθέντον. Εἰ δὲ μή, τὸ γοῦν ἐπιεικὲς δεῖξουμεν, καὶ τὸν φθόνον νικήσουμεν (93), ὡς μηδεμίαν δεδωκότες καθ' ἐαυτὸν λαζήν τοῖς πονηροῖς ματαίως (94) ἡμῖν ἐγχράινουσιν.

ΣΚΒ'. ΘΕΚΛΗ (95).

Irrita fuere omnia quae gessit scripsisque Gregorius, ut Sacerdotem cum Helladio in gratiam reduceret; prius enim ille presbyter inter vexationes et calumnias interiit. Theclum ejus sororem hac epistola consolatur et atriusque laudes prosequitur.

Ὥρματα μὲν καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν σὴν εἰλάσσειαν, C καίτερο διθενοῦντος ἡμῖν τοῦ σώματος, ἐπισκεψόμενος τε ὁ δρός, καὶ τῆς καρπέρας ἐπιτανεσθέμενος, ἢν ἐπὶ τῷ (96) μαχαριώτατῷ ἀσέλφῳ σου φιλοσοφεῖς τούτῳ γάρ οὐκ ἀποβιλον. Ἐπειδὴ δὲ ὄποι τίνος περιστάσεως ἐκταύθην, ἀναγκάσαν ἔποι τὰ γράμματα, καὶ συμφιλοσοφήσαν σοι διὰ βραχέων τὰ σά. Πλέον δὲ καλὸς Σακερός ἡμῖν, δὲ γνήσιος τοῦ Θεοῦ παραστάτης καὶ νῦν καὶ πρότερον· ἐκ Θεοῦ. Ποῦ δὲ Σακερός νῦν; πρὸς Θεόν· οὐδὲν ἀπόρων νικηφόρας, εὖ οὖτα, τῷ φόνῳ καὶ τοῖς τοῦ πονηροῦ παλαισμασι. Πλέον δὲ ἡμεῖς; οὐκ ἐκτέλειν; ποῦ δὲ ἡμεῖς ἀναλύσομεν; οὐ πρὸς τὸν αὐτὸν Δεσπότην; καὶ εὖτε Ιησοῦς τῆς τῆς παρθένας! Τοῦ αὐτοῦ προσκυνητα-

A Ad synodus nos vocas: equidem optarem ita valere corpore ut vobis interessem etiam ultra accedens, ut sacram aedium vestram videam, Christi domicilium, sanctorum ramorum radicem, illam revera matrem filiorum letantem^a et lastantium. Hoc novi, ac persamus habeo in Domino, et propterea dico confidens, licet quid triste nunc ac molestum nobis occurrit, haudquaque extinguitur lucerna Israelis, etiam si mali ventis flabelletur: neque Dei bonitas amplius occultabitur, quam timentibus se abscondit^b rationibus dispensationis arecanis, sed magis glorificabitur et admirationi erit per patientiam vestram et spem, quae non confundit^c. Hoc etiam suade ebarissimum filio nostro Sacerdoti, ne desponeat animum, nequo indignum se quidquam patiatur; sed ita tempus disponat, ut tristia pro philosophiae subiecto accipiatis. Ad hanc episcopum nostrum maxime honorandum curet; quin etiam fratres corroboret, idco maxime ne opus nostrum quod in Domino proposuimus dissipetur, cum tantū momenti sit, et ita per vagatum. Sin minus, æquitatis 184 specimen dabimus, et livorem vincemus; quippe cum nullum adversus nos ansam dederimus improbis cassum nos edio prosequenteribus.

CCXXII. THECLÆ.

E quidem ipse quoque ad pietatem tuam proficiisci parabam, etiam si aliqui infirma corporis valetudine, tum ut te inviserem, tum ut tolerantiae illius nomine laudibus esserem, quam ob heatissimum fratrem tuum adhibes: neque enim id dubium est. Quoniam autem casu quadam hoc meum iter impeditum est, ad litteras venire necesse habui, ut de tuis rebus tecum paucis philosopher. Unde, queso, præclarus noster Sacerdos, si cures, inquam, ille et nunc et prius Dei astes ac minister, ortum traxit? Ex Deo. Ubi autem nunc Sacerdos? Apud Deum: postquam scilicet haud illibenter (hoc probe scio) livori sese ac diaboli luctis subduxit. Unde item nos ortum duximus? Annon

* Psal. cxii, 9. * Psal. xxx, 20. * Rom. v, 5.

(88) Alias CCXXXVII. Scripta eodem tempore. D
(89) Αὐτόληπτος. Ita cod. Reg. ac Morel. in uotis. Edit. habent αὐτόληπτον.

(90) Τὸν ἀγέλην καλέων μὲν. In illud intendit Pauli ad Rom. xi, 16, Εἰ ἡ βέζα ἀγέλη, καὶ οὐ κλάδος, οὐ radix sancta est, etiam rama.

(91) Καὶ εἰ τοι. Ita cod. Reg. ac Morel. in notis. Edit. habent εἰ τι καὶ.

(92) Τὶ πάσχεται. Ita cod. et R. In edit. τι deest.

PATROL. Gr. XXXVII.

(93) Δεῖξομεν, καὶ τὸν φθόνον νικηφόρον. Ita iudicem cod. In edit. δεῖξαντα, καὶ τὸν φθόνον νικηφόρον.

(94) Πονηροῖς ματαίως. Ita cod. In edit. πονηροῖς καὶ ματαίως.

(95) Alias CCH. Scripta eodem circiter tempore.

(96) Ήττι τῷ. Ita cod. Reg. 1405. Alii codices ἐπὶ τῶν μαχαριώτατῶν ἀσέλφων. In editis ἦν εἰ τῷ.

indidem? Quonam autem migrabimus? Annon ad A καὶ παρήθημεν, καὶ μεταχθησόμεθα, ὅλγα ἐνταῦθα κακοπαθήσαντες (97), ὃς γε πρὸς τὴν ἀκείθεν ἐλπία· καὶ τοις ἵνα γνῶμεν τὴν χάριν, ἐξ ὧν ἐνταῦθα πεπονθανεν. Πατὴρ, μητῆρ, ἀδελφὸς, οἱ προειρηφέτες· εἰ τοῦτο ιστον; ἀριθμὸς ἑπανετῶν ὁδοιτόρων (98). Τούτος ἀκολουθεῖ καὶ θέκλα μετὰ μικρὸν, ἡ τοῦ θεοῦ δούλη καὶ ἀπαρχὴ τῶν καλῶν (99), ὅλγον ὑπομείνασσα· δοσον ἀκείνους τε τιμῆσαι (1) τῇ καρτερίᾳ, καὶ πολὺς ὑπόβεγμα γενέσθαι τῆς περὶ τοῦτα φυλοσοφίας. Ἐπανώμενον οὖν τὴν (2) αὐτὴν δεσποτείαν, καὶ δεχόμεθα τὴν οἰκουμένην τῶν τολλῶν ὑψηλότερον (3). Ταῦτα ἔχει νῦν ἀνθ' ἡμῶν, καὶ τούτοις σύνεος τοῖς λογισμοῖς, εἰ καὶ κρέπτοντας παρὰ σεανῇ (4) ἀνευρίσκεις. Εἰ δέ οι καὶ κατ' ὅδην θεῖον καταβιβεῖμεν, μετὰ παντὸς τοῦ σοῦ καὶ κατὰ τὸ πηρόματος, πλειστὸν ἡ χάρις (5) τῷ εὐεργεστῷ.

B καὶ περὶ τοῦ πηρόματος, πλειστὸν ἡ χάρις (5) τῷ εὐεργεστῷ.

185 CCXXXIII. EIDEM.

Epistola sequens ad eandem Theclam hæc verba: Illud quoque considera quaslibet ob res divexemur, annos propter eos qui ex hac vita migrarunt? hæc, inquam, verba non nisi Sacerdotem qui ex hac vita migraverat, significare videntur; ideoque cum Tillemontio ad illud tempus referri et commode hic collocari posse visa est hæc epistola. Hinc etiam liquet Theclam post fratris mortem, vexatam etiam fuisse ab ejus adversariis, qui de patrimonio pauperum male administrato forte calumniabantur; et qui, ex defuncto, Theclam sororem, ad quam hæreditate fratris mortui bona reverenter, vexabant. Digna sane que communicaret fratri passionibus auxilla ecclesia, cuius hic virtutes, ut sint in exemplum, Gregorius testis oculatus exponit. Etenim quod promiserat in epistola superiori, illam inviserat, ut statim ab initio testatur. Observare juvat quod Gregorius ait, inter proposita Theclæ patentia momenta, Sanctorum animas res nostras sentire, gratiasque non ab iis inituros, si illatas propter illos injurias toleremus.

Cæteras epistolæ quæ præterquam cum aliis bene muliæ incerti sunt temporis, nullam neque argumenti, neque nominis cum aliis habent aſſinitatem, rejetas ad calcem colloquare visum est.

Doles, ut verisimile est, nobis relictis: nos autem magis, quod a tua pietate disjuncti sumus. Deo famen gratias agimus, quod usque ad te pervenierimus, neque nos suscipit laboris penituit. Siquidem tue in Christum fidei firmitatem, et laude dignam solitudinem, ac philosophicum secessum perspeximus; nempe quia ab omnibus mundi voluptatibus separata, soli Deo ac sanctis martyribus, apud quos habitas, teipsum conclusisti, ac Deo una cum charissimis filiis tuis hostiam viventem, gratiamque et acceptiam obtulisti, atque etiamnam offers. Hæc igitur tuis quoque molestiis solatio sint. Quandoquidem et magnus ille David in futuri illis

ἀλγεῖς ἀπολειφθέντων ἡμῶν (7), ὃς εἰδεῖς τὴν μετέπειταν καὶ τὴν χωρισμῷ τῆς σῆς εὐλαβείας. Πλὴν εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ, μέχρι σου φθάσαντας, καὶ οὐ μεμάρτυρον τῷ κόστῳ. Εἴδομεν γάρ σου τὸ στέρωμα τῆς εἰς Χριστὸν (8) πάτερας, καὶ τὴν ἐπανάστασίν τοῦ τοῦ κόστου τερπνῶν, Θεῷ μόνῳ (9) συνέκλεισας ἐαυτὴν, καὶ τοῖς ἀγίοις μάρτυσιν, οἵς παροκεῖται (10), καὶ προσῆγατες τῷ Θεῷ, καὶ προσάγετε μετὰ τῶν (11) δημητρῶν σου τέκνων θυσιῶν ζῶσαν, εὐάρστον. Ταῦτα οὖν ἴστων σοι καὶ παραμεθεῖ τῶν λυτρῶν. Έπει ταῦτα διαβλέπετε τοῖς ἀκείθεν ἀγαθοῖς, εἰς οὐ πάμπτε τοὺς

(97) Κακοπαθήσαντες. Ita cod. Pass. Bill. et Combef. In edit. vitiōse κακοπαθήσαντας.

(98) Ὁδησόρος. Ita idem. In edit. ὥδησόρος.

(99) Ἀπαρχὴ τῶν καλῶν. Bonorum primitiæ, inter eos præstans, primaque laude virtutum; sic Tillemont. Intellexit. Quod reddit Bill.: Virtutum primitiæ, non probandum ait Combef., nec enim matrona virtus, ut sic virtutum dicatur primitiæ.

(1) Ἔκεινον τε τιμῆσαι. Ita Combef. At cod. Pass. ἐκείνους τετιμῆσαι. In edit. ἐκείνους τετιμῆσαι.

(2) Οὐρ̄ τῆρ. Ita cod. Reg. et Pass. In edit. οὐν τῆρ.

(3) Ὑψηλότερον. Combef. ὑψηλότερα, dispensationem sublimiorem, quam vulgus cogitat.

(4) Παρὰ σεανῇ. Ita cod. et Combef. In edit. παρὰ σεανῇ, quod Bill.: Per teipsum.

(5) Πλεῖον η γάρις. Ita cod. Bill. ac Combef. In edit. πλεῖον η γάρις.

(6) Alias CCL Scripta paulo post superiorē.

(7) Ἀπολειφθέντων ἡμῶν. Ita cod. 1405. Combef.: Absentia nostra. Edit. ὥπολειφθέντων.

(8) Τῆς εἰς Χριστὸν. Ita cod. 1403 et B. 3, Bill. ac Combef. In edit. τῆς ὡς Χριστὸν, et ad marginem εἰς.

(9) Θεῷ μόνῳ. Bill.: Cum solo Deo; at non bene, ait Combef.

(10) Οἰς παροκεῖται. Ita cod. 1405, B. 3, Bill. ac Combef. In edit. οἰς παροκεῖται.

(11) Μετὰ τῶν. Addidimus μετὰ ex cod. Par. et alii. Poterat tamen non addi, et sic verti: Charismatiorum filiorum tuorum hostiam viventem gratiamque, etc.

λογισμούς, τὰ ἑταῖούν δύνηρά, σταν λέγει· Ὅτι οὐκ εἰργόνε με ἐν σκηνῇ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ κακῶν. Καὶ οὐκ ἀποτίθεται μόνον τὸ ἀλγεῖνον, σταν μνησθῆ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ εὑρετήσεται. Εμησθῆτη γάρ, φησι, τοῦ Θεοῦ (12), καὶ εὐχράτητη. Ἀλγούστ καὶ οἱ τῷ καρδιῷ προστετηρίτε, καὶ τοὺς πλεονα τῶν θερ̄ δουλεύονταν. Ἄλλ' ἀμισθῶν αὐτοῖς τὸ ἀλγεῖν· ἦμεν δὲ καὶ τὸ (13) πάσχειν ἐμμισθῶν, σταν διὰ τὸν Θεὸν υπερέρωμεν.

Φέρε γάρ ἀντισταθμίσωμεν τὰ λυπῆρ τοὺς ἥδεσι, καὶ τὰ παρόντα τοῖς μᾶλιστοις· καὶ οὐδὲ πολλοστούς μέρους εὐρήσουμεν ταῦτα ἔκσινον τούτουν ὑπερβάλλει τὰ χρηστέρα. Καλὸν οὖν φάρμακον τοῦν, σταν δύνωμενα, τὸ γε μεμήσθαι (14) θεοῦ καὶ τῶν ἑκεῖνων ἐπιπίδων, καὶ τὸ τοῦ Δασιδί πάσχεν, ἐν οὐλίεσ πλατανίσεσθαι· καὶ μὴ (15) στονοχωρίσεσθαι τοῖς λογισμοῖς, μηδὲ διπερ νέφες τῇ λύτῃ καλύπτεσθαι, ἀλλὰ τότε (16) μάλιστα τῆς ἐπιπόδους ἔχονται, καὶ πρὸς τὴν ἑκεῖνην διαβλέπειν (17) μακρότητα τὴν ἀποκειμένην τοῖς ὑπομένοντος. Μάλιστα δὲ ἀν οὐσία πιεσθήμεν ἐγκαρπερεῖν τοῖς δεινοῖς, καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς εἶναν σταν ἀλγώμενον, εἰ ἐνθυμηθήμενη τὶ ἐπηγγειλάμεθα τῷ Θεῷ (18), καὶ τὶ ἡλπίσαμεν ὃς φιλοσυγχή προσέθεμεν (19). Πλοεψεῖ· εὐθύμειν; εὐημερεῖν κατὰ τὸν βίον τούτον; ἢ ἐκ τῶν ἐναντίων (20) οὐλίσθεναι; κακυπαθεῖν; στονοχωρίσθαι; πάντα στέγειν, πάντα ουρμένηνδα τὴν τῶν μελλόντων ἐπιπόδα; ταῦτα, οἶσα, οὐκ ἑκεῖνα προτεθόσαμεν. Φοδούμα τοῦν μὴ καὶ τὰς συνήκας τὰς τρόπος Θεὸν φεύδωμεθα, σταν καὶ ταῦτα ἡτούμεν ἔχειν, κακεῖναν ἀπλίσωμεν. Μή καταλύσωμεν (21) τὴν πραγματειαν, ἀλλ' ἀνέγκωμεν ταῦτα ὑπὲρ τοῦ τυχεῖνος ἑκεῖνων. Ἐθίψουν ἡμᾶς οἱ οὐλίσθενοι (22), ἡγασταν οἱ μεταγωρθίσαντες· ἀλλ' ἡμεῖς ἀδύολωτον τοῖς πάθεσι τὴν ψυχὴν φυλάξωμεν. Οὕτω τῶν λυπούντων κρατήσομεν (23).

at nos animum a perturbationum servitute liberum molestie superiores erimus.

Κάκεντο σκόπαι διὰ τίνα (24) θιδόμενα. Οὐ διὰ τοὺς μεταστάντας; Τί δὲ ἀν ποιῶντες ἑκεῖνος χαρίσασθαι ὀφείσθημεν (25); Οὐ καρπεροῦντες; Τοῦτο

²¹ Psal. xxvi., 5. ²² Psal. lxxvi., 4.

(12) Ἀλλὰ καὶ εὐχράτεται. Εμησθῆτη γάρ, φησι, τοῦ Θεοῦ. Ήτε deerant in edit. Supplevimus D ex cod. et Reg.

(13) Ήμέρα δὲ καὶ τὸ. Sic iudicem codd. In edit. καὶ deest. Mox iudicem, διὰ τὸν Θεόν. In edit. τὸν deest.

(14) Τὸ γε μεμήσθαι. Ita cod. 1405, ac Combef. In edit. τόν μεμήσθαι.

(15) Καὶ μὴ. Ita cod. quatuor, Par., 1405, ac Combef. In edit. ἀλλὰ μοι.

(16) Ἀλλὰ τότε. Ita cod. Reg. 1405, Par. ac Combef. In edit. ἀλλὰ τό.

(17) Διαβλέπειν. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. In edit. βλέπειν.

(18) Τὶ ἐπηγγειλάμεθα τῷ Θεῷ. Combef. Quid Deo uerimus?

(19) Προσέθεμεν. Ita cod. ac Combef. In edit. προσθέσανομεν.

A bonis, ad quae cogitationes suas mitit, hujus vita acerbitates occultat, eum ait: *Quoniam abscondit me in tabernaculo suo in die malorum*¹¹. Nec vero dolores duntaxat et molestias deponit, cum Deus ipsi in animo et memoria versatur; sed etiam voluptate afficitur. *Memor fui Dei*, inquit, *et delectatus sum*¹². Dolent etiam qui mundo prorsus addicti sunt, ac multo quidem amplius, quam qui Deo serviant. At dolor ipsis mercede caret: contra dolori nostri merces sua constat, cum Dei causa toleratiā adhibemus.

Age enim molestias cum voluptatibus, et presentia cum futuris perpendamus: ac ne minimam quidem borum partem illa esse reperiemus: usque adeo keta exsuperant. Commodum ergo pbaracum nobis fuit, cum in dolore sumus, Deum ac futuræ vitæ spes in animum revocare, atque eodem modo, quo David, affici, hoc est, in tribulatione dilatari, non autem cognitionum angustias premi, nec morere, tanquam nube, obduci, verum tum maxime speci inhaerere, atque ad eccelestis beatitudinem, quæ iis, qui res **186** adversas patienti animo ferunt, recondita est, oculorum aciem intendere. Hac autem potissimum ratione adducemur, ut rerum acerbitates æquo animo perforamus, atque cum in dolore versamur, supra vulgus assurgamus, si quid Deo promiserimus, et quid, cum ad philosophiam accederemus, spe nobis flixerimus, cogitemus. Utrum opibus abundare, latu et bilari animo esse, atque in hac vita florere, an contra vexari, afflictari, premi, et propter rerum futurarum spem omnia perforre ac sustinere? Hæc nimirum, non autem illa, expectavimus. Quocirca vicer, ne pacta quoque cum Deo inita violemus, cum et haec habere studemus, et illa speramus. Ne, quæso, negotiationem dissolvamus: verum hæc, ut illis potiamur, feramus. Affligerunt nos affligentes; contristaverunt nos ex humanis migrantes: et immunem conservemus. Ita tristibus rebus atque

Quin illud quoque considera, ob quaæ dixeremur. Annon propter eos, qui ex hac vita migrarunt? Quibusnam autem operibus videbimur illis

(20) *Ex τῷ ἑρατεῖον*. Ita cod. Reg. et Combef. In edit. ἐκ τοῦ ἐναντίου.

(21) *Mή καταλύσωμεν*. Bill.: *Ne deleamus*

(22) *Οἱ οὐλίσθενοι*. Ita cod. Reg. et R. ac Combef. In edit. οἱ μεταγωρθεῖς, quod Bill.: *Qui nos invias habuerunt*. Mox, ἡγασταν οἱ μεταγωρθίσαντες. Sic iudicem, ac Combef. At Montac. et Morel. ἡγασταν ἡμᾶς οἱ μεταγωρθεῖτες. Hæc in edit. de-erant. Quæ quidem duo dicta sunt in solitum matronas, cuius illi morte sublati fuerant.

(23) *Tὸν λυπούντων κρατήσουμεν*. Ita Combef. et Bill. qui vertit: *Ita fieri ut eos qui nobis molestias exhibent, superemus*. In edit. κρατήσωμεν.

(24) *Διὰ τίνα*. Combef. διὰ τίνα, quinā sint, ob quos, etc.

(25) *Χαρίσασθαι ὀφείσθημεν*. Ita cod. et Combef. In edit. καρπαζεῖν, quod Bill.: *Gratiam ab iis in-*

gratificari? annon fortis animo sustinentes? Illoc **A** ὅντις αὐτὸς χαρισμάτων· καὶ γάρ πειθομαί τὰς τῶν οἰγίων φυχάς τῶν ἡμετέρων αἰσθάνεσθαι. Ἐπὶ πάσι, καὶ πρὸ πάντων, ἔκεινον λογιζόμενα, διὰ τῶν ἀδότων θετῶν, ἕκα μὲν τῆς ἀνάγκης (26) φιλοσοφεῖν· ἐν δὲ τοῖς πάθεσιν ἀφύλοσφους φαίνεσθαι, διὰτὰ μὴ τοῖς πολλοῖς τύπον γίνεσθαι, ὥσπερ τῆς ἐν τοῖς εὐθύνοις εὐχαριστίας, ὅπτω καὶ τῆς ἐν τοῖς δεινοῖς καρπείας. Καὶ ταῦτα (27) γράφω, οὐχ ὡς ἀγνοοῦντα δεδάσκων, ἀλλ' ὡς ἐπισταμένην ὑπομηνήσκων (28). Ὁ δὲ θεὸς τῆς παρακλήσεως· σε τε δραπτὸν φυλάξει τοῖς πάθεσιν, καὶ ἡμῖν γε χαρίσαιτο (29) πάλιν ἰδεῖν σον τὴν εὐλόγειαν, καὶ διὰ τῶν ἔργων πιεσθῆναι, διὰ τὸ κόπος ἡμῶν οὐκ εἰς κενὸν ἐγένετο, ἀλλ' ἤσαμεν τι πάρα σοι πλέον τῶν ἀλλών· ὡς τῆς θλίψεως ἐκσωνωνήσαμεν, οὕτω καὶ τῆς φιλοσοφίας καινούντων λαδόντων· διά τοι τῇ πολιτῷ ἡμῖν ταύτῃ, καὶ τοῖς κατὰ Θεὸν καράπτοντος φρεσκεταῖ.

CCXXXIV. AFRICANO.

Cur non audeat Africanum adversam causatur valetudinem. Anno 385 seruis scripta non est haec epistola; siquidem Nicobulus, per quem hanc Africano scripsit Gregorius, hoc ipso anno mortuus est.

Quibusnam rebus equi maxime gaudent? non dñbium quin equis. Quibus aquilae? aquilis profecto. Graculum porro graculo assidere ipsa quoque parsenīa docet. Eodem proinde modo Atticum quoque Atticis oblectari puta: et probitatis studiorum ejus amatore et antistite. Nam mihi præses nihil aliud esse videtur, quam virtutis adjutor, et virtutis adversarius; sive incurvatum imperium gerat, ut nos, sive id, quod gladium et lorum junctum habet. Cruorem enim tibi minime adjiciemus, quippe quem virtute imperium tenere scimus, non vi cohære, ac metu potius, quam suppliciis improbos coercere; que quidem optimi imperii lex est. His itaque de causis magnopere quidem congressum teum expetebam, ac nunc etiam expeto. Verum quia per adversas valetudinem id mihi consequi non licet, necessario ad litteras veni; et quod commodissimum est, te per virum amicorum et familiarem ac cognatum saluto, hoc est, per charissimum mihi Nicobulum, qui et me apud te excusabit (vir autem est fide dignus, si quisquam alius, quantum quidem ipse cognoscet), et per

ΣΚΑΙ. ΑΦΡΙΚΑΝΩ (30).

Τίνις ίτιος μάλιστα χαίρουσαν; δῆλον ως Ἱπποτος. Ἀτελοὶ δὲ πίσταν; οὐκοῦ δλοῖς ή ἀτελοῖς. Κολοσσοὶ δὲ ποτε (31) καλοὶ ή ίσανεν, καὶ τῆς παρομιώς ἀκούεις. Οὗτοι δη καὶ Αττικοὶ Ἀττικοὶ εἰσι χαίρειν, καὶ τὸν καλοχαγαθίας μεταποιούμενον τῷ ταύτης ἄρστῃ καὶ προστάτῃ. Τοῦτο γάρ (32) δρῦγων εἶναι μοι φανεῖται, ποθοῦς ἀρτεῖς καὶ ἀνταγωνιστῆς κακίας, κανὸν τὴν ἀναλαμπτὸν δρῦγην (33), καλάπτει τιμέας, καλὸν τὴν μετά ξερούς καὶ τελείων. Άλιμα γάρ οὐδέ τοι προσθίσουμεν, ἀρτεῖς κρατοῦντα γινώσκοντες, οὐ βέβη καθέργοντα, καὶ φόβῳ μελλοντοί ἡ ἔργον καλάζοντα τοὺς κακούς, διπερ τῆς ἀρστῆς δροῦς δρῦγῆς. Διὰ δὴ ταῦτα, σφράγια μὲν τῷ τῆς συντεχίας οἰκουμένης μοι, καὶ νῦν ἔτι σπουδάζεται. Οὐκοῦ δὲ δύος τούτου τύχοιμα διὰ τὴν ἀδρωτίαν, ἀναγκαῖος ἡδονὴ τὰ γράμματα (34), καὶ τὸ κάλλιστον, διὰ προσφέργομας τοῦ ἀνδρός (35) οἰκεῖον καὶ φύσιον καὶ συγγενοῦς, τοῦ τιμωράτου πάντα ἀμοι Νικοδομίου, διὰ τὸ πολογήσασθαι τοι περὶ ἡμῶν (ἀξιόποτος δὲ δ ἀνήρ, εἴπερ διὰ τοις, δοτα δη ἀμε γινώσκειν), καὶ διὰ τὴν ἁυτὸν γνωρίσει τῇ σῇ τελειότητι.

Dilem quarebit. Illoc proverbium quemadmodum et alia nisinulla ab hoc auctore usurpatā, ab Erasmo in doctissimis illis Chalidiibus prætermissum est. Sic Ad. At certe vir bonus, dum haec scriberet, dormitavit. Erasmus enim refert adagium Semper gratus assidet graculus; quia et hunc citat locum Gregorii. Ettra tamen dum haec Eudoxio scripsisse Gregorium assertit.

(32) Τούτῳ γάρ. Montac. et Morel. τούτῳ γάρ. (33) Ἀραλυμεντο... δρῦγην. Η ἀναλαμπτὸς δρῦγη, ecclesiastica potestas; τὴν μετά ξερούς καὶ τελείων; secularι. Perperan igitur legendum propoundit Montac. et Morel. καλάπτει τιμέας.

(34) Ξει τὰ γράμματα. Ita Cod. Edit. πράγματα, res ipsas.

(35) Δι τὸνδρός. Cod. διὰ τοιούτου ἀνδρός. Paulo infra, cod. τὰ πάντα μοι.

Ituri sumus. Mox iūdem, οὐ συγχαρεούντες pro οὐ χαρτερούντες, quod Bill. verit: *Annon illatas injuria tolerans?* sed perperam, cum sermo sit de dolore ex suorum obitu.

(26) Ἔξι μὲν τῆς δράγης. Ita fere epist. xxxii ad Philagrium.

(27) Καὶ ταῦτα. Ita cod. In edit. xai deest.

(28) Υπομηνήσκων. Ita cod. Par. et 1405. In edit. ἀναγμηνήσκων. Moi pro, δὲ θεὸς τῆς, etc. Cod. 1405, δὲ δὲ θεὸς πάσης.

(29) Ήμιν τα χαρίσαιτο. Ita cod. Reg. ac Combei. In edit. χαρίσαιτο, τῷ.

(30) Alias XLVI. Scripta incerto tempore; forte tamen ante ann. 385.

(31) Κολοσσοὶ δὲ ποτι, etc. Hoc adagio significatur, homines ejusdem artis et conditionis vita libenter simul versari; unde illud: *Similia simi-*

ΣΚΕ'. ΕΛΛΕΒΙΧΩ (36).

Dolere se significat, quod morbo prohibitus sit, quominus Ellebicho occurreret; missionem scripto dari Mamanti, filio militis, postulat.

Οία ζημιούμενα παρὰ τῆς ἀρρωστίας (37)! Προσ-
δραμεῖ εἶται καὶ περιπέξασθαι, καὶ τῆς πάλαις
ἀναμηνήσαι φύλας καὶ συνθείας. Ἐχει δὲ οὐχ οὕτως
ἡμῖν τὰ τοῦ σώματος. Διὰ τοῦτο σοι πρόβατα δὲ
τῶν τραμμάτων, καὶ τῇ προστηροφεῖ δεῖτούμενα.
Ἐται δὲ καὶ δωροφορεῖ εἶται τι, τούτο (38) προσφέ-
ρομεν, Μάμαντα τὸν ἀναγνωστὸν, δυνα μὲν ἀπὸ
στρατιώτου πατρὸς, καθιερωθέντα δὲ τῷ θεῷ διὰ τὸν
τρόπον. Ἀφει τῷ θεῷ καὶ ἡμῖν, ἀλλὰ μὴ συναρ-
θμήσῃς τοὺς πλάνους· καὶ δέ ξυγγραφον τὴν ἐπειθε-
ρίαν, ἵνα μηδὲ ὑπὸ δίλων ἐπιτρέψεται. Δώσεις γάρ
σεαυτῷ δεῖται τὰς τοῦ πολέμου καὶ τῆς στρατηγίας
ἔπιβας. Ναὶ παρακαλῶ, τούτου φρόντισον. Οἴς γάρ
τὰ μέγιστα ἔν χερι, καὶ ἐν οἷς τὸ πᾶν ταλαντεύεται,
τούτους μάλιστα φροντιστέον θεοῦ, καὶ τῆς ἔκτιθεν
ἐπικουρίας.

sunt, et in quibus rerum omnium summa, tanquam
auxilium curæ esse debet.

ΕΚΖ'. ΑΝΤΣΙΩ (39).

Commoda valetudine nienti Anysio aeger ipse rescribit Gregorius.

Ἔκεν ἡμῖν παρὰ σοῦ γράμματα, τὴν τε ὑγείαν (40)
θηλούντα, καὶ διτὶ σοι κατὰ νοῦν ἔξενη τὰ τῆς ἐκδη-
μίας. Καὶ πέπο τῷ θεῷ χάρις. Εἰ δὲ καὶ ἡμεῖς ξυγ-
μένην τι τουτῶν περὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιστέλλεται,
πλεῖον δὲ χάρις.

ΕΚΖ'. ΟΥΡΣΩ (41).

Adversa minus valetudine ictabatur Gregorius, cum has ad Ursum dedit litteras, anno forsitan 382 quo scripta est epistola xci. Ursi vellet frui charitate, sed cur ad eum non proficiatur, causam aperit.

Τόδι μὲν τὸ προσαγορεύειν τὸν φίλους· τὸ δὲ καὶ C
δικὰ φίλων ἡδον. Ὄν δέσιν ὁ τιμώτατος (42) νίσ-
τη ἡμῶν Ἀνύσιος, δε καὶ τὴν ὑγείαν ὅμοις εὐπαγγελλοῦσται
τὴν ἡμετέραν εἰπερ ὑγεία τοῦτο δέστιν ἡ βραχεῖα
πρὸς τὸ χρεῖσθαι φοῖη. Καὶ περὶ ὧν τέμνων (43),
κοινωνεῖσται. Ής τὸ γέ μέχρις ὥμων (44) γενέσθαι,
διπερ ἀπηγέτεται φύλακος καὶ γνωστός, καὶ τῆς ἀγά-
πης ἀπολαύσει τὴν ὑμετέρας, ἐμοὶ μὲν ἡδονον, εὖ
τοῦτο, καὶ οἷον οὐκ ἀλλο τι τῶν σπουδαζομένων, ὡς
Ισαστοι οἱ βωμῶν τὴν ὑμετέραν δεῖσιν. Εἰ δὲ καὶ
δινατῶν, ἡ ἀλλως (45) εὐπρεπεῖ, η ση δοκιμάστε (46)
σύνεστι, μη ποιε ἀκαρίαν καταγωγῶντας, καὶ φο-
τικοῖ τοι δέξαμεν, ὡς διενο λόγον παραρανέντας καὶ

(36) Alias CXXIII. Scripta eodem circiter tempore.

(37) Παρὰ τῆς ἀρρωστίας. Post ἀρρωστίας, Montac. interrogatio notam apponit.

(38) Δωροφορεῖ εἶται τι, τούτῳ. Cod. fretus au-
toritate, sic legit distinguique Combef. δωροφορεῖ
εἶται τούτῳ; προσφέρομεν Μάμαντα, quoniam autem
manus quoque offerre conveniebat: quoniam hoc erit?

offerimus Mamanum.

(39) Alias CXLV. Scripta eodem tempore.

(40) Υγίειαν. Ita cod. Reg. Edit. ὑγείαν.

(41) Alias CXXXI. Scripta incerto tempore; forte

circa annum 382.

(42) Ο τιμώτατος. Cod. et Combef. ὁ αἰστι-

A Quanto nos detrimento morbus afficit! Accurrere ad te oportebat, teque amplexari, ac veterem amicitiam et consuetudinem in memoriam tibi revocare. At non ea corporis valetudine sumus. Ac proinde per litteras te admittus, ac salutando excipimus. Quoniam autem munus quoque aliquod offerre conveniebat, hoc offeremus, nempe Mamanum lectorem, qui cum militem patrem habeat, 188 Deo tamen ob morum probitatem consecratus est. Hunc, quicquid, Deo ac nobis missum fac, nec inter errores numera: atque libertatem ac vacationem ei scripto consignatam tribue, ut ne ab aliis quidem per calumniam vexetur. Sic enim faustas quoque tibi ipsi bellii atque militaris imperii spee dabitis. Te, inquam, obsecro, ut ea res E tibi curæ sit. Nam quibus res maximæ in manu in trutina, nutat, his potissimum Deus, ipsiusque

CCXXVI. ANYSIO.

Commoda valetudine nienti Anysio aeger ipse rescribit Gregorius.

Redditæ sunt nobis tuæ litteræ, quæ te commo-
da valetudine esse, protectionemque tuam tibi ex
animi sententia cōsisse significant. Quo nomine
ingentes Deo gratias babo. Quod si nos quoque
aliquid ejusmodi de nobis scribere possimus, majo-
res gratias habiturus sim.

CCXXVII. URSO.

Adversa minus valetudine ictabatur Gregorius, cum has ad Ursum dedit litteras, anno forsitan 382 quo scripta est epistola xci. Ursi vellet frui charitate, sed cur ad eum non proficiatur, causam aperit.

C Suave quidem est amicos salutare; suavius au-
tem per amicos. Quorum in numero est charissimus
filius non nobis Anysius, qui etiam de nostra sanitate
lata vobis nuntiabit: si quidem sanitas appellanda
est exigua in melius inclinatio. Ac de iis rebus
de quibus rogatus est, vobiscum communicabit.
Nam ad vos, ut amico ac sincero animo requiritis,
profici, ac vestra caritate frui, mihi quidem
(velim hoc credas) jucundissimum fuerit, atque
ita, ut earum rerum, quarum cupidissimi sumus,
nulla perinde, quemadmodum ii norunt, apud quos
vestram in excipiendis amicis humanitatem preli-
camus. Num autem id fieri possit, aut etiam alio-

μάτατος. Mox iidem, νίστη ἡμῶν. In edit. ἡμῶν
deest.

D (43) Perι ὅν ἡξιώθη. Putem legendum, sit Com-
bef., ἡξιώθη, de quibus rogatus sum. Non enim
amicū res, sed suas prosequitur. Mox pro κονιώσ-
ται, Montac. et Morel. κονιώσται. Ita etiam cod.
Reg. et R.

(44) Μέχρος ὥμων. Ita cod. Reg. 1405, Par.,
Montac. et Morel. In edit. μέχρις ἡμῶν. Mox, pro
ῶστερ, Cod. 1405 et Combef. ὄστερ, et pro ἀπο-
τέττε, Montac. et Morel. ἀποτέττεται.

(45) Η ἀλλως. Combef. η καὶ ἀλλως.

(46) Δοκιμάστε. Cod. 1405 et Combef. δοκι-
μάστος.

qui conveniat, prudentia tua perpendat. Verendum A προσῆλον τινὸς αἰτίας. Ἐπειδὴ μὴ πεθώμεν (47) enim est, ne importunitatis notam subeamus, ac τοὺς πολλοὺς ὡς ἀδέλως φιλοσοφοῦμεν, καὶ πάντα graves et molesti quibusdam esse videamur, ut qui δύσμενον θεῶν τὰ ἡμέτερα. sine ratione ac perspicua ulla causa in conspectum prodierimus. Quandoquidem multis fidem non facimus, nos citra fucum philosophari, ac res omnes nostras Deo donare.

189 CCXXVIII. PANSOPHIO.

Si huius epistole annum assignare non possumus, saltem affirmare licet post annum 379 scriptam esse. Cum enim in ea Gregorius Evagrius condiaconum appelleat, atque etiam ad philosophiam non ignavo animo accedere scribat, post annum 379 scripta sit epistola necesse est; si quidem Evagrius idem, ut videtur, ille sit quem, mortuo Basilio, diaconum vult Baronius cum Socrate a Gregorio Nazianzeno ordinatum, Palladius autem verisimilius a Gregorio Nysseno. Forte etiam post annum 381 vel 382 differri posset hæc epistola, cum profectus Constantinopoli, ubi apud Nectarium ab alterutro Gregorio reliqui inerat, Evagrius illæ philosophiam non tantum proficeret, sed et in ea magnos potuit facere progressus.

Quis stirpe jam floribus abundantem non laudat? Quem non oblectat seges, cum jam ligatur, ac maturam spicam pollicetur? Quem item letitia non afficit anima recens initia, jam Deo ornata, et terrenas compedes excutere incipiens, ut Deo se adjungat, earumque rerum, quarum nunc umbras duntaxat cernimus, veritatem conspiciat? His nimurum de causis charissimo fratre ac comministro nostro Evagrio majorem in modum delector, eum ad philosophiam hanc ignavo animo accedentem cernens: quandoquidem philosophia quoque est sapientiae amore teneri. Quia hoc quoque nomine laetor, quod mihi tuam amicitiam concilia; atque impensis adhuc iactabor, si plures ad nos litteras des, ac plura amicitia signa nobis rependas.

CCXXIX. EIDEM.

Etsi loco remotus a Pan sophio Gregorius, ipsi tamen semper propinquus amicitia.

Quantum inter Hispanos, tantum inter nos quoque interjectum est spatium, hoc est, dierum haud paucorum iter! At amicitia etiam ea, quæ inter se disjuncta et remota sunt, propinqua efficit. Festi porro symbola, quam leta et jucunda! Quantum item illud est, quod a te vocatum, congressusque noster expeditur! Quidnam igitur tibi pro his tantum optabo? talis nimurum ut sis. Quod si etiam quiddam magis dicendum est, te ipsum superes.

CCXXX. THEODOSIO VEL THEODORO.

Epithalamium, cum duabus sequentibus, censi potest hæc epistola, in qua de Euphenio, quem de Gregori familiâ fuisse his verbis significari videtur: Nunc quoque genera copulantur,... ut amor noster capiat incrementum.

Pictores imitamus, qui corpora prius adumbrant et delineant, ac postea secunda et tertia manu addita, ea accuratius expoliunt, atque coloribus

(47) Μή πεθώμεν. Cod. μὴ πεθώμεν.

(48) Alias CXII. Scripta incerto tempore; forte post ann. 379.

(49) Αρτὶ δεσμοβύσσορ. Combef. : Cum jam geniculis nodii ligatur.

(50) Οὐ τὸν τόδε σχιδὲς ὅρμεν. Ita cod. 2022 ac Combef. In edit. ὃν νῦν ὅρῃ τάς, quarum nunc umbras cernit. Mox, pro χαρῷ μὲν οὖν, idem χαρομέν οὖν.

(51) Ὁρών. Idem ὄρόντες.

(52) Ἐπειδὴ φιλοσοφία. Ita cod. Reg. ac t. vnl. hel. In edit. φιλοσοφίας.

(53) Τοῖς τῆς φιλίας. Ita idem. In edit. τῆς deest.

Τίς οὐκ ἐκανεὶ φυτὸν ἀρτὶ βρύον τοὺς ἀνθεῖς; τίνα οὐκ εὐφράνει λήσιν ἀρτὶ δεσμούμενον (49) καὶ σάχιν ὕριμον ὑπασχούμενον; τίνα δὲ οὐ νεαρελῆς ψυχῆς, ἀρτὶ θεῷ χρωμούμενη, καὶ τὰς χολῆς ἀποστείσαν πέδας ἀργομένη, ἵνα μετὰ θεοῦ γένηται, καὶ ἔσῃ τῇ ἀλιτεύσαν ὃν νῦν τὰς σπάσας ὅρμεν (50); Χαρῷ μὲν οὖν διὰ ταῦτα διαφέροντας τῷ ἀγαπητῷ δεξιῷ καὶ συνδιακόνῳ τῷ μὲν Εὐαγγελίῳ, οὐκ ἀγεννώς αὐτὸν ὅρων (51) φιλοσοφία προσβαλοντα· ἐπειδὴ φιλοσοφία (52) καὶ τὸ σοφίας ἔργον. Χαρῷ δὲ διὰ μοι καὶ τὴν σημερινὴν φιλίαν, καὶ τὴν χαρομένου τοὺς τῆς φιλίας (53) γνωρίσαστν.

ΕΚΘ. Τῷ ΑΥΤῷ (54).

Οσον Ἱερῶν καὶ ἡμῶν τὸ μέσον, ἡμερῶν οὐκ διλέγων ὁδός. Ἄλλι ἡ φιλία, καὶ τὰ διεστῶτα ποιεῖ πληρότον. Τὰ δὲ σύμβολα τῆς ἀρρήνως ἡδεῖ! Τὸ δὲ τῆς κλήσεως θυσίαν, καὶ τὸ ποθεῖν τὴν συντυχίαν τὴν ἡμετέραν! Τί οὖν ἀντὶ τούτων ἐπεύξομαι σοι τοσούτον ἀγαθὸν; εἴης τούτος (55). Εἰ δὲ δεῖ τι καὶ (56) μείζον εἰπεῖν, σαυτὸν ὑπερβάλλον.

ΣΑ'. ΘΕΟΔΟΣΙΩΝ Η ΘΕΟΔΩΡΩ (57).

Μιμούμεθα τοὺς ζωγράφους, οἱ ταῖς σκιάς τὰ σώματα προχαράττοντες, δευτέρη καὶ τρίτη χειρὶ ταύτας ἀπαριθμοῦσι (58) καὶ τελεούσι τοὺς χρώμασι.

(54) Alias CXIII. Scripta eodem tempore.

(55) Τοσούτον δραδότ· εἴης τούτος. Ita cod. 145, Montac., Morel. et Combef. in edit. τοσούτον· 'Αγαθὸς εἴης τούτος, quod Bill.: Quidnam igitur tibi pro his tantum optabo? Bonus utinam sis, cum tatis sis. Post τοσούτον, ὃν subintelligit.

(56) Εἰ δὲ δεῖ τι καὶ Combef. εἰ δέ ἔστι καὶ, quod si etiam magis dicendum est. Mox, πρὸ ὑπερβάλλον, Combef. ὑπερβάλλον.

(57) Alias CXIV. Scripta ad summum ann. 371. — Θεοδοσίῳ η Θεοδώρῳ. Cod. et Combef. Θεοδώρῳ. Reg. Θεοδώρῳ.

(58) Απαρχερίστ. Cod. 1405, Montac., Morel. ac Combef. ἐπιχειροῦσι.

Προ τι βλέπει μοι τὸ παράδειγμα; Ἡν ἡμῖν πρὸς **A** absolvunt. Quorsum mihi spectat hoc exemplum? Εἰτα **190** iam inter nos pura minimeque fucata amicitia (res sane nunc præsertim rara, quaque in paucis inveniatur), atque hanc nobis, non tam cognatio, et communis patria, et ut Homeri verbis utar, amabilis etatutum æqualitas efficiet, quam morum similitudine, quodque iidem rebus gauderemus; quod quidem amicitias maxime coagmentat, firmioresque reddit. Nunc quoque genera copulantur (faveat velim huic sermoni Deus), ut amor noster incrementum capiat, magisque alterius simus. Atque id agit ac molitur Deus, justo amore opem ferens. Quamobrem, et tu nos per suavissimum filium nostrum Euphemium habebis: et nos item per suavissimam filiam vestram vos habemus. Quod autem sequitur, utrius potius causa, aut ad quem loquar, non novi, nempe juvenis causa ad vestram præstantiam, an vestra causa ad juvenem? Patris enim benevolentia par erga liberos. Cæterum id vobis opto, ut hoc matrimonium quam optime cedat, atque ita ut par est, cum Deus id copulat.

ΕΛΛΑ. ΕΥΣΕΒΙΟ ΦΙΛΟΥ (62).

CCXXXI. EUSEBIO AMICO.

Festiva admodum est haec epistola quamvis a viro morbo laborante scripta, Eusebio de hujus filii nuptiis; benedictione et votis solemnibus clauditur.

Ἐδώποιος ἡ φιλάτει (63), καὶ γάμου καιρὸς, καὶ βίου κρηπῆς, καὶ πατέρων εὐχαὶ πληρούμεναι. Ἡμεῖς δὲ διπλεμένοι, οὓς μάλιστα παρείναι καὶ συνενέγειν δικαιον ἔν. Καὶ τοι καὶ ὑπερόδημον, τὸ γάρ ἀπίκειν ὅπερ τῷ ποθενὶ ικανὸν γάρ εἰς ἀπάτην (64) τὸ βούλεσθαι. Καὶ πολλάκις μὲν ὄρμησας, πολλάκις δὲ κατονήσας, τέλος ἡττήθην τῆς ἀρβωστίας (65). Ἀλλοι μὲν οὖν καλείτωσαν ἔρωτας (Ἑπεδῶ γαριδαὶ καὶ τὸ πατέρα), καὶ παρέβοντο κάλλος γραφέτωσαν, καὶ νυμφῶν χάριν ἀντεγέρτωσαν, καὶ βαλλέτωσαν λόγιος μετὰ τῶν ὄνθων (66) τὰς πατσάδας. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν προσφάσω (67) τὸν ἐμὸν ἐπιβαλάμων. Ἔνδοτησαι ὑμᾶς Κύριος ἐς Σιάν, καὶ αὐτὸς ἀρμόσαι τὴν συντηγάν, καὶ Ἰεροὶ τοὺς τῶν τινῶν σου, εἰ τοὺς δὲ εἰπεῖν, δὲ καὶ κρετίσονται. Τοῦτο καὶ παρὸν ἐπιβάμην ἀν δὲ ὑμῖν, καὶ νῦν ἐπεύχομαι. Τέλλα δὲ ὑμῖν μελέται, καὶ στερανούσιν πατέρη, ὡς ἡβάτο. Τούτο γάρ καὶ που γάμους παραγένομεν, ἐτυπώσαμεν ἀκείνων μὴν εἶναι τοὺς στεφάνους, ἥμων δὲ τὰς εὐχάς, δὲ οἷα μὴ τόπος ὁριζομένας.

πρæscripsiōnis; nempe ipsorum coronas esse, nostrum autem esse preces, quas scio locis minime definitas ac circumscriptas.

¹¹ Psal. cixviii, 5. ¹¹ ibid. 6.

(59) *Mᾶλλον ἀγαν.* Pro ὅμεν Bill. proponit ἀριθμόν, ποικιλού μιτον majori amore prosequamini.

(60) *Πραγματεύεται.* Cod. πραγματεύεται, atque id agat ac molitur Deus.

(61) *Τιμέσηται.* Nonnulli cod. ac Combef. λογιστηται, ad vestram facundiam. Mox, pro περὶ ὄμων, Bill. proponit ὄπερ ὄμων.

(62) Alias CLXXI. Scripta eodem forte tempore.

Ἐνοπια amantissima, et nubendi tempus, et vita fundamentum, et parentum vota explicta. Nos autem absimus, quos maxime adesse ac simul vota facere oportebat. Quin id quoque promiseram, siquidem cupiditati spes suberat: magnam enim ad fallendum vim habet aliquid velle. Atque ipse quidem, cum sæpe proficiat parasse, ac sæpe rursum cunctatus esset, tandem a morbo superatus sum. Alii igitur amores vocent (quandoquidem nupialis consentaneus est Iusus), ac virginis pulchritudinem pingant, sponsique venustatem vicissim attollant, thalamumque ut floribus, ita sermonibus conspargerant. Ego vero nupiale meum carmen vobis accinam: *Benefical ros Dominus es Sion¹²*; atque ipse matrimonium concinnet: *Et vi deas filios filiorum tuorum¹³*; pene addidi, te quoque meliores ac præstatiiores. Hoc et vobis, si adesse, orasse; et nunc opto. Cætera autem vobis curae sint, ac pater filiam vitius redimant, ut D optavit. Iloc enim, et sicuti nupialis interfuius, præscripsiōnis; nempe ipsorum coronas esse, nostrum autem esse preces, quas scio locis minime definitas ac circumscriptas.

(63) *Ἐδώποιος ἡ φιλάτει.* Bill. *Eupopia tni amores ac delicie.*

(64) *Εἰς ἀπάτην.* Cod. 2022, et R. εἰς ἀγάπην, ad amandum.

(65) *Ἡττήθην τῆς ἀρβωστίας.* Combefisius: *Morbo succubuit.*

(66) *Μετὰ τῶν ὄνθων.* Ita cod. et Combef. In edit. μετὰ τῶν ὄνθων.

(67) *Προσφάσω.* Ita cod. 1405, ac Combef. In edit. προσφάσων.

191 CCXXXII. DIOCLI.

Ejusdem ac duæ superiores argumenti hæc est epistola ad Dioclem de filia nuptiis, quibus optat ut Christus intereat ac modestia, omniaque in melius, velut aqua in viuum, convertantur. Modesta enim et composita Christianorum matrimonia esse oportet.

Etsi ad filię nostrę nuptias minime vocati, adsumus tamen, et festum simul agitantes, et animi alacritatem præferentes, et vobis optima et pulcherrima queaque optantes. Unum autem bonorum iudicium est, ut Christus nuptiis intereat (porro ubi Christus est, modestia quoque est), atque aqua in viuum convertatur, hoc est, ut cuncta in melius immutentur, sic nimur, ut quæ miserici nefas est, inter se minime misceantur, nec episcopi cum sannionibus copulentur, nec preces cum plau-sibus, nec psalmodie cum tibicinum cantibus. Operæ pretium enim est, ut, quemadmodum cetera omnia, sic etiam Christianorum nuptiis modestia et composita sint. Modestia porro in gravitate sita est. Ille nuptiis munera offerimus: tu vero pro his obedientiam nobis repende. Generum autem, si his obsequitur, filium velim habeas; sin minus, militem.

CCXXXIII. ABLABIO.

Ablabium monet ne, dum cupit sophista esse, virtutis oblitus, nihil aliud sit quam sophista; similique sophistum supercilium ludicre pingit.

Sophistices amore te flagrare audio, ac mirificum existimare, graviter ac magnifice loqui, excusum vultum præferre, alte ac sublimiter ingredi, atque ingentes tuos spiritus in Marathonem et Salaminem, illa, inquam, vestra ornamenti, tendere, nihilque aliud quam Miltiades et Cynaegiros, Callimachos et Telemachos cogitare, ac denique omnibus rebus sophistice, ac quam proximo ad conatum tuum et institutum tuum, instructum esse. Quod si igitur una cum hac re virtutis quoque nonnulla tibi ratio est, noster es, atque gloria nominisque celebritas tibi via et ordine progriditur. Sin autem nihil aliud, quam sophista es, nostramque amicitiam oblivisceris, ea-que, quæ de bono et honesto persæpe inter nos disseruimus, nihil aliud gravius ac molestius dicam. Illud 192 autem fertasse dictu non immo-deratum fuit: scito te parumper quidem inter adolescentes lusurum; quam plurimum autem te tibi ipsi lusui ac ludibriu fore, cum ad bonam mentem veneris. Sed id serius.

(68) Alias CXCIII. Scripta eodem forte tempore.

(69) Κεκλημένα. Ita cod. Par., Montac., Morel. ac Combef. In edit. κακληρώματα.

(70) Οὗ δὲ ὁ Χριστός. Ita quatuor cod. Regg. Edit. τοῦ ὁ Χριστός.

(71) Εἰς τὸ βέλτιον. Cod. 1405 et Morel. πρὸς τὸ βέλτιον.

(72) Κόσμος δὲ ἡ σεμνότης. Ita cod. 2022, Morel. et Combef. In edit. vitiōse κάρποι εἰς τὴς συμνότης.

(73) Εὐπαιθείαν. Cod. 1405, et Montac. εὐπάθειαν.

(74) Ἐχεις. Forte melius ξύοις.

(75) Alias CXXXI. Scripta incerto tempore. — D'Abelot. Cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef. Eὐλαβεῖο.

(76) Τὸ λῆμα. Ita cod. et Combef. Legendum proponunt Montac., Morel. ac Bill. τὸ λῆμα. Sed aliud est, ait Combef., neque hic aptum. Mox, pro ἐκτελεῖ, cod. Reg. et Combef. ἐκτείνει.

A Όντα κακλήμενα (69) πρὸς τοὺς γάμους τῆς θυγατρὸς ἥμων, καὶ πάρεσμεν, καὶ συνεργάζοντες, καὶ συμπροθυμούμενοι, καὶ ἐπανυχδμενοι πάν ύμνον δικαίωσιν. Εἳ δὲ τῶν καλῶν παρείναντα Χριστὸν τοὺς γάμους (οὗ δὲ ὁ Χριστὸς (70), εὐκοσμία), καὶ τὸ γενέθλιον οἴνον τὸ ίδωρ, τὸ δὲ ἄστι, πάντα μεταποιεῖσθαι εἰς τὸ βέλτιον (71)- οἴνους, ὡς μὴ τὰ διμετά μίγνυσθαι, μήτε εἰς ταῦν δημιεῖσθαι ποιούμενοι, καὶ γελωτοποιούς, εὔγδες καὶ κρότους, φαλμακίας καὶ συνευλίας. Αὐτὸν ὑπέρ τελλα πάντα, οἴνους καὶ τοὺς γάμους Χριστιανῶν ἔχει τὸ εἰκόσιμον· χώρος δὲ ἡ συμνήσης (72). Ταῦτα διωροφοροῦμεν τῷ γάμῳ, οὐ δὲ ἀντιδόσης τῆς εὐπίθειαν (73). Τὸν δὲ γαμβρὸν, εἰ μὲν ἔπειται τούτους, ἔχεις (74) νιόν· εἰ δὲ μη, στρατιώτην.

ΣΑΓ. ΑΒΛΑΒΙΟ (75).

Ablabium monet ne, dum cupit sophista esse, virtutis oblitus, nihil aliud sit quam sophista; similique sophistum supercilium ludicre pingit.

B Πινθένομαι σε σοφιστικῆς ἐρῆμον, καὶ τὸ χρῆμα εἶναι θαυμάσιον οἶον σοδαρὸν φέγγεσθαι, μέγα βλέπειν, φαδίζειν ὑψηλὸν καὶ μετέωρον, τὸ λημά (76) σοι φέρειν ἔκεισθαι εἰς Μαραθώνα καὶ Σαλαμῖνα, ταῦτα δὲ τὰ διμέτερα καλλωπίσματα, καὶ μηδὲν (77) ἐνοεῖν, ὅτι μὴ Μιλετίδας καὶ Κυναγείρων, Καλλιμάχους τοῦ καὶ Τηλεμάχους, καὶ πάντα τοκευάδας (77) σοφιστικῆς, καὶ διτὶ ἐγγύτατα τῆς ἐγχειρίσθαις. Εἰ μὲν οὖν (78) μετὰ τούτους καὶ ἀρτητῆς ποιῆτιν τινὰ λόγον, ἡμέτερος εἰ, καὶ καθ' ὅδον σοι πρόσεις (78*) τὰ τῆς εὐδοκιμήσατο· εἰ δὲ τὸ ίδον εἰ σοφιστῆς, καὶ τῆς (79) ήμετέρας ἐπιλανθάνῃ φύλας, ὃν τὸ πρὸς ἀλλήλους πολλάκις περὶ τοῦ καλοῦ διελέγησθαι, ἀλλοὶ μὲν οὖσθαι ἑρῷον συσχερές (79*). Ἐκεῖνος δὲ εἰσεῖν Ιωάς μετριούς· Ιωΐ, βραχέα μὲν παιζῶν ἐν τοῖς μεράρκοις, πλεῖστα δὲ ὑπὸ σαυτοῦ παυχθόσμενος (80), τύκια δὲ Ηβρῷ τοῦ τὸ φρονεῖν· ἀλλ' εἰς Λοτρόν.

(77) Καὶ μηδέτερ. In cod. Reg. καὶ deest.

(77*) Καὶ σάρτα ἐσκευάσθαι. Ita codex et Combefius. In edit. καὶ deest. Montac. et Morel. πάντα στε σκευάσθαι.

(78) Εἰ μὲν οὖν. Ita cod. Reg. ac Combef.; ita etiam Montac. et Morel., qui πρὸ μετὰ τούτους καὶ ἀρτητῆς, οὐκέτι τούτης ἀρτητῆς. In edit. οὖν deest.

(78*) Σοι πρόσεις. Ita cod. et Combef. In edit. πρότοις, quod Bill.: Άγαντις οὐ γλoriο-nominisque celebritatis tibi via et ordine progradiatur velim.

(79) Εἰ δὲ τὸ διλορ εἰ σοφιστῆς, καὶ τῆς, εἰτ. Ita cod. et Combef. In edit. εἰ δὲ διλορ εἰ σοφιστῆς, καὶ τῆς.

(79*) Οὐδέτερος δὲ ἑρῷον συσχερές. Ita cod. Reg., Montac., Morel. ac Combef., sicutque legit Bill. In edit. ἑρῷος deest.

(80) Ταῦτα σαυτοῦ παιχθόσμενος. Ita cod. Reg. Vitiōse in edit. παιχθόσμενος.

ΣΛΑ. ΟΛΥΜΠΙΑΝΩ (80°).

Olympianus, Judex optimus et orator eloquentissimus, Cappadociae praefectus, librum Epistolarum Aristotelis a Gregorio accepserat, quem exposcit Gregorius, significatque his litteris se recipere, ne tam incorrupti judicis tentatio a se integratis dicatur.

Τό πυκτίον διπερ ελημμας παρ' ήμων, τάς Ἀριστοτέλους Ἐκπαιδεύας, έδυνάμην μὲν μή ἀνακομίσασθαι, ἀλλὰ παρὰ μὲν καὶ έδοι, λογιώ τε διερούν οἰτεν, καὶ φύλας ὑπόμνημα δεῖξιν. Ής γεν δι μή τραφεν ἀπενέγκεις καθ' ήμων τῆς εἰς ἀρχὴν παρανομίας καὶ θέρεως, ὡς καὶ φήτωρ (81) δεινότατος καὶ δικαιοτῆς δρατος, ην διαφεύγειν ἀπεγγρύμενον δικαιοτῆς οὐτως ἀνάλωτον, καὶ παντες ὑψηλότερον λήμματος, τρέχειν πάλιν ήμεν δεδικιανεμεν. Μισθὸν δι ζητούμεν παρὰ τῆς σῆς λογιώτητος, διλλο μὲν οὐδὲν, (τί γάρ ον καὶ δοῖς ήμεν τὸ μηδὲ ξενι φιλοτοσφράνε;) αὐτὸν δι τὸ ἀπεταλεῖν· ίνα τοι καὶ πρὸς λόγον γεν τὸ τῆς ἀντιδόσεως, ην ἐπὶ ταῖς Ἐπιστολαῖς γένοντος δι ποτοδόντων διελόντων.

A Librum quem a nobis acceperisti, quo Aristotelis *Epistole* continentur, poteram quidem non recipere, verum penes te relinquere, munus videlicet eruditio viro aptum, et communum amicitiam monimentum. Verum ne, ut orator eloquentissimus et iudex optimus, iniquitatis et contumeliae adversus prefecturæ dignitatem admissa dicam nobis impingas, quod tam integrum et incorruptum judicem atque omni questu sublimiore, corrumperem tentamus, redeat ad nos id quod dedimus. Mercede autem a te, viro erudito, nullam aliam postulamus, (quid enim nobis dares, quibus nihil habere studio est?) quam hoc ipsum, ut ad nos scribas.
B Sie enim aqua tibi remuneratio crit, *Epistolaram* beneficium per epistolam dissolventi.

ΣΑΕ. ΑΔΑΜΑΝΤΙΩ (81°).

*Rhetorice libros postulanti Adamantio, scribit Gregorius petendos potius sacra Scriptura libros ut pote
miliores et aptiores. Mittit tamen quos postulaveraut, quicunque tines et mures effugierunt, monetque ita cum
praeclare usurum, si Dei metus, quem ab omnibus et ubique coli oportet, superet vanitatem. Si minus phi-
losophicum Adamantio videatur quod pretium librorum postuleat, Gregorius respondet: Tu mihi pretium
solve, objectionem autem solvent pauperes.*

Αλτες (82) πυκτία παρ' ἡμῶν εἰς ῥητορικὴν ἀνηδάκους (82°), ἣν ἡμεῖς κατελύσαμεν, ἐκ θεοῦ τε καὶ δὲ θεοῦ μνὸν νεύσαντες. Ἐπειδὴ ἔχρην ποτε παιώσασθαι παιζόντας ἡμᾶς, καὶ μεράκιον φελαίρωμένους, καὶ τρόπος τῇ ἀληθινῇ ανακύψει πιθεύεσθαι, καὶ δούναι τῷ Ἀργψ τῷδε λόγους μετὰ τῶν ὅλων, οὐ ποτε εἴχομεν. Κάλιον μὲν εἰς θειάς γέτες βίβλους, διλλά μὴ ταύτας· ἐπειδὴ καὶ λυστερέσταρα στοι καὶ οἰκειότερας ἑκείνας οὔλεμαν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ κείρων νικᾶ καὶ μεταπελέπειν οὖν ἔστιν, ίενού σοι καὶ τὰ πυκτία παρ' ἡμῶν ἀπερ αλτες (83), δισ τοὺς σῆτας δέπφυτε, καὶ τὸν καπνὸν, ὑπὲρ οὐ κατέκειτο, καθ-ἀπερ τοῖς ναυτικοῖς τὰ πράλια (83°) μετὰ τὸν πολὺν καὶ τὴν ὧραν. Σὺ δὲ μοι προσινέγε τῆς σοφιστικῆς μη μικρολόγως, μηδὲ ἀμυδρῶς, διλλά καὶ λιλαν ἐπιδεκτικῶς καὶ γενναῖς, ἐπειδὴ καὶ πολλοῦ δῖξον ὑμῖν οἱ Κυναγεῖροι, καὶ οἱ Καλλιμα-χοι, καὶ τὰ τρόπαια Μαραθῶν τε καὶ Σαλαμᾶς, ὅφ-λων αὐτοῖς τὰ διάλιμονες εἰναν νομίζετε, καὶ ποιεῖν τοὺς νέους. Ταῦτα μὲν εἰς τοσούτον παιζέσθων (84), εἰ καὶ ἔξου τοῦ καιροῦ καὶ τῆς ἡμετέρας προαιρέσεως· διλλά ἐν τῆς παιδιᾶς συνήθειας. Εἰ δὲ εἰη καὶ κτη-θεῖσα ταῦτα, καὶ χρήσασθαι εἰς καλὸν τοὺς κτη-θεῖσα. Χρήση δὲ θειῶν, τού θειού φθεον τικώντος τὴν μεταστοίτη (ον πάντα καὶ πανταγού τιμητόν), δισν

C Libros a nobis petis, ad rhetorice repubescens, quam nos abjecimus, cum divino instinctu ac Dei causa in eorum oculos erexitus. Siquidem nos aliquando tandem finem ludent, ac perire more balbutiendi facere oportebat, atque ad veram eruditio[n]em aspirare, ac Verbo sermones una cum iis omnibus, que quandam habebamus, muneri dare. Ac pulchrius quidem faceres, si divinos libros, non autem hos peteres; quandoquidem illos quoque tibi utiliores atque aptiores esse scimus. Quoniam autem deteriora superiores partes obtinent, nec a sententia deduci potes, en libros eos a nobis habes, quos postulas, eos, inquam, omnes qui tineas effugerunt fumumque supra quem siti erant, quemadmodum nautis gubernacula posse navigationem ac navigandi tempus. Tu vero sophistiken adhibe, non minute **193** et ignave, sed perquam ambitiose ac fortiter: quandoquidem apud vos quoque magno in honore ac prelio sunt Cynagiri et Callimachi, ac Marathonis et Salaminis trophyae: ob quae et felices vos ipsos esse existimatis, et felicitatem adolescentibus afferre. Atque haec joco dicta sint, etiamsi a tempore et a nostro instituto aliena, at ex veteri nostra consuetudine. Thi autem haec adipisci contingat, et

(80°) Alias CLXV. Scripta incerto tempore. — Ολυμπιαρχ. Cod. 1405, Ολυμπιαρχ.

(81) Ως καὶ βήτωρ. Ita iidem eodd. et alii quorum auctoritate delevimus δ. In edit. ως καὶ δ βήτωρ.

(81) Alias CXXIX. Scripta incerto tempore.
(82) Alteiç. Ita cod., Montac., Morci., Bill. ac
Combeif. In edit. *fratris*.

(82) Ἀρηβάσκων. Cod. 1405, Montac. et Morel. ἀναβάλνων.

www.ijerph.org | dx.doi.org/10.3390/ijerph10040894

(83) Ἀκερ αλτεῖς. Ita id. cod. et Combef. In edit. ἀκερ ζητεῖς.

(83) Τοῖς γαντικοῖς τὰ απηδάλια. Hanc ecompationem ab Hesiodo mutuavit Gregorius. Vide notas ad epistolam xi.

(84) *Eἰς τοσούτον παιέσθω.* Cod. 4405 πεντά-
χω. In eo cod. deest ἡμῖν, quod habent editi Mon-
tar., Morel, et Combet. *εἰς τοσούτον πεπαλύθω.* In
edit. *εἰς τοσούτον ἡμῖν παιέσθω.*

adeptis commode uti. Sic porro uteris, si Dei me-
tus (quem ab omnibus et ubique coli oportet) va-
nitatem, quantum fieri potest, superet, etiam si
hunc non omnino excutiamus. Quod si haec qui-
dem tibi recte dici videntur, at minime philoso-
phicum esse librorum pretium postulare: tu mihi pecuniam solve, objectionem autem tuam solvem
pauperes.

CXXXVI. LIBANIO SOPHISTÆ.

*Hæc epistola, brevissima omnium, Libanio, sophistæ famoso, ut videtur, matris nomine scripta est, cum
Gregorius ejus esset auditor.*

Mater patri filium misi: naturalis, inquam, ma-
ter, eloquentiae patri. Ut igitur mihi curæ sit, tibi
curæ erit.

CXXXVII. MACEDONIO.

*Incertioris adhuc temporis sunt quam superiores, epistola quæ sequuntur. Ista ad Macedonium mera est
gratiarum actio de acceptis beneficiis. Suum ipsi prælitem remitti.*

Nos in beneficiis ab amicis accipiendis haudqua-
quam insatiables sumus, etsi tu ad beneficia
danda uberrimus et copiosissimus sis. Ac propterea
psaltem quoque, ut inter nos convenerat, ad te re-
misimus, virum cum aliquo optimum (quantum
brevi temporis spatio perspeximus), tum etiam for-
tasse tibi gratum, propter psalmiodiam, Dei ac sa-
lutis memoriam perpetuo refractem. Quod si
rursum, cum tibi visum fuerit, atque occasio sese
obtulerit, beneficio nos complectaris, melius fa-
cies, idque tuo erga nos amori magis consentaneum
erit.

194 CXXXVIII.

*Consolatoria est hæc epistola ad monachos et virginis, iu codem monasterio, sive mistum esse, ut
vocant, sive duplex, degentes, qui de morte abbatis contristabantur. Gratiarum actionis causam, non vero
moris esse id quod contigerat, docet Gregorius; nempe quod athleta, post præclarum certamen, ab
arbitrio certaminis assumptus sit et justitiae coronam accepit. Deinde hortatur ut defuncti virtutes,
puritatem, lenitatem et humilitatem, in suis quaque moribus effingant, ut ejus viva sint mortui monumenta,
atque in ipsis ille reviviscat.*

Pientissime atque omnibus rebus in Christo or-
natissimæ fraternitati, que est in Sannabadae
beati Leucadii, inter monachos et virginis, in
Christo Jesu sanctificatos, Gregorius in Domino
salutem.

Id quidem, quod Dei consilio ac providentia
contigit, prudentibus viris gratiarum actionis, non
lacrymarum materia est, nempe quod athleta post
præclarum certamen quo perfunctus est, ex arena
excesserit, atque a certaminis arbitrio assumptus
sit, ut justitiae coronam accepit, ac per eum

(85) Σύ μοι τὰ χρήματα. Bill. legendum censet
χρήματα πάρηξεν vel λέπ., sed plana satis et elegans
locutio, etiam si nihil addatur.

(86) Alias CIII. Scripta incerto tempore.

(87) Πέλεγμον πάθεα. Cod. Reg. πέπομφα πάθεα. D.
(88) Τῷ κατὰ λόγους. Ita cod. 1405 et Combef. In edit. τῷ κατὰ λόγους.

(89) Alias CXIV. Scripta incerto tempore.

(90) Περὶ τὸ πάσχειν. Cod. Pass. πάρῃ τὸ πά-
σχειν.

(91) Απελέγματα. Ita cod. Reg. ac Combef.,
sicque legit Bill. In edit. ὑπερψηφίαν.

(92) Φαίηται. Ita cod. Reg. et Combef. In edit.
φανεῖται.

Α τιδέχεται, εἰ καὶ μὴ παντελῶς αὐτὴν ἀποκειμένην
μάθε. Εἰ δέ σοι ταῦτα μὲν ὅρθῶς δοκεῖ λέγεσθαι, οὐ
φυλάσσον δὲ εἶναι τὸ τιμῆν τῶν πυκτῶν αἰτεῖν·
οὐ μοι τὰ χρήματα (85), λύσουσι δὲ οἱ πάντες τὴν ἀν-
τίθεσιν.

ΣΑΓ'. ΛΙΒΑΝΙΟ ΣΩΦΙΣΤΗ (86).

*Hæc epistola, brevissima omnium, Libanio, sophistæ famoso, ut videtur, matris nomine scripta est, cum
Gregorius ejus esset auditor.*

Μήτηρ πατρὶ πέπομφα πάθεα (87), ή κατὰ φύσιν
τῷ κατὰ λόγους (88). Οὐπως οὖν οὐκού μελήσῃ, τοι
μελήσεις.

ΣΑΖ'. ΜΑΚΕΔΟΝΙΟ (89).

*Incertioris adhuc temporis sunt quam superiores, epistola quæ sequuntur. Ista ad Macedonium mera est
gratiarum actio de acceptis beneficiis. Suum ipsi prælitem remitti.*

Οὐκ ἀπλοστος περὶ τὸ πάσχειν (90) εἴ παρῃ τῶν
φύλων ἡμεῖς, εἰ καὶ σὺ πρὸς τὸ ποιεῖν ἀρβονος. Διὰ
τοῦτο σὺ τὸν φύλην τὸν ἀπεπέμψαμεν (91) κατὰ τὰ συγ-
χίμενα, βλέποντας τε δόλιος δυνα (δυνα ἐν βραχεῖ
χρόνῳ καταμαθεῖν), καὶ σὺ κεχαρισμένον ἰωαν διὰ
τὴν φαλμυρίαν, ὑπόμνησην ἔχουσαν δὲν θεοῦ καὶ τῆς
σωτηρίας. Εἰ δὲ καὶ πάλιν εὐεργετήσεις τῆς
τυγχάνει μὴ τὸ τοῦ σφύλων, καὶ καιρὸς φαίνεται (92),
ποιήσεις δημειῶν, καὶ μᾶλλον τι τῆς σῆς τοῦτο
φύλας.

C

ΣΛΗ' (93).

Τῇ εὐλαβεστάτῃ καὶ κατὰ πάντα (94) κακοσμη-
μένῃ ἐν Χριστῷ ἀδελφότητι τῇ κατὰ Σανναβα-
δίου (95) τοῦ μαχαρίου Λευκαδίου, ἐν μονάσσουσ-
καὶ παρθένοις (96) γηιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησού,
Γρηγόριος ἐν Κυρίῳ καίρειν (97).

Τὸ μὲν γενόμενον κατ' οἰκονομίαν θεοῦ, εὐχα-
ριστας, οὐ δακρύων (98) ὑπόδεσις ἔστι τοῖς γε
τοῦν ξουσι, τὸ ξώσεν (99) τοῦ σταθοῦ γενέσαι
τὸν δόλητην μετὰ τῆς καλῆς ἀγωνίας τῆς ἥγενεστο,
καὶ παρακληθήσαι παρὰ τοῦ ἀγωνοθέτου, ὃστε ἀπὸ^{τοῦ} λαβεῖν τὸν τῆς δικαιουσύνης στέρανον, καὶ πλεονάσαι

(93) Alias CLXXX. Scripta incerto tempore.

(94) Κατὰ πάντα. Ita cod. In edit. διὰ πάντων.

(95) Σαρραβαδίην. Montac. Σανναβάδη. Ita et
Morel. qui etiam cum Combef. Σανναβαδάνη.

(96) Εν πορθένοις καὶ παρθένοις. Combef.:
Monachorum et virginum.

(97) Χαίρειν. Ita cod. Reg. Morel. et Combef.
In edit. γαλεῖν.

(98) Εὐχαριστας, οὐ δακρύων. Ita cod. 1405
ac Combef. At Montac. et Morel. κατὰ πάντα εὐχα-
ριστας, οὐ δακρύων, οmnino gratiarum actionis,
non lacrymarum. In edit. εὐχαριστας deest.

(99) Τὸ ξώσεν. Ita cod., Morel. ac Combef. In
edit. τὸ ξώσει.

δέ έαυτού τῶν τῶν (1) ἀγγέλων χρόνον. Πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα χαρᾶς καὶ οὐφροσύνης ἀφορμῇ (2) τοῖς πρὸς τὴν ἀλήθειαν βλέπουσι κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον γίνεται. Ἐπειδὴ δὲ συνήθειά τις ἔκρατησεν ὥστε καὶ σκυθρωπάδειν ἐπὶ τῇ μεταστάσει τῶν ἀγίων, καὶ τῆς παρὰ τῶν ἀγαπητῶν παρακλήσεως ἀξιωσθαι, τούτῳ ἐνεκα σκυθρωπὸν μὲν τι καὶ κατηφές, οὔτε λαλῆσαι καταδεχόμεθα (3), οὔτε ὑμίν συμβούλευμαν μεν ὑποσχεῖν τὰς ἀκόδι τοῖς τοιούτοις τῶν λόγων. Τὴν δὲ χρεωτουμένην παράλησιν ἀποτληρούμεν, ἐν τῷ συμβούλευσαι (4) τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν, ἀπὸ πρὸς ἑκατὸν βλέπειν, διὰ τοῦ πρὸς ἀλλήλους ὄρφν. Τούτῳ γάρ εὐδόμεθα, ἵκανον καὶ ἀκάπτη τῷ βίῳ τοῦ μακάριον μορφωθῆναι, νατοῦ δὲτ ἀλλήλους ὅρπτε, πληροφορίσθαι ὑμᾶς, διτὶ τῷ ἑκατὸν γαρ-
κτῆρι ἐναντινέστε. Μορφώσοτα τὴν ζωὴν ὑμῶν τὸ ἑκα-
τοντα καθαρὸν, τὸ ἀργήτον, ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ ἀνεργής
φιλοσοφία (5), τὸ δὲτ πρὸς τὸν θεόν συντεταμένην τὴν
ψυχὴν, τὸ μὴ πρὸς τὰς ἀπάτας τοῦ βίου τού-
τον μετεωρίζεσθαι (6). Ήνταῦτα ἐν ἀλλήλος (7)
βλέποντες, τὸ ἑκατὸν μνημόσυνον ἐν ἔαυτοῖς ζω-
γραφήσονται, καὶ οὔτε ἑκατὸν, οὔτε ὑμεῖς ἀναντάρ
γενήσασθε. Ἐν γάρ τῷ ὑμετέρῳ βίῳ ἑκατὸν ζῶν
διαταντὸς ἀπειδεχθῆσαται, καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς ἀγαθῆς
πολιτείας, τῆς τοῦ θανάτου κοινωνίας ἀλλοτρίους
ἔαυτοὺς καταστήσετε. Ἐρθρωμένους ὑμᾶς, ψυχῇ καὶ
σώματι προκόπτοντας (8), ἐν τῇ δυνάμει τῶν ἀγίων
Πνεύματος δὲ Κύριος σκεπάζει (9) μεμρυμένους ἡμῶν
ἐν ταῖς προσεγκαῖς

ΣΔΘ. ΕΠΙΦΑΝΙΟ (10).

*Epiphanium quendam ad amicitia certamen, ac litteris ultro citroque mittendis dimicandum, festive pro-
sus juvenem provocat senex, seque Nestore nihilo spondet ignaviorem.*

Νόμῳ προκαλοῦμεν ὑμόν, τὸν κελεύοντα τιμά-
σθαι πατέρα (11), τῷ κελεύοντι διδάσκεσθαι παῖδας.
Νῦν μὲν οὖν (12) ἐγγοῦμαι σοι πρὸς τὰ κάλλιστα,
καὶ οἷον δεξιὰν φιλίας δέχον τὰ γράμματα. Εἰ δὲ
ἀντεπιθετεῖς (13), καὶ πολλάκις τοῦτο ποιεῖν βουλη-
θεῖσης, Ιως ποιήσεις καὶ γέροντα αἰχμητὴν, οὐδὲν
τοῦ Νέστορος ἀγενθέστερον.

ΣΜ'. ΜΕΛΕΤΙΟ (14).

*Non absimilis argumenti est epistola, qua Meletium, studiorum aliquando socium, ad scribendum excitat;
desidium exprobans, suam ipse satetur, amicumque hortatur ut litteris deinceps ostendat quid illi sua cura
sit amicitia.*

Οὐτοὶ οὐδεξάμην σου γράμματα (15) πώποτε, το-
σούτοις ἐκ ὁ χρόνος ἡδη, τῶς οἴτε, ποιῶν οὔτε

(1) Δὲ έαυτού τὴν τῶν. Sic iudicem. In edit. &
αὐτοῦ τῶν.

(2) Ἀγροφυ. Vocem hanc addimus ex cod. 1405,
et aliis pluribus auctoritatibus.

(3) Καταδεχόμεθα. Cod. δυνάμεια.

(4) Συμβούλευσαι. Ita cod. 1405, Montac., Mo-
rel. ac Combef. In edit. συμβούλευεν.

(5) Ἐρεπτῆς φιλοσοφία. Ita codex 2022, ac
Combefius qui sic veritatem hunc locum: *Sirenum et
acris philosophias*. Editi ἑκερδές.

(6) Μετρωφίσθαι. Combef. Nec ad ejus scāculi
fraudes animis efferi ac insolencere.

(7) Εἳρ d.i.θοις. Ita cod. Morel. ac Combef.

A angelorum chorus augeretur. Hæc, inquam, atque alia ejusmodi, iis, qui ex Evangelii prescripto, conjectos in veritatem oculos habent gaudii ac letitiae argumentum existant. Quoniam autem usus quidam et consuetudo hoc obtinuit, ut ob sanctorum virorum ex hac vita discessum et morte officiantur, et ab iis, qui chari nobis sunt, consolationem accipiamus; eam ob causam triste quidem ac mortuum aliquid, nec loqui sustinemus, nec, ut huicmodi sermonibus aures subjiciatis, auctores vobis sumus. At vero eo, quod debemus, consolationis munere fungimur, illud scilicet vos monentes, ut per mutuum vestrum conspectum semper eum ante oculos propositum habeatis. Hoc enim optamus, ut quisque ei queque ad beatitudinem viri vitam sese componant, ita ut, dum vos invicem conspicitis, illud vobis persuasum sit, vos ipsius notas ac formam intineri. Vestram vitam informet ipsius puritas, lenitas, humilitas, actuosa philosophia, perpetua animi ad Deum contentio, nec ad hujus vitæ fraudes suspendi ac distrahi. Sic enim fit, ut haec alii in aliis perspicient ipsius monumentum in vobis ipsis effingatis, nec aut ille, aut vos in morte sitis. Nam et ille in vestra vita perpetuo vivens ostendetur, et **195** vos rursum per probam et honestam vitæ rationem a mortis commercio alienos vos reddetis. Sanos vos et incolumes, atque et animo et corpore proficientes, nostrique in precibus vestris memorares, in Spiritu sancti virtute Dominus protegat.

CCXXXIX. EPiPHANIO.

C Lege legem provoco, ea nimur quæ filios erudi-
dire jubet, eam quæ patri honorem habere impe-
rat. Nunc igitur ad res præclarissimas ducem me
tibi præbeo: ac velut amicitia dextram litteras
nostras accipe. Quod si impetum contra facias, ac
sæpe id facere in animum inducas, fortasse senem
queque pugnacem reddes, Nestore nihilo ignaviorem.

CCXL. MELETIO.

Tanto jam tempore nec ullas a te litteras ac-
cepi, tametsi, ut putas, id expertus: nec ipse ad
sicque legit Bill. In edit. ἐν διλοις.

(8) Προσδικτογ. Ita cod., Morel. ac Combef.
Vtiose in edit. προκόπον.

(9) Σκεπάσοι. Ita cod., Morel. ac Combef. In
edit. σκεπάσῃς, parentes.

(10) Alias CIV. Scripta incerto tempore.

(11) Τιμάσθαι πατέρα. Cod. 1405, et Combef.
πατέρας, parentes.

(12) Νῦν μὲν οὖν. Sic iudicem. In edit. οὖν deest.

(13) Ἀντεπιθετης. Ita cod. Reg. et Combef. In
edit. αντεπιθετης.

(14) Alias CXLIII. Scripta incerto tempore.

(15) Σοῦ γράμματα. Montac. et Morel. σοῦ γράμμα.

te scripti, minime dubio quin id etiam expertem. O ingentem cessationem ac desidiam, ne dicam stuporem! Pene quoque nobis, quantum ad somnum attinet, Arganthonus rediit: ita diu dormilius. Ubi nobis illa sodalitas? ubi communis sermones et coetus, et dulcis ille ac perennis fons, unde hauriebamus? Equidem ipse et exsurgo et pulvarem excutio, quemadmodum Achillis equi, serius id licet (vereor enim dicere), ac setam succatio. Ne me, queso, cavillari existimes. Tu vero ecquid amicitiam nostram cures, et litteris tuis conspicuum fies.

CXLII. ABUGRIO.

Hanc epistolam extremis vita Gregorii diebus scriptam constat; quippe quam scriptis cum vix tantilla vita scintilla superasset, ut spirare liceret. Abugrio fusa precatur.

Fama bonorum nuntia nobis memorare non intermittit, te emicare stellarum instar, qui modo in hac, modo in illa barbarice oras parte exoriaris: nunc stipendia militaria et annous erogando, nunc in 196 regis conspectum cum splendido ornato prodeundo. Deum precamur ut tibi fausto, prout æquum est, conatu, ad sumnum evadas dignitas gradum, utique contabesceni quandoque conspicuus appareas: tanta enim vita nobis inest scintilla, quanta ad respirationem solam sufficiat.

CXLIII. PETRO.

Germanarum Gregorii epistolarum agmen claudit haec, quam ad Petrum scriptis. Jam enim annis, senectute morbo fractus, e vita discessurus, metu ac sollicitudine discessus laborans, imminentem mortem expectabat.

Diurno tempore alter ab altero remoti fuimus, atque nec mutuo conspectu nobis frui, nec per litteras colloqui contigit. Verum hanc disjunctiunc corporum duntaxat, ac non item animorum esse confido. Nunc autem cum occasio se offert, et pietatem tuam saluto, et vicissim a te peto, ut pro nobis, qui et senectute, et morbo, et vita acte, ac discessus e vita metu ac sollicitudine laboramus, preces ad Deum adhibeas.

CXLIV. AD EVAGRIUM MONACHUM, DE DIVINITATE.

Legitur in scholiis, Iosephos δει κατά τινας δύ λόγος ἀμφιβόλεται. Sciendum est hunc tractatum in dubium vocari, & forte, inquit Combef., quod paulo sit intricator, nec illis luminibus nitens, quibus Gregorii reliqua. Ego potius spuriū existimem, sic abesse videatur omnes Gregorii characteres. — Colb. tamen maximus, nulla censura aut observatione, integrum representat. — Sic D. de Cossiac in notis: Pater autem D. Clemencet in argumento sic habet. — Epistola ad Evagrium, que inter orationes olim 45, non

(16) *Oὐρανὸς ἐπέσταλκα.* Ita cod. 1405, et Combef. In edit. ἐπέσταλκα. Mox, καὶ αὐτῷ. Supplendum videtur, ait Combef., καὶ αὐτῷ σοι, sicut legit Bill., qui pro αὐτῷ proponit αὐτό.

(17) *Ἀγαρθόνιος.* Arganthonus, rex Tartessianum, cui Anacreon poeta centum et quinquaginta tribuit annos; trecentos vixisse volunt alii. Mox, pro εἰς ὄντων λόγον, Montac. et Morel. legunt εἰς ὄντων λόγου.

(18) *Οὐλασσος.* Ita cod. 1405 et Par., sicutque leguisse videtur Bill. In edit. θελασσος.

(19) Alias CXLIII. Scripta in extrema vita, et forte ann. 389.

(20) *Φυγῆνα ποτε τηκμένῳ.* Hanc lectionem

A ἐπέσταλκα (16), πείθουμαι δὲ διτι καὶ αὐτῷ ποδῶνται. Τὰ τῆς ἀργίας, ἵνα μὴ εἴπω τῆς ἀναληγοσίας! Μικρὸν καὶ δ' Ἀργανθώνιος (17) ἦμη εἰς ὄντων λόγον, οὐτως ἐκαθευθίσαμεν. Ποῦ μὲν δὲ θάσος (18) ἦμην ἔκενος; ποῦ δὲ οἱ κοινοὶ λόγοι καὶ σύλλογοι, καὶ ἡ γλωσσα πηγή καὶ δρόνος ἀρ' ἡ τριβύμη; Έγὼ μὲν οὖν καὶ διανταμαι, καὶ τὴν κόνιν ἀποσίωμαι, κατὰ τοὺς Ἀχιλλέων ἱετούς, δῆλον γοῦν (ὄντων γάρ εἰστεν), καὶ τὴν χαίτην ἀνασελομαι. Μή μη κωμῳδεῖν ὑπόλαθρος. Σὺ δὲ εἰ τι μέλει τῆς ἡμετέρας φίλας, τέλον ἐπιστέλλεις δηλωθήσεται.

ΣΜΑ'. ΑΒΟΥΤΤΡΙΩ (19).

Hanc epistolam extremis vita Gregorii diebus scriptam constat; quippe quam scriptis cum vix tantilla vita scintilla superasset, ut spirare liceret. Abugrio fusa precatur.

B Διέπτεται σε ὡς τοὺς ἀστέρας, διλοτα κατ' ἄλλα μέρος τῆς βαρβαρικῆς οἰνοχοΐα, νῦν μὲν οιτηράτοις στρατιωτικοῖς παρέχοντα, νῦν δὲ βασιλεῖ φαι νόμον μετὰ λαρπροῦ τοῦ σχήματος, ή τῶν ἀγάθων ἀγγελος φήμη ἀγγέλλουσα ἥμην οὐ διαλέπεται. Εὐδύμαδα δὲ τῷ Θεῷ κατὰ λόγον μὲν σοι προλογεῖν τὴν ἐπιγέροντα, ἐπὶ μέρᾳ σε προειδεῖ ἀξιώμα, καὶ φανῆναι ποτε τηκομένῳ (20). Τοσούτον γάρ μετεστι τῷ τούτῳ βίου, δυον ἀναπνεῖν μόνον.

ΣΜΒ'. ΗΕΤΡΩ (21).

Germanarum Gregorii epistolarum agmen claudit haec, quam ad Petrum scriptis. Jam enim annis, senectute morbo fractus, e vita discessurus, metu ac sollicitudine discessus laborans, imminentem mortem expectabat.

C Πλειστον ἡμαρτύναμεν ἀπ' ἀλλήλων, μήτε κατ' έναν πληριδαντες, μήτε δι' ἐπιστολῶν οἰνοχοΐας. Θαρρὸν δὲ διτι σωμάτων ήστι διάστασις, διλλ' οὐ πνεύματος. Άλλα νῦν δτε καρδις, καὶ προσαγορεύω τον τύλασιαν, καὶ προσύγεσθαι περὶ ἥμην ἀξιώ, καὶ γῆρας, καὶ νόσῳ καρνώντων, καὶ ἀγωνίᾳ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐκδημίας (22).

ΣΜΓ'. ΗΡΟΣ ΕΥΑΓΡΙΟΝ ΜΟΝΑΧΟΝ, ΠΕΡΙ ΘΕΟΤΗΤΟΣ (23).

D quam sensus postulare videtur, proponit Combef.; levī namque mutatione sibi textus coheret. In edit. τηκομένῳ. Hanc locum veriti Morel.: *Deum precamur ut certa tua rationi consentaneo et felici progressu ad summum dignitatis gradum promovet, utique videaris aliquando. Nos utique tabescimus; tantum enim vita nobis vitalis est, ut spirare sollem ficeat.*

(21) Alias CLXXXVI. Scripta in extrema diebus Gregorii.
(22) Καὶ τῆς ἐκδημίας. Cod. Pass. καὶ τῆς ἐκδημίας.
(23) Alias Oratio XLV. Dubia, vel potius suppedititia. — Περὶ Θεότητος. Colb. 3 addit μαθητήν αὐτοῦ, discipulū suū.

genius, sed suppositius est fetus. *Fas sit dicere cum Petavio* (23) : Ut enim germanam esse non potest, cogit imm̄ st̄li dissimilitudo, tum pedestris illius ac plebeius sermo, minimeque Nazianzeni elegantiam et granditatem redolens. *Tillemonius quoque hanc epistolam non esse Gregorii existimat, nec eloquentissimi stylum oratoris redolere, ino ineptus rationibus vocibusque ipso indignis scalere.* Observat doctus Cotel. (24), epistolam ad *Evanḡium Theologum*, tribui in ms. Regio 1789 circa finem quæstionum Anastasiū. Verum et in editio ejusdem Anastasiū quæstionibus Basillo eadem ascribitur, multoque etiam probabilius in ms. itidem Regio 1472, itemque *Cesareo apud Lambecium* 706 *Gregorio Nyasen tribuitur, et tanquam illius laudatur ab Euthymio, Panopliæ prima parta, titulo secundo. A Gregorio Nazianzeno scriptam hanc nou esse epistolam sat cum viris doctis affirmare.* [Addit quod neque Nicetas eamdem orationem tanquam Nazianzeni futu agnoscere videtur, qui eam videlicet in suis commentariis præterierit.]

Σφόδρα τε θαυμάω καὶ λαὸν ἐκπλήττομαι τῆς Vehementer te suspicio, ac summopere prudenter tuam admiror, etc.

B

Vide inter opera sancti Gregorii Nysseni mox edenda.

MONITUM IN SEQUENTEM EPISTOLAM.

(GALLAND. Vet. Patr. Biblioth., t. VI.)

197 Sequentem epistolam Basilissæ inscriptam ex amplissimæ Venetæ S. Marci bibliotheca codice LXXXI, qui S. Gregorii Nazianzeni epistolas 231 continet, eruit V. C. Antonius Bongiovanni ac Latine redditam vulgari anno 1754 in opere cui titulus: *Memorie per servire all' Istoria letteraria d'Italia*, t. IV, p. iii, p. 55. Est in codice epistola 186. De cuius quidem epistola integritate nemo, ut videtur, jure ambigat, si sermonis in primis elegantiam sententiarumque gravitatem spectet. *Negre novum præterea Basilissæ nomen apud Nazianzenum.* Duo enim carmina funeris prostant inter ea quæ in lucem extulit *Muratorius*, quorum alterum in *Eusebium et Basilissam*, alterum in *Georgium Basilissæ fratrem* video exarata (carm. olim 46 et 50, nunc 121, 122, p. 1159); ni proinde haud immerito quis conjiciat Basilissam carmine a Gregorio celebratam eandem cum illa esse cui epistola hæc inscribitur. Ceterum Theologus eidem fortasse Basilissæ scripsit ad quam in ipsa tempestate aliam dedit epistolam Gregorius Nyssenus.

ΕΜΔ'. ΒΑΣΙΛΙΣΣΗ

Ει μὴ πειτενὶ τῇ πονοῦσσαν ἐγέραι πρὸς πόνους, οὐδὲ δικήσωσαν τὸν πόνον, τὴς κοινῆς ἔνεκεν ἀσπασίας, δικῶσαν μάρτυρας, τὴν ἐπιφύλασσαν προθυμίαν, οὐ κατὰ προστήκην ἑτέρων τινῶν, ή ἔνων παραγγελμάτων, ἀλλὰ πρὸς ὑπόμνησιν τῶν ἡμῖν τε πολλάκις εἰρημάτων, καὶ σοὶ συνήθεας ἐκπονουμένων. Ταῦτα δέ τοιντεῖν τὴν ψυχὴν τῶν λυπτῶν ἀνταρέσσειν τῇ περὶ τὰ κράτιστα διατερψίᾳ, ἀποκρίνειν τῆς διανοίας πᾶν, δοσὸν ἀρέτης ἀλλέριον, καὶ τῆς σῆς ἀνάξιον γνώμης, συντείνειν καυτὴν πρὸς εὐσέβειαν καὶ πάσας εὐκομιδίαν, λεπτόνειν τὸν νοῦν εἰς τὸ μηδὲν μήτε δέχεσθαι μήτε φρονεῖν ἀνεψιταστον, κρατήνειν τὴν φρόνησιν κατὰ πάντα καιρὸν, καὶ πάντα τρόπον τῷ προσωμοῦντι διὰ ταῖς τῶν προλαβόντων ὑποθήκαις δύον, προτάττειν πάστης ἀπεχθεῖας καὶ φύλας τὴν πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ ξένους δικαιασύνην, σύνοικοις δεῖν καὶ συνύμιλοις πάντοτε τὴν σωρεύσσην, ἀρριζωμένην εἰλικρινῶν τῇ ψυχῇ, καὶ παγῆς θερμόντην, μὴ συμμεταβολέουν τὸν τρόπον ταῖς ἀνωμαλίαις τοῦ βίου καὶ μεταβολαῖς. Οὔτε γὰρ ἐν πεντὶ τῷ φρόνημα τοῦ βίου συστέλλειν εὐπρεπές, οὔτε ἐν περιουσίῃ μάγα φρονεῖν ἀσφαλές· διό δὴ κράτεσσον δοκεῖν ἐν μὲν τοῖς τέρποις τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τοῖς λυπτοῖς τὴν καρπεῖσαν, ἀμύνοντες τῆς παλαιᾶς περιουσίας, αἰτεῖν τὴν αὐτάρκειαν, στέργειν τὸ διδόμενον, ἐπίτελειν τὸ βέλτιον, καὶ φέρειν περῶς τὴν τοῦ σώματος ἀρρωτοτάτην, ἵπτη μηδὲν μεριμνοτέρην, μηδὲ σχετικάτεριν, ἀλλ' εὐχάριστον εἶναι περὶ τὴν Πρόνοιαν, δογὰ τῆς εἴη, καὶ κρύπτειν πολλάκις τὰς αἰτίας τῶν γνωμάτων, ἀλλ' οὐδὲ ἀμέλειν τοῦ πρὸς ἄξιαν, πρὸς ἣν ἀποδίδουσα (24) λογίζου πρὶν ἔξεπεν τὸ λεχτόν,

CCXLIV. BASILIAE.

Ni supervacaneum videatur te ultra jam laborantem ad labores incitare, tuum in hanc rem alacre studium pro virili confirmare communis utilitatis gratia non recusabo: non alia quidem plane nova tibi monita tradens, sed ea commemorans, quæ saepe diximus, in quibus exercere te maxime consuevisti. Ea sunt: animum afflictionibus superiorem constituere, magnanimitis in rebus versando: seccernere a mente tua quidquid a virtute sit alienum, animoquo tuo prorsus indignum: temelipsam ad pietatem et moderationem omnem componere: tuum acuere mentem, ne quid amplectatur, neve quid cogitet, quod non fuerit antea bene discussum: te tuumque animum omni tempore et modis omnibus confirmare, sanctorum qui nos præcessere, monita contemplando: odio et amicitias omni præferre justitiam æquitatemque iu tuos et extraneos: temperantiam 198 incessanter colere, quæ solidas in animam radices agat, eique firma et fixa semper hæreat: non committere, ut ad hujuscēdē vita vicissitudines immitationesque simul invenientur et mores. Nam cum in paupertate ac miseria frangit animum turpe est, tum rerum omnium affluentibus copiis insolenter efferti, minime tutum. Quam ob rem pulcherum est secundis in rebus exercere continentiam et moderationem; in adversis contra præ se ferre patientiam atque constantiam. Veteris præterea abundantie obliuiscit decet; querere quantum victus sat esse possit; oblatis acquiescere; sperare meliora; patienter ferre corporis infirmitates; nulla

(23) Petav. tom. I Dogm. Theol. c. 6, § 3, p. 137.
(24) Tom. III Monument. Eccles. Græc. in not., p. 550.

de re conqueri, neque dolere, sed Providentia, quantulacunque demum sit, gratias agere; tegere sive causas eorum, quae fiant; minime vero negligas, quod tuę dignitatis sit, ad quam fac respi- cias, atquecum quidquam dicas aut agas. Ita enim fieri, ut nullius te dicti neque facti unquam poni- teat. Veliū sic existimes te non externis indumentis decorari. Genuinas ac solidas opes habeo, pau- catum rerum indigentiam atque frugalitatem. Sol- dace quippe dividite non in eo situm sunt, quod multi possideas; sed in hoc, quod rebus multis non egeas. Hoc enim in te ipsa est; illud in rebus externis. Fac aulicum componas aequitatem, mores modestia, linguam breviloquentiam; atque ita cura, ut ornes caput operimentis, supercilia contractio- ne, oculos modesto intuitu, ora decenti sermone, aures honesti duntaxat sermonis auditum; totam denique faciem ei colore, qui verecundiam pra- se ferat. In omnibus autem et per omnia fac temet ipsam intactam custodias, ut rem pretiosam. Ornamentum enim mulierum proprium, eisque maxime conveniens est sanctimonia, castitas atque modestia. Delicias pulcherrimas simul et comparatu faciliimas ducito frugalem victimum; hic enim cum ipse per te laudabilis est, tum ad moderate vivendum oportibilis, tum saluti maxime conferens, et reliqua temperantiae et modestiae rectequia disciplina non inutilis.

MONITUM

DE SANCTI GREGORII TESTAMENTO

199-200 Prodiit primum Graece Testamentum istud anno 1583, Barnabæ Brissonii cura, lib. vii *De formulis*, pag. 760. J. vero Siromundus, duos nactus antiquissimos Vaticane bibliothecæ codices, idem Testamentum Graece accuratius et Latine redditum vulgavit. Suis etiam *Annalibus* inseruit Baronius (25), ab objectionibus vindicatum, scholiisque illustratum. Sunt tamen qui dubitant an sincerum sit Gregorii monumentum. Hos inter Andreas Rivetus (25*), ex heterodoxis. « Id sane mihi mirum visum est, inquit, si illud sit Gregorii Testamentum quod theologus tantus, et vir adeo sanctus, in postrem voluntatis testatione, ne verbo quidem attigerit vitam anteactam, fidem et dogmata que docuerat, in genere saltem non confirmaverit, ille presertim turbulentissimo tempore, neque animam suam Deo commendaverit de temporalibus suis bonis sollicitus. In quo etsi eluceat sollicitudo ejus erga pauperes non vulgaris, in tanti tamen episcopi Testamento aliud quid non injuria circumspectus lector requiriverit. » Hactenus Rivetus. Sunt etiam ex nostris, qui an legitimum sit Testamentum dubitant. « Nullus tamen dubitandi locus, ut ait vir doctissimus Tillemontius; nullusque objiciuntur rationes, quæ non leviter opera possint refutari. » Quod autem annum et diem hujus Testamento spectat, die 31 mensis Maii anni 382 conditum fuisse videtur, cum adhuc Constantopolitanæ Ecclesie præcesset Gregorius, siquidem subscrivit: *Gregorius episcopus catholicæ Constantinopolis Ecclesie.*

(25) Tom. IV, p. 592, ad an. 389.

(25*) *Critic. saec. specimen*, p. 363.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΙΣΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΜΕΤΑΓΡΑΦΕΝ ΕΚ ΤΟΥ ΑΡΧΕΤΥΠΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ, ΕΝ Φ ΚΑΙ ΙΔΙΟΧΕΙΡΟΙ ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ ΣΩΖΟΝΤΑΙ
ΥΠ' ΑΥΤΟΥ ΤΕ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΓΡΑΦΑΝΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ.

SANCTI GREGORII THEOLOGI EXEMPLUM TESTAMENTI

DESCRIPTUM EX ARCHETYPO EXEMPLARI, IN QUO PROPRIE MANUS SUBSCRIPTIONES EXSTANT, TAM
IPSUS QUAM TESTIUM QUI SUBSCRIPSERUNT.

Τηναρεῖα Φλαβίου Εὐγερίου καὶ Φλαβίου Εὐαγρίου, τῶν ἀμυροτάτων, πρὸ μᾶς Καλαῦδων πανούρων.

Γρηγόριος ἀπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Κωνσταντίνῳ πόλει, ζῶν καὶ φρονῶν, καὶ δύνεται γνώσει καὶ ἔργωμένοις τοῖς λογισμοῖς, διεβλήματιν τὴν Διαθήκην μου (26) ταῦτην· ἣν καλέων καὶ βούλομαι εἶναι κυρίων καὶ βεβαίων ἐπὶ πάντες δικαιοστήριον καὶ πάστος ἑκουσίας. "Ηδη μὲν (26)" γάρ την ἐμαυτοῦ γνώμην κατέστησα φανερῶν, καὶ πάσαν μου τὴν οὐσίαν καθίστωσα τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ κατὰ Ναζιανζήν, εἰς τὴν τῶν πτωχῶν διάκονιαν, τῶν ὑπὸ τὴν προαιρημένην Ἐκκλησίαν. Διότερον καὶ τρεῖς προεττάσμην πτωχογρόφους εἶναι, κατὰ ταῦτην μου τὴν προαιρέσιν· Μάρκαλον τὸν διάκονον καὶ μονάχοντα, καὶ Γρηγόριον τὸν διάκονον, καὶ εἰς τῆς οἰκίας μου γεννόμενον, καὶ Εὐστάθιον τὸν μονάχοντα, τὸν καὶ αὐτὸν ἐκ τῆς οἰκίας μου γεννόμενον. Καὶ νῦν δὲ τὴν αὐτὴν συνείδησαν τῇ ἀγίᾳ Ἐκκλησίᾳ τῇ κατὰ Ναζιανζήν φυλάττων, ἔχομας τῆς αὐτῆς προαιρέσεως. Ἐάν οὖν συμβῇ με τελεῖ τοῦ βίου χρήσασθαι, ἔστω μου κληρονόμος δὲ προειρημένος Γρηγόριος δὲ διάκονος καὶ μονάχον, δὲ γεννόμενος ἐκ τῆς οἰκίας μου, δὲ πάλαι θευτέρων, ἐξ διοικήματος πάσας (27) τῆς οὐσίας, κινητῆς τε καὶ ακίνητου, τῆς πανταχοῦ μου ὑπάρχοντος· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔστωσαν μου ἀπόκλητον δόμον. Οὕτω μέντοι, ὡςτε αὐτὸν πάσαν μου τὴν οὐσίαν, κινητῆς τε καὶ ακίνητου, ἀποκαταστήσαι τῇ ἀγίᾳ (28) καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ ἐν (29) Ναζιανζῷ, μηδὲν τὸ παράπονον ἐπεξελύμενον (30), πάλιν δὲ μὲν ἐν ταύτῃ τῇ Διαθήκῃ μου τισθεὶς ἀκίνως καταλίπω, λεγάτου ἢ φιδεκομίσσου χάριν· ἀλλὰ πάντα, ὡς προείπον, ἀκρεβῶν ἀποσῶσαι τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔχοντα τὸν τοῦ Θεοῦ φόδον πρὸ διβαλμῶν, καὶ εἰδότα, ὅτι εἰς διακονιαν τῶν πτωχῶν τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας προσέταξα πᾶσά μου τὴν οὐσίαν προσοχερῆσαι, καὶ ἐπὶ τούτῳ αὐτῶν ἐνεστησάμην κληρονόμον, ὡςτε δὲ αὐτοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ πάντα ἀπαραιτητὰς διοσπαθίην.

(26) Μοῦ. Ήσεν vox deest in cod. Chig.

(26) "Ηδη μέν. Forte cum projectus est Constantiopolim."

(27) Πάσης μου. Cod. Chig. πάσης μοι.

A 201 Flavio Eucherio et Flavio Eragrio, viris clarissimis, consulibus, pridie Kalendas Januarias.

Gregorius episcopus catholicæ Constantinopolis Ecclesiae, vivens ac prudens, sanoque judicio, et integræ animi sensibus, condidi hoc Testamentum: quod quidem jubeo et volo in quovis foro, et quavis potestate ratum ac firmum esse: jam enim mentem meam declaravi, omnemque meam substantiam catholicæ Nazianzi Ecclesie consecravi, ad pauperum, qui sub eadem sunt Ecclesia, ministerium. Quia etiam de causa tres juxta hanc meam voluntatem alendis pauperibus curatores institui, Marcellum diaconum et monachum, Gregorium item diaconum, qui fuit e familia mea, et Eustathium monachum, qui et ipse fuit e domo mea. Nunc vero eundem animum retinens erga sanctam Ecclesiam Nazianzenam, eodem persto in proposito. Cum igitur contigerit me ex vita decedere, haeres meus esto praedictus Gregorius diaconus et monachus, domesticus quondam meus, quem pridem manumisi; ex universa substantia mea, mobili et immobili, uhiunque ea mihi sita est. Ceteri omnes, exhaeredes mihi sunt. Ita quidem, ut ipse meam omnem substantiam, mobilem et immobilem, sanctæ catholicæ Nazianzi Ecclesie restituat, nihil penitus subducens, præterquam quæ hoc Testamento quibusdam privatum reliquero, legati aut fidei commissi gratia: sed omnia, ut prædicti, diligenter 202 servet Ecclesie, Dei timorem præ oculis habens, sciensque jam a me decretum, uti omnia mea illius Ecclesie pauperum ministerio cedant: in eamque rem se institutum haeredem, ut per ipsum Ecclesie omnia sine fraude conserventur.

(28) Ἀγίᾳ. Cod. Chig. addit καὶ.

(29) Ἐρ deest in cod. Chig.

(30) Ἐπεξειδύμενος. Cod. Chig. ὑπεξελύμενον.

Servos quoscumque vel mea voluntate, vel beatissimorum parentum meorum mandato manus misi : hos omnes nunc etiam liberos manere volo, et peculia sua ipsi absque ullo impedimento firma permanebo. Volo præterea haeredem meum, Gregorium diaconum, una cum Eustathio monacho, ambos olim e domo mea, possidere prædium Arianzenum, quod ex Rhegini bonis ad nos pervenit. Gregales vero equas et oves, quotquot jam ipsis praesens dari jussi, quarumque proprietatem ipsis ac dominium tradidi, has ipsis quietas manere volo, jure dominii. Per præceptionem item Gregorium diaconum, et haeredem meum, qui mihi fideliter ministrait, privato jure dominii habere volo aureos numero quinquaginta. Russicas virginis venerandas, propinquæ meæ, certa quadam in annos singulos dari jussi, unde liberaliter vivat; que quidem onus eidem, quemadmodum præscripti, volo ac jubo quotannis sine mora prestari. De habitatione autem tunc quidem nihil propterea statui, quod nescirem ubinam ipsa degere mallet. Nunc vero, et hoc volo, quocunque ipsa loco elegerit, parari ei domum ingenuæ congruentem, ad honestam virginis habitationem : quano utique domum simus interpellatione habebit ipsa in usumfructu, quoad vixerit : postea vero restituet Ecclesiæ. Addi præterea eidem volo puerulas duas, quas ipsa delegebit : hoc nimurum pacto, ut cuia ea morentur puerelle usque dum vivet : et si quidem illis ita visum fuerit, licet ipsi libertate eas donare, si minus, et illæ quoque ad Ecclesiæ pertineant. Theophilum puerum, qui mecum manet, jam numismi. Volo autem ei nonne etiam dari legati nomine nummos quinque. Eupraxium vero ejus fratrem liberam esse volo, eique legati nomine dari nummos aureos quinque. Volo præterea Theodosium notarium meum liberum esse, eique legati nomine dari aureos nummos quinque. Alypiam filiam meam dulcissimam (zeterarum eni Eu-
genie **203** et Nonna, exigua ratio ducenta est, ut quarum vita reprehensione non vacat) veniam mihi dare volo, quod nihil possim ipsi relinquere, quippe qui emmisit jam pauperibus destinavi, aut potius beatissimis parentibus, qui ita polliciti erant, obsecutus sum ; quorum voluntatem irritam reddere nec sanctum nec tutum arbitror. Quocunque tamen ex beati fratri mei Cesari rebus in ueste serica, aut linea, aut lana, aut burialiis supersunt, hec ad ipsius liberos pertinere volo ; et nulla in re ipsam vel sororum ipsius molestas

Τοὺς οὖν οἰκεῖται, οὓς (31) ἡλιθέρωσα, εἶτε ἐξ ἐμῆς προαιρέτους, εἶτε ἐξ ἀντοιῶν τῶν μαχαριώτατῶν (32) γονῶν μου, τούτους πάντας βούλομαι καὶ νῦν ἐπ' ἐλεύθερος μέντοι, καὶ τὰ πακούια αὐτοῖς πάντα μέντοι βεβαίως καὶ ἀνενόλητα. "Ἐτούτοις κατα-
σχεῖν τὸν κληρονόμον μου Γρηγόριον τὸν διάκονον, ὅμα τῷ μονάδοντι Ἐλευθέρῳ, τοὺς γενομένους ἐκ τῆς οἰκίας μου ποτὲ, κτῆμα ἐν Ἀριανοῖς (33), τὸ εἰ τῶν Ἔργίων κατελθὸν εἰς ἥμας. Ἐτούτῳ δὲ φραΐᾳ, καὶ τὰ πρόβατα, δοταὶ ἡδονὴς παρὸν ἐκτίνεια δο-
ῦνται, ὡς καὶ τὴν νομήν αὐτοῖς καὶ τὴν δεσποτείαν παρέδωκα, ταῦτα μέντοι αὐτοῖς ἀνενόλητα βούλομαι παραποταῖς δικαίῳ. "Ἐτούτῳ δὲ ἔκφραστος Γρηγόριον τὸν διάκονον καὶ κληρονόμον μου, γηνῶντας ὑπέρτεστα μοι, βούλομαι κατασχεῖν ἕδιε δεσποτείας δικαίῳ χρυσίνους τὸν ἀριθμὸν πεντήκοντα. Τῇ αἰδεσιμωτάτῃ παρένθετο Ρουστανῇ, τῇ συγγενεῖ μου, ἣντα ἔκ-
λευσα καθ' ἔκστον ἵνα δέσσονται πρὸς τὸ ἐλευθερίας (34) αὐτὸν δάσαντες· ἀπέρ τοι βούλομαι καὶ κελεύω πάντας κατὰ τὸν τύπον, δι προσέταξα, ἀνύπερθετας αὐτῇ δέσσονται καθ' ἔκστον Ἰησον. Περὶ δὲ οἰκήσιων αὐτῆς, τότε μὲν οὐδὲν διεταθμένη, μῆτι εἰδὼς τοὺς μηλῶν δρεστῶν ξεστον ἐστιν αὐτῇ δάσαντες· νῦν δὲ καὶ τοῦτο βούλομαι, ὥστε, ἐν οἴκῳ ἀν (35) ἐπέλεγχαι καρφοί, κατασκευασθῆναι αὐτῇ οἰκίαν ἐλεύθερο πρέστουσαν, εὐσήμουν διαγωγῇ παρθένου· ἦν περ οἰκίαν ἔξει δη-
λαδή ἀνευλήτων εἰς κρήπταν καὶ καρπίτων μεχρὶ βίου ζωῆς, μετὰ δὲ ταῦτα ἀποκασταθεῖσα τῇ Ἐκκλη-
σίᾳ. Προστέθην δὲ αὐτῇ βούλομαι: καὶ διο τόπος, δι
αὐτῆς ἐπιλέγηται, αὐτὸς μέντοι, ὃστε αὐτῇ παραμεινά-
τας κόρας μέχρι τοῦ τῆς ζωῆς αὐτῆς χρόνου. Καὶ εἰ
μὲν αὐταῖς εὐάγαρτοσίσιν, ἔξεινα αὐτῇ ἐλεύθερια
αὐτάς τιμῆσαι· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτάς διενεγκεῖν τῇ
αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ. Θερμὸν τὸν παῖδας τὸν παραμε-
νοντα μοι, ἣντι τὸν θερμότατα. Βούλομαι οὖν αὐτῷ καὶ
νῦν δοῦναι: λεγάτου καρφοί, νομίσματα ε'. Ἐντρέψον
δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτὸν βούλομαι ἐλεύθερον εἶναι, καὶ
δοῦναι αὐτῷ λέγατον λόγῳ κρυσταν νομίσματα ε''.
"Ἐτούτοις βούλομαι θεοδόσιον τὸν νοταρίου μον ἐλεύθερον
εἶναι, δοῦναι δὲ αὐτῷ καὶ λεγάτου λόγῳ κρυστον νο-
μίσματα ε''. Τὴν γλυκυτάτην μου θυγατέρα Ἀλυπα-
νήν (36) (τῶν γάρ ἀλλοι, Ἐλέγενες (37) τε καὶ Νόν-
ης, ἀλλοί λόγοι, ὥν καὶ διας ἀπελθυμένος ἐστι)
βούλομαι συγγνώμην ἔχειν μοι, εἰ μηδὲν αὐτῇ κατα-
λιπτεῖν κύριος ἀγνόμνη, πάντα προεπαγγειλάμενος
τοῖς πτωχοῖς, μηλῶν δὲ τοῖς μαχαριώτατοις γονεῦσιν
ὑποσχομένος ἀδολεσθήσας, ὃν δέσσονται τὴν γώμην
οὐδὲ διοινούσι, οὐδὲ ἀσφαλές ἔγουνον. "Οὐα μέντοι εἰ τῶν
μαχαρίου μον ἀδελφοῦ Καισαρίου πραγμάτων,
ἐν τούτῃ σπηριῇ ή λινῇ, ή ἔρει, ή βουρικαλοῖς περε-

vocal Alypiānam, quæ filia erat Gorgoniz sororis sue.

(37) *Tūr yrb dīllor, Elyverelac, etc.* Cod Chig. E'yevlac. *Caterarum enim, Eugenii et Nonnae, exiguia ratiō ducenta est.* Mirum forte videri possit Gregorium turpitudinem sempernatae publicis tabulis inurere albinus suis. Sic postea Gregorius Magnus coram frequenti populo Gordianae virginis amictu sue la-
psu narrare veritus non fuit. *Viri sancti suos,* si quando impii sunt, despiciunt.

λειπεται, ταῦτα διεκρινειν τοῖς τέκνοις αὐτῆς βούλομαι, καὶ ἐν μηδενὶ, μήτε ἔκεινην, μήτε τὰς δόλες; αὐτῆς θυολεῖν, μήτε τῷ κληρονόμῳ μου, μήτε τῇ Ἐκκλησίᾳ. Μελέτιος ὁ γαμβρός (38) μου, τὸ κτήμα τὸ ἐπ τὴν Ἀπογένεσιν τὸ ἑκάτην τῶν Εὐρώπης, λογο τακτέων καθέλκων. Καὶ ὅπερ τούτου καὶ πρότερον ἐπειδειλη πολλάκις τῷ Εὐρώπηι, ἀνανδρειαν αὐτοῦ καταγνώσκων, εἰ μή τὸ θευτοῦ ἀναρρίστω. Καὶ νῦν μαρτύρομαι πάντας καὶ δρόχοντας καὶ ἀρχομένους, ὅτι δέκεται ὁ Εὐρώπης· χρὴ γάρ οὐρανού μποκοπατεστήναι τὸ κτήμα. Τὴν ἀνὴν τοῦ χωρίου Κανοτάλων τῷ αἰδεσμωτάρῳ οὐρὶ τῷ ἀποκόπῳ Ἀμφιλοχίῳ ἀποκοπατεστήναι βούλομαι. Ἔστι γάρ ἐν τοῖς χερσοῖς ἡμῶν, καὶ πάντες ξεστιν, στι καὶ τὸ συνάλλαγμα ἐνθαῦτῃ, καὶ τὴν τιμὴν ἀπέλασον, καὶ τὴν νομὴν καὶ δεσποτείαν τοῦ κτήματος πάλαι παρέδωκα.

Εἴσαγρος τῷ διάδημα πολλά μοι συγχαμένι καὶ συνεχρονίσαντι, δεῖ πλεόνων τε τὴν εἰναντιναν παραστῆσαι, χάριν ὄμοιογόν καὶ ἐπὶ Θεοῦ καὶ ἐπὶ διδρώσιον. Καὶ τοῖς μείζονι μὲν ἐπὶ Θεῷ ἀμελεῖται· ίνα δὲ μηδὲ τὰ μακρὰ τῆς φιλίας σύμβολα παρ' ἡμῶν ἔλλειπον, βούλομαι αὐτῶν δοθῆναι κάθαρον (39) ἐν, στιχάριον ἐν, πάλλια β', χρυσᾶ νομίσματα λ'. Ὁμοίως καὶ τῷ γλυκυτάτῳ συνθακόνῳ ἡμῶν διδούλῳ τῷ ἡμῶν ἀδελφῷ δοθῆναι βούλομαι κάθαρον ἐν, στιχάριο β', καὶ τὸν ἐν τῇ πατρίδι, χρυσᾶ νομίσματα καὶ τὸν ἐν τῇ πατρίδι λόγου. Ἐλαφρὸν τῷ νοταρίῳ εὐτρόπῳ δυτὶ (40), καὶ καλῶς τιμᾶς ἀνταπαισαντι διν ὑπηρετήσατο χρόνον, βούλομαι δοθῆναι κάθαρον ἐν, στιχάριο β', πάλλια γ' στυλιῶνα (41), καὶ τῇ πατρίδι χρυσᾶ νομίσματα κ'.

Ταῦτα μου τὴν διεθήσαν καρβαν καὶ βεβεῖν είναι βούλομαι ἵνα πανεὖ δικαιοτέρου καὶ πάσῃς ἁγίοσσις. Εἰ δὲ καὶ ὡς διαθήσῃ μή ἰσχύσειν, εἰς βούλησιν, εἰς οὖν (42) κακιδίελλους, αὐτὴν λαγύειν βούλομαι. Οἱ ἐπικειμένοις αὐτῆν διατέρεσιν, δύνεται λόγουν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, καὶ ἔξι τὸν λόγον.

Πρὸς τονομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Άγιου Πνεύματος.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Κωνσταντίνου πόλει, ἀναγνοὺς τῆς διαθήκην, καὶ ἀρεστοῖς πάλι τοῖς γεγραμμένοις, ὑπέγραψα καὶ έργη, καὶ λαγύειν αὐτὴν καλεύων καὶ βούλομαι.

Ἀμφιλόχιος ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἰκονίῳ, παρὸν τῇ διαθήκῃ τοῦ αἰδεσμωτάρου ἐπικοντάνιον Γρηγορίου, καὶ παρακληθεὶς παρ' αὐτοῦ (43), ὑπέγραψα χειρὶ ἐργῇ.

Οπιτομος ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν καθολικῆς Ἐκκλησίας, παρὸν διατιθεμένῳ (44) τῷ αἰδε-

A esse, vel hæredi meo, vel Ecclesie. Melictius gener meus sciat se predium Apenzinensem, quod Euphemii fuerat, mala fide possidere: de quo quidem et iam ante scripsi sibi Euphemio, ignavie cuius condemnans, nisi sua recuperaret. Et nunc testor omnes magistratus, et qui sub magistratu sunt, injuriam sibi Euphemio: oportet enim predium Euphemio restituiri. Emptionem fundi Canatalorum reverendissimo filio episcopo Amphiliocis redintegrari volo. Constat enim ex chartis nostris, idque sciunt omnes, quod et solitus fuerit contractus, et pretium recuperim, proprietatemque ac dominum possessionis jampridem trididerim.

B

Evgrius diacono, qui multorum necum laborum et curarum particeps, in multis suam mihi benevolentiam commendavit, gratiam habeo eorum Deo et eorum hominibus. Ac majora quidem ipsi Deus tribuerit. Ne vero parva etiam amoris symbola prætermittamus, volo ei dari camasum unum, tunicam unam, pallia duo, aureos nummos triginta. Similiter dulcissime condiacono nostro et fratri Theodoulo dari volo camasum unum, tunicas duas ex iis quae sunt in patria, arreos viginti ex patria item rationibus. Elaphio notario, qui et bene moralus est, et, qno tempore fuit in obsequio, bellis nos refocillavit, dari volo camasum unum, tunicas duas, pallia tria, sigillionem, in patria nummos arreos viginti.

Hoc meum testamentum ratum ac firmatum esse volo in omni iudicio et 264 quomodo cumque. Quod si tanquam testamentum vnu non habuerit, tanquam voluntatis ipsum, seu codicillum, valeat polo. Qui vero ipsum revertere tentaverit, rationem reddet in die iudicii, et pœnam sustinebit.

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.

Gregorius episcopus catholice Constantinopolis Ecclesie relegi testamentum, et annia probata subscripsi manu mea, et vim obtinere volo ac jubeo.

Amphilochius episcopus catholice Iconii Ecclesie interfui testamento reverendissimi episcopi Gregorii, et eo rogante subscripsi manu mea.

Optimus episcopus catholice Antiochenus Ecclesie interfui, cum reverendissimus episcopus Gre-

(38) Γαμβρός. Vox illa ex Graeco Latine redditā, gener est, et hic est vocis hujus frequentior usus. Verum lingue Graeca peritiissimi, ut Henricus Stephanus, Boulatius, etc., proflentur γαμβρός interdum quemlibet alinem significare. Imo vero et apud Latinos eadem est vis hujus vocis gener. Justinianus, Hist. lib. xviii, vii, virum sororis generum appellat. Itaque non proprie generum, sed Gregorii alinem, qui forte Eugeniam vel Nonnam Gorgoniae sororis sue filiam uxorem duxerat, fuisse Melictum existimare debemus.

PATROL. GR. XXXVII.

(39) Κάμασος. Cod. Chig. χάρον.

(40) Εὐρώπη ὄρη. Cod. Chig. εὐρώπη τε.

(41) Στριπλάσια. De Sigillione apud Trebellium Politionem in Claudio fit mentio. In eo testamento voces sunt, quibus vestimenta significantur, ut Camosum, vel Comasum, quo ob nimiam antiquitatem inter exoticas aliebuntur.

(42) Εἰς οὖν. Cod. Chig. ήγουν.

(43) Παρ' αὐτοῦ. Cod. Chig. ὅπ' αὐτοῦ.

(44) Διατιθεμένῳ. Cod. Chig. διατιθεμένῳ.

gorius, testamentum suum, ut supra scriptum A σιμωτάτη Γρηγορίῳ ἐπισκόπῳ κατὰ τὰ προγεγραμμένα, καὶ παραχλήθεις παρ' αὐτῷ, ὑπέγραψα χειρὶ ἑμῖ.

Theodosius episcopus catholicæ Ida Ecclesie præsens testamento reverendissimi episcopi Gregorii, et ab eo rogatus subscripti manu mea.

Theodulus episcopus sanctæ catholicæ Arameæ Ecclesie, præsens, et cætera.

Illarius episcopus catholicæ Isauræ Ecclesie, præsens, et cætera.

Themistius episcopus sanctæ catholicæ Adriapolis Ecclesie, præsens, et cætera.

Cledonius presbyter catholicæ Iconii Ecclesie, præsens, et cætera.

Joannes sanctissima Nazianzi ecclesia lector et notarius, exemplum divini Testamenti, quod in sanctissima ecclesia mea reconditum est, sancti et illustris ac Theologi Gregorii, exscripti et edidi.

(45) Ἀγίας. Deest in cod. Chig.
(46) Θεμιστος... παρών. Cod. Chig. παρήμην τν
τῇ διατυπώσει τοῦ αἰδεσμωτάτου Γρηγορίου, καὶ

Α σιμωτάτη Γρηγορίῳ ἐπισκόπῳ κατὰ τὰ προγεγραμμένα, καὶ παραχλήθεις παρ' αὐτῷ, ὑπέγραψα χειρὶ ἑμῖ.

Θεοδόσιος ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἰδῃ, παρὼν τῇ διαθήκῃ τοῦ αἰδεσμωτάτου ἐπισκόπου Γρηγορίου, καὶ παραχλήθεις παρ' αὐτῷ, ὑπέγραψα χειρὶ ἑμῖ.

Θεόδουλος ἐπίσκοπος τῆς ἀγίας (45) καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς κατὰ Ἀπάμειαν, παρὼν, καὶ τὰ ἑμῖ.

Πλάριος ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς κατὰ Ἰσαρίαν, παρὼν, καὶ τὰ ἑμῖ.

Θεμιστος ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς κατὰ Ἀδριανούπολιν, παρὼν (46), καὶ τὰ ἑμῖ.

Κλήδωνος πρεσβύτερος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας B τῆς ἐν Ἰκονῳ, παρὼν, καὶ τὰ ἑμῖ.

Ιωάννης δραγμώστης καὶ νοτάριος τῆς ἀγωτάτης ἐκκλησίας Ναζαρεῶν, πεπονηκὼς τὸ Ιερό τῆς θεᾶς Διαθήκης τῆς ἀποκειμένης ἐν τῇ κατ' ἡδὲ ἀγωτάτης ἐκκλησίᾳ, τοῦ ἀρλον καὶ ἐνδέξου καὶ θεολόγου Γρηγορίου, ἐκδέδωκα.

παραχλήθεις παρ' αὐτῷ ὑπέγραψα χειρὶ ἑμῖ, præ-
sens sui in testamento reverendissimi Gregorii, et eo
rogante subscripti mea manu.

MONITUM

DE SANCTI GREGORII POEMATIBUS.

205 Pluribus causis ad condenda poemata inductus fuit sanctus Gregorius. Præcipua hæc est, quam exponit scribens ad Cledonium (epist. ci, alias orat. li), ut scilicet veritatem tueretur adversus Apollinaristas, qui errores suis carminum a se scriptorum opere disseminabant. Alias enarrat in poemate de versibus suis (libro ii, sectione i, poemate 37, alias 162 apud Billium), nimirum ut pauciora scriberet, ob difficultatem in elaborandis versibus sitam; ut juvenibus gratum quoddam præberet pharmacum, illecebrosis ducens ad utilia, et præceptorum molestiam arte deliniens; ut ostenderet Christianos scriptores ethnicis non esse inferiores; demum ut morbis suis aliquod levamen afferret.

Omnia sancti Gregorii poemata in duos distribuimus libros: quorum primo complectimur poemata theologicæ; secundo autem poemata historica representamus. Liber autem prior, ubi de carminibus theologicis agitur, rursum in duas sectiones dividitur; quarum prima continent poemata dogmatica, secunda vero poemata moralia. Duplicem pariter sectionem habebit liber posterior, in quo carmina historica colliguntur, ita ut in una legantur poemata que ad ipsum Gregorium spectant, in altera vero quæ spectant ad alios. Imo et varia hujuscem libri poemata ordine chronologico, quantum licet, disponimus, prætermisso tali ordine in primi libri carminibus, quorum tempus nulla prorsus regula potest determinari.

Arduum sane et plenum laboris opus suscepit Billius, cum Græcos Gregorii versus Latinis versibus expressit: sed opus istud plus ipsi difficultatis quam lectoribus utilitatis attulit. Sèp-sime enim interpres ita metri legibus fuit astricthus, ut auctoris nec verba nec etiam sententias commode redderet. Quapropter e re lectorum fore visum est, si Gregoriana poemata, a Billio metricæ versa, oratione soluta verterentur. Verumtamen ne Billiana versio injusta premeretur oblivione, ipsam in inferiori margine collocari placuit. Idem factum est in quibusdam poematibus que a Federico Morello metricæ versa fuerant. Versiones autem a Tollio et Muratori soluta oratione composite, plurimis in locis emendate sunt.

Huc usque Benedictini, quorum monito hoc ego novus editor adjungam, me videlicet, ne tam sapienter excoigitati ordinis illa pars manca videretur, hoc laboris aggredi præsumpsisse, ut omnia carmina, quæ nondum metricæ fuerant translata, metris pro meis viribus comprehensa in publicum proferrem, quanquam ad duo millia et amplius condendorum versuum numerus exsurgeret. Quæ quidem nostræ infirmitatis tentamenta indulgentius, benignè lector, accipias.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΛΕΩΣ

ΕΠΗ.

ΒΙΒΛΟΣ Α. ΕΠΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ.

ΤΟΜΗ Α'. ΕΠΗ ΔΟΓΜΑΤΙΚΑ.

SANCTI PATRIS NOSTRI

GREGORII THEOLOGI

ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI

CARMINA.

LIBER I. POEMATA THEOLOGICA.

SECTIO I. POEMATA DOGMATICA.

A. Περὶ τοῦ Πατρὸς.

Οὐδὲ μὲν ὡς σχεδίησι παχρὸν ἐκπεράωμεν,
Ἔτι τυθαῖς πτερύγεσσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόντα

Ἐπεύδομεν, οἵστιν δρυρε πόσις θεότητος ἀναργαλεῖ,

"Ἡν οὖδ' οὐρανίοισι σέβειν οὐδένος, δοσον τοικδε,
5 Ἡ μεγάλης θεότητος δρους, καὶ οἰκα παντός.

I. De Patre.

206-207 Scio nos exiguis cymbis magnum mare trajicere,
Parvisque pennis in celum astris ornatum
Properare, quibuscumque fert animus Divinitatem prædicare,
Quam ne coelestes quidem, quantum par est, colere valent.
5 Aut magnæ Divinitatis decreta et mundi gubernaculum.

* Alias Billius Arcan. carm. 70, p. 161.

ARGUMENTUM. In isto poemate et in aliis decem
subsequentibus res theologicas abstrusissimas et diffi-
cilliminas de Trinitate, de Deo Patre, de Filio, de
Spiritu sancto, de mundo, de Providentia, de sub-
stantiali mente prædictis, de anima, de Testamento
et advento Christi, necnon de ipsius Incarnatione,
ita pia, docte ac sublimiter prosequitur Gregorius, ut
virum omni doctrina exultum, poetamque insinuem-

facile agnoscas.

I. Tit. Περὶ τοῦ Πατρὸς. Plerique codices et
editi Τοῦ αὐτοῦ. Vat. simpliciter Περὶ ἀρχῶν, ή
τοι περὶ Τριάδος.

2 Propt. Vat. t.c.

3 Αραγαλεῖ. Langus ἀμφαλεῖ.

4 Εὐεστ. Coisi. οὐρανοῖς σήμαινεν.

METRICA VERSIO.

I. DE PATRE.

(Billio interprete.)

Immensum exigua pelagus sulcare carina,
Parvisque æthereum penitus volitare per axem

Agreditur (non me fugit hoc), quicunque To-
[nantis

Tendimus arcanum verbis expromere numen :
(Quod neque sat digno chorus immortalis honore
Cœlicolum cumulare potest), Triadisque referre

"Εμπτε δ' (οὗτος) θεὸν γὰρ δρέσατο τολλάκι δῶρον
Πλευτέρης ἀπὸ κειρὸς δυον φιλίης μάλιγης τε),
Τούνεκα δωρατέλαιον ἔχων λόγον. 'Αλλ' ἀπὸ τῆς
Φιγύετε, δοτὶς ἀλιτρός' ἐμὸς λόγος, ή καθαροῖσιν,
40 Ήλε καθαρισμοῖσιν οὐ ἔρχεται νι τὸ δέδηλοι,
'Ος θῆρε, Χριστὸι κατ' αὐτὸς ἀποτέλεσμα
Λαμπομένου, Μωσῆι νόμον τ' ἐνὶ πλαῖ γράφοντος,
Ἄντικα ἥγηνταινοστες ὑπὸ σκοπελοῖσι δαμεῖν.
Κελοὶ μὲν δὴ τοι· καὶ ἡς Λόγος ὁσε κακοῖσιν
35 Ήμετέροιο χοροῦ θεμάκον ητορ ἔχοντας.
Αὐτῷρ εγὼν δια τὴν δια προσίμουν ἐν σελίδεσσι
Θήσομαι, ἦν τὸ πάροις θεώροντες ἀνδρες ἱκανοί,
Λαϊ τάρδος δηγοῦτες ἀπηρτεὶς μάρτυρε μάθων,

Α Μοῦσης, Ήσαῖας τε (ἐπισταμένοις δὲ ἀγορεύοντος),
20 Ήτοι δὲ μὲν νεῦτηγα διδοὺς νόμου, δὲ δὲ λυθέντος,
Οἰράνδειστοι, χθὼν δέχεντος ἥματας ἔμοιο.
Πνεῦμα Θεοῦ, σὺ δὲ ἔμοιγε νόμον καὶ γλώσσαν ἐγένεσε
Ἄτρακης σαλπίγγα θρίβρουμεν, ὃς καὶ διπλῶνες
Τέρπωνται κατὰ θυμὸντὸν θεότητι μηρέντες.
25 Εἰς θεός ἀστινάναρχος, ἀναίτιος, οὐ περγραπτος
Ἡ τινὶ πρόσθιν ἐλόντι, ή ἐσομένῳ μετέπειτα,
Ἄλιν' ἀμφὶς ἔχων, καὶ ἀπειρίτος, Υἱός ἐσθιοῦ
Μουνογονοῦς μεγάλου Πατῆρ μέγας, οὐ τι πεπονθός
Υἱόν, τῶν δασ ασρός, ἐπει νός. Εἰς θεός ἄλλος,
30 Οὐκ ἄλλος; θεότητι, Θεοῦ Λόγος, οὗτος ἔκεινος
Ἐρρηγγεις κιννυμένη πάτράλος, Υἱός ἀνάρχου

Sed tamen (saepre enim) Deo non placet donum
Divitiae manus, quantum amica et pauperis),
Idcirco sermonem fidenter proferam. At procul
Fugie, scelesti. Sermo meus ad poros
40 Dirigitur, aut ad eos qui expurgantur. Profani autem,
Velut feræ, cuius Christus e sunmo monte
Fulgeret, ac Moysi legem in tabulis scriberet,
Protinus sub scopulis disruptis profligenter.
Illi quidem sic isti, itidem at improbus, quos Verbum
45 E nostro costu expositi, inimicorum Deo cor habentes.
Rursus ego vocem, promissi loco, tabulis
Apponam, quam olim viri a Deo afflati emisere,
Populo terrorum duro incutentes, testes verboram
Moyses et Isaías (scientibus loquar),
20 Ille legem recens stractam tradens, iste, cum lex violata esset .

208-209 Audient cœli, et terra verba mea acceperint.
Tu vero, Spiritus Dei, mentem meam et linguam excita
Veritatis tuba valde sonorant, ut omnes

Gaudent inti Divinitatem ex corde immisi.

25 Unus Deus, principii et cause expers, non circumscriptius
A quodquam ante existente, aut postea futuro;
Ævum circumplectens et infinitus, boni Filii
Magni Unigeniti magnus Pater, nihil eorum passus
In Filiō, quacunque carnis sunt, siquidem mens est. Unus Deus alius,
30 Non tamēn aliis deitate, Dei Sermo : hic illius
Vivum sigillum Patri, solus principio carentis

14 Καῖνοι μέρ. Minus recte Billius : Αἴγα τὸ
secerunt Ηεβραι. **25** Θεούδηρος. Coisl. θεόδηρον.
47 Ανέρες ἔρχαν. Plures codices λέπες Επικον.
20 Νεαπόλις, recens conditam. Male Billius : Νο-
ναμ legem, qua voce nonnisi lex Christi, cuius Evan-
gelium, debet appellari. Ibidem λαθέντος. Male edit.

λαθέντες.

24 Μεγάτες. Hoc est, ut Cyrus exponit, veritati
totius religionis assentientes, eique mente per fidem
conjurici. Billius.

27 Απειρτος. Coisl. ἀπειρητος. Ηενεχ. ἀπει-
ροτος.

METRICA VERSIO.

Dogmata, que totum moderatur legibus orbem.
Sed tamen intrepidō mea vox erumpet ab ore,
Quandoquidem et Christo non tam sunt grata fre-
[querter
Munera, que gravida dives largitur ab arca,
Quam que (sit modo chara) manus pura perrima
[fundit.
Ergo procul, procul exemplo, sclerata caterva,
Hinc fuge; namque meus puras tantummodo men-
[tis
Sermo petit, vel que sese purgare laborant.
Quod si quisquam animo, si moribus atque profanis
Huc veniat, deusa saxorum uole peribit
Obrutus: ut quandam cum summo in vertice montis
Omnipotēs clero radiaret lumine Christus,
Mosquē in tabulis sanctissima iura notaret.
Atque hi fecerunt Hebraei: mosquē perinde
Sacrilega a nostris submovimus agmina verbis.
Ast mihi scribendi exorsus vox illa futura est,
Quam prius, ut duram querenter formidine gentem,

B Persancti misere viri (dum querit uteque
Quos testes sermonum habest), Mosesque prusque
Isaias, legem ille novam cum prodidit, iste
Cum sacra Dei plebe impia jura resolvit :
Andite, aetherea sedes, tuque excipe, terra,
Que dicam. Ac mibi tu, queso, cum pectore linguum,
Pneuma, move, que sit tanquam tuba persona veri :
Ut cunctos supero penitus cum nuncin junclos
Non levis ex nostro capiat sermonē volupias.
Unicus omnino Deus est, ab origine nulla,
Causaque ignarus, quem circumscribere quidquam
Quod queat haud uuquam fuit, aut quandoque lutu-
[rum est :
Ævum ipse amplectens, immenso robre, nat
Unigenitus magnus genitor; quem dicens passum
Grande nefas cuiquam fuerit, dum dignit, eorum.
Quae carnis natura capit; nam spiritus ipse est.
Unus unus est aliis deus ati Sermo parentis
(Non aliis deitate tamen), qui manat ab illo,
Ac viva est Patris effigies, atque unica proles.

Οὐαὶ καὶ μόνον πονητάς, λοσφέρτος,
“Ἄς κεν δὲ μὲν γενέτης δλος, αὐτάρ δὲ γῆς Υἱὸς
Κομοβέτης νομίσει τε, Πατέρδε σένες τὸδε νόμοια.
33. “Ἐν Πνεῷ” ἐξ ἀγαθοῦ Θεοῦ θεός. “Ἐρχετε πάντες,
Οὐδὲ μὴ Πνεῦμα ἐπύκωσεν ἐδήν θεότης” ἀναφένειν,
·Αλλὰ δὲ βάνθος ἔχουσα κακῶς, διὰ γλώσσαν διαγνον,
·Τημαρεῖς, φθονεροὶ τε, νοήμονες αὐτοδίδακτοι,
Πηγῇ κευθομένη, λόγχος σκοτίας ἐντὸλοις.

B. Περὶ τοῦ Υἱοῦ.

Τίτλος δὲ πρώτων διεσόμεν, αἷμα σίδοντες
·Ημετέρων παθέων τὸ καθάριστον. “Ἡ γάρ ἀγάπη

A Καὶ βροτὸν οὐρανίασιν ἀρτηγέμεν εἰνεκα γλώσσης
Μαρμαρένης θεότητι, κακόφρονος, αὐτοφρόνος.

5 Οὐδὲν ἐμμεγάλοιο Πατέρες πάρος. “Ος γάρ ἀπαντεῖ
Ἐντὸς δικεῖ, καὶ Πατέρδες ὑπέρτερον οὐδέν” δὲ Πατέρδες
Ἐπιτερώς μεγάλοιοι θεοὶ Λόγος δύρωνς Υἱός,
Εἰκὼν ἀρχετύποιο, φύσεις γεννήτορος Ιησοῦ.
Πατέρδες γάρ κλέος διτονάπις μέγας, ἐκ δὲ φοβίνης.
10. “Ὡς μόνος οὐδὲ Ματήρ τε καὶ δεὶς Πατέρδες ἀξιοπάνθη.

Οὐδέναν γάρ θεότητος Ἱησοῦ πιλας’ ἀλλὰ σόδεῖ ἔμπτες
Πλάνων δικαίως μερόπτεσσιν ἀριψαδές, ζετεπέρ ἔμοι γε.
Οὐδέναν δῆμης θέμις διτονάπις φέρειν θεότητη γεννθλίης,
Οὐ βάσιν, οὐδὲ τομήν κακοαισχύλα. Εἰ γάρ ἤνγει

Filius, solus ex solo, æqualis,
Ita ut ille quidem maneat totus genitor, Filius aptem
Mundi creator et gubernator sit, Patria robor et intelligentia.
33 Unus Spiritus ex bono Deo Deus. Absent omnes,
Quos non signavit Spiritus, ut ipsius divinitatem predicent,
Quique cor habent perversum, aut lingum incestam,
Semilucidi, et invidi, prudentes a se ipsius docti,
Fons occultus, lucerna in tenebris angulisi.

III. De Filio.*

Filium primo cantabitibus, sanguinem venerantes
Qui vitiorum nostrorum expiatio fuit. Necesse est enim
Etiam mortalem auxilio venire celestibus, ob lingum
Detrahentem divinitati, prave sentientem, sui ipsius homicidam.
5 Nihil ante magnum Patrem erat. Omnia enim
Inutus habet. Nihil Pater maior. E Patre
Genitum magni Dei Verbum, Filius expers temporis,
Imago exemplaris, natura Genitori æqualis.
Patris enim gloria est magnus Filius. Resplenduit autem,
10 Ut solus sit Pater, et qui ex Patre resplenduit:
Nihil enim divinitati vicinum erat; sed tamen
Omnibus hoc persuasum est hominibus, ut et mihi,
Nihil fas est ex mea generatione in divinitatem conferre,
Non luxionem, non sectionem foedam. Ego enim

* Alias Bill. 71, pag. 461.

57 ‘Αλλὰ δὲ βάνθος ἔχουσι κακῶς. His verbis
eos Gregorius insectatur, qui perversam doctrinam
colebat, et qui sanam libera proga prolixiter vereberat.

II. 3 Οἰδηπολούσιν. Nicetas exponit δόγματα, de
Deo et aeternis decretis. Billius, angelos, inquit, potius
acciperim. Verum quid ad angelos, ut recte
Comellinius observat, restringere, cum primo et
principalius personarum fidem Gregorius exponat
et tueatur adversus linguis detrahentes Divinitati.

4 Αὐτορέροιο. Vat. αὐτορονῆς.

6 Πατέρδες ὑπέρτερον οὐδέν. Sic Vat. Quia lectio
preferenda nobis visa est. Edit. Πατέρδες ὑπέρτερος
οὖλος, quod veritatis Billius: A magno pendetque Pa-
rente, quae quidem verba theologi facile non admi-
serint.

8 Γεννήτορος. Coisl. aliquae plures γεννήτορος.
Alii autem γενετῆτος.

METRICA VERSIO.

Solus et e solo planeque æqualis : ut ille
Duntaxat Pater, hic maneat tantummodo natus :
Mens Patris et robur, mundi moderator et auctor.
Unus item Deus est ex summo Nuuine manans
Spiritus. Este procil cuncti foedeque perite,
Vos quibus hoc medio non illi in pectore fixit,
Pneuma Deum ut clara dicatis voce palamique.
Sei male vel vobis sceleratum perfida morbum
Corda fevent, vel lingua timet, lauguende profana.
Ac tantum media lucetis parte, inalnusque
Vos nimis exagitare livor, doctique penes vos
Estis, et abstrusi latices, hominunque negati
Usibus, atque sine temboreso tecta lucerna.

II. De Filio.

(Billius interprete.)

Ac primum Nati præconia sancta canemus,
Martem, qua vitiæ macula est detersa, colentes.

B Cœlicolis etenim mortalem ferre necesse est
Auxilium adversus lingum, que perfida bello,
Seque ipsam jugulans, numen cœlestis lassicit.
Nil erat ante Patrem magnum. Nam cuncta coeret
Complexu ille suo. A magno pendetque Parente
Editus ex illo Sermo, qui temporis expers
Elegiem in sece Patris exprimit undique, et illi
Par est natura : namque incita gloria Patris
Filius est, et grande decus. Fuge querere quoniam
Sit pacto genitus : soli cum prole parenti
Cognitus bic modus est. Quis enim mortalis adesse
Tum potuit, Triademque oculis spectare beatam ?
Sed taum id nulli dubium est quin secunda nulla,
Nullaque sit supero prorsus tribuenda parenti
Fluxio, que nimium spurea est, nec denique quid
Quod cadat in nostros ortus, quos ecce libido
Pragreditur. Nam si idcirco me passio tangit,

15 Οὐκ ἀπαθῆς γενέτωρ· καὶ γάρ δεῖτος· οὗτοι πα-
[θητοί,
"Ος τις πάμπταν ἀπρότος, ἀσώματος. "Ἔνι γάρ ἀπωθεν
Εἰσι φύσεις, τι τὸ θαῦμα καὶ εἰ γεννήσιες μὲλαι; ·
Εἰ χρόνος ἐστὸν ἐμεῖο παρούσερος, οὐ πρὸ Λόγου
"Ο χρόνος, οὐ γενέτης ἐστὶ" ἔχονος. "Πήμος ἀναρχος
20 Ἦτε Πατὴρ θεότητον ὑπέρτερον οὐτε λελοπως,
Τῆτος καὶ Πατέρος Υἱός, ἔχων Πατέρον δύρκην δρήκην.
"Ος φάσις τελεῖο μέγαν περικαλλέα κύκλον.
Εἰ καὶ εἴδει πάντα κάτιο μεγάλου θεοῦ,
Οὔτε καὶ μὴ τὸ Πατέρος καὶ Υἱός αὐτὸν δύναται
25 Μεσογγὺν στήσαντες, ἀπορθήξαντας δυνάται
Υἱὸν Πατέρος δυνάτος. "Ο γάρ πάρος ἐστὶ θεός,
"Ο χρόνος, τὴ θελήσις, ἐμοὶ τιμῆς θεότητος.

210-211 15 Non sum sine passione genitor, sum enim compositus : at minime p[ro]p[ter]a-
Qui omnino incompositus est et incorporeus. Quorum enim discrepantes sunt [bilis].
Naturæ, quid mirum si et generationes diversa?
Si antiquius me tempus est, non ante Verbum
Tempus est, cuius genitor temporis est expers. Quando principio carens
20 Exsistebat Pater, nihil supra divinitatem relinquens.
Tunc et Patri Filius, principium habens Patrem principii expertem,
Ut splendor magnus et preclarum solis orbem :
Quanguan exempla omnia infra magnum Deum sunt ;
Sed ne quid inter Patrem et Filium, qui semper existunt,
25 Medium statuentes, abscindamus regem
Patris regis Filium. Nam ante Deum
Tempus aut voluntas, mihi sectio est divinitatis.
Ut Deus, ut genitor, magnus est genitor. Quod si maxima
Est Patri gloria, nullam habere adorande deitatis causam,
30 Non dedecus est venerande magni Patris soboli
Talem habere radicem. Quare Deum a Deo non arecas.
Non enim renoutum a Patre nostri Filium. Voces autem
Ingenitus ei generatio a Patre nequaquam divinitatis
Duplici idea sunt : fixit id aliquis : sed circa divinitatem
35 Ultraque extrinsecus est. Natura autem inseparabilis est.
Sed si generatione habeat Verbum, neque Pater quidquam
Carnis admittet, cum carne careat (nuquiam profecto
Humana mens ita erit impia, ut id cogite);
Et Deum Filium habes, dignum genitore decus.
40 Quod si nequidquam magni Patris divinitati
Gratificans, vanumque terrorum pectori imprimes,

16 "Ος τις. Sic Regii plures. Coisl. δοτες. Edit.,
δε τι. Gracius interpres, δοτες παντελῶς δύνατος
καὶ ἀπλοῦς, πάντος οὐ παθῆτος, qui enim omnino
compositionis est expers et simplex, prorsus est im-
passibilis.

18 "Εγειο. Ita Ilesyech. Edit. ἡρῷο.

19 "Πήμος ἀναρχος. Ita tres mss. Edit., ἀνάρχου.
26 "Ο γάρ πάρος. Gracius interpres, οὐ γάρ δι-
πρεπτότερον ἢ τοῦ Θεοῦ, ή χρόνος, etc., quidquid
enim Deo antiquius fuerit aut tempus, aut voluntas,
Divinitatem separat et dividit.

27 Τριηξις. Αλι τριηξις.

50 Οὐδὲ πάντος. Vat. cum tribus aliis, οὐδὲ ξενον.
Μοι θεον pro Πατρός. Non minor gloria est Filio.
52 Ἀπόστολος. Ηα Coisl. Ibid. ή δύγεντος, etc.
Gracius interpres : "Η γάρ γέννησις καὶ ή δύγεν-
σια, τοῦ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς εἶναι δηλουσα τὸν Υἱὸν, οὐ
θεότητος σημαντικα. Ηα voces a Patre Filium esse
ostendunt, divinitatem vero non significant.

56 "Εχει. Tres mss., ξηρι.

58 "Δοτες. Vat., οὐ το.

59 "Εχεις. Sic Vat. et Coisl. Edit., ξηρι.

METRICA VERSIO.

Haud simplex quia sum, sed mente et corpore consto,
Qua iam fronte Dei tribuetur passio, cum sit
Corporis et rerum, proprii que corporis exors?
Nam quorum sunt dissimiles longeque remota
Naturæ, similes quisnam horum dixerit ortus?
Si prius est tempus quam sūm, prius attamen haud est
Quam Verbum, cuius Pater est sine tempore. Cum
Nil penitus deitate sua majusve priusve [que]
Esset habens Genitor, Natus quoque tunc erat, atque
Principium ipse Patrem, qui tempus nescit, habebat:
Non secus ac magnum Phœbi lux ignea discum :
Sic licet exemplum divino Numinis quodvis
Inferius. Nec enim debet committere quisquam,
Ut Patri et Nati, quorum est aeternus uterque.
Quidquam interjeciat medium, sobolenique nefando
Crinim dissociet, charoque a Patre secre
Audeat. Ille enim deitatem dissecat audax,
Ante Deum, aut tempus quicunque, aut yelle lecarit,

B Ac sane magnus Deus est, orbisque creator.
Quod si non ullas causam deitatis habere
Ad decus est amplum. Genitori : non minus hercio
Illiuste est Nato tali fluxisse Parente,
Ducereque hinc causam. Quocirca a numine numen
Truncare, et stolido disjungere porciō mente.
Nam neque tu sobolem nosti unquam a Patre remo-
Ingeniti porro ac geniti vocabula, qua tu [iam],
In cassum metuis, non sunt ea verba, patescat
Quies nobis natura Dei, certisque notetur
Indicis. Nam si species hinc bina probatur,
Dic age quis genitor fuerit, quis factor eorum?
Ast ambo circa naturam, extrinseca cum sint,
Versantur, manet autem omnino insectibus ipsa.
Quod si orium Verbo tribuas, duo lucra sequentur,
Nam neque propriea, caret cum corpore, quid-
Admittet carnale Pater (non tam impius unquam

Τὴν μὲν ἀπαρνήσαιο, βάλοις δὲ κτίσματα Χριστὸν, Α 55 Πολλὸν αρειωτέρη, καίνης Λόγος εἰ περ Ἐκτῆ·
Ἄρχοτερών θεότητας καθύστριας, ὡς κνειδόφρου,
Τὸν μὲν Παιδὸν ἀμερας, ὃ δὲ οὐ θεός, εἰπερ ἐτύχθη.
45 Πάν γάρ δε μὴ ποτὲ ήν, αὐτὸν τὸ δέ καν τι θεοῖο
Τοῖς μάγοισι λόγοισι μένοι, καὶ ἐμπεδον εἶη.
Τις δὲ λόγος, σε μὲν ἔνθεν ἀφορμήντα, φέρεται,
Τοῖς Χριστοῦ παθέσιοι θεόν μετέπειται γενέσθαι,
Τὸν δὲ ὑπὸ Δεσμοῦ φέρειν, καὶ σὸν καλέσιν ὄμβουλον
50 Δουλούντης γεράσας τιμώμενον δντε θεός;
Εἴ μιν ἐτευχεν ἐπίται θεός μέγας ἀργανον ἐσθλὸν
(Χαλκεὺς ὡς βασιτῆρα πονηράμενος ήτε) ἀμάξαν;,
Ως καὶ Εὑ 'Ἀρχεγόνοι θεός γετε κτετασθεν·
Οὐδὲ δὲ καὶ Χριστοῦ πλοιο κτίσις οὐρανοιο

Οὐ καίνη Χριστοῦ. Τίς δὲ τὰς μιθήσατο;
Εἰ δὲ οὐσιῶν ὑπέδεκτο τοῖς παθέσισιν ἀρήγων,
Τούνεκα καὶ θεότητι μεγαλέδι μέτρῳ ἐπιθήσεις·
"Ηλέτε δὲ σ' ἀλληρεν; ἂροι δὲ γε τὰλον ἀγγειός"
60 Οὔτε τι γάρ θεότητος ἀπέκεσε, καὶ μὲν θάνατον,
Ἴητηρ διαδόμαντον ἐπικινήσας παθέσαντο.
"Ην βροτός, ἀλλὰ θεός. Διαβίδι γένος, ἀλλ' ἀλέρμονος
Πλάστης. Σαρκοφόρος μὲν, ἀτάρ καὶ σώματος ἐκτός;
Μητρός, παρθενικῆς δέ περιγραφος, ἀλλ' ἀμέτρητος;
65 Καὶ φάνη μὲν ἔστετο, Μάγοις δέ τε γηγένευεν
"Αστηρ, δωροφόρος δέρη ἔσταν, καὶ γούνατ' ἔκαμψαν.
"Ος βροτὸς ἡλθεπ' ἀγῶνα, οὐπέρσχεθε δὲς ἀδόμαστος;

Generationem neges, Christumque detrudas inter res creatas;
Utriusque divinitati injuriam fecisti, o stolido,
Illiū Filio spoliasti : iste vero non jam Deus, si quidem conditus.
45 Quidquid enim aliquando non erat, res creatae est, etiam si Dei
Magnis consilis usanet, et stabile futurum sit.
Quia autem ratio, ut tu quidem hinc ortum habens,
Christi passionibus Deus postea fias,
Illiū vero in vincula conjicias, et tuum, pro Deo, conservum
212-213 50 Servitutis præmisi ornatum voces?
Si illius postea magnus Deus condidit, ut bonum instrumentum
(Velut faber plausio causa maleuum elaborans),
Ut me Primogeniti manu factum Deus possidat:
Sic et Christo celestis res creatae longe
55 Praestaret, siquidem illius causa Verbum existeret,
Non illa Christi causa. Quis autem haec proferat?
Quod si quia corpus suscepit, tuis morbis opem ferens,
Licitio gloriose divinitati modum imponis,
Num peccavisti, qui tui misertus es? Mihi vero magis admirandus.
60 Nam nec de divinitate quidquam amisit, et me salvum fecit,
Medicus fetubus inclinans se vulneribus.
Mortalis erat, sed Deus. Davidis genus, sed Adami
Opifex ; carnem quidem gerens, sed et corporis expers.
Matrem habuit, sed virginem : circumscriptus, sed et immensus.
65 Illius stabulum exceptit, sed Magis dux fuit
Stella, et dona ferentes venerunt, ac genua flexerunt.
Ut homo venit ad certamen, sed superavit, ut insuperabilis,

44 Ἀμερας. Sic Coisl. Male edit. Δμερας.
45 Ποτεψή, αὐτῷ. Vat., ποτὲ ήν, αὐτὸν, εἰς ipsois,
scilicet ex rebus creatis. κτισμάτων.
59 Ἡλιτερ. Mendose edit. Ἡλιπεν.

63 Πλάστης. Ita Coisl. Edit. πλάστος.
65 Ἡγρόδεν. Alii ἥγρονεύει.
67 Τάπεροχεῖο. Ita Coisl. et Combef. qui inter-
pretatur ὑπερενίχησ. Editi ὑπέρχετε.

METRICA VERSIO.

Ulis erit scelus ut tantum vel pectori verset; Et (dignum genitore decus) Deus insuper ipse
Natus erit. Si, dum patre deitatis amore Afficeris nimis, atque metis tibi flingis inanes, Perfidus banc tollas, redigasque ad condita Christum,
Amborum numeri stultus violabis eodem Crimine. Namque Patri soboles tam chara peribit: Ac rursus propria Natus deitate carebit,
Si modo conditus est : nam quidquid tempore co-
Hoc etiam prorsus statui inter condita debet. [pi]t,
Quod vero certum ac stabile est, et temporis expers, Id collito, idque Deum lingua hanc trepidante vocato. Que porro haec ratio est, ut cum per vulnera Christi
Atque salutiferos Deus efficiare dolores, [si],
iēprimum hunc contra et servili classe locare Non dubites, nomenque illi Dominique Deique Eripias, sat habens meliorum dicere servum, Quique gradu primas tantum merearunt in isto? Si et instrumenti Genitor vice conditus ipsum (Non secus atque faber gnavor, dum condere cur-

B Cuncta res potior, siquidem non propter honorem Extincti Christi, sed contra Christus ob illam. [ces Quisnam autem nisi stultus, in has prouinciae vo Sustineat? Quod si, quia carnem assumperit, ut to Eximeret gravibus viis, mortisque levaret, In eriore putas idcirco sede locandum, Divinè gradus naturæ figere pergis, Scilicet erravit, tua quem flexere malorum Agmina, quique tolit tantis medicaminis morbis. At contra illius magis hoc quoque nomine numerus Suspicie et vereor, quia nec deitatis ab ipso Facta illa est prorsus jactura, mibiisque salutem Attolit, ut facilius medicus, dum ferita tractat Utlera, palientes seseque inclinat ad agros. Ipse quidem mortal is era: verum et Deus ideem; Davidice destripe satus: sed qui tamen ipse Considerat primævum hominem; carnalis, at idem Carne vacans; de matre quidem, sed virginie natus. Inclususque loco, sed quem mensura nequireat Finire. Exceptus stabulo: duce sidere verum Accessere Magi, flexisque hand parva dedere Munera poplitibus puer. Certamina, tamquam Mortalis, subiit: tripli sed agone tyrannum Fregit, ut indomitus. Sumpto jejuna refecit.

Destinat, aut aliud quidquam, prius organa condit; Ut per primigenam ipsius ue denique dextram Elliceret, Christo multis quoque partibus esset

Πειραστην τρισσοῖς παλαιάμασιν εἶδεν ὑπέστη,
Θρήψει δὲ χλιδάσσει, οὐδωρ τὸ εἰς οίνον δημεύει.
70 Λουσατό, ἀλλὰ ἔκθυρην ἀμαρτάδας, ἀλλὰ ἐδοθή
Πνεύματος ψρωταῖς φυσῆς ὅπερι Γῆς 'Ανάρχοι·
'Ος Βροτῶς ὑπονούν δέκτη, καὶ ὡς Θεός εἴνας πόντον.
Γοῦνα κάμεν, παρέτοις δὲ μένος καὶ γούνας' ἔπιξην.
Εἴσατο τίς δὲ σάκρους μεταζημόνων ἀμεντονῶν;
75 'Ην θύος, ἀρχιερεὺς δὲ θυηπόλος, ἀλλὰ Θεός περ.
Ἄλιτρὸν ἀνθήσει Θεῷ, κύδον δὲ ἔκθυρην δάπανη.
Καὶ σταυρὸς μιν δειρε, πάγη δὲ ἥλοισσιν ἀμαρτάς.
'Αλλὰ εἰ μοι τὰ ἔκστα λέγειν; νεκύεσσιν ἄμυγδη,
"Βύρτοι δὲ ἐν νεκύαις, νεκροῖς δὲ ἀνέγειρε πάροισιν.
80 'Έκστα βροτῶς πενίης, δὲ πλούτος; διάρκου·

Α Μή σύ γε τοῖς βροτοῖσιν θετιμάζεσις θεότητα,
Καὶ οὐδὲν πορφρὴ ἐρυκεδὰ τεύχει,
"Ην, σοὶ τὸ εὔμενόν, πορφρώστοις ἀρθίτος Υἱός.

I. Περὶ τοῦ διγού Πτεύματος.

Θυμὸς, τι δηθύνεις; καὶ Πνεύματος εὐχος δειδε,
Μῆδε τέμης μαθεσοις, δὲ μὴ φύσις ἀκτὸς θήχη.
Πνεῦμα μέγα τρομέωμεν, θροβεον, φθεον Εγνων,
"Ος Θεός έστιν ἔναντα, καὶ δε θεὸς ἐνθάδε τεύχει·
5 Πανσθένεις, αἰλούδωρον, ἀγῆς θυμητα χορεῖτης.
Οὐρανοὺς χθονίους τὰ φερέσθιον, ὑμέδωκον,
Πλατρίδεν ἔργόμενον, θεὸν μένος, αὐτοκλείεστον,
Οὗτε Πάτης (μούνος γάρ ἐνδεὶς Πάτης ἐσθίλλεις ἀρίστου),

Tentatorem triplici pugna. Cibus apositus:
Sed alius plura millia, et aquam in vinum convertit.
70 Baptizatus est, sed percata expiavit, sed acclamatūs est
Spiritu tonitruo voce Filius Eterni.
Ut homo somnum cepit, sed, ut Deus, mare compescuit.
Genibus fatigatus est, sed paralyticis robur et genua firmavit.
Precatus est; sed quis infirmos precantes exaudiuit?
75 Victima fuit, sed et pontifex; sacerdos, sed tamen Deus.
Sanguinem oluitū Deo, sed mundum universum mundavit.
Illum crux extulit, sed clavis confixum peccatum.
Sed quid singula recenseo? mortuis permisust est,
Sed ex mortuis surrexit, ac multos ante mortuos suscitavit:
80 In his humana paupertas: in hoc exercitus incorporei.
Ne vero in ob humana divinitati dedecens innre:
Sed ob deitatem terrestri formae plurimum honoris habeto.
Quam, tui amore adductus, incorruptus Filius suscepit.

214-215 III. De Spiritu sancto*.

Anime, quid moraris? Spiritus quoque gloria canta,
Ne sermone scindas quod natura non dissociavit.
Contremiscamus coram magno Spiritu, pariter Deo, per quem Deum cognovi.
Qui Deus est manifeste, et hic me Deum efficit:
5 Omnipotens, variorum donorum auctor, hymnorum sancti chori inceptor,
Celestibus terrestribusque vitam impertiens, in aliis sedens.
Ex Patre procedens, divinum robur, nulli potestati subjectus;
Nec Filius (unus est enim unius optimi bonus Filius),

* Alias Bill. 74, p. 167.

70 'ΑΙΓΑΙΟΝ διδόνεται. Ita Vat. Editi, ἀλλὰ κάθητην.
71 Ηὐθὺς ἀνάρχον. Coisi. Πατρός.
72 Καὶ ὡς Θεὸς εὐτράπελον. Vat., Θεὸς δὲ ὡς
παιῶν αὐτοσαναν.
73 Παρέτοις. Id est, παρεμψίοις τὰ μέλη καὶ πα-
ραλευτίμοις.
77 Σταυρὸς μηδέπει. Ita Coisi. et Hesych. Quæ-
lectio melior quam in editis, σταυρὸς μὲν δειρε.
80 Βροτέοις. Sic Coisi. Editi βροτέοις. Μον., ἀσύρ-

χοῦ. Vat. ἀνάρχον. Ibid. Ἐξεῖνα. Forte, ut stet
versus, κάκεινα. Μον τοῖς deess in edit.

81 'Αγαμάλον. Vat. et Hesych., ἀγαμάλον.

III. 4 Καὶ δὲ. Ita Vat. Editi, καὶ ὡς. Legendum
videtur δ.

5 Αἰλούδωρον. Vat., αἰλούδωρον. Ibid. ἀγῆς θυ-
μητη χορεῖτης, casti lundatio choroi (virginum), ange-
lorum hominumque ritus auctor.

METRICA VERSIO.

Membra cibo: verum numerosa pabula turbae
Præbuit, et vinum liquidis expressit ab undis.
Tinctus item est, verum maculas et criminā mundi
Abiuit, et grandi ipsius sanctissima voce
A Patre testata est deitas, Natus vocatus.
Quin, ut homo, dulci recreavit membra sopore:
At, velut omnipotens, compescuit æquoris aestum.
Lassos ipse pedes sensit, cum longa viarmi
Conflerunt spatia: at lassis fractisque refudit
Vim genibus, fixisque recens in corpore robur.
Incubuit precibus: sed quid? nonne ille procan-
Suplicibus votis attentam prebuit aurem? [tum
Victima erat; sed et antistes, magnusque sacerdos
Sacrificus, verum simul et Deus. Ipse Parenti
Obtulit hunc, quem sevi honios ferude, cruentem
At totum obscens lustravit sordibus oītem,
Inque crucem est actus, verum in cruce fixa penepot
Foxa hominum, nobisque salus hinc parta. Quid autem
Singula commemoror? Tenebrose spicula mortis
Sensit: at ipse brevi jugulata morte revixit,
Atque prius multos superas revocavit ad auras.

B Quidnam igitur? Nempe illa parit mortalis egestas;
Hec opibus tribuenda Dei, quem carne vacare
Non dubium est. Ideoque cave ne, dum anxius haeres
Humanæ expendens, minus deitatis honorem.
Quis ab eo patim mortalem extollere formam
Esto memor, quam chara, tui dum flagrat amore,
Ætherci assumpsit proles æterna Parentis.

III. DE SPIRITO SANCTO.

(Billio interprete.)

Mens mea, rumpo moras, etiam praconia pande
Pneumatis, et verbis ea que natura ligavit
Dissociare cave. Sanctus pia corda tremore
Spiritus afficiat, qui Patri condescens atque
Est Nato, per quem mihi summi Numinis orta est
Notitia, et qui nos divina in Numinis verit.
Omnipotens, variisque in donis, canio coetus
Angelici, atque hominum, pietas quibus insita cordi
A Patre progressus, divino robore pollens. fest:
Vivificus, celse residens in culmine sedis,
Arbitriique sui liber. Non Filius (alsit;
Una eteniu est superi soboles tantummodo Patris),

Οὐτέ εκτὸς θεότητος διείδοις, ἀλλά ὅμοδοιον.

10 **Οὐτεὶς δὲ** ἐν σπλιθεσι θεοπαντούσιο νόμοιο
Πνεύματος οὐράνιοι λαβεῖν ποθεῖται,
Πολλὰ μὲν κυκώις τε τρέπουσι εἰς ἐν συκούσιας
“Οὔτειτι, ἣν ἔθεισται καὶ εἰ τοις Πνεύματος ἄγνων
Εἴρουσεν ἡ κραδῆ, καὶ εἰ νόος δέν διδόρκεν.
15 Εἰ δὲ γυμνήν ποθεῖ φωνὴν θεότητος ἔρωντῆς,
Ἴστο μὲν πινυτῶν ποθέων λόγου. Οὐ γάρ ἐκεῖται,
Μή τῷ τῆς Χριστοῦ βροτῶν πλεύσεσι; φανεῖσης,
“Ἄγνος διγενεὶς κραδήσας ἀμαρτάτηστον ἀπίστον.
Οὐδὲ γάρ ἀρχομένους τελειστέροιο λόγοιο
20 Καρδεῖς. Τις δὲ ἀμαρτόστοις έτι δημασιν ἡ πυρὸς
[αύγες]
Διέξεν θάλας, ἡ φωτὸς ἀπληστοτέρου κόρεσσαν;
Δάιον, ἡ κατὰ μαρύν ἀγγεις πυριθαλάτες αὐγῆς,

Nec extra divinitatem invisibilem, sed per honore.

10 Quisquis autem in tabulis divinitus inspiratae legis,
Spiritus coelestis deprehendere cupit divinitatem,
Multas quidem crebrasque vias in unum coenentes
Perspicet, si modo volet, et si quid Spiritus sancti
Hausit suo in corde, si mens illius acutum cornuit.
15 Sed si nudam vocem amabilis divinitatis desiderat,
Sciunt se rem desiderare non prudenter. Non enim conveniebat,
Cum nondum Christi divinitas plerisque hominibus manifesta esset,
Onus imponere infirmis cordibus periculosum.
Non enim tironibus perfectior doctrina
20 Tempestiva est. Quis enim dñbilibus adiue oculis totam ignis
Flammam ostendat, aut lumine abundantiore satiet?
Satius est paulatim ardentes radios adducere,
Ne forte dulcis etiam lucis angulos lacerat.
Quemadmodum enim Patris regis totam divinitatem ostendens
25 Antiqua doctrina, magnum Christi decus illustrabat
Paucis prudentibus hominibus manifestum;
Ita et Filii postea divinitatem apertius declarans,
Spiritus coruscantis divinitatem splendide promulgavit.
Leviator quidem illis illuxit (Spiritus), nobis autem plerique servavit,
30 Quibus postea in linguis ignis divisus est,
Signum effervescentis, postquam Servator e terra assumptus est.
Deum enim scio malis ignem esse, ut lucem bonia.
Sic tibi divinitatem collegi. Quid si stupeas,
Filium ex eadem divinitate, et non Filium audiens,
216-217 35 Contrariisque sermonibus apte contortis confidis,
Fili quoque verba mihi suggester Deus ipse auxilio veniens.

11 Οὐρανίου. Sic Coisl. Editi, οὐρανοῦ.

18 Αὐτοτ. Incredibile, fidem excedens.

32 Καὶ τὸν τύπον, εἰτε. Deus ignis est, qui vitium
caue in malis absumat et adulat; lux contra bonis
et sanctis, ut qui eis sanctitatem afferat, menitusque

A Μή πως καὶ γλυκερόδο φάσις πηγάδες τι χαλάρες.

Ω, γάρ Πατέρως δικαῖος δὲν θεότητα προσαίνων
25 Πρόστοι λόγος, Χριστοῦ μέγα κλέος αὐγάζεται
Παύρωσιν πινυτοῖς [φαενόμενον] μερόπεσιν,
“Ὄς καὶ Παιδί: Εἰσετα/ φαενότερην/ λαυραίνων,
Πνεύματος αἰγλήντος/ λυπήστραζεν/ θεότητα.
Βαῦν τοῖς δὲ ὀπλαρμψ, τὸ δὲ πλέον ἡμέν Εἰσεπεν,
30 Οἶς ρα καὶ ἐν γλώσσῃσι πυρὸς μετέπειται Ιη-

[ριθη].

Σῆμα φέρων θεότητος δεῖ ἐκ χθονος δέλτο Λαυτήρ.
Καὶ γάρ πῦρ θεὸν οἶδα κακοῖς, ὡς φῶς ἀγαθοῖσιν.
Οὖτοι τοι θεότητα συνήγαγεν. Εἰ δὲ τέθηκας
Τύλον τὸν Υἱὸν τε μητῆς θεότητος ἀκούων,
35 Μύδων τὲ ἀνιθέτοσιν θύστροφέσσοις πέποιθας.
Δώσεις κανθάδες ἔμοιγε θεὸς λόγον αὐτὸς ἀπελθών.

10 ορυγματα illuminet. BILL.

34 Τύλον τὸν Υἱὸν τε, Filium ac non Φίλιον,
id est. Unigenitum et Spiritum sanctum. Ib. μαζή.
Val. 57c.

METRICA VERSIO.

Nec rursus deitate carent, ab caue remotus :
Sed Patri et Nato unigenito pro prorsus honore.
Quod si quis scis testatum forte libellis
Hoc reperire cupit, quod sit Deus ille, ducentos
Perspicet calles, qui congregantur in unum,
Si volet, atque aliquid si flatus pectore traxit
Ætherei, vigeatque animis, et certus acutum.
Si cupit, et vocem poscit deitatis apertam, [dum
Haud satis est prudens. Nam, Christi numine non
Humano generi patefacto, imponere pondus
Infirmis humeris aliud, quod terre nequirit,
Quisuanum sequum, nisi mentis inops, hoc dicteret esse?
Nam neque doctrinam pueris proponere pleuam
Convenit, ut nec adhuc teneris ostendere totum
Solem oculis, nimiaque illos perfundere luce.
Flamminovimus elemos radios inducere sensim
Præstiterit, quam, dum plus aqua cernere gestis,
Perpetuauit lassis oculis offundere noctem.

B Nam velut ante Patris totum divinum aperte
Numen pandebat sermo, contraque micabat
Gloria perpaucis Christi, qui mente valerent,
Si etiam post, Unigenite dum clarissim orbi
Exsereret numen, tamen almi parcius idem
Pneumatik, et tecu prodebat imagine numen.
Namque parum antiquis fulsat, nonisque reliquit
Splendidius lumen, quibus est divisus in igne
Linguarum in formam efficto (quo sancta patetbat
Ipsius deitas), tum cum Servator ab imis
Sedibus æthereas cogli remeavit ad arcas.
Nam velut illi malis vindex est flamma, proborum
Sic contra letum est numen, dulcissime volupias.
Ac mihi sic paucis deitas collecta superni
Pneumatik est. Qued si mirum tibi rarer videatur
Ex uno digni hunc, illum procedere Patre,
Oppositisque parat fidens contendere verbis, [bo-
Hic quoque quid dicam (dabit iufi mihi Christus) habe-

'Εξ ένος δραγεγόνου δάμαρ και Σήθ έγνωτο,
'Ημίτομος, διάδος τη γάνον θεσμοῖς γάμοιο'.
Οὐ τεκτή, τεκτές τε, βροτοὶ γε μὲν ἐσκον δρομοῖς.
40 Τῶν σὺ μνωμένος μηδὲν θεστήτος ἀτίξειν,
Πρόσθε φέρων τοῦ ἔνερθεν. 'Η φύσις ἐστιν, δμετρον.
'Ακτιστον, δχρονον, ἐσθίλον, ἐλεύθερον, τῷδ' ὅμοσε-

[πτων,

Εἰς θεός ἐν τρισσοῖς δμαρύμαστι κόσμον ἐλέσον.
Τοῖσιν ἡγώ νέος δλος ἐγείρομαι εἴτε λοτρῷ
45 Θαυτομένον θυνάτοι παλίσσοντος ἐς φύσις ἔιδω.
Τρισσή γάρ θεότης μι φαστόρον ἴμαντελεν.
Οὐ σε, κίθαρας φύη, οὐ φεύσομαι. Ει θεότητα

Α Λουσαμένος θεότητα βιατμβαμι κραινήν,
Λάϊον ἥν... τρομάλ δε κακοῦ μύθοι τελευτήν,
50 Έπτωρῆ θεόιο χαρίσματος τὸδε λοετρών.
Ει μ' δλον ἐξεκάθηρεν, ἐλος κατ σπότος Ἑμαγε
'Εστι θεός. Τὸ δ' ἀν ίσον Εχει βροτὸς στις διλτρίς,
Αλτόδε δηδεότα, θεοῦ γέρας, μνδιχα τέμνον.
Ει τινα δ' ή περὶ Παιδος ἀκούομεν, ή ἀγαθοῦ
55 Πνεύματος ἐν δεισιστι λόγοις κατ θιωφόροισιν
'Ανδράσιν, ος ρι θεοι τὰ δεύτερα Πατρὸς Εγουσιν,
'Οδε νοειν κίλομα σέ λόγοις Σοφίης βαθυκαλπου
'Οι εἰς ρίζαν δαναρχον ἀνέρχεται, οὐ θεότητα
Τέμνει, δηρα καν οὖν Εχης κράτος, οὐ πολύσεπτον.

Ex uno primigenito uxori et Seth prodierunt;
Semipecta, duorum proles secundum leges matrimonii,
Non genita, genitus, homines pariter fuerunt.
40 Iborum tu memor, cave quidquam in Divinitate spernas,
Aut supra statuens, aut infra. Una natura est et immensa,
Increata, expers temporis, bona, libera, pariter colenda,
Unus Deus in tribus splendoribus mundum gubernans.
Ab his ego novus et alius restituo, cum lavaco,
45 Sepulta morte, redivivus in lucem prodeo.
Trina enim me deitas luce fulgentem reproduxit.
Non tibi, chara expurgatio, non mentiar : si divinitate
Ablutus, divinitatem incidam discindam,
Satius erat... sed perborresco mali sermonis clausulam.
50 Spe divini muneris ci lavacri repressus.
Quod si me totum expurgavit, totus quoque mihi colendus
Est Deus. Similia autem patiatur quisquis scelestus.
Suum ipse divinitatem, Dei donum, seorsim scindit.
Quod si nonnulla audimus, aut de Filio aut de bono
55 Spiritu in divinis litteris, et divinitus inspiratis
Hominibus, nempe eos a Deo Patre secundas habere,
Sic te volo intelligere profunda verba Sapientie :
Ad radicem principio carentem assurgit, at divinitatem
Non scindit, ut unum imperium habeas, non varie colendum.

37 Ήδης δραγεγόνοιο. Gracius interpres : 'Εξ ένος ἀνθρώπου, τοι δραγεγόνου Άδεμ, γυνὴ ή Εσα, κατα Σήθ έγνωτο. Η μὲν πλευράς τημά, δ ὅδηροτέρων γάμους θεσμοῖς γάμοιο'. ή μὲν οὐ γεννητεῖσα, δ δὲ γεννηθεῖς ἄμφω δὲ δύοτοις ὑπήρχον ἀνθρώποι. Εις αὐτοὺς, primigenio Adamo, μι ιερ Ετα et filius Seth prodierunt. Illa quidem ex costa secta est, iste autem utriusque Adamo et Ετα setus exsistit matrimonii legibus. Ετα quidem genita non fuit, Seth vero genitus. Ambo tamen pariter homines jure.

41 Οὐ γένουσμα. Gracius interpres : Οὐ φεύσομαι σε, δύτι Τρίτη, οὐ φεύσομαι τὴν ἐμὴν καθάρσην. Non tibi mentiar, sancta Trinitas, non mentiar meο purgationi.

METRICA VERSIO.

Primigeno ex uno coniugij Sethusque parente
Fluxerunt, secta ni nūru femina costa,
Jure thori Sethus. Licit autem haud illi fuisset,
Ilic velut, ex Adamo genita, at mortalis uterque
Aequa era. Haec animo memorans tecumque revol-
[ven],
Ne Triadis sanctæ quidquam aspernere, cavo,
Celsus interius locans. Namque unica tantum
Natura est, immensa, incondita, temporis expers,
Optimaque, atque sui juris, pariterque colenda.
In tripli radio volvens Deus unicus orbem.
Atque ego personis prostrus novus excitor hisce,
Tuis cum rore sacro redivivua morte sepulta
In lucem venio. Deitas nam trina fugatis
Me clarum efficit tenebris. Non mentiar ergo,
Non, inquam, tibi chara Ialex, qui pelliuit omnis
Spurcitis scelestorum. Tripli nam nūniue lotus,
Si post aggrediar deitatem incidere, no[n]ne

B Prestiterat... Sed ne peragam, tremor impedit, ei
[spes
Muneris egregii, quod non mihi sordidus affert.
Conque salutifer totum me sordibus unda
Purgari, quidam totum quoque nunen adorem?
Dissimile ast habeat, pietas cui sancta nefando
Ei odio, quique ipse suum discindere intem,
Divino accepit quod munere, perilidus audeit.
Quod si de Nato, quod si dc Pneumate, sacra
Pagina, scriptoresque pii quid forte loquantur,
Tantquam quæ supero sine inferiora Parente,
Hoc tu, quidquid erit, prudens sis accepi dictum.
Hinc etenim id demum monstratur, ducas uterque
A Patre quod causam, non autem utriusque direm-
[ptum
Numen ab hoc : ut sint tibi non permulta, sed unum
Imperium, quod non veneris disparre cultu
Ac Trias ex monade est, trinoque ex nomine rursus

60 'Ex monādoς Τριάς ἔστι, καὶ τὸν Τριάδος μονὰς
 [αὐθίς,
 Οὗτος πόρος, πηγὴ, ποταμὸς μέγας, ἐν τε βέβηρον,
 'Ἐν τρισσοῖσι τύποισιν θελανθίμονιν κατὰ γῆν·
 Οὗτος δὲ πυρκαϊκή λαμπτής πάλιν εἰς ἐν ιοῦσα,
 Οὗτος λόγος προών τε νόσον, καὶ οὐδοῖς μίμενον,
 65 Οὔτε τις ἡξ ὑδάτων κινήμασιν ἥλιακοσι,
 Μαρμαρυγή, τολχοῖς περίτρομος, ἀστατόνος,
 Πηλὸς πελάσαι φεύγουσα, πάρος, φυγέειν πελάσουσα.
 Οὐδὲ γάλαζοτάσις ἔστι θεοῦ φύσις, ἡ δύσσα,
 'Ἡ πάλιν συνιοῦσα· τὸ δὲ ἐμπεδόν ἔστι Θεοῦ.
 70 Αλλ' ἔδει μὲν καρδινῶν καθαρὸν θύσιον μέζοις.
 'Ἐν τρισσοῖς φάσεσσιν ἡ γύναις ἀστήρικται.

Α Οὔτε μονὰς νήριθμος, ἐπεὶ τρισσοῖς ἕστατ' ἐν ἐπιστοῖς·
 Οὔτε Τριάς πολύσεπτος, ἐπεὶ φύσις ἔστιν ἀκίστος·
 'Η μονὰς ἐν θεότητι, τὰ δὲ οὐδέτες τριπάριθμα.
 75 Εἰς Εἷς ἔστιν ἔκαστον, ἐπηγ μόνον ἔκαγορεύει.
 Εἰς θεός αὐθίς διαρχος, δἴνει πλούτος θεότητος,
 Εἴτε τρισσοῖς τινας μηῆστον ἔχη λόγος, ὃς τὸ μὲν εἶται
 Τὸν τρισσοῖς φαέων σεπτὸν κήρυγμα βροτοῖσι,
 Τῷ δὲ μονοκρατητὴν ἐριλαμπτία κυδανούμεν,
 80 Μῆτρας θεῶν ἀγορῇ τερπόμεθα τῇ πολύτροφῳ.
 'Ἴσων γάρ πολύτροφον ἔμοι καὶ πάρταν διαρχον
 Μαρνάμενον. Δῆρες δὲ διάστασις· ἡ δὲ ἐπὶ λύσιν
 Επιστέει. Τῷ θεότητος ἔκας πολύτροφον Εμογε.
 Τρεῖς δὲ θεοὺς καλέσον, δοσος χρόνος, τὴν νόμα,

60 Ex unitate Trias, et ex Trinitate unitas.
 Non ut rivus, fons, magnus fluvius, unum sunt fluentum,
 Quod triplex modo terram altius;
 Non ut fax rogi, quae divisa rursus in unum cogitur;
 Non ut seruo ex mente prodiens, et intus mauens;
 65 Non ut ex aquis a sole agitatais
 Fulgor circa murps tremulus, mobilis,
 Fugiente autemque accedat et accedens antequam fugiat;]
 Non enim instabilis est Dei natura aut fluxa,
 Aut rursus coiena: sed firmum et stabile Deo tribendum.
218-219 70 Sic autem sentiens puram iutus victimam offere.
 In tribus luminibus una natura firmatur.

Nec unitas sine numero: in tribus enim bonis consistit;
 Nec Trinitas varie colenda: nam natura est inseparabilis.
 Unitas in divinitate: tria autem numerantur quorum est divinitas.
 75 Unus Deus est unusquisque, cum de uno loqueris.
 Rursus unus sine principio Deus, ex quo divitiae divinitatis,
 Cum de tribus fit mentio, ita ut per hoc quidem servetur
 Trium luminum veneranda.bominibus prædicatio;
 Per illud autem monarchiam coruscantem celebremus,
 80 Nec deorum turba diverse regantur oblectemur.
 Mihi enim æquale est nullius imperio multorum imperium,
 Quod secum pugnat. Pugna autem divisio est; divisione autem ad dissolutionem
 Properat. Quare a Divinitate multiplex imperium arceo.
 Tres autem dii vocentur, quos tempus, sententia,

60 'Ex monādoς Τριάς ἔστι. Ex unitate, hoc est,
 ex una quantum ad naturam attinet, ac singularis
 Deitate existit; ac rursus ex tribus personis unita
 Deitas completer.

66 Περίθρονος. Vat. περίθρονος.

77 Εἴπει τριάς τινα. Γρεκοιντ. 'Ηγέτα τῶν τριῶν
 θυστάσων μνήμη τις γένεται, Καὶ μετιότι φιλί-
 εις τριών τριών. Εὖς εἰμι sunt tres simil
 personarum specialia, cum ejusdem sint natura, et una
 quaque Deus est, cum mens cogitatione separat quae
 sunt inseparabilia. Ibid. ὡς τὸ μὲν εἶται, etc. Γρεκοι-

int.: *Ut Trinitatis confessione trium personarum veneranda prædicatio fiat, unius autem confessione natura: unicum imperium Divinitatis in tribus personis celebretur.*

81 Ιτορ γάρ πολύτροφος, etc. *Idem enim mili est multorum imperium, ac nullius imperium.*

81 Τρεῖς δὲ θεοὺς καλέσον. His verbis solvit, quod ex deorum multitudine objici poterat. Etenim si unusquisque ex tribus personis Deus nuncupata est, quid impedit quoniamus tres quoque dī apud nos dicantur, quemadmodum et tres angeli et tres

METRICA VERSIO.

Sancta monas, vitre non tanquam fontis ocellus,
 Fonsque ipse, atque iugens fluvius, quæ, fluxio cum
 Una, tamen tripli voluntur concusa forma: [sunt
 Non ut flux genititia rogi, quae rursus in unum
 Cogitur, aut ratio, quæ mentea proslit extra,
 Interneque mauens semper cum mente moratur:
 Non etiam ut radius (commotis ortus ab undis,
 In quas æthereus vibrat sua lumina Titan)
 In murum intortus, tremulisque et mobilis usque,
 Non prius accedens, quam defluat atque recedat,
 Nec præcessu fugias, quam confluat, atque propinquet.
 Haud etiam flixa est natura, incertaque summi
 Numinis, aut rursus coiens, sed fixa per ævum.
 At vero pure sic demum in corde litabis,
 Si firmo tenetas animo mea dicta, fideque.

Una ergo in triplici natura est lumine fixa. [illa
 Nec monas est expers numeri (namque in tribus
 Consistit): vario nec rursus honore colenda est

B Sancta Trias. Divina etenim natura secati
 Resputi. In Deitate monas duxantaxi : in illis,
 Ex quibus est, rursum tria conspicantur oportet.
 Quisque trium Deus est unus, cum nonuli de uno
 Verba facit : rursus Deus unus originis expers,
 Unde fluunt deitatis opes. Scriptura sacra
 Cum tria commemorati. Trini nos luminis illud
 Edocet obsequium et cultum : contraquæ per istud
 Imperium amplecti tantummodo discimus unum,
 Et confusa procui falsorum arcere deorum [esse
 Agmina, multorum imperium : namque haud minus
 Credo malum, quam si sine principe cuncta ferantur.
 Hinc etenim lites, ex hanc aspera pugna,
 Ex pugna interitus sequitur. Procui ergo beato
 Multorum imperium regimemque a Numinis distat.
 Tres autem liceat (nam sunt hi tres quoque vere)
 Dicere cuique deos, quos mens tempusve diremit
 Inter se, aut robur varium, disparque volutias :

85 Ἡ κρήτος, ἡ θάλασσας [άπει] φλέγεται εκάστοτε.
Αὔτους ταῦταν ἔκαστον ὀδηγοῖς οὐ ποτὲ έιδεται.
Τῆς δ' ἁρέης Τριάδος ἐν μὲν σύνεσι, ἐν δὲ νόημα,
Ἐκ κλίσεως, ἐν δὲ κράτεσσι. Τῷκαλ μονάς ἐστιν δρεπυστος,
Ἀρμονιή θεότητος ἡ μέγιστης ἔχουσα.
90 Τόσον δὲ κοὶ φαίσται Τριάς αλλας ἔξεκάλυψεν,
Ἐκ πετρών υἱούς τε πετάσματος ἔνδοθεν νηρού,
Τοὺς δέ κυάνεις ἔκαστα θεού φύσις. Εἰ δὲ πάλον τι
Ἄγγελοιςα κρούει, τόδε πάλον ή Τριάς ίστω.

Ει δ' έχει μεγάλοιο θέοντα κτίσιν ὑμηδώμεν,
Ἄδειας πειθομένης τὸν εὐνετανόντας.

85 Robur, voluntas ab invicem discindit,
Cum unusquisque nunquam secum ipse consentiat.
Mea autem Triadis unum est robur, una mens,
Una gloria, unum imperium. Quare dilabiri non potest unitas
Una divinitatis harmonia magnum habens decus.
90 Tantum lucis oculis meis Trias retexit,
Trans pennas ac divinum intra Dei templum velamen,
Quibus regina Dei natura obtigitur. Si quid autem plus
Angelicae choris concessum, plus illud Trias norit.

IV. De mundo*.

Jam nunc et magni Dei opus celebremus,
Contra falsas opiniones delitigando.
Unus Deus ; mater et forma, quas Graecorum
Sapientes coeteras existimant, inanis est fabula.
5 Ac ille quidem, quas diis affligit, forma venerabiles
Non erant, sed facte sunt, magno Deo volente.
Quis autem materialia unquam vidi sine forma, aut sine materia
Formam, nisi mentis evaginacionibus multum laboraverit?
Non enim ego corpus reperi sine colore, aut sine corpore
390-391 10 Colorem. Quis ea dissociavit, quae natura in unum conjunxit?
Sed tamen dissociemus : mecum considera, si separata
Erant omnino, quoquod in unum venire? Aut quis ille mundus
Stetit in duas partes omnino divisus? Si misita erant,
Quomodo mista sunt? Quis sine Deo miscuit? Si miscuit
15 Deus, hunc omnium conditorem agnosce.

⁷ Alias Bill, 124, pag. 183.

homines, aliquis in quibus una percipitur natura.
Illi sive, inquit Theologes refellunt hoc argumentum,
dii multi dicantur, in quibus et tempus, quo
generati sunt, dinorum est, etc. At vero mea Trini-
tati, quia simplex et una est, una natura et essentia,
una vis et voluntas, etc.

⁸⁷ "Hv öð. Ita miss.; edit., öv.

88 Tōde x.160. Horum loca Hæschelius habet, forte eleganter, ἀντίτερα δὲ Φράς λοτω. (CAILLAU.)

IV. 1 Εἰ δὲ ἄγε. Ιτα Vat. et Coisl. Editi, εἰ τὸ δύο.
2 Δημιουργεῖ. Coisl., δημιουργεῖ.

8 Νόον. Κοιν. νόους.

10 "Α μὴ φύσις, si

ον separavit, sed in unum coniunxit. Græcus ιτ., μή φύσις ἔχωρεσσι ταῦτα συνάθασα.

13 Εστάκερ. Colsl. εστάκατ. Hesych. et Vat.
στάμεν.

METRICA VERSIO.

Quique ipsi secum nunquam illa pace fruuntur.
At contra nostrę Triadis mens, gloria, robur,
Imperiumque uicum. Quocirca haud labilis ipsa
Est monas, unius nexus deitatis honorem
Maximum habens. Illecum Deitas qua sancta retexit
Trans pennas velutum sacra milii sanctius adis,
Regia quo legitur summi natura monarchae.
Si quid praeteresse est, superis id linquo sciendum
Beatus. At quidquid superest, Tris optima nerit.

IV. DE MUNDO

(*Billio integrata*.)

Te quoque, cunctipotentis opus structuraque dex-

Munde, canam, falsis coiens in prælia linguis
Unus duntaxat Dens est : at forma gravissima
Materies, ipsi veterum quas turba sophorum
Esse coeterum sensit, mera verba, et inanis
Fabula supt. Omnes etenim, quascunque deorum

B Gentiles habuerunt loco, produxit in ortum
Ac luceo ex nihilo formas divina voluntas.
Quisnam autem est, qui materiam perspecterit un-
[quam]
Informem, aut sine materia qui viderit ulla
Formam aliquam, partes quanvis versari in omnino
Ingenium, mentemque gravi torquere labore
Iustiterit? Nec enim corpus reperi, figura
Quod prorsus careat, potui, rursusque figuram,
Corporis que mole vacet. Quisnam ergo diremit,
Quae natura sagax viuixitque ad junxit in unum?
Sed tamen hac per me licet distinguere mente.
Dic igitur, si materies et forma diremptae
Prorsus erant, quanam tandem ratione modoque
Post rursus coiere simul. Dic insuper, oro,
Quinam mundus erat, tum cum distincta jacerent,
Hinc materies, hinc nuda orbataque forma
Materie. Contra si juncte, querò quia illas
Junxerit absque Deo, euangelioque his mistis paci-

Ελός καὶ κεραυνός πηλῷ βάλε κύκλον θίστον, Χρυσῷ χρυσοχόδιον, λαπήδος σίλιον λίθουσι. Δός πλέον τήμετέρης τι θεῷ φρενός, δό φιλάναρχος. "Υπά τὸ πλέον ἀστὴ σὺν εἰδέσαι καυνμένουσι.
 20 Νῦστο, καὶ τὰ γένοντα ἀνέβει· δεῖ νόστος, Η πάνταν γενέτερα πολύπλοκος. Οὐ γάρ οὐκει Σωγόραρος τὸν τὸν ἀποκῆς ἀπ' εἰδέσαι εἰδος ἔγειρεν Δερκόμενος προπάροιτε τὰ μή νόσος ἔγραψεν σίλιον.
 Καὶ οὐ, Μανιχαῖος πακον σάκος, ω πάρος ἡς; 25 Ακρόπατός ψάους ἀντίθρουν. Εἰ θεὸς ἦν, Οὐ εκτός. Οὐ γάρ Ιοὺς θεῷ κακῷ ἀντιφέρεταιν. Εἰ σάκος; οὐ θεὸς οἶδας! Ουμαρονένειν μὲν δύσκοστον Μαρνερένων δὲ, τὸ κάρτος ἀρετονος. Ισοπαλεῖς δὲ,

Α Τίς τρίτος εἰς ἐν δύσιν τοφῇ καὶ νείκεται λιδῶν; 30 Καὶ τόδε θαῦμα μάγιστον, ἐπει μόδον αἰτῶν ἀγέλην. | τρις, Αὐθίς δύμορφοντα τεθεὶς, ἐπελήσα χέρμης. Ψυχὴ καὶ δέμας εἰμι. Τὸ μὲν θεότητος ὀπορθόδιον Φυτός, ἀπιρεστόν· τὸ δὲ σκοτίης ἀπὸ μῆτης Σοὶ πλάστον. Τὰ δὲ πολλὸν ἀπόπροδεν εἰς ἐν ἄγελρας· 35 Εἰ ξυνὴ φύσις εἰμι, λών μόθον. Εἰ μόδος αἰτὸς, Ἐμπεδός, σύνετος ἐγὼ πλεκτὴ φύσις δημοφέρωσθεν. Οὐ γάρ μαρνεμένων ἔνδος γάνος, ἀλλὰ φίλεστον. Τούς μὲν κραδίας τῆς σῆς ζόρος. Αὐτάρ διμογεις Εἰς θεὸς οὐτοῖς διαρχος, ἀδήμιτος, ἐν φάσεις ἁσθίλων, 40 Απέλων τε πλεκτών τε νοσον σύνενος ὑφεστόντων,

Formam et faber affingit luto, dum rotam versat,
Aurifex auro, lapicida suis lapidibus.
Defer Deo plus quidquam quam menti nostre, tū principatus infiniti.
Plus autem materia est cum formis mobilibus.
20 Cogitavit, et res formatas exsisterunt. Divina cogitatio
Omnium fecunda genitrix: non enim probabile est
Deum instar pictoris ex forma similem formam expressisse,
Dum coram intuetur, quae mens sola non descripsiisset.
Et tu, Manetis prava caligo, non eras ab initio
25 Summi luminis ænula. Nam si Deus erat,
Tenebre non erant. Non enim probabile est malum eorum Deo pugnare.
Si tenebre erant, Deus evanescit. Absurdum quidem est ut consentiantur.
Quod si pugnant, victoria erit fortioris. Si paribus viribus,
Quis tertius in unum adducet sapientia et lites dirimet?
30 Atque id maxime mirabile, postquam horribile bellum excitasti,
Rursus consentientia ponens, oblivisceris pugnae.
Anima et corpus sum. Ita divinitatis particula
Lucis infinita: istud ex temibroso radice
Tibi confutum est. Quae autem procul a se distabant, in unum colligisti.
35 Si communis natura sum, salvo bellum. Sin gravis pugna,
Stabilis, nec jam sum natura ex deabus compacta.
Non enim pugnarium communis soboles, sed amantium.
Ha sunt cordis tui tenebre. At mihi
Unus Deus expers principii, expers litis, imum bonum humanum.
40 Simplicius et compositarum robur mentium quae sursum feruntur,

18 Οὐ φιλάρχος. Qui amas materias et formas
principio carentes.

22 Εργάστη. Ra Ceal. et Vat. Edili ἑτερί.

26 Αρτεσπολέν. Combel: Coeguare Deo, ex altero opponere. Int. Græc., οὐ γάρ ἐνδέχεται, οὐδὲ δυνατόν, κανὸν τι ἐξουσιῶν θεῶν. Non enim dicit,
neque possit esse, aliiquid nulli Deo exequatur.

27 Οὐ θεὸς οἴδας. Fortasse by θεόν, quem Deum
existimas. Int. Græc.: Εἰς οὐδέτος ἦν, οὐδέτες γνώσκει τοι σάκτος θεῶν. Νέμο τενερέαν γνωστόν θεόν. Μόx, δύσορφοντι. ίδεμ, δύσορφοντι γάρ τοι θεός τῷ φυτῷ τοι θεοῦ δεντοῦ τε καὶ δύσορφον.

28 Εργάστη. Goisi.. Vat. aliique plotes, Εργάστη.

36 Εμπεδός. Vat. ἀρετῶν οὐδὲν θύμα.

METRICA VERSIO.

Contigerit. Quod si Deus est qui junxit: ipsum
Tu quoque cunctatum factorem admittere rerum
Ne debitis. Namque et filigulus, dum vascula torquet,
Quamlibet argille formam injecti, atque periti
Aurifices auro, saixis latomique perinde;
Plus quidam, o philanarche nimis, concede Tonanti,
Quam nostro ingenio, quam nostris artibus atque;
Plus autem est illud, vestita agitabile forma
Materies; porro varia, rerumque parente
Mente Deus tantum voluit, formaque decenti
Quidlibet ornatum confessim protulit. Instar
Non pictoris enim formas ab imagine duxit,
Propositum exemplar cernens, imitanque, quod ipsa
Sola nequivisset mens pingere. Tu quoque tetra
Pravaque ab insano caligo inducta Manete,
Non luci adversas sedes eterna tenebas
Supreme. Nam si Deus es, caligine proorsus
Ergo caries; sin tu contra caligo. Deumne
Dicere jure quem? Nec enim cum Numine par est
Decertare malum. Jam cum caligine luci
Non pax esse potest, non ullum fedus amoris.
Aspera sin moveant certamina, vineat oportet

B Fortius, inter se sin denique viribus æquis
Concertere, quisnam iubilatis federa rixis
Sanciet, et vincere pugnantia junget omniō.
Quin ego demiror, quid sit cur jurgia sœva
Cum moveas, eadem rursus concordia flingis,
Dissidiū velut oblitus, pugnatque prioria.
Namque ipse et anima et crasso cum corpore con-

tinuum,
Divine illa quidem lucis tibi rivulos esse
Fingit, hec vero tenebras habuisse parentes.
Tunc igitur, spatiis quo tam eum distat longis,
Jungere non dubitas? Evidem pugnantibus ipse
Naturis si conste, ollum ientesque molestas
Comprimo: sin pugna ferentaque jurgia derunt,
His ego naturis nequeo constare dualibus.
Non etenim ex illis, que sunt pugnantia, sed que
Fodere juncta, potest fœtus communis oriri.
At tales vesane tui, Manichæi, tenebre
Sunt animi. Ast unus nulli contra nescias omnis
Principii Deus est, turque expers unica pugna
Compositis simplicitate quibus natura tribuita est,
Mentibus irradians, sepeve aliquotem violencia,

Οὐδενὶς γάρ οὐκέτι τοιούτοις θάνατοις ήλθεν. Αἱ Λόγοι δὲ αὐτοδάκτος ἐγώ κακήν Ιφύεσσα.
 Οὐδὲ γάρ οὐκέτι περίγραφος, ἡμετέρη δὲ
 Τούτῳ πέλει κακήν. Κακή δὲ τὸ λύτος ἀπετμῆς,
 Ός νῦν τελεῖο δύσις, νεῦτος ἀφάνεψιν
 45 Γέρας. Χείμων δὲ ἔνεγκεν δῶν δρίμους τελεῖο
 Φριξόν. Οὐ μὲν πράτιστος ἐν οὐρανοῖς φασεσσιν
 Ἡς ὑπερολίθιος γάρ καὶ κύδος θλέσσας,
 Άλιν ἀπεγένεται μερόπιν γένος. 'Ἐκ δὲ' ἐκείνου
 Γένεσται κακήν πρώτος βροτὸς ἀνθραρόνοιο,
 50 Καὶ θανάτου, βιπτίσαντος ἐμῷ φλέγμα εἰσὶ δό-

[λοτιν.]

"Πᾶς μὲν ὁ φυγόνοιο κακοῦ φύσις, ἃς περ ἐκάινος
 Διπτεῖ πατήρ. Λόγη μὲν ίδε κρατεροῦ σιδήρου."

Sive in celo, sive in terra. Tenebrae autem serius venerunt :
 Quia quidem non sunt natura circumscripta, sed nostrum

Vitium. Vitium autem est solitus præcepti,

Ut nos est solis occasus, et juvenitis infirma

222-223 45 Senectus. Horridam hiemem adduxit solis cursus

Australes ad auras. Qui primas habebat in luminibus colestibus,

Postquam sua superbia lucem et gloriā perdidit,

Semper odio habet hominum genus. Ille autem homicida,

Qui dolis suis flammam meam accendit,

50 Vitium primo homini et mortem degustandam propinavit.

Hæc est vitii serius oris natura, cuius ille

Pater est. Ac labes quidem validi ferri rubigo est :

Ego autem vitii labem a me ipso consumpsus plantavi,

Dum obsequor dolis, quos hostis invidus vaferimus struxit.

55 Munde, si tunc eras, cu[m] erat Trinitas, gloria non distans ab eo

Qui principio caret, quemodo te tam longe removerunt

Christiferi et rerum divinarum periti viri, ita ut metirentur

Numerum non valde magnum elapsorum anorum

Ex quo te compiegit magnum Dei Verbum? Quod si serius

60 Compactus es, consideremus quid cogitaverit divina cogitatio,

(Non enim mihi Deus nihil agens, aut imperfectus)

Antequam hæc universitas staret et speciebus ornaretur.

Sæculis vacuis summus regatur,

Movebatur pulchritudinis suæ dulcem considerans splendorem,

42 Οὐ δύσις ἔστηκεν. Non natura subsistens.

43 Ἔργον. Mendose ed. Εὐτεχεν.

47 Ἡς, etc. Sic Hom. Iliad. i, v. 205.

Ἡς ὑπερολίθιος τάχ' ἀρετὸς θυμὸς ἀλέσσην. Suis superbii cito tandem animum perdet.

48 'Ἐκ δὲ' ἔτελον. Verum ex isto homicida
 prius homo degustavit peccatum et mortem, ex eo
 ipsi dolis sc̄i flammam meam accendit.

50 Εποι. Coisl. et Vat., ἐμὴν.

51 Ὁφρύνοιο. Ita Coisl. Edit., ὥριγόνοιο.

52 Παλαιογενος. Int. Græc.: μηχανήμασι, ήδη προτιμέσι. Sponte mea in fraudem lapsus.

53 Ἡς. Sic plerique mss. Edit. mendose, εἰη... Εὔγης ἀνάρχου κύβει. Proximos huic, qui principio caret, honores occupans.

60 Φραζώμεσθα τι. Vat., φραζώμεσθ' δι.

64 Οὐδε πλὴν θηεύμενος. Sic tres Regii. Edit., έτοι.

METRICA VERSIO.

Quæque etiam hic degunt, naturas robore complens. B

Horrifica post autem subit caligo, nec illa
 Subsistens quidquam est, quod circumscrivere pos-

[sis :

Se nosrito ex vitio fluxit (cum mente superba
 Impositum nobis a summo Numinis legem
 Fregimus); haud aliter quam terræ inducere noctem
 Cernimus occubitum solis, fragilemque senectam
 Dulcis ab occasu viridisque extare juventa;

Atque hiemem, australes vergit dum Phœbus ad

[aura].

Ac sane ætherea qui primum in sede, tumorem
 Mentis ἐθι τοιούτοις Σατanas lucemque decusque
 Perdidit, aternis odios saevoque furore
 Humanum genus inseguir, fecitque per artes
 Illæ suas, ut pestiferam male providus escam
 Et vitium exciperet, generis qui semina nostri
 Fudit : at igniculos versuta perludis arte
 Mortis in ingentem flammam mihi sustulit hostis.

En quæ sit natura mali, quod serius ortum est,
 Et cuius pater est Satanæ, atque unicus factor.

Ac rubigo quidem labes certissima ferri est :
 Contra ego (pestiferi dum credulus obsequor hostis

Consilii), in me invidia qui percitus cestro
 Exardit, vitii labem, quæ pectora rodit,

Consevi, manibusque meis meue ipsæ perem.

At te, munde, Trias siquidem non tempore quidquam
 Exsuperat, certe a summae Deitatis honore

Dissitus haud procuies. Curnam ergo et moribus at-

[que

Doctrina prestante viri, rerumque periti
 Sacrarium, non te tam longe ponere ab illa

Sunt veriti, anorumque brevem subducere sum-

[nam,

Ex quo te primum Christus produxit in ortum.

Quod si posterius te condidit ille, quid ante

Quam fieres, variisque tibi Deus undique formas

Iuderet, imperians tam multa in secula patrabit.

Imperfectum etenim non est mihi nomen, mersque.

Scilicet ille sue splendorem cernere forma

Gaudiebat, numenque suum triplicique parique

Luce nitens, soli ut potum est ipsique piisque.

65 Τρισσοφασοῦς Θεότητος ὄμδν σέλας ισοφέριστον.
 'Ος μονῆ Θεότηται, καὶ ὁν Θεός, ἐστ' ὀρθίζον.
 Κίννυνται καὶ κόσμου τύπους οὐδὲ στήσατο λεύσσων
 Οἰστιν^ν δὲν μεγάλας νοήματα κοσμογόνος νοῦς
 'Εσομένους μετέπειτα, Θεῷ δὲ τι καὶ παρέντος.
 70 Πάντα θεῷ προπάροισεν, δτ' ἔσται, δοῦ ἐγέ-
 [νοτο],
 "Οσσα τι νῦν παρέσιν. Ἐμοὶ χρόνος ὡδὲ κέασσος,
 Προσθε τὰ μὲν, τὰ δ' ὅποις· θεῷ δὲ τι εἰς ἐν ἀπάνται,
 Καὶ μεγάλην θεότητος ἐν ἀγχούνης κρατεῖται.
 Γονίνεκας ἔσσοντις ἔμδν, νόος εἰσαντοίται.
 75 Νοῦς διδοὺς ἀπάνται, φάγη δ' εἰς θεότερον ὥδις.
 'Πριος, εὗτα θεοὶ μέγας λόγος ἐξεκάλυψεν.

Α Ἡδει μὲν νοερὴν στῆναι φύσιν, οὐρανήν τε
 Καὶ χθονήν, πρώτῳ δικυνέλι φυτὸς ἐσοπτερα.
 Τὴν μὲν διναὶ στίλβουσαν, ὑποδρήστειραν δικατος,
 80 Πλανηφαῖ, μεγάλην, τὴν δὲν θάδδες κύδος ἔχουσαν,
 Πηγάδων θεότητα, διναὶ πλεύεσσιν διάστη
 Οὐρανίος, πλεύειν τε πλήγ φάσις ἀλιδύμωρον.
 "Ηδε γάρ κατιν δικατος ἐμοὶ φύσις ἐλέον δτάζειν.
 "Οφρὰ δὲ μη πελάσσω θεῷ κτίσις ἀντιθέσιο
 85 Κύδεος Ιμερόντα, φάσις καὶ κύδος ὀλέσση
 (Μέτρα φύσεις γάρ δριστον, ἀμετρήσει κάκιστον).
 Τούνεκαν ἔσσομένιοις φίλα φρονίων λόγος αἰτίης
 Τηλε βάλε Τριάδος μὲν ἔσσον φάσις ἀμφισβώκον,
 'Αγγελικῶν τε χορῶν βροτέτην φύσιν, ἀγγελικὴν μὲν

65 Simile et aequale lumen Deitatis tripliciter lucentis,
 Ut soli Deitati et Denm coletibus manifestum est.
 Movebatur et mundi formas intuens quas instituerat
 Maguis suis cogitationibus mens mundi creatrix
 Postea futuri, sed tamen Deo presentis.
 70 Omnia eo am Deo, et quae futura sunt, et quae fuerunt,
 Et quae nunc adsumt. Mili autem tempus sic res exhibet,
 Ut aliae priores sint, aliae posteriores : at Deo omnia in unum
 Collectio, magnaenque Deitatis simu continentur.
 Quare quid mea mens repererit, audite.
 75 Mens parturiebat omnia, proripiique postea partus
 Opportunus, cum illum relexit magnum Dei Verbum.
 Voluit intelligentem naturam creare, tum coelestem,
 Tum terrestrem, primi lumini pellucida specula :
 Alteram in superis fulgentem, regis ministram,
 80 Lucis plenam, ingentem : alteram hic decus habentem :
 Illudens divinitatem, ut plurimi imperaret
 Coelestibus, ac plurimorum esset lux beatitudinis fons.
 Haec est enim regis mei natura, ut beatitudinis largior sit.
 Sed ne appropinquans Deo, res creata, aequale Deo
 85 Appetens decus, lumen et decus amitteret
 (Modum enim tenere optimum est : immoderatio pessima res est) ;
 Idcirco bis, qui futuri erant, benevolē consulens, Verbum sublime
 Longe statuit a Trinitate, quidquid lucis est circa thronum Dei,
 Et ab angelicis choris, humanam naturam ; non tamen angelicam

71 Ετερηρ. Exponit interp. : τιθεώρηκεν, contemplata est.

80 Τὴν δ'. Int. Græc. : τὴν δὲ χθονελαν.

81 Πηγάδων. Int. Græc. : καὶ βλύζων, καὶ γέων
 τὴν ἀγαθότα τὴν θεότητος.

82 Πέλα. Sic Coisl. cum aliis tribus. Edit., πλει.

85 Πλέσσηρ. Sic Vat. cum aliis tribus, et Helle-
 spher. Male edit., διάστατη. Int. Græc. : ὃς δὲν μη πλή-
 σιζεύσα τῷ θεῷ τῇ κτίσις, καὶ δόξην ισοθεού επεύ-

μοῦσα, τὸ δόξην αὐτῇ φῶς καὶ τὴν δόξαν ἀπολέση.
 Ne appropinquans Deo res creata, et aequale Deo de-
 cuss appetens, datum sibi lumen et gloriam amitteret.

87 Εσονομένοι. Creandis omnibus, non tanum
 hominibus.

88 Αμφισβώκον. Int. Græc. : φῶς περὶ τὸν θρόνον
 ιστάμενον.

89-91 Αγγελικῶν..... ἐκτενόμεσθα. Ille locus
 in ed. depravatus erat, deeratque unus versus,

METRICA VERSIO.

Hoc quoque preterea, quo se exerceret, habelat,
 Sancta Trias. Mundi formas namque ipsa futuri,
 Jam sibi praesentis, instrabat mente beata.
 Cuncta etenim quae jau vel preteriere, vel adiunt,
 Queque etiam existabunt, Triadi sunt promptia,
 [patentque].

Hec etenim tempus mihi sic distinxit, ut illud
 Ante sit, hoc retro; Deus autem proorsus in unum
 Contra tenet, sinibusque sua collecta coercet.
 Quodirca quidquid vel meus mea repperit unquam,
 Aut etiam audiret, mens parturiebat id omne
 Numinum aetheri, post autem fetus in ortum
 Tempore maturo erupit, cum cuncta retexit
 Unigenitus Sermo, claraque in luce locavit.
 Ac ratione quidem pollentem et mente volebat
 Condere naturam, quae partim sedibus altis
 Debet, et terra partim, primisque referret
 (Ut speculum quod labe vacat, præstatque nitore)
 Lumini effigiem, sanctæque imitamina formæ :

B Sic tamen ut superæ mentes, regisque ministrae
 Undique fulgenti radiarent lumine, contra
 Ille in imperium ei regalia sceptra tenerent.
 Namque suum late cupiebat fundere numen.
 Scilicet ut plures, quibus induperaret, haberet
 Cœlicolas, pluresque sua quos luce bearat.
 Nam Patris hac demum superi est natura, beare.
 Ne vero Triadi res condita forte propinquans,
 Numinis aquilis correpta cupidine, lumen
 Perderet, acceptumque decus (nam qualibet in re
 Laudandus modus est, contraque ingentia damna
 Neglectus modus usque parit, pestenque), futuris
 Consultum cupiens soboles aeterna Tonantis
 Idcirco angelicas divino a Numine mentes
 Sempvit procul, atque homines procul agmine
 [rurus]
 Fixit ab angelico. Quanquam non tam procul ille
 Disiunxit superas mentes ; his namque ministris
 Utitur. At nostram procul a Deitate removit

90 Οὐ μάλα πολλὸν διευθετάπαστόν, ἡμετέρην δὲ Α
Καὶ μάλα πολλὸν δίκαιον, ἐπεῑ χνοῦς ἔχενθεστα
Μίχθεσθαις θεότητι· ἀπλῆ δὲ τὰ φύσις ἀρέψων.

Κόσμον δὲ δεὶς μὲν ἔχειν προγενέστερος οὐδανὸς ἀλ-
[ος],
Θεοφόρων κύρτημα, μόνον τε νίσσοι δεργεῖ,
95 Παρμάτη, εἰς δὲν ἐπειτα θουδὲ βροτὸς ἐνθενέδει,
Εἴτε θεὸς τελέθητι, νόον καὶ σάρκα καθήτας·
Αὐτάρ δὲ γε θυητοῖς πάγη θυτοῖς, ἥντικ' εμέλει
Στήσεσθαι φασὶν τε χάρες κήρυξε τὸ θεότο,
Κάλλετ τε λεγέντει τε, καὶ εἰκόνος λιβασθείμενα·
100 Πρώτος δὲ διατάπος τε θεοῦ μεγάλοις ιδούσι.

90 Tam procul sejunit, cuius ministerio utitur : nostram vero
Longissime, ut qui ex terra facti sumus
Misca Deitati ; sed simplex natura præstantior.
Mundorum autem alter quidem antiquior, nempe coolum,
Deo frumentum locus, solisque mentibus aspectabile,
95 Lucia plenum, quo postea homo Dei hinc proficisetur,
Cum Deus factus fuerit mente et carne expurgatus.
Alter autem mundus mortaliibus compactus est mortalitis, cum jam deberent
Prodire siderum decus, et præco Dei,
Tum pulchritudine, tum magnitudine, et imaginis regia :
100 Sed primus et ultimus magni Dei consilii conditi sunt.

V. De Providentia *.

Sic igitur lata fundamenta habentem fixi immensum mundum,
Mens magna intus omnia portans, quoque ipsa est
Super omnia : qua autem arte teneatur, qui comprehendi non potest !
Postquam autem cum fabricavit, sub prima illum motione,
5 Veluti trochum, qui semel ictus in orbem torqueatur,
Dirigit magnis et immobilibus motus rationibus.
Non enim fortuita est natura tanti mundi,
Ac talis cui nihil simile excogitare possumus :
Ne tantum tribute fortuitis opinionibus.
10 Quis domum aquam vidit, quam manus non fabricaverint ?

* alias Bill. 75, pag. 468.

quamvis a Billio Latine redditus. Omnia restituimus ope missa. Coisl. et Vat.

95 Ηδογενε. Ex duabus juxta Gregorium, conditionis mundi, hoc est, spirituali et sensibili, alter est antiquior, coolum nimurum aliud, non autem istud quod supra caput nostrum extendit, sicut pelis, sed coolum novum et mundano sublimius.

98 Στήσεος. Vat. στησούσθω.

100 Πρώτος. Int. Greec. Πλὴν καὶ δὲ πρῶτος καὶ διαύπερος τοὺς λόγους ὑπέστησαν τοῦ μεγάλου Θεοῦ. Verumtamen primus et secundus mundus

magni Dei rationibus conditi sunt.

V. Ι 'Απειρον. Ita Reg. 902, Int. Greec. legit ἀπίρων, et jungit cum sequenti νοῦς. Billius haec de duobus mundis dicta intelligit, quamvis de uno tantum, nempe sensibili, agatur, quem divina Providentia regi Gregorius ostendit. Ed. ἀπειρον.

4 Ριπηγ. Vat., Coisl. et tres alii ῥοτῆς.

6 Απειρον. Ita Reg. 992. Ed., ἀπειρον. (Bill. 1630).

7 Τοσούτον. Coisl. τοσούτου.

8 Τῷ. Vat., ἦ.

METRICA VERSIO.

Naturam : quoniam et terra cum Numine juncta
Exsistimus ; simplex autem natura, vacansque
Corpo compositam superat, potiorque putan-
[da] Jam duo sunt mundi, quarum est antiquior alter,
Cœlum aliud, sedesque hominum tranquilla pio-
[rum],
Conspicuus solis aminis, atque undique clarus.
Ad quem, cum mente, carnem quoque sordibus
[atria] Elenerit, virtusque illos aequarit honori
Cœlicolum, humanae aditus sedesque patebit.
Alter at est fluxus fluxis tunc denique mundus
Conditus, Omnipotens omnium jam proferre pararet
Et solem, lunamque, et cætera sidera cœli.
Auge hic mole sua nobis miroque decore
Pradicat aeterni nomen laudesque Parentis :
Estque homini, quem nobilitas celestis imagn,
Primus et extremus, tanquam sua regia, mundus.

V. DE PROVIDENTIA.

(Bilio interprete.)

Atque ita mundorum (quos nulli includere fines,
Metiri res nulla queat) fundantia lata
Mens ingens mundum hunc fixit, quæ cuncta co-
ficeret
Omniaque exsuperat : siquidem quanam arte teneri
Ible queat, qui captum hominis procul effugit omnem.
Postquam autem huic mundum struxit semel, ini-
[pete primo]
(Non secus ac rhombum, quem quisquam torqueat
in orbem
Verbere) semper eum volvit miraque gubernat
Consilii. Nec enim mundi pulcherrima moles,
Cuique æquale nihil mens ulla effingere possit,
Aut primum temere exorta est, aut nunc quoque
[fertur].
Ne, rogo, tam temere vanissima verba profunde.

Τίς ναῦν, ή θένον δόρμα; τίς δοπίδα καὶ τρυφάλειαν;
Οὐδὲ ἀν τόσον ξύμεναν επὶ χρόνον, εἰπεν διαρχός,
Καὶ χορὸς ἀν λήξειν ἀνηγεμόνευτον έμοιγε.
Οὐδὲ ἀλλοι τον' έκουσι ἔγειν στήματορα παντὸς,
15 Ἡτὰ δε μητέ επειν. "Οδὲ" διπέρας ἡγεμονῆς
Ἡμετέρης γενεῖς τε βίου θέμα παντὸς ὅπλων,
Αὐτοῖς δὲ διπέρασιν εἰπεν οὐράνων ἀλλοι ἄλιξες;
Καὶ τῷ δὲ αὐτῷ πάλιν ἀλλοι, δεῖ τ' εἶται ἀγενονάς ἁγονας;
Εἰς βασιλεὺς πλεόνεσσι συνιάστερος, ὃν ὁ μὲν ἄστιλλος,
20 Οὐ δε κακός, ἥτηρ τις, δὲ δέ εμπορος, δεῖ δὲ
[ἀλλήτης],
Τὸν δὲ φέρει θρόνος αἰτίους ὑπέρρρονα. Έν δέ τις πότιμη
Καὶ πολέμημ πλεόνεσσιν δύμας μόρος ἀλλογενέθλοις.
Ἀστέρες, οὓς συνέδοσαν, ὅμοιν τέλος οὐ συνέδοσε.

A Κενους δὲ οὐδὲ ἐκέδασαν, ὅμη συνέδοσε τελευτή.
25 Εἰ μὲν δὴ καθ' ἔκαστον ἔχει πρώτη τις ὀνόματη,
Μῦθος δέ· εἰ δὲ τῆς κρατέεις ξυνή τις δρέπων,
Τετρα τετρεοῖς ἔστιν ἔκαντα. Τίς δὲ δέρ' οὐ μίξας;
"Ος γάρ δὴ συνέδοσε, καὶ ηγέλλησης Ελύσεν.
Εἰ δὲ Θεός, πῶς πρότον, δημος Θεός ἔξετιναζεν;
30 Εἰ μὴ καὶ Θεός αὐτὸν οὐδὲ διπέρασιν εἰσὶν ἄλιξες.
Εἰ δὲ τις κρατέεις, πῶς στήσεται; Οὐ γάρ διπάπι,
Κενον μὲν τοισιν λόγοις θελν ἔκτος ἔχονται.
"Η γάρ δὴ Θεός ιστιν, η διπέρας ἡγεμονῆς.
Αὐτάρ ἐγώ τόδε οἶδα, Θεός τάδε πάντα κυβερνᾷ,
35 Νομῷν ένθα καὶ ένθα Θεοῦ Λόγος· δεσσα δέ οὐ διπέρη·
[Ιεν,
"Οσσα τ' ἐνερθεν έθηκε νοήμασι· τοῖς μὲν ἐδωκεν

226-227 Quis nomen aut celerem currum? quis clypeum aut galeam?
Nec laudi permaneret, si carcer principio:
Desineret certe chorus sine ductore.
Neque alium quemquam probabile est mundi esse rectorem
45 Præter eum qu, fabricavit Sed qui stellas rectrices
Nostra generationis, ac totius simul vita constitutis,
Ipis stellis die quodnam aliud caelum evolvet?
Atque isti quodnam aliud, semperque rectitoribus quosnam rectores?
Rex unus idem habet sidus cum multis, quorum aliis bonus est,
20 Malus aliis; rhetor hic, ille mercator, aliis erro;
Alium effert sublimis thronus superbientem. In mari
Et in bello multorum eadem mors, ortus diversus.
Quos astra conjuxerant, idem finis non conjunxit.
Et quos astra dissociaverunt, mors eadem consociavit.
25 Si unumquemque prima quædam uecessitas tenet,
Commentum est: si huic necessitatí communis alia præstantior dominatur,
Sunt sidera sideribus contraria. Quin autem ea miscuit?
Nam qui colligavit, solvet cum voluerit.
Quod si Deus, quomodo primum, quod Deus agitavit?
30 Nisi forte et ipsum Deum tuis sideribus subjiciat.
Si nemo dominatur, quomodo stabit mundus? Non enim video.
Ac illi quidem hi rationiobulationibus Deum excludunt:
Vel enim Deus moderatur, vel sidera.
Ego vero id scio: Deus haec omnia gubernat,
35 Regens hic et illi Dei Verbum, quæcumque supra,
Quæcumque infra colloccanda judicavit, rationibus; his quidem dedit

26 Τῆς κρατέει. Ita Coisl. cum aliis tribus, et
Regio 992. Ed. τίς.

29 Πῶς πρότοι, δημος Θεός διπέρατραξεν. Haec
evidenter vera lectio, quæ astraruit ex similitudine
versus 12 carminis sequentis, ubi leguntur eadem,
iisdem ferme verbis: Εἰ μὲν Θεοῦ, πῶς πρώτον, δ
επέρατι Θεός, si a Deo moventur, quomodo primum,

quod versat Deus? Benedictui male correxerant
cum Billio, supponendo ἐκτινάσσεται, in quo duo
sunt errores, alter quidem sensus, alter vero metri,
ut patet; unde verterant: Quod si Deus, cur av ex
cutiendo Deum ixitum fecisti? (CAILLAU.)
30 Αστέρας τοισιν. Reg. 992 oīciv.
36 Νοήμασι. Int. Græc. σήμασι, quod ita expo-

METRICA VERSIO.

Quianam ædes, celerem aut currum, clypeumve
[ratemve,
Aut unquam galeam vidit, quæ condita dextra
Non foret artificis? Quin nec per sœcula tanta
Mansisset, siquidem regeretur principi nullo.
Quippe nec ipse chorus, choragum si demperseris illi,
Quilibet exiguo consistere tempore possit.
Nec vero ut mundi quisquam moderetur habendas
Convenit, hoc uno exceptio, qui condidit illum
At tu qui nostra clavum et moderamina vita
Sideribus tribuis, cœlum quoque rursus oportet.
Inducas aliud, quod sidera temperet ista,
Atque aliud rursus, quod et hoc regat atque gu
[bernet.
Regem unum invenias, qui non sit disparsus natus
Sidera cum multis aliis, quorum improbus ille est,
Hic bonus, ille forum sequitur, mercatur at iste,
Aut victimæ supplex diversæ per ostia querit:
Hic autem imperii sedēt alta sede superbus.
Contra alios videas, dispar quibus exstitit ortus:

B Et tamen haud varia perierunt morte, vel undis
Abrepti simul, aut rapidi certaminis astu.
Atque ita, quos sidus primo sociari in ortu,
Non fatum sociavit idem, rursusque jugavit
Pallida mors, quos non sidus natale jugarat.
Quod si quæcumque tenet strictum fatalia vincia,
Figmentum est istud. Sin quoddam in cæstra sidus
Imperium commune tenet, sceptroque potitur,
Ergo sideribus contraria sidera ponis.
Illa igitur quænam junxit? Nam qui illa ligarit,
Hic quoque confestim solvet, si forte libebit.
Si Deus est, quoquam pacto primum asseris illud,
Quo nobis Deus excutitur. Nisi tu quoque numen
Motibus imperioque astrorum subdere pergas.
Sin tenet imperium nemo, consistere mundus
Quo tandem pacto queat, incolumisque manere?
Atque Deum hoc illi sermone extrudere tentant,
(Ait enim rector Deus est, aut sidera mundi).
Accipe jam que sit sententia nostra, fidesque.
Omnia Sermo Dei regit ista, hinc inde gubernans

Ἄρμονήν τε δρόμον τε διαρκέα ἐμπεδον αἰτεῖ,
Τοῖς δὲ βίον στρεπτόν τε, καὶ εἴθεα πολλὰ φέροντα·
Ὄν τὸ μὲν ἡμέν Εὐφρήν, τοῦτον ἔν κενθμῷσι φυλάσσει
40 Ἦξε σφῆς, θυητοῦ δὲ θύειται κενὸν εὔγος ἐλέγ-
[χειν].
Καὶ τὰ μὲν ἐνθάδ’ ἔθηκε, τὰ δὲ ἔμασιν διατείσαν
Ἄντησι. Κείρει δὲ γενήμαρος ἄντα πάντα,
Ὄς καὶ Χριστὸς δριστὸς ἀδιον δικαστής.
Οὔτος ἦρες λόγος ἀστὸν ἀνάστερος, αὐτοκέλευθος;
45 Ὅροβετας δὲ σύ μοικαὶ λεπταλέσαγχόρευε
Μολπας, ζωρόρους τε κύκλων καὶ μέτρα πορετης·
Αὖτις δὲ μοι ζωγρεῖς τε νόμους, καὶ τάρδος ἀλτηρος,
Ἐλπωρήν τε ἀγαθοῖς ἐς θυτερον ἀντιδιώσαν.

*Concentum et perennem cursum, semperque stabilent;
Istis vero vita mutantib[us] ac multiplices formas habent,
Qualem partem nobis manifestam fecit, partem in abditis servat
40 Sapientia sua, vanam mortalium gloriacionem arguere volens,
Atque alia quidem hic possuit, alias diebus postremis
Occurrent. Carpit agricultura matura omnia :
Sic et Christus optimus mea vita iudex.
Hec mea est doctrina, sine astris spontanea et libera.*

45 *Tu vero mihi horarum speculatores et minutus enarras
Partitiones, et zodiacum circulum et vitæ mensuras ;*

228-229 *Solve leges vitæ, aufer pavorem improbis,
Et spem bonis in posterum adimplendas.
Nam si circulus omnia rapit, illius impetu
50 Volvō ego, mihique voluntatem ipsam circulus inferet;
Nec ulli mihi est voluntas ad id, quod præstantis est, flectens,
Aut mentis propensione, atque polus sic mea voluntat.
Taceatur Christi magnum decus nuntia stella
Ex Oriente Magos ad urbem perducens,
55 Ubi Christus illuxit, mortali geniti semperterus Filius.
Non enim una ex illis erat, quas observant
Astrologi, sed nova, et nunquam ante visa;
Prævisa in Hebraeorum libris, a quibus edocit,
Chaldeorum illi, quorum vita erat astris dedita,
60 Cum solam inter multas quas observabant, viderent,*

nit: τοῖς ίδιοις νοήσαισιν, ὁ μόνος ἐπίσταται, id est, intelligentia sua, quemadmodum ipse solus novit. Bilatio tamē magis placet ut σῆμα idem hic sit quod σημεῖον. Solem enim, inquit, et lunam siana posuit Deus, ut tradit Scriptura (Gen. i).

38 Καὶ εἴθεα πολλά. Ita. Græc. πολυεδή καὶ πολλοὺς διάφορος τρόπος οἰκονομούμενον. *Multiplices formas habentem ac pluribus variisque modis gubernatam.*

42 Κείρει. Int. Græc. ὥσπερ γάρ γεωργὸς ἐμπειρος στέπει μὲν ὅτε καρπος, καὶ συγκομίζει εὐκαιρος. Ut peritus agriculta seminat cum tempus adest, et matura opportune colligit.

44 Ἀρδοτροπος. Id est, ταῖς ἀστρώναις αἰτιας καὶ κινήσεσιν οὐδέμαν ἐξηρτημένος, id est, ex astrorum

A Εἰ γάρ κύκλος ἄπαντα φέρει, καίνου περιωγῇ
50 Ποιῶμεις, τὸ θέλειν δὲ καὶ αὐτόγε τούς κύκλος ἐπο-
[σι],
Οὐδέ τις ἐστιν Ἑμιογε φοτὴ πρὸς κρείσσονα ἄγουσα,
Βουλῆς ἡδὲ νόσοι, πόλος δέ με τῆς κυλίνδετ.
Σιγάδοντος Χριστοῦ μέγα κλέος ἀγγελος ἀστήρ
'Αντολήθε Μάγοισιν ἐπὶ πτελίνην ἡγεμονεύσας
55 Ἐνθε Χριστὸς θλαμψε βροτοῦ γόνος δηρονος Υἱός.
Οὐ γάρ τῶν τις ἡην δοσιν φραστῆρες θασιν
Ἀστρολόγοι, ἔνοις δὲ καὶ οὐ πάρος ἐξεράνθη,
Ἐβραϊκῆι βίβλοισιν δρώμενοι, ὃν δπο παῖδες
60 Χαλδαίων προμαθόντες, δοσις βίος ἀστροπολεύειν,
60 Μούνον ἀπὸ πλεόνων θηεύμενοι, οὐδὲ ἐδόκευν,

*Concentum et perennem cursum, semperque stabilent;
Istis vero vita mutantib[us] ac multiplices formas habent,
Qualem partem nobis manifestam fecit, partem in abditis servat
40 Sapientia sua, vanam mortalium gloriacionem arguere volens,
Atque alia quidem hic possuit, alias diebus postremis
Occurrent. Carpit agricultura matura omnia :
Sic et Christus optimus mea vita iudex.
Hec mea est doctrina, sine astris spontanea et libera.*

METRICA VERSIO.

*Inferaque, et cœlo quæcumque in signa locavit.
Concentum superis tribuit, cursumque perennem
Ac stabilem : reliquias autem mutablem, formas
Multiplicesque gerens, partim quas ipsa patere
Humanis voluit, partim penetralibus imis
Abdidit secræna sophia, quo monstret inanes
Esse homines, qui se doctrinæ nomine jactant.
Ac quadam hic possuit ; postrema cetera luce
Occurent. Ut enim duras sautura colonus
Cuncta metit : sic et iudex meus æquus Iesus.
Hæc mes doctrina est, sine sidere, libera prorsus.
Tu vero Horothetas memora partesque minutæ,
Signiferumque orbem, quaqua est mensura viarum.
Frangit nisi vitæ leges, alberge timorom
Soutibus, atque piis spem letam denie futurae
Mercedis. Nau si fert cuncta volubile cœlum,*

causis et motibus minime pendens. Ibid. αὐτοκέλευθος, id est, αὐτοκτόνος, αὐταρέτω γνώμη τὸν κατ' ἀρχὴν ἢ κακῶν βίον αἰρετίζων, id est, spontaneo motu prædicta, ac voluntaria animi propensione, vel honestam, vel flagitosam vitam amplectens.

45 *Ὀροβέτας, id est, horoscopos, hoc est, sidera illa quæ ex momento oriuntur, quo quispiam in lucem prodit.*

51 *Ἑμοτες. Ita Coisl. Ed. ξεπο (vel ἔμπο).*

54 *Ἀντολήθε. id est, ἀντολήν.*

55 *Ἄρχορος. Val. ἀρχίτος.*
60 *Οὐδὲ ἐδόκευν. Interpres Græcus οὐδὲ ἐπεκδύ-
τους, νεοφανῆ τε καὶ τρέγοντα, quas obserabant,*

nuper rutilantem et currentem.

B Volvō ego motu rapido. Quin ipsa voluntas
Non aliunde mihi, quam cœli existet ab ore.
Non mihi consilli mentisque est uila potestas,
Quia tunc ducar studia ad meliora relictū ;
Sed polus iuvitum rapit huc, secumque voluntas.
Nec vero stellam hic quisquam mihi proferat illam,
Quæ tellure Magos ab Eoa numita Christi
Duxit ad oppidulum, soboles ubi temporis expers
Venerat in lucem mortali nata parente.
Non enim ex illis, quas observare videmus
Astrologos, erat ipsa, recens sed condita, neccum
Visa prius, tamē Hebraea predicta libellis.
Ex quibus instructi, studium quibus astra notare est,
Chaldaei, solumque uovo splendore micare
Sidus id ex cunctis, perque aera solis ab ortu
Tendere ad Hebreæ cernentes littora gentis,

'Αρισταὶ τροχάντα κατ' ἡρός ἀντολήθεν
 'Εβραιῶν ἐπει γαλανία, ἐτεκμήραντο ἄνακτα·
 Τῆμος δέ ἀστρολόγους διοῖ πέπει μήδεα τέχνης.
 'Αστρολόγων τὸν ἄνακτα σὺν οὐρανίοις αεβόντων.
 65 'Αλλ' οἱ μὲν πέρωνες ἔην ὅδον, ἥνπερ ἔταξε
 Χριστὸν διακόνον, πυρόντες, ἀειδρομοι, ἀστυφλικοι,
 'Απλανές τε πλάνοι τε παλίμποροι, ὡς ἐνέπουσιν,
 Εἴτε τις ἀτροφός ἔτοι πυρὸς φύσις, εἴτε τι σόμα,
 Πλέμπονδ δή καλέσουσι, περίρρομοι οἷμον ἔχοντες·
 70 'Ημαῖς δέ τημέτερην ὅδον ἀνέμεν. Εἰς λογικήν
 [γάρ]
 Σπεῦδομεν, οὐρανήν τε φύσιν, καὶ δέσμοις αἴγες.

Α Γ'. Περὶ τῆς αἰτῆσ·
 'Ἐρβοιν οἱ τὸ Θεῖον ἐξηρημένοι,
 Καὶ μηδὲ τὴν ἀφραστὸν εὐαρμοστιν
 Τοῦ παντὸς εἰς τὸν ἀναφέροντες αἰτιαν
 Ποιητικὴν τε καὶ συνεκτικὴν ὅλων.
 5 'Ἐρβοιν οἱ θεῶν τούτοις εἰσμόδιοι εἰδότες,
 'Η δαιμόνιον καλῶν τε καὶ κακῶν χράτος.
 'Ἐρβοιν οἱ Ηρόνοιαν ἐξηρημένοις,
 'Ποτερ τὸ σώματος ἵκε Θεοῦ δεσμούστες·
 'Αλλ' ή φορᾶ νέμοντες ἀστάτηψ τὸ πᾶν,
 10 'Η καὶ διδόντες ἀστέρων κινήμασι,
 Τοῖς πᾶσι, πόθεν τε, κακά τίνος, κινουμένοις;

Valde rutilantem, currentem per aera ex Oriente
 In terram Hebraeorum, regem natum esse conicerunt.
 Tunc astrologorum artis solertia omnis concidit.
 Cum regem astrologi adorarent una cum coelestibus.
 65 Ac stellae quidam suam percurrent viam, quam eis prescripsit
 Rex Christus, ignes, stare nescire, immota;
 Tum quae fixe, tum quae errantes et cursum reflectentes, ut narrant,
 Sive ignea quadam sint natura, alimento non indigentes, sive quoddam
 Quintum corpus, ut vocant, circularem cursus habentes.
 70 Nos autem viam nostram sectamur. Ad rationalem enim
 Properamus et coelestes naturam, quamvis in terra captivi.

VI. De eodem argumento.

Pereant, qui divinum Numen negant,
 Nec hanc inenarrabilem et elegantissimam compagem
 Huius universitatis in quamdam referunt causam
 Effectricem et servatricem universorum.
 5 Pereant, qui deorum quasi quoddam examen agnoscent,
 Vel dæmonum bonorum ac malorum imperium.
 Pereant, qui Providentiam insciantur,
 Quasi, ne a Deo servuent, metuentes,
 230-231 Sed aut casui incerto tribuant omnia,
 10 Aut ascribant astrorum motibus.
 Quomodo autem, unde, et a quo moventur?

* Alias Bill. 124, p. 188.

65 Περόστεν ἔτηρ ὁδόν. Sic Coisl. cum tribus aliis.
 Int. Grac. Ιδούν αὗτοίς ὅδον παρεύσθωσαν, propriam
 siam viam percurrent.
 68 'Απρόσω. Int. δύλος ἔστι.
 70 'Αγιμεν. Reg. 992 Ιομέν. Int. ἀνεογόμεθα,
 οὐ κατ' ἀνάγκην φερόμενοι, λόγῳ δὲ καὶ βουλήσι
 κινούμενοι, διτι καὶ λογικῆς ἐμένης φύσεως, καὶ σοματικοῦ
 προδεδέμενα. Nos autem viam nostram prose-
 quimur, non necessitate aliqua coacti, sed ratione
 moti; quippe qui naturam ratione prædictam habe-
 mus, licet terrenis astrixi vincilis. — Ita Benedic-
 tini, nobis autem videtur hi duis postremi versus
 nihil aliud proponere quam elegantem quandam

viam transeundi ad carmen, quod in editis seque-
 batur, et titulum prefert *De substantia mente praeditis*. Unde duo illa carmina male fuerunt, alio
 iambico interjecto, separata. Ordinem tamen Mau-
 rinorum reveriti, nostram sententiam timide audie-
 mus, contra ipsum interpretem Græcum, aperire.
 Tunc posset preferri lectio edit. δέσμον, ita ut
 hic fiat sensus: *Ad rationalem properamus naturam,*
sive caelestem aut angelicam, sive in terris captivam,
aut humanam. (CAILLAU.)

71 Δέσμοι. Ita Reg., int. Grac. et Billius. Ed.
 δέσμους.

Vl. 3 Altar. Ita Vat. Edit. oīσταν.

METRICA VERSIO.

Protinus hinc magnum conjectavere monarcham.
 Tumque etiam astrologi solertia concidit artis,
 Cum Christum astrologi submisso corde pioque,
 Coelicolum gregibus sociis, coluerū. Sed ista,
 Quem cursum instituit rex Christus, obire sinamus
 Sidera, tam quae fixa loco certosque ratosque
 Confiniuntur, quam quae rapta feruntur
 Reflexo, ut memorant, cursu, semper vagantur.
 Ac sive est ignis, qui nulla alimenta requirat,
 Seu quantum, mos est velut ipsi dicere, corpus,
 Illic habent iter illa suum, et moveantur in orbem.
 At nos quod nobis mandatum a Numinе summo
 Est iter, hoc omni studeamus obire labore.
 Ad naturam etenim caelestem et carne vacantem
 Tendimus, hic quamvis terrena compede vinci.

B VI. DE EODĒ ARGUMENTO.
 (Billio interprete.)
 Pereant profani, qui Deum summum negant,
 Tantamque mundi (verba quam nulla explicit)
 Concinnitatē cuipiam cause dare,
 Quæ cuncta faciat, servet et cuncta, abnuunt.
 Pereant, deorum qui vagam turbam inferunt,
 Ac vim bonorum, vel malorum dæmonum.
 Pereant, Pronoeam qui negant (tanquam optimi
 Ne servet ipsos cura metuentes Det),
 Regenda sed dān casui incerto omnia,
 Aut ea reservant motioni siderum :
 Quæ quis sit ille qui movet, lubens rogem.
 Deus? Deus quod versat, an primum asseres?

Εἰ μὲν θεοῦ, πῶς πρώτον, διατρέψει θεός;
Τοῦ γάρ πλέκοντός εστι καὶ μεταπλέκεται.
Εἰ δὲ οὐ θεοῦ, πῶς στήσεται τέλος ανάρχας,
15 Ἡ καὶ μάχης τοῦ κραίσσονος; Πῶς δὲ οὐ μάχη;
Ἡ γάρ προνοίας δρός, διατάσσεις θεοῦ.
Εἰ μὴ σὺ ποτές καὶ θεὸν πετρωμένον,
Φέροντες ἀκούσατε τὴν πλοκῆς τυραννίδα.
Οὕτω μὲν οὖτοισι φῶν ἀλίσκονται λόγοις.
20 Ἡμῖν δὲ γίγνεται μὲν εἰς θεός τὸ πᾶν τόδε,
Σοφῶν ἀλίσσονται καὶ πλέκονται, ὃς δὲ οὐδεί,
Τοῖς αὐτοῖς αἰσθοῦ νεύμασι τε καὶ λόγοις,
Καὶ μὴ τὰ πάντα δεῖξαν στρέψαντες δοκῆ.
Ποιοί γε μήν κάρμνουσι καὶ σοφωτάτων,
25 Τοὶς τῇδε ἀνίσοις, καὶ πάλαι καὶ νῦν ἔτι.
Τι δεῖ λέγειν ἀπαντάς; ἀλλὰ μοι σκέψει

Α Δινδό τι πάσχει; τοὺς κακούς ὄργανον καλοῦ;
Πράττοντας (ὡς δοκοῦσι), σφόδρα εἰλιγγιδεῖ,
Μή τι φορῇ δῷ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων,
30 Ής οὐκ ἐπιστατοῦντος ἡμῖν οὐδένες.
Οὐδὲ τοῦτο τὸν λόγον· Τὸ γάρ τέλος
Πάντων σύντει μοι, φησίν, ὡς ἀντιστροφον.
Ἐσπειρας· διεῖ τῆς σπορᾶς καὶ τὸν στάχυν.
Εἰ δὲ ἄγνοες σὺ τοὺς λόγους, οὐ καὶ Λόγος·
35 Οὐδὲ γάρ, εἰ σὺ τῆς γραψῆς, καὶ ζωγράφες·
Οὐδὲ εἰ σὺ γραμμῶν, καὶ γεωμέτρης δέ.
Τὸ μὲν κατειληφάς τι, τῷ δὲ ἔπου συρῆν·
Ἐστιν λόγος καὶ τοῦτο, πεθεσθαι λόγῳ.
Εἰ πάντα δῆλα, ποῦ τὸ ποτεύειν, λέγε.
40 Πλίστες γάρ εστιν ἀπράγματα συναντεῖσι.
Ἔγα δὲ καὶ τοῦτο ἀννών οὐρᾶς Ιων·

*Si quidem a Deo, quomodo primum quod versat Deus?
Illi enim, qui texuit, est et retexere.*

Si autem a Deo non moventur, quomodo stabunt, cum careant capite.

45 Aut pugnat contra potentiores? quomodo namque non esset pugna?

Etenim sublata providentia, tollitur quoque Deus;

Nisi tu Deum statuisti fate agilatum,

Qui ferat invite nexus tyrannidem.

Sic enim illi suismet capiuntur verbis.

20 Nobis autem unus Deus regit hanc universitatem,

Sapienter et iustenter, ut voluerit,

Suis ipse nutibus ac rationibus,

Quamvis non omnia recte moderari videatur.

Molti quidem torquentur etiam inter sapientissimos,

25 Ob inaequitatem rerum, tum oīm, tum etiam nunc.

Quid necesse est cunctos referre? sed velim attendas,

Davidi quid acciderit. Malos cernens prospero

Rerum statu florere (ut nonnulli videntur), vehementer angitur,

Veritus ne quis casui tribuat hanc naturam rerum,

30 At veluti nemo sit, qui nobis presit.

At ipsem bunc nodum norat solvere: Finem enim

Rerum omnium considera mibi, inquit, quam sit contrarius.

Seminasti: videbis ex semine provenientem culmum.

Si tu bujus rei ignoras rationes, non eas ignorat Verbum.

35 Neque enim, si tu picture rationes nescis, eas etiam nescit pictor.

Neque denum, si tu linearum rudis es, geometres rudis est, perinde ac tu.

Iloc quidem tu perceptisti, in alio autem acquiesce sapienter:

Rationis enim istud est, obtemperare rationi.

Si cuncta sunt perspicua, dic, obsecro, ubi sit fides.

40 Fides enim simplex est et nihil persecutans assensus.

Ego vero illud etiam cogito, sapienter forsas :

25 Καὶ σάλας καὶ ρῦν ἔτι. Tum superioribus sa-

ciliis, tum isto etiam tempore.

26 Ἀλλαγας. Βατ. ἀπάντα.

32 Οὐδὲ διτίτερος. Quam sit contrarius. Nam

qui delicias et voluptates per omnem vitę cursum

ampexus est, eas in morte cum acerbissimi doloribus commutat, et contra. Billius. Leuv. Quāna

is certe respondet.

37 Σοζώως. Combef. legit σοζότς, artis peritos se-

quere.

METRICA VERSIO.

Nectentis etenim est vertere id quod nexuit.
Si non movetur a Deo, ex anarchia
Stabuntne, pugna vel Dei? Pugna est enim.
Nam provideunt qui negat, bellum Deo.
Infest: Deum ni forte fatalem invehiis,
Qui nexionis illibens vim sufferat.
Suismet istos sic vides dictis capi.
Mundum gubernans unus at nobis Deus,
Sapienter ipse nutibus volvens suis,
Nectentesque cuncta prorsus ad libitum suum,
Quedam putetur volvere recte licet.
Multi laborant, et quidem sophi admodum
Et nunc, et olin, disparem ob vias statum.
Referre cunctos quid deceat? Species velim
David quid ipse sentiat, cernens malos

B Florere, ut ipsi judicant. Valde aestuat,
Ne cuncta temere quispian ferri putet,
Nec esse quemquam, nostra qui prudens regat.
At solvit istud ipsomet. Finem omnium
Specia, inquit ille, quamque sit contrarius.
Quod seminaris, certus hoc tandem metes.
Ignota ratio si tibi est, non est Deo:
Ignota nam si linea est, tabula et tibi.
Utriusque novit hanc vel hanc tamēn artifex.
Quedam ipse nosti: in ceteris esto sequar.
Prudentis hoc est nam viri, Verbo obscuri.
Si cuncta clara, die velim fides ubi.
Simplex profecto est nam fides assensio.
Quin illud etiam cogito, haud forsitan male.
Non, cum venires, ista promisi tibi,

Οὐ ταῦτα εἰσάντια σοι καθυπερσχημάτην,
Πλουτεῖν, ἀμέριμνεῖν, εὐθενεῖν, ή εὐτεκνεῖν·
Εἴτεταν δὲ καὶ τὰ προσδοκώματα·
45 Ή; ἀντὶ τῶν προσδοκῶν τὰ μείζονα.
Ηλίς οὖν δίκαιον, ὥσπερ ἐν συναλλαγῇ,
Καὶ τὸ πρᾶκτόν της αὐτῆς, καὶ τὸ χρῆμα ἔχειν;
Εἰ μὴ μόνῳ σοι τούτο τῶν πάντων γέρας.
὾ς σορόρ διπλήσιον, καὶ ἔντονος συνεισφορᾶς!
50 Ή καί τις φίλον, φίλατα, ή καὶ ταῦτα δός·
Εἴ περ τι δεῖ σοι τὸν οὐδὲ ἑταῖρον λόγον,
Μήδη ἕκτης Ἑρχη τῶν καλῶν συγχειμένων.
Ηλίς οὖν, ἢν εἴποις, τοῖς πάλαι καὶ ταῦτα ἦν;

Α Οὐ πω τότε ἦν ἡ πίστις ἐρρίζωμένη,
55 Καὶ πίστις ἦν τὰ τῆς τῶν νοούμενων,
“Οὐστερ γάλακτις νηπίος ἀνδρουμένος·
Τεκμήριον δὲ τοῦ λόγου. Καὶ γάρ τότε ἦν
Τὰ μὲν μέγιστα τῶν κακῶν συγγνωτά ποιεῖ·
Τὰ δὲ οἱ μέγιστα τῶν κακῶν τιμητά·
60 Αὐτίκινούσης τῆς ἐν ἀμφօτον ἀξίας.
Αἱ δὲ δικαιοστίες τῶν σοφῶν ὑπέρμετρα.
Διατὸς σε ταῦτα πειθέτω, καὶ Μωάδης,
Ἐλισσεός τε, οὐ τρέμα μεμνημένος·
65 Οὐ μὲν κολασθεῖς ἔνθετος τοῖς πιταίσμασι,
‘Ο μὲν κολασθεῖς ἔνθετος τοῖς πιταίσμασι,
‘Ο δὲ ἀντὶ μικρῶν, καὶ Θεοῦ λαβὼν θέαν·

Non ista tibi fidem amplectenti pollicitus sum,
Scilicet opes, curarum expertem vitam, robur corporis, inclitam proleni,
Sed vitam illam beatam et bona qua exspectantur,
45 Ut pro his presentibus sperares majora.
Quo pacto igitur aequum sit, ut velut in contractu
Et rem venditam requiras, et preium praे manibus habeas?
Nisi tibi uni bunc praे omnibus vindices honorem.
232-233 Quam magna aviditas, et novum commercii genus!
50 Aut illa proieci, vir optime, aut etiam haec largire,
Si quidem necesse est ut tuis steti verbis,
Nec illis excessas qua praeclarare sunt pacta.
Quoniam igitur, inquit, priscis hominibus haec bona erant!
Nondum eo tempore fides alias satie egerat radices,
55 Et vite presentis bona erant certiudo de bonis qua intellectu conspicuiuntur,
Ac veluti pueris qui laete vescentur, donec vires colligant.
Planum est hujus rei argumentum. Etenim tunc erant
Vel maxima peccata quodam modo ignoscibilia;
Et culpe non maxima poenam afficiebantur,
60 Expenso velot in bilance utriusque merito.
Vindictae autem quadam sanctorum modum excessere.
Hoc tibi suadet exemplum Davidis, Mosis
Et Elisei cuius non sine horrore mentionem facio.
Ille quidem (David) poemata dedidit impares culpis,
65 Iste vero (Moses) pro levibus graviori ponitus est, qui Dei visione dignatus erat,

46 Πῶς οὖν δίκαιοι, etc. Sic fere cap. 25 Epitetti legiūt : “Ἄδειος οὖν ἐστι καὶ ἀπληστός, εἰ μὴ πρόμενος τάυτα, ἀντὶ ἓντελνα πεπλάσκεται, περόνα αὐτῷ βουλήτῃ λαμβάνειν. Injustus eris et inexplorabilis, si non numerato eo preto, quo illa veneunt, gravitis illa accipere vices.

49 Καὶ ἔντονος συνεισφορᾶς, et novis collectis.

52 Συγχειμένων. Id est, δρολογουμένων, πεφωνέμων.

55 Καὶ πίστις ἦν τὰ, etc. Fidem ipsius faciebant de bonis qua mente tantum percipiuntur.

59 Κακῶν. Sic ipse legit Billius et verit : Non gravibus autem juncta laus culpis erat. Et in nota ad hunc locum : *Leta peccata honori quadammodo, inquit, et laudi dabantur. Quod quam absurdum sit, quam Gregorio et Scripturis repugnet, nemo non intelligit. Nonquam certe laudata, nonquam honori habita leguntur in Scripturis peccata, quasi Deo probante minora vita. Mundi sunt oculi ejus, ne malum videant. Obscuri ac difficilioris bujus loci*

sensus iste est : Tunc temporis gravissima peccata teniam aliquando consequerentur; quæ vero non admodum gravia, plebebantur, inaequali ac veluti contraria lance, appeno utrorumque merito. In ed. xxlii. Mor., τιμάτα. Vocis hujus notissima est in jure haec acceptio. Inscrutabilis hujus Dei iudicii exemplum suppeditant David et Moyses : ille quidem ob gravissima peccata leviter penas luit; iste vero ob leviusculum delictum promissa terra, in cuius desiderio erat, exclusus fuit.

65 Ο δὲ αὐτὸς μιχρών, καὶ Θεοῦ λαβὼν θέα. Pro levibus alter conspicit rebus Deum. Ita Billius. Leuv. Moyses autem pro re una non magna consecutus est, ut ipsum Deum asperceret, legemque promulgaret. Nihil ineptum magis, magisque a Gregorio mente alienum, quam ultraque haec versio. Plaus est vatis sensus : David, inquit, gravioribus delictis minores penas dedit; deinde prosequitur : Iste autem (Moses) pro levioribus punitus est gravissime, eum esset vir tantus, quem suo Deus aspectu dignatus fuerat. —

METRICA VERSIO.

Opes, quietem, robur, et prolem inclitam,
Felix sed ævum, quæque sperant bona,
Majora spes ut loco presentium.
Estine igitur aequum, te, velut in contractibus,
Et res habere, et venditam rem poscere?
Ni forte honoris vis tibi hoc uni dari.
Nimis avidi hoc est, et novi commercii.
Aut illa, bone vir, proieci, aut haec da quoque.
Si stare verbis tu cupis firmitas tuis,
Nec, pacta qua sunt commode, his excedere.
Ista quoque, dices, ergo cur priscis erant?
Fundata nondum tunc satis fides erat :

B Fidemque certis fluxa praestabant bona;
Velut pollis, lacte qui vires trabunt.
Planum hinc fit istud : tunc eni gravissimum
Etiam solebat venia criminibus dari.
Non gravibus autem juncta laus culpis erat.
In utroque dispar sic erat libra bilaux.
At vindicandis optimis viris modus
Aberat : doceat hoc David et Moses, docet
Eliseus etiam, mente quem versans trenu.
Culpis minores illi nam poenas luit.
Pro levibus alter conspicit rebus Deum,
Capitque legem, maximam et servat manum.

Νόμον τε, καὶ τοσούτον ἔκσωσας στρατὸν·
 'Ο δὲ ἐβραχεῖς ὑδρευς καὶ νηποῖς;
 Πλῆγην τοσαύτην ἀνατίθοις παρ' ἐπιτίθας.
 Τινῶν σκιώδης τηνακάντ' ἥν καὶ νόμος.
 70 Οὐτοῦ καδέσσος θυσιῶν δὲ αἰματος,
 Σαρκῶν τ' ἀνάγνων ἀσθενή βαντίσματα·
 Οὔτες δριστοὶ ή φυγὴ τῶν χειρόνων,
 Εἰ καὶ πλέον τι μή προσήσῃ, μικροὶ δροῖς
 Τῆς εὐστέλεσας περιγραφόμηνης τοῖς τότε.
 75 Εἴπω τι μετέζον, ὃν ἔφην; Λαλέσσεται.
 Οὐδὲ εἰσφράδην τοσαύτην εἶγον οὐδέποτε,
 'Οσην περ τῆμεξι, τοῖς θεοῦ παθήμασιν,

Α' Ἀμφὶ τε τῷ σφραγέντι τοῖς ἔμοις κακοῖς.
 'Οτος' ἥν τὸ κείνων πλεῖον· εἰ δὲ πλεῖον ἥν,
 80 Δές πλέον εἶναι τῶν πόνων καὶ τὸ χρέος,
 'Ημῖν δὲ ἔλαττον τοῖς τυχούσι τοιειδίνων.
 'Οδ' ἀντὶ πάντων καὶ πρὶν πάντων χρῆ λέγειν·
 Μή σφόδρ' ἐπαίνει τοῦ βίου τὸ εὐδόρον,
 'Ο μεῖζον εἰδὼς τῶν δρωμένων φρονεῖν·
 85 Μή τος ἔμοι μὲν ὅφες ἥ τὸ δύσσατον,
 Εὐλογὸς δὲ ἀμφικρημονὸς τοῦ δρόμου τὸ εὐπέτες.
 'Εμοῦ τὸ λυπτρὸν κρείσσοντος ἥ τὸ σὸν καλόν.
 Βοῶν ποτ' εἰδὼς τὸν μὲν ἐν φάντῃ μέγαν,
 'Ἐπηρρέμενον, στίλβοντα τῇ εὐσκρηφῇ,

Qui legem acceperat et tantum servaverat exercitum.
Eliseus autem levi affectus injurya, pueris ob levem subsannationem

Tantum infixit ac inopinata plagam.

Sic umbris involuta tunc lex erat.

70 Sic scelerum purgatio per victimarum sanguinem :

Sic immundorum leves corporum illustrationes :

Sic maxima virtus erat fuga criminum,

Etiamsi nihil præterea adesset ; adeo angustis limitibus

Pietas horum virorum erat tum circumscripta.

72 Dicamne aliquid magis his, quæ prolocutus sum ? Dicam profecto.

Nondum illi beneficium tantum erant consecuti,

Quantum nos adepti sumus Christi cruciatiibus,

Et Agno illo occiso propter crimina mea.

Sic erat illorum laus major : si autem laus erat major,

80 Da quoque magis esse laborum debitum ;

Nobis vero minus qui magiora accepimus beneficia

Quod autem loco omnium et ante omnia dicendum est :

234-235 Ne nimium laudes injus vita prosperitatem,

Iu qui nosti majora iis, que videntur, sapere ;

85 Ne forte mihi aspera semita sit sublimitas,

Tibi vero utrinque periculum habeat expeditus rerum cursus.

Tristitia mea praestat felicitati tue.

Bovem aliquando ad præsepe vidisti ingentem,

Ferocem, nitatem corporis pinguedine,

Sic Benedictini quorum lectionem et versionem referre nobis est necessarium. Sed falsa utraque videtur. Forte ponendum est, ut in editis, versus 58, Οὐ μέγιστα τῶν καλῶν τιμῆσαι, et interpretationem: *Virtutes non maxime honori habebantur. Deinde vertendus est cum Leuv. versus 65, in hunc modum : Moyses autem consecutus est pro meritis non magnis, ut videat Deum, etc. Quo facto, omnia optime quadrant. Exemplum Davidis ostendit maxima peccata ponitis imparibus puniri; Moysis historia, mediocribus meritis magna conferri munera; Eisei vindicta, ultioles sanctorum, id est, ultioles pro sanctis Deo intentatas, modum quasi excessisse. Videai lector et judice. (CAILLAU).*

72 *Xειρόν. De idolorum cultu intelligit Leuv.; sed latius patet hæc dictio, et ad omnia viitia se porrigit.*

79 *Ὄτω' ἢν τὸ κείστων κλεῖστον. Carpit Billius Leuvenclavium, qui sic verit : Quamobrem illorum*

suit conditio potior. Quoniam enim pacto eorum qui Christum adhuc expectabant, nihilique præter umbras et figuræ habebant, melior conditio esse potuisse, quam eorum qui Christo et veritate fruuntur.

85 *Tὸ δύστελλον. Evidens est vatis sensus : Ne sorte, dici, dum ego per asperam semitam sublimè feror, tu in facili via continua reparias pericula. Benedictini verterunt, nescio qua ratione : Ne forte mihi contingat sublimitas inaccessa; simulque in nota addiderunt : Ad quam pertingere arduum sit. Sensus clare determinatur articulo τό, qui positus ante δύστελλον, indubitanter indicat hoc verbum esse phrasis subjunctum, μή πως τὸ δύστελλον ἥ τοιοῦ δύος. Billius ergo jure verendum putat : Ne forte itineris difficultas me in alium evehat. (CAILLAU.)*

87 *Ἐμοῦ τὸ λυπτρόν. Alii : Mea deformitas præcellit decori tuo,*

METRICA VERSIO.

Postremus autem, non gravi a pueris probro
 Afflatus, ipsos afflicti poena gravi.
 Umbrora sic tum lex erat : sic victimis
 Sita in cruentis criminum purgatio ;
 Aspersiones carnis et spruce leves ;
 Vitare cuiquam summa sic virtus (licet
 Nil plus adesset) ; parvulus tum temporis
 Pielate clausa terminis. An quidpiam
 His majus ipse proloquar? Certe loquar.
 Nondum illi habebant, quale nos, munus, Dei
 Perspicillouſe scilicet, et innoxius

B Quem fudit Agnus sanguinem oh labes meas.
 Horum ergo maior laus erat, quod si amplior,
 Majus laborum da quoque esse debitum ;
 At, plura quoniam cepimus, nobis minus.
 Quod instar autem est omnium, atque ante omnia ;
 Cursus secundos ne nimis resupra, quas cernimus.
 Qui sapere nosti res supra, quas cernimus.
 Me forte callis arduus in alium vebit.
 Te vero facilis cursus in præcepis rapit.
 Macies decori nostra præcelit tuo.
 Boumpe cernis alterum in stabulo caput

90 Τραχηλῶντα, τὸν δὲ κάτω νευκότα,
Ριχών, δοσεῖδη συμβολοῖς γεωργαῖς·
Ἐπειτα τὸν μὲν εἰς σφαγὴν τηρούμενον,
Τὸν δὲ τρέφονθ' ὁμότον τε καὶ τὸν δεσπότην.
Τούτων τὰς ἔστιν εὐτυχεστέρος, δοκεῖς;
95 Οὐχὶ δὲ στενός τε, καὶ ζυγῷ τετρυμμένος;
Εὐδόκοιν. Ἀλλὰ σοι γε τὸ πλάτος φίλον,
Καὶ δὴ κακῶν καὶ κακῆρυ συγκειμένον.
Ἡ καὶ τὸν δύχον ὑδεριῶντος αἰνότης;
Ἡ καὶ φρεγοπλῆκη λογύειν σοι φαίνεται;
100 Τὸ δὲ ἥδη πάντως φάρμακον αυτήριον;
Πολλοὺς τὸ πακρὸν ἔξεστας πολλάκις·
Τὸ δὲ ἥδη πρὸς τὰ χεῖρον ὡς τὰ πολλὰ ἔχει.
Υἱῷ δὲ πατέρος ῥάδος δὲ στεβασμά
Τῷ νοῦν ἔχοντι; τῷ δὲ κακὸν τὴν χρηστότης

A 105 Οὐκέ τὸν οὐδὲ, οὔτε βάσιψ πλήσσεται.
Τί δὲ παλαιεῖς, ὡς ίώδη, ὑπὲρ στέρους;
Ἐπειδὲ σαυτῷ ταῦτα, καὶ φίων ἐστι,
Παρηγόρημα τοῦ πονεῖν ποιούμενος·
Τῷ δὲ ἐδχαρίστα κτώμενος τὴν ἀλπίδα.
110 Δούλου κακοῦ γάρ, προσγελῶντα μὲν σέβεν·
Τὸν δεσπότην πλήττοντα δὲ ἡγείσθαι κακὸν.
Δέον δέχεσθαι πάσαν οἰλακὸν στροφῆν,
Ὄ μ' ἐκ πάλης τε καὶ ζάλης διεβάζει,
Ἐνως δὲ δρμοῖς εὐδίοις προσορμίσῃ·
115 Εἶπερ γε τὴν ναῦν μη μάτην ἐπιβάστο,
Ἄλλ' εἰς καλὸν ταῦτα παραβάσιον τέλος.

Z. Περὶ τοστῶν οὐσιῶν.

Οἵ δὲ θείοι κατ' ἄρεος εἰδίωντος,

90 Cervices attollentem, contraque alium, demisso capite,
Rugosum, deformem, quæ sunt iudicia laboris in arando :
Deinde illum quidem jugulatione reservatum,
Istum vero nutritiem se ipsum et herum.
Horum quis tibi felicit̄ videtur?
95 Noane macilens et jugo atritus?
Id profecto perspicuum est. Verum te sagina delectat,
Licei mala sit et ad malum compacta.
Nunquid tumore hydropici laudaveris?
An mente captus tibi fortis videtur?
100 An dulce prorsus pharmacum salutare est?
Plurimos amarum sanavit sepios;
Dulce autem ut plurimum est noxiūm.
Annon filio virga patris est venerabilis,
Si mente sit prædictus? Cui autem noxia est (patris) bonitas?
105 Neque filius est, neque virga cæditur.
Quid autem, si certas, ut Job, pro corona?
Accine tibi ipsi hac, et agilior eris,
Lenimen doloris nactus,
Et gratiarum actione spem comparans.
110 Malī enim est servi, arridentem colere
Dominum; et eundem, cum cædit, durum arbitriari.
Decet enim ferre quamlibet gubernaculi inflexionem,
Quo me (Deus) ex palestra et tempestate dirigit,
Donec ad tranquillam stationem appellat:
115 Siquidem non frustra naveam compedit,
Sed ad bonum et felicem exitum.

VII. De substantiis mente præditis *.

Qualis pluvio et sereno aere,

* Alias Bill. 75, pag. 168.

97 Συγχειμορον. Et noxiūm in finem concessa.
102 Kal. φῶν. Facilius ærumnas perferes.
VII. Tit. Περὶ τοστῶν οὐσιῶν. Reg. 993, Coisl.,

Vat. Περὶ λογικῶν φυσιῶν περὶ λογικῶν οὐσιῶν. Καὶ περὶ δομημάτων φυσιῶν.

METRICA VERSIO.

Alte efferentem, carnis et pinguedine
Nitidum ac ferocem, pronum humi contra alterum,
Curvum, indecorum ruris ob culti notas;
Quorum ille, dandus post brevi certe neci,
Servetur, at hic seque alat, dominium et suum.
Horum videtur quis tibi felicit̄?
Nonne macilens, et gravi pressus jugo?
Sagina sed to forte delectat, mala
Sit illa quamvis, atque compacta improbe.
Quid? an tumorem tu probas hydropici?
Fortemne censes, cui furor mente abstrahit?
An dulce prorsus pharmacum morbos fugat?
Mullis amarum poculum bono fuit;
Persæpe contra dulce perniciem parit.
Annon paternam filius virgam colit,
Si mente constet; at malum est hinc suavitas.

B Nam gnatus haud est, virga quem nunquam ferit:
Quid, pro corona, Job velut, si dimicatis?
Hec si tibi ipse concinas, levaberis,
Ac mollieatur protinus labor tuus,
Spem comparabis et bonam, grates agens.
Qui blandientem sedulus dominium collit,
Malumque censem, cum ferit, servum bunc malum
Dico. Decet nam quo trabit clavas, sequi,
Quo me ex palestra, turbine et saeo regit,
Donec procellos liberum in portum ferat.
Namque ille summus artifex frustra ratem
Haud fecit, ast in commodum fluens et bonum,

VII. DE SUBSTANTIIS MENTE PRÆDITIS.

(Billio interprete.)

Ut Phœbi radius, cœlum cum forte serenum est,

'Αντομένη νεφέσσον ἀποκρύσσεις; περιωγαῖς,
 Ἀκτὶς ἥλιοις πολύροον ἔρων θίσσει,
 Ἀμφὶ δὲ μν πάντη σελαγίζεται ἐγγόθεν αἰθήρ,
 5 Κύκλουσιν ποικιλοῖς καὶ ἑκόδε λυομένοις·
 Τοῖν καὶ φαῖνον πελτεῖς φύσις, ἀρκόταο
 Φύσις ἀποτίθεντος δὲ νέας ἡσσονας αὐγῆς;
 Ἡτοι δὲ μὲν πηγὴ φαῖνον, φάσις οὖτ' ὀνομασθῶν,
 10 Οὔτε ἐλεῖδην, φεῦγον τε νόον τάχος ἔγγις λόντος,
 10 Άλιτν ὑπεκρημένον πάντων φρένας, ὃς καὶ πόθεν
 Τεινόμεσθα πρὸς ἕβος δεῖ νέον. Οἱ δὲ τε φάτα
 Δεύτερα εἰς Τρίαδος βασιλήσιν εὔγος ἔκυοτες,
 Ἀγγελοὶ αἰγάλεντες, αἰειδές, οἵ τι θώκον
 Ἀμφὶ μέγαν βιβαῖτες, ἐπὶ νέας εἰσὸν ἄλφροι.

Α τοι δέ τι πεντάτη θεῖα δι' ἡρός ὅπα θέντες
 Εἴσομένω; μεγάλησιν ὑποδρήσουσιν ἀρεταῖς,
 Ἀπλοὶ τε, νοεροὶ τε, διαυγές, οὐτ' ἀπὸ ασκῶν
 Ἐρχόμενοι (σάρκες γὰρ ἐπεὶ παγὴν αὐθὶς θλούνται),
 Οὐτ' ἐπὶ σάρκας λόντες, δηπερ δὲ ἐγένοτο μένοτες.
 20 Ἡθέλοντες πάρταντες τέρπες ἀλλ' ἀνεψιτον
 Καὶ μάλισθερμὸν ἔλοντα, νόον φαίσσοντα δέργων.
 Καὶ δέ οἱ μὲν μεγάλοι παραστάται εἰσὶ θεοί.
 Οἱ δὲ δρα κόσμον ἀπαντα ἑαὶς κρατέουσιν ἀργαλαῖς,
 Ἀλλὰ δῆλος ἔχοντες τε, καὶ Εὐεα πάνθ' ὄρδουστες,
 25 Ἄνδρας τε, πτελίας τε, καὶ Εὐεα πάνθ' ὄρδουστες,
 Καὶ λογικῶν θύεων ἐπιστορες ἡμεροίσι.

Θυμὲ, εἰ καὶ ρέξεις; τρομέει λόγος οὐρανίους

Incurrens in aubes per repercusses circulos,

Radius solis multicolorem format iridem

236-237 *Ac circa illum fulget undique proximus aether*

5 Variis circulis qui statim solvuntur;

Taliis est et luminum natura, summo

Lumine minores mentes semper radiis illustrante.

Atque illud quidem luminum sōns est, lumen quod nec nominari

Nec apprehendere potest, fugiens mentis appropinquantiis celeritatem,

10 Semper subducens se omnium mentibus, ut desideris

Tendamus ad altitudinem semper novam. Illi autem sunt lumina

Secunda, ex Triade regium decus habente,

Angeli, splendidi, forma carentes, qui dum circa solium

Magnum versantur, cum mentes sint agiles,

15 Ignis et spiritus divini per aērem citō currentes,

Alacriter magnois ministrant mandatis,

Simplices, intelligentes, lucidi, neque a carne

Ortum habentes (caro enim, quia compacta est, rursum peribit).

Neque in carnem venientes, sed id quod facti sunt, permanentes.

20 Addere voleham, oīmōno inviolabiles; sed siste equum

Quamvis valde ferventeā, eumque mentis habenis coerce

Horum alii magna assistant regi :

Alii mundum universum suis continent auxiliis,

Alius aliam habentes a rege prefecturam,

25 Viros et urbes et omnes gentes inspicentes,

Rationaliumque victimarum concisi mortalibus.

Auime, quid facies? tremit ratio ad colestes

2 Περιωγαῖς. Sic mss. Edid. περιωγαῖς.

5 Ξετόθε. Reg. 992, Ξετόθε.

8 Ο μὲν πηγὴ. Int. Græc. δὲ μὲν γὰρ θεός πηγὴ
 τοιν, τοιού δρυή, etc. *Deus enim est fons, etc.*

10 Γλεκπρόθε. Celerio cursu anterent' ens.
Cembells. Vide infra sect. II, poem. moral. I, in laudem virginitatis. Bill. 3, v. 45, ubi eadem leguntur.

18 Ἐρχόμενοι. Vat. ἀρχόμενοι.

20 Ἡθέλοντες τε, πάρταντες τέρπες. Ιαν. cum aliis tribus εἰ καὶ πάρταντα. Int. ἀλινεῖς πρὸς τὴν χαλκίαν, ad vitium inflexibilem.

26 Θεύτων. Fallitus Cyrus, qui hanc intelligit de sacrificiis quas Deo in templis offeruntur. Mox, ἐπιτορπες, qui fideliūm vota et sacrificia dirigunt Deoque offerunt, et ita sunt concisi testes, arbitri et magistri.

METRICA VERSIO.

*In membris incurrens, omnique ex parte repulsus,
 Efficit ut variis distincta coloribus iris
 Protinus existat, totusque effulget aether
 Vicinus, crebriter orbeas nascantur, et una
 Intreant: summum coelestia lumina lumen
 Haud secus illustrat radii, mentesque minores.
 Atque ille et lux est, et lumen omnis origo,
 Cui dare nec nomen, quem nec comprehendere*

[possit].

*Mentis enim cursum celer effugit usque propinquaz;
 Scilicet ut dulci correpta cupidine semper
 Ulterius tendat, seseque extollat in secundum.
 Ast ab eo, decus eximium carpente, secunda
 Lumina sunt mentes superae, formaque carentes,
 Quae solium stantes circum regale (leves nam
 Sunt mentes, ignisque; et pneuma dia, per altum
 Aetheria prepetibus pennis volitantia), prouiae
 Nunqis sterni sanctissima jussa capessunt.*

B His simplex natura data est, ac predita mente.
 Nec vero aut fluxis traxerunt carnibus ortum
 (Rursus enim, fluxa constant qui carne, peribunt).
 Aut carnem assumunt, venienteque in corpora
 [verum]

*Incolimus status ipsarum per saecula manebit.
 Quin etiam sceleri exemplias, culpaeque periclo
 Dicere gestire: sed equus retinendus habena est,
 Sit licet ille ferox valde, calidusque feratur.*

*Ac pars aetherum circumstat sedula numen,
 Pronaque ad obsequium pars altera sustinet orbem,
 Auxilio servatque suo: sic scilicet, illi
 Diversa ut curent, coelestia jussa sequentes,
 Illi homines, urbes isti gentesque gubernent,
 Et sacra consciente, que spiritualia, nobis.*

*Mens, quid ages? mihi lingua pavet, qualitaturque
 [tremore]
 Ingrediens superas mentes. Caligine densa*

Κάλλεστον ἐμβεβαῖς· σχῆλον δὲ μοι ἀντεβόλησεν,
Οὐδὲ ἔκω ή προτέρῳ θεῖαι λόγον ή ἀναδύνεται.
30 Ός δὲ τρηχαλέη ποταμῷ περάν τις δότης
Ἐξαπίνης ἀνέπαυτο, καὶ θεῖαι τείμενος περ,
Πολλὰ δὲ οἱ χραῖτη πορεύεται ἀμφὶ βαθύῳ·
Χραῖ θάρος ἐπήκε, φόδος δὲ ἐπέδεσεν ἑρόν·
Ποιάλικι ταρὸν δέιρεν ἐπ' ὕδατι, πολλάκι δὲ αὔτε
35 Χάσσατο, μαρμαρένων δὲ, φόδον νίκησεν ἀνάγκη·
Ὄς καὶ ἐμοὶ θεότητος ἀειδός ἔγγις ἔντι,
Τάρος μὲν καθεδρὸν παραστάτας ὑψηλόντος
Θίνει τοῦ ἀμπλακῆι, φωτὸς κεχωρμάντος εἰδος,
Μή πω καὶ πλευνεσσιν ὅδον καλίζει στόρεσαιμι.
40 Τάρος δὲ τονον τεθλὸν ἔμοις ἐπίστη χαράξαι,

Α Μίσχ' οὖτε καὶ σχολὸν τιν' ὅρῳ κακῆς μεθόντα.
Οὔτε γάρ ἡν ἀγαθού, κακοῦ φύσιν δημι φυτεύεται,
Ἡλί μόδον προσέρεται καὶ ἔγκειοι οἵτι φύονται·
Οὔτε μὲν ἀντιθέωντον ἀναστήναι κακότητα
45 Υπατον, ή καὶ ἀναρχον ἔχειν φύσιν δισπερ
[ινακτα.

"Ωδὲ μοι ἀσχαλώνται θεός νόον ἐμβαίνει τούτον.

Πρότον μὲν θεότητος ἀγνὴ φύσις ἀπρόπος αἰτεῖ,
Ἄνθ' ἀνδρὸς οὐ ποτε πολλά. Τι γάρ θεότητος ἀρετον
Εἰς δὲ μετακλίνοντο; τὸ δὲ πλέον δύντος διαυξίς.
50 Δεύτερον ἀκρότατον φάνους μεγάλος θεράποντας,
Τέταρτον πρωτότυπον καλοῦ πελας, δισάτιτον περ
Αἰθήρ τελείο. Τὸ δὲ τρίτον ἡρες ἡμετερ.

Ubi pervenit pulchritudines : in me incurrit caligo :
Nec habeo quid agam : proferam sermonem, an retro cedam ?
30 Quemadmodum asperum fluvium trajecturus viator,
Sobito resiliit, et quamvis cupidus, retinetur;
Plurima cor eius cogitat circa fluvium.
Necessitas fiduciam confirmat, metus impetum reprimit.
Sepe plantam atollit ad aquam, sepe rursus
35 Recedit. In confictu metum vincit necessitas.
Sic et ego dum ad Deitatem forma carentem prope accedo,
Metuo puri ac summi regis ministros,
Genus lumine satiatum, peccato subjicere,
Ne pluribus quemadmodum vitiā viam sternererem.

238-239 40 Metuo etiam bonum immutabile meis verbis prædicare,
Quandiu serpenteum quendam video vitiā regnatorem.
Nam nec boni erat, naturam mali in nobis plantare,
Ac bellum et inimicitias anicis suis procreare,
Nec æmulorum vitium exoriri.
43 Posteriori, aut principi expertem naturam, instar regis habere.
Mibi autem bis in angustiis, talem Deus cogitationem iniecit.
Primum quidem divinitatis sancta natura semper est immutabilis,
Nec unquam pro uno multa. Quid enim divinitate priestantis,
In quod illa mutetur? Qui autem plus admittit, illius, quod est, jacturam facit.
50 Secundo summi luminis magui ministri,
Tantum bono primario propinquui, quantum
Æther soli. Tertiū nos aer sunius.

29 Οὐδὲ ἔκω, εtc. Cyrus legit οὐδὲ ἔκω τι πράξαι.
Int. οὐδὲ ἔκω τι πράξαι, εἰτεν τὸν λόγον ή κατατίθειν.
30 Περάνω. Vai. πελάνων. Int. μέλλων διαπεράν.
32 Πορρύρεται. Int. πολλὰ διαλογίζεται περὶ
μέλλουσον.
33 Χρει. Coisl. χρεια. Cyrus ἀνάγκη.
35 Μαργαρέθε. Subauditur φύσιον καὶ ἀνάγκη.
38 Ἀμπλακή. Coisl. ἀμπλακήν. Μοι, φωτὸς κεχωρμάντος εἰδος,
νον φωτός.

43 Ἐχθρα. Coisl. ἔχθρα. Int. ἔχθραν.

44 Ἀραιστῆραι. Reg. 992, ἀναστῆσαι.

45 Τοταροι. Int. Τοτερον.

47 Πρώτοι. Coisl. cum aliis tribus πρώτη.

48 Ἀνδρ'. Ήνδρ'. Int. οὐ μεταβάλλοντα τὸ ἐν αὐτῆς

τε πολλά.

52 Τὸ δὲ τρίτον ἡρες ἡμετερ. Int. καὶ τρίτη, οἱ
κατ' εἰκόνα του Θεού πλασθέντες ἡμετερ, καὶ τῶν νοτηρῶν
ἡλίοι φωτιζόμενοι, καθάπέ την αἰσθητὴν ἄηρ. Tertia
natura νον homines sumus ad imaginem Dei formati,
intelligibilis sole illustrati, ut aer sensibili.

METRICA VERSIO.

Obror inceptumque ultra producere carmen
Nec quo, nec rursus ceptos abbrumpere versus.
Utique parvæ amem gelidum transe viator,
Mente licet prompta, resiliit tamen ipse repente,
Ac reprimis gressus, secumque in margine ripæ
Multæ agitat volvitque animis, atque anxius hæret.
Hinc vis extimulat, roburque in pectora condit :
Dejicit hinc contra pavos hinc, gressumque mo-
[ratur.

Sepe pedem tollit, gelidasque immitit in undas :
Sepe pedem rursus retrahit, timidasque recedit :
Dénique sibi urgens superat pellicite timorem.
Sic ego cum Triadi sancte uniforme propinquem,
Cælicolas, puri solo quæ principis astant,
Luceque sunt saturæ, vitio submittere mentes
Pertimo, deturne pluribus ansa ruendi
In scelus : atque illas rursus formido negare

B Ad mala flexibiles, vitiæ cum cerno parentem.
Namque bono plantare malum non convenit, hisque,
Quos adamas, litæ atque horrida bella creare :
Nec rursus vitiæ adversa inducere sedes
Post oris, vel quod sit prorsus originis expers,
Haud secus ac celsi magnis dominator Olympi.
Tandem alternanti Deus intulit bauci mili mentem.
Prima quidem Triadis pura est natura, nec un-

[quam

Mobilis, ex uno queque in permulta secevit.
Numine divino quid enim pretautius esse
Omnibus in rebus queat, ut vertatur in illud?
Nam si plus uno quis dixerit, excidit ente.
Post illam superæ mentes, lucisque ministræ
Supreme, quantum soli purissimum aether,
Tantum etiam prima luci firmaque propinquus.
Postrema est hominum classis, velut insimus aer.

Εἰς πάντα μετροπός ἔστι θεοῦ φύσις· εἰς κακήν δὲ Α Κύδεος Ιμείρωντας δόβάσκανος Ισθέοις.
 Δύστροπος ἀγγελική, καὶ τὸ τρίτον εὐτροπος τῆματος,
 55 "Οστον τῆλε θεόλο, τόσον κακήν πελάνοντες.
 Τούνεκεν δὲ πρώτιστος Ἐωσφόρος ὑψόδεις
 ("Η γὰρ δὴ μεγάλου θεοῦ βασιλῆλος τημήν,
 "Ἄλπετο, κιδῶς ἔχων πειρώνεται), ὥλεσεν αγγλην,
 Καὶ πάντεν ἐνθάδ' ἀτέμος, διὸν σχότος ἀντί θεοῦ·
 60 Καὶ κοῦρος περ ἐών χρυσαλήν ἐπὶ γαλανίας θύσεων,
 "Ἐνθεα ἀπεχθάψεις παντοφόρος, οὐρανής δὲ
 Εἴργει πάντας ὅδον, κολυμένος ἢν διὰ λαζηγή.
 Οὐδὲ ἄθελις θεότητος, διὸν πάντεν, δισσον ἱελθεῖς
 Ιπλάσμα θεοῦ· ἔνην γάρ ἔχειν ἐπόθης βροτοῖσιν
 65 Ἀμπλακήν σκοτεῖν τε· τῷ ἐκβαλεν ἐκ παρα-
 δειου,

"Ος δέρ' ὅγ' οὐρανής δὲ ἀντυγος ἥλιθεν ἀρθεῖς·
 "Άλλ' ὁ μοῦνος θύσεων, ἐπειδὲ μην ὀλέσειν θύρις.
 Κάππεις σὺν πλεόνεσσιν, δισσον κακήν ἐδίδαξεν
 70 ("Ος στρατὸν ἐκ Βασιλῆος ἀπορθήξας τις ἀλιτρός),
 Βασκανήν τε χοροῖσιν θεόφρονος θύμημάδοντος,
 Καὶ πλεόνεσσι κακοῖσιν ἔχων πόθον ἐμβασιλεύειν.
 "Ἐνθεν δέρ' ἐδιάστησαν ἀπιγθόνοιο κακότητες,
 Δαίμονες σύκεντα, δισσαῖς τριάντα φάρματα νυκεῖς,
 75 Ἀλρανά, σύκεντα, δισσαῖς τριάντα φάρματα νυκεῖς,
 Φεύσται θ', θύρεσαι τε, διδάσκαλοι ἀμπλακίδον,
 Πλάγκται, ζωροπόται, φιλομείδες, ἔγρεσικωμοι,
 Χρησομάλγοι, λοξοί, φιλοδήρεις, αιματεντες.
 Ταρτάρεοι, μυχέντες, ἀναιδέες, ἀρχιγήρες,

Ad omnia immutabilis Dei natura ; in vitium
Dificile mutatur angelica, nos tertii facile flectimur,
55 Quantum a Deo remedi, tantum vitio propinqu.
Quare prius Lucifer in altum elatus
(Jam enim magni Dei regiam gloriam
Sperabat, praeceilenti decoro praeditus). amisit splendorem,
Aitque hoc cecidit inglorius, pro Deo lotus tenebrae :
60 Et quanquam levis in humilem terram delapsus,
Unde prudentes odit, et a celesti
Deterret omnes via, iratus ob suam plagam ;
Nec patitur ut ad Deum, a quo cecidit, prope accedat
Dei fragmentum : communem enim cupit habere cum hominibus
65 Nequitiam et caliginem. Hinc etiam invidus e paradiiso
Glorie Deo æqualis appetentes ejicit.
At ille quidem et celesti abside, dum superbit, lapsus est;
At non solus lapsus est : sed postquam illum perdidit superbia,
Cecidit cum multis, quotquot improbos esse docuit
70 (Veluti si exercitum a rege scelestus quis abstrahat) :
Pio summi regis choro invidens,
Ac pluribus improbis imperandi cupidus.
Inde pulularunt terrestria scelerum portenta.
Dæmones, improbi et homicidae regis pedisequel,
75 Infirma, tenebrosa, dira noctis simulacula,
240-241 Mendaces, contumeliosi, scelerum magistri,
Erones, vini potores, risus amatores, comessationem excitantes,
Harioli, tortosi, litium amatores, cruenti,
Tartarei, lucifugi, impudentes, præstigiatorum duces,

54 Δύστροπος ἀγγελική. De prima angelorum creatione hanc sum intelligenenda.

65 Τῷ ἐκβαλεν. Tres mss. Τῷ καὶ βάλεν. Bene quidem quoad sesum, male autem quoad metrum, quod prorsus deficit. Paucis litteris mutatis, stat versus et sensus. (CAILLAU.) Int. διὰ τοῦτο. Edit. τοῦ.

67 Λέγ. Sic COISL. et VAT. cum aliis tribus. Edit. τοῦ. Ibidem ἀντυγος. Int. ἀλιτρόν.

73 Ἐρθερ. Int. GRÆC. ἔντενθεν οὖν ἐβλάστησαν

ἐπὶ γῆς αἱ κακαὶ. Hinc igitur super terram pulularunt ritia. Hinc dæmones, etc.

77 Φιλομάθες. COISL. φιλομάθες. Ibidem typotropos, ad ridendum et bibendum excitantes. Haec sunt pleraque dæmonum epitheta, quod ad ea homines impellant.

79 Μυχέντες. Int. ἐκ μυχατάτων ἀναδύντες ἄδου. Ex abditissimis Orci penetralibne emergentes.

METRICA VERSIO.

Inverti Deitas prorsus nequit. Angelus aegre
 Flectitur in vitium. Facilis mortalibus autem
 Est flexus, lapsusque celor: vitioque propinquant
 Hoc mage, quo summo magis a genitore recedunt.
 Quocirca primus malesana mente tumescens
 Lucifer (eximie nam quod frueretur bonore.
 Sperabat regale Dei solumque, decusque).
 Corruvit amiso viis splendore, miserque;
 Dum Deus esse cupit, tetra caligine totus
 Obrutus est, levis atque licet, prostratus ad ima.
 Quo sit ut infestis odis, ac servitus ira,
 Ob labem acceptam, quotquot prudentibus uti
 Consilis videt, incessat, studeatque ferentem
 Omnibus ad supereras des praecludere calleum.
 Mortales etenim proprii cum nomine jungi,
 Unde ipsa est lapsus, non sustinet, atque tenebras
 Nubiscum, et noxas communes gestit habere.
 Ergo divinos Adamus dum querit honores,

B Præcipitem extrusit paradiso lividus hostis.
 Sic ille aetherea, fastu dum turget, ab arce
 Corruit : at quoniam fastus gravis attulit ipsi
 Extimum, haud solus cecidit, verum agmine septus
 Ingenti, sceleris cui dux fuit atque magister.
 Nam velut avertiri commissione proditor agmen
 Regis ab imperio : multas sic ille cohortes
 Regis ab obsequio magni, cotulique piorum
 Abductos ad se allexit; nam scilicet ipse
 Imperium in multos pravos cupiebat habere.
 Hinc generi humano noxieque et crimina mille
 Fluxerunt, hinc pestiferi saevique tyranni
 Dira cohors, hinc umbrosæ spectacula noctis
 Horrida : mendaces, petulantæ, atque magistri
 Cujusvis sceleris, vinique et fraudis amantes,
 Et risus, ludosque leves de nocte cientes,
 Ambigua edentes stultis oracula, pugnae
 Rixarumque avidi gravium, fusique cruxoris :

80 Έρχομενοι καλέουσιν/ἀπαγχθαιρουσι δ' ἀγοντες·
Νῦν φάσι, οὐ κεν θωσιν, ἢ ἀμφαδόν, ἢ λοχώντες.

Τοη̄ μὲν κείνων στρατιή, τοῖος δὲ καὶ ἀρχές,
Χριστὸς δὲ οὐτε μιν ἔχειν ἀποτύπως λότης,
"Ἡ καὶ κόσμοι ἔτυξεν δῶν· καὶ τόνδ' ἀν διεσενεν,
85 Αἰψὺ θεῖλων (χαλεπή δὲ Θεού κοτεόντος δλυξις),
Οὐδὲ μὲν οὐδὲ δύνηκεν ελεύθερον ἔχοντας ἐμεῖς,
'Αλλὰ μέσον μεθέντων δύως ἀγωνῶν τε κακῶν τε,
Δῶν δὲ πάντας αλλήλοις κακὸν μάθον, ὡς δὲ μὲν αἰνῶν
Αἴσχος ἦται, καὶ τῆς, χερεύον περ πολεμίων,
90 Οἱ δὲ ἀρτῇ μογοντες ἐνν κλέος αἰν ἔχων,

"Ἄς χρυσός, καύσων/καθαρόμενοι βίστοι,

80 Veniunt, cum vocantur, odore cum abducunt;
Nox et lux, ut capiant, vel aperte, vel ex insidiis.

Talis quidem illorum exercitus, talisque dux:

Quem quidem Christus eodem consilio quo mundum
Universum creavit, nec prorsus delevit : perdidisset autem
85 Protinus, si voluissest (difficile enim Dei iram fugere) :
Neque etiam liberum reliquit hostem meum,
Sed medium dimisi inter bonos pariter et malos ;
Movitque grave bellum inter eos, ut ille quidem magnum
Etiam in hac re probrum habere, dum certat cum debiliore,
90 Illi vero virtus laboribus aeternam gloriam consequantur,
Velut aurum, vitæ fornacibus expurgati ;
Et fortasse poenas deinceps indomitus Satan persolvet,
Materia accessa, cum ignea erit merces,
Multa prius in suis mihi stris perpassus
95 Dum illi torturantur. Hoc mal parenti supplicium est.
Atque haec quidem me de angelico lumine Spiritus edocuit
Primo et posteriore. Mensuram hic quoque invenit ;
Mensura autem haec est, Deus ipse. Quantum quis ad regem accedit,
Tantum habet lucis, quantum lucis, tantum gloriae.

VIII. De anima.

Anima fatus est Dei, mistionemque celestis
Pertulit cum terrestri, lux antro cooperta,

* Alias Bill. 76, p. 170.

80 Έρχομενοι καλέουσιν. Int. ἡμές πρὸς ἥδονάς,
μανούσις δὲ λαβόντες.

81 Νῦν, etc. Int. διπερ εἰσι, φανόμενοι, ἢ φῶς,
ἢ περ δοκούντι, ὑποκρινόμενοι. Veniunt ut lux, quod
ακοι, cum ad apertum scelus nos trahere conantur .

ut nos autem, cum per objectam virtutis speciem fal-
sam, ad vitium callide nos allicimus.

82 Τοιος δὲ καὶ Sac Reg. 992. Edit. τοῖος δὲ τε.

83 Χριστὸς οὐ σέβε. Int. ὁ Χριστὸς δὲ καὶ δέδε
τῆμον οὐταντούς αὐτὸν, καὶ τραπέντος (τοχεῖς γάρ,
εἰ θεολέπτο, τῇ παντούρῃ αὐτὸν δυνατόν ἀνέλει
χριστόν). Christus autem et Deus noster negat cum
repressit et penitus sustulit (poterat enim, si voluis-
set, omnipotens sua virtute eum dicere).

METRICA VERSIO.

Tartarei, clausique antris, sine fronte, ducesque
Prestigiosorum; veniunt cum forte vocantur :
Atque odore tamen quos ad certissima damna
Extinximus trahunt; nos sunt et lumen, aperto
Marte, vel insidiis ut nos supererum et astu.

Ac tale illorum est agmen, talis quoque princeps.
Consilio at Christus nec eum compressit eodem,
De medioque solit, quo totum condidit orbem,
Quoque illum exempli, si vellet, perdere posset;
(Equis enim fugiūt commoti fulmina Christi?)
Nec rursus faciles hosti laxavit habenas :
Verum interque malos, virtutis et inter amicos
Liquit eum medium, violenterque prælia movit.
Sciaret et fracto gravius sit dedecus hostis,
Inferiore cadit præcepis dum vietus ab hoste :
Qui vero seruum subeunt virtutis amore,
Ut fulvum rapidis purgatur in ignibus aurum,
Sic illi ardentī vite in fornace probati,
Iasignem obtineant manūra iu sœcula laudem.

A Ἡ τάχα καὶ μετέπειτα δίκαιας τίσιεν ἀτειρής,
"Ὕπηρ δὲ ἀπομένης, δὲ εἰ μητρός ἐστιν δμεψίς,
Πολλὰ πάροισθεν τοῖσιν ἐν δρηστήρισ δαμασθεὶς
95 Τειρομένους· τὸ γάρ ἐστιν κακοῦ γεννήτορι τίσις.
Ταῦτα μὲν ἀγγελικῆς αἰγῆς πέρι Πνεῦμα· ἐδίδαξε
Πρώτης θ', ὑστατῆς τε. Μέτρον δὲ τε κανθάδδ' ἀνεῦρε.
Μέτρον δὲ οὐ θεός ἐστιν. "Οσον πιλάσι τις δνακτι,
Τοσσάτου φάσις ἐστιν, σον φάσις, εὐχος δμοῖον.

H. Περὶ γυναικῶν.

Ψυχὴ δὲ στιν δῆμα θεοῦ, καὶ μέσιν ἀνέτη
Οὐρανή χθνίου, φάσις στήλεγγη καλυψθεῖν,

91 Κονδρου. Sic Coisl. et Vaticanus. Mendose
editi χράνοισ.

92 Δίκαιας τίσιεν διεργής. Int. Ἡ τάχα διὰ τοῦτο,
καὶ ίνα πιλέσθα δίκην δῷ κατὰ τὸν αἰώνα μέλλοντα.
Et fortasse ut acrioribus suppliciis in aero fuisse af-
ficierat.

93 "Ὕπηρ δὲ ἀπομένης. Forte δῆλος διπτομένης.
94 Κακοῦ. Sic Coisl. Mendose editi. κακῶν.

95 Πρώτης θ' ὑστατῆς τε. Primos vocal bonos
angelos, ultimōs vero malos.

96 Μέτρον δὲ οὐ θεός. Coisl. Hesych. μέτρον
αὐτῆς ἐστιν δον.

VIII. 2. Σπήλαιηγη. Sic Coisl. et Vat. cum tribus
aliis. Edit. σπήλαιηγη.

B Postea quin etiam poenas dabit ille perennes
(Tum cum materies tandem accendetur, eritque
Flamma ultrix sclerorum) graviter cruciatuſ eorum
Ante oculos, habuit qnos ad sua jussa ministros.
Namque ea poena decet culpe sclerisque parentem.
Haec ne de primis, de posterioribus atque
Mentibus angelicis docuit sanctissimum ille
Spiritus. At vero quis sit modus alta potendi,
Ipse quoque invenit. Namque hic modus est Deus
[ipse].
Quanto etenim Triadi propior mens quaque superna
[est],
Lucidior tanto est etiam : quantoque vicissim
Lucidior, tanta majori gaudet honore.

VIII. DE ANIMA.

(Billio interprete.)

Numinis est animus fatus, qui, cœlitus ortus,
Nexus terrena subiit cum carne jugalem,

'Ἄλλ' ἔρπησε θεῖ τε καὶ δῆθος. Οὐ γάρ ξοκεν
Εἰκόνα τὴν μεγάλοι θεοῦ λύεσθαι ἀκόσμως,
5 Ἐρπυστήρων δημός βοτοῖ τε δημοδέσσοντι.
Εἰ καὶ μν θνητὴν γε βίσσαστο θεῖναι ἀμαρτάς.
Οὔτε πυρὸς μαλεροῦ πλεῖ φύσις· οὐ γάρ ἐκούδες
Δάπτου δαπτομένου πελῶν κέρας· οὐδὲ ἀποπνευστοῦ
'Ηέρος, ή πνευστοῦ, καὶ οὐ ποτε λαταρμένοι·
10 Οὐδὲ μὲν αιματόστα χύνει διὰ σάρκα θέουσα·
'Άλλ' οὐδὲ ἀρμονὴ τῶν σώματος εἰς έκνωσιν.
Οὐ γάρ ἐν σαρκῶν τε καὶ εἰδέσι ἀδανάτῳ
'Εστι φύσις. Τί δὲ πλεῖστον/ἀρπιστόρων κακίστουν,
Οὐ; κράσις ἡ κακοὺς τεκτήνατο τὰ φερίστους;
15 Πῶς δ' οὐ καὶ ἀλόγοις λόγου φύσις; Ἀρμονίη γάρ

A Ἡ σαρκῶν βροτῶν τε καὶ εἴδους έστιν ἀλγοτάτη,
Εύχρατες δ' ἄρα πάντες ἀρεοῖς, ὡς ὅγε μῦθος.

Κενοὶ μὲν δὴ τεῖα· τὸ δὲ αἰτιον, ὃν ἀπέδντων
Τυχὴ σώμα λέλοιπε, κέαρ τάδε μυθίσαντο.
20 Φορβῆς οὐ ποτὲ σον κέαρ ἐπελετο, ής δέκα θυγεῖδν
Ζύεται πάμπτα δημοτον, ἐπει οὐδένας ἐστιν ἀλγεύς.
Οὐδέ δὲ καὶ λόγον δίλλον, οὐδὲ ποτε δέξομ' Ἑγωγε.,
Οὐδέ γάρ δὲ ἐνην τις ἐμοὶ καὶ πᾶσι μεριστή
Τυχὴ, πλαζομένη τε δι' ἥρός. Ήδὲ ἀν δροίη
25 Πλέστη πλεῖστη πνευστῇ τε καὶ ἔκπνευσος· ἐν δὲ δρα
[πάσι].

Πάντες, δοια ζώουσι μεταπνευστες, ἔκειντο,
Ει δὲ καὶ ἥρος ἐστιν γυνὴ φύσις δίλλοις.

Sed tamen divina et immortalis. Non enim fas est,
Imaginari magni Dei, non secus ac reptilia,
5 Et pecudes mutas, solvi indecora.
Quamvis illam mortalem reddere conatum sit peccatum.
Neque ignis fervidi natura est. Non enim credibile
Id quod peredit, cor esse illius, quod pereditur. Neque etiam efflati
242-243 Aeris, aut tracti, ac nuncquam immobiliis natura;
10 Nec sanguineus est humor per carnem diffusus;
Nec temperatio partium corporis in unum coeuntiam :
Non enim una carnium et forme immortalis
Natura est. Quid autem bonis amplius inesset quam pessimis,
Quos temperatio malos fixisset, aut optimos?
15 Quonodo etiam non inesset pecudibus rationis natura? Temperatio enim
Carnium mortabrum et formas inest pecudibus.
Qui autem bene temperat, essent omnes, ut isti ratiocinantur, boni.
Atque illi quidem talia. Hac autem nituntur ratione : quibus absentibus
Anima corpus relinquit, hæc animam esse statuerunt.
20 Nunquam alimentum animam tibi esse credidisti, sine quo mortalem
Vivere omnino incredibile, siquidem robur est cibus.
Novi et aliam sentientiam, quam equidem non amplexor.
Non enim communis mihi et omnibus participata
Anima, percurrentis aerem. Sic cuim similis esset
25 In omnibus tracta et efflatis ; atque in omnibus
Omnes essent, quicunque spirando vivunt,
Si quidem aeris diffusa est natura alias in aliis.

5 Ἐρπυστήρων. Sic Coisl. et alii tres. Edit. Ερπυστήρων. Μοχ. βοτοῖ. Ita legi Combef. Male edit. βοτοῖ.

7 Μαλεροῦ. Edit. mendose, ταλεροῦ. Neque ignis, qui absumendi vim habet, anima corporis, quod absumitur, esse potest.

9 Ἀσταμένου. Ita Coisl. Male edit. λαμένου.

12 Ἀδανάτου. Reg. 991 ἀνθρώπου.

16 Βροτῶν τε καὶ. Sic codex Regius 991. Té

dereat in editis.

17 Εὐκάλετ. Juxta hanc rationem, ut exponit Cyrus, omnes ii meliores essent, qui meliori tempore aente, ac corporum harmonia forent.

26 Μεταχειροτες ἔκειντο. Leuv. Et simul exspirantes morentur.

27 Ει δὲ καὶ. Leuv. Quod si etiam aeris est natura, sequitur eum esse aliam in aliis.

METRICA VERSIO.

Haud secus ac lumen quod cæco obducitur antro;
Divinus tamen est, iuotis ignarus acerbae.
Non etenim, ut bruta et pecudes ratione carentes,
Numinis effigies procumbere morte decebat;
Mortalem hanc quamvis nitatur reddere noxa.
Igneo porro animæ non est natura putanda.
Conficit quis enim mentem quod conficit esse
Crediderit? Nec item est aer; namque ipse vicissim
Efflatur trahiturque, nec unquam immobilius hæret.
Non etiam est totu diffusus corpore sauguis.
Quis neque concentus, quem humorum gignit amica
Temperies. Neque enim est eadem carnisque ani-
ma, in qua nūl juris letbo est, natura. Quid autem
Prestiterint, decorat quos virtus pulchra, scelestis,
Si probitate graves homines, aut criminis fados
Temperies diversa facit? Quia hinc quoque fiet

B Ut mens et ratio brutis animantibus insit,
Bruta etenim et formæ concentuum et carnis habebunt.
Adde quod hinc etiam proibiores esse necesse est,
Corpora qui gaudent sano, reteque valente.

Atque hæc seruentur homines de mente profani,
Scilicet ista animam statuentes esse, remota
Quæsimul eæ fuerint, mens frigida membrana relinquit.
Atqui non illis animus cibus existit unquam,
Quo tauen exempto, nullus, qui vivere possit,
Esse queat: robur nam pabula sumpta tuentur.
Quia alia est etiam nobis sentientia nota,

Quam dum luce fruar, non unquam admisero.
[Namque
Non mihi communis mens est, quæque omnibus sequitur
Secta sit, aerea queque in regione vagetur.
Sic etenim cunctis eadem mortalibus esset,
Tracta et efflatis : atque omnes vitalibus auris

Εἰ δὲ μάνει, τί μὴν έσχε, τί δὲν σπλάγχνοισι τεκούστες; Α Μέχρι τίνος; Θηρὸς δὲ σφροῦ λόγον οἴστοντος ὅπωπα,
Ζεὺς δέ, εἰ κείνη μὲν προσέπασεν ἔκτος ἔντα;
30 Εἰ δὲ πλειστέρων τεκέων σύ γε μητέρα θεῖης,
Ψυχαὶ δακτυομένησσιν έτι πλένουσι τύφρας;
Οὐ πινοῦν δὲ μῆδος, έπωσα παγηνα βίθωλαν,
Οὐ καὶ σώματα πολλὰ βίους προτέρουν δημιού,
Ἐσθίοις τῇδε κακοῖς, ψυχῇ δόσσαν αὖτε ἀμβίσσεν,
55 Η τιμὴν ἀρετῆς, ή μητρολαχίης τινὰ ποιήνη.
Εἶπαν δέ τινα φῶτα/κατενδύσσοντας ἀσόμως,
Ἴηται μετεκδύνοντες, ἐπώσα ποιχίζοντες.
Τέλοντος κύλιοισιν/ἀλτηρότατοι φέροντες,
Θύρα, φυνόν, βροτόν, δρυν, δριν, κύνα, ίχυντιν έπειζαν.
40 Πολλάκι καὶ δι; ξαστον, ἐπήν το δε κύκλος
[ἀνώγη].

Si autem manet, quid igitur habuit mater, quid in ejus visceribus
Vivum fuit, si me prius, cum esset foris, illa attraxit?
50 Quod si plurium filiorum matrem esse ponas,
Eo pluribus illam animibus, que consumuntur, decorabis.
Vana librorum ludibria, ac hominum minime sapientium est opinio;
Qui etiam in multa corpora vite precedenti consentanea,
Sive honeste, sive male, animas semper transfruerint,
55 Vel ob virtutis premium, vel ob peccata sceleris:
Velut hominem vestibus induentes indecor
Aut exuentes, inanem laborem suscipientes,
Ixionis scelestissimi rote affigentes,
Feram, arborem, hominem, avem, serpentem, canem, pisces fabricantur,
40 Sepe etiam bis unquamquecum, cum id circulus postulaverit.
Usquequo boc? Equidem sapientis bellus nunquam audiri ratiocinationem,
Nec arboreum loquenter. Semper garrula cornix:
Nat semper in mari bumido mutus pisces.
244-245 Quod si postrema est animæ pœna, ut ipsi dicunt,
45 De his iniuste iudicium. Nam si sine carne,
Magnum hoc miraculum. Si cum carne, quamquam ex pluribus igni trades?
Ac tunc maximum erit miraculum. Nam pluribus me illigasti
Corporibus, secique vinculum ut multa scirem.
Quonodo autem hoc unum meam mentem effugit, que me prius
50 Habuerit pelvis, que posterius, quot in corporibus interii? Non enim,
Ut saccis, ita animabus dives, alligator meus. At profecto magnum
Hoc erratum est, quod me oblitio prioris vite ceperit.

28 El δὲ μῆτραι. Sic int. exponit: *Quod si negas*
codem modo animam diffundi, ut aerem, verum in
uno eodemque loco permanere.

34 Σερλοτος ήθος. Pythagorei, qui metempsychosim, seu animarum in alia atque alia corpora migrationem induerunt, eas animas, que virtutem coluisseint, in prestantissima quoque corpora migrare, iis, vero qui se vitorum illecebris dedissent, obsecnemissa quoque corpora tribui docebant.

38 Ιελορος. Poete singult Ixionem ob scelus ad-

missum, rote affixum fuisse, atque in orbem perpetuo volvi et contorqueri; sic illi miseram animam ex homine in bellum et canem et serpentem, etc., postea rursus ad hominem reducunt.

41 Λόγος οὐποτε' έπωσα. Nunquam vidi ratiocinationem.

45 Τῶν δὲ ἀλεγμός. Leuv.: *Quorum hoc ναυνα*
est dogma. Mox, et παν διάρχον. Super. lin. ψυχῆς
τιος.

47 Kal τρέ. Vatic. τόδε.

METRICA VERSIO.

Et qui pascuntur, truculentæ quique dedere
Colla neci, in cunctis essent: quod dicere stultum est.
Namque etiam nunc hos aer, nunc rursus ad illos
Se fundit. Quod si certis mens sedibus haret,
Die age, quisnam babuit, quid item vivebat in alvo
Materna, si me traxit cum extrinsecus essem?
Quod si multiplicis quoque fingas esse parentem
Hanc sobolis, magnos hercle a te carpi honores,
Quam multis decoras animis, qui mole malorum
Confecti intercent. Stulta haec sunt dogmata plane,
Ludicra vanorum auctorum, qui corpora multa,
Vel male, vel pure transacta æqualia vite,
Perpetuis animo vicibus mutanda dederunt,
In sceleris ponam, vel honeste premia vita;
Haud secus ac varijs tectum nunc vestibus illis,
Nunc etiam rursus spoliatum, Ixionis instar,
Volvere cogentes vanis conatibus orbem.
Plantam, hominem, volucrem, piscesque, ca-
juemque, feranque,

Cariculumque anguum fecerunt, bisque frequenter
Quodlibet, id quando revolutus jussicerit orbis.
Quantisper, queso, has voces fundetis inanes?
Nam mihi brutorum non vox auditu sophorum est,
Non etiam arbusti: sed semper garrula cornix,
Semper et in salso mutus natat æquore piscis.
Quod si etiam, ut memorant, in mundi calce da-
[tura est]
Mens scelerum penas, frustra haec censura seretur.
Nam si pendendas habeat sine corpore penas,
Hoc equidem miror: quod si cum corpore, quodnam
Ex tot corporibus ñamnis ultrichus ipse
Injicies? Quin hoc quoque miror, corpora multa
Cum mihi tradideris, multarum meque peritum
Fecerit hic nexus rerum, qui flat ut unum
Ignotum hoc mihi sit, quenam me pelvis habebat
Antea, quæ deinceps? quoniam mihi corpora morta
Occiderint? etenim qui me cum corpore vinxit,
Haud animis tam dives erat, quam foliibus (istud

'Ημέτερον δ' ἄποις φυχῆς πέρι μύθον δρίστον.
 *Ἐνδεν ἐλών, τέρψιν δὲ μικρὴν ἀναμβούμεν ομηρ.
 55 Ἡν ποτε ἡν δέ κόσμον ἐπήκαστο νῦν Λόγος αἰτία,
 Ἐσπόμανος μεγάλοιο νόμῳ Πατρὸς, οὐ πρὶν ἀπόντα.
 Εἶπεν δέ, ἀκτελέσσον δονον θέλειν. 'Ος δέ τὰ πάντα
 Κόσμος ἔνη, γαῖα τα καὶ οὐρανὸς ἦδε θάλασσα,
 Δίζετο καὶ σφρίξει ἐπιστόρω πητρὸς ἀπάντουν,
 60 Καὶ χρονίους βασιλῆς θεούσια, καὶ τούτοις ζεπεν·
 * 'Ηδη μὲν καθαροὶ καὶ ἀείζωοι θεάποντες
 Οὐρανὸν εύριν ἔχουσιν ἀγνοι νόσος, ἀγγελος ἑσθόλοι,
 'Υμενοὶς μέλποντες ἔμδι κάλεσον οὐποτε ληγον·
 Γαλαδ' ετι ζώσιν ἀγάλματα: ἀφραδέσσα.
 65 Συνδε δὲ μάρφοτέρων ἐμῷ γένος εὔασε πῆξαι

A Θνητῶν τούτων τοις ἀδυνάτων τε νοήμονα φάντα μεσηγόν,
 Τερπόμενον τούτων ἐργοῖσιν ἐμοὶς, καὶ ἔχερνα μύτην
 Οὐρανίαν, γαῖας τα μέρας, ἀγγελον δίλλον
 'Εχ χρονίς, ὑμνητῆρα ἐμῶν μενών τε, νόσον τε. »
 70 'Ως δέρε ξηρα, καὶ μορφαν ἐλών νεοτηγός αἵτη,
 Κειρέσιν ἀδυνάτησιν ἐμήν τοτέσσατο μορφήν,
 Τῇ δέρε ξηρας ζωῆς μοιράσσατο. 'Εν γάρ ξηρε
 Πινέων, το δὲ θεότητος αειδός τούτη ἀπόρφωξ.
 'Εκ δέ χοδὸς πονηῆς τε παγήν βροτὸς ἀδυνάτοιο
 75 Εικόνα: ἡ γάρ δυνατας νόσος φύσις ἀμφοτεροισι.
 Τούνεκα καὶ βίστον τὸν μὲν στέργων διάκ γαλαν,
 Τού δέρον τὸν στήθεσσιν ἔχω θεαν διάκ μορφαν.
 'Ηδε μὲν ἀρχεγόνοιο βροτοῦ δέσις. Αὐτάρ ξειτα

Nostram audi de anima optimam doctrinam:
 Hinc incipiens, aliquid oblectamenti admiscebo sermoni.
 55 Mundum olim condidit summa mentis subline Verbum,
 Parens magni Patris consilio, ante nos existentem.
 Dixit ille, et factum est quidquid voletab. Cum autem omnia creata
 Mundum ita constituerent, terra, coelum et mare,
 Quærebat agnitione sua sapientię genitricis omnium,
 60 Et terrestrium regem Deo similem; ac sic fatus:
 * Jam quidem puri et semper victuri ministri
 Latini habitanti cœlum, nientes sancte, boni nuntii,
 Et hymnis perpetuis gloriam meam celebrare nunquam desinunt.
 Terra autem adduc bruntis tantum gaudet animalibus,
 65 Itaque conflatum ex duobus mihi placet genus condere,
 Mortales inter et immortales, intelligentia prædium hominem, qui medius sit,
 Oblecteturque operibus meis, prudentem investigatorem
 Coelestium, terræ magnum imperatorem, angelum alterum
 Ex terra, præconem meæ potentie et sapientie. »
 70 Sic dixi, et partem sumene creaturæ recente terræ
 Naniis suis immortibus, meam expressit formam;
 Cui etiam vitam suam impertivit. In eam enim immisit
 Spiritus qui a Divinitate formæ experte fuit.
 Sic ex pulvere divinoque statu concretus snm homo, immortalis Dei
 75 Imago; menis enim natura imperat utrique.
 Quamobrem vitam hanc diligo terra causa
 Et alterius desiderium in corde habeo, divinam ob particulam.
 Talis fuit primus creati hominis collatio. Verum deinceps

55 Ἡν ποτε ἡν, ετι aliquando tempus, etc.
 59 Αἴτοι. Hic versus et octodecim sequentes leguntur sec. ii, in poemate jam laudato moral. i, in laudem virginitatis. Bill. 3.

66 Μετηγ. Reg. 991, μεσηγόν
 74 Ηδηγ. Ita Reg. 991, Edit. παγή.
 75 Η τράπαρα. Menthis enim natura utriusque imperat, animo scilicet et corpori.

METRICA VERSIO.

Credere si fas est), qui hic quoque maximus er-
 [ror]
 Dicere me vita memorem non esse prioris.
 Optima jam de mente fides doctrinaque nostra
 Quenam sit, breviter referam: tu sedulus audi.
 Atque ego verborum (quo carmina dulciss aures
 Nostra tuas feriant), hinc demum exordia ducam.
 Principio mundum ex nihilo produxit in ortum
 Consilii parens aeternus. Sermo Tonantis.
 Dixit, et effectum est quidquid divina voluntas
 Ipsius tuli. Ut vero jam cuncta decorum
 Accipere suum, tam coeli servidus axis,
 Quam mare, quam tellus, sed qui sibi amque
 [perennem]
 Nosceret, imperiuntem in terra cuncta teneret,
 Oferat adhuc, tales emisi pectori voces:
 * Jam puri omnino servi, sternumque futuri.
 Sunt mihi, qui celos habent sedesque beatas,
 Angelicas ac sancte mentes, quibus hoc opus
 [unum est
 Carminibus celebrare meas in secula laudes.
 Quin etiam tellus animantibus exsilit illis,

B Que ratione carent. Mihi porro condere atrinque
 Conflatum genus est cordi, mortalia quod sit
 Inter. et haec rigide que non obnoxia morti,
 Nempe hominem instruunt rationis munere,
 [quique
 Gaudeat et lustrans oculis quæcumque creavi,
 Contemplansque animo coelestia cuncta sagaci:
 Terræ imperium teneat, sicutque angelus alter,
 E terra nomenque meum dextramque potenter
 Ore pio, sibi amque canens. » Hac ille locutus,
 Particulam terra, quan paulo stirxerat ante,
 Divinis sumpsi manibus, formamque creavit
 Protinus ipse meam, vitamque impertit illi.
 Pneuma etiam inservit, quod numine fuit ab
 [alto].
 Sic ego coelesti flatuque et pulvere terræ
 Sunt concretus homo, patris immortalis imago
 Regia mens siquidem parti dominatur utriusque.
 Quo fit ut hanc vitam complectar corporis ergo,
 Quod mihi terrenum est; ac rursus vita futura
 Divinam ob partem stimulos mihi subdat amoris
 En que primum fuerit structura parentis

Σώμα μὲν ἐκ σαρκῶν, φυχὴ δὲ ἀπομίσγεται ἀστως,
80 Ξέποθεν εἰστίσσουσα πλάσια χοδός. Οἶον δὲ μίξας
Πῶς πρῶτον τὸ ἐπινευσ, καὶ εἰκὼν δῆστο γαῖη
Εἰ μὴ τόνδε λόγον τεις, ἐμοὶ ἀπέστατο ἀργῆν,
Θήσει θαρσαλέω τε, καὶ ἐπομένος πλεύεσσιν·
“Δεὶς καὶ σῶμα τὸ πρῶτον ἀπὸ χθονὸς ἀμμὶ κερασθὲν,
85 “Υπέροπτον ἀνδρομένη βύστος ἐπιλεπτο, οὐδὲ ἀπολήγει
“Ἄλλοτε δὲ πλόον ἔχουσα βροτὸν πλαστῆς ἀπὸ βίζης·
Καὶ φυχὴ πνευσθέσα θεοῦ πάρα, κεκλινέπειται
‘Ἀνδρομέδης’ τύποις αυνέρχεται ἀρτιγένεθλος,
Σπέρματος ἐπὶ πρώτοιο/μεριζόμενη πλεύεσσα.
90 Θητοῖς ἐν μελέσσοιν ἀεὶ μάνον εἴδος ἔχουσα.
Τούνεκεν ἡγεσήν νοερήν λάχεν. Ός δὲν τυθεῖς
Πλεύμα μέγα στενόν τε καὶ ἔκτροπον λαχεν αὐλοῖς,

Α Καὶ μάλιστροις ἀνθράκες, ἀπηγὸν δὲ εἰς χειρας ἴκωσται:
Εὔρυποροι, τημόδοιςτελεοτέρην κέων ἥχην,
95 Ως δὲς ἀνδρανέσσον τὸν ἄφεσιν ἀδρανέσσα,
Πηγανμένους συνέλαμψε, κῶν δὲ το πάντας ἀνέφηνεν.
Αὐτάρ ἐπειδὴς τεῦχεν ἐδόν βροτὸν ἀρθίτος Υἱὸς,
“Ορρε κα κύδος ἔχησι νέον, καὶ γαλανάμπιλας
“Ημαστὸν ὑπετάσσοις θεοῖς θεοῖς ἵνθε δέοντα,
100 Οὐτε μιν οὐδὲ ἀνέηκεν ἐλεύθερον, οὐτε τὶ πάμπαν
Δήσασθη· θεοὶ δὲ νόμοι τε τύσσει, καὶ ἐστὰλα χαράδας
‘Ἐν κραδῇ, γυάλοσιν/δειναλός παραβείσου
Θηρὲ μιν ἀμφιτάλαντον, δημη δέλεις δοκεύων,
Γυρνόν δέπερ κακής τε καὶ εἴδος ἀμφιθέτοι.
105 Ζωὴ δὲς οὐρανήν πλεισται παράδεισος θμοιγε.
Τοῦ δέ μιν ἐνδός θηρεῖς λάγων δρητῆρα γεωργόν.

Corpus a carne propagatur, anima autem immiscetur modo incognito,
246-247 80 *Extrinsecus illipso terreno huic figuramento. Novit qui miscuit.*
Quonodo et primum insufflaverit, et imaginem suam terrae alligaverit,
Nisi quis rationem hanc, verbis meis opem ferens,
Ponat fidenter, et sententiam secutus plurimorum :
Quemadmodum corpus primum et terra nobis temperatum,
85 Deinceps humanae gentis origo fuit, nec desinit
Altios ex alia semper proferens hominem ex prima condita radice;
Sic quoque animam a Deo inspiratam, exinde
Ad humanas formas accedere modo natam,
Ex primo illo semini distributam pluribus,
90 Humanis in membris perpetuam formam habeutem.
Propterem principatum intellectum nacta est. Ut autem in exiguis
Flatus magnus exile quiddam et inconcinnum sonat tibiis,
Etiamsi canendis peritus sit tibicen; verum si in manus venerant
Latiiores tibi, tunc perfectiore edunt sonam :
95 Sic et anima debilibus in membris debilis,
Cum solidiora facta sunt, collucet, totamque mentem explicat.
Postquam autem suum condidit hominem immortalis Filius,
Ut gloria frueretur nova, et terram relinquens
Extremis diebus, hinc ad Deum Deus pergeret,
100 Neque ipsum reliquit plane liberum, neque etiam omnino
Constrinxit; sed legem naturae statuens et bona quæque infigens
Ejus pectori, in valibus semper florentis paradisi
Collocavit eum utrinque libratum, quo se inclinaret exspectans,
Nudum absque sceleri et prava simulatione.
105 Vita coelestis erat, ut mihi videtur, hic paradisus,
In quo eum locavit, ut operaretur, et mandatum servaret.

79 *Αἰστως.* Combef. legit in cod. Reg. δύτημας, et vertit : *Admiserit spiraculo.*
 80 *Πλάστης.* Ita Reg. 992. Edit. πλάστην.
 83 *Θαρσαλέως.* Ita Reg. 992. Edit. θαρσαλέος.

94 *Εὐρύπορος.* Vat. εὐρύπορος.
 96 *Ανέργητης.* Ita Vat. et Coisl. Edit. ινέργηνεν.
 106 *Αἰγαῖον δρητῆρα γεωργόν.* Schol. Reg. 991, ἐργάζεσθαι καὶ φυλάσσειν δοθεῖσαν αὐτῷ ἀντολήν.

METRICA VERSIO.

Post autem in reliquis carnes ex carnibus ortum
Ducunt : exterioris mens vero illipso latenter
Pulveresci moli sese conjungit, ut ille
Novit, qui primum effigiem cum carne ligavit;
Ni forte intrepidus quisquam multosque secutus,
Hoc mea praesidio defendere verba laboret :
Nempe quod ut corpus, quod primum et pulvere
[fluxit,

Post concretum in nos humanæ gentis origo
Exstitit, ac semper prima ex radice vicissim
Ex aliis aliis nascentur; sic quoque plane
Mens ea, quam primum Deus inspiravit ab alto,
Orta recens, hinc deinde coit cum corpore nuper
Efficto, in plures divisa ex semine primo :
Et formam in membris mortalibus usque tuetur.
Idcirco imperium divino numero nacta est.
Ast ut, babet parvum cum tibia longa foramen,
Angustum quiddam resonat tenerisque molestum
Auriculis ingens flatus, quantumlibet arte
Prestautem autoedum placet tibi flingere : quod si

B Illa foraminibus latis adsperta peritum
Autoedum inveniat, sonus est tum denique plenus :
Sic anima infirmis in membris languida primum,
Mox cum membra suum jam colligere vigorem,
Collucet, viresque suas jam detegit omnes.
At quia mortales hominem coelestis ad auras
Filius extulerat, mutatis sedibus ille
Ut tandem splendore novo frueretur, et istinc
Pergeret ad superum donatus Numine Nuuen,
Hoc sibi proponens, non omni ex parte
Vivere jure suo voluit, nec rursus euudem
Constrictum prorsustenuit, verum optima queque.
Natura ac medio legem cum corde notasset,
Prolinus in viridis paradisi sede locavit
Ancipiētim (observans partem inclinaret in utram),
Nudum citam, et sceleris purum fraudisquemaligante
Ac vita coeleste genitum paradisus, opinor.
Hic erat, in cuius media regione parentem
Fixerat humani generis, pia sensa probosque
Ut coleret mentis felix, alertaque colendo.

Οὐοι μὲν ἀπέδεργε ἡ εἰλιτστέροι φυτόια
Ἐσθίοῦ τ' οὐ κακό δέπερστον ἔντος ἔχοντος;
Τὴν τελέν. Τελέν γάρ ἁμέροντον ἀρέσων,
110 Ἀλλ' οὐδὲ ἄργοντοντον ἐπεὶ τόσον ἐστὶ βαρεῖα,
Οσσον νητιζούσι/τελειοτέρη τις ἐδωδή.
Ἄλλ' ἐπεὶ οὖν φθονεροῖ παλασμαστοῖς ὑδροφόνοιο,
Θηλυτέρῳ λόγῳ/παραιφασθεῖσα πιθίσας,
Γεύσαστο μὲν καρποῦ προσώρους ἥδιστοροι,
115 Δερματίνους δὲ κτῖσαν ἐρεσσαν σάρκα βαρεῖαν
Νεκροφόρος (θανάτῳ γὰρ διμαρτάδα Χριστὸς ἔκοπτεν),
Ηλίθιοι μὲν δίστοις ἔντος ἐπεὶ χθόνα τῆς γῆς ἦν,
Καὶ ζωὴν πολύμορφον ἐδέσατο. Τῷ δὲ ἡγέτῃ
Ζῆλον ἐδν πυρθέντα φυτῷ κλήτῳ ἔρεισμα,

A 120 Μή τις Ἀδέιμ, δὲ πρόσθε, προώριος ἔντος ἵκηται,
Πρήτη πτέρον γάλυκρο φυτεῖν δεσπερεῖαν ἰδωθήν,
Καὶ ζωῆς πελάσσει φυτῷ κακοῖς· ἀς δὲν δήταις
Χειμερίου παλινορούς ἀλίποις ἥδεν ὅπισσα,
Αὐθίς δὲ πνοιῇσιν/ἐλαφροτέρησι πετάσας;
125 Τοτέον, η δέρπται μόγη πίδον αὐδίξιντασσεν,
Ὄς ήμεις μεγάλους θεοῦ ἀπὸ τῆς πεσόντες;
Ἐμπαλεῖν οὖν διμογητεῖ φίλον πλόνον ἐπαρδώμεν.
Τοτὶ πρωτογόνου νεόστορος ἥδεν δητη
Δειλοῖσιν μερέπεσσιν, θεν στόχης ἐβλάστησε.
Θ'. Περὶ Διαβήκων καὶ Ἐπιφανείας Χριστοῦ.
Δεῦρ' ἄγε καὶ δισοῦσι νόμου λόγον ἐβερέσιε.

Una ei interdixit perfectiore arbore,
Quia boni ei mali dijudicationem babebat
Perfectam. Perfecta enim cognitione adulitis est utilior
110 Quam imperfectis : siquidem istis periude gravis est
Atque infantilis solidior cibus.
Postquam autem invidi dolis homicidae,
Feminine vocis et consilios obsecutus,
Gustavit suavem hunc ante tempusa fructum,
115 Pelliceaque tunica iuduit crassam hanc carnem,
Morti obnoxius (morte enim peccatum Christus multavit),
Ejectus et paradise venit in terram e qua ortus erat,
248-249 Vitamque laboribus plenam suscepit. Huic autem obdidit
Præclaræ arbori zelum suum igneum quasi pessulum,
120 Ne quis Adamus. ut ante, præmaturus ingrediatur,
Priusquam dulcis rami noverit vitare uoxium cibum,
Neve ad vita arboreum accedat quispiam malus. Sicut autem per ventos
Hibernos coactus quis mare uavigans retro rediit,
Rursum aut ventis mitioribus expandens
125 Velum, aut ope remigum, magno labore cursum conficit,
Ita nos a magno Deo longe prolapsi,
Rursus nos sine labore charant navigationem perficimus.
Talis semper ex recenti semine virescens supervenit calamitas
Miseria hominibus a primo parente, unde totius iniquitatis spica germinavit.

IX. De Testamentis et Adventu Christi.

Eia age, et utriusque legis rationem expedere;

Alias Bill. 77, p. 473.

115 Σάρκα βαρεῖα. Gregorius, ne obseruare juvat, non dixit simpliciter Adamum, postquam peccavit, carnem suscepisse, qui error Origenis fuit, ab Epiphaniū confutatus heresi 64, sed *carnem gravem*, id est, ut exponit Cyrus, *graven* et *mortalēm* pro pellucido ac tenuissimo corpore iuduit, cadauerque gestavit.

116 Σητος ἐδριν χιρέρρα. Flammum gladium vocat Scriptura, et cherubim nuncupat. Mox, in hisdem codicibus δαπτηλαν pro δαπτηλαν.

METRICA VERSO.

Usa, que requis perfectionis, arbore tantum
Interdixit ei, plenum discrimen babebat
Quae recti et viti. Namque ut conductus adulitis,
Si teneris gravis est animis damnosaque plena
Cognitioni, firma ut pueris solet esca tenetis;
Pestiferi at postquam sevis insultibus hostis,
Femineisque levis præbens sermonibus aures,
Nectaream dentes præ tempore misit in escam,
Pelliceas vestes, hoc est grave corporis et atræ
Subjectum morti, tunc induit ipse (separi
Nam Deus inimicissime voluit per spicula mortis
Crimina, ne tote se noxa extenderet ævo):
Atque etiam viridi confessi ejectus ab hoto
In terram infelix venit, qua traxerat ornum,
Ac duram sublit vitam plenamque laboris.
Quin etiam ardenter zelum Moderator Olympi
Collocat ante fores, adiutum qui pervigil omniem

121 Φυτεῦ. Ita Reg. 991, et Vat. Sic legendura suspicatur fuerit Billius pro φυτεῖ, quod habent editi.

126 Πεσόντας. Cod. Sirleus habet πλέοντας. Billius præferit παθόντες.

129 Στάχυς. Reg. 992 στάχυν. Schol. Reg. 991, ή τῆς συμπλότης δώδικης στάχυς.

IX. TITUL. Ηπεὶ Διαβήκων. Vaticanus habet Περὶ Διαβήκων. Alii tres Περὶ παλατου τα καὶ νέου νόμου, De lege veteri et nova.

B Oculum tenet, ne primi more parentis
Ante quis luc precox veniat, quam sumpscrit escam,
Quia male demulcentis animalium consumuntur arbor,
Ac vita ligno scelerata mente propinquunt.
At vero iufestio jactatus turbine venti
Nauta quidem invitus cedit, ferturque retrorsum;
Post autem passis faveant si flamina velis,
Aut ope remigum, cursum non sequis initum
Conficit: haud aliter nos magno a Numiae longe
Avulsi, rursus cursum non absque labore
Exsequimur, superasque citi properamus ad oras.
Si adamus sceleris lethalia semini jecit,
Unde seges tandem vittorum amplissima nata est.

IX. DE TESTAMENTIS ET ADVENTO CHRISTI.

(Billio interprete.)

Eia age biuarum rationem expendere legum

*Οὐ τε παλαιότερος, καὶ δι' νέος ἀξέφανόν,
Πρώτα μὲν Ἐβραίουν, ἐπειδὴ θεοῦ ὑψηλέστα
Πρώτοι καὶ γνώσαντο, ἔπειτα δὲ πειραστοὶ αἵγει.
5 Οὐ γάρ μαρτυράμενοι θεὸν βροτὸν ἡγεμονεῖς:
Δῆμασιν, ὃς τις ἀδερφὶς ἐών, λόγος θύρις ἀπάντων,
Οὐδὲ παλιμβούλοισιν, δὲ καὶ θυηροῖσιν ὑνείδος.

*Ἀλλ' δέ εἶδος λόγος ἐστι θεοῦ φύλακον ἀρωγῆς.
Αυστηρεῖς δὲ πρῶτον Ἀδέμα βάλεν ἐκ παραβεῖσου,
10 Κλέμας ἀνδρορόντοι φυτοῖ δηλήμονι καρπῷ,
*Οὐ στρατὸν ἡγήτηρος ὀλαβότος αἰχγεῖ τύπτων,
Δικέτο καὶ τεκέστοις κακοῖς καὶ κῆρᾳ φυτεῖσαι,
Τρίχας δ' οὐράνιος θεοῦ κλεψύδρον βουλῇ,
Τρέψατο δέ τοι πρός οὐράνῳ διστρέψατα,

A 15 Κάλλεστι παμφανῶσι τεθῆδτα, πρός τε θεοὺς
[νύνταν]
Μορφὰς, διὸς ἐπύπτωσε πόθος, καὶ μῦθος Ετοῖς,
Πιστὸς ἐν οὐρανοῖς κακοῖς, φεύστης ἀνέλεγκτος,
Αἰὲν ἐπερχομένοις φέασθεμένος λυκάδασιν.
Ἐβραίων ἵερῶν διλον τένος, οὐχ ὑποφήταις
20 Εἰκόνων ὄντων μόνοντος Ἰεταζομένοντος, δικτος
Μῆνιν δὲ προφέρωσι. Πάρος γε μὲν ἐλλινον αὐτὸν.
Οὐδὲ μὲν οὐ βαστάλεις ἐπάρθεον, ἀλλ' ἀρά καὶ τῶν
Οὐ πλέοντος κακίους, οὐδὲ διστα πάμπτων Ελεπον,
Οὐδὲ δρέων κορυφὰς, καὶ δαίμονας αἰματόδεντες.
25 Τοτένα καὶ μεγάλοι θεοῦ ζηλήμονα μῆνιν
Είρουσαν, ἐκ δὲ τίναχθεν. | Ο δέ ἀντεισῆθον Ἕγως

Alia antiquior, et alia postea effusit.
Primum quidem Hebreis, sicutidem Deum supremum dominatorem
Primi noverunt, post haec finibus terra.
5 Non enim pugnantibus Deus hominem regit
Dogmatibus, quasi quis ignarus, cum Verbum novit omnia,
Aut mortaliibus, quod vel ipsiis mortalibus probro foret.
Hec autem mea est sententia de providentia Dei homines diligentis.
Postquam rabidus hostis primum hominem ejecit in paradiſo,
10 In fraudem inducens illius homicidae arboris pestifero cibo,
Ut qui exercitum, duce caso, perturbatum armis profligat,
Parabat soboli etiam mala et mortem inferre;
Disjungens a celesti Numine fraudulentio consilio,
Convertit oculos hominis ad stelliferum caelum
15 Omnimoda pulchritudine splendens; adque mortuorum
Simulacra, quae finxit desiderium, quibus honorem tribuit fabula,
Fidem inveniens in propriis calamitatibus, mendax quæ convinci nequit,
Semper advenientibus crescents annis.
Ipsa etiam Hebreorum gens, sanctorum soboles, depravata est, nec prophetis
20 Obtemperarunt cum lacrymæ monentibus, et Dei
Iram semper proponentibus. Imo et ipsos morte affecerunt.
25 250-251 Ne quidem principes Deum metebant: nam eorum
Plerique populo peiores, nec lucos linquebant,
Nec montium cacumina, nec demona sauguine gaudentia.
25 Quapropter magni Dei gravem iram
Concitarunt, et e terra sua ejecti sunt. Ego vero ingressus sum

6 Δέρμασιν, decretis, doctrinis, legibus.
8 Ἐμρ. Vatic. τριής. Hec n̄ ea est doctrina, is
erationis scopus, circa Deum in homines benigni provi-
dentiam, curam, opem, etc.
11 Αἰσχεῖ. Græc. Int. κοντοῖς καὶ βέλεσι καὶ πά-
σιν ὅπλοις. — Forte ἔγκει, quod supponit versio.
(CAILLAU.)
17 Πιστὸς ἐρ οὐξ ἔστρουτοι κακοῖς. Bene Billius
Idem esse scripsit, quod οὐχ ἀλλοτριαὶ συμφαρταὶ,

id est, propinquorum calamitatibus. Μοχ, φεύστης
ἀνελέγκτος, mendax quæ convinci nequit, ob longam
scilicet annorum seriem, qua hujusmodi mendacia,
de mortuis conficta, velut obvoluta sunt.

18 Αἰὲν ἐπερχομένοις. Si infra lib. II, sect. 2,
Bill. 50, v. 126, Nicobuli filii ad patrem...
et ibid. vii, Bill. 62, v. 296.

19 Ἱερών. Ita Vatic. Edit. Ierón.

METRICA VERSIO.

Jam propera, quarum illa prius, post altera fuisse : B Quas desiderium finxit, quæ fabula honorem
Hebreis primum, quoniam novere priores
Æthereum numen, post autem finibus orbis.
Non etenim adversis, velut insciis ac rudiis, illle
Quem res nulla fugit, mortalia corda gubernat
Dogmatibus, quæ vario pro tempore semper
Evarient: namque hoc etiam mortalibus ipsis
Haud parvam atulerit labem. Quodnam ergo iuvā-
[men]

Ingenti generis nostri succensus amore
Prestiterit Deus, et quæ sit sententia nostra,
Accipe. Pestifera postquam ferus arboris esca
Hieclum primavænum hominem dejecit ab horto
Hosis, ut, occiso duce, qui perterrita fundit
Agnina, sic etiam sobolem mactare parabit.
Ergo oculos hominum divino a Numinis vafris
Artibus abripiens, ad coustum et sidera veritatem;
Alique boniūm, abstulerat quos fata immittit, for-

[men]

Acquirens novas vires crescentibus annis.
Quoetiam Hebreos inter, scelerata parentum
Sanctorum soboles, in eamdem perfida fraudem
Incidi, obsistens prædura fronte prophetis
(Qui lacrymis precibusque animos mollire feroceſ
Tentabit, tranque Dei proponere nullo
Tempore cessabant ipsis), et recta monentes
Vesano afflencia crudeli morte furore.

Quin neque terror eos, qui regia sceptræ tenebant.
Pulsabit. Magna namque hi quoque parte nefando
In sceleræ habent, virides nec linquere lucos,
Aut rigidos poterant montes, aut demones atro
Sanguine gaudentes. Quo crimine Numinis iram
Contraxere gravem, ineritoque est illa repulsa
Gens tota, inque locum confessim inductus eorum

Ἄτραπιτὸν ζῆλοσι ἴκνηγεται σφίσιν Εὐκων,
Πίστιν καὶ εἰσεβάσια Χριστοῦ παλίνορος φέρεσθαι,
Οὐχὶ ματαστρεψθεῖσιν, ἐπην κορέσυνται ἀνίς,
50 Βασκανήν λασιο νεήιδος, φύ διάμειψθεν.

'Αλλὰ τὰ μὲν μετόπισθ'. Οἱ δ' ὡς νόμον εἶχον ἀτιμον,
Τοσάτιν τοιησδε βροτῶν γένος ἔμπορε τιμῆς.
Νεύμασιν ἀθανάτου Πατρὸς, καὶ ἔργων Παιδός·
Χριστὸς δοσιν βροτῶν εὐλογεῖ κάτιντο μοίρης
35 θύρανίρες, λεύσσων κακοῖς ὑπὸ θυμοβόρου
Δαπτόμενον, σκολιὸν τε βροτῶν μεδόντα δράκοντα,
Ὄς καν διαντήσειν ἔν λάχος, οὐκ ἔτι νοίσουν
Αλλοιστον ἐπήγειν ἀρργήσαντο (οὐ γάρ ἐπαρκές
Τοις μεγάλεις παθέσαις μικρὸν ἄνοιξ)· ἀλλὰ κενώσας
40 Οὐν κάλος ἀθανάτου θεοῦ Πατρὸς Υἱὸς ἀμήτωρ

Αὐτὸς καὶ δίχα πατρὸς ἐμοὶ ἔνος υἱὸς ἐφάνη·
Οὐ ξένος, ἐξ ἐμέθεν γάρ εὖ διμέροτος ἦνθε βροτωθεῖς
Παρθενικῆς διὰ μητρὸς, ὃν μ' ὅλος δῆρα τασσόη.
Καὶ γάρ μοις πεπτωκεν Ἀδάμ διὰ γενοῖς ἀλετρήν.
50 Τούτουκεν ἀνδρομέδοις καὶ οὐ βροτοῖς νόμοις,
Σεμνοῖς ἐν σπλάγχνοισιν λαπεργάμαιο γυναικοῖς;
Σαρκωθεῖς (ὦ θάμbos ἀδαυροτάτοις μπιστοῖς!)
Ἴθλε Θεὸς θνητοῖς τε, φύσις δύο εἰς ἐν ἀγείρας,
Τὴν μὲν κειθομένην, /τὴν δὲ ἀμφαδήην μερότεσσαν·
55 Οὐ θεὸς ἡ μὲν ἐπην, ἡ δὲ θεατὸν ἡμῖν ἐτύχθη.
Εἰς θεὸν ἀμφοτροπεῖσθαι, ἐπει θεότητας καὶ Χριστὸς ὑπέστη·
Καὶ βροτὸς ἐν θεότητος δικαὶ καὶ Χριστὸς ὑπέστη·
Ὄς καν Ἀδάμ νέος ἀλλος θεικοθεῖσις φανεῖται,
Τὸν πάρος ἐξακεστοτο, πετάσματι δὲ ἀμφὶ καλυφθεῖς

Viam, zeli ductu eos provocans
Ad salutiferam Christi fidem amplectendarum,
Sero tandem a contumacia abductos, cum satiati fuerint calamitatibus
30 Ortis ex concepto livore in populum juniores ipsis subrogatum.
Verum hæc postea. Cum igitur Hebrei vilem habuissent legem,
Tandem hominum genus hunc sortitum est honorē,
Nutibus æterni Patris, et operationibus Filii :
Quidquid Christus humano corpori immiscuerat natura
35 Coelestis, videns id pestifera malitia
Peresum, et tortuosum hominibus imperantem draconem,
Ut suam exsuscitaret hæreditatem, non jam morbum
Aliis commisi medicis (non enim idonea
Gravibus morbis levis medicina); sed exenens se
40 Sua gloria æterni Dei Patri Filius matre carentis,
Ipse et sine patre novus nuchi filius visus est :
Nec vero novus : propter me enim, cum immortalis esset, mortalis prodiit
Ex matre virgine, totum totus ut me salvaret.
Etenim totus cecidit Adam funesto gustu.
45 Propterea more humana et contra humanum morem,
Veneranda in visceribus virginis mulieris
Incarnatus (o miraculum infirmis animis incredibile!),
Venit Deus et mortalis, duas naturas in unum colligens,
Alteram absconditus, alteram manifestam hominibus :
50 Quarum illa Deus erat, hæc autem postremo nobis formata est.
Urus Deus utrinque, siquidem deitati mistus ,
Et homo per deitatem rex et Christus extitit,
Ut novus Adamus alter mortalibus exortus,
Veterem Adamum sanaret velamine carnis cooperitus

27 Ζῆλοιο ποδηγεῖσιν. Abiecto propter suam contumaciam Israeλ, ego viciissim fidei viam ingressus sum, quæ quidem illis est zeli direktio, ac manuductio ad salutiferam Christi fidem viam sternens. Nam, ut ait Apostolus, Rom. xi, 11, sed illorum delicto salus est genibus, ut illos æmulentur.

29 Ἐκήρ πορέωται δριηγ. Postquam calamitas, quæ de gentium salute concepta inuidia illis parit, satiati fuerint, etc.

32 Ὑρδειρ. Sic infra sect. II, poem. 1, vers. 157, ubi idem versus legitur.

37 Ἐδρ Ἀδάρος. Τὴν ιδιαν κληρονομιαν.

METRICA VERSIO.

Ipse fui, ut zeli ductu ad legemque fidemque
Christi dirigerem errantes, cum scilicet illi
Tristitia fessi, parit his quam livor iniquus
Ob populū juvenem, ipsorum est qui sedē locatus,
Induerint meliorem animum, tandemque reversi
Ad Christum fuerint. Verum hoc non ante futurum

B Absque parente novus : quanquam haud novus :
[exstituit ex me
Namque ille, et mortis qui non sub lata cedebat,

[est,
Vergat ad interitem quam moles maxima mundi.
Isacide porro legalia solvere jura
Cum minime horrent, nutu Patris omnipotentis
Hoc solesio æternas homines affecti honore.
Nam cum, divina quodcumque in corpore partis
Condiderat primum, funesta a criminis rodi
Cerneret, obliquumque homini dare jura draconem,
Ut partem ipsa suam erigeret, committere morbum
Non jam alii voluit medicis (nam parva medela
Pellendis gravibus non est accommoda morbis) :
Sed decus evacuans æterno qui Patre natus
Matre caret, rursus mihi filius extitit idem

Mater tamen fluxit mortalis virgine, totis
Integer ut nobis certam daret ipse salutem.
Namque et totus Adam per papula noxius primum
Corruit. Huinanaque ideo ratione, similique
Humanum superante modum incarnatus, in ortum
Et Deus et processit homo (res mira profecto),
Quanquam fide haud firma quia sunt, non credere posse
Naturalisque duas simul est complexus in unum, [sunt];
Quarum tecta est una, oculis patet altera nostris.
Semper erat Deus illa : bæc autem in fine creatæ est.
Urus utrinque Deus, quoniam cum nomine sancto
Mistus homo, atque homini deitas communis vici.
Extitit et Christus, magni dominator et orbis, [sim].
Scilicet antiquum novus ut mortalibus ortus
Instauraret Adam, morbis gravibusque levaret.
At quoniam languens, dirissem obnoxia morbis,

85 (Οὐ γάρ Ἑγνορθῆς ἐμοὶ πειθέσται πελάσσαι),
Καὶ πινυτὸν δοκέοντα δριν σφήλειν ἀλέπτως,
Ὄς μὲν Ἀδάμ τε πελάσσοντα, Θεῷ δὲ τε ἀντίσσοντα,
Τῷ πέρι κάρτος ἐμελλεν ἡῆς δῖξεν κακότης,
Τρηγέλην περὶ πέτραν ἀλίκτυτον ὡς τε θύλασσα.

86 Μηδέ τοι, ταῦτα τε καὶ οὐρανὸς ἀμφὶ γενέθλῳ
Σελετο. Οὐρανὸν μὲν ὑμους κατέπεμπε χορεΐη,
Ἄστηρ δὲ ἀντιλίθεος Μάργοις δόδην ἔγειρόνεις,
Δωροφόροις λάτριστινεγγενέος βασιλῆος.
Οὐτος ἐμοὶ Χριστοῦ νέος λόγος ἔστι γενέθλης.
85 Αἰσχος δὲ οὐδὲν ἐπεστιν, ἐπει μόνον αἰσχος
Ιάμαρτος·
Τῷ δὲ οὐκ αἰσχος ἐπεστιν, ἐπει ἀλόγος αὐτὸν ἐπηξεν.

55 (Neque enim languores mei ad Deum me sinebant accedere),
Et versutum serpente faliceret praefer spem,

Quasi quidem ad Adamum accessurum, Deo vero obstiturum,

252-253 Ut illi tota sua vires illideret nequitiae,

Quemadmodum ad maximos scopulos franguntur fluctus maris.

60 Cum prodiit Christus, terra et celum ad ortum ejus

Movebantur. Hymnos emitebat coelestis chorus.

Stella ab Oriente Magis iter monstrabat

Dona ferentibus, et cultoribus recente nati regis.

Hæc mea est doctrina de novo Christi ortu.

65 Nec vero quidquam turpe hic fuit. Nihil enim turpe est præter peccatum :

Huic autem nihil fedum fuit: quippe Verbum hunc finxit.

Neque humano ex semine homo est conditus : verum ex carne

Quam Spiritus sanctam prius fecerat, virginis matris venerandæ,

A seipso factus homo venit: purgatus est autem in mei gratiam.

70 Omnia enim suscepit, legi educationis mercedem pendens,

Aut recedenti prosecutionis munus persolvens, ut arbitror.

Postquam magni luminis præfulgentie lucerna

Nuntiatus, præcurrente ortum, præcurrente evangelicam doctrinam,

Christum Deum meum inclamante in media eremo,

75 Prodiit, medius incessit inter populos quorum alter longe remotus,

Alter prope erat (communis enim utriusque populo angularis

Lapis erat), duplicequem præbuit purgationem mortaliibus :

Nimirum baptismum Spiritus sancti qui pristinam delevit

Carne contractam labem, et baptismum sanguinis nostri.

55 Οὐ τὴν ἥρην. Etenim supra vires meas erat accedere ad divinitatem.

56 Καὶ πινυτὸν δοκέοντα ἦσαν. Ut serpente, qui bestiarum omnium callidissimum, conspicuus humanitate inescatum, divinitate sua tanguam homo transforet, naturam generis humani assumpsit, inquit S. Leo, ut inventor mortis diabolus per ipsam, quam vicerat, ipse vinceretur.

56 Γαῖα. Cod. Vatic. γαῖα. Μοx idem, γενέθλη, pro γενέθλῳ. Καὶ τὰ περιβόλια καὶ τὰ περιβόλια, quasi gentiles in obsequium pueri nascentis.

64 Εὔροι. Cod. Vatic. ἄρκοι.

66 Ἐπηξεν. Scilicet ex venerandæ Virginis matris uero.

METRICA VERSIO

Numinis accessum divini ferre nequibat
Gens hominum, idcirco carnis velamine textus
Prodiit: atque etiam versutum ut faliceret anguem,
Dum, velut aggressiens male cauta mente parentem
Primumen, incideret stellati in Numeo olympi,
Nequiseque sue vim totam illideret ipsi;
Non secus ac rigidus fluctus franguntur inanies
Rupibus allisi. Porro cum Christus in ortum
Prodiit, et tellus et cœli fulgidus axis
Intremuit. Superas nam dulcia carmina mentes
Fundebant, et stella Magos duebat ab ortu
Dona recente non regi non parva ferentes.
Ortu de Christi nostra hac doctrina secundo est.
Nec vero hic labesulla est, nam criminē dempto
Nil fedum: viii caret autem sordibus ille.
Nam status est Verbo mortalis scemini expers,

A οὐδὲ δύστε βροτέη βροτὸς ἐπετο, έτι δὲ αρπάχος,
Τὴν Πνεῦμ' ἡγνοι πρόσθεν ἀνυψάτε μητέρα κεδηνή,
Αἰτοπαγῆς βροτὸς ἥδε, καθήρετο δὲ εἶναι ἐμεῖο.

70 Καὶ γάρ πάντ' ὑπέβεκτο, νόμῳ θρηπτήρα τίνων,

"Η καὶ χαζομένῳ πεμπτήρια, διστέρε διώ.

Αὐτάρ ἐπει μεγάλους φάντας ἐριλαμπεῖ λόγων

Κηρυχθεῖς προθέντι γόνου, προθέντοι δὲ μύσου,

Χριστὸς ἐμὸν βοῶνται θεὸν μεσάτη ἐν ἐρίμῳ,

75 Ἐξεφάνη, λαῶν μὲν ἔνδη μέσος δὲ τ' ἀπὸ τηλοῦ,

"Ος τε πέλας (ξυνὸς γάρ ἐπ' ἀμφοτέροις ἀχρόνων

Ἄλας; Ἔν) · διστόν δὲ καθάριον διπάτος θνητος

Πνεύματος ἀενάοιο, τό μοι προτέρην ἐκάθηρ

Σερποχενή κακίην, καὶ είματος ἡμετέρου.

69 Αἰτοπαγῆς. Communis hoc Spiritui sancto tribuitur. Μοx, καθήρετο δὲ εἶναι ἐμεῖο. Ήσε Bil-lins de Christi baptismo intelligit, repugnante Gregorio, qui, versus sequenti, exponit de legali expiatione, νόμῳ δρεπτήρα τίνων. Videtur Gregorius alludere ad haec Luc., ii, 22, verba, et cum impleti essent dies purgationis eorum, τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν, Maria nimirum et Iesu, quam lectionem Orientes et alii plerique veteres scriptores atque etiam mss. exhibent. Porro purgationis viri nulla mention in Legi aut in Evangelio. Purgatio infantis erat oblatio et redempcio.

71 Η καὶ χαζομένῳ. Veluti eu digna esset homore.

B Virginis ac matris, sanctam quam Spiritus ante fecerat, ex utero factorque parensque suimet Prodiit. Ast hominum causa lustralibus undis Est tinctus, velut et suscepit cetera cuncta : Scilicet altrici persolvens premia legi, Aut alscendentem deducens non sine honore. Postquam autem ingentis lucis præclaria lucerna, Precedens ortu, precedens vocibus atque, In media Christi Numeo clamavit eremo, Tum vero eluxit soboles aeterna Tonantis, Vicinumque inter populum, longeque remotum Incessit (communi etenim gens utriusque juncta Est lapide), ac duplice tribuit mortaliibus ægris Baptismum, sancti nimirum Pneumatis unum (Pristina quo viii labes, a carne profecta, Funditus extersa est), unum nostrique crucoris :

80 Καὶ γάρ ἡμῖν, τῷ Χριστῷ ἡμῖν θεοῖς ἐξεκένωσε
Πύστοις ἀρχεγόνοις ποθένων, κόσμου τὸν ἀπονον.
Εἰ μὲν δὴ μὴ τρεπτῶς ἐγν̄ βροτὸς, δὲλλ' ἀδάμαστος,
Οὐης καὶ μεγάλοι θεοῦ χρήσιον ἐφετῆται.
“Η μὲν ἔκμει τ', ἔσώσεις, καὶ εἰς μέγα κύδος δεῖξε.

82 Νῦν δ', οὐ γάρ με θεον τεῦχε θεός, ἀλλὰ μ'
[Ἑπτεν]
‘Αμφιρεπῆ, κλιτὸν τε, τὸ καὶ πλεόνεσσιν κρέβει,
‘Ως καὶ λοιποῦ βροτοῦς γάρες. Ως; γάρ ὥλεθρον
‘Εβραίον ποτὲ παῖδες ὑπέχρησαν αἵματι χριστῷ,
Τὸ γάλαξ ἐνάθηρεν, δὲν δέλτο πρωτογένελος;
90 Αιγύπτου γενεῖ νυκτὶ μῆτρα, ὃς καὶ Ἐμογε

Α Σφρηγῆς ἀλεξικάκου θεοῦ τόδε, νηπιάχοις μὲν
Σφρηγῖτες, ἀξεμόνενοι δὲ δικοὶ καὶ σφρηγῖτες ἀριστοι,
Χριστοῦ φωτοῦτος οὐερέρυτος, ὃν καὶ ἀλύξεις
Βάνθος ἄχροις καὶ βαῖδν ἀπὸ δικθεοῖς αὐγένη ἀνασχόν,
95 Πρῆτροις ζωὴν παλλινόρποντον ἄνω πόδια. Καὶ γάρ δύοτες
‘Αμπνεύσεις καρμάτοις, νεόσσουτα γούνατα ἔγειρες.
Συνδὲ μὲν πάντεσσιν ἀτέρα, ἐννή δέ τε γαῖα,
Συνδὲ δὲ οὐράνιας εἰρήνης, ἀλλ' ὀρεις κύκλος ἀλίσσεται
Συνδὲ δὲ ἀνθρώποιςας ασθεροτοντον ἐπελετο λουτρόν.

P. Κατά ‘Απολλιναρίου, περὶ ἐγανθρωπήσεως.

Νῦν τὸν μάγιστρον θαμεν ἀνθρώπου φύσιν

80 Etenim mens ille est sanguis, quem Christus Deus meus effudit,
Veteris in expiationem sceleris, mundique redēptionis pretium.
Evidēt, si non essem homo inconstans, sed immutabilis,
Uno Dei magni opus habērem mandato,

Quod me regerei, servarei magnoque honore afficeret.

85 Nunc autem, non me deum fecit Deus, sed me finxit
Consilii mentisque ancipitem, utrinque pendulum, et me pluribus praesidiis fulcit,
Quorum unum lavaci gratia est hominibus collata. Quemadmodum enim mortem
Hebreorum illi oīni effugerunt oblitio crucei,
Quo tincti erant postes, cum perierunt primigenitū

90 Ηὔγυπτον fetus nocte una, sic mībi est
Signum Dei malorum depulsoris lavacrum, infantibus quidem
254. 255. Signum, adulst autem remedium et signum optimum,
Α Christo lucis datore divinitus manans, ut emergens
E profundū morioris, et paululum excusso onere collum attollens,
95 Ad vitam pedem reflectat. Etenim viator
Qui a labore respiravit, alacris et lassitudine recreatos pedes movet.
Communis quidem omnibus aer, communis etiam terra,
Commune latum ecclī spatium, et anni tempestates quas axis volvit :
Commune mortalibus salutiferum baptismus.

X. De Incarnatione, adversus Apollinarium.

Mens suprema, ut scimus, homini naturam

* Alias Bill. 161, p. 247.

86 Τὸ καὶ, πρὸ διὰ τοῦτο, idcirco, etc.

89 Τὸ γάλας ἔσται ἡγεμ., qui postes mundavit.
Cod. Vatic. γάλας καθημέντες.

91 Νηπάρχος μὲν σφρηγῆς. Difficilis ille locus
qui doctrinæ Pelagianæ de peccato originali favere
videtur, difficulter redditur versione Billii, qui metra
serviens sic habet : Signum pueris tantummodo,
ac veluti Gregorius docuerit baptismus non esse
remedium pueris, quo deleatur peccatum, sed tan-
tummodo signum, quo Deo consecratur, quo i oīni
Pelagianorum dogma fuit. Mollius ergo interpretari
debet Billius Gregorii verba, nec addere vocem
tantummodo, quæ Pelagiano dogmati faret, a quo
tum Gregorius, tum ipsius interpres abhorret.
Comparare igitur loquitur Gregorius, vulnus magis
in adulst, quam in pueris, remedii rationem habere

baptismum, qui in pueris peccatum duntaxat originale, in adulst autem etiam contritas propria voluntate labes abstergit : nec vero, pace doctissimi Billii dixerim, idem est de omnibus ac de Gorgonia et similiibus adulstis, qui ante baptismum sic vive-
runt, ut jam omnem peccati reatum depulisse vide-
rentur, quibus hoc unum supererat, ut exteriori baptismissum signo, Christo adjungerentur.

95 Καὶ τὸ δέλτης. Eadem similitudine utitur Gregorius in orat. De bapt., tom. I, pag. 693, n. vii.

X. TITUL. ‘Απολλιναρίου. Cod. Vatic. ‘Απολ-
λιναρίου. Item argumentum fusius pertractat Grego-
rius in ep. ci. 1^η ad Cledonium, alias orat. I. —
In Anastasis presbyteri locutione cui titulus :
Patronus Doctrinae de Verbi incarnatione, quam edidit
card. Ang. Mai tom. VII Veterum Scriptorum, legi-

METRICA VERSIO.

Namque meum, fudit quem Christus, jure vocarim,
Quo pulsus est Adamī vitium, mundusque redē-
[pius.

Ac si euidem constans atque immutabilis essem,
Numinis editio tantum colestis egerem,
Quod me ornaret, magnoque servaret honore.

At quia divinum divisa potentia non me,
Sed dubium finxit, quique in contraria mentem
Inclinare queant, idcirco me pluribus illa
Prasidisi fulsi : quorum unum est lustrica lymphā.
Nam velut Hebrais perfusi sanguine postes
A pueris oīni arcebant pestenque necenique,
Una primigeni fetos cum nocte perirent
Ægypti, signum nobis est haud secus unda

Lustralis ; signum pueris tantummodo, verum
Grandilus et signum simul, et medicina salmbris

Munifico a Christo manans lucisque datore :
Mōestitiae ut fundo emersus, duroque levatus
Pondere, jam vitam repeatam, calenque relictum.
Namque etiam cum quis gressu defessa quieti
Membra dedit, posthac alacris vestigia firmat.
Omnibus est tellus communis, et omnibus aer,
Omnibus et cœlum, partes quoque quatuor anni,
Quæ axis creat æthereus, dum fertur in orbem
Lustrica communis mortalibus omnibus unda est.

X. DE INCARNATIONE, ADVERSUS APOLLINARIUM.

(Fed. Morello interprete.)
Mentem supremam scimus humanam indolem

Πάσαν παγέντα, ἐκ τριῶν συγκειμένην,
Ψυχῆς τε καὶ νοῦ καὶ πάχους τοῦ σώματος,
Ἄδαμ δὲν τὸν πρόσθεν πλήν ἀμαρτίας.
5. Ἐπει τῷρον ἔγινεντ' ἀνθρωπὸς Θεός,
Θεὸς τελεῖταις ἀνθρωπὸς εἰς τιμὴν ἐμῆν
Ἰν' οὐκ περ εἰληφεν δέδωκεν ἀναπλάσας,
Διόσι τὸ κρίμα τῆς ὄλης ἀμαρτίας,
Κτείνῃ τε τὸν κτείναντα τῷ τεθνηκότι.
10 Ἀπόλοῦς δινούσι, εἴτα συμπαγεῖς, Θεός·

Α Παγεῖς ἐπειτα χερὶ ταῖς θεατόνοις.
Οὐτοῦς Θεοῦ σοι τοῦ μεμιγμένου λόγος.
Θεὸς μὲν ἡν δινούσι, ἐξ οὐ καὶ Πατήρ,
Οὐ τοῦ Θεοῦ Λόγος τε καὶ κτίστης δινού,
15 Κρείστον χρόνον τε καὶ παθόν καὶ σώματος.
Ἐπει δὲ ἐπήγει τῷρον τῆς γνώσεως,
Καὶ πᾶσαν ἡμῶν τὴν φύσιν κατέτρεχεν,
Οὐ εὐάλιτον καὶ κατάκριτον, ὁ φύδονος·
Οὐ; ἂν λύσει τὴν ἐπαρσιν τοῦ φύδονος,

*Totum assumpsit ex tribus constantem
Anima, et mente et corpore,
Totum Adamum priorem, excepto peccato.
5 Posteaquam itaque factus est Deus homo,
Homo Deus efficitur, quae mens est gloria,
Ut per ea quae assumpsit, quod dederat, reformans,
Solvaret iudicium totius sceleris,
Et occideret interfectorum per eum qui mortuus est.
10 Simplex ab aeterno, postea compositus Deus,
Fixus debinc cruci manibus deicidis.
Hec deo tibi misto oratio.
Deus quidem erat ab aeterno, coevis Patri,
Dei Verbum et creator omnium,
15 Nec empori obnoxios, nec affectibus corporis.
Verum postquam vulneravit ligno scientie,
Et totam naturam nostram pervasis diabolus,
Utpote fragilis et obnoxios-crimini,
(Deus Verbum) quo restundet superbiam inimici,*

tur (p. 63) exemplar *Iamborum adversus Apollinarium* quod omniō ab editis differt. Sic enim se habet:

Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκ τῶν ἑπτῶν κατὰ Ἀπολιναρίου.

Ολοκλ. κείνος ὅρθοδοξον ἐξ ἀρχῆς
“Οὐ τὴν πρὸς ἡμᾶς τὸν θεοῦ ἀλούν κράσιν,
Ἡν οὐ τραπεῖς ἐδέξαταις” ἀνθρωπὸν λαβὼν
Ἐμψυχον έννουσ ἐμπαθή τὰ σώματος
Ἄδαμ διον τὸν πρόσθε, ἀλητὸν ἀμαρτίας,
Ταῦτα τέμνων, ἀνους τινὶ εἰσάγει θεόν,
Ποτερὲ δεδοκίνες μὴ θεῷ μάχην ὁ νοῦς.
Οὐτῷ γάρ ἀν δειλαύμι καὶ σαρκὸς τύσιν,
Μέλλον γάρ αὐτῇ καὶ θεοῦ προσθέτω.
Η τὸν μὲν διλούν δεομένων οὐτηρίας
Τὸν νοῦν δὲ δέλεσθε παντελῶν δεξεγμένον
Οὐ δῆ μάκιστα τὸν μονούσατον.
Καὶ γάρ μάλιστ δύστενην ἡ πρώτην πλάσις
Οὐ γάρ δέσσεται καὶ παρέτι τὸν νόμον·
Μή τοιν δημιούν με σωάτερον Λόγος
Οὐ παντόντα μηδὲ ἀπιμούσθω θεός
Ως οὐκ διον λαβὼν με, πηλὸν δὲ μόνον
Οὐ δην παρδον τοιτο καὶ προστήγουμεν,
Ψυχὴν δὲ διουσ τε καὶ λαγοὺς ζώντας τινές,
Οὐ καὶ σέωσατον δηλητὴ τῷ σῷ λόγῳ.
Καὶ ληξτὸν τοιεῦται εὐεσθεν ἄποις.
Τοὺς γάρ τι παταύσουν ἐξ ἔναντιος
Τοῖς εἰσάγουσιν ἀσθετὸν ιτοὺς δύο.
Η προσκυνοῦμεν διὸν δύνοντες,
Η τότο μη παθεύμεν εὐλαβεύμενοι.
Νέμπωμεν ἐξ τοῦ θεοῦ τὸ σύνθετον.
“Ἄν μεν γάρ η ἀρχὴ οὐδὲν ἀν πάθοι θεός,
θεός δὲ οὐκ μετεῖνον ἀνθρώπου φύσις,
οὐχ ὡς προργήτης ή τις ἀλλος ἐνθεών,

“Οὐ ως θεοῦ μετέχει, τοῦ θεοῦ δὲ γε,
‘Αλλ’ οὐπωδεῖς ὥπερ αὔτοῖς τίλοις·
Ούτοι μὲν συνέρθουν ἐκ μέσου λόγου,
Ει μὴ σέσουεν αὐς ἐν δινούσιν θεόν,
Τὸν προσλαβότα τὸν τε τὸ προσλαμπάται,
Τὸν δρύνον τε, καὶ τὴν συμμιγές χρόνι,
Τὸν δὲ μόνον Πατέρος τε καὶ Μήτρος μόνης,
Δύο φύσεις εἰς Χριστὸν ἐλθούσας ένα,
Ἐνα Χριστὸν Ιένον τε, οὐ φύσει μιάν.

EDIT.

2. *Αὐτῆρ... παρέγεται.* Morellus a Gregorii mente longius aberrat cum verit: *Humanam indolem omnem struisse tribus partibus, quasi sermo esset de creatione hominis, cum agatur de incarnatione, qua Verbum, seu mens suprema, totam humanam naturam tribus constantem partibus, sibi assumpsit, παντα, cum sensu reflexo.*

3. *Πάγον τοῦ σώματος, crassitie corporis.*

4. *Τὸν πρόσθεν.* Ita cod. Vatic. Edit. τό.

5. *Οὐδὲν ἔγινετ.* Ita Combef. Edit. οὐδὲν ἔγινετ, et io margine, ἔγινετ.

6. *Θεὸς τελεῖται.* Male Morel. *Perficitur omniuo Deus.*

8. *Τῆς διης.* Cod. Vatic. ἐν διον, in omnibus.

42. *Οὐτοῦς.* *Iace deo, qui tuam assumptam, natrūm, tibi misus est.* Hoc Dei tibi misiti Verbum.

15. *Kreploutour χρόνον.* *Expers temporis et affectuum corporis.*

16. *Ἐπιληπτ.* Sic omnino legendum putat Combef., pro ἐπιληπτ., postquam vulnerari, nempe Adamum scientie ligno diabolus, φύδονος, qua voce sollet Gregorius diabolum significare. Hinc peccat Morelli versio.

METRICA VERSIO.

Omnem ex tribus struisse prorsus partibus,
Et mente, et animo, et crassitate corporis.
Pruisque totum excepto Adamum criminē:
Nam posteaquam effectus est homo Deus,
Perficitur omnino Deus decus ad meum,
Ut cum refinxerit data his quae assumperat,
Erroris omne crimen antiqui eluat,
Cordatque cæsorem, per hunc qui mortuus est.
Simplex ab antiquo Deus, concretus hinc,

B Et postea fixus cruci manu impia.

Hac orsa de misto Deo est oratio.

Deus ævo ab omni, qui coevis est Patri,

Verbum Dei nempe et creator omnium,

Et tempus idem corpusque et affectus habet

Suh se: ast ubi ictus est scientiae arbore,

Et pertulit nature onera nostræ omnia

(Ut livor indicio peri semper suo),

Quo solveret livoris astum turgidum,

20 Καὶ τὴν φύσεις εἰκόνα κτίσῃ πάλιν,
Ἐγγύεθ' ἡμῖν. Ἐν γὰρ ἀγνῇ προθέντῳ
Κύλεται τε καὶ προέρχεται θεός.
“Οἶος θεός τε καὶ βροτός, αὐτῶν μὲν δὲν,
Υἱὸς νοούμενος τε καὶ δρώμενος.
25 Ἀνθρωπολάτρης εἶμι σοι, σέβων δὲν
Τὸν συντεθέντα μωσαϊκὸν ἄργον
Ἄντον θεόν τε καὶ βροτὸν ουτήριον.
Σὺ σαρκολάτης, εἰσάγων δάνους ἐμὲ,
“Ἄν σου τὸ κομψὸν πειθανῆς ἀντιστρέψω.
30 Ἡ τοῦτο δίξαι, φέλτας! ή κάμοι πάρες,
Εἰπερ δίκαιος τοῦ λόγου μέντος βραβεύεις,
Εἴ σοι τὸ χειρὸν ἔστιν ἐκ θεοῦ θεός
(Χειρὸν γάρ ή σάρξ τοῦ κατ’ εἰκόνα πολὺ),
Κάμοι τὸ κρείσσον νοῦν γάρ ἔγγιον θεοῦ.

20 Et depravatam imaginem iterum crearet,
Nascitur nobis. In casta enim virgine
Concipitur et progrederit Deus,
Tutus Deus et homo, me servans integrum.
Filius mente perceptus, et oculis visus.
25 Hominis cultor tibi videor, colens totum
psūm̄ Deum et hominem salutis auctorem.
Tu vero carnis cultor es, qui inducis me inenit̄ experiem,
Si tuas solerter in te facetas retrorqueo.
30 Aut hoc accipe, o bone, aut mihi quoque permitte,
Si quidem æquus es sermonis arbitrus,
Si tibi pejus est ex Deo Deus
(Pejus enim multo est caro, quam id quod imaginem refert),
Et mihi melius. Mens enim proprius ad Deum accedit.
35 Verumtamen tibi periclitatur diuidius homo;
Quod enim non est assumptum, neque servabitur.
Quid ais, vindex Verbi sapientissime,
Qui secantes divinitatem agere fers?
Nonne et tu ipse secas Dei compositum,
40 Dando quidem ex meis quidpiam, aliud autem eripiendo,
Carneum Christo compingens, animamque ipsi adimens;
Ac veluti timeres ne totus in compositionem venires?
Quonodo igitur bina perfecta unum capiet?
Nunquid ne rumpatur cutis, veremur?
45 O stultitia! mentem et rationem una
Accepti anima. Ubi autem omnino tibi et magna res est
Mens, Deo præsente? Si autem caro absoque mente,
Ego deceptus sum: mea cutis; cuius anima est?
Quænam Dei nativitas ex Virgine?

21 Ἐγγύεθ'. Ita cod. Vatic. Edit. καὶ γνεθ'.
33 Ἡμισυς βροτός, dimidia pars hominis.
33 Δυσφορών. Qui secantibus divinitatem infen-

40 Τὸν ἐμῶν. Ita cod. Vatic. Edit. τοὺς τροπ.·
41 Τὴν σάρκα κυρίων. Id est, carnem a Christo
assumptam concedens. mentem abrādis.

ΜΕΤΡΙΑ.

METRICA VERSIO.

Lapsamque imaginem excitaret denuo,
En nascitur nobis. pudica in virgine
Concipitur et procedit augustus Deus,
Tutus Deusque homoque, servans me integrum,
Qui filius percipitur animo, et cernitur.
Cultor hominum videor tibi, totum colens
Verbum, ut mihi arcane coagamentatur hic,
Salutis auctorem hominem, et excelsum Deum.
Imo ipse cultor carnis es, qui me facis
Mentis inopem, si commode facetas
Vento tuas: aut hoc cape, aut mihi sine,
Si justus es sermonis assertor sacri.
Si pejus existit tibi, ex Deo genitus Deus
(Namque caro pejus multo quam quod imaginem
Refert), mihi at quod melius: est enim Deo

B Mens propius: atqñ tibi periclitabitur
Dimidiis homo, quando nec id servabitur
Quod minime erit sumptum: quid ais, acerrime
Verbi patrone, cui graves sunt qui secant
Deitatem; et ipse non secas quod in Deo est
Compositum? ut aliquid cum meis des, hoc neges..
Carnemque temperando mentem ipsam eripis:
Ac si timeres usque ne compones.
At quonodo unum bina perfecta caperet?
An perlitemscimus cutis ne rumpetur?
Quis bic furor? mentem una rationemque babet
Anima. Ast ubi omnino tibi res est magna mens,
Præsente summo Numine? Ast si amens caro est,
Deceptus ego sum: mea cutis; cuius anima est?
Quænam Dei de Virgine est nativitas?

50 Ήπια εἰς ἐν ἥδις τῶν διεστάτων φύσις;
 Ἀρθρόντος κατέναι, ὡς δὲ Εὔρυτος φαίνεται,
 Μικρῷ λόγῳ μετροῦντι τὰ κρείσσων λόγου.
 Τὸν Πνεῦμαν ἐπῆλθε παρθένῳ καθάριστον,
 Λόγος δὲ ἔντοντος πήγαντος ἐνδοθεὶς βροτὸν,
 55 Ὄλον βροτοῦ θεανθράκον ἀντάλλαχτον δὲν.
 Επειδὴ δὲ δικτός εστὶ σαρκὶ Θεοῦ,
 Ψυχὴ δὲ καὶ νοῦς οἶον ἐν μεταχύμεψι,
 Σαρκὸς μὲν, ὡς σύνοικος, ὡς δὲ εἰκὼν, Θεοῦ·
 Τῷ συγγενεῖ μητέρος ἡ Θεοῦ φύσης,
 60 Ἐκεῖθεν ἦρχε καὶ πάγκος κονιώναν.
 Οὐκον τὸ θεωδόν καὶ θεωδέν εἰς Θεός.

Τί οὖν πέπονθεν ἀμφότερος ὡς ἐμδὲ λογος,
 Τὸ μὲν κεραυνὸν τῷ πάχει, τὸ δὲ ὡς πάγκος

50 Quonodo in unum convenit dissidentium natura?
 Ineffabile istud est, ut mihi videtur,
 Infirma metenti oratione, quae quamlibet superant orationem.
 Spiritus supervenit Virginis expiator.
 Verbum autem sibi ipsi compedit in ipsis sinu hominem,
 55 Qui totius hominis peccato mortui premium integrum ac redemptio esset.
 Cum autem caruncula misericordia non possit Deus,
 Anima et mens sunt veluti quoddam intermedium quo carni unitur
 Anima quidem, ut carnis contubernialis; mens vero, ut Dei imago;
 Affini conjuncta est Dei natura,
 60 Hinc habuit et carnis societatem.
 Sic et quod deificatur, et quod deificatur, unus est Deus.
 Quid igitur factum uirum est? ut assero,
 Alterum quidem fuit unitum crasse substantiae; alterum vero, cœu crassa substantia
 Meorum fuit participes, prater peccati affectum.
258 259 65 Quare cui effusus sit sanguis Christi?
 Si quidem malo, heu! Christine sanguis effusus improbo?
 Sin autem Deo: quonodo, alteri mancipatis
 Nobis? Siquidem ejus qui dominatur, semper est redemptio premium.
 Protecto id verum est, ipsum se offerre Deo,
 70 Ut nos servire eximiat,
 Ex Deus accipiat, in permutatione ejus qui cecidit,
 Christum. Qui enim unxit, capi non potest.
 Ita sentimus. Typos autem venerarunt.
 Habes ista hic: adora Trinitatem.

XI. De Christi Incarnatione*.

Stultus, quicunque supremum Dei Verbum, semper existens,
 Non veneratur honore pari ac Patrem supercoelestem.

* Alias Mural. 224.

61 Θεώρα. Quod deificatur, id est, divinitas, θεώρα, quod deificatur, id est, humanitas.
 63 Tὸν μὲν. Alterum quidem, id est, τὸ θεωδόν. Verbum ac Deitas crasse substantiae ut uniretur. Ibi. τὸ δὲ ὡς πάγκος. Alterum autem, τὸ θεωδέν, nemp̄ humanitas, crassa substantia, meorum esset participes, τῶν μεταχύμεψι, meis esset affectibus obnoxia, prater peccatum.
 65 Τῷ, pro tū.

METRICA VERSIO.

Qui coaluit natura dissidentium?
 Effabile haud est, videtur quidem ut mihi,
 Dum metior sermone quod potius vocibus.
 In Virginem almus Spiritus purgans venit,
 Verhunque fligit sibimet hominem in intimo.
 Defuncti hominis hæc est redintegratio.
 At quia nefas jungi Deum est carunculae:
 Sed mens et anima sicut interstitia sunt,
 Carnis quidem, cœu contubernialis, velut,
 Dei imago, natura. Dei ut affini addita;
 Hinc societatem crassitatis obtinet:
 Sic quod Deum fecit, deificatunque idem,
 Deus unus est. Quid ergo utrumque passus est?
 Ut assero, hoc mistum cuius crassæ: istud, ut
 Affectionum consors incursum crassitas,

66 Κακῷ. Ita cod. Vat. Edit. χακοῦν.
 67 Ἐπέρω κρατουμένων. Cod. Vat. δλλω, cum
 alteri mancipatis non essentur.
 70 Ημᾶς τοῦ κρατοῦντος αράσηη. Ut nos e
 manibus dominantis eripiatur.

73 Τοὺς τύχους δὲ αἰδούμεθα. Videtur intelli-

gere Eucharistiam et mysteria, quæ vere typi effusio

sanguinis ac immolatio Christi mystica.

B Sine labe. Queso cui crux fusa Dei?
 Si quidem malo, ben! Christi cruxne pessimo?
 At si Deo, qui mancipatis alteri
 Nobis? utique redemptio Dominantis est.
 Hoc nemp̄ verum, se quod offerat Deo,
 Ut ipse nos a detinente liberet,
 Et capiat in vicem illius qui concidit,
 Uctum, quia is qui unxit, capi haudquaquam potest.
 Sentimus hoc modo. Reveremur ac typos.
 Istiæc habeat hic. Trinitatem aliam cole.

XI. DE CHRISTI INCARNATIONE.

(A. B. Caillau interprete.)

Stultus, qui Verbum Patris immortale, supernum
 Non simili ac Patrem pronus honore colit.

Νήπιος, δεσμὸς δινάκτα Λόγου βροτὸν Εἴδε φανέντα Α ΙΒ. Περὶ τῶν γνησίων βιβλίων τῆς θεοπερέντος
Οὐ εἰδεῖ λοιδένες οὐρανίοις Λόγοι.

5 Τέμνεις δὲ μεγάλῳ Πατρὸς Λόγῳ, τῷ Λόγῳ
Μορφὴν ἀνδρομέτη, καὶ πάγος ἡμέτερον.

*Ην Θεὸς, ἀλλὰ ἐπάγτη Πατέρος Λόγους ἡμέτερος φῶς,
“Οὐ καὶ Θεὸν μηλῆ, μικρὸς ἐννόνιος.

Εἰς Θεὸς ἀμφοτέρων τόπον βροτὸς, δύσσοντος ἐμῷ ἔρεσιν
10 Ἀντὶ βροτοῦ Θεὸν. “Ικαθί, τρωθή; ἄνω.

Τόσον έχους. Τί δὲ ἐμοὶς νόος, καὶ μιξῖν ἀντραστον;
Ἄμητ Θεὸν, θυντὸς, στέργετε μέτρα λόγου.

Εἰ μὲν δὴ πεπλούμε, τὸ λώτον. Εἰ δὲ μελανίς;
Τὸν χάρτην πολλὰς χιλιάδεις ἔπαινοι.

15 Δεῦρ' ὅγε, πλαθὶ τεαὶς ὀλιγοτάχη ταῦτα χαράξω
Γράμματ' ἐμῇ γραφῖδι, ή μιλᾶν οὐδὲν έχει.

Θεοὶς ἐν λογοτονίαις δὲ γλώσσῃ τε νόῳ τε
Στρωφᾶσθεν· ή γάρ εἴδων θεός καράτων τόδε ἀειθλον,

Καὶ τι κρυπτὸν λεῖν διλγον φάσεις, ή τόδε ἀριστον,
Νύττεσθαι καθαρὸν θεοῦ μεγάλησιν ἀρεταῖς·

5 Η τριτανον, χθονιῶν ἀπάγειν φρένα ταῖσδε μα-
[ρίμαντις.]

*Οφρὰ δὲ μὴ ξενιητὴ νόον κλέπτον βίβλοισι
(Πολλὰ γάρ τελέουσι παρέγγραπτοι κακότητες),

Δάγκυσο τούτον διεσο τὸν ἔγχριτον, ὁ φῶλ, ἀριθμόν.
Τοπορικαὶ μὲν οὖσι βίβλοι δυοκατάσκα πάσαις

10 Τῆς ἀρχαιοτέρης Ἐβραικῆς σοφίας.

Stultus, quicunque supremum Verbum humana carne hic indutum,

Pari non veneratur honore ac celeste Verbum;

5 Separat autem, aut'a magno Patre Verbum, aut a Verbo
Formam humanam et nostram crassitudinem.

Erat Deus, sed compactum est Patris Verbum noster homo,
Ult misceat nobis Deus, mīstum ipsum mortalibus.

Unus Deus utrinqe: tantum mortal quantum me faciat

10 Pro mortali Deum. Proprius esto, vulneratus supra!

Tantum accipito. Quid vero mihi menten et mistionem ineffabilem (quæcerere)?

Erga Deum, mortales, diligite mensuras sermonis.

Si igitur persinaso, hoc melius. Sin autem denigras

Chartam multis verborum milibus,

15 Eia age, tabulis tui cordis paucorum versuum has inscribam

Litteras meo stilo qui atramenti nil habet.

XII. De veris Scripturæ libris*.

Divinis in Litteris semper et lingua et mente
Versare. Aut enim Deus hoc dedit laboris præmio,

Ut occultam aliquam lucem percipiās, vel, quod optimum est,

Pungaris Dei sancti magnis præceptis:

5 Vel denuo ut his sollicitudinibus avoceris a rebus terrenis.

260-261 Sed ne peregrinis libris mens tua subripiator

(Sunt enim multa ascriptitiae pravitates),

Accipe a me selectum hunc, amice, numerum.

Sunt quidem historici libri omnes duodecim

10 Antiquioris Hebraicae sapientiae :

* Alias Bill. 34, p. 98.

XI. 6 Πάχος. Ita schol. Cod. Vat. πάθος.

8 Μέλιν. Addit schol. τιμών.

9 Εἰς Θεὸς ἀμφοτέρων τόπον βροτός. Murat. pro τόπον quod habet ms. legit τόπον · melius ratione metri scripsisset vir doctissimum τόπον vel τόπον et ἀμφοτέρων, ut Billius qui ita restituit hunc locum : εἰς Θεὸς ἀμφοτέρων τόπον βροτός. Sic autem habebatur mendosus apud Hervagium : εἰς Θεὸς

ἀμφοτέρων δι' διμέροτος.

10 Ἄρω. Forte legendum ἀνοεῖ.

XII. TITUL. Περὶ τῶν. Cod. Vat. δοαι ἐνδιάθετοι βίβλοις τῆς Παλαιᾶς τε καὶ Νέας Διαθήκης.

5 Ἀπλάγειν. Ita duo Regg., Vat. et Coisl. Edit. ἀπάγειν.

6 Σετρησι. Cod. Reg. 990, ξετνασι.

METRICA VERSIO.

Stultus, qui Verbum latitans sub carne, supernum B
Non colit ac Verbum pronus honore pari.

Hic magni Patris Verbum, Verbice resolvit

Humanam speciem, corporeumque latum.

Numen erat, sed noster homo compingitur ultra,

Ut mistus nobis, misceat ipse Deum.

Unus utrinqe Deus; sit homo, ut me Numine donet;

Me miserum sane vulnere, Christe, pio.

Hæc habeas. Quid enim misti mihi querere men-

[item?]

Terrea, Numen ubi, verba modum teneant.

Si credar, melius; sin vero gordibus atram

Verbosus chartam commaculare velis,

Eia age, verba tuo inscribam paucissima cordi,

Sepia que nigro nulla colore notat.

xiii. de veris et germanis scripturæ libris.

(Bilio interpretæ.)

In libris sacris linguaque et mente frequenter
Versare. Aut etenim donat Deus ista laborum

Præmia, ut absconse lucis mens sedula quiddam
Conspiciat; vel certe istinc ea commoda carpit,

Ut per sancta Dei capiat præcepta dolorem;

Aut, quod postremum est, animos haec lectio rebus
Abstrahit a fluxis, studia a l meliora vocatis.

At, tua ne libris fallatur mens alienis

(Nauque ascriptiū multi i disique vagantur),

Hunc habebas certum numerum a, me, lector amice.

Bissen libri Veteris sunt I oderis, omnes

Historici. Genesis primus liber. Exodus inde

Πρωτιστη, Γένεσις, εἰτ̄ 'Εβδομ., Λευτικὸν τε.
 'Επειτ̄' Ἀριθμοί. Είτα Δεύτερος Νόμος.
 'Επειτ̄' Ἰησοῦς, καὶ Κριταί. Ροῦθ ὅδηρον.
 'Η δὲ ἐνάτη δεκάτη τε βίβλοι, Πράξεις βασιλίων,
 15 Καὶ Παραλιπόμεναν. 'Εγγατον 'Εσθραν ἔχεις.
 Αἱ δὲ στιχηραὶ πάντες, ὧν πρώτος γ' ἴσθι.
 'Επειτ̄ Σατᾶλο· είτα τρεῖς Σολομωνῖται·
 'Εκκλησιαστής, 'Ἄσμα καὶ Παροιμία.
 Καὶ πέντε δρόμοις Πνεύματος προφητικοῦ.
 20 Μίαν μὲν εἰσὶν ἑς γραψήσι οἱ δώδεκα·
 Άσπερ καὶ Ἀρμίς, καὶ Μιχαήλ δὲ τρίτος·
 'Επειτ̄' Ιωῆλ, εἰτ̄' Ιωάννης, Ἀθόδος,
 Ναοῦ τε, 'Αθεράκου μὲν τε, καὶ Σοφούλα;
 'Αγγαλος, είτα Ζαχαρίας, Μαλαχίας.
 25 Μία μὲν οὖσα. Δευτέρα δὲ 'Ιωσήλας.

Primus Genesis, deinde Exodus et Leviticus;
 Postea Numeri, tum Deuteronomium.
 Deinde Iosue et Judices. Ruth octavus est.
 Nonus decimusque liber, res geste Regum.
 15 Et Paralipomena; Esdras habet ultimo loco.
 Quinque versibus scripti sunt, quorum primus Job,
 Postea David, tum Salomonis tres,
 Ecclesiastes, Canticum et Proverbia.
 Similiter quinque Spiritus prophetici.
 20 Ac uno quidem continuatur libri duodecim,
 Osee, et Amos, et Michæas tertius;
 Deinde Joel, postea Jonas, Abdias,
 Nahum, Habacuc et Sophonias,
 Aggeus, deinde Zacharias, Malachias.
 25 Uno hi continentur libro : secundo Isaías,
 Tertio qui vocatus est Jeremias ab infanthia,
 Quartus Ezechiel, quinto Danielis gratia.
 Vates quidem numeravi duos et viginti libros,
 Hebraeorum elementorum numero respondentes.
 30 Jam vero recense et Novi Fœderis libros.
 Matthæus quidem scriptis Hebreis Christi miracula,
 Marcus Italus, Lucas Grecis,
 Joannes omnibus, præco ad celos usque pertingens.
 Deinde gesta sapientium apostolorum.
 35 Decem et quatuor sunt Pauli Epistole,
 Septiem catholicæ et quibus Jacobi una,
 Dux Petri, tres autem iterum Joannis,
 Jude vero est septima. Habet omnes libros.
 Si quid est extra hunc numerum, non est ex germanis Scripturis.

11 Δευτικόν τε. Deest τι in pluribus.
 12 Δεύτερος Νόμος. Cod. Reg. 992, δευτεροβά-
 πον.
 16 Πρώτος γ' Τόβ. Cod. Reg. 990, ξετιν Τόβ.
 17 Σολομωνῖται. Ita codd. duo Rugg. Ed. Σολο-
 μωνῖται.
 25 Μία μόν. Codd. duo Rugg. ἡ μία.
 26 Ἐκ. Codd. duo Rugg. ἀπό.
 27 Δανιὴλον. Cod. Chig. et alii Δανιὴλος, alii
 Δανιήλ.

METRICA VERSO.

Leviticus, Numeri, Legis tunc scita Secundus.
 Post Jesus, Critæ, Ruth, Regum gestaque bini
 Describunt libri. Sequitur liber ille, vocatur
 Qui Paralipomenon. Cunctorum est ultimus Esdras.
 Quinquemetrus constant, Job, David, tres Salomonis,
 Concio, et insignes Cantus, Proverbia sacra.
 Quinque prophetarum sunt libri rursus, in uno
 Bisseni vates sunt juncti, nomina quorum,
 Osee, Amos, Michæas tertius, inde
 Joel, ac Jonas, Abdias sextus, at hunc post
 Naumque, Habacucque octavus. Tum Sophonæus,
 Aggeus, post Zacharias, atque ultimus horum
 Malachias. Liber hos unus complectitur omnes;
 Esaiam est alter, Jeremiam tertius autem.

28 Ἀρχαλας, etc. Hunc versum a Billio in ver-
 sione metrica omisso sum supplivimus, et descripsi-
 mus italicis.

39 Γνησιος. Sic Regii tres, Chig., Vat. et Cois.
 Edit. γνησιος. Plurimos et quidem genuinos Scri-
 pture libros a catalogo suo excludit, quos tamen
 Ecclesia veros ac legitimos esse pronuntiavit. Sed
 ignoroscendum est error, cum haec scriberet Grego-
 rius, quo tempore nondum quidquam certe ea de-
 fuera fuit definitum.

B Ezechiel quartus, Daniel post ordine quinto.
Hinc libros numerare duo datur atque viginti,
 Tot nempe Hebrei quo sunt elementa loquela.
 Perge age iam Pacti libros numerare Recentis.
 Mauthæus Christi Hebreis miracula scripsit,
 Ausonibus Marcus, Lucas at doctus Achivis,
 Canticis Joannes, penetrans coelestia mente.
 Inlita apostolicæ classis tum gesta sequuntur.
 Hinc bis septenta litera, quas nomine Paulus
 Æthereo scripti. Sequitur post una Jacobi
 Atque duplex Petri, tres rursum auctore beato
 Joanne; ac Judas postremo est unica. Sunt haec
 Omnia divina germana volumina chartæ.
 Quidquid præterea est, haud inter certa locandum

II'. Πατριάρχαι νιοι τοι 'Ιακώδ.

Δόδεκα δ' ἔκ 'Ιακώδ πατρὸς μεγάλοιο πάτραρχοι·
Ρουσεῖν, καὶ Συμεὼν, καὶ Λεύ, τοῖς δ' ἐπ' 'Ιούδᾳ.
Αὐτῷ δέπειται νόθος, Άδν, Νεφθαλήμ, Γάδ τε 'Αστρη τε·
Ἄνθης δ' εὐγένεις μνηστῶν ἀπό, Ισσάχαρ ἦν,
Σαβουλῶν, καὶ Ιωσῆφ, καὶ πύματος Βεναμίν.

III'. Μάστιγες Αἰγύπτου.

Μάστιγας Αἰγύπτου κακόφρονος αἰτεῖ ἀρίθμει,
Ὄς καὶ υποτρομέρης κάρτει τῷ μετάδιψ.
Αἴματι μὲν πρότιστον ὕδωρ ἐρυθάνετο γαῖας,
Δεύτερον αὖ βατράχους ἔβρασεν οὐλόμενους.
Β Τὸ τρίτον αὖ, σκνίπεσσιν ἀπὸ καὶ γαῖα καλύψθη.

262-263 XIII. Patriarchæ filii Jacob *.

Duodecim ex Jacob magno patre patriarchæ :
Ruben, et Simeon, et Levi, insuper his Judas ;
Postea spuri, Dan, Nephthaim, Gad et Aser ;
Rursus nobiles ex sponsis, Issachar,
5 Zabulon, et Joseph, et ultimus Benjamin.

XIV. Plaga Ἀgypti **.

Plagas impia Ἀgypti semper animo recenze,
Ut formides magnam Dei potentiam.
Primum quidem fuit sanguine tincta aqua terræ ;
Secundo ranas edidit perniciosas.
5 Tertio culicibus aer et terra obducta sunt.
Quarto cynomyia repente apparuit.
Quinto jumenta dira lues invasit.
Ulceræ in hominum corporibus orta, sexta sunt plaga.
Septima, pluit grando igne mista, imber insociabilis.
10 Octava, locustis perit quidquid erat viride.
Noua, Ἀgypti solum nox involvit.
Primogenitorum autem mors decima fuit plaga.

XV. Moysis Decalogus***.

Has decem leges insculpsit olim Deus in tabulis
Lapideis. Tu vero mihi eas iu corde inscribe.
Non agnosces alium Deum, siquidem adoratio sola unius est.
Non fabricabis tibi vanum simulacrum et mortuum imaginem.

* Alias Bill. 37, p. 99. ** Alias Bill. 35, p. 99. *** Alias Bill. 33, 36, p. 99.

XIII. τίτλος. Πατριάρχαι νιοι τοῦ 'Ιακώδ. Sie
cod. Reg. 992 et Vatic. Edit. περὶ τῶν δυοκαλλέσχα
Πατριάρχων.

1 Μεγάλοιο πάτραρχοι. Codd. Regg. duo et Chig.
μεγάλου πατράρχαι.

XIV. 4 Ἐβραστ. Sup. lin. Reg. 991, ἀνέῳχεν.
5 Σκνίπεσσιν. Cod. Val. σκνίπεσσιν.

6 Κυνόμυα, musca canina.

7 Λυπρός. Ita codd. Regg. tres, Chig. et Val.
Edit. λαγός.

8 Ἀμυκτος. Int. ἀκατάμικτος. Exod. ix, 21, τὴν
δὲ χάλαζαν, καὶ τὸ πῦρ φλογίζον ἐν τῇ χαλαζῇ.
XV. 1 Σέσας οἰορ ἐρός γε. Int. ἡ τιμὴ μόνη τοῦ
κνός.

METRICA VERSIO

XIII. PATRIARCHÆ FILII JACOB.

(Billio interprete.)

Bis sexos magnus patriarchas femore Jacob
Eduxit; primos Ruben, Simeona Levimque
Et Judam. Tum deinde notho fluxere cubili
Ancillis nati, Dan, Nephthaimus, Gad, Aserus.
Post autem veris uxoriis Issachar, atque
Zabulon, et Joseph. Postremus Benjamin exit

B Aera post ciniphes texerunt, arvaque concta.

Tum cynomya ferox visa repente fuit.
Quinto quadrupedes omnes mors sæva peremit :
Sexto afflixerunt ulcera Nilicolas.
Horrida post grande cecidit, simul igneus imber.
Octava at rursum plaga locusta fuit.
Hanc plagam horribilis caligo deuide secura est.
Ultima primigenum mors inopina fuit

XIV. AEGYPTI PLAGE.

(Billio interprete.)

Aegypti plegas semper numerare memento,
Ut pavetas sancti robora magna Dei.
Flumina purpureo sunt primum tincta cruento.
Illi telus ranas edidit inumeras

XV. MOYSIS DECALOGUS.

(Billio-interperte.)

Has Patris eterni bis quinas dextera leges
Insculpsit saxis : tu vero inscribto cordi :
Nullum aliud tibi numen erit, nec, quem mihi debes
Cultum, divinissime alijs præstabis honorem.

5 Οὐ ποτε μαζίδιος μνήση μεγάλοις θεός.
 Σάκατα πάντα φύλασσοι μετάρποι καὶ σκιδέντα.
 "Οἰδος, ἦν τοκέσσοι φέρταις χάριν, ἦν ἐπέοικε.
 Φυγεῖν ανδροφόνον παλάμης δύος, ἀλλοτρίῃς τε
 Εὐνῆς, κλεπτοσύνη τε κακόφρονα, μαρτυρίαν τε
 10 Υεῦδη, ἀλλοτρίων τε πόθον, σπουδῆμα μόροι.
 IG. Εἰς τὰ θαύματα Ἡλίου τοῦ προφήτου καὶ
 Εἰσαγόνον.

Τοσαῦτα θαύματα¹ Ἡλίου τοῦ Θεούτου.
 Κέρας πρώτον ἑτράφη· καὶ δευτέρον
 Ἐθράφεις χήραι πλούσιων Σαραρθίων,
 Μικρός ἔλαιον καὶ ἀλέρων λεψάνως.
 5 Ἡς καὶ τὸν οὐλὸν ἐκ νεκρῶν φυστήμασιν
 "Πηγερε. Τετόν τ' ἀνέσχεν ἐκ θεοῦ,

5 Nunquam inaniter memineris magni Dei.
 Dies omnes festos celebra, sive insiguae, sive minus solemnies.
 Felix, si parentibus gratiam referas quam decet referre.
 Fuge homicidæ manus crimen, extraneique
 Cubitis, furtum malignum, testimonium
 10 Falsum, alieni appetitionem, igniculum mortis.

264-265 XVI. Elias et Elisei miracula *.

Hæc sunt miracula Eliæ prophete Thesbitæ.
 A corvis primum pastus est. Deinde
 Pavit ipse copiose viduam Sareptah,
 Ex exiguis olei et farinæ reliquis;
 5 Cujus et filium a mortuis insuflando
 Excitavit. Pluviam contiuuit verbo Dei,
 Postea demisit. Victimam postquam lustravisset
 Igne novo, et novo apparatu ac inaudito, vixit
 Cibi nihil degustans diebus plurimis.
 10 Igne interenit geminos quinquagenarios duces.
 Jordanem traxit, aquas pallio dividens.
 Igneo curru ascendit in celum,
 Simul vestem et gratiam Eliseo
 Reliquit. Cerne et istius miracula :
 15 Jordanem pertransiit, divisus pallio aquis.
 Fontes sale fertiles reddidit civitati.
 Pueros couiviciatores ferarum morsibus necavit.
 Sitteni aquarum rivos ex Edome duxit
 Exercitui. Viduam a creditoribus liberavit
 20 Fontibus olei. Sunanitidi liberis carenti

* Alias Bill. 154, p. 204.

Mnēmōn. Id est, pronuntiaveris nomen Dei.
 7 *Toxéōs. Codd. tres Regg. et alii ταξίσται.*
 8 *Ἄρδροπότων. Ita codd. Regg. quatuor. Edit. ἀνδρόφρονον.*
 10 *Ἄλλοτρων. Rerum alienarum cupiditas, mortis est fomes.*
 XVI. τιτ. Εἰς τὰ θαύματα. Cod. Vatic. Θαύματα
 Ἡλίου.

A Ἐπειτ' ἀρῆκε. Θυσαναν καταγίσας
 Πυρὶ ἔνιν τε καὶ ἔνοις, εἰτ' ἡρκεσ
 Τροφῆς ἀγευστος ἡμέραις ἐν πλεοσ.
 10 Ἱεράνην διηῆθε μηλωτῇ τεμών.
 Πυρὸς δ' ἀνὴρθεν δρυματὶ πρὸς οὐρανὸν
 Ὄμοιο δοράν τε καὶ χάριν Ἐλισσαύ
 Ἀρῆκεν. "Ἄθρει καὶ τὰ τούτου θαύματα·
 15 Ἱορδάνην διηῆλε μηλωτῇ τεμών.
 Πηγὰς ἔθηκεν ἀλισιν εὐτέκνους πόλει.
 Ηλίσσας δὲ οὐριστάς θηροῖς ἀπώλεσεν
 Διψῶντας φεύματ' ἐξ Ἐδὼμ ἐπήγασε
 Σερατῷ· γυναικά τε χρέους ἰερόσατο
 20 Πηγαὶς ἔλαιον· τῇ δὲ Σουναμίτιδε

8 Kal Εἰροτ. Quippe aquam infundi rogo juster Elias. Nihilominus iguis rogum corripuit et absumpsit

10 Πεντηκοντάρχας. Cod. Vat. πεντηκοντάρχους.
 16 Εὐτέκνους. Non solum dulces aquas ad bibendum reddidit propheta, sed etiam fertiles, ita ut agri ante steriles, iis irrigati fontibus, fertiles evaderent.

METRICA VERSIO.

Ne statuas unquam simulacraque mortua flingas ;
 Neve tui Domini linguis tere nomen inani.
 Sabatia legitima tibi sunt servanda quiete,
 Tam quæ tecta umbris, quam quæ sublimia sensu.
 Felix, si merito cultu venerere parentes.
 Ne quemquam occidas. Alieni federa lecti
 Ne violas. Nec te constringas criminè furti.
 Neve aliquem testi mendacibus opprime verbis.
 Nec cupidis oculis aliorum commoda lima :
 Hinc namque eternæ queruntur pabula morti.

XVI. ELIA ET ELISEI MIRACULA.

(Bilio interprete.)

Hæc mira sanctus Elias quando edidit.
 Hunc primo corvus aliuit : ac Sareptam
 Post ipse viduam nutrit perquam ampliter,

B Olei et farinæ reliquis paucissimis :
 Eiusque ab orci filium extraxit siu :
 Mox ipso celum claudit, et pluviam negat.
 Flammus vorandan victimam plane uovis,
 Novoque more tradit, et multos dies.
 Omnia capiens pabuli nihil, exigit ;
 Binosque flamma mittit ad stygemi duces.
 Jordanis undas pallio innusivo secat.
 Curru vectus igneo celum petat.
 Cum vesto linquit gratiam Elisei suam :
 Extimia cujus cerne jam miracuta.
 Jordanis undas pallii tactu secat.
 Sterilesque fontes urbis edulcat sale.
 Juvenes ferarum morsibus necat improbos
 Sezavimque trinis extinxit castris siuin.
 Per manus olei debito grandi levat
 Viduam : alterique (mira res) dat filium,

Οὐκ ἄντ' οἴωσε πάιδα, κ' ἐκ νεκρῶν πάλιν.
Φθορὰν τ' ἐπέσχε ἐκ πάιας, καὶ πλειστοῖς
Πίμουν λαμὸν ἐνδεστέραρχό τροφῆ.
Ναιμὸν δὲ λέπρας ἐκκαθήσας τὸν Σύρον,
25 Πέμπει Γιαζεῖ τὴν ώστον· εἰτ' ἀξίνην
Ἐπίλευστος νόντος ἐκ βυθῶν θοράνου·
Σύρουν δὲ τοὺς ἔλακνας ὑγείες ἀμβλύνας
Ἐδυκαν ἔχθροις· εἰτὰ τῷ στρατῷ κόρον
Προσέστη, λεπρὸν Ἑργα. Καὶ νεκρὸν νεκρὸν
30 Ἡγειρειν, ἐγγὺς συντεθέντων ὅστεον.

ΙΖ. Ἐπιγραμμα εἰς τὸ μαρτύριον Ηλίου τὸ
καλούμενον Χηρεῖσα.

Αὕτη, ξένε, καὶ Σαρπετὰ τῆς Σιδωνίας,

Α Οὐτος δὲ χήρας πύργος, ἢ φιλοβένωνς
Θεοῦ προφήτην Ήλίαν τὸν θεοτετένην,
Λιμοῦ κακούντος τὰς πόλεις, ἐδέξατο·
5. Ἡ καὶ μικρὸν ἦν Ελαῖον ἐν τῷ καψάκῃ,
Καὶ δράκης λέσφων ὑδρίζεις κεκρυμμένος.
Τούτο δὲ ἀγειδῶς μεταδοῦσα τῷ ξένῳ,
Ηγήθη, τρέφουσαν οἰκον, εἶδε τὴν δόσιν.
Ταύτης τὸν υἱὸν Ήλίας ζύντα τρέψαν,
10 θανάτῳ νεκρὸν ἐξανέστησες ζόφου.
Μήτηρ δὲ, πρὸν κλαύσασα τὴν ἀπαθίαν,
Ἐγένετο μήτηρ αὐθις ὡδίνων δίχα.

ΙΗ. Περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ γενεαλογίας.
Ματθαῖος πέλεν, εἰπὲ, μέγας, Λουκᾶς τε φέρεστος,

Dedit filium, eumque a mortuis excitatum reddidit.
Venenum depulit ex herba (colocynthide), et plurimos
Fame laborantes refecit exigua dape.
Naaman Syrum cum lepra mundasset,
25 Inmisisit euendum Giezi morbum. Posthac securum
In altum traxit, ex imo Jordanis vado.
Syrorum, qui enī capturi venerant, oculis caliginem offundens,
Eus tradidit hostibus. Deinde exercitu cibos
Apponi jussit, leprosorum opera. Mortuus mortuum
50 Suscitat, simul compositis ossibus.

XVII. Epigramma in templum Eliae, quod Χηρεῖον appellabatur *.

Hæc est, hospes, illa Sarepta Sidonie,
Hæc est turris vidua, que humanissime
Dei prophetam, Eliam Thesbiten,
266-267 Cum famæ grassaretur per urbes, hospitio exceptit :
5 Quæ paululum olei in cado,
Et manipulū farinæ duntaxat habebat in hydria occultata :
Hæc autem liberaliter tribuens hospiti,
Fontem qui paceret familiam suam, consecuta est pro dono.
Iujus filium Elias vivente qui paverat,
10 Euudem mortuum ad vitam revocavit e mortis tenebris ;
Et mater quæ prius fletabat se filio orbatabat,
Effecta est rursus parens absque partus doloribus.

XVIII. De Christi genealogia **.

Matthæus unde, quæso, magnus, et optimus Lucas,

* Alias Bill. 26, p. 195. ** Alias Bill. 39, p. 99.

21 Κ' ἔτι. Sic legendum versus postulat. Ed. Ex.
24 Ἐκάθησας. Ita versus et contextus vide-
tur postularé. Edit. Ἐκάθησε.

29 Λεπρὸν Ἑργα. Ille significat miraculum libe-
ratæ ab obsidione Samarie, qua eam Syri cinge-
bant, qui subito timore correpti diuinis immisso,
omni belli apparatu in castris relicto et annona,
nocte confugerunt; quod primi noverunt civibus-
que nuntiarunt leprosi.

XVII. τιτ. Εἰς τὸ μαρτύριον, in martyrum
αὐτοῦ. Μοχ., χρήστον, ridet domus.

6 Υδρία κεκρυμμένος. Comibef. legit ύδρια κε-

κεκρυμμένην. Al. θύρας κεκρυμμένης. Verisimilis
ὑόρια κεκρυμμένος.

XVIII. Περὶ τῆς, etc. Cod. Reg. 991 addit
ταρὰ τῷ Ματθαῖῳ καὶ ταρὰ Λουκᾶ.

1 Ματθαῖος πλεῖστος, εἰπὲ, μέγας, Λουκᾶς τε φέ-
ρετος, etc. Sis distinximus, addita interrogatione.
Edit. Ματθαῖος πόλεν εἰπε μέγας, Λουκᾶς τε φέ-
ρετος, etc., quod ipsi Benedictini verterant: Μα-
tthæus autem magnus scripsit et optimus Lucas: alium
quidem ille, etc... quod evidentissime mendosum
corrigere presumpsimus. (CAILLAU)

METRICA VERSIO.

Avidique rursus faucibus lethi extrahit.
Tum labem ab herbis pellit : et magno agmini
Pastu minacem pellit exiguo famem.
Namamque Syri corpus a lepra eluit,
Hac inficique servulum. Post asciam
Ex imo in altum fluminis trahit vado.
Syriaca castra, visibus capta, hostibus
Trudit, deinde saturas appositis cibis.
Junctisque reddit mortuum vite ossibus.

XVII. EPIGRAMMA IN TEMPLUM ELIE, QUOD Χηρεῖον
APPELLABATUR.

(Billio interprete.)

Hospes, Sareptam cernis hic Sidonie.

B Viduæque torrim, quæ pium valens Dei,
Cum premeret urbes aspera vindex fame,
Perquam hospitale pectora exceptit domo :
Cui nil habebat vas, nisi olei paululum;
Præter farinæ paululum nil hydria.
Quod cum dedisset hospiti hand parea manu,
Hoc munus ipsum nutrit, et totam domum.
Hujuscem natum dum esset in vivis alieni,
Post luce cassum a morte revocari statim;
Et quæ parens, ante, orbitatem luxerat,
Effecta rursus mater est, partu sine.

XVIII. DE CHRISTI GENEALOGIA.

(Billio interprete.)

Matthæus quandam scripsit, Lucasque disertus :

Τὴν μὲν δῆ, αὐτάρ δὲ τῆς βίβλους ἑνδῆρος γενεῦλην, Λ 15 'Ἐκ δὲ δύο γενεῶν, τῆς μὲν πλέον, δὲ ἐπέρης δὲ
Αἱ Χριστὸν κατάγουσιν ἀρ' αἵματος ὀργεγόνιο; Πῶς δὲ μὲν ἐν πλεύσεσιν, δὲδὲ ἐν παιώνιοις Ἐλλήσεν;
5 Ἐς Δαυὶδ μὲν ἀνακτὰ γένους ρόσις ἀμφοτέροις
Ἄτρητος μετέπειτα ἔβει δύγα, ὑστάτον δὲ
Συμφέρεο' ὡς ἐπὶ πόντον ἀπέιρον Χριστὸν δέεσθαι.
'Οὐδὲ καν ὅρθισται, ἐμῷ δὲ ἐπικείθεον μῦθο.
Δαιδαλος, Σολομών τε, Νάθαν τ' ἐσαν, ὃν ὁ μὲν εἰλέχεν
10 οὐ τε βόν μεγάλου ποταμοῦ, βασιλέων αἴμα·
Αὐτάρ δὲ ἐνάγεσθαι τε φαινοτάτου θέριζον.
Χριστὸς δὲ ἀμφότερος ἐσαν, ἄνδρι μέγας, ἀρχικρεος τε.
Τούνεκα Μαθθίας μὲν ἐγράψατο πνεύματι θεῷ
Τοὺς Σολομωντάδας, Λουκᾶς δὲ ἐν Νάθαν δρουσεν.

Παιρότερον τὸ βέβηθον ἐπειδήσεν· οὐ μέγα δαῦμα.
Οὐ μὲν παιρότερον γενεῶν δὲ οὐκ ίσον ἀριθμόν.
'Οὐδὲ τὰ πρώτα κλέσθεν, ἐπειτα δὲ εἰς ἐν ἀπερθεν.
Φράξεδὲ καὶ τόδι μοι, πατέρωνδύο πός τος' Ἰωσήφ.
20 Τέθμον δὲ Μισῆρος, ἐπὴν διπέρμας δηληται
'Εβραῖος, κάστος δὲ τούτῳ διαλόντος, ή τινα πρῶν
Ἐγγύθεν, αἰτίᾳ δάμαρτα φίλην καὶ κτήσιν ἔχοντα,
Σπερματίνων φθιμένῳ τε γένον καὶ οίκον δέξεν,
'Οχρι καὶ μη νόνυμος ἐν ἀνθρώποισιν δηληται.
25 Τούνεκα κρυπτὸν ὑπερθε Θεοῦ βροτέου τοῦ
[ἀνεύρων.

Aliam quidem ille, aliam vero iste libro edidit generationem,
Quae Christum deducit a sanguine primi parentis?
Cur autem hic plures avos numeraverit circa finem, illi vero pauciores?
5 In Davidem quidem regem generationis fluxus apud utrumque
Indivisus est; postea fuit bifarium, postremo autem
Una fertur in Christum, veluti in immensum mare se effundens.
Sic considera, et meo assentire sermoni:
Ex Davide nati sunt Salomon et Nathan, quorum ille quidem traxit,
10 Veluti fluxum magni fluminis, regium sanguinem;
Hic vero nobilium celeberrimorumque sacerdotum.
Christus autem utrumque fuit, rex magnus et sacerdos.
Itaque Matthæus enarravit, divino afflatus Spiritu,
Salomoniadas, Lucas vero Nathan nepotem recensuit.
15 Ex duobus autem generatiqibus, si ex una quidem uberioris, ex altera autem
Contractius fluentur decurrat, nou valde mirum est.
Sed nec quidem contractius; generationum vero non est par numerus.
Sic primum distractæ sunt, postea in unum convenere.
Dic vero mihi, quomodo duorum patrum filius sit Joseph.
20 Lex ea erat Moysis, si quando absque liberis mortuus fuisset
Hebraeus, et frater mortui aut aliquis affinitate conjunctus
Et propinquus, statim ipsum uxorem dilectam et possessionem accipiens,
Procreare defuncto solem, et domum augeret,
Ne nomen eius inter homines periret.
268-269 25 Quare arcanan hoc de Deo homine facto inveni:
Matthan ex Salomone trahebas originem, uxorem duxit Estham.

2 Βίβλοις. Sic cod. Reg. 901. Edit. Βίβλοις.
3 Η Χριστός. Codd. duo Regg. et Chig. 21c. —
Ibid. ἀργεντίνοιο. Cod. Reg. 991, sup. lin. τοι πρω-
τοπάτων Ἀβδί.
7 Συμφέρεο'. Sup. lin. cod. 991, συμφέρεται.
8 'Οὖτις κερ. Cod. Reg. 991, sup. lin. οὔτις.
9 'Εκαρ. Cod. Reg. 990, ξεσων.
10 Πόρι. Sic cod. Regg. 30, 990, 992, 993,
Chig. et Coisl. Edit. φόνο.
11 Ιεράτων. Hac Gregorii opinio repugnat Apo-

stoli verbis, qui asserit Christum de ea tribu fuisse
de qua nullus altari praesto fuit. Manifestum est,
inquit, Hebr. vii, 15 et 18, quod ex Iuda ortus, in
qua tribu nihil de sacerdotibus Moyses locutus est.

18 Αγερότερ. Cod. Reg. 991, sub. lin. συντήρο-
σθεν.

21 Κίσσων, η τον'. Codd. duo Regg. κατηγήτην.
Vide Casaubon, not. 26, in Luc., ad calcem Comen-
tarii. Novi Testamenti Graeci.

25 Κρυπτότερ. Codd. tres Regg. μικρόν.

METRICA VERSIO.

Verum non simili scripserunt ordine Christi
Natales quibus ille Adani de sanguine fluxit.
Cur vero plures numeraverit ille parentes,
Hic contra, brevius numerum concludat avorum,
Eξεριαν. Fluxu non dispire currit uterque,
Donec peruentum est clari Davidis ad annos.
Tramite post bischio currunt, ac denique rursus
In Christo nostra coemunt auctore salutis.
Non secus ac fluvius partes dissecut in ambas,
In mare collectis tandem devolvitur undis.
Quod si tu nostris attentas vocibus aures
Præbueris, verum, quod diximus, esse videbis.
Ex Davide Nathan fluxit, Salomonque parente,
Quorum alter, veluti magno de flumine rivum,
Sic traxit regale genus, sceptrumque superbuan:
A patre sacrificium duxit genus alter codem.
At Christus simul et principes erat, atque sacerdos.
Ergo Matthæus, divino Numine pulsus,
Enumerat Salomoniadas, seriemque nepotum

B Ille trahit : at contra Lucas, Salomon relictus,
Arripi insignem Nathanaum, Nathaniique nepotes.
Ex duplice porro genere haud mireris oportet,
Uberioris aquæ si rivulus alter ab illo
Manet, ab hebreo rursus currat contractior alter.
Quanquam si nobis recte proprie loquendum est,
Haudquaquam magis hic contractis labitur undis :
Sed genus hoc tantum numero minus, amplius illud.
Sic primo sectum genus est, ac deinde coivit.

At quoniam pacto duplice patre fluxit Joseph
Lex ea Mosis erat, si quem mors alra tulisset,
Hebraic de gente satum, natisque carementem,
Protinus ut frater, vel sanguinitate propinquus
Uxorem extinxisti capiens, consumque, domumque,
Funderit huic sobolem, ne nulla prole relicta
Obrueret totum tunulus cum corpore numero.
Quare de Christo arcanan mibi tale repertum est
Mathanus eximia Salomonis stirpe creatus,
Esthae junctus erat : quo caca morte pereimpio,

Τοῦ δὲ ἀποφθιμένου, Ναθείδης οὖνομα Μελχὶ. Αἱ 40 Μάρτις δὲ ἀγγελος δόμιμον, ἐπει τὸ προδρόμοιο
Καὶ τῷ μὲν Ἰακώβῳ, τῷ δὲ Ἡλίῳ γέννωτο παιδία.
Ἡλίος δὲ φθιμένοιο, ἐπει γόνον οὐτονὸν ἔλεπεν,
Σοὶ Αἴσα δόμον τε λέχος τε Ἰακὼν οὐχ ὅμοια-
[τρος]
Δέξατο, καὶ τέκνον οὐδὲν ἀδελφερῷ ξεῖνον Ἰωσῆφ.
Ούτοι τοῦ μὲν ἦν, τῷ δὲ Ἑγραφε θεαμός Ἰωσῆφ.
Ἐλαγγελιστον δὲ οὓς μὲν εἶπε τὴν φύσιν,
Ματθαῖος, δὲς δὲ Ἐγραφε Λουκᾶς τὸν νόμον.
35 Παῦσας διοχλῶν τὴν καλήν συμφωνίαν.
Πόλις Δαυΐδης ἐξ ἀνακτα φέρει Θεός, εὗντε φαντήτη
Μητέρος ἐκ βροτές θεός δικροτος; ἐκ μὲν Ἰωσῆφ,
Πώς δηγε; παρθενικής γάρ ἦν πάτη, ἐκ Μαρίας δὲ,
Δευτέρης. Μαριάμ γάρ ἀπ' αἵματος ἦν Αὔρων.

Ἄγγελον μεγάλον φάσους θεοτάτην μητρά,
Μητέρας διώροτέρας δύναται γένεται μέγαν Αὔρων.
Φρῆρας δὲ αὐτὸν δικροτος δύματέσ, ἡ δὲ Ιερήν.
Οὐκέτι μητράν. Φρῆρας μὲν οὖσα δίκη, πολλάκις δὲ τοις
45 Μίγνυντο. Πρόσθιαν μὲν Ἀράνων μεγάλον θύγατρα
‘Ηγάγε’ ἐξ μέγα δόμα Νασσούν, δες δὲς ἀπ’ Ιούδα
Ἐκτος ἦν. Μετέπειτα δὲ ἐπει πολὺν ὄλεσεν αἰχμῇ
Ἀσσυρίων, Βαβυλῶν τε τὰ τέθμα πάντα τινάξει,
Οὐδὲ φυλῶν τῆμόσθε διακρίθων αἷμα φυλάχη
50 Οὐτοις μὲν διὰ μητρός διέρχεται ἐκ βασιλίας.
Ἐκ δὲ πατρὸς δοκέοντος διώκει, φράζεσθαι διωγμα.
Αὐγούστου βασιλίος ἐπει φόρος Ἑγραφε πάντας

Ilio autem mortuo, Nathides nomine Melchi (eum duxit) ;
Et illi quidem (Mathano) Jacobum, isti vero (Melchi) Heli genuit filios ;
Heli autem defuncto, cum prolem non reliquerit,
50 Statim domum et nixorem illius Jacobus, non ex eodem patre natus,
Acceptip, et fratri egrigio genuit filium Josephum.
Sic istius (Jacobii) filius erat Joseph; verum illi (Heli) lex eum ascripsit.
Evangelistarum igitur alter, iuxta naturam (Christi genus) narravit.
Mathæus: alter vero, Lucas, iuxta legem scripsit.
55 Desine perturbare egregiam concordiam.
Quomodo ad regem David revivit Deus, cum apparuerit
Ex matre mortali immortalis Deus? et quidem ex Joseph
Quomodo ille? Virginis enim erat illius, scilicet ex Maria
Levita. Maria enim erat ex sanguine Aaron.
40 Testis nobis est angelus; siquidem natale Præcursoris
Nuntians magne facis diuī parenti,
Ambas matres ad magnum revocavit Aaron.
Tribus autem regalis et sacerdotialis imperiūstæ erant.
Id verum non est. Distincta quidem erant tribus, saepe tamen
45 Miscebantur. Primum quidem ex tribu magni Aaronis filiam
Duxit in domum suam Naasson qui a Juda
Sexius erat. Deinde autem postquam civitatem evertit exercitus
Assyriorum, et Babylon omnia iura concussit,
Neque tribuum tunc distinctio servata est.
50 Sic quidem per matrem ad reges ascendit.
Quomodo autem ab eo, qui ejus pater videbatnr, dicas velim.
Augusti imperatoris jussu, cum ceuserentur omnes,

53 Τοῦ μέρ. Cod. Reg. 990, τῷ μὲν. Mox idem,
θεαμόν habet pro θεαμός. Cod. Reg. 993 et Chig.
consentient.

39 Μαρία γάρ. Certe si ex tribu Levi orta (li-
nea masculina) fuisset Maria, Christus ex stirpe
David satus et de tribu Juda vere dici non posset,

quod fidei et Scripturis adversatur. Vide infra v.
57, ubi Gregorius asserit Josephum et Mariam ex
eadem tribu ortos fuisse.

41 Μεγάλον φάσεν. Cod. Reg. 991, sup. ln.
μεγαλοφορίου.

47 Ηλίαρ. Civitatem, nempe Jerusalem.

METRICA VERSIO.

Duxit eam Melchi, Nathanael sanguine cretus
Mathanus hac genuit Jacobum, Melchias Elin,
Quem rapuit nulla mors horrida prole relecta.
Ergo dominum illius capit uxoremque superstes
Jacobus, frater tantum maternus, eique
Josephum genuit, sic Joseph filius ejus
Verus erat : tamen hunc tribuit lex optima fratri.
Atque ita Mathæus naturam scribere Christi
Instituens, veram seriem numeravit avorum :
At Lucas populi legem ritumque notavit.
Quare ne verbis concordia scripta lacesse.
Cur genus a magno deducit Davide Christus,
Visus ut est nostro Deus immortalis in orbe,
Progrediens casta, per viscera sancta parentis?
Cur pater illius Joseph de more vocatur,
Cum non Josepho, sed sit de Virgine natus?
Ex Maria porro Levides : namque ab Arone,
Qui Levi de stirpe fuit, genus ipsa trahebat..

B Angelus est testis : siquidem natale propinquum
Dum Præcursoris diuī narrare parenti
Pergit, ab excelsa demissus vertice cœh,
Ambas ab veterem matres revocavit Aronem.
Nil porro commune tribus regalis habebat
Cum sacra, inter se thalamī nec jure coibant.
Falsum. Nam quamvis distincta erat ultraque classis,
Utraque jure tamen thalamī perspice coivit.
Namque prius natam thalamī sibi junxit Aronem,
Nasson ab illustri qui sextus fluxit fuda.
Atque itidem Assyriæ postquam manus impia ferro
Everit Solymas, tum nec distinctio certa
Servata est tribuum, generis nec sectio prisca
Sic ille ex Maria regali est sanguine cretus.
Die age, quo pacto Josephum habuisse parentem
Creditus est? Magnus regeret cum legibus orbem
Augustus, cunctos prescribere nomina jussit.
Ergo quisque suum patria cum nomen in urbe

"Ἄλλοι μὲν τὸ διλλήσιν ἐντὶ πτολεστοῖς γράφοντο
Πατρόφας, Δαυὶδ δὲ φίλον τέθων αἴψι κίχανον
55 Βηθλέεμ, ἢ κόλποις μέγαν ὑπεδέξατο Χριστὸν,
Ἄμφοτέροις, μνηστή τε φίλη, καὶ καθὼν Ἰωσῆτρος
Γραφόμανος. Φρήτηρος γὰρ ιῆς ἔστων. "Ωδὲ ἐντὸν
Μήτηρ παρθενική, κόσμον τέκε παντὸς δινάκτα.
Οὗτον καὶ διὰ πατρὸς ἀνέρχεται ἡ βασιλῆας.

60 "Εμπαλὶ μὲν γενεὴ Λουδίας μέγας ἤγαγε μαύρῳ
Ἐτς Ἀδάμ ἐκ Χριστοῦ. Ἐμοὶ δὲ Ἀδάμ ἥλθεν Χριστὸν.
Χειρὶ Θεοῦ πρώτοις Ἀδάμι γένεται. Ἐκ δὲ Ἀδάμου
Σὴρ πέλε. Τοῦ δὲ δέπτη Ἔνως. Τοῦ, τέτρατος, ἡ Καΐναν.
Τοῦ δὲ ἡ Μαλελεήλ. Τοῦ δὲ Ιαρέδ, δὲ τέκε παιδία
65 Κενῶν Ἐνών, δὲ ζωδὲς ἐς ὄρμανθον ἥλιμον δερψίτες.
Τοῦδε, Μαθουσάλα οὔσκον, δὲ νιέλα γενίαντα Λάρμαχ.
Ἀπέτρα δὲ Νῦν πατήρ. Σῆμη, Νύσσος υἱὸς ἀκελένου.
Ἐκ τοῦ δὲ Ἀρρεβᾶδ, Καΐναν, Σαλάδ τοῦ δὲ ἀνέπουσν
70 Υἱὸν Ἐδερ. Ἐδερος δὲ Φάλεκ πάτης. Ἐκ δὲ Φαλέκ,
Ἐσκε Τραγάδ. Κενός δὲ Σερούχ τέκεν, δὲ τέκε
[Νοχώρ.]

Et alii in aliis urbibus scriberentur
Parvus, charam Davidis urbem, illico petierunt
55 Bethlehem, quem suo sinu magnum exceptip Christum,
Uterque, dilecta sponsa et inclitus Joseph.
Ut hic scriberentur; ex eadem enim erant tribu. Hic autem in praesepio
Mater Virgo totius mundi peperit regem.
Sic et per patrem ascendit ad reges.

60 Inverso autem ordine magnus Lucas generationem duxit

270-271 In Adam a Christo ; mibi Adam in Christum venit.
Manu Dei primus Adam conditus est; ex Adamo
Seth natus est. Hujuus autem filius Enos. Quartus fuit Cainan,
Bujus autem fuit Malalel, bujus Jared qui genuit filium :
65 Is fuit Enoch qui vivus in celum sublatus est;
Bujus vero fuit Mathusala, cui filium genuit Lamech.
Hic fuit pater Noe. Sem bujus Noe filius ;
Ex isto Arphaxad, Cainau, Sala; bujus autem dicunt
Filium Heber. Heberi vero Phalec filius. Ex Phalec rursus
70 Fuit Ragab. Hic geouri Seruch, qui genuit Nachor.
Post hos rursus Abraham filius Thara Nachoride.
Aramides autem Isaac genuit Jacob, qui et ipse Judam.
Verum hic ex Thaman genuit Phares. Hic autem Esrom.
Esrom genuit Aram, qui Aminadam. Hic vero Naasson,
75 Naasson autem Salmon; Salmon Boos; ex Boos Obed;
Obed Jesse; ex isto magnus prodiit David.
Ex Davide autem Nathan, qui Mathan filium genuit.
Is Mainan. Mainan genuit Melecan. Hic autem Eliacim.
Is Joannan, qui Josephi. Hic Judan.
80 Genuit. Hujuus Simeon; hujuus Levi; ex hoc autem Mathan.
Hujuus Jorim; hujuus Eliezer; hujuus Josephus.
Hujuus autem Er; hujuus Elmodad; hujuus filius fuit Cosam.
Ex Cosam fuit Addi; hujuus Melchi; ex hoc Neri.
Ab hoc Salathiel, Zoroabel, Resa, Jonan.
85 Judas, Osoc, Semei et Mathias,
Mathat, Nagge et Elim : ex quo Nahum,

54 Πατρόφας. Cod. Reg. 990 et Coisl. πατρόφας.
60 Εμπαλὶ. Hic carmen novum incipit in cod.
990, cum hoc titulo : Περὶ τῆς γενεalogίας τοῦ Χρι-
στοῦ κατὰ Λουσάνη. Hic totum genealogiam, ut est
apud Matthaeum et Lucam, versibus prosecutus est
Gregorius. Et Nobis eamdem, inquit Billius, carmini-
bus exprimere minime placuit, tum quia cuivis eam

A Ἀβραδύμ αὐτὸν ἐπὶ τούτον, πάτης Θάρα Ναγορίδαο.
Ἀβραμίδης δὲ Ἰσαάκ ἡκαίδιος τέκεν, δε δὲ Ιωύδαν.
Αντέρ δὲ θαμάρης Φαρὲς τέκεν. Αντέρ δὲ, Εσρώμ.
Εσρώμ, τὸν Ἀρδύμ, δε τὸν Ἀμιναδάμ. Οὐδὲ Ναασόν.
75 Ναασόν δὲ αὖ, Σαλμών. Σαλμών, Βούζ. Ἐκ Βούζ,
[Μεθέ].
Ὀδηγὸς δὲ Ἰσαάκ τοῦ δέ ἐκ μέγας ἐπλετο Δαυίδ.
Δαυίδης δὲ, Νάθαν, δὲ Ματθών υἱὸν ἐπικεκεν.
76 Οὐ Μαίνων. Μαίνων, Μελεάν τέκε. Οὐ δέ Ἐλιακέμ.
Οὐς τὸν Ἰωάνναν. Οὐς τὸν Ἰωσῆτρον. Οὐς, τὸν Ιωύδαν
80 Γενίαντον. Τοῦ, Συμεών. Τοῦ, Λευτο.
Ματθών.
Τοῦδε, Ιωρέιμ. Τοῦ δέ Ἐλιέζερ. Τοῦδε, Ιωσάφ.
Τοῦ δέ Ἡρ. Τοῦ δέ Ἐλμώδ. Τοῦ δὲ αὖ πάτης ἐπλετο
[Κωσάμ].
Κωσάμ, ἦν Ἀδδί. Τοῦ, Μελχὶ. Τοῦ δέ αὖ, Νηρὶ.
Τοῦ δέ αὖ, Σαλαβήθη, Ζοροδάβελ, Ψηοδ, Ιωνάν,
85 Ιούδας, Ιωσών. Σεμεὶς τοῦ αὖ, Μαθίλας τε,
Καὶ Μαάθ, Ναγγαλ, καὶ Ἐσλείμ· τοῦ δέ αὖ Ναούμ,

B ab evangelistis petere licet, tum quia tota Hebraicus nominibus constat, a quibus vix dici potest, quantum Latinæ musæ abhorreant.

65 *Hildegard de Bingen*. Cod. Reg. 992, Εἰλιθίαν ἀρθεῖται.

70 *Patrōfās*. Cod. Reg. 992, Ράγαν.

76 *Ὀδηγὸς* δὲ. Cod. Coisl. Οὐδὲ δέ.

82 *Ἡρ.* Ita cod. Reg. 990. Edit. Elp.

METRICA VERSIO.

Scriberet, exemplo Joseph cum conjugē casta
Davidicam, in tabulas ut nomen utrumque referret
(Una etenim tribus amborum), perrexit in urbem.
Hicce orbis Dominum peperit sanctissimam Virgo.
Sic etiam ad claros reges ex parte paterna
Ipse sui generis ducit primordia Christus.
Quinetiam inverso Christi genus ordine Lucas

Tradidit, a Christo incipiens, in Adamque quiescens.
Contr. Matthæus, dum telam orditur camdem,
Incipiens ab Adam in Christo finivit Iesu.

(Cetera non vertit Billius, et merito. Vide notam
ad versum 60.)

Ἄριος, Ματθαῖος, καὶ Ἰωσῆρ, ἡβὴ Ἰανναῖον·
Μελχὶ, καὶ Λευ, καὶ Ματθᾶν, Ἡλεῖ, Ἰωσῆφ.

Λουκᾶς μὲν οὐτῷ. Πός δὲ Ματθαῖος μέγας;

90 Ἐξ Ἀβραδύ μὲν μέχρι Δαυΐδ, ὡς ἔτην.

Ἐνθὲν δὲ Λουκᾶς τὴν ἱερατικὴν παρεῖς

Σποράν, τίθησι τοῦ γένους ἀνακτόρων.

Εἰσὼν δὲ στοι τε καὶ τίνες, λεζέστης.

Δαυΐδης, Σολομῶν, Τορούμη, Ἀβίας τε, Ἀσά τε.

95 Τοι δὲ Ἰωσαφὰτ ἐσκέν. Οὐ δὲ ἔδορος ἦν Ἰωράμ.

Οὐδὲς, ἡδὸν Ιωάθαμ, τὸ δὲ Ἀγαθ., Ἐγείριας τε,

Καὶ Μανασῆ, καὶ Ἀμώς, Ἰωσα. Αὐτάρ ἔπειτα

Ιερονίας, διετὸν δὲ ἥγανον εἰς Βαβυλώνα.

Σαλαθὴλ, Ζωροθέλ, Ἀδνίοι, τὸ δὲ Εἰακεῖμ,

100 Ἀγάρ. Τοῦδε, Σαδών. Τοι δὲ Ἀγίν. Τοῦ δὲ Ἂλιούδα.

Τοῦδε Ἐλιέζερ Ἐγν. Τοῦ, Ματθάν. Τοῦ δὲ Ἰακώβ.

*Υπατος, δὲ δοκέσσει πατήρ Χριστοῦ, Ἰωσῆφ.

Ammos, Mathatias, et Joseph atque Janna,
Melchi, et Levi, et Mathat, Eli, Joseph.

Lucas quidem sic : quomodo vero Matthaeus?

90 Ah Abraham usque ad David, ut dixi;

Hinc inde Lucas sacerdotalem dimittens

Progeniem, texti seriem regum.

Quotquot autem, et qui sunt, narrabitur.

Davidis filius Salomon, Iacoboham, Abia et Asa.

95 Hujus autem Josaphat. Septimus vero fuit Joram :

Osis et Joathan et Achaz. Ezechiasque,

Et Manasses, et Amos, Josias. Postea vero

Jechonias, quem captivum in Babilonium duxere,

Salathiel, Zorobabel, Abiud et Eliasim.

100 Azor, hujus autem Sadoc : hujus Achim ; hujus Eliada.

Hujus Eliezer fuit ; hujus Mathan ; hujus Jacob ;

Ultimus, qui videtur Christi pater, Joseph.

272-273 XIX. Discipuli Christi duodecim *

Duodecim Christi magni Dei discipuli,

Petrus et Andreas, Joannes et Jacobus;

Quintus erat Philippus, sextus vero Bartnolomaeus,

Matthæus, Thomas, Jacobus Alphæi,

5 Judas et Simon, et non nominandus alter Judas.

XX. Miracula Christi secundum Matthæum **.

Matthæus libro prodidit miracula quaecunque fecit

Christus rex mortali corpori mistus.

Primum quidem, lepre graven excusit morbum,

Deinde centurionis famuli firmavit membra.

5 Tertium, socrus Petri febrem extinxit apprehensa manu.

Quartum, magnam procellam et ventos sedavit.

* Alias Bill. 38, p. 99. ** Alias Bill. 40, p. 101.

91 Λουκᾶ. Στι. cod. Coisl. Male edit. Λουκᾶς. Β νης καὶ Ἰάκωβος pro Ἰωάννῃ τε Ἰάκωβος. Codd. Μοχ πατέρ. Cod. Coisl. snper. lin. Λέοντα.

XIX. tit. Μαθηται τοῦ Χριστοῦ. Ia codl. duo Regg. et Vat. qui addit IB'. Edit. Πέρι τῶν δύοδεκα Ἀποστόλων.

2 Πέτρος τ. Cod. Reg. 992 Πέτρος Μοχ Ιωάν-

Vat. et duo Regg. Ἀνδρέας τε.

XX. tit. Τὰ τοῦ Χριστοῦ, etc. Vat. 35 Ματθαῖος θεόματα.

6 Εὐτρας. Reg. 990 et Coisl. ηγανακτ.

METRICA VERSIO.

XIX. DISCIPULI CHRISTI DUODECIM.

(Billio interprete.)

Discipulos habuit bissexenos Christus Iesus.
Hi, Petrus, Andreas, Joannes, atque Jacobus,
Matthæus, Thomas, cum Iuda Bartolomeus,
Alter Iacobus, post cum Simone Philippus,
Ultimus est alter, non certe fundus, Iudas.

XX. MIRACULA CHRISTI SECUNDUM MATTHÆUM, VERSIBUS ELEGACIAS.

(Billio interprete.)

Hæc que mortalii Christus cum carne patravit,

Matthæus sacra prodidit historie.

Depulit informem primum de corpore lepram ;

Atque tulit famulo centurionis opem.

Inde socrum Petri violenta febre levata,

Ventos et fluctus comprimit sequores.

λαίμωνας ἡσει τὸ πέμπτον, ἐν Γεργεσσηνοῖς. Α
Ἐκτον, ἦν κλίνην ἦρε βαρὺς μέλεισν.
Ἐδόσσον, ἀφαιρέντη στήγη σχέθειν αἰμορράγησε.
10 Ἀρχοντος θυγάτηρ ἔδονεν εὐρε φάος.
Ἐννεατον αὖ, τυφλοὶς πόρεν φάος. Ἐδ' δὲ λαθεύτος
Δαιμόνος, οὐ λαλέων φῆξε λόγον, δέκατον.
Σαββάτῳ ἐνέδικατον, Ἑρῆμος χέρι λύσατο δεσμῶν,
"Οὐτε δὲ δαιμονίον" εἶσατο, δωδέκατον.
15 Ἐκ δεκάτου τρίτον, κορφίονδυσκοιλίθεα πλήστη,
Κανδρὸν χλιδᾶς πέντε· ἄπο πέντε· ἀκόλουν.
Τέττατον ἐκ δεκάτου δέ, κιχηστο νῆσο πόλεσσα·
• Τοῖς δὲ ὅπειραις μέγας πόντος δρινόμενος.
Πάντες δὲ καὶ δέκατον, Χαναναῖς πανεύη· ἕδιλες,
20 Μητρὶ χαριζόμενος· πολλὰ λιταζομένη.
Ἐκτον καὶ δέκατον, σπυρίδας λίπον ἐπεῖ· ἀπέτα

"Ἄρτων, γιλάδες τέσσαρες, ἦν τα κόρος.
Ἐπτὰ δὲ καὶ δέκατον, θείην τὴλάξατο μαργήν,
• Στράφεις οὐτοις φύλοις ἥψατο πλέον.
25 Ὁκτώκαιωντος δὲ, σελήνης ἀπὸ νούσου
• Οὓς ἵκετευο πατήρ, λύσατο παῖδα φύλον.
Ἐννεακαιδέκατον, φάος δημαρτον ἐξ Ἱερούς
Τυφλοὶς εἰνοδίοις δώκε πορευόμενος.
Εἰκοστὸν δ' αὐγάς πόρει δημαρτο, πρῷρ τ' Εὐσε
30 Γούνατα, δὲ λεπροῦ λύματα πάντες θάσας.
Θαύμα δὲ Βρεβανίνην λόν ποιησε μέγιστον,
• Σηρῆμι αἴφα συκῆν, ὃς μιν δικαρπον ίεν.
Ἐκ δὲ ἐκθῆτη σταυροῦ βαθι σκότος, οὐχιμένοιο
Φωδες, καὶ νηροῖς εὐρί πτεσμα βάγη.
35 Γαῖα δὲ παλλομένη, γαῖτης οὐπερ ἐγχιτε πέτρας,
Καὶ νέκυες τυμόνες λείψαν ἀνεγρέμενοι.

Quintum, dæmones in poros misit, in terra Gerasenorum.
Sextum, eo jubente, lectum suum tulit membris captus.
Septimum, tangentis eum bæmoroisse sanguinis profluviū sistit.
10 Octavum, principis filia ad lucem reddit.
Nonum, cæcis restituit visum. Decimum, ejecto
Dæmonie, uno loquens voces reddidit.
Undecimum, Sablito aridam manum vinenas solvit.
Duodecimum, oculis atque auribus a dæmonio captos sanavit.
15 Tertium decimum, cophinos duodecim implevit
Et virorum quinque milia ex quinque panibus.
Quartum decimum, naven assecutus est pedibus ;
His cessit magnum mare procella agitatum.
Quintum decimum, et Chananea malum spiritum expulit,
20 Gratificans matri multum roganti.
Sextum decimum, septem sportas reliquerunt ex sepiem
Panibus quatuor millia, fuitque satiritas.
Septimum decimum, divinam immutavit formam,
Apparens amicis suis sole splendidior.
25 Octavum decimum, a luna morbo,
Rogante patre, dilectum liberavit filium.
Nonum decimum, lumen oculis, ex Hiericho
Egressus, cæcis in via præbuit.
274-275 Vicesimum, lucem restituit oculis, sauciata sanavit
30 Gennu, et templo piacula omnia ejiciens.
Miraculum autem Bethania progrediens fecit maximum,
Aridum subito sicut, cum eam sine fructu vidisset.
E cruce vero profunde fuse sunt tenebrae, deficiente
Lumine, et latum templi velum scissum est ;
35 Concussa terra, supra terram saxa scidit,
Et mortui tumulos liquerunt excitati.

¹⁴ Κοβαρά. Ita Coisl. et Reg. Edit. κοῦστα
¹⁶ Ἀκόδωρ. Super. lin. ἀρτων.
¹⁷ Κεχγιστο. Int. κατέλαβε.

23 Ηλίαξατο. Coisl. Schol. ἡμετέρην. Reg. 991,
sup. lin. ἐδείξατο, ostendit.

METRICA VERSIO.

Demonas in porcos Gerasenes mittit in arvis;
Sustulit et lectum qui resolutus erat.
Profluvium sistit mira virtute cruentum;
Et reddit ad lucem principe nata viro.
Lucem restituit cæcis, Satanaque fugato
Mutus inassuetos edidit ora sonos.
Solvitur extemplo gravibus manus arida vincis:
Et presso a Satana voxque sonusque redit.
Bis senos copinna et millia quinque virorum
Explavit quinis panibus appositis.
Hinc pedes assequitur, res nunquam auditæ, cari-
[nam :
Et cedit pedibus vis truculenta maris.
Solvitur hostie malo Chananaæ matre creatæ,
Mater ut obnixas misit atri preces.
Panibus ex septem turbis septena redundat
Sostra, angustiora famæ pâlie fugata viris.

B. *Divinam formam assumit, solisque videtur
Lumen discipulis clarior ipse suis.
Inde pitiis precibus flexus lacrymisque parentis,
Luna actum morbo liberaliter horribili.
Illa ita patrata J. richuntia menia linquit,
Et bius aperit lumen clausa viris.
Mox etiam excis aflusa luce medetur :
Et claudis pedibus fert miseratus opem.
Sed prius a sacra commerciis depedit aede,
Quæstusque impuros, sacrileganque manum.
Bethania Solymas pergens arescere flicum
Imperat, hanc ouani fruge carere videus.
Denique dum lumen moritur, caligo coorta est :
In partes velut scinditur aquæ duas.
Concultur tellus, scinduntur saxa dolore :
Et linquit tunulos excita turba suos.
Hic vero, ut opimum lux tertius ficit in orbe*

Ἄδηρ διγε τριτάρη ἐντὶς τύμβον ἀνοίξας,
· Αὔστις ἔτι φύσες ἐν Γαλιλαῖ ἐφάνη.

ΚΑ'. Τὸν Χριστοῦ θαύματα κατὰ Μάρκον.

Μάρκος δ' Αὔσονιος Θεοῦ τάδε θαύματα ἔγραψε,
Πέτρῳ θαρραλέος Χριστοῦ μεγάλῳ θεράποντι.
Δαιμόνιον καὶ πυρετόν, καὶ λέπρην, καὶ παράλυτον
Εἶχε λόγη Χριστοῦ. Μετέπειτα δὲ χειρὶ τείναντος
5 Σηρῆν· καὶ ἀνέμων λήνων ἡμένον ἦδε θαλάσσης.
Καὶ λεγένων ὑπεισένει, καὶ αἰματόστενον ἔταυτον
Πηγὴν, καὶ θυγατρὶ ζωὴν πόρον ἴστερον.
Πέντε δὲ δέρπων πολλοὶ τράπεν. Ἐνθεν Ιόνης
Πόντον ἀπιστεύοντος, Μετέπειτα δὲ, πνεῦμα ἐδίωξε
10 Φοινίσσην, Τυριώτας τέρας καὶ Εὐδοίσιος,

Ipse vero statim tertia die sepulcrum apierens,
Rursus suis amicis in Galilea visus est.

XXI. Miracula Christi secundum Marcum.

Ausonius vero hoc Dei miracula scripsit Marcus,
Petro adductus, magno Christi servo.
Demon et febris, et lepra et paralytis
Cessit verbo Christi. Deinde manus restituta est
5 Arida, et quievit ventorum furor et maris.
Et legio cessit, et sanguineum coercuit
Fontem; et Jairi puerile vitam reddidit.
Quinque ex panibus plurimi pasti sunt. Inde vinxit
Mare gradiens super aquas. Postea daemonem ejeicit
10 Ex Phenissa, insigne prodigium Tyriis et Sidonias.
Surdum etiam et mulum. Pavit iterum ex septem panibus
Virorum milia; et cæcus vidit lucem. Dehinc
Et vultu fulgorem emisit, et vinclum solvit
Lingue, spiritum ejiciens: Bartimaeusque lumen
15 Cæcus ex Hierichontë vidit. Cum autem sine fructu
Invenisset sicum esurientes, hanc aridam verbo reddidit.
Cæcos autem et claudos sanavit iuxta templum.

XXII. Miracula Christi secundum Lucam.

Græci vero preclaræ hac Dei miracula scripsit Lucas,
Paulo intimus, magno Christi servo.
Demon et febris et lepra et paralytis
Cessit verbo, et arida manus restituta est.

276-277 5 Deinde Centurionis famulū deficientem roboravit,

* Alias Bill. 44, pag. 103. " Alias Bill. 43, pag. 102.

Xxi. 2 Θαρραλέος. Schol. Coisl. Πέτρῳ φοτῆ-

σας τῷ χορυγαῖον. Int. Θαρραλέος.

3 Λέπρη. Sic Chig. et Reg. 992, at sup. lin. λέπρα.

8 Πέτρος... τρόπεων. Hanc omisit Billius in versione

metrica. Edidit.

16 Νεφρός. Sup. lin. ἔρων.

17 Βγγέθη. Ita Reg. 991 et Coisl. Μοτ νηοῦ. Sic

legendum videtur. Edidit. 1630 ἐγγύθεν νεοῦ.

Xxi. 1 Λουκᾶς δ' Ελλάδε στεπτα. Ita codex

A Κορινθὸν εὐ λαλέν. Θρήψαν πάλιν ἐπειτα ἀκολούσιν
Ἄνθρωπον χιλιάδας· καὶ τυράδες θεοὺς φάσες. Εἴτα
Καὶ μορφῆς ἀπέπεμψε σέλας, καὶ δεσμὸν ἔλυσε
Γιώτσας, πνεῦμα δίλασε· Βαριταλός τε φάσος
15 Υπερφύλδες ἐξ Ιεραγούντος ἐσέδρακεν. Ως δὲ ἀκαρπὸν
Εὗρε συκῆν κατέτων, νεκρὸν ὑπέκει λόγῳ.
Τυπλὸς δ' αὐτὸν χωλούς τε ήσσοτο ἐγγύθει νηοῦ.

ΚΒ. Τὸν αὐτὸν θαύματα κατὰ Λουκᾶν.

Λουκᾶς δ' Ἐλλάδε στεπτα Θεοῦ τάδε θαύματα ἔγραψε.
Πειλάρι θαρραλέος Χριστοῦ μεγάλῳ θεράποντι.
Δαιμόνιον καὶ πυρετόν καὶ λέπρην καὶ παράλυτος
Εἶχε λόγη· καὶ χειρὶ τείναντο καρφαλέη.
5 Εἰδὼς ἐκαποντάρχοιο λελυμένον ἦρατε παῖδα.

Τυπλὸς δ' αὐτὸν χωλούς τε ήσσοτο ἐγγύθει νηοῦ.

XXIII. Miracula Christi secundum Lucam.

Palatinus-Vaticanus; quæ profecto germana est
lectio. Editi habent Λουκᾶς δ' ἀλλὰ δικτά, quasi
Lucas quatuordecim tantum Christi miracula de-
scripsisset, cum Gregorius ipse plus quam viginti
ab ipso Luca relata in medium proferat.
2 Θαρραλέος. Quasi Pauli fratris, ejusque per-
suasi, Lucas scripsiter Evangelium.
3 Καὶ λέπρη. Vat. 33, καὶ ἄρρη, λέπρα λόσις τε.
4 Λόγη. Verbo vel imperio, ἐπιτάγματα.

METRICA VERSO

Serrexit, tumulo proslilitque suo.
Discipulique suis Galilea rursus in ora
Spectandum sese non semel exhibuit.
XXI. CHRISTI MIRACULA SECUNDUM MARCUS.
(Billio interprete.)

Marcus at Ausonius Christi miracula genti
Hæc memorat, Petri nixus sermone, fideque.
Viribus ejicitur Christi cum daemone febris,
Lepra cadit, paralytis abit, manus arida tensa est.
Ex furor æquoreus cum tempestate quiescit:
Victa fugit Legio; siccatur vena cruenta.
Tum Jairi natam medius et faucibus orci
Extractit, et luci reddit caroque parenti.
Post pelagi rabiem vinxit, sævæisque per undas
Incedit siccis pedibus. Tum deinde fugato
Daemone, sanatar mulier Phenissa, dedique
Sidonias grande hoc facinus, Tyriisque profanis.

B Hinc surdo et matto linguisque auresque recludit.
Septenis rursus turbas explevit inaues
Panibus; et cæco charissima lumina reddit;
Angustoque suo radios et corpore mitit.
Et Satana ejecto depellit vincula lingue:
Bartimaeusque etiam cæcus Jerichonitis ab urbe
Amissam lucem recipit; fructuque carentem
Omnipotens fecum Christus sterilesce jussit.
Tum iuxta templum cæcis claudicis medetur.

XXII. CHRISTI MIRACULA SECUNDUM LUCAM.

(Billio interprete.)

Bis septena refert Lucas miracula Christi,
Egregium Pauli tutus ob auxilium.
Et febris, et daemone, paralytis, lepræque Christo
Cessit : et est proprie mortua tensa manus.
Centurionis adhac famulū jam morte propinquā

Χάρη τ' ἐκ νεκύων ἐν Ναΐμ μᾶς πάρε.
Τὴν δὲ μόρῳ χρίσασαν ἄγνοις πόδας ἤγνας μόρῳ.
Καὶ στήσαντας ἀνέμους, καὶ λεγέσων μέγαν.
Αἰμάτος ἔστη ρύσιν, καὶ Ιαΐροιο θύγατρα
10 Ὦγατει ἡς ζωῆν. Πέπτε δ' ἅρ' ἐξ ἀκάλων
Καὶ δύο ἰχθύδαιν, ἐν ἀρημηρ πάντες τοῖς ἀνθρώποις
Θρέψεν χιλιάδες. Εἴδες δέκα εὐλαβεῖς.
Δαίμονα τηλυγέτου πυκρὸν ἀπορέργαθε παιδὸς,
Καὶ ἐπὶ γλώσσης ἥμενον, ὃς δὲ πάλαι
15 Ἐσβράτη συγερῇ νούσοι πλήναντα γυναικά,
Ναι μῆν καὶ δύον δρυγον ἀπεκάθασε.
Καὶ λεπροὺς ἑκάτηρε δέκα, τῶν εἰς Σαμαρείτες.
Τυφλῷ τ' ἐξ Ἱερικοῦς φῶς πάρεν εἰνοδίη.
"Οσσα τ' ἀποψύχοντος θῶν σημῆνα Χριστοῦ,

A 20 Ήδὲ ὡς ἐκ νεκύων οἵτις φίλοισι φάνη.

ΚΓ. Τοῦ αὐτοῦ θαύματα κατὰ Υωάννην.

Παῦρα δὲ Υωάννου δῆμος Ιερῆς ἐν βίβλῳ
Θαύματα δῆ, πολλοὶ δὲ λόγους Χριστοῦ διακτος.
"Ἡν γάρος, οἰνοχοῖς δὲ ἐκέρων δὲ δέσποτος οἶνον.
Εἶτα, καὶ υἱὸς δινούσος ἦτη κάρινον βασιλίσκου.
5 Εἶτα, λέγος δὲ ἀνάτιτρεν, δὲ οὐ φύγε δεσμὸν λοετροῖς.
Πέπτε δὲ ἐπειτὴ δρῶντας τέρας. "Ἐνθεν δύεσσεν
Πλόντον ὑπερέσιονα, καὶ ἐξεσάωτε μαθήτας.
Τυρφλὸν δὲ ἐκ γινετῆς ἤστατο, πτήνων διειλέας.
10 Τέτρατον ἡμάρτην δηνοτα, πτήνων διειλέας.
40 Αὐτάρ δὲ καὶ νεκύεσσι θάνετο, καὶ ζῶσιν διαστάξεις
Χριστὸς διαξει διαφανῶν δρμίεν οἵτις ἀπάροιτο.

Viduasque in urbe Naim filium ex mortuis vivum restituit.
Mulierem unguento sanctos pedes ungentem mundavit verbo.
Cumpescuit ventos et magnam daemonomum legionem
Sanguinis sistit fluxum, et Jairi filiam
10 Reduxit ad vitam. Ex quinque panibus
Et duobus pisiculis in eremo quinque olim virorum
Pavit milia. E vultu fulgorem emisit.
Crudeleum daemonom ex unigenito filio ejecit,
Et eum qui lingue insidebat; sic etiam eum qui jamdudum
15 Mulierem Hebreas tristi morbo curvaverat,
Quin etiam et hydropis tumorem dispulit.
Decem expurgavit leprosos, quorum unus Samaritanus era: :
Cæcoque ex Hierico Incem præbuī iu via positio.
Quæcumque etiam morientis Christi miracula viderunt,
20 Atque ut a mortuis resurgens suis amicis apparuit.

XIII. Miracula Christi secundum Joannem.

Pauca quidem reperies in sacro Joannis libro
Miracula, plures vero Christi sermones.
Erant nuptiae : oscillatores factum ex aqua vinum fundebant.
Dixit, et sanus fuit, qui æger erat, filius reguli.
5 Dixit et lectum sustulit, qui morbi vincula aquis non exuerat.
Peinde quinque panum fecit miraculum. Inde ambulavit
Super mare iratum, et servavit discipulos.
Cæcum a nativitate sanavit luto ungens.
Quartus erat dies, et Lazarus et tumulo excitatus est.
10 Verum ipse pro mortuis obiit, et viventibus resurgens,
Christus rex palam cum amicis suis versabatur.

* Alias Bill. 42, pag. 102.

15 Τηλυέρετο. Reg. 991, sup. lin. μονογενοῦς,
hec est juvenis, qui filius patris unicuius vexabatur
a diabolō. Vide Iliad. III. 475, ubi ταῦτα τηλυέρ-
την ab omnibus veritutē filium unicūm. Benedicini
male θηλυέρετο, quod minime rei concordat.
(CAILLAU.)

49 Ιδον. Ita Reg. 991. Mendose edit. 1650 θηγ.
20 Ήδὲ ὡς. Alt. καὶ θωστ̄ ξε.

XIII. Αἵτες. Reg. 994, sup. lin. εὐρήσους.
4 Βασιλίσκου. Chig. βασιλίσκου.

10 Αὐτάρ. Deesi hic versus in Reg. 992.

METRICA VERSIO.

Roborat, et natura restituit vidua.
Post, illam egreditur pedibus quæ infuderat unguen,
Abluit, offensas sustulit atque graves.
Ventorum rabiem sedat fluctusque minaces .
Cogitur ei legio carpare victa fugam.
Sanguineum sistit fluxum, Jairoque parente
Prognatae mortis faucibus ille rapit.
Hinc homines magno nutrit bonus agmine, quinque
Panibus et geminis piscibus appositis.
Emicat augusto rutilante corpore fulgor :
Et Satanam a puro cogit iniure fugam,
Ac jubet obsessa muti decedere lingua :
Afflictumque caput femina prona levat.
Hydropsi gravidum pellit de carne tumorem :
Leprosisque decem disculit ipsa luem.
Dum quoque vicinam tendit Jerichonitis ad urbem,
Quæsitam cæco fert miseratus opem.
Denique, more novo que tum sunt edita, Christum
Cum duræ afflit perfida turba cruci-

B Utque etiam ad lucem devicta morte resurgens,
Discipulis patuit non semel ipse suis.

XIII. CHRISTI MIRACULA SECUNDUM JOANNEM.

(Bilio interprete.)

Joannes Christi miracula pauca recenset :
At qua divino mortalibus edidit ore,
Plurima verba refert. Primum mirabile Cana
Vindicat, ex liquidis cum vinum exprimitur undis.
Dixit, et extemplo curatur regia proles.
Dixit, et ille torum tuit, haud servatus ab undis.
Panibus hinc quinque satias laudabile vulgus;
Atque per iratos figi vestigia fluctus :
Discipulosque suos fulcit, salvosque tuetur.
Post vero hanc curat, qui matris cæsus ab alvo
Exierat, simul ac ceno conspersi ocellos.
Quarto a morte die devicta morte resurgit
Lazarus. Ipse etiam pro nostro crimine Christus
Interit, et vivis rediens ad lumina vitæ,
Sepe suos inter fidos versator amicos.

Kαὶ Τοῦ αὐτοῦ παραβολαὶ καὶ ἀντίγραφα
Εἰ δὲ οἵτις, καὶ σκοτίων αἰνῆματα δέρκει μύθουν·
Οἶκον ἐπὶ φάρμου κείμενον ὅδρανός,
Καὶ στόρων, ὡς ἐπὶ γατῶν δροῖος, ἥλιεν ἔνισσος·
Καὶ στώρων, ϕ καλῷ σπέρματα ἔχθρά μάγη·
5 Καὶ δίνδρου, δίγιον νάπτους στόρων· εἰτ' ἐν δλεύρῳ
Ζύμην κρυπτομένην· διηπόνιον ἄρδην ἐτί·
Θησαυροῦ χάριν· καὶ μαργαρίτην πολύτιμον,
Ἐμπόρος δὲ πάντων ἐπρίστο κτεδάνων·
Καὶ νεπόνδων ξέκουσαν ἄπαν γένος· ἐξ ἀλλὸς δρκυν·
10 Αἱρέμενον τὸ δύοις πλαζόμενον πρόβατον·
Καὶ πικρῷ θεράποντι χρέους πέρι, πικρὸν ἀνακτα
Καὶ πρώτοις πυράτοις μασθὸν ἔχοντας τον·

Α Περιπομένους Θ' οὐήσας ἃς δημπελον οὐδὲν δύσιον·
Καὶ τοὺς κληρονύμουν διωσάμενος θανάτῳ·
45 Καὶ σχεδίους νυμφῶν φίλην πλήσαντας ἁρπῆν·
Ἐνθεν ἀκοιμήσους ἐν δαίδαλοις κόρας·
Καὶ κύριν δούλοις νέμοντ' οὐκ ισα τάλαντα·
“Εμπελὸν αὐτοῦ προδέστος Ισαμένους ἀρίστους.

KE. Παραβολαὶ Χριστοῦ κατὰ Μάρκον.

Τόσα Χριστὸς· ἔρεξε μέγας, μύθους δὲ ἀγρότες
Παρθηῆν· ἐπὶ γατῶν ἡνα στόρων οὐτὶ δροῖον,
Καὶ τὸν ζεῖαντον σπέρματα συμφένει,
Καὶ νάπτων, κληρονόμον τε θανόνθ' ὅπλον χερσὶν ἀθέσμως.
5 Μάρκος μὲν δὴ τοι, Πέτρον φυτόν· εὐρυχόρῳ δὲ

XXIV. Parabola Christi et enigmata secundum Matthæum*.

Eis age, obscurorum enigmata insipe sermonum ·
Domum in instabili positam arena .
Et semitem, quomodo in terram missus similis, dissimilis prodiit ;
Et semen bonum, cui noxia semina mixta sunt ;
5 Et parvum sinapis granum, quod evadit in arborem ; deinde in farinam
Fermentum absconditum ; emptum agrum
278-279 Thesauri causa ; et margaritam pretiosam
Quam mercator emit omnibus facilitatibus ;
Et ex omni piscium genere et mari trahens rete ;
10 Sublatam humeris errabundam orem ;
Et crudeli servo, ratione deliti, iratum dominum ;
Et primis novissimos mercedem accipientes parem ;
Missosque filios in vitem nequaquam similes ;
Et eos qui occisum heredem ejicunt ;
15 Et extemporales convivas amicam sponso implentes celebritatem ;
Inde vigiles cum facibus virginēs :
Et dominum servis non sequē dividentem talenta ;
Ex adverso ovium stantes haedos.

XXV. Parabola Christi secundum Marcum**.

Totidem Christus magnus fecit : verba vero locutus est
Per parabolā super terram : unum semen nequaquam simile
Et cum zizaniōrum semente simul natum ,
Et sinapi, et haeredem occisum manibus iniqnis.
5 Marcus quidem talia, Petri alumnus, late patenti autem

* Alias Bīl. 41, pag. 102. ** Alias Murator., 237, pag. 215.

XXIV. 5 Οἳ, πρὸ δι.

4 Μίττ. Reg. 990, μίττη.

6 Δρυον. Reg. 991, sup. lin. πράσιπον.

16 Ἐρδεν. Reg. 992, ἐρεσθέν.

18 Ερπατερ. ab. Βατ. et Chig. Εμπαταὶ τε προβά-
ται. Reg. 991, καὶ τὸ δύνασταν, sup. lin. Int. Coisal.
καὶ τῶν προβάτων καὶ ἐρπατῶν τὴν στάσιν τὴν ἀκα-
δημῆσιν.

XXV. ΤΙΤ. Παραβολαὶ, etc. Parvum illud carmen
est majoris sine dubio fragmentum, cui desesse vi-
denter principium et finis. Ibi enim agitur de mi-
raculis, sicut et de parabolis, nēc solūm de Lu. a
loquuntur, sed et de Marco. (CAILLEAU.)

3 Tōr. Chig. τον.

5 Μάρκος μὲν δὴ τοια. Chig. Μάρκος; δὴ τοια.

METRICA VERSIO.

XX.V. PARABOLE CHRISTI ET ENIGMATA SECUNDUM R. MATTHEIUM.
MATTHEIUM.

(Bilio interprete.)

Accipe jam, siquidem juvat hoc quoque discere,
[quidam] .

Obscuro Christus tradidit eloquio :

Fundamenta domus tenera jacintur arena ;

Semen idem in variis decidit atque locos ;

Semen item egregium, cui noxia miscuit hostis ;

Et sinapis granum tollit in alta caput ;

Condit in molli fermentum insigne fructus ;

Propter thesaurum edidit ager preio ;

Margaris hinc sequitur, cuius mercator amore

Prædia cuncta lubens vendit, opesque suas ;

Omnigenos pisces alto trahit aquore rete .

Kerabunda humeris tollitur alique pecus ;

Crudeli servo dominus se præstat acerbum,

Postremo merces solvit aqua viris ;

Disparibus natū mandatur cura coleude;

Vitis : et haeredem gens sclerata necat ;

Regia convivis impletur mensa coactis ;

Virginēisque facies greci vigiliusque gerit.

Committit Dominus servis non aqua talenta ;

Læva hædi, destra parte locantur oves.

XXV. PARABOLE CHRISTI SECUNDUM MARCUS.

(A. B. Caillau interprete.)

Hæc Christos fecit magnus ; sed mystica fudit

Verba : datom terra unum semen scilicet impar,

Quodque inter crescit fertile zizania ;

Haeredemque male occisum, granumque sinapis.

Filius hæc Petri Marcos; Pauli sed alumnus

"Ελλάδει Παύλου Λουκᾶς ἔγραψε τάδε·
Δαιμόνων, καὶ πυρεθές, καὶ ἄγρη, λέπρα, λύσις τε.

K7. Parabolai κατὰ Λουκᾶν.

Παροιμῶν δὲ Λουκᾶς ἐμνήσθη τόσων·
Τοῦ δέντος ἔδραν ἀστραῆ πέτρης ὑπερ
Καὶ τοῦ παθόντος εἰς τὸ πλέον, καὶ τοῦ πλέον
Στάργοντος· εἴτα τοῦ σπόρου εἰς τέσσαρας.
5 Φύσισ τε πεσόντος γῆς· ἔπειθ' ὀδυστόρων
Αγναταῖς πεσόντος. Εἰτ' ἀνρί πρὸς θύρας
Ἐλόντας τις αἰτεῖ, καὶ οὐ πονηρὰ λαρβάνει.
Ἀχάρακτον εἴτα πεντάμηδας ἔποικης
Ἐπτάτη ἐν δόλοις. Καὶ μάτην τις ἀπέσι
10 Καρπῶν γέγηνε, ἀγνοῖς οἱ στήσεται.

Græcis Pauli (alumnus) Lucas scriptis hæc:
Damon, et febris, et piscatio, lepro et paralysis.

XXVI. Parabola Christi secundum Lucam.

Harum parabolarum Lucas meminit:
Eius qui domum stabilem extrixit supra petram,
Et qui plus accepit, plius etiam
Dilexit; deinde seminas in quatuor
5 Natura dissimiles terra partes cadentis; postea viatoris
In predomum manus incidentis. Dehinc intempestive ad forces
Veniens quis rogat, nec repulsam patitur.
Improrus spiritus iterum domum occupat
Cum aliis septem. Frustra quis spe ubernam
10 Frugum delectatus est, ignorans quo rapietur
Ei nuptiis autem revertenti vigilandum est
Ut Christo occurramus; beneque servitio est intendum.
Ficus sterilis stercoribus foventa.
Sinapi, fermentum, et pauperes in nuptiis.
280-281 15 Gaudium de drachme inventione et ovis;
Pater illorum caderent miseratus.
Deinde villicus partem debitorum remittit,
Fraudans dominum pro provido farto. Lazarus et dives.
Inde vidua efflagitatio impensior.
20 Dehinc rursus Publicanus, et Pharisei superbia;
Minarum partitio pari numero decem servis;
Mali coloni et interfectores domini sui.

XXVII. Parabola Christi secundum omnes evangelistas.

Vereor ne vita fundamentum in arena

* Alias Bill. 45, pag. 103. " Alias Bill. 46, pag. 103.

XXVI. 6 Πεσόντος. Vat 53, πληγέντος. Ibid.
Et' ἀνρί πρὸς θύρας. Coisl. et Chig. παρὰ χωρὶς
Θύρας. Mox uterque pro ἀλλοῖς babet ἀλόντος. Sed
Coisl. sup. lin. ἀλλοῖς τις.

7 Καὶ ἡ κορηρὰ λαμψάει. Et mala non recipit.
12 Χρηστέον. Chig. Χρητέον, quæ lectio non est

spernenda.

19 Αξιωτος. Ita Coisl., Regg. plures, et sup. lin.
δέρνεις. Edit. ξέλωτος.

XXVII. 4 Δεῖλω, etc. Octo priores versus, si sex-
tum excepisti, leguntur infra, sect. 2^a, poemata II.,
cui tit. *Præcepta ad virgines*, v. 371.

METRICA VERSIO.

Grajagenis Lucas talia scripta dedit:
Membra soluta, febris, dæmon, piscatio, lepro.

XXVI. PARABOLE SECUNDUM LUCAM.
(Billio interprete.)

Lucas has videbis in notis paromias.
In rupe prædens vir domum certam exstruit.
Qui plura cepit, diligit ferventius;
Iactumque variis spargitur semen locis.
Plagias viator accipit perquam graves.
Tunc vero amici nocte qui pulsati fores,
Instanter orans obtinet quod postulat.
Dæmon fugatus in dumnum, quam liquerat,
Majore rursum cum manu revertitur.
Quid grainatur ubermus spe fructuum
Sibi scleratus, nec miser capiti videt
Mortem imminentem? Ex nuptiis cum rex bona
Redibit ad nos, ne sop̄r nos opprimat.

B Minus minister expletat recte suum.
Fimo juvet fructibus fucus carens.
Sinapisque, fermentum, et inopes in nuptiis.
Simul et reperta drachma, ovisque perdita,
Magnum excitatur gaudium et planus statim.
Lapsus parentem filius fletu moveat.
Partem remittit debitorum villicus,
Dominumque farto provido fallit suum.
In morte felix Lazarus, dives miser.
Precibus fatigat judicem vidua improbis.
Tunc Publicanus et Phariseus arrogans.
Servis minas dat dominus angendas decem.
Mali coloni illium hæredem necant.

XXVII. PARABOLE QUATUOR EVANGELISTARUM.
(Billio interprete.)

Proh superi, quantum vereor, ne forte salutis

Βαλλόμενος, ποταμοῖσι καὶ εἰν ἀνέμοισι κεδροῦ, Η σπόρος ὁς ἔπι γαλακίων ἡρῆται καὶ δάκρυν, Όπα μὲν ἀντιτίξει, τάχισται ὃς αὖσις ξούμι

5 Ἡελίου βοήστη τυπεῖ, καὶ πήματα τυθοῖς· Η μὲν φάγος πετενῆ, καὶ ἐκθλίψεις διανθεῖ. Μή δέ μοι ὑπνώντες κακοὶ σπέρματα ἐγκατατηῆι Ζεζανίου ἀρρότη τε κακοῦ, καὶ βάσκωνος ἐγέρος· Μή δέ δέρματα χλοάσουσι βαλὸν ἐπὶ χείρᾳ φυτοῖσιν 10 Ἑσθίοις ἡδὲ κακοῖσι, περὶ ἐν σταγέσισι σταθῆται, Σύν που ζεζανίοισι καλὸν φυτὸν ἀρρότεσμα. Παύρων γάρ τοισθε νομίμων χεῖρος ἐπιθεῖται, "Ἐνδ'" ἀρρέτη κακῇ τε διάνοιᾳ ναιτάνωσα, Ἀγγιθυροὶ γεγάσαι, κακὸν δὲ πιπελέται τούλη. 15 Αἰνῶ τὸν δάλγον νάτων σπόρον, ὃς δάλγος μὲν, Δενδροῖσι τε δάχιστα, καὶ ἐς τάσον ὑψοῦ δέσεται,

Α Όστε καὶ δρυΐθεσσι πέλειν σκέπταις ἡρόισι.

Μάργαρος τυμῆται καὶ κιόδεις, οὐδὲ δέρ' ἔντος

Κάλλεος ιμερών, μέγας ἐμπορος αἴθε γενοιμην, 20 Πλάντων δέστος μοὶ ἐστι μέρχεις πυμάτου χιτῶ-

[νος,

"Ονοις ἀντιλάβομει φυλον κτέαρ, ὃς καὶ ἀπαντας Πλούτηρ νηκήσαιμι, πεπασμένος οἷον δέ τε δώλων,

"Η θησαυρὸν ἄγροιο μυχοῖς ἐνι κρυπτὸν ἔνται!

Οίδα δὲ τὸν καὶ κόσμον ἐσω πίπτοντα σαγήνες,

25 Οὐ Χριστοῦ βασιλῆος/ποδρῆσσοντες ἐφεταῖς,

"Ἀνδράπολις ἀλλος ἐδὼν λίνον ἀμφὶς θήκαν,

"Οὐδὲ ἔξερύσωσι βιβλῶν, ὀπάσσωσι δὲ Χριστῷ

Νηχομένους πυκροὺς ἐνι κύμαισι τοῦδε βίοιο.

"Ἄλλα ὅπταν χρήνης ἀλίην, διὰ δὲ δινήχη τέμνης.

30 Μή μ' ἀπὸ τῆς βάλοις, ἀχρήσιον ολά περ ἤχην·

Jaciens, imbre, fluviis et ventis dejiciat;
Vel, ut sem in terram cadens siccam et sterilem,
Statim quidem exoriar, citissime autem arescam,
5 Solis radiis percussus, parvisque novis;
Aut me volucres edant, præfocentque spinæ:
Ac ne etiam mihi dormienti malum semen intermisceat
Zizaniorum sator malorum, et invides inimicus;
Neve simul virenticibus inimiculus manum plantis
10 Bonis et malis, priusquam in matura stent spica,
Cum zizaniis forsitan bonum semen perdami.
Pauci enim norunt his intelligentem dextrauit adhibere,
Ubi virtus et vitium bipartito habitantia,
Vicius foribus nata sunt, malum autem bono innascitur.

15 Laudo parvum sinapis granum, quod parvum quidem,
Arbor sit celerrime, et in tantum altitudinem assurgit,
Ut etiam aeris avibus tectum prebeat.
O margarita pretiosa, et splendida, tua ego quidem
Pulchritudinis cupidus sum: utinam magnus mercator flam,

20 Omnibusque, quacunque possideo, ad extreman usque tunicam,
Venalem acquiramus charara possessionem, ut omnes
Divitis superein, possidens hanc unam ceterorum pretio,

Aut thessaurum, qui in agri latebris est absconditus!

Novi autem ego et mundum intra sagenan cadentem,

25 Quem circum regis Christi subservientes jussis
Houinum piscatores, rete suum tendunt,

Ue maris extrahant gurgitibus, Christioque exhibeant

282-283 Natantes in amari hujus vita fluctibus.

Quando autem delectum piscium adhibueris, et in duas partes secaveris,

30 Ne procul abjecoris iutilem veluti pisces,

5 Βολῆσι τυκεῖται. Combef. legit Βολῆσι τυκεῖται.

10 Σταθῆται. Reg. 900, Coisl. et Chig. δεθῆναι.

14 Ἀγχίσυρος. Coisl. sup. lin. γειτονες οπαρ-

χνοις. Μοι, ἐπιτέλλεται. Int. Coisl. ἐπιφύεται.

18 Τυκεῖται. Ita Coisl. Edit. τυκεῖται.

22 Πελασμένος. Ita Regg. 59, 900, Chig. et Coisl.

Edit. πελασμένος.

25 Οὐ, πεμπε κόσμημα.

28 Νηχομένους πυκροῖς. Ita legendum videtur.

Male edit. νηχομένους δι.

29 Διὰ δὲ διάχιμα. Ita Coisl. et Val., atque ita me-

trum petit. Edit. διάνοχα.

METRICA VERSIO.

Lævus in instabili jacens fundamen arena
Obrutus imbre cadam, fluviisque et turbine venti.
Aut, velut in siccam venientia semina terram,
Protinus ipse quidem exoriar : sed solis acutis
Percussus radiis siccer, moriarque repente.
Aut etiam placido recreanti membra sopore
Inferat impurum semen mihi lividus hostis,
Pinguis zizanum qui fundit in arva nocivum.
In proba ne prius multeis atque improbus dextram
Semina, quam messem veniens clamauerit æstus,
Cum tristis folio semen laudabile perdam.
Pauci namque manus norunt adhibere peritas,
Hic ubi vicua est vito pulcherrima virtus.

Quinetiam sinapis scueni laudabile duco,
Quod licet exiguum primo, tamen arboris instar
Crescit, et in tantum latissima brachia fundit,

B Ut volucres in ea soleant sibi fingere nidos.
Margare mirifici pretii, mireque relungens,
Quis det ut ipse tui magno corrupcis amore
Mercator bonus ille siem, rebusque caducis
Omnibus banc animam redimam, sedesque bestias :
Divitiisque omnes, qui vita luce fruuntur,
Exsuperem, aut etiam defossum nactus in agro
Thesaurus, cursu properato mercer agellum !
Quinetiam mundum includens mihi nota sagena est
Quem circum, atherei dum Regis jussa capessant
Expiscatores hominum, sua retia tendunt,
Ex quo trahunt fundo pelagi, traduntque Tonanti
Fluctivagie salso natantes gurgite vita.
At tu cum bina capturans parte secalis,
Ne velut insipidum, bone, me, Pater, abjice pisces ;
Quin potius vasis celestibus injice, magno

*Ἄγγελος δὲ ἀγκατάσθειο/φυλασσόμενον βασιλῆς.
Ἐκ μεγάλην δὲ θεοῦ καλὴν ἐρύθρηλόν δίωτην,
Ἡώς μὲν ἔσην, καὶ πλεόνα μάχον ἀνέτλην·
Μισθὸν δὲ νετατίσσαν τον, καὶ κύνος ἔχουσιν.
35 Τίς φθόνος, εἰ μάχοισι πόθον Θεός ἀντιφέ-

[πλέον;

Πλέπω πατήρ υἱοῖς ἐκ διμπελον, ὡς κομίσκεν,
Τὸν πρότερον, πρότερον / δὲ δ' ἄρα πρόφρων/πέδεκτο,
Οὐ μὴ ἔξτελλεσσι πατέρος πόθον, ὑστερὸν ὑπέτην.
Ἀντέρ δὲ σὺν ὑπέδεκτο, καὶ ἔξτελλεσσιν ἐφετήμην
40 Ὁπλότερος. Κρέσσων μὲν ἐμότ, γλυκιών δὲ

[τοσκή];

*Αμφοτέρων, δε δεκτο, καὶ ἔξτελλεσσιν ἐδίωρο.
Κληρονόμον δὲ δλέσσαις, δοις πυρδ., ἔκτος ἀλητῆς.
*Ἐστι γάμος, τὸν παῖδι πατήρ φίλος; ἐσθόλας ἀρίστων
Δαΐνων κατγαλῶν· / τοῦ δὲ ἀντιάσαιμι / θύγαρε,

[σοιμ..]

A 45 Τοῦ δὲ ἔγω ἀντιάσαιμι, καὶ δε φίλος δεκτον
[εμογει] Μιμνον δὲ ἕκτοι κενος, διτις πρό γάμοιο τίθησιν
*Η ἀρρόν, ή βων ζευγος νέον, ή δάμαρτα.
Μηδὲν δαιτυμόνεσται γαμήλιον εἰδος; ἔχουσιν,
Εἴμαστε ξένων βυπόνωτα, δεβεὶς χειράς τε πόδας τε,
50 Νυμφώνδες τε γάμου τε, φίλων τ' ἀπὸ τῆλε·

[σοιμ..]

*Ηνίκα δὲ αιθομέναις ἀγῶνων δεκάς ἐν διάδεσσι
Παρένοι ἐγρήσσουσαι, μάκοιμήτοις φάεσσι
Νυμφῶν λιμερόνεται θεον δοκίλωσιν δικατα,
*Ος λαμπραν γανδουντι/ύπαντησσων λόντι,
55 Μήδ μὲν ταῖς κενεῖσι νόν, καὶ ἀφρος θεήρε,
*Ηδη που Χριστοισταρεσσομένου μογεύσατε,
Μηδὲν ὀλγοδράνον διάδων σέλας δημαστ λεύσσων,
*Οὐδὲ φάσως ζωῆς ὑγρὸν ποθέαμεν θαλαν.

Sed vasis injece servandum Regi.

In magnam autem pulchram et frondosissimam Dei vineam
Matutinus quidem veni, et plurimum laborum pertuli;

Mercedem vero soltem ultimus parem et gloriam habeam.

35 Quenam invidia, si laboribus pro desiderio mercedein Deus rependit?
Misit pater filios in vineam ut eam excoletent,

Natu maiorem, primum: ille quidem promptus jussum exceptit,

Verumtamen patris desiderium non perfecit ut pollicitus fuerat.

40 Alter vero non suscepit et perfecit praeceptum

40 Junior. Melior autem mihi videtur et jucundior parenti,

Ex ambabus, qui exceptit et perfecit desiderium.

Heredem interficiant extra vineam, quos ignis vindex vorabit.

Sunt nuptiae, quas dilectus filio bonus pater optimo

Celebrat exultans; barum ego sim particeps!

45 Hic utinam ego intressem, et quisquis amicus mihi est !

Maneat autem extra, qui nuptias preferat

Aut villam, aut nova boui juga, aut uxorem.

Sed ne (mihi contingat) ut inter convivas nuptiale ornatum habentes,

Vestes habens sortidas, vincus manusque pedesque,

50 A thalamo sponsi, amicis et nuptiis longe excidam.

Aut quando ardentesca casta decas cum facibus

Virgines evigilantes, non sopitis oculis

Sponsum amabilem Christum regem expectabunt,

Ut splendidae rutilo occurrant venienti,

55 Ne me cum vacuis mente et fauis anumeres

Jamjam Christo prope adfuturo laborantibus :

Neve tenuem teardrum lucem oculis cernens,

Sero luminis vita humidum oleum requirant:

31 Εὔκατάθεο. Vat. 33, ἀγκατάθοιο.

32 Πέμπτο. Coisl. πέμπτε.

43 *Ἐστι γάμος. Iste versus cum viginti tribus
a.iiis subsequentibus legitur infra, sect. 2°, poemate
Bll. 4, laudato n. cui titulus *Præcepta ad virgines*.

Bll. 4, vers. 378-389.

50 Πέμπτον. Reg. 990 πεσόντα.

METRICA VERSIO.

Servandum Regi. Simul ut lucescere copit,
In Domini item summo regnanti olymbo
Sim licet ingressus, plures tulericum labores :
Premia postremi referant tamēn æquæ laborum.
Namque quid invidit stilem, si, iudice Christo,
Corporis æquator laudanda cupido laborei ?
Ad vitia cultum natos pater ire jubebat :
Annuerat senior, verum promissi felicit :
Abiuit inferior, verum meliore recepta
Mente, sui promptus genitoris iussa peregit.
At, nisi fallor, erit jucundior ille parenti,
Qui simul et sese promisso obstrinxit, et omni
Id quod promisit studio prestare laborat.
Heredem jugulent, quos vindex flamma peruret.

Nati connubium celebrat pater, atque superbæ
Regalesque omnino epulas festivus adornat :
His utinam intressem, concitique accumbere detur,

51 Αιθομέναις. Ita Chig., quæ lectio melior pro
syllabis. Ed. αιθομένησον. Μοχ ἀγῶνων δεκάς. Sic
Reg. 990 et Coisl. Edit. ἀγώνων. Ita et Benedictini,
quod non potest concordare cum δεκάς, cum femi-
neum genus habeat. (CAILLAU.)

57 Οὐλγοδράνος. Reg. 990 ὀλγοδράνων.

B Quies mea chara salus. Illi excludatur ab aula,
Qui vel agrum, geminosve boves, thalamine jugatam
Fodere, non epulis dubitat preponere sanctis.
Atque etiam graviter metuo, cum catera turba
Connubis digno decoretur corpus amictu,
Ne, quia paunoso sordeτ mihi corpus amictu,
Protinus abripar, manibus pedibusque revinetis,
Et thalamo atque epulis charisque extrudar amictis;
Aut, cum casta decas, privans sua lumina somno,
Ardentesque faces gestans, perfusaque luce
Ætherea Christum venientem ex arce manebit,
Ut splendens caro, sicut decet, obvia fiat,
Adnumerant stolata classi, tenemque micantem
E facibus lucem cernens jam forte propinquo
Principis aterni gnato, languente lucerna,
Tum sero infelix oleum vitale requiram,
Et foribus clausis thalamo miser arcear illo,

Μήδε μι κλητούντα γάρμαν δύστο θύρετρα,
60 "Ενθά Λόγος καθαρῆστι πόθου μαγάλοις ὑπὸ δε-

[σμοὶ]

Μηγόμανος κραδίαις θάρσος καὶ κύδος ὄπαξει.

Ἐκ δὲ γάρμαν παλινόρος δῆνας ἔμδε εἴπεις ἀπειληθη,

Ἐξαπίνης δοκίσους, καὶ οὐ δοκίσουντις ἐπιστᾶς

Εὔροι μὲν ἀν δοκίσους, καὶ αἰνήσεις φόδοιο

65 "Οἱ ἀγάθοι θεράποντα, καὶ ήπιον ἀρχομένοις,

Καὶ αῖτοι δοτῆρα, λόγου στερεοῖς, φέριστον.

Σχιζομένων τὸ ἔργον καὶ διῶν, ἡμάτιον πικρόν,

Ἀνδρῶν εὐοείσθων τε καὶ οὐδὲ δολον ἐπάτερθν,

Στήσους μὴ μὲν ἀρίστους ἐναρμόνων, ἀλλ' ἀτεστο-

20 Δεκτερῆρη παρὰ γείρα, μένοι τὸν γέρειστον λαζή.

Αύγνος δὴ τι; Εμοὶ γε φαστρόρος ἔκθοι λάμποι

Α Λυγνής καθύπερθε. Καλὸν δὲ τι καὶ θεὸν ο.ον

Τίμεναι, δες πάντεστιν ἐπίσκοπον δημαρτίσιν.

Αλετὸν δὲ στέργομει θεὸν πάλον, εἴτε τι πικρὸν

75 Εἰτὲ ἀγάθον παρέχοι· πᾶν γὰρ καίσον.

[τυπιστήν]

Αησταῖς, μεγάλης κατιών ἀπὸ Χριστοπολίτου.

Μή με λίπητε χερεσσιν ὅπ' ἀνδροφόνοις δαμίταινα.

Εἰ δὲ παῦειν ἔλαστοις φυχῆς μάτο, μηκέτε ἀεργὸν

Εὔρον σὺν πλεόνεστοις καταδράματοι ἔχθροι ἔμειον.

80 Μηδὲν συκῆν δέσσειας ἀχρήσιον, ἀλλ' ἔτι καρπὸν

Ἐλαττο, μηδὲ τέμης μιν, δηνας· κομέμον δέ τ' ἐγέρεται.

Δραγμήτε, πρόβατον τε, πάντας τὸν πάντας δέσσεινται

Εὔρον, τὴν μὲν Ἑρακλ., τὸ δὲ οὐρεσι, τὸν δὲ ὄπαλον τοσούν

Οικτέρων ὑποστρέψαντα πατράπον τὸ δόμον, ὡ ναε,

Ac ne a nuptiis clausæ me expellant Janus,

60 Ubi Verbum puris, arcto amoris vinculo,

Immissum pectoribus, splendorem et glorian tribuit.

Verum a nuptiis revertens rex meus cum advenierit,

Repente expectantibus et non expectantibus superveniens,

Inveniat me inter expectantes. laudetque ob timorem,

65 Ut bonus servum, et mihi iis quibus praes.

284-285 Et frumenti, seu verbi solidi sequum dispensatorem.

Separatisque hædis et ovibus, die terribili

Viris pīs et impīs hinc inde,

No me statuas cum hædis anumeratum, sed cum ovibus

70 Ad manū dexteram, maneaque leva pessimis.

Lucerna autem quædam mihi splendida exterior luceat

Desuper e candelabro. Bonum vero est quidpiam Deo soli

Notescere, qui universa inspicentes oculos habet.

Semper autem Deum amem magis ac magis, sive quid acerbum

75 Sive prosperum tribuat: quidquid enim ex Deo accedit, bonum est. Si percussus fueris

A latrobus, ex magna descendente Christi civitate,

Ne me sinas manibus interfectoris perimi.

Si malum spiritum ex anima ejicias, non jam ultra inertem

Inveniens me, cum pluribus invadat inimicus meus.

80 Ne fecum perdas sterilitem, sed adhuc fructum

Spera, neque cani excidas, o rex, sed curans erige.

Tum drachman, et ovem, et natum, qui omnia consumpsit.

Reperiens, hanc quidem humi, illam in montibus, istum vero sub pedibus,

Miserabiliter reversum in domum paternam, o rex,

60 Καθαρίστε. Colb. καθαροίστε.

62 'Εκ δὲ τάγων. Versus quinque hic Bellius Latinus non reddidit, vel typographi oscitanti excide; non supplevimus. (CAILLAU.)

64 Φόδεσσον. Coisl. Int. ἐλάσσατα.

66 Λόγουν. Coisl. Int. τοῦ λόγου τῆς χάριτος.

71 Λύγνος δή τις. Reg. 990 λύγνος δὲ εἴ τις.

72 Αυγήνης. Sic Reg. 990 et Coisl. Edit. λυγήνης. Ibid. καλὸν δὲ τι καὶ θεὸν, etc. Coisl. sup. lin. τι ποτε. Præstat Deum solum quidpiam aliquando

nosse, qui universas intuetur, qui universis inspectores oculos præbet.

76 Ἀπὸ Χριστοπολίτης. Reg. 990 ἀπὸ, Χριστὲ, πλόγος.

78 Ἐλάσσης. Reg. 990 ἐλάσης. Colb. ἐλάσσατα. Si malum ejicias spiritum. Coisl. Int. πνεῦμα πονηρὸν καὶ ἀκαθάρτον.

83 Εὔροι. Versus ille deest in Regg. 991 et 992.

84 Οὐραξ. Reg. 990, Coisl., Vat. et Chig. αὐθι.

METRICA VERSIO.

In quo pectoribus puris commisist amore
Christus splendore tribuit, decus atque perenne.
Cun vero astirior rex festa jugalia lingueos,
Insuperatus ab his, bene sed speratus ab illis,
Inveniat sperantem me, laudetque timentem,
Ut fidum domino famulum, famulisque benignum
Quies frumenta manu, seu verbum, dividit sequa.
At cum grex ovium nigris dirimiretur ab hircis,
Horrendoque die tandem consistet utriusque
Justorum ectus perdendaque turba malorum:
Hircorum in numero ne me, Deus optime, queso,
Pone, sed inter oves, manique adjungito dextre.
Leva relinquatur miseris, qui numius iram,
Criminibus meruere suis, flammamque calentes.

Luceat exterius modo non terra lucerna.

Nec tamen humanos quisquam sibi querat honores,
Laudarique velit; satis est, ut cognita nostra

B Sint benefacta Deo, totum qui perspicit orhem.
Ο utinam Christi magis ac magis urar amore,
Seu latos rerum successus, seu quid acerbi
Miseric. Est etenim quidquid manus illa superue
Humano generi mittit, faustumque bonumque.
Quod si Christicola forsitan digressus ab urbe
Vulnerer infans misanibus spoliisque latronum,
Ne sine sacrilegis miserum procumberet dextris.
Quod si etiam gravibus Satana tua gratia vinclis
Solviter hanc anuinam, ne rursus nactus inertem
Perfidus, invadat magna comitante caterva.
Ne steriles dicum evulsam radicibus inis
Perde, Pater, sed adhuc spera meliora, tuaque
Erige labentem cura, sterilique medere.
Tum drachman nactus pecudemque in montibus altis
Errantem, natum suas qui turpiter omnes
Consumpsit fugitivus opes, in loca paterna,

85 Αὗθις δριδμήστας ἐν νιάστι, θρέμμασι, δρα- **Α** Τοῖς διατετρούμοι τοῦ πάρα. Εἰ δὲ ἀποθίκας
[χαλαῖς.
Μή δὲ ἀγαθοῦ βασιλῆος ἡμοὶς παθέσσαις δέντονες.
Πηρηκήρι αὐτὸς θυμός πικρὸς χρήστας δριδμούλος.
Καὶ τι χρεῶν κόδιαμι λαθῶν πινυτόφρονος βουλῆ,
Ὄμοιος χρηζῶν ποτὸς δέ οὔτερον δίλκαρ ἔχομε!
90 Λάζαρος ἐνθάδε ἔσαιμι, καὶ οὔτερον ἄλλος ἀγήνωρ
Ἐνθάδε, καθὼς δὲ ἀπίκας ἔχων φύλαξ αὐτῷ κόροιο.
Εἴην μὴ μεγάλαυγος, ἐπειλαχθεὶς εἰμι τελώνητος.
Ἀλάχρων οἰκτον ἔχομι, /Φαρισαῖοι δὲ πέσοντεν.
Χήρην δὲ εἰστι' ἐμοὶ παρὰ προβύσιος μογέντων
95 Ἀπέρχοντο πέμψαμι, καὶ εἰ λίθον ἢ δρῦν αἰγὺν
Ἄντες δρυτὸς φύλοιο καὶ λύθος ἥδενόροιο
Ἐγχριτὸς φιλοφρονέων, πολάρμης ἀπὸ τῆσδε δρέγοιμι,

Δ Τὰς μὲν σφρηγὶς ἔχει, τὰς δὲ ἐπιτίθενται ὥκα θέουσας,
100 Ἐπειδὲ μὲν νικὲ διάστεια/σὺν ἀδρανέστων ἀνέροις.
Οὐδὲ μὲν οὐδὲ τάλαντον, διὰ τοῦτο ἔγγυαλέξει
Πλειστέρην ἀλλοιαστει μετρῶν χάριν, εὐχομένης
Τοῦτο μέντοι πολάρμησιν ἐν ἡμετέροις δέργην,
105 Ἡ μνᾶν φυσικοῦ λόγου, χάριν ισονέμητον,
[τύχοιμι.
Μηδὲ δίκην τίσαιμι πικρήν, καὶ αἰσχος ἔχομι.

ΚΗ. Χειμῶν διὰ Χριστοῦ κατασταλθεῖται.

* Ήν δέτε Χριστὸς λανεν ἐψ' ὀλάκοδος ἐμρυτον ὑπονον,
Τετρήγης δὲ οὐλασσα κυδιμοτοκωσιν ἀγτας.

85 Rursus numeres inter filios, pecora et drachmas.

Ne vero, cum rex mihi debitori indulgens sit,
Exactor ipse durus sim conservis debitoribus.
Atque utinam ex debito clanculum quid resecem prudenti consilio,
Ut indigens aliquando, in posterum calamitatis levamen habeam!
90 Lazarus hic ego sum, et postea: alter superbus
Hic, illuc autem inglorius et flammas habens pro saturitate.
Ne sim jactabundus, siquidem pravus sum publicanus
Lacrymis misericordiam obtinam, Pharisei autem cadant.
Vidnam autem si quando ad fores meas afflictam
95 Re infecta dimiserim, ac si lapidem aut dirum serpenteum
Pro grato pane et suavi pīce,
Iuimice sentiens, hac dextra porrexerim,
Talica a Deo recipiam. Quod si horrea
Partim servet sigillum, partim spes, qua cito defluunt,
100 Hæc me nox perdat cum inanibus somniis.
Talentum vero quod mihi Deus tribuit,
286-287 Qui etiam plura alii largitus est, ego deprecor,
Ne in mauisibus meis maneat otiosum;
Aut mina nativi sermonis, gratia æqualiter divisa:
105 Sed opus exhibeam, et gloria pro opere recipiam;
Non autem acerbas solvam penas et probrum subeau.

XXVIII. Tempestas a Christo sedata*.

Christus olim dormiebat in navi naturali sopore,
Sæviebat autem mare, procellam excitantibus ventis.

* Alias Bill. 104, pag. 179.

87 Χρήστας. Ita Reg. 900. Edit. Χρηστοῖς.
90 Αἵδαρος. Lazarus hic ego sum, et in altera
vita; alius, ut dices, etc.
95 Εἰ ζήτεις. Ita Coisl. Edit. mendose dicit. Int. dvt'
δρυτὸν καὶ λύθος αἰτοῦντι φίλων αἴθον ἢ δρῦν δρέξαιμι,
ανικετεῖν panem, etc.

99 Ξει. Reg. 900 et Coisl. Ξει.

100 Ἀδρανέστων. Chig. δρανέστων.

104 Λόγου. Sermonis, vel naturalis rationis munus: singulare
pari sorte mortalibus concessum munus : singulare
talentum et mna una. Sic quoque Hilarius. Billius
omittit mna in sua interpretatione

XXVIII. f Εμπύρων ξύρων. Bill. Sopor altus.

METRICA VERSIO.

Christe, reduc, natusque iterum drachmique, ovi-
[tusque
Annumerare velis, primaque in sede locare.
Cumque mihi dominus debenti plurima sese
Præbuerit faciliem, nomenque remiserit omne,
Nou sinat Omnipotens, ut seva mente reposcam
Debita, queis conserva mihi est obstricta caterva.
Atque uiam Domino prudenti debita mente
Inominuam, et duris querant solatim rebus.
Lazarus in terris, supero sim Lazarus orbe.
Turgescat hic alius fastu, frontemque superbam
Tollat, et æternō vivat contemptu in ævo.
Pro luxi flammæ subiens tormenta pereunis.
Neva mea vexans texam præconia laudis,
Cum virtutis scateam, cum sibi miser ille telones :
Sed lacrymis moveam Dominum, veniamque rogando
Obtinam, misereque cadat Pharisæus inanis.
Quod si cassa viro foribus muliercula nostris

B In vanum adjaceat, vel cum cerealia supplex
Munera vel pisces poscat, crudelis in illam
Haud dubitare darum lapidem jactare, vel anguem,
Non aliter necum faciat Dominator olympi.
Quoij si nostra gravi partim sint obdita clave
Horrea, venturis partim nova frugilis amens
Ædificem, non hoc meque et mea somnia perdat.
Nec mihi, quod bonitas tribuit divina, talentum,
(Plura licet dederit alii) telure profunda
Occullem: verum sortiem cum seniore reddam :
Meque Deus magno colli dignetur bonore;
Non autem probrum subeam poenasque futuras.

XXVIII. TEMPESTAS A CHRISTO SEDATA.

(Billio interprete.)

In navi quondam Christum sopor altus habebat,
Et vesana graves turbabant æquaora venti,

*Διλέγατε τη πιστήρες ἀνάγον· Ἔγρος, Σάρτος,
Οὐλαμένος ἐπάρμυνον. Αναξ δὲ ξέβανεν ἀναστάς
5 Ἀτρεμένον δένμους καὶ κύματα, καὶ πέλεν οὐρανός.
Θαύματι δὲ ἐφράζοντο θεοῦ φύσας οἱ παρεόντες.*

KO. "Υμρος εἰς Θεόν.

"Ω πάντων ἐπέκεινα· εἰ γάρ θέμις ἔδοι σε μέλπειν;
Πᾶντας λόγος ὄμησεις εἰς; σὺ γάρ λόγῳ οἰδεῖν ῥῆτον.
Πᾶντας νόος ἀδρήσαις εἰς; σὺ γάρ νόος οἰδεῖν ληπτός.
Θεούνος ἐών δηράστος· ἐπει τέκες δόσα λαλεῖται.
5 Μούνες ἐών δηγνωτος· ἐπει τέκες δόσα νοεῖται.
Πάντα σε καὶ λαλόντα, καὶ οὐ λαλόντα ληγαίνει.
Πάντα σε καὶ νοεῖσθα, καὶ οὐ νοεῖσθα γεράπει.
Συνολὸν γάρ τε πόθοι, ξυναὶ δὲ ὕδατας ἀπάντων

A Ἀμφὶ σέ· σοι δὲ τὰ πάντα προσεύχεται· εἰς σὲ δὲ
[πάντα]

10 Σύνθεμα σὸν νοεῖσθα λαλεῖ στρώμαντον ὅμονον.
Σοι δὲ πάντα μένει· σοι δὲ ἀθρόα πάντα θοάζει.
Καὶ πάντων τέλος θοῖ, καὶ εἰς, καὶ πάντα, καὶ οὐδεὶς,
Οὐχ ἐδύν, οὐ πάντα· πανύνυμε, τόπος σε καλέσον.
Τὸν μόνον ἀκλήτιστον· Ἐπερνεψέας δὲ καλύπτεις
15 Τίς νόος οὐρανίσθις εἰσόδειται; Ἄλως εἴης,
"Ω πάντων ἐπέκεινα· εἰ γάρ θέμις ἔδοι σε μέλπειν;

A. "Υμρος πρὸς Θεόν.

Ἐτ τὸν δηρίθιον μονάρχην Δι' ὁν ὄμος, δε' ὁν αἶνος,
Δες δημυνεῖν, δες δεῖσθαι, 5 Δι' ὁν Ἀγγέλων χορεῖ,
Τὸν διάκτα τὸν διεπότεν· Δι' ὁν αἰλίνες ἀπαυστοι,

Pra timore discipuli clamabant : Experciscere, Servator,
Pereuntibus succurre. Rex surgens imperavit
5 Ventis et mari quiescere, et ita contigit.
Hoc miraculo Dei naturam agnoverunt, qui aderant.

XXIX. Hymnus ad Deum*.

O tu qui es supra omnia; quo enim alio te fas sit sermone celebrare?
Quomodo oratio te laudabit? tu enim nullis verbis efferi potes,
Quomodo mens te aspicit? tu enim nulla mente percipi potes.
Solas es ineffabilis; utpote qui creasti quaecunque voce enuntiantur.
5 Solus es qui nosci non possis; quippe creasti quidquid mente percipitur.
Omnia te prædicant, et quæ loquuntur, et quæ non loquuntur.
Omnia te mente prædicta et non prædicta honorant.
Commune enim desiderium, communia omnium consilia
Circa te; te omnes deprecantur : tibi cuncta
10 Quæ compositionem tuam intelligunt, tacitum concinunt hymnum.
Tibi uni omni permanent : ad te cuncta simul festinant.
Et omnium finis es, et unus, et omnia, et nibil horum,
Non unum es, non omnia; qui omnia habes nomine, qui te appellabo,
Qui solus appellari nequis? altior nehibus colorum tegmina
45 Quæ mens coelestis penetrabit? propitius sis,
Qui es supra omnia, quo enim alio te nomine fas est celebrare?

XXX. Hymnus alias ad Deum**.

Te immortalem monarcham,
Da celebrare, da canere
Te regem ac Dominum,

Per quem hymnus, per quem Ious,
5 Per quem angelorum chorū,
Per quem infinita secula,

* Alias Bill. 168, pag. 252. ** Alias Bill. 121, pag. 185.

3 Πλωτῆρες. *Vectores, nautæ. Matthæus a discipulis e somno excitatus fuisse Dominum narrat.*
XXIX. 6. *Πάρτα σε καὶ ταύτα, καὶ οὐ ταύτα ληγαίνεις.* Vat. bunc exhibet versiculum, qui deest in editis Græcis, licet Latine redditus.

8 Ευαγ. δὲ οὐδεὶς διάτυπος. *Leuv.: Communis aculei res omnes erga te stimulant, tibi preces fundunti.*

10 Σύνθεμα σὸν ροκτα, Quæ compositionem
tamen intelligunt, nempe quod factus sis homo. Sic exponit Combet. Male Leuv.: Nutum tuum obser-
vantia.

41 Sol δ'. Ita legendum. Edit. σὸ δ'.

15 Πανώνυμε. *Vat. in marg. πολύτιμος.* In editis sequitur aliud poematum, quod legitur infra, lib. ii, sect. 4, poem. xlviii, alias Bill. 170.

METRICA VERSIO.

Ac trepidi nautæ clamabant: Abiec somnum,
Servator, pestemque a nobis pelle propinquam.
Tunc Dominus surgens, ventisque undisque quietem
Protinus indixit: Iraquillaque cuncta fuere:
Ælberi numen sic agnovere monarchæ.

B Nam communis amor, communis fetus et in te
Fertur ab omnibus: omnia te venerantur, et hymnum
Cuncta tuum numen expontia, sed tacitum dant.
In te cuncta manent: ad te simili omnia pergunt.
Es finis cunctorum; unus, cuncta, et nibil horum.
Unum cum non sis, non omnia, nomine quo te
Compellare queam sine nomine? vela polorum
Quæ mens coelestis subeat? tu propitius sis,
Omnia qui excedis; quid enim canere est aliud fas?

XXX. Te principem, Deumque,

HYMNUS ALIUS AD DEUM. Quem Ious ab est, et hym-

xxix. HYMNUS AD DEUM. (Fed. Morello interprete.)

Omnia qui superas (te aliter qui fas celebrare est?)
Qui vox laudabit, nulla qui voce notari.
Qui mens te certet, cum te mens nulla prehendat?
Non effabilis ulli; omnis sermonis origo.
Ignotus solus, Pater es notioris et omnis.
Omnia quæque silent te cantant, quæque loquuntur.
Et te prædicta mente et mente carentia honorant.

[nus,

(Billio interprete.) Et cœtus angelorum:

Tem maximum monarcham Ob quem absque fine se-
Da prædicare, queso, [cla.

- Δι' ὃν ἡλίος προδάμπτει,
2. Μὲν δὲ δρόμος σελήνης,
1. Μὲν δὲ στρων μάγα καλ-
[λος,
10 Δι' ὃν δινθρωπος δ σε-
[μόδες
Ἐλαχε νοεῖν τὸ θεῖον,
Δογματικῶν ζῶν υπάρχων.
Ἐν γέρεισι τὰ πάντα
Παρέχουν τάξιν ἐκάστω,
15 Συνέχουν τε τῇ προ-
[νοίᾳ.
Ἄργον εἴπας, πέλειν Ιηρον.
Ὕλογος σου Θεὸς Υἱός·
Ομούσιος γάρ εἰσιν,
- 'Ομότιπος τῷ τεκόντι,
20 Ος ἐφῆρμοσεν τὰ
[πάντα,
Ἴνα πάντων βασιλεύει.
Περιλάμβανον δὲ πάντα
Ἄγιον Πνεῦμα τὸ θεῖον
Προνοούμενον φυλάσσει.
25 Τριάδα ζῶσαν ἔρω σε,
Ἐνα καὶ μόνον μονάρχην,
Φύσιν ἀπερτον, μαρχον,
Φύσιν οὐδαίς ἀφράτου,
Φύσις νοῦν ἀνέψεικον,
30 Κράτος οὐρανῶν ἄ-
[παιστον,
Ἄτερ ἀρχῆς, ἀπέραντον,
- 'Ακαταστόπτειν αὐτὴν,
Ἐφερώσαν δὲ τὰ πάντα,
Βάσον οὐδὲν ἀγνοοῦσαν
- 35 Ἀπὸ τῆς μέχρις
[ἀδύτουσσον.
Πάτερ, Παῖς γενοῦ μοι.
Διὰ παντὸς θεραπεύειν
Τὸ σέβασμα τοῦτο, δές
[μοι.
- Τὰ δὲ ἀμαρτήματα φίσον,
40 Τὸ συνειδές ἐκκαβαί-
[ρων
· Απὸ πάσης κακονος,
Αλλαγής αἰώνος ἀμέτρου.
- ΑΔ'. Τμῆμα δ. ΙΙος.
Ἄδει θεῷ τῷ Πατρὶ, καὶ Ήγρον παμβατοῦ.

- 288-289** Per quem sol luctet,
Per quem cursus luna,
Per quem siderum eximia pulchritudo,
10 Per quem homo venerabilis
Consecutus est divini numinis cognitionem,
Cum sit ratione, prælatum animalium.
Tu enim creasti omnia,
Suum attribuens ordinem cuilibet,
15 Et tua gubernans providentia.
Verbum dixisti, opus existit,
Verbum tuum, Deus tuusque Filius est.
Eiusdem enim naturæ est,
Et aequalis honore Parenti
20 Qui omnia coagmentavit,
Ut omnibus imperet.
Complectens autem omnia
Spiritus sanctus qui ipse Deus est,
Providus custodit.
25 Vivam Trinitatem te dicam
Unum atque unicum monarchem,
Naturam immutabilem, principii expertem,
Natram essentia ineffabili,
Sapientie mentem imperviam

- 50 Robur cælorum inconcussum,
Absque principio, absque fine,
Nulli unquam visum lumen,
Prospicentem omnia,
Nihil vel profundissimum ignorantem
35 A terra usque ad inferos.
Pater, propitius esto mihi;
Semper colere
Numen istud da mihi,
Peccata autem mea projice,
40 Conscientiam purgans
Ab omni mala cogitatione,
Ut dem gloriam feo
Puras tollens manus,
Ut Christo benedicam,
45 Et genu flexo supplicem
Ut me tuus suscipiat servum suum
Quando venerit regnaturus.
Pater, propitius esto mihi,
Misericordiam et gratiam inveniam;
50 Nam gloria et gratiarum actio tibi debetur,
In perpetua sæcula.

XXXI. Hymnus alias*.

Gloria Deo Patri et Filio omnium dominatori :

* Alias Toll. 15, pag. 91.

- XXX. 9 Κάλλιος. Vat. κλέος.
22 Περιλάμβανον. Ita Coisi. Edit. παραλαμβά-
νων.
30 Οὐρανῶν δικαιοστον. Coislinianus codex οὐρα-
νῶν, Vaticanus autem ἀπαντον.
34 Βδός οὐδὲν ἀγνοούσαν. Profundissima que-
quæ penetrantem.

- 46 Tōrs. Forsan. οὗτος. — Ita Benedictini, quod
male conjectum videtur, cum nullum alium huius
carminis versum inventias sic pedem amphimacrum
pro anapesto recipientem. Ceterum totum vicem an-
tecedentis, ut aiunt, gerit, ante δὲ τὸν... τυμ... εἰπε.
(CAILLAU.)

47 *Ελθη. Coisi Ελθη.

Quem luctet obque Phœ-
bus,
Ob quem sororque currit,
Et astra pulchra cœli,
Ob quemque nosse numen
Nam cuncti tu creasti,
Et ordinem dedisti
Cunctis, et bæc gubernas.
Locutus es, fuitque
Statim quod en locutus.
Sermo tuus Deusque
Est, natus et, tibiisque
Essentia parenti
Par, ac honore prorsus.

Nil non is ordinavit,
Ut imperet quibusque.
At Spiritus coercens
Vi cuncta præpotenti,
Gubernat et tuerit.
O viva Trinitas, te
Unum canam monar-
[cham,
Origo cui nec ulta
Est, versio nec ulta :
Excedit esse cuius
Sermonis omnne robur :
Sophiaque mente cuius
Nulla potest teneri :
Cœli perenne robur,
Ortu carentes fine.

B Aciemque cuius omnem
Splendor fugit supremus.
Qua cuncta contueris,
Quam nil humi latet, nil
Et in mari profundo.
Lenis, Pater, nibi sis :
Da numerus istud a me
Colatur absque fine.
Absterge qua patravi,
Meatem meam repur-
[gans,
Ne quid malii volutet :

XXXI. HYMNUS ALIUS.

(A. B. Caillau interprete.)

Gloria summa Patri, summo par gloria Nato ;

Et gloriam tibi dem,
Paras manus in altum
Tollens, canauque Chri-
stum :
Genu petamque nixo,
Assomus ut clientem,
Ad sceptra cum redibit.
Lenis, Pater, nibi sis :
Da te mihi benignum :
Grates, decus decent
[quem
In secula sæculorum.

Ἄδει πανεύματος παναγίοις.
Πι Τριάς εἰς Θεός εστιν, δὲ ἐκτισε, πλήστε τε πάντα,
Οὐρανὸν οὐρανὸν, γαλανὸν πυχνὸν·
5 Πάντον, καὶ ποταμοὺς, καὶ πηγὰς πλήσσεν θεῦδραν,
Πάντα ζωγρονὸν πνεύματος ἔξι ίθειον·
“Οὐρανὸς τε κτίστη τόπος τοῖς θεοῖς,
Τοῦ ζῆν, τοῦ τε μένεν, αἰτιον δύτα μόνον.
10 Η λογικὴ δὲ μάλιστα φύσις δὲ παντὸς δεῖσθαι·
10 Ής βασιλεῖα μέγαν, ὡς ἀγαθὸν πατέρα.
Πνεύματι, καὶ ψυχῇ, καὶ γάλανῃ, καὶ διανοῇ.
Δές καὶ ἐμοὶ καθεδρῶν δοξολογεῖν σε, Πάτερ.
ΑΒ. Υἱος ἀπεριώδης.
Ἐκκλησίν εὐλογοῦσ; μεν, Χριστὲ μου, Λόγε Θεοῦ,

Α Φῶς ἐπιφανὲς διάδρομος,
Καὶ πνεύματος ταρπαζ;
5 Τριττὸν φωτὸς εἰς
Ιμπαν διθροζουμένου·
“Ος Εἰσας τὸ στόπος,
“Ος ὑπέστησας τὸ φῶς,
10 Ιν’ ἐν φωτὶ τὰ πάντα κτί-
10 Καὶ τὴν διαταρον ὄλην
Στήσης μορφὸν εἰς κό-
Ισμον,
Καὶ τὴν νῦν εὔκομψιαν·
Εἰς νόκτα καὶ ἡμέραν
Αλλήλαις εἰκεν τῆπειον

Gloria Spiritui quam maxima laude celebrando, sanctissimo.
Trinitas unus Deus est, qui creavit implevitque omnia,
Cosum coelestibus, terram terrestribus,
5 Mare et fluminis, et fontes implevit aquatilibus,
Omnia vivificans virtute proprii Sp̄ritus:
Ut sapientem creatorē omnis creatura laudet,
Qui, quod vivant et permaneant, causa est unica.
290-291 Rationis vero compos maxime natura semper celebret,
10 Ut regem magnum, ut bonum patrem.
Spiritu, et mente, et lingua et cogitatione
Da et mihi pure te laudibus cumulare, Pater.

XXXII. Hymnus vespertinus.

Tibi nunc benedicimus,
Christe mi, Verbum Dei,
Lumen ex lumine sine principio
Et Sp̄ritis sine principio,
5 Trino lumine in nām
Gloriā coeunte;
Qui solvisti tenebras,
Qui produxisti lūcem,
Ut in luce omnia creares,
10 Et mobilem materiam
Sisteres, in hanc speciem mundi effingens,

Et in bunc decentem ordinem,
Qui mentem illuminasti hominis
Ratione et sapientia
15 Splendoris superni
Etiam infra ponens imaginem,
Ut lumine videat lumen,
Et fiat lumen totus.
Tu luminibus cœlum
20 Fulgere fecisti variis;
Tu noctem et diem sibi vicibus
Alternis cedere blonde

* Alias Toll. 16, pag. 97.

XXXI. 10 Ής βασιλεῖα. Videtur hoc Gregorio familiare fuisse, ut εἰ, addito τι, produceret. Alias δὲ βασιλῆα scripsi legive potuerit. — Ita Tollius, qui forte male impetravit pravam scribendi rationem ejusdem libri, cui scilicet indiscretia fuerint τι et al propter absoluta nō soni similitudinem. (CAILLAU.)

XXXII. Titul. Υἱος. Chig. τοῦ αὐτοῦ λόγος εὐχαριστητος.

1 Νῦν. Chig. et Coisl. κατ.

4 Taulac. Coisl. ταρπα. Chig. Πνεύμα τὸ ταρπα. Edid. διάρχου, unde vix sensus rationis accommodava. etuduci potest; quod nos, contra Benedictinorum versionem, qui posuerant et Sp̄ritis sine principio,

corrigeremus præsumpsimus. (CAILLAU).

16 Καὶ κάτω, etc. Benedictini haec verba vertent, quasi in textu legeretur τῆς ἀντα καὶ τῆς κάτω. Sed cum τῆς in secundo phrasis membro deficiat, evidentissimum est particulam καὶ non conjunctivam esse, sed explicativam, unde sensus est Deum posuisse mentem hominis etiam *hic infra tanquam imaginem splendoris superni*. Hinc in re tam clara non dubitavimus versionem mutare Benedictinorum, qui scripserant: *Splendoris superni et inferni ponens imaginem.* Id.

18 Ολος. Coisl. ολον.

METRICA VERSIO.

Summa sit et sancto gloria Spiritui.
Unicus et trinus fecit Deus omnia, terram
Terrenis implexus, æthera et æthereis;
Æquor aquatilibus, fluvios fontesque repletiv.
Cuncta simul proprio Flamme vivificans;
Ut tanta auctori landes canat omne creatum,
Qui vitam ordiri, qui retinere dedit.
Illa sed in primis ratio quibus alma refusit
Regem glorificant, glorificantque patrem.
Mente, anima, lingua necnon et corde volenti
Da mihi, da pure te celebrare, Pater.
XXXIII. HYMNUS VESPERTINUS. (A. B. Caillau interprete).
Laudes danus tibi nunc, Cœlesti, Christe, Verbum,

B De luce lux ab ævo,
Et Sp̄ritis sequester :
Ex luce namque trina
Splendor fulget unus.
A te soluta noctis
Est umbra; lumen a te
Exīvit, ens ut omne
In luce conderetur,
Et cuncta ouæ moven-
tur
in orbis hanc figuram
Et ordinem venirent.
Illuminata per te
Humanæ mens sagaci
Rationis est nitore,
Superæque fulget infra
Imago facta lucis,
Ut luce pavidere
Alman coruscæ lucem,
Totumque lumen esset.
Per te polus micavit
Vario rotundus igne
Nox et dies vicissim
Cedunt tenetique re-
geum :

Ἐπακεῖ, ὡμὸν τιμῶν
Ἄδελφοτος καὶ φίλας.
25 Καὶ τῇ μὲν ἐπαυσας
[κόπους]
Τῆς πολυμέθου σφράξεως·
Τῇ δὲ ἡγεμόνας εἰς ἔργον,
Καὶ πρᾶξεις τάς οὐ φέ-
[ιας;
Ἔνα τὸ σκότος φυγόντες
30 Φθάσωμεν εἰς ἡμέ-
[ραν,
Ἡμέραν τὴν μὴ νυκτί^{την}
Τῇ στυγῆι λομένην.
Σὺ μὲν βάλοις ἐλαφρὸν
Ὕπνον ἐμπίς βλεψάροις,

Jussisti, legem statuens
Fraternitatis et amicitiae,
25 Et illi quidem modum posuisti
Laboribus ærumnosis carnis,
Ista autem excitasti ad opus
Et negotia tibi amica,
Ut tenebras fugientes
30 Festinemus ad diem,
Diem nulla nocte
Tristis solvendam.
Tu quidem mitte levetem
Sonnatum meis palpebris,
35 Ut ne lingua laudatrix
Longius sopita sileat.

35 Οὐ μὴ γλώσσαν Α Καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι,
[ὑμνῳδὸν οὐ τιμή, δόξα, κράτος,
Ἐπὶ πολὺ νεκροῦσθαι.
Μήτ' ἀντεφανον ἀγγέλων
Πάλαμα σὸν ἡμεράν.
Σὺν σὲ δὲ κοιτη εὐσεβεῖς
40 Ἐννολας ἄταξτω,
Μηδὲ τὰ τὸν ρυταρὸν
Ἡμέρας νῦν ἐλέγχῃ.
Μηδὲ πάγια νυκτὸς
Ἐνύπνια θραῖτω.
45 Νοῦς δὲ καὶ σώματος
[βέλη
Σοι, Θεὲ, προσλαλεῖτο,
Τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Γεῷ,

ΑΓ. Εὐχαριστήριον.

Σοὶ χάρις, δὲ πάντων βασιλεῦ, πάντων δὲ ποιητά.
Οὐρανὸς ἐπιλήσθη δόξης σέο, πάσᾳ τε γαῖᾳ
Ἑγὼ σφῆμι. Θεὸς Γεὸς δὲ οὐδὲ Λόγος: ἔκτισε πάντα.
Σὺν ἄγιον Πνεύμα ζωὴν πάντεσσι χορηγεῖ.
5 Καὶ Πάκος κόσμῳ θεῖα Τριάς: οὐδὲ δὲ τὴν
Ὑὲ Θεοῦ κατὰ πνεῦμα, καὶ ἀνθρώπου κατὰ σάρκα,
Οὐτοὶ δὲν σταυρῷ μόρον τέτληκας ἐπισπειν,
Οἴα βροτὸς· τριάτῃ δὲ πύλας λίπες ἀδύνηος,
Οἴα Θεός· θανάτου γάρ ξύνσας δεσμὸν ἀναστάς,
10 Καὶ βροτέῃ γενεῇ φύσιν διπάσας, οὐα καὶ τὴν
Ζωὴν ἡματα πάντα, οὐ δὲ μέρον αὐτὸν ἀλλὲν.

Nen respondens angelis
Opus tuum quiescat:
Tecum autem cubile pias
40 Cogitationes deferat,
Neve quidquam sordium
Diei nox redarguat,
Neu ludibriæ noctis
Vana sonnia perturbent;
45 Sed mens etiam sine corpore
Te, Deus, allocuatatur,
Patrem et Filium,
Et sanctum Spiritum,
Cui honor, gloria, fortitudo,
50 In secula. Amen.

292-293 XXXIII. Actio gratiarum *.

Tibi gratiae, o rex omnium, omniumque conditor;
Cœlum plenum est gloria tua, omnisque terra
Tua sapientia. Deus Filius, tuum Verbum, creavit omnia.
Tuus sanctus Spiritus vitam omnibus subministrat.
5 Propitiaris mundo, divina Trinitas. Propitiare et nobis,
Fili Dei secundum spiritum, et hominis secundum carnem,
Qui in cruce mortem pati sustinuisti
Ut homo, tertia vero die portas liquisti inferni
Ut Deus, mortis enim solvisti vincula resurgens,
10 Et mortali generi naturam contulisti, qua et nos
Vivamus omnes dies, teque immortalem semper canamus.

* Alias Toll. 13, pag. 95.

33 Ἡμερά. Coisl. habet ἡμεράζοι.
41 Μηδὲ τι. Ita Coisl. et Chig. Edit. μηδὲ τι.
42 Ἡμέρα. Ita Coisl. et Chig. Edit. τημέραν.
Mox έλέγχῃ pro ἐλέγχῃ, quod habent edit.

45 Νοῦς δὲ. Coisl. νοῦς καὶ.
XXXIII. 40 Ἡμέρα. Sic legendum merito putat
Tollius. In edit. ὑμέραν, sed male.

METRICA VERSIO.

Fratrem inter et sororem
Est blanda lex amoris.
Dulcem dat ista vita
Requiem laboriosæ:
Illo sed excitamur
Ad opus tibi probatum,
Ut norte derelicta
Tendamus ad diem al-
[mum,
Nulla nigrantis umbra
Noctis diem fugandum.
Levem meis soporem
Da palpebris benignus;
Ne, longius sopita,
Quæ lingua te celebrat,

Silento prematur,
Nec angelis reclamans
Opus tuum quiescat.
Tecum cubile sacra
Mi cogitata portet;
Neu criminosa sordes
Nox arguit diei;
Ludibriæ noctis
Me vana visa turbent.
Sed carne mens soluta
Tibi, Deus, loquatur,
Patremque Filiumque
Et Spiritum salutem,
Cui laus, honor, potestas,
Per cuncta sæcula. Fiat.

B

XXXIII. GRATIARUM ACTIO.

(A. B. Caillau interprete.)

Laus tibi sit, princeps mundi, mundique Creator
Gloria cœlum implet, totam sapientiam terram;
Ecce tuum Natus Verbum Deus omnia fecit;
Spiritus ecce tuus vitam omnibus afflat ubique.
Sis bona, diva Trias, mundo; mihi tu bonus es,
Nate Dei iuxta mentem, carnalii iuxta
Nate hominis, cruce qui pendebas mortali obisti,
Infernique Deus voluisti liquere portas,
Vincula resolvendo mortis, cum tertia lux est;
Naturamque boniñ larga pietate dedisti,
Quia semper vivens, te predicit usque perennem.

ΑΛ. Εὐχαριστηγος Διλο.

Σοι χάρις, ὡς πάντων βασιλεύ, πάντων δὲ ποιητά.
Σοι χάρις· διὰ τὴν οὐρανή λόγον, τὰ θ' ὄρατα κιλεῖσαι
Ἐπίστας· τὸν πρὸν ἐντάντα, καὶ τὸν ἀμφούς πατέθειξας.
Σὺν θρόνον ἀμφιέπουσιν ἀκήρατος ὑμνήτηρες,
5 Ἔνθεν μυριάδες, καὶ χιλιάδες πάλιν ἔνθεν,
Ἄγγελικῆς στρατῆς πυρέες χορός, ἀσφίτοις ἀρχήν
Λαοὶ πρωτότοκοι, καὶ λαμπομένων χορός διστρῶν·
Πικένατα θεσπεῖσιν ἀνδρῶν, φυγαὶ τε δικαίων,
Πάντες ὁμηρέες, καὶ σὺν θρόνον ἀμφιέπουσις,
10 Γηθοσύνῃ τε, φόδρῳ τε διηνέκτες ἀΐδιουσι
Γυμνοὶ ἀνυμείοντες ἀκήρατοι, ἢ καὶ ἀπαντον·
Σοι χάρις, ὡς πάντων βασιλεῦ, πάντων δὲ ποιητά.
Οὐτος ἀκήρατος ὑμνος ἐπ' οὐρανοῖς χορός.
Ναι λίτορα κάγδο, Πάτερ ἀσφίτε, καὶ γόνι κάυπτω

Α 45 Ήμετέρης χραδίς, Πάτερ ἀμέροτε, καὶ νῶς

[Ἔνδον

Πρηγής σου προπάροιθε· χάρη δὲ μοι ἐς χθνάναν νεύει
Διστομένων· κεῖται δικέτης, καὶ δάκρυα γένον.
Οὐδὲ γάρ δέκις εἰμι πρὸς οὐρανοὺς ἀντία λειτουργού·
20 Σῷ κινυρῷ θέραποντι· οὐδού δὲ με χέρα τανύσσας
Ἐξ ὀντογονοῦ θεάντοιο, νοήματα πάντα καθήρας.
Μή μ' ἀπογυμνώσῃς σοι Πικένατος, ἀλλ' ἐπι μᾶλλον
Χεύε μένος καὶ θάρσους ἐν τοιχεσσιν ἐμοῖσιν·
“Ορρα σε καὶ κραδίη, καὶ χελεύει καλὸν ἀεισον.
25 Ποτερὲρ ἐμῷ γενετῆρι, σῷ θεράποντι παρέστης,
Δός καὶ ἐμοὶ καθαρὸν βίοτον, καθαράν τε τιλεστήν,
Ἐλπιστήν τε τυχεῖν ἀγάθην, ἐλεόν τε, χάρεν τε·
Πάντα δὲ ἀμαλδύνει, διὰς ἥλιτον ἐκ νεύτηρος,

XXXIV. Alia gratiarum actio *.

Tibi gratiae, o rex omnium, et omnium creator:
Tibi gratiae, qui intelligibilis mente et visibilia, iussum
Creasti, cum antea non essent, et ex obscurō manifestasti.
Tuum thronum circumstant perfecti laudatores,
5 Hinc millia milium, et inde rursus millia multa,
Angelici exercitus igneus chorus, incorruptus ab initio
Populus primogenitorum, et luculentum chorus astrorum;
Spiritus divinorum virorum, animaque justorum,
Omnes simul congregati thronum tuum circumstantes,
10 Letitia et pavor iude sineunter canum
Hymnum accinctem perennem et incessabilem:
Tibi gratiae, o rex omnium, omniumque conditor.
Hic perpetuus hymnus in colesti choro.
Ita supplico et ego, Pater æterne, et genu flecto
15 Mei cordis, Pater immortalis, et meus iustus
Prone coram te; caput autem in terra inclino
Tibi supplicans. Jaceo supplex et lacrimas fundo.
Neque enim dignus sum in colum oculos tollere.
Sed tu mei miserere, misericordie Pater, propitius esto
20 Tuo lamentante famulo. Salva me manum extendebas
Ex ungubus mortis, sensus omnes expurgans.
Ne me nudes tuo Spiriitu, sed potius anplius
Infaude fortitudinem et fiduciam pectoribus meis,
Ut te et corde et labiis rite canam.
25 Quemadmodum meo patri, tuo famulo, adfuisti,
294 295 Da mihi et puram vitam, sanctamque mortem;
Spernique nancisci bonam, et misericordiam et gratiam.
Omnia autem dele, quæcumque peccavi a juventute,

* Alias Toll. 44, pag. 95.

XXXIV. 25 Γενετῆρ, σῷ. Tollins legere mallet
γενετῆρ ὡς σῷ. Nobis melius videtur γενετῆρ, τῷ.
(CAILLAU.)

28 Ἀμαλδύνετ. Mallei Tollius ἀμαλδύνης, et quidem rectius. Ibidem δέστ' ἥλιτον.

METRICA VERSIO.

XXXIV. ALIA GRATIARUM ACTIO.
(A. B. Caillau interprete.)

Laus tibi, regnator mundi, mundique Creator,
Laus tibi, qui menti noscenda videndaque, jussu
Fecisti, nihilum educens in lumen ab umbra.
Turba thronum æterno cœtu circumdat et hymnis;
Mille hinc, inde decem rursus stant milia, turmas
Flammeus angelicus chorus, immortalis ab ævo,
Et genitus primo populus, luculentum astra,
Divinorum hominum mentes animaque beatæ
Densito solium stipantes agmine, latè
Corde sinuē pavido que tibi pia carmina fundunt,
Perpetuamque literant hymnum sine fine canentes:
Laus tibi, regnator mundi, mundique Creator.
Semper hic æthereo renovatur cantus olympos.

B Te precor ipse, Pater, supplex, flexisque fidelis
Poplitibus cordis, Pater immortalis, adoro.
Meus inter complexa pedes silet, oraque terra
Fixa maenit; fargos effundunt lumina fletus.
Dignus enim non sum qui tollam ad sidera vultus.
Tū miserere mei, clemens Pater, et bonus esto,
Dum servus precor ipse tuus; tua mortis ab ungue
Me manus eripiat; purgenter et intima mentis.
Ne me, oro, prives divino Flamine; firmet
Sed magis infuso fiducia robore pectus,
Ut te corde simul memori labiisque celebrem.
Te dextrum sensit genitor, mihi dexter adesto.
Vivere da pure, puram da occumbere mortem.
Spes bona me recreet, recreet pia gratia mentem
Dele cuncta, bonus princeps, quæ cæca juventus

Δις ἀγαθὸς βασιλεὺς· οὗτοι σοὶ χάρις ἡματα πάντα,
50 Σοὶ χάρις ἡματα πάντα, καὶ εἰς εἰδώνας ἀπαντάς.
ΑΕ'. Ἐπίκλησις πρὸ τῆς τῶν Γραφῶν διαγνώσεως.
Κλῦθε, Πάτερ Χριστοῦ πανεπισκοπε, τῶνδε λιτῶν
Πημετέρων μολπὴν δὲ χαρίσοι σῷ θεράποντες
Θεοπεσδίγην. Ζαΐδην γάρ ἐς ἀπότομὸν ἰχνὸν ἔλαινων
Οὗτος, δὲ αὐτογένειόλοις ἐνι ζωῖς Θεὸν ἔγων,
5 Καὶ Χριστὸν θυτούσιν ἀλεξίσκανον βασιλῆα·
“Οὐ ποτ' ἐποικείρας μερόπων γένος αἰνὲ παθῶντων
Πατέρως ὑπὸ θυντῆσιν ἐκόνι τλλάδετο μορρήν.
Γίγνετο δὲ θυντὸς θεὸς ἄρθρος, εἰς ἓκα πάντας
Ταρταρόπον μοργόντας ὑψ' αἴματα λύσαντο δεσμῶν.
10 Δεῦρ' οὐδὲ νῦν, ἵερῆς καὶ ἀκτηρασίης ἀπὸ βίβλου

Α Ψυχὴν σὺν ἀτίταλλε θεοπνεύστοις ἐνὶ μύθοις.
“Ἐνθα γάρ ἀδρήσας ἀλληλῆς θεράποντας
Ζωὴν ἀγγελέοντας ὑπὸ οὐρανομήκει φωνῇ.

ΑΓ'. Ἐρέθιδα.

Χριστὲ δόναξ, δὲ πάντας πέλαις σύλιον μερόπεσσιν
Ἐπιτίθε, καὶ ἐν πάντεσσιν δόδος θεῖα τέτυξα,
“Ος πορὶ καὶ νεφέλῃ, στρατὸν ἥγαγες, δὲ δόδον εἰρες
Ἐν πλάγῃ τημηδόνι φύλος, Φαράὼ ἐκάλυψε,
5 Μαρτυρὸν ὀυρανθένεν ἔνονι πασας, ἐκ δ' ἄρα πέτρης
Ἐθίσασις ἀκρότομο ρόνον, μέγα θαῦμον· ἐν ἐρήμῳ
Δυτικένοντας ἀνδρῶν στῆσας μένος, εὗτε δέσχε,
Στεφυρὸν ὑποκιάδαν, Μωσῆς χέρας, δίκαρο ἐμεῖο.
Μήγη δὲ ἕλιδες τε δρόμον σχέδιον. Ήρε δὲ βίβλον

Ut bonus rex : quoniam tibi gratia diebus cunctis,
Tibi gratis diebus cunctis, et in omnia secula.

XXXV. Precatio ante Scripturæ lectionem *.

Audi, Pater Christi, omnia conspiciens, has preces
Meas. Cantum indulge tuo famulo
Coelatum. Divinam eum in semitam vestigia dirigit
Ille, qui ex se genitum in vivis Deum novit,
5 El Christum mortalibus malorum depulsorem regem
Qui aliquando misertus humani generis gravia passi,
Patris consilio volens mutavit formam,
Et facius est mortalisi, Dens immortalis, donec omnes
Tartareis gementes per sanguinem solveret vinculis.
10 Huc adesto nunc, et sacro puroque ex libro
Animam tuam sagina divinitus inspirabis sermonibus.
Hic enim videris veritatis ministros
Vitam annuntiaturos coelesti voce.

XXXVI. Precatio ante iter suscipiendum **.

Christe rex, qui omnia existis tuis hominibus
Bona, et in omnibus via recta es,
Qui igne et nebulis exercitus duxisti, quique viam pandisti
In mari anicis sciso, Pharaonem autem aquis obruiisti,
5 Panem e caelo novum tribuisti, e petra etiam
Frerupta securatis fecisti aqua fluenta in eremo, o magnum miraculum
Hostilium turmarum potentiam fregisti, cum extendere
Moyses manus suas, formam exprimens crucis, quae mecum est praesidium.
Luna et sol subssisteret; atque etiam flumen

* Alias Toll. 12, pag. 93. ** Alias Bill. 54, pag. 127.

XXXV. ΤΙΤ. Ἐπίκλησις. Carmen istud prefatio-
nis instar est praefigendum, inquit Tollius, acu pra-
mittendum syntagma Carmenis heroicorum.

3 Εἰταύρω. Malleum cum Tollio, ἐλαύνοι, scili-
cat poeta.

8 Γλυπτο. Pro ἑγένετο. Sic profecto legendum

pro γεντονα, quod mendose legitur in mss.
XXXVI. 2 Ἰθεία. Reg. 99f sup. lin. εὐθεία.

5 Ος πυρί. Schol. διὰ πυρός, per ignem.

6 Τημηδόνι. Coisl. et Val. τημηδόνι.

7 Μέρος. Sup. lin. τὴν δύναμιν.

METRICA VERSIO.

Heu! male deliquit. Tibi nam laus tempus in omne; B
Tempus in omne tibi laus, laus in secula cuncta.

XXXV. PRECATIO ANTE SCRIPTURÆ LECTIONEM.

(A. B. Caillau interprete.)

Vota, Pater Christi, qui conspicis omnia, mitis
Suscipte, nuncque tuo prebe celestia servo
Carmina. Nam sacro figit vestigia calli
Qui propria novit genitum virtute Tonantem,
Et mala pellentem a mortalibus omnia Christum :
Qui nostri sortem generis miseratus acerbam
Patre volente volens formam mutavit, onusque,
Immortale licet humen, mortale recepit,
Soleret inferni cunctos dum sanguine vincilis.
Huc adsis: purum cape sacramumque volumen,
Nancque tuam dum mentem sermone sagina
Hic enim veri dabitur rectique ministros
Cernere, qui pandent coelesti voce salutem.

XXXVI. PRECATIO ANTE ITER SUSCIPENDUM.

(Billio interprete.)

Christe potens rerum, atque hominum bona cun
[cia tuorum,
Rebus et in cunctis, qua pergant, semita recta,
Ingens qui flamma duxisti atque ignibus agmen :
Quique iter Isacidis freta per ventosa dedisti,
Nilcolom insanum mergens in gurgite regem :
Cujus et ætherea panis delapsus ab arce est
Munere, et in vasta (facinus mirabile !) eremo
Maxima de rigido manarunt flumina saxo :
Cujus et bostiles infret dextra phalanges,
Mosc manus tendente piis in vertice montis
Atque crucem signante, meum qui nititur omne
Auxilium : cujus jussu sol lunaque cursus
Continuere suos, cessit propteranibus amnis,

40 Εἶχεν ἐπειγομένουσιν, ὅτις δὲ ἐπὶ γαῖαν ἐπύκθη
Πρῆλις, τὴν αὐδὴν ὑπέσχετο καὶ κατένευσας.
Αὐτὸς δὲ οὐρανίνοις οἷμον μερόπεσσαν ἔδειξας
Τοσαντον, ἀρχαῖῃ δὲ νέην ἐπέμψας ἀπαρτῶν,
Εὗται Θεὸς θητὸς τε κραβεῖς, ἵνα γαῖαν ὀδύσσεας
45· Ἐμετέρην, αὐθεὶς δὲ πρὸς οὐρανὸν ἐθενάπεσθεις,
Ἔτεστι ἐλδομένουσι φαντάτορες, ἢ τὸ πάρον.
Αὐτὸς καὶ πιλάγους ἐπεβήσκο, σοὶς δὲ πόδεσσιν
Οἴδημα πάντεν, γαλεποῖοι βιαζόμενον ἀνέρων.
Ἄλλα μάκρα, καὶ ἐμοὶ γι τοντομόρος ἐλθεῖ καλεῦνται
20 Στήμερον, εἰδόθην δὲ πόροις, καὶ μῆτραν ἔσθιον,
Πομπὴν, διέξητῆρα, βούθον, δέρρα με πάντων
Ἡματίων νυχίων τε κακῶν διπο τηλόθ' ἔργων,
Καὶ τέλος θειὸν δόσοι χαριζόμενος μογέντι,
Οἰκουσεν ἀρτεμέντρα, καὶ οἰκάδε μ' αὐθεὶς ἀγνοῖ

Α 25 Πηδεῖσιν τε φίλοις τε δύμον βίον ἀμφιέπουσιν,
Ἐνθεὶς σε νόκτα καὶ ἡμέρα ἐλεύθερος, ἀπρεμών τε
Λισσούμην, κακότηρος ἀμιγέας τοι βίον Ἐλκουν,
Σοὶ τε νόσον περέρεντα, βίον φάσι, αἰλὺν ἀειρῶν,
Μέσορ' δέται καὶ πυμάτην ἔνθην εὖδον ἔξανύσαμι,
30· Έτε δὲ ποντίκι Ελδούμι μάγον τέλος εὐτεέστος.
Σοὶ τῶν, τοι λαλέων, τοι δὲ Λεοματι, ὁντα Χριστά,
Σοὶ δὲ αἵρω ποδὸς Ἰησος, ἐπει τοι με γετρι καλύπτεις·
Άλλα με καὶ νῦν ἄγους εὐθύλον ἐπὶ τέρμα πορείης.

ΑΖ. "Αλλι περὶ εὐσέβιας προσευχῆς.

Οὐκ ἔστιν οὐδὲ ποδὸς χωρὶς στὸν ἥγονον αἱρεται,
Χριστὸς δικαῖος, δὲ πάντας τέλειος τοῖσιν μερόπεσσιν
Ἐσθιλά, καὶ τὸν πάντεσσιν δόθις θεῖται τέτυχαι.
Σοὶ πίστονος, καὶ τῆγε τέμνει τρίσιον, ἀλλὰ με πέμπτης

10 Cessit festinatibus Israelitis, et via facilis parata est
Ad terram quam ipse promisera et annulerat.
Tu denique ipse celestean viam boniūbus ostendisti,
Veteri autem novam adjunxisti semitam,
Quando Deus et homo simul, in terram veniens
296. 297. 45 Nostram rursus aut in celum et terra sublatus
Venes cupientibus manifestior quam antea.
Ipse etiam mare descendisti, tuisque pedibus
Tempestas concidit gravissimis commota ventis.
O beate, et mihi comes adesto vocanti te
20 Hodie, prosperumque iter prebeas et angelum bonum
Ducem, malorum depulserem, adjutorem, ut me ab omnibus
Diurnis nocturnisque mali procul removens,
Felicemque vitæ finem præstans nihili laboranti,
E domo sanum, et dominum rursus incolumem reducat
25 Propinquis et amicis similem mea vitam agentibus,
Ubi te nocie ac die liber et tranquillus
Deprecer, sceleris puram tibi vitam dicens,
Celeremque at de mente, vitæ jubar, semper attollens,
Donec extremam et communem omnibus viam peregero,
30 Et in domiciliū venero quod piis est laboris meta.
Tibi vivo, tibi loquor, tibi redeo, o rex Christe,
Tibi novoce pedum vestigia, quoniam tu me manu tegis :
Me igitur et nunc perducas ad bonum finem itineris.

XXXVII. *Alia de prospero itinere precatio*.

Ne unum quidem sine te possibile est pedis vestigium proferre,
Christe rex, qui omne es tuis mortalibus
Bonum, et in omnibus, via recta ades.
Tibi fidens et banc ineo viam. Sed deduc me

* Alias Murator. 455.

42. Αὐτὸς δὲ Ita Vat. et Coisl. Edit. αὐτὴν δ'.
46. Ἱερατ. Sic Coisl. et Vat. Edit. ἦται.
24. Ἀγνοοι. Vat. ἀγάγοι. Schol. Coisl. καθιστάνη.
25. Οὐράνιος. Ad marg. 991 τοῖς τὸν μοιον ἐμοι

βίον ἔγονται. D. Gaulyer legit ἐπόν, ac verit, quibus vita mea chara est.

XXXVIII. TITULUS. Poematium istud sicut et sequens similia sunt iis quae in praecedenti leguntur.

METRICA VERSIO.

Pronaque promissas patui via lastaque ad oras :
Tu vero humanis iter ad coelestia regna
Monstrasti, jungens veteri cum calle recentem,
Tum cum mortalis simul et Deus incola terre
Factus es, ac superas renecasti victor ad arcēs,
Hincque etiam ad cupidos venies, quam clarior ante.
Concidit, et tumidis agitatum fluctibus aquor.
Tu mihi, sancte, via comiteme te junge vocanti
Iac luce, atque tuo sit iter mihi numine faustum.
Pro duce sit, queso, bonus angelus : illius ipse
Fulcias auxilio firmo : meque illi perilis
Subducens, gravibusque malis, noctuque, diuque,
Atque via optatum finem tribuquque laboris,
Incolument inducat teatis, rursumque valentem
Sanguinis ad socios referat, charasque sodales :
Hic ubi perque dies omnes noctesque quietus

B Vota dabo, et vitæ spatium sine criminè ducam.
Atque ad te mentem, vitæ lux fulgida, tollam,
Donec mors cursum fragilis mihi finiat ævi.
Atque utinam sedes pertingere detur ad illas,
In quibus est justis requies finisque laborum.
Vivo tibi, tibi, Christe, loquor, sedeoque, pedemque
Tollo meum, nam tu me dextra operisque, te-
gisque.
Sit mihi meta vite, duce te, letissima, Christe.

XXXVII. ALIA PRECATIO.

(A. B. Caillau interprete.)

Nullum ferre gradum pedis, o rex Christe, va-
llemus
Te sine; namque tuis solus mortalibus es tu
Omnis bonum, et directa pates via semper, eunti.
Carpo viam, fidens in te : me duc, age, queso,

5 Αστρηθή, καὶ πάντα πόροις, δούλωσες: Ήτορ, Καὶ με, "Αναξ, παιίνορον δύοις ἐπὶ δύοις πεντεχρόνων, "Ενθα σε νύκτα καὶ ήμερα ἀλεύθερος θασκομήνη. ΛΗΓ'. "Αλλη εἰς ταῦτα προσευχή." Ος πυρὶ καὶ νεφδῷ στρατὸν ἥγαγες, δεὶς δὲ δόννα εὔρες

Α' Ἐν πελάγει, πήξας κύματ' ἔλαυνομένοις.
"Ἄρτον δὲ οὐρανοθέν θυσὶς ἔνεον οἱ δούλουστιν."
Ἐκ δὲ πέτρης πηγὴν ἔβλυσας ἀχροτόμου.
5 Καὶ νῦν τῷ θεράποντι συνέμπορος ἀλλή καλεῖνται,
Χριστὲ, φάος μερόπων, δεκάτη πάντα φέρων.

5 Ille sum; et omnia tribue, quaeunque desiderat cor meum,
Et me, Rex, reducem ducito ad domum pauperem,
Ubi te nocte et die liber mihi propitium reddam.

XXXVIII. Alia precatio*.

Qui igne et nube exercitus duxisti, quique iter fecisti
In mari, consercere faciens fluctus pulsis:
Qui cœlitus novi panis pluviam fudisti nec opinantibus,
E petra autem prærupta fontem eduxisti:
5 Et nunc etiam tuo famulo te invocanti comes veni,
Christe, lumen mortalium, prospera omnia ferens.

Alias Murator. 186.

METRICA VERSIO.

Hilsum, cordisque mei vota omnia comple,
Et brevius tectis reducem me reddi modestis,
Liber ubi noctu merear tua dona diuque.
XXXVIII. ALIA PRECATIO.
(A. B. Caillau interprete.)

Nube vel ligno favens, sacræ qui per freta plebi

B' Pandisti siccum, doni fugiebat, iter:
Qui nova cœlestis fudisti munera panis,
Larga e precipia rupe fluente trahens:
Te nunc corde precor, famulo comes esto precanti.
Christe, hominum lumen, prospera cuncta ferens.

TOMH B. ΕΠΗ ΗΘΙΚΑ.

298-299 SECTIO II. CARMINA MORALIA.

A'. Παρθενίης ἔπαινος.

Παρθενίη στεφάνοις ἀναδόσιμον ἡμετέροισιν,
Ἐκ χαθαρῆς ἡ χαθαροῖς μελπονεῖς ἐν
[ῦμνοις].
· Τοῦτο γάρ ἡμετέροι βίου ξεινήν ἐσθόλῳ,

C Χρυσοῦ τ' ἡλέκτρου τε φαύντερον, τὸ δὲ λέφαντος, ΤΗ
5 Οἵ ζωτην χωνίσθην χαμαδεψίβαλο παρθένος οἰστρος,
Πρὸς Θεὸν ὑψιμέδοντα νόσον πτερὸν ἔνθεν ἀείρων.
Ἀρχομένου δὲ ὑμνοῦ συναλνοῦσθε μὲν ἄγνοι·
Συνὸν γάρ πάντεσσιν ὑμνος γέρας εἰσαγέσσον.

I. In laudem virginitatis*.

Virginitatem coronis nostris redimire juvat,
Ex puro corde puris psallentes in hymnis.
Hoc enim vita nostra præclarum est donum,
Auro et electro splendidius et ebore,
5 His in quibus terrenam vitam humi sternit virgineus ardor,
Mentis alas ad Deum in celo regnantem hinc evrehens.
Laudare autem incipiente me, congaudeite, qui puri estis,
Est enim hymnus commune munus omnibus piis.

* Alias Bill. 3, p. 42.

1. ARGUMENTUM. In hoc poemate disputat Gregorius ultra vita præstantior sit, caelebs, an conjugata. Quod ut magis perspicuum fiat, postquam altius laudes virginitatis repetitur posta, ultramque vitam inducit causam suam disceptantem. Tandem rincit calibatus. Meminit hujus poematis Hieronymus in Catalogo scriptorum illustrium, lib. 1, cap. 7, in Iovin., ubi illud vocat, ut Suidas tom. I, pag. 628: Lihrum hexametro versu, virginitatis et nu-

ptiarum contra se invicem disserentium.

Τι. Παρθενίης ἔπαινος. Sic melioris nota codices. Alii ἔγχωμον, vel ἔπος, vel λόγος. Alii addunt καὶ γάμον.

2. Ex καθαρῆς. Ita mess. omnes. Edit. καθαρῆς;

3. Σεινήρος. In Reg. 993 sup. lin. καὶ δόρον.

7. Εὐριπινούσθε. Int. 993 συνευριπινεσθε, con-

gaudeite.

METRICA VERSIO.

I. IN LAUDEM VIRGINITATIS.

(Billio interprete.)

Expertem thalami nostris redimire corollis
Vitam fert auimus, puraque ex pectore puros
Hymnos et laudis meritor effundere versus.

PATROL. GR. XXXVII.

D Hoc etenim nostræ donum est memorabile vitæ
(Electro atque ebore et fulvo splendentius auro),
Terrenam vitam quis sternit firmus et ardens
Virginitatis amor, mentes ad sidera tollens.
Laudis ad exorsum vestro mea gaudia plausu
Excipite, o puræ mentes et corpora pura.

33 Τοιστοι μὲν οὗτοι γάμος, ἥδη ἔλγει, οὐ μελεδῶναι,
Οὐ παθένειν κλόνοιν αἰνῆιν ἀπάστατοις: οὐ μελέσοις
Σχίζονται, οὐδὲ δόμοισιν· δρυφόρων ἀλλήλοισιν,
Ἄπειροι τοις ἀνδρεσκοστοῖς. Ἡ γάμος, ἐν τε νόμα, [πέποντες]
Εἰς πόθος ἄμφοι δικάστα θεὸν μέγαν. Οὐδέ τι παιστοί
40 Τέρπονται, οὐτε ἀλλήγοισι, γλυκὺν τόνον δημιου-

Α Ἀπολέτε, νοεροί τε, διαυγέες, οὐτε ἀπὸ σαρκῶν
Ἀρχόμενοι (σάρκες) γάρ εἰσὶ πάγει, αἵδις διοῦνται.
50 Οὐτε ἐπὶ σάρκας ἰόντες, διπερ δὲ γέγοντο, μένον
Τοῖς μέτα παρθενίῃ θεοείκελος, οἷμος ἐτοιμη [τες].
Πρὸς θύν, ἐπομένη τε νομαστὸν Ἀθανάτοιο
Νομίμωντος μεγάλου σοφῶν οἰήται κόσμου.

Οὐ πλοῦστοι καίνοισιν ἑράσμιος, οὐδὲ διὰ θυντοῖς
Γεῖα φέρει κακῆς μελεδῆματα. Οὐκ ἀρδουσιν,
Οὐ πελάγη πλώσιστον ἀπειρός εἰναις γαστρὸς,
Γαστέρος ἀρχέκακοις τροφὴ μία πάσιν ἀρότην
45 Δαινοῖσιν μεγάλοι θεοῦ λόγον, τὸ δὲ φαινῆς
Ἐλκειν ἐκ Τριάδος ισθμίας ἅπλετον. Οὐδέτο δὲ
Ζώσισιν καθαροῦ θεοῦ καθαρὸν θεράποντες,

Ἐν δὲ καὶ οὐρανίδην θύνοντο, μεταλήνορρ, θυντοῖς,
55 Ή Αὐτρώπων μογερῶν Ιερὸν γένος, εὔχος "Ανακτος".
Εἰ δὲ δέ τις νῦν ἐρέω μιστήρια κεδνὸν Θεοῖ,
Παρθενεῖ τε χρήνοισιν θντος πυράδοις Πλαυφεν.
Ἔν ποτε ἦν, διτε πάντα κελαινῇ νιξ ἐκάλυπτεν.
Οὐδὲ δέ της τούς ἐρατὸν φάσος οὐδὲ κελευθον
60 Ή Ήδιος πυρδεσσαν ἐπέστητο ἀντολίθεν.
Οὐ μήντη κερδεσσα φαείνετο, νυκτὸς δγαλμ.

55 Nullae illis nuptiae, nullae molestiae, nullae sollicitudines.
Affectionum gravi et perniciose tumultu careant. Non membris
Dividuntur, aut dominibus: consentiunt inter se omnes,
Ac secum ipso unusquisque. Una illis natura, una sententia,
Unum desiderium, circa Deum regem magnum. Nec filii
40 Delectantur, nec uxoribus, dulcem querentes laboren.
Non divitiae illis amabiles, nec quacunque mortalibus
Terra profert nequitiae incrementa. Non arant,
Non maria navigant, indomiti ventris causa,
Ventriss malorum originis. Unus omnibus optimus cibus,
45 Satiari Dei magni verbo, atque lucida
Trahere ex Triade lumen immensum. Soli
Vivunt, puri Numinis famuli puri,
Simplices, intelligentes prebiti, lucidi, qui nec a carnibus
Ortum ducunt (carnes enī, postquam compacte sunt, peribunt);
50 Nec in carnes venerunt, sed, quod creati sunt, permanent.
Cum his juncta virginitas, Deo similis, expedita semita
Ad Deum, assecuta cogitationum Dei immortalis,
Qui sapienter regit magi gubernacula mundi;
In eoque coeleste, terrestre, magnanimum, mortale,
55 Hominum laboriosorum sacrum genus, laudem ac decus regia.
Nunc ergo agite, edisseram mysteria Dei veneranda,
Et quo modo postremis virginitas temporibus affulserit.
Fuit aliquando cum omnia nox nigra cooperiret.
Non tunc prodidit aurora lumen amabile, nec viam
60 Sol inflammata currelat ab oriente.
Non luna cornuta apparebat, noctis decus.

33 Αὐτῷ τοις αὐτοῖς. Ita Regg. 39 et 993. Edit. αὐτῷ
τοις. 43 Αἰτερός. Gloss. ἀδαμάστου, ἀκάλατου.
44 Γαστέρος ἀρχέκακοις. Sic infra lib. II, sect. I, poem. 1. *De rebus suis*, vers. 283.
45 Αἴρον. Sic duo Regg. et Chig. Edit. νῦν.
46 Οἰδέα. Gloss. μονοβούς, ἄγαρος.
48 Ἀ' αλλοι τοις. Chig. ἀγνοο τοις. Vide supra, sect. I, poem. vii, vers. 17, etc.
51 Τοῖς μέτρα. Gloss. μετὰ τούτοις, vel τούτοις

μέτροις.

52 Εσχομέρη. Gloss. ἀκολουθοῦσσα.
53 Νομότος. Ita fere infra, lib. II, sect. I, *De rebus suis*, poem. I, vers. 575.
54 Εἰ δέ. Subauditur κόσμῳ. Μοις μεγαλήνορρ.
Coisi. μεγαλήρα.
55 Εὔχος "Ανακτος". Gloss. ἐπὶ εἰς θύναν πάντα
καὶ μάλιστα δὲ θυρωπὸς γέγον τοῦ θεοῦ.
60 Επέστητο. Gloss. ἐπήρχετο ἀπὸ τῆς ἀνα-
τολῆς.

METRICA VERSIO.

His non connubium, non cura, segrique dolores,
Non motus turbas miserias in corde cientes.
Non etiam membris dirimuntur, et adibūs, omnes
Inter se miro jungit concordia nexū.
Item quisque sibi : natura est omnibus una,
Unaque mens, similique Dei rapinunt amore.
Nec vero gnatis charisque uxoribus illi
Gaudent, ac dulci exercent sua membra labore.
Non illos inflammat opum vesana cupidio,
Nec quacunque malī parit irritamina tellus.
Non pelagus sulcant ribūs, nec vomere terrām
Proscindunt ventris causa, mortalibus aēris
Primigena qui fraude malī genū omne creavit.
Optimus hic cuadis cibus est, ut Numine summo
Exsatiens mentem, Triadique ex lumine lucem
Immensam excipiunt. Sunt porro conjūzis omnes
Expertes, puri regis purique ministri.
Eis mens et simplex natura est, atque corusca.

B Non a carne flūnt (namque omnis carnea moles
Postquam concrevit, certa est obnoxia morti),
Nec rursus carnem subeunt, nec corpora crassa,
Sed tales remanent, quales sunt ante creati.
Hujus virginitas classis, promptissima celi
Semita, consiliisque Dei sapientibus harēns,
Qui clavo latum sapienter dirigit orbem,
Humanumque genus, cœlo terraque proiectum,
Magnanimum, ærumnasque ferens, laudemque
[de]cuseque
Principis ætherei. Sed jam mysteria magni
Carmenibus veneranda Dei nunc perseguunt, utique
Candida virginitas postremis fulsiter annis
Omnia nox quondam tenebris horrenda tegeta.
Non erat aurora splendor, non Phœbus Eōis
Partibus exoriens currus agitabat equorum :
Gloria nec noctis radiabat in æthere Phœbe :
Sed confusa simul temerarius omni motus

Πάντα δ' ἄμ' ἀλλήλοιστος φορούμενα, μᾶθη διδόντο
Ηρωτούσον τὸν χάρος | ζωρεὶς δεδομένα δεσμοῖς.
Ἄλλα σὺ, Χριστὲ μάκαρ, | Πάτερδε μαγάλου φραδήσαι
Οὐ πιθόμενος τὰ Εκαστα διέκρινας εὖ κατὰ κώδων.
Ἔποι μὲν πρώτιστα φάσι γένεθ', ὡς καν διπάντα
Ἐργα πέλοι χαρίεντα φάσις πλέα. Αὐτάρ ἐπειτα
Οὐρανὸν ἀστερόνεντα κυκλώνοι, θαῦμα μέγιστον,
Ἡλιόν μήνη τὴν διαυγάνει. Τοῖσιν Ἐπιτα,
70 Τῷ μὲν δὲ τῇργενειάν εἶν' ἀνθρώποις φαίνεν
Φυτὸς ἀπειροτοί φούσε, καὶ ὥρας ἔλλισσεν.
Τῇ δὲ κνέφας σελάνει, καὶ δεύτερον ἡμέρα πάζειν.
Τῷ δὲ ἔποι γαῖαν θήκας ἔμβοις ἔδεις, ἐν δὲ θάλασσαν
Γαῖης ἀγκαλίσσειν θῆσας, γῆγεν δὲ θαλάσση
75 οὐκεῖνού κόλποις περίβρυτον. Ως δὲ τὰ πάντα

Α Κόσμος ἦν, γαῖη τε, καὶ οὐρανὸς, ἃδε θάλασσα,
Οὐρανὸς οὐρανίσιν ἀγαλλόμενος φαίνεσσι,
Πόντος δὲ πλωτοῖς, παζοῖς δέ τε γαῖα πελώρη.
Ἄθρησας τὸν ἐπειτα καὶ δρμενα πάντα νοήσει,
80 Τέρπεται Παιδὸς δικαῖος ὄμορφονέουσιν ἐπ' Ἑρ-
[γικ.]
Δίζετο καὶ σοφῆς ἐπιτορα μητρὸς ἀπάντων,
Καὶ χθονίων βασιλῆα θεούδεια, καὶ τόδ' ἐπιτεν.
Ἡδη μὲν καθαροῦ καὶ δεῖψιος θεράποντες
Οὐρανὸν εύριν ἔχουσιν, ἀγνῶ νέος, διγελοι ἀσθλοι,
85 Τυμνοποῖοι, μελποντες ἐμὸν κλέος οὐνοτε ληγον.
Γαῖα δὲ τὴν ζωσιν ἀγάλλεται ἀρραβόνει.
Μικτὸν εἰς ἀμφοτέρων ἐμοὶ γένος εἴναιε πῆξαι
Θυτην τε ἀθανάτων τε νοήμονα φῶτα μεστήγη,

Omnia autem promiscue agitata temere errabant,
Primigenii chaos tenebris constricta vinculis.
302-303 At tu, Christe beate, Patris magni consiliis
65 Obsequens singula praeclarissime discrevisti.
Primus quidem facta lux est, ut omnia
Operi jucunda essent lucis plena. Rursus deinde
Caelum stellarium in orbem circumiegisti, maximum miraculum,
Solis ac lunæ radiis conspicuum. His precepisti,
70 Illi quidem, ut diem hominibus prouineret.
Lucis immensa rivis, ac horas volveret :
Isti vero, ut tenebras illustraret, ac diem alteram efficeret.
Huic autem terram supposuisti sedem meam, ac mare
Telluris ulnis colligasti, et mari terram
75 Quam Oceani sinus circumfluent. Sieque omnia
Mundus erant, terra, celum et mare,
Caelum celestibus ornatum luminibus,
Pontus natatibus, pedestribus terra immensa.
Quod cum vidisset Pater, et apte omnia composita intelligeret,
80 Latabatur Filii regis concordibus operibus.
Quarebat etiam, qui sophia omnium matris esset conscientia,
Ac terrestrium rex Deo similis, siquic locutus est :
« Jam puri et immortales famuli
Latum cœlum incolunt, mentes sanctas, angeli fortes,
85 Hymnis operam dantes, ac meam nunquam deficiente gloriam celebrantes
Terra autem hactenus mutis animalibus decoratur.
Placet mihi mixtum ex utroque genus condere,
Hominem intelligentia præditum, mortales inter et immortales medium,

61 Φριδήσι. Gloss. βούλαζ.
65 Διέκρινας εὖ. Gloss. διεκόριστας καλῶς.
70 Ημιγένειαν. Int. ἡμέραν. Comb. auroram.
75 Τῷ δὲ ὑπὸ. Συβαίνει οὐρανῷ. Paulo post,
ἔμοι ἔσος. Ita Chig. et pierp. eodd. Edit. ἔμοι πένον.
77 Οὐρανίσσων. Ita Reg. 39 et alii. Edit. οὐ-
ρανίσσων.
79 Άθρησας. Regg. duo, ἀθροίσσει.
81 Δίτερο. Gloss. ἔδουλευσατο. Μοχ. ἐπιτορα.
Gloss. ἐπιτημόνα. Hic versus et alii octodecim

subsequentes leguntur supra, sect. i., poem. viii.
De anima, v. 59 et sqq.
82 Θεούδεια. Gloss. καθ' ὅμοιων θεοῦ, δμοιν
αὐτῷ τῷ θεῷ.
86 Άγραβδενσι. Regg. duo, οὐ φρονέουσι. Gloss.
ἀνόπτεροι, ἀλόγοι.
87 Εἴδεις κήξαι. Gloss. ἕρπετο μὲν οὖν ἐμοὶ καὶ
καλὺν ἐφάνη ὑποστήσασθε καὶ μικτὸν γένος, ἐξ ἀμ-
φοτέρων σύνθετον.
88 Φώτα. Gloss. ἀνδρὸς μάσον.

METRICA VERSIO.

Volebat gravibus tenebrarum vincita catenis,
Quas chaos antiquum toto diffuderat orbe.
At tu consilio parens, bone Christe, paterno,
Singula sede sua recte discreta locasti.
Condita principio lux est, ut grator esset
Tota operis moles, jucundo lumine fulgens.
Postea tornasti (facinus mirabile !) cœlum,
Perspicuum solis radius lunaque rubentis.
Namque illum sparsa jussisti luce per orbem
· Fulger humano generi, cursuque notare
Horas, atque suo distinguente temporis motu :
Hanc itidem fuso tenebris splendore fugare,
Et proferre diem repetita luce secundum.
Quin jussisti etiam terram subsidero cœlo,
Finibus et terræ furibundas æquoris undas
Junxisti, terramque mari : nam maximus illam

B Oceanus cingens gelidis circumfluit undis.
Atque ita mundus erant bar omnia, florida tellus.
Et cœlum, et pelagus ; cœlum fulgentibus astris
Exsultans, tellus animantibus, et mare vastum
Piscibus immensi sulcantibus æquoris undas.
Quia Pater excelsa postquam prospexit ab arce,
Chari gaudebat Nati concordibus actis,
Quarebat aliquem, regerei qui terra sceptris,
Nosceret ac sumnum sophiam, rerumque parentem.
Talis dehinc fatur : « Jam puri ævoque parentes
Cultores habitant excelsa palatia cœli,
Scilicet angelici cœtus, mentesque beatis,
Atque meam celebrant mansuram in sacula laudem.
Quin etiam tellus ob bruta animantibus gaudet.
Nunc mibi confidatum genus ex utrisque creare
Fixum animo est, hominem, rationis lumine clarum,

Τερπομενόν τ' ἔργοισιν ἐμοῖς, καὶ ἔχετρον μύστην
90 Οὐρανών, χθονίων τε μέγα κράτος, ἀγγελον

[ἱλλον]

Ἐκ χθονίς, ὑμνηστῆρά τ' ἐμῶν μενέων τε νόον τε.
“Ὦ δέ” ἔφη, καὶ μοίραν ἐλῶν νεοπτηγός αἶπε,
Χειρεσιν ἀθανάτησιν ἐμήν ἐστήσατο μορφήν.
Τῇ δέ ἦτος ζωὴς λιμορήσατο· ἐδέν γάρ ἔηκε
95 Πιεύσαι, τὸ δὲ θεότητος αἰείσιον ἀπορρέει.
Ἐκ δέ χοῦς ποιοῦς τε βροτὸς γένεται, ἀθανάτοιο
Εἰκόν· ἡ γὰρ διαστοσιν νόον φύεις ἀμφοτέροις.
Τονεκα καὶ βιοτογένεν μὲν στέργων διὰ γαλαν,

Τοῦ δέ ἔρον ἐν στήθεσσιν ζωὴν διὰ μοίραν.

Gaudentem meis operibus, prudentem contemplatorem
90 Coelustum, magnamque terrastrum potestatem, angelum alterum
E terra, qui celebet mea consilia, meaque sapientiam.
Sic dixit, et terra recentis partem sumens,
Immortalibus manibus meam statuit fornacem,
Ilique de vita sua impertivit; immisit enim
95 Spiritum, qui Divinitatis incorpore emanatio est.
Ex terra autem et spiritu factus est homo, immortalis Dei
Imago: regina enim mentis natura in utroque.

304-305 Propterea vitam istam amo propter terram,
Alterius vero amorem concepi propter divinam particularum.

100 Rursus postquam divinum in terra visum est et terrenum
Pigmentum in vallis semper florentis paradisi,
Cum illi nondum esset vita adiutor illi similis,
Tunc prudentissimi Verbi hoc maximum exstitit miraculum:
Honiuem, quem sui spectatorem mundi condiderat,
105 Radicem meam et semen multifidae vita,
Bifarium dividens magna manu vivifica,
Costam ex latere unicam cepit, eamque in mulierem
Ædificavit, et amorem pectori iunxit
Utriusque, in mutuo complexus ferri concessit,
110 Non tamē omnibus, neque in omnes, sed modum imposuit desideriis,
Quem vocant matrimonium, materie immoderata frenum;

89 Μύστηγ. Gloss. συνέτων μαθητήν, μυσταγωγόν.

90 Οὐρανῶν. Nomine caelestis, quorum cultor
est homo, divinas mentes, ac νοτά. Δεύτερον ipsam
accipit Combe. Sic ipse, inquit, postmodum Grego-
rīus: μύστης τε θεοῦ, δεῖν τε φαντοῖς, Dei disci-
pulus, ut et terrestrium collatum illi imperium.

91 Ἐκ χθονίς. Gloss. καὶ χρήκα τετλέγειον τῆς
δημής δυνάμεως.

92 Νεοπτηγός. Ita Coisl. Edit. νεοπταγός.

94 Τῇ δέ ἦτος. Naturæ sua participem fecit,
immitiudo spiritum qui ex incorporali Deitate
manat.

95 Λειδός. Gloss. ἀσωμάτου. Μοχ, ἀπορρέει.
Gloss. μετοχή.

100 Αἰτάρειπον θεον μὲν ἐπὶ χθονὶ πλάσμα φαάνθη,
Καὶ χθονίς, ἐν γυάλοισιν ἀειθαλέος παραδεῖσου,
Τῷ δέ οὐπότι τε ἀφωγῆς δυμοῖς ἔσκε βίοιο,
Δῆ τότε μητέταο λόγον τόδε θαύμα μέγιστον·
Τὸν βροτὸν, δημητραῖς θεοῖς θηγητραῖς κόσμου,
105 Πίζαν ἐμήν, καὶ στέρμα πολυσυμέδος βιότου,
Ἄνδρα μοιράσαι μεγάλη ζωαρκεῖ χειρί.
Πλευρῶν ἐλ λαγνῶν μισούντης θέλε, τὴν ρά γυναικα
Δειμάμενον, καὶ φτερὸν ἐν στέρνοις κεράσσας,
Ἄμφορέροις ἀφέντεν ἄπ' ἀλλήλοισι φέρεσθαι·
110 Οὐ πᾶς οὐδέ” ἐπὶ πάντας, δρον δὲ πέθητε πε-
ιθαστιν,

“Οὐ ρά γάμον καλέουσαν, οὐλης ἀμέτροιο χαλινῶν,

98 Βίοτος. Sup. lin. βίον. Gloss.: Διὰ τοῦτο τὸν
βίον στέργει τὸν σαρκικὸν, ὃς ἐκ τῆς ὑποστάτης, καὶ
τὸν πνευματικὸν ἔχει επιπόθη, ὃς ἐκ θεᾶς πνοῆς
τὴν ὑπόστασιν εἰλέσθως. Propterea vitam terrestrem
amo, quatenus et terre formatus; spiritalē autem
vitam habere cupio, quatenus ex divino spirito natu-
ram accepi.

101 Τῷ δέ. Sis Coisl. et Reg. 39. Edit. τοῦ δέ.

104 Θηγητρα. Gloss. θεατὴν.

105 Στέρμα πολυσυμέδος βιότου. Gloss. σπή-
ρμα πάντοι τοῦ κόσμου.

106 Ζωαρκεῖ. Int. ζωαρκη.

108 Στρεπτος. Reg. 39 στήθεσσι, 900 πρατ-
ησσι, 992 στήθεσι.

111 Καλέουσαν, οὐλης. Chig. et Coisl. male καλέ-

METRICA VERSO.

Inter mortales medium, mentesque supernas,
Qui lato mea facta animo considerit, atque
Ardua siderei distracta mysteria coli,
Terreaque imperio teneat, siquic angelus alter
E terra, mentemque meam dextramque potentem
Laudibus assiduis celebrans, eantuque souoro.

Hæc sit, et terre, quam paulo struxerat ante,
Particulam quandam capiens, limumque tepentem,
Eternis manibus corpus mortale creavit,
Exiguamque sua vita partem indidit illi:
Pneuma etenim infudit, quod Numine fluit ab alto.
Sic partim terra, partim spiramine molli
Prinus homo efficitur, Patris immortalis imago.
Nam princeps mentis natura in utroque relectus.
Quo sit ut ex dupliciti vita mihi corporis ergo
Altera perlaceat: magnaque cupidine rursus
Propter divinam me vulneret altera partem.

B Ast ubi pigmentum in terra coeleste videri,
Et viridis pulchro paradise cœpit in horio
(Necdum etenim similis referens vestigia forma-
Ulla erat adiutrix vite, consorsque laboris).
Protinus aggrederit facinus mirabile Verbum.
Namque hominem primum, quem, latum ut cer-

[nere orbem,
Condiderat, vite semen genitale, meique
Radicem generis, partes discindit in ambas,
Et tenerum costa truncans latus illius una,
Feminine mira in lucem genus edidit arte,
Ambobusque parem misceos in pectore flammam,
Jussit in anplexus inque oscula mutua ferri.
Nec confusa tamē permisit corpora jungi,
Concupitque vago: sed frenum injecti amoris
Conjugium, carnis temere immodece vagantis
Vincula: ne petulans atque esrena liliido,

'Ος μὴ ματιώσας, καὶ δυσκετα μαργανίουσα,
Προφρονέως ἀγελόδην ἐπ' ἀλλήλοισιν ίόντων,

Τῆξιν μερόπωντιερὸν γένον ἔχ φιλότητος

115 Ἀζυγέδος, πολέμους δὲ καὶ δηθεα πάσιν δρῖνῃ.

Οἰστρος δασμάντοις φορεύμενος ἀφραδίσιον.

"Οφρα μὲν ὅλη μήτερ βροτῶν ἑπεδέστο γαῖα,
Οὐδὲ εἰχεν κόσμον τὸν ὑπέρπατον, νῦντερ ἐμπλενεν,
Ἄλλα καὶ δ πρώτοις ἀτασθαλίην ἤξι,
120 Βατκανή τε δράκοντος ἀδευκός ἔχ παραδίσιον
Βλήθεις ἀνδροφόνοις φυσον διὰ γενον διάτρην,
Διρματίνοις γενον ἔχι έβροι" ἐπὶ γαῖαν·
Τέφρα δὲ καὶ δυάς ἦν ἐν ἀνθρώποισιν ἀρίστη,
Καὶ γάμος, ἀνδρομένης γένεις, δικαρ διέβρου.

A 125 Ή; καὶ ἀπόλλυμένων τε καὶ ἀρχομένων μετ-
[ὅποισθεν]

"Ἐλκηται μερόπωντιερεπὸν γένος, οὐα βέθρον,
Ἀστατον ἐκ θανάτου, καὶ ιστάμενον τεκέσσστον.

Αὐτῷτε ἐπει καὶ ποτε τε καὶ εὐρέα πειρατα γαῖας,

Ἄντολή τε, δύοτε τε, νότου ἵλευρη, βορέοτε τε

130 Πλήσθεν ἐφημερίων, ιύντριν δὲ ἔξεσεν ίδιας,

Καὶ πολλαῖσι πάρος ιπαθεύμασι πλάσμα δαμασθεν

Γλώσσας τεμονέμηντο, καὶ ίδασι, καὶ πορθε διμορφος,

Καὶ γραπτοιο νόμοιο διδάγμασιν, τῇδε προφήταις,

Οὐκ εἴει πρώτης γκαλίης ἀπὸ δεσμά τινάξαι,

135 Ἀλλ' αἰει στερεοῖσιν ἐν ἄμμασιν εἶχετο σαρχός,

Μαχλούνας τε, μέθαις τε καὶ εἰδώλοις μεμηνδες.

Ne lasciviens illa et insuperabiliter effervescentis,

Hominum libidinose in promiscuos concubitus abeunium

Sacrum genus, amore jugi experte, rumperet,

115 Ac bella et odia in omnibus accenderet

Oestrum effrenata insanii concitatum.

Quandiu autem mater tellus hominibus indigebat,

Nec ad summum decus, quod ei destinabatur, pervenerat,

Sed et primus homo propria nequitia

120 Et invidia crudelis draconis et paradiseo

Ejectus ob funestum homicida arboris gustum,

Pellicies vestibus in terram suam decidit:

Tandiu optima in hominibus exstitit duorum conjunctio,

Et nuptiae, humanae generationis principium, mortis solutum :

125 Ut morientum et postea supervenientium mutabile

Hominum genus, veluti flumen traheretur,

Instabile ob mortem, stabile per liberos.

Rursus postquam tractus terra et remotissimi termini,

Oriens, Occidens, Austri plage, Boreæque

130 Impleta sunt mortalibus, ac in vitium litoris effervens:

Postquam multis prius animadversionibus dominum figuratum,

Linguis divisis, aquis, ignis imribus,

306-307 Legis scripte documentis atque etiam propheticis,

Noluit prima nequitia vincula excutere,

135 Sed semper carni astringebatur firmis nexibus,

Lasciviis, ebrietatibus, et simulacris insaniens,

οσταν, ὥλης, quod peccare contra metrum, cum
ἥλης habeat primam syllabam longam, ut videre
est in Indice Homericō et in Thesauro Morell.
(CAILLAU.)

115 Ἐχθρα. Sic Regg., 991 et 992. Edit. δύσια,
i.e. est, ne, si petulans et effrenata libido nullo co-
cereret freno, humani generis sacra consortia ruma-
perentur, atque indomita voluptas horrida moveret
bellas.

117 Επεδένετο. Gloss. ἐπεδέης ἥν.

118 Τὸν ὑπέρπατον. Gloss. μείζονα, nempe πλή-
ρωμα τῶν ἀνθρώπων, hominum multitudinem, ut
exponit Paraph. Reg. cod. et Combef.

119 Πρώτιστος. Gloss. ἀνθρώπος.

120. Ἄδευκέος. Cod. 993 ἀναιδέος. Gloss. χα-
λεπός.

121 Ἀνδροφόνοιο γυναικῶν. Pestiferam hanc ar-
borem ob affectum vocat, non quod natura sua
esset extiosa: Vidi enim Dens cincta, quae fecerat,
et erant valde bona (Gen. 1, 31).

122 Εἴηρ ἔβροις. Paraph. εἰς τὴν ἴδιαν κατ-
ώπιον γῆν.

124 Φύσις. γένος.

130 Πλήσθεν. Gloss. ἐπιληρώθησαν ἀνθρώπων,
οὗρον δὲ ἔξεβρασαν δημάρτιος.

135 Ἀρματα. Gloss. ἐν δεσμοῖς κατείχετο.

136 Μαχλούνας. Gloss. πορνείας. Mox μεμη-

νός. Chig. et duo Regg. μεμτλός.

METRICA VERSIO.

Nobis inter nos nullo discrimine juncitis,
Ex libito coitu, thalami nec lege jugato,
Rumperet humani generis consortia sacra.
Ac temere indomiteque ruens incerta voluptas
Innumeratas turbas atque horrida bella moveret.

Ergo dum generis tellus erat indigo nostri,
Nec decus illa suum mundumque acceperat oninem,
Atque etiam culpaque sua, sevique draconis
Invidia, yetum ligi exitalis ob esum,
Infelix Adamus, paradise pulsus ameno,
Pellico in terram cecidit depressus amictio :
Tantis per quoque mollis erai conjunctio carnis
Optima, coniubiumque fera, luctusque juvenam.
Namque alii morti jugulum præbentibus atræ,
Vitalesque alii rursus carpentibus auras,

B Vita trahebatur violenti fluminis instar,
Labilis ob duræ fatalia spicula mortis,
Fixaque perpetuo numerosæ semine prolis.
At postquam terræ gremium, finesque remoi,
Ortusque Occiduumque latus, quoque humidus Au-
Et Boreas flatu glaciali concutit orbem, [ster
Impletum est generu humano, vitiisque nefandis
Corporæ corpū massa servescere cōsum,
Pluribus atque modis dominum genus ante rebelle
(Dissecatis linguis, et aquis, et vindice flamma,
Et scriptis legis documentis, atque prophetis)
Excutere antiqua renuebat vincula noxæ ;
Quin potius firmis carni complexibus harēns
In Bacchum et Venerem simulacraque muta rucbat,
Consilio tandem magno nutuque Parentis

*Υστέρους τοιῷδε φίλον γένος ἔμπορε τιμῆς
Νέιμασκον ἀθανάτου Πατρός, καὶ Ἐργασταὶ Πατέρος.
Χριστὸς, δεὸν βροτέῳ /ένι σώματι κάθετο μοίρης
140 Οὐρανής, λεύσσων ἱκαλής ὑπὸ θυμοδόρου
Δαπτύμενον, σκολίν τε βροτῶν μεδόντα δράκοντα,
Ως καν διατησεῖν ἐδόλχος, οὐκέτι νούσον
*Ἄλλοισιν ἐφέκεν δρῆγον, (οὐ γάρ ἐπαρκεῖ
Τοῖς μεγάλοις παθέσαις μικρὸν δικος;) ἀλλὰ κενώσας
145 *Οὐ καλός, οὐράνιος τε καὶ ἀτροπος οὐρανοῦ
Εἰλών, ἀνθρόμοις τε καὶ οὐ βροτοῖσι νόμοισι,
Σεμνοῖς ἐν σπλάγχνοισιν ἀπειργάμοι γυναικῶς
Σχρωθεῖς, ὃ θάμβος ἀφαυροτάτοισιν ἀπιστον,
*Ἄλλε θεὸς θηντὸς τε, ψύσεις δύο εἰς ἐν ἀγύρας,

A 150 Τὴν μὲν κευθομένην, | τὴν δὲ ἀμφαδίνην / μερό-
[πεσσιν,
*Ὄν θεὸς ἡ μὲν Ἑγγάζει δὲ θετατον διμμιν ἐπύθη,
Τῆμος, δεῖς ἐν σπλάγχνοισι μίγη θεὸς ἀνθρόμενοισιν·
Εἰς θεὸς ἀμφοτέρωνεν ἐπει θεότητι κερασθεῖς,
Καὶ βροτὸς ἐκ θεότητος δικεὶ καὶ Χριστὸς ὑπέστη.
155 Κατηνὴ δὲ ἐπειτα μίξις, ἐπει ιηροτέρην λάθερικα.
Πρώτον ἐγὼ πνοῆσθείης λάχον, ὑστάτον δὲ
Χριστὸς ἐμήν φυγήν τε καὶ διέστι πάνθ' ὑπέδεκτο,
Κείνον Ἀδάμ τὸν πρόσθεν ἐλεύθερον, δες γυμνὸς ἦν
*Ἀμπλακής, περὶ δριν τε ίδειν, καρποῦ τε πάσασθαι
160 Καὶ θανάτου, θυμὸν δὲ νοήμασιν ἐπεργεν
[λάπολες

Tandem amicum genus hunc honorem sortitur
Patris eterni nutibus et Filii operationibus.

Quidquid Christus humano corpori iniecerat naturę
140 Celestis, videns id pestifera malitia peredi,
Ac obliquum draconem imperium in homines obtinere,
Ut suam excuscatet hæreditatem, non jam morbum
Aliis commisit medicis (non enim idonea
Gravibus morbis levis medicina); sed exuens se
145 Sua gloria cum celestis esset, et immutabilis imago
Patris celestis, more humano, et contra huicunum morem,
Venerandis in visceribus virginis mulieris
Incarnatus, o miraculum infliris animis incredibile!
Venit Deus et mortalis, duas naturas in unum colligens,
150 Alteram absconditam, manifestauit mortalibus alteram,
Quarum illa Deus erat, hæc autem postremo nolis formata est,
Tunc cun in visceribus mistus est Deus humanis:
Unus utrinque Deus: siquidē Deitati mistus
Et homo per deitatem rex et Christus exstitit.
155 Nova autem exstitit mistio, quis primam contempsit.
Primum quidem ego divini spiraculi particeps fui, ac postremo
Christus animam meam et membra omnia suscepit;
Adamum illum ante liberum, qui nudus erat
Peccati, priusquam serpente videbat, atque fructum gustaret
160 Et mortem, simplicibusque animam cogitationibus nutritiebat

157 Τοτριτον. Hic versus et alii tredecim serie
continui, ἵετον leguntur supra, sect. I, poem. ix,
De Testamento et adventu Christi, vers. 32 et sqq.

158 Εἴτε θεὸς ἀμφοτέρων. Unus utrinque Deus;

non quod ex utraque natura sit Deus; sed quia
Deus et homo unus est Christus, ac proinde Deus.
Ita Bill., Combeff. autem: Utraque natura, qua
Christus, uniusque Deus ac filius.

156 Πρῶτον. Duo Regg. πρόσθεν.

158 Κείνον Ἀδάμ. Hic Benedictini supponentes
legendum esse ως pro δε, istaque verba ως γυμνὸς

ἵετο, duobus virgulis concludentes, ita verterant:
Adamum illum, qui cum nudus esset, antequam ser-
pentem videbat, et de fructu gustaret, liber erat a
vitio et a morte. Nihil autem immutando, sensus
planus est et facilis; unde illorum versionem de-
serere ausi sumus propter erroris evidentiam, præ-
sertim cum clarum sit poetam alludere ad haec
verba Scriptura: Mortem non gustabit in eternum.
Caeteros versus ita disponerunt docti Interpretes,
ut præter constantem ipsorum consuetudinem
omnia verba inverterent; illa ad solitum ordinem
revocare satius judicavimus. (CAILLEAU.)

METRICA VERSIO.

Atque opera Nati talem sortitur honorem.

Namque Deus quidquid celeste in carne locarat,
Tum pestifero lacerari crimen cernens,
Obliquumque hominum generi dare jura drafonem:
Ut nos afflictos vitius misereque jacentes
Erigeret, non jam morbi committere curam
Sustinet medici aliis (nam parva medeli),
Pellendis grayibus non est accommoda morbis),
Sed sese evacuans, licet immutabilis esset
Et coli dominus, Patri et celestis imago,
Mors hominum simul, et mortali lege revulsa,
(Res mira, infliris animis terraque volutis
Non factura fidem!), Deus et mortalis in orbem
Venit, naturam dupliment complexus in unum.
Altera mortales hominum fugiebat ocellos :

B Altera perspicuo feriebat lumina sensu.
Illa Deus sublimis erat, dominator Olympi :
Haec nostra causa tandem producta salutis.
Tunc cum mortali Deus est iu corpore junctus,
Unus utrinque Deus. Deitati namque beata
Junctus homo, deitasque homini similis addita, Chri-
[stus.

Hac porro ratione nova est commissio facta,

Quod prior a nobis frede calcata fuisset.

Primum ego divinae traxi spiracula vitæ :
Post animam Christus suscepit et omnia membra
Corporis, atque Adamum subiit, sed qualis in ortu,
Cum nondum vitius infectum pectus haberet,
Nec dulci alloquio diri serpensis et astu
Pellectus, pomum, Stygiāisque in viscera mortem
Misisset, supera sed incitem pasceret esca,

Οὐρανίος, μάστης τε θεοῦ δειλων τε φασινός.
Τὸν μὲν ἀνταλλάσσων, βροτὴν θέδε εἰς φύσιν ἡλεν,
Ὄς καὶ ἀθελεύσας τε καὶ ἐκ θανάτου φονῆ
Νοκήσας, γενεῖς τε χαλᾶ, καὶ χείρας ἀθέμασις
163 Ἐλαστ., σταυρῷ τε φυδόν, καὶ ὑψεὶ γαῖαν,
Πρὸς ζωὴν παιλίγορον Ἀδὰμ καὶ κύρος ἀνάξη.
Πειράσθε ἀπλώσας ἱερὸν δέμας, δὲ βροτὸν αὐτὸς
Ἐκ περάτων συνάγετε, καὶ εἰς Ἑνα δῆσατο φῶτα,
Καὶ μεγάλης θεστήσος ἐν ἀγκονησιν θήκην,

170 Αἴματι μὲν Ἀρμοῦ μολύσματα πάντα καθ-

[τρας]

Οἷμου δ' οὐρανῆς θυντοῖς ἀγδὲς ἔνθεν ἀρεβές.

Ὄς "Ἄνα, τίς δέ κα σεῖο νόον καὶ βένθον ἀνέρος,

Ὄς σταγήνων θετοῦ, καὶ δές δίκης φαμάσθιο

Οὐδές ἀριθμὸν ἔπαντα, καὶ δές ἀνέροι κελεύθους;

Cœlestibus, contemplator Dei ac divinorum splendidus.

Hunc restituere volens, humanan Deus in naturam venit,

Ut cum decertasset, et morte homicidam

Vicisset, gustum felle, infandas manus,

165 Clavis, cruce arboreum, atque excuso terram stipite,

Rursus ad vitam Adamum et ad gloriam revocaret.

Ad terræ autem fines sacram corpus expandens, hominem suum

Ex flūibus congregavit, atque in unum colligavit hominem,

308-309 Magnaque divinitatis in ulnas depositum,

170 Cum sanguine Agni piacuta omnia expiasset,

Ac semita cœlestis dux mortalibus hinc evectus esset.

O Rex! quis mentem tuam et profundum investiget,

Qui guitarum pluvia, qui maris arena?

Numerum omnem nostri a venti vias?

175 Quis tui, o Beate, cognoscat vestigia consilii?

Quomodo, in celo regnans, omnium inspicias, omnia gubernes,

Quaecunque infinitum ævum occultavit? In te intendens

Mens humana purissimæ aspicit splendorem, velut celerrime

Fulgur a nebula fugiens. Illud tamen certissimum est,

180 Hominem passionibus tuis hinc a te evectum in aliam

Vitam esse translatum, et ipsi libertatem fuisse redditam, qui malus erat:

Ac antea quidem in terra seculum et mundus parturiebant,

Et terrestrium regem populus ingens circumcinegebant,

Quem a magno Rege absraxerat suis fraudibus.

185 Nunc autem Christus e manibus detestabilis nequitæ erutos

Rursus ad magnum Regem et ad meliorum mundum reducit.

161 Μύστης τε. Sic duo Regg. et Combef. Edit. μύστις τε. Benedictini ita verterant ac si φασινός εἶσεν substantivum, et dixerant: *Dei discipulus ac divine contemplans*, quod contra lingue Graecæ notitiam evidenter peccat: unde correxiimus sine dubitatione. (CAILLAU.)

167 Ὁτε, Aldus junxit cum δέμας, *corpus suum*.

168 Εἰς Ἑνα δῆσατο φῶτα. Alludere videtur, in-

A 175 Τίς δέ καν αὖ γνώσαιτο τεῖχος, Μάκαρ, Ἡγρα
[βουλῆς]
Τύψασθον ὡς πάντες ἡφορῆς καὶ πάντα κυβερνᾶς,
Αλον δοσα κέκενθεν ἀπελέρωτος; Εἰς δέ σε τείνων
Νοῦς μερόπων τυσθωντεύσατε σάλας, οὐα τάχιστα
Ἀστεροπῆν φεύγουσαν ἀπ' ἡέρος. Ἀλλὰ τέθ Εμῆς
180 Ἀτρεκτές, ὡς παθέσσοι τεοῖς βροτὸν ἔνθεν
[ἀστρας]

Ἐτείον δὲ πάλλον Ἐθῆκας ἐλεύθερον ἀντὶ κακοῦ.
Ιερόσι μὲν ὁδίνεσσοι βίοι καὶ κόσμος ἔραζε,
Καὶ κυνόνιν βασιλῆια τοὺς ἀμφιστάτο λαδεῖ,
Οὐς μεγάλου Βασιλῆος ἀφήρασε κερδοσύνης.
185 Νῦν δὲ αἰτῆς κακῆς ἸΧριστὸς ἀπὸ χειρὸς ἔρυτ-
[σας]
"Ἄψ ἀνάγει πρὸς Ἀνακτα μέγαν καὶ κόσμον ἀρέσιν.

quit Bill., ad id quod ait Apostolus, Ephes. 11, 15, *Christum ideo mortem pertulisse, ut duos conderet in semetipsos, in unum novum hominem faciens pacem.*
471 Ασποδεῖ. Sic Reg. 39 et 993. Edit. δέρας.
472 Ἰγνα. Reg. 59 Ἰγνα.
476 Λεγ. Reg. 993 δε.
477 Εγ. Reg. 993 εἰς.

METRICA VERSIO.

Simplicibusque cibis, meditans cœlestia, clarus
Discipulusque Dei, divinaque sola voluntas.
Hunc renovare volens humanan Christus in ævum
Prodidi, ut pugnas, et acerba morte latroneum
Crudele superans, et gusto felis amari
Pestiferam ligni gustum, dextrisque nefandas
Clavis, et dulcem sancta crucis arbore plantam,
Atque salutiferæ crucis alto stipite terram,
Vitæ Adamum antique reddat, luciæ priori.
Quinetiam expandens sacrai corporis artus
In fines orbis, mortale ex finibus orbis
Collegit genus, atque hominem contraxit in unum,
Et mediis magnæ posuit deitatis in ulnis,
Expurgans fudens agnino sanguine labes,
Ac scelus e medio tollens quod clauserat astra.
Quis reperire tue, bone Rex. queat abdita mentis,
Qui pluviae guttae, cui cognitus oannis arenae

B Est numerus, ventique via? quis noscere magni
Ardea consilii rursus vestigia possit?
Omnipotens, qui cuncta vides, et cuncta gubernas,
Quæcumque hic mundus claudit latissimum. In te
Mens hominum defixa brevi splendore resulget:
Non secus ac fulgor rapidum, quod protinus oritur
Protinus emoritur, perstricataque lumina linquit.
Nec tamen hoc dubium est, quin per tua vulnera
Redditæ libertas fuerit, vitaque prioris [nobis]
Sordibus excussis, aeo meliore fruamur.
At prius in terra spargebat semini mundus,
Atque ingens mundi cingebat turba tyrannum,
Quam vafer a magno distractam Rege tenet.
Nunc autem foedo vitorum gurgite Christus
Extractam, Regi, meliorique asserit aeo.
Illiud connubium, contra hoc mortalibus afferit
Splendida virginitas; terra decus illud, at ista

Καίνο γάμος μερόπεσσος, τόδ' ἀξυτήν θεοειδῆς.
Κόσμος δέ μὲν γαῖας, ἥδ' οὐρανούς / χορέος.
Ἄπνοια δ' ὡς πινάκεσσιν ἀνὴρ εἴωλα χαράσσων,
190 Βανος μὲν πρώτιστον, ἀμυντότερος τε τύ-
[παισιν]
Εἶδος ὑποσκιάς / πειρώμενος· αὐτὸς Ἐπειτα
Χρύματα παντοδαποῖσιν δῆλη ἐστήσατο μορφὴν·
Ὦς δέρα παρθενῆν Χριστοῦ λάχος αἰτῶν,
Πρόσθι δὲν ἐν πάνοροι φαίνετο, καὶ σκινέσσα,
195 Μέσος' δέται καὶ βασιλεὺε νόμος, χρώμασσιν
[ἀφανιστὸς]
Φινομένοις, χρυστὸν τὸν ἔλλογος ὑπελάμπετο φέγγος.
Αὐτὸρ ἐπει καὶ Χριστὸς ἀγῆνες διὰ μητρὸς δύεσσας
Παρθενικῆς, ἀδέστοι, θεούδεσσος, ἀχράντου
(Νόστοι γάμου καὶ πατρὸς ἐπει χρός δέ γενέσθαι),
200 Ἡγιεινὴ θηλυτερά, | Ήσαν δὲ ἀπαντέσσato πυρήνη.

Hoc nuptiae hominibus, illud virginitas Deo similis præstitit,
Illa telluris decus sunt, ista celestis chori.

Quemadmodum pictor inanimes tabulis imagines illinens,

190 Levibus primum et opacioribus notis

Speciem adumbrare tentat; deinde vero

Omni colorum genere totam absolvit effigiem:

Sic virginitas, Christi pars semper existentis;

Prius quidem in paucis videbatur, et umbris abdita erat,

195 Quandiu lex coloribus obscure apparentibus

Regnavit, et occultus splendor paucis affluit.

At postquam Christus ex casta Matre virgine,

Jugi experte, Deo simili, incontaminata prodicens

(Necessa enim erat, ut sine nuptiis, sine patre nasceretur),

200 Sauctificavit feminas, Emanique acerbam repulit,

Et carnis leges removit, ac per Evangelii prædicacionem

Spiritu cessit littera, venitque in medium gratia:

Tunc profecto virginitas mortalibus illuxit splendida,

Soluta mundo, ac mundum intimum solvens,

205 Tanto præstantior nuptiis ac vita vinculis,

Quanto anima præstas carne,

Et terra latum colum, et vita fluitante

310-311 Stabilis beatorum vita, et Deus homine.

Tunc chorus circa Regem luce circumfluentem stetit immaculatus,

210 Coelestis, e terra properans fieri Deus,

Christifer, crucis cultor, mundi contemptor,

Mortuus terrestribus, colestibus deditus,

Mundi lumina, clara lucis specula,

Qui Deum contemplantur, quorum Deus est, et qui Dei sunt.

215 Eia agite, quæcumque thalamum laudatis, ac nuptiis

188 Χορεῖης. Sic habent tres Regg. Unus χοροῦ.
Edit. autem θεοῦ.

189 Ἀπνοια δ' ὡς. Haschol. et hoc exigit metrum.
Edit. δε δ' διπνοα. (CAILLAU.)

191 Πειράμενος. Sic Reg. 39, 993. Edit. τετρώ-

μανος.

196 Κρυπτὸν τ'. Reg. 993 χρυπτὸν δ'.

198 Θεούδος. Int. θεοειδοῦς.

200 Ἀλεξείσαρο. Ita Chig. et duo Regg. Edit.
ἀπεκείσατο.

213 Εσωπτρα. Reg. 990 Εσωπτρα.

METRICA VERSIO.

Numinis est summi, lateque patentis Olympi.

Ut vero in tabulis pictor dum corpora fingit,
Obscuris primum ora notis levibusque figurat,
Mox formis studet omnigenos adhibere colores,
Atque opus inceptum numeris polis omnibus artis:
Sic quoque virginitas, magni pars inclita Christi,
Ante quidem umbroso in paucis splendore micabat,
Dum lex jura daret terris, et in orbe vigeret,
Exiguis spectanda notis, paucisque licet
Lucis ad interna radios penetrare micantes.
At postquam Christus per casta viscera matris,
Absque patre et tædis, vita progressus in auris,
Lustravit inuliebus genus, primangue parentem
Depulit, et carnis leges abcedere jussit,
Spirituique novo submissit littera fasces,

B Gratiaque in medium venit: tam denique nostro
Virginitas generi preclaro lumine fulsit,

Instabilem mundum abrumpens, abruptaque muudo:

Connubium tantum exsuperans, et vincula vita;

Quantum animos carni præsta, convexaque coeli

Regia tellure superat, quantoque fugaci

Ilud in æternum durans præstantius ævum est,

Quanto mortali melior Deus. Ac chorus ingens,

Carpere quem nequeas, Regem latissimous ambit,

Coelestis, studioque omni Deus esse laborans,

Christifer, atque crucis servus, mundique rueritis

Contemptor, tota meditans colestia mente,

Perspicuum lucis speculum, lux fulgida mundi:

Quicque Dei, cujusque Deus, quem cernere gaudet.

Vos quibus est cordi thalamus, tædæque jugales,

Μυτιδες, οψικάρηναι καὶ δύματα γοργά φέρουσαι, Καὶ χρυσὸν λεβάκεσσι μεμρυμένον εύγενεσσι, Καὶ μαλακοὺς ἀπαλοὺς περιφρέθεσσι χιτῶνας, Λέξεις δια θυητοῖς γάμος καὶ δεσμοῦ ὄπλους

220 Κέρδεα, καὶ μετέπειτα καλέσσομεν ἀνγα μολ-

[τρν.]

Αι μὲν τοι ἔρουσιν ἐπίτερογα φυσιώνασσι.

Κέκλυτε δ', ὡς φίλα τέκνα γάμου, χθονίων βασιλῆος, Ἡμεις, ήσοι μέμητε γάμος καὶ δεσμὰ βίου, Ἀνδρομήτης γενεῆς ί καὶ αἰμάτος ἡμετέροιο, 225 Ὁν Πάπις ἀδανάτοιο Πατρής ἀστήσατο θεαμνή· Ἐξέτι τοῦ, δια πρώτον Ἀδάμ πλευρὴ συνέσσεις, Καρπὸν ἀπ' ἀνθρώπου πελειν βροτὸν, ἐκ δὲ γόνοιο, Καίπερ θυητὸν ἔστι, μάνειν σταχύοντα τέκεσσιν,

Α Τόνδε νόμον τίσουσαι, ὁμοζυγήτη τ' ἀρατεινῆ, εὐτοῦ Ἀλλήλαις συνέδημεν, ἐπει τοις ἐχεγνώμεσθα, Χοῦ νόμον τὴν θεοῖς παλαίτανον ἀμφιέπουσα. Καὶ γάρ θι φύσεται μὲν δοαι λάχον οὐρανὸν εύρον, Ἀλυγέες, παλέων τε καὶ ἀργαλέων μαλεδώνων Κρείσσονες· ἡμέρας δὲ γάμος καὶ δεσμὸς ὑπειρα-

235 Ἄμφιτερον, πτέρθων τε φύλων, καρπῶν τ'

[ἀρατεινῶν]

Τίχα τε καὶ βίστοι μελίσσωνος ἐσθίλον ἔρεισμα. Πρώτα θεὸς πάντων γενέτης. (Καὶ Ιαθ., Χριστ., Σειο νόμοις καθαρόποις παροίτερον ἢ τοπάροιθεν.) Τῷ δὲ δεσμὸς ἔρωτος, ἐπει καὶ γαλα καὶ αἰθήρ, 240 Καὶ πόντος τεκέσσι, γάμου δώρωσι, τέθηλεν. Φι ἔτεν φύλιξι πέθου νόμος οψικόμοισι,

[τέθηλεν]

*Initiate estis, qua sublime caput oculosque procaces geritis,
Ac aurum lapidibus permixtis pretiosis,
Quaque molibus vestibus delicate membra tegitis,
Dicite quot et quanta mortalibus connubium et vinculum offerant
220 Commoda, deinde vocabimini partem jugi expertem.
Ac ille quidem sic statim turgide loquenter:
Audite, o chara soboles connubii, terrestriam regis,
Nos, quibus curæ sunt nuptiae et vita vincula,
Generationis humanae et sanguinis nostri legem
225 Constitutum ab aeterni Patris Filio,
Cum Adamum costæ primum coniunxit,
Ut fructus ex hominè homo nasceretur, ac per generationem,
Quamvis mortalis esset, maneret in sobole, ut in spica :
Hanc legem et amabile conjugium magnificientes,
250 Mutuam conjunctionem sectamur, et quia e terra originem traximus,
Terra Deique legem antiquissimam amplectimur.
Naturæ enim quæ latum cœlum sortitæ sunt,
Jugi expertes sunt, ac passionibus et molestis sollicitudinibus
Superiores : mortalibus autem connubium et vinculum utilia sunt.
255 Utrumque enim hoc habent, ut et dulcium ramorum et amabilium
Fructuum radix sint, et dulcis vita optimum præsidium.
Primum Deus universorum genitor (Christe, fave
Legibus tuis sanctis impensis quam olim).
Inest autem universo vinculum amoris : siquidem terra et æther
260 Et pontus sobole, qua connubii donna est, efflorescunt.
Quod si vere palmis alicornis incit lex amoris,*

216 Υψικάρηναι. Sic tres Regg. Edit. οψικάρηναι.
218 Περιφέρεσσι, τοῖς μέλαισι, poetica licentia,
vox conjuncta.

219 Λέξεις. Ita Chig., Coisl. et Reg. Edit. men-
dose δέξαι.

223 Ησι. Duo Regg. aīsi.

226 Πλευρὴ συνέσσεις. Reg. 990 πλευρῆσιν
έποιε.

227 Ἐκ δὲ γόνοιο. Regg. duo ix δὲ γάμοιο.

229 Ὄμοινγένη. Reg. 38, et Coisl. διοιζυγίαν.

230 Αλλήλαις. Tres Regg. Ἀλλήλοις.

232 Φύσεται. Regg. 995 φύσεται.

235 Καὶ Ιαθ., Χριστ. Illeæ verba sensu carere Billio visa sunt; etisæ in sua versione expugnanda judicavit. Sensu tamen nonarent; his enim, ut Combustio videtur, anteoccupat quod opponi poterat, nempe his matrimonii laudibus, instituta a Christo virginitatí plurimum detrahi, quod a se poeta repellit. In ms. sup. lin. τοῖς τοῖς νέοις πάλοις εμπροσθεν ἢ πρὸ τούτου.

239 Τῷ δὲ Επι. Coisl. sup. lin. ἐπὶ τούτῳ δι.

241 Φοινίξ. Vide Plin. Hist. nat., lib. xiii, c. 4.

METRICA VERSIO.

Quæ sublime caput geritis, vultusque procaces,
Intextumque aurum geminis, quæ molibus artus
Vestibus integritis, prodiit, et dicite primæ.
Quæ bona conjugium pariat, quæ commoda portet:
Post autem incipiæ pro se quoque dicere parti
Fas erit. Ergo illæ tumido sic ore loquenter :
Audite, o dulcis thalami charissima proles,
Qui terram imperio terrenaque cuncta gubernat.
Nos, quibus est curæ thalamus thalamique voluntas,
Legem, quam generi humano nostroque crux
Numinis aeterni g̃-holes sanctissima fixit
(Inde ex quo primum lateri conjunctit amico
Primigenium illum Adamum, et costæ sociavit
[adempit],
Nempe hominem ut producat homo, natosque
[creando],

B Mortalis licet ipse, tamen sibi proroget ævum,
Ut solet in viridi revirescere semen aristæ),
Hanc legem et thalami genitalia jura coletens,
Vivimus inter nos junctum, terraque creare
Antiquam sequimus legem terræque Deique.
Nam mentes, quæ cœlum habitant, sedesque beatas,
Conjugis expertes vivunt, motusque, gravesque
Ignorant curas. Mortali sanguine cretis
Utile conjugium est, ramorum certaque radix
Pulchrorum, dulcis vita columenque decusque.
Ac primum Deus est rerum generator et auctor
(Sis facilis mihi, Christe, tuas nam non nego leges
Esse magis puras multo, quam jura priora):
Mox amor et thalamus; nam terra, et pontus, et
Munere connubii producta prole virescent. [aer

Μηγυνιάλεων θῆλαν τε καὶ δραστα εἰπός ὥρῃ
Ἐρωνούδρου παλάμησος βρέσαιν βοτρύώδεα καρπον,
Ει δὲ καὶ εἰ δυάδος λιθίκων λίθος εἰς ἐν τούτος
245 Τίτεται, ὡς ἔνεποντι λίθων εἰπίστορες ἀνήρες,
Ἐτοι καὶ φύγοισι γάμος καὶ δεσμος ἕρωτος.

‘Αλλὰ τι μου ξείνουνθιλότης μιθῶν τε πόθων τε;
Δέρκε τα μερόπεστοι γάμος πόθρων ἔχεφρων.
Τις σορῆν ἔδιδαξε φίλην, καὶ βένθε' ἀνέψευρον,
250 “Ουσα χών, δος πόντος, δο' οὐρανὸς ἄντες
[έργος];
Τις πιολέσσον έθηκε νόμονς, καὶ τῶνδι πάροπεν
Τις πιολίας δ' ἀνέγειρε, καὶ ἡρόος μήδεσι τέχνας;
Τις πλήστος ἀγόρας καὶ δύματα, καὶ τις ἀγώνας;
Τις στρατὸν ἐν πολέμοισι, καὶ ἐν θαλήσι τραπίζας;
255 Τις χορὸν ὑμνητῆρα θυάδεις; Καὶ τέταστο νῆρος;

Α Τί; Θηρῶν κατέλισα φίλον, καὶ γαῖαν ἀράσσοντι,
Καὶ φυτοεργείην ἔδειδάστο, καὶ πελάγεσσοι
Νῆ; ἐπαφής μελανῶν ἐπειγομένην ἀνέμοισι;
Τις γαῖαν καὶ πόντον ὑγρὴ συνέδησε κελεύθῳ
260 Νόστρη γάμον; τό δὲ πολλὸν ἀπόπροθεν εἰς ἐν
[βάγειρε;
Καὶ τὰ μὲν ἐνθάδε, τοια. Τα δ' ὄψθει, πολλὸν ἀράσσοντι.
‘Αλλήλοις χέρες τε καὶ οὐρα καὶ πόδες ἔσπειν
Σευγῆ. Διποὺν δὲ γάμος καὶ ἀνάλκιν έθηκε,
Χάρμα μέγ' εὐμενέσσον, ἀγος δὲ τις δυσμενέσσον.
265 Συναὶ καὶ μελεδόναι εἰλαφρίσσουσιν ἀνίας'
Συναὶ δ' εὐφροσύναι λγυκερώτεραι ἀμφοτέροισι.
Τερπνότερος μὲν πλούτος ὑμερονέουσι τέτυκται·
Τερπνότερην πλούτοιο δ' ὅμοφροσύνη χατέσσου.
270 Κλητὶς δ' ἀμφοτέροισι σαφεστάνης τε πόθων τε

Ut masculus et femina verno tempore maritati
Hortulanorum manu præferant fructum racemosum,
Si ex duobus lapidibus in unum coeuntibus lapis
312-313 245 Nascitur, ut assurint qui lapidum scientiam callent,
Sunt etiam in rebus inanimis nuptiae et vinculum amoris.
Sed quid ego externos sermones et amores persequor?
Vide, quid præstenti hominibus nuptiae prudentes.
Quis sapientiam docuit? quis profunda investigavit,
250 Quaecunque terra, quaecunque mari, quaecunque celo includuntur?
Quis uribus leges dedit, et ante leges
Quis urbes condidit, et artes meditando inventit?
Quis fora et domos implevit, quis palæstras?
Quis exercitum in bellis, et mensas in convivis?
255 Quis chorum hymnorum cantorem in templo suffitibus perfuso constituit?
Quis ferinam vivendi rationem repressit, et terram arare,
Ac plantas inserere docuit, et mariibus
Navem nigram immisit ventis impetendam?
Quis sine nuptiis terram et pontum humida semita
260 Conjurxit, ac remotissima in unum devinxit?
Atque hæc quidem talia. Que vero sublimia, longe meliora.
Nobis invicem manus et aures et pedes sumus
Nuptiarum beneficio, qua duplum robur afferunt,
Magnum sane amicis gaudium, et iniunctis dolorem praestant.
265 Communis sollicitudo delinit molestias.
Communes juvünditates sunt utriusque suaviores.
Juvündiores sunt divitiae ex concordia.
Juvündior divitiae concordia his qui divites non sunt;
Clavis utrisque et castitatis et amoris

266 Μηγυνιάλεων. Ita tres Regg. Edit. πηγυνάμονος.

246 Έκ δυάδος. Vide eund. Plin. lib. xxvi, cap. 18, et Solin. cap. 56.

252 Ήγέτο. Coisl. εὑρετο. Chig. εὑρατο.

253 Θυάδεις. Coisl. sup. lin. ἑτενθυμαρμένω.

257 Φυτοεργείην. Reg. 993 et Coisl. φυτοεργίαν.

258 Εκαρχης. Coisl. ἀρέχης. Tres Regg. επ-

έρχης.

262 Καὶ πόδες. Duo Regg. καὶ σθνος εἶλεν.

264 Χάρμα μέγ'. Alludit ad illud Odys. Z. 184 :
Πόλι άλγα δυσμενέσσι,

Χάρματα εἰ σύμεντρησι.

265. Συναὶ καὶ. Reg. 39 et Coisl. Συναὶ μέν.
Regg. 990 et 993, Συναὶ δέ.

METRICA VERSIO.

Quin, si vera ferunt, nec palma libidinis expers.
Namque maritatae sub verni temporis horam,
Egregios tum deinde solent producere fructus.
Quod si etiam ex coitu saxorum saxa creantur,
Ut memorant, lapidum quibus est perspecta facultas,
Res quoque tangit amor rigidus, vitaque carentes.

Sed quid ego externos verbi complector amores?
Perspicie juvündia quenam sint munera tæda.

Quis sophiam docuit? quis repperit abdita curta,

Quæ mare, quæ tellus, eolumque volubile claudit?

Quis gravibus claras instruit legibus urbēs?

Oppida quis strixit? quis doctas atulit artes?

Quis foræ, quisve domos implevit, quisve palæ-

Convivis epulas, armata bella cohorte, [stras,

Quis cœtusque, Del præconia magna canentes?

Quis sine connubio vitam moresque ferinos

B Deputit, et docuit proscindere vomere terram?
Quis plantas serere, et navem committere ponto,
Sulcantem gelidas rapidis aquilonibus undas?
Quis mare cum terris undoso tramite vinxit,
Et multani inter se disjuncta elementa ligavit?

Ac ne præsentis tantum prodesse putetur
Conjugium vita, non hic sna commoda sistit.

Nam merita illius multo majora supersunt.

Præstat enim ut nobis auresque manusque vicissim

Atque pedes simus: languentis corporis artus

Roborat, ingentique hostilia corda dolore

Angit, letitia contra diffundit amicos :

Afflictis animis communis cura medetur :

Detextatque magis communis utrumque voluptas.

Gratior in thalamo concordi copia rerum :

Rursusque in thalamo melius toleratur egestas.

270 Συνήγηται, καὶ σφρηγίς ἀναγκαῖς φιλότητος.

Εἰς πάλιος φιλῆσαι/σκιρτήμασι θυμὸν λαίνων.

Ἐν ποτὸν οἰκεῖτη πηγῆς ἔσινοισι ἄγνωστον,

Οὐδὲ ἐκτὸς προρόπιον, οὐδὲ Ἐκτοῦς δόλον ἀγύρον.

Συμφυέτες σάρκεσσιν, ὅμοφρονες, εὐσεβῖς τε

275 Κάντρον τὸν ἀλλήλους πόθῳ θύγοντες ἡμῶν.

Οὐδὲ γάρ οὐδὲ Θεοῖ γάρος ἀπάνευθε τίθενται,

'Αλλ' ἔχεται μᾶλλον τις, ἐπειὶ καὶ μᾶλλον ἐπειγεῖ.

'Ω; δ' ὀλίγην μὲν νῆσοι μικρῷ προτῆσιν ἀγήτης

Λαζαρεῖς πεπατμένοις: δι' οὐδόματος ὥκα θύεσσαν,

280 Ήλέ χέρες πέμπουσιν ἑπειγομένην ὅπ' ἀρτηροῖς,

Πολλὴν δ' οὐδὲν ἀλιγή ἱνοῇ φέρει, καὶ μᾶλλον ἀπειλεῖ,

Πίλοντον ἐπερχομένην ἰστερέωτερος οὐρὸς ἐπειγεῖ,

"Οὐς φα καὶ ἀγύρες μὲν ἐπειὶ ζώουσιν ἐλαρροί,

270 Connubium, ac sigillum necessariae amicitiae;

Unus amicitia puluis animum salibus deliniens;

Unus domestici fontis potus, externis ingustatus,

Neque foras prodiens, neque foris quemquam asciscens.

Carnibus conjuncti, animo concordes, ac pietatis

275 Similes stimulum in se invicem amore acquentes.

Non enim a Deo connubium abducit,

Sed ei quisque magis adbareret, quia eum magis incitat Deus.

Quemadmodum exiguum naveum exiguum ventus impellit

Velis expansis tumidos fluctus citio percurrentem,

280 Aut eam manus incitant sub remis proprorautem,

Ingentem vero levis aura non ferat, sed cum gravis sit

Pontum ingressam fortior ventus impellit :

314-315 Ita et castibes, quia vivunt expediti,

Levioti magni Dei indigent auxilio.

285 At qui circa dilectam uxorem et res suas occupatur,

Et natos, ac vastum seculi mare navigat,

Ut pluribus indigens, plus Deum colit.

Talia connubium præstat : sed vita manca sine amore,

Immitis, aspectum fugiens, sine foco, montium amans.

290 Non morborum solatium est, non infirmæ senectutis

Remedium, quo parentis in filiis suis repubescent;

Non fulcrum vitæ mellitus. Non convenitus

Delectantur, non convivis, sine risu, extra mundum,

Vitæ nati sunt, et non diligunt vita

295 Radices, nec consentaneum hominibus animum gerunt.

Quod si quis virtutem amans, jugalem amorem despiciat,

Nec virtus ab amore jugali remota est, non solum

270 Σχρηγής. Reg. 993 σφραγίς.

271 Εἰς χάλος. Videtur Gregorius alludere ad illud Prov. v. 18, *Lattare cum muliere adolescenti tue: cerea charissimum et gratissimum hinnulus*. Ibid. φίλης. Tres Regg. et Coisl. φίλοις. Int. Coisl. τέρπων ψυχή φιλοῖς σκιρτήμασι, απινοῦ oblectans gratias salibus.

272 Εὐ ποτόν. Alludit quoque ad hanc verba Prov. v. 16, *In platea aquas tuas divide: hubeto eas solus, nec sint alieni participes tui.*

METRICA VERSIO.

Tuta pudicitiae, Veneris quoque, clavis utriusque
Conjugium, obsignans violenti sedūs amoris.
Unus amicitia puluis, qui pectora saltu
Exhibaret, proprii sintque unica pocula fontis,
Qui nec euquias ali patet, nec diffusat extra.
In thalamo concors animus, concordus membra,
Inque vices aequant solidæ pietatis amorem.

Nam neque conjugium a Christo veraque salute
Abducit: verum stimulos quoque subdit et urget.

Utque perexiguum venti vis parvula puppin
Incitat, expansis velis maria alta secantem,

Aut etiam remis impulsia, per aquora cursu
Fertur: at ingentem non fert levius aura carinam,

Quæ nisi pergravidus ventis agitata quiescit:

Sic etiam inanip, quoniam lievitoribus ævum

Trajicunt pedibus, leviore videntur egere

Nunipis æterni auxilio, afflataque minore.

A Κουφοτέρης μεγάλου θεοῦ χατέουσιν ἀρωγῆς.

285 "Οὐδὲν ἀλόγος τε φίλησκατ κτήσιος ἀμφισβήτηκε,

Kai τεκένων, τέμνει δὲ τοὺς μέγα λαίμα βίοιο

Χρεοῖ πλειστέρῃ. Ικλεον θεον ἀμφαγαπάτει.

Τοῖα γάμος, πηρὸς δε βίος φιλότητος ἀνευθε,

Νηλῆς, ἀπροτοποτος. ἀνέστιος, οὐρεσιφορτης·

290 Οὐκ μάλα πατέων, ιοι γήρας ἀδρανέοντος

Φέρμακον, ἡδάσκοντες δοις τεκέσσι τοκής

Οὐ πῆξις βάστοι μελίσσων. Οὐκ ἀγορῆς

Τέρποντ', οὐ βαλίσιν, ἀμειδέας, Ἐκτοθι κόσμου,

Οὐ βίστοι γεγάστι, καὶ οὐ στέργονται βίοιο

295 Πίλας, οὐ μερπεσσιν ὅμοφρονα θυμὸν ἔχουσιν.

Ει δ' ἀρετὴν ποθέων τις ἀτιμάζει φιλότητα,

Οὐδὲ ἀρετὴ φιλότητος ἀπότροπεν, οὐχ ὅτι μοῦνον

273 Προρέον. Duo Regg. προρέον.

282 Ἐξελύει. Regg. 490 et Coisl. Ἐλαύνει.

287 Χρεοι. Duo Regg. χρεῖ.

288 Ἡπρός. Coisl. sup. lin. τυζέλες. Μοχ, ἁπεύθε.

Regg. tres et Coisl. διανεύθεν.

289 Ἀπροτοποτος. Coisl. sup. liu. ἀπρονότος.

293 Ἀμειδέας, μοροι.

295 Πίλας, radices, principia. Μοχ, ὅμοφρονα.

Regg. 990 δροτέρων.

B At qui consortem thalamī, qui pignora chara

Curat, opesque suas, et vastum navigat æquor,

Arctius ille Deo, quia pluribus indiget, hæret.

Hæc thalamus: contra manca est sine conjugè vita,

Dura, petens montes, improvidaque, et laris experts:

Non aniani morbi adhibet, senioique medelam,

Non facit ut primos vitæ renoventur ad annus,

Atque repubescent suscepta prole parentes:

Non dulcem in terra contendit figere vitam,

Non foræ delectant miseram, non prodiga mensa,

Non epulæ: verum in lacrymis luctuque perenni

Versatur, fluxique horres contagia mundi,

Et cum sit vita, tamen odit gaudia vita.

Denique cum reliquis animo nou vivit eodem.

Ac ne forte thorō, virtutis amore, jugali

Abstinat quisquam, thalamo contermina virtus:

Non modo quod sanctis thalamus mortalibus olim

Πάντεσσι τοπάροις γάμος φύλων εὐσέβεσσιν,
'Αλλ' οὐ καὶ φύλοτος ἄνδρος εἰσὶ γενεθλῆ
300 Καὶ Χριστὸς παθώντες στορεῖ, ἦδ' ὑποφῆται,
Πάτραρχοι, λεῆσι, ἀσθίοφροι, βασιλεῖς,
Πιλοταῖς ἀρτητοῖς κεκασμένοι. Οὐ γάρ ἀνέσχε
Χῶν ἀγάπους, ὡς φασὶ πελώρια φύλα γιγάντων,
'Αλλὰ γάμοι τελέουσι γόνος καὶ κύδος μάντας.
305 Τις θεὸν ἀνθρώπους μέγαν κρατέονθ' ὑπέβεξε,
Καίπερ τὴλοθ' ἰδού, νόν δὲ ἐπλήσσεν ἥρως
Θεοτέρου, καὶ ἔνθεν ἀπήγαγεν οἱ βίσταί δὲλον;
Τις φυχὰς ἐκάθηρεν διοις μερόπεσσι φαινοῖς;
Πιστὶς Ἐνόχ μετίθηκεν. Οὐ δέ οὐδέταν ἁσάστο
310 Κόσμον διον φυχαὶς διλγήσας καὶ στέρματα πλα-

[τοις]

Α Νῦν μέγας. Ἀθράδιμ δὲ πατήρ πτολίου τε καὶ θεούν,
Καὶ θυσίην Χριστῷ παρεβάνωμον υἱὰ ποδῆσας.
Μωσῆς ἡγαγεὶ λαὸν ἀπ' Αἰγύπτου βασίτεο
Θεύμασι σὺν μεγάλοισι, νόμον δὲ ὑπεδέξατο πλαθῖν
315 Ὑψόθε λατινῆσι, θεὸν δὲ εἰσδραχαν διηνη.
Πιστὸδε εὐτ προτέροις θυηπόλιος έσκεν 'Ααρὼν.
Μήνη; δέ τελον τα δρόμον σχέθεν ἡδος Ἱησοῦς,
Μακρότερον δηλοῖται φύνον καὶ κήδεα τεύχων.
Καὶ σά, μάκαρ, χριστοῖσι φέρων κέρας, ἀγνὲ Σαμουὴλ,
320 Δασθέδι ἐν βασιλεύσεν δοῦλομας ἡδεν διποιοι,
Καὶ Σολομόν τοισθήπωτον κλέος. Οὐδὲ προφῆταν
Λεοντία. Ήδίαν δὲ πρὸς οὐρανὸν ἡρπασεν δράμα.
Τις δέ νόμοιο μέσον καὶ τοιεύματος οὐχι τέθηπε
Φωτὸς Ἰωάννην φερίηχε πρόδρομον δικρον;

Quia omnibus piis olim nuptiae placuerunt,
Sed etiam quia probi amoris soboles sunt
300 Et Christi passionis testes, et prophetae,
Patriarchae, sacerdotes, triumphales martyres, reges,
Omnibus virtutibus ornati. Neque enim bonos
Terra protulit, ut protulisse dicitur monstrorum gigantum genus,
Sed nuptiarum omnes fructus sunt et decus.
305 Quis Deum hominibus summum regem ostendit,
Quamvis longe dissitis, ac menteν amore implevit
Divino, atque hinc in aliam vitam evexit?
Quis hominum omnium illustrium animos expurgavit?
Fides Enoch transtulit. Ex aquis saluum fecit
310 Universum orbem eum paucis annibus et seminibus natantibus
Noe magnus. Abraham pater extitit urbium et nationum,
Ac filium Christo ad aram immolandum ligavit.
Moyses eduxit populum ex immitti Αἴγυπτο
Magnis cum prodigiis, ac legem accepit tabulis
315 Lapideis divinitus insculptam, Denique coram intuitus est.
Fidelis imprimitus fuit sacerdos Aaron.
Iunus solisque cursum cohobinit optimus Jesus,
Prolixiorem hostibus cædem et luctum parans.
Tuque beatus, qui regibus olei cornu tulisti, sancte Samuel.
316-317 320 David inter omnes reges celeberrimus fuit,
Ac Salomon sapientie præcipuum decus. Nec prophetas
Omittam. Eliam currus in celum rapuit.
Quis est autem, qui medium inter legem et spiritum non admiretur
Joannem, summi luminis canorum præcursorē?

303 Οὐ φασὶ πελώρια. Gigantes a poetis fini-
guntur suisse filii Terræ et Titanis. Γηγενεῖς illos
vocant Graeci.

305 Μέγαρ. Sic Reg. codex. Edit. μέγα.
312 Θυσίην. Duo Regg. et Coisl. θυσίης.
315 'Υψόθε. Duo Regg. οὐδέσθε. Μοξ. Ἀντηρ,
coram, facie ad faciem, ut Scriptura loquitur.

316 Θυηπόλος. Reg. 990 θυηπόλιος.
317 Μήνης δέ τελον τα. Ita Coisl. Edit. μήν δ'
τελον τα.

319 Κέρας. Cornu, seu, lenticula olei, quo reges
unxit Samuel.

324 Ερημηχέα. Duo Regg. περιηχέα.

METRICA VERSIO.

Cunctis charus erat, contempnia cælibe vita,
Verum etiam thalamo quia sunt genitore creati
Vates, sacrifici, doctores, et patriarchæ,
Laurigeri, reges, omni virtute decori.
Non etenim egregios homines, ut vasta gigantum
Corpora commemorant, luci dedit arida tellus :
Omnes sunt sacra fetusque et gloria tæde.
Quis generi humano Numen patefecit Olympi
Omnipotens, supera quamvis procul absit ab arce?
Quis mentes hominum divino implevit amore,
Et terra abstractas tulit ad præstantius ævum?
Quis claras annatas purgavit sordida atris?
Alma fides pietasque ad sidera vexit Enochum.
Noe peregrino numero et semente natante
Mortiferis orbem totum servavit ab undis.
Incytus Abrahamus, numerose gentis origo,

B Haud trepidus natum mactandum admovit ad aram.
Quin etiam Moses miracula magna patravit,
Dum populum ærumnis, duraque tyrannide pressum
Extrahit, et sanctas leges, mandataque saxis
Jura capit, Numenque adverso lumine ceruit.
Inter sacrificios veteres fulgebat Aaron.
Et Phœbe et Phœbo cursum produxit Iesus,
Dum sequitur fractas fusasque per arva phalanges.
Tu quoque fidus eras, Anna prognate, sacerdos,
Et Domini christis cornuque oleumque ferbas.
Quid regum que non prestantior ullus.
Quid Salomon sophia vertex, omnesque prophetae,
Ardentique Elias abreptus ad æthera curru?
Quis non suspicuit veterisque novique sequestrum
Fœderis, et qui mot ventura luce suprema,
Nuntia leta ferens mortalibus ante cucurrit?

325 Τίς δὲ δυωδεκάδα/κλεινῶν μετέπειτα μαθητῶν ;
 Τίς Παῦλοι μένος/μεγαλήτορος σύρανοφοι,
 "Αλλούς θ' οὐ γεγάσαι, καὶ οὐ νῦ εἰσὶν ἀριστοί,
 "Ἐρμα λόγου, κώσμον τε κλέος, λαού τε θέμελια ;
 Τοὺς πάντας μερόπεσσα γάρμος καὶ Χριστὸς έσωκεν.

330 Οὐδὲ μὲν οὐδὲ γυναῖκες ἐπ' εὐσεβίῃ χρύμωσαν,
 "Οὐν μέτας ἐν βίβλοισι θεωρεύσονται ἀριθμὸς,
 Νόσοι γάρμον καὶ σαρκὸς ἑκάτειρες ἐπέβοσαν.
 Εἴπων μείζονα μύθον ἔμην τίνον φιλότητα.
 Καὶ Χριστὸς καθαρός μέν, ὅταρ σπλάγχνοισιν ἐμίχθη
 335 Ἀνδρομέδας, μηνῆς τῆς δὲ διωλίσθησε γυναικός,
 "Ημιονούσις/μίξας θροτέης θεοτέης,
 "Ἐν δὲ πᾶσι μέγιστον ἐμὸν χρέος, ἣν κρατέωσιν
 Ἀλγύδες, καὶ οὐ γάρ ἐμὸν γένος, ὡς περ ἀπαντεῖ.

Α Οὐδὲ γάρ τέ ἐν ἀγάμοιν/γεγαμρότες, ἐκ δὲ γάμῳ
 340 Ἀγυρές. Τεκέσσοντας ἀνύγομεν, ἰσχετές ἀγύνα.
 Εἰ τοι μὴ πατέρες, ιπατέρων γε μὲν ἑξένεσσες.
 Τοῖα γάμος. Μετέπειτα κατηγόρων παρεῖ
 Ἐν τρυχίνοις φακέσσονται, καὶ διέφερον ἀνδραίσσονται,
 Νήπιοις, αὐαλέται τε, κατὰ χθονὸς δρυματ' ἔχουσα
 345 Παρθενίην, τυπόν δὲ διαστέλλουσα σύν αἰδοῖ
 Χειλέα, ποντίσσουσα παρήιον αἷματι σεμνῷ,
 Κάκη κεφαλῆς ἐρύσσουσα σίγα κρύπτοτο καλύπτρην.
 Τὴν δὲ παρεπιθέματα ἐγὼ τοῖς δὲ ἀπέδεσσαν
 350 Ὁ μεγάλοιο χοροῖς παρισταμένη μεδέοντος
 "Υμνοπολοίς, εἰ καὶ σε δέμας καὶ γαῖα κατίσχει,
 Δεῦρ' θοῦ, καὶ φάσι μύθον. Ἐγὼ δὲ σέο προπάροιθεν

325 Quis duodecadem illam illustrum discipulorum,
 Quis Pauli magnanimi constantiam in celum evecti,
 Atque alios et nunc etiam praestantissimos viros,
 Praesidium doctrinæ mundi decus, populi columen ?
 Hos omnes bominibus nuptiæ et Christus dederunt.

330 Sed nec mulieris pietate ornatae,
 Quarum magnus in libris divinitus inspiratis numerus,
 Sine nuptiis et carne gloriæ adeptæ sunt.
 Dicam magis quidplam in honorem mei thalami.
 Christus ipse puris quidem, sed tamen visceribus mistus est
 335 Humanus, atque ex desponsata prodiit muliere,
 Dimidium conjugij humani inniscens divinitati.
 Unum autem mihi omnium longe maximum est robur, si vincant
 Calibes; bi quoque meum genus sunt, ut alii oumes.
 Non enim ex ecalibibus conjugat, sed ex nuptiis
 340 Calibes : Si præcipimus filii : Pugna desistite,
 Etsi patres non estis, ex patribus geniti estis.
 Talia connubium. Deinde vero substristis facie,
 Laceris pannis, et membris infirmis,
 Absque calcis, macie confecta, oculos humi defixos habens,
 345 Virginitas, vix diducens præ pudore
 Labia, vultum verecundo rubore perfusa,
 E capite silens trahit velut quo tegatur.
 Hanc ego hic verbis abditarob :
 O celestis Patris progenies, ac intus splendida,
 350 O que magni Regis aies choris
 Hymnos cantabitibus, quamvis te corpus et terra detineant,
 Illic ades, et verba loquere. Ego ante te

325 Διωδεκάδα. Reg. 39 διωδεκάδε. Reg. 990,
 993 διωδέκα γη.

331 Ιερ. Mendose in edit. ὁμ.

336 Βροτέης. Mss. Βροταζ, et sup. lin. ἀνθρωπίνης.

338 Ἀκαντεῖς. Reg. 993 ἀποτεῖς, et sup. lin. ἀπ-

εστήσαντες.

340 Ἀνάγομεν. Coisl. sup. lin. καλύπτομεν.
 343 Τρυχίστος. Duo Regg. τρυχίνος. Μοχ ἀδρα-

νόντων. Sic Reg. 990, Coisl., Herv. Edit. Paris av-

δραντοντα.

345 Τυρθόρ δέ. Coisl. et Reg. 990 τυτόν τε.

350 Μεγάλοις. Reg. 990 et Coisl. μεγάλοις.

METRICA VERSIO.

Quis non discipulos Christi, fidosque sequaces?
 Quis non coelipeta robur mirabile Pauli?
 Atque omnes alios, quorum clarissima virtus
 Vel prius illuxit, vel nostro tempore fulget,
 Praesidium fidei, pichis columnen, decus urbis,
 Quos omnes nobis Christus thalamisque dedere?

Sed neque feminis in sexu quotunque potentem
 Egregia pictate Deum coluere, fideque
 (Quarum non parvum numerum Scriptura recenset),
 Sunt sine conjugi tam magna laude potita.
 Utque etiam in thalami quiddam genitalis honorem
 Altius adjiciam, licet omni labo carenti,
 Attamen humano Christus se corpore junxit,
 Et despontes per viscera casta parentis
 Fluxit, conjugisque humani cum deitate
 Dimidium junxit. Sed et hic quoque maxima nobis
 His posita est, quod si supereret pars conjugi exprimis,
 Huic tamen a nobis genus et vitalis origo est.

B Non etenim ex agamis ortum traxere jugati :
 Verum illi contra nexus fluxere jugali.
 Quocirca, nati, quamprimum sistite pugnam.
 Quanquam etenim patrum minime vos nomen habetis,
 Attamen a patribus traxistis semina vita.
 Hac ubi verba dedit, siluit pars conjugi gaudens.
 Tum moesto vultu, atque hirsutis horrida pannus,
 Infirmis membris, macie confecta, pedesque
 Nuda, solo fixis oculis, immobiliis hærenas,
 Virginitas, paulum diducens labra pudore,
 Purpureoque suam perfundens sanguine frontem
 E capite extractio clam sese olvelet amictu.
 Hanc igitur tali pavida sermone cohortans
 Alloquar : O celsi proles generosis parentis,
 Interno splendore nitens, o cœtibus astans
 Angelicis, regem laudantibus usque supernum,
 In terra licet ac mortali corpore versans :
 Illic age, depo itaque metu sancta ora resolve.

Στήσουμαι. Ή γάρ Εμοις θεόδοτος ἡδες δνασσα. Α Εἰς νόμος, ἐν δὲ νόμημα, κερασσαμένην φιλότητα
Ἡλύθες, δὲλλ' ἔτι μᾶλλον τοις τε καὶ θαλος εἰσ.

355 Τίς με καὶ οὐκ ἐθέλουσαν δημι τρόπος τόνδε θώκων;
Τίς δ' ἔργοι μεματαν ἐμὸν θέον ἀτρεμηγ το
Τίεν, ἡματοῖς τε πόνοις, υυχίσαι τ' ἀσίδαις,
Καὶ δακρύων πηγῆσι, καὶ εὐαγέσσαι καθαρμοῖς,
Εἰς δηρην καλέσαι κανενή, καὶ νείκαια μύθον;

360 Οὐ γάρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐμὸν κράτος, οὐδὲ λό-

[γιανοί]

Εὔστροφος, οὐτ' ἀγροπλεύπιμογομα, οὐδὲ δικαστῶν
Εὔμενών ψήφοισιν ἀγάλλομαι, οἵτις μέμητε
Πάντα μὲν εὐδικήτη, ικαρόνται τε, πολλάκι δ' αὖ τε

"Ἐνθα καὶ ἔνθα τάλαντον ἐπικλίνονται θέμιστος.

363 "Αλλοισιν βιστοι τὰ τίμια. Άνταρ Εμοι γε

Πρός θεὸν ὑψηλόντα φαεφόρον ἔνθεν διεύειν.
Τῶν δ' ἀλλων ἀγάλλων με τόσον φρένας ἴμερος αἰρεῖ,
Οἵ τε κενοὶ φρονέουσιν ἐπώσα φυαινόντες,
370 "Ωκά τ' ἐπεργορυμένοισι, καὶ διλλυμένοισι τάχιστα,
Οὐσάτιον καπνοῦ καὶ ἀτμίδος, τὸ δὲ φεούσης
Ἄσηρος, καὶ φαρμάκον τινασσομένους ἀνέμοισι
Πάντοτε συρομένης; Η ὑπερὶ ἀλλ νῆδε ἀταρποῦ.
Βουλίσην καὶ διτυμος ἐν ἀνθρώποισιν ἀσύνη,
375 Τυθῶν ἐν σύραντον ἔχειν κλέος αἰτιν ἀσύνην.
"Η πάντων κρατέουσα, θεοῦ πίπτειν ἀπάνευθεν.
'Αλλ' ἐμπῆς τρομέωνται δεῖκα, μη τις ἀρβεῖς,
Παρθενίης νεότητον ἐπι περὸν αἰθέρι νομῶν,
Τοισδε λόγοις ἐπὶ γαλανὸισι τάχιστα.

Stabo. Mibi enim Dei donum, regina venisti :
Venisti, ac sep̄ius adhuc venias, et prop̄ia sis.

355 *Quis me etiam nolenter ad hanc adducis sedem?*

318-319 *Coler, ac diurnis laboribus, et nocturnis cantibus,*
Et lacrymarum fontibus, ac sanctis expurgationibus,

Ad vanam advocat item rixasque verborum?

360 *Non enim in hominibus meum robur est, nec verbis*

Volubilis sum, nec foris immisceor, neque judicum

Benevolorum suffragiis glorior, quibus parum cordi est

Rectum jus, ac perpaucis, ac sepe etiam

Huc et illuc justitiae libra inclinatur.

365 *Aliis vitæ honores reliquo. Mibi autem*

Una lex, una cogitatio, ut divino amore perfusa

Hinc ad Deum in celo regnanteū ac lucis auctorem proficiscar

Ceterorum autem bonorum tantum me desiderium tenet,

Quibus vani homines stulte inflati effueruntur,

370 *Cito venientibus et celerrime persentibus,*

Quantum fumi aut vaporis, aut fluentis

Aura, et arena ventis agitat

Undique raptata, aut semita navis in mari.

Maliū ingloria inter homines

375 *Pauūlum gloria nascisci in cœlestibus semper manenibns,*

Quam omnibus impetrans, Deo excidere.

Sed tunc et extimesco, ne quis elatior

Virginitatis recentes pennas in aere ventilans,

Istis aeronibus in terram celeriter cadat.

554 *Ioc. Sic tres Regg., Coisl. et Chig. Edit. kētē.*

357 *Nuxīgor s'. Sic tres Regg. Edit. υυχίσαι τ'.*

358 *Πηγῆς. Duo Regg. πηγῆς.*

359 *Καλέσι. Ita due Regg. et Coisl. Edit. male καλέσι.*

363 *Παύροις τε. Ita Coisl. Edit. παύρος; δὲ τε.*

364 *Θέμιστος. Coisl. sup. lin. τῆς δίκης.*

366 *Κερασσαμένην. Coisl. sup. lin. μίξαν. Int.*

Coisl. ἐμοὶ δὲ εἰς νόμος. ἐν θελημα, τὸν κρατῆρα
τῆς πρὸς θέον ἀγάπης πλήρη στήσασαν, πρὸς ἐκείνουν ἐπείγοντας. *Mibi autem una lex, una*
volumata, ut, poculo Dei amoris cumulato, inde ad
ipsum proficiscar.

371 *Oσσάτιος. Ita Reg. 39, 993. Edit. οσσάτιος.*

372 *Tιτανοσύμετοις. Sic Reg. 993. Edit. τινα-*
συμέντος.

METRICA VERSIO.

Ipse tibi patronus ero : nam tu mibi sane,
Tu mibi colesti venisti munere, diva.
Scepius atque ntianā venias, veniasque benigna !
Protinus hec tales emittit pectorē voces:
Quis vero invitam me sedibus admovet istis?
Quis vitē probitate Deo servire parantem,
Nocturnisque hymnis, sudoribus atque diurnis,
Atque piis lustris, lacrymarum et fonte perenni,
Ad pugnam et rixas verborum adducit inanes ?
Non apud humanos vis nostra est atque facultas.
Non lingua valeo, streptus nec quern forenzes;
Non animos etiam mibi gratia iudicis effert.
Judicibus siquidem recti tenuissima cura est,
Perpaucisque viris. Nam partem in ultramque scelesti
Justitiae persepsit soleni inflectere libram.
Sint aliis hujus dulcissima commoda vite :

B Haec lex una mihi, scopus hic est unus, amore
Ut correpta Dei terris excedere possim.
Cetera, queis vane vanissima pectora turgent,
Quaque citō veniunt, subita pereuntque ruina.
Non magis afficiunt animum, quam fumus inanis.
Quam vapor et ventus, concussaque turbine venti,
Et passion distracta effusaque mollis arena,
Aut etiam in lato puppis vestigia ponto.
Atque apud humanos ingloria vivere malim,
Inter ecclias dum sit mibi gloria quadam
Quam terræ imperio fulgens procu arce superna
Excidere, atque Deo per scena cuncta carere.
At vereor ne quis non firma virginitatis
Etheria parcitene ala, sermonibus istis
Concidat in terram pronus, columque relinquit.
Quocirca ut rubis, Christo donante, periculum

580 Τούνεκεν εἰς μίσον ἡδονὴν ἐμῶν τεκέων ἐπι- Α Ύλλυρένων. Υψηλὴ δὲ θεοῦ κρατεῖντος δῆμος
[κούρους, 393 Ἐκτοθεν εἰσπίποντα πλάστι χόδος. Οὐδενὸς δὲ
μῆδον δοστηῆρα θεοῦ σὺν χειρὶ φέρουσα.
Μῆτρὶ δὲ ἡμῖν τὰ πρώτα μιθῆσμαι, δοστὴ ἐπίσκοπος.
Κεῖνο μὲν ἀτρεκεῖνας καὶ κατελέξας,
Συνήγη χαρίσσα, καὶ φίνεται (ἢ γάρ ἔνωγε
385 Ἀρέβοις δέων κατελέξα ταῦς λόγους), ὡς ἀγάμοισι
Πίζα γάμος. Καὶ γάρ τι πέλει καὶ φίξα καὶ ἀρχή.
Τίς δέ καὶ ἀρνήσαστο ασφορούντων γενετῆρας;
Οὐ μή πάντες ἀγόρευος ἱετήρων. Ἀλλὰ δέχοισο,
Καὶ μῆτρη περὶ ἐδίσα, σοφὸν καὶ ἔχεψφρονα μῆδον,
390 Καὶ μεγάλην σοφίης κυνηγούντων ἀμφὶ γενεθλίου,
Ὕπηρε καὶ κατελέξαστος θεοῦ.
Οὐχὶ ὅλως ἀνθρώπου πατήρ βροτός, ὡς ἀνέπιστον,
'Αλλὰ δέσσον σαρκός τε καὶ αἷματος, ἀμφοτέρων μὲν

[μίξες,
Πῶς τὸ πρῶτον ἐπνευστε, καὶ εἰκόνα μίξατο γαῖη.
Μάρτυς ἐμῶν ἐπένων καὶ σὸς πόθος. Ἡμιτελὴς γάρ,
Στέργοντος οὐ φυγάσσετεν, τὰ δὲ σώματα μούνα,
Οἵς δέκανη μογέτους, καὶ οἵς θαλάσσους γέγονας.
400 Πλεύσαντος γάρ τυποῖσι πατήρ καὶ πότνια μῆτρη
Ἐν τεκέων λόγοντος ἐδόκατεν ματαῖς ήτορος.
Ἡ μεγάλαις φυγῶντας καὶ χειροῖς λόγαις.
Τὸν μὲν γάρ τοκεῖς, τὸν δὲ οὐ τελέθουσι τοπῆς.
Εἰ δέ ος μητέρη ἐγώικαλέω, καὶ τὸ χειρὸν μοτρῇ.
405 Πᾶς σύ γε ἀρειοτέρους ιψοντέος πατήρ, τιθέ-
[οισιν·
Ως μεγάλη γενετῆρη βροτῶν θεόλουσα δύσπεικε

380 Quare in medium prodii meorum natorum adjutrix,
Sermone auxiliatorem, Deo dante, afferens.

Primum matri meæ dicam quæ conveniunt.

Illud quidem vere elocuta est, ibique assentior (ego enim

385 Inde incipiam, ubi tua desit oratio), calibum

Radicem esse nuptias. Sunt enim et radix et principium.

Quis cordatus genitores abneget

Non tamen omnia vera dixisti. Sed excipe,

Quamvis mater sis, sapientiam ac prudentem sermonem,

390 Magnæque sapientiæ mysterium circa generationem.

Quod mihi ex abdito magni Dei recessibus monstratum est.

Non totius hominis bono pater est, ut dici solet,

Sed tautum carnis et sanguinis, quorum utrumque

Peribit. Anima autem Dei omnipotens spiraculum est

320-321 395 Extrinsecus incidentis in terrestre fragmentum. Novit qui miscuit,

Quando primum afflavit, ac imaginem terræ miscuit.

Tesis est meorum verborum etiam amor tuus. Diuidiatus enim est,

Non animas diligens natorum, sed tantum corpora,

Quibus doles laborantibus, gaudesque florentibus.

400 Plus enim patris et venerandas matris cor

Leves natorum suorum vulnerant nazi,

Quam magna animarum vitia, et deteriores labes.

Sunt enim corporum genitores, nequaquam animarum.

Quod si te ego matrem appello, quamvis ob deteriorem partem,

405 Quonodo his qui casibus sunt, praestantiorēm iuvides patrem?

Magno ergo bominum genitori libenter cede,

381 Ἀνοσητῆρα. Sie Reg. 990. Edit. δοστηῆρα.

384 Συνήγη χαρίσσα. Combef. legit συνήγη, et vertit, in conjugii gratiam orans, ejusque causam agens.

390 Μυστήριον. Ita Coisl. et tres Regg. Edit. μυστηρία.

391 Ἡρ. Reg. δν.

392 Οἰον. Tres Reg. et Chig. δνος.

395 Πλάστι χόδος. Ita Coisl. et duo Regg. Chig. Θεοῦ πλάστη, Edit. γοδ; πλάστη.

396 Μίτερον. Tres Regg. et Coisl. δῆμαρο. Vide supra, sect. i, poem. viii, *De anima*, vers. 80 et 81, ubi eadem leguntur.

397 Μούρα. Reg. 39 μοῦνον.

398 Θαλάσσων. Coisl. et duo Regg. θαλάσσα.

405 Ηπέδουσιν. Int. τοῦ; δημοδοῖς; τέκνοις.

METRICA VERSIO.

Submoveam, vestram aggrediar defendere causam.
Ac primum dicam, quæ sunt dicenda parenti :
Vera quidem, fateor, carnis conjunctio, narras,
Miriſſeque probo (namque hinc exordiar, unde
Dicere cessasti), quod radix virginitalis.
Conjungim. Radix namque est et origo perennis.
Ecquid enim sans genitoris mente negari?
Atiamen haud vere dixisti cuncta ; sed æqua
Aure, precor, genitrix, cordatum percipe dictum,
Ortuque in nostro sophia mysteria magnæ,
Abdita colestis mihi quam doctrina retexit.
Non homo totum hominem, veluti de more lo-
[quuntur,
Progignit : verum crassæ tantummodo carnis
Est pater, et calidi dat semina prima cruxis :
Q. orum utrumque gravi corruptum morte peribit.
Aut anima in corpus divino condita statu

B Immeat externe. Novit Rex ille supernus
Quo primus pacto flavit, terreque jugavit
Augustanæ effigiem. Porro ne dicere falsa
Censear, ipsa tuo locuples mihi testis amore
Esse potes : nec enim perfectus et integer ille est.
Non etenim natorum animas, sed corpora sola
Diliges, et magno, cum sunt natae sana, dolore
Afficeris, rursus gaudes florentibus illis.
Nam multo gravius mentes utriusque parentis
Excruciat vel parva lues que membris suorum
Inflicit, quam magna animi labesques luesque.
Cur? quia non animas illi, sed corpora gignunt.
Quod si cum mibi pars dunxatavilior abs te
Nascatur, nomen tibi non invita parentis
Ipsa tamē tribuo, quisnam tua pectora livor
Occupat, ut prives natos meliore parente?
Ergo Patri magno, genitrix, jam cede libenter.

Παρθενην τίουσα, Θεον πατέρ' ἀμφιέπουσαν,
Μηδέρες μεν δή τοῖς, καὶ δρκοῖς ἐνδάδε μύδος.
Αἰτάρ ἐγώ, φίλα τέκνα Θεοῦ, πάντων βασιλῆς,
410 Τόνδε νόμον τίουσα, διμορφούσιν ἔρατινήν
Ἴρδες Θεον οὐοι ἐμίκα, χοδὸς δὲ ἀπέλειτο ἔρωτα,
"Οὐ πᾶς ἀθανάτος Πατρὸς ἐστίσαις" διωθεν,
Ἐκγειαώς δόθετο, καὶ δρότος οὐ φθινύθοντος;
Ἐξέτι τοῦ, δε τρόπον Ἀδάμ θέτο εν παρασέληψῃ
415 Ἀξυγά, καὶ μετέπειτα διδοὺς νόμον ἡγίνεσαι
[λαδον],
Καὶ τοπετούς ἐκάθητρα νόμοι, καὶ νηὸν ἔτισε
Σώμασιν ἀγνοτάτουσιν ἀμοιβαδίους λερήσουν.
Μάρτυς Ἰωάννου πατήρ μέγας, οὗτοι πάροισε
Επερμήνας φίλον υἱα, τὸν ἑνδοῦ δέξατο νηῷ,

Α 420 Τὸν Χριστὸν μεγάλῳ προάγγελον ἡμερίσσι,
Πρὶν γε Θεος τελέσαι μωσητήρα ἡμαντίν ἀγνοῖς.
Τοῦ δὲ νόμοιο τέλος Χριστὸς, μερόπεσσι κερασθεῖς
Παρθενῆς ἀπὸ γατορὸς, δηνος γάμος ἐς χόντρα νεώση.
Καὶ δὲ μὲν ὁς ὑπέστην, δὲ Ἐγρετο κόσμος ἀρέλων,
425 Καὶ μόρος ἀργετύδονος λυτῆς διὰ σπράχος ὀδύνων,
Ποιητικούντος, καὶ δλλαμένοις γενέθλῃ,
Παρθενῆ γ' ἐνέκυρος, καὶ διλετο, ὡς δε πέτρη
Ἀγγιάλω μέγα κύμα, καὶ ὑδατι βασικομένη φύδε.
Ἴρδες τάδε τίς ποιεστι καὶ δρανθέσσι νόμοισι,
430 Τίς δὲ ἀγορῆσι γέτηθε, καὶ οδραστι, καὶ τις
[ἀγῶσιν],
Οὓς μῦθος συνέπηξαν ἐπ' ὀκυμόροισιν ἐφέδοις;
Τίς στρατὸν ἐν πολέμοισι, καὶ ἐν θαλίῃσι τραπέζες

Honorem habens virginitati, Deum patrem assecant.

Ac mati quidem talia; satisque haec sit dixisse.
Rura ego, charissimi nati Dei, omnium regis
410 Legem colens, concordiam amoris
Cum Deo solo misici, ac terrenum amorem abeci,
Quam legem Filius zeterui Patris olin instituit,
Natus ex patre vinculi expertise, incorruptibili ex incorruptibili,
Cum primum Adamum posuit in paradiſo
415 Iugū expertem, ac postea legem promulgans sanctificavit populum,
Ac partus lege expurgavit, templumque decoravit
Castis corporibus sacerdotum vices exercentium.
Testis hujus rei magnus Joannis pater, qui non prius
Genuit dilectum illum, quem intra templum accepit,
420 Magni Christi prænuntium hominibus,
Quan divina abdolviasset mysteria castis diebus.
Legis autem finis Christus, hominibus mistus
Ex virginali utero, ut nuptia in terram vergant.
Ac illas quidem cesserunt, mundusque prestantior illuxit,
425 Et mors qua per carnem dissolubilem primi parentis evenerat
Hominibus fluxione nascentibus, et generatione parentibus,
Inenrrit in virginitatem et periret, veinti in rupem
Littoralem incidunt ingens fluctus, et aquis absompta flamma.
Ad hanc quis civitatis et infirmis legibus,
430 Quis foro delectatur et inflationibus? Quis certaminibus
322-323 Quae fabule juvenes immature mortuos statuerunt
Quis exercitum in bellis, et in convivis mensas

441 Ἀπέλειπον. Sic Reg. 39. Editi ἀπέλειπον.

415 Ἀγῆτα. Reg. 990 δέκυτον.

418 Ἑορτοῦ. Ita Reg. 993, Chig. et Coisl. Edit.

"Ιδιωτα.

421 Τελέσαι. Tres Regg. et Coisl. τέλεσεν. Id colligit sanctus Doctor ex verbis Luce, qui cap. i

de Zacharia loquens, his verbis utitur : *Et factum est; ut impleti sunt dies officii ejus, abiit in domum suam. Bill.*

427 Ηραθεὶη τ'. Ita habent duo codices Regg.·
τ' deesis in editis.

430 Ἀγορῆσι. Duo Regg. ἀγοραστ.

METRICA VERSIO.

Virginez meritos vita jam defer bonores,
Ut pote quæ superum complectitus usque parentem.

Hæc mibi sufficiat charæ dixisse parenti.
Ast ego, coelicola soboles dulcissima Patria,
Hæc legem venerans, humili telure relicta
Tota immortalis Domini succendor amore,
Quam satus zeterno genitor ac celibe Christus
Instituit, tunc cum paradisi in sede locavit
Primigeniu illum Adamum, thalamu consorte ca-

[rentem,

Dehinc legem tribuens Veneris præcepit ab usu
Ut se plebe certis cobibere tota diebus.
Quin etiam partus purgari lege recentes
Jussit, sacrificisque ornavit nobile templum,
Corpo qui pure divinum munus obhant
Pro vice quiesce sua. Testis mibi prodeat ille
Zacharias; nec enim, quem sacra accepit in æde,
Luminis immensi mundo jucunda ferentem

B Nuntia, produxit natum, divisa priusquam
Omnia virginis celebrasset festa diebus.
Jam vero Christus, quo lex veniente sepulta est,

Humano generi mistus de Virgine fluxit:
Vergeret ut posthac in terram uxoria vita.
Ac sic illa quidem cessit, mundusque repente

Exoriens melior terris luccescere coepit.
Et per primigeniam gradiens mors aspera carnem,
Atque homines fluido nascentes seuine patrum,
Ac prole educta linguentes lumina vita,
Virgineam in vitam miseris iucidit, atque necata est
Quaslibus in abrupto scopulos insana procella

Incidit, aut in aquas rapidissima flamma nivales.
Quis porro latas urbes infirmeaque jura,
Atque forum ketos sequitur, fluctuaque feroces?
Publica quis magnis certamina laudibus effert,
Quæ propter juvenes properata morte cadentes
Fabula confixit? quis laute ferula mensæ

"Ημεις; τις σοφην/ κενεναυγέα, ήτ' εὐλ χρειν,
"Ητ' εὐ δραγναίοισι λόγοις καὶ πλέγμασι κεῖται,
435 Αὐτοῦ τικτομένοισι, καὶ ἡρει λουμένοισι;
Τίς δ' ἀρα τοῖς γέγηθε, φυτοσκαρπής τε πόνοισι,
Νηρὸς τ' ὀχυδιοιο δρόμῳ χραιπνοῖς ὅτ' ἀμάραι;
Ταύτη μὲν οὖτε γάρμοιο διδάγματα, τῆς δ' Ἀδάμου
Τίσιος ἀρχαηγήτωνδύ μέρος, οἷσιν ὑφέρπεται
440 Πτέρναν ἐμήν δοκέων/ πικρδε δρις. Εἰ δὲ γά-
[μοιο],
Ἐρβίτω. Οὐ γὰρ ἔμοιγε συνέμπορα πρές βίον ἄλλον
Ἐνθεν ἐπειγομένην, ήταν δὲ γ' ὥδια πάντας ἀπολεῖται
Σήμερον, ή κάρμοιο σὸν ἀστατέοντι φεύθρῳ
Τρευτίδες γάρ φευστός διεκπεράς βίστοι,

Laudavit? quis sapientiam inanem, tum quae in manibus,
Tum qua in araneis sermonibus et tricis est posita,
435 Siuul nascentibus et in aere evanescentibus?
Quis his rebus gaudet, atque plantarum calendarum laboribus,
Navisque celoris cursu sub velumentis ventis?
Atque hac quidem non sunt conjugi documenta, sed Adami
Antiquæ vindictæ pars pusilla ; et per hæc subrepit
440 Plantæ meam observans infandus serpens. Quod si conjugii sunt
Valeant. Non enim me comitantur ad aliam vitam
Hinc properantem, et beata omnia peribunt
Hodie, vel cum mundi iustabili fluento.
Effluens enim effluentem trajicis vitam,
445 Leviter illam tangens, et currentem prætercurrens.
Quod si sapientibus gaudeas, quia ex te geniti sunt,
Recipe in te et malorum nequitiam, quorum radix es.
Radix es Caini et Sodomorum, et quos divisi Christus
Ad turrim improbe agentes, et quorum scelus extinxit imber
450 Cœlitus terram cum omnibus spirantibus expurgans.
Quis Pharaonem scelerum inventorem, quis Achabi audaciam et Assyriorum
Acerbiissimos reges enutrivit? Quis illius qui sanguinem
Justum compotationi et lascivis illis motibus tradidit,
Scelerum Herodem, et eum qui infantes occidit, et interfectores
455 Christi summi regis, et quotquot existiterunt persecutores
Ante et post, et novissimis temporibus,
Quorum postremus et primus, nefandum Beliae barathrum,

434 Εὐ δραγναίοισι λόγοις. Sermonibus rationibusque contortis, quibus vis major non iest, quam a meaurari telis.

442 Επειγομένηρ. Sic tres Regg. Edit. ἐπειγομένηρ.

445 Τροχάορτα. Tres Regg. τροχάορτος.

455 Μάχοις τα. Sic Reg. 990 et Chig. qui pro xinjvazat quod sequitur, habet λγνωραστ. In edit. deest τε.

454 Παιδοχότορον. Memoria lapsus videbitur Gregorius, si eundem esse existinaverit Herodem qui Joannem obtruncari, ac eum qui pueros jussit occidere.

A 445 Βαΐδιοι πρατόδημοις τε παρατρογάνων τροχάοντα.

Εἰ δὲ σοφοῖς γέγηθας, ἐπει σύνειν τετράνοστο,
Δέραι καὶ διτριψνικαίην, ὃν φίλα τέτωμαι.

'Πλέι Κάιν, Σοδόμων τε, καὶ οὐς ἔκειστο εἰπώρη
Χριστὸς ἀτασθαλεόντας, Ήδριν θ' ὃν Ιερεσεν δηρος

Τίς Φαραώ καθηματιν, Ἀγάδ θράσος; Ἀσσυρίων τε

Πικροτάτους βασιλῆς θέρευτο; τίς δὲ δίκαιον

Αίμα πότη μάχοις τε κνήμασι δόντα θυγατρός;

Οὐλιον Ἡρόδιν, Ιταδοκτόνον, τὸδε φονῆς

455 Χριστού παμβασιλῆς, δοσι τ' ἐγένοντο διώκται

Πρόσθεν καὶ μετέπειτα, καὶ θατατέοισι χρόνοις,

Ὄν πόματον πρώτων τε, κακὸν Βελιο βέρεθρον,

cidi : quem errorem pluribus esse familiarem obseruat Hieronymus, Matth. ii. Herodes enim magnus, quo jubente, infantes cæsi sunt, obicerat priusquam ex Egypto puer Jesus reverteretur. Verum nihil obstat, quominus sanctus docter de utroque volerit sermonem facere, interponendo scilicet virgulam.

457 Οὐ. Ια Κοιλ. Edit. τῶν. Vide 2^{am} iuvetiam aduersus Julianum imperatorem, tom. 1, pag. 455.

METRICA VERSIO.

Prædicat, et sophiæ præconia pandit inanis,
Quæ partim in manibus, partim in sermone caduco
Est sita, qui subito natus vanescit in auras?
His, inquam, quisnam gaudet, plantisque serendis
Incubat, et pelagus gestit sulcare carina?
Non ea conubium docuit, sed parvula pars sunt
Hujs supplici, quo primi noxa parentis
Judicio est multata Dei, quibus anguis acerbus
Olripit, plantaniqæ meam pervertere temat.
Quod si connubio cuiquam hac tribuenda videntur,
Jam valeant, nec enim, nulli dum migrare necesse
[est]
E vita atque hominum cœtu, comitantur euntē.
Sed quæcumque suo complexu terra coercet,
Vel nunc, vel tandem mundo labente peribunt.
Fluxus enim fluxæ tu trajicis æquora viæ,
Hanc leviter tangens celeri cursuque fluelem

B Præteriens. Quod si claros probitate fideique
Ex te progenitos gaudes, atque inde tumescis,
Quin tu consumili vitium rationis malorum
Accipis? horum etenim radix es, certa parensque.
Ex te proflixusque Cain, Sodomaæ coloni,
Quosque etiam aggressos sceleratam condere turrim
Divisi Christus, quoque imber missus ab alto
Extinxit, terras simul atque animantia purgans.
Quisnam vipereum Pharaonem, Achabumque fu-
[rentem],
Et regum Assyrise rabiem nutritiv et iram,
Et sevum Herodem, pueros qui cæde nefanda
Sustulit, ac natæ lascive membra moventi
Baptiste caput innocuum dedit atque cruore?
Quis Christi regis summi, vitaque pareutis
Carnifices, aliosque omnes, qui tempore primo,
Qui post, quicque etiam extremis crudeliter annis

Δευτέρη Τουλιανού κράτος, φυχῶν διετῆρος,
Οὐδὲ δεδέπει πληγέντος, ἐπει μόδον ἡραὶ Χριστῶν,
460 Θερμὸν ἔτι ζείουσα κόνις, μέγα τάρος ἀλεῖον.
[τροῖς·
“Ἄλλους θ’ οὖς περ ἑώκει βίᾳ γάμος, ἦδη ἔτι δώσει,
Ψεύτας ἀνδροφόνος, ἀκολεύει, ἐπίορχον διμούντας,
Ἀρπαγας ἀλλοτρίων, ἴξείης δηλημονας εὐήγες,
Τίς καὶ δρεμήσεις; ἐπει τόδε πάδες πέσεσανται,
465 Ός πλειστον χρυσοῦ κόνις, πλειστον δὲ κάκιστος
Τῶν ἀγαθῶν· καὶ γάρ τε τρίβους περιώσιν ἀνίσους.
Τοῖς μὲν γάρ χθεμαλῇ ικανή πτητρούς ἔστιν κακοδίουν.
Οἱ δὲ ἀγαθοὶ τέμνουσι προσάντα. Τούνεκεν ἐσθλῶν
Πλειστον, δουσ κακοὺς ἱπορρέπετο εἰσον ἀριθμῷ.
470 Εἰ μὲν δὴ λήξεις ἀγαλλομάνη τεκέσσει,

Α καὶ πηδὸν καλέουσα βίον θεότητος ἑταῖρον,
Επήσουμεν ἐνθάδε μῦθον. “Ἐχοις κλέος ἀμφηρίστον.
Οὐδὲ γάρ οὐδὲ αὐτής ιερωνέων χθονιψ γνενέηρη.
Εἰ δὲ Θεοὶ λαχοῦσα τὰ δεύτερα, πρώτα δέδορκας,
475 Θεόγχομαι ἀτρεκέωντάντα, στάρη θυμαλγά μῦθον.

Τίς πάντων μερόπωντόδε διμίσσας τέκνων δριεστον
Επερμῆναι; τί δὲ μῆχος ἀνάρσιον οὐτα φυτεῦσαι;
Εἰκόνα μὲν γράψεις τις ἀπ’ εἰκόνος οὐτα χερεώ,
Καὶ πλάστης ἔτύπωσεν ξεικότα πλάσματα μορφαῖς.
480 Καὶ χρυσὸν παλάμησιν, δηπη νόσος, ήλας τέχνη,
Καὶ στάχυν ἐξ ἀγαθοῦ γεωμόρος ἐσθλὸν δημητε
Σπέρματα, οὐδὲ ἀτύχησε τέλους πόθος, οἰον κάλπει.
Θηγῆδε; οὐδὲ σάφα οὐδε γόνου φύσιν, εἰς δὲ λήξει,
Οὐ κακός, οὐδὲ μὲν ισθίδες· δὲ δὲ ενχεται ισθίδες ἄρεια.

Horribilis Juliani potestas, animarum perditoris,
Quo divinitus percusso (bellum enim Christo indexerat),
460 Eius cinis adiacit servile ebulliens, magnus est improbis terror;
Atque etiam alios quos nuptiae seculo deruderunt et dabunt,
Mendaces, homicidas, perfidos, perjurios,
Raptores alienarum rerum, alieni perniciem thalami,
Quis enumeret? Illud enim omnibus manifestum est,
465 Copiosiorum esse auro cinereum, ac plures improbos
Quam probos: nam et vias conficiunt diversas.
324-325 Improbus enim proclivis est, et latâ currenti:
Bonū verū præruptis gradientur itineribus. Ideo boni
Tanto pluris faciendi sunt, quanto mali numero præstant.
470 Quod si desinas de filiis gloriari,
Et maneam appellare amicam divinitatis vitam,
Desinam hic loqui; habeas ambiguum decus.
Nam ne ipsa quidem invidebo terrestri parenti.
Sed si secundo loco apud Deum posita, primum tibi arrogas,
475 Eloquar verū quidem sermonem, sed molestum.
Quis ex omnibus hominibus id didicit filium optimum
Gignere? Aut quis modus filii viuo non parentis gignendi?
Imaginem quidem aliquis pinxit ab imagine non deteriorem,
Fictorique similes formis sculpsit status,
480 Arsque aurum manibus ducit quoconque mens voluerit,
Bonamque spicam ex bono semine metit
Agricola, nec a sperato fine desiderium aberravit.
Sed mortalis haud clare novit sobolis naturam, qualis futura sit,
Sive bonus, sive malus sit, quamquam bonus meliora precatur,

480 Ετι ζείοντα. Reg. 992 ξείουσα. Juliani
cadaver, inquit ad hunc locum Valesius Henric., in
tumulo quasi ebullire videtur.

472 Έγοις. Ita duo Regg. et Coisl. Edit. Ξείς.
Μον διμήριστον. Reg. 992, sup. lin. ἀμφίσβολον.
473 Χθονίη. Coisl. χθονιῶν, terrestrium parenti.
474 Λαχούσα. Aldum immerito carpit Billius,

quod rediderit: secundas partes sortita; sic enim
vox ista accipienda, et accipitur a Budæo.

476 Εμφύτο. Coisl. sup. lin. δεδάγαται.

477 Μήχος. Coisl. sup. lin. μηχανή.

479 Μορφαῖς. Ita tres Regg. Edit. μορφαῖς.

484 Ο δὲ εὐχεται. Ita Coisl. et Int. et κατ ἀγαθοῖς εἴτε εὐχεται μετίνοντα. Male edit. οὐδὲ.

METRICA VERSIO.

Insigni pietate Deum studiuque coentes
Vexarunt? quorum in numero Julianus habendum,
Ultimus ille quidem serie, sed criminis primus,
Haud dubium Satanæ barathrum, pestisque ani-
marum.
Quo, quia sacrilegis Christi tentaverat armis
Expugnare fidem, divino vulnere caso,
Fervet adhuc cinis ipse, timor non parvus iniquis.
Quis reliquo memoret, quos iam dedit atque da-
[turum est]
Connubium mundo, mendacia verba loquentes,
Versutos, fœde maculalosa criminis cœdis,
Ore venenata perjuria dira vomentes,
Raptores, thalamique alieni iura terentes?
Perspicuum siquidem est cunctis, quod pulvis ut
Excedit numero, sic justos turba malorum [aurum]
Exsuperat: nec enim similis calcatur utrisque
Semina; namque malis prona est atque undique
Difficilis contra justis, salebrosa, molesta. [fusa :

B Quo sit ut egregios homines manus impia multum
Exsuperat. Quod si te sentire superbe
Oli sobolem tandem cessas, vitaque superno
Conjunctam regi mancam infirmaque vocare,
Hic finem faciam; dubiam tibi carperae laudem
Iam licet; nec enim terreno filia patri
Invideo. Verum si summo nata parente,
Vilia mirificis præfers, primisque secunda,
Vera quidem tibi dicta dabo, sed acerba. Quis
[unquam]

Hoc animo novit, justum producere natum?
Qua rursus quisquam possit ratione creare
Deformem vitias? ab imagine pictor eandem
Picturam ducit: plastes non dispire forma
Proposita reddit formam: manibusque peritis,
Quoquo mens tolerit, tractatum ducitur aurum;
Exque bono segetem telluris cultor optimam
Semine ferre solet, nec spem deplorat inanem.
Ast homini, quidnam jacta semente creabit,

- 485 Εἰ Παῦλος; τις ἐώνυμος τοστόν μητρέας,
"Ἄνναν ἡ Καΐφανιάτάσθαλον, ἡ τιν' Ίωναν·
Οὐδὲ εἰ τις κακινὸς πεψικὸς οἶδε περ Ίωνας,
"Η Παιώνιος ζαθέου θεοχλήστεα, ἡ ὅγι Πέτρου,
Πέτρης ἀρραγός, ἵγεντης κλήθα λαχόντος.
490 Οὐδὲ γάρ εἰ φίλον τὰ φιλάσσεται ἡ θύγατρα,
Οἴδε πατήρ. "Τύριν δὲ χοῦς μόνον ἔσθεσεν εὐη̄.
Ἐκ δὲ ἑνὸς ἀρχεγόνου Κάτιν καὶ "Ἄβελ οὔτεσταν,
Σηλήμων, θυσίης τε θεούδεος οὐδίλος ἀρρητήρ.
Ισακίδα: δ' Ἡσαΐν τε κακίδα, Ιακώβιος τε φέριστος.
495 Καὶ πλέον, ἐν γάρ ἑνὸς διδύμοις γάνος οὐδὲν
[δύοις].
Καὶ Σολομὼν τὰ πρώτα σοφός, μετέπειτα κάκιστος,
"Ηνίκα θηλυτέρησαν ἐφωμάρτησεν ἀλτηταί.
Ἐμπάλιον αὖ Παύλοιο μῆτρα οὐθένος ἀμφοτερώθεν,

- A "Οὐς Χριστὸν μὲν ἔτιζεν, ἐπειτα δὲ πάσιν Ἐφῆνε,
500 Τρέψας εἰς ἀγαθονίζεινον πυρδεσσαν ἀρωῆν.
Τούτων συγνήδει τι δύσωμεν; οὐδὲν ἔνωμε.
Οὐ γάρ ζευγνυμένος ικαταύμοιος ἐπεται εἰκάν.
"Ἄλλ' ὡς τις σερεπτοῖσιν λανθόμενος φρένα πεσσεῖ,
Πεσσούς μὲν προέκει, τὸ δὲ δρόπιον ἡ δε περισσόν
505 Οὐ χέρες, αὐτόμαται δὲ λίθων στροφάλιγγες
[ἔνεικαν].
"Ος βαρύμος, τεκδενήλαρθτης, πινυτην τε κακούς τε
Οὐ τέκεν, ἀλλ' ἐδίδαξε βροτῶν φύσις ἡ μάθησις.
Εἰ δὲ τέλον ποθέεις γνῶναι λόγον, οἱ μὲν δριτοί,
Πινύματος τὸ δὲ λόγον διαπλάσονται, δριτοί.
510 Σπινθήρ εὐσεβίης γάρ εἰ διθύρωποις κέκρυπται;
"Ος τιστὸν δὲ λάσσεις πυρὸς μένος. Ής δὲ σιδηρός
Κρούμασιν τὴν λιθάκων/ήκατσιλας, ὡς ἀπὸ θνητῶν

- 485 Si Paulus quis extiterit, ignorat annon Christi imperfectorem
Generabit Annam, aut Caipham detestabilem, aut Judam quemdam.
Sic etiam vitiosissimus, qualis extitit Judas,
Annus divini Pauli vocabitur genitor, aut Petri
(Illiū petre quae rumpi non potest), cui commissa clavis.
490 Nam ne illud quidem, utrum amabilēm filium generaturus sit, an filiam
Novit pater. Tantummodo carnis rabiem cubili extinxit.
Ex uno generis principe Cain et Abel prodierunt,
Invidus, et hostis Deo grata probus immolator;
Iscidit autem, Esau improbus, et præstigiatus Jacob;
495 Et quod majus est, ex uno gemella protes nulla in re similis.
Salomon in primordiis sapiens, postea pessimus,
Cum mulierem sectaretur scelestas.
Rursus Paulus in utramque partem plurimum potuit,
Qui Christum probris incessebat ac postea omnibus manifestavit,
500 Converso in optimum zelum inflammato impetu.
Quid horum dabitum conjugio? Nihil equidem dederim.
Non enim jugatos optata sequitur imago.
Sed quemadmodum qui animum rotatis talis oblectat,
326-327 Talos quidem emitit, par autem aut impar
505 Non manus induixerunt, sed fortuite lapillorum volutationes:
Sic nuptiae, liberorum seges, bonos aut malos.
Non gignunt, sed hi a natura bonum et doctrina instituuntur.
Si veram cupis audire rationem, optimi
Spiritu et doctrina formante, optimi sunt.
510 Inest bonitibus occulte pietatis scintilla,
Ut ignis ardor quibusdam lapidibus. Quemadmodum autem ferrum
Fulgore ex lapidibus tundendo educit, ita ex mortalibus

488 Ζαθέου. Reg. 59 ζαθέου.
490 Φερούσσεται. Cbig. et Coisi. φερούσσεται.

495 Έκ τῆς ἁρδός. Reg. 59 τε δὲ ἁρδός.

METRICA VERSIO.

Non liquet, et prolis quænam natura futura est.
Nesci est etenim, qui Paulum laudibus æquat,
Carnificemne suo producet semine Christi,
Aut Annam, aut Caipham, vel criminis proditionis
Consimilem Jude, quicquid in scelus omne feratur.
Rursus qui vitiis, ut proditor illè nefandus,
Tinctum pectus habet, quis scit Paulumne beatum
Proferet, aut Petrum giget, petramque perennem,
Cui fuit a Christo clavis concredita coeli?
Nesci enim genitor natum natamne creabit:
Sed coitu rabiem tantum restinguere carnis
Cogitat. Ex uno siquidem fluxere parente
Immitiusque Cain, zeloque accessus Abelus,
Grataque sacra Dei faciens. Esau accelerato,
Et Jacob pietate gravi pater extitit idem:
Quodque etiam majus, quod eodem patre gemelli
Moribus adversis porsus studiisque fure.
Quin etiam Salomon, quo non sapientior alter
Extiterat, tandem thalamis illectus iniquis,

B Addixit vitiis animum, virtute relicta.
At contra Paulus Christum, quem sprevaret ante,
Postquam ardorem animi zelus laudabilis acerum
Excepit, totu notum mox reddidit orbe.
Horum quid thalamo tribuemos? nil ego certe.
Non etenim in Veneris lusus et leta ruenties
Oscula, quam cupunt, dulcis sectatur imago:
Sed veluti dammosa juvat quem tessera, talos
Ille quidem mittit: manus baud tamen efficit ut par
Excet aut impar numerus, sed forte voluti
Id faciunt lapides inopina sorte cadentes:
Sic neque connubii nexus sonentes probosque
Produxit, verum docuit natura vel usus.
Quin si vera cupis cognoscere, quisquis honesti
Corripit studio, rectique ardescit amore,
Talis ab æsterno formatur Pneumaticus, talis
Doctrina efficitur: pietatis namque sepulta
In nobis scintilla latet, velut igneus ardor
Inclusus saxis. Ut porro sepe terendo

Εὐτελήνος λογδωσαν δέξιος λόγος. Οι δέ κάκιστοι,
Μάλλον συνηγῆρες. Ή γάρ πάλον ἀνθάδε τίκτεται,
515 Καὶ οὐδεμίος βρέντος δέμπτολος ἥλος Ἑραΐς
Σύρκα δέων, ψυχήν τε κάτω βρίσουσται μολυδίς,
Καὶ κλήρος τοκέσσοντος δρυλίος ἀνθάδε μίρανναν.

‘Αλλ’ ἐμπηγή τοκεώντι περιβούμεθα, μή τε σὺ βάζειν
Τοὺς ἀγαθούς, βίψων τε ἀτασθαλόντας Ἔγως.
520 Τοῖς δὲ ἀλλοῖς, ὀπτοντοῖς ἀγράφοις βίος ἔστιν ἀρετεῖν,
Γνώης καὶ φελτητα Θεοῦ, σαρκὸς τε παχεῖτος,
Ἐκτελεσμένην, κύρσων τε φύσιν καὶ τέρματα διστά.
Εἰ γάρ τοι καὶ μικρὸν ἀποκεδάσεταις ὀπωτῆς
‘Η λήμην ρυπόσων, ἀπ’ ἀγρός ή σὺ γ’ ὅμηλην,
525 Καὶ γλήνην πετάσεις ἐς αὐγὰς τελεῖον

Latentem pietatem doctrina educit. Sed pessimi fui
Matrimonii potius sunt fetus. Nam hoc aeo magis gignit,
515 Et mundi labentis comes clavus humi
Carmen devincens, animamque deorsum trahens instar plumbi,
Et hereditas parentibus similis in filiis hic permanens.

Sed tamē parentes relinquam; nec mihi tu
Bonos objice; et ego improbos projiciam.
520 Aliis autem ex rebus, quanto præstantior sit virginitas,
Perspicies, si Dei amorem et crassæ carnis
Consideres, ac mundi naturam et duplicum finem.
Nam si vel paululum depuleris ab oculis
Lippitudinis sordes, aut tenebras a lumine,
525 Et sciens intenderis in solis nostri radios,
Ac mente pura omnia lustraveris,
Scies virginitatem totam Deo esse consecratam,
Auro et electro spleudidiorem et ebore,
Prudentem, serenam, pennis celerem, vertice sublimem,
530 Levem, undique lucidam, terra celsiore, minime fixam
In terra profundo, in civitate colesti
Late fundata, et procul a carne degentem,
Manum altera amplectentem senii expertem
Vitam, altera divitias et gloriani non desurit;
535 Minime vera, quasi domum suam sub testaceo pondere gestarei,
Pigris passibus corpus humidum agre trahentem,
Minime divisam inter Christi et carnis dominatum:
Neque, ut amphibiis mos est, et in terra degentem,

513 Οι δέ κάκιστοι. Int. Coisl. βλασphemata.

517 Τοκέσσον. Sic tres Regg. et Coisl. qui sup. lin. γονούστ. Male in edit. τεκτεστιν. Quo si ut filii
quasi hereditario iure parentibus similes sic permaneant. Hac ergo Gregorii sententiā, parentes gloriari non debere de filiis, cum tam malorum quam bonorum parentes sint.

518 Τοκέων. Combef. legit textov τέρπι δωμέθα, et verit: ‘Densus hoc nobis, ut nec tu bonos, nec ego malos commemor: postea tamen legit ipse Combefissius: τοκέων περιδώσασα. Sensus virginitatis hic est, inquit Billius, qui legit τοκέων ‘Quoniam vides te honorum virorum qui ex te prognati sunt, tandem rindicare non posse, quin eadem ratione sce-

520 Ημετέρου, καθαρῷ δὲ νόρῳ λευστας; διαντα,
Δημιεις παρθενην μὲν δημη ἀνθέμη θεοί,
Χρυσοί τε ἡλεκτροῦ τε φράντερον, τῇ δὲ λέφαντος,
Εὔσποτον, εὐδίδωσαν, εὐπτερον, ὑψηλάρηνον,
530 Κοινῷη, παμφανῶσαν, διν χθονίς, ἀστηρίκτον
Γαῖης τε γυάλιστα, ἐς διτεῖ δὲ εὐρυθεμάθιλο
Οὐρανίη, καὶ σαρκὸς ἀπότροπον καιετάσσουσαν,
Χειρῶν δημοτέρωντες μεγατάγμουσαν ἀγήρω
Ζεῦν, τῇ δὲ ἐπέρηπτούστον καὶ κύδος διπυστον.
535 Όντις ὡς δὲ φερέσσιν ὑπέρδη δέμας ὕγειας νοθροῖς,
Οὐ Χριστῷ καὶ σαρκὶ μεριζομένην βασιλῆι,
Οὐδὲ, ὃς ἀμφιβοιται νόμος, καὶ χέρσον ξεουσαν

teratorum hominum probra in te recidere necesse sit; age hōr inter nos paciscamur, ut nec tu bonos viros in medium proferas, nec ego scleratos tibi objiciam.

519 ‘Ρίγιο τε. Reg. 993, βίψω δέ.

520 Οπτεσσον. Ita Reg. 39. Edit. ἀπόδον.

521 Πολεμητ. Ita duo Regg. et Coisl. Edit. βαρεῖται.

523 Τοι. Duo Regg. τι.

526 Αετούσα. Ita tres Regg. Edit. λόσια.

527 Άραδόμη. Reg. 992, ἀνάθυμα, et sup. lin. δηγαλμα κονιν.

530 Αστηρίκτον. Reg. 992, ἀνισταμένην. Coisl. sup. lin. μη ισταμένην.

531 ‘Αστερίτ. Ita Regius 39, 992 et Coislonianus. In editis deest δέ.

METRICA VERSIO.

Ferrum de rigido solet ignem extundere saxo,
Haud aliter pietas latitans, sermone salutis
Attrita, in medium prodit, claręque resulget.
At qui perfecta facie scelus omne sequuntur,
Sunt image conjugi; namque hoc plus gignit in aeo,
Et mundi fragilis clavus sociisque comesque,
Clavus humi carmen stringens, animamque deorsum
Plumbi more trahens, atque omnis census eisdem
Partibus ad natos heredes morte parentum
Delabens, vita nec limite longior hujus.

Verum age, sic tecum, mater veneranda, paciscar,
Ut neque tu justos homines producere pergas,
Ipsa nec injustos memorem: sileant utrique.
At illi rebus facile est cognoscere quanto
Præstet virginitas, si crassæ carnis amorem
Atque De spectes, naturam si bene mundi
Executias, æquo duplicemque examine finem

Perpendas; nam si nubem tenebrasve molestas
Tantillum ex oculis discusseris, atque micantes
Ad solis radios pateant tua lumina nostri,
Et bene purgata lustraveris omnia mente,
Invenies vitam thalami consorte parenti,
Totam colesti, vice muneric, esse parenti
Appensam, sacramque, electrum, aurumque nitore
Vincentem, pennis celerem, mireque serenam,
Prudentemque levemque, excelsam vertice, claram
Undique, non terra fixam, immersaque profundo.
Ætherea sed in urbe proculque a carne manente,
Dextra amplectentem colum, vitamque senectæ
Ignaram, leva manu decus, atque perennes
Divitias, non testaceo sub pondere lenti
Passibus in morem domiportas membras trahentes,
Non carnis Christique simul mandata sequentem,
Non, velut amphibiis mos est, in molibus undis

Kατ μαλαχοὺς ναύσουσαν ἐν θάσι τυκτὶ καὶ τῷ,
540 Ἀλλὰ Θεοῦ τέρμουσαν δὲν νόον, ἐκ δὲ Θεοῦ
Κράσισσαν καὶ τεξίδων γεννήμασιν εἰθαλέσσαν,

Ἐπιπορῇ, καθαροῖς τε νοήμασιν ἔκ καθαροῖ.
Συζυγήν δ' αὐτὸν πάμπταν ἀπὸ Χριστοῦ θέουσαν

Βράχησαν οὐλομένους χόδος, κόσμου τε μερίμνας

545 Παντοῖαις, ή βασὶν ἐφαπομένην γε Θεοῖ.
Ὄς γάρ δύον λεύσσουσαν κάρη δύο, τὴν πρώσωτα,

Ἡ καὶ ἐν σελίδεσσαν γεγραμένα γράμματα δισταῖς,
Οὐχ διον ἀπρεκένειον δύνασεν, ἵμερν περ,

Ἀλλὰ τὸ μὲν κατέμαρψε, τὸ δὲ ἐκφυγεν ὅβιν ἄρατην
550 Σκινιναμένην, ὡς οἰστρος ἦτε ἀμφοτέροις

[δραυρὸς],
Κόσμῳ τε, Χριστῷ τε, δὲ δὲ μπέδος εἰς ἕν τείνων.

Ἡ γάρ Χριστὸν ἔχων τις δῶν, ἀλόγητος δάμαρτος,
Τῇ τινα φιλότητα χόδος, Χριστοῦ λλασται.

A Ἡδὴ καὶ τιν' ὑπωπα λιθοδόν, ἡδὲ τιν' Ἔργων

555 Ἰδριν δουρατέων, / πινυτούς καὶ φράδμονας ἀν-
[θρας ·

Ιθείην στάθμησιν ἐπήν διατεχμήρωνται,

Οὓς φαῖτον ἔτερον μὲν ὅποι βλαφάροισιν ἔδοσαν,

Τῷ δὲ ἔτερῷ πέμψαντες δῶν φάσι εἰς ἐν ἀγερθεν,

Ἄτρεκτης ἐτύχησαν, δὲ δ' ὁμάρτητος εἰληρός.

560 Ός πόδος εἰς ἐν λίν, / Χριστοῦ πλέον ἐγγὺς
[ἔλαυνες,

Οὓς ποδέσι ποθένωντα, καὶ εἰσορώντων δέδορκεν,

Εἰσορώντα δέδορκε; καὶ δινάτει προσόντι.

Οσσον τις ποδέσι, καὶ δέρκεται, δέσσον δηνταν,

Τόσσον καὶ ποδέσι γύνιλος ἀνελέσσεται ἐσθλός.

565 Τὸν μὲν ἐγὼ ποθένωντα, λιπον βίον, οὐδὲ δυ-
[νάσθην

Ei in mollibus aquis diu noctuque commorantem,

540 *Sed Deo totum animum mittentem, et a Deo*

328-329 *Meliore filii sobole efflorescentem,*

Spe nimurum et puris cogitationibus, a puro Deo immissis

Conjugium autem videlicis omnino a Christo aberrans,

Æstibus perniciose carnis, mundique innumeris

545 *Solicitudinibus, aut leviter divini aliquid attingens.*

Quemadmodum enim qui duo capita aut duos vultus aspicit,

Au scriptas in dualis tabulis literas.

Non totam certo arripit formam, quamvis cupiat;

Sed partem apprehendit, pars altera debilitate visum effugit

550 *550 Dispersum; sic infirmus est amor divinus:*

Inter mundum et Christum: ille vero stabilis qui in unum tendit:

Vel enim Christum habens quis totum, contemptus uxorem,

Vel carnis amorem colemus, Christi oblitus est.

Video lapicidam quemque, vel operum artificem

555 *555 Ligneorum, prudentes homines et solerter,*

Cum amissum ad propositum dirigunt,

Oculorum alterum sub palpebris claudere,

Ac per alterum lucem in unum collectam immittentes,

Amissum certo assequi, nec ferrum abnegare.

560 *Sic amor in unum tendens, Christo proprius adjungit,*

Qui amantem amat, et respicien tem respicit,

Et accedenti obviam veit.

Quantum quis amat, tantum respicit, et quantum respicit,

Tantum amat, siue circus optimus peragitur.

565 *Hunc ego aīans, sāculum reliqui, nec potui*

344 Οὐλομέροι. Sie tres Regg. et Coisl. Edit. οὐλομένοις.

847 Αἰσσαῖς. Sie codd. plerique. Edit. δεστά.

550 Ἀραιρός. Coisl. sup. lin. δεστής.

557 Ἐτερος μέρ. Ita duo Regg. et Coisl. In edit.

deest μίν.

559 Ἐρύχησαρ. Coisl. έτύθησαν.

562 Εἰσροπώσατα δέδορκε. Illeg desunt in Reg. 992, neque ea vertimus quae versu præcedenti le-

guntur.

METRICA VERSIO.

Degentem, atque etiam in terra, noctuque diuque,
Ardua sed penitus mittentem ad sidera meutem :
Et spe, cui prolis generatio carneā cedit,

Colitus inventa letam, semperque virentem,
Ac proris animi conceptibus, æthere ab alto

Largiter immissis, puroque a Numine fusi.
Contra connubium a Christo vel prorsus aberrat,

Æstibus abstractum carnis, variisque caduci
Immersum curis mundi : vel Numen olympi

Exiguo attingit, levibusque amplexibus urget,
Namque duplex veluti cernens caput, oraque bina,

Aut etiam geminas spectans in codice chartas,
Non totam vere poterit comprehendere formam,

Id licet obnoxie studeat, sed parte retenta,
Effugit sparsum et tenuem pars altera visum :

Sic Christo et mundo quisquis partitur amorem,
Huius amor placit levis est et frigidus : at qui

Totam animi flammam penitus defixit in uno,

B Ille procul dubio constans et certus amator.

Namque vel ardentī Christi inflammatu amore,

Conjugis amplexis spernit tædæsque jugales :

Vel Christum ex aniuo, carnem dum deperit, arect.

Quinetum latomi solerter, quique fabrilem

In lignis artem exercent, cum linea recta

Quaritur, exactaque opera captatur amissus.

Ex oculis unum claudunt, et lumine toto

In socium fuso, visus acieque coacta,

Recta sequente tenet duro vestigia ferro :

Sic collectos amor propius conjungit amantum

Pectora casta Deo, cupiente qui cupit, atque

Cerneatim cernit, siue obvius adventi.

Quem quo plus quisquam cupit, hoc magis cernit

[eūdem] : Quo magis cernit, tanto magis expedit illum

Cernere : siue bonus semper convolvit orbis.

Hunc ego deperiens præsentis commoda vite

- "Ομμα βαλειν ἑτέρωσε· γλυκὺς δὲ με δευτὸς ἔρυξε·
Κάλλος Ισχυνθών, δὲ μεν φρόνης ἐπιστήσεις
Δερκομένης, ἐπ' ἐμῷ δὲ τινάχτῳ παμφανῶντα
Πυρού, ὅλη καλή τε καὶ αἰγάλεον ἔθηκε.
570 Μούνος γάρ τε πόθινοι καί λίτος αἰσαν ἀγέρει
Ἐξ ἑρατῶν ποθέοντες· δὲ δὲ διδοῖς,
Ἄλλα σὺ καὶ πόδων διλον ἐν τιθεσσιν ἀδέεις,
Καὶ φρονέεις, ὃς μᾶλλον ἐπ' οὐρανίας πελάσσει,
Εἴναις, φῆς, τεκνῶν καὶ τεκτίους τὴν τοκών,
575 Ή οὐ εἰλαφρῶν, εἰλαφρῶν δὲ σορῇ πόδος ἔστιν
[ἀκερδής],
Ηγῆς διλγῆ, βαύς τε πόρος, καὶ κέρδος; εἰλαφρῶν
- Α Τῶν τούχων Ισταμένων· Σὺ δὲ πλός ουτος ἀπέιρων,
Καὶ πορθμὸν περβωσα, ἐπεύχεο ποντοπορεύειν
Ἴστια κολπώσας δέ οὐδεματος ἰοντος·
580 Πινατα ταῦτα φέρει, καὶ βέλτερον, εἰ τις ἀρειων·
Ει δὲ καὶ ἀντίσωσα, μικρὸς μόρος ἐνθάδε θητεύειν·
Ψυχῆς δὲ πλός εστι μέγας καὶ πνεύματος ἐπιλούσ.
Τῇ δὲ περιτροπέωντα, τέλον Χριστοῦ δέδραγμαι·
Οὐκ οὖν, ποθέω δὲ καὶ εὐδίωσά περ ἐμπτες·
585 Χριστὸν ἐμὸν, πόθον ἀγνὺν, δὲ διπόδες εστι
[ποθεῖσαν].
- "Ο; τις δὲ αὐτὸν κατεψυχλεύσασε πρὸς χείρα Θεοῦ,
Οὐ γατέειν δοκεών/καιροῦ πόθον αἰνὰ λέλοιπεν.

Oculos alio convertere, meque dulce vinculum constringit
Pulchritudinis illius cupidam, que meam mentem conspecta
Admiratione perculsit, ac in me splendentem excitavit
Facem, meque totam effecit pulchram et fulgidam.
570 Solus enim hic amor etiam pulchritudinis partem ab eo qui amatur,
Deductus in amantem, ac beatus qui hoc donum ceperit.
At tu alium amorem in pectore alis,
Tibique videris propius ad coelestia accedere
Ob natos, ut ais, et rem familiarem et parentes:
575 Nimirum quia eorum qui leves et expediti sunt (horum autem, o sapiens, amor
Pusilla navis est, tenuissimus cursus, et lucrum exiguum [infructuosus]),

330-331 Rerum pereuntium. Tibi vero immensa haec navigatio,
Et fructu traiectiens gloriari, quasi mare trajicias
Expansis per fluctus Adriæ velis.
580 Ventus hac impellit, et commode velim, si secundus fuerit:
Sin autem adversus, non grandis casus hic mortem oppitere.
Animas vero ingens navigatio est et a potenti spiritu.
Huius ego causa contremiscens, Christum arcuus complector:
Neque id solum, sed tranquillitate perfuiens, prosequor tamen
585 Christum meum casto amore, qui stabilis est diligentibus.
Quisquis vero indigens respicit ad manum Dei,
Statim ac sibi videtur non indigere, projicit amorem temporis.

567 Ιεραρχώσαν. Ita Reg. 39. Edit. Ιανάνταν.
Μοξ. Int. τέθησε πρὸ ἑπτοῖς.

570 Μούρος γάρ τε πόδον. Sic duo Regg. Edit.
μούνος γάρ πόδων. Μοξ ἄρεται. Ita duo Regg. et
Coisl. pro ἄγεται, quod habent edit.

575 Ἀκερδής. Sic tres Regg. et Chig., Coisl.
sup. lin. τυρῶδες καὶ ἀνόητος. Schol. ἀκερδής καὶ
ἀνόητος. Edit. ἀδερχής. Billius putat aliquem ver-
sum hic deesse: quod ipsi in mente venisse mi-
ratur Combelis. Ipsa sic intelligit haec verba ὡς
εἰλαφρῶν, ut quo commoda vita solitaria, liberi, pa-
rentes, opes, sed ad hanc prospera, σοφῆς, clausi sunt
virginis oculi. At scriptum ἀκερδής, et forte melius,
inquit vir doctor, parentē sequentia.

576 Βαύς τε πόρος. Cod. Reg. 992, sup. lin.
μικρὸν δέμα.

580 Φέρεις. Tres Regg. φέρει.

582 Ψυχῆς δὲ πλός. Coisl. Ψυχῆς δὲ αὐτὸν πόδος.

587 Καιροῦ πλόθον. Mendum hic esse putat Billius, et pro καιρῷ legendum esse Χριστοῦ, sed immerito. Codices enim omnes habent καιροῦ. Porro quid valeat haec vox καιροῦ, qua familiarissima est Gregorio, patet. Significat eum, qui ad Deum angustia compulitus, oculos sustinet, ubi prima angustia solutus est, confessus amorem extemporaneum, qui altas nondum egit radices, abjecere. Sic Dominus in Evangelio temporalement vocat cum qui audit verbum et continuo cum gudio accipit illud... facta autem tribulatione et persecutions propter verbum continuo scandalizatur (Math. xii, 20, 21), nempe abicit fidem. Verum hunc esse sensum Gregorii, his scholiastis Cuisiniiani verbis manifestum est: Ταχέως τὸν πόθον ἀποσέβεντον, ὃς καιροῦ δημιοργημα, statim hoc desiderium extinguit, ut temporis fetum.

METRICA VERSIO.

Deserui, nec quoquam alio mea lumina quivi
Flectere, sed dulci teneor jam compede vincta,
Eximiae illius correpta cupidine formæ,
Vulnere que dulci mentem transfixit, et acres
Clarasque in medio fudit mihi pectore flammæ,
Et totam pulchram efficit, totangue coruscans.
Namque hic solus amor formosum reddit amantem,
Quoniam magis mirum est, ab amato nascitur illi
Gratia, quam quisquis suscepere, ille beatus.
At tibi cum mediis etiam altera flamma medullis
Insideat, tunindam tamen aedes tollere frontem,
Ut magis ad colum accedens, sedesque beatas,
Ob natos et opes, grandesque ætate parentes,
Tanquam sini levia hæc; verum sapientis amores
Non levia aspiciunt, sed dura et acerba sequuntur.
Parva ratis, parvus tractus, nec communoda magna

B Rerum, que pereunt noc habent durabile quidquam.
Ast immensa tibi est hujus trajectio ponti.
An freta parva secans, sinuat te quoque velis
Posse per lonium pelagus ductare carinam
Iactanter dices? haec vento flante moventur,
Ac tanto melius, quanto mage commodus ille
Extiterit; quod si fuerint contraria venti
Flamia, non liquidis genus est grave mortis in
fundis.
Ast animus contra longinqua per æquora fertur,
Ingentemque exposit opem, flatumque secundum.
Quo fit ut huic metuens atque imo corde tremiscens,
Arctius amplectat Christum, rebusque secundis
Non minus hunc cupio, qui nunquam fallit amantes.
At quem pauperes rerumque angustia cogit
Implorare Deum, quo non primum tristis egestas

Εἰ γάρ διστεύεις τέτην φρένα Χριστὸς διωθεν,
Καὶ μεσάτην τρώσιεν ἀναψύχοντι βελέμνῳ,
590 Ἀμφοτέρους καὶ ἔρωτας ἐποπτεύουσα ἔκ-
[τερθεν],
Γνοῖς κέντρον δινακτος δυσον γλυκερώτερον ἔστι.

Τῇ πλεον; ωήσοντις ἀναγλοδόσουσι τοκίες
Γηραιόμοις, ἀλλογι τε πόσις, διοχδος τε ἀκολητη.
Συνατ δὲ εὐφροσύναι τε, καὶ ἀλγα καὶ μελεδοναι
595 Κουφότεραι, σκάλονται δὲ τις βεβαῶς μέγι
[ἱερεισμα].

Ἄντερ δημοι τοκίες μὲν, δυοι καλὸν ἔξεδιδικαν,
Παιδεῖς δ, οὖς ἀδίδαξα. Ὁμρόνυγα δ' οἷον ἔδειμην
Χριστὸν, δε ἀζυγέας ἡροπτόσσεσται ἔρχον δὲλλων,
Ει καὶ πᾶσι πάγη, σταυρὸν τε ἐπι πάντας δειρεν.

A 600 Θ καὶ καγχαλώσα, καὶ δη διοδύμια βάλλῃ,
Χαρω, καὶ με τίθησιν ἐλαφροτέρην καὶ ἀνίη.
Ὄς χρυσὸν χόνδροις καθαιρόμενον ρυπόντα.
Σωρροσύνης δη δη τοι τε γάρος καὶ δεσμος ἔργει,
Τῆς μὲν ἑτάν οὐ σάρκα, Λόγον δὲ ἐπίκουρον θήγα,
605 Καὶ πόδων, δε κρατέωνδαλλότριον ἔκτος ἑτηκεν,
Ὄς τις ἐλαφροτέροις λέων θήρεσσιν ἐπιστάται.
Σάρκες γάρ τελεύωνται διμέρονται ἐν παθέσαι·
Τούτεκα καὶ τιν' ξασι φέρεν χάρον διλλήσσον.
Σοι βέροις τράπεζα, τρύφος δὲ μικρὸν θέρφεν,
610 Ὄς καὶ χιλάδας] Χριστὸς μέγας ἐν ποτ' ἔρη-
[μοις.
Σοι ποτὸν ἡμερίδων, Ιοδ δὲ δη μέν μιθον πλούσιον αἰτεῖ,
Κρῆναι, καὶ ποταμοί, καὶ φρεστα μαχρὶ νάους.

Nam si pectus tuum e celo vulneret Christus,
Teque mediana refrigerante telo transfigat,
590 Amorem utrumque separatum considerans,
Videbis quanto dulcius sit regis spiculum.
Quid amplius? filii senectutem soventibus, parentes
Reflorescant, et uxore maritius, et uxor marito.
Communia sunt gaudia, et molestiae ac cura
595 Leviores sunt, et claudicant magnum praesidium qui recte graditur.
At mibi parentes sunt, quicunque virtutem edocuerunt,
Et filii quos edocui. Comparem autem solum accepi
Christum, qui calibes praecepit complectitur.
Quamvis omnibus natus et crucem pro omnibus sustulerit.
600 Quo quidem letabunda gaudeo, etiam si molesta in me
Conjiciat, me etiam per moorem allevat,
Velut aurum in fornace sordibus expurgatum.
Pudicitia autem, quam in te matrimonium et vinculum
Coercent, non carnem ego, sed Verbum adjutorem habeo,
605 Et amorem, qui, cum dominatur, alienum eliminat,
Velut leo infirmioribus bellis superveniens.
Concordes enim sunt carnes in animi morbis :
Quare aliquam a se invicem gratiam norunt inire.
Tibi mensa dapibus onerata : frustulum me nutrit,
610 Ut milia olim magnus Christus in deserto aluit.
Tibi potum vites suppeditant; meum merum semper copiosum est,
332-333 Fontes, flumina, putei largiter fluunt.

588 *Et γάρ διστεύει. Vide infra, lib. II, sect. 2, poem. vii, ad Nemesisum, v. 33 et seqq., ubi isti versus iterum leguntur.*

592 *Υγέστων.* Ita postulat metrum : alioquin ωήσεσιν, Combef. Mox, ἀναγλοδόσουσι. Duo Regg. et Coisl. ἀναγλοδόσουσι.

599 *Ἐπὶ πάντας.* Sic duo Regg., Chig. et Coisl.

ἐπὶ πάντας. Mox, ἔδοσταις pro δαιρεψ, quod habent edit.

600 *Bd.11ηρ.* Duo Regg. et Coisl. βάλλοτ.

605 *Ἐσθηκεν.* Reg. 59 et Coisl. ἔλαυνει.

608 *Ἄλιηραστ.* Reg. 39 ἀλλήλαισι.

612 *Κρῆναι.* Sic Hom. *Iliad.* xxi, 197. Kal τ. οὐται κρῆναι, καὶ φρεστα μαχρὶ νάους.

METRICA VERSIO.

Fugerit, exemplo divinum linquet amorem.
Quod si te supra Cbristus transfigat ab arte,
Atque salutifera penetret tua corda sagitta,
Sejunctimque duos bene contemplari amores.
Proting agnoscet quanto rex sumimus amantis
Dulciss exstimum pectus, menteisque beatam.
Quid sequitur? natis seniūn curantibus aegrum,
Canitie posita, rursus florente parentes
Incipiunt, uxorque viro, contraque maritus
Conjugis auxilio primos renovatur ad annos.
Communis porro magis est iucunda voluptas;
Communes cure minus angust, atque dolores,
Et recte gradiens titubantem fultis anicum.
Hæc sis; at contra ipsa meos ego iudice patres,
Virtutis quicunque mibi praecpta dedere.
Bursus pro natis habeo, quoquaque salutis
Instruxi monitis : denum pro coniuge Christum,
Præ reliquis adamat qui virginitatis alumnos

B (Sit licet ob cunctos natus, crucis atque dolores
Pertulerit); qui me, licet aspera duraque mittat,
Explet leititia, leviorē mole dolorum
Efficiens, instar vitiati sordibus auri,
Igneā quod fornax purgat, redditque nitor.
Atque pudicitia, cuius tibi septa coeret
Conjugii vinculum, Christus mihi, non caro, tutrix
Et divinus amor superans, qui depulit omnem
Flammam aliam, celerique fuga decedere jussit,
Non secus atque feris levibus leo servidus astans.
Concordes etenim affectus motusque caduca
Corpora habent: ideoque sciunt sibi multa ferre
Gaudia, que Veneris parit illecebrosa voluptas.
Differta est tibi mensa epulis: me frustula poscurit,
Per loca sola velut numerosæ milia turbe
Multæ Dei quandam pavit clarissima proles.
Pocula laeta tibi vita secunda ministrat:
At fontes fluique sitim, poteque perennes

Σοὶ λιπόντα πρόδωπα, καὶ εἴματα σιγαλέντα,
Κόσμος ἐμοὶ βυθῶστα κόμη, καὶ εἴματα λυτρά.
615 Εἴμα τέφρω χρυσοῖς τινασσόντων θυσάνους
Χριστὸν, ἡπής φυγῆς/χρυστὸν περικαλλέα κόμην.
Εὐνὴ σοὶ μαλακή, ἡτα δὲ βήγα σάκκος ἔμοιγε,
Καὶ στιβᾶς ἐν δαπέδῳ/ καὶ δάκρυσι δευομένη χθῶν.
Σοὶ τεμένες χρυσός, ἐμοὶ κόνις ἡμέρεσσα.
620 Μόσχους ταυρούρη σύ, κατηγόρωσα νεύεικα.
Κατηγάζεις γελώνως, παρθίον σύ ποτε Εὐσα.
Κύδος ἰμερίεις, ἡδὲ δὲ κύδον κέλος σύκοι πότι γαῖες.
Αὐτάρ ἀπήν δὴ ταῦτα διαθρήσῃς καὶ ἤσαι,
Ἄθρεις καὶ τὰ γάμου προσάντες λάτρεις σαρχός.
625 Ὀνής ἐστι δάμαρτι πόσις, καὶ τούτης χέρειον

Α Πολλάκις οὐδὲ ἄγαθος, |καὶ ὅντος εὑνῆς ἀκοίτη
Πολλάκι καὶ στυγερῆ/τυχόντων κακῶν, οὐδὲ ἀπομεμπτον.
Εἰ μὲν γέρ οὐδολοί/καὶ δύσδρονες, εἰς ἐν ἴοντων
Κουφότερος βιώτου πόλος καὶ μακτῆς ἀγήτης.
630 Εἰ δὲ κακοί, πόνοι, Ἐνδος ἑράπτοις, ἔχοις
[ἀπαυστον.
Θήσομεν οὖτε κακούς, καὶ δύσδρονας ἀλλὰ βαρεῖα
Πολλάκι καὶ νεόνυμφον ἐπὶ ζυγὸν ἥλυσε ποιρη.
Νομόφοις, εἴται νέκις θύλαμος, τάφος διμιτρα τερ-
[πνοις
"Ἀλγεῖς μικρὸν δεισμα, παρούσερον ἐσθλὸν ἀντιγροῦ.
635 Άλλος πυροῦ ἀνήψε γαμήλιον, ἐσθέσεν ἔλλος.
"Άλλον τις δὲ θύμην πάτερ', δόλος ἀπεκνος

Pinguis tibi ora et magnificas vestes :
Meus ornatus, squalida coma, et sordida indumenta.
615 Vestem gero aureis agitatam simbris,
Christum, anima meæ occultum et præclarissimum ornatum.
Molle tibi cubile : stragula mea saccus est,
Et stratum iu pavimento et lacrymis tellus madida.
Tibi aurum in pretio, mihi cinis in delicis.
620 Vitulò ferocior es, ego vultu demissio et tristi.
Tu ridendo cachinnaris : ego rictum nunquam diduxi.
Gloriam appetis : gloria mea non in hac terra est.
Postquam haec consideraveris, et perspexeris,
Vide matrimonii incommoda cultores carnis prementia
625 Venalis est maritus uxori, et quod gravis est,
Sepe probus quidem : venalis etiam utor marito.
Sepe etiam odiosa : malum adscitum nec reparabile.
Nam si boni sunt et concordes, in unum tendentibus
Levior quidem vita navigatio, mistisque ventus :
630 Sin antem mali, intus labor domesticus, odium implacabile.
Ponamus concordes esse nec malos : at gravis
Sepe in novum conjugium venit calamitas :
Spousus, deinde mortuus : thalamus sepulcrum : mista jucundis
Tristis : lepta cantilena, paolo post tristis nenia.
635 Alius nuptialem tædām accendit, aliis extinxit.
Alium filius appellavit patrem : aliis subito liberis

618 Δευομένη. Ita Coisl. Edit. δυομένη.
620 Γαυροτέρη. Dun Regg. γαυροτέρα.
621 Εἰλυρα. Reg. 990 θάυκος.
622 Ιμερίεις. Coisl. ιμερίη.
627 Τυχόντ. Int. αὐθαλετόν. Iliad. v, 831. Dio -
demes iti Marten designat, adscitam madum.
628 Εἰς δὲ τὸν τόπον. Coisl. λότρες.
629 Κουφότερος βιώτου πόλος καὶ μακτῆς διή-
της. Deest in edit. hic versus, licet a Billio Latine

redditus. Hunc suppeditaverunt codd. Chig., Coisl.
et Reg. Chig. sup. lin. ἐνεκτάμικος.

634 Ἐσθλὸν διέρροι. Ita Chig. codex . cuius
ope sanavimus mendum, ut observavit Billius,
ἐσθλὸν ἀνηροῦ. In his verbis nec metrum, nec sensus
reputarit; utrumque vero constat Chig. codicis
lectione, παρότροπον ἐσθλὸν ἀντρῷον, gaudium prius
luctu, vel gaudium ante luctum.

636 Άλλος. Reg. 992 et Coisl. δόλος.

METRICA VERSIO.

Nostram discutiunt, effusaque pocula præbent
Est tibi præpinguis facies, ornataque vestis :
Sordida casaries decor est mihi, vilis amictus.
Vestis, quam mire mouet aurea simbria, Christus
Est mihi, tectum animæ decus, ornatusque resplendens.
Te juvat in molli noctem requiescere lecto :
At saccus mea membra tegit, mihi stragula præbet,
In quo solo humani lacrymis do membra sopori.
In pretio est auri tibi vis : mihi pulvis amoris.
Est tua, quam vituli teneri, lascivia major :
Tristis ego in terram morentia lumina flecto.
Rides, atque genas solvi petulantē cachinno :
In molles risum baudquaque gena nostra soluta
Te misera incendi famæ laudisque cupidu : [est.
At mea non humiliem querit sibi gloria terram.
Atque animo postquam lustraveris ista sagaci,
Persice quanta premant servos incommoda carnis.
Femina non parva mercatur dote maritum,
Quodque etiam gravius, vitiosum sæpe et inertem.

B Rursus emenda viro conjinx, nec moribus illa
Prædicta sæpe bonis, quæsita attractaque pestis,
Pestis quam nulla licet ratione fugare.
Nam si concordes animis justique coirent
Jure thori, levius sulcarent sequora vita,
Nimirum duplice vento impellente carinam.
At vitris feedos thalamus cum fodere jungit,
Immanis labor est, dolor hic præcordia rodit.
Omnia dissidiū flagrant : nec enim inter iniquos
Firma coire potest concordia, certos amorgue.
Aspera quin etiam thalamos persepe recentes
Fata subiverunt : nunc sponsus, deinde cadaver.
Nunc thalamus tumulus, latiss junguntur acerba,
Exiguum cantum sequitur mox nunc tristis.
Connubii tædas aliis succedit, easdem
Extinxit manus alterius, fodosque jugale
Sustulit. Hic tenera pater est a prole vocatus :
Hic repente rogo sobolem dedit, ac sterilescit,
Non secus ac ramus ventorum turbine fractus.

Ἐξαπίνης, δρπῆς τις ὅπως ἀνέμοιο τιναχθείς.

Ἄρτι κόρη, μετέπειτα γυνὴ, μετέπιτα δὲ κήρη·
Νυκτὶ μᾶζη τάδε πάντα, καὶ ἡμέτι πολλάκις μούνη.

640 Ἐλεομένη πλοκάμους, ξέδρον τὸ διπὸ τῆλε

[βαλοῦσες]

Νυμφέαν, δρύπτουσα περήψια χεροῖς ἄραιτας,

Αἰδὼν παρθενίης ἱστικροῖς παθέσας λιποῦσα,

Αἰνδροπορο καλέσουσα πότεν, καὶ οἶκον ἔρημον

Μυρομένη, χῆρὸν τε λέχος, καὶ πένθος διωρον.

615 Στήγην τοκετοῦ βέλη καὶ δίνειν νερὰ

Μήτηρς ἐν λαγόνεσσι, πικρὸν καὶ δυμήτορα καρπὸν,

Οὐ τεκέν, τεκένων δὲ τάφους πάρος, εἴτα τεκούσας,

Πρεσβυτέρους τοκετοῦ μάρους, δλούχον τε λοχείην.

Σειγῶ δὲ τιτερμῆνα, καὶ ἔκρονα, καὶ παράσημα,

Α 650 Λιώντη ἀνδρομεῆς ἡγενῆς, καὶ παίγνια σαρχές.

Ταῦτα ταλαντεῖσι τις, δητὶ πλάστιγγος ἐρωὴ

Δερκόμενος, καὶ πολλὸν ἐμὸς βίος ὑψος ἀνέλκοι

Πρὸς Θεὸν ὑψιμένοντα, πᾶσι περίφανος ἀριστοῖς.

Αἴσχεα δὲ ἀλλήλων θυγήσομεν ὡς γάρ θοικε

655 Παρθενίης στόμα σεμινὸν ἐπεσθολας ἀλεσίνεν.

Εἰ δὲ οὐ παρθενή πτορόφετες θεοιδέλι μόρμους,

Εἰ ποὺ τις καὶ βαδὺν ἔμην ἥσχυνε πορεῖν,

Καὶ Χριστοῦ χτιῶνα τὸν δοπιλον αἰσχεῖ μῆξ,

Σῶν ἀγάνων τὸ πρόντον ἐν ἀμπτλακήσιον ὑποστάς,

660 Ὁψύγαμος, ἀγνὸν τε φυγὰς μεγάλου βίστοιο

Μήνησα δὴ καὶ ἐγών ικλοπένης πανταλογεος εἰνῆς.

Ἡν ἀλτροὶ κλέπτουσι, Θεοῦ πατέροντες ἀπειλάς.

Τοῦτο γάρ ἐν θυητοῖσι κακῶν διολωτάτον ἔστε

Orbatus, quasi ramus a vento concussum.

Modo virgo, deinde uxor, mox vidua.

Una nocte haec omnia, ac saepē una die.

640 *Vellit capillos, ornatum longe a se projecti*

Nuptialem : genas infirmis manibus lacerat,

Virginitatis pudorem acerbo dolore percusa deponit,

615 *Miserum maritum vocat, et desertam diomum*

Lamentatur, ac viduum cubile et immaturum funus.

645 *Taceo partus dolores et onera mortua*

In vulvo profundo, acerbum et absoque matre fructum,

Natorum non natorum tumulos, antequam sint mares,

334-335 *Priores partu mortes, et partus steriles.*

Taceo ante tempus nata, insana, portentosa,

650 *Dedecus humani generis, et carnis ludibria.*

Hoc si quis perpendat, bilancia motum

Considerans, intelliget quanto altius vita mea pertrahat

Ad Deum in celo regnante, bonis omnibus laudata.

Mutua autem dedecora tacebimus : sic enim decet

655 *Ut virginitatis os venerandum a conviccis abstineat.*

Quod si tu divinæ virginitati convicia ingeris

Eo quod aliquis paululum institutum meum dedecoraverit,

Et Christi immaculatæ vesti facilitatem admisceruit,

Prater fas amplexus id quod bonorum tuorum est primarium,

660 *Seruus maritus, ac magni et casti instituti fugitivus :*

Ego quoque commemorabo furta contaminati cubilis,

Qua nefarii boniores, Dei contemptis minis, admittunt.

Id enim iuter homines malorum pernicioissimum est

637 Ἀτέμοιο τιναχθείς. Regg. tres ἀνέμοισι τα-

νυχτεσί.

641 Νυμφίδιον. Reg. 39 νύμφειον, al. νύμφιον.

Coisl. νυμφιον ἰερόπτουσα.

644 Λέχος. Sic Regg. quatuor. Edit. λάχος.

647 Οὐ τεκέν, τεκένω δὲ. Ita tres Regg. et Coisl.

Nonnulli habent τε pro δέ. In edit. nonnullis δεῖται τεκέν.

649 Ηλιοδύμηρα. Schol. τὰ πρὸ συμπληρώστως

τῶν μητῶν τεκτόμενα, καὶ παράφρονα, πον̄ justo

tempore nata, ante justos menses nata.

656 Προσφέρεις. Reg. 992 προσφέρεις.

657 Τις. Duo Regg. τις κε.

658 Μῆτρε. Ita duo Regg. et Coisl. Edit. μῆτρας.

661 Κλοπές. Reg. 39 κλοπῆς. Mox Coisl. et

Reg. 993, πανταλογεος pro πανταλογεος.

METRICA VERSIO.

Nunc virgo, conjux denum, mox orba marito :
Uno haec saepē dic, sunt nra haec nocte frequenter.
Dilanitque comas, sponsaleaque ejicit a se
Ornatum, lacerque genas, sāvoque dolore
Perdita virginem pelit de corde pudorem,
Exstinctumque vocat miseranda morte maritum,
Desertamque domum luget, viduumque cubile
Et prematuro sublatum funere deflet.
Nec vero partus pergam memor dolores,
Atque onera in matrum yūvū extincta referre,
Et tristes fructus, et fetus matre carentes,
Quae prius est tumulus natis, ac denique mater,
Infestosque etiam fetus, partique priores
Interitus. Taceo eductos ad lumina vitæ
Ante diem, mentisque inopes, atque horrida monstra,
Dedecus humani generis, ludibria carnis.
Quae si cui vera libeat perpendere lance,

B Illico perspicet, quanto mea vita feratur
Altius ad regni moderantem sceptra superni,
Cunctis uota viris decorat qns incluta virtus.
Quinetiam partis labes utriusque silebo.
Virginitatis enim decet os convicia castum
Ellugere. At mili si tentes aspergere labem,
Si quis forte meam maculavit criminis vitam,
Et probro Christi tunican quam nescia sordis
Est tibi, complexus fuerit cum criminis foedo,
Uxorē sero accipiens, vitamque beatam
Linguens, qua blandæ prorsus fugit oscula carnis :
Ipsa quoque obscenum contra memorab̄ cubile,
Quod furtum rapiunt calcata legē, minisque
Quæ Deus intentat, nocteborum perdita turba.
Rebus in humanis elemenū mage noxia pestis
Nulla est, nec gravius quæ mollia pectera vexet,

Πάντων, καὶ μαλεροῦ πυρὸς πλέον ἔγκατος δάπτον,
665 Εὗτε τις ἀλλοτρίη πελάων κακομήχανος εὐνῆ,
Καὶ γόνον ἀμφίριστον ὔγε, καὶ δεσμὸν ἔρωτος.

'Αλλὰ σὲ μὲν μοιούκαλα ἀλάστορες οὔτε γάμοιο
Εἰργουσίν· γαμέει δὲ καὶ δεῖ φάστανον ἡκε
Δυσυμενός πλευρήν μιούκοτεν, εἰστε λύθροι
670 Στάζων ἀνδρόμεστο, καὶ δεῖ ὑπάλευκην ἀκωκήν.
Τῶν δὲ με τίς Χριστοῦ πόθον ἀποτρέψῃ θῆσαι
'Αρραδέων, ψῆφος δὲ μικρὴ βόσιν εὐρίν ἐφέξει;
Οὐ θέμις, οὐδὲ ἐπούσκει, ἐπει τοὺς λώιδους ἕστεν,
Αἰρομένους πλεύσουν, πίπτειν τινάς (εἰ θέμις εἰπεῖν
675 Τόνει λόγον γλώσσασιν ἐναντοῦ), τῇ χαμάζῃ
Μίμνειν δεινότας, ἥτι ποτερὸν ἐκ θύβας ἐρύσσεται.
Οἱ μὲν γάρ ἐσθλοὶ, Χριστοῦ κλέος, οἱ δὲ κάκιστοι,

Α Ήσ τε λίθον πέμποντες ἐς οὐρανὸν ἀπραδόσιοι,
Δέχνυνται κακίν τε καὶ αἰσχεῖα οἵτοι καρήνοις.
680 Ἄγγελος ἦν τοπάρισθεν Ἐωσφόρος. Ἀλλὰ πεισθε-

[τος,

Οὐρανίοις παρέμψαντες ἐδυν κλέος, ὡς δὲ μαθηταῖς
Οὐδέν τούδες θεατέονται, ἐπει πάσεν, ἀλλ' δὲ μὲν ὥκα
'Εξ ἀριθμοῦ λογάδων, ιοῖ δὲ ἐνδεικταῖς μίμνοις ἀριστοῖς.
Καὶ πότον τε τὸν διεσανεῖ, δὲ δὲ Ιστα λευκὰ πετάσσας,

685 Πλάνει ναυτηγούσιεύσαν τάρον, ἢ ἀπὸ τύμβου

Πεισμάτα λυσάμενος, Ιπρυμνήσας δὲ θενθεν ἀνῆψε.

Μήτηρ ἐμή, κέλει με λιπεῖν βίον ὅδης ἀνίντα,
Ἢτε λόγον στησαμεν, ἐπει κράτος ἔτι θυγατρός,
Κάρπος ἐμὸν, τοκεν δὲ καὶ μὲν κράτος; Εἰ δὲ μήτηρ
690 Πειρθενίης σὺ γέγηθας, δυν κλέος ἐστὶν ἐρόδο;

Omnium, sc servido igne vigebeant pectora peredens,
665 Ubi quis sceleris machinator, alieno irrepens cubili,
In ambiguo habet et prolem et amoris vinculum.
Sed te mochi et scelerati nequaquam a nupiis
Deterrent: nubinet et qui gladium immisit lethiferum
In mochi inimici latu, adhuc cruroe
670 Stillans humano, et qui gladium effugit.
Me vero quis longe ab amore Christi removebit
Inispielium? num latum fluentum sistet lapillus?
Fas id non est, neque convenit. Multo enim satius est,
Multi in altum tendentibus, nonnullos cadere (si fas est
675 Hunc sermonem lingua haud amicu proferre), id, inquam, satius,
Quam humi residere mequentes, ne qua in terram ala decidat.
Bonii enim sunt Christi gloria: improbi autem,
Velut qui lapidem in cœlum pra insipientia jaciunt,
Nequitiam et probra propriis capitibus excipiunt.
680 Angelus fuit primo Lucifer. Sed eo lapsus,
Suum perinantis celestibus decus, quemadmodum discipulis
Nullum Judas opprobrium cadendo intulit: sed ille quidem cito
Ex selectorum numero exclusus, undecim autem optimi permaneserunt.
Hunc pontus perdidit: ille alba vela expandens
336-337 685 Navigat naufragi tumulum aspiciens, vel a tunulo
Funeris sotvens, quibus puppim illico alligaverat.
Jubesne, mater mea, ut vitam in cœlum ascendentem dimittam,
An vero loqui desinam, siquidem victoria mea
Victoria est filie; et sic quoque parentum victoria? Quod si
690 Matrem te esse virginitatis gaudes, quanta est gloria mea?

666 Ἀμφίριστον ἔχει. Coisl. sup. lin. ἀμφί-
βολον. Duo Regg. ἔτη.
669 Πλευρήν. Coisl. et tres Regg. πλευρή.
674 Αἰρούμενων. Reg. 39 sup. lin. ὑψούμενων.
675 Ἐναντίον. Coisl. sup. lin. ἐναντίον.
676 Πεύκην. Reg. 992 et Coisl. νευστή.

681 Παρέμψαν. Coislodianus codex et duo Regg
παρέμψαν.

687 Κέλει. Ita Coisl. et duo Regg. Edit. κέ-
λεται.

690 Παρθενίης. Reg. 39 παρθενίη. Mox, γέγηθα.
Ita Coisl. et tres Regg. Edit. γεγήθα.

METRICA VERSIO.

Quam non legitimum lectum versutus adulter
Dum petit, et dubio fecundat semine moecham.
An vero cum te moechorum densa caterva
Non teneat, lecto quin subdas colla jugali,
Imo etiam uxorum ducat, qui vindice dextra
Letiferum mochi demisi in illa ferrum.
Totus adhuc stillans admissa sanguine cedis,
Quique fuga celeri minitanti spicula fugit,
Me contra a Christo quorundam insana libido
Distrabel, atque necum de corde fugali amore,
Et lapis exiguis latissima flumina sistet?
Haud deceit, haud fas est; nam multo prestat, ut
[ingenis
Dum númerus levibus petit ardus sidera penitus,
Æthere labantur quidam, si dicere fas est,
Quam fixi in terra maneant, jaceantque supini,
Dum metuunt ne penna nimis sublata liquecat,
In terramque cadant, temere dum sidera querunt.
Namque homines virtute graves sunt gloria Christi:

B Contra, qui vitiis animum immersere nefandis-
Non aliter quam qui coniectat in aera saxum.
Verticibus vitium capiunt sordesque malignas.
Angelus ante fuit miro splendore coruscus
Lucifer: ast illo cœlesti ex arce ruente,
Cœlitibus tamē incolunis sua gloria mansit.
Sic neque discipulis scelerati casus Iudeæ
Opprobrio fuit; ille quidem de sede bonorum
Protinus ejectus, nigrum detrusus in orcum est:
At reliqui cursus recti tenuere priorem.
Sic postquam aquorez quendam rapere procella,
Vela alius pandens vento tumefacta furenti
Navigat, existenti prospectans triste seplerum,
Aut etiam a tunulo puppis retinacula solvit.
Linquere mene jubes vitam sic alta petentem,
Claræ parentis, verbisne meis imponere finem
Incipiam, quoniam obtinuit tua filia causam?
Vici ego, dilecti pariter vicere parentes.
Quod si, te celestis quia vita est orta parcate,

Οὐκ ἀτέος δὲ πάντες, δουσι κατέλεξας ἀρίστους,
Ἐκ τοικέν, τοικέν δὲ δικαιοτεροι καὶ ἀρίστους;
Καὶ Χριστὸς Μαρίης μὲν, ἀτάρ πολὺ φέρτερος ἔστιν,
Οὐκ οὖν Μαρίης τε, καὶ οὓς περὶ σάρκες ἔχουσιν,
ΓΟΣ Ἀλλὰ καὶ οὐρανὸς εὑρὺς δουσι κάς ἀμφικα-

[λύπται.

Καὶ στάχυς ἐξ ὥλιου μὲν, ἀτάρ στάχυς ἑβδόστησε
Στέργαστος, ἐκ φαρμάκου δὲ μάλιστος ἕξοχος ἐπέλετο χρυσός.
Ἡ δὲ λόγοι κορωνίς - ἐπὶ ἀμφοτέρους βίσσους,
Ἄζυγή τε γάμῳ τε, τίν' εἰκόνα μῦθος ἔφεροι ·
7:00 Οὐδέ καν ἀδρήσας ἔρων μυθον τελευτήν.
Χειμεριὰ νιφάδες, / τὰ δὲ γ' ἄνθεα εἰλαρος ὄντη,
Καὶ πολὴ μύκνοι, τὸ δὲ οὖντος ἔθωντος.
"Ηῆ δ' ἄνθεα μέν γ' ένι κείματα, κειμεριὰ δὲ

Αἱ θρησκευτικαὶ ποτὲ πόνοι εἰσαρινοῖσι.

705 Καὶ πολὺς δὲ πάντεις νέος καὶ γῆρας ἐλαφρὸν
Ἐδρακόν δργάνθιο πολὺ σθεναρώτερον ἀνδρός.

Ὄς δέ ἄρα συγγίη μὲν ἔρων χθονίς, ἀζυγή δὲ
Χριστοῦ παρβασιῆς ὁρμήγος. Ἀλλὰ καὶ ίμπτες

Παιγάκι παρβενή μὲν ἐπὶ χθόνα νεῦσ βαρεῖα,

JL/710 Συγγίη δὲ ήξεν πρὸς οὐρανὸν, ἐνθεν ἀδίκως
Ἄμφων ψευδόμεναι, / μὲν γάρον, δὲ δοκεῖν.

Ἀλλὰ, φίλοι τοιέστε τε καὶ διγύης εἰσέπει κυροι,
Μέχρι τίνος γενθαλασσῶν ξουθτές τὰ γελάναις.

Ἡ καὶ λοξόδάμαισι καὶ ὀκταπόδεσσι παγουροῖς,
715 Ἡ δελτικῶν ὄριαιν/σκολούς μηρύμασι γαστρός,

Ζώοτε στυγερῷ/βεβαρηγήτες δύσεις αρρώς;

Δεῦρ' δηγε καὶ Χριστοῦ παραπαστὴν δίστας,

Nonne audis optimos viros, quotquot recensuisti,
Ex parentibus quidem, sed parentibus iustiores et meliores fuisse?
Ac Maria quidem Christus, sed Maria longe præstantior:
Nec Maria solum et omnibus carnem gerentibus,
695 Sed et meatibus, quasquaque latum colum abscondit.
Atque ex parvo quidem arista semine, sed tamen arista
Crescit, et ex arena aurum longe præstantissimum prodit.
Hac erit sermonis coronis; de ultraque vita,
Virginitate et nuptiis, imaginem quazdam sermo adinveniat:
700 Sic habebis orationis meæ finem.
Nives hiberno, flores verno tempore:
Canities rugosi est hominis, juvenis autem robur.
Sed tamen flores nonnquam hiberno tempore, nives autem
Hibernæ vernis diebus visæ sunt:
705 Et canitatem ostendit juvenis, et senium agile
Vidi longe robustius juvene vix pubescente:
Sic etiam nuptiæ quidem e terra ortæ sunt, virginitas autem
Christi omnium regis coniunct; sed tamen
Interdum virginitas in terram decidit ponderosa,
710 Et conjugium hinc assiluit in celum, dum præter spem
Ambo mentiuntur, istud quidem nuptias, illa virginitatem.
Verum, dilecti parentes, et cælibes adhuc juvenes,
Usquequo terreni similes aut testudinibus,
Aut oblique gradientibus et octo pedes habentibus canceris,
715 Aut serpentum oblongorum tortuosus ventris tractibus,
Vivitis odioso aggravati carnis pondere?
Eia agite, et Christi monitis dociles,

695 *Μαρίης.* Tres Regg. *Μαρίας.*
699 Ἐγεροι. Coisl. et tres Regg. ἡγεμόνη.
700 Ὡδέ κερ. Reg. 992 Ὡδέ γάρ.
701 Ὡδέ. Duo Regg. et Coisl. ἡγεμόνη.
702 Ἑβδομάρτος. Duo Regg. ἡβδομάρτος. Coisl.
ἡβδομάρτος.
709 *Βαρεῖα.* Ita legimus. Edit. βαρεῖαν, sed
male.
711 *Κορεῖτην.* Chig. et Reg. 992 γορεῖν.
712 Ἀλλὰ, φίλοι τοιέστε τε καὶ διγύης. Billius
hic hæret, substituendum ratu τοξέας πρὸ τοξέας;

eo quod subjicit inferius, ἡμικαλὸν ἐξ ἀδέτοι βιον.
τρόπος κύδον, τομέν, quibus verbi solos innatos videtur compellare. Verum utrosque compellat, et ad
eternam vita munera hortatur: sic tamen ut re et
animi, vel certe proposito, a nuptiis abstineant,
ut Paulus I Cor. vii, 29: Qui habent uxores, . . . tan-
quam non habentes sint.

714 *Παγουροί.* Genus cancerorum est, qui octo
pedes habent, ut scribit Plin. lib. ix, cap. 31.

715 *Μηρύμασι.* Duo Regg. μηρύμασι.

717 *Παραπαστὴν.* Duo Regg. παραπαστὴν.

METRICA VERSIO.

Lætitia idcirco tanta diffunderis: inde
Colligere est promptum quantum mea gloria major.
Nonne vides omnes, quorum a te mentio facta est,
Præstantes virtute viros, a conjugi vita
Productos, superasse tamen virtute parentes?
Christus enim, quamvis Maria de Virgine natus,
Partibus innumeris vincit superatque parentem,
Et quosquaque alios obvolvit carnea moles,
Quasque tegit mentes stellantis regia cœli.
Quin etiam tenui de semine crescit arista,
Exuminque aurum vili profert arena.
Ad summam a nobis quedam statuetur imago,
Qua, velut in tabula, vitam pingemus utramque:
Atque ita tu nostri finem sermonis habebis:
Brama nives profert, flores sunt veris amoeni:
Dat senium rugas, vires generosa juventus.

B Sed tamen et brumæ spectantur tempore flores,
Atque nives gelidæ vernis quandoque diebus:
Protulit et canos juvenis, viridemque senectam
Vidi, et vincentem juvenilia robore membra.
Haud aliter, quamvis sit terra uxoria vita,
Castaque virginitas decoretur conjugi Christo:
Interdum tamen in terram depresso recumbit
Virginitas, contra thalamus ferit æthera pennis.
Utraque sic simulans, specie mentitur inani,
Illa quidem tardas, hac contra virginitatem.
At vos, o patres, o virginitas alumni,
Quantis per tardæ, quas, testudinibus instar,
Aut velut obliquo gradientes tramite canceri,
Aut per humum oblongi velut angues membra tra-
hentes,
Obliquè depresso vivitus pondere carnis?

Κάλλος τ', εὐκλείην, πλουτον, γένος, ολόν, ἀπαντα Δ 750 Παρθενίης. Χριστός έτε διδούς γέρας ἀμφοτε-
Πρίβαντες, κακήτης, ἀπηνός. Ἐχονα τερπνά,
720 Ἐνθεν ἀνεγόριμενοι, ζωῆς ἐποιῶντες ἐλαφρῆς,
Ἀγνότατο καθερότεστον ὅμορφονες οὐρανίοισιν,
Ο; καν δὴ μεγάλοιο θεοῦ τελέθοντες ἀπηδο,
Γηθόσινοι μέλταιμεν ἔργτον θυνον δάκτης.
Ετ; δὲ γάρον λήξαντες, ἀπ' ἀγλατῆς παραδεῖσου,
725 Κατ' γαλαν τολμόμοχθον, δ' ἐσπειται ἀλλομέ-
γνοισιν,
Ἐμπικαλεν δὲ ἀδέστοιο βίου πρὸς κύδος ιώμεν,
Κατ' φυγὴν ἀλεσος τοιθδν, θεον πάσον διφραδίησο.
Τοια καὶ ἀγνήγηθεοικελος. Οι δὲ δικασται
Σεκυηγην ποθέοντες, δημος στέψουσα κάρηγον

Τὴν μὲν δειπτερῆι παραστῆσαι ἐγγύθι χειρ,
Τὴν δὲ ἑτέρην λαῖψι, ικύδος δὲ τε καὶ τὸ μέγιστον.

B. Τοποθηκαι παρθένοις.

Νίκη μὲν δὴ σειρ, καὶ δὲ μάλισταρδες ἑταῖρος,
726 θείην διάστατε. Μικρὸν δὲ ἐπέσεστιν ἐμοῖσι,
Παρθένοι κυδέσσα, καὶ ἀγλαδημητη, περίφρων,
Θεάτα παρθεμένη, καὶ ἐνι φρεσι σήσι βαλέσσαι
5 Μύθον ἐμόν. Πολιής δὲ παραφασίς έστιν ἀριστη.
Μή σε νόσος τρόπαιον ὑπεριερέουσαν ἔρωας.
Πολλάκις γάρ πτώσις μὲν ἀπὸ χθονὸς ὑψός διερεν,
Ἐς χθόνα δὲ οὐρανος θεηκε. Θεῷ τάδε τέμπα κεῖται,

Pulchritudinem, gloriam, diuitias, genus, felicitatem, omnia
Proscientes, crudelis nequitia: blanda geruina,
720 Hinc assurgentess, vitam expeditam ingrediāmūr,
338-339 Puri cum puris coelestibus concordes,
Ut magni Dei asseceta facit,
Leti festivum hymnum regi canamus :
Et qui in nuptias devenimus, ex pulchritudine paradisi,
725 Et in terram seruinosas et inharentia pereuntibus mala,
Rursus ex vita jugi experte ad gloriam perveniamus,
Et ad bonum paradisi arborem, unde insipientis decidi.
Hæc virginitas Deo similis. Judices autem, etsi
Nuptiarum cupidi, corona tamē cingent caput
730 Virginitatis. Christus autem utriusque premia largiens,
Hanc quidem dextra manu adsciscet,
Alteram autem lava, quod et ipsum decus maximum est.

II. Praecepta ad virgines.

Tua est victoria, nec qui carni valde amicus est,
Aliter judicet. Paulum autem meis verbis,
Virgo decora, excellenti prædita ingenio, prudentissima,
Aures accommoda, et cordi tuo manda
5 Sermonem meum. Optima est canitiae adhortatio.
Ne te mens vulneret ultra nubes impetu abreptam.
Scopæ enim lapsus e terra in celum erigit,
Et ad terram deprimit elatio. Deo autem hæc statuta lex.

* Alias Bill. 4, pag. 55

725 Γηθόσινοι. Reg. 990 γηθοσύνη. Chig. γη-
θομενοι.

750 Ἀμφοτέρουσι. Tres Regg. ἀμφοτέρουσι.

II. ARGUMENTUM. Hoc in egregio poemate vir-
genes salutiferis præceptis instruit. Porro ex titulo
Greco, qui articulo feminino caret, et ex eo quod
poeta nunc viros, nunc feminas alloquatur, coniugere
licet ad omnes virisunque sexus, qui virginitatem pro-
fidentur, poema pertinere.

3 Ἀγλαδημητη. Sup. lin. Reg. 991 λαμπρὰν γνό-
μην ἔχουσα.

4 Ερωατικη. Sup. lin. in duobus Regg. Εμβαλε.

5 Πολιής δὲ παραφασίς. Ita sive lib. ii, sect. 2,
poem. v, vers. 7, Nicobuli patris ad illium.

6 Ἐρωατ. Coisl. sup. lin. ὄρματος, immoderatis
desideriis.

7 Ὕψος διερεν. Int. εἰς οὐρανος. Reg. 993 διερεν.

8 Τεθμα. Sch. νόμιμα

METRICA VERSIO.

Huc agite, atque aures Christo præbete monenti.
Formam, splendorem, censum, genus, umnia terræ
Commoda, et horrendo de criminè gaudia nata,
Pellentes procul a nobis, tendamus in altum,
Et leve sectemur vite genos, atque beatis
Cœtibus angelicis æqualiter afficiamur,
Et nos conjugat puris purissima vita
Mentibus, aternum ut Regem Dominumque se-
[quentes]

Letis ipsi animis carmen soleme canamus.
Utque in conjugium, paradisi sede beata
Puisi, desimus, terramque labore refactam,
Atque ea quæ rigidæ perfunctos morte sequuntur :
Sic decus ad priimum nos innuba vita reducat,
Et nemus egregium, mihi quod recordia clausit.

Hæc quoque virginitas divino protulit ore.
At qui iudicio presunt, licet urat eorum
Pectus hymen tædeque sitis, thalamique cypido,
Non tamen idcirco facient, quin candida vita

B Tempora virginæ cingant victrice corona.
Ac statuens etiam sua præmia Christus utrique,
Haec mage condecorans in dextra parte locabit :
Illi autem a leva considere parte jubebit.
Nam nec honor levis hic, nec gloria parva putanda

fest.

II. PRÆCEPTA AD VIGINES.

(Billio interprete.)

Palma tua est, o virgo, tua est victoria certe :
Sicque vel in nimium ardentí qui carnis amore
Afficitur, statuet ; sed enim, clarissima virgo,
Cordata et prudens, nostris sermonibus aures
Arrige, quæso, inas, medioque in pectori fige.
Optima sunt etenim canæ præcepta senectæ.
Motibus immodicis ne mens elata cruento
Vulnere te feriat, vigilanti prospice cura.
Namque hominem haud raro casus proxevit in al-
Ac contra foedæ est elatio causa ruinae. [lum :

Εὔρεντεν γορεόταν, ὑπερφύλαυς δὲ καλούσεν.

10 Μηδὲ μικροῖς μέτροις τετῆν στεβμώνος οἷμον,
Εἴ τινα παρβρέεις ἀπόδομον, ἢ κάκιστον,
Τέρμα πέλειν ἀρετῆς καὶ θεοῦ εἰς γάρ δριστού
Τῶν διάγων προσφέρειν. [Μέτρον δὲ τοῦ ἐστεμή,
Καὶ Θεός, οὐ σὺ γ' ἔποιε, καὶ εἰ τροχαλίτερος διλαν]

15 Εἰκόπτεο μὴ καθύπερθεν δύσων, δύσων δὲ

[ἐνέρθεν

'Εστηώς, πάντων/προφερέστατος εὐγεία εἶναι.
Οὐρανὸς εἰρίς ὑπέρθε, οὐ δὲ γημαλώδους ἀλέρη.
'Εκλυον, ὡς νεπόδοσος καθ' ὕδατος αὐγάζονται
Μήμη τ', ἡδιός τε καὶ ἀστερές. Οὐ μὲν ἄρ' οἱ γε

Α 20 Καρδὶ δὲ ἀληθεῖσι ἴνδιλματα εἰσφέννεται,

Τέρπονθ' ὡς φωστῆροις διφαιρούσταις τύπωσιν.

Οὐ ποτε γάρ νύτων πολιῆς ἀλλὰ ἔξανδύντες,

Ἄτρεκέντος λαμπτῆρας θήγησαντο πάροιθεν

'Η τάχ' ἀν ἐσκένενταις φάσι καὶ παίγνια φωτές.

Μικρὸν ἀναθρώπουστες, ἔχειν δοκεῖσιν πᾶν ὄφος.

'Αλλὰ σὺ τοῦ μὲν ἔμαρφας, δὲν ἔπειτο, τοῦ δὲ ἐπιβατες

Βαθμοῖς ἐν πλευνσιν, ἀστ τὸ πρόσθιον δεδορκώς.

Καὶ στάσις ἐστὶ κάκιστον ἐπείγε δὲ ὡς καταμάρψιν,

30 Μίχρι τε καὶ πυμάτην ἤπι τραβήσας Χριστὸς

[ἀνάξει.

Favere gementibus, superbos reprimere.

40 Ne viam tuam exiguis ponderibus librans,

Si quem precurras errabundum aut pessimum,

Metam id virtutis esse putas : non enim optimum est

Paucos praecurrere. Sit tibi mensura præceptum,

Ei Deus, a quo tu longe es, eti ales levitate superes.

45 Considera, non quot et quantis superior, sed quot et quantis

Inferior, omnibus te prestare gloriaris.

Latum cœlum supra te est : tu vero in infimis extolleris.

Audivi piscibus in aquis illicere

Lunam et solem et stellas. Et quāvis solummodo

20 Infirma veritatis simulacra videant,

340-341 Delectantur levissimis imaginibus, quasi essent luminaria.

Nam cum terga nunquam extulerint extra album mare,

Accurate lumenaria non prius inspicerunt :

Alias certe lucem et lucis iudicari dignovissent.

25 Sic et nonnulli homines. Nam cum veram Regis altitudinem non viderint,

Si paulum assurgent, videntur sibi omnem altitudinem consecuti.

At tu aliud apprehendisti, aliud spores, ad aliud tende

Pluribus gradibus, semper intuens id quod anterius est.

Stare pessima res est : festina ut comprehensurus,

50 Donec te ad supremum gradum Christus perduxerit.

11 Ἀσθρομορ. Errabundum, incessu tardiore. Schol. Reg. 992 πεπανύμενον ἀπὸ τῶν δρόμων, ad currendum inhabilem. Hic Gregorius perscribit eos qui exiguo modulo ac pede se metientes, ad sceleratorem hominum vitam, tanquam ad certum examen, vita sua rationes exigunt, sibiisque gratulant, si a gravissimis quibusdam criminibus, quae in aliis perspicunt, immunes se esse arbitrentur. Non est bac libra ad quam Christianus se expendere debet, sed doctrina illa, quauo nobis sequendum proposuit Deus.

16 Ἐστηώς. Reg. 993 aliique duo Ἐστη ὁ. Pro εὐγείᾳ Reg. 992 habet εὐχατα.

20 Εἰσορώντες. Tres Regg. οἱ δὲ ὄρωντες.

21 Ἀγαυροτάτοι. Reg. 990 ἀγαυροτέροισι.

Reg. 39 sup. lin. ἀσθενεστέροις.

22 Οἱ ποτε τάρ. Int. 992 οἱ τινες, quippe quia haud unquam ex salis emergentes fluctibus.

23 Ἐθρίσαντο. Coisl. ἀθρίσαντο.

27 Σὺ τοῦ. Ita Chig. Edii. τὸ, vel τι. Mox id.

Chig. τοῖς δ', προ τοῦ δ.

28 Τὸ πρόσθιος. Duo Regg. τὸ πρόσθιον. Videatur alludere ad hanc Pauli verba, Philipp. iii, 12 : Non quod acciperim, aut iam perfectus sum : sequor autem, si quomodo comprehendam, in quo et comprehensum sum a Christo Iesu... Unum autem quae retro sunt, obliniscens, ad ea autem quae sunt priora, extendens me ipsum, ad destinatum persequor.

30 Πυμάτην. Duo Regg. πυμάτων. Mox tres item Regg. ἀνάξην pro ἀνάξει.

METRICA VERSIO.

Numinis hic etenim mos est, gemebunda favore
Pectora complecti, et mentes calcare superbas.
Neve tuam exiguo librans examine vitam,
Si quem criminibus fodum aut errore vagantem
Præterreas, ideo esse putas virtutis in arce.
Non etenim summae est parvos præcelere laudis.
Sit tibi lex divina modus, sit rector olympi,
Qui, quanvis alias cursu præcedere possis,
Te tamen immense exsuperat, retroque relinquit :
Nec, cum te superent multi virtutis honore,
Sic animos tollas, quasi non sit par tibi quisquam.
Te supra excelsi latissima regia coeli :
Tu vero inter humi fusos pronoques jacentes
Altius assurgens, quid laude efferris inani ?
Ut sol in nitidis Phœbeque et sidera lymphis
Piscibus irradiant, quanquam non illa, sed umbras

B Vanaque prospiciunt veri simulacra remoti,
Letanturque umbris, et imagine lucis inani
(Non etenim ex salis emersi fluctibus unquam
Lucida cerulci spectarunt sidera cœli :
Namque alias illis esset dignoscere promptum,
Quoniam sit verum lumen, quae ludicra lucis);
Haud aliter quidam, quia magni columna Regis
Nunquam lustrarunt oculis nec imagine mentis,
Si paulum assurgent, fastigia laudis habere
Summa putant. At tu complexu condita quædam
Iam retines, quedam spores, ad cetera magao
Tende gradu semper scandens spectantes priora.
Stare loco mala res. Ergo torpore remoto
Ut epias, propera : donec virtutis ad arcem,
Supremumque gradum perveneris auspice Christo.
Advigila, ne te Momus scelerataque lingua

Μή δέ σε Μώμος διπούσε βάλοι, καὶ γλύσσα κακίστη Α 45 Μήτ' αἰσχρόν ποτε μηδὲν, δι πλείστου εἴδε, βέ-
τεν εὐθυναλοντέμπτουσ' ἐπι τοισι καλοῖσι,
Δοκι μά γάρ τε κακή, καὶ έτος Ισον ἀγουσα,
35 Η δ' ἀγαθή, καὶ τῆσε φιλον τέλος, ως ἀποκει.
Μώμος δ' ἀμφοτέροις ἐπει γλύσσης τι κεν ἡν
Φέρτερον, εἰ μούνοσιν ἐπέχρε τοισι κακίστοις;
Νῦν δ' η μὲν πάντεσσιν διῶν ἀγαθοῖς τε κακοῖς τε
Λύσσα πέλει. Εὐ δὲ μοι ιεράδων καὶ ἀπίσκοπος είναι
40 Ἀμφοτέρουν, καὶ τὴν μὲν ὄπιζο, ή τις ἀλτηρος;
Ἐσσεται, ὃς κακότητα φύγει, τὴν γλύσσα καλέσσει.
Τῆς δὲ ἔτερης μοι τὸσσον ἔχειν δέος, ήν ἀγαθοῖσιν
Ἐγχρός ἐφοπλίζει πικρὸν κακός, δοσον ἀγένου
Ἄγχιλας πέτρη καὶ κύματος ἀγνυμένοις.

Μή τ' ἀγαθού ληξειας, δεν στυγέωσι κάκιστοι.
Ἐρεισι δ' εὐκλείσαμεν ἐπάξια. Ἡν δ' ἀπέρισ,
Μή σ' γ' δικάτω φιεύστης λέγοις, διλλ' ίδι πρόφρων
Τὴν ἔδων. Οι δ' ὑλάσειν ἐπώια, οὐδὲν Ἐρυτος
50 Θεοτερουν βιλάσουσιν. Ο δὲ φθόνος; δηματα τήκοι.
Μηδὲ σ' γ' ἐκ Σοδόμωντεροευγάν, καὶ τέφραν διλύξῃ;
Τούδε διοι, θεοι τε πυρὸς στονόσσαν ἀπειλήη,
Εἰς Σδόμα βλέψειας, ἐπει λιθος αἰχα παγήσῃ,
Στήλη καὶ κακής, καὶ δργαλέου θανάτου.
55 Μηδὲ ἐκ μὲν Σοδόμωντελέψης πόδας, ἐν πεδίοις δὲ
Γέτεστι δημάνεινάσσον πυρὸς, ἀλλὰ τάχιστα
Σύκεσαν πρὸς δρος, μή σε πυρὸς δημρος ἐπεισῃ.

Nec te Momus a tergo feriat, linguaque pessima
Venenum viperinum immittens in tua ornamenti.
Sunt enim duæ dominibus via et duo probra.
Altera quidem mala est et in similiem exitum ducens :
35 Altera autem bona, illiusque anabalis est exitus, ut par est :
Utramque Momus ferit. Quid enim esset lingua
Præstantius, si pessimos tantum impetreret?
Nunc autem pariter in omnes, sive bonos, sive malos,
Rabiem effundit. Tu vero prudenter explora
40 Utramque, ac illam fuge quæ scelestos
Insectatur, ut nequitiam fugias, quam lingua castigat :
Alteram autem, cuius acerbitate in bonos
Malus armat inimicus, tantum time, quantum
Rupes in mari ventos et fluctus qui ad illam franguntur.
45 Nibil unquam turpe, eti pluribus gratum, admittit,
Nec a bono quod pessimi oderunt, desiste.
Res dignas laude gere ; sed si laus absit,
Non te angat serme mendax, sed perge alacriter
Viam tuam. Illi autem nequidquam latrent, nihil amori
50 Divino nocebunt. Invidia oculos tabefaciat invidorum.
Neque tu ex Sodomis profugus, et a cinere huic vite,
Luctuosissime minus divini ignis liberatus,
Ad Sodoman respicias ; statim enim lapis figuris,
Ac nequitiae et funestae mortis monumeatum.
55 Nec Sodomis pedes surripias, in eampis autem
342-343 Vicinis moreris prope ignem : sed celerrime
Salutem in monte quare, ne te igneus imber comprehendat.

51 Μή δέ σε Μώμος. Vide infra, v. 246.

52 Ἐτοι. Coisi. alvōν.

53 Τι κερ ἔτερ. Schol. Reg. 39 τι ἀν διπάρχοι.

54 Εἶται. Sup. lin. 991 γένου.

55 Οὐτίζεο. Idem ac ἀποτέρευο. Eam cave, illam
decida, que sceleris est comes.

45 Μήτ' αἰσχρόν. Duo Regg. μήτ' αἰσχρόν. Ad
marginem ms. μηδὲν, δι τοις πλείστους ἀρέσκει, πρά-
γε. Hæc videntur attingere quod in Exod. cap. xxii

legitur : *Non sequeris turbam ad faciendum molam,*
nec in iudicio plurimorum acquiesces sententiæ, et a
vero deinceps.

47 Ηρ δ' διάρεσι. Reg. 992 ἢν δ' ἀπεινει.

49 Τηρ ὁδον. Ita Coisi. Edit. τὴν δ' ὁδον.

51 Προστάν. Reg. 39 ἐκφυγῶν.

55 Δηλύγης, ἐπάργη.

56 Απόδυσιν, βράσουν.

METRICA VERSIO.

A tergo incantam feriat, famamque veneno
Inicit, laudesque tuas, carpathique maligne.
Namque duplex duplice vita est obnoxia probro :
Altera criminibus gravis est, nec dispire fine
Clauditur : egregium contra tenet altera cursum,
Taudeoemque optatus, sicut decet, exitus illam
Excipit. At Monus petulans arrudit utramque
Dente pari. Quid enim lingua præstantius esset,
Pectora si tantum morsu vitiosa protervo
Impetreret? Verum nullo discrimine in omnes
Evoiūt hac rabiem. Quare prudenter utramque
Explorare tuum est, ac totis viribus illam
Effigere, in sclerata suum que pectora virus
Diffundit, parumque tueri a crimen mentem,
Commoda quod linguis furiabilis arma ministrat.
Altera, qua recti lacerat malus hostis amicos,
Non mage te turbet, quam vis asperima venti
Æquoreos agitans scopulos, undæque uinaces,
Quas facile infringit petra firmissima moles.

B. Nec vero turba captans popularis amorein
Turpe quid admittas : nec recti deseere curam,
Sit licet hoc illis odio, quos improba vita
Delectat ; cura quæ sunt dignissima laude.
Si tamen illi tuis meritis comes esse recuset,
Non te discricti mendax oratio : verum
Prompta per assuetos vestigia figito gressus :
Quamlibet oblatrent, atque ora impura resolvant
(Lædere nil unquam, quod sit clemente, valebit),
Ipsorumque oculos livor justissimus urat.
Nec vero Sodoman fugiens mundique favillas,
Horribilesque minus labentis ab æthere flammæ,
Ad Sodoman flectas oculos : ne forte repente
Concrecas salis in statuum, cunctisque columnæ
Publica tum vili prostes, tum mortis acerbæ.
Nec Sodomani liquisse fuga contentus, in arvis
Vicinis desige gradum, flammæque propinquus.
Sed celer in montem propera, ne te igneus imber
Obruat, et sevos pariat mora longa dolores.

Μήτε ληγη τρομεσαι σαρκός φύσιν, ὃς ἀδάμαστον.
Οὐ θεόνεν γάρ τάρδος, δέ δεσμον δύντος τίθησι.
60 Μήτε ληγη σάρκεστιν έφεμενατ μαλακῆσι,
Μή ες κατὰ κρημνῶν φύσιν κόρος οὐ δυσδόντα.
Πρόδρωποι μὲν τρηχεῖαν θῦτριον. Εἰ δὲ πειθαῖης,
Σκέπτοι μη τις διώσοις, δοτος ἐπὶ τέρματα πελάσσεις
"Απτωτος, στενὸν δὲ διεξελάστη πυλεώνα,
65 Ἐνθά φάστε κλέος τε, κακῶν τ' ἀμπυνευσις ἀπάν-
Ει τρομέταις, καλλιμῆτηστινθή διτινθδές ἀνάπτεις. [των.
Θάροις· δύρος δύνθεν καταψύξει φόλγα πολλήν,
Εύχαι τε, στοναχει τε, καὶ ἡμέται δικρινέντα,
Καὶ νύχιατ μελαδόναι, ἔρως θ' ὀλος ἄμφι διακτά.

Nec valde perhorrescas carnis naturam, quasi domari non possit.
Non enim a Deo pavor, qui hominem vinculis constringit.
60 Nec multum carnibus indulge molibus,
Ne te in precipitia satietas imprudente impellat.
Alacriter quidem incede asperam semitam. Quod si progrediari,
Cave ab omni lapsu, ne ad metana accedas
Integer, et arctam intrebas januam,
65 Ubi lux et gloria, et ab omnibus malis respiratio.
Si tremis, quia stipulam scintilla levis ascendit,
Confide: imber et coelo refrigerabit ingentem flumnam,
Precesque et gemitus, et lacrymæ diurnæ.
Nocturnaque sollicitudines, et totus amor circa Regem.
70 Talia sunt castitatis præclara remedia, quorum tu ope, optime,
Ne imagines quidem deterioris amoris unquam injicies
Cordii tuo, et puram mente habebis,
Ut magni Dei templum et Spiritus splendor.
Virgo, auribus sis virgo, et oculis
75 Et lingua: haec enim omnia ad peccata proclivis:
Aures arrecte sint bonis tantum sermonibus,
Turpibus autem ostia et insulsis ponantur.
Casti, tanquam in thalamo, tuis sub palpebris claudantur
Oculi, nec lascivos motus extimulent.
80 Labia, velut rosa putamina, clausa teneantur,
Ac sermo desideretur. Pedes superbe ambulantes

60 Ἐγέμεναι. Int. 992 ἑνδόνται.
65 Στρενῶν δὲ διελάσσεις. Sic tres Rugg., siveque
legendum suspicatus fuerat Billius. Edit. στενὸν δὲ
γέξελάσσεις. Schol. διετεράσσεις. Ita Matth. vii. 15 :
Intrate per angustum portiam.

71 Εἴσοδα. Sic tres Rugg. Edit. εἴσηλα. Ad mar-
ginem : οὐδὲ σκαδή πόνος τουτού τοι εὔλατονς ποτὲ ἐμπάλλεις.

73 Αἴγλη. Sic tres Rugg. Edit. αἴγλης.

75 Ἐκτέροχος. Int. 992 ταχεῖα. Schol. ἐπάνω τοιτον τουτον αἰσθητηριον τρέχουσα, quod tuis
hisce sensibus innotescit.

76 Πτερόδοτο. Tres Rugg. πτερόδωτο.

78 Εργυμφωσ. Int. 992 παρενθηκος. Significant
ita coerendos esse oculos ut palpebris, quasi cubi-
culo quodam nuptiali, teneantur. Ita Nicelas in com-

A 70 Τοια σπορφυτόνης [καὶ] φάρμακα, οἷς σὺ, φέ-
γγόδι εἰδωλα πόδιον χερετούρου ποτὲ θήσεις [ματε],
Σήσις ἐν πραπίδεσσιν, ἀγνῶ δέ τε καὶ νόος ξεῖνος,
Ὦς νῦν μεγάλοις θεοῦ καὶ Πινέματος αἴγλη.
Παρέβενε, παρόποιος ισθι καὶ οἴσας, καὶ φέσσεσι,
75 Καὶ γλώσσῃ πᾶσιν γάρ εἰπετρογός ἐστιν ἀμαρτάς;
Οὐατά μὲν περόροτο μόνοις ἀσθίοις λόγοσιν,
Αλοχροῖς δὲ θύετρα καὶ ἀφροδέεσσι τετάσθω.
Οὐμάτα δὲ ἐν νυμφῶσι τεοῖς βλεφάροισιν ἐρύχθειον
Σύφρονα, μὴδὲ μάγλοις ικινήμασι κάντρον λύτροι.
80 Κελτα δ' αὖ, καλύκεσσιν δύοισι, δέσμα κείσθω,
Καὶ μύθος ποθεστο. Πόδες δὲ ὑπέροπλον ιόντες

ment. Orat. De nova Dominica, haec verba poeticis
numeris solvens : Τὰ μὲν οὖν ὅμματα οὐτων παρρο-
νέζεσθαι, ὥσπερ ἐν νυμφῶσι τοῖς βλεφάροις παρενθη-
κώς θελαμισθεμα. Ibid. Ἐρύχθω. Int. 992 ἁνακλε-
θωσαν.

79 Μάχης. Ita Coisl., tres Rugg. et Combef.
Præve edit. μάχης.

80 Καλύκεσσον. Int. Reg. καλυμμένος ὁδοῖς.
81 Ποθέοτο. Int. ἐπιθυμητής, ταρκίς sit; Schol.
Ποθέοτο παρὰ τὸν ἔρωθεν ἀκόνθεστα, ὃς τὸ δέ-
σμόνος, σὺν αἰδινῷ desiderium facial, quod vincit
silencio est. Hi duo versus leguntur infra, lib. II.,
sect. 2^a, poen. vi, ad Olympiadem virginem nubi-
lem, v. 84 et 85 : sed in posteriori pro θηρατα πόρ-
ων ξεῖ τι, legitur θηρατα θηρις ἐπεστι.

METRICA VERSIO.

Nec tibi sit nimio carnis natura pavor,
Tanguam illam nequeas ulla ratione domare
(Non etenim timor hic divina manat ab arce,
Qui mentes hominum tam dura compede necit).
Nec rursus carni plus æquo frena relaxa :
Ne te securum abripiat, sternatque repepte.
Durum iter et salebris infestum carpe liberenter,
Conscendensque vide, ne quid vestigia failat :
Ut tibi propositum pedibus contingere metam
Detur inoffensus, perque arctam tendere portam
Ad sedes superas : ubi gloria luxurie perennis,
Et jucunda quies nullo interrupta dolore.
Si metuis, stipulam quia parvulus excitat ignis,
Pone metum, flammam ingentem tibi colicis imber
Sopiel, atque preces, gemitus, lacrymæ diurnæ,
Atque graves curis noctes, totusque supernum

B Ad regem contensus amor, sedesque bestias.
Talia virginæ sunt optima pharmaca vita,
Quies tu nec nudas species curabis amoris
Corpore miscere animo : sed mente pudica
Esse laborabis, velut alti Numinis zēdes,
Pneumatil et radius supero demissus ab axe.
Virgo, sis oculis, sis ore atque auribus ipsis
Virgo, nam tribus his facile est decadere recto.
Egregius tantum pateant sermonibus aures.
Turpibus et stultis claudatur janus verbis.
Quin etiam velut in thalamo tua lumina clade
Involucris devincta suis, nec motibus illa
Lascivis stimulcent vesano pectus amore.
Utique latet rosa verna suo putamine clausa,
Sic et vincula ferat, validisque arcetur habevis,
Indicatque suis prolixa silentia labris.

Τεῦσται προθέντης, καὶ θυμάτα πόρνων ἔχει τι.
 Τρυγάλεον δὲ κτύνα, καὶ οὐ τρυφέωντα κάρηνα
 Αἴσοι, μὴ σπρῶντα καὶ νήματα. Μάργαρος δὲ λίνη
 85 Κοσμεῖτα, καὶ χρυσὸς ἐπαστράπτων μελέσσαν,
 "Ὄν καὶ γραπτὰ πρόσωπα, χθονίους πλάσματα κείρων,
 Εἰχόντος οὐρανῆς λαλότρια, εἰκόνες αἰσχρα,
 Μαχητῶν τοῦτον καὶ οὐ λαλέσσοντας Ελεγχοι,
 Κινύμνεσσας πίνακες, μυστήρια νυκτὸς ἐνροῦς,
 90 Αἰσχεῖα μαρμαρόντα, τάφοι κρύπτοντες δῖζεν.
 Τῶν ἀπὸ τηλέθ' Ιον., παραστάτι κινήσσασα
 Κάλλει κρυπτομένῳ, νύμφῃ Χριστοῖο δινάκτος.
 "Ομμάτα δὲ δύμασι μίσγε, λόγῳ λόγον, ἀγνῷ καὶ
 [ἀγνοίᾳ.]

Α Μή ποτε μηδὲ γέλωτι γέλων, καὶ οὐδέρει θάρος.
 95 Ἐκ γὰρ δὴ τοιώνδε κακὸς μερόπεσσιν θιάσιος.
 "Ἄροενα πάντ' ἀλέσσει, συνείσακτον δὲ μάλιστα,
 (Μερόδης πικρὸν θάρος, καὶ πειθεο, παρθένος ἀγνή.)
 Κήν χρυσοῦ πλῆρης βαρύτερος, οὐ διάμαντος;
 Στερρότερος δεπλοῦν γάρ ἐπι δόσ. Εἰ σὺ πέπονας
 100 Σαρκὶ τειχί, τις πίστις δύμωροφίας μελέσσα,
 Μή τοι μὲν καθαρός τε καὶ δεπλοῦν δύμα, νόσος τε,
 Φρήν δὲ τέστρη κεύθοι τι γόδε, καὶ πνευμα διώκοι;
 Ἐκ σαρκῶν ἐπὶ πνεῦμα μετήλυθες, ἐνθεν ἀλέρθης.
 Πός αὐτὸς σάρκεσσαν δύμαν βίον αἰνίσσασα,
 105 Νομφέροις ιμερόντα ταῖς ζηλήμονα μορφῆς
 Αἰσχύνεις, μή τοι σε κεδνῆς φιλότητος ἀμέροη,

Mentiuntur virginitatem, et hi gressus habent aliquid meretricii.

Laceras vestes et neglecta capita

Revertere, non pulchritudinem serica texturæ. Margarita

85 Aliam ornæ, ac aurum in eorum membris coruscans,

Quarum picti vultus, manus terrestris figura, *figmenta*,

Cœlesti imagine aliena, turpia simulacra,

Lascivæ monumenta, et tacita argumenta,

Tabulae mobiles, mysteria tranquillæ noctis,

344-345 90 Splendida dederora, sepulcra fetorem tegentia.

Ab his longe recedas, virgo fortis et ornata

Occulta pulchritudine, Christi regis sponsa.

Oculus oculis junge, sermonem sermoni, pura puris;

At nunquam risum risui et audacie audaciæ :

95 Ex his enim malas hominibus ruine.

Masculum onus fuge, præsertim introductiōnē

(Mirrha aqua amara, crede mihi, casta virgo),

Etiamsi auro purior sit, et adamante

Firmior. Duplex enim hic subest timor. Si tu confidis

100 Carni tuae, que fides membris simul habitantibus,

Ne tibi quidem, cum purus sit et sine nevis oculus et mens,

Anima autem dissona terreni aliquid occultet, et spiritum insectetur?

A carnibus ad spiritum translata es et inde evecta:

Quonodo rursus carnium conjunctionem laudans,

105 Sponsum dederoras, qui tuam cupidus formam simulatur,

Non verita, ne quando pretiosum tibi amorem subtrahat,

83 Τρυφέωτα. Duo Regg. τρυφέοντα. Chig. τρυφέοντα. Coisl. τυφέοντα.

86 Χθονίων. Int. 992 κοινῶν.

91 Κυδίσσος. Regi codices duo, Chigianus et Coislinianus κυδίσσωα.

93 Λόγω λόγον. Ita Coisl. Edit. λόγον λόγω. Mox ἀγνῷ καὶ ἀγνοί. Tres Regg. et Coisl. ἀγνῷ, καὶ ἀγνῷ. Int. 992 καθαρό, καθαρά.

95 Ἐκ τῷ δῆ. Ηα duo Regg. In edit. deerat δῆ. Mox μερόπεσσαν. Chig. ἀνθρώποις.

97 Μερόδης. Alludit ad vers. 23, cap. xv. Εἰσειδι.

Μοξ καὶ πειθεο. Duo Regg. et Coisl. val. πειθεο.

99 Ἐπι δόσ. Int. 992 ἐπειδι δόσ.

100 Τις πίστις. Ita Chig. Edit. πιστός. Mox

δύμωροφίας. Coisl. δύμωροφοίς.

102 Κεύθοι. Regg. τρες κεύθοι. Mox iūdem et Coisl.

διώκοι pro διώκοι.

105 Τιμερόντα. Sic tres Regg. et Coisl. Edit.

ιμερόντα.

METRICA VERSIO.

Nec vero castam te pactes esse, superbe
 Si graderis; gressus est quadam namque libido.
 Mentiuntur, fodiuntque summ quodammodo corpus.
 Detractis etiam uestes venerare, caputque
 Deliciis vacuum et luxu, non serica filia.
 Ornenut genitis aliae, decorentur et auro,
 Quod fulgor suo collustrat corporis artus :
 Hæc, inquit, his placeant, quarum depicta colore
 Multiplici est facies, mortaliisque arte manuque
 Condita, cœlestique ab imagine turpis imago
 Dissita, calcarum prodens sine voce pudorem :
 Viventes tabulae, mysteria noctis opacæ,
 Externeque nitens labes, pulchrumque sepulcrum
 Interno fetore maledens et sordibus atris.
 A quibus, o virgo, Christum sortita maritum,
 Quam decor occultus decorat, quam tecu venustas,
 Esto procul, turpissime ornatum a corpore pelle.
 Lumina luminib[us], verbis conjungito verba,

B Pura tamen puris: non risus risibus autem ,
 Audaceisque animos audacibus atque protervis.
 Hinc etenim humanae vestigia lubrica fallunt.

A cunctis abased viris, sed maxime ab illo,
 Virgo, συνεῖσακτον quem nos de more vocamus
 (Crede mihi, virgo, Merrha salissimum annūs);

Firmior illi licet sit saxo, purior auro.

Namque duplex metus est. Si te fiducia carnis
 Edicit intrepidam, (quis enim confidere membris

Ausit, que tacto semper clauduntur eodem?)

Ne tibi præcau idem sit mens, oculique pudici,
 Sed versa teq[ue] quidquid mens altera carnis,

Spirituque negat pacem dulcemque quietem.

Ex humilio ad superam migrasti corpore mentem :
 Cur rursus teneræ laudans consortia carnis,

Sacrum dederoras Sponsum, qui teq[ue] tuamque

Μirifice affectat formam, nec sustinet ulum

Rivalem adjungi ? nec te timor occupat ille,

‘Ες σκοτινή, σκάνουσαν ἐπ’ ἀμφορέους πόδεσσι; Χριστὸν ἔχεις ἀγαπητὸν, ἀπόπτυσον ὄνθρας ἀπαντας. Τι χρήξεις ἀποκούρων ἔχειν χατέοντες ἀποκούρου 110 Πόλει μὲν πώλοισι φίλοι, ἔλαφοι τε ἔλαφοισι, Καὶ ψῆπες ψήρεσιν, ἀγνῷ δὲ τε τίμος ἀγνός. Ἐάλ’ ἔμπτες κακοδημητοί δάλεοι, μητὶ δολῶν, Καὶ πνοτὸν περ ἔόντα· σογός δὲ τε καὶ πόλεις ἔχειν. Πολλάκις ἐξ ἀγαθοῦ κακοῖς πόρσουν καὶ ἀπλοίσι. 115 Νῦν φάσος, εἴτα σκότος, | ένδον μόρος, εἰδαρ [περθεν]. Καὶ σαντεις γλυκεροῖς, καὶ διλοις κευθομένοις. Πολλάκις μὲν συνάγεταιν δρμέφρονας ἀλλήλοισι

Α Πνεύματι, καὶ φάσις ἡδεν, ἰππονυμῆν τε γε σπερνήν, Τὴν ἀγάπην καλέουσιν, ὑπῆλθεν. Αὐτὰρ ἐπειτα 120 Ἐκ κραδῆς ἐπὶ σάρκας ὅγων πόθον ἔγγες [κεύσας].

Τῇ πῦρ, τῇ πυρδεσημήσια λυγρὰ δίδωσιν. Εἰ τοι μηδὲ πυρδεσημήσιον, ἀλλὰ τάχιστα Πλήξεις εἰσօρδωνταις. Ἐτοιμάστερος δὲ τε πάντες Εἰς κακοῖς τελέωνται. Ρόσι δὲ τὴν πρηγνής ὄδευτο. 125 Ἄλλα δόμος, καὶ εἶμα, τράπεζά τε, ἀδρανία τα Γήρας ἀργαλέον, τοδὲ ἥγανεν αἰλοχος ἀριστόν. Χρύσας χαλκείνων διαμειβεῖται, εἰ γανόντος ‘Αντι βίου μικρήν|καὶ δεικέα τέρψιν ἔδειξαν.

Ut dupli et claudicant utroque pede?
Christum habes amicum, respue omnes viros.
Quid opus habes adjutore, cum adjutore opus est?
110 Sunt quidem pullis pulli amici, et cervi cervis,
Et sturni sturnis, et agno charus est agnus.
Sed tamen malum consultorem fuge, ne te dolo decipias,
Quamvis prudens sis; plus enim odit sapientes.
Sepe et bono malum machinatur etiam probis.
115 Nunc lux, postea temere; intus mors, esca superne.
Glanditur per dulcia, et per occulta pernicem afferit.
Sepe congregat unanimes inter se
Spiritu, et lux aduenit, ac sub venerabili cognomine,
Quod Agapē vocant, delitescit. Rursus postea
120 Ex corde in carnes, qua vicīne sunt, anorem insinuans,
Aut ignem edit, aut iugis tristia signa.
Quod si ne ignis quidem signa, at citissime
346-347 Qui vident, a te perculentur. Paratores sunt omnes
Ad malitiam: fluentum per declive fertur.
125 At domus, et vestimentum, et mensa, et iufrimatis
Senectatis molesta, hoc dedecus in auxilium adduxerunt
Aures æreis permutas, si splendida loco
Vita levem et indecoram oblectacionem suscipit.

106 Κεδρῆς. Edid. τιμᾶς.

109 Ἐπικόρων. Duo Regg. et Chig. ἐπικούρων.
Cois. ἐπικόρων

112 Κακοδημητῶν. Cois. et unus Reg. δολμητῶν.

116 Γλυκεροῖς. Duo Regg. γλυκεροῖσι.

119 Ἐπαγαρυπτῶν. Ita rei turpissimæ honestissimum nomen imponebant: ἀγάπη, namque charitatem significat, ac pro casto et sancto amore proprie accipitur. Ille agaparum nomine appellabantur convivia quæ olim in Ecclesiæ ex charitate celebrabantur. Hoc vero loco πρὸς ἀγάπην, συνεποῦται illa fides significatur, qua non sine magna piorum omnium offensione, et ingenti Ecclesiæ probro monachii quidam, aut aliqui calibatum professi, feminas sibi contubernali adjungebant, ac turpissimam hanc vitæ societatem ἀγάπην appellare non verebantur. Vir feminam, cum qua habitatbat, aga-

petam, femina autem virum *agapetum* nominabat. De synaxis et agapetis existat doctissimi Murratori disquisitio, in qua *synaxis* et *agapetarum* originem repetit a temporibus Cypriani, qui habitantes cum sanctis virginibus clericos arguit; canones referunt conciliorum, quae huic morte occurrent, querelas virorum proborum qui voce et scriptis reclamarunt, atque excusationes a synaxis adhibitas dissolvit. Vide *Anecdota Graeca*, edita Patavii, in 4°, an. 1709, pag. 218.

124 Οδεύει. Reg. 992 διέσει.

125 Αἴδης. Sic habent Regius 39, Chigianus et Coisianus. Edid. Ἀριο.

127 Χρύσα γαλαξειῶν. Alludit ad Homericum Glaucom, qui per recordiam aurea arma ærcis cum Diomedē permutas. *Iliad.* vi, v. 255. Ibid. γανόντος. Int. 992 λαμπρυνομένου.

METRICA VERSIO.

Ne tandem iratus sacro te privet amore:
Utpote quam dupli conspectet poplite claudam?
Christus amore tui flagrat: ne forma virilis
Te premat, et medio sedem sibi pectora figit:
Illiū auxilio quid opus tibi, dic age, qui non
Sufficit ipse sibi, sed opem conquirit amicam?
Charus equo quamvis sit equus, cervo quoque cervi,
Et sturni sturnis, et vir pius egregiusque
Egregius pietate viris: tamen ipsa cavo,
Ne te, quantumvis prudentem animoque sagacem,
Artibus atque dolis in fraudem pertribat hostis.
Nam graviore animos bello insectatur acutos,
Exque bono persepe bonis mala subdolus afferit.
Nunc splendet, tenebris nunc est adopteris opacis:
Mors gravis interior, dulcissimaque esca superne;
Blandissiles mactat, lecto perimitque veneno.

B Sepe animis et mente pares collegit in unum,
Et lucis speciem pra se tulit, atque decorum
Cognomentum Agapes subiit: mox callidus omnem
Ex animo ad carnes vicinas flecit amorem,
Et flammam aut flammea non signa impresserit ulia,
Ulque etiam flammæ non signa impresserit ulia,
At celo ipsa tamē letali pectus eorum
Vulnere concuties, in te quia lumina torquent.
Ad vitium-siquidem ferimus proclivius omnes:
At domus, et mensa, et vestis, tristisque senectus
Corpusque invalidum labi preterixit isti.
Maxima cum ministris permutas, aurea ferro,
Si vita claro perfuse lumine parvas
Ipsa volupates prefers minimeque decontes.
Non mihi si grandes auri donaris accervos,

Οδός εἰ μοι χρυσόν, καὶ τὸλετρόν τάλαντα,
130 Καὶ πέδια χλωδόντα καὶ εύρεα πίνα δοῖς,
Καὶ δύοις αἰγήκεντα, καὶ Ἀλκινοῦ τρέπεταν.
Οὐδὲ εἰ μοι βίον ἄλλον ἀγήραον ἀντί περόνος,
Οὐδὲ καν δικαιόριστον ἐγώ βίον αἰσχρὸν ἔλοιμην.
Ἄρτος ἡμοὶ στενοίτο, ποτὸν τὸ θύερον ποθέοτο·
135 Φύλλα συκῆς μ', ὡς πρόσθεν 'Άδαμ Εύάν τε,

[καλύπτων]

Καὶ σηραγγας ἔχομι πετρῶν δόμου, ἢ τινα φυγοῦ
Κευθύμωνα, σχέδιον τε βίον, καὶ θηροὺν δοῖον.
"Η τινα πάρ πολεῖνα βεβηλμένος, ἀχθός ἀρρώρης,
Ἀνδρὸς ὑπερφάτιον, πάνης, καὶ λάζαρος ἄλλος.
140 Έλκομι ψάνη τε λυγρὴν καὶ σώμα πονηρὸν.
Νῦν τάδε, χάσμα δ' ἐπείτα, καὶ διντά τά πάντα τὰ
τερπνά.

Α Σοὶ κόρος, ἀλγος διοτηγεί· μικρὸν, καὶ πάντα λιλαστα.
"Ἐν πάντες μετὰ τύμβον, ἡ κόνις ἵσες ὁ χώρος
Δραμέσται καὶ βασιλεύειν. Τὸ δὲ πλέον, οὐκ ἀδέο;
145 Τούσκα μήτης ἀγεβολούσι λαίνο τοῖς παρεοῦσι,
Μήτης λίην μογεροῖσιν δασις φρένα τούδε βίοιο.
"Η γάρ δομῶν περπνοῖσι καὶ φλέγεια πάντες ἀπολεῖεις
Οὐ μετὰ δῆν. Τί δὲ μακρὸν ἀρμηρόποιο βίοιο;
Σενοῖς δὲ ισθι πάροικος ἐπ' ἀλιστρής χθονὸς Ἐρπαν.
150 "Εὐθεν διαστήσῃς οὐ Θεός ξε πατρίδα σεῖο,
Μικρὸν διθελεύσαντα, πόνουν δέ τε μετζὸν διθελον.
Καὶ οὐ φίλοις τακέσσιν, Τιναδάδες ἔχοχη μήτην,
"Οὐδον διποτεύειναντὸν ἴστον ὑπέρπατον ἐν μερόπεσσι,
Τόνδε νόμον μύθον τ' ἱσθέγχασ· « Παιδεῖς έμοιο,
155 Δεῦτε, πατρές δέξασθε τὸν οὐ πόρε πλούτον
[έμοιος,

Non si mibi auri et electri talenta,
130 Non si virides agros et lata jugera dederis,
Et domum residentem, et Alcinoi mensam,
Neque etiam si pro hac praesenti vita aliama senii expertem,
Idcirco turpem vitam, Christi desertor, elegerim.
Sit mibi panis artus, pro potu aqua nequidem abundans;
135 Folia fici me, ut olim Adamum et Ewan, operiant:
Domum habeam fissuras petrarum, aut aliquam fagi
Latebram, et vitam simplicem et feris similem:
Aut ad aliquam januam viri arrogantis,
Terrae pondus et pauper jacent, et alter Lazarus.
140 Vitam tristem traham et corpus languidum.
Nunc hec, postea sepulcrum: pœnasque dabunt omnes voluptates.
Tibi satietas, mibi dolor: paulo post omnia oblizioni dantur.
Unum omnes sumus post tumulum, unus cini: æqualis locus
Servis et regibus. Quod supererit, nonne infernus?
145 Quocirca nec praesentis te bona oblectent,
Nec valde animum hujus vite adversa frangant.
Nam si noul cum jucundis molestia omnia reliquias,
Non ita multo post. Quid enim longum in hac mortalī vita?
Hospes sit et peregrinus in aliena terra repens:
150 Inde te Deus suscitabit in patriam tuam,
Postquam paulum certaveris; majus autem laboribus præmium.
Et tu filii charissimi, Jonadab prudentia insignis,
Dum divitias, quibus nihil in humana rebus præstantius, parare studes,
Hanc eis legem et sermonem dedisti: « Filii mei, eis agite,
155 Accipite a patre, quas nec mibi, nec ulli unquam filio tener

160 Πάντα. Regg. εως τοίνυνα, copiosos greges.
154 Τὸ κατόν. Ita Reg. 993. In edit. deest τὸ.
157 Κευθύμων. Ita Reg. 59 κευθύμων.
160 Δυνητήν. Duo Regg. λυπτήν. Schol. 991 ήπιον.
161 Χάσμα. Sup. lin. Reg. 991 et Coisl. τάρας.

Mox iidem, ἀντὶ τὰ πάντα τὰ τερπνά. Sup. lin. 15.
μαρπάν ξυντά. Int. Coisl. τὰ τερπνά τῶν δύσυγρῶν
ἀντίθετα.
142 Μικρόν. Reg. 59 πατρόν.
146 Μοτεροῖσιν δασις. Reg. unus μογερος; ἀνιά
ηγ. Sup. lin. λύπησα.

METRICA VERSIO.

Electrumque nitens, immensaque jugera terræ,
Et lata vestes, et splendida tecta, siuulque
Alcinoi regis mensam, non denique vita
Alterā si detur rugosæ ignara senecte,
Sic tamen amplectat deformem crimen vitam,
Turpiter atque velim desertō vivere Christo.
Exiguos mibi sit panis, sint pocula lymphæ,
Et fucus foliis, primos velut ante parentes,
Me tegat, et vili corpus convolat amictu,
Ac mibi sit quedam tecti vice concava rupeς,
Aut fagi latebræ; sit simplex vita levisque,
Atque feris prorsus similis; vel ad atria quedam
Divitis ipse jacens, incommoda sarcina terra,
Pauper et ulceribus plenis, languentia membra
Moerentemque traham vitam, luctuque refertam.
Ista quidem in terris: post vero chasma profundum,
Atque voluptates vindex rogus excipit omnes.
Sis saturo tu ventre. meos dolor occupet artus:

B Omnia post paulo memori de mente recedent.
Unum omnes erimus tumulato corpore, pulvis
Unus, et æqualis locus est, sedesque parata
Regibus et servis: terram properamus ad unam.
Quocirca nec te praesentis commoda vite
Immodice oblectent, nec rursus tristia frangant.
Tristia quippe tibi siuul et jucunda necesse est
Linguere cuncta brevi; quid enim, mibi dicio, ion-

[gum]

Hæc mortalis habet fatigæ obnoxia vita?
Hospes es in misera peregrinus et incola terra:
Post vero ad patriam divina potentia sedem
Te vehet in frsgili postquam certaveris exo:
Præmia sunt porro longe majora labore.
Tuque citam, Jonadab, sublimi predite mente
Vitam, qua nulla est homini felicior usquam,
Accelerans natis, hanc legem et verba dedisti:
« O nati, quas nec genitor mibi præbuit unquam

Οὐτ' ἀλλα ποτε παιδὶ πατήρ φίος, ἐμπεδον αἰεῖ.
Μή δόμον οἰκήσῃτε περγυραπτον μελέσσοι,
Μή γαίην ἀράσσετε. Τί δ' ἀμπελος θυμιανόν;
Ἐν σκηναῖς ναοῖς, μένθουσά τε καὶ γλυκύν πῶμα
160 Μή ποτ' ἄφεινον μετέρμησαμι, μή, τέκνα, χρόνε,
Ἄλλα θεῷς ζώντε, θεὸν δέ τε πλούτον ἔχοντες
Μούνον, δὲν ζώντα, δροσίον, δαυφελίκτον.
“Οις δρὶς Ιησοῦς δὲ πατρὸς ἐπεισεσσαν ιερεμήν.
Οὐδὲ δ' ἔγω καὶ λαὸν ὑποσχεῖται γαλαῖον,
165 Πέμπον, τῷ πρόθε πυρε, στύλος γηρανεύει,
Καὶ νεφέλης Εἰκόνος ἀστμάντου δὲ ἔρημος.
“Ο πόνος ὑπέδει, καὶ οὐρανὸς εἰδὼς ἐδωκε,
Καὶ πάτερ βλάστησεν ὑδωρ, δὲ δέχασται δύσισσω
Εύρι βένω ποταμός, καὶ τῆλος ἔχει δύρον,

A 170 Καὶ παλάμηται τρόπαιον ἀνὴρ ἕστησε ταῦθειας
Σταύρῳ ὑποσκιάν, ἵππος δὲ πιέδησεν ἀκακίας.
“Ηλίας δὲ κόραξ τράπε, καὶ γραιαὶ θύρεψε
Σιδονίην τυτθήσαν ἐνι φεκάδεσσι βίοιο,
Οὐ ποτὲ γ' ἐπινεχθῆσαι τοῦ ἀγάντος ἀλεύρου.
175 Καὶ κεράμους βρύνοντος δέλ τόσον ὑγρὸν Ελαῖον,
Οσσον ἀφύσσετο χεροὶ φυλοξένους γυναικίδες.
“Ἐβράσα δὲ τε παιδεῖς ἐδη ποθέντες ἐδωδήν,
Ἄστυρης καβύντερε φλογὸς γαλροντες ἔβησαν,
180 “Ἐνθεν ἀναψύγοντες, τὰ πρὸς δώματ' ἵκοντα.
Καὶ Δανιὴλ λειώσας φύσεις βορὰ μαινομένοις,
Θρέψει μὲν οὖτι λέοντας, ἐπει γέρας ἐξεπετάσσειν,
Ἄεριν δὲν χεροὶ κλέψατο δάκτυλα προφῆτου.

Acquisivit pater, dicitias, in omne ævum stabiles.
Nec domos incolat corporibus circumscriptas,
Nec terram arietis. Quid vos juvabit viti?
In tabernaculis habitate; nec inebriantem, nec dulcem potum
348-349 160 Vesto unquam gutturi nati, infundite.
Sed Deo vivite; vobisque Deus sit thesaurus,
Qui solus semper vivit, ac neque mutari, neque auferri potest.
Sic ille locutus: filii vero parentis imperio parent.

Novi ego et populum in terram promissionis
165 Properantem, cui dux erat columna ignis antecedens,
Et nubes deducens per desertum vestigia carens;
Cui cessit mare, columque escam decti,
Et petra aquam scaturivit, recessitque retrorsum
Late fluen amnis, sol enrum inhibuit;
170 Tropheumque vir erexit extensis manibus
In formam crucis, fidetque hostiles gladios constrinxit.
Elias a corvis nutritus est, et anum nutritivit
Sidoniam parvus ad vitam sustentandam guttis,
Nunquam deficiente in paupere arca farina,
175 Semperque ureo tantum olei scaturicule,
Quantum hauriebant mulieris hospitum amantis manus.
Hebrei pueri dum suum cibum desiderant,
Ne regis mensa contaminarentur,
Supra flammam Assyriam alacres concenderunt,
180 Inde refrigerari in domos suas redierunt.
Daniel leonibus projectus esca furentibus,
Non leonēs nutritivit (manus enim extenderat),
Sed delatum per aerem manibus prophebez prandium accepit.

153 Γαῖην. Duo Regg. γαῖαν.

162 Χώρα. Ita duo Regg. Edit. χώρα.

164 Καὶ ταῦρον. Sic Reg. 990. In edit. debeat καὶ.

166 Νεράλης Εἰκόνος. Reg. 39 νεράλη. Reg.

892 νεράλην. Pro Εἰκόνος, Coisl. Εἰκόνο. Sup. lin.

Εἰκόνες. Μοχάσημάντον. Int. Coisl. et Reg. ἀτρίσους,

nullis tritum vestigiis. “Εἰκόνος in genere non concordat cum νεράλῃ, nisi sit poëta licentia.

168 Βλάστησεν. Coisl. Βλαστησεν. Int. ξελυτ.

172 Καὶ τραϊαν. Duo Regg. et Coisl. χῆραν.

183 Αερίην. Duo Regg., Coisl. et Chig. ηερήνη.

METRICA VERSIO.

Nec soboli pater ullus, opes sine fine manentes,
Percipite, ac lati celestia carpite regna.
Vos primum nullis concudite corpora tectis,
Yomere nec terram perstringite: vinea vobis
Nulla sit, atque vicem lecti tentoria præsent.
Nec vero dulci gutter perfunde Lyao,
O mea progenies, sed Regi vive superno,
Divitiasque omnes in eo censumque repone,
Census qui cunctos stabiliis perdurat in annos.
Hæc ait, atque patris nati pia jussa facessunt.

Arva quid Isacidas memorem promissa petentes:
Quis flammæ monstravit iter nubis columnæ,
Per desertæ traheas quæ nemō triverat ante;
Quis cessit pelagus; quies dulcia pabula colum,
Duraque petra dedi latices, gelidusque retrorsum
Territus abscessit fluvius, cursusque represso
Longior in terris fixit sua lumen Titan?
Et manibus tensis hostilia castra fugavit

B Unus homo, crucis in formam pia orachia ūngens:
Ac gladios ferrumque iterus hostile retutid.
Eximiuoū Eliam corvi pavere rapaces:
Isque etiam viduam fractamque senilibus annis,
Sidonia haud magnis epulis nutritivit in urbe.
Pauper enim dulcem semper dabant arca farinam,
Atque olei tantum pleno manabat ab utre,
Quantum ab eo sancti dextrarēt hospitis altrix.
Quid dicam Hehræos pueros alimenta seorsam
Implerent ventrem, feda se labo notarent?
Quique etiam iato Chaldeis pectori flammis
Insilunt, redeuantque domum non corpore iaso?
Ipse feris Daniel rabidis projectus in escam,
Non aut saevos lacerata carne leones:
Sed postquam fuditque preces, palmasque tetendit,
Aera per medium delata est esca prophetae.
Quinetiam æquoreum medio de pectori piscis

- Σπλάγχνων δ' ήκ μεσάτων παρεύετο θεῖον Ἰωνᾶν
185 Θήρα δάδες, οἷον ἔδεκτο τριήμερον. Τί μέγα
[θεῖαν!]
Πιστεῖς γάρ συνέρκτο καὶ ἐν σπλάγχνοις προφῆτη.
Ἄρχεις Ἰωάννου δὲ τροφή καὶ κηρύξ ήν
Ἄγριον, δύκλοφον τε τρίχες ἐσθήμα καρυτίλων,
Καὶ δόμος οὐράνος εύρης, ἀρηματαὶ τε χαμεναῖ.
190 Τίς Θεάλαν θάσων ὑπὸ πυρὸς, η τίς ἔνος
Θηρῶν ὡμοδόρων κρατερὸν μένος; Ἡ μέγα θαῦμα!
Παρθενῆ καὶ θῆρας ἄκοιμαστεν, οὐδὲ ἐτάλασσαν
Παρθενικῆς δέμας ἀγροὶ δαῖς γενέσεστι μῆναι.
Οὐδὲ μὲν οὐδὲ ἄγνης ἀπιλήσσομαι (οὐ γὰρ ξοίκε),
195 Σωτάννης, εἰ καὶ μὲν ὑπὸ ζυγὸν ἥγανεν ἄνθηρ,
Σωρθοσύνης ἡ τόσον ἔχεν πόθον, ὁπτε φυγούσαν
17 Οὐδὲν τοιοῦτον.

E mediis visceribus evomuit divinum Iōnam
185 Fera marina, qualem triduo ante exceperebat. O magnum miraculum!
Fides enim simul cum propheta in visceribus inclusa fuerat.
Acrides Joannis alimonia et mel agreste,
Vestimentum autem procerorum pilii camelorum,
Domus celi spatium, cubile tellus deserti.
190 Quis Theclam ex igne liberavit, aut quis repressit
Voracium belluarum fortēm impetum? Magnum sane miraculum!
Virginitas etiam feras sopivit, nec ausè sunt
Castum virginis corpus ore suo contaminare
Neque etiam obliviscar (non enim id decet).
195 Susannæ, eti illam vir sub jugum duxit;
Hec tanto amore castitatis flagrabit, ut cum effugisset
350-351 Manus scelestas, iniqua autem iudicuin sententia
Ad supplicium traheretur, eam a morte servaverit
Spiritus juvenis, mente senis, ac prudentia consilia
200 Justi judicis, qui propriis ipsorum verbis constrinxit
Seniores Babyloniorum, nequissimos ac scelestos.
Ipse ego audivi ex Paulo quod cum malis certamina,
Quot et quantos labores ac molestas sollicitudines,
A fratribus et inimicis terra marique
205 Sustinuerit, ut in tertium celum ascenderet,
Blandisque mundum universum retibus caperet.
Adversis ille rebus gloriatur, quantum non quisquam
Prosperis. Media autem inter mala virtus posita
Ut rosa in odiosis et acutis spinis.

- 185 Ὑγιεῖσθαι. Int. Reg. 992 et Coisl. ὑψηλο-
τραχίλιον.
189 Ἔρημαται. Ita tres Regg. et Chig. Edit. ἑρ-
μαται.
192 Ἔρδιασσαν. Int. Reg. 992 ἐπέλμησαν.
193 Μῆτραι. Duo Regg. μητραι.
195 Σωτάννης. Tres Regg. Σωτάννης.
197 Ἐκ μόρος ἀλκομέτηρ. Reg. 39 et Coisl.
ἀργομένην.
199 Μήδεα χυκνά. Int. Reg. 994 et Coisl. βου-
λεύματα συνετά.

- Α Χείρας ἀνεμοτάτας, ήγηρος τ' ἀδικοιαὶ δικαστῶν
Ἐς μόρον ἐλκομένην, ἵσθι ὑπὲκ θανάτοιο σάωσε
Πνεῦμα νέου, πολιοῖ φρένας, καὶ μῆδες πυκνὰ
200 Ὁρθοδίκου, δῆσαντος ὑπὸ σφετέρωις λόγοισι
Πρεσβυτέρους Βαβυλώνος, ἀλιτροτάτους, ἀθεμίστους.
Παιών δ' αὐτὸς ἀκουστας, δοὺς κακότροπος δαβίλον,
Οὐσιαστινά μάρχωντε καὶ ἀργαλέων μελεδώνων
Ἐν φύλοις, ἔχθροις τε, καὶ εἰν ἀλι, καὶ κατὰ γαλανά
205 Ἡράτο, καὶ τριτάποτο πόλον πρὸς χῶρον
[ἰκέσθαι],
Καὶ θεῖαν γλυκερήσιν ἐν δρυναι τόξον διπάντα.
Κενός καὶ λυπροῖσιν ἀγάλλεται, διπάνον οὕτις
Δεξιπροῖς. Μεσάτη δὲ κακῶν ἀρέτῃ κατάκεται
Ὄς ἦδον ἐν στυγερῇσι καὶ δεξιερήσιν δικάνθαις.

METRICA VERSIO.

Evomuit Iōnam (dictu mirabile!) qualem
Miserat in vastas fauces tribus ante diebus.
Namque fides iu ventre feræ comes extitit illi.
Melle fameini agresti repulit vilique locusta
Zacharia genitore satus, teixique camelii
Membra pilis, babuīque domum versatile celum,
Atque in humo dura corpus dabat ipsa sopori.
Qui Theclam necis erupit flammæque periclio?
Quis validos ungues vintus rabieisque ferarum?
Virginitas (o res omni mirabilis ævo!)
Dente nec impuro generosus virginis artus
Ausi sunt premere, et rigido discerpere morsu!
Nec vero præclaræ mihi Susanna tacenda est,
Jure licet thalami fuerit sociata marito.
Hila pindicitæ tunc flagravit amore,

B Ut vetitam fugiens Venerem dextrasque nefandas,
Judicio injusto decretæ proxima morti,
Consilio juvenis tanto discrimine vite
Eruta sit, cani mentem, ingenioque sagacis,
Ore suo qui presbyteros Babylonis iniquos
Convicit, charoque orbavit lumine vita:
Ipse tibi Paulus longo sermone recenset,
Quot mala, quot tristies curas durosoque labores
Externis pressus simus et civilibus armis
Sustinuit pelago et terra: tum deinde coruscí
Tertia pervenit gaudens ad culmina coeli,
Dulcibus et totum laqueis innexuit orben.
Tristibus ille magis gesti, quam rebus opimis
Cæstra turba hominum soleat, flatuque secundo.
In medio porro virtus est fixa malorum,
Illand securus ac spinas inter rosa mollis acutas.

210 Τὸν εὐ μνωμένην τῆρε βίον ἄγνωτον Ἀνακτή, πάπιται ἐν ἀπωλείᾳ ἀμένοντος, μή σε δολώσῃ Χρεώ, ή ταύχιστα καὶ ἔμφρων φῶτα δομάζει. Τούνεκα καὶ δολήμητες, ἀπει Χριστοῦ βασιλῆς Εἰς πειραν καθέντες, θελν βροτὸν δόμματα λευσσων 215 Πτεινάντε, ἐκδίειν λίθους εἰς εἶδαρ ἀμεκταί, "Ως καὶ χρητίζοντα ἐν ἀρκυσίν ἵστιν Ἀλησιν. Ἀλλὰ θεοῦ μὲν δάματες, οὐ δὲ βροτὸν οὐδαίσαντες Ως βροτόν. Ἀλλὰ θεοῦ γε πέλος, καὶ τῆλε δώνως Ἐχθρόν, θηλί μίμνουσα θεοῦ, καὶ σαρκὸς ὑπερθεν. 220 Μηδὲ ὡς ἐν πλεύτῳ χροῦ περιηγήσασθε, Τὸν μὲν δεξιεπήκατάχοις, ἀλλον δὲ τε λαζή. "Ισον ἀφαπτομένη καὶ σχιζομένη θετήσος, "Ημεσι μὲν Χριστοῦ, τοῦ δέδηματα σαρκὸς δύοσα -

210 Η η πελαγὸς τέμνουσα θοῇ καὶ ἐπαρτεῖ νῆτη, 225 Πνεύματος ἰσταρμένοι καὶ εἴδον κυμαίνοντος, "Ισχει την πνεύμην ταχὺν πλόν, ή δὲ ἀπὸ γαῖς Ἐλεσθαι, νιθρήνετε δὲ οἰδάμοτος οἷμον δέεσταιν, "Αμφα ποντοπόροις καὶ πειροπόροις δόματην, Μηδὲ τε τῇ ζωῇ βαλτεῖν ἐχεντῆλος σάρκα, 230 Ήτε καὶ λεμνήν θερ, δικαίος κατὰ νῆτα πέδησαν. Ἀλλ' ὡς τε στενόν πόρον διὰ βεβήνων ὁδεύοντος "Ρουζέδων, μολίσου περιηγέος ἐν κενεώσαντον "Οὐκον πλήθεντος δυον χάρε, καὶ πρὸς ἀνάπτες Δέσμουν ἀλλεται ὄντα, βιαζόμενον κατόπισθεν, 235 "Ως κελομα σέο φλετρον ἐν πραπίδεσσι τετταντος Σφριγμένον, Χριστοῦ καταντοντος θηλί φέρεσθαιν, "Ητε καλὴ πειραν ἐπικλέειν την δρουραν.

210 Horum tu recordata, vitam Regi puram custodi,
Fretu omnino bona spe, ne te decipiatur
Egestas, quae celerrime prudentem hominem domat.
Quare dolorum inventor, ubi Christum regem
Tentatur accessit, Deum simul et hominem videns
215 Esurientem, jussit ut lapides in cibum mutaret,
Ut indigentem rebibus suis caperet.
Sed in Deo quidem operam iusit; tibi vero homini perniciose blanditur
Ut hominī. Sed Deo adiuvare, et procul fuga
Hostem, tota Dei manens, et carne superior.
220 Neque, ut in nexe choreis circumacto orbe,
Hunc dextra teneas, illum sinistra,
Æque contingens Deum, et ab eo divisa.
Christo dimidium tui, dimidium carni tribuens:
Nec mare navigans celeri et instructa nave,
225 Flante vento et leniter undante,
Contineas anchoris celerem ratem; vel a terra
Retrabis, segnemque per undam viam incedas.
Ambobus similis, navigantibus et pedibus iter agentibus:
Nec vita tuae immittas remoram carnem.
230 Quæ etiam properantem navem detinet.
Ac velut angusto meatu fluentum currrens
Mагno strepitu, plumbi rotundi in cavitib⁹,
352-353 Canali replete, quantum continere potest, sursum fertur.
Et constrictum illico salit, vi retrorsum propulsante,
235 Sic jubeo amorem tuum in tuis praecordiis
Constrictum, ad Christum in sublimē ferri,
Aut pulchram et pingueum irrigare terram :

211 Ἐν ἀπωλησίαιν. Duo Rogg. ἐπ̄ ἀπωλησίαιν.
216 Χρητίζονται. Reg. 992 et Int. χρητίζονται. Μοξ
Δικτυον. Duo Rogg. Ελησα.
218 Βροτόν. Ita Coisl. Edit. Θέον.
226 ή δὲ. Ita Reg. 39. Edit. ή ἀπό.
228 Αμφο, etc. Hunc versum, qui non legebatur
in versione metrica, uno e præcedentibus duobus
viciibus iterato, supplevimus distinximusque itali-
cis. (CAGLIAU.)

229 Εχενηδα. Reg. 991 : Εχενηδα, εἰδος ιθόδος
ερηται ἀπὸ τοῦ ξεντη καὶ χρατει την ναυν. *Census*
est piscium, sic dictum, quod arreplam navem reti-
neat, quo nomine eleganter carnem vocat Gregorius
ius : quippe corpus, veluti injectis compediibus,
animam premit, nec eam celum se effere aint.
332 Ρουζέδων. Ita tres Rogg. et Coisl. Edit. βη-
ζέδων.
233 Ανδρας. Ita Coisl. int. Reg. ἀνωρεπές.

METRICA VERSIO.

Hæc memori volvens animo, pulcherrima virgo,
Spe comitata bous, te vites semper ab omni
Parte Deo studeas puram sanctamque tueri.
Nec, quæ etiam facilis prudentia pectora frangit
Unquæ te fallat duris in rebus egestas.
Quippe etiam Christum dum tentat callidus hostis,
Esurie pressum cernens, durissima saxa
Protinus in dulceas jubet illum vertere panes :
Ut sic pestiferis laqueis involvat egenteum.
Vanus at in Christo fuit illius impetus omnis.
Ergo mortiferis, Christum velut ante salutis
Auctorem, illecebris homines mulcere laborat.
Sed te junge Deo, procil hostem pelle malignum,
Christi tota manens, tenera nec subdita carnis.
Nec velut in lepidæ fleri solet orbe choreas.
Hunc dextra, hunc læva teneas, quantumque pro-
Tantum etiam a Christo sis omnipotente remota,

B Et simul addicas animum carnique Deoque.
Æquora nec celeri sulcans infidela carina,
Dum tibi flat zephyrus nec magnas excitat undas,
Committe, ut cursum ratis anchora jacta retardet :
Non etiam et tellure trahē hauc, segnemque per altum
Carpe viam, nauta similis, similisque pedestris,
Nec viæ ipsa tuae immittas echeneida carnem,
Quæ velut injecta properantem compede puppim
Detinet, ac tantum cogit subsistere molem.
Ac velut angusto decurrente unda meata,
Plumbēus ut primum lympha labente canalis
Plenus aquas ultra nullas caput, illico vincta
Accivisquo salit, vi propulsante retrorsum :
Non secus ipse tuum, qui mente arctant, amorem
Te jubeo ad Christum sublatio tollere fluctu,
Aut pulchram quamdam pingueaque obducere ter-
ram.
Nam si nuc atque illuc liquidas distuleris undas,

Εἰ δὲ σὺ γ' ἔνθα καὶ ἔνθα γένος φυλάσσοις βαθεῖαις,
Ἔ κατὰ πετράνων, ή λείμακος, τὴν χαράρης,

240 Πλεύσοις ρόδος καθίδες ἀσύνθετος, οὐδὲν δνειαρ.

Εἰ μέν τοι γε πατήρκιών τὸν τοῦ, δες σε φάσωδε
Ὕγαγεν, τὴν μήτηρ γιγνερῆ, καὶ φύτρον δμεμφές,
Εἰ σὺ καστριγήτοσιν ἐρείσας εύμενουσιν,
Ἔ τοκέων τοκέσσας ἀρρηγδιν, τὴν διάργης

245 Δευμοφίνοις, τούτοις μὲν ὅμδιν διόμαγα-

[πάξιν]

Οὐ φθόνος, οὐδὲ πικρόν καὶ ἀνέρσιον ἐνθέδει Μόμος
Ὄμμα βαλεῖ, τρίζειν καὶ σάνδαλα πολλάκι φάσκων
Ἐστι δὲ κατ' αὐτὸν δνειαρ ἐμοί, κακῶς δμπατα βάλων.
Κτίνος μὲν βαλέει, τὸ δὲ δέ μηδεν καρδίαν δνειαται.

250 Τέντον δὲ διλων μοι τόσσον ἀλεύσθω φύλαττα,

Ἄ "Η τοι μὴ φύλην γε, συνωροφήν δὲ ἀλεγενήν,
Ἅ δάρτος δολερὸν τε καὶ εὔθαλέσσοντας ἄπιστον,
Ὅσσάτοντο Χριστοῦ πειράσσασθαι ξόκεν
Ἅμπεπον ἐμπεψυλαν δειζώσοις πόθοισι.

255 Μηδὲ σὺ παρέντης μὲν ἔχειν πόθον ἰμερόστης,
Τοῖς δὲ διλων παθέσσοις τετή φρένα πάμπτας ἀνοίγειν,
Σωτροσύνη κομβώσα· κακὸν δέ γε τοῦτο χέρειον,
Τίτανεον ἐξ ἀγαθοῦ κακῷ φύλαντος δολοῖσιν.

Οὐ γάρ τόσσον ἐμοὶγε γάμος, οὐδὲ ἔργα γάμοιο
260 Φύγμας, φέγος γε θεός θνητῶν γένος αἰτν ἀδέξι,
Ὀσσοντος τοιςέσσοντας δκος καὶ διλαρ ἀνέύρων
Παρθενίην. Ὡν εἰ μὲν ἐλεύθερον ἡμαρ ἔχοιμι,
Ἐστι καὶ διγήγεις ἐμοὶ χάρις. Εἰ δὲ δύοτερες
Θήρεσσιν ἀμπτάσσαι, φύλην φραγμοῖσιν ἀλωῆ

Si autem tu hinc inde fuderis in profundas arenas,
In rupe, in prata, in torrentes,

240 Optimus perit tibi fluxus non collectus, nulla utilitas.

Si autem charus tibi vivit pater, qui te in lucem

Eduxit, aut dulcis mater et amor innoxius;

Si tu fratribus inniteris benevoliis,

Aut parentibus parentum auxiliatoribus, aut et ipsis auxilio

245 Indigentibus, cum his quidem communem vitam complecti

Nulla invidia: neque amaros et iuquos ob id Momus

Injiciet oculos, stridorem emittere solesas dicens :

Est autem et hoc utile mibi, malus oculos conjiciens.

Hic quidem injiciet, cor autem meum firmum erit.

250 Aliorum vero mihi tanta sit cura effligerem amorem.

Vel si non amictium, contubernium saltēn periculosum

Aut confidantem fallacem atate florentibus malefūdām

Quantum par est Christum complecti,

Firmiter illi adhaerendo continuus desiderii.

255 Nec vero tu gloriior habere amabilis desiderium virginitatis,

Si alii affectibus penitus tuum pectus aperias,

Temperantia florens. Malum vero istud deterrui,

Nasci ex bono malum, invidi demonis fraudibus.

Non enim tam nibi connubium et opera connubii

260 Fugienda, quibus Deus mortalium genus amplificat,

Quam meis vitis quærenda medela et auxilium

Virginitate. A quibus si vel diem liberam habeam,

Est mihi calibatu habenda gratia. Sin autem portas

Feris aperiam, amicam sepius aream

239 Αειμακός. Coisl. κλίμακος.

241 Φύλασσε. Coisl. φάος δέ.

242 Ἀμεμφές. Regg. duo et Chig. δμεμπτον.

243 Καστριγήτος. Int. διλέσσοις.

244 Αράδοτον. Ita Coisl. Reg. 991 sup. lin.

Διλέσσοις.

247 Σάνδαλα. Coisl. et Reg. 992 σανδάλα. Mo-
sus dicitur convicci, maledicente ac reprehensi-
onis deus, quem ex Nocte natum refert Hesiodus;
tante liberalis fuit in reprehendendo, ut et sandalia
et crepidas Veneris reprehenderet. De illius mor-

daciitate passio vide apud Lucianum.

250 Αἰτεύεσθαι. Ita tres Regg., Coisl. et Chig.

Edit. διλέσσοις. Mox Coisl. φύλαττα pro φύλαττα.

251 Ἅ τοι μῇ. Coisl. εἴ τοι μῇ, et sup. lin. καὶ
εἴ μῃ.

252 Εὐθαλέσσοις. Coisl. εὐθαλέσσοιν.

253 Εὐξεν. Coisl. έουξεν.

257 Κακόν. Chig. et Reg. θάυ κακοῦ.

260 Φύγμας. Reg. 50 φευκτός.

263 Θύρερα. Reg. 992 θύραθρα.

METRICA VERSIO.

In rupe, in prata, in torrentes, in arenas :
Optimus haud dubie fluxus tibi, virgo peribit,
Dispersis quoniam lento devolitum undis.

Εὐθεῖα quoniam genitor charissimum aura

Si frasit, qui te donavit lumine vīte,

Aut dulcis genitrix, a criminē liber amorē,

Quinetim fratrum si niteris ipsa favore,

Ant patris auxilio et matris, vel forie juvandi

In senio si sunt, ipsis convivere nulla

Invidia est, oculos nec ob id tibi Momus acerbos

Injiciet, solesas stridorem emittere dicens:

Hoc quoque non fuerit mediocriter utile, virgo,

Cum malus hostiles in te conterquet ocellos :

Invidus ille licet jaciat, tu pectore firmo

Semper eris, nec te furor maculabit iniquus,

Nil alienus amor tibi sit, nil extera flamma.

Aut si quosdam alios casto amplexaris amore,

B Saltem ne teclī jus sit commune caveto.

Corporibusque nocens sanis fiducia fallax :

Quin potius pressis manibus complectere Christum,

Æternusque illi te jungat nexus amoris.

Nec tibi virginea quidquam clarescere laude

Proferit, vitis habeas si pectus aperitum ,

Virginitate tuquens, Gravius scelus istud habendum

fest,

Nascitur ex virtute malum cum daemonis asti.

Non tam etenim ut dulces thalamos nexumque juga-

[jem],

Quo genus humanum Deus immortalis adauget ,

Effugiam, quam ut criminibus mentique medelam

Quæram, virginea vitæ detector amore.

Quæ si forte meam purgarit criminè mentem ,

Egregie de me merita est , gratesque rependo.

At si, cum validis conclusa sit area sepiis ,

265 Εἰρέας, ἢ φραγμόλο τὸ μὲν πυκνῶν ἀράρομι; Τῷ δὲ τρίβουσι οἴεσθαι παρατροχάνων οὔτεις, Τί πλέον; "Ἡ γάρ ὅμως δηλήσατο ἔχθρος ἀλώην. Πάντοτεν εἰστίπειν. Καὶ γάρ αὐτὸν δοκεύει, Ἐπεισον δέτι βάλησι, καὶ ἐνδοθεν δὲτι λάβησιν, 270 Ἀμφαδίην, λογδον τε. Τίς ἀν κακοθεν ὄπ-

[αὐλέαν]
Τρῆδιας, μὴ Χριστὸν ἔχων ἐπιτάρθομον αἰεῖ;

Μὴ μικρὸν ἐν κακῇ θεῖς ποτὲ μετὸν τὸ μικρὸν.

Τυτοῦς ἀντίστασα, χερσοῖσιν οὐ ποτὲ κύρων.

"Ουσα φέροιτο" Λέοντος, καὶ φύληγεον δυσα δὲ βάσις,

275 Λεύσσους προρρονέως. "Οὐκέ δέ ἐπειργον

[ἐπάνων,

Α Πάντα σὺν ἀλλήλοισι, τέλος ἡ μέρος, ἑψίς, ἀπονή. Φεύγειν σπέρμα πονηρὸν, ὅπως στάχυν ἀσθλὸν ἀγάρησῃ. Μηδὲ σὺ μοιχιδίην ἀλλέπειν φιλάτητα βίοσον· Κλέπτει δέ δοτις ἔστει κακοῦ καὶ φίλαν ἀλεφρὸν 280 Ἐκ τούτῳ φίλης γε πολύσιοισι κλαδῶνες "Ἐνθά καὶ ἔνθα χένται ἀπ' ἱκμᾶς αἰματόδοστος. Καὶ τυτόθει συνέδησες ὅπερ μέγα χέντα γάλακτος, Καὶ φησὶς σταθεροῖο καθ' ὄντος δίστοσους Ἐξαπίνης αυνέχειν δὴν περικαλλέα πτηγήν, 285 Πολλοῖσιν κύκλοισιν ἐλαυνομένην, ἀπὸ κέντρου Αἰδης ἐπιφρίσσουσι, καὶ ἐκτοθι λυμένουσι. Ἰδίων δὲ τυπάντος δῶν δέμας ἀμφὶ δύνησην Ἐλεκόμενον γενούς δέ/ἀληγή, καὶ νεκρὸς ἁγωγε.

265 Vinciens, aut sepium partem unam diligenter accommodaverim,

Aliam vero partem aperuerim præterea utriusvisi viatoribus,

Quid proderit? Hostis namque simul vastavit aream

Undique irrumptens. Etenim tua omnia observat,

354-355 Quid exterius feriat, et quid interius rapiat,

270 Manilest et insidiis excipiens. Quis ejus malitiam effugiat

Facile, nisi Christum semper adjutorem habeat?

Nihil unquam parvum in vito ducas, ne id quidem quod parvum est.

Si parvus obviā ieris, nunquam in graviora incides.

Quæcumque optima audieris, loquere : quæcumque vero loqueris,

275 Species sedulo. Visus autem ad opus stimulet.

Omnia hæc consciocantur, finis, oratio, visus, auditus.

Respuere malum semen, ut spicam bonam colligas.

Neque tu adulterinum furoris vita amorem :

Furatur autem, quisquis vel tenetum excepit mali radicem.

280 E radice enim plures variisque rami

Hinc inde diffunduntur ab humore sanguineo,

Et succus exiguis condensat magnam copiam lactis,

Et calculus tranquillam super undam impetu delapsus

Illico totum turbat formosum fontem,

285 Multis orbibus agitatam, e centro

Semper erumpentibus, et extra evanescientibus.

Inflicto vulnera curvatur totum corpus doloribus

Inclinatam : exiguos autem cibos, et ego mortuus sum.

272 Μή μικρὸν ἔτ τη κακήν. Int. Coisl. μηδὲ τὸ πρότροπον νομίσῃς ποτὲ. Νε id quidem quod parvum est in vito, parvum esse νυκτικον αριθμον... lu Reg. μη δίλγον ἐν κακᾷ ἐμδάλης.

274 Οὐσα δέ. Sic tres Regg. et Coisl. Edit. Rosis δέ.

275 Λεύσσους. Reg. 992 λεύστις. Μοχ ἐλαύνον. Duo Regg. Λεύστης

277 Αγεργη. Coisl. ὀμήρης, μετα.

278 Μοργιόλην. Rlegg. οὐσον μοργιόλη.

280 Ρίζης γε. Reg. 992 ρίζης τε.

281 Αιματόστοσης. Cruentum humorem appellat Gregorius innatum libidinem, peccati somitem. Coisl. τρες Regg. οὐλομένον.

283 Αἰτοσσούα. Reg. 39 αἰθύσσουσα.

284 Συργεύεν. Tres Regg. δέργευεν. Int. διετάραπεν.

287 Ιδρώτην. Ξάμφθη, totum corpus collapsum.

288 Γεύσις δέ διληγη. Alludere videint ad illud Jonathæ. I Reg. xiv. 43 : Gualans gustavi... paulum mellis, et ecce morior.

METRICA VERSIO.

Porta feris pateat rabidis, pateantque fenestra :
Aut cum parte aliqua sepe, molimine magno
Condita, vim nullam metuat, pars altera rursus
Tota viatrici teneat aperta catervæ :
Quid mihi profuerit? nec enim minus area sævum
Latronem excipiet, qui parte irrumpit ab omni,
Et mea per vigili circumspicit omnia mente,
Sedulus observans, quoniam mea vulnere membræ
Sauciet, extero telumque in corpore ligat,
Quidque etiam interius rapiat. Nunc sævua aperio
Marte furi : nunc insidiis oppugnat infernum.
Quis, nisi presidio Christi subnixus, accerbum
Effugiat Satanam, et turpis contagia vita?

Nec vero in vitiis quidquam parvique levisque
Ponderis esse putes. Qui parvus obvius ibit,
Is nunquam præcepit sceleris in graviora feretur.
Optima quæque libens audi : loquere optima cuncta,
Quæque loquere prius species bene sedula ; visus

B Fac te ad opus semper stimulet. Junguntur amice
Visus et auditus, sermo fluiisque loquendi.
Utique bona messem facias, bona semina funde.
Seb neque furtivo mundi secteris amores,
Atque fidem Christo jurataν perīda fallas.
Hanc porro fallit, sacrataque federa rumpit,
Quisquis vel tenueum radicem criminis in se
Excipit. Innumerous nam parvo tempore ramos
Hinc atque hinc extenta solet diffundere radix,
Et succo exiguo densatur copia lactis.
Ac lapidem si quis tranquillas jactet in undas,
Praelocas turbat latices, vitiisque colorem.
Multiplicesque orbes summa nascuntur in uuda,
Qui, simul ac pacantur aque, solvuntur inanies.
Quinetiam parvo livescit vulnere totum
Corpus, et ingentes subeunt cruentaque dolores.
Exiguusque cibos mihi mortem invexit acerbam.
Nam scelus hoc scelerum densissimaturba secula est:

Τῷδε γάρ ὑμάρτησας ἀμαρτίδες, ὡς δέ τὸν ἀρίστον
 290 Αἰγυπτῆς στρατὸς ἄλλος, ἐπήν δὲ τεῖχος Ἐλεύθερος.
 Ἀσπίδος οὐ μάγα τύμβῳ, ὀλέων δέ γ' αἰτίᾳ πόλιμῷ
 Ὑπανάληψι, καὶ τερπόνδος ἀποπνεούσοντος ἀλεθός.
 Τῷ, μή μοι ῥυπόνωσαν ἔχειν φρένα, μηδὲ ἐπὶ τυθοῖς.
 Γαστήρι κλείδροι φέρουσα, τάχ' ἂν κακοτήτα φύγησι,
 295 Τὴν δὲ θύμων τρομέων/μή τις χοδός οὔτες ἐπέλθῃ.
 Σύμφατοι δαμαναμένοι, συνδάμνονται οἰστρος ἀναιδῆς.
 Οίνος παρθενικήσιος χλοῦς πλώιος ἔστιν νεαδῶς,
 Θυρός δ' εὖ μανῆς. Οἶμος δέ τε πάντα μόροι.
 Παρθένε, θρύπτεο μοι μήδ' ἐν ῥυπόνωσιν κιτώσων.
 300 *Εστι καὶ εὐτέλεις τι κακὸν, δρόντας λαίνεν.

Α Μῆτρα παρείνων ισχυρήμαστον ἔχθρον ἐγέροις.
 Αἰσχετοί κακγάδεσιν, δοτας τέγος δαλδήσιστον
 Χάρματι παῖλομένας. /Σοὶ δ' Ἰαος; ήκα παρειή
 Λιασθεῖ, τὸ δ' ἕρευνος ὑπαντελλότο, τάχιστα
 305 Κλέπτοντος ἐνέφροσυντον. /Ιαδῶν δὲ ὅρθωντιν ἕρευνος.
 Φθέγγεσθαι μὲν οὐκει Θεοῦ πέρι πάρα γυναιξί,
 Τόσσον, δοσος Τριάδος/σεπτην φύσιν ίδμεναι οἷον,
 Τρισθιν ἐν θεότητι, μιλαν χάριν (οὐδὲ ἡρεὶς διαμενον
 Στργὸν εὐσέβησις/καὶ ρήματα), εἰσαίτιν δὲ
 310 Πλεόνα, καὶ τρομεραζεῖ/διμέρω φρεσον εὐαγέρ-
 [ως τε,
 Καὶ καθυπερθε φέρειν αἰδοὺς σχέπας. Οι δὲ μάχοντο

Hoc enim scelus Ingens scelerum secuta est turba, veluti cum optimum
 290 Bellatorum sequitur exercitus, quando mecum perrupti.
 Aspidis non grande est vulnus, dat tamen exemplo mortiferum
 Soporem, et dulcis est mors exspirantibus.
 Quapropter ne vel levissimis mentem inquies maculis.
 Venter claustra ferens, forsitan contagia effugerit.
 295 Foribus autem carenti timeo, ne quis pulveris injuria superveniat.
 Corpore domito, simul domatur stimulus invercundus
 Vinum virginibus majus est probrum quam ira;
 Ira vero rursus, quam insania. Via autem haec omnia sunt mortis.
 Virgo, ne fracta ad dissoluta sis in sordidis vestibus;
 300 Est enim, vel in vilitate vestium aliquid mali, videntes delectare.
 Neque genarum subsultibus inimicum excites.
 Inhonestos tollant cachinnos, quibus est tecum potens
 356-357 Gaudie salientibus. Tibi vero benigna leniter gena
 Solvatur, ruborque exortior, confestim
 305 Furans oblectationem. Virgineus enim rubor videntibus pudorem inculit.
 Paucū quidem de Deo loqui decet mulieres,
 Tantum, quantum sat est uiu venerandam Divinitatis naturam intellagent
 Trinam in divinitate, unam gratiam (non enim melius est
 Pietatis verba tacere). verum audiant
 310 Plura, et utrumque tremebunda mente et sancte,
 Et desperu pudoris velum lerant. Certenti autem

290 Αἰγυπτῆς. Sic tres Regg. et Coisl. Edit. αἰγυπτίς. Μοι διὰ τεῖχος Ελένων. Benedictini proponunt διλατητον πρὸ Ελένων, sed sine illa codicim autocratice, et sine necessitate illa, εἰναι δὲ περιττη.
 294 Πότερον. Coisl. πότερον.

295 Μηδὲ ἐτι τρεποῖς. Ήσει jungit Combeſſus cum versi sequenti, γαστήρι κλείδροι φέρουσα, sic que interpretatur: *Ne in minimis claustra respuens, ad vitium forte et libidinem proueat.* Ήσει, inquit, Gregorii adversus gulam, non quod expressit Billius: *Statuerundus illi et in minoribus modus, ne si preter justam necessitatē habens luxentur, quod vitii est, obrepas, ipsaque viitorum catena, quorum parenti forsan gula.* Non secuti sumus codicis Coisl. interpretem: Διὰ τοῦτο μηδὲ μικρῆς μολὼντον ἀνέγου ρυπάσασι τὴν ψυχὴν κλεισμένη γάρ ταχέως

ἀν φύγε κάκωστον.

296 Κακότητα. Ita Regg. quatuor. Edit. κακότητα.

297 Παρδενικῆσι. Int. ταῖς παρθένοις.

299 Θρύπτεο. Bill.: *Ne inde supercilium tollas, quod tibi sordida vestis, quod Connibellio non placet.*

302 Αἰγυπτ. Chig. δαχτη. Μοι κακγάδεσιν. Η Coisl. Edit. κακλάζουσιν.

303 Χάρματι παῖλομένας. Int. Coisl. ὥπλοι καρδιανολύματας.

306 Τυραιξι. Reg. 39 ad marg. δι τι δει τας παρθένους περ τῆς ἀγίας Τριάδος φθέγγεσθαι.

308 Μιαρ χάρις. ιππην Νυμεν.

310 Εὐαγέως. Rog. 991 εὐαγέσις, et sup. lin. καθαραις.

METRICA VERSIO.

Non aliter quam cum perruptis moenibus urbem
 Ingreditur miles, sequiturque exercitus omnisi.
 Aspidis brud grande est vulnus: tamen illa soporem
 Mortiferum exemplo inducit, vacuusque dolore
 Interit, excepti qui tetrum corpore virus.
 Ergo cave, ne vel labes tenuissima incitemnt
 Initias, minimasque etiam procul abjecte noxas.
 Venter claustra ferens vitii contagia forsitan
 Evitare queat: sed si luxentur habent,
 Janusque hic omnis pateat, metus iniminet ingens,
 Ne furum obrepat carnis lascivia quadam.
 Corpore cum domito facilis Cytherea domatur.
 Vinum virginibus probrum est obscenusира:
 Turpissima ita malum gravissimum in virgine crimen,
 Quam furor in reliquis; iter hoc ad tartara ducit.
 Nec rursum quia membra tegit tibi sordida vestis,

B Inde supercilium tollas. Nam gloria vana
 Interdum tacite in viles irrepit amictus.
 Nec gena pestiferum fodiis subsultibus hostem
 Excitet. His etiam petulantem inique cachinnos
 Letitiamque vagam, faciunt que corpore questum.
 At tibi solvatur leni gena candida risu.
 Purpureusque rubor confestim gaudia fallat.
 Nam qui virginis cernunt in fronte ruborem,
 His cadit exorto petulantia victa rubore.
 Femina pauca loqui de summo Numine debet,
 Hactenus ut Triadis naturam intelligat unam
 In tribus (haud etenim pietatis verba tacere
 Utilius fuerit), sed plura admittat in aures:
 Atque utrumque pio faciat tremefacta pavore,
 Et niveli externe velum feral usque pudoris.
 Pusilla docta cobros, adversaque verba urofundat,

Μόθος ἀντιδέστοισι σφολ σκεδάνοντες ἀπίστους.
 Μή σοι γ' ἀρπάζοιτο θεὸς στυγερῆς μερίμνας,
 Αἴ τι καὶ οὐκέ θύσα τοῖς ἐπὶ γαῖαν ἔκκαν,
 315 Μηδὲ νόος πλάζοιτο φερεύμενος ἐνθα καὶ ἐνθα
 Τέρματος, οὐλά τε πώλως ἀσθλορόπος καὶ ἀδάμαστος
 Τῆλος θάνατος, Χριστοῦ μέγα κλέος. Εἰ δέ σε πικρὸς
 Κλέψειν Βελία, πλάγκητε νόος, δεῖται τάχιστα
 Καρπτόμανος, πρὸς οὐσίαν τοὺς δύομάν ἐπιτελθῶν.
 320 Κερκίς σοι γε μέλιος, καὶ εἰρία, καὶ μελεδόναι
 Θεῖος ἐν λογίσις ἀσφήτη, καὶ δαμάτα θεῖα,
 Λεπταλέης φωνῆς ἱμφρῶν θρόσιος, οὐκ ἐπίβεικτος,
 "Ης πλέον ἐν πρατιδέσσι, μικρὸν δὲπὶ χεισίας κεισθῶ.
 Πολλάκι καὶ κωροῖς δὲ" οὐστος ξενορεψ ἔχθρος.

A 325 Μηδὲ σὺ συζυγήν, τε καὶ ἄγχεια θηλυτεράνων
 θειοτέρους πόδουσι φυγοῦσ', ὡς πάντας σαδρῶν,
 Ἀλλοτρίους μεθέπειν θαλάμους καὶ Ἑργα γάρμοι
 Ἄντι δὲ παρθενικῆς γε, γυνὴ ζυγῆ καλέσθει.
 Μηδὲ δόμοις ἔξινοις παρέξει, μηδὲ τραπέζαις.
 330 Μηδὲ μέση διώκων, τε καὶ οἰκιδῶν ὁρυματῶν
 Στρωφάδαν. Μή θύτω φέρειν λόγον διντὶ κόροις.
 Μέτρα φιλοξενίης πάσπαζος· εἰ τις δριστος,
 Οὐγέ προφρονῶντες βλαχὸν δόμον· εἰ τις δηλιος,
 Τηλόθεος εύμενος. Ισοι δὲ κάλος οἰκος ἐρυμνός.
 335 Λαύτον ἀξενήτη πουλυξενοιο δόμοιο
 Παρθενικάς. Αἰδος γάρ ἐντι πλεύσεσσιν διέκειται,
 Καὶ τοῖς παρθενῇ καὶ ἐφυδρίζοτο φαεινῇ.

Verbis oppositis viri docti fugantes haereticos.
 Ne tibi eripiat Deus molestus curis,
 Quis et alte currentem celeriter in terram detraxerunt:
 315 Neque mens vagabunda huc et illuc feratur
 Longe a scopo, ac veluti equus semper vinctus et indomitus
 Procul current, o magnum Christi decus! Sin autem acerbus te
 Decipiatis Belial, spiritus fallax, quam cito
 Flexo cursu, ad metam redeas rectum iter ineius
 320 Radius tibi cura sit, et lana, et meditatio
 In oraculis diviis, sapientia et cantica divina,
 Tenuis vocis prudens sonus, non elatus,
 Quae plus in pectoris latet, minus autem in labiis appareat.
 Sepe etiam surdis per aures irrepit inimicus.
 325 Neque tu connumibum et mulierum curas
 Divinioribus desideriis fugiens, o sapientissima,
 Alienos sectari thalamos et opera nupilarum,
 Ac pro virginē mulier compar voceris:
 Neque domibus externis, neque mensis assideas.
 330 Neque media inter servos et domesticos tumultus
 Verseris. Ne adulatoria verba rependas pro satietate.
 Modos in hospitalitate amplectere : si quis optimus,
 Aperi prompte angustum domum : si quis e turba,
 Procul amicos sit. Tibi laudi est domus munita.
 335 Melior sine hospite, quam multis repleta hospitibus domus,
 Virginibus. Pudor enim in magna turba peribit,
 Atque bine splendida virginitas dedecoratur.

315 Πλάστορο. Σις duo Regin., Cbig. et Coisl.,
 cuius int. μηδὲ πλανάσθω τοι δὲ νοῦς αὖτοῦ Χριστοῦ
 τῆς κακοῖς φερόμενος. Male edit. πλάστορο.

317 Μέτρα καλλο-
ζον. Combeſſiuſ ſequimur, qui interprætatur, *grande*
decus Christi, ac vult eſſe virginis epithetum: deinde
 approbal Billi conjecturam, qui legendum πλάστορο
 conjecterat. — Nobis melior videtur prior lectio:
 τῆλος θάνατος Χριſtoῦ μαγανγός. (Cantau.)

318 Κλέψειν. Coisl. κλέψει.

519 Επειδόν. Coisl. ἀπειδόν.
 320 Αὔγοις, σορθή. Reg. 990 λόγοις σορῇ.
 322 Επίδεικτος. Ita Coisl. et unus Reg. πον ία
 οπτιονεινον τοποιον. Edit. ἀπίδεικτος.
 326 Πόδουσι. Prave edit. πόδοισι. Μοχ σαδρῶν.
 Coisl. et duo Regg. σαδρόν. Int. αὐρονεστάτη, ο
 απιενισσα.

328 Ζυγήν. Duo Regg. συζυγή.
 331 Άντι κόροιο, cum satisata fuerit.
 334 Ερυμνός. Int. στυγνός, σκοτεινός.

METRICA VERSIO.

Sternat, et bæreticam cogat dare terga cohortem. **B** El qua feminine animos incommoda vexant,
 Ne tibi curarum moles densissima Christum
 Eripiat, quæ vel mentem in sublime volantem
 Detrabit, atque humili cogi subsidebit terra.
 Nec velut indomitus solet in certamine pallus
 Currete calce procul, sic in diversa feratur
 Mens tua, et a Christo procul excidat atque salute.
 Fraude tamen Belias si mens fortasse vagetur,
 Flecte celer cursum, dubioque errore relicto,
 Protinus optatam studeas contingere metau.
 In manibus tibi sint radii, sit candida lana,
 Inque super tibi sint divina oracula curse,
 Coelestisque etiam sapientia, cantica sancta,
 Et tenuis vocis prudens sonus, atque susurrum
 Tam leve, ut admotas haudiquaque verberet aures:
 Quod minus in labris habeat, quam pectore fixum.
 Sepe etiam in surdus hostis malus insilit aures.
 Sed neque cum tēdā sis aspernata jugales,

Divinisque semel, virgo castissima, flammis
 Arseris, externos thalamos malesana sequearis,
 El que sunt thalamo conjuncta negotia, queras,
 Conjugis et sancta referas pro virginē nomen:
 Aut etiam assideas alienis improba tecis,
 Atque epulis, interque greges verseris inepie.
 Servorum, turbasque domus strepitusque molestos,
 Proque fame explota verba obsequiosa rependas.
 Hospitibus porro tibi sit modus excipiendo:
 Si pietas, si quem commendet maxima virtus,
 Huic facito, ut pateat angusti limina tecti.
 Sin unus de vulgo hominum, procul hic sit amicus.
 Duceatur tibi parva domus deserataque laudi.
 Hospite præstiterit siquidem tibi, virgo, carere,
 Quan si electo cunctos admittere tecto.
 Nam ecou in magna facilis iactura pudoris,
 Atque hinc virginea in vita grava dedecus haeret.

Τῷ, μὴ μοι περάτων γαῖς ἀπὸ πίστων ἀγείρετον.

Ἄλιδος μοι πολήγην, καὶ ξεποικίσαι κεδονοῖς.

340 Πλατῶν γάρ τι φέρει τοιοῦτη νεύτης ἔχερφων.

Μηδὲ μὲν εὐσεβουσα περίδρομον ἔνθα καὶ ἔνθα,

Πολλάκις οὐ κατὰ κόδους, διὸν ἀνδράσι κουνιοτέρουσι. .

Σὺν πόδᾳ δενεύειν λεπρούς σπεύδοντ' ἐπὶ χώρους,

Καὶ περ τηλόδιον δύντας. Ἐφέστις δὲν τὸν ὅπατον.

345 Χριστὸς διαξι πελάδων, τε καὶ ἐν κραβῇ φιλόν.

[τοσ.]

“Ἄξει μοι πρώτιστα Θεύ, μετέπειτον ἵερηνα.

Χριστὸν ἐπικύθηνον, ζωῆς σημάντωρα σεο·

“Φ πελάδι περδεσσα, καὶ φιστόν ὑποείκειν,

Α Θ γῆθεν δινοῦστα, καὶ φιρειού ὑποείκειν,

550 Ως κεν ὑποτρομέουσα, παλίσσεντος ὑψι φέρηται

“Ἄλλοι τέθνασι πάσιν, ἐπει τόδι λύτον ἔστι

Παρθενικαῖς, ἡ γυμνῶν ἔχειν βίον, ἀσκεπέα τε.

Αἰνῶ θριλτέρων, τάς δρασεις οὐδὲ θυσα,

Ζῶν δ' ἔκας βιότοι, θεῷ δὲ τε κρυπτά πέφανται.

355 Αἶνη εὐσεβείνειν, λίγην δὲ τι μή βλεμαζειν.

Κύδεις ιμερίσουσα, τάχ' ἀν κλέος ἔκδολον δλέσσας,

Ἀνδρᾶς τὸ περίφαντον διοιτο δὲ θήλεος αὐχήν.

Ζηλούσσα μὲν δριστος, δὲ στυγέστος κάκιστος.

Τὸ φωνεύειν ἀγαθοῖς θυσαν, στέργετε τα κακίστους.

360 Μήτε κακοὺς δρόωσα γαληνιδωντας, δδοτο

Quare ne mibi a finibus terræ fidem queras.

358-359 Reverere mibi canitium, et graves imitare mores.

340 Plus enim prodest prudens senectus quam juvenus.

Ne pietatem exerceas, hoc et illuc discurrens.

Sepe etiam indecora, cum viris levissimis

Iter pedibus faceret -tudens ad sacra loca

Etiam longe remota. In cujusque domo est

345 Christus rex et proximus, et in ipso corde amantis.

Venerare mihi in primis Deum, deinde sacerdotem

Christi personam in terra gerentem, vita ducere tuas,

Cui te velox adjungas; huic tacita te submittas;

Hoc gaudeas sursum tendens, huic labens cedas,

350 Ut tremebunda rediens in altum tollaris.

Alii omnibus mortua sis, siquidem hoc utilis est

Virginibus, quam in omnibus oculis et propatulam vitam ducere.

Laudo ex virginibus, quas viri neque norunt:

Vivunt autem procul a mundo, verum Deo patent occulta.

355 Multum pietatem cole, multum autem ne extolliaris.

Gloriam desiderans, cito forte veram gloriam amisieris,

Etiam in oculis hominum; pereat autem mulieris fastus.

Unice diligatur optimus, odio autem habeatur pessimus.

Invidere bonis idem est, ac amare pessimos.

360 Nec malos videns tranquillos, a via

538 Τῷ μὴ μοι. Virgines eas perstringit Gregorius, quae sine delectu exterios omnes hospitio excipiēbant; idque eo se facere causabautur, ut fidei Christianæ pietatem ipsorum doctrina aferent. (Bill.)

340 Τι. Tres Regin. τε.

341 Περίεργον. Int. περιεργόντα.

344 Εὔστοις. Tota hic doctrina alterius Gregorii, Nysseni videlicet, epist. De peregrinatione ad Jerusalem et ad alia loca sancta. Quae religio, ut non vana, sic parum virginis aut monacho congrua.

346 Ἀλεο. Sic tres Regin. et Coisl. Edit. Κεο.

348 Ὑποείκειν. Reg. 990 ὑποείκειν.

353 Θηλυτέρων. Ila Regg. quatuor. Edit. Θηλυτέρων. Mox δραστε. Reg. unus δραστα, quae ne quidem virum norunt. Sed legendum foret ταῦ προτάς, vel al.

354 Θεῷ δὲ τε. Tres Regg. Θεῷ τῷ. Alius Θεῷ τῷ. Non displicet prima lectio Θεῷ τῷ, φτιντ. Procul a mundo, virunt Deo, cui manifesta sunt occulta.

357 Ἀνδρᾶς τῷ. Sic Regg. tres. Edit. τε. Coisl. τοι, cuius int. locum hinc sic exponit: δόξης ἐπιθυμία, καὶ τὸ ἐν ἀνδράσι ἐπίδεικτον δόξης ἀγαθῆς θεοῦ, gloriam cupiens, et quod apud homines est præclarum, cito forte veram amisericoriam gloriam.

METRICA VERSIO.

Colligere ergo fidem caveas a finibus orbis.

Quinetiam canos hominis seniumque verere,

Et mores imitate graves. Cordata senecta

Commoda plura feret, quam stulta levisque juvenus.

Nec vero ardentι pietatis concita zelo

Cum levibus discurre viris, oblia decori,

Adque sacras aedes procul a te perge remotas.

In cujusque domo Deus est, cunctisque propinquus,

Pectoraque in medio semper versator amauitis.

—In primis venerare Deum, tum deinde sacram

Pontificem, in terris fungente munere Christi :

Quo duce certa teris fluxe vestigia vite.

Huic tu πρεπτεῖσθαι comitem te adjungiō penīs,

Huic tacitura tuum, virgo, submitto collum.

Hoc gaude alta tenens, huic labens cede doleque;

Te pavor ut rursus tractus subducat in altum.

Mortua sis euctis aliis, velutique sepulta.

Namque hec virginibus melius, quam ducere vitam

B Expositam cunctorum oculis foedeque relectam.

Illa nihi mulier, quam nescit turba virilis,

Quæc procul a mundo vivit, quæcum abdita Christo

Cernitur, illa mihi dignissima laude videtur.

Magna quidem tua sit pietas, præclaraque virtus :

Nec tanies idcirco pietatis, laude tumescas.

Laudem etenim captans hominum famanque ca-

[ducam], Egregiam laudem amites nomenque pereun.

Femineo et sexu fastas tollatur inanis

Quem tu virtutis meritis fulgere videbis,

Hunc ferventer ama, et tota complectere mente :

Contra, quem vitis inuctum persperixis, illum

Insectare odio. Non est in dispare culpa,

Qui premis invilia motus virtutis alumnos,

Quam vitio addictis qui se profitetur amicūm.

Nec tranquilla malis cum prospiciis omnia, rectius

Desere iter : justos nec cum mala plurima vexant,

Ἴσχεο, μήδ' ἀγαθός; φέρενά δάπτεο καμπυλούντος.
Πιστοὶ ταῦτα βίοι, τὰ δ' οὐτατα δέρκεο πάντα.
Χαιρεῖν εἰδὼν αὐτόν· τὰ δ' ἔστατα οὐ σάφε οὐδέ,
Μή πού τις βροτολογεῖ ἐπιτικεύουσεν ἀῆτης.
365 Τούνεκεν η̄ τρομέσιν, ή̄ προτρομέσιν βιθού
Πίπτοντος δὲ κακοῦ, τεῦ πόδα μᾶλλον ἑρείσειν,
Εἰ δὲ καὶ εὐδομένος, έτι πλέον. Εἰ γὰρ δριστοί[;]
Πίπτοντος, ἀνδιστοί ξένοι βίοι, οὐ μάλ' ἀλαρόν.
"Ανθράκες εἰσι πόδεσσιν διπτά βίοι, οὐ μάλ' ἔλαφοι·
570 Καὶ κρυπτῶν παγίδων/αλεῖ καθύπερθεν θύεσις.
Δεῖδη μὴ βιθού θεμελίου ἐν φαρμάκοις:
Βαλλόμενος, ξύμφρος, ισταμός τ' ἀνέμοις τε κεδασθῶ,
Ἡ σπόρος ὡς ἐπὶ γαίαν λίων ἥρην καὶ ἀκαρπόν,

A Όκα μὲν αντελαμι, τάχιστος δὲ αῖδος ξεμι,
375 'Ηελίου ράβῃσι τυπεῖς, καὶ πήματα τυπεῖς.
Μή δέ μα ὑπώνυμοι κακὸν σπόρον ἐγκαταλιγῷ
Ζιζάνιους ἀρότης τε κακῶν, καὶ βάστανος ἔχορδος.
'Ηνίκα δ' αἰθομέναις θάγνων δεκάς ον δαΐσσει
Παρθένοι ἐγρίσσουσαι ἀκομήθεισι φάεσσι
380 Νυμφίον λιμερέντα θεὸν έσκιώσιν διακάτη,
Ως λαμπταὶ γανδυντες ὑπαντησασιν λόντι,
Μή μ' ἐν ταῖς κενεῖσι νόσοι καὶ δέροι θεῆς,
'Ηδη που Κριστοῦ παρεσσομένου μογεύσασις,
385 Ήγέρεις φόνος ζωῆς/ὑγρὸν ποθέοιμι Ελαιον.
Μή δέ μι κληρισθέντα γάμων διατάσσοντα δύρτερα,

Recetas : nec bonis, mentem discrues, veritas.
Haec vita Iusus sunt ; ultima vero omnia respice.
Gaudes modeste, dum tranquilla es : quæc euim superventura sint, non certo nosti ,
Ne forte quis letalis procellos spiraverit ventus.
365 Quapropter aut times presentem, ino venturam pretimeas vitam.
Cadente autem malo, pedem tuum firmius figas.
Si etiam qui recte currit [corruerit], tibi magis [cavendum]. Si euim optimi
Cadunt, inoffensam vitam ducere non facile est.
Carbones pedibus tota vita est, nec multum leves ;
370 Et super latentes laqueos semper incedia.

Vicer, ne vita fundamentum in arena
Jaciens, imbre, fluviis et ventis dejiciar :

360-361 Vel ut semen in terram cadens siccum et sterilem,
Statim quidem exoriar, citissime autem arescam
375 Solis radii percussus, parvisque noxis ;
Ac ne etiam mihi dormienti malum semen intermisceat
Zizaniorum sator malorum, et invictus inimicus ;
Aut quando ardentibus casta decas cum facibus
Virgines evigilantes non sotipis oculis
380 Sponsum amabilem Christum regem expectabunt,
Ut splendide rutilo occurrant venienti,
Ne me cum mente vacuis et fatui annumeres,
Janjam Christo prope adfuturo laborantibus.
Neve tenuem facum lucem oculis cernens,
385 Serō inimicis vita humidum oleum requiram :
Ac ne a nuptiis clausa me expellant janne,

563 Εὐδόκωσα. Reg. 990 εὐδόκωσα. Μοx, τὰ δ'
Ἑστάμεν. Sic tres Regg., et sup. lin. Ἑκατόντα.
Edit. 365 Η̄ τρομέσιν. Reg. 995 οὐ τρομέσιν.

568 Ἀρδαστορ. Chig. et Reg. 993, ἀνδισθον.
369 Εἰσι. Duo Regg. Ἑτ.; Μοx, δὲ πάξ, πρὸ ἀπα.
571 Δεῖδω. Hic versus et alii triginta subsequentes iterum leguntur supra, sect. 4, poem. xxvii,
v. 1-7 et v. 43-66.

379 Εγγῆσσοντα. Coisl. sup. lin. ἀγρυπνοῦσα.

Reg. 992 ἀγρύπνοσσα.

380 Δοκεώσας. Sic Regg. quatuor, Chig. et Coisl.
Sup. lin. Reg. 992 δοξάζουσαν. Edit. δοξουστιν.

382 Θεῖς. Tres Rigg. θεῖ. Reg. 790 sup. lin.
θεῖσεται.

384 Οὐλεγδραπόρ. Ita Chig. et tres Rigg. Edit.
Οὐλεγδράνον. Hic versus in editis precedentibus antecedebat.

385 Ποθέοιμι. Chig. ποθέοντα.

METRICA VERSIO.

Te sevus dolor excruciet, mentemque perurat.
Hi vita lusus, haec fallax alea mundi.
Quocire extremon rerum vigil inspic fines.
Dum mare caruleum arredit, fluctusque quiescunt,
Lætitia moderare tuz; nani forte propinqua
Tempestas puppim quaties, mergetque profundo.
Aut igitur times instantem, virgo, procellam,
Aut dubios casus incertaque tempora vita.
Certius injusto vestigia ligē cadente :
Quod si etiam recti studium complexus et æqui
Corruat, ipsa tuz tanto mage prospice vita.
Nam cum etiam insignes homines titubentque ca-

[dautque,

Ardua inoffensam res est tranucere vitam.
Carbones pedibus vita est haec tota molesti;
Per medios graderis laqueos, per mille periela.
Ac timor incessit mentem, ne forte salutis

B Lævus in infida jacens fundamen arena,
Obtrutus imbre cadam fluviisque et turbine venti
Aut velut in siccum labentia semina terram,
Protinus ipse quidem exoriar, sed solis acutis
Arescam radis tactus, moriarque repente;
Aut etiam placido recreanti membra sopore,
Inserat impurum semen mihi lividus hostis,
Pingua qui molia clam fundit in arva nocivum.
Aut cum casta decas privans sua lumina somno,
Ardentesque faces gestans, perfusaque luce,
Æberens Christum venientem ex arcis manebit,
Ut splendens rutilo, veluti decet, obvia fiat,
Annunceret stultæ classi, tentemque micantem
E facibus lucem cernens, jam ferre propinquum
Principis æterni gnato, languente lucerua,
Tum sero infelix oleum vitale requiram,
Et foribus clausis thalamo miser arcar illo,

*Ενθα Αλόγος καθαρήσι, πόδου μεγάλοις ὑπὸ δεσμοῖς, Μίγνυμένος κραδίσι, σέλας καὶ κύδος ὄπαξει.

*Ἐστι γάμος, τὸν παῦλον πατήρ φίλος ἀσθέδος δρόσων
390 Δαίνουσι κατηγάλοντι. Τοῦ δὲ ἀντιάσαιμι ἐγώνει.
Τοῦ δὲ ἑγούντος, καὶ δὲ φίλος ἐστὸν ἔμοργε.
Μίνων δὲ ἔκτοθι κείνος, δὲ τις πρὸς γάμου τιθησθεν
*Η ἀγρόν, ἡ βοῶν/ζεύγος νέον, ἡ δάμαρτα.
Μῆν δὲ δαιτυμόνειος γαμήλιον εἶδος ἔχουσιν,
395 Εἰμάτ' ἔχων ρυπώντα, δεθεὶς χελράς τε πό-
[βας τε,
Νυμφῶντες τε, φίλων τε, γάμων τε] ἀπὸ τῆλε πέσονται.
*Ἐκ δὲ γάμων παλινορσος διὰκαὶ ἡμές εὐτὸν ἀπέλθομε.
Ἐξαπάνης δοκίους καὶ οὐ δοκέουσιν ἐπιτάσας,
Εὔρος μὲν δοκέουσι, καὶ αἰνῆσαις φόδοιο

A 400 *Ος ἀγαθὸν θεράποντος καὶ ἡπιὸν ἀρχομένοις,
Καὶ στοιο δοτῆρα, λόγου στερεοῖο, δίκαιον.

Παρθενὴ μὲν τοῦ πατήρ τὸς ἡπιόμητος
Ἐκ θυμοῦ φιλέωντες πέπλομαι. Ἀλλὰ, θύγατρες,
Καὶ παῖδες, καὶ τέκνα, φίλου πατέρος εἰσιστε,
405 Εἴ ποι τις καὶ ἔμοιγε θεοῦ χάρις, θωτερὸν εὐλάπα.
Μηδὲ δὲ Ἡλεῖδαι/πατέρδες ἀτίστητε ἐφετμήν,
Μῆ, τέκνα, μὴ κενίσιον διμοῖσον οἴκον Εὐησθε.
Τοῖς δὲ δλοῖς δόδε μύθος. Ἀπηλεγόντες δὲ ἀγρεύονται
*Ιοντὶ δὲ ἀμφοτέροις λόγον καὶ σταθμὸν τιταίνων,
410 Ἀγαγῆτε γάμων τε. Θεὸς δὲ ἐπιμάρτυρος ἔστω.
*Οσσον παρθενὴν προφερεστέρη ἔστι γάμοιο,
Τίσσον παρθενῆς ἀγρός γάμος ἀμφιβίοιο.
Τούτους δὲ καθαρήν/ἀσπάζεο πάμπαν, δριστε,

Ubi Verbum puris, arcto amoris vinculo,
Iunostum pectoribus, splendore et gloriam tribuit.
Sunt nuptiae quis dilectus filio bonus pater optimo
390 Celebrat exultans. Harum ego sim particeps :
His utinam ego intersim, et quicquid amicus mihi est.
Maneat autem extra, qui nuptias prefert
Aut villam, aut nova boum juga, aut uxorem.
Sed ne (mibi contingat) ut inter convivas nuptiale ornatum habentes
395 Vestes habent sordidas, vincunt manusque pedesque,
A thalamo sponsi, amiciis et nuptiis longe excidit :
Verum a nuptiis revertens rex meus, cum adveniret,
Repente exspectantibus et non exspectantibus superveniens,
Inveniat me inter exspectantes, laudetque ob timorem,
400 Ut bonum servum et mitem illis quibus praest,
Et frumenti, seu verbi solidi sequum dispensatorem.
Virginibus quidem haec, ut pater benigne consulens,
Ex animo diligens præcipio. Verum, filia,
Et nati, et natæ, dilectum patrem audite,
405 Si qua forte et mihi est Dei gratia, quemadmodum spero
Nec sicut Helide patris contemnit mandatum ;
Ne, filii, ne similiem illis penam patiamini.
Ad alios vero haec oratio. Libere autem loquar,
362. 363. Εἴquam in utroque orationem et lancem intendens,
410 Et calibem et coniubio junctum. Deus autem testis sit.
Quanto virginitas præstantior est conjugio,
Tanta virginitate ancipitis vita castum conjugium.
Quapropter, optimè, aut puram omnino amplectere

387 Καθαρῆσοι. Reg. 993 καθαροῖσι. Μοx id. Θεοὶοι, sup. lin. δεσμοῖς.
390 Τοῦ δὲ ἀρτιδοκαὶ, id est τούτου γάμου μετάσχοις.
391 Μήροι. Tres Regg. mīmēl. Mox δὲ τις. Duo Regg. et Chig. δὲ τις.
394 Εἰμάτ. Chig. δηματ'. Mox, id. cum tribus

Regg. γάμου pro γάμων.
397 Εὐάληθ. Duo Regg. et Chig. ἄπειδος.
401 Αλόγον. Chig. βίου. Mox στερεοῦ. Duo Regg. δικαίου. Reg. 970 φερίστου.
407 Εὐησθε. Tres Regg. διοίστε.
408 Απηλεγένω. Sup. lin. ἀποτόμως.

METRICA VERSIO.

In quo pectoribus puris committus amore
Christus splendorem tribuit famamque perennem.
Nati coniubium celebrat pater, at quo superbas
Regalesque omnino epulas festinus adornat.
Hinc utinam intersim, cunctisque accumbere detur,
Quies mea chara salus ! Ille excludatur ab aula,
Qui villam geminoe boves, thalamumve jugalem
Non epulū stultus dubitat preponere sanctis.
Atque etiam gravior metu, cum cætera turba
Coniubis digna thalamis quoque veste tegatur,
Ne, quia panuso sordet mihi corpus amictu,
Protinus abripiat, manibus pedibusque revinctis,
Et thalamo atque epulis charisque excludat amicis.
Cumque meus Dominus, thalamo thalamique relictis
Delicia, tandem celesti ex arce redibit,
Ac subito adveniens tot spectabiliter orbe,
O uisum inter eos numerer, qui mente parata
Illiū aduentum exspectauit, laudetque timorem

B Ipse meum, famulumque bonum vocet atque fidem,
Ut qui conservat lenem facilemque ceteræ
Me præstet, fideique illis alimenta ministrum,
Sedulus et partes frumenti partiæ aquas
Hæc, veluti natus genitor charissimus, ipse
Virginibus mando : vos charum audite parentem,
Et dulces nati, et natæ pulcherrima proles,
Gratia si mihi affulget (nam forte refulget),
Nec velut Helide contemnit jussa parentis :
Ne scelus horrendum non dispar pena sequatur
Nunc alias demum verbis afflabor apertis,
Æqua utrisque tenens exacte pondera libra
Cœlitibus, thalamique jugo quo colla dedere :
Ac mihi sit testis magnus moderator Olympi.
Quanto virginitas melior quam vita jugalis,
Tanto etiam dubiam precedit virginitatem
Conjugij sancti nexus castumque cubile.
Ergo virgineam vel prorsus dilige vitam,

Μαρθενίη, εἰ σοι γέ μένος, καὶ θυμὸς ἡρωεν,
415 Ἡ γάμον στέργειν τὸν δρόσον, ὃς ἀνέποιται,
Διάτερον ἐπ' πρότοιο καλὸν πέλλον. Ἀμφοτέροιν δὲ
Φεύγειν ἀζυγέος τε βίου, ζυγίου τε πρόσωπον,
Μηνύντας μάλιτε τε χολὴν, καὶ βόρδονος οὐρῷ,
Καὶ Σολύμοις Σαμάρειαν διέτροπάνην Ιεροῖσιν.

420 Οὐδέ τέ γάρ ὥσπερ ὅδοι τιτανώμενοι κατόπιν
[σθεν]

Ἄφι λέναι πόνος ἔστιν ἐτώιος, οὐδὲ τι τάρδος,
Ἡτοῦ δέλος πέμποντα μικρὸν προπάροιθε ποδοῖν
Πέλατ, μηδὲ ἐπὶ τέρμα καὶ τε σχονὸν δρόνον ἰκέσθαι·
Οὐδὲ τοις παρθενίην Χριστὸν βασιλῆι προθέντα,
425 Καὶ λογικήν θυσίην, /Ιερήιον αἵματος ἐκτός,
Εἰς γάμον δῆ λέναι, θυθὶ μόνον, ἀλλὰ μέγιστον

Virginitatem, si tibi vires sunt, et voluntas impellit,
415 Aut nuptias elige similes [virginitati], ut aiunt,
Secundam a primis felicem tenens navigationem. Utriusque autem vita
Fuge, cœlibis nempe et conjugalis, speciem,
Quia miscetur fel melli, et cœnum vino,
Et sacris Hierosolymis nefandas Samaria.
420 Non enim sicut qui per eamdem viam regreditur,
Retro euntis inanis est labor, nec quidquam ipsi timendum:
Aut qui parvam sagittam emittens, eam ante pedes
Projicit, nec ad destinatum summumque scopum pertingit:
Non sic etiam, si quis virginitatem Christo regi obtulit,
425 Rationale sacrificium, victimam incrementant,
Nuptias si deinceps quiescerit, jactura tantum illi, verum gravissimus
Est casus morti proximus, ac propriea opprobrii indelebilis,
Hui simile, ac veluti si quis e monte prærupto,
Quem multo sudore concendit, ut aurum effuderet,
430 Aut venationis gratum amplexus laborem, ex improviso
Statim in terram pedibus corruerit.
Quis vero audiens Sapphiram infeliciem et Ananiam,
Lucro qui suo malam mortem commutaran,
Non vereat vel modicum quid de promissa decedere?
435 Regulam etiam quis auream cum furtim subripuissest
In veteri populo, inscio ducet,
Vestem et pecunie modicum, toti nocuit genti.
Talis est qui virginitatem amplexus retro graditur, aut etiam deterior,

440 Διάτερον ἐπ' πρότοιο. Quemadmodum, qui
mari iter facient, cum eum quem maxime optant,
nequeant, proximum illi tamē, quamquam non adeo
commodum, cursum tenere conantur : ita, quibus ad
virginitatis laudem aspirare per carnis infirmitatem
non licet, ut ii matrimonio contrahant.

441 Μεγάντας. Reg. 59 μηνόντα.

441 Ιερούς. Reg. 991 λεπόν.

440 Τιτανόμορφον. Regius 991. Coiglanus sup.
lin. Ξέδημον. Qui, inquit, iter, quod fecerit, refuti
relegit ac retexit, aut qui scopum, ad quem collima-
bat, non est assecutus, nihil aliud quam operam lu-

A Πτῶμα πέλαι, θανάτου πέλαις, πρὸς δὲ αἰσχος δλητους,
Τῷ ἑκελον, ὃς εἴ τις ἐπ' οὔρος ἀκροτόμοιο,
Ω πλειστος μῆροις [προεπενθεστο] χρυσὸν δρυσσαν,
450 Ἡ θήρης μεθέπων] γλυκερὸν πόνον, ἀπροτο-

[πτος

Ἐξαντίνης ἐπὶ γαλανὸισθήσαις πόδεσσι.

Τις δὲ λίων Σάπτεριπαν ἀτάσθαλον, Ἄνανήν τε,

Κέρδεος οἱ σπετέρους κακὸν μέρον ἡλάξαντο,

Οὐ τρομέει καὶ μικρὸν ὑποσχετήσῃ τι κολούειν;

435 Καὶ γλωσσαν δρυσήη τις, ἐπεὶ νοούστοτε
[λάθρη]

Ἀνδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

· Ανδράσιν ἐν προτέροισι, παρεκνινος ἡγεμονῆς,

Εἶμά τε, χρῆμά τε βαῖον, διψη δηλήσσοτε λαῷ.

Τοῖος παρθενίης/δπίων δρόμος, τῇ χερείων,

Λαθρή

METRICA VERSIO.

Si genus hoc vitæ arridet, vel, membra domare
Si nequeas, thalamo cervicem innecte jugali.
Utque is, qui ratibus secat æquaora vasta, secundum
Sic teneas cursum, primo et meliore negato,
Ast fodam misturam utriusque cavello,
Nec cœnum vino, nec felli dulcia mellia,
Nec sacris Samaram Solymis misceto nefandam.
Non etenim ut vano torquet sua membra labore,
Qui relegit gressus, pedibus quos triverat ante,
Vel ferit emissu stultus loca densa sagitta,
Aut illam ante pedes laxato proiecit arcu,
Nec, quo tendebat, temere voluntatis fixit
Spicula: sic etiam qui Christo virginitatem,
Spirituale velut sacram vacuumque cruce,
Oblitus, atque pedem referens connubia querit,

sit. At virginis longe alia est ratio. Quisquis enim
virginitatis, quam Deo vocerat, abiecto studio, ad
conjugatus vitam regreditur, non modo priorem
operam insit, sed gravissimo crimen sese obstringit.
(BILL.)

428 Ιεκελ. Coisl. εκελον.

429 Ἀπροτόπος. Reg. 99 οπροτόπον.

430 Ἀνανίη. Reg. 59 Ἀνανίδ.

431 Τι κολούειν. Καὶ τι leviter promissa vio-
lare : quidquā voto detrahere.

432 Ανανίη. Reg. 59 Ἀνανίδ.

433 Καὶ τλῶσσαν. Vid. tom. I, pag. 626.

436 Παρεκνός. Præter voluntatem ducis.

Οὐαστίου προφέρει δάχος ἐμπινος. Ός ἀπόλοτο
 440 Συζυγή, τὴν οὐτε γαμήλιος ἡμέρας θεσμούς,
 Ἀλλ' οὗτος φυγάδεσσι προπάροιθεν ιούσας
 Ἀψὲ δρύει, χαμαλοῖσιν ἀπὸς πλεύσεσιν δάσησῃ,
 Πρώτος ἐπ' οὐρανίου κλέους ἀπὸ γατῶν ἔλουσεις,
 Ἡς ὑπεροπλήσσειν ἀτράπης ζυγὸν ἔλκων
 445 Ἐνθάδε τοῦ περ ἀεὶ κέντρον πεφυλαγμένος
 [είναι.]

Ἡη καὶ τοκέσσον ἐγὼ μυθῆσομ' δριότι,
 Τὸν βίος ἐν χείρεσσι καὶ αἰσχαταὶ καὶ κλός ἐσθλον
 Παρθενεκάν, προτὶς γε σύδροσι, καὶ μελεδώνας.
 Οὐ δέμις, οὐδὲ ἐπάκτεις βάτεσσι μεγάλοιο
 450 Πλάσμα θεοῦ. Πάντες γάρ ἐνὸς γένος, δοτὶς
 [ἀνάστων,

Α Ὁστις ἀνασσομένοις φναρθίμοις, δοτὶς δινολδος,
 "Οστις ἐρικήμων, οὐδὲβρονος, ἐς χθόνα νεύων,
 "Ος πολιῆστι πάποις, καὶ δε νεότητι γέγηθε.
 Πάντες ἐνδεις, πάντεσσι πιοι μία, εἰς ἑνα πάντες
 455 Νεόμενοι. Ός δε θεξπάντα βροτὸς ίσος ἐτύθη,
 Καὶ θάνει, καὶ συνέγειρε, καὶ οὔρανὸν εύριν ἔωσε.
 Τῷ μῇ τις σάρκεσσι φέρων χάριν ἀφραδέεσσι,
 Παρθενική ἀκόυσαν διοι πρός λέκτερ καὶ εὐήνη
 Δρασσομένην Χριστοῦ, πόθον βιδωσαν δριστον,
 460 Πούλυτον ἐκ θαλάμης πέτρην κοτύλησιν ἔχον.
 [τα,
 "Εἴ τιν' δρνιν δοιδὸν ἀπ' εἰτύκτοι καλιής.
 "Άλλ' εἰ μὲν φιλόχριτον ἔχεις κάρη, ή σε τε δεσμοὺς
 Θειοτέροις ἐνέδηστ θεός, κάσμου τ' ἀνάτειρε,

Quantum scilicet pars spiritualis præstat. Sic pereat
 440 Coniunctio, quam nullatenus connubialis lex instituit,
 Sed ille, qui semper animas ab recta tendentes
 Retro trahit, jacentibus ut pluribus imperet,
 Primus ab ætherea gloria in terram dejectus,
 364-365 Sua pro superbia, infamie jugum trahens
 445 Hic, cuius stimulum semper observa.

Jam et parentibus ego præcipiam optima,
 Quorum in manibus vita, et dedecus, et gloria nobilis
 Virginum, afflinibusque prudentibus et curatoribus.
 Nec fas est, nec decet vim facere magni
 450 Figmento Dei. Omnes enim unius progenies sumus, qui regnat,
 Qui subditis annumeratur, qui caret divitiis,
 Qui multa possident, alto insidens solio, in terram vergens,
 Qui canis confudit, et qui juventute gaudet.
 Omnes ex uno, omnibus idem spiritus, ad unum omnes
 455 Tendimus. Ut autem Deus omnibus mortalis similiis effectus est,
 Et mortuus est, et non secum suscitavit et ad celum evenit.
 Quare ne quis stolidus carni indulgens,
 Ad thalamos et cubile invitam trahat virginem,
 Quae Christum sequitur ardenti flagrans amore,
 460 Quasi polypum saxo adherentem [depellere] e cavo cubiculo,
 Aut aliquam avem canoram et nido pulchre elaborato.
 Verum si Cbristi amicum cor habeas, aut te vinculis
 Divinioribus constrinxit Deus, mundoque sustulit,

459 Ός ἀπόλοτο συντήτη. Sic pereat conjunctio,
 nempe scleratum illud sacrarum virginum intro-
 ductiorumque contubernium.

462 Ερόει. Chig. ἥρατη.

443 Άπ. Σιc. Coisianus et Regius 990. Edit.
 Ιπ'. Μοx θνωσεις. Regius 991 θλωσθεις. Sup. lin.
 παραλιθεις, θλωσθεις.

444 Ής υπεροπλήσσει. Ita supra, sect. 1. poem.
 IV. vers. 47. Δι μundo. Sic apud Homerum, Iliad.
 1. 205.

Ής υπεροπλήσσει τάχ' ἀρ ποτε θυμὸν διέσση.
 Suis superbii cit tandem animam perdet.

445 Είται. Ita Reg. 991. Coisl. sup. lin. γενοῦ.

448 Μαλεδώνας. Reg. μαλεδωνοῖς. Sup. lin. φρεν-
 τοῖς.

455 Ιερος ἐτύχθη. Duo Regg. Ιερον ἐτέχθη. Sup.
 lin. ἐγνήθη, natus est.

456 Συνέτερος. Non bene Biinus, ad vitam rediit :
 verum convescavit, et sedere fecit in cælestibus.
 Ephes. 1. 6.

459 Βιδωσαν. Duo Regg. βιδωσαν, et sup. lin.
 χράσσωσαν, flagrant inclamans desiderio.

460 Πέτρην. Coisl. πέτρη.

462 Έγαις. Reg. 39 έγαις.

463 Αράσης. Reg. ἀνάσηρεν.

METRICA VERSIO.

Imo etiam quanto melior res prædicta vita,
 Tanto etiam furto graviori astricta tenetur.
 Ac pereat thalamus, pereat conjunctio vita,
 Quam pon lex thalami, non connubialis iura
 Sanxerunt, verum ille animas qui recta tenentes
 Invidus obtorto collo in diversa retorquet,
 Ut premat imperii majorem compede turbam.
 Primum ab æthereo ad terram splendore volutus,
 Ac tumida mentis ponam, grave dedecus, atque
 Immortale tulit probrum ; quem nocte dieque
 Observa, stimulum tibi ne defigat acerbum.

Vos ego converso jam nunc sermone, parentes,
 Atloquar, in quorum manibus jacet arbitrioque
 Gloria virginis vel foda infamia prolis.
 Ac simul ad charos etiam dabo dicta propinquos,
 Et quibus ætatis commissa est cura tenelise.

B Haud decet, haud fas est magni figmenta Parentis
 Cogere; namque omnes ab origine fluximus una,
 Et rex, et regi qui vesticigia pendit,
 Dives, inops, altis solis quique insidet, et qui
 Vergit huius, florensque annis, fractusque senecta :
 Omnes ejusdem soboles patris, omnibus idem
 Spiritus, ad regem cuncti properamus eundem.
 Omnibus est natus, mortem tulit omnibus æque
 Christus, et ad vitam rediit, vitamque beatam
 Obluit et rutili convexta palatia eccl. Nemo igitur stolidus vanissima gaudia carnis
 Dum sequitur, Christi quæ flagrat amore, pullam
 Invitat ad thalauos revocet. Veneremque molestam:
 Ac velut barentem saxo affixumque rigenti
 Polypon, aut volucrem tentet depellere nido.
 Quin tua si potius transfixit pectora Christus,

Στήσιες προφρονίας Χριστῷ περικαλλέα νύμφην,
465 Ή κοῦρον, φιλάσκονς διπος πάρος Ἀννα Σα- A
[μουῆ].
Σῶν καθαρῶν λαγόνων/Ιερὸν γόνον, Εμπνον ίρδν,
Πάντων πρωτοτόκων/Ιεράπετρον, δασκάνων τε
Καὶ βοτρύων, οὐκ καλεν διάργυματα γηγόνος ζεύλος.

Εἰ δὲ οὐ γε Χριστοῦ μέσον κόδιμον τε βαίνεις,
470 Ἰσον συγγίη τε καὶ ἀξυγίη ζυγὸν Ελεῖν,
Ἀμφοτέρων δ' οὐς καλά, καὶ δοσ' ἀντέξα λίξας,
Εὖ καὶ ἐπισταμένων, ικανά τέρματα δισκα χαράξας,
Ἐσπειρο τῇ καν βοιθερμός πόδος; τὸ ἐπάργυρο,
Τῇ μὲν δουλασθήνῃ, τῇ δὲ σύραντοις πόθεσιν.
475 Ἡτις δ' ὥρις ἔσται γάμος, καὶ σώφρονι βούλῃ

(Καὶ δεσμὸς ἀλόγῳ μὲν ἀνήρ, τοτὲς δὲ θυγατρὶ,
Χριστοῦ δὲ ἀμφοτέρους φέδος, φιλτροὶ δὲ ἀγάμοισι),
Μήτρε λατούμενη/ἀνδρὸς ἀποργάνω κούρην,
480 Μήτρε Θεῷ παλάσουσαν δὲ ἀνέρος οἰκον ἐπείγειν,
Αχρὶ καὶ ἀπρεκίης, πατρῷ τε μὲν οὐ τι με- [γαρίου]
Εἰ δέ γε συγγίη μὲν δηλην φρενα χειρα τε δοῖης,
Καὶ στήσαις θαλάμους τε, χοροτυπίας τε, πότους τε
Καγχαλῶν, καὶ γῆρας ἀποβύσσεις μένοντη,
Παρθενικὴ δὲ ἀπὸ τοῦ φυγᾶς πόδες Χριστὸν ἀνέλθοι,
485 οὐ τε δίκη τοπάριος, βοσκταμένου ἀρστῆρος,
Δεῖδια μὴ κοτεῖσα θεὸς ψήφος ἀνίσσει:
Τῷ ὑποδάμανθ' ἀπατα γόδες φύσις, ἡς πυρελκηρός

Offeres promptio animo formosam Christo sponsam,

465 Aut puerum, filiorum amans, ut olim Anna Samuelem

Sancti tui uteri sacram prolem, vivam hostiam,

Omnibus primogenitis praestantorem, et aristis

El uvis, quas pius agricola primitias carpit.

Si vero tu medius Christum inter et mundum incedis,

470 Αἴκα lance conjugium et celibatum expende,

Ac utriusque quæcumque bona, et quæcumque incommoda referens

Bene ac scienter, et geminos fines describens,

Sequere quo feri ardens voluntas, aut anxium præsta,

Sive servitū [conjugali], sive cœlestis desideris.

475 Quæ vero matura est thalamo et prudenti consilio

(Vinculum quidem uxori est vir, parentes filiae,

Utrisque autem Christi timor, amor vero innuptis).

Neque cupidam viri prohibe puellam;

Neque Deo adhaerentem in viri donum compelle.

366-367 480 Interca, an verum sit desiderium, explorare et periculum facere non pro-

Sit autem connotio totam mentem manumque dederis,

[hibeo.]

Et institueris thalamos, choros, convivia,

Læsus animo, et senium excusserit cura,

Et virginitas a te fugitiva ad Christum accesserit,

485 Ut quondam Astræa, cum bos arator interfuctus est,

Vereor ne Deus irascatur iudicis iniquis,

Cui subdita est omnis terrena natura, velut igne cera

486 Σὺν. Duo Regg. τὸν. Mox. Iepov. Chig. sup. Lin. Octav.

467 Ιερόπεπον. Chig. Iepártov.

468 Καΐρον. Offert, vel carpit.

471 Οὐο'. Sic Coisl. et Reg. 992. Edit. δεσ. Mox. Μέρας. Duo Regg. Λέξεις

477 Φίλερον δ' ἀγάμους, amoris ut innupti te-

nentur. Eorum animis amor inardescit

480 Αχρὶ καὶ ἀπρεκίης, donec veritatem explo-

taveris.

483 Μερούρι, cupiastas.

485 Οὐ τε δίκη. Alludit ad Aratæm, qui singit
Δίκην, seu Justitiam, quam Latini Astræam vocant,
bove caso, terras reliquise atque in celum avo-
lasse. Tanta enim, ait Tullius, lib. ii. *De natura
deorum*, aurea ætate utilitas percipi putabatur ex
babus, ne coram visceribus vesti scelus haberetur.
Columnæ in Praefat. lib. vi, ait olim tam capitale
fuisse necare bovem quam civein. Plinius, lib. viii,
cap. 45, scribit, quandam ob interfuctum bovem
actum fuisse in exsilium. Bull.

486 Ψήφοις ἀντοντι. Reg. 993 ψήφοισιν ἀνίσοις.

METRICA VERSIO.

Alique ea divino Pater immortalis amore
Implevit, Christo ne sit grave sistere nympham,
Aut puerum, ut quondam, gremio quem fuderat,
[Anna],

Quo nullum numen sacratissim, hostia viva
Primigenis cunctis prestantior, omnibus uvis
Et spicis, manus agriculta quis sedula carpit,
Primitiis frugum dum ecclii Numen adorat.

Quod si inter Christum mundique incedi amorem
Lance pari studeas utramque expendere vitam,
Quæque bona, et quæ sin utriusque incommoda
[partis,

Egregiis verbis referens, quemque utraque ènem
Specet: tam demum tuliter quocunque voluntas
Illis, hue sequare, ac thalamo vel porrige dextran
Auxili, vel divine succurrito flammæ.
At quæ maturis iam vite adoleverit annis,
Ut vel mortali possit, vel nubere Christo

B (Ut vir eam uxori, sic natæ vincila parentes :
Alique ea deum metuunt, sed virgo, timore
Depulso, flammis coelestibus ardet in illo):
Hanc neque connubii cupidam colitque virilis
Reprime: nec rursus cupientem nubere Christo,
In thalamos compelle graves, et trade marito.
Nec tamen impedio quin tentes nonnihil illam,
Quamque habeat mentem, explores, faciasque peri-
[culum].
At vero totam si tu mentemque manumque
Connubio dederis, thalamos, epulasque, chorosque
Instituens, animo latus, curisque molestum
Talibus excutio senium, miscreque fugata
Virginitas oleis repeat, Christoque querelas
Defera, ut quondam terris Astræa relicias
In celum rediit, cum bos est cæsus arator:
Quam vereor ne judicis Pater alius iniquis
Offensus, justa lacinus grave viñdicet ira !

Ἄλαρμῆνης· κλέφθη τάρ̄ ἔκων θεός, ἢ δὲ βεβόρων
Αὐτολλή πηγήτημος δόλεν, εἶν' ἔμπραδνη.
'Ηπερ πορὸς, ἔφεντο τε καὶ θύτος; ἀργάλεν τε
Θηρῶν, δαπτομένων πικροὺς μελῶν κεράσσοι.
315 Θυμὸς Χριστιανοῖς ὑπέτρεπος, εὗται δικτῆς
Καιρὸς ἐπιστρέψης θεοῦ πέρι δημητρῶν ἐγέρων.
Οὐκ ἀδύτος καίνιος φίος, καὶ δινέστιος αἰών;
Εὔχαι τε, στονάχη τε ἀκαμπτεῖς; οὐ δαρκύρων
Τῆκοντ'; οὐν ωντήσι καὶ ἡματίησιν ἀοιδαῖς;
520 Τούτον διναθρώσκουσι βίον καὶ σάρκα λιπόν-
τες;
Οὐκ ὅλγος σπουδῆς πονῇ κατερύκετ' ἔδωσθης;
Οὐδὲ σηραγγας ἔχουσι δόμους, καὶ δέμανα πέτρην,
'Η δ' ἀπαλὴς πολὰς τε καὶ αὐτολλής; κλαδινῶν;

Α Οὐ θηροὶ ναύσουσι δράστοις ἀμοιδροῖσιν,
525 'Ος; καὶ ὑπεδρακοῦσι τα χοῦς καὶ δεσμὰ ψύχωται;
'Ος δ' δρονις φοίνικα φάται θυήσονται νεάδειν
Ἐν πυρὶ τικτόμενοι, πολλῶν μετὰ κύκλων,
Γηραλτῆς κονίτεζενον γόνον αὐτογένεθλον,
'Ος οἱ γε θυήσονται δεῖξουσι τελέθουσι,
530 Δικύμνοι παρέρνηται πλοῦτο Χριστοῦ βασιλῆος.
Ἐν δ' ὀλγοδραντίκεται σύνεος εὐσέβεσσοι.
Ταῦτα τίς εἰσοράνων, οὐσὶ σπένδεται τῆλέοισι
Γηρύόνιος σάρκεσσον, ἐπει ζέσσειν οἰστρος ἀρέων;
'Ο γάρτι παμμήτειρα, οὐδὲ δ', οὐδὲ ἡμάτια λέξειν
535 'Οστα καὶ ἐν χέρσοις καὶ ἐν πιλάγεσσιν Ἕτηχας.
Πύλανον' ἀς πετρέσσεις τρυγῶν, τρυγόνος φυλίοιο
Χηρωθεῖτ', δρακόντερον έθνος ποιέουσα σεδφρων.

*Quae ipsum tetigerat (Deum enim volentem surata est, et profluvii
Squalens longe tunc vigebat, cum aruit):*

368 369 Aut vīm ignis, ensiūne et aquæ, immaniumque
Ferarum, cum siccis lacerantur membra cornibus.
515 Animus Christianis major est, cum persecutio[n]is
Tempus instat contra Deum bella movens.
Nonne insomnem ducunt illi et sine tecu vita? Nonne lacrymis
Madent? Nonne nocturnis diurnisque hymnis
520 Hinc profluent vitam et corpus linguentes?
Nonne tenui victu spiritum sustinent?
Nonne pro domib[us] speluncas habent, et pro stratis saxum,
Vel molles herbas, aridoseque ramos?
Nonne carnivoris feris contubernales habitant,
525 Ut nequitiam carnis et vincula effugiant?
Quemadmodum autem avis phoenix, ut fama est, moriens juvenescit
In igne genita, post multorum annorum circulos,
Ex veteri pulvere novam probem se ipsa generans,
Sic illi profecto morientes semper vivi existunt,
530 Fligantes ardenti desiderio Christi regis.
In infirmitate autem piis sicutum est rolar.
Hec quis perspiciens, fœdus inire cum castis
Carnibus non gaudebit, cum exarserit flamma meliore?
O natura omniū parens, tua quidem, non mea miracula narrabo,
535 Quaecunque in terris et in mari fecisti.
Audio quod alata tutur, turtore dilecto
Viduata, conjugem suum casta Iugens,

512 Εὖρ' ἔμπραδνη. Int. Coisl. Ἑροποίος πηγῆ
τοῦ βεύματος τοῦ ἀνθελαγού, ὃς παρανθεῖται φέννον
ἐπαυστοτο. Tum scaturiebat, cum siccatus est : tum
forebat, cum siccatus fuere desiit.

514 Δαστούρων. R. g. 991 addit. τε. Lacerantium
vel passive laceratis.

523 Άδημια. Στρόματα, stragula, cubile.

525 Υπεκκανθότητα, id est ὑπεκκαντα, carnis
Illeidinis faciem, fonsitem.

526 Φοίρικα. De hac ave plurima leguntur, līh. v

*Constit. apost., apud Cyrrilum Jeros. Catech. De
reasurante, et apud Herod. lib. ii.*

531 Εἳρ δ' ὀλγοδραντί. Sic Paulus II Cor. xii.

9 iu infirmitate perficitur virtus.

532 Επέρθεται. Sup. lin. ριδούται. Μοις τῆλέοισι.
Sup. lin. ἀγάποις, ισοθέοις σάρκεσσι, ειτι castis
corporibus.

533 Ζέστερ. Sup. lin. θερμάνθη.

534 Ω γάρτι παμμήτειρα. O rerum natura pa-
rens, o maxime divum. Bill. non satis caute.

METRICA VERSIO.

Profluvium tactu (namque est surata salutem
Illa volente Deo, siccataque vena crux),
Aut gladios, undasque graves, flammæque feroce,
Immanesque feras lanantes corpora sancta?
Christicolis animus circum præcordia major
Exili infestus quoties moveri arma tyrannus,
Persequitur fidem Christi, belloque lacecessit :
Tum vitam insomnem ducunt teucto parentem :
Tum gemites lacrymaque fluant, tui vota, preces
Tum dulces hymnos noctuque diuque canentes (que,
Siderea summa petunt, mundoque et carne relictis,
Tum tenui victu sustentant corporis artus :
Antra vicem tecti præbent vastaque cavernæ,
Strata lapis, mollesque herbae, ramique viroris

B Expertes, sylvasque truces, atque invia quæront
Cumque feris habitant, fugientes vincula carnis.
Ut phoenix moriens primos revirescit ad annos.
In mediis flammis post plurima lustra renascens.
Atque novum veteri surgit de corpore corpus :
Illa secus egregia redduntur morte perennes,
Dum pia divinis ardescunt pectora flaminis.

Corpore in afflito sita vis roburque piorum est.

Hac quisquis bene perspicet, cum corpore fœdus
Non ferit, postquam meliore exarserit igni.
O rerum natura parens, o maxime divum,
Arbitrio qui cuncta regis, miracula pandam
Jam tua, que terris lucent, vastumque per æquor.
Ut senel est dulci tutur viduata marito,

Οὐ δέχεται πόσιν δίλον ἄντες καθύπερθε καλεῖσθαι.
Οὐρα σφῆ! Μερόπεσσι δ' ἀγνὸς βίος, δυσσον ἀρετῶν!
540 Οὐδὲ μὲν οὐ λακέρυζα μελάγχρος, ἀλλὰ καὶ
Ζώνη κουρδίσιον πόδους εἰηδεῖται κορώνη. [αὐτὴ]
Πάντα πόσιν στυγέουσα, ἐπήν τιλον εἶναι διάστοι.
Τυχόντοι δ' εἰναλίσαι νήροι, πατέροις μὲν διδάσκοι,
Ἄριψι γέμουσι, πολλοῖς δὲ σασφρούνης τε μέριμναι,
515 Καὶ θαλάξων, ἀλλόγον τε. Λίκη δέ τε κανθάροι
Ἄλλοι δ' οὐ πλεύεσσιν; μούνης τόκοι, [ἀνάττει].
Ἄλλοι δ' εἰσαρνήη μούνη φιλότητη γάνυνται,
Καὶ πλέοντες. Μέτρον δὲ φίσαις ἀπέθενται πόθουσι.
Καρκίς δ' αὐτὸν φιλότητος ἄνθρος ἔστιν ἄποστος.
530 Πειρίσσοις ἀλλοῖς τε καὶ σοσσ' ἐπει ταῖν δύονται.

Α Οὐδέ ἔκτος προχέουσιν δρου πόθον, ἀλλὰ δύονται:
Ὄμη μαργαρίνοντες, ἐπην σφεας εἰσαρ τελεῖσθαι.
Καὶ δ' οἱ μὲν μιγάδεσσιν ἐπιτίσσουσι γάμουσι,
Τοῖς δ' ἀλογοῖς τε μέλισσαι φίλαι, καὶ θεούμενοι ἑρωτοί.
535 Οὐτόκος δὲ δίλοσιν ἐπάρχοις ἐπιτελο μίζει.
Ως τινες, οἱ ζώνουσι γάμους καὶ πάντες ἐφράσαντο.
Εἰ δέ καὶ ἀφράσαντος σπορφούντες τι μέριμνα,
Πλάτυμα Θεῷ, σὺ δὲ εαρκός ίλον νόμον οὗτοι πιθήσεις,
Ἡι τιθήσις; Εἰκάδε δὲ λόγη βροτοῖς, ὡς πορθε χαλκός.
560 Εἰ δέ οὐ εαρκός διασσα λόγου φύσις, ὡς μὲν θοίω
Εἰκόνι, τι πλέον ἡπλι ὁμοιαζεινομένοισι; [αν.]
Εἴ τοι καὶ πλεύεσσιντος ἀπέστοις, ἀλλὰ τοῦτο οὔτεν,
Πολλάκι καὶ ξινής φύσιος; χρητέουσαν ἐφετημήν.

Non admittit alium maritum suum supra niidum.
O sapiens avis! mortalibus autem casta vita quanto prestantior?
540 Quinetum vel garrula nigricolor ipsa cornix
Vivit, abjecto omni noptiarum desiderio.
Omnem maritum exosa, postquam dulcem conjugem amisit.
Piscibus vero marinis sua lex est, paucis quidem neglecta,
Circum nuptias, imo pluribus temperantie cura est,
545 Et cubilium et uxorum; justitia hic quoque regnat.
Alii non pluribus quam uno partu laborant.
Alii autem solo amore verno delectantur,
Et pars major. Mensuram vero natura imposuit desiderii.
370-371 Tempus vero rursus placidi amoris est omnibus,
550 Aeris, marinis, et quaeunque super terram gradinuntur:
Nec ultra limites effundent desiderium, sed indigent
Tempestive fascinavia, ut et ver stimulet.
Alia quidem communis irruunt nuptiis;
Aliis vero dilectae conjuges curae sunt et lex amoris.
555 Unius feturae aliis sufficiens est mistio,
Ut serunt nonnulli, qui animalium partus et omnia considerarunt.
Sin autem vel ratione carentibus temperantie aliqua cura est,
Tu figmentum Dei, non totam carnis legem astringes,
Si voleris? Mortalis rationi credit, velut aē igni.
560 Si autem carnis domina non est rationis natura, sicut me Deum effectit
Imago, quid amplius nobis est qui iisdem motibus agitamus?
Quamvis autem plurim indomita sit natura, illud tamen scimus,
Sepe communem naturam coeret præceptum.

558 Οὐ δέχεται. Idem testatur Basilius, hom. 8
in Hexaem.

541 Κορυφέοι. Sup. lin. ix παρθενῆς. Quasi,
enī virgo virginī nupserat : tantum continentia lau-
dem cornicibus tribuunt, qui de avium natura per-
tractarunt, ut extinctio conjugi, non parvo tem-
pore, sed novem etiam statas in summa castimonia
videtur perseverent. BILL.

542 Εὐρις. Duo Regg. έρνη.

546 Τόκοι. Reg. 990. Chig. τόκοιστι.

550 Γαῖαν. Sic duo Regg. Edit. prave ταῖαν.
551 Οὐδέ ἔκτος. Reg. 39 et 993 οὐκ. Mox. 593 φύ-
σιν προ πόθον.
556 Πάτητος ἐρρόσταρο. Reg. 39 et Coisl. πάντα
φράσαντο.
558 Οὐτι. Coisl. οὐτι.
560 Τοι τοι. Duo Regg. et Coisl. ζε.
562 Εἰ τοι. Coisl. εἰ τις.
563 Φύσιος. Duo Regg. φύσεως.

METRICA VERSIO.

Extinctum gemit assidue. Incluque requirit.
O vere sapiens volucris! Mortalibus autem
Quanto virginitas tandem prestare putanda est?
Garrula quin etiam cornuix orbata marito
Tristis agit vitam, cunctosque exborbet amores.
Nec vero multo circuim conubia pisces
Finibus exceedunt legum, temereque seruntur
In Venerem : vitium sed magna ex parte pudican
Traducunt, thalamoque et jura uxoria curant.
Namque etiam in magno legis viget aequore regnum.
Sunt quibus est uno partu contenta libido :
Sunt qui duntaxat sub verni temporis horam
Femineo coitu gaudent ; natura modumque
Imposuit Veneri, et rabidos frenavit amores.
Omnibus ac rursus coeundi tempora certa,
Aeris, queaque in terra versantur, et alto.
Namque animal nullum fines excedit amoris,
Sed tempestiva stimulata libidine cuncta
In Venerem exerto turgentia vere seruntur.

B Ac quædam mistim coeunt discrimine nullo.
Catena legitimo coitu definit amorem
Turba, suis rabidos sedans uxoribus ignes.
Sunt etiam quibus est unum satis edere setum,
Ut scripitis retulere suis, quos noscere juvit,
Quotque et quam varios parian animantia fetus.
Ergo pudicitia cum quædam animantia curam
Bruta gerant, tu quem summus Dominator olympi
Omnipotente manu fixit, nou compede totam
Astringe carnem, modo sit tibi prompta voluntas?
Sic etenim es factus, rationi ut edere recta
Non minus ipse queas , quam ferrum cedere
[flamnis].
Quod si ut me divum effectit coelestis imago,
Non itidem tenet imperio mens optima carnem,
Dic mibi, quid tandem nobis animalia cedunt,
Motibus omnino si nos agitamus eisdem?
Quanquam autem mulii affectus rapuntur in omnes :
Communis tamen haud dubie natura frequenter

Καὶ τὸν ἑρόν δέμας ἐστὸν δύοπον ἀλλὰ μὲν θεός
565 Επαυρή; ἔλων, φάρα κάρκα φέρων προσέδος βα-
Χριστῷ συνθάνειν γάρ ἐλέσθαι, ως συναρρόν, | φελαν.
Πάντες φέρων Χριστόν, λόγον, δέμας, ἡλον, ἔγερσιν.
"Ἄλλοι δ' αὐτομάτη/σαρκές δέσις, οὐχ ὑπ' Ἑρώτος
Θεοτίσου, τὴν οὖτι ταυφροσύνην καλέσουσιν.
570 "Ἐμπτεγμή μήν γέρας ἐστιβάσθαι τοντον, θύριος ἄκτος;
Ζώειν, εἰδεδωτά τ' ἔχειν νόον, τῇδ' ἀπίτανον.
"Ἄλλος δ' αὐτὸν λαρὸν ἀπίχθετο, δόλος ἐδωδήν,
Τὴν ἄλλοι φύλασσον, ἀπέστυγεν ἀλλος; δύτητάν.
"Ἄλλοι δ' αὐτὸν μερόπεσσον ἀπεχθέα θυμὸν ἔχοντες,
575 Ἐσχαταζ; νοιούσι, βροτῶν δ' ἀπὸ τῆς θέουσιν
Προφρονέως. Σὺ δὲ ἀπίστον ἔχεις νόον ἀξιωσίσιν.

Α Οὐ μὲν ἀπίστον ἔγωγε ποματί. Ἀλλὰ τούτοις τάρδος;
Φεύγεις, συνύγης δὲ κακῶν ἐπελήσσο τῆμας.
Οὐδὲ πυρὸς μαλεροῦ διατρέχει, ήτοι γάρ τις.
580 Εκαίρουσα χθεμαλοῖς ποσιν τυτθή σαλαμάνδρη;
Τυθής δὲ ἐμπυρός έστι, καὶ οὐ πυρὶ δάμνως ἀπίστο
"Ἐμπυρός αἰθέλονος δέ, μέτης διαλάμπεται ἀλμητή.
Οὐδὲ λίθος μάργησσα σιδήρεον διλμὸν ἀνέλκει;
Οὐδὲ ὅδόμας ἀδάμαστος; δέ δὲ σέλας ἡκέ σιδηρό
585 θεινόμενος; δίλος δὲ σελάσσεται οὔστας βαρό.
"Τοστὶ μὲν σέλας ἤκεν, ἀπηργάτηθη δέ δέλαιρο.
"Οσα τε δέ αὖ καὶ τῶνδε παροίτερα θαύματα' έσσοι,
Τίς κεν ἀριθμήσειν; ἐπει πάρα πολλά ἀγορεύειν.
Παλαιὲς γάρ λόγος αἰτίας ἐν εἴσοι πανοδοποίει

Nam et mihi est corpus simile : sed me vinxit
565 Eripiens mundo crux, cui gravem ultra affixi carnem.
Cum Christo enim mori cupio, ut simil sursum ferar,

Omnia ferens Christi, verbum, corpus, clavum, ad vitam redditum.
Alii sui sponse carnem doment, non ex amore

Divino; quod nequidem temperantia appellatur.

570 Attamen premium est a Deo datum, sine labo
Vivere, tranquillamque habere mentem et immotam.

Alius gratum horret vinum; aliis epulas,

Quas alii amant, odit; aliis odores.

Alii vero rursus inimicorum hominibus animum habentes.

575 Loca remotissima habitant, et ab hominibus procul fugiunt
Alacriter. Tu autem incredulam habes mentem cœlibitus.

Nec tamen incredibile ego crediderim. Sed specie timoris

Fugis, conmunihiique malorum nunc es oblitus.

Nonne per ignem ardente currit, ac veluti per terram,

580 Saliens hrevibus pedibus parva salamandra?

Empyrus est piscis, nec insido igne absumitur,

Ignitus cum sit, verum ardens in medio mari effulget.

Nonne lapis magnes mortarium ferreum trahit?

585 372-373 Nonne adamas indomitus est? est lapis qui scintillam non edit

Quamvis ferro percussus; aliis vero modica aqua infusa ignem concepit;

Lux autem, quam aqua elicit, protinus oleo extinguitur.

Cætera vero et his quoq; majora sunt miracula

Quis recenseat? Si quidem plura fas esset narrare.

Ludit enim summa ratio omnimodiis figuris

565 Προσθήσα. Duo Regg. προσθήσα.

570 Τέρπος. Duo Regg. θέρπως.

575 Τήμος. Reg. 59 et 995 τόσσουν.

580 Σαλαμάνδρη. Salamandra animal quadrupes, lacertæ simile, stellatum, cauda brevi, propter exuberantem quandam humoris copiam, in igne

vivere dicitur. Vide Plin. lib. x, cap. 67.

581 Εμπυρος. Nomen est cuiusdam piscis flammei atque ardenti in mari vicitur. Mox pro διλητ., Reg. 990 ἀλητ.

588 Πέρα. Sup. lin. πάρεστι. Coisl. μάλα πέρα.

METRICA VERSIO.

Vincitur, et mandata lubens divinâ facessit.

Nam mihi nec corpus dispar, nec carnea moles :

Et tamen extractum mundo crux compede firma
Vinxit, eique meos affixi corporis artus.

Namque ego cum Christo cupio decedere vita,

Ut simul ad vitam redeam, simul æthera tangam,

Concta ferens Christi, Verbum, carnemque caducam,

Clavosque, et mortem, et redivivæ lumina viæ.

Sponte domati illi carnem, non cœlē flammam

Incensi; quare nec virginitatis honore,

Nec titulo digna est talis compressio carnis.

Ner: tamen æterni venit hoc sine numine Patris,

Ut quisquam Veneris foedaque libidinis expers

Vivat, et hoc fragili maneat tranquillus in ævo.

Invenies etiam, qui dulcis vina cibosque,

Quos alli querunt, exhorcat atque liquores.

Sunt ali rursus, generis consortis nostri

Qui fugiant, hominumque oīlo loca sola sequantur.

Ast in cœlibibus tu tantum incredulus hæres.

Quanquam incredulitas, nisi fallit opinio mentem,

6 Non adeo in causa est, quam quod timor occupat

[artus:

Nec memor es, thalamus quot secum incommoda

[portet.

Parvula flammigeros currat salamandra per ignes,

Ac velut in gelidi agit vestigia terra.

Empyrus est piscis, qui nunquam absurmit igne:

Verum ardens mediis effulget in æquorū undis.

Nonne etiam cogit magnes assurgere ferrum?

Nonne adamas nanet indoritus, nec viribus ullis

Frangitur? In saxis quedam tam dura videhis,

Ictibus ut nequeat ferrum his extundere flammam.

Infusus aliud lymphis citò concipi ignem:

Quasque etiam saxo flamas expresserit unda,

Protinus infusus liquor has extinguet olivi.

Cætera de genere hoc, nam plurima dicere prem-

[ptum est,

Quis tandem numerare queat miracula Verbi?

Mens etenim sapiens ludit, speciesque creatas

Temperat arbitrio, et toto commisces in orbe.

500 Κιρνάς, ὡς ἔθλει, κόστον ὅλον ἔνθα καὶ ἔνθα.
Πικύρα δὲ ἀπὸ πλεόνων μυθίστημαι, ὃν τὰ μὲν, αὐτὸς
Ἐδράκον, ὃν δὲ βίθλοις ὃν δὲ σάτα πίστεν ἔδωκαν.
Οὐχ εἰς μὲν ποταμοῖς κάτω ἥδος ἔστιν ἄποιν;
Εἰς δὲ νόμος πελάγεσσος ἐπ' ἡγένεσι δεδέσθαι;

505 Εἰς δὲ πυρὸς φλογήδεντος δικαίῳ ἀλμασι

[πυκνόδεις];

'Αλλ' ἐμπῆς ποταμὸς πικρὴν διανήγεται ἀλμήν,
Καὶ ποταμὸς περ ἐννυν οὐδὲ ἔδατι μίσεται οὐδωρ.
Ναῦται δὲ ἀπὸ πελάγους γλυκερῶν ποσθὸν ὑδρεύονται,
Νῆα ρέοντες πελάγεσσος ἐπεγομένῳ ποτὶ γαῖαν.

600 Εὔδονής δὲ δρός διπάκα θρασὺν πόρον, οὐδὲ ἐπί-

[φραστον]

Πορθμὸν, ἀλλὰ κλητίδα, παλισσύτοις φεύθροις

Α Ματινόμενον. Πόντος δὲ φέει, καὶ φεύθρον ἀνειστ.
Ὄκεανος δὲ οὐχ Ἐλκετὸς ἀπὸ χθενὸς, εἴτε ἐπὶ χέρσον
Ἐργετός ἐπεγομένοις μεταπέσσων φοίσοις;
605 Καὶ πέδον καὶ πόντος ἐπ' ἡδεῖς Κιμμερίοισιν·
Ἄλλος δὲ ἀπὸ ρέοντος πυρὸς φλογῆς, εἰς τάνον γε,
Αιτναῖον συκόδωνιάπερεύγεται ὀλκὸς ἀπιστος,
Πύρ ποταμός. Τὰ δὲ δρυκτα μήγη, Χριστοῦ θέλωνιος.
Οἶδα καὶ ἐν βασίσισιν δροῖτι θαύματ' ἀεισατ.
610 Εἴτε τις ἐν καρποῖσι κερασοβόλος, ὡς ἐνέπον-

[σιν,

"Ος μοίνος, τῶν δεσσα φύει ζελώρος δρουρά,
Ἐσκληρός καὶ ἀτεγχτὸν ἔχων δέρας, οὐτ' ἐν γαῖα
Λύεται, οὐτ' ὅμοροις πιάνεται, διλλά πέπηγεν
Ἀναλέον, κεράνωντερος ἡματα πάντα.

500 *Vestiens commistim hinc et inde totum, ut ei placuerit, mundum.*

Pauca tamen et multis referam, quorum aliis ego ipse

Vidi; aliorum autem libri, aliorum aures nisi fiducia dederunt.

Nonne unus fluvius omnibus declivis cursus?

Nonne unam legem habent æquora littoribus vinciri?

505 *Nonne ignis flamma sursum featur crebris saltibus?*

Verumtamen fluvius amaras permeat aquas,

Quamvis fluvius sit; nec aqua aquæ miscetur.

Nautæ autem e ponto dulcem potum hauriunt,

Navem fluente admoventes refluenti ad terram.

600 *Jam vero Europa audaceum vidi meatum, et ineffabile*

Fretum, mari clavem, undis resilientibus

Furens. Pontus vero fluit, et fluentum reddit.

Nonne Oceanus recedit a terra, deinde ad terram

Revertitur impelletibus irruens fluctibus?

605 *Ei (vicissim) terra et pontus (cernuntur) in littoribus Cimmeriorum?*

Est aliis iterum fluvius ignis flammae, si quidem vera ferunt;

Ætnæ scopulis manat tractus incredibilis,

Igneus fluvius. Inscociabili mista sunt. Christo volente.

Novi et in parvis similia miracula proferre.

610 *Est quoddam in seminibus cornu tactum, ut aiunt,*

Quod solum ex omnibus, quotquot procreat vita datrix terra,

Rigidum et sterile habens corpus, neque in terra

Solvitur, neque imbris pingueſciſt, sed rigescit,

Aridum, cornibus solidius, in omnes dies,

800 *Kiρρες. Chig. κρινάς. Mox Reg. 993 et Coisl.*

ἔδεσθαι.

504 *Δεδέσθαι.* Regg. tres et Chig. φέρεσθαι.

505 *Πυκνός.* Reg. 993 et Chig. κούρφας.

506 *Ποταμός.* Is fluvius est Alphæus, de quo tom. I, pag. 787.

603 Δὲ οὐχ. Ita habent tres Regg. et Coisl. Edit. 5. οὐν.

610 *Κερασόδολος.* Semen est durum quod cum frumento et leguminibus una nascitur, colore nigrum, rotundum et magnitudine grano milii par, quod cum aliis leguminibus coctum duritatem non deponit. Dicitur vero inde est, quod inter semi-

nandum et arandum cornu boum tangat, et in ea incidat. Hinc Plato, initio lib. *De legibus*, κερασόδολον dicit hominem indoctum, contumacem, legibus non obtemperantem. Μή τοι ἔγγινται τῶν πολιτῶν ήμων, οὐν κερασόδολος. *Ne quis inter nos existat civis aliquis seminius quod cornu tetigit, natum imitans*, qui adeo durus et praefractus evadat, ut emolliri nequeat, sicut nec semina illa igne.

611 *Ζελέωρος.* Reg. 993 ζελώρα.

612 *Ἐσκληρός καὶ διέρχετος.* Coisl. sup. lin. διέληπτος. Duo Regg. διέρχοντο.

613 *Παλτσταί.* Duo Regg. et Coisl. διαλεγεται, mādescit.

METRICA VERSIO.

Ex multis nunc pauca tamen memoranda videntur,
Quæ partim his oculis vidi, partim auribus bausi;
Partim etiam monumenta fidem milii prisca dedere.
Annon declivi labuntur fluuiina cursu?
Annon littoribus sevum constringit æquor?
Annon flammæ levis naturæ fertur in altum?
Et tamen est fluvius, qui salsa permeat undas,
Nec quidquam miscetur aquis aqua dulcis amaris.
At licet et pelago naūis haurire fluenta
Dulcia, si refluum ratis admoveatur ad amuem.
Jam vero Euboicu vidi tractumque fretanque,
Quod furit insanis crebro redeutibus undis:
Unda fluit refluxique, et rursus versa recurrit,
Ac modo deserta repetit citus æquora terra

B Oceanus, rapido nunc verberat impete terram :
Cimmeriaque itidem in ripa nunc humida tellus
Cernit, æquoreis nunc contra obducitur undis.
Est aliis rursus flammis ardentibus amnis,
Si modo vera ferunt! *Ætnæ* vertice manans.
Mirum profluvium! *neni* sociatur amico
Ignis aquæ, coeunt Christi contraria jussu.
Quia etiam in parvis eadem miracula lucent.
Esse ferunt semen, quod solum ex omnibus illis
Ubere quæ gremio tellus largissima fundit,
Corpus habet rigidum, nec terra solvitur unquam,
Imbre nec æthero pingueſciſt; sed tempus in omne
Defixum siccunque manet, nec cornibus ullis
Duritie quidquam cedit, quod scilicet ictum est

615 Οὐ δὲ κίρας βέβηται φύσις κίρας, εὐτὸν ἀρπῆτος
Δεκτῆρε, προσχέρων ἔτη ἐς καρπὸν μπουραῖς,
Ἐνθεν ὅγει τὰ καράντα καὶ σύνομα καὶ φύσις ἔσχεν,
Εἰ τέ τοι δόλον ἴσσας συφοὶ λόγον· οὐ γάρ ἔγνως.

Ταῦτα φύσις. Σύ δ' ἀντοι καὶ δεστὸς ἵδιστατο τέχνη.
620 Ψῆρες μὲν λαλέουσιν ὄμοιον ἀνθρώπους,
Φυνῆς ἀλλοτρίες γνήτους. Ἡν ἔδιδαξεν
Εἰδουλὸν ἔστατο καὶ εἰσόπτερο τραχεῖαν
Ψῆρες, κρυπταδῆμη, τε λεῖς ἡπα κερπάλεος φύσις.
Καὶ κίρακες κλέπτουσιν ὅμις ὅπα. Ως δὲ ἐρατόχρυσας
625 Ψεττακὸς ἀγκυλοχειλος ἔσω πλεκτὸν δόμοιο,
Ἀνδρόμενον φύνησε, καὶ ἥπαρεν δινόρδης ἀκοῦσῃ.
Ἴπποισιν δὲ κάλλιες ἀπήρος. Μῶν καθύπερθεν
Βαΐνουσιν. Στυγερὴ δὲ δὲ τέρρος δρκτος ὀδεύει,

Α Έν δὲ θέκης θύκωσι, δικαστόλης δὲ τις ἐκέρφων,
630 Ἐξομένη, νόμηται δίκης ιεβεῖ τάλαντας,
Ως δυοκεῖ, παλάμησι, νδον δὲ φύσαστο καὶ θέρ.

Καὶ βροτὸς ἑξεδόσεις, δὲ μὴ φύσης. Ως δὲ λέοντος;
Εἴδον ὑπὲρ νύτοιο λεοντοκόδιον βριαρότο
Ἐξόμενον, θηρὸς δὲ μένος ὑπεδάμνατο χιρή,
635 Καὶ δέρδης δὲ μὲν ἱνθύσενεν, δέ δὲ γητο βρυχαλέος θέρ,
Πίψας λόγοντας ἁσθμα, καὶ δὲ σαίνεσκεν ὀνακτα.
Ως δὲ καὶ ἀργόδοντα βαρύν, μεγακήτεα θήρα.
Ἰνθᾶς δηγεις καθύπερθε πάτις ἀλίγην ὑπὲκάντρη.
Νωμῶν οἴλα τε νῆτα δέμας κρατεροῦ ἐλέφαντος.
640 Τολμητες, δὲ πρώτος ἐμήστατο θῆρα δαμάσσει.
Καὶ ζυγὸν αὐχένι θήκε, καὶ ἥγαγεν ἄρμα πέλωρον.
Ἄλλα δὲ καὶ θηρεστι νέμεις πλέον δὲ μερόπεσσιν,

615 *Cujus cornu tetigit bovis cornu, cum aratoris
Dextera in suam semen terram fundit,
Unde istud ex cornibus et nomen et naturam habet :
Sive aliquam aliama sapientes norunt causam ; haud quidem ego.
Hæc natura præstat. Tu vero audi, et quanta ars efficiat.*

374-375 620 *Sturni enim loquuntur velut homines,
Vocis animalium alienæ, quam docuit
Visa polito in speculo figura*

*Sturni, furtivamque edens vocem astutus homo.
Et corvi pariter furantur vocem. Sic etiam pulchricolor
625 Psittacus aduncō ore intea plexan domum,
Humanam vocem mentitur, et hominis aurem fallit.
Equis autem sunt funes penduli, per quos
Graduntur. Tervibialis etiam per aera ursa incedit,
Et in judicii sedibus, velut gravis index,
630 Sedens, libratur recta justitia pondera,
Ut videtur, pedibus, menteisque bellua mentita est.
Hæc mortalis docuit, qua natura non (docuerat). Sic et Iouis
Vidi robustum supra dorsum, leonis magistrum
Sedentem : belluae ferociam manus dominabat,
635 Et ille quidem auriga vices gerebat, fera autem rugiens parebat,
Pestiferum depenens flatum, snoque cauda abdandiebatur domino
Similiter autem elephantiem gravem, ingentem feram,
Indus puer dorso insidens, regit exiguo stimulo,
Movens perinde ac navem corpus fortis elephas.
640 Audax quicunque primus voluit feram domare,
Et jugum collo imposuit, et portentosum duxit currum.
Verum tu feris plus tribuis quam hominibus,*

624 Ἐρατόχρως. Οἱ κρασμῶν χρωκαν ἔγων.

627 Ἰπποτες δέ. Chig. ἐν ποστ δέ. Duo Regg.
et Coisi. ἐν ποστ δέ. Snp. lin. τοις ποσι. Μοχ ἀπη-

628 Δι' ἡρός. Sic duo Regg. et Coisi. Edit. καὶ
ἡρός.

630 Πίψας. Sup. lin. παύσει.

639 Κρατεροῦ. Coisi. κρατερόν.

METRICA VERSIO.

Cornibus obduris validi bovis, arva colons
Dum scrit, et fido Cererem committi agello.
Atque hinc naturam cum nomine traxit eamdem :
Ni tamen est doctis præstantior altera causa
Nota viris, nostræ quoq; fallit mentis acumen.
Hæc natura facit. Jam vero perspicere, quantum
Ars hominum efficiat, naturæ jura resolvens.
Sturnus enim nostras condiscit reddere voces,
Atque aliena suo garritu verba profari,
Quæ visa in speculo sturni depicta figura
Edocuit, virque ingenio præclarus et arte
Stans retro, sturnum sturnique in imagine fallens,
Dum sua furtiva modulatur carmina voce.
Nec minus humanum videos effingere corvos
Eloquimus, ac nostris crebro sermonibus uti.
Sic etiam in cævea pulcher canit ore recurvo
Psittacus, et voces hominum mentitur, et aures
Cantu saepe sua nostras avis improba fallit.
Pendulus est etiam funis plerumque caballis,

B Per quem non aliter quam latè tramite terra
Fortia membra trahunt: liquidumque per aera fertur
Ursa, sedensque gravis, velut ad subsellia iudex,
Juris, ut apparel, rectissima pondera librat
Anteriore pede, et simulat fera bellua mentem.
Ars hominum docuit, quod ei natura negaret.
Quin etiam hærentem spectavi sepe leonis
Dorsò hominem, sevamque feram manus una do-
lile quidem aurige ritu tractabat habendas : [mabat.
At fera pestiferum linquens aspermina flatum
Parebat, dominumque suum mulcens amice.
Insuper horribiles ducit manus Indica barrhoas,
Exiguisque puer stimulis mitescere cogit,
Sessorque intrepidus validissima membra gubernat :
Non secus ac clavo regitur latissime puppis.
Audax qui rabiem primus molire ferinan
Tentavit, duroque jugum grave nectere collo.
Nec portentosum trepidavi ducere currum.
Ergo hominum generi vitam præferre ferinam

Ei οπρῶν μὲν ἔκαμψε βίᾳ φύσιν, οἱ δὲ ἀδόκατοι
Εἰσὶ καλοῦ, καὶ μῦθον ἐπίρροθον ἔγγυς ἔχοντες.
645 Ἀγρεῖ, πῶς δὲ σὺ τὸν τὸν ἐφερδίεις μεγάλοιο
ΙΔάσσεις θεοῦ; τί τόσον ἐὴν ἡγενῆρα γενέθλιον;
Ἄλλ' οὐ τοῖς ἔμοις νόος καθαρὰ φρονέοντι;

'Ἄλλ' οὐδὲ οὐρανίους τε νοήματα, καὶ δέμας ἀγνῶς
Ἀνδρας θηλυτέρας τε. Τὸ γάρ πλέον ἐν μελέσσοις.
650 Συναί δὲ ἀμφοτέροις ἀρεταῖ, ἥντι δὲ κέλευθος
Ἐξ βίου αἰτητεῖν. Τὸ δὲ πλέον λεμένοι.

Ηγέροι μὲν ταῦτ' ἐπιπλέομαι οὐρανοροτοῖς.

Παρθενήν, οὐ δέ μοι περικέδω, ὃς καὶ ἔρωμῆ
Πλάντονεν, εὖ βεβαῦτα, Θεῷ καὶ δρπος εἴτε,
655 Μάργαρος ἐν λάσσον, ἑωσφόρος ἐν φάσσον,

Α Ἐν πτηνοῖς πέλεια, ἐν δλασσοῖς Ἑρνος ἔλαις,
Καὶ κρίνον ἐν πεδίσι, καὶ ἐν πελάγεστον γαλῆνη.
Παρθένος, κάρδον δικαγτα, καὶ ὄπισθα τερπνή θίσιος
Ὄσαμένη, Χριστοῦ πέλας ἕστασο λαμπτεώντος,
660 Κατ χερὶ χειρὸς ἔλοσσα, τεῖς δικε πατάδος
[εἰσω] πτερνῆς, ἡμένονοι, θιάδεος ὃντες καὶ μύροις
Μίξαις οὐρανίσαι μύρον τεδν, ἔνθα χυθεῖσιν.
Ἄφράστοις πόθοισι πόθους, καὶ κάλλει κάλλος,
Κρυπτῶν κρυπταδίῳ, καὶ αἰγλήνει φαεινόν,

665 Χριστὸν Ἑγος μορφῆς ἱερούσιος ἑσθόν ἔρα-
[στη],
Χριστὸν ἑδνωτήν. Χριστὸς δὲ ἀνέψεις καλύπτειν,

Siquidem ferarum naturam vis inflexit : hi vero apii non sunt ad discendas
Res honestas, quamvis rationem adjutricem prope habeant.

645 Barbare, quomodo tu tantum facis injuriam magni

Figmento Dei? Quis tantopere suo inimicus fuit generi?

Verum non talis mibi animus est recta sapienti :

Sed novi celestes animis, et corpore castos

Viros ac mulieres. Nam magis inter se differunt corporibus :

650 Communes autem utrisque virtutes, communis etiam via

Ad sublimem vitam. Præcelit autem qui sollicitor est.

Hæc quidem mando asinibis in celo versantium.

Tu vero mihi, o virginitas, curam gere, ut munita

Undique, recte incendas Deo et per te, sa.

376-377 655 Margarita in lapillis, lucifer in sideribus,

Inter aves columba, inter arbores ramus olivas,

Et in campis lillum, et in mari tranquillitas.

O Virgo, ornatum omnem, et quocunque grata vita

Abjiciens, prope splendenter Christum consiste,

660 Et manu manum tenens, tum cum ducito intra cubiculum

Gratium, suaveolens, odoratum, ut unguentis

Misceas celestibus unguentum tuum, hic effusis

Ineffabilibus desideris d-sideria, et pulchritudini pulchritudinem,

Celatam celate, et splendentes lucidam,

665 Christum habetas gloriae formas egregium amatorem,

Christum sponsum. Christus vero aperuit tegmen capitis,

654 Ξείρροθος. Edit. male ἐπίρροθον. Cod. 991
sup. lin. βορρ... μύδων (λόγων), non tam qui auribus
personet, quam qui mentem intus illuminet.

651 Αλκιβίττα. Chig. et Reg. 59 ad marginem
ἐψηλόν. Coisl. int. ὑψηλότατον. Ibid. π. λέσσος λεπύριον,
plus autem et qui magis desiderat. Int. διπολλάγων
καὶ πρόδυμος. In edit. et mss. sequuntur tres ver-

sus qui leguntur supra, v. 576. Delevimus eos.

653 Ἐρυγρή Int. ἀσφαλής.

656 Ἐράλεσσον. Ha Reg. 991. Coisl. sup. lin.
τὸν δάνδρος. Male edit. τὸν ἀγαστὸν.

660 Ηστράδος. Ad marginem νυμφικὸς οἶκος.

665 Εραστὴν. Duo Regg. et Chig. ἐταίρον.

METRICA VERSIO.

Non dubitas, si, cum naturam inflectat earum
Vis hominum, labor assiduus, doctrina longa,
Hi contra indociles persistit, nec fluctere mitem
Ad meliora queant, quantumvis sermo propinquus
Insonet, et recti præcepta instillet in aures.
Barbare, quid tantum Regis signum superni
Uprivimus, et tanta pergis conspergerem labe?
Tameo suo generi quisquam ferus exstitit hostis?
At mihi non animus, non est sententia talis,
Nec cuivis ali, ratio quem rectia gubernet.
Novi ego celestes animis et corpore paros
Utroque in sexu multis; nam feminæ solum
Robore membrorum cedit: communis utrosque
Inflammatis virtutis amor: communis utrosque
Est via, qua celsum rectissima tendit ad ævum.
Bisque ille est potior, cuius mage prompta voluntas
(at tu
Hæc manus, hic hominum labor improbus efficit :

Diffridis solum his, qui gaudent cælibe vita.
Quanquam incredulitas, nisi fallit opinio mitem,
Non adeo in causa est, quam quod pavor oblitus :

B Nec memor es, thalamus quot secum incommoda
[portet].

Hæc sunt cœlipetæ classis que mando propinquis).

At tu, virginitas, vigilanti admitere cura,
Undique præsidio septa ut sis, et pede recto
Incedas, placeasque Deo, perfectaque vivas,
Margaris in saxis, atque inter sidera cœli
Lucifer, in silvis frondosæ ramus olives,
Lilium in herbosis campis, avibusque columba,
Tranquilloisque secans noctus intissima puppis.
Virgo, inmundus omnem fugitiuque gaudia vitæ
Abjiciens, celeri cursu te adjungito Christo,
Et manibus complexa manus inducito lætum
In thalamum, grato penitus perfusa liquore:
Ut tuus infuso cœlesti ex are liquori
Jungatur liquor, et sancto societur amori
Sanctus amor, tectusque decor mireque resplendens
Attrahat occultum plenum radisque decorum.
Atque tua Christus formas corripus amore
Te sibi desponet, veloque a fronte remoto
Obstupet, forma cernens præstante puellam,
Sanctam, genumatam, caput in subline ferentem :

Καὶ θάρσηστοι ίδιον κενήν περικαλλέσ νύμφην,
Ἐσθήτην, μαργαρίταν, ἔθορον, ὑψέκάρηνον,
Καὶ σε καλήν περ δύσταν, Εἴ τι χαρέσσων θήρη.
670 Χριστὸς καργαλωσαν ἐξ πρὸς δόματ' ἀνάζει,
Καὶ θῆσι σοι δάστα γαμήλιον ἐν μεγάλοισιν
Ἄχριστοις χοροῖσι, καὶ οὐρανήσιν διεδάσι,
Καὶ στέφει χαρτεσσὸν δεινολέσσοντας χάρηνον,
Καὶ στήσαι χρητῆς μεθύσματος ἡδυπόνοιο,
675 Καὶ διέξεις σωφῆς μυστήρια, τῆς ἐν έσπερῷ
Εἰκόνας ἐνάθεος δρῶμεν, ἱκέτημα φύτα νόσοι
Γυμνότερον. Σάρκες γάρ οποιεῦσσιν ποιεῖσι
Πνεύματα, ήρεις δὲ, βίοις δέξονται ἀγήροις.
680 Ήθεοι καύρατε, Θεοῦ γάμον οὐρανίων,
Λαμπτάδες διέμανται, θεοῖς μυμήματα φωτεῖς,

Et miratus est, insignem cernens, formaque præstantissimam sponsam,
Sanctam, margaritis ornatam, in pulchra collatam sede, ore sublimem,
Et tibi, quamvis jam pulchra sis, adhuc pulchritudinem addidit.
670 Christos exsultantem te in suas ades ducet,
Et apponet tibi nuptiale convivium in magnis
Immaculatis chorus et coelestibus canticis,
Et tuum cinget gratis semper virentibus caput,
Et statuet craterem meri suaveolentis
675 Et pandet mysteria sapientie, cuius velut in speculo
Imagines hic cernimus, vera lumina mentis
Piororis. Crassa namque edent corpora
Spiriti, aeria autem facta sortientur vitam senii expertem.
Sed, amici, canamus, quibusunque castus est amor regis,
680 Juvenes, poelia: Dei connubium coelestis sponsi,
Lucernas accendentis, divini incitamenta luminis,
Inextinguibilis, intelligentes, maiorem semper in puris et præclaris
Actionibus ac sermonibus flammam excitantes
Usque ad celum. Tu vero propitia nobis adsis,
685 Propitia, propitia nobis, sancta Trinitas, in unum coiens
Ex uno, oculis sublucus splendidus
Hodie: postea autem splendidius, quibus illocessis
Unus Deus ex Genitore per Filium in magnum Spiritum,
Sita in perfectis perfecta divinitate.

378-379 III. Exhortatio ad virgines.

In hoc scripto Gregorius, ut in scholio Graeco notatur, imitatus erat Syracusium. Hic enim solus poetarum rhythmis atque colis utebatur, poeticos numeros pari pendens.

O virgo sponsa Christi, glorifica tuum sponsum

* Alias Bill. 174, p. 299.

668 *Margariplectoscar.* Coisl., Chig. et unus Reg. marparescos. Tres Regg. marparescos. Mox, ἔθ-
ρον, aurorū epithetum.

672 *Olyparipentos.* Reg. 39 οὐρανοίσταν.

673 *Kρητηρα.* Reg. 99 κρητηρα.

674 *Ηέραις,* nempe, carnes, corpora. Benedictini veterantur, caduca, et in nota addiderunt: Idem intelligit Gregorius, quod alibi passim, cum ἡμέροι appellat hominem, id est, caducum, cuius vita sit unius duci. Confer. Forte legendum ἡμέρα. — Nihil autem immutandum videtur, planusque est sen-

sus, nempe, corpora quae crassa erant, postquam Spiritui cesserint, iam ferri quasi aeria, et sortiri vi-
tam senii expertem. (CAILLAU).

683 *Μεγάλοντο.* Ita legimus. Edit μεγάλησι,
sed male: est enim solecismus.

684 *Ἐκ Φερτραο δι Υἱος.* Modus loquendi i
theologia quem secuta universa Gracia, ex Patre
per Filium in magnum Spiritum: qui sit verus
ordo in divinis emanationibus a Gregorio Nysseno,
fratreque ipsius Basilio assertus.

III. Tit. Exhortationem banc ad virgines Morel-

METRICA VERSIO.

B In manibus teneant, divinæ imitamina lucis.
Quas sermo et morum ac vita præstantia scuper
Excitat, in celos ut lucida flamma feratur.
Tu quoque, sancta Trias, nobis accede benigna,
Tu bona, queso, veni nobis, quæ semper in unum
Ex uno coentes claras hic lumine mentes
Perstringi: radios at vero splendidiore
Nobis aetherea tandem jactabis in aula:
Quies Deus effulges unus, Genitor, Genitusque,
Spiritus atque sacer. Deitas namque integra seso
Sistit in integræ Triadis numeroque ludeque.

III. AD VIRGINES EXHORTATIO.

(Fed. Morello interprete.)

O sponsa Christi virgo, sponsum orna tuum.

Amplificetque tua largissima munera forma
Dulcis amans, letaueque susa perducat ad aedes,
Inque choris sanctis, in cantibus atque supernis
Magnificis thalamique epulis sibi fodere junget,
Atque venustatis cingat tua tempora aerto,
Nectaris aetheri fecundaque pocula fundat,
Abditaque ostendat sophiae mysteria summa
(Cujus ut in speculo tenues nonc cernimus umbras),
Lumina vera animi radio cernentis aperto.
Spiritū nam tam crassissima corpora cedent,
Ac levia aternas potentier munere vita.

At nos, o chari juvenes charaque puerile,
Quarum sanctus amor Christi pia pectora cepit,
Connubium Patris æterni celebremus ovantes:
Atque auras omnes accensas usque lucernas

Aes. Καθάρει σωτήρι ἐν λόγῳ καὶ σοφίᾳ,
Τὸν λαμπρὸν τῷ λαμπρῷ πάντας ζῆσης τὸν αἰώνα.
Κρέσσων γάρ αὐτὴν πολὺ τῆς φωτερῆς αὐξενγίας.
5 Εν σώματα τὰς νοερὰς συνάπτεις ἔμμησον
Ἄγγελικὴν ἐπὶ γῆς μετῆλθες ποιεῖσαν.
Δεσμοῦς ἐντεῦθα, καὶ λύσεως, καὶ σώματος ἐν σωμάτων·
“Ανοι δὲ ἔκστηση μονάς οὖποτε λυσμένη·
Οἱ πρῶτοι φέρουσιν ἀκτῖνα τῆς καθαρερᾶς Τριάδος,
10 Πνεύματα καὶ πῦρ, λειτουργοῦ τὸν θεοῦ προσ-

[ταγμάτων.]

“Γλυκὸς δὲ μήτην ἑξένερπεν, αἰσ. βέβοντα φύσις,
Μικρὸν ὄπις Θεός, γάμον νομοθετήσας.

A Σὺ δὲ Ἑργον Ζῆς φυγοῦσα, τοῖς δινοι συνηρμόσθησαι
Πός νοῖς ἀρμόσταις νοῖ τὴν θελαν ἀρμονίαν,
15 Καὶ σαρκὶ πολεμοῦσα βοηθεῖς τῇ εἰκόνῃ,
Ηνοὶ γάρ ἔρες θεού, τῷ χείροιν συνδεθεῖσαι·
Τιγα ἐπὶ πάλης καὶ νίκης τὸ στέφον ἀπολάβησε,
“Ανοι θεοῖς καὶ τὸν χοῦν καλῶς ὑποταγέντα.
Ανεισθεσαν καὶ γάμος, πρὸς γάμου δὲ ἀρμορία·
20 Γάμος; συγγάμην πάθους, ἀγνεία δὲ λαμπρότερης·
Γάμος πατήρ ἀγίων, ἀγνεία δὲ λατρεία.
Ταῦτην καὶ τότε κατεροῖς ἐτίμω τοῖς εὐθέτοις,
‘Ἄδημ ἐν παραδεῖσῳ, Μωσῆς δὲ Σινᾶ,
Λειτουργῶν δὲ Ζαχαρίας, δὲ πατήρ τοῦ Προδρόμου.

Semper. Ex purga te ipsam doctrinam et sapientiam,
Ut splendida cum splendido in omne vivum sevum.
Haec enim conjunctio mortali connubio longe præstantior est.
5 In corpore intellectiles virtutes imitata es,
Angelicanam in terris vitam sectata.
Sunt hic nexus, solutio, ortus corporum ex corporibus :
In celis autem singulae sunt unitates, nec unquam dissolvuntur.
His proxime illustrantur radiis puræ Trinitatis,
10 Spiritus et ignis, ministri Dei mandatorum.
Materia autem iustitionem inventi, natura continuo flens,
Cui modum prescrispsit Deus, matrimonii legem constituenta.
Tu vero rem materie fugiens, cœlestibus apata es,
Ut mens menti consociatur, divina quadam harmonia,
15 Et adversus carnem pugnans auxiliaris divinis imaginis.
Dei enim spiraculum orta es, et cum re deteriori colligata es,
Ut per pugnam et victorianam coronam consequaris,
In celum transferens pulvrem preclare subditum spiritui.
Laudetur quidem tibi connubium, sed posthalendas virginitati nuptiae.
20 Conjugium indulgentia est libidini concessa, virginitas autem splendor.
Thalamus pater est sanctorum : virginitas religio.
Hanc tunc quoque colchiant congruis temporibus.
Adam in paradyso, Moses in monte Sinai,
Ministerio fungens Zacharias pater precursoris.

Ius Latinis versibus senariis reddidit, quamvis paribus Gracis versibus non constet. Imo in plerisque codicibus nullam versuum habere formam videtur. In Coisliniano codice quilibet versus editionis bifarium dividitur in hunc modum :

Παρθένος τυψηχ Χριστοῦ,
Δεκάτη σον τὸν τυψηχον.

1-2 **Nymphorū deī.** Ita legendum cum Combeſtio. Edit. νυμφοῖς. Αἰσ. κάθαρε.

3 Πάρτη έπηρα. Sic legendum cum eodem. Edit. τῷ λαμπρῷ συνζήσει.

5 Ταὶ νοερὰς διατάσσεις. Intellēgentes virtutes, seu votates, vel ut inmultū Hieronymus, fortitudines : remotiū Morel. puram mentium vim

9 Τριάδος. Sic Coisl. Ita etiam legit Combeſtio. Edit. νοεια, essentia.

10 Πνεύματα καὶ πῦρ, λειτουργοῖ, etc. Coisl. πνεύματα καὶ λειτουργά, etc.

11 Τὴν δέ. Caro autem.
14 Νοὶ Sic Coisl. Edit. νοῦτ.
16 Τῷ χειρὶ. Carni et corpori. Male Morellus : Ligatus pessimo : corpus quippe malum non est.
17 Ήτα ἐπί κατῆς, etc. Reg. δοτε. Deinde ἀπολαβεῖν πρὸ ἀπολάρης. Edit. ἀπολαύσῃ.
18 Υποταγέντα, κεισιτε τῷ πνεύματι, ut addit Coisl.

20 Συγγράμμα πάθον. Remedium aduersus incontinentiam.

21 Αντεῖα δὲ λαρυγγα. Sacer Dei cultus : Coisl. θυσία, castitas, victimā, sacrificium. Male edit. ἀγνείας.

22 Ταύτην καὶ τότε. Virginitatem ante Christum. Non bene Morel. prīca tempore.

24 Μωσῆς. Addunt Coisl et Combeſt. νόμοι προστάγων, legi admodūs ac concilians, toto tempore, quo praeſuit populo Dei, eumque legis præceptis imbutit.

METRICA VERSIO.

Te semper expurga, arteque et sapientia,
Vivas in ævum splendida ut cum splendido :
Connubium hoc præstat jugali vinculo.
Imitata puram es mentium vim in corpore ;
Vitamque sectata angelī poli in solo.
Hic nexus est, solutio, ortus corporum :
Sursum unitas distincta, solvi nescia :
Primi ibi fruuntur luce pure essentiae :
Flaminia, ministri, faxque jussorū Dei.
Natura misturam flens crassa edidit ;
Deus at marita statuit buic lege modulum :
Materie at actum tu fugis, juncta superis ;

B Ut jungitur mens menti in harmonia sacra ;
Bellansque cum carne, adjuvas imaginem.
Nam spiritus Dei es, ligatus pessimo :
Victorio et lucta ut coronam dent tibi ;
Bene subditō pulvrisculo erecto ad polum.
Laudato conjugium, integrum at corpus ma-

gis.

Connubium, affectus venia : micat integrum,
Parens piorum illud, religioque integri est.
Prisco hanc colebant castitatem tempore ;
In consito horto Adam, in Siue Moses jugo :
Pater Joannis dum ministrat Zacharias.

23 Γάμος καὶ παρθενία, μήτι τῆς θεῷ ψλήσει.
 Ἄλλ' ἔστι δύος σαρκὸς καὶ βράσματος δουλεῖα.
 Οὐτὲ ἡ νόμος, καὶ σκιά, καὶ πρόσκαιροι λατρεῖαι,
 Τότε εἰχε πρώτη καὶ γάμος, ὡς ἐπὶ τηπιώδης.
 Οτε δὲ ὑπεξῆλθε τὸ γράμμα, τὸ πνεῦμα ἀντεισέγει.
 36 Καὶ Χριστὸς ἐπέβη σαρκὶ, προελθὼν ἐκ Παρ-

[Θέων],
 Τότε ἐξέλαμψεν ἀγνεία συντέμνουσα τὸν κόσμον,
 Ὡς ἐπειδὴ μεταβήναι Χριστῷ συνανελθόντει.
 Καίων δέσποινες, παρέβενε, εἰς δρός, δῶν σώζου·
 Μή πρὸς Σόδομήν ἀποβλέψῃς, μη στήλη παγῆς ἀλλός.
 35 Μηδὲ λαὸν στις σαρκὸς ἢ φύσις ἐμφοβεῖται.
 Μηδὲ θαρρήσῃς διγαντα, δοτε πότε ἐκτελανθῆναι.
 Επινθήρ ἀνάπτει καλάμην· σέβνυπτε δὲ ὅδορ φλόγα.

25 Conjugium etiam virginatus radix est, Deo gratissime:
 Sed id etiam est carnis, astisque libidinis servitus.
 Quando erat lex et umbra, atque illius temporis leves cultus,
 Tunc primas habebat conjugium, ut adducit infantile
 Postquam autem subtracta est littera, et suffectus in ejus locum spiritus.
 30 Et Christus passus est carne, natus ex Virgine,
380-381 Tunc effulgit castitas contrahens mundum,
 Quem illic migrare oportet simul cum Christo ascende.
 Præclarum inita iter, o virgo; in montem fugiens consule saluti;
 Noli Sodomam respicere, ne concrenas in statuam salis.
 35 Neque vehementius te carnis natura terreat :
 Neque confidas nimium, sic ut a via aberres aliquando.
 Scintilla stipulam accendit: ignem vero extinguit aqua.
 Venerande castitatis habes remedii plurima :
 Dei timor te obfirmet, jejunitum evacuet,
 40 Vigilia, preces, lacrymæ, humi cubatio,
 Amor totus ad Deum graviter directus,
 Qui sopiat omne desiderium alienum a rebus celestibus.
 Qui lapsus est, surgat : qui naosfragium fecit, is miserationem moveat.
 Tu vero feliciter naviga, expendens spei velum.
 45 Qui humi serpunt, tuti non cadunt : ex his autem qui ad excelsa nituntur,
 Nonnullos penne deficiunt : plures rectum cursum tenent.
 Cecidit Lucifer, at cœlum incolunt angeli :
 Judas fuit proditor, undecim vero sunt sidera.
 Solummodo totam te ipsam castam serva, o virgo,
 50 Nec ullo modo fides Christi immaculata vestem.
 Oculis tuis sit pudicus, lingua virginæ,

- 1 25 Ἄλλ' ἔστι δύος σαρκὸς. Sic Reg. et Coisl.
 Edit. ἡστὶ νόμος.
 27 Πρόσκαιροι λατρεῖαι. Exiles cultus et ad tempus constituti.
 28 Ὡς ἐπὶ τηπιώδης. Ex parturiorum adhuc inde, illiusque comparatum. Coisl. ὡς ἐπὶ τηπιώδης.
 29 Οὐτε δὲ ὑπεξῆλθε. Coisl. ἐξῆλθε. Mox, τὸ πνεῦμα ἀντεισέγει. Combef. legit ἀντεισέγει δὲ τὸ πνεῦμα.
 31 ἐξέλαμψεν. Ita Coisl. et Combef. Edit. Ειπέμεν.
 32 Συντελθόντει. Coisl., Leuvenk. et Combef. συντελθόντα.
 33 Ἀρω σώζου. Coisl. ἀποτάζου.
 34 Μή πρὸς Σόδομήν. Ita fere poemate præcedenti, vers. 68.

- denti, vers. 53 et seqq.
 55 Ἐμφοβεῖτω. Coisl. ἐχροβεῖτω. Ita fere ibid. vers. 53.
 36 ἐκκλησιθῆραι. Reg. et Coisl. ἐκλοθῆναι.
 37 Σπεντήρ. Ita fere carmine præcedenti, vers. 66.
 38 Σεμνῆς. Reg. σεπτῆς. Ita ibid. vers. 70.
 39 Κερκούν. Reg. et Combef. χερούν.
 40 Προσευχαῖ. Reg. πρόσκαιρος, quasi constitute tempore vigiliæ. Ita poemate præcedenti, vers. 68.
 44 Τῆς ἐλπίδος. Coisl. τῇ ἐλπίδῃ.
 47 Ἐπεστε Ἐωσφόρος. Ita fere poemate præcedenti, vers. 680.
 49 Μέρον. Coisl. et Combef. μόνην.
 50 Μή πως. Ita Coisl. et Combef. Edit. μή πω.

METRICA VERSIO.

Conjugium item virginici honoris rivus est :
 Lex est idem carnis, libidinis comes.
 Cum lex erat cultusque adumbrati et leves,
 Tunc nuptiae inter prima erant, res ut recens,
 At littera ut fluxit, subiuste spiritus,
 Christusque carne est passus, ortus Virgine,
 Lux castitati est orta, mundum contrahens,
 Migrare quem illic, scandere et cum Christo opus [esi].
 Virgo ambulans præclare, adi ad montem extinum,
 Nec respice ad Sodoma, salis ne petra sis.
 Natura carnis terreat non te nimis,
 Neve nimium confide, ne solvare sis.
 Scintilla culnum accendit, aqua flammam obruit.

B Remedio pro pudicitia habes plurima,
 Metus Dei obfirmet, cibus vacue levis,
 Preces, vigilia, lacrymæ, cubare humi,
 Amor ad Deum directus ex animo integro,
 Qui sopiat cupidinem aversam a polo.
 Qui cecidit exsurgat ; moveat hic naufragus.
 Tu naviga velo spei feliciter.
 Serpunt quo humi cadunt, supera petentium
 Penates efflunt paucis, tenent plures iter :
 Dum Lucifer cadit, tenent cœlum angeli.
 Judas fuit lues ; at undecim, faces.

Virgo hoc age, ut casta usquequaque tota sis,
 Ne pollutas Christi togam purissimam.
 Sit continens oculus, pudica lingua sil :

Μή νοῦς πορνεύῃ, μή γέλω; μή ποῦ διατάξα βαίνων. Α 65 Μηδέν τος καὶ τῇ γεύσαιξίων τοῦ κατακρίτου
Τὴν πιναρίν στολὴν σου, καὶ τὴν αὐχηράν κόμην,
Μάλλον αἰδούμας μαργάρους καὶ τῆς σπρὸν εύκοσμας.
65 Καλὸν ἄνθος ἡ ἀλών, καὶ μέγας κύσμος ὥχρηστος,
Καὶ πλέγμα καλὸν, πάσαις ἀρταῖς στεφανοῦσθαι.
“Αλλαχρώμαστιν εἰκόνα τὴν θεοῦ νοθεύεται,
Πίνακες ἔμβυχος, συγγνωμένος τὴν ἐνδον·
Σὺ δὲ ἔχεις εὐμορφίας νεκρούσθως τοι τὸ πλεῖστον.”
60 Κάλλει δὲ λάμψει ψυχῆς ἡ θεοῦ κοσμουμένη.
“Οὐκον δὲ ἀρέφενας φεύγει, εἰ οὐκέτι καὶ σωρρόναν,
Μή που πλήξῃς, ή πληγῇς εἰς μάρμαν τοῦ Βελτί.
“Ομματ” δημάσι μή διεύλει, μή δὲ λέγον λόγιο.
Μή παρειὰ παρειὰς διδότω παρθηταν.

Χριστὸν ἔχουσαν νυμφίον, ζηλοῖς σου τὴν ἀγνελαν,
Τί μοι, σάρκας φυγοῦσα, πρὸς σάρκας ἐπιστρέψεις
70 οὐ πάντες ἀνδρες, τὴν σὴν ἀπλότητα χωρούσιν.
“Ως δέοντος ἐν ἀκάνθαις, οὐσας ἐν πολλοῖς στρέψῃ,
Καὶ ἐπάνω πονηρῶν παγίδων διαβαίνεις.
Ο μὲν ἐγέρει πατάδας, ἡ δὲ ἐπικομίζει νυμφίον,
“Άλλος γίνεται πατήτηρ, ἄλλος δὲ δπαῖς ἀδρῶς.
75 “Οσον κακὸν ὕδινες, ἀτέλεστοι πολλάκις;
“Οσον δὲ ζῆλος συζυγον, κλαπῆναι που φύλαν;

Ne mens sit lasciva, non risus, non pes inordinate gradiatur.
Sordidam vestem tuam, squallidamque comam,
Pluris facio quam gemmas et sericum ornatum.
55 Venustus flos est pudor, et ornamentum insigne pallor.
Pulchri cincinni, omnibus virtutibus velut corona cingi.
Alia coloribus imaginem Dei adulteret,
Tabulata animata, index tacitus animi affectionem;
Tu autem quam habes, formae venustatem extingue maxima ex pa-
60 Et fulgeas splendore anima divinitus ornatae.
Conspectum marium fuge, quadat licet, etiam pudicorum,
Ne alium percitas unquam, aut percutiaris invidia Beliae.
Oculos oculis ne captivos reddas, nec trahie sermonem sermonem:
Nec genit genit prebeat licentiam.
65 Nibil tibi et degustationis arboris damnatae,
Ne te a ligno vite serpens deturbet.
382 383 Et hoc crede, virgo, non habites cum defensore,
Tu que Christum habes sponsum tue castitatis zelotypum.
Quid mihi, tu que carnem fugisti, ad ipsam reverteris?
70 Non omnes viri tuam simplicitatem norunt.
Sicut rosa in spinis, ita inter plurimos versaris,
Et supra exitiosos laqueos incedis.
Hic thalamos nuptialis excitat: illa autem sponsi funus prosequitur:
Alius fit pater, alius subito absque liberis.
75 Quantum dolorum afferunt, saepē infusa, partus?
Quanta temeratio conjugis, ne quid amicitiae toroque nuptiali subrepat?

52 Πορνεύ. Reg. πόρνος.

53 Ηπαρδ. Ita fere legitur poemata præcedenti, vers. 83.

56 Πάσας δρεπάς στεφανοῦσθαι. Coisl. ἀρταῖς πάσαι στεφανοῦσα. Colb. στεφανῶσι. Omnes te viriles, retulit corona cingunt.

57 Αλλη χρόαστιν. Combef. άλλος μὲν τὴν ἡ Θεοῦ, αλλι, quam ex Deo natus est imaginem. Ita fere poemata præcedenti, vers. 87.

58 Ερέψυχος, στρῶ. Coisl. Ερέψυχος αἰσχρός, expressa pictura, quasi tabule, turpis animi index est, internarum animi affectionum accusatrix.

60 Κάλλει δὲ λάμψει. Combef. κάλλος δὲ λάμψης, at cui Deus ornatum praestat, animi decus excusat. Moix, κοσμουμένη. Edit. κοσμουμένη. Ita fere poemata præcedenti, vers. 92.

61 Οὐχὶ δὲ ἀρέφεν. Ita fere carm. præcedenti, vers. 96.

62 Πληγῆς. Ita Coisl. Edit. πλήγη. Sic poemata

præcedenti, vers. 51.

63 Οὐχιατ. Versus iste sic in Coisl. legitur: δημάσιος δημάσιοι μὲν οὖσοι, μή πλήν λόγω λόγων. Oculos oculis ne dederis, neque sermoni sermonem inseras. Si autem legas, δουλοῦ, oculos oculis ne captivos reddas. Sic carmine præcedenti, vers. 93.

67 Πέθενον σύ. Coisl. πεθεώσα. Moix, συνοικήσας, pro συνοικίᾳ.

69 Επιστρέψεις. Coisl. ἐπιστρέψῃ. Sic carmine præcedenti, vers. 103.

70 Αλιστρέψεις. Reg. Coisl. et Combef. λαμπρότητα. Sic legit Int. qui verit: Splendoris omnes non sunt capaces tui.

71 Ως δέοδος. Ita fere legitur poemata præcedenti, vers. 209.

73 Η δὲ ἐπικομίζει. Sic Reg. et Coisl. Edit. δὲ κομίζει. Ita fere supra poemata i, vers. 636 et 657.

76 Οσορ. Reg. δοσις ζῆλος συζυγον κλαπῆναι που φύλατ.

METRICA VERSIO.

Lasciva non mens, risus haud, nec pes salax :
Stole tuae sordes, conanquamque squallidam
Antefero gemmis, velleribus et sericis.
Pudor venustus flos, decus pallori inest :
Monile virtutum omnium orbis te decens.
Fucet coloribus Dei alia imaginem,
Tabula animata, tacitus index pectoris.
Forma tuae rudes retunde maxime :
At mentis ornatae a Deo decus augens.
Fuge marium intutum, pudicorum quoquo,
Ne vulneres quem, vulnereris a malo.
Ne lumina oculis inseras, voces sonias.

B Genit genit licentiam ne impertiant :
Cave ne edas fructum exsecrata ab arbore :

Ne te anguis arbore a feraci vita agat.

Domi patronum contubernalem ne habe ;

Christum tenes sponsum zénulum decoris tui.

Cur fugeris cum carnem, ad hanc reverteris ?

Splendoris omnes non capaces sunt tui.

Versaris inter plurimos, rosa in spinis.

Incedis et laqueis super deterrimis.

Hic excitat thalamos, virum hac tunulo tegit.

Hic liberos gignit; repente ille orbis est.

Quantus dolor partus, miser qui identidem est.

Ἐκθρέψαι δὲ καὶ πατεῖσται, Επειτὴ διτιμασθῆναι,
Καὶ πικρὸς ἀπολάσειν τὸν πόνον ἀντιδόσσει;

Σοὶ δὲ μέριμνα μίαν πρὸς θεὸν δεῖ βλέπειν.
80 Ἡ χρεὰ δὲ ἔστω ὄλγη μᾶζα, καὶ μικρὸς σκέπη,
Ἄφ' ἡς πελέαν καὶ Χριστὸν προσήγαγεν ὁ πειράων,
Αἴθους αἰτῶν εἰς ἄρτους πικνύντα μετατρέψαι·
“Οὐ μὴ ποδὶ εἶνεκα μηδὲ δι τὸν αἰσχρὸν ὑπομένης.
Οὐ χείρων εἰ πετειών σχέδιον τρεφομένων.
85 Οὐκ ἐκλέψει τοι καμψῆκης ἔλασις πιστευούσῃ.
Κόραξ ἐκθρέψει καθάπερ Ἡλίαν ἐν ἔρημῳ.
Ὦρες Θέλκαν ἐκ πυρὸς καὶ θηρῶν φυρόσσαν,
Παιῶν τὸν μέγαν πικνύντα, καὶ φρυγόντα προβύμως,
“Ινα σὺ μάθῃς, παρθένε, πρὸς θεὸν μόνον βλέπειν,
90 οὐκ ἐν ἔρημῳ τρέφειν οὐδὲ καὶ μωράδας.

Α Μαραίνεται τὸ κάλλος, ἡ δόξα παρατρέχει,
‘Ο πλούτος διποτὸν βέμα, τὸ δύνασθαι δὲ ὅλην·
Σε δὲ τοῦ πλάνου κόσμου γάς στροφὰς ἐκψυγοῦσα,
Εἰσηλθεῖς τὰ ἄγια τῶν ἀγίων γελώσας,
95 Καὶ σὺν ἄγγελοις χορεύσας τὴν ἀκαυστὸν χορεάν,
Κρέσσοντας τόπον λαγούσας οὐλῶν καὶ θυγατέρων.
‘Αλλ., ὡς παρθένοι, Χριστὸν μέντοις γρηγοροῦσσα,
Καὶ φωβήσας τὸν νυμφίον δέξασθε ταῖς λαμπάσιν,
‘Ιγα συνέλθουσας τὸ κάλλος τῶν νυμφῶν
100· Ἰόντε, καὶ μηγὲς τοῖς δινα μωσηπρίοις.

Δ'. Εἰς παρθένον.

“Ἄγνευς πάστοι, Παρθένε, καὶ τοῖς δημασι
Πάντων μάλιστα μηδὲ τιν' εἰσικότη

Quantum est educare et insituere liberos, et postmodum ab ipsis injuria affici?
Et aceras consequi laborum remunerations?

Tibi antea una si cura ad Deum semper respicere.

80 Ad vitas necessitates sufficient tenuis panis et angusta domus :
Quo ex pane ut Christi periculum faceret, accessit tentator,
Petens ab esuriente, ut lapides in panem mutaret :

Quorum causa, nihil unquam turpe admiseris.

Non es deterior avibus, que viritanū ultro oblatis.

85 Non tibi fiduciam habentī deficit olei cadus.

Corvus te nutriet, ut Eliam in eremo.

Cernis Theclam ab igne et belluis intactam effugisse,
Paulum hunc egregium, famem et frigus alacri animo perferuntem,

Ut tu discas, virgo, Deum solum respicere.

90 Qui in solitudine novit atere plura hominum millia.

Marcessit formae venustas, gloria præterit,

Divitiae infidei sunt et fluxa, potentia paucorum est ;

Tu vero fallaci mundi dolos effugiens,

Ingredere in Sancta sanctorum gaudens,

95 Et cum angelis duces choreas perennes,

Nacta potiore sedem pte filiis et filiabis.

Verum, o virgines, Christum exspectate vigilantes,

Et cum accensio sponsum excipite lucernis,

Ut simul ingressae, sponsi pulchritudinem

100 Intueamini, et consociemini cœlestibus mysteriis.

384-385 IV. Ad virginem *.

Esto casta rebus omnibus, virgo, et oculis
Omnium maxime. Nec quenquam in domum admittas

* Alias Bill. 110, p. 482.

¹⁷⁰ Μέριμνα μα. Coisl. μέριμνα πάσσα.

81 Ἀφ' ης, νεμε μάζης. Ita fere carmine precedenti, vers. 214, etc.

83 Μηδέ τι τοῦ. Ita Combef. et postulat item. Edit. μηδὲ τοῦ.

86 Ἐκθρέψαι. Jes. σε τρέψει.

87 Ὁρα. Jes. οἰδας, κοστι. Ita fere carmine

precedenti, vers. 190, 202.

90 Ο. Ο. Sic Reg. et Jes. Edit. θεός.

93 Στροφάς. Ita Combef. qua vox consoua πάξ. vov. Reg. et Jes. τατανοῦ κόσμου τρυφάς, abjecti despicibilli mundi deliciis. Edit. τρυφάς.

94 Εἰσηλθε. Ita Reg. Edit. εἰσηλθε, ingressa ει.

97 Μέρωτε. Sic Coisl. Edit. μηντε.

METRICA VERSIO.

At ena qua ne conjugis amor corrut?
Dein educare et erudire, hinc despici,
Ac premia laborum tam acerba consequi?

Tibi una sollicitudo videois ut Deum.

Usus petat parum cibi, arctam et casam,
Ab his periculum fecit hostis Messiae
Ut saxa panes famelico ferent rogas.
Tu gratia istorum turpe nil commiseris.

Non pejor aviculis, que aluntur vilibus.
Non tibi cadus deficit olei cum fide.
Te nutriet corvus, ceu eremo olim Eliam.
Videsne Theclam creptam ab igne et belluis?

Paulum fameque et frigore oppressum et alacrem?

Ut, virgo, discas hinc Deum unum cernere.

Nutrire populos in solitudine scit Deus.

B Marcat decus formæ illico, laus præterit,
Infida copia est opum, haud potestas pluriū est,
Mundi dolos cupidiasque ut spreveris,
In Sancta sanctorum tu adihs ketior,
Ducebas choream perpetua una cum angelis,
Nacta potiore quam mares locum et nurus.
Heus, virgines, Christum opprimeni sedulae,
Cum lundapibus excipie sponsu ardentibus
Ut pulchritudine ejus inspecta, in plagiis
Cœlestibus, frumani arcanis bonis.

IV. AD VIRGINEM.

(Billio interprete.)

Sis parte ab omni, virgo, sed potissimum
Oculus pudica, nec virorum quenpiam

Ανθρώπων φοηθόν, μηδὲ τὸν σερύτατον.
Σὺ μὲν γάρ ἄγνη, οὐδὲ φύσιον δὲ γέλοι λαν
5 Δίδυμα, μή σε κεντρίσας δυσφρηγίζε,
Αυτῇ τὸν ἄγνην ζῆλον οὐ στέργεις βίου.
Οὐλοὶ μοι πᾶς δοτεῖς ἄγνειας οὐδενα,
Τὴν τὸν διάδκινον ἀγγέλους παρατάτιν
Σύνοικον αἰρῆ παρέβον. Τί δεῖ πυρός;
10 Κρίσισσα πυρὸς οὐ; πῶς δὲ τὸν καπνὸν φύγοις,
Σαυτὸν μελαίνων τῇ κενῇ γλωσσαλγίζε;
Ἐνεγένεν ἡρῷος, παρένε, καὶ ζῆς ἀνο.
Μαζα στενή σοι, καὶ σκέπῃ¹ τὸ φροτόν;
15 Οὐ μή ποτε² αἰχρόν εἶνεκεν μηδὲν πάθεις?
15 Μῆδης ἀντὶ τοῦ σοῦ προστάτου δέξῃ τινὰ

Α Κοινωνὸν αἴσχους, καὶ βίου, καὶν ἀγνῆς τῇ,
Μή πού σε Χριστὸς ὁς διπλῆν Εὖν βάλῃ.

E. Πρόδε τούτη ἐτοι καιοσίᾳ μοραχούς.

Ε! μὴ δὴ πλένεσσιν ἔμοιν βίου αἰνίσσεν
Ἄνερες τὸ διγνάκες, δμοφροσύνης ὑπὸ δεσμοῖς,
Παντὸν μάρτιον ἀνατάς χροστασίης μεδόντα,
Σύμπνον, Ισοκλεύθον, ὀμώροφον εὔχος ἔκουσαι,
5 Λαίδιον. Οὐκ ἰδεῖν γάρ ἂπαν καὶν οἰον δράσθαι.
Οὐδὲ γάρ ἐστιν δρίστον, δ μὴ καλοῦ προΐσχε.
Καὶ στενὴ φιλή, βαθή χάρις, ὡς πολύμικτος
Βορδορέη. Κέλομαι δὲ καὶ ἐνθάδε χάσμα μάγιστρον

Virorum, ut auxiliatorem, nequidem sapientissimum.
Tu quidem enim casta es : invidiā autem ego valde
5 Timeo, ne te pungens quadam infamia,
Extinguat castam amuletonem vite quam amplecteris.
Pereas nūli tu, quisquis castitatem coles,
Carnis expertum angelorum astitem,
Contubernalē vis habere virginem. Quid opus est igne?
10 Tune igne superior es? Et quomodo funum vitabis
Tempt ipsam deingrā vana hominum loquacitate?
Hinc sublata es, virgo, et sursum vivis.
Victus tenni tibi et indumentum, an grave onus?
Quorum causa, nihil unquam turpe admittas;
15 Nec pro patrono suscipias quemadam
Consortem turpitudinis et vita, quantunq; casta sis,
Ne te forsan Christus tanquam duplēcim foras ejiciat.

V. Ad monachos in monasterio degentes *.

Si communem pluribus vitam ament
Viri ac mulieres, concordiae sub vinculis,
Circa propitium regem choro præsidentem,
Una mente, uno itinere, coden tecto gloriantes.
5 Melius id quidem. Quidquid enim præclarum est, non amat solum videri :
Neque enim optimum est, quod non bono præstat.
Ac angusta amicitia, levis est gratia, ut et lutosa
Quæ valde permista est. Volo et hic maximum chaos

* Alias Bill. 47, p. 105.

IV. 12 Ἐρεύηνθερ φροθης. Ε terra subducta es, in celis viris.

13 Μάζα στενή. Id est, præter tenuem victimum, et indumentum, nihil tibi -cure esse debet. Mox versus sequens reperitur poemate precedenti v. 83.

17 Μή ποτε σε Χριστὸς ὁς διπλῆν Εὖν βάλῃ. Hunc versum Vat. supeditavit jam Græce, et Latinum editum a Murat. pag. 194. — Versioni metricalis addidimus illum Ialicis descriptum. (CAILLAU.)

V. Tit. Μοραχούς. Vox illa, inquit Combefisius, ex usu sequioris ævi obrepit. Non enim solet Gregorius sic vocare eos qui coram unum vitam sanctis

exercitiis ducunt, sed μαγάδος. Monachi vero illi solitarii sunt et οἴδην.

6 Προσέχε. Int. Coisi. ὑπάρχει.

7 Πολύμικτος, permista et promiscua.

8 Κέλομαι δὲ καὶ. Sic Reg. 99, qui mox pro χάσμα habet θάλα. Int. Coisi. Καλέων δὲ τοῖς κονοβίος μέγιστον χάσμα εἶναι, καὶ τεῖχος ὃς περ διέργον τὰ γένη διακεκριμένα δμύστερα, τῷ νῶτος διπλήλιον ἀνέρες καὶ γυνάκες, καὶ οὐτως εὐστέλεχος διουσόν κλέος ἔχον. Volo autem in canobitis magnum esse intervalum, et quasi murum qui nitrunque sexum diversum separat, ita ut a se invicem distincti sint viri et mulieres, et sic pietatem

METRICA VERSIO.

Admitte tecto, te ut juvet, sopbum licet.
Tu namque quamvis casta sis, livor tamen
Terret, malum ne dedecus conflet tibi,
Zelunque vita delect, quam amplecteris.
Pereas velim, qui, castitatem dum colis,
Communem babere vis domum cum virgue,
Quæ carne vacuis angelis astat. Tibi
Flamma quid opus est? Non times flammat? [ast?]
Fugiente lingua garrula funum gravem? [ast?]
Elaia es istinc, virgo, sursum et victimatis.
Est osfa curta, te grave et pondus premvit?
Hæc turpe propter, virgo, nil admiseris:
Sociumque vita neminem, et turpis probri,
Queris patronum dum tibi, susciperis,

B Ne forte Christus, ut dolosam, respiciat.

V. AD MONACHOS IN COKONIO DECENTES.

(Billio interprete.)

Si sociam vitam sexus collandet uterque, [que, Conjunctisque colena animis Dominumque Deum Uua habet, viæque viam gradiatur eamdem, Rectius id fuerit; nam virtus sola videri Abnuit: exsumim meritò nec jure vocandum est, Quod non oculchrūm aliiquid appetat meritoque [probandum.]

Parvaque amicitia est angustæ gratia proorsus: Ut contra lutulentis nimis promiscua rursus. Ast interjectum chaos ingens esse necesse est,

Ἐστάμεν, ὡς κιν ἀνταποδονέντες,
10 Ἀνέρες ἡδὲ γυναικες, ὅμον κλέος; οὐδὲν ἔγοιν.
Οὐδὲ τῷροι οἰδησιστοι μόνον φόνος, ἀλλ' ἐπι μᾶλλον
Πλεονέροις, πλειων τε κακοῦ μοδοῖς. Εἰ δὲ καὶ οἵοις
Ναιτάσιν ἑθοῖς Χριστῷ ἱνούμενοι, οἴδω
Καὶ τὸ φίλον πάντεσσι δ' δμας δέος, ὥσπερ ἔμοι γε,
15 Διουμενέος τε πάλτος, καὶ πτώματο; οὐλομένοκο.

Γ'. Εἰς σωματοσύνην.

Καλὸν γάρ μηδεδονται, αὐτῷροις μόνον,
Πλειον νέμονται τῷ θεῷ συσταρχας.
Κρίσαν τὸ δεσμὸν τυγχάνεντοι θεούτερον,
Τὸ πάν νέμονται τῷ θεῷ καὶ τοῖς ἄνω.

Α 5 Θεὸς μὲν ἄζεις, ἀγγέλων τὸ ἀσπρκία.

Τὴλ θεὶς οὐδηγής τε καὶ πλήρης φθορφεῖ.
Γάμος μέριμνα συζύγους καὶ φιλτάτων.
Τῇ παρθενὶχ Χριστός. Εἰ γυνὴ θεῷ
Ἴσος φέρει τι, καὶ γάρ τοις λυτῷ βίῳ.
10 Εἰ δὲ οὐδεὶς ισον, οὐδὲ τοῖς βίοις ισον.
Μή τοινυν, ὁ τεκνῶντες, θερζιούτε με,
Γάμῳ περικρήτοντες, ἀγνεῖς δὲ μη.
Γάμῳ δίδωμι, τὴν ἀγνείαν λαμβάνω.

Αλλ' εἰσίν οἱ πεπτώκας² ἀλλ' έλοι μοι,
15 Μή τοὺς ἀρίστους ἐκλέγων, τοὺς δὲ δοθεντες.
Οἱ μὲν τῷροι αἰσχος, οἱ δὲ ἡμῖν κλέος,
Γάμῳ δροῦται τῆς χαλάζης εἰνεκα.

Intercedere, ut illic separatum pietatem colant
10 Viri ac mulieres, ac communis tantum sit inter eos gloria.
Non enim iis tantum, qui soli vivunt, sed iis etiam magis qui cum multis,
Instat invidia, majorque mali impetus. Quod si solus
Habitate velis cum solo consuetudinem habens Christo,
386-387 Id quoque mihi est gratum; sed tamen omnibus, ut et mihi, adest timor
15 Hostilis pugnae et exitialis ruinae.

VI. De pudicitia *.

Bonum est nuptiis ligari, modo caste,
Et plus detur Deo quam coniugio.
Melius vinculis esse liberum,
Et totum tribuere Deo, rebusque coelestibus.
5 Deus a coniugio liber est, angelorumque vita colebs;
Crassa vero moles est connubium et plena corruptionis.
Coniugium sollicitum est de compare et rebus charissimis:
Virginitatis Christus cura est. Si femina cum Deo
Æquale quid habet, connubium etiam habet cum soluta vita.
10 Sin autem nihil æquale, neque in vitiis est illa paritas.
Ne igitur, o parentes, opprobiiri me afficiatis,
Coniugio voluptate capientes, minime vero puritate vite.
Connubio concedo, castitatem amplectior.
At sunt, inquires, qui exciderunt: pereat mihi,
15 Qui non optimos seligat, sed infirmos.
Hi enim ipsis sunt probrum, illi vero nobis decus.
Nunquid terra non aratur grandinis causa,

* Alias Bill. 78, p. 175.

coletentes decus habeant commune. Inde liquet propositum. Gregorii non fuisse, ut mulieres cum viris in eodem monasterio non congregarentur. Jubet solummodo eos a se iuvicem separari, ut eos premat invidia, et illa mali anima subrepat. In edit. deest δι.

15 Εὐρύμενος. Sic Coisl. Edit. Εὐρύμενος.
VI. Tit. Εἰς σωματοσύνην. Val. Εἰς παρθένον
τέλεσαν, ad aliam virginem.

5 Ἀγγέλων τὸ ἀσπρκία. Id est: Angelorum vita
celestis. Alii vertunt: Et angeli carnis sunt exper-

tes.
8 Εἰ τυρὴ θεῷ, id est, quantum inter Christum et
mimenti intereat, tantum etiam inter conjugata
vitam et celibem.

13 Γάμῳ δίδωμι. Id est, coniugio utimini, per me
licet: concedo vobis nuptias: mihi castitatem vindico.
Favet cod. Val. γάμον δίδωμι.

METRICA VERSIO.

Distinctis illi ut degant ac sedibus illæ,
Sicque piæ vitæ simili cum laude sequantur.
Solivagis etenim non solis livor iniquus
Inuinet, at multo magis his quos vita sodalis
Oblectat; gravior namque istos pugna fatigat.
Sin, nisi cum Christo, vis plane vivere solus,
Id quoque mihi gratum est; metus at communis
[utrisque,
Ut mihi, sit, ne hosti duro in certamine cedant,
Præcipitesque ruant tenebrosi ad tartara Ditis.

VI. DE PUDICITIA.

(Lev. interprete.)

Bonum ligari nuptiis, caste modo,
Deoque plus des, quam toro connubii :

B At præstat esse liberum vincis tamen,
Deoque totum, rebus et superis, dare.
Est numen injux, angelus non est caro.
At conjugata labis et plena est byle.
Ex cura prolis et conjugis est nuptiis :
At cura Christi celib. Si par Deo
Est uxor, est par celib. vita torus.
Si prorsus impar, impares vita quoque.
Vos ergo, patres, ne probris me aspergite,
Tædas sequentes, non tori vitam insciati.
Toro pudicitiam jugali do quidem,
At puritatis celibes carpunt decus.

At corrueunt, dixeris, quidam. Male
Tibi sit, legis qui debiles, non optimos.
Illi probrum sunt nam sibi : hi nobis decus.
Diramne proper grandinem tellus coli,

Οὐ δ' ἀμπελῶν φυτευεθὲν ; ή θάλασσα δὲ
Ορμοῖς δίδωσι πάντας οἰστέρ λαρνάνει ;
20 Τί μοι τὰ πήρρων ; καιμένῳ δ' Ἐωσφόρῳ
Μή συγχατενέχθησαν ἀγγέλων χοροὶ ;
Τί δ', οὐκ Ἰούδας ἡ φονεὺς τοῦ Δεσπότου,
'Αλλ' οἱ μαθῆται δέξαι ; Τοῦτο δ' οὐκ σκοτεῖς,
Τοῦ σοῦ γάρου τὰ δεῖνα, καὶ μογύων κλοπές.
25 Ἐξ ὧν τὸ φύτευρον, καὶ γένος νοεῖστας.
‘Υψοῦ βάλανε, τὸν φύτον δὲ Ια κάθω.
Ἄγνειον πάτε, παρθένον.
Χριστὸν μήνη
Νόμον, κράτες τὸ κάλον ἐσφραγιζαμένον.
Χρηστὸς μέν εστίν, ἄλλα καὶ ζῆτον τέλεως.
30 Οὐδὲν δυσεῖδες, οὐδὲ δικτυων ἐκτέρει.
Ἐσθῆτης κόσμου κόσμος ἡ ἀκοσμία,
Θρύζεν δὲ φαῦτε, καὶ ταπείνου τέλος κλάστεις.

Α Μή τὸ βλέπεσθαι τῷ βλέπειν θήραν μοι.
Σέφερον βάλλεσθε, καὶ ἀναστρέψῃ μόνη·
35 Κλεῖς ὡρὶ κείσθω, μηδὲ πορνεύει γέλως·
Πλειστόν παρεια, καὶ γέλωτος ἔμφασις.
Θυμᾶς μάθη, δάμινον τε παρθένος ἵσον·
Πάντων δὲ χειρὸν πληγονή γαστρὶδες χάριν.
Εὔγατες δὲ κάλλος εἰκέτων κάργυρπναίσεις·
40 Σύνοικον αἰροῦ μηδὲ ἀδελφὸν βαθίως.
Ἐμπιπλώσειμα (sic) τῆς νόσου τί δεῖ βλέπειν
Οὐδὲν τὸντος πλοχρόν, πλὴν μόνη μνήμη χορός.
Πατήρ μόνος σοι, καὶ θεὸς πατής, νέα·
“Άλλοι δὲ φευγεῖσταν, ὡς θῆρες ποτε
45 Τὸ δινά, πλαζῆν ἐντυπουμένου νόμου.
Ἄφαντος έστω προσφορά καὶ παρθένος,
‘Η μὲν βεβήλοις, ή δὲ ἀπάντων έψειν.

Aut vinea non seritur ? Nunquid mare
In portus deducit omnes quos suscipit ?
20 Quid mibi longinqua commemorare ? Num Lucifer lapsus est,
Nunquid simul lapsi sunt angelorum chori ?
Quid autem, an non Judas fuit interemptor Domini,
Ceteri vero discipuli ejus gloria ? Hoc vero non attendis,
Tui connubii mala, et adulterorum farta,
25 Quibus amor et soboles adulterinæ sunt.
Sublimis gradere, invidiam relinque deorsum.
Pura sit rebus omnibus, virgo ; Christo soli,
Sponsa, serva tuam pulchritudinem obsignata.
(Christus) equidem benignus est, at idem æmulatione plenus.
30 Nihil deformes, neque indecorum effert.
Vestimenta induero, cujus cultus sit esse sine cultu.
Mollitiem fuge, deprime fractos et lascivos motus.
Noli, ut specteris, videndo ipsa venari.
Pudice inrede, etiam si sola tecum verseris :
388-389 35 Clavi aures obseruantur ; ne procax sit risus :
Plerunque gena sunt risus indicium.
Ira, ebrietas et diabolon virginibus idem sunt,
Omnium autem res pessima est, repletio gulae gratificans.
Venustas formæ cedat precibus et pervigiliis.
40 Contubernia nequidi fratrem admittas facile.
Fomitem morbi tui quid necesse est intueri ?
Nihil quidem in hoc turpe, verumtamen sola recordatio pulveris periculosa.
Pater solus tibi, et Deus fideli, o puella,
Ceteri fugiant, sicut olim bestie
45 Montem Sina, cum lex in tabulis scriberetur.
Intactiles sint victimæ et virgo,
Illa quidem profanis, hac omnium oculis.

20 Κειμένῳ. Idem argumentum prosequitur Grecus supra poem. I. vers. 679.

25 Νοθεῖσται. Vat. πορεύεται.

29 Χρονος. Mendose edit. Χρονός.

31 Ἐσθῆτης κόσμου κόσμος. Vesti mundanea cultus sit ipsa inventus. Eo loci versum aliquem desiderat Billius, aut vitium aliquod in verbis

Grecis arguit, sed immerito. Satis est subaudire ξι.,
εις, εις, εις.

33 Τῷ βλέπεται. Ita legendum videtur. Edit. τό.

34 Κάτ. Sic melius legitur. Edit. κατ.

41 Ἐμπειρόνυμα. Vat. ὑπερπύρευμα.

42 Χοδός. Vat. Χρόδης.

METRICA VERSIO.

Serieque vitis, desinit? Quid? Iltori
Pontusque cunctos applicat, quos accipit?
Loqinqua vero quid sequor? cum Phosphoro
Utrum angelorum sunt simul lapsi chori?
Quid? Nonne Christi carnifex Judas erat?
Apostoli vero decus? Quin jam mala
Tu nuptiarum cogitas, furta et tori,
Adulteratur quis amor, et quis genus?
Incede sursum; livor at humi corrut,
Sis parte ab omni virgo, sis soli Deo
Sponsa, teneaque conditum formæ decus.
Benignus ille est: æstuans zelo tamen.
Deformè secum, turpe vel desert nihil.
Carere culta sit tibi cultus, fuge
Est molle quidquid, et nimis fractum, neque

B Captes videndo prospici. Gressus tunc
Pudicus esto, degere et sola expte.
Claudantur aures, sit procax risus procul.
Sat est superque vel levis risus nota.
Par ira, Bacchus, et Satan sunt virginis.
Peior saturitas ventris est his omnibus.
Cedat venustas vigiliis, precibus quoque.
Sociumque tecti facile nec fratrem cape.
Spectare morbi fomitem quid attinet?
Non est quidem hoc fædum: ast memoria sordidal
Vel sola. Patri crede te soli, et Deo.
Fugiant (ut olim bestiae montem Sina,
Cum lex tabellis sculperetur) ceteri.
Intactiles sint hec, victimæ, et virgo: manus
Fugiat profanas illa, visum hec opium.

"Η χρεία δουλούσθια σε σπρόχος μηδ' θλως.
Άν προσδίῃ του, καφάκης σοι πηγάσαις,
50 Τέρεια δώσει πυμέντος γεωργίαν.
Άρτος τρέφονται πάντες μύριος λεων̄
Πόλεων σὺ μάλιστα, ἡ Θεοῦ παραστάταις;
Μή τοίνυν ἀγνῶν τόνδι ξένουσαν νυμέσιον
Κάλλους διαρκους, συζυγῆς τῷ δευτέρῳ.
55 Μοχλοῦ γάρ οὐτος, οὐδὲ ἀνὴρ καθίσταται,
Ζώντος τὸ φύλετον ἀνδρὸς ἐγκαρπούμενος.
Ή καὶ κτυνοῦν προσεῖσθαι τῷ φεῷ σύ γε
Ἄποστερτος; καὶ Σοδόνιον φυγούσα ποῦρ,
Παλινδρομήσεις; μή λίθος παγῆς ἀλλά
60 Χήρας σὺ πάλιον, ἀλλὰ καὶ χήρας γάμο
Ὑπεύθυνος, φευσθέντος ἀγνείας ὄρου.

Χρυσῆς τί γλώσσης ἔστιν εὔτελεστορον,
Ψιλῆς, διδράχμου, δή τι τῶν ἀναστάτων:
Άλλα κλαπάντα τὸν στρατὸν διώλεσε.
65 Ταῦτ' οὖν ὅρωσα, περβάνε, πειθοῦ Θεῷ.

E. Περὶ ἀγνείας.

'Αρετὴ πᾶσα δικαιοῖς
"Ενα βαθύμῳ προβεβάζεται.
'Ο μὲν ἀλλότριος εἰνῆς
"Ιος; ἔγγειος ὑπάρχει.
5 'Ο δὲ τὸ ἐγκράτειαν ἀσκοῦν,
Μετὰ παρθένων τετάγθων
'Ο δὲ τὸν γάμον φυλάσσων,
"Ιος ἐγκρατεῖ γενέσθω.

Necessitas carnis nulla te unquam in servitutem redigat.
Si indigebis rei cuiusquam, cadus tibi fontis instar fluet.
50 Hydria dabat tibi fundi fructum.
Panibus pascuntur quinque millia hominum,
Quanto magis tu qui Deo astas?
Ne igitur, cum purum hunc habeas sponsum
Pulchritudinis incorporae, jungaris alteri.
55 Adulter enim ille, non iuvs conjux esset,
Viventis amorum mariti sibi vindicans.
An tu canistrum, quod Deo obliteris, postea
Adimes? num tu, qua fugisti Sodomorum ignem,
Hinc recures? abeit ut in saxum salis coalescas.
60 Tu plus es quam vidua, et tamen vidua conjugium
Præmæ obnoxio est, cum transiliuntur castitatis fines.
Aurea quid lingua viuis est,
Peuula, et didrachmo, caterisque direptæ urbis spoliæ?
Attamen, his subreptis, Hebraeorum fugatus est exercitus.
65 Hæc igitur cernens, virgo, Deo obtempera.

VII. De castitate.

Virtus omnis homines iustos
Ad uuum gradum promovet.
Qui est expers conjugalis tori
Par est angelis.
5 Qui continentiam in coniugio sectatur,
390-391 Cum virginibus computetur.
Qui conjugii leges servat,
Par sit continenti.

* Alias Bill. 467, p. 251.

65 Τόρδος. Edit. mendose τὸ δό.
54 Συντηγῆς. Edit. συζυγῆς.
61 Φευσθέντος. Derelictio castitatis proposito.
Edit. φευδέντος.
63 Ψιλῆς, διδράχμου, etc. Vat. φιλῆς τε, διδράχμου το.
Tria hic Grægorius commemorat, quæ in direptione Jericho furatus est Achab: ministrum au-
reum lingam, sagum et didrachnum, quod Billius
et Leuven. non attenderunt, et locum hunc male

reddiderunt, alienum in sensum detorquentes vo-
cen φιλῆς, quæ aliud nihil hic significat, quam
penulam, sive sagum quæ vestis est militaris. Vide
supra II, 435, et tom. I, pag. 626. Mox, ἀναστάτων.
ita legendum pro ἀναστάτων, quod edit. habent
mendose.

VII. TIT. Ἀγνείας. Vat. addi σώματος.
5 'Ο δέ τὸ ἐγκράτειαν. Vat. δέ τὸ γέ τη ἐγκράτειαν.

METRICA VERSIO.

Te nulla carnis subioget necessitas.
Si quid requires, fontis in morem fluet
Lecythius, larinam et hydria tibi proferet.
Immensa quinque vescitur plebs panibus.
Quanto magis tu maximo qua astas Deo?
Cum sponsus ergo sit tibi hic cuius decor
Est carnis expers, alteri jungi cave.
Namque est adulter iste, non conjux, viri
Ad sece amorem transferens vivi. Deo
An tu canistrum cum semel donaveris,
Adimes? rogum cum fngeris Sodomiticum,
Redibis? Absit; he salis fias lapis.
Quam vidua plus es. At torus viduas quoque,
Si castitatis fregerint volum, reas

B Facit. Quid esse viuers lingua aurea
Poscit? didrachmo quid minus? Sed haec tamen
Subrepta totum perdidere exercitum.
Haec ergo cernens, virgo, Christo obtempera.

VII. DE CASTITATE. (Fed. Morello interprete.)

Virtus omnis ab sequi
Gradu altero promovetur :
Alienus hic cubili,
Par est Del ministris.
Colit at qui continentem
Vitam, esto par puerilis :
Connubiumque servans
Similis sit abstinenti.

Μόνον ἀσκεῖτε τὸ πῶφρον

10 Τίνα μειζόνων τύχοις.

H. Σύγκρισις βιών.

Bt. Κρίνας ἀν δημήν, ὁ ἔνει. *Krit.* Κρίσις δὲ τις;
Bl. Εἴο μάρνονται. *Krit.* Καὶ τίνες, τίς δὲ κρίσις;
Bt. Ο κοσμικός τε καὶ δοσς τοῦ πνεύματος,
Πότερος ἀμείνων καὶ σοφώς βιώτων;
5 *Krit.* Ή δύσκολον μὲν, ἀλλ' ὅμως ἀκουστέον.
Kosm. Κόσμου περιπάτως, οὐδὲ καὶ στέργω τάδε.
Τὸ δὲ εὐεξεῖς, πατρόνος αἰδεῖσθαι νόμον.
Ptr. Θεοῦ περιπάτως, οὐδὲ καὶ σέβω θεόν.
Τὸ δὲ εὐεξεῖς, τέλεον εἰλέναι σίδας.

Salter excolite temperantiam,
10 Ut majora dona consequansini.

VIII. Comparatio vitarum.

Vit. Judices nos, hospes. *Jud.* Quæ lis dirimenda?
Vit. Vitæ disceptant. *Jud.* Quænam illæ, et quæ disceptatio?
Vit. Vita saeculi, et vita spiritus,
Utra melior, et sapientibus eligenda?
5 *Jud.* Res certe difficulter ad judicandum, sed tamen audiendum.
Sæc. Ex mundo nata, novi haec et diligo :
Pium est autem paternam legem revereri.
Spir. Ex Deo nata, novi et colo Deum :
Pium est autem perfectum nosse cultum.
10 *Sæc.* Si, quod deterior est, tū maxime veneraris?
Auctor ego potiori jure, id quod præstantius?
Sæc. Mater mihi caro, et carni adjuncta fui,
Carnis disruptæ plenitudinem desidero.
Spir. Deus pater mihi est, et cum Deo conjuncta sum,
15 Formæ, ex qua fluxi, similitudinem desidero.
Sæc. Quomodo constitisset, dic mihi, mortalium genus,
Nisi carnium conjunctio accessisset,
Divina legi et natura firmata?
Spir. Lex quidem talis exstitit, nunc autem solvi me illa oportet,
20 Dum ad aliam vitam præsenti præstantiorem
Propero, a vinculis et corruptela liberam.
Sæc. Quomodo ergo advenit recens vita cælebs?

* Alias Bill. 156, p. 290.

VIII. ARGUMENTUM. Illoc carmine per prosopopiam inducuntur duæ vite inter se disceptantes, nempe spiritualis et mundana, que hospitem quemdam controversia utræ arbitrium constituant. Per spiritualem autem eam intelligit Gregorius, que collenda pietatis studio ita prorsus addicta est, ut et a corporis voluptatibus et a congerendis vitiis, et a bonorum amore, ac denique ab omnibus mundi illecebria abhorreat; per mundanam autem, eam quæ et liberior operam dat, et opibus gaudet, et bonorum cupiditatem afficit, et laetiori vita generi electari solet. Non autem hic spirituali vita mundana ita opponitur ut nihil inter utramque faderis, nihil

commerciis esse queat, quemadmodum nec inter lucem et tenebras, fidem et infidelem, sed ut vita monastica cum promiscua, quam孝祿ixty Græci, mundanam Latini solent appellare. Quod quidem ex iudicis sententia constat, in qua jubentur ha duæ vite pacem concordiamque inter se colere ac simulatatem omnium abficere.

2 *Koſl.* Vat. μάρη.

5 *Δc.* Coisl. δ. Bill. legisse videtur oī.

12 *Xof.* Ita Vat. et Coisl. Edit. mendose xpol. Mox, σαρδὸς ποδῶν. Elegans matrimonii periphrasis. (BnL.)

21 *Φθορᾶς.* Coisl. πάθους.

METRICA VERSIO.

Colito unicam modestam
Laudem, assequeris alta.

VIII. COMPARATIO VITARUM.

(Billio interprete.)

Vit. Nostræ, hospes, oro, litis hic judex sede.
Jud. Licit ista quænam est? *Vit.* Dissident vite duæ.
Jud. Quæ, curque? *Vit.* Mundæ vita, et spiritus,
Utra præferenda sit viris prudentibus.
Jud. Non judicatu est arduum hoc : tamen audiam.
Mund. Prognata mundo, jure mundum diligo :
Leges vereri nam paternas est pium.
Spir. Deum, Deo sicut unu sata, et scio, et colo :
Nescire summum nam Deum grave est nefas.

B Si tam expetendum, vihius quod est, putas,
Quod prestat an non justius charum mihi?

Mund. Sum carne nata matre, juncta et pulveri :
Addi resectam postulo carnem mihi.

Spir. Deus pater mi, meque devinxii Deo :
Formam armulari gestio, ex qua prodi.

Mund. Quonam extisiisset, dic, modo nostrum gen-

[bus]

Carni suisset juncta ni conjuncta caro :

Natura lexque quod superna continet.

Spir. Lex id ferebat ; at modo solvi est opus
Dum tendo ad ævnum celsius cursu levii,

Quod labi penitus et thori nexus caret.

Mund. Innupta quonam venit ergo post modo

PATROL. Gr. XXXVII.

21

Πτν. Ἡν μὲν σκύλης καὶ πάλιν λόμποι δὲ νῦν,
Ἐκ εὐ θεοῦ πέρηνα Μήτρα παρθένος.
23 Καὶ γάρ νόμος πελαις εἰσε τῷ νέῳ
Τὸ γράμμ' ἀπῆλθε, τὸ κράτος δὲ πνεύματος.
Κοσμ. Ἀζυς δὲ ἦν τις συγύρων βίου δίχα,
Ἡ τις δίκαιος; Πτν. Ής λίτεν κορφίδες τις εῖ,
Πιθίουν τὸ σάρκας συνδραμενούνταν χάριν,
30 Καλούς μὲν ἐξέθρεψεν ἡ κακοὺς χρόνος,
Τοῖραν δὲ σαρκὸς ὁ σπορεὺς ἐπίθλουσεν.
Οὖν δλο. Τὸ φρονεῖν δὲ τῷ πάθει τέλους,
Ὦς συγχάρηντα θεού θελήματα.
Κοσμ. Τί οὖν βίη δέδωκας, δίκαιες δὲ τοι;
35 Πτν. Κλάδους. Κοσμ. Ἰντα ψυχώστιν, ἢ λαταρύ^{λάβοι;}

Αδες τὴν ἐμήν σὺ βίζαν εἴτε ἔχει κλάδους.
Πτν. Ἀρκεῖ γενέσθαι. Τῇ φθορῇ δὲ δλος κάμοι,
Τρέφων, διδάσκων, εἰτα πενθῶν ἀθρόος
Τὸν οὐκ εἶτα θάτα, γραπτὸν τὸν τοιγίς βλέπων
40 Αποντο τὸ κάλος, οὐδὲν οὐ κινούμενον.
Κοσμ. Εὐπατρίεσθαι τῷ τις. Πτν. Ἐκ ποιού γένους;
Πολος δὲ τὸ πλάτος; τὸ δὲ πτήλων ἀγνοεῖς;
Ὦς; εἰς; μὲν εὐγένεας, μέμπτος θεοῦ.
Τάφος; κρατεῖς σὺ καὶ νέοις προστάγμασιν,
45 Εἳς ὁν ἐγράψης εὐνεής, οὐδὲ ἐπράψης.
Κοσμ. Εμα τὸ πλουτεῖν δυσμενεῖς βάλλει κάτω,
Θθόνῳ δὲ τήκει τοὺς κακούς, ποιει φλοιους,
Θρόνους διδωσιν ἐν πολει φραζὸν μέγα.
Πτν. Εμοι πεντα μηδὲ δυσμενεῖς ξειν

Spir. Erat quidem olim, sed obscura, nunc vero coruscat,
Ex quo Dei apparuit virgo Mater.
25 Vetus euim lex cessit nova:
Littera abcessit, spiritus autem viget.
Sæc. Quis celebs sine conjugio foret,
Aut quis justus? Spir. Valde lepidus es,
Quia contendis carnes concurrere ob probos viros;
392-393 30 Ac probos quidem et malos tempus esuivit,
Carnis autem contumeliam pater protulit.
Nilib aliud. Jactare vero se libidine ridiculum est.
Quasi cum Dei voluntate simul labore.
Sæc. Quid igitur saeculo dedisti, aut quid quærebas?
35 Spir. Ramos. Sæc. Ut frigore pereant, aut eos turbo rapiat?
Da mihi tu radicem meam: tu vero ramos habeas.
Spir. Satis est nasci; mobilibus rebus alius det operam,
Nutriens, docens, ac deinde subito lugens
Non amplius existentes, pictam ad parietem cernens
40 Inanimata pulchritudinem, immobilem filium.
Sæc. Nobilis quadam sum. Spir. Ex quo genere?
Qualisque opifex? an lutum ignoras
Unum esse? Nobilitas una, imitatio Dei.
Sepulcris nixa es, et novis rescriptis,
45 Per quas scripta es, non educata, nobili.
Sæc. Mibi dixitque inimicos sternunt,
Ac invidia ururu improbos, conciliant amicos
Thronis in urbe gloriari donant.
Spir. Mibi vero paupertas, ut ne habeam quidem inimicos.

26 Κρότος δέ. Ita Coisl. Edit. κράτος καὶ.
27 Ἀνέξ. Ita Coisl. et Val., quod idem est ac
monachus. Edit. ἄδρει.
28 Δικαιος. Ιustus, pius conjugatus.
29 Σάρκας συνδραμεις. Id est, lepida projecto
tu es, que singis homines conjugi manipulos, in re
uxoria hoc spectare, ut liberos procreent, a quibus
Deus pie sancteque colatur. Coisl. σάρκα.
31 Ἐπέδινος. Val. ἔξελουσεν.
33 Συγχάρηντα. Val. συνεγόντα.
34 Ἐγέρεις. Hic Billius distinguit, et spiritalem

vitan inducit cui secularis respondet κλάδους iuxta
Combeſiūm. Postea spiritualis, ita φυῶσι, aut fire
gore pereant. Sæc. δός τὴν ἐμήν, etc. Da mīhi radī
cem meam. Sic clare distingendum est Combeſ.
Sæc. Ramos, prolem, liberos. Spir. Ut algore inter
eant, aut procella auferat. Sæc. Da meam tu radī
cem, sicutque ramos habeto, ἔχε κλάδους.
35 Λάδην. Coisl. λάδη.
36 Ξειν. Ita Coisl. Edit. ξειν.
45 Ής εἰς. Coisl. οὐς οἰς μὲν εὐγένεια, quippe qui
bus una est nobilitas.

METRICA VERSIO.

Vita? Spir. Erat et olim, tector quamvis; Dei
Supremi ut autem virgo Mater exstitit,
Jam lucet illa, nam vetus cessit nova
Lex legi, abivit littera: vicissim viget.
Spiritus. Mund. An esset, vita ni conjux foret.
Gætens vel ullus vir prorsus? Spir. Lepida admō
[dum es,
Coire dicens ob probos carnem viros.
Probos maloſque nutrit tempus. Pater
Tautum obsecutus carnis est lasciviae.
Ridens autem est cui libido animos facit,
Ut quem supremi Numini velle adjuvet.
Mund. Quidnam ergo muudo porrigit? Spir. Quid
Ramos. Mund. Ut algor hos necet.

B Stirpem meam da, surculos turbo auferat.
Spir. Ortam esse satis est, qui volet, labi vacet
Alens docentes, luce post cassum gemens,
Pictum in tabella contuens, nec spiritu
Ullove motu prudimenta decus.
Mund. Sum stirpe clara. Spir. Quod genus tan
[dem tibi,
Quinamve dictor? Non lutum par omnibus?
Deum aemularit quisquis, hic est nobilis
Vincis sepulcris, atque rescriptis novis
Quies scripta, sed non educata es, nobili.
Mund. Hostes acerbos dejicit census mili,
Parit favores, urit invidia improbos,
Thronos dat, utque in uribus gradiar tumens.
Spir. Mibi contra egestas hoc dat, ut caream hostibus,

50 Χαρίζεται, οίκτος δ' ἀσφαλέστερος φύνου.

Θρόνος δὲ κυνοὶ καὶ φύλαι καιροῦ πλέον.

*Αν σὺν μένοι, κρέσσον τῆτασθαι θεοῦ,

*Η πρώτα πάντων τῶν δραμένων ἔχειν.

*Η πάντων εἶναι τῶν δραμένων ἄνω.

55 Ήδη δὲ έγοι με λαμπρὸν ἡ νουμένην.

Κοσμ. Τίς δ' ἀσφάλεια τῷ πέντε τούτῳ βίου-

Τείχη, πυλώνες, μηχαναὶ ἐφιρρόρος;

Πτη. Κάμηντες, ώστε μή τὸ σῶμ' ὑπεκκλαπῇ.

Μόνον πέπτασται τοῦτο καὶ μικρὸν ράκος.

60 *Άλλων δὲ ληστῆς, ἡ τυραννὶς ἔρβετο.

*Ο φῶρος ἔχοντων εἰς ἕμοι πλούτος, θεὸς,

*Ον εἴσοδος ὀδεῖς ἀρπάσεις κεκτημένη.

Τὰ δὲ ξαλλάξ ἔχοντων οἵς φύλοι, τὴν οὐσίαν

A Ἀρταζέτων τὴν ἐμὴν πάσσα χέρας.

65 Ηλένης ἀνδρὸς οὐδὲν ἀσφαλέστερον

Θύεις σαγήνη πλούσιος, τὴν δεῖν

Τὴν αὐτὸς αὐτοῦ, ὡς φίλην ἀσπάζεται,

Καὶ τὸν καλῶν δοτῆσα αὐχὴν ὑμνεῖ θεὸν,

*Ἐνας δὲ κάκτητης εἰς ἔδυνον πάσσα χέρας

70 Οὐ μὴ θύλαις τί φημι; δυσμενοὺς ἴσως,

Κάκτεινον δλαον, τὰ τροχῶν κυλίσματα·

*Ἐμοὶ δὲ ἄπας συνέρχεται· ἦνάνω, βίος,

Οὐδὲν φθόνῳ τι καὶ στροφαῖς λειεῖται.

Κοσμ. Πόσον τὸ χείρας μὴ βλέπειν εἰς γειτόνων,

75 *Ἄλλους δὲ ἐς ἡμῶν, εὐσεβεστέρους ἴσως.

Πτη. Πόσον τὸ χείρας εἰς θεοῦ μάνον βλέπειν,

Τοῦ καὶ διδόντος καὶ πατρικῶς αἰτουμένου,

50 Largitur : invidia autem miserationis tutior.

Throni vero caducis sunt et qui temporis magis amici sunt :

Atque etiam sint permaneant, satis est Deo subesse,

Quam primas in omnibus rebus aspectabilibus tenere,

Aut supra rea omnes visibilis eveni.

55 Urbs autem illa splendidum me habeat, quae mente intelligitur.

Src. Quae autem vita securitas pauperi?

Muri, vestibula, machinæ, satellitæ?

Spir. Nimurum laborantes, ne furto corpus rapiatur :

Hoc solum possidet et laceram vestem.

60 Ad alios latro : facessat tyrannus.

Fur invadat eos qui habent : mihi unica opes, Deus,

Quem nemo unquam rapiet possidenti.

Allia habeant qui eis delectantur : mea

Abripiat bona omnis manus.

65 Viro paupere nihil securius.

Reti suo immolat dives : dexteram

394-395 Suam ipse, ut anicam oscularur,

Et bonorum largitorem non laudat Deum,

Donec ea que possidet in alias incident manus

70 Quas minime velit : quid dico? forte in manus inimici,

Atque inde in alias, rotarum instar.

Me vero, si moriar, census omnis sequitur ;

Nihil invidiat et vicissitudinibus relinquetur.

Sæc. Quantu illud astimandum est, ut non in manus vicinorum inspiciamus,

75 Sed alii in nostras, et fortasse magis pii respiciant?

Spir. Quantu illud, ut quis in manus Dei solius respiciat,

Qui donat et paternæ imploratur;

60 Φθόνον. Vat. Θρόνου.

51 Αὐτοὶ. Coisl. αὐτοὶ. Throni vero ipsi et amici temporales sunt.

53 *H. Coisl. φ. Versus sequens deest in mss.

55 *Έχοι. Coisl. ξεῖ.

58 *Ωτε μή τὸ σῶμ' ὑπεκκλαπῇ. Coisl. ὑπεκκλαπῇ. Hoc ironice dictum : neque enim fures eas domos aggredi solent, in quibus nihil est quod rapere possint.

65 Πέρητος. Sic infra, poem. xxxiii, vers. 125.

66 Θέσι. etc. Alludit ad hec verba Habac. i, 16, quæ dicta sunt de rege Nabuchodonosor, quod rerum prospere gestarum gloriam viribus suis ascribat, propriea immolabit sagena tuæ, et sacrificabit rei suo. Vide tom. I, pag. 315.

69 Πέρητος. Coisl. πέτο.

73 Στροφαῖς, fraudibus.

METRICA VERSIO.

Livore porro tutior miseratio,
Throni caduci. Tempori est amicior
Amicus : utique maneat hic, prestat Deo
Subesse, primas ferre quam rerum omnium,
Aut cuncta supra, quae videntur, eveni.
Hac demum in urbe splendeam, quam mens videt.
Mund. Quae vita egenti suppetit securitas?
Vestibula, muri, machinæ, satellitum
Manus laborans. Spir. Corporis fortun timens?
Hoc namque solum veste tum vili obtinet.
Aliis latrones imminent, vis sit procul.
Fur petit habentes ; sole opes Dei mihi,
Quem nemo rapiet si semel possedero.
Id præter unum cuncta, qui volet, auferat;

B Prædenter omnes, si velint, opes meas :
Egente non est tutius quidquam viro.
Dives superbus immolat reti suo,
Velutque amicæ dat suræ dextre osculum,
Omnis datoreum nec boni laudat Deum,
Quousque tandem ad alterum cadant opes
Quem nolit ipse, forte inimici in manus
Volvantur, hincadue ad alterum, rotæ in modum.
At me séqueatur census absenteum meus.
Nil vindicabunt litora et rerum vices.

Mund. Quantu astimandum proximi non ex manu
Pendere, sed eum, forte meliorem, ex mea.
Spir. Quantu putandum est ut quis in solam Dei,
Qui dat, paternæ et poscit, spectet manum,

Αἰσχρὸν δὲ μηδέν τοῦ λαβεῖν δρᾶσαι χάριν,
Τὴν αἰμολάπτιν βθόλλαν ἐκμιμύμενον,
80 Τὰ μὲν κρατοῦντα, τὰς δὲ ἐρείδοντα φρίνα,
Τὰ δὲ βλέποντα οὐ καλοὶ εἰν δημασι,
Τὰ δὲ ἀκτυνοῦντα ταῖς ὄντερν ἐλπίσιν,
Ἄει πάσον πέντα τῷ ποιησμένῳ;
Κοσμ. Οἴστι δὲ πᾶς τις δυσκλέους καιροῦ φορῶν,
85 Μηδὲν φέρων ἔρεισμα τῆς ἀγδλας;
Πτ. Ἡροὶ με πᾶς τις φεύξετ' εὔστοχον βέλος;
Θρήξ οὐ διαιρεῖται εὐποτώς, οὐδὲ ἁγγύσθεν.
Ἐνοῦ στενός μοι καὶ κακῶν φεύξη φορῶν.
Δόνας φέρει τὰ πνεύματα, ἀλλ' οὐχὶ δρόες.
90 Ὁ μὲν γάρ εἰκει, τὰς δὲ ἀντάρτεις βάρος.
Κοσμ. Ἐμοὶ τρυφὴν ἔστειν. **Πτ.** Ἀλλ' ἐμοὶ τρυφή,
Τὸ μὴ τρυφῆν, κύριο τε καὶ τοῖς ἀντέροις

Α Οἰδοῦντα, καὶ νοοῦντα πλουσία νόσου,
Οἶσαντα τεργψή θρόδρῳ λαμποῦ πέρα,
95 Τὸν νοῦν στενοῦντα τῷ πάγει τῆς Δύος.
Κοσμ. Ἐμοῦ τὰ πέμπτα. **Πτ.** Ἀρτος ἡ καρυκέα,
Ἐμοὶ τὰ πέμπτα, εἰς ἀλόν δέκαν γιγανοῦ.
Κοσμ. Οὔστι μύρων ἔμοιγε τέρψις, δεσματα,
100 Χαρῶν ποδῶν κροτήματα, εβριθμοὶ κλάσις,
Ομορφοθυντῶν ὀργάνων συμφωνία.
Πτ. Αἰνεῖς οὐ ταῖσα, ταῖσα δὲ ἐστιν, οἷς κακοῖς
Ἐμογύ' δι πλούτος, ὡς κακῶν διδάσκαλος.
Κρίσισον μὲν ἡμῖν ὅργάνων φαλμοδίζει.
105 Ψυχὴν συναρμόδοντα τοῖς νοούμενοις
Μύρων δὲ παντὸς Χριστὸς εὐάδεστερος,
Ἡμῖν κενωθεὶς, ὡς Λόηη δοσωθέας,

Nibilque, lucri causa, turpe admittat,
Sanguinis avidam hirudinem imitatus,
80 Ac alia quidem tenens, alii menteū intendens,
In alia pravos injiciens oculos,
Alia ellengens sonnuculosus spebus,
Semper pauperior, ob ea que desiderat?
Sæc. Quomodo seret quis molesti temporis impetuū,
85 Nultum habens molestiae fulcrum?
Spir. Queris a me quonodo sagittam apte vibratam quis effugiat?
Capillus non facile dividitur, ne coninus quidem,
Sis mihi in arcto, et malorum effugies impetuū.
Ventos arundo sustinet, querusc vero nequaquam.
90 Ilia enim cedit : hanc moles subvertit.
Sæc. Mibi deliciae frui licet. **Spir.** At nihil deliciae sunt
Minime delicias frui, nec satietate et visceribus
Turgere, ac morbo divite agrotare,
Nec suave lutum ultra guttur olere,
95 Ac menteū angustant et exilem cœni pinguedine facere.
Sæc. Mea placentiae sunt. **Spir.** Panis, condimentum ;
Mibi potus est, ex sale omnis dulcedo :
Hic salsuginem eorum despou, qui delicias sectantur.
Sæc. Odor unguentorum nec oblectatio, cantica,
100 Manuum pedumque strepitus, flexiones in numerum,
Consentientium instrumentorum symphonia.
Spir. Hec tu laudas : at hæc ipsa in causa sunt, cur male
Mibi quidem sint divitiae, ut malorum magistriæ.
Præstal organis apud nos psalmorum canius,
396-397 405 Animam agglutinans rebus colestibis.
Unguento autem omni Christus fragrantior,
Pro nobis effusus, ut nos a fetore liberaret,

83 Πτέρωτος κέρητα. **Vat.** Ι, πλέον νέμοντα, id est,
οὐαριν semper pluris id facere quod expedit, quam
id quo fructūr : rilescit enim nobis, quod in promptu
est.

84 Φορδ. Coisl. φορδ.

85 Ηροὺς με. **Vat.** ἡρού με. Mox idem habet εὐ-
στόγου προστογού.

86 Στερός. Coisl. οὐτος.

METRICA VERSIO.

Amore lucri turpe nec quidquam gerat,
Avidam cruxis ænualans hirudinem,
Quedam tenens jam, mente quedam cogitans,
Oculisque rursus non bonis quedam iactans,
Quedanique inani spe levis fingens sili,
Per expedit semper indulgitor?

Mund. Qui durioris impetum sortis feret,
Ilabens, molesta quod level, porsus nihil?
Spir. Quo quis sagittam vitet, exquiris modum?
Vix dissecatur cornuas licet, pitus.
Mibi robur esto : sieque vitabis mala.
Ventos arundo sustinet, quos non ferunt
Quercus : quod illa cedat, has moles gravis
Everiat. **Mund.** Ample vicitio. **Spir.** Luxus mibi
Arcere luxum, nec cibis præter modum

96 Καρυκέα. Ita Coisl. Edit. καρυκία.

97 Πόλυτας δὲ d.λ.ων. Ita Coisl. Edit. πέμπτα, quam
lectionem prefert Billius codicum auctoritati, et
verit, panis et dapes mibi : condire solo dulce quas
mibi est sale.

98 Τρυφῶν d.λ.υνρότες κατατέων. Leuv. Deli-
cate viventes sale irrideo.

99 Λογαρα. Edit. φεύγατον.

B Farcire ventrem, divite et morbo premi,

Gratianumque cœnum, guttur ultra, protinus

Ole, menteū stringere et crasso luto.

Mund. Dapes meæ sunt. **Spir.** Panis et dapes mibi :
Condire solo dulce quas mihi est sale :

Per quem ipsa salsum despou luxum tuum

Mund. Dulces odores me juvant, et cantica,
Manuumque plausus et pedum, et motus chorus

Concine in orbem, barbyti et concors sonus.

Spir. Tunc ista laudas? Ast opes hoc nomine,
Vitii ut magistras, improbaditas judico

Præstal quibusvis organis psalmodia,

Ut que supernis rebus animum copulet ;

Omnicme Christus unguine est fragrantior,

Effusus ob nos, ut, quo me scelus grave

"Ης νεκρότες μ' ἐπλησε τῆς ἀμαρτίας.
Κροτώ δὲ χέρας, ἣν πέσῃ φονεὺς ἔμει,
110 Λόγων τὸν ἡ πρᾶξιν τιν' εἰσιγόμενος
Κακήν. Ποδῶν δρυγίαις, ἐνθεος στροφῇ.
Koisi. Τάχ' ἀντέδειποι, ὃς πεντὶ καὶ ταῖς νόσοις
Ἀρκεῖ, πλέον φέρουσα σωμάτων δίκη.
Ilr. Τέο! οὐδὲ μὴ εἰποῦμ;. Οὐδὲ ἀληθῆς γάρ λόγος.
115 "Ο δ' εστ' ἀληθὲς, τοῦτο καὶ λελέσται"
Πίνεντος ἔχοντων εὐσθενεστέρος πολὺ.
Θεός δὲ θεούσκεν, ἀντανατῶν τὴν χάριν,
Ἴσχυν πένησιν, εὐπόρους δὲ φάρμακα.
Μοχθεῖ πένης, ιδὼν τὰς θλασίες κενού,
120 Πίενται, φριγός, συγχαίειθ' ἥλιψ μέσψ
"Οδοιπορεῖ, φορτίζειθ', θεται, στένει."

A Κατρού τρυφήν τε καὶ [ἀσύνθετον
Ἐδέσσεται], οὐδὲν οὖδε μαργανευμάτων,
Ὄν δύστοιο καὶ τρυφῆς ὑπηρέται
125 Γῆς καὶ θαλάσσης ἐκπορφύρων μυχῶν,
Θῆλυν τράπεζαν ἀπειθίντες ἀνδράσι
Φύσας, κατάρροι, σπιλῆνες, ἐξαρθρήματα,
Βοσι, φρήσεις, ὥχροτητες, ἐκλύτεις
Τῶν εὐτροπύνων τῶν κύρων οὔτοι τόκοι.
130 Οἱ μῆτραι ἔχουσιν ὅντας τὸν ήδονήν,
Ζητοῦσι θεοὺς λειψίων δύκον, πολλάκις
Ζηλούντες εὐεκτοῦνταις ἀσθενεστέρους.
Πλάντων Ἑρμοί, δυστυχεῖς εὐδαιμόνες
Χρυσός, λίθοι, ποικίλματα ἀσθήτος, βαραῖ
135 Ζωογράφου τε πορφύρας ἀντιχρόου,

Quo me peccati mortalitas impleverat.
Manibus pludo, si cadat meus carnis fix,
110 Cum sermonem aliquem aut actionem inducit
Malam. Pedum saltatio, immissa a Deo commotio.
Sec. Forsan illud dixeris, paupertatem etiam in morbis
Præsidio esse, ut quæ plura ferat corporum remedia.
Spir. Nequaque id dixerim : non enim vera oratio.
115 Sed quod verum est, id eloquar.
Pauper divitibus longe robustior.
Deus dedit, hoc compensans beneficio paupertatein,
Vires pauperibus, divitibus remedia.
Pauper laborat, sudoribus humeros noxios exhaustit,
120 Esurit, alget, uritur sole meridianio,
Ier facit, fert onera, inhres patitor, gemit :
In tempore simplicem cibum et imparatum
Sumit, nec novit quidquam ex lenociniis
Quæ coqui et deliciarum ministri
125 Ex terra marisque comportant angulis,
Efeminentia mensam viris apponentes.
*Fiatu*s, pituita, ieniss morbi, luxationes membrorum,
Clamores, gestationes, pallores, solutiones,
Divitum sunt, bi satietatis nimia fetus :
130 Ne ex iis quidem que habent voluptatem percipiunt ;
Sed querunt, quibus relinquant divitias, ac saepe
Invident infirmioribus bene se babentibus,
Omnium inopes, felices miseri. (*Tametsi suppeditat*)
Aurum, lapilli, variae vestes, tinti
135 Purpuræ emula pictoris manu

111 Ποδῶν δρυγίαις, ἐνθεος στροφῇ. *Coisl.* πο-
δῶν δρυγίαις ἐνθεῷ στροφῇ.
112 Καὶ ταῖς. *Deest* in *Coisl.* καὶ.
117 Ἀνταντίων. Ἀνταντί.
120 Πλευρᾷ. *Ita Coisl.* *Edit.* πλευρᾷ.
121 Φορτίζειθ'. *Coisl.* φορτίζεται.
127 Σπλιέρες, ἐξαρθρήματα. *Lienis morbi, arti-
culorum membrorumque debilitates.* *Ita Vat.* *Edit.*
σπλιέρες, ἐξαρθρημάτων.
131 Ζητεῖσθαι δὲ λειψών δύκον. *Querunt*

quomodo molem imminuant. *Leuv.* *Investigant ea
per qua a mole corporis, et aqua intercute liberantur.*
134 Αἴθος. *Coisl.* Αἴθος. Μοξ ποικίλματα ἀσθήτος.
Variae vestes, aca pictæ, florida, tintæ, etc. *Alier
interpretes*; *Biliius, variaque ore*: *Leuv.* *res varie-
gate, tintæ vestes.*

135 Ηπερβίρας. *Ita Coisl.* *Edit.* πορφύρα. *Leuv.*
Pictura; *ad tunc expressæ purpureæ, pariculum,
tectorum*

METRICA VERSIO.

Implevit omni parte, fetorem auferat.
Jam pludo lata, carnifex quando meus
Cadi, scleustum facinus aut dictum mibi
Suadens. Choræ sanctus est motus vice.
Mund. Fortasse dices, inopinat morbos quoque
Arcere, plura et pharmaca ægrotis dare.
Spir. Non hoc quidem ipsa dixerim, falsum est
[enim] :
Vero quod autem consonum est, hoc eloquar.
Pauper opulentis viribus longe est prior.
Deus vicissim gratianam conferens,
Vires egoen, diviti dat pharmaca.
Pauper laborat, sudat, humorem improbum
Exhaustit, alget, esurit, sole uritur;
Incedit, onera gestat, imbre funditur,

B Gemit, capitque simplices in tempore
Cibos, gula nec illices novit dapes,
Luxus minister intimo quas e mari
Terraque sumit, et cocus solers, viris
Molles decentem feminas mensam parans.
Flatus, catarrbi, splenis et pedum dolor,
Gestationes, palitor, et solutio.
Hec divitum sunt (hos parit fetus gula),
Quos nec voluptas ex bonis capit suis.
Ac saepe, molens quies suam linquunt, petunt,
Sanisque, quazavis indigis, tamen inavident,
Cunctis egentes, divites miserrime.
Aurum, lapilli, variaque ars, et murice
Infecta vestis, pictus et pavies probe,
Depicta tigna, calculis stratum solum,

Τούχουν, δρόβων καὶ φυρτῶσι πεδοστιδοῦς·
"Αργυρος, δέ μεν τις χρυπτεῖς ἐν κόλποις χθονὸς
Εἰργθεῖς, διεν προῆλθεν, δίξιος τάφων,
Ο δέ ἐν προσθήηται καὶ προσστρέπτων πότοι·
140 Ιπποι, τάπτετε, ἄρματα, ἀρματηλάται,
Κόνες, κυνηγοί, θηριῶν ἰχνευμονες·
Καὶ ταῦτα δὴ τερπνά, δεσποίνες κακής,
Γαστρός, πόδου τε πανδόχου λαιμοῦ χάρας·
Στρώται, θυρωροί, κλήτορες, κοινήτορες,
145 Ανθηρόροι, βαντήρες, ἱκμαγεῖς κύκλων,
Γεῦσται, σκιασταὶ, νευμάτων ἐπισκοποι,
Λούσται, κερασταὶ δακτύλων ὑψώμασι,
Κούρων γυναῖκες, δύμάτων ἡδοσμάται.
Τύμβου τὰ πάντα πλουτιστοί, τραπτῆς χοῦς.

A 150 Ο δέ ἐνδεῆς εστηκεν, δὲν δὲ καὶ πέσῃ
Νόσῳ καρμον, μόγις ποτὲ δὲ μακρῷ χρόνῳ,
Οὐδὲν παρέξει πρόγμα τοῖς αἵτοι φύλοις,
Γεννήσει δέ ἀλέον τις ἐν βρυχήμασι
Νεκρός, ζαπλούτω τοπεστοι εὐανθέστερος.
155 Τί τι λοιπόν; Ήδρες, θυμός, ἔκστασις, θράτος,
Μίθη, γέλωτες ἀκρατεῖς, αἰσχροὶ λόγοι,
Θεοῦ περιτρόνησις, αἴματος, φύλων,
Ταῦτ' οὐ πενήτων μελλόντας ἐστὲ δὲ πλουσιῶν·
Πλούτος γάρ ὑδριν, τοδὲ ἀπώλειαν φέρει.
160 Ο δέ ἐκπίλεος ὡς τὰ πόδια, οὐδὲ αἰρεται·
Θεοῦ μάλιστ' δὲ συνδραμῶν φέδος τύχη.
Καλῶν ἀπάντων παιδαργώδης εὐθενής.
"Ἄθρει δὲ ἵκαστον ἀνθ' ἔκαστου συντίμας,

Parietes, tigna et stratum calculis solum,
Argentum partim abditum in terra sinu
Inclusum, unde prodiit, dignum sepulcris,
Partim in propatulo, et renidens in poculis :
140 Equi, tapetes, currus, et currum ductores,
Canes, ductores canum, vestigatores belluarum;
Ac illæ etiam voluptates, improbi domini,
398-399 Ventris, et meatus nihil non absorbentis gulæ causa :
Stratores, janitores, vocatores, sopitores,
145 Florigeri, spargentes odores, discos abluentes,
Gustatores, umbram efficientes, nutrum observatores,
Balneatores, pincernae ad signum digitii sublati,
Crine mulieres, oculorum dilectamenta :
Sunt hæc omnia divisi sepulcri, picti pulveris.
150 Sial vera pauper, atque etiam sibi cadat
Morbo laborans, vix tandem aut longo senio,
Nihil negoti exhibebit amicis suis,
Morietur, ut leo quidem inter rugitus
Mortuus, divitibus longe floridior.
155 Quid superest? contumelizet, ira, insania, audacia,
Ebrietas, risus intemperantes, dicta turpia,
Dei contemptus, consanguineorum et amicorum,
Hæc non magis pauperibus inhærent quam divitibus :
Divitiae enim contumeliam, illa perniciem parit.
160 Ille vero opprimit, ut plurimum, nedum insolecat,
Præserit si Dei concurrat timor,
Bonorum omnium fortis magister.
Considera breviter, unum cum altero conferens,

156 Πεδοστιδοῦς. Val. Edit. πεδοτριδοῦς. Soli
calculis strati.

157 Αργυρος. Hic versus uno pede redundare
videbatur Benedictinis, qui delendum proponerant
τις. Sed immerito, cum ἀργυρος sit dactylus, a quo
primum pes versus informeretur.

158 Ηὔτοις. Coisl. τοποῖς, in ædibns.

145 Χάρη. Forte χάρην.

144 Στρωται. Per stratores, inquit Billius, intel-
ligit Gregorius eos, qui mensas aut lectios, aut ali-

quid ejusmodi sternunt. Per vocatores autem eos,
qui apud divites hoc munere funguntur, ut beri
nomine ad epulas certos homines invitent.

145 Ρυτῆρες. Aspersores odorum fragrantium.

147 Κρασταὶ δυντύλων ὑψοματι. Qui summa
manu potum ministrant. Bill., Leuy. temperatores
extremis utentes digitis.

150 Ο δέ ἐνδεῆς. Ita Coisl. Edit. mendose οὐδὲ
ἐνδεῖς.

155 Τεθρήξεος ᾧ. Ita Coisl. Edit. τίθησθε δέ.

METRICA VERSIO.

Argentum et imo conditum partim sinu
Terra, unde fluxit, atque bumo dignum tegi
Partim redundans et micans in poculis :
Equi, tapetes, ductor et cum curribus,
Canes, canumque qui feras capiunt duces :
Et que voluptas ventris est, beri improbi,
Datunque nil que respuit prorsus, gulæ :
Strator, vocator, janitor, sonnum ciens,
Floresque gestans, quique discos abluunt
Terguntque, gnstant qui dapes, umbram cident,
Speculantque nutus, qui levant, summa et manu
Potum miustrant crine feminei; omnia
Hæc sunt sepulcri divitis, pictaque bumi.
Consistit at inops : ac licet tandem cadat,

B Aut febre, senio fractus aut longo, nihil
Charis amicis afferet negoti.
Instar leonis spiritum nam rugiens
Edet, opulentu floridus multo magis.
Quid restat? ira, temeritas, insania,
Bacchus, cachinni, turpia et dicta, ac Dei,
Gregisque chari, et sanguinis contemptio :
Hæc cuncta longe divites prenunt usqis.
Namque insolecti dives, ac pestile bine trahit.
Vexatur at inops sape, nec frontem erigit :
Potissimum si sit comes Dei metus,
Firmus magister omnis omnino boni.
Collata cerne quaque jam cum singulis,
Utrique justus arbiter vita manens.

'Αμφοτέν δίκαιος τοὺν βίουν μένων βραβεύει,
165 Εἰ μὴ φέρειν σοι καὶ τόδε ὑδρον φαίνεται,
"Ποτὲ πενήντα ἔσται καὶ πλεῖστον,
"Η πνεῦν τὸν αὐτὸν δέρα, ή κλήσιν μίαν
Καλεῖσθαι, δύμαστεγός τε καὶ σύμπλους δοκεῖν.
Φθονεῖς ἀρίστοις, καὶ κακοῖς οἰκτίζομαι.
170 Κακῶν γάρ οὐδὲν ἔστιν δηλουμένον,
Κανὸν εὐδρομῶσιν εἰς ἐπιστράτειαν.
Διαπνεῖς πάντας, ὡς ἄλλου θεοῦ.
Ἐν οὖτα πλάσαμα, πάντας εἰς μίαν κράσιν
"Ηξοντας. "Ἄλλος δὲ δευτέρα πλάσιος, τρίτος.
175 Χρηστοῖς ἀπαριγήσασιν φέρει.
Κάμπτονται μογγοὶς ἀπίσταν κυνηγούμαται.
Μένται γάρ οὐδὲν, ἀλλὰ φει μαρκῷ χρόνῳ.
Νοῦς δημάραν ἔπαυσε, νόκτα δὲ ἡμέρᾳ-

Α Χαράν δὲ λύπη, καὶ τὰ τερπνὰ συμφορὰν
180 Ἐστήσαντες οὐκούν, ὡς πατήσοις, προσεκτέον.
Σοὶ δεινὸν οὐδὲν, οὐδὲ τῶν διγαν κακῶν.
Τῷ γάρ φρονεῖν πως τὸ τριψῆ δύνστατα.
Ἐμοὶ δὲ πένθος, καὶ τὰ μικρὰ φαίνεται.
Θεοῦ γάρ ἀλλοερίωσις ἡ βάμαρτια.
185 Πιῶς δὲ ἀν φέρομεν ζημιούμενος θεόν;
Σοὶ χρηστὸς θνος καὶ δύο πλευρῶν θέσεις.
"Ηδεῖς δὲ διεροτοῦν ἐν ἡμέρῃ τύποι.
Πίνεται, κυδεύεις, λαμπάνεις, παίζεις, γελάει.
Ἐμοὶ δὲ δύπνον τοῦ βίου πλεῖστον μέρος,
190 Κεντούσοις γάρ μα καὶ καλειδόνος οἱ πόνοι.
"Ἄν δὲ δράπανος τι μικρὸν θνον, δακρύων
Ροβεῖ με καὶ κιθώνα μικρὸς ἀγρίας,
Κρίας, δικασθῆς δρόπος, ἐντρομος στάσις.

Utrique vita justus arbiter manens,
165 Nisi id et tibi injuriosum videtur,
Ut et prope pauperes stare,
Aut eundem aereum spirare, aut codem nomine
Vocari, ejusdemque tecti et navigii consortem videri.
Invides optimis; miseret me malorum.
170 Malis enim nihil est miserabilius,
Etiam si prospero cursu in lubricum tendant.
Despici egenos, quasi ab alio essent Deo :
Unum scio figuramentum, omnesque idem in judicium
Venturos. At secunda formatio, mores sunt.
175 Efferunt te res prosperæ : me timor sapere docet.
Incurvant te res adverse : spes me allevat.
Nihil enim permaneat, fluunt universa temporis diuturnitate.
Nox diem fugat, et noctem dies :
Gaudium moror, et res iucunda mororem
180 Excipiunt : his ergo, ut stabilibus, non est inhærendum.
400-401 Tibi nil grave videtur, etiam ex his qua valde mala sunt.
Quoniam enim sapias deliciae obistunt.
Mibi vero luctu digna, etiam qua parva sunt, videntur.
A Deo enim alienatio est peccatum :
185 Quonodo feram ne Deo defraudari?
Gratis tibi somnus, et duorum laterum conjunctio.
Dulcia somnia quibus rerum diurnarum exhibentur simulacra.
Bibis, ludis, accipis, jocaris, rides.
Mibi vero insomnia maxima vita pars :
190 Pungunt enim ne etiam dormientem molestiae.
Si paululum autem sonni arripero, lacrymor;
Terrent me imagines noctis asperæ,
Judicium, judex inexorabilis, borrenda statio :

165 *Βραβεύεις.* Coisl. et Vat. xprīc.
167 *Μίαν.* Ita Coisl. Edit. male μία.
173 *Κρίσιν.* Coisl. xράσιν.
176 *Μοχγροῖς.* Coisl. γοργοῖς, et ἀλπίοι pro ἀλπί-
σιν.
182 *Τῷ γάρ φρονεῖν παῖς.* Coisl. τῷ γάρ φρονεῖν
τῷ τριψῆ.
186 *Θέσεις.* Billius sic emendat aut emendare

videtur : δοῦλον πλευρῶν δέστε.
187 *Ηδεῖς.* Coisl. ἡμεῖς, quod error esse vide-
tur. "Οὔτε τῶν τὸν ἡμέρα τύπο, σοννα namque
sunt imagines eorum quae interdū nobis contigeruntur :
quod quidem Gregorius alio in loco sic expressit :
Φροντίστων ἡματίαις γάρ δυοια γάσματα νοστός. Cu-
ris diurni similia sunt noctis simulaclra, lib. ii.,
sect. i., poci. i., vers. 291.

METRICA VERSIO.

Ni forte iniquum tu quoque noc existimas,
Ut quod propinquā sit cohors tibi pauperum,
Paremque spiret aereum, nomenque idem
Gestet, habitetque et naviget tecum simul.
Viris honestis invides? miseror malos.
Turba nocente nil enim est infelicius,
Cursu secundo tartarum quamvis petant.
Contemnis inopes, ut satos Deo altero?
Figmentum at unum nosco, idem cuncilis fore
Tribunal; alia fictio, mores probi.
Animos tibi augent leta : castigor metu.
Te dura curvant : spe levor, nam illi manet,
Sed cuncta longo tempori tractu flunt.
Claudit diem nox : comprimit noctem dies.

B Luctu voluptas, gaudium moror fugat :
Figendum non his ergo mens firmis velut.
Tibi tetra nullum crimina immittunt metum :
Eripere luxus nam solet mentem bonam.
At mihi pusilli surgit ex noxis dolor.
Nam noxa summo distractit nos a Deo :
Jacturam at ipsa quo feram pacio Dei?
Tu dulce dormis ad latum jungens latus,
Referuntque lucis melius somni typos,
Bibis, aleaque lusitas, rides, capis.
At parte vigilem maxima vitam exigo.
Nam dormientem me labor pungit quoque.
Ac si sopor quidquam capiam, gemo.
Nam spectra noctis aspera metum afferunt.

Πηγή παράδεισος ἔνθεν δασέστου πυρὸς
195 Σκύλης ἐκεῖνον ἐθίων μῆτων·
Μέσον συνειδός, δηραχος κατήγορος
Θεὸς θεός σοι, ἢν φέρῃ τὰ δεξιά·
Ἐμοὶ σεβαστος, καὶ φέρῃ τάναντα.
Τὸ γάρ με κάμνειν, φάρμακον σωτηρίας
200 "Οσον πεῖσαι", ἔρχομαι τὸ πέπλον
Θεοῦ· τὸ γάρ πάσχειν με συσφίγειν θεῶν.
Καὶ γάρ στρατὸς διώκειν εἰς τείχη φέρειν.
Παῖδες, γυνὴ σοι καὶ φίλοι παρήγοροι,
Ἄ καλ μεθίσταθ' ἡ μεγίστη συμφορά.
205 Εὔολος δὲ Ερεισμα καὶ παραψυχὴ θεὸς
Πεινῶντι, καὶ βίγουντι καὶ στενουμένῳ.
Τερρίζει, ποιεῖ, διστενή, πτωχοῖς κάλει,
Πάτει, βιάζου, μικρὸς ὑβρίσεις χρόνον.

Hinc fons ebulliens ignis inexstinguibilis,
195 Hinc vermis aeternum peredens :
Media conscientia, absque scripto accusatrix.
Deus tibi Deus est, si donet prospera :
Mihi venerandus est, etiamsi ferat contraria.
Nam si affligor, presidium id salutis est.
200 Quo magis premor, eo propius accedo
Ad Deum : ipsa me afflictio astringit Deo.
Insequens enim exercitus ad membra impellit.
Tibi uxor, pueri et amici solatium ferunt,
Quorum iactura maxima est calamitas.
205 Mibi præsidium et solatium Deus,
Esurienti, rigenti, afflicti.
Injuriam fac, percute, ignobilem, pauperem voca,
Calca, vim infer, non diu injuriam facies.
Deo offero omnia, ad quem et respicio.
210 Enim cogitationes in futuram vitam ;
Illiæ haero : mibi eorum quæ infra sunt, novi.
Sic morore facile liberor.
Quid plura ? Hodie tibi non adjudicari
Causam, res est, ut mibi videtur, intolerabilis :
215 Non enim vinci se fert, qui semper vincit.
Mibi autem perinde est accipere et non accipere.
Sufficit mibi Deus, etiamsi omnia alius auferat ;
Haec mibi maxima est ad vincendum gloria.
Sæc. Quid igitur si summorum labuntur aliqui ?
220 Spir. Quid si labantur etiam ex his qui secundum gradum tenent ?
402-403 Etenim praecare agere utriusque possunt et cadere.
Par utrinque ratio, verumtamen longe deteriores
Existimo eos esse qui labuntur in perfectiore vita :

200 Τέλος. Coisl. τόσον.
209 Θεῷ. Coisl. Θεόν. Ita Vat. qui addit μοῦ,

quam lectionem sequitur Leuv. Deum meum ego
semper gesto.

METRICA VERSIO.

Censura, judex, statio cui comes tremor,
Hinc fons perennis belliens flammæ, impias
Sine fine mentes vermis hinc morsu petens :
Hac inter animus conscius, scelerata arguens,
Ullo absque scripto. Tum Deus tibi est Deus
Cum lata mituit; hunc et in duris colo :
Est nam salutis ansa, quod premor, mibi.
Quo gravius angor, propius accedo ad Deum.
Nam me supremus Nunquam astringit dolor,
Ut cogit hostia insequens ad membra.
Proles, amici, sunt tibi solatio,
Uxorque, quorum dama mors tibi parit.
At mihi levamen atque subsidium est Deus,
Cum frigus, aut me dura cum famæ premit.
Illude, cæde, pauperem, obscurum voca,
Calca, opprime etiam, non diu me protres.

B Fero cuncta summo, mente quem cerno, Deo.
Vitam sequentem cogito, illuc colloco.
Nihil inierarum cognitum est rerum mibi.
Nullo labore sic fugit mœror meus.
Quid plura ? si tu forte nunc causa cadas,
Aut fallor, istud aut feres gravissime :
Qui vincit etenim semper, is vinci dolet.
Vineam ipsa causa, vel cedam, par est mibi,
Deum modo habeam; reliqua, qui volet, ferat.
Decusque fama maximæ ad palmarum æstimo.
Mund. Quid ergo summo si cadant ex ordine
Quidam ? Spir. Quid ergo si cadant ex altero ?
Nam labi utriusque, consequi et laudem queunt.
Par cum pari sit; pejor at multo mibi
Videatur is qui principe in vita cadit :
Tam sum malis infesta ! nam quorum magis

Τοσοῦτόν είμι τοις κακοῖς ἐναντίος.
 225 'Ον γάρ κρατούντων τιμώτερον κράτος,
 Τούτους πεσόντας πτώσης ἀδιλιωτέρα.
 'Εκείνον δὲ αἰτῶ μή λογίζεσθαι βίω
 Εἰ τις κάκαστος· τῷ βίῳ γάρ δυσαμενής.
 Σκοτεῖν δὲ ἐφ' αὐτῷ καὶ δοκιμάζειν τὸν τρόπον
 230 Καλῶν δὲ ὄμοιως καὶ κακῶν κατ' ἀντίον,
 Καὶ μή τὰ μελῶν ἡγεῖται καταβρέπειν,
 Οὐ γάρ δίκαιον, Ισχύειν δὲ τὸ πλέον.
 Γνωτίς δὲ ἐντὸν τοὺς βίους δυοὺς μέσους,
 Μή μοι τὸν ἀρχὸν τῶν δυοῖν ἑπτανταν κακῷ
 235 'Αντειστέας, μῆδε ποσιμοῦ βίου
 'Αριστον διῆρα, τῷ κακοῖστην τὸν ἔμων·
 Κρείττους γάρ ἀν φανεῖν, οὐκ ἀρνήσομα.
 Εἰ δὲ διχρόνος δικράνη, καὶ κακὴν δεῖξε κακῷ

Usque adeo malis sum inimica.

225 Quorum enim, si vicerint, gloriiosior est victoria,
 Illorum quoque, si iabantur, lapsus est miserius.
 Hoc autem postulo, ut minime imputetur vita generi,
 Si quis fuerit pessimus : huic enim vita est inimicus.
 At consideres velim et perpendas mores
 230 Bonorum pariter et malorum ex adverso :
 Nec, quod minus est, in lance deorsum vergat
 (Non enim aequum fuerit), sed præpondere, quod gravius est.
 Sic disces, quantum sit inter utramque vitam intervallum.
 Nec mibi optimum inter asinorum cum equorum pessimum
 235 Contuleris, neque mundana vita
 Prastantissimum virum cum teterrimo meorum :
 Alioqui meliores tui videbuntur, id non negabo.
 Verum si summum cum summo, pravum cum pravo conferas
 Ex adverso, tunc intelliges quantum antecellam.
 240 Hoc quoque perpende, quot sint quovis tempore
 Ex vobis qui cadant, ex nobis autem qui vincant.
 Una enim, ut aiunt, non facit hirundo
 Ver jucundum, nec unus senectentia pilns.
 Quid ait? dasne calculum? aut te valere siuo?
 245 Jud. Do. Qui enim non darem? Tunc arbitrabor
 Praferendam esse terrenam vitam inae,
 Cum, mente captus, Deo mortalem quempiam parem fecero.
 Quandiu autem sans mente fuero, id non crediderim.
 Vos vero, jaun abite : satius est ut pacem habeatis
 250 Ambae natuam inter vos et cum magno Deo :
 Tu quidem primas concedens primæ vitæ,
 Tu vero ut sororem hanc a te secundam amplectens.

224 Τραγίος. Ita Coisl. Edit. ἐκντίος.

225 Όν. Coisl. et Vat. δέ.

230 Καὶ διτέρ. Vat. in margine ἀνδρῶν κάτα.

231 Καταβρέπετε. Vat. κάτο δέπειν.

232 Ισχύειν δέ. Ita Coisl. Edit. Ισχύειν καὶ.

234 Ισπω. Coisl. et Vat. ἑπταν.

240 Οστον. Edit. Ισον.

Α ἐναντίους, μάθοις ἃν ὅποσον κρατῶ.

240 Σκότει κάκεινο, ὃσον ἢ παντὶ χρόνῳ
 Τὸ πάταξ ὅμιν, καὶ παρ' ἡμὶ τὸ κρατοῦν.

Μίαν δὲ φασιν οὐ φέρειν χειδόνα

Ἐπειδὲ καλὸν, οὐδὲ γάρ τῆρας τρίχα.

Τί φῆται; δίδωσι τὴν φήρον; ἡ κατέριν τῶν;

245 Κριτ. Αἰδωματι πῶς δὲ οὐ; τηγκαῦτι οἴησο-

μετα

Χρῆναι προτιμῆν τὸν κάτω τοῦ σοῦ βίου,

὾ταν θεῷ βροτῶν τὴν ισών μανεῖς.

Εἰ δὲ οὐ μανῆσομεν, οὐδὲ τοῦτο πείσομαι.

Ἄλλα διπτε· λάθον δὲ ἦν Ἑγγῆς εἰρηνικῶς

250 Αὔρων πρὸς ἀλλήλους τε καὶ θεὸν μέγαν,

Σὺ μὲν νέμων τὰ πρώτα τῷ πράτῃ βίῳ,

Σὺ δὲ ἀνδρεὶδην δεύτερον προσλαμβάνων.

METRICA VERSIO.

Est palma celebris, dum decus palmæ fenant,
 Horum ruina est, dum cadunt, quoque tristior.
 Hoc posco, generi ne imputes vita, malus
 Si quis sit; odit hic enim vita genus.
 Sed separatum tam bonorum ponderes
 Mores, malorum tum malus mores item :
 Nec vergat infra quod minus (iniquum hoc enim),
 Sed robur habeat id quod est multe amplius.
 Sic porro noscet inter has vitas duas
 Quid distet; asinum pessimo cum equo optimum
 Conferre noli: nec meorum pessimo,
 Mundana eum qui prestet in vita omnibus.
 Sic ille nauque vinceret: non id nego.
 Boum at bono si conferas, pravo et malum,

B Quantum antecellam protinus conspexeris.

Reputes et illud, quod grege ex nostro cadant

Pauci, tuorum et infrequens vincat cohors.

At ver, ut aiunt, una hirundo non facit,

Ut nec senectanti crinis unus. Quidnam ait?

An calculum das? aut valere te sino?

Jud. Do vero, nam tunc iufaram vita tuae

Vitam auteponam, mente cum lassa Deo

Æquabo summo quempiam mortalium.

At sana donec mens erit, non hoc agam.

Abite: satius ast erit, si mutuam

Pacem colatis, et Deo cum maximo.

Primas quidem tu principi vita dato:

At tu ut sororem rursus hanc complecteres.

Εἰ τοι τὸ πρώτον οὐκ ἔχει, τί κωλύει
Ἐχειν τὰ δευτέρα; οὐδὲ τοῦτ' ἀτιμα.

255 Οὐτος ἀν δημάραλης εἴη βίος.

Θ. Περὶ ἀρετῆς.

Τὴν ἀρετὴν ποθέω μὲν, ἀτάρ τόδε μ' οὐκ ἐδίδασεν,
“Ητις δὴ τελέσει, καὶ ὀπόποινεν ἔχει ἐμογε,
Καὶ μᾶλλον περ ποθέοντι. Πόλλος δὲ τὸντος, ἀνή.
Εἰ μὲν δὴ καθαρὸς τελέσει φύος, οὐκ ἀπίκιστος
5 Τέλος χειμερίστος· χαραράσσοις τὸν διάνυρος,
Δίζημ’ δὲ μιν ἔτενεν ἐπὶ γένοντος. Ηγάρ δὲν σχέσει
Βόρδορον ἐκ κραδίης, η δέξατο, σάρκα βαρεῖαν

Si primas quis non habet, quid vetat
Quominus secundum locum teneat? Neque id ignominia afficit.
255 Sic nobis secura erit vita.

404-405 IX. De virtute.

Virtutem quidem desidero, verum hoc non me docuit,
Quænam illa sit, et unde contingat mihi,
Quamvis cupidissime expetenti. Cupiditas non expleta supplicium est.
Si prius quidem est rarus virtutis, nec immixtus
5 Aquis bibernis, aut salebris torrentibus ex pluvia collectis,
Quaro quis cam invenerit in terra. Aut enim prostraxit
Cōsum ex corde, aut suscepit, utpote gravem carnem
Trabeus, et tenebroso externe turbatus hoste
Vitæ nostræ, ac lutulentu barathro.
10 Neque enim conveniebat, cum fluxus sim concretus,
Ac per fluxum vitam decurro, me esse fluxionis expertem.
Si autem non limpudis omnino est rarus, sed permista
Est deteriorior virtus, et concretio feda,
Quomodo virtus esse queat, considera. Ego enim
15 Hinc et inde celerem mentem intra pectora volvo.
Frigida quidem est nivis natura et candida;
Flava vero et calida ignis natura, nec miscentur
Illa inter se. Ante enim eorum vis solvetur, quam commisceantur
Virtuti autem quomodo macula superveniens imaginem dedecorat,

* Alias Bill. 59, p. 155.

255 Εἰ τοι. Forte εἰ τις.

254 Τοῦτ' ἀρχα. Ita Coisl. codex. Edit. τοῦ τ'
δεκατούλων.

IX. ARGUMENTUM : « Eruditissimum ac. contemplationis plenissimum carmen De humana virtute hic condidit Gregorius, in quo omnis mentis elationem, studiumque vel sibi, vel aliis placendū ex anima elidit, ac contra humilitatem et modestiam ipsius amatoribus conciliat. » Hoc est Cyri argumentum in istud carmen extitum, quo certò non est aliud ullum inter Gregorii carmina præstantius : in eo virtutem generavit, ejus naturam et essentiam exponit. Quam infirma, imperfectaque virtus humana sit, ostendit, quam difficile comparetur : Dei donum esse docet, Dei, inquam, sine cuius opere nihil aliud sunt homines, nisi ludibria et viva cadavera sceleribus fetida. Conditum autem esse illud carmen videtur, cum adhuc in sede Constantiinopolitanus Gregorius noster

A Ἐλλων, καὶ ζοφέντεν θαλόμενον ἔκτοθεν ἔχθρῷ
Ζωῆς ἡμετέρης, καὶ θυδεντι βερβέρῳ.
10 Οὐδὲ γάρ ήνει δουκός, ἐπει δύσις εἰμι πατέσσα,
Καὶ δευτοῦ βιότοι διεκρέω, ἐμεν' δρευστον.
Εἰ δέ οὐδε ἀργύρεος πάντη φύος, δὲλ' ἀπίκιστος
“Εστι χειροτέρους ἀρετή, καὶ μᾶλλον ἀκούσωμεν,
Πῶς ἀρετή τελέσει, τάδε φράσεο. Καὶ γάρ ἔγωγε
15 Τῇ καὶ τῇ νόον ὀνκιν ἐπὶ στοθεστιν ἔλεσσον.
Ψυχῆρι μὲν χύνος φύσις ἐπλετο, ἀργυρέη τε·
Σανθή δὲ οὖν δερματι τε πορὸς φύσις, οὐδὲ ἀπίκιστα
Ταῦτα πέλεται. Εὐθὺς δὲ βίη πάρος, η ἀνεμψύχητο.
Τῇ δὲ ἀρετῇ πῶς αἰσχος ἐπιλυθεν εἰσόντων ἀτίζον,

sederet, id est circa annum 580.

TIT. Περὶ ἀρετῆς. Sic Vat. et Reg. 992. Edit.
εἰς ἑαυτόν, τοι.

4 Φύος. Sup. lin. ἀρετή.

6 Ἐτετεμερ. Coisl. et Reg. 994 sup. lin. εὔρε,
κατελάσσε. Μον ἀνεύσε. Schol. ἀναδέσσω καὶ ἀνέ-
βλουσ.

10 Φύσις εἰμι παγεῖσα. Job x : Nonne sicca
lac multissimū me, et sicut caseum me coagulasti?

11 Ἀρεντον. Schol. ἀρεντον.

12 Ἀργύρεος. Sup. lin. λαμπτόρες.

14 Καὶ τόρ. Schol. καὶ γάρ ἔγων πολλὰ σκοτή-
σις οὐτων κατελάσσον. Etenim nondum percepi, quam-
vis in id mentem confererim.

16 Ἀργυρέη τε. Reg. ἀργυρέη τε.

18 Πάρος. η. Schol. πρώτον γάρ λυθῆσται ταῦτα
ἢ ἀλλήλοις μετήσται.

METRICA VERSIO.

Si ferre primas nequeat aliquis, quid vetat,
Quin is secundas teneat? hoc probro caret.
Sic vita nobis tutā erit periculo.

IX. DE VIRTUTE.
(Billio interprete.)

Ipse quidem nō teneor virtutis amore
At nec quænam sit, nec qua ratione parari
Possit, me docuit, quamvis mihi nil magis esset
In votis : crucia porro frustrata cupido.
Namque latex illa est purus si prorsus, et undæ
Brumalis, torrenses pari quam turbidus, expers,
Scire aveo quisnam in terris invenerit illam.
Aut etenim et medio lutulentu pectori cœnum
Extulit : aut ecce infelix exceptit, onustus

B Carne gravi, quemque externe saevissimus hostis
Turbet et indiciat, lutoe immergatque barathro.
Nam cum sim fluxu primum concretus, et ætum
Percurrat fluidum, non conveniebat ut in me
Fluxio non caderet. Si non purissima prorsus
Est virtus aqua, sed cœno miscetur oleni,
Qui virtus queat esse, velim tecum ipse volutes.
Namque animus partes noster se versat in ambas.
Frigida nix tantum est et candidia : flammæque rursus
Tota calet, rubet atque, nec unquam in fodus

[languor]

Ista coire queunt ; quod si vim feceris, ante
Miscere inter se quam possit illa, peribunt.
Quinam ergo sceleris labes fedissima sece

20 Εἰκόνα τὴν μεγάλοις θεοῦ, κακούχαρτος ἀμφάρας,
Εἰ τέτον θεός εἴμι, λάχος; δὲ σὸν εὐχομά είναι.

Ιηνύδνομ' Ἀλεποῖο καὶ δέρον, ὡς διὰ πυρῆς
Ἐρχεσθ' ἀλές, μέγα θαύμα, γλυκὺς δόσος, οὐδὲ ἐπί-

[μικτὸς]

'Η λόβη τελέθει. Λόβη δέ τε ἥρος δχλὺς,
25 Καὶ νοῦσος μελέων ἀρετῆς δέ τε, ἡμετέρη νύξ.
Πολλὰς ταρσὸς διάτη πρὸς αἰλέων, καὶ μὲ βαρέα
Τηκεδανή τε μέριμνα χαμαὶ βάλε: πολλάκι δὲ αὔτε
Αύγασάμην θεότητος ἀγνῶν φάσες, ἀλλὰ μάστον τοῦ
"Ηλίου νέφος, κρύψθη δὲ σέλας μέγα, καὶ μ' ἐδάκεν,
30 Ής φύγειν ἔγγις ἐδάκεν. Τίς δὲ φύδος; ή ποθέσεις
Αἰλοῦ ἀποτελεῖ θνητοῦ νόμος, ή τόδι διμενον

Α "Εστον ἡμοὶ, μάχθῳ μὲν ἐλεῖν, μάχθῳ δὲ φυλάξαι,
Τοῦτο γάρ ἐμπεδὼν ἔστιν, δὲ νοῦς κάμε. Πολλάκι δὲ αὔτε
"Εσθοῦ τ' ἡδὸς κακοῦ διάκριστος ἔχθρος ἀμφεστον,
35 Ή δὲ θήρ κερδαλέος τις ἐπ' ἔχνεστον ἔγνα βάλλων,
"Οὐ καὶ θηροτῆτρα καλοῦ πλάξεις διλοστον.

"Άλλο τι σάρξ μηδινωζεν ἐμοὶ φίλον, διλοδὲ ἐφετηῆ,
"Άλλο θάρες, φθόνος ἄλλο, χρόνος τὸ μὲν, ἄλλο τι δὲ αἰόν.
"Ἐρθε δὲ, δ συγγέων καὶ ἀμφιέγγειος κακοῖσι.
40 Καὶ γελών μόρον αἰνῶν ἐνι σπλάγχνοντον ἐμοῖσι,
Σαρδάνων, κακούχαρτον, ἐτεί καὶ τερπνὸς διλεθρος.
Νῦν χθωμαλός, νῦν αὖτε μετήρος: ὑδρίν αἰτίων
Σέμερον, ὑδριστῆς δὲρ δὲ αύριον ἀλλος ἐν διλοις
Καιροῖς, πουλυπόδης τις δειδόμενος χρόνα πέτραις.

20 *Imaginem magni Dei, malis gaudens peccatum,*
Si vere Deus sum, et partem tuam me esse easce regior?

Audio Alphoni pulchrum ammen per amarum

*Æquor fluere, et quod valde mirum, dulcē servare aquam, nihilque ipsi
Corruptionis adiungēsceri. Corruptela autem aeris est nubes:*

25 *Morbis corporis: virtutis autem peccatum, quod est nox nostra.*

Sæpe pedem tulī in æthera, sed me gravis

Et extixita cura in terram dejeici: sæpe etiam

Affulsius mihi divinitatis sanctum lumen, sed media illicio

Interfusa nube, subtraxit se lux magna, et dolore me confecit,

30 *Ut ut fugit, cum prope essem. Quia invidia? an ut desiderio ardeam,*

Perpetuo poscit nominum lex? an hoc melius

Est mihi, labore quidem comparare, labore elatim servare?

406-407 *Hoc namque stabile est, in quo mens nultum laboravit. Sæpe etiam*

Boni et mali delectum hostis ademit,

35 *Veluti fera quædam calida, vestigiis vestigia inducens,*

Ut venatorem virtutis dolo decipiat.

Aliud quid caro blandum mihi præcipit, aliud lex:

Aliud Deus, aliud livor; tempus præsens aliud, aliud æternitas:

Ago quod odi, et propriis oblector malis.

40 *Rideo graven mortem, conceptam in visceribus meis,*

Risu sardonico et flagitioso, siquidem mihi mea grata est pernicies

Modo humiliis, modo sublimis; a contumelia abborrens

Hodie, cras contumeliosus; aliis in aliis

Temporibus, polypus quidam referens colorem petræ.

25 *Ἐμετέρην τύε. Schol. 991 φθορά ἡ παρ' ἡμῶν
δημαρτια. Νοστρα ποξ, νεμπερε corruptio, peccatum
quod a nobis est.*

29 *Ἐδάλιξ. Schol. λελύπτην οὐ μετρώς.*

30 *Τίς ὁ φθόνος. Id est, ut exponit, quae-
nam causa est ut a bono excidam, nec illud conse-
quar?*

32 *Φυλάξαι. Ut labore partum majori studio ser-
uem.*

33 *Ο τοῦς κάμε. Schol. μετὰ πολλοῦ πόνου κατ-*

έλασ, quod mens magno labore percepit.

34 *Άμερσεν. Άφειλετο.*

36 *Πλάξεις. Coisl. πλάξεις. Schol. ἀποκλανήσῃ
τῆς διληθεας.*

38 *Χρόνος. Schol. ἡ παροῦσα ζωή.*

41 *Σαρδάνων. Sardonium risum ridere, inquit
Bilius post Erasinum, idem est ac voluptam ex*

aliqua extixita re capere.

44 *Ἐβδόμενος χρόνα πέτραις. Polypodes dicun-
tur referre petrarum, quibus adhærent, colore.*

METRICA VERSIO.

Virtuti adjunxit, simulacrum nobile turpans
Numinis ætherici, si vero sum Deus, atque
Pars tua, summe Paren's, non frustra dictior esse?

Arcadicum memoriam ammen per salsa fluenet
Æquora dulcorem incolunem servare, nec ullam
Ipsi immisciri labem; res mira profecto!

Ætheris ab labes caligo, corporis acris
Vis morbi, mea nos virtutis denique labes.

Sæpe meus sese pes summa ad sidera ketus
Extulit: at subiens tristis mea cura repente
Stravit humi. Lumen rursus persepe tenui

Numinis æterni, nubes densissæ a se se
Protinus injeci medium: sese abdidit ingens

Fulgor, et ardente fixit mihi corde dolorem
Ut mibi jam propius posito se præpete cursu

Eripuit, cepitque fugam. Cur istud? Amari
An quod a me semper cupiat, cupideque requiri
(Namque ita moris habent homines quoque)? vel

[i]nibi quid sit

B Ut ilius satiusque Deum non aosome labore
Accipere, ut captum servent studiosius i' stuid

Nam demum stabile est, quod mens percepit ægre.

Sæpe mihi rursus delectum subdolus hostis

Virtutis vitriique adimes, mea lumina fallit,
Ut sera, signa pedum que-signis callida turbat.

Hac venatorem virtutis iudat ut arte.

Quod blandum est mollis caro præcipit: ast Deus
[atque

Lex divina aliud, mundus diversa, malusque

Livor: et id facit quod mens mea dannat et odit,
Oblectorque malis, mortemque in pectori fixam

Rideo sardonio risu; certissima pestis

Nam mihi leititiam gigint. Submissus est me

Nunc nihil: elata gradior nunc mente: superbos

Nil hedie duco: cras sum tamen ipse superbos.

Tempore variis varios assumere mores

Non vereor nimium levis, ac sum polypus alies,

Diversos capiens diversa ad saxa colores.

45 Δάκρυα θερμὰ χέων, ἡ δὲ οὐ συνέρεσον ἀμφά-
τάς.
Καὶ τὰ μὲν ἔξεκενωσα, τὰ δὲ ἐνδοθεν αὐτῆς ἀγέρω
"Ἄλλαις ἀμπλακίστην, ἀκους δὲ τε φάρμακα βίβα.
Σάρκεις παρθένος εἰμι, καὶ εἰ φρεσίν, οὐ σάρκα οἶδα.
Αἴδις δημιούργησεν, καὶ δὲ ὀνειρεύεται αὐτή.
50 Οὐδεμιᾶς δένενται καχοῖς, ίδοις δὲ τὸ ἀφεγγῆ.
Οὐράνιος μύδεσται, ἐπιχθόνιος πραπίδεσται
Εἰμι, ταλαιπωνός τε, καὶ εἰδοῦς εἰ δὲ δρ' ἀδήτης
Καὶ τυθός πνεύσειν, ἀνίσταμαι οἰδαλόσται
Κύμασιν, οὐδὲ ἀπέληπτος ρόθος πάρος, τὸ γενέσθαι
55 Νηγεμίην. Τῆμος δὲ πειστὸν χόλον, οὐ μεγαθαῦμα.
Πολλάκις δὲ εἰδρυμέντα αὖν ἐλπιζούσιν ἀρίστας,
"Ηδὴ καὶ μεσάτης ἀρετῆς ὑπερεκτείνοντα,

ΑἾσπανίης παλινόροτον ὑπὸ προπόδεσσον θήμεν,
"Οὐ τε κατὰ φαμάσιο φέρων πέδα λογίους ἔχορδος.
60 Κλεπτομένης προπάροισθε ὑπὸ ἔγνωσιν ἀστα-
τέουσιν
Αὐθις ἀνέρχομ' ἔγωγε, καὶ Ἐμπαλεὶς ἔρχορ' ὄπισσος,
Πλείον ἐτὸν τοπάροισθε δυσάμμορος, αἰλὸν ὕδειναν,
Αἰλὸν ἱκνεῖν μάγις, δικαὶος δὲ λιεσθον.
Μαρκός μοι βίος ἐστι, καὶ οὐκ ἔθελω βιθοῖο
65 Λύστρον, ἀλλος ποθέναν, ἀκος δὲ τῇδε ἀπὸ ἐμεῖο,
"Ημασις πλειστέροισι πλέον κακότητος ἀγείρων.
Τονκενεκήν ήματέρρη γενεῖ τόδε δῆγμα πεπήχω.
Πρώτη μὲν Τριάδος κακαρή φύσις αὐτῷ ἐπείτε,
"Ἀγγελική· τριτάτη δὲ ἐγὼ βροτὸς, ἀμφιτάλαντος,
70 Μεστογήν ζωῆς τε καὶ ἀργαλέου θανάτοιο

45 Calida flunt ex oculis lacrymae, sed non fluit peccatum :
Et has quidem exhausi, alias autem intus colligo
Aliis peccatis, ac medicina remedia projici.
Corpo virgo sum ; an autem et mente, haud certum habeo.
Pudor oculos contegit, animus autem sese effert impudens ;
50 Acutum cernes in alienis vitiis, in propriis vero exercutiis.
Celestis sermonibus, terrenus animo
Sum, tranquillusque et pacatus ; sin autem ventus
Vel levis flaverit, statim tumidis atoller
Fluctibus, nec adest illi conquiescit prius, quam redeat
55 Serenitas. Tunc autem iram cadere non valde mirum.
Sepe etiam recte currentem cum spe optima,
Et iam ultra medium vulgaremenque virtutem pertingentem,
Subito praecepitem, ad ima dejecti pestifer inimicus ;
Ac veluti, cum quis incedit per arenam,
60 Quae furtim ante subduxit se vestigis instabilibus quam figantur
Rursus ascendo, et rursus in terram relabor,
Magis adhuc quam antea miser, semper incedens,
Semper magno percursus terrore, vix ascendi, cito corruo.
Longa mihi iam vita est, nec tamen desidero vita
65 Solutionem, medicinam expetens : medicina autem longe est a me
Utpote qui, quo plures eunt dies, eo plura contraho vitia
Quamobrem nostro generi hoc dogma fixum esto :
Prima quidem Trinitatis pura natura : deinde vero
50-50 Angelica : tertia autem mortalis, qua mea est, ambigua,
70 Media inter vitam et acerbam mortem

49 Αἰδώς. Sic Vat., Coisl. et Reg. 991. Edit. male
αἰδοῦς.

50 Οὐχισαρή. Βοτ. est, quod ait Horatius :
Cur in amicorum vitiis tam carnis acutum.
55 Οἰδαλέοντα. Schol. ὥσπερ θάλασσα.
54 Ἀκάληξ. Sic Vat. Edit. ἀπέρρηξ. Schol. καὶ
οὐ πρὶν κατέπαυσα τὴν ὄργην, πρὶν τὰ τῆς ὄργης

ἐπιδεῖξασθαι.

56 Εὐδρόμενον. Coisl., Vat., Reg. 991. Sup. illa.
τρέψοντα.

58 Προπόδεσσα. Schol. πόδιον.

66 Κακότητος. Mendose edit. κακότητας
69 Ἀμφιτάλαντος. Schol. ἀμφιτρέπης.

METRICA VERSIO

Effundo lacrymas : sed noxa haud effluit una ;
Et lacrymis fusis, nova per peccata recentes
Interne lacrymas cumulo, queque ante, medere
Ut morbis animæ, sumpsi medicamina, perdo.
Corpo sum virgo, verum an quoque mente, lu-
git me.
Ora pudor texti : sed mens ignara pudoris
Sese effert. Oculos aliena ad crimina claros
Tendo : sed ipse meo sum plane in criminè cæsus.
Sermo meus cœlum resipit : sed terra mens est.
Nisi me tranquillum magis est : at vel levis aura
Si flari, tumidis confestim turgore procellis ;
Nec fera tempestas, nec fluctus ante quiescunt,
Omnia quam ventus reddat tranquila recedeus :
Tum vero non est iram considere mirum.
Sepe etiam egregia dum spe subnixis in altum
Efferor, ac media virtutis septa volatu

B Transilio, dirus resupinum montis ad ima
Præcipitem fundit Satanæ : mihiq; accidit illud,
Quod solet huic, qui littorea dum incedit arena,
Haud certa elusio pedibus vestigia firmat.
Eriger ipse iterum : rursusque in terga relabor,
Quam prius infelix magis : incedensque labore
Perpetuo, trepidumque fovens in corde pavorem,
Vix gradior : citus at labens figo oscula terra.
Jau decursa mihi longissima tempora vita,
Nec tamen bine εὔστητο libet : quod pharmaca morbis
Ipse meis cupians, procūt'at medicina remota est :
Nam plus vivendo scelerum quoque cresci acervus,
Dogma ergo humano generi hoc statutu oportet :
Prima quidem Triadis pura est natura beatæ ;
Angelica banc sequitur : postrema ego, partem in
[utramque
Ancipiuit fato vergens, finisque beatus

'Εστηκές, ἀρίστων ἔχουν τέλος, ἀλλ' ἐπίμοιχον,
Ἐτ καὶ μικρὸν ἔμενα κακοῦ βίστοι θύετρα.
'Ωδὲ Θεὸς γάρ οὐκανέν εἶμεν φρενὸς ἔμμεν' διεῖθον.
Κεῖνος δὲ ἐστὶν ἀριστός, δε ἐν πλεονεστοις κακοῖσι
75 Βαῖας φέρει κακῆς ινδάλματα, καὶ πρὸς διάντες
Σπειδεῖ σὺν μεγάλοιο θεοῦ χερὶ, θερμοὺς ἔρωτα
Τῆς ἀρετῆς φορέων, κακῆς δὲ τε νότα διώκων.
"Ω; Τε ρόσι ποταμοῖο βιώμενος ἀλλὰ φίδιον
Τρημαλέον, θολερὸν τε καὶ δύριον, εἰ δὲ μιγεῖη,
80 Κρύπτων πλεοτέρων καθαρῷ βόον πυνθεντα·
"Ηδὲ ἀρετὴ πλεκτοῦ, τὸ δὲ πλέον οὐρανίων.
Εἰ δὲ τις ἐνθάδε ἔνων θεὸν ἔβραχεν, η̄ πρὸς διάντα

Α Ἔδραμε σάρκα βαρεῖαν δὲ οὐρανὸν ἔνθεν ἀερας,
Τοῦτο Θεού γέρας ἐστι. Βροτοὶ δὲ τε μέτρ' ἔται-
[κεσθων.

85 Εἰδὲ διγε τοι καὶ τοῦτον ἡγὼ λόγον ἐν φρεσι
[Θήσω,

Πῶς καν τῆς μεγάλης ἀρετῆς ἐπὶ τέλους ἱκανοί,
"Η μούνη καθαρῷ καθαρὸν θύει, Οὐ μὲν δῶ
Ἐντάσσει. Πουλύχος γάρ ἐπ' ὅμμασιν οὐνάδεις γαπνός·
Στέργον δ', εἰ καν Ἑπειτα λίπων κακὰ δακρυσθεντα.
90 Οὐδὲ οἷον μεγάλοιο θεοῦ τότε δύορον ἐτύχθη,
Εἰκόνα περ τίνος, ἐτελεῖ καὶ τοῦ μενονῆς,
Οὗτος σέ φρενὸς οἰον, ἐπει καὶ κρείσσονος διλαχῆς,

Posita, praeclarum habens finem, sed seruinosum,
Quamvis paululum aperuerim male vita fore,
Sic enim jussit Deus esse mentis mea certamen.
Ille autem optimus est, qui inter plurimos malos
75 Levia habet sceleris simulacra, et ad superna
Properat magni Dei auxilio, fervido amore
Virtutis flagrans, malitiamque a tergo persequitur :
Ac veluti fluvius aliquis vim inferens alteri flumini
Aspero, turbido et sevo; ve si iniuriceatur,
80 Occultat majore copia pure unda lutulentam :
Hæc est virtus hominis; major autem virtus celestis.
Si quis vero, cum hic esset, Deum vidit, vel ad regem
Evolavit, gravem binc in coelum carnem attollens,
Hoc Dei beneficium est. Mortalibus autem adsit modus.
85 Age vero et hunc ego sermonem tuæ menti apponam,
Quoniodio ad summam virtutis cuimen pervenias,
Quæ sola puro Deo pura est hostia. Non tamen arbitror
In bac vita. Multiplex enim hic mentes nostras occupat fumus :
Contentus sum, si (hoc assecuror) postquam liquero flebilis hujus vita mala.
90 Non Dei autem duntaxat dominum est virtus,
Imaginem suam licet magnificat, sed et tuæ cura;
Neque tuæ voluntatis solummodo, verum et magnæ Dei potentiae :

71 Ἐρίθωρ. Int. Coisl. ὀλιβωρον, opulentum.

72 Ἐφέζ. Sup. lin. ἀνέψια. *De peccato originali*
Billius intelligit; Combellsius vero de peccatis quæ
quaque propria voluntate admittit, et quæ felicitati
aeternæ comparanda impedimento sunt. Pro κακοῦ
Combellsius multæ καλοῦ, quod sensum hunc efficeret : *Labore ac studio comparandus finis, quantumvis vita probet fore aperuimus.*

75 Βαῖα φέρει κακῆς ινδάλματα, καὶ πρὸς
[κακούς

Σπειδεῖ σὺν μεγάλῳ θεοῦ χερὶ, θευγόνιον ἔρωτα
Τῆς ἀρετῆς φορέων, κακῆς δὲ τε νότα διώκων.
Primus versus claudicabat, et gemini qui sequuntur,
antea in editis deerant, Billius postea restituuit.
Hos versus exhibent codices Regii, Vat., Coisl. Ibid.
ἀναντέ. Reg. et Vat. sup. lin. ἀνωρεψ. Coisl.
ὑπῆλθον. Bill. διατάχτη.

77 Κακῆς δὲ τε νότα διώκων. Quandoquidem
sibi non potest, ut quis virtutem ab omni vitio

puram adipiscatur, optimus ille censendus est qui
omni studio emittitur, ut vitium propulsit et adver-
setur : atque consequitur ut virtutis exuberantia vi-
tiuum obscuratur et obtrusatur : si minus efficere pos-
sit, ut omni vitio aditus interclindatur, quod ele-
gantissima similitudine ostendit Gregorius.

81 Ήδὲ ἀρετὴ πλεκτοῦ. Schol. καὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ
τῆς ἀνθρωπίνης, τοῦ συνθέτου ἀνθρώπου, *hæc est*
virtus humana, hominis conflati ex corpore et anima.

84 Μέτρη ἀποκεισθων. Schol. καὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ
τῆς γνώσεως, *virtutis et scientie.*

85 Εἰ δὲ ἄρε. Hic in Vat. Regiisque pluribus
aliud carmen incipit cum eodem titulo περὶ ἀρε-
τῆς. Ibid. θίσων. Schol. προσθήσων.

86 Σέλερον ἵκαιον. Vat. τέρπι ἀφίκηται.

89 Σέλερον δ. Contentus sum, bene mecum agi
credam, si hoc assecuror, postquam hujus vita mala
liquero. Ibid. κακά. Schol. βίου τούτου.

92 Κρεποστορος διάτης. Schol. τοῦ Θεοῦ θυνά-
μεως.

METRICA VERSIO.

Ille quidem, sed durus erit, si forte fenestras
Vel paulum impura stultus reseravero vita.
Hæc etenim esse mea vult mentis prælia Christus.
Optimum hic autem est, qui plures inter iniquos
Pauca gerit sceleris simulacra, Deique potenti
Auxilio nixus convexa ad sidera tendit,
Virtutisque ardet studio, vitiumque profanum
Pelit et incendiuit, violenti ut fluminis unda
Undam aliam impuram extrudens, abigensque re-
trorsum :
Aut etiam abscondens, si sese admisceat illa,
Limpiditate sua fluxum majore intosum.
Compositi haec virtus : quod suora est, cœlicolarum.

B Quod si vivus adhuc Dominum quis vidit olympi,
Aut ad eum, in coelum sublata carne, cucurrit,
Contigit hoc superi preclaro numeræ Regis.
At modus interea mortalibus inditus esto.
Hunc tibi quintiam sermonem in mente lo-
[cabō :
Quonam nempe modo virtutis tangere culmen
Ipse queas, puro quoque sola est victimæ pura
Non reor hic equidem : nam multo lumina fumo
Caligant : actum egregie necumque putabo,
Si mala vel saltē post tristia fata reliquam.
Non tantum atherei, charissima sit licet illi
Efigies, virtus contingit munere Patris :

Ὥς οὐδὲ δῆμος θρογεῖ μόνη θηγάστο λευτᾶ,
Καὶ μᾶλα δερκομένη περί, ἐπάς μεγάλου Φαθόνου·
95 Αὐτὸς δὲ δρματ' θλαψε, καὶ δρμασιν αὐτὸς
[ἐφάνθη].
Δοκιὰ μὲν μεγάλοιο θεοῦ πρὸς χρείσσωνα μορφαί,
Πρώτη δὲ θητατή τε, ἢ δέ τε καὶ παρί δύο.
Κείνος δεκτὸς θήτης καλοῦ, καὶ κάρτος ὅπλες
Αὐτὸς δὲ ἐν μεσάτῳ σταθερόμος οὐ μάλι θλαψρός
100 Ἐρχομαι, οὐκ ἀγέραστος, ἐν δλαμασιν καὶ
[τιταίνων]
Χριστὸν ἔχων πνοήν, Χριστὸν εὖνος, θλαμον ἀγητόν,
“Ος με καὶ ωπήντα καὶ εὔδρομόντα τίθηται.
Κείνου δὲ ἐκτὸς, ἀπαντες θώστοι πάγινα θητοῖ,
Καὶ νέκυες ζώντες, δύοδότες ἀμπλακήσιν.

Α 105 Οὐδὲ γάρ ήρος ἐκτὸς θειας πατώμενον δρόν,
Οὐδὲ μὲν θάτος ἐκτὸς ἀλλερομος ἐπιπτο δελφίς.
“Ος οὐδὲ Χριστοῦ δύγα βροτὸς ἤγος ἀείρει.
Τῷ μη μοι λίγην μεγαλίζεο, μηδὲ ἐπι σέο
Κάρπος ἔχειν πραπίδεσσι, καὶ εἰ μᾶλα πάνσφος
[εἰτε·]
110 Μηδέ τιν' εισορέων χθαμαλώτερον ὑψός
[ἀρροής].
“Ος πάντων χρετῶν, καὶ τέρματος αστον θλαύνων.
Τέρματος ἐνδεικεινεν, διούν τοις τέρμα πορείης.
Ἄτιν μη τρομέειν, λίγη δέ τε μη φλεμανίνειν.
Εἰς γῆν θύλος θητκεν, ἐξ οὐρανὸν ἐλπίς δειρε,
115 Καὶ δέ οὐπροπλήγει θεός κοτει μεγάλησ.
Μάρπιτε τὸ μὲν χειρεσσι, τὸ δὲ ἐλπει, τῷ δὲ ὑπεικε·”

Quemadmodum nec solus oculus meus aspectabilia cernit,
Quamvis perspicacissimus, sine solis lumine :
95 Ipse eum sol oculos illustrat et oculis illucet.
Duo quidem magni Dei ad bonos actus sunt partes,
Prima et ultima : una vero mea est.
Ille me capacem efficit boni et vires suppeditat.
Ego vero in medio, velut in stadio cursor, non admodum levis
100 Gradior, non sine præmii spe, inter currendum membra pretendens,
Christum habens pro afflato, Christum pro robore, pro opibus amplissimis,
Qui mihi et perspicaces oculos et prosperos cursus præstat.
410-411 Sine ipso, omnes vana ludibria sunt mortales,
Et mortui viventes, fetidi peccatis.
105 Neque enim sine aere vidisti volantem avem,
Neque sine aqua maris cursor natavit delphinus.
Sic nec sine Christo mortalis pedem mouet
Quoniam, ne nimium glorieris, nec tuæ
Viribus mentis confidas, et si magnopere sapiens fueris.
110 Neque aliquem videns abjectiorem, in altum attolleris,
Quasi omnibus superior, et ad metam proprius accedas.
Intra metam subsistit, qui non prospexit metam curriculi.
Neque nimium timeas, nec nimium confidas.
115 In terram superheria deicit, in celum spes tollit,
Et Deus fastus odit insolentes
Apprehende hoc manibus, istud spera, huic cœde,

94 Ἐκδ. Schol. Έχα φωτὸς δηλικοῦ.
95 Πρὸς ρεισσορά. Schol. πρὸς τὴν ἐργασιαν.
101 Ἀγητόν. Ita Vat. Edit. ἀγητόν.
109 Κάρπος. Vat. ad marg. δρόσος.
112 Τόδι. Ita Bill. et postulat inmetrum. Edit. οὐδε.
Coisl. εἰδότ.
113 Άτιν μὴ τρομέσσον. Schol. Προστήξει τοινυ
μήτε λαν φοβεῖσθαι, μήτε λαν θαρρεῖν. Edit. μὲν
τρομέσσον.
114 Έλπίς, εἰτε. Sic Coisl. Edit. θύλος. Schol. ἡ

γάρ Επαρτος εἰς γην κατήγαγεν, ἡ ἐλπίς δὲ ἀνήγαγεν
εἰς τὸν οὐρανόν. Coisl. schol. : Επιτρέμουν φρόντισσα
κατηγεγενεῖς γῆν, ἐλπίς δὲ ἀνήγαγεν εἰς οὐρανόν.
Combebius intelligit hec de Christo : Qui ascendit,
ipse est qui descendit, ut exaltatione viam humiliatio-
tem ostenderet.

116 Μάρπιτε. Schol., τὸ μὲν λάμβανε τῶν καλῶν.
Ibid. τῷ δὲ ὑπεικε. Schol. τόδι ὑπέρ τὴν ἄγην κατά-
ληψιν νόμιζε, hoc captum tuum superare existina, te
impurem credere.

METRICA VERSIO.

Nam tua cura etiam studiumque accedit oportet.
Nec rursum illa tua tantummodo mente paratur :
Majus enim rohur, majorem poscit openaque.
Quippe nec ipse, licet visu præcellat, oculus,
Sole tamen deumpto, corpus spectabile cernit.
Ille etenim et nostros oculos illustrat ; et idem
Post oculis sese infudit, præbetque tuendum.
Atque Dei, ut virtus homini contingere possit,
Sunt geminae partes, prima et postrema : necesse at
A nobis unam est mediamente accedere binis.
Virtutis namque ille mihi dedit esse capacem :
Et validas idem vires nervosque ministrat.
Ast ego, ut in stadio, non sane præpate gressu,
Incedo, moveoque haud vano membra labore,
Dum Christus mihi præstat opem, mihi præstat opes-
[que].
Qui facit ut cernam, cursu ferar atque secundo
Quo sine mortales vanissima ludicra cuncti,

B Quo cuncti sine viva cadavera, putrida noxis.
Nam neque submoto volitantes æthere cernas
Pennigeras volvres : nec demptis fluctibus unquam
Delphini sequores poterant regione natare.
Sic quoque præsidio Christi sine tollere gressum
Haud unquam mortale genus queat. Ergo caven-
[dum]
Ne tibi plus æqua triousas, et mente superba
Viribus ipse tuis lidas, quantumlibet in te
Fulgeat insignis sapientia : neve virum quem
Inferiore gradu cernens, atollere cristas
Incipias, tanquam sublimior omnibus, atque
Vicinus metas : metam nam constitut intras.
Virtutis quicunque viam non prorsus obivit.
Ne timeas nimium, nimium nec lumina tollas.
Detribuit in terram fastus : spes tollit ad astram.
Atque Dei in mentes semper turrit ira superbas.
Hoc manibus jam carpe tuis : spera istud : at illi

Kai τὸ σασφροσύνης, μέτρ' ἕσμεναι ἡς φιστῆτος.
Τόσον τι κακῶν ἔστιν διπὲ λλόποδες ἐσθλὰ τίθεσθαι,
Kai μέγα θάρσος ἔχειν, ὃς εὐπετεῖς ἔμμεν' ἀριστον.

120 Ἀμφοτέρως καὶ ὅδοιο κακήν στάσιν ἐν φρεσὶ^{Ιθέας.}

Αλλα τοι τὸ βέλεμνον ἐπίσκοπον ἐν χερὶ κεῖσθω·
Μηδὲν ὑπερέκμπειν Χριστοῦ μεγάλου ἀφετημῆς,
Μηδὲν μὲν ἐντὸς ἀγενῶν ἀδελτὸς σκοπὸς ἀμφοτέρων.
Πολλάκι: καὶ τὸ περισσὸν ἀρχήτον, εὔτε νέοιο
125 Κύδον τιμερόντες, ὑπέρτονα τοξεύοντα.
Ἡν μεγαλοφρονές, μνήσα σ' ἔδων ἐς βίου ἥλεας,
Τίς μὲν ἦτις τοπάροις, τίς ἐν σπλάγχνοισιν ἔκειθοι,
Τίς δ' ἐστι μετέπειτα, κόνις, καλοτῆς ἐδωδή.
Μηδὲν ἀκινοτάτου πέριν πλέον ἐν νεκύεστιν.

A 150 Ἡν χθαμαλοφρονέης, πλάσμα Χριστοῦ τέ-
 |τεῖαι,
Kai πνοή, μοιρὴ τε σεβάσμος, Ἐνθεν ἐπικήθης,
Οὐράνιος, χθόνιος, τυχός Θεός, Ἐργον δληστον,
Tοῖς Χριστοῦ παθέσταις ἐς ἀριστον εὔγος ὀδεύων.
Τούνεκα μὴ σάρκεστο χαρίζεο, μὴ τὰ περισσὰ
155 Τούδε βίου φιλέειν, νήδη δὲ τε λόγονα τεύχειν.
Νηδὲς γάρ μεγάλου θεού βροτός, ὅπερ ἐτευξε^{Κενύμενος} γαίθεν, ἐς οὐρανὸν αἰὲν ὀδεύων.
Τόν περ ἐών κλοιομαί σε θυδέα πᾶσι φυλάσσειν
Ἐργμασιν ἡδὲ λόγοισιν, δει θεὸν ἐντὸς ἔχοντα,
160 Αἰών ἀριστον ἐντα, ἀτήσυμον, οὐ δοκόντα.
Mή ναῦν μιλεοπάρον, ἔχοντα, η παρασήμοις
Κάλλεσιν ἀστράπτουσαν ἄγειν ἐπὶ νῶτα θαλάσσης.

Et hoc temperantis animi est, vita sua modum cognoscere.

Par quoddam malum est, spem virtutis abicie

Et nimiam fiduciam habere, tanquam facile sit esse optimum.

120 Utrovis enim modo affectus fueris, perniciose in via subsistes.

Semper tibi sagitta ad scopum directa, præ manus sit :

Neque mittatur ultra magni Christi præceptum,

Nec citra; a scopo aberrabis utroque modo.

Septius etiam inmoderatum studium inutile, cum novæ

125 Gloriae cupidi, nimis intento arcu jaculamur.

Si superbieris, in memoriaum revocabo, unde in vitam veneris,

Quia eases anteas, quia cum in maternis visceribus abscondereris

Quid postea futurus sis, pulvis et vernium cibus,

Nihil amplius ferens inter mortuos, quam quod infirmissimus quisque.

130 Si nimis abieco animo fueris, cogite te Christi fragmentum esse,

Ei spiramen, et augustam partem, unde compactus es,

Cœlestem et terrestrem, Deum factum, opus immortale,

Per Christi passiones ad immortalem gloriam tendere.

Quoniambre ne carni indulgeas, nec superflua

135 Hujus vita diligas, sed templum præstantius ædilices.

Templum enim magni Dei est bono, quod exstruit,

Cum efferves se a terra, iu celum semper tendit.

412-413 Hoc igitur templum, ego velim, tu semper flagrans omnibus serva bonis

Actionibus et sermonibus, semper Deum intus possidens :

140 Semper quam optimus esse studeas re ipsa, non specie tantum ;

Ne navea minio fucatam, pulchris coloribus tintetam, aut adulterina

Pulchritudine fulgentem committas pelago hujus vite;

147 Σασφροσύνης. Schol. σασφροσύνη.

122 Ὑπεραπέμπτην. Schol. ὑπερακοντίστην.

127 Τὶς ἐτ. Cuiusl. ei Vat. τί δ' ἐν.

151 Ἐπικήθης. Schol. ἐπλάθης Id est, partem
hujus a quo compactus es. Id. habet σεβάσμος, pro
σεβάσμοις, quod habent edit. (CAILLAU.)

152 Ἀδηστον. Schol. ἀδηστον.

153 Παθέσταις. Schol. δια τῶν Χριστοῦ παθη-
μάτων.

155 Λόφοι. Schol. κρείσσονα.

158 Θυάτεα. Sup. lin. εὐώδη διὰ παντός.

141 Μιλεοπάρον. Cuiusl. μιλεοπάρειον.

142 Θαλάσσης. Schol. του βίου τούτου

METRICA VERSIO.

Cede humilis, prudentis enim est aguoscere vite
 Humanæ modulum. Non est in dispare culpa,
 Qui bona desperat, nimium vel qui sibi, credens
 Proclive esse bonum, fudit, victus utrinque;
 Namque ita cessabit præclarum insistre callem.
 Missilibus telis semper pete prouidus album,
 Non ultra Christi tendat præcepta sagita :
 Non etiam citra; sic namque utrinque feretur
 Irrita, saep etenim immodicus conatus ab omni
 Deficit fructu, vanas dum laudis amore
 Tela, modum præter, curvato mitissum arcu.
 Quod si forie tuam damnosia superbia mentem
 Sollicitet, tum tu quisnam tibi cesserit ortus
 Esto memor, quidnam fueris prius ipse, parentis
 Quidnam cum gravida tegeris ruris in alvo,
 Denique quidnam sis post ultima fata futurus,
 Nempe cinis, tineæque cibus, nil lumine cassos
 Amplius inter habens, quam quivis paupere censu.

B Sin nimis ea dejecto animo, reminiscere quod te
 In lucem extulerit Christus, quod celestis fiatū
 Sis ortus, quod sis simul et celestis origo
 Terrenusque simili, factus Deus, ac memorandum
 Prorsus opus, Christi quod per tormenta crucem-

[que]
 Ad decus æternorum properes, sedesque piorum.
 Ergo nega obsequium carni, nec dilige quidquid
 Vita supervacni presens habe, atque Tonanti
 Sedulus in medio delubrum pectore conde.
 Namque salutifero templum tuum denique Christo
 Conduimus, aethereum cum mens citia fertur ad axem.
 Istud odoratis igitur factisque tuere
 Sedulus ac dictus : ei in ipso semper olympi
 Numen habe, curans ut non videare, sed ut sis
 Optimus : idque cavens, minio ne tincta carina
 Atque nothio splendore nitens falsoque decore
 Dicatur rapidi gravia ad discrimina ponti :

'Αλλ' εσθήτην γόμφασιν, έπιπλον, εῦ ἀραρύτων
Χείρεσι ναυπηγοῖο, δὲ οἰδημάτος ὥκα φέρουσαν.
145 Πᾶς μὲν οἱ προπάρθε, θεοῦ δὲ τε πάντες
[ἔχοντες,
"Ος σοφὸς, δεσθεναρὸς, δεσπλούσιος, δεσπέτευμης,
Ἐρματος δημεύσιος. Πρυμῆσια κείθεν διηγέων
Πάσιν, ἐμοὶ δὲ μάλιστα, δεξίομαι ὑψηλώνας.
Λαὸν ἄγων θυέσσαν πρὸς οὐρανὸν, ψήσον δῆθος
150 Χριστὸν ἀτιμάζοντι μελανομέναις πραπίδε-

[τινες,

A Οσσάτιον κλέος ἐσθὸν ἐπὴν θεότητι πελάζω.

Καὶ γὰρ δὴ μέτροισι θεοῦ καὶ μέτρα βίοιο

"Επικεῖται, ὡς δὲ μέτροισι βίοιο καὶ μέτρα θεοῖο.

"Ωδὲ δὲ μοι φρονέων, βίον ἐμπέδον ἐνθάδε ἔλανονς

[πομπῇ].

Λαθέντος σκιδέντος ἐν ἡματι τοῦδε βίοιο.

Γ. Περὶ ἀρετῆς.

[Πολλῶν ἀκούων, καὶ λέγοιμι μὴ μάτην,

Sed bonam clavis, navigationi aptam, optime compactam
Manibus navium fabricatoris, fluctus rapide secantem.
145 Quilibet tendat ad perfectissima. Verum Deo omnes adhaereatis,
Et sapiens, et fortis, et dives, et pauper,
Velut anchora firmissimæ. Rudentes suos illic alligent
Omnes, ego vero potissimum, qui sedeo sublimi throno;
Qui plebem duco sacrificis ad colum, cui tantum est oneris
150 Si Christum contemnam impuro animo,
Quantum gloriae et splendoris, si ad Deum accedam per virtutem.
Ut enim mensuram Dei mensura vita nostra
Sequitur, sic etiam mensuram vita measura Dei.
Si ita senseris, vitam securam hic ducas,
155 Hic et postea cum meliore Dei pompa,
Solutus, sed lucem extrema diei, vita hujus tenebris.

X. *De virtute*.

Multa audio, et velim non frustra, sic enim dicere non vereor,

* Alias Bill. 155, p. 204.

143 Ἀραρύταρ. Coisl. et Reg. 991 sup. lio. ἡρμό-
μένην.144 Φέρουσαρ. Vat. et Coisl. θέουσαν, per fluctus
currentem.

145 Προσάρθροις. Schol. πρὸς τὰ βελτίων.

151 Ηλιάδων. Schol. δὲ ἀρετῆς.

152 Μέρησσος θεοῦ. Id est, juxta Billium: Pro
ratione accepte dirimitur gratia, id quisque curare
debet, ut parent quoque ipsi beneficio accepto vitam
afferat: rursus, ut Cyrus exponit, iusta vita men-
suras, a Deo quoque congruentes laborum præmia
rependantur.154 "Ωδὲ δὲ μοι, etc. Schol. Reg. 991 οὖτα οὖν
φρονέων βίον ἀπρόσθιον ἐντεῦθεν ἔλανονς,
καὶ ζῶν καὶ μεθιστάμενος, ἀγγέλων ἀγῶνων πάραπε-
μόντων καὶ διηγούντων στ. Si hoc animo fueris, vi-
tam securam inoffenso decures pede, et vivens, et
mortiens, ibique sancti angeloi comites et itineris du-
ces erunt. Int. Coisl. οὐδὲ τὸ σκειρὸν καὶ τορπές τοῦ
παρόντος; Βίον τῷ τῆς ἡμέρας ἔχεντις φατὶ διαλυ-
θεῖται. Cum tenebras hujus vita, extrema diei
splendor dissolvet. — Verbo ἔλανον: vix futuri tri-
bunum Medicinici, cum potius habeat necessarium
hic ducas, etc. (CAILLAU.)

Tit. Περὶ ἀρετῆς. Hic est titulus in codice quo

usus est Billius, quem titulum, posthabitus aliis, ut ge-
nūnum retinuit. Aliis enim in codicibus, Coisl., etc.
inscribunt περὶ ταπεινωροσάνης, σωφροσύνης, καὶ
ἐγκρατείας, de humilitate, castitate et temperantia.X. ARGUMENTUM. Juxtem quendam hoc cornicē
instituit Gregorius, ostendens quenam sit optimam tam
vitam, quam studiorum ratio; præcipue demonstrat,
quantum Christiana doctrina præstet ethnica, quan-
toque illustriora sint in omni genere virtutum exem-
pla nostriorum, quam philosophorum. Juxtem ad
virtutis studium excitat, nihil omnino esse in terris
declarans, quod cum Dei cultu conferri queat. Deinde
orationem alii repetunt, in rerum creatione disserit.
Utriusque vita, laudabilis et prava, finem ob oculos
potest. Tum auctoritate sibi prius et benevolentia con-
ciliata, illud docet, eos qui sapientia doctrinæque
laude apud ethnicos floruerint, tametsi aliqui a rea
pietate longissime absurserint, ac carceris etiam in re-
bus acerrima animalium contentione inter se decer-
tarint, hac tamen una in re omnes consenserint, nempe
nihil virtute nisi illius ac praestantius. Ad deinde ad sim-
iliter virtutis generis descendens, qui apud eos in quo-
libet genere excelluerint, narrat, sed ita tamen, ut
illud simul ostendat, colore potius quendam ac li-
neamenta duntur virtutis apud eos innervi; soli-
dum enim aigue omnibus numeris perfectam virtu-

METRICA VERSIO.

Sed bona, sed clavis firme compacta periti
Artificis manibus, leviterque per aquora currens.Haud vito quin alios quivis præcurtere tentet:
Duminodo sit nullus qui non e Numine summo
Pendeat, et sapiens, et fortis, dives, inopsque.
Alliget ad firmum hoc columnen fidumque rudentes
Quisque suos: ego præcipue, qui sede superba
Consideo, plebeianque ad celas palatia coeli
Per pia sacra veho: cuique instat poena dolorque
Nou minor, insana superbum si mente parentem
Sprevero, quam decus egregium, nomenque perenne,
Si turpi sine labo Deo quandoque propinquem.B Nam vita mensura comes velut esse supernæ
Certa solet: sumuni quoque sic mensura monachæ
Mensura nostre coniunctar congrua vita.
Hoc anuno fuerit qui præditus, exiget ævum
Hic tutum et placidum, meliorique agmine septus
Postea, discussa fragilis caliginis vita,
Æternum superas tendet victurus ad arces.

X. DE VIRTUTE.

(Billio interprete.)

Plerique narrant, ac velim haud inaniter:

'Αλλ' ἔργον ἔστι τοῦ λόγου τὸ δεῖχνον.
Εἰτ' οὖν τινές σε τῶν φίλων θεού νέον,
Οἵ τάντα τηρεῖν ἐμμελές τὰ τῶν νέων,
5 Διδύμοις χρηστά τοῦ βίου γνωρίσματα
(Καὶ γάρ λέοντ' θυντή δηλούσθαται λόγος),
Ἐδώκανταν ἀλλήλοις τὸ θαύμ' ὧν τρόπον;
Εἰτ' ἡ καλῶς τὰ πάντα μηχανωμένη
Πρόνοιας καὶ σὺν βουλεμένη τὰ δεῖκτα,
10 Ὁδὸν δίδωσι τὸν λόγον τοὺς πράξματαν,
Ὄς οὐ προληφθεῖς τῷ νομίζεσθαι καλές,
Οἶον τιν' ἀρρεφόνα τὴν φήμην ἔχεις
Τῆς αὐτενείας, ἐκ θεοῦ καλούμενος.
Εἰκαζέτω μὲν τοῦτο δοτις βούλεται,

A 15 'Ο δ' οὖν ἀκούων, τοῦτο ἔρχομαι φράσων,
Ότι μέγα πρὸς θύες ἡ φυγὴ βλέπεται,
Καὶ τὴν ὄμιλήν, ἣ τὸν ἑνταυθόν βίον
Ἴμων καλύπτει πάντα κείμενον γαματι,
Ταύτην διασχὼν καὶ ὑπερκύφας βραχῖ,
20 Πάνιν οὐ ὑπερβάς καὶ πέδας τοῦ συνθέτου,
Πίψας τυράννους τῆς θεῖτῆς εἰκόνος,
Δούναι σεαυτὸν τῷ θεῷ σπουδὴν ἔχοις,
Ἴντερ μόνην παίδευσιν οἰεῖσθαι σε χρῆ,
Πρώτον δὲ καὶ μέγιστον ἀνθρώποις καλόν.
25 Τί γάρ τοσοῦτο τῶν κάτω πλανωμένων,
Ἄλλων τε δόλους διφρύνων παιγνίων,
Καιροῦ τύχης τε, ὃς φασι, διωρμένων;

Sed fama egregia cum re ipsa conjuncta esse debet :
Sive igitur te nonnulli ex amicis Dei,
Quibus curae est omnia in juvenibus observare, te juvenem
5 Praeclaræ vite indicia dantem videntes
(Nam ex unguibus leonem agnoscit ferunt),
Mirantur hanc rem præ gaudio sibi invicem tradiderunt,
Sive, quæ præclare omnia gubernat,
Providentia, quæque tibi prospera consultit,
10 Viam hac fama sternit ad actiones
414-415 Ut boni viri opinione præoccupatus
Famam habeas veluti pignus quoddam
Pietatis colestis, vocatus a Deo ad salutem.
Conjiciat haec unusquisque, ut volet :
15 Quod autem audio, id protinus eloquar :
Ne nequum magnam ad celsitudinem (coeli) anima tua respiciat,
Et caliginem, quæ vitam hic nostram
Totauit obtegit bumi jacentem,
Hanc penefrans, ac paulo te erigens,
20 Lutumque transgrediens et corporis compedes,
Divinæ imaginis tyrannos projiciens,
Donare teipsum Deo studebas :
Qua quidem sola doctrina institutio tibi existimanda,
Primumque et maximum hominis bonum.
25 Ecod enim tantum eorum, quæ in hac vita fluitant,
Aliorumque alios inflantium ludibriorum,
Quæ temporis atque, ut loquuntur, fortunæ dona sunt ?

*Item non nisi apud eos esse posse, qui vera religio
cultum profidentur. Ad extreum a nimis curiosa
divinarum rerum indagatione non revocat, atque
Deum sui cognitionem iis potius tribuere, qui pri
studiis ac divinorum mandatorum observationi totos
se addicunt, quam iis qui in subtilissimorum myste
riorum ac rerum ingenii nostri captum exceเดد
indagatione defixi harrerent.*

*Z Αλλ' ἔργον. Verum actio esse debet famæ con
similia.*

5 Ετ' ο. π. Ita Coisl. Edit. ψουν.

4 Ἐμπελές. Coisl. ἐπιμελές.

5 Διδόντας. Coisl. διδόντας.

6 Λέοντας. Coisl. λέοντας.

*7 Ἐδώκανταν. Coisl. διδώκανταν. Mox, θέαμ' pro
θαυμ'.*

METRICA VERSIO.

Sed sermo demum hic laudem habet, cui res comes.
Quidamque, juvenum sedulo omnia qui solent
Inspicere, juvenum te Deo charum putant,
Ut pulchra qui des indolis signa optime.
Ab ungue namque noscitur, ut aiunt, leo.
Sparsere lati mutuo hoc miraculum.
Promata deinde, rite moderans omnia,
Tuisque summis commodis bene consulens,
Per famam ad ipsas res tibi sternit viam :
Famam antecepimus ut per eximiam, velut
Pietatis babeas pignus hanc, dum colitum
Sic te ad salutem maximus rexor vocat.
Coniectat ast hoc scilicet quisquis volet :

PATROL. Gr. XXXVII.

11 Καλός. Ita Coisl. Edit. καλῶς.

13 Ἐκ θεοῦ καλούμενος. Ita Coisl. pietatis ad
quam a Deo vocari. Deest in edit. ἐκ θεοῦ καλού
μενος.

14 Οὐτις. Coisl. ὁ τις.

16 Οτι. Coisl. addit. τοι. Mox ἡ φυγὴ βλέπεται. —
Benedictini servaverant, ut in edit., τὴν φυγὴν βλέ
πται, rejecta in notis altera versione, quæ sola
potest esse legitima, cum in priori desit prorsus
metrum. Hinc versionem quoque correximus, quæ
sic in Benedictinis se habebat : *Magnum tibi est,
quod anima tua sursum respiciat. Caiillau.*

21 Εἰδότος. Ita Vat. et Coisl. Male edit. εἰδόντες.

23 Σε χρόν. Deerat in edit. ος, quod suppeditavit
Coisl.

B Scriptura at ipse sacra quod docet, eloquar.
Res magna certe, mente si species polum,
Istudque penetres, vita quo nostra haec humi
Prostrata tegitur, nubilum, et caliginem
Oculosque tendens altius paulo, gravem
Limunque superans, compedes et corporis,
Imaginisque Numinis summi procul
Fugans tyrannos, te Deo studebas dare.
Doctrina habenda est haec enim sane unica,
Primumque nostri maximum et generis bonum.
Quis tantus etenim fructus in rebus vagis,
Aliisque varie ludicris inflantibus,
Bonis, ut aiunt temporis cœca et deæ,

Καν εἰς ἐν Εὐθῇ πάντα καὶ πάντων καλά,
‘Ος ἔστιν, ή νομίζετ’ ἐν λυπρῷ βίῳ,
50 Κέρδος τοσούτον, καν τρέχειν ὅρους δοκῆς;
Καν σο τὰ Γύγου τοῦ πολυχρόνου παρῆι,
Σερέψῃς τε πάντα τῇ στροφῇ τῆς σφενδόνης,
Σιγῶν δυνάστης· καν φρενίς τὰ Λυδούς,
Χρυσῷ βάνται καὶ οἱ Πέρσης σοι Κύρος
55 Κάτω καθέξθῃ, οἱ θρηνών αὐχών κράτος
Καν Τροίαν αιρήσ τοῖς ἀδύτοις στολοῖς,
Χαλκοῦν δὲ δῆμοι καὶ πολεῖς ἔχωνται·
‘Αγῆς δὲ τοῖς σοὶς νεύμασι τὰς ἐκαλησίας,
Πλανγυρίζεις δὲ στερόντων ἐποξεῖς,
40 Πνέης δὲ θυμὸν ἐν δίκαιας Δημοσθένους,
Εἰκῇ δὲ σοι Αυκοῦργος ή Σόλων νόμοις·

Etiamsi in unum coeant omnia et omnium bona,
Ut in hac misera vita sunt, aut esse existimantur;
50 Eequod, inquam, tantum erit emolumumentum, etiam si fines transgredi videaris?
Etiamsi adsint tibi Cygis auro abundantis divitiae,
Vertasque omnia inversione annuli,
Silens tyrannus; etiam si Lydi instar te efferas,
Auroque circumfluentem infra te Cyrus Persa
35 Sedeat, qui se regum dominum esse gloriatibus;
Etiamsi Trojam expugnes celeberrimi classibus,
Teque arcum populi et urbes habeant;
Tuisque nutibus conciones regas,
Ac panegyricis orationibus coronas merearis,
40 Spiresque animum Demosthenis in judiciis,
Tibique Lycurgus et Solon legibus concedant;
Etiamsi Homeri musam in praecordio habeas,
Ac linguan Platonis, quæ mel stillat,
Et stilare ab omnibus hominibus existimatur;
45 Etiamsi inevitabilibus et pravis compedibus
Omnes, subtiliter disserendo, constringas,
Ac omnia sua deque vertas,
Nectens labyrinthos inextricabilibus disputationibus
50 Etiamsi volucrem te tollat Pegasus, aut Scythæ
Sagitta Abaridis, quicumque ille fuerit, certe fabulosus uteque:
Horum, quæ dixi, atque etiam splendidissimi matrimonii,
Ac mensa Sybaritanæ, eorumque omnium,
Quibus corda efficeruntur, ecquod tantum erit emolumumentum,
55 Quantum est bæc omnia parvifacere

29 Ος έστοι. Ita Coisl. Edit. δς.

50 δοκῆς. Edit. δοκεῖ.

54 Χρυσῷ δύνται. Bili. et Leuv. bæc jungunt cum verbis precedentibus, φρονής τὰ Λυδούς, tametsi οὐ curum fluxum tam temet efferas, quam Ly-

domum ille rex olim solebat.

55 Καθέξθῃ. Ita Coisl. Edit. κατέξηρ.

57 Χαλκούρι, æreum, id est, status expressum.

41 Σοι. Ita Coisl. Edit. οοῦ.

46 Ηλλαγα. Ita Coisl. Edit. πάντα. Μοχ., ἐριστι-

Α Καν τὴν Ὀμέρου μούσαν ἐν στέρνοις ἔχει,
Καν τὴν Πλάτωνος γλώσσαν, ή μελισσῆς
‘Εστι τε καὶ νομίζετ’ ἀνθρώπων γένει·
45 Καν ταῖς ἀρύκτοις καὶ κακαῖς ποδοστράβαις
Πάντας πάγιζε τοῖς ἐριστικοῖς λόγοις·
Καν πάντας δέ ταῖς κάτω μεταστρέψῃς,
Πλέκων λαδυρίνθους δυστεξέδονας λόγους
‘Αριστοτέλους ή τινῶν Πυρφρωνίων·
50 Καν πτυνόν αἰρη Πήγασος, ή τοῦ Σεύσου
‘Αθριδος διάτος, δύσις ἦν, εἰ μυθικοί·
Τούτων τι κέρδος τηλικούτον, ὃν λέγω,
Γάμου τε λαμπροῦ καὶ τραπέζης Συβαριτῆς
‘Άλλων τε πάντων οἵς ἐπαίρονται φρένες,
55 ‘Οσον τὸ ταῦτα πάντα ποιήσαι κάτω,

κοὶς λόγοις, non male Leuv. contentiosis argumentis.
48 Αυτούς δέδοις λόγοις. Edit. δυστεξέδονας λό-

γους.

49 Πυρφρωνίων. Edit. mendose Πύρρον νέων.

50 Ηλίαστος. De Pegaso et sagitta Abaridis no-

tior est fabula, quam ut hic commemoranda sit.

Vide tom. I, pag. 787.

55 Ποιῆσαι κάτω. Parvi facere, vel quantum est,

hæc omnia inferiora ducere.

METRICA VERSIO.

Coeant in unum cuncta licet, atque omnibus
Bona, quæ vel hic sunt, esse vel quidam putant?
Quis tantus, iuquam, limites jungas licet,
Ömnesque præsio sint opes Cygis tibi.
Vertasque, vertens annuli gemmam, ouuria,
Tacent tyrannus? quamlibet Croci in modum
Auro intumescas; quamlibet Cyrus tibi
Cedat, thronorum principem sibi vindicans;
Claris tametsi classibus Trojan eruas;
Gentesque et urbes æreum te habeant, tuo
Ducasque nutu conciones maximas,
Digna et coronis proferas verba, in foro
Spiresque prorsus in modum Demosthenis;
Scitis Lycurgus cedat, et Solou, tuis;

Bæn corde Homeri musa sit quamvis tuo;
Quamvis Platonis lingua sit, quam meliteam,
Ut est profecto, nemo non existimat;
Pravis tametsi nixibus sophismatum
Tenacibusque nemo sit quem non premas:
Sursum ac deorsum torqueas licet omnia,
Dum captionum necis ambages, tibi
Quas aut Stagira natus, aut Pyrrho dedit;
Quanvis te in alium Pegasius, vel Abaridis
Tollat sagitta (quæ due sunt fabulae):
Quis tantus hisce fructus ex rebus venit
(Hilis ade thalamos splendidios, Sybariticæ
Mensas, et alia, quies leves mentes tument),
Quantus redibit, spreveris si bæc omnia,

Τυχὴ δὲ ἐπιδεῖν ἀξίωμα, καὶ πόθεν
Ἐλλήσιος, πρὸς δὲ τε καὶ ποτὲ τρεπτέα,

"Ητοι τε ταῦτης ἡ κατ' εἰδογὸν φορά;

Ἐπει τὸ γάρ ἔστιν, ὡς ἄγω τεκμαίρομαι,

60 Σηρῶν τε ἀκούων, θελά τις μεταβοθῆ.

"Ανοινεν ἡμῖν ἔρχομέν, εἴτε δὲν ὅη,

Εἴδος δὲ πρύτανες ταῦτης κυβερνήτης τε νοῦς,

"Ἐν ἔργον αὐτῆς φωσκού τε καὶ μόνον,

"Ανα φέρεσθαι καὶ συνάπτεσθαι θεῷ,

65 Αἱ τε πάντη πρὸς τὸ συγγενὲς βλέπει,

"Ηκίστα πάθει σώματος δουλουμένην,

Πένοντος εἰς γῆν καὶ καθέλκοντος κάτω,

Τὴν τε γλυκεῖται τῶν δρομέων πάλιν

Πέμποντος εἰσων, καὶ τὸ τῶν αἰσθήσεων

70 Σκοτώδες, ὥρ' οὐ μὴ Λόγῳ κρατουμένην

Τυχὴ βίουσα κατ' ὀλίγον πίπτει: κάτω·

A "Πν δ' αὐτοὶ κρατήται, κόπικρούνται πυκνά,
Ποτερὶ χαλινῷ, τῷ Λόγῳ, τάχ' ἀν ποτε
Υψούντος; αὐτὴν τοῦ Λόγου, κατὰ βραχὺ¹

75 Εἰς Ιερὸν φύλασσει τὴν δινα πόλιν,

"Ἔως λάθηται τοῦ πόλαι ποθουμένων,

Τὸ δ' ἔστι, πάν καλυμμα καὶ τὰς νῦν σκιάς

Παραδραμοῦσα, καὶ τὰ τῇδι αἰνίγματα,

"Οσον δ' ἐσόπτεροις τοῦ καλίους φαντάζεται,

80 Βλέψῃ πρὸς αὐτὸν τὸ ἄγαλὸν γυμνούμενον,

Γυμνῷ τε τῷ νῷ, καὶ πλάνης σταήν ποτὲ,

Φυσὶς κορεσθεῖσα, οὐπερ τέξσου τυχεῖν,

"Ἔχουσα ἐκείνην τῶν καλῶν τὸ ἔσχατον.

Ο γάρ σοφῷ τὰ πάντα ποιήσας λόγῳ,

85 Καὶ τὴν δηραστοτὸν τῶν διων δρμούλων

Ἀρμοσάμενος τῇ τῶν ἐναντίων κράσει,

Κόσμον τε τάξας τοῦτον ἐξ ἀκοσμίας

Ac animæ dignitatem considerare, et unde
Venerit, ad quem et quo redditura sit,
Et quin illius sit secundum rationem motus ?
Nam cum sit, ut equidem arbitratur,
60 Atque ex sapientibus audio, divina quædam fluxio
E cœlo nobis adveniens, sive tota adveniat,
Sive illius rectrix et gubernatrix mens,
Unum illi naturale et solum opus est,
Sursum ferri et conjungi Deo,
65 Semperque ad id, quod cognatum est, omnino respicere,
Corporis affectionibus minime mancipata,
Quod in terram defluit, et ad inferiora trahit,
Dulcemque rerum aspectabilium errorem
mittit intro, ac sensuum latebras,
70 Quibus anima, quæ Verbo non gubernatur,
Diffuseus, paulatim ad inferiora decedit.
Quod si gubernetur, atque a Verbo frequens
Tanquam freno coercetur, certe aliquando
Verbo illam in altum tollente, paulatim
75 Ad sacram perveniet coelestem civitatem,
Donec dulum opista consequatur,
Id est, ut omne tegumen et hujus vīte umbras
Prætergrediens, et qua bīc sunt ænigmata,
Et quidquid pulchri per specula apprehenditur,
80 Nudum ipsum iutueatur bonum
Nuda mente, atque aberrare aliquando desinat
Lumiū satia, quod consequi cupiebat,
Possidens illi supremum bonorum.
Nam qui sapiente verbo fecit omnia,
85 Ac ineffabilem hujus universi harmoniam
Contrariorum temperatione compositum,
Ac mundum hunc ex inornata mole adornavit,

61 Ἐρχομένη. Sic Coisl. Edit. Ἐρχεται

62 Ὁ πρύτανις ταῦτης κυβερνήτης τε νοῦς.

Ita Coisl. Edit. δι πρύτανις καὶ κυβερνήτης.

76 Ἔως. Coisl. δι. Id. δινο προ πάλας.

80 Βλέψῃ. Ita Coisl. Edit. βλέπει.

METRICA VERSIO.

Decusque species animæ, Aι unde venerit
Haec primum, et ad quem quoque redditura sit brevi,
Quamnamque ut ipsa tendat in partem decet?

Divina nam cum, mens velut mea conjicit,
Doctique narrant, ipsa sit defluxio,
Nobisque ab alto prodeat tota æthere.
Aut tota si non, mens quidem rectrix fluat,
Hoc munus ejus unicum est ipsi insitum,
Ad alta ferri, maximo et jungi Den,
Affine quodque est, cernere id semper, malis
Affectionibus corporis non subjici,
Quod ad ima pronum deprivit mentes humi,
Dulcemque rerum, quas videt, fraudem intima
In corda mitit, sensuum et caliginem :
Per quam animus, hunc ni ratio compescat, fluens,
Paulatim ad ima labitur : sin at frequens,

B Freni tenacis instar, hunc coerceat,
Tencatque ratio, scilicet spes est fore,
Hac sublevatus animus ut sensim supra
Urbis supernæ incenibus tandem apparet,
Donec cupitus gaudeat rebus fruens,
Hoc est, ut omne tegumen, afflus modo
Umbrasque superans prorsus, atque ænigmata,
Pulchritudo quidquid certus in speculo vult,
Jam mente nuda spectet ipsumnet bonum
Nudum, et vagari desinat tandem, ut prius,
Luce saturatus expedita servide,
Bonum bonorum maximum illic obtinens.
Ratione nam qui condidit cuncta optima,
Nexusque, nulla quem queat vox eloqui,
Res colligavit, temperans contraria,
Mundum ordinavit huncque confusum prius,

Μεῖζον τὸ θαῦμα ἔστιν εἰν ζώων φύσει.
Μικρὸν δὲ μῶν φιλοσόφων σαι λόγον.
90 Θεὸς μὲν ἐστιν εἴτε νοῦς, εἴτε οὐσία
Κρείσσων τις δῆλη, νοῦ μόνον ληπτὴ βολαῖς,
Εἰ μὲν τελείω τοῖς δίνω, οὐδὲ θεός;
'Ημῖν δὲ ἀμερόν, εἰς ἑπτοροθήν νέρος
Σαρκὸς πάχειας, δυσμενοῦς προβλήματος.
95 Τέλος μὲν οὗτος, τὸ πλέον δὲ οὐ πεπεραστόν.
Ἐπεὶ δὲ ἀπαρχὴ τῶν λόγων ἔχει θεός,
Ἐκοπῶμεν ἡδη τὰς θεούς. Εγεῖ δὲ πῶς;
Δοῦ ἐστὸν δάκρυ καὶ φύσεις ἐναντίαι.
'Η μὲν θεός τε πλησίον καὶ τιμία.
100 Καλούστι γάρ λογικήν τε καὶ πλήρην νοῦς,
Καλούστι δὲ αὐτὴν ἐκ λόγου παρωνύμως,

A Οἷαν τεν' οὖτα τὴν θεοῦ παραστάτιν
Ἄκρων τε δαντέρων τε τάξιν ἀγγέλων,
Ἀνωτέρων αἰσθήσεων καὶ σωμάτων,
105 Πρώτην τε λαμπρὸν Τρελάδος τῆς ἀρχιτῆς.
'Η δὲ οὗτος τε καὶ λόγου πορφύρατάν·
Καλούστι δὲ αὐτὴν ἀλογον γ', ὡς τοῦ λόγου
Σέννην, δοὺς τε ἐν ἡχῷ, καὶ δοὺς λατούμενος.

Οὕτως δὲ ταῦτα χωρίσας θεός Λόγος
110 Ός καλλιτέχνης καὶ πλέκων σορῶς κτίσιν.
Καὶ σύνθετον τι ζῶσ τε ἐξ ἀμεροῦ ἐμὲ
Πλάττει, λόγου τε κοῦ λόγου συνεργόδεσσι,
Ψυχῆς διεδούς. Ή φέρω τὴν εἰκόνα
Θεοῦ μεγίστου, κανονίσου σώματος.
115 Μίξις μὲν ἡδε πλάσματος τοῦ τιμού,

Majus miraculum exhibuit in animalis natura.

418-419 Paulus autem altius repentes philosophabor tibi.
90 Deus vel mens est, vel alia quædam præstantior
Essentia, qua solius mentis acie apprehendunt possit:
Utrum perfecte ab iis comprehendatur, qui in celo sunt, novit Deus;
Nobis autem obscuræ, quibus astat nebula
Carnis crasse, qua iniurivis est obex:
95 Atque ita quidem haec tenus, deinceps uberioris.
Postquam autem sermonis primis Deo dedimus,
Speciemus jam qua a Deo sunt. Quenam eorum est ratio?
Due sunt extrema et contrariae naturæ:
Una Deo propinquæ et honorabilis:
100 Rationali vocant, et mentis plenam,
Vocant autem eam a ratione deducto cognomine,
Qualem unum novi Deo astantem
Primorum et secundorum angelorum ordinem,
Sublimiorum sensibus et corporibus,
105 Quia prima resplendet ex regnatura Triade.
Altera autem a Deo et a ratione remotissima:
Vocaturque rationis expers, ut a sermone aliena,
Tum illo, qui in sono consistit, tum qui loquendo exprimitur.
Cum autem Deus Verbum hæc ita separasset,
110 Ut peritus artifex sapienter necens rem creatum,
Compositum me ex utroque animal quoddam
Fingit, nimirum ex ratione, et rationis experie concinnans,
Ex anima non spectabili, quis fero imagineum
Dei maximi, et ex corpore non intelligente.
115 Atque hæc quidem fuit honorabilis figura temperatio,

89 Φιλοσοφίας. Sic Coisl. Edit., mendose, φίλος
σοφίας.
95 Τέλος. Edit. mendose θεός.
98 Δέ τοι. Sic Coisl. Edit. έστων.
103 Τάξις. Coisl. τάξις.
104 Ἀνωτέρων. Coisl. ὑψηλότερον.
105 Πρώτην τε λαμπράν. Coisl. πρώτη τε λαμ-
πρά.

106 Ή δὲ οὗτος θεοῖς. Coisl. ή δέ γε θεοῦ ετε.

108 Όσος τε ἐν ἡχῷ. Combrel. legit ἀπόχος. Est
enim, inquit, hic sermo in mente absconditus. Ibid.
λαλούμενος. Forte νοούμενος καὶ μέντη concipiuntur.
Edit. ad marg., λόγος ἐνδιάλεκτος καὶ προφροτικός.

113 Ή. Sic legimus. Edit. ή.

114 Κάνοντες. Sic Plato in Timaeo, Cicero Ipsi
interpretē. Edit. mendose καὶ νοητοῦ.

METRICA VERSIO.

In homine majus edidit miraculum.
Sermonem at ipse ducam ut aliquanto altius,
Deus vel est mens, melius aut essentia,
Quam sola capere mens potest: si coelum
Caterva plena, novit hoc summus Deus:
At nos subobscuræ, olicit nubes quibus,
Quam crassa hostis objicit nobis caro:
At nunquid sic: plus quod est, in posterum.
Sermonis orsum jam Deus cum sumperat,
Consideremus opera quænam sunt Dei.
Extrema duo sunt, res due contrariae,
Quarum propinquæ est altera Deo, et nobilis
(Logicam vocant hanc, mentis et plenam undique,
(Logicam, petitio nomine hoc ἐν τοῦ λόγῳ),

B Que præpotenti Numini astat jugiter,
Summos et imos angelos intelligo,
Sublimiores corpore et sensu simul:
A Triade primi qui sacra lucem hauriunt.
Ratione procul est altera, procul Deo,
Brutam vocant hanc, ratio quod ab hac exsulet,
Interna, quæque vocibus se detegit.
Hæc separasset Filius eum sic Dei,
Nectens, ut ingens artifex, res conditas,
Mox me ex diuibus construit, nempe ex eo
Quod ratio decorat, penitus et quod hac vacat,
Ex mente dico (maximi formam Dei
Quam gesto) sensu prædicta, eque corpore.
Præstantis operis talis est hæc mistio,

"Ον κόδεσμον δίλλον οἰομ' ἐν μικρῷ μέγαν.
 'Ως ἀν δὲ, φωτὶ πλημμυρῶν καὶ τῷ καλῷ,
 Δώμ τι καύμοι τοῦ καλοῦ, Ἐργον τ' ἔμν
 'Η τῷ θελῆσαι, τῆς ἀκρας ἀμφοῖν βίοιν
 120 Τότε δὴ προδέξας καὶ διαστελάς λόγῳ,
 Ηροσθεὶς βοηθὸν τὸν νόμον τῷ πλάσματι,
 Αὐθαίρετον μ' θήκαν ἔργατον καλοῦ,
 'Ος ἐκ μάχης τε καὶ πάλης στέψῃ φέρειν·
 Κρείσσον γάρ, ή ζῆν της τερμῶν εἰλιθερον.
 125 Οὐντος λόγος σα τῆς ἡμίς συμπτήσεως.
 'Η δὲ στροφαὶς μὲν ἐνθάδε πλείσταις ἀει
 θονεῖται, δῶν τε καὶ κάτω στροβοῦμένη,
 Μίση πονηρῶν πραγμάτων καὶ δεξιῶν,
 Άι' ὅν πυροῦται καὶ δοκιμάζετ' ἀθλα,

Α 130 Ής χρυσός ἐν δινθραξὶ τοῖς καθαριτοῖς.
 'Αλλ' θετερον πραγμήσεσθ' ὃν ἐσπειράμεν
 Καρπούς, δικαίῳ τοῦ θεοῦ κρητερίῳ,
 Λιγνοὶ θ' ἐτοιμα τὸν βίοιν λαβεῖν θέρος.
 Οὕτω δὲ τούτων κειμένων, δὲ μὲν νόμον
 135 Τηρον, θεοῦ τε μοίραν ἥν ἔχει σέδων,
 'Ἐν παντὶ τ' ἔργῳ καὶ λόγῳ καὶ νοῦ στροφῇ
 "Ἄχραντος δὲ μάλιστα τ' ἡπατιμένων,
 Καὶ τῷ δέοντι μηδὲν λιυστόπωμενος,
 'Ελκουν δὲ τὸν γοῦν ἐμπαλίν πρὸς οὐρανὸν.
 140 ("Ω τοῦ μεγίστου καὶ σοφοῦ μωσῆτρού I)
 Θεὸς γενιθαῖς, τὸν πόνον ἔχει γέρας,
 Θεὸς θεός μὲν, δὲλ' ἀκρου φυσὶς γέμων,
 Οὐ τῷδε ἀπαρχῇς μετρίως ἰδρέψατο.

Quod quidem mundum alterum magnum in parvo esse existimo.

Ut autem, ille luce circumfluens et bono,
 Mibi etiam aliquid boni imperiat, ac meum opus
 Meum sit volendo, terminos utriusque vite
 120 Jam tum demonstrans et ratione discernens,
 Legem adjutricem figmento imponens,
 Liberum me opificem boni constituit,
 Ut per pugnam et luctam reportem coronam :
 Id enim salius, quam omni legi solutum vivere.
 125 Hanc tibi compunctionis meæ rationem exposui.
 Illa autem turbinibus in bac vita plurimis semper
 420-421 Jactatur, dum sus deque torqueatur,
 Media inter adversas res et prosperas,
 Quibus uritur misera et probatur,
 130 Ut aurum in carbouibus expurgantibus.
 Verum aliquando ab ea reponscunt eorum que seminavimus
 Fructus in justo Dei iudicio,
 Parataque horrea ad excipiendam lihorum segetem.
 His ita constitutis, qui legem
 135 Observat, et, quoniam habet Dei particulam, honorat,
 In omni actione, et verbo, et mentis agitatione
 Intaniquatus quam maxime ab eorum, qui seducti sunt, consortio,
 Nec inter rerum fluxus cœno inquinatus,
 Corpusque in cœlum vicissim trahens
 140 (O magnum et sapientis mysterium !)
 Hanc laborum habebit mercedem, ut Deus fiat,
 Deus quidem adoptione, sed summo plenus lumine,
 Cujus hic primiūtis mediocriter decerpit.

116 Οἰομ' ἐτι μικρῷ μέταν. Prave Edit. ὁν. Cur
 autem hominem magnum mundum, et contra mun-
 dum hunc aspectaliter parvum appetet, vide orat.
 secundum in sanctum Pascha, tom. I, pag. 850.

119 Η τῷ θελήσαι. Sic ad oram Par. edit. emen-
 datum reperimus, quod habetur in editis : οὐτω
 θέλη σε, sed nullus codex laudatur. Coisl. θέλησαι
 τῆς δράξες ἀμφοῖν βίον. Conibel. legit τέλησαι, et
 vertit : qui utriusque ritæ extremos fines teneret.

120 Τέτε δή. Ita Coisl. Deerrat. δη in edit.

133 Βιολωρ. Eorum messum, que in libris scripta

sunt, eorum que gessimus, quorum Deo reddenda est
 ratio. Forte scribendum foret βίοιν.

137 Τηταπτημένων. Ita Coisl. Edit. τῶν πα-
 τουμένων.

138 Πινυπλάγενος. Ita Coisl. Edit. πινυπλάγενος

140 Ζη. Ita Vat. et Coisl. Edit. ώς.

141 Εἴει τέρας. Sic Billii conjecturam secuti et
 Comb. legimus pro τέρη τέρας. Vide. tom. I, pag.
 386, orat. in laudem Athanastii, ubi hac luculen-
 tissime tractantur.

143 Τῆδε ἀπαρχάς. Sic Coisl. Edit. ἀπαρχήν.

METRICA VERSIO.

Novum ipse mundum quam vocem magnum in brevi.
 Ut autem abundans lumine, et plenus bono,
 Boni daret mihi quidpiam, meterem ut meum
 Opus, utriusque limites vita indicans,
 Ratione et illas tuas prius disterninas,
 Hominique legis insuper jungens opem,
 Studium reliquit sic boni mili liberum,
 Ut dimicando consequar palme decus.
 Hoc namque melius, vita quam expers limitum.
 Haec strictionis ratio, summa est haec mea.
 At ipsa crebro, donec in terris sumus,
 Sursum deorsum vertitur, fluctus velut,
 Lata inter anceps, aspera et que sensibus,
 Per que probatur misera, si que purior,

II Ut aurum in igne purius reddi solet.
 Post autem eorum, sevinus que nos, seges
 Tandem exigitur lancibus justus Dei,
 Messemine vita prompta sum capere borres.
 Cum talia haec sint, quisquis observat sacras
 Leges, Deique, quam tenet, partem colit,
 Dictioque in omni, reque item, et mente insuper,
 A proterrendis integer rebus manet,
 Ab equo, semper quod fluit, negat abripi,
 Verum ipse contra pulverem in cœlum trahit,
 (O scitum et ingens admodum mysterium !)
 Laborum habebit præmium hoc, ut sit Deus,
 Factus quidem ipse, lumine at summo affluens,
 Gustavi id quod leviter hic tantummodo.

"Οστις δὲ δεσμοῦ πρὸς τὸ χείρον καὶ πλοκῆς
 145 Νεύσας, δρόσοποδές τε τοῖς κάτω φανεῖς,
 λοῦλος τε σαρκὸς καὶ φένος προσφύης,
 Τὴν δελν εὐγένειαν ὑδρίζει βίᾳ,
 Καὶ ἡς μάλιστα εἰδόρουμι τοῖς ἀστάτοις,
 Κούψας δινέρος καὶ σκιάς γαυρούμενος,
 150 Πλουτῶν, τρυφῶν τε καὶ θρόνοις ἐπηρέμενος,
 Φεῦ τοῦ ταλάντου τοῦ ἔκειθεν μαστίγων!
 "Η τῶν κακῶν τὸ πρώτον ἐκ Θεοῦ πεσεῖν.
 Ταῦτ' οὖν ἀκούων καὶ πεπισμένος οὐ γε,
 Τὴν δεξιὰν βάδεις, τὴν φαύλην δὲ ξα,
 155 Εἰ μοι τι πειθὴ γνησιψ παρατένητη.
 Ληφὼν δὲ πειθεσθ' οἶδα, καὶ δέξῃ λόγον.
 Τριῶν γάρ δυτῶν, ὡς λέγουσιν οἱ πάλαι,

Α Οἰς τὸν ἀγαθὸν σύμβολον ὀντότοισι χρεῖν,
 Έμπειρίας τε, φιλας τε, καὶ παρθησίας,
 160 Τούτων δὲ οὐδὲν ἡμὶ εὑρεῖς ἐνδέξει.
 Έμπειρίας μὲν εἰς τοσοῦτον ἥτασσα,
 "Οσον περ εἰδὸς τοὺς πονισαντας μακρὰ:
 Χρόνῳ τε πολλῷ προσλαχσαντας σοφῶν
 Βίσιοις, θεοπνεύστων τε δογμάτων λόγοις,
 165 Πηγῇ γλυκεῖα σώφροι τοῦ ἀριστίμου,
 "Μν καὶ βάθος τι μικρός ἐξηγείλαμεν.
 Τοῦ δευτέρου δὲ ὅν εἴπον, εἰνοίας λέγω,
 Πίστοις μεγίστη· ταῦτα γάρ οἱ βιώσομει
 "Α πρόσθ' ἐμαυτῷ, φιλατε, παρήνεσα,
 170 Ήνίκα λογισμόι κινδύνοις συνέδραμον
 Πικρᾶς θαλάσσης, οἵσι συνήχθην πρὸς θεόν.

At qui ad deteriorem colligationis et nexus partem
 145 inclinans, et cum rebus inferioribus foderatus,
 Carnisque servus, et iis quae fluunt, amicus,
 Divinam cognitionem vita dedecorat,
 Etiam si in iis, quis instabila sunt, cursum habeat optatissimum,
 Levibus somnis et umbris superbiens,
 150 Dives, delicatus et thronis elatus;
 Heu pondus flagellorum illic ei indigendorum!
 Quatenus malorum maximum est Dei iacturam facere.
 Hec igitur audiens, illaque assentiens,
 Dextram viam incede, pravam relinque,
 155 Si quid mihi obsequeris germano monitori.
 Satis autem esse obsequi scio, et verba mea suscipe.
 Nam cum tria sint, ut antiqui dicunt,
 Quibus probum consiliorium instructum esse decet,
 Experiencia, amor et libertas,
 160 Horum mihi nullum deesse reperies.
 Ac in experientia quidem tantos habeo progressus,
 Quantos par est eos, qui longos labores sustinuerunt,
 Diuque collocati sunt cum sapientum libris,
 Et cum doctrinae divinitus inspirate litteris,
 165 422-423. Qui fons est dulicissimus a prudentibus viris hauriendus,
 Ex quibus aliquid in profundo latens hausimus.
 Alterius autem, qua dixi, nempe amoris,
 Maximum argumentum accipe. Cupio enim tibi omnia,
 Amice, qua prius me ipse admonui,
 170 Tum, cum ratioinaciones occurrerunt cum periculis
 Acerbi maris, quibus ad Deum adductus sum :

145 Ὁμόσπονδός τε. Ita Coisl. Edit. δρόσοποδές
 τε τοῖς κάτω. Cum rebus terrenis censors cineris.
 148 Κλήσις. Ita Coisl. Edit. τὸ δνοῦσ.
 151 Φεῦ, etc. Id est, heu quam gravibus pannis in
 altera vita plectetur! Bill. heu quanto moles verberum
 hunc illic manet!
 152 "Η τὸν κακὸν τὸ πρότον. Coisl. εἰ τῶν κα-
 κῶν μέν. Ibid. πεσεῖν. Ita Coisl. a Deo excedere.
 Edit. πεσόν.
 160 Εὔρηται ἐνδέξει. Coisl. εὔροις ἐλλείπον.

163 Χρόνῳ τε πολλῷ. Deeras in edit. πολλῷ,
 quod Coisl. suppeditavit.
 164 Λόγοις. Ita Coisl. Edit. λόγους.
 166 Μικρόν. Coisl. χρυστόν.
 169 Παρήνεσα. Quae mihi ipse persuasi, pra-
 scripsi.
 170 Κινδύνοις. Ita Coisl. Edit. κινδύνοις.
 171 Οἰς συνήχθηται. Ita Coisl. Edit. ησι συ-
 φθην.

METRICA VERSIO.

In pejus at qui vinculi et nexus nuit,
 Rebusque sese mancipans totum inferis,
 Carnisque servus, perdite et fluxa expetens,
 Generis superni moribus turpat decus,
 Felix sit ipse rebus in fluxis licet,
 Leves se ob umbras efferves et sonnia,
 Ob luxum operque tumidus, et celos thronos,
 Heu quanta moles verberum hunc illic manet!
 Quorum supremum est, dejici a summo Deo.
 Haec ergo tu nunc audiens, atque his fidem
 Adhibbens, relicto carpe iter rectum improbo,
 Monenti amice pareas si quid mihi;
 Parere porro melius; et certe audies.
 Nam terra cum sint, ut vetus sensit cohors,

B Pollere debet optimus monitor quibus,
 Rerum usus ingens, charitas, os liberum,
 In me requires prorsus ex tribus nihil :
 Namque usus in me tantus est, quantum decet
 Hunc obtinere, qui labores plurimos
 Hausit, diuque volvit auctores bonos,
 Sacrosce trivit sedula libros manu,
 Qui dulcis est fons, mentibus castis patens,
 Ex quies profundi quidpiam est haustum mihi.
 Jam ebaritatem, cui secundas praebeui,
 Testatur istud: haec enim opto nunc tibi,
 O chare juvenis, quaε mihi suasi prius,
 Cum recta coit mens freti periculis,
 Junxere passum gravia quaε me Deo.

Φόδος γάρ ἀρχή πολλάκις σωτηρίας.
Παρθησας δὲ μὴ λάβῃς πειράν ποτε,
Μήτ' αὖτις καὶ τούτων σε εἴνων·
175 Ἄλλ' οὐδὲ λήγῃ τοῖς ἐμοῖς πεισθεῖς λόγοις·
Ἐσῃ γάρ αἰνων, οὐ φύγων ἐπάξιος.

Ἐπει τὸ ταῦτα, δεῦρο μοι ταῦτα δίδουν,
Δέος, καὶ Θεῷ δώσωμεν, δὸν λήψῃ δοθεῖς.
Φύσις γάρ αντη τοῦ διδόντος γίνεται.
180 Εἰκότων δὲ ἀντεῖ τῆς ἀληθείας τύχους.
Εἰσαὶ δέ τινες καὶ παρ' Ἑλλήσι σοφοί,
Οὐ μήν σοφοί γε· πῶς δὲ εἴποιμεν σοφούς
Τοὺς τὴν χριστίσην φύσιν ἡγνοησάτε,
Θεὸν, τὸ πάντων αἴτιον πρώτων καλῶν;
185 Οὐ καὶ φύσις γε τοῖς φρονοῦσι πρόξενος,

Α Τάξις 8^η ὀρωμένων τε καὶ νοούμενων·
Τοὺς δὲ τελείων ἑκατόντας τοῦ λόγου
Τὸ Θεόν, ἢ πρόνοιαν ἔχοντας,
Ἡ μάτρα θέντας, μὴ κάμοι σώζειν θεός.
190 Όν οἱ μὲν δηλούμενοι διδασκάλοι,
Ἄστροις ἐδωκαν τοὺς μοδούσιοις τὸ χράτος,
Οἵς πάντες ἰγνοοῦν, τηγμένοι λίαν κακῶς·
Ἄλλοι δὲ προσεκύνησαν αἰσχηγη κνωδάλων,
Πλέον πεσόντες· οἱ δὲ δαιμόνων σκιάς,
195 Μύθους τὸν διεύρον τῶν παθῶν συνηγόρους,
Στήλας τὸν θεντο τῆς ἀνοίας ἀξίας,
Ἰδρύματα θύλας, καὶ χερὸς ποιήματα.
Τίς οὖν τοσούτον δισφος, ὡς τούτους τοφοὺς
Θέσθαι; Οὐμικαὶ ξετωασι, εἰ δοκεῖ, σοφοί.

Sæpe enim timor, initium salutis.
Libertatem vero ne unquam experiaris,
Neque meam prorsus, neque horum qui tibi extranei sunt:
175 Sed nec experieris, si meis pareas sermonibus:
Eris enim laudibus, non vituperis dignus.
Cum igitur hec ita sint, da teipsum mili,
Da, et Deo te dabis, quem datus accipies.
Hæc enim dantis natura est.
180 Veritatem autem assequeris, si res ita consideres.
Sunt quidam et apud Graecos sapientes,
Non tamen sapientes: quomodo enim sapientes dixerimus,
Qui præstantissimam naturam non noverunt,
Deum, primam omnium bonorum causam,
185 Quem ipsa etiam natura cordatis monstrat.
Et ordo eorum quae videntur, queque intelliguntur?
Sed vel omnino excludunt a doctrina sua
Divinitatem, vel providentiam negant,
Aut terminis circumscribunt, ne laboret servando Deus.
190 Horum alii, visu utentes magistro,
Astris dedecunt conservis dominatum,
Per quæ omnia gubernant, ipsi pessime gubernati:
Alii adorareunt dedecora reptiliū,
Turpis lapsi: ali vero dæmonum nimbros,
195 Et fabulas invenerunt patronas vitiorum,
Ac monumenta statuerunt sui digna stultitia,
Statuas ex materia, et manus opera.
Quis igitur adeo insipiens, ut hos sapientes
Judicet? Sint tamen, si ita videtur, sapientes:

172 Φόδος, etc. Illic versus a Billio prætermis-sus erat, sed illum supplevimus in versione metrica, italicisque notavimus. CAILLAU.

175 Λόγοις. Ita Coisl. Edit. λόγους.

178 Οὐ. Ita Coisl. Edit. φ. Ibid. Θεῷ. In edit. male Θεῷ γε, quo deficit metrum.

187 Τοὺς δὲ τελείων. Coisl. δὲλλ' ἢ παντελλός.

188 Ἐξηρησταῖς. Sic Coisl. Edit. ἔξηρησταῖς.

189 Σώζων. Ita Coisl. Edit. σώζειν, quasi veritis essent ne desatigaretur Deus, omnia regendo et conservando.

190 Διδασκάλοι. Ita Coisl. Edit. διδασκάλων.

191 Ἐδωκαν. Ita Coisl. Edit. ἐδωκεν.

193 Αἰσχηγη κνωδάλων. Ita Coisl. et Vat. turpis-simas bestias, ut Ἀgyptii crocodilos. Edit. αἰσχηγούχοτον.

METRICA VERSIO.

Nam sæpe fit salutis principium timor.
Fiduciam autem sentias nunquam meam,
Ex hisbe, qui sunt exteri tibi, ullius:
Nec, obsequare si mihi, unquam senties.
Nam laude dignis sic eris, non at prohro.
Haec ergo cum ita sint, des mihi te velim;
Deoque dabis, cui datus sumas eum.
Natura dantis talis est enim Dei.
Verum assequeris porro, sic considerans.
Sunt quidam et inter Ethnicos sophi viri,
Quanquam sophos quis dicat hos jure optimo,
Qui rebus id quod præminent longe omnibus,
Deum, bonorum principem causam, haud sciunt,
Natura quem vel ipsa cordatos docet,

B Ordoque rerum, quæque in aspectum cadunt
Mentemque? sed vel snbiuovent prorsus Deum,
Vel regimen ejus pernegant omne, aut modum
Statuant, laborel ne nimis servans Deus.
Visum magistrum pars enim tantum sequens,
Subiect astris cuncta, conservis licet:
Nilque esse quod non haec regant, male censuit.
Pars lapsa gravius, bestias vilissimas
Coluit, vel umbras dæmonum atque fabulas
Excogitavit, vitia ut obtegeter sua:
Dignas columnas statuit et recordia,
Simularea varia facta materia et manu.
Quis ergo tantum despiciit, ut istos sophos
Appellet? at sint hi tamen, si vis, sophi.

200 Τούτους δὲ εὑροις τοῖς μὲν ἀλλοις δῆγμασιν
Ἄσυνθέτους τε καὶ διεσπατάς τις
Τοῖς περὶ νοσηῶν καὶ ὥρμενων λόγοις,
Θεοῦ προνοίας, ιδεών χ' εἰλαρμένης,
Τῆλος ἀπέιρου, συνθέτως τε σωμάτων,
205 Ψυχῆς, νοῦς τε καὶ πλάνης αἰσθήσεων.
Ἐξ ὧν Στοιχ. τε καὶ προσώπων δρψές,
Ἄκαδημίας τε καὶ πλοκαὶ Πυρρονίων,
Εκάπεις, ἐφέσεις, τεχνικῶν ληρημάτων
Ἄσυνθέτους μὲν τούτα, πάντας δὲ ἔχει οἶου
210 Ἐπανέντας δὲ τοῦ καλοῦ καὶ σύμφωνας,
Οὐδὲν τιθέντας τῆς ἀρετῆς ἀνάτερον,
Κλην μυρίας θρῶνται καὶ πολλοῖς πόνοις
Κρόνῳ τε παρχρῆ τυγχάνῃ κρατουμένην.
Μεμνήσομαι δὲ, δέγματος χάριν, τινῶν,

A 215 Ός δὲ μάθης κάνθινδε τὴν ἀρετὴν, δοσα
Τρέδε ἐξ ἀκανθῶν, ὡς λέγουσι, συλλέγων,
Ἐκ τῶν ἀπίστων μανθάνων τὰ κρείστωνα.
Τίς οὐκ ἀκούει τὸν Σινωπέα τὸν κύνα;
Οὔτος, (τι τάλλα χρή λέγειν;) δὲλλ' εὐτελῆς
220 Οὔτος τις ἦν, καὶ μέτρος τὸ τοῦ βίου,
Καὶ ταῦθ' ἑαυτῷ νομοθετῶν, οὐκ ἐκ Θεοῦ
Νόμον φυλάττων, οὐδὲ ἐπὶ ἐπλεισι τιον,
“Ωτο” είχεν ἐν μὲν κτῆμα, τὴν βακτηρίαν,
Οἰκον δὲ ὑπαθρὸν ἐν μέσῳ τοῦ ἀστεροῦ,
225 Στρεπτὸν πίθον φεύγοντα πνευμάτων γλας,
“Ος ἦν ἐκείνῳ δωμάτων χρωμαρόρων
Κρείσοντος· τροφῇ τε σχέδιος, οὐ πονουμένη.
Κράτης δὲ ὄμοιος χρημάτων ὑπερτιθετος
Αὐτὸν, μαθεῖς τε μηδέποτον τὴν οὐσίαν,

200 Reperies eos alii quidem in dogmatibus
Incompositos, et dissidentes in quibusdam
Disputationibus de iis que intelliguntur et videntur,
424-425 De Dei providentia, de ideis, de fato,
De materia infinita, de conformatione corporum,
205 De anima et mente, et sensuum deceptione :
Ex his Porticus et vultuum superciliosa,
Academie et trice Pyrrhoniorum,
Speculationes, inhibitiones assensus, artificium deliria.
Aique in his quidem cum dissidente, omnes tamen æque
210 Laudatores sunt virtutis, et consequunt,
Nihil virtuti preponentes,
Etiam immensus sudoribus, multisque laboribus,
Ac longo tempore parabilis sit.
Nonnulos autem exempli causa commemorahō,
215 Ut hinc etiam, quanta res sit virtus, cognoscas, veluti
Rosas in spinis, ut dicitur, colligens,
Dum ab infidelibus, quae bona sunt, doceris.
Quis ignorat Synopensem illum canem?
Is (quid necesse est alia dicere?) tenuis
220 Adeo et parvus in victu erat,
Et quidem a seipso sibi præscriptam, non a Deo accepit
Legem observans, nec adductus spe illa,
Ut rem unam possideret, nempe baculum,
Ac domum sub dio, in medio civitatis,
225 Dolium versatile, quo tegebat a vi ventorum,
Quod quidem ei dominibus auro tectis erat
Preciosius. Cibus autem nec præparatus, nec elaboratus.
Crates similiter, cum divitiis altiore
Se præberet, ac opes suas pecori pascendas reliquisset,

203 Ἰδεὼν χ'. Vat. Ιδεῶν θ'.
204 Συντέσσας τε στρατῶν. Coisl. et Vat. Ετῶν
ετῶν σωμάτων. Sic videtur legisse Leuv., de eo quod
vinculum quoddam sit corporum.
205 Νοές τε. Coisl. voou τε.
206 Ἐξ ὄντων. Ex quibus προσώπων δρψές, elata
superflua, fastus præstantiorum ritorum, persona-

rum dignitate, gradu, scientia insigniū.
208 Απρήματα. Ita Coisl. Edit. ληρημάτων.
211 Άνωπερ. Coisl. ἀνωτέρω.
215 Κάτιθεδε. Ita Coisl. Edit. κάνταυθα. Μοχ
δησ πρὸ δοσ.
221 Εαντῷ νομοθετῶν. Ita Coisl. Edit. έντεν
νομοθετῶν.

METRICA VERSIO.

Hos discrepare ceteris reous quidem
Cernas, graviisque congregi certamine,
De rebus, aut quas oculus, aut animus videt,
Fatove, formis, atque providentia,
Hyle, quibusque nostra constent corpora,
Animaque, mente, et sensuum fallacia,
Stoa unde fluxit, vultuum et fastus gravis,
Academique, vincula et Pyrrhonia,
Nugaeque acute, quae nihil certo assurerunt.
Hos rebus, inquam, dissidente ceteris
Videoe : at omnes ore concordi bonum
Laudare, quidquam celsius nec ducere
Virtute : multis haec licet sudoribus
Paretur, atque temporis tractus baud brevi.
Dicitisque constet ut fides, quosdam tibi

B Producam, ut inde, quanta res virtus, scias,
Rosas, ut aiunt, colligens ex sentibus,
Bona nempe discens quepiam vel ab ethniciis.
Quis non, Synope quem tulit, novit canem?
Hic (quid necesse est cetera ut recenseam?)
Tant tenuis, ac tam parcus in vita sua
Erat, (idque sibi cum lex foret, non at Dei
Jussa sequeretur, ερπε nec ullas præmii)
Ut baculus esset ipsi opum loco omnium,
Proque domo haberet urbis in medio cadum
Versatilem, huncque, fugeret ut ventos graves :
Quem præferebat ædibus pulcherrimis.
Quin virtus illi tenuis, et cur vacans.
Crates eodem negligens opes modo,
Pascenda linquens bestiis sua prædia,

232 Ός δν κακιας υπηρέτιν καλ σωμάτων,
Αρθεις ώπερ βαυμοι, μαγάλιον κηρύγματι
Ανείπεν αύτον, ώς έν 'Ολυμπική μέση,
Το δουρμάσσον δή τούτο καλ βοώμενος·
« Εἰευθεροὶ Κράτητα Θῆβαλον Κράτης»
233 Δουλείαν εἰδός τὸ κρατεῖσθαι χρημάτων,
Φασὶν θὺν αὐτὸν (ώς τινες δ', διλον τινὰ
Τῶν φιλοσοφῶντων ἐξ ίσου φρονήματος),
Πλόντα, τοῦ κλίνωνος ἀγριουμένου,
Ἐπειτα φόρτῳ τῆς νεώς βαρουμένης,
240 Πίστειν προβύμως εἰς βιθὺν τὰ χρήματα,
Τοῦτον δ' ἐπειπεν δέον μνήμης λόγον.
« Εὖγ', ω Τύχη, μοι τῶν καλῶν διδάσκαλε,
Ως εἰς τρίβουν δήδικος συστελλομαι! »
« Άλλος παρήκειν οὐσίαν τοῖς έν γένους.

245 Άλλος δ' ὑπερβάς ταῦτα, ώς ἀνθρώπινα,
« Απαν' δ' εἶχεν εἰς μίαν βασιλόν τινα
Χρυσῆν συνελάνων, ἐπειτ' ἀναχθεὶς εἰς ἄλλα,
Βιβόρ δίδωσι τὴν ἀλαζόνα πλάνην,
Μή δέν γάρ ἔλλιπο προσενεῖν τὸ μῆ καλόν.

250 Καλ τούτος ἐπανώ. Τὸν τις ἀρχαίων κυνῶν
Βασιλεὺς προσελθὼν ἡγέου τροφῆς τυχεῖν,
Εἰτ' ἐνδεής δὲν, εἴτε καλ πειρώμενος.
Τοῦ δ' εἴτε τιμῇ γ', εἴτε καλ πίεργ τιν.,
Πλὴν χρυσού τάλαντον ἐν προστάγματος
255 Δάντος προβύμως, οὐ μὲν ἀρνεῖται λαβεῖν·
Λαβεῖν δ' οὐ δίκει τοῦ δεδωκότος αὐτίκα
"Ἄρτον ἔχρισσον, οὐ τὸν δέρωτον τύφον. »
Ταῦτα οὖν μὲν ίσα τοῖς έμοις νόμοις σχέδον,

250 Ut nequitne administras se corporum,
Aram ascendens, magno praeconio
Seipsum, ut in media Olympia, renuntiavit,
Mirabile illud dictum proclamans :
« Crates Cratetem Thebeum libertate donat; »
255 Servitum esse ducens amorem pecuniae.
Eundem narrant (quoniam alium nonnulli
Philosophorum, sed par animi magnitudine),
Cum navigaret, mari effervescente,]
Ac deinde navis pondere gravaretur,
240 Libenter projecisse in profundum pecuniam suam,
426-427 Ac memorabilis hac verba adiecisse :
« Euge, Fortuna, virtutis mihi magistra,
Quam facile ad pallium contrahor! »
Alius bona sua propinquus reliquit.
245 Alius haec, ut humana, superans,
Sua omnia in unam quandam colligens
Auream massam, deinde in altum proiectus,
Profundo tradidit fastus et erroris materiam,
Non enim opertore (aiebat) alteri conciliare id quod bonum non est.
250 Illud etiam laudo. Quidam ex antiquis canibus
Accedens ad regem postulabat eibum,
Sive inopia coactus, sive in regis periculum faceret.
Rex autem sive honoris causa, sive experimenti cujusdam,
Auri talentum prompto animo imperat.
255 Dari : quod ille minime accipere abnegat ;
Sed cum accepisset, statim in ejus qui dederat oculis
Panem emit talenti pretio : Hoc, inquiens,
Indigebam, non fastu, qui comedи non potest. »
Haec igitur meis pene legibus aequalia,

253 Αἵ τοῦτο καὶ. Deest in edit. καὶ, quod Vat.
et Coisl. supeditarunt. Legimus βοώμενος, quamvis
Coisl. et edit. habeant βοώμενον.

246 «Αλαρ' δο' εἰχερ. Ita Vat. Edit. ἀπαν' δο'
εἰχεν.

249 «Αλιρ. Ita Coisl. Mendose edit. δλλων.
252 Εἰτ' ἐρδήσης ὥρ. Ita Vat. Edit. εἰτ' οὖν δεδο-
μένος.
253 Τιμῇ γ'. Ita Vat. Coisl. τιμῇ. Edit. τιμῆς.
257 Τύρο' δηρ. Coisl. et Vat. τούτ' ἐφη.

METRICA VERSIO.

Tanquam ministra criminum et libidinum,
Scandens in aram, maximo praeconio
Mirum illud atque vocibus celebre omnium,
Media in Olympo vitor ut, de se extulit,
« Crates Cratetem liberat Thebis satum : »
Servile censens, opibus addici nimis.
Quin idem, ut siunt, alter aut, quidam ut putant
Sed mente certe præditus noui dispari,
Cum navigaret aspero quondam mari,
Nimisque pressa mercibus navis furet,
Opes libenter in fretum jecit suas :
Hoc faude dignum maxima dictum efferenſ,
« Bene est : magistrum te mihi præbes boni,
Fortuna; vile ad pallium redigor libens. »
Opes propinquus alter at liquit suas.

B Humanæ veluti, rursus hæc superans adduc
Alter, et in unam colligens massam auream
Sua cuncta, mox et vectus in mare altius,
Imo superbum gurgiti errorem dedit :
Non esse dandum dictitans malum alteri.
Collando et illud : Cum vetus quidam canis
A rege petetur pabulum, vel quod fame
Premeretur, aut boe principem tentans modo,
Atque ille, honoris gratia, aut tentans eum,
Hilarum talentum porrigi mente aureum
Jubet, istud accipit, sed principe
Spectante panem mox emit toto unicum
Auri talento : verbaque hæc statim addidit :
« Panē indigebam, non typho qui non aliit. »
Haud ista multum legibus sunt a meis

269 ΟἽ με πτερούσσων εἰς βίου το καὶ φύσιν
Μπράνων, ἐφημερίῳ τε κ' ἀπόρῳ τροφῇ,
Κρίνων τε καλέει εὖ μάλι τυφεσμένων,
Τ' ζῆταις ἀτέχνοις ἔγγυῶνται μοι σκέπτην,
Εἰ πρὸς μόνον βλέπομε τὸν μέγαν Θεόν.

265 Άλλ' εἴ τι χρή με καὶ ξέσαι τὰ τῶν βίων,
Ὄς δὲ δοκοῦν μὴ μάττην ταῦθ' ἴστορεῖν,
Οἱ μὲν τιμῶντες χρημάτων ἀκτησαν,
Βίον τ' ἐλεύθερόν τε καὶ δεσμῶν δικαίον,
Πρῶτον μὲν οὐ καλῶς τὸ καλὸν μετήσαν.
270 Πλεῖον γάρ ἦν ἑνδεῖς, η̄ καλού πόθεος.
Ἡ τι ποτ' οἶδει βιωμῶν τε καὶ κηρυγμάτων;
Ἐπειτα γατρὸς ἡδονᾶς ἐρίσεσν,
Ὄς δὲ τινες φεύγοντες οὐ πλούτου κόρον,

266 Quia me quibusdam alii efferrunt a. vitam et naturam
Volucrum, invento in diem et non seminato cibo,
Et illorum pulchritudine, qua admodum splendide vestita sunt,
Texturis sine arte vestimentum mihi pollicentur,
Si ad solum respiciam magnum Deum.

265 Sed si me oportet et mores discutere,
Ut ne videar haec frustra narrare,
Hi quidem qui paupertatem in pretio habent,
Vitamque liberam et vinculis altiorum,
Primo quidem non recte rectum secuti sunt;
270 Major enim erat ostentatio, quam studium virtutis.
Quid enim opus erat aris et praecouis?
Deinde vero voluptatibus ventris indulgebant,
Ut qui fugerent, non divitiarum satietatem,
Sed sollicitudines et labores possessionis,
275 Et penuriam in deficitarium copiam verterent.
Demonstrant id placentis panes hordeacei
Loco cedentes, et tragediae verha,
Inter quae illud etiam apposite dictum,
· Hospes, tyrannis proinus cedito, ·

280 Cincoriumque mediis ex edulio profugum,
428-429 Pauperum obsonium, et copiosa telluris opes.
Nobis autem nefas in lucem proferre, si quid præclare egerimus,
Quibus primarium est, ut ne sinistra quidem
Dextra notus clare perspiciat.

285 Est etiam castitas divina aspirationis argumentum.
Præclarus Cleanthis puteus, et Socratis
Vite paupertas; cetera vero quam turpia!

261 Κατεύθυντος. Coisl. κ' ἀπόρῳ. Edit. male καὶ
ἀπόρῳ.

262 Κάλλιστος. Ita Coisl. Vat. κάλλος. Edit. κάλητη.

265 Ξέσαι. Ita Coisl. Edit. ζέσαι.

268 Δεσμῶν δικαίον. A vinculis immunitum, liberam.

274 Τροπής δ' ἀφορμή. Inopis pretestu sua-

vitis viverent.

279 Οὐ ζῆται. Hospes, etc. Versus est Euripidis
ex tragedia quo Phoenissæ inscribuntur. Hunc ver-
sum Diogenes non infestive usurpavit, cum, in
prando quodam, pane hordeaceo vesceretur. Al-
lata namque placenta, hordeaceum panem ali-
vius viverent.

Remota, quæ me per cibum partum in diem,

Nec seminatum, subvehunt ad alitum

Vitam, atque opera lilia insignem in modum,

Sine arte quamvis, unde mibi non defore

Vestem fides sit, si Deum spectem unicum.

At ponderare siquidem exacte decet

Vitas (referre hac ne pater frustra onnia),

Quies cura egestas existit, quies liberam

Nullis strictam vinculis vitam sequi,

Primum secuti rcm bona non sunt bene :

Mage nam movebat gloria hos, quam amor boni.

Nam quid erat aris, quidque opus praecouis ?

Loxasse ventri frena quin ipsos liquet :

Ut qui minime opus serio fugerent, opum

A Τὰς φροντίδας δὲ καὶ πόνους τῆς κτήσεως,
275 Τρυφῆς δ' ἀφορμή τὸ ἀπορεῖν ποιούμενον.
Δηλοῦσι σπουδαῖσι δρότοι κριθίνοι
Υπεξίδοντες, καὶ τραγῳδίας ἐστη,
· Ήν τινὲς τοῦ τοῦ εὐτόπων εἰρημένον·

· Οὐ ξένες, τυράννοις ἵκ ποδῶν μεθίστασο, ·

280 Σέρις τε φεύγοντο ἐκ μέσων ἥδουσμάτων,

· Οφόν πενήντα, διφθόνος τε τῆς χάρις.

· Ήμῖν δ' ἀνεπίδεικτον μὲν εἰς τῶν καλῶν,

Οἵς πρώτοι ἔστι μηδὲ τὴν εὐάνυμον

Τὰ δεξιάς κινήματα εἰδέναι σαρῶς.

285 Ή δ' ἔγκράτεια μαρτυρεῖ τὸ ἑνθεον.

Καλὸν Κλεάνθους τὸ φέλαρ, καὶ Σωκράτους

Τὸ ζῆν πενηρόν· τάλλα δ' ὡς ἀσχήμονα !

METRICA VERSIO.

B Curas sed acres, ac labores anxiōs,
Essetque luxus his seges, penuria.
Monstrant placenta hoc, panis et cibarius
Subductus, atque carmina ex tragedia.
Quorum istud unum est editum scite admodum,
· Hospes, tyrannis cede quamprimum via : ·
Mediisque fugiens intybum ex edulio,
Inopum esca, tecti gratia invidia carens :
Nos contra ab omni re proba omnem glorie
Auram fugamus : ut quibus nil sit prius,
Quam ne sinistra, dextra quid faciat, sciat.
Jan si meretur continens aninus decus,
Pulcher Cleanthis puteus, et inops Socratis
Vita. Indecora cetera at quam sint, vide :

Οἱ Χαρμίδαι τε καὶ σκέπτη τριβουνίου,
Τὸν δὲ τὸν νέον δὲ γεννᾶσας
290 Συνῆν. Μόνοι γάρ οἱ καλοὶ νοήμονες.
Μηδέτες ἔρωτι σωμάτων θηρευεῖσθαι
Τὸν κάλλος. Οὐδὲ διοτε τοῖς σκέψματα·
Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Λυδῶν ὄρθροματα.
Ἄλκμαλονος δὲ τοῖς τοῦτον αἰνέσθαι ποτὲ,
295 Οὐδὲ πρῶτον Ἀθηναίων τοῦν δοσιδίμων φέρουν
Ἀνήρ γένεται τοῦν κράτει πνέων μέγα,
Τεσσάρων διφθηρίου χρημάτων ἡττώμενος,
Οὐσον περ εἰκός ἦν φωνὴν κρείττονα;
Κροῖσον γάρ αὐτὸν πλείστοις δεξιεύμανος,

Α 300 Ὡς δὲ ταῦτα χρουσῦν διπάντα προθέσεις,
Ὦς δὲ δινάστης τῇ τοχῇ μέγα φρονῶν,
Ἐγχειν ἐκέλευσαν διον δύνατο φηγμάτων·
Ιδίους δὲ κόλπους, καὶ γνάθους, καὶ τὴν κόμην
Θεῖς χρυσόπαστον (τῆς ἀμετρίας δῆτι!)
305 Προτήλει Λυδοὺς πλεύστοις γελώμενος.
Τί δὲ οἱ Πλάτωνες εἰοῦσιν σοφώτατος
Ἀνδρῶν; Τί δὲ Ἀριστοπότος; τὸν διδιστὸν λέγω
Τί δὲ χαρέστες Σπεύσιππος, διοπτειοίσματι;
Οὐ μάλιστον διστυχοῦς ἔξι τὸ βίον,
310 Πίλωνος διαινελῶν κέρδεσσιν θαλαττίους·
Ἐλαῖον δὲ φόρτος. Οὐπω τοῦτο Ιωνας

Charmidæ, et tegumen palliorum,
Sub quo præclarus philosophus de rebus divinis cum juvenibus
290 Colloquebat. Soli enim pulchri intelligentia prediti.
Nemo corporum amore, virtutem
Venetur. Perceat ejusmodi speculations :
Sint separati Myssorum ei Lydorum termini.
Jan vero illud Alcmeonis quis laudaverit,
295 Viri inter Athenienses, quorum magna celebritas, primarii,
Ac de genere et auctoritate multum se efficerint,
Qui tanto se inferiore pecunia exhibuit,
Quanto illum par erat altiorum videri?
Nam cum illum Croesus pluribus donis ornasset,
300 Inter quas illud exstitit, ut omnem auri thesaurum ei proferens,
Utpote regnator fortuna elatus,
Tantum juniper austere ex ramentis, quantum posset,
Is et sinum ei buccas implens, et comam
Gerens inauratam, o quanta immoderatio.
305 Prodiit coram Lydia dives irrisus.
Quid autem Plato tibi, quamvis sapientissimus
Hominum? Quid Aristippus? lepidissimum illum dico.
Quid festivus Speusippus, ut euidem opinor?
Horum unus canopus infelicitus vitam dicebat,
310 Labores exantans ad lucra marinos.
Oleum erat sarcina. Sed forte nondum

288 Οἱ Χαρμίδαι τε. Illic παιδεραστὶας Socratem insinuat Gregorius. Nonnulla sunt in dialogo Platoni inscripto *Charmides*, que hujus sceleris purum non fuisse hunc philosophum produnt, a quo nihilominus eum aliis e suis discipulis, Xenophon, vindicat. Vide *Memorabilium* lib. i, cap. ii, n. 16. Ibid. σκέψη τριβουνίου.

289 Υφ' ἡγ. Coisl. et Vat. ὥρᾳ οὔτε.

290 Μόροι τῷροι καλοί. Salse hoc loco, ait Billius, Socratem perstringit, ut qui ea de causa cum præstanti forma adolescentibus consuetudinem habere, quod scilicet ii soli mentis acumine atque intelligentiæ facultate possent, qui egregia forma

inter honestam docendi rationem, atque impudicum anorem, quo flagrabit Socrates, plurimum interesse.

294 Ἀλκμαλονος. Coisl. Τίς δὲ Ἀλκμαλονος τοῦτο ἐπανέστη ποτὲ.

296 Ηέρων. Sic Coisl. et Vat. Edit. πλέων.

300 Ταμεῖον. Coisl. et Vat. ἐν ταμεῖῳ χρυσού

τάντα.

301 Τῷ τοχῇ. Coisl. τῇ τοχῇ.

302 Ἐκέλευσον δορον. Coisl. ἔχειον δορον.

304 Τῆγ. Ita Coisl. Edit. mendose τῆγ.

308 Ηλ δὲ χαρέστες. Suspiciatur, nec immerito, Billius hunc versum glossema quoddam esse, quod postea in textum irreppserit: loquitur enim subinde de Platone et Aristippo, nec ullum de Speusippo verbum facit.

310 Θαλαττίους. Coisl. θαλασσίους.

311 Ἐλαιον δὲ φόρτος. Oleum hinc inde vehebat.

METRICA VERSIO

Et Charmides, et pallii velum exteri,
Sub quo decebat puberum pulchrum gregem
Divina; soli pulchri, enim ingenio valent.
At ueno amore corporum, quod est bonum
Capiet: utinamque semmata hæc intercedant.
Myssus Lydosque metu sit quæ separari.
Ilind quis autem laudet unquam Alcmeonis,
Qui cum suorum civium esset maximus,
Et stirpe clara generis, et potenziis,
Tam fedo amore victus est pecunie,
Quan vincit ab illo par erat fluxas opes?
Namque ipsi, honores præter alios plurimos,

B Cum Croesus auri maximam vim ostenderet,
Ut rex beata sorte non parum tumens,
Efferre quantum posset omnino jubens,
Tunc ille buccas, et sinum implens et comam
Auro (cupido quanta, quam præstora!)
Lydis cachinnum prodiit sumnum movens.
Plato quid autem, quamlibet doctissimum?
Festivus ille quidnam Aristippus? Quid et
Speusippus ille lepidus, ut existimo?
Plato vicitabat, ut solet miser institor,
Ferens labores æquoris studio lucri.
Oleum cerebat scilicet; at hoc dixeris

'Ερεις ἀπληστον, καὶ πενίς τι προσνέμεις.
Τὸ δὲ τραπέζας προσκυνεῖν τυραννικάς
Πλάτωνα· φεῦ λόγων τε καὶ σεμνῶν πόνων!
313 'Εώ λέγειν πράσιν τε καὶ οὐχὶ πράσιν,
Εἰ μὴ Πλάτων τις Αἴδης τῆς Ἐλλάδος
'Ορθη γ' ἀμείνων, καὶ μικροῦ τιμήματος
Δέξας τε καὶ Πλάτωνος ὄνται λόγους.
Τοῦ δὲ τοῦ Κυρήνης, μάγια γένεται λαρήσια·
320 'Ομως δὲ ξμεῖς τῷ διενεύθει τρυφῆν,
Βλάπτων τὸ καλὸν δλμωρῷ τῷ δόγματι.
Μύρων γάρ δέων, συμποτῶν κατέπνει·
Τὸ δὲ εὐχάριστον τοῦ τρόπου καὶ στιψμούν
'Οδηγὸν εἰχει λημμάτων. Οὕτω ποτὲ

Id dices inexplicabilem avaritiam, aut paupertati aliiquid concedes.

Sed quod mensas tyrranicas colebat

Plato: heu libros et præclaros labores!

430-431 315 *Mitto auctionem, imo ne auctionem quidem,*

Nisi Libyus quidam Platonis Gracia

Meliorem ac benigniorem se exhibuisset, et parvo pretio

Gloriam et Platonis libros emisset.

Cyrenensis autem magno quidem existit dicendi libertas;

320 *Sed tamen libertati luxum misicut,*

Bonum leden salmantaria doctrina.

Oleus enim unguentia compotores perflabat.

Morum autem urbanitas et dicacitas

Via illi erant ad captanda munera. Sic aliquando

325 *Vestem muliebrem, sapiente Archelao,*

Nescio quomodo, aut quam ob causam,

Donante, Plato quidem illam non accepit,

Iambum ex Euripide proferens opportune.

« Hand feminarum vestitus possim indui. »

330 *Ille vero, ut munus in ejus manus venit,*

Ab aliquo allatum, protinus libens cepit,

At iambi leporem iambico telo

Percussit his verbis: « Non enim in Bacchi orgiis,

Si casta mulier exstitit, vitiabitur. »

333 *Idem Archelans, ut narrant, cum aliquando*

Aliquid ab eo vellet accipere Sophocles,

Donavit id Euripi did sapientissimo,

313 **Τὸ δὲ τραπέζας.** Sit ita sane, quod Plato virtutem dignus non sit, ob vectum in Ἀgyptum mercatura causa oleum; an vero in tali viro reprobatione dignum non est, quod in Siciliam ad Dionysium juniores se contulerit cupidarium amore? quod certe philosophum dedecet, qui scriptis vicibus tenuitatem profitebatur.

314 **Φεῦ λέγων.** Ita habent codi. Coisl. et Vat. Prave edit. λέγων.

315 **Ἐώ λέγειν πράσιν τε.** Quodam exponenda sunt, ad intelligendū bic locus. Plato et Sicilia rediens, ad Ἑginaī insulam appulsum, ad quam accedere Atheniensibus capitale erat, maximum vitæ discrimen adiit. Tandem quidam Afer, Anicetus, meliori se tota exhibens Græcia, que ab Ἑgineaī de redimendo Platone nullatenus laborabat,

METRICA VERSIO.

Non criminandum: dasque inopiae quidpiam.
Mensas Platoneū sed sequi tyrranicas,
Turpe, et labores atque doctrinam indecens:
Mitto auctionem, que nec habuisset locum,
Ni præstissem Gracia sese Africus
Benignorem; namque paucis numulis
Platoni emit gloria ac scientiam.
Fiducia oris magna Aristophani fuit:
Sed juncta nimius luxui fodo tamen.
Lesunque mixto dogmate est falso bonum.
Nam combibones, unguae ipse perlitus,
Afflatab; atque comitas morum, et sales
Huic muniebant maximum ad quæstum viam.

A 325 Στολὴν γυναικῶν, Ἀρχελάου τοῦ σοφοῦ,

Όλοι οὖτε στολὴ καὶ δι' ἣν τὴν αἰτίαν,

Δωρυσμένου, Πλάτων μὲν οὐ προστήσατο,

Ταρπον εἰπὼν καίριον δὲ Εὐριπίδου·

· Όλοι μὲν δυνάμενοι θῆλυς ἐνδύναι στολὴν.»

330 'Ο δ', ὁδὲ τὸ δώρημα' ήλθεν εἰς αὐτοῦ χέρας,

Φέροντος ἀνδρός, καὶ προθύμως λαμβάνειν,

Καὶ τὴν λάμβου κομψότητα' λαμβίψειν

Βάλλει, τοδὲ εἰπὼν· Καὶ γάρ τὸν βακχεύμασιν

Οἶστρος ἡγε τῶν φρεσῶν, οὐ διαφθαρεσσαται.»

335 'Ο δ' αὐτὸς Ἀρχελαος, ὃς φασιν, ποτὲ

Λαβεῖν θελήσαντος τοῦ Σοροκλέους,

Εὐριπίδης δίδωσι τῷ σοφωτάτῳ,

Τοσαῦτ' ἐπειπόν· « Σὺ μὲν δέξος δοκεῖ;
Ζητεῖς ἔμογε, λαμβάνεις δέ Εὐερίθης»
340 Δεικνύς ὅπερ δριστον εὐγενής τρόπος.
Τάξες δὲ τοῖς Ἐλλήσι τοὺς πόρους ποτὲ
Οἱ Αἰσιμάχοι, καὶ τὰλα τῶν πρώτων επενεις,
Ἐν δημαρχίαις τε καὶ στρατηγίαις,
Τοσοῦτον διδοθή χρημάτων ἀνύτερος,
345 Ποσθ' (ὅτι μὲν ἔχεις τοῦνον) ἐκ τῆς πράξεως,
Δικαῖος δὲν τοι καλούμενος εἰς έτι,
Ἐκεῖνος παρῆσταις τάς δι πάλαις τοις
Ἐκδύσους τιμῆ κρήμασι πενταν καλή,
Ἄλιτόν τε Ἐθαψέν, οὐκ ἔγονθ' θέντας ταχῆ.
350 Οὐκέτι μὲν παρέλθομεν' οὐδέ τὰ 'Ρωμαίων καλά
Ὄς μὴ παλαιοὶ λαχυριζόμην μόνοις.
Πύρρον κρατήσας ἐν μάχῃ Φαρρίκοις,

Α 'Πν δὲ στρατηγὸς τῶν περιβόλεπτων Διγαν,
Καὶ τοῦτο ἐνίκας μάλλον· τὸν γάρ εἰς στενὸν
355 Οἱ Πύρρος ἥλθεν ἐπιπέδων, ἐπειράθη
Χρυσοῦ ταλάντων τὸν στρατηγὸν ἀρπάσαι·
Οὐδὲν δέ ἐδέσσατ', διλλ' ὅμως ἐσπείσατο.
Ἐπει τοῦ Πύρρος, οὐκέτιον', εἰρηνικὴ
Πατέρων πρᾶς αὐτὸν, τῶν ἐνόπλων θηρίων
360 Εντα τὸν ἐλεφάντων ὑπερφυσά τε καὶ μέγαν,
Οὐπο κατ' ἦψιν οἱ τέως ἐγνωσμένον,
Ἐδεικε· βίντος ὑπερανείστη ἀδρῶς
Οὐτού τοποθήτη, καὶ τοῦτο εἶπεν θεως.
• Οὐ μ' οὐτοῦ χρυσὸς εἴλεν, οὐτε θηρίον.'
365 Ἀρκεῖ τοσαῦτα, καὶ τάδε μέτρου πέρα,
Ὄς δὲν τις εἴτοις χρημάτων καταφρονῶν.
Μήτ' οὐν ἐκεῖνα προσδέχου τὰ μὴ καλά

Tantum adjiciens : « Tu quidem dignus mihi
Videris qui petas, Euripides autem qui accipiat; »
340 His indicans esse quid praestantissimum generosos mores.

Is qui tributa Graecis aliquando exæquavit

Lysimachi filius, aliasque inter principes enituit,
In rebus publicis agendis ac militariis expeditionibus,

Ita pecunia visus est altior, ut

345 (Ac illum quidem nomen ex agendi ratione habuisse,
Ut qui justus fuerit, et justus haec tenus vocetur,
Libens omniō), ut civitas ære publico et illius filias

Collocaverit, præclaræ paupertati honorem habens,
Et ipsum sepielerit, non habentem unde sepieleretur.

350 Neque etiam Romanorum preteribo res praedclare gestas,
Ne priscis tantum innatas exemplis.

Pyrrum vicerat in prælio Fabricius,

432-433 Vir inter præcipuos duces insignis.

Sed his, quæ dicam, clarius vicit. Nam cum in arctum

355 Pyrrhi spes reducta essent, aggressus est

Auri talentis ducem rapere;

At ille non acceptit, fedus iamēn pepigit.

Deinde, cum Pyrrhus, ut ferunt, pacificos ei

Ludos exhiberet, ex armatis bellus

360 Unam, nempe elephantem, insigni magnitudine,

Nunquam hactenus ab eo visu cogitam

Monstravit : at subito apparente proboscide,

Neque exterritus est, et placide dixit :

« Neque me aurum vicit, neque bellum. »

365 Hæc quidem satis multa, alique etiam supra modum;

Idque quisquis pecuniæ contemptor est, aut negaverit :

Ne igitur ista amplectans non belle dicta

340 Όπερ δριστον. Ita Coisl. et Vat. Edit. ἀρ-

στον.

349 Ἐθαψεν. Ita Coisl. Edit. θαψαν.

352 Φαρρίκοις. Coisl. Φαρρόνος.

355 Ἐπειράθη. Ita Vat. et Coisl. Edit. ἐπαράθη.

356 Ἀρρασα. Rapere, animum ducis pellicere.

360 Ἐτα τῶν. Coisl. Εἰδὲ τὸν Ἐλέφανθ' ὑπερφυ-

τε καὶ μέγαν. Sic videtur legisse Leuv., qui verit :

Cum Pyrrhus, ut aiunt, amice cum eo jocans, anim-

adverteret eum, etc.

361 Ἐγνωσμένον. Ita Coisl. Edit. διγνωσμένον.

365 Μέτρον. Coisl. et Vat. μέτρον.

366 Οὐ. Ita Coisl. Leuv. legisse videtur ὡν, ut

in editis ; verit namque, quæ dicere quis possit,

opes ac pecunias contempnens.

METRICA VERSIO.

« Dignus videris tu quidem, qui postules :

Qui capiat autem, dignus est Euripides : »

Hinc, morum honestas quanta sit res, judicans.

Quin Lysimachi filius, qui Graecie

Tributa quondam fixerat, vir eminentis

Belli, domique rebus in forensibus,

Nummorum amore tam fui sublimior,

Ut (mitto Justi nomen hinc quod retulit

Aduicque gestat) ipsius natas viris

Urbs collocarit, de suo penuria

Præclarum honestans : atque cum ære publico

Humani, ipsi quo nihil prorsus foret.

Nec præteribo decora magnorum Ausonum

Exempli, ne me præsca solum fulciant.

Fabricius armis vicerat Pyrrhū, agminis

B Doctor Latinī nobilis, rursum hunc magis
Hac arte superat. Pyrrhus etenim spes suas

Pressas in arctum conspicans, studuit ducem

Surripere, munus maximum ipsi deferens.

At hic rejecit : pepigit inducias tamen.

Ut Pyrrhus autem per jocum, velut ferunt,

Elephantem quendam corporis vastissimi

Monstravit, armis undique instructum (haud prius

Fabricius hocce videbat monstri genus),

Sic ut proboseis subita sese ostenderet :

Non tremuit, hilari verba sed fronte hæc dedit :

« Nec me ante nummi, nec modo vicit fera. »

Satis ista nobis dicta sunt, et plus satis,

De despiciendis opibus. Ergo non probet.

Illa parum honesta quispiam, ex priscis libris

Βιβλίουν πελούιν, ὥστε, αἱς ἑνεράψης·

Ἐπὶ μὲν κερδαίνοντα κεκλήσθαι κακόν.
370 Κρισσὸν γάρ ή σένοντα τοὺς θεῶν νόμους
Πλένητα ναίειν, δόξαν ἡμποληκότα.
Μή μοι γένος γένεις, μάζα μοι γένος.
Τὰ χρήματα ἀνθρώπους τιμωτάτα.
Πλένητος ἄνδρος οὐδὲν ἀθλιότερον.
375 Αὐτοῦ δὲ χαλκοῦ, Φοῖβος οὐ μαντεύεται.
Οὐκ ἔστιν δυτὶς πάντες ἀνήρ εἰδαμονεῖ·
Ἡ γάρ περιφύλακά τοιδίς, εἰς έχει βίον,
Ἡ δυσγενῆς ὅν, πλουσίαν ἀροι πλάκα.
Πᾶς γάρ καλεῖ δύσδακτην, τὸν πέντητα μὲν,
380 Πολλῷ δὲ ἔχοντα πλουσιώτερον τρόπον;
Δύσδακτην δύντως τὸ φρονεῖν εὗτα κακῶς.

A Ταῦτ' οὖν ἐπαντα φεύγε τοὺς τ' εἰρηκότας,

Ἐπὶ δὲ τούτος ἀμφερές τι ἐν λόγοις.
Καὶ ταῦτ' ἐπαντεῖ τῶν σοφῶν εἰρημένων·
385 Οὐτὲ ἐκ πονηροῦ πράγματος κέρδος λάδης,
Τοῦ δυστυχεύν νόμικε ἀρρέβαντον ἔχειν.
Μή πάντοτεν κέρδαινε, σαντὸν αἰσχύνων·
Τὸ μὴ δικαίων εὐτυχεῖν, ἔχει φόβον.
Μή Πλούτον εἰπῆς, οὐχὶ θαυμάζω θεὸν,
390 Οὐν καὶ κάκιστος φάδιως ἕκτησατο.
Πλένεις μὲν ἔστι, τὸν τρόπον δὲ πλούτος.
Σοφῶν πένητα μᾶλλον, ή Μίθαν κακόν.
Αγρεῖ δὲ μοι θέσσανς ὡς ληρον πλατίν,
Κρημνοὺς προτιμῶν τῆς ἀπορίας καὶ βιθούς,
395 Κακῶς τε Κύρνη φομοθετῶν εἰς χρήματα.

In antiquis libris, quibus innutritus es, o bone,
Sine me lucra facientem vocari improbus :

370 Id enim satius, quam colentem leges deorum

Pauperem degere, gloriari ambientem.

Ne mihi genus proferas : offa mihi genus.

Pecunia hominibus maxime venerabilis.

Hominis egeno nihil miserabilius.

375 Sine aere Apollo non vaticinatur.

Nemo est qui ab omni parte sit beatus.

Vel enim egregii ortus parentibus, caret opibus,

Vel gente non clarus divitem arat campum.

Quomodo ergo miserabilem eum vocas, qui pauper quidem est,

380 Sed moribus pruditus est longe diutissimus?

Vere miserum est tamen prave sentire.

Hac igitur omnia effuge, et eos qui ea effutierunt,

Ei si quid aliud his consonum libris.

Atque etiam hæc lauda sapienter dicta :

385 Cum ex re prava lucrum feceris,

Scito tu pignus infelici vita habere.

Ne lucreris undequaque, te ipsum dedecorans :

Injesta prosperitas non caret metu,

Ne Plutum appelles : non ego admiror deum,

390 Quem facilissime teterrimus possidet.

436-435 Pauper quidem est, sed moribus dives.

Pauperem sapientem malo quam improbum Midam.

Delirat mihi Theognis insigneiter,

Barathra præferens egestati et abyssos,

395 Pravasque de pecunia leges Cyrho præscribentes.

399 Εά με κερδαίνοντα. Versiculi hi, inquit Billius, ex variis poetis corrogati sunt; quibus postea ad paupertatis commendationem alios mox subiecti.

370 Κριστού. Leuv. ita reddit: Nam longe id præstat, atque si leges deorum colent, in paupertate cum gloria degem.

372 Μή μοι γέρος γέρεις. Arbitratur Billius γενίτων esse vocem efficiam ad irridendam generis mortalitatem. Vat. ξένις, ne meum genus deprinas.

380 Πολλῷ. Ita Coisl. Edit. πολλῶν.

385 Οὐτὲ ἐκ. Vat. οὐχ ἐκ.

389 Μή Πλούτον εἰπῆς. Noli Plutum, id est, si- ten appellare, etc.

394 Κρημνούς. Alludit Gregorius ad hæc Theo-

gnidias :

Χρῆ πετήνη γενύτορα, καὶ εἰς μεγαχήτεα πόντον
Πίτερον, καὶ πέτρων, Κύρη, καὶ ηλιότατον.

Oportet eum, qui inopiam fugit, in vastum mare se projicere, aut ē præruptis scopulis se dare precipitem.

METRICA VERSIO

Desumpta, juvenis qua manu volvit frequens,
Sine me vocari, dummodo lincer, nulam :
Id namque præstat, quam colentem cœlitum
Leges egeré, gloria hinc dum queritur.
Genus mihi ne proferas : offa mihi genus.
Res nulla censu charior mortalibus.
Miserum indigente nil magis singi potest.
Responsa Phœbus, æra si desint, negat.
Nemo beatus rebus est in omnibus.
Nam vel probis vir moribus virtus caret :
Vel, stirpe cum sit sordida, censu affluit.
Miserum vocandum nam quid ipse existimas
Opibus carentem, divitem sed moribus ?
Miser est profecto, quisquis hæc seutit male.

B Hæc ergo cuncta cum suis auctoribus,

Aliudquid si quid tale sit dictum, fuge.

At ista lauda : dicta sunt enim probe.

Ex non honesta cum capis re commodum,

Calamitatis, hoc scias, arrham tenes.

Non undecunque lucra fac : verere te.

Pavore iniqua non caret felicitas.

Plutum quid inquis ? Non ego admiror deum,

Haud agre apisci quem queat vel pessimus.

Pauper quidem ille : moribus dives tamen.

Sophos egentes malo, quam Midas males.

Delirat autem maxime Theognides,

Diram anteponit cum necem penuria,

Cyrhoque sancti improbas leges opum.

Ομηρε καὶ σὺ, πῶς τοσοῦτον ἀπάτην
Πράγματι νέμεις, ὥστε φράσαι του τῶν ἐπῶν,
Ὄπιδόν εἶνα τὴν ἀρετὴν τῶν χρημάτων;
Φησὶν· Τόδ' εἴπον αὐτὸς, οὐχ ὄντας ἔχων,
400 Γελῶν δὲ τοὺς ἔχοντας σύντοις ἀθλίους.
Οὐ γάρ δοκεῖ τοι τὴν θαλάσσαν ἐκφυγὸν
Ὄδουσσες ἔκεινος, οὐ τὰ πόλια ἀλήτημα,
Ὄφθεις ἀλήτης τῇ βασιλίδι γυμνός.
Καταδίσας δὲ τῷ λόγῳ τὴν παρθένον,
405 Φαλαῖτε καὶ αὐτοῖς δῖοις πλείστοι φανεῖς,
Είναι προδῆλως τῆς ἀρετῆς ἔγκώμιον;
Τὸν μῦθον αἰνῶν τὸν Φρύγιον, δεὶς εἶχε·
Μίδας γάρ αἰτήσαντι πάντα χρυσοῦ
Πλήρη γενέσθαι, τῆς ἀμέτρας δίκην

Α 410 Θεὸς δίδικοις διντεροῖς τυχεῖν.
Ο χρωσὸς δὲ διδρωτός δεὶς δὲ εἶχεν, νέκυς.
Τι μοι ἔξινον μύθων τε καὶ διδαγμάτων;
Αὐτῶν σκόπεις μοι τοῖς ἔμοις τῇδε νόμους.
Ἐμοὶ γένος μὲν ἔστι τὸ πρώτον καλύβη,
415 Οὐλύπερ προσῆλθον, καὶ τρόπος διπερῶν θίον,
Δεσμῶν ἔμαυτον ἐκλύειν πειρώμενος.
Ἡ δὲ τὰ μελῶν τε καὶ φθορᾶς ὄρμωμανη,
Νεκρῶν τε λαμπρῶν καὶ πάλαι σεσηπτῶν,
Ἡν δὴ καλόσιν εὐγένειαν οἱ κάτε,
420 Κόπτον φεύσσης οὐδὲν εὐγενεστέρα.
Πατέρες δὲ σωμάτων μὲν οὐκ εἰνεύθερα,
Φόρουν τε δούλη, καὶ κακῶς τετμημένη
Κόλπος θαλάσσης καὶ νάπαις περίγραφος,

Et tu, Homere, quomodo tantum instabili rei
Tribuis, ut dicas alicubi carminum,
Pedissequam pecunias esse virtutem?
Sed, ait, non ideo dixi, quod sic ipse sentirem,
400 Sed ut eos irridicerem, qui tam misere sentiunt.
Noune enim fateboris profugum ex mari
Ulyssem illum, qui tot exercitatus laboribus,
Errabundus, et nudus regie filiae visus est,
Ac reverentiam sibi a virginē sermone suo conciliavit,
405 Ipsiisque Phaeacibus summo in pretio fuit,
Manifestum esse virtutis praeconium?
Laudo fabulam Phrygiam, quae praeclarissima est.
Nam cum precatus esset Midas, ut auro totus
Impletetur, inmoderationis ponam
410 Deus constituit, ut consequeretur quod rogabat:
Aurum non poterat comedī: qui autem habebat enectus est.
Sed quid mihi opus est peregrinus fabulus et doctrinis?
Ipse jam mecum meas leges considera.
Genus mihi quidem est primarium illud bonum,
415 Unde processi, et ad quod vitam ergo,
Vinculum memet ipsum satagens exsolvere.
Quae autem ex membris et corruptela orta est,
Ex illustribus defunctis dudumque putrefactis,
Nobilitas, ut terreni homines vocant,
420 Haec simo diffidente nihilo præstantior.
Corporum autem patria minime libera est,
Sed tributis subdita, ac non bene secta
Finibus maris et silvis circumscripta,

398 Όσηδὸς εἶραι τὴν ἀρετὴν. Memoria hie lapsum esse Gregorium putat Ballius, nec ab Illo-mero dicta, sed ab Hesiodo, lib. cui tit. *Opera et dies*.

*Εἰ δέ κειται ἐργάζει, τάχα τε ἡράσσεις δέργος
Πλουτούστα πλούτῳ δέργη καὶ κύδος ἀπηδεῖ.
Si sedulus fueris, forsitan invidebit tibi piger locu-*

pleti; divisiarum pedissequor sunt virtus et gloriā.

400 Γελῶν. Ita Coisl. et Vat. Edit. γενῶν.

406 Τῆς ἀρετῆς ἐργάζεις. Quod eo loci Gregorius ascribit Ulyssis virtutis eloquentiae ejusdem tri-buit inscrip. lib. ii. sect. 2. v. 208.

410 Διδωσι. Coisl. et Vat. τίθεσιν.

415 Οὐλύπερ. Coisl. et Vat. θίον.

METRICA VERSIO.

Homere, qui sit ut rei fluxæ admodum
Tribuas et ipse tantum, opum ut quadam loco
Pronuntiaris esse virtutem assecram?
Dixi quidem, inquit: non tamen sic sentiens,
Ridens, sed illos, sentiunt qui tam male.
Nam nonne Ulyssen, qui tot ærumnas tulit,
Cum saevientis impetu effugit freti,
Nudusque, inopsque regia est a virginē
Conspicetus, hancque vocibus flexit suis,
Phaeacibusque maximo in pretio existit,
Virtutis esse splendidam laudem putas?
Fabella quin hac est Pbyrgum pulcherrima.
Nam cum petisset cuncta mutari sibi
Midas in aurum, quo male cupidinis

B Supplicia lueret, annuit votis deus.
Sic habuit aurum: sed miser perit fame.
Figmenta sed quid atque præcepta extera
Propono? leges jam velim spectes meas.
Stirps clari generis est mihi princeps bonum.
Quo sum ortus, ad quod subvelho vitam meam
Studens molestis vinculis me exsolvere.
At nobile illud, terrei ut vocant, genus,
A labe, nexu et corporum quod proficit,
Clarissque quandam mortuus ei putridis,
Fluente simo neutiquam est mage noble.
Bursumque patria corporum haud est libera.
Gravibus tributis subdita, et scissa improbe,
Finita silvis, sinibus et vasti maris,

Πολλοὺς ἀμείβουσιν ἀδλίους οἰκήτορας,
 425 Αὐτὴ τε μῆτηρ καὶ τάρος γεννημάτων,
 Κόπτουσα τοὺς κόπτουτας. "Οὐ δικῇ, δικῇ
 Τοῦ πρωτοπλάστου γεύσεώς ει τοι πλάνῃς!"
 "Η δὲ ἀντὶ ταύτης τοῖς σοφοῖς ἡγεούμενή¹
 Πρὸς ἣν βλέποντες ἐνθάδε οὐρανούμεθα,
 450 "Ουτεπέρ πάντα τι ἔφει" ὅδατον ὄχουμενη,
 Πλατεῖ ἀτέρμων εὐγενῶν στηνωμάτων,
 Κρατουμένη τε τοῖς κατοίκοις εἰς ἀελ,
 Ζώντων τε μῆτηρ, καὶ μάργαν ἀλλοτρία,
 Χορὸς τε ἀπαντά Χριστὸν ὄμονόντων μέγαν,
 455 Πανήγυρις τε πρωτοτόκων γεγραμμένων
 'Εν οὐρανῷς βίβλοις τε ταῖς αἰωνίοις.

Mutationem sæpe patiens miserorum incolarum,
 428 Eadem mater et tumulus sobolis suis,
 Tundens tundentes. O vindicta, o vindicta
 Primi parentis gustus et seductionis!
 At quae istius loco a sapientibus queruntur,
436-437 Quamque hic intuentes non fluctuamus,
 430 Vehut herba quis innatans,
 Terminis caret præ latitudine egregiorum tabernaculorum,
 Et ab incolis in aeternum possidetur,
 Mater viventium, et a laboribus aliena,
 Chorus eorum qui magnum Christum indesinenter celebrant,
 435 Cœtus primogenitorum descriptorum
 In celis ac libris aëternis.
 Gloriam etiam laudo in celis mihi repositam,
 Pouda justissimum bonum minime mendax.
 Terrena autem ventus est, et vanorum hominum vana gratia:
 440 Ac ea quidem, quæ justa est, nihil pro rursus addit;
 Quæ vero non vera, in damnum convertitur.
 Videri enim de vero multum detrahit.
 Divitiae fluitantes et ebrietatis plenæ sunt,
 Oculis captas et errabundæ,
 445 Quæ multos infant, et vase fortunam infundunt:
 Ventris tumor quidam ex aqua intercute.
 Aliis obrepat remedium illud morbidum,
 Temporis et invidiae ludibrium pretiosum,
 Mihi vero divitiae pretiosæ, permanentes,

424 Ἀμείβοντο. Ita Coisl. Edit. ἀμείβους.
 426 Κόπτουσα τοὺς κόπτουτας. Tundens scilicet
 post mortem eos, a quibus, dum ricerent, calcata est.
 429 Ροΐζουμεθα. Vat. et Coisl. ρίζουμεθα. Non
 hic radices militimus, haud secus ac herba fluctibus
 innatans.

431 Ηλατεῖ δέρψων. Ita Coisl. et Vat. Vastis-
 simæ, nullæ circumscripta terminis. Mendose edit.
 Ηλατεῖά τέρψων.

432 Τοῖς κατοίκοις. Vat. et Coisl. τοῖς; ἄπαξ οἰ-
 κοσαι.

434 Χορὸς τε ἀπαντά. Ita Coisl. Edit. χωρὸς τὰ

A Αδέξαν τ' ἐπιτινῶ τὴν δύνα μοι κειμένην,
 Στοθήμην δικαίων, καὶ λόγον ἀψεύδεστατον.
 Ή δὲ ἐνθάδε, ἀντρα καὶ κενὸν κενὴ χάρις
 440 Ή μὲν δικαία προστίθησιν οὐδὲ ἐν
 Ή δὲ οὐκ ἀληθῆς εἰς βλάβην καθίσταται.
 Τὸ γάρ δοκεῖν, ὑφελεῖ τοῦ εἶναι πολὺ.
 Πλούτος δὲ δὲ μὲν φένων τε καὶ μεθῆς πλέων,
 "Οψίν τε πηρός καὶ περιπλανώμενος,
 ήδη Φιών τε πολλοὺς καὶ κενὸν διτλῶν τύχην,
 Γαστρός τις δικος ὑδέρου πεπλησμένος.
 "Αλλοι προσέρποτος φέρμακον κάστον γένον.
 Κατροῦ φθόνου τε παίγνιον τιμώμενον.
 'Εμοὶ δὲ πλούτος διφθονός τε καὶ μένων,

πάντα.

456 Ταῖς. Coisl. τοῖς.
 442 Τὸ γάρ δοκεῖν. Videri enim quod non sumus,
 multum detrahit, quominus sumus id quod videmur.
 Opiniunt multum veritati detrahit.
 444. "Οὐρανοῖς. Oculis captus Platus, ab Ari-
 stophanè inducitur, eo quod, nulla proborum hemi-
 num habita ratione, divitias indigneissimis largiatur.
 445. Ἀγριῶν τοῦ ζητη. Ita Coisl. et Vat. Edit. men-
 dose ἀτέλῶν.
 448 Καιροῦ φθόνον τε πατερικον τιμώμενον.
 Deerat hic versus in editis, Coisl. suppedavit

METRICA VERSIO.

Subinde mutans incolas miserrimos :
 Eadem parentesque sobolis, et tumulus simul ,
 Eosque tundens, a quibus tuus est prius.
 Quam primi acerbe plectituri gustus patris !
 Illius ast hæc quam sophi exquirunt loco ,
 In quam intuentes nequitquam hic reptabimus :
 (Ut herbo iluvii innatans), nullus habet
 Omnino fines : dominibus exsimis viget.
 Semper colonis obtinetur a suis.
 Viventium est mater, laborum libera :
 Horum , Deum qui jugiter laudant, locus :
 Decusque celebris agminis primo sati ,
 Cælestis ille quod tenet scriptum liber.

B Jam laudo, sursum quod mihi situm est, decus ,
 Rectam illam amassum, nec si falso bonum.
 Mondana namque gloria, est ventus levus.
 Ac justa vero ne pluie adjungit quidem :
 At falsa dampnum maximum secum trahit.
 Putare quippe, plurimum de re eripit.
 Rursus fluentes, chrysæ, cæsæ, vagæ
 Opes, tumorem plurimis quæ contrabunt,
 Vaneque fortunam bauriant, intercuti
 Similesque probrus sunt aquæ, alteros petant :
 Medicina morbi plena , ludus temporis ,
 Invidiae et atre : sint licet pretio haud levi.
 At census est his amplius et stabilis mihi ,

450 Έστος, διπλος, κτημάτων ἀνάτατος,
Μηδὲν πεπάσθαι πλὴν θεού καὶ τῶν ἄνω.
"Απάντα μὲν γὰρ σίκι ἀν, εἰ βούλοτο τις,
Κτήσατο, οὐτ' ἐκτίσατ' οἴκουν ἀχρι νῦν·
Πάντων δ' ἔνεστιν ἀδρῶν καταφρονεῖν.
455 Κρέτιτος τε πάντων τούτον εἶναι τὸν τρόπον.
"Άλλοι φάλαγγας τασσέτωσαν ὀπλιτῶν,
Πλεῖστος τε πασχέτωσαν, ὅν δρόσιν κακῶν,
Βάλλοντες, οἰμώζοντες, ἀστάτους βούτας
Ἄγχομαλούντες, αἱμάτων ὕνωμένει
460 Πλούτους τίν' δγκον, ή τυραννίδος κράτος.
"Άλλοι δὲ γῆς τε καὶ θαλάττης κακῶν,
Κόλπους μετρούντων, Ἐμποτοὶ δυσδαμόνες.
"Άλλοι δίκας τε καὶ νόμους ἀντιστρόφους
Σπουδῇ πλεκόντων, λημμάτων μικρῶν χάριν·

450 *Stabiles, furibus non obnoxiae, possessionum præstantissime*
Nihil possidere, prater Deum et celestia.

Nemo est qui omnia, etiamsi velit,
Possidat, neque hactenus quisquam possedit.

At licet omnis simul contemnere,

455 *Omnibusque esse hoc modo celsiorum.*

Ordinent alii militum phalangas,

Ac plura patientur, quin inferunt mala,

Ferentes, ejulantes, anticipi Marie

Decertantes, sanguine ementes

460 *Divitiarum molem aliquam, aut tyrannidis potestatem.*

Alii terræ ferique maris

Sinus metianuri, mercatores miseri.

Alii iudicia ei contrarias leges

Sedulo innectant, parvi lucri gratia :

465 *Mibi vero Christus omnibus emendus est,*

Ac pauperem crucem opulentे fero,

470 *438-439 Postquam ea qua rodit tinea, et instar ciborum volvuntur, projici.*

Christi primam legem prince deliciae exceperunt;

Ac Edem et paradisus plantis floridus

470 *Et fons in quatuor sectus principia :*

Non aurum erat, non electrum, non argentum,

Non nitentium et pellucidorum lapidum gratia,

Quae terra largitur his qui humi defixi sunt;

Solis at ponitis abundanter nutrilebat

475 *Cultorem Dei et divinarum deliciarum.*

Atque hic etiam modus voluptati præscriptus :

Ligno enim cognitionis contrariorum prohibebat ;

Quae lex minus servata omnibus me spoliavit,

Ac terra miseris matris mee me addixit.

450 *Ασυλος, κτημάτων δρύαρατος. Ita Coisl.*
Εdit. δρύαρατος, χρημάτων ἀνάτερος. Vat. παραμά-
των ἀνάτερος.

457 *Πλεῖον. Coisl. πλεῖον. Mox. δρῶσι pro δρᾶσι.*

467 *Πετρεπιδρῶν. Vat. τῶν πετριμάτων. Optima*
loquendi ratio, qua significat Gregorius omnia hu-
juscce vita bona esse fortuita, et alea in modum

singulis fere diebus in diversum mutari.

468 *Τούτου. Hujus prima lex, primæ delicie.*

471 *"Ηλεκτρον. Na Coisl. Edit. Ηλεκτρος.*

476 *"Ηδονὴ μετρούμενος. Ita Coisl. Edit. ήδονης*
μετρουμένης.

477 *"Ευτελων. Contrariorum, id est, boni ei*
malli.

METRICA VERSIO.

Enres nec ullos, nec graves casus timens,
Nil possidere, nisi Deum, et celi bona.
Nam nemo prouersus omnia adipisci potest,
Nec est adeptus hactenus, cuncta at simul
Quin spernat, et sic rebus omnino omnibus
Exsistat ipse celsior, nihil vetat.

Alli phalanges instruant ad prælium,
Subeantque plura, quam inferant ipsi, mala,
Dum vulnerant nunc, nunc gemunt ob vulnera,
Dubioque Marte dimicant, et quasdam opes
Enunci cruce, robur aut tyrannidis:
Terraque, sevi et aquoris miser sinus
Mercator obeat, maximos quæstus sequens:
Leges et alter, iuraque adversaria,
Dum lucta captat parva, nectat sedulus.

PATROL. Gr. XXXVII.

B Mibi ast emendus rebus est cunctis Deus,
Et crux, egemint quam fero opulent, obterens
Quod tinea rodit, et cubi instar volvitur.
Hujus fuit lex prima, primum gaudium,
Edem, hortus ille dulcibus plantis virens,
Fonsque in quaternos fluminum sectus sinus.
Argentum et aurum non erat tunc temporis,
Non tunc nitentes gemmule, et pellucidae,
Quæ cuncta tellus porrigit fixis humi:
Verum colonus Numinis solo famem
Pellebat esu fructuum dulcissimo.
Atque hic voluptas limites etiam suos
Habebat, arbor vetita nam scientie
Erat, esa quæ nos omnibus orbos bonis
Terræ parentis tradidit laboribus.

23

480 Όν εις, τὸ πλεῖον τῶν ἀναγκαίων ἔχειν
Μηδέν τε μέτρον εἰδέναι: τῆς κτήσεως,
Κακοῦ τὸ χείρον φάρμακον ποιουμένους,
Διφύλαξ αὐτῷ τῷ ποτῷ καυσουμένους.
Ἐξ οὗ, εἰ γνεῖθι, ὡς παράδοσιν, σόλει,
485 Ἀει πάνεστις τῷ λιπόντι κτωμένους,
Τέρψιν δὲ τοῦ κτηθέντος οὐ δύνασθ' ἔχειν,
Τῷ μὴ παρόντι· καὶ γάρ ἀκτήκει φρένας.

Πρώτος μὲν οὖτος ἐντελεῖς ζωῆς νόμος,
Ἐστιν δὲ κείνων δεύτερος. Τὸν Ἀβραὰμ
490 Τὸν πατριάρχην, τὸν θεόττην τὸν μάγαν,
Οἶκου, γένους τε, πατρίδος ἑξελκύσας,
Ὥοις γῆν μετήγαγ' εὐκόλως ἀλλοτρίαν,

Αἴρεν, πάροικον, δοτεγον, πλανώμενον.
495 Πλοτίς γάρ εἰλικρινὲς ἀλτίδον τῶν μειζόνων.
Ἄρτον δὲ Ἱακὼβ καὶ σκέπτην φεύ μόνων,
Οὐράνιον ποταμὸν ποτὲ εἰς μάστην, ὥσπερ λογος,
Ει καὶ πολύθρεμμαν ἀπάνεισιν διτερον,
Μισθὼν δίκαιον εὑρόμενος οὗτον πόνων.
500 Καὶ τούτο δὲ εἰπεν εὖ ἔχει πρὸς οὓς ἐφην·
Μωάτης δὲ εἰσιν τοῦ γνόφου μόνος μόνῳ
Θεῷ προσωμίλησε, καὶ πλαξῖν νόμον
Διπλοὺν ἀδέξιον, φέλεων ἡγε μέγαν·
Τότε οὖν μερίζων ἦν κατέσχον ἐκ Θεοῦ,
505 Ἀλλοις μὲν ἀλλήν γῆν ἐμέτρησε ξίνην
Υἱοῖς δὲ Λευιτῶν οὐ νέμει μόνοις.
Κλῆρος γάρ αὐτοῖς δὲ κράτιστος, ἦν Θεός.

480 Horum una est, plus quam necessitas requirat, habere,
Nec modum ullum possessionum agnoscere,
Malo pejorem dum facimus medicinan,
Sicutentesque ipso potu astuamus.
Ex quo quid fiat, quamque mirum sit, considera:
485 Per id quod deest, semper sumus pauperes in opibus,
Neque ex acquisitis voluptatem ullam percipere possumus,
Propter id quod non adest: hoc enim mentem labefacit.
Atque illa quidem prima extitit vita simplicis lex,
Hec autem secunda. Abrahamus
490 Patriarcham, magnum Dei contemplatorem,
Domo, genere, patria extractum,
Qui maximorum dispensator est mysteriorum,
In terram hanc invitum transtulit extraneam,
Hospitem, inquinilum, sine tecto, errabundum.
495 Illum enim fides spei majoris trahebat.
Panem Jacob et vestes tantummodo petebat,
Protectus aliquando in Mesopotamiam, ut refert Scriptura,
Quanquam postea dives pecoribus rediit,
Justam hanc mercedem laborum adeptus.
500 Atque illud etiam his, quae dixi, sequuntur est addere:
Quando Moses intra caliginem solus cum solo
Collocutus est Deo, ac lapidibus insculpatum legem
Duplice accepit, qua magnum regebat populum:
Tunc divulgens terram, quam a Deo datam tenebant,
490-491 505 Aliis quidem aliam mensus est extraneam terram,
Solis autem filii Levi nullam partem distribuit.
Pars enim illis oratione tantissima erat Deus.

482 Ποιουμένους. Ita Coisl. Edit. ποιουμένοις.
483 Αὐτῷ τῷ. Ita Coisl. Edit. εἶναι τῷ. Μοι καυ-
σουμένους; combusitos.
485 Τῷ λιπόντι κτωμένους. Coisl. λειπόντι τηκο-
μένους.
486 Τοῦ κτηθέντος. Coisl. τῶν κτηθέντων.
495 Εἰλικρινὲς. Val. et Coisl. ἡγεμ.

499 Μισθὼν δίκαιον εὑρόμενος οὗτον πάτερ.
Coisl. μισθὼν δίκαιον εὑρόμενος τοῦτον. Val. etiam εὑρόμενος. — Benedictini post edit. servaverunt ve-
cem οὗτον, quia Graeco idiomatica extranea videtur;
dicitur enim τοῦτο, non vero οὗτον. Forte legendum
foret οὕτως, sic justam mercedem, etc.

METRICA VERSIO.

Quorum unus est hic, plus habere scilicet,
Quam sit necesse, scire nec census modum:
Morboque sic est pharmacum nocentius.
Hinc porro, quam res mira contingat, vide:
Ut nempe major surgat ex potu sitis,
Per idque miseri, quo carent, penuria
Semper laborent, gaudium nec sentiant
Ob parta; nam quod deficit, mentem premit.
Atque ista vita prima lex est pauperis.
At haec secunda: summa qui mysteria
Dispensat, egit, patriarcha ut maximus,
Conspector atque Nominis summi, domum,
Patriasque sedes, cum propinquis omnibus,
Linquens, obiret exteris terras, vagus,

B Caresnque tecto, dissitas longe; fides
Trahebat etenim, spesque majoris boni.
Jacob poposcit, pane dempto et vestibus,
Nihil, interauanum se fuga ad terram ferens:
Dives tametsi post domum reverterit,
Aequum laboris premium id nactus sui.
Quin ad priora commode hoc jungi potest:
Moses receptus montis in caligenem,
Solus locutus cum Deo est, legem ac duplam
Accipit, agmen duceret qua maximum.
Tunc ergo terram partiens datam a Deo,
Aliis quidem aliam mensus est partem soli;
Levi sed ortis ipse nil solis dedit,
Quod pars eorum præpotens esset Deus.

Ιωναδᾶς δὲ παισὶν εἰσάγων ποτὲ
Ἄκτησαν τε καὶ τὸν ὑψηλὸν βίον
510 (*Ἄρεις γάρ, οὗτοι φιλοσοφεῖν, κακπέρ τότε
Οὐδὲ πενίας ποι κειμένης ἐνθύματα).
Τάδε εἶπε, πατέρδε, λίαν ὡς χρηστοῦ λόγον.
· « Οἱ παῖδες, οἷον ὑμῖν, ὡς ἀγαν ποιῶν
Κλήρουν πορίζω, οἷον οὐποι τις πατήρ
515 Παισὶν δέδωκεν, οὐδὲ δὲ εὐπορεῖστος.
Φεύγοντε πάντα κλήρουν, εὐλυτον βίον
Ἐχοτε, δεσμῷ μηδένι χρατούμενοι.
Σκηνὰς μὲν οἰκεῖα, οἰκίας κινευμένας.
Τέμον δὲ γῆν ἀλλος τις ἀμπελος δέ γε
520 Τούτῳ φυτεύοισθ', θντν' οἶνος εὐφρενεῖ.
· «Τούτοις δὲ σονος, ἔγκρατης ἔστω βίος.

Jonadab filius prescribens olim
Nil possidere, vitamque sublimem ducere
510 (Sciebat enim, sciebat philosophari, quamvis tunc
Paupertas nondum admirationem moveret),
Hanc ad illos habuit, ut optimus pater, orationem :
· « O filii, unam vobis, ut valde copiosam
Hereditatem tradō, quemadmodum ultimus pater
515 Filiis dedit, ne ditissimum quidem :
Possessionem omnem fugite ; liberam vitam
Ducite, nullo prorsa vinculo constricti.
Tabernacula habitate, mobiles domos.
Terram scindat alius : vinea autem
520 Ab eo plantetur, quem vinum delectat.
Vobis autem vini expers continebas sit vita.
Sic namque viventes secure vixeritis, natī.
Sic igitur ille. Elias autem ubi
Collocabimus, quem magnus aluit Carmens,
525 Per corvos et torrentem, siente terra ?
Is pauper et pauperum ultimus,
Compressit tyrannis pluvias et ima fluminum,
Ignem et celo devocavit in inimicos et victimas.
Viduis fudit guttulas arcti cibi
530 Pauper copiose eas aliena a quibus alebatur.
Mortuos suscitavit in mercedem pii hospitii,
Ac igneo currī in colum evectus est.
Elioseo hæreditas ab Elias venit,
Gratiisque et præclarum ex alto pallium.
535 Iste, ante partum sacer. O rem mirabilem !

508 Ιωναδᾶς. Ita Coisl. Edit. Ιωναδᾶς. Ita fere supra Carm. ii, vers. 152, etc.

512 *Ως χρηστοῦ λόγοι. Vat. et Coisl. ὡς λαβ χρηστοῦ λόγους.

522 Ζώοντε. Coisl. ζώοντε.

523 Θρόνος μέρον τοιούτον. Ille igitur talis fuit : forte melius οὖτος : sic igitur ille. Coisl. et Vat. μὲν δῆ.

524 Θήσομεν. Coisl. θήσομεν. Μοx. Κάρμηλος. Billius pro Carmelo, scriptis torrentem : Gregorius

memoria lapsus est. Nam a corvis pastus est Elias, non in Carmelo, sed in torrente Carith. Verum id Billius fas erat observare, atque etiam debebat, quod est interpretis officium : at verba Gregorii non erant mutanda.

525 Γῆς ἐκ δεψάδος. Coisl. γῆς ἐκδεψάμενος.

527 Τυράννοις. Coisl. τυράννους.

528 Επιτήσας. Vat. επίτηγε.

531 Κλειστόρ. Coisl. καλόν. Μοx. Vat. δέρας pro δέρος. Vide supra sect. I, carm. xvi.

METRICA VERSIO.

Rechabus etiam filii vitam indigam
Celsamque suadens (quippe jam norat genus
Vite altioris persequi : in pretio licet
Tum nondum egestas esset, ac miraculo),
Hez verba patre protulit digna optimo :
· « Qualem ipse vobis, filii, quam divitem
Hereditatem porrigo ! quemad haud pater
Donavit ullus, ne quidem censu affluens.
Nil possidete ; liberum ævnum ducite,
Nullo retenti vinculo ; in tentoriis
Habitate : vobis mobiles sint hæ domus
Proscindas alius quispiam terra solum,
Vitesque plautet, quem juvat Bacchi liquor.
At vita vobis sit meri ororum inssia.

B Vitæ exigetis tuto sic, nati, dies. »
Ac talis ille. Quo loco ponam Ellam,
Quem perque corvos, perque torrentem Deus
Alebat, arenas dum siti tellus foret ?
Qui, pauper etsi, pauperum et pauperrimus,
Fluxus tyrannis imbrum pressit tamen,
Hostibus ab alto et victimis flammarum extudit,
Viduisque fudit guttulas arcti cibi,
Aliens alienum largiter vir indigus,
Traxitque ab orco mortuos pro præmio
Hospitiū : ad astra raptus est currī igneo.
Hereditatem quid Elisei proferam,
Delapsam ab alto gratiam cum pallio ?
Quid ante ventrem, mira res ! sacrum Deo ?

Πάνων δικοῖς τὸν Σαμουὴλ τὸν μέγαν,
“Οὐ μηρέδε εἰχῇ τῷ Θεῷ προσῆγαν·
Εἰ μὴ λάτην τολμηρὸν εἰπεῖν τοῦτο γε·
Οὐδὲ” αὐτὸν εἶχεν ἐκ βρέφους θεῷ δοθεῖς.
540 Τίς ἡνὶ παλαιᾶς καὶ νέας μεταβολῶν
Θεοῦ διαθηκῶν, ὃς σκιᾶς καὶ σώματος.
Τὴν μὲν κατεύρων, τῆς δὲ ἀνοίγουν εἰσόδους;
Τίς φυσέος δικράνων προτρέχων λύκον μέγας;
Τίς ἐν γεννητοῖς πρώτος, φά μάρτυς θεός;
545 Ἔργμον ἔχει, καὶ ἔσνην εἰκῇ τροφῆν·
Καμψίλον δὲ ξενημα δέρματος στροφῆν
‘Εσφίγγετ’ ἔγραψε τὸν Ἱωάννην Λόγος,
“Ος οὐδὲ διπλοῖν εἰσετε κεκτήθειαν ράχος.

Magnum sine dubio intelligis Samuelem,
Quem matris votum Deo tradidit :
Nisi forte id dictu audacius est :
Neque illum habuit mater : infans Deo traditus.
540 Quis inter vetus et novum Dei testamentum
Intermedius, velut inter umbras et corpus,
Illiud quidem claudens, huius aditum apertius?
442-443 Quis summam lucem præcurrens magna lampas ?
Quis inter eos, qui nati sunt, Deo teste, primus?
545 Eremum incolebat, ac novo utebatur cibo :
Vestis illi ex canelli pilis, pellicea zona
Stringebatur : Joannem his verbis depinxit Christus,
Qui ne lacerant quidem vestem sinit possidere duplēm.
Quid illūn eloquar, qui ex arte victim
550 Parabat, Paulum? quid eum, qui solis ex lupinis delicias
Degustabat, Petrum, magnum utrumque apostolum :
Qui mundum universum intra Dei retia
Immisserunt : qui inanibus fuderunt multas
Divitias pauperibus, donis opulentis cumulati ?
555 Alii cymbas reliquerunt cognatis,
Vocati a Deo ad meliorem piscatum.
Optimus enim sermonibus ducebantur
Christi, qui pauper factus est, et crassam hanc induit carnem,
Cum esset mens maxima, et prima mentis progenies ;
560 Ac pauperes instituens verbi nuntios,
Comitem eius dedit solam fidem,

559 Οὐδὲ αὐτὸν εἶχεν. Ita Coisl. Edit. δὲ αὐτὸν
εἶχεν. Quia lectio vitiosa decepti interpres, a
Gregorii mente aberrarunt. Sic Leuenki. *Conti-*
nuit ille se primis ab annis. Bill. ineptum minus sen-
tentiam efficit: *Deum autem habebat ille.*

560 *Metalixuor.* Sic Coisl. et Vat. Edit. μετα-
χιον.

542 *Katεργῶν.* Coisl. et Vat. καταργῶν, τῇδ
ἀνοίγουν εἰσόδους. *Vetus aboles,* novo autem aditum
patefaciens.

547 *Ἐγράψε τὸν Ἰωάννην Λόγον.* Joannem de-
pinxit Verbum Christus qui, etc. — *Contra sensum*
peccavit Billius, referendo vocem δὲ at Joannem,

A Τι δὲ διὰ τοὺς εἴποι πρὸς τὸν ἐκ τέχνης τροφῆν
550 Παιῶντα πορίζοντα; ή τὸν ἐκ θέρμων μόνων
Τρυφωντας Πέτρον, τοὺς μεγάλους ἀποστόλους
Ο? πάντα κόσμον δικτύουν εἰσω θεοῦ
‘Εθηκαν’ ὧν αἱ χεῖρες ἔφεον πόλεν
Πλεύτον πένησι πλουσίων διωρουμένων;
555 “Ἄλλοι παρήκαν συγγενέσιν διειάδας,
Καλούμενοι θεῷ πρὸς ἀλείαν κρείτενα.
Ἄλγος γάρ θαν τοῖς ἀρίστους ἡγέμονε
Χριστοῦ, δεὶς ἐπιώγενετ καὶ σαρκὸς πάχος,
Νοῦς ὧν μέγιστος, καὶ νοῦς πρώτη φύσις.”
560 Πιταχών δὲ τάξας τοῦ λόγου διαγγέλους,
Συνέμπτορον διδωτοι τὴν πίστιν μόνην,

cum referri debeat ad Verbum Christum. Melius
vertisset: *Baptista depictus a Verbo sic fuit,*
quod, etc. CAILLAU.

548 *Elaos.* Coisl. elia.

544 *Πλούτωνς διωρουμέτων.* Coisl. πλούτων διω-
ρουμένων. Sic videtur legisse Leuen. qui vertit: *Do-
nantibus eas locupletibus.* Combeſ. διωρουμένων. *Pau-
peribus abundanter datas.* — Vox διωρουμένων sen-
sum habere solet activum, non passivum, unde me-
lius verteretur, *dona dantes opulentia.* CAILLAU.

555 *Συγγέρεσσιν.* Vat. ad marg. συγγένοις. Mox,
idem ἀλιάδας.

560 *Tοῦ λόγου.* Coisl. τῷ λόγῳ.

METRICA VERSIO.

Samuelem, opinor, accipis, magnum virum :
Votum parentis quem Deo summo obtulisti,
Audacter ipse forte ni dico hoc nimis :
Deum autem habebat ille, ei a puero datus.
Quis erat sequester foderis prisci et novi,
Umbraque velut et corporis confinium,
Illiud coercens, rursus huic pandens fores?
Lucerna summi luminis quis prævia?
Quis inter homines teste supremus Deo?.
Sola incolebat hic loca, huic victimus novus,
Vestis camelus, zona erat-pellis loeo :
Baptista nobis pictus est his versibus,
Qui nec sinebat quenquam vestes duas
Habere. Paulum quid loquar, victimum sibi

B Manibus parantem? quid Petrum, cuius cibus
Erau lupini? maximos apostolos,
Quorum labore totus est orbis Dei
Clausus sagena : maxime quorun et manu
Opes fluebant, indigis datae amphiter.
Pars alia cymbas liquit agnatis suas,
Ad rete traheret hos Deus cum diutius.
Christi instituti namque erant dictis probis,
Qui prima cum esset, maxima et mens omnium,
Crassitatem egenæ carnis exceptat tamen.
Legisset inopes cumque precones sacri
Sermonis, his dat unicam comitem fidem :
Nudis, quibus non esset as, non calcei,
Non pera, nec opes, maximum mystérium

Γυμνοῖς, ἀγάλκοις, πήραν οὐκ ἔξημένοις,
Ἄστραδόλοις τε καὶ ἀπόροις, μυστήριον
Ὄντες ἐπιτρέψας τῆς νάες οἰκουμένης,
565 Καὶ μηδὲ βάθον ἐν χειροῖν ἐών ἔχειν,
Ὄς πάσις εἴη τοῦ λόγου τὸ εἰσθενές.
Ὅρα τὸ μεῖζον οὐδὲ τῷ νέφῃ μαθεῖν
Χρήσσονται, πῶς δὲ τοῦ τελείου τις τύχοι,
Ἄλλο τὸ ἄκρον, ή μόνη περγράπει,
570 Τῷ δὲν ὅπαντα τοῖς πάντοις σκορπίσαι,
Ἐπωρύδην ἐπ' ὑμάς τὸν μέγαν φέμεν δεῖ,
Ἄλτηρ θ' ἵπεσθαι τοῖς κάτω νεκρούμενον,
Εἶπερ ποδόντη καὶ συνυφῆσθαι Θεῷ.
Οὕτω τελεῖοι καὶ τελώνας εἰσόδη

A 575 Πάντα προβύμως τῷ Θεῷ δωρουμένους:
Καὶ πειθέτω Ζαχαρίας, δεὶς πλούτων κακῶν,
Οἰκτυπον τενήτων τῶν τε ἡδικημένων
Πλούτει τὸ πάνεθαι, καὶ βότοι καθαίρεται.
Ἐλεύ τὰ μὲν δὴ χρημάτων οὔτις ἔχει.
580 Τής δὲ ἐγκρατείας μικρὰ μὲν τὰ τῶν πάλαι
Σοφῶν παρ' Ἑλλήσι τε καὶ τῶν βαρβάρων.
Καὶ βαρβάροις γάρ τῆς ἀρετῆς ἦν τις λόγος.
Τι χρήδ' ἀφ' ἡμῶν οὐτα καὶ δοσα τράχειν;
Πᾶσιν γάρ έστι περιφανῆ καὶ γνώριμα.
585 Ἡκουσα τοῦτο τῆς σοφῆς τραγῳδίας.
« Γαστρὸς δὲ πειρῶ πάσαν ἥτιαν κρατεῖν. »
Μόνη γάρ ὧν πέπονθεν οὐκέτι χάριν.

Nudis, sine ære, sine pera,
Sine sandaliis, sine censu, mysterium
Totius novi committens mundi;
565 Ac ne baculum quidem manibus gestare sinens,
Ut fides esset verbi robur.
Majus quidpiam inspicere: ne juveni quidem discere
Cupienti, quomodo ad summum quis perveniat,
Alio vel solo perfectionem circumscribit,
570 Ut scilicet omnia pauperibus distribuant,
Magnamque semper crucem humeris ferat,
Ac rebus terrenis mortuus ipsum sequatur,
Si etiam cum Deo in altum tolli cupiat.
Sic et introiens iustrat publicanos,
575 Qui Deo omnia libenter tradunt.
Persuadeat id Zachaeus ille, qui cum male ditatus esset
Miseras pauperes, et eos quos læserat,
Paupertate ditescit, et a sordibus expurgatur.
Atque hæc quidem dicta sint de divinitate.
580 De continentia autem perpaucabat antiquis
444-445 Sapientibus, tum apud Graecos, tum apud barbaros suppeditantur.
Nam et barbari virtus aliquo in pretio fuit.
Nostra autem, quæ et quanta sint, quid attinet describere?
Sunt enim manifesta omnibus et nota.
585 Audivi illud sapientis tragedia: «
Ventrī conare habenas omnes tenere. »
Solus enī eorum, quæ de illo merueris, gratiam non habet.

562 Πῆρας οὐκέτι ἔξημένοις. Peram non habentibus alligatum.

564 Ἐκτρέψας. Ita Vat. Edit. ἐκτρέψας.
565 Καὶ μηδὲ βάθον. Vat. μὴ βάθον αὐτούς.
566 Ἔστερές. Vat. ἀστερές, quam lectioem præferit Billius; verum bene minus Juxta Combellium: ei quippe loci commendatur efficiac et roburi, cui nimurū astupilatur virtus divina, nulla que alia suppetunt administrula.

568 Τις τύγοι. Ita Vat. Edit. τυγατύοι.

575 Τῷ Θεῷ δωρουμένους. Coisl. τοῦ Θεοῦ δωρουμένου

B 576 Καὶ πειθέτω. Coisl. et Vat. πειθεῖ Ζαχαρία;

578 Πλούτει τὸ πάνεθαι. Paupertate divitias consequitur.

579 Ελεύ· τά, etc. Hæc dicta sunt: quod qui dem ad opes speciat, ita res se habent.

581 Καὶ τῶν. Prave in editis καὶ γῇ.

584 Ηεροπατή. Vat. ἡμερον.

586 Γαστρὸς δέ. Era hic versus in monostichis Gracorum sententias, ac Charelli tribuitur a Stobæo, sermone 16 De continentia. BILL.

METRICA VERSIO.

Totius orbis in manus tradens novi:
Nec ferre baculum vel levem hos sinens manu:
Infirmitas ut dogmati astrueret fidem.
Quod majus audi: postulanti, quo modo
Perfectus esse posset, adolescentulo,
Virtutis arcem finit haud ipse altera
Ulla re, egenis cuncta quam si protinus'
Dispergat, humeris semper et gestet cricum,
Ipsumque, rebus mortuus terræ oīnibus,
Sequatur, aveat cum Deo si subvehi.
Sic et telonias iustrat ingressu suo,
Dantes libenter Nunini summo omnia.

B Testis Zachæus, qui malis dives modis,
Miserans egentes postea, et quos læserat.
Paupertate redditus, labem expiat,
Atque ista sunt dicta de censu mihi.
Ac continentis pectoris Graecos apud
Exempla quædam suppetunt, et barbaros.
Et barbaris nata cura virtutis fuit.
Quot nostra vero, quantaque, hic perscribere
Quid est necesse, clara cum sint omnibus?
Hæc eruditæ verba sint tragedia:
« Omnes habetas ventris ipse contine. »
Est namque doni solus accepti immemor.

Ἐν πλησμονῇ τοι Κύπρις, ἐν πειώσι δ' οὐ.
Ηαχεῖα γαστὴρ λεπόνι οὐ τίκτει νόον.
590 Πληρώσαι δέρψιν κηρύους ή τ' ἀλτίτων,
Οὐδὲν διοιτε ταῦτα γαστρὸς ἐν μυχόλι.
Πίθηρ δ' ἔπαντκεν ἐκφέντι, τεῖς χάρις;
Γαστὴρ δ' ἀναλοτὸς εἴρε καὶ νεῦν δρόμουσιν.
Ἄλλους δ' ἐπ' ἄλλους ἐμμανεῖς ἐξώπλισεν.
595 Ἀπαγγεῖλε θρησκευτικοῖς τοῖς τίμια
Τῶν γαστριμάργων σῖτα, μῆδ θὲ σῖτ' ἔτι
Τῶν εἰσελεστάτων, λέθηγος δὲ ἁνδεῖ.
Οὐρῶν δέ λέγει που Κερκιδᾶς δὲ φίλατος,
Τέλος τρυφώντων, αὐτὸς ἐσθίων ἄλας,
600 Αὐτῆς τρυφῆς θοῦ ἀλμυρὸν καταπένων.
Τις δ' οὐκ ἐπανεῖ τὸν τρυφῶντι τῷ νέφῳ

Α Φίσαντα· « Παῦσαι προστίθεις σου ταῖς πίδαις,
Ἐκφαργίων τε τὸ σπαράσσον θηρίον. »
Κάκελον δ' οἰον Σωτικῶν τῶν φελτάτων;
605 Ήδος ἀλλιψ σαρκίη τις προσλαλῶν
« Τί τοι χρεωτῶ, φρσιν, ἀθίλον δέρος;
Φαγεῖν; μέγιστον, δρός τον ἀνδεῖς δοθεῖται.
Πιεῖν; θάρω σοι δώσομεν, καὶ δέξινην.
Οὐ ταῦτα μ' αἰτεῖς τὰ τρυφῆς δὲ καὶ κόρου,
610 Κρυσταλλῶν τα ἀβράτης ἐπωμάτων.
Ιλαν ἐπομένις δάνομεν γ', ἀλλ' ἀγχόνη. »
Ταῦτ' οὐκ ἀμείνων τῶν πάλαι βλαχευμάτων
Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου, δὲ διν ποτε
Πλούτη τε λαμπρὸς καὶ τρυφῆς διεψθορός,
615 Ἐθούλειος αὐτῷ καὶ γεράνου μηκίστερον

In satietate Cypris, at non in esurientibus.
Pinguis venter subilem sensum non parit.
590 Melle autem pellere implere, an farina,
Nihil hac differunt in ventris penetralibus.
Dolio infundere diffundit, quid juvat?
Venter inexplicabilis inventit etiam nūvium cursus,
Aliosque in aliis furentes armavit.
595 Pretiosissimos quoque cibos, ubi irrepescere
In gurgitem heliuonum, non iam cibos esse
Vel vilissimos, unico ex lebete,
Recte dixit alicuius lepidissimum Cercidas,
Finem luxuriosorum, ipse sale vicitans,
600 Ac ipsis luxuria salamenta respuens.
Quis non laudaret cum, qui juvene luxure diffundit
Dixit: « Desine tuis adjicere compedibus,
Ac belluan dilanianteum irritare. »
Illiud vero quale est jucundissimum Stoicorum?
605 Carnem quis aliquovent ut alias alium:
« Quid tibi debo, inquit, misera cutis?
Cibum? maximum donum est pauis parce datus.
Potum? aquam tibi dabimus et acetum.
At non hoc reposcis, sed delicias et satietatem
610 Et crystallinorum poculorum elegantiam.
Libentissime dabimus, sed restem.
Amor huc meliora sunt, quam antiqua luxuries
Sardanapali a Niño prognati, qui cum esset
Divitius splendidus, et deliciis corruptus,
615 Optabat ut sibi etiam grue longius

588 Ἐν πλησμονῇ τοι. Ita Coisl. et Vat. Men.
dose in edit. πλησμονήταις.
589 Ηαχεῖα. Ηα σερινι carm. xxxiii, vers.
35, etc.

590 Πληρώσαι... η τ'. Sie legendum, et ita legisse videntur Bill. et Leuv. Edit. πληροῦσαι... ετ'.

592 Ἐκαρτ.τεῖρ. Benedictini male haurire, pro infundere, quod sensu directe repugnat. CAILLAU.

593 Νεώρ. Coisl. νέον δρόμον, ποτινum cursum. Sic

Leuv.

598 Λέγεται. Coisl. Μέγιστον.

599 Αἰλι. Coisl. διά.
600 Αὐτῆς τρυφῆς 58'. Coisl. τρυφῆς τε αὐτῆς.
602 Ταῖς πέδαις. Ita Coisl. Edit. τὰς πέδας.
609 Οὐ ταῦτα μ' αἰτεῖς. Coisl. οὐ ταῦτα ἀντατεῖς.
611 Αἴτιος ἀγχόνης. Vide intra lib. ii, sect. 1,
poem. lxxxi, v. 98, etc., ubi Gregorius eamdem
loquendi formam usurpat.
613 Σαρδαναπάλος. Hec Aristoteles non Sar-
danapalo, sed Philexen tribuit.
615 Μηκίστερος. Coisl. et Vat. μηκίστερον.

METRICA VERSIO.

In ventre pleno Cypris est, non in fame.
Subtilem obesus venter haud mentem parit.
Ventrem farina, melle vel dulci implexas,
In ventris imo differet prorsus nihil.
Cado effluenti quid juvat te infundere?
At turco venter navibus cursum dedit,
Hominesque rabida Marte commisit ferus.
Concasque in imum gurgitem labi dapes,
Charas gulosis, non dapes tamen amplius,
Lebete veluti quopiam ex vilissimo,
Dixit profecto Cercidas scite admodum,
Finem heliuonum, cum sale ipse vivert,
Ipsouque luxum conspuens, salsum velut.
Quis non probarit, debito quod luxui

B Quandoque dixit quispiam: « Ne adaugeas
Vincla tua, sævam et belluum magis asperes. »
Quale autem et illud, quod suam carnem aliquovent
Stoicus, ut alter alterum, dixit: « Tibi
Quid, misera panis frustulum est. Potum petis?
Abunde panis frustulum est. Potum petis?
Aquam aut acetum dabimus, ut pellas sitim.
At ista forte non petis, verum dapes
Gratas palato, pocula et dulcis meri?
Non ista, restim sed tibi lubens dabo. »
Nonna ista longe præferenda luxui
Sardanapali, splendidus qui copias
Opum, maloque perditus luxu, grue
Optabat esse longius guttur sibi.

Δαιμόν γενέσθαι, ἡδονῆς μακρᾶς χάριν;
 Οὐ δεῖ δασιδ, σοὶ δὲ διψάντοι φρέσαρ
 Γῆς ἀλλοφύλων καὶ ποτὸν κρατοῦμενον,
 ξεπεῖ δὲ αἰμάτων τε καὶ μάχης τινὲς;
 620 Υπηρετοῦντο τῷ πόθῳ, χεροῖν λαβὼν
 Ἐστίσασις ὑδωρ· οὐ γάρ εἰς ἀλλοτρίουν
 Κακῶν ἐδέξιον τὸν σὸν ἐκπλήσσεις πόθον.
 Εἰ δὲ διγγέλων τις δρός, ή Λόγου τροφή
 (Ἄσωματον φύσιν γάρ οὐ σώμα τρέψει),
 625 Οὐτοὶ παρ' ἡμῖν ἀγγέλων ζῶσιν βίου,
 Σπινθῆσθαι μικροῖς τοῦ βίου κρατοῦμενοι!
 Καὶ τοῦτο ἄκοντες, δόγματος θεοὺς χάριν·
 Δεῖ γάρ δεδεσθαι, μέχρις ἐκλύσῃ θέσης.
 Ἔω τὰ βίσιαν καὶ τὰ τῶν πάλαι λέγειν.
 630 Οὐσεις καθάρταις τωμάτων θεούμεναι,

Α Τροφῆς ἀγεστοῖς ἡμέραις καὶ πλείσας
 Διεῖλθον, ὡσπερ σωμάτων ἐλεύθεροι,
 Πυρὸς δὲ ἀπειλήν, καὶ λεόντων χάσματα
 Ἐνεγκαν, ὅπει μὴ βέβηλον ἐν ἔνη
 635 Τροφῆν προσέσθαι βαρβάρον προστάγματι.
 Αφοῦ δὲ Χριστῷ συμπλακεῖς δὲ δυσμενῆς
 Απῆλθε, σαρκὸς εὐγενούς ἡττημένος,
 Ἐκ τετταράκοντα διστάσις νυχθημέρων.
 Ής μᾶλλον αἰσχύνοντο τῆς πείρας σφαλεῖς,
 640 Νόμος προῆλθε τῆς φιλης κακώσεως
 Ἐν τοῖς ἀγόστοις, ὡς σφοδοῦ παλαιστρατος;
 Καὶ τῶν ἀναίμων ἐνθέων τε θυμάτων,
 Από τοῦ δικόσμους καλλιερεῖ τῷ Δεσπότῃ.
 Θύοντες, οὐ μάσχους τε τῷ πάλαι νόμῳ,
 645 Οὐδὲ ἄρνας, οὐδὲ Εἴσαντες εἰσφοράν τινα

Guttur daretur, quo prolixior esset voluptas?
 O divino David, cum silentie te, ad puteum
 Terra Philistinorum et potum peruentum esset,
446-447 Quia per sanguinem et pugnam nonnulli
 620 Ministraverunt desiderio tuo, manibus accepitam
 Libasti aquam : non enim ferebas aliorum
 Incommodo sitim tuam expleri.
 Quod si angelorum panis quidam est, nempe Verbi cibus
 (Incorporeum enim naturam non aliit corporalis cibus),
 625 Quam multi apud nos angelorum vitam ducunt,
 Parvis vita scintillis consistentes!
 Idque non libenter, sed propter divinum decretum:
 Vinctum enim esse oportet, donec Deus solvat.
 Mitte sacre historiae et veterum exempla.
 630 Quotquot corporum expurgatione dii facti,
 Ciborum jejuni plures dies
 Traduxerunt, quasi a corporibus liberi essent;
 Ignisque minas et leonum ora
 Pertulerunt, ne profanum in aliena terra
 635 Cibum sumerent barbaro praecepto.
 Ex quo autem cum Christo iunctatus iūm.cus
 Abcessit, a carne nobili vicius,
 Quae per dies et noctes quadraginta nil gustaverat,
 Ut eum pudicer magis inanis tentamenti,
 640 Prodit lex voluntarie corporis afflictionis
 In certaminibus, o sapientem luctam!
 Et incurvantur ac divinarum victimarum,
 Quas totus orbis immolat Domino.
 Sacrificantes, non vitulos, ut in antiqua lege,
 645 Neque arletes, neque extrinsecus aliquam oblationem

617 Σοὶ δὲ δηγόρτει, etc. Cum sitiens et optares
 aquam cisterna Bethlehem, quam occupabant Phi-
 listini, et potum penes te haberes, etc.
 635 Βαρβάροι. Coisal. βαρβάροι.
 638 Ἐκ τετταράκοντα διστάσις. Per quadraginta

dierum ac noctium jejunium.
 639 Σφαλεῖς. Tentationis spe frustratum.
 641 Ἐν τοῖς διώσταις. In certaminibus. Non male
 Leuvi. In pietatis exercitiis.
 644 Τῷ πελαται. Ila Coisal. Edit. τοῦ.

METRICA VERSIO.

Ut ne voluptas flueret ipsi tam cito?
 Jessæ, sed tu, cum sitiens; atque aquam
 Ex agro haberes hostium, quoniā haud sine
 Cruore quadam tulerat hanc turma, obsequens
 Cupiditati regias, latice statim
 Libasti, et nuda militum porta malo
 Explere vota veritus es, sitiim et tuam.
 Quod si angelorum panis est Verbi cibus
 (Nam carne vacuas non aliit mentes caro),
 Quam multi apud nos angeloi vitam exigunt,
 Tenuesque vita spiritus tantum trahunt:
 Nec id libenter, sed Dei ut iussa expleant!
 Vinctum esse oportet, usque dum solvat Deus.
 Antiqua silco, queaque commemorant libri,
 Calvæ quanta, corporum purgamine

B Divina facta, duxerit multos dies
 Impasta, tanquam corpore omnino carens:
 Minas et ignis, oraque leonum horrida
 Tulerit, profanis extera in terra cibis
 Ne veseretur, barbari jussu impili.
 Cum Christo at ex quo Stygius hostis prælio
 Congressus, abit vicius a carne inculta,
 Jejuna denos quæ dies quater egerat,
 Quo major illum spe pudor lusum angere.,
 Lex in palestris prodiit jejunio
 Carnis premendæ, o callidum pugnæ genus!
 Atque incruenta victimæ, et sanctissime.
 Dominique totus orbis æthereo immolat,
 Non vitulum, ut olim, non aristem, aut exteram
 Oblationem quampiam, plenam haud satis

Τῶν οὐ τελείων (πᾶν γάρ διογον ἐνέδει),
Ἄντοι δὲ ξανθῶν τῆξιν ἔμμετρον τροφῆ,
Τὸ μὴ τρυφῆν τρυψάντες, ὃ ἔντις τρυφῆ?
Ναοὺς καθαιρεῖν τῷ θεῷ πειρώμενος,
650 Ἀγρυπνίας τε πανύγος θ' ὑμνόφιδαις,
Ἐκδημίας τε τοῦ νοῦ πρᾶς νοῦν μέγαν,
Ζύντες τοσούτον ἐν σκιαῖς καὶ φάσμασιν
Οὐσον τὰ κρυπτὰ τοῖς δρουμάνοις λαβεῖν.

Ἐντεῦθεν οἱ μὲν δέσμοιν σαρκὸς πάγος
655 θέντες αὐδήροι, τὸν κόρον κατέσθεσαν·
Οἱ δὲ ζόρρη τε καὶ στονός οἰκήμασιν
Ἡρήμασι κλεισθέντες ἀγριῶν πετρῶν,
Βλάβην ἐπέσχον τῶν πλάνων αἰσθέσαν.
Ἄλλοι δὲ ἔρημίας τε καὶ θηρῶν νάπαις,

Haud perfectam (imperfectum enim quidquid rationis expers),
Sed ipsi suam ipsum demenso cibo tabefactionem,

Deliciis carere pro delicis habentes, o novas delicias!

Tempia Deo expurgare nitentes,

650 Vigiliis, nocturnis psalmorum cantibus,

Ac mentis ad magnam mentem migrationibus,

Eatenus in umbris et imaginibus viventes,

Quatenus abdita ex his, quae videntur, percipient.

Hinc alii vinctam corporis molem

655 Sub ferro tenentes, cupiditate extinxerunt :

Allii autem tenebris et angustis habitationibus,

Aut fissuris inclusi silvestrīum petrarum,

Labem represserunt noxiōrum sensum.

448-449 Alii autem desertis et ferarum saltibus,

660 Ut ferinum fugerent peccatum,

Seipsos tradiderunt, vitam non humanam ducentes,

Præter id quod vident, nihil ex mundo cognitum habentes.

Alius sacco, et cinere, et lacrymis

Miserationem movit et chameuniz labore,

665 Ex multarum noctium ac dierum statione,

Et mensium, quod majus est : quod si dixerit annorum.

Incredibile id erit, opinor, at nulli valde credibile,

lisque amicis, quicunque miraculi spectatores fuerint.

Fidem enim illos et Dei metus quasi cippos fixerat,

670 Mētum ante tempus abstrahens corporibus.

Inusitatos audi et potus et cibos :

Pro obsonio cinerem cum lacrymis mistum,

Sine pane, quemadmodum et alii sine aqua.

646 Τῶν οὐ τελείων. Eorum quae non sunt perfecta.

647 Άντοι δὲ καυτῶν. Id est, ipsi suum corpus inedia, cibi parciatibus absuntibus, tabefacientes.

653 Οὐσον τὰ κρυπτά. Quatenus ex rebus sensibilius ad rerum insensibilium et proinde abditarum cognitionem valeant assurgere.

655 Σιδήροι. ήταν Vat. Edit. αὐδήροι. Ferro vincentes carnem.

661 Ἐκρυλον καρτες βιον. Ab omni hominum commercio vitam agentes ita remotam, ut, præter eum

A 660 Τὴν θηριόδη τοῦ ψυχεῖν ἀμαρτιῶν,
Ἄντοις ξεωκαν, ξεψυλον ζῶντες βίον,
Τοῦδε δὲ πλέοντος κόρμον εἰδότες μόνον.
Σάκκῳ τις δόλος, καὶ σποδῷ, καὶ δάκρυσις
Επίκυσεν οίκτον, καὶ χαμενίας πόνω,
665 Στάσει τε νυκτῶν ἡμερῶν τε πλεόνων,
Μηνῶν τε, τούτου μείζον· εἰ δὲ εἴπομεν ἐτῶν,
Ἄπιστον οἶμαι, πλὴν ἡμοὶ πιστῶν λαν,
Οὐσον τέ ἐποκτανταί τῶν φύλων τοῦ θαύματος.
Πλοτίς γάρ ἐστήλωσε καὶ φέδος θεοῦ,
670 Τὸν τοῦν πρώτων ἀρπάσας τὸν σωμάτων.
Ζένων δὲ ἀκούσῃ καὶ ποτοῦ καὶ στίλων·
Οὐφόν, σποδῶν τε καὶ δάκρυνον μεμιγμένων,
Ἀναρτόν, ὡς ἐνυδρον οἱ δὲ δόλοι φίον.

terram particularum in quo degunt, nullum aliud agnoscant mundum.

666 Μηρύων τε, τούτου μεῖζον· εἰ δὲ εἰκόνη τέων, ήταν Coisl. et Vat. Edit. μηρύων τὸ μεῖζον· εἰ δὲ εἴπομεν χρόνων.

667 Όλμαι. ήταν Coisl. et Vat. Edit. εἶναι.

671 Εὔρων δὲ. ήταν Coisl. Edit. ξένον δὲ. Versus iste et duo qui proxime sequuntur, in duobus codi., quos videt Bill., desunt, nec ad sensum magnopere facere ipsi videntur.

673 Οἱ δὲ ἄλλοι. Coisl. άλλον. Vat. δόλων.

METRICA VERSIO.

(Perfectione nam carent bruta omnia),
Sed quisque tabem corporis : pro luxu habens
Carere lautis daphnis, o luxum novum!
Purgare templum sedulo nitens Deo,
Totas in hymnis dum vigil noctes agit,
Ac mente magnam migrat ad mentem, hactenus
Vivens in umbribus levibus, et spectris, per huc,
Que cernit oculus, capiat ut res abditas.
Hinc pars, catenis corpus astringens suum,
Exstinxit omoum funditus petulantiam.
Pars dominus arcis, quasque sol nunquam videt,
Vel clausa quadam rupis exegit cavo,
Damnum repressit, quod vagi sensus ferunt.
Loca sola, quos et incolunt saltus fera:

B Scelus ut ferinum fugeret, haud tardo pede
Pars petit, avi transigens novum genus,
Mundum sciens hoc, quod videt, tantummodo-
Est cui cinisque, saecus et, cum lacrymis.
Humum captus somnus inflexit Deum,
Statim et dierum plurimorum et noctium,
Et mentum etiam : siquidem annos dixerit,
Non credet ingens agmen : at credam tamen.
Credentique pariter, mira res visa hec quibus.
Figebat illos nam fidex, Dei et metus,
Animum ante tempus abstrahens a corpore.
Haud usitatim prandium quin audies,
Cineri calentes lacrymas niestas simul.
Sine pane sunt qui vixerint, aqua et sine.

A μοι δοκοῦσι καὶ φυσεως νικᾶν νόμους,
675 Ζῆλον φέροντος δημορχούσιν δώδιν.

Τί ταῦτα; Τοῦ λεὼ δὲ σὺ θαυμάζεις κόρας,
Τὰς τῶν Ἀθηνῶν προσφεγίσας δισμένως,
Μενοκέως τε τὴν πρόδημον εἰσφοράν,
Θηδῶν ὑπερβανόντος ὡς σώση πόλιν·
680 Κλεομερότος τὸν σοροῦ τὸ τίμιον
Πίτημ' ἀφ' ὑψους, ὡς ἀπέλθοντος σώματος,
Ἐπει τελετῶν τῷ περὶ ψυχῆς λόγῳ
Πεισθέτης, Ερωτὶ λύτεω κατεσχέθη.
Λέγεις Ἐπικήτης τὸ κλασθὲν σκέλος,
685 Πολὺν δὲ τὸ βῆμα δοῦλον τῆς βίας·
Εἶναι γάρ, εἶναι τ' ἀνδρὸς, ὡς ἀκοῦμεν,
Τὸ σώμα δοῦλον, τὸν τρόπον δὲ λέλευθερον·

A Πισσυδὸν τ' ἐν δλμη τῶν Ἀναβάρχου χερῶν,
'Ως οὐ παρῆντος, καὶ κελεύοντος σφρόδως
690 Πιττεσιν τὸν αὐτὸν θύλακον, αἴτον γέρ μενιν
"Ἄπιστον, δοτὶς ἔστιν, σύχ δρώμενον·
Καὶ Σωκράτους τὸ κώνδιον, φιλοτησίαν
Σάνην τοσούτον ἥδεις ἔπωμένην.
Σὲ ταῦτα ἐπινεῖς; καὶ τι κάγω, πλὴν δον
695 'Ἐν τοῖς ἀφύκτοις ἡπαν ἀνδρέοι κακοῖς·
Τοὶς γὰρ θέλουσιν οὐχ δρῦ σωτηρίαν.
Ἐντεῦθεν ἀλλὲ πρὸς πάλιν τὴν Ἑνθεον
Ἐμῶν διλητῶν, καὶ σε δινέτω φόδος;
Τούτους ἀκούοντα τε καὶ μεμνημένον·
700 Οὐσὶς δοσὶς τε κινδύνοις ηὔξησαμεν
Χριστοῦ τὸ σπέτδον καὶ νέον μυστήριον,

Quae quidem mihi videntur naturæ leges superare,
675 **Fervore usque ad inusitatæ vias ferente.**

Sed quidnam hac? Tu Lei admiraris puellas,
Libenter pro Athenis maciatas,
Et Menocci voluntariam devotionem
Pro Thebis mortui, ut urbem servaret,
680 Et sapientis Cleombroti præclarum
Ex alto saltum, ut corpore abscederet,
Postea quam Platonis de anima libro
Perculsius, amore dissolutionis corruptus est.
Narras Epicteti fractum crus, antequam
685 Vox ulla, doloris vi cogente, erumperet.
Erat enim hujus hominis, ut discimus,
Servum corpus, mores autem ingenui.
Contusas etiam in mortario Anaxarchi manus,
Quasi ille non adesset; imo cum jubaret vehementer
690 Contundi sacrum suum: se enim manere
Intactum, ut qui oculis, quis sit, non cernatur.
Socratis etiam cicatram, ejusque miram
Propinacionem, tam libenter a se haustam.
Hæc tu laudas? ac ipse etiam laudo; sed tamen
695 In malis iuevitabilibus fortes fuere;
Neque enim salutem volentibus relictam video.

450-451 Hinc te transfer ad certamen divinum
Athletarum meorum, et contremisce,
Hæc audiens et in memoriam revocans,
700 Quod et quantis periculis obcundis auxerimus
Christi venerabile ac novum mysterium,

674 Δοκοῦσι. Coisl. δοκεῖ καὶ. Vat. ἐμὸι δοκεῖ.
675 Ἐκτριώτων. Ad inauditas usque vitæ rationes,

ἀσσονας. ἔξεστραμμένον. Hesych... Smid.

677 Προσφεγίσας. Ita Coisl. et Vat. Leos. Or-
phei filius, ut Atticam universam gravissima fame
levaret, tres filias virgines mactandas tradidit,
quod hoc unum depellendo morio remedium ora-
culo ostensum esset. In cuius beneficii memoriam
monumentum at Atheniensiis erectum est, quod
Leochorium appellarunt. Edit. προσφεγίσας.

678 Μενοκέως. Vid. tom. I. pag. 109.

687 Τὸ σώμα δοῦλον. Non Epicteti ipsius, ut In-
terpretatur Billius, hæc sunt verba, sed de illo dicta.

692 Φιλοτησία. Philotesia est, sicut Billius, amica
quædam ab bilibundum invitatio. Novam autem So-
cratis philotesiam vocal, eo quod Socrates cincte
poculum biliburus dixisse feratur: *Propino pul-
chro Critiq, qui quidem in eum fuerat teterimus,*
ut scribit Tullius.

693 Τοσούτον. Ita Coisl. Edit. τοσούτων.

METRICA VERSIO.

Natura leges habeat adversas licet,
Zelo ferente prorsus insuetam ad vitam.
Quidnam hac? Lei tu filias laude evehis.
Subiere que pro gente Cecropia necem;
Seque offerentem non pigro morti pede,
Thebis salutem quo daret, Menocceum:
Cleombrotumque, sponte qui, dum corpore
Exire gestis, se dedit præcepis neci,
Postquam Platonis quoqiam inductus libro,
Amore mortis captus est magno illico.
Crus fractum Epicteto insuper narras prius,
Quam vi doloris ederet verbum indecens.
Namque asserebas ille, sic accepimus.
Servum esse corpus, liberam ac mentem suam.

B **Tusas recenses tu quoque Anaxarchi manus,**
Ut si abfluisse, namque utrem suum acriter
Tundi jubebat: quippe se illæsus interim
Manere: nec enim, quis sit, oculis conspici.
Laudas circutam Socratis, philotesian
Ilosilitam, ab illo pectori exhaustam impigro.
Tunc ista laudas? laudo et ego; verum in malis.
Que non dahatur fugere, constantes erant;
Nam spes salutis nulla erat, vellet licet.
Hinc ad palestram transcas sacram velim

Pugilum meorum: teque corripias tremor,
Hæc audiensem, et mente volventem, quibus
Quantisque fortes auximus periculis
Christi verendum ac novum mysterium:

Οι τοῦ καλεῖσθ' ἔκειθεν τὸν ξυνιμένον.
Πολλοὺς γὰρ ἡμῖν πολλάκις τε τοῦ φθόνου
Ζέσαντος ἀγρός καὶ δώντας τοῦ λόγου,
705 Θυμὸν πνέοντας, θῆρας ἡγρωμένους,
Οὐ πάντοτε ἡμεῖς εἰδαμοῦτε καιρού ρηπαῖς.
'Ἄλλος εἰ τοι καὶ φθόνομοι εἰρήνη προσήν,
Εἴ τις κακὸς καὶ ταῦλα ὡν ἐτύγχανεν,
Ἐνταῦθα πάντες ἀστομοθέντες θεῷ·
710 Ζῆλοι δὲ πικνωθέντες ἐμπύρα, θράσος
Ἐγχρῶν δεδέημεθ', εὐκλέων ἡτούμενοι.
Οὐδέποτε γὰρ οὕτως ἡδέως αυτηρόλαν
Κομίζεθ', ὡς ἡμεῖς γε κινδύνους καλούς.
Τις πῦρ, ξέψη, βάραθρα, λιμὸν, ἀγχόνην,
715 Θῆρας φονῶντας, ὡς τρυπὴν ἐδίζατο;

Qui ab eo nomen, quo appellamur, consecuti sumus.
Nam cum multos nobis ac saepe invidia
Incendisset inimicos et persecutores doctrinæ,
705 Iram spirantes, bellas efferas.
Nunquam cessimus temporum momentia.
Sed si quid negligentiae pax habuit,
Aut si quis aliunde timidus fuit,
Hic omnes obfirmati sumus Deo,
710 Studioque ardentí consolidati, impetuū
Hostium exceptimus, praeclare victi.
Neque enim quisquam tam libens salutem
Accipit, quam nos praeclara pericula.
Quis ignem, gladios, barathra, famem, restem,
715 Bellias crudeles, ut delicias suscepit?
Quis tormenta, luxationes membrorum, oculorum extinctiones,
Ollas ferventes, dilacerationes, membrorum discriptiones,
Frigora, foveas, tenebras et precipita,
Longique temporis variam tragediam?
720 Quod quidem malorum maximum est, scientibus loquor;
Nam mali summa vis, solutio est timoris.
Semper autem aliquid expectare, semper est pati,
Ac multis pro una crudeles mortes obire.
Mitto exsilia et bonorum
725 Publicationes; atque haec in ocnlis
Virorum, conjugum, aquilium, filiorum, amicorum,
Pati, quod quidem vel fortissimum incurvat.
Atque haec, qua de causa? Pro una forsitan syllaba;
Sed quid dico syllabam? cum vel nutus

706 Καιροῦ δυσαιτ. Voluntati, natibus eorum qui
rerum potiebantur, tyranus.

710 Πυρκαϊδέτες ἐμπύρω. Ita Coisl. Edit. men-
dose πυρκαϊδες τη πύρω.

717 Ζέσας. Liquidum plumbum.

720 Ελδοῖ. Ita habet Coislianus codex. Edit. au-
tem mendose ει δύσα.

721 Ἀχμὴ τοῦ κακοῦ. Merito Gregorius censem

A Στρεβλώματ', ἐξαρθρώματ', δύματαν σθέσεις,
Ζίστεις, σπαραγμούς, καὶ μελόν λακούματα,
Κρυμοίς, βιθούς, ζόρους τε καὶ κρημίσματα,
Χρόνου τε μακροῦ ποικίλην τραγῳδίαν;
720 Ο καὶ κακὸν χείριστον, εἰδέσι φράσιον.
Ἡ μὲν γάρ ἀκητ τοῦ κακοῦ, λίστας φύσιον.
Τὸ προσδοκᾶν δ' ἀει τι, πάσχειν έστ' αει,
Θυντίσκειν τε πολλοὺς ἀνθρώπους μόρους.
Ἐόν λέγειν φυγάς τε καὶ τὰς χρημάτων
725 Άλλοτριώτες, καὶ τὸ ταῦτ' ἐν δέσιν
Ἀνδρῶν, γυναικῶν, ἥλκων, τέκνων, φίλων,
Πάσχειν, ἀ κάμπτει καὶ τὸν ἀλκιμάταν.
Καὶ ταῦθ' ὑπὲρ τοῦ; συλλαβῆς τοις μιᾶς.
Τι τοῦτο φημι συλλαβῆς; καὶ νεύματος

Nomen etiam unde trahere nobis contigit.
Persepe nam cum livor in nos plurimos
Hostes furentes, persequentes et fidem,
Trucibusque similes beluis commoverit,
Non turbulenti tempori unquam cessimus.
Quin pax habebat languidi si quidpiam,
Aut si quis alias moribus pravis erat,
Hie cuncti ad unum pectus obfirmavimus,
Atque solidati flammeo zelo, hostium
Tulimus furorem, splendide et vicii sumus.
Nemo salutem nam capit lobentius,
Pericula quam nos, vera laus quibus comes.
Quis ignem et enses, barathra quis, crucem, fauem,
Σανσαγη, luxus instar, excepti feras,

meliorem esse mortem quamlibet acerbam, quam
diuturna calamitatis.

728 Ὑπὲρ τοῦ. Sic Vat. Edit. ὑπὲρ τῆς. Atque
haec quidem pro una syllaba.

729 Φυγι. Coisl. et Vat. εἰρον. Ibid. καὶ τρύ-
παρος. Ino propter nutum, per abnegationem male
salutis consulentem.

METRICA VERSIO.

B Tormenta, et artus sedibus vultos suis,
Oculosque raptos, membra lamata undique,
Frigoraque, tenebras, corpora in praecips data,
Longique variam, quo uihil, gnaris loquor,
Est gravius animo, temporis tragediam?
Ardor doloris nam metum mox eximit?
Timere vero semper, est semper pati,
Mortesque ferre plurimas loco unius.
Exsilia mitto dicere, ablatas opes,
Atque haec virorum, conjugum, sodalium,
Charaēque sepe prolis in conspectibus:
Quæ corda fluctunt sepe, vel fortissima.
Atque ista curnam? Syllabe causa unicæ.
Quid dico causa syllabe? nutus levis,

730 Ἐνδε, κακῶς σώζοντος έξι ἀρήσεως.
Θεὸς γάρ εστιν ἣν βραχεῖ τὸ κείμενον·
Ὦν περ προδόσιον, δίλον οὐκ εἰναὶ λαβεῖν.
Τι δέ λόγων μοι πλεύσων; ἄρον κύκλῳ
Τὴν ὅψιν, διθεὶ τὴν διῆρην οἰκουμένην
735 Οὐρανοῦ κατέσχε νῦν λόγος σωτῆτος,
Δῆμος θεῷ τε καὶ πάθει μεμγμένος,
Μέτιν ἔσνει τε καὶ θεοῦ πόροι νόμων·
Ταύτην καταστράπτωσιν ὑπέπειράστερες
Σχεδὸν τι πᾶσαι αἴθριοι αὐγάστασιν,
740 Ὄψιν φρούριοι θρόνοις τε καὶ διδάγμασιν,
Ἄθροισμασιν τε καὶ δρόμοις πανεποτοῖς,
Ὑμανδίσαις τε τῶν πόνων ἐπαξίας,

A Οἱ τοῦ εφαγέντος εὐκλεῖς νικηφόροι.
Τοσούτον δὲ εστὶν τῆς θολήσεως σίδας,
745 Ός καὶ κονὺν βραχεῖαν, ἡ τι λείψανον
Ὕστον παλαιὸν, ἡ τριχῶν μικρὸν μέρος,
Ἡ καὶ φακώματα, ἡ τι καὶ φανταγάταν
Σημεῖον, ἀρκεῖ εἰς ὅλου τιμῆν ποτε.
Καὶ λᾶσιν ἔγνων, ἐστιν ὃν ἀλείψανον,
750 Τόποις δοθεῖσαν ἀνθί θλοι τοῦ μάρτυρος,
Ἴσχυν τ' ἵσην λαβοῦσαν, δο τοῦ θεύματος!
Σάζειν γάρ οἷμαι καὶ τὸ μερινῆσαι μένον.
Τι δὲ εἰ λέγοιμι καὶ νόσον καὶ δαιμόνον
Κάθαρον Ἑνθεν διπιστον, διχρε σημάτων,
755 Α σωμάτων ποτὶ ἡξιώθη τιχίουν,

730 Unicus malam neganti salutem conciliet.
Quod enim agitur, ut verbo dicam, Deus est,
Quem qui prodderunt, alium consequi non possunt.
Quia pluribus verbis opus est? tolle undique
Oculos, intuere orbem universum,
735 452-453 Quem nunc occupat salutaris doctrina,
Postquam eum colligavit Deo et passioni,
Quae mistio nova est, et a Dei legibus abborrens;
Hunc orbem illustrant, velut astra,
Pene universum splendidissimis fulgoribus,
740 Excelsisque thronis, et doctrine institutionibus,
Cœtibusque et frequentissimis concursibus,
Ac hymnorum cantibus, qui laboribus digni sunt,
Illiūs qui occidit est incliti martyres.
Tanta autem est suspecti certaminis veneratio,
745 Ut minutus pulvis, aut reliquiae
Veterum ossium, aut exigua capillorum particula,
Aut panni, aut sanguinis aliquid aspersione
Signatum, sufficiente nonnunquam ad totius cultum.
Scio nomen sine reliquis indutum esse
750 Nonnullis locis, totius martyris loco,
Vimque eandem habuisse, o miraculum!
Saluti enim est, opinor, vel tantum reminisci.
Quid si dixerim a morib⁹ et demonibus
Expurgationem incredibilius inde profectam, cuius vis ad usque sepulcras,
755 Quæ aliquando venerandis dignata sunt corporibus,

731 Θεὸς τῷρες εστιν, Deus est enim, ut paucis
dicamus id quod nobis propositum est.

736 Δῆμος. Vincens Deo et passioni Christo scilicet, qui Deus est et idem homo, per cuius divinitatem et passionem salutis nobis collata est. Hunc esse Gregorii sensum probat quod sequitur: quæ mistio nova, etc. Leuv. Deo ei morbo; hoc est, inquit in nota, auxiliodivino et humano infirmitatis. Nau robur meum, inquit, in infirmitate perficitur. Ex scholio Graec.

739 Αἰθρίοις αὐθάδυσαστ. Ita Coisl. Edit. αἰθρίοις τε βῆμασιν. Quod sic exponit Combef. Eiusmodi sacraritis quæ serenum referunt cordum... Locus est altaris, inquit, et Sancta sanctorum, ubi res sacra peragitur; quasi aethereis. Addit Combef.

jungendum ὄψιν φρούροις ευ-βῆμασιν quæ sic alte fastigata Christiaui rerum potientes, tanti sacrificii religione ambiisse exstruxerunt.

741 Αρόμοις πανεστοις. Ad quos totæ familiae, genus omne et stas confluerebant.

744 Αθλησον. Ita Coisl. et Val. Edit. ἀληθεῖα. — Hinc Billius male: Venerationi tamque magna est veritas, quod correctum italicis distinximus. CAELAU.

749 Κλήσοις ἔτρων, εστιν ὁ ἀλειφάρος. Ita Coisl. Leuv. ita legisse videtur. Edit. λᾶσιν, ἐστιν διηγεῖν τὸ λείψανον.

751 Ἰσχυρ τ' ἴσηρ. Ita Coisl. Edit. τὴν ἴσχυν ἴσην.

METRICA VERSIO.

Deum abnegantis, consult vitæ ut male.
De quo agitur etenim, multa ne dicam, est Deus :
Quem cum negaro, consequi haud licet alterum.

Quid plura? visus tolle per gyrum tuos,
Orbemque totum cerne, quantum nunc tenet
Ille occupatum sermo, quo venit salus,
Nos per Deumque, perque cruciatum ligans,
Misera mira, legibus procul et Dei.
Hunc pene totum clara per sacraria,
Thronos et altos, perque doctrinam piam,
Cœtusque, sanctæ plebis et cursus leves,
Dignasque laudes maximis laboribus,
Fulgere complent, siderum in morem, illius,

B Maestatis est qui, martyres clarissimi.
Quin fulget almi tanta laus certaminis,
Exigous etiam pulvis ut, vel ossium
Particula veterum quæpiam, aut paulon comæ,
Vesterse, sparsi aut sanguinis quedam notæ,
Cultum parem habent, atque corpus integrum
Locisque nomen martyris solum indutum
Novi quibusdam, martyris loco integræ,
Habuisse prorsus vim parem (o miraculum)!
Meminisse nam vel martyrum solum, ut reor,
Affert salutem. Quid febres ac daemones
Mirum hinc fugatos in modum receuseam?
Quin et sepulcra, sacra, ubi olio corpora

'Αντιστατούντων πνευμάτων ἐπέδρομας ;
Τοιαῦτα ἀλητῶν τῶν ἐμῶν τὰ θαύματα .
Πίσσαν δέ μοι σὺ καὶ κόνιν τὴν δελφικήν
Ἀληξίς , Νεμέλαν τε καὶ πίτιν τὴν Ἰσθμίαν .
760 Δι' ὧν ἐφῆσα δυστυχεῖς ἔσχον κάλεσ ,
"Ἄθλουν τιθέντες μικρὸν καὶ μικρὸν γέρα ,
Πυγμῆς , πάλης τε καὶ δρόμου , καὶ ἀλμάτων ,
"Α μήτε νικᾶν , μήτε νικᾶσθαι μέγα .
Οὐ γάρ Θεᾶς τὸ δόλον , ή αυτηρία ,
765 Ής τοις ἔμοις νόμοις τε καὶ παλασμασι ,
Τυχεῖν τε δόξης τῆς δινῶ καὶ στεμμάτων .
'Ἐπει δὲ τὴν ἀνδρείαν ἐν τούτοις θέει ,
(Ἔν καὶ μιμεῖσθαι ταῖς καθ' ἡμέραν πάλαις
Πρὸ τὴν διώκησην τοῦ βάθους καὶ λάθρου ,
770 Κλέπτοντα δεινῶς ταῖς πλάνοις αἰσθήσας ,
Κράτιστον ἔστι καὶ λαὸν αὐτηρίου) ,

Α Δεύτερο σύβοτε μοι καὶ τα τῆς αἰνουμενῆς
'Ημῖν μάλιστα σωφροσύνη . 'Έγει δέ πως .
Εἰσὶν μὲν , εἰσὶ καὶ παρ' Ἐλλήσην τινες
775 Ταύτης ἑρασταὶ καὶ πάλαι καὶ νῦν Εἱτ .
Οὐ γάρ ἀπιστῶν γε τοῖς θρυλούμενοις .
Φθόνος γάρ οὐδεὶς σωφρονεῖν καὶ τοὺς ἔνοντας .
Σενοκράτην λέγουσιν , ὡς πόρνης τινὸς
Οἱ προστιχεῖσθες ἔχ τοντα πειρωμένους ,
780 (Καὶ γάρ καθεύδων νυκτός) , ἡνίκ' ἥσθετο ,
Οὗτοί ἐπιτοθῇ τῷ ξένῳ τῆς οὔρεως ,
Οὗτοί ἔξανέστη , ή φυγεῖν ἡρέσχετο .
"Αμφοι γάρ εἶναι δεύτερα Σενοκράτους .
Οὗτοι δ' ἀκίνητος τε καὶ δρωτος ἦν ,
785 Ὅταν ἐκρυγοῦσαν ἀσμένως βοῶν . • Τί με
Νεκρῷ παρευνάσαντες ἡπατήσατε ;
Ἐπίκουρος τιθοντὴ μὲν ἡγωνίζετο

Obsistentia dæmonum incurribus?

Talia sunt meorum athletarum uiracula ,
Tu vero Pisam mibi et pulverem Delphicum
Jactas , et Nemeam , et pinum Isthmianum ,
760 Per quae misera juventus gloriam acquirebat ,
Vilium certaminum vilia referens præmia ,
Pugillationis , luctæ , cursus , saltuum ,
In quibus nec vincere magnum est , nec vinci .
Non enim premii loco propositus est Deus , aut salus ,
765 Ut in meis legibus et præliis ,
Ἄς gloria coelestis et coronarum adpletio .
Sei quia fortitudinem in his spectasti
(Quam quidem imitari in quotidiana prælia
Contra persecutorem internum et occultum ,
770 Qui nos misere decipit fallacibus sensibus ,
Optimum est et admodum salutare) ,
Nunc è mihi considera , quæ spectant ad laudatam
454-455 Nobis maxime castitatem . Sic autem se habent .
Fuerunt quidem et apud Graecos nonnulli
775 Huius virtutis olim , et nunc etiam amatores .
Non enim his , quæ dictitantur , fidem detrahant ;
Nec , si casti sint , etiam extranei , invidebimus .
Xenocratem ferunt , cum meretrix quadam
Ei noctu dormienti immissa esse ,
780 Quorundam testamento , ubi id persensit ,
Neque territorum fuisse novitatem injurie ,
Nec surrexisse , aut fugere dignatum fuisse :
Utrumque enim esse indignum Xenocrate :
Sic autem invictus et invulnerabilis fuit ,
785 Ut illa fugiens festive clamaret :
« Cur mortuo me copulantes decepistis ? »
Epicurus volupsum quidem contendebat

758 Πίσσαν δέ . Vide tom. I. pag. 450.
767 Ἀράρετον . Coisl. ἀνάρταν . Mox Coisl. et
Vat. Ἑγνος pro ἔσει .

770 Πλάδρος . Melius πλάνας vel πλάνης .
780 Καὶ γάρ . Coisl. sup. lin. ἦν .
786 Παρευνάσαντες . Coisl. παρευνήσαντες .

METRICA VERSIO.

Jacuere , pravos spiritus pellunt procul .
Ille mira pugiles in dies patrant mei .
Tu vero Pisam , Delphicum tu pulverem ,
Nemeaque jacta , et Isthmiam pinum insuper .
Per quae juventus misera quondam claruit ,
Statuens palæstris premium exiguis leve ,
Pugnæque , luctæ , cursibusque , et saltibus :
Magnum in quibus nec vincere est , nec cedere .
Nam nec salus hic præmium , nec est Deus .
Ut est palæstris in meis , superum est quibus
Decus , et coronas colligunt sancti viri .
Spectatum in hisce robur est postquam tibi
(Quod et æmulari commodum affer maximum ,
Pugnis in illis , quas dies per singulos
Inimicus , ina cordis exagitans , mouet ,
Subripere sensus per vagos mentem studens) ,

B .am castitatem , lauditus quæ amplissimis
Præserium apud nos floret , attente inspice .
Hanc expentes quidam etiam apud ethnicoes
Olim fuerunt , nec modo desunt adhuc :
Nec enim asserent detrahamb lamae fidem .
Quondam sopori deditio Xenocrati ,
Subito a quibusdam est , hunc virum tentantibus ,
Admota meretrix : quod statim ut sensit , neque
Adeo insolenti motu est injuria
Nec exsiluit illico , ac cepit fugam .
Neutrūm decere judicans Xenocratem :
Immotus at tam , vulnera et liber stetit ,
Ut illa fugiens diceret : « Cur frās nūti
Est facta , dum me copulasti mortuo ? »
Epicurus autem præmium æruntæ milii

Είναι τὸν δύολον τὸν ἐμὸν πονουμένων,
Εἰς ἣν τελευτὴ πάντας ἀνθρώπων καλά.
790 Ός ἂν δὲ μὴ δόξειεν ἡδονῇ τινι
Ταῦτην ἐπανεῖν, κοσμίως καὶ σωφρόνως
Ἐξη, βοηθῶν ἐν τρόπῳ τῷ δόγματι.
Οὐδὲ ὁ Πολέμων ἔμοι γε σιγηθήσεται·
Καὶ γάρ τὸ θαῦμα τῶν διαν λαλουμένων.
795 Ἐν μὲν τῷ πρόσθετος οὐκ ἐν αὐτοφροσι,
Καὶ λίαν αἰσχρὸς ἥδονῶν ὑπηρέτης·
Ἐπειδὴ δὲ ἔρωτι τοῦ καλοῦ κατεσχέθη,
Σύμβουλον εὑρών, οὐκ ἤκω δὲ εἰπεῖν τίνα,
Εἴτε οὖν αὐθόν τιν', εἴτε ἕκατον, ἀδρόνς
800 Τοσούτον διψή τῶν παθῶν ἀνώτερος,
“Νοσθ” ἐν τι θήσω τῶν ἔκεινον θαυμάτων.
Ἐταιραν εἰσεκάλει τις ἀχρήτης νέος·

Α Ἡ δὲ πολύτονος ἡμέτερος, φασί, πλησίον,
Τῆς δὲ ἡ προκύπτων Πολέμου ἐν εἰκόνες,
805 Ταύτην ίδεούσα, καὶ γάρ ἡ σεβασμά.
Ἀπῆλθεν εὐθὺς καὶ θέας ἡττημένη,
Ὦς ζόντες ἐπαισχυνθεῖσα τὸν γεγραμμένον.
Καὶ τοῦτο πολλοῖς οἶδε τῶν λαλουμένων·
Διὸν διένειπεν, φασίν, οὐ μάλιστα ἡδονή τι
810 (Τούτον λέγω Δίωνα, οὐ πολὺς λόγος),
Καὶ τοῦτο ἐκερδόμησε τῶν τις ἀστικῶν·
Τένδι, ὡς εἰδεις γυναικα τὴν αὔτοῦ, φράσαι·
· Τι τοῦτο; οὐ γάρ ἔφερας μοι τὴν νόσον;
Καὶ τὴν σὺν δρκῷ τοῦτο πάντων ἀρέθεντο,
815 Εἰπεῖν, τὸ σύμπτωμα' φύμην, οὐ σὺ μόνον.
Τοσούτον ἀνδρῶν καὶ φίλων ἀποστατεῖν.
Ο γάρ λόγος, δηλωμένος τοῦ σημενοῦ τρόπου.

Primum esse laborum meorum :
Aitque hoc tendere quidquid hominibus inest boni.
790 Sed ne videbetur voluntatis quodam amore,
Voluptatem laudare, honeste et caste
Vivebat, doctrinam moribus commendans.
Neque etiam a me Polemo praetermittetur :
Res enim mira est, et plurimum decantata.
795 Ac prius illi quidem parum pudicus erat,
Turpisque valde voluptatum servus ;
Sed postquam boni amore corruptus est,
Nactus consiliarium, quemnam illum dicere nequeo,
Utrum sapientem aliquem, an scipsum, subito
800 Ita libidinum suarum vitor apparuit,
Ut ex his qui in eo mira sunt unum aliquid narrare libeat.
Meretrice accersivit juveuis intemperans :
Illi autem, ubi ad atrium, ut narrant, prope accessit,
Prominentem Polemonis imaginem,
805 Quae venerabilis erat, conspicata,
Statim ipso visu superata, abiit,
Ut vivum reverita eum, qui pictus erat.
Hoc etiam scio multorum ore celebrari:
Spirabat Dion halitus non valde suavi
810 (Dionem illum dico, de quo multus est sermo),
Atque hoc illi exprobavit quidam ex civibus :
Is autem, ut vidit uxorem, dixit ei :
456-457 « Quidnam hoc? nou enim mihi vitium indicasti. »
At illa cum jurejurando : « Omnibus id, inquit,
815 Viris inesse vitium putabam, non tibi soli. »
Adeo se a viris et ab amicis removerat ;
Sunt enim haec verba indicium castae indolis.

788 Πολεμέων. Vat. πονημάτων.
792 “Εἴη. Ita Coisl. et Vat. Mendose edit. Εἴη.
794 Λαλουμένων. Vat. θρυλουμένων.
796 Καὶ λαλούστρος. Ita Coisl. Edit. καὶ σοθ-
δρα γε.

804 Προκύπτων. Coisl. et Vat. ὑπερέκυπτων. De
que prospectabat pictura expressus Polemon; quam
conspicata, erat namque venerabilis.
807 Ζώρτ. Mendose edit. ζώτ.
812 Εἴτε. Ita Coisl. Edit. τέστι.

METRICA VERSIO.

Statuebat omnis gaudium : hueque tendere
Aiebat, homines quidquid efficiunt boni.
Ac ne putaret quispiam hunc ob gaudia
Id facere, honesta vita erat. Sic dogmati
Opem cerebat castitas morum improbo.
Polemo nec ipse dignus est silentio.
Sermone celebre est omnium namque hoc quoque.
Erat impudicus moribus primo admodum,
Libidinumque servus ; at postquam est boni
Amore captus (nescio an suo ipsis
Suas sit usus, an sophi cuiuspiam),
Statim suarum sic faces libidinum
Extinctum omnes, istud ex miraculis
Ut ejus unum prosequi hand verbis graver.
Scortum vocarat quispiam juvenis salax,

B Ut ergo meretrix atrium tetigit domus,
Polemona pictum prominentem conspicans
(Ore venerando namque erat, perquam et gravi),
Superata solo retulit viua pedem.
Pictum perinde verita, luce ut praedium.
Quin istud etiam plurimum in lingua est situm :
Dion olebat, ut ferunt, hand suaviter
(Hunc dico fama nohilem). Huic cum quispiam
Hoc exprobasset, conjugem ut plurimum suam
Vidit : « Quid? inquit, cur meum morbum mihi
Non indicasti? » Tam, deos testes vocans,
Respondit illa : « Sic olere masculos
Omnes putabam. » Tam procul concitis viris,
Proculque amicis, ipsa se removerat !
Nam castitatem maximam hic sermo indicat.

Ti^c, δ' οὐκ ἐπινεῖ τῶν Ἀλεξάνδρου τόδε;
 "Ος τὰς Δαρέων παιδίας ὡς ἡττημένος
 820 Εἰς χείρας εἰλεν· εὐπρεπεῖς δ' εἶναι μαδύν,
 Εἰς δὲν οὐκ εἴδεσται· εἶναι γάρ κακοῦ,
 Τὸν ἀνδρῶν χρήσανθ' ἥσσον· εἶναι παρθένων.
 Ταῦτ' ἔστι τῶν ἑρών μὲν οὐδὲν πλέον.
 "Ομοιος δ' ἐπανεῦ· καὶ ποθεν; λευκὴν ίδειν
 825 Μορφὴν ἐν Αιθίοψιν, φίλην χάρις.
 "Η καὶ θαλάσσης ἐν μέσῳ νόμον λύνει!
 "Ως δ' ἐν πονηροῖς καὶ κακοῖς διδάγμασιν,
 "Εγειν τι σύφρον, ή μεγάστον θαύματος.
 "Όν γάρ σεβάσματ' ἔστιν ἑρωτεύσατα,
 830 Τούτους τὸ πάσχειν δηλαδὴ καὶ τίμον.
 Καὶ γάρ θεῶν τιν', οὗ τὸ πάθος, προστατεῖ,

A Κακῶν βοηθῷ τοῦ κακοῦ κεχρημένος.
 Τίνουν Ἑρωτεῖς, εἰπὲ μοι, καὶ δρέπενον;
 Δεῖ γάρ πλέον τι τοὺς θεῶν ὄμρων έγειν.
 835 Τίνουν Φρυγίσκοι μείρακες καὶ συμπότας,
 "Ηδεστὸν νέκταρον οἰνοχοῦντες ἐκλύτεως;
 Αἰσχύνομαι γάρ τοις Διὸς μυστηρίοις.
 Τίνουν, γάμων κλοπαῖ τε καὶ δεσμῶν οὔπερες;
 Θεατρον αἰσχρῶν καὶ γέλων κεκλημένοις.
 840 Πλω πάντα ποιοῦται καὶ γυναῖκες τὸν Δ.Α.
 Ταῦρον, κεραυνὸν, κύκνον, ἄνδρα, θηρίον,
 Χρυσὸν, δράκοντα, τὰς Ἑρωτεῖς ἐκτάσαις;
 Τὸν γλαυκὸν τε καὶ κακίστων μῆστορα;
 Τὶς ἡδονῶν δέσποιναν ἥγεται θεὸν,
 845 Βαυμός τε ἐγείρει καὶ ναοὺς παθήμασι;

Quis non illud, inter alia, Alexandri laudet?

Is, cum filiae Darii, quem vicerat,
 820 In ejus manus venissent, ubi pulchras esse didicit.
 Noluit eas coram se introduci: pravi enim esse hominis
 Vinci a pueris, postquam viros superavit.
 Hæc ad meas res hæd prope accedunt:
 Sed tamen laudo. Cur hoc? quia albam cernere
 825 Formam in Aethiopibus, quam jucundum,
 Aut dulcem in medio mari scaturiginem!
 Sic etiam inter prava vivendi præcepta,
 Casti aliquid habere, res est maxime mirabilis.
 Quoram animi dñ libidinosissimi,
 830 His profecto prave aliici etiam honestum est.
 Nam qui sic afficitur, deorum aliquem vitii sui patronum constituit,
 Malum adjutorem mali asciscens.
 Quorunnam amores, die mihi, etiam in masculos arserunt?
 Decet enim, ut plus aliquid, quam vos, dñi habeant.
 835 Quorūm Phrygii juvenes et conviva,
 Suavissimum nectar dissolute fundentes?
 Pudet enim me Jovis mysteriorum.
 Quorūmūt exsistere furtū connubii et vinculorum ignominia?
 Tropæ spectaculum et risus his qui vocati fuerant.
 840 Quomodo Jovem mulieres in omnia commutant,
 Taurum, fulmen, cyenum, virum, feram,
 Aurum, dracoum, amoris æstu abreptum,
 Summum ac rerum pessimarum consilarium?
 Quis voluptatum dominam existimat deam,
 845 Arasque et tempia statuit vitiis?

818 Τόδε. Ita Coisl. Edit. tota.

821 Εἰς δύον οὐκ εἴδεσται, στρατὸν κακοῦ. Ita Coisl. et Vat. Debet hic versus in edit.

821 Θεὼν τιν', οὐ τὸ πάθος. Ita Coisl. et Vat. Edit. Θεῶν τινες.

822 Κεχρημέρος. Ita Vat. et Coisl. Edit. κεχρημένος.

839 Κεκλημέροις. Ita Coisl. Edit. mendose, κεκλημένης.

841 Κύκνος. Sic Vat. Male edit. κύκλον. Vide supra carm. II, vers. 499, et infra lib. II, sect. II, carm. vii, vers. 92.

842 Ξερδοτεῖς. Ita Vat. et Coisl., insanias, fures. Edit. ξερδατίς.

843 Τὸν ὄπατον. Ita Jovem appellat Homerus.

METRICA VERSIO.

Magni quis illud non Alexandri probet,
 Qui rege natas Persico, quem vicerat,
 Tenens, venustas audiens esse, abnuit
 Ipsas videre : turpe nimirum ratus
 Vinci a pueris, Marte prostratis viris.
 Quanquam haec remota longius sunt a meis,
 Tamen ipse laudo. Cur ita ? albam cernere
 Aethiopes inter plurimum formam juvat,
 Dulcisque lymphæ paululum in medio mari :
 Præcepta sic et improba inter, quidpiam
 Habere casti, maxime virum arbitror.
 Libidinosa nam quibus sunt nomina,
 Ab his libido plurimi fit scilicet.
 Nam quisque numen criminis præses sui

B Statuit, nefandæ pravam opem quærens rei.
 Quorunnam amores, dic nubi, etiam masculi ?
 Vobis deos nam plus habere quid deceat.
 Quorūm Phryges sunt, dic item, adolescentuli,
 Qui dulce nectar dissolute porrigunt?
 Mysteriorum nam Jovis me suppedit.
 Quorūm jugalū furtū thalami, et vincula.
 Fodua theatrum, risus accitis deis ?
 In cuncta qui fit feminæ ut vertant Jovem
 (Fit taurus, aurum, fit draco, cygnus, fera,
 Vir, fulmen, et amor quidquid insanus julet).
 Summum, atque gravium criniūm hercle conscient?
 Deam esse dominam quis voluptatum putat?
 Arasque vitiis maxima et tempia extrinxit?

Τίνων δὲ νύκτες, νυκτὸς ἔντος δέξαι,
Σεμνῶς δέτιμων συμβολοις τιμώμεναι;
Ἴθυραλοι τε καὶ Φαλλοί, γέλως μέσος,
Θεὸν νέον μηγύνετε ἐν τοῖς πλάσμασιν.
850 Ἄ καὶ λεγόντες ἐγκαλύπτεσθ' ἡν πρέπον,
Ἐγμαρρόδετοι. Πάντες, ἀσχήμων γάρος·
Θεοὶ τραγοσκελεῖς τε καὶ τράγοι τρόπον,
Παρ' οἵς γάρμαν χορεύτραι καὶ παρθένοι·
(Δει γάρ γάρμα τι πάσχειν, εἰ καὶ μὴ γάρμα).
855 Παρ' οἵς γαρίζουσ' αἱ καλαὶ τὰς οὐ κα-

λαῖς, Λαμπρά τραφαῖς τε καὶ κρότοις καὶ συγγραφαῖς,
Α Συνεισφέρουσα πρόκα, πορνείας πόρον.
Ἡ αἰσχρότης δὲ δαιμόνων τιμῇ τινος,
Ὦς μηδὲ τὸ φιλάνθρωπον εὐσχῆμον μένειν.
Ἐντεῦθεν ἔσχεν αἰσχρὰ τὴν παρθένοιαν,
860 Πόρνης τέλη μισθώματ', θύρις ἐννομος.
Ταῖς σφύν δὲ ἑταίραις τὴν Ἀφροδίτην οἱ σοφοὶ¹
Μορφοῦσιν, ὡς θεόντα τῷ σοφίσματι·
Καὶ Φειδία τὰ παιδικά ἐν τῷ δακτύλῳ
Τῆς παρθένου γραφέντα· « Παντάρχης καλός. »
865 Ἐντεῦθεν ὡς ἀνδρίαι καὶ στρατηγαῖς

Quorum illæ noctes, nocte prorsus dignæ,
Religiōse turpium rerum signis decoratae?
Isthphalli, Phallii, et risus interjectus,
Cum deum juvenem suis miscent fragmentis,
850 Quæ omnia occultari decreverat:

458-459 Hermaphroditæ, Panes, obscene soboles,
Dii hirtissim pedes habentes, et ipsi hirci moribus,
Apud quos nuptiarum choros ducunt virginēs:
(Oporet enim ut connubii quidipiam subeant virginēs, quamvis connubium non sit);
855 Apud quos venustæ elocant invenustas,
Afferentes pro dote scortationis pretium.

Hæc etiam turpitudo bonos est dæmonum alicuius,

Ut ne humanitas quidem honesta maneat.

Hinc turpitudo nacia est libertatem,

860 Prostibulum præmia, scelus lege permisum.

Suorum etiā scortorum forma Venerem callidi pictores

Eflingunt, ut hac arte ipsius divinitatem concilient.

Et Phidias amores suos in annulo

Virginis (Minervæ) scripsit his verbis: « Pantarchæ formosus. »

865 Hinc ut res præclare gestæ et bellice
Celebrantur picturis, plausibus et historiarum monumentis,

846 Νύκτες. Ita Coisl. et Vat. Intelligit *Thesmo-*
phoria, seu *Cerealia festa* in honorem Cereris. Edit.
νυκτος.

850 Ἄ καὶ λεγόντων ἐγκαλύπτεσθ' ἡν. Ita Coisl.
et Benedictini, sed mendose; legendum enim patet,
vel Ἄ καὶ λεγόντων ἐγκαλύπτεσθ' ἡν, vel Ἄ μὴ λε-
γόντων ἐγκαλύπτεσθ' ἡν. CAILLAU. — Edit. δι καὶ
ἐγκαλύπτεσθαι. Combe. ὥν καὶ. Quæ quidem rel
audita pudorem incutere debebant. Leuv.

851 Πάντες. Leuv. legit πάντες, non recte.

852 Θεοί. Ita Coisl. Edit. Θεοί.

854 Εἰ καὶ μὴ τάμον. Quamvis non connubii,
nempe, spuriarum, non legitimi thalamī.

856 Πόροι. Ita Coisl. Mendose edit. πόρων. Bil-
lius putat hic a Gregorio designari Assyrios, apud
quos olim virginis matura viro, in publicum pro-
ductæ, singulis annis venales iis proponebantur,
qui uxores ducere vellent; primo pulcherrimæ que-
que vendebantur, et ea pecunia, qua ex pulchri-
ribus venditæ collecta fuerat, alia connubio loca-
bantur. Ioua. Bobemus, lib. II. De moribus gentium,
cap. 3.

857 Η αἰσχρότης. Coisl. ἡ γρηστήτης, et sup-
lin. ut edit., quæ lectio si placet, benignitas ea
intelligenda est, quæ pecunia stupro quæsita defor-

mes elocabant.

858 Οὐ μηδὲ τό. Ita Coisl. Edit. δικ. μη τό. Ibid.
εἴσγοντο. Ita Coisl. Edit. δογματ.

859 Παρφροῖας. Ita Coisl. Edit. παρφροῖας.

860 Πόρνης τέλη. Coisl. πόρνης τε ταῖαν. Com-
bef. τέλη, seu στέγη, prostibula. « Ύψος ἐντυπος,
scortatio lege confirmata.

862 Μορφῶνται. Ita Praxiteles, ut ex Possidio
refert Clemens Alexandrinus in *Adhortatione ad
gentes*, Cnidiae Veneris imaginem construens, fecit
eum forma similiæ Cratinae quam amabat, ut ad-
orarent miseri auicam Praxitelis. Ita pictores olim
ad pulchritudinem ejusdam mererentis Venerem
effingebant.

863 Καὶ Φειδία. Phidias Atheniensis in annulo
Jovis Olympi, ut scribit Clemens Alexandrinus
(non Minervæ), pusionis sui nomen scripit.

864 Παντάρχης καλός. Ita Coisl. Edit. πάντας
ἀρχεῖ. Combe. πάντας καλῶς ἐντεῦθεν, quod
sic exponit: *hinc* (ea arte) *præclare durant omnia.*

865 Αὐτόπαι καὶ στρατηγαῖς. Ita Coisl. Edit.
ἀνδρία, στρατηγαῖς.

866 Αυτοφία. Ita Vat. et Coisl. Sic etiam Bil-
lius in nota scripsit se reponuisse pro λαμπροῖς,
quod tamen legitur in edit. Paris.

METRICA VERSIO.

Quorum, oro, noctes, quas nigrae noctes decent,
Fœdorum honeste symbolis turpissimis
Cultæ : veretra et rigida, risus maximes ?
(Numinibus aliis nam novum adjungunt deum,
Cujus pudorem nomen et solum incutit.)
Hermaphroditæ, Panes, obscene satus :
Dii pedibus hirci, moribusque hirci simul.
Connubis apud quos virginēs ducunt choros
(Subiuste thalami quidipiam quoque virginēs
Debet), veuustæ et invenustas elocant,
Stupri afferentes præmium dotis loco.

B Coliturque dæmon fœditate hac quisplam,
Honesta maneat ne quidem ut benignitas.
Hinc turpitudo repperit licentiam,
Prostibula, præmium; lege permisum hinc scelus.
Scortique forma calidus pictor sui
Dat Veneri, ut arte feminam hac reddat deam.
Sic pusionis Phidias in annulo
Scriptis Minerva subdolus nomen sui.
Hinc, bellicorum gesta præclaræ ut ducum
Pinguntur, atque litteris prodi solent :

"Ἄς καὶ τὸ κοινὸν, κάλλος. "Αθρεῖ μοι τόσας
Πόρνας ναοῖς τε καὶ θεοῖς τιμωμένας,
Εὐρός, Φρύνης, Λέανον ἐν τῷ θηρῷ,
870 (Σεμνὸν γάρ ἡν καὶ τονὸν) ἐν ναοῖς μέσοις;
Τὴν Ἑλλάδος δέσποιναν, ἡς πολὺς λόγος,
"Ἐξ Ὑκκάρους φύσερεσαν αἰσχρὸν Λαΐδα,
"Άλλας τε πολλὰς, οὐ γάρ ἀξιῶ λόγου.
Τούτων μὲν οὖν, βέλτιστα, ὑπὲρ εἴνωντος
875 Ἀργυρογάνων, εἰ τι μὲν καλὸν, δέκου·
Ἀπεκλέψαν δ' ἂ μή σε ποιεῖ βεττίω·
Τοῖς σοίς δὲ πᾶσα προστρέψαν διδάγματα, -
Τύποις τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σωφρόνων·
"Ἄν ἔλπις ἔστι καὶ θεὸς δεδάσκαλος,
880 Κρείσους νόμους γράψοντες ὧν ἡ χειρ γράψει.

Sic propalam posita pulchritudo. Vide mihi tam multas
Meretrices aris et cultu deorum decoratas,
Euphronem, Phrynem, Lezanam in belluae forma,
870 (Venerandum enim erat horum nomen mediis in templis),
Ex Græcie dominantem, de qua tam multus sermo,
Ex Hyccaris ortam foddam Laideam,
Aliasque plurimas quas recensere non dignor.
Ex his quidem, vir optime, tanquam egregius
875 Argenti explorator, si quid boni fuerit, suscipe:
Relega autem, quæ te meliorem non faciunt,
Et ad tua omnia accurre vivendi pracepta,
Et ad exempla pudicorum virorum, et mulierum,
Quorum spes et Deus sunt magistri,
880 Quinque leges meliores scribunt, quam quæ manus scribit.
Nos enim, cum adulterium malum esse
Alii statunt, ac lege puniunt,
Nos majus quidpiam præcipimus,
Ne aspicere quidem turpiter et libidinose,
460-461 885 Equeleui ducentes fini causam,
Homicidio iracundiam, ex qua homicidium,
Et pra ceps jurejurandum perjurio.
Nam dunc illa, sine quibus malum aliquod non sit,
Non permitimus, ipsa criminis effugimus.
890 Sic mibi castitas in tuto est,
Unde mihi frequens virginum chorus,
Qui carnis experient vitam angelorum imitatur,
Ac Dei ipsius, qui huic choro ac solus quidem adest.
Quid hinc fit? ut ad vitam æternam

867 "Αθρεῖ μοι. Ita Coisl. Edit. δῆροι μοι.
869 Εὐ τῷ θηρῷ. Ita Vat. et Coisl. qui sup.
lin. φ τῷ θηρῷ. Edit. αὐτὸν θηρόν. Lezana, mere-
trix Atheniensis, Harmodii amica (de qua Atheneus, lib. xiii, cap. 24), sub Veneris forma in tem-
plis depicta erat. Combel. αὐτὸν vel θρῷ θηρόν.
872 Λαΐδα. Hæc erat scortum ex Hyccaris, Si-
cilia oppido, ortum; sic apud Athen. ejusd. lib.
eod. cap.

Roribus invicti atque animi sit Gracia quamvis,

METRICA VERSIO.

Sic prostituta forma. Tot scorta inspice,
Quies structa templa, quis honor divum datus,
Euphron, Lezanam belluae in forma, Phrynem
(Erat enim et ipsi nominis in templis honor),
Atque dominantem Græcia ortam ex Hyccaris
Tantusque de qua sermo, foddam Laideam:
Aliasque multas, eloqui quas me piget.
Horum ergo, quisquis es bonus mensarius,
Si quid probandum est, accipe; at per quæ ne quis
Prohibitatis aliquid consequi, cuncta improba.
Diviuæ at omne sequare doctrinæ genus,
Imitans pudicos, et viros, et feminas,
Magistræ quies spes, et Deus : qui scilicet
Meliora scribunt scita, quam scribat manus.

A Πημεῖς γάρ ἔσμεν οἱ, τὸ μοιχεύεν κακὸν
"Ἄλλων τιθέντων καὶ κολαζόντων νόμῳ,
Ἄντοι τὸ τούτον μείζον εἰσηγώμενοι,
Μή δ' ἐμβλέπειν αἰσχρῶς τε καὶ παθητικῶς,
885 Εἰς ἐν τιθέντες τῷ τέλει τῇ αἰτιᾳ,
"Ως τῷ φονεύεν τὸν χόνον, παρ' οὐ δόνος.
"Ορχοῦ θ' ἔτοιμότητα τῇ φευδορχίᾳ·
"Διν γάρ κακὸν τι γορὶς οὐ γενήσκεται,
Ταῦτ' οὐκ εἴντες, καὶ τὰ δεινὰ φεύγομεν.
890 Οὐτας ἐμοὶ τὸ σῶφρον ἔστιν ἀσφαλές
Ἐξ οὐ πολὺς μοι καὶ γορὸς τῶν παρθένων,
Ζωὴν δασκαλὸν ἄγγελον μιμούμενος,
Θεοῦ τε τοῦ συνόντος αἰτῷ καὶ μόνου.
"Οθεν τι γίνεται; Εἴς βίον τὸν δεύτερον

Victa tamen formæ paruit ilia sua;

Laidis.

878 Τόποις. Ita Coisl. Edit. τόπους.
885 Εἰς τιθέντες. Coisl. et Vat. ιστρ., *αρχα-*
mus aequalis; que tamen non sic accipienda sunt,
ut parva criminis esse credamus, cædem et iram,
adulterium et turpem aspectum, perjurium et jura-
plicem, sed aque a Christo prohibeantur.

886 Ός τῷ. Vat. οὐ κατ.

892 Ασταρκον. Ita Coisl. Edit. δασκρων.

B Nos namque, reliqui sola cum mala censeant
Stupra esse, ponis istud et plectant scelus,
Progredimur ultra, legibusque edicimus,
Ne spectet oculo feminam quisquam improbo;
Causamque fini jungimus, cædi velut
Irā, irā siquidem cædis est tandem parens,
Orcum et frequenter nocturnis perjurio.
Etenim hæc videntes, sine quibus nihil mali
Exsistit, ipsa criminis in fugam damus.
Sic tuta nobis castitas. Hinc virginum
Habemus agmen maximum, quod se ænulum
Vitæ angelorum, regis et summi exhibet,
Qui degit unaīōc cum choro, et solus quidem.
Quid hinc fit? ænum confluant ad alterum

895 Ἀπαντα συρρεῖν, καὶ ποθεῖν μετάστασιν
Δεσμῶν λυθῆντα καὶ νόμους γαμήλιους,
Ἐξ εὐ μὲν Χριστὸς, παρέβηντος μητρὸς τύκος
Φανεῖται, νόμους κανοῖσθαι ποιεῖ παρθένον.
Ἐπεὶ γάρ ἥλθον εἰς βίον καὶ δέσμως,
900 Ῥύσει τὰ βευτά καὶ φθορὴ τὰ τῆς φθορᾶς;
Γνῶναι βιασθεῖς, ὡς μάλι τὰ κριτισσονα
Ἐκ τῶν δραμένων τε καὶ πλανούμενων·
Χαρούν ἐπανάγον πρὸς Θεὸν τὴν εἰκόνα,
Ἐλευθέρῳ τε καὶ ἀσυνδέτῳ βίῳ,
905 Μηδὲν λελοιπός τῆς ἐμῆς ἔγκος δοράς,
Ἀσεκόν τιν' ἄλλον ἐν βίῳ φυσώμενον.
“Οἶος θ’ ὅμηρος τε τῷ Θεῷ κινούμενος,
Πολλῶν μετ’ ἀλλων γνησίων συνεπέρων

Α ΟἽ πρὸς μόνην βλέποντες ἦν ἐπιζόμεν
910 Ζεῦην, ἀνήκαν σὸν κόμας οὐδὲ οὐδεῖς
Θεῷ, παρ’ οὐ τὰ πάντα, ὃν ἔχουσι δὲ
Τὸ πρῶτον, ἀγνείαν τε καὶ ἀσαρκίαν.
Τὰ Ναζαραίων τῶν νέων συστήματα,
Πλήθουσα καὶ στιλβούσα τοις ἔνδον καλοῖς,
915 Ἄ παρθένοις τιμώσι μέχρις αἰματος.
Τί σοι λέγομι; ἀν Θέλλαν; ή τὴν, ή τινάς,
Οσα Θεῷ τὸ κάλλος ἑσφραγισμένον
Τηρεῖν θέλουσαι, κινδύνους προσέβραμον;
Τὸ δ’ οὖν ἀεὶ πάσιν τε γνωριμώτατον,
920 Ὁρᾶς ἀγρύπνους παρθένων φαλμψίας
‘Ἄνδρων, γυναικῶν, σύστεις λελημένων·
Οἴων θ’ ὅσιων τε, καὶ ὅσιων θεουμένων!

895 Confluent omnia, atque hinc migrare cupiant,
Vinculis soluta, et legibus nuptialisibus :
Ex quo scilicet me Christus, virginis matris proles
Apparens, virginem novis legibus efficit.
Nam cum vincitus in hac vitam venerim,
900 Atque ex fluxione que fluxa sunt, ex corruptione que sunt corruptionis
Noscere coactus sum, ut discam meliora
Ex aspectabilibus ac vagis et incertis,
Gaudens reduco ad Deum imaginem,
Liberaque et vinculis soluta vita,
905 Nullum relinquens pellis meae vestigium,
Velut alium quendam utrum in inflatum,
Totus cum toto Deo communico,
Cum pluribus aliis vita germanis sociis,
Qui ad eam solam respicientes quam speramus
910 Vitam, non comas aut opes dicarunt
Deo, a quo omnia, sed quod habent
Præcipuum, castitatem et sine carne vitam.
Hi Nazaraeorum recentium sunt cœtus,
Abundantes et coruscantes internis bonis,
915 Quæ virgines usque ad sanguinem in pretio habent
Quid tibi Theclam enarrē I aut illam, aut alias,
Quaecunque Deo pulchritudinem obsignata
Servare cupientes, etiam pericula libenter suscepunt?
Sed, quod semper ac omnibus notissimum est,
920 Cerni insomnes virginum psalmódias
Virorum ac mulierum naturæ oblitiorum;
Quot et qualium! quam ad divinitatem accedunt!

900 Τὰ βευτά. Ita Coisl. Edit. τ' ἀρεστά.
Leuy. *De fluxione fluxa, de interitu obnoxia inter-*
itu cognoscere cogor. ut. etc.

904 Εἰτενέρω. *Per liberam vincilisque solutam*
vitam.

907 Οἰλη θ'. Coisl. ὅλως θ'. Vat. pro ὅλῳ quod
sequitur, οὐδε. Mox κινούμενος. Forte melius κονού-
μενος, quod metro non obstat, licet hoc dicant
Benedictini. CAUILLAT.

910 Κόμα. Ita legendum, versu postulante;

alludit enim ad Nazaraeos Veteris Testamenti, qui
comam suam Deo consecrabant.

916 Η τιν'. Ita Coisl., aut illam, aut alias. Edit.
η τιν'.

.918 Τηρεῖν. Coisl. et Vat. τηροῦς ἐδέξαντ' εὐκό-
λως καὶ κινδύνους.

920 Παρθένων. Ita Coisl. et Vat. Edit. πρὸς
Θεὸν.

922 Οὐον. Coisl. δῶσιν θεουμένων, quoniam ad

divinitatem accedunt.

METRICA VERSIO.

Ut cuncta prorsus, hincque migrare expant,
Thalamī soluta legibus et vinculis,
Ex quo parente Christus ortus Virgine,
Me per recentes virginem leges facit.
Nam quando in ævum prodī, et vincitus quidem,
Per fluxa, fluxa, perque labem noscere
Coactus haec quæ subjacent labi, et neci.
Meliora discam ut per vaga, et quæ cernimus,
Attollo mente latins effigiem ad Deum,
Per injugatum, liberum et vita genus :
Nullam relinquens pellis hic notam mea,
Inflatum ut utrem quempiam in vita, a Deo
Sed incitatus unico, cum plurimis
Aliis comitibus optimis sanctæ vite ;

PATROL. GR. XXXVII.

B Vitam intuentes jugiter qui cœlitem
Christo dicarunt, non comam, aut opes suas,
Sed castitatem corporis, cui nil habent
Quod comparari possit in bonis suis.
Hos Nazaraeos dico, qui novo agmine
Omnes abundante conditis intus bonis,
Quæ sanctæ honorant virgines usque ad necem.
Quid Theclam, et omnes ceteras narren tibi,
Quæ dum Tonanti conditam formam student
Servare, vita maxima in discrimina
Venere? Sed, quod omnibus notissimum,
Nocturne cernis ut canat laudes Deo
Naturæ uterque sexus oblitus suæ?
Quot, quamque sancti? cernis angelicum chorū,

Σύμφωνον, ἀντίφωνον ἀγγέλων στάσιν
Διεσπέν, δῶν τε καὶ κάποια τεταγμένην,
925 Θείας ὑμνυθὸν ἀξίας καὶ φύσεως;
Οὕτω μὲν ὁὖν ἀγνεῖα σοι τιμῆτα,
Ἄλγος τοσούτοις καὶ τύποις, πρὸς οὓς βλέπων,
"Αγνῖζε σαυτὸν, ὡς Θεοῦ δέξῃ νόμους

Φρονήσως δὲ πάντα μὲν τὰ τοῦ λόγου.

930 Τί γάρ φρονήσως δίχα τῶν αἰνουμένων;
Πρώτον δὲ καὶ μέγιστον, εἰδέναι Θεόν,
"Ἐργόν λόγῳ τη γηστούς τιμώμενον."
Πηγὴ γάρ αὐτῇ πᾶσι καὶ σωτηρίᾳ.
Θεὸς νοεῖται μέν τισιν, εἰ καὶ μετρίως.
935 Ὑπ' ὧν οὐδὲν δὲ φράζεται, οὐδὲ ἀκούεται,

A "Οσον πέρ ἐστι, καὶ τις οἴηται λίαν.
Παρεμπίπτει γάρ, ὡς ἀχλίς, τῷ σκέμματι.
Ἄει τι τῶν ἔμων τε καὶ ὄρωμάνων.
"Οπερ ὑπερβάς συγγένωμαι τῷ θεῷ,
940 Ή; καὶ κρατήσαι καὶ πεπίσθαι τοῦτ' ξεῖν
"Οπερ λαβεῖν ξεπυσθόν, οὐ κάμνων ἔτι.
Θεὸν τὸ μὴ οἰδεῖν μὲν ἐστὸν ὀλούτατον,
Μηδὲ αἰτίαν τοῦ εἰδέναι πρώτην διών,
"Εἴ δέ τα πάντα καὶ προήλθε καὶ μένει,
945 Τάξει τὸ ἀφράστη καὶ λόγῳ τηρούμενα.
"Ο δέ ξεῖν οἰστον εἰδέναι, βλάση φρενῶν,
Πίστην εἰ καθ' ὀλάτων τις τὴλου σκάλην
Βλέπων, νομίζοι προσβλέπειν τὸν ἥλιον.

462-463 Concenitem et angelis respondentem chorum

Duplicem, in celo et in terra ordinatum,
925 Divina laudatorem maiestatis et naturae?

Sic igitur tibi castitas colenda
Has ob rationes, et exempla, quae quidem considerans,
Expurga te ipsum, ut Dei leges accipias.

Ad prudentiam autem attinent quacunque sunt rationis.
930 Quid enim sine prudentia laudabile?

Ac illud quidem primum et maximum est, Deum noscere,
Operē se sermone illum sincere colendo :

Hec enī omnia fons et salus omnibus sunt.

De Deo quidem cogitant nonnulli, etsi mediocriter :

935 De illo autem, quantus est, nemo dicendo explicat,
Aut audit, etiam si in hoc multum quis sibi tribuat.

Considerationi enim intercidit, velut nebula,

Semper aliquid meorum et eorum quae videntur;

Quod quidem superans conjungar cum Deo,

940 Ut tenet ac certus sim me babere

Quod apprehendere conabar, nihil amplius laborans.

Deum non colere res est miserrima,

Nec nosse primam aliquam omnium causam,

Ex qua omnia prodiere et permanent,

945 Ordine non narrabili et ratione conservata.

Quod autem sit (Deus) scire sibi videri, vulnus est mentis,

Nisi quis forte solis umbram in aquis

Intuens, solem intueri sibi videatur,

925 Σύμφωνον. Concenitem et respondentem an-
geliūm chorūm, aut simul, aut alternis vicibus ca-
mentem angelicum chorūm.

926 Μέρος οὐρ. Coisl. μέρη η.

928 Ἀριτέσ οὐράν. Alludit ad Israelitas quibus,
antequam legem acciperent, divinitus mandatum
erit, ut sese huius sanctificarent, ac vestimentorum
suorum labes abstergerent, ut habeatur Exodi xix. BILL.

929 Τὸ τοῦ λέγον. Quacunque sunt rationis. Bil-
lius, quae cuncti diximus, nempe rituum exempla,
qua in medium attulimus. Combeb. Prudentia sunt,
prudentia nituntur, quacunque doctrinæ Christianæ
(ex Evangelii norma) sunt. Id enim λόγος, sic ab-
solute.

55 Υπ' οὐρανού. Alludit ad Mercurium Trismegistum, qui Deum quidem cogitari quoquo modo
posse ait, ut oratione explicari nullo modo posse.
BILL. In eadem est sententia Plato.

937 Παρεμπίπτει. Ita Coisl. et Vat. Edit. παρεμπίπτει.

939 Οπερ υπερβάς. Ita Coisl. Edit. δι ποσ. Bil-
lius φης υπερβάς. Quae sunt verba pīi hominis
gementio ob res corporeas, qua ipsius menti in
divina contemplatione defixa se ingerunt.

940 Κρατήσαι. Ita Coisl. Edit. κρατεῖσθαι.

942 Υπεράταρον. Coisl. et Vat. άπλωτατον.

944 Εἴ η. Ita Coisl. Edit. εἴης.

METRICA VERSIO.

Qui nunc simul, nuue vicibus alternis canit,
Partim deorsum positus, et partim supra,
Sine fine summi concinens laudes Patris?
Sic est colenda corporis tibi castitas
Per ista dicta, per typos, quos intuens,
Ut scita capias Numinis, mente expia.
Prudentia autem sunt quidem qua diximus
Cuncta; hac remota quidam enim laudabile?
At munus ejus maximum, nosse est Deum,
Hunc ore colere, rebus, et non subdole.
Est namque fons hic omnibus, certa et salus.
Hunc cogitare quispiam exigue potest;
A idre sed non, quantus est, nec eloqui .

B Quantumlibet, vane sibi hoc persuaseat.
Ut nebula semper hic enim se interjicit.
Aliiquid meorum, visui et qua subjacent.
Superare quis det hoc milii, ut jungar Deo,
Certusque jam sim, quod bono hoc vere fruar,
Quod capere avebam, non laborans amplius?
Miser est profecto quisquis haud coli Deum,
Nesciisque quandam principem causam omnium,
Quae procreavit omnia, et miro ordine
Miraque sophia seruet hac qua codidit.
At scire quid sit, qui putat, mente exedit,
Atque est perinde, solis ut si quis videns
Umbras in undis, hunc putet se cernere;

"Η καὶ πυλῶνος κάλλος ἐκπεπληγμένος.
950 Τὸν δεσπότην οἴοι τὸν Ἐνδὸν βλέπειν.
"Άλλος μὲν ἔλλου καὶ ποσῆς σωφύτερος,
"Ος πίειν αὐγῆς ἕσπασε, πίειν βλέπειν.
Κάτω δὲ δύμας ἄπαντες ἀξίας θεοῦ,
"Ον φῶς καλύπτει, οὐ σώτος προστατεῖ.
955 Πὺν καὶ ζόφον τέμνῃ τις, ἀνταστράπτεται
Τοῦ φωτὸς ἀχρον δευτέρῳ προβλήματι.
Διπλοῦν δὲ ὑπερέγειν οἱ μάλιστες σκέπας
"Ος πάντα πληροὶ καὶ δικαὶα παντὸς μένει,
"Ο; νοῦν σοφίει, καὶ νοῦς φεύγει βολὰς,
960 Ἔλκων δεῖ με πρὸς ὑψὸς ὑπεκρόμει.
Θεὸν μάλιστα καὶ νοῦν μὲν καὶ σθενίν,
Δεινόν τον δεῖ φεύγειν τὸν ἄνθρωπον.

Α Ζητεῖν δὲ ἐστι, μηδὲ πάντη, μηδὲ ἀστ.,
Μήτε προσείρως πᾶσι γυμνοῖν τὸν λόγον.
965 Τὸ μὲν λεγόσθιν τῷ θεοῦ καὶ σὺν φύσῃ·
Τὸ δὲ Ἐνδὸν Εστιν κείμενον, καὶ νῦν μόνον
Σέβοστο κρυπτὸν, ἀρόρως τιμώμενον.
Τῷ δὲ οὖς ἀναίγοιτ', ἢν διδάσχῃ τις λόγος,
"Ητον γάρ οὖς, οὐ γλώττα κινδυνον φέρει.

970 Τὸ δὲ ὑπερέγειν δεοίμεθ' ἔχραστεν ταρῶς,
Αισθέντος ἡμῖν τοῦ πάχους· νῦν δ', ὡς σύνενος,
Συντὸν καταβαίνει καὶ νεούν λαμπτρῷ φῶς.
Δέξῃ γάρ οὐτος καὶ θεὸν νοούμενον.
Ναῷ θεῷ δὲ προστρέψειν ἀπας λόγος·
975 Ἀγανὸν γάρ ἀγνός εἰστιν οἰκητήρων.
Οι μὲν λογισμοὶ μικρὸν εἰς γνῶσιν θεοῦ

Aut vestibuli pulchritudinem admirans,
950 Arbitretur dominum eorum, que intus sunt, cernere.
Alius quidem alio quadam ex parte sapientior,
Qui plus lucis traxit, plura intuens;
At omnes pariter infra dignitatem Dei,
Quem lux abscondit, cui tenebrae praecunt.
955 Si quis tenebrosa secet, fulgoratur
Summi luminis secundo velamine.
Duplex autem velum penetrare non admodum facile est,
Qui cuncta replet et supra omnia manet,
464-465 Qui mentem illustrat et mentis fugit conatus,
960 Trahens ut semper in aliūm prætercurrit.
Deum maxime cogita et cole,
Ostendens amorem fervida mandatorum observatione.
Quæcunq; autem quid sit, nec ubique, nec semper convenit,
Nec facile cuivis ea de re mentem tuauo aperire.
965 Aliquid de Deo dicatur et quidem cum timore.
Aliiquid etiam intus sit repositum, et sola mente
Colatur absconditum, sine strepitu, honore affectum.
Alicui auris aperiatur, si quæ doceat oratio.
Minus enim auris quam lingua periculum affert.
970 Quod autem superest, rogenus ut discamus quidpiam perspicue
Soluta crassitie corporis. At nunc quantum potes,
Expurgare te ipsius et innovere cures splendida vita.
Sic enim Deum apprehendes mente conceptum.
Deum ad suum templum accurrere, omnium est vox.
975 Puri namque purum esse debet habitaculum.
Ratiocinationes ponit conferunt ad cognitionem Dei.

950 Οἰοτο τὸν Ἐνδὼν. Leuv. videtur legisse τὸν
Ἐνδὼν. Περινοῦντον intra aedes abdūtum intueri se
arbiteretur.

952 Πλεῖον. Coisl. πλεῖον.

954 Οὐ σχόλος προστατεῖ. Ante quem stant te-
nebrae. Priore versiculi parte alludit ad illud psal.
cm : Amictus lumine sicue restinente; posteriorē
autem ad illud psal. xvii : Posuit tenebras lati-
tum suum.

955 Ήν καὶ. Ita Coisl. Edit. η καὶ.

956 Προσβλήματ. Ita Coisl. Conjectura emenda-
verat Billius.

959 Βολῶς, radios.

960 Υπεκρόμει. Coisl. et Vat. ταῖς ὑπεκρό-

μαῖς. — Ita Benedictini; sed metrum prorsus de-
ficit, cum οὐδὲ sit trochaeus, et non iambus, ut
requiritur. Forte legendum foret : Ἔλκων δεῖ με
ταῖς πρὸς ὑψὸς ὑπεκρόμεις. CAILLIAC.

961 Θεόρι μάλιστα. Coisl. Θεὸν νοεῖται μὲν ὡς μά-
λιστα, καὶ σέβεται. Ad marg. ut in edit.

966 Μέντη. Ita Coisl. et Vat. Edit. μόνον.

968 Τῷ δὲ οὖς. Coisl. τῷ δὲ οὖς.

969 Ηττορ. Ita Coisl. Edit. ηττον.

970 Τῷ δὲ ὑπερέρων, postremo.

975 Δέξῃ. Ita Coisl. Edit. δέξῃ.

974 Ναῷ θεῷ δὲ προστρέψειν. Ita Vat. Edit.

Θεὸν δὲ νῦν καὶ, etc. Coisl. ναῷ δὲ θεόν.

METRICA VERSIO.

B At parce, quid sit ipse, ubique quærere,
Semperque, cunctis verba nec fundas levis.
Quiddam loquaris de Deo, idque cum metu ·
Quiddam sit intus conditum, strepitu sine
Clausum, quod ima mente persancte colas.
Ad aliud aures arrigas, si quis docet.
Auris pericli, lingua quam, minus parit.
Quod restat, ora planius post ut scias
Soluta mole corporis; nunc te expia,
Sancteque vivens innova quantum potes.
Sic naūque, quem mens concipit, sumes Deum
Ad purum is autem concito accurrat gradu
Puri domus nam purus est; summi Dei
Ad notionem ratio non multum facit.

Άλγερ γάρ έστι πᾶς λόγος ἀνίστατος.
Στρεψθεὶς δὲ πάσιν οὐδέμις οὐκέτι λόγος·
Τὸ δὲ ἔξεχος τοῦ λαλουμένου μάγα.
980 Ής μὲν γάρ ἡγάπτεις, καὶ στερεθήσεται·
Οὐδὲ δὲ ἡγάπτεις καὶ θνοῖκον λαρβάνει.
Οὐδὲ δὲ ξεινοίς, οὐδὲ θεοῖς τυγχάνειν·
Φωτεῖς δὲ πρώτον αὐτὸν γιγνώσκειν τὸ φῶς.
Οὕτοιο τὸ φῶτερον πρόξενον καὶ γνώσεως·
985 Ήδὲ έστι' ἀμείνων εἰς ἀλήθειαν τρέβει,
Τῆς ἐν λόγῳ τε καὶ στροφαῖς τιμωμένης.
Οὐδὲ δὲ οὖν, οὐδὲ θεοῖς μῆτραις τυγχάνειν·
Αναρχον, Ἀρχή, Πνεῦμα, Τράπεζα τιμία,
Ἀναίστον, Υεντήσιον, ἐκπορεύσιμον·
990 Πατήρ τοι μέν τὸ δὲ Υἱός, αὐτὸς καὶ Λόγος·

Cuivis enim rationi est ratio opposita.
Flexilem autem fidem mea non admittit doctrina:
Verum haeretica revelatis, quiddam est maximum.
980 Qui enim dilexerit, et ipse diligetur:
Qui autem dilectus fuerit, is Deum hospitem accipit.
Ubicunque Deus est, non potest lux non esse.
Porro lucis pars prima est cognoscere lucem.
Sic amor nobis conciliat cognitionem;
985 Eaque longe melior ad veritatem via,
Quam qua in disputationibus et argutis versatur, estique in pretio.
Quod igitur percipi potest, id tibi manifestabimus.
Principii expers, Principium, Spiritus, Trinitas veneranda,
Expers causa, Genitus, Procedens.
990 Primus Pater est; secundus Filius, idem et Verbum:
Tertius vero non quidem Filius, Spiritus autem ejusdem essentiae.
Unus ex tribus (personis) Deus, et communis cultus,
Quibus mortali nexo exor.
Hec si religiose colas et tenelas, honesta vita
995 466-467 Abjiciens omnem terrenę vitę tempestatem,
Per doctrinam veram et odium fabularum
Sursum effleris, atque utinam me altius,
Ut majorem consequaris libertatem.

XI. Diatogus cum mundo *.

Interr. Litem moveo tibi, mundo. Quis et unde sis,
Primum doceto, et ad quem flum tendas.
Cur me impetu volvis instar circuli, quasi formiculam?
Respons. Nou novi unde processerim, at certe a Deo.

* Alias Bill. 401, pag. 179.

977 Αὔρα τῷ. Ήνική simile est id quod ait infra
in Tetrast. carm. xxxiiii, vers. 12 : Λόγῳ παλατεῖ
πᾶς λόγος.

978 Οὐράρχος. Ita habet Vaticanus codex, quasi δὲ
ἄρχος. Edit. δὲ ὄμβρι.

979 Τὸ δὲ ἔξεχος. Haeretice nudat fidei simplici
assensu, missa argumentorum contentione. Billius,
haerete Numini.

982 Τυγχάνεις. Vat. λαμβάνειν. Is non potest non
esse lucia particeps.

988 Ἀραρχος. Ita Coisl. et Vat. Edit. ἀναρχος.
Mox Coisl. μὰ Τράπεζα.

990 Αὔτρος. Coisl. σῖος, μητρις.

991 Οὐράς μᾶς, unius substantiae.

992 Καὶ κονῶν σέβας. Commune Numen.

993 Ἐκλόνομαι. Hoc est, in quorum nomine ba-

pitor.

994 Σεμνός. Vat. λαμπτρός.

997 Μον. Ita Coisl. Edit. μον.

METRICA VERSIO.

Nam ratio quavis alteram pugnantem habet.
Doctrina at horret flexilem fidem mea.
Haeretice vero Numini est res maxima.
Nam diligetur, qui Deum dilexerit.
Dilectus autem hunc hospitem interne capit.
Ubicunque porro sit Deus, lux est quoque.
Pars prima porro lucis est, lucem ut scias.
Sic notionem charitas nobis parit.
Estique ista multo melior ad verum via,
Quam sermo scitus, et leves arguitae.
Nunc jam, potest quod percipi, exponam brevi.
Anarchus, Arche, Spiritus, sacra Trinitas :
Causa carent, et Genitus, atque Prodiens.
Pater ille : Natus rursus hic, Verbumque item :
Spiritus at alter : unus unus substantiae

B Deus unus, idem et cultus omnino in tribus
Mortale per quos exuo vinculum. Colas
Tu si ista, tenetas et proba vita, procul
Hujuscem vix turbinem pellens, vide
Veraque, et odio fabularum turpium,
Sursum locaberis : utinam meque altius,
Fiducia inde major ut surgat tibi.

XI. SERMOCINATIO CUM MUNDO.

(Billio interprete.)

Interr. Lis, muude, tecum est nunc mihi. Primum
[doce
Quis ortus, et quis terminus tandem tibi :
Me quique volvis, orbis ut formiculam?
Respons. Processerim unde, nescio : certe ex Deo.

5 Καταστρέψω δ' εἰς κρείσον. Οὐ φοιζῶ δὲ σε,
Ἄλλος αὖθις ἀποσμησόμενος, ὑβρίζεις ίμε.
Ἐρ. Πώς σὸν σὺ μὲν πέπηγας, δαστάτος δ' ἐγώ·
Ἀλ. Ἐγὼ δὲ μὲν ἔκτος εἰμι, καὶ τοῖς ἡ χάρις·
Σὺ δὲ ὁ θελητής, οἱ θελεῖς, ἔχεις πλέον.
10 Ἐρ. Καλῶς· τὰ δὲ ἔκτος τίς φέρει; Ἀλ. Τί
[γάρ κακὸν;
Τὴν τάδε ἔπει τοῖς καλοῖς σωτηρίας.
Ἐρ. Ή κρείσον αὐτὸν αἰτεῖσθι; Ἀλ. Οὐτοῦς ξεῖ.
II. Περὶ τοῦ ἐπικήρου τῆς δινόμωσιν τῆς γενετῆς.
Κόδιμε φῦλο, οὐ φύλε πάντα, τι μὲν τροχὸς ἀμφι-
[έλικτο,
Τοιςέδην φορέεις ἀντιπορεύεμενον,

5 Desino autem in melius. Non te volvo,
Sed tu inscitus probro me afficias.
Int. Quomodo igitur tu quidem fixus es, ego vero instabilis sum?
Resp. Ego quidem extra sum: sed quemnam est haec gratia?
Tu vero tui compas, si vis, habes amplius.
10 Int. Bene; at externa quis gubernat? Resp. Quid in eis est mali?
Sunt hæc optimis hominibus salutis materies.
Int. Num præstas, ut se quisque culpet? Resp. Sic est.

XII. *De natura humanae fragilitate*.

Anice mundæ, non tamē oīnūno amicæ, cur me, ut turbo versatilis,
Violenter rapias in contraria euentum,
Velut parvam formicam, jactatione acerba dolentem?
Me falem abripis, cum tantus ego sim et tu talis.
5 Equidem scio ex Deo te Óei gloriā esse. Sed et ipse
Christi factus sum manu, ex duobus conflatus,
Cœlestibus et terrenis. Ac corpus quidem hinc formatum:
Anima autem magna spiraculum est mentis.
Sed tamē plurimis jactor huc et illuc
10 Ąerumnis a me ipso, Ąerumnis a hoste.
Velut delphin in terra, mari assuetus, in aere morior.
Munde, ego præterii; populum invulneratum transwritte.

468-469 XIII. *De eodem argumeto*.

Nos invicem, ego et tempus, velut aves
Aut naves in mari præterimes;

* Alias Bill. 25, pag. 95. ** Alias Bill. 26, pag. 95.

XII. 7 *Aστατος. Instabilis, mutationi obnoxius.*
8 *Έκτος εἰμι.* Id est, *corpus, quod solummodo*
agatur, moveatur, cuius laus nulla sit; τὸ τυρός,
anima, qua homo θελητής, voluntate prædictus, agens
libere.

10 *Τὰ δὲ ἔκτος. Corpora autem quis agit?*
11 *Τὰδε ἔστι.* Sic Vat. Edit. τοῦτο, et ad marg.

τὸ δέ.
XII. 4. *Τόσσον.* Coist. sup. lin. τοσσοῦν δύτα,
τοσσοῦν τὸν. *Με, cum tantus sim, tu ipse tantus*
rapis. Quibus verbis suam præ mundo præstantiam

A Μύρμηχ' ὁ ὄλγον, πικρὴν φορὰν ἀποχαλάνωντα;
Ἐμπα γε μήν φορέεις τόσσον ένοντα, τόσος.
5 Οἶος μὲν ὁς θεόντων οὐ θεού κλέος. Άλλα καὶ αὐτὸς
Χριστοῦ χειρὶ πάγην, πλεκτὸς ἀπ' ἀμφοτέρων,
Οὐρανίων χθονίων τε. Τὸ μὲν δέμας ἔνεντι ἐπύθη·
Ψυχὴ δὲ αὐτὸν μεγάλου ἐστὶν δῆμας νόου.

Άλλα καὶ ὡς ποιλοῖσιν ἐλαύνομαι ἔνθα καὶ ἔνθα
10 Πημαστὸς ἐξ ἐμένων, πήμαστος δυσμενῶς.
Δελφοί; ὃς ἐπὶ χέρσον ἀλλέρομος, τέρει θυήσικω.
Κόσμες, παρήλθον ἡγό, λαὸν διτρωτὸν ἔγος.

II. *Περὶ τοῦ αὐτοῦ.*

Άλλοις μὲν ἐγὼ τε καὶ δὲ χρόνος, ὡς πετεγῆ;
“Η νέες ἐν πελάγει ἀντιπαρερχόμενα,

METRICA VERSIO.

In melius autem desinam; nec volvo te;
Inmundus at tu me probro contra afficias.
Int. Quinam ergo, quæso, fixus es, non ast ego?
Resp. Extra quidem ipse sum: quemnam est haec gratia?
At, velle cum sit, amplius, si vis, habes.
Int. Externa vero quis velhit? Resp. Quod haec manum?
Sunt haec salutis optimis viris seges.
Int. Ut ne ergo culpem præstas? Resp. Istud scili-
[ce.

XIII. DE NATURA HUMANA FRAGILITATE.

(Billio interprete.)

Dic mihi, munde fugax, quid me ut versatilis orbis
Vi trahis, adversam dum tibi carpo viam,

declarat, et sequentibus confirmat. Non certe, ut Billius et eum secutus doctus Gaulyer, tantillum tantus. In prima editione Billius, pro tantillum, verterat tantum, atque etiam observat in nota, hominem a Gregorio non μικρὸν κόσμον, ut eum Democritus appellat, sed μέγαν κόσμον appellari.

11 *Αἰθρόμος. Maria cursor, maria incola.* Aristoteles, lib. VIII, cap. 2. *De hist. anim., delphinum diutius in terra vivere posse scribit, quod spirandi facultate sit prædictus.*

B Formicam velut exiguum, quam motio torquet?
Tantillum tantus me tamen ipse trahis.
Tu certe divinum opus es, tu gloria: at ipse
Sum quoque opus Christi, textus et ex superis,
Et simul ex imis; hinc ortum nam mihi corpus:
Mens autem est flatus Numinis ætherei.
Casibus innuocans tamen hinc ego jactor et illinc,
Quos ego, quoque mihi vis inimica parit.
Aereque amissa morior delphinus ut unda.
Præterii: populum, munde, rege incolumem.

XIII. DE EODUM ARGUMENTO.

(Billio interprete.)

Ut volucres, celerosque per æquora lata carinæ,
Mundum ego, me mundus præterit instabilis.

Ἐκταῦς οὐδὲν ἔχοντες· δ' δὲ μπλακον, οὐ παραβρέσει, Α Καὶ γάρ πως φύλων τόδε φάρμακον ἐν παθέσσαιν,
Ἄλλα μένει· ζωῆς τοῦτο μογηρόταν.
5 Οὐδέ δὲ τι εἴδομ' ἔχω, ζῆσαι πλέον, τὴς λυθῆναι·
Τάροις ἐπί ἀμφοτέροις· ὥδε δὲ φράξεο μα.
Ζωὴ μη πολύμοχος ἀμαρτίαν. Εἰ δὲ θάνοιμι,
Αἱ αἱ, τὸν πρότερον οὐδὲν δικούς παθένω,
Εἰ ζωή τόδε τοι τεκμαρτεῖται, ἡς τόσον δύνος,
10 Οὐδέ τὸ λυθῆναι λῦσιν ἔχει καμάτων,
Κρημνὸς δὲ ἀμφοτέρων. Τί φέρουμεν; Η τοῦ δριστον,
Λεύσσειν πρὸς σὲ μόνον, σὴν τὸ ἀγανοφρούσιν.
ΙΔ'. Περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.
Χθιζεὶς ἐμοὶς ἀχέσσαι τετρυμνός, οἵος ἀπ' ἄλλων
"Ημην ἐν σκιερῷ ἔλεσι, θυμὸν ἔδων.

Αὐτὸς ἐμῷ θυμῷ προσλαλέσιν ἀκένων,
5 Λᾶρει δὲ ἀκεύθυριζον δικ' ὀρνιθέσσον διδοῦς,
Καλὸν ἀπ' ἀκρεμώνων κώμα χαριζόμεναι,
Καὶ μάλα περ θυμῷ κεκαψτότι. Οἱ δὲ ἀπὸ δάνοιων
Στρημούμελεῖς, λιγυροί, τελίοι φίοι,
Τέττιγες λαλαγεύντες διον κατεψύκνεον δλασος.
10 Πάρ δὲ θυμῷ φυχροὶ ἐγγίς ἐκλύει πόδες,
Τίνα φένον δροσεροῦ δι' ἀλτεος. Αὐτὰρ Ἐγωτε
Τῶν ἐχόμην κρατερῶν δλγεος, ὡς ἐχόμην.
Τῶν μὲν δὲρ οὐκά δλγίζον, ἐπει νόσος, εὔτε πυκασε,
"Ἄλγεσιν, οὐχι θύεις τέρψιος ἀντιάσειν.
15 Αὐτὸς δὲ, στροφάλγην ἀλισσομένοιο νόσοι,
Τοιγαντιπάλων δηριν ἔχων ἐπίλιν.

Nihil stabile habentes : quod autem peccavi, non præteribit,
Sed manet ; quod quidem in vita molestissimum.
5 Nec quid optem habeo, diutius vivere, an solvi :
Pavor utrinque. Sic autem necum considera.
Vita mihi valde peccatis molesta. Quid si moriar,
Heu, heu! priorum nulla iam malorum medela;
Si hoc tibi portendit vita, cuius tantum est onus,
10 Nec solvi quidem soluto est molestiarum :
Sed utrinque præcipuum. Quid faciemus? Illud profecto optimum,
Ad te solum, Deus optime, et tuam misericordiam respicere

XIV. De humana natura*.

Heri meis molestias confectus, solus ab omnibus
Sedebam in umbroso nemore, animum peredens.
Amo enim hanc medicinam in moreo,
Anūm ipse meum tacitus alloqui.
5 Stridebant auræ una cum canoris volucribus :
Duici ex ramis arborum concento oblectabant
Quamvis valde afflictum : ex arborebus autem
Mulliter modulantes, sonoræ, solis amicae,
Cicadæ cantibus totum nemus personabant.
10 Unda etiam frigida pedes prope alluebat
Leniter fluens per rosicidum nemus. At ego,
Sicut prius, vehementi dolori affliciebar.
Nil ista curabam. Nam mens, ubi ingravunt
Dolores, non libenter oblectamenta suscepit.
15 Ipse autem, cum turbinibus mens circumageretur
Hanc contrariorum dictorum pugnam instituebam :

* Alias Bill. 14, pag. 86.

XIII. 11 Τι δέξομεν; η. Vat. τι φέρομεν; η.
XIV. 1 Χθιζεῖς. Duo Regg. et Coisl. χθιζόν.
5 Άνθρας δὲ ἐνθύειρος. Susurrabant, resonabant.
7 Κεκαρχηστη. Comb. χειρωράστη.
8 Στρημούμελεῖς. Sit Regg. 39, 990, 991, 992,
903, Vat. et Coisl. qui sup. lin. τῷ στήθει μελί-

ζοντες. Edit. στηλομελεῖς.
10 Έγγύτης ἐκλύει. Reg. 990 ἐγγύθι κλύζε:
12 Τοιγ. Vat. νόσος. Αι. ως. Μοχ. προ κρατερές,
Reg. 991 κραταδος ως. ἐχόμην ἀντιγ. Reg.
991 κραταδος ως. ἐχόμην δλγεος.
16 Έχων. Duo Regg. έχον.

METRICA VERSIO.

At non prætereunt, sed stant, quæcumque patravi : B
Quo nihil in vita tristius esse potest.
Quidque optem hand habeo, vitamque an funera ; parte
Nainque ab utraque gravis concutit ossa tremor.
Vita mihi noxas cumulat : rursumque medela est,
Si moriar, vitis omnis adempta meis.
Hoc mibi portendit si vita onerosa, labores
Nec rursum solvit vita soluta meis.
Quid faciam? hoc unum superest mihi scilicet, ut tu,
Rex bone, sis oculos jugiter ante meos,

Solus ego besterna luce profectus eram.
Namque meos luctus levat haec medicina, dolorque,
Cum tacitus necum colloquor ipse, cadi.
Aura susurrat tenuis, volucresque canoræ
Fundebant avido gutture mille sonos.
Quin etiam cantu circum nemus omne sonabat,
Quem rauca ex viridi fronde cicada dabat.
Denique per tacitum labens sine murmure siuvam,
Tingebat nostros frigida lympha pedes.
At ego, iacta licet, prorsus nihil ista morabar :
Tantus amor luctus pectore fixus erat!
Nam cum mens querulo semel est obessa dolce:
Ad iacta occclusas tunc habet illa fores.
In partes variasque animum distractus, et illuc
Huc quoque, me versans talia dicta dabam :

XIV. DE HUMANA NATURA.

(Billiointerpretē.)

In nemus umbriferum, confectus corda dolore,

Τίς γενόμην, τίς δ' εἰμι, τί δ' ξοσομαῖ; Οὐ σάρα οἶδα. **A**
 • Οὐδὲ μὲν δυτὶς ἐμοῦ πλειότερος σωρῆν.
 'Αλλ' αὐτὸς νεργέλη κεκαλυμμένος ἔνθα καὶ ἔνθα,
 • 20 ΠΩΔέξομαι οὐδὲν ἔχων, οὐδὲ δύνα, ὃν ποθέων.
 Πάντες γάρ χλαμαλοῦ καὶ ἀλήμονες, οἵτινες παγεῖν;
 Σαρκὸς ἐπικρέμαται κυανέη νεφέλη.
 Κείνος δ' ἔστιν ἐμεῖο σωφύτερος, διὰ πλέον δὲλλων
 "Ηπαρέν τις κραδίης φεῦδον ἐποιειλόγων."
 25 Επιμ. Φράσει τούτῳ: Τὸ μὲν παρέθεξεν ἐμεῖο
 "Αλλο δὲν τινέλλων, διλλ' ἔστοι, εἰ γ' ξοσομαῖ.
 • Εμπεδον οὐδὲν ἔγνωτε δύσοντο ποταμοῖο
 Άλλον ἐπεργόμενος, ἔσταδες οὐδὲν ἔχων.
 Πίπτε με τῶνδες δρέπεις; τι δὲ τοι πλέον εἴμι, δίδαξον.

50 Καὶ νῦν τῇδε μένων, δέρκεο μή σε φύγω.
 Οὔτε δις δὴ τοπάροισθε, φόβον ποταμοῖο περήσεις
 "Ἐμπαλίν, οὔτε βροτὸν δέξαι, δὲ τοπάρος.
 'Ην πάρος ἐν χροὶ πατρὸς, Ἐπειτὰ μὲν δέξατο μήτηρ,
 Συνὺν δὲ ἀμφοτέρων. Ἔνθεν ἐπειτὰ κράς
 35 Ἀχριτον, δέρρον, αἰσχος ἀνέλεσον, οὔτε λόγοιο,
 Οὔτε νῦν μετέχον, μητέρα τύμβον ἔχον.
 Δις ταρφές, ζώντες ἐπὶ φλορῷ. "Ην γάρ ὁδεύων
 Ζωὴν, τὴν δὲ ὄρδων τῶν ἑτέων δαπάνην,
 "Η μοι γῆρας ἔγνευτο διοῖσον. Εἰ δέ με κεῖθε
 40 Άλιν οὐ φύνειθον δέξεται, εἰα φάτεις,
 Φράσεο μή ζωή μὲν ἔχῃ μόρον, ή δὲ τελενή
 Ζωὴ σοι γε πελῇ, Εμπαλίν δὲ δοκέεις.

Quis fuerim, quis sim, quid futuris sim, non clare perspicio,
 Sed nec aliquis, qui me sapientia supererit.

20 Sed ipse nebula corpulentus hue et illuc
 Erro, nihil habens, nequidem per somnum, eorum quae cupio.

470-471 Omnes enim abjecti et errabundi sumus, quibus crassæ
 Carnis incumbit corvelea nebula.

Ille autem me sapientior, qui præ ceteris
 Ejicit e corda suo loquax mendacium.

25 Sum. Quid hoc? queso: pars quidem jam a me effluxit.
 Aliud nunc sum: aliud autem ero, si quid ero.

Nihil firmum et certum: ego unda sum turbidi fluminis,

Semper progrediens, nihil habens stabile.

Quid me horum esse dices? quid tibi amplius sim, edoce.

30 Et nunc hic manens, ne effugiam, vide.

Nec bis, quam ante trajecisti, undam fluminis traiicies,

Nec rursus euident, ac prius, hominem videbis.

Eram prius in carne patris: postea exceptit me mater

Communem utrurusque. Inde postea carnis

35 Moles indigesta, non homo, sed informis feditas, nec rationis,

Nec mentis particeps, matrem habens pro tunulo.

Bis sepelium. Vivimus in corruptione. Quoī enim percurro

Vitam, hanc video annorum esse impendium,

Ut quae mihi inverxerit perniciosem senectutem. Quod si me illie

40 Ένυμ immortale recipiet, ut oracula constat,

Vide an non vita morteni habeat, mors autem

Vita tibi sit, aliter atque opinaris.

49 Αὐτός. Tres Regg., Coisl. et Vatic. αὐτῶς.
 Coisl. sup. lin. μάτην.

20 Πλάσαμοι οὐδὲν ἔχων. Aeo enim Deum cognoscere: nec tamen sapientia ipsius perspicienda facultas ulla est. Dixi: Sapiens eliciar, at illa (sapientia) longius recessit a me magis quam erat (Eccles. vii. 24).

22 Κυριάν. Coisl. sup. lin. μάταια σκοτία.

23 Οὐ πλέον. Tres Regg. et Coisl. δην πλέον.

24 Ηπαρέν. Sup. lin. Coisl. τηλέστε. Μοι ἐποιειλόγων. Int. ταχιλόγων. Combef legit ἐποιειλόγων, et verit: Decepit cordis ejus falsa opinio, rationem reiādā rerum originis. Gaultier: Qui præ ceteris precipitēt sui cordis errorem felicit. Illoc propertum Gregorii videtur, ut Ecclesiasticus sententiam

explanet, qui cuncta vanitatem vanitatum, et spiritus presumpcionem appellat.

26 'Αλλ' ἔστοι. Sic legerunt Benedictini, ut patet ex versione, licet hanc in textu emendationem prætermiserint. Cāllau.

28 Ἐπερχόμενος. Ita quatuor Regg. et Coisl. Edit. ἐπερχόμενος.

37 Δις ταρφές. Bis sepelimur, primo quidem in utero matris, qui est instar tumuli, deinde in terra post mortem. Ita carm. seq., vers. 133, 'Επ τούρδον ἐπ τύμβον δέουν. Ε tumulo ad tumulum rapide feror.

42 Πλέον. Tres Regg. et Coisl. πλέον. Μοι ξυπάλων. Int. τούναντιον.

METRICA VERSIO.

Quis prius ipse fui, quis sum, quis eroque, nec ipse Novi, nec sophia me quoque laude prior.

Sed vagor hue illuc, caligine lectus opaca.

Nil horum, qua mens nostra requirit, habens.

Nam quibus impendet carnis densissima nubes,

Sunt humiles omnes, sunt inopques vagi.

Ac magis hic sapiens, quem veri pectus inane

Decipit. et promptum fundere verba, magis.

Sum. Quid, queso? Mei jam pars effluxit: at istud

Sum nunc: atque aliud post ero, si modo ero.

Nil ego sum firmi, rapidi sed fluminis instar

Volvor, et instabilis semper ad ius fluo.

Ε tribus his quidnam potius sim, die age: teque, ille quamvis positus, conspice ne fugiam.

Quas semel, haud iterum fluvii transmiseris un-

[das:]

Qui semel, haud iterum conspicietur homo.

In patre ante fui: cepit me postea mater:

Ex utroque simul post caro factus ego.

Non homo, sed labes informis, muta, carensque

Mente: mihi tumuli mater et instar erat.

Sic duo mi tumuli, vivore in funera: quodque

Vita obeo, annorum certa ruina mihi est.

Hinc mihi canities fusa est: post funera vero

Sic mihi, quam memor, ζητα perennis erit.

Diapice num vita hac mors sit tibi, mors quoque

[rurus]

Vita: secus quamvis forsitan ipse putet.

Οὐδὲν ἔρων. Τί κακοῖσι δαμάζουμα, ὡς τι πεπτύγος; Α Τὸν δ' ἀγαθὸν οὐδὲν πάμπαν διμορφὸν δροῦς,
Τοῦτο γὰρ τὴμερίων διπότον ἐστι μόνον.
45 Συμφύεις, δοτυφελίκτον, δηγήσαν, Ἐξέντε κόλπων
Μητρὸς θιλισθῆσας πρώτοι ἀστήκα δάκρυο,
Ὄσσατοις, οἷοι τε σωναντήσασθαι ἔμελλον
Πίημασι, δακρυχέων πρὶν βιότου θῆγο!
Χάρων μὲν τὺν δῆθρον ἀκούομεν, ὡς ποτε Κρήτην,
50 Καὶ τινα καὶ κρυερόν ἀλλοτρίην νιεάδων.
Θυγὴν δ' οὐ ποτε τις τὸδ' ἐπεύσατο, ὡς ἀδάμαστος
Τοῦδε βίου στυγερὸν ἐνθὲν ἀπῆλθε μόργων.
Ἄδραντή, πενήτη τε, τόκος, μόρος, ἔγνος, ἀλτηρό,
Θήρες ἀλλος, γαῖης, ἀλγεα, πάντα βλος.
55 Ηὔματα μὲν καὶ πάμπαν ἀπέτρεψα τοῦλλα ἐνόησα,

Nihil sum. Cur ergo malis premor, ut firmum aliquid?
Hoc autem solius est in hominibus non varium et inconstans,
45 Sed innatum, inseparabile, non senescens. Ex quo matri
Elapsus sūnū, primam cīludi lacrymam,
In quo et quantas incursums eram
Calamitates, illacrymans antequam vitam attingerem!
Regionem quamdam feris carere audivimus, ut olim Cretam,
50 Aliquam etiam a frigidis nīvibus liberam:
At mortalium nullus unquam gloriatus est, quod expers
Tristium hujus vita molestiarum hinc discederet.
Morbus, paupertas, partus, mors, inimicitia, improbi,
Ferse maris et terra, dolores, omnia hac vita sunt.
55 Mala multa novi omnino experta letitiae,
At bonum nullum omnino expers mestitia,
Ex quo mihi acerbam inussit poenam
Pernicious gustus et iuvinici iavida.
472-473 Hac tibi, caro, dicta sint, non facile sanabili, blando
60 Hosti, a bello nunquam desistenti,
era crudeliter blandienti, igni, res mira, refrigerant:
Valde mirabor, si vere mihi amica tandem aliquando fueris.
Anima, tibi deinceps dicentur, que convenient.
Quae et unde, quidnam es? quis te mortuum circumferre
65 Jussit, et molestia vita vinculis alligavit
Vergentem semper ad terram? Quonodo mista es
Crasso, que spiritus es, et carni mens, et oneri levis?
Heā etiam pugnat inter se adversis frontibus.

51 Ἐπεύξατο. Int. ἐπεκανύσσατο.
56 Οὐδὲν πάμπαν. Reg. 993 πάμπαν οὐδέν.
57 Ἐπομέρατο. Reg. 992 ἐπομέρατο.
61 Θρὶ πικρὸν καρτορτί, πικρὸν ψυχροτί, τὸ
θαύμα. Sic in Reg. 39, aliisque duobus codicibus
legitur. In edit. vitiōse θηρὶ ψυχρῷ.
62 Εὐμενέος. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. εὐ-
μενέος. Totum hunc locum Int. Coisl. exponit
quemadmodum a nobis est redditus. Σοὶ μὲν οὖν,
ὦ ποτε τοιαύτα: θηρίον ἡμερὸν ὅμοι καὶ ἀτίθεστον,
φίλον καὶ πολέμων, δοπονῶν, ἐν ταῦτῃ πικρανῶν
καὶ ἀνάψυχρον, δ καὶ θαυμάστον, καὶ ὡς ἀληθῶς
ὑπερθεάμαστον, εἰ ποτε μοι καὶ θατον διατίθεσθαι

εὐμενέως. Tibi igitur, o caro, talia; bellua mansu-
ta simul et aspera, amica et infesta, implacabilis, in-
eoden amaritudinem afferens et refrigerationem,
quod miram est, et mirandum prorsus, si unquam
mihi amica fueris. — Ac bellue, inquit Bill., per-
apposite comparari potest, adulterio quidem mul-
centi, ceterum non sine magno dolore interdum mor-
denti.

64 Η τι... Duo Regg. εἰ τι. Μη, νεκροφόρον. Sic
animam appellat, qua sublata, corpus nihil aliud
est quam cadaver.

66 Βριδομένητρ. Int. βαρομέτρην.

METRICA VERSIO.

Nil sum; cur ergo tanquam firmissima quedam
Res, adeo sævis opprimor usque malis?
Namque houini hoc tantum firmum est, expersque
[senecte,
Inde ex quo nascent fletibus ora rigat:
Per lacrymas testans, quas vite in lumen fundit,
Quotnam illum maneat agmina dura mali.
Est regio, ut quandam Cretæ, ignara ferarum,
Est alia libernæ nescia terra niva:
At vacua adversis quod vite tempora rebus
Clauserit, haud quisquam dicere jure queat.
Morbus, pauperies, partus, mors, hostis, iniqui:
Quasnulla seras etiam terra vel aquor alii.
Ac nullis sociata bonis mala plurima vidi:
At bona nulla, quibus non mala juncta forent:

B Inde ex quo ultrices poenas mihi pestifer esus
Attulit, et sævi daemonis invidia.
Ista tibi sint dicta, caro, medicabilis agre,
Hostia blanda, omni tempore bella gerens:
Ac fera damnoce mulcens, et frigidus ignis.
Quæ, mihi si faveas, res nova prorsus erit.
Eia age! Mens; nam te nunc aliquo, atque ea
[dicam,
Qua fore narrata non aliena puto.
Quidnam es, o mea mens? et quis tibi contigit ortus?
Atque cadaver oles, quis tibi ferre dedi?
Quis solidis vite astrinxit gravibusque catenis,
Pendenteum assidue lumina fixa solo;
Ut crasso status, carni mens juncta, levisque es
Duro oneri? Pugna est nam gravis inter ea.

Ει μὲν δὴ σάρκεσσιν ὅμοστορος ἐξ βίου ἥλθες,

70 Τοιούς συνυγίης τηλθέν οὐλομένης !

Εἰκόνα εἰμι θεοῖ, καὶ αἰσχος υἱὸς ἔτυχθν·

Αἰδούματι τιμῆς μητέρα μαργούσιν.

Τρεῖς γάρ μ' ἐφύτευσεν, δ' ἐφέβιτο· νῦν βροτός·

[αὐτοῖς;

Οὐ βροτός, ἀλλὰ κόνις· ἀλπίδες ὑστεραῖ.

75 Εἰ δὲ σὺ γ' οὐρανήν, τίς, θεόν; ποθένατο δίδαξον.

Ει μὲν δῆμος Θεοῦ καὶ λάγος, ὡς φρονεῖς,

Πρίγκιπος ἀτασθαλίης, καὶ πειθόμεν. Οὐ γάρ ξεικεῖ

Τοῦ καθαροῦ ψυχαρῆν ἔμμεναι, οὐδὲ διλγον.

Οὐδὲ γάρ ἡλιος λάγος σκότος, οὐδὲ πονηροῦ

80 Πινεύματος αἰγῆνες ἔγχοντος ἐξεφάνη.

Πλώς δ' ὥστος Βελοῦ τινάγμασι τόστον ζλαύνῃ,

Quod si cum carnisbus in vitam venisti,

70 Heu ! conjunctionem mihi jampridem perniciosa!

Imago Dei sum, et turpitudinis filius factus sum :

Pudori mihi est, mater decoris cupidis.

Fluxus me genui : is corruptus est : nunc homo : rursus

Non homo, sed ciniς : haec spes extrema.

75 Quod si coelestis es, quānam et unde? scire aventure doce.

Si status Dei es, ejusque hereditas, ut sentis,

Projeice vitium, et credam : non enim convenit

Eam quae ex puro est orta, vel leviter sordidam esse.

Nou enim a sole caligo oritur, nec mali

80 Spiritus fetus apparuit splendidus.

Quomodo nefarii Belii tantis impulsibus agitari,

Quamvis divino spiritu mista sis?

Nam si tantum habens adjutorem in terram vergis,

Heu ! meram et perniciosa tuam malitiam!

85 Sin autem mihi ex Deo non es, quae tua natura? valde prolecto metuo

Ne inani gloria inflatus sim.

Fragmentum Dei, paradisus, Eden, gloria, spes, praeceptum,

Imber mundi extinctior, imber igneus:

Tum postea lex, remedium: rursus tandem

90 Christus formam suam nostrae immiscuit,

Ut morbis meis patiens Deus auxilium ferat

Meque denni eliciat forma sua humana.

474-475 Sed tamen indomitus habeo animum, ac in ferram,

Instar ari, furore mei ipsis homicida, ruo.

72 Αἰδούματι. Pudet me honoris mei matrem, hoc est, imaginis dicinæ, petulantem et impudicam carnis libidinem dicere vel cogitare.

76 Αδύος. Hereditas: si a Deo data es, si Dei manus, etc.

87 Πλάσμα Θεοῦ. Adjumenta et beneficia Dei erga hominem enumerata. Primum paradisum in Eden plantavit; deinde hanc ei primam gloriam infidit, ut ad imaginem suam eum conderet. Tum adjumenti causa mandatum ei imposuit, cuius observatione immortalitatis consequente spes promittebatur. Quin etiam, cum a mandato recessisset, ne sic quidem omni ope destitutum reliquit; verum pluribus disciplinae generibus, tam publicis quam privatis, impietas et flagitia eorum, quibus

METRICA VERSIO.

Si vita, cum carne simul sata, prodis in auras :

Quam procul est nexus pestifer iste mihi !

Numinis effigies sum labo exorta: deusque,
Proh pudor ! eximium foeda libido partit.

Corruptum semen me gignat; nunc homo, rursus

Non homo, sed spes est ultima nostra ciniς.

Sin tu colestis: quinam tibi, dic, precor, ortus ?

Si pars, ut sentis, status et ipsa Dei es,

Crinuma dum pellas, credam id: namque edita puro

Que sit, eam cuncta labo carere decet.

Nam neque sol tenellas edit, nec pneumatico pravo

Spiritus exoritur splendidus atque bonus.

Qui rabidus porro tam te quatit hostis et urget,

Spiritus asthericus cuum sit ab axe tibi ?

A Καὶ περ ἐπουρανικὸν πινεύματος κιρναμένη;

Εἰ γάρ τον ἔχουσα βοηθόν ἐς χθόνεις,

Αἴ τοι ἄκρατον σῆς ὀλοῆς κακίης !

85 Εἰ δ' οὐ μα θεόντων ὅτις ἡ φύσις; ή μέγα τάρbos,

Μή ποτε μαψιδιῷ κύβει φυσιῶν.

Πλάσμα θεοῦ, παράδειος, "Εδεμ, κάλεσ, ἀλπάς,

[ἔφετομ],

"Ομβρος δ' κοσμολέπτης, ομβρος δ' πυρσοπόλος,

Αὐτάρ ἐπειτα νόμος, γραπτὸν ἄνος· αὐτάρ ἐπειτα

90 Χριστὸς ἐπι μορφὴν ἡμετέρῳ κεράσας,

"Ως κεν ἐμοὶς παθέσσι παθὼν θεός, ὀλκαρ ὅπα, οι,

Καὶ με θεὸν τελέσῃ εἰσει τῷ βροτέῳ.

'Αλλ' ἐμπτης ἀδάμαστον ἔχω μάνος, ής δὲ σιδηρον

Αὐτοφρόνη μανίη σπινδομεν, ὧστε σύες

05 Τίπεται ἀγαθὸν βιότοιο; Θεοῦ φάσος; 'Ἄλλ' δρὰ καὶ Α
[τοῦ]

Εἰργει με φθονερή καὶ στυγερή σκοτίη.
Οὐδέν πλέον ἔμοιγε. Τί δ' οὐ πλέον ἐστι κακοῖσιν;
Αἴτιο γάρ τον ἔχον, καὶ μάλα περ μούδων!
Καὶ μὲν ὁλιγοδρανέων· τάρπος δὲ με θεον ἔκαμψε·
100 Τέτρωρ τῆματας φρονίας καὶ νυχίας.
Οὗτος δὲ βρισαύχην με καὶ ὑπτιον ὡσεν ὄπισσω,
Αἰδη ἀπίθη. Σὺ δέ μοι δείματα πάντα λέγε,
Τάρπαρον τερόντα, πυριφλεγθόντα, ἱμάτιλας,
Δαίμονας, οἱ ψυχῶν πράκτορες τῆμετέρων.
105 Μῦθος διπάντα κακοῖσι, τὸ δὲ ἐν ποιη μούνον
[δριστὸν].

95 Ecquod vita bonum? Dei lux? sed ab illa
Arent me invideat et odio digna tenebre.
Nulla ad me utilitas redit. Ecquod est in quo non me superent mali.
Utinam enim illis æqualius esset, quamvis valde laborans!
Jaceo languidus: metus me divinus percussit:
100 Conducior diurnis ac nocturnis sollicitudinibus.
Ille me superbus supinum impulsi retro,
Et calcibus protrivit. Tu vero mihi narrar omnia metuenda,
Nigrum Tartarum, ignes Phlegetontes, flagella
Dæmones animarum nostrarum carnifices.
105 Fabula omnia improbus, et quod ante pedes positum, id optimum.
Nihil profecto mutatur propter tormenta improbitas.
Satius esset improbus in posterum esse impunitos,
Quam me nunc nequitias penas defere.
Sed quid mihi, quid tantopere necesse est mortalium ærumnas canere?
110 Generis nostri omnibus mala sunt communia.
Non mihi terra immobilia est: mare agitant venti:
Horæ sibi invicem cedunt depulsi:
Nox dies finem affert: aereum obscurat tempestas:
Sol astris, soli nebula
115 Decorem auferunt: revivisca autem luna:
Cœlum stelliferum dimidia sui parte apparat.
Et tu aliquando angelicis chorus interreas, Lucifer
Inuide, nunc autem probrum e cœlis cecidisti.

95 Καὶ τοῦ. Reg. 992 καὶ τό.

97 Οὐδέποτε πλεῖον ἔμοιγε. Id est, nihil melius
mihi est (ob virtutis studium) quam aliis; imo melius
omnia impli eveniunt. Easdem querelas de
impiorum prosperitate in viris sanctis, in Davide
et prophetis passim reperies.

101 Βραζάλγη. Super lin. Coisl. μεγάλωσος.
Forte ὅμοιην, ereta ceruice.

103 Πυριφλεγθόντας. Iltres Regg. Int. πυριφλεγθόντας. Coisl. sup. lin. πυραμώς τοῦ ἥδου.
Edit. πυριφλεγθόντας.

106 Εἰποτέρεται. Reg. 991, sup. lin. αἰσχύνεται, et ad marg. φρονίζει.

107 Άτα. Coisl. sup. lin. ἀπιμώρητα. Int. Coisl.
Βάλτιον ἦν τοις ἀμαρτιώλοις τὰς ἔκειθεν τιμωρίας
διαιρεύεται, ἡ δὲν νον ἀσχαλαῖν καὶ ἀνισθεῖται κακοῖς.
Melius esset peccatoribus aeti futuri penas effugere,

Οὐδέν εἰποτέρεται τῆς βασάνου κακῆν.
Λάϊον ἦν ἀλτεράδιον ἐς θυτερον ἐμμεν' διτία,

'Η δὲν νον κακῆν πῆμασιν ἀσχαλαῖν.
'Άλλα τι μοι, βροτέων τί δὲ μοι τόσον δλγε' δεῖδα το,
110 Ήμετέρης γενεῆς πᾶσιν ἐπεστιν ἄνοις.
Οὐ μοι χθόνιον ἀτινάκτος, ἀλλα κλονόντουσιν ἀτίται
'Ορα δὲν ἀλλήλαις εἶχαν ἐπεσύμνεται.
Νῦν ἡμάρι κατέπαυσε, τὸ δὲν ξήλουσεν τέρα κειμα
'Ἄστρασιν τέλιοις, ήλιοι δὲ νέφος
115 Κάλλος ἀπιμάλουνε, παλίζους δὲ σπλήνη.
Αὐτάρ δὲν ἡμιφανής οὐρανὸς ἀστερόεις.
Καὶ σύ ποτε ἀγγελίκοισιν, Ἐναέρος, ήσθια χοροῖς,
; Βάσκανε, νῦν δὲν πέπτεις αἰσχος ἀπ' οὐρανίων

B quam me nunc molestias et ærumnis conflectari. Bil-
lius hoc velle Gregorium putat: *Multo melius actum*
Iri cum peccatoribus, si in hac vita, que brevi finem
habitura est, cum ipso multas acerbitates perferrent,
quam ut ad aeternas penas reservarentur. Mallem
brioren Billii interpretationem: Temetis inipi et
nefarii homines de huius vita prosperitate sibi gra-
tulentur, me contra miseram existimare soleant, qui
multis in vita curieudo calamitatibus officiar; re-
vera tamen præstabilitus est magisque expetendum
in hac vita excruciar, quam scelerum penas in al-
tero aeo expedere.

111 'Ἄλλα. Iltres Regg., Coisl. et Chig. Edit.
mendose δλλά.

112 'Ορα. Horæ. Potest etiam intelligi de anni
partibus.

METRICA VERSIO.

Quodnam hujsusc bonum vitæ est? lux; dira ta-
[men] me

Caligo, invidia plenaque, pellit ab hac.

Plus ego nil habeo: quid non malus amplius autem?

Namque utinam salem pars foret æqua mihi!

Oppressus Jaceo: divinus me timor angit,

Conducior curis nocte dieque miser,

Me sternit, pedibusque terit vir quisque super-

[bus],
Seignisque; ac mihi tu, qua metuenda, rœter.

Tartara nigra nimis, Phlegetontes, verbera dira,

Dæmonas obscenes carnificesque anima.

Cuncta mali haec rident, et amant praesentia tantum;

C Non curat penas gens scelerata graves.

C Utilius pravis esset post funera penas
Non dare, quam penas hic dare me sceleris.

Ast hominum quid ego, quid nostræ incommoda gentis
Colligo? Res plane nulla dolore vacat.

Non terra intrepia la est, qualiter sed turbine venti,
Inque vicem cedunt tempora prompta sibi.

Nox tegit atra dicunt, tempestas æthera fuscat:

Astrorum obscurat sol radiansque decus.

Sol tegitur nubilis, redivivaque luna resurgit:

Dimidiisque polum parte sui latitat.

Angelicos etiam cœtus, te Lucifer, inter

Qui fueras, supra lapses es arce miser.

Πάσι μοι, βασιλεια κενή, Τρίας, οὐδὲ σ τακταν Α ΙΕ'. Περὶ τῆς τοῦ ἀκτέδης ἀνθράκου συτελεῖας.

120 Πλέσσαν ἄρματαν ἔκρυψες ἀφράδειν.

Πρόσθιε Πατήρ, μετέπειτα Πάτης μέγας, αὐτάρ Ἐπειτα
Πνεύμα Θεοῦ μεγάλου, βάλλεται ἀπεσθαλεῖς.

Πολι στήσεις μ φέρουσας κακορράδας Ενθε, μέρεμνα;
Ἴστασο. Πάντα θεοῦ δεύτερα. Εἶτε λόγη.

125 Οὐδὲ μαρξίδιος τείχεν θεός. Ἐμπολινοί φῦται;
Ισταμαι· ἡμετέρης τούτη ὀλιγοφρενίης.

Νῦν ζόρος, αὐτάρ Ἐπειτα λόγος, καὶ πάντα νοήσεις,
Ἡ Θεὸν εἰσορόντων ή πυρὶ δαπνεμόνες.

“Ω; μοι τοῦτο” ἐπέστως φίλος νόος, δόλος, Ἐπειταν.

130 Οὐκέ δ ἀπὸ σκειροῦ δλοτος οίκαδ' εἴην,

“Ἄλλοτε μὲν γελώνων ἐπερφρόνα, δλοτε δ αὔτη

Κῆρ δρεῖ αμύχων, μαρναμένοι νόοι.

Propria mihi sis, Trinitas, venerandum regnum : ne tu quidem

120 Lingua hominum insipientium effugisti.

Primo Pater, deinde magnus Filius, tum postremo

Spiritus magni Dei, convicia impugnatur.

Quo me tandem hinc abreipto mihi sere, inconsulta sollicitudo?

Desine. Deo omnia inferiora. Cede verbo.

125 Non me frusta Deus formavit. Illic jam Carmen

Retexo : hæc pessilio animo nostro tribuenda sunt.

Nunc tenebrae : rursus postea ratio, et omnia perspicies,

Ant Deum videns, aut igne cruciatu.

476 477 Postquam hæc mihi cecinit amica mens, dolorem concoxi.

30 Sic sero e nemore umbroso domum redi,

Nunc quidem me irridens, quod aliter sensissem : nunc rursus

Cor meroe macerans, mente secum pugnante.

XV. De exterioris hominis vilitate*.

Quis natus sum? quis sum? quis abhinc non longe futurus sum?

Ubi statutum tuum tuum pigmentum, et Immortalis!

Si quid tamen magnum est, ut equidem arbitror, cum nibil simus,

Frustra supercilium homines tollimus.

5 Si id tantum simus, quod plerisque appetat,

Amissa vita, nihil amplius habebo.

Vitulus et matris suæ utero exsiliū,

Et saltat, et dulcia premitt ubera.

Triennis jugum subit, et pondus planstri trahit,

10 Cervicemque magnum collari inserit.

Hinnulus varia pelle, ubi ex alvo cecidit,

Statim matris suæ pedi pedem jungit,

* Alias Bill. 43, pag. 88.

423 Ποι. Schol. Ποῦ με φέρουσα στήσεις, ὡς κάκια
κατὰ βουλευτικὴν μέριμνα; ἵνατιθα στήθῃ. His ver-
bia statutum suum temeritatem reprimit, quod ausus
sit Trinitatem, qua ab omni injuria immunis est,
in earum rerum classem adjungere, qua variis in-
commodis atque injuriis pataet. Ibid. κακορράδες.
Reg. 991. Coisl. sup. lin. κακόδουλος. Μον ένδε. Duo
Regg. et Coisl. ἔνδε.

425 Εμπαλού· φῦταις Ισταμαι. Int. Coisl. παρα-
γροντας λαλῶ των πρώην εἰρημένων ἀντίθετα.

METRICA VERSIO.

Quod dicam, rogo, sancta Trias, ignosce : pepercit B IV. DE EXTERNI HOMINIS VILITATE, AC PRESENTIUM
Hæretici prorsus nec sera lingua tibi.
Ante Pater rabida sensi convicia lingue : RERUM VANITATE.
Post Genitore satus, Spiritus atque sacer. (Billio interprete.)
Quo tandem, vesana, feres me, cura? gradum jam
Siste. Deo cedunt omnia, cede λόγῳ.
Me Deus haud frustra fecit ; mea verba retexo.
Stultis nimis sunt bæc, qua mili dicta prius.
Nunc tenebrae, post hæc ratio, tumque omnia noscet,
Perpetiens flammas, conspiciens Deum.
Hoc nec conceptum coxit sermone dolorem
Mens mihi ; sic redi, luce cadente, domum :
Nunc securi affectos ridens, nunc pectora luctu
Confectus, pugnas mente ciente graves.

Tί; γενόμην; τίς δ εἰμι; τί δ ξεσματιστοι μετὰ δηρόν;

Πηδεῖ φέρων στήσεις πλάσμα μέγι, Ἀθάνατε,

Ει τι μέγι, ω μὲν ἔνω γε Σοματι, οὐδὲν ἔντες.

Οὐρρίν μαζίδιος τείνομεν ήμέραια.

5 El τόδι μούνον ξειμεν, δοσο πλεινεσο πέφανται,

Ζωῆς δ ὀλλυμένης, μηδὲν ἔχαμι πλέον.

Πόρτις μὲν διάλυξεν ἐδν καυθύμην τεκουσίς.

Καὶ σκάρτη, γυνερόν τι οὐδεποτέ ἀνακράδει.

Καὶ τριτης ζυγόν δηρο, καὶ εἰρουσεν δηρος ἀπήνης,

10 Αύχενα δ αύγενικι κάρτει μίκη μίγαν.

Νερόδις δ αἰολόδερμος, ἐπην διά γαστρὸς ἀλισθη,

Αὐτίκα μητρόδες ἦς πάρ ποδι θῆκε πόδα,

Αὐτ

Φεύγει δ' ὁμοδόρους τε κύνας, καὶ ἐπτὸν ἀλαζόρυν,
Καὶ λόχης πυκνῆς κεύθεται ἐν λάγοσιν.
15 Ἀρκτοῖ δ', οὐδομένων τα σωῦ γένος, τὴδε λέοντες,
Τίγρες τε τὴνεδεις, παρδαλίους τα μένος,
Λύτρικα φρίξεν θειεραν ἐπήν τα σιδηρον λόγται,
Φρίξεν, καὶ κρατεροὺς ἀπτὲτητον θηραλίτας.
Ἄρτι δέ τ' ἀπτερος ἡρών, ἑπτερος ὁ μετὰ δηρὸν,
20 Ἡέρα δινεύει πολλὸν ὑπερθε δόμοιν.
Σουθὶ δ' αὗτας μέλισσας λίπει σπέος, οἰκον ἔτευξεν
Ἄντιθετον, γλυκερού πλήσεις γόνους δόμοιν.
Πάντα δέ τ' εἰσαρός ἐστιν ἐνδε πόνος, αὐτομάτῃ δέ
Εἶδος τροφῇ, γαῖης δαΐτα χαριζομένης.
25 Οὐ πόντον τέμνουσιν ἀπηνέα, οὐκ ἄρδουσιν,
Οὐ ταριας κείνοις, οὐδὲ κυπελλοφόροι.

Fugitque crudivorus canes et velocem equum,
Atque in densi nemoris latelvis absconditur.
15 Ursi, et trueulentorum aprorum genus, leones,
Tigris ventos assequens, et pardorum vis,
Statim ac ferrum vident, horrent argenteis jugab
Horrent ac in fortis insilunt venatores.
Avis primum implumis, deinde non multo post pennis instructa,
20 Acrem secat supra nidum evecta.
Apis flava, relicto specu, domum struit
Quadratam, canique dulci fetu implet.
Sunt autem haec omnia unius veris labor, ac sua sponte
Nascitur illi cibus, terra dapes suppeditantur :
25 Non pontum immitem secant, non arant;
Nulli illis promicendi, nulli pincernae :
Celerem avena penna nutrit, et feram valles,
Levis illis labor, diurna sollicitudo.
Magnus leo etiam feram, quam occidit, postquam, ut audivi,
30 Dilaniavit, cibi sui reliquias aversatur.
Interdum alternis diebus cibus sumit,
Alternis aquam, fortiter ventri modum imponens :
478-479 Adeo illis non laboriosa vita est :
Petrica et rami domus sunt semper parate.
35 Sani, robusti, pulchri : si domuerit
Morbus, sine luctu validum spiritum relinquunt.
Non lugubri carmine circumstantes, aliunde alius,
Lamentantur, nec crines vellunt amici.
Eloquar majus quidpiam : impavidi hic pereunt,
40 Nec malum ultum expavescit fera, cum moritur.

20 Ἡέρα. Sic tres Regg. et Coisl. Edit. ἡέρα.
21 Σουθὶ. Reg. 59, ad marg., ξανθὴ.
22 Ἄντιθετον. Int. Coisl. ή διατίθετον πλευρῶν,
ex oppositis lateribus.
23 Τέρπουσιν. Sic Coisl. cum tribus Regiis.
Edit. τέρπουσι. Mox, pro ἀρδουσι, quod sequitur,
Regg. plures habent ἀρδουσι.
26 Κυπελλοφόροι. Coisl. Int. ποτηροφόροι.
29 Θηρα. Tres Regg., Coisl. et Vat. θηρα.

A Καὶ πτερὸν δρονιν θύρεψε ταχὺν, καὶ δίκαια θῆρα,
Βασις πονηταμένους, φροντει ἐπηματιή.
Αἱς δὲ μέγας καὶ θῆρα τὸν ἕκτανεν, ὥσπερ δικουσα,
30 Λάγας, δαιδαλῆς λεῖψαν ἀποτυγένει.
"Ἄλλοτε μὲν δαστατός ἐπερήμερος, ἀλλοτε δὲ μέτε
Λάγε ποτὸν, βριαρῶς γαστέρι μέτρα φέρων.
Τοσσάτον κείνονταν ἀμοχθέρεος θύεις ἔστι·
Πάτέρη καὶ κλαδέων, οίκος δὲ σχέδιος
35 Ἀρτεμέες, κρατερό, περικαλλές· ἦν δὲ δαμάστη
Νούσος, ἀπενθεῖς δλικυμον δισθμα λίπον.
Οὐ γορεοὶς μαλέσσαι περισταδὸν, διλοθεν δλίος,
Μύρον· οὐδὲ φύλον κέρσαν διπο πλοκάμους.
Εἶπο μείζονα μῆθον· ἀταρέβεις ἐνθάδ' θύοντο,
40 Οὐδὲν ὑποτρομέει θῆρα κακὸν, εὔτε θάντη.

50 Λάγας. Leviter degustata. Combef.
33 Ἀμοχθέρεος θύος. Coisl. πόνος, et sup. illi.
θύος. Int. τεσσάρον κείνοις δὲ πόνος ἐστιν ἀλαζόρτη-
ρος, καὶ διὸς ἀμοχθέρεος.

35 Ἀρτεμέες. Duo Regg. ἀρτεμέτεις.
36 Ἄτερνης. Edit. νητενεῖς. Ut stet metrum,
legendum forsitan esset ἀπονήθεος, nisi suppona-
tur duas fleri syllabas ex diphthongā εἰς. CAILLAS.

40 Οὐδέν. Sic Coisl. et tre Regg. Edit. κούδεν.

METRICA VERSIO.

Crudivoroque canes, et equos fugit alite cursu,
Se nemoris densi proripit inque sinum.
At truculentus aper, pardusque, ursusque, leoque,
Et tigris, vento non levitatem minor,
Ut ferri cernunt aciem, juba protinus ipsis
Horret, in hostilem prosiliuntque manum.
Quia avis implumis primum, mox predita pennis,
Ætheris immensi latea per alta volat.
Antro rursus apia condit sibi tecta relicto,
Adversaque implet sedula melle domum.
Hinc eucaea unius veris labor. Omnibus autem
Perfacilem tellus sponte dat alius cibum.
Ex quo nec sulcant, nec scindunt arva, nec illis
Pocula fert quisquam, suppeditatq; cibos.

B Pennæ avibus, silvaeque feris alimenta ministrant :
Ilos labor exiguis, cura diurna tenet.
Ac leo cum preda ventrem exsaturnavit, ut aiunt,
Cœnæ reliquias horret adire sue.
Alternis sumitque cibos persepe diebus,
Alternis (ventre sic moderatur) aquam.
Usque adeo minus his duris est atque aspera [vita]
Pro dominibus raimos, antraque semper habent.
Intrepidi, fortes, pulchri ; si morbus eosdem
Opprimit, haud tristes mors inanomna rapit.
Non illi aliue alli lugubria carmina fundunt :
Non sibi moesta comam vellit amica cibos :
Denique, quod majus, pereunt formidinis omnis
Expertos ; fera nil mortua namque timet.

"Αθρει κατ μερόπαν δειλὸν γένος, ὃς κε τόδ' εἴπης,
"Η ε' ἔτενδη μερόπων οὐδὲν ἀκινθότερον,
"Ροΐης μὲν γήνος εἰμί, μόγχη δὲ με γενιάτο μῆτηρ.
"Ἐθέρφθηστο ποιλὸς καὶ στυγερὸς καμάτος.
45 Ἀγκάξ ἔγεν μῆτηρ με, γλυκὸν πόνον αὐτάρ ἐπειτα
Γαῖαν ἐπεξεδημην, δλγεσι τειρόμενος.
"Ενθεν ἔθη τετράκωλος ἐπ' οὐρανοῖς· Ἐνθεν ἀλέρθην
"Ἴθμασις εἰν τρομεροῖς, κλεπτόμενος παλάμαις.
"Ἐνθεν νοῦν ὑπέλαμπον ἀναυδέος ἤγειρε φωνῆς
50 Ἐνθεν δ' αὖ μιθῶν δάκρυον ὑφ' ἡγεμονίς.
Επικοστής συνάγειρα μένος, καὶ πῆματι πόλλος;
Πρόσθεν ὑπηρτίασα, ὃς τις διθλοφόρος.
"Άλλα μὲν ἔστιν θύμοι γε τὰ δ' ὄχετο, τοῖς δὲ μογῆσις,
Εἴς τόδ', έμη ψυχή, Ισθι, περώσα βίον,

A 55 Ὁλαχνὴ ἀποτότατον, βόσον δάγκριον, οἶδμα θελάσσης,
Τῇ καὶ τῇ πυκνοῖς πνεύμασι βρασσόμενον.
Πολλὰ μὲν ἀφράδησι τινάσσομαι· άλλα δὲ δαμανον
Ζωῆς ἡμετέρης ἥγαγεν ἀντίπαλος.
Ει γάρ κεν δια τερπνά καὶ διπόδα λυγρά βίοιο
60 Ἀντιταλαντεύοις, μέσσα τάλαντ' ἔρυων,
Πολλὸν κεν βρέθουσα κακῶν ἐπὶ γαῖαν ἱκοτο
Πλάστηγε, ή δ' ἀγαθῶν, ἔμπαλιν ὑψι θέντι.
Δῆμοις, πόντος, ἄφρου, μόγχος, ληστορες διδρες,
Κτήσις, δασομοράφος, πράκτορες, εύρυδας,
65 Τρητῆρες, βίβλοι τε, δικαιοπόλοι, ἀρχός ἀλιτρός,
Πάντα τάδ' ἔστι βίου πατίγανα λευγαλέον.
Δέρκο καὶ δια τερπνά κέρος, βάρος, ξόμα, γελωτας,
Τύμβος δελ πήληρης μυδαλέων νεκύων,

Inspice hominum miserum genus, ut dicas,
Certe hominibus nihil debilius.
Fluxus quidem sum proles : magno labore me genuit mater.
Nutritus sum multis gravibusque laboribus.
45 Ulnis gestavit me mater, onus dulce : deinde
Terram radebam doloribus confectus.
Posten ingrediebatur solo ut quadrupes. Tum erectus steti,
Vestigis vacillantibus, furtini nixus alienis manibus.
. Inde mens sublucere coepit signis incondita vocis.
50 Post hæc lacrymas fudi sub liberalium artuum magistris.
Vicesimo ætatis anno vires collegi, atque in multas calamitates
Obvias incidi, ut quidam pugil.
Alia quidem me premunt : hæc effluxere : aliis autem vexaberis,
Id bene scito, anima mea, traiicens hanc vitam,
55 Tractum infidissimum, fluxum serum, astum maris,
Hinc atque binc frequentibus ventis ferventem.
Multum quidem stultitia exigitor ; sed alia dæmon
Vitæ nostræ hostis mala attulit.
Etenim si omnia bona, omniaque vitæ mala
60 Appendit, æqua examina trahens,
Multum certe præponderanter malorum lanx ad terram verget,
Contra vero bonorum lanx sursum feretur.
Pugna, mare, terra, labor, prædones viri,
Ponessio, tributi scribae, exactores, clamosi præcones,
65 Blætores, libri, judices, princeps homo aequalis,
Omnia hæc misera huius vitæ sunt indubia.
Inspice et quæ jucunda : saturitas, gravitas corporis, cantus, risus
Sepulchrum fetidis semper refertum cadaveribus,

42 Η ε' ἔτενδη μερόπων. Alludit ad istud Homeri
Odys. viii. 12 :
Οὐδέτερος δικτύοπορος γαῖα τρέψει διθρόποιο,
Πινετερος δοσα τε γαῖας ἐπιτάχει τε καὶ ἔρει.
Nullum infirmus homine alii terra
Ex omnibus quea in orbe spirant et serpunt.
43 Ροΐης μὲν γόρος. Tres Regg., Chig., et Vat.
ροΐης Εχηνος. Carin. præc. vers. 73, ρεῦσις; τάρ μ'
εργάτεσσοι.
50 Μόνων δάκρυον. Schol. Ἐπιτά λόγον τητερό-
ειν πατευθεὶς, ἐδάκρυσα πληγείς. Post hec artum

liberalium magistris traditus, flexi verberibus cassava.
61 Πολλάλων. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. πολλῶν.
63 Μόγχος. Sic Regg. 39, 990, 993, Chig., Coisl.
et Vat. Edit. μόρος.
65 Δικαιοπόλοι. Vat., Coisl. et Reg. 990, δικαιο-
πόλοις.

68 Τύμβος. Hæc Cyrus intelligit de magnificorum
extinctione sepulchorum ; Billius vero de aquaculo
cibis distento ; vel de externo splendore, sub quo
persæpe impurissima et flagitiosissima vita deli-
tescit. Alludit ad sepulcra dealbata, de quibus Du-

METRICA VERSIO.

Jam nostrum mihi cerne genus, dicesque profecto :
Debile gente hominum nil magis esse queat.
Fluxus me genuit, mater me protulit ægre :
Nutriti ingenti cumque labore diu.
Ulnis me primum gestavit (dulce onus), at post
Non sine tormento pes mihi rasit humani.
Tellurem hinc quadrupes trivi : mox corpore recto
Exaudi tremulis gressibus ipse manus.
Obscuræ ostendit vox hinc incondita menteu :
Im fletu exercut post duce sermo suam.
Quina quater firmum robur mihi contulit æstas,
Ac pugilia duri plurius more tuli.
Altero nunc patior : fluxerunt altera : vita
Altera traiicens, meus, freta sæva, feres.

B Nam velut adversum studeo transmittere flumen :
Atque maris fluctus, quos gravis aura quatit.
Ac mea me multum exigitat dementia : rursum
Multæ vehit dæmon, qui mihi bella moveit.
Nam si cum letis perpendas tristia vite,
Ac libras lances æquas utrasque trahas :
Protinus in terram verget depressa malorum
Lanx : iucunda tenens ruisus at alta petet.
Pugna, mare, et tellus, durus labor, atque lauronnes :
Tristia quique gravi voce tributa legunt :
Cansidici, libri, praefectus, præses iniquus :
Hæc secum infelix ludicra vita trahit.
Dulcia Jane numerā : ingluvies, et canticæ, risus,
Urna nitens : nena cadaveribus :

*Εδνα, γαμος, γάμος ἀλλος, ἐπήν δ πρόσθεν ^A
[βληται,
70 Μοιχοι, μοιχολέται, παῖδες ὑποπον δχος,
Κάλλος φύλατρον ἀπίστον, ἀτάρβητον κακὸν αἰσχος,
Φροντίδες εὐτεκνής, δλγεα δυστεκνής.
Πλούτος καλ πενή δεσπόν κακὸν, θύρις, ὀνή,
Σφαίρα νέων παλάμαις ἀνταποπεμπομένη
75 Ταῦτον εἰσορόθαν, φρένα δάπτοντα, ει τις δριστον
Οφεται, φ το κακὸν πλεον ἀρειστόρου.
Ού δακρύεις διὸν δόπος' δλγεα καλ προτέροισιν;
Οὐδὲ οὐδεὶς δακρύσεις, ή γελάσεις διὸν.
*Αμφω καλ πινυτοῖσιν ἐψήρμοσε ταῦτα πάροιθεν

480-481 Sponsalia, nuptiae, alię nuptiae, si primae solvantur,
70 Adulteri, adulterorum interfectores, filii suspectus dolor (parentum)
Pulchritudo, amor infidus; expers timoris malum, deformitas;
Cura egregie proliis, dolor of improba:
Divitiae ei paupertas, duplex malum, insolentia, mœror,
Pila juvenum manibus utrinque retorta.
75 Hec igitur inspiciens mente discrucior, si quis optimum
Existimat, quod plus habet mali quam boni.
Nonne luges audiens quon fuerint mala priscis hominibus?
Nequidem scio, an audiens lacrymaturus, an risarus sis.
Haec quidem olim et duobus sapientibus convenere:
80 Uni quidem haec omnia luctus, alteri vero risus erat.
(Cogitantibus) quomodo Trojani et Graci alteri in alteros ruentess
Sese mutuo truncarent propter merecriculam.
Curetes quoque pugabant et Ätoli bellicosi
De apri capite, setisque porcinis.
85 Äacide formosissimi periere, alter ipter hostes
Furibunda manu, alter vero inconciuentia.
(Herculis) Amphitryoniadæ magna est gloria; attamen dominus est
Veste virileute omnium monstrorum dominor.
Cyrus et Croesus triste fatum non clingerunt,
90 Nec nostri quidem, qui heri imperatores erant.

minus loquitur in Evangelio, qua extrinsecus pulchra apparent, cum intus pleua sint ossibus mortuorum (*Math. xxiii, 25*).

70 *Υπερις, δινή. *Insolentia* ad divitias, mœror ad paupertatem refertur a Cyro.

74 *Ἀνταποπεμψένη. *Missa, remissa.*

76 *Ω. Chig. ὁ. Mox Vat. pro ἀρειστόρῳ habet ἀρειστόρον.

77 'Οάσο'. Regg. duo, Chig. et Vat. δσο'.

81 Θερόντες. Regg. duo θερώντες.

83 Κουρῆτες. Hic versus ex Homero sumptus est, *Iliad.* ix, 523, ubi narrat Phoenix, quomodo circa apri Calydonii caput inter Curetes et Ätolos

80 Τῷ μὲν κλαυθμῷ ἦν κάνθαδε, τῷ δὲ γέλως,
‘Οις Τρώες καλ Ἀχαιοι ἐπ’ ἀλλήλουσι θορύντες,
Δίσουν ἀλλήλους εἴνεκα πορνεῖδον.
Κουρῆτες τ’ ἐμάχοντο καλ Αἰτωλοι μενεχάρματι,
‘Αμφὶ σὺδες κεφαλῇ, θρξὶ τε χοιρίδαις.
85 Αἰακίδαι μὲν’ ἀεισμα, θάνον γε μὲν, δις μὲν ἐπ’
[τεθροῖς

Μανιομένη παλαιμη, αὐτάρ ο μαχλοσύνῃ.

‘Αμφιτριωνάδας μέγα κλέος ἀλλὰ δαμάσθη

Εἴμασι σαρκοφάγη κένος δ παντολέπτης.

Κύροι τε Κροῖσοι τε κακὸν μόρον οὐδὲ ὑπάλλυξαν,

90 Οὐδὲ μὲν ἡμέτεροι χθῖζον δινάκτες δοσ.

gravissimum prælium commissum fuit. **BILL.**

85 Αἰακίδαι. Coisi. Int. Alaxon ἀπόγονοι, Αειδει nepotes. Non semel Homerus, ut bene Suidas observat, Äacida vocat Achillem. Billius de Agamemnono, quem Gregorius, lapsus memoria, ut putat, Äacidem appellat, exponit. Minime vero probabile est, Gregorium in libris et historiis Graecorum verasatissum, hic lapsus memoria, atque Agamemnonem cogitasse et errore Äacidem vocasse. D. Gaulier censet Gregorium de duobus Ajacibus, altero Telamonio, altero Oilei filio loqui. De posteriori, cuius meminit Virgilius, Äneid. lib. i, v. 40, Gregorius videtur verha facere.

87 Αμφιτριωνάδας. Sie duo Regg. et Chig. Hercules, cum Nessi sanguine tinctam vestem induisset, totus statim exarsit, miscreque interiit. Trag. Senec., *Hercules furens.* Edit. ‘Αμφιτριωνάδας.

91 *Ἄγετε. Chig. δσχετον.

METRICA VERSIO.

Dos, hymen, extincta repetitaque teda priore :
Mœchus, qui mœchi sanguine tingit humum.

Edita progenies turbat cruciatque parentem :

Ipsiusque animum suspicione premuit.

Infidum illicitum decor est; ignobilis autem

Forma malum est, omni quod caret usque [metu.]

In cura est, soboles quem fecit pulchra parentem :
Qui genuit pravos, hunc dolor acris habet.

Fastum divitiae, mœrorēn gignit egestas :

Sphærula quæ pueris mititur atque reddit.

Hec igitur cernens, crucior, vita optima cuiquam

Si censemur, habet quæ mala plura bonis

Non fles quæ passi veteris quoque sunt mala? Risu

B Dignane sint, lacrymis an magis, addubites.
Oliu namque soplia quadrarunt ista duobus .

Illi fleetus, at huic omnia risus erant

Horrida miscebant certamina, seque necabant

Argivi, atque Phrygum, pro meretrice, phalanx.

Aspera Curetes Ätolis bella movebant,

Pro capite, agrestis crinibus atque feræ.

Äacida celebres : sese tamen ille perennit

Vesanus : mœchi est cæsus at iste mann.

Herculus est ingens nouen : nana cuncta domabat;

Carnivoris periit vestibus ille tamén

Aspera non Cyrus, non Croesus Parca pepercit :

Hisque etiæ, nuper sub quibus orbis erat.

Kai se, δρακοντιάδη μένος δασχετε, διλεπεν οίνος,
 'Ηνίκ', 'Αλέξανδρε, γατα επῆλθες δὲνη.
 Τι πλέον εν φιλιμένονται; Η κόνις, δοτέα μοῦνα,
 'Ηρως' Ατρελόνης, 'Ιρος' ἀλητούρος.
 95 Κυνοσταντίνος δινας, δεράπων έμος· δοτες δινοληνος,
 'Οστις' ἐρακτήμων· Εν πλέον τοτε τάρφος.
 Και τα μέν ἐνθάδε, τότα· τα δ' διλοθι, τις κεν ένισποι·
 'Οπτωνα τοις δέλονος θυστον ήμαρ ἄγει,
 Πλορ βρομόν, σχότος αινών, διπόρθι φωτης έουσι
 100 Εκώληξ, ήμετέρης μνήσης δει κακής.
 Λότον, ει βιώσαι τύλας, κακή, μή σι πέρησας,
 Ει δ' ἐπέρησας, θλος, θήφεσιν Ισα, λύθης,
 'Η δε κανθάδ' ἔχεις τόσο μλγει, και μετόπισθεν
 Ποιηη χειροτέρη τῶν ἐτούθ' ἔχεις.
 105 Ποῦ μοι πρωτογόνοιο μέγα κλέος; Έλετ'
 [εδώθη].

A Ποῦ Σολομών πινυτός, διλλά γυναιξι δάμη.
 Ποῦ δὲ δυωδεκάδος συναριθμοις ἥν, δ' τ' 'Ιουδα';
 Κέρδεος δέντες διλγον διμφεχύθη σκοτιήν.
 Χριστο δινας, Μτομαι σε, κακών δικος αύτη' διπάζει.
 110 'Ηνθεν διναστήσας αὐγη δεράποντει, μάκαρ.
 'Εν μόνον δινθρώπουσι κατέδε και διπτεδόν εστιν,
 Ελπίδες ούρανια, τοις διλγον τι πνέω.
 Τόν δ' διλλας διγανον ποιλις κόρος. 'Οστ' ἐπι γαῖης
 Σύρετ', έφημεροις πάντα λιπεδη ποθέω.
 115 Πάτρηγ, διλδαστήν τε, θρόνους, και διπλόρον
 [εύχος],
 'Εγγύθιν, διλοτρίων, εισεβίας, κακίους,
 Αμφαδίους, λοχωντας, διδάσκανον δημα φέροντα;
 Αύτοφόν κακή δινθρον τηρομένους.
 'Αλλοι, τερπνά βίου· έγώ δὲ πρόδρων διπλαίζω.
 120 Ομηι τούδε βίου πήμασι μακροτέρου!

Te quoque, Anguigena, insuperabili robore, perdidit vinum,
 Alexander, cum universum orbem peragrasses.
 Quodnam discrimen inter mortuos? idem pulvis, ossa sola,
 Heros Agamemnon et Irus qui poteat pascatur.
 95 Constantinus imperator, et famulus meus; quisquis pauper,
 Quisquis multa possidens: unum solum secernit sepulchrum.
 Et quidem res in hac vita tales: quales vero in altera, quis dixerit?
 Quanta mala iniquis dies extrenus sit adducturus,
 Ignis crepitans, graves tenebrae, longe a luce constitutis
 100 Vermis, nostra sempiterna recordatio malitia.
 Melius (tibi fuisse) improbe, si vita portas ingressus non esses,
 Vel si ingressus, totus, periude ac fere, interrisses,
 Quam, cum hic tantos dolores habeas, postea etiam
 Majores dare ponas his quas hic dedisti.
482-483 105 Ubi mibi primi parentis magna gloria? esca periit.
 Ubi Salomon tam sapiens? a mulieribus superatus est.
 Ubi ille qui duodecim apostolis connumeratus erat, Judas?
 Exiguum ob lucrum circumfusum est tenebris.
 Christe rex, ore te, malorum medicinam protinus praebas,
 110 Inde sublatio famulo tuo, benignus.
 Unum tantum hominibus bonum et stabile est,
 Spes celestes, quibus paululum spiro.
 Aliorum vero bonorum magnum mihi fastidium. Quaecunque in terra
 Volvuntur, hominibus omnia relinquere cupio:
 115 Patriam, externam regionem, thronos, spretique throni gloriam,
 Propinquos, alienos, pios, malos,
 Aertos, insidiante, vacuos invidia oculos ferentes,
 Sui ipsius earnice malitia, livore intus contabescentes.
 Aliis vita voluptates sint: ego vero libens eas relinquo.
 120 Hec mihi, cui pra aerumnis vita est longior!

96 Ήτε πλέον ἐτούτη τάρφος. Ita Reg. 39. Sup.
 lin. Coisl. Εν πλέον υπάρχει τάρφος. Magnificentior
 namque divitibus extirsum tumulus, ut Coisl. inf.
 επονι: Εν εν τούτοις το πλέον τάρφος μαγαλοτρ-
 πέτερος. Edit. εις πλέοντοι τάρφος.
 102 El δ' ἐπέρησας. Val. ει δε περήσει.

103 'Η δε. Sic duo Regg. et Chig. Edit. η δτα.
 106 Ποῦ. Sic Reg. 990 et Chig. Edit. οὐ.
 447 Αμφαδίους, λοχωντας. Aperitos et occultos
 insidiatores.
 118 Αλτροφορ. Sic appellat invidiam, quia invi-
 dum ipsum conficit.

METRICA VERSIO.

Te quoque, Alexander, victor grasseat per orbem
 Perdidit immodiici copia sumpta meri.
 Inter defunctos quidnam est discriminari? ossa:
 Et cineres Iri, Tantalidisque pares.
 Par Constantino famulus meus, hic ego tantum
 Excipio tumulum; dives, inopsque pares.
 Atque hic ista quidem: ast alio que condit in revo
 Ultima lux pravos, quis memorare queat?
 Horrida flamma, gravis caligo, a luce remotis
 Vermis, qui memores criminis esse facit.
 Non natum esse tibi melius, scelerate, fuisse.
 At natum prorsus more perfere fere,
 Quam mala tot passum in terris, sevosoque dolores.
 Post graviora iterum tempus in omne pati;
 Lau ubi primigeniae? decus illud perdidit esca.
 Doctus ubi Salomon? femina vicit eum.

B Ille ubi, legatos quondam inter censu, Iudas?
 Exiguo lumen perdidit ære miser.
 Hinc me, Christe pater, educ iam, queso, malisque,
 Quies crucis, medicam protinus affer open.
 Unum homini est, certumque bonum, fixumque, beata
 Vita, animus cuius languet amore mens.
 Cetera que terra volvuntur, nil moror ipse
 Amplius; humanis linquere cuncta libert:
 Externas simul et terras, patrioisque penates,
 Atque thronos, spretæ sedis et omne decus;
 Externos, consanguineos: probitatis amantes,
 Et qui præcipites in scelus omne ruunt:
 Perspicuus, lectos: vacuos livore maligno,
 Quosque imo rodit pectore livor edax.
 Leta habeant alii vita: fugiam ipse liberter.
 Quam gravibus longa est hæc mibi vita malis t

Μάχρι τίνος κόπτονται παρέξουμε; ὡς ἀπὸν έσθλὸν
Ζωῆς ἡμετέρης, διστομὸς ἔστι γάρ, οὐκέτι
Δέξοσθα, βέβαια τοι μετρούμενον ἡμέραν ἐπ' ἡμέραν.
Βαῖδν λαμπεῖ ξεῖν, τὰλλα δὲ πάντα ἀμάρτη.
125 Χείμα πάλιν, θέρος αὖθις, ἀμεβαδὸν εἰσερ,
[ἐπώρη,
· "Ημέτα καὶ νόκτες, φάσματα διεσάβλιον.
Οὐρανὸς, αἷα, θάλασσα, νεύτερον οὐδὲν ἔμογε,
130 ὅσα πηκτὰ πλεῖ, οὐδὲν ἀπειράπεπτατα·
Τὸν κόρον. "Ἄλλον Ἐμογείς βίον καὶ κέσμον δόπαις·
135 Τῷ πολέμῳ, πρόφρων πήματα πάντα φέρω.
Αἴ οάνον, εἴτε με μητρὸς ἐνι σπλάγχνοισιν ἔδησας,
Εὐθὺς ἄμοι σκοτίη δάρκουν ἀργομένῳ!
Τίς φίος; ή τύμβοιο θορών, ἐπὶ τύμβον δέδευ·

Quousque stercoribus tenebor? vere profecto omnia

Vita nostræ bona antcipiem habent voluptatum

Accipere et rejecere demensum, unoquoque die.

Parum quid habet guttur, cætera vero omnia cloaca.

125 Hiems iterum, æstas rursus, vicissim ver, autumnus,

Dies et noctes, bina vita simulacra.

Cœlum, terra, mare, nihil mihi prorsus novum :

Nec quis fixa sunt (sidera), nec quæ circumferuntur :

Horum mihi satietas. Aliam mihi vitam, et mundum tribue,

130 Cui laborans, libenter omnes molestias patiar.

Utinam mortuus fuisset, quando me matris in visceribus colligasti,

Ei statim mihi tenebra lacrymas fundere incipienti.

Quæ vita t' è tumulo exiliens ad tumulum eurro ;

E tumulo autem, igne tumulabor savissimo.

135 Hoc autem ipsum, quod spiro, veluti cursus fluvii rapide currentis,

Semper effluentis, retroque influentis,

Nihil stabili habentis : nihil est quam pulvis oculos meos

Feriens, ut procul a Dei splendore excidam,

Parietes atrectans, et hoc illucque oberrans,

140 A magna illa vita pedem retraham.

Audebo verbum aliquod veras dicere; certe Dei

Ludibrium est homo unum ex iis, quæ in uribus celebrantur.

145-146 485 Alia quædam externa est larva, quam manus elaboravit; sin autem detrahatur,

Rubore sulfureo, alius repente cum appareat.

145 Talis universa miserorum hominum vita, quibus curæ sunt

Spes somniis similes. His fruimini ad breve tempus.

151 Παρέξοραι. Coisl. cum pluribus Regg. παρέξοραι, et sup. lin. παρασθόμιαι. Stercoribus, cibis-
ingerendis et egerendis assiduis sum.

152 Διετοῦς γάρ. Id est, inquit Bill. in notis,
anteper voluptas, quod intelligit de cibis quos nunc
accipiunt, nunc vicissim per alium egerimus.

154 Αὔριον. Id est, postquam gustus nonnulla
voluptate titillatus fuerit, reliqua omnia in eam cor-
poris partem voluntur, que educendis facilius a
natura destinata est. Bill.

156 Φάγωτα διστάθλου. His verbis brevissime
et luculentissime vita vanitatem describit, cum ait
nos etiam interdiu periende ac noctu in somnis re-

A Ἐκ δὲ τάροι, περὶ θάλαμον ἀπηλέγενος.
155 Αὐτὸν δὲ δοντανελα, ποταμοῦ ρόος ὥκα θέοντος,
Αἴλεν ἀπεργομένου, ἐρχομένου τε διπλεν,
Ἐσταδες οὐδὲν ἔχοντος· ὃν κόνις, δημαρτ' ἐμετο
Βάλλουσ·, ὃς κε θεοῦ τῆλε πέσων φαῖνε,
Τολγοὺς δὲ ἀμφρόλουν, καὶ διάλμενος ἔνθα καὶ ἔνθα.
150 Ζωῆς τῆς μεγάλης ἐκδίς· ξυριμι πέδα.
Τολμήσων τινὰ μῆσθον ἔτητυμον, ὃς φα θεοῖο
Παιάνιν ἔστι βροτὸς, τῶν δὲ, δια πτολίουν.
"Άλλο πρόσωπον ὑπερβεν, δὲ χειρ κάμεν· ἣν δὲ δρ
[δερθή.

"Ἄζομαι, ἔξαπινης ἔξεφάνην Επερος.

145 Τοῖος ἄπας μαρότων δειλῶν βίος, οἵσι μέμηλεν
Ἐπίτης ὀνειρατῇ. Ταῦτ' ξεῖν εἰς δάλγον.

rum umbras amplecti

151 Οὐάρον. Ita Job x, 18. Quare de rula edu-
xisti me? Qui utinam consumptus essem, ne oculus
me videter!

152 Ηὐρι ὀάλγομαι. Loquitur in persona peccato-
ris, pomus peccatorum post mortem subiuri.

153 Οὐάθεν. Coisl. sup. lin. πάλτων.

154 Ηαιγνητος. Plato, lib. 1 et vi, De legibus, ap-
pellat hominem παιγνίους θεῶν, quod praeciale di-
ctum fuisse sibi Synesius, orat. De Provid. Ad illud
alludit Gregorius.

155 Υπερθερ. Coisl. Int. ἔξωταρον.

METRICA VERSIO

Quantisper tandem simis hærebo? Voluptas,
Sunt equidem vita commoda cuncta biceps.
Quavis accipimus luce ejicimusque : cloaca
Celeria, cum guttur pæncula cepit, babet.
Bruma, calens æstas, ver, autumnusque vicissim :
Spectra duo vitæ nox simul atque dies.
Cœlum, aquor, tellusque; novum nihil est mihi
[prorsus;
Non quæ sunt motu predita, quæque parent.
Nil moror hæc : alium mihi da, rex optime, mundum,
Propter quem hic prompto tot mala corde fero.
Atque utinam matris me mors rapuisse in alvo!
Nam tenebros nato mox mihi fletus erat.
Quæ vita hæc! Tumulom atumulo peto rursus; et ignis

B Post tumulum rursus me tumulabit edax.
Idque ipsum est quod vivo velut rapidissimum amnis :
Qui sursum exoriens semper ad ima fluit
Nam magis haud stabilis vita hac, qua pulveris in-
[star
Me tenebrat, Christi fax mihi ne rutilet :
Mœnia sed palpans vigor hue illucque, proculque
Ter miser æthereis sedibus ipse cadam
Ludus homo (posita verum formilime dicam)
Numinis est, qualis luditor orbe frequens.
Larva legit faciem, qua dempta protinus alter
Repperio, subitus tinct et ora rubor.
Talis vita hominum est, quos speci delectat inanis.
Ad tempus teneant, quies lubet, ista breve.

Αὐτάρ ἐγώ Χριστοῦ διεδραγμένος, οὗ ποτε λήξω,
Διεμόνι τοῦ βίου λύρμενος χθονού.
Καὶ γάρ δυπλός εἰμι· τὸ μὲν δέμας ἔνθεν ἐπύρχη·
150 Τούτοντε καὶ νεύει πρὸς γέρωνα τὴν Ιδήν.
Τυχὴ δὲ ἔστιν δῆμα Θεοῦ, καὶ χριστοσονος μοίρη
Αἶλλα δγαν ποθέει τῶν ὑπερφυμάνων.
Ὦς πηγὴ δύος ἔστιν ἐπίδρομος, αἰθέμενον δὲ
155 Πῦρ ὅδον οἴει μήτην δέρτον· ἀλλετ' ἄνω.
“Ως μέγας ἔστιν βροτός, καὶ διγγλος· ἦν ἀπ-

[στέας,

“Μητερὶ δρις, στικτοῦ γήρασ, ἔνθεν τοι.
“Ω πάλλεσθ, λερῆς· ἐγώ θάνον. “Ω καὶ διλεπτόλ
Γείτονες, οὐκέτι με φρίξετε, ὃς τὸ πάρος.

Αὐτοῖς μὲν μέγαν οίκον δει λίωντος· “Ανακτός
160 Θράσσος· αὐτάρ ἐγώ πάντα λιπών, ἐν ἔχω,
Σταυρὸν ἡμῆς ζωῆς φανὸν στύλον. “Ην δὲ δρός αἱρθὼν
“Ἐνθεν, καὶ θύεν ἄδημος· ἐπουρανίου,
Τοὺς φύνοντας οὐ πελάει, τυκτὸν κακὸν, εἰ θέμις εἰπεῖν,
Πηνίκα καὶ φύνονταν δρόθνος εὖδημος· ὑπερ.

1C. Περὶ τῶν τοῦ βίου ὁδῶν.

Τίς, πόθεν ἐς βίον ἥλθον; ἐπει δὲ με γαῖα καθέξει,
Τίς πάλιν ἐκ χώνος ἔστοι· ἀνιστάμενος;
Ηττὸς δὲ φύρων στήσει με θεὸς μέγας; ή βα σαύσει
“Ἐνθεν ἀναστήσεις εὖδιον ἐς λιμένα;

Ego vero Christum amplexus, nunquam desistam
A terrenis hujus vitæ vinculis me exuere.
Etenim duplex sum. Hoc quidem corpus a terra conditum est;
150 Quare vergit ad terram sibi propriam.
Anima autem est flatus Dei, et meliorem partem
Semper valde desiderat celestium bonorum.
Sic fontis quidem cursus declivis est, ardens autem
Ignis, qui viam unican certamque novit, sursum assilit.
155 Sic magnus est homo, imo angelus; si prosiliens,
Quemadmodum serpens, deposita senectute, inde sursum tendat.
Exsultate, o sacerdotes. Ego mortuus sum. O et vos scelesti
Vicini, jam non me pertimescetis, ut antea:
Vobis quidem ipsis magnam semper viventes Regis domum
160 Asserite: ast ego omnia relinquens, unam habeo
Crucem, mea vitæ lucidam columnam. Sua autem sublatas fuero
Hinc, et sacrificia celestia attingam,
Quibus non appropinquans invidia, fabricatum malum, si ita loqui liceat
Quandoquidem et pro invidis invidiae expers deprecabor.

XVI. De vita itineribus.

Quis sum? unde in vitam veni? postquam autem me terra detinebit,
Quis rursus ex pulvere ad vitam rediturnus?
Ubina me collocabit magnus Deus? An me servabit
Inde suscitans tranquillum in portum?

* Alias Bill. 16, pag. 90.

147 Οδὸς ποτε λήξω. Male Billius refert hæc verba
et sequentia ad ævum futurum. Profetetur quippe
Gregorius mortales suis delicias permittingo, se
Christo semper adhesurum, imo et terrene vita
vincula, quoad liebit, in hac etiam vita jamjam
exturum.

150 Ὁδός. Duo Regg. Ὅδοι.

154 Μήτρ. Tres Regg. μήτρ.

155 Τοι. Ita tres Regg. ei Coisl. Edit. τοι.

158 Φρίξετ. Regg. plures et Coisl. φρίξοτε. Alii
φρίξεται.

159 Οἰχώρ. Ita magno consensu codices, nec au-

dientius Billius, qui legit oīchōv.

161 Φαύρων. Chig. φαενῶν.

163 Τυπτόρ χαρον. Ita in cod. cardinalis Sirleii

legit Bill., et eam lectionem adhibemus; frigida
enī sunt hæc verba, et θέματα εἰταράν, si legatur
ut in edit. χρητόνων κακῶν, quia nempe non magnum
fuit diecē invidiae occulum malum, ut postea sub-
sidiendum sit, si ita loqui liceat. Cum autem Gre-
gorios invidiae vocat fabricatum malum, id est,
cujus sibi met faber est invidiosus, hiac ac merito,
ob locutionis novitatem, potuit addere, si ita loqui
liceat. Sic mors nuncupatur apud Homerum, Iliad.
v. 853.

XVI. Tit. Περὶ τῶν τοῦ, etc. Ita Reg. 993: alter
vero, nempe 992, hunc habet titulum: Περὶ τῆς
τῶν πορῶν παταύσητος, De praesentis vita re-
rum vanitate.

2 Αναστάμενος. Al. ἀνιστάμενος.

Ast ego complectar mansura in sæcula Christum
Cuma fuerint vitæ vincula rupta mihi.
Namque duplex ego sum; terra milii corpus obor-

[tum est:

Unde etiam ad propriam debile verget humum.
Numinis at flatus mens est: ideoque supernis,
Quæ potiora, bonis expedit usque frui.
Sic nempe in proum fons labitur: ignis at ardens

Uman duntaxat novit ad alta viam.
Magnus homo est, imo novus angelus: ipse senecta

Si posita, ut serpens, sidera summa petat.
De m̄ actum est: saltate, sacri, saltate, propinqiat:

Non iam vos quaties terror, ut ante, meus.
Divinam v̄ his veniam precluditis ipsi:
At crux, abjectis omnibus, una mihi est.

PATROL. Ga. XXXVII.

B laura columna meæ quoit vitæ est: hincque solutus,
Ætherea faciam laetus in aede sacrum.
Quo non invidiae labes occulta propinqiat,
Factum, uti haec licet si mibi voce, malum.
Proque illis ego nunc vacuus livore precabor,
Qui saeo invidiae me modo dente petunt.

XVI. DE VITÆ ITINERIBUS.

(Billio interprete.)

Eccunde in lucem veni? terraque sepultus,
Ex cinere exiguo quis redivivus ero?
Megre ubinam statuet magnus Deus? Anne periclia
Extractum in cœli littora tuta feret?

5 Πολλαὶ μὲν βιβτοῖ πολυτήποι κέλευθοι,
"Ἄλλη δὲ ἀλλοις σῆμασι συμφέρεται.
Κούδην ἐν ὄντωντος καλῶν, κακῆτος σμικτον.
Αἴτη δὲ μὴ τὰ λυγῆτα πλεονα μοιράν ἔχειν!
Οἱ πλούτοις μὲν ἀπίστος, δὲ θρόνος, δρόσος ὀνείρων
10 Ἀργεσθαι δὲ μῆρος, ή πενίη δὲ πέδη.
Κάλλος δὲ ἀστεροπῆς, τυπὴ χάρις, ή νεότης δὲ,
Βράσμα χρόνου πολὺ, λιπρὰ λύσις βάστοι.
Οἱ δὲ λόγοι πτερόντες ἀτῆρ, χλέος αἷμα παλαιν
Εὔγενέται, βόσι καὶ σὺδε ἀγροτορέου.
15 Ὑεριστῆς δὲ κόρος δεσμὸς, γάμος εὐτεκνή δὲ,
Φροντὶς ἀναγκαῖη δυστεκνή δὲ, νύσσος.
Αἱ δὲ ἄγρα, κακῆς μελετήματα ἡρεμή δὲ,
Ἄδρανη τέχναι, τῶν χαμαὶ ἔρχομένων.
Στενὴ δὲ ἀλλοτρίη μᾶξα. Τὰ δὲ γαλανάρδοσειν,

A 20 Μόχθος. Ποντοπόρων τὸ πλέον εἰν ἀττῆρ.
Ἡ πάτηρ δὲ, βέρεθρον δὲν ἔνιη δὲ τὸ διειδός.
Πάντα μῆρας θητοῖς τάνθάδε πάντα γλώσσα,
Χνοῦς, σκιά, φάσμα, δρόσος, πνοή, πτερόν, ἀτρίς,
[βανειρίς],

Οἶδα, φός, νῆρος ἔγνιον, αύρα, κόνις,
25 Κύκλος δεῖδινητος, ἐμοίδις πάντα κυλίνδων,
Ἐστηρός, τροχάνων, λυμένος, πάγιος,
Ὦραι, ἥματα, νυξ, πόνοις, θανάτοισιν, ἀνίσις,
Τερπωλῆσι, νόσοις, πτώμασιν, εἰδρομίας.
Καὶ τόδε σῆς, γενέτορ, σοφίης, Λόγος, ἀπατάσσοντα
30 Πάντα πέλειν, στασιμῶν ὡς κεν ἔχομεν Ἐρον.
Πάντα νόσοι πτερύγεσιν ἐπέδραμον, ὅστια παλαιά,
Ουσια νέα· θητῶν δὲ οὐδὲν ἀκινθότερον.

5 Multa quidem vita hujus ærumnose sunt viæ,
Alia autem alii calamitatibus implicatur,
Nullumque apud homines bonum, quod malo non sit mistum.
Atque utinam mala majorem partem non haberent!
Opes sunt infidæ, solum fastus somniis similiis,
10 Esse sub imperio grave est, paupertas pedica.
Pulchritudo autem instar fulguris, levia gratia; juvenus
Fervor temporis; senectus vita occasus.
486-487 Sermones vero alati: gloria, aer: vetus sanguis,
Nobilitas: robur, feri etiam est apri.
45 Procas est satietas: conjugium, vinculum: liberorum copia,
Cura necessaria: orbitas, morbus.
Forum, malitia exercitatio: quies,
Imbecillitas: artes, ahjectorum bominum.
Angustus est alienus panis. Terram arare
20 Labor. Navigantium major pars in inferno.
Patria tellus, proprium barathrum; extera, opprobrium.
Omnia, qua hic sunt, labor mortalibus: omnia risus,
Lanugo, umbra, spectrum, ros, flatus, volatus, vapor, somnium,
Æstus maris, torrens, navis vestigium, aura, pulvis;
25 Orbis semper volubilis, similia omnia volvens,
Constans, rotans, intiriens, fixus,
Temporibus, diebus, noctibus, laboribus, mortibus, ærumnis,
Voluptatibus, morbis, calamitatibus, prosperis successibus.
Hoc autem tuæ, parens Verbum, est sapientia, ut instabilita
30 Omnia sint, quo stabilium amorem habeamus.
Omnia animi pennis perlustravi, quaecunque vetera,
Quaecunque nova: mortalibus vero nihil est imbecillus.

6 *Αἰτη. Ita quatuor Regg. et Coisl. Edit. δίλος.
8 Αἴτη. Ita Reg. cod. et Coisl. Edit. εἴθε.
13 Ἡρακλέτες. Eo quod pennarum instar quam
ocissimæ fluant ac dilabuntur.
16 Κόρος accipi potest pro amplissima quadam
prosperitate, que impie Deum lassendam occasio-
nem iis prebet, qui ea uti nesciunt. Bill.
19 Στερνη. Elegans proverbium de iis qui duriore
fortuna conflictantur, quique alienis admissi men-

sis, hospitibus suis citio fastidium parunt.
21 Ἐορ. Int. Εἰον. Optimus quisque in patria
contemnit sapientissime et obteritur, vicinorum
nempe invidia proditus. Cyrus.
24 Ἱγνορ. Ita tres Regg. et Coislianus. Edit.
mendose ἔγνιον.
29 Γενέτορ. Coisl. et duo Regg. γενέτωρ.
32 Ἀκελέρερος. Int. ἀσθενέστερον. Vid. Carm.
præcedenti, vers. 42.

METRICA VERSIO.

Multas vita vias babet ærumnosa, viarum
Cunctarumque suo nulla dolore caret.
Nec bona sunt hic illa malis non mista: honorum
Atque utinam non pars cederet ipsa malis!
Divitiae infidæ, solum quoque fastus inanis:
Vincula, pauperies, atque subesse labor.
Fulgere forua brevia magis est, æsusque juventa
Temporis, et vitæ meta senecta gravis.
Sermones celeres: decus, aer: robur, aprorum:
Et veteri constat sanguine nobilitas.
Ingluvies petulana: vinculum, connubia: cura est,
Si bona sit, morbus, si mala, progenies:
Discitur inque foro vitium, tranquillaque vita
Invalida est: artes villa corda decent.
Angusta est offa alterius: labor arva secare:
Per mare quot currunt, pene tot orcus habet.

B Patria cuique sua barathrum, terra extera probrum:
Cuncta homini hic risus, cuncta laborque gravis,
Lanugo, spectrum, ros, et levia umbra, vaporque,
Flumineus fluxus, fluctus et æquoreus:
Somnia, fluctivaga nasis vestigia, ventus:
Penna celere, volitans pulvis, et aura levis:
Circulus, æquali qui motu cuncta volutat.
Constans atque rotans, fixus et intiriens.
Namque auni partes volvit, noctesque diesque,
Duraque, moestissae, terribilisque æcum.
Et morbos, casusque graves: ac rursus amena
Gaudia, et optata prospera sortis habet.
Nil autem hic firmum providit Christus ut esset:
Quo tua firmorum pectora tangat ἀmor.
Cuncta ego perlustravi animo novo, præsque tenuum
Par nihil esse homini debilitate potest.

*Ἐν μήνον ἀνθρώποισι καλὸν καὶ ἔμπεδόν εστιν,
*Ἐνδέν ἀγρομάθαι, σταυρὸν δειρόμενον·
35 Δίκρουά τε, στοναχῇ τε, νῶς θεῖσαι μεμπλῶς,
Ἐλπίς, καὶ Τριάδος λάμψις πουρανῆς
Μηγυμήνης καθαρότις, καὶ λύτις ἀφραδέοντος,
Εἰκόνος ἀφθορή, τὴν λάχομεν θεῖσεν·
Ζώεν τ' ἀλλότριον ζωής βίον, ἀντὶ δὲ κόσμου
40 Κόσμον ἀμειβομένους, δύνεα πάντα φέρειν.

IZ. Διαφρωτὸς Βίων μακαρισμοῦ.

*Οὐδιος, διτες ἐρημον ἔχει βίον, οὐδὲ ἐπιμικτον
Τοὺς χαμαὶ ἐρχομένοις, ἀλλ' ἐθέντας νῦν.
*Οὐδιος, δε πολλοῖσι μεμγμένος, οὐκ ἐπὶ πολλοῖς

Α Στρωφᾶτ', ὅλλα Θεῷ πέμψεν διτην κραδίτν.
5 *Οὐδιος, δε πάντων κτεάνων ὄντατο Χριστὸν,
Καὶ κτέαρ οἷον ἔχει σταυρὸν, δη ὑψὶ φέρει.
*Οὐδιος, δε καθαροῖσιν ἑδοῖ κτεάζεσσαν ἀνάστων.
Χειρὶ θεῖοι φέρει τοῖς ἴπιδευμάτοις.
*Οὐδιος ἀγνύειν μακάρων βίος, οἱ θεῖτης;
10 Εἰσι πέλας καθαρῆς, σάρκ' ἀποτετάμενοι.
*Οὐδιος, δε θεομοῖσι γάμου τυτθὸν ὑπολέξας.
Πλεοτέρην Χριστὸν μοίραν ἔρωτος δηει.
*Οὐδιος, δε λαοῖο φέρων κράτος, εὐαγέσσας
Καὶ μεγάλαις θυσίαις Χριστὸν δηγει χθονίους.
15 *Οὐδιος, διτες δὲν πομηνης τέκοι, ούρανοιο
Χώρων διγει Χριστοῦ, θρέμμα τελεισταν.

Unum solum hominibus bonum ac firmum est,
Hinc erumpere tollendo crucem; lacrymæ,
35 Gemitus, mens terum divinarum studiosa,
Spes, et celestis splendor Trinitatis,
Quæ puris mentibus miscetur, insanis pulvris abdicatio,
Incorrumpio imaginis, quam divinitus accepimus;
Ducere vitam alienam ab hac vita, cum mundo altero
40 Mundum hunc commutantes, omnia aspera tolerare.

XVII. Variorum vite generum beatitudines*. Beatus, qui in solitudine degit, nec permiscetur
Cum his, qui humi graduntur, sed mentem ad Deum erigit.

Beatus, qui pluribus permisus, non cum pluribus
Circumagit, sed Deo totum cor transmittit.

488-489 5 Beatus, qui cunctis suis possessionibus Christum emit,
Unicamque possessionem habet crucem, quam altius gestat.

Beatus, qui justis suis possessionibus imperans,
Divinam indigentibus manum porrigit.

Felix beatorum coelum vita, qui Deitati
10 Pure propinquant, carne extuti.

Beatus, qui, postquam matrimonii legibus paululum cessit,
Majorem anoris partem Christo donat.

Beatus, qui populi principatum gerens, sanctis,
Magnisque sacrificiis Christum hominibus conciliat.

15 Beatus qui cum ex ovi sit, ad celestis
Christi locum alios ducit, oviūm perfectissima.

* Alias Bill. 17. pag. 91.

37 Ἀφραδέοντος. Reg. 991, sup. lin. μωραίνων.

40 Ἀμειβομένους. Reg. 991 sup. lin. παρερχόμενους.

ARGUMENTUM. Postquam Gregorius res humanas extenuavit, miserisque esse ostendit, atque omnes hujus mundi voluptates, ex quibus carnalis affectus robor colligit, ut Ico resistat, arrogantię efferratur, tanquam incertas ac mutabiles depresso ac niggillarī, jam his versibus evangelicae predicationis legis capita spiritualiter affectus nunquam intermoritur gloriam, ut vires, indicat: eodem nimur sensu, atque iisdem vocibus cum Christo, beatos eos boniisque plenos predicanis, qui in virtute vivunt, aut

victuri sunt. Quos quidem Christus in Evangelii initio beatos esse pronuntiat. Bill. ex Cyro.

XVII. 2 Ἔθεοις. Mensem divinam reddit per purissima desideria et colloquia cum Deo.

3 Ἐκ. Vat. ἐτι.

7 Κτεινοστοι. Ha tres Regg. Coisl. et Chig. Edit. κτενάσσονται.

13 Λαῖοι. Vat. λαῖοι.

15 Ἐών. Reg. 992, δέν. Coisl. Int. μακάρως καὶ ὅτις ταῦτη πολυνῆς πρόβατον καὶ τέχνων πνευματικῶν διδασκαλικῶν δογμάτων εἰς Χριστοῦ χώραν ἀνταγαγοῦν. Præterea pro οὐρανίοις duo Regg. habent ēν προνόμων. Scilicet, aliis iter ad Christum, exemplo, pietate, consilia ostendit, alisque præit ad pascua,

METRICA VERSIO.

Unum illi, verumque bonum, certumque putān-
[dūm est,
Ut levis hinc et abeat, perferat atque crucem :
Ut ruat in sanctos gemitus, divinaque curet,
Huic, puris gaudens, irradietque Trias :
Carnalem affectum ut solvat : quoniam hausi-
[mus ipsi
Cœlitus effigiem, servet ut incolumem :
Uique novam degat vitam, mundumque ruentem
Cum stabili mutans, aspera cuncta ferat.

XVII. VARIORUM VITÆ GENERUM BEATITUDINES.
(Billio interprete.)

Felix, a mundo abstractus, qui vivit eremo

B In rigida, et mentem tollit ad astra suam.
Felix, qui muluis junctus, non plurima versans
Distrabitur, pectus sed dedit omne Deo.
Felix, qui Christum fortunis omnibus emit :
Cunctorumque crucem, quam gerit, instar habet.
Felix, qui puris opibus dominatur : amicam
Pauperibusque libens porrigit usque manum.
Felix virgineus chorus est, qui carne repulsa
Non procul a summo Numinre purus abest.
Felix, qui paulum thalamo, tædeisque jugali
Concedens, tribuit plus tamen ipse Deo.
Felix, qui plebem imperio dum rite gubernat,
Humanis placat per pia sacra Deum.
Felix, qui primos inter numerandus ovilis
Christicola, tacitus se tenet inter oves.

"Ολδιος, δε καθαροῦ νόου μεγάληστον ἐρωτᾶς,
Οὐρανίων φαένων δέρκεται ἀγλατῆν.
"Ολδιος, δε χείρεσσον πολυχρήματον "Ανακτα
20 Τιτ, καὶ πολλοῖς ἔστι νόμος βίσθιον.
Πάντα τῶν οὐραγίων τιτρώματα ἐπέτειον τὴν
Αἱ καρποῦ ψυχῶν δέκτεται ἡμετέρων,
"Αλλην ἀλλοῖς ἀρέτης ἐπὶ κύρων ἀγνοῦσθε.
Πολλὰ γάρ πολλῶν εἰσὶ μονάς βίσθιον.
25 Ολδιος, δε πτωχὸν παθέμαν μέγα Πνεῦμα ἀνέδειξεν
"Οστις ἔχει ζωὴν ἐνθάδε πινθαλήτην.
"Οστις ἔπωρανής αἰὲν ἀκόρετος ἐδωδίζει,
"Οστις ἔπωρει τιτρώματα μεγάλων."
30 Ής σπλάγχνουσιν δοῖσι θεοῦ μέγαν οἰκτον ἐφέλκει,
35 Εἰρήνης τε φίλος, καὶ καθαρός κραβίτην.

"Ος πολλὰ Χριστοῦ μεγαλός εἶναις' ἀνέτη,
"Ἄλγεα, καὶ μεγάλου κύδος ἀντιάσει.
Τούτων, διὸ θεόλεις, τάπεινον. Εἰ μὲν ἀπάσας,
Λαϊτον· εἰ δὲ ὅλης, διύτερον· εἰ δὲ μόνην
35 "Ἐξοχα, καὶ τὸ φίλον. Σταθμέα γε μὲν δέιται πάσι,
Τοῖς τελετοτέροις, τοῖς τε μετοτέροις.
Καὶ Ταΐδις οὐκ εἰκόσιμον ἔχειν βίον, ἀλλ' ἄρα καὶ τὴν
Κλεινήν ἀκροτάτη θήκε φιλοξενίη.
Ἐκ δὲ μόνης τέλον ἔσχε Φαρισαϊστον τελώνης
40 Τῆς χθανατοφροσύνης, τοῦ μέγιον ἀπειρομένου.
Βελτερον διαγύρι, ναὶ βέλτερον· ἀλλ' ἐπιμακτός
Κόσμῳ, καὶ θυντή, χειροτέρη διδός;
Σύνφρονος. Ἀκτέανων αἰπὺς βίος οὐρεσιροτάνων.
"Αλλὰ τύφος καὶ τοὺς πολλάκι θήκε κάτω.

Beatus, qui puræ mentis egregii modibus
Coelestium lumen splendorem intuetur.
Beatus, qui laboriosis manibus Regem
20 Collit, ac multis vita norma est.
Sum hoc omnia plenitude celestium torcularium,
Quae fructum animarum nostrarum recipiunt,
Alia in alium locum ducente virtute:
Variae enim sunt variae vita generibus mansiones.
25 Beatus, quem vitiorum pauperem Spiritus magnus efficit,
Qui vitam hic duci luxuriam,
Qui colestis cibi semper insatiabilis est:
Qui lenitate sua magnorum heres est honorum:
Qui misericordia sua magna Dei misericordiam attrahit,
30 Qui pacem amat, qui puro corde est.
Qui multas ob Christum, cuius magna est gloria, pertulit
Molestias, magnamque gloriam consequetur.
Horum, quam volueris, viam tere. Quod si omnes,
Id melius; si paucas, secundo id loco erit; si unicas
35 Egregie, erit quoque gratum. Merces omnibus digna,
Tum perfectioribus, tum inferioribus.
Rahab minus honestam duebat vitam: sed et illam
Illustrare fecit summissus hospitalis amor.
Una re Phariseum supererat publicanus,
40 Humilitate, hominem valde se effarentem.
Melior vita coelebs, melior certe: sed permista
Mundo, et terrestris, inferior est coniugio
450-491 Casto. Monticolarum nibil possidentium vīta sublimis:
Sed et hūs sāpe superbia dejecti.

cum persæpe pastores, pravo exemplo, et moribus
Dei opus destruunt. Nihilominus cum editis legi-
mus tōv. Videtur enim Gregorius loqui de iis qui
sunt in Ecclesia, nullaque potius autuctoritate.
23 "Α.τηρ. διλογίης ἀρετῆς ἀποχώρας ἀγούσης.
Ita Vat. Ching. tres Regg. et Coisl. Male edit. ἀρετῆ.
25 "Ορ. Ita Regg. plures et Coisl. Quem vitiorum
pauperem, id est, paucioribus minimisque laboran-
tē, non tamen ab omnibus prouersa immunem, ut

Billius exponit. Edit. 8c. Quam lectionem sequitur
D. Gaulier, veritique, qui magnum et excelsum axi-
mum, perturbationem inopem ostendit, etc.
33 Ἀθέλεις. Reg. 990 ἀθέλης.
37 Οὐκ εἴναιςμον. Ita Vat. et Coisl. In editis
deest oīx.
43 Ἀκτεάνων. De monachis recte intelligit
Cyrus.

METRICA VERSIO.

Felix, qui puræ subiectus acunime mentis,
Prospicit ætherea lunina sancta donus.
Felix, qui Christum manibus non segnis honorat,
Multisque est vita regula lexque pīe.
Horrea siderent complent hac omnia cœli :
Queis, peperit quas mens, excipiuntur opes.
Diversis diversa bonos nam sedibus infert
Virtus : ac vita mansio cuique sua est.
Felix cuius inopis mens criminis omnis et expers :
Qui vita in luctu tempora cuncta terit.
Celestes quique ore avido suspirat ad escas :
Mite cor inumeras cuique recondit opes.
Quicke alis facilis, Dominum sili flectit Olympi.
Quem pax, quem cordis munditiesque juvat.
Denique pro Christo patitur qui multa libenter :

B. Eternum in celo carpet ob idque decus.
Quam malles, bac perge via; si triveris omnes,
Id melius. Multas? laudis id eximiae.
Unam? dum summe, gratum id quoque : præmia
[magnis]
Sunt tamen, et parvis digna parata viris.
Et Rahab, haud castis pollebat moribus : ipsi
Laus tamen hæsitii sparsit in orbe decus.
Et quia non tumidus Pharisei more telones
Exstitit, hoc uno nomine plura tulit.
Virginitatis thalamo melior : sed dedita mundo
Si fuerit, fluxis junctaque, pejor erit.
Monticole atque, inopis monachi celissima vīta
est
Stravit at huic fastus sāpe superbus humi.

45 Οὐδὲ τὴν δέρτην δόλος μετρέοντας ἀρίστους,
Ἄκριτον ἐν κραδῆι θύφος ἔχουσαν δύτε.
Πολλὰ δὲ καὶ ξεῖνοι νόψη, πολύσιον δόμα
Θερμοτέρως, νύσσης τῆλε φέρουσι πόδα.
Τούνεκεν δὲ πεπεργυσσειν ἀείρει πάμπαν ὑλαρραῖς,
50 Ἄλλη κάπια μίμινον, δασφαλέως τροχάειν,
Μή που βριθούσῃν δειο περὸν ἐκ χθόνων νεύσῃ,
Μή δὲ πέσῃς ἀρδεῖς πῶμ' ἐλεύνοτατον.
Νηῆς δλήγη γόμφοισιν ἀτρομένη πυκνοῖσι,
Φόρτον ἄγει μεγάλης πλεονα τῆς ὁδέτου.
55 Στενή δὲ πυλέων δόδις δειο τέτυκει,
Πολλαὶ δὲ ἀτροποτοί εἰς μίλαν ἔργομεναι.
Οἱ μὲν τὴν προσκεν, δσοὶς φύσις ἔνθαδε νεύει,
Οἱ δὲ ἔτερην, στεινῆς μούνον ἀφαπτόμενοι.

Α Οὔτε μή παγεσσον δώμας φύλον ἔπλετ' ἔδωδή,
60 Οὐδὲ Χριστιανος εἰς βίον ἀρμόδιος.
Δάκρυνα πᾶσιν δριστον, δύπνη τε, πόνοι τε,
Καὶ λύσαν παθέων ἀργαλέων κατέχειν,
Αἰχμάζειν τε κόρον, Χριστοῦ δὲ ὑπὸ κελεψαν
Κείσαται, καὶ τρομέειν ἡμαρ ἐπεργόμενον.
65 Εἰ δὲ δικρην τελέων τοις τρίβον, οὐκέτι θυητὸς,
Ἄλλα τις οὐρανίων. Γρηγορίου νόμοι.

III. Περὶ ζωῆς ἀνθρωπίνης.

'Ο χοῦς, δ πηλὸς, ή παλιστροφος κόνις. *Manuel Phili!*
Τῇ γῇ τὴρ ή γῆ συμβιδάεται πάλιν,
Καὶ σπαργανούται τῷ γειδει σπαργάνῳ,
Καὶ χοῦς πάλιν πρόσιστν ώσπερ ή κόνις,

45 Non enim virtutem suam cum aliis praestantissimis metentes
Temerarium corde fastum nonnunquam concipiunt.
Sepe etiam servida mente, velut pulli
Calidiores, procul a meta pedem ferunt.
Quare aut pennis erigere omnino levibus,
50 Aut infra manens securus curre,
Ne gravi pondere penna tua in terram decidat,
Neve in altum sublatius lapsu tristisq; cadas.
Parva navis quae pluribus compacta clavis est,
Gravius fert onus, quam magna, cuius laxæ sunt compages.
55 Arcta quidem divinorum atriorum via,
Sed multa in unum tendunt semita.
Alii hanc percurrant, quotquot natura illuc prependunt;
Alii aliam, modo arcum consequantur.
Non una omnibus esca similiiter placet,
60 Nec Christiani unum convenit vita genus.
Lacrymæ omnibus optimæ sunt, vigilæ, labores,
Et vitiosorum affectuum rabiem compescere.
Satietasq;em comprimeri, et sub potenti mauo Christi
Jacere, diemque venturum expavescere.
65 Si summan perfecte viam incresseris, non jam mortalis es,
Sed celestium aliquis. Hæ sunt Gregorii leges.

XVIII. *De vita humana*.

Pulvis, lutum, in pristinum statum revolutus pulvis.
Terra enim terra jungitur rursus,
Et involvitur terrenis fasciis:
Et pulvis iterum prodit, instar cinoris,

* Alias Bill. 403, pag. 179.

59 Μήν. Duo Regg. et Chig. H.
60 Οὐρανίων. Ia Reg. 39. Cois. Int. δλλα τις
Χρηματισθεισ; οὐρανίων. Male edit. οὐράνιον. Ibid.
νόμοι. Reg. 990 et Chig. νόμοις. Cois. sup. lin. vo-

μοβεσσας. Int. ταῦτα Γρηγορίου Θεοπίσματα. Edit.
ταῦτα νόμοι.

XVIII. 2 Τῇ γῇ τάρ. Ia Combef. et edit. ad
marg. In textu deerat τῇ.

METRICA VÉRSIO.

Nam dum non aliis, decorat quos maxima virtus,
Se confert; temere sepius alta potit :
Ferventique animo currens, atque impete magno,
Metam ultra fertur, more ferocius equi.
Quare vel levibus cinctus pete sidera pennis,
Vel tutam infirmus carpe per ima viam :
Ne nimio in terram vergat tibi pondere penna,
Ac misere, dum tu tensis ad alta, cadas.
Parvula, que densis clavis compacta carina est,
Quam male nixa ratis maxima, plura gerit.
Arcta quidem aternas coeli via dicit ad aedes ;
Tendit ad banc unam semita multa tamen.
Ergo aliis banc teneant, ita quos natura paravit :
Illiālī aliī : ast arctum nemo relinquat iter.
Non una esca placet mortalibus omnibus : omni

B Congrua Christicola vita nec una viro.
Utulis est cunctis fletus, labor, excubiaeque,
Imperio affectus atque tenere feros :
Et tumidum ventrem compescere, seque Tonanti
Subjecere, extremum perque timere diem.
Si sumnum exacte teneas iter, haud homo jamtu
Es mibi, verum aliquis de grege cœlicolum.

XVIII. DE VITA HUMANA.
(Billio interprete.)

Pulvis, lutumque, rursus et pulvisculus,
Nam terra terra jungitur, et involvitur,
Tanquam quibusdam fasciis, terra gravi,
Rursumque pulvis prodit, instar pulveris.

5 Ήν ή βαίει συστροφή τῶν πνευμάτων
Πρὸς ἕνδος ἔξαιρουσι συστέλλει κάτω.
Οὕτω γάρ ήμων τὸν πολύστροφὸν βίον
Αἱ τῶν πονηρῶν πνευμάτων καταγγέλει
Πρὸς ἕνδος ἔξαιρουσι καὶ δέσαν νόον·
10 Αἴδης δὲ χοῦς κάτεσσι καὶ μένει κάτω,
Ἐώς δὲ τοῦ κτίσαντος ἀρμόης λόγος·
Τῶν συνδεθέντων τὴν ἀναγκαῖαν λύσιν.
Νῦν δὲ προκίνεις, ὡσπερ ἐκ τοις βάθους,
‘Ο χοῦς δὲ θεῖς πνευματωθεὶς εἰκόνι,
15 Καὶ τὰς γεώδεις ἐκδοξαὶ τραγῳδίας,
Καὶ τὸν γελῶν δοκοῦντα δάκρυον βίον.

10'. Περὶ τῆς αὐτῆς.

Τροχός τέσσιν ἀστάτως πεπηγμένος,

5 Quem vobemens impetus ventorum
In altum cum sustulit, mittit deorsum.
Sic enim nostram instabilem vitam

Malorum spirituum procellae
In sublimē efferunt, et ad adulterinam evehunt gloriam:
10 Posthac autem, ut pulvis labitur et humi manet,
Donec Creatoris vox dissociata
Rursus simul coagmantaverit, mortemque solverit.

492-493 Nunc autem prospiciens, velut e quadam speo,
Pulvis, cui spiritus divinum inspiravit imaginem,
15 Terrenas clamore jactat tragedias,
Et diffluentem falso risu deflet vitam.

XIX. De eodem argumento*.

Rota est instabiliter fixa
Brevis hac et multiplex vita.
Sursum movetur, et trahitur deorsum.
Non stat enim, quamvis videatur fixa.
5 Fugiens tenetur, et manens effugit.
Saltat plerunque, nec tamen effugere potest.
Trabit ac retrahit motu suo stationem,
Adeo ut nihil sit vita, si velis describere,
Quam fumus, aut somnium, aut flos herbæ.

XX. De desiderio**.

Grave est omne desiderium. Si autem desiderium sit chari capitum,
Duplex est dolor. Si vero poëlla,
Triplex stimulus. Si præstanti forma,
Major adhuc dolor. Si animum ad nuptias appulerat,
5 Ignotus intus depascit animum.

* Alias Bill. 67, pag. 455. ** Alias Bill. 445, pag. 181.

41 Έώς δὲ τοῦ κτίσαντος, etc. Imperfecta videtur Benedictinorum versio, qui melius ad verbum vertissent: *Donec Creatoris vox ad harmoniam re-vocaverit rursus consociatorum necessariam dissolu-*

tionem. CAILLAU.

XIX. 8 Διαγράφω. Reg. 1277 διαγράφω. Alius διαγράφει.

METRICA VERSIO.

Quem vis in altum sustulit cum turbinis
Sævique venti, deprimit mox : in modum
Sic namque nostram nobilèrem vitam parem
Mali procellæ spiritus alio efferunt,
Adulterinamque elevunt ad gloriam :
Ac pulvis infra labitur rursus, et manet
Iumi, creantis vox potens donec Dei
Soluta morte vinxerit rursus simul.
At-nunc ut alta de specu sese exercens
Pulvis (Dei cui spiritum forma indidit)
Terra molestas elanitai tragedias,
Falsoque risu diffluens ævum gemit.

XIX. DE EODEM ARGUMENTO.

(Billio interprete.)

Hæc parva, varia et, vita par est turbini,
Simul movetur, fixus est et qui simul.

B Sursum movetur, ac deorsum volvitur.
Fixum esse quamvis nam putes, non stat tameu.
Fugiens tenetur, et manens rursum fugit :
Multumque saltat, sed fugere nequit tamen :
Trabit motu, retrahit et statum suum.
Nil ergo vita est, si velis describere,
Quam fumus, herbæ flos vel, aut insomnium.

XX. DE DESIDERIO.

(Billio interprete.)

Omnis cupidus torquet : at duplex malum,
Desideratur cum caput charum; triplex,
Puella si sit ; ore si pulcherrimo,
Malum ingravescit; ambias si nuptias,
Urit medullas tum dolor sevissimus.

KA'. Περὶ θανάτου γιλογύμετων:

Πληρὸν τάφος πᾶς· ἀν δὲ καὶ τέκνον τάφος,
Διπλῶν τὸ κακόν. Εἰ δὲ ἀρισταῖον πάλιν,
Ἡ συμφορὴ πόρ. Εἰ δὲ νυμφίου νέου,
Ἡ καρδία βάγηθι τῶν γεννητόρων.

KB'. Περὶ φίλων τῶν μὴ καλῶν.

Δεινὸν τὸ πάσχεν. "Αν δὲ καὶ φίλων ὑπο,
Ὦ; χείρον. "Αν δὲ καὶ λαθραὶς δῆγμασι,
Τοῦτον ὁ φροτεῖν. "Αν δὲ καὶ πιστῶν ὑπο,
Ἐπισχεῖ. "Αν δὲ καὶ Θεοῦ παραστάτων,
Σι οὐτοὶ τις τράπηται; πῶς φύγῃ κακῶν φορῶν;

ΚΙ'. Εἰς τὸ αὐτό.

Δεινὸν τὸ λυποῦν. "Αν δὲ καὶ λυπῇ φίλος,
Ἄνδραποδόδες. "Αν δὲ καὶ δάκνῃ λάρια,
Ὦς θηραῖδες. "Αν δὲ καὶ γυνὴ λάλος,
Δάζιμον σύνοικος. "Αν δὲ καὶ δίκαστος,
Σ Χρέα κεραυνῶν. "Αν δὲ καὶ θυηπόλος,
Ἄκουε, Χριστὲ, καὶ δίκαιε τὴν δίκην.

ΚΔ'. Πρὸς πολιόρκους θιάλογος.

A. Ὁρκου τί χείρον; Οὐδέν, ὡς δὲ καὶ λόγος.

B. Πώς τούτον ἐλέγχεις; εἰπὲ μοι.

A. Λαλῶ προβήλοις καὶ σαφεστάτοις λόγοις.

B. Τίσι; θίδαξον.

XXI. *De morte charorum*.

Triste est omne funus. Si autem filii sit funus,
Duplex sit dolor. Si præterea egregius fuerit puer,
Dolor est instar ignis: si novus sit maritus,
Rumpitur cor parentum.

XXII. *De falsis amicis*.

Molestem est pati. Si autem ab amicis,
Pejus est. Quod si etiam clandestinæ morsibus,
Id intolerandum. Si et a fidelibus,
Sustine. Si denique ab iis, qui Deo astant,
5 Quo quis se vertat? Qui fugiat malorum impetum?

494 495 XXIII. *De eodem arguento****.

Acerba est lasio. At si laedat amicus,
Id servile. Si autem mordeat clanculum,
Hoc belluimum. Si vero femina garrula,
Domesticus est demon. Si judex,
5 Opus est tonitru. Demum si sacerorum minister,
Audi, Christe, et causam judica.

XXIV. *Dialogus adversus eos qui frequenter jurant*****.

A. Juramento quid pejus est? Nihil, mea quidem sententia.

B. Quomodo id demonstras? Dic nubi.

A. Valde manifestis et evidentissimis rationibus.

B. Quibusnam? edoce.

* Alias Bill. 416, pag. 181. ** Alias Bill. 417, pag. 182. *** Alias Bill. 418, pag. 182. **** Alias Bill. 457, pag. 224.

XXII. & 'Ἐπισχεῖ. Combef. Ἐπισχεῖς, qua lectio
sensum Gregorii melius videtur exprimere.

ARGUMENTUM. Gregorius noster, ut pravam jurandū consuetudinem coerceat, initio, quam magnum crimen sit perjurium ostendit. Deo enim consumeliam infest, quisque pejerat, ino prouersus abnegat et amittit. Perjurio porro per improbanū jurandi consuetudinem viam muniri assurit. Quapropter ne precipitates in perjurium ruamus, cavendum in primis juramentū monet: nec vero cur nobis jurandi necessitas injiciatur, modo illud studio et curae sit, ut animus probis moribus excultum et ornatum habeamus: probis enim viris, etiam injuratis, majorem haberi fi-

dem, quam improbis et sceleratis, etiam interposito jurejurando. *Doceat præterea, quæ detestanda præ ceteris sint juramenta, nempe ea, quæ cum divini nominis usurpatione conjuncta sunt. Diluit quod obijici poterat, scilicet Deum et sanctum Paulum in sacra Scriptura iurantes inveniri, atque etiam veteri lege minime interdictum fuisse juramentum. Denique, cum Gregorii atate, multi serius baptisatum susciperent, ideoque faciliter jurarent, rati baptismō deteri quidquid hac in re deliquissent, ut alii omnia; id quidem concedit Theologus, sed peccandi consuetudinem, qua animus imbutus et inustus est, baptisimi sacramento aboliri negat.*

METRICA VERSO.

XXI. DE MORTE CHARORUM.

(*Billio interprete.*)

Est funus omne triste; funus filii
Geminat dolorem; si probus rursus, dolor
Cor urit imum; si statim post nuptias,
Tum cor parentum rumpitur luctu gravi.

XXI. DE FALSIS AMICIS.

(*Billio interprete.*)

Pati molestum est; sed magis, si, quos amas,
Nocere tentent; clanculum si mordeant,
Hoc non ferendum. Si fide qui prædicti,
Id pejus. At si Numinis summi astites,
Quo jam recedes, tot mala ut vites, miser?

XXIII. DE EODEM ARGUMENTO.

(*Billio interprete.*)

Omnis molestia est lasio. At si laesit
Amicus, istud fodiū; si mordeat
Clam, belluimum hoc. At loquax si femina,
Est demon hospes. Judicis si qui gerit
Partes, opus tum fulmine est. At si sacer,
Sis, Christe, cauge, te rogo, judex mee.

XXIV. DIALOGUS ADVERSUS EOS QUI FREQUENTER.

JURANT.

(*Billio interprete.*)

A. Quid pejus horco? Nil quidem est, ut sentio
B. Iloc unde monstres, dic mihi.
A. Firmis proferto et lucidis rationibus.
B. Cedo, quibusnam?

- A.** Τούτους. Ἀπόκριναι δῆ, καὶ σκεψάμεθα.
B. Λέγ', εἰ λέγεις τι, φύλαττε
- A.** Πάντων τι μεῖζον οίδας ὡν ἐπίστασαι;
B. Τίνων ἔρωτάς;
- A.** Πάντων, δρωμένων τε καὶ νοούμενων.
B. Θεοῦ τι μεῖζον οὐ νοῶ.
- A.** Ὁρθῶς λέγεις μὲν, οὐχὶ δὲ ὅρθως ἡρόμην.
B. Ἐχρήν δὲ θῇ πῶς;
- A.** Οὐκέτι μεῖζον· οὐδὲ γάρ συγχρίνεται.
 Οὐ γάρ σαφές οὐτι; **B.** Καὶ πάνω.
- 45 A.** Τὸν μέγιστον πυνθάνεσθ' ἔχρην ζως;
B. Οὕτω νομίζω.
- A.** Καὶ τοῦτο δὲ λέγοιτο ἐκ συγχρίσεως.
B. Οὐκέτι μέρη· πῶς λέγεις;
- 5 A.** His. Responde, et consideremus.
B. Dic, si quid habes, amice.
- A.** Omnibus quae nosti, an majus aliquid esse scis?
B. Quibusnam de rebus interrogas
- A.** De omnibus quae videntur, et quae intelliguntur:
40 B. Deo nihil majus novi.
- A.** Recte quidem dicens: ego autem non recte interrogavi.
B. Quomodo ergo oportuissest?
- A.** Non est majus quidquam Deo, neque enim comparatur.
 Annou tibi id liquet? **B.** Profecto liquet.
- 45 A.** Ergo decuit forsas querere, quid sit maximum?
B. Sic credo.
- A.** Et hoc dicatur ex comparatione.
B. Non credo. Quomodo dicens?
- A.** Nihil maximum est inter ea, que non sunt ejusdem naturae:
20 Deo autem quid simile natura?
- B.** Nihil. **A.** Alioquin Deus diceretur.
B. Prout dixeris, assentiar.
- A.** Quid autem ex omnibus est quod comparari non possit? **B.** Deus.
 Ita dicemus, ut videatur.
- 25 A.** Sed quid? annon adorandus, et quidem solus, omni naturae?
B. Solus adorandus, recte dicens.
- 496-497 A.** Sed an adorandum simul et injuria aliiquid afficiendum?
B. Quomodo non miscenda miscebimus?
- A.** Consideremus enim an iuris iurandum honorem afferat,
30 Minime vero injuriam;
 Si non adsit periculum perjurii,
 Tunc honorem et cultum deferet.
 Vocatum est, velint tutus quidam mediator,
 Nam mediator est.

XXIV. 44 Eccl. Ita Combef. Edit. pot.

- 21 Αἴτιοθέν. *Alier igitur est loquendum de Deo.*
 Bill., quod verborum interpretationi repugnat.
 27 *Kai ti.* Forsan ἐστι. CAILLAU.
 32 Οὕτως δρ. Sic Coisi. Edit. οὕτω γάρ δν.
 33 Ζες τις μεστής δοξαλής καλούμενος,

- A.** Ούδεν μέγιστον ἐστι μή τῶν συμφανῶν.
20 Θεοῦ δὲ τί συμφανές;
B. Οὐδένειδι. Αἴγασθω τοιχαροῦν διλας θεός.
B. Οὕτως λέγειν ἀνέμοις.
- A.** Τι τῶν ἀπαντων τ' οὐδὲ συγχριτός; **B.** Θεός.
 Ἐροῦμεν οὕτως, ὃς δοκεῖ.
- 25 A.** Τι δὲ οὐ σεβαστὸν, καὶ μόνον, πάσῃ φύσει;
B. Μόνον σεβαστὸν, εὖ λέγεις.
- A.** Η καὶ σεβαστὸν καὶ τι καὶ θριστὸν;
- B.** Καὶ πῶς δικτα μέρομεν;
- A.** Καὶ γάρ συκούμεν δρόκος εἰ τιμὴν φέρει,
30 οὐδὲν γένεται γένεται γένεται.
- Ει μή γένεται γένεται γένεται γένεται.
- Οὕτως ἀν εἰχει καὶ σέβεις.
- Ως τις μεστής δοξαλής καλούμενος,
 Καὶ γάρ μεστής.

Kai γάρ μεστής.

- Geminos τοις versiculis suppedavit cod. Coli.
 Dearent in editis. — Versioni metricæ supplevi-
 mus, correctis quatuor versibus superioribus, nec-
 non et quibusdam aliis quos italicis distinximus.
 CAILLAU.

METRICA VERSIO.

- A.** His. Sciscitanti tu velim respondeas.
B. Dic, si quid iste presto habes.
- A.** Quidnam esse majus omnibus rebus putas?
B. Rebus quibusnam?
- A.** Et quae videntur, cedit et visus quibus.
B. Majus Tonante nil reor.
- A.** Recte quidem tu: non bene ast ego sciscitor.
B. Quidnam ergo decuit?
- A.** Non ille major : namque conferri nequit.
 Nonne tibi clarum hoc? **B.** Maxime.
- A.** Fors ergo decuit querere, quid est maximum?
B. Sic ipse credo.
- A.** Ac comparandi dicitur quoque hoc modo.
B. Hand credo; quod ais, explica.

- B.** Natura quorum dispar est, nil maximum.
 Quid par Tonanti?
- B.** Nil. **A.** Alier igitur est loquendum de Deo.
B. Probabo quidquid dixeris.
- A.** Quid comparari non potest solum? **B.** Deus.
 Ut vis, loquemur sic enim.
- A.** Annou colendus solus est ab omnibus?
B. Sane colendus solus est.
- A.** Similne cultu dignus et probro est simil?
B. Immista quisnam miscet?
- A.** Consideremus horcus an decus ferat,
 Non turpe probum:
 Fadi periculum ni foret perjurii,
 Laus huic inesse et decus;
- Juris vocaretur sequester ut tenaz,
 Namque et sequester.

35 Νῦν δὲ σκόπει μοι τὸ πρᾶγμα καὶ τοῦ φέρει.

B. Σχέδον μὲν οὖτα, πλὴν λέγε.

A. Ζητῶ τον εἰκὸν τοῦ λόγου σαφεστάτην.

B. Τίς δ' ἀν γένοτο;

A. Πέτραν τὸν εἰδεῖς ἐν λόφῳ κινουμένην;

40 B. Καὶ πολλάκις γε πῶς γάρ οὐ;

A. Πολὺφε το πολλῷ σφενδονήμενην κάτω;

B. Πολλῷ φύσῃ τε.

A. Ή καὶ τὸ δὲ εἰδεῖς βράδιον ισταμένην;

B. Εἰ μή τις δίλοις, οὐκ ἔν.

45 Λότην γὰρ ὥθους ἡ πέτρα, κρείττων χερής.

Λέγεις ἀληθῆ;

Τὸ δὲ αὐτὸν πάσχω, καὶ ἐγὼ κατατρέχω.

'Ποιῶς φέρει με πρὸς βίαν.'

A. Μίνεται δὲ ἀπαρχῆς κάμψη βράστον καὶ λίθον.

50 B. Βράστον τί δὲ οὐκ ἔγει;

A. Τούτῳ κακὸν μέν εστι καὶ πᾶν προσφερὲς

Μάλιστα δὲ δρκός, οὐρανός.

Τὸ δὲ δὲ, δικουσόν. Ηδονὴ τῷ πράγματι

Πολλῇ πρόσεστιν.

55 Εἰτὲ ἀντίχεια εἰς συμπάθειαν πεπούν,

Τι γένεται; οὐδὲν ἀνεργεται,

Ἐως ἂν Ελθῃ πρὸς κατάκρημνον βάθος.

· B. Λέγεις τί κρημνόν;

A. Κρημνῶν μάγιστρός εστιν ἡ φευδορκία.

60 B. Τὸ πῶς, μάθοιμ' ἄν τιδέν.

Πολλὸν γάρ οὐδὲν θεστος πῶς εστι κακόν.

· Εστι δὲ δὴ πῶς;

35 Nunc autem mihi rem considera, et quo ferat.

B. Fere intelligo, sed tamen, dic.

A. Quæro nitidissimam aliquam sermonis imaginem.

B. Quænam autem erit illa?

A. Petram vidisti aliquando ex monte ruuentem?

40 B. Ac sepe id quidem. Cur non enim?

A. Ac magno impetu ad ima, quasi funda rotatam?

B. Et cum magno tremore.

A. Num aliquando ipsam vidisti facile sisti?

B. Nisi quis alius viderit, ego non vidi.

45 Scipiam enim impellens petra fortior est manu.

A. Recte dicas.

Idem mihi accidit, cum ad inferiora curro:

Efferi me impetus violenter.

Manere autem ab initio, et me, et lapidem, res facilissima.

50 B. Quid hic autem non facilissimum?

A. Huic imaginī malum omne persimile,

Præcipue vero jusjurandum, ut mīhi videtur.

Quomodo istud, audi. Ineas huic rei

Multum volupatis.

55 Deinde si quis in consuetudinem incidenter,

Quid sit? non colibetur,

Donec in profundum gurgitem pervenerit.

B. Queus dicas gurgitem?

A. Gurgitum maximus est perjurium.

60 B. Quomodo id sit, libenter didicerim.

Multi enim ne norunt quidem quomodo id sit malum.

Quoniam autem modo malum est?

56 Λέγε. Ita legendum videtur. In edit. quibusdam λέγεται, in aliis deest.

47 Τὸ δὲ αὐτὸν πάσχω, καὶ ἐγὼ κατατρέχω. Sic Coisl. Dimidium versiculi in editis desideratur.

48 M. Etia Combef. Edit. et.

52 Mālūca, etc. Male hoc versus divisos præbebant editi, quos secuti sunt incute Benedictini. Eos ad ordinem verum reduximus admittendo le-

ctionem Coislianam πρόσοστιν. Multis insuper peccat versio metrica tum quoad sensum, tum quoad typographiam, tum quoad versuum divisionem, quae omnia correxisimus italicis distincta. CAILLAU.

54 Πρόσοστιν. Ita Coisl. Edit. et.

55 Εἰς συμπάθειαν. Qui affectum inducit quadam necessitudine. Συνήθεα, consuetudine.

56 Ανεργεται. Ita Coisl. Edit. ἀπεργεται.

METRICA VERSIO.

Nunc jam ista quoniam res ferat, quæso, vide.

B. Jam pene nosco. A. Sed tanien

Sermonis aliquid postulo exemplum tui.

B. Quodnam sit illud?

A. Petram cadentem monte vidisti edito?

B. Ego ista vidi, nec semel.

A. Quanta ruens ad ina volvitur impetu!

B. Quanto et tremore!

A. An facile quia se sistere visa est tibi?

B. Mihi non : an alli nescio,

Nam petra sese concitans, vincit manum.

A. Tu vera dicas :

Hec et mihi accidere ; ad ima cum feror,

Me citior abrupti impetus.

B Facile at manere primuro erat meque et petram.

B. Perfacile sane.

A. Huic cuncta petra paria cum sint crimina,

Tum maxime horcus, ut puto.

Qui fiat hoc, audi. Certe huic inest rei

Grandis voluptas.

At semel ut horco quispiam assuevit, quid hinc

Contingit? haud jani sistitur,

Quod in profundum gurgitem præcepis tuat.

B. Quis gurges hic est?

A. Non gurges ullus major est porjurio.

B. Id scire quid sit, mi placet.

Hocrus malum nam quale sit, multos latet.

Hoc ergo pande.

- A. Οὐ τὴν ἑαυτοῦ πολλάκις σωτηρίαν
Οὐμώμοκέ τις; B. Καὶ μάλα.
- 65 A. Τί οὖν ; Δέδοικε μή τι τῶν κακῶν δράσας ,
Τί καὶ κακοῦθ·
- Μέσην τέως τέθεικε τὴν σωτηρίαν,
Τὴν αὐτὸς αὐτοῦ δηλαδή,
- "Ωστ' ἐξαλέσθαι, εἰ τύχοι φευδῆ λέγων.
70 B. Οὐτω δοκεῖ μοι.
- A. Τοῦτ' οὖν λογίζουσι, καὶν θεόν ποτ' δύναμισης.
B. Τὸ ποιον, ως ἀνειδῶ;
- A. Μέσον τέθεικα τὸν θεόν τῆς πότεως.
B. Μέσον· τι δὲ ἄλλο;
- 75 A. Φυλάσσετ' εὐροκροντι, λύεται δὲ μῆτη,
Όσσον ἐψ' ἥμεν. B. Εἴ λέγεις.
- A. Annon sapere per suam ipsius salutem
Juravit aliquis? B. Certe sapienter.
- 498-499 65 A. Quid igitur? Dum metuit, ne quid admittens mali,
Malo et ipse afficiatur,
Medium interposuit salutem,
Suam ipsius videlicet.
- Ut pereat, si falsum dixisse inveniatur.
70 B. Sic mihi videtur.
- A. Hoc igitur considera, si quando per Deum iures.
B. Quale illud est, ut intelligam?
- A. Mediatorem posuisti Deum fidei tue.
B. Mediatorem sane. Quid enim aliud?
- 75 A. Servatur recte juranti ; solvit, si non recte,
Quantum in nobis est. B. Recite dicis.
- A. Sed non servare, dic mihi, quid tibi videtur?
B. Negationem esse arbitror.
- A. Negatio ergo est perjurium.
80 B. Nihil aliud profecto est.
- A. Negatione autem quid pejus dicere queas?
B. Haud equidem invenio.
- B. Res est igitur omnium pessima, perjurium.
Ut pluribus demonstratum est.
- 85 B. Quomodo ergo illud fugiamus? A. Mores aptos habeamus
Ad faciendam fidem. B. Magnum dicis.
- A. Minus enim opus est jurejurando viris probis.
B. Minus illud idem ipse puto, ac minime.
- A. Sed mores testis loco consistunt.
90 B. Sic enim se res habet.
- A. Ecuod lucrum his qui saepe jurant? Dic mihi.
B. Risus. Quid aliud adjicies?
- 67 Τέως. Ita mss. Edit. Θεῷ.
- 72 "Αὐτὸν. Claudiare videtur metrum, definiens uno pede, nisi in verbo εἰδῶ dure fiant syllabae
ex duobus primis litteris ετ. CAIΛAU.
- 75 Λύεται δὲ μῆ. Subaudit. εὐροκροντι.
- 77 Πέρικρεν. Coisl. πέριφνεν.
- 82 B. Οὐκ ἔσται διὰ τοὺς οὐδαμῆ.
- A. Ἀρνήσεως δὲ τὸ χειρον ἀπέκτει δικαιοῦ.
- B. Οὐκέτι τοις τοῖς πολυθρονις, εἰπε μοι;
B. Γέλως. Τι δὲ διλλο προστίθεις;

- A. Τὸ μὴ φυλάσσειν δέ, εἰπε μοι, τί σοι δοκεῖ ;
B. Ἀρηταῖς, οἶμαι.
- A. Ἀρνήσεως οὐν πέψυκεν ἡ φευδορχία.
80 B. Οὐκέτιν διλλως οὐδαμῆ.
- A. Ἀρνήσεως δὲ κι χειρον ἀρ' εἰπεν έχεις; c2
B. Οὐκέτιν εὑρεῖν.
- A. Πάντων δέρ' έστιν χειρον ἡ φευδορχία,
Ὄς γοῦν δέδεικται καὶ μακρῷ.
- 85 B. Πῶς οὖν φύγωμεν; A. Τὸν τρόπον κτησόμεθα
Πιστον. B. Μέγ' εἴπας.
- A. Ὁρκου γάρ ἡτον χρεία τοῖς εὐγάμοσιν.
B. Ἡτον γάρ οἶμαι οὐδαμῶς.
- A. Ἀλλ' ὁ τρόπος καθίστατ' ἀντι μάρτυρος.
90 B. Ἐχει γάρ οὖτως.
- A. Τι πιλέοντι τοῖς πολυθρονις, εἰπε μοι;
B. Γέλως. Τι δὲ διλλο προστίθεις;

B. Οὐκέτι τοις τοῖς πολυθρονις
A. Πάρτων ἀρ' ἔστιν χειρον ἡ φευδορχία.
Quatuor isti versiculi in edit. desiderabantur. Ex
cod. Coisl. descripsi sunt. — Versibus expressos
italicis distinximus. CAIΛAU.

91 Εἰπέ μοι. Ita Coisl. In edit. deest ποτ.

92 Γέλως, etc. Iste versiculus deest in Coisl.

METRICA VERSIO.

- A. Annon salutem per suam quisquam frequens
Juravit? B. Istud quis neget?
- A. Quid ergo? metuit ne quid admittens mali,
Paliatur etiam?
- Medium salutem statuit inter se et Deum.
Suam salutem scilicet:
- Ut pereat ipse, falsa si verba efferat.
B. Sic mihi videtur.
- A. Hoc ergo reputa, si Deum iures quoque.
B. Expone quidnam hoc, ut sciām.
- A. Fidei hunc, polo qui regnat alto, intercolas.
B. Ipsum profecto.
- A. Servatur ergo vera juranti : secus,
Si falsa. B. Recite tu quidem.
- B. At non tueri, quale tu crimen putas?
- B. Negationem,
- A. Negat ergo summum, falsa qui jurat, Deum.
B. Certe negavit. A. At tibi
- Negatione pejus esse quid potest?
- B. Nil, credo, pejus.
- A. Res ergo pessima omnium est perjurium,
Ut jam probatum est pluribus.
- B. Fuga ergo tanti que mali? A. Mores probi.
B. Magnum dicis.
- A. Horco minus opus est enim probis viris.
B. Minus; immo plane non opus.
- A. Mores honesti tunc locum testis tenent.
B. Sic quippe res est.
- A. Quidnam ille fructus, saepe qui jurat, refert?
- B. Risum. Quid aliud inseper?

- A Μῆδος δὲ λέγωντας δύν τι καὶ πιστόν, δοκεῖν.
B. Κάμοι γ' ἀρέσκει.
- 95 A. Φέρ' οὖν, ἐμοὶ πείσθητι. B. Καὶ μάλιστα μάν.
A. Τοῖς τοῦ λογισμοῦ φαρμάκοις
Πίσσαν κάτασχε τὴν νόσον. Πολλοὶ δὲ δή
“Ἄν οὐμεν τῆμεσις
Καὶ μεζόνους ἔκρατησαν η̄ βούλομαι.
- 100 B. Τίνων λέγεις δή μεζόνους;
A. Θυμῷ, φόβου τε, πληγμονῆς, τῶν πληγμονῆς.
B. Πώς ταῦτα μεζόνα;
- A. Μισιών δρεξίς. “Ἄν δ' δρεξίς ξυνονος,
Μεζόνων κάθεξίς. B. Πᾶς λόγος.
- 105 Εἰ δὲ οὐ καθεκτήτη τὴν νόσον τέως ἔχεις,
Τι δὲ γενέσθαι;
- A. Ut etiamsi aliquid veri dicant, dicere non videantur.
B. Mihi quoque ita placet.
- 95 A. Age igitur, obsequere mihi. B. Ac libertissime quidem.
A. Rationis medicamentis
Morbum omnem comprise. Multi autem
Quos novi,
- Etiā majora (vitia) quam nunc volo, vicerunt.
100 B. Quenan majora dicas?
- A. Iram, invidiam, gulam, et que ex gula.
B. Quomodo hec majora?
- A. Vehementior horum appetitus. Quorum autem vehemens appetitus,
Ea difficilis reprimere. B. Certa res.
- 105 500-501 Sed si morbo hactenus insanabili laboras,
Quid facientium?
- A. Semper, et vehementius, et de re qualibet
Caveat iusjurandum multiplicare.
- B. Quandonam ergo, et quale, et quam ob causam, concedis iusjurandum?
- 110 A. Ubi adest necessitas.
- B. Sit sane: sed que necessitas, adde. A. Ut periculis
Liberes aliquem.
- B. Optimum id sane. A. Vel ut te ipsum turpi crimen
Exsolvas.
- 115 Sed ne tibi ex jurejurando pecunia lucrum accedat.
Id enim videtur admodum turpe.
- B. Admodum. A. Ac proclive est perjurii accusari
Istos presertim.
- Plures enim sunt mali causa pecuniae.
120 B. Plures sane. Quis non assentiatur?
A. Atque id sophistæ autinusabant.
B. Quid igitur magni a nobis sit?

- 401 Πληγμονῆς, τῶν πληγμονῆς. Coisl. πλη-
γμονῆς, τῶν πληγμονῶν.
103 Ἐπτορος. Coisl. εἰπονος.
107 Μεζόνων. Coisl. μεζόνων.
108 Ὁρκους πληθύνειν. Coisl. δροκοις πληθύ-
νεσθαι. — In utroque case deficit metrum, cum
prima syllaba πλη, que debet esse brevis, male

- producatur. CAILLAU.
111 Τίνος. Coisl. τίνων.
115 Σαι. Ita Coisl. Edit. mot.
116 Ἐγχαλείρ. Coisl. ἐγχαλείσθαι.
119 Κακοι τρόφ. Ita Coisl. In edit. deest γάρ.
120 Πλειον. Ita Coisl. Deest in edit.

METRICA VERSIO.

- A. Ut vera nec cum dicat, inveniat fidem.
B. Mihi sic videtur.
- A. Ergo monenti pareas. B. Perquam libens.
A. Rationis ipse pharmacis
Omnino morbum comprise; a multis viris,
Quos ipse novi,
Majora quoque sunt victa, quam de quo loquor.
B. Majora quenan nunc ait?
- A. Invidiam, et iras, et gulam, et que sunt gulae.
B. Majora quinam bacē?
- A. Cupido major; que quis ardenter cupit.
Hæc retinet arcte. B. Res ita est.
- Comprimente morbus si tauna nondum potes,
Quidnam est agendum?

- B. Jurare saltem semper et grandissime,
Omnique de re, diffuge.
B. Quando igitur horci gratiam nobis facis?
A. Tum cum necesse est.
B. Quando at necesse est, adjice. A. Ex periculis
Magnis ut aliquos extrahas?
B. Recte. A. Vel ut te crimen exsolvas gravi,
Tum quoque hecibit.
Jurare questus absit at causa mihi:
Hoc turpe scilicet nimis.
B. Nimis. A. Quis autem talis haud perjurii
Prompte arguitur.
Plures enim sunt improbi in pecuniis.
B. Nemo id negari.
A. Etiam a sophistis traditum hoc olim fuit.
B. Quid ergo grande, si pares?

- A. Οὐδὲν τὸ μημεῖσθαι, εἰ δὲ καὶ φαινόμεθα
Χείρους, τοῦτοι αἰσχύνονται μάλα.
125 B. Ὄρκους δὲ δῆ μάλιστα φευκτέον τίνας;
A. Εὐδηλόν ἐστι.
B. Πλήγη σού γ' ἀκούειν ἀσφαλές. A. Τούτους λέγω
"Οσοι γε φρικωδέστεροι.
B. Δέδουκας εἶπεν; A. "Οσσοι ἀν μνήμην θεοῦ
130 ἔχουσιν ἀπλῶς.
B. Γραφῶν δὲ δῆ τι, καὶ πόθους, καὶ προσφορᾶς;
A. Καὶ ταῦτ' ὅμοιας μυστικά.
B. Ἡμῖν δὲ δῆ μάλιστα τῶν Ἑγχωρίων.
A. Καὶ δακρύω γε.
135 Τὸ γάρ σύνηθες καὶ νόμος καθίσταται.
Πλήγη πάνθ' ἀλωτὰ τῷ λόγῳ.
- A. Nihil sancti magni, si eos imitemur. Sed si videamus
Deteriores, erit id turpissimum.
125 B. Quoniam autem juramenta maxime negligenda?
A. Manifesta res est.
B. Sed tamen ex te audire tutius erit. A. Illa dico
Quaecunque horribilia.
B. Enarrare metuis? A. Quotquot Deum
130 Simpliciter memorant.
B. Quid si Scripturas, aut passionem, aut sacrificium?
A. Sunt haec pariter arcana et mystica.
B. At nobis (juramenta) inter precipias loci consuetudines.
A. Est ita, idque delleo.
135 Nam consuetudo etiam legis obtinet locum:
Sed tamen omnia ratione vinci possunt.
B. Quodnam ergo jusjurandum concedis? A. Utinam nullum!
Neque aliud proorsus esset.
B. Quidni per uxorem, filios, salutem,
140 Vitam, prosperos eventus?
A. Sunt haec imprecations. Sed tamen jusjurandum videntur.
B. Ac sane videantur talia.
Hinc etsi iudicuri, non tamen perimus.
Nondum animae periculum,
502-503 145 Quam quidem perire, perfectus est interitus.
A. Recte haec tibi se habent.
Tibi vero ad omnia quae accidunt, astu cordis,
Deus, mensa, res charissimæ,
Crux, uxor, divinus sanguis, sanguis tuus,
150 Terra et mare,
Quidquid primum mala cupiditas protulit,
Corruptore tuo incitante, adhibentur,

- A. B. Τίν' οὖν ἀλοιπτας δρον; A. Εἴτε μηδένα,
Μή δ' ἡγετεῖς διλλος.
B. Εἰ μὴ γνωτίκα, τέκνα, τὴν σωτηρίαν,
140 Ζωήν, ἀπένθητον βίον.
A. 'Αραι τάδ' ἐστιν, ἀλλ' ὅμως δρος δοκεῖ.
B. Καὶ γὰρ δοκεῖτο
Ταῦθ', οἱ τε καὶ πληγέντες οὐκ ὀλώλαμεν·
Ψυχῆς γάρ οὐπο κίνδυνος.
145 Ἡν τέρπεσθαι, παντελής ἐστι μόρος.
A. Όρθως ἔχει σοι.
Σοι δὲ εἰς ἀπαντά, τῇ ζέστῃ τῆς καρδίας,
Θεός, τράπεζα, φίλατα,
Σταυρός, γυνή, τὸ θελον αἷμα, αἷμα σὸν,
150 Γῆ καὶ θάλασσα,
"Ο πρώτον ἡνεγκ' ἡ μακή προθυμία,
Τῷ σῷ φθορεὶ κινούμενον."

23 Εἰ δὲ καὶ Ita legendum. In edit. deest. el.
129 Ὁρκος ὅν. Edit. τοὺς δύοτοι, unde claudicat
versus, et deinde ἔχουσα pro ἔχουσι. CAILLAU.

140 Ἀτερηθεῖτον. Vitam mæroris expertem.
143 OI re. Ita habet Coisl. codex oīος τα καὶ.
Forte legendum foret oīος τε καὶ.

METRICA VERSIO.

- A. Nil grande, si pares; locum at tenebimus
Vici minorem turpiter.
B. At fugere quosnam maxime horcos convenit?
A. Id est apertum.
B. Audire at abs te tutius. A. Hos intelligo,
Qui tetriores cesteris.
B. Times referre? A. Quotquot alti Numinis
Sumpserit nomen.
B. Quid Scripta sacra, passio, atque oblatio?
A. Sunt sane et ista mystica.
B. Jurare tamen haec, nos apud, mos est fre-
[quens].
A. Est: idque ploro.
. Mos quippe longos obtinet legis locum.
At ratio nil non efficit.

- B. Ilorum ergo quemnam liqueris? A. Nullum
[velim]:
Nec existet alius.
B. Quid si salutem, filios, sociam et thori,
Vitamque jurem prosperari?
A. Sic imprecari, ast habet id horci typum.
B. Habet, fatemur.
Sed ictus ipse sim licet, tamen haud peri;
Menti periculum nondum enim est:
Omnino quam qui perdidit, miser occidit.
A. Recte istud inquis.
Ad cuncta sed tu fervidus juras Deum
Mensamque, chara et pignora,
Crucem, Deique sanguinem, et simul tuum,
Terram, fretumque,
Quidquid libido pestilens primum tulit,
Agitante pravo diabolo,

"Ος καὶ γλυκεῖν τὴν νόσον ποιεῖ δοκεῖν,
 Ἐπὶ τῆς ἀνοίας !

155 Ποτέρ χρόνοι τὸ χρυσὸν ἐκ γλωσσαλγίας.
 B. Ἐγειρόμενοι τὰς ὄψεις, ὡς λέγεται.

A. "Ἄλλα δ' ἐπ' ἀλοις κύματα" ἐκεγέρεται,
 Θυμῷ πνεύνοντος

"Ἴσως, Ἰσως δὲ χρημάτων Ἰσως πόθου .
 160 Πλεύσται γάρ εἰσιν αἱ πάγαι.

Οὐ τὸν χειθέντα δεινὸν δρόχον οἰεται.
 B. Οὐκ οἰεται γάρ.

A. Τῷ δὲ ἐμμένοντι, φευ τάλας! συμπιέγεται.
 B. Ποτέρ γραψέντες εἰ τοῦ πάθους.

165 A. Πειθεῖν νομίζει τῷ ἀπειθεῖσθαι πλέον,
 "Αν μή νοηθῇ.

*Qui etiam efficit, ut dulcis morbus videatur,
 O vesaniam!*

155 *Quasi aurum ex linguae prurigine profundat.*
 B. *Ita se res habet, ut dicas.*

A. *Alii autem ex aliis fluctibus excitantur,
 Ira spirante .*

Forsitan, forsitan pecuniae amore :
 160 *Sunt enim plurimi laquei.*

Non gravis illi videtur iusjurandum quod effudit.
 B. *Non sane videtur.*

A. *Sed ab eo quod intus manet, heu miser! suffocatur.*
 B. *Veluti pictor es hujus morbi.*

165 A. *Fidei sibi adhiberi putat, cum denegatur maxime,
 Si non intelligatur.*

Quid opus est pluribus rationibus, si una vicerit?
 B. *Labor videlicet supervacaneus.*

A. *Juramentis quid pluribus opus est, si unum vicerit?*
 170 B. *Haud equidem arbitror.*

A. *Multitudine igitur iudicium est fidem denegari.*
 B. *Non aliter se res habet, recte dicas.*

A. *Vel igitur omnino non jurare, vel saltē raro.*
 B. *Id quidem esset optimum.*

175 A. *Unum si violenter (juramentum), omnia violantur.*
 B. *O apposita ratione!*

A. *Forte quis dixerit multitudini fidem adjungi.*
 B. *Sic equidem arbitrantur.*

A. *Nunquid tu pulvrem congerens aurum effici?*
 180 B. *Quis vero alius, quæ natura?*

A. *Quæ ratio esse potest, ut ex pluribus, quæ fide carent,
 Fides obtineatur?*

152 Τῷ σῷ φθορᾷ. *Corruptore tuo, id est, dia-*
bole.

155 Χέοι τε. *Sic legendum videtur. Edit. γένονται.*
 160 *Ἄν τοι τονθῇ. Si non intelligatur. Quod si*

rabie actus, nec satis sui compos, alia ex aliis ju-
mentis evomit. Combei. Bill. omisit. Coisl. pro μὴ
habet pol. Sic legit Leuv. Denique si rem recte con-
sidero.

METRICA VERSIO

Dulcem videri qui tibi morbum facit,
 O stoliditatem!

Ut si loquaci gutture aurum fundites.
 B. Ita est ut ipse muntias.

A. Fluctus, subinde sed novi surgunt, furens
 Cum spirat ira,

Vel forte saeva cum sitis pecuniae.
 Per multa nam sunt retia.

Quem fundit horcum, tunc enim haud dicit gravem.
 B. Non dicit equidem.

A. Sed suffocatur, pectore hunc si presserit.
 B. Morbi peritis pictor es.

A. Fidei arrogari tunc sibi, magis putat,
 Cum nemo credit

B. Cum sermo vincit unus, an multis opus?

B. Labor hic inanis scilicet.

A. Horcus si vincat unitus, quid pluribus
 Opus est? B. Opus nil.

A. Horci ergo plures, non tibi credi judicant.

B. Ut loqueris ita se res habet.

A. Horcos vel omnes igitur aut multos fuge.
 B. Sapienter istud.

A. Unus cadat nam si irritus, cuncti cadent.

B. Recte quidem tu disputas.

A. Horcis babetur, dixeris, multis fides.

B. Sic arbitrantur.

A. Junctone multo pulvere hinc aurum facis?

B. Naturæ prorsus hoc vetat.

A. Ex pluribus, cuncta quæ careant fide,

Fidei obtinebis?

B. Ούδετει, Εμοι γε φαίνεται. A. Πάντες ποτὲ
Πλούτου κακίστου βέλτιον;
185 Ούκον ὅμη τὰ πάντα, οὐδὲ πάντοτε,
Ἐσθιων, κυβεύων,
Πλέον, δέεών, δυστυχῶν, εὐημερῶν,
Ἄπειπολῶν, τὶ κακόμενος,
Χαίρων, στενάζων, ἐν φύλοις, ἐν συμπόταις,-
190 Ἐμέν τὸν δρόκον,
Ὦς οἱ τροφῆς τε καὶ ποτοῦ πεπλήσμενοι.
B. Πολλῆς τὸ πρᾶγμα συμφορᾶς.
A. Ἀλλ' οὐδὲ πάντον εἶνεν, ὡς ἀλώπιτος,
Ἐπὸν χρατηθῆς
195 Ἐργον, λόγον, σκιᾶς τε καὶ τυραννίδος.
B. Ως γοῦν τὰ πολλὰ φαίνεται.

B. Nulla, ut mihi videtur. A. Relinquesne tandem aliquando
Malas divitias, quod est melius?

504-505 185 Noli ergo vel quavis juramenta usurpare, vel semper,

Edens, ludens,
Navigans, iter faciens, si male cesserit, si bene,
Vendens, aliquid acquires,
Gaudens, ingenescens, inter amicos, inter convivas,
190 Vomere iusjurandum
Veluti qui cibo et potu repleti sunt.
B. Res valde calamitosa.
A. Nec vero quibusvis de causa (jures), quasi qui reus agendum sis,
Si victim fueris,
195 Operis, sermonis, umbraque et violentiae.
B. Certe velut plerumque fieri videtur.
A. In omnia contumeliosus es in Deum et res creatas.
B. Quomodo vero omnia?
A. In unum omnia nectens, quamvis non sint aequalia.
200 Sparteia hæc est, cui plexa junco habena.
Quid autem? Nonne, inquies, et Deum aliquando jurasse
Invenimus?
Sic Scriptura tradunt. Quid autem Deo melius?
B. Haud quidquam melius inventur.
205 A. Si autem non est quidquam melius, nunquam jurat.
B. Quomodo ergo tradunt (Scriptura Deum jurare?)
A. Cum aliquid dicit, id juramentum est Dei.
B. Qui igitur per se ipsum jurare dicitur?
A. Qui? Deus omnino non foret, si mentiretur?
210 B. Horrendum quid narras.

184 *Bēlētor.* Edit. addunt: μηδὲν ἔχειν. Ήττε
autem desunt in Coisl., servaverunt vero Benedictini,
qui verterunt: *Desinesne tandem aliquando ex malis divitis nihil melius habere?* Sed servatis his
verbis μηδὲν ἔχειν, nulla remanet metri forma; his
autem cum Coislaniaco codice rejectis, sicut cum metro
patens sensus, quem in texture expressimus. CAILLAU.

186 *Ectōlor.* etc. Hic plena in edit. metronum
confusio, quam a Benedictini non coordinatae
ad ordinem reduximus. CAILLAU.

184 *Ἐστὸν χρατηθῆς.* Leuv. *Tanquam qui depre-*

hendi possis, si conviciaris, vel ipsa re, vel verbis,

A. A. Τὰ πάνθ' ὑερίζεις, καὶ θεὸν καὶ πράγματα.
B. Πώς δὴ τὰ πάντα;
A. Εἰς ἐν τὰ πάντα συντίθεις, οὐκ ἵντ' Ἰσα.
205 Σπάρτος τοῦ ἔστιν ἥριας.
Τι δ'; οὐχι, φήσεις, καὶ θεὸς ποτὲ ὅμινον
Εὔρισκεθ' ἦμιν,
Ως αἱ Γραφαὶ γοῦν; Ἡ τι καὶ χρεῖσσον θεοῦ;
B. Τὶ χρεῖσσον οὐχ ἐνίστηται.
A. Εἰ δ' οὐτις χρεῖσσον, οὐδὲ ἀν ὅμινοι ποτέ.
B. Πώς οὖν λέγουσι;
A. Λέγει τι, τοῦτο δ' δρκος ἔστι τοῦ θεοῦ
B. Πώς οὖν καθ' ἔστιν λέγεται;
A. Πώς; οὐδὲ ἀν εἴη παντελῶς, εἰ φαύδεται;
210 B. Φρικτὸν λέγεις τι.

vel umbra quadam, vel per vim.

200 Σπάρτος τοῦ ἔστιν ἥριας. Adagium quod-
dam istud est, inquit Combel., quo-nexus fragi-
lem, seu leve argumentum esse ostendit poeta, qui
suum versus crebro adagii condire solet. *Leuv. Hæc*
freni tui regula esse debet, quæ vetat ne in juramen-
tis, quo non sunt paria, dividere cum humanis, inter
qua incomparabile quoddam est discrimen componat.
Bill. videtur legisse ἄνωτα. *Dementis hæc est nexo.*
Quod nec satis ad nitement Gregorii, nec metrum
patitur.

201 *Obygī.* Ita Coisl. Edit. oö.

METRICA VERSIO.

B. Non ego : nec ullus. A. Provide num desines
Tandem malas quacres opes?
Nec ergo jures cuncta, nec semper, puta
Ludens, edens,
Miser, beatus, navigans, carpens iter,
Vendens, emensque plurima,
Gaudens, gemiscens, in epulis horcum vomens,
Interque amicos,
Ut qui lyzeo, dapibus et multis tument.
B. Hæc misera res est admodum.
A. Ob cuncta nec item, captus ut si sis statim,
Cum sermo vel res,

B Vel umbra, vel vis dura te convicerit.

B. Plerumque certe, ut cernitur.

A. In cuncta probra fundis, in res ac Deum.

B. In cuncta quinam?

A. Tunc cuncta in unum necis haud aequalia.

Dementis est hæc nexo.

Quid? inquis : annou maximus jurat Deus?

Scriptura certe

Id tradit. Estne quidpiam melius Deo?

Nil nichil existat uspiam.

Nonquam ergo jurat. B. Cur sacre ergo Little. æ

Testantur istud?

A. Cum dicit aliquid, horcus id summi est Dei.

B. Cur vota per se concipi?

- A. Φύσις γάρ ἔστι καὶ τὸ ἀγενεῖν θεοῦ.
Οὐκ ἔστι δοτις ἀντερεῖ.
B. Τί δὴ Παλαιά; A. Οὐ τὸν ὄρχον καλύει,
Ζητεῖ δὲ ἀληθῆ.
215 Καὶ γὰρ φωνέειν τηγικαῦτ' ἡννομον,
Νῦν δὲ οὐδὲ πάτειν. B. Τοῦ χάριν;
A. Τόδε τὴν τελευτὴν τῶν κακῶν ἐκρίνετο,
Νῦν καὶ τὸ κινοῦν.
B. Οὗτοι δοκεῖ μοι. Καὶ γὰρ ἡλοῦ ἐπὶ πλέον.
220 A. Πατέρα οὐδὲ δημεταῖ αὐτοφονούν.
B. Τί οὖν; δέδωκας ἔστιν οἰς, ᾧς νηπιός,
Τροφῆς τὰ πρώτα,
Ὦς ἀν λάβωντας καὶ τροφὴν τὴν θετερον;
A. Ὁρθῶς γε καὶ τοφέτατα.

- A. Natura quidem Dei est, quod non mentiatur :
Nemo est qui negaverit.
B. Quid autem lex vetus? A. Jusjurandum non prohibet,
Sed querit veritatem.
215 Etenim occidere tunc temporis erat lege permisum :
Nunc autem, nequidem licet ferire. B. Quam ob causam?
A. Tunc perpetratio sceleris iudicio plectebatur :
Nunc autem, etiam id quod movet ad crimen.
B. Sic mihi videtur. Etenim lex nova tendit ad perfectius.
220 A. Quamobrem non jurabit sapiens.
B. Quid igitur? num largiris quibusdam tanquam infantibus,
Primum cibum?
506-507 Ut etiam capiant escam firmorem?
A. Recte quidem et sapientissime.
225 B. Atqui Paulus juravit, inquit. A. Quis hoc tibi dixit?
Quam nngator is fuit!
B. « Testis mihi Deus est, » et : « Deus scit, »
Nonne haec sunt juramentum? A. Quod?
Nihil aliud sunt quam asseveratio tantis rebus nisi, ut sit inviolabilis.
230 B. Mihi vero idem concedeas?
A. Utinam mihi omnino fas Paulus in virtute!
Regula sane justa est.
B. Iracundia quid accipiet? A. Optime tum scilicet,
Cum aliquid acciderit.
235 Simplexne malum tibi majus, quam duplex, videtur?
Quale istud est:
Ut si nemine impellente in juramentum sponte incidas.
Quid tibi videtur? B. Quasi primum scelus.

- 215 Καὶ τὸ προγένετον. Νέμετο σενο, quod
Iudex sententiam proferret, ut ipse subinde exponit.
216 Οὐδὲ πάτειν. *Nē leviusculam injuriam inferre,*
ne quidem irasci.
219 Ήλοῦ ἐπὶ πλέον. Coisl. ἤλθε τὸ πλέον.
225 Τηροῦσθαι πίστην.
228 Ταῦτα οὐκ ἡρόου. Ita Coisl. *Nonne hæc*
ad juramentum pertinent? Iu Edit. ταῦτα οὐκ εtc.

- 230 Δόστετι. Ita Coisl. Edit. δώστετι.
233 Θύρως τοι λήψεται. *Iracundia etiam aliquid*
accipiet. Aliquid etiam dabitis. Mox δὲ Coisl. δεῖ.
234 Επάρ. Ita Coisl. Mendose edit. δάπνη.
235 Δόξετι. Coisl. δόξετι.
238 Ναὶ πόδωρος. Ita Coisl. Edit. χρι φθόνος. Hoc
nomine sepius diabolum appellat Gregorius, quod
ejus invidia mors et omne malum subintraverit.

METRICA VERSIO.

- A. Omnino non est, falsa si potest loqui.
B. Horrenda narras.
A. Natura namque est Numinis, verum eloqui.
Est nemo qui negaverit.
B. Quid at velut lex? A. Illa non horcum vetat,
Sed vera querit.
Namque et vetabat illa cædem admittere:
Hec ei ferire. B. Cur ita?
A. Plecti solebat criminum tunc exitus :
Nunc etiam origo.
B. Sic mihi videtur; hec se enim ultra porrigit.
A. Illocum ergo fugiet qui sapit.
B. Ergo quibusdam porrigit, pueris velut,
Lac ebibendum,
Quo firmiores capere post cibos queant?
A. Sapienter istud porrigo.

- B. At Paulus etiam jurat. A. Id qui dixerit,
Vanum hunc putato.
B. « Testis Deus » qui, « Novit hoc summus
[Deus, »
Nonne horcus haec sunt? A. Neutiquam.
Sed firma rebus maximis assertio.
B. Idem mihi dabitis?
A. Ad cuncta magni sis velim Pauli æmulus.
Est recta sane haec regula.
B. Quidnam ira capiet? A. Optime tum scilicet,
Cum quid erit ortum.
Simplexne gravius, an duplex censes malum?
Cujusmodi hoc est:
Quid, sponte in horcum si cadas non concites?
B. Immune crimen istud est.

- A. Τί δ', ἀν πρωτηθεὶς, διὰλο γειρόν εἰσγάσω;
240 B. Τοῦτ' αὐτὸν δῆ του.
Εἰ δὲ ἐξ ἀγνοίας; A. Μένον. 'Αλλ' ὑπεύθυνος,
Ὄν δῆν τὸ κίνημα ἐξ ἁμοῦ.
B. Εἰ δὲ οὐκ δικού μὲν, κινδύνων δὲ λειπερῶν;
A. 'Αλλος δέτω τις.
245 B. Εἰ δὲ ἔγραφοι τις, δρκον οὐκ ὅμωμοκώς;
A. Τί οὖν τὸ τρόμα βούλεται;
Χειρόγραφον δὲ τῶν δεσμῶν δεσμεῖ πλέον.
B. Εἰ δὲ ἐξ ἀνάγκης;
A. Πώς οὐ τέλινη; Ἐκρήν δὲ τρόπον πρόσθεν καὶ θανεῖν.
250 B. Εἰ δὲ οἱ Γραψον προκειμένων;
A. Σελίς τὸ σπεῖρον, ἡ θεᾶς χαρίζεται;
B. Διὰλον τοῦτο λέπι.
A. Φοβῇ τὸ δέρμα, τὸν θεὸν δὲ ἄγω πλέον.

- A. Quid autem, si provocatus, gravissus aliquid feceris?
240 B. Idem malum est, ut prius.
Quid si ex ignorantia? A. Minus quidem malum. Verum reus sum,
Eorum quorum motus ex me oritur.
B. Quid si, non equidem invitus, sed ad liberandum a periculo?
A. Altius quis concedat.
245 B. Si autem quis scripsiter, juramentum ore non proferens?
A. Quid igitur hæc sibi vult scriptura?
Porro scriptura vinculus constringit arctius.
B. Si autem ex necessitate?
A. Quomodo mortem non opperit? Oportebat enim potius mori.
250 B. Quid si non praesentibus sacris libris?
A. An codex veneracionum, an Deus præstat?
B. Id manifestum est.
A. Membranam times; Deum ego magis.
B. Pluribus frequens est hic morbus.
255 A. Multis et istud est; ac veluti si quis herum
Verberans et ignominia afficiens,
Servum aut missum faciat, aut etiam venerari velit.
B. O insignem contumeliam!
A. Vel si quis regiam imaginem servet,
260 Regem ipsum throno dejicetus.
508-509 B. Sic est equidem. Hoc autem adhuc velim adjicias,
Si quid superest dicendum.
A. Lingua juravit, sed mens est injurata:
Hoc multi dicitant.
265 Quidvis potius quam juramentum subdole excussatur.
Nemu sibi fraudem fieri ullatenus patiatur.
Juramentum quidem est, addita autem fraude quantum
Mali accedit!

244 'Αλλος δέτω τις. *Altius concedat.* Significat se id nou concedere, non tamen prohibere quoniam nus alter concedat. Supra, vers. 411 et 412, videtur illud permittere.

251 Τὸ τετεύχ. Ita Coisl. et Vat. Edit. τὰ σεντά. Mox, Vat. in marg. χριζεται pro χριζεται.

- A. B. Πολλοὶ συνήθεις ἡ νέος.
255 A. Πολλοὶ τοῦτο ἔστιν· οἶον εἰ τις δεσπότην
Παιῶν, ἀτεμῶν,
Τὸν δεῦλον ἢ ἀφεῖτο, ἢ τιμῆν θέλοι.
B. Πολλῆς τε τῆς ἀτιμίας!
A. 'Η καὶ βασιλεὺς εἰκόνα σύζυγος τις,
260 Αἴτον καθαίρειν.
B. 'Ἐγει μὲν αὐτῷ. Τοῦτο προστίθει δὲ ξεῖ,
Εἴπερ τι λέπει τῷ λόγῳ.
A. 'Η γλῶσσα διώμυχ', ἡ δὲ φρὴν δινόμωτος
Πολλοὶ λέγουσιν.
265 'Ἄπαντα πρόσθεν, ἡ δρκος, σοφίζεται.
Μηδέτοι πλανάσθω μηδέλως.
'Ορκος μὲν δύστιν, ἡ δὲ δεπλότη πόσιν
Κακὸν πρόσεστι!

253 Λέρμα, *pellem*. Vat. in marg. βίθον.
257 'Η τίμη. Ita Coisl. Edit. τιμῶν.
259 Βασιλεὺς. Ita Coisl. Edit. βασιλεῶν.
263 'Η δέ. Ita Vat. Edit. ἡ καὶ. Hic versus est
Europidis a Marco Tullio sic redditus: *Juravi lingua, mentem injuriam gero.*

METRICA VERSIO.

- A. Quid gravius aliquid concitus si feceris?
B. Perinde crimen.
Quid si insciente? A. Id minus, sed si tamen
Sit motus ex me, sum reus.
B. Si non coactus, sed fugans periculum?
A. Concedat alter.
B. Quid, si quis horcum scribat, haud ore efficerat?
A. Scriptura quid vult hæc sibi?
Vincit minus arcta nos ligant quam syngraphæ.
B. Quid si coactus?
A. Mortem ante decuit perpeti. B. Quid si sacram
Nou proferat quis codicem?
A. Veneratione datne codex, an Deus?
B. Id est apertum.
A. Pellem vereris: plus ego multo Deum.

- B. Multis requens est morbus hic.
A. Multus idemque est istud, ut si verberans
Spernensque dominum,
Dimittat aliquis servulum, aut etiam colat.
B. Est istud ingens dedecus.
A. Statuam velut si principis servans, throno
Deturbet ipsum.
B. Sic est ut inquis. At velim adjungas adhuc
Si quid superest dicere.
A. Horcum profudit lingua, multi hoc dictitant,
At non item mens.
Fraudem sed horcus respuit supra omnia.
Sibi nemo fucum factiet.
Est istud horcus: juncta fraus et accidens, male
Quantum addit ultra?

- B. Σκοπῶ. Τί δ' ὄρκος; A. Τῶν δεδογμένων δ νοῦς. A. Πᾶς δὲ τόδι εἶπος;
 270 B. Ἐφριτὶ αὐδούν οἰς λέγεις.
 A. Λέγεις μὲν οὖτα δ' οὐδὲ πρὸν πειρῆ μάθω.
 Πιστεῖς γάρ ἔργον.
 Φρίστουσα μὲν τοι καὶ σὺν παραυτίκα,
 Σὺνδες βούντος. B. Ωδὴ ἔγει.
 275 A. Ἀλλ' οὐ μέγ' οὐδέν. Εἰ δὲ καρδίας λόγος
 "Ἄφαις", ἐπανα.
 B. Τί δ'; οὐ τὸ λοιπόν ἔστι μοι καθάσσον;
 A. Κατί. Σκόπει δέ. B. Τί σκοπῶ;
 A. Οὐ τοῦ τρόπου πάντος γε, τῶν δὲ ἀπταισμένων
 280 B. Τρόπου δὲ, πῶς δὲ;
 A. Οὕτω μόνιμος διν, ἣν τι καὶ προεκπλύνῃ.
 B. Νοῦ. A. Φόδος γάρ τοῦ πρόσω.
 Πολλῶν δὲ συγχώρησις οὐ τιμητέα.
- B. Κοινωνοῦ. Quid vero est juramentum? A. Eorum, quae visa sunt, sensus.
 270 B. Horresco audiens quae dicas.
 A. Id quidem ais. Sed tamen non credam, priusquam experientia didicero.
 Fidem enim facit opus.
 Horrescunt enim statim sues,
 Uno sue clamante. B. Est ita.
 275 A. Neque vero id mirum est; sed si cor oratio
 Tangat, id laudo.
 B. Quid autem? an non lavacrum mihi est lustrale?
 A. Est quidem. Sed considera. B. Quid considerem?
 A. Non mores abstergit penitus lavacrum, sed lapsus.
 280 B. Morum autem quomodo sit lustratio?
 A. Ita duntaxat fieri, si quid tu quoque ante lavaerum abstergas.
 B. Intelligo. A. Timor enim in posterum esse debet:
 Plurimorum autem venia non magni facienda.
 B. Quomodo hoc quis dixerit?
 285 A. Ne forte opus sit secundo lavacro.
 B. Quale autem est istud? indica.
 A. Est lavacrum diuturnarum lacrymarum et corporis afflictionum.
 B. Ne mihi contingat.
 A. Periculum est facilius abjicere donum.
 290 B. Tabulae istae sunt Dei.
 A. Dei sane sunt tabulae. Tu vero eas inscribito
 Cordis tui tabulis.
 Vnde scire hanc esse diaboli luctam
 Tuce invidentis prosperitati?
 295 B. Dicens mihi proderis; nam graviter afflitor.
 A. Audi. B. Loquere.
 A. Audiri te dicentem, non sine lacrymis.
 B. Quidnam, obsecro? non negabo.

289 Τῶν δεδογμένων δ νοῦς. Rerum statutarum sensus, intelligentia. Leuv. Nihil aliud certe, quam ipsa mens earum rerum, quae statutus.

276 "Ἄγαρ". Ita Coisl. Edit. δέκατη.

277 Καθάρισμον. Exurgatorium.

281 Μόρως. Ita Coisl. Edit. μόνος. Mox διν πρ

ην, et προεκτίναξι προ προεκτίναξη.

283 Πολλωρ. Multorum autem malorum, scilicet

venia, non ideo pluris facienda quod multa condonentur.

284 Τῶν. Coisl. et Vat. πᾶς. Quis hoc dixerit. Leuv. sic legit: Nam ceteroquin eo quisque congeret.

292 Τῆς σῆς. Ita Coisl. Edit. τοῖς σοῖς.

293 Τούς φέρουν. Invidit. Diabolum intelligit.

METRICA VERSIO.

- B. Quid horcus? A. Horcus, est statuta mens rci. B. Nemo id negabit.
 B. Horresco, verba haec audiens.
 A. Horreter credam, fecerit cum res fidem,
 Nam res fides est.
 Clamante porco, namque porcorum illico
 Horrescit agmen. B. Est ita.
 A. Sed non id ingens; pectus, at lsudo, mens
 Si sermo tangat.
 B. Quid? Non lavacrum crimina abstergit mihi?
 A. Ita es; sed istud cogita.
 Comissa tergi balneum, haud mores item.
 B. Quinam ergo mores?
 A. Sic nempe, si quid tu quoque abstergas prius.
 B. Teneo. A. Future nam metus.
 Nec vero laudem venia malorum obtinet.
- B. Sit opus secundo ne tibi purgamine.
 B. Quid sit istud, indica.
 A. Est fetus ingens, carnis est afflictio.
 B. Hoc absit a me.
 A. Abjicere donum promptius perquam est grave.
 B. Tabulae ista magni sunt Dei.
 A. Sunt ista sane, cordis at tabulis tui
 Inscriptio gravus.
 Vnde scire quod sit demonis lucta haec mali,
 Tuis dolentis commodis?
 B. Dicens iuvabis: nam modis multis petor.
 A. Audi. B. Profare.
 A. Non absque lacrymis audii cum diceres
 B. Quid? non negabo

- A. Ός ἡ τοτε εἰπὼν δύνινον λόγον τύχω,
300 Ὁρκον δὲ μὴ θῶ,
Ὦς οὐ τελεῖσι τοῖς λόγοις αἰσχύνομαι.
B. Τοῦτος ἐστιν ἔκεινον ἐμφανῶς.
A. Τὸ δεῖπνον αὐτὸν προστίθησι σὺ τῷ λόγῳ
Τόδι ἐστὶν δρός,
305 Κακὸν πλήρωμα τῆς δεινῆς φλογῆς.
Πλάτων δὲ ποιεῖ καὶ τόδε
Ὦς μὴ θεὸν τινί δύνιν τηρῶν σέβας.
B. Εὖ οἶδεν διατίσεις.
A. Ἡν τις πλάτανος, καθ' ἣς δύμνυ καὶ μόνη,
310 Ἀλλά οὐδὲ ταῦτης εἰστόχους.
Ἀλλά οἰδεν η τὸν, τίνα δ', οὐ προσῆν ἐστι.

- A. Τί τοῦτο δ' ἐστιν
Ὤρκον σκιά τις, ἐμφασὶς τὸ δύνινον?
B. Ἀνορκος δρόκος. Ός ξένον!
315 A. Μὰ τὸ δαιμόνιον οἱ σοφοί. B. Πανορκία
Τοῦτος ἐστιν δρόκον.
A. Πέρας τοῦ δρόκου τοῦ λόγου. B. Διεψύνεται με
Λείψειν ἀπελεῖς ών τάχος.
A. Εἰ μὲν τοι μικρὸν δρόκος εἶναι σοι δοκεῖ,
320 Τοῦτο οὐκ ἐπαινῶ.
Εἰ δὲ ξένον, διστερός ἐστι, τῶν φρικτῶν λίαν,
Κάγγη τι τοκμῶ τῶν καλῶν.
Αὐτὸν γέ σοι τὸν δρόκον, δρόκους ἐκτρέπου.
B. Ἐνεις τὸ νίκος.

- A. Si forte quidpiam dixerim, quidquid illud sit,
300 Juramentum vero non proferam,
510-511 Ut minus perfecti hujus sermonis me pudet.
B. Hoc ipsum est plane.
A. Quod superest, ipse tu adjicias dictis.
Istud autem est juramentum,
305 Mala consummatio exitialis flammæ.
Plato autem id agebat,
Ne per quenpiam deum juraret, religiose cavens.
B. Novi quid dicturus sis.
A. Erat platanus quedam, per quam solam jurabat,
310 Sed neque ipsam recte.
Scilicet intelligebat aliquid (per quod jurabat), sed quid illud esset, non addebat.
Quid autem istud est?
Juramentum umbra quedam, significatio expers nominis.
B. Absque jurejurando jusjurandum. O res nova!
315 A. Per daemonium jurabant sapientes. B. Universum juramentum
Jam istud est.
A. Verum esto nostræ finis orationis. B. Sicuti nahi
Minaris citam discussionem.
A. Si juramentum parvi momenti res tibi esse videtur,
320 Id non laudo.
Si vero est, ut re ipsa est, in numero rerum valde horribilium,
Ego quoque audero quid præclarum dicere.
Per ipsum ego te juramentum obtestor, juramenta devita.
B. Victoriam tulisti.

- 299 Ὁρτεροῦν λόγον τύχω. Ita Coisl. Vat. τά-
χως, quo modo legisse videtur Bill.
300 θω. Ita Coisl. Edit. δῆς.
302 Τοῦτος ἐστιν ἔκεινον δύμνων. Sic vertit Bill.:
Affectus hercle hic est mihi. Profano hereticorum
more, juramentum adhibet in interpretatione car-
minis quo Gregorius quelibet juramento, etiam
Christiano usu vel abuso usurpata, totis viribus
oppugnat et profligat.
303 Προστίθης. Coisl. προστίθησι τῷ λόγῳ.
305 Πλήρωμα. Deficere videtur metrum, nisi li-
centia poeta admittatur. CAILLAU.
307 Ομηρεύς. Coisl. δύμνων.

- 309 Ὁρνυν. Coisl. ξπομνω.
311 Α.Ι.Ι. οἰδεν η τὸν δυτικα,
δι' οὐ.
315 Μὰ τὸ δαιμόνιον. Ita Coisl. In edit. deest
μὰ. Per fortunam jurabant sapientes. Leuv. jungit
cum ὥξενον, ut philosophi per genium peregrinam
et ignotum jurabant. Ibid. Ιταροφία, universum juramen-
tum, per quilibet res jurare, per omnia numina.
317 Ηέρας τέθ δέστω. Ita Coisl. Edit. ηέρας;
δέστω.—Usque ad finem fere semper in editis con-
funditur metrum, quod in ordinem reduximus,
quamvis a Benedictiniis omissum. CAILLAU.
323 Τὸν δρόκον. Ita Coisl. In edit. deest τὸν.

METRICA VERSIO.

- A. Si forte dixi quidpiam, quod non statim
Comitetur horcus,
Sermonis hujus me pudet, pleni ut minus.
B. Affectus hercle est hic mihi.
A. Quod ergo superest adjicias dictis tuis.
Est autem id horcus,
Horribilis explet qui statim flammae impetuui.
Est hic Platoni mos quoque.
Nam dum, Deum ne quenpiam juret, caverit.
B. Novi quid alia.
A. Platanum per aliquam jurat, et tantum per hanc:
Quin nec per ipsam commode.
Platanum ille namque jurat, at quamnam, tacet.

- B. Quid istud autem est?
Horeci umbra quadam, nomine et specie carens.
B. Anoreus horcus, quam novum!
A. Horcus sophorum, daemonium erat. B. Quidlibet
Jurate janū istud est.
A. Ut dicta claudam... B. Tan cito, laborantem
Siti, minaris linquere?
A. Parvum si quid esse existimas,
Id non probarunt.
Horrenda sin res horcus est verissime,
Audax profabor quidpiam:
Horcum per ipsum, te rogo, horcos effuge
B. Paluam tulisti.

325 A. Εἰ τοῦτο ἔχοιμι, ἀριστέ μου, σὲ δασάζω

Τὸν θαυματουργὸν, ὃς πάρος.

Πάντες δὲ δύσφροθούντες εἰπομεν γάρ τάδε,
Ἄμητη, γένοστα.

ΚΕ. Κατὰ θυμοῦ.

Θυμῷ χρεῖομαι τὴν συνοίκιν δαιμόνιον,
Οὗτος δίκαιος τῶν χρών εἰμι μόνος,
Εἰ δεῖ τε καὶ πάσχειν γε τῶν εἰνθέτων.
Ἐπει τὸ δρόν τῷ λόγῳ κατείχομεν,
Στήγης φέροντες καρπὸν δέξιον ἀργον·
Πάμπταν τὸν δρόν μέζαν εἰδότες χρόνον,
Πολλαὶς σὺν διλαῖς, αἵς τὸ δεινὸν φύεται,

Α Τῇ ἀγρωτάτῃ τε καὶ μελαντάτῃ·

Καὶ τῇ, Θεῷ δόδοντος, ἐξαρθίσομεν,

10 Τέμνοντες, ὡς οἶδον τε, τῇ λόγῳ τομῆ.

Αἰτοῦ καὶ πρώτον, μὴ χολοῦσθαι τῷ λόγῳ.

Οὐτοῦ γάρ ἐστιν ἡ νόσος τῶν ἀσγέτων,

“Ωτὸς” ἀγριοῦσθαι πολλάκις καὶ ταῖς σκαλαῖς,

Αἴνοις τε τοῖς σφῶν γνησίοις παρανέταις.

15 Δεῖ δέ, ὃς ἔσκε, μὴ τι μαλθαδὸν λέγειν,

Κακοῦ τοσούτου τῷ λόγῳ προκειμένου·

‘Αλλ’ ὁς πυρὸς βρέμοντος ἀγρέλαν φλόγα,

Πηδῶντος, αἰθύσσοντος ἐντινάγμασι

Πολλοὶς, δικαίωντος ἐμψύχῳ φορῇ,

325 A. Si hanc referam, Christe mi, laudem tibi dabo

Kerum mirabilium effectori, ut olim.

Omnes autem consurgentes vocibus dicamus,

Amen, fiat.

XXV. Adversus iram*.

τοιούτης irascor domesticos demoni.

Iacit sola ex omnibus, mibi licita est bilis,
Si necesse est me quidquam pati ex iis, quae sunt in usu.
Nam quando juramentum oratione nostra jam repressimus,
512-513 5 Silenti præclarum consecuti fructum,
Omnino quamdam juramento radicem esse biles scientes,
Inter alias plurimas, ex quibus malum hoc nascitur,
Acerbissimum et nigerrimum;
Hanc etiam, Deo dante, evellemus,
10 Excedentes, quantum fieri poterit, acie verbi.
Primum autem obscuro, ne quis succensat orationi.
Sic namque effrenis est morbus eorum qui moderari sibi nesciunt,
Ut effrantur saepius vel aduersus umbras,
Alique etiam adversus germanos monitores.
15 Nec vero decet molle quidquam profari,
Cum tantum malum orationi meæ propositum sit.
Verum, ac velutum cum ignis feram evomit flammam,
Salit, ardet successionibus
Plurimis, sursum fertur vivo quadam impetu,

* Alias Bill. 158, p. 229

XXV. ARGUMENTUM. Acriori genere dicendi in hoc poemate uititur Gregorius, atque iram insectando, ire, ut ait, irascerit, que sola sibi ipsi ira licta videtur. Crediderit hanc eamdem iram sibi licitam existimasse Billium adversus Leuvenclatum, qui carmen istud interpretatus est : adeo acerbis et mortuocis censura ejus interpretationem, et ipsum interpretationem carpit in notis, nota 9 : « Non tam nullius frontis hominem Leuvenclatum esse existimo, ut hoc loco, cum versionem nostram legerit, non erubescat. » Et nota 18 : « Nulla est tam exigua salebra, ad quam Germanus interpres non offendat, sive hoc nimis festinationi, sive ingenii tarditati tribuendum sit. » Et nota 50 : « Hic plane deflrat Lew. ; neque enim in tot tamque fædior erroribus mitior verbo uti possum. » Verum his omissionis ad Gregorii poema redeo : in eo primum, quid veteres philosophi de ira senserint, ex-

ponit ; deinde docet quid faciendum sit, cum iracundia jam fumum quemadmodum, propinque flammea nurritum, excitare incipit. Mox irati hominis vultum, affectusque omnes mira verborum copia exprimit. Exempla virorum sanctorum, atque ipsius Christi, et nonnullorum etiam Ethnicorum, qui mansuetudinis laude floruerunt, proponit : objectionibus nonnullis respondet.

3 El δεῖ τε Coisl. sup. lin. μά.

5 Στργ. Ita Coisl. et Vat. Edit. στργ. Hoc ideo dicit, quod poema istud, ut et superius, eo conditum sit tempore, quo sibi silentium indixerat.

6 Εἰδότες. Vat. εἰδότες.

10 Λόγου τομῆ. Sic postulat metrum. Edit. τοῦ λόγου.

11 Αἰτῶ. Ita Coisl. et Vat. Edit. αἰτῶ.

METRICA VERSIO.

A. Si naelus hanc sum, Christe mi, laus sit tibi.
Qui mira, ut olim, nunc facis :
Nos autem, in unum vocibus junctis, Amen
Dicanus omnes.

XXV. ADVERSUS IRAM.

(Billio interpretate.)

Irascor iræ, dæmoni intus condito.
Nam justa sola hec bilis est ex omnibus,
Si quid necesse est perpeti quod mos ferat.
Nam quando nos jam carmine boreum pressimus,
Tulimusque fructum hunc maximum silentii,
Illiud scientes, ira quod radix flet

B Horci (alia preter, ex quibus malum hoc fluit).
Radix agrestis maxime, et nigra adnodum,
Hanc quoque, favente Numine, amputahimus,
Mucrone verbi, quatenus vires ferent.
Ac posco primum sermo ne quenquam meus
Irrieti. Est nam tanta vis morbi istius,
Ut saepè ad umbras contrahat flammarum leves,
Infestus et si optimis monitoribus.
Nec vero quidquam proloqui molle addecet,
De peste cum sit sermo tam dira mibi :
Verum ignis instar, qui vorax flammarum excitat,
Salitque et ardet, et quatit quæque obvia,
Fluitaque sursum saxis animato impetu,

29 Λέορως δεὶ τὰ πρόσθιν οἰκειουμένους,
Τύπω, κανὸν πέμποντας εἰνάτας βίᾳ·
Τῇ θηρᾳ λόχυμης ἐκφανέντα συσκοτον,
Φρίσσοντο, πύρ βλέποντα, ἔξαφρούμενον,
Μάχης ἔρωντα, καὶ φύνον καὶ πτωμάτων,
25 Λόγγας, κυνηγοῖς, σφενδόναις καταχαμάται
Ἴσις ἀν σύτῳ τοῦ πόθους γενοίμαθα
Κρείσουσος, θεοῦ διέντος, ἡ τι μετρίως
Σχολήμεν. Οὐδὲ τοῦτο τῶν μικρῶν ἐμοί,
Κακοῦ μεγίστου καὶ τις ἔνδοσις μικρά,
30 Ός τοῖς βαρελαῖς ἐκ νόσου στενουμένοις.
Μικροῦ δ' ἀνωθεν τὴν νόσου σκεψώμεθα,
Ἔτις, πόθεν τε καὶ διποὺς φυλακτεῖ,
Ἄνδρων παλαιῶν συλλογῆς σκοπούμενοι,

20 Largiter obvia quaque corripit,
Aqua et pulv'ret injicien'te, flammam vi sopire conanur;
Aut feram ex densa et umbrosa prodeuntē sylva,
Fremen'ent, igneo's oculos ostentantem, spumantem,
Inhabitant pugnæ, cedib'us, cadaveribus,
25 Debellamus lanceis, canibus, fundis;
Sic fortassis pravam hanc animi affectionem
Superabimus. Deo dante, aut certe mitiorem
Experiemur. Neque enim quid parym mibi videtur
Maximi mali remissio quauis exiguia,
30 Velut his qui gravi morbo laborant.
Paulo altius morbum hunc consideremus;
Quis sit, unde nascatur, et quomodo evandus,
Priscorum virorum sententias insipientes,
Quicunque indagantur rerum naturas.
35 Sunt qui dicunt astum sanguinis,
Qui cordi vicinus est, esse iracundiam:
Scilicet hi tribuant morbum hunc corpori,
Quemadmodum pleraque morborum genera aliis quibusdam causis.
Alii dicunt esse desiderium vindictæ
40 (Animæ tribuentes hoc vitium, non corpori),
Iram, cum erumpit; sin autem intus manet,
Insidias meditans, acceptarum injuriarum memoriam vocant.
Qui vero existimant morbum esse compositi,
Astum quidem dixerunt sanguinis, causam vero
514-515 45 Esse desiderium vindictæ, compositam etiam rationem, seu definitionem,
An ita se res habeant, non iam investigandum. [edentes.
Illud quidem omnibus notissimum est,

21 Εἰνδοσα. Ita Coisl. et Vat. Edit. mendose ἔνδοσα.

22 Ἐκφαντα. Ita Coisl. Edit. ἐκφάντασμα.

24 Πτωμάτων. Cadaveribus, quod Billius minus recte verit, lapsus.

25 Κυνηγοῖς. Canibus venaticis, venatoribus.

31 Μικροῦ. Coisl. et Vat. μικρόν.

42 Λοχώσα. Vat. χολώσα.

45 Συντιθέντες. Billius sic verit: Cui cupidio causam præbeat, et ratio simul, ac veluti ratio ter-

tium quid ad cupiditatem olciscendi in ira accedit, et quasi vera ira non sit, nisi ratio adsit comes. Quod profecto alienum est a mente Gregorii et sapientium quorum opinionem exponit; illi scilicet tribuentes iram composito ex corpore et anima, tam corporis quam animæ compositam etiam definitionem afferebant, ut et compositi est affectio. Id sensit Germanus interpres, quem carpit Billius, sed reddere volenti deluerunt verba philosophica

METRICA VERSIO.

A fronte et ipsi quidquid est, semper rapit,
Hanc premere, jacto pulvere, et jactis aquis,
Aut nemore denso belluam egressam vult,
Que spumat, oculos igneos volvit, fremit,
Pugnamque, lapsus, et neces rabida expelit,
Conficeret fundis, lanceis, ferri icibus.
Sic nam queamus frangere hoc forsitan malum,
Donante Christo, mitius vel hoc premi.
Non parva porro nec levis res est inihi,
Vel parva viti maximi remissio,
Velut his, gravis quoq' obsidet morbi dolor.
Examinemus morbum at hunc paulo altius,
Et quisnam, et unde, quoque fugiendus modo,
Considerantes prisca quid seusit cohors,

B Cui nosse rerum cura naturas fuit.
Pars restuantem sanguinem pectus prope,
Subitum esse dixit impetum iracundiae:
Hunc nempe tribuens corpori morbum unico,
Permitta ut alii genera morborum solet.
Pars referendi dixit hanc cupidinem
(Animæ imputant hi noxiā hanc, non corpori):
Iramque vocant, cum ruit: sin at, malum
Meditans, latescit, μνηστικαῖς nomizant.
At qui utriusque partis hunc morbum putant,
Astum cruxis dictitant, sed cui tamen
Cupido causam præbeat, ratio et simul.
Sed qualia haec sint, hujus haud est temporis
Discipere: at istud omnibus certe liquet,

Ὥν νοῦς ἀπάντων ἡγεμόν· ὃν σύμμαχον

Διδοκεν ἥμιν κατὰ παθῶν διεσπάτης.

50 Ὅς οὖν χαλάτης οἱ δόμοι σκεπάσματα,

Θάρνοι δὲ κρημνῶν, καὶ βυθῶν ἐρείσματα,

Τείχη δὲ τοῖς φεύγουσιν ἐκ μάχης τινᾶς·

Οὐτώ λογισμὸς πέρδε χλοῦ παρουσίαν.

“Οταν καπνίζῃ τὸ φλέγον τὴν σῆν φρένα,

55 Πηρὶ πῦρ ἀνάψαι, καὶ φιεσθῆναι φλόγα,

“Οταν ποτ’ αἰσθή τινέματος κινουμένου,

Εὐθὺς θεῷ πλάκητι, καὶ τόνδε ἔννοιῶν

“Ὅς σοι προεστῶ, ὃν τε κινῇ, μάρτυρα,

Αἴδοι φύσει τὴν φορὰν τοῦ πράγματος

60 Ἐπίσχες, δηρις ἡ νόσος παρήγορος.

Εὐθὺς βόρσος τῶν μαθητῶν ἥματα·

«Ἐπιστάτα, κλύδων με δεινὸς ἀμφέπει.»

Ἄτιναξον ὄντινον, καὶ σὺν ἑβάσις χριλον,

“Ἐως λογισμοῦ καὶ φρενῶν ἐπικρατεῖς,

65 Ὁν πρᾶτον ἐστιν ἡ νόσος κατάκλισις·

“Ἐως χαλινὸν, ἵππος ὡς δυσήνος,

Οὕπω δακῶν δόσυσιν ἔρχεται εἶδρομος,

Πινέων δρόμον τε καὶ φάραγγας, καὶ βάθη,

Θυμῷ σκοτώσας ὁμμάτων δόηγιαν.

70 Ἔρδον γάρ ἐστιν ἀρχόμενον δῆγαι λογψ,

“Ἡ πρῶτος ἀρπάσαντα κατασχεῖν βίᾳ.

Αἰτεῖς γάρ αὐτὸν ἱκανῶν οὐχ ἴσταται,

“Ἐως λογισμὸν κρημνίσῃ τὸν ἴπποτην.

“Ἐπειτά μοι, τὸν αἰσχος ἡλίκον, σάπει,

75 Οὐον τίθησι ἐδιν κακῶν πεπληγέτα.

Τὸν μὲν γάρ ἀλλον αἱ νόσοι καὶ λάθροι,

“Ἐρως, φύδονος, λύπη τε καὶ μίσος; κακῶν.

Quod omnium mens sit gubernatrix, quam auxiliatricem
Dedit nobis Dominus adversus cupiditates.

50 Quemadmodum ergo a dira grandine tecta nos defenduut,

Stipites a præcipiti, a lapsu fulera,

Monia etiam protegunt fugientes e prælio;

Sic ratio adversus iram præsentem.

Cum ergo jam fumum edit, quod exurit mentem tuam,

55 Priusquam ignis accendatur, et flamma excitetur,

Ubi primum senseris spiritus perturbationem,

Statim congiuntinare Deo, atque illum cogitans

Velut patronum tuum, et motuum, quibus agitari, testem,

Pudore et timore impetum rei

60 Siste, donec morbus est remedii capax.

Cito clama, utens discipulorum verbis:

« Magister, tempestas me vehemens involvit. »

Excute somnum, et tuam expelles bilem,

Dum rationis et mentis es compos,

65 Quas primum morbus ille submersas obruit.

Dum nondum, velut equus contumax

Frenum mordens dentibus, fertur concito pede,

Cursum spirans, saltusque et voragines,

Offusa per iram caligine oculis viæ ducibus.

70 Facilius enim est nascentem compescere ratione,

Quam cum te iam abripiuerit, vi continere.

Ipsa enim sese inflammare non absistit,

Donec rationem præcipitem egerit sessorem.

Deinde mibi, quanta ira sit feditas, considera,

75 Qualemque reddat furore male percitum.

Etenim cæterorum quidem morbi sum occulti,

Amor, invidia, tristitia, odium malum:

52 Τοῖς. Ita Coisl. Edit. τῆς, apud quos versi-
cules hic præcedentes præponitur.

53 Χόλον παρουσίαν. Ira præsentiam.

56 Πνεύματος κινουμένου. Spiritum moveri sen-
seris.

58 Κινή. Coisl. κονῆ.

62 Ἐπιστάτα. Ita lib. II, sect. I, carm. LIX,

vers. 4.

63 Ἐξάσεις. Coisl. ἐκσώσεις στόλον, ei iham na-
tum servabat.

64 Ἐπικρατεῖς. Billius putat legendum Eti xpa-
teic.

69 Ὀδηγίαν. Coisl. ποδηγίαν.

73 Λοτισμός. Ita Coisl. Edit. λογισμός.

METRICA VERSIO.

Quod mens gubernat cuncta, quam sociam Deus
Adversus animi turbidos motus dedit.
Ut ergo diras grandines arcena donus,
Pugnaque victis mecenia salutem ferunt,
Lapsaque fructices in gravi præstant opem,
Sic ratio, præsens ira cum turbas moveit.
Cum fumat id quod pectus exurit tuum,
Ignem priusquam pariat, et flammanam excitet,
Statim ut moveri conspicis ventum asperum,
Regi supremo junge te, atque hunc cogitans,
Ut præsidemus, bilis et testem tuae,
Pudore siste cum mete juncto impetum,
Consilia donec innibus admittit proba.
Apostolorum protinus clama in modum,
« Magister, atrox turbo me miserum qualit. »

B Propelle somnum; sic tuam bilem exiges,
Dum mentis ipse compos es, quam fervidi
Torrentis instar morbus hic primam obruit:
Dumque illa nondum, contumax equus velut,
Frenum momordit, conceito et fertur pede,
Cursusque spirat præter et scopulos nihil,
Hebetante visus bile, qui corpus regunt.
Ratione primo nam premes hanc ocius,
Abreptus ipse quam queas hanc sistere.
Namque incitare non prius se desinit,
Quam mentis equitem de statu deicerit.
Jam feditatem, quanta sit, quæso, vide.
Qualemque reddat ira, cui plagam intulit.
Nam cæterorum tecius est morbus quoque,
Amor, odiumque, mœror, et livor malus.

Τενῶν δὲ φαίνοντες οὐδὲ ὅλας, ή τι βραχῖ,
"Αλλ' ἐνδον εἰσὶν αἱ νόσοι κατάσχοτες.
80 Τυχὸν γὰρ ἕκτακτες ἐν βόθει φρενὸς,
Πρήται καὶ γενέσθαι τοὺς ὄρων ἔκπαντες.
Κέρδος δὲ λανθάνουσα καὶ δυσπραγία.
Θυμὸς δὲ δύναντος τε καὶ δῆλον κακὸν,
Εἰκὼν προκύπτουσος ὡντὸς ἐκδόντος σώματος.
82 Εἴ τοι τις ὁπταὶ τῶν ἀλόντων τῷ πάθει,
Οἶδας σαρψὸς δημητρίου, καὶ γράψει λόγος.
"Εσοπτροῦ ἔχειν ἔσταντα γαλοκύμενόν
Ὄς ἀν βλέποντες, δλλὰ τὴν αὐτὸν ὑδρίαν
Μικρὸν χαλψέν, τοῦ πάθους ἐξ ὑφεως,
90 Κατηγόρῳ σιγῶντι κάμπιτοντες φρένα.
"Η καὶ τοῦ ἔστη, καθὼς ὑδριστὴς δὲ σὸς,

Α Ἐν δὲ κατόψῃ σαυτὸν, εἰ σχολὴν ἔγοις..
Πίλος γάρ οἰς ἐν, κοινὰ καὶ συμπτώματα.
"Τραϊμον δημητρίου, καὶ θεῖες διάστροφοι,
93 Τρύχες συώδεις, καὶ γένος διάδροχος.
Όχρα παριά, νεκρότητος ἔμφασις;
"Άλλους ἐρυθρά, καὶ μαλεβόδης τινῶν
"Οπως διν, οἷματι, καὶ τίνα χρώσας τύχοι
"Ο μανιώδης καὶ κάκιστος ζωγράφος.
100 Άλγην διοιδῶν ἐγκυλούμενα φλέβες,
Πηνὸν λόγον κόπτουσα καὶ πυκνούμενη.
Λυστιώδες δοθύμα, καὶ φρύσαγμ' ἀσημονοῦν,
Μυκήτη πλατύς τε καὶ πνέων ὅπην ὑδρίαν.
Κρότοι τε χειρῶν, καὶ ποδῶν ἔξαλματα,
105 Κύψεις, στροφαὶ, γέλωτες, ἰδρυτες, κόπαι.

In nonnullis etiam non appareat omnino, aut saltem parum,

Sed intus morbi continentur.

80 Forsan enim ante liquefiant in intimo corde,

Quam sicut inspicientibus conspicui.

Lucro apponenda est occulta calamitas.

516-517 Ira autem nudum penitus et manifestum est malum,

Imago prospectans invito corpore.

85 Si tibi quis visus est aliquando hoc captus morbo,

Intelligis plane quod dico, et quod pinget oratio.

Speculum oportet exhiberi iratis,

Ut illud videntes, saltem violentiae sua;

Aliquid remitterent, morbi imagine conspecta,

90 Accusatori muto flectentes mentem.

Imo etiam speculum statuit ille ipse, qui tibi est injuria aucto;

In quo temetipsum considerabis, si vacat.

Morbus enim quibus idem est, communia etiam sunt symptomata.

Crudelis aspectus, oculi distorti,

95 Crines aprini, et barba madida,

Pallidæ genæ; morticini instar,

Aliorum rubentes, plumbeas quorundam,

Prout, arbitror, aliquem hoc vel illo colore infecrit

Furibundus et sceleratissimus pictor.

100 Cervix inflata, rotundæ venæ,

Haltius sermonem interrumpens, et creber,

Rabiosus anhelitus, frenitus indecorus,

Latae nares, et omnem spirantes injuriam,

Manūunque plausus, et pedum desultationes,

105 Incurva, contorta membrana, risus, sudores, labores.

82 Κέρδος δὲ λαρθάνευσα, etc. Majorem enim ea vitia nobis pudorem aferunt, quia ab aliis agnoscuntur, quam quorum nos soli consciæ sumus.

83 Γυμνός... κακόν. Sic infra, bb. II, sect. I, carm. XLV, vers. 47.

89 Χαλῶν. Coisl. χαλῶν.

91 Ἔστη. Coisl. ξατ. Imo tibi est speculum.

Ibid. Ο σές. Mendos editi δος. Scilicet vult Gre-

gorius nos ab inimicis nostris documenta capere;

hoc est, ut eorum qui per iram nos contumelia afficiunt, vultus atque ora intueamur, quo, perspecta eorum deformitate, ab ejusmodi deformitate reversionem.

92 Εἰ σχολὴν δηγοις. Ita legit Billius. Coisl. ει κολν. Edit. male δηγεις.

94 Καὶ θέσεις. Situs, nempe oculorum.

95 Καὶ γένος. Ita Coisl. Edit. γένος.

100 Ἐγκυλούμεναι. Ita Coisl. Edit. ἀγκυλούμεναι.

METRICA VERSIO.

Atque in quibusdam pressa sic morbi lues
Tenetur, ut non prorsus, aut existet parum.
Ac forte citius intimo in cordis sinu
Liquescat, hominum visibus quam se exserat.
Occulta poro commoda est calamitas.
Α Ιra nudum penitus et clarum est malum,
Invito imago corpore ali prominenſis.
Si visus aliquis captus hoc morbo est tibi,
Quod dico nosti: pingere et nunc hoc libet.
Prostrectat ultimè servidus ira gravi
Speculum, ut videntes dedecus, probrum et suum,
Hujuscemorbi quidquid hinc remitterent,
Tacitecum carpi flexiles mentes darent.
Quia hoc statutum est, nempe violator tuus,

B In quo ipse tete, si vacat, cernas licet.
Morbi paris nam paria sunt symptomata
Vultus cruentus, luminum inversus situs,
Crines aprini, barba madida, et pallide
Genæ, esse quales morte confectis solent,
Atiis rubentes, sunt quibus plumbō pares;
Ihunc nam colorem nunc, et hunc rursus genis
Furibundus indit pictor et prorsum improbus,
Inflata cervix, venæ incurvæ, frequens
Ac verba scindens spiritus, et anhelitus
Rabidus quid ellans, frenitus omnino indecent,
Latusque nasus, et minas spirans graves,
Manūunque plausus, et pedum saltatio,
Inflectiones, risus, et sudor, gravis

Τίνος κοποῦντος; οὐδενὸς, πλὴν δαμούνος.
Νεότερις δῶν τι καὶ κάτω, λόγου δίκη,
Γνάθοι φυσώμεναι τι καὶ φορύμεναι,
Ἄς δή τις ἀλλως παισμένης τε δακτύλοις.
110 Ἡ χειρ ἀπίκεται, καὶ φύρων προσίμουν.
Καὶ τάπι τούτοις τις παραστῆσαι λόγος;
Τέρροις, ἀραγμοῖς, αἰσχρότητος, φυσορκίαι,
Πλάστοις ζεύστης δακτύλης θανάτουματα,
Οἷον θάλασσα, ἐξαγνιζούσης πέτρας.
115 Λέγει κακοῦ τὸ μὲν τι, τοῦδε ὅρμην ἔχει,
Τῷδε στενοῦται, καὶ παραντίχ' ἀγνοεῖ.
Καὶ τοῖς παροῦσιν ἡμεροῦσι δυσφορεῖ·
Ζητεῖ τὰ πάντα συνθένεται τῷ κλόνῳ.
Αἴτιοι κιρανοῦν, γίνεται ἀστραπηφόρος,

A 120 Αὐτῷ μένοντι δυσχεραίνει τῷ πόλει.
Τὸ μὲν τι ποτε τῶν κακῶν, τῷ δὲ ἐστι
Τὸν νοῦν. Φρονεῖ γάρ, ὃς δράσας οὐ βούλεται.
Κτενεῖ, διώκει, πυρπολεῖ. Τούτων δὲ τι;
Οὗτοι τυφλοὶ τι καὶ μάταιον ἡ ζέσις!
125 Ἀφανός ἐστιν, ἀστενής, βοηλάτης,
Τῆτωρ, Μίλων, τύραννος τὴν διδρόν.
Οἱ διατεγέντες τε καὶ πάντες, τὸν εὐγενῆ,
Τὸν εὖ ποροῦντα, δυσγενέστατον καλεῖ,
Πέντα: δουλόμορφον, ἢ λόγην βροτῶν,
130 Τὸν δινός ὥρας δυσκλεῆ τὸν εἰκότα,
Οἱ μῆδος ὥρας δυσκλεῆ, λέγειν ἔχων.
Οὐκ οὐδὲ κλαυθμὸς, ἢ γέλως τὸ δρώμενον.
Πλὴν ὅπλον ἐστι τῷ χρόνῳ, καὶ μῆταρν.

Quo laborante? nemine, prater daemonium.
Nutus sursum et deorsum, absque ratione,
Buccae tumentes et sonantes,
Velut trita area; percussa digitis

110 Manus minitatur, et tumultuum est exordium.

Quæ autem post hac sequuntur, quis exprimat sermo?

Maledicta, pulsatio, turpitudo, perjuria,
Uberes servida lingue respersiones,
Instar maris, cum scopulos, quibus alli-litur, spuma conspergit.

115 Quedam proferat convicia, alia proferre nititur,
Aliis coangustatur, et statim ignorat.
Et si astantes quietos videbit, fert moleste;

Vellei omnia secum tumultuari.
Poscit tonitrua, fulgurat;

120 Ipsi, quod in sua sede permaneat, succenset eoīlo.

518-519 Aliud quid malū perpetrat, alio pascit

Mentem. Effert enim sese, ac veluti jān fecerit quod cupit.

Occidit, persecutur, exurit. Horum autem quid agit?

Usque adeo cæca res est et vana (iratae mentis) æstus!

125 Elinguis sit, infirmus, bubulus,
Qui prius nobis erat orator, Milo, tyrannus.

Ignobilis et inops, nobilis

Et divitem appellat ignobilissimum

Et pauperem; vilem servum, fodissimum hominum,

130 Præstanti forma decorum; infamem eum, qui bene audit, vocat

Is qui nec quis sit, nec unde, fari queat.

Haud scio an fletu, an risu dignum sit quod agitur.

Quidlibet pro armis est iracundia, quamvis non adsit.

106 Κοκοῦντος. Coisl. σκοποῦντος.

107 Αὔρου θλίψα, absque verbo.

109 Αἰλαῖς. Ita Vat. Edit. ἄλλως. Coisl. άλλος.
Melior sane lectio Vat. Conserit enim Gregorius so-
nitum eum, quem buccæ hominis infra inflammati
emittunt, cum eo sono qui ob frumenti tritum ex
area editur. Nam, ut interpres annotat in his ver-
bis, lib. v, *Iliad.*, vers. 499:

Ὄς δὲ ἀγρας διέμος φορέσι λεπάς κατ' ἀλαῖς,
Et sicut ventus paleas differt sacras per areas,

locus in quo triticum teritur, ac fruges a palea se-
cernuntur, ἀλων et ἄλως appellari solet.

114 Θάλασσα. Coisl. θάλασσαν.

128 Καλεῖ. Ita Coisl. Edit. καλεῖται.

130 Τὸν ἀρθρον. Coisl. τό.

METRICA VERSIO.

Et lassitudo (solus banc dæmon parit).
Nutus deorsum stolidus, et sursum simul;
Buccæ tumentes, instar et trite area;
Sonitum excitantes; itaque digitis manus
Minitatur, atque strepitus est præludium?
Jam, quæ sequuntur, versibus quibus exprimam?
Maledicta, pulsus, foeditas, perjuria,
Aspersiones servidae lingue uberes,
Spumes citi ut cum rupibus illisim mare.
Jan probra quadam projicit, quadam parat,
Aliisque rursus premitur, ac nescit statim,
Et, si quietos videat astantes, dolet.
Tumultuari cuncta nam secum cupit,
Tonitrua poscit, fulgurat, firmus sua

- B Quod maneat etiam sede, succenset polo.
Aliud malorum jam patrat, mentem altero
Pascit, cupito ut exsecuto se effervens.
Persequitur, urit, opprimit: quid horum agens?
Tam cæca res est mentis irata calor!
Repente mutus, debilis, ductor boun,
Fit ille, rhetor qui prius, rex, et Milo.
Obscurus et inops, qui dives est, clara et domo:
Præstante forma prædium, feodium vocat
Fe.lus supra omnes: splendidum infamem asserit
Is, qui nec unde, nec quis est, fari queat.
Istudne lacrymisi digner, an risu, haud sciō.
Teli instar iræ cuncta sunt, absint licet.

Πιθηκός ἔστι, καὶ Τυφεύς γίνεται.
 135 Ἀποτέρεται τὴν κεῖλα, χωρὶς δακτύλους,
 Ζητεῖ λόρον τὸν, ἢ τὸν Αἰτναν πάγον,
 'Ω; σφενδονήσας καὶ μαχράν βίᾳ χρός
 Ὁμοῦ βέλος τε καὶ τάφον τῷ διουμενόν.
 Τί πορρ ἐφέβει τῇ θύρᾳ, χάλαζα τίς;
 140 Ὄταν κενώθῃ τῶν λόρων τὰ σφενδόνας,
 Κινέται εὐθὺς, ἀγγέλους προσθόλαι,
 Μάχη βίᾳ τε, καὶ κρατεῖ τοῦ δυσμενοῦς,
 Ὁ δυστυχότερός τε καὶ κρατούμενος.
 Ήτταν γάρ οὐδὲ τὸ κρατεῖν κείροσι.
 145 Ταῦτ' οὐχί δαίμονας; καὶ πέρα, πλήν πνώματος;
 Καὶ πνώματ' εἰδον ξεῖται ὃν δουούμενον,
 Ὄταν φέρωνται τῇ φορᾷ τοῦ πνώματος.

A Ταῦτ' οὐκ ἀλλοτρίως ἐνθῆλως θεοῦ;
 Πότερος δ' οὐ; Θεοῦ γάρ τὸ πρᾶπον καὶ ήμερον,
 150 Οὐ καθυδρίζεται οὐ καλὸν τὴν εἰκόνα,
 Μορφὴν ἐπεισάγοντας δύνονται μέν.
 Οὐδέν τοσούτον ἡμῖν ἡ ἐμπληξία,
 Ούτων τοσούτον αἱ νόσοι τῶν σωμάτων.
 Ταῦτ' οὐχ ἐκόντων, ἀλλὰ δυστυχῶν πάθη,
 155 Εἰ καὶ πονηρά, καὶ παροῦσα δάκνονται
 (Τὸ γάρ παρὸς ποιεῖ τοις κακουμένοις πλέον)
 Οἴχονται τε μᾶλλον ἡ κατάρας δίξιον.
 Καὶ τῶν κακῶν τὸ δῆλον ἀσφαλέστερον
 Τὸ δ' οὐ δοκούσιτο προσπεσθεῖν, λυμανίσται.
 160 Μέθη κακῶν μέν· πῶς γάρ οὐ; τίς δ' ἀντερά?
 Καὶ τοῦτον ἐκόντων· οὐ γάρ ὃν ἔστιν αἴτιον

Simia est, et fit Typhoeus.

135 *Contorquet manum, curvat digitos,*
Quærerit montem quempiam, aut Aéneam rupem,
Quasi vibraturus longissime vi dexteræ
Simul et telum et sepulcrum hosti.
Quis ignis coercent hanc petulantiam, aut quæ grando?

140 *Postea quam exhausiū (furor) verborum fundas,*
Statim manus coninus pugnant, fit congressio,
Pugna, vi res agitur, et hostem superat

Qui infelior ipse et virtus est.

Nam eum vinci puto, qui vincit in malis.

145 *Nonne haec demon efficit? Ino plus quam demon, præter ruinam.*

Ruinæ etiam vidi quorundam succussorum,

Cum ferrentur impetu spiritus.

Hæc nonne manifeste est abalienatio a Deo?

Et qui nus esset? Deus enim mansuetus et lenis est,

150 *Cujus non bonum est vitiare imaginem,*

Formam inducendo incognitam.

Nihil tale nobis est insania,

Nihil tale nobis morbi corporum

Hæc enim non volentium, sed infelicitum mala sunt,

155 *Quamvis molestia, neque, cum adsunt, mordet
 (Præsens enim malum his, qui eo laborant, omnium gravissimum videtur),*

Idque commiserationem potius, quam execrationem meretur.

Et inter mala, id quod manifestum est tutius est:

520-521 *Quod autem incutius accidit, profligat.*

160 *Ebrietas malum quidem est, et qui non sit? quis contradixerit?*

Illiud est etiam voluntarium: nam qui, quorum sit causa malorum,

154 Γῆρατας. Coisl. γίνεται.

145 *Tuvt' otxl δαλμων.* Hominem iracundize ardore dellagranienti dæmoni comparat: *imo etiam, excepto lapsu, pejorom eo esse asserit.* Basilius cum homini a dæmonio obsesso similem esse scribit, in homil. *adversus irascentes.* Bill.

148 *Ἐργῆλως.* Vat. ἔχθρος.

149 *Θεοῦ γάρ τὸ πρᾶπον.* Dei enim peculiaris est lenitas et mansuetudo.

156 Τὸ γάρ παρότ. Pulchra sententia, quam ipsenit Gregorius in orat. *De plaga grandinis ad hunc modum exprimit:* Καθάπερ τὸν νοσήσασι τὸ λυκοῦν ἀτ πάθος τοῦ μὴ παρόντος ἀνταρότερον. *Non sicut aliq[ue] in morbis, calamitas præsens semper molestior est, quam ea, quæ procul abest.* Vide tom. I., pag. 304.

159 Αυγαίρεται. Labefactat, magis iardit.

METRICA VERSIO.

Gigas videri, simius cum sit, studet.
 Manum ipse torqueat, curvat et digitos suos,
 Querite montem quempiam, aut Aénam alteram,
 Jaculetur hanc ut vi manus longissime,
 Hostique telum quæ sit, et tumulus simil.
 Quis ignis, aut quæ reprimet hoc grando malum?
 Ut fudit autem tela verborum furor,
 Manus sequuntur, resque geritur cominus,
 Ac sevum initur prelium, atque hostem suum
 Devincit is qui vicit est, miser et magis:
 Victim, in malis qui vicerit, nam judico.
 Hæc nonne dæmon, plusque, si casum eximas?
 Quin et cadentes contigit quosdam mihi
 Videre, ferret impetus cum hor spiritus.

B Hæc nonne dirimunt maximo plane a Deo?
 Est namque placidus, lenis est summus Pater
 Turpare cuius regiam effigiem haud deceat,
 Formam inserentes exteram loco illius.
 Nil tale nobis, tale nil insania:
 Nil tale morbi corporum. Infelicitum
 Mala quippe sunt hæc, non item volentium -
 Quamvis molestia, neque, cum adsunt, mordet,
 Gravior videri nam dolor presens solet.
 Nec tam execrandia, digna quam luctu pio.
 Quin, clara quæ sunt, tuta sunt mala hæc magis,
 Incarto at id quod accidit pestem parit.
 Damnumca res est, quis neget? temulentia.
 Est nam volentis. Quisquis etenim, cum sciat,

Οὐκ ἀγνοοῦντες, δὲλλ' ὅμως ἡττώμενοι,
Ἄντοι προθήλως τοῦ κακοῦ γεννήτορες.
‘Ἄλλ’ οὖν ἐκεῖ μὲν τοῦ κακοῦ τὸ δυσχερές,
165 Γέλως, ὃν εἰς ἐπωνυμόν ὑπονοί αὔτεκα.
Θυμῷ δὲ ὑπερβάλλουσαντος, εἰ χείρον, λέγε,
Τι τῶν ἀπάντων οἴδας, ή τι φάρμακον;
‘Ἄλλοις μὲν ἔστιν εἰς φρένας πεύσον Θεός.’
Θυμῷ δὲ πρώτον τῷ Θεῷ φράσσοις θύρας,
170 ‘Ἀπᾶξ ὑπερσχόν·’ ἢ δὲ ὑπόμνησης Θεοῦ,
Χείρον συνάπτεις καὶ Θεὸν ταῖς θέρεσιν;
Ἄντεψ λίθους ποτὲ εἶδον, ὁ δεινοῦ πάθους!
‘Ριπτουμένους, κόντιν τε καὶ πικροὺς λόγους.
Τέρπον, τίσι τε καὶ ὄπως ἀλαζώμενοι;
175 Νόμοι παρθεύονται, οὐ διεγώνωθη φλοιος,
Ἐχθρός, πατήρ, γυνή τε, συγγενεῖς, Ισα.

Αἱδεῖς φορδὲ διπάντα, χειμάρρου θὲ ἐνός.
‘Ἡν καὶ τις ἐνστῆ, τὸν χδον μεθελκουσεν
Εἰς αὐτὸν, διστρεπθρὸν φοφῆμασιν,
180 Αὔτος τε χρήσεις συμμάχον δ σύμμαχος.
Τούτος μὲν οὖν μάλιστα κάμπτεσθαι λόγοις·
Οὐ γάρ δεῖσθαι πλεύσων, διν εἴ φροντις.

Εἰ δὲ ξετὸν ἐπιφῆς χρέα σοι καὶ μείζονος,
Βίους σύντοις μα τὸν πάλαι καὶ τὸν νέων,
185 ‘Οσοι ποτὲ ἐσχοντες τρόπου παρθέσιαν,
Τίνες μάλιστα προσφιλέστατο θεῷ
Τί πρώτον, ή μέγιστον ἔξοπλοντες,
Μωσῆς ἐκεῖνος, Ἀαρὼν, οι φιλατεῖοι,
Δαυΐδ, Σαμουὴλ, εἰναί Πέτρος θυσερόν;
190 Οἱ μὲν γε μαστιχθεῖσαν Αγυπτον τόσαις
Πληγαῖς ἀπωρρήσιον είχον δὲλλ' ὅμως

Non ignorantes, nihilominus se vinci patiuntur,
Ipsi manifeste mali sunt auctores.
Verumtamen hic quidem mali atrocitas
465 Desinit in risum. Nimirus ebrietatem unicus sopor illico pellit.
Ira autem effervescente, an quidquam sit pejus, ede
Ex omnibus quae nosti, et qnqd sit remedium.
Aliis quidem vitis remedium est, illapsus animis Deus.
Ira autem primum Deo oculudit fores,
470 Ubi gravior exstat. Si Dei mentio fiat,
Pejor evadit, Deum ipsum jungit convicis.
In eum lapides vidi aliquando, proh nefarium scelus!
Qui jaceret et pulverem et atrocia verba.
Ubi, queso, a quibus, et qua arte expugnari queat?
75 Leges proieciuntur, non dignoscitur amicus,
Hostis, pater, uxor, cognati pares sunt.
Eodem omnia impetu, eodem omnia torrente rapiuntur.
Si autem quis obsistat, bilem surabit
In seipsum, ut bellua cietur edito strepitu:
180 Et ipse indiget ope, qui opem ferre volebat.
His ergo maxime flecti par est verbis;
Nec enim pluribus opus erit, si sapias.
Sin autem adhuc carmine indigen efficaciori,
Vitas inspice mili veterum ac recentium,
185 Quicunque olim consecuti sunt moribus auctoritatē.
Quinam præcipue fuerunt charissimi Deo,
Quam primum, quam maxime virtutem excoluerunt,
Moyses ille et Aaron erant Deo dilectissimi,
David, Samuel, deinde longo post tempore Petrus?
190 Illi quidem castigatum Ägyptum tot
Plagis insipientiorem experiebantur; nihilominus tamen

162 Ἀγροῦντες. Ita Coisl. et Vat. Edit. ἀγνο-
ύστος.

163 Γεννήτορες, parentes.

168 Ἄλιοι. Ita Coisl. Edit. prave δὲλλ' οἰ. Ibid.

περόν. Coisl. περόν.

174 Τῷ πού. Ita Coisl. Edit. τῷ πού.

183 Εἰ δὲ ξετὸν. Ita Coisl. Edit. εἰ δητόν.

METRICA VERSIO.

Quantum malorum conflit, hinc cedit tamen,
Censendus bujus hic mali certe est pater.
Ilic at omne claudunt risu tamen
Malum, quod unus protinus sistet sopor.
Fervente at ira quod gravius usquam malum
Cognoris, ede, pharmacum et quodcumque mali?
Medicamen alias em Deum menti obvius.
Ast ira primum Numini oculudit fores,
Cum gravior exstat. Si Deum quis proferat,
Malum ingravescit; jungit hunc convicis.
Vidi ipse, saxa, pulverem, et verba aspera
Qui jaceret in eum, proh scelus nefarium!
Nulla arte, nullo qui modo vinci potest.
Jura obteruntur, non amicus noscitur,
Non hostis : uxor, genitor, affines, idem.

B Fert cuncta torrens, impetus cuncta unicus.
Reprimere tentes? In caput bilem tuum
Trahes, furentem ut belluam sono edito.
Atque indigebis ipse, opem ferens, ope.
His ira flecti maxime verbis potest;
Nec enim indigebis pluribus, siquidem sapis.
Sin accinendam plura sunt adhuc tibi,
Veterumque vitas inspice et recentium,
Auctoritatē quies decus morum atulit.
Quinam fuerunt maxime chari Deo?
Virtus culta quia prius, vel maxime?
Moses, Aaron, par Deo charissimum,
Davide, Samuel, posteris annis Petrus.
Frusta intulissent cum tot illi Ägyptiis
Plagas, gercerant leniter sese tamea,

Φειδοὶ προσήγονθ' ὡς τὸ Φαραὼν θράσος,
Ἐκεὶς ἐπεκλύσθησαν ἐπὶ τῆς οὐρανοῦ;
Οἵ μη τὸ μακρόθυμον ἡγεκέν τεσσάρας,
193 Οὐδὲ μάθωτο πάντες αἰδεῖσθαι τόδε.
Κρείσσον θρασὺν γάρ η πρᾶμα περιφρονεῖν.
Αἰνῶ Σαμουὴλ, δὲς ποτὲ οὐδερινὸν διατροφῶν,
Τρίβανος αὐτῷ τὴν διπλοῦσαν τοῦ Σαούλ
Εἰτὲ ἀξιωθεῖται ὡς τε συγχρόμην ἔχειν,
200 Αφῆκεν εὐθὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰτίαν.
Τούτου τοι δὲ διὰ γένοτα τημέρωτερον;
Δαιδὺλος ὑπομνήσθητι, καὶ τῶν κρουμάτων,
Ἐξ ὧν πονηροῦ πνεύματος Σαούλ ποτε

Αἱ Ηλικύθερωσεν· εἰτὲ ἀγνώμονος τυχόν,
203 Φεύγοντι, διάλυντα τὸν περὶ ψυχῆς δρόμον,
Δοθέντος αὐτῷ τοῦ Σαούλ ἐφέσατο
(Καὶ τοῦτο δὲ λοτεῖ), καὶ μόγις σωσασμένος.
Ἡ διπλοῖς γνώρισμα τῆς ἔξουσίας
Κεκαρμένη, φακός τε τοῦ κράνους κλαπεῖ.
210 Τί δει λέγειν τὸν οὐδὲν ὡς ἡνέχετο,
Τὸν πατροφόντην, καὶ τύραννον ἀπετῆ,
“Οπου γέ ἔκεινον καὶ κλάπει τεινηράτα,
Θρήνοις τε πολλοῖς ἀνακαλεῖ καὶ γάρις,
Τὸν μηνυτῆν τε τοῦ πάθους ἀμύνεται,
215 Πατέρε λαβόν τιν' ἔχθρον, οὐκ εὐάγγελον;

Leniter se gerebant erga ferocem Pharaonem,
Donec aquis absorpti sunt ob petulantiam
Quibus diuturna lenitas non instillaverat religionem,
195 Ut discerent omnes hanc vereri;
Prestat enim audacem, quam mihiem spernere.
Laudo Samuelum, qui aliquando contumeliam moleste perpessus,
Lacerante ipsis pallium Saule,
522-523 Deinde rogatus ut veniam daret,
200 Condonavit statim roganti culpam.
Hoc porro quid mitius?
In memoriam revoca David et cibaræ pulsationes,
Quibus malo spirita Saulem olim
Literavit. Deinde ingratum expertus,
205 Fugiens, vagus, sollicitus in magno vitæ discrimine,
Tradito in manus suas Sauli pepercit
(Hoc sane nostis), idque vix ipse neci erexit.
Discissa vestis, indicium est Saulem fuisse in Davidis potestate,
Et lenticula, qua ad caput erat, surrepta.
210 Quid necesse est referre, quomodo filium toleraverit
Parricidam et tyrannum perfidum?
Quomodo et hunc mortuum defleverit,
Multisque lacrymis et ejulatis inclamaverit,
Atque etiam nuntium cædis morte afficerit,
215 Velut bostem habens, non ut leta nuntiantem?

192 Φειδοὶ προσήγονθ'. Mansuetos se exhibebant,
parcebant Pharonis audacie.
195 Αἴλεισθαι. Ut discerent omnes revereri, id est,
non abuti virorum sanctorum lenitate.
200 Εἰτὲ. Ita Coisl. Edit. εἰτὲ.
205 Δρόμοι. Coisl. τρόποι.
209 Φακὸς τε, etc. Bis in manus Davidis incidebat Saulem narrat Scriptura: primo cum David præcedit oram eis chlamidis (*I Reg. xxiv, 5*); deinde cum tulit hastam et scyphum aquæ, qui erat ad caput Saulis dormientis (*I Reg. xxvi, 12*). Kal. Βασιλεὺς διαβέλ τὸ θέρος, καὶ τὸν χαροῦ τοῦ θερός ἀπὸ προσκεφαλῆς αὐτοῦ. Ita Septuaginta: *Et accepit David lanceam et lenticula aqua et cervicalis eius. Utriusque historia meminit Gregorius. Itaque ϕακὸς τε τοῦ κράνους, intelligendus iuxta Scripturam scyphus aquæ, qui erat ad caput Saulis ceud ad cervicalē, pro more regum atque imperatorum: non vero*

*galea, ut male haec tenus reddiderunt interpres. Nec felicissim vertit Billius, pars galeæ. Ut enim concedamus κράνος significare galeam, sacer textus non aliud intelligere sinit per ϕακός, quam *scyphum aquæ qui erat ad caput Saulis*, ut in Vulgata legitur. Forte etiam in Gregorio non legendum esset κράνους, sed κράνου, quod, teste Eustathio, significat caput. Grammatici tradunt neutrum esse ϕακός, at masculini generis est apud Septuaginta, unde hanc vocem exscriptis Gregorius.*

215 *Arukalēt. Coisl. ἔχαλεῖται, qui mox, λόγος pro γένος.*

214 *Ἄμυνεται. Illic memoria lapsus videtur Gregorius ut et infra, lib. ii, sect. ii, carm. iii, ad Vitalianum, v. 324. David quidem nuntios mortis Saulis et Iosebath jussit interfici: at nihil tale gesitum cum ei nuntiata est mors Absalom: ita non nuntiata est, sed sciscitando didicit.*

METRICA VERSIO.

Animos feraces regis ut sic flecterent:
Donec superba gens aquæ est obruta,
Quæ lenitatem tempserat minis insolens:
Hanc ut vereri quilibet jam diseret.
Placido ferocem tutius nam spreveris.
Laudo Samuelum, maximum per dedecus
A rege vestem qui dolens ruptam sibi,
Simil atque veniam petit illæ, non moram
Injeci ullam, quin ei remitteret.
Hoc porro quidnam mitius fangi queat?
David, et hujus veniat in mentem chelys,
Quæ liberavit spiritu quondam improbo

B Saulem. Huncque postlæc nactus ingratum nimis
Mores, vagusque, maximo in discriminæ,
Ipsi pepercit, in manus sibi tradito
(Hoc nostis), idque vix nigra erexit neci.
Discissa vestis, parsque galeæ clanculum
Surrepta, facilis signum erat potentia.
Quid referam ut ipse parricidam illum,
Regnum occupantem perfide, lenis tulit?
Hunc namque et orco morte demissum dolet,
Multisque lacrymis plurimo et fetu vocat.
Faustunque non ut nuntium, letiti indicem,
Sed saevum ut hostem protinus morte afficit.

'Η γάρ φύσις ἐμπροσθεῖ τῶν ἐγχελυμάτων
 Ἔστη, λαβοῦσα τὸν τρόπον συνήγορον
 Όν καὶ προσάντης τῷ στρατῷ κατασταθεῖς,
 Μικροῦ γενέσθαις τοῦ κράτους ἀλλότριος.
 220 Τί δέ; ὡς τὸν ὑδρασθην Σεμεῖν ἔκπτερε.
 Διάσφρομνος δῆτα τῷ κλέει τῆς εἰσόδου;
 Πέτρον δὲ δῆτα τοῦ σοφοῦ τεθαύμακα,
 Ής μακροθύμως καὶ λίαν νεανικῶς
 Ἐνέγκει Πάιών τὴν καλήν παρῆσταν
 225 (Καὶ ταῦτ' ἐν δοτεῖ τηλικαύτῳ καὶ τόσοις
 Ἐπαινέστας τοῦ καθητᾶς τοῦ λόγου),
 Ής συνεράπεξος οὐ καλῶς ἦν θενεῖν,
 Εἰ καὶ τοῦ δρεῖτον ὑψελήσειν τὸν λόγον.
 'Η γάρ τὸν κινοῦν καὶ μόνον θεοῦ φύσις,

A 230 "Η τοῦ λόγου τ' Ἑλλαμψίς ἐκ κηρύγματος.
 Οὐκ δὲ παρέλθοιμ" οὐδὲ τὸ Στεφάνου καλὸν,
 "Ον οἴδ' ἀπαρχὴν μαρτύρων καὶ θυμάτων.
 Λίθος ἔχωντος" ἀλλ' δμώς, τοῦ θαύματος!
 Μέτος λιθασμοῦ, φθῆγος ἔξηρούστο,
 235 Λύτός τε συγχώρησιν, ὡς εὐεργέτας,
 Διδοὺς λιθασταῖς, τὸν Θεόν τ' αἰτούμενος.
 Ταῦτ' οὐ προδήλως τῆς θεοῦ τυπώσεως,
 Καὶ τὸν ἐκείνους καὶ παθῶν καὶ δογμάτων,
 "Ος ὁν θεός τε καὶ κεραυνῶν δεσπότης,
 240 Ής ἀρμὸς ἥγετος εἰς σφαγὴν δρωνίς;
 Ἐμπτυσμάτων τε καὶ φαπισμάτων δῶν
 Ἡνίσχετ! ἀχρίς ὅτελος πεπληγότος
 Τὸ χρεόν οἶδε Μάλχος. Οὐκ ἔκραγασεν

Nam natura ipsa ante crimina
 Stabat, assumens animi lenitatem vice patron.
 Quia quidem agendi ratione ab ipso avertit exercitum,
 Ut parum absenserit, quin regno excideret.
 220 Quid? Nonne maledicunt Semei pertulit,
 Qui inauspiratus occurrit celebrizans ipsius in urbem relictus?

Petrum etiam virum sapientissimum miror,
 Qui tam placida mente, et tam fortis pectore
 Tuli Pauli egregiam dicendi libertatem
 225 (Et quidem in tanta urbe, totque inter
 Laudatores et discipulos doctrinae),
 Quod non recte comedet cum gentilibus,
 Quamvis id arbitraretur profuturum fidei.
 Quod enim ad id movebat, solum erat Dei timor,
 230 Et Evangelii illustratio, per prædicationem.
 Nec vero prætermituit Stephani virtutem.
 Quem agnoscere primitas martyrum ac victimarum
524-525 Lapidibus obruebatur, et tamen, o prodigium!
 Inter saxa vox ejus audiebatur,
 235 Quia ipse veniam, tanquam de se bene meritis,
 Condonabat lapidantibus, et Denm deprecabatur.
 Annon bæc manifeste sunt æmulatori Christi exempli,
 Et ipsius cruciatuum ac doctriæ,
 Qui cum Deus esset, ac fulminum dominus,
 240 Tanquam agnus sine voce duecebatur ad necem?
 Quot sputa, et quot pugnos
 Pertulit! Nec minus, aure læsa,
 Benignitatem ipsius expertus est Malchus. Non claniavat

217 Τρόχον. Animī lenitatem. Bill. male setum.
221 Δύστημον. Quasi convicia illa quibus Davidem Semei laceraverat, celebri regis in Hierosolyma reditu forent omen sinistrum.

224 Παύπτολον. Liberam reprehensionem.

227 Συντράπελος οὐ καλῶς. Bill.: Quod reace-
 retur improbe. Quod quidem durius. Videlut hic Gre-
 gorius a Scripturæ mente discedere. Non enim Pau-
 lius reprehendit Petrum, quod male communī mensa

cum gentilibus uteretur, sed quod ab iis se subdu-
 erit metu Judeorū, qui supervenerant, ne illis
 esset offendiculus, hincque gentilibus majori offen-
 diculo foret. Excidit forte unus et alter versiculos.

234 Μέτος λιθασμοῦ. In media lapidatione.

235 Οὐκ ἔκραγασεν. Alludit ad haec verba Isa.
 xlii, 2: Non clamabit, neque accipiet personam, nec
 audietur vox ejus foris. Calamus quassatum non
 conteret, et linum sumigans non extinguet.

METRICA VERSIO.

Natura quippe stabat ante crimina,
 Instar patroni factum habens firmissimi :
 Sic, militari graviter offensa ut manu,
 Hinc pene regni culmine exciderit sui.
 Quid? Nonne Semei pertulit convicia,
 Male ominantis splendido regressus?
 Petrum ipse miris laudibus sane effero,
 Qui mente placida, pectore et magno admundum,
 Fortique Pauli liberam vocem tulit
 (Atque hoc in urbe maxima, et laudantium,
 Fidei magister quies erat, magno in grege),
 Quod vesceretur improbe cum Gentibus :
 Fidei quod istud crederet fore commodum.
 Nam quod movebat, solum erat metus Dei,

B Verbique sacri fulgor ex praeconio.
 Nec præterire couenit Stephani decus,
 Qui victimarum et martyrum auspic exstitit.
 Saxis peribat : et tamen, quid tam uovum?
 Inter fluebat salsa vox sancti viri,
 Per quam ipse, meritis optime ut de se, hostibus
 Parcerat, et pro his Numinis supplex erat.
 An haec aperte non gerunt Christi typum,
 Tortamenta et ejus, dogmata et sacerrima?
 Qui cum Deusque, fuimimus et dominus foret,
 Sine voce duxit instar est agni ad necem,
 Et sputa foeda, et plurimos colaphos tulit.
 Benignitatem sensit, at Malchus tamen
 Vel usque ad aurem. Clamor ab illo, indicans

Ἐνδεικτικόν εἰ καὶ γέμον παρῆσται
 245 Οὐδὲ εἰρίξεν τι. Τὸν κακὸν τεθλασμένον,
 Ἀκλαστὸν ἔσχε. Τὴν φρενὸς κουφήν φλόγα
 Εἴσπεσται λέγε μὲν, ὡς δὲ χρηστὸς φείσεται,
 Ός δὲ κρατήσῃ τῷ πράῳ τὸ συγγενές.
 Τοσαῦτα καὶ τοσαῦτα τοιούτα δεσπότου.
 250 Οἱς, δὲν τὰ πάσχους, ἀντιστοκώσεις τὰ σῖ,
 Καν πάνθ' ὑποστῆσῃ, τὸ πέλον λελείψεται·
 Μέτεπεν τὰ πάσχους κρίνεται πρὸς ἀξίαν.
 Ἀρκεῖ τοῦτο ἡμῖν εὐγενήν πατένευματα,
 Πλακῶν νόμοι τε καὶ τρόποι τῶν ἁδὸνος,
 255 Εἰ δεῖ τὰ τούτους προστεθῆναι καὶ νόδον;
 Καὶ κείρον οὐδέν· ὡς τι κακὸν τοῖς κείροις
 Τὸν κριτισθόντα τε καὶ φύλων δρεψώμεθα.
 Ὄν γὰρ κρατεῖν καὶ σφόδρα, οὐσὶ σφόδραί αἰνεστον,
 Τούτων κρατεῖσθαι καὶ λίγαν, πάσον κακὸν!

Α 260 Μεμηνήσομαι δὲ καὶ τινῶν, καὶ συντόμως.
 Πατεῖν ἐμέλλεν δὲ Σταγειρίτης τινά,
 Λαδῶν ἐπ' αἰσχροὺς καὶ κακοὺς ἄγνωμασι·
 Θυμοῦ δὲ τετεσελθόντος ἥντικ' ἔστιτο,
 Ἐπτη παλαίνων τῷ πάθει, ὡς δυσμενεῖ.
 265 Μικρὸν δὲ πτοσών, εἰπεν (ὦ σωρὸς λόγου !)
 • Καινοῦ πέπονθας. Προστάτην ἔχεις χόλον·
 Εἰ μὴ γάρ δργή, καλὸς δαρεὶς ἀπηλλάγης.
 Νῦν δὲ αἰσχρὸν ἦν μοι τῷ κακῷ πλήττειν κακὸν,
 Κρατεῖν τε δύσλογον τοῦ πάθους ἡσύμενον.
 270 Οὐτοῖς ἔκινος. Τὸν δὲ Ἀλέξανδρον λόγος,
 Εἰπόντος αὐτῷ Παρμενίωνός ποτε,
 Ηὔλιαν τὸν ἐξελόντα τὸν Ἑλληνίδων,
 Εἴτε δὲ δρᾶται χρῆ πολλάκις σκοπουμένῳ,
 Ό, εἶπερ ἦν κείνος, οὐκ ἀφέσατο·
 275 εἰ τοῦτο ἔγωγ' ἀν, εἶπερ ἦν, φάναι, σύγε.

In ostentatione sui, et in signum libertatis:
 245 Neque litigavit. Criminibus contritum
 Infractum servavit. Mentis exilium flammam
 Extinctum se quidem minatur, sed benignus parcit,
 Ut nos subigit sua lenitatem.
 Talia ac tanta sunt exempla Domini tui,
 250 Quibuscum, qua forte pateris, si conferas,
 Atque etiam omnia perferas, plurimum deerit:
 Si quidem cruciatus pensatur ex ejus qui patitur dignitate.
 Sufficiuntne nobis nobiles institutiones,
 Tabularum leges et mores e sacro monte?
 255 An his aliquid addendum est, etiam nonum?
 Nibil inde pejus acciderit, sic etiam forte ex pejoribus
 Quidpiam boni ac utilis decerpserimus.
 Quos enim valde superare non magnopere laudandum est,
 Ab his multum superari, quantum est malum!
 260 Memorabo autem nonnullos, et quidem breviter.
 Cedere parabat (Aristoteles) Stagirites quempiam
 Deprehensum in turpibus pravissime facinoribus.
 Cum autem iram supervenientem sensisset,
 Substitit, et illam impugnavit velut hostem,
 265 Pafulumque moratus, ait (o praeclarum dictum!).
 • Nevum quid expertus es. Patronam bales biem;
 Nisi enim ira me invassiset, cæsus abiisses:
 Nunc autem turpe esset mihi, cum malus sim, cædere malum,
 Et coercere servum, cum ipse iracundia virtus sim.
 270 Haec ille. Alexandrūn autem narrant,
 Parmenione illi dicente aliquando,
 Cum quadam urbem Graecorum expugnasset,
 526-527 Et quid facto opus esset, sapius deliberaret,
 Se, si foret Alexander, nihil parciturum,
 275 Respondisse: « Neque ego parcerem, si essem Parmenio.

245 Οὐδὲ εἰρίξεν τι. Edit. οὐδὲ εἰράσεν τι.
 248 Τῷ συγγενές. Cognatam sibi gentem.
 255 Εἰ δεῖ. Forte ἦ.

263 Ἐκσιειθόντος. Ita Coisl. Edit. ἐπελθόντος.
 265 Εἰλεύσ. Cicero, in lib. De senect., dictum hoc
 Archita Tarentino, non Aristotelī trubuit.

METRICA VERSIO.

Auctoritatē maximā, non exīst. Non litigavit. Criminū quassum agmine Non fregit. Atque fumigantē extingueſcere. Mēment minatur in quidem, at non id facit : Quo lenitatem nos trahat summa hac sua. Exempla Domini tanta sunt tot et tui. Quibus quid ipse perferens, tua conferes ? Ut cuncta subcas, plurimum deerit tameū ; Ad dignitatem passio si extendit. Doctrina nobis sufficiētē hæc nobilis, Petita tablīs a sacris montis sacrī ? An potius aliquid adderis his nothi addebet ? Sic forte melius. Quidpiam ex pejoribus Ita nam legēnus forte, quod uenies juvet. Quos naufragē valde vincere, haud magnū est decus, Superari ab ipsis plurimū quantum est malum !

B Memorabo porro pauculos, et hos brevi. Quendam parabat urbe Stagira editus Olim ferire, criminē arreptum in gravi ; Ut sensit autem biles se subita rapi, Adversus illam dimicans stetit illicio, Paulum et moratus, dixit : O dictum elegans ! Ε νova res, patrona contigit biles tibi. Cæsus abiisses, liber bac si nunc forem. At turpe nunc est, si malum cædat malus, Iraque victus servulum coerceat. Sic ille. Rursus magnum Alexandrum ferunt, Parmenio quondam forte cum ipsis dicret, Capti urbe quadam Graeciae, quid facto opus, Deliberari sapientis : « Si rex forem, Nil misertus oppidum æquarem solo : Äquarem et ipse, reitulit, si tu forem.

Σοὶ μὲν γάρ ἐστιν ὑμέτης, τὸ δὲ πρᾶον
Ἐμὸν, φυγεῖν τε ἡνὶ πόλιν τοὺς κινδύνους. »
Κάκεντο δὲ οἰον, ὃς ἐπάνων δέονται;
Ἐλεούθειρεις τις τὸν μέγαν Πειραιάλε,
280 Πολλοὺς ἔλαύνουν καὶ κακοὺς ὀνείδεισι
(Τῶν οὐδὲ τιμών τις), δηρις ἐσπέραζ.
Οὐ δὲ θυγῆ τὴν θριν, ὃς τιμήν, φέρων,
Τέλος καμόνται καὶ βαζίζονται σκάλει
Προσπειρψί λύχνῳ, τὸν χρόνον τὴν ἀπόστεσεν.
285 «Ἄλλος δὲ ὥριστος, πλοιαστὰς ἐψὲ θύρεσι
Προσθέντεις ἀπαίδην : « Μηδόλημνη παργάκιών,
Εἰ μὴ κακὸν κακῶς στεναγματισθένων.
Τούτοις ἀμεβεῖσθαι ὡς φιλανθρώπους λόγοις:
« Κάγγο γ' ὀλαΐμην, εἴ σε μηθὲν φιλον. »
290 Κωνσταντίνου δὲ οὐ γάρ εἰπεν δέονται.
Οὐ μὴ τὰ ποσδύειν τυγχάνειν λόγου μόνα.

Tibi quidem placet crudelitas ; lenitas autem
Mihil, et urbem eximi periculis. »
Jam vero et istud quale, et quam dignum laodibus ?
Convicis lacessebat quispiam magnum Periclem,
280 Multis exigitans ac turpibus probris
(Isque non aliquis pretii homo), usque ad vesperam.
Pericles autem placide probra, ac veluti laudes perpessus,
Tandem fatigatum convicatorem, et repetentem domum
Deduxit cum facula, et sic iram extinxit.
285 Alius convicatori, qui amplis maledicis
Addiderat minas his verbis : « Dispercam pessime,
Ni te malum male interficiam, si possim, »
His respondit tam humanis verbis :
« Et ego dispercam, ni te mibi fecero amicum. »
290 Constantium autem (hoc enim juvat referre,
Ne vetera, digna que narrentur sola,
Contempnenda autem vobis videantur ea, quorum estis testes),
Alii aliquando protulisse dignum memoria verbum.
Quodnam autem illud ? Quidam in amplissimo dignitatis gradu locatus
295 Illum inflammabat contra nos, inique ferens nos decorari
Tantis honoribus (etenim religiosissimus erat,
Ut si quis alius imperatorum, quos novimus) ;
Ac plurima fatus, tale quidpiani subjunxit :
« Quid ape est mitius ?
300 Verumtamen illa favos eximentibus non parcit. »
Iis audivit : « An ignoras, vir optime,
Quod nequidem ap stimulus sit securus ?
Ferit enim, sed ipsa statim perit. »
Talia habes tu morbi remedia ,
305 Omnium autem, quae dixi, maximum, Dei legem,
Quod nequidem percutientem verbis lacessere siuit.
« Non enim occides, » lex illa antiqua erat sancta.

276 Σολ. Coisl. σῇ.
 286 Παγκάως. Coisl. παγκάλως.
 292 Περιφρονήτε θ ὥρ. Coisl. autem codex ha-
 beat περιφρονήται θ ὥν
 296 Και τὸ εἰπεῖσθατος. Vid. tom. I. argum.

METRICA VERSIO.

Sævitia namque te decebat, me lenitas,
Eximere et urbem, Marte ne cadat effero.
Quam quale et istud, landibus dignum et quibus?
Magnum Periculum plurimi oīni probris
Quidam obrepbat, gravibus et convictis,
Plebeius isque, per diem fere integrum.
At ille probra tacitus, ut laudes, serene,
Lassum, domumque iam revertentem, face
Deduxit. Iram sustulit sic illius.
Rursum alter illum, qui minus has junxerat
Post milie probra : « Funditus perecam, malum
Ni te necaro pessime, vires habens : »
Remuneratur blandus his dictis statim :
« Et ipse perecam, ni te amicu fecero. »
Constantius autem (nam referre hoc convenit, -
Ne velera sola digna quis veribus putet,

Α Περιφρονήτη θ' ὕπαντερ αὐτὸν μάρτυρες,
Φασὶ ποτὲ εἰπεῖν δίκουν μνῆμης λόγου
Τίς δ' ἦν· καὶ τὸν τὸν ἐν τέλει ποτὲ,
295 Παράξενον ἡμῖν, οὐ φέρουν τιμωμένους
Τιμᾶς τοσαντας (καὶ γάρ εὐσεβέστατος,
Εἴ πέρ τις δόλος βασιλέων, ὃν Ισαῦμ, ἥν).
Πολλοῖς δὲ ἀπειπῶν καὶ τινα τοσοῦτον λόγον.
· Τί τοι; μελέστης ἐστὸν ἡμερώτερον;
300 Ἄλλη δὲ ἔκεινη τῶν τρυγουμένων φείδεται. ·
Ἐκκούσιος· « Πλούς οὐδὲ οἰδας, ωδὴ βλέπωτε σὺ,
Ωδὲ οὐδὲ ἔκεινη κέντρον ἐστὸν ἀσφαλές;
Παιεῖ μὲν, αὐτῇ δὲ εὐθέως ἀπολύται. »

Τοσαῦτη ἔχεις σὺ τοῦ πατέρους τὰ φάρμακα,
305 Πάντων δὲ μελέοντα. Ὅντις τρη, τὴν ἐντολὴν,
Η μηδὲ τὸν πλήσσοντα οὐδέποτε εἴπῃ.
· Οὐ νάρο ψωνύσεις, τοῖς πάλιν τεταγμένον.

in orat. 4 et 5, § 12.
306 *Yēpētōv. Verbis lassere.* Non bene Bill.
ferire.
307 *Tetaypētōv.* Ita Coisl. Edit. τεταγμένων.

VERSIO.

Testata vobis quæque sunt, parvi astimeti,
Verbum exulisse memoria dignum ferunt.
Quodnam hoc? Eum in nos principem cum quispiam
Quondam incitaret, non ferens nos consequi
Tantos honores (namque erat pius admodum
Ut si quis alias principum, quos novimus),
At multa fatus, tale quid mox subderet:
« Animalia flingi mitius potest ape?
Atqui legentes pungit haec favos tamen : »
Audivit: « Hocne te fugit, vir optime,
Stimulus nec ipsis quod vacet periculo?
Namque ipsa pungit, sed statim quoque interit. »
En quanta morbi suppetant tibi pharmaca.
Ac majora istis omnibus lex est Dei,
Hunc, quae ferire nec sinat, qui te ferit.
Priscis erat lex ista: « Ni cedem inferas, »

Σοι μηδὲ χαλύσθαι ἔστιν ἐντεταγμένον,
Μή τοι γε παιέν, μήτε δῆ τολμέν φόνον.
310 Τὸ πρῶτον εἰργων, οὐκ ἡδὲ τὸ δεύτερον
Τὸ σπέρμα^τ ἀναιρόν, τὸν στάχυν κεκώλυκε.
Τῷ μηδὲ ὄφραν κάκιστα, μοιχείας τομῇ.
Τὸ μηδὲ ὅμνεῖν, φάρμακον φευδορίας.
Τὸ μηδὲ θυμοῦσθ', ἀσφάλεια πρὸς φόνον.
315 Εὐδέπις γάρ οὖτον θυμὸς ἐκπέμπει λόγον,
Ἄδγος δὲ πληγὴ, ἣ δὲ πληγὴ τραύματα.
Ἐπει τραυμάτων δὲ τὸ φόνον γινωσκομεν.
Θυμὸς πατήρ πέφρη τὸν πικρὸν φόνον.
Τοῦ μὴ φονεύσαι τὶς ποτὲ ἱγνεῖς γέρας;
320 Τὸ μηδὲ θυμοῦσθ' ἔστι τῶν αἰνουμένων.
Τοῦ μὲν γε διασθέσ, ἡ χυγὴ τοῦ κινδύνου.
Τούτου δὲ ἀμοιβή, γῆ μάρτις τῆς τιμίας.
Ἄκουε Χριστοῦ, τοὺς πράξας δι βούλεται

A Ἐν τοῖς μακαρισμοῖς, οἵς ἀπτριθμήσατο,
325 Τὰ μέτρ' ὄργην τῶν ἐκεῖνην ἐπίδειν.
Τούτου χάριν σοι καὶ νόμους τοιούς γράψει.
Ιαὶ παρειάν; πῶς δὲ τὴν διλλήν δές
“Ακαρπον; εἰ μὲν οὐχ ἔκουσις, οὕτοι μέγα
Πέπονθε, μεῖζον δέ, ἢ θέλης, τὶ λείπεται”
330 Καὶ τὴν ἔκουσσαν πρόσθετε, ὡς ἔμμισθος ἡ
Χιτῶνα γυμνοῦ; προστίθει καὶ δεύτερον,
“Εσθῆμι ἀν δὲ σοι καὶ τρίτον, γυμνωσάτω
Τούτους ἔχεις τὸ κέρδος, ἀν πρότη θεῷ.
“Αν λαδορώμεθ', εὐλογώμεν τοὺς κακοὺς”
335 “Αν ἐκπτωύσεθ', ἐκ θεοῦ τητὴν ἔχειν
Σπεύδωμεν. Ἐκδιωκόμεθ'; οὗτοι καὶ θεοῦ;
Τοῦτο δὲ ἀφαιρετόν γε τῶν πάντων μόνον.
“Αν τὶς καταράται, σὺ προσεύχου τοῦδ' ὑπερ.
Δράσσειν δπειλε; ἀνταπείλει καρπετεῖν.

Tibi vero, ut nequidem irascaris, præceptum est,
Nedum ferire quicunquam sit, aut cædem committere.
310 Qui primum vetat, non permittit secundum.
Qui semen avelli, quominus spica oriaratur, impedit.
Qui male intueri mulierem prohibet, adulterium præcidit.
528-529 Omnino non jurare, remedium est perjurii;
Non irasci, cautio est contra cædem.
315 Sic namque reputes : ira producit sermonem;
Sermo autem ictus, ictus vulneri;
Ex vulneribus autem morteni inferri novimus.
Itaque iracundia parens est acerbae cadiis.
Quis unquam, eo quod non occiderit, tulit præmium?
320 Non irasci autem, res est laudabilis;
Et hujus merces est fuga periculi,
Illiū præmium, terra pars pretiosa.
Andi Christum ; mitibus quid promittat
Inter felicitates, quas recentet,
325 Mensura definiens rerum in altera vita sperandarum.
Propterea tibi tales das leges.
Ceditur tibi maxilla, quomodo alteram sinis
Esse fructus expertem? si quidem invite, nihil profecto magnum
Præstuit. Majus autem, si velis, aliquid restat.
330 Etiam volentem probet, ut mercedem consequatur.
Tunicam quis tollit? addit et alteram
Vestem : si adsit tibi tercia, eam exue.
Ex his habebis lucrum, si ea reliqueris Deo..
Si maledicti impetrunt, bene precemur malis,
335 Si despiciunt, a Deo honorem consequi
Studeamus. Si persecutionibus vexamur, nunquid a Deo divellimur?
Id unum est ex omnibus, quod nobis adimi non potest.
Si diras tibi quis impetrat, adhuc Deo preces pro eo.
Mali quidpiam minatur se facturum? minare te toleraturum

321 Τοῦ μέρετοῦ δὲ μισθός. Hic versus excidit Billio,
forte typographo. Hunc supplevimus, posteriore
correctio, et italicis utrumque distinximus. CAILLAU.

323 Βοήτεια. Quid largiri velit, mitibus quam
bene velit.

336 Ἐκδιωκόμεθ'. Fugamur nunquid et a Deo?

METRICA VERSIO.

At tibi nec ira corripi in quemquam licet :
Nedum ferire, cedere ac multo minus.
Qui prima prohibet, posteris nil dat loci.
Spicamque, semen qui necat, simul impedit.
Stuprum amputabis, feminam haud spectans male.
Ne iura, habebis pharmacum perjurio.
Faccas ira, cautio ad cædem hoc erit.
Sic namque reputes : ira sermonem parit,
Ictusque sermo, vulnera ictus afferunt :
Cædem quod autem vulnera accersant, liquet.
Sic ira cædis horrida certa est parens.
Quis haud patrare præmium cedis tulit?
At vacuas ira maximam landem obtinet.
Merces prioris est periculi fuga;
Alterius autem terra dices præmium.
Audi quid ipse mitibus Christus velit,

B Felicitates suppeditas, summa et bona,
Quae sperat illuc sancta gens, definiens.
Ob ista tales dat tibi leges quoque :
Mala feriris, alteram curnam sinis
Carere fructu? passa si nolens id est,
Laus parva : majus restat aliquid, si velis.
Hanc sponte junge, præmium ut certum feras.
Tunicam quis auterit? Pallium quoque adjice,
Si bibi sit, at te tertie veste exvas.
Ikez si Tonanti liqueris, fructus manet.
Si jacet in te vir malus probra, hinc bene
Precare : si te conspuat, honoreu a Deo
Capta. Fugat te? non autem rex cœlitum,
Qui solus adimi rebus ex cunctis nequit.
Si te exsecratur quispiam, causa ipsius
Ora. Minatur multa? minitare hæc pati.

340 "Εργων ἔχεται; οὐ τὰ πράξις ἡ εὐπραξία.
Δύον γάρ οὖν τὰ κράτιστα κερδεῖνες·
Αὔτοῖς τὸ δριστός τοῦ νόμου φύλαξ ἐστι,
Κάκεινον ἔχεις τῷ πράψ τῷ σὺν πρᾶσον,
Ἐγχθρὸν μαθήτην, οἰς κρατεῖ νικούμενον.
345 Ορέζ; μάλιστα μὲν σε μὴ καλὸν θέλει·
Τούτῳ γάρ ἔστι καὶ τὸ δεσφαλέστατον·
Εἰ δ' οὖν, προλύεν εἴσπραξά την Ἑκστασιν
Δύνασθε! δέπ' ὅργῃ μὴ δέχου τὸν ἥλιον·
Εἰτ' οὖν, δε τὸτε δύματων πέμπει βολάς,
350 Εἴτ' οὖν, δε ἐπένδυτος τοῖς σφροῖς αὐγάδεται.
Δύει γάρ οὖν τοῖς πεπληγέσι φρένας,
Ὡς τοῖς ἀρίστοις καὶ καλοῖς ἐλάμπεται,
Πλεῖστον τὸ λάμπετον τοῖς βλέπουσιν ἐνδέδοις.
Τι δ'; οὐ ψύσις δέδωκε, φησι, τὸν χρόνον;
355 Καὶ τὸ κρατεῖν γε τοῦ χρόνου. Αδύον δὲ τις;

A Τίς δ' θέψιν, ή τίς χείρας, ή ποδῶν βάσιν;
Θεύς τὰ πάντα καὶ φύσις, πλὴν εἰς καλὸν.
Σε δ' οὐκ ἐπινοῦ μὴ καλὸν κεχρημένον.
Οὐτοις ἔχεις καὶ τὸ δῆλα τῆς ψυχῆς πάθον.
360 Δωρῆματ' ἔστιν ἐκ θεοῦ, κινούμενα
Ἄργον ποδηγία τε καὶ στρατηγία.
Ζήσου μὲν δπλον θυμός ἐμμέτρων πάνεων.
Πλέον δὲ χωρὶς οὐχ ἀλώσιμος θεός.
Αογισμὸν οἶδα τὸν καλὸν δεδάσκαλον.
365 Εἰ δ' εἰς τὰ χείρω ταῦτα τὴν ροπὴν ἔχεις,
Οὐ μὲν χένων οὗρον τε καὶ μοχθηρόν,
Οὐ δ' εἰς κακίστας ἥδονάς οἰστρηλατῶν,
Οὐ δ' οὐ κατάγχων ταῦτα, καὶ πλοκὰς στρέψων,
Οὐτοις τὰ καλὰ γίγνεται τοῦ φθορέων.
370 Θεού δὲ δώρον οὐ καλὸν κακῷ φύεται.
Θεὸν δ' ἀκούων ἐν Γραφαῖς χολούμενον,

340 Facinus committi? tuum opus sit beneficentia.
Duo enim sic maxima commoda percipies;
Ipse præstantissimus legis custos eris,
Et bunc habebis mansuetudine tua mitem,
Jani discipulum ex hoste, iis, per que vincit, superato.

345 Vides quid rei sit? sunomopere ne irascaris, studeo.
Hoc enim est tutissimum;

Aut si irascaris, depone ante vesperam furorem:

Nec sis condere se in ira tua solein,

Sive istum, qui extra oculos nostros mittit radios,

350 Sive illum, qui intus sapientibus luet.

Is enim occidit stultis et vulneratis mentibus,

Contra vero optimis et honestis fulget,

530-531 Vehementius ut fulgeant cernentibus tribuens.

Quid igitur? non natura, dicet aliquis, dedit biem?

355 Verum et dedit illam domare. Quis enim rationem dedit?

Quis etiam visum? quis manus? quis pedum incessum?

Deus dedit haec omnia et natura, sed ut in bonum iis utamur.

Te autem non laudo, qui male uteris.

Sic se habent et aliae mentis affectiones.

360 Dona sunt, cum moventur

Ratione, quæ eas, ut dux, regit, iisque imperat.

Zeli quidem armatura est iracundia moderate spirans:

Sed absque amore Deus apprehendit non potest.

Rationem scio rerum bonarum esse magistrum.

365 Si autem in deteriora tria haec propendeant,

Iracundia quidem fundens injuriam et nequitiam,

Amor vero ad flagitosas cupiditates quasi ostro stimulans,

Et ratio haec non coercat, sed et dolos nectat,

Sic quæ sunt bona, fiunt demonis.

370 Dei donum cum malo miscere non est bonum.

Deum autem cum legis in Scripturis iratum,

343 Ἔχεις τῷ πράψ τῷ σὺν. Ita Coisl. Edit. Δ-

ἐτις τῷ πράψ, τὸ σὸν πράψ, efficies tuum et mitem

ex hoste discipulum, victorem et victim.

361 Ποδηγίᾳ, μοι, στρατηγίᾳ. Ita Coisl. Edit.

ποδηγίαι... στρατηγίαι.

355 Οὐχ ἀλώσιμος. Exorari, quasi expugnari non potest Deus absque amore, quo uno nobis conciliatur.

360 Τοῦ φθορέως. Corruptoris, daemonis.

370 Φύεται. Coisl. φέρειν.

METRICA VERSIO.

Exsequitur ista? fac bene: hoc tuum est opus.
Hinc bina carpes commoda, hæcque maxima.

Namque ipse legis optimus custos eris:

Placidumque reddes placidus bunc et discipulum

Ex hoste, dantem, quod ferat palmam, manus.

Summe studeo, hile ne pectus tuum

Labore, hoc nam longe erit tutissimum:

Aut certe ut ante vesperam furor occidat.

Ne sol in ira se tua condat, cave,

Sive ille, radios qui foras mittit suos,

Sive ille, radiat qui probis intus viris.

Namque ipse stultis occidit: contra bonis

Cupidisque honesti luet, ac cernentibus

Hoc tribuit, ipsi ut fulgeant vehementius.

Natura bitem non dedit? forte inquies.

At et hanc domare. Quis tibi mentem dedit,

B Quis rursus oculos, quis manus, gressum et pedum?

Natura cuncta haec, et Deus; sed in bonum.

At rebus his te non bene utentem improbo:

Sic mentis aliis res habet se motibus.

Dominantis alto munera haec sunt optima

Cum ratio recta ducit haec, atque imperat.

Moderata zelo biles arma porrigit:

Amor eximatur, non potest Numen capi.

Ratio magistra est ad bonum quodvis prohobis

In pejus autem si tria haec propendeant,

Ilinque biles impotens fundat scelus,

Amorique rursus stimulet ad mala gaudia.

Nec ratio stringat ista, sed nectat dolos,

Hac arte fiunt demonis, quæ sunt bona.

Inficere munus at Dei haud decet malo.

Ira moveri porro cum legis Deum,

"Η πάρδαλιν τιν', ή παροιστρέσαν πόθῳ
Άρκτον, ζεντὸς ἐκ μίθης καὶ κραπάλῃς,
"Η καὶ μάχαιραν τοῖς κακοῖς στιλβουμένην.
375 Μή τούτο ποιοῦ τοῦ πάθους παρήγορον
"Ο προσπλακεῖς· ζῆτες γάρ οὐ λάσιν κακοῦ
Καλῶς ἔκουε, μὴ κακῶς, τοῦ πράγματος.
Πάσχει γάρ οὐδὲν ὡς ἔγων πάσχων Θεός.
Μή τις τοῦτ' εἴπῃ· καὶ γάρ οὐδὲν λέξισταται
380 Αὐτός ποθ' αὐτοῦ. Ταῦτα γάρ τοι συνθέτου,
Καὶ τῶν μάχεσθαι τργμάτων ἔκ πλειονος.
"Ο δ' εστι, τοῦτ' εἰδόλον, διπρεπος φύσις.
Πᾶς οὖν τυπούται ταῦτα; τῆς τροπῆς νόμοις.
Πώς; δειματώσας τῶν ἀπλουστέρων φρένας.
385 Ήσπερ τὰ ποιλλὰ τῶν λόγων δηλουμένων.

*Vel esse tanquam pardalim, aut percitam desiderio
Ursam, vel ferventem tementiunt quadam et crapula.
Vel gladium malum fulgentem.
375 Ne hoc afferas in defensionem morbi
Quo laboras; nam hoc pacto non quæris depulsionem mali.
Recte intellige, non sinistre, rem.
Nihil enim horum, que patior, patitur Deus.
Ne quisquam hoc dicat. Non enim unquam
380 Deus extra se est. Hec sunt compositorum.
Et eorum que pugnandi initium fecere januadūm.
Ille vero est, ut patet, expers mutationis natura.
Quomodo igitur hec tribuantur Deo? per metaphoram.
Qua ratione? ut timore perceillantur simplicium mentes,
385 Quemadmodum pleraque eorum que oratione exponuntur.
Antistrophen enim cogita, et rem totam habes.
Quoniam enim ipsi cædimus irati,
Irasci quoque Deum, cum plecti malos, scripsimus.
Sic oculos, aures, manus ipsi cñinximus,
390 Et quibus ipsi ultimur, Deo dantes,
532-533 Cum tale quidpiam, ut videatur, facit.
Præterea audis malos non item bonos,
Ex ira Dei pati aliquid, et iustitia legibus;
Tua autem ira metris non concluditur;
395 Omnes pares facit. Ne ergo dixeris,
Ex Deo tibi, et Dei esse tuum affectum,
Num te jactitas Dei esse amulatorum?
Amulare sane, sed morbum tuum ventis trade.
Quod si alicubi legisti virorum piorum iras,*

376 "Ο προσπλακεῖς. Ita Coisl. Bill. legit ἀντίλαστας, quam vocem non reperit, sed ipse fabricavit ex varia lectione exemplaris Romani, quod habet mendose προσπλάστης, et sup. lin. ἀντίλαστα, ac sic exponit... Commenta, inquit, et obtentus quo-dam, non mali depulsionem quærvis; quod a Gregorii mente non abhorret.

382 "Ο δ' εστι. Ita Coisl. Jam Billius cmeodavera-
rat, graviterque Leuenklauum reprehendit, qui
legit, οὐδὲ τοι, pravamque lectionem secundis vertit,
vel, ut cum Billio loquar, pervertit hunc locum.

A Ἀντιστροφὴν νοεῖς γάρ, καὶ τὸ πᾶν ἔχεις.
Ἐπει γάρ αὐτὸς πλησσομεν χρούμενος,
Χολέν τὸ πλῆσσον τοῦ κακοῦς ἄγράμμαν.
'Ος δὲν, ὥτα, χείρας ἔκευρή καμεν,
390 ΟΙς χρώμεθ' αὐτόλ, τῷ θεῷ δεδωκότες,
Ἐπάν τι τούτων, ὡς δοκεῖ, ἐργάζεται.
Ἐπειτ' ἀκούεις τοὺς κακοὺς, οὐ τοὺς καλοὺς,
Ὄργῃ θεοῦ πάσχειν τι καὶ δίκης νόμοις.
'Ο σὸς δὲ θυμὸς οὐ μέτροις ὀρίζεται.
395 Πάντας δ' Ιους τίθησα. Μή τοιν λέγε
'Ω; ίκ Θεοῦ σοι, καὶ θεοῦ τὸ σὸν πάθος.
"Η καὶ φρονεῖς σύ γ' ὡς θεὸν μιμούμενος;
Ζῆλοσον. διλλά τὴν νόσον γ' αὔραται έδου.
Ει που δ' ἀνέγνως εὐσεβῶν ἀνθράν χόλους;

395 Τῆς τροπῆς νόμοις. Tropice et figurate.

384 Διματῶσαι. Ad incutendum simplicioribus
timorem.

386 "Αντιστροφὴν νοεῖς τῷρ, καὶ. Ita Coisl; deest
γάρ in editis, et clandalic versiculus. Antistrophen
autem vocat Gregorius, cum Deo ea tribuumus que
ipsi non convenient, sed nobis: ut, quia irati ali-
quem cædimus, Deum quoque proinde irasci die-
mus, cum de aliquo supplicium sumit. Ibid. Εγει,
habes, id est, intelligi.

395 Πάντας δ'. Ita Coisl. In edit. deest δ'.

METRICA VERSIO.

Pardumique, amoris percitam aut cestro velut
Ursam, vel ipsum fervidum multo mero,
Gladium aut micantem, sonib[us] qui sit minax,
Ilinē ne favorem compares morbo tuo.
Hoc nam tueris, non fugas, pacto malum.
Item non sinistre, sed bono sensu accipe.
Quæ patior, horum nil Deus prorsum subit :
Hoc nemo dicat. Non enī a se cœlitum
Rex exit unquam. Compositis hæc congruunt,
Cœperè dudum queque jam bello premi.
Ast illi, quæ non hoc videt, verti nequit.
Quinam ergo dantur hæc Deo? tropico modo,
Mentes ut ipse terreat mage simplices
Multa velut ex his, tropica quæ dicta indicant.

B Antistrophen fac cogites : et totum habes.
Nam bile qnoniam conciti aliquem cædimus,
Iram proinde, cum ferit, damus Deo.
Sic visum, et aures, sic manus huic finiximus,
Dantes supremo Numini hac, quibus ultimur,
Horum, ut videatur, quidpiam cum faciliat.
Audi deinde, nou bonos, verum improbos,
Ira Tonantis, legibusque, aliquid pati :
In bile vere nullus est modus tua :
Exæque omnes. Ergo caveas dicere
Quod morbus iste sit tibi ex Deo, et Dei.
Nu.n te Tonantis jactitas esse æmulum?
Sis sane : at auris in leves morbum abieci.
Iras piorum sin legas forte uspiam,

400 Πάντας δακαλίους εύρες. Οίμας δ' οὐ χόλους,
Κακοῖς δὲ πληγαῖς ἐνδίκιους κινουμένας.
Ούπω γάρ ἡν ἔκεινος η πλήγη κακὸν
Πληγαῖ δὲ ἔκεινος σφόδρα συμφράστατον,
Χρῆσσος πολλῆς τοῦ βίου καθάρσεως,
405 Ράμψου σιδηρὸν δέξιν ἐκκαλουμένης,
Νόμου τε πρόσθεν, καὶ τρίνη ισχύσαι νόμου
Οὔπω τελείως τοῖς τότε ἔργοις μάνεν.
Ούτοις μὲν οὖν αὐτὴν νόσου κατασθέσεις,
Τούτοις τε συστὸν ἐκμαλάσσων τοῖς λόγοις,
410 Ός οἱ κατεπάθοντες ἀσπίδων γένους.
Οἰστεις δὲ δὴ τῶς; τοῦτο γάρ τοι δεύτερον.
Μή του, πυρὸς πῦρ ἐκκακῇ χόλοις -
Ἴσσων γάρ ἔστιν κύτον δρῆσαντι κακοῦ,

A Ἀλλοὶ τε κινηθέντι συμπαθεῖ κακῶς.
415 Πρώτον μὲν εἰδός πρὸς Θεὸν κατατρέχων,
Αἰτῶν τε τὴν γάλαζαν ἐκτρίψαι κακῶς.
Ἴμων δὲ φείδεσθι οὐδὲν ἡδικηθόν·
Σταυρῷ τε σημειούμενον παραυτίκα,
“Οὐ πάντας φρίσει καὶ τρέμει, φ τάντος;
420 Πρὸς πάντας οἴδα προστάτη κεχρημένος·
“Ἐπειτασαύτεν εὐτρέπτων πρὸς πάλην
Τοῦ τὸν χόλον κινοῦντος οὐ χαλουμένον,
“Ὦς δὲ κρατήσῃ τοῦ πάθους ὑπλιτρέμον·
Τὸ μὲν γάρ οὐκ ἔτοιμον οὐδὲ ἀνθίσταται·
425 Τοῦ δὲ ηὔτρέπτωται, τοῦτο καὶ νικᾷ σθένει.
Τὸ δὲ κρατεῖν εἰ; τὸ κρατούμενον φέρειν
Τρίτον σαυτὸν μὴ μεγίστων ἀξιῶν,

400 Omnes justas reperiisti. Credo etiam non iras.
Sed poenas fuisse malis juste inflictas.
Nondum enim erat illis plaga res mala,
Imo plague his erant utilissima;
Ut pote indigentibus magna vita expurgatione,
405 Spina virgin ferream provocante
Ante legem, et prius quam vim haberet lex,
Quae nondum perfecte in hominibus hujus temporis radices egerat.
Sic igitur tu morbum extingues,
Hinc te ipsum molliens rationibus,
410 Ac veluti qui excantant aspides.
Quomodo autem tu feres injuriam? id namque præterea spectandam:
Ne forte quemadmodum ignis ignem accendit, sic hilius bilem excite.
Perinde est enim, si quis incipiat malum,
Aut si cum alio commoto ipse male afficiatur.
415 Primo quidem statim ad Deum configitas
Orans, ut diram exterat grandinem,
Nobisque parcat, qui neminem lasius;
Cruce quamprimum signatus
Quam omnia metuant et tremunt, qua semper
420 Adversus omnes tutatrixe scio me usum esse;
Deinde præpara te ad certamen
Contra eum qui hanc bilem moveat, non contra iratum;
Ut affectum superare queas armatus;
Nam qui paratus non est, nequit resistere.
425 Instructus autem armis, vincere potest.
Sed quid est vincere? vinci te æquo animo ferre.
Tertium, ne te ipsum maximis dignum reputes,

402 Οὕτω τάρ. Tunc enim cædere aliquem res non erat mala.

404 Χρῆσσον πολλῆς. Coisl. πολλῆς δεομένος.

409 Τούτοις τε σαυτὸν. Ita Coisl. qui κατεπέδων, excantando. Edit. τούτοις δὲ αὐτὸν ἐκμαλάσσων.

412 Χόλον χόλος. Ita habet Coislinianus codex. Edit. autem legunt χόλον γόλον.

416 Ἐκτρόπους κακῶς. Forte κακήν. Coisl. ἐκτρόπου. Vat. κακῶν.

422 Τοῦ τόρ. Id est, contra diabolum, qui iram accendit. Ita Coisl. Edit. τοῦτον. Μοχ, οὐ χολοῦμ - νον. Ita Coisl. Male editi, οὐχ διλομένου.

424 Οὐχ ἔτοιμον. Ita Coisl. et Vat. In edit. dees - ούτη.

425 Τοῦ δὲ ηὔτρέπτωται. Ita Coisl. Edit. δὲ τοῦτος.

427 Ἄξιων. Coisl. et Vat. ἄξιον.

METRICA VERSIO.

Nullas iniquos tu leges : iras nec has,
Plagas malis sed potius inflictas vocem,
Nec plaga nondum res erat illis mala,
Quin plena potius commodis. Nam in maxime
Ipsis indigebat eruminum purgamine,
Ac provocabat spineus ferrum frutex,
Et ante legem, dumque aducit lex languida
Esset, nec alta fixa satis in cordibus.
Sic ipsa morbus facilis extingues gravem,
Si pectus hisce mulceas dictis tuum,
Sevas ut hilaris aspides cantus solet.

At bilis (id nam sequitur) æstum qui feres,
Ne flammæ bilis excite bilis facem?
Malum inchoare nam parem culpam arbitror,
Alterius iræ seque præbere temulim.

B Primo ad supremum concitus Numen fuge,
Ab eoque posce, grandinem ut dirau exterat,
Faciliusque tibi sit, neminem qui laseris.
Signare mox te sis memor sancta cruce,
Quam cuncta metuant, ac tremunt: qua præside
Adversus omnes semper usum me scio.
Post autem in illum ut dimices te compara,
Non quæna ira præceps commovet, sed qui hanc
[moveat:
Ut septus armis vincere hunc morbum queas.
Namque imparatus quisquis est, resistere
Nequit: paratos at manet palmæ decus.
Quid ferre palmam est? cedere æquo pectori.

Tertium erit, ut te maximis dignum haud pu - [tes,

Εἰδὼς δπως προῆλθες, ή καταστρέψεις·
 'Ος μη ταρασσεις το παρ' ἀξίαν τάνειν.
 430 Τὸ γέρ τεπεινὸν καὶ φέρεις νικημένον.
 Οὐ κάμπτεται δὲ τὸ σφύρ' ἔξωχομένον.
 Σπόδιν δὲ, καὶ γῆν, καὶ σκιάντα καλουμένους;
 Αλτοὺς ὑψ' αὐτῶν οίδα τοὺς Θεῷ φίλους,
 'Ος δὲν ει συστελλεῖσι τῆς ἐπάρτεως.
 435 Σὺ δ', ὡς δριστος, τὰς ὄπαξιοις;
 Μή καὶ δίκαιος διφῆς γε τοῦ φρονήματος.
 Πλῶς δὲ πλεῶν ἔργη τι τῶν οὐχ ἥδεων
 Επέργαις, δε σύδε βήματ' εὐπετῶν φέρεις;
 Τέταρτον, εἰδὼς αὐδὴν δύτα τὸν βίον,
 440 'Αλλ' οὐδὲ κρετες; ἀπλανεῖς; τῶν πραγμάτων
 'Απαντας; δύτας τῶν καλῶν δη μη καλῶν·
 Επερδούμενον δὲ καὶ περιπλανώμενον

Noscens unde prodieris, et quo reversurus,
 534-535 Ne turberis, altiores, quam pro dignitate, spiritus gerens.

450 Qui enim humiliis est, vinci se patitur;
 Non flectitur autem, qui valde est tumidus.
 Cinerem, terram, umbram appellare
 Sese ipsos scilicet viros Deo acceptos,
 Ut noui nihil comprimant elationem.
 455 Tu autem, velut praestantissimus, ferre injurias recusas?
 Cave ne luas poenas tuas superbiae.
 Quo pacto perppersus re ipsa aliquid ingratum
 Libenter sustineres, qui nequideus verba fers patienter?
 Quartum, scias nihil esse hanc vitam,
 440 Nec omnes esse rectos judices
 Heruin bonarum et malarum:
 Decipi autem, versari et errore circumagi
 Maximam partem nostrum, o bone, in rebus plerisque.
 Quae enim nobis sunt turpia, non item Verbo sunt turpia;
 445 Quae autem mibi non sunt, talia forte sunt Verbo.
 Una res omnino turpis, pravitas,
 Gloriola hac tenuis, et opulentia,
 Ipsaque nubilitas, puerorum ludicra,
 Itaque, quibus crucior, illa forte latetandum esset;
 450 Quibus vero insolens, animon demittere potius deberem,
 Quam efferi, sicut nunc non bene indutus sum.
 Quinto, ratiocinatione firmiori stanatur.
 Si nihil veri est in iis quae proferuntur
 Is qui bile ferret et est exsecatus,
 455 Nihil ad nos attinet: sin autem vera sunt quae dicitur
 Menet ipse laesi, et quid reprehendo eum
 Qui prodit, quae prius erant abscondita?

428 Η καραστρέψεις. Coisl. ol.
 429 Παρ' δέκαν στέρεων. Coisl. παρ' δέκαν πλέον.
 430 Υψ' αὐτῶν. Ita Coisl. Edit. ὑψ' αὐτῶν.
 431 'Ος δὲ τι. Coisl. ὃς ἂν σε, ut tuam super-
 biam refundant.
 432 Τὰς ὑψεις. Mendose edit. τὰς ὑψεις.

A Τὸ πλεὸν ἡμῶν, ὡς 'γάδι, ἐν τοῖς πλεοῖς.
 'Α μὲν γάρ ἡμὲν αἰσχρὰ σύχι καὶ Λόγῳ·
 435 Α' δὲ οὐκέ θμοις, ταῦτα τῷ Λόγῳ τυχόν.
 'Εν ἐστι πάντως αἰσχρὸν, ή μοχθηρία,
 Τὸ δοξάριον δὲ τοῦτο, καὶ τὸ εὔπορον,
 'Η τοι εὐγένεια, παιδίων ἀθύρματα.
 'Οσθ' οἰς μὲν διθύμι, ἐντρυφῶν ἔχρην θως·
 450 Οἵσις δὲ δρυσοῦματι, καὶ ταπεινοῦσθαι πάλεον,
 'Η νῦν ἐπιτρόποι' οὐ καλῶς φασθμενος.
 Πέμπτον, λογισμῷ μετίζον χρησθείσθα.
 'Ος ει μὲν οὐκέ ἀληθῆς οὐδὲν, ὃν λέγει,
 'Ο τῷ χρόνῳ ζέων τε καὶ τυρδούμενος,
 455 Οὐδὲν πρὸς τοις· ει δὲ δληθεύει λέγων,
 'Εμαυτὸν τὸδίκηκα, καὶ τι μέμφομαι
 Τὸν ἐκλαλήσανθ' δὲ πρὶν ἦν κεκρυμμένα;

444 Οὐχὶ καὶ Λόγῳ. Non item Verbo, nempe
 Deo. Bill. et Leuv. rationi.

446 'Εν ἐστι. Ita Coisl. Bill. ex conjectura
 emendaverat.

457 Τὸν ἐκλαλήσανθ' δὲ. Ita Coisl. Edit. men-
 dose τὸν καλέσανθ' ἄ.

METRICA VERSIO.

Noscens et ortus quis teus, quisque exitus:
 Turberis ut ne, spiritus altos gerens.
 Summissus aqua mente nam vinci feret:
 At tunida fastu mens gravi flecti negat.
 Terraque et umbram, et pulvrem sese vocant,
 Quos rex Olympi maxime charos habet:
 Elationis nonnihil quo sic premant.
 Ac tu recusas, optimus velut, probra?
 Huiuscen fastus ne luas poenas, vide.
 Qui porro, rebus iarsus, hoc aquam feris,
 Molesta cum tu verba tam graviter feras?
 Quarto, esse vita prorsus hanc credas nihil,
 Rectos nec omnes esse rerum judices,
 Quas vel probare convenient, vel carpere:
 Errore sed nos decipi turpi aīmodum,

B Ex parte magna, rebus in quaenamplurimis.
 Nam foeda quea nos ducimus, ratio hand item:
 Ac pulchra quea nos, ipsa fortasse improbat.
 Una, una vere foeda res, est pravitas.
 Gloriola vero hac tenuis, et moles opum,
 Splendorque generis, Indus est pueros decens
 Quibus ergo crucior, forte latetandum his erat:
 Quibus insolesto, par erat mage dejici
 Ob ista, quam nunc improbe mentem effero.
 Quinto, altius sic cogites tecum velim:
 Si falsa sunt bacē cuncta, quea de me evomit,
 Qui hile fervet, lumine et mentis caret,
 Nil me ista tangunt. Vera sin autem objicit,
 Meine ipse laesi. Carnam ei succenseam,
 Enuntiavit probra qui prius abdita?

Χλος φυλάσσειν πίστιν οὐκ ἐπισταται
Ος γάρ καθίσταται οὐδὲ αἰηθές πολλάκις,
460 Πῶς ἀν κατάσχου μοι χλοῖς μωστήριον;
Ἐπειτὴ δέκεντοι σωρευνήσεις ἔννοον,
Ὄς εἰ μὲν οὐδὲν ἔστιν ἡ ζέσις κακὸν,
Ωδὲ δέκαλεν δίκαιον· εἰ δὲ ἔστι κακὸν,
Ὄς ἔστι, καὶ σοι φανεται, μὴ αἰσχρόν ἡ
465 Πάσχειν, & τοῦ πάγκοντος; εἰ κατήγορος.,
Καὶ μὴ τὸν ἔχοντα λαμβάνειν παρανέπτει;
Εἴτε εἰ μὲν ἔστι πρόσθεν οὐκ αἰνόμενος
Οὔτος, δὲ νῦν ζέσιν τε καὶ πνέων θράσος,
Καὶ νῦν προδῆμος ἀντὶ σοῦ μεμψήσεται.
470 Εἰ δὲ ἀν καλῶν τις, οὐ σὺ δέχεις σωρεύειν.
Πόλες γάρ τὸ κρείσον ἡ φοῖ τῶν πλειστῶν.
Ἄλλ' εὖ πέπονθε; πλεῖστον ἐγκληθήσεται.

Α Ἀλλ' ἡδίκησος σ'; αὐτὸν οὐ δράσαις κακῶς.
Ἄλλα σχεδήσεται; διὸ τὸ πλεῖστον ἔκμαρνη.
475 Αλλὰ προήρξαται; διλλὰ κλασθήτω τάχος;
Τῷ σῷ λόγῳ τε καὶ τρόπῳ περιτραπέτε,
“Ποτε τε κύμα λυθὲν ἐν χέρσῳ τάχος,
Ἡ καὶ ζάλη τις οὐκ ἔχους” ἀντίστασιν.
“Υγρὸς τάδε ἔστιν; θέρις, ἢν συνεκπένηῃ.
480 Ή καὶ νοοῦσιν ἀντιλοιδορήσουμεν;
Τοῦν δαμιουργῶν οὐ φέρεις τὴν ἐντασιν;
Τούτουν λέγω θη τῶν ὀλακτούντων βίᾳ.
Τοὺς ἔκφρονας δὲ καὶ δεινοὺς μεμηνάταις;
“Αν εὖ φρονής γε τοὺς μεθυπλῆγας δὲ τι,
485 Ήν τὴν φρόντας ἡ μέθη κατέλειται.
Τι δὲ εἰ κώνιοι σοι προσδράμοι λύσσεις τέμνουν;
Τι δὲ ἀν κάρητος φυσικῆς ἐξ ὑφεως;

Iracundia fidem servare nescit :

Quae enim oblicit saepe quod verum non est,
460 Qui fiat ut servet mihi iracundia secretum?
Deinde moderatior fies, hæc tecum recognitas;
Si quidem ira non est malum,
Neque iratum reprehendere aequum est; si autem est malum,
Ut est re ipsa, ac tibi videtur, nonne turpe est
465 Eodem viito labore, quo laborantem alium reprehendis,
Nec hostem habere instar monitoris?
Præterea, si antea non erat laudabilis
Is, qui nunc ira ferret, et spirat audaciam.
536-537 Etiam nunc manifeste vituperabitur, tu vero minime.
470 Sin autem vir bonus est, tu non videberis sapiens :
In meliorem enim partem propendet pars maior.
Verum bene de illo meritus sum, inquit: hinc magis culpabitur.
At injuria te affectit: cave ne tu vicissim officias improbe.
At coercetur: forte majori furore corripietur.
475 At ille capitur: fac ut cito frangatur.
Verbis tuis et moribus blandis iniuriantur,
Quemadmodum fluctus ad terram franguntur illico,
Aut procella, quod non habet quod ipsi remittatur.
At probra hæc sunt: probra sane, si simul cadas,
480 An agrotis mutua ingeremus convicia?
Nonne agitorum a daemonie toleras furorem?
Horum dico, qui vi coacti latrant.
Non fers insanos, et graviter furentes?
Fers certe, si sapis; temulentos etiam
485 Quorum rationem cibetas obruit.
Quid si canis accurrat furiosus?
Quid si canelus naturali petulantia

459 Αἰθήρ. Ita legendum. Edit. ἀληθής.
460 Χάλος. Coisl. γάλα.
470 Αδέεις. Ita Coisl. Edit. δέεις.
473 Ηδίκησος σ'; αὐτὸν οὐ δράσαις κακῶς. Ita
Coisl. Edit. ἡδίκησε; αὐτός.

476 Τῷ σῷ λόγῳ τε. Ita Coisl. et Vat. Declarat in
editis τῷ σῷ, et uno pede claudicabat versus.
477 Τάχος. Coisl. πάθος. Vat. in marg. leniter.
481 Ἔρετασιν. Ita Coisl. Edit. ἔρετασιν.

METRICA VERSIO.

Servare bilis impotens nescit fidem.
Perspere nam quæ falsa proloquitor libens,
Occulta quonam comprimat tandem modo?
Hoc præter ista cogitans, moderatior
Redderis. Ira si malum non est, ea
Captim improbare non decet. Sin est malum,
Et est, et esse judicas, quid turpius.
Quam, quem tu in alio carpis, hoc morbo affici,
Nec ipso ab hoste capere consilium tuo?
Huc adde, quod si non prius laudabilis
Erat hic, modo qui ferret, et spirat ferox,
Nunc etiam aperte dedecus, non tu, feret.
Sin autem honestus, improbus videberis.
Prestantiori pars enim major faret.
Jugratus in me est; gravius hinc notabitur,

B At læsit hic me: tu cave hunc ledas item.
At reprimetur: forsan hinc crescat furor.
At capitur ille: protinus verbis tuis
Frangatur, atque moribus blandissimis,
Solutus instar fluctuum ad terram illico,
Ant ut procella, cum nihil remittatur.
At probra sunt hæc: probra, si cadas simul,
Ægrosne probris mutuis ipse impetus?
Annon furentes patris hos, qui daemone
Agitantur, ac vi percitti horrendum latrant?
Quid? mente captos non feres? certe feres,
Si mentis ipse es integra. Quid elrios,
Quorum Lyai nimia vis mentein obruit?
Quid, rabidus ad te forte si currat canis?
Quid? si camelus quispiam ferox tonet?

Βροντώσα λαμῆ, καθέν' ξεκίνουσά σοι,
Σήπησα παλατούς ; ή τὸ φυγέσιν σώφρονος ;
490 Τί δ' εἰ σε πόρη τοῖς θευτῆς αἰσχεσι
Βάλλος ; σύνθησες ἐστι γάρ πόρναις τόδε,
Αἷς εστὶ δεινὸν αἰσχος, αἰσχος εἰδέναι,
Τέχνην ἔχουσας μηδὲν αἰσχύνεσθ' οὐλως.
Ο δ' ἐπειδὴ προστὰς ταῖς ἐστρέουσι,
495 Υέρεις τεύτας, ὡς λόγος· τι μνώμενος ;
Φέρειν τὰς ὄρεις εἰκῶλας ταῖς ὄρεσι.
Ταῦτ' ἐννοῶν σὺ τὰς ὄρεις ἀτιμάσσεις.
Εἴπω τι καὶ τεχνικὸν, οὐ μὴ δίξιον
Τοῖς τὸ πρᾶτον τεμώσιν· ἀλλ' ὅμως ἔριο.
500 Σθεστήριον γάρ ἐστι τῆς ἀπόλειας.
Πόντας ποτ' εἶδες; ώς τὸ πρῶτον ἡ στάσις;
Τούτος διώνισμ' ἐστιν, ὑψηλὴν λαβεῖν;

Α οὐ γάρ μικρόν τι τῷ κρατεῖν συνεισφέρει.
Οὗτοι θέλησσον αὐτὸς ἦν λέγον λαβεῖν.
505 Ή δ' ἐστι οὖν λυτοῦντα βάλλειν πατιγίοις.
Γέλως μέγιστον δὲν εἰς ὅργης μάχην.
Ως οἱ κεινὴν πέμποντες ἀθληταί; χέρα
Ορμήματι σφραρῷ τε καὶ μεμηνότι
Κάμυνοσι πλεῖστον πονούντον σωμάτιν
510 Κράτημά τ' οὐκ ἐντεχνον λαχύσ αὐλαῖς·
Οὔτως δες ὄρειζε μη γολούμενόν τινα,
Αλλ' ἐκγελῶντα τὴν μάχην, ἀλγεῖ πλέον.
Τὸ δὲ ἀντιπάπτον καὶ τιν' ἕσοντι φέρει.
Πλεῖστον γάρ ὅλη τῷ χθλῷ καθίσταται,
515 Λίαν γλυκῖς τε καὶ ἀπλήστῳ πράγματι.
Ἐκεῖνο σοι γένοιτο τῆς βουλῆς τέλος.
Τί τὸ πρᾶτον μάλιστα τῶν ὄντων; Θεός.

Tonet gutture, et cervicem erigat tibi,
Stabisne contra eum dimicans? nonne sapientis est fugere?
490 Quid autem si te scortum propriis turpitudinibus
Petat? bac enim consuetudo est meretriculis,
Quibus magnus est pudor pudore affici,
Uipote que arte unam habeant nullatenus erubescere.
Sinopensis philosophus, accedens ad forniciem,
495 Convicta scortis ingerebat, ut ferunt. Quid consequi cupiebat?
Ut pati facile contumelias discret contumeliis.
Hic tu consideras, convicia despicias.
Dicam aliquid artificiosum, haud equidem dignum
lis, qui lenitatem in pretio habent, verumtamen dicam:
500 Id enim extingue potest molestiam.
Prugilesne aliquando vidisti? quo pacto primum de loco
Ipsis est certamen, singulis superioriē occupare conantibus?
Non enim parvi hoc est ad victoriā momenti.
Sic tu studias locum opportuniorem capere.
505 Et autem est, ut honiuem ira furentem ludicris dictieri petas.
Ritus enim fortissima est armatura in prælio adversus iram.
538-539 Quemadmodum ii, qui inaniter militunt in athletas manum,
Impetu vhementi et furibundo
Defatigantur magis, quam laborantia corpora,
510 (Prehensione nimis rursum inscita vires frangit);
Sic qui conviciis laccessit quenquam, qui non irascitur,
Imo qui rideat pugnam, multo magis dolet.
Nam cum ipsi repugnat, id gaudium quoddam parit.
Uerior enim materia iræ suppeditatur,
515 Quæ admodum dulcis et insatiabilis res est.
Is tibi sit nostri consilii finis.
Quid in rerum natura est mitissimum? Deus.

492 Αἰσχος. *Hoc loco, inquit Billius, non tam turpitudinem ipsam, quam pudorem ex turpitudine conceptum significat.*

523 Ή δ' ἐστι. Coisl. εἰ δ' ἐστι.
508 Μεμηνότι. Coisl. μανομένῳ.

METRICA VERSIO.

Guttura, tibique tendat infestum caput?
Stabisne pugnans? nonne qui sapit, iugit?
Quid si suis te ſeſla meretrix impetat.
Probris? id etenim moris est meretriculis,
Pudore quibus est affici magnus pudor,
Ut quicis sūti arti neutiquam erubescere.
Civis Sinopes forniciens adiens, turpibus
Scorta impetebat vocibus: quid moliens?
Per probra probra disceret facile ut pati.
Haec mente volvens neglegit convicia.
Aliquidne dicam callidum? non id quidem
Placidis quadrabit mentibus: dicam attamen.
Hoc mentis etenim tedium extinguit grave.
Prugilesne cernis, studium ut his sūti prius,
Uter altiore liget in loco pedem.

B Haud namque parvum pondus ad palmam hoc habet.
Sic altiorēm consequi gradum stude,
Hoc est ut ira torridum jocis petas.
Adversus iram nam joco nil fortius.
Inanem ut is qui mittit in pugilem manum,
Magnoque fertur impetu, et totus furit,
Hoc, cui laborant membra, lassatur magis
(Inscita vires nam quatit prehensio),
Sic qui laccessit placidum et ira liberum,
Ridentem et atrox prælium, magis dolet.
At qui repugnat, gaudium quoddam parit,
Materia quippe surgit hinc ira amplior,
Quæ dulcis est res, atque saturari negat.
Extrema nostri hac clausula hortians erit:
Quid rebus exstat mitius cunctis? Deus.

Τις δ' ἡ χολώδης φύσις ; ὁ βροτοκόνος.
 Όργην γέ τοι γίνωσκε καὶ καλούμενον,
 520 Πρὸς αἰς καλεῖται κλήσεις πονηρίας.
 Τούτων ἐλοῦ τεν' ήν θέλης μάρτιαν σύγε·
 Ἀρκεψ γάρ οὖς ἔνεστι. Καὶ τοῦτο σκόπει·
 Τις μὲν γελάται, τις δὲ τῶν αἰνουμένων;
 Μικρὸν γάρ οὐδὲ τοῦτο τοῖς σκοπουμένοις.
 525 Τὸ λοιπὸν, ὀρκίων σε τῶν κακῶν φίλον,
 Τὸν δυσμενὴν συνήγορον καὶ προστάτην,
 Οἰδούντα καὶ διδούντα ταῖς ἔρδοις πολέας.
 Εἴται Θεῷ τε καὶ Λόγῳ τὸ σῆμαρον,
 Θυμός, ζέπις, πλάκωμα τοῦ βροτοκόνου,
 530 Αἰόλος; προσώπου ἐμφυνὲς; φρενῶν ζάλη,

Α Μίθη μύωφ, κρημνιστὰ, ταρταρηφόρε.
 Ή πνευμάτων λγεών, κακὸν σύνθετον,
 Δεσμούς διασπόν καὶ πέδας σὺν ἄμμασιν,
 Χριστός σε βούλεθ', θν τὸ πάν τοδ' οὐ φέρει,
 535 Αὔτος φέρει ἐσιάξην ἀπαίστως; τὸ πᾶν,
 Νεμάνων βροτῶν τε καὶ τῶν ἀγγέλων βίον,
 Ής καὶ πονηρῶν πνευμάτων λύσιν φέρει
 Πισθῶν τε, τοῖς καλούσσιν αὐτὸν ἔκτενός,
 Οὖτες σε βούλετ' ἔνθεν ὡς τάχος φυγεῖν·
 540 Τοῖν σον σύνην πλήρωσον εἰσελθόν βάθη·
 Δέξιονθ' ἑτοίμας εἰς βιθὺν πεσούμενον.
 Ήμῶν δ' ἀπόσχου τὸν Θεῷ μεμηδόταν.
 Καὶ ταῦτα σιγῆς· οἱ δὲ λύσαντες λόγον,

Quid autem iracunda natura? Hominum carifex.
 Iram vero hunc (dæmonem) scio esse appellatum
 520 Inter ceteras, quas habet, appellationes malitia.
 Horum elige, quam volueris, partem;
 Nam utrunque simul non potes habere. Hoc quoque considera:
 Quis irideatur, quis laudibus celebretur?
 Neque enim leve istud est æquis rerum estimatoribus.
 525 Ceterum adjuro te malorum amicam,
 Inimicam patronam et tutatricem,
 Infanteum et tradentem inferni portis,
 Ut cedas Deo et Verbo hodie,
 Ira, fervor, domicilium ejus, qui hominem interfecit,
 530 Turpitudo vultus inanis, mentium perturbatio,
 Ebrietatis stimulatrix, precipitatrices, ad tartarum serens.
 Spirituum legio, animæ et corporis labes,
 Vincula rumpens et pedicas una cum nexibus,
 Vult te Christus, quem universum istud ferre non potest,
 535 Qui ipse clavo gubernat inoffenso universitatem hauc,
 Regens hominum et angelorum vitam,
 Quicquid a pravis spiritibus liberat
 Et a cupiditatibus, eos qui ipsum continuo implorant,
 Christus, inquam, te vult hinc confessim fugere:
 540 Porcorum tuorum profunditates ingrediens reple:
 Excipiens prompte in mare ruenteum.
 A nobis vero abstine, qui Deo curæ sumus.
540 541 El hæc silentii: vos autem, qui meam solvistis orationem,

518 Βροτοκόνος. Dæmonem intelligit.
 519 Ὁργὴ. Hunc, id est, dæmonem : his verbis arbitrari Billius. hunc Ephes. ii, 3, locum significari : eramus natura filii ira, quoniam alio sensu dici possunt filii ira, qui semperna Dei ira sunt digni.

525 Τὸν κακὸν. Coisl. τὸν κακὸν, Sic legit Leuv., qui vertit malam amicam.

526 Προστάτης. Inimicam adjutricem appellant iracundiam Gregorius, eo quod auxilium illud, quod nobis injurya quapiam affectis praebet, saluti nostræ noxioum sit et exitiosum.

527 Οἰδούρτα καὶ διδούρτα. Coisl. ίδοντα καὶ διδούντα.

528 Λόγω τὸ. Coisl. λόγω τῷ, verbo : Leuv. hōdieris orationi. Billius : his meis sermonibus. Malum, Verbo, cuius Gregorius judicium opponit hu-

mano iudicio, vel Evangelium, seu doctrinam Christianam. Alludit forsitan ad istud Hebr. xiii, 8, *Jesus Christus heri et hodie.*

529 Πλημμύρα, id est, τοῦ δάμονος πεπληρωμένον, ut Elias interpretatur in orat, quadam ubi Gregorius vocat Arium πλήρωμα τοῦ δάμονος.

530 Προσάπτων. Coisl. προσωπῶν.

532 Πνευμάτων λεγέων. Alludit ad Lucæ viii, 50. Mox, κακὸν σύνετον. Compositum malum appellat, quod homini composito ex corpore et anima nocet tam in corpore quam in anima.

533 Πέδαις. Ita Coisl. Male edit. πόδαις.

534 Νομῶν. Ita Coisl. Edit. νομῶν.

541 Δέξιονθ'. Ita Coisl. Edit. δέξιονθ'.

542 Τὼν. Ita Coisl. Edit. τῷ.

543 Στήγης. Silentii quod sibi indexerat, tempore conditum hoc carmen significat.

METRICA VERSIO.

Quis fervet ira? Carnifex mortalium.
 Namque et vocatur ira, præter cetera,
 Que fecit illi nomina ingens pravitas.
 Harum tu utramvis partium partem elige :
 Utramque nec enim fas tibi. Hoc quoque cogita :
 Quis rideatur, quis sit in laude omnium?
 Recte testimoniū nam nec hoc sane leve.
 Quid restat? o que es agmina clara improbo,
 Simul inimica præses, adjutrix simul,
 Tumesco, et orbo tratus, ut cedas Deo
 Te adjuro, cedas his meis sermonibus.
 O ira, fervor, dæmonis dominus horridi,
 Manifesta vultus macula, turbo mentium,

B Crapula, et asile, tartari ad iacus ferens,
 Horrenda legio, multiplex labes mali,
 Et vincula rumpens, et pedum nexus graves :
 Te Christus, hic quem cuæcta non simul ferunt,
 At ipse clavo cuncta fert lapsum citra,
 Hominaumque vitam, cœlitum et mentes regens :
 Qui spiritusque, si quis hunc precibus vocet,
 Pravos, et animi præpotens morbos fugat :
 Te Christus, inquam, fugere confessim hinc jubet.
 Porcorum in alium te tuorum conjice :
 Capiet ruenteum grec libens hic in mare.
 At parce nobis, qui Deo curæ sumus.
 El hæc silentii. Ora qui mea solvitis,

Εἰ μὲν τοι τούτων δέξιον φθέγγοισθ' ἔπεις,
545 Φθέγγασθε κάμοι· εἰ δὲ σιγῆς, οὐκ ἐμοί.
Καὶ ὅτα δήσω τοῖς λόγοις, ὥσπερ λόγον.

KG. Εἰς εὐγενῆ δύστεροις.

Αἴματος; ἐξ ἀγαθοῦ τις, ἀπαν κακὸν, ἀνδρὶ γένος; μὲν
Οὐ τῶν εὐπατέρων, τῷλα δὲ θαυματών.
Προσφέρε τοῖς προγόνους. Καὶ μᾶλα ἡδὸν γελάσσας,
Ἐλπίς λόγου μνήμης δέξιον, ὡς « Τὸ γένος »
5 Ἐστιν διειδές ἔρωτες, γένει δὲ σύ. » Τοῦτο φύλασσε
Ὄς μὴ τῆς ἀρετῆς ἄλλο τι πρόσθεν ἄγοις.
Εἰ σοῦ τις τὸ δυσεῖδις ἐκρέπομεν, ή τὸ δυσώδες,
Ἐλπες ἀν, ὡς « Ο πατήρ ἡν καλὸς, ἡ μηρίπονος; »
Εἰ δέ σε τις ὡς δειλὸν ἐπέσκωπεν, καὶ ἀνανδρον· »

*Si quidem his dignum proferatis verbum,
545 Proferte et mihi; sin autem silentio dignum, nec mihi proferte.
Aures etiam ligabo sermonibus, ut vocem ligavi.*

XXVI. In nobilem male moratum.

Quidam ex nobili sanguine, omnino malus, homini genere quidem
Nonclaro, cetera vero admirabili,
Proferebat majores, et ille perquam suaviter arridens,
Reddit verbū memoria dignum : « Genus
5 Est mihi prebro, tu vero generi. » Hoc dictum serva,
Ne virtuti aliud quidpiam anteponas.
Si tibi quis oris deformitatem exprobaret, vel odoris fetorem,
Diceresne : « Pater meus era formosus, et suavissime olens ? »
Si vero te quis, ut timidum irridet et ignavum,
10 (An dices) : « Majores mei plures olympicas palmas reportarunt ? »
Sic, si quis te malum ostendat et stultum,
Ne mihi parentes et cadavera laudes.
Auream citharam qui habens, pulsavit pessime,
Alius e vulgari egregiam reddidit modulationem.
15 Uter horum, o bone, melior tibi videntur cithareodus?
Ille qui eruditis pulsibus servat concentum.
Ergo tu aureis quidem parentibus natus es, ut de te aiunt,
Ipse vero non bonus ; postea magnos spiritus geris ?
Hoc splendidum tibi genus est, proavi
20 Mortui, fabulosa et anilia commenta ?
Jocaris. In te ego respicio solum, justusne sis
An malus ? Prima origo, lutum idem omnes sumus,

* Alias Bill. 53, pag. 126.

544 Εἰ μέν τοι. Coisl. εἰ μέν τι.
545 Οὖν ἔσολ. Ita Coisl. Edit. οὐ κάμοι.
XXVI. 2 Θαυμαστῶν. Coisl. θαυματών.
6 Ἀγοτ. Coisl. ἀγρῆς.
7 Ἐκέρτουρον. Coisl. et Herv. ἐκερτόμησεν.
11 Οὐτω. Coisl. οὐτως.

14 Εἰκαίης. Coisl. εἰκάζεις.
19 Τοῦτο γε. Ita Coisl. In edit. deest γε, qui et
λαμπρὸν τοι.

20 Γραῦδες. Coisl. sup. lin. γραῦδες.

22 Ἰσος. Coisl. ισως.

METRICA VERSIO.

Si, quod sit his par, quidpiam loquamini,
Et mihi loquimini : sin minus, non et mihi.
Ligabo et aures vocibus, vocem velut.

XXVI. IN DIVITIEM MALE MORATUM.

(Billio interprete.)

Nobilis, at gravibus vitiis adopertos, honesto,
Non tamen illustri, commemorabat avos.
Risit ad hec alter, scilicet hoc retulit : « Ut mi
Dedecori genus est, sic quoque tu generi. »
Hoc memori condas animo, repetasque subinde :
Ut virtute tibi nil prius esse queat,
Quod si te salibus quisquam probrisque lacessat,
Quod tibi cum facie sit quoque fœdus odor :
An dices : « Genitor præstabat, odorque,

B 7 Quem dabat ē toto corpore, gratis erat ?
An multas, dices, timidus si forte voceris,
Inbellisque, atavus vicit Olympiadæ ?
Sic quoque, si quis te nequam stolidumque vocarit,
Ne mihi, quos rapuit mors sera, profer avos.
Pulchra rodes modulos dedit uni barbitus : uni
Vilis at egregios edidit ita sonos.
Die mihi quis fidicen melior censendum eorum ?
Annon qui docta barbiton arte ferit ?
Ergo animos tollis, quod, sis licet improbus ipse,
Diceris auratis patribus ipse status ?
An tibi nobilitas sunt prisca cadavera, ficti
Sermones, et quos garrula fundit annus ?
Ludis. Ego ad tantum specto (per omnibus orius
Argilla est etenim), sis bonus anne malus.

- Δέρματα πάντες δομια, φυτωμέθα δ' οι μετέωροι. Α Ἐξελάστησ φυτοῖ, βόδον γε μάν. Εἰ δ' ἀπὸ γαῖης
Πλούτη καὶ δέση, καὶ πατρίς μεγάλαις.
23 Ποτὲ τί μοι τὰ περισσά, πατήρ, γένος; Οὐτε με
[μῆδοι]
Τέρπουσ', οὗτος τάροι. Ἀλλ', ἀγαθὲ, σεβλέπω.
Εἴς χοῦς πάντες, ἐνδικάλατο γένος. Ή δὲ τυραννίς
Εἰς δέν τὰ θυγατρῶν ξεχίσειν, οὐχί φύσις.
Δοῦλος ἔμοι πάτερ σκαύπτει· θεούθερος. Δούτης δραστος.
30 Εἰ δὲ σὺ τύφον ἔχεις, τοῦτο τί πρός τὸ γένος; Ή μενον; τί πατήρ ποθ' ὁ κάνθινος ἔστιν δνεῖος;
Οὐδέν. Τίς δέ τ' ἔνος δέξιος παρ' ἡμιώνων;
Οἱ δὲ δεξιοὶ τίκτουσι, καὶ οὐ; βίττουσι: νεοστούσι.
35 Ποτὲ τί μοι πατέρας, συντὸν ἄρεις, σι λίγεις;
35 Κρεβατον δριτον ἔντα κακον γένος, ἢ κάνθινον
Ἐμμενειν εὐγένετνην· καὶ βόδον ἐκ τραχός.
- Πολλε cuncti eadem induiti : inflamur autem, tumidi
Opibus, et gloria, et illustri patria.
23 Itaque quid mihi haec inania jactas, patrem, genus? Neque me fabulae,
Delectant, neque tumuli. Verum te unum, o bone, inspicio.
Unus pulvis omnes, unius factoris genus : tyrannis autem,
Non natura, in duas partes mortalium res secuit.
Servus mihi est omnis malus : liber quisquis optimus,
30 Sin autem tu fastu tunc, quid ad hoc genus?
Malis quodnam pater, qui asinus est, affert opprobrium?
Nullum. Quae vero asinus gloria est a malis?
542 543 Aqūile etiam, quos procreant, projiciunt pullos.
Itaque, quid mihi parentes, te ipso ouisso, laudas?
35 Præstat optimum esse ex ignobilis genere natum, quam pessimum
Esse ex nobili ortum : et rosa ex aspera
Nascitur spina, rosa tamen est. Si autem tu e molli
Terra existi spina, igne dignus es.
Quonodo tu, eum pessimum sis, tantopere gloriaris majoribus,
40 O asine molarie, equi fastum habens?

XXVII. De eodem argumēto^{*}.

Si tibi simiam in leonis habitu sedulo
Ellingens offerent, num timeres illum conspiciens?
Et qui timeres? quid autem, si tibi cygnus conetur
Videri omnium fodiissimus volucrum curvus,
5 Ascito colore albo? nonne magis ridiculus esset?
Mihi profecto videtur. Si autem ignobilis moribus,
Jaciet nobilitatem, num reverebor?
Minime : nonne enim par est pictam imaginem plus
Revereri, quam spirantem virum, licet illa splendeat.
10 Alii pingantur; mores mihi sunt genus.

^{*} Alias Bill. 465, pag. 251.

33 Πίστροντι ρεοσσού. Eos, scilicet, qui degeneres sunt neque solem irretoris oculis possunt intueri.

36 Τραχέος. Ita Coisl. Male edit. ταχέως.

37 Πόδον τε μέρ. Ita Coisl. Melius pro metro,

quām in edit. βόδον μέν.

XVII. 1 Et σοι πίθηκον. Ita sere infra, carm. xxix, vers. 96.

10 Γραφέσθων. Alii pingantur, id est, sint nobiles pictura, fucate, etc.

METRICA VERSO.

Omnibus est eadem pellis : nos patria, opesque,
Nos tamen et tumidos reddit inane decus.
Vana quid ergo refers, patriam, genus? haud
[mihi] facta,
Haud mihi busta placent. Temet ego inspicio.
Omnibus est idem pulvis, factorque : tyrannis,
Non natura, homines scidit in ista duo.
Qui malus, hic servus : quisquis bonus, hic mihi liber.
Quid facit ad clarum mens nimis alta genus?
Quod probrum est multis asino fluxisse parente?
Quod mulos asini est genuisse decus?
Quin parit, ac fetus nido Jovis ejicit as :
Ergo te missio quid mihi promis avos?
Esse probus malum, quamvis ignobilis ortu,
Quanclaros, vitiis plenus, habere patres.
Ex spinis etenim rosa nascitur : ignibus at tu

B Dignus es, e molli spina creatus humo.
Cur caput instar equi molitor sustollis aselle,
Obque atavos, cum sis improbus ipse, tunes?

XXVII. DE EODEM ARGUMENTO.

(Billio interprete.)

Si simiam leonis instar sedulo
Factum tibi offerrem ; reverisne tu
Dum cernis hoc? Qui? si videri olor tibi
Contenderet corvus avium fodiissimus,
Candore tinctus, dignus hic risu magis
Mihi videtur. Si item quis moribus
Ignobilis, se nobilem jacet palam,
Anne reverebor? atqui imaginem minus,
Quam spiritu afflatus virum, est timere par,
Etsi illa luceat. Ergo pingantur alii :

'Ετ ταῦτα, καὶ τι πάσχετ, ὃ θνητὸν γένος;
Ἴππος μὲν οὐδέτες, δοτὶς οὐχ ἵππος φύσει,
Οὐδὲ δρόις, δοτὶς οὐ πετρῷ χωρίζεται.
Βοῦν δὲ εἰσῶν τι εἴπε, Δελφῖς τοῦτο γε;
15 Ὁπερ δὲ ἔκαστον ἐστι, καὶ γνωρίζεται.
Αὖθις ταῦτα τῆς θεοῦ κωμῳδίας.
Κατηστέρισται ζῶντιν ή γῆ κείμενον,
Καὶ γράψῃ μα τοιὲν τὸν κάκιστον εὐγενῆ.
Ἴππον τιν' ἀνήρ τὸν καλὸν τε καὶ ταῦτα,
20 Ἡ τὸν κακὸν μὲν, ἐκ γένους δὲ γνωρίμουν;
Τὸν καλὸν, οἶδα. Τοὺς κύνας δὲ, οὐ τοὺς ταχεῖς;
Οὐτοῦ. Τί δέ, οὐχ ἀπάντα τὸν αὐτὸν τρόπον;
Τὰ πάνθ' ὅμοιών. Σὺ δέ μοι κάκιστος ὁν,

A Καλεῖς σεαυτὸν εὐγενῆ; Αηρεῖς μάτην.
25 Ὁ σπάρτος δρόβιος δειξάτω, καὶ πειθομαί.
Σὺ δυσγενὴ μα, καὶν ἐλεύθερον, καλεῖς.
Ἐγὼ γελῶ σου τὴν μάσον, εἰ κάκιστος ὁν
Οἰς καλύψειν τῷ γένει τὸ δύστροπον.
‘Ο τλούτος Ἐκρίν’ εὐγενεῖς, οὐχ δ τρόπος,
30 Τυχόν γε τοὺς ἀρ' ὡν σύ. Θές καὶ τὸν τρόπον.
Τι τούτο πρόδε εἰ τὸν κάκιστον εὐγενῆ;
Τὸν εὐγενὴ μὲν, δυσγενὴ δὲ τῷ τρόπῳ,
Νεκρὸν νομίζω τὸν καλῶν ὄδωδότα.
Μή εὐγενεῖα, τὸν τρόπον χρηστὸν φέρειν.
KH. Κατὰ πλούτοντων.
Φεῦ, φεῦ, δοσιν γέμουσιν οἱ κακοὶ κακῶν!

Quid hoc? et quid accidit, o mortale genus?
Equus quidem nullus dicitur, qui equus non sit natura,
Neque avis illa, quea pennis non feratur.
Boven intuens, quis dixerit, Delphinus hic est?
15 Quod autem unumquodque est, dignoscitur.
Duo ista vite hujus sunt comedie.
Ad stellas fertur animal humi faciens;
Et scriptum edictum facit vel pessimum nobilem.
An equum enim bonum et velocem?
20 An vitiosum quidem, sed genere celebrem?
Mavis bonum, id scio. Canes etiam, num itidem veloces?
Sic est. Quid autem, nonne omnia eodem modo?
Omnia prorsus. Tu vero qui pessimus es,
Dicis teipsum nobilem : frustra rugaris.
25 Norma te rectum comprobet et assentior.
Tu me ignobilem, etsi liberum, appellas.
Ego autem video morbum tuum, qui, cum pessimus sis,
Existimas te occultarium nobilitate pravos mores.
544-545 Divitiae efficerunt nobiles, non probitas,
30 Fortassis hos ipsos ex quibus ortus es. Pone et probitatem:
Quid hoc ad te, pessimum nobilem?
Nobilem quidem virum, ignobilem autem moribus,
Mortuum arbitror, cui felida sunt optima unguenta.
Sola nobilitas est morum probitas.

XVIII. Adversus opum amantes.

Hie! beu! quantis abundant mali malis!

* Alias Bill. 159, pag. 237.

11 Θηρέων. Vat. θνητῶν.

16 Τῆς θεοῦ κωμῳδίας. Duo hæc nobis exhibet
hujus ritæ comædia.

17 Κατηστέρισται. Ad sidera elatum.

24 Σταύρον. Vat. θαυτῶν.

33 Ὀδωδότα, qui quod spectat ad honesti recti-
que jura fetet.

34 Μῆ εὐγένεια. Vat. μὲν εὐεδία.

ARGUMENTUM. Divitiae hoc nomine exogitat Grego-
rius, quod cum gravissimo morbo laborent, tamen

freneticorum in modum ergos se esse nesciant, ac
proinde no remedia quidem ulla querant. Deinde cala-
lunias et subdolas artes describit per quas ad am-
pliores voces aspirant, quoque pacto ex alienis cala-
mitatibus commoda sua comparare soleant. Summa-
etiam miseria et stoliditas eos notat, qui ob avari-
tiam tot labores suscipiant, opes suas ignotis for-
tasse,

XXVIII. 1 "Οσων. Ita Coisi. Edit. οἰων.

METRICA VERSIO.

Mores genus mihi sunt. Quid hic? quid accidit,
Humanæ gens, vobis? equus non est, nisi
Natura equus fuerit; neque avis est, que haud volat.
Cernens boven, quis dixerit, delphinus hic
Et quidquid est quodcumque, tale noscitur.

Hæc binæ vitæ exhibent comediam.
Stellis notatur animal in terris sittim;
Et littera facit nobilis vel pessimum.
Annon enim pulchrinque perniciemque equum,
An calcitronem, nobili ē generē satum?
Mavis bonum, sat scio. Canesque celestimos?
Quid, nonne par ratio est in aliis omnibus?
Cuncta pariter se habent : at ipse pessimus
Cum sis, vocas te nobilem : frustra id facis.

B Funiculos esse rectum comprobet? credam illico.
Tu, liberum quanvis, me ignobilem vocas?
Morbum tuum, quod improbus sis, video,
Celare vitia nobilitate autumnas :
Fecere nobiles opes, sed non boni
Mores, avos forte an tuos : singe et modos :
Quid nobilis sed pessime, hoc ad te attinet?
Patre nobilem nique, moribusque ignobilem,
Dico esse mortuum, cui honesta felida est.
Nam vera nobilitas bonos mores colit.

XXVIII. ADVERSUS OPUM AMANTES.

(Billio interprete.)

Prob, prob! abundant improbi quibus malis,

'Ἄλλος οὐδὲ τοῦτος' δασιν οἱ τρισάδηλοι,
 'Οὐδὲ ἄν τι καὶ λάθον εἰς σωτηρίαν,
 Λόγον τιν', ή σύμβολον, ή μνήμην Θεοῦ·
 5 Α πάντας φάρμακας έστι τοῖς πεπληγμένοις.
 'Ἄλλος εὐθενεστιν, ὡς δοκοῦσι'. Οἰκτροῦ πάθους!
 'Οὐ; οἱ παρεπλήγες τε καὶ μεμηνότες,
 Τογύνονται νομίζουσι τὴν νόσον καὶ τῶν φρενῶν.
 'Ιππαντί', ἀρρώστιν, δπτεροι, βοῶν δίχα.
 10 Βοηθομούσιν, ή φάλαγξ δὲ τὸ πάτον·
 Πλάσισιν οὐ πλέοντες, ἀδιλούσιν μόνον,
 Πλευτούσι, βασιλεύσιν, νικώσιν δίκας.
 'Απαντα ταῦτα τῆς νόσου. Πειθεῖ δέ τις;
 Κακόν τι λήψῃ πρόσθεν, ή πίεσις λέγων,

Α 13 'Ος φαρμάκων χρήζουσι τῆς ἀρρώστιας.
 Τις γάρ, νομίζων μὴ νοσεῖν, διὰ τὸ εὔθενεν,
 'Η φαρμακεύεται, ή ζητεῖ σωτηρίαν;
 Τούτος ξεῖ τοῦ νοσοῦντος, διὰ μετρίως.
 'Οστις δὲ τὸ δίκαιον οίσται νοσεῖν,
 20 Πότερον ἀν δέξιοτο τοῦ πάθους παρήγορον;
 Πλονεῖται· βιάζῃ γενεσεῖν σοι μρένα.
 Ζητεῖται ξένοις δρουργον· ή δὲ πλησίον
 οὐ σῆς τὸ πρόδημα συμφορά. Χρήσις μόνον
 Τὴν δύνην εἶναι. Άστον, εἰ τὸ σώμα σοι
 25 Κόπτοτο. 'Ηλος δημάτων τὸ τοῦ πέδα;
 'Ος εἴθε καὶ γένοιτο. 'Η γάρ ἀν τυχὸν
 'Εστησις δὲ τὸ πλεῖον ἐκκαρπούμενος;

Sed neque id norunt homines ter miseri,
 Ut aliquantulum saltem consulant saluti,
 Doctrinam assumendo, aut consiliarium, aut recordationem Dei :
 5 Quae omnia sunt remedia vulneratis.
 Verum sanos se esse arbitrantur. O miserabilem morbum !
 Ac velut mente capti et furiosi,
 Pro mentis robore suum ducunt morbum.
 Volant, arant, absque pennis et bobus.
 10 Sublato clavone inanquasi ad pugnam, cum nulla phalanx prope sit.
 Navigant non navigantes, præliauantur absque hostibus,
 Abundant opibus, regnant, causas obtinent.
 Omnia haec sunt morbi effectus. Vis sudare aliquid ?
 Mali quidpiam reportabitis, prius quam persuades dicendo.
 15 Eis opus esse remedias ad curandam ægritudinem.
 Ecquis enim ratus se non ægrotare, sed valere,
 Aut remedias adhibet, aut querit salutem ?
 Istud est ægri, sed mediocriter.
 Quisquis autem hominem justum putat ægrotare,
 20 Ecquando eum admiserit morbi sui medicum ?
 Divitii abundas ; vias adhibes, ut nemo sit tibi vicinus.
 Quæreris agrum habere, qui proximus est,
 Nec tuus : magna haec est calamitas. Oportet tui solius
 Prospectum esse. Grave est, si corpus tibi
 25 Pulsetur. Clavus oculis tuis est tibi res proximi.
 Atque utinam esset ! sic enim forsitan
546-547 Deisteres semper magis ac magis depascere,

tasse, aut etiam hostibus relicturi. Midae insuper et
 dipesadi ob inexplibilem opum cupiditatem eos con-
 fert, optatque ut idem ipsi usi veniat, quod nisi olim,
 qui manna in posterum diem asservabant. Quoniam
 autem hoc avaritia sua protexere conseruerant, mul-
 tos quoque summa virtute atque sanctitate viros op-
 bus studuisse, distinguida esse tempore docet. Ma-
 jora enim et sublimiora nobis requiri, quam ab iis
 qui legem tantum magistrorum habeant, ac veluti pueri
 lacte dunatae uterantur : atque in hoc loco expo-
 liendo et exornando mirificum artificem exhibet, dum
 in eos inheritet, qui cum onubus virtutis deformati
 essent, bonorum virorum exemplis hinc inde corre-
 galis, obtentum aliquem et patrociniu[m] sui criminis
 quisrebant. P. stea ad beneficentia studium
 excitat, ita tamen ut de suo largiantur. Quid si hoc
 ab ipsis impretrari nequeat, saltem ut rapinis et la-

trocinis suis modum finemque constituant. Id au-
 tem quo facilius persuadeat, mortem ipsiis ac direc-
 tum tribunal, et sempiternos impiorum cruciatus ad
 memoriam revocat. Postremo cum D. Paulo eos omnes
 idolorum cultores esse pronuntiat, qui totos se in
 divitiarum amore ac cultu defixerunt. BILL.

10 Βοηθομούσι. Vociferantes currunt.

11 Πλέονται οὐ πλέοντες. Ita Coisl. Edit. οὐ
 πλέονται.

12 Πειθεῖ δέ τις. Ita Coisl. Edit. πειθεῖ δέ τι.
 Billius putat legendum τιθεῖται.

13 Ζητεῖς ξενοί. Coisl. Ζητεῖς, ξενοί, quarvis
 agrum, cum jam habens. Ita legit et verit Leuv. :
 Sed ager proximus non est tuus.

27 Εστης. Ita Coisl. Edit. Εστη.

METRICA VERSIO.

Istud tametsi nesciant ! nam quidpiam
 Cupidi salutis sumerent certe sine;
 Monitoris, inquam, verba, memoriam et Dei,
 Quæ vulneratae pharmacum menti ferunt.
 Sanos et ipsi se putant. Morbum graven !
 Non aliter atque, quelsfuror mentem abstulit,
 Magnum esse robur mentium morbum putant.
 Pennis carentes bobus et, volant, arant :
 Open, propinquia cum phalanx nou sit, ferunt :
 Non navigantes navigant : sine hostibus
 Certant, abundant, imperant, item obtinent.
 Haec cuncta morbus efficit. Si quid mones,
 Patieris aliquid ante, quam hos adduxeris,

B Ut indigere pharmacis se existimant.
 Quisnam, valentem se putans, vel pharmacum
 Adibet, salutis vel gerit curauit sue?
 Est istud ægri, non tamē præter modum.
 Ægrum esse justius quisquis at censem virum,
 Equaudo morbi sumpasit medicum hunc sui ?
 Es dives : ut sit nemo vicinus tibi,
 Studes : agerque cum tibi sit, haud proximum
 Tuum esse cladem ducis. Aspectum decet
 Tuum esse tantum : corpus ac tundi tibi
 Grave est : propinquū visus est clavus tuo.
 Atque esset utinam ! Si enim forte in dies
 Verare plura servidus desisteres,

'Ἡς φλοξ τις, ἡ χείμαρρος, ἡ λοιμοῦ νόσος,
Μέσουν κρατοῦντος οὐδενός. Η μὲν δοκίη;
30 Οὖτ' ἡταντὸν δηνοῖς οὐδὲ σῶν ἔχειν,
Εἰ μὴ τι προσγένεστο τῶν ποθουμένων.

Ἐλθ' ἡ συνεργής τῆς χερὸς συκοφαντία.
"Υδροιμ"; ἔχω χρήστην σε, πράκτορε εὐθέως,
Στρέβλαι, τὰ δεσμά· φεύγεται τοῦ σώματος
35 Ὁ πάντης· θλωστὶ πάντα, σωθῆναι θέλων.
Εὐφυχὸς ἐστιν, οὐχ ἔκων, ἢ οὐχ ἔχει.
«Τί δ'; οὐ πολιτείας σὺ καὶ ναυαρχίας
Ὑπεύθυνος; οὐ δ' οὐχὶ τοῦ ληπτοῦ φίλος;»
Λέγει τὸν οὐκ θνήτον, ὃς φοβήσεις κερδάνειν.
40 «Οὐ βοῦς δὲ σοι πᾶς τοῖς ἐμοὶς ἔνθριστεν;
"Ἡ δ' θύρις, εἰπέ; Μετ' οὐκέτιστος,
Πένητος δὲν, καὶ ταῦτα ὡς μάχης ἔρων,

Α Ἡ καὶ νενίκηχ'. Ὁ δὲ τῶν δένδρων σκιὰ
"Υπερκύπουσα τοῖς ἐμοῖς λυμαῖνεται.
45 Οὐ παῖς δὲ σου προστήθε τῷ μῷ χωρίρ.
Ἐπίσηγες, ἡ τοῦτο δράστεν μαρτύρεται.
Οὐτις ἀπῆλθε βοῦς, δὲ παῖς, τὸ κηρίον.
Ταῦτ' ἡ τυραννίς. Ἄν δὲ καὶ σφές κακὸς
Τύχῃ τις ἐν, τὸ πλάστα πειθανόντερον.
50 Αλλοις ἀνέργεις (σχῆμα προστάτου λαθὼν).
Ποιεῖν κακόν τι, καὶ σκέπτει δουλώμενος.
"Ἐπειτα θοινᾶθ', ὡς λέων ζῶν τινὸς
Θῆρας διώξας, οὐ φιλανθρωπεύεται,
Αλλ' αὐτὸς αὐτῷ θήραν ὡς φίστον ξει.
55 Τί τέ κάμνο?; ἀπλοῦν ἐστιν, ἀρκεῖσθ' οὖς ἔχει.
Τῆς δ' οὐ μετρήτης κτήσεως μέγας πόνος,
Μάχαι, δίκαια, σφρίσματ', αἱ φευδορχίαι

*Velut flamma quædam, aut torrens, aut pestis morbus,
Nullo obstante medio. Sic mibi videris
30 Nequid utilitas quidquam ex opibus tuis capere,
Nisi quid accedat ex iis que cupis.*
Deinde adjutrix manus est calumnia.
Damni aliquid accepi? ades creditor, mox exactor,
Tortmenta, vincula; pareit corpori suo
35 Pauper : dat onus, salvus evadere volens.
Liberalis est, quamvis nolens, in iis que possidet.
• Quid autem? noui tibi administratae reipublicæ, aut navalis imperii
Reddenda est ratio? non tu bujus prædonis es amicus?
Nomenque fingit ejus, qui nusquam est, ut metum injiciens lucrum faciat.
40 • Cur bos tuus meos boves lesit?
Quænam illa lassio, dicit? — Majorem edidit mugitum,
Cum sit bos pauperis, idque quasi pugnam expetens,
Aut etiam vicit. Arborum tuarum umbra
Prominens arboribus meis nocet.
45 Puer tuus venit iu prædiūm meum.
Cedito; aut id facere voluisse testiuonis comprobatur.
Sic amittitur puer, bos, bortulus.
Hæc ipsa tyranus est. Sin autem improbus homo
Versutus sit, segmentum adhibet callidius.
50 Alios vetat (defensoris personam assumens),
Faceri mali quidquam, ac dum defendit, in servitatem redigit.
Deinde devorat ut leo, qui cum a bestia quadam
Alias feras propulsat, non benignitate id præstat,
Sed ipse sibi, ut paratam facile prædam habeat.
55 Quid defatigatur homo? Unum quid simplex est, iis esse contentum que habes,
Verum in acquirendo modum nescire magnus est labor:
Dissidia, lites, fallacie, perjuria;

55 Ἐγώ χρήστηρ. Ἑλεει τοι creditore. Μοχ
πράκτορ, exactorem. Coisl. πράκτωρ.
31 Οὐ. Coisl. οὐχι, quod metro uocet.
32 Οὐχι. Ita Coisl., et postulat metrum. Edit. οὐ.
33 Λέγει τὸν οὐκ θνήτον. Eum appellat qui non est.
Combellissim mallet λέγει. Μοχ, ὃς φοβήσας; χρ-
βαλεύει. Coisl. χερδάνει, sic metum injiciens lucrum

facit.

46 Ἐπίσηγες, expecta. Billius minus bene: *Hic cedit: acres aut statim jactat minas.*
51 Σχέπει. Coisl. σχέπη.
51 Μέγας πάνως. Coisl. καὶ τις πάνος! Quantus labor, quot dissidia, etc.

METRICA VERSIO.

Ut flamma, torrens ut rapax, pestis velut,
Retinente nullo prorsus. Ac nullum ex tuis
Opibus videris conseguiri fructum mihi,
Accedat horum, qua cupis, nisi quiupiam.
Post manu opem fert sedulam calumnia,
Si ledor, ex tu creditor: mox carnifex,
Tortmenta, vincula, corpori parci suo
Pauper: salutis cuncta dat causa: bonis
Est liberalis in suis, sponte haud licet.
• Quid? functionis publicæ non est rēns,
Navarchieque? non faves prædonibus?
Nomenque fingit, ut metu injecto lucrum
Capit. • Quid? annon bos tuus lesit meos? —
Qui, queso, lesit? — Altius, cum pauperis
Bos hominis esset, mugili, pugnau expetens,

B Aut vicit etiam. Praeter hoc umbra arborum
Nostris tuarum prominens noxan parit;
Tuusque venit prædiūm iu nostrum puer.
Hic cedis: acres aut statim jactat minas.
Sic bos puerque perditur, sic bortulus.
Ite vis aperta. Si malus sit callidius,
Fabella tunc hæc luditur speciosius.
Specie patroni viudicat ab injuria
Miserum : sibiique subjicit, dum protegit:
Voratique post hunc, ut leo, qui a bestia
Feras cruentas subuinet, non ducitur
Benignitate, sed parat prædam sibi.
Quid te fatigas? vivere contentum sano
Est facile: at ingens, non modum nosse, est labor,
Dissidia, lites, cum diuis perjuria.

Et μηδὲν ἄλλο, φροντίδες, ὥσπερ ζόφοι,
Τούτους δέ τι προσφέροντα ἀλλότριον.
60 Οὐδέ, εἰ τραπέζης ἀξιώμ' ἔχων οἴον,
Ἄπλητος ἡσθα, καὶ βαρὺς τοῖς συμπόσαις,
Πάντων ἀμέτρως χρεὸν ἐμποροῦμενος,
Ἐπήνεαδάν αε; Μή τι δὴ τῆς κτήσεως;
Ω; τό γ' ἀπλητος πανταχοῦ βθελυτέον.
63 Σολ δ' οὐχὶ φαντ' ἐγκευστομένῳ φρένας.
Τὸ μὲν γὰρ ἔστι, τοῦ δ' ἐρῆ, τὸ δ' ἡλιπασ·
Τοῦ δ' εἰσὶ οἱ προμήνοτορες καὶ μαστροτοῦ,
Ω; εἰσὶν δὲλλοι τῆς νόσου τῶν σωμάτων.
Σέβεται δὲ χρυσόν. Ή δὲ σπήνων βρύματα
70 Εσθῆς δὲ χρυσά. Τὸν δὲ σιτῶντα δέλ-

Α Πλήρης. Καπηλεύεις δὲ τὰς ἀκαριὰς.
Οἱ μὲν στένουσι, τοὺς δ' ἔχουσιν ἀλπίδες.
Κούφον γάρ ἔστιν ἐλπὶς ἡμέρας διαρ.
Τοὺς μὲν αφραγίζεις, τοὺς δ' ἀνοίγεις εὐστόχως.
73 Ότους δ' ἀν., οἴμαι, καὶ τὰ τοῦ καιροῦ βέη.
Φιῦ, φεῦ, πενήτων συλλέγεις τὰς συμφοράς,
Ἄλλοτραν κάκουσιν ἐκκερπούμενος,
Ἄλλην δρυμριν τὸ στενόν ποιούμενος!
Τίς ταῦτα; κάκη τίνων εὖ; καὶ θαρρὸν πόθεν;
80 Οὐ δη παροῦσα νῦν θαυμάζειν νεκρόν,
Μίσων ἀναρπάζεια τὸν ποθουμένων.
Ω; Εστὶ διειδόν, καὶ τὰ πάντα πλουτίων
Ἄλλων διδόντων, σώματ', οὐτίας, Θεῷ

Et si nihil aliud, sollicitudines, velut nebulae,
His hominibus semper proponunt res alienas.
60 Et quidem, si parem mensē dignitatem obtinens,
Insatibilis eses et molestus convivis,
Quellibet immodice manibus ingeneris,
Num laudent te? Numquid et in paradisi opibus?
Inexplebilis enim cupiditas ubique abominanda.
548-549 65 Tibi autem non ita videtur, cuius mens est obruta.
Hoc quidem iam possides, istud cupis, aliud speras,
Ad aliud occupandum tibi præsto sunt conciliatores et lenones,
Quenadmodum alii sunt libidinis corporum ministri.
Aurum colis. Tinearum esca
70 Vestes reconditae sunt. Granaria semper
Plena tritico. Abuteris in questum tuum difficilibus temporibus.
Alii gemunt, alii sperant (penuria se levando):
Spes enim est leva dies sounium.
Horrea partim obsignas, partim recondis solerti consilio,
75 Habita, ut opinor, ratione temporis.
Heu! heu! pauperum colligis calamitates,
Ex aliorum miseria fructum percipiens,
Et ex angustia alium tibi efformans agrum!
Quis ista? Quibus ex causis? Unde tantum habes fiducie?
80 Tu quem præsens nox forsan habitura est mortuum,
E mediis avellens te opibus concupis.
Quam grave est, quod cum omnia larga.
Cæteri dent, corpora, facultates, Deo

59 Αλλότροι. Res alienas proponunt, scilicet ut accendant cupiditatem.

61 Απλητος. Ita Coisl. Edit. ἀπλητος.
62 Ἐμπροσόνερος. Conclit. ita versum hunc exponit: Cui præ nimia voracitate omnium viz inficerent manus, que lege in convivis solent, ut cuique optum videtur, a convivatore, seu alio, de hujus nutu, dapes apponi.

63 Μή τι δὴ τῆς κτήσεως. Ita reddit Billius: In opibus multo minus.

70 Τὸν δὲ σιτώνων. Ad verbum, plenus semper granariis, qui multa babet horrea tritico pleua:

unde sequitur, alia obsignas, alia reclidis, habita ratione temporis, ut carius vendas. Στένων, a voce αιτῶν, αιτῶσ, ager frumentarius, sive etiam horreum tritico plenum, non a οιτών, frumenti emptor, ut non recte Billius existimat.

72 Οἱ μὲν στένουσι. Alii gemunt, pauperes nimirum fame labores. Ibid. Τοὺς δ'. Ita Coisl. Edit. τοῦς δ'. Alii sperant, inde penuria se levando.

73 Κούφον. Spes leva dies sounium: quandoquidem per divitum usuras gravius semper premuntur.

80 Οὐ δη. Ita Luc. xii, 20.

METRICA VERSIO.

Utque alia non sint, at nigrae curæ tamen
Aliena semper his soleat proponere.
At dignitatem si parem mensē obtinens,
Immodicus eses, et gravis sodalibus,
Cunctis gulose farciens ventrem cibis,
Non te prob罕nt: in opibus multo minus.
Odiosa ubique res enim nimia est fames.
At nou videatur obruta mente hoc tibi?
Quiddam tenes jam, quiddam aves, quiddam levi
Sæpi singis; aliud turba lenoum tibi
Captant, ut alii feminae ad stuprum solent.
Veneraris aurum. Conditas vestes habes
Tineis edendas. Tritici capitor plurimus

B Te circum. At ipse vertis in questum famem.
Quidam ingemiscunt: spes tenet contra alteros.
Spes nam diurnum somnium est perquam leva.
Partim reclidis horrea, et partim olstruis,
Anonae ut esse plurimum aut paullum vides.
Proh, proh! cegentum demetis casus graves,
Aliena questus in tuos vertiens mala,
Agrumque faciens asperam novum famem!
Quis tu ista, causis et quibus fidens, facis,
Habitu quem nox forsan est hac mortuum,
A concupis illoco avulsum bonis?
Indigna res est, enicta cum donoū Deo
Alii libenter, corpora, et totas opes,

Παρ' οὐ τὰ πάντα, σὲ ζητεῖν ἔχειν δύον.
 85 'Ος δὲ λάθης τί; δεινὰ θησαυρόματα,
 "Ογκον τραπέζης, καὶ στονὸν λαιμὸν χρίν,
 Εἰς δὲ τὰ πάντα συντρέχει φροντίσματα,
 Οὗθης γαστρός, τὴν κόρου τὸ ἀφρωτόταν
 (Ὕποτοι γάρ εἰσιν οἱ τόκοι τῆς πλησμονῆς);
 90 Οἶκον περιττούς, καὶ κενοὺς τῷ πλεονὶ,
 Χρυσωρόμον τε, πλαξὶ τε στιλβομένους,
 Πλέας γυναικῶν εἴδοσι κομψούμενους,
 Σκιάσματα, φυκῆτρα, ἐκμεθόσματα,
 Συνηθίας τε καὶ κρήσους δρυφθέους,
 95 Ἔγρι ὁν τὸ κάλλος φθείρεται τῆς εἰκόνος,
 Λαμπρὸν φυσισθεῖται καὶ μέγιστον ἐν πόλει
 "Ψύσχενονται, καὶ θρήνων αὐχεῖν κράτος;

Α Θρόνους φθόνου πάλαισμα καὶ τυραννίδος.
 "Άλλος γάρ διλλον οὐκ εἴ φρονεν μέγα,
 100 Τύπερρέρων τε καὶ πλέον γαυρούμενος,
 "Ουπερ δράκοντος ἐπιφέρουσαι φωλίες.
 Εἰνεὶ τι λοιπὸν ἔστι σοι τῶν τιμών,
 Θρύψις γυναικῶν ἐν λίθοις καὶ χρυσῷ,
 Διαπλόκοις τε καὶ πλοκῆς ἀλλοτρίοις;
 105 Δραμοὶ τε χειρῶν καὶ ποδῶν, τερπνὸν βάρος,
 Ἐκ ὧν τὸ κάλλος οὐ καλῶς σπουδάζεται,
 Πλόλοις ἀφέσκεται ἀφρένων ἀσκούμενον;
 Τι δὲ διλλο; παῖδες εὐτήρους λιπεῖν τοις;
 Καὶ τῆς πατρίας οὐδερεως ἐπιστάτας;
 110 Ἡν δὲ τοῖσιν, εἰ συνήντων ἀπίδεις.
 Νῦν δὲ οὐδὲν τις οἰδεν, οἱ λυθῆσαται,

A quo omnia (profecta sunt), tu parandis opibus studeas?

85 Ut quid consequaris? malos thesauros,
 Onus mensæ, et angusti gutturis gaudium,
 In quod omnes concurrunt sollicitodines,
 Ventris tunorem, et satietatis languorem
 (Hi namque sunt fetus repletionis),
 90 Domos superflvas, et vacuas magna ex parte,
 Aureo tecto et tabulis micanes,
 Pueros feminis vultibus ornatos,
 Umbracula, vasa refrigeratoria, temulentas compotationes,
 Concentus et plausus consonos,
 95 Quibus corrumptur pulchritudo divinæ imaginis;
 Splendidum quid et maximum spirare in urbe,
 Cervicem tollendo, et thronorum jactare potestatem,
 Thronos, qui luctæ causa sum, livoris et tyrannidis.
 Alius enim alius non patitur se efftere magnifice,
 100 Dum ipse se effert, et magis superbis,
 Quemadmodum draconis squamas aliae super alias incubunt.
 Sit ita: quid præterea tibi est in pretio?

550-551 Delicia mulierum in auro et gemmis
 Vel simul connexis, vel non conseratis?
 105 Catena manuum et pedum, gratum pondus,
 Quibus pulchritudo non pulchre excolitur,
 Pluribus placere viris gestis?
 Quid adhuc? an forte liberos divites relinquere,
 Et paterni dedecoris praesides?
 110 Essent hæc aliiquid, si responderent spes.
 Nunc autem, nequidem novit quis terram, ubi dissolvetur,

84 "Εγειρ δέον. Pro δέον legit Bill. πλέον, ut sit sensus, rem sane indignam et gravem esse, cum alii omnes etiam facultates suas Deo dono dent, ararus tamen a pia hoc largitione tantum abesse, ut etiam plura quam habent, habere studeat.

85 Δεινὰ θησαυρούματα. Leuv. miros thesauros.

86 "Ογκον τραπέζης. Omnitas dabis mensas.
 87 Φορτίσματα. Vat. in marg. φορτίσματα.

93 Ψυκῆρας. Vasa potioria majora interpretatur ductor Thesauri: præterea intelligi possunt loca condensa et opaca.

94 Ἐρ πόλει. Ita Coisl. Male edit. ξ.

95 Φορεῖσ. Coisl. φορεῖσ.

101 Φωλίδες. Coisl. φωλίδες.

111 Χοῦρ, etc. Nequidem norit quis locum ubi corpus suum dissolvendum sit, ubi moriturus sit.

METRICA VERSIO.

Tu plura contra pectore insano expetas.
 Ut consequaris ipso thesauros malos,
 Mensas onustas, gaudium arcti gutturis
 Breve, in quod omnes confluunt curae simul,
 Ventris rumore noxiūm, et vomitus gravem
 (Hus nam saturis corporis fetus habet),
 Domus superbas, pars vacuas maxima,
 Tecto micantes aureo, et tabulis item,
 Comptosque pueros feminæ prorsus modo,
 Umbrosa densi nemoris, et nimium meri,
 Cantusque letos consonis enim plausibus,
 Imago dia queis decus perdit suum;
 Spirare in urbe maximum quiddam, et caput
 Efferre, primos ob thronos se attollere,

B Thronos quibuscum livor et vis dimitant.
 Namque alter alte surgere haud sinit alterum,
 Dum se ipse in altum tollit, et tumet magis,
 Squamæ ut draconis mutuo in sese influunt.

Quid rursus apud te maximo in pretio viget?

An feminarum luxus in pellucidis
 Gemmis, et auro, sive nexis, sive non?
 Manum pedumque vincla, onus gratissimum,
 Per qua venustas queritur pulchro haud modo,
 Multis placere masculis prave studens?

An forte gnatos divites relinquere,
 Opumque, luxus et paterni presides?
 Ilorum esset aliiquid, vota si succederent.
 Ai nunc nec ulli mortis est notus locus,

Οὐοὶ προσῆσθεν ἡ βλάδη τῆς κτήσεως.
Σὺ μὲν πονεῖς τε παρέρ, κάρυπτεντες ἵσως.
Νύκτας συνάπτων ἡμέραις ἐν φροντίσαι,
145 οὐ; πλέον εἶναι τὸ στενὸν τῆς τέφεως·
Τοχογυμφεῖς τει καὶ τρέψεις τόκους τόκους,
Ἐν δακτύλοις τε τοὺς τόκους ἀει φέρεις.
Τάξις οὖτε τοῦ φυλάσσεται, οὐδὲ οἱ ἡλιποτας.
Ἄλλα ξεῖν, ὃν πέρ ξεῖν, καὶ ἔνων τυχόν.
150 Ἀσπαστὸν ἦν· νῦν δὲ ταῦς καὶ δυσμενῶν,
Οἱ σου κατηγοροῦσι καὶ τῶν σῶν καλῶν,
Οὐδὲ οὐκοντος τὴν ἡξίωσας οὐδὲ κλάσματος.
Τοῦτων τυχόν τις τῶν κακῶν πεπονθότων,
155 οὐ; ἤδη δάλμαρῷ τε τῷ ποτίσματι,
160 Οἰκόν τε τὸν σὸν, ἐν γούσι καὶ δάκρυσιν,

Α Οὔτος τραφῆσται ἐν πόνοις ἀλλοτρίοις,
Ἄλεκτρινον παγύς τε καὶ βλέπων δινο,
165 Πόλλα οὐκ ἐπινῶν τῶν γε νῦν τυπομένων·
Οὐ; οὐδὲ δρότον, εἰ τύχοι, διακλάσει
170 Τῷ κληρονόμῳ στοὺς τῶν κενῶν φαντασμάτων.
Πρὸς ταῦτα, εἰ τι περινοεῖς, προσλάμβανε.
Σπρόδιον, βάζου, μηδὲν ἐλλείπεις καθόν,
Γῆς καὶ θαλάσσης ἔξερενάσθιν βάθη.
Ξεῖν, δὴ λέγουσι, καὶ νεκρῶν τρίχας,
175 Θεῶν σαγήνη, προσκυνεῖν τὴν δεξιὰν,
Ἔπι τοσοῦτον χρυσὸν συνήγαγεν.
Ἀπαντά ποιοῦ τοῦ λαβεῖν κατώτερα,
Ἐγχρόος, φίλους τε, συγγενεῖς, εἰεργέτας.
Οὐδὲν διοίσει ταῦτα τῇ ἀμπώτιδι,

Nec quorum evenient injusta faciliates.
Tu quidem laboras plurimum, et vigiles forsitan,
Noctes conjungens diebus in sollicitudinibus.
145 Sic ut maius sit tedium quam voluptas;
Et feneraris, et alii usuras usuris:
In digitis fenus (quo res tua crescit) semper gestas.
Hæc autem nec tibi servantur, nec quibus sperabas:
Verum erunt, quibus erunt, et forte extraneis,
150 Quod quidem et gratum esset; nam ad ipsos forte pervenient hostes,
Qui te reprehendunt et tuas opes,
Quos nunquam dignatus es panis frustulo.
Horum forte aliquis, qui a te male habiti sunt,
Qui irrigabat salto te poculo,
155 Et domum tuam, in fletibus et lacrymis,
Hic vescetur bonis alieno labore partis,
Gallusque pinguis et spectans sursum,
Plurima non probans, que nunc designas;
Qui forte ne quidem frustum panis franget
160 Ei quem flingit hæredem inanibus consiliis.
Ad hæc, si quid cogitas, acquire.
Torquere, vim adhibe, nihil intactum relinque mali,
Terra et maris perscrutari profunditates.
Rade, ut aiunt, et mortuorum capillos,
165 Fac reti sacrificium, adora dexteram,
Que tibi tantam auri copiam comparavit.
Omnia habendi desideria postponas,
Inimicos, amicos, cognatos, bene meritos.
Nihil hæc differunt ab Euripo,

175 Τῆς κτήσεως. Ita Coisl. In edit. deest τῆς.
177 Τόκους. Coisl. πόρους.
180 Άλλα ξεῖν ὅπερ ἔστι. Ita Coisl. Billius ex
conjectura emendaverat.
180 Ἀσπαστὸν ἦρ ἀρ. Idque optandum esset;
nunc autem forte ad ipsos hostes.
182 Παγύς τε. Coisl. πλάκω τε.
182 Τυχογυμφων. Que nunc designas, vel status,
principiis. Bill.: Que nunc sculpis. Leuv.: Que nunc
sculptuntur.

180 Τῷρ κερῶν παρασημάτων. Quem vano spe
ductus, habiturum se hæredem sperabat dives, iu-
nium duntaxat imaginacionum hæredem rocaī Gre-
gorius.

181 Προσλάμβανε. Insuper adjunge.

183 Προσκυνεῖν. Coisl. προσκυνεῖ. Vide supra,
carm. viii, De comparatione ritarum, vers. 66.

183 Διοίσει. Ita Coisl. Edit. διοίσει. Μοχ. τῇ ἀμ-

πώτιδι, ab astu maris reciproco.

METRICA VERSIO.

Nec quoniam iture sint opes tandem improbae.
Longos labores tu quidem forsan capis,
Vigilasque curis anxius noctu et diu,
Sic ut voluptas sit minor, quam tedium.
Tu feneraris, fenera usuris alis,
Digitisque semper fenerum sumnam geris:
At ista servas, nec tibi, nec queis putas:
Verum quibusnam! forsanne extraneis?
Bene res habebit; gravibus at forte hostibus,
Qui teque carpunt, et tuum luxum sinul,
Dignatus es quos frustulo nunquam unico.
Horum aliquis, abs te læsus særpius,
Salsio irrigabis poculo qui te, ac tuum
Domum, calentes fletuum effundens globos,

B Sudore partis vivet alieno bonis:
Pinguisque gallus, et caput sursum ferens,
Permuta que nunc sculpis, haudquaquam probans:
Qui forte panis ne quidem frustum dabit,
Quem mente vano flingit hæredem tibi.

Ad ista, si quid cogitas, junge insuper.
Torquere, vim adhibe, nil malū intactum sine:
Terræ profundos excute ac maris sinus.
Vel mortuorum deseca, ut dicunt, romas:
Reti sacrum fac, dextram adora, que tibi
Tantum auri, opunque copiam tantam attulit.
Postope lucris omnia, propinquos tuos,
Hostes, amicos, deque te meritos bene.
O...nino nihil hæc differunt ab Euripiis,

140 Ἡ καὶ Χαρύβδει τῇ δροφώσῃ τοὺς στόλους.
 Μικρόν τι καὶ ὁ πλοῦτος ἐκθεωσθεῖται,
 Ποστέρ κόρου τις φόρτος εἰς ἄνω φυέται.
 Μικρὸν μενόν τι, καὶ προσέρχεθ' ἡ δίκη,
 Κρείσσοντο μὲν, εἰ νῦν· εἴ δη μὴ γ', εἰς ὑστερον.
 145 Καλῶς πάνεσθαι κρέποστον, ή πλούτειν κακῶς,
 Ταπεινῶς εἶναι μᾶλλον, ή φυσώμενον,
 Εὔεξιαν δοκούντα τὴν ἀρρωστίαν.
 Ἡ πάντ' ἔδει τοι χρυσὸν, ὃς Μίδας ποτὲ
 Φυσι, γενέθεται, ὃς τὰ Μίδους καὶ πάλιοις,
 150 Ἐγκών δίκαιον λύματα ἔξ εὐχῆς κακῆς,
 Διψάς τις ἔστη τὸν ἐγκιναλυν γενῶν,
 Τούτων, δο' ἡ Ἑρμός Αἰγύπτου φέρει.
 Ταῦτης τὸ τύμπα οἰον, ή κλήσις λέγει.

A Τὸ θηρίον γάρ τοι πάθοις ἐπάνυμον.
 155 Πλίνιον διδάλωθ', δι τὸν ίδιον τοπεῖν.
 Εὑρών τι φείθον, χανδὸν ἐμπασῶν ίδοι,
 Ἐώς τὸν εἰσαν φόρτον ἐκρήξῃ πόσῳ.
 Ὁμοῦ δὲ τὸ ζῆται καὶ τὸ διόφος ἐσχέθη.
 Οὐκούσιον τούτο, φιλτρτ', οὐδὲ ἀνίκανα,
 160 Ήδη δρυτὸν ισεν οὐρανὸς λαῷ ποτε,
 Περιώνι τὴν Ἐρημὸν εἰκός διτροφον,
 Δύδρον δαψιλέας, ὃς Θεού, καὶ διδόνον;
 Ἄλλ' οὖν Ἐκεῖτο τοῖς ἀμέτροις καὶ δίκη,
 Έπικούριον εἰθεῖς τὸ πλάνον· μέτρον γάρ ἦν
 165 Ἡ γρεία τοῦ δωρῆματος. Τούτ' οὖν αὐτὸν
 Πάσχειν ἔκαστον τῶν δόκιμον ἱνδικόν,
 Φορεῖν ποδούντας, ή συνέζειν οἵς κακῶς

140 Aut a Charybdi, que absorbet classes.

552-553 Brevi futurum est ut opes istas evomas,
 Ac veluti quoddam satietatis onus sursum fluitans.
 Paululum exspectabo, et advenies vindex justitia,
 Ut ilius quidem, si in hac vita; sin autem, in altera.
 145 Honeste pauperem esse præstat, quam male dixitiiis abundare,
 Humilem esse nūlūn est, quam superbia inflatum,
 Qui pro integra valetudine ducit morbum.
 Oportebat sane omnia tibi aurum fieri, quod Midas oīm
 Contigisse ferunt, ut eadem ac Midas, perpetiaris,
 150 Åqua laborans fame ob improbum votum.
 Dipsas est quoddam viperarum genus,
 Ex his, quas fert solitudo Ägypti.
 Hujus ictus qualis sit, nomen declarat.
 Animal enim ex morbo, quem parit, nomen consecutum est.
 155 Bibendo perit, quisquis hujus venenum hausit;
 Si reperit fluentum, imbiando proslit totus,
 Quousque internum pondus potu disruptus.
 Ita simul cum vita siti extinguitur.
 Non nosti hoc, amicissime, nec audisti aliquando,
 160 Ut panem pluit cœlum populo olim
 Iter facienti per desertum, ut par est, cibis carens,
 Largum munus, utpote Dei, et sine inuidia?
 Verumtamen tunc proposita erat aydioribus pena,
 Fetebat illico, quod nimium erat; modus enim
 165 Muneris erat necessitas. Illoc itaque semper
 Contingere culibet injusto æquum esset,
 Ut vel creparent desiderantes, vel simul feterent cum iis que male

141 Ἐκδιυσθήσεται. Ita Coisl. Alludit ad istud
 Job xx, 15: *Diritis, quas devorati, eromet; et*
Prov. xxii, 8, Cibos, quos comederas, evones. Edit.
 ἐκδιηρθσεται.

142 Εἰ νῦν. Si nunc, sin minus in posterum.

143 Καλῶς πέρεσθαι. Ita sere infra carni. xxxiii,
 v. 145.

154 Ἐπάνυμον. Ejusdem nominis ac morbus.

157 Ἐκρήξη. Ita Coisl. Edit. ἐκρήξη.
 162 Δάρον. Deest hic versus in Coisl., nec interpretatus est Billius. — Supplevimus, et Italici dis-
 tinxiimus. (CARLAE.)
 167 Φορεῖν ποδούντας. Vel. desideratis strige-
 rent. Ibid. Συνδέειν. Ita Coisl. Edit. συνδέειν.

METRICA VERSIO.

Aut a Charybde rabida, que classes vorat.
 Brevi futurum est ut vomas istas opes,
 Immodiæ ventris sarcina ut solet vomit.
 Ventura vindex criminum vis est brevi,
 Aut hic, quod esset melius, aut in posterum.
 Pauperem honestam malo quam pravas opes,
 Atque humiliis esse, quam tumens fastu gravi,
 Pro sanitate deputans morbum integræ.
 Ut Midas, in aurum sic tibi verti omnia
 Sane decebat: par tibi poena ut foret,
 Justam obtinenti non probò ex voto famem.
 Est viperarum quodiam pīpsas genus,
 Quas solitudo Pharia complures alit.
 Ac vulnus ejus quale sit, nomen docet.

B Huic namque morbus, quem parit, nomen dedit.
 Perit bibendo, quisquis bac ictus fuit,
 Aquis repertis, totus in eas ruens,
 Quousque nimio turgidus potu crepet.
 Vita cadente saeva sic cadit sitis.
 Nunquamque ad aures venit hoc, queso, iudas,
 Fusum esse quondam cœlitus panem agnumi,
 Deserta quod per sicca carpēbat viam,
 Largum a Deo, carens et inuidia datum?
 At constituta pena erat cupidis nimis;
 Quod plus, olebat illico. Nam muneris
 Modus necessitas erat. Id ergo pati
 Homines iniquos scilicet justum foret,
 Ut vel creparent, opibus aut cum pessimis

Ἐργουσιν. Οὐτως ἀν μόνον ἡ ταν σχετοι.
Τι δ' εδ τῷ σώμα τοις θέλουσιν ἔνδιδως;
170 Τι δ' οὐχ καὶ λήπταρχον ἀστάζη βίου,
Τοχιστρυγεῖς τε καὶ διοχλίεις τάροις,
Ει τοι τὸ πλουτειν καὶ μόνον σπουδάζεται,
Τοῦ πώς δ', θεν τε, μηδὲ εἰς λῶις λόγος;
Κάλλους μὲν εἶναι μέτρον, εἶναι δ' ἐφευστοι,
175 Δρόμους, σθένους; τε καὶ μελον, καὶ ἀλατων,
Ἀλγον τε, μόδιον τοι· Ἐργον οὐδὲ ἀρτάγματος·
Χτίσαι δι μηδὲν μέτρον· ἀλλ' ἔχειν ἔνον
Τὰ τοῦ καρδιῶν καὶ καλῶς κεκτημένου,
Τι καὶ πατρῷον κλῆρον εὖ δεδεγμένου·

A 180 Καὶ τοῦτ' εἰς μικράν ἀστιν οἵ βίου πνοήν,
Τὸν οὖδ' ἔχοντα γνῶσιν ὅν κέκτης' ἴσως.
Μή σοι μόνῳ θεθήσεται δικαιούμενή;
Καὶ ταῦτα δύομεν, οὗτοι καὶ λεπτοθετεῖται;
Τι δὲν δράσεις; σὺ σπουδάσεις καὶ ταῦτ' ἔχειν;
185 Αἰεὶ μογήσεις, τῷ λειποντι γάρ πάντος.
Ἄλλα σχέθηση; τοῦτο καὶ νῦν δοξάτω.
Τὸν δὲν ἔχεις δηνον· εἰ δ' ἀμετρος εἰ,
Ἴνο τοῦτο προστιθεῖς οἵ νῦν ἔχεις,
Καὶ φιλέ δικάνθαις; δ προσέρχεται κακῶς,
190 Οἱ δὲν προσέλθη, ταῦτα καὶ συνδιλλυται.
Τι; οὐ μαραντι; διψαν ἐξ ἀλμης ποτὸν,

Possident. Sic duntaxat possent compesci.
Quidni autem corpus tuum cuivis permittis?
470 Quidni et latronum amplecteris vivendi genus?
Quidni muros effodis, et tumulos diripis,
Si tu in id unum, ut dives sis, incumbis,
Quibus modis, et unde acquiras opes, nibil curans?
Pulchritudini statuitur modus, et visui,
475 Et cursibus, et robori, et cantilenis, et choreis,
Et sermonibus, et laboribus; non violentia opus est.
Divitiarum autem nullus est modus: verum habet extraneus
Facultates ejus qui desudavit, et boneste eas comparavit,
554-555 Aut etiam paternam haereditatem, quam legitime accepit;
180 Atque his fruitor ad exiguum vita tempus,
Qui nequidem forsitan novit bona quae possidet.
Nunquid tibi unus dabitur orbis?
Sed ut illum demus, annon aliquid relinquatur?
Quid igitur facies? tunc satages illud etiam acquirere?
185 Semper laborabis, ob id quod restat, pauper.
An tandem tibi modum statues? quin id jam nunc tibi faciendum decernito?
Facultatum tuarum habes fruitionem; si autem insatiabilis es,
Venenum scito te addere iis quae possides,
Et instar flammæ spinas corripiens est quidquid accedit injuste,
190 Et quibus admovetur, haec sinu absumuntur.
Quemadmodum non existinxit sitim salsa potio,

69 Οὐ τὸ σῶμα, etc. Billius hac per aculeatam ironiam dicta a Gregorio observat.

170 Οὐχ καὶ λήπταρχος. Hunc versum Billius non reddidit, nec Leuv. — Supplevimus, et Italicis distinximus. (CAILLAU.)

173 Οὐλας λόγος. Coisl. δος, nulla ratione habita.

176 Μόχθωρ τ'. Ita Coisl., quae vox interpretatione separatur his quo sequuntur, ἔργονούς ἀρνάγματος, non opus est violentia; id est, id fit sponte, absque ulla vi; siquidem desatigatio efficit, ut his rebus modum imponamus. Edit. πόθον. — Unde contra sensum sinu et contra metrum verterat Billius: Verbisque, labor est quidem, non ris rapax. Correctum quidam utrumque versum Italicis distinximus. (CAILLAU.)

180. Τοῦτ' εὶς μικράν. Ita Vat. Edit. τοῦτο μικράν. — Sic Benedictini, qui, ut sensu faveant, metro prorsus nocent, ut cuiilibet manifestum est. (CAILLAU.)

183 Καὶ ταῦτα δύομεν. Superiori versu oīκουμένη non in genere pro toto terrarum orbe accipienda est (alioqui nihil acquirendum superesse), sed duntaxat pro his terra partibus quae ab hominibus incolumis. BILL.

184 Τοῦτο δράσεις. Ita Coisl. Edit. τι γοῦ, etc. — Sic correxerunt Benedictini, licet editorum lectio metro magis faveat. (CAILLAU.)

185 Τῷ λειζοτι Ita fere supra carm. VIII. vers. 83.

189 Ἀκάρθαις, δ. Ita Coisl. Edit. ἀπάνθ', mendose: quod mendum corrigeret tentauit Billius, sed frustra: nisi quod observat recte, divitias iniquis artibus comparatas, instar flammæ corripientis et absumentis quidquid admovetur, etiam honestis rationibus quiescit opibus perniciem afferre.

190 Προσέλθη. Coisl. et Vat. συνέλθοι.

191 Εἴς ἀλημης. Haustus e mari potus.

METRICA VERSIO.

Partis olent. Unum id illos sisteret.
Quis ipse corpus objicis cuivis tuum?
Quin et latronum deligis ritæ genus?
Sepulcra quia tu diripis, tecta effodis?
Opibus struendis siquidem omnino studes,
Nec unde curans, nec quibus prorsus modis.
Figere decori, visui, atque robori
Modum, choreis, cantilenis, cursibus,
Verbis, labore; non opus violentia.
At non modus opum est ilius, his sed extorus
Frustratur, labore parta quae alius maximo
Tenebat, aut quae liquebat mortuus pater.

B Ille fruatur, inquam, pauculos srpe ad dies,
Qui forte nec quae possidet novit bona.
Ōrbisne dabitus totus hic soli tibi?
Ut demus ipsum, nonnihil restat tamen.
Quid ergo facies? addere bas satages quoque,
Semper laborans, pauper ob restantia?
Cohibebis at te? quin idem nunc jam placet?
Fructus tuorum te juvat. Nescis modum?
Opibus venenum, quas habes, addis miser,
Instarque flammæ est quidquid injuste advenit.
Quocunque tangit, id statim simul interit.
Et ut la salsa fervidam hand fugat situm,

Οὐδὲ ἔνις ἐμμένουσα τῷ ποθουμάνῳ
Τὸ φύτευον, ἀλλὰ διπλασίαν; ἔκπαττεται·
Οὗτο τὸ ληφθέν τοῖς ἀπλήσοτοις φάρμακον,
195 ΑἽτι καθίσταται εἰς δρεπάνια πλεύσων.
Γνώμην ἕδωκ' ἀν τοῖς ἀπραγμονεστέροις,
Ἡ τοῖς πένηστοις, αυμέφεντοι τοῖς κακοῖς,
Ὦ; Ήθραὶ βράσιν, ἡ γοῦς τοῖς δαίμονισιν,
Ἄς προσφέρουσιν οἵ γε δεισιδαιμονες,
200 Εἰ, τοῦτο ἔχοντα, ἤριμον ἐμβλέψουν.
Ωδὲν τι καὶ πένητας οἴον τ' ἦν ἔχειν,
Ἄει τρέμοντας τῶν κακῶν καὶ τὰς σκιάς.
Νῦν δὲ οἴδα πάτετον φάρμακον, πλὴν τῶν κακῶν·
Αἰμοῦ διάτα, πληγμονῆς τὸ ἄνδεξ,
205 Υδροπος τῇ κένωσις, ὅφθαλμοῦ σκότος,
Πένθους λαγισμὸς ἡ φύλος, λύπης χρόνος·

A Τοῖς δυσπλούσισι, πυροῖς ἡ λιτήν φωνής,
Κόπους, διειμμα· τοῖς πονηροῖς δὲ οὐδὲν ἔν,
Πλὴν τοῦ θεοῦ τα καὶ δίκης καὶ τῷ κυριάτων·
210 Πάλιν οὐδὲ ταύτης αἰσθάνονθι οἱ δυσεσθεῖ·
Ἡ πληγμονὴ γάρ καὶ δίκης καταφρονεῖ.
Ζόρης καλύπτει τὰς φρένας δ συνεργάτης,
Χαλκοὶ τὸ νότον, ὡς ἀνίλατος σταῦρος,
Ἄλμανισιν εὐθῆρα, τῇ κακώσει γ' εται.
215 Πρές τὰ παραβελγματ' εὐθέων, ζυντρέγει.
Τι τοῦτο, Χριστέ; πῶς δέδωκας τοῖς κακοῖς
Τὰ τῶν ἀρίστων ἔστιν ὡς προσκρούσματα,
Ὦς δὲν τιν' εὐτέρους τοῦ τρόπου φυγήν;
Καλὸν μὲν οὐδὲτο, καὶ πλέον, λογίζεται,
220 Κακῶν δὲ, καὶ μικρὸν τι, γίνεται πίναξ
Τοῖς ἀφρονεστέροις τα κακωτέροις.

Nec aspectus defixus in rem desideratam
Amorem, sed duplo magis accendunt.
Sic sumptum ab hominibus insatiabilibus medicamentum.
195 Semper excitat ad appetitionem plurium.
Id consilii darem libenter iis, qui tranquilliore vita sunt,
Aut inopibus, dare quidquidem improbis,
Ut feris escam et libamina demoniis,
Quae offerunt superstitionis.
200 Si tali munere tranquillitatem consecuti essemus.
Sic fieri potest, ut ipsi etiam aliquid pauperes haberent,
Qui semper reformidant vel ipsas improborum umbras.
Nunc autem scio ad omnia esse remedia, præterquam ad improbos.
Famis remedium est cibus; repletionis, inedia;
205 Aque intercutis, evacuatō; oculi, caligo;
Luctus, ratio vel amicus; doloris, tempus;
Tempestate jacatis, fax aut littus conspectum:
Laboribus, metrio; improbis autem nullum,
Præter Deum et pœnam, et plagas:
210 Ino nequidem pœnam sentiunt improbi.
Etenim satielas ipsam quoque pœnam contemnit.
Caliginem offundit mentibus ille improborum cooperator,
Æreum reddit dorsum, ut indomitus prorsus,
Velut incus ferro, homo afflictionis fiat.
215 Ad exempla protinus currunt.
Quid hoc, ο Christe, quomodo concessisti improbis
556-557 Praestantissimorum quorundam hominum offensiones,
Ut quodcum vitiis suis inveniant effugium?
Bonum quidem nemo, quamvis amplius, considerat:
220 Malum vero, ut libet parvum, est loco tabulae
Stultissimis et improbissimis horruibus.

196 Τοῖς ἀπραγμονεστέροις. Iis qui vita tran-

quilliore frui volent.

212 Συεργάτης. Operis socius, diabolus.

197 Ἡ τοῖς. Ita Coisl. Edit. Ἡτοι.

213 Τὸν πατέρα. Coisl. τὸ νότο.

200 Τοῖς ἔχοντων. Si, postquam hæc haberent.

215 Αναρρέχει. Ita Coisl. Edit. τρέχει.

204 Λιμοῦ. Coisl. λιτροῦ.

219 Καλόν. Virtutem quidem nemo quamvis ini-

gnem, etc.

METRICA VERSIO.

Nec flammam amoris fixus in amatam diu
Visus, sed inde surgit bæc duplo aior :
Cepere sic quod, nimia quos opum tenet
Cupido, virus plurim est situm afferens.
Avidos quietis, vel quibus desunt opes,
Libens monerem, quidquid ut darent malis.
Feris ut escam, demonium aut turbas impia
Libamina, superstitione quæ demens colit,
Si certa nobis munere hoc esset quies.
Sic aliquid etenim forte baberent pauperes,
Umbras improborum fide qui nullo tremunt.
Ad cuncta nunc est pharmacum, at non improbis.
Saturo medetur inedia, et victus fami,
Inanitio aquæ intercuti, temis nigror,
Ratio aut amicus luctui, molestia;

B Tempus, procellis visa fax aut littora,
Oleumque fessis : improbos at nil juvat,
Præter Tonantem, vulnera et pœnas graves.
Quanquam nec ipsas pestilens sentit cohors.
Obesitas nam vindicem quoque Numinis
Vim sperni : animos geniu et ecaet malus.
Dorsum ille reddit æreum, ut, ferro velut
Incus, domari non queant nullæ icibus.
Exempla veterum protinus multa afferunt.
Ο Christe, quidnam hoc? improbus lapsus viris
Cor optimorum, queso, sunt abs te dati,
Quo fugere possent perditis in moribus?
Insigne nemo cum bonum consideret,
Vitiū tamen nil tam leve est, quin improbis
Stultisqæ tabulae sit loco, banc ut exprimant.

Καλοὶ σέβηρος, κηρὸς ἐν τοῖς χείροις
Εἰσι, τὸ χείρον φάδιον τυπούμενον.
« Οὐ σωρωνῶ· εἰ δὲ; δόλος οὐχ εὑρίσκεται
223 Τοιούτος; » Οἶμοι! καὶ σοφῶν λέξει τινά.
« Κτείνω· τί δέ; οὐχὶ κάνθάδ' εὐρεῖται
Τῶν τις παλαιῶν, ή νέων; Πλοντώ κακῶς·
“Εἴρη δὲ τὸ δόλος καὶ πολεῖς ἔκτισται.
“Ορκοῦ δέ τις οὐδὲν δηρνησὶ πόσον
230 Χειρῶν; » Ἐπειτ' δέ, νησος ἐπέλασθη τινός,
Εἰς συγχάλυψιν τραυμάτων ἑλασσόνων.
Πρᾶξις ταῦτα καὶ τι μυθολογῆσαι τοι θέλω,
Εἰ δὲ τι παῖσιν ἐν μέσῳ τῶν συμφορῶν,
Μύθον πρέπει τούτο τοὺς σοφίσασι.
235 Τῇ γλωττῇ ἐπέστρεψε τις· ἥδε ἐφύγαν
Τῶν σκυρμάτων ἔχαστον εὐστόχῳ λόγῳ.

Α « Οσον κάρηγον! — Τοῦ Διὸς δὲ πηλίκον! —
Η γλωττῆστις δέ! — Τούτο τῆς Γλωττοπόδος. —
Φθέγγη διστοχον. — Η δὲ κίττα καὶ τὸ ζόν. —
240 Τὸ λεπτόπουν πῶς; — Ψήρ δέ σοι τί φαντασται;
Ἐπεὶ δὲ πάντα διέδρασε φάδιος,
Ἐντικτεῖται, καὶ σορῇ περ οὐδὲ δημάρως.
« Άλλ.,» διστή σκόπτησον, ὃς τούτων μὲν ἐν
Ἐντι πρόσεστοι, τοι δὲ ἀπάντα καὶ λαν.
245 Γλωττὴ διστοχος, λεπτόπους, βαρύκρανος
Τούτοις ἀπῆγθεν ἐντραπεῖο· ἡ φιλτάτη.
Σὺ δὲ οὐδὲ τούτο, διλὰ καὶ μύθῳ πολὺ^ν
“Εστι τις δρνις σῆς φρενὸς σοφώτερος.
Ἐνδε τὰ πάντα· τοιτέροι σου τὸ δυσχερές.
250 Καὶ ἐν μὲν ἀρτασθέντα, καὶ ποι δεύτερο
Πταισατ τι, καὶ μικρόν τι, συγγνώμην ἔχει.

Ad res honestas ferrei, ad turpissimas cerei
Sunt, facile in pejorem partem conformati.
« Non sum pudicus: annon alius reperitur
225 Talis? » Heli mihi! et sapientium proferet quempiam.
« Homicida sum: quid autem? nonne et hic invenietur
Quis ex antiquis hominibus aut novis? Facio rem mala ratione:
Nonne alter et gentes et urbes sic acquisivit?
(Juro:) juramento autem quis nesciat, quantum abnegatio
230 Sit deterior? » Deinde singulit abnegatio cujuspiam,
In tegumentum vulnerum minorum.
In hanc rem, quandam narrare fabulum tibi volo,
Si quid deceat ludere media in malis,
Fabulam, inquam, convenientem hisce versuiss.
235 Noctuam quis irridebat, illa autem propulsabat
Cavillationem unamquaque ingeniosis verbis.
« Quantum tibi caput est? — Jovi quanto majus? —
Quam ceruleus ocolorum color! — Hic Palladis color est.—
Gantas horride. — Pica adhuc horridius. —
240 Quam exiles pedes! — Quid tibi videtur sturnus?
Cum autem omnia depulisset facile,
Uno superatur, quamvis sapiens esset.
O sapiens (dixit ille), considera quod horum duntaxat unum
Cuique est vitium, tibi autem omnia, et quidem insigniter;
245 Cæsia es, sonans horride, tenus pede, grandi capite.
Ad hanc discessit multo rubore suffusa.
Tu vero nequidem hoc; sed etiam in fabula
Est avis quædam longe, quam tu sis, sapientior.
Tibi uni omnia sunt vitia: hoc tuum est malum.
250 Semel quidem per mentis subreptionem, aut etiam iterum
Peccatum aliquod, modo exiguum, admittere, venia dignom est.

225 Οἶμοι. Coisl. ή μοι καὶ, etc.
227 Πλοντώ κακῶς. Coisl. πλοντῶν.
229 «Ορκοῦ δέ τις οὐδὲν.» Ita Coisl. Edit. ὅρ-
κον. — Hic evidenter desit aliquid, nisi legendum sit
δρᾶξ δέ· τις οὐδὲν, etc. CAILLAU.
237 «Οσον κάρηγον! Καμ grande, quantum tibi

caput! Billius quale collum, quod noctuæ non con-
venit cuius breve est collum.
243 «Ο σορῇ.» Edit. ὁς.
247 Σὺ οὐδὲ τούτο. Tu vero nequidem hoc, hoc
est, δρῦν δεῖ pudore afficeris.
251 Ηταῖσατ τι. Ita Coisl. Edit. πταισαντι.

METRICA VERSIO.

Ad honesta ferrum, cera sunt ad turpia,
Facile exprimentes quidquid est dignum probro.
« Non sum pudicus: talis annon quispiam
Reperitur alter? » ac probum aliquem proferet.
« Perimo: quid? annon hic quoque existet reus
Veterum aut recentum quispiam? Ditor male:
Gentes et urbes alias adjunxit sibi.
Juro: quid? annon gravior est negatio? »
Statimque singlet qui fidem abjuraverit,
Leviora tegere quo queat sic crima.
Adversus ista fabulam quandam libert
Referre, si quid ludere in malis deceat,
Quia quadret isti optimo versuiss.
Ridebat aliquis noctuam; scite ast ea
Verbisque acutis scommata fugabat procul.

B « Heu quale collum! — Majus est multo Jovi. —
Glaucedo quanta est! — Et Minerva casia. —
Insuive cantas. — Pica longe insuavius. —
Pedesque tenues quam tibi! — Sturno magis.
At cuncta facili repulit ut negotio.
Superatur uno, quamlibet scita admodum.
« Specta (ille dixit), o sagax, quod unicum
Est cuique vitium: cuncta sed valde tibi.
Colla alta, glauca, stridula, et tenui pede.
Ad bac pudescens illa discessit statim.
At tu nec istud: volucris ast in fabula
Multi, ipse quam sis, cernitur sapientior,
Te vitio fodiunt omnia: hoc tuum est malum.
Peccare namque, mentis abrepta impetu,
Semel iterumque nonnihil, venia hand caret;

Δώσω τι μικρὸν καὶ σύντοι τοῦ σώματος.
 Τὸ παντελῶς διπλασιον ἐν Θεῷ μόνῳ
 Τὸ δὲ ἀντρονία, καὶ φρονοῦντα τῷ κακῷ,
 255 Καὶ πολλάκις τε καὶ κακῶν τα μέζονα
 Πιεσθεῖν, ἀναισχυντοῦντα καὶ γελώμενον,
 Καὶ μηδὲ πληγαῖς σωφρονίζειν θέλειν,
 Αἰς καὶ τὰ πάντα δῆλον ἔπειτα δεύτερα,
 Γυμνῇ δὲ χωρεῖ τῇ κεφαλῇ πρὸς κινδύνους,
 260 Τοῦτον δὲ εἶναι τε καὶ κακὴν νόσος.
 Τὰ οὖτε σὺν, καὶ τὰ προστεταγμένα,
 Τι πρακτέον σοι, καὶ τί σοι μὴ πρακτέον;
 Καιροῦ δὲ ἔκεινα καὶ τύπου σχόντει τίνος;
 'Η πότις ἥρεβ'· ὕστερον οὖν τοὺς νηπίοις
 265 'Ἐδει ποδηγας τε καὶ λεπτῆς τροφῆς'

Dabo etiam quidpiam parvum caligini corporis.
 Omnino enim non impingere est Dei solius.
 Verum consulto, et gloriari etiam de malo,
 255 Et sapient, et vel maxima peccata
 Perpetrare, et impudentem esse, licet irrisum,
558-559 Et uequidem plagis ad frugem revocari velle,
 Quibus miserrime quique erudiuntur,
 Nudo etiā capite ferrī in periculis,
 260 Istud est gravis et noxius morbus.
 Tua tu considera, et quae precepta sint,
 Quid agendum tibi, et quid tibi agendum nou sit.
 Cujus autem illa temporis perspicie, et cujus fuerint typi.
 Fides oriebat. Itaque velut parvulus
 265 Opus erat manuductio, et tenui cibo:
 Haec erat causa, cur cadentibus venia dabatur.
 Tibi autem non perinde est, cum plena jam sit fides,
 Et plurima pro peccatis tuis Christus pertulerit
 Sed te manet vindicta eorum quae perpetrasti.
 270 Quae perpetrasti? quid dico? immo eorum quae nunc perpetrastis.
 Habet autem plurimas hic iustitia occasiones
 (Necdum dico quae te maneat hinc digressum spes):
 Tibi domus, uxor, filii, et quidquid charissimum est,
 Modo tamen ipsius fueris commodus,
 275 Ipsa opes, et deliciarum libera facultas,
 Corpus ipsum denique. Hec igitur habens
 Vita tautum pondus, caute navaga.
 Quid autem? (inquis) nonne tibi et morbi et calamitates accident?
 Inopsque et tecto carens vita?

265 Τύπον σκόπει τίνος. Cujus ritus ac formæ.
264 Ἡρεβ. Fides incipiebat, expectabatur. Hic Gregorius occurrit objectionibus ex Veteri Testamento petitis easque dissolvit.

267 Σοὶ δὲ οὐτε. Ita Coisl. Edit. σοὶ δὲ οὐ.

268 Σοὶ. Ita Coisl. Edit. τοῖς.

274 Εἴτε μηνεῖς τῷ γ'. Ita Coisl. Billius sic emendat, aut emendare sibi videtur locum, quem depravatum arbitratur : ὑπερμένγει τῷ γ', ἀλλὰ τούτος δεῖται, qua quidem me non intelligere fateor,

A Τοῦτον δὲ καὶ πταίουσι συγγράψῃς μετην
 Σοὶ δὲ οὐκ ἔστι, τοῦ λόγου πελημένου,
 Καὶ πολλὰ Χριστοῦ σοὶ κακοὶ πεπονθότος
 'Αλλ' ἡ τίσις μανεῖ σε τῶν ἐπτασμένων
 270 Ἐπτασμένων τι φῆμι; τῶν νῦν δρομέων
 'Έχει δὲ πολλὰς κανόνας' ἡ δική λαΐδας
 (Οὐπω λέγω σοι τὰς ἀκείθεν ἐλληνίδας).
 Ολοκα, γυνὴ σοι, παιδεῖς, εἰ τι φίλατον,
 Εἰπερ μενεῖς σύ γ' ἀλλὰ τούτοις δεῖδε,
 275 Ή κτήσις αὐτη, τὸ τρυφόν παρθένοις,
 Το σῶμα πάντων ἔσχατον. Ταῦτον οὖν ἔχω
 Ζεῦντος τοσούτον φόρον, ἀσφαλῶς πλέε.
 Τι δέ; οὐδὲ καὶ σοι καὶ νόσοι καὶ συμφοραῖς;
 Πλένες τε καὶ δουκές ἔστι σοι βίος

Τι δέ; οὐδὲ καὶ σοι καὶ νόσοι καὶ συμφοραῖς;
 Πλένες τε καὶ δουκές ἔστι σοι βίος

et sic verit : superbū es quidem, his at commodū. Certe nihil necesse est texiū immutare, qui recum sati exhibet sensum. Si tamen his ipse commodus exsisteris : si bene illis usus fueris, si quae tua in eos humanitas.

278 Τι δὲ; οὐδὲ, etc. Verba haec sunt divitis morbos et res adversas objicientis.

279 Πένης τε. Leuv. ita reddit : Cur non et iisse vitam inopem et extorrem agis?

METRICA VERSIO.

Ut deus aliquid corporis caligini :
 Nam solus omnis liber est culpe Deus.
 At destinata mente cum peccas, malo
 Et gloriaris, et frequens, et maxima
 Committis, irrasusque frontem perfricas,
 Plagis nec ullis effici miserius,
 Quis eruditur quisque vel miserissimus,
 Nudoque capite ferris in pericula;
 Hoc vero morbus est malus, perquam et gravis.
 Tete ipse specta, quidque lex a te exigat,
 Quid facere, quid non, debebas. Specta quoque
 Sint cuius illa temporis, cuius typi.
 Ortum trahebat tunc fides : ut parvulus
 Opus ergo tenui victu erat, ductu et manus ;
 Ob idque venia danda tunc lapsis erat.

B Tibi non perinde, plena jam cum sit fides,
 Christusque multa tolerit ob noxias tuas.
 Verum ob patrata poena te vindex manet :
 Quid ob patrata dico? ob haec, quae nunc patras.
 Et captiones hic habet multas Deus
 (Necdum, in futurum que manent, tibi pro-
 fero);
 Tibi domus, uxor, filii, si quid tibi
 Charum est (superbus es quidem, his at commodū),
 Opes et ipse, luxus, et fiducia,
 Et corpus ipsum denique. Hec habens, onus
 Tantumque vita, moneo caute naviges.
 Quid? (inquis) annon tibi quoque et morbi, et
 Casus, inopsque vita? non tecto carēs?
 [graves]

280 Πάλιν πλέκει σι τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς·

Τὶς τοῦδ' ἔστι τάπα δυστυχῆματα,
‘Ος ἀν καλέσαις αὐτός; ‘Η σὲ καὶ πονῶν,
‘Ηλγεταις ἀν ἥττον, συγκάμνοντος τοῦ πέλας;
‘Ἐπειτε’ ἄκουσον, ὡς ἂδ πάσχειν οὐκ θανον·

285 Τούτον τὰ μὲν δέδρακα, οὐ πένονθ’ ἔγρω
Τὸ γάρ πάνεσσαι καὶ πλανᾶσθ’ ἔκουσιν
Ποθῶ, τὸ δεσμῶν τυγχάνειν ἐλεύθερος.
Μηδ’ ἀνδάδ’ εἶναι τὴν ἐμήν κατοικίαν.
Εοὶ ταῦτα φάστατ’, ἀλλ’ ἔμοι τάνατα.

290 Πάσουν λέντι μέτρα κέρκυρως φέρων.
Ταῦτ’ οὖν νομίζεις συμφοράς; Ὡς συμφοράς!
Τοῖς δ’ ἀνδροῖς μὲν (καὶ γάρ οὐκ ἀρήσομει,
Ἐχω τι κάθητο γόδε καὶ τοῦ ξιλοῦ,

280 Rursus artificiose exagitas aliena mala.

Quid ad te mea calamitatis,
Quemadmodum ipse appellas? nunquid tu morbo correptus

Doleres minus, si eodem morbo laboraret proximus?

Præterea audi, quod ipsum pati nequ quam par sit.

285 Horum alia quidem feci, non passus sum ego.

Nam inops esse et vagari sponte mea

Cupio, et vinculis esse liberum,

Nec in hac vita fixam esse meam habitationem.

Tibi haec chara sunt, mihi vero contraria.

290 Noli leonem metiri ex sinuia.

Hec ergo arbitraris esse calamitatis? o calamitatis!

Quibusdam equideum angor (id enim non negabo:

560-561) Habeo quippe aliquid terre et ligni,

Et noxie, que inde nata est, voluptatis, homo cum sim);

295 Verumtamen perfero, et tolero que patior.

Cruciatus meus præstat robori tuo.

Quin etiam hoc una simul considereremus:

Ambo affligimur: verum tibi vitiorum

Prena est, id quod pateris: ipsi mores te accusant,

300 Acerbumque et accuratum, quod intra te est, tribunal.

Mibi vero arumna est quedam purgatio

Vel levioris fuliginis: needum dico

Explorationem quandam esse ei luctam, hanc adversitatem,

Ut vincendo assequar coronam.

305 Quid ista? quemnam tibi ex his verbis reddit utilitas?

Medico nemo mentis compos illudit;

Vel sic inscius morbo periret.

280 Πάλιν πλέκη. Hac est responsio Gregorii.

282 Καλέσαις. Ita Coisl. et Vat. Edit. καλέσαις.

285 Τούτων τὰ μέρη. Res adversa ita dividit Gregorius ut quandam hoc nomine appellandas esse neget, cum voluntarie sint, ut paupertatem, et ex aliis locis in alia loca oberrationem; in aliis autem, ut corporis doloribus, patientiam adhibeat.

287 Ποθῶ. Coisl. πιέω. Mox. sup. lin. τῷ δεσμῷ, pro ὃ δεσμῶν.

290 Παιναῖαι, etc. Illoc proverbium, inquit Billius, non inleganter usurpari solet de iis qui propterea quod ipsi in voluptatibus et deliciis sumnum bo-

A Kal τῆς ἑξήνης, διθυρωπος ἕννι¹·

295 Ἀλλ’ οὐν φέρω τε καὶ στέγω πάσχων τέδε.

Ἐμοὶ τὸ πάσχειν κρείσσον ἢ σοῦ τὸ σθένειν.

Ἐπειτα τούτῳ συνδιαστεψώμεθα.

“Αμφω κακούμεθα”· ἀλλὰ σοι μὲν τοῦ τρόπου

Δίκη τὸ πάσχειν· ὁ τρόπος κατηγορος,

300 Τὸ πικρὸν ἔνδον καὶ σαρές κριτήριον.

Ἐμοὶ δέ τις κάνθαρος ἡ μοχθηρία,

Καὶ τῆς τυχόστης αἰθάλης· οὐπω λέγω

Πειράν τιν’ εἶναι καὶ πάλιν τὸ δυσγέρης,

‘Ος ἀν κρατήσας καὶ τύχοιμι τοῦ στέφους;

305 Τὶ ταῦτα; τὶς σοι τῶνδε ἔνησις τῶν λόγων;

Ιστρόν οὐδεὶς εὖ φρονῶ σοφίζεται·

“Η λησθί οὐτα τῇ νόσῳ διαφθαρεῖς.

METRICA VERSIO.

Aliena rursum sevus exagitas mala.
Nostræ quid te miseria? sic nam vocas
Quæ dura patior. Tunc correptus febri,
Levius doleres, alterum regrotum videns?
Audi deinde: dispar est ipsum pati.
Horum ipse quedam passus haud sum , sed lubens
Feci. Vagari nam libet, censu libet
Carere: liber vinculis nam sum omnibus,
Nec illa sedes uspiam hic fixa est mihi.
Tibi chara sunt haec? at mihi contraria.
Ne tu leonem metiri ex simia.
Calamitates haec putas? Sortem gravem!
Angor quibusdam rursus (haud negavero,
Mili quippe limi, cum sim homo, pars est quoque,

B Lignique, et illinc gaudi orti noxiis),
Toleranter ista pectora at fero tamen.
Cruciatus iste robori præstat tuo.

Mecum istud etiam tu , velim, consideres.

Vexamus ambo : criminum sed tu luis
Pena: aperte hoc arguant mores tui,

Sæcum tribunal mentis , et clarum admodum.
Ærimum contra nonnihil mea crimina,

Fuliginemque vel levem expurgat meam.

Quin forte lucte est instar haec molestia,

Ut , hoste victo , nobilere palmarum assequar.

Quid ista? quisnam fructus ex verbis tibi?

Nemo medenti , prædictus mente integra,
Illudit : aut sic semet imprudens necat.

Δών νοσήματ', ή καταφρόνειν θεού.
 Ή συμπτυγέντα τοῖς κακοῖς, ἀπ' ἐλπίδος
 510 Ἐχειν τὸ χρήστον. 'Αλλ' ἐδὺ δέξαι λόγον.
 Τούτους πάθοις οὐ μηδέπερ· τοῖς κακοῖς
 Ηερωφρόνησις, κάπογνωσις ἐλπίδος.
 Κριτής μὲν ἔστιν, ἀλλὰ καὶ πατήρ θεός·
 Δέδοικας ὡς κρίνοντας, ὡς χρηστῷ δὲ γε
 315 Θάρρησον· εἰπὲ τὴν νόσον, σωτηρίαν
 Αὔτε, δίδου τε δάκρυντος τοῖς ἥραμασ.
 Δός καὶ πάνησι, τοῖς καλοῖς σου προστάταις,
 Οἱ πλουσίως χαρβζούνθ' ὄντερ χρήσμεν
 Ημέτες, τὸν οἰκον τὸν θεοῦ τὰς τ' ἐλπίδας·
 320 Δός δ', εἰ εἰδὼς, τῶν σῶν τι· τοῖς ἀλλοτρίοις
 Μῆτρας τρέπεται μήτε τὸν πτωχὸν σκέπειν.

Α Ὁ μὲν γάρ ἔστι πλάσμα τῆς τοῦ θεοῦ χερός,
 "Ποτ" οὐκ ἀτίμος· ή δὲ καὶ σεβασμός.
 Μή μοι τὸ θεῖον ὡς δικαστὴν ἀδιλον
 325 Ὑπόπτη, μὴ καὶ τοι πλέον χολώσεται.
 Κλέπτειν διδάσκεις τὸν κλοπῆς ἀναιρέτην;
 Εἰ μὲν σε πείθω, κρέσσον· εἰ δὲ μηδέπω,
 Τὸ γοῦν τυραννεῖν δέκ γοῦν στῆσθον ποτε
 (Κόρος δὲ πάντων καὶ καλῶν καὶ χειρόνων).
 330 Καὶ τοῦτο τὸν σῶν αἰτίαν· τοῖς γάρ κακοῖς
 Μέγιστον ἔστι καὶ στάσις πονηρίας.
 Εἰ μὲν δέχῃ τοῦτ· εἰ δὲ μή, σὲ μὲν τάρου
 Μνήσω, τὸ πάντων τῶν κακῶν ἔστιν πέρας,
 "Οὐ πάσιν Ιεζοῦ Ισα, καὶν Ἡρακλέους
 335 Στήλας παρέλθεις, καὶ πύλας τὰς Καστριας,

Duo hic sunt morbi, aut Deum contempnere,
 Aut obrutum malis omnem boni spem
 310 Abjecere. Tu vero meum excipe consilium.
 Neutrū tibi contingat. Par malum est
 Contemptus Dei et desperatio.
 Judge quidem est, verum et pater Deus;
 Ut judicantem metuis, ut bono
 315 Confide; expone morbum; salutem
 Posce; da lacrymas vulneribus tuis.
 Da etiam pauperibus, velut bonis patronis,
 Qui afflati largiuntur, quies indigemus
 Nos, scilicet Dei commiserationem et bonas spes.
 320 Da porro, si das, ex tuis; nec alienis ex rebus
 Mensam exhibeas, aut pauperem tegas.
 Pauper enim est figuramentum manus Dei,
 Ideoque non contemnendum: mensa autem venerabilis est.
 Ne tu Numini tanquam malo judici
 325 Corruptelam moliri velis, ne tibi magis irascatur.
 Subripere doces eum, qui furtum prohibet?
 Si te persuadeam, id quidem melius; sin minus autem,
 Saltem tyrannidem exercere tandem aliquando desine
 (Satietas enim est rerum omnium tum bonarum, tum malarum);
 330 Et hoc equidem in te laudabo; improbis enim
562-563 Maximum quoddam est desiderie de pravitate.
 Si hoc admittis (bene est); sin minus, tumulum
 Tibi in mentem revocabo, qui omnium malorum est finis;
 Quem habebitis communem cum omnibus, etiamsmi Herculis
 335 Columnas prætergredereris, et ultra portas Caspias,

308 Δών. Ita Coisl. Edit. δύο.

309 Η συμπτυγέντα. Coisl. συμπτυγέντα.

331 Τρόχελα. Billius verit sacram mensam, a -
 que in notis censet intelligendum esse sacram Eu-
 charistiam, eo quod postea dicatur σεβασμός. Hic
 tamen Gregorius non nisi de mensa hospitiorum ex-
 hibita, quae quominus ipsa venerabilis appelletur,
 nihil profecto velat, loqui videtur. Ibid. τὸν πτω-

χον σκέπτειν. Coisl. τῷ πτωχῷ σκεπτήν. Combef. τῇ
 πτωχῶν σκεπτήν.

324 Μή μοι τὸ δεῖον, etc. Eum, qui post multas
 opes scelerate partas, aliquid in pios usus erogat,
 tanquam hinc sclerorum impunitatem empturus,
 huic pulchre comparat qui judicem pecunia cor-
 rumpere molitur. BILL.

334 Οὐ καστρ. Ita Coisl. Edit. δύ.

METRICA VERSIO.

Morbus duplex hic, vel Deum contempnere,
 Malis vel omnino obrutum cunctas procul
 Spes effugare. Monita sed uerba excipe.
 Neutrū tibi ex his accidat. Pari in malo
 Heret, Deum qui temnit, et qui spem abicit.
 Est ille index: est item dulcis pater.
 Ut judicantem metuis? at benignitas
 Te firmet. Equisdime doleat, expone, ac pote
 Supplex salutem; lacryma ob plagas tuas;
 Egenitus da, pressibus qui sunt tui,
 Qui largiuntur afflati, quies est opus.
 Nobis bonas spes, criminum veniam a Deo.
 Da porro, si das, de tuo: nec vel sacram
 Mensam, nec inopes opibus creptis tege

B Regis supremi fictus est pauper manu,
 Ob idque pretii maximi: haec venerabilis.
 Nec tu Tonantem, judicem ut pravum, stude
 Surripere, fiat ne tibi hinc infensor.
 Surripere num tu, fulta qui veta, doces?
 Flexere si te haec, pulchre habet: sin at minus,
 Quandoque saltem rapere, qureso, desine
 (Rei saturitas omnis est, bone et male);
 Hoc quoque tuorum laudibus tollam; improbis
 Nam magna laus est a malo desistere.
 Si flecto, pulchre est: sin minus, busti tui
 Te submovebo (linis id cunctis malis),
 Quod par habebis omnibus, licet Herculis
 Superes columnas, Caspias portas licet,

Τὰ τῶν συνοίκων κτώμενος καὶ γειτονῶν·
‘Ον δὲλλος, οἶσμ’, ἔξει τοῦ σοῦ τρόπου,
Τὸ λοξὸν βαίνειν ἐκ πορείας σῆς ἔχων,
—Χείρων μαθήτης τοῦ σοφοῦ διδασκάλου·
310 Καὶ τῆς ἀπευκτῆς τοῖς πονηροῖς ἡμέραις,
Καθ’ ἣν ζόροι τε καὶ φύλαγες, καὶ τάρταρος,
Εἰσπραξὶς δύτες τῶν κακῶν τῶν ἐντάδε,
Τὴν εἰκόνα ζητοῦντες ἐγχειρισμένην
Ταῖς τοῦ δράκοντος καὶ πολυτερόπου πάγαις,
345 Τεῦνοντας ἡμέραν τῆς κακίστης θόνης·
‘Ἐγὼ δὲ δηνος φύγομε τὴν μορθηρίαν
Ζητῶ, τοῖς πεπρούσι τε καὶ τοῖς βιδοῖς
Γῆς ή θαλάσσης, ή τοῖς σοφίσμασιν,
Εἰς ποσὸν ἐλθόν τέρμα τῆς οἰκουμένης,
350 Τίνα ζόρον πρόδηλημα ή νέφος λαβών,

Facultates concivium possidens et vicinorum,
Quem aliis, ut arbitrus, disperdet, iisdem ac tu, moribus præditus,
Oblique gradi ex tuo incessu consecutus,
Pejor discipulus vafrī magistri.
340 (Revocabo etiam) horrendam malis tristemque diem
In qua tenebre, flammæ, et tartarus,
Vindicos malorum, quæcumque hic commisimus,
Imaginem Dei querentes penitus deletam et obrutam
Draconis subdoli fraudibus,
345 Qui gustandam nobis præbuit pessimam voluptatem.
Ego vero quo pacto effugerem possim banc nequitiam
Quæro, quibus alis, et quibus profunditatibus
Terræ et mariis, aut quibus sophismatibus,
In quam secedens partem orbis terrarum,
350 Quam caliginem pro tegmine aut nubem assomens,
Quibus Numen exorans precibus?
Haec tria ubique versantur, tempus, locus,
Peccatiisque præfaciilla occasio;
Statuam mihi divinam legam. Quænam illa est?
355 E civitate in civitatem fugite: etenim, in quas fugere possitis, urbes
Quædam supererunt, dixit Christus apostolus,
Quando exigetur dominator omnium Deus.
Omnes obibo usque ad extremum ignem,
Fugiens improborum intolerabiles impetus.
360 Illuc quidem eos tenebit vel invitox ultio divina.
Non jam perturbabunt celestes mansiones,
Nec inde pauperes expellunt, ut nunc ejiciunt,
His in terris; qui etiam ab ipsius potent forsitan
Comunis etiam exiguam guttam ad refrigerationem flamarum.
365 Dives hoc tibi persuadet, et Lazarus;

340 Τοῖς πονηροῖς. Ita Coisl. Edit. τῆς πονηρᾶς.
343 Ἐγχειρισμένην. Vat. ἐγχειρισμένην.
356 Λειλῆφοντ. Ita legendum videtur cum Bilio.
lio. Editi. λειλῆφοντ. Vide Matth. x. 23.
357 Διωρῆθ. Ita legitimus. Bilio conjecturam pro-
bantes. Coisl. διωρῆθ. Tunc expellitur

Αι μοια τὸ θειον ἐκθεραπευσας λιταῖς;
὾ς ταῦτα τρία πανταχοῦ, χρόνος, ὥσπερ,
Ἀμαρτίας τε τῆς κακῆς ῥάστη τύχη·
Στήσω νόμον τὸν θεον. Οὐτός ἐστι τές;
355 Ήδεις ἀμείβετ' ἐκ πολέων· τῇ γάρ φυτῇ
Τινὲς λειλῆφοντ, εἴπε τοῖς ἀποστόλαις,
“Οταν δωδηθῇ δι κρατῶν πάντων θεός.
Πάσας ἀμείψα μέχρις ἐσχάτου πυρός,
Φεύγων πονηρῶν ἀσχέτους ἐπιδρομάς.
360 Έκεὶ μὲν ἔξει καὶ ἀκοντας ἡ δικη.
Οὐδὲν διοχλήσουσι ταῖς δηνοι μοναις,
Οὐδὲν ἐκβαλοῦσι τοὺς πένητας, ὡς γε νῦν,
Κακελένην εἴπονται δεσμοντα τυχὴν
Οικτον βραχελας φανδος εἰς φύξιν φλογός.
365 Ό πλούσιος σε πειθέτω καὶ Λάζαρος·

METRICA VERSIO.

Conciviumque, proxima et bona colligens :
Quod, opinor, alter diruet, riu tuo
Obliqua ligens (sic soles) vestigia,
Vafrī magistri discipulus nocentior.
Horrendum et illum rursus objiciam diem,
In quo tenebre, flammaque est, et tartarus,
Quis vindicatur quidquid hic commisimus,
Et per quis imago queratur, plane obruta
Astus per anguis subdoli : per gaudia
Qui nos inescans pessima, in casses trahit.
At ipse quoniam criminis effugiam modo,
Quibusque pennis, querito, que gurgite
Terra maries, vel quibus sophismatis,
Orbis quemam limitem extremum potens,
Qua nube, quave inc tegens caligine,

Deus, cum ipsius doctrina, et qui eam colunt aut
prædicant, exigitur.

359 Αγχέρεν. Ita Coisl. Editi mendose τοιά-
τοις.

364 Εἰς φύξιν. Ita Vat., quæ lectio multum ar-
ridet. Edit. φύξιν.

B Quibusve precibus cœlitum exorans Patrem ?
Ubique terrena sunt enim, tempus, locus,
Noxque promptæ facilia et contagio :
Legi Dei parebo. Quid vero haec jubet ?
Ex urbe in urbem pergit; fugæ siquidem
Quædam supererunt (dixit hoc Christus sub)
Procil exigetur cum poli rector Deus.
Omnes obibo, donec ignis ultimus
Adsit, malorum ne graves subēam impetus.
Illuc habebit ultio hos, nolint licet.
Non jam molesti sedibus superis erunt,
Inopæ nec illinc, ni modo, expellent foras.
Quin forte ab ipsius guttulam exiguam petent
Ardor levari nonnihil flammæ ut queat.
Hoc dives ille, Lazarus iequæ hoc docet :

Ο μὲν μόνον δίδους γε τοῦ τρυφῆν δίκαια,
Ἄλλον κάμνοντας καὶ τραφῆ καὶ τραύμασιν,
(Ὄθει τὰς οὖν κάκηνος, ἃς σύ, Λάζαρον).
Ο δ', ὡς φέρων ἄπαντα, καὶ τιμώμενος.
370 Πέρας λόγου. Δέχου δὲ σὺν τρόμῳ λόγου.
Πολλῶν κακῶν ὑπανταν τε καὶ καλουμένων,
Εἰδωλολάτρης οὗτος εἰρηται μόνος
(Ο τῶν κακῶν μέγιστος ἐστιν ἢν βίψι),
Ος οὐδὲν οἶδεν, ή λογίζεσθαι, πλέον.
375 Ός καὶ τόδι ἀντάγος τῇ νόσῳ παθεῖν
Εἰ καρδὸς θεοὶ τῷ πάθει καρδὸν φέρων,
Ἡ καὶ Χαμὼς βέβληγμα τὸν πλούτον σέβων.
Τέλιμων οὖν, βέβλημεν εἰδῶλων τύπους,

IIIle quidem ob delicatam duntaxat vitam dans peinas,
Cum Lazarus afflicteretur ex inopia cibi et ulceribus
(Propulsabat enim ille Lazarum, ut tu nunc pauperes);

Iste vero, quod aequo animo calamitates tulerit, honore affectus.

370 Sed finis sit orationi. Tu autem accipe cum tremore extremum hoc verbum.

564-565 Cum multi sint et appellantur improbi,
Idololatra ille dictus est solus.

(Quod malum est maximum in hominum vita),
Qui nihil aliud novit, quam pecuniam numerare;
375 Propterea quod facile, qui hoc morbo laborat,
Si tempus occurrit cupidiati lucrum afferens,
Vel ipsum Chamos idolum, Plutum adoret.
Projiciamus igitur, projiciamus fictorum numinum simulacra,
Solum Deum venerantes, quem agnoscimus.

XXIX. Adversus mulieres se nimis ornantes.

Nolite capita tollere instar turri, adulteris criibus. o mulieres,
Lascive inflectentes mollia colla e scopulis,
Nec Dei formas inungit fodiis coloribus;
Sic ut non jam facies, sed larvas gestetis.
5 Neque enim nudum caput fas viro mulierem
Ostendere, dum aut auro stringuntur crines,
Aut coma soluta humeris hinc inde
Involitat, instar Mænadi, molibus ventis agitata,
Neque cristam superne ferre licet galeis similem,
10 Procul conspicuum speculae viris collucentem,

* Alias Bill. 64, pag. 147.

369 Τιμώμενος. Ita Coisl. Edit. τιμώμενον.
370 Πέρας. Ita Coisl. Edit. πέρα.

375 Ο. Ita Coisl. Edit. ω.

374 Λογίζεσθαι. Ita Coisl. Edit. λογίζεσθαι. Billius : Præter aurum nil scit, aut nil cogitat.

375 Χαμὼς βέβληγμα τῷ πλούτῳ. Heret hic Billius et fatur se ex Gregorii scriptis colligere non potuisse, cur potissimum Gregorius Plutum Chamos vocet. Verum, si minus ex ejus scriptis, saltem ex libro Iudicum xi, 24, id colligere possumus, ubi Jephite regi Ammon bellum moventi, et veluti sua repente, que Amorrhæorum fuerant, eisque Israelite, Deo auctore, abstulerant, sic respondet : Οὐχ ἡ κληρονομήσει στο Χαμὼς, δέος; οὐ,

A Μόνον Θεὸν αέβοντες, δην γινώσκομεν.

KΘ. Κατὰ γυναικῶν κατιλαπτίζομενων.

Μή κεφαλᾶς πυργοῦσες νόθοις πλοκάμουσι, γυναικες,
Θρύποντας μαλακοὺς αὐχένας ἐκ σκοτείων,
Μηδὲ Θεοῦ μορφὰς ἐπαλείφετε χρώμασιν αἰσχροῖς,
Δέστε προδωτεῖον, κονχὴ πρόσωπα, φέρετε.
5 Οὐδέποτε γάρ ἀσκεπτά κεφαλὴν θέμεις ἀνέρι γυναικα
Φαίνειν, ή χρυσὴ σφιγγομένων πλοκάμων,
Ήπειρος δέσποιο κατευμάδην ἔνθα καὶ ἔνθα
Σκιρπώντος ἀπαλῶν παινάδος ἐξ ἀνέμων.
Οὐδὲ λόρον καθύπερθε φέρετε κορύθεσσιν ὅμοιον,
10 Τηλεφανή σκοπήν ἀνέρας λαμπομένην,

B Σολον colamus, nosse quem nobis datum.

XXIX. 1 Πυργοῦτε. Schol. Coisl., θύσης πύρ-
γον δέκην.
2 Έκ σκοπέλων. Quae ipsa sint scopuli, et iuste-
nit spectantim certa naufragia. Com. 6
3 Φυτεῖτε. Sup. lin. δεκτούτεν.
10 Σκοτητή. Ia habent codd. Regii 992, 993 et
Coisl. Edit. σκοτή.

METRICA VERSO.

B Solum colamus, nosse quem nobis datum.
XXIX. ADVERSUS MULIERES SE NIMIS ORNANTES.

(Ed. Morello interpret.)

Crinibus ascitis capiti fastigia vestro

Ne addite, conspicua ut mollia colla sient

Neve Dei formas pictura inducite feda,

Ut jam non facies, larva sed ora notet;

Feminem caput illicitum est nudare, virorum

In costu, seu auro cassarie implicita :

Sive come hoc illuc agitate, et pone vagantes,

Perque leves auras Mænadi instar eant.

Femina nee cristam galeas instar vertice gestet,

Nempe viris latē ut spleudeat haec specula.

Quorum ille penas unicum ob luxum dedit,
Premicerut alter cum fame et molo ulcerum
(Pellebat enim Lazarum, ut tu pauperes);
Hic contra bonorem, cuncta quod ferret, tulit.
Hoc tremulus audi, quod loco dicam ultimo.
Multi licet sint, et vocentur, improbi,
Idololater dictus est solus tamen
(Quo nullum in aeo gravius est usquam scelus),
Qui præter aurum nil scit, aut nil cogitat :
Facturus ut qui boc facile sit, morbum ob suum,
Si tempus astet quidpiam lucri afferens,
Vel exsecrandum quod Chamos Plutum colat.
Pellamus ergo feda simulacra, et Deum

Ἡλ Μνοι μαλακοῖ διαιγάζουσαν θειεραν
Κρυπτήν, ἀμφαδήην, τήνδε μετωπίδην,
Σανθὸν ὀπατρέπτωσαν, δότην κρήδεμον μιλεν,
Ὦς δοκείν πολάμης Ἑργα πονησαμένης·
15 Εύντονοι οὐχ ὀρθωτα δεδάκαλον, διπονοι εἰκὼν
Μορφῆς στασαμένη, κάλλος εκεῖθε γράπεις.
Κάλλος δ' εἰ μὲν ἔωκε φύσις, μὴ κρύπτετ' ἀλοφῆ,
Ἄλλοι οἶοι καθαρὸν δενδράτον ὑμετέρους
ἔνθετε, κάλλοτριψ μηδὲ διματα ληγνὰ φέρουσι·
20 Οὐμαστὶ γάρ κραδή ἵππεται οὐχ δοῖσις·
Εἰ δ' οὐ γεινομένης συνέστητο, δεύτερον αἰγος
Φεύγετε, ἐκ χειρῶν κάλλος ἐφελκόμεναι·
Κάλλος, δι γατὰ φέρει, καὶ δινῶν ἔστι γυναι·

Aui molli pellucidam lino cæsarium,
Oculeum, simul et perspicuum, froutem supra reviuctam,
Flavum quiddam coruscantem, qua parte velo non obtegitur,
Ut videatur opera manæ elaborata;
15 Quippe quæ cæcum magistrum, exani me simulacrum
Forma tibi proponens, illinc pulchritudinem quasi penicillo ducis.
Pulchritudinem autem, si quidem dedit natura, nolite occultare pigmentis,
Sed solis puram maritis vestris
Servate, nec alii quibusquam procaes oculos injicite:
20 Oculos enim cor nefarios sequitur:
Sin autem vobis negavit natura formæ elegantiam, secundam deformitatem
Fugite, pulchritudinem manibus comparatam;
Pulchritudinem, quam terra producit, quæ venditur a mulieribus
Trivialibus, quam obolis vendunt paucis.

25 **Pulchritudinem,** quæ abstera in terram fluit: quæ ad risum
Consistere non potest, si solerit latitia effusior genas,
Et lacrymarum rivilis prodiit, et uero sudore
Metu excusso, et guttis solvitur exiguis.
Quæ vero ante splendida erat, gratoque quodam prædicta nitore geua
50 Risum magnum inovet, subito bicolora apprens,
Subatra, caudita. O nigricolor, minioque fucata,
Quoniam potes retinere pulchritudinem, quæ tam facile prodiit et deletur?
Hec immobilius statuſ linquenda: tibi vero
Forma quæsita pigmentis non convenit, quæ multis solvitur casibus.
35 Hoc divina ſabriticæ corporis, illud manufactum: illud antiquum,
Hoc novum. Pratum dicas duplices flores ferens,

12 Metaphysicæ. Sup. lin. διλλην δι κατὰ τῆς
τέψεως.

43 Κρήδεματος. Coisl. int. τὸ σουδάριον.

45 Ἀχνοος. Male edit. ἀπλούον.

46 Γράφειν. Coisl. et duo Regii γράφεις. In uno
cod. Coll. legitur ὅπε, προ εὗται, στροφέμνην προ
επηρεάσει, et γράφειν προ γράψεις, quæ lectio plati
num efficit sensum: Neque cæcum magistrum, inane
simulacrum formæ tibi proponens, hinc pulchritudi
nem quasi penicilli ducas.

47 Μὴ κρύπτετε. Sic Chig. et Coisl. Edit. μὴ
χρύπτετε.

49 Κδιλλοτριψ μηδὲ διματα. Sic Chig. et Reg.
993. Edit. μηδὲ διλλοτριψ.

20 Οὐχ δύσοις. Ha Chig., Reg. 990. Sup. lin. τοῖς
διδίκαιοις. Edit. οὐχ δύσως.

22 Εὔρελκόμεναι. Schol. 991 χειροποιήτον.

24 Περιγράμεναι. Int. πειρασκομέναις.

A Πανδήμοις, διοιῶν περνομέναις οὐλγῶν
25 Κάλλος, δι πιπτόμενον χραμὸς ρέει· οὐδὲ γέλωτε
Τοστα, ἐπην λύτη χάρμα παρειν δηλη,
Καὶ δακρύων ὄχετοσιν ἐλέγγεται, ικμαλέψ τε
Δειματι, καὶ φεκάδος λύται ἐξ οὐλγῆς.
‘Η δὲ πάρος στίλβωσα, καὶ ἡ χαρίεσσα παρειῇ,
30 Χάρμα μέγ’ ἐξαπίνης δεχρός ἐξεφάνη,
Περκή, μαρμαρέσσα. Μελάγχρος, μιλοπάρρε,
Πῶς δύνασαι κατέχειν κάλλος ἐλεγχμενον;
Ταῦτ’ οὐ κινημένοις ὅγάμασι· το δ’ ἀφορητη
Μορφη, καὶ ποιλός λυσέμνη πάλεσι.
35 Τούτο Θεοῦ δέμας; ξοτι, χερὸς τόδε· τοῦτο παλαιν,
Τούτο νέον. Λειμῶν δισσάς φέρων,

25 **Pulchritudinem.** Ms. πιπτόμενον, et sup. lin.
πλυνομον.

31 Οὐχετοστιν. Int. βεύμασι πλατόνεται. Μοχ,
ὑδροπολι φέλλω.

31 Μαρμαρέσσα. Sup. lin. 991, λευκή. Μοχ
σχολ. ὡς μαλάγχρος.

32 Εὐλεγχμενον. Chig. sup. lin., οὐλιμέζμενον.

33 Οὐ κινημέρασι. Int., ἀκνήτος. Ηας linquen
da mortis status, tibi vero non convenient quæ non
in immobilius statuſ, sed forma multis modis dissolubilis.

Ibid. Σολ δ' ἀφορητη, ita exigit sensus. Coisl. et
Combeſ. το δ' οὐ φορητη, cui repugnat metrum.
Edit. το δὲ φορητη. Reg. 991, sup. lin. πειρασθητή.

— Metrica versionem hic capiat qui potuerit.
Duo sequentes versus adeo contra sensum peccabant, ut mutationem expostularent, quam Italica
distincta in inferius reperies. CANTAU.

METRICA VERSIO.

Ac vel lucentem lino redimire capillum,
Occultum aut clarum summa per ora nefas :
Flavum fulgentem, simul ac velamen abegit,
Ut palma constet munus id artificis :
Cum cæcum doctorem, atque exanimum simulacrum
Formæ constitutens, hinc decus assequitur.
Si formam natura dedit, ne inducite fuso,
Sed facile ut solis pura sit illa viris :
Neve oculos avidos alium jaculum in illum :
Nam cor non caste lumina subsequitur.
Si minus est vobis fornax concessa venustas,
Nec deforme decus conciliare manu :
Quod tellus profert decus, et venale lupis est

B El scortis, nummis exiguisque emitur.
Hic decor abstersus per humum fuit, atque manere
In risu nesci, quando soluta gena est.
Eluitur, quoties lacrymarum funditus imber ;
Hunc madidusque metus, stillaque parva abigit.
Inde prius fulget gena quæ gratissima visu,
Discolor appeti, res bene ridicula,
Fusca et marmorea. O minii male tincta colore,
Qui retinere potes quod decus arguitur?
Haec non sponte sua signis salientibus adsunt :
Extera forma modis solvitur innumeris.
Numinis haec vobis, illz manus; retus illa figura,
Haec nova; ceu pratum fert varias violas,

Τερπνῶν τε στυγερῶν τε ἀμοιβαδίς, τὴ τις ισθής
 Ἀμφίρρος δόναις πλεοσιν ἐλκομένη.
 Τούνεκεν ἡ φεύγεντις γραπτάς δέμας, τὴ φυλάσσειν,
 40 Μῆδ' ἐπιλαθητὸν εἰδενος ἀλκάρ ἔχειν.
 Ἰστὸν Πηνελόπης, τὸν νῦν λύει, ἡμαρ ὑφανεν·
 "Ἐνδοθεὶς τὴν Ἐκάδην, ἔκτοθι τὴν Ἐλένην.
 Εἰ μὲν δὴ μῆχος τι λαβεῖν πάσιν, οὐ μὲν ἀνεκτον,
 Εἶδος ἀποκρυπτεῖν θειότερον βροτέρ,
 45 Μῆδη σε θεός τοιοντος ἀμεβήσαται μοι λεπτήνας·
 Τίς, πόθεν δὲ πλάστης; Ἐρψε μοι, ἀλλοτρίη.
 Οὐ σ' ἔγραψα, κώνω, ἀλλ' ἐπίπλατα εἰκόν' ἔρκοι·
 Πᾶς εἰδωλον ἔχω εἰδός αὐτῷ φίλου;

A 'Αλλ' Ἐμπῆς νούσῳ τι παρῆσσομεν. Εἰ δ', ἀρίθηλον
 50 Ἐστιν πικάντιον γραφέων εἶδος ἐπ' εἶδος ἔχων,
 Στήλην αἰσχος ισθι βροτος περιφανῶν ἔγειρεν
 Μορφήν, ἥν σὺ γράψεις Ἐμπονον ἀλλί νόσον.
 Κῆπος Ἀδάνινδος ἦδε τεχί χάρις ὄλεσταρπος,
 Πουλύποδος χροστή, γράμματ' ἐπὶ φαρμάσων.
 55 Πῶν δὲ σύγ' εἶδος ἔχουσα κολοσσόν (εἰ γε κολοσσόν
 Εὔπερον ἀλλοτρίον δινέσαι μῆθος ἔχων,
 Αὔθις γυμνὸν ἔθηκε γελοῖσον), οὐκ ἀλεγίζεις
 Αἴσχεος θυταῖον, καθάλος ὀλυμένων.
 "Ελπη δ' ἀστυφίλικον ἔχειν γάνον; οὐ μετὰ δηρὸν
 60 Οὐφεις ἀλλοτρίου καλλεος δασσον ἔχος.

Jucundos et ingratos vicissim : aut quamdam vestem
 Bicolorum pluribus zonis tractam.

Quapropter aut fuge fucatum corpus, aut conserva,
 40 Nec turpe formae adjumentum adsciscas.

Telam Penelopes, quam nox solvebat, dies texerat;
 (Id quidem agis) interne Hecubam, externe Helenam refers.
 Etiam aliquo uedo latere maritum posses, hauj tamen ferendum
 Te formam occultare divinam mortali.

45 Ne de Deus his verbis alloquatur indignatus :

« Equis, unde nam est tuus factor? Hinc abi, mulier aliena.
 Non te depinxī, o impudentissima, sed finxi imaginem mei.

Quomodo igitur idolom habebit pro chara imagine? »

Attamen huic morbo non nihil indulgeamus. Sin autem, manifesta

50 Vehu tabula pictorum, formam formae superjectam habens,

Status turpitudinis noveris te conspicuam mortalibus excitare,

Formam quam tu pinguis vivam, viribus ingenii.

Adonidis hortus est tua venustas cito marcescens,

Polypi color, littera in arena conscriptæ.

55 Quomodo tu, qua gracili formam habes (quandoquidem graculum

Alienis ornatum plumbis ostendens fabula,

Rursus his nudatū protulit ridiculum), quomodo, inquam, non curas

Sumnum dedecet, cum perierit tua pulchritudo?

568-569 An vero spes est constantem hanc tibi futuram venustatem? brevi certe

60 Perspicies ex adulterina pulchritudine quantus sit dolor.

37 Ἀμοιβαδίς. Sup. lin. Ἑκδιάδοχος. Μοχ., ισθής, ίμάτιον ὅρχον.

40 Ἀλκαρ. Schol. βοτύημα.

41 Τοτὲρ Πηνελόπης. *Penelopes telam retexere*, est inanem operam sunere, et rursus destruere quod efficeris : proverbium natum ex Homero qui *Odys. ii. 94.* fingit Penelopem Ulyssis uxorem procos eam urgentes hac conditione delusisse, ut tum se promitteret nuptaram, ubi telam, quam habebat in inanibus absolvaret. Quam conditionem, postea quam illi accepissent, mulier astuta, quod interdui texisset, id noctu retexere cepit :

"Ἐρθα καὶ ἡματίη μὲν ὑπανεκτενες μέτραν τοτὲρ,

Νύκτα δὲ ἀλλοεκτενες, ἐπὴρ δαλδας παράδεστο. Hoc proverbium usurpat Plato in *Phædron*, et Tull. Acad. quest. lib. ii.

42 Εκάδην. Int. σώφρονα. Μοχ., Ἐλένην. Int. πόρον.

43 Ἐρψε. Sup. lin., φέρου.

47 Κώνω. Sup. lin., ὁναβάστατα.

49 Ἀρίθηλον. Ita Coisl. et Chig. Edit. ἀρίθηλα. Mallem ἀρίθηλος.

51 Ἐτελέρειν. Chig. ἐγέλερεις.

52 Άλτικι τρού. Sic legendum : sensus postulat ; et certe schol. non legit Ἀλκινόον, ut in editis, quippe qui supra Ἀλκινόον scripsit ταῖς ίδαις χεροῦ, propriis manibus.

53 Κῆπος Ἀδάνιδος. Edit. male κῆπος. Ad marg. 991 scribitur : Ἐπὶ τῶν δώρων, καὶ διγυρονίων, καὶ μη ἐρπομένων. Nimirus proverbium est de rebus levicini, parum frugiferis, brevenque habentibus voluptem, radices non habentibus. Vide Erasm. Ibid. Ωλεσταρπος. Sup. lin. Coisl., καρπῶν ἀποβάλλοντα, ἀπολυμένην.

54 Πουλύποδος χροτη. Polypi color, et litteræ in arena descriptæ, proverbia sunt de rebus fluxis. Haec aptissime transfert ad fucatam mulieris pulchritudinem.

55 Κολοσσός. Quod de graculo Εἴσοπος in fabulis, hoc de cornicula scribit Horatius, epist. 3, lib. i.

METRICA VERSIO.

B Attamen huic morbo veniam damus. At manifesta

[est,

Picta ταξιδια alium mox alimumque notans.

Clarum ignominiae forma stabilire columnam

Crede tun, vivam quam facis ingenio.

Hortus Adonidis ista venustas, fructibus obstans,

Polypus omnicolor, littera et in sabulo.

Fabula nota, avis ut furtive munere gaudens

Peniarum, risum concitat alitibus,

Mox ubi nudatur specie illa. Cur tibi gratum est

Dedecut extremum, pestiferumque decus?

An sperare quas peritura haec gaudia nunquam?

Quam grave sit cernes uox decus haud proprium.

Jucundas mistas inanemis : vestis et instar,

Cui varie zone sunt, variisque color.

Idecirco pictum corpus fugito, alique caveto :

Sperne hoc probrosum subdum decoris ;

Telam Penelopes luce orsam, nocte retexiam :

Nempe Hecuba est intus, sed foris est Helena.

Quod si illa est ratio ut lateas virum, at boc pote

[nou est

Mortali divinam oculare effigiem ;

Ne Deus infensus te dictis increpet istis :

« Quisnam, unde hic factor? vade, aliena mihi ?

Te hand pinxi, canis ; est a me mica condita imago :

Cur pro forma illa das simulacra mihi? »

Πυνθάνομ' ὡς τι φέριστον ἔχει πλάσις, ήτι ποτε γῆρας.
 Τρικύνη μαρφήν, τὴν πάρος ἀνθεφόρον·
 Τῆμος δ' ἄγραφός ἐστι μελῶν πλάσις, ὡς πυρίκαιον
 [τετον]
 Λειπεσθαις σαρκῶν λείψανον ἔκ κονίης·
 65 Όφελ μετακλείειν δὲ μελῶν δόλον, εὗτε πίθηκον
 Πυτίσσαν ἐν πυκναῖς ὥστε τὸ λεπόμενον.
 Τοιη̄ φευδομένων μελέων χάρις. Ἀλλὰ, φερίστη,
 Νῦν στήσουν μορφής ἔκτυπον, ὡς τὸ πάρος.
 Ἀτρεκός οὐ μὲν ἔγως δομαῖ· ἀλλὰ ποὺν πρὸν
 70 Μηδένα μηδὲ ἀνδρῶν εἴσει δηματ· ἔχειν,
 οἷς σε πάρος κλήζον, ἐπ' ὅμματα δὲ εἰχον ἔτοιμα
 Τῇ καὶ τῇ σοβρός θύματα κυνουμένην.
 Καὶ τὸ, γέλως, ἀνδρῶν λήθειν γένος ισχανώσα,

Si vera audio, hoc commodi habet fucus, postquam senectus
 Rugis contraxerit formam prius floratam;
 Tunc cum iam membris pigmentis non adhibentur, velut igni adustas
 Relinqui carnis reliquias et cinere;
 65 Tum sero deplorat membrorum fraudem, cum simiam
 Rugis densissimis propulerit id quod superest.
 Talis commentitiam membrorum venustas. At nunc, o praestantissima,
 Status forme simulacrum, ut ante:
 Sincerum haud equidem ego putem: ac certe priusquam faciem admovet
 70 Neminem ex iis viris optabat oculos habere.
 Qui te ante laudibus efferebant, et oculos habebant in te defixos
 Huc et illuc superbie gressibus procedentem.
 Et hoc ridiculum est, te hominum genus latere velle,
 Quæ mystas tuae formæ viros adscivisti.
 75 Viri enim contriverunt hæc pharmaca, quibus delectari,
 Magnum prædonum domorum, artifices sua insanæ.
 Hæc pudicitia artificis non sunt, sed lascivæ.
 Quidquid enim struis in gratiam virorum, libidinem promit.
 Ferunt pavonem superbum, cum circulum efficit,
 80 Aureum intorquens collum, pennis gennmantibus
 Clangore suo fendens ad venerem invitare. Si autem tu formam
 Non pingis, ut lascivæ placeas oculis, hoc admiror.
 Si enim mariti desiderio flagras, ut tui ille
 Jam inde ex quo te sibi matrimonio sociavit
 85 Puellam floritem, id gratum. Si autem aliorum
 Oculis placere studies, hoc maritus odit.
 Occultare melius est membrorum elegantiam in suis ædibus,
 Quam commentitiam nefario proferre.

60 Κάλλισος. Chig. et Coisl. κύδεος.
 65 Μελῶν διδοτ. Χάρην, elegantiam. Ibid. Πλοηγόν.
 Σιμιάν propulerit, id est, emenitiam pulchritudinem.
 68 Στήγον. Εγειρε, ironice.
 69 Ἀλλὰ ποὺν πρὸν. Prius crederem te optare
 ut nemo ex iis viris oculos habeat.
 73 Αἰγαῖον. Chig. λιθόην.
 76 Τέκτονες ἡς μαρίνης. Ipsi enim sibi laqueos
 quibus capiantur parant, dum pigmenta conficiunt,

quibus elegantiores reddantur mulieres.
 78 Τσχρδέη. Ita duo Regg., Coisl. et Chig. Edit.
 τεχνητοί.

79 Ταύ. Chig. et Coisl. ταύον.
 80 Ἀτρεπεδεῖ. Stellis micans.
 84 Οἳ εἴρων σ' ἥραγε. Heg. 991. Coisl., Chig.
 έξει τοῦ δτε σε τῇγάτε. In thalamum admisit.
 87 Βελτών. Utterque interpres legit μελῶν. Cf.
 vers. 65. Edit.

METRICA VERSIO.

Audio quid prosit medicamen, quando senectus
 Contraxit faciem floribus ante parem :
 Cum non inficiunt vultus pigmenta, supersunt
 Corporis ambustæ reliquiae et cinere.
 Deflere at serum est fraudem medicaminis hujus,
 Cum densis rugis simia conficitur.
 Talis mendacis decoris stas gratia, Quare
 Siste oris speculum quale prius fuerat.
 Hand ego crediderim verum : sed vota tua essent
 Cunctis nulla viris lumen in ore fore ;
 His qui te quondam celebrabant, teque cerebant
 Ante oculos incessu atque gradu tumido.
 At quod ridiculum est, generi hoc celare virorum

B Contendens, mystas hos trahis ad faciem.
 Pbarionna namque viri triverunt que tibi cordi,
 Prædones domuum, nequissime fabri.
 Hoc lenocini est commentum, hand sobrietatis:
 Namque est flagitium quod struis arte viris.
 Pavonem memorant præ fastu cum explicit alas
 Gemmantes, collum et stellifer aureolum,
 Clangore ad se accire suo Venerem. Ipsa colorē
 Si non ob molles, miror, amas oculos.
 Este viri desiderium tibi mutuum et ardens,
 Ex quo te a prima virginē duxit amans ?
 In thalamum genitale habuisti gratiam : at idem
 Vir te edit, si alii luminibus placeas.
 Occultare donū est satius que in corpore doles,
 Quam non rite foras prodere scitilias.

Τῇ μὲν γάρ πόδες ἔστιν ἐπάρχοις· ἡ δὲ ἐπὶ πολλοῖς
90 Ισταται, ὡς τε λίνον ἵπαμένων ἀγέλη.
Τέρπῃ τερπομένῳ, καὶ ἀμείβεισθι δύνιν ὄπωπι,
Ἄστρη ἐπειτα γέλως, καὶ λόγος ἀντίθετος,
Κιεπτόμενος τὸ πρώτον, ἐπειτα δὲ θάρος ἔχοντες.
Μηρέτι μοι τὰ πρόσω φθέγγεο, γλωσσας λάλε,
95 Ἀλλὰ τόδι ἀτρεκέως μυθήσομαι, οὐδὲν ἀκεντρον
Τὸν δέσσα θηλυτέραιος παιζέταις ἀμρὶ νέας.
Πάντα γάρ ἀλλήλοισιν διμὲν ἰσπεται, ὥστε σίδηρος,
“Ον μάγης ἔρνει, δίλον ὑπ’ ἀλλον ἔργαν.
100 Ής δρέλον ψυμόνιος καὶ φύκεων, δύντι γυναικῶν,
Οι τόποι αἰσχος ἔχοντες ἐν ὅρθιαλοισι σύνοικον,
Τέρπονται κακή, χθλὸν ἔφεσσάμενοι·

Nativa tua pulchritudo marito sufficit : commentitia vero pluribus
90 Prostat , ut rete volatilium gregi.

Delectabit ille quem delectas , et reddes aspectum aspectui ;
Deinde risus et mutum colloquium ,

Furtivum id primo, poste accedit audacia.

No mibi jam , qua deinceps sequuntur, loquaris , lingua garrula :
95 Sed hoc vere dicam , nihil sine aculeo

Ex omnibus que mulieres joco dicunt aut faciunt cum juvenibus.

570-571 Omnia enim inter se coherent, ut ferrum

Quod magnes trahit, permulta deinceps rapit.

Atque utinam cerussa et fuso, loco mulierum,

100 Reniderent, et quidem abunde, viri stolidi,

Qui tantam turpitudinem habentes oculos contubernalem,

Vitio delectantur, caligine circumfusi :

Alias quidem insectantur dicterius sapientia illustres,

Ipsi vero in propriis obscenitatibus sunt porci :

105 Aut forsitan et in tenebrosa haras deciderent,

Inclusi Circes unctioicibus feriparis,

Qui non oderunt hujusmodi fucos, immo igni quasi aridam materiam:

Injiciunt, quam extrahere satius esset quam inferre.

Alium enim alius vir ornatu mulierum

110 Vincere, et insipientia primas habere gestit.

Sape etiam facultibus egentes, ut excident

Fastum uxorum suarum, maximos suscipiunt labores.

Inimico nunquam suum porrexisti gladium, neque torrenti

Tuas in segetes faciem aperius viam.

115 Pandoram ferunt, igne a consumente furtim sublati,

Ptenam mortalius ultricem advenisse

89 Ἐκάρχοις. Sic habent edit. Reg. 991, ἐπάρχοις. Mox, ἡ δὲ ἐπὶ. Ita pariter idem Reg. 991, 992 et Coisl. Edit. εἰ δέ.

91 Τέρπῃ τερπομένῳ. Int. Coisl. τέρπῃ καὶ ἀντιτέρπῃ, delectari et delectas.

95 Οὐδέτερος. Nihil quod non pungat, quod non vulneret.

98 Οὐ. Ita duo Regg. et Coisl. Edit. οὐ. Mox, δημον. Sic Reg. 990, Coisl. et Cbig. Edit. ἔτος. Atius super aliud scelus.

103 Φαστάρα. Int. Coisl. βάλλουσι μὲν λοιδορίας αυτονομας γυναικας. Injurias lacessunt sapientes mulieres.

106 Κίρκης χρισμασι θηροτόκοις. Circe venefi-

cis suis Ulyssis socios in sues mutavit. Sic lascivae mulierculae fuso ac pigmentis suis ita maritos deinent, ut pene hominum exuisse naturam, et belluiniā induisse videantur.

110 Νικῶν. Int. Coisl. οὐτερόβαλλε.

115 Πανδόρη. Pandora puerile nomen est apud Hesioidum, sic dicta, quod dū omnes donum aliquod in eam contulissent. Hanc, ob cœlestem ignem a Prometheus surreptum, e celo in terram demissam suis fugit singul poeta, ut homines phœnix suis a fecis in exitium impelleret. Hæc enim sunt de ea Jovis verba :

Σοὶ δὲ τοι ἀντὶ πορὸς δύσω κακὸν, ϕ καν διπάντες
Τέρπονται κατὰ θυμὸν ἐδύν μόρον ἀμφαγαπώντες.

METRICA VERSIO.

Forma tua et nativa virum juvat; at si eadem ambit
Multos, rete gregi tenditur ut volucrum.
Ille places tibi cui ipsa places, cernisque tuentem,
Obtutum risus, sermoque persequitur.
Hoc furtum primum, mox bina fiducia surgit :
Ne ulterius pergas, garrula lingua, cave.
Hoc tamē effilar vere, quod non jocus ullus
Femineo in cœtu est, qui stimulo careat.
Cuncta etenim sibi inhaerescunt, velut ordine ferrum,
Quod traxit magnes, ferrea quaque rapit.
Quam vellem cerussa homines, fucoque uenter,
Qui sic despiciunt, et muliere secus !
Nempe oculis tantum cum dedecus obversetur,
Induti vitorum exsiliunt nebula;

B Nec cessant cultas dictis incessere acerbis :
At porci remanent dedecore in proprio;
Deciderint in haras tales duntaxat opacas,
Vineti Circasis , unguinibusque feris.
Non etenim odore hæc, alimenta sed arida in ignes
Conjiciunt, qua eset subtrahere his melius.
Hic illum ornatu uxoris vult vincere semper,
Nec quisquam cuiquam cedere stultitia :
Saepaque cum indigent opibus, quo attollere possint
Uxor fastum , majus opusque moveat.
Atqui hosti gladium non das, torrentis et undis
In segetes proprias haud iter ipse facis.
Post ignem aethereo subductum cuimine, fertur
Pandorai venisse lucis grave supplicium,

Αντί πυρής πύρ μέλο, καλοῦ κακήν, ώς κε φλέγεται Α "Ηπαφεν, εβάθαλος τε διφαρ βάλετε έκ παραδείσου,
Κατ πλόν, δακήτας κάλλεις δαυδαλέονς
Δαζίμονας, δέλλο τι δ' δλάνο επίκλησον είτε έν δγοντας."
120 Συμφερθητά πάτταν ἀνδράσιν ἐμπελάσαι,
Δειπνολόγχη, δολέσσαν, δανάδει, μειγνύσμαθον,
Τερπωτήν θλοντην, δαλδον διειφλεγέα.
Ού μεν δέ μύθοις ἐπιπειθείμασι· εἰ δὲ κελεύεις,
Μή σύ ει πανώνθη γένεο δαυδαλέλ.
125 Πλανθώρης γένος οὖν δανάδεες· ἀλλά σιν Χριστοῦ
Εἰκὼν, σωφροσύνη λάμπτει καὶ πραπίσιν.
Ἄλλος δ' οὐκέτι μῆνος, ἐμῶν δ' ἐπάνω ἀπάκουσον,
Οὓς τεις θεοτάτους φέγγους οὖν λογίων.
Οὐκ οἴτε καὶ πρόσθε τεδν πατέρων ὡς ἀπάτησεν
130 Ἀνδροφόνοις φυτοῖς εὔχροος ἀγλάτην

Pro igne, ignem alium, scilicet pro bono malum, et quo inflammaret
Magis, eam instruxisse omni pulchritudinum generu
Deos, suas certissimae illecebras in unum conseruerat:
120 Tum vero conferunt hominibus fraudem invexisse,
Epulis insidientem, versutam, impudentem, dulciloquam,
Oblectamentum perniciosum, facem semper ardenteam.
Haec quidem fabula crediderim: verumtamen, si volueris,
Ne tu fas Pandora versipellis.
125 Paudora illae sunt omnes procaces mulierculae; sed tu Christi
Imago, sapientia splendens et prudentia.
Verum jam omnis fabula, verba mea audi,
Quis tibi divinis depropom ex oraculis.
Non audisti quomodo olim tuum parentem in fraudem impulerit
130 Homicidae arboris color niuidus?
Decepit hunc, et e virenti subito extrusit paradiso
Fraus inimici, et consilium uxoris.
572-573 Hac tibi lex est paterna ex illo tempore,
Ne unquam pulchritudini confidas, o filia.
135 Omne quidem pulchritudinem mibi, gratum sed breve ver affer
Et hiems aspera extinguit confestim:
Aut eam morbus frangit premature, aut tempus grave
Debet, edacium orbem volvendi annorum.
stud autem magis est ridiculum: novit se deformem
140 Speciem habere mulier, et calcat Danaen,
Quamvis deformis gloriaudo. Quod vero turpis est (ut aiunt,
Periti hujus artificii, neque enim id exploratum mihi est),
Communi morbo laborant, et se mutuo volunt
Celare. Quid morbo hoc pejus est?

*Pro igne dabo tibi gratam pestem, qua omnes
Delectentur suam ipsorum mortem amantes.*
Commodo itaque Gregorius Pandore comparat mul-
liores fucatas et unguentis delibatas. Hujusmodi
Pandora egregia est descripicio Proverb. vii.
123 *El ἐξελέσθη.* Int. Coisl. εἰσῆλθε, μῆτραν.
128 *Oob.* Non concordat cum genere substan-
tivi neutri εἴδων.
131 *"Hæoper.* Sic Coisl. et Reg. 991. Male edit.
trapez.

METRICA VERSIO.

Sit tuus in pomis pestiferi decore ?
Hunc lusit viridique cito ejecit paradiseo
Hostilis dolus, et conjugis alloquio.
Hinc tibi ab antiquo tenet est praescripta parente,
Ne credas formae, filia chara, tue.
Omne decus fragile est, vere quod protulit hora.
Momentumque brevi bruma peremit atrox.
Morbus autem ante diem fregit, tempuscum volucere
Messuit, annos quod corripit innumeros.
Hac etiam mulier digna est majore caciunno,
Que novit se informem, et gerit ut Danaea,
Dedecore exsaltans. At turpius hoc memoratur
Expertis (nec enim id mens mea callet opus) ;
Vexantur morbi communi : seque latere
Inivicem amaut : morbo hoc quid, rogo, daturius ?

145 Τέκτων τάχτονος Ἑργὸν ἀπίσταται, θύρις δοῦλος Ἀ Ἀλλ' δ' αὐτὸν ποταμοὶ καλοὶ ἐπεμψάντο βεῖθροις,
Ἵδριν δαρδοσύνης, φῶρα δὲ φύρ ἔδαν.
Ἄλλ' αἱ γ' οὐκ ἐθύλωσαν τὰ περ νούσους, νοεῖσθαι.
Ἡ δὲ ἔτοδος, κακὴ δύματα πηρὰ φέρει.
Ω; δὲ δυνάρες τίουσαν τὰ πέρ γελώντα πρόσωπα,
150 Τερπόμενοι χροιαῖς κινυμένων πινάκων.
Οὖτις τόνδιν σύνδεσμοι δύοια, δύον ἐπ' ἀνδρῶν
Θυμῷ, τοῦ τελέθεις χρώματα μαρτυρήτι.
Πινθάνομ' ὡς κενεῖν, καὶ ἀνελέοντο, διστεροφυνον
Ὕγιν τις ποθέων, πλάξει^θ ὑπὲρ σκοπῶν.
155 Καὶ μορφῆς τις ἡῆς ποτ' ἐράσσατο, καὶ κατ'
[πινθίς]
“Ἔλατ’ ἐπ’ εἰδώλῳ κάλλεος οὐλομένου.

145 Faber fabri opus scit, peritus cantor
Peritum musicæ, furem fur novit.
Hinc vero nolunt, quia in alio deprehendunt, in se deprehendi.
Certe verissimum est istud: vitium oculis cœcitatatem affert.
Sic viri honorant, quas rident, facies,
150 Oblectantes se coloribus vivarum tabularum.
Neque eos tam tabulis delectari puto, quam virorum
Ingenio, cuius colores sunt testes.
Audio quod vanæ, informis, posterius resonantis
Echus quidam amore captus, erraverit per scopulos;
155 Et formam quis suam deperit, et in fontem
Inſiliis ad amplexdum simulacrum extiōse pulchritudinis.
Alia autem rursus pulchra fluminis insano amore prosequebatur fluente,
Insaniebat, nec a dilectis discedebat ripis:
Lambēbat aquam, manib⁹ hauriebat, spuman arripiebat;
160 Verum nec sic igneum cessabat desiderium.
Tam caca rea est amor et præpostera. Non ergo valde mirum,
Si quem et tu juvenum de mente deturbasti,
Colore nitens, molliter vestita, roseis digitis, excels⁹ capite,
Nec unum duntaxat, sed quotquot sunt, quorum causa faciem pingis.
165 Credo id quod narratur: taurum insignis pictor elutis arte sua,
Coloribus depingens lignæam juvencum
(Novus amor) ad inanitas formas viva animantia currunt);
Quandoquidem et tu juvenibus par molita es scelus.
574-575 Orpheus feras flecebat, tu autem viros, quibus similis
170 Brutis est animus, et insanus feminarum amor.

148 Πηρὰ φέρει. Colb. παραφέρει.
149 Τὰ περ. Al. ἀπερ γελώσωτ.
150 Τοῦ. Sic Coisl. Edit. τῷ. Mox. χρώματα.
Reg. 990 δύματα.
154 Ήχοι τοιούτων. Narrat Ovidius, lib. iii
Metam., quemadmodum Echo Narcissi amore cor-
repta fuerit; verum quis ipsam Echo deperierit,
non indicat. Ibid. πλάξει^θ. Chig. πλάξεοται.
155 Τις. Ita Coisl. Male edit. τις. Sic etiam in-
fra, lib. ii, sect. ii, carm. iii, vers. 52.
156 “Ἔλατ”. Al. ἕλλατ.
162 Καὶ σὺ ρέων. Chig. οὐνέτων. Reg. 990 πι-
νθάνων.
164 Οὐχ ἔτι. Chig., Coisl. οὐχ ἔτις, δῆλα τό-
σων διστασίαις.

A Ἀλλ' δὲ ποταμοὶ καλοὶ ἐπεμψάντο βεῖθροις,
Μαίνεται, οὐδὲ δηθας ἡγ' ἀπελεύθεροι φύλας.
Αἴπετε θύρω, χειρεσσιν ἀφύσσεστο, ἀφρός ἐμπατεῖν.
160 Ἀλλ' οὐδὲ ὡς πυρδεῖς θύσαι λῆγε πόθος.
Οὔτοι τυφλὸν θύρων καὶ ἀνάρτιον. Όυ μέγα θάυμα,
Εἰ τινα καὶ σὺ νέων τήλε νόσοι βάλους,
Εὐχρόος, ἀδροχέων, φοβοδάκτυλος, ὑψηλάρηνος,
Οὐχ ἔνα, ἀλλὰ τόσους, διστασίους τράπηρ.
165 Πειθομαί, ὃς ποτε ταῦρον ἄνθηρος σοφὸς ἤπαφε τέχνην,
Χρώματα μορφώσας δουματένη δάμαλιν
(Ἐπινόοι, ήρωι) ἀπίσταντος ἐπ' εἰδεῖσθαι ἔμπινος βαίνει,
Οὐποτε καὶ σὺ νέοις μῆσας τοῖον δῆμος..
170 Θήρεσιν έστι νόσος, θηλυμανῆς τε βίος.

146 Myronis juvenca, Anthol. epigr. 4.

167 Εστέρος. Legendum forte ἔνιος, inquit Bil-
lius, ut præceptis distychi ratio reddatur, negat-
que Gregorius mirandum si taurus præstantia artis
decepitus in pictam juvencum impetum fecerit: hoc
enī ipsi communem est ac studiis viris, qui fucata
formæ elegantiæ inescati in luculentani fraudem
incident. Sed nihil immutandum videtur. De quo-
dam Parrhasio pictore etiam commemoratur, quod
arte sua sic ad vivum uvas expresserat, ut aves
ad eas, tanquam ad veras uvas advolarent. Mox,
pater, Reg. 991 βαίνεται.
168 Μήτρα. Ita duo Regg., Chig. et Coisl. Edit.
μητροῦ.

METRICA VERSIO.

Scit munus fabri faber, et furem aspicit alter :
Notus cantori est qui bonus est canere.
Hinc nolunt alias quod habent in pectore scire :
Nimirum vitium lumina cœca facit.
Ficta viri pariter derident ora coluntque,
Quos tabule vivæ, quos recreatque color.
Non tamen in tabulis vis est, sed mente virorum,
Est cuius color hic testis et indicium.
Quondam aliquis vanæ, informis, resonabilis Echus
Errabat, faua est, captus amore vago :
Ardebatque suam spectatam in fonte figuram
Alter, cui exitium forma venusta dejet.

B Et desiderio quædam insanibat aquarum
Fluminis, et ripas linquere non poterat :
Lambit aquam, palmis haurit, spumamque prehendit,
Haudque existimat aquis igneus ille furor.
Sic fures est et cœcius amor. Mirabile non est,
Si juvenem mentis de statione moves,
Hac facie, hoc cultu, his digitis, cerviceque recta,
Non unum, sed tot quam varius color est
Credo equidem artificem olim decepsisse juvencum,
Qui vaccam et trubibus funerat egregianus.
Idem amor in formas spirantia corpora invertes
Pellit, quo fabricas talia puberibus.
Orpheus ille feras persuasi, tuque viros, quies
Par brutis animus, vitaque amore furens.

Ετι το μη σάρκεσαι χαρίζεαι, άντι δε σαρκῶν
Ουμμασι, καὶ τὸ, νόσος τερπί φιλότες.
Ἄλλ' ἀπρωτός θλῆ· να πέλουμαι, οὐδὲ τοδή δισθίλων
Ἐστιν ἔμοι κενεῖς δόξαν ἔχειν κακής,
175 Οὐς δὲ ἐν καὶ πολλήσι νόμον γράψεις δικα-
ισμον,

Καὶ πινυθή περ ἑούσ· Εὔδρομον ἡ κακή.
Ἄλλων μὲν ρυπώνωται βίον τεχνάσμασι κακεῖνον,
Σοὶ δὲ πανεργούνην καὶ τι μέλαιν φορέειν.
Εἰ γάρ σώφρονές εἰσιν ἐπανθήτες, οὐ ποτὲ δὲ δίλας
180 Πειλάτες θηλυτέρας σώφρονα θυμὸν ἔχειν.
Μύδων δὲ ἡμετέρου νόμου, μηδὲ βιβατάσιν
ἔσνει ἐπ' ἀλιοτρήγη, μοιχύσιον πόθεος.
Ἀρχῇ γάρ φιλότερος ἀναιδός θύεις ἀναιδής,
Τὴν καὶ ἀνήρ φεύγων, καὶ κακότητα φύγοις.

A 185 Πώς δὲ σὺ τόσον Ερωτος ἐπ' ἀνδράς κεστην
[άντοιας,
Αναιγαμοι, γύναι, τῆλε μένεις κακής,
Ει δέ γε, σοὶ καὶ μῆδον ἀποκότης μιθολογιῶν
Δισχεσιν ὑμετέροις. Ή πολιτὴ δὲ λάλον.
Ἄκριτον δὲ τοπάροις βροτὸν γένος, δε τε φέριστος,
190 Οὐς δὲ τε χεριπέτερος, ὡς φάτις ὥγυγη.
Πολλοὶ μὲν δοκεῖσκον ἀνάρσοις, έντες δριστοῖς,
Πολλοὶ δὲ αὖτις ἀγάθοι, ἔμπαλιν ἀφράδεσι.
Κύδος δὲ πιμπάτοισιν, διτιμή δὲ τ' ἀρίστοις
Ἐστετο, οὐδὲ δική τῶν δὲ ἐπαιμεθομένων.
195 Άλλ' οὐ λήθεν δικαστα θεὸν κακή μεδέσσα
Ψύλλος δὲ ἀλαστῆς τοῖον Σειπεν Ἑπος·
Οὐ θέμις οὐτ' ἀμαθίσσον δύμην κλέος ἡδὲ κακοῖσιν
Ἐμμεναι, ὡς δὲ οἱ πλειοτέρη κακή.

Si autem non ut carnis libidini obsequaris (furo uteris), sed carnis loco
Oculis; et hoc scito, morbus est aerius amor.
At ab omni vulnera tutus es : equidem credo ; sed neque id pulchrum
Mibi videtur, inanis suspicione habere vitia.
175 Sic enim plerisque mulieribus legem institues in honestam,
Quamlibet aliqui prudens sis. Facilis cursus ad vitium.
Aliarum est sordes vita arte occultare :
Tibi vero castitatem obducere est vel levem criminis notam ferre.
Nam si casta mulieres nitida sunt facie, nunquam alii
180 Persuaseris mulieribus, ut pudicitiam amplectantur.
Præceptum est legis nostræ, neque oculos conjiceret
In uxorem alienam adulterinis desiderari.
Origo namque impudentis amoris est impudens aspectus,
Quem qui fugerit, vitium quoque fugiet.
185 Quonodo ergo tu tantum amoris cestum viris exhibens,
Ab adulterii, o mulier, crimine procul esse potes ?
Verum age, tibi fabulam congruentem referam
Turpitudini vestrae. Senectus loquax est.
Confusus olim erat mortalium genus ; et qui optimus,
190 Et qui pessimus, nullo discrimine erant, ut fama fert antiqua.
Multi quidem videbantur nefari, quamvis essent optimi,
Multi contra bovi (habebantur), licet stulti et recordes.
Gloria abjectissimos, contemptus præstantissimos
Sequebatur, utrisque hand sequam mercedem accipientibus.
195 At non latuit Deum regem vitium latius dominans,
Et taudem indignatus, istud protulit verbum :
* Haud ræquum est bonus parem et malis
Esse gloria : sic enim magis augeretur vitium.

172 Ουμμασι. Oculis : scilicet, ut a viris con-
spiciaris.
173 Σοὶ δὲ σταυρούσινηρ. Legendum nonnullis
videatur σταυρούσινη. Tua vero castitas sit ut et pulli
aliquid ferat. Favet Int. Coisl. οὐ δὲ σταυρούσινη
ἀπόλυτον καὶ μέλαιν ίματον, τι vero castitatem indue,
necnon et nigrum vestimentum.

182 Α.Ι.τορπίνη. Ita Chig. et Reg. 990. Edit.

ἀλλότριον. Μοξ Coisl. μοιχίδιοισι. Edit. μοιχα-
δῖσσαι.

183 Αρανδέος. Chig. ἀπηνός
190 Ουγγήν. Sup. lin. Coisl. ἀργαῖα.
196 Τοιορ. Colb. τοῦτο.
197 Ομόν. Sic Reg. 992 et Coisl. Edit. male
ἔμβον. Μοξ Chig. κακίστοις pro κακοῖσιν.

METRICA VERSIO.

Ut nil corporibus tribuas, solis sed ocellis,
Non expers morbi est hic amor aerius.
At nulli te ictus penetrant: concedo; sed illud
Non probo, cum vitii fama laborat inops.
Deinde noceo multius exemplo, et lege in honesta,
Sis prudens licet. At lubrica res vitium est.
Est aliarum, spuretiens vita obtegere arte:
Atram at ferre notam, vita modesta tibi est.
Nam in cute si curanda operata est turba pudica,
Vix alii superest cura pudicitia.
Præceptum legis nostræ est non flectere ocellis
Feminam in extermum, ut in adultera sit.
Dunt lascivi oculi fodi primordia amoris,
Quos si quis vitet, crimen ita effugiet.

B Tu quando ostentare viris cestum illicem amoris
Gaudes, qui pura es crimine adulterii?
Verum age, narremus fabellam, congrua quæ sit
Opprobriis vestris. Namque senecta loquax,
Indistinctum hominum quondam genus exstitit aiunt,
Nec virtutis erat, nec vitii illa nota.
Plerosque infandos, qui præstarent pietate,
Credebant rectos, quies mala mens inerat.
Indignos decus ornabat, sed dedecus sequos
Præstantesque viros, sortibus immuritis.
Res orbis vitium vidit late dominari,
Cum genitique gravi talia verba tulit:
* Haud fas est eadem statuatur gloria rectis
Et pravis: vitium cresceret usque nimis.

Τούνεκα τοῖσιν ἔνι σημεῖον ἐσθὲν δέπάσων,
 200 'Οφρ' εὖ γνώσκης, δὲ κακός, δὲς τ' ἀγαθός.
 'Ως εἰπὼν ἔρθην παρήια τοῖς ἀγαθοῖσιν.
 Αἴμ' ὥπλο δέρμα χέας, αἰσχεος ὄρνυμένου·
 Θηλυτρίας δὲ μάλιστα, ἐπει καὶ εἶδος ἀραιαῖ
 Καὶ κραδῆτη ἀπαλαῖ, πλεῖστον ὑπεκεκάδας·
 205 Τοῖς δὲ κακοῖσιν ἐπῆρε, καὶ ἀπρότον ἐνδον ἐθήκε
 Τούνεκεν οὐδὲ ἀλίγον αἰσχεος συμφέρεται.
 Τῶν σὺ μοι ἡ δύσις, πολύχρονος· οὐ γάρ ἔρευθος
 Αἰλούρος· εἰ καὶ μοι τόσον ὑπερβόλεψις.
 Τοῦτο γάρ ἔστοντι ἔρευθος ἀναπειθεῖ ἀνερεύθου
 210 'Ἐκχονον, δὲ κλύζει δρμὸς δὲ πρὸν Σαδόμων.
 Μή γράψῃς τὸ πρόσωπον, ἀτάσθαλος, μηδὲ δολώσῃς
 Εὖν χρόα. Κάλλος ἐμοὶ μούνον, δὲ δώκε φύσις.

Quapropter his ego præclarum signum impono,
 200 Ut perspicue cognoscatur, quis bonus, quis vero malus sit.;

Sic fatus, rubore tintxit genas bonorum,
 Sanguinem sub pelle fundens, cum turpitudine insurget:
 Mulieribus autem præcipue, quoniam cute rariori
 Et molli pectora sunt, plus pudoris suffudit.

205 Malis vero densavit sanguinem, immotumque intus tenuit.

Quocirca nec mihiōne ab turpitudinē erubescunt.

576-577 Ex quibus una tu mihi est, variis tincta coloribus; non enim rubore

Tuo moveor, quamlibet copiosum supra faciem exhibeas.

Rubor cuim ille est impudentia, que erubescere nescit,

210 Proles quam obruit pristinus imber Sodomorum.

Né pingas faciem, o improba mulier, neque fuso inficias

Cutem tuam. Pulebitudo sola mihi est illa, quam dedit natura.

Etenim divitiae mihi paternae sunt excellentiores

Iis quas manus mea non legitime colligit,

215 Et licet exiguas sint, multo abundantioribus. Sic ego mulierem

Diligo, quan virginem duxi uxorem, non adulteram:

Sic etiam picti filii multo meliores sunt ii, quos genui,

Quamvis picti elegantiore, isti vero imbecilliores videantur.

Horum tu memor, serva corpus tuum, quale conditum est,

220 Nec videri velis alia pro alia.

Celta quidem explorant fortis Rheni fluentis,

Atque auri puritatis ignis est judex.

Tui vero pudicitiam animi incompta pulchritudine forma

Expendo. Fuliginosus ne te pingat Belial

225 Aut enim in cinerem rediget totam, aut fumum offundet,

Tantum deformans pro exigua volupitate.

202 Αἰσχεος ὄρνυμένου. Cum turpe quid occursa-
 ret, turpi prossidente motu..., re turpi objecta.
 206 Αἰσχετ. Cod. male αἰσχεταν. Μοx συμφέ-
 ρεται. Νεκιδεμ parum commoventur.
 207 Των στι μοι ἡ δύσις. Chig., Coisl. et Reg.
 990 ἔρευθος. Ubique deficit metrum.
 209 Ἀνερέθον. Sic Cobl. Coisl. sup. lin. τῆς

A Καὶ γὰρ πλούτος ἐμοὶ πατρῷός ἔστιν ἀρείων

Τοῦ δὲ δὲν ἐμῇ παλάμη οὐχ δοτῶς συνάγει,

215 Καὶ τυθός περ ἐδον, πολὺ πλείονος. 'Ως δὲ τυ-
 [ναίκα]
 Στέργω κουριδην, σύχι δὲ μογιδην·

Καὶ γραπτῶν παιῶν πολὺ φέρετο, οὐς ἀφύτευσα,
 Καὶ περ ἀρειοτέρων, οἵ τε χεριεστέροι.

Τῶν σὲ μωμομένη τῆρει δέμας, οἷον ἐπύχθη,

220 Μῆδ' ἐδέλειν δοκέειν ἀνθ' ἔτερης ἔτερη.

Καλύβο μὲν κρίνουσι τὸν 'Ρήμοιο βέβορες,

Καὶ χρυσού καθαροῦ ἀνθρακεῖ εἰσι κρίσις.

Σὺν δὲ σαφρόνῳ θυμῷ ἀκαλλέτι καλλεῖ μορφῆς

Σταθμῶν'. Ασβολέτεις μή σε γράφοι Βελιας·

225 Η γάρ τέφρων θηραν δην, η καπνὸν ἔχεις,
 Τόσον δεικίσας τέρψιος ἀντὶ τόσης.

METRICA VERSIO.

Idecirlo his ego præbebo signum manifestum,
 Hinc bene quis malus, ut noveris, atque bonus. •
 Sic fatus, fuso sub pelle crurore, proborum
 Moxque pudore orto, tincta rubore gena est.
 Feminea in facie præsertim; sub cute rara,
 Et corde in molli, sic rubor exoritur.
 Frigidus at pravis circum præcordia sanguis
 Hesit, et ascendit nullus ad ora rubor.
 Unam te ex illis statuo, que tincta color
 Es vario : nec enim est mi rubor ille pudor.
 Infanda proleas rubor iste libidinis existat,
 Quem Sodomorum ardens obruerat pluvia.
 Ne pingas faciem, infelix, neve infice fuso ;
 Quod natura dedit, solum adamō decus hoc.

μὴ ἐρυθρώσῃς. Edīt. ἀνέρευθος.

215 Γυναικα. Int. Coisl. γυναικα παρθενικήν.

221 Κειτροί μέρ. Vide infra, lib. II, sec. II,

carr. IV, Nicobuli filii ad patrem, vers. 145

224 Ασβολέτεις. Chig. ἀσβολέτης.

226 'Αεικίσσας. Κατυθρίσας. Μοx τόσης. Coisl.

μερές.

B Pluris opes facio a patribus mihi jure relictas,

Quam gazas partas artibus illicites :

Exiguum licet, est pretiosius. Ut mihi conjux

Chara est legitima et criminis absque nota :

Et natu mihi adoptatis melloribus, illi,

Quos genui imbellies, sunt magis in pretio.

Hinc corpus servare tuum sine labe memento :

Quod sisque esse velis, nec videare alia.

Nam Celtae explorant natos in fluminis undis,

Atque auri puri iudicium ignis habet.

Pendo pudicum animum non culto corporia hujs

Ornatu. Ne ater te inficiat Belial :

Verteret in cineres quia te, vel nomina fumo

Spargere, hac pensans gaudia vana vice.

Non aurum geminis intextum lumine suavi

Perstringens oculos nobilibus pretio est :

Οὐ χρυσὸς λιθίκεσσι διάπλοκος ὅμρατα βάλλων
 Λύγας τὴρίας, τίμος εὐγένετας·
 Διεροπέδη στήνεσσι περιτρόχος, οὐας ἀτίζων
 230 "Ἄχθει μαργαρέψ ἀμφιπερικραβάνων·
 Οὐδὲ σος ἀμφὶ κάρηνον ὑπέρτατος, οὐ πολύχρυσος
 Ἐσθῆται λεπταλέων δακταλά εργα μίτων,
 Πορφύρας, χρύσεας, δακαλητά, σιγαλόεντα,
 Οὐδὲ παρειών φάρμακα λεγαλέα,
 235 Κέδρος θυλατέρας· οὐ χειλά πορφυρόεντα,
 Οὐ γραπτῶν βλεφάρων ὄρην ὑπερβάτη φέρεν
 Κνανένη, διεράς τε κόρας ἔντοσθεν ἐλίσσειν,
 Οὐδὲ χέρας τε πόδας τε φιλῷ καὶ τῇδε δεσμῷ

Α 240 Χρυσῷ σφιγγομάνηη, δούλιον εὔχος ἔχειν,
 Οὐδὲ μύροις μαλακοῖσι τεθὲ δέμας, τὰς κάρηνον
 Χρίσασθαι (νεκροῖς ἀμφιέπουσι γύπες).
 Μηδὲ μὲν ἐν στομάτεσσι τοῖς δέρροντον ἐδωδήν
 Μαλβάσαστεν, δονένοστος ἔνθα καὶ ἔνθα γέννων,
 245 Οἴτα περιφρόνεσσα ταῦφρονας· τεκ' ἄρ' ὀδόντων
 Πέμπτεν καὶ διερῦν ἀρρόν ἀπὸ στομάτων.
 Μηδὲ δέρφων στεροπῆσσιν ἀγάλλεο, μὴ παραφαίνεν
 Εἴδος ἀπὸ σχιστῶν δακιδάδων δεύτερον,
 Δερκομένην λεύσσοντας· δεῖρεο μὴ θεραπόντων
 250 Πληθύνη, μὴ δρωταὶ εἰκόσι σῆς κραδῆς.
 Ελαρός ἀγγελοὶ εἰσὶ γελιόνες, δάνθος ὀπώρης,
 Δεσπόνης δημωταὶ· καὶ τόδε φράξεο μοι.

Non surum gemnis intextum oculos perstringens
 Splendore suo, mulieribus pretiosum nobilibus;
 Non collare pectus ambiens, aurem deprimens
 230 Sarcina gemmæ circum vibrans;
 Non id omne quo summum caput ornatur, non anno abundaus
 Vestis; non opera tenuissimæ eleganter elaborata filis,
 Purpurea, aurea, pellicula, eximia arte confecta,
 Neque genarum pigmenta perniciose,
 235 Ornatum conferunt mulieribus; non etiam labra purpurea:
 Non pictarum palpebrarum supercilium attollere
 Cœruleum, humentesque pupillas intus volvere,
 Non voce blanda benevolam aurem allicerε,
 Non manus et pedes amico gratoque vinculo
 240 Aureo stringens, serviem gloriam habere;
 Neque mollibus unguentis tuum corpus aut caput
 Inungere (circum cadavera currunt vultures);
 Neque ore tuo inusitatam escam
 Mandere, movens hinc inde geumam,
578-579 245 Ac veluti sapientes feminas contempnens: non ex dentibus
 Atque humido ore spumam emittere.
 Nec vero lecticarum fulgore glorieris; non obiter ostendas
 Formam tuam per bipatenes elegantes fenestras,
 Conspiciens spectantes: ne extollaris ob servorum
 250 Multitudinem et ancillarum que tuae imagines sunt pectoris.
 Ut enim veris nuntiae sunt hirundines, flores fructuum,
 Sic dominas morum ancilæ: et hoc diligenter expende.

228 Αὐγαῖς ἡμέταις. *Splendoribus aeris.*
230 Ἀμφιπερικραβάνων. *Sup. līn. περιστέλων, περικινῶν.*
231 Οὐ πολύχρυσος. *Coiſl. et Chig.* οὐδὲ πολύχρυσος.
237 Κνανένη. *Schol.* μδαναν. Μοχ, διεράς, καθάργος. *Dennūm* ἔλοσσειν, περιστέρεν.
240 Αστιλερ εὔχος ἔχειν. *Ut enim mancipia ferreis catenis constringuntur, sic hujusmodi mulierculas catenis, licei, auricis, corpus suuu constringunt.*
242 Ἀμφιέπουσι. *Schol.* περιτρέγοσι. *Non sat* is perspicio, inquit Billius, *quam recte convenient* haec verba cum his quæ precedunt, *hoc tamen mihi significare videtur Gregorius unguenta non vivo-*

rum, sed mortuorum potius corporibus adhiberi solita.

243 Ἀδροτος ἐδωδήρ. *Moris* erat hoc quoque iascivis mulieribus, ut ciendæ saliva causa vel lignum aliquod, vel aliquid hujusmodi dentibus premerem, credo ut humor illius emissione vegetus os redderetur. *Ad hunc igitur morem exigitandū ita haec describit quasi de equis verba faceret.* *Equestrum enim proprium est dōrroton ἐδωδήρ μαλβάσαστον, ronger son frein, ac maxillas huc illuc detorquere, spumaque ore emittere.*

250 Μὴ δρωταὶ εἰκόσι. *Eleganter vocat dominarum suarum imagines ancillas, quod tales esse soleant ancillæ quales dominæ.*

METRICA VERSIO.

Non collare suum auro ornans, et gemmea pendens
 Sarcina ab auricula, quam premit atque quauit:
 Aurea non capitū redimicula, vestis et auro
 Dives, subtilis raraque fila operis,
 El Tyrio, et fulvo, et nitido splendore decora:
 Non pigmenta ipsiis exitiosis genis,
 Feminineū decorant genus: haud lita purpura labris
 Nec pictæ palpebræ alta supercilia.
 Humida nec pupilla intus revoluta, nec aures
 Illecebris capiens blandula fractaque vox.
 Scilicet aureolis vincis palmasque pedesque

B Stringens, captivo tum frueris decore:
 Mollibus et caput unguentis pollingere corpus
 Quid prodest? (vultur nempe cadaver amat)
 At quo fine cibum insulsum premis ore terisque,
 Et mentum, utramque exagitasque genam?
 An contempnis eas quibus est stola vitaque honesta?
 Dum spumam ore udo dentibus atque cies.
 Haec ne capiant, neque lectica nitor ingens,
 Nec juvet inserere os per bifores speculas.
 Neve greges famulorum te attollant, nequo turba
 Ancillarum, quea est cordis imago tui.
 Nuntius ut flos est fructus, ut veris hirundo
 Nuntia: sic famula est indicium dominæ.

Τόνδε γάρ εἰ καὶ ἔκαστον δικαιοῦ της θλαρῆ,

Πάντα γ' ἄπ' δὲ λίλιοις ἐμπεδῶ· ἔστι μόρος.

255 "Ἄνθος ἐν ἔστι γυναικὶ ἑράσμιον, ἐσθίων
[έρευθος,
Αἴθος. Τούτῳ γράψεις ζωγράφος ἡμέτερος.

Δώσομεν, εἰ ποθέεις, καὶ δεύτερον· ὥχρον ἐφέλκοις
Κάλλει σῶ, Χριστοῦ τηρούμενην καρδιάς,
Ἐνθάλεις τοντονάχεις τε καὶ ἡμαῖς νῦν τ' ἀπνοῖς·

260 Ταῦτα καὶ ἀνήγειρα φέρμαχα, καὶ ζυγίων.
Χρώματα μὲν τοίχους παρῆσσον, ἡδὲ γυναικὶ¹

Ταῖς, ὅποσαις λύστη βόρβορος ἔστι νέων.

Κενῶν καὶ σκητρῶν ἀναδέει καὶ γελούνεν,

Τοῦν δ' οὐδὲ δράσαν μαχλάδες ἔστι θέμις.

265 Ο τρόπος ἔστι γυναικὶ τὸ τίμιον, οἰκαδε μί-
[μενιν

Horum enim, licet unumquodque dedecus afferat leve,
Omnia simul collecta certa sunt pernicires.

255 Decor unicis in mulieribus est amabilis, bonus rubor,
Scilicet pudor, quem pingit pictor noster.

Dabimus, si velis, et alterum; pallorem asciscas

Pulchritudini tuæ, Christi tabescens laboribus,

Precebus, suspiriis, diuini nocturnisque vigiliis:

260 Hæc innupti pigmenta sunt et nuptis.
Colores itaque muris linquamus atque etiam mulieribus

His, quarum cœnū in rabiem agit juvenes.

Illa sane saltant impudenter et rideant:

Nobis autem nec intueri meretrices fas est.

265 Mores sunt mulierum ornamentum, domi manere

Ut plurimum, cum divinis conversari oraculis,

Fuso ac lanza operam dare; hoc namque munus est seminarum

Ancillis opera parti, servos vitare,

Labiis catenæ injeccere, et oculis atque etiam genis

270 Nec pedem extra limina frequenter efferre;

Oblectari mulieribus pudicis, viroque solo

Cui zonam a Deo datam solvisti virgineam.

Quin et huic tu licentia modum impone, ut ipsi facias

Fidem, te ab alienis abhorre oculis (et amoribus).

275 Quis primus pinxit Dei figuram? sic pereat

Qui primus impudentiam coloribus immisicuit.

Quemadmodum autem urinatores impudentes, virorum nomine indigni,

Simulacrum formæ intus abscondite

Extrinsecus exhibent, deinde sequuntur quæ convenienti

280 Saltationes et stridulorum turpis solutio membrorum,

272 Μήτρην. Reg. 990 et Coisl. μήτρην, et sup.
lin. ζόνην. Coisl. lat., τῷ τῷ παρθενίῃς συνοπτι-
σαντες.

276 Ἀναιδέντη. Ita Coisl. Edit. ἀναιδέστη.

278 Εἰδωλον. Id est, larva primum faciem obte-
gunt.

279 Ὄσσον ἀπέσικερ. Quæ convenienti in honestas
rei.

METRICA VERSIO.

Illa meditanda tibi. Levis ut cujusque sit error,
Cuncta simul prava hac exitum parient.
Unus amabilis in mulieribus est color et flos,
Eque pudore rubor: pinxit eum ipse Deus.
Si cupis, alterum item dabitum. Tua pallor ad ora
Accedat Christi tabida vulneribus,
Et gemitu, et precibus, noctis incusque labore:
Hæc uxoribus et pharmaca virginibus.
Ergo age, pictura muris linquamus honorem,
Atque his queis rabies spuriæ sit juvenum.
Turpiter et saltare his et ridere licetib,
Nobis vel meretricem intuitum esse, nefas.
Mores sunt gennæ multichres, atque manere
Ædibus, oraclis colloqui et æthriis.

B Penso operam dare, tum percurriere pectine
[lana

Et prescribere opus, feminine officium est:
Servos vitare, et dare frena orique genisque,

Promovisse suum limine virisque pedem:

Matronis gaudere probis, castisque puellis,-

Atque viro, junctus qui tibi iure thoro est:

Huiusc modum andendi itenque imponere certum,

Unde tibi invisos esse probes alios.

Quis primus figurae Dei orsus pingere, abegit

Pigmentisque pudorem? is male disperat.

Ut iedi urinatores, hanc nomine digni

Nempe viri, larvata eligit ora tegunt:

Obscenæ gestus modo, salutis deinde sequuntur,

Turpibus et gratis membra soluta modis.

Ανδράσιν ἀφραδέσσιν έσθιτα, ὡς ἄρα ταὶ γε,
Ἐσσάμενας μορφὴν ἔκπονεν ἀλλοτρίην.
Κομικὸν, οὐχὶ λεπτὸν αἰσώπου σκέπας, ἐνθνε ἐπειτα
Κίννυται μορφῆς ἔμια δαιδαλέης.
285 Τῇ περιμοχύζουσι θύραι, κλητεῖς, ἐσκόπια,
Φάρμακα, φαρμακίδες, ἀπρομονούσι τέγος.
Ταῦτα εἰδογόρηται κενενούχος· ἀκομή δὲ
Οὐδὲν ἀμοχθέρεον αὐφρονός ἀγλαῖς.
Εἰ δὲ σὺ κάλλει τόσον ἀπιπλάστον βλεματίνεις,
290 Οὐ ποτὲ ἀπλάστη σύφρονα θυμὸν ἔχεις.
Τοσθήν εἴδεις έπειδόμενος· διὰ τοι τοι κείνης
Ἐργον ἀριπρεπῆς; Εἴδος ἔμανεν θλον.
Γράψεις ποτὲ δύματα πόρνης· Ιεζαβέλ ἀγριθύμος,
Αούσεις γε μήν πόρνας αἴματα πορνεῖς. | πόρνας

Hominibus stultis placentia; sic utique illae
Induta formam externe alienam,
Scenicum, non sacram pudoris velamen, exinde postea
Moventur, ut forma dignum est fucata.
580-581 285 Illic laborant fores, claves, specula,
Pigmenta, pictrices, nec timor est expers tectum.
Πλεις incommoda afferit pictura inanis forme: incompta autem
Nil minus laboriosum est pudicae pulchritudine.
Si vero tu ob ascitum venustatum tautoperte insolescis,
290 Nunquam erga eum qui fucum aversatur, pudicum amorem habebis.
Esther quidem formam composuit ad amorem concitandum; sed quis hujus
Fructus fuit pulchritudinis? totius gentis salus.
Pinxit olim oculae forniciari et ferox Jezebel:
Verum perfidiæ meretrices crux meretricio.
295 Tibi autem neque opus est regis iram sedare, neque inter meretrices
Partem habes: quare parco pudicitia tuae.
Non pertimescias sacerdotes, dum submittis caput,
Larvam velut quamdam oppositis inter se formis lucentem?
Non horrescant manus, cum ad mysticam escam
300 Eas extendis, quibus tu pinguis luctuosam pulchritudinem?
Quomodo vero tu martyribus, quibus instituit chorœs
Populus agminatim, pretiosissum sanguinem veneratus,
Faciem geris multos inescantem, velut forum quoddam
Populare atrahens in medio urbium;
305 Aut ferarum ostensoribus similis, qui proferunt
Serpentes e tenebris trepidi cubilius?
At tu, mulier, sermonibus oltempera nostris;
Ne te mens vulneret, manus ad faciem ducens.

288 Ἐσσάμεναι. Ita Coisl. et duo Regg. Edit.
τοσθίνεια.
290 Ἐπικ. Reg. 991 Εὔοις.
292 Ἔθος ἔμιατες Λιον. Schol., διεσάθη, gens
tota serrata est.
294 Λούσει γε. Vult forsas Gregorius impian
Ierusalem, cum iubente Joha precipitata est, ca-
dendo impudens os suum oculosque suos crue-
nasse. Alludit enim ad id quod dictum olim de impu-
dente homine, eum non habere in oculis χράς,
sed πόρνας, χράη namque etiam significat pueram.
Combet. πόρνας accipit pro πόρνεια, lativ scorta-

tiones meretricio cruxore.
299 Ἐξ μωτρῶν ἔθεσθη. Id est, sacrum Euca-
ristiam, quam olim fidèles suismē manibus accipie-
bant.

303 Ως ἀγροὶ τις. Muller circumforanea, ἀγο-
ραῖα.

304 Πληθύρ. Ita Reg. 990 et Coisl. Edit. πληθυν.
305 Δικηγορι. Reg. 990, δικηγοριον ἐπανοῦ δη-
ροβούτην, incantatori a serpente percusso similis.

306 Ἐπικυράς. Reg. 990 et Coisl. ἐπικυράς.

308 Μή σε τύδος τρόπον. Int. Coisl. μή σε τότηρ
λογισμὸς πειθῶν γέπαλειν χειρας; εἰς ποικίλαν μορ-

METRICA VERSO.

Non aliter lasciva cohors sua cum exxit ora,
Personam et formæ fictitiae induerit,
Quæque decent scenam, haud casili indumenta pu-
[doris]
Par sequitur formæ motio, nempe salax.
His valvae strepitant, claves, specula atque colores,
Pictrices, nec eo tecta tremore carent.
Hæc formæ pictura trahit damna: ut decor artis
Expers, incompta et formæ, labore vacat.
Quod si fucato placet indulgere nitor,
Fucum aversantur haud mente coles placida.
Forma fuit paramona Esther. Sed qui fuit oris
Fructus formosi? gentis amica salus.
Jezebel at meretrice oculos fera pinxit, et inde
Lumina polluta tincta cruxore tulit.

B At tibi non opus est regem placare, nec inter
Scorta jaces: ut sit vita pudica vide.

Sacrificis caput non horres subjecere illud,
Larva instar, formis oppositus nitidum?

Non horrent palmae quas liba ad mystica tendis,
Ei quies depingis triste et inane decus?

Jam cum martyribus Christi statuuntur athletis,
A populo choreas, ut vulnra sancta colat:

Vulgus inescantem faciem gerere, o sceleris, au-
[des]?

Non secus atque forum quod media urbe patet:
Aut illis par, qui proferre cubilibus angues,

Ostentare feras e tenebrisque solent.

Ne monitis, mulier, nostris parere recuses,
Nec temeraria mens ducat ad ora manus,

Μή σύ γε, μή κείνησιν δύμάλος, ὡς τάκος, εἶης,
 310 Μή σύ γε συμφρόδωμαν, μήδε συνιαροφίη·
 "Αλλοσιν τὰ περισσά· σὺ δὲ ἀξέσθεις ἀνδρῶν
 Καὶ κληπτομένη. Τοῦτο γυναικὶ κλέος.
 Εἰ μὲν σοὶ γε βίος πανεύθερος ἐπλέτο δεσμῶν,
 Χριστῷ χῶν μόνη, πάντ' ἀποσεισαμένη,
 315 Παρθένος αὐγῆσσα, περέρρεν, ἀγλαμητής,
 Νυμφὸν ἡς κραδίης ἄγνων ἔχουσα ἀλέον.
 Εἰ δέ σε γε πλευρῆς εἰλον πόθος, ἡς ἀκεάσθης,
 Μουνγῆ γε πλευρῆν ἀμφιπέπει φύλην,
 Ἐσθόλων φύλτων ἔχουσα, ἀλεύθερον δντὶ κακοὶ·
 320 Τοῖς δὲ δλοῖς πάθειν, μηδὲν ὑπάρχειν.
 Καὶ σὺ θεοῦ μεγάλοις παραστάς, οὐδὲν σὺ λήσεις,
 "Ην ποτε τῷ χαμαλῷ θήλῃ τι συγκραδέσ.
 "Εστι καὶ ἐν ρυπώσι πολ' εἴμαστο θρύψις δεσμῶν,

Ne tu quidem, ne cum talibus mulieribus naves, o filia,
 310 Ne tu consiliū sociū sis, neque contubernalis.
 Aliis supervacanea relinquere; tu autem erubesce vel ore virorum
 Celebrari. Hæc est mulierum gloria.
 Si tibi vita penitus libera sit a matrimonio vinculis,
 Uni Christo vive, omnibus excussis,
 315 Virgo splendida, prudens, clara consilio,
 Sponsum animas tuas immaculatum habens Verbum.
 Sin autem te lateris cepit desiderium, e quo secta es,
 Unicum saetem illud latu dictum complectere,
 Laudabilem foveas amorem, liberum pro male:
 320 Alii autem affectibus, ne quidem per somnum indulge.
 At tu, virgo, que magno Deo astas, nec tu latebis,
 Si unquam humili vita generi muliebre quid miscueris.
582-583 Sunt aliquando in sordidis vestibus deliciae inhonestiae;
 Est et gravitas in molibus. Norunt non pauci.
 525 Ruga tibi turpior est, id certo scias, quam maxima
 Vulnera in mundo viventibus. Reverare professionem.
 Neque enim in sordidis macula perinde atque
 In puris appareat vestibus et unius coloris.
 Hæc si tibi persuadeam, prodero; sin autem faciem
 330 Obfirmes (per me licet), fulgeas duplo amplius, si cupis,
 Auro et electro, et argento et ebore:
 Hæc ego largior mulieribus novi ornatus studiosis.
 Columna quidem para est, ego autem bac verba insculpam:
 Huc veniat quisquis voluerit, et pulchritudine oblectetur.

XXX. Versus iambici acrostichi secundum omnes alphabeti litteras sic dispositi, ut quilibet iambicus in adhortationem aliquam destinat.

Principium rerum omnium et finem Deum tibi propone.

* Alias Bill. 122, pag 186.

φήν. *Ne silla ratio variar formam suadeat indu-*
cere. Combefisius probat Billii conjecturam, μή σε
vέος, ne juvenis vulnus infligat, manus in ora injic-
cens.

326 Κοσμοβίων. MSS. κοσμοβίων.

322 Νεοκαλλιρρόεις Schol. τοῖς νεωστὶ κάλ-

A Καὶ σεμνότες μαλακοῖς. Ἱστορες οὐχ ἀλγοι.

325 Ρυτίς σοι πιλῶν ἔστιν, ἐπιστασο, ἥ τα μέγιστα
 Τραύματα κοσμοβίων. Ἀζεο μαρτυρίν.

Οὐδὲ γάρ ἐν ρυπώσι φαντὶ τόσον, δυσάτινοι περ

Φύλεται ἐν καθαροῖς εἰμαστοι ίποχρόνοι.

Ταῦτ' εἰ μὲν πεπιθουμεν, οὐδῆσμον· εἰ δὲ πρόσωπον

330 Στήσαις, λάμποις δις τόσον, εἰ ποθέεις,

Χρυσῷ τ' ἡλέκτρῳ τε καὶ ἀργύρῳ τῇδε ἐλέφαντι·

Τοια χαρίζομ' ἐγώ ταῖς νεοκαλλιρρόεις·

Η στήλη μὲν ἔστομος, ἐγὼ δὲ ἐπίγραμμα χαράξω·

Δευτέρῳ δὲ στοιχοῖ φύλον, κάλιεν τερφόμενος.

A'. Στήχων ἡ ἀρχοστιχὴ τῶν πάντων στοιχείων,
ἐκάστου λάμβει τέλος παραγένεσις ἔχοντος.

'Αρχήν ἀπάντων καὶ τέλος ποιοῦ Θεόν.

Ne compatis cum illis in eadem nave rebaris,
 Nec cole tecta eadem: consilium neque des.
 Linque alii vana: at labis verecar virorum
 Commendari eliam. Hoc femineum decus est.
 At-siquidem vinclu non es sociata jugali,
 Christo vive uni, ceteraque excutio,
 Insignis virgo probitate et dotibus almis,
 Verbum pro spuso cordis habensque sui.
 At si te costa, a qua es secta, cupido virilis,
 Corripit, unum illud sit tua cura latus.
 Laudatum foveas purumque fidelerit ignem,
 Nullaque vis seclusa flectat et umbra tuos.
 At tu, virgo, Deo qui astas, non, crede, latebis,
 Si vesti abjecte mille quid addideris.
 Luxuria interdum vestitus sordibus haeret,
 Munditiis gravitas. Pluribus idque patet.

λος γράφουσι. *Istis novis elegantiae pictricibus.*

XXX. Tit. Στήχων, etc. Primus hoc carmen edit-
 dit Leuvenclaus, et sic reddidit, ut et iambici ver-
 sus Latinis singuli Græcis respondeant, et aliquam
 Latinum quoque alphabeti rationem babuerit inter-
 pres.

METRICA VERSIO.

B Ast gravior ruga est in te, quam vulnera queavis
 Mundū cultorū: nescia ne fucis.

Atris in pannis maculae haud appetat, ut alibi
 Vestibus et puris quas color unus amat.

His si parueris monitis, tibi proderit: at si
 Obfirmes faciem: fas magis ut niteas

Argenteoque, auroque, electroque, atque elephantio:
 Huc ego pigmenti largior artifici.

Ecce columna patet, lubet huic inscribere versum:
 Huc, decoro optato quo potiaris, ades.

XXX. VERSUS IAMBICI ACROSTICHI, SECUNDUM OMNES ALPHABETI LITTERAS SIC DISPOSITI, UT QUILIBET IAMBICUS IN ADHORATIONEM ALIQUAM DESINAT.

(Leut. interprete.)

Agendorum initium sit et finis Deus.

Πίου τὸ κέρδος, ἔκθιεν καθ' ἡμέραν.
Γίνωσκε πάντα τῶν καλῶν τὰ δράματα.
Ἀστρ. πόνεσθαι, χειρὸν δὲ εὐπορεῖν κακῶς.
5 Εὔεργετῶν νόμικι μιμεῖσθαι θεῖν.
Ζῆτε: Θεοῦ σοι χρηστήτης χρηστὸς ἐν.
·Η ἀρέ τρατεῖσθαι καὶ δαμασκεῖν καλῶς.
Θυμὸν καλύνειν, μὴ φρενῶν ἔξω πάσχειν.
·Τστὴ μὲν δῆμα, γλώσσα δὲ στάθμην ἔχοι.
10 Κλέει ὡςτε κείσθω, μηδὲ πορνεῖος γέλωι.
Λύχνος βίου σοι παντὶς ἡγείσθω λόγος.
Μῆτ σοι τὸ εἶναι τῷ δοκεῖν ὑπόβασι.
Νόει τὰ πάντα, πρᾶσσε δὲ πρᾶσσεν θέματα.
Σένον σεαυτὸν θεῖ, καὶ τίμα δένων.

Vita lucrum est mori singulis diebus.
Nosce omnia egregiorum virorum praelara facta.
Grave est egere, pejus divitem esse improbe.
5 Beneficiens crede te esse imitatorum Dei.
Concilia tibi Dei misericordiam, ipse misericordiam adhibendo.
Caro corceatur, et pulchre dometur.
Iram refrena, ne de mentis statu excidas.
Cobibe oculos, lingua normau habeat.
10 Sera aures claudantur, nec lasciviat risus.
Lumen et dux totius vite tibi sit ratio.
Ne tibi vana specie decepto res ipsa effluat.
Nosce omnia; sed age tantum qua fas est agere.
Peregrinum te esse scito, et honora peregrinos.
15 Cum prosperari habes navigationem, tunc maxime memento tempestatis.
Omnia cum gratiarum actione accipiendo sunt a Deo.
Virga justi potior est quam gratia mali.
Sapientum limina tere, non vero locupletum.
Res parva parva non est, cum magnum aliquid assert
20 Libidinem refrena, et eris maxime sapiens.
Cave tibi ipsi, nec alterius lapsum rideas.
Gloria est invideri, invidere autem maximum est dedecus.
584-585 Animus Deo mactetur potius, quam alia qualibet victima.
O quis hæc servabitis, et ipse salvabitur?

XXXI. *Disticha sententiae*.*

Nudus totus vita sulca pelagus, nec nimis onusta
Navis tua mari se committat, mox demergenda.

* Alias Bill. 63. pag. 146.

3 Πάρτα, Reg. 1227, πάντων.

40 Πορεύον. Reg. 1227, πορεύον.

12 Υποφέρει. Reg. 1227, υποφέρει.

16 Λεῖ. Reg. 1227, χρη.

17 Πάσσος, etc. Alludere videtur Gregorius ad illud psal. cxi, 5: *Corripet me justus in misericordia et increpat me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Ibid. πλεῖον. Reg. 1227, κρείστων. 19 Έκσερπ. Reg. 1227, ἐκσερπ.

90 Υδρ. Reg. 1227, ὑδρὸν μικρὸν κρατῶντα φέσσονται μέγα. — Versus 21 in versione metrica recessus. (CAILLAS.)

XXXI. Tit. in Vat. idem est ac in editis: Coisl. Γνόμων παραπεντεκαὶ ὧδη ἀρρωτικῆς ἡδε. Porro ἀρρωτικὲς, genus est carminis, in quo prima sim-

A 15 "Οὐ" εὐπλοεῖς, μάλιστα μέμνησο ζάλης.
Πάντι εὐχαρίστως δεῖ δέχεσθαι τὰς θεούς.
·Ράδος δικαίου πλεῖον, ή τιμὴ κακοῦ.
Σοφῶν θύρας ἔκτριβε, πλουσιῶν δὲ μη.
Τό μικρὸν οὐ μικρὸν, θνατ ἐκφέρῃ μῆτρα.
20 ·Υδρίν χαλίνου, καὶ μέγας ἐσῇ σοφός.
Φύλακτες σαντὸν, πτῶμα δὲ δίλλου μὴ γέλα.
Χάρις φύνεσθαι, τὸ φύνεν δὲ αἰσχος μέγα.
Ψυχὴ θύσεται μᾶλλον ή τὸ πάν θεῷ.
·Οἱ τις φυλάξει ταῦτα, καὶ οὐθίσσεται;

ΛΑ'. Γνόμαια δίστιχοι.

Γυμνὸς δας βιστος τάμος, δίλα, μηδὲ βαρεῖα
Ναύις ἐτι πόντον τοι, αὐτίκα δυσομένη.

gylorum versuum litteræ aliquod nomen vel sententiam efficiunt. Sic in isto carmine, ex primis cujusque versus litteris hæc fere duo peutametra efficiuntur:

Γνόμαια Γρηγορίον, διστιχος εὐεκτή,
Ἐσθλὸν ἀθηναγόρας τέοις, καὶ χάρις ἔξοδη.

Sententia Gregorii, disticha venustas,
Utilis fuisse juvenibus, munus postremum.

Alter tit.: Διστιχος. Sic Coisl., Reg. 993. Edit. Διστιχος. Εσθλὸν. Sic. Val. et Coisl. Edit. καλῶν.

1 Βαρεῖα. Sic Coisl. Edit. βαρεῖος.

2 Ναύις. Edit. νηῦς. Ibid. fol. Sic Reg. 993. Edit. Ιοῖς. Mox Reg. 992, 993 et Coisl. δυσομένη pro δυσομένη.

METRICA VERSIO.

Beata lucra vita quotidie mori.
Cognoscere bonum facta egregiorum stude.
Durum est egere : pejus divitem esse improbe.
Eris si beneficus, imitaberis Deum.
Fac sis benignus, ut benignum habeas Deum.
Geras cave carni morem, sed eam doma.
Habenis retine iram, ne te occupet furor.
Inhibeo visum, quædam lingua norma sit.
Clavem auribus obde, risus lascivum fuge.
Lucerña sit ratio vite tibi totius.
Missam fac opinionem remque amplectere.
Noscenda cuncta putato : sed quæ fas age.
Omnia exhibe hospiti, honorem, cum hospes ipse
isis.

B Procella timeri cursu debet prospero.
Quæcumque dat Deus, animo grato accipe.
Res virga justi potior est, quam bonus tere.
Sapientum nibi fore, non locupletum tere.
Tibi pusillum est, unde quid ingens provenit?
Vir magnus esse potes frenans petulantiam.
Prole tibi cave, alterius lapsum haud riseris.
Gratum invideri, at invidere ingens probrum.
Præstat animum quam catena offerti Deo.
O quam beatus, quisquis hæc servaverit!

XXXI. DISTICHE SENTENTIAE.

(Billio interprete.)

Nudus-ara vita pelagus, nec onusta carina
In mare, ne percas, te dato fluctivagum.

"Οι αἰεὶ χρυσεροὶ παρισταότος θανάτοιο
Μνύεσθαι καὶ θενάτους ἡστούσας.
5 Αἰεὶ τὴν ἔγειρε Θεών νίον, ὃς κεν δακτά,
Ἴδερμ' ἀδύλον, ἔχεις θυδότης σὺς κραδῆς.
Γνῶθι σταυρὸν, δριστε, πόθεν καὶ δοτεὶς ἐνύθης,
Πελά κεν δέδε τύχης καλλέος ἀργετού.
"Ημερὲπ' ἡμέρα δένει σε· καταλίθαται δοτεὶς ἀλαφρός·
10 Γνώμην ὅ εὐπαγέος ἡμαρ δίλυτον ἔχει.
"Οστις ἀπεργούμενος καὶ ἔργομενος πέποιθε,
Ρεύματι ποτεύεις οὐ ποτε ισταμένω.
Ισον ἐμοὶ κακὸν δοτεὶς βίος καὶ μύθος ἀλιτρός·
"Οπιζότερον κεν ἔχοις, καὶ θαύτερον τύχος.

A 15 "Τέρης ἀναγνον ίόντα παρεστάμεναι θύεσσι·
Δεινότερον νεκρῶν λείψανα πάντα οἴεστιν.
"Ιστασο μη ποτὲ ὁδόδο καλῶν· κακὸν οἱ βιθύνι Ερπαιν
Σοι στάσις, δοτεὶς ἔκποθι σὺς κακής.
Τυργλὸς δρῶν, δος ἔης κακίας οὐκ δοσεῖτ' ὀλεθρον·
20 "Ἔγινο μαστούσιν θηρός, δικρον φαλὼν.
Ἄργηνων παθέσσοντας ἀπέστορος, ἦν κακὰ κινήσεις·
Οὐ ποτε σηπεδών φεύξαι ἀργαλέην.
Σος λόγος, ἔργον ἄμειο. "Ος οὐ καλὸν ἔργον ἔρεξεν,
Εὔπεπην ἔχεται σύμμαχον ὀμφιθετον.
25 "Τέροτης κόρος ἔστιν. Ἔγώ δέ σοι βούλομ", δριστε,
"Ἐργον ἔχειν, φυγῆς ποτὲν δειστριφέος,

Tanquam semper presentem frigidam mortem
Intuere, et mors levior accidet.
5 Semper templum Deo mente exstremo, ut regem,
Tanquam imaginem incorpoream, habeas in pectore tuo.
Nosce teipsum, optime, unde et quis sis:
Facile enim sic assequeris pulchritudinem archetypam.
Dies ad diem te transmittit: volvitur quisquis est levis;
10 Vir autem constans animo perpetuum diem habet.
Quinque venientibus et recedentibus confidit,
Fluminī confidit nunquam consistenti.
Par mihi videtur malum, vita et oratio scelerata:
Utramvis hahueris, alteram habebitis.
15 Flagitiōs est impurum astare sacrificiis.
Flagitiōs omnes mortuorum reliquias venerari.
Nunquam subsistas in via virtutis: in viiū cūm voragine relaberis
Si substiteris, tu qui excessisti c. vitio.
Videns cactus est, qui vitia sui non videt exitium:
20 Vestigia ferē indagare, perspicacium est oculorum.
Cum indigetas cura medici, si vitia celaveris,
Nunquam putredinem effugies extitalem.
Tus sermo, opus meum. Qui non praeclarum opus suscepit,
Praelaram orationem habeat adjutricem oppositam.
25 Procax est sattelis. Ego autem volo te, optime,
Opus habere, quo consistat animus perpetuo volubilis,

3 Κρεορίο. Schol. Coisl. φυχρῷ.
4 Ήσυχορ. Reg. 992, χρείστονος.
6 "Ἐργαρ". Int. ἀγαλμα. Ibid. ἔχει. Reg. 993, ἔχοις.
8 Τύχης. Reg. 993, τύχος.
9 Κατιλίθαται δοτεὶς ἀλαφρός. Billius et Gaullier referunt haec verba, *levissime solvit* ad diem. Sed genus pugnat; opponit sane Gregorius eum qui *levis* est ac *inconstans*, ἀλαφρός, illi qui *habet* *antim* *constantia* *fultum*, *τύχαγέος γνώμην*.
11 Ἀπεργούμενος. Schol. ἀνθρωπίνοις πράγμασι, *rebus humanis*.

16 Νεκρῶν Ἀλεύαρα. De falsis diis haec accipienda sunt, inquit Billius: neque enim hic habent quod arrodat hereticī. Tantum enim ab eo abest Gregorius ut eum honorem, qui sanctorum corporum reliquias a piis hominibus haberī solet, exagrandū potest, ut Cypriani cineres inanuma miracula edere solitos esse scribat: "Απάντα δύνεται Κυριαρχόν καὶ κόντες μετά ποτετος, id est, ut ex-

pouit Nicetas, *Omnia potest vel ipsa Cypriani cītis, si quis cum fide accedit*. Vide ea de re tom. I, pag. 449, num. 18.

17 Ἰερατο μη ποθ'. Schol. μη στήνῃ τῆς ἵπ' ὀρεῶν οὖσα. Schol. 991, τὸ γάρ ἐστάναι τοις καλοῖς, εἰς βιθύνι ἔστι φέρεσθαι, ἐστιν δρόπιν. In viii enim voragine relabi, idem est ac subsistere tibi, etc. Edit. Ιτατο.

19 Τυργλός. Ita Coisl. et Regii duo, Schol. Coisl.: τυρφόδηλον ἔχουσι φημι, καὶ εἰ λίαν δρᾶ. Edit. τυρφόδηλον.

21 Χρήστον δή. Vat. et Coisl. χρήστων, omisso δή. Mox, κτενόης. Reg. 993 κτενίζεις.

23 Εἰς ἀλέργος. Int. Coisl. σὺν λόγον ἔχεις τὸν ξεωθεῖν λιποῦ δι τὸ ἔργον μάλλον θαυμάσταις

24 Σύμμαχος. Int. Coisl. ανθηγόνος. Schol. 990 πολύστροφον.

26 Αἰσιοτρέψασ. Schol. Coisl. ἀλι κινητοῦ, quo animis semper volubilia firmetur in bone, πρὸς καλῶν.

METRICA VERSIO.

Fac tibi mors nunquam memori de mente recedat:
Mors tibi sic veniens haud gravis hostis erit.
It statua in medio tibi pectore corporis expers
Sit Deus; huic templum construe mente tua.
Te noscas, et quæ tibi sit celestis origo:
Sic facilius venies ad decus archetypum.
Ad lucem iux te ducit; volvuntur inanes,
At constanti animo stat sine nocte dies.
Fidere quæ venimus rebus, fugiuntque vicissim,
Fluminis est rapidis fidere semper aquis.
Par mihi sermo malus, scelerataque vita : duorum
Alteruter tibi sit, mox comes alter erit.

B Sacrificare grave est non pura mente, sed omnis
Defuncti peccat qui collit ossa, magis.
In recto ne fige gradum. Qui crimine licito
Insistit, vitii rursus ad ina redit.
Nil videt is, qui non ceruit quo crimina ducent.
Qui loca trita ferē prospicit, ille videt.
Cum medicum poscant tua vulnera, si tegis illa,
Pestiferam saucium nūi prohibera queat.
Sit tibi sermo bonus, mihi contra innoxia vita :
Ambiguum a verbis querat iniquus opem.
Ingluvies petulans. Tu vero totus in hoc sis,
Perpetua ut mēnti suppetat esca tua.

Πλουτεῖν δ' αὐτὸν θεότητα μόνην, καὶ κόσμον ἄπαντα,
Ἵσον ἀρχαγαῖος νήμαστον αἰλὸν ἔχειν.
Πάντα μὲν ἀνθρώπους, ἀλλέτρια τούτῳ βίοιο .
30 Ἡ δέ ἀρετὴ βροτέη, τοῦτο μόνον βιοτῇ.
Δεύτε δέ, πᾶσι θεοῖ βοφῇ Λόγος ἀφιεῖδητες,
Ἐπεύθετ' ἐπὶ Τριάδος γνῶσιν ἀπουρανῆς.
Θέσθε νόν, βύστον μὲν δους γάμος ἡγήσεις
Ἄγνοις ὑπεράνθισταις πλείσια καρποῖς ἔχειν.
35 Οὐασσαὶ δὲ ἀν μεγάλους θεοῦ Λόγου ἀγάπασθε,
Νύμφαι παρθενικαῖ, πάντα θεῷ προσάγειν.
Ἄγλη παμφανῶσα μονήτρως, δὲλλ' ἀπὸ κόσμου
Θυμὸν ἔχειν, εφράντις τηλόβειον λατάμεναι.
“Υδρίς πιστὸν ἔχειν ἐν χρώμασι, μῆτρα κραδίτοις.”
40 Πελὰ καὶ ξεπλύτης ἐστι. Βένθος ἐμοὶ γε φίλον.

Ditescere solo Deo, et mundum universum
Similem aranearum telis semper existimare.

586-587 Omnia quidem, que sunt hujus mundi, ab hac vita aliena sunt :

30 Virtus autem hominum, hac sola vita.

Venite ergo, clamat omnibus Verbum Dei sapientissimum,

Proferate ad excelsa Trinitatis cognitionem.

Ponite in hoc opimum, quotquot vite sanctum conjugium alligavit,

Ut torcularibus cœstibis ampliore fructum inferatis ;

35 Quæcumque autem rursus magni Dei Verbum complexe estis,

Sponsæ virgines, omnia Deo offerte.

Splendor præclarus est monachus; verum a mundo

Animum abducet, et a corpore procul stet.

Contumelia est idem habere fictam, non in corde :

40 Facile eluitur fucus. Quod imo pectori infixum est, mihi placet.

Nec justitiam inflexibilem, neque prudentiam

Callidam habeas. Modus optimus est in omnibus.

Rege animi confidantiam ; alioqui temeritas, non fortitudo erit :

Est temperante aliquid serenatatis præ se ferre.

45 Aperiere divinis oraculis mentem assidue, optimum est :

Peritus coelestis sic fies legum.

Optimus esse contende : displice, quibus optimum est displicere :

Malis placere turpis est gloria.

Turpe est eum, qui optimum est, patronum esse nefariorum :

50 Idem est ac si intra vitium pedem ipse habeas.

Aurum quidem fornace exploratur, calamitatibus vir bonus :

Dolor incolumente sape tevior.

Facile Deum magnum ille abjuraverit, qui abjurat patrem :

Agnosce vero genitorem tuum, tanquam patrem tuu pietatis.

29 Πλάτα μέρ. Schol., τὰ τοῦ κόσμου τούτου δι-

λέμα τῶν ἀνθρώπων.

30 Ἀρετὴ βροτέη. Sic Reg. 994, et Int. ἀρετὴ

ἀνθρωπινὴ, ἀλλι μόνη βίος ἐστι. Coisl. μόνη δὲ

ἀρετὴ βίος τῶν ὑπάρχων.

31 Δεύτε. Reg. 993 Ἀλετε. Vat. δεύτ' Φε. Μοχ.

ἀφιεῖδητης, incorrupti consili.

32 Σπεύδετ' ἐξ. Ita Reg. 993. Coisl. et Vat.

Edit. ὀπούστε.

33 Μορθότος. Qui solitaria ritam ducit.

34 Ιστάμενα. Int. ἵτασθαι.

35 Υδρίς. Versus iste, et qui proxime sequitur,

METRICA VERSIO.

Sit tibi pro cunctis opibus Deus. At bona mundi

Semper arachnæi staminis instar habe.

Quæ tenet hic mundus, cuncta hæc aliena putato :

Virtus, hanc babeas si modo, sola tua est.

Noscendam ad Triadem (sermo divinus ad omnes

Inclamat) celeri mox properate gradu.

Vos thanatus mundo quoq; junxit, in horrea fru-

ictum

Majorē supera tendite ferre domus.

At vitam amplexus Christi quæcumque secutæ

Virginea colitis, vos date cuncta Deo.

Eximis splendor virgo est, modo carnibus ipsa

Stet procul, ac mundo sit quoque mente procul.

Non fuso simulanda fides, sed corde tenenda est :

Eluitur fucus. Pectoris ina peto.

A Μῆτρε δικαιούσῃ τῷ ἀκαμπτά, μῆτρε φρόνησιν

Ἄγκυλοδεσταν ἔχειν. Μέτρον δριστὸν ἄπαν.

Νωμάδαι καὶ θάρσος, ἐπει θάρσος, οὐ κράτος ἔσται.

“Εστι σαφροσύνης καὶ τι γαληνὸν ἔχειν.

45 Οὐγενις ἐν λογίσισι θεοῦ νόν αἰλὸν, δριστὸν.

Τίμρις ἐπουρανίων ὁδὸν ἀν έσις νομίμων.

Σπεῦδε μὲν εἶνας δριστὸς ἀφάνδανος, οἰστον δριστὸν.

Καὶ κακήν τέρπειν, δυσκλεῖς ἔστι καλός.

Αἰσχρόν δριστὸν ἄντα, συνήγορον ἐμμεντὸν ἀλιτρὸν.

50 Ισον, καὶ κακής τὸν πόδα ἐντὸς ἔχειν.

Χροσὸς μὲν χονίναις δαμάζεται, διλγεσις δὲ δασθλός.

“Ἄλγος ἀπημονήντης πολλάκις κοινότερον.

Τελά καὶ ἀρήσιστο θεὸν μάγαν, δε τις γενετῆρα.

“Ιστὶ δὲ καὶ γενέτην ὡς πατέρα ἐνύσειρις.

desunt in Reg. 993.

43 Νομάσθαι. Vat. νομάσθω. Schol. κυβερνᾶ-

σθαι. Ibid. κράτος. Schol. δέξα.

45 Αἰσχρόν θεοῦ. Ita Vat. Edit. λόγοισιν ἐστι.

47 Ἄγριδέας. Schol. ἀπαρέσις. Combef. legit

ἐπαρέσις, iis qui sunt optimi, placere stude.

50 Δαγδέαται. Schol. δακτυλάζεται.

52 Απημονήης. Schol. ἀπαντείας.

54 Οὐς πατέρ. Ita Reg. 991. Schol. Scito autem

pietati magistrum, ut patrem tibi colendum esse. In

edit. deest οὐς, et legitur πατέρα.

[negat.]

Qui tibi dux fidei est, hunc quoque nosce patrem.

55 Σῆτες θουσιν ἥπαντα· λίπης τὰ σὰ μηδὲ τάφοισιν· Α

Ἐξ ἣ τιμῇ, δεξιὸν οὐνομῷ ἔχειν.

Σείνων τῆμεταπόν περιείδεο, ἔρχα δ' αὔτε

Οἱ τάδε πάντα λίπον, ἀδρανέων νεκύων.

Δεῦρ' δγε, κόσμοις ἄπαντα καὶ δύσθεα τῆρ' ἀπο-

[λεῖψας,

60 Τοτίον ἐξ ζωῆς οὐρανήν πέτασον.

Πάντα μὲν αὖτις δριστα θεορεπτές ἔργα τελεῖσθω,

'Η δ Τριάς πάντων ἔρχοις τοι μελέτω.

ΑΒ. Γραμμικά δίστιχα.

Ἄρχης καλῆς κάλλιστον εἶναι καὶ τέλος,
Οὐρῶν δοκούσιν οἱ δροὶ τῶν προγμάτων.

Ἄργη καλὸν τίκτουσα τοῖς βροτοῖς πέρας,
Εἰου κάθαρος, ἐνθέως δισκομένην.

- 5 Λόγοις πτερωθεῖς, μὴ πτερών ξώ πέτω
Πτερών γάρ οὐδὲ πτηνὸν ἵπτασαι δίχα.

Γνώσταις βροτοῖς μέγιστον ἐν βίῳ κλέος·

Κύκλον δὲ αὔτῃ τοῖς κακῶς κεχρημένοις.

Κενή σε δῆθα μηδὲνις συνεπάσῃ·

Κενή σε δῆθα μηδὲνις συνεπάσῃ·

55 Vermes comedunt omnia; ne ergo reliquias opes tuas sepulcris :
Honoriſcum tumulo inciſum eulogium, præclarum famam habere.

Hospitiis nostratibus parce, maxime autem

Infirmis mortuis, qui hæc omnia liquerunt.

Ergo age, mundum omnem, omnesque molestias hic abjiciens

60 Vela ad vitam coelestem pande.

Omnia quidem semper optimæ, ut Deo dignum est, opera exsequere,

Trinitas autem præ omnibus maxime tibi curæ sit.

568 589 XXXII. Aliæ generis ejusdem sententiæ*.

Praeclaris principiis præclarum esse etiam finem,
Recte probans exitus rerum.

Porro principium, quod egregium parit hominibus finem,

Vita puritas est pio studio exculta.

5 Verborum pennis fretus, ne sine pennis vola;

Nam siue pennis neque avis volat.

Scientia hominibus maxima in hac vita est gloria;

Malum vero ipsa est maximum illis qui male utuntur.

Inanis ne te gloriæ cupiditas ullo modo abripiat;

* Alias Bill. 63, pag. 146.

55 Άλιπης. Reg. 994 λίπος.

56 Έξεσθη. Schol. ἐπιτάρασ.

58 Αδρανέων νεκύων. Non dubitat Combef. quin
Gregorius bis verbis pauperes monachos intelligat,
quos passim his nominibus appellat.

61 Θεορεπτές. Vat. θεορεπτές, quam lectionem
sequitur Cyrus et exponit, τοῖς θεοῖς θεορηματιν
τελεταρμένη, *divinitate contemplationibus educatae*.

Sequitur aliud carmen confectum ex variis Gre-
gorii locis, nullo ordine, nulla ratione congestis.
Exstat apud Hervag. Graece et Latine; apud Leu.
Latine tantum. Illud omnisimum.

XXXII. Tit. Γραμμικά. Ila duo Regg. In alio hic
est titulus: Τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γρηγορίου γνώμων
διστογονοί. Alius addit. περὶ ἀγνείας. Carmen istud
biis in cod. Reg. 1277 scriptum legitur pag. 225,
et 240. Varius in utroque versum ordo, variaeque
sunt lectiones ab editis plurimum discrepantes, ma-
xime pag. 240. Quamvis plures desint versus in
utroque, in altero tamen, nempe 240, quatuor re-
periuntur tetraschicha, que in Billiana editione hu-

jus carminis frustra quiesceris. Sed unum reperies
seorsim editum Graece et Latine, pag. 256, ad cal-
cem tetraschichorum; alia autem duo Latine tantum
ad calcem editionis Morellianæ, pag. 308. Quartum
nullum appareat.

2. Ορθός δοκούσας. Combef. vertit: *Rite sen-
tientibus student rationes rerum; ego mallem recte
sentientibus, ut aliis et quidem planior officiarum
sensus hujusmodi: Peccata vel recte facta regulis
morum, non rerum eventu, metienda; quam totidem
pene verbis sententiam Tullius expressit de oratore.*

3. Ἄρχη καλέη, etc. Duo Regi: ἄρχη καὶ
παντὸς ἔργων καὶ τέλων. *Omnia tibi operis principi-
um bonum et finis.* Pro τέλοις, alter codex τέλος.
5 Αὔτης. Rationum pennis, etc. Tilleum.

6 Οὐδέδ. Reg. οὐδέν, quod quidem significantius: *nulla avis.*

7 Βροτοῖς. Ila Reg. 1277. Edit. βροτῶν.

8 Αὔτη. Reg. 1277 γαύτη. Alii duo Regg. δε γ'
αὔτη

METRICA VERSIO.

Cuncta vorant tineæ : nec tu tua linque sepuleris : B

Egregium est funus nomen habere bonum.

Hospitiis parcat tua vox nostratibus, bisque

Præserit, quibus est ultima clausa dies.

Huc age, cum mundo mundi quoque pondera lin-

[quens,

Protinus ad superas carthasa pande domos.

Nullo cum strepitu semper, quæ recta, facesse :

Eximia at curæ sit tibi sancta Trias.

XXXII. ALIE EJUSDEM GENERIS SENTENTIAE.

(Billio interprete.)

Quod coepita felix exitus claudat bona,

Rerum ipse finis monstrar hoc certissime.

Origo, latum quæ parit mortalibus

Finem, est honestæ culta vita puritas.

Doctrina pennæ sint tibi : pennis sine

(Avis nec istud nam potest) ne provole.

Doctrina sumnum gignit in vita decus :

Damno vero est, si quis bac abutitur.

Nunquam te inanis glorie sitiis premiat :

10 Καὶ γὰρ πανούργον τοῦτο τοῖς ἀπλουστέροις.
 | Εἴ δρόψ φυλάττε σαυδὲν ἐν τούτῳ μένειν·
 Ταχὺς γάρ ἔστι πρὸς τὸ χείρον ὁ δρόμος.
 Γέλως κρατεῖσθω, καὶ θῦμός λόγοι πέρας·
 Ἀργὸς δὲ παντάπασιν εἰργέσθω λόγος.
 445 Θεὸν φόβου πρώτιστα, καὶ γονεῖς σίτα,
 ἵερες ἑπόντες, πρεσβύτας σεπτῶν ἔχε.
 Υἱὸν δέκατα πατέρι μηδῶλας λέγειν,
 Θεούμα δ' ὅρζει, καὶ πρὸς θεωρῶν ἡ φύσις.
 Οὐαὶ πρὸς ἄλλου μὴ πανθεῖν αὐτὸς θύλεις,
 20 Τουτάντα καὶ σὺ μηδὲ δρῆν ἄλλοι θύλε.
 Οὐ δεινὸν δρῆγε δεινὰ τοῖς εἰργασμένοις·
 Καὶ γὰρ δικάξει τοῖς ὄμοιοις δικῆ.

10 Etenim callide iniciatur simplicioribus.
 Cum bene agis, serva te ipsum, ut in hoc permaneas;
 Celer namque est ad vitium cursus.

Risus coercerat, et ira capiat finem :

Otiōsus autem penitus arcetatur sermo.

15 Deum time in primis, parentes cole,

Sacerdotes lauda, senes reverere.

Ne filius cum patre quoquo modo expositulet,

Lex vetat, et ante leges natura.

Quae ab alio tolerare ipse non vis,

20 Ea et tu ne facere alteri velis.

Non gravis ira esse debet iis qui gravia perpetrarunt;

Etenim rependit similia ultrix justitia.

Labia sapientia stillant dulcissimos sermones ;

Guttur autem amarum eructat pugnas.

25 Fluenta dulcediose facunda diffundit lingua :

Sermones autem malos expers judicii os gignit.

Amici amant quae suis amicis sunt chara ;

Inimici autem contemnunt turpiter amicos.

Pauperibus amicis clause sum divitum fore.

30 Lucentiae autem aula divitibus semper sunt amicae.

590-591 Aqua, potio optima, sobrium elicit mentem :

Turbat autem animum corripiens crapula.

Non novit vinum moderari naturam,

Subvertit potius voluptates irritans.

35 Mentis subtilitatem obruit crassities ventris :

11 Εὖ δρῶν. Duo Rogg. et Combef. Εὔραν. Μοχ., μένειν. Reg. 1277, μύει.
 12 Πρὸς τὸ χείρον, etc. Sic et supra, carm. xxix, vers. 176, εὐδρόμον κακήν, et inter ea quae edidit Tollus carm. ii, nunc xxxviii, lib. ii, sect. 2, vers. 37 : Πολὺς γάρ ἔστιν εἰς τὸ χείρον ὁ δρόμος, καὶ μηδενὸς κνιγούντος. Plurima enim est in pejus propositio, etiam nemine impellente.

16 Ιερέσις. Combef. ῥητῆρας ἀνεῖ. Doctores lauda, Μοχ., πρεσβύτας. Reg. 177, γῆρας.

17 Δλαγά. Νεὶς filius cum patre iudicio contendat.

18 Θεσμὸς δ' ὅρζει. Combef. ex uno Reg. cod. Θεὸς δ' ὅρζει. Sic ex antiquissimo cod. Leav., quae lectio ipsi melior videtur : Deus statuit, et natura ante legem.

19 Λύτρος. Ita Reg. 1277. Edit. θάνατος.

21 Εὕρασμόντος. Reg. 1277 ὥργασμάντος, qui

A Χελύν σφράτα στάζουστι ἡδόστους λόγους·

Φάρυγξ δὲ πικρὸς ἔξερεύεται μάχες.

25 Ρέλφρος γλυκαστοῦ γλώσσα βλύζει στωμάτη·

Τρῆσις δὲ φαύλας ἀκριτον γεννᾷ στόμα.

4 φίλοι φιλοῦσι καὶ δι τοῖς φίλοις φίλα·

Ἐγχθροὶ δὲ φαυλίζουσι αἰσχρῶν τοὺς φίλους.

Πτωχοὶ φίλους λέμουσι πλουσίων θύραι·

30 Αἴλια δὲ λαμπραὶ, πλουσίοις δὲ φίλαι.

Τύδωρ, ποτὸν φέριστον, εὐκρατος φρένας·

Θολοὶ δὲ τὸν νοῦν συλλαβοῦστα κρατεῖσθαι.

Οὐδὲ οἶδεν οἶνος σωφρονίζειν τὴν φύσιν,

Κινεῖ δὲ μᾶλλον ἡδονὰς παρούσαν.

55 Νοῦν λεπτὸν θήκος ἐκδιώκεις γαστέρος·

METRICA VERSO.

Namque illa vafre simplices mentes capit.

Vivens honeste, perset ut virtus, stude :

Est namque cursus in malum celerimus.

Compescis risum, meutis zestum comprise :

Alque otiosis frena verbis injice.

Deum extimesce : quis satius pie hos cole,

Senes honora, præsules lauda sacros.

Ne cum parente litiget proles suo,

Natura primo, post eam leges velant.

Quod fers inique ab altero fieri tibi,

Istud cavendum est alteri no facties.

Grave quid patrarentur non grave est irama pati :

Æquas rependit nam malis peccatis Deus.

vhementius exarsere.

27 Τοῖς δρόσοις. Reg. 1277 τοῖς δρόσους.

27 Kal d τοῖς φίλοις. Reg. 1277 τοῖς φίλοις ἀπερ.

In Aldini's emendationibus λαλοῖς πρὸ φίλους.

28 Αἴλορών. Reg. 1277. Τύθρων. Alius τύθρως.

29 Λάδωνται. Ita Reg. 1277. Edit. λάδωσι.

30 Αἴλια δὲ λαμπραὶ. Ita Reg. 1277. Edit. λαμ-

πραὶ δὲ αἴλια.

31 Φέρωτος. Reg. 1277, δραπτον. Ibid. εὐχρατο-

φένας. Combef. ex Reg. Τύχρατος φένες, quod pro-

bat εἰριτ : Mens sobria et temperans, nec impro-

bat εὐχρατος φένες. Aldus secundis curis, εὐχρα-

τοι φένες et εὐχρατοι φένες.

34 Ηδονάς. Combef. ex duobus Regg. Τύθρων, et verit. libidinibus irritans.

35 Νούν λεπτὸν δρῦκος. Sic Reg. 1277. Combef.

et Toll. in carm. ad Episc. not. in vers. 579, nunc

B Prudentis ore verba manant dulcia :

At os amarum nil nisi pugnas vomit.

Faceta lugua verba lundit melica :

Procatac at ore pessima voces fluant.

Amant amici quae placent his quos amant :

Hostes amicos turpiter spernunt suos.

Et genti amico divitis clause fores :

At copiosis splendide semper patent.

Menti tuenda nil aqua prestantium

At prorsus illam turbat oria crapula.

Frenare nescit impetus carnis merum :

In eo hinc voluptas excitator noxia

Ventriss tumorem mens procul tenuis fugat :

Τάναγρια γάρ τοῖς ἑναντίοις μάχη.
 Κρεστων τροφή σύμμετρος εὐτορουμένη,
 Ἡ δεῖπνος ἀδρός, διν ἐπιλασ τις τ' ὑπαρ.
 Πλουτοῦς μωρὸς τοῖς ὑπέρασ πλέον,
 40 Ἡ χρημάτων ἔνυσσον οἱ κεκτημένοι.
 Κ. εἰσων ἀπαῖς, ή μωρὰ χρεῖν ἔγκυονα·
 Ὁ μὲν γάρ δαπαῖς, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ κακοῖ.
 4 Παντὶ βροτῷ θνήσκοντι πάσα γῆ τάρος·
 Πᾶν γάρ τὸ εἰ τῆς, γῆ τε καὶ εἰς γῆν πάλιν.
 45 Ποιημένη ἀμέλγει, εἰ θέλει, καὶ τοὺς τράγους·
 Ἀλλ᾽ άντι γάλακτος, αἰμάτων πηγὰς ὑσεῖ.
 Ἡ σὺς ἐποπτεύουσα δειπνοποιῶν,

Α Οἶδε τραπέζης τοὺς δρους μὴ συγχέειν.
 Βλαστὶ καὶ σὺ τοὺς ἀτάκτους, μὴ λύειν
 50 Τάξιν πρεπώδη καὶ νόμοις ἡγρωτιμένην.
 Νόμους φυλάττους, τοὺς φόδους ἔξω βάλοις·
 Φύδων γάρ ἔξω πᾶς ὁ τῶν νόμων φύλαξ.
 Κύβερνος ἕρμου φεύγεται τρικυμίας,
 Καὶ δεινὰ πάντα νῦν σοφάς φέρων φρένας.
 55 Ζωῆς ἀρίστης μὴ φρόνει τάναγρα·
 Καὶ γάρ πρόδηλος τοὺς κακίστους ἡ δίκη.
 Μέγιστος ἀκμῶν οὐ φοβεῖται τοὺς κτύπους,
 Καὶ νοῦς ἔχερπων πᾶσαν Ἐλκουσαν βλαν.
 Φύλλων λαγωνίς ἐκφοδοῦσιν οἱ φόροι,

Contra enim contraria adversantur.

Melior est cibus mediocris, modo suppetat,
 Quam cena delicata, quam sibi quis in somnis θυxit.
 Stulti per somnum afflent majoribus divitiis,
 40 Quam qui immensam pecuniarum viu possident.

Felicior es qui caret liberis, quam qui stultos procreavit filios :
 Ille equidem absque liberis est, hi vero multi ac mali.

Cuivis homini morienti qualibet terra est sepulcrum :

Quidquid enim ex terra oritur est, terra est, et in terram redibit.

45 Pastor mulget, si velit, etiam hircos :

Verum pro lacte sanguinis lontum exprimet.

Sus inspectans epulas parantem,

Novit mensa terminos non confundere.

Coerce et tu temerarios, ut discant non evertere

50 Ordinem decorum et legibus institutum.

Qui leges custodiendas suscepisti, timorem foras nunti :

Sine metu enim esse debet legum custos.

Gubernator peritus vitalitatem tempestates :

Sic gravia omnia animus viri prudentis.

55 Vita optime nihil admittat quod contrarium sit :

Et enim manifesta est in sceleratos animadversio.

Inclus maxima non pertinacie iactus :

Sic nec mens sapiens viu quameunque trahentem.

Lepores exterrit foliorum strepitus :

lib. ii, sect. 1, carm. xi. Sic etiam legitur in Aldini emendationibus, cui concinit iste versus 589, carm. x, supra. *De virtute*: Πλευτὰ γαστὴρ λεπτὸν οὐ τίκτει γόνον, *Pinguis venter subtilem senum non parit*. Edit. νῦν λεπτὸς γύρον.

36 Γάρ τοις. Reg. 1277, γάρ του. Μοx, μάχαι pro μάχῃ.

37 Κρεστων. Reg. 1277, κρεστων.

42 Άπαντς. Reg. 1277, Leuv., Combef., Land., Ahd. oloc, solus.

/ 45 Εἰ θέλεις, καὶ τοὺς τράγους. Reg. 1277 et Ald. καὶ τράγους, εἴτε δέλτα. Proverbium quo admodum videndum esse in quorum gratis labores suscipiamus, ne pro speratis uvis, nihil prater labruscas colligamus.

46 Αλμάτων πηγὰς θεῖε. Reg., Combef. et Leuv. αλμάτος ρή βάλεται.

47 Ἡ σὺς ἐποπτεύουσα. Quid haec significant, non satis liquet. Combef. ex Reg. μετριοποιεύσα δειπνοποιῶν, et verit: *Moderato sumptu fastu que canes apparatu*. In Regii codicis margine σὺς ἐποπτεύουσα. in cod. Leuv. ἡ μετριοποιεύσα.

METRICA VERSIO.

Adversa nam se multis bellis petunt.

Moderata praestant, suppetant dnm, pabula,
 Οnam cena pinguis, dicta per somnos leves.

Vir mente lasta dormiens est diotor,

Quam qui per amplexos aggeres opum tenent.

Orbnum esse prestat, improboz quam giguez :
 Est orbis ille : multi at hi sunt et mali.

Omnis sepulcrum mortuo est tellus. Homo

Nam quidquid ortum est, humns et est, et hoc redit.

Mulgebit hircos, si velit, pastor quoque :

Klerum at eruore lactis exprimit loco.

Immunda quamvis sus, tamen cenam videns,

δειπνοποιῶν, quod sic exponit scholiastes: Ἡ δειπνοποιῶν μέτρια ἡ τοι σύμμετρον ἔγουσα τὴν ποτητή, ἔγουσα τὴν τῶν διαλογάτων διάδεστον. Itaque verborum sensus erit, inquit Leuv.: Apparatum cene modicum, minimeque sumptuosum, mensa fines non confundere.

50 Τάξει, καὶ νόμοις ἡγρωτιμένης.

51 Νόμους. Ita duo Regg. et Combef. Edit. νόμον. Ibid. βάλοις. Ita duo Regg. Edit. βάλης.

52 Φόδων. Reg. et alii φόδου. Μοx, τοι νόμου φόδια τοι τοι νόμου.

53 Τοις κακίστοις η δίση. Sic duo Rgg. et Combef. Leuv. legit κακίστης, quod habet in ora cod. Bill. Edit. τῆς κακίας η πλάνη.

54 Άγκυρα μέτριος οὐ φοβεῖται τοῖς κτύπους. Sic Reg. 60, Combef., Leuv. Proverbium de firmo nomine atque constanti, adversaque et gravia omnia fortis animo perferente. Edit. οὐ ποτεται τοις φέρους.

55 Εἰλούστων. Sic Reg. et Leuv. Combef. legit : εἰλούστων βλαν, vim omnem cedentem. Edit. εἰλούστων, deterritum extrudit.

B Turbare mensa terminos semper fugit.

Sic immodestos coge non dissolvere

Honestum et requis legibus nixum ordinem

Legem tuendo projicis metum foras :

Nam legis extra est pallidum custos metum.

Fugiet peritus turbinem ductor ratis :

Itecum prudens cuncta mens pericula.

Adversum honesto mente nil verses tua :

Nam pœna fodiis criminis certa est comes.

Ut spernit ingens stridulus incus souos,

Sic pellit omnes meus sagax injurias.

Sonus pavorem frondium ut lepusculis

Οὐ Ἀνδρας δ' ἀνάνδρους αἱ σκιαι τῶν πραγμάτων.
+Μειῶ πένητα πλουσίων διωρούμενον,
Ως τῷ λέγοντι τοῦ τρέψεν λελομένῳ.
† Πήτητος πονῆρος τούς νόμους λυμανεῖται·
Ἄγνος δὲ φῆτωρ, εἰκράτος ἀρμονία.
65 Γελώσι οἱ πλουσιότες ὀργανὸν φογούς,
Ἄστην την τελῶσι τὴν εἴσω τιμωρίαν.
Νόμοις περιδραμεῖται πᾶς διεθίξιν,
Ο μη νόμοι φύλαξιν ἐννίδως φέρων.
Πέφυτε τοῖς πένηται μὴ φρονεῖν μέγα·
70 Τοῖς πλουσίοις γάρ οὐδὲ φροντὶς τὸ βίον.
Πατένεις μωρός, ὡς ἐκπιπτος τὴν φύσιν.
Εἴσουσι γάρ που καὶ φρένας παρ' ἐπίπτα.

60 Sic homines ignavos umbras rerum.

Odi pauperem dixi donante,
Ut odi donantem viro sermones serenti, cui cibus deest.

592 593 Orator improbus legem labefactat:
Bonus vero orator concinna est harmonia.

65 Rident dities pupillorum exprobationes,
Ipsum rident Dei vindictam.

Legibus involvetur ad suam ipsius perniciem,

Qui legem non legitime sancti.

Natura comparatum est pauperibus, ut non magnifice se sentiant;

70 Divitibus autem, neque cura est, unde vivant.

Erudi stultos, quantum licet per indolem:

Habebunt enim fortasse prudentiam prater spem.

Ferrum percussum accendi lapides:

Aspera autem virga instruit eorū.

75 Quae iniuncti metuent, pli quam alia omnia,

Crux et baptismi communicatio.

Jusjurandum dare et accipere pessimum est:

Æque enim utroque offenditis justitiam.

80 Istein enim vita thesauri nos deserunt ante mortem

Ne diligas opes, quas delet tempus:

Quod enim extrixi tempus, etiam evertet tempus.

Turpe est mulieribus masculos proferre.

Iloensis enim ordo communis est pudor.

85 Proclivis est voluptas voluptati iudulgentibus,

60 Ἀνδρας δ' ἀνάνδρους. Regg. duo et Combef.

αἱ δυῖδ' ἀνάνδρου.

62 Μὲ τῷ λέγοντι. Combef. ex Reg. ὃς τὸν λέγοντα τοῦ τρέψεν λελεμένον. Ut eum qui politicius est, et tamen alendi officio deest. Nec minus eum qui bona quidem verba dat, interim tamen egentem alere oblivisciuntur.

64 Ἀγροτα. Langus ἀρμοτα, recta administratio rem publicam.

65 Ψότοντας. Reg. τόχην, sortem.

70 Τοῦ βίον. Unde vivant; quippe quibus omnia abunde suppetunt, nec labore, nec sollicitudine opus est, ut sibi victimam parent, quo sit ut facile animis effteratur. Forte legendum Ηροῦ, minime curant de Deo.

75 Αἱ δυσμενεῖς φοβοῦσι τῷρα διλλορ πλέοντα.

METRICA VERSIO.

Excitat, inertes umbra sic rerum quatit.

Egenteū at odi dona qui dat dixi,
Sic et loquentem, qui tamen cibū negat.

Rhetor sceleratus legibus pestem parit :

At nil probato rhetore est concinnus.

Casum orphaeonum dives in risum trahit,
Et quas minatur improbus poenam Deus.

Tornium pendet legibus gravissima,
Qui legem iniquam subditis induxit.

Sentire de se pauperes alte haud solent :
At cura vita nulla tangit dives.)

Natura quantum concipiit, stultis doce :
Fortasse menteas tam bonam sic induent.

A Πλήρωταν οἰδηρος ἐκπυροι καὶ τοὺς λίθους·

Ἐκπυροι δὲ μάστεξ παιδαγωγοις χαρδίαν.

75 Αἱ δυσμενεῖς φοβοῦσι τῶν διλλων πλέον,

Ο σταύροις καὶ βαπτισμοῖς ἡ κοινωνία.

"Ορκους κάκιστον διδόναι καὶ λαμβάνειν,

Ίων τῷρα ἄμμῳ προσκέρουκας τῇ δίκῃ.

Αἰώνια θησαύριζε τὸν Εἶνα τέλους·

80 Οὐροις γάρ ἐκλιποτες καὶ πρὸ τοῦ τέλους.

Μή οὐ φύλαι τὸν διλλον, οὐ λύει χρόνος·

Αἱ γάρ χρόνος δόμησε, καὶ λύει χρόνος.

Αἰσχρόν γυναῖοις δρον ήδος ἐκρέπειν·

Ταῖς κομισταῖς γάρ τάξις ηλιδώς ξυνή.

85 Κάταντές δοτιν τὸν διλλον τὰς χρωμάνοις,

Ο σταύρος καὶ βαπτισμοῖς ἡ κοινωνία.

III duo versas qui, desunt in editis, in cod. 1277 reperiuntur. — Illos in versione metrica supplēvimus et Italicis distinximus. (CAILLAU.)

77 Αἰδηνα. Leuv. καὶ νέμεται.

78 Προστέκρουκας. Leuv. προστέκρουκε. Al. προστέκρουκάς. Combef. προστέκρουμένη δίκη.

79 Αἰώνα. Ita Reg. 1277. Edit. εἰς αἰώνα.

81 Μή δή φύλει. Reg. 1277, μή τετέντη πλουτεῖν & φραγῇ λύει χρόνος. Αἱ γάρ χρόνος τέθεικεν, αὐτὸς καὶ φύσει, φύνεται.

84 Συνη. Ita legendum videtur. Edit. ξένη. Mallem αἰδωνήν pro αἰδώς ξυνή. Leuv. Cod. ταῖς κομισταῖς γάρ τάξις η δόδες ξένη. Schol. οὐ ξένη εἶναι τὴν τῶν ἀρρένων, περεγρίνος esse mulieribus virorum mores.

B Percussus ignem concipit ferro silex :

Durum eruditur pectus acri verbere.

Hece sunt profani quae reformidant magis,

Cruz et salubris uita baptismi sacra.

Sive ipse jures, pessimum, sive alterum

Jurare cogas, jus utrinque ladietur.

Opes in ævum conde finis nescium :

He namque nos et ante finem deserunt.

Felicitem sperne, quam delet dies :

Quod excitarit nam dies, tandem ruel.

Praferre mores feminis turpe est mares :

Probas pudore namque nil magis decet,

Kes est voluptas impetu primo fluens :

Καὶ ὁ πρόσεισιν, οἴχεται λίθου ὀλίγην.
Οὐδέτες ὑγείας πλοῦτος ἀλγοῦσι πλέον·
Σοφῶς δὲ ταῦτην ἡ φύσις βροτῶν θέλει.
Ὕποθεσις, ἀνδρὸς ἀφρονος λόγοι·
90 Βρέθοντες ἀκτές, οὐ πάντων σχλές
Πειθούσι: δύορα καὶ συφοῖς παραβλίτεν
Βροτοῖς δὲ θήρα χρυσός, ὡς πτυνοίς πάγη·
Γῆρας λύπαι τίκτουσι καὶ πρὸ τῶν χρόνων.
*Α γάρ τρόπος καθεῖλεν, οὐ στήσει χρόνος.
95 Πλούτος τάχιστος τῶν κακῶν ὑπηρέτης·
Καὶ γάρ πρόδημον εἰς κακούργιαν κράτος.
† Οὐκ ἔστιν οὐδὲν κτήμα βέλτιον φίλον.
‡ Πιονήρος δύναρα μηδέπου κτήσῃ φίλον.
Τάξις τιμόσθω, καὶ προηγείσθω κράτους·

A 100 Κράτος γὰρ αἴτη καὶ κράτους δεῖ φύλαξ.
Νοῦς ἐμμέριμνος σῆς βιβρώσκων ὅστε·
Θάλλει δὲ σῶμα φρονίδας παπατρέγον.
Οὐδέτες κύρος πέψυκε σωφρόνως ἔχειν·
Καὶ γάρ τὸ πῦρ εἰωθε ταῖς ὄνταις θέσεν.
105 Οἶνος πάθους ἔγερας ἀκλειστόποτος·
Τὴν γάρ εἰσπόντα φύννωσι φλέγα.
Φεύγουσιν ὄργας οἱ δίκαιοι δεδοκτέτες·
Θυμὸν γάρ ἐξάπτουσι πολλάκις πόνοι·
110 Ἀλλ' οὖν πόνους Ἑπαύετε πολλάκις πόνον·
“Ἄλλοι μὲν δὲλλων τοὺς πόνους δεδοκτέτες,
“Ἄλλοις δράνται κινδυνεύοντες πόνοις.
Δέξῃς δέ τις φρόντιζε τῆς αἰώνιου·

Ei ut accedit, illico cadi instar lapidis.
Nullæ dvitiae ægris sanitati potiores sunt:
Sapienter hanc natura mortalium cupit.
Sonitus maris, viri stulti sunt sequentes:
90 Preuina littora, non pingua redditum prata.
Monera efficiunt, ut sapientes hallucinentur:
Hominibus aurum est laqueus, ut avibus pedica.
Sencutetum mœrores pariunt, etiam ante tempus;
Quia enim mores prostraverunt, non restituit tempus.
95 Census celerrimus est malorum minister;
Etenim prompta est ad flagitiū potentia.
594-595 Non est uila possessio præstantior amico:
Improbum hominem nunquam habeas amicum.
Ordo colatur et præponatur robori;
100 Robur namque ipse est et roboris semper custos.
Mens sollicita, tinea est corrodens ossa;
Viget corpus curas effugiens.
Satietas nulla conductit ad temperantiam;
Etenim ignis solet ad ligna currere.
105 Vinum libidinem excitat languentem;
Materia enim subiecta flammæ vires addit.
Fugiunt iras qui lites timent:
Iram enim accendunt sapienti lites.
Durum est laboribus vexato labores addere
110 Verumtamen labores sape sedavit labor.
Sunt qui aliorum labores timent;
Aliis tamen videntur laboribus periculose confliktari
Perpetuum semiperte se gloria curam habe;

86 Ὡς πρόσεισιν. Combef. ὥσπερ ἔστιν... ὡς δέ.
88 Σοζός. Leuv. σαζός. Μοx βροτῶν. Ita Regg.
διο. Leuv. et Combef. Edit. δει.
90 Χίδας. Sic niss. Male edit. χρόας.
91 Πειθούσι. Alludit ad hæc verba Eccl. xx, 31,
Χειριν ε bona exēstacōt oculos iudicūm.
95 Πλούτος τάχιστος. Leuv. cod. πλούτος κά-

λιστος ἐν κακοῖς ὑπηρέτης.
98 Μηδέπον exigit metrum. Edit. μηδὲ ποτε.
99 Τάξις. Reg. 1277, πρᾶξις.
103 Οὐδέτες κύρος. Id est, satietas libidinem ex-
citat.
106 Πάρνυντι. Reg. 1277, φυννός.
110 Πέροντι. Reg. 1277, πόνον.

METRUMA VERSIO.

Ut venit ipsa, lahitur velut lapis.
Haud sanitate census est ægris prior:
Natura jure semper hanc valde expedit.
Haud sermo stulti dispar est maris sono:
Ripas adiupiet, prata sed nihil juvat.
Vel mente caecat præditors manus bona:
Quod rete avibus est, munus hoc mortalibus.
Diem ante ineror elicit gravis senes;
Nam atrita tempus moribus non erigit.
Census minister est malis celerrimus:
Nam prompta res est ad scelus potentia.
Nil unquam amico conferendum duxeris:
At nunquam amicum juixeris malum tibi.
Ordo colatur, robori et sit pro duce:

B Nam robur ipse est, roboris custos quoque.
Tinea est, medullas quæ coquit, mens anxia:
Curas edaces quod fugit, corpus viget.
Castum esse nescit obrutum corpus cibis.
Ad ligna nempe flamma currit fervida.
Vinum jacentes excitat libidines:
Et flamma lignis robur admotis capit.
Lites pavorem quies movent, iras fugant:
Lites furorem sape nam gigunt gravem.
Labor fessis sarcinam est grave addere:
Labor laborem sape compressit tamen.
Alterius borret qui labores auxios,
Alius patere cernitur periculis.
Curæ perenne sit decus semper tibi:

'Η γάρ παροῦσα φεύδεται καθημέραν.
†115 Οὐδές μετ' ὀργῆς ἀσπαλῶς βουλεύεται·
Τὰ γάρ μετ' ὀργῆς οὐδέποτε βουλὴ ἔχει.
Δεῖνὸν δράκοντες, καὶ κακοῦργον δεπίδες·
Διπλῆ γυναικῶς δεινότητη ἡ θηρίος.
Παίζουσι γυμνά τοὺς δρῶντας δστέα.
120 Ής οὐδὲν ἡμῖν προσφέντες τὸν ἐνθάδε.
Εἰ λοξὴ μὴ βαίνουσι καρκίνων γνοῖ,
II: Ιπαν λάθος μητρικῶν βαθισμάτων.
Δώστει προδήλως ἑκβιάζων τὴν ψύσιν,
Καλοὺς μαθητὰς ἐκ κακῶν εἰδαστάλων.
125 Κόσμει σεαντὸν τοῖς καλοῖς τεκμηρίοις.
Καὶ μὴ πέντης δρόφανοῦ καταφρένει.

A—Θεοῦ διδόντος, οὐδὲν ισχύει φθόνος,
→Καὶ μὴ διδόντος, οὐδὲν ισχύει κόπος.
Τίχεται, ἔχιδνα· μὴ φοδοῦ τὰς ἀδίνας·
130 Ἐχεις λαδοῦσα μητρικοῦ πείραν τόκου.
Οὐδὲς ἀρστεῖς ἐκ προδήλου δειλίας·
Νίκαι γάρ εἰστράπτουσας τὰς εὐημημάς.
Ἀνὴρ ὑπώδης, εὐρέτης ὄντεράτων.
Μύστος γάρ ὑπνος φασμάτων, οἱ πραγμάτων.
135 Εἰσωθε πείθειν μὴ θλοντας ἢ βίᾳ,
Ἄγχει γάρ αὕτη καὶ γίγαντας πολλάκις.
Δῆμου σφαλέντος, πᾶς ἀγύρτης δρχεται·
Δῆμος δὲ πάντῃ τῶν καλῶν ἀταξία.
Ἐργον πάρεργον οὐδαμῶς ἔργον λέγω·

Nam præsens fallit quotidie.

115 Nemo iratus securi deliberat;
Quæ enim cum ira geruntur, consilio carent.
Horrendi dracones, et subdolæ aspidæ:
Duplicem mulier habet malitiam utriusque feræ.
Suadeut nuda spectantes ossa,
120 Nihil nobis proprium esse in hac vita.
An oblique non gradiantur cancerorum fetus,
Experimentum capere licet maternis ex incessibus.
Dabis procul dubio, si vim attuleris naturæ,
Bonos discipulos et malis magistris.
125 Exorna teipsum præclaris dotibus,
Nec pauperem orphanum contemne.
Deo dante, nihil potest livor;
Et eo non dante, nihil potest labor.
Paris, viperæ; non time partus labores
130 Sumptum habes materni experimentum partus.
Nemo bellica laude floret, qui aperte ignavus est
Victoria enim exigunt laudationes.

596-597 Vir somnolentus inventor est somniorum :
Sonnus enim simulacra rerum exhibet, non res ipsas.
135 Solet persuadere etiam noleates violentia :
Cogit namque ipsa sapiens gigantes.
Populo decepto, quisvis circulator dominatur:
Populus autem omnino est bonorum confusio.
Opus preposteriorum, nullatenus opus voco :

121 Μή βαθρούσι, etc. Ita Reg. cod Edit., προσ-
βαύοντος. *Vix fieri potest, inquit Billius, ut ii qui-*
būs mali vitæ magistri contigerint, non ipsi quo-
que mali et flagitos existant: unde illud: mali
corri, malum osum.

129 Τίκτεται, etc. Schol.: *Tίκτεται ηγένη μὴ φο-*
ρούσας τὰς θέντας. Juxta Billium hi verbis ostendit
Gregorius non esse quod quisquam queratur, si
eodem modo alii cum ipso agant, quo ipse cum
aliis prius egit: ut si quis eodem supplicio, quo
alios afflige soletat, postea excrucietur.

137 Διγμον σφαλέτος. Reg. 1277, δῆμον σφ-

λέντων. Billius vertit δρχεται, incipit, et cum nullus sit sensus, putat legendum fortasse ἔργεται. Sed nihil mutandum: δρχεται idem significata ac ἔργεται, quod Homericum est, inquit Combef., sensumque optimum efficit: *Seducta plebe, quisvis circulator præstet, quisvis nebulō auctoritatem usurpat. Nulla etiam difficultas in verbis sequentibus, quæ multum tortore Billium. Δῆμος καλῶν διεξεῖ, plebs bonorum confusio, eorum scilicet, quibus credita est res publica. Nec necesse mutare καλῶν, legendo κα-
κῶν, ut Billio placet.*

METRICA VERSIO.

Hoc namque præsens quolibet fallit die.
Consilia nemo recta commotus capit:
Consulta nec sunt, ira queis adjungitur.
Sævi dracones; calidæ sunt aspidæ:
Est feminarum vis duplex inter feras.
Dum conspicamus ossa nuda carnibus,]
Hic esse nobis discimus certum nihil.
Incessus an sit curvus haud cancero satis,
Discant parentis istud ex incessibus.
Natura si vix sentiat tuam, ex malis
Bonos magistris discipulos certe dabitis.
Orna quidem te rebus excellentibus.
Orbos egentes non tamē sperne insolens.

B—Donante Christo, nil malus livor potest:
Non dante Christo, nil labor noster potest.
Partus dolores ne pavescat viperæ:
Partum parentis experitur sic suæ.
Fert nemo palmam, quem tenet turpis metus:
Nam sola laudes exigit victoria.
Vir somnolentus sola repertii somnia:
Nam somnus haud res, visa sed tamen docet.
Vis permoveare dura noientes solet:
Ipsis et afferit nam manus gigantibus.
Errante plebe, circulator mox subit:
Plebs at bonorum prorsus est confusio.
Opus, quod ad rem nil facit, non est opus:

140 Τὸ δὲ πάρεργον καὶ καταφρονήσον.

Ἡ πόδε τὰ νεκρὸν τῶν χαρακτηρῶν μελῆ
Τάξις τιμᾶται τῶν κυνῶν ἡρωαῖς μένον.

Χρυσοῦ λαλούντος, πάξ ἀπράκτετον λόγος,
Πειθεῖν γάρ οἶδε, καὶ πέψουσι μή λέγειν.

145 Ἐξουσία καὶ νῦν τὰ πόδε εἰρήνη φέρειν,
Οἱ πόδε τὰ βενεστὰ τοῦ βίου μεμηνύστε.

ΑΓ. Γραμμολογία τετράστιχος.

Ἐπίγραμμα τῶν στ.-χων.

140 Quæ enim ad rem non faciunt, spernenda sunt.
Ad mortuæ humi projectorum cadavera

Laudatur ordo canum collectorum.

Auro loquente, omnis desinat oratio;

Persuadet enim aurum, quavis vocem nullam edat.

145 Licebit etiam illis nunc pacis commodo frui,
Qui caduceorum hujus vita bonorum insana cupiditate flagrant.

XXXIII. Tetrastichæ sententia^a.

Epigramma in sequentes versos.

Gregorii labor sum, tetrastichamque methodum seruo,

Sententiis spiritualibus, monumentum sapientia.

Actionem præponas, an contemplationem?

Contemplatio perfectorum est, actio multorum.

Antea quidem sunt laudabiles et amicae;

Tu vero ad quam aptius es, ad hanc potius animum appelle.

5 Questionem proposuit mihi quidam ex spiritualibus:

Si expurgeris, respondi. Sed castitatem colo.

Si expurgeris; nunc opus est expurgationibus.

Unguentum sordide vasculo non committitur.

Nec obistis, nec cede omni sermone;

10 Sed quem perspectum habes, et quantum, et quomodo expedit.

*Alias Bill. 69, pag. 156.

140 Τὸ δὲ πάρεργον. Sic Reg. 1277. Edit. τῶν
τὸν πάρεργων.

142 Τὸν κυρῶν ἡρωισμόν. Hic haeret Billius,
et quid sibi velit Gregorius se non intelligere fa-
tetur vir doctus. Credo equidem cum Combefisio
canes collectos invadit potentium turbam signifi-
care, qui in subjectos irruunt, eosque opprimunt.
Præterea notum est canes circa cadavera collectos
ordinem servare.

143 Πᾶς ἀπράκτετω λόγος. Ita Reg. 1277. Leuv.
ἀπράκτεται. Edit. ἀπας ἀπράκτος, etc.

145 Ἐξουσία, etc. Derisorie videlicet loquitur
Gregorius.

147 Εσφρυμήν, κλινήν, δάκρυα, θάνατον, χρίσιν,
λούε, βρέχε, στάλαι, πρόσβλεπε, τρέμε.
Stratus, cubile, lacryma, mortem, iudicium,
Lava, irriga, stilla, prospice, time.

Hilis duobus versibus terminatur in cod. 1277.

A Γρηγορίῳ πάθος ειμι, τετραστιχήν δὲ φυλάττω,
Γράμμας πεντατικαῖς μημδουσιν^b σογίης.

Πρᾶξιν προτιμοσιας, ἡ δεκαπλαν;

“Οὐκέ τελεῖν ἔργον, ἡ δὲ πλεῖσθν.

“Ἄμφω μὲν εἰσι δεκαὶ τε καὶ φλαι·

Σὺ δὲ πόδε δὲν τέρπυκας, ἐκτείνου τέλον.

5 “Ηρετό μὲν τις πρόδηλη τῶν ἐκ πνεύματος.

“Ὕπερτυπωθῆς, εἰπον. Ἀλλὰ σωφρον.

“Ὕπερτυπωθῆς. Νῦν δὲ δεν καθαροίων.

Μύρον δοχεῖον σαπρὸν οὐ πιστεύεται.

Μήτ’ ἀντίτενε πάσι, μῆθ’ ἐπου λόγοις,

10 ‘Αλλ’ οἰς τείστη, καὶ δοσον, καὶ πηνίκη.

XXXIII. Τι. Τοῦ αὐτοῦ γραμμολογία, etc. Sic
etiam Coisl. τοῦ αὐτοῦ τετράστιχα, et e ragione ἑτ-
αργραφα τοῦ αὐτοῦ εἰς ταῦτα, que omnia rubricis sunt
sunt pista. In Reg. τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου
ἀρχητευόσθου Κανοναντινουσόδεως, τοῦ Θεολόγου,
τυγχανετε τετράστιχα.

1 Πρᾶξ... ἡ δεκαπλαν. Id est canobiticam vitam
et eremiticam, ut Nicolaus diaconus exponit, πρα-
κτικὴν, τὴν ἐν κονοβίῳ διαγωγήν, et θεωρητικὴν, τὴν
ἡ σώτισι καὶ καθ’ ἐαυτὸν.

2 Τὸ ἔκ.

6 Ὁ δὲ ἔργον. Scilicet iuxta Gregorium vita
puritas scientiarum debet anteire. Mox σωφρονῶν. Coisl.
Reg., Ambr., Cass. σωφρονεῖ. Reg. 1277., σωφρονῆς.

8 Μήρον δοχεῖον. Sic Horat. Sincerum est nisi
vias, quodcumque infundis, aescit. (Epist. I. II. v.
54.) Et Christus ipse (Matth. ix) veteat non vinum
novum in veteres utres mittatur. Legendum forte
δοχεῖον σαπρῷ.

METRICA VERSIO.

Nam despicandum, quidquid ad rem non facit.
Est laude dignus ordo quem canes tenent,

Ad membra cum se colligunt jacentium.

Auro loquente, sermo nil prouersus potest :

Hoc namque mentes permoveat, mutum licet

Licebit illis pace nunc dulci frui,

Qui fluxa vita perdite nimis ambient.

XXXIII. TETRASTICHÆ SENTENTIA.

(Billio interprete.)

Quæ preferenda est, actio an theoría?

B Hec est adulata mentis, illa plurium.

Ambas tamen sunt laudib[us] dignissimæ.

Ad quam aptiorem te vides, hanc arripe.

Quidam explicari quid sibi quasiverat

Sublimioris. Purus, inquam, sis prius.

At mente consto. Sordibus verum scates.

Unguentum oleum vasculo non creditur.

Nec cede runcitis, nec resiste vocibus.

Fac ante noscas : tunc modum et tempus tene.

Θεοῦ δὲ μᾶλλον ἐξίου, η̄ προστάτει.

Ἄλγη παλαιεῖ πᾶς λόγος, βίᾳ δὲ τίς;

· "Εῑ μὴ διδάσκειν, η̄ διδάσκειν τῷ τρόπῳ.

Μή τῇ μὲν Εἰλέται, τῇ δὲ ἀπωθεῖσθαι χερούν.

15 Ήπειρον δεήσῃ τοῦ λέγειν, πράττειν & δεῖ

Γραφεῖς διδάσκειν τὸ πλέον τοῖς ἔκτυποις.

· "Υμῖν λέγω μάλιστα τοῖς τοῦ βῆματος,

Οὐραλλοῦν εἶναι μὴ σκότους πεπληρωμένον,

Μή καὶ πρόδεις τοῦ κακοῦ φανιμέθα.

20 Εἰ γάρ τὸ φῶς τούτον, τὸ σκότος πόσον;

· "Αφονον ἔργον κρείσσον ἀπράτκου λόγου.

Βίου μὲν οὐδεὶς πώποθ' ὑψώθη δίχα·

Ἄλγου δὲ πολὺ τοῦ καλῶς φρουριμένου.

A Οὐ γάρ λαλούντων, εὖ βιούντων δὲ η̄ χάρις.

25 Δύορον θεῷ καλλιστὸν ἔστιν δὲ τρόπος.

Καὶ πάντα ἐνέγκης, οὐδὲν οὔσεις δίκιον.

· "Οὐ καὶ πάντης δίδωσι, τούτῳ πρόσφερε.

Μίσθωμα πόρην ἀγνὸς οὐ μερίζεται,

Μηδέν ποτ' εἴη, μηδὲ τῶν μικρῶν, θεῷ.

30 Θεοῦ γάρ ἔστι, πρὶν λαβεῖν. Τί δὲν λέγω;

Κλέπτεις τὰ σαυτοῦ μὴ δίδους. Καινού χρέους!

· "Ανανίας σε πιεύετω, Σάπφειρά τε.

† Πανήγυριν νόμιμες τόνδε τὸν βίον.

· "Ην πραγματεύσῃ, κέρδος. 'Αντάλλαγμα γάρ

35 Μικρὸν τὰ μείζω, καὶ βέοντ' ἀτίθινον.

· "Ην δὲ αὐτὸν διαβάλλῃ, καὶ πρὸν δόλον οὐκ ἔχεις.

Ex Deo potius pendeas, quam eum defendas.

Sermoni adversarius omnis sermo, at vita quis?

598-599 Vel non doce, vel doce moribus.

Ne altera trahas, altera repellas manu.

15 Minus opus erit verbis, si feceris quae deceat:

Pictor imaginibus plurimum docet.

Vobis dico maxime, qui presidetis,

Non sitis oculis tenebrarum plenus,

Ne etiam vitii præsides videamur.

20 Si enim talis lux, quales erunt tenebrae?

Opus sine verbo præstāt verbo sine opere.

Nemo unquam sine vita altius subiatus est,

Multi sine sermone diserto;

Non enim loquentium, sed bene viventium est gratia.

25 Domum Deo optimum sunt mores.

Eliamsi omnia offeras, nihil dignum offeres.

Quod dat pauper, hoc tu offer

Mercedem meretricis sanctus non accipit.

Nihil unquam Deo, ne parvum quidem voveas.

30 Dei enim est, antequam accipiat. Quid igitur dico?

Furaris, que tua sunt, si non reddas. O novum debitum!

Id tibi persuadeant Ananias et Sapphira.

Nundinas esse haec vitam existima.

Si negotiatis fueris, lucrum facies. Commutantur enim

35 Majora parvis, et fluentia aternis.

Si autem nundinae præterierint, aliud tempus non habes.

11 Möller. Duo Regi πλεῖον. Deo magis obsequium impede, quam patrocinium. Hic Gauilier mallei legere pro ἐξίοι, τύχοι, adhaere. Eo loci Gregorius non improbat eos qui religionis Christianæ doctrinam adversus hereticos strenue tuendam suscepserunt; sed eos tantum admonet ut non tam eruditione sua disputandique subtilitate atque acrimonia nitantur, quam ex Deo, ipsiusque opere pendeat. BILLIES.

12 Λόγω, etc. Ita supra carm. x, vers. 977. Mox διη δὲ τίς; Id est quis vita præclaræ adversetur?

16 Τοῖς ἐκεύοις. Nicetas, τοῖς ὑποδείγμασι τῶν δρεπτῶν, plus pingendo quam loquendo pictor docet.

20 Τοὐοῦτον. Coisl. τοὐοῦτον. Ita Matth. vi, 23.

28 Mīσθωμα πόρης. Hoc est, Deus munus ab impiro a πόρη animo proficiens aversatur, ut et psalm. xlii, 16, non patitur ab homine iniquo laudes suas predicari. Alludit autem hoc loco Gregorius ad illud Deuter. xxiii, 18, Non offeres mercedem prostituli, nec pretium canis in domo Domini tui, etc.

29 Μηδέτε ποτ' εἴη. Nonnihil obscura haec sententia. Sic exponi et intelligi potest: nihil unquam retinendum, ne parvum quidem, quod Deo voverimus. Nihil Deo voverendum, quod non summa fide redditur, utpote cui omnia sunt, etiam ante votum. Hanc esse mentem, propositum Ananias et Sapphira exemplum demonstrat.

30 Εὐοῦ. Ambr. aitō.

METRICA VERSIO.

Nec tam tueri, quam sequi cura Denūm.
Adversa verbis verba sunt : vita nihil.

Vel ne doceto, vel docete moribus :

Ilia trahas me ne manu, pellas at hac.

Erit loquendum, si probe vivas, minus :

Sermonē non tam, quam manu pictor docet.

Cavete, queso, maxime vos, præsules

Ne lumen omni prorsus orbum lumine,

Vitique tantum, non boni, sitiis duces.

Si tale lumen, quantus est tandem nigror?

Infecta verba multa vincit actio.

Nemo absque vita magnus unquam vir fit,

Ali absque verbis plurimi mulcentibus.

B Namque est agentis, non loquentis gratia.

Virtute nullum gratius donum Deo.

Quidvis licet des, nil tamē dignum feres.

Hoc offer ergo, quod queat pauper dare.

Meretricis horret purus ille præmium.

Nil pollicere, sit licet parvum, Deo

Nam munus ante jam Dei est, quam sumperat.

Fur es tuorum, (o debiti genus novum!

Nisi dea. Docent hos Sapphira et vir perfidus.

Hanc esse vitam nundinas credas velim.

Negotiari si scias, lucrum feres,

Caducis mutans commodis perennibus.

Post tempus istud, alterum non suppet.

Πελὸς μὲν ἔστιν ὁ προκείμενος δρόμος·
Πλεῖσμον δὲ μισθός. Μή βλέπων τὸ πᾶν ἄμα,
Τοῦ παντὸς ἐχοτῆς. Καὶ πάλιν οὐ πᾶν ἄμα·
40 Καὶ τοῦτο πειρὰ πολλάκις τοῦ δυσμενῶν.
(Μὴ σφέδρα θαρρεῖν μηδὲ ἀπελπίζειν δγαν.)
Τὸ μὲν γάρ ἐκλύει σε, τῷ δὲ διατρέπει.
Τὸ μὲν κατέρθουν, τοῦ δὲ ἔχου τεῦδε οὐ φθόνος.
Οὐδὲ ἡδοῦ τὸ λείπον ἀχρειό πόνον.
45 Μὴ θερμὸν ἀπτεῖν, ἐμμένεται δὲ οἵς δὲν κρίνῃς·
Κρείσοντα προκόπειν, ή κι κόπτειν τοῦ καλοῦ.
Καὶ γάρ κακοὺς καλοῦμεν, οὐδὲ τοὺς κατώ,
Τοὺς δέ, ἵνα τὸ ὑψωθῶσι, πειραντας μέγα.
Σπουδὴν ἀναπτεῖ καὶ βραχὺς πολλὴν ὠλόγη,

Ingens quidem tibi propositus cursus :
Sed major est merces. Cave ne simili totum intuens,
Totum amittas. Neque enim totum simili navigas :
40 Atque id sepe est tentatio iniuncti.
Ne nimium confidas, nec nimium desperes.
Istud enim te debilitat, alio subverteris.
Aliud absolute, in alterum incumbe : hujus nulla sit invidia.
Non enim quod via reliquum est, irritum reddit labore.
45 Ne calidius assilias; sed persa in his quæ tibi statuta sunt :
Prastat proficer, quam boni quidquam detrare.
600-601 Etenim malos vocamus, non eos qui infra resident,
Sed eos qui, cum aliis condescenderint, graviter ruunt.
Vel levis scintilla ingentem flammam accendit :
50 Et viperæ semen sepe mortem infert.
Hæc cum video, vel parvam vitæ labem devita :
Parva quidem est, sed crescendo fit major.
Scrutare potius teipsum quam res alienas :
Illud enim tibi, hoc alii prodest.
55 Prastat inire rationem actionum, quam pecuniarum :
Hæc enim corrumptunt, illa vero permanent.
Continuus tibi labor sit, ut mens tua informetur
Divinis cogitationibus et salutaribus montis.
Sed parce lingue : haec enim proclivior ad fædum :
60 Minorēt etiam utilitatem parit, quamvis egregie moveatur.
Aspectus me abripuit; sed tamen me cohibui :
Imaginem peccati non effini.

58 Μὴ βλέπων. Ita Reg. 1277. Edit. μὴ βλέπειν.
43 Τοῦδε οὐ φέρεσθαι. Locus difficultis : non male
Leuvi, nihil moreris : id est, nihil istud te moretur,
si absit. Altiora te ne capias, ne zeles, ne invideas;
ac si ea minime consecutas es, invidia adversus eos
qui consecuti sunt, ne tabescas. Combel. : Injuria
nulla invidia. Nihil interest, modo rite reliquum hand
causum reddat. Nicetas : Invidia Deo nihil est, quin
consequaris. Gregorii mens haec esse videtur, ut
animo non concidamus, nec spem omnem salutis
abiciamus, si numeros omnes virtutis explore
nequeamus, quandoquidem mediocri etiam virtute
prædictis in celo sua est etiam sedes parata. Non
eadem ratio est eorum qui ad salutem contendunt,
ac eorum qui iter aliquod faciunt : his enim nisi ad
locum, quo ire sibi proponunt, perverterent, irritus
est omnis labor; sed non item iis, qui in honesta
vivendi ratione versantur atque ascensiones in

METRICA VERSIO.

Est cursus ingens, qui tibi proponitur :
At amplia merces. Ne simili totum videntes,
Totum relinques. Non maris totas simili
Transmissis undas. Hostis est sapere hic dolus.
No fide multum, nec nimis spem proice.
Mens languet illinc, prorsus binc everitur.
Hoc fac, tene illud ; si nequis porro, hoc viæ
Cassum hand laborem, quo l. tibi restat, facit.
Præcepis agas nil : cepta sed ne deseras.
Proficerè præstas, quam boni quid scindere.
Manens deorsum nam malus non dicitur,
Ad ima sed qui, celsius vectus, ruit.
Scintilla magnas parva flamas excitat :

A 50 Καὶ σπέρμ' ἔχισθης πολλάκις διώλεσε.
Τοῦτο οὖν ὄρουν, ἔκκλιτον καὶ μικρὸν βλάβος·
Μικρὸν μὲν ἔστιν, εἰς δὲ μεῖζον Ἐρχεται.
Ἐρεύνησαντον πλεόν, ή τὰ τὸν πέλας·
Τὸ μὲν γάρ αὐτὸς κερδανεῖς, τὸ δὲ οἱ πέλας.
55 Κρεπαστὸν λογισμὸς πράσσειν, ή χρημάτων.
Τὸ μὲν γάρ ἔστι φθορᾶς, τὸ δὲ λοτατας.
‘Ο νοῦς δεῖ σοι καρνέτω τυπούμενος
Θείου νοήματι τοι καὶ βίου λόγους.
Γλώσσας δὲ φείδους καὶ γάρ εὐκολεύτερά
60 Βλάπτειν· τὸ κέρδος δὲ ἥστον εἴναι κινουμένης.
“Οὐκές συνήρπει με, τάλην ἀλλ' ἐσχένην
Εἴλωνον οὐδὲ ἔστησα τῆς ἀμαρτίας.

corde suo disponunt. Nec enim, si supremum vir
tutis spicem non attigeris, propteræ animo debent
concidere, perinde ac laborum suorum nullus omni
no fructus futurus sit.

48 *Hrīx*. Ambr. cod. ὁρ. Reg. 1277, εὐτεν.
50 Σπέρμ. Ambr. στάραγμα. Nicetas ita legit,
ut patet ex ejus commentario : δωστε σπάραγμα
τῆς τύλην, quemadmodum tenuis viperæ morsus.

54 Τὸ μὲν... τὸ δέ. Reg. 1277, τὸ μὲν... τὸ δέ.
56 Φθορᾶς. Sic Coisl. et Regg. duo. Edit. vero
φθορᾶς. Favent Ambr. et Cass.

58 Blv. Vitæ rationibus, doctrina, Scripturarum
meditationibus, etc.

60 Τὸ σέρδος δὲ ἥστον. Ambr., Cass. ἡτον. Ejus
minor utilitas, etiam cum recte monet.

61 Ἐρεύνην. Sic habent duo Regg. Alii vero,
edit. ἐρεύνην.

B Ac viperinum semen haud raro necat.
Ob idque noxiam, quamlibet parvam, fuge.
Nam parva primum sit licet, crescit tamen.
Te potius ipsum, quam propinquos excute.
Lucrum tibi illud, proximis istud feret.
Numerare præstat acta, quam vastas opes.
Nani semper acta permanent, opes fluunt.
Divina menti sensa fige sedulus ;
Semperque vitæ sculpta sit sermonibus.
At parce lingue : nam nocet promptissime :
Minusque prodest, cum celer fundit sonos.
Visus quidem me cepit : ut repressus est,
In mente forma pietæ, nec noxa est mea.

Εἴθωλον θατή ; πρᾶξιν ἐκπεφεύγαμεν.

Βαθμοὶ τάδε εἰσὶ τῆς πάλης τοῦ δινομενοῦ.

65 Κηρὺ τὰ ὄντα φράσε πρὸς φαύλους λόγους,
Ὥδων τε τερπτῶν ἔκμελη λυγίσασται·

Τότε δ' αὐλ καλοῖς τε κάχαθοις, δεῖ δίδου.

Εἰπεν, ἀκούσατε, καὶ δράσατε, μικρὸν μέσον.

Μή λιαν δομῶν ἐκλύων θηλύσασιν,

70 Ἀφῆς τε λειτησοι, μηδὲ γένεσοι.

Τι δε ποτ' ἀνδρίσαι τῶνδε ἡτανόμενος,

Χωρὶς γυναικῶν καρένων δινοματα.

ἄδει, εἰπε γαστὴρ. "Ην λαβούσασιν αὐτοροής,

Δώσω προθύμως. "Ην δὲ τοῖς κάτω δίδως,

75 Κόπτονταν λάδοις μὲν, δαλὶ δόμαις μὴ πλουσιαν.

Ει δέ σ' οὖν κατάσχοις, δώσομεν καὶ πλουσιαν.

Ι Εἶμας γέλωτος εὖ φρονοῦσιν δέσιος,

Α Μάλιστα μὲν πᾶς, τὸν πλέον δέ πορφυρός.

Γέλως διπάτος ἐκφέρει καὶ δάκρυν.

80 Κρείσοντος κατηρψὲς ήθος, η τεθρυμμένος.

Κάλλος νόμιζε τὴν φρενῶν εύκοσμιαν,

Οὐχ δὲ γράφοντο χείρες, η λύει χρόνος,

"Οὐει δέ έπειρ νοὶ σύνφρονος γνωρίζεται·

Μίσχος δ' δύμων τὴν φρενῶν ἀκούσιαν.

85 Λύπαι: προσῆλθον, ἤδονα, θάρψη, φέρει,

Πλούτον, πεντα, δόξα, δύσκολεια, θρόνοι·

Τείτωσαν, ὡς θέλουσιν. Οὐδέποτε

Τῶν δὲ μεντόντων ἀνδρῶν εὐ βεβηράστος.

Τύψοι βίᾳ τὸ πλεῖον, η φρονήματι·

90 Ό μὲν θεοὶ σι, τῷ δὲ καὶ πάπτεις μέγα.

Τεύχη δὲ τούτου, μη μικροὶ μετρούμενος.

Καν πλείστον ἀρθῆς, εἰ κάτω τῆς ἀντολῆς.

Persistit imago : at actionem effugi.

Hui sunt gradus certaminis cum inimico.

65 *Cera aures obstrue adversus pravos sermones*

Et mollium cautilenarum dissolutas flexiones :

Honestis autem et bonis semper illas aperi.

Dicere, audire, et facere, parvo distant intervallo.

Nou te valde dissolvant odores effeminati,

70 *Mollesque tactus, vel etiam gustus.*

Quid unquam viriliter ages, his superatus.

Discrepant mulierum et virorum oblectamenta.

Da, inquit venter. Si accepto temperans sis,

Dabo liberente. Sed si inferius tradas,

75 *Stercus accipias quidem, sed non copiosum :*

Sed si retineas, dabimus et copiosum.

Risus risu dignus est cordatis,

Ac maxime quidem risus omnis, sed præcipue meretricius.

Risus immoderatus etiam lacrymas clicit.

80 *Mores subtristes præstant dissolutis.*

Pulchritudinem existima mentis ornatum,

Nou quam manus pingunt, aut tempus dissolvit,

602-603 *Sed quæ mentis pudice oculis dignoscitur*

Similiter deformitatem existima mentem inornatam.

85 *Molestiae venerunt, voluptates, fiduciae, timores,*

Divitiae, paupertas, gloria, dedecus, throni :

Fluant, ut volent. Nihil ex iis

Quæ transveut, tangit virum constantem.

Attoile te vita potius quam cogitatione :

90 *Illa enim te deum edicit; ista autem graviter cades.*

Hoc autem consequeris, si te parvis non metiaris :

Et si altius sublatius fueris, infra præceptum es.

63 *Πρᾶξις. Sic Regg. duo et Cass. Edit. πλαρ.*

66 *Δυγίσματα. Ita duo Regg., Ambr. et Cass.*

Edit. omnes, λγνωματα.

69 *Alar. Reg. 1277, σφράδα. Ibidem, θηλύεμα-*

σιν. quibus effeminatur animus.

76 *Kαρδάρως. Reg. 993, Ambr. et Reg. 1277,*

κατάσχως.

79 *Ἐκφέρει καὶ δάκρυν. Ambr., Coislin., duo*

Regg., συλλέγει καὶ δάκρυν.

82 *Οὐχ δ. Ita Coisl. . qua lectio melior videtur.*

Edit., οὐχ δη.

83 *Οὐει δ' ὅπερ τοῦ. Ambros., θψις δὲ πόρ-*

vou.

88 *Εὖ βεβηράστος. Alius habet εὖ βεβηράστος, et*

sup. lin., βεβηράστος.

METRICA VERSIO.

Imago picta est? Facinus at vitavimus.

His gradibus hostis subdolus nos impedit.

Occlude verbis turpibus cera tuas

Aures, sonisque cantuum mollissimis.

Pateant honestis semper at sermonibus :

Audire, fari, facere, non distant procul.

Cavendum odore ne nimis te effeminent,

Tactusque molles, gutturi et dulcis sapor.

Ab hisce virtus, quid viro dignum geres?

Sua est voluptas feminis, sua et viris.

Da, venter inquit. Perlubens sane, modo

Sis castus. At si partibus des infinitis,

Habebis a me stercus, idque parcias.

Ac temperanti largus præbebitur.

Risum meretur quilibet, sanos apud,

B Ritus, procaxque maxime et meretricius.

Fletum immodestus haud levem risus parit.

Tristem esse præstat, quam solutis moribus.

Verum decorum mentis ornatum puto,

Non quem manus vel pingit, aut delet dies,

Oculus pudice mentis ast quem perspicit :

Deformitatem rursus at mores malos.

Moror, voluptas, terror, et fiducia,

Opes, egestas, gloria, ac infamia

Venere, sedesque editæ? Ut volunt, fluant :

Firmum caduca nulla res tangit virum.

Sit alta vita : non item alti spiritus :

Illud beabit, misere at hoc te deprimet.

Id fieri, haud te parvuli si conferas :

Altus licet sis, te supra lex est tamen.

Ὑ δόξαν διώκε, μήτε πάσσαν, μήτ' ἄγαν·
Κρείσσον γάρ εἶναι τοῦ δοκεῖν. Εἰ δὲ δμέτρος εἴ,
95 Μή τὴν κενῆν θήσευε, μήτε τὴν νέαν.
Τί γάρ πιθήκων κέρδος, ἣν δοκῆ λέων;
Ἄλις μὲν ὄλλον, μή φρόνει διανούμενος·
Καὶ γάρ δέος τε τῶν ἑπτανῶν ὑστερεῖν.
Μηδὲ ὄλλον εὖθις, πρὶν γε τῇ πειρᾳ μάθῃς,
100 Μή τως κακοῦ φανέντος, αἰσχύνην δολῆς.
(— Κακῶς ἀκούειν κρείσσον, ἢ λέγειν κακῶς.)
Οταν προθή τις ὄλλον εἰς κοινωδίαν
Ὄς εὐφρανῶν σε, σαντὸν ἐγκιεῖσθαι δόκει.
Ὄδ' ἐν μάλιστα δυσχεραντος τῷ λόγῳ.
105 Μηδὲν μάγ' εἰπῆς εὐπλῶν πρὸ πεισματος.
Πολλοὶς πρὸς δρόμον εὐπλωοῦν ἔδον ακάφος:

Gloriam persequere, non omnem, nec vehementer:
Melius est enim esse, quam videri. Quod si immoderatus es,

95 Non vanam venare, neque juvenilem.

Quid enim simile prodest, si videatur leo?

Lauda quidem alium, at laudatus ne superbias

Nam metuendum est ne laudibus nos respondeas.

Sed nec alium statim laudaveris, antequam experientia noveris,

100 Ne, si malus deprehendatur, id tibi sit pudori.

Præstat male audire, quam male dicere.

Quando quis alium in fabule loco proponeris,

Quasi te oblectatus, teipsum derideri existima.

Sic enim maxime indignaberis oratione.

105 Prospere navigans, ne gloriari antequam portum attigeris.

Multis ad portum feliciter navigans submersa est navis :

Multi post tempestatem ad portum appulerunt.

Una est securitas, aliis calamitates non exprobare.

Præstat bene viventem et malis afflictum,

110 Aliquid fiducie apud Dominum obtinere,

Quando bonis non florentem prenas persolvere :

Quanquam omnia ratione gubernentur.

Proice omnia, et Deum posside solum.

Es enim dispensator alienarum opum.

115 Si non vis omnia, da maiorem partem :

Si nee id quidem, illi que superflunt, pietatem exerce.

Præclarum est aliquid verius et invidiæ eripere,

Christum debitorem potius habere, quam omnia possidere,

120 Christum operis et alii, cum pauperem nutrit.

98 Δέος. Coisl., δέον.
99 Μάλης. Coisl., μάδος.
100 Μή τως. Ambr., μή του.
103 Τρέχεισθαι. Ita duo Regg., Ambr. et Cass. Edit., ἔχεταισθαι.

104 Δυσχεραντος. Ita Coisl., qui etiam habet τὸν λόγον πρὸ τῷ λόγῳ. Edit., δυσχεραντής.
107 Προσωριμούσθησαν. Ita Coisl. et Reg. 1977. Edit., προσωριμούσθησαν.

111 Ή μή καλοῖς. Combef., quem cum rebus se-

cundis floreas, πενας non dare. Leuv., quam rebus non bonis florientem offici suppicio, quod a Gregorii mente aberrat. Combef. secundis curis : quam cum virtutibus minime niteas, etc. Ita fere Gaulier, quem virtutis flore carenitem penas pendere.

112 Εἰ καλ. Coisl., ή καλ. Certe omnia ratione gubernantur.

114 Χρημάτων. Ambr., χρημάτων.

117 Σητῶν. Ita duo Regg. et Coisl. Edit., σιτῶν, quod Bill. de rubigine intellexit.

METRICA VERSIO.

Famam nec omnem, nec nimis queras velim :
Probum esse præstat, quam videri. Sin modum
Horres, inane tu, novam et, saltēm fuge.
Leonem haberi simiam quid juverit?

Lauda quidem alium : ne iume ad laudes tuas.
Impar verendum est namque ne sis laudibus.

Nec ante laudes alterum, quam noveris.

Ne mos rubescas, improbe si se gerat.

Audire malis probra, quam ipse dicere.

Cum quis cavilla alterum peti, tibi

Placere credens, te putas ipsum peti.

Sic displicebit plurimum sermo hic tibi.

Ne te ante jaetes, quam sit in portu ratis.

Periere multi jam propinquai littori :

B Vado appulere, turbine acti, plurimi.
Mala exprobare nemini, certa est salus.

Bene visitantem, tristibus pressum et malis,
Sermone præstat libero allari Deum,

Noxis onustum quam graves penas dare.

Ratione quamvis optima quidvis fluat.

Depelle cuncta : sint opes solus tibi
Christus. Tux, quas porrigit, non sunt opes.

Si cuncta non vis, maximam partem dato.

Si ne hoc quidem vis, quez redundant, eroga.

Livori et atrae deme quid rubigini ;

Ac debitorem præfer oīmbiis Deum,

Frusto rependit sceptrā qui eclesiā :

Aliis tegisque, pauperes pascens, Deum.

Πέντης προσῆλθεν, εἰτ' ἀπῆλθε μὴ τυχών·
Δέδοικα, Χριστὲ, μή κάπων τῆς σῆς χερὸς
Χρήστῳ, ἀπέλθοιμε· ἐνθήξῃ, ἐμοὶς νόμοις.
Ὦ γάρ τις οὐ δέδοκε, μηδὲ ἀπῆλθεν.

125 Πέντης ἀνδρός οὐδὲν ἀσφαλέστερον.
Πρός τὸν θεόν νένευκε, καὶ μόνον βλέπει,
Σὺ δὲ ἀγαλλίζου· καὶ γάρ ἀτέος, ὡς λόγος,
Πολὺς καλιέτεπτὸν δρυν ἀμφέπει.

Κρείστον πενιά μὴ δικαιάσῃ τὴν τεσσαράντα.

130 Καὶ γάρ νόσος γε τῆς κακῆς εὐείλας.
Αἱματί μὲν οὖ τις φρόνως διεψήληρός·
Τοῖς δὲ αὖ κακίστος πότμος ἡ μοχθηρία.
Τί δεσπότης, ηδούλος, η φαῦλη τομῇ;

Α Εἰς πᾶσι πλάστης, εἰς νόμος, κρίσις μια.

135 Υπερτεύμενος δὲ σύνδουλον βλέπε.

Οταν δὲ λυθῇς, τιμώτερος φανεῖς.

Οτ δοκέαται τι, καὶ μάλιστος δυσθεούς;

(—Ελεύθερον καὶ δούλον δ τρόπος γράψει.)

140 Καὶ Χριστὸς διψήν δούλος ἀλλ' ἡλεύθερος.

Κακὸς δὲ ἀκούν τινας αἰσχύνον, μὴ δυσγενῆς.

Γένος γὰρ εἰστιν οἱ πάλαι σεσητότες.

Γένους προάρχειν κρείστον, η λύειν γένος,

Ὦς καλὸν εἶναι, η καλὸν περικέναι.

145 Θεού μόνου, θείων τε ἀπλήστων ἔχειν,

Ὦς τοῖς λαβοῦσι καὶ τάλεον χαρίζεται,

Pauper accessit, deinde abiit spe frustratus :

Metuo, Christe, ne et ego dexter tua ,

Indigens, recedam vacuus, secundum legem meam.

Quod enim quis negavit, id se acceptiūrum non speret.

125 Paupere viro nihil securius.

Ad Deum suum se convertit, eumque solum respicit.

Tu vero hunc complectere; nam et aquila, ut ferunt,

Nido assidus tenellos fetus fovet.

Melior est paupertas injusta possessione,

130 Ut et morbus mala incoluntur.

Fame quidem vix quisquam absumpsus est :

Sceleris autem hominibus mors est improbitas.

Quid dominus, quid servus, nisi mala divisio ?

Urus omibus conditor, una lex, unum iudicium.

135 Dum tibi ministratur, conservum intuere.

Sic, cum corporis vinculus solitus fueris, honorabilior apparebis.

Servi autem quid, ac praeципū qui Dei servi sunt ?

Non refugiant servitutem heris benevolam exhibere.

Liberum et servum efficiunt mores.

140 Christus viius est servus, at ipsi liberator erat.

Pudeat te, si malus audias, non vero si ignobilis

Genus enim sunt, qui iamduum putruerunt.

Prestat generis caput esse, quam genus solvere,

Ut et bonum esse, quam ex bonis ortum.

145 Dei solus rerumque divinarum insatiabilis esto,

Qui accipientibus etiam plus largitur.

125 Ἐρωτής γόριος. Græcus int., ex creditotis
lepe quam securitatem sum, abeam ipse nihil consecutus :
ui qui nihil, dediderim nihil ipse accipiam.

127 Ἀερός. Sic omnes miss. prater. Ambr. et

Cass. qui, ut Paris. edit. habent alieōs.

132 Πόρος. Coisl. Ambr. Coisl. θάνατος.

133 Η φαῦλη. Sic Coisl. Edit., η φαῦλη. Eadem sententia occurrit infra lib. ii, sect. 1, carm. 4, *De rebus suis*, vers. 80 et seqq.

135 Υπερτονόμευτος, etc. Hervag., Lang., Reg. 6, ὑπερτονό μὲν, ὡς σύνδουλον βλέπ. Reg. 992, βλέπων. Leuv., Ministro quidem utere, sed eum ut conservum aspicies.

136 Ὁταν δὲ λυθῆς, τιμώτερος φανεῖς. Ita legimus cum Hervag. et Gaul. Edit., δταν λυθῇς, φανῇ τιμώτερος.

137 Μάλιστος δοσι. Ita Rugg. 993, 1277, Coislilians et Cassiniensis. Edit., μάλιστα ol. In codice Ambr. aliis ordo versuum hujus tetraschichi ; sic incepit : Ελεύθερον, deinde ol διεχειτά.

141 Κακός. Sic Rugg. 993, Coisl., Ambros. et Cass. Edit., κακός.

142 Γέρος. Coisl., γένους γάρ ησαν. Generis enim origo ab iis qui jam pridem computaruntur. Idem argumentum fere prosequitur supra carm. xxvi et xxvii.

144 Καλῶν. Coisl., καλόν.

145 Θεοῦ μόνου. Reg. 993, θείων ἀπλήστως καὶ θεού μόνου ἔχου, rerum divinarum insatiabilis esto, et Dei sofiis. Coisl., θεού μόνου, θείων τε δελ ἀπλήστως ἔχειν.

METRICA VERSIO.

Accessit ad me pauper : at frusta tamen?
Christe, extimesco, ne tuam querens openi,
Abeam, vieissim prorsus abs te nil serens.
Nam quod negat quis alteri, frusta petet.
Opibus carenti nil viro securius.
Spe illi totas in Deo fixas tenet :
Ai tu foeto : namque pullos, ut ferunt,
Aquila tenellos grandis in nido fovet.
Melior egestas improbe partis bonis,
Ut sanitate morbus haud laudabilis.
Vix unquam acerba sustulit quemquam fames :
At certa crimen improbus mors est viris.
Quid servus, aut berus ? Mala est haec sectio.

B Est factor unus, una lex, judex quoque.
Sic ergo servus, servos ut cernas tuos.

Alius, solitus corpore, ut præstes vide.

Servi quid autem, maxime qui sunt pii ?

Dominis amice serviant illi suis.

Servos heroes vita sola faciat.

Servivit, at nos Christus exemit jugo.

Malum vocari turpe, non ignobilem.

Sunt namque pridem putridæ carnes genus.

Genus auspicari prestat, id quam solvere :

Ut esse pulchrum, quam satum pulcro patre.

Deo, et supernis rebus haud unquam salut

Esto : dat illis plura qui jam sumpserint,

Δεῦρον τὸ διηδόσθι, ἀφθόνως δεῖ φένων.
Ἐν τοῖς δὲ λοιποῖς καὶ φέρειν ἡσάνμενος.
Μή πάντα νικᾶν, μηδὲ δεῖ, σπουδὴν ἔχει.
150 Καλῶς κρατεῖσθαι κρείσσον, ή νικῶν κακῶς.
Καὶ γὰρ παλαισθεῖσθαι οὐδὲ κείμενος κάτω,
Πάντως κρατεῖσθαι, πολλάκις δὲ ὑπέρτερος.
Καὶ ἡμῖνοι τούτῳ κέρδος πολλάκις,
“Ουτεπερ καθαίρειν φυῖν εἰς εὐκαρπίαν.
155 Εἰ δὲ οὐ καλῶς τὰ πραττῆσθαι οἷς νῦν ἔχεις,
“Ταῦτη φέρεις πῦρ, ή μόσχον τῷ σώματι.
Εἰ μηδὲν δηλεῖς τῷ θεῷ τιμωρίας,
Μηδὲ αὐτὸς θεῖς τοῖς δηλουσι συμπαθής.
Εἰ δὲ οὐδας δηλουν, καὶ πρόδρομον τὸ πρᾶόν.
160 Οἰκτὼν γάρ οἴκτος καὶ θεῷ σταθμίζεται.

Sitiens sitiri, largiter semper fluens;
In ceteris vero, superari non sit molestum.

Nec omnia, nec semper vincere studeas:
150 Praeclare enim vinci prestat, quam male vincere
Non enim pugil, qui humi jacet,
Semper vincitur, sed saepē superior est.

606-607 Detrimentum aliquod patiare: id enim saepē lucrum est,
Ut arborem putare, quo fecundior sit:

155 Quod si quid non belle adjicis iis que nunc habes,
Materia igne fers, aut morbum corpori.

Si nullam Deo penam debes,
Nec ipse in debitoribus misericors sis:

Verum si debiti tibi conscius es, prior ipse clementia utere.

160 Miserationi enim miseratione etiam apud Deum rependitur.

Si quando injuria accedererit mentem tuam,
Memento Christi, ejusque vulnerum,
Et quantula pars hac sint eorum quae Dominus passus est.

Sic enim dolorem, velut aqua, extinxeris.

165 Amor, ebrietas, livor, et demon, aequalia;
Quibus supervenerint, eorum menteum subvertunt.

Jejunium, precatio, lacrymae sunt remedia:

Hac est meorum medicina morborum.

Omne iusjurandum fuge. Quomodo ergo persuadebitur?

170 Verbis, et moribus qui verbis fidem faciant.

Abnegatio Dei est falsum iuramentum.

Quid tibi opus est Deum nominare? mores interpone.

Equod benignitate praecepit brevius?

Talis esto tuis amicis et proximis,

447 Δεύτερον τὸ διηδόσθι. Coisl., διψῶντα διψῶν. Hoc est, vehementer cupiens se ab hominibus inquiri, non propter semetipsum, sed quod huiusmodi inquisitione mortaliis salus comparatur. Ita tom. I, p. 713.

148 Φέρειν. Coisl., δεῖ φέρειν, et sup. lin., ἡσάνμενον.

152 Ταχέρερος. Reg. 990, ὑπέρτατος. Coisl., Reg. 1277 et Cass., ὑπέρθετος.

A “Οταν ποδί οὗρις ἐκκάγῃ τὴν σὴν φρένα,
Μνήσθητι Χριστοῦ, τῶν ἁξιῶν τραυμάτων,
Πίστη τε μορφα ταῦτα τῶν τοῦ Δεσπότου.
“Ἄς δ' ἀν τὸ λυποῦν, ὑστερ οὔσαι, σύσσαις.
† 165 Ἐρως, μεθη, ζῆλος; τε καὶ δαιμόν, ἵπα.
Οἵς δὲ προσεύθη, τὸ φρονεῖν ἐπέλαντε.
Τῆξις, προσευχὴ, δάκρυον, τὰ φάρμακα.
“Ηὲ λατρεία τῶν ἑμίν νοσημάτων.
“Ορκον δὲ φεύγει πάντα. Πώς οὖν πεισομεν;
170 Λόγιφ, τρόπων τε τὸν λόγον πιστούμενω.
“Αρνητὶς έστι τοῦ θεοῦ φευδοροκία.
Τί δει θεού σοι; τὸν τρόπον μέσον τίθει.
Τί χρηστότερος δόγμα συντομώτερον;
Τοιούτος οὐσία τοῖς φίλοις καὶ τοῖς πέλας,

Sitiens sitiri, latus et cunctis fluens;
Vinci at moleste ne feras in ceteris.

Non obtinere cuncta, nec semper, stude.

Bene vinci aines plus, improbe quam vincere
Athleta nam non vincitur, quisquis jacet
Humi: sed hostem saepē qui stratum tenet.

Amitte quiddam questus: hinc frequens reddit,
Putata ut arbos redditur fecundior.
Quod si quid admissa improbe partis bonis,
Ligno faciem fers, corpori moribus parisi.

Possue nihil si vindici debes Deo,
Nec debitori lenis ipse sis tuo.
Debere sin te non negas, ignoristi.
Veniam repedit nam Deus clementiss.

157 Οφελεῖς. Coisl., διψῶν.

160 Καὶ θεῷ. Sic Reg. 993, Cass., Coisl. Edit., τῷ θεῷ. Comb., οἰκτον καὶ θεός.

162 Τὸν τοῦ. Sic Reg. 1277, 993, Ambr. et Cass. Edit., τῷν.

170 Πιστούμενων. Tres Regg., πιστούμενοι, βι-
δε facientes. Ita ferè supra carm. xxiv, vers. 81.

171 Θεοῦ. Ambr., Λόγου, Verbi.

172 Πλεῖστος θεού; Reg. 1277, τῇ δῇ;

METRICA VERSIO.

Sitiens sitiri, latus et cunctis fluens;
Vinci at moleste ne feras in ceteris.

Non obtinere cuncta, nec semper, stude.

Bene vinci aines plus, improbe quam vincere
Athleta nam non vincitur, quisquis jacet
Humi: sed hostem saepē qui stratum tenet.

Amitte quiddam questus: hinc frequens reddit,
Putata ut arbos redditur fecundior.
Quod si quid admissa improbe partis bonis,
Ligno faciem fers, corpori moribus parisi.

Possue nihil si vindici debes Deo,
Nec debitori lenis ipse sis tuo.
Debere sin te non negas, ignoristi.
Veniam repedit nam Deus clementiss.

B Cum tu dolore Iesus ardes maximo,
Christi memor sis vulnerum, pars et quota
Sint hac dolorum, quos herus tuis tuis.
Sic nempe, ut uolis obrutus, incuror perit.

Vinum, libido, livor, et demon, parcs.

Hoc mente privant, quos tenent. His tu prece
Medere, fusis lacrymis, jejunio.

Medela morbia hac enim certa est meis.

Jurare noli. Quo fidem fieri modo?

Sermone, vita et, que fidem verbis struat,

Qui falsa jurat, prorsus is negat Deum.

Sit vita testis (quid Deo est opus?) tibi.

Benignitatis dogma quod contractius?

Quales apud te proximos esse expetis,

175 Οἰους σεαυτῷ τούσδε τυγχάνειν θέλεις·

Καὶ συντομώτερόν τι, τὰ Χριστοῦ πάθη.

Πιστοῦ φίλου νήμει μηδὲν δέξιον,

*Οὐού κρατήρι εδειξε, καιρού δὲ ζῆλη·

*Οὐού χαρίζεται δὲ μόνον τοι συμφέρον.

180 *Εὐθύρας δροῖς γίνωσκε, φίλας δὲ μή.

Τέλλα βλέπων ὄφειαλμὸς, αὐτὸν οὐ βλέπει,

*Αλλ οὐδὲ τέλλα, τὸν διγανή λιμνῶν τύχη.

Τούτου γάρτεν σύμβουλον εἰς ἀπάντην ἔχειν·

Καὶ γάρ χερὸς χειρί, καὶ ποδὸς ποὺς ἐνδέχεται.

185 Εἰ τοῖς καλοῖς Ἰποῖς νοῦθετούμενος,

Οὐκ ἐνεργήσῃ τοῖς κακοῖς γελώμενος.

*Οταν ποτ' αἰσχρῶν ἐννοήσῃ, νήμειτο εἰς

Πολλοὺς περιπατεῖν, καὶ σεαυτὸν ἐντρέπου.

175 Quales illos erga te ipsum vis esse :

Et habet quid compendiosius, Christi passiones.

Fideli amico nihil par esse existima,

Quem non pocula probaverunt, sed tempus periculosum;

Qui nihil gratificatur, nisi tantum quod sit utile.

180 Inimicis modum agnoscere, inimicitia autem minime.

Cæstera videns oculus, se non videt,

Sed nec cæstera, si valde lippus sit.

Quapropter consiliarium ad omnia habe :

Nam et manu manus, et pede pes indiget,

185 Si bonus securus admontus,

Pudori tibi non erit a malis irrideri.

Si quando turpis cogitatio subeat, existima

Adesse tibi multis, et te ipsum reverere.

Bonos semper præponere non bonis.

190 Si cum malis frequens sis, eris profecto et ipse malus.

608-609 A malo homine nunquam beneficium accipias.

Querit enim eorum, quæ perpetravit, veniam consequi.

Ego lucri aliquid ab adversario colligo.

Anas enim reprehensionis fugientes, securiores

195 Esse adhortor, et acerbitam medicinam

Tamen perhorresco, et suavem reprehendo.

Bonos remunera, malos despice :

Tuum hoc in illos sit beneficium ut nihil mali patientur;

Sic illos tempore bonos efficies.

200 Patienti homini præclarum donum est lenitas.

Benignus esto omnibus, si potes,

Maxime autem proximiis. Cur ita loquer?

180 Φιλίας. Sic Reg. 993, Hervag. et Langus. Edit., εὐολαβ.

183 *Ἐγενα. Ambr., Ἐγε.

186 Κακοῖς. Coisl., καλοῖς. Nempe sanis consi-
hiis consecutus, ut illorum diceris non sis obno-
xius.

190 Κακοῖς δ'. Ita mss. omnes. In editis deest δ'.

196 *Ἡδον. Reg. 993, γλυκού.

198 Κάτι τοῖσι κείσιον. Ita mss. omnes et edi-
ti præter Par. ann. 1575. Varia est hujus loci in-
terpretatio. Alia Leuvenclai, alia Billii, alia Com-
bel. Int. Græcus : Κατ τοῖσι κείσιον χάρις, τοῦ μη-

δεν παθεῖν, ut nihil eorum injuria moveare : qua te-
nitate illorum malitiam expuigas. Nicolaus : Haben-
dam gratiam malis et perversis hominibus, cum ab illis
nihil mali nobis acciderit. Κατ τοῦτο γάρ μεγάλη^{τε} τοῖν εὐχαριστία, τὸ μὴ παθεῖν τὰ βλάβη παρὰ
τοῦ κακοῦ κατ βλαπτικοῦ ἀνθρώπου. Magna siquidem
habendae gratiae materies est, si a nocente et im-
probo homine nihil quis damni accipiat.

199 Ποιῆσας. Reg. 993, ποιήσεις. Ambr., ποιή-
σαι.

201 Χρηστός. Nicolaus, φιλάνθρωπος, ἀπεικιζε,
κατ ὀψέλματος.

METRICA VERSIO.

Sis talis ipsa. Sis adhuc quiddam petis
Brevius, habeto dura Christi vulnera.

Fidis amicis nil puta præstantius,

Quos casus asper exultit, non pocula :
Qui profutura consulunt, non que placent.
Sit finis iræ, nesciat finem favor.

Oculus tuerit cætera, at se non videt :

Ac ne quidem cætera, nimis si cæcuti.

Ergo monitorum rebus in cunctis habe :

Manus requiri nam manum, pes et pedem.

Probos monentes audiens, hisque obsequens,
Post non robescens, cum mali te riserint.

Cum turpe versas mente quid, multos tibi
Adesse cense, te verere et ipsemel.

B Præpone semper improbis viros probos.
Nam si frequens sis cum malis, eris malus.
Ne munus unquam de manu sumas mali.

Veniam suorum nam petit sic criminum.

Ego hoste ab ipso conandum quoddam lego.
Hinc namque vivo cauti, ne me queat
Is criminari. Verum acerbum pharmacum
Simil expavesco, et dulcibus succenso.

Probis repende : sperne quos males vides.
Sit hoc et illis munus abe te, quod nihil
Luant acerbi. Sic eos reddes bonos.
Est namque leni munus amplum fenitas.

Cunctis benignus sis quidem, quantum potes:
Verum propinquis amplius. Cur hac loquer?

Tίς ἀν σε πιστεύσεις τοῖς ἔνοις καλὸν
Εἶναι τὸν οὐ δίκαιον οἰς ὁφελεῖται;
205 Τί πάντα τὸν δύστοντον αἰτῶμεθα
Ἐχθρὸν, διδύντες τῷ βιοῦ ἑσυσταν;
Μέμφουσι σπασόν, ή τὸ πάν, ή τὸ πλέον.
Τὸ πῦρ παρ' ἡμῶν, ή δὲ φάλξ τοῦ Πνεύματος.
Μή σφόδρον ἐπεσθαι παιγνίοις ἐνυπνίων·
210 Μῆδ' εὐπόδητον εἰς ἀπαντήν ἔχειν φρένα·
Μηδὶς πεπον μοι διδύνεις φαντάσματα.
Ἀλόγος τάδε ἔστι πολλάκις τοῦ δυσμενώς.
Ἐλπίς προκειθείη δεῖξον πανδό τέλους·
Εἰ γάρ συνεργός ἔστι τις τοῦ χείρονος.

Quis te crediderit bonum esse extrancis,
Si justitiam non colas erga eos quibus debetur?
205 Cur in oneribus miserorum causam
Inimicum, cui nostra vivendi ratione potestatem damus?
Culpa te ipsum, vel in omnibus, vel magna ex parte.
Ignis a nobis est, flamma autem ab excitante Spiritu.
Nec valde secteris ludibriam somniorum;
210 Nec pavidam ad omnia mentem habeas;
Nec mihi inferis faustis imaginibus.
Insidiae haec sunt saepē inimici.
Prælucet spes laudabilii omni exitui;
Nam si que spes auxiliatrix est deterioris,
215 Quanto magis par est, eam boni auxiliatricem esse?
Non enim fero me a male vinci.
Fortuna prudentiam existimatutuorem;
Illa enim rerum levis est impetus,
Ista gubernatrix. Nec quidquam doctrina
220 Melius esse ducas, que sola vere pertinet ad possidentes.
Potentiam tuam ostende, non male faciendo,
Sed bene faciendo, si vis esse deus.
Hoc est viri scientis genus suum.
Necat autem facile et pastinaca et scorpius.
610-611 225 Turpe est juvenem sene infirmiorem
Esse, seneque juvēne insipientiorem.

203 Τίς δὲ σε πιστεύσεις. Ita fere infra, lib. II, sect. II, carm. III, ad Vitalianum, vers. 75 :
Πός ετ, πάτερ, ξενὸν τις ἐνέδη φῶτα δοχεῖσι:
Τοσσάτον τεκέσται γολούμενον;
Quonodo te, pater, quis erga exziraneos lenem existi-

[met]

Tantopere irascentem filii?

204 Οὐελτεῖται. Tillecum. legit ὁφελεῖται.

208 Πνεύματος. Male Leuv. et Ald. venti. Recte int. Graecis, τοῦ πνεύματος ἔστι τοῦ πονηροῦ, ἥγουν τοῦ διαβόλου.

209 Μή σφόδρον. Gregorius vetat scitari somniorum ludibriam. Multos enim errare fecerunt somnia et exciderunt sperantes in illis. Sic infra lib. II, sect. 2, carm. 1, vers. 291 :

Φοντανάς ἡματας γάρ δομοια φάσματα νυκτός.
Cogitationibus diecimisimis enim sunt visiones noctis.

211 Μηδὲ περοῦ. Nec attollaris, nec te efferas.

METRICA VERSIO.

Quis credit unquam te bonum externis fore,
Tu iniquum siquidem te præbebas?
Quid culpam in hostem semper ipsi vertimus,
Cum nostra præsent robur ipsi crimina?
Te criminare prostrus, aut certe magis.
Ignis tuus nam, flamma vero daemonicis.
• Ne somniorum ludicris fidem niuis
Accommodaris: cuncta nec te terreat.
Nec latia rursus visa te tollant nimis.
Laqueos frequenter hos parat dæmon tibi.
Spes latia semper acta præcedat tua.
Nam nequiorum cum juvet, quanto magis

214 Εἰ γάρ συνεργός. Non male Langus: Quanto magis tandem adjuvat Deus bonas res?

218 Κούρη. Keg. 993 κούρφος, temerarius est impetus.

220 Ή μόνη κεκτημένων. Quae sola illorum est qui eam possident. Nicet. Ή μόνη κεκτημένων. Colb. Ή μόνη κεκτημένων. Reg. 993 ή μόνη κεκτημένων. Mendos. Cass. ή μόνη, et Amb. ή μόνη.

224 Τρυγόν καὶ σκορπίος. Hunc simile est illud quod Cicero Tuscul. 5, de Theodoro refert, qui Lysismacio mortem ipsi minitanti: *Magnum, inquit, effecti, si cantharidis vim consecutus es; vel, ut refert Seneca, lib. De tranquillitate vita. Habet cur tibi placeas: hemina sanguinis in tua potestate est.* Et sane multo difficultius est, ac proinde præclarior prodesse, quam nocere; unde graviter quidam olim, cum eversan a Philippo Macedonum rege Olympium esset nuntiatum: *At hercle, inquit, multis annis talen urbem non exstrel.*

B Haec adjuvari convenit prolium virum?

Nec enī ferundum est ut malo cedat bonum.

Est sorte caeca tutior prudenter,

Nanque illa rerum est impetus tantum levis:
Hav clavus. At illi litteris tibi sit prius,

Quas possidentes unicas opes habent.

Aliis nocendo rober hand monstra tuum:
Bene sed incendo, si Deum sequi cupis.

Est ejus istud, qui suum norit genus.

Facile at necarint et trygon et scorpius.

Utrunque turpe, cum sene est infirmior
Juvenis, eoque stultior rursus senex.

'Ομως δὲ μὲν καθ' ὑραν πάντοφος·
Τὸν δὲ χράπιστον καὶ πέρι ὑρας σωρφρονεῖν.
· Άει μὲν ἐργάζου τὴν οὐθηρίαν.
230 Καιρὸς δὲ δὴ μάλιστα, τῇ βίου λυσις.
Τὸ γῆρας ἡλιθεν· Εἰδον κήρυξ βαρ.
Πλῆς εὐτερεῖον· πλησίον γάρ ή κρίσις.
Πλέας λόγου, διστή τις ἀρνησις θεού,
Ἐργον, λόγον τε. Μή κλαπής, περισκόπει
235 (Ἄει διώχη λαθρίου παλαίσμασι),
Μή πως δεηθῇς ἐπάχατων κεθαροιν.

ΔΔ'. "Οροι παχυμερεῖς.

Θεὸς μὲν ἔστιν οὐδεία, πρῶτον καλόν.

Α Κόσμος δὲ, φυσιστὸν καὶ νοούμενων δέσις.
Τὸ δὲ εἰν ἔναστον τοῖν ή τοῖν, φύσις.
Φύσις δὲ δῦλος, διγγελος, πρώτη κτίσις.
5 Οἱ δὲ ἐκτραπάντες τοῦ καλοῦ τι; δαίμονες.
· Όν πρῶτος ἔστιν, δὲ ποτ' ήν Ἐωσφόρος,
Σεκτος; διστεδοῦς εὐρέτης καὶ προτάτης.
· "Υλὴ δὲ μορφῶν ἔρχεται διντέρα κτίσις.
· "Υλὴ δὲ κάλλος, εἶδος ἐκμορφουμένης.
10 Οὐρος δὲ φυσιστὸν καὶ νοούμενον, πόλος.
· Αστρων δὲ φύσις, πῦρ κύκλῳ περιόρμον.
Φύσις δὲ λάρψις ἐκ πυρος, φυχῇ λόγος.
Σεκτος δὲ διστὸν, λάμψεως διστής λύσις.
Αἴνων, διάστημα ἀχρόνως δεῖ βέον,

Ergo ille Juxta statem sapientia excellat:
Huic vero optimum est et ante tempus sapere.
Semper quidem salutem operare;
250 Tempus autem maxime, cum instat vite finis.
Senectus advenit: exitum praeco clamat.
Quilibet præparat se: prope enim iudicium.
Finis sermonis: dupl. x Dei abnegatio,
Operæ et verbo. Ne subripariis, circumspicie
255 (Semper appeteris oculis dimicatioibus),
Ne forte indigetas extremis iustitioibus.

XXXIV. Definitiones minus exactæ*.

Deus est ens substantiale, primum bonum.
Mundus autem rerum luxarum et mente præditarum connexio.
Esse hoc vel illo modo, istud est uniuscuiusque natura.
Natura materiae expers est angelus, prima creatura.
5 Qui exciderunt a bono, quid sunt? Daemones,
Quorum princeps est, qui olim erat Lucifer,
Caliginis deformis inventor et amistes.
Materia est foruarum sedes, secunda creatura.
Materiae autem pulchritudo est forma rei expressæ.
10 Limes rerum luxarum et quae mente percipiuntur, est colum.
Siderum natura est ignis qui in orbem volveatur.
Lux est splendor ex igne, menti lux ratio.
Tenebre duplices, splendoris duplicitis dissipatio.
Ævum, intervalum absque tempore semper duens,

* Alias līll. 137, pag. 198.

- 228 Τὸν δέ. Δο Rigg. et Comb. τῷ δέ.
231 Ἑξοδον. Coisl. et Reg. 305. Εἰδοπ.
232 Εὐτερεῖον. Sic iuss. omnes. Edit. ἐκτρεπ-
τίκου.
234 Κλαζῆς. Reg. 1277 τραπῆς.
235 Διάχει. Herv. et duo Rigg. δώσει.
XXIX. Tit. "Οροι παχυμερεῖς. Coisl. et Vat.
τοῦ αὐτοῦ. Parum exacta, vel simplices.
1 Οὐδεία. Videbilest, Deus qui omnibus esse pre-
stat et quasi ipsum esse substantiale, cuius effluxus

- est et umbra, quidquid est.
2 Πεντάροι καὶ, etc. Coisl. λευστῶν. Quae oculis
cernuntur et qua mente percipiuntur.
9 Υλὴ δὲ κάλλος, etc. Hic versus in Coisl.
deest.
10 Πεντάροι. Coisl. λευστῶν.
12 Εξ περός. Al. ἐκτυρος.
13 Διστής. Coisl. διστή.
14 Διάστημα. Sic Coisl. Male edit. διάτημα.

METRICA VERSIO.

Ergo ille, ut etas postulat, prudentia
Excellat: ast hic ante canos sit sophus.
Semper saluti tu quidem stude tue,
Potissimum autem sub diem vita ultimum.
Venit senectus; exitum præco canit.
Parentur omnes: immunit judex Deus.
Binis negatur (finis bic) modis. Dens:
Serrone, vita: seductus fraudem cave
(Nam Marte teclo jugiter lacesseri),
Lustris opus sit ne tibi novissimum.

XXXIV. DEFINITIONES MINUS EXACTÆ.

(Bilio interprete.)] [num.

Deus ensque primum est omnium, et primum bo-

B Quae fluxa, mundus; queque mens cernit, te-
[nct.
Quod quidque tale aut tale, naturam voco
Natura simplex angelus, primus satus.
Qui deviarunt a bono, quid? daemones.
Princeps et horum, Lucifer, qui quondam erat,
Inventor atris præsus et caliginis.
Materia formis est basis, post condita.
Induere formam, certus est illi decor.
Rebus caducis limes et firmis, polus.
Quid astra? flamma, circuli cursum tenens.
Lux splendor ardens, ratio lux mentis meæ.
Tenebre duplices, lucis abcessus duplex.
Ævum, quod alisque tempore assidue fluit.

15 Χρόνος δέ, μέτρον ἥλιου κυκλούσιος.
Γῆ, πήξεις ὅλης τῷ πολῷ κυκλουμένης.
Πῦρ δέ, φλέγουσα καὶ ῥέουσα δῶν φώτης.
Ὕδωρ δέ, βευσθή καὶ κατάφροπος φύσις.
Κενοῦ δέ ἄλλο πλήρωμα καὶ πνευσθή ρύσις.
20 Ἀνθρώπος εἷμι, πλάσμα καὶ εἰκὼν θεοῦ.
Τὸ σῶμα δέ ὑλη, καὶ διαστατὸν πάχος.
Στοιχεῖον ἔστι σώματος πρώτον μέρος.
Ψυχὴ δέ, φύσις ζωτική φέρουσα τε·
Ἄλγος δέ καὶ νοῦς τῇ γ' ἐμῇ συνεκράδη.
25 Ζωὴ δέ, σώματος τε καὶ φυχῆς δέσις,
Ὕπερθεντον εἶναι, τὸν δὲ τὴν διάστασιν.
Νοῦς δέ ἔστιν δῆμος ἐνθο, οὐ περίγραφε.
Νοῦς δέ ἐργον, ἡ νόησις, ἐκτύπωμά τε.
Ἄλγος δέ δρεπα τὸν νοῦς τυπωμάτων,

Αἱ 30 Ὁν ἐκλαλήσεις ὄργανος φωνητικοῖς.
Αἰσθησίς ἔστιν εἰσδοχή τις ἐκτεῖνεν.
Μνήμη, κάθεξις τῶν νοῦς τυπωμάτων.
Ἄληθη δέ, μνήμης ἐκβολή. Αἴθησις δέ γε
Μνήμη τις αὖθις, ἡ ἀνάμνησις λέγω.
35 Βούλησιν οἶδα, νοῦ ροπὴν καὶ συνδρομὴν
Τῶν δυοῦ ἐφ' ἥμιν· τὰλλα δέ οἱ θελητάς.
Ἡ δέ οἱ θέλω κίνησις, ἔξουσιάτης.
Τὴν σύντονον δὲ καὶ προσθυμίαν λέγω·
Τὸ δέ ἀκούσιαν, βουλήσιαν τυραννία.
40 Λογισμὸν οἶδα πραγμάτων διάρεστον.
Πλέθος δέ δρεπες ἡ καλῶν δὲ μῆ καλῶν.
Ἐρως δέ θερμὸς δυσκόλεκτος τε πόθος.
Θυμὸς μὲν ἔστιν ἀθρόος ζέσις φρενός·
Ὥργη δέ θυμὸς ἀμμένων. Ὁ δέ εἰς κακὸν·

15 Tempus autem mensura solis motus.
Terra, compacta materia, quam polus ambit.
Ignis, urendi vim habens et sursum tendens est natura.
Aqua fluida est natura et deorsum vergens.
Aer vacui est repletio et spirabilis fluxio.
20 Homo sum, pigmentum et imago Dei.
Corpus, materia et separabilis crassities.
Elementum, corporis cuiusque prima pars.
612-613 Anima autem vitalis natura, vitam sustentans.
Ratio et intelligentia mihi commissa est.
25 Vita, corporis et animae connexio.
Quemadmodum mors est utriusque separatio.
Mens est oculus internus, non circumscriptus.
Mentis opus est cogitatio, et rerum expressio.
Ratio est investigatio mentis conceptuum,
30 Quam proferes per vocis organa.
Sensus est exceptiorum quoddam rerum externarum.
Memoria retinet mentis impressiones.
Oblivio, memoria amissio est. Oblivionis autem
Memoria quadam est rursus, quam reminiscientiam dico.
35 Voluntatem scio esse mentis inclinationem et concursum
Earum rerum, quae penes nos sunt: cetera non sunt voluntaria.
Facultas me, quo velim, et wendam, est liberum meum arbitrium.
Si acris ad vehemens sit, alacritatem appello:
Involuntarium autem, tyrannidem voluntatis.
40 Ratiocinationem novi esse rerum divisionem.
Desiderium est appetitio rerum vel bonarum vel malarum.
Amor est ardens et effrenatum desiderium.
Furor quidem est subitus animi fervor:
Ira vero furor permanens. Si ob malum acceptum

21 *Kai diastratōr pάχoς. Combeī, crassa moles, suis constans dimensionibꝫ. Billius, materia quam subit dimensio.*

22 *Φέρουσά τε. Quas tenet et fert, vitam scilicet. Ita Combeī.*

23 *Tῇ γ' ἐμῷ, nemp̄ φυχῇ. Sic Coisī. Edit. ἐμῷ.*

24 *Οὐ περίγραφος. Vat. ἀπερίγραφος.*

50 *Or ἐκταῖησις, etc. Hic versus et duo sequentes desiderantur in Coisī.*

39 *Tὸ δὲ διεύσιον. Vat. non habeat τὸ δι.*

43 *Ἀθρόος. Vat. άθρο.*

44 *'Ο δὲ εἰς κακόν. Qui servat memoriam, ut noceat et insidietur: similitas, rancor.*

METRICA VERSIO.

Mensura motus tempus est, quem sol facit.
Tellus stabilitas est hyle: hanc ambit polus.
Natura flagrans ignis est, sursum fluens.
Vergens deorsum fluida natura est aqua.
Aer inane replet, et spirans fluit.
Figmentum, imago et nobilis Dei, est homo.
Materia corpus, quam subit dimensio.
Elementa nostri prima pars sunt corporis.
Natura vita prædicta, anima dicitur:
At ratio mensue cum mea se copulant.
Quid vita? carnis, mentis, et nexus tenax,
Ut mors ab hisce rebus est divisio.
Mens, visus intus terminum nullum sciens.
Illi cogitare munus est et fingere.
Quæ finit illa, ratio vestigat sagax,

B Quam voci ipse proferes per organa.
Externa sensus excipit. Mentis notas
Memoria retinet, ac bona servat fide.
Oblivio ipsam pellit: hanc rursum ejicit
Memoria quadam (vulgo reminisci vocant)
Mentis, voluntas motus est, concursus et
Rerum penes nos qua sit, tantummodo.
Quo volo moveri, liberam arbitrium voce:
Alacritatem, magna si sit acritis.
Patitur voluntas, si trahor, tyrannidem.
Rerum loγισμός commoda est divisio.
Bonii appetitus aut mali, cupiditas.
Amor, cupido servida et freni incisia.
Mentem repente fervor incendens, furor.
Ira diuturnus est furor. Sed qui insidet

45 Μνήμων, λοχῶν τε, μνησικακεῖα τυγχάνει.
Ιἴδεν δὲ λύπης οὐδέ παχροθυμίαν.
Τὸ δὲ πρὸς οὔρους κρεμόν, διρροταν,
“Ην δὴ πραθῆται τοῖς πάλαι καλέεν Εθος.
“Εἶν δὲ καλῶν, τὴν ἀρετὴν οὐμέζει μοι,
50 Τὸν δὲ τὸν οὐαντον, τὴν ἐναντίαν νόσον.
Τὴν μὲν θεοῦ δώρημα, τὴν δὲ δερύεσιν.
Κάλλος δὲ πανέδειστον εὐαρμοστία,
Αἰσγός δὲ, κάλλους οὔρεις, ως ἐμὸς λόγος.
‘Ανδρεία δὲ στοιχεῖ τοῖς εἰς τολμητέα.
55 Θράσος δὲ, θάρσος πρὸς τὰ μὲν τολμητέα.
Δειλία δὲ, συστοιχεῖ τοῖς εἰς τολμητέα.
‘Η αὐφροσύνη δὲ ἐπικράτησες ἡδονῶν.
‘Η πτελαν δὲ τούτων, τὴν διελγεταν λέγω.

Α Δικαιοσύνη δὲ, μὴ πλεον ζητεῖν ἔχειν.
60 Τῆς δὲ ιστήτης ἔκβασις, τοῦτη ἀδικία.
Φρόνησις ἔστι πραγμάτων ἐμπειρία.
Σοφία νομιζέσθω δὲ τῶν δυντων θέα.
‘Η δὲ ἀπλότης ξεῖς τις ἀργῇ πρὸς κακόν.
‘Η διπλὸν δὲ, τοῦ τρόπου κακουργία.
65 ‘Η δὲ δύονή, φυχῆς τις ἔστι λειτήση.
Αύπη δὲ, δηγμὸς καρδίας καὶ σύγχυσις.
Φροντὶς δὲ ἐλιγμὸς, ἡ μέριμνα τὸ πλέον.
Σεκέις, λογισμῶν ἀντίθεσις εἰς πρακτέα.
Κρίσις δὲ πηγῆς τῶν νοός βουλευμάτων.
70 Πίκιν δὲ τούτων οὐδέ τὴν ἀκηδίαν.
Φθόνος δὲ τῆς εὐρούντων τῶν πελάς.
‘Η βασκανία δὲ καὶ βλάδη διὰ φθόνον.

45 Memor sit, et insidias struat, est injuriarum recordatio.

Concoctionem doloris scio esse longanimitatem.

Si quis contumelias afflictus placidus sit, est iræ vacuitas,

Quam antiqui mansuetudinem appellare solebant.

Habitus rerum bonarum esse virtutem existima;

50 Rerum autem vitirosarum, contrarium esse morbum :

Illa quidem Dei donum est, iste quid inventum.

Rei cuiusque pulchritudo est concinnitas,

Deformitas autem, pulchritudinis depravatio. Haec mea sententia.

Fortitudo est in rebus periculosis anima constans.

55 Audacia autem est confidentia, ubi non est audendum.

Timiditas est quadam animi contractio in rebus audendis.

Temperantia est exurgatio voluptatum :

Indem superari, intemperantiam appello.

Justitia, non querere ut plus habeas, quam tibi debeatur :

60 Εἰσιτησις lineas transilire, injustitia est.

614-615 Prudentia est rerum experientia.

Sapientia censeatur rerum, ut sunt, contemplatio.

Simplicitas habitus est iners ad malum.

Virtus, morum perversitas.

65 Voluptas, mentis quædam est mollities.

Tristitia est morsus cordis et confusio.

Cura animum volvit et versat, sollicitudo adhuc magis

Consideratio conflictus est rationum de rebus agendis :

Judicium, firmitas mentis deliberationum.

70 Haec abiecere, scio esse incuriam et inertiam.

Invidia tabes animi est de rebus secundis vicinorum.

Fascinatio, detribuentum quod infertur per invidiam.

45 Μνήμων. Vat. μνήμη. Mox Coisl. μνησικα-

κας προ μνησικα.

51 Τηρ. μέτρ. Illa quidem, neinpe, virtus : iste,

morbus contrarius.

59 Μή πλέον, etc. Minus recte Billius, non plus

carteris requiri.

62 Τὸν δέ των θέα. Rerum earum quae vere sunt,

ac divinarum contemplatio.

66 Αγηγμός. Sic Coisl. et Vat. Sic legit Billi.,

quamvis editi habeant δεσμός, quod præfert

Combei.

68 Αντίθεσις εἰς πρακτέα. Billius in hunc lo-

cum: Videat lector, inquit, an forte commodior
haec lectio futura sit, σχένεις λογισμὸς, ἀν τι πράξεις
πρακτῶν. Hanc fere lectionem supeditat Vali-

canus codex, in quo legiatur, ἀντίπραξις πρακτῶν.

METRICA VERSIO.

Menti dolosus, μνησικακία dicitur.
Longauimitas est coctio molestie.
‘Αρργνία, cum tenet læsum quies,
Quam lenitatem dicere olim νοός erat.
Virtus, bonorum firmus est habitus : malι
Habitusque rursum, morbus adversarius.
Dei illa donum est : at mala hic inventio.
Decor, rei omnis elegans concinnitas :
Contra decoris est probrum deformitas.
Jan fortitudi, robur in periculis.
Ast, ubi opus haud est, fidere, est audacia.
Audenda quisquis defugit, premittit metu.
Est temperantis, ieta que sunt, vincere :
Libidinosi rursus, his succumbere.

B Justitia, non plus carteris requiriere :
Ab æquitate digredi, est iniquitas.
Rerum peritus, dicitur prudens : sophus
At censeatur, mente qui res consipit.
Simplex vocatur quisquis ad malum est piger :
Versutus autem, moribus quisquis duplex.
Laetitia quidnam? mentis est diffusio ;
Tristitia, cordis morsus, et turbatio.
At cura mentem volvit, anxietas magis.
Pugna rationum, σχένεις est, nunquid geres.
Consulta mentis firmat at sententia.
Haec qui repellunt, huic inest incuria.
Livor secundis proximi rebus dolet.
Baσκανία plus est : nam nocet quantum potest.

Τόν δ' αλ κακίστων μέρψις, αἰνεῖδον πάθος
Αἰδὼς δὲ συστολή τις ἐστιν αἰσχους φύση.
75 Αἰδῶν δὲ πειρωρόντος, ἡ ταυτότης.
Σπουδὴ δὲ, σύστασις τις εἰς προκιμένα·
Αἴστον δὲ τάυτης οὐδε τὴν ρύθμια.
Οὐ δέ τοις ἔστιν πρός τι δυσκινῆσα.
Ζῆλος δέ μὲν μίμησις, δέ ἀντί τις.
80 Φύλτρου χλαπέντος, εἰς ἔνον ποδούμενον,
Καλοῖσι δέ αὐτὴν ζηλοτυπίαν οἱ πάλαι.
Ἄλαζονελαν, δγκον οὖδε καρβέλα.
Τύφος δέ, δναψιν, ἣν ἐγείρει κουφότης.
Ὑπερήφανος δέ ἐμοιγε καὶ φανητας.
85 Τὴν δέ αὐθάδειαν, αὐτράσκειαν λέγω.
Ταπεινοφροσύνη, μὴ φρονεῖν ἐπάξιον.

A Ταῦτης δύσκησις έστιν ἡ εἰρωνεία.
Ἐλευθερία δὲ χρημάτων ἀπλή δύσις.
Τούτων λάρψην οὐδε τὴν ἀστιάν.
90 Ανέλευθερίαν δέ φημι τὴν φειδωλίαν.
Μεγαλοπρέπεια δέ ιστιν Ἐργών λαμπρότης·
Μικροπρέπεια, τὸ φρονεῖν μικροῖς μέγα.
Μεγαλόφρονος, τὸ πάντα εὐπετῶς φέρειν.
Τὸ δὲ δύδι μικρά, τοῦτο μικροφύλας.
95 Φιλοτοιμίην δέστιν μέτριος τιμῆς πόθος.
Ἔχανοτης δέ, καὶ πέρα τοῦ μετρίου.
Κενών δέρεξιν οὐδεινοδοξίαν.
Δέξιν, τὸ τολον ἡμέν, ἢ τολον δοξεῖν.
“Ἄλλη δὲ δόξα, πραγμάτων φαντάσματα.
100 Ὑερίς μὲν ἔστιν δυσμενοῦς οὐκ εὔμενης

Pessimorum objurgatio, laudabilis est affectus.
Pudor, contractio quadam est animi, turpitudinis metu.
75 Pudoris contemptus impudentius est.
Diligentia est vebemens studium in proposita.
Hujus defectum scio esse ignaviam.
Pigritia est, cum quis ad aliquid ægre movetur.
Zelus, alias initiatio est, alias dolor.
80 Cum vis amoris transfertur in extraneum valde concupitum,
Zelotypiam appellabant veteres.
Jactantia tumor est cordis.
Fastus inflammatio est, quam excitat levitas.
Superbus est mihi, qui cupi appareo.
85 Arrogantian appello, cum quis nimium sibi placet.
Humilitas est minus digne de scipso sentire.
Hujus simulatio est hypocrisia.
Liberalitas pecuniarum est simplex largitio.
Earum dissipationem scio esse prodigiantiam.
90 Illiberalitateu voco parcimoniam.
Magnificentia est operum splendor.
Extremi ingenii est ob parva alte sapere.
Viri magnanimi est omnia facile tolerare.
At ne parva quidem ferre, pusillanimitatis est.
95 Ambitio est moderata honoris cupiditas.
Insolentia autem excedit modum.
Recurum vanarum appetitionem, scito esse vanam opinionem.
Gloriam vero vanam, talenta nobis aut talem videri.
616-617 Alia vero gloria, rerum phantasmatia.
100 Contumelia quidem est inimici minime grata

73 Πάθος. Affectus, commotio.

74 Ἐστιν αἰσχους. Ita Coisl. Edit. Er.

83 Ἀράγετ, ἥρ. Forte ἀναρτον, elationem. Coisl. Er.

84 Φανητας. Ostentator.

85 Αὐτράσκειαν. Ingenii sibi blandientis vanam oblectacionem.

86 Μὴ φρονεῖν ἐπάξιον. Modestus etiam de se sentire, quam merita ferunt. Ita Combes. qui addit:

Idque si retineneaa vox, επάξιον. Nam ipsi non displicet ἐπάξιον. Non indigne ac alteri quam ferunt merita sentire. Nec enim, inquit, falso sentit humilitas, cum se deprimit, nihilque suum, Dei totum agnoscat quod in se virtutis.

87 Εἰρωνεία. Hypocrisis, irrisio.

99 Ἄλλη δὲ δόξα. Hic triplex hujus vocis δόξα, est acceptio, 1° eorum quae non sunt, existatio, 2° manus rumor, 3° rerum phantasmatia.

METRICA VERSIO.

Recte movetnr, quisquis objurgat malos.
Pro bri timore contrahit mentem pudor.
Effrons, pudore dicitur quisquis caret.
Propositum cum quis urget, id studium voco :
Studiumque contra si luges, ignaviam.
Pigritia quidnam est? torpor ad quiddam gravis.
Zelus imitamen, inoror aut est quispiam.
Cum vis amoris exterum fortim petit,
Zelotypiam istud dicere antiqui solet.
Ἀλάζοντα, mentis est vanus tumor.
Levitate natura fastos est elatio.
Superbus est, qui conspici a cunctis amat.
Est αὐθάδεια, cum nimis sibi quis placet.
De se humiliis ille est qui minus digne testimat.

B Qui fingit humilem, premitur hic hypocrisi
Est liberalis, æra qui dat alteri :
At cuncta si quis dilapidat, est prodigus :
Illeliberalis parcus est, nimis et tenax.
Magnificus est qui splendidius rebus studet :
Ob parva sed qui timidus est, μικροπρέπης.
Magnanimus est qui cuncta facili sustinet :
Nec parva ferre, mentis est pusillitas.
Ambitio, modica laudis est tantum situs ;
Immodicaria vero, γανόντι dici solet.
Genodoxus autem, glorie vanæ appetens.
Δέξα ast, videtur tale quod, tale aut tibi.
At δέξα rerum dispar est et imaginum.
Molestus hostis seruo, contumelia

Πράξις, λόγος τε. Αἰσθόρος δὲ αἰσχυνθείς φέρει.
Μέμψις δὲ ἀτιμώρων εὖ φύσης.
Κατηγορία δὲ ἔχηλη μετὰ τῶν κακαστῶν.
Ἡ δὲ οὐδὲ ἀληθῆ γίνεται, συκοφαντία.
105 Ἡ λάθριος δὲ, διαβολή σοι καλητέα.
Μέμψις ἀνεύθυνος τις, ή βλασφημία.
Κακηγορος δ', δε πάσιν ὅπλησι στόμα.
Ἀστειότης μὲν, φαιδρότης ἐν συλλόγῳ.
Ἡ δὲ εὐτροπεία, φαιδρότης ἕκου λόγου.
110 Λόγου δὲ μωρὸς ἔστιν ἡ ἀγρηστία.
Γέλως, παρειᾶς βράσμα, παλμὸς καρδίας.
Οἶνος δὲ ἀμετρον χρήσιν εἰπὼν τὴν μέθην,
Τὰ δὲ μέθης ὑδρίσμαθ', ή παρανία.
Ἡ κραιπάλη δὲ θελος ὑδρίς ἐκ μέθης.

A 115 Φόνος δὲ δὲ μὲν τις σωμάτεων, δὲ εἰκόνος.
Ἄμφοι δὲ λύσις τῆς φύλης ἀρμονίας.
Πορνεῖα καὶ μοιχεία, ή μὲν σωμάτων
Σένων κλοπὴ τις, ή δὲ τις καὶ δαιμόνων.
Οὐταν θεοῦ τὸ φύλετρον εἰς ἔχθροις πάσῃ.
120 Εἰσωλολέτρης δὲ στόβει καὶ χρυσόν,
Εἰ δὲ ὠφελεῖα, κέρδος εἰς φυχὴν λαβεῖν,
Βλάδη, τὸ ταύτην ζημιώσαι, γίνεται.
Ἐλεος μὲν ἔστι συμπάθεια συμφορᾶς.
Οίκτος δὲ κ' εὖ τι τὸν πεπονθότα δράσαι.
125 Εἴδεις δὲ ποιὰ πρὸς τὰ πράγματα, δὲ τρόπος;
Ἔνος δὲ πλάσμα τοῦ τρόπου κατηγορον.
Διδασκαλία, τύπωις Ἐργοφ καὶ λόγω.
Λόγος δὲ δριτεῖς ἔστι φαρμακεὺς κακῶν.

Actio vel oratio. Maledicus convicia ingerit.
Obligatio autem amici innoxia est reprehensio.
Criminatio est accusatio rerum puniendarum.
Si falsa sit (accusatio), sycophantia est;
105 Si clandestina, calumnia tibi appellanda est.
Reprehensio non sulta probationibus, blasphemia.
Maledicus autem ille est, qui contra omnes os suum armat.
Comitas est hilaritas in colloquio.
Dicacitas autem est hilaritas extra rationem.
110 Sermonis stultitia ejus est inutilitas.
Ritus genarum est impulsus, subsultatio cordis.
Vini immodicum usum voca temulentiam,
Ex temulentia autem natas injurias debacchationem.
Crupula vero, petulantia est profecta ex pridiana ebrietate.
115 Cædes alia est corporum, alia divinae imaginis;
Utraque autem dissolutio charae concinnitatis.
Scortatio et adulterium, alia sunt corporum
Alienorum quasi quadam furtla, alia demonum;
Cum scilicet amor Dei ad eum hostes transferatur.
120 Idolomor culor est quisquis colit aurum.
Si utilitas est, lucrum in animam redundans facere,
Jactura est, cum damnum aliquod ei affertur.
Misericordia est naturalis affectus in alienis calamitatibus :
Miseratio autem, eliam eum, qui calamitatem passus est, juvare.
125 Habitus talis vel talis erga res, cujusque est indoles.
Mores vero figuramenta sunt, quo designatur indoles.
Doctrina aliorum est informatio opere et sermone.
Sermo autem optimus est remedium vitiiorum;

106 Ἀνεύθυνος. Combef. legendum censemt ὑπεύθυνος. « Adduci non possum, inquit, ut ita Gregorius blasphemiam dixerit, quasi quās quis impune evomat, et non potius ὑπεύθυνον, quā sit pēna obnoxia. » Ἀνεύθυνος autem exponi potest, non discussa, non examinata. Ceterum alio sensu et accusatione solet accipi vox ista, blasphemia.

118 Δαιμόνων. Cum quis daemonibus servire et obsequi potius quam Deo studet. Quod in Scriptura-

ris fornicatio et fornicari appellatur, Jod. ii, 17 : *Fornicantes cum diis alienis*; I Paralip. v, 25 : *Fornicati sunt post deos*; et Psal. lxxii, 27 : *Qui fornicantur abs te*.

126 Ἡδος et τρόπος, voces sunt affines, inquit Combel., vultque Gregorius, quod consuetudo plerumque indolem moresque firmet, et ita nos ad aliquid habeamus, ut assueti sumus.

METRICA VERSIO.

Est, actioque probra fert convicium.
Querelâ amici lenis est reprehensio.
At crimen, horum est, lex quibus penatu irrogat.
Conficta si sint crimina, est sycophantia.
Id si latenter, tum vorē calumniam.
Impune cum quis carpit, est βλαστημά.
Maledicus autem est, ore qui crucitos petit.
In colloquendo suavitatis est comitas.
Rationis expers hilaritas, dicacitas.
Stultitia vero, sermo cum vane fluit.
Ritus genarum est testus : hic pectus micat.
Usus lycei nimius est temulentia.
Exorta vino probra, debacchatio.
Crupula, proterve post merum si te geras.

Est una cædes corporis, animi altera :
Per utramque dulcis solvitur conexio.
Subprimum duplex est, atque adulterium duplex.
Subripitur uno corpus : at mens altero.
119 Quoties ad hostes Numinis philtrum cadit.
Idololatras, qui colunt aurum, voca.
Cum nostra lucrum mens facit, tum hoc utile,
Jactura mentis cum sit, hoc malum puta.
120 'Elexis, dolore est affici ob casus graves :
Oixos, dolori hoc addere, ut miserum juves.
Est certus ad res habitus, bunc τρόπον vocant.
Figmentum at ἡδος rursus est, index τρόπου.
Doctrina rebus instruit, dictis quoque.
Est improborum pharmacum sermo optimus :

'Ο δ' οὐκέ δριτος, καὶ καλῶν ἀναιρέτης.
 150 Σεκάνων νοστῶν, τὴν θεωρίαν νέει.
 Πρᾶξις δὲ ἐνέργεια τῆς εἰς τὰ πράκτεα.
 "Εἴς μὲν ἔστι ποιότης τῆς ἡμέρου.
 Τόκον δὲ ταῦτης, τὴν ἐνέργειαν λέγω.
 Τέχνη μὲν ἔστι σύνταγμα δὲ τυπειρίας·
 155 "Εἴς δὲ ώλον, ἡ ἐπιστήμην λέγω.
 "Ο μὲν χάριν τοῦ, τέλλα δὲ αὐτοῦ, τέλος.
 Σκοπὸς δὲ δὴ τις, φέτει σπουδάζεται.
 Δέσποιν οἶου, τὴν αἰτησίαν ἑνεῖν·
 Τὴν δὲ προσευχὴν ισθι τῶν ἀμετίνων·
 140 Εὐχὴ δὲ ὑπόσχεσιν τὴν ἔκλασματος·
 Τὸ δὲ ἔδασμα, δῶρον εἰς τιμὴν φέρουν.
 "Ἐπανός ἔστιν εὖ τι τῶν ἔμων φράσαι.
 Αἶνος δὲ Ἐπανός εἰς Θεὸν τεσάτμιος.

Α Τὸ δὲ ὅμοιος, εἶνας ἐμμελής, ὃς οἰομαι.
 145 Ψαλτὸς σὺν ὧδῃ γίγνεται φαλαριδία.
 Τὰ δυτικά φάσκειν, ὃς ἔχει, ἀψεύδια·
 "Ος δὲ οὐκέ ξεῖ, φεύδεις. Καὶ τοῦ λόγου μάχη
 Λόγον προσάντη, οὐ τι χείρον τῷ φίῳ;
 150 Τούτου δὲ τῆς πιστώσεως ἐμμέση φθῆ·
 Θρησκείαν οίβα καὶ τὸ δαιμόνιον οίδας.
 "Η δὲ εἰσθεία, προσκύνησις τῆς Τριάδος.
 "Ἀρηνοὶς ἔστιν, ἐν τι τῶν τριῶν κάτω
 Βαλεῖν, θεοῦ τε μὴν αἴθειν συμφυτον.
 155 Πλοτίς δὲ δέστη τὴν εἰς λόγου φίᾳ,
 "Η καὶ δικαία τὸ δὲ ἔτοιμος συνδρομῇ.
 Λόγος γάρ ἔστιν δὲ πρόεδρος τοῦ λόγου.
 "Ἐπλις δὲ ἀπόντος πράγματος συνουσία.

At qui malus est, etiam virtutes perimit.
 150 Considerationem rerum, qua manū percipiuntur, theoriā intellige.
 Actio efficacitas quædam est ad res agendas.
 Habitus est qualitas quædam permanens.
 Sobolem illius, efficacitatem appello.
 Ars est collectio disciplinarum longo usu parta.
 155 Habitus qui dissolvi nequit, bunc scientiam appello.
 Quod aliecius gratia non fit, sed alia proper ipsum, id pro fine habendum.
618-619 Scopus vero illud est, cui finis dirigitur.
 Rogationem credito esse petitōnēm rerum qua desunt:
 Preicationem autem scito esse postulationem rerum præstantiorum:
 140 Et votum esse promissionem expiationis:
 Expiatio est manus ad honoris exhibitionem spectans.
 Laudatio est aliquid ex meis predicare.
 Laus vero est laudatio religiosa ad Deum pertineat.
 Hymnus est laus modulata, ut opinor.
 145 Psalmus cum canto est melodia.
 Res dicere, ut se habeant, veritas est:
 Alter vero, se bebat, dicere, mendacium est. Verborum pugna,
 Contentio est in verbis, qua quid pejus in vita?
 Jusjurandum est testificatio fidei, interposito Deo,
 150 Quae si servetur, justum est juramentum.
 Religiosum vocabulum, scio etiam dici de cultu dæmonum.
 Pictas autem est adoratio Trinitatis.
 Negatio vero est vel unam ex tribus personis in inferiorum ordinem
 Dejicere, et non colere unitatem divinae nature.
 155 Fides duplex est; altera quidem, ex vi verbi,
 Quæ et justa est: altera est facilis assensio.
 Verbum enim præses est verbi.
 Spes autem est cum re absente copulatio.

156 Τοῦ, τέλλα δὲ αὐτοῦ, τέλος. Sic prouersus
 legendum. Edit. τοῦδε, ἀλλὰ τοῦδε, τριῶν τέλος.
 157 Οὐ τέλει σπουδάζεται. Quo quisque fine stu-
 det, quo consilio.
 158 Ἐνδέων. Rerum necessariarum.
 140 Εξιδεύσατος. Pollicitationem muneris pla-
 catorii.

142 Τὸ τῷρ ἐγώ. Rerum et actionum humana-
 rum predicatio.
 148 Αὔρον προσδιητη, nempe φάσκειν, aduerses
 sermoneis eloqui. Val. λόγος προσδιητη.
 155 Ἐκ λόγου φίᾳ. Ex vi verbi, id est, vi ora-
 tionis persuadens.
 157 Αὐτῷ τῷ. Verbum enim præses est verbi,

METRICA VERSIO.

At pravus insert vel probis viris necem.
 Aeterna qua sunt, dispiciit theoria.
 Ad res gerendas actio est quidam actio.
 Habitus quid autem? qualitas fixa et tenax.
 Quis partus ejus? actus est, hoc assero.
 Ars est, quod usū quispiam longo capit.
 At firmus habitus dicitur scientia.
 Quo cuncta tendunt cæstra, id linem voco.
 Qua quisque suire studet, dic hoc scopum.
 Δέσποιν est, bac petere, qua desunt tibi.
 Meliora spectat, quam prouxygij dicimus.
 Elytiv, voves cum quidpiam, ut places Deum.
 At τέλαιρα, muuus in honorem serens.
 "Ἐπανός est, si quidpiam laudas mei:
 Alvois, supremum laude si regem affleis.

B Modulata laus est θυμος, ut quidem arbitror.
 Cum cantione psalmus est psalmoidia.
 Rem qualis ipsa est, eloqui, hoc est veritas :
 At qualis haud est, falsitas. Λογοραγία
 Est sermo pugnar : quo nihil funestius.
 Jurare, dicti sistere est testem Deum.
 Si vera iures, istud est εὐροπία.
 Θρησκεία cultus dæmonum quoque dicitur.
 Αι εἰσθεία Triadis est cultus sacre.
 Negator, unum quisquis ex tribus locat
 Deorsum, eamdem nec colit substantiam.
 Fides, vel est quam sermo robustus parit
 (Et ista justa est), facilis aut assensio.
 Sermonis etenim præses est Sermo. Rei
 Procul at remota firma spes me copulat.

Λύσιν δι τάῦτης, τὴν ἀπόγνωστν λέγω.
160 Συμψυχίαν δὲ τὴν ἀγάπην δρίζεμαι,
Τὴν πρὸς Θεὸν δὲ, καὶ ὅδον θεώσας.
Μίσος δὲ ἀποστροφὴ τις, ἔχθρας ἐργάτις.
Τυλέρεις δὲ, λανθάνουσα πυκρία.
Τιμῆ δὲ τοῦ Πλάστανος, δινήρων φιλεῖν·
165 Τοῦ πτωχίσαντος δὲ αὐτὸν, ἡ πτωχῶν σχέσις.
Φιλόδεσμος δὲ οὐδενὶ αἴτῳ ὁν ξένος.
Βίου γαλήνη δὲ Εστιν, εἰρήνη φυτό.
Ψυχῆς δὲ καὶ μάλιστα, λύσησις παθῶν.
‘Η δὲ ἔχθρα μοι δύσοισα καὶ διόστασις·
170 Ἔχθρα δὲ καὶ πόλεμος, εὐρέτης κακῶν.
Ἄγνωμός έστιν δὲ θεοῦ συνουσία.

Α Βέβηλον οἶον καὶ βέβηλυμ' ἀμαρτίαν.
Κάθαρσίς έστιν ἔκπλισις μολυσμάτων.
Μολυσμὸν οἶδα καὶ τύπωσιν τῶν κακῶν.
175 Γάμος μὲν έστιν ἐννομος φαρκῶν δέσις·
‘Η παρθενεία δὲ ἔκβασις τοῦ σώματος.
Οὔτος μοναστής, δὲ θεῷ ζῇ καὶ μόνῳ.
Μονή δὲ μοι, σύνταγμα πρὸς σωτηρίαν.
‘Αμαρτίας έστιν τοῦ καλοῦ παρεκτροπή,
180 ‘Ο μὴ φύσις τε καὶ νόμος χαρίζεται.
Νόμος μὲν έστιν ἐνδικός πρακτῶν δρος.
‘Η δὲ ἐντολὴ μοι δεσπότου παρεγγυή.
Παρανομῆς έστιν δὲ νόμῳ πονηρά.
‘Ανομίαν οἶδα τὴν νόμων ἐλευθέραν.

Hujus amissionem, desperationem appello.

165 Arcam animorum conjunctionem, charitatem definio,
Eam, quae est erga Deum, ad consequendam divinitatem.
Odinū versatio quadam est inimicitias effectrix.
Hypocrisis autem est latens acerbias.
Honos Creatoris est, hominem diligere :
165 Honos est ejus qui se ipse pauperem fecit, erga pauperes affectio.
Hospitalitatis studiosus est, qui se ipse novit esse hospitem.
Vita tranquillitas est pax gratissima :
Mentis vero maxime est affectionum sedatio.
Inimicitia mīhi est malevolentia et dissensio ;
170 Inimicitia quoque et bellum, inventrix malorum.
Sanctitas est cum Deo conversatio.
Profanum existime et execrabilē peccatum.
Lustratio est ablūtio inquinamentorum.
Inquinamentum scio esse ipsam animo mali informationem.
620-621 175 Matrimonium est legitima corporum conjunctio.
Virginitas est egressio et corpore.
Monachus is est, qui Deo vivit et soli.
Monasterium mīhi videtur causa salutis collecta multitudo.
Peccatum est a bono exorbitatio,
180 Quod nec natura, nec lex indulget.
Lex est iusta rerum agendarum definita linea.
Mandatum autem Douini est praeceptio.
Transgressio legis est in legem iniquitas.
Immunitatem a lege scio legibus non esse astrictam.

scilicet doctrina fidei, cui se immisceat, lumenque
fidei in mentibus accendat, atque omni firmis ratione
sibi eas subjiciat. Frustra enim vox doctoris
auribus excipitur, nisi Deus cor audiuntis misericorditer aperiat.

164 Πλάστανος. Sic emendavit Billius, ut sensus
conset. Versus etiam qui sequitur, exigit, in quo
poeta ad illud Prov. x, 14, alludit: *Honorat Deum,*
qui pauperis miseretur.

167 Εἰρήνη. Vat. εἰρήνης φησι. *Amica pacis.*

170 Εὐρέτης. Vat. Ερευνητής.

172 Ἀμαρτία. Vat. ἀμαρτία.

177 Μόρφ. Et soli. Billius videtur legisse νόμῳ,

qui vertit *legi* : quod certe monachum a viro fidelī
non secerit, qui legi et Deo servire debet.

180 ‘Ο μὴ. Billius legit δρος et refers ad καλοῦ,
sed nullius codicis auctoritate nititur.

184 Ἀρχιτελ. Videtur respicerre ad illud Pauli
I Cor. ix, 21 : Τοῖς δύναμις, ὡς δύναμος, qui sine
legi est, hunc scio liberum esse a legibus. Billius
vero in suo codice legit εὐόνωμον, et putat Grego-
rium alludere ad id quod est apud Paulum, nīni-
rum, pios viros, atque omnibus virtutibus expoli-
tos, legi minime subjectos esse, propterea quod
libenter, non autem gravatim, et tanquam vi adacti,
divinas leges exsequantur.

METRICA VERSIO.

Hanc frangit autem tetra desperatio.
Concors voluntas, charitas, amor ac Dei,
Ad suum certam sidera ostendit viam.
Aversio odium est, hinc similitus nascitur.
Occultum at odium dic quid est? hypocrisis.
Fictorem honorat quisquis hominem diligit:
Inopine factum sponte, quisquis pauperes.
Quid hospitalis? hospitium qui se putat.
Tranquillus sevum, si studies paci, exigies.
Serena mens est, motibus sevis carentis.
Quidam similitus? improba est dissensio.
Bellum et similitus nil mali non excitant.
Quid sanctitas est? cum Deo consuescere.

B Quidnam profanum, quidque sacrilegum? scelus.
Quidnam piamen? sordium est detersio.
Consupcratio autem vel typum solus mali.
Legitima thalamus corporum est conexio.
At vita celebs, regredi est a corpore.
Quid monachus? est qui vivit et legi et Deo.
Mori, saluti qua studet soli cohors.
Quid, queso, noxa est? bono deflexio.
Natura mīhi quod porrigit, lex et Dei.
Lex, que gerenda necne sint, dictat mīhi.
Mandatum at est quod Dominus indixit meus.
In lege quod fit improbe, est iniquitas.
Legum soluta est vinculis at sequitas.

185 Ιουδαιομής ἐστιν, δὲ πρώτος νόμος·
 'Ο δεύτερος δὲ, τοῦ πάθους μυστήριον.
 'Ο μὲν σκάλπες, δαιμόνων ἀναρέτης·
 'Ο δὲ τραύνες τε καὶ λύτης αἰνιγμάτων.
 Χριστοῦ δὲ ἐνανθρώπωσις, θλῖψις μου πλάσις,
 190 θεοῦ παθήσις παρκίκης ἐμῷ πάθει,
 'Ος πάντα πάσιν ἀντέδωκε τὰς ἡμοῖς.
 'Ἐκ μὲν γυναικῶς ἥλθεν, εἰς Ελεάς χάριν·
 'Ἐκ Παρθένου δὲ· καὶ γάρ ἐν Πατρὸς μόνῳ
 Τὸ πρώτον, ἀξέν δύναντον. 'Η δὲ ἀπογραφὴ
 195 Τῆς Θεᾶς αὐθίς ἑγραφῆς εἶχε τόπον.
 'Ἡ σπαργάνωσις, ἀντὶ τῆς γυναικόσωσης.
 Φόνος δὲ παιδίον, νηπίον δρόπος τύπου.
 'Αστήρ τρέχων δὲ, πρωσκύνησις κτίσεως.
 Μάνοι δὲ προστρέχοντες, ἔθνον εἰσοδος.

A 200 Τὸ λούτρον ἦν κάθαρσις ὑδάτων ἐμῶν.
 Τὸ Πνεῦμα συγγένετα μαρτυρούμενη.
 'Αλεξίς ἡ νηστεία πρὸς ἔχθροῦ πάλην.
 'Η πείρα δὲ ἡ Ερωντα τῆς θεοῦ πλοκῆς.
 Στάθμος δὲ ἀκανθῶν, ἐνθυσιες τε πορφύρας,
 205 Ἐχθροῦ κράτους σιληνοῖς ἐκ παλαισμάτων.
 Τρόπαιον δὲ σταρβῆς δὲ τοῦ ἔνοικον ἔλον.
 'Ηδος δὲ πῆκτες τῆς ἡμῆς ἀμαρτίας.
 Εἴσω δὲ πάντα ταῖν χεροῦ ἀπλουμάναιν.
 Γεύσει δὲ γεύσις ἡ κολῆς ἀνείστατος.
 210 Ληστον δὲ ὁ μὲν σέσωτος πιστεύσας, 'Ἄδαμ·
 'Ο δὲ πονηρὸς, καίπερ ἐσταυρωμένος.
 Πάνθος δὲ τοῦ παθήσιος ἐκταλον σκότος·
 Πετρῶν δὲ φῆκτες, τῶν πετρῶν ὑπέρμαχος·
 Νεκρῶν δὲ ἔγερσις, εἰσοδός τε εἰς πόλιν,

185 Judaismus est prima ex :

Secunda autem, Christi passionum mysterium.
 Prima quidem umbris involuta, daemoniorum cultus erat extirpatrix,
 Altera vero lucida et solutrix enigmatum.
 Christi autem incarnatio, alia est hominis formatio,
 190 Deo carnaliter perpresso, ob peccatum meum,
 Qui omnia pro omnibus meis reddidit.
 Ex femina quidem prodit in Evæ gratiam :
 Ex Virgine autem : ceterum ex Patre solo
 Primi prodit; ex injugis ipsa injugatis. Orbis autem descriptio
 195 Divinae rursus inscriptionis figuram gerebat.
 Fasciis involutus est, ob pristinam nuditatem.
 Cædes parvulorum puerilium signabat abolitionem figurarum.
 Sidus currens, adoratum a creaturis Numen :
 Magi occurrentes, gentilium ingressus.
 200 Baptisma ipsius erat purgatio aquarum mearum.
 Spiritus divinæ cognitionis testimonium.
 Jejunium, unicto ante pugnam cum hoste.
 Tentatio erat exploratio divinae unitiosis.
 Corona spines, indumentum purpureum,
 205 Inimici potestatis expoliatio per luctationes.
 Trophæum veteris ligni, crucis liguum.
 Clavi, confixio mei peccati.
 Complectitur omnia manibus explicatis.
 Gustus (poni) gusti felis compensatur.
 210 Ex latronibus alter credebas salutem consecutus est; Adamus erat :
 Alter vero manebebat sceleratus, quamvis cruci affixus.
 Luctus quidam Christi patientis erant tenebre ad horam sextam facte,
622-623 Petrarum disura, petrarum propugnatrix :
 Mortuorum ad vitam redditus, et ingressus in urbem

491 Οἳ πάντα πάσιν. Inobedientiam obedientia
 expravit : turpes meas voluptates crudelissimis
 cruentibus.

205 Τῆς Θεοῦ πλοκῆς. Divina unitiosis, copulationis cum Deo, exploratio, an esset Deus qui a
 jejuniu esuriret. Billius : Divini amoris specimen est

tentatio.

212 Πένθος δὲ τοῦ παθήσιος. Luctus ob Christum
 patientem tenebra, quasi sole lugente Christum in
 cruce pendentem.

213 Τῶν πετρῶν ύπέρμαχος. Petrarum propu-
 gnatrix, saecorum cordium.

METRICA VERSIO.

Judaismus prima lex : Christi crucis
 Lex at secunda dicitur mysterium.
 Umbrosa prima, daemonum cultum opprimens :
 Secunda clara, veteris et dubia explicans.
 Humanitas Christi mea est refectio,
 Cum carne passus est Deus noxiam ob meam,
 Qui cuncta cunctis pro meis sua reddidit :
 Evæ in favorem feminæ natus quidem,
 At virgine tanen, ut prius solo ex Patre :
 Injubibus injux. Orbis ad descriptio,
 Typum geretac colitis. Quin fasciis
 Ob nuditatem voluit involvi mean.
 Nec parvulorum signat extinctos typos.
 Currente stella, condita Tomantem colum.
 Cursus Magorum gentium ingressum indicat.

B Baptismus undas ipsius purgat meas.
 Äqualis ipsi Spiritus testis venit.
 Ut cum hoste pugnet, unguit jejunio.
 Divini amoris specimen est tentatio.
 Corona spinis texta, purpurea et clamys,
 Hostile lucta spoliat imperium gravi.
 Crux est triumphus, arbor augusta, arboris.
 Clavi, meorum criminum confixio.
 Cuncta explicatis manibus ipse ambit suis : *
 Felis medetur gustui gustus malo.
 Unus latronum salvus ob fidem est, Adam :
 Manet alter, etiam fixus in erdee, improbus.
 Caligo passum luget : ac pro saxeis
 Ruptura lapidum, cordibus pugnas init.
 At cum resurgent mortui, atque urbem petant,

215 Ἡ τῶν θανόντων εἰς δινού μετάστασις.
Πλευρᾶς δὲ ρεῦσαν αἷμα καὶ δύορ δάμα,
Τὸ διασὸν δῆ βάπτισμα, λούτρου καὶ πάθους,
Οταν διώκτης κίνδυνον καριός φέρει.
Ἡ νεκρότης δὲ, τῆς ἡμῆς ἀναβίσεις.
220 Ἡ δὲ ἐκ νεκρῶν ἔγεραις, δὲ γῆδον λάσις.
Ἡ δὲ εἰς δινού πορεία καὶ μὲν φέρει.
Καὶ τάπι τούτοις, δεύροι μοι, σκεψάμεθα.
Αλλοὶ μὲν ἑστὶ σύνταξις εἰς Θεού σένας.
Ναὸς δὲ λαοῦ στιπῶν ἀγνευθήσον.
225 Θεῷ δὲ δώρον, θυσίαι καθάρσιοι.
Δώρων δοχεῖον ἀγνόν, ἡ θερδόχος.

215 Eorum qui obierant, in celum translatio.
E latere manans sanguis et aqua simul,
Duplex est baptisma, aliud lavaci, aliud sanguinis,
Cum infestum tempus periculum affer.
Mors ipsius mortis mea est abolitio.
220 Eius resurrectio mea est ab inferno liberatio.
In celum ascensus me quoque sursum evelit.
Quæ præterea supersunt, age, consideremus.
Populus est collectio hominum ad Dei cultum.
Templum autem venerandum populi sacrarium.
225 Deo munus oblatum sunt victimæ inscribere.
Munerum venerandum receptaculum est. Deum suscipiens
Mensa. Sacerdotium est sacrificium animarum,
Deo conjungens hominem et homini Deum.
Mysterium ineflabilis quoddam est religiosum.
230 Charisma scio esse divinum Spiritus donum.
Denuntiationem rerum abditarum prophetiam appello;
Evangelium vero, prædicationem nova salutis;
Apostolicum munus quod suppetias venit Evangelio;
Institutionem puerorum de doctrina, cæthesin;
235 Punitianum, ad meliora conversionem;
Exorcismum, deimonum expulsionem.
Baptismus est secunda vita sigillum.
Oblationes, Dei incarnationis,

220 Ἡ δὲ νεκρῶν. Sic habet codex Vaticanus.
Editi autem δὲ εἰς νεκρῶν.

226 Θερδόχος. Deum suscipiens. Alter θερδόχος, quæ victimam capiat. Apissima vox ultraque ad significandam Eucharistiam, de qua hic Gregorius. Ille Billius acriter garpit Leuenvclauim, bæticum hominem, qui totum hunc Gregorii locum depravavit, et nala fide redditit. Primo quidem θυσίας καθαρσίου, nota ad marginem apposita, preces significare callide innuit, quamvis Missæ sacrificium his verbis designari manifestum sit. Deinde vero δυνδόγον τράπæzæ interpretatur, mensam quæ suffit titulos continet; cum vel mediocriter eruditæ norint θυδόγον idem esse ac θυσίας δερμέτην. Missæ ergo hoc veteratorem, agnoscanus et dicamus cum Gregorio dona esse lustricia sacrificia, hoc est corpus et sanguinem Christi in Missa, et horum donorum receptaculum esse mensam θυδόγον, id est sacrificia capientem, aut potius θερδόχον, id est suscipientem Deum.

229 Σέβας. Religiosum Bill. Cultus arcanae Dei,

A Τράπæzæ. Ιερωσύνη δὲ αγνοιμδες φρενῶν,
Θεῷ φέρων δινθρωπον, ἀνθρώπῳ θεόν·
Μυστήριον μέν ἐστιν διρητον σένας.
230 Χάρεσμα δὲ οὐδεὶς Πνεύματος θελαν δόσιν.
Κήγεγμ' ὀδήλων, τὴν προφητείαν λέγω·
Εὐαγγελίου δὲ, τῆς νέας σωτηρίας·
Ἀποστολής δὲ, συμμαχίαν κηρύγματος·
Άλγος δὲ γνῶσιν, τὴν κατήχησιν, νέοις·
231 Τὴν δὲ μετάνοιαν, πρὸ τὰ κρείσονα στροφήν·
Ἐξόρκισιν δὲ, δαιμόνων ἔξαίρεσιν.
Τὸ λοιπὸν δὲτεραν βίου σφραγίς.
Αἱ προσφοραὶ δὲ, τῆς Θεοῦ σαρκώσεως,

res sacra.

232 Κηρύγματος. Hoc verbum absolute dictum, de Evangelio accipiatur.

233 Τὴν δὲ. Vat., καὶ τὴν μετάνοιαν στροφὴν εἰς χρεόστων.

234 Al προσφοραὶ. Altaris oblationes nihil aliud sunt, quam quod nos Missæ nomine intelligimus: hoc est sacrificium illud, quo sacerdos Deo Patri corpus et sanguinem Christi offert. Προσφορά namque a verbo προσφέρει manat: quod quidem, cum absolute ponitur, idem est ac λεπροφύει, εἰ λεπροφύει, εἰ τοιν loquuntur, *sacris operari, sacra facere*. Vult igitur Gregorius Missarum oblationes hoc nobis conferre, ut Christi incarnationis, ejusque crucifixibus communiciemus, quemadmodum ipse loquitur infra lib. II, sect. 4, carm. 1, vers. 49 et 50:

Οὐκ ἔτι μὲν θυσίαν ἄγνοις Ιππι κείρας δέσποι,
Τοτὶ μεγάλοις Χριστοῦ μαγνύμενος πάθεσιν.
Non jam amplius ad sancta sacrificia manus atollo,
Magnis Christi admistis passionibus.

METRICA VERSIO.

Ad supera, quos mors presserat, migrant loca.
E latere manans sanguis et latek aque,
Baptisma genitum est, hoc aquæ, illud sanguinis,
Cum me periclis tempus infestum objicit.
At mortis ejus mors est extinctio.
Me nigro ab oreo, redditus vita, eripit.
Ad supera tendens me quoque in celum velit.
Jam, quæ sequuntur, tu velim consideres.
Αλλος, coactum est agmen ad cultum Dei.
Νοές, locus ubi sordibus plebs se expiat.
Donum Tonanti lustricae sunt victimæ.
Quæ dona sedes excipit, mensa est sacra.

B Mentes sacerdos purgat, et sanctas facit,
Hominem Deoque capulans, homini et Deum.
Mysterium quid? cultus arcanae Dei.
Charisma sancti Spiritus donum est sacram :
Obscura cum quis prædicat, propheta.
Novam salutem sermo fert evangelus :
At concionem missio sacram juvat.
Doctrina pueri tradita est cæthesis.
Metanœ, cum quis corrigit vitam improbam.
Pelluntur at cum diemones, exorcismi.
Sigmum, secundæ balincum est vita sacrum.
Oblationes, carnis assumptæ a Deo,

Πεπήμετων τε τῶν θεῖοι κοινωνία.
 240 Σημειόν ἐστι θαῦμά γ' οὐκ εἰθισμένον.
 Πυρὸς δὲ γλώσσα, Πνεύματος ἀνθρόμια.
 'Ο φυγικὸς δ' ἀνθρωπος, οὐδέπου καλός·
 'Ο σαρκικὸς δὲ, καὶ λαν πάθους φύλος·
 'Ο πνευματικὸς δ', οὐ μακρῶν τοῦ πνεύματος.
 245 Τίς δ' Ἀντίχριστος; πλῆρες ίοῦ θηρίον,
 Ἀνήρ δυνάστης. Ἡ ἀπόστασις δὲ τίς;
 'Ο παγκάκιστος ἀρτίων ἀποστάτης,
 'Η τε κρατοῦσα νῦν θεοὶ διάβολος·
 Μεθ' ἦν δὲ Χριστὸς αὐτὸς ἐν δόξῃ Πατρὸς;
 250 Οσον φανῆναι σώμα τοῖς θεοκτόνοις.
 Μεθ' ἦν ἀνάστατος, ἡ δέσις τοῦ συνθέτου·
 Μεθ' ἦν τὸ συμπέρασμα, τῶν δυντων λύσις·
 'Εστι δὲ ἡ τις πρᾶς τὸ κρείσσον ἀλλαγὴ·

Et eorum, quae passus est Deus, sunt participatio.

240 *Signum est res mira et insueta.*

Ignis lingua, Spiritus praesentia.

Animalis homo est qui nondum bonus est;

Carnalis autem, qui valde cupiditatibus est deditus;

Spiritalis demum, qui non longe abest a spiritu.

245 *Quis est Antichristus? plena veneno bellua,*

Homo potens. Quid etiam defectio?

624 625 *Longe scleratissimum nuper vigens apostata,*

Et que nunc dominatur Dei divisio :

Post quam Christus iterum veniet in gloria Patris,

250 *Monsuraturus corpus suum deicidis;*

Dehinc resurrectio, que est nova corporis et animae conjunctio ;

Posti quam consummatio, universitatis dissolutio :

Est autem illa quadam in melius immitatio ;

Postea iudicium et metus. Quid vero iudicium?

255 *Proprimum, cuius intus sibi quisque conscientis est, onus,*

Vel levitas, ut legis ad vitam exactio.

Felicitas, ut opinor, est beata vita.

Quid vero regnum coeleste? Dei contemplatio,

Cum angelis communis gloria, et laudum divinarum celebratio.

260 *Tenebra autem improbus, Deo excidere :*

Vermis, ignis, carnalis libidinis aliquatio.

Si quid eo melius est, non est extra Deum.

Supersunt, fortuna, providentia, fatum :

Fortuna est quidquid fortuito accidit, absque ratione ;

265 *Providentia est clavus quo hanc universitatem regit Deus ;*

Fatum denique est certus ordo, ut arbitror, Dei decretorum.

Hie sunt nobis quedam delineationes.

247 *Ἀποστάτης.* Arium significat, a quo scissa
 divinitas : vel Julianum Apostatam, quo nomine
 eum appellat. — Forte utrumque, si legas ἡτε,
 aut. CAILLAU.

256 *Νέφον τε πρὸς βλογ σταθμῇ.* Et vite ad tru-
 tinam legis inquisitio.

261 *Πάθονς.* Al., πάχος. Crassa molis absum-
 pio.

266 *Ἐργος.* Ordo, series Dei decretorum.

267 *Ἐκτόπως.* Ad specimen cusew, exarata re-
 rum definitiones.

METRICA VERSIO.

Horumque, passus quae Deus, perceptio.
 Res mira signum est, prater et morem incidentis.
 Præsentem at ignis Spiritum lingua indicant.
 Animalis autem quisquis est, nondum est probus.
 Carnalis ille est, vita quem feda obsident.
 At spiritalis euinus earnem fugit.
 Quid Antichristus? bellua venenum vomens,
 Vir opibus amplis. Quid item defectio?
 Apostata ille pessimus, nuper vigens,
 Dominiatur et que nunc Dei divisio :
 Post quam in paterna gloria Christus polo
 Veniet, videndum corpore a theotonis;
 Post quam resurgent corpora, atque animis suis
 Jougentur. At tum expletio, solvens omnia :
 Meliore cuncta que tamen vertit statu.

B Censura tunc, et tunc metus corda obliterens :
 Censura mentes consicas intus gravans,
 Levansve, trutina legis et vite simul.
 Felicitas quid? Vivere beatum. Quid et
 Celeste regnum? Visum summi Dei,
 Et cum beatis gloriarum huic dare angelis.
 Caligo quidquam est improbus? Iahū a Deo,
 Materiam et ignis, vermis et, crassam liquant.
 Quod si quid hoc est melius, haud extra est Deum.
 Quid sors, proutea, quidnam item futurum tibi?
 Quodcumque easu contigit, sors id mihi :
 Proncea clavus, cuncta quo regit Deus;
 Fatumque, rerum nexus, æternus Pater
 Quas sculpsit. Hi sunt termini nostri breves.

ΑΕ'. Εἰς πενταρ φιλόσοφον

Χαίρεις, τρυφόν, σὺ τῇ νόσῳ, εἰτ' ἐπορεῖς;
Ἐχεις κακὸν μὲν, φάρμακον δὲ τῆς νόσου.
Ἄλλος πάντες μὲν, ἔγκρατης δέ τρισμάχαρ
Ὄς οὔτε δεινὸν, οὔτε φάρμακον ἔχει.
5 Τὸν πλούτον μὲν τῶν πειθῶν δὲ ἡσσονα,
Τότε προτιμῶ τοῦ πάντος καὶ σοφοῦ,
Ὀταν τὸν ἰσχύοντα παραπλήξια
Τοῦ μὴ νοσούντος, ἀσθενεστέρου δὲ γε.

ΑΓ'. Περὶ τῆς αὐτῆς.

Ἐστω τις νοσερὸς χαλεπῶς, καὶ πολλὰ πορίζων
Φάρμακα τοῖς πάθεσιν ἀλλοὶ ὑγεινότεροι,
Φάρμακον οὐδὲν ἔχων· πότερον τούτουν μακαρίζεις;

Α Τὸν δὲ εὐεκτοῦντα (οἴδε δτι καὶ γάρ δπας).

5 Οὐτοὶ τὸν χρήσονται ὄλγων, καὶ σφρόδα πένηται,
Πρὸς τοὺς πλεούσαντος χρήμασι καὶ πάθεσι.

ΑΖ'. Εἰς τὴν ὑπομονήν.

"Οταν τιν' εὑρηται εὐπαθοῦντα τῶν κακῶν,
Γίνωσκε τούτον τῷ τέλει τηρούμενον.
"Οταν καλὸν τιν' ἐν κακοῖς, καθάρισον
Τὴν θλίψιν ἴσθι· δεὶ γάρ, εἰ τι καὶ μικρὸν
5 Πάνος ἐφέλκει, τούτον διψθήναι πόνοις,
"Ος μηδὲν εἰς πύρωσιν ἐλθῃ τῶν κακῶν·
"Η πείρων εἶναι καὶ πάλιην τοῦ δυσμενοῦς,
Θεοῦ δεδόντος, ὃς ἀναφθῆθες μάγας.
Φάρμακον οὐδὲν ἔχων· τὸ πέρι τούτων μακαρίζεις.

XXXV De philosophica paupertate.

An letraris, tu qui delicias sectaris, in morbo, quod dives sis?
Malo quidem laboras : sed est tibi remedium morbi.
Alius contra pauper est, sed temperans : ter felix ille,
Qui nec ullum malum, nec remedium mali habet.
5 Divititem quidem, cupiditatibus autem victimum,
Tunc præponam pauperi et sapienti,
Cum prætulero robustus ex dementia
Homini qui morbo non laborat, minus autem fortis est.

XXXVI. De eodem argumento **.

Esto quis graviter morbidus, et multa comparans
Pharmaca suis morbis : alter sanissimus,
626-627 Pharmaca nullum habens; utrum beatum dixeris?
Bene valentem (scio omnes ita dicturos);
5 Sic indigentem paucis, quanvis valde pauperem (felicem prædicabis),
Pro divite opibus et malis.

XXXVII. De patientia ***.

Cum repereris improborum aliquem prospere utilem rebus,
Scito illum extremo reservatum iudicio.
Cum probum aliquem videris afflictum, lustrationem
Hanc esse afflictionem scito : oportet enim, si quid etiam exiguum
5 Cenæ contractum sit, hoc purgari per molestias,
Ut nihil malorum ignis incendio servetur;
Aut tentationem esse et lucram inimici,
Deo prestante, ut victor renuntietur.
Job hæc tibi persuadet victoriam adeptus.

* Alias Bill. 130, p. 196. ** Alias Murator. 200, pag. 196. *** Alias Murator. 190, pag. 172.

XXXVII. 5 Όταν τιν' ἐν κακοῖς τῶν καλῶν.
Edit., ὅταν τιν' ἐν κακοῖς τῶν καλῶν.

6, 7 Ὅς μηδέρ... τοῦ δυσμενοῦς. Geminos
hos versus, qui desiderantur in edit. Par., Leu.
agnoverat in sua, et Latine reddiderat. Id quo quidem non possum quin mirer et laudem hominis hæretici bonam fidem, qui ipse proferit, agnoscitque Gregorii verba, que errorem suum de igne purgatorio, vel, ut ipsius verbo utar, igne exploratorio,

penitus subvertunt, et Ecclesie doctrinam mirre confirmant: sic hos versus reddit Leu.: *Ut ne quid malo superis exploratorio purgandum igne, vel Deo concedente, periculum de nobis fieri necesse est, et cum adversario luctandum, ut quis magnus renuntietur. Dubium non est quin Gregorius ad verba Apost. I Cor. iii, 13, alludat: Uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit.*

METRICA VERSIO.

XXXV. DE PHILOSOPHICA PAUPERTATE.

(Bilio interprete.)

Lætaris, æger, cuncta quod tibi suppetant?
Medicamen, hunc quo lenias morbum, est tibi.
Felix at alter : pauper est, sed contineas,
Cui nec malum ullum, pharmacum nec est mali.
Ipse opibus amplum, criniue sed omni obrutum,
Tunc anteponam pauperi et probo viro,
Cum, quem furoris reddidi: fortè impetus,
Prætulero sano, sed minus fortis tamen.

XXXVI. DE EODEM ARGUMENTO.

(A. B. Caillau interprete.)

Esto quis ægratus graviter, morbisque requirat
Pharmaca multa suis : nulla sed alter habens

B Pharmaca sit sanus : quem dixeris esse beatum?
Qui valet, exclamas; clamat et omnis homo.
Indigit his paucis, pauper licet; ille sed auro
Affluit atque malis : hic tibi primus erit.

XXXVII. DE PATIENTIA.

(A. B. Caillau interprete.)

Si prosper occurrat forsitan tibi malus,
Hunc credo servatum ultimæ sententia :
Si justus in malis, dolores hoc puta
Lustrationem ; si quid est enim, licet
Parvum, lutu super, decet molestias
Purgari, in ignes ut mali cadat nihil ;
Tentantis aut duram esse luctam demonis,
Deique donum, victor ut niteat magis.
Job ista suadeat triumphator tibi.

ΑΡ. Εἰς τὴν αὐτήν.

Εἴ τις ἐὸν κακῆς στυγερὸν τέκοι ἔνθα τέθηλας,
Ταῖς συμάταις βασάνους οὐδὲ φυλασσόμενος.
Εἴ τις δρυτὸς ἐὸν κύρσας τραχίος βιθοῖο,
Ὄς χρυσὸς χῶνος οὐδὲ καθαρόμενος*.
5 Ηἱ ψυχοροῦ πάλι κάρινον δέμας, ἀλλος ἵως τις,
Ὄς κεν ἀεθλήσας στέμμα νίκης φορέσις.
Τῷ μῆτρος αὐδιάδων τέρπου φρένα, μήτε μήδοισι
Κάμπτεο χριστοφόρῳ πάντα φέρων κραβήν.

ΑΘ. Εἰς τύχην καὶ γροτησιν.

*Ἐργοσέ τις που τῶν φιλοχρύσων τάξε·

A Τέλλω τύχης σταλαχγμὸν, ἥ φρενῶν πίθον. *

Πρής ὃν τις ἀντέφεστο τῶν φιλοφρόνων·

*Πανὶς φρενῶν μοι μᾶλλον, ἥ βιθὸς τύχης. *

ΜΡ. Εἰς τῶν ἀνθρώπων ματαιότητα.

Οἱ τοὺς ἀρχαγνῶν ἔκμιμούμενοι μίτους,
Καὶ τοὺς ἀφαυροῦσις ἐντρυψόντες τοῦ βίου,
Τσιτσαν ὡς εὐληπταὶ καὶ αἰραντες πέλει
Τὰ τερπνὰ πάντα τοῦ ἀραχνῶν βίου.
5 Οἱ τοὺς ὅρνους ἔχοντες ὠραζόμενους,
Καὶ ταῖς ρεούσαις ἔξοχας ἐπηρμένοι,
Σκοτάζετε τὴν ἀφευκτὸν ἀσχάτως δίκην.
Ὄς οὐδὲν αὐτὴν οὐδαμῶς παραδράμοι.

XXXVIII. De eodem argumeto*.

Si quis existens malitiae miserum germen hic flores,
Extremis suppliciis scito te servatum
Si quis optimus existens incidisti in duram vitam,
Tanquam aurum in fusorii scias te purgari :
5 Aut si ob invidi luctant̄ zeger es corpore, alterum Job esse (scias),
Ut cum certaveris, coronam victoriae ceferas.
Quare neque prosperis animum oblecta, neque adversis
Frangaris, Christiano omnia ferens corde.

XXXIX. De fortuna et providentia**.

Dicebat olim avarus quispiam haec verba :
« Malo fortunae gutta, quam mentis dolium. »
Ad quem sic respondit sapiens :
« Gutta mentis mihi potior quam dolium fortunæ. »

628-629. XL. De rerum humanarum vanitate***.

Qui aranearum imitantur fila
Et cito marcentibus delectantur rebus vita,
Sciunt quā facilē in auras ferantur ac dissipentur
Quaecunque placent in vita telis aranearum simili.
5 Qui thronos tenetis splendentes
Et ob fluxas dignitates elati estis :
Considerate inevitabilem extremanū ultionem,
Ut nihil ipsam ullo modo possit effugere.

* Alias Murator. 195, pag. 170. ** Alias Bill. 68, pag. 156. *** Alias Bill. Latine tantum, p. 308.

XXXVIII. 8 Χριστοφόρῳ... κραδίῃ. Ms. Xpt-
στορόῳ... κραδίῃ. Ibidem γέρων, forte γέ-
ρων, se sic vertendum : Christiani cordis est omnia
perferre.

XL. ARGUMENTUM. Brevissimum hoc poema Latine

tantum exstat apud Billium, ad calcem carminum
Græcorum.

Nusquam Græce fuit editum. Textus Græcus, qui
sequitur, e cod. Reg. 1277 desumptus est.

METRICA VERSIO.

XXXVIII. DE EODEM ARGUMENTO.

(A. B. Caillau interprete.)

Si quis forte mali flores hoc germen in orbe,
Te tormenta manent ultima, crede mihi.
Si vita duro cedidisti in tramite justus,
Aurum te, credas, excouit ignea vis :
Factus es aut Jobus membris languentibus alter,
Dæmonis ut vitor præmia larga feras.
Ne letis jubiles rebus, neque casibus unquam
Cede malis, patiens omnia corde pio.

XXXIX. DE FORTUNA ET PRUDENTIA.

(Billio interprete.)

Avarus olim quispiam hoc dixit : « Bonæ

P Mihi gutta sortis est prior mentis calo. »
Ad quem hoc rejecit quispiam prudentium .
« Mihi gutta mentis est prior sortis mari. »

XL. DE RERUM HUMANARUM VANITATE.

(A. B. Caillau interprete.)

Qui fila deducunt araneæ velut,
Brevisque gaudent marcidis vita bonis,
Afflantibus rapi facile ventis sciant,
Quæ vita in hac placent araneæ pari.
Vos qui tenetis luce fulgentes thronos,
Fluxa superbi dignitatum gloria,
Videat poenæ ultionis ultimas,
Quas fingere nullis artibus potest homo.

ΒΙΒΛΟΣ Β. ΕΠΗ ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

ΤΟΜΗ Α'. ΠΕΡΙ ΕΑΥΤΟΥ.

LIBER II. POEMATA HISTORICA.

SECTIO I. DE SEIPSO.

A'. Περὶ τῶν καθ' ἑαυτόν.

Χριστὸς μάξις, δὲ ἀγνακίς ποτ' αἰνιρομένας παλάμηρις
Σταυρούποις Μυστής ἐπ' οὔρει σοῦ θεράπονος,
Ἐκλίνας Ἀμαλῆτοις σθένος· δὲ τε ταβεῖσας
Χειρεστὸν ἐν βόθρῳ Δανιὴλ ὄποι, θειὰ λεόντεν
Σάσσοματα, καὶ φριτάς ὄνυχαν ἐπέδησας ἀκώδας.

A "Οὐ διὰ καὶ μεγάλου ὅποι κήπεο, Ἐγνοῖς" Ἰωνᾶς
Ἐύδημονος, καὶ χέρας ἐν σπάταχοις τανύσσας·
Ἐν φλογῇ δὲ Ἀσσορῆρι δροσερὸν νέφος ἀμφεκάλυψε
Θαρραλέους τρεῖς παιδίας, ἐπει ξέρας ἐξεπέτασσαν·
10 Οὐ ποθ' ὅπην ζεύσαντα ὑπερά άλα πεζὸς δδεύσας,
Κύματα καὶ διέμερον μένος ἡνίαστε, ὃς καὶ μεθητὰς

630-631 I. *De rebus suis.*

Rex Christe, qui, pura olim manus famulo tuo Mose
In modum crucis extollente in monte,
Vertisti Amalecis perniciosem robur, quique extensis
Mamibus in fovea a Daniele dira leonum
5 Ora et horribiles unguium acies compressisti:
Per quem etiam Jonas ex ingenti celo exalitivit,
Postquam oravit et manus in visceribus tetendit:
Et in flamma Assyrie nubes roscida circumdedit
Magnanimos tres pueros, qui manus expanderant:
10 Quique aliquando mare intumescentes pedibus calcans
Fluctus et ventorum violentiam sedasti, ut discipulos

* Scriptum an. 371. — Alias Bill. 2, pag. 31.

I. ARGUMENTUM. *Hoc in egregio poemate communem mortalium sortem, suamque ipsius maxime miseratur Gregorius, qui, contemptu opibus, coniugio, et vita illecebris omnibus, Satanae tamen iniurias ac teta penitus effugerit non potuerit; ita viatoris instar illius, qui ab Ierusalem in Iericho descendebat, gratia Christi quasi ueste spoliatus, impositisque plagiis semicivis jaceret; ac quod bonum erat, cernere rix posset, aut certe desiderare. Tum elegantiissima omnium similitudine, platano pinore perenni fronde vernali se comparat, quam exundans hiemo fluvius dum altius, ipsum labefacta sensim omnibus retinaculis in praeceps veluti suspensam primum exponit, extremisque ac tenuisquis radibus adhuc hærentem funditus mox abruptens, in medios detrahit vortices, et magno in cautes fragore protrudi; ubi frequentissimo imbre ac perpetua colluvie compunctrescens, ignobile lignum tandem in littore jacet. Unde cum Jheremia optans capiti suo aquam, et oculis fontem lacrymarum, ut maculas suas eluat, ad solitudinem ve-*

mentius aspirat. In ea tamen pugnas de fide, a Macedoniantia forsan excitatas solitariis, inventiri significat, charitatemque ac pacem nomine tantum reliqueri.

Scriptum est hoc poema anno 371. Exstat opus Bill. n. 2, pag. 31.

*Tit. περὶ τῶν καθ' ἑαυτόν. Titulum hunc suppeditarunt Regii codices. Edit., Γρηγοροῦ τοῦ Θεολόγου ἐπικάποντος Ναζάρεου περὶ καθ' ἑαυτὸν ἔποι,
& ὃ παροξενεῖ λεπτότερος ἡμᾶς πρὸς τὸν ἐν Χριστῷ πλοι.
Primitus carminum Gregorius appellat scholestas poemata istud et proœmium, vice precis, in quo de omnibus, qua in vita contingunt, disserit, et enarrat heroico carmine omnia quorum ipse in vita sua perierunt fecit. Proœmium τὸ σχῆματι εὐχής, ἐν φιλοσοφει περὶ διων τῶν ἐν τῷ βίῳ. Διγνεῖται δὲ σχεδὸν τὰ ὅντα πάσαν αὐτοῦ τὴν ζωὴν πεπερασται. Αὐτὸν προοίμιον.*

8 Δροσερόν. Coisl., δροσερόν.

METRICA VERSO.

I. DE REBUS SUIS. (Billio interprete.)

Christe Deus, qui casta Amalec sævasque cohortes
Fregisti, turpique fugæ lethoque dedisti.
Dum tuus extensis Moses ad sidera palmas,
Signantesque cruxem, sublimi in monte levasset:
Qui, tendente manus etiam Daniele propheta
In fovea, borrendos mnges atque ora leonum

PATROL. GU. XXXVII.

B Vinxisti, rabidum pellens de cordu furorem :
Per quem etiam magui Jonas e faucibus imis
Exsiliit ceti, postquam pia vota precesque
Concepit, medioque manus in ventre tetendit ;
Roscidaque egregios juvenes nubecula texti,
Assyria in flamma tendentes brachia sursum :
Quique etiam quandam ferventes aquoris unda
Calcasti, ventosque graves fluctusque ferocios
Sedasti, dum discipulos sidente periclo

Ἐκ πελάγους ἀρύσσαις δρινομένους ὑπὸ ἄμτας·
Πολλοὶ δὲ αἱ φυγὰς τε καὶ ἄμφες λίσα νούσους, /
Οὐα Θεὸς, κρανθεὶς δὲ βροτὸς, θητοῖσιν ἐμίχθης·
15 Ὁντὸ μὲν ἡς οἰνοῦς, τὸ δὲ θανατοῦμάρης παύσης,
Ὄς με θεν τελέσσας, ἐπει βροτὸς αὔτες τεύχης·
Ὄδε μάκαρ καὶ ἐμό θεὸς πλαστὴ καλεῖνται·
Ἐλεῖ ἀπὸ χείρα φέρων Θεὸς Πλαστός, ὃς με ταῦσῃς;
Ἐν πολέμῳ, καὶ θηρῷ, καὶ ἐν φλογὶ, καὶ ἀνέμοισι
20 Τερόμενον, καὶ μούνον ἐς οὐρανὸν δύμα φέροντα.
Καὶ γάρ δὴ θῆρές τε καὶ ἄγριον οἴδητα θαλάσσης,
Καὶ δῆρες στονόσας, καὶ αἰθόμενον πυρὸς ὅρμη.
Πάντα κακοὶ τελέθουσι βίου δηλήμονες ἄνδρες.
Οἱ δὲ θεν φιλονταὶ ἀπεχθαίρουσι μάλιστα,

25 Οὕτε δίκαιοι τρομέοντες ἀσύντετον αντιείδωσαν,
Οὔτε βροτῶν ἀλέγοντες, δοὺς στηγέονταίν αλτέρον.
Τόν μ' ἀποέργασθε, Χριστὲ, καὶ ἐνδυνάμως με φύλαττε
Ἄμφες ἔκων πεπύγεσαι τεῖλος, καὶ κήδεα λυγρὰ
Σεῖο, Ἀνάξ, θεράποντος ἐκάς βάλε, μηδὲ βαρεῖαι
30 Μέρημπρα δοντούσαις ἡμῖν νόον, δις δὲ κόδων.
Καὶ κόδεο μαζέων δειλοὶς μερόπεσσιν ἐγέρει,
Δάπτων, εἰς οἰδηρὸν ίδε, θεοειδὰ μορφὴν
Ἐνδέθι, συμερά τε τιθεὶς χνονταί κρεπτόσανα μοιρήν,
Ὄς μὴ κοῦν ἐρύσσειν δῶν βρίσθοντ' ἀπὸ γαλαν
35 Ψυγῆ· χοῦς δὲ βάλοι φυχὴν πεπρέσσαν ἔραζε
Δύσμορον, θεόσσαν ἐν Ἑργμασι σαρκωθεῖσαν.
Δοιαὶ γάρ τε πύλαι θυητοῖς στυγεροῦ θανάτοιο.

Ex mari erueres vento agitatos;
Qui rursus multorum animos et corpora morte liberasti,
Ut pote qui Deus, ac bono factus, mortalibus permisisti es,
45 Quorum quidem alterum in principio fuisse; alterum postremo nobis apparuisti,
Ut me dum periferes, postquam ipse homo factus es;
Huc ad sis etiam mihi invocanti, beate et misericors Deus
Huc ad sis manum pretendens, misericors Deus, ut salutem me facias
In bello, et inter feras, et ventos, et flamas,
20 Oppressum, ac oculos tantum in celum tollentem.
Nam et feras et atrox mari tumor,
Et bellum lamentabile, et ignis ardentes impetus,
Omnia haec sunt improbi homines, vita pernicias,
Qui præcipue oderunt Dei amatores,
632-633 25 Nec futurum aliquando judicium contremiscunt,
Nec rationem habent hominum, quicunque improbos odio habent.
Ab his me arcet, Christe, meque indesinenter custodi
Circumdans alii tuis, ac diras ærumnas
Longe a tuo famulo, Rex, propelle, nec graves
30 Curæ agentem mentem meam, quas hic mundus
Et mundi princeps miseris hominibus suscitat,
Intus, ut ferrum ærugo, formam Deo similem
Rodens, ac terræ agglutinans meliorem partem,
Ne corpus, quod in terram vergit, sursum effera
35 Anima, sed potius corpus animam alii instruetam, humi dejiciat
Infelicem, carneamque luteis actionibus factam.
Dua namque sunt inmortis jauuae misericors mortalibus.

52 Ἀγραν. Ita Coisl. Mendose in editis, dītais.

13 Ἀγρα. Glos., μέλη.

14 Κρανθεὶς. Coisl., κρηπθεὶς. Sup. au., γενόμενος.

17 Ὄδε μάκαρ, etc. Nonnulli codices ante hunc versum, sicut et editi, istum exhibent, Ὄδε μάκαρ καὶ τροπὸς θεὸς Πλαστός, ὃς με ταῦσῃς· αἱ νέον ευηγνοῦσκοι. Ipsum omisimus, ne fodam cum dñobus sequentibus tautologiam exhiberet.

21 Καὶ τάρ. Reg. uuu, val γάρ. Ea quæ supra

de Amalecitis, leonibus, ceto, fornace ignis, et mari flotibū agitato cecinerat Gregorius, ad propositum accommodat. **BILL.**

22 Αἴδομένον. Reg., αἴθομένη.

24 Οἱ δὲ. Coisl., οἱ τε.

28 Κρίσα. Ita Coisl. et sup. lin., μάδας καλεῖται. Edit., κόδεα.

30 Μέρημπρα. Sup. lin., Reg. 991, 992, μέρημνα.

34 Βρίσθοντ. Schol., βαρύνοντα.

36 Λινέσσοντες ἢ Ἑργμαστ. Terrenis actionibus, vel terrenis studiis, affectibus.

METRICA VERSIO.

Extrahis, horrendi jactatos turbine venti :
Quique eliam multorum animas et corpora morbis
Solvisti (uam cuncta potes terraque marique);
Mortalis vero factus , mortalibus ægris
Junctus es; et cuius deitas antiquior omni
Temporis est spatio, tandem cum corpore nobis
Visus es, ut miseris vita immortalis honori
Assereres, postquam corpus mortale subisti :
Sic quoque tu facilis nostræ, bone Christe, saluti ,
Sic quoque tu facilis venias, bone Christe, vocanti;
Sic protende manum, Deus optime, meque periclio
Eripe, tum bello atque feris, tum turbine sevo
Ventorum et flammis hostilibus undique pressum ,
Ac solum in colos animumque oculisque ferentem.
Namque et fluctus atrox, et lamentabile bellum,
Immanesque feræ, furibundas et impetus ignis,
Sunt scelerati homines, vita certissima pestis,
Qui claros virtute viros, Numenque colementes

B *Ethereum persancte, odio insectantur acerbo,*
Nec gravis torrentes ævi tormenta futuri,
Nec quidquam voces hominum vultusque verentes,
Qui merum vitii animum aversantur. Ab istis,
Christe, tuum famulum remove, salvumque tuere,
Mollibus amplectens alii , aninque molestas
Ærumnas procuit a nobis depelle benignus.
Nec gravium nostram perturbant agmina mentem
Curarum , quas hic mundus, mundique tyrannus,
Excitat inumeras miseris mortalibus, intus
Divinam effigiem rodens (absumere ferrum
Scabra velut rubigo solet), melioraque laborans
Pars ut humili coalescat, siue recurvum
Non aniuus sursum corpus trahat atque supernis
Addicat rebus, verum sublime pelentem
Terra animam sternat miseram , studisque caduci
Ac limo infectis tam turpi labe notatam.
Ut pro pneumatica jam crassa et carnea dia.

Kai β' οι μὲν κακῆς θολερήν φρεσὸν ἔνδοθι ποτῆγη
Τίκτουσιν, τοῖς αἰὲν ἀτάσθαλα ἔργα μέμητε,
40 Καὶ δέμας, ὑδροτῆς τε κόρος, καὶ μῆδα λυγρά.
Οἱ σφρας ὀπρύνοντες ὑπερβασίην ἔχεισαν,
Τέρποντες ἀμπλακή, σφέτερον μόρον ἀμφασαπούντες.
~~Οἱ εἴ θεον καθαροῖς νόσοι λεύσσοντες ἀποκαταστάσι,
Καὶ κέδρον στυγέοντες ἀναιδέσι ἔγκονον ὑδρίην,
45 Λυπρὸν ἐκάς ζῶσιν βάτονι σκοιωτεῖ σαρκί,
Καὶ γαίαν πατένταν θλαψοτέροις πόδεσσιν,
Ἐσπόμενοι καλέοντες Θεύ, καὶ πνεύματα κυνόφι,
Μύσται κρυπτολένης ζῶσιν Χριστοῦ ἄνακτος,
“Ἄς κεν λαμπομένης, πότες” εἰς Στερεὸν ἀλαράψων.
50 Ἀλλὰ καὶ ὡς βάτονι κακαῖς περούνται ἀκάνθαις

Α Χρειοῦ ἀναγκαῖη, καὶ ἕκτοθε μυρία δάδιμων
Λυστεῖτες κακοεργὸς ἐμβαστο κέντρα μόρον,
“Α μελέον θητοῦτε” καὶ εἰς τὸ πολλὰ κεύθων
Ἐσθλῷ λυγρὸν δλεθρον, δτ' ἀντίθια ππολεμίζων
55 Χάζται. Τοὺν γάρ ἐτ' ἀνδράσι λοιγὸν ὑφανεῖ,
Οἰον διτ' εἴδατι χαλκὸς, δτ' ἵψινος κῆρε φέργαιν,
Οἱ ζῶντες ποθεντες, ἐντι σπλάγχνωνται δλεθρον
Εἰρωναν ἀποτίθῃ, σφέτερον μόρον ἀμφασαπούντες.
“Ω; καὶ ἐμοὶ δολέμητις, ἐπει τὸν δυτια μὲν ἔγνων,
60 Ἐσσάμενος χρόνον καλὸν, ἐπῆλυθε ψυτὶ ἐσοιώζι,
Ἀλκην πος ἀρετὴν ποθέων, κακήν πελάσαιμι,
Κλεπτομένον πρὸς δλεθρον θλαψοτέροιο νόσοι.

Οὐ με γάμος δὲ ἐπέδησε, βίου ρόσι, δι τε μέγιστον

Alli enim nequitiae turbidum fontem animo
Parturiunt, quibus semper cura sunt sceleratæ actiones,
40 Et corpus, et prona ad injuriam saletas, et acerba consilia :
Qui semetipos excitantes ad omnem prætergressionem,
Deflectantur sceleris, propriam mortem diligentes ;
Alii pura mentis oculi Dennis consipientes,
Et superbiam, mundi impudentis sobolem, odio habentes,
45 Procul a contumaciano sacerculo vivant in carne instar umbræ transeunte,
Et terram calcant pedibus levioribus,
Vocantemque Deum sequentes, et spiritu expediti,
Discipli occulte regis Christi vite,
Ut cum illa affluerint, ipsi tandem aliquando splendescant.
50 Sed tamen malis vita punguntur spinis
Ob usus necessarios, et extrinsecus innumeros dæmon
Itabidus et maleficus mortis aculeos excogitavit,
Heu! miseria mortalibus, ac specie serpe abscondit
Praelata funestam pestem, cum aperte pugnans
55 Vincitur. Talem enim hominibus perniciem contextit,
Qualem as sub esca, cuna necem inferi piscibus,
Qui, vitam optantes, visceribus letibum
Trabunt improvsum, propriam mortem vorantes.
Sic et mibi dolorosus, postquam eum tenebris horridum agnovi,
60 Praeculta vestre indutus, supervenit luci similis,
634-635 Ut dum virtutem concupisco, nequitiae appropinquem,
Subrepia ad mortem leviore mente.
Non me nuptiæ ligaverunt, vita fluxus, quod maximum

40 Αγρά. Regii plerique et Coisl., πηχά.

48 Μύσται. Reg. 991, sup. lin., μυσταγοτο.

50 “Οι βιότοι κακαῖς κείρονται. Cod. Chig.
habet : σπέρτονται ἀκανθαί, πρᾶσα σερντούτισιν spinæ.
Unus e Regis habet etiam ἀκανθαί.

51 Χριστοι δραπατη. Duo Regg. χρει. Chig.
χριστοι ἀνάγκη.

52 Κέρτρα. Schol. βέλη.

53 Α μελέος. Ita Coisl. et sup. lin. φεῦ, et
Schol. al. ἀ μελός. Edit. ἀμελότος, parum de se
solicitus, incertus.

60 Φωτι. In Coisl. sup. lin. ἀνδρί. Verum hic
φως, lucem, non hominem significat. Alludit enim
ad istud Apost. II Cor. xi, 14 : *Satanas se transfiguratus in angelum lucis.*

63 Οὐ με. Reg. 992, οὖτε.

METRICA VERSIO.

Namque duplex homini patet atræ janua mortis.
Sum etenim vitii qui foedum in pectore fontem
Producant, quibus est scelus atque injuria cordi,
Quies gula, quies lasciva caro, quies perdita curæ
Consilia, et sese τοι τυπτεν in genus omne
Exstinctulant sceleris, tantoque furore tenentur,
Ut juvet eterna miseris occurrere morte.
Ast ali contra purgata mente videntes
Numinis excelsi radium, mundique fugacis
Exosi sobolem, cui nomen dira libido,
Umbroso procul a mundana corpore vita
Ævum agitant, pedibusque premunt levioribus or-
[ben:
Celestem Dominum divina voce trabentem,
Atque sacrum Flamen mira levitate sequentes,
Vite cultores abstrusæ in principe Christo :
Ut postquam illa suæ radios effundere lucis
Cooperit, ipsi etiam rutilo fulgere nitescant.
Sic tamen et vita spinis lacerantur eorum

B Pectora, quippe quibus victimum curare necesse,
Cunctaque degeneræ quæ sunt accommoda vita,
Quin etiam valer innumeros extrinsecus hostis,
Humano generi stimulos excogitat acres,
Quies animam perimat, specie persæpe decora
Exstium occultans, quoties formidat apertos
Conflictus, nec perspicuo contendere Marie
Audeat. Talem etenim prorsus mortalibus ipse
Perniciem textit, qualem circumclusa esca
Hamus squamigeris pestem cum piscibus affert :
Pectori qui medio, cupidi dum pabula querunt,
Æs curvum traxere, saunque hausere repente
Interitum. Ilaud omnino alter sevissimum hostis,
Hunc quia, dum solita graditur caligine tecius,
Protinus agnosco, venit ad me candens ipsa
Luce magis : nempe ut casto dum captus amore
Virtutem sequor, in vitium pestemque propinquam,
Et mortis barathrum, mens inconsulta feratur.
Non me connubium strinxit (defluxio vita).

Δευτέρων ἐπ' ἀνθρώποις ὅλη βάδεν, δῆκος ἀρχήν·
 65 Οὐδὲ εἰλαν σηρῶν καλὰ νῆματα, οὐδὲ τράπεζαν
 Ἡγάθην λιταρήν, πολυγανδα γαστέρα βόσκων,
 Μεγλοσύνης μετειπαν ἄτασθανον· οὐδὲ δύνασι
 Ναῖται ἐν μεγάλοις· καὶ αἰγάλεσσι φίλησα·
 Οὐ μόνης ἀταλοῖς ἐν τροφίμασι θυμῷ ιάνθην·
 70 Οὐδὲ μάρων μαλακῇ με διέδραμε θήλαις ἀντρή·
 Ἀλλων δ' αἴ χρυσός τε καὶ ἀργυρός, οἱ φύλοντες
 Νηρίθμοις κτεάτεσσιν ἐψέβουμεν μαλεδαίνεν,
 Βασιὴν τέρψιν ἔχοντες, πολὺν πόνον. Αὐτὸρες ἔμοις
 Μάρτια φίλαι, γλυκὺν δ' ὄψον, ἀλεῖ, σχεδίῃ δὲ τράπεζα·
 75 Νηφάλεον δὲπὶ τοῖσιν ὄντων ποτὸν οὐτος ἀριστος
 Πλούτος ἐμόι, καὶ Χριστὸς ἐμὸν νόον αἰτεῖν δέρων.

A Οὐ γῆς πυροφόρον γύια, καὶ δίλεσσα καλά,
 Οὐδὲ βαῦν ἀγέλαι, καὶ πάσα πτονα μῆλων,
 Οὐδὲ φίλοι θεράποντες, ἐμὸν γένος, οὓς φα τυραννὸς
 80 Ἐσχάρος ἀρχαίν, καὶ οἶνομα θήκατο διστόν
 Εὔγενας δημᾶς τε, μῆτης χθονὸς ἐπιγεαῖνας,
 Η ἔθνος, τὴ Θεοί. Νόμος δὲ πέπτεταις ἀλτερός.
 Οὐδέ τι μα χρειώ πνοιῆς δικιστα φεούσης,
 Ἀνδρομήτης τιμῆς, καὶ κύνεος διλυμένοιο.
 85 Οὐ μέγα πάρα βασιλῆς ἔχειν γέρας ἐνθύεν αὐλῆς,
 Εύρη δηκης με θρόνου ποδὸς θέλεν πόδες, οἰστον ἐμελλον
 Κλεινός ἐρεβρήσοντος ὑπὲρ δρύες ὑψος ἀείρειν·
 Οὐδὲ μέγ' ἐν πολέεσσιν ἔχειν σθένος, η πολιτείας,
 Τερπόμενον φεύστησι καὶ ἀδρανέσσιν ὄνειρος

Vinculum hominibus a materia injectum, molestiarum initium.
 65 Nec me sericorum staminum cepit pulchritudo, nec mensam
 Miratus sum pingueum, inexplicabilem ventrem pascens,
 Lascivias sceleratam matrem : nec domos
 Habitare ingentes et residentes amavi;
 Nec musica teneris sonis animum demulsi ;
 70 Nec unguentorum mollis me et effeminate perfudit vapor.
 Aliorum sint aurum et argentum, qui dum amant,
 Innumeris opibus insidentes, solliciti esse,
 Leven habent voluptatem, ac laborem plurimum. Rursum mihi
 Maza placet, cibusque jucundus, sales, mensa sine apparatu :
 75 Ad haec vero sothrius potus, aqua : hæc mibi sunt optime
 Divitiae, et Christus meam semper meutem erigens.
 Non fertili terra jugera, et pulchra nemora,
 Nec boum armenta, nec pingues ovium greges,
 Nec servi placent, meum genus, quos tyranis
 80 Divisit antiqua, et nomen duplex imposuit,
 Ingenuos et servos, ex una terra genitos,
 Sive terra, sive Deo. Improba autem lex subsecuta est.
 Sed nec aura indigoce celermime evanescente,
 Hnmanis honoribus, et pereunte gloria :
 85 Non a rege magna præmia in aula consequi,
 Non forenum me unquam amor thronorum cepit,
 Quibus gloriose insidens supercilium altollerem :
 Nec in civitatibus, atque inter cives magna poliere auctoritate
 Gaudenter mendacibus et inanibus somniis

64 Ὅλη. Chig. et Regii plures Ὅλης.

74 Μάρτια. Reg. 992, sup. lin. ἀτελής δρός.

77 Πυροφόρον. Coisl. et Regii plures πυροφόρον. Ότιδε μάρτιον frumentum producit.

79 Οὐδὲ πλοι. Non male Chig., οὐδὲ οἶον.

82 Ἐπέντετ. Coisl. ἐπέντετ. Chig. ἐπέντετο.

Censem Gregorius tyrannde invectam esse distinctionem inter ingenuos et servos ex eadem terra

natos, sive terra, sive Deo natos, et nomen duplex impositum, ac postea legem improbam subsecutam esse. Haec distinctio peccati originalis est sequela; neque invaluerit si prætoparens noster suam primigeniam servasset iustitiam, quemadmodum in secedere beatorum locum non habebit.

87 Ὅληρ δρόνα. Coisl. et Reg. 991 et 992, ἐνω τὰς δρόνας εἰς ὕψος.

METRICA VERSIO.

Quo nullum gravius mortalibus intulit unquam
 Materies vinculum primæva, onerisque molestū
 Principium : nec me pellexis serica vestis.
 Nec vero impensis convivia facta superbis
 Suspexi, variisque cibis differta, voraci
 Indulgens ventri : quibus extiosiss libido
 Cignitur et fodit Veneris nascuntur amores.
 Nec magnas habitate domos, et splendida tecta,
 Nec jucunda meam demulsi musica mentem :
 Nec mea femineo inaduerunt membra liquore.
 Quin alii etiam nummos aurique reliqui
 Pondera, queis dulce est animos consumere curis,
 Immensis fixis opibus : brevis atque voluptas
 Et ruminas multas comites habet. At mibi cordi
 Est panis rigidus, mibi grata obsonia præbet
 Sal purum, simplex nulloque instructa labore
 Mensa, dein latices mihi solria pocula fundunt.
 Hæc nubi divitiae summae, Christusque salutis
 Auctor, qui nostras vehit ad sublimia mentes

B Sidera ; frugifera non pingua jugera terræ,
 Non nenus umbrisferum, non grex pinguedine curvus,
 Non tardorum armenta boum, non magna caterva
 Servorum mibi congenerum, quos prisca tyrannis
 Dissecuit, nomenque duplex infanda creaví,
 Ingenuos servosque, pari tellure profectos,
 Aut æque figmenta Dei ; sed iniqua secuta
 Lex hominum juris fregit decreta supremi.
 Nec vero laudes hominum famamque caducam,
 Quæ levibus ventis citius dilabitur, unquam
 Appelli, nec Cesarea sublimis in aula
 Insigni florere gradu, judeisque forensi
 Splendidus in solio residere, et corpore majus
 Ferre supercilium, ac latas pollere per urbes
 Imperio, et reliquos præcellere robore cives,
 Somnia vana sequens (quæ nuuquam firma subinde
 Nunc hos, nunc alios adeunt, præterque recedunt),
 Flumina vel manibus præterlabientia carpens,
 Aut umbram tanquam solidam arripiens, digitosque

90 "Αλλος" ἐπ' ἀλλον ιούσιν, ἀφεταμένουσι θ' ὅμοιοις·
 "Η παλάμαις μάρποντα παρατασσοντα ρέεθρα,
 "Η σκάνη ἐν χειρεσσιν γενεῖ, ἡ ἀγλὴν ἀφάσσειν.
 Τοι τὸ γέρα μερόπον γενεῖ, τοῖος δὲ καὶ θύσος,
 "Άλος, ἀραιοτάτοισιν δρυδίοις ἔχειν νῆρος,
 95 Πρόσθε χαραστομένοισι καὶ δλλυμένοισιν δπ-

[σθεν.]

Μοῦνον ἔμοι φύον ἔσκε λόγων κλέος, οὐς συνάγειραν
 'Αντολή τε δύσις τε καὶ 'ΕΠ' ἀδος εὔχος Ἀθῆναι.
 Τοῖς ἐπι πολλ' ἀμύνησα πολὺν λρόν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς
 Πρηναίς τη δασέδη Χριστοῦ προπάροισθν Εὐθηκα
 100 Εἴξαντας μεγάλοι Θεοὶ λόγη, δς φα καλύπτει
 Ηλάνα φρενὸς βροτῆς στρεπτὸν πολυεΐδη μιθῶν.
 'Αλλά τὰ μὲν ὑπάλικα, τὸ δ' οὐ φύον έχος δπιστον

Α δυσμενός λοχώντος δν-ευμενόντος προσώπῳ.
 'Εξερεψ ὁ ἀναφανθὸν ἐμήν πάντασσον δίζεν·
 105 "Ος κέν τις σκοιλοὶ νοῆματα θρός ἀλλέη·
 Ήπόμην τοκέσσα περήμενος, ὃντα Χριστὲ,
 Γῆρας τε στιγμῆρ καὶ πάνθε τειρομένοισιν,
 Οἰς μούνος τοκέων περιλέπομαι, ἐπλης ἀμυδρή,
 Λαμπάδος ἐκ μεγάλης τυτθὸν σέλας οὐκέτ' ιούσης.
 110 Σοὶ, μάκρα, ἡδε νόμιοιστεοι κεχαρισμένοι δέξειν,
 "Ος θνητοῖς ἐπίκουρον έχειν σθένος θιασσας,
 Καὶ τρομεροὶ δέτε βάσκερον ὅποι μελέσσον ἄρεβεν.
 Καὶ γάρ δὴ πάντων περιώστων, οἱ τε πίστουν,
 Εὔσεβη τε μέλουσι, καὶ ἀργαλέου βιότου
 115 Ηπίηταις διενύμενοι, πρυμήσιοι σολον ἀνῆψαν
 'Αχράντοις θεσμοῖσι. Σὺ δέ σφισι τέρμα καὶ ἀρχή.

90 Alias ad alium transeuntibus, similiterque avolantibus;
 Aut manibus prehendentem prorumpentis flumina,
 Aut umbram manibus arripientem, aut tenebras altrectantem.
 Tale etenim est hominum genus, talis est felicitas,
 Felicitas levissimis navis simillima vestigiis,
 95 Quia dum anterior signatur, posterior delentur.
 Unum mihi in amoribus fuit, litterarum decus, quas mihi compararunt

636-637 Orientes, et Occidentes, et Graeciae ornamentum Athenae.

In his diei multumque laboravi; sed et illas

Pronas coram Cbristo demisi et humi affixi

100 Cedentes magni Dei sermoni, qui longe superat

Omnen humanae mentis mutabilium et varium seruomem.

Sed hæc quidem effugi; illud autem non effugi, odium perfidum

Inimici insidianteis sub benevolo vultu.

Dicam aperte meas omnibus ærumnas,

105 Ut quisque sinuosa fere consilia evitet.

Putabam me parentibus assidentem, rex Christe,

Tristi senecta et luctu afflictus,

Quibus solus natorum supersum, spes infirma,

Ex magna lampade, quæ jam nulla est, minutum lumen,

110 Tibi, Beate, et legibus tuis pergratum facere,

Qui mortalibus dedisti, ut in natis adjumentum haberent,

Ac tremulos artus hoc baculo sustentarent.

Namque illi, præ omnibus qui te colunt,

Pietatem curant, et infelicitas vita

115 Naufragi vitantes, rudentes suos affixerunt

Intaminatis tuis legibus. Tu vero illis et finis et principium.

92 "Η σκάν. Ante hunc versum aliis in editis
 legitur, nempe "Η σκάν, ὡς στρεψῃ, τῇ τε ἀλλοῖ
 γέρας λέγεται. Quorum versus, cum alterutrum esset
 delendus, illum delere maluimus, qui in cod. Coisl.,
 et in interpretatione, et in scholio, et in uno e
 Regis debeat.

96 Οὐδὲ συνάγεται. Schol. Coisl. Οὐδὲ μοι συ-
 πέροισαν.

100 Λαγῳ. Coisl. λάγου. Schol. 992 habet in textu

μητον et sup. lin. λάγῳ.

102 Άλλα τὰ μέν. Coisl. sup. lin. ἀλλὰ ταῦτα-
 μι καὶ προτον τέλευτον. Schol. ἀλλὰ τὰ μὲν προ-
 ετρέματα δέκτερον. Sic in Regg. 991, 992.

111 Ος θνητοῖς. Ita Coisl. Edit. ὡς.

112 Υπὸ. Coisl. ὑπά.

115 Αἰδενόμενοι. Chig. et Colsl. ἀλευάμενοι.
 Sch. ἀκκληναντες.

METRICA VERSIO.

In nebula stulte mittens, uil præter inanem
 Umbram, complecti manibus, nubemque fugacem.
 Tale etenim genus est hominum, talis quoque mundi
 Prosperitas, curva referens vestigia puppis,
 Ante impressa quidem, verum delata retrorsum.
 Sola meum ardentī pectus stimulavit amore
 Doctrina, Argolicæ quam gloria gentis Atheneæ
 Quisivere mihi, solisque occasus et ortus:
 Iu quo multum opere posui, durosoque labores
 Tempore non parvo subi, sed et hanc quoque Christi
 Ante pedes humiliem prouanacē jacerē coegi,
 Divino verbo cedentem, quod sinuosa
 Et varia humanae mentis legit omnia verba.

Ista quidem fugi, sed non hostilia fugi
 Specula quæ Satanas vibrat, mentitus amicum.
 Atque ego iam nostros casus, et tristia facta

B Eloquar, ut quivis impuri dæmonis astus
 Pervigil agnoscat, consulte et noxī vitet.
 Dum latus assidue cingens utriusque parentis
 Fungerer officio nati, seuioque forem
 Afflictos luctuque gravi, quibus ipse superstes
 Sun tribus ex natis, spes imbecilla, velutique
 Parvulus ex magno fomes splendore relictus,
 Pergratum tibi, summe Deus, prestare putabam
 Officium, legique tuae, mortalibus agris
 Qui natos tribus senii solamen acerbi,
 Ut tanquam baculo trepidantia corpora firment.
 Ex cuculis enim, qui te metuuntque coluntque
 Hi summo studio pietatis munera curant:
 Vitantesque hujus miseranda pericula vitae,
 Ad tua contorsere suos precepta rudentes,
 Teque et principium ducunt, metamque beatam.

“Η μὲν ἄρδ’ ἐπατέρων θεοπεπτά πίστιν δηγουσα,
Σειρήν χρυσήν περιβάλλετο παισιν ἑστίσιν
‘Αρσενα θυμὸν ἔχουσα τὸν εἰδεῖν θηλυτεράνων,
120 Τόσσον ἐφαπτομένη γαῖης, κόσμον τὸν ἀλέγουσα,
‘Ουσον ἐξ οὐρανίνην ζωὴν ὕστεραι ἀπαντα
Τόνδε βίον, κούνην δὲ πρὸς αἴθερον ταρσὸν ἀπέτρε.
Αὐτάρ δὴ ἀγριελαῖος ὃντὸν εἰδώλους πάρος ἡν
Ζώνων, ἀλλ’ ἐπάγκη καλῆς ὅποιοι πομένειν ἔλασις,
125 Καὶ τόσον εὐγενέστος φίλοςς γάδεν, ὥστε καλύψας
Δένδρεα, καὶ πολλοὺς κορέας μελιτρήδει καρπῷ·
‘Αρμότερον πολλούς τε νόνο, πολιότερον ταχρόνον,
Μελιχοῦς, θάνατης, Μωσῆς νέος, ἡ τις Ἀαρὼν,
Μεσσηνῆς μερόπων τε καὶ οὐρανίου θεοῦ
130 Ἐστηκάς, καθαροὺς τε τελέσματα καὶ θυσίους,
‘Ημετέροις, οἵα τε θύεις κλέος ἔνδοντες ἀγνῶς,

A θητοῖς, θάνατον τε θεοῦ μέγαν εἰς ἐν ἀγέρων.
Τοῖον πατέρος ἐγώ καὶ μητέρος, οἵστιν ἐρίζειν
Οὐ θέμις, ἀλλὰ λοιποὶ δὲ ἐριζέμενοι τι μεγάλοι.
135 Τοὺς μὲν ἐγώ κομέων τε καὶ ἀμφιέποντων
[γένοντας,

‘Επιπερῆσιν θαλαπτὸν ἐμὸν θόνον, δῶν τι φέριστον
‘Ἐκτελέων φύσισιν τε φέρων χρέος. ‘Ην δὲ δρά κεινο
‘Ατρεκές, ὡς διπτορίς πλεῖστος ὁστὸς βερβέρων,
‘Ος ποτε δὴ καὶ ἐμοὶ κακὸν ἥλυθεν ἐξ ἀγαθοῦ.
140 Καὶ γάρ δὴ ποκινά με καὶ ἀργαλέαι μελεδώνες
Βούρκημενα ψυχήσιν τε καὶ ἀγένητα καὶ ἡμαρ,
Οὐρανίθεν κατάγουσιν ἐπὶ χόνια μητέρ’ ἐμοί.
Πλεύτων μὲν δημάσσοντι διασπέμενοι, οἶον διέθρου
Δίκτυον! οἱ πικροὶς μὲν δὲ στυγέουσιν ἀνακτας,
145 Τοὺς δὲ ιεροὺς πατέοντιν ἀναδέεις, οὔτε κακοῖσιν

At hæc quidem cum a patribus fidem Deo gratam accepisset,

Aurea hac catena natos suos cinxit,

Masculum gerens animum in forma feminea,

120 Tantum attingens terre, tantumque de mundo sollicita,

Quantum ut in coelestem vitam prostrudat omnes

Suas opes, agilisque in celum gressus erigat.

Ille vero priscis oleaster sub simulacris.

Degehat, sed penitus in praeclarum olivam insitus est,

125 Tantumque ex generosa radice hausit, ut tegeret

Arbores, et multos saiatet mellito fructu;

Canus mente, canus et capite,

Mellitus, blaudiologus, Moses novus, alter Aaron,

Medius inter homines et coelestem Deum

130 Stans, ac puris mysteriis et victimis

Nostris, tum etiam illis, quas intus sancta mens immolat,

Mortales, et immortalem magnum Deum in uinum conjungens.

Tali ego pater et matre, quibuscum alios comparare

Nefas est, sed quos inter se comparari non voto;

638-639 135 Atque illos quidem observans et fovens laborantes,

Spibus deliniebant animum meum, ut optimum aliquid

Adimplens, et imposito fungens a natura officio. Illud autem

Certo constat, barathris refertani esse improborum viam,

Quandoquidem mihi etiam ex bono malum evenit.

140 Nam multæ me et molestæ sollicititudines

Quæ mentem ac membra ducit ac nocte rodunt,

Et cœlo depriment in terram matrem meam.

Primum quidem servis imperare, quale exiitii

Rete! qui acerbos dominos semper oderunt,

145 Pios autem concilant impudenter, nec malis

120 Τόσσον, et versi seq. δύσων. Ita Chig. Edit.

157 Φέρων. Sic Reg. 39. Edit. φέρω. Reg. 991 sup. lin. ἐκθεόδος.

124 Πυθαρέν. Sup. lin. Reg. Cod. φίλαν.

139 Δὲ ποτε. Ita Reg. 992. Sup. lin. 994, ἡγίκα,

128 Μελιχοῦς. Regg. 991, 992, μελιχρός. Mox.,

ὅτε. Edit. ὀπτάτη.

130 Ααρὼν. Reg. Cod. et sic, et sup. lin. ἡ δλ-

140 Καὶ γάρ δὴ. Sic Reg. 991 et Chig. Deest

δὴ in editis; sed postulat metrum.

130 Εστηκάς. Coisal. ἐστηρός.

METRICA VERSIO.

Illa quidem a patribus fidei pia semina dicens, Nastorum aurata devinxit colla catena, Feminæ iu forma mentemque animumque virilem Gestans, ac terrafluxique negotia muudi Iactenus attingens, ut colo provida cuncias Ferret opes, et summa levis volitaret ad astra. At pater ante quidem fedei simulacra colebat, Insitus at pulchra positi haec oleaster olive, Tantum de pinguis radice accepit, ut alias Obtegeret cedros, melita quoque pabula multis, Pabula, que saturant animos, et ad æthera tollunt, Porrigere, tum mente, senex, tum vertice canus : Lenis, dulcioliquus, Moses novus, alter Aaron, Mortales inter medius Numerique supremum, Perque preces puras, et per solemnia sacra, Atque ea, que peragit sibi meus bene conscientia, certo Fodere amicitia jungens hominesque Deumque. Haec mihi stirps generis, vita hi lucemque dedere,

B Cum quibus haud fas est quemquam exequare, sed [ambos

Do palma inter se tantæ contendere laudis

Nil vetat. Hos igitur depresso mole laborum

Sollicitus curans, spem letam corde forbavim,

Upote praeclarò perfungens munere, jura

Natureque sua exsolvens, sed scilicet illud

- Verum est, quod barathris tota est via plena ma-

lorum:

Quandoquidem officium nobis laudabile noxam

Attulit, infauustumque habuit res optima finem.

Dificiles etiūn curae densoque ruentis

Aguine, rodentes animum resolutaque membra,

Me totum in terram, de qua mortale creatum

Est genus, assidue volvunt miserefat fatigant.

Nam primum imperio famulos constringere, qualis.

Exiitii laqueus? Dominos qui semper acerbos

Oderunt, contraque piis calcare proterve

"Πιοι, οὐτ' ἀγαθοῖς εὐπειθέσες· ἀμφοτέροις δὲ
Κέντρα χρόνου πνεύσοντες ὑπὲρ νόον. Άντρα ἐπειτα
Κτήσιν τ' ἀμφάπειν, καὶ Καίσαρος δῆθος ἐπ' θύμων
Άλλη ξεῖν, κρατερή τε φέρειν πρηκτήρος ὄμοιλήν
450 (ἀστραδὸς γάρ μέροπεσσον ἐλαύνερον ἡμαρτίζει
Ἐσπόμενος κτάτεσσι, πόδη δ' ἐπὶ χελεσὶ κείται),
Ἄμφι τε πλήνουστος ἀγορῆς θρόνος, ἢδι θυσίους
Ὑψηλοὺς, θυντῆσι δικασπολήσης μέλοντας
Στρωμάσθασι, ἥτηρας τε φέρειν κλόνους ἀντιπάλουσιν,
455 "Άλλα νόμων στρεπτῆσιν ἐν δρυσιν δέγεια
[πάσχειν],
Ἐνθά μόδος τε πόνος τε, κακοὶ δὲ τε πλέον ἔχουσιν
Ἐσθλῶν, οἱ δὲ νόμων ἀπιτάρθοι, ἀμφοτέροις

Placidi, nec bonis dociles; in utroque autem
Bilis aculeos spirant ultra modum. Deinde vero
Rem familiarem administrare, et Cæsari pondas humeris
Semper sustinere, ac durum audire exactoris vocem
450 (Tributum enim liberos dies hominum dedecorat
Comes possessionum, et labia vinculo constringit);
Circum frequentis fori tumultum, ac sedes
Excellassa, miseria litibus sollicitos
Versari, et sermonum delitigantium strepiti obtundi
455 Ac legum volubilibus laqueis molestiam pati,
Ubi pugnæ, et labores, ac malis plus tribuitur
Quam bonis, ipsique legum arbitri utrisque
Venaies; et si improbus ditione sit, is optimus est.
Quis tot mendacia et tortuosis fraudes vitaverit
160 Absque Deo, et cum talibus hominibus? nam necesse est
Aut rapido fugientem malis omnia projicere,
Aut dulcissima corda delicti infuscari;
Velut li, qui fervidi ignis noxio appropinquantes fumo,
Aut ignis, aut fumi tristia signa referunt.
165 Atque haec quidem tolerabili. Tristius autem mihi ulcus,
Quæcumque fratre ex hac vita sublato
Passus sum, et adhuc passum spero. Nam qui insperatas
In ærumnas inciderunt, meliora non expectant.

447 Ὑπὸρ τόνον. Id est, iræ stimulus utrisque
spirantes, quibus vis mentis impar sit, quasi ad iram
provocantes, sic ut sana mente vel constantem dejiciant. COMMENSUS.

448 Πρηκτήρος. Alludit ad illud Job xxxix, 8 : Clamorem exactoris non audit.

451 Πόδη δ' ἐξ. Sic Coisl. et Reg. 992. Edit. πόδη ἐπι.

454 Ρήτηρας. Coisl. ἥτηρας, non male, si legere retulit etiam αντανάκλωσι.

457 Επειτάρθοι. Sup. lin. 992 βοηθοι, legum defensores.

158 Ἐχοι πλέον. Quamvis præclare stet hæc sententia, legitur tamen in pluribus veteribus codicibus, τα πλέον. Schol. Coisl. οὐτος; δριτος, ήν

Α Ὁντοι· ήν δὲ κακίς τις ἔχοι πλέον, ουτος δριτος.
Τις κεν φεύδεια τοῦλλα, δολοπλοκας τ' ἀλέοτο
160 Νόστρι θεοῦ, τουτος δε μετ ἀνδράσιν; Η γὰρ
[ἀνάληκη]
Προτροπάδην φεύγοντα κακοὶ ἀπὸ πάντα τιάζαι,
Ηὲ καὶ ἀμπλακήσι μελαίνεσθαι φίλον ἤτορ.
"Ος τε παρὸς μαλεροὶ κακῇ πελάνοτας δέδημῃ,
Η παρὸς, τὴ καπνοῦ σημήτα λυγρὰ φέροντας.
165 Άλλα τὰ μὲν κ' ἐπιεικτά. Τόδ' θλιγοῖς Έλκος
[Εροι γε,
"Οσσα καστρηγήτοι φίον ἀπὸ τῶνδε λιπόντο,
Ἐτηλη, καὶ παθέσιν έτι γ' Ελπομαι. Οι γὰρ δέλπιοις
Πημασις ἐμπελάσαντες, ἀρελονα μὲν δοκουσι.

ἐν κακῇ πλεονεκτοῖ τὸν Έτερον, is optimus, qui
alium malitia superaretur.

159 Δολοπλοκας. Chig. et ex Regg. unus δολο-
πλοκας. Edit. male δολοπλοκας.

160 Νόστρι θεοῦ. Reg. 991 ad marg. χωρὶς θεοῦ
ἀντιλέψεως, δηλοὶ διη καὶ συμμαχας.

163 Πελάστρας. Ita Coisl. et duo Regg. Edit.
πελάσσοντας.

164 Φέροντας. Chig. φέροντα.

167 Παθέσιν έτι γ'. Chig., Coisl. et unus Regius,
παθέσιν γ' έτι.

168 Απελορα οὐδεκουσι. Seneca in Thyest.

Proprium hoc miseris sequitur vitium :

Nunquam rebus credere latiss;

Redeat felix fortuna licet,

Tamen afflictos gaudere piget.

METRICA VERSIO.

Audent, nec pravis placidi, nec jussa bonorum
Explentes, verum malesano in utroque furore
Ardentes, odiumque animis immane gerentes.
Alterā jam sequitur patriorum cura bonorum,
Quodque mīhi semper manibus perferre necesse est
Cæsareum pondus, vocemque tributi legētis
Audire horrisōnam (collatiō namque tributi
Libera permagno conturbat corda dolore
Divitias comitans, ac lingue vincula nectit);
Tum circa turbas animus versare forenses,
Litibus atque dies miseris impendere totos,
Oppositisque graves dictis nūscere tumulūs,
Ac legum implicitum laqueis mala plurima ferre.
Hic labor, hic infesta aries, hic saepe malorum
Causa bonam superat : qui vero legibus esse

B Præsidio debent, horum venalis utrisque
Et prætio est addicta fides; ita, sit modo dives,
Improbos est meliore loco, victorque recedit.
Quisnam inter tales homines, nisi Numinis adsit
Gratia, tot fraudes, quis tot mendacia vitet?
Aut etiū volucris fuga suscipiat oportet,
Omnia linquunturque malis : aut pectora chara
Multiplici errorum fedari labe necesse est :
Ut qui se flammis propius junxere vaporis,
Aut flammis aut fumi referunt in corpore signa.

Venur hæc perferri possint. Ast acrius illa
Urant, et gravius faciunt in pectore vulnus,
Quæ tulimus, fratrem postquam mors dira peremit
Cæsarium, atque etiam post hæc perferre timemus.
Nam quos præter spem res afflxere sinistra,

Τοῦ μὲν ἐγὼ ζώντος, ἔχων κλέος οἰον ἀπὸ βλλῶν.
 170 Οὐ γάρ ἡμές ποτε πλούτος Ήλι φρέσκας, οὐδὲ τις
 [ἀλλή].
 "Ἄλγεα δέ, στοναγάς τε, ἐπει θάνατος, μούνος ἐδέγμην.
 Χρήματα δ' οὐτοί εἰπόμενο, τὰ μὲν λάβε γαῖα χανοῦσα,
 Νικαῖη βρασμοῦσαν δὲ θρησκευτικού θήκατο δαμάνων.
 175 Αὔτος δὲ κρυφεῖς μόρον ἔκφυγεν, οὐρανούσιον
 Κείρα Θεοῦ τανύσαντος ὑπὲρ τέγος, Ἐνθαπερ ἤν.
 "Οι μοι Κασαρίοι! Πάρος γε μὲν ἐν βασιλείοις
 'Αστηρ ὁς τις Ελαίης ἐναρόρος, ονομά σεμνὸν,
 "Άκρας τοφῆς τε καὶ θεος ἱμερόντος,
 180 Καὶ πολλοῖς σθεναροῖς τε φλοις κομδον ἐτά-

[ροισι.]

Α Πολλοῖς μὲν μογερῶν δίκος εἴρασ πόμασα νοῦσον
 Πολλοῖς δ' αὐτὸν πεντης λόσιν διπασας, αἰσιμα βέβων.
 Νῦν δὲ θανάτου, πολλοὺς κόρεσας κύνας, οἱ μὲν ὄλλοισι
 Πλάντανεις ἐσταμένοις πηγῶν δὲ μοι οὐτὶς ἀρήγηε.
 185 Παῖδεις δ' αὖ φιλέουσιν δύμισα δισμενέσσοι.
 Πρὸ τι λαβεῖν τίσαντι, ἀτάρ στυγέουσι λαδόντες.
 'Ως δρυς ὑψικύμποιο, βίας ἀνέμων ἐριπούσης,
 Κλίναγας ἀφαρπάζουσα περισταῦν θλοθεν δίλος,
 "Η μεγάλην, φραγμόο διαφθαισθέντος, ἀλων
 190 Νηλετῶν τρυγῶνται περατροχάντες δέδαι,
 Καὶ δρυμόθεν μονοφόρος δὲν δηλήσατ' δόδονται.
 Αὔταρ δὲ πόνος ἔστιν ἀγάστονος. Οὔτε κορέσσαι
 Πλάντανεις έτι οθένος ἐπὶς ἡμής χερός, οὐδὲ ἀπερύκειν.
 Έξ οὐ γάρ πρώτιστον ἀποτιμήξας βίσσοιο

640-641 Ac illo quidem vivente, maximo eram in prelio.

170 Non enim unquam nentem meam ceperunt divitiae aut alta dignitas.

Et mōrōes et genitus, postquam ille mortuus est, solus excepti.

Quidquid autem habuit pecunias, partim cepit terra dehiscens,

Cum Nicasia excussa corrui : cetera improborum

Rapacibus manibus prædam dæmon posuit.

175 Ipse vero abdito mortem effugit, colesti

Manuū Deo super dumum, ubi erat ille, extende.

O mi Caesar! Prius quidem in sua

Velut astrum lucidum fulgebas, nomen venerabile,

Primas ferens sapientie et morum amabilium,

180 Multorumque et potentium sodalium amicitiae florens.

Multis quidem corporibus remedia tristium inventisti morborum;

Multis etiam paupertatis solutionem, preclare faciens, prebuisti :

Nunc autem mortuus satiasti canes, qui me allatrant

Undique instantes ; propinquorum autem nemo mihi in auxilium venit.

185 Nonnulli autem similes ac inimici diligunt.

Colunt, antequam accipiant; ubi accepere, oderunt.

Quemadmodum excelsa queru ventorum impetu dejecta,

Ramos diripiunt circumstantes alii aliunde,

Aut magnæ, maceria effracta, vineam

190 Crudeleter vindemiant pretereuntes ,

Eamque e silvis aper suo laeti dente :

Bursas mibi labor est molestissimus. Nec jam satiare

Omnes manus mea valet, neque arcere.

Nam ex quo primum a seculo avulsam

169 Olor δᾶτ̄ άλιων. Ea eram claritate, quam ex
 alio nancisci licet, quae extrinsecus provenit.170 Άλιξ. Coisl. sup. lin. ιούς δωνατελέας, ro-
 bur potestatis.173 Νικαῖη. Ita habet codex Coislianus, et Schol.
 Editi vero Nixafig.177 Βασιλείων. Coisl., Schol., Chig. et Reg.,
 unus basilius.

180 Σθεναροῖς. Reg. 992 σθενεροῖς

181 Εἶρασ. Cbig. εὗρεο.

184 Πηρ. Sup. lin. συγγενῶν.

187 Άνδρων ἐραστόντων. Sic Coisl. ejusque in-
 terpres. Chig. et unus e Regis. Edit. ἀνέμοι δι-
 τοσης.190 Τρυγῶνται παρατροχούρτες. Ita Coisl. et
 Reg. 39. Edit. τρυγῶνται παρατροχούρτες.192 Άγδστορος. Reg. 991, sup. lin. πολυστέ-
 νατος.**METRICA VERSIO.**

Vix meliora sibi promittere tempora possunt.
 Nomini eximili, dum viveret ille, fruebar
 Splendore. Haud etenim nummorum insana cupidio
 Me tenuit, visque ultra animum pellexit amore.
 Ast illo existincto genitus tristesque dolores
 Excepi solus. Nam quas quiescerat ille
 Divitias, partim tellus Nicaea debiscens
 Exhausit, partim manibus fortuna scelestis
 In prædam dedit. Ipse autem fera spicula mortis
 Vitavit, testi cooperitus membra ruina,
 Auxiliis dextrarum Christo tendente superne.
 O milii Cæsari charum et venerabile nomen!
 Qui prius et rutillum fulgebat sidus in aula,
 Primam doctrinam laudem viteque probatae
 Et morum referens, multisque ornatus amicis :
 Multorum ipse quidem solvisti corpora morbis,
 Ac pietate tua multorum tristis egestas
 Pulsis est. At vero satiasti lumen cassus
 Multorum ora canum, qui me latratibus urgent

B Undique cingentes miserum : nec ferre propinquai
 Auxilium fracto curarum mole laborant.
 Nec mibi se multi veros testantur amicos,
 Hostibus baud multo meliores. Namque priusquam
 Accipiant, magno me complectunt honore :
 Verum odii virus, sinuū ut cepere, profundunt.
 Non secus ac magnæ quercus, quam perculit in-

[gens

Vis boreas, quis festinas tollere ramos :
 Utque jact cultæ penitus cum diruta vitisMaceries, parci gravidis iam neno racemis :
 Atque etiam banc truculentus aper, sociumque per-

[ous,

E nemore egrediens populatur dente recurvo.

At mihi lixiiulus labor est, satiare nec ultra

Onnes iam valeo, nec pellere viribus ullis.

Namque ex quo primum a mundo fallace re-
 [lusus]

Ipse salutiferis animam conjungere cepi

195 Ψυχήν οδρανίοισι νόμιμασι μίκη φαινοῖς,
Καὶ μὲν φέρων νόος αἰτῶν ἀπόροις σαρκὸς ἔθηκεν,
Ἐνδέν ἀναστοῖς, σκηνῆς δὲ μερύζει μυγοῖσιν
Οὐρανίης. Τράδος δὲ φάσος περιλαμψεν ὄπωπας
Ἡμέτερας, τῆς εἰς τὰ παράπερτον εἰσενόστης,
200 Ὅψιθρόνου, ἔνινόν τε σῆλας καὶ διφραστὸν ἵετης,
“Η τε” ἀρχὴ πάντεσσιν, δοσ χρόνος ὑψόθεν εἴρεται.
Ἐκ τοῦ δὴ κάρσων τῷ ἔθανον, καὶ σώμας ἐμοὶ γένεται.
Καὶ νέκυς ἡμινοῖς εἰμι, τὸ δὲ σθένος οἶον ὀνειρῶν
Ζωὴ δὲ ἀλλοθὶ μοι, στενάχω δὲ ὑπὸ σαρκὸς παγεῖται.
205 Τὴν δὲ σοφοῦ καλέουσι νόος ἔσφον. Ἰσχανῶν δὲ,
Τῆσδε λυθεῖς βιοτῆς τε καὶ δύτιος ἀλυσίστης,
Καὶ χαμαὶ ἔρχομένων, πλαζόντων πλαζομένων τε,
Ἐστατής εἰσοράειν καθαρώτερον, οὐκέτι ἀμυρδοῖς

Α Μίγνην εἰδώλουσι πεφυρμένα, ὡς τοπάροισθεν,
210 Οἵτε τε καὶ ὁμοτάτοιο νόοι πλάνοις διποταὶ,
Αὐτὴν δὲ ἀπερχίνη καθερῷ νοὸς δημιαὶ λεύσσων.
Ἄλλα τὰ μὲν μετόποσθε τὰ δὲ ἐνδάδε καπνὸς ἀτμοὶ,
“Η κάνεις, οἱ βιότου μέγαν βίου ἡλλάξαντο,
Τοῦτον δὲ τὸν περιβόλον τοῦτον ἡλλάξαντο.
215 Τούτον μοι καὶ πάντες ἐπέχραν, οὐδὲ ἀθέλουσι
Χάρεσθαι, σπέύδοντες ἑταιροτάτη ἐπὶ θήρην.
Αὶ οἱ Καισάροις δὲ λυπῇ κάνεις, δοτὶς ἡμέτο
“Οὐδοῦ ἀπαντᾷς” ἀπέργε, διδοὺς δπαν δῆμος ἀλεύσκειν;
Τίνων ὡς οἴων τις ἀδελφεὸν δῆλος ἔτισεν,
220 Αἰδομενὸς θὲν εἰ τις ἐδὼν πατέρη ἀμφαγαπά-
[ζων.

Αὐτάρ ἐγών οὐ τόσσον ὅδορομαι, οὐδὲ βιότοιο

195 Animam celestibus ac lucidis cogitationibus immersi,
Meque excelsa mens hinc sublatum a carne
Separavit, ac tabernaculi coelestis penetrabilis
Abscondit, Triadisque lumen oculis meis
Affulxit, qua nihil lucidus cogito, que alto sedet
200 In throno, et communem ac non innenarrabilem splendorem emittit,
Quae omnibus principium est, quaecunque tempus a coelestibus dirimit :
Tempore ex illo mortuus sum mundo, et mihi mundus :
Et mortuus, sum spirans, et vires similes somniis :
Vita autem alibi mihi est, et sub ponderosa carne ingemisco,
642-643 205 Quam sapientes vocant mentis tenebras. Concipisco autem
Ab hac vita solutus, et ab obtusiore visu,
Et ab hominibus humi gradientibus, decipientibus et deceptis,
Stantia intueri purius, nec jam obscuris
Promiscue simulacra, ut prius, infuscata,
210 Quibus vel acutissime mentis acies decipitur,
Sed ipsam veritatem pura mentis oculus conspicere.
Atque hæc quidem posterius : praesentia vero fumus sordidus
Aut cines sunt iis qui hac vita magnam vitam commutarunt,
Sublimem terrestri, et stabilem pereunt.
215 Idcirco omnes in me irruerunt, nec volunt
Recedere, paratissimam ad predam properantes.
Heu ! heu ! Cesarius tristis cenis, qui a me
Tumultum omnem arcebat, et onere omni levabat,
Tantum mihi honoris habens, quantum nemo unquam fratri suo,
220 Tantum reverentia, quantum quis dilecto patri.
Sed ego non tantum lamentor dissipatas opes,

201 Εἰρητε. Sic Chig. et e Regg. unus. Coisl. Λύτορ[·]
ἔργον. Edit. Εργατ.

202 Τοχαρόν. Consentient omnes codices in hac
voce. Edit. Ιαχανῶν.

203 Εστατής. Observat Billius vocem hanc in
plurali neutro, non in masculino esse accipiendam,
ut rebus fluxis opponatur.

209 Περιφύμενον. Sic codices. Edit. περιφύμενον.

213 Η κόνις. Chig. aliquie codices, η κόνις βιό-

τοιο. At cum editis consentiantur Coisl. ejusque in-

terpres, ac ipse etiam Schol., cuius haec sunt : κόνις;
λεύσσων τοῖς ἀλλαζόμενοῖς βίου βίον.

217 Καισάροις δὲ. Chig. Καισάροις λυπῇ κάνεις.
Μοχ δοτὶς ἡμέτο. Ita Reg. 39, Coisl. et alii. Edit.
ἐμοῖο.

218 Απαγάγετε. Sic plures codices accu-
ratius quam edit., ἀπαγάγετε.

220 Οὐδὲ τις. Coisl. alique unus e Regiis θ
οὐτις. Ea me obseruantia, qua nemo patrem colit.

221 Οὐ βιότου σκληραγένεον. Illic bene observat

METRICA VERSIO.

Consiliis, tota meditans coelestia menie,
Hilaque subiectum procul hinc a carne locavit,
Ac me coelestis scena penetrabilis imis
Abdidit, atque oculis lumen mirabile nostris
Fulgit adorante Triadis, præclarissimi omni
Lumine, qua radius iustral communibus orbe,
Omnibus et rebus, dirimit quas tempus ab arce
Ætherea, vita fons et natalis origo est :
Tempore ab hoc mundo sum mortuus, et mihi
[mundus;
Viribus infirmis ego sum, vivumque cadaver;
Vita mihi est alibi : verum sub corpore crasso,
Quod mentis tenebras sapientum turba vocavit,
Illa crymo, et gemitus imo de pectori duco,
Atque bujus cupio laxatus compede vita,
Et visu nebuloso, et humi reptante solutus
Cestu hominum, qui falluntur falluntque vicissim,

Purius æternas oculis res tangere, nou jam,
Ut prius, obscura confusus imagine rerum,
Qua vel falluntur peracute lumina mentis :
Sed pura mentis verum ipsum lumine cernens.
Ast haec posterius : nunc autem fumus inanis
Hi sunt et pulvis tentis, quicunque caducant
Hanc vitam atque humiliem commutare futura,
Quæ certa est, et in omne manet durabilis ævum.
Idcirco me nunc animis hostilibus omnes
Ter miserum sine fine premunt, ac prepele cursu
Objiciunt velut ad predam facileque feruntur.
Heu ! heu ! Cesarius, tristis pulviginus, omnes
Qui turbas a me arcebat, curasque fugabat,
Qui mihi, dum vita done frueretur, honoris
Tantum habuit, quantum pec fratri detulit ullus,
Meque instar chari t'uiuit colnique parentis.
At mihi non tanta est lugendi causa, quod omnis

Σκονδαμάνουν, τὸν ἐνὸν ἔχεν ἐπόθησα πενιχροῖς,
Οἴλα τε καθίτες ἐών ἐπιδήμους ἐνθάδ' ἀλήτης,
Ἐς χέρα δ' Ὑάλιον ὄρων δύστειραν ἔλων·
223 Οὐ πάτι θυγοτοῖσιν ἀπέκθεος εἰνεκα λώβης,
Ἡτο καὶ ἡπιον ἀνδρα χδιον πειμπλησι τάχιστα·
Οὔτε κατιγήτων, οἵς μοι τάφος ἀμφεπαύστει,
Πάντεσσιν ἐπικυθόνεσσιν ἀγήτοις,
Οσσον ἐμῆν φυγὴν διοφύρουμαι ὡς τις ἀνασσαν
230 Καλήν τε μεγάληντε καὶ εὐγενέων βασιλήν,
Εἰσορῶν στιθαρήτην διλυκτοῦσαν μογένουσαν,
Ἡν δορι διυπεντόνες ἔλον, γαλεπή δὲ ἐνδέσσαν
Δουλοτύνην, καὶ στυγνὰ κατὰς θύνον δηματεῖ τρέπετ.
Τοια πάλον τοινδ' δρ' ἔγκα κατακάρδον ἔλος.
235 Ἀρχαίν φάτις ἔστιν, δτ' ἐγχριμψήσαν ὁδόντα

Αἱρερ δέ οἷς κακοεργὸν ἐπ' ἀνέρι, λογιον Ἐλος
Μούνοις τόνδ' ἔθετεν ἀγορεύεμεν, οἵσιν δμοῖον
Λυγρόδες οἵς πυρδεντι χόλῳ ἐνοιδόρθατο λογιν·
Τὸν γάρ δι καὶ μούνον ἐπίστασθαι κακὸν δλγος,
240 Ποὺς καὶ ἐών κεινοισιν δμον πόνον ἐξαγορεύεσσαν,
Οίστιν ἔνοδος ἔρων, ἔνον κακὸν, δλγος δμοῖον.
Μούνον γάρ καν δμοιο φίλων δεξιατο μύθον,
Καὶ γερῆς κραδῆς μωσῆρια γνον δρεστα,
Οι σταυροῦ ποθέντες ἐπωμαδὸν δηθος δειρειν,
245 Καὶ μεγάλον Βασιλῆος ἐν ἔρκεσι μούρων ἔχον-
τας,

Quas cum pauperibus communes habere optabam,
Utpote et ipse advena hic et erro,
In manum Altissimi resipisci honorum largitricem :
225 Nec tantum ob invasam omnibus mortalibus injuriam,
Quae etiam mansuetum hominem ira impeti promptissime ;
Nec fratrum causa, quos nunc mihi seculerum tegit,
Inmatoria morte abreptos, omnibus hominibus mirabilis,
Quantum animam meam defeo, velut si quis gravibus
250 Et insolubilibus catenis dolentem viderit pulchram,
Et magnum, et ex generosis regibus ortam reginam,
Quae armis ab hostibus capta, et moleste astricta
Servituti, tristes oculos in terram defigit.
Talia passus sum ; tale ulcus intra cor gero.
255 Antiquus sermo est, si cui immiserit dectem
Maleficūn acerbus serpens, eum perniciōsum ulcus
Iis solis narrare vele quibus similem
Dirus serpens inflammato veneno iauissit perniciēm ;
260 Sic etiam ego illis aruonam meam edisseram,
Quibus communis amor, commune malum, similis dolor.
Soli enim hi dicta mea amice excepterint,
Et mortis cordis optime mysteria noverint,
Qui crucis pondus bumeris attollerū cupientes,
265 Ac partem in magni Regis sepiis habentes,
Rectam viam diligent, et lapsos miserantur.
Aliis vero risus mala mea referens existiterim,
Quorum levissima fides summa cordis impressat,

Billius non vitam, sed facultates et opes, quae post
Cæsari mortem ab iis qui imperatorii fisci curam
gerebant, direpte fuerant, significari. Quod autem
sequitur, τὸν ἐνόντιον, idem est ac si dixisset δυνατόν.

224 Δορέσαρ. Hæc lectio, quam duo Regii et
Coisi. suppedinarunt, potior visa est quam vulgata,
δύτερων, magisque sapit Homerum, quem sape
Gregorius imitatur. Hinc tollenda particula γε, quæ
abundat in edit.

229 Οἱ τις δρασσοτ. Sic habent Regii 991,
992, necnon et Coislinianus ejusque interpres,
Schol. Chig. Edit. autem ὡς τὸν δνασταν.

230 Λογιον Ἐλος. Sic mss. Edit. λογιον.

231 Οιλερ δροιο. Adagium est quo significatio
mus dulicissimam esse eam consolacionem, quæ ab
eo proficiscitur, qui iisdem calauitatibus affectus
est quibus ille queu consolatur. BILL.

METRICA VERSIO.

Census diripitur, manibus dispersus inquis,
Quem cum pauperibus communem semper habere
Optavi, velut ipse etiam mendicus et exsul,
Advenaque in terra, porrectequebun bonorum
Numinis ad dextram suppplex metu lumina tollens :
Non etiam nobis quia szaa injuria facta est,
Quæ solet et faciles animos turbare dolore :
Non quia præceleri facio mors aspera fratres
Sustulit, egregios fratres, quosque omnibus æque
Reddiderat fama celebren pulcherrima virtus :
Quantum autem doleo fatum miserabile nostræ,
Quam velut illustrem donuinam, formaque decora
Conspicuum, et claris regum natibus ortam,
Aspicio gravibus vincant oppressamque catenis,
Quam manus hostilis bello superavit et armis,
Servitio tenet morentem, et lumina terræ
Figentem lacrymis stillantia. Talia namque
Sum passus, talemque premo sub corde dolorem.

B Injecto quemquam, ut dicunt, si dente momordit
Coruleus serpens, vulnusque infixt acerbum
Non aliis cupi illi solos memorare dolores,
Quam quibus est etiam fusum a serpente venenum :
Hios etenim tanti solos viu nosse doloris.
Haud secus his uostrum hunc commemorare la-
[borem]
Fert animus, quibus idem amor est, eademque cu-
[pido]
Consimilisque dolor. Namque hi duntaxat amico
Excipti mea verba animo, cordisque gementis.
Optima cognoscunt mysteria, qui cupientes
Dulce suis humeris pondus plenumque salute
Ferre crucis, partemque iu magni Regis habentes
Cœlitibus sepiis, simul ipsi tramite recto
Pergunt, atque pio miserantur corde cadentes.
Quippe alius risum, referens mea fata, moverem,
Quorum extrema fide leviter sunt corpora tincta,

Οὐδὲ διὰ σπλάγχνων ἡλθ' ἔμερος δῆμος "Ανακτος·
250 Ζώσι δὲ ἐνθάδε μόνον ἑρημέρια φρονέοντες.
Ἄλλ' οἱ μὲν φινίνθονεν, ἐπεὶ πάντεσσι δροῖσι
Γλώσσασιν ἐφοτίζουσιν, ἐπομέτοντος βίλοις, ἀλλοις
Ἐσθοῖσις, ἦδε κακοῖσιν. Ἐγὼ γε μὲν οὐτὶ γόνοις
Ἄτενι, τρὸν στονέσσαν ὑπεκρυψάντες κακότητα,
255 Καὶ μάργαρος παθέσσαν ήνοι κλήροις ἐπιβείναι,
Οἵς νῦν πάντα θύρετρα πυκρὸς Σατᾶν ἔκεπτασσε,
Πρόσθετον ἐργομένουσιν, δεῖ εἰσιπεπτεῖν χεῖρ μεθ Θεοῖ,
260 οὐδὲ εἰλην κακὴν πρόσθετον πέλας. Ἡ μὲν τάχιστα
"Απέτειν, ὃς καλάμης γε τυρὸς μένος ἔγινε ἐνώπιος,
265 Ἀγρή καὶ ἐξ ἀνέμοιο πρὸς ἥρην πυρὸς ἀρρόβῃ.
Ὄς δρελον κρημνοῖσι, καὶ οὔρεσι, καὶ σκοπέλοισι
Κρύψαι τῶν πάροιθεν ἡμῶν δέμας· ἢ κεν ἀπάντα
Τόνες διον, βίστον τε φυγὸν σαρκὸς τε μερίμνας,

Α Χριστὸν δὲν φορέσσον ἐντι φρεσῖν, οἷος ἀτ' ἄλλων
265 Ναιετάνων, οἴτε τε Θεῷ νόν διγόνον δεῖρων·
Μέσφ' δὲ καὶ κούφησι σὺν ἐπίπεδη τέκμαρ ἐπεπον.
"Ὀφελον ἀλλὰ πόθος με φίλων κατέρυπε τοκήν,
270 Εἴλιον, οἰα τάλαντον ἐπὶ χθόνας οὐτὶ πόθος γε
Τέσσον, δον μελόν τε καὶ ἔγκατο πάντα δαζέν.
275 Οἴκτος, διτι παθέσσαν ἀγανάκτατός ἐστιν ἀπάν-

[των,

Οἴκτος μὲν πολιης θεοειδέος, οἴκτος ἀνής,
Οἴκτος απαιδήης, οἴκτος δέ τε καὶ περὶ παιδός,
275 Φρά περιτρομένου, γλυκὺν πόνον αἰλὺν ἔχοντες,
Οὐφαλίμην βιθού, καὶ δλγετον ἀσταλῶντα.

275 Ψ βίδοι τοπάροιθε μέλον, τι; Πνεῦμ' ἐχά-

[ραζέν

Εὐαγέων γλώσσησ, καὶ ξεδοθι γράμματος; ξεθού

Nec in viscera vividus amor Regis penetravit;
250 Sic autem vivunt, ut caducia tantum sapient.
Sed illi quidem pereant, quippe qui lingua, paratissimum
Telum, in omnes alios similius excusat,
Sive bonos, sive malos. Ego autem genere non cessabo,
Quin prius luctuosam effugerim pravitatem,
255 Et protervis mentis affectus clavem imposuerim,
Quibus nunc valvas omnes scelestus Satan aperuit
Antea cohibitis, cum me tegeter Del manus.
Nec occasionem propinquam habetur malitia, quae cītissime
Invadit, velut ignis ardens stipulam vicinam,
260 Donec eliam a vento flamma in aērem tollatur.
Utinam prærupsis locis et montibus et scopulis
Ante hos eventus meum corpus abdidisset; sic enim omne
Seculum, ac saeculi carnisque sollicitudines fugiens,
Totum Christum portarem corde, solus ab aliis
265 Habitans, solique Deo puram mentem attollens,
Donec cum spe levī diem extremum claudam.
Utinam! Sed amor me tenuit pareatum,
Instar ponderis in terram trahens: nec tamē tantum
Amor, quantum medullas et interiora omnia peredens
270 Miseratio, omnium animi motuum suavissimus,
Miseratio canitiei Deo similis, miseratio mōroris,
Miseratio orbitatis, miseratio et quod circa natum
Contremiscant, dulci sollicitudine semper prosequentes,
Oculum vita sua et molestias suis dolentem,
275 Cujus cura autētac erat libri, quos Spiritus exaravit
Sanctorum linguis, et intra præclarā litterā

256 Οἶς τοῦ. Ita Chig. Edit. τοῦ νῦν.
262 Τορ δὲ πλάσθετ. Reg. 992, sup. lin. πρὸ^τρούτων. Μοις ἡ καὶ ἀπάντα. In his interpretandis
vocebus secuti sunnus interp. et schol. cod. Coisl.
266 Κούψησι σὺν ἐξισι. Int. Coisl. Υψηλας

καὶ ἐλαφραῖς σὺν ἐλκατ. Schol. μετὰ χρηστῶν τῶν
ἐπιλόγων. Μοι. Ἑπεισον. Sic Reg. 992. Edit. Ἑπεισον.

270 Αγανάκτατος. Sup. lin. in Reg. 30, καθα-
ρότατος, purissimus.

275 Ψ βα. Sic mss. Edit. male ὡς βα.

METRICA VERSO.

Intima nec validus circum præcordia Christi
Fervet amor, fluxæ verum omnia tempora vita
Vanis impendunt rebus studiisque caducis.
Sed pereant, quoniam nullo discriminē in omnes
Lingua acuum, telum quo non est promptius

[ullum]
Rebus in humanis. At ego indulgere dolori
Non prius absitam, quam me fuga concita turpi
Eripiat vito, fedisq; affectibus ipse
Clavem animi imponam, quibus omnes perfidus

[hostis]
Undique nunc valvas scelerata mente reclusit,
Ante minus patulas, certo mihi cum Deus esset
Præsidio, segetem nec habetur noxa propinquam,
Quam, velut admotam stipulam rapidissimum ignis,
Protinus invadit, ventoque agitata tumenti
Crescit, et ingentem sustollit ad æthera flammam.

O utinam ante, meos scopulis immanibus artus

B Prærupsisque locis texisse et montibus altis!
Nam vita, et cura vita carnisque relictia,
Toto animo Christum ferrem, semnotus ab omni
Cetu hominum, vacuamque vehens a criminē men-

[tem

Ad celum et cœli Dominum, quod ultima tandem
Mors bene speranti spatium mihi clauderei aei.
Rectius hoc equidem fuerat: sed dulce parentum
Me desiderium tenui, visque acris amoris
Haud secus ac plumbeum depresso, humique locavit.
Nec vero tam pressit amor, quam viscera cuncta
Rodens, et medium scindens miseratio pectus,
Passio cunctarum dulcissima. Namque movebat
Me luctus gravis, et natis orbata senectus,
Sollicitusque timor, gelidos qui concutit artus,
Dum inibi perpetuo metuant, dulcemque laboreca
Suscipiant, ac me statuant pro lumine vitæ,
Ærumnis gravibus pressum licet, atque genicatæ,

- Πινεύματος ἀστράπτουσα χάρις, καὶ χρυστὸν ὄντεαρ Α Ἀντὶ δὲ μοι κτείνων τε καὶ ἀργαλέων δρυμαγῶν,
Οἰωνον καθαροῖσι φανεύμενον μερόπεσσιν
Εὐχάρι τε στοναχαὶ τε φίλαι, καὶ νύκτες δύντοι,
280 Ἀγγελικοὶ τε χοροὶ, φαλμοὶς Θεὸν οἵ γ' ἔρε-
[θωσιν,
Ιστάμενοι, φυχάς τε Θεῷ πέμποντες ἐν δυνοῖς,
Πολλῶν ἐκ σπουδάτων ἔνηνθ διπήρουντες;
Γαστρὸς τ' ἀρχεκάκου μόγος, καὶ μέτρα γέλωτος,
Γλωσῆς δὲ ἀτρεμήτη τε καὶ δύματος, τὸδὲ χολοῦ
285 Μανούμενον χαλινά.
Ἄλογος δὲ Εὐφρύγενον ἀλήτην
Πάντοτε παππαίνοντα, γόνον γ' ἐπὶ δέ στρεψε Χριστῷ
Ἐλπίδον οὐδενίηται.
Ἄλογος δὲ ἐπὶ πᾶσιν ἔκειτο
Εἰκόν' ἄγων πρὸς Ἀναστα. Θεὸς δὲ ἐπιτέρπεται ἐρωτῇ.

646-647 Spiritus refulgens gratia, occultaque utilitas

Solis manifesta puris hominibus :
Cui preces et genitii placebant, et noctes insomnes,
280 Angelicique chori, qui psalmis Deum flectunt,
Stantes, animasque Deo in hymnis attollunt,
Multorumque ex ore communem vocem concinnantes ;
Ventris autem malorum fontis labor, risusque moderatio,
Linguis et oculorum quies, ac ira
285 Insanientis frena. Ratio autem astringebat errabundam
Et quoquoversum respiciēt mentem, et ac Christum vertebat
Spebus celestis. Ratio in omnibus aderat
Imaginem ducens ad Regem. Deo autem gratus hic cordis motus.
Possessionum vero loco et molestorum tumultuum,
290 Qui me nocturnis ac malis somniis stimulant
(Diurnis enim curis similia sunt noctis visa),
Fugebat oculis Dei splendor, et piarum
Animarum illustris chorus et decus.
Nunc autem thesauri omnes diffugerunt a mea
295 Anima, que prius optimis quibusque rebus florebat,
Ac solum intus remansit desiderium, et dolor sine spe.
Propterea gemo. Crastinum autem haud clara novi,
Utrum me Deus rursus in antiquos mores restituat,
Solvens curis, et omnia onera executiens,
300 An potius hinc medius in ærumnis, antequam
Diluculum aspiciam, antequam uiceribus remedia apponam,

- 280 Ἐρέθουστ. Int. Coisl. τιμῶν. Schol. γε-
παρουστ. Reg. 991, sup. lin. τιμῶν. *Mona-*
chos intelligit et describit, inquit Billius.
285 Γαστρὸς τ' ἀρχεκάκου. Nam ex esu inter-
dicti illius poma mala omnia nobis profluerunt :
ventrem malorum auctorem sapius appellat Grego-
rius. Sic supra, lib. 1, sect. 2, carm. 1, vers. 44;
et infra, sect. 2, carm. 1, vers. 216.
284 Γλωσῆς τ' ἀτρεμήτη. Ita codices magno con-
sensu. Edit. ἀτρεμῆτη γλωσῆς τ'.

287 Πάντοτε πακταροτα. Reg. πάντη ἐπαντα-
νοτα.

- 288 Ἐπιτέρπετ. Regg. 992 et alii ἐπιτέρπετ.
289 Κρεδρωτ. Σε Sic Reg. 991. In editis deest τε.
293 Οὐτεις πατερ ἀπόστολος. Schol. Coisl. ἔκδο-
σιον καὶ θεόλον διαβολές.
296 Αελιπτ. Int. Coisl. ἀπροσδόκητον, præter
spem : cui etiam interpretationi faveat Schol. et
Reg. 991, qui habet sup. lin. ἀπροσδόκητον.
500 Εἰδούσει. Reg. 992 ἐλάσσει.

METRICA VERSIO.

Ut pote jucunde cui sacra volumina cure
Ante forent, summum quæ Numen in ore piorum
Sculpsit, et egregii puro sub cortice scripti
Gratia fulgorum diffundens Pneumatici alni,
Utilitasque latens, quam soli cerneré possunt
Qui bene purgant generosa lumina mentis ;
Noctesque insomnes gratae, luctusque, precesque,
Angelicique, chori, rigidū qui corpore laudes
Decantant Patris ætherca qui regnat in aere,
In coloque animis volitant, dum cantica fundunt,
Diversisque eadem modulantur carmina linguis :
Tunc ventris labor, auctoris fontisque malorum,
Atque oculi lingueque quies, moderatio risus,
Et rabies iræ, freno compressa tenaci.
Quin etiam ratio temere indomiteque vagantem
Et passim spectantem animali strigebat habena,
Mentemque ad Christum revocabat spe melioris
Allectam vita, cœlique cupidine tactam.

B Omnibus instabat moderatrix sedula membris
Divinam ratio tollens ad sidera formam,
Et Dominō sistens, cui jucundissimus iste
Cordis motus erat, supera ad convexa volantis ;
Ac pro magnifice opibus, miserisque tumultu,
Qui me nocte etiam per inania somnia vexat
(Visa etenim curas referunt nocturna diurnas)
Divinus nostris splendor radiabit ocellis,
Fulgidaque extimū virtus et gloria cœtus.
Omnis at illa anima, consortia sancta bonorum
Sectari solitæ, perit pretiosa supellex ;
Nec quidequam misero manxit nisi sola cupido,
Quo me præter spem crucians ærumna ; calentes
Hinc fundo lacrymas, dubius timidusque futuri,
Pristina mene iterum referet Dominator olympi
Ad studia, expellens curas onus atque molestum,
An prius in mediis me fluctibus ipse dolorum
Extrahet hinc, ecclœ quam nubila cernere possim

Δύσμαρον ίμερόντα φάσις πυμάτην μετά νύκτα.
Τύμος δύδρωμένοσιν ἐπώσια τίς κενά δύμαναι.
· "Ενδιά δ' ἄκος μερόπεσαι, τὰ δ' ὑστατά δέσμια πάντα.
305 "Ηέρη μοι πόλιν τε κάρη, καὶ δῆμα δικινά
Ἐξέλιθη βύστοις πρὸς ἔσπερον ἀγνέντος.
· "Ἄλλ' οἴτου τοιήνδε τοσόνδε τε δῆμος δινέτην.
Οὐδὲ δέ μανομένοις κορυσσόμενον ἀνέμοις
Γαῖης ἐκ Φαρίης ἐπ' Ἀχαιέα, πόντον ἔτετμον
310 "Αντολῇ Ταύρον, εὖν ἔρριγας μάλιστα
Νοῦται, χειμερίον, πάυρος δέ τε πέλαμον Ἐλευσαν.
· "Ενδιά δ' ἕγειν νύκτας τε καὶ δημάτα εἶκος πάντα
Νῆδες δὲν πρύμητι κείμην, θεδον ὑψηλόντο
Κικλήσκων λιτήσσι. Τὸ δ' ἄφρες καύ' ἐπὶ νῆα

A 315 Οὔρεσιν δὲ σκοπελοσιν δροσίον ἔνθα καὶ ἔνθα
Ποιλὸν δὲ ἔνθα ἔπιπτε. Τινάσσετο δὲ δρμενα πάντα,
· "Οὐέξα συρίζοντος ἐπὶ προτόνοισιν ἀτέτου.
Αἰθήρ δὲ ἐν νεφέσσοις μελανέστο, καὶ στεροπήσι
Λάμπετο, καὶ χρατεράς περιάγνυτο πάντος φυναῖς.
320 Τίμος ἔμαυτὸν ἔλουκο θεῷ, καὶ πάντον ἔλυκα
· "Άγρων εὐάγέσσος ὑποσχεύσας πεσόντα.
Οὐδὲ δέ παλλομένης γε θεμέλια σελεό πάντα
· "Ελλάδος εὐρυχόριο, κακοῦ δὲ οὐ φαινετὸς ἀρωγή.
Αἰτίηρ ἐγώ τρομέσσον, ἐπει φυχὴν δέλεστον
325 "Εἴγοντος δέ οὐρανού χαρίζατος, εὗτε λοετρῷ
· "Ἐλεκταὶ ἀνθρώποις γάρις καὶ Πνεύματος αγήλη.
Οὐδὲ δέ νοῦσος ἐπιληστ έμδν στόμα φεύματι λάδηρ,

Miserum revolet lucis cupidum in profunda nocte,
Cum lamentantibus frustra quis auxiliatur.
Hic enim medicina est hominibus, sed extrema vinculis constricta omnia.
305 Jam mibi canum est caput, et rugosa membra
Declinans in tristis vites vesperam.

Sed nondum talem tantumque pertuli dolorem;
Nec cum furentibus agitatum ventis
Ex terra Pharia in Achaiam, mare sulcarem
310 In ortu Tauri hiemalis, quem horrescant maxime
Nautæ, ac pauci tunc solvunt retinacula :
Tunc ego noctes et dies omnino viginti
648-649 In navis puppi jacebam, Deum in celo regnante
Precibus vocans. Spumabat autem fluctus in navim
315 Hinc et illinc, montibus scopulisque similis ;
Plurimus autem intus cedebat. Agitabant velu omnia,
Acute in rudentes vento sibilante.
Aether nebulis infuscabatur, et fulguribus
Rutilabat, et magnis undique frangebatur clamoribus.
320 Tum memetipsum Deo tradidi, et pontum ferocem
Effugi sanctis propositis dejectum.
Nec, cum commotæ quaterentur fundamenta omnia
Lake Gracie, nec mali auxilium appareret ;
Tunc ego tremebam, quia animam habebam nondum
325 Celesti dono initiatam per lavacrum,
Per quod excipiunt homines gratiam et Spiritus splendorem.
Nec cum morbus implevit os meum fendo humore,

502 Ἰμερόπτα. Unus ex Regiis Ιμερόντα.
306 Αλγερότος. Ita codices plerique. Edit. δλ-
γενέντος.
· 508 Κορυσσόμενος. Editi addunt γ, quod in
mas non appareat, sed quod faveat metro.
309 Γαῖης ἐκ Φαρίης. Cum ex Alexandria Gre-
ciam peteret; Phariam vocat, eo quod insula Pha-
rios Alexandria vicina est. Mox ἔτετμον. Reg. 39 et
Chig. ἔτετμον.
313 Εὐτ. Sic uiss. Edit. ἐπ. δ.
314 Τὸ δ'. Male edit. τῷ δ'. Ejusdem tempesta-

tis altera legitur descripicio nra carm. xi, De Vita
sua, vers. 120 et seqq.

317 Ηαλλομένης τε. Reg. 992 interpretatur τοὺς δι-
τὸν λοιπὸν σχολους.

322 Ηαλλομένης τε. Duo codices Regii et Chig
παλλομένης τε.

327 Πεύματι. Ita habet codex Coislinianus longe
melius quam alii codices necnon et editi, qui ha-
bent τενέματι. Interpres Coislinianus et Reg. 992,
sup. lin. παρετῷ.

METRICA VERSIO.

Depulsa, ulceribusque meis adhibere medelam,
Ter miserum, lucis cupidum post tempora noctis
Postremæ, cum jam nemo succurrere possit
Festibus. hic stenim nobis est prompta medela :
Post autem clausa est omnis medicina salutis.
Jam mibi jam canum caput est, rugosaque membra
Tristis ad occasum vite jam prona feruntur.
Sed nondum talem subil tantumque laborem :
Non quando saevis agitatum statibus æquor
Sulcabit, ex Pharia litus tellure Pelasgum
Nave petens fragili, Tauri brumalis in ortu,
Tauri, qui tanto nautarum corda pavore
Afficit, ut rursus retinacula solvere nauta
Audeat, infidoque ratem committere ponto.
Noctibus hic denis ego bis, toidemque diebus,
Supplice voce rogans Numen coeleste. jacebam
Ad puppim exanimis. Latus autem in utrinque carinae

B Αἴquorei fluctus spumam rabiemque vomebant,
Montibus aut scopulis similes, ingensque cedabat
Vix undarum in eam, sed et omni: vela moveri
Conspiceres, vento in duros stridente rudentes.
Jam vero nebulæ tetra caligine celum
Fuscahan, crebrisque etiam fulgoribus aether
Splendebat, validis clamoribus undique ruptus :
Tum me donavi Christo, pelagiisque periculum
Vitavi, sanctis precibus votisque repulsum.
Non cum lata gravi quateretur Gracia motu,
Ulla nec auxiliū jam spes alicunde patet;
At tremor horribilis gelidos invaserat artus.
Noudum etenim sacro baptismate pectus habebam
Tinctum, in quo trahitur lustrali gratia lympha,
Mirusque excipiunt splendor, quem Spiritus affert.
Nec mihi cum fauces quondam vis aspera morbi
Implesset valido fluxu, sævoque dolore

Καὶ ποιηῖσθαι στείνοντας πόρους, ζωῆς ταῖς καλεύσουσι.
Οὐδὲ δέποτε ἀφράσινοντι νόντι λυγὸν ἀμφὶς ἐλίξας,
550 Οὕτι ἔκών φερόμενος περιγένεται κανθῶν διμυῖα,
Αἰματεύεται δὲ θοτα. Φάσι δὲ ἐμον, οὐδὲ φονής;
“Ωλετο, ἀρπλακήν δὲ πικρήν μέγα πένθος ἔτετμεν.
Οὐδὲ θεφ παλάμηστον ἡμίκος ἀντέπεμψα θυτὴν
Πινεύματος, οὐτε πάρος γε, πρὶν ἐκλυσα δάκρυστο πῆμα.

555 Ψαύειν μὴ καθαρῷ γάρ ἀγνοῦ κακοῦ, ὡς πυ-

[ρένεος]

‘Ἀδρανὲς δῆμα φέρειν κατεναντίον ἡλίσαο.

‘Ἄλλα τε πόλι’ ἔμρότας· τίς δὲν τάδε μοβῆστο,
Οἵς με θεοὺς τείρων τε καὶ εὑμενῶν ἔκλασσον;

‘Ἄλλ’ οὐπω τοιοῦτο κακοῖς πάρος ἀντεβλῆστο,

540 Οἴστι πυμάτοιστον ἑμέρην ἐνέκυρσε τάλαινα

Ψυχῇ· καὶ ποθέει ποτὲ ἐλεύθερον ἥμαρ θέστοι

Πάντες ἀποδινομένην, γυμνῇ φλῷ; αἱ ὡς κε φύγησο,

A Καὶ κόδισμον κρατεροῦ λαβάς, καὶ χάρτην πέλωνον
‘Αμφιχιανέν τε μεμάπτως ἐπεις γενέσται δράκοντος,
545 ‘Ον τε λέληπ. Βελίη γάρ ἡμῶν νόος ἔστιν ἀδητός.
Τίς δύστε κεφαλῇ πηγῆς βόνον δὲ φεράροισιν.
‘Ος δακρύνων ὁγετεδος μολύσματα πάντα καθήρω,
Κλαύσας ὡς ἐπέδικεν ἀμαρτάδας (ἢ γάρ δριστὸν
Δάκρυσθν ἔστι βροτοῖσιν ἄκος, φυγαῖς τε μελιστίαις,
550 Καὶ κόνις αιθαλέσσα, καὶ ἐν χόνῳ σάκκος
[ἔρυμνος];

‘Ος τις ἡμ’ εἰσορῶν τρομέην, καὶ φέρερος εἴη,

Φεύγων Αἴγυπτον μελιαν πέδον, ἔργα τε πικρά,
Καὶ Φαραὼ βασιλῆα, πάτρην δὲπι θελαν ὅδενη,

Μῆδη μέντη Βασιλιώνος ἐπὶ κραναῆς πεδίοισι

555 Δουριαλής, δυθησι παρεζόμενος ποταμόο,

Θρῆς δργανα πάντα παρακλίνας ἀτίνακτα

Δακρυδεῖς, σπειδηδή δὲ περῆς ἐπὶ τέρματα γαῖας,

Et spirationis meatus, ac vite vias arctavit.

Nec cum insipiente animo vimici huc et illuc torquens,

550 Imprudens palpebra rotundum angulum punxi,

Ac cruentum reddidi. Tunc lumen meum, ut homicidæ,

Evanuit, et errorum amarum luctus ingens consecutus est.

Nec manibus meis Deo obtuli victimam

Spiritus, non prius profecto, quam lacrymis labem eluissem.

555 Ei enim, qui purus non est, nefas sanctum tangere, ut

Infirmitum oculum in ardente solem intendere.

Multa alia pertuli : quis ea edisserat

Quibus me Deus et conterens et favens vocavit?

Sed nondum hacdenus in tanta inclidi mala,

510 Quanta postremo misera mea experta est

Anima, quæ liberum aliquando diem intueri cupit,

Omnibus sese exuens, ut nuda flammis effugiat,

Et mundi potentis laqueos et os immane

Draconis, qui maxilis suis vorare gestit

515 Quemcumque ceperit. Beliz enim edulium est anima mea.

Quis det capiti fontis fluentum, et palpebris,

Ut lacrymarum rivis sordes omnes euam,

Lugens, ut decet, peccata (sunt enim optimum)

Lacryma hominibus remedium, animabusque infuscatis,

520 Et cinis fuliginosus, et humi saccus asperrinus)?

650-651 Ut qui me viderit, contremiscat, et melior fiat,

Fugiens Agypti nigrum solum, et acerba opera,

Et regem Pharaonem, et divinam in patriam proficiscatur,

Nec maneat Babylonis durae in campis

535 Captivus, ripisque assidens fiuminis,

Ac cantiis instrumenta omnia suspensae intacta

Lacrynetur, sed in fines properet sacre terræ,

533 ‘Ερωτᾶς. Sic melioris note codices, Chig., Coisl. Reg. 59. Edit. ἑρμ.

535 Καθαρῷ. Chig. Coisl. καθαρῷ.

543 Λασάρ. Coisl. int. πατέρας.

534 Κρουαΐζ. Sic miss. Euil. κρυναοῖς.

METRICA VERSIO.

Opprimeret vitæque vias auræque meatus.
Non etiam tunc cum malesana vimina mente
Intorquens, oculi punxi temerarius hircum :
Ac subitus fluxi sauguis, luxue occidit onnis ;
Non secus atque illi, qui cedis criminis distractum
Polluit; erratum lucisnque exceptis acerbis :
Nec prius aggredior manibus transmutare sacram
Spirituale Deo, lacrymus quam noxa soluta est.
Non etenim impuro tutum est contingere purum,
Non magis atque hebetes oculos obvertere soli.
Plurima præterea subii. Quis carmine cuncta
Commemorare queat, quies me vexansque favensque
Ad se divinum Numen perspæce vocavit?

Sed nondum tales incurvavere procelia,
Quam quas infelix animis tulit haud ita dudum,
Et quibus exsolvi misere expetiit, omnia proprie
Abjiciens, nudus queat ut vitare minacis
Vix flammæ, mundique manus, fancesque draco-

[mis,

B In nos qui rabidum gestit defigere dentem :
Fabula nam Beliz mea mens dulcissima prebet.
Quis capiti latices tribuet, quis flumina nostro,
Ut maculas omnes lacrymarum forte repurgem ?
Luctibus assidius, ut convenit, horrida plangens
Crimina (namque animæ vitiorum sordibus atræ
Monere nulla Dei melior concessa medela est,
Quam fleut, tristisque cinis, saccique prementis
Asperitas), ut si quisquam sua fixerit in me
Lumina, confessio gelido terrore tremiscat,
Et rapidum studitis melioribus exigat ævum,
Agyptum nigrum fugiens, duroso labore,
Et trucis imperium regis, gressusque beatam
Conferat ad patriam, nec bello capiūt et armis
Exsulem hostili miserabilis exsul in ora,
Et sedeat rigore lacrymaus in margine ripæ,
Organa de manibus ponens, salicicæ propinquæ
Appendens, flidibus nec mollia carmina jungens.
Quin potius servile jugum, quod colla prenebat,

Δουλιον Ἀσσυρίης φυγῶν ζύγον, δε πρὸν ἔπειρε,
Καὶ τηνὸν μεγάλου θεμέλια χεροὶ βάλησα.
360 Τὴν μὲν ἡγὸν πανάποτος ἦταν λίτον, οὐκον·
[Ἐληξ]

Τιμείρων. Χαλεπὸν δὲ πάθος κατὰ γῆρας ἔχειε,
Καὶ κύπτει ποτὶ γαλᾶν, ἐνὶ ψρετὶ πίνθος ἀέξουν,
Ἄδεμανος θυντός τε καὶ ὀθόνας Βασιλία,
Ἐτραστὶ τὸ κραδῆτε κατηψιών, καὶ διναῦδος,
365 Ἐλκῶν οἰκτὸν Ἀνακτός δέξιν, δὲς χθαμαλοῖσιν
Εὔμενον πάντεσσιν ὑπερφιάλοις ἀθέρζει·
Οἴον δὲ εἰρῆς Σολύμων κατιόντα πόλην
Ιεριχοῦς περιλέθρον ἐπὶ κλύτον, ὡς ἀνέπουσι,
Φῶρες ἀδηλόσαντο κακὸν λοχώντες δότην,
370 Οἱ μὲν εὖν πληγῇσιν δαικελήσῃ τεμνότες,
Είμαστα τ' ἀκόντιστες ἢ μιν σκέπε, νηλέτι θυμῷ

Α Δεῖκναν ἀποφύχοντα· θοῦς δ' ἐνέκυρσαν ὅλται
Λειτῆς λερέως τε, λίπον τέ ἐν νηλέτι θυμῷ.
Καὶ ποι Σαμαρέων τις ἐπέλυσθεν, δες σφ' ἐλέηρη.
375 Καὶ μιν ἄγων κατέδησε, καὶ ἔλκεται φάρμακα·

[Ἐλεπτε,

Καὶ μισθὸν κομδοντι· τέρας μέγα, πῶς Σαμαρέτης
Τόνῳ ἐσδόντας ἐλέηρεν, δν οὐκ ἐλέηραν δριστοι!
Οὐ γάρ ἐγὼ σάφει οἴδα τί κεύθεται εἰκόνι τῆδε,
Οία θεὸς σοφῆι μυστήρια ἀμφικαλύπτει.

380 Καὶ τὰ μὲν ίδηκοι. Τοιοὺς δὲ ἐγὼ ἀντεβόλησα
Πήματα· καὶ μ' ἐδάξαντες θυμῶς ψυχῆς μεγάλον
Αητῆς βίστον κενῆς καταβάντα πόλον,
Καὶ Χριστοῦ μ' ἀπέιδοντες χάριν, καὶ γυμνὸν έθηκεν,
385 Ήσπερ 'Άδεμ τοπρόδοντες χοδὲς καὶ πτωτοῖς ἀρχήν,
Οὐν "Ον γενεῖς καθέκεν ἐπὶ χθόνα, τῆς γένος ήν.

Servile ex Assyria fugiens jugum, quo prius conterebatur,
Et magni templi fundamenti manus jaciat.
360 Hanc ego miserrimus postquam reliqui, nondum
Cessavi desiderare. Vebemens autem affectio senium mihi infudit,
Et in terram vergo, luctum in praecordiis aliena,
Reveritus mortales, et immortalem Regem,
Veste ei corde demissus, et voce carens,
365 Miserationem Regis infelici stato trahens, qui omnibus
Huini jacentibus favens, superbos respuit;
Qualem ex sacra Solymorum urbe descendenterem
In inelytum, ut ferunt, Jerichantis oppidum
Improbi latrones leserunt in insidiis viatorem,
370 Eumque plagis indignis conciscissum,
Et vestibus qua illum legebant extutum, crudeliter
Deficientem reliquerunt: mox occurrerunt viatores
Levita et sacerdos, qui cum inhumaniter preterierunt.
At Samaritanus quidam supervenit, quijillius misertus est,
375 Eumque assumens ligavit, et vulneribus remedia reliquit,
Et mercede curanti; magnum prodigium, quomodo Samarita
Hunc ut vidit, miseratus est, quem optimi non sunt miserati!
Non enim perspicue novi quid hac imagine occultetur,
Qualia Deus in sua sapientia recordat mysteria.

380 Ac de his quidem, Deus mihi propitius sit. Tales autem sunt in quas incurro
Calamitates : ac me similiter discerpit invidentes animabus
Latro, saeculi ex inclita descendenterem urbe,
Meque Christi gratia evit, et nudum reliquit,
Ut olim Adamum palveris et casus initium,
385 Qnem gustus depressit in terram, ex qua ortus erat.

558 Δοθλιον. Unus et Regius δούριον.
360 Οὐδότε. Sic Rugg. 992. Male edit. οὐδον τ'.
373 Altor τέ &. Habet Regius 992 λίπον καὶ μν,
sed deficit metrum.

374 Εἰτέροe. Dux ex Regiis Λέγεται.

380 Καὶ τὰ μὲν ίδηκοι. Reg. 991 ίδηκη, et sup.

lin, ἐν εὔμενεισ ίστω. Interp. quoque Coisl., καὶ ταῦτα μὲν ἐν εὔμενεισ ίστω. Schol. καὶ τὰ μὲν αγυνομονοῦν.

384 Χοδὸς καὶ πτωτοῖς ἀρχήν. Adamum humani generis et ruine principiūm : ex quo scilicet omnes homines originem et peccatum trahunt.

METRICA VERSIO.

Effugiens sacras properet contingere sedes,
Rursus et excisi jaciat fundamina templi.
Quam semel ut terram fato graviore reliqui,
Nulla dies abit, qui non ardentibus ipsam
Votis expetrem : canosque haec tanta cupido
Infudit capiti, prænaturamque senectani
Invexit : vultumque solo demitto, gravique
Conficior luctu, vereorque hominesque Deumque,
Squalidus et fleu madidus, vocemque coercens,
Ut lacrymis placidum reddam mibi Numen olympi.
Namque humiles oculis genitor sanctissimus aquis
Aspicit, elatos spernit fastuque tumentes.
Ac velut e Solymis, ut sacra oracula pandunt,
Dum nimis incutus tendit Jerichantis viator,
Iucidit in sacros adversa sorte latrones.
Quem toto innumeris confossum corpore telis
Prostravit sclerata manus, vestemque jacenti,
Alistulit, et dira nudum feritate reliquit.
Mox iter hac fecit levites, atque sacerdos :

B Est tamen (o duros animos!) ab utroque relicitus.
At Samarica pertinaxi, accola terre,
Illi extemplo casum miseratus acerbum,
Vulnera seva ligat facili, propereque caballo
Impositum in vilam duxit, suditique medelam
Ulceribus, curamque agri premiumque reliquit
Discedens famulo. Quid tan mirabile, quam quod
Flexit Samaricum, qui non virtutis alumnus
Flexerat? Haud elemi, quidam ista recordat

[imago

Assequor, externo siquidem velamine multa
Numinis abscondit sapientia magna superni.

Haud mihi disparibus misero procumbere fatis
Contigit, ac sacra venienti nuper ab urbe
Invidus ille latro, celum vitamque perennem
Claudere qui nobis ardet, saevissima fecit
Vulnera, queque Deus deederat, crudelis admittit :
Non secus atque Adamo, lutei qui corporis auctor
Exstitit et casus, veltia qui ex arbore poma

Ἄλλα μ', "Αναβ., ἐλέαιρε, καὶ τὸ θανάτου σώμασον, Α

"Οὐ λεῖψαι λεῖψαις, ἐπει μογένον" ἀνόσταν.

Εἰκάστ' εὖ κατάδησον, ἄγων ἐπὶ πάνδοκον οίχον,
Αὔθης δὲ εἰς λερήν πέμποις πολὺν ἀρτεμόντα,
390 Ἐμπεδον ἔνθα μένομι, κακοὺς δὲ πόλι φύρας

[χρύσος],
Καὶ τρίσιον ἀργαλέην, καὶ τραυματα, καὶ παροδίας
Νηλέα θυμὸν ἔνοντας, ἐπὶ εὐεσθῆ κομδώντας.

Πινυθάνομ' ὡς δύο φύτε, μέγα ποιῶν Φαρισαῖος,
"Οὐ γε θεῷ πάντων προφέτατος, τὸ δὲ τελώνης
595 Κέρδεσσιν οὐδὲ δύσιν τετρυμένος ἔνδοθεν ἤτοι,
Εἰς λερὸν ἀνάβαντες δὲ μὲν τὰ ἔκαστα ἀγόρευε
Νηστεῖας δεκάτας τε νόμοιν, παρεμέτρες δὲ αὐτὸν
'Ανδράς γε προτέσσοι, λόγους δὲ ἀθέους τελώνην."

Sed mei, Rex, miserere, et ex morte salutem me fac,

Quem reliquerunt sacerdotes, cum laborantem viderent,

652-653 Vulnera apte alliga, deducens in domum hospitalem,

Rursusque incolumem in sacrum mittas civitatem,

390 Ubi firmiter maneam, et improbus fures arcetas,

Ac viam celestam, et vulnera, et viatores

Crudeles animam habentes, dum de pietate gloriantur.

Didici duos homines : magna spirantem Phariseum,

Quasi omnium esset apud Deum prastantissimus, et publicanum

395 Ob lucra non sancta intus corde contritum,

In templum ascendiisse; atque ille quidem singula enumerabat,

Legis jejunia et decimas, seque adaequabat

Viris antiquis, et verbis publicanum spernebat.

Hic rursus lacrymas fundens et pectus manus percutiens,

400 Nec adversum magni Dei sedem latum celum

Aapiciens, sed serviles oculos desigens in pavimentum,

Procui stans precabatur : « Propitius sis,

Propitiare famulo tuo, inclamans, malis oppresso;

Non lex, non me decimae, non praeclare facta salutem facient.

405 Nec iste fuligine aspergens me, mendax est. Atque equidem templum

Verecundor pedibus non sanctis tangere.

Sed tua gratia, tua in me profanum stillet miseratio,

Quam solam spem, Rex, miseris peccatoribus praebes. »

Sic locuti sunt, ut utrumque Deus audivit, ac eum miseratus est

410 Quem vidit afflictum, superbum autem despexit.

Sic vidisti, sic iudicasti. Deus, fiduciā mihi largiens.

Ego tibi sum scelestus ille publicanus;

394 Οὐ γε θεῷ. Sic Schol. et e Regiis unus, ac-
 curatius quam edit. δὲ γε, qui, etc. Neque enim
 Phariseus ille, ut ait Billius, primas pietatis partes
 apud Deum tenebat, a quo rejectus est ob super-
 biam ; sed ita cristis attollebat quasi nemo ad ip-
 sius virtutem animique praestantiam accederet.

395 Εἰς λερὸν ἀναβάτε. Sic mas. Edit. λερὸν
 εἰσαναβάντες. Reg. 992, ἀναβάντε.

METRICA VERSIO.

Dum legit, in terram cecidit, qua traxerat ortum.
 At nunc, summe Parenz, anime miserere precentis.
 Eripe me nigra morti, quem mole dolorum
 Oppressum nimia gravium sacer ordo reliquit.
 Vulnera rite liga festinus, ad hospita ducens
 Tecta : sacram redeam teque auspice rursus ad ur-

[bem] Viribus incolumis, maneamque ibi fixus in ænum.
 Submoveasque malos fures, callemque molestum,
 Vulneraque, et scotos homines, subque ordine sacro
 Et recti specie crudelia eorda gerentes.

Ascendisse duos sacra volumina quandam
 In templum narrant homines : quorum alter inani
 Tergibat fastu, tamquam ipso charior easet
 Nemo Deo, nemo melior nec sanctior usquam ;
 Hic phariseus erat : lucra ast ob iniqua dolore
 Saucia corda gerens alter luctuque jacebat.
 Ille quidem inflatus meritorum ex ordine summam
 Subducens, legis decimas, jejunia crebra

B Jactabat, priscisque viris de laude movebat

Certamen, tumido calcans sermone telonen.

Hic autem lacrymans feriebat pectora palmis.

Nec vero in colum, sedem Patrik altionantis,

Spectabat, verum in terram servilia figens

Lumina, stansque procui fundebat pectore vocem

« Parce tuo fauilio, Deus optimè, parce roganti.

Aspice me facilis, noxarum inole gravatum.

Non lex, non decimæ, non me benefacta tueri,

Ac dulcemis misero poterunt afferre salutem.

Ficta nec in nostrum caput hic convicia torcit.

Quin etiam impuris pedibus contingere templum

Hoc vereor. Sed me ipse, Pater lenissime, serva,

Inque hominem stillet tua gratia sancta profanum,

Quæ spes una malis a te donata refuget. »

Talibus dicentes audit Deus, ac miseratur

Quem videt afflictum luctu, spernique superbum.

Hos, Peter, aspicens confestim tale tulisti

Judicium : hincque mibi lata est fiducia nata.

‘Ος δὲ βαρυστενέχως, ποιηὶ δὲ ἐπιδίπομ’ ἀρωγῆν·
Λιστομε, εἴ τοι δὴ σε πατήσῃ, καὶ πόντια μήτηρ
415 Δάκρυσι, καὶ στοναχήσῃ, καὶ ἔωχλασιν ἴσισαν,
‘Η τινὰ τοι κτενών τυθῆ ἀπὸ μορφῶν ἴνειμαν,

‘Η θυσίας καθαρῆσῃ καὶ εὐαγέσσαι γέρηραν
(Οὐ γάρ ἐνιο ποτε σεῖο ἐπάξιον οὐδὲ ἔρεζα),
Τῶν μηδασι, καὶ διλακε· κακᾶς δὲ ἀποπεμπε με-

[ρίμας·]

420 Μηδέ με συμπινέσσιαν ἑοῖς πτρόθισιν δικανόνα,
Μηδὲ δὲ ἐπειγόμενον θείην δόδην δύετεσσιν,
‘Αλλακέ εἶδον, πέμπτος δὲ μὲν ἀπῆκονα.
Σὺς γάρ ἐγώ γε
Δάτρις, οὐδὲν δὲ λόγος. Σὺ δέ μοι θεός οἶος ἀνώνεν.
Σοι δέ μ’ ἀπὸ σπλάγχνων μήτηρ ἀνέθηκε φέρουσα,
425 Ήματι τῷ, ὅτε κούρον ἑοῖς ἐπὶ γούνας θεῖναι
Πλεῖα ποθεύος’ ἵερης ‘Ἀννης ἐμιμήσατο φωνῆν·

A « Κοῦρον ἐγὼ μὲν ίσοιμι, σὺ δὲ ἔρχοες ἐντὸς ἔργοις,
Χριστὲ θανάτος, ὁδὸνς ἡμῆς ἐριθέεας χαρόπος. »
Εἰπε· Θεὸς δὲ ἐπένειασας, δὲ δὲ ίσπετο θεός δινειρος
430 Οὐνομα μητρὶ φέρων, μετέπειτα δὲ κούρος

[ἔδωκας·]

‘Η δέ με στᾶς ἵεροισι νέον ἀνέθηκε Σαμονῆλ,
Εἰ ποτ’ ἐγν. Νῦν δὲ αὖτε ἐναρθέμας εἰμι βεβήλοις

‘Ηδει σοῦ θεράποντος ἀγαπάλεος οὐέσι μάργοις,
Οἱ θυσίαις καθαρῆσιν ἐπέχρασον δάφνον θυμῷ,

435 Χεροὶς ἐπαπόδιμον θείων λίχνησι λεβήτων·
Τούνεκα καὶ χαλεπῆς κύρσαν βύστοι τελευτῆς.

‘Αλλ’ ἡγ’ ἐπωρῆσιν ἀμένινοι μορφῶν δινειμε
Σοὶ τεκέων, Βίθοισι δὲ ἡμές χέρας ἤγνως θείαις,
Καὶ μὲν ἀγαπαζομένη, τοιψ προσεφώνεις μύθῳ·

440 « Ήδη τις φίλον υιὰ θεόσσοτον ἤγαγε βωμῷ·

Ac, quam graviter ingemisco, par spero auxilium.
Precor, si quando te pater, et veneranda mater,
415 Lacrymis, et gemitibus, et precibus coluerunt,
Aut parvam bonorum partem obtulerunt,
Aut victimis puris et sanctis munerunt sunt
(Nondum enim quidquam egi, quod te dignum sit),
Horum recordare, et auxilium fer; malas autem pelle sollicitudines :

420 Nec me una cum suis surculis suffocent spinae,
Nec propterante in via divina inhibeant,
Sed me, robur meum, illasum dimitte. Tuus enim sum
Cultor, tua hereditas. Tu mihi solus Deus ab initio.
Tibi me ab utero mater offerebas consecravit,

654-655 425 Quo die masculana prolem genibus imponere
Cupiens, sancta Anna vocem imitata est.

« Filium quidem ego habebam : tu vero intra septum tuum retinebas,
Rex Christe, partus mei florentem fructum. »

Dixit illa: tu vero, Deus, annuisti, secutumque est somnium divinum,

430 Quo nomen meum matri cerebatur, ac deinde filium dedisti.

Illa autem tuis me sacris novum consecravit Samuelē,

Si quando Samuel fui. Nunc autem profanis annumeror

Heli illustris famili tui protervis filiis,

Qui insipiente animo puras victimas contaminarunt,

435 Avidas manus sacrī lebetibus injicentes;

Quapropter funestum vita finem experti sunt.

At illa meliori spe fulia partem tibi obtulit

Filiorum, sacrī libris meas consecravit manus

Meque amanter complectens tali allocuta est sermone :

440 « Jam charum filium aliquis divinitus datum, bonus optimus,

421 Ἐρύστεα. Ita antiqui codices, Reg. 39. Chig., Coisl. Edit: ἐρύκοτε.

422 Ἐξέρευτας. Chig. et duo Regg. ἐπένειασεν. Cum editis consentiunt Coisl. et Int. et Schol.

433 Θεράποντος. Reg. 992 θεραπευτοῦ.

434 Επέχαραν. Int. Coisl. ἐπέβανον. Schol. ἐπ-

METRICA VERSIO.

Sum miser, hoc fatcor, sum pessimus ille telones ;
Consinuisse edo gemitus, similemque medelam
Expecto, numenque tuum, Pater optime, supplex
Obtestor, si te quondam materque paterque
Supplicibus votis sancte colure piisque
Fletibus, aut quadam donarunt parte bonorum,
Aut etiam pura et sancta tibi mente litarunt
(Nunquam etenim quidquam te dignum feci aus ipsi),
Sis memor, ac fer opem, curasque averte nocentes,
Nec mea mortiferæ constringant guitarre sentes,
Aut iter ad superum tendentem forte morentur;
Quin potius, mea certa, Deus, tutela salusque,
Ilessem me mitte, precor : siquidem ipse tuus sum,
Te colo, te venero, mihi tu, Deus, unus ab ipsis
Limibus vita. Nam me tibi vovit ab alvo
Chara parens, tunc cum successa cupidine prolis,
Annam imitans tales emisit pectori voces :
« Da mihi tu, queso, Dominator maxime, natum :

B Άεδibus inque tuis omnes tibi serviet annos. »

Dixerat, et precibus flexus de nocte parenti

Designas nomen pueri : prolesque secuta est.

At vero illa tuis me protinus, ut Samuelem,

Addixit templi, Samuelem si tamci unquam

Moribus expressi : nam nunc ego dispare sorte

Conferri Heliidis videor mibi posse profanis,

Qui nimium foeda ingluvie sanctissima sacra,

Et stolido oblatas temerabani pectore carnes :

Divinosque avidis manibus tractare lebetes

Ausi, luctifica clauerunt lumina morte.

At mea spem genitrix meliore corde fovebat,

Cum te natorum donavit parte suorum.

Namque manū nostrās divinis sedula libris

Lustrabat, corporisque etiam complexa tenellum

Talía verba dabant : « Jam vir clarissimus olim

Exstitit, intrepides qui sanctam duxit ad aram

(Res mira !) acceptum divino munere natum

Σπειδοντες¹ ἐξ θυσίην λερήσον, ἐσθὲλον δριστος,
Σάρδας δικτόκοι γόνον, βλ̄αν τε γενέθλης,
"Ην ἀλπις ἔχαρασσεν, ψυχοσαίη τε θεοί.
Ἄθράζει λέρευς, ἀμνὸς δέ τε κύδιμος; Ισαάκ
445 Αὐτέρις ἐγώ ζωάν σε θεύ γέρας, θωπερ ὑπέτην,
Δυροῦμαι. Σὺ δέ μοι μητρὸς τελέσατε ἔλδωρ,
"Η τέκον εὐεξαμένη σε, καὶ εὐχοματείνεις δριστον.
Τοῦτον ἐγώ σοι πλοῦτον, ἀμνὸς τέκον, ἐσθὲλον ὅτανων
Ἐνθάδε καὶ μετέπειτα. Τὰ οὐτατα πολλὰν ἀρένω. »

430 Μητρὸς μὲν πόθος οὐτος. Ἐγώ δ' ὑπέλειχα πό-

[Θεοτι]

Παις Ιτ² ἐνν, ἀπαλὴ δὲ νέην ὑπέδικτο μορφῆν
Εὐεσθίης φυχή· σφρογίς δὲ ἐψυλάστετο Χριστοῦ

Properantem, ut sacra victimā fieret, ad aram adduxit,

Sarū tardipara p̄olem, radicemque generis,

Quam spes sculpsit, et Dei prouissio.

Sacerdos erat Abraham, victimā inlytus Isaē :

445 Nunc te ego vivum Deo munus, ut promisi,

Offero. Tu vero matris spem adimple,

Quae te precibus peperi, et, ut optimus sis, precor.

Has tibi divitias, fili mi, præclaras trado

Nunc et in posterum. Que autem postrema, longe meliora. »

450 Matris mea tale desiderium fuit. Ego autem illius desiderio obtemperavi

Adhuc puer, ac tenera novam suscepit formam

Pietatis anima : sigillum autem reservabatur Christi

Nutibus, qui manifeste cum servo suo loquebatur,

Ac me castitati amice alligavit et carnem frenavit,

455 Flagrantenque inspiravit sapientem divine amorem,

Et vita calibus, que vita futura præludium est,

Nec costa indiget corpus suum adamante,

Blandisque verbis ad acerbum gustum perducente,

Sed Deo emitit castum desiderium, neque uxorem inter

460 Et Christum dividit eum qui totus ex Deo genitus est.

456-457 Hac me vita per angustum et difficultem viam

Trahens meliore ductu tenuem ad portam

Non multis perviam, Deum adducit a terra

Factum non factus, et ex morte immortalem.

465 Quin etiam socium corpus, simul cum magni Dei imagine

441 Σπειδοντες¹ ἐξ θυσίην. Reg. 992, σπειδοντα
Θυσαν.

452 Λεγοντις. Ita Coisl. aliquie veteres plerique codices. Edit. σφραγις. Scholiastes eo loco non intelligit baptismum, sed impressam mentique insculptam Gregorii pictatis formam. Την ἐνσημανθεσαν έφυλαξε σφραγιδαν Χριστοῦ νεύματα. Mirum in puer sic instituto et a talibus parentibus tandem baptismata dilatum.

453 Kal μεραρχού βίοτου. Vita monastica, Christiana scilicet philosophia. Nec satis Bellius, vita que conjugi expers dicitur. Non enim haec tota est vita monastica, quam semper Gregorius in animo habuit, quam laudat frequenter, et quam profsum esse, tum ex eo loco, tum ex aliis pluribus constat.

METRICA VERSIO.

Currentem ad cædem, sacrum laudabile, charam
Tardipara sobolem Sarra, generisque potentis
Radicum, quam spes sculpsit, promissaque magni
Numinis. Abrahamus porro grave munus obiit
Sacrifici, pecudisque vicere præstebat Isachus.
Ast ego te vivum Christo, charissime, munus
Offero, nate, fidem servans, promissaque reddens.
Tu facito ut chara solvas pia vota parentis :
Que te concepi precibus, quaque optimus ut sis,
Moribus utque tuis nil sit purgatus, opto.
Hos tibi præclaros, et nunc et postea, census
Porrigo ; sunt autem multo meliora futura. »

Hoc genitricis erat votum. Cui protinus ipse
Cedendum, in tenera quamvis astate, putavi
Ae nova mollem animum pietatis forma notavit.
Muere quin etiam Christi me lympha manebat

A Νεύμασιν, δε β' ἀναφανθὲν δμῆσεν φεράποντι,
Σωρροσύνῃ δε μ' ἔδησε φιλη, καὶ σάρχα πίδησε,
455 Καὶ θερμὸν σορῆς θεῖης ἐπέντενεν Ερυτα,
Καὶ μοναχὸν βασιον, βίου μέλλοντος ἀπαρχήν,
Πλευρῶν σο χατένοντος ἐδν δέμας ἀμφαγαπώντες,
Τῆμασι θ' αἰματίσασι πικρὴν τε γείσον ἀγούστης,
Ἄλλα θεϊ πέμποντος ἀγνὸν πόθον, οὐδὲ γυναικί²
460 Καὶ Χριστῷ τέμνοντος δόνον θεοῦ ἐκγεγάστα.
Οὐς με διὰ στενῆς τε καὶ ἀργαλές ἐπὶ λεπτήν
Τεινόν διάτροπον πύλην σὺν ἀρέσιον πομπῇ,
Οὐσα βασῆν πολλοῖσι, θεῷ θεδν ἡγ' ἀπὸ γαῖς
Τυχόν οὐ γεγάστι, καὶ διβήτον ἐκ θανάτου.
465 Εἰκόνι σὺν μεγάλῳ θεῷ, καὶ σῶμ' ἐπαργάν

470 Kal Χριστῷ τέμνοντος. Id est, quæ animum
homini dividit ita ut partim Cbristo, partim uxori
serviat. Alludit ad Apost. verba, I Cor. vii, 35 :
Quæ autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt
mundi, quomodo placet uxori, et dīvīsus est.

472 Telovr. Int. Coisl. Ελλων. Schol. διδιδά-
ζων. Non male legeretur τίνοντες. Μον σὺν ἀρέσιον
πομπῇ, κράτον δόηται. Videatur Gregorius respi-
cerē ad periculum paulo ante memoratum, quod in
conjugio ex mulieris blanditiis nascitur. Hinc tu-
tores apponit ductores quorum consilii in conobio
uti licet.

473 Ηγ'. Sup. lin. Reg. 991 ήγαγε.

474 Γεγαντι. Ita Reg. 991, Coisl., Chig. et alii
codices. Male edit. γεγαντα.

B Purifica, alloquio famulū dignantis aperto :
Meque pudicitiae adjunxit, carnique catenam
Injecit, sophiaque ardenti affavit amore
Colestis, vitaque bujus, quæ conjugis expers
Ducitur, æterni referens præludia sæci,
Nec costam querit, proprium quæ blandula corpus
Lactat, et illecebris damnosam ducit ad escam,
Sed superi Regis casto exardebit amore,
Nec totum Christi dextra omnipotente eructum
Partitus Christo, thalamī sociæque jugalis.
Qui me per strictum callem plenumque laboris
Ducit ad angustum salebroso tramite portam,
Quam non nulli adeunt humano sanguine creti :
Atque adeo præcelsa deum ne duxit ad astrā,
Factum non factus, nigraque ex morte pereirem.
Cuu supra effigie, sociū quoque corpus, ut atriu

Ἐλκων, οὐα μάγνησσα λίθος αἴθουνα σύδηρον.
 Ὡ μοι ἔγον! Ὡ λυγρὸς καὶ δίνεται Ἑργα παθοῦσα
 Φυχὴ! Ὡντοὶ κενευχέδεις! ὡς ἔτεν γε
 Λεπταλέας αὔρησον ἑτοῖς, οἱ γεννόμεσθα,
 470 Ἡ καὶ Εὐρύποιο παλιμπάγκτοσαν ἐρωταῖς
 Στρωμώμεσθ' ἐπὶ γαῖαν ἔτοντα φυσιδόντες.
 Κούδεν τὸν ἀνθρώπουσιν διέλοντες τοὺς ἔστιν,
 475 Οὐ λακὸν, οὐδὲ μὲν ἔσθλον. Οὐδὲ δ' ἄγνοιας θασον.
 Οὐδὲ δ' κακὸς τὸ γε οἰδεν ἐξ ὑστερον, ὅποτε λήξει,
 480 Οὐδὲ δὲ σύνθετος οὐδὲν τούτοις οὐδὲν.
 Τοῖς τάρδος κακίην, ἀρετὴν φύθον.
 Αὔμαρτέροις δὲ
 Κάμπτεσθ' ἡμερῶν Χριστὸς γ' ἔκβεισας γενέθλην,
 485 Ής καν δῶν νεύσμεν ἐδον σύνθετον εἰσορόωντες.
 Κενὸς δ' ἔστιν δριστὸς δειθηνὸν ὄλλει,

A 480 Οὐδὲ μεταστρέφεται Σεδόμων ἐπὶ τέφρων ἑρτῇ-
 μην,
 Ἡν διὰ μαργούσην ἔσιν πυρὶ δημάθεντων.
 Φεύγει δ' ἐσουμένων ἐς δρός, πάτρης δὲ λέληπται,
 Μή μῦθος καὶ λᾶς δίδει μετόπισθε λίπηται.
 Μάρτρος ἄγω παθέσσιν ἐμέλει βροτέτης κακότητος.
 485 Πλῆ; μὲν ἀνῶν, ὅτε τυθῶν ἐνὶ στήθεσι νήμα,
 Οὐρὴ δὲ σκινέει λόγῳ, καὶ θίεις κεδνός
 Τεπόμενος, προσέβανον δινα λάμποντει θωκῷ,
 Ιγνεντις ἀπλανέσσιν ίών βασιλήτον οίμον.
 Νῦν δὲ μῦθον διγειρα, θεοὶ δὲ τέρμαθ' ίκανα,
 490 Οὐα μεθυπλανέσσι τάλας ποτὶ δόχημα βαίνων.
 Καὶ τανατεῖσι σκλοπού μόθος δροπητῆτος,
 Λάθρῳ καὶ ἀμφαδίῃ κλέπτων φρένας ἐσθλὰ νοείσας.
 "Αλλοτε μέν τε θεφ τείνων νόσον, ἀλλοτε δὲ αὐτε-

Trahit, velut a lapide magnete candens ferrum trahitur.

Heu miser! heu læsa tristibus et puniendis operibus

Animæ! o vani mortales! quam vere

Tenuibus auris similes, qui geniti sumus,

470 Aut alternantibus Euripi motibus,

Volatamur in terra inanibus rebus inflati.

Nihil apud homines stabile usque in finem est,

Non bonum, non malum. Sunt autem vicina: haec vice:

Nec malus novis quem supremum finem habitus sit,

475 Nec bonus virtus immobilis manet, sed immunit,

Ut metus vitium, ita virtutem invidia. Ultraque

Incurvari hominum vitam Christus voluit,

Ut rursus erigamus ipsius potentiam intuentes.

Illi autem optimus, qui rectam carpi viam,

480 Nec convertitur ad desertum Sodomorum cinerem,

Quo ob suam libidinem novo igne combustæ sunt,

Fugitique citissime in montem, et patriæ oblivia scit,

Ne fabula et lapis salis posteris fiat.

Testis ego ex his, qua passus sum, humanae malitia.

485 Puer eram, quo tempore exiguis in pectore sensus,

Sed tamen cum umbratim solum rationem et prudentes mores

Sequerer, progrederel ad sedem in cœlo resplendentem,

Vestigia non errantibus regiam viam carpens.

Nunc autem postquam doctrinam collegi, et ad vitæ finem accedo,

490 Veluti pedibus vino titubantibus oblique gradior miser,

Meque deprimit tortuosi pugna serpentis,

Clam et aperit mentes bonis cogitationibus intentas subripiens;

Interdum autem Deo mentem intendo. Rursus alias

466 *Αἰθωρα.* Int. λαμπρὸν, πεπυρωμένον.
 467 *Ἄντετα.* Int. ἀντίτοινα, τιμωρίας ἁξα. Schol.
 προτέρος ἀντίθετα.
 468 *Οἱ γερύνεσθα.* Int. οἱ εγενήθησαν.
 472 *Κούδεν ἐτ.* Debet in editis εἶναι
 474 Ἐς ὑπατορον. Sic duo Regg. Edit. θετερον.

Mox Chig. et alii, ὅποτε pro ὀποῦδε quod habent editi

486 *Olp.* Schol. μόνον.

489 *Μύδορ.* Int. et Schol. *doctrinam* intelligent.

491 *Ταζαρτεύα* Reg. 991 sup. lin. μεταστρέψει.

492 *Κλέπτων.* Chig. et Reg. unus κλέπτων

METRICA VERSIO.

Magneti ferrum vis indita, tollit in altum.
 Heu miser! heu quam pestiferis, graviorque
 [lēndis]
 Mens mea criminibus læsa est! heu gloria inani
 Perfunsus mortale genus fastigio protero!
 Quam vere levibus conferri possumus auris,
 Quam sumus Europo similes! namque illius instar
 Volvimus in terra vano splendore tumentes.
 Nec res uila manet stabilis mortalibus usquam;
 Non virtus, non improbitas: callesque propinqu
 Inter se existunt, ut nec qui criminè mitem
 Polluit, hoc certo norit, quisnam exitus ipsum
 Exspectet, nec qui studium amplexantur honesti,
 Virtutem fixam teneant certamque futuri.
 Ulque metus vitium pelit, sic livor iniquus
 Virtutem exigit. Voluit nam Christus uiroque
 Incurvari homines: ut non superabile robur
 Ipsiſus aspiciens, sursum tua lumina tollas.

B Optimus is vero est, graditur qui tramite recto,
 Nec caput ad Sodome fumantia tecta restorquet,
 Quam scelerata novo populata est igne libido:
 Sed propere fugit in montem, patroscio penates
 Ejicit ex animo, ne posthac fabula vulgi
 Linquatur, fiatque salis non mobile saxum.
 Ac per me casusque meos dignoscere promptum est,
 Quam nostrum genus in vitium proclive feratur.
 Nam qui jucundæ primæ in floræ juvenæ,
 Cum levis in molli versatur pectorre sensus
 Umbrosa solum ratione, et moribus utens
 Egregiis ducibus, sublimia tecta petebant,
 Certa in regali figens vestigia calle;
 Nunc cum collecta est ratio, jamque ipse senectæ
 Ad metam accessi, miser heu, velut ebrios erro,
 Ac saeva obliquus pugna me deprimit anguis,
 Et recte consulta rapit furtimque palamque.
 Interdum mea mens ad Regem fertur olympi:

Ἐλεκτοι εἰς καθημένους, οὐκ δὲ γέγοντες.
 495 Μόλπαν ἐρῆς φυχῆς λωβόσατο κόσμος ἀπίστρων.
 Αὐτὸν ἔγων, εἰ καὶ με κάκη ἐκδύνει μέλαινα,
 Καὶ δυσπερδὸν προπάροισθεν ἤν τινες ἐκβρέθει ἐμεῖο,
 Σηπήι ὡς ἐμώσα καθ' ὑδατος, ἀλλὰ καὶ Ἐμπῆς
 Τόσαστος ἐτείρων καὶ δέρκους, δῶσαν δριστα
 500 ἰδίμενα, δοτις ἐδών, καὶ οἱ ποθένες ἀνορόσσους,
 Οἱ κελμαὶ δύστοντος, δῶσαν τὸ ἐπί τινας διάσθιον
 "Η καὶ γῆς ὑπένερθεν τις εὐρύσκεται βέρεθρα.
 Οὗτε παραιφασίστιν. Ιενομαῖ, οὔτε λόγοισι
 Κλέπτομαι, οἱ ποθέσσιν δρηγήνες, οὐτε μέτροισιν
 505 Ἀλλοτρής κακίης ἐπιτέρπομαι, ὡς τις δριστος.
 Τις γέρα τεμνομένους χάρη, μογένους σιδήρηρο
 "Άλλους τεμνομένους δράσαν χαλεπώτερον δῆλος;
 "Η τις κακοῖσιν διειπαράτασθαλίζει χερεύων;

A Εσθόλον μὲν τῷρά καὶ τις ἀρείονος ἵσθλος ἐπάυρος:
 510 Ή; οὐ κακός. Καὶ γάρ τις ὅρμην τυφλοῖσιν ἔνειπε.
 Τέρπεσθαι δὲ κακοῖσι, τελειοτέρης κακότητος.
 Εἰ δὲ τις ἄντα κάκιστον ὀλεταί Εμμένη δριστον,
 "Ἄχος ἐμοί, καὶ κρυπτός ἐνι στήθεσσιν ὁδυρμός.
 Κρεβατίσον δριστον ἀνταί δοκεῖν κακὸν, τὴς κάκιστον
 515 Κύδος ἔχοντος ἀγαθοῦ, τάχφον φεύστην μερό-
 [πεσσον]
 "Εμμενατ, δει μιδόνως νεκροῖς ἔντοσθεν ὁδωδών.
 "Ἐκποθεν διστράπτει κονίη καὶ χρώματα τερπνοῖς.
 "Ομμά μέγα τρομώμενα, δ καὶ γῆς ὑπένερθε
 Λεύσσει, καὶ πόντοι μέγαν βυθὸν, δῶσα τε κεύθει
 520 Νούς μερόπον. Τέμνει δ' οὐδὲν χρήσις, ἀλλὰ
 [πάρεστι]
 Πλάνα θεῷ. Πῶς κέν τις ἐδν κακὸν ἀμφικαλύπτοι;

Trahor in mundi malam confusionem, nec parvam
 495 Mentis mea partem laesa mundus immensus.
 Rursus ego, et si me nigra cooperuit nequitia,
658-659 Ac in me atrium venenum hostis antea effudit,
 Instar sepiæ in aquam vomentis, sed tamen
 Tantum adhuc video et perspicio, quantum ut optimè
 500 Sciam qui sim, et quo cupient assidire,
 Ubi miser jaceam, et quomodo in terram delapsus sim,
 Vel eliam in lata infra terram barathra.
 Nec solatii foveor, nec verbis
 Subripior viutorum adjustoribus, nec mensuris
 505 Alienæ improbitatis delector, quasi optimus quidam sim.
 Quis enim agris, dum ferro castruntur, oblectatio,
 Aliorum, qui i incisionem patiuntur, molestiore cernere dolorem?
 Aut quas malis utilitas ex sceleribus deteriorior?
 Nam probus vir ex alio meliore utilitate percipiat,
 510 Sic etiam et improbus. Nam qui vident, cæcis auxiliantur.
 Malis autem delectari est perfectioris malitia.
 Quod si quis, cum pessimum sim, optimum me esse putat,
 Onus id inihi est, et occutius in pectore dolor.
 Satius est, cum optimus sis, ut malus videaris, quam ut pessimus
 515 Laudem habens viri boni, sepulcrum sis hominibus
 Mendax, quod intus mortui putridis fetens,
 Extrinsecus renidet calce et juncundis coloribus.
 Magnum oculum tremamus, qui et subter terram
 Intuetur, et magnum ponti abyssum, et quacunque abscondit
 520 Mens hominum. Nihil autem incidit tempus, sed adsunt
 Deo omnia. Quomodo suum quis malum oculitet?

495 Ἀξείρων. Schol. μέγας. Edit. male ἀποτραν.
 496 Κάρη. Int. Reg. cod. 991, χαρτί.
 503 Παραιφασίστησεν. Ita ex Reg. 991, 39, et
 Coisl. Euwendatum quod erat in editis παραγνήσεων.

519 Μέταρ βυθόν. Coisl. μέγα βυθόν.
 520 Τέμνει δ' οὐδὲν χρόνος. Tempus apud Deum
 nihil secat, nec futurum a praeterito dirimit. Apud
 eum enim omnia sunt præsenta. BILL.

METRICA VERSIO.

Interdum in mundum devexo pondere vergit,
 A quo animæ graviori lessa est pars maxima nostræ.
 Sed licet improbitas me totum obtexerit atra,
 Atque in me nigrum virus diffuderit hostis,
 Sepia caruleas vomiti velut inflici undas :
 Hactenus incolimus tamen est mihi visus, ut istud
 Cognoscam, unde satus, quoniamque ascendere
 [tenians ,
 Infelix ubinam jaceam, tellure profunda,
 Aut etiam subter terras in faucibus orci.
 Nec vero illa mean recreant solatia mentem,
 Verbaque deficiunt, quæ turpes subdola motus
 Auxilio vitiumque juvent, pravoque favore.
 Grandis nec cernens aliorum criminis latror,
 Excelsa tanquam ipse sedens virtutis in arce.
 Quid juvat agrotum ferro dum membra secantur,
 Cernere quos gravius cruciet vis aspera ferri?

B Quid juvat obstrictum vitiis scelerior alter?
 Nam bonus ex meliore queat decerpere fructum,
 Non secus atque matus. Siquidem qui cernit
 [aperte
 Utilis e-sse potest oculorum lumine capto.
 At gaudere malis scelis est immane ferunque,
 Quod si cum fœdis vitiis tameu optimus esse
 Nonnullis videor, doleo, tacitusque gemisco.
 Malum, cum recto studeam, viitosus haberi,
 Quam vitio addictus, justi clarescere fama,
 Mendaxque ignaria mortalibus esse sepulcrum,
 Quod licet inferno fetentia corpora claudat,
 Calce tameu nitet externa, gratoque colore.
 Ille oculus nostras gelida formidine mentes
 Concūtias, radiis qui pallida tartara lustrat,
 Qui fundum pelagi montisque arcana tuerit,
 Nilque secat tempus, verum præsenta summo

"Ηματι δ' θοτατιψ ποι κεισομεν ήμεας αύτους;
"Η τις διλέχεις; πως λησομεν δημα Θεόο,
"Ηνίκα πῦρ χρήσις καθάριον έργματα πάντων,
525 Βοσχόμενον κακίς κούψην φύσιν αύλαξην τε.
Τὴν μὲν ἔγω τρομέω καὶ δεῖδα νύκτα καὶ ήμαρ,
Εἰσόρων ψυχὴν θελθεν πίπτουσαν ἔραζε,
Καὶ κοδες δασσον ιούσαν, δηνέκφυγέσιν μενέαινον.
"Ος δ' δεις καμπαριον παρ' έκθησιν ποταμοϊ,
530 "Η πίτων η πλατάνιστον ἐπτετανον κορώσαν,
"Ρηγνύμενος βίζησις βόσι δηληστον γείτων·
Τῆς δη τοι πρώτων μὲν ὑπέμαχα πάντα τίναε,
Καὶ κρημνῷ μν θήκην ἐπήρον, αὐτάρ Επειτα
Βαῖησις βίζησις ἐρυκομένην προθέλυμνον,
535 Κρημνῷ ἀπόφριξας μεσάταις ἐν κάρδαλε δίναις,

A Καὶ μην δηγων μεγάλῳ πατάγῳ πέτρησιν έδωκεν·
"Ἐνθά δε μην δημόρος καὶ ἀφυσηστὸς αἰτῶν ἐρείων
Σῆκαν, ἀτιμάσταν δὲ τρύφος παρὰ χειλεστοι κετα.
"Ος καὶ ἐμήν φυχὴν Χριστῷ θαλέθουσαν ἀνακτι,
540 Λάδρος; ἐπαίσσουν χαμάδις βάλεν ἔχθρος; ἀτε-
[ρής],
"Ης πλείστον μὲν διεσσε, μικρὸν δέ τι λειψαν
Ιαντας
Πλάζεται ήνθα καὶ ένθα. Θεοῦ γέ μην αὐθίς ἐγείρει,
"Ος φα καὶ οὐδὲν έδντας ἐκήστο, καὶ μετέπειτα
Αυσομένους πήξει τε καὶ ἐς βίον άλλον ἔρυσει,
545 "Η πορός, η Θεόλο φαστρίφρου ἀντιάσοντας.
Ει δέ Θεοῦ, καὶ ἀπαντας ἐσύστερον; Άλλοι καίσθων.
Χριστὲ ἀναξ, εἰ καὶ με νεκρὸν καὶ ἀνάλκιδα φάντες

Supremo autem in die, ubi nosmetipsos abscondemus?
Aut quis auxiliabitur? Quomodo latebitum oculum Dei,
Cuno ignis purgatorius omnium opera dijudicabit,
525 Depascens malitia levem et aridam naturam?
Hanc ego diem horresco, et die ac nocte metuo,
Cernens animam a Deo delapsam in terram,
Et prope a pulvere cunctem, quem fugere avebam.
Velut cum hiberni ad ripas fluminis,
530 Aut pinum, aut platani perenni coma ornatum
Vicina erumpens unda radicis ludit;
Ac primum quidem omnia illius retinacula quatit,
Illamque in praecipitum vergeantem tenet, ac rursus
Levibus harentem radiculos funditus
660-661 535 Abruptam in medios praecipiti vortices detrudit,
Eamque magno strepitu trahens in cautes impingit;
Ubi illam imber et colluvies semper incumbens
Putrefacunt, ac inhonestus in littore truncus jacet.
Sic et meam animam Christo regi florentem
540 Violenter irruens humi stravit hostis indomitus,
Cuju maxima quidem pars periit, leves autem adhuc illius reliquiae
Huc et illuc errant. Dei autem est illam rursus erigere,
Qui nos, cum nihil essemus, compiegit, ac postea
Dissolutos compinget, et in aliis vitam restinet,
545 Aut ignem, aut Deum lucis auctorem sortitos
Quod si Deum, an omnes aliquando? id alio servetur.

Christe rex, etsi mortuum ne et infirmum homines

525 Αήσομεν. Duo Regg. λέμομει.
525 Κεύσηρν. Reg. παντα χαούσον.
526 Τήρ. Συπ. μέραν.
530 "Επειτανόν. Int. Coisl. πάνω κομοῦσαν.
Schol. άπλουσαν ικανώς.
532 Υπέκυρα. Unus e Regg. ὑπέργρατα.
537 Αρσυγετός. Ita Reg. 39, 994, et Coisl. Men-
dose edit. ἀρσυγετός. Cod. 993, βόρδορος. Mox αἰτῶν
ερείων. Sup. lin. 991, συνεχῶς προσπίπτων. Cod.
993, διηγεκών.
540 Ατερήης. Int. 992 et 993 ἀκαταπόνητος.

Schol. ἀπηγή.
541 Πλειστον. Regii plures et Coisl. πλειον. Mox
αἴτων. Φορτι αἴτων. Coisl. ἀπλός. Schol. μάτην.
542 Θεοῦ. Sic Coisl. ejusque interpres, necnon
schol. Reg. 994. Hac lectio praeferenda nobis visa
est editis, in quibus legitur Θεός.
546 El δέ Θεοῦ, καὶ ἀπαντας ἐκύστερο; An
vero etiam omnes Deo postmodum potiuri sint? Qui
bus Origenianum errorem perstringit Gregorius.
Origenes namque sili finixerat damnatos aliquando
ad vitam revocandos.

METRICA VERSIO.

Cuncta Deo. Quanam porro sua crīmina quisquam
Contegere arte queat? quignam locus ille patetib,
Quo nos extrema trepidantes luce tegamur?
Quis feret auxilium? quis magni lumina Regis
Fallet, cum rerum purgatis flamma datura est
Judicium, turpis vitii sircamque levemque
Naturam absument, et foddas crīmine mentes?
Me lus illa gravi noctesque diesque tremore
Afflit, æthereo cum mentem a Patre fluentem
In terram video, et nigro cum pulvere jungi,
Quem fugere intentis conatibus ipse paraham.
Ac velut libernis fluvius cum flumina crescent,
Aut pluim, aut platani vernantem fronde perenni,
Vicinis illisa terit radicibus unda:
Ac primum illius retinacula cuncta revellit,
Cogitqne in preceps pendente inflectere ramos,
Mox etiam nimis exigua radice retentam

B Funditus abrumpti, medioque in vertice fusam
Protrin in cautes impellit et aspera sata.
Hic illam tunc colluvies, tum plurimus imber
Inficit, ad ripamque jacet sine nomine truncus.
Sic quoque nostram animam, que Christo ieta
[virebat],
Impete pestifero vesanus percutit nostis.
Et misera, jam nunc majori ex parte perempta,
Bellisque tenues errant, passimque vagantur.
Quas utinam clari summus Regnator olympi
Excitet, ex nihil qui nos effinxit, et idem
Extinctos rursus flinget, vitæque secundæ
Asseret, aut flammis ardentibus excruciantos,
Aut percepturos aeternæ gaudia vita.
Sintone omnes autem colesti luce beandi:
Affirmare meum non est; ibi, Christe, relinqu.

Magne Deus, quamquam ne gens inimica lacessemus

Δυσμενέας καλύπτει, λάθη δ' ἐπιμυχθίζουσα,
Κινυρέναις κεφαλήσιν ἐμήν γελώντες δίζην,
550 Μή με λέπτης χειρεσσιν ὑπὲν ἀντιβήσαις δαμῆσαι·
Πρότοις μὲν οὐρανίστον ἐλπίσαις αὐθὺς ἔρεισος,
Καὶ μοι σθεννυμένῳ τυτθήν στάζειας ἐλαῖον
Ἴκραδα, διψαλέντος ἡγήν φωστήρος ἀραιγόν,
“Ος καὶ ἐγειρόμενοι πυρός, παλινάγρετον θάλη
555 Φῶς ἀναθηλήσαν, ζωίς δὲ τύγαμον φασενής.
Δεύτερον δηκεα πάντα δίδοις ἀνέμοιο θυλλάται,
Τρίτας ξεὶ ἐμβεν (πνοὴ δὲ ὅπασις ἐλαφρῆ),
Οἶσαν δῆμον ἔδαμασσας ἐμὸν κέλη· εἰτε μὲν πικρῆς
Τενύμενος κακίης, εἰτὲ ἀλγεστον, οἴλα τὸ πῦλον
560 Παντοτοίσι δρόμοισι καὶ θιλιάστοις δαμάζων.

Inimici vocant, et clam naso suo suspendunt,
Capitis motu meam irridentes seruumnam,
550 Ne sinas me sub manib[us] hostilibus domari :
Sed primum quidem coelesti spe animum fulcias,
Ac mibi qui extinguo, pusillam stiltes olei
Guttam, que sicutiem lampadi ad lumen auxilietur,
Ut igne excitato, revocata redeat
555 Lux reflorescens, ac lucidam vitam nanciscar.
Deinde vero onera omnia tradas venti procellis,
Et arceas a me (spiritum autem praebas levem),
Quibus cor meum abunde exercitasti : sive me ob acerbam
Puniens malitiam, sive doloribus, veluti pullum
560 Variis et arduis cursibus domans,
Sive mentis meæ fastum aliquem cobibens, qui facile
Innascitur piis, quotquot sunt levi animo,
Qui malam ex bono Deo superbiam arripiunt :
Sive meis volens, Verbum servator, malis
565 Eruditre mortales, ut vita oderint pravitatem,
Ut minime stantis, ac omnibus incommoda inferentis,
Bonis ac malis, atque ad aliam vitam properent,
Quae stabilit̄ est et immobilia, et probis melior.
Atque haec quidem in magnis sapientie thesauris sunt posita,
570 Quacunque vite instabilis admonitiones mortalibus ferunt,
662-663 Sive bona sint, sive mala : quod autem ad Verbum spectat, præstantissima
Quamvis pleraque mentis nostræ crassiæ fugiant. [omnia

550 Αὐτοίσισι. Sic codices Regg. 39, 992, nec non et Coislinianus, quorum opere erratum editorum emendavimus in quibus legitur διντίσιος.

553 Φωτηγός. Reg. 991 sup. lin. φωτές.

558 Ἀδηρός. Int. Coisl. ἀδρός. Schol. δγαν.

559 Τερύμενος. Coisl. τινύμενος. Ibid. οἴλα τε πυλον. Ita Coisl. Edit. ὡς δρε.

560 Ήλισθάσιος. Int. υψηλὸς τόπος. Schol. χορίος δάντασσαν.

563 Ἐξ ἀγαθοῦ θεοῦ. Nempe, qui ex benignitate et patientia Dei, peccandi et superbiendi ansam arripiunt, ut schol. οἱ τινες ξεὶ ἀγαθοῦ θεοῦ χρηστεύμενοι, καὶ μακροθυμούντος, τύφον κακὸν ὑφασμάσσουσι.

569 Μεγάλοις. Coisl. et Int., μεγάλης.

A Εἴτε τενὲν ὅγκον ἐμῆς ίσχυν φρένος, δε βα τάχιστα
Φύεται εὐσέβεσσον, δοσι νόσον εἰσὶν ἐλαφροί,
Οι κακὸν ξεὶ ἀγαθοῦ θεοῦ τύφον ἀράζουσιν·
Εἴτε κακοῖς ἔθιλον, αὐτερ Λόγε, ἡμέτρουσι
565 Παιδεύεται θυνητούς, βιότου στυγέειν κακήτητα
Ὄς οὐχ ισταμένου, πᾶσι δὲ ἐπὶ πῆματ δργοντος.
Ἐσθοίσις ηδὲ κακοῖσ, βίον δὲ ἐπὶ διλον ἐπεγειν,
Ἐμπέδον, δευτεράκιτον, ἀρελονά τε εὐσέβεσσον.
‘Αλλὰ τὰ μὲν σορῆς μεγάλους ἐνι βένθεις κεῖται,
570 Ὅσσα φέρει στρεπτοτο βίου παιδεύματα θυντούς,
Ἐσθόλα τε καὶ τὰ χέρεια· Λόγῳ δὲ τε πάντα φέριστα,
Κήν πλειώ φεύγησι νόσον πάχος ἡμετέρου.

571 Λόγῳ δὲ τὰ πάντα φέριστα. Quod autem ad Verbum spectat, præstantissima. Varie a variis hic locus intelligitur. Nobis vero, ut sic interpretaremur, interpres et schol. codicis Coisl. præbuer. Combel. Λόγῳ accipit pro summa ratione, seu ordine divina sapientia, quo omnia proveniunt ac disponuntur. Λόγον hic pro Filio Dei accipio, inquit Bilius, ut sit sensus: Quamvis nos rebus prosperis vobis nomen tribuamus, adversis contra malorum, tamen apud Deum ultraque optima sunt, quippe quae optimis ratione mortalibus a Deo innittantur.

572 Πάχος. Unus et Regg. τάχος. Sic supra, lib. 1, sect. 11, carm. 4, In laudem virginitatis, vers. 16, legitur de Deo, quod sit φάσι φεύγον νόσον τάχος ἔγγις ίντοντος.

METRICA VERSIO.

Infirmum examineisque vocat, motoque latenter
Vertice prosequitur sevo mala nostra cachinno:
Ne sinito hostili victim proculnere dextira,
Sed spe coelesti primum mea pectora fulci.
Ac, ne deficiat mea lux, alimenta ministra,
Humentisque olei nonnullum infunde liquorem.
Qui lychno auxilium sitiens præbeat, ut lux
Accenso igne mibi iamjam rediviva recurrit,
Et fruar eternæ praeclaro lunine vite.
Tum vero aerumnas a nobis discute tristes,
Ventisque in latum pelagus committe ferendas :
Atque auras concede leves. Sat namque malorum
Pectoris ipse met domusti mole tumorem,
Seu vindicta meritis multans mea crinina poenis,
Seu velut indomitum variis durisque caballum

B Cursibus, ingentique dolorum examine frangens ;
Seu fastum reprimens, hominis pietatis amicos
Qui facile invadit, mentis gravitate parentes,
Quies bonitas divina mali est occasio fastus :
Seu documenta volens per tot malā prodere nostra,
Ut cuncti vitam vitaque adversa perosi,
Et dubios casus atque infortunia justis
Injustis simul venientia, præcepit cursus,
Eternum meliusque piis properemus ad ævum.
Verum haec diuinæ sophiae sunt abdita fundo,
Quæ fluxi documenta ferunt mortalibus ævi,
Tam bona quam mala. Sunt Verbo tamen optima
[cuncta],
Quamlibet effugiant mentis quamplurima nostræ
Crassitiem. Nam tu clavum scitissimum orbis

Νορμᾶς ὁ Ένθα καὶ Ένθα σοφῶς οίηται κόσμου,
Οἴστιν θλαυνόμενος τρηχὺν σπιλάδεσσι κακῆσι
575 Λατίου μέγ' ἐπτερόδουμεν ἀποτετάπου βιβτοῖο.
Αὐτὰρ ἔγω μοργέων, καὶ πήμασι παντοδαποῖσι
Τειρόμενος, κάμπτω σοι γούνατα. Πέμποντες έμοινε
Δακτύλην Ικμαλέψην ἄροιτ Λάζαρον δώκα
Γλώσσαν αναψήσοντα, χόδε δὲ με μηρέτ' ἔρυκοι,
580 Μηδὲ 'Αβραδάμ· μεγάλων κελπῶν ἀποτηλόδη:

[βάλλοι]

Πλούσιον ἐν παθέσσοις. Τεήν δὲ τὴν κείρα χραταΐην
Ημέφειας, ἀγέλον δὲ πόρος ἄνοι, εἰς δὲ με πάντα
Θεύματα καὶ τεράδων δεῖξαισι οὐδένος, ὡς τοπόροιθεν.
Εἰπὲ, καὶ αιματόσσα βύσις λήξει τάχιστα.

585 Εἰπὲ, καὶ Ικμήρεις συῶν ἀγέλην λεγεώνος.
Ιηνύα, καὶ τὸν πελάγεσσι πέσοι, χάροιτο δὲ κροῦο.
Καὶ λέπτην Ιλάστια; διερπά· καὶ φάσι Σιδεῖ

Α 'Ομμασιν οὐχ ὀράωσι, καὶ οὔτας φθόγγον ἀκούοι·
Καὶ ἡρῆγη τανύσσας ἴμὴν χέρα, δεσμῷ τε γλώσσης
590 Ἄγξεις, στήσαις δὲ ποδῶν βάσιν ἀδράνεοναν.
·Ἐκ δὲ ἀρτου χορέσαις ὅλιγον· στορέσαις δὲ θάλασσαν
Δειμάλην· στράβαις δὲ φαύντερον ἥλιον.
Πίγεοις δὲ μελήν θεαρότα, ἐκ νεκίων δὲ
Αὔδις ἀναστήσαις ὀδυσσότα· μηδὲ μὲν ἀκαρπον,
595 Οὐς οὐκήν τοπάρων, Ιεών, Ἐγρον τελέσεις.
·Ἄλλος μὲν τ' ἀλοισιν ἀρηγόνος οὐτίδινοι·
Οὐ τ' ἂλλοι χατεύοντις ἀρηγόνος οὐτίδινοι·
Σοὶ δὲρ' ἔγω μούνων, Βασιλεύτατε, μούνος ἐλεῖθην,
600 Οὐς πάντων χρεῖεις, καὶ μοι οὐδένος ἔστι
[μέγιστον].

Οὐ μὲν ἀλογος κομένουσα δυσαλθέα κήδεα λύσει.
·Η τε καὶ ἀσχαλδώντα παρηγορίησιν λαύνει.

Moves autem sapienter hinc et illine mundi gubernacula
Quibus abacti a malis scopulis, asperum
575 Vita incertissimæ magnum mare trajicimus.
Rursus ego laborans et omnibus ærumnis
Contribitus, tibi flecto genua. Mitte mihi
Lazarum, qui digito humenti aridam flammam cito
Linguam refrigeret, nec me chaos cohibeat,
580 Nec Abraham longe a magno sinu projicit
Divitem patientem. Sed forte tuam manum
Mitte, et dolorum fer remedium, ac in me omissia
Miracula, et prodigiorum virtutem, ut olim, osteude.
Dic, et celestine fluxus sanguineus desinat.
585 Dic, et pororum gregem in furoreum agat legionis
Spiritus, et in mare cadat, et a me recedat.
Lepram tristem removit; lumen accedit
Oculis cæcis, et autes sonum audiant:
Aridam manum meam extende, et vincula linguae
590 Rumpere, et pedum firma gressum debilem.
Ex modico pane satia: sternere mare
Terribile; splendidius sole corusca
Fige membra ingravescientia, et ex mortuis
Rursus susciita fetentem; nec me infructuosum,
595 Postquam, veluti flicum, videris, arefacias.
Alius quidem aliis adjutoribus, Christe, confidit,
Sanguine, et cinere, et supercilio in diem permanente.
Alii alio indigent adjutorio infirmo.
Tibi vero soli, Rex omnium, solus relictus sum,
600 Qui omnium dominaris, mihiique maximum robur es.
Non me uxor fovens molestis sollicititudinibus solvet.
Aut afflictum dulcibus alloquiis definit:

578 Φιλογι Αδάρον. Sic enendavimus ex scol.
cod. Coisl. viiiosam lectionem codicum aliorum et
editorum qui habent φιλογια.

579 Μηδέτ' ἔρικοι. Coisl., μὴ κατερυχοι.

581 Ιλλεύστον ἐτ παθέσσοι, ἀερυνικούς locupletem.
Μοι ἐπὶ κείρα. Reg. sup. lin. ἐπ' ἔμε.

METRICA VERSIO.

Hinc i.lineque regis, quo gens mortalis abacta
A scopulis, vita malefidas trajicit undas.
Ast ego jam gravium confectus mole dolorum,
Te genibus flexis supplex obtestor, ut ad me
Laxatum exemplum veniat, flammisque calentes
Leniat humenti digito, nec chasmate vasto
Uterius tener, sinibusque excludar audenis.
Abrahāni, ærumnis locuples pœnæque perenni.
Quin potius mihi mitte manū, tristesque dolores
Ipse salutifera quamprimum pelle medela,
Priscaque nunc in me facilis miracula profer.
Dic, et sisstat profluxio foda cruxis :
Et grege pororum stimulis furiabili asto
Proruat in pelagus legio, procul atque facessat.
Excute deformem lepram, cæcisque recurrat
Lux oculis. rursusque micas vox intret in aures.

582 Δειξας. Unus e Regg. δεῖξεις.
586 Δὲ ἔμοιο. Ita Reg. 991. Edit. δὲ κειτο.
590 Άλερανόνονταν. Reg. sup. lin. ἀσθενοῖσαν.
Edit. male ἀδνονονταν.

597 Οὐρρύτ σημειορ οὐση. Id est, fastui bretia-
sime duraturo.

B Arentesque extende manus, et vincula lingue
Solve, pedumque malos firmu, Rex maxime, gressus;
Panē perexiguō satia, compesce tremendos
Æquorū iatri fluctus, et sole nitente
Tu mihi splendidius radia, corporisque recurvum
Erige, fetentem reduc ad luvina vite.
Nec veluti sterilem jubeas arescere flicum.
Presidiis aliis aliis, Deus optime, fidunt,
Et generē et cinere exigno, fastuque fugaci.
Aut alias quadam spes amplectuntur inanies.
At soli tibi solus ego sum, Christe, relictus,
Imperio qui cuncta tenes : in te mihi robur
Omne situm est, in te fiducia tota salutis.

Nou animi curas depellet sedula coojix,
Quæ vel moxrem dulci sermone maritum
Obiectare potest : nec chara gestio prole,

Οὐδὲ φίλοις παίδεσσιν ἀγάλλομαι, οὐδὲ ὑπὸ γῆρας
Ὄρθονται, νεαροῖσσιν ὁν̄ ἔγνωσιν αὐθίς δύεσσιν·
605 Οὐδέ καστηγήνεσις ἐπιτέρπομαι, οὐδὲ ἔτάροισι.
Τοὺς μὲν γὰρ συγερός μόρος ἡρπασεν· οἱ δὲ φιλεῦντες
Νηνεμήν, ἔτάρων δέλγην φρίκα τρομέουσι
Καίνην τερπτούλην οἶην ἔχον, ἣς διε τηγῆν
Διφαλλέν φυχήν θλαφος σχέδον, ἀνδράς δρίστους,
610 Χριστοφόρους, ζώντας ἐπὶ χθονὶ, σφράξει περ-
[θεν,
Πινεύματος δενάσιο φίλους, καὶ λάτριας ἑσθίους,
Ἄζυμας, κάρμου περφέροντας. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
Μαρνάμενος περὶ σεῖο δακρυδίνην καὶ ένθα
Τισταντι, ὅπλος δὲ θεού λύσε θεσμὸν ἀθέσμας,
615 Ἀρμονίην· ἀγάπτες, ξές οὖνομα μούνον εἰλείφθη.

Non charis filii glorior, a quibus senectus erigitur,
Et juvenitibus vestigiis rursum progeditur :
605 Nec cognatus elector, nec amicus :
Illi enim invisa mors rapuit : isti autem amici
664 665 Quietis, ad minimum amicorum pavorem contremiscunt.
Hanc unam habui oblectationem, velut fonti
Frigido appropinquans cerva sitiens, optimos viros
610 Christiferos, viventes in terra, supra carnem,
Spiritus aeterni amicos, et bonos cultores,
Celibes, mundi contemptores. Sed et illi
Decertantes de adversis frontibus hinc et illinc
Stant, et studium partium legem Dei solvit huius legitime,
615 Et concordiam charitatis, cuius nomen solum relictum est.
Velut si quis relicto leone in ursam incurrat
Furentem, atque hanc fugiens in donum incidat
Latus, et manum muro sustentet.
Atque hinc prosligens cum inopinato serpente percussit :
620 Sic mihi multis agitato perturbationibus
Nullum laboris remedium, et quidquid invenero, id molestius est.
Postquam undeque circumspecti, et in omnibus laboravi,
Ex te, in te, beate, rursus intueor, robur meum,
Omnipotens, ingenite, principium, et Pater principii,
625 Filii immortalis, magnum lumen simillimi luminis,
Ex uno in unum, modo non enarrabili prodeuntis :
Filii Dei, sapientia, rex, verbum, veritas,
Imago exemplaris, natura Genitori aequalis,
Pastor, agne, victimæ, Deus, homo, pontifex ;

666 Ἐρραστες. Chig. θλασσεν.
608 Κείτην. Ita Coisl. et Chig. Edit. ξείνην.
611 Ἀνέρδοι. Coisl. ἀνέράστο.
612 Ἀλλὰ καὶ αὐτοί. Hic carpit monachos de
Christo decertantes, qui acriori zelo et concordiam

A Ω; δὲ τις τε λιόντα λιπῶν ἀρκεψει πελάσσει
Μαινομένην, καὶ τῆνε φυγήνες δῶμα πέσσησιν
Ἀστασίως, καὶ χείρα ἔτην περὶ τοίχων ἐρείσῃ,
Ἐνδεν δὲ ἐκπροθορών μιν δερις τύφσιν ἀλέπτως·
620 Ήδὲ καὶ ἐμοὶ πολλοῖσιν ἀλανομένην καθέσσιν,
Οὖδεν δέκος καρπέτου, τὸ δὲ ἀλιγον, δὲ τι καὶ εὑρω.
Πλάντη δὲ ἀδρήσας τε καὶ ἐν πάντεσσι μογήσας,
Ἐκ σθέν, εἰς δέ, μάκαρ, λεύτων πάλιν, δλαχερέμοιο,
Παντοκράτωρ, ἀγέντης, καὶ ἀρχή, καὶ πάτερ ἀρχῆς,
625 Ήδές οὖν τε εἰν ἕντος ἀτεκμάρτυρι λόγοισιν·
Υἱὸς Θεοῦ, σοφὴ, βασιλεῦ, λόγε, ἀτρεκτή τε,
Εἰκὼν ἀρχέτυπο, φύσις γεννήτορος ἴση,
Ποιμὴν, ἀμνὲ, θύνος τε, θεὲ, βροτὲ, ἀρχιερεῦ τε·

et charitatem solvebant.
614 Ζῆτος. Int. Coisl. φθόνος. Melius schol. δ
πτερ θεού φθόνος.
618 Πελάστει. Coisl. πελάσσει.

METRICA VERSIO.

Qua subnixa velut primos renovatur ad annos,
Nec tremulo terram pulsat pede curva senectus.
Sed neque germanis, nec jam detector amicis :
Namque illas tristis rapuit mors horrida fati;
Hos autem, celo ventorum turbine pure
Gaudentes, simul atque levis licet, aura sodales
Concutit adverse sortis, tunc protinus horror
Afficit, et pavides gelidus tremor obsidet artus.
Ut vero confecta siti cum cerva propinquus est
Fontis aquæ gelida, sic nobis una voluptas
Haec erat, eximia nimirum laude coruscí
Et virtute graves homines, Christumque ferentes,
Altius in terra viventes corpore crasso,
Æternum flamen sincera mente colentes,
Conjugis expertes, contemptoresque caduci
Fluxarum mundi rerum. Sed et hi quoque de te
Hinc atque binc stantes pugnant, et marce nefando
Contendunt : legemque Dei perfregit iniquus
Livor, amictus felicia vincula solvens.
Cujus nil uobis superest nisi nouen inane.

B Ut si quis savum cupiens vitare leonem,
Unguibus occurrat furibundæ protius ursa,
Atque illam rursus fugiens, adesque libenter
Ingressus, paries dum languida brachia firmat,
Præter spem infelix diro feriatur ab angue :
Sic mihi, cum variis agiter quatiarque procellis,
Nulla tanen miseris sanat medicina labores.
Imo etiam quidquid postremum occurrit illud
Intima percellit graviori corda dolore.
Undique porro oculos versans, inque omnibus a te
Afflicetus rursum, Deus, ad te lumina tollo,
In quo præsidij spes est mihi tota reposta.
O qui cuncta potes, nullo generate, nec ullum
Principium agnoscens, qui Principium genuisti
Æternum natum, lucis similis jubat ingens.
Ex uno arcana ratione fluentis ad unum :
Nate Dei, Verbum, rex, et sapientia, veri
Auctor, et archetypum referens, Patrique potenti
Natura aequalis, præcellens, pastor, et agnus,
Mortalisque, Deusque, et victimæ pura, sacerdos :

650 Πινεύμα θ' ὅπατρόθενεστο, νῦν ϕάσις ἡμέτεροι,
Ἐρχόμενον καθαροῖς, θεὸν δὲ τὰς εἰδήσιν
Πλαθεὶς, καὶ μοι διασπον διπλολόμονος ἐναυτοῖς,
Ἐνθέδε καὶ μετέπειτα δῆλη θεότητι μεγάντα,
Γηθόσυνον δινοῖς σε δινεκέσσαις γεράρειν.

B. "Ορκος Γρηγορίου.

"Ωμοσα τὸν Λόγον αὐτὸν, δοι θεός ἐστι μέγιστος,
Ἐξ ἀρχῆς ἀρχὴ, Πατρὸς ἀτ' ἀβανάτου,
Εἰκὼν ἀρχετύπου, ψύστης γεννήτορος Ἰησοῦ,
"Ος φάσσε καὶ μερόπαν δὲ βίον οὐρανόθεν ·
5 Ωμοσα, μῆτρα νῦν γε νῦν μέγαν, ἔχθρα νοήσας,

630 Tum Spiritus, qui ex Patre procedit, lumen mentis nostræ,
Ac puris illabitur, et deum hominem facit:
Miserere, mihique concde volentibus annis,
Hic et in futurum toti deitati permisum
Hymnis te perpetuis gaudentem celebrare.

II. Gregorii jusjurandum.

Juravi Verbum ipsum, quod mihi maximus est Deus,
Ex principio principium, ab immortali Patre,

Imago exemplaris, natura Genitori æqualis,

Qui e celo ad dominum vitam descendit :

666-667 5 Juravi me, nec mea magnam mentem, impia cogitando,

Abiectum, nec Verbum verbo inimico.

Si Triadis lucide deitatem discindam,

Temporum molestiorum momentia obsequens :

Si mea unquam mentem magna sedes vulneraverit,

10 Aut aliorum cupiditati manum adjutricem adnuoveam :

Si Deo anteponam hominem adjutorem,

Petræ invalidæ rudentes insectens :

Si unquam, Deo prospera largiente, animum elatum geram,

Aut rursus infirmum, in mala incurrens :

15 Si item dirimam ab æquitatis norma aliquantulum deflectendo,

Si supercilium plus a me honoris habeat, quam sanctitas;

Si malos videns pace perfruentes, ac bonorum scopolos,

Gressus a dextra semita declinavero :

* Scriptum an. 372. — Alias Bill. 48 pag. 92.

634 Γρηθόσυνος. Sic mss. Edit. γρηθόσυνως. — Forte melius ob puritatem metri, quod aliter claudicat. CAILLAU.

II. ARGUMENTUM. In isto poemate, Gregorius vita sua legem ac regulam tradit : votaque, quibus Deo se obstrinxisti, tanguam doctrine sue sigillum, atque evangelica vita rationis confirmationem nobis ponunt : Juravi, et statui custodiare iudicia iustitiae tuae, psal. cxviii, 106.

Tir. "Ορκος, etc. Reg. 992, τοῦ αὐτοῦ δρος θεολογιας. Reg. Med. δρος πιου, ἢ περὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀρτῆς, vita regulæ, sive de sua ipsius virtute.

2 Ήξε δρχής δρχη, Billius verit, ortus ab ortu, quod minus theologiae consonum, si verba potius quam mentem interpretis species.

3 Ιη. Bene Int. ἢ αὐτῇ, natura eadem. Ita

A Πίλφεν, μῆτρα λόγω τὸν Λόγον ἀλλοτριό.

ΕΙ Τριάδος θεότητα διατημέναι φασινῆς,

Ἐσπόμενος; καιρῶν νεύμασιν ἀντιπλάνων.

ΕΙ δὲ έδρη μεγάλη πότες ἔμων νόον οἰστροσειν,

10 Ήπειρη δοίην ἀλλοτριό παλάμην·

ΕΙ δὲ θεόν προπάροις βροτὸν θείηντη ἐπίκουρον,

Πλέτρης ἡ πεδανῆς πείσματ' ἀναζάμενος·

ΕΙ δὲ ποτὲ ἐσθλὰ φέροντος ἀγήνορα θυμὸν ἔχοιμι,

Ήπειρος κύρωσις, ἐμπατινὸν ἀδρανέα·

15 ΕΙ δὲ δίκην δικάσαιμι παρακλίνας τι θέμιτος,

ΕΙ δὲ λάδοις τιμῆιν δρόμος ὑπερθέρδησιν·

ΕΙ δὲ κακοὺς δρόμους τι γαληνιώντας ἔδοι

Σταθῆν δεξιερῆς, ἢ ἀγαθῶν σκοπέλους·

METRICA VERSIO.

Spiritus a summo procedens Patre, tenebras
Mentibus a nostris pellens, et pectora pura
Ingrediens, homini et tribuens deitatis honorem,
Sis filialis misero, nec non vertentibus annis
Da, precor, ut reliquo mortalî tempore vita
Atque etiam tota posihac deitate coruscans,
Perpetuo laudum celebrem te carmine laetus.

III. GREGORII JUSJURANDUM.

(Billio interprete.)

Verbum juravi, mihi qui Deus ortus ab ortu,
Atque immortali qui Genitore satus;
Archetypi effigies, par et natura paternæ,
Qui supero ad nostrum venit ab ase genus :

B Quod mea nec mentem mens abjectura supremam

Dicindent rursus nec mea verba Λόγον : [est,

Si Triadis clara subedit mihi acindere Numen,

Dum nutrum adversi temporis ipse sequor :

Si mentem extimulet sedes mihi celsa, vel illos,

Quos agitat sedis dura cupido, juvem :

Ante Dei humunanum auxilium si forte locarim,

Invalide et petra sit mea nexa ratis

Lata ferente Deo si mens sit turgida fastu,

Rebus in adversis rursus at illa cadat:

Si judex æquum pervertam jusque, superbis

Plus tribuens, gravibus quam pietate viris.

Prospera pravorum cernens, scopulosque bonorum,

Si linquam dextruum nou bane sanus iter.

Ει φθόνος ἔκτηξεν ἐμὴν φρένα· εἰ γελάσαιμι
20 Πτώμα καὶ οὐχ δύσιν, ὡς πόδι πηγῶν ἔχων·
Εἰ δὲ χρῖμα πλέοντι πέποντος, εἰ δὲ ὅχθωνος
Γλώσσα θέον, μάχλον τὸ δύμα φέρον κραδίη·
Εἰ δὲ τὸν ἔχθροντος μάτην, εἰ δὲ ἔχθρον ἐμεῖο
Τιστήμην δολίως, τὴς καὶ ἀμφαδίην·
25 Εἰ κενῆντο πέμψαιμι δόμους διποντος,
Εἰ φρένα διψαλέντος οὐρανίσιο λόγου·
*Άλλων Χριστὸς οὐ τέλον Δασος, αὐτὰρ ἐμοὶ^{τοι}
Τοὺς ἄρι τοι πολιτης αὖν φέρον καμάτους.
Τοισδε νόμοισιν έδησα ἐμὸν βίον. Εἰ δὲ πόδισο
30 Έξ τέλος ικομήν, Αφθίτε, σειο χάρις.

Si livore mens mea tabescat: si risero
20 Lapsus eorum, etiam qui sancti non sint, quasi firmo sim pede;
Si tumescere ira mens cederit: si freni expers
Lingua excurrat, corque lascivos oculos intendat;
Si quem odio nequidquam habuero, si meum inimicum
Ulciscar dole aut aperte:
25 Si vacuam a domo mea dimisero manum pauperis,
Si mentem siti colestis verbi laborantem,
Alius potius indulget Christus, ac meos labores
Etiam usque ad canitatem suspectos ventus auferat.
His legibus obstrinxit vitam meam. Si vero desiderii
30 Compas fuero, o Immortalis, tibi gratia erit habenda.

III. Itinerarium Constantinopolitanum

In te quiescimus, o Dei Verbum,
Manentes domi; tibi referimus otium.
Tua est confessio, tua exsurreccio, tua statio,
Tua rursus prolectio, tuis et nunc auspiciis
5 Viam inimicis. Sed nulli aliquem angelum
Mitte ducem viæ, faustum custodem,
Qui me columna ignis et nubis ducat,
Dividat mare, flauina sistat verbo,
668-669 Nutriat cibo colesti et infero largiter.
10 Crux autem inanibus signata andaciam
Iniuici frangat: neque in die media

* Scriptum an. 379. — Alias Toll. 17, pag. 99; et Murat. 194, pag. 177.

22 Θεολ. Sic et miss. Edit. mendose Θεοφ.

27 Ἔμποι. Ita Reg. 991. Edit. ἀπελο.

50 Ἐρ. Reg 993, etc.

III. ARGUMENTUM. *Gregorii Constantinopoli proficiscientis est istud poema. Excusum fuit etiam a Muratorio, p. 477. Sic autem habet vir eruditus: post carmen olim l.1v, num. xxvi, lib. 1, sect. 1, inter poemata dogmatica, quod inscribitur Ἐνδέλα, seu sancti Gregorii prefecturi precatio, jam typis editum, hæc subiunctur in Ambr. codice. Ex vero lucubrasi videatur poeta sacer, cum a cathedra Constantino-politana qua se abdicaverit, ad solitudinem ruris paternæ sese contulerat. Sic Muratorius.*

3 Καθέδρα. Idest, per te sedemus, surgimus, stamus.

A

Γ. Ενδέλα Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν σοι μὲν ἡρεμοῦμεν, ὁ Θεοῦ Λόγος,
Μένοντες οίχοι· σοι δὲ ἀνάπτομεν σχολὴν.
Σῇ μὲν καθέδρᾳ, σῇ δὲ Ἑγερτι, καὶ στάπει,
Σῇ δὲ αὐτοπείᾳ, σοι; δὲ καὶ νῦν νεύματαν
5 Εθυμητούμεν. Ἀλλὰ μοι τὸν ἀγγελῶν
Πέμπους ὅδηγην, δεξιὸν παραστάτην,
Οὓς με στῦλῳ πυρὸς τε καὶ νέφους ἔχοι,
Τέρπων δὲ πόντον, φεύγων δὲ ἵσταν λόγων,
Τρέφων δὲ δινούσιν καὶ κάτωθεν πλουσίων.
10 Σταυρὸς δὲ χερὶν ἔκτιστον μέμνετος θράσος
Ἐχθροῦ κατείργοι· μηδὲν ἡ μέρα μέση

III. Itinerarium Constantinopolitanum

4 Νεύμασιν. Sic Murat. Edit. δεύμασιν.

8 Ἰστρη. Murat. ex cod. Mediolan. Iστρῶν.

10 Σταυρός. Venerabilis signum crucis, quo
Christi séctatores germani se manu quotidie
muñunt, diabolum fugare posse, vetustissima est tra-
ditio. Ejus institutio ab apostolis ipsis profici-
videtur: cuius rei ac ritus exempla pete a Gret-
sero in amplissimo opere *De sancta cruce*, a Bos-
sio, etc. Ita Murat. Audiamus nunc Tollum, cu-
jus auctoritas in hac re maximi sane momenti vide-
bitur: « Sic enim, ait, semper sensit sancta mater
Ecclesiae; quare noster invictiva priori in Julianum,
illum apparitione demonis perterritum munissem se
signo crucis refert. » Vid. tom. I, pag. 102.

METRICA VERSIO.

Si me i.vor edat, si casu heter iniqui,
Non secus ac firme stet mea vita gradu:
Si nentem sternat saevus furor, ac sine freno
Si mea lingua, oculus sit mens atque procax:
Si mibi quisquam odio sit frustra, ulcisceret ho-
Perspicue, aut tecis fraudibus, ipse meum: [stem
Si vacuis a me manus discedat egenus,
Celestesque potis qui siibundus aquas:
Sit clemens alitis Christus faciliisque; labores
Fruge mibi vacuos at levius aura ferat.
Legibus his devinxii animum. Complevero vota
Si pia, Christe, tui muneris istud erit.

B

III. ITINERARIUM CONSTANTINOPOLITANUM.

(A. B. Caillau interprete.)

In te quiescimus, Dei Verbum Patris,
Domi manentes; otium tibi damus.
Tibi sedemus, surgimus rursum tibi,
Stamus tibi et movemur: auspicio viam
Nunc carpimus tuis. Sed angelum ducem
Emite cursus atque custodem mei,
Qui me columna nubis atque ignis tegat,
Dividat aequor, voce sistat flumina,
Ciboque me pascat superio et infero.
Frangat manu signata crux audaciam

Καύσων φλέγει με, μηδὲ νῦν φόβον φέροι.
Τὴν δὲ τραχελαν καὶ προσάντη μαι τρίβον
Αἰτιαν τιθεῖσε, εὐποροὶ τε σὺ λάτρη,
45 Ής πολλάχις με καὶ τὸ πρὶν χειρὶ σκέπτων
Γῆς καὶ θαλάσσης ἔξεισας κινδύνων,
Νόσων τε δεινῶν, δυσμενῶν τε πραγμάτων.
Ως δέξιας ἄπαντα, καὶ κατ' ἔπιπες,
Πρόξεντας, αἰσιόν τε τῆς ὁδοῦ τελος
20 Εὔροτες, αὖθις πρὸς φίλους καὶ συγγενεῖς
Παλινδραμώμεν, ἀσφέντοσιν δάμενοι
Φανέντες οἶκον, καὶ πόνους πεπαυμένοι.
Σὲ προσκυνούμεν, τῆς τελευτας ὁδοῦ
Χρήσιοντες εύμαντος τε καὶ βρέστης τυχεῖν.

*Aestus urat me, neque nox timorem afferat.
Asperam autem et difficilere mibi semitam
Planam facias, et facilem tuo famulo,
15 Ut saepe me jam ante manu tegens,
Terræ et maris eripuisti periculis,
Et morbis gravibus, et rebus difficilibus,
Ut feliciter omnibus et pro spe
Peractis, prosperumque vice finem
20 Naci, rursus ad amicos et cognatos
Revertamur, lati letos
Domi reventes, et laborum liberi.
Te supplices adoramus, postremum iter
Efflagitantes, ut placidum et facile consequamur.*

IV. *De seipso*.

Trinitas prædictetur, et munus docendi suscipiat
Alius quispiam, qui sit dignus. Thronis autem ego
Cedo. Cum Deo enim loqui non cessabo.

V. *Ad plebem Anastasiæ*.

Desidero, desidero te, charissima, non negabo :
Desidero te, fructum et sobolem sermonum meorum,
Plebs dilecte mihi Anastasiæ,
Quæ mortuam jadundum mortiferis sermonibus
5 Fidem antiquam resuscitavit novis :
Unde prodiens meus, velut scintilla, sermo,
Omnes implevit lumine Ecclesias.

Alias Toll. 19, pag. 104; et Murat. 191, pag. 173. "Scriptum an. 381. — Alias Toll. 9, pag. 91.

IV. TIT. Tres isti versus male inserti carmini xix, apud Tollium, pag. 104, habentur etiam apud Murator. n. 191, p. 173.

4 Λαζαρίτο. Ita Murat. Toll. λαζεῖτω. Forte legendum λαζεῖτων. Μοχ. καταρτίζει λόγον. Murat., καταρτίζει λέον. Ηας, inquit, Nazianzenos cecinis videtur, cum sedi Constantinopolitanæ reuniantur, ut episcoporum et populi compesceret tumultus. Hi versus subjecti erant in ms. quo usus est Tollius, vi carmini, unde eos carmini xix ab ioso edito inserere sibi visum fuit, quod hec car-

mina ternis singula versibus constarint, quanquam nec hunc iis commodum esse locum fateatur.

V. ARGUMENT. In desiderio *Anastasiæ charissimæ se esse testatur Gregorius*.

2 Τῷρ ἐπών τέκων. Non dubitat Tollius quin legendum sit τέκος, ut sit ὁ λαὸς τέκος τῆς Ἀναστασίας εἰς τὸν λόγον.

4 Ἐν τεκροῖς λέγοις. Mortiferam Arianorum, qui Constantiopolis diu grassati fuerant, doctrinam significat.

METRICA VERSIO.

Hostis ; nec ardens lucis urat me calor,
Nec mihi timores umbra noctis afferat.
Si duriores asperique tranmites,
Tu reddé planos, servo et obvios tuo,
Ut saepe jam prius manu me protegens,
Terra, freti, languoris et periculis,
Rerumque acerbis liberasti casibus,
Omnibus ut exactis, spie jam compotes
Tandemque nacti prosperum finem vie,
Rursus catervæ proximorum redditæ
Turbitæ amicorum, laborum liberi,
Cum gaudio letos revisans domi.
Te deprecamus supplices, iter ultimum
Ut dulce nobis et quietum præbeas.

IV. DE SEIPSO.

(A. B. Caillau interprete.)

Tris canatur, atque verba dirigat
Alter quis, et dignus. Libens thronis ego
Cedam, Deoque colloqui non desinam.

V. AD PLEBEM ANASTASIÆ.

(A. B. Caillau interprete.)

Te volo, te, non nego, charissima,
Te volo, loquela germe et sobole meæ,
Anastasiæ grata plebs dulcissime,
Quæ jam malignis mortuam verbis diu
Fidem resuscitavit antiquam novis :
Unde meus, ut scintilla, sermo prodiens
Ecclesiæ omnes replevit lumen.

Τίς σου τὸ κάλλος, τίς θρόνους ἔμοις ἔχει;
Πώς εἰμ' ἀτεκνος, ζῶσι δ' οἱ παιδεῖς; Πάπαρ,
10 Σοὶ δέξα, καν τι τούδε χείρον συμπέσοι.
Ἴωνς καλέεις τὴν ἐμήν παφῆσταιν.
Τίς ἔκθοησε γνησίους τὸ σὸν, Τρίας;

Γ'. Πρὸς τοὺς αὐτούς.

Σὺνδὲν ὅδοι πενθοῦσαι, τὸν νόμον λάτρηγ
Αλην ποθοῦσαι τὰ μέραις ἔστριον.
Πενθὼ δ' ἔγωγε λαὸν οὐχ ὄρωμενον
Ἐμοὺς ἑρόντα πρὸς λόγους, ὡς ἦν ποτε
5 Κωνσταντινούπολις τε καὶ ἑένων δσον
Ἐνδημον, οἰς ἥστραπτεν ἡ φωνὴ Τριάς.
Καὶ νῦν ἔγω μὲν ὡς λέων βρυχώμενος

Quis tuam pulchritudinem, quis meas sedes habet?
Quonodo sum sine liberis, dum liberi vivunt? Pater,
10 Tibi gloria, etiamque quid pejus contigerit.
Fortasse plectili meam libertatem.
Quis rite prædicabit tuam veritatem, o Trinitas?

670-671 VI. Ad eosdem⁴.

Vix Sion lugent, legis cultorem
Populum desiderantes diebus festis.
Lugeo et ego ipse, populum non conspici
Ad meos confluente sermones, ut olim solebat,
5 Et Constantinopolis, et peregrinorum quidquid
Degebat, quibus affluebat amica Trinitas.
Et nunc ego, ut leo rugiens,
Multum gemo. Meos autem liberos forsitan
Alii insultant, persuasibilibus verbis
10 Abripientes. Si autem redcat mihi robur,
Ut olim, Trinitas, tuum, et rugians iterum
In te, cito ferat rursus cesserint.

VII. Vale ad inimicos dictum⁵.

Sacrorum socii, vix livori mortuus sum.
Desinendi oriente occidentem, et livor meus
Inimicis et amicis : discessi ; plaudite.
Verum omnibus quempiam discessus hymnum canam.
5 Si alium pro me reperisti, hunc honorem habete.
Venerabilis mibi spiritus, cuius partes sustineo.
Jam non amplius pugnabitus sum interjectus.

. Scriptum an. 381. — Alias Toll. 40, pag. 91.

9 Πῶς εἰμ' ἀτεκνος, etc. Sic cum reverentia Benedictini debita melius vertendum. Ipsi autem ita fuerant interpretati cum Tollio : Quonodo sum sine liberis? Vivante liberi, Pater? Tibi gloria, etc. CAILLAU.

11 Παῦροπολις. Ilac voce utitur Gregorius infra carm. xi, De vita sua, vers. 1658, et carm. xxx, vers. 15, etc.

VI. 10 Συναρπαδούρες. Florentinus prior synapsidiorum.

VII. Aaumentum. Constantinopolis discessurus,

A Μαρκόπολον στενάζω. Τῶν δ' ἐμῶν τέκνων τυχὸν
"Άλλο κατασκιρῶσι, πιθανὸς λόγος
40 Συναρπάσαντες. Εἰ γάρ Ελδος μοι σθένος,
Ὦς πρὸν, Τρίας, σὸν, καὶ βρυχησαμένην πάλεν
Ἐν σοι, τάχ' ἀν τι οὔτρες εἰξιαν πᾶλιν.

Z'. Πρὸς τοὺς ἀφίλεους ἔξιτηρους.

Οἱ συνθέται, τέθνηκα τῷ φθόνῳ μάρτις.
Ἐώς λήξει καὶ δύσις, φθόνος τ' ἐμὸς
Ἐκθροῖς, φιλοῖς ἀπῆλθον εὐφημησάτε.
Πλὴν ἔξιτηρον τι πᾶσι φθέγξομαι.
5 Άν δὲλον εὔρητε ἀντ' ἐμοῦ, τιμήσατε.
Τὸ σπέντον ἡμῖν Πινεῦμα, τῷ συνηγορῷ.
Νῦν δ' οὐκέτ' εἰμι τῆς μάχης μεταλύκων.

“ Scriptum an. 381. — Alias Bill. 164, pag. 254.

nondum electo successore, Gregorius episcopos extremum effatur.

2 Δύσις. Ita Vat. qui etiam λήξις pro λήξει. Edit. εἴη λήξις καὶ δύσις, cessi orientis occidente.

4 Εὔτελιον. Vat. delecto τι, φθέγξομαι λόγον.

6 Τὸ σπέντον. Si jungas cum τιμήσατε, possis interpretari : Colite reverandum Spiritum, ejus defensorem constituendo, cum eligendo qui ejus divinitatis sit defensor. Mox συνηγορῷ. Male edit. συντύχομεν.

METRICA VERSIO.

Quis decus habet tuum, quis et sedes meas?
Quo sum modo orbis, filii viventibus?
Laus tibi, Pater, pejus quid accidat licet.
Fortasse castigas nimis me liberum.
Quis rite prædicabit esse tuum, Trias.

VI. AD EOSDEM.

(A. B. Caillau interprete.)

Sion vix lugent, adactam legibus
Piebem requirentes diebus in sacris;
Et ipse lugeo, viros non conspici
Ad me loquentem confluentes, ut prius
Cives et exteri solebant incole,
Quibus nitiebat fulgidum Triadis iubar.

B Et nunc ego multum queror, velut leo
Qui rugit. Eheu! liberos forsitan meos
Quidam impetu, verbisque teuant dulcibus
Abripere. Quod si robur ut quondam mihi,
Trias, tuum reddatur, in te et rugiam
Rursus, trementes cesserint subito feræ.

VII. VALE AD INIMICOS DICTUM. (Fed. Morello interprete.)

Socii sacrorum, mortuus livori ego
Vix sum. Occident Eoa, livor et meus
Charis et inimicus; obii : favete mi.
Duntaxat egressus melos canam omnibus :
Si reperisti quempiam mei vice,
Colite verendum Spiritum nobis suo
Patrono : ego haud sum prælli medium amplius.

I. Πρὸς τοὺς φθοροῦτας

Τρίας, σάου με· καὶ πάλιν καλῶν, Τρίας.
Σὲ γάρ προφαίνων ἡμετολησάμυν φύδονον.
Λαῖς, νόμοι, τράπεζα, βήματα, θρόνοι,
Δόγις τ' ἀληθῶν δογμάτων συνήγορος.
5 Πάις ταῦτα, καὶ τί ταῦτα ; καὶ πᾶσιν φένων
Ταῖς τοῦ Θεοῦ μοι τοῦ κρατίστου Πνεύματος
Ποιεῖ, ξένον τε λαὸν ἐντέρεσσιν καλῶς,
Ἐπειτα σάρκας ἔκτακτες ἀληθῆμαι
Πολλοῖς ἀπῆλθον ; ὃ σκοποὶ κροτήσατε.
10 Τέλονται δ' τ' ἄρδον, οἱ τε πεινῶντες λόγον.
Εἰ μὲν τι τούτων ἀντιδίδοσσες, Χριστὸς μου,
Μέγ' ἀντιδίδοις· εἰ δὲ μή, γαῖ τῶν γάρις.

A**II. Πρὸς τοὺς αὐτούς.**

Μετῆλθον, ἥλιθον, ἔρχομαι· μίξις μ' ἔχει
Τρέμουν χαρᾶς τε· τούμβον ἐπάζω βάθος,
Μῆτι χρωστῶ, Χριστέ μου· πλὴν ἔρχομαι
Ζώον δικαίουν ἐν βίᾳ, μάλιστα δῆ
5 Ἔγδορος φίλοις τε, συνθύταις, ἀντιστάταις
Τάς εὖς πεινεὶς εἰς γείρας αἰρετότερον,
Ἡ τῆς ποιηθεὶν τοὺς φύδονον παλαίσματα.
Τῶν μὲν καλῶν γάρ οὐδὲν ἐπιτίειν ἔχων,
Τοῖς δ' αὐτοῖς τοῖς συνθανεῖν κέρδος μέγα
40 Χαίροντες, γαστρίσοισθε, τοῖς ἐνυπνίοις
Μεγαρωνεῖτε· μικρὰ νῦν χαρήσετε.
Κάγω μετέσχον τῆς πλάνης· ἀλλ' οἴχομαι.

VIII. In invidos.

Trinitas, salva me, et iterum clamio, Trinitas.
Te enim prædictans, comparavi invidiam.
Populus, leges, mensa, suggestus, throni,
Sermonesque verorum dogmata testes.
5 Qui hac, et quid hac? et unde fluens
Dei mei potentissimi Spiritus
Rivis, extraneumque populum pulchre nutriendis,
Postea carnes tabefactus laboribus
Plurimis abiit? O speculatores, plaudite.
10 Perii et qui rigavit, et qui appetebant sermonem.
672-673 Si quid horum retribus premium, Christe mi,
Magnum quid retribus: sin minus, et id erit gratum.

IX. In eosdem*.

Transii, veni, venio; admistio me tenet
Timoris et gaudiī. Pectoris mei scrutor profundum,
Nunquid tibi debeam, mi Christe; verumtamen venio
Animal vexatum in vita, maxime autem
5 Ab inimicis et amicis, collegis et adversariis.
Tuas incidisse in manus satius est,
Quam hisce conflicti invideat luctationibus.
Nil enim jam quod sperem boni, habeo.
His vero pessimis commori lucrum magnum.
10 Valete, indulgete ventri, vanis somniis
Magnifice sentite. Paululum enim gaudebitis.
Et ego particeps fui erroris. Sed discedo.

* Scriptum an. 381. — Alias foli. 4, pag. 85. ** Scriptum an. 381. — Alias Toll. pag. 89.

VIII. 2 Ἑμικολησάμην. Ad marginem προσεκτησάμην.

3 Τράπεζα. Id est mensa sacra.

7 Εὔρο τε λαῖρ. Populum Constantinopolitānum.

9 Ο σκοποί Hec ad eos dirigit qui ejus dicta factaque omnia observabant.

10 Ηεωρῶται. Ha habet Coislinianus codex. Editi autem, πλεύσατε.

IX. 5 Ἀντιστάταις. Arianis et Apollinaristis

quos habuit infensiissimos: nisi potins de episcopis invidis et adversantibus accipiendo sit, quis mox de invidia παλαίσμασι agit. Toll.

40 Γαστρίσοισθε. Gregorius valde in cibis abstinentis fuit, et solo pane cum sale pro obsonio contentus. Vide infra, carm. LXXXVIII, vers. 120. Hac vita tam austera non placuit episcopis aliis, et hinc ira.

11 Μικρὰ τῷρ χαρήσετε. Non diu gaudebitis.

METRICA VERSIO.**VIII. IN INVIDOS.**

(A. B. Caillau interprete.)

Salva, Trias, me, rursus inclamo, Trias.
Te namque laudans suscitavi lividos :
Piebs ipsa, leges, mensa, suggestus, throni
Testantur, et veri loquez dogmatis.
Quonodo, quis hac? et undenam mei
Rivis Dei fluens potens Spiritus,
Pulchreque gentem nutriendis extraneam,
Deinde carnes plurimis laboribus
Exesus ah! O curiosi, plaudite.
Perii rigans, et verba querentes bona.
Tu si quid horum, Christe mi, das præmium,
Des grande; sin minus, placebit et datum.

B**IX. IN EOSDEM.**

(A. B. Caillau interprete.)

Pertransii, veni, venio; me gaudium
Tenet, timorque misitas; ima pectoris,
Mi Christe, scruter, num tibi quid debeam:
Ecce tamen adsum multa passus, maxime
Ab hostibus amicisque, ab adversariis
Et communis. Sed manus juvat in tuas
Incidere, luctas quan malignas perpeti.
Speranda namque nulla permanent bona.
At grande lucrum pessimis his commori.
Valete jam, favete ventri, insomniis
Gaudie vanis; gaudium fluet breve.
Erroris ipse particeps quondam fui;
Sed nunc remitto nuntrum cunctis libens.

I. Πρὸς τους τῆς Κωνσταντινουπόλεως λεπέας, Α Ἀλλον δ' αὐτὸν μάχθωσιν ἐμοί. Επὶ θυμὸν λαίνειν,
καὶ αὐτὴν τὴν πόλιν.

*Ω θυσίας πέμποντες δαμάσκητον, λεπέας,
Καὶ μεγάλης μονάδος λάτρεις ἐν Τριάδι.
*Ω νόμοι, ὁ βασιλεὺς ἐπ' εἰσεβή κομιώντες,
*Ω Κωνσταντίνου κλεινὸν ἔδος μεγάλου,
5 Οὐ πολιόρκητο Ρώμη, τόσον προσέρουσα τολήνων,
Οσσάτους γαῖας οὐρανὸν ἀστερέως.
Τύμας εὐγένεας ἐπιβύσσωμα, οἴα μὲν ἥραγεν
Ο φύνος; ὡς λεπῶν τὰς βάλεν τεκένων,
Δηρὸν ἀεθέλευσαντα, φασεύσθων οὐρανίσιαι
10 Δόδυμασ, καὶ πέτρης ἐκτροχεύοντα φύον.
Ποτὰ δίκη, μάχθων μὲν ἔροι καὶ δεῖρα γενέσθαι,
*Αστεος εἰσεβή πρῶτα χαρασσομένου,

Αρθέντι ἔξαπτνης θύκων ἐπ' ἀλληλούς,
15 Οὐδὲ μέντος τὸ ἐπέδησε, θεοῖς τὸ ἀγαπόντες;
Ταῦτα νόσος στυγερή, ταῦτα θεοῦ θέραποντες,
Οἱ δῆρη στονέσσαν ἐπ' ἀλληλούς ἔγοντες,
Χριστὸς ἄναξ, οἱ μοι ταῦτα νοῦστι φίλα.
Οὐ γάρ ἦς γενόμενος μολῆς ὅρασις ἀσπεύστης,
20 Οὐδὲ Ιερολον Χριστοῦ διδο το πρόσθι φέρεν.
Ἀμπλακή δ' οὐδὲ μηδὲν δημιούν ήμπλακον θύλαις,
Μηδὲ ὡς νηῆς διλῆγη φορτίοι συμπέρομαι.
*Ος καὶ κουφωσσαντις ἀπέχθομαι, οἱ δὲ ἀνέτικαν
Επίη τόδι οὐδὲν διοίας κατερθέντι φίλας.
25 Αλλὰ τὰ μὲν λήθης κεύθοι βιθός. Αὐτὰρ ἔγωγε
*Ἐνθεν ἀφορμηθείς, τέρψομαι ἀτερμῆ,

X. Ad Constantinopolitanos sacerdotes, et ipsam urbem.

O qui victimas offertis incruentas, sacerdotes,
Magnae unitatis in Trinitate cultores,
O leges, o imperatores pietate florentes!
O Constantini magni sedes inclita!
5 Nova Roma, tanto prestans urbibus,
Quanto terra colum stelliferum prastat:
Vos nobiles inclamabat; qualia mihi molita est
Invidia? quomodo me procul a sacris filiis explit,
Postquam diu decertavi, ac colesti doctrina lumen
10 Attuli, et fluens ex petra eduxi?
Quia sequitas, ut labores et terrores sustineam
Pro civitate, quam ad pictatem formare incipiebam,
Alius autem laboribus meis aninum suum demulceat,
Repente abruptus in alienam sedem,
15 In quam a Deo et a bonis Dei famulis evectus fueram?
Haec mihi morbus permostestus; bac Dei famuli,
Qui lacrymabilis dissidio inter se litigantes,
Rex Christe, bac in me non amice consoluerunt.
674-675 Non enim unius partis audax bellator exstisti,
20 Nec Christo potius quidquam habere volui.
Defictum menum est, quod idem, ac aliqui non deliqui,
Nec me, ut cymba, navi orerarie adjungo.
Sic etiam invisus sum et levibus animis, qui sedem haue
Nefarie tradiderunt temporis amicis.
25 Sed hæc quidem obliviosum obruit abyssus. Ego autem
Hinc prefectus, tranquilla vita letabor.

* Scriptum an. 581. — Asia Bill. 13, pag. 85.

X. Tit. Πρὸς τοὺς, etc. Hunc titulum plures Regii codices præferunt : Bill. reddiderat λεπέας, episcopos, quasi plures unius civitatis sint : episcopi.

1 Συνταξ., etc. Sic infra carm. xvii, vers. 4.

2 Εὐτερέας. Sic tres Regg. et Coisl. Edit. εὐτερέας.

12 Χαρασσομένου. Int. σχισασμένου.

18 Φίλα. Reg. 992, φίλος.

22 Φορέας. Reg. 993, φροντίδα. Non bene Billius : nec pugnam ingenti cum rate cymba geram.

24 Καιροθέσιοι. Tres Regg. et Coisl. sup. lin
χαροπρέχουσαν. Coisl. int. : οἱ δὲ τὸ βῆμα τοῦτο και-
ροῦ φίλοις οὐ καλῶς ἀνέθηκαν φέροντες. Hesych.
καιροθέσιον vocem interpretatur victoribus. Elegan-
ter καιροθέσιον appellat Gregorius eos qui ad tem-
pora suam fidem accommodant, ac veluti pro Deo
habent. Carpit autem clerum Constantinopolita-
num, qui Ἀιγύπτιοι, novisque episcopis, quorum
anterioritas ad horam fuit, manus dedit, ut in Gre-
gorii locum sufficeretur Nectarius.

METRICA VERSIO.

E. AD CONSTANTINOPOLITANOS SACERDOTES, ET IPSAM B
URBEM.

(Billio interprete.)

O qui sacra Deo offertis non tincta cruento,
Unum in personis qui colitisque tribus :
0 leges, o sceptrigei, pietate gravesque,
Urbe Constantino que patre clara viges :
Roma nova, et tanto reliquias qua præterit urbes,
Quam colum terram vincit et exsuperat :
Vos miser inclamo ; quibus, heu! me livor iniquus
Afficit dannis, depolit atque procul
Saucta a prole, diu postquam pia dignata sevi,
Et latices puros aspera petra dedit!
Ærumnas an cum tulerim tremulosque pavores,

B. Urbe fidei primas dum capit ampla notas,
Gaudeat ut nostris alter sudoribus, æquum est,
Impositus sedi, iure vetante, meæ
In qua me Christus, Christi famulique locarunt?
Morbus id, et famuli infi peperere Dei,
Qui sese alterius odii et Marte petentes,
A me aversa nimis pectora quisque gerunt.
Nameque audax neutri volui me adjungere parti,
Nec quidquam Domino præposuisse meo :
Peccatumque meum est, peccata aliena quod odi,
Nec pugnam ingenti cum rate cymba gero.
Sic me oder leves, sacrata sedis apertas
Quies placuit servis temporis esse fore.
Ast hæc alta velim tumultuolentem oblivia. Leta
Hinc autem egrediens ipse quiete fruar :

Πάνορμος διαβολεῖς, βασιλεῖς, καὶ ἀστέα, καὶ λεπῆς
Ἄσπασιν προφυγάν, ὡς πέθεος τοπάρος,
Εὔτε Θεός μὲν ἐκάλεστε καὶ ἐννυχίοισιν ὀνείρος.
50 Καὶ πόντον χρεοροῦ δελμαστὸν ἀργαῖδος.
Τονεκα καγχαλόν φθόνον ἔκψυχον, ἐκ μεγάλου δὲ
Χείματος, ἐν σταθέρῳ πέτσα μέλον λεμέν,
Ἐνθά νέοι καθαροὶς νοήμασι θυμὸν ἀείρων,
Θύσα καὶ στήη, ὡς τοπάροις λόγον.
35 Οὐτος Γρηγορίου λόγος, τὸν θρέψατο γαῖα
Καππαδοκῶν, Χριστῷ πάντῃ ἀποδυσάμενον.

ΙΑ'. Περὶ τὸν ἑαυτοῦ *Blur.*

Τὸν λόγου βούλημα, τῶν ἔμων κακῶν

A Ἐξιστορήσαι τὴν ὄδον, εἰτ' οὖν δεξιῶν.
Οἱ μὲν γὰρ οὐτις, οἱ δὲ ἔκεινος φαίνεντες,
"Οπως ἂν, οἷμα, τῆς φοῆς ὥστε τινες.
5 Οὐ γάρ τοι βούλεσθ', δασκαλὲς κριτήρων.
Ηαῖτε δὲ μέτρον τῆς ἀνίας φάρμακον,
Παίδευμα καὶ γάλακσα τοῖς νέοις ἄμα,
Τερπνὸν παρτγύρθμα. Πρὸς δὲ ὅμες λόγος,
Τοις δὲ ἔθη μᾶν, ἀλλὰ νῦν ἀλλοτρίους,
10 "Οὐσος θ' ὁμοδούντες, εἴτε τις νέος.
Πάντες γάρ ήμεν εὐμενεῖς μεμυκόσιν.
"Ανδρες, τὸ κλεινὸν δῆμα τῆς οἰκουμένης,
Οὐ κόσμον οἰκεῖθ', ὡς ὄρω, τὸν δεύτερον,
Γῆς καὶ θαλάττης κόσμον ήμψιεσμένος,

Cunctis simul, aula et urbibus, et sacerdotibus
Sponte relictis, ut olim optabam
Cum me Deus et nocturnis vocavit somnis,
30 Et maris horrendi molestis terroribus.
Idcirco letitia exultans invidiam fugi, atque ex magna
Tempestate in stabili portu rudentem fixi,
Ubi puris mentis cogitationibus animum evenebus,
Etiām silentium, instar quietinæ, ut antea sermonem, offeram.
35 Gregorii hæc verba sunt, quem alius terra
Cappadocum, quicque pro Christo omnibus se abdicavit.

XI. De vita sua*.

Scripti scopus est mearum aduersarum,
Vel, si ita velis, prosperarum cursum texere,
Hoc enim quidam dixerint, illud alii,
Prout quisque, ut opinor, animum inclinaverit.
5 Non enim voluntas, tuta judicandi regula.
Versus autem ludendo, mœroris medicina est,
Institutio simul et jucunditas juvenibus,
Oblectans adhortatio. Vos autem alloquo,
Qui mei quondam fuistis, nunc autem alterius,
10 Quicunque eamdem tenetis fidem, sive quis spurius.
Nobis enim omnes benevoli silentibus.
O viri, inclutum orbis lumen.
Mundum incolentes, ut video, alterum,
Terra marisque ornamentis induti.

* Scriptum an. 531. — Alias Bill. 1, pag. 4.

28 Πόθεορ. Sic Coisl. et Reg. 990. Edit. ποδέων.
36 Ἀποδυσάμενον. Int. δημοτάμενον.
XI. ARGUMENTUM. Carmen istud omnium, quotquot condidit Gregorius, longissimum, et quod ritè variis eventus describit, tunc videtur condidisse, cum, abdicata sede Constantinopolitanæ, liber dicescit. Illud enim non nisi usque ad sedis abdicationem prosequitur, nec prosecutus est, nisi carmen editum a Tollo, sic ἑαυτὸν καὶ περὶ τὸν ἐποκόπων, de se ipso et adversus episcopos, ieiunius appendicem esse

existimemus, quod a vero certe non abhorret.

XI. 2. Ἐξιστορήσαι. Vat. Ἐξιστορεῖσθαι.

4 Τῆς φοῆς. Coisl. καὶ ἕποντος.

6 Ηαῖτε. Ei ad marag. ἐλευθεριάζετ, liberat.

11 Μεργυρότ. Ea vox idem significat quod τενύχιον, mortuis. Sic enim Gregorius, cum, a publico munere remotus, abditam vitam ageret, se ipsum appellat, nimurum in solitudine, quasi in tumulo Jam conditum.

15 Οἰκεῖθ'. Vat. οἰκεῖσθ'.

METRICA VERSIO.

Cuncta simul, mystas aulasque atque oppida linquens
Prompto animo, ut memini nec cupuisse prius,
Tunc cum visa Deus me per nocturna vocavit,
Horrida cœrulei perque periclia mari.
Letus ego invidiam fugi, gravibusque procellis
Ereptum jam me littora fida tenent.
Hic ubi sustollens animum, velut ante canebar
Voce Deum, tacita sic quoque mente canam,
Gregorii hic sermo, qui Christi ductus amore
Haud gravis abjecit quidquid habebat opum.

XI. DE VITA SUA.

(Billio interprete.)

Libet sinistras res meas perscribere :

B Libet secundas, forsitan ut quidem vocent.
Hi namque letas dixerint, illi at graves :
Ut cuique sese flexerit sententia;
Nec enim voluntas integra est iudex satis.
Jam, mentis atra nubilum versus lugat,
Juvenescet letos reddit, et simil docet,
Mulcetque pectus suaviter. Vos alloquo
Non iam meos nunc, at tamen quondam meos :
Tant qui orthodoxi, quam nota est quorum fi-
des.
Jam quisque placidus est enim mibi mortuo.
Totius orbis, o viri, lux splendida,
Mundi secundi cernimus quos incolas,
Terra induistis qui decus, quique auctoris,

45 Ρώμη νεουρής, εύγενων ἀλλων ἔδος,
Κωνσταντίνων πόλις τε καὶ στήλη κράτους·
‘Ακούσας’, ἀνδρες, ἀνδρὸς ἀνθεστάτου,
Καὶ πειλὰ μοχθῆσαντος ἐν πολλαῖς στροφαῖς,
‘Εξ ἓν ὑπάρχει καὶ τὸ γεννώνταν πλέον.

20 Κέκμητε πάντα, καὶ τὰ καλὰ τῷ χρόνῳ
Κέκμηκεν· οὐδὲν ἢ στενὸν τὸ λειψανον,
‘Ος γῆς συρεσίσεις τετῶν λαβρῶν φορᾷ,
Κάχληκες εἰσαν οἱ λειπειμένοι μόνον.
Οὖπα μέρ’ οὐδὲν, εἰ τὰ τῶν πολλῶν λέγω,
25 Οἱ μὲν τὸ τρίνι ἡσαν ἐν τάξει καλῶν,
Βοσκηματίδεις καὶ κάτω νενευκότες.
‘Ημεῖς δὲ δεῦδε καὶ τραχὺς χαραδρεών·
‘Ημῶν τὸ σύστημ’ ἐκλυτον, θρηνούν λέγω,
‘Ουσοι καθῆμεθ’ οὐ καλῶς ὑψίσθονται,

15 Roma nova , nobilium aliorum sedes,
Urbs Constantini, et imperii columna:
676 677 Andite, vii, virum a mendacio alienissimum,
Ac multa passum multis in vicissitudinibus,
Ex quibus multa cognoscere contingit.

20 Concidere omnia; etiam honesta tempore
Collapsa sunt, nihilque aut parum superest,
Velut cum telus raptiū imbrum vehementium impetu,
Nihil praeter lapilos relinquitur.
Nondum magni quidquam, si de multis loquor,
25 Qui ne prius quidem bonorum ordini ascripti erant,
Pecudibus similes ac deorsum vergentes.
Nos vehemens illi sumus et asper torrens :
Noster ordo dissolutus est, flens dico;
Quicunque sedemus non belle in excelso throno ,
30 Populi praesides, virtutis magistri,
Quibus impositione est animas divino pabulo atere,
Ipsi vero fame laborantes; medici morborum,
Mortui scatentes quamplurimiis morbis;
Viarum duces sanc præruptarum ,
35 Quas nec præeundo, nec eundo triverunt :
Quos minime sectari, præceptum ei brevissimum,
Ac salutis latissimum documentum :
Quorum thronus accusator est morum,
Ac cancelli non vias dividunt, sed supercilia.
40 Unde autem adductus sim, ut hæc litteris mandarem
(Non enim liber multa nequidquam congerere),
Audiant omnes, et qui nunc, et qui in posterum.
Paulo autem altius meos eventus
Necessæ est repertere, etiam prolixum esse oporteat

15 Εἰκόνεων Διλων. Patricios Constantinopolita-nos intelligit, quos Romanis opponit.

16 Στρ. Ιη. Sic Vat. et ed. ad marg. Textus male habet στήχη.

A 30 Λαοὺς πρόδεροι, τοῦ καλοῦ διδάσκαλοι,
Ψυχὰς τρέψειν λαχόντες ἐνθέψι τροφῇ.
Αὐτὸι δὲ λιμπτοντες· λατροὶ παθῶν,
Νεκροὶ βρύσοντες ἀφθόνοις νοσήμασι·
Τρίβονται δηδηγοὶ τῶν ἐπικρήμνων ιώσι,
35 Ής οὐποθ’ ὀδήγησαν, οὐδὲ ὀδεύκασιν·
Οἴς μηδὲ ξιποῖαι δόμα συντομώτατον,
Συντρίπας δίδαγμά τ’ εὐστοχώτατον·
“Οσον τὸ βῆμα τοῦ τρόπου κατήγορον,
Κτυγάλις διεργούσ” οὐ βίους, ἀλλ’ ὄφρους.

40 Έξ ἓν δὲ πτηχήην ταῦτα δύναι τῷ λόγῳ
(Οὐ τάρ φαλον μοι πολλὰ φασκεῖν μάτην),
‘Ακουσάτω πάς, εἰ τοῦ, οἱ δὲ οὔτερον.
Μικρὸν δὲ ἀνωθεν τὰς ἐμὰς περιστάσις
Εἰπεν ἀνάγκη, καὶ δέῃ μακρηγορεῖν,

27 Ἡμεῖς δὲ δ. Ita Vat. et Coisl. Edit. ‘Ημεῖς δ.
28 Εἰκόνεων. Ita Coisl. Edit. minus bone Ex-
πλιτον, lotus, et ad iugr. καθαρόν, purus. Verum-
tamen Expiatot veri posset, decolor.

METRICA VERSIO.

Nova Roma, sedes aique nobilium altera,
Columna regni, quam pater Constantii
Struxit ; loquentem, vos precor, verissima
Audit, quique rebus in variis tuit
Permuta, crescit ex quibus scientia.
Periere cuncta temporis tractu bona,
Periere. Nil iam restat, aut certe parum :
Ut magna cum vis imbrum terram abstulit,
Præter lapilos restat haud quidquam amplius.
Nee mira res est, si loquar sic de levi
Vulgo, bonorum quod nec in cœtu prius
Erat, sed instar pecudis allixum solo.
Non ille torrens, ille torrens nos sumus,
Ordoque noster dissolutus, flens loquor :
Qui consideremus haud bene altis in thrasis,

Boni magistri, plebis atque antistites,
Animos alcates pabulo sacro, fame
Cum nos prematur : admoveentes pharmaca
Agris, scatentes nos tamen modo ulcerum :
Duces viarum, lubricarum forsan,
Quas nunquam obire contingit ductoribus :
Quos ambulantes non sequi, dogmata est breve,
Quo quis salutem commode curat suam :
Quorumque mores arguit sacrarium,
Septumque, fastus, non item vitas secans.
Ad ista porro verba quid me induxerit
(Nam multa non me dicere incassum juvat),
Qui nuncque vivunt, audiant, et posteri
Repetam at oportet altius paulo meos
Casus, futurus hinc licet sit longior

45 Τοῦ μὴ καθ' ἡμῶν Ιεχύσαι φευδεῖ λόγους.
Οἱ γάρ κακοὶ φιλοῦσι, ὃν δρῶσιν κακῶς,
Εἰς τοὺς παθόντας ἐκτέρπειν τὰς αἰτίας,
Ὄς ἀν κακῶι καὶ πλέον τοῖς φευδομέστιν,
Αὐτῶν δὲ πατέλωσις τῶν ἐγκλημάτων.
50 Ἐστοῦ δὲ τοῦτο τοῦ λόγου προομίου.

"Ἔν μοι πατέρι καλός τε κάταθής αρέθρα,
Γηραιὸς, ἀπλοὺς τὸν τρόπον, στάθμη βίου,
Πάτερρρος δινούς Ἀβραὰμ τις δεύτερος,
Ὄν, οἱ δοκοῦν, δρπτος, οὐ τὸν νῦν τρόπον·
55 Πλάνης τοπρόδοτος, δοτερος Χριστοῦ φίλος,
Ἐπειτα ποιημή, ποιμένους δι κράτος.
Μῆτηρ θ', ἵν' εἴποι συντόμως, ὄμδην γος
Ἀνδρὸς τοσούτου, καὶ τάλαντον ἀρέπεις,
Ἐξ εὐεσθῶν τοπρόθεν, εὐεσθετέρα,

45 Ne contra me valeant mendacia.

Amant enim improbi malorum, que ab ipsis suat,
In eos qui patiuntur detergere causas,
Ut et mendacia plus noceant,
Et se ipsos exsolvant criminis.

50 Hoc autem esto sermonis exordium.

Erat mihi pater præclarus ac probus valde,
Senex, moribus simplex, vita norma,
Vere Abraham alter patriarcha,
Qui erat, non qui videtur, bonus, ut nunc sit :

55 Primum errabundus, postea Christi amicus,
Deinde pastor, ac pastorum columen.

678-679 Mater autem, ut breviter dicam, conjux

Tanti viri, ac æqualis ponderis,

Ex piis pridem, ac ipsa magis pia,

60 Corpore femina, moribus supra viros.

Erat uterque in ore omnium æquilatera vita integrata.

Quodnam est hujus rei argumentum? quomodo sermonem probabo?

Ipsam adducam eorum, quæ dixi, testem

Meam parentem, veritatis os,

65 Cui mos erat apertum potius aliquid abscondere,

Quam absconditum jactare gloriæ causa.

Metu enim divino ducebatur, qui magnus magister est.

Cum cuperet masculum prolem

Domi videre, quæ res optata plurimis,

70 Deum allocuta est, alioquin id desiderari compos esset,

Oravit; cumque vix mentis impetum contineret,

Quem sibi dari petebat, hunc dono dedit,

Animi ardore ipsum anteverens donum :

Atque illa quidem grata prece non frustrata est,

49 Τεκτόνωστ. Coisl. ὑπεκλύσωστ.

50 Ἐστω. Val. Εστ.

55 Ηλάρης τὸ πρόσθετον. Gregorii pater in Hypsistarum errore diu versatus fuerat.

65 Φαρὼν. Coisl. et Comb. φανερών.

69 Πράγμα τὸ δεῖ. Edit. πράγμα τὸν.

72 Ὁτι περ. Comb. οὐ περ. Ita I Reg. 1, 10 et 11,

Anna Elicanæ uxor, cum esset amaro animo, oraris

ad Dominum flens largiter, et volum vorvit, dicens :

Domine exercitum, et respiciens uideris afflictionem

famulae tuæ, et recordatus mei fueris, nec oblitus an-

cillæ tuæ, dederisque serua tuæ sexum virilem, dabo

eum Domino omnibus diebus vita ejus, etc. Voti au-

tem compos Samuclen peperit.

METRICA VERSIO.

Sermo, innocentem falsa ne verba obruant.
Est quippe mos hic improbis, ut conferant
Causam suorum criminum in lesois, eis
Per facta noceant ut magis mendacia,
In sequi jacta diluant sic crimina.
Sermonis autem sit mei hoc primordium.

Erat pater mi vir probus valde, senex,
Simplexque, vita regula et certissima,
Patriarchus alter Abram : non tam studens
Fama esse, quam re vir bonus, contra atque aunc.
Primum ero, Christi cultor at pos fervidus,
Exinde pastor, ordinis decus et sui.
Itemque mater, ut brevi dicam, tori
Consorte tali digna, nec minor viro:
Prognata sanctis, sanctior parentibus,

B Sexu mulier, at moribus supra viros.

Uterque pariter omnium in linguis situs.

Hoc unde monstrum si quis ex me postulet,

Ipsam citabo protinus dicti mei

Testem parentem, uemo qua veracior :

Ut quæ sileret clara potius omnibus,

Quam quid referret alibi, laudem aucupans.

Magnus magister namque erat dux huic timor.

Cupiebat illa masculum fetum domi

Spectare, magna ut pars cupit mortalium.

Deum ergo supplex orat ut vota explect.

Atque ut negabat impetus freno regi.

Quem postulabat, hunc statim donat Deo,

Alacritate mentis id donum occupans.

Nec vero id ejus irritum volum fuit,

75 'Αλλ' ἤκειν αὐτῇ δεξιὸν προσέμιον,
"Ψήψ, σκιὰν φέρουσα τῶν αἰτουμάνων.
Ἐμὸν γάρ εἶδος ἀμφανῶς παρίσταται,
Καὶ κλῆσις· ήδ' ἦργον τὸν νυκτὸς χάρις."
Ἐγὼ γάρ αὐτοῖς γένομαι', εἰ μὲν δέξιος
80 Εὐχής, τὸ δύορον τοῦ δεδωκότος θεοῦ·
Εἰ δ' ὅν ἀπευκτός, τῆς ἡμής δημαρτίας.

Οὕτω μὲν οὖν παρῆθον εἰς τοῦτον βίον,
Πηγὴ κερασθεῖς, φεύ τάλαις· καὶ συνέθεσε,
Τοφὸν κρατούμενον, ή κρατούμενον μόγις·
85 Πλὴν παντὸς ἀρδεῶνα καλλίστον λαβών
Τὴν γένναν αὐτήν· οὐ γάρ δημαρτίεται θέμις.
Ὄς δ' ἤκον, εὖθις γίνομαι διλλότρος,
Ἄλλοτρωστον τὴν καλήν. Τῷ γάρ Θεῷ

A Παριστατὸν ὡς δάμνος τις, ἢ μόσχος φίλος,
90 Θύμ' εὐγένεις τε καὶ λόγῳ τιμώμενον,
Όνκων γάρ εἰπεῖν, ὡς Σαμοκήλι τις νέος,
Πλὴν εἰ πλέονται πρὸ πόθον δεδωκότων.
Τραχεῖς δὲ ἐπασας τοῖς καλοῖς εἰς σπαργάνων
(Τύπος γάρ εἴη τοὺς ἀρίστους οἰκοθεν),
95 Ἡδη τὸν αἰλού τοῦ γέρων ἀλέμανον,
Καὶ μοι τὸ μαρύδον, διστερὴ ἐκ νέρους νέφος,
Συνήγειθ' ἡ τοῦ κρείσσονος προδυμία.
Πρόσωπον δὲ ἔσανον, συντρέχοντος καὶ λόγου,
Βίθινον τὸν ἔχαρον ταῖς θεοῦ συντριβόροις,
100 Ἀνδρῶν δὲ δύμιουν τοῖς ἀρίστοις τὸν τρόπον.
Τοιαῦτα μὲν δὴ ταῦτα· τάπιοιστα δέ
Οὐκ οἶδ' ὅποιαν τοῦ λόγου τέμα τρίβον.

75 Sed et oblatum faustum proemium,
Visio, umbram ferens eorum quae petebat.
Mea enim illi facies perspicue monstrata est,
Et nomen; ac res fuit noctis gratia.
Nam ego nasco illis, si quidem dignus
80 Prece, donum id Dei, qui me illis dedit;
Sin contra, peccato id meo tribendum.
Sic igitur vent in hanc vitam
Limo concretus, heu niger! et coagulatione,
Quibus parvus, aut ægre dominanurus.
85 Sed tamen boni omnis pignus acceperi
Ipsum ortum; ingratum enim esse non licet.
Ut in lucem editus sum, statim alienor
Præclaræ alienatione. Nam Deo
Offeror, ut agnus quidam, aut gratus vitulus,
90 Victima nobilis et ratione prædicta,
Non enim ausim dicere, ut novus quidem Samuel,
Nisi votum eorum qui dederunt, considerem.
Nutritus autem ab incububilio in optimis quibusque institutis
(Habebam enim domi præclarissima exempla),
680-681 95 Jam gravitatem quamdam senectutis assumebam,
Mibisca paulatim, ut ex nube nubes,
Crescerebant, que præstantiora sunt. amor.
Progediebar ætate, simulque crescebat ratio,
Librisque gaudebam Dei causam defendantibus:
100 Erantque frequens cum viris optimas vita:
Atque haec quidem se ita habuerunt. De reliquis autem
Haud scio, quam sequar orationis viam.

78 Ήδη δὲ ἦργον. Quasi diceret: Non rarus erat somnum; sed qualis forma ei apparueram, tali natus sum, et tale mihi nomen inditum est, quale in somnis fuerat imperatum.

79 Γελυφού. Ita legimus. Edit. γίνονται, sed male, quia metrum deficit.

80 Οὐ γάρ. Sic locum emendavimus, ope cod. Coisl. Edit. οὐδὲ δημαρτίεται.

95 Ήδη τὸν αἰλού τοῦ τέρπων. Id est jam senilis gravitatis aliquid præferebam. Bill. Combef. pro γέρων, scriptum suisse a Gregorio γένους putat, ali-

quia gravitatis parentum, quos domi, τόπους ἀποτοῦς, optima virtutis exempla sibi fuisse gratulatur.

96 Καὶ μοι τὸ μαρύδον. Ita legit Combef. et postulat metrum: Parva ex nube nubes. Edit. καὶ μοι δὲ κατὰ μαρύδον.

99 Συνηγέρως. Sic libros eos vocat quibus divina maiestas ab impiorum calumniis assisterit, et pietatis Christianæ patrocinium suscipitur. Vox eadem recurrit, vers. 608 et 675.

100 Δὲ δύλοντον. Vat. δὲ ὄμβλουν, quod metro videtur repugnare.

METRICA VERSIO.

Sed venit ipsi commodum præludium,
Visio, petitæ deferens umbram rei.
Facies aperte nostra nam se illi objicit,
Numenque, quodque viderat, res hoc erat.
Nam nasco ipsis; si quidem dignus mea
Votis parentis, munus hoc summi est Dei:
Sia contra, id heretæ crimen est prorsus meum.
Sic vitam in istam prodii infelix, luto
Effictus, atque corpori junctus gravi.
A quo vel ipse vincor, aut vix exeo
Victor: sed omnis cum tamén pignus boni
Hunc ceperim ortum, gratiam agnoscam decet.
Vix natus autem, juris alicui statim
Fio, idque pulchre. Nam Deo sisitor, velut

B Vitulus, vel agnus, victimæ et pernobilis,
Ratione pollens. Non eniū fari audeo
Samueli instar, vota ni speciem, et plumbum
Studium superero dantium me Numini.
Sic educatus inde jam a canis bene
(Exempla babebam nam domi sane optima),
Gravitatis aliquid præferebam jam senum,
Studiumque recti corde paulatim in meo
Crescebat, ut nubes solent ex rubibus.
Ætate crescens porro, ratione ac simul,
Libros legebam, qui Dei cause favent,
Libens, probisque cum viris frequens eram.
Ac dicta sint haec bactenus: nunc, quam sequar
Orationis jam viam, mens ambigit.

Κρύψω τε μαύματ' οἵς με προστρέφεν Θεός,
Ἄρχην ἀρίστην τὴν προθυμίαν λαζῶν
105 (Οὗτον γάρ Ελεύθερον εἰς σωτηρίαν),
Ἡ θῶ προθύμας ἐκλαλήσας εἰς μέσον;
Τὸ μὲν γάρ ἀγάριστον, τὸ δ' οὐκέτι τύφει.
Συγῆν διμειον. Ἀρκεῖτο τοῦτο εἶναι,
Μή καὶ μάχεσθαι τῷ λόγῳ τὰ νῦν δοκῆι.
110 Πλείστον δέντα τῆς τότε προθυμίας.
Οὐδὲν ἀνάγκη, γνωρίσω τοὺς πλείστους.

Ἄχριν τοις περιά, τῶν λόγων δ' ἔρως ἐκ
Θερμὸς τις εἰχε. Καὶ γάρ ἔκτην λόγους
Δοῦναι βοηθούς τοὺς νόθους τοῖς γηγείσιοις,
115 οὐδὲν μῆτ' ἀπαλοεν! οἱ μαδνεῖς οὖδε ἔν,
Πλὴν τῆς ματαλος καὶ κενῆς εὐγλωττίας,
Τῆς ἐν φύσοις τε καὶ λάρυγξει κειμένης,

Α Μῆτ' ἐνδεολμην πλεκτάναις τοφισμάτων.
Ἐκείνο δ' οὐποτ' εἰς ἐμήν ἥλθε φρένα,
120 Πρότον τε δεῖναι τῶν ἡμῶν παιδευμάτων.
Οπερ δὲ πάσχει θερμότης ἀει νέων,
Ορμαῖς διάτοις εὐνδῶς φτιᾶται,
Ὦς πώλος θετον εἰς δρόμους, θυμοῦ πλέως,
Πέπονθα τοῦτο. Τῆς γάρ ώρας παντελῶς
125 Ἐξει, θαλάσσης οὐκέτι ἡμερουμένης,
Ταύρου τὸν οὐράνιον οὐκέτι δικτύνον φασίν
Οι ταῦτα δεῖνοι, πλεῦν θράσους, ἀλλ' οὐ φρενός·
Τότ' οὖν Ἀλεξανδρειαν ἐκλιπόν ἔγω
(Κάνθάνει γάρ τι τῶν λόγων ἐδρεφάμην),
130 Ἄρας Ἑπειρων Πόντου εἰδὼς Ἑλλάδος.
Κύπρου τὸ πλεύρα· καὶ στάσις τῶν πνευμάτων
Ἐδράζει τὴν ναῦν, καὶ τὰ πάντα ἦν νῦν μία,

Tegamne mira, per quæ duxor mihi Deus exstitit,
Optimum initium sumens ardorem meum
105 (Sic enim novit trahere ad salutem);
Au libens in medium evanارد proferat?
Illiud enim ingratum, hoc autem haud extra fastum:
Silere satius. Satius enim erit ut mihi nota sint,
Ne etiam pugnare cum oratione praesentia videantur,
110 Ab eo, qui tum erat, ardore dignitatis longissime.
Quod ergo necesse est, notum id facias plurimis.
Genes absque lanugine, janique nra litterarum amor
Vehemens tenet. Quarebam enim veris.
Litteris adjutrices dare eas, que false sunt,
115 Ne sese efficerit, qui nibil aliud didicerant
Praeter vanum et inane eloquium,
In strepitibus et gutturalibus situm,
Nec ego implicarer nexibus sophismatum.
Illiud autem nunquam mihi in mentem venit
120 Praeferre quicquam institutis meis.
Sed quod semper experitur juvenum fervor,
Ut motibus inordinatis facile ventiletur,
Velut animosus in cursu saliens pulsus,
Id nihil evenit. Nam omnino extra
125 Tempus, pacato nondum mari,
Cum Tauri quandam pericula nondum carere caudam
Dicunt periti barum rerum, ac navigare temerari esse, non prudentis,
Tuuc ego, Alexandria relata
(Illic enim aliquid doctrinae decerpseram),
130 Solvens navigabam versus Græciam,
Cypri latus legebam, tumque ventorum impetus
Navem æstuando impulit, ac omnia una nox erant,

103 Προστρέψεν. Coisl. πρόπεμψεν, πρεμιστ.
109 Δοξῇ. Ita Coisl. Edit. male δοξεῖν.
110 Τῆς. Ita Coisl. Edit. male τοῖς.
115 Οὐδὲ δὲ. Ita Coisl. Male edit. οὐδὲν ἔν.
123 Ἀττων. Ita Vat. et Coisl. Edit. male ἀπτων.

126 Ταύρου τὸν οὐράν. Hibernum Tauri ortum
intelligit qui est circa medium Novembrem, quo
tempore periculosisissime tempestates oriri solent.
Combet. legit τὴν οὐράν.

128 Τότ. Ita Vat. et Coisl. Edit. male τοτ'.

METRICA VERSIO.

Tegamne mira, quis Deus, cernens meam
Cupiditatem, subdidit calcar mihi
(Namque ad salutem sic pias mentes trahit),
An illa potius eloquar? grata pars
Est mentis illud: rursus hoc fastum sapit.
Tacere præstat; sufficit quod haec sciām,
Præsens repugnet vita ne dictis meis,
Fervore ab illo diksita ut nimis procul.
At, quod necesse est, versibus jam persequear.
Languo nondum texerat genas: tamen
Me litterarum ceperat fervens auor,
Veris studentem per nothas succurrere:
Ne se superbe jactarent, qui nihil
Norunt inanem præter eloquentiam,
In guttura sitam, et dulcibus vocum sonis,

Neve implicarer nexibus sophismatum.
Praefere quippe litteris aliiquid sacrū.
In pectus absit venerit ut unquam neum.
Quod autem ephelis servidīs fere accidit
(Præcepit eorum semper est namque impetus,
Non aliter atque pulsus ad cursus salit
Feroz), idem mi contigit. Nam incommodē
Prorsum, efflerato jam mari, cum scilicet
Taurina cauda (sic solent docti loqui),
Affert periculum, fluctibus nec, qui sapit,
Se credit, urbe tunc Alexandri pedem
Movens (et illic quidpiam nam carpseram
Doctrinam), Athenas nave tendebam, latus
Ac jam legebam Cyprium, cum turbinis
Puppim repente vis quatit, noxae omnia

Γῆ, πόντος, αἰθήρ, οὐρανὸς ἥσφιλομένος·
Βρονταὶ δὲ ἐπήγουν διπτερῶν τινάγματο.
135 Κάλοι δὲ ἔρχουσιν Ιστίου πληρουμένων.
Ἐκλινούντες, οἴλαντος δὲ οὐδὲν σθένες·
Βίᾳ γάρ τηράντοιο χειρὸς αὐχένες.
Πλῆρες δὲ ὑπερπορχοῦντος θάλαττος σχάρος.
Βοὴ δὲ συμμιγής τε καὶ θρήνους πλέων
140 Ναυτῶν, κελευστῶν, δεσποτῶν, ἐπιβάτων,
Χριστὸν καλούντων εἷς μιᾶς συμφωνίας,
Καὶ τῶν, οὓς τοπρόσθεντον ἡγνοὺς Θεόν·
Οὐ γάρ φόβος δίλασμα καιρούπερος.
145 Ἄνυδρος δὲ ναῦς· ή ναῦς· εὖθιν γάρ στροβουμένης

Α Νέως, φαγεῖσα σπειράτην βιβήρη σκάφη,
“Η τὸν γλυκὺν θησαύρον είχεν θάτος·
Αιμοῦ δὲ ἀγών ήν, καὶ ζάλης, καὶ πινεμάτων
Νεκροῖς γενέσθαι τούτε μὲν λύσις θέδες
150 Πέμπτη ταχείαν. Ἐμποροὶ γάρ Φοινίκης
Ἄφινοι φανέντες, καὶ πέρι δητές ήδησον,
Λιταις μαθήντες τὸ σθενόν τοῦ κινδύνου,
Κοντῶν ἐρεισμότες καὶ χερῶν ἀράγματα
Νέων στριγγόντες (καὶ γάρ ήσαν εὐσθενεῖς),
155 Εὐέζουσιν τὴμάς ποντίους ήδη νεκρούς,
Ὄς ἐκ θαλάσσης ἐκλιπούντας ἰθύνας.
Ἡ λαμπάδα θνήτουσαν οὐκ οὐστῆς τροφῆς.
Οὐ δέ τηρρούστο καὶ πλέον βρυχώμενος

**682-683 Terra, pontus, æther, coelum tenebris suffusum ;
Tonitrus resonantibus fulgorum vibrationibus.**

135 Stridet rudentes velis tumentibus.
Nutabat malus, nec clavi ultra firmitas :
Vi enim rapiebat e manibus.
Navis implorabatur aquis latera superantibus.
Clamor promiscuus et lamentabilis exaudiensbatur
140 Nautarum, bortatorum, magistrorum et vectorum,
Christum una voce invocantium.
Atque eorum etiam, qui Deum ante non noverant :
Est enim metus doctrinae valde opportuna.
Sed quod omnium malorum erat maxime luctuosum,
145 Navis sine aqua : statim enim ac distorqueri cepit
Navis, disrupta spargitur in profundo scapha,
Quia dulcem thesauros aquæ feret.
Certatum et fames, et aestus, et venti
Mortem nobis intentabant. Sed solutionem Deus
150 Promptam misit. Nam mercatores Phœnices
Subito apparentes, eti metu non carent,
Ubi ex precibus cognoverunt quantis in angustiis periclitaremur,
Contorum fulcris et manuum conatibus
Navim adstringentes (erant enim robustissimi),
155 Servant nos mortuos jam marinos,
Velut pisces extra mare deliquium patientes,
Aut lampadem, qua deficiente alimento, extinguitur.
At mare seviciat, majorique nugitu

157 Bla τάρ. Impetus enim colla manu excutieban-
τιν.

158 Υπερπορχοῦντος ὄνταρος. Combef. legit
ὑπερπορχοῦντος, et verit : *Aqua altiore muro obscina-*
navit et obvolvoleto. Vide supra, carm. 1 hanc
sectionis, vers. 340, ubi legitur alia ejusdem
temporalis descriptio.

140 Ἐξεδίωτ. Its Val. et edit. ad marg. Male
in textu ἐπηρέολου. Combef. ex conjectura sic legit
Δεσπότου ἐπηρέολου, id est qui Christi (Domini) compotes
essent, opponit Gregorius his, qui ante non
noverant, τὸ πρόσθεντον ἡγνούν Θεόν. Communis clamor
omnium nautarum, Christianorum, Christum
invocantium, eorum etiam qui Deum ante non
novent.

143 Ο γάρ φόβος. Ita fere supra vers. 67.

146 Νέως, φαγεῖσα. Ita legimus : et hic locus,
qui valde obscurus erat, planus fit. Edit. vñcī pā-
yēlong.

154 Νέων στριγγόντες. Ita legimus. Edit. autem
vñcī φυγόντες, de quo ita Billius : « Annotat Grae-
cus scholastes in quibusdam libris reperi re pro φυ-
γόντες, quod procul dubio mendosum est, στρι-
γόντες, quia quidem lectio parum mihi arridet.
Itaque multo libentius legerem vñcī τυγόντες, ut
hoc velit Gregorius, humanissimos illos mercatores
remigii labore navim eam, qua ipse vehebatur, as-
secutos tandem esse, atque aquæ dulcis inopia mox
perituri salutarem open attulisse. » Sic Billius.
Benedictini maluerunt στριγγόντες, quod facit sen-
tentia, quamquam peccare videatur metrum. Caius.

METRICA VERSIO.

Involvit una : non humus, non et fretum
Ætherve cerni, vel potest casum. Strepsunt
Permista densis fulgetris tonitrus;
Strident rudentes, vela dum ventis tument :
Malusque nutat : nec juvat quidquam manu
Clavum tenere ; nam statim vis hunc rapit.
Impletur unda puppis : omnes clamitant,
Omnes ad unum flletibus gemes rigant :
Inquit Christum voce genebunda vocant,
Etiā Tonantem qui prius non noverant.
Metus magister est enim longe optimus.
Jam, quod maiorum maximum, bullia in rat.
Erat aqua dulcis. Nam statim turbo ferus

B Aquam sno cum vasculo uulcem mari
Dederat profundū. Sic sitis nos et fames,
Sic turbo saevus, sic graves nobis necem
Venti parabant. At Deus nos hoc malo
Nihil moratus eximit. Nam Punici
Quidam institores, in gravi liet metu
Essent et ipsi, cognito discrimine
Nostro, assecuti remiges nostras ratem
(Firmis erant nam viribus), nos liberant,
Marina pene nil nisi cadavera,
Pisces ut, nuda cum carent salsa, vel ut
Dempto lucerna pabulo mox occidens.
Ast sequor in nos se tamen magis ac magis

Πόντος καθ' ἡμῶν ἥμέραις ἐν πλεοσιν,
160 Οὐδὲν οὐ πλεόμεν εἰδότω πολλαῖς στροφαῖς,
Οὔτε τίν' ὄρώντων ίχ θεοῦ σωτηρίαν.
Πάντων δὲ τὸν κονῖν θάνατον δεσμούτων,
"Ο; κρυπτεῖ; ήν, ἔμοιγε φρικυβότερος.
Καθαρίσων γάρ, οἵς θεούμεθ' ὑδάτων
165 Ἐλλοτριούμην ὑδαῖς ξενοκόπων.
Τούτ' ἦν δύρμος, τοῦτ' ἔμοιγε συμφορά.
Τούτῳ βάσις ἐπεπτον, ἐκτείνων χέρας,
"Υπερκυπούσας κυμάτων πολὺν ῥόν,
Ρήξας κιτῶνα, κείμενος πρηγῆς τάλας.
170 "Ο δέ Εστιν οὐ πιστὸν μὲν, μένεδες δ' ἔγαν,
Πάντες παρέντες τὴν ἐκαντὸν συμφοράν,
Ἐμοὶ συνήγοντος ἐκδητηρίου,
Πλωτῆρες εὐσεβοῦντες ἐν κοινοῖς κακοῖς,
Οὐτια συνήλγουν τοῖς ἔμοις παθήμασι.

A 175 Σὺ καὶ τότε ἡσά, Χριστε, μοῦ σωτῆρ μέγας,
Καὶ νῦν ἐλευθέρων με κυράτων βίον.
Ἐπει γάρ οὐδὲν ἐπιδίος χρηστῆς ὑπῆν,
Οὐ νῆσος, οὐν ἱπειρος, οὐκ ὅρων ἄκρα,
Οὐ πυρσός, οὐ πλωτῆραν ἀστέρες σκοποί,
180 Οὐ μικρόν, οὐ μείζον τι τῶν δρωμένων,
Τί μηχανῶμα; τέ πόρος τῶν δυσχερῶν;
Πάντων ἀπογονῶν τῶν κάτω, πρός σε βλέπω,
Ζωὴ, πονὴ μου, φῶς, κράτος, σωτηρία,
Φοβῶν, πταστάσων, μειδῶν, λόμενος,
185 Πλέκων η χρηστὸν τοῖς ἐκαντοῖς δεῖ.
Πάντων δ' ὑπομνήσας σε τῶν πρὸν θαυμάτων,
Οἰς τὴν μεγίστην χειρά σου γνωρίζομεν,
Πάντοι ῥαγάντος, Ισαράχ ἀδευκότος,
Χειρῶν ἐπάρσεις δυσμενῶν ἡττημένων,
190 Αιγυπτίων μάστιξιν ἐκτετριμμένων

Fremebat in nos multis diebus,
160 Cum nec sciremus, quo nos tot turbines ferrent,
Nec ulla nobis a Deo ostenderetur salus.
Cunctis autem communem mortem metuentibus,
Ego illam, qua occulta est, magis perborrescebam.
Nam a lustralibus, quibus Dei flumus, undis
165 Arcebat me unda hospitium peremptrices.
Hoc era lamentatio, hoc mea calamitas.
Ob hoc clamores emittiebam, extendens manus,
Quorum sonitus vehementer fluctuum stridorem supersabat.
Scissa vestis erat, pronus jacebam miser.
170 Quod autem credibile non est, sed tamē certissimum,
684-685 Omnes omissa sua ipsorum calamitate,
In unum jungantib clamosas precationes,
Pii in communibus malis navigatores:
Adeo condolebant arumnis meis!
175 Tu vero tunc etiam fuisti, Christe, magnus mihi salvator,
Qui et nunc liberas me a sacculi fluctibus.
Cum enim nihil subeset bonæ spei,
Non insula, non continens, non montium juga,
Non fax, non astra, nautis viarum duces,
180 Non parvum quidquam magnumve in iis qua cernuntur,
Quid comminiscor? et quis molestiarum exitus?
Desperans de omnibus infinitis rebus, ad te respicio,
Vita mea, respiratio, lumen, robur, salus,
Terrens, percutiens, blandiens, sanans,
185 Benigna semper innectens contrariis.
Memorabam tibi antiqua omnis mirabilia,
Ex quibus maximam tuam manum prædicamus,
Per mare discussam gradientem Israelem,
Fusos manum elatione hostes,
190 Αἴγυπτον flagellis confritos,

165 Ηλλοτριούμην. Mirum quod vir eximiæ pie-tatis, nondum suscepto baptisme, hujusmodi p-regnitionem adorsus fuerit: neque minus mirandum, quod ad undam maris non confugerit, ut la-

bis primigenia deleteret
179 Ηπύρος. Vat. πύρος, turris. Mox σκοποί.
Edit. ad marg. σημεῖα, signa.

METRICA VERSIO.

Exasperabat, idque per multos dies.
Nec jam liquebat tenderet quamcum ratis,
Nec se salutis ulla pandebat via.
Communis autem cateros cum mors gravi
Pavore quateret, tecta me tamen acrius
Terrebatur. Undis nam miser tum luctricis
Arcebar, undas ob peremptrices maris.
Lacrymas ciebat hoc mihi, luctum et gravem.
Hinc clamitaham squalidus, tendens manus,
Maris strepentes fluctibus sublimius;
Rupini Jacobam vestibus pronus solo.
Quod vixque credas, est tamen plenum fide,
Nautarum onassis quisque propriis cladibus,
Gemebunda votis vota jungebat meis,
Pietate ductus in malis communibus.
Tantus tenebat hos meo ex casu dolor!

B Tum mihi foisti, Christe mi, dulcis salus,
Qui me procellis nunc quoque ævi liberas.
Nam cum bone nil iam spei reliquum forei,
Non insula, non terra, non juga montium,
Non fax, nec ulum sidus ostendens iter,
Nil denique ex his omnibus, qua cernimus,
Quid comminiscor? ei malo quinam exitus?
Diffusus inois omnibus rebus, Deus,
Te specto, vita, lux, salus, robur meum,
Qui nunc minaris, aut feris, nunc blandiens
Sanas, molestis inserens letas vices,
Miraculorum et omnium te submonens,
Tua dextra nobis quies potens sese indicat,
Scissum per æquor ducitur dum plebs tua,
Manibusque tensis in fugam hostis vertitur,
Pharanique flagrum multiplex gentem exterrit,

Αύτοῖς στρατάρχαις, τῆς κτίσεως δουλουμένης,
Σάλπιγξ τειχῶν καὶ δρόμων πορθουμένων.
Προσθίεις τε τάμα τοῦ πάλαι βουούμενος·
Σδε, εἶπον, εἰπι καὶ τοπτὸν καὶ νῦν ἔτι·
195 Σὺ δές με λήψῃ, κατῆμα τῶν σοι τιμών,
Γῆς καὶ θαλάσσης δύον, ἑγγυούμενον
Εὐχῇ τε μητρὸς καὶ φύσεως ἔξιστοις.
Σοὶ ζῆσμι, εἴ τοι φύσιμον διεύθυνον.
Σὺ ζημώσῃ λάτριν, εἰ προσοῖ με.
200 Καὶ νῦν μαθῆτης ὁ σάλιμος. Τίνασσε μοι
Τὸν ὄπον, ἢ πέπειν, καὶ στήτη φύσες.

Τοῦτ' εἶπον· ἡ δὲ Εἰρήνη πνευμάτων στάσις,
Πίστει δὲ πόντος, ἡ δὲ νάυν εὐθύπλοος.
Καὶ τοῦτο δὲ τοῖν ἐμπόρευμα τῆς ἡμῆς
205 Εὔχης. Τὸ γάρ πλήρωμα τῆς νεός ἀπαν
Ἀπῆλθον εἰσεβούντες εἰς Χριστὸν μέγαν,

Αἱ Διπλῶν λαβόντες ἐκ Θεοῦ αὐτηράν.

Πέδον δὲ ὑπερβαλόντες, μικρὸν διπέρων
Εἰς Αἰγαίην δρόμον (Αἰγαῖα τὰ γάρ
210 Ἡ ναῦς) πλέοντες οὐρία κατήραμεν.
Ἐπειτὴν Ἀθῆναι, καὶ λόγοι. Τάχεος δὲ
“Ἄλλοι λεγόντων, ὃς μὲν ἐν φύσῃ Θεοῦ
‘Ανεστράφημεν, πρώτος τὸ πρῶτον εἰδότων·
‘Ως δὲ νέων ἀκμῇ τε καὶ φορᾷ θράσους
215 ‘Ἄλλων σὺν ἀλλαῖς φρατρίαις οἰστρουμένων
Οὗτον διεξήιμεν ἡσυχον βίον
(Πηγὴ τις, οἷμα, πόντος καθ' ὅδοις
Γλυκεῖα πικρῶν, διπέρ οὖν πιστεύεται),
Οὗτον ἐλέμποντο πρὸς τὸν φερόντον εἰς βλάβην,
220 Ἔλκοντες αὐτοῖς τὸν τὰ κρείστον τοῦ φύλους.
Καὶ γάρ με καὶ τοῦτον εὖ πεποιήκει Θεός·
Συνήψειν δινέπει τῷ σοφιστάτῳ φέρων,

Cum ipsis ducibus, creaturam in servitutem redactam,
Muros tubis et cursu vastatos.
Mea etiam addebam his quae olim celebrata sunt.
¶ Thus sum, siebam, et ante et nunc quoque;
195 Tu bis me accipies, possessionem tibi pretiosissimam,
Terræ marisque donum, et matris
Prece, et gravissimum terroribus dedicatum.
Tibi vivam, si duplex effugero periculum.
Tu cultorem amittes, si me projicias.
200 Etiam nunc discipulus turbine agitatur. ¶ Excute ergo
Sommum, aut gradere, et stet metus.
Hec dixi, et cessavit ventorum furor,
Concidit pontus, ac navis recta navigat.
Atque illud etiam exstitit emolumenitum meæ
205 Precis. Cestus omnis, quem navis vehebat,
Pie in magnum Christum affectus abiit,
Duplicem a Deo accipiens salutem.
Rhodium autem prætergressi, paulo post
Ad Aeginaeum portum (Aeginae enim
210 Navis) secundis navigantes ventis appulimus.
Dehinc Athenæ et litteræ. Quid autem hic egerimus,
Loquuntur alii; quomodo in timore Dei
215 Vixerimus, primi inter eos qui prima cognoscere sunt:
Quomodo in juvenitiae flore et audacie testu,
Cum aliis sodalibus juncti insaniarent,
Tranquillam illic vitam traduxerimus
(Ceu fons quidam, puto, marinus inter aquas
Amaras dulcis, ut vulgo creditur);
Neque ab aliis tracti, qui perniciem ferunt,
220 Sed ipsi potius trahentes amicos ad optimæ quæque.
Namque et hoc beneficium a Deo accepi:
Duxit me et conjunxit cum viro sapientissimo,

215 Πρῶτα τὰ πρῶτα. Edit. ad marg. πρῶτα δι-
τες ἦγουν πρόσχημα τῶν εἰδότων τὰ πρῶτα, ήτοι τὰ

Xριστιανῶν, primi, id est præstantissimi eorum quæ
prima noverant, doctrinam scilicet Christianorum.

METRICA VERSIO.

Ducesque belli, conditas res servitus
Tenet, lubisque monia et cursu ruunt :
Addens et hisce mira, qua in me feceras :
¶ Bis, inquietam, sum tuus, nunc et prius;
Bis sumar abs te, non levis possessio,
Æquore dicatum munus et terra tibi,
Voto parentis, et metu gravissimo.
Duplex periculum, te colam, si fugero.
Si me perire siveris, cultor tibi
Peribit. En me turbo discipulum tuum
Jacta. Soporem pelle, vel gradiens metum
Compescere. ¶ Vix hæc dixeram, cum protinus
Cadunt procellæ, fertur in rectum ratis.
Accessit obliter hoc mea lucrum preci.
Nam quos vehebat hæc ratis, Christi ad ūdem
Omnes remota conferunt sese mora,

Duplicem salutem cœlitus nasci ex Deo.
B Transnavigata mox Rhodo, non post diu
Ad Aegineum litus (hinc enim ratis
Erat) secundis statibus pervenimus.
Dehinc Athenæ, ac litteræ. Hic que gessimus
Exponat alter, ut Dei in sancto metu
Vixerimus, inter principes primi viros :
Juvenesque ut inter servidos audacia,
Insanientes cum suis gregalibus,
Duxerimus illic nos dies placidissime
(Ceu flumen illud, ut ferunt, quod labitur
Salsum per æquor, nec trahit salsuginem);
Non obsequentes ad malum trahentibus,
Verum trahentes ad bonum charum gregem.
Mibi namque dederat insuper donum hoc Deu.
Me singularis junxerat sapientiæ

Μόνηρ βίου τε καὶ λόγου πάντων δνοῦ.
Τις οὖτος; ή γνώσεσθε φρδίως μλν·
225 Βασιλεος ἦν, τὸ μέγ' δρελος τοῦ νῦν βίου.
Τοῦτον λόγου τε καὶ στέγης, καὶ σκευμάτων
Κοινωνὸν εἶχον, εἰ τι δεῖ καὶ χορπάσαι,
Συνωρὲς ἤμεν οὐδὲ διστημος Ἐλλάδοι.
Τὰ πάντα μὲν δὴ κοινά, καὶ φυχὴ μία,
230 Δυοῖν δέουσα σωμάτων διάστασιν.
“Ο δέ εἰς τὸν ἡμέας διαφέροντας ἥγανε,
Τοῦτον” ἦν θεός τε καὶ πόθος τῶν κρεισσόνων.
Ἐξεὶ δὲ γάρ εἰς τοσοῦτο θάρσους ἥδομεν,
“Ωστὸν” ἐκλαλήσαι καὶ τὰ καρδίας βάθος,
235 Πλλον συνεπέγγημεν ἀλλήλοις ποθῷ.
Τὸ γάρ δρμάτωμα ποθῶν εἰς συμψιταν.

A Τί λοιπόν; ή πατρίς τε καὶ βίου τόπος.
Καὶ γάρ πολὺς τέτριπτο τοῖς λόγοις χρίνος;
“Ηδη τριακοστὸν μοι σχέδον τοῦτον” ἦν έτος.
240 Ἐνταῦθον δέπτων οἶον εἰς ἡμέας πάθον,
Οἷαν τε δέξαν εἶχον οἱ συμπατέστορες.
Παρήν δὲ καρδίς, καὶ παρήν πολὺς πόνος.
“Εδεις περιπλοκῶν τε καὶ στυγῶν λόγων
Τῶν ἑβδόμων, μνήμης τε ἐμπυρευμάτων.
245 Τῷ μὲν βίᾳ τε καὶ μόρις, εἰχεν δὲ δύμας,
Εἰπόντι πολλὰς αἰτίας τῆς ἑβδόμου.
Ἐμοὶ δὲ καὶ νῦν προτρέχει τὸ δάκρυνον
Τῆς τηνικαῦτα συγγύσσεως μεμνημένῳ.
Πάντες περιστάντες με σὺν πολλῷ τάχει,
250 Ξένοι, συνήθεις, ἡλικες, διδάσκαλοι,

Qui unus et vita et eloquio superereminebat omnes.
Quis ille? certe perfacie cognoscetis.
225 Basilius erat, avi nostri magnum adjumentum.
Hunc et litterarum, et tecti, et consiliorum
Socium habebam, ac si quid gloriari decet,
Par quoddam eramus, non obscurum in Graecia.
Communia erant omnia : mens una
230 Duorum colligans corporum discrepantiam.
Quod autem nos in unum præcipue coniuncti,
Illud erat : Deus, et rerum præstantiorum amor.
Ex quo enim ad tantam fiduciam pervenimus,
Ut etiam elocueremur cordis abdita,
235 Arctiore inter nos amore constricti sumus.
Est enim studiorum consensio ad conglutinationem.
Quid supererat? Patria et vita institutum.
Jam enim multum temporis in litteris contritus erat :
Jam fero trigesimum annum attigeram.
240 Illic agnovi, quantum in nos amorem,
Quantumque de nobis opinionem haberent condiscipuli.
Aderat tempus, aderat magnus labor.
Opus erat complexibus ac tristibus verbiis,
Ad valedicendum idoneis, ac recordationis incitamentis.
245 Ac Basilio quidem vix ac ne vix quidem, sed tamen cedunt,
Cum multis discessus causas proferret.
Mibi vero etiam nucr fluent lacrymæ,
Cum recordor turbationis, qua tune accidit.
Omnes cingunt me ex improvviso,
250 Ignoti, familiares, æquailes, magistri,

225 *Bior* τε καὶ *λόγων*. Vat. βίῳ τε καὶ λόγῳ.
225 *Basilieos ἦν*, τὸ. Edit. male *Basilētos*. Be-
nedictini senerant delenda esse hec verba ἦν τὸ,
quibus deletis, non stat, sed deficit metrum, quod
omnino valet illis merito retentis. Nam primus pes
duas syllabas babet breves longæ præmissas, se-
condus longam brevi subjectam, terius tres bre-
ves, quartus iambum, quintus spondaz, et sextus,
ut requiritur, iambum alterum. Ut admittere-
tur autem Maurinorum opinio, supponendum esset
secundam *Basilētos* syllabam esse longam, et pri-

mam δρέπος pariter producendam esse, cum ultra-
que brevis sit. (CAILLAU).

235 *Συνεπάγγημεν*. Coisl. συνεπάγγημεν.

237 *Ἡ σταρός*. Tempus jam erat, ut nos in pa-
triam reverteremur, ac certum nobis vita genus con-
stitueremus. BILL.

241 *Otar τε δάκρυνον*. Vat. οἵας τε δάκρυ.

244 *Μνήμης τε*. Ita Coisl. Edit. οἱ μνῆστις. —
Si Benedictini, sed non satis bene, cum metrum
prosursus deficit, sexto pede iambum non habente.
(CAILLAU).

METRICA VERSIO.

Viro, anteibat quique vita et litteris
Omnes. Quis iste? Notum erit vobis brevi.
Basilius, avi maximum noslī bonum.
Hic litterarum socius et tecti mibi
Erat. Utique paulum glorier, siquidem hoc licet,
Par quoddam eramus splendidum Grecos apud.
Nil proprium utrique, cuncta sed communia :
Nobis ligabat una mens corpus duplex.
Nil nos at æque junxit, ut cultus Del;
Præstantiorum fervida et ecuiditas.
Huc namque postquam venimus fiduciae,
Ut ima cordis alteri alter predeteret,
Hinc firmiori vinculo nesi sumus.
Nam par voluntas arctius mentes ligat.

B Quid jam supererat? Patria, et vita genus.
Nam tempus ingens flexerat jam in litteris;
Triginta et annos pene tunc exegerat.
Hic, esset in nos quinam amor sodalium,
Opinioque, comperi certa fide.
Aderat dies jam, magnus et labor simul :
Amplexibusque, tristibusque in exitu
Verbis opus erat, quies amor flammæ capit.
Socio quidem cessare, noleentes licet,
Multæ afferenti, cogerent quæ excedere.
At mibi etiamnum lacrymæ ex oculis fluent,
Turbationis illius dum sum memor,
Namque universa me cohora æqualium
Cingens, magistri, cogniti, ignoti mibi,

"Ορκος, δύναμεις, και τι μηγάντες βίας
(Τὸ γὰρ φιλέσι ἐπιθε τολμάν καὶ τόδι),
'Απρέκ κατείχον· μῆδ, ἀν εἰ γένοτο τι,
Πάρεψεν λέγοντες Ἐνθεν· οὐδὲ γὰρ πρέπον
255 Ἡμῶν· Ἀθηνας ἔκπεσεν τὰς τιμας.
'Ως δὴ λόγω δύσσοντες ἐκ ψήφου κράτος·
"Εως ἔκπαν (καὶ γὰρ ἦν δρυς μόνης
Θερήνως τοσσούτος ἀντεῖχε καὶ λόγος),
Οὐ μὴν τελειώς· καὶ γὰρ ἀνθελκεν πατέρες,
260 Πλέστει κρατούσιν τῶν ὥρης ἡλιον σχέδιον,
Ἐνῇ φιλοσοφεῖν τὸν καλῶν ἀραιότο,
Γονεῖς τε γῆρας καὶ χρόνῳ κεχρητότες.
Ἐτερ' οὖν Ἀθηνας μικρὸν ἔμμενας χρόνον
"Ἐκλεψα μικροῦ λάθρᾳ τὴν ἔκδημαν·

A 265 Ἡλέων· λόγους δέειξα, τὴν τινων νόσου
"Ἐπλόσιος ἀπαιτούντων με τοῦθι, ὃς τι χρέος.
Οὐ γὰρ κρότων Ἑμούσιος καὶ φύσιον λόγος,
Οὐδὲ βλακευμάτων τε καὶ λυγισμάτων,
Οἵς οἱ σφόδρα χάρισσαν ἐν πλήθει νέων.
270 Πρωτῶν δὲ τούτῃ φιλοσοφήσας προσθέμην,
"Πλίψαι θεῷ καὶ τάλλα, καὶ πόνους λόγων,
"Ὡς οἱ παρέντες μηδούστους τὰς οὐσίας,
"Η χρυσὸς ἀθροίσαντες εἰς ἄλμης βυθούς.
"Ἄλλ' ὑπέρ εἰπον, τοὺς φίλους ὥρχησάμην.
275 Ταῦτ' ἦν ἀγώνων ὑπέρ ἐγγυμάσματα,
"Η καὶ προτέλεια μειζόνων μυστηρίων.
"Εἴει δὲ λοιπὸν ἀνθρώπων βουλευμάτων.
"Ἐγδον καθίζω τῶν φίλων κρητήριον,

688 689 Adjurant, lamentantur, vis etiam aliquid admiscent
(Amor enim suadebat, ut id etiam audirent),
Violenter detinunt; nec quidquid acciderit,
Inde dimissuros dicunt; neque enim decere
255 Ut mei damnum faciant venerabiles Athenae,
Cui litterarum principatum suffragio suo delaturi sunt;
Tandem inlectunt me (sola enim querens
Talibus lamentis restitisset et verbis);
Nou tameu plene: retrahebat enim patria,
260 Fide omnium, que sub sole sunt, pene princeps,
In qua philosophari præclarum videbatur,
Tunc etiam parentes senectute, et annis ingravescentes.
Cum igitur Athenis brevi adhuc tempore mausissim,
Profictionem suffratus sum pene clam:
265 Veni: eloqui specimen dedi, nonnullorum morbo
Obsecutus sum, qui id a me, veluti debitum quoddam, repetebant.
Non enim plausus et strepitus curabam,
Nec molles et contortas declamationes
Quibus gaudent sophistæ in juvenum cœtibus.
270 Illud enim philosophari ab initio statueram,
Ut Deo projicerent, et alia omnia, et facundiz labores,
Velut qui agros pecudibus pascendos reliquerunt,
Vel aurum congeressent in mari profundum.
Sed, ut dixi, amicis salavi.
275 Haec certaminum veluti preludia fuerunt,
Aut prævia initatio majoribus mysteriis.
Opus erat deinceps virilibus consilio.
Intus amicos in consilium voco,

254 Πέμψειν. Vat. πέμπειν.

255 Ἡμῶν Ἀθηνας ἔκπεσείτε, ut nos amitterent
Athenæ, nobis desisterentur.

256 Κράτος. Litterarum principatum Gregorio offerunt, non tantum ut eloquentiam doceat, sed ut etiam inter eos quasi princeps sedeat.

265 Τύρι τινων ὕδατος. Sic appellat nonnullorum cupiditatem, qui ejus glorie studiosi hoc ab eo possulabant, ut in patriam reversus publicum aliquod doctrinam sua ac facundia specimen ederet.

272 Μηδόστοις τὰς οὐραῖς. Ita edit. Coisl. male sustulit, τάς, quia sustulata voce metrum prorsus deficit, quanquam in contrarium senserint Be-

nedictini, cum verbum μηδούστους secundam et tertiam syllabam breves habeat. Vide quid infra pag. 692 dicimus de anapasto in quarto pede. (CAILLIUS). — Alludit ad Cratetem, qui opes suas percolas pascendas reliquit, libenterque suam pecuniam in mare projectit. Vide supra, lib. i, sect. 2, carm. x, vers. 229 et 240.

274 Ορχηστηρ. Edit. ad marg. πέμπαιγμα ἐν σπουδῇ, lusi parumper.

275 Ταῦτ'. Vat. τοῦτ.

276 Προτέλεια. Ita Vat. et Coisl. Edit. προτέλαι, propylea.

METRICA VERSIO.

Precibus, querelis, vi quoque admista simul
(Suadebat id amor), mordaces me detiuent,
Atque exeuendi mihi potestatem negant.
Neque enim decere dictitant nos perdere
Doctas Athenas, ac simul facundas
Mibi principatum calculis spondent suis.
Quid multa? Flecto (sola nata tot lacrymis
Verbisque querens restitisset); nec tamen
Omnino. Nam me patrium contra solum
Trabes, omnes eminem gentes fide,
Pulchrum ubi putabam me piis studis dare,
Annique uterque fractus et senio parens.

Quocirca Athenas immoratus paululum,
Subduco furtum pene me, ac reperio domum,

B Facundæque do specimen, his obsequens,
Hoc qui exigeant, debitum quoddam velut.
Nam nulla cura me tenebat plausum,
Nec garriendi molliter cupiditas,
Juvenum in catervis quez sophistas afficit.
Atque institutum est hoc mihi primum, Deo,
Ut quez alia, sic studia facundæ
Projiceret, ut agros pecudibus quidem suos
Liquere, ab aliis sunt opes jacta in mare.
Ast hoc amicis, ut prius dixi, dabam.
Prælusiones serice pugnæ hac erant,
Atque altiora linens ad mysteria.
Consilia digna posceret cum jam viro
Ætas, amicos consulere, mentis mea

Τέλον λογισμῶν γηνσίων παρανετῶν.
 280 Σπρέμοδες κατέγε τὴν ἡμήν δεινὸς φρένα,
 Τὸ κρείσον τὸ εἰκότεσσον τὸν τοῖς κρείσοντο.
 Τὸ μὲν τὰ σφράξεις βυθοῦς ὅψαι, πάλαι
 Δεδογμάτων τὸν ἥν, καὶ τότε ἡρεστος πλέον.
 Αὐτῶν δὲ μοι σκοπούντει τὸν θειῶν ὄδον.
 285 Οὐδὲ βρέτον εἴρειν τὴν ἀμεινὸν καὶ λεῖαν.
 "Αλλων γάρ εἶνεν" ἀλλοι καλὸν ἢ κακὸν
 Ἐρανεθ', ὕστερο πολλαχοῦ τὸν πρατέων.
 Τοιούτῳ τούρμῳ, ὃς τινα προσεικάσας·
 Μακράν τιν' οἶον ἐννοῶν ἔκδημα.
 290 Πλοῦν μὲν περεύσειν, καὶ πόνους θαλασσίους,
 Οὐδὲν δὲ δνίνευσον ἡ τις ἀπορτείρα.
 Ήλαν εἴχον ἀνάγρη τὸν Θεοβίτην,
 Καὶ τὸν μέγαν Κάρητον, ἢ ἔξιν τροφήν.

Α Τοῦ Προδρόμου τὸ κτῆμα τὴν ἐρημίαν,
 295 Παιδὸν Ιωναδᾶς οὐδὲ δακενὸν βίον.
 Θεῖον τε Βίβλων αὐτὸς ἔκρατες πόθος,
 Καὶ Πνεύματος φῶς τὸν Λόγου θεωρεῖ,
 Πρᾶγμασιν οὐκέτις ἔργον, οὐδὲ τὴν ἡγυίας·
 "Εἴς τε" διμφοὶ πολλάκις μετακλιθεῖς,
 300 Τέλος διαιτῶ τοὺς πόθος τοῦτον τρόπον,
 Καὶ τὴν πλάνην ἔστησα τοῦ νοῦ μετρίως.
 "Ορέας γάρ οὖς μὲν πρακτικὸς τέρπει βίος,
 "Άλλος μὲν δυνατὸς χρησίμους τῶν τὸν μέσον,
 Αὐτοῖς δὲ ἀγρήστους καὶ κακοῖς στροβουμένους,
 305 Εἴς ὧν τὸ λεῖον ἥδος ἐκκυμανθεῖται·
 Τοὺς δὲ ἔκτος δυνατὰς εἰσταθεῖς μὲν τὰς πλέον,
 Καὶ πρὸς θεοὺς βλέποντας ἡσύχην νοῦ,
 Αὗτοις μόνοις δὲ χρησίμους φύλατροι στενῷ,

Mearum cogitationum sinceros monitores.

280 Delinébat autem meam mentem vehemens turbo,
 Cum inter ea quae præstantiora sunt, id quod præstantius est, quererem.
 Ac ea quidem, quae carnis sunt, in profundum projicere,
 Dudum statutum erat, tuncque placebat magis.

Consideranti autem mihi ipsas vias, quae ad Deum ducunt,
 285 Quænam melior sit et plana, non facile erat invenire.

Aliud enim, aliorum habita ratione, bonum aut malum
 Videbatur, ut sapere fit, ubi quid agendum est.

Res meæ, ut eas aliqui assimilari exemplo, sic se habeant :

690-691 Longam veluti quamdam peregrinationem meditabar;

290 Navigationem quidem effugeram et mariis labores,

Sed vestigabam quænam expeditior esset via.

Magni faciebam Elian Thesbiten,

Ac inclytum Carmelum, et ciborum insolitum,

Desertum Præcursoris possessionem,

295 Filiorum Jonadab vitam sine apparatu;

Sed me rursus tenebat sacrorum Librorum amor,

Ac Spiritus lumen in consideranda Scriptura,

Res cum deserto et quiete non conveniens :

Donec in utramque partem sepe delatus,

300 Tandem inter desideria mea sic litem dirimo,

Satisque mentis agitationem cohibus.

Videns enim quos actuosa delectat vita,

Eos alii quidem utiles esse, his nempe qui in sæculo vivunt,

Sibi autem inutiles, ac malis agitari,

305 Ex quibus placidi mores concutiuntur :

Eos autem qui vale sacerdoto dixerunt, stabiliores quidem esse,

Ac in Deum placida mente respicere,

At sibi solis prodesse angusta charitate,

297 Έγγραφον θεωρίᾳ. In doctrina fideique contemplatione, erudita Scripturarum contemplatione. Cōsus.

298 Πρᾶγμα. Gregorium et Basilium in soliditudine Scripturarum studio incubuisse constat : de cou-

tentioso igitur studio Scripturarum censendus est loqui Gregorius, cum ait, rem esse quae cum deserto non conveniat.

308 Φλέττρῳ στεγνῷ. Angusta charitate, nulla scientia aliorum, sed sui tantum cura occupati.

METRICA VERSIO.

Agitationum quies fruor monitoribus.
 Animum premebat nam gravis turbo meum,
 Dum quero priinas in bonis quidnam ferat.
 Ac jam quidem pridem steterat, haud me dare
 Carni : placebat idque tum multo magis.
 Ac cogitanti de viis gratia Deo,
 Præstantiorem non erat promptum mihi
 Reperi. Namque, rebus in multis velut,
 Aliquid habebant commodi atque incommodi
 Ambæ : utque nostrum comparem eidam rei
 Statum, volutans mente iter longissimum,
 Maris labores providus defugera;
 Scrutabar autem prionor quænam via
 Eset. Subibat Elias menti mœc,
 Carmelus ejus, et novum victus genus,

B Et solitudo ; Prodromi dulces opes,
 Ac vita simplex filiorum Jonadab.
 Contra sacrorum me sitis Voluminum
 Trahebat, hincque prodiens lux Spiritus :
 Ad quod profecto sola non quadrant loca.
 Utrumque porro flexus in partem diu,
 Hoc ipse item transigo tandem modo,
 Animique fluctus comprimo. Namque hos videns,
 Rebus gerendis quos juvat se addicere,
 Aliis quidem esse commodos, non at sibi,
 Versentur ut qui gravibus in tumultibus,
 Mentis quietem qui, velut fluctus, movent :
 At qui foris sunt, hos quidem tranquillus
 Vivere, Deumque mente placida cernere,
 At esc solis utiles sibi, asperam

Καὶ ζῶντας ἐξαλλόν τε καὶ τραχὺν βίον,
310 Μέσην τὸν ἡλιόν ἀέγυνον καὶ μιγάδουν,
Τῶν μὲν τὰ σύννοντα, τῶν δὲ τὸ χρηστὸν φέρουν.
Προσῆν δὲ μεῖζον καὶ χάρες τῶν τιμών,
Λέγω δὲ τοὺς φύσαντας, οἰς ὑπόχρεως.
Τούτων τὸ γῆρας (καὶ γάρ εὐσέβεσταν),
315 Γονεῖστος πρώτην ἡ Θεοῦ τιμὴν νέμεται,
(Ἐξ ὧν ὑπάρχει καὶ τὸ γινώσκειν Θεὸν)
Ἐβαλτον, ἀστηρίζον ἐκ παντὸς σθένους·
Ἐχειραργώγονος, ὡς ἔμαυτῷ δεξιὸν
Θεῖναι τὸ γῆρας, γῆρας θεούμενος.
320 Θερζόμενος γάρ οἴκ περ καὶ σπειρόμεν.
Τοῦτ' ἥν μέρος μοι φιλοσόφου παιδεύεσσες,
Τὸ μὴ δοκεῖν τὸν πρώτον ἀπονεῖν βίον,
Εἶναι δὲ μᾶλλον, ἢ δοκεῖν, θεῷ φίλον·

Α Στήργειν μὲν οὖν δεῖν φόμην καὶ πρακτικούς,
325 Όσοι λελόγχαστο ἐκ Θεοῦ τιμὴν τινα,
Λαοῖς ἔγνοτες ἐνθέοις τελέσασται.
Πλειστὸν δὲ ξένος τῶν μοναστικῶν πόθος,
Καὶ περ δοκούντα συντετάχθει πλεῖστος·
Τρόπων γάρ εἶναι τὴν μονὴν, οὐ συμάτων.
330 Τὸ δῆμον δὲ ἡν μα σεπτὸν, ἀλλ' ἀστηρίζει
Πόρρωθεν, ὡς φῶς ἡλιού τῶν ὑψεων
Ταῖς ἀστενούσαις. Πάντες ἡν δηλιπτα πλέον
"Η τοῦτο δέξασθ", ἐπι πολλαὶ στροφαὶ βίου.
Μηδὲν μέγ' εἰπης συντέμως, δινθρωπος διν.
335 Άστι καλούεις τὰς ἐπάρσεις δι φύνος.
Μηδέν λάρης ξωθεν, τάμα δὲ σπάσει.
Οὐτοι φρονοῦντι δεινὸς ἀπίστει κάλονος
Ο γάρ πατήρ με, καὶ περ ἀκριβέστατα

Vitamque insolitam et asperam traducere,
310 Medium inter utrosque viam ineo,
Meditari ut hic, prodesse ut illi, statuens.
Huc accedebat magus quidipiam, gratia hominum venerabilium,
Eos dice qui me generant, et quibus debitor eram.
Ilorum senectutem (id enim maxime piūm est
315 Parentibus primum honorem, ex Dei prescripto, deferre,
Per quos illud etiam contigit, ut nosceremus Deum),
Horum, inquam, senium foebam, firmabam totis viribus:
Manu ducebam, nt mihi prosperaram
Pararem senectutem, dum me senectutis miseret.
320 Talis enim metimus, qualia seminavimus.
Haec pars erat philosophia mea,
Non videri primariae vitæ labores exantlare,
Magisque esse, quam videri, Deo amicum :
Diligendos quidem putabam etiam actuosos,
325 Quotquot a Deo honore aliquem sortiti
Populos regunt divinis mysteriis.
692-693 Sed major me tenebat vitæ monastice amor,
Quauis viderer inter multos versari;
Morum enim esse monastica vitam, non corporum.
330 Thronus autem episcopalis erat mihi venerabilis
Procul, velut solis lux oculis
Infrunioribus. Quidvis potius speravi
In variis vita vicissitudinibus, quam id me accepturum.
Nihil magni asseras tenere, cum homo sis.
335 Ea semper deprimit invidia, que alte assurgunt.
Ne aliunde exempla sumas, sed mea speces.
Ita sentienti gravis incidit tempestas.
Mens pater, quanvis accuratissime

310 Μητάδωρ. Ita edit. in marg. Male in textu
μητάδων.
315 Ἐκ Θεοῦ. Ex Dei prescripto. Ita Benedic-
tini, qui forsan melius cum Billio vertissent pri-
mum post Deum. (CAILLAU)
321 Παιδεύεσσες. Ita Vat. et edit. in marg. Ma.e

in textu παιδεύεσσεων.
322 Πρώτος ἔχοταί διον. Hoc primum mihi
cura ac studio fuit, ut quanvis τῶν ἀστηρῶν, hoc
est eorum, qui totos sese ad Dei cultum conseruerunt,
more viverem, operari darem, ne quisquam hoc sci-
ret, solo nimirum Deo contentus. BILL.

METRICA VERSIO.

Vitamque, nimis et segregem traducere :
Media inter illos hosque procedo via,
Meditans ut isti, commodum illorum ſemulans.
Suberatque, causa gravior, ut parentibus
Cultum exhiberem, non piger, quem debeo.
Horum senectatum (nam quid est magis piūm,
Quam primum honorem post Deum satoribus
Præberere, per quos nos quoque Deum noscimus?)
Meis foebiebam, commodum ut mihi redderem
Senium, senectam languidam ipsum fovens.
Nam quale semen, talis est messis quoque.
Vitæque sanctæ pars erat res hac mihi,
Ut ne viderer principem vitam sequi,
Potius sed essem, quam viderer, Numini

B Gratus. Colendos ac quidem rebar quoque
Rebus gerendis deditos, quique ex Deo
Honorem adepti sacra per mysteria
Piebem gubernant : attamen monachos magis
Exoscularū, pluribus mistus licet.
Nam vita monachum, nou lotus solus, facit.
Augusta quādam res erat sacer mihi
Thronus, remoto sed procil, Phœbi ut jubar
Luminibus ægris. Omnia putabam prius
Fore, quam tot avi sumerem hunc in fluctibus.
Magni loquare nil levius, cum sis homo.
Semper superbos improbus livor premit.
Exempla longe ne petas : me conspice.
Sic sentientem turbo me sevus rapit.
Nam genitor, etsi mens ei notissima

Γνώμην γινώσκων τὴν ἐμήν, οὐκ οἶδ' θίνεν,
340 Ιαυς δὲ φιλέρῳ πατρικῷ κινούμενος
(Δεινὸν δὲ φιλέρον ἔστι σὺν γ' ἔξουσι),
Ὦς δὲ κατάποι ταῖς πέδαις τοῦ Πνεύματος,
Ὥς τέ εἰχε τιμήσεις τοῖς ἀμετόνοις,
Κάμπτει βασίως εἰς ὄρην τοὺς δευτέρους.
345 Οὗτοι μὲν οὖν ἡλγησα τῇ ευρανίδει
(Οὐτοῦ γάρ ἀλλος τοῦτο καλεῖται),
Καὶ μοι τὸ δεῖν Πνεῦμα συγγενωσάσθαι
Οὔτοις ἔγνοι). ὕστε πάντοις ὅδηροις,
Φθίων, φυσάντων, πατρίδος, γένους λυθεῖς,
350 Ήσοι οἱ μάρτιοι τῶν βοῶν πεπληγότες,
Εἰς Πόντον ἤβον, τῆς ἀντας φάρμακον
Θήσαν ἐμετῷ τῶν φίλων τὸν ἑνερον.
Ἐκεῖ γάρ ἤστε τὴν θεοῦ συνουσίαν

Α Νέφει καλυψθεὶς, ὃς σοφῶν τις τῶν πόλαις·
555 Βασιλεὺς οὖτος ἦν, δὲ νῦν μετ' ἀγγέλων.
Τούτῳ τὸ λυτοῦν ἔξεμάθασσον φρενός.
Ἐπει τὸ δὲ μὲν γῆρας τε κάμνων καὶ πόθῳ
Ἐδέστο πολλὰ παιδίς δὲ χρηστὸς πατέρης,
Τιμὴν παρασχεῖν ταῖς τελευταῖς πνοῖς,
360 Ἐμοὶ δὲ ἐπεσαν δὲ χρόνος τὴν συμφοράν,
Ὦς μῆτος ἔχην, αὐτοῖς ἐτιθέντος τρόγυ,
Δεισίστησαν γαμού πατρικῶν κινημάτων,
Μή μοι τὸ φιλέρον εἰς κατάρον ἐκπέσῃ·
Τοιούτον ἔστιν ἀπάλτητη ὥργισμάνη.
365 Μικρὸν μέσον τι, καὶ πάλιν τρικυμία,
Οὐκ ἔστιν εἰπεῖν δοσὸν ἀγριωτέρα.
Οὐδὲν δὲ κεῖρον πάντα γνωρίσαι φύοις.
Ἄρχη τιν' ἔκρατε' οὐμέδος δέλεφος κοσμικήν·

Sententiam meam nosceret, nescio unde,
340 At forte, paterno amore permotus
(Magnam enim habet vim amor cum potestate conjunctus),
Ut me constringeret vinculis Spiritus,
Et quod habebat præstantius, eo me decoraret,
Incurvat violenter, ut secundas sedes teneant.
345 Tantus ergo dolor mihi inustus tyrannide
(Nondum enim alio nomine hoc appellare possum,
Mihique Spiritus divinus ignoscat
Sic affecto), ut omnibus subito
Amicis, parentibus, patria, cognatis solutus,
350 Velut boves asili spiculo puncti,
In Pontum venerim, meroris remedium
Conciliaturus mihi, amicum Deo plenum.
Ilic enim exercebat contubernium cum Deo,
Nube copertus, ut antiquus ille sapiens:
355 Basilius is erat, qui nunc cum angelis est.
Per hunc molestiam animi delinieham.
Sed cum senio laborans et desiderio mei,
Multæ cum prece rogaret filium optimus parens,
Ut honore exhiberem extremitis halitibus,
360 Cumque mihi tempus calamitatem coqueret,
Quod quidem nunquam oportuisset, rursus in profundum curro,
Veritus gemutum paternam commotionis,
Ne mihi amor in maledictione excideret;
Eiusmodi est simplicitas ira percita.
365 Paulom effluxit temporis, et rursum tempestas,
Quæ quanto acerbior fuerit, non facile dictu est.
694-695 Sed nūbi nocebit omnia amici enarrare.
Munus quoddam exercebat frater meus sacerdos,

346 Τοῦτο κατέστ. Ita Vat. Edit. τοῦτ' ὀνομάζεται, sed male, quia metrum deficit. — Sic Benedictini, qui mendio alio meudo correxisse videuntur, cum prior verbi κατέστη syllaba brevis sit: nisi forte tres syllabas in hoc verbo admiserint dividendo ultimam diphthongam. Forte melius servaretur lectio editorum, cum anapæstum iamvis non prorsus

repungnare etiam in sedibus legitimis notaverin.
Scal. et Arnal. p. 176, ut videre est apud Morell.
Thesaur. pag. 9, sect. 4, not. v. Forte melius τοῦτο
τὸ κατέστ. (CAGLIA).

354 Σωστὸν τις τῶν πατέρων Moyses.

362 Κινημάτων. Edit. ad marg. μηνιμάτων, indignationis.

METRICA VERSIO.

Mea esset, unde motus haud equidem scio,
Amor paternus forsitan hunc induxerat
(Amor at, potestas cui comes, vim maximam
Habet), ut catenis Spiritus me astringeret,
Daretque honores, quos habebat maximos,
Per vim secundis collocat me in sedibus.
Quae mihi tyramnis tam gravis menti fuit
(Hanc rem vocare non enim possum secus :
Ignoscat autem sancta Mens. queso, id mihi),
Ut mox sodales, mox parentes et meos,
Mox et propinquos deserens, patrion et larem,
Ut sevo asili spiculo puncti boves,
In Pontum abiens, pellerem ut curas graves,
Luctusque, amici melleo amplexu fruens:
Degebat illic maximo qui cum Deo,

B Moses ut olim, nube sub densa latens.
Erat hic Basilius, qui modo inter angelos
Vivit: levabat tædium hic mentis meæ.
At cum senecta quassus, et cupidine
Nostræ, rogaret me parens obnixus,
Ut me propinquai jam neci misereseret,
Ac cœctus esset jam meus tandem dolor,
Quod contigisse haud debuit, rursum in mare
Feror, parentis anxios gemitus timens,
Amoris in me ne loco diras preces
Conciperet, ut sit, cuu furiit benignitas
Contempna. Paulo post caput rursus nova
Procella multo sevior nostrum peit.
Hanc quin amicis indicem, nihil vetat,
Munus gerebat publicum quoddam meus

Ἄδελφος οδμός ι ὁ κάκισθ, δυνον σθένεις!
 370 Ἡδὲ τὸν ταπεινὸν πότισ. Ἐν δὲ ἀρχῇ μέση
 Θήσαει, κυνῶν δὲ πᾶσθαις ἐξαντοται
 Τοὺς τοῦ βανδόντος χρήματα καὶ λεψάνους.
 Πάντας ἐπάρασσον οἰκεῖται, ἔνοι, φύλοι.
 Τίς γάρ πενούσης οὐ ξυλεῖται δρυς;
 375 Ἡδὲ δυνάμενος ἡχεῖ εἰς ἐμὸν λόγον,
 Οὐσότος οὐ δέσιται πραγμάτων ἐπιδρομές.
 Πτηνὸν γάρ εἴμι φύδιον μετάροπον.
 "Οὐμως δὲ ἀνάγκη πάντα τῷ καλῷ πατέρι
 Συνδαρέτεν, καὶ χρηστὰ καὶ τάνατοι,
 380 Κοινωνῶν δύτα πραγμάτων, οὐ χρημάτων.
 Ός δὲ οἱ βάσιν τοπρώτοις ἐμπειργότες,
 "Απακ διλούσαντος, εἰς χρηματοῦ βάθος
 Πίπτουσιν, οὐκέτη δύτες αὐτῶν ἐγκρατεῖς,

Α Οὕτως ἔμοιγε τῶν κακῶν γεγευμένη,
 385 Ἀλλος επ' ἄλλο δεινὸν ἔχεγεσθαι.
 "Ηκέν ποδί τημέν (τάν μέση σιγγοσμαί,
 Τοῦ μὴ δοκεῖν βλάσφημον ἐκφέρειν λόγον
 Κατ' ἀνδρός, δην νῦν εὐλογῶν ἐπαυσάμην),
 390 Βασιλεός (οἱ μοι τῶν λόγων! ἡρῷ δὲ δημαρχός)
 "Αλλος πατήρ μοι φορτικώτερος πολύ.
 Τὸν μὲν γάρ ἔχην καὶ τυραννοῦντα στέγειν.
 Τὸν δὲ οὐκ ἀνάγκη, τῆς ἐπαίρετας γάριν
 Ελλαζην περούης, οὐκ ἀπαλλαγὴν κακῶν.
 395 Οὐκ οὖτις ἔμαυτον τὰς ἀμαρτίας πέλον,
 Αὶ πολλὰ δὴ μι πολλάκις δεδήχασι,
 Μέρμφομ, ὑπερέσσοντος ὃς δει νέον
 Τοῦ συμπεσόντος, ή σ τῆς ἐπάρσεως,

Frater meus! O nequissime, quam potens es!
 370 Erat autem thesaurorum custos. Medio autem in munere
 Moritur, canumque multitudine assilit
 In defuncti pecuniam, et quidquid reliquerat.
 Omnia dilacerant famuli, extranei, amici.
 Quis enim, collapsa queru, non sibi ligna comparat?
 375 Ego autem, quantum ad me attinet,
 Nunquam timuisse negotiorum incursiones:
 Avis enim sum facile avolans.
 Sed tamen necesse erat omnia cum praeclaro patre
 Sustinere, et prospera et adversa,
 380 Participemque negotiorum, non pecuniae.
 Quemammodum autem, qui statim fricerunt gradum.
 Semel labantes, in praecepiti fundum
 Incidunt, sui jam non compotes,
 Sic mihi, postquam mala degustavi,
 385 Alio ex aliis molestie exortæ sunt.
 Venit quondam nobis (media prætermisso),
 Ne videar crimen inferre
 Viro, quem modo laudibus extuli,
 Sed venit nobis omnium amicissimum,
 390 Basilius (o quid dicturus sum? dicam tamen),
 Alius mibi pater longe durior.
 Illum enim ferre oportebat, etiamsi tyrannidem exerceret:
 Istitus autem ferendi necessitatē non imponebat
 Amicitia dannum ferens, non liberans a malis.
 395 Nescio an mea potius peccata,
 Que multum me ac saepè monorderunt,
 Incusæ (effervescit semper ut recens
 Id quod accidit) an tuam elationem,

374 Τὸν πεσούσης. Ita sup. carm. 1, *De rebus suis*, v. 18, etc.

386 Τὸν μέρον. De Basilio, postquam episcopus creatus est, loquitur.

388 Οὐντούσιον ἐκανοδην. Hæc verba iununtur carmen istud statim post funebrem Basili

390 Βασιλείος. Ita Vat. Edit. Basilew.

397 Οὐντούσιον. Ita Coisi. Edit. male ὀντο. Concepimus ex Sasimensi episcopatu dolorem significatis Gregorius: cuius doloris cicatricem nulla temporis longinquitas obduxit: imo semper tanquam re-

cens in ipsis pectore seruebat.

METRICA VERSIO.

Germanus. O quæ vis tua est, nequissime!
 Questorem agebat: inque medio munere
 Excedit ayo. Tum canum vis maxima
 In mortui nummos rabiida, et censem ruit.
 Lacerant amici cuncta, servi, extranei.
 Quis enim cadente ligua non queru rapit?
 Quantum attinebat ad meas res scilicet,
 Negotiorum non timebam sarcinas.
 Volueris enim sum facile in altum provolans.
 Sed me decebat patre cum dulci neo
 Tam late ferre, quam vices rerum asperas,
 Atque esse socium, non opum, at molestie.
 Sed, ut gradum qui fixerit primo, seniel
 Labante gressu, fertur in præceptis statim,
 Nec se tenere jam potest: hunc in modum,

B Gustare dura contigit postquam mihi,
 Orti subinde sunt novi casus mihi.
 Accessit ad nos (media nam silentio
 Preman, virum ne criminari existiner,
 Quem laude summa proxime in colun tuli),
 Accessit, inquam, maxime charus miki
 Basilius (o quid narro? sed dicam tamen),
 Alius parente durior multo pater.
 Ferendus illi namque erat, dum cogaret,
 Non hic, sodali dum suo damnum invehit,
 Calamitatum non levamen tristum.
 Meisue noxis imputare hoc debeam,
 Punctere pectus quæ meum jam aspius,
 Ignoro (vulnus semper hoc quippe, ut recens,
 Fervescit), an te, summe vir, potius notem,

'Ανδρῶν δριτας, ή γε δέδωκαν δ' θρόνος.
 400 Ής τῶν γε λοιπῶν εἰνεχ', τὴλων λόγων,
 Τάχ' οὐδὲ διν αὐτὸς ἡξίους ὑπερέκυνεν·
 Ούσκουν τοπρόσθεν, ὡς φέριστ', οὐδὲ ἡξίους·
 Εἰ δὲ ἡξίους, τυχόν σε τῶν εἰν εἰδότων
 "Άμφω, κατέσχεν δι τις εὐγνώμων κριτής;
 405 Τί οὖν πέπονθας; πᾶς τοσοῦτον ὅθρως
 "Ερδῆψας τῇδε; οὐδὲ διοτε τὸν βίου
 Νόμῳ φίλας οὐτῷ σεβουστής τοὺς φίλους.
 Λέοντες δὲ μὲν ἔχοντες, ἀλλὰ σήμερον
 Πιθηξ ἄντες· σοὶ δὲ μικρον καὶ λέων.
 410 Εἴ τοι γέ τάντας (φέργεον' ὑψηλὸν λάγον),
 Οὔτως ἔρως τοὺς φίλους, οὐ χρήν γ' ἔμει,
 "Ον καὶ φίλων ἐμπροσθεν ἥγεις ἦν ὅτε,
 Πηρὶ δὲ ὑπερνεφῶν τὰ πάντα ἔχειν κάτω.

A Τί, θυμὶ, βράδεις; εἶργε τὸν πῶλον βίᾳ.
 415 Πρὸς νύσσαν αὐθὶς οἱ λόγοι. Ἐκεῖνος δὲ
 Ψάντης ἐμογε, τὰλλα δὲ ἀψεύδοστας,
 "Ος μου λέγοντος ταῦτ' ἀκούσας πολλάκις,
 Ής νῦν μὲν δίστι πάντα, καὶν χείρω πάσῃ.
 Εἰ δὲ ἔκλιποιν οἱ τεκόντες τὸν βίον,
 420 Κάμοι τὰ πράγματα· ἔκλιπεν ἀπας λόγος,
 "Ος δὲ τι κερδάναμι τῆς ἀνεστοῦ
 Ζωῆς, πολίτης βρατά γ' ὃν πανεῖδες τόπου.
 Ταῦτ' οὖν ἀκούνων, καὶ συναινοῦν τῷ λόγῳ,
 "Ουμος βλάστε" εἰς ἐπισκοπῆς Θρόνον
 425 Αὐτός, πατήρ τε, οὐς με τοῦτο περνήσας.
 Μή τοι ταραχθῆ, πεινὲ δὲν ἔκμαδός το πάν.
 Εἰ πλείστον ἐσκέψαντο δυσμανεῖς χρόνον,
 "Οπως ὀπιμάσαιεν, οὐκ δόλον τινά

Virorum optime, quam tibi afflavit thronus.
 400 Nam ceteris in rebus, in sequilibus studiis,
 Forsan ne ipse quidem te existimasses praeclere:
 Ac profecto anteā, o præstantissime, non existimabas;
 Aut si existimasses, fortasse ex his qui probe noverant
 Ambos, te repressisset æquus aliquid iudex.
696-697 405 Quid igitur passus es? Quomodo tantopere nos subito
 Projecisti? Utinam pereat ex vita
 Lex amicitia sive amicos honorantis.
 Heri leones eramus, sed hodie
 Simius ego; tibi vero parva res est etiam leo.
 410 Quid si omnes (magna eloquor voce)
 Sive amicos spectares, exceptum me oportuit,
 Quem amicis omnibus aliquando anteponebas,
 Antequam in altum sublatus omnia infra te haberet.
 Anima, quid effervescit? Equum vi comprime.
 415 Sed rursus ad metu oratio. Erat ille
 Mibi mendax: cetera autem a mendacio alienissimus,
 Qui cum sape dicentem me audisset,
 Omnia quidem nunc mihi tolerabilius esse, etiam si pejora accident,
 Sed si vitam parentes relinquunt,
 420 Certissimum mihi esse negotia relinquere,
 Ut fructum aliquem percipiam ex vita
 Foco carente, non invitus eijuslibet loci civis;
 Haec cum audiret, et iudicio suo comprobaret,
 Vim tamen inferit ad episcopatus sedem
 425 Ipse et pater, qui in tunc me iterum supplavit.
 Non prius turberis quam audieris omnia.
 Si perdiu deliberassent inimici,
 Quoniodo me dedecorarent, non aliam puto

400 Ηλίκων Λόγων. His verbis significat studia litterarum, quibus communem cum Basilio operam navaverat. Sic infra sect. 2, carm. 1, ad Hellenium, vers. 297, roget eum ut patriam reveratur et ἡλίκων

μῦθον, aqualem doctrinam.
 409 Σοὶ δέ. Ita Coisl. Male edit. σὸ δέ.
 413 Ηπέρ δι. Ita legimus. Edit. male δις.
 414 Τί. Θυμὶ. Ita Coisl. Edit. male θυμὶ, τι.

METRICA VERSIO.

Taumque astum, quem tibi invexit thronus.
 Nam, sede dempta, cuncta si species, mihi
 Nec forte velles ipse te præponere,
 Ut nec volebas antehac, vir optime;
 Idque ambientem, credo, judec quispiam,
 Qui nosset ambos, te tamen compesceret.
 Contemponis ergo quoq̄ta fuit
 Repente causa? Charitas haec funditus
 Preat, amicos intimos que sic colit.
 Heri leones nos eramus; simius
 At ipse nunc sum, tu fere ast contra leo.
 Sublime quiddam proferam: reliquos licet
 Sic tu sodales cerneres; non me tamen
 Decebat, olim ceteris charun magis,
 Ante extulisset editus quam te thronus.

B Quid, anime, ferves? fac equum vi reprimas.
 At sermo tendat rursus ad metam. Fuit
 Iu me ipse mendax: cetera at verissimum.
 Qui sape vocem hanc ore de nostro legens,
 Animo ferenda cuncta nunc æquo mihi,
 At si parentes clauderent vitæ dies,
 Negotiorum linquerem ut molem, fore,
 Quo ferre fructum quecipiam vitæ foco
 Possem parentis, civis in quoq̄ loco:
 Haec cum audiisset sepius, dicta et mea
 Probaret, ipse me tamen vi presulem
 Facit, atque fallens rursus hic natum pater.
 Quod restat audi, nec tumultus excita.
 Si cogitassent perdiu inimici mei,
 Quanam arte parere dedecus possent mihi,

Εύρετιν αν αυτοὺς οἵμ' ἡ τὸν νῦν τρόπον.

430 Ποθεὶς ἀχούσας; Πάλτες δὲν ἐρῶσι σοι,
Οσος τὸ πρᾶγμα ἔδοξε τῶν οὐκ αἰσιων.

Ἐγώ μὲν οἶον ἐμπάρεσχον τῷ φύλῳ

Ἐμαντόν, οὖδε Πόντον, οἴδε καὶ πολίς
Κασταρένον, καὶ πάντες οἱ κανοὶ φίλοι.

431 Μικροπερπέτης γάρ ταῦτ' οὐνεῖται ἐμέ.

Τὸν μὲν γάρ εἰ παύθετα μεμήσθαι πρέπει
Ὄν εὖ πέπονθε, τὸν δράσαντα δὲ οὐδεμῶς

Οὐδὲ οἷον ἥμιν, πειθέτω τὰ πράγματα.

Σταθμός τέ εἴηντι ἐν μέσῃ λεωφόρῳ
432 Τῆς Καππαδοκῶν, δε σχίζεται εἰς τρισσήν οὖν,

Ἄνυδρος, δύχλους, οὖδε διώκεινος,
Δεινῶς ἀπευκτὸν καὶ σταθερόν.

Α Κόνις τὰ πάντα, καὶ φόροι, καὶ δρματα,

Θρήνοι, στενάγμοι, πράκτορες, στρέβλαι, πέδαι,

443 Λαδεὶς δὲσοι ἔνοι τε καὶ πλανώμενοι.

Αἴνη Σασίμων τῶν ἑμῶν ἐκκλησία.

Τούτοις μὲν διεπικοντα χωρεπισταύποις

Στενώμενος δέδωκε τὴν εἰδύλγιας!

Καὶ ταῦτ', ΙV, ἀρπάζοντος διλού πρὸς βλαν,

430 Περικρατήσῃ τὴν καθέδραν κανίονες.

Ἡμεῖς γάρ αὐτῷ τῶν δρῆσιν φίλων

Τὰ πράκτα· καὶ γάρ ἡμεν δλκιμοὶ ποτε,

Καὶ δεινῶν οὐδὲν τραύματ' ηὔλογημένα.

Πρὸς τοὺς γάρ διλοὺς οἵς ἀπηριθμησάμην,

435 Οὖδε ἦν ἀναιμωτί γε τοῦ θρόνου κρατεῖν.

Μεταβάγμιον γάρ ἀντεπιστόπων δύο

Quam istam, illos inventuros viam.

430 Vis audire? Narrabunt tibi omnes

Quicunque rem minime congruan iudicaverunt.

Equidem qualem præbuerim amico

Me ipsum, novit Pontus, novit et civitas

Cæsariensis, et omnes amici communes.

433 Sed hac exprobare indecorum foret.

Nam qui beneficia accepit, eum memorem esse decet

Eorumque illi benefacta sunt, minime vero eum qui fecit.

Illi vero qualis in me fuerit, res ipsa persuadeant.

Statio quedam est in medio pervigilante via

440 In terra Cappadocum, quæ scinditur in triplicem viam,

Sine aqua, sine virore, nihil habens liberale,

Horridus valde et angustus pagus.

Omnis hic pulvis et strepitus, et currus,

Lamenta, ejulatas, exactores, tormenta, compedes,

698-699 445 Populus vero, quotquot peregrini et errones.

Hec erat Sasimorum meorum ecclesia.

His me dedit, qui quinquaginta chorepiscopos habens

Non satis locuples erat: o munificentiam!

Atque idcirco etiam, ut, per vim rapiente altero,

450 Victor esset, novam cathedram instituens.

Ego enim inter bellicosissimos illius amicos

Primas oblinebam: strenuus enim aliquando fui,

Nec molesti quidquam habent benedicta vulnera.

Nam prater incommoda a me enarrata,

455 Nec poterat quidem sine sanguine sedes teneri;

Erat enim confinium duorum inter se certantium

429 *"H. rōr."* Ita habet Coislinianus codex. Male autem edit. et tōv.

431 *Atoīor.* Vat. δοτῶν, sanctam.

439 Στρατός. In Sasimorum oppido, ad publicos usus disposita erant vehicula.

445 Καὶ ἄρατα. Iba Vat. Minus bene edit. οὐδὲ δρυσι, εἰς curribus.

447 Χαρεπισκόποις. Rurales decanos intelligit, inter quos divisa erat amplissima Basilii diocesis.

448 Στρούμονος. Ita edit. et Benedictini in ver-

sione. Forte melius σθενώμενος, πραταλεῖς, robore. — *Carllau.* — Ibid. τῆς συνχιλα. Vat. τῆς εὐτύχας, o prosperitatem!

449 *Ir'* δρόδοτος διλο. Significat Gregorius se a Basilio creatum episcopum, ut viles oppidum istud tueretur adversus Anthymum qui vi illud arripere conabatur. Vide supra epist. XLVIII et seq.

453 *Kai δειρότ.* Alludit ad lapides quibus impeditus fuit Constantinopoli.

METRICA VERSIO.

Hunc unum opinor hos reperturos modum.
Audire gestis! Dicet hoc quisvis tibi
Ex his, quibus res est parum visa haec decens.
Ut me erga amicum gesserim omni tempore,
Et Pontus, et urbs Cæsaræ novit probe,
Et qui iutrusque sese amicos prædicant.
Hec exprobare non enim nos haec decet.
Benefacta namque, quis accepit, libens
Meminisse debet, qui dedit non ast item.
At qualis in nos ille, res ipsa indicet.
In regia medio via est vires situs,
Qui scindit in tres se vias, lymphis carens,
Exors viroris, libero indignus viro,
Arctumque protersus oppidum, triste et nimis.

B Hic cuncta strepitus, pulvis hic cum curribus,
Lamenta, fletus, carnifex, et compedes,
Tormenta: cives hospites hic, et vagi.
Erat haec meorum Sasimorum ecclesia.
His, liberalis scilicet vir, me dedit,
Denos haberet quinque cum antisites
Sub se: et quidem, vi vindicante ut altero,
Victor maneret, erigens sedem hanc nove.
Nam nos amicos martios quandam sibi
Putabat (ut et strenuus quandam fui):
Benedicta non est conquerendum ad vulnera.
At prater alia, dicta nunc que sunt mibi,
Tironum haud licet consequi sine sanguine.
Namque amulorum presulium confinium

Ταῦτ' ἦν, συνεργάγει τε δεινός τις μάθος,
Οὐ δημιουργός ἡ τομὴ τῆς πατρίδος, —
Δύο πολεῖς τάξασα μικρῶν μητέρας.
460 Ψυχαὶ πρόδραπει, τὸ δὲ ἔστιν ἡ φιλαρχία·
Όκνον γὰρ εἰπεῖν, οἱ πόροι τε καὶ φόροι,
Ἐξ δὲ δοκεῖται πᾶς δὲ κόσμος δίδιλως.
Τί οὖν μακεῖν πρὸς θεού, δίκαιον ἦν;
Στέργειν; Δέχεσθαι τῶν κακῶν τὰς ἐμβολάς,
465 Βάλλεσθαι ἀντί· Συμπνήγεσθαι βορδόρην·;
Μηδὲ Ἐνδιά θείην εὐπορεῖν ὑδραγα τόδε,
Ἄει βιαλεῖς ἐκ σπλήνης ὑδούμενον;
Μηδὲ δρόντας τῷ ἔξωφ διατλάσας,
Πλένης πάντα λαὸν εὐθύνειν λαχών,
470 Ἐν δὲ μὲν κατορθώνταμι μηδὲ ἐν βλέπων,
Θεοὺς αἱ πόλεις ἔχουσαν εὐπορῶν κακῶν,

Α Τρυγῶν ἀκάνθας, οὐκέτις ῥέα,
Τὰ δεινά γυμνά τῶν καλῶν καρπούμενος;
“Ἄλλην ἀπάλτει μ',” ἦν θέλης, εὐψυχίαν,
475 Τὴν δὲ πρότετον τοὺς ἔμοι σοφοτέροις.
Τοιοῦτ' Ἀθῆναι, καὶ πάνοι κοινοὶ λόγων,
‘Ομδοτεγές τε καὶ συνέστιος βίος,
Νοῦς εἰς ἐν ἀμφοῖν, οὐ δύω, θεῖμ' Ἑλλάδος,
Καὶ δεξιαῖς, κόσμον μὲν ὡς πόρρω βαλεῖν,
480 Αὔτοὺς δὲ κοινοὶ τῷ θεῷ ζησαι βίον,
Ἄδηγος τε δοῦνας τῷ μόνῳ τοφῷ Λάγηφ.
Διεκδικεῖσθαι πάντα, ἔργαται χαραῖ,
Αὔρας φέρουσαν τὰς πάλαις ἐπιτίθας.
Ποὺ τις πλανηθῇ; Θήρες, οὐ δέξεσθε με;
485 Παρ' οἷς τὸ πιστὸν πλεῖον, οὐς γ' ἔμοι δοκεῖ.
“Ἐσχον μὲν οὕτω ταῦτα, συντόμως φράσαι.

Episcoporum, ac grave quoddam exarserat bellum,
Cujus causa sectio patrie,
Duas urbes parvarum matres instituens.
460 Anima praetextus erant, sed revera dominationis amor:
Vteror enim dicere, redditus et tributa,
Quibus misere totus agitatur mundus.
Quid igitur, per Deum, facere me æquum fuit?
Contentum esse! Malorum excipere incursum?
465 Ense feriri, suffocari luto?
Nec habere ubi hoc senium collocem,
Dum semper e tacto per vim extorbur?
Nec panem habitus, quem hospiti frangam,
Pauper pauperem populum regendum sortitus,
470 Nihil prorsus videns, quod præclare possim exequi:
Malis abundans, qua in urbibus occurrit:
Vindemians spinas, non rosas legens,
Mala bonorum expertia carpens?
Aliam a me exposce, si voles, magnanimitatem,
475 Atque hanc propone his qui me sapientiores sunt.
Talia Athenas pepererunt, et communies litterarum labores,
Eiusdemque tecti et mense: consors vita
Mens una, non duæ in ambobus, res mira visa Græcia,
Dataque dexteræ, mundum ut procul rejiceremus,
480 Deoque simul viveremus
Ac litteras dicaremus soli sapienti Verbo.
Dissipa sunt omnia, bumi projecta sunt,
700-701 Spes antiquas venti auferunt.
Quo quis fugiat? feræ, non me excipiatis?
485 Apud quas plus fidei, ut mihi quidem videtur.
Atque haec quidem ita se habeant, ut breviter enarrare potui.

458 Τομὴ τῆς πατρίδος. Nimurum Cappadocia
in duas provincias divisio. Urbes duæ praefectæ
minoribus erant, Cæsarea et Thyana. Huic Anthymus
illi, illi Basilius præserat.

460 Ψυχαὶ. Comb. legit in cod. Reg. ψυχά, fri-
gida occasio, atque prætextus, provinciæ illa sa-
culari jure dissecatio, qua nihil necesse convelli
ecclesiastiarum jura.

METRICA VERSIO.

Erat hoc duorum : pugnaque haud certe levis,
Sectaria patriæ quam inæqu secum attulit,
Urbes minorum dum duas matres facit.
Prætexebatur mentium salus : tamen
Erat ambitio, ne dicam opes et copias,
Quibus agitatur mundus hic tristem in modum.
Quid facere, queso per Deum, par hic erat?
Retinere sedem? Tam graves ferre impetus?
Teli feriri? Sordido immersi luto?
Cum nec ubi senium ponere locus foret,
Tectis subinde sed mea extruderet :
Nec panem haberem, quem ministrarem hospiti,
Ut rector ipse pauperis pauper gregis;
Nec, quid labore consequi possem meo,
Viderem, abundans urbicus tamen malis,

465 Βάλλεσθαι δωρὶ. Combet. verit intempestive,
male quæsita occasione, peti telis.

472 Ἀκανθίζων. Ita Reg. unus et Coisl. Edit.
male ἀκανθίζον, spinosas reddens : quibus verbis
significat Gregorius mala tantum nullis permista
bonis sibi expectanda Sasimis.

479 Δεξιαῖ. Reg. unus sup. lin. ὑποσχέσιες pro-
missiones.

B Metensque sentes, non rosas dulces legens,
Et nuda cunctis commoidis carpens mala?
Expose, si vis, roboris genes alterum
A me : offer istud prædictis sapientia
Majore. Athenæ talia, et communia
Studia, domusque, mensaque ac tantum unica
Mens in duobus, que stupebat Græcia,
Dataque dexteræ de relinquendo fuga
Mundo, ut superno viveremus Numini,
Verbo dicantes quas opes facundia
Nobis parasset. Lapsa sunt hæc onnia,
Veteresque nostras spes leves aura ferunt.
Quo perget aliquis? An truces ad bellum?
Major, ut opinor, in quibus luctet fides.
Sic res habeat ista sc, ut dicam brevi.

Ἐπει τὸ ἔκαμφθην, οὐ φρόνημ', ἀλλ' αὐχένα,
Τί φῶ; Πέδουν δὲ τὴν ἡμήν δεδίνα σοι
Πάσσουν παραστῆσαις; Κέντερα μοι πάλιν,
490 Πάλιν φυγάς τις καὶ δρομαῖος εἰς δρος.
Κλέπτων φύλην διάταν, ἐντρύπουμ' ἔμδν.
Τί μοι τὸ κέρδος; Οὐ γάρ εἴπονος φυγάς
"Ὕν, ὁδοίς. Πάντα δὲ εἰδὼν καρπετεῖν.
"Ἐν τοῦτ ἀγενῆς, πατρὸς οὐ φέρω χόλον.
495 Πρώτου μὲν οὖν ἄγων πουσκαὶ πατέρι,
Ἐνιδρύσας με Σασίμος· ὃς δὲ ἥσθενε,
Ο δεύτερος πλοῦς, ἀλλὰ μὲν κάποιο μένεν,
Αὐτῷ δὲ συμπικονόντα (καὶ γάρ ἦν βαρὺς
Ταῖς σαρκὶς ἥδη), συνελαφρίζειν τοὺς πόνους,
500 Χείρας προτείνων, τῆσδε τῆς γενεάδος

Α Ἀπόδημος, οἷος πρὸς μὲν χράμενος λόγους;
ε Πατήρ σε λέσσει, οὐδέν τοι φέτας,
— Πατήρ δὲ πρέσβεις τὸν νέον, τὸν οἰκέτην
Ο δεσπότης φύσει τε καὶ διπλῆ νόμῳ.
505 Οὐ χρυσὸν αἰτῶ σ', οὐ λίθους, οὐδὲ δρυγούς,
Οὐ γῆς ἀρύρας, τέκνον, οὐδὲ δια τρυφής.
Ζητῶ σ' Ἀσπρὸν καὶ Σαμουῆλ τόποιον
Θεῖναι, Θεῷ τε τίμιον παραστάτην.
Ο δοὺς ξεῖ σε τέκνον, μή μ' ἀτυμάσῃς,
510 Ής θάνω γ τοῦ μόνου τύχης Πατέρος.
Καὶ δὲ τὸ αἰτημ', εἰ δὲ μή γε, πατρικόν.
Ούτω τοσούτον ἐκμεμέτρηκας βίον.
Οσος δεῖγλες θυσιῶν ἐμοὶ χρόνος.
Δός την χάριν, δός· η τάφῳ μ' ὑλος δότε·

Postquam autem incurvatus sum, non mente, sed cervice,
Quid dicam, aut unde dolorum meum tibi
Omne aperiam? Stimuli rursus mibi.
490 Rursus fugitivus quidam et cursor in montem,
Surripiens amicum vita genus, delicias meas.
Sed quid sunt lucratus? Non enim constans fugitivus
Eram, ut appareat. Sed cum omnia perferre sciam,
In hoc uno ignavus sum: patris iram non fero.
495 Primam quidem hanc dimicacionem aggreditur pater,
Ut me Sasimis stabilitat; sed cum minus valeret,
Secunda navigatio, ut non infra maneam,
Sed cum eo laborans (erat enim jam gravis
Corpore), labores illius allelevem,
500 Manus tendens, atque hanc barbam
Tangens, qualibus me compellat verbis?
ε Pater te precat, filiorum charissime,
Juvenem pater senex, famulum
Dominus natura et lege duplci.
505 Non aurum a te peto, non lapides, non argentum,
Non arva, fili, nec quicquid ad delicias attinet.
Quero Aaroni te et Samuels proximum
Ponere, Deoque pretiosum astantem famulum.
Qui dedit, habet te; fili, ne me dedecore afficias,
510 Ut propitious sit tibi solus Pater;
Præclara petitio: sin minus, certe paterna.
Nondum tantam effluxit sacrificiorum tempus.
Concede mihi hanc gratiā, concede; aut me aliis sepulcro mandet:

494 Ἀγενῆς. Ita Coisl. male edit. ἀγενῆς.
501 Οἰοῖς. Proh! quāib[us] uitior verbi! Schol.
Δηλονται μεγάλοις.

510 Τύχος. Coisl. τύχος, ut propitiis sit tibi so-
sus Pater.

512 Ούτοις τοσούτοις. Versus iste, et qui proxime
seguuntur, difficiles habent explicatus, quos tamē
sic possis expedire. Theologus vita tranquillæ et
solitudinis amore abruptus, sacerdotii labores et
sollicitudines refugiebat. Gregorius vero pater a
filii citius boni labores recusari obiici, cum ipse

nondum illos subire detrectet, qui tot annos in iis
tempore egaret: adeoque otia immerto filium qua-
rere, quæ patri potiori iure repete licet. Hinc
ipsum sic alloquitur: Nondum tot annos sacerdotii
laboribus impendi, quo ego offereundis sacrificiis
impendi, ut jam in otia tuta velis recedere. Sic
dissolviatur gravissima difficultas circa annum quo
natus est Gregorius, nec absurdura Bollandistarum
opinio admittitur. Vide, tom. I, Vitam sancti Gre-
gorii, n. 19 et 20.

METRICA VERSIO.

Cervix ut autem est flexa, non animus mihi,
Quid dicam, et omnem quo tibi pacto meum
Pandam dolorem? Pungor hic rursus, fugam
Conscisco rursus, ac celer montem peto,
Dulcisque furtim persecutor vita genus.
Quid juvit hoc me? Non enim constans eram
Profugus; in aliis rebus ac firmus iacei,
Ignavus hic sum: patris baud iram fero.
Ac prima tenti Sasimis me figere.
Quod cum negarem pertinax, cursum alterum
Tenet, rotagoque, sede ne maneam infima,
Sed collaborem (namque erat gravis admodum
Ætate), pondus et levem promptius sum:
Manusque tendit, ac meam barbam simul

B Capessit, ad me vocibusque his utitur:
ε O charē fili, te pater supplex rogat,
Senes vigentem, dominus et famulum suum.
Natura nam te, et lex duplex subdit mihi.
Non posco nummos, non lapides fulgidos,
Agrosve, mollis quidquid et luxus jubet.
Cupio te Aroni jungere, atque Anna sato,
Ut præpotenti semper assistas Deo.
Te, qui dedit, habet; nate, ne spernas patrem.
Sic solus ille sit tibi facilis Pater;
Honesta posco: sin minus, pater petit.
Nondum tot anni sunt tui, quot jam in sacris
Mibi sumi peracti victimis; da quod peto.
Da, quæso, corpus alter aut inhumet meum.

515 Ταῦτη δέρκον τῆς ἀπειθείας δίκην.

Ἄδε τὰς βραχεῖς ἡμέρας τῷ λειψάμω.

Τὰ δ' εἰσεπίπειρα σοι φίλως βουλεύεται. »

Ἐπει τὸν δικαιοσύνην, καὶ φυγὴν βάρους

Μικρὸν διέσχεν, ὥστερ ἡλιος νέφους,

520 Τὶ γένεται; τοι τάμαξ καταστρέψει πάθη·

Ἐνουθέτηστος ἐμαυτὸν, ὃς οὐδὲν βλάσος,

Ἐπος καθέδρας, πατρὸς ἐκπλήσσει πόθον.

Οὐ γάρ καθέξει τοῦτον, ἔφην, ἀκοντά με,

Ὄν οὐτε κήρυγμα, οὐδὲ ὑπόσχεσις κρατεῖ.

525 Οὔτοις ἀνήγαγέτε με νικηθεῖς φύδος.

Ἐπει δέ ὑπεβήθοντο μὲν οἱ γονεῖς βίου,

Κληρονομοῦντες, εἰς δὲ ἕπετενδον πάλαι.

Ἐγὼ δέ ἐλείθην, οὐ καλῶς ἐλεύθερος,

Τῆς μὲν δοθείσης οὐδὲ δῶλος Ἐκκλησίας

A 530 Προστιθάηντο, οὖδ' οἵσσον λατρεῖαν μίαν

Θεῷ προσενεγκεῖν, ἢ συνεύξασθαι λαζ,

Ἡ χείρα δεῖναι κληρικῶν ἐν γέ τῷ

Τῆς πατρικῆς δὲ (καὶ γάρ οὐκ ἀνίσαν,

Ὀρκοῦντες, ἐμπίποντες εὐλαβῶν τυνες,

535 Πολλῶν ἀντίγνων μηγόντες ἀξόνους).

Χρόνον βραχὺν μὲν, ὃς ξένος διλοτρίας,

Ἐσχον τινὲς ἐμμέλειαν, οὐδὲ ἀρήσματα·

Τοῦτον αὐτὸν φάσκων τοῖς ἐπισκόποις δεῖ,

Αἰτῶν τε δώρον ἐκ βάθους τῆς καρδίας,

540 Στέψαι τινί δινόρε τῷ πτολέματι σκοπὸν,

Λάγων ἀληθῶν, ἐν μὲν ὃς οἴπω τινά

Εἰληρώδεις εἶναι γνορίμων κηρύγματα·

Τὸ δεύτερον δέ αὐτός, ὃς οὐδὲν δεδογμάνων

Ἐτῇ, φυγεῖν με καὶ φίλους καὶ πράγματα.

515 Hanc statuo negati obsequii poenam.

Da paucos dies reliquiis meis.

Postea, ut lubet, tibi consule. »

Postquam haec audivi, ac mens mea molesis poudus

Paulatim depulsi, ut sol nubem:

520 Quid sit? et quem mea mala exitum babent?

702-703 Mibi ipse persuasi nibil damni futurum mihi,

Si patris desiderium, cathedra tenus explorerem.

Non enim id me, siebam, detinebit invitum,

Quem nec promulgatio, nec promissio astringit.

525 Sic me proxexit viatrix formido.

Postquam autem et vita excesserunt parentes,

Hæreditatem sortiti ad quam diudum properabant,

Ac ego relictus sum, non commode liber,

Datam quidem mihi ecclesiam nullo prorsus modo

530 Tetigi, ne ita quidem ut vel unum sacrificium

Deo offerrem, vel precarer cum populo,

Vel manum clericorum uni alicui imponarem.

Quod autem ad paternam (neque enim dimiserunt me,

Adjurantes, urgente piorum nonnulli,

535 Multorum etiam improborum molitioines indicantes),

Brevi tempore illius, ut hospes alienæ,

Curam aliquam gessi, non negabo;

Idque ipsum semper episcopis declarabam,

Atque hoc beneficium petebam ex intimo corde,

540 Ut aliquem oppido episcopum præponerent,

Duo vere asseverant: unum quidem, nondum me ullam

Ecclesiam accepisse publica prædicatione:

Alterum autem, Jamdomum mihi statutum

Esse, et amicos et negotia fugere.

tas episcopalis, divinis mysteriis functum fuisse
neque enim verisimile est. virum tam plium a cele
brando Missæ sacrificio abstinuisse.

532 Κληρικῶν. Vat. κληρικός, clericο.

537 Ἐμμέλειαν. Vat. et Coisl. ἐπιμέλειαν.

METRICA VERSIO.

Hac ipse culpam pervicax poena luas.

Parvum hocce tempus da mihi, cuius breve est
Quod restat: ac post, ut lubet, tibi consule. »

Hæc cum audiisset, jamque, sol nubem velut,

Mens depulsiest nonnihil pondus grave,

Quid sit? Meorum et que malorum clausula?

Sic cogitavi, nil mihi hinc damni fore,

Adusque solium vota si explorem patris.

Nec enim, inquietam, me reluctantem ista res

Stringet, liget me nulla cum promissio.

Sic me reduxit obtinens palmarum timor.

Ast ut parentes, ultimo funti die,

Tepuere sedes expeditas perdi,

Liber relictus sumique plane incommodo,

Datam ouidem mihi Sasinensem Ecclesiam

B Non attigi, sic ut sacrum nec unicum

Illi obirem, Jungerem aut preces meas

Cum plebe, cuiquam vel manus imponesem :

Paterne at ædis (quod pii quidam viri

Nullum obsecrandi me sibi statuerent modus.

Turbæ et profane nuntiarent exitus),

Ut hospitem alienæ, brevi me tempore

Gessisse curam non nego. Quin hoc sacro

Non desinebam dicere gregi præsumum,

Magni hoc ab ipsis muneris possens loco,

Episcopum quendam oppido ut præponerent.

Illiudque vere dictians, nullam mihi

Datain esse sedem publico præconio;

At rurus istud, pectori jam olim meo

Sedisse, amicos linquere et negotia.

545 Ος δ' οὐκ ἐπειθον, τοὺς μὲν ἐκ πολλοῦ πόθου A 560 Ἐγέρος ἐνειδής, μαρτυρίαν δὲ τοὺς φίλους
Κρατεῖν θέλοντας, τοὺς δὲ Ιωνᾶς ὑπέφρονας,
Πρῶτον μὲν ἥλθον εἰς Σελεύκειαν φυγάς,
Τὸν παρθενόνα τῆς ἀσθμαν κόρης
Θέλλας. Τάχ' ἀν πεισθεὶς δὲλ' οὖτα, λέγων,
550 Χρόνον καμόντες ἡγας δουνάι τιν.
Καὶ μα δηλεῖν οὐ βραχὺς τῆς χρόνος.
Ἐπει δὲ πειστὰς τοὺς ἄμοις αὐθὶς κακοὺς,
Ὄν μὲν ἀνδρισ ἔμρον οὐδὲ ἐν καλῶν,
Ὄν δὲ ἐκπεφεύγειν πραγμάτων πολὺ στίφος,
555 Ὑπερφανέτων ὥσπερ ἐν προβεσμαῖς.
Ἐνταῦθε δὴ μοι τοῦ λόγου τὸ σύντονον
Ἐρώ δ', & λέξω, καίπερ εἴ ἐγνωκότιν,
Ἴν δηλες οὐκ ἔχοντες, διὰ τὸν λίγον
Ἐγχει τούτον, τῆς ἀντας φάρμακον,

'Ἐν ἡδικημέο' οὐδὲν ἡδικητότες.
Δύο μὲν οὐ δέδωκεν τὴλοις φύσις.
Διστος δὲ 'Ρώμας, τῆς δῆται οἰκουμένης
Λαμπτῆρας, ἀρχαίον τε καὶ νέον κράτος,
565 Τόσον διαφέροντας διλήξιν, δυον
Τὴν μὲν προλάμψιν τὴλοι, τὴν δὲ ἐπόρεας
Κάλλει δὲ κάλλος ἀντανίσχειν συζύγως.
Τούτων δὲ πίστει, ή μὲν ἦν τὸ πλεονός.
Καὶ νῦν Ιτ' ἔστιν εὐδρόμος, τὴν ἐπόρεαν
570 Πλάσαν δέουσα τῷ σωτῆρι λόγῳ.
Καθὼς δίκαιον τὴν πρόσδορον τῶν διον,
Ὄλην σέδουσαν τὴν θεοῦ συμφωνίαν.
Ἡ δὲ ἡν τοπρόστενον ὄρθόποις, νῦν δὲ οὐκέτι
(Ταύτην λέγω δὴ τὴν ἐμήν, εἰτ' οὐκ ἐμήν),

545 Sed cum non persuaderem, eo quod aliqui magno studio moti
Tenere me vellent, alii forte fastidiosi essent,
Primum quidem Seviacum veni fugitivus,
In monasterium inlycta virginis
Thecke. Sic forsani, aiebam, ab eis impetrabitur
550 Tempora lassata, ut gubernacula alicui tradant.
Atque illic non parum traduxi temporis.
Sed postquam iu mea rursus incurri mala,
Bouorum, que speraveram, nullum prorsus inveni,
Negotiorum autem, que effugeram, agmen ingcas,
555 Velut ex composito supervenit.
Erit hic mihi contentior oratio.
Dicam autem, quae dicturus sum, etsi probe scientibus.
Ut, qui me non habetis, saltem hoc carmen
Habeatis molestiae remedium.

560 Inimicis opprobrium, amicis testimonium

704-705 Injuriarum, quae passus sum, quamvis nullam fecerim.
Duos quidem natura non dedit soles,
Duas at Romas, totius terrarum orbis
Luminis, antiquam potestatem et uovam,
565 Tantum inter sece differentes, quantum
Illa quidem Orienti praeluet, hac autem Occidenti.
At pulchritudo pulchritudinem paribus ponderibus æquat.
Quod spectat ad illorum fidem, vetus quidem jamdudum,
Atque etiam nunc recte currit, Occidenteum
570 Totum devincens salutari doctrina,
Quemadmodum par est, ut qua universis presidet,
Totam colat Dei concordiam:
Nova autem ante stabat rectis pedibus, non vero nequaquam
(Illi dico meam, que nunc non mea),

555 Οὐδέ δέ ἐν. Ita edit, et quidem ita legendum
metri causa. Benedictini male οὐδέ ἐν. (CAILLAU).

572 Συγχωτα. Vult Gregorius Occidentales
propterea quod integrum Trinitatis fidem servarent,
ac tres personas pari honore ac cultu prosequente-
rentur, idcirco divino beneficio hoc quoque con-

secutos, ut summa pace ac concordia fruerentur.
Sic enim contrario modo in orat. ad Arianos de
barbaris Thraciam vastantibus, Deo ita injurias
Trinitati illatas ulciscente, loquens ait : οὐδὲ Τριάδες
λαμένη συνέστησαν, quos Trinitas soluta conjunxit.
Vide tom. I, pag. 604, n. 2.

METRICA VERSIO.

Cum non moverent hæc eos, vel quod mei
Amor hos teneret, vel quod hos fastius gravis,
Primum fuga me confero Seleuciam,
Ubi virgo Thecka sanum habet celebre admodum :
Sic forte, dicens, temporis fessi mora,
Traditum habemus cuiquam. Hoc speramus fore,
Illic peregi tempus hand sane breve.
Reversus ast ut rursus ad clades meas,
Nil repperi horum, finxerat quæ mens mihi,
Fugisse sed quæ me pulabam, bæc agmiae
Oborta magno compcri uergota.
Hic sermo noster nunc erit contentior :
Atque ad scientes proferam hæc, ut qui modo
Nobis caretis, hoc tamen carmen meum
Babecatis ipsi, quod levet molestias,

B Infamet hostes, prædicet charis mihi
Sim quanta passus, neminem cum laserim.
Natura binos hand quidem soles dedit :
Dedit ipsa binas attamen, mundi faces,
Romas, vetustam scilicet Romam, ac novam :
Hoc discrepantes invicem, quod, qua cadit
Sol, illa fulget, fulget hæc quæ sa exserit.
Par utriusque pulchritudo, par decus.
Fides vetusta recta erat iam antiquitus,
Et recta perstans nunc item, nexus pio,
Quodcumque labens sol videt, devincens :
Ut universi presidem mundi decet,
Totam colit quæ Numinis concordiam ;
Nova vero quondam (de mea, iam non mea,
Nunc sermo nobis) recipies erat in fide,

575 Άλλ' ἐν βυθοῖς ἔκειται τῆς ἀπωλείας,
Ἐξ οὗ τὸ κοῦφον δόστοι καὶ πλήρες κακῶν
Πάνταντον ἀλεξάνδρεια, θερμότης δύνους,
Ἐπειμέντος Ἀρειον τὸ βδόλιγμ' ἔρημιας,
Οὐς πρώτος εἶπεν· « Ἡ Τριάς οὐ σεπτέα, »
580 Ὁρους δὲ Εἴβηκεν ἀδίας φύσις μαῖς,
Τεμὸν δύναστος τὴν ἀμέριστον οὐσίαν,
Ἐνως κατετιμθήσεις εἰς πολλὰς δύος.

Οὐμᾶς δὲ καίπερ ἀδιλιατάτη πολὺς
Οὖτος ἔχουσα, καὶ τὸν ἔχ χρόνον νόμον
585 (Ἔθος γάρ ἔχερνιζον εἰς νόμον τελεῖ),
Θανατούσα τὸ οἰκτρὸν ξεπισταῖς μόρον,
Ελύει τι μικρὸν ζωτικῆς σπέρματος πνοῆς.
Ψυχὴς τελείας τῷ λόγῳ τῆς πίστεως,
Απὸν βραχὸν μὲν, τῷ Θεῷ δὲ πλεονά,

A 590 Οὐκ ὁδούμιθος πλῆθος, ἀλλὰ καρδίας,
Πιστὸν φύτευμα, κλῆμα τιμώντας.
Τούτοις (ἐδέσαμεν γάρ την Θεῷ τοις
Εἰναι βίᾳ τε καὶ λόγῳ τῶν γνωρίμων,
Καίπερ δὲ τζήσαντες ἀγροτοκον βίον)
595 Επειμέντος ήμας ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος,
Πολλῶν καλούντων ποιμένων καὶ θρημάτων
Λαοῦ βοηθοῦ καὶ λόγου συλληπτοράς,
Ὄς δὲν καταψύχαιμεν εἰσεσθεῖ ροῆ
Ψυχὴς ἀνύδρους καὶ χλοαζόντας ἔτι,
600 Τροφῇ τὸ έλατον συγκραβῇ λύχνῳ τὸ φῶς.
Γλώσσας δὲ λάδροι καὶ πολύστροφοι πλοκαί,
Ἐξ ὧν τὸ γάπλον οἰκεται τῆς πίστεως,
Ἴστοι τὸ ἄράχνης, σαθρὰ δεσμωτήρια,
Τὰ κοῦφα συνδέοντες, Ισχυροὶς γέλαις,

575 Sed in profundo jacebat perditionis,
Ex quo levis civitas, et malis referta
Omnibus Alexandria, servos insanus,
Emisit Arium abominationem desolationis,
Qui primus dixit : « Trinitas non colenda. »
580 Gradusque dignitatis posuit naturae uni,
Secans inaequaliter essentiam quæ scindi non potest,
Unde discissi in plures vias sumus.

Sed tamen quanvis miserrima civitas
Ita se habebet, longi temporis legē
585 (Mōs enim inverteatus pro lege censemur),
In luctuosam ex incredibili mortem lapsa,
Habebat exiguum aliquid vitalia spirationis semen,
Animas doctrina fidei integras,
Populus pusillum quidem, sed majore apud Deum numero,
590 Qui non numerat multitudinem, sed corda,
Fidelem plantationem, palmitem maximū pretii.
Ad bos (videbamur enim) in Deo
Et vita et doctrina conspiciui,
Quamvis semper vitam agrestem duxissemus),
595 Ad hos, inquam, gratia Spiritus, multis advocantibus
Et pastoribus, et ovibus, nos misit
Populi adjutores et doctrinae defensores,
Ut refrigeraremus pio fluendo

706-707 Animas siti aentes, et aliquid adhuc habentes viriditatis,
600 Ac olei nutrimento lumen in lucerna coalescere;
Atque ut lingue procaes et tortuose trice,
Ex quibus fidei simplicitas evanescit,
Tela aranearum, carceres putridi,
Leibus vinculum, fortibus risus,

577 Θερμότης δροῦε. Dementi furor fertida.

580 Ὁρους δέ δῆρες δέλα. Fodissimo errore
labitur Leuvenclaius qui versum hunc sic reddit :
Eam unius nature inclusit finibus; non errasset
certe Arius si docuisset Trinitatem unius esse na-
ture.

583 Οὐμᾶς δέ. Ita Vat. Edit. δμᾶς γε.

586 Μόρον. Mendes edit. μόρκον.

591 Κλήμα. Ita Coisl. Edit. minus bene λεῖμμα,
reliquias.

594 Καλκερ. Ita habet Vaticanus codex. Edit.
autem male καὶ πως.

METRICA VERSIO.

At non item post, mersa sed letho gravi :
Ex quo laborans urbs Alexandri nota
Levitatis, omni criminum genere obruta.
Sine mente servens, Arium infandum tulit.
Primus coledam Trinitatem qui negans,
Gradus honoris ausus est prescribere
Substantię uni, simplicem haud æque accens,
Donec vias in plurimas secti sunus.
Sed misera quamvis civitas ob hunc statum,
Habebusque legitem temporis beneficio
(Nam nos vetustos obtinet legis locum),
Per hæresimque mortua infelicitate,
Adhuc habebat seminis quiddam tamen
Vitalis, hoc est integras mentes fide,
Paucas quidem illas numero, at ingentes Deo,

B Meutes recenset qui piás, non agmina,
Plantas fideles, reliquias summi pretii.
Ad hos (quod esse credremur in Deo,
Sermone, vita et nobiles, quamvis ferè
Semper secuti rusticum vita genus)?
Me misit almus Spiritus vocantibus
De plebe multis, atque item pastoribus :
Plebem ut juvarem, pro fide arma sumerem,
Piis fluentis aridas mentes siti,
Adhucque virides primum, perfundarem,
Oleique pastu lychinus ut lumen suum
Servare, atque perfide lingue, vafri
Nexusque, per quos disperit simplex fides,
Araneaque filia, carcer flaccidus,
Quæ levia stringunt, fortibus risum movent,

605 Παύον ἡ λατεῖεν ἐν στέρβοις λόγους,
Οἱ τε ἔμπεοντες ἐκφύσουσι τοὺς μρόχους.

Οὐτοὶ μὲν ἥδον οὐχ ἔκον, δὲλλ ἀνδράς
Κλαπεῖς βασίσεις, ως λόγου συνήγορος.

Καὶ γάρ τις ἔθρυλλεστι καὶ συνήλωσις

610 Ἐπισκόπους, νέζουν αἴρουσιν, λόγουν
Ἐπισαγγένουτον ταῖς φύαις Ἐκδηλεῖσις,

“Ος τὴν πρὸς ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ Λόγου κράσιν,

“Ὕν οὐ τραπεῖς ἐδέξαται”, ἀνθρώπον λαβόν

Ἐμβύνουν, ἐννοῦν, ἐκπατεῖ τὰ σωτηρίας,

615 Ἀδὲν διον τὸν πρόσθις πλὴν ἀμαρτίας,

Ταῦτην τερψίν, ἀνουν τιν’ εἰσαγεῖ θεὸν,

“Θεοπερ δεδοκοῦς μὴ θεῷ μάχην” ὁ νοῦς;

(Οὐτοὶ γάρ διν δεῖσαι καὶ σαρκὸς φύσιν,

605 Disrumperentur, aut solventer solidis sermonibus,

Et qui in laqueos inciderant, evaderent.

Sic veni, non libens, sed ab hominibus

Vim infernibus subductus, ut fidem defendarem.

Nam et rumores spargebantur de convenitu quodam

610 Episcoporum, novam hæresim

Inducentium in amicas Ecclesias, nempe doctrinam

Quia hanc nobiscum Dei Verbi permissionem,

Quam minime mutatum suscepit, hominem assumens

Animatum, mente preditum, patientem ea quæ sunt corp.

615 Totum priorem Adam, excepto peccato,

Hanc secans, Deum quandam mente carentem inducit,

Quasi metuit, ne mens cum Deo pugnet

(Sic etiam carnis natura metum mibi offerret,

Nam ipsa magis a Deo et longissime remota est);

620 Aut quasi ceteris indigentibus salute,

Statutum sit mente omnino perire,

Quam præcipue a Deo meo par est servari,

Ut qua præcipue in primi hominis natura lapsa sit;

Mente enim accepit et cotemptisit legem.

625 Quod autem contempserit, id et assumi debuit.

Ne me igitur dimidium servet Deus,

Qui totus Iesus sum, nec dedecore afficiatur Deus,

Quasi non totum me assumpserit, sed iustum tantummodo

Animam rationis expertem, animam bruti cuiusdam animam,

630 Quod quidem ex tua doctrina ipsum quoque servatum est.

Talia desinat, quisquis pietatem colit :

Ideas enim contrario errore peccant,

607 Ἀνδρός. Ilos homines quos sibi vim attulisse scribit, non alios esse arbitraunur, quam Basiliūm, Eustathium, etc.

610 Λόγον. Ita legimus, et hic locus qui valde obscurus erat, planus fit. Edit. λόγων.

618 Οὐτῷ τῷδε. Quasi vero hoc non sit metuendum magis in carne, quæ a Deo longissime distat : vel quasi salute ceteris indigentibus, mente funditus perire decreatum sit. Ideo argumentum tractat epist. ci et seq. ad Cledonium, pag. 83 et 95, alias orat. li et lvi.

620 Δεσμένων. Ita Coisl. Edit. male δεσμένων. Nam deficit metrum, nisi dux prime vocis bujus

A Μᾶλλον γὰρ αὖτη καὶ θεοῦ πορφυράτῳ).

620 “Η τῶν μὲν θλων δεομένων σωτηρία,

Τὸν νῦν δὲ διέσπαι παντελῶν δεδογμένου,

“Ος δὴ μάλιστα τῷ θεῷ μου σωτέρος,

“Ος καὶ μάλιστος ὄντων ἐν πρότου πλάσει.

· Νῦν γάρ δέσπεστο καὶ παρεῖδε τὸν νόμον.

625 “Ο δὲ ἦν τὸ παρόδον, τούτο καὶ προσλήψιμον.

Μή τοινυν ήμασιν με σωτέρω Λόγος,

“Ολον παθόντα, μηδὲ ἀτιμάσθω θεός,

“Οις οὐδὲν λαβόν με, πλὴν πτὸλων μόνον,

Ψυχὴν δινουν τε καὶ ἀλόγου λόγου τιδες,

630 “Ο καὶ σέωται δηλαδὴ τῷ σῷ λόγῳ.

Καὶ ληστός τοιαῦτα πᾶς τις τις σύστενων.

Τιον τι γάρ πτωλουσιν έξι ἑναντίας

Dirumperentur vocibus firmissimis,
Lapsisque liber exitus sese daret.
Sic sum profectus, sponte non certe mea,
Verum coactus, ut fidem de. eunderem.
Nam rumor etiam sparserat, synodus fore
Episcoporum, qui novum introducerent
Falsumque dogma, cuius auctor pestilens,
Cum carne nostra copulam Verbi Dei
(Quam cepit, idei permanens, cum factus est
Homo, mente constans, et animo, atque corpore
Patibilis, Adamus, criminè excepto, integer),
Secans, carentem mente configit Deum,
Velut extimescens, cum Deo ne mens gerat
Rixas (timet).ia sed pari fuerit modo

B Caro. Namque distat a Deo multo magis);

Aut quasi statutum sit Deo, ut cum ceteræ

Egeant salute, funditus pereat tamen

Men, quæ salutis indiget præ ceteris.

Primus parens nam lapsus est bas maxime,

Tenmendo legem, mente quam susperat.

Assumi at istud debuit, quod tempserat.

Non inchoate servit ergo me Deus,

Omniōn Iesūn : dedecus ne contrahat,

Ut qui integrum hand me, sed lutum modo snipserit

(Animam carentem mente, brutis et parem)

Quod et salute dogma si verum est tuum,

Donarit. Ahsint a piis isthac procul :

E rore quippe labitur non dispari,

Τοις εισάγουσαις ἀσκόπως υἱοὺς δύο,
Τὸν ἐν θεοῦ τε καὶ τὸν ἐκ τῆς Παρθένου .
635 Οὐ τὴν κάτω τέμνοντες εἰλαροστίαν,
Οι μὲν ἔσοντες, οἱ δὲ διελούντες κακώς.
Εἰ γάρ δύο, δέδοικε μή ἐν τῶν δύο,
Ἡ προσκυνῶμεν διν' ἐνδέ δύο θεούς,
Ἡ τούτο μὴ πάλιν εἰλαρούμενος,
640 Πέμπωμεν ἕκαν τὸν θεού τὸ σύνθετον.
Ὄν μὲν γάρ ἡ σάρξ, οὐδὲν ἀν πάθει θεός.
Θεοῦ δὲ δύοις μετέσχεν ἀνθρώπου φύσει,
Οὐχ ὡς προφήτης, ἢ τις δόλος ἐνθένων,
Ὄς οὐ θεοῖς μετέσχε, τῶν θεοῖς δὲ γε·
645 Ἀλλ' οὐσιώθει, τῶν περ ἀγάπας ἥλιος.
Οὐτοις μὲν οὖν ἔρδοις ἐν μέσῳ λόγου,
Εἰ μὴ σέβοιεν, ὡς ἐν, ἀνθρώποις θεόν,

Ac qui duos inconsiderate filios inducunt,
Alterum ex Deo, alterum ex Virgine :
635 Utrique peractam in terris praeclarum conjunctionem secant,
Hi quidem detrahentes, isti autem prave duplicitantes.

708-709 Nam si duo, viceror ex duobus alterutrum,

Ne duos pro uno adoremus deos,
Aut si caveremus ne in hoc erratum incidamus,
640 Removeamus a Deo id quod compositum est.
Nam quae carni accident, nihil eorum patitur Deus.
Dei autem totius participes facta hominis natura,
Non ut vir prophetā, aut aliquis alius a Deo afflatus.
Qui non Dei, sed eorum quae Dei sunt, participes fuit,

645 Sed (deitate) substantiāliter inbuta est, ut sol radiis.
Hi igitur facessant et medio sermone,
Si non, ut unum, colant hominem Deum,
Eum qui assumpsit, et quod assumptum est,
Eum qui tempore caret, et quod cum tempore comp̄sistum est;

650 Eum, qui ex solo Patre et ex sola matre,

Duas naturas in unum Christum coeuntes.

Mens autem res quomodo se habuerunt?

Postquam adveni, in multa incidi mala.

Primum quidem effebuit contra me civitas,

655 Quasi inducerem pro uno, multis deos.

Nihil mirum : sic enim edociti erant,

Ut ignorante omnino plam doctrinam,

Quomodo Uicitas trina sit, et Trinitas rursum

Una : in utroque, ut Deo convenit, intellecta.

660 Ac illi quidem, quibus male est, populus favet,

Ut tunc suo presidi et pastori

Misericordia uero experient ultricem eorum, que patiebatur,

655 Τὴν κάτω τέμνοντες εἰλαροστίαν. Sub-
jecta qui natura et inferioris concinnitatem secant.

657 Εἰ γάρ. Coisl. ἡ γάρ.

640 Σύρετον. Quod est compositum, nempe Chri-
stum, qui Deus et homo est. Ipse quippe est, qui a
lī:ivitatem non est arcendum, in quo inhabitat omnis
plenitudo Divinitatis corporaliter. Coloss. ii. 9. Non

A Tὸν προσλαβόντα σύν γε τῷ προσλήμματι,
Τὸν δρόνον τε καὶ τὸ συμμιγὲ χρόνῳ,
650 Τὸν τε μόνον Πατρός τε καὶ μητρὸς μόνης;
Δύο φύσεις εἰς Χριστὸν ἐλθούσας ίνται.

Τὰ δὲ ἡμέτερα πῶς τιν' ἔσχε τὸν τρόπον;

Πολλοὶς συνηγένθημεν ἐλθόντες κακοῖς.

Πρῶτον μὲν ἐξίσσεται καθ' ἡμῶν ἡ πόλις,

655 Ής εἰσαγόντων ἀνθ' ἐνδέ πλειον θεούς.

Θαυμαστὸν οὐδέν : ἡσαν οὐτις τηγένειον,

“Ωστ’ ἀγνοεῖν παντάπασιν εὔστοι λόγον,

Ηώς ἡ Μονάς τριάδει”, ἡ Τριάς πάλιν

‘Ἐνδέ’, μαροῦν ινθέως νοούμενην.

660 Καὶ πρός γε τοῖς πάσχοντος δῆμος Εὐκτεῖ.

‘Ως τὰ τότε σφῶν προστάτη καὶ ποιμέν

Οίκτον λαβόντι, τοῦ πάθους ὑπέρμαχον,

METRICA VERSIO.

Concinnitatem banc inferam quisquis secat,
Inducit ut qui filios stulte duos,
Quorum Dei sit unos, alter Virginis ;
Abradit ille, duplicat contra hic male.
Nam si duo sunt, viceror ex his alterum,
Ne vel colamus unius Numen loci
Duplex : vel, istud dum fugimus, ipsi a Deo
Procul arceamus partibus quod non caret.
Quae namque carni, non Deo summo accidunt.
Humanæ porro participes facta est Dei
Natura prorsus, non velut vir quispaim
Sanctus, Dei non participes, rerum at Dei :
Inbuta verum, sol velut radii suis.
Abeant at isti protinus pestem in malam,
Hominem Deum ni sic colant, ut rem unicam,

bene Billius verit, partibus quod non caret : neque enim in Christo deitas partis habet rationem, que sonat quid imperfectum.

652 Ημέτερα. Ita Coisl. Edit. minus bene, ἡμετάπλα.
662 Λαδόντι. Ita Coisl. Edit. male λαδόντας.

B Numenque sumens, quodque sumptum a Numinis

Ni sempernū, tempori et quod subjacet :

Ni Patre solo, Virgine et sola satum.

Natura quippe coll in Christo duplex.

At qui meārum tunc fuit rerum status?

Ingressus urbē plurimis jactor malis.

Exarsit in me tota primum civitas,

Multos perinde ac si deos inducerem.

Hirum nec est hoc; instituti sic erant,

Ignora prorsus ut quibus fides pia

Esset, modoque trina quoniam est Unitas,

Atque una rursus Trinitas : si quidem pie

Intelligantur haec duo; plebsque insuper

Læsis favere suavit, ut tum presuli

Suo, vicem ejus graviter infastam ferens :

Δῆμος τοσοῦντος καὶ φρονήματος πλεῖον.
 'Ω μὴ νικῶν πάντ' ἔσχατος προσῆγεν φόγος.
 663 Λίθους παρήσα τὴν ἡμένην πανδαισίαν,
 'Ων ἐν τι μέμφομεν' οὐ γάρ ἡσαν εὐστοχοι,
 Τούτων τυχόντες, ὃν τυχεῖν κενὸς φόνος.
 'Ἐπειδὲ' ὑπάρχοις, ὃς φονεὺς, εἰστημόνη,
 Βλέπουσιν ὑψηλὸν τι καὶ μετάριστον,
 670 Οἴς εἰς νόμος τὸν δῆμον πιεν ἔχειν,
 'Ο δεινὸν οὐδὲν πάντος' οὐδὲν εἰργασμένος,
 Οὐδὲν ἐννοήσας, ὃς μαθητὴς τοῦ λόγου.
 Καὶ μοι παρέστη τοῦ λόγου συνήγορος
 Χριστὸς βοηθῶν τῷ συνηγόρῳ λόγῳ,
 675 'Ος καὶ λεόντες οὐδὲν ἐκούσαντες ἔζουν,
 Καὶ πῦρ δροσίζειν εἰς ἀναψυχὴν νέων,

Populus tantus et animi plenus,
 Cui non omnia vincere extremum foret dedecus.
 665 Lapidem omittant delicias meas,
 De quibus id unum queror, quod non recte collimaverint,
 Ea ferientes, que ferire inanis est cades.
 Tandem prefectus sis̄tor, ut homicida,
 Alto et sublato supercilio intuentibus,
 670 Quibus una lex est populum habere propitium :
 His sis̄tor, qui nihil unquam noxiū feceram,
 Nec cogitaveram, utpote Evangelii discipulus.
 At mihi astitit doctrinæ defensor
 Christus, opem ferens sermoni illius causam agenti,
 675 Qui novit etiam a leonibus salvo facere peregrinos,
 Et ignem in rorem vertere ad refrigerationem juvenum,
710-711 Ac cete efficere sanctorum oratorium.
 Is mihi decus addidit in iudicio extraneo.
 Deinde vehemens meorum intumescit livor,
 680 Ad Paulum trahentium me et ad quendam Apollo,
 Qui nec carnem unquam pro nobis suscepserunt,
 Nec sanguinem fuderunt pretiosas passionis.
 Ab his nomen nobis adhaeret, non ab eo qui salvos facit?
 Ab his exigitur et concutuntur omnia,
 685 Quasi Ecclesia in aliis rebus prosperum cursum teneret.
 Quomodo autem, aut navis, aut urbs, aut exercitus,
 Aut chori cogit, aut dominus amica
 Consistat, si quod hedit, uberior sit quam quod conservat?
 Hoc igitur tunc patiebatur Christi populus.
 690 Nam antequam firmaretur et libertatem assequeretur,

675 Σέργος. Ita Coisl. Edit. male ξένως.

679 Τῷρ ἔγω. Quos hic suos appellat Gregorius, hi projecto secernendi sunt ab Ariani, a quibus et lapidibus peitiis et ad tribunal fuerat rapta. Horum alii videntur fervidi fuisse Catholici, alii ambigu, rerumque suarum, quam fidei studiosiores. Primi Paulino vel Meletio addicti erant, ac ex nomine extra suspicionem Arianae perfidia. Non enim hoc loco Paulus et Apollo significant, ut opinatus est Billius, sectarum antisegnans, a quibus tū qui ipsorum erroribus farebant, nomen ducere malabānt quam a Christo. Nunquam suos Gregorius

B Arianos appellasset, ac indecora prorsus ei Gregorio indigna eorum, quæ se Paulus, de Petro et de Apollo dixit, ad hereticos detestabilis accommodatio. Nullum autem hac aetate dissidium novimus præter Antiochenum, quo tota Ecclesia perturbata fuerit. Catholici autem sentiebant utriusque sive qui Melito, sive qui Paulino favebant, nec modo ab Ariani sunt distinguendi, sed etiam ab iis, quorum hic Gregorius pingit vitia.
 685 Ως εὐδρομουσῆς. Quasi alias secundæ res Ecclesiæ forent, quasi non essent res multæ majoris momenti.

METRICA VERSIO.

Plebs tanta, et animis plena, non in omnibus
 Superare rebus quæ probrum ingens duceret.
 Imbris tacebo saxeos, epulas meas,
 Vanos fuisse quod queror tantummodo,
 Nec assecutus, assequi quis nihil juvat,
 Nec nec infert. Post, velut sicarius,
 Vultu superbo præditos ad præsidēs,
 (Quiesque una studio lex erat plebi obsequi,
 Trahor ipse, sceleris qui nihil patravaram,
 Nec cogitaram, discipulum Christi ut decet.
 Ac tum patronus astitit Christus mihi,
 Ferens patroni non piger dictis opem :
 Rabidam leonum qui potest vim frangere,
 Juvenum in favorem reddere ignem roscidum,

Cetum, pitorum vertere in sacram domum.
 Hic me ad tribunal insolens clarum facit.
 Post ad meorum me premis livor gravis,
 Ad quendam Apollo me manu trahentium,
 Paulumque, quæis nec sumpta sit pro me caro,
 Nec fusus unquam sanguis, a quibus tamen
 Vocamus, ac non a salutis vindice :
 Qui cuncta turbant, cuncta convellunt, quasi
 Alias secundæ res forent Ecclesiæ.
 Qui porro navis, civitas, exercitus,
 Chorus possit aut domus consistere,
 In qua quod oblit plus inest, quam quod juvet?
 Hoc accidebat tum pio Christi gregi.
 Nam nondum adepius liberam fiduciam,

Πρὶν ἐκλυθῆναι σπαργάνων τῶν παιδικῶν,
Οὐτὸν ταλέων τὴν βάσιν ἐργασμένος,
Ἐκόπτετ', ἔρψιτετο, ἐσπαράσσετο
Ἐν δέσει τεκνῶντας εὐγένης τόκος,
695 Ἀτεκνῶν πεινῶσι τὴν ἐμήν λύκοις·
Οὐ γάρ φορητὸν μῆδρα τὸν πενεστατὸν,
Πικνὸν, κάτω νεύοντα, καὶ δασίειμα,
Γαστρὸς χαλινοῖς, δάκρυσι τετρκότα,
Φθόρι τοῦ μέλιοντος, ὡς δ' ἀλλον κακοῖς,
700 Οὐδὲ εὐφωνὸς ἔχοντα τῆς προσθέφεως,
Σέλινον, πλανήτην, γῆς σύστοι κεκρυμμένον,
Τῶν εὐθενούντων καὶ καλῶν πλέον φέρειν.
Σχιδὸν γάρ αὐτῶν ταῦτα γ' ἔξηροτε·
εἰ θωπαύομεν, σὺ δ' οὐχί· τιμώμεν θρόνους,

705 Σὺ δὲ εὐλάβειν· ἀρτύεις ἡμῖν φίλα;
Σοὶ δὲ εὐτέλεια, καὶ τρυπῆς ἔσθιν ἄλας,
Τῆς ὅρυζάδους ἀλμυρὸν καταπένεις·
Δουλεύομεν καιροῖς τε καὶ λαῶν πόθεοις,
Ἀλι τιδόντες τῷ πνέοντι τὸ σκάφος,
710 Χαμαλεόντων καὶ τρόπον πολυτόδων
Πολλὰς τιθέντες τοῖς λόγοις ἀλι χρόας.
Ἄκμων οὐ δὲ ἡς ἀνήλιατος, τῆς ὅρπης!
Ποτέρ μάς γε πλοτεων οἴστης δεῖ,
Στενοῖς τὸ δόγμα τῆς ἀληθείας σφέδρα,
715 Σκαύδην βαθίων πάντοτε λόγου τρίβον.
Πόθεν δὲ σοι, βάλτιστε, καὶ γλώσσῃ λάλη
Τὸν λαὸν ἔλειν, τοὺς δὲ βάλλειν εὐσόδης
Κακῶς φρονοῦντας ἐν πολυσχεδεῖ πλάνῃ,

Antequam solveretur infantia fascis,
Nondum perfecte gressibus innixus,
Tundebatur, raptabatur, discerpebat,
In oculis parentum generosa proles,
695 Ab esurientibus in mean orbitatem lupis;
Neque enim tolerabile esse putabam hominem pauperissimum,
Rugosum, ad terram vergentem, vesti vili,
Ventris frenis, lacrymis tabescemt,
Metuegi futuri, ut et aliorum malis,
700 Ac ne eleganti quidem vultu preditum,
Hospitem, errabundum, terrae tenebris abditum,
Plus honorari quam fortis et pulchros.
Propemodum enim ex eis hac audiebam :
εἰ Αδιλαμήρ, ητο νερακούμ : thronos colinus,
705 Τοῦ νερού πιεταν : nobis grata sunt condimenta,
Τιλι νερού φραγκού : et dum delicato sale victitas,
Superbarum deliciarum salsuginem despici.
Servimus temporibus et populorum desideris,
Semper ratem objicentes vento afflanti,
710 Chamaleonem instar ac polypodium,
Varios illinetes sermonibus semper colores.
Tu vero incus nobis es indomita, o supercilium !
712-713 Quasi una sit semper fides.
Valde in arcum cogit veritatis doctrinam,
715 Stolidi Scriptura semper incendens via.
Unde autem et nunc tibi, vir optime, ut lingua procaci
Populum trahas, et eos recta ferias
Qui prave sentiunt in sectis disparibus,

695 Ἀτεκνῶν πεινῶσι. A cupidis nostra orbita lups.

699 Αλιλαρ. Ita Coisl. Edit. male ἀλλοις.

700 Ερψινῶν. Ita Coisl. Male edit. ἀκριπός.

701 Γῆς σύστοι κεκρυμμένον. Obscura ortum patria.

706 Καὶ τρυψῆς θυσθεῖς διας. Toll. legendum putat, καὶ τρυψῆς ἔσθιεν ἄλας. Vide Carm. seq., not. in vers. 56.

709 Άλι διδότες. Ut quiaque ventus flat, ad eum fidei nostrae navim obvertimus. Si Ariani rerum po-

tiuntur, Ariani sumus : si Macedoniani, ad eorum partes nos ipsi configimur.

712 Ἄκμων σὺ δὲ ἡς ἀνήλιατος. Edit. ad marg. οὐ δὲ ἡς ἀνήλιατος, sed male, quia metrum deficeret.

715 Ηδύροε. Ita Coisl. Edit. male πάντα τοῦ. Omnia ad Scripturæ sacræ auctoritatem exigi volebat Gregorius. Concionatores autem, qui populo adulabuntur, precipuas humane rationi partes dabant.

718 Εν πολυσχεδεῖ πλάνῃ. Errorre multiplici.

METRICA VERSIO.

Nondum solutus fasciis puerilibus,
Firmisque terram gressibus nondum premens,
Raptatur, atque tunditur, discerpitur
Parentum ob ora nobilis partus lups,
Μετε orbitalis servida evustis siti.
Nec enim ferebant pauperem plane virum,
Rugis aratum, visibus fixis bumi,
Vilique veste, tabidum fleu et fame,
Metu et futuri, ceterisque etiam malis,
Nec eleganti præditure vultu, hospitem,
Vagunque, tenebris horridis terræ abditum,
Plus, quam decoros, ferre, quam fortis viros.
Ab his fluebat sermo nam talis fere :

* Blandimur, haud tu ; nos thronos colimus, priu-

B Tu sanctitatem. Nos juvant dulces cibi :
Te vicius asper. Vicicias et dum sale,
Luxus superbi despici salsuginem.
Servimus ipsi tempori et cupidini
Plebis, ratemque prospero vento damus,
Chamaleonis instar ac polypodis,
Varios colores indimus sermonibus.
Tu fortis incus, o gravem fastum tuum !
Tanquam una tantum debeat semper fides
Vigore, fidei regulas stricte premis,
Stolidi per omnes semitas verbi ambulans.
Quid quod loquacis pertrahis lingue sono
Plebeis ? quod illos, impie qui sentiunt,
Varieque aberrant, impetus tam dextere,

Διπλοῦν τι^ν δῆτα τοῖς φίλοις, καὶ τοῖς ἔνοις,
720 Τοῖς μὲν λίθον μάργητα, τοῖς δὲ σφενδόνην ;
Ταῦτ^α εἰ μὴν οὐκ ἕσθι, ὑπέρση οὐκ ἔστι, κακά,
Τί δυσχεράνεις, ὡς τι πάσχων Εκτοπον;
Εἰ δὲ ἔστι, καὶ σοι τοῦτο φαίνεται μάνη,
Κρίνον δικαίως, ἀλλὰ θεοῦ παρεστάτης,
725 Σαλεῖ με τὸν πταλοντα· τὸν λαὸν δὲ ξα,
Οὓς οὐδὲν δίδικεν ἢ στέργειν ἐμὲ,
Ηττημένος τε τῶν ἐμῶν διδαγμάτων.
Τὰ πρώτα μὲν δὴ καὶ φέρεται οἶδε τὰ ἦν·
Εἰ γάρ με καὶ τὸ καυνὸν ἔπειται βραχὺ,
730 Οὓς ἀδρός τες τὰς ἐμπεινὸν φόρος,
Ἡ τοῖς ἀπειρούς ἀστραπῆς αὐγῆς τάχος·
Ἄλλα ἦν ἐπίληξ, καὶ φέρειν πάντα σθένων,
Ἡ τε ἐλπὶς οὖσα πραγμάτων ἐλευθέρων,

Α Τοῦ μὴ πάλιν μοι ταῦτο συμπεσεῖν πήδος,
735 Ἐπειθεὶς βρὸν διαφέρειν τὴν ασυμφοράν.
Ἄ δ' ἥδεν τὴν αὐτὴς ἐκ τούτων κακά,
Ω πᾶς ἀν ἐκφράσαιμι τοὺς ἔμοις πόνους;
Ω τῶν κακῶν ποριστά, δάιμον βάσκανε,
Πῶς Ἰησοῦς τοσούτον ἐκπλήσσεις κακόν;
740 Οὐδέν αἴμα μ', οὐδὲ βάτραχος, οὐ σκυντόν νέφος,
Οὐδὲ κυνόμυα, οὐτε τὰ κτηνῶν φθορά,
Οὐ φύκτεις, οὐ χάλαζ', οὐκ ἀκρίς, οὐ σκότος,
Οὐ πρωτότονων διέθρος, ἔσχατον κακόν,
Ἐκμαψαν ἡμᾶς ταῦτα γάρ τῶν ἀγρίων
745 Αἰγυπτίων μάστιγες ἐκβούμεναι),
Καὶ πρὸς γ' ἐρύθρης κύμα συγχέεται λεών.
Γίς δὲ ὁστεν ἡμᾶς; κουφότης Αἰγυπτίων.
Οὓς δὲ ὄστεν, εἰπαὶ δέξον· στήλῃ γάρ ἀν

Ita ut duplex sis quodam modo amicis et extraneis,
720 Ilii lapis magnes, istis autem funda ?
Atque haec quidem si non sunt, ut profecto non sunt, mala,
Quid molestie fers, quasi absurdū aliquid patiaris?
Sin mala sunt, idque tibi videtur soli,
Juste iudica, ut minister adstante Deo;
725 Me cæde, qui deliqui, populum autem dimitte
Qui nihil peccavit, nisi quod me diligit,
Et documentis meis convictus es.
Ac prima quidem ferre poteram;
Etsi rei novitas me paululum turbaret,
730 Veluti subito incidente auribus strepitus,
Aut inexperis celeriter fulguris corsicanis :
Adhuc tamen eram expers vulneris, et ferre omnia valebam,
Ac spes mea liberatum iri, nec unquam
Fore, ut ideam in malum incurrem.
735 Suadebat ut facilius molestiam perferrerem;
Quia vero rursus mihi ex his orta sunt mala,
Labores meos quomodo enarrerem?
O malorum inventor, dæmon invide,
Quonodo valueristi tantum adimplere malum?
740 Non me sanguis, non ranx, non culicum nubes,
Non cynomyia, non pecorum lues,
Non pustulae, non grando, non locusta, non tenebræ,
Non primogenitorum interitus, ultimum malorum,
Flexerunt me (haec enim crudelium
745 Decantata Ägyptiorum existenter flagella),
Non tandem mari Rubri fluctus, quo populus intercludebatur.
Quid nos igitur in fraudem impulit? Levitas Ägyptiorum.
Quomodo autem impulit, opere pretium dicere : columna enim

τελεος. Ita Vat. et Coisl. Edit. male χάλαξ^α,
sed ad mara. χάλαξ^α. Ibid. οὐ στρότος. Ita legimus;
male edit. οὐτε, quia metrum deficit. — Sic Benediti; sed metri defectus non legitime resarcitur,
cum spondazum quartum pedem, lambi loco, occu-
pet. (CAILLAS).

745 Κακῶν. Ita Coisl. Edit. minus bene κακόν.

746 Συγκλήσις. Ιερά. Haec verba non ad Ägyptios, sed ad Israelites referenda sunt, qui, ut putabat Pharaos, hinc desertο, hinc mari Rubro ita conclusi erant, ut ex ipsius manibus eripi nullo modo possent. Iunuuot tamen Ägyptios fuisse mari ejusdem aquis obrutos.

METRICA VERSIO.

Præbens amicis disparem te atque exteri?
Tu quippe funda es hostibus, magnes tuis.
Haec proorsus omni pura sunt si criminē
Ut sunt, quid inde ringeris, Iesus velut?
Si in improbanda, solus et censes, probus
Sis, quæso, iudex, asitem ut par est Dei.
Me plebe missa cæde; nam populus nihil
Peccavit aliud, maximo quam quod mei
Aureo flagrat, et docente amplexicetur.
Atque ista prima ferre poteram; nam licet
Turbaret animum nonnulli novitas rei,
Tantquam repente verberans aures sonus,
Vel subitus oculos fulguris splendor rudes :
At Iesus baud dum cuncta tolerabam tamen:
Posthacque jam me tale passurum nihil

B Reluis secundis, keta spes mihi pollicens,
Hanc ferre suasit æquius molem mali.
At quo deinceps pertuli casus miser,
Et quos labores, qui queam dignè eloqui?
Auctor malorum dæmon, ah! tantum nefas
Perficerè quinam pravitas quivit tua?
Non sanguis, aut ranx, vel agmen culicum,
Musæ aut canine, dira vel pecudum lues,
Non pustulae, grando, locusta, nox nigra,
Non prima soboles cessa, postremum malum,
Nos perculerunt (haec erant crudelium
Ägyptiorum flagra, quæ cuncti canunt),
Rubrum nec æquor, clausa quo plebs est pi.
Quid ergo? Levitas Pharia me in fraudem impulit
Qui porro, dicam: dedecus, ut hinc improbis,

Ἄτη γένοιτο τῶν πακῶν αἰωνία.

750 Ἡν τὸ ποθὸν ἡμῖν εἰς τὸν θηλυδόριας.

Ἄγγεπτον φάντασμα, λυστῶντες κακού,

Κύκνον, κυνίσκος, ἀμφόδοντος ὑπῆρχτης.

Ἄρτες, δάφνουν πήμα, κητῶδες τέρας,

Σανθός, μελάνθρεξ, οὐλος, ἀπλοῦς τὴν τρίχα.

755 Τὰ μὲν πελαΐδα, τὰ δ' ἄρτες εὐρημένα·

Τέχνη γάρ ἔστι δημιουργὸς δευτέρα.

Πλείστον γυναικῶν ἔργον, εἴτε οὖν ἀρέβοντι,

Χρυσοῦν ἐλίσσεται τὴν φελόσοφον στοῦν.

Τὰ τῶν γυναικῶν ἐν προσώποις φάρμακα

760 Σοφοὶ φερόντων· εἰς τὸν μάρανον σοφαῖ,

Τὴν ἀπερτὴν τε κακὴν εὐμόρφισαν,

Ἡ πρόγραμμ' ἔστι καὶ σωπῶν τοῦ τρόπου,

ΑἼς οὐδὲ ἔχονταν Μαξίμους καὶ ἀρέβοντι;

Ἡ κουρὰ τοῦ· ξείξει λανθάνον τέος

765 Τούτα τούματ' ἥμιν ἐπὶ τῶν νῦν σοφῶν,

Διπλοῦν τιν' εἶναι τὴν φύσιν, τὸ σχῆμα τε, —

Ἄμφοις μερίζειν τοὺν γενοῦ τρισαβίλους,

Κόμην γυναικίν, ἀνθράστι βακτηρίαν.

Ἐξ ὧν ἐκόπτας, ὃς τι τῇ πόλει δοκῶν,

770 Μουσοὶ σκιάζων βοστρύχοις ἀει φίλοις,

Πέμπτον λογισμοὺς σφενδόνωμέναις κόμαις,

Πέδσαν φέρων παίθευσται τὸν σώματι.

Πολλὰς διελθόν οὐτοῖς, ὃς ἀκούομεν,

775 Οὐδὲς πάντράς (ἢ τινας δ' ἀλλος μετοις,

Εἴδος ὁ γάρ τα πάντα· Ἐμοιγε δῆ ζητεῖν σχολή·

Εἴδοις δ' ὅμως φέρουσιν ἀρχήστον δοτοι·)

Hæc erit malorum nostrorum qua semper stabit.

750 Fuit nobis aliquando in urbe effeminiatus.

714-715 *Ægyptium spectrum, rabidum malum,*

Canis, cynicus, triviorum famulus,

Mars, muta pernicias, cetosum monstrum,

Flavus simul et nigros habens capillos, crispatus et simplex coma;

755 Atque hæc quidem partim antiqua, partim recens inventa:

Est enim ars opifex altera.

Maximum opus est mulierum, sive etiam marium,

Auream volvere philosophicam sissoen.

Muliebria in vullo pigmenta

760 Ferant sapientes: cur enim solarum sit sapientium

Indecora et improla forme venustas,

Quæ tabula est, vel tacendo, mores indicans,

Quasi mores ipsi non habeant Maximos?

Monstravit id tonsio, quod hactenus latuerat.

765 Hæc mira dicidimus ab hodiernis sapientibus:

Duplicem quendam esse natura et specie;

Ei utriusque generis misere participem esse,

Mulierum quadam, virorum quad baculum.

His se jactabat, quasi aliquid esse in urbe videretur,

770 Humeros inumbrans caris semper cincinna,

Cogitationes suas tradens contortis crinibus,

Scientiam omnem in corpore gerens.

Is cum multis percurrisset, ut audimus,

Vias perversas (quæ autem et quales sint, alii investigant,

775 Non enī mihi omnia inquire vacat :

Sed tame multis magistratum libris consigilate sunt);

754 *Meldrōpē.* Flavos et nigros habens capillos, flava nigraque multim̄ casarie.

755 *Ἐνργέμα.* Coist. τῷρημένα. Hos colores partim antiquitus habebat, partim artificio quodam sibi recente comparaverat. BILL.

758 *Σεύσηρ.* Sisœt est quadam tonsuræ species, qua utuntur Phœsæltæ in Cœliœ : Casaub. in *Sueton.*, p. 108. Exstat cadem vox apud septuaginta Interpretives, Levit. xix. 27.

763 *Kai δέρητον.* Ita Coist. Edit. minus bene τῶν ἀρέβοντι. Exstat infra aliud *Carm.* xli, adversus euendum Maximum vel alium ejusdem nominis.

764 *Ἡ κουρά.* Ridet Gregorius Maximum qui

primum muliebrem ornatum adhibendo, comamque nutriendo, mulierem potius quam philosophum præ se tolerat, postea autem ut virum se exhibeat, sedemque Constantinopolitanam invaderet, comam deposuerat. Igitur minus recte Billius caro Germanum interpretet, quod vocem κουρὰ detinet comam reddiderit. Vide infra, v. 915.

765 *Θαύματ' ήμιτ.* Vat. et alii codd., etiam edit. ad mang. θαύματ' εἶδον.

774 Δ' ἀλλοι μέλοι. Edit. δ' ἀλλοι, forsitan amanensis incuria.

775 *Σχολή.* Coist. Θεμις, licet. Innuere videtur actiones quibus poena a legibus infligebantur.

METRICA VERSIO.

Delebit unquam quod dies nulla, imprimam.

Effeminitas nos apud quidam fuit.

Ægyptium spectrum, malum rabidum, canis,

Cynicus, viarum servulus, Mars horridus,

Ac muta labes, cetus immanissimus,

Flavus, nigerque, crispus ac simplex coma.

Vetus illa nempe, rursus ast ipsi hæc recens

Inventa ; quippe ars est creatrix altera :

Quæ distinguunt femine multum a mares,

Philosophicam dum atque auream volvunt comam.

Cur namique facie non sophi quoque, ut υψη,

Gestare possint pharmaca muliebria,

Decus invenustum atque improbum, quod vel silens,

Culicouse mores prodit, et clare indicat.

B Sic esse maribus perditum jam Maximum.

Coma, licet haud dum cognitum, tunc prodiit.

Ilicet philosophi nunc exhibent miracula,

Natura ut idem sit duplex, gestu quoque,

Misere et utrique dividat se sexu,

Vros bacillo, lenimas referens coma.

Jactabat his se, clarus ut cives apud,

Humeros inumbrans usque cincinna suos,

Solum comedis cogitans de crinibus,

Doctrinam et omnem corpore in solo gerens.

Grassatus iste per vias multas malas,

Ut fama jactat (querat has quisquis volet .

Nam cuncta nobis non vacat perquirere :

Libris feruntur præsidum multis tamen).

Ταῦτη τελευτῶν ἐγκαθέζεται πάλι. Οὐδὲν γάρ εἶχε βρώμα τῶν εἰωθάσιων. οὔξινον δέ, καὶ σφράγις θυρῷ μενος 780 (Σοφὸν γάρ ξενοὶ καὶ τὸ πικρόν τοντεῖν, Τὸ δέ ξενοὶ ἡμᾶς τῆς καθέδρας ἔκβαλειν, Τοὺς εὖτ' ἔχοντας, οὐδέ διλούς τιμωμένους, Πλὴν τοῦ φυλάκας καὶ καταρίποις λαύν), Σοφάτροι δέ. Καὶ γάρ οὐ διλούς ξένους, 785 Αὐτῶν δέ διφέρει τὸ δρᾶμ' διλού, οἷς ἀν εφιστήσῃς τῶν κακῶν καὶ συνθέτης, Τοὺς ταῦτ' ἄτιθους καὶ πλοκῆς πάντη ξένους, "Αλληγεὶς δὲ τιμένην δεινότητα εἴσισμένων. Εἰπεῖν οὐδέν τι, καὶ λέγοντα θυμάσιους, 790 Βίελον τε θειῶν ἐκλέγειν τὴν καρδίαν. Κανόνι τιν' εἰπεῖν ἐν κακοῖς λόγον θελοῦ.

Tandem in hac urbe considet.

Nihil enim ei suppetebat ex solitis cibariis :
Sed acute cerneus et sapienter olfaciens
780 (Sapiens enim dicatur etiam quod improbe confitatum est,
Nempe ut me ex cathedra depelleret,
Qui nec illam temebam, nec alio honore auctus fueram,
Nisi ut custodiorem et renovarem populum),
In hoc autem sapientior. Nau nequaquam per extraneos,
785 Sed per memetipsum totam struxit fabulam,
Ut malorum inventor et compositor,
Per eum qui horum insolitus erat, et a fraude omnino alienus,
Atque aliud solerter genus colere solebat,
716-717 Nempe sapienter aliquid dicere, aut dicentem admirari,
790 Divinarum Scripturarum cor edisserere.
Novum aliquod in malis eloqui libet.
Oportebat ut cadem in omnibus esset indoles,
Aut vitorum expers, aut versuta.
Minus enim laderentur alii ab aliis,
795 Si dissidenterent aut consentirent mores.
Nunc autem malorum preda sunt boni :
O que confusio natura nostra!
O quam inaequitate a Deo conjuncti sumus !
Quis bonus pessimum hominem persentia,
800 Dum dolos versat, fraudes struit, machinatur,
Seque ipsu[m] surripit innumeris semper artibus ?
Quod enim facile ad improbitatem moverat,
Observat omnia, perspicit opportunitates :
Quod autem ad virtutem propendet, ad suspicionem
805 Deteriorum natura pigram et tardum est.
Sic captiu[n] nullo negotio probitas.

770 Σοφῶς. Edit. ad marg. καλῶς, bene.

790 Τὴν καρδίαν. Arcana.

792 Αὐτόρ. Ila Vat. et Coisl. Edit. male αὐτῶν.

793 Ἡ τότε. Ila Vat. et Coisl. Edit. male ἡ τότε.

796 Θύρα. Vat. θύρα.

Α Ἐρήνη γάρ αἰσθὲν πᾶσιν εἶνα θῆ τρόπον,
"Η τὸν κακῶν διαιτον, ή τὸν ποικίλον.
"Ητον γάρ θελάπτον" ἀν ἐκ τινῶν τινες,
795 Ἀντιμογύνωνται η συνεστάσιον τρόπων.
Νῦν δέ εἰσι θήραι τῶν κακῶν οἱ βελτίους.
Τις δέ τοσαύτη σύγχυσις τοῦ πλάσματος !
"Ως οφρέ" ἀντίσις ἐζύγημεν ἐκ θεοῦ !
Τις τὸν κάκιστον δέρεται τῶν μετρίων
800 Δολοῦντα, συμπλέκοντα, μηχανώμενον,
Κλέπτονθ' εαυτὸν μυρίας δεῖ στροφαῖς ;
Τὸ μὲν γάρ εὐθύνην εἰς μοχθηράν
Τηρεῖ τὰ πάντα, καὶ βλέπει τὰ καρία.
Τὸ δέ εἰς καλὸν πρόργειρον εἰς ὄποιαν
805 Τῶν χειρῶν ἀργόν τε καὶ νοθές φύ.
Οὐτις διλέσκεται εὐχερῶν η χρηστότης.

METRICA VERSIO.

Hac urbe tandem considet, quod jau cibos
Hos non habebet, quos prius conseruerat.
Acutus autem cum esset, ac more sazax
(Sic nam vocetur, improbe quod struxerat
Sæveque, solo scilicet me ut pellerv,
Cui nec thronus erat, ulla nec alia dignitas,
Instructor esse quam quod et custos gregis),
Sagacior in hoc existit, per exterros
Quod non, sed utens memet, hunc struit dum, tamen
Scelerum ut peritus artifex, harum rudi
Rerum, atque fraudis prorsus omnia nescio,
Solertiisque qui genus di-par colo,
Sapienter aliquid dicere, loquentem alterum
Suspiciere, mente[m] legere sacri codicis.
Libet profari quid uovum in tantis malis,

B Debebat esse tota gens mortalium,
Aut sceleris expers, multiplex aut et vafra.
Sic laderentur nam minus justi a malis,
Si dissidenterent aut coirent moribus.
Ai preda nunc sunt improbis recti viri.
Quae tanta nostri generis est confusio?
Probi! quan[do] Deus nos dispari junxit modo!
Quin deprehendens pessimum vir optimus,
Fraude dolosque dum struit, dunque artibus
Se mille, mores ac suos vafre occulit.
Nam quisquis omne facilis in crimen ruit,
Observat ille sedulus cuncta, et notat
Graviora quoque : promptus est at qui ad bonum
Ad suspicandum segnis est aliquid mali.
Sic sape fraudi noxiz bonitas patet.

Πῶς τοῦτο ποιεῖ, καὶ εκοτεῖ^θ, ὡς ποικίλως.
 Αἰγύπτιον τιν' ἔλλον δέψει Πρωτά.
 Τῶν εὐνόσυντων γίνεται καὶ τὸν σφέδρα
810 Πιστῶν. Τίς οὐτῶς ἀς Ἐμογε Μάξιμος,
 Στέγης, τραπέζης, δογμάτων, βουλευμάτων
 Κοινωνός; Οὐδὲν μέγα· καὶ γάρ τις ἡν μέγα,
 Κώνι ωλακτῶν θήνεις τοὺς καρδιώνας,
 Καὶ τῶν ἔμων πρόθυμος αἰνέτης λόγων.
815 Όμοιος δὲ ταῦτα, καὶ τι τῶν ἐν βήματι
 Λαβῶν νόσημα, λεῖμμα τῆς πράτης νόσου.
 Τόδε ἦν ἀπαυτος ζῆλος, ἔμφυτον κακόν.
 Ωδὲ ράδιος γάρ κάρπτεται πονηρία.
 Τούτοις βραβεύειν ἀνίσως, αὐτῷ φίλως,

A 820 Δυσὶ συνεργοῖς χρώμενος τῆς πικρίας,
 Πρώτῳ τε δευτέρῳ τε ἀνθρωποτεκνίοις,
 Μόγις ποτ' ἐξέρημεν ἀσπίδος τόκον.
 'Ο πρώτος δὴ Βείλαρ, ἄγγελός ποτε·
 'Ο δεύτερος δὲ, τοῦδε λαοῦ πρεσβύτης,
825 Τὸν νοῦν τι μᾶλλον, ἢ τὸ σῶμα βάρβαρος,
 'Ος οὐ παροφθεῖς, οὐδὲν ἔκμελές παθὼν,
 Γὰ πρῶτην τιμῆς τε καὶ θρόνων δεῖ
 ('Ακούει, Χριστός, καὶ δικῆς δημο' ἀπλανής;
 Εἰ δὲ καλεῖν ἐνταῦθε Χριστὸν δίξιον),
830 Μίσος πονηρὸν καὶ κακότροπον ὀδρῶς
 'Οδύνεν. Οἴ μοι! πῶς ἀποκλαύσω; Σκότος
 ΑΙΘΡΙΑ λαμπρὰ, καὶ τὸ συντεθέν κακὸν

Quomodo id exsequatur, et quam versute, considera.

Alterum videbis, *Egyptium Proteum*.
 Amicorum uuuus fuit, et eorum qui maxime
810 Fidi sunt. Quis mihi erat sicut Maximus,
 Tecti, mense, doctrinæ, consiliorum
 Particeps? Nil mirum: era enim magnus
 Canis allatrus scilicet contra prave sentientes,
 Ac mecum orationem servidus laudator.
815 Interea quendam eorum, qui in sacro erant ordine,
 Morbum contraxit, reliquias morbi prioris.
 Is autem erat implacabilis livor, insitum malum.
 Non enim facile flectitur improbitas.
 Hos inter iudex inaequabilis, ut ipsi lubebat,
820 Duoibus utens acerbatis sue adiutoribus,
 Quorum alter priuas homicidiū, alter secundas ferrebat,
 Vix tandem erupit aspidis fetum.
 Horum primus erat Belial, olim angelus:
 Alter autem populi presbyter,
825 Mente magis quam corpore barbarus,
 Qui nec contemptus, nec molesti quidquam passus,
718-719 Ac primas honoris et sedium semper tenens
 (Audi, Christe, qui justitia oculus es, erroris nescius,
 Si taenit Christum hoc loco vocare decet),
830 Odium nefarium et improbum subito
 Parturit. Hei mihi! quomodo lugebo? In tenebras vertitur
 Splendida serenitas, et conflatum malum

810 Οὐτεως. Ita Coislinianus codex. Editi autem male hic oītōs.

816 Νόσημα. Invidiam significat quam quorundam sacri ordinis virorum esse dicit, quia ipsos tales in se expertis fuerat. Primus morbus superbia est, que apostatas angelos e cœlo, et generis nostri principes e paradiso deturabunt: reiqualia autem hujus morbi, invidia. Nam cum superba illæ mentes ex beatissima illa sede ad Tartarum praecipites cedidissent, bonum felicitati statim invidere coeperunt: *Invidia enim diaboli mors introiit in orbem terrarum* (Sap. ii, 24). Nec vero solum in angelis apostatis, sed etiam in hominibus, λεῖμμα τῆς πρώτης νόσου dici potest invidia. Cain enim

fratri suo invidens ipsum nequiter interemit.

819 Αἰτοως. In hoc versu mendum subrepait, quod faciliter corrigi non potest, cum hoc adverbium habeat primam brevem, et secundam longam, ut videre est supra vers. 798. Emendet qui potuerit. (CAILLAU).

823 Ἐξέρημεν δοτίδος τόκον. Gregorius aliquid at hunc locum Isaiae lxx, 5: οὐ δοτίδων ἐρέπον. *Oua aspidum frerunt*. BILL.

831 Εκδόσις αἴθρια λαμπρό. Id est, qui, ut presbyter, lucidus esse debebat, juxta illud: *Vos estis lux mundi* (Matth. v, 14), totus tenebrosus est. BILL.

METRICA VERSIO.

Quam porro vase rem gerat, queso, aspice.
 Pharium videbis Proteum quendam novum.
 Amicus ille fit mihi, sic ut fide
 In me anteiret Maximus cunctos viros.
 Mensa, domusque, dogmatum hunc et consilii
 Consortem habebam. Namque erat magnus canis,
 Acer latrato perfidum turbam petens,
 Mirisque nostra laudibus verbo efficens.
 Ac preter istum, ordinis quedam sacri
 Morbum, reliquias principis morbi, capit.
 Erat perennis livor hic, malum insitum.
 Vix namque flecti pravitas unquam potest.
 Ilis, ut lubebat, arbitrum sese exhibens,

B Et ab his duobus sevus homicidis opem
 Misera illę poscens ad scelus teterrium,
 Quandoque tandem protulit fetum aspidum.
 Primus erat horum Lucifer, quondam angelus;
 Secundus autem presbyter nostri gregis,
 Magis ipse mente barbarus, quam corpore,
 Qui spretus a me, et Iesu haud unquam prius,
 Honoris semper ac throni primas tenens
 (Audi ista, Christe, juris et lux haud vaga,
 Adhibere Christi nomen hic si convenit),
 Odium seculis ac perfidum in me parturit.
 Lacrymis quibusnam id prosequar? Caligine
 Serenus æther inficitur, atque id malum

Πόρφυρον ἡλεν ἤμιν, Αἰγύπτου νέφος.
Κατάκοποι μὲν πρώτοι, οὐδὲ τῆς ἐκρίτου
835 Γῆς Ιοραḥλ ποτ' ἔξεπεμ' ὁ γεννάδος,
Ιδὴν οὐκ Ἱεροῦ, οὐδὲ Κλειδὸς σοφῶν·
'Αλλ' εἴ τις ὑδρὶς ἐν νέοις καὶ πρεσβύταις,
Ἀμμων, Ἀπάντην, Ἀρποκράτης, Στίππας, Ρόδων,
"Ανούσις, Ἐρμάνουβις, Αἰγύπτου θεοί,
840 Πιθηκόμορφοι καὶ κυνῶνες δαίμονες,
Διστηνα ναυταρίδες καὶ παράρχαι,
Εἴσωνα, μικροῦ κέρματος παλλούνος θεοὺς
Ῥέας ἀν προβάτα, εἰπερ ἥσαν πλεόνες.
Ἐπειτα μικρὸν ὑπέρον οἱ πεπομφότες
845 Τούτους, στρατηγοὶ τῆς φάλαγγος ἔξιοι,
Ἡ, τῶν κυνῶν εἰπεν τι προσφέρετον,
Οἱ ποιμένες. Πλέον γάρ οὐδὲν φύεσθοις

A Καίπερ σφαδάζων ἐνδοθεν πολλοὶς ἄλγοις,
"Ποτερ τις δάκρυς δέσμος, γλεκόνους ζέων,
850 Ή καὶ φυσητήρ χάλκεως γέμων πνοῆς),
Ἄλλοι τε τοῦ πλέμαντος, εἰ καὶ κουφόνους,
Αὐτῶν τ' ἐκείνων, οἵς τι συγγάνωμες τυχόν
Μετήν, ὑποπανθεῖσιν ἐξ ἀγροκιλας,
"Οπο φέροντι οι κακοὶ κινουμένοις,
855 Οὓς; ἐνθάδ' ἡμῖν δημιουργητας φθόνος.
Σοροι, τὸ πρόβλημ' εἴπατ'. Οὐκέ έμοιγε γάρ
Τοῦτ' εύσοντον, πλὴν τις εἰ φράζοισι σοφῶν·
Πλᾶς Πέτρος αὐτοῖς, δρασεῖς τῶν ποιμένων,
860 Πρώτοι μὲν ἡμᾶς ἔγκαθίστα γράμματαν
'Ως; αὐτὰ πεισει τὰ πρὸς ἡμᾶς γράμματα,
Καὶ συμβόλοις ἐπίμα τῆς ἕρεστος·

Venit nobis et longinquis locis, nubes *Ægyptia*.
Primum quidem exploratores venerunt, sicut in electam
835 Terram Israel olim missi sunt a magno illo viro,
Excepto quod non Josue et Caleb sapientes viri:
Sed si qua labes in juvenibus et senibus,
Ammon, Apamnam, Harpcoras, Stippas, Rhoden,
Anubis, Hermanubis, *Ægyptiorum* dei,
840 Simiarum formæ, canini dæmones,
Nautæ miseri et corrupti,
Parvo prelio venales qui minutus nummuli causa
Plures deos, si plures essent, vendidissent.
Paulo post venient, qui hos miserunt,
845 Duces phalangis digni,
Vel, ut canibus aliquid convenientius dicam,
Pastores. Nibil enim amplius eloquar
(Et si intus exagitor pluribus verbis,
Velut uter clausus, musto effervescentis,
850 Aut follis abeneus aere plenus),
Ut honore habeant ei qui misit, et si mente levius fuit,
Tum ipsis illis, qui forte aliqua excusationis via
Non carent, abstracti ob inscitiam,
Ac sessi moventes, quo ferrent improbi,
855 Quos bic nobis peperit invidia.
Sapientes, questionem explanant. Non enim id mihi
Facile perspicuum, nisi quis sapientium explicet:
Quomodo Petrus ipse, pastorum arbitri,
Primo quidem me litteris tam manifeste
860 A versutia alienis, ut ipsa suadebunt
Misere ad nos litteræ, in sede constituit,
Ac signis sedis confirmatae decoravit,

834 Οὖς τῆς ἐγκρήτου ἡγῆς, etc. Alludit ad exploratores quos in terram Israel misit olim Moyses. Isti de quibus agit, ex *Ægypto* missi sunt a Petro Alexandro præsule, ut Constantinopolitanam Ecclesiam explorarent. Primum directi fuerunt a viro nautæ, qui Constantinopolim quo frumenta vehebant, appulsi, pietatis ac catholice fidei specie divertere ad Gregorium : in præclaro sermone ipsos

excepit. Nautas scuti sunt episcopi, qui Maximum in sede Constantinopolitana collocare tentaverunt.

841 Παράρχορα. Vat. et edit. ad marg. παρά-

ρχοι, ινσανι.

848 Σφαδάζων. Significat a se vix posse reprimi

linguam suam, pene in verba erumpente.

854 Οὐσι. Coisl. ὅπῃ

859 Πρώτοι. Vat. et Coisl. πρώτη.

METRICA VERSIO.

A nube Pharia prodiit nobis procul.
Primum quidem catastropi, quos inclytus
Vir ille lecta misit e terra Israel,
Non Josue, aut Caleb, insignes viri,
Juvenum senumque sed nimis petulans chorus,
Ammon, Apammon, Harpcoras, Stippas, Rhodon,
Anubis, Hermanubis, *Ægypti* dei,
Canina forma, et simiarum dæmones,
Nautæ miselli, prelio et exiguo empiles,
Ærisque causa qui levis multos deos,
Majore numero si forent, admisterent.
Venere posthac, miserant hos qui prius,
Digni phalange scilicet tali duces,
Vel optiones, canibus hac nam vox magis
Est apta. Dicauit nou enim quidquam amplius

B Intus tametsi mole verborum premar,
Non aliter atque servidus mustu cadus,
Clausus, vel auris zereos follis tumens),
Dabo hoc ei, qui misit hos, quamvis levi,
Atque hismetipais, venia quies forsū dari
Nonnulla possit, utpote ex inscita
Lapsis, secutis atque duntaxat malos,
Quos peperit istib[us] livor infestus mihi.
Hanc questionem pandite, o do-ti viri,
Mihi involvunt, ui quis hac sophus explicet:
Qui Petrus ipse, præsulum illorum arbitri,
Primo quidem nos litteris clarissimis,
Fucoco vacuis, litteræ ut ipse fidem
Facient, sacro fixerit nos in throno,
Dignatus atque nomine sit autistius:

Νῦν δ' ἡκεν τὴν νερόδος ἀντὶ παρθένου·
Ταῦτ' οὐ πρόδηλα, ταῦτα δεῖθ' ἐμμηνέως.
863 "Μῆθι τι τούτων σκηνικώτερὸν ποτε,
Πολλῶν πονηρῶν ἐν βίῳ πεπαιτέμνων;
Οὐθίστεται δέ τ' ὅλος παιγνικώτερον.
Οἶνός τις εἴτε συμπόσιος πάντων κρατεῖν,
Ἄλλος γυναῖκα, τὴν δ' ἀλήθειαν σοφές.
870 Ἔγὼ δ' ἂν εἴποι χρυσόν, ὃς ἔχει κράτος.
Τούτῳ τὰ πάντα φρέδιας πεστεύεται.
Οὗτοι τὸ δεῖνον, εἰ τὰ τοῦ κόσμου μόνα
Πλέον παρ' ἡμῖν λαγύει τοῦ Πνεύματος.
Πόλεν δὲ ὁ χρυσὸς τῷ κυνὶ· ζητητέον.
875 Πρεσβύτερον ἐκ Θάσου τὸν ἦκοντα ἐνθάδε
Χρυσὸν φέροντα τῆς ἔκτεινος ἐκκλησίας,
Ἐφ' ἣ πρεσβεῖα Προκοπίστας πλάκας,

Nunc autem nobis virginis loco hinnulus prodit:
Hinc clara non sunt, hac egent interprete.

720-721 863 Quid visum unquam scenis convenientius,
Quanvis multa improbe in vita lusa fuerint?
Aliud videbitur dignius quod in scenam promatur.
Vinum, compotator quidam dixit, omnibus dominari,
Alius mulierem, veritatem sapiens.
870 Aurum ego dixerim principatum tenerē.
Auro facile omnia hic et illuc jactantur.
Nec mirum est quippe, si ea, que mundi sunt,
Plus apud nos valent quam quae Spirites.
Sed unde aurum cani? inquirendum est.
875 Presbyter quidam et Thasso hic venerat,
Aurum ferens ecclesie que illuc est,
Quo tabulas Proconcessas emeret;
Hunc blandiendo adortus, ac socium actionum assumens,
Multisque spebus miserorum vinciens
880 (Mali enim cum malis facile miscentur),
Auro potitur ad omnia ministro,
Fidoque adjutor et genuino negotiorum consorte.
Id inde perspicitur. Nam qui me antea
Colebant, ut inutilem et auro carentem amicium
885 Spernunt amicissimi, ac facile
Inclinant ad pejora, ut lani in statera.
Non erat: ego agrotabam: illi vero, ut Inpi,
Furtum ingressi subito intra ovile.
Multos habentes ex classe conductos mercede,
890 A quibus facile incenditur Alexandria
(Irrumpunt enim aperte cum classe),
Tondere caueni in cathedra alacriter aggreduntur,

863 Νερόδος. Edit. ad marg.: Αἰνίστεται δὲ τὸν
Ελαφὸν δὲ ἀντὶ τῆς Ιητρείας ἐν Αὐλίδι. Μούσην δὲ
Ἀγαμέμνονον, Σημιταῖον cervum quem pro Iphigenia
in Aulide immolavit Agamemnon.

866 Ηοπτρός. Ita Cois. Male edit. πονηρῷ. Ibid.
τελασαύγων. Vat. παταγινῶν.
871 Πεστεύεται. Hinc ut illuc jactantur, id est,
quasi talorum justibus versantur.

METRICA VERSO.

Nunc venit autem virginis cervus loco?
Hinc clara non sunt, hac egent interprete.
Visum quid unquam dignius scena fuit,
Permuta quanvis lusa sint valde improba?
Aliud videbis, iudicrum quod sit magis.
Vinum asserebat quispiam omnia vincere,
At feminam alter: tertius palmane dabat
Vero. Dedisset robur ast quo maximum
Auro, arbitratu cuncta quod vertit suo.
Sed quod caduca pluris ipsi dicimus,
Ad Pneuma quanae que pertinent, minus est grave.
Aurum videndum undenam veni cani.
E Thasso in urbe forte quidam presbyter
Appulerat, aurum publicum secum ferens,
Tabulas ut emeret ad cultum sacra.

A Τούτον δὲ σήνας καὶ λαβόν συμπράττορα,
Πολλοὶ τε δῆμας ἐλπίσιν τὸν δθίλον
880 (Οἱ γάρ κακοὶ τάχιστα μῆγονται κακοῖς);
Τὸν χρυσὸν εἶχεν εἰς ἀπανθ' ὑπηρέτην,
Πιστὸν συνεργὸν, γνήσιον συνέμπορον.
Τεκμήριον δέ· καὶ γάρ οἱ πράνη ἔμε
Σεβόντες, ὡς δηρητὸν, δχριστὸν φίλον
885 Περιφρονούσι φίλατος, καὶ φρέδιας
Κλινούσι πρὸς τὸ χείρον, ὡς βοητὴ ζυγοῦ.
Νῦν δὲ ἡνὶ δὲ ἔκαμνον· οἱ δὲ, ὥσπερ λύκοι.
Κλέπται φανέντες ἀδρόνας μάνδρας ξεω,
Πολλοὺς ἔχοντες μισθίους ἐκ τοῦ στόλου,
890 Εξ ὧν Ἀλεξανδρεία βᾶτε^τ ἀνάπτεται
(Καὶ γάρ συνεμπίπονται τῷ στόλῳ σαφῶς),
Κείραν προθυμοῦντες εἰς καθέδραν τὸν κύνα,

771 Πλίκας. Edit. ad marg. μαρμαροῦς, μερ-
μερας. Proconesia marmora alii sunt coloris :
porro Proconesia una est e Sporadibus insulis.

878 Τούτον δὲ στήνας. Ita edit. ad marg. In textu
περιστοῖς, sed male, quia metrum deficit. Μονούσυ-
πράττορας. Ita legimus. Edit. male συμπράττορας.

891 Συνεγείρασθον τῷ στόλῳ σαφῶς. Edit. ad
marg. οἱ Ἀλεξανδρεῖς, Alexandrini. Missi Alexan-

B Hunc voce blanda delivit, juvenibus
Quibusdam et amplis spebus astrictum tenens
(Nocens noxenti nam statim se copulat),
Auro potitur, atque hoc ministro utitur
Ad cuncta, certamque hinc opem querit sibi.
Id hinc liquebat. Turba nam, quae me prius
Colebat, eadem me modo ad nil utilem,
Caream quod auro, censem, ac nihil estimat :
In pejus atque electur, laux ut libra.
Nox erat, et ager ipse eram, cum isti, velut
Caulam introrsus conciti rabie lupi,
Nautas habentes plurimos, pecunia
Partos, facile Alexandriam qui incendore
Solent (eos nam junxit irrumpens cohors
Secum), locare in sede detonsum canem

Περὶ δὲ λαῶν, πρὶν κτίσοις Ἐκκλησίας,
τίριν ἡμῖν αὐτοῖς, ὃς κωτὸς γοῦν, γυμνόσαι.
895 Οὗτος φαστὸς καὶ τάῦτα προστεταγμένοι.
Οὗτος ἡ Ἀλεξανδρεῖα τιμῆς τοὺς πόνους.
Οὗτοι δικάσται τις ὑμῖν ἀλλος εὐμενής.
"Ἄν δρός. 'Ο κλῆρος δέ (καὶ γάρ ἐγγύθεν
"Φίλουν) ἀνήψῃ, καὶ τάχιστα τὸν λόγον"
900 Ἀλλος δίδωσιν μίλος. Εἰτ' ἐγείρεται
Φλέξ λαμπτρὸς λλαν· ὃ πάσιν τὸν ἐν τέλει,
Πλάσματα δὲ ευφρένων καὶ νόσων!
Οὐδὲ ἡ γὰρ δυτὶς οὐ μέμηνται τοῖς σύτε,
Τοιαῦτοι δρῶντες τάπτεται τὸν πόνουν.
905 Τί μαρτρὸς τείνω; ἐκ μὲν ἥμων αὐτίκα
Χιοροῦσιν δργῆν, τοῦ σκοποῦ τῷ μὴ τυχεῖν
Ἀλγούστες. 'Ος δὲ ἀν μὴ μάτην ὁσιοῖς κακοῖ,
"

A Τὸ λοιπὸν ἐπιληγοῦσαν τῇ σπηγῇ τέλος.
Εἰς γάρ χοραῖλου λυπρὸν οἰκητητρόν
910 Ἀγέντες οἱ σεμνοὶ τε καὶ θεῷ φιλοί,
Λαδὸν τε ἔχοντες τῶν ἀποθήτων τινάς,
Κυνῶν τυπούσι τὸν κάκιστον ποιμένα
Κειραντες, οὐδὲ δησαντες, οὐδὲ σὺν βίᾳ.
Κύνον γάρ ἡ πρόδημος εἰς τὰ κρείσσωνα.
915 Τομὴ δὲ ὑπῆλθε βοστρύχους εὐφορβίους,
Άλουσ' ἀμάχθους τὸν πολὺν χειρῶν πόνον,
Τοσούτον αὐτῷ καὶ μόνον δεδωκεῖ,
"Οὐσον γυρώσων τὰ τριχῶν μαστήριον,
Τριχῶν ἐν αἷς ἔκειτο τὸ σθένεν ὅστε,
920 Ποσπέρ λέγουσι τῷ κριτῇ Σαμφίν πονε;
"Οὐ δέ κόμη προβούκεν ἀξιηρμάτη,
Τριχῶν διώρου κάνεμοφθόρου θέρους,

Antequam populo, antequam praepositis Ecclesiæ,
Antequam nobis ipsis, saltem ut canibus, rem indicassent.
895 Id etiam se in mandatis accepisse dicebant.
Sic Alexandria laboribus honorem impertir.
Sic de vobis justa statnat aliquis alius vobis favens.

Dileculum erat, clerucus (nam prope
Habitabant) exarsit, ac celerrime rem
900 Alter alteri narrat. Deinde excutitur
Incendium valde splendens, multis nobilibus
Confluentibus, multis hospitibus, multiisque spuriis.

722-723 Nemo enim erat, qui non ob hæc a furiis accensus esset,
Cum talia cernerent laborum præmia.

905 Quid multis moror? a nobis abscedunt,
Non sine ira, quod a proposito aberrassent,
Dolentes. Sed ne frustra improbi essent,
Quod scene deerat absolvent.

Nam in chorauæ sordidam domum

910 Ingressi graves homines, et Deo amici,
Plebis vice habent nonnullos viros perditissimos,
Canum nequissimum ordinant pastorem,

Tonsum quidem, sed non ligatum, neque coactum.
Era enim canis servidus ad præstantiora queaque.

915 Sectio autem adhibita cincinnis diu cultis,
Ac sine labore solvens longum manuum laborem,
Hoc et quidem unum illi attulit,
Ut nudaret crinum mysterium,

Crinum in quibus robur omne positum erat,
920 Ut de judice olim Samsonem narratur,
Quem coma prodidit resecta,
Intempestiva et a ventis læsa messis crinum,

driæ episcopi ad eam tumultuariam ordinationem
irruunt cum nautarum turba. Edit. in marg. pro
tagōn. habent copiæ, sapientes, sed male.

901 Τῷρ εὐ τέλει. Qui erant ordinis senatorii,
vel magistratum infulis illustres.

902 Καὶ νέον. Infidelibus et hereticis.

903 Τῇ σκηνῇ. Edit. in marg. τῷ δράματι, dra-
mati.

METRICA VERSIO.

Nituntur, antequam gregi ac primoribus
Hoc indicassent, aut mihi, saltem ut cani.
Sic imperatum nam sibi ipsi dictitant.
Sanctos labores illa sic ursi æstimet.
Sic ergo faveat alter his iudex velim.
Ul' dixit autem, clerus (etenim proxime
Habitabat) ira frenet: ac celerrime
Disseminatur ista res. Tum maxima
Flama flamma surgit. Nam magistratus statim
Multi, exterique confluunt, etiam nothi.
Ob hoc furcantes nam scelus cuncti, mihi
Pendi laborum præmia hæc cum cernerent.
Quid multa? Referunt illico et templo pedem,
Illi dolentes maxime, cepta irrita
Cessisse. Verum ne mali incassum forent,

914 Λαός τε Σκοτεινός. Ita Coisl. Edit. male λαοῦ.
Hinc intelligitur magnam populū frequentiū legi-
timis ordinationibus olim adiisse.

915 Εὐστροφέος. Bene et copiose nutritis. Vati-
canus autem codex et editi habent in margine εὐ
φοράς, copiosis

921 Εὔηγρημάτην. Ita Coisl. Edit. minus bene
τέττηρμάτην, ablativa.

B Explere pertinet, deerat quod fabule.
Namque in chorauæ sordidam ingressi domum,
Graves, superno et Numini chari viri,
Ac quosdam habentes face de vulgi infima,
Canem resecta præsulem signant coma
Nequissimum, haud vi, nec ligatum. Nam canis
Ad summa quaque promptus ac fervens erat.
Subiuste cinnos sectio cultos diu,
Manuuni laborem non brevem solvens brevi:
Unumque manus huic ferens, quod crinum
Nudavitis ejus abdutum mysterium,
Qui robur ejus, unicæ ac vires erant:
Samsoni ut olim contigit, quem procidit
Sevis resectus hostibus crinis suis,
Messis capillis tempore perincommode,

*Ἄς τις γυνη τετμηκεν εἰς ἔχθρον χάριν.

Παιμὴν δὲ δεσχεῖς ἐκ κυνίου, ἐκ παιμένων

925 Πάλιν κύων πέφηνε· τῆς ἀτιμας!

Κύων Ἑρμός, μήτε τῆς κώμης ἔτι

Φέρων τὸν ἄλλος, μήτε τὴν ποιμνὴν στρέφων·

Αὐτίς πακέλλων δοτοίς ἐπιτρέχων.

Δράστες δὲ δῆ τι τὴν καλὴν κόμην; πάλιν

930 Θρέψεις φιλέργων· ή μεντεῖς τούς γέλως;

Άμφω γάρ αἰσχρά, καὶ τοὺς δυοὺς μέσον

Οὐδὲ εἰσιν εὐρεῖν οὐδὲ ἔν, τὰς μάγνητας.

Θήσεις δὲ ποῦ μοι τὰς τρίχας, πέμφεις δὲ ποῦ;

Σκηναῖς θέάτρων, εἰπέ μοι, ἡ παρθένοις;

935 Τίσι δὲ τούτοις αὐδῆς; ἡ Κορινθίας.

Ταῖς σαῖς; μεθ' δὲ τὰ θεῖα ἔξισκον ποτε

Μόνος μόνας τε πανάρδιος κονούμενος,

A Ἀνδ' ἐν σε θήσω μᾶλλον οἴρωνού κύνα.

Εὐθὺς μὲν οὖν τοσσούτον ἥλγησεν πόλις

940 Τοῖς τηγικαῖσα συμβεβηκόσα κακοῖς,

“Ποτε” ἐπρότο πάντες ἐξέγειτος

Λόγους ἀηδεῖς τοῦ βίου κατηγόρους,

Θυμῷ φέροντος ἢ φρένες συνεχόρδουν.

“Ἄλλος τι δὲ” ἀλλοί τρανίζεν εἰς ἑνὸς

945 Κακοῦ τελείου πάντοθεν συμφωνίαν.

“Ποτερ γάρ ἐν τοῖς σώμασι συνιστάται

Πάσῃ τὰ μικρὰ ταῖς μεγάλαις ἀρθρωτίαις,

Καὶ ἡρεμοῦντα τῷ σθένει τέως τύχη

Οὕτως ἐκείνου πάντα τὰ πρόσθεν κακά

950 Ἔστηλτεσσεν ἡ τελευταῖα στάσις.

‘Αλλ’ οὐκ ἐμοῦ γε ταῦτ’ ἀξέδοιο ποτέ·

“Ισασσιν οἱ λέγοντες. Ένδεκανω δὲ ἄγω,

Quos mulier resecuit in hostium gratiam.

Pastor autem declaratus ex cane, rursus ex pastore

925 Canis apparet : o ignominiam !

Canis orbatus, nec jam coma

Venustato ornatus, nec regens gregem :

Rursus macellorum ossibus accurrens.

Quid jam facies de eximia coma? rursus

930 Nutries studiose? an manebis risus et fabula?

Utrumque enim turpe, nec duorum medium

Unum prorsus reperire est, prater restem.

Ubi collocabis crines, et quo mites?

Scenis theatrorum, dic mihi, an virginibus?

935 Quibus autem virginibus? an Corinthiis

Tuis? quibuscum mysteria peragebas quondam,

Solus cum solis sapienter communicans :

Quam ob causam te potius coeli canem collocabo.

Statim tanto dolore percusa est civitas,

940 Ob eis qua acciderant mala,

Ut frenderent omnes : fundebat quisque

Acerba verba vitam et mores incusantia,

724-725 Ira effrente quidquid mens conceperat.

Alius alieni symbolum afferebat ad unius

945 Perfecti improbi concordem undique descriptionem.

Quemadmodum enim in corporibus coasociantur

Leves infirmitates gravibus morbis,

Quamvis antea, vigente robore, quiescerent ;

sic illius omnes præteritas improbitates

950 In lucem protulit extrenus seditione.

Sed nunquam mihi continget, ut ea proferam ;

Nota sunt narrantibus. Ego labra mordeo,

941 Εξέξινθο. Κοιλι. Ἑξεγέθο.

946 Νασκερ. Hic sensus est : Que nadmodum in humano corpore istud accidere consuevit, ut, exerto gravi quodam morbo, alii le viores, qui prius, dum firma erat valetudo, nihil inferabant molestias, ad

eum se adjungant : ita ingens illud Maximi scelus fuit, ut multa ejus superiora delicta, que oblivione quasi sepulta erant, sinuī ipsi ab irata plebe objicerentur.

952 Ισαστιν. Ita Val. Edit. male ισαστον.

METRICA VERSIO

Quos uxor, hosti dum favei, scidit mala.
Ut factus autem pastor est canis improbus,
Ex opilione fit canis rursum, (ο γραβε
Probrum!) canisque solus ; et pulchro carens
Jam crine, sacrūn nec tamē modernas gregem :
Ad ossa, rursum seque jam confert fori.
At quid venustis nunc ages de crinibus?
Alesio rursum ? An sic manens ridebere?
Utrumque turpe : reste nec dempta, potest
Quidquam inventiri tertium. Quin tu canam
Ubinam localis? aut eam quoniam feres?
An ad theatra? vel potius ad virgines?
Quas rursum istas? an tuas Corinthias,
Studis quibuscum tu sacris quondam dabus
Operam, remotis arbitris cum bis disserens.

B Ob que vocem te potius ætherium canem.
Certe ob patratum tunc scelus tantus dolor
Invasit urbem, nemo non ut tun foret,
Qui non fureret, ac multa in ipsum effunderet
Acerba, vitam que illius proscindenter :
Ira effrente quidquid animus finiterat.
Hic illud, aliud ille promebat, malo
Quo pingetur unius perversitas
Insignis. Ut enim corporis noxæ leves
Gravibus coire februm morbis solent.
Quamvis quiete, dum vigens robur foret :
Sic ejus omnes pristinas scelerum notas
Seditio claram traxit in lucem ultima.
At ista ut unquam proferam, avertat Deus :
Norunt loquentes. Ipse vero ob pristina

Τὸν πρόσθεν αἰδοί, καίπερ ἀδικημένος.
 Τὶ οὖν; σὺ τούτον οὐ χάθες εἶγες ἐν γέλαιοι,
 955 Καὶ τῶν μεγίστων ἡξους ἔχωμεν;
 Τάχ' ἀν τοῖς ἀπαντήσεις τῶν ταῦτ' εἰδότων,
 Καὶ τὴν τότε εὐχέρειαν αἰτωμένουν,
 'Υφ' ἡς ἐτίμον καὶ κυνῶν τούς γέροντας.
 'Αγριαν ἡγήνωσα μίσους δέξαν·
 960 Ἐξηπαθήσας ἡς Ἀδέμ τε τεսσι κακῆι.
 Όμαλον ἦν τὸ πικρὸν εἰς δύνεις ὅλον.
 Τὸ σχῆμα μὲν τηπάτησ τῆς ὄρωμένης
 'Αχρι προσώπου πίστεως καὶ ἥμετάν.
 Πιστοῦ γάρ ἀνέρδεις αἰδεῖς εὐπειθέστερον,
 965 Πρὸς εὐλάβετον βάσινς ὄρμωμένου
 'Η οὐσαν, ἡ δοκούσαν. 'Ω χρηστοῦ πάθους!
 'Ο βούλεται γάρ, τοῦθ' ἔκαστος οεῖται.

A Τί χρή μι ποιεῖν; εἴπατ', ὁ σοφάτατος.
 Τι δὲ ἂν τις ὑπόν μίλο τι πρᾶξαι δοκεῖ,
 970 Οὐτῶς θεὶ στενής τε τῆς Ἐκκλησίας
 Οὐστῆς τότε, ὡς τι καὶ τῆς καλάρψ συλλέγειν;
 'Εξουσιαν γάρ οὐ ποιανθήν ὁ στενός,
 'Οσην δίδουσι καρίδες ὁ πλάτων τέρμον.
 Μέγιστον ἦν μοι, καὶ πατῶν αὐλήν κύων
 975 Ἐμήν, εἰδὼν τε Χριστὸν ἀνθ' Ἡρακλέος.
 Τοῦ δὲ ἦν τι μείζον· τὴν ἐπ' αἰσχύστους φυγὴν,
 Πιστὸν πεποίχη, ὡς θεοῦ πάτρων χάριν.
 Μαστιγίας ἦν, ἀλλ' ἐμοὶ νικηφόρος.
 Εἰ τοῦτο δεινόν, οἴδα πολλὰ πολλάκις
 980 Τοιαῦθ' ἀμαρτών. 'Ἄρα συγγνώσεοθε μοι
 'Ανδρες δικαστοί, τῆς καλῆς δικαίας.
 'Ην μὲν κάκιστος, ἀλλ' ἐτίμων ὡς καλὸν.

Reveritus praterita, licet injuria affectus.

Quid igitur? Non ut hunc heri habetas in amicorum
 955 Et maximis dignum aestimabas preconiis?
 Sic enim forte occurret aliquis ex his qui ista norunt,
 Ac meam facilitatem vituperant, per quam
 Honorem dabam vel pessimum canibus.
 Ignoratione laboravi, adio digna :
 960 Deceptus sum, ut Adam, malo gusto.
 Putchrum erat visu amarum illud lignum.
 Species decepit me apparentis
 Facie et verbis fidei.
 Fideli enim viro nibi magis credulum,
 965 Quem pietas facile movet,
 Scu vera, seu apprens. O probum vitium l
 Quid enim optat, hoc quisque credit.

Quid me oportuerit facere? Dicite, sapientissimi :
 Quid aliud quisque vestrum facturum se fuisse putat,
 970 Cum aduc tam angusta esset Ecclesia
 Illo tempore, ut aliquid vel de stipulis colligendum esset?
 Potestatem enim non tantum tempus
 Molestum largitur, quantam commodissimum.
 Maximum quidpiam mihi erat, etiam canis caulam meam
 975 Terens, ac Christum loco Herculis colens.
 Hinc accedit aliquid gravius : fugam ob turpissima,
 Fidem finxit, quasi Dei causa passus.
 Erat verbero, at mihi in prelio vitor
 Id si malum est, scio me multa sape
 980 Ejusmodi peccasse. Ignoscatis certe
726-727 Mihi, judices, praeclarum peccatum.
 Erat ille quidem nequissimus, sed colebam ut bonum.

969 Δοκεῖ. Κοιλ. δοκῆ.
 972 Ἐξοντιλ. Ut Gregorius observat, pastor
 non tanta in gregem sibi commisum uti potest au-
 toritate, cum Ecclesiae res adverso statu sunt,
 quam cum lato ac prospero; ac proinde ad multa
 connivere interdum cogitur, et multa tolerare, quae,

si commodiora essent tempora, minime toleraret.
 978 Μαστιγία. Qui criminum suorum penas der-
 erat, eum hominem, opinione decepit, martyrem
 predicabam. Hic Gregorius recitat ludes quibus
 Maximum extulerat in oratione in laudem Heronis
 philosophi. Vide tom. I, pag. 454.

METRICA VERSIO.

Compressa labra mordeo, Iesu licet.
 Quid igitur? Annon charus hic nuper tibi?
 Non bunc ferebas laudibus summis prius?
 Fortasse dicit quipiam, hac qui sciēt,
 Ac facilitatem vertat hanc mihi criminī,
 Per quam colebam pessimos etiam canes.
 Culpanda prorsus hac mea ignoratio.
 Me gustas, Adamum ut, traxit in fraudem improbus.
 Visu decorum lignum erat, re non item.
 Fidelis felicit larva me : lucum mihi
 Fecere verba subdolo corde edita.
 Viro fidei nam nihil mage credulum
 Qui se libenter ad pios confort viros.
 Aut esse tales quos putat; vitium probum!
 Nam facile quiaque, quod cupit, credit quoque.

B Quid erat agendum dici e, o sciti viri,
 Aliudne quiddam cuiquam vestrum placet,
 Angusta cum tam foret adhuc Ecclesia,
 Stipulas ut ipse cogerer quoque legere.
 Namque arcia tantam non ferunt licentiam,
 Quam lata quae sunt tempora, et late fluunt.
 Magni testimoniā, quod canis caulam meam
 Tercrē, locoque coleret Alcida Dei
 Natum. Hocque majus, quod fugam ob noxias graves
 Velabat, ut si pro Deo hanc passus foret.
 Qui vapularat ut nocens, hunc martyrem
 Falso arbitrabar. Si grave est hoc, talia
 Frequens patravi. Judices, ignoscite,
 Culpeaque veniam, quæso, præclare date.
 Erat scelestus : at colebam hunc ut bonum.

"Η φύλεξομαί τι καὶ νεανικώτερον.
Ίδοι προτείνω τὴν ἀκαίρον καὶ λάλον
983 Γλώσσαν· ὅ θεινον ἀνήλεώς ἐκτεμένω.
Τι δ' οὐχ τέτμπτε; ἡ δοκεῖ σον καὶ σφόδρα,
Ἡ μαρὰ σιγῆ, καὶ πλέον σιγήσεται,
Ἴσως δίκας τίνουσα τὴν ἀκαίρας,
Ως ἂν μάθῃ μη πάσιν εἶναι δεξιά.
990 Κάκεντο δὲ οἰον; προστεθήτω γάρ μόνον.
"Οντως ἀσύλληγοτον ἡ πονηρία.
Ὄν γάρ τὸ χρηστὸν οὐκ ἐποίστη ἡμερον,
Τι δ' ἂν δράσεις ἀλλο τὸν πάντον ποτε;
"Οντως γάρ, ἔνως ἔστιν ἡ τιμῇ φύσος.
995 Τοῦτον τι φέσεις τὸ τρόπον; κακὸν μέρα.
Ταῦτ' εἰ μὲν ἔστι πιστό, μη ἔχει πλέον.
Εἰ δὲ οὐκ ἀληθῆ, μηδὲ τὰ πρότσεν δέχουν.

A Τούτων τι ἂν γένοτο δυσμαχήστερον;
Ούτω μὲν ἐνθεν ἐλάθη κακὸς κακῶς,
1000 Εἰπεῖν δὲ ἀληθὲς μᾶλλον, ὡς κακὸς καλῶς.
Ἐπει δὲ φύλοις βαρβάρων κακὸν φέρων
Ἄναις ἔφος, εἶχεν ὄρμητήριον
Θεσσαλονίκην, τηνικαῦτα τι πλέκει
Κύων δὲ παγκάκιστος, δύθει μοι πάλιν.
1005 Ἀράς τοις συρφετῶδες Αἰγύπτου στίζεις,
(Λέγω δὲ τοὺς κείραντας αὐτὸν ἀπρεπῶς,)
Ὄς τὴν καβδέραν βασιλικῷ προστάγματι
Πίηλον ἔστιν, τῷ στρατοπέδῳ προστέχει.
Κάκενθεν αὐθίς, ὡς κώνων, ἀποφήμετε
1010 Ὁργή τοι πολλή καὶ δρακος φρικώδεσι;
(Οὐπω γάρ ἦν τὰ ὄντα διατεθεῖς κακῶς
Οὐδέτες καθ' ἡμῶν, ἀλλ' εἰς εἰχον ὄγκως),

Profecto eloquar aliquid audacius.
Ecce lingua prom præpostera et loquacem.
985 Hanc, qui volet, amputet innoscericorditer.
Sed an non amputata est? Tibi quidem id persuassissimum,
Quae jamdudum silet, et diutius siilebit,
Pomnas forsitan solvens, quod præpostore locuta sit,
Ut iam dicat non omnibus favere.
990 Illud autem quale est? Hoc enim tantum addatur:
Rationis expers vere est improbus.
Quem enim tentans mansuetum non fecit,
Quid ei unquam alia res præstiterit?
Vere enim, vere honor non differt improperio.
995 Mores illius quid esse dices? Magnum malum.
Haec si certa sunt, nihil amplius queras.
Sin autem non vera, nec pristinis habeas fidem.
His quid possit esse inexpugnabilius?
Sic malus ille hinc male tractatus ejectus est,
1000 Vel, ut verius dicam, bene ut malus.
Sed cum barbaris gentibus bellum illaturus
Rex Orientis præsidium suum baberet
Thessalonice, tunc quid molietur
Canis teterimus, rursum mibi considera.
1005 Sumens feculentum illum Ἑgyptiorum manipulum
(Ilos dico, qui eum totonderant indecora),
Ut cathedram regio mandato
Sibi ipsi firmaret, accurrit ad castra:
Sed inde rursus, ut canis, ejectus
1010 Cum plurima indignatione, minisque horrendis
(Nondum enim cujusquam aures contra nos
Male erant affecte, sed adhuc erant integrae),

1002 Ἀναξ ἔφος. *Theodosius*. Ad marg. Edit. δ
Θεοδότος βασιλεὺς.

1011 Οδόντων γάρ πρ. Non enim ad id usque temporis ulte de me calumniae aures cujusquam occu-

paverant: nondum animi exulcerati, ac proinde nec in his fictum crimen adhuc insidere poterat. In editis ad marg. Χορεος. Μοι καθ' ἡμῶν. Male edit. δύων.

METRICA VERSIO.

Veniam negatis? Quidpiam audax proferam.
En promo lingua garrulam et præpostoram;
Mente effera scindat hanc quisquis volet.
Quid? Nonne secta est? Id quidem censes. Diu
Nam jam silescit, ac silebit longius,
Loquacitatis hanc sue pœcum luens,
Ut discat ipsa grata non esse omnibus.
Quare illud autem? Liceat boe unum addere.
Est bruta certe pravitas, excors, hebes.
Mollire nam quem quivit haud benignitas,
Quid molliorem reddere hunc unquam queat?
Sic quippe magnum in dedecus honor vertatur.
Quid ergo mores istius? Magnum malum
Hec certa si sunt, amplius queras nihil.
Sin falsa, nec tu pristinus idem arroga.

B His cogitari firmius quidnam queat?
Sic urbe tandem pulsus est malus male.
Aut si loquendum verius, malus bene.
Orientis at cum, barbaris cladem ferens,
Thessalonicam sceptriger, velut aggerem,
Teneret, illic ac foret, rursum vide
Hic molierat pessimum quidnam canis.
Hanc feculentam sumit Ἑgypti manum
(Ilos dico, fœde qui comam ipsi despaerant),
Atque, ut cathedram principis jussu sibi
Firmare posset, tendit ad castra incit.
Ilineque rursum pulsus, ut fœdus canis,
Ira asciante principe, et minas graves
Jastante (nondum resperant calumniae
Cujusquam in aures: integræ sed erant adhuc),

Εἰς τὴν Ἀλεξανδρειαν αὖθις φθείρεται·
 Ὁρῶς γε ποιῶν τοῦτο καὶ μόνον σοφῶς.
 4015 Πέπρης γάρ, φύσιστος ἡ γραπτὸς ποτὲ ἦν,
 Πάντα γράψοντι φᾶσιν τάνακτα,
 Μισθοφορικὸν τι τῶν ἀνεστίουν ἔχων,
 Ἐμφύεται, καὶ τὸν γέροντός ἀποστενοῖ,
 Ἡ τούτον αἰτῶν, διπέρης ἥπιτος θρόνον,
 4020 Ἡ τοῦ παρόντος μὴ μεθιστοσιοὺς λεγον,
 Ἐως ὑπάρχου τὴν κινουμένην φόλγα,
 Μή ταῖς παλαιοῖς προστεθῆται συμφοραῖς,
 Οὐς εἰδὼς ἦν, δείσαντος, ἔξω πέμπεται.
 Καὶ νῦν δοκεῖ μὲν ἡρεμεῖν, δόξα δὲ μοι
 4025 Μή τοι τὸ δεῖνον καὶ χαλάζιον ἔχουν
 Νέφος, συνωσθὲν ἐκ βασιοῦ πνεύματος,
 Τοὺς οὐ δοκοῦσι τὴν χάλαζαν ἔχειν.

Α Οὐ μή ποτε ἡρεμον γάρ ἡ μοχθηρία.
 Οὐδέν τι φρονήσει, καὶ σχεδὴ παρατίκα.
 4030 Τοιαῦτα φιλοσοφοῦσιν οἱ νῦν κύνες,
 Κύνες δὲ ὄλακται, τοῦτο καὶ μόνον κύνες.
 Τί διογένης τοιοῦτον, ή Ἀνατοθένες;
 Τί δὲ πρὸς ὅμδες δὲ Κράτης: διάπτει
 Τοὺς Περιπάτους Πλάτωνος· οὐδέν δὲ Στοά.
 4035 Οἱ Σωκράτες, τὰ πρώτα μέχρι νῦν φέρεις.
 Φθέγξομεν· ἐγώ τι πιστότερον τῆς Ηὐθίας.
 Ἄνδρῶν ἀπάντων Μάζημος σφράγιστος.
 Τούς δὲ τληποθῆς μὲν, εἰ καὶ τις βροτῶν,
 4040 Ηὔην τ' ἀπ' ἀρχῆς, εἰμι τε πλέον τανῦν,
 ΙΟΔΟΥ Πόνοις μὲν ἐκ γῆς, κινδύνοις δὲ ποντίος
 Εἴ δὲ ἐσύνθη, καὶ χάρις πολλὴ φόδους.
 Οὗτοι δεῖνοισι μετὰ τοὺς ἄντας εφέρουσι,

In urbem Alexandriam rursus infert pestem;
 Recite id quidem ac solum sapienter faciens.
 4015 Petrum enim, cui aliquando bifidus stylus
 Erat, facile omnia scribenti contraria,
 Secum habens conductam mercede hominum turmam foco carentium,
 Aggreditur, et senem in angustias conjicit,
 Aut thronum illum petens, quem speraverat,
 4020 Aut præsentem dimisurum se negans,
728-729 Donec praefecto metuente, ut par erat,
 Νe flamma accensa antiquis calamitibus
 Novam aliquam adiicit, foras pelliunt.
 Ac nunc quidem videtur quiescere, sed metuo
 4025 Ne gravis et feta grandine
 Nubes, violento agitata vento,
 Effundat in imprudentes grandinem.
 Nunquam enim quiescit improbitas.
 Non sapient, etiam si in præsente cohibeatnr.
 4030 Sic enim philosophantur hodierni canes,
 Canes latrantes, et in hoc tantum canes.
 Quid simile Diogenes, aut Antisthenes?
 Quid ad vos Crates? Despue
 Scholam Platonis; nihil Porticus.
 4035 O Socrates, hacenus primas habuisti.
 Eloquar ego aliquid Pythia certius.
 Hominum omnium Maximus sapientissimus.
 Ego laboriosus, si quis mortalium,
 Erant ab initio, sumque nunc magis
 4040 Ob labores in terra et pericula in mari,
 Ex quibus servatus sum, gratiamque multam habeo terroribus.
 Hi me addixerunt rebus celestibus sapienter

4045 Ἐμφύεται. Edit. ad marg. ἔκφυεται.
 4025 Μή ποτε. Ita Coisl. Edit. μή πως.
 4033 Τμάζει. Edit. ημάζει...
 4036 Φθέγξομεν. Sic Coisl. Edit. φθέγξωμεν.—Forte
 licentia usus, scriperat φθέγξωμεν Gregorius, ut
 staret metrum, quod, brevi admissa in secunda syll-

aba, prorsus deficit. **CAILLAU.**
 4058 Τληποθῆς. Sic Coisl. Edit. τληποθῆς. Si
 quis alius laborum et molestiarum patiens.
 4042 Σωκρῶν. Sic Vat. Edit. σωκρῶν. Gregorius in
 epist. ad Cæsarium: Qui ante pericula mundi era-
 mus, post pericula Deo nos ipsos addicimus.

METRICA VERSIO.

Bursum ipse sese contulit Alexandriam;
 Sapienter istud scilicet, recite et satis.
 Nam Petrum, erat cui bifidus aliquando stylus.
 Ut qui exararet res levis contrarias,
 Vaga cohorte cinctus (hos conduxerat),
 Aggreditur, atque non parum angustal senem,
 Poscens, vel illam, finixerat quam spe sibi,
 Sēdem, vel ejus in throno sese minans
 Sessurum: hyparcbus donec, banc, ut par erat,
 Flammam expavescens, vetera ne ad mala quidpiam
 Adjungeneret, urbis huic pepulit solo.
 Ac nunc videtur hic quidem quiescere:
 At est verendum, ne gravi que grandine
 Est feta nubes, aspero vento incita
 In non putantes grandinem effundat suam.

B Nec enim quieti pravitas unquam studet.
 Nil peusi habebit, nunc licet vis hunc premat
 Sic philosophantur temporis nostri canes,
 Canes latrantes, nonine hoc solo canes
 Quid tale Sinopæ civis, aut Antisthenes?
 Quid tali Tebisi editus quondam Crates?
 Scholæ Platonis despue: nil est Stoæ.
 Jam ferre primas, Socrates, nunc desinis.
 Ego vate Phœbi certius quiddam loquar.
 Par laude nullus Maximus sapientie.
 Tolerare casus ast licet doctus graves,
 Ut si quis alter, tum prius, tum nunc magis,
 Per tot labores, tot graves casus, maris,
 Quies sum exsolutus (gratiam ac periculis
 Habeo: dederunt uamque me celestibus

Πλάνων ὑπερούφαστα τῶν πλανωμένων.
 "Οὓς δὲ τὴν τότ' οὐ φέρων ἀτιμάν,
4045 Καὶ τῆς ἀφορίης ἀσμένους δεδραγμένος,
 'Ως τὸν κάκιστον ἡσθόμητε κεκαρμένον,
 Πλάνων μὲν ἥμιν τῶν φίλων ἐγκειμένων,
 Οἱ καὶ μὲ φρουρᾶς ἔγχον εἰσοι λαθροῖ,
 Τηροῦντες ὄρματς, ἔβδοις, ἀναστροφαῖς·
4050 Πλάνων δὲ δρώντων τὴν πλάγη τῶν δυσμενῶν,
 Οἱ τὴν τομῇ φυντο τοῦ λόγου λύσιν·
 Ταῦτα οὖν δρῶν τε καὶ φέρειν οὐκ πατερῶν,
 'Ανδρός τι πάσχων (καὶ γάρ οὐκ ἀρήσοματ),
 'Απλουστέρους τι μᾶλλον, ή σφωτέρου.
4055 Πρύμνων γάρ, ὃς λέγουσας, χροῦσας ἀντίκα,
 Οὐκ εὔμαθὼς μάν. Οὐ γάρ ἀν τις ἔσθετο.

A Νῦν δὲ ἔπειτας τις ἔρδαγη λόγος·
 « Οὐκ ἔξεμικα πατρικῶν σπλάγχνων τόντη.
 'Οίην φυλάσσοι, ἢ δέδυκα, Τριάδα,
4060 Τάκνοις ποθενοῖς εὐπορώτας πατήρ,
 Καὶ τῶν ἐμῶν μέμνησε, φύκετοι, πόνον·
 Λαὸς δὲ τειχὶ τούτον ἤκουετε λόγον,
 Τῶν δυσκαθέκτων ἐκδοχαντός τίνος,
 'Αντοτας εἰδίς, δωσαρ εἰς καπνοῦ βίας
4065 Εσόδες μελισσῶν, καὶ βοαις ἐκμανεῖται·
 'Ανδρες, γυναῖκες, παρέθνοι, νεανίαι,
 Ήπιδες, γύρωνται, εὐγενεῖς, οὐκ εὐγενεῖς,
 'Αρχοντες, ἡρεμοῦντες ἐκ στρατοῦ τίνες,
 Ζέων Ἑκατός Ισον δρυγῇ καὶ πόδῳ,
4070 Όργῃ κατ' ἔχθρων, καὶ πόδῳ τοῦ ποιμένος.

Caput efferentem super omnia incerta et vaga.
 Sed tamen non ferens illatum tunc injuriam,
4045 Atque occasione libenter arripiens
 Ubi nequissimum tonsum esse persensi,
 Cum mihi amici omnes instarent,
 Qui me intra latenter custodiām obcessum quodam modo tenehant,
 Meosque motus, atque itus et redditus custodebant et observabant;
4050 Cumque inimici omnes pugnam hanc ceruerent,
 Ac dissensionem doctrinæ ruinam fore crederent;
 Hec igitur cum videberit, nec ferre possem,
 Hominis aliquid patior (non enim negabo),
 Simplicis magis quam sapientis.
4055 Puppim enim statim, ut dicitur, retro impello,
 Non perire quidem. Nemo enim sensisset.
 Nunc autem discessus nuntia erupi quædam oratio,
 Quam paternorum viscerum comatu emisi :
730-731 « Totam custodite, quam tradidi, Triadem
4060 Filii amantissimis beatissimus pater,
 Memorique memineritis, charissimi, laborum. »
 Haec dicta ut audiuit populus,
 Uno ex calidioribus exclamante,
 Protinus exsurgit, velut ex fumi violentia
4065 Examen apum, et clamoribus insanit;
 Viri, mulieres, virgines, juvenes,
 Pueri, seues, nobiles, ignobiles,
 Magistratus, et emeriti quidam milites,
 Bulliens quisque ira æque ac desiderio,
4070 Ira aduersus inimicos, et desiderio pastoris.

4049 Ὁρματ. Videtur legeendum ὄρματ, ἔβδοντας, διατροφαῖς.

4050 Πόλιτην. Coisal. πλάνην.

4051 Τομήν. Coisal. τολμην, facinus.

4053 Πρύμναρ γάρ. Proverbium est de iis qui consilium in contrarium mutant.

4059 Φυλάσσοντ. Coisal. φυλάσσετ. Edit. in margin, δῇ ἦν φυλάσσοι.

4063 Τῷρ δυσκαθέκτων. Ex iis qui difficulter cohiberi possunt.

4068 Ex stratōn τερεζ. Billius ignorare se testatur, cur Leuv. veriter, emeriti milites : hunc tamen et nos secuti, ita vertendam duximus vocem, τρεμούντες, quæ ad milites pertinet, eosque depositis armis quiescere, et rude donatos in otia tutæ recessisse significat, adeoque emeritos fuisse milites.

METRICA VERSIO.

Caput efferentem rea supra mundi vagas,
 Illud tamen tunc haud ferens ego dedecus,
 Ansamque rapiens pectore hanc promptissimo,
 Criuum ut resectum pessime sensi viro,
 Omnes amici ciungerent eum inē simul,
 Tacitasque pro me figerent custodias,
 Gressus ad omnes ac mihi præsto forent,
 Hostesque pugnam hanc ceruerent læzi, pīz
 Quod schisma fidei crederent labem fore :
 Hec ipse cernes, ac ferens moestè admodum,
 Admitto quiddam (non enim negaverim),
 Prudente non tam, simplice quam dignum viro.
 Impello puppim nam retro, ut dici solet,
 Sed imperite. Scisset hoc mortalium

B Nam nemo. Nunc at de exitu fluxit mibi
 Quiddam, paternis editum ex præcordiis :
 « Servate totam Trinitatem, filii,
 Quam copiosus tradidi vobis parens,
 Memores laboris sitis et semper mei. »
 Haec verba sinul ac audit plebs, illico
 Esfrenis altum quispiam questum dedit,
 Populusque surgit, agmen ut fumo solet
 Apum, furitque maximis clamoribus
 Uterque sexus, virgines, juvenculi,
 Pueri, senesque, nobiles, ignobiles,
 Vita quieti, præsidēs, ac militum
 Nonnulli : amore quilibet et ira æstuans :
 Iratus hosti, præsulem exposcenū suum.

'Ἄλλ' οὐκ ἐμόν γάρ τῇ βίᾳ κάρψαι γένον,
Οὐδὲ ἀσπάσασθαι τὴν ἀνεσμονάδον πέρουσιν,
Ὦς οὐδὲ τὴν ἑνεσμονάδα κατεχασμένος.
Ἄλλην τρέπονται τοῦ πόθου ταύτην δέδυν.
4075 Ὁρκοὺς τε πολλοὺς καὶ λεπτὰς κεχρημένοις,
Τὸ γαῖν παρέβανται βοηθεῖν τζίσιον,
Καὶ μὴ προέσθαι τοῖς λύκοις τὸ πολύμνιον.
Πλοῦς δὲ δυνάσμην καρπετεῖν τὸ δάκρυον;
'Αναστασία, ναῦν δὲ τιμωτάτος,
4080 Ἡ πόλις ἐγέγερται ἐν γῇ κειμένην,
Κιβωτὸς Νοοῦ, τὴν ἐπικλινούσαν μόνη
Κόσμον φυγοῦσα, καὶ φέροντα δεύτερον
Κόσμον τὸν δρθόδοξον ἐν τοῖς σπέρμασι·
Εοὶ μὲν πολὺς καὶ πάντοτεν προσρεῖται λέων,

A 1083 Ής τοῦ μεγίστου κινδύνου ἁστηρότεος,
Ἡμῶν γενέσθαι τὸ κρατεῖν, ή τοῦ πόθου;
Ἐγώ δὲ δρυνός εἰ μέσφ, σπάσου τέρμαν,
Οὐδὲ ὡς ὑποσχόμην τι τῶν αἰτουμένων.
1090 Τὸ μὲν γάρ εἰς οἴλον τε, τῷ δὲ ὑπὸν φόδος,
'Εθλεῖν αὐχμῆς, σώματ' ἣν δάρδοσα.
Φυνάς δὲ Εἰσιτον αγναῖκες ἐν φόδῳ,
Καὶ τῶν, δσαι μάλιστα εἰεν μητέρες.
Παιδῶν δύναμι· ἑνεδύνακε δὲ ημέρα.
1095 Όμην δὲ ξεστος μὴ πρὶν ἑνεδύσσει πόνων,
Καὶ ἑναπήγηται τῷ νεῷ δέῃ καλῶς,
'Η τῶν ποθουμένων τιν' ἐκβελεῖν λόγον,
Οἴλον τις εἰπαν ἔξεδιάσθη τῷ πόνῳ.

At non meum est genn violentiae flectere,
Nec sedem suscipere non legitime collatum,
Qui ne legitimam quidem suscipere sum coactus.
Vertunt se in aliam implendi desiderii viam.
4075 Pluribus me adjurant et precantur,
Orant ut saltem maneam et feram auxilium,
Nec lupis orile tradam.
Quomodo possem lacrymas tenere?
Anastasia, templorum maxime venerabile,
4080 Quae jacentem humi fidem exsuscitasti,
Arca Noe, qua diluvium mundi
Sola effugisti, et alterum portasti
In seminibus mundum orthodoxum;
Multus ad te et undique confluit populus,
4085 Ut in maximo instante periculo,
Egōne vincerem, an desiderium?
Equidem in medio eram, iutus et tenebris plenus,
Nec voces reprimere valens,
Nec polliceri quidquam ex postulatis.
4090 Alterum enim fieri non poterat; alteri inerat metus.
Premebat astus, sudor et corporibus manabat.
Vox deficiebat mulieribus metu percussis,
Præcipue vero, qua matres erant.
Puerorum ejulatus audiebantur : deficiebat dies.
4095 Jurabat quisque non prius se quieturum,
Etiam si in templo præclare sepeliri oportaret,
732 733 Quam optatam aliquam vocem extorsisset,
Qualem quis proferre cogituit delassatus.

1073 Ος οὐδὲ τὴν ἑνεσμονάδην, etc. Qui nulla ratione passus sum in ea me colloccari quam aquissimum jure obtinere poterum. Καρδον.

1084 Προσρεῖται. Κοιλι. Επιφέρει.

1086 Ὅμηρος γενέσθαι τὸ κρατεῖν, ή τοῦ πέδου. Id est, num vixit ipse esse repugnabat populi desiderio, an populus vinceret, me ipsius desiderio cedente.

1092 Φωνὰς δὲ Εἰσιτον. Κοιλι. φωνάς δὲ Εἰσιτον. Leuvi. Voces meus causa emittebant mulieres. Bil-

lius quoque : Silere nimius feminas prohibet timor. Neuter videtur sensum Gregorii reddere, siquidem metus vocem solet præcludere. Ego crediderim absolutam esse sententiam, qua tacite Gregorius matris se comparat. Feminis in metu voces deficiunt, illis maxime, qua matres sunt.

1097 Λόγον. Vat. λόγῳ. Quin notis aliquam rationem consonanam edidisse.

1098 Ἐξειδοσθη. Ita habent editi. Vaticanus autem codex Εξειδόσθη.

METRICA VERSIO.

At non decebat me genu ad vim flectere,
Nec capere sedem rite non mihi traditam,
Qui rite quandam traditam tamen abnui.
Cupiditatis alteram carpunt viam,
Summisque mecum precibus et votis agunt,
Saltem ut manerem, promptus hic præstans opem,
Gregemque truciūs no lupis addicerem.
Quoniam hic tenere lacrymas possem modo?
O dulcis ades, adiunquique Anastasis
Principes, fides qua se hunc humo extulit,
O arca Noe, sola funesia aquis
Erepta, mundumque alterum iu parva gerens
Semente, recta præditum et sana fide,
Ad te quidem tum maximo plebs agmine

B Fluxit : pericolo res erat nam maximo,
Egōne, an eorum vinceret cupiditas.
In medio at ipse mutus ac prorsum stupens,
Ne premere poteram quas dabant voces, neque,
Post postulabant, hoc eis promittere.
Fieri nequibat illud : huic suberat metus.
Æstu premente sudor e membris fluit.
Silere nimius feminas prohibet timor.
Matres potissimum : ejulant pueri quoque.
Vergehat autem jam dies in vesperam.
Jurare quisque non sibi prius fore
Quietem, in æde quamlibet letum sacra
Ipsos maneret, ad preces vota et sua
Quin annuissem, voxque ab aliquo hæc exiit :

Φεῦ τῆς ἀκοής! ή μὴ τός εἰδὼς φρέάγη;
 1100 « Συνεκβαλεῖς γάρ, εἴπε, σαυτὸν Τριάδα. »
 « Εὐς φοβήθεις μή τις ἔκβῃ κίνδυνος,
 « Οὐρκον μὲν οὐδὲ ὑπὸ τοῖς καὶ γάρ εἰπ' ἀνώμοτος,
 « Τούν έν Θεῷ κάγχ τι κομπάσω μικρὸν,
 « Έξ οὐδειουματις χαρίσματοι,
 1105 Λόγον δὲ έδωκα τῷ τρόπῳ ποτούμενον,
 Μενεῖν έως φανῶσι τῶν ακοτῶν τινες
 (Καὶ γάρ τότε ἡλπίσοντο) προσδοκῶν τότε
 Λύσειν ἐμαυτῶν φροντίδων ἀλλοιρίων.
 Οὗτοι διεκρίθησαν ἀλλήλων μόγις,
 1110 Νικάντες δημόπου τῇ συκῆ τῆς ἐλπίδος·
 Οἱ μὲν γάρ, ὡς ἔχοντες ἡμᾶς ἐφρόνους,
 Ἐγὼ δὲ μικρὸν ὡς μεωνή έτι χρόνου.
 « Ήν ταῦτα. Θεῖος δὲ αὐτοῖς ήστραπτε λόγος,
 1115 Ή καὶ φάλαγγος, τοι πεπονθότος μέρους,

Heu auditum! cur non subito tunc obturata est utraque auris?

1100 « Tunc enim, inquit aliquis, ejicies Triadem. »
 Tandem metueas ne quid oriretur periculi.
 Ne sic quidem iurejurando (injuratus enim sum,
 Ut et ego in Deo paululum glorier,
 Ex quo ablatus sum Spiritus gratia),
 1105 Sed verbis promisi, quibus mores faciebant fidem,
 Mansurum me donec prodiret episcopi nonnulli
 (Tunc enim exspectabantur), sperans fore
 Ut me ipac tunc ex alienis curis solverem.
 Sic inter nos vix dijudicata illis,
 1110 Utrinque victores umbra spei;
 Illi quidem ut me babentes gestiebant,
 Ego autem, ut non diu adhuc mansurus.
 Sic se res habebant. Dei autem rursus coruscabat sermo,
 Cittissime redintegrata, instar aggeris,
 1115 Aut phalangis, parte qua passa fuerat,
 Celerritate ducis, et manuum roultitudine.
 Nam qui autea dogmatum vinculis astricci erant,
 Atque id unum cause habebant, cui nobiscum sederent,
 Cum cernerent qualis paterer, magis amabant.
 1120 Hos enim duebat Trinitas prædicata,
 Quæ longo quidem tempore non prædicabatur
 (Vero enim ut olim sepultam dicere),
 Patria doctrina simul et advena.
 Erat enim aliquando, deinde desit, postea redit,
 1125 Resurrectionis ex sepulcris confirmans fidem.
 Alii forsas sermones meos aliquo in pretio babebant.
 Hi ad me, ut ad fortē athletam, accurrebant.
 Isti libenter me, ut suum ipsorum opus, retinebant.
 Vos autem, illi quidem hac discite ab illis qui probe sciunt,
 1130 Alii autem narrate nescientibus
 (Si qui tantum a vobis remoti sunt,
 Aut ab ea, qua nunc Italos regit, potestate),

1118 Συτκείσθαι. Ita Coisl. Mendose edit. συγχεῖσθαι.

METRICA VERSIO.

(Heu clausa quin tunc utraque est auris mihi!)
 « Tu Trinitatem nunc, pater, tecum ejicies. »
 Tandem extimescens ne quid hinc fluoret mali,
 Ne sic quidem juro (haud enim mihi contigit
 Jurare, paulum ut glorier summo in Deo,
 Lustratis ex quo gratia sum Spiritus),
 Sermene at ipsis, vita cui faceret fidem.
 Haud me exiturum spondeo, donec Scopi
 Quidam venirent (spes erat mox adfore),
 Dulcem quietem certo tum mihi pollicens.
 Sic separati vix sunus tandem invicem,
 Utrinque parta spe tenus Victoria.
 Nam gestiebat plebs, velut compos mei :
 At ipse rursus ut recessurus brevi.
 Sic res habebat, seruio rutillabat Dei,
 Redintegrata parte quam celerrime
 Læsa, phalangis instar, aut rupti aggeris,

Α Τάχει στρατηγίας τε καὶ πλήθεις γερός.
 Οι γάρ τοπρόσθεν δέσμους τῶν δογμάτων,
 Καὶ τοῦτο ἔχοντες εἰς τὸ συγχεῖσθαι μάνον,
 Όρύσσετες οἵτε πασχον, ξεπεργον πλέον.
 1120 Τοὺς μὲν γὰρ ἥγεν η Τριάς λαλουμένη,
 Μαχρόν τιν' ἀποδημάσας τοῦ λόγου χρέον
 ('Οκνῶ γάρ εἰπεν, ὃς πάλαι τεθαμμένη).
 Τὸ πατρικὸν κήρυγμα, καὶ προσῆλυτον.
 'Ην γάρ ποτ', εἴτε Βλήξεν, εἴτε ἥδεν πάλιν,
 1125 Τὴν ἐκ τάρων ἀνάστασιν πιστουμένη.
 Τοῖς δὲ λόγος τις τῶν ἔμῶν θως λόγων.
 Οι δὲ ἀδηλητῇ καρτερῷ προσέτρεχον,
 Οι δὲ ἀειτῶν Ἑργον εἶχον ἀσμένος.
 Οἱ μὲν, πόθεοις ταύτα τῶν εἴδοσιν.
 1130 Οἱ δὲ, ἐκδιηγήσασθε τοῖς οὖθι εἰδόσιν
 (Εἴτερ τινὲς τοσούστον ὄμῶν μαχρόθεν,
 "Η τῆς χρεούσης νῦν Ἰταλῶν ἔχουσίας)

B Duciis arte, junctis plurimisque operis simili.
 Doctrina nam quos vinixerat nostra antehac,
 Ob idque tantum qui mihi se adjunixerant,
 Adversa propter, his eram jam charior.
 Illos atrahebat prædicta Trinitas,
 Ab urbe nimium quæ diu exsulaverat
 (Pridem sepultam dicere hanc non audeo).
 Doctrina, simul et advena, et patril soli.
 Namque ante florens, lapsa post, rursus reddit,
 Fidem secundæ scilicet vita astriens.
 Illos movebant forte sermonis lepos.
 Allii favebant militi ut firmissimo :
 Accitus alii forte quod ab ipsis forem.
 Qui nesci ista, quererat ex his qui sciunt
 Cui nota sunt hæc, pendat ignaris velim
 (Si tam remoti quippiam a vobis jacent,
 Aut ab Italorum floridis sceptris modo) :

'Ος διν λαλήθη ταῦτα καὶ τοὺς ὑστερού,
'Ος διλό τῶν κακῶν τοι πίου κακῶν,
1135 Ὀντερ μάταιος δλάδες ἡμερῶν φέρει,
Πλεῖστον τὸ χεῖρον ἀπειλεῖσθαι τῷ χρείσθαι.

Οὕπο λέγω τὸν ὄρθον ἐν πίστει λεῶν,
Τὸν τῆς ἁμῆς ὕδνος εὐγενῆ τόκον·
Οὓς ξεῖν εἰτεῖν, οὐδενὸς πεπηγότος
1140 Τὸν συμφρονούντων, τῷ παρόντι προστρέχειν,
'Ος τοὺς ἀνδρῶν ταῖς φανεῖσαι ἱκμάται,
Αἰμοῦ βοηθῶν τὸν λόγον ποιούμενος,
"Η φωνὴ μικρῷ τοὺς ἀγανάκτους σκοτεύμενος.
Τί δὲ τις εἴποι τῶν ἔνινων τῆς πίστεως,
1145 "Οὐτος ἔχαρον τῷ λόγῳ, μεμνημένος;
Πολλαὶ μὲν εἰσιν αἱ παρέξοδοι λλαν
Τοὺς ἀπλανούς τε καὶ τεταγμένης ὅδού,

Αἱ πάσαι φέρουσαι πρὸς βιθοὺς ἀπωλεῖας,
Εἰς δὲ διελεῖν δὲ φθορέαν τὴν εἰκόνα,
1150 Ως δὲν παρείσθωσιν τῷν ἐντεῦθεν λάθρῳ,
Γνώμας τεμάν, οὐ γλώσσας, ὡς πάλαι θεός.
Ἐντεῦθεν εἰσιν αἱ νόσοι τῶν δογμάτων·
Οἱ δεῖνοι οὐδὲν εἰδότες ἢ φαρᾶν μόνη,
Τοῦ δέ τοις ἔνδοντος ἡ φρέσκαι πᾶν τόδε·
1155 Οἱ πλῆθος εἰσάγοντες, ἀνθ' ἐνδες, θεῶν,
Καὶ τοῖς ἔναιντον προσπεσόντες πλάσματαν·
Οἱ τὴν πρόνοιαν μὴ διδόντες τοῖς κάτω,
Καὶ πάντα συνιθέντες ἀστέρων πλοκαῖς·
"Ουσι τε λαδες δινες ἔκκριτος θεοῦ
1160 Τὸν Γίλον ἀσταύρωσαν εἰς τιμὴν Πατρός.
"Ουσι τε μικροὶ εὐτεβεῖς ἐντάλμασιν
Οἱ τε ἀγγέλους, καὶ πνεύματα, καὶ ἀνέστασιν,

Ut et posteris haec innoscant,
Ut unum aliquod ex novis vītā malis,
1135 Quae dierum vana series afferi,
Plura mala immiscens bonis.

734-735 Nondum liquor de recto in fide populo,

Generoso fētu quem parturivi,
Quos dicere licet, cum nemo apparet
1140 Ex orthodoxia, ad me, ut veni, accurrisse,
Velut sīt laborantes ad occurrentem humorem,
Ut fami sua opere meo sermone ferrent,
Aut densis tenebris obvolutos ad teneu hūmen.
Quid autem de his, qui a fide alieni, quis dixerit,
1145 Si meminerit, quomodo meo sermone gauderent?
Multe quidem sunt a veri et ordinata
Mirū in modum aberrantes vie,
Cunctæ in profundum perditionis ferentes,
In quas divisit corruptor imaginem (Dei),
1150 Ut inde irrependi occasionem arripiāt,
Sententias secans, non linguas, ut olim Deus.

Inde exorti dogmatum morbi :

(Inde) qui divinum nibil norunt, nisi unicam motionem,
Qua igni et ferri dicunt haec omnia;
1155 Qui deorum, pro uno, multitudinem inducunt,
Et ante opera manuum suarum procumbunt :
Qui providentiam rebus inferioribus denegant,
Et omnia astrorum nexibus gubernant :
Et qui, cum populus essent electus Dei,
1160 Filium crucifixerunt in honorem Patris :
Quotquot etiam minutis pii sumi præcepis :
Qui angelos et spiritus, et resurrectionem,

1136 Ἐμπλέκων. Sic Coisl. Edit. ἐκπλέκων.

1140 Τὸν συγχρονούτον. Ex orthodoxia, scili
et, pastoribus.
1150 Λάθρο. Σονι. Λάθρο.
1153 Οἱ δεῖνοι, etc. Edit. ad marg. οἱ νοσοῦντες
διδόντα.

1155 Οἱ πλῆθος. Edit. ad marg. οἱ πολυθεῖροι προ-

χείμενοι.

1157 Οἱ τὴν πρόνοιαν. Edit. ad marg. οἱ Πυθα-
γόρεοι.

1158 Καὶ πάντα συγκινέντες. Edit. ad marg. οἱ
γενεθλιαλογοῦντες.

1162 Πνεύματα. Vat. πνεύμα.

METRICA VERSIO.

Ut haec loquuntur posteri quoque, haud secus
Atque aliud ullum plurimi vīte ex malis
Mirisque, longa quæ trahit secum dies,
Mali ampliore copulari molem bono.
De piebe nor̄tum, prædicta fide integræ,
Mentisque nostræ nobili fetu, liquor :
Quæ, cum orthodoxum neminem presto alterum
Haberet, ad me concito accurrit gradu,
Tenues ad undas torridi ut seva siti,
Tenebrisque pressi lumen ad parvum solent,
Notris levaret ut gravem verbis famen.
Quid de remotis a pia dicauit fide ?
Quantum afferebat gaudium his sermo meus ?
A calle recto mille digressus patet,
Qui pariter omnes Tartarum ad nigrum ferunt :

B Corruptor in quos sacerdos effigiem Dei
Divulxit, ut sic subdole, quæ irreperet,
Nancisceretur rimulam, mentes secans,
Non, sicut olim, noxias linguas Deus.

Fluxere morbi dogmatum hinc varii et graves.
Hinc, prorsus unus est quibus casus Deus,
Hocque exorti dictant cuncta et regi :
Hinc qui deorum maximam turbam invehunt,
Ac rebus a se conditis curvant genu :
Hinc inferis qui consuli rebus negant,
Nexique cuncta siderum tenxi volunt ;
Selecta quaque natio cum easent Dei,
Natum necarunt per crucem in cultum Patria :
Mandata quique parva servantes, pii
Volunt haberi : spiritusque atque angelos

Οι τε προφητων γράμματα ἔχουσιν μέν
Χριστόν θ' δοὺς σέβουσιν ἐν νόμῳ σκιάς·
1165 Οι τὸν Βούδην Σιγήν τε προχρόνους φύσεις
Τιμῶντες, Αἰλόνας τε τοὺς θηλάροντας,
Σίμωνος υἱοῦ τοῦ μάγου· ὃν φύματα,
Οι συντιθέντες τὴν Θεότητα ἔκ γραμμάτων
Οι τὴν Παλαιὰν καὶ Νέαν δύω θεοὺς·
1170 Νείμαντες, αὐτοτῷρι τε κλαγμώντας·
Οι τρεῖς φύσεις τιθέντες οὐ κινουμένας,
Ιησοῦ πνεύματος, χορὸς τε, τὴν εὖ ἀμπρὸν μίστην·
Οι τῷ Μωάνοι χαρούντες ἀρχικῶν σκότῳ
Οι Μωάνοι τὸ πνεῦμα τιμῶντες κακῶς·
1175 Οι Ναυάτου κενῆν ἐπαράν θρόνος·
Οι τῆς ἀρεώστου Τεράδος συναρέται,
Οι τῆς ἀτμήτου φύσιος διαιρέται·

Α Λόδις δὲ τούτων ὡπερ δὲ οὐδρας μαδε
Πολλῶν φυντων δυστεβελας αὐλένων,
1180 Ο τῇ κτίσει τὸ Πνεῦμα συνειθεὶς μονον,
Ο καὶ τὸ Υἱὸν προστίθεται τῷ Πνεῦματι·
Οι τε εἰσάγοντες ἡλικα Καίσαρος Θεόν·
Οι τὴν δόκτησιν εἰσάγοντες ἱετόπους·
Οι δύετερον λέγοντες Υἱὸν τὸν κάτω·
1185 Οι μὴ οὐδειον τὸν σεωσμένον, δὲλλ' δύνων.
Αὗται γάρ εἰσιν, ὡς τύπῳ φράσαι τοματ
Τῆς ὄρθρητος, ἐκτίκων τε μητέρες.
Τούτων τε ἡ οὐταις ἀκίνητος τόπε,
Ως μὴ τὸ οὖς γε τοῖς ἔμοις κλίνειν λόγοις;
1190 Τοὺς μὲν γάρ οἵας τὸ κράτος τῶν δογμάτων,
Οι δὲ ἡμερούντο τῷ τρόπῳ τῆς λέξεως.
Οὐ γάρ μετ' Ἑχθρας οὐδὲ λοεδόρων πάλεον

Quique prophetarum scripturas abnegant :
Qui Christum colunt in umbris legis :
1165 Qui Bythum et Sigen aternas naturas
Venerantur, et Aēones masculo-feminas,
Filiū Simeonis magi : quorun surculi,
Qui Deitatem compontunt ex litteris :
Qui Vetus et Novum Testamentum duos diis
1170 Ascribunt, austero et optimo :
Qui tres naturas statuunt immobiles,
Spiritus naturam et terram, et medium inter ambas :
Qui Manetis gaudent dominabitus tenebentes :
Qui Montani spiritum nefande honorant.
736-737 1175 Aut Novati vanam supercilii elationem :
Qui incorruptibilem Trinitatem nefarie contrahunt,
Aut naturam non separabilem dividunt :
Rursus ex istis, velut ex una hydra,
Cum prodierint multa impietas capita ,
1180 Qui creatis in rebus solum numeravit Spiritum,
Et qui ipsum citiam Filium adjicunt Spiritui :
Qui aequalem aetate Cesari inducunt Deum ;
Qui carnem apparentem stolidē fingunt ;
Qui secundum Filium dicunt eum qui in inferioribus natus est .
1185 Qui perfectum non fuisse dicunt id quod salvatum est, sed mente caruisse.
Hæ sunt, ut summatis dicam, sectiones
Rectæ fidei, et absurdarum opinionum matres.
Horum quis unquam ita pertinax fuit,
Ut non meis aurem inclinaret sermonibus?
1190 Hos quidem rapiebat vis dogmatum,
Illos lenitus modus dicendi.
Non enim odium significando, et conviciando magis

1165 Οι τὸν Βούδην. Vide tom. I, pag. 614, ubi Gregorius idem prosequitur argumentum.

1173 Ἀρχικὸν σχότρον. Qui tenebras rerum principium putant.

1185 Σεωσμένον. Combef. legit σωσθεῖτ', δὲλλ' άνουν, qui salutem præstisit. sed præstat accurata-

tissimum Gregorii de his rebus loquendi morem servare. Hic Apollinaristas impugnat, Christum, qui homo factus est, ut homines salvaret, perfectum hominem fuisse negantes, sed mentis experimentum asserentes.

1188 Τούτων. Hic versus deest in Coisl.

METRICA VERSIO.

Reditumque vita qui negant, vatum et libros ;
Christumque in umbris qui colunt legalibus ;
Sigen, Bythumque, qui, perennes ut deos,
Venerantur, Aēonesque masculo-feminas ;
Magi Simeonis filii quibus sati,
Divinitatem qui struunt ex litteris :
Hinc, qui Vetusque Fœdus, et Novum, deis
Tribuum duobus, scilicet duro et bone ;
Natura quiesque fixa statuitur triplex,
Terrena, quæque spiritus, media ultima :
Hinc, qui Mauetis principes tenebros amant ;
Hinc, qui nefandum pneuma Montani colunt :
Fastus Novati quique dant sese ænulos :
Hinc Trinitatem qui sacram male contrahunt,
Scindi negantem quique naturam secant :

B Ac rursus ex his, unica ex hydra velut
Erroris orta capita sunt multa impii :
Hic nam creatum Spiritum tantum asserit,
Natum ille rursus copiat cum Spiritu ;
Est qui coevum Cesari status Deum :
Carnisque veri qui loco speciem inferat ;
Est qui secundum Filium, nempe inferum,
Inducat, est qui mentis expertem asserat.

Hæ namque fidei, breviter ut dicam, integræ
Sunt sectiones, nubili erroris duces.
Horum quis adeo firmus ac tenax erat,
Aures meis quin subderet verbis suas ?
Hos pertrahebat dogmatum ingens firmitas,
Flectebat illos ratio docendi mea.
Nec enim per odium, perque contumeliam,

"Ηι κτηδεμονικῶς τοὺς λόγους προήγομεν,
Ἄλγοντες, οὐ παντες, οὐδὲ ἐπηρέμνον.
1195 Καιρῷ φέοντε καὶ πλάνῳ, καθὼς τινες.
Τις γάρ λόγος τα καὶ κράτει κοινωνία;
Οὐδὲ πρόδηλης τὸ θράσος ποιούμενος
Τῆς διαγέλας· δεινῶς γάρ ἔντεγον τόδε
Καὶ σημιώνεις, τὸ μέλαν ἐκ βάθους ἀμεῖν,
1200 Ός τοὺς ἀλέγχους ἐκβιδάσκειν τῷ ζῷῳ.
Ἄλλ' ἡμέρας τα τοὺς λόγους καὶ προσφέρεις
Ἐντυγχάνοντες, ὡς λόγους αυτήν γορος
Τοῦ συμπαθῶν τα καὶ πράτου καὶ μηδένα
Πλήσσοντος· ἐξ οὐ καὶ τὸ νικᾶσθαι λόγος,
1205 Καὶ τὸ κρατεῖν δὲ τιμώτερον πολὺ,

Quam sollicite et anxie, verba faciebam,
Dolens, non plagis indigens, neque efferebar
1195 Prosperis rebus et incertis, ut nonnulli.
Quid enim oratione et imperio commune?
Nec audacie velum mihi erat
Inscitiae; id enim valde artificiosum est,
Et sepius simile, atramentum ex imo vomere,
1200 Ut per tenebras redargui non possis.
Sed leniter verbis et convenienter
Compellabam, ut verbi defensor
Misericordia et mansueti, ac neminem
Percutientis: ex quo sit ut vinci congruum sit rationi,
1205 Et multo præclarius sit vincere,
Dum quia vi persuasionis acquiritur Deo.
Hæc meis inscripta erant tabulis.
Hæc etiam alia exstitit institutionis meæ
Lex sapienter et præclare scripta:
1210 Non unam hauc pietatis viam nosse
738-739 Facilem et pravam lingue pruriginem,
Nec in theatris, foris, et convivis
Simil ridentes, cantilenis emolitus,
Ante expurgatum a turpibus verbis lingua,
1215 In profanas aures et a Christo alienas
Loquaciter mysticos sermones jacere,
Ludendo in iis, quorum vel inquisito laboriosa;
Sed maius in mandatis observandis petatatem culere,

1195 Καιρῷ φέοται. Id est, ob fluxam fallacem que prosperitatem, et quia catholicus imperator regnabat.

1196 Λόγος. Possis etiam reddere: Quid communi nabet verbi dicunt prædicatio cum potestate imperatoria?

1197 Λόγος. Editi babent ad marginem λόγῳ, sed perperam.

1198 Άλλος, etc. Id est, alia insuper in docendo regula mihi recte proposita erat. Cavebam videlicet, ne quos instituam, illa sibi ratione persuaderi sinerent, optimam se tunc pietatis ac zeli sui demonstrandi viam ingressuros, quando facilis garrulitate et improba loquendi prurigine, in theatris, in viis publicis, in computationibus, in risum et cantilenas effusi, etiam antequam linguam suam

A Πατέρῳ βιαζε τῷ Θεῷ προσκτάμενον.

Τοιαύτα πλαζτι ταῖς ἐμαῖς ἑνεργάρῃ.

"Άλλος τις εἶντος τῆς ἐμῆς πειδεύσεως

Νόμος, σορὸς τα καὶ καλῶν γεγραμμένος.

1210 Μή μιαν έδον τῆς εὐσεβείας εἰδένει,

Τὴν εὐκολὸν τα καὶ κακὴν γλωσσαλγίαν.

Μηδὲ ἐν θεάτροις, καὶ φόροις, καὶ συμπόσιαις

Όμοδι γελῶντας, φαμαστι χανουσιμένους.

Πρὶν καὶ πλεθῆναι γλῶσσαν ἐξ αἰσχρῶν λόγων,

1215 Μῆρ' ἐν βεβήλοις ἀστι καὶ Χριστοῦ ἔνοις

Πίπτειν ἀφεῖδος τῶν λόγων τοὺς μυστικούς,

Πλαίσοντας ἐν τοῖς καὶ πόνῳ θηρωμένοις.

"Άλλ' ἐντολαὶ μὲν ὡς μάλιστα εὐεξεῖν

METRICA VERSIO.

Studio at juvandi, verba promebam, dolens,
Non vulnus infligens: nec, ut quidam soleut,
Animos in altum, prosperum ob tempus, ferens,
(Commune sceptris nam quid est verbo et Dei?)
Audaciaque incisitam velans mean.
Hoc quippe scitum est, sepius ac proprium,
Nigrantem ab imo vumere succum pectore,
Ut tela fugias hostis in tenebris tui.
Sed voce blanda commodaque utens, decet
Christi et patronum, mente qui placidissimus
Miseratur xgros, neminem ei durus ferit.
Ex quo fit illud, cedere ut laudem ferat,
Rursumque multo pulchrius sit vincere,

B Suas Tonanti quispiam dum acquiritur.
Per perspirta tabulis haec erant plane in meis.

Aliam in docendo rursus hanc legem tuli

Recte exarata: dum meam plebem instruo,

Uuan salutis esse ne credat viam,

Hanc nempe faciem et improbam pruriginem

Linguae, in theatris nec, vel in convivis,

Ridens simul, fodiisque mollis cautibus

Non expiatis turpibus verbis prius

Labris, in aures eburnicas atque impias

Arcana temere dogmata unquam jactitet,

Ludeas in his que vix labor quoque percipit:

Paire jussis sed Dei quam maxime

Πτωχοτροφοῦντα, ξενοδοχοῦντα, ταῖς νόσοις
1220 Ἀρκοῦντα, καρπεροῦντα καὶ φαλμυρίας,
Εύχαλις, στεναγμοῖς, δάκρυσι, χαμενίαις,
Γαστρὸς πεσμοῖς, ἀγχόνας αἰσθητοῖς,
Θυμοῦ, γέλωτος, χειλάκια εύταξις.
Τὴν σάρκα κομίζοντα πνεύματος χράτει.

1225 Πολλαὶ γάρ εἰσιν αἱ σωτηρίας ὁδοί,
Πλέονται φέρουσαι πρὸς θεοὺς κοινωνίαν.
“Ἄς χρή σ' οὐδείνειν, οὐ μόνον τὴν ἐν λόγῳ.
Λέγοι· γάρ ἀρκεῖ καὶ φιλέσι τῆς ποτεστος,
Μετ' ἡς ἀτεργῶς τὸ πάθον αύξει θεός.”
1230 Εἰ δὲ εἰς Επιπτεῖ τῇ ποτεστος μόνον,
Θεοῦ παρ' ἡμῖν οὐδὲν ἡν πεντεστερον.
‘Αλλ’ εἰ φιλέγλωστος τις, ή ζῆσθαι πλέον,

Α Καὶ δεινὸν εἴ τοι μὴ βιβήσεται λόγος
(‘Ανθρώπινον γάρ εὔχομαι κάνεανθα εοι),
1235 Αλλεὶ μὲν, ἐν φόδρῳ δὲ, μηδὲ πάντοτε,
—Μή πάντα, μηδὲ τὸν πάσι, μηδὲ πανταχοῦ.
‘Αλλ’ ἔστιν οἰς, δον τε, καὶ ποῦ, καὶ πότε.
Καρδὶς δὲ παντὸς, ὃς ἀποίεις, πράγματος.
Μέτρον τέ δριστον, τῶν σοφῶν ἄνδος λόγος.
1240 Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὄροματα
Χωρὶς τὰ τῶν Εξωτεν, οὐ τέ έμει λόγοι.
Τῶν μὲν γάρ εἰσιν εἰς ἀπίθετον οἱ λόγοι
Ἐν μετρακόσιον συλλόγοις, καὶ πλάσμασιν.
‘Εν οἷς μάζῃ οὐδὲν ἀτυχεῖν ἢ τυγχάνειν.
1245 Σκυλίς, σκύλος γάρ οὐδὲν ἀσθενεστερον.
‘Ημῖν δὲ (ἀληθεύειν γάρ ἔστιν δ σκοπός).

Pauperes alendo, hospites suscipiendo, morbis
1220 Medendo, perseverando in psalmodieis,
Precibus, gemitibus, lacrymis, humi cubationibus,
Gulam frenando, sensus coercendo,
Iræ, risus, labiorum moderatione,
Carnem domando spiritu robore.
1225 Sunt enim multæ salutis viæ,
Omnes que ducant ad conjunctionem cum Deo;
Has terere te oportet, non eam solum que in sermone sita est.
Sufficit enim simplicia fidei sermo,
Per quam profecto plurimos salvat Deus.
1230 Quod si in solos sapientes fides caderet,
Nilū Deo apud nos esset pauperius.
Sed si loquendi cupidus es, ac studio fervidus,
Tibi molestem est, si verba non fluant
(Humanum enim tibi etiam hic aliquid precor),
1235 Loquere, sed in tremore, nein semper,
Nec omnia, nec apud omnes, nec ubique,
Sed apud quos, et quantum docet, et ubi, et quando.
Tempus autem est, ut audis, cuiuslibet rei;
Modus est res optima, ut dixit unus et sapientibus.
1240 Separati Mysorum et Phrygum fines :
Separati extraneorum sermones et mei :
Horum enim spectant ad ostentationem sermones
In juvenum coitus, et fictis rebus,
In quibus parvi refert, utrum bene succedat an male.
1245 Umbra enim, umbra nihil est imbecillius.
Nobis autem (vera enim dicere propositum est),

1227 Χρῆστος. Ita Vat. et Coisl. Edit. χρῆ 8^η.

1229 Ἀτρεγνῶς. Profecto, vere. Aliter ἀτρέγνως, id est, nullo majori artificio ad maiorem fidem partem salvandam uitare. Deus, quam simplici fide, que mysteria tenet, nec ea curiose scrutatur.

1240 Χωρὶς τὰ Μυσῶν, etc. Proverbium inde natum, quod Mysorum et Phrygum fines definire arduum esset, eo quod hi populi non satis stabilitate tutati sint sedes suas, sed subinde aliunde allo depulsi terminos incertos reddiderint. Adagio li-

cebit uti, inquit Erasmus, de rebus toto genere inter se dissidentibus, veluti si quis longe aliud spectare philosophum, aliud oratorem significans dicat : Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὄροματα, aut de hominibus inter quos nihil convenit, nihilque communie intercedit, ut apud Euripidem Achilles : Χωρὶς τάπα καὶ Ἀγαμέμνονος, id est, separata sunt pars res a bonis Agamemnonis. Hoc proverbium siccum recurrit apud Gregorium.

METRICA VERSIO.

Sudeat, egentes, hospites, morbis graves
Curans, alensque, fixus in canto sacro,
Precibus, gemitibus, lacrymis, chameunis,
Ventrem atque sensus comprimens, iram et trucem,
Risumque, labris sedulo indicens modum,
Atque imperante spiritu caruem domans.
Multæ salutis nam patent nobis viæ,
Quarum unaquaque rege dat summo frui.
Has, non sitan in sermone duntaxat, tere.
Nam sermo fidei simplicis tibi sufficit,
Cum qua salutem magna pars hominum capit.
In eruditos nam fides solum viro
Si caderet, esset nil Deo dives minus,
Quod si loquendi cupidus es, zelo et calens,

B Misericumque ducis ni tibi sermo fluat
(Hic opto namque quidpiam humani tibi),
Loquare sane, sed timens, non jugiter,
Ne cuncta, cunctos non apud, passim neque :
Sed quando, quantum, quo loco, quibus et decet.
Cunctis, ut audis, tempus est rebus suum :
Quidamque dixit vir sophus, modum optimum.
Phrygum et Mysorum dispares sunt termini
Sic exterorum dispar est sermo meo.
Juvenium catervas inter ipsi gloria
Capiant : meraque fabule cuncta, in quibus
Scopum assequaris, an secus, parvi interest.
Cur istud? umbra nil enim iubecillius.
Nubis at (est quis veritas solus scopus),

Ούτως έχειν, ή μή, περιέβεκ τὸν λόγον.
 Ὄθες γάρ ἀμφιχρημός, ἡς ἔων πασεῖν
 Πασεῖν προδίχος ἐστὶν εἰς ἕδου πύλας.
 1250 Οὐεῖ μάλιστα τοὺς λόγους φυλακτέον,
 Τὰ μὲν λέγοντας, τῶν δ' ἀκούοντας σφῆς·
 "Ἐστι δ' οὐτὸς, τῷ φόνῳ, κεχρημένος·
 Ἡττον γάρ οὖς, ή γλώσσα, κίνδυνον φέρει·
 1255 Ἡττον δ' ἀκοής, τὸ καλ φυγεῖν ἐκ τοῦ μέσου.
 Τί δει σ νόρκης ἀψάμενον νεκρούν φένει;
 "Η πληράκειν δοθησατε λιστοντος κυνός;
 Οὐτω μαζόντες ἐκ γραφικῶν θεοπομάτων,
 Οἵς ἐπράφημεν πρὶν συναγήναι φρένα·
 1260 Οὐτως δηνοτες καλ πολίτας καλ ἔνους,
 "Ηδη γεωργῶν ἡμεν ἐν τοῖς πλουσίοις,

A Ει καλ συνακτὸν οὐχ ὅμοι τούμον θέρος.
 Γοὺς μὲν γάρ δροτὶ τῶν ἀκανθῶν ἡρέμουν·
 Οἱ δ' ὑμαλίζονθ', οἱ δ' ἐβάλλετο σπόρος,
 1265 Οἱ δ' ἐν γλάκτῃ, τῶν δ' ὑπὲρ τῆς ἡ φυῆ,
 Οἱ δ' ἐγλαδανο, οἱ δ' ἐδεσμοῦντο στάγυς,
 Οἱ δ' ἡδρύνοντο, οἱ δὲ λευκοὶ πρὸς θέρος·
 "Αλος τιν' εἶχε, τοὺς δὲ θημῶν τις φίλος·
 Οἱ δ' ἐκκρίνοντο, οἱ δὲ τὸν οἰτῶν ξω,
 1270 Οἱ δ' ἡσαν δρός, τῆς γεωργίας πέρας,
 "Ἄρτος γεωργῶν τὸν καμόντα μὴ τρέψων
 Νῦν, τοὺς δι μηδὲν ἀχέλαντας ξημάδος.
 Ἐβουλήμην ἐνταῦθε στήσαι τὸν λόγον,
 Κατ μηδὲν εἰπεῖν τῶν ἀναξίων λόγου.
 1275 Νῦν δ' οὐχ ἐδ με τὰ πρόσω τῶν πραγμάτων·
 "Μι τὰ μὲν ἡλθε δεινώς, τὰ δ' ἀγνοῶ

Periculorum valde est hoc vel illo loqui modo.
 Via enim utrinque præputia est, ex qua cadere,
740-741 Cadere manifeste est in portas inferi.
 1250 Quare maxima circa sermones adhibenda est cautio.
 Hec quidem dicendo, illa autem audiendo sapienter,
 Interdum autem æque ab utroque recedendo,
 Dum justa statera, nempe metu, utimur.
 Minus enim periculi auris afferit, quam lingua;
 1255 Minus etiam periculi est fugere a medio quam audire.
 Quid juvat, torpedinem tangendo, necem animis inferrere?
 Aut prope accedere ad habitat rabidi canis?
 Sic institutus Scripturarum oraculus
 In quibus inuitritus sum, antequam adulta ratio esset,
 1260 Atque ita regens populares et extraneos,
 Jam numerabar inter locupletes agricolas,
 Quamvis messis mea simul collecta non esset.
 Alios enim a spinis recens expurgaveram :
 Alii autem aquabantur, in alios injiciebantur semen;
 1265 Hi in lacte, isti ει terra prodibant :
 Alii erant in herba, alii spicæ ligabantur :
 Alii adolescentebant, alii ad messem alii :
 Nonnullos habebat area, alios gratus acervus :
 Pars ventilabatur, pars intus cum tritico,
 1270 Alii panis erant, qui finis est agriculturæ;
 Panis minime nunc aliens agricultoram
 Qui laboravit, sed eos qui nullo sudore aspersi sunt.
 Volebam hic dicendi illeum facere,
 Nec quidquam proferre eorum, quæ sermone indigna sunt.
 1275 Sed id non sinunt, quæ deinceps evenerunt,
 Ouorum nonnulla quidem prospere evenerunt alia vero nescio

1247 Περιθετές. Periculorum est, id est, plurimi interest, utrum hoc an alio modo quidipiam tradatur. Rationem afferit Gregorius, cur christianis multo major cura et sollicitudo suscipienda sit, cum sermonem ac disputationem habere parant, quam ethnici.

1251 Σορᾶς. Vat. σορῶν.
 1259 Ἐπράφημεν. Edit. ἐπτράφημεν.
 1263 Ἡράμεν. Ita legimus. Edit. male ἥμέρεν.
 1269 Ἐκμύλινο. Coisil. ξεγλύνοντο.
 1276 Ὁτ. Ita Vat. Edit. ὄντερ, sed deficit me-
 trum.

METRICA VERSIO.

Vel sic vel aliter, plurimum refert loqui.
 Praecepis iter nam, quo statim ut quisque excidit,
 Idem profecto Tariari ad portas cadit.
 Quo cautores esse nos hic adducet :
 Audire quadam, rursus at quadam loqui,
 Interdum utrisque pariter his absistere,
 Αἴque ad bilancis instar adhibentem metum.
 Auri pericli nam minus lingua parit :
 Atque aure rursum tutor multo est fuga.
 Necare tacta quid opus est torpedine
 Mente, aut furenti quid cani te jungere ?
 Sic institutis litteris sanctis, quibus
 Addicta mens est ridulus ex annis mea,
 Regeusque cives, ceterosque hunc in modum,
 Erau colonos ipse jam inter dives :

B Messis tametsi nostra non esset simul
 Collecta. Pars nam solvit spinis adhuc :
 Αἴquatur alii : suscipit pars secunda :
 Pars eat in lacte : pars humo se surrigit :
 Pars eat in herba : spica pars est : ac suum
 Pars robur auget : candidi ad messem alteri :
 In area hi sunt : hos acervus continent :
 Pars ventilantur : triticum pars at manent :
 Ac panis alii, fluis agriculte ultimus,
 Panis, colonum nou aliens jam nuc suum,
 Verum hos, laboris a quibus sumptum est nihil.
 Ilic terminare carneū hoc vellem meum,
 Nihilque dictu quod sit indiguum, eloqui.
 Sed, que sequuntur, id facere non me siunt,
 Cessere partim lata que, partim haud scio

- Τί χρή λέγειν μοι, καὶ τίνι μοιρᾷ προσνέμειν,
Τίνας δ' ἔπαινον. Τούτον ἔποντα τρόπον
Ἡμῶν, ἐψεστάτη ἀδρών αὐτοκράτωρ
1280 Έπ τῆς Μακεδονῆς, βαρόρων στήσας νέρος,
Πλήθει τε πολλῷ καὶ θράσει τεθηγμένων,
Ἄνθρωπος εὖ κακὸς μὲν, εἰς πότιν θεοῦ
“Οσον κρατῆσας τὰς ἀπλουστέρας φύσεις,
Καὶ τῆς Τριάδος ὑπερφυώς ἡτούμενος”
1285 (Ἐπιλέγχων γάρ οὗτος ἄστι καὶ πάντων λόγος,
Στερρᾶς ἀρ' ἔρασις ἀσφαλῶς μεθικῆτων.)
Οὐ μὴ τοσοῦτος τῇ ζέστῃ τοῦ πνεύματος,
Ως ἀντισύσσαι τοῖς παρελθοῦσι τὰ νῦν,
Εκπιψὼν τὰ καρποῦ πατάσσατ' ἔξωμενος”
1290 “Η τὴν ζέστην μὲν ἵσος, οὐκ ἵσος δέ γε,
- A Τί φων; τὸ θάρσος, ή θράσος; διδέξατε.
“Ισον δ' διμενον τὸ προμηθεισαν καλεῖν.
Οὐ γάρ κατεργειν, ἀλλὰ πείσειν, Εννομον
Εἶναι νομίων, καὶ πρὸς ἥμαν τι πλέον,
1295 Αὐτῶν τ' ἔκαίνων, οὓς Θεῷ προσδέξομεν.
Τὸ μὲν γάρ ἀκοδισον, κρατούμενον βίᾳ,
“Δοκεῖ βέλος νευρῷ τε καὶ χερὶ δεθὲν,
“Η φεῦν” ἀν δλαχὺ πάντοθεν στενούμενον,
Καιροῦ δοθέντος, τὴν βίαν πεπρφονελ.
1300 Τὸ δ' ἔκοσιον, βέβαιον εἰς πάντα χρόνον,
Δεσμοὺς διλόντος τῶν πόδων ἐπτριγμάνον.
Ταῦτ' ἔννοων, Εμοι γε τὸν φόβον δοκεῖ
Τέως κατασχόν, πάντας ἔλειν τημέρος,
Προθεὶς τὸ βούλεσθ', Ἑγγραφὸν πειθοῦς νόμον.

Quonodo appellare me oporteat, et cui parti tribuere,

Et quo laudare. Cum is esset rerum status

Nostrarum, advenit subito imperator

1280 Ex Macedonia, post repressas nubes barbarorum

Magna multitudine et audacia praesidentium,

Vir non malus, quantum ad continentias

In Dei fide animas simpliciores,

• Ac Triada maiorem in modum addictus

1285 (is enim cordis sermo est, ac omnium

Qui stabili sedi tuto insident);

742-743 Sed non is tamen qui fervore spiritus

Præteritis præsentia vicissim æquaret,

Tempore ruinas temporis sanans :

1290 Aut si fervore his rebus par erat, non tamen par,

Quid dicam? fiducia, aut audacia? vos docete.

Fortasse satius prudentiam vocare.

Non enim cogere, sed persuadere, legitimū

Esse arbitror, ac nobis utilius,

1295 Ipsiusque illis, quos Deo adducimus.

Quod enim non voluntarium est, id cum vi retineatur,

Veluti telum nervo et manibus constrictum,

Aut amnis in cursu undique arctatus,

Ubi datum furit tempus, vim contemnit.

1300 Quod autem voluntarium est, firmum est in omne tempus,

Vinculis amoris non solubilibus constrictum.

Hæc dum considerat, mihi quidem videtur metum

Hactenus cobiens, omnes leniter trahere,

Voluntarium proponens, ut inscriptam persuasionis legem.

1277 Mol. Coisl. μ.

1278 Τρόπον. Ita legimus. Edit. τὸν τρόπον, sed male; nam versus metrum deficit.

1285 Στάλιργον γάρ οὔτος. Hoc est: Serio hoc atque ex intimo corde dico, dicundique item omnes, qui supra petram firmam sibi sunt (Catholici). Ita Billius, cui non placet Leuvenclai interpretatio: Cujusmodi esse corda debent omnium; quam tamen versionem secuti sunt Bollandisti: Quo sane modo omnes ii debent esse affecti qui firma fundamento sanitatem suam inniti volunt.

1288 Ἀρτισῶσαι. Hoc est, ut eam in hereticos asperitate exhiberet, quam priores imperatores Ariani, Constantius et Valens in catholicos exerceuerant: vel ut ad veterem statum revocaret præsentia, et que temporum iniuncta collapsa erant, in pristinum splendorem restituere.

1299 Καφοι δοθέντος. Coisl. λυθέντος.

1300 Ἐστρηγμένον. Ita Coisl. Edit. ἐπτριγμάνον.

1302 Δοκεῖ. Sic Coisl. Edit. δοκεῖν.

1304 Προθεῖς. Vat. προσθεῖς.

METRICA VERSIO

Quid dicam, et hæc cui debeam parti dare,
Quos laude ferre. Dum statu nos hoc sunus,
En imperator advenit nobis repens,
Terræ ex Macedonia, Marte dominis barbaris,
Stimularat ingens quos manus, et ingens furor :
Minime quidem ille vir malus quantum ad fidem,
Tenere mentes posset ut qui simplices,
Triadisque sanctæ cultor esset maximus
(Sic quippe et ipse sentio, et cuncti asserunt,
Qui sede stabili tuto amant insistere);
Fervore sed non præditus tanto tamen,
Æquaret ut cum pristinis præsentia,
Sanaret atque temporis mala tempore :
Fervore vel si par crat, non par erat,

B Fiduciane pectoris, an audacia
Dicam? Vocare præstat hoc prudentiam.
Seudere quippe est æquius, quam cogere,
Magisque nobis convenit, et illis item
Sociare summo nitimus quos Nunni.
Nam quod coactus, perque vim, quisquam facit,
Nervis ut arcus vinctus, et firma manu,
Aut cursus amnis undique arctatus, statim,
Datur ut facultas, pristinam vim despicit.
At sponte quod sit, durat in cunctos dies,
Amoris ut quod vinculum stringat tenax.
Hæc ille, opinor, cogitans, nulli gravem
Metum inferebat, leniter cunctos trahens,
Cujusque mentem liberam lege et sinens.

1505 Ής δ' οὖν ἐπέστη δομένος τραυσομένοις,
Α μὲν τετιμήσαι με, τῇ πρώτῃ θέᾳ,
Οἵς τ' είστεν, οἵς τ' ἔκουσαν εὐμένιστα,
Τί χρή λέγειν με; καὶ γάρ αἰσχύνθης γέμον
Εἰ τηλίκος φρονεῖν δοκοῦντα τελίκος,
1510 Τοῦ τίμων τοῦτον ξέσται μόνον, Θεός.
Τοῦ δέ οὐν πέρας : « Δίδωσι, φησι, τὸν νεῦν
Θεός δι' ἡμῶν τοις ταῖς τοῖς πόνοις ».
Φωνὴν ἀπιστον πρὶν προείθειν εἰς τέλος.
Οὖτας γάρ ήσαν ή τοῖς καταχράτος
1515 Τοῦ τίμου τοῦτον ξέσται ταῖς δανής ζέσται,
Οὓς μηδ', δι' εἰ τὸν δημόνον συμπέσου,
Εἴξοντες, ἀλλ' ξέσταις ὅνπερ ἐκράτουν.
Εἰ δέ καὶ αὖ βάσισοντες, ἀλλὰ τὸν τραχὺν χόλον

1505 Ut igitur cupidus accessit ad sibi cupidiissimos,
Quanto me affecterit honore, primo conspectu,
Tum de iis quae dixit, tum de iis quae perhumaniter audivit,
Quid me attinet dicere? esset enim probrosum,
Si, talis cum sim, talibus rebus gloriarer;
1510 Cui illud, ac solum quidem, in pretio est, nempe Deus.
Is finis exstitit : « Dat, inquit, templum
Deus per nos tibi et laboribus tuis ».
Vocem haud credibilem antequam ad finem perducta res esset.
Sic enim civitas pro viribus
1515 Insistebat, tantusque et tam servidus civium impetus,
Ut, etiamsi quid iis molesti accidisset, -
Cessari non essent, sed quod tenebant, retenturi :
Rursus, si vis iis inferretur, haud dubium quin aspera
In nos ira erumperet, quos vincere erat perfacile.
1520 Atque hæc quidem ille dixit : me autem permistus tremore
Motus Iætitiae tenebat. O Christe mi,
Qui per ea, quæ passus es, ad patiendum nos excitas,
Tunc meorum etiam fuisse arbitri laborum,
Nunc autem sis mihi in malis solatium.
744-745 1525 Aderat tempus. Templum autem obtinebat exercitus
Armatus, ordinatus in sacris ædibus.
Populus contra stabat, totus tumens,
Ut arena maris, aut nix, aut fluctuum
Agitatio, ira et precibus permisimus,
1530 Ira adversum me, precibus erga imperatorem.
Plena erant via, hippodromi, plates, omnis locus :
Secundæ et tertiae contigentia plena spectantibus deorsum,

1505 *"Αγρυπνος.* Vat. δομένων.

1509 *Τηλίκος.* Cois. τηλίκους δν. Billius,
tam senex : malim : cum talis sin moribus, eam
olim professus philosophiam et glorie contemptum,
unum, omnibus posthabitus, in pretio Deum habens.
Sic ipse Gregorius exponit.

1511 *Τὸν τετράν.* Nempe majorem ecclesiam, se-
dem episcopi.

1517 *Ὥρχερ.* Sic legendum profecto, non ὄντερ,
ut in editis.

1518 *Τραχύρ.* Edit. φραγών. Facile Gregorium
occidi posse Ariani existiabant.

Α Ἡμῖν ἐπαφήσοντες, ὥν βάστον χρατεῖν.

1520 Ο μὲν τοῦ εἰκεν· ἐμὲ δὲ συμβήτης τρόμῳ
Παλμὸς τις εἶχεν ἡδονῆς. Ο Χρυστὸς μου,
Ος οἵς πεπονθας εἰς τὸ πάσχειν ἐποιεῖ,
Σὺ καὶ τότε¹ ἡσθα τῶν ἀνῶν πόνων βραβεύεις,
Καὶ νῦν γενοῦ με τῶν κακῶν παρήγορες.
1525 Παρὴν δὲ καρδίας. Τὸν νεύν δὲ εἴχει στρατὸς
Στρηφόρος, μελάδροις ἐκτεταγμένος.
Ο δὲ ἀντεπειτεῖ δῆμος οἰδαίνων ἄπας,
Ψάρμος θαλασσῶν, ή νιψάς, ή κυμάτων
Κινημάτ, ὅργη καὶ λιταῖς μεμητέμος,
1530 Οργῇ καθ' ἡμές, πρὸς δὲ τὸ κράτος λιταῖς.
Πληρεῖς δέοι δρόμοι, πλατεῖαι, πᾶς τόπος.
Διώροφα, τριώρφα νεύντων κάτω

1520 Ο μὲν τοῦ εἰκεν. Hoe ille dixit, nempe :
Dat ibi Deus hoc templum per nos. Quæ vero se-
quuntur, verba non sunt imperatoris, quamvis ea
ipsi tribuit vir docimissimus

1526 Στρηφόρος, μελάδροις ἐκτεταγμένος. Ita
legimus, suadente codice Coisiane qui habet Στρη-
φόρος τε λάρδος ἐκτεταγμένος. Sic illustratur hic
locus qui ante obscurus erat. Edit. Στρηφόρος, καὶ
λάρδος ἐκτεταγμένος. — Ita Benedictini; sed deficit
metrum, cum quartus pes spondænum habeat iambi
loco. CAILLIE.

1530 Καὶ τότε. Vat. καθ' ἡμῶν.

METRICA VERSIO.

Ut ergo cupidus venit ad cupidos sui,
Complexus ut me sit statim, quæ dixerit,
Quæ perlubent rursus aure acceperit,
Quid est necesse dicere? Pudendum foret,
Si gloriarer tam senex ob talia,
Qui cuncta parvi deputo præter Deum.
Tandem ista fatur : « Dat tibi per nos Deus
Nunc hocce templum, dat tuis laboribus : »
Vocem, peracta re nisi, supra fidem.
Sic namque stabat civitas plena impetu,
Animisque fervens, ut licet grave quidipiam
Hinc evenire, nulla cessuros throno
Spes prorsus esset, sed retenturos cum :
Sin cogerentur, impetu in inc, vincere

B Quem facile possent, esse facturos brevem,
Hæc ille dixit : Gaudio at junctus metua
Tum me tenebat. Christe mi, qui per tuam
Crucem ferendas ad crucem nos excitas,
Et tunc labore praemium nostro dabas,
Solenam et sis nunc meum in tantis malis.
Jam tempus aderat, militum et vis maxima
Templum obtinebat, bellicos enes generas.
Faciebat omnis impetu contra tumens
Populus, arena ut, nix vel, aut fluctus maris,
Utens et ira, precibus et blandis simul,
Iratus in nos, principi supplices. Erant
Plena via, domique, pleni omnes loci,
Plena domusque tum viris tum feminis,

Άνδρων γυναικῶν, νηπίων, παλαιστῶν·
Πόνοι, στεναγμοί, δάκρυα, βρυχήματα,
1335 Εἰκόνις δάλοντος διστος καταπρόστος.
Ἐγώ δ' ὁ γεννάδας τε καὶ στρατηλάτης,
Καὶ τοῦτος ἐν ἀρβωτοῦντι καὶ λευκόνυφῳ,
Μικρὰ πνέοντα τῷδε μου τῷ σφράκῳ,
Μέσος στρατηγοῦ καὶ στρατοῦ, βλέπων διω,
1340 Ἡνι φονῷ χρώμενος τῇ ἑλίσῃ,
Ἐώς κατίστην εἰς νεών, οὐκ οὔτ' ὅπως.
Κάκιλον δὲ εἰπεῖν ἔξιον πολλοῖς τε γάρ
Ἐθόδειν εἶναι τῶν τόπων κρεπτούν λόγου,
Οἵσι οὐδὲν ἀπλοῦν ἔστι τῶν δραμάνων,
1345 Ἐν ταῖς μεγίσταις τῷ πλέον καιροῦν ροπαῖς.
Ἐγώ δὲ ἀπιστῶν τοῖς λέγουσιν οὐκ ἔχω,
Καὶ τοι προσάντης τοῖς ἔνοις, εἴπερ τις, δῶν.

Viris, mulieribus, parvulis, senibus;
Dolores, gemitus, lacrymæ, rugitus,
1335 Imago capiti per vim civitatis.
Ego vero strenuus ille et dux exercitus,
Idque in infrime et fatiscente,
Parum spirante hoc meo corpusculo,
Medius inter imperatorem et exercitum, sursum respiciens,
1340 Iham adjutrice utens aste,
Donec in templo constitutus sum, nescio quo pacto.
Illiud autem dictu dignum : multis enim
Qui tunc aderant visum est omni sermone majus,
Nihil temere evenire existimantibus,
1345 In maximis praesertim temporum conversionibus.
Ego autem fidem denegare dicentibus non possum,
Quodvis difficili et morosus sim, circa res miras, si quis alius.
Pejus enim est omnibus aque obistere,
Quam facile omnia velle credere.
1350 Istud enim levitas est, hoc audacia.
Ecquod igitur prodigium? Liber, prædicta sæculo,
Ne posteros lateat tanta gratia.
Erat diluculum, sed totam urbem nox tegebat,
Nube circulum solis subeunte,
1355 Res minime tempori illi conveniens.
Nihil enim aeris serenitatem sic amat, ut publica celebritas.
Atque id quidem inimicis latitudinem afferbat,
Quasi Deo displicerent, que gorbautur,
Nobis vero secretum animi dolorem.
1360 Postquam autem ego et purpura potestas
Intra venerandos cancellos fuimus,
Omniumque ex ore sublata laus Dei promiscua

1340 *Tū ἀλλάδι. Ita Coisl. Edit. ταῖς ἀλπίστ.*

1347 *Kai τοι προσέρχηται. Hoe vult Gregorius,*
ait Brilius, *se iis qui hoc dicunt, fidem abrogare*
non posse, quamvis aliqui ea mente sit, ut ex iis
rebus quae præter consuetudinem contingunt, ad
aliquid conjectandum non facile adducatur.

1351 *Βίβλος, κηρύσσοντος. Prædicta, liber, sæculo.*
Quid autem miri contigerit, non taceat narratio, ne
tanta gratia ignoratio laboret posteritas. CARDON.

1352 *Τοὺς. Coisl. τοῖς.*

1360 *Παρφύρας χρόνος. Id est, imperator.*

METRICA VERSIO.

Ætate quassis, parvulis spectantibus;
Gemitus, dolores, lacrymæ, clamor gravis,
Imago capiti bellico insultu oppidi.
Ego vero fortis ille dux ac strenuus
(Ægro tamesti corpore essem ac debili,
Spirante quiddam languidum ac fere mortuum)
Inter ducem medius, et inter milites,
Iham bona spe fultus, et sursum videns,
In æde donec collocor : quinam hand scio.
Nec hoc tacendum censeo. Nam plurimis
Sermone majus istud est visum viris
Temere evenire qui nihil prorsus putant,
Potissimumque rebus in gravissimis.
Quies abrogare vix ego possum fidem,
Iuslucta quamvis respuan, si quispiam.

B Nam cuncta prompte crèdere, minus est malum,
Quam si quis sequet devenet cunctis fidem.
Levitatis illud : efferi hoc est pectoris.
Quidnam ergo miri contigit? Narr, liber :
Ignota ne sit posteris haec gratia.
Diluxerat jam : nox at urbem presserat,
Subeunta Pœbæ circulum nube horrida,
Aliena certo tempori quæ res erat.
Nil namque festi sic amant coetus, dies
Ut claritate preditos; binc hostibus
Mens lata (tanguam grata non esset Deo
Res cepta), nobis abditus contra dolor.
Principes ut autem, nosque, cancellos sacros
Intravimus, cunctique summi Numinis
Cuperem laudes cancre, voce et maxima

Καλούμενου, ροή τε καὶ γερῶν τάσις,
Τοσοῦτον ἔξαιρεν τὴν αἰλας,
1365 Νέφους φαγέντος τῷ θεοῦ προστάγματι,
·Ως πάντα μὲν τὸν οίκον ἀστραπήφορον
Εὐθὺς γενέσθαι, τὸν πρὶν ἐστυγνασμένον,
Καὶ τῆς παλατᾶς εἰκόνα σκηνής λαβεῖν
·Ἀπαντάς, ἣν ἔκρυπτε λαμπρότης θεοῦ,
1370 Εἴδος δὲ πᾶσιν αἰθρίαστα καὶ φρένας.
Κάνταῦθα θάρσους ἐνδραμάντος τῇ θέᾳ,
·Ημᾶς βοδοῖς πανούσει γενουμένους,
·Ως τοὺς παρουσιεῖς τοῦδε λεπτοὺς μάνους,
Πρῶτον τε καὶ μέγιστον ἐκ πρώτου κράτους
1375 Τοῦτ' ἀντέσθαι γενέσθαι πρὸς θρόνου πόλεις: γέρας,

Α Ἡμᾶς δοδῆναι τοὺς θρόνους τοῦ δότεος
Ταῦτ' ἡν δπ̄ ἀνδρῶν ἐν τέλει, καὶ τῶν κάτω,
Πάντων ἀπ̄ ἵστου τοῦ λόγου ποδονυμένων.
Ταῦτ' εἰ γυναικῶν ὑψθεν βοώμενα,
1380 Πέρα σχεδὸν τι τοῦ γυναικὶ κοσμίου.
Βροντή τις ἡν δπ̄τος ἀντικλιμένη,
Εως ἐγώ τιν' ἔξαναστησας θρόνου
Σύνεδρον οὐκ ἔμα τέρην φωνῆς τόνος,
Συνωστένω τε καὶ δέει κεκμηκότι·
1385 Γλώσσης τάδ' εἰπον ρήματ' ἐξ ἀλλοτρίας·
·Ἐπισχεθ', οὖτοι, τὴν βοήν ἐπισχετε.
Καιρὸς γάρ ἐστι πάντως εὐχαριστίας
·Οὐ νῦν· δ' εἰσέπειτα καὶ τῶν μειζόνων. »

Invocati, ac clamor, et manuum extensio,
Tantus affulgit solis splendor,

746-747 1385 Nube jussu Dei dissipata,
Ut omnis ades fulgoribus corusca
Statim feret, qua prius tenebris horrida fuerat,
Ac veteris imaginem tabernaculi induerent
Omnes, quod Dei claritas tegebat,
1370 Omniisque vultus et mentes serenitas occuparet.
Tum vero fiducia ad spectaculum accedente,
Totis viribus petentes nos clamant,
Onasi id unum præsentibus decesset,
Primumque ac maximum a prima potestate
1375 Munus hoc urbi thronus gratius futurum,
Si me thronis civitatis concederet.
Hec viri dignitate prædicti, bac vulgus,
Cum aquali omnes sermonis mei desiderio tenerentur.
Hec mulieres e sublimi clamabant
1380 Pece ultra decorum muliebre.
Tonitru quoddam incredibile refringebatur,
Donec meo rogatu unus ex collegis sua
Sede surget; non enim vocem contentius emittere
Valebam, compressus et metu laborans.
1385 Sed haec verba alterius lingua pronuntiavi:
·Cohibete clamorem, o viri, cohibile.
Nunc enim omnino agendarum gratiarum
Hoc tempus est. Etiam majorum deinceps erit tempus. »

1368 Καὶ τῆς παλαιᾶς. Quin et imaginem nobis
exhibet veteris illius tabernaculi, quod Dei quoniam
ipius splendor et gloria palam replevit. CAR-
DON. apud Boll.

1371 Θάρσους. Edit. ad marg. καὶ θάρσους. Μοχ
τύπαιμον. Edit. ἐκδραμάτος, sed male. Vult
enim auctor ex illo repentinō splendoris Catholicos
omnes ingentem latitudinem conceperit, contrariaque
ex bujusmodi spectaculo fiducia, statim magnis cla-
moribus poposcisse, ut Ecclesia præficeretur Gre-
gorius, quod unum præsentibus debeat.

1375 Ηρόθρων. Edit. ad marg. τῶν πατρια-

χῶν. Dederat Catbolicis Theodosius ecclesiā; sed
petebant ut his ecclesiā episcopum daret Grego-
rius, quod postremum munus priori majus existi-
massent, ipsisque gratius foret. Billius immerito
resupit πατριαρχῶν.

1376 Τοῖς θρόνοις. Edit. ad marg. τῇ ἑκουσίᾳ.

1378 Τοῦ λόγου ποδονυμένων. Edit. ad marg. τοῦ ποδονυμένων.

1387 Πάτωτο. Coisl. παντός. Ita edit. ad marg.

1388 Καὶ τῶν μειζόνων. Cardon. apud Bollan-
dist. Suas deinde rei, quam petitū, perficiendæ erit
locus.

METRICA VERSIO.

Tensisque palmis ipsius opem exposcere :
Tantum repepte splenduit solis iubar,
Jussu Tonantis nube perrupta, illico
Ut ante tristis velut ac morens, domus
Fulgore visus omnium perstringeret :
Imaginemque veteris arcæ sumerent
Omnes, tegebat quam Dei ingens claritas :
Fugereque mentis nubilum et vultus simul.
Speciata que res cum piam plebem metu
Solvisset, alitis vocibus me postulat,
Hoc præter, ut si tempori nil deforet.
Primum hocque, sunnum et principis manus fore,
Quod anteponat civitas ipsius thronis,

B Si civitatis ipse me dederit thronis.
Hoc dignitate prædicti, hoc vulgus petit.
Huc vota tendunt, nemine excepto, omnium.
Clamore magno feminæ hoc etiam petunt,
Sic ut decori pene legem excederent.
Res haec refracto par erat tonitruo.
Hic sede quendam jubeo collegam sua
Exsurgere; loqui non enim poteram, nimis
Compressus, atque territus magno metu :
Eisque plebem voce sic ipse alloquor.
·Hunc premite, queso, premite, clamorem, o viri.
Nunc sunt agendæ gratia summo Deo :
Majora que sunt, his erit tempus sumum. »

Λαδὸς δὲ ἐπερβόθησεν οἵς ἐφεγχάμυν. 1390 Πίπτε γάρ ετοι πρωτικὲς τὸ μέτριον.
Ἄνθες δὲ ἀπῆλθεν αἰνέσσες αἴνοράτωρ.
Οὐτω μὲν οὐτος σύλλογος καταστρέψει,
Τουσὶ τον ἡμέας ἐκροήσας καὶ μόνον,
Οὔσον γυμνωδὲν ἐν ἔργος, πάλιν ἕσω
1395 Πεστεῖν, θράσος τε συντεμενὶ θερμοῦ λεώ.
Τὰ δὲ ἔνεβον οὐδὲν οἶδεν προσάρω τὸν λόγον,
Ἐχοντα καὶ τὸν ἔργον ἐν τοῖς πράγμασι.
Τίς συγγραφεὺς μοι τῷ λόγῳ δοῖ πέρας;
Αἰσχύνομαι γάρ ταῖς ἑμαῖς εὐφράσιαις;
1400 Κἀν δὲνος εὖ λέγη με. Τούτῃ ἐμὸς νόμος.

Populus admurmuravit his quae dixerimus.
1390 *Omnibus enim amica est modestia.*
Ipse etiam haec laudans imperator discessit.
Hic igitur exstitit bujus concionis exitus,
Qui non in hoc uno tantum exterruit,
Quantum terrere potuit nudatus ensis ac rursus intro
1395 *Conditus, compresso populi calidioris impetu.*
Haud scio quibus verbis enarram quae secuta sunt,
Grande aliquid in rebus habentia.
Quis scriptor hoc mihi opus absolutat?
Pudorem enim mihi incutunt laudes meæ,
1400 *Quamvis ab alio lauder. Hoc mihi in legis loco est.*
748-749 Dicam tamen, quam potero moderatissime.
Eram iunus; urbs autem ferociam suam
Deposuerat, templo occupato;
Sed tamen ingemiscebat, ut gigas ille fertur,
1405 *Qui fulmine ictus olim in monte Αἴνα*
Fumum et ignem et profundo evomerat.
Quid igitur me, per Denim, facere æquum erat?
Docete nos, dicite, qui nunc rigidū estis,
O juvenum cœtus miserorum :
1410 Quibus quod lene est, imbecillum videtur,
Et virile, quod furiosum et pessimum :
Utrum pulsare, expellere, efflare, incendere æquum erat,

1389 Ἐπερβόθησε. *Obstrepuit, obmurmuravit ac strepitu comprevavit.* Sic Heychius, et Euripid. *Hecub.* 553.

1393 Ἐκροήσας. Forte ἐκροήσατ
1394 Οὔσον γυμνωδὲν ἐν ἔργος. De eo juvēne
hoc expositum Græcus scholiastes, qui ad Gregorium
necundam ab Ariani subornatus est: sic enim le-
gitur in editis ad marg. ὡς αὐτὸς ὁ γυμνωδὸς θεό-
πος τὸν ἔργον ἔτειντο, quod Billio parum arri-
det. Hunc enim ensenā a quadam potius imperato-
ris satellite nudatum fuisse arbitrari, ad compri-
mendum popularem impetum et audaciam. Alter
censem Combefisius. Vide infra, vers. 1464.

1395 Λεώ. *Cois.* τένεν.

1397 Ἐχοντα καὶ τὸν ἔργον. Cum ingentem re-
rum ac negotiorum mollem secum trahant. Edit. ad
marg. μῆδος ὡς δοκεῖν ἐπιφέρων.

1403 Τοῦτον γρατουμένον. *Ἄεδε sacra a me
occupata.*

1405 Πρόσθετον *Atralq.* Cardon. apud Bolland.:

A Ὁμως δὲ λέξιν μετριάζων ὡς οὐδένος.
Ἡν ἐνδον· ἡ πάλις δὲ τὸ φράγμα μὲν
Κάτω βεβίχεται, τοῦ ναοῦ κρατουμένων.
“Ομως δὲ ὑπεστέναζεν, ὡς γίγας, φαστ,
1405 Βληθεὶς κεραυνῷ πρόσθεν Αἰτναῖρ πάγῳ,
Καπνὸν τε καὶ πῦρ ἐκ βάθους ἡρεύετο·
Τί γονι με ποιεῖν, πρὸς θεοῦ, δίκαιον ἦν;
Διδάξασθη ἡμᾶς, εἴτε, οἱ νῦν ἐντελεῖς,
“Ω μερικασκῶν σύλλογος τῶν ἀθλίων,
1410 Οἰς τὸ πρᾶόν μὲν ἀδρανὲς λογίζεται,
Το δὲ ἐμμανές τε καὶ κάκιστον, ἀνόρτιον·
Νῦντιν ἐλαύνειν, ἀγριοῦν, ἀναφλέγειν,

Ac monte Αἴνεο percussus.

1408 Εὐτελεῖς. Billius vocem hanc contendit significare in eo loco, ἀχριβοδικαῖος, eos qui in acceptio injuriis uliciscendi severos se ac rigidi præbent, nec iis, a quibus lesi sunt, de summo jure quidquam remitti volunt. Quam interpretationem aliis Gregorii ipsius verbis in orat. coram cl. episcopis habita probat, ubi de iis injuriis, quibus orthodoxoi ab hereticis affecti fuerunt, loquens Gregorius, atque ab illi vindicandis abstineret se declarans, bæc addit: Άλαν γάρ εἰσαν κτενάδεις καὶ δίκαιοι περὶ τὴν ἀντίστοιν, δοκεῖ, ut illie exponit Nicetas, ἀχριβεῖς, μηδὲν τῆς δικαιας ἀντίδοσες ἀρέτας, severi, nihil de summo jure remittentes. Vide tom. I, pag. 765.

1408 Ἀδραγές. Edit. ad marg. ἀνανδρον. Μοχ λογίζεται, ad marg. νομίζεται.

1411 Ἐμμανές τε. Ita Coist., quæ lectio preferenda editis τιμένες. Μοχ κάκιστον. Edit. ad marg. μηδητακον, ὄργλον

METRICA VERSO

Hez verba planus maximo plebs excipit.
Amica namque est omnibus modestia.
Abiisque princeps maxima haec laude efferens.
Hic concionis exitus tandem fuit
Hoc solum in uno qui metum nobis tulit,
Quod ensis unus strictus est, ac conditus
Statim, et repressus impetus vulgi ferox.

Nunc, quæ sequuntur, læreō quonam modo
Narrabo, rerum hic magna nam moles subest.
Nostro quis addet ultimam scriptor manum
Operi? Mearum quippe me laudum pudet,
Iacet alter etiam me canat. Mos hic meus.

B Dicam tamen, modestia utens maxima.
Templum tenebam : civitas autem, licet
Ἄεδε occupata pristinam ferociam
Liquisset, imo pectorē gemebat tamē,
Gigasque ut illi pressus Αἴνει rogis,
Ructabat imis partibus fumum gravem,
Ignemque. Quidnam hic, per Deum, par erat
Facere? Docete, præsules rigidū modo,
Juvenumque misera sorte concilium, quibus
Langor videtur esse morum lenitas,
Contraque robor sava vindictæ sitis :
Protrudere hostes ? efferare ? incendere ?

Καιρῷ τῷ ἀπλήστως χρωμένους καὶ τῷ κράτει ;
 Ὡς φαρμακεύειν φαρμάκος αυτηρός ;
 1415 Δών γάρ οὐτα καλά κερδάνειν πατῆν,
 Αύτούς τε ποιεῖ μετρίους τῷ μετρίῳ.
 Ἡμᾶς τε δέξαν καὶ τὸ φίλερον λαμβάνειν.
 Τοῦτ' ἡ δίκαιον, τοῦτο καὶ φανήσομα.
 Αἱ τοιούν, καὶ τόθ', ὡς μάλιστ' ἔνην.

1420 Πρῶτον μὲν, ὡς δεῖξαι μὴ καιρού φορφ
 Νέμων τὸ πλεῖον, ή κράτει τῷ τοῦ θεοῦ,
 Τί νοισθεῖτοι τῷ καλῷ παρανέτη;
 Ἐγὼν λόγον σύμβουλον ἀσφαλέστατον;
 Πλάντων σεβόντων τὴν δέρψιν τῶν ἐν τέλει,
 1425 Τούτων μάλιστα τοὺς ἵων παραστάτας.
 Οἱ πάντες διανδρούν τὰλλα, πλὴν εἰς χρήματα.

Α Τῇ δὲ τοῖς εἶποι, πῶς τε καὶ τέχναις θσαί,
 Λύτοις πυλῶις βασιλικοῖς προστειμένων,
 Κατηγορούντων, λαμβανόντων ἐκτόπους,
 1430 Τῇ εἰσεβείᾳ ἐμφορουμένων κακῶς,
 Ἀσχημονούντων, ὃς γε συντόμως φράσας·
 Μόνοι ποθεῖσθαι μᾶλλον, ή μισεῖσθαι ἔγνων,
 Καὶ τῷ σπανιῷ τῷ σεμινὸν ἡμιπολησάμην,
 Θεῷ ταπολλί καὶ καθάρσει προσνέμων,
 1435 Τῷ δὲ κρατούντων τὰς θύρας δίλοις διδούς.
 Ἐπειτα τοὺς μὲν ἡπορημένους βλέπων
 Ἐξ οὓς συνήσσειν αφίσιν ἡδεκτήσεις,
 Τοὺς δὲ ἐν πανθεῖν χρήζοντας, ὡς εἰκός, πάλιν,
 1440 Ἄλλοις κατ' ἄλλην χρείαν, ὡς ἦν μοι οὐθὲν.

Tempore insolenter et immoderate abutentes et potestate

An mederi salutaribus remedisi?

1415 Sic enim duo lucrari bona poteram,
 Ut et eos moderatione moderatos facerem,
 Et ipse gloriam et amorem conquereret.
 Hoc justum erat, hoc palam et aperte

Semper faciem, fecipe tum, maxime quam potui.

1420 Primum quidem, ut ostenderem me temporis mutationi

Non plus tribuere quam Dei potentie,

Quid consiliis a praecario hortatore accipio,

Rationem habens tutissimum consiliorium?

Cum omnes colerent supercilium potentium,

1425 Ac eorum praecipue, qui intra cubiculum astant ministri,

Homines ad omnia inieres, præterquam ad pecuniam,

Quis dicat quomodo et quot artibus

Afflxi haererent regis jauiis,

Accusarent, inhoneste sumerent,

1430 Pietatis quæstu se se nequiter implerent,

Ac indecora, ut breviter dicam, se gererent;

Solus desiderari potius, quam odio haberet, malui,

Et raritate venerationem mihi conciliavai,

Deo, ut plurimum, ac mentis expurgationi deditus,

1435 Potentium januas aliis concedens.

Deinde vero cum alio videbam anxiος

750-751 Ob ea in me commissa, quorum sibi consciī erant,

Altos rursus mea, ut verisimile est, beneficentia indigentes,

Illi quidem metum abstuli, hos vero juvabam,

1440 Alia alios in indigentia, quantum poteram.

1413 Ἀξιοτάτως, ita Coisl. Quin vera sit lectio, nullum dubium, inquit Billius; frequens enim est Gregorio hæc locution: ἀπλήστως χρῆσθαι, pro abuti, insolenter et immoderate uti. In prima *adversus Julianum* Apostolam invectiva, tom. I, pag. 121, de Alexandrinis loquens, sic ait: Οἱ διάτροποι χρησάμενοι τῷ καιρῷ, et sub finem secundæ invective, *ibid.*, pag. 172: Μὴ ἀπλήστως χρησώμεθα τῷ καιρῷ. Edit. ἀπλήστῳ.

1419 Αἱ τε. Coisl. διὰ note.

1423 Ἐχων λόγον δὲ Εχων

1430 Τῇ εὐθεσίᾳ. Idem est, inquit Billius, τῇ εὐθεσίᾳ εὐφροσύναι, quod τῆς εὐθεσίας ἀπλήστως χρῆσθαι. Notat enim eos qui Idei catholice prætextu auctiis se venditabant, eorumque favore ad inimicorum suorum detinere ac permicere abutabantur.

1435 Τὸ σεμνόν. Edit. in marg. κοσμότητα. Mor

ἡμιπολησάμην, conciliavi. Edit. in marg. ἔκρεδα.

METRICA VERSIO.

Nimisque abuti temporis licentia?
 An his mederi pharmaci salubribus?
 Hinc nam redibat commodum duplex mihi:
 Modestus ipsas dum trahit ad modestiam,
 Simulque amorem colligo, et clarum decus.
 Erat istud aequum scilicet: quapropter hoc
 Et facit semper sedulo, et tum maxime.
 Primum, secundo cursu rerum dare
 Ne plus videret, coleti quam robori,
 Quid ratio, monitrix que mihi est certissima,
 Hic dictat, et quid hic gerendum præcipit?
 Cum nullus esset, auctiis qui principes
 Nou coleret, ac præ ceteris cubiculi
 Famulos, inertes (demo opes) ad oūnia,

B Modisque miris artibusque ad regiæ
 Autem nitentes semper haeret foræ,
 Laceraret alios, sumeret fœdum in modum,
 Abuteretur pessime recta fide,
 Seque indecora gereret, ut loquar brevi;
 Desiderari malui, quam odium mei
 Blovere: raro et prodiena peperi mihi
 Venerationem, Numini summio vacans
 Ac mihi, potentum cateter linquens foræ.
 Exinde cernens anxiος quosdam metu,
 In me scelestè multa qui patraverant,
 Opis indigentes rursus at quosdam mea,
 Illis pavorem sustuli, hos pro viribus
 Juvi, ferbat commodum ut eujustlibet.

"Εν διέ ἀπάντων δεύγματος λέμον χάριν.
"Ενδόν ποθ' ήσυχαζον τέλε φρωτίας.
"Ηρκτο γάρ, ἥρκτο συνδραμοῦσα τοῖς πόνοις.
Ταῦτ' ἐτρυφώμεν, ὡς δοκεῖ τοῖς βασάνοις.
1445 Οὔτω ξενός, διδρῶς δῆμου τινὲς
Ἐπεισίασι, σὺν δὲ τοῖς νεανίαις,
Ὥρχδες, κομήτης, πενθικῶς ἐσταλμένος.
Ἐμοῦ δὲ πιστρέψαντος ἐλάλης πόδας
Οὔτω τι μικρὸν, οὐα τὰ πτοουμένων,
1450 Οἱ μὲν θεῷ τε καὶ βασιλέτ, δὲ ἦν φίλον,
Φωνᾶς ἀφέντες εὐχαρίστους ἀφθόνους,
Ως τὴν παρούσαν ἡμέραν δεδωδαν,
Ημές τ' ἐπινέσαντες ἔτιν οἵς λόγοις,

Unum ex omnibus exempli causa narrabo.
Domi aliquando conquiescebam morbo detentus,
Qui laborum perpetuus comes erat adjunctus.
Haec deliciarum causa agebam, ut placet invidis.
1445 Cum sic me haberem, subito de plebe quidam
Introeunt, et cum illis juvenis
Pallidus, longis capillis, lugubri ornatus.
Cum autem pauculum pedes e cubili
Extraxisset, ut solent, qui territi sunt,
1450 Illi quidem Deo et regi, ut ipsis placebat,
Voices emiserunt, quibus gratias uberrime agabant,
Quod presentem diem utrinque dono cernerent,
Cumque me quoque nonnullis verbis laudassent,
Abierunt. At ille meis subito pedibus
1455 Inberens, supplex, mutius et attonus quidam erat.
Me autem quis, et unde, et cuius rei indiges,
Rogante, nibil amplius flebat, nisi major vociferatio.
Plorabat, ingemisciebat, magisque stranglebantur
Manus. Mibi quoque lacrymæ subiungunt,
1460 Cum autem vi abstractus fuisset, nam verbis non poterat,
Quidam ex praesentibus, « Ille, inquit, interactor
Tuis, qui lumen Dei beneficio cernis,
Sponte adest, susc ipsius conscientia tortor,
1465 Homicida facinus agnosces, generosus accusator,
Hoc ille : at ipse fractus sum his verbis,

4443 Ηρκτο γάρ, ἥρκτο συνδραμοῦσα. Cum labo-

ribus concurrens, ex ipsi ortus, et perpetuus comes.

4444 Ἐτρυφώμεν. Id est, morbum fingerbam.

4445 Τὰ πτοουμένων. Vat. τὰ πτοουμένα.

4450 Οἰς δέ. Ita Vaticanus codex. Edit. δέ δέ,

sed in margine δέ.

4455 Η σχίζεται. Billius, suaque pressius stringit manus. Ego mallem, stringit manus meas. Id quidem Graeca sonare videntur : ei certe id est supplicis habitus, qualis ille de quo agitur, qui a Georgiorum complexu vix avelli poterat, nec nisi per vim avulsus est.

4460 Τούτο. Ita Vat. Edit. τῷ τό.

4463 Διώνος. Schol. κολαστή.

4464 Εὐτρύφωμ. Sic legendum videtur. Edit.

A Απῆλον. Ότις δὲ τοῖς δημοκράτησ ποιεῖ
1455 Προσφύς, Ικέτης, δρανος, ἐκπληκτός τις ἦν.
Ἐμοῦ δὲ, τις τε καὶ πόθεν, χρήσεις δὲ διου
Λέγοντος, οὐδέν τι πλέον ἢ μείζου φοιτ.
"Διμορκέν, ἐστέναξεν, ἡ σφύγεις χερού
Πλείουν. Τυπισήσει τι κάμοι δάκρυνον.
1460 Βλαζέ δὲ πάποπασθέντος (οὐ γάρ ἦν λόγη),
Τόν τις παρόντων : Οὔτος, εἰπεν, ε δ σφαγεύς
Σοῦ, τοῦτο φῶν βλέποντος ἐκ θεοῦ σκέπης,
Ἐκών πάρεστι, δημος συνειδότος,
Φονεὺς εὐγνώμων, εὐτενής κατήγορος,
1465 Το δάκρυνον δίδωσι τυμὴν αἴματος. .
Ταῦτ' εἰπεν· ἐκλασθην δὲ τοῖς λόγοις ἄγω,

ἔγνωμον. Ita et Cardon, apud Bolland. Vertit enim, imps homicide. Nihil obstat censere Combefsius, quoniam is sicarius ideā creditur ac ille qui in celebri conventu gladium eduxit, et statim condidit ; sive ille fuerit ex militari cohorte imperatorem silpante, que Billii est opinio, seu potius, ex frementium Arianorum grege, ut putat Combefsius, qui gladium eduxerat, necare Gregorium cogitans, aut tumultum excitare, sed postmodum crimen dolens, veniam petuit. — Benedictini legunt εὐγνώμων, sed evidenter male, cum deficiat metrum, quod protrsus est integrum retenta cum editio lectione quas habet ἄγνωμα, homicide imprudens, aut impius, sed paenitentia adductus, ut sui fiat accusator. (CAILLAU.)

METRICA VERSO.

Pro mille vobis unicum exemplum aferam.
Urgente morbo cum domi quiescerem :
Comes meorum nam laborum venerat,
Id invidorum turba delicias licet
Vocet ; introitie plebe de quosdam intueor
Repente : juvenis cum quibus pallens erat,
Comaque longa, squamidis et vestibus.
Hic et cubili cum pedes ego nonnihil
Statim extulisse, territi velut solent,
Illi Deoque ac principi actis gratius,
Ut meus cerebal, maximis, quod hunc diem
Utrinque dono cernerent, atque in mean
Laudem quibusdam vocibus simul editis,

Abeuni. At ille fixus ad nostros pedes,
B Sine voce supplex, et metu torpens erat.
Ac me, quis esset, undenam, et quid posceret,
Rogante, multo tum magis clamat, gemit,
Plorat, suaque pressius stringit manus :
Sic ut moveret lacrymas nobis quoque.
Avulsus hinc vi, non enim voce, ut iuit,
Hec dixit aliquis : « Carnifex hic est tuus.
Opé namque summī Numinis lucem vides.
Huc sponte venit, pectoris tortor sui,
Homicida pravus, crimen ingenue fatos.
Premūt cruris porrigit flent ubi.
Hoc ille. At ipse, talibus fractus sonis,

Φωνὴν δ' ἀφῆκα τοῦ κακοῦ λυτήριον·
 « Θεός σε σάκος· τὸν σεσωματένον δὲ ἐμόν
 Χρηστὸν φανῆναι τῷ σφραγεῖ γ' οὐδὲν μέγα.
 1470 'Εμὸν πεποιηκέ τοι θράστον. Σκύπτει
 "Οπως ἔμοι τε καὶ θεῷ γένεται πρεσβύτον. »
 Ταῦτ' εἶπον· τῇ πολις δὲ (οὐ γάρ λανθάνει
 Τι κρέπτον οὐδὲν) εὐθὺς ἐκμαλάσσεται,
 "Ωστερισθῆρος ἐμπύρος κινήματα.
 1480 Εὐρόντα τῶν πρίν προστατῶν Ἐκκλησίας,

Α Οὗτ' ἐν ταμιαῖς τοῖς, ἐν οἷς τὰ πράγματα,
 Στέρχεται, ξένον τα μηδὲλων λαβεῖν τινα,
 "Ως μοι παρήγουν καὶ παρέζυνθιν τινες,
 Τούτον λογιστὴν θεριν εἰς μυστηρίου·
 1485 Πόστον δοκεῖ σοι; ὃν γάρ ἔσχε τις μόνων,
 Οὐδὲ ὃν λαβεῖν δίκαιον, έσθ' ὑπεύθυνος.
 Ταῦθ' δοτὶς ἡττων χρημάτων, καὶ μέμφεται·
 "Οστις δὲ κρείστων, καὶ λαν προσδέξεται.
 Ήπει γάρ οὖστις τῆς ἀπλησίας κακῆς,
 1490 'Απληστον εἶναι χειρὸν τὸν τις πνεύματος.
 Εἰ πάντες οὕτως ἐφέρονται εἰς χρήματα,
 Οὐκέτι ποτ' οὐδὲν τοῖον ἐν ἐκκλησίαις
 Ηλλήρων· δινευρεῖν (οὐ φρενὸς γάρ της ἐμῆς).
 Δέτω δὲ σον λειτουργὸν, ἐγγίζον Θεῷ.

Ac vocem emisi, qua illum culpa libero :
« Servet te Deus ; me autem qui servatus sum,
Lenem videri in sacerdum, non magna res est.
 1470 *Meum te fecit audacia. Vide*
Quonamodo et me et Deo dignus fias. »
Hæc d'xi ; civitas autem (non enim latet
Præclaris quidpiam) statim emolliunt,
Ut ferrum ignis violentia

752-753 1475 *Cum autem nec tantæ, ut fama erat, pecuniae*
Quam maxima totius orbis templo
Ex omni tempore asservaverant,
Nec supcellitus undeque affluentum reddituum,
Ullam prorsus rationem in commentariis
 1480 *Reperisem præcedentium Ecclesiæ præsumul,*
Nec apud quæstores qui pecunias asservant,
Contentus fui, nec extra eum prorsus ullum,
Ut hortabantur et incitabant nonnulli,
Horum administratorem in ministerii probrum, adscivi.
 1485 *Quale id tibi videatur? nam eorum tantum, quæ quis habet,*
Non corum quæ illum æquum erat accipere, rationem reddere tenetur.
Hæc quisquis pecunia inferior est, etiam culpabit;
At quisquis altior, etiam atque etiam libentissime admittet.
Nam cum inhonesta sit omnibus avaritia,
 1490 *Avarum esse deterius est in his quæ sunt spiritus.*
Si omnes ita affecti essent erga pecuniam,
Nunquam tanta posset in ecclesiis
Plenitudo inveniri (id eam haud mihi probatur);
Quidquid ministrorum et Deo astantium intelligo.

1470 *Πεποιήκει.* Ita Coisl. Edit. πεποιήκει.
 1477 *Ναός.* Ita Coisl. Prav. edit. ναός.

1482 *Ἐλύτος.* Possit intelligere de secularibus
 iudicibus, ad quorum tribunal reos de rationibus
 reddendis traducere noluit Gregorius, ut quidam
 suadebant.

1487 *Ἡττων χρημάτων.* Ita Coisl. Edit. πεποιήκει.
 Vaticanus. Edit. γραμμάτων, pecunias inferior, id
 est, qui pecunia amore vincitur.

1490 *Ἐν τοῖς κτυόμασθαι. Cum in rebus quidem*
omnibus improbanda merito sit inexplibilius quadam

habendi cupiditos, tum vero maxime in iis quæ spiritum
tum et divina spectant.

1492 *Τοῖον δὲ.* Coisl. ποτοῦτον ἥν. Vat. ἥ.
 1493 *Πλήρωμι.* Ita Coisl. Edit. πλήρωμι, labes,
 noxa, non tantæ labes in Ecclesiæ inventæ fuissent.
 Sed in marg. πλήρωμα. Schol. addit: Θεοῦ τὸ δό-
 θον, οὐδὲ τιμὸν προτέρημα, τὸν δοκοῦντα τύρον κο-
 λάζει. Quibus verbis Gregorii mentem exprimit,
 qui cuncti dixisset se pecunias despiceret, plus quam
 sacrorum hominum vulgus, se ipse corrigit, nec
 per jactantiam id a se dictum ostendit, cum istud

METRICA VERSIO.

Hæc dicta, noxa solvo queis ipsum, extuli.
« Servet Deus te ; cum salute acceperim,
Præbere facilem me decet sicario.
Meum scelus te reddidit : tu jam vide,
Ut meque dignum præbeas teipsum, et Deo. »
Hæc ipse dixi ; civitas autem statim
(Pulchri latere nam nihil prorsus potest),
Mollitur, igne fervido ut ferrum solet.
Quid de tot opibus, queis nihil celebrius,
Dicam, universæ maximæ terra viri
Quas ævo ab omni struxerat templis sacris?
De totque vasis, totque item proventibus,
Quorum ipse cum nec calculum nancisceret
in pristinorum præsumul usquam litteris,

B Nec rursus illum noscere ex quæstoribus
 Possem, acquevi : nec, licet multi viri
 Alter moverent, exterum, in mysteriis
 Probrum, vocandum censui bon ad calculos?
 Quantu estimas hoc? quisque enim est obnoxius?
 Ob habita tantum, non quæ habere debuit.
 Addictus opibus quisquis est, hæc improbat:
 Prohibit, si qui liber est harum siti.
 Nam seda cum sit rebus in cuncis opum
 Cupido, multo est scđior tamen in sacris.
 Si de opibus esset par meæ mens omnium
 Non tanta labes esset in Christi domo
 (Hanc explicare pectoris nec enim est mei).
 Luquor ministris de sacris, et qui Deo

1495 Καὶ τοῦτο δὲ ἡ δρῦληταια τῶν ἐναντίων.
Μύροῦ ἀν πολῶσι τὸν λεών ἔκφρασται,
Τὸν πρὶν μαρισθένθ, τὴν δὲ ἤμενες.
Τοσούτοις ἡμεῖς πάσιν ἡγετεύσαντο,
Ὄν νῦν νεύτε καὶ νεύν πληρώματα.
1500 Ταῦθ' ἡμῖν ἀστονδέδει, ὃς δὲ μη λέγω
Πτωχῶν, μωναστῶν, παρθένων τῶν ἐν νέοις,
Ἐσθίων, παροκκων, δεσμῶν ἀποτάτας,
Υἱαλμψιδῶν τε, δεκρύων τε πανύψυχων,
Ἀνδρῶν, γυναικῶν σεμνότητῆς ἀσκουμένων.
1505 Ἀλλὰ σὸν οἶς ἀμέλετος εὐτάκτος θεός.
Ἄλλ' οὐ γάρ ἡσύχαζεν ὁ φθορῶν φθόνος,
Ὄ πάνθ' ἀλίσκεται, ἢ φανός, ἢ λαθρώα.

1495 Atque ista etiam rumor spargebat ad adversariis,
Populum satis frequenter non fore, ut vel vestibula impleret,
Qui prius divinus erat, dum pauperes essent;
Adeo omnibus eramus contemptui,
Qui nunc ei templis et templorum plenitudinem possidemus.
1500 Haec nobis studio habeantur, ut nihil dicam de iis
Qui pauperibus, monachis, virginibus in templis degentibus,
Peregrinis, hospitibus, vincitis praeerant,
Ani psalmorum cantibus, et nocturnis lacrymis.
Et viris, ac mulieribus continentiam profertibus,
1505 Aliisque omnibus, que rite constituta placent Deo.
Sed corruptrix invidia, neque enim quiescit,
Quia omnia expugnat, aperie, aut clam,
Fecit ut princeps locus initium esset malorum meorum.
Quidquid enim in Oriente, excepta Αἴγυπτοι,
1510 Populus praesedit, usque ad Romanam alteram,
754-755 Ex terra et maris remotissimis angulis,
Excitum, quibus Dei consilia, haud scio,
Coeunt, ut stabilunt pietatis doctrinam.
Hic praeceps vir piissimum,
1515 Simplex moribus, sine arte, Deo plenus,
Vultu placidus, fiduciam pudori conjunctam
Cernentibus exhibens, Spiritus cultura.
Quis ignorat eum, quem verba mea indicant,
Antiochenæ praesidem Ecclesiæ,
1520 Qui erat id quod vocabatur, et quod vocabatur

Dei donum esse fateatur, Θεοῦ τὸ δῶρον, non vero
sibi alique mentis præstantiae tribuendum. Hanc
scholiastæ expositionem respuit Billius : optimam
putat Combefisius, cui tamen non displicet altera
lectio, scilicet ἡλέρωμα, quam sic reddit : *Nihil
talis coitus occurrit, λέγω δέ, in iis, inquit, qui
ministri sunt et Deo appropinquanti : sic nimurum,
pecunias inasistiatis. Verba sunt Combefisi.*

1498 Ηὔτε λυγμόν. Coisl. στρέψισμον.

1499 Νεό. Coisl. νέοι τε. Μοξ πληρώματα. Plen-
tudinem, id est, numerosissimam plebem, que tempa-
ria replet. Alii πληρώματα, templorū opes inter-
pretantur.

1501 Τῶν ἐν τοῖς Combef. interpretatur juve-
num, quorum præcipue habenda est cura.

A Ἀρχήν κακῶν μοι τὸ κρατεῖν ἐπεισόδηται.

"Οσον ἡρὴ ἦν ἐψων, Αἰγύπτου δῆγα,
1510 Λαῶν πρόδρον, δῆρι Πάμης δευτέρας,
Γῆς καὶ θαλάττης ἐπι μηχάνης διωτάτων,
Κινηθάν, οὐκ οἶδ' οἰς τις τοῦ θεοῦ λόγοις,
Συνέργειος, ὃς πήξοντες εἰσερηθή λόγον.
Ὄν ἡν ἀνήρ πρόδρος εὐσεβεῖς λόγον,
1515 Απλοὺς, διτεχνος τὸν τρόπον, θεοῦ γέμων,
Βλέπων γαλήνην, οὔρασις αἰδος σύγκρατον
Βάλλων δρῶσι, Πιεζόματος γεώργιον.
Τίς τὴν ἡγήσεις τεύτων, δὲν δηλος λόγος,
Τῆς Ἀντιοχέων προστάτην Ἐκκλησίας,
1520 Τὸν δν' ὅπερ κέλητο, καὶ καλούμενον

4502 Ἐπιειδάρας. Horum omnium curarū sibi
impendere significat Gregorius, Paulum imitatus,
ubi apostolicos labores suos et sollicitudines com-
memorat.

1503 Φανέρως. Coisl. φανερός, sed contra metrum.

1513 Αἴγυπτος. Iota edit. ad mārg. siue legendum
crederim : in textu θρόνον, Billiusque verit. fir-
met ut thronum mihi. Non bene addidit mihi. Epis-
copi namque convenerant ut catholicum epis-
copum constituerent, non magis Gregorium quam
alium quoniamlibet, ut expressit Gregorius presbyter :
Ἀρχερία καταστῆσαι τῇ βασιλεῖ πατόν. Vide
tau. I, p. cliv (296, C).

1517 Πιεζόματος γεώργιον. Omnibus donis Spi-
ritus sancti exultus.

METRICA VERSIO.

Summo propinquant. Dicitabant hoc quoque
Hostes, replendis atris fore imparem
Plebem, prius que secta erat, cum pauperes
Essemus, adeo vilius me nil erat,
Qui post habebam tempia conferta undique.
Haec studia nostra tunc erant : ne pauperes,
Monachosque referam, virginum et sanctos choros,
Vincitos, peregrinos (quibus prefereram
Quosdam) nec hymnos, noctis et fletus vagæ,
Studioque honesti deditos cum feminis
Viros, aliaque, rite queis factis Deus
Exsultat. At non poterat hic quiescere
Cardens aperte livor, aut tecte; omnia.

B Mala auspiciatur hic mihi celso a throno.
Nam quidquid Ortus praesulum, Αἴγυπτον citra,
Habebat, usque ad inclytan Romam novam,
Terra marisque ex intimis recessibus,
Quo concitatim coelitus pacto, haud scio,
Coit repente, firmet ut thronum mihi.
Quos infer unus vir erat pius admodum,
Simplex, aperis moribus, plenus Deo,
Placidusque vultu, fortis et pudens simul,
Segetem vel ipso Spiritus visu indicans.
Quis, nostra quem vox signat, ignorat virum,
Antiochiae urbis praesulum? In quo nomini
Res congruebat, rurus ac nomen rei :

*Οἱ δὲ Μέλιτος γάρ καὶ τρόπος καὶ τύμονα.

*Οἱ πᾶλιν ἀνέτηλη Πιενέματος θείου χάριν

(Εἰ καὶ ἔνη τι μικρὸν ἐκάπιτα χερῖ),

*Ἀγῶνα λαμπροὺς τὴν χάριν ἀποξένων.

1525 Οὗντοι μὲν ἐνδρύσουσι τοῦ σεμνοῖς θρόνοις

Βοῶντα καὶ στένοντα, τὰ δὲ ἐν μόνον

Οὐ σύδερι δύοντα. Τοῦτο μαρτύρει, Λόγε.

Τί τούτο; τάληθες γάρ οὐ κρύπτειν θέμις.

*Ψῆμη ματαίους κερδίας φαντάσμασι

1530 (Τὸ γάρ θέλειν πρόδειρον εἰ τὴν ἐλπίδα,

Καὶ πάντα βέσσα τῇ ζέσσε τοῦ πνεύματος,

Κάρκων τις δλλως εἰς τὰ τοποῦ ὑψήνους).

Εἰ τὸ κράτος λάθοντι τούτον τὸν θρόνον

(Πολλὴν ρυθμὸν γάρ καὶ τὸ φανεσθεῖν εἰσφέρει,,

A 1535 *Ωστερ χορευθῆ ἐν μάση δυσὶν χροῖν,

*Ἄμφω πρὸς αὐτὸν συντιθέσι τοὺς πλεσίον,

Τῇ μὲν τὸν ἱνθεν, τῇ δὲ τὸν, χοροῦ νόμῳ,

Εἰς ἐν συνάξειν τοὺς διεστώτας κακῶς,

Πλῆσ δὲ οὐ κάκιστα, καὶ δακρύων πλουσίων

1540 Θρήνους τε πολλῶν καὶ σπαραγμῶν ἀξίων,,

Οἴον τις οὕτω τῶν πάλαι, ή τῶν νέων,

*Ἐπ' οὐδενὸς ποτὸς ἀνιαρῶν ἑστήσατο,

Πολλῶν κακῶν πολλοὺς τε συμπεπικτότων,

Οὖδε δὲ διπάντες δύοντα* Ἱερᾶθλον σποράν,

1545 *Ον Χριστοφόρης ἐξέλικμησεν φύδον.

Οι γάρ πρόδειροι καὶ λαοῦ διδάσκαλοι,

Οι Πιενέματος δοτῆδες, ὃν σωτῆριος

Θρόνων ἀπὸ δικρων ἐξερεύγεται λόγος,

Hoc erat? mellis enim et mores et nomen.

Multa passus est divini Spiritus causa,

Etsi ilium extraea manus pene aliqua in re surripuit,

Splendidi certaminibus gratiam excolens.

1525 Illi me stabiliunt veneranda in sede

Clamantem et gementem, sed tamē unicam ob causam

Non valde invitum. Testare hoc, o Verbum.

Quenam illa? verum enim nefas celare.

Putabam ego vana cordis spe

1530 Quod enim cupimus, ad id sperandum proclives sumus,

Facillimaque omnia fervore spiritus,

Ac ego aliquo ad res ejusmodi magno sum animo;

Putabam ego, si protestatem hujus sedis acciperem

(Plurimum enim ponderis ipsa dignitas conciliat),

1535 Fore ut, quemadmodum choragus in medio duorum chororum,

Ambos sibi proximos secum conjungit,

Hinc illum, istinc alterum, ita ritu chori

In unum conjungere eos qui male dissidiebant,

Cur non dicam, pessime, et digne uberrimis lacrymis

1540 Multisque lamentis, et dilacerationibus modo,

Qualia nondum quisquam aut veterum aut recentium

In illa re luctuosa edidit,

Quanvis multa mala multis accidenterint,

Ne excepta quidem illa decantata omnibus Israelis dispersione,

1545 Quem Christicida ventilavit livor.

Nam praesides et populi ductores,

Spiritus datores, qui salutis verba

Ex aliis sedibus emittunt,

1523 El καὶ ξέργη. Meletius Ariænorūm fraude circumventus in eorum castris aliquantisper militavit.

1529 Maratōcī. Ita Vat. et Coisi. Edit. ματαίας.

1534 Πολλὴρ φονήρ. Multum quippe apud homines publicus ille splendor et apparatus habet momentum.

1535 Τοὺς αλληλούς. Coisi. τοζ. Pulchra similitudo a choreute ducta, qui ex duobus distinctis choris unum efficit, dum altera manu unum, altera item alterum sibi adnectens, hac ratione ipsos quae inter se copulat; ad eundem enim modum, in-

quit, spem habebam fore, ut si Constantinopolitānum thronum admitterem, Orientales cum Occidentibus conciliaret. Erat enim tunc inter eos dissiđium, cum propter alios quædam, tum etiam propter Antiochenam sedem. Paulino enim Damasus papa favebat, Meletio autem Orientales.

1545 *Ορ Χριστοφόρης. Id est, qui ob illatam Messici mortem justissima supremi Numinis ira tote orbe disiectus est. Mox φύδον; Edit. γόλος.

1548 Ἀξ' ἀρχωρ. Sic Vat. et Coisi. Edit. τον' ἀρχων.

METRICA VERSIO

Nam nomen illi melleum, et mores erant.
Qui gravia multa Spíritum ob sanctum tulit,
Externa quanvis tempore hunc quondam manus
Deceperit, claris palestris gratiam
Poliens. Sacris me collocant hi in sedibus,
Fientem, gementem: nomine hoc uno tamē
Non prorsus agra mente; tu testis Deus;
Quonam hoc? Nefas nam premere verum est hic mihi.
Putabam, inane spes foventa in pectore
(Proclivis ad spem semper est cupiditas,
Mentique nil non fervide pronum, ac ego
In rebus altam talibus mentem gerō);
Sic principatum sedis hunc caperem, fore
(Et ipsa magnas pompa nam vires habet),

B More ut choreutæ, qui duos inter choros
Positus, utrinque proximum sibi copulat,
Hinc unum et illinc alterum, riu chorū,
Tenens, amico fodere ipse astringerem
Male dissidentes, imo vero pessime,
Digneque multis lacrymis et flentibus,
Quales nec olim, nec recens quisquam edidit
Adhuc, ob ullos sortis adversæ impetus,
Mala multa quauis plurimis evenerint:
Dispersionem proferas licet Israel,
Quem Christicida perdidit prorsus furor.

Etenim magistri plebis atque autistitos,
Sancti datores Spiritus, et qui thronis
Fundunt ab aliis verba quicis paritur salus,

Οι πάσι κηρύσσοντες είρηνην δει,
1550 Φωναῖς πλαταῖς ἐν μέσαις ἐκκλησίαις,
Τοσούντον ἐμμάδανον ἀλήλους πεπρῶν,
"Νοτί" ἔκβοντες, συλλέγοντες συμμάχους,
Κατηγοροῦντες καὶ κατηγορούμενοι,
Πηδόντες, ἐκδημούντες ἐν πρθμασι,
1555 Διερπάζοντες οὓς τύχοι τις προφθάσας,
Αύσσῃ φιλαρχίας τε καὶ μοναρχίας,
(Πώς ἔκβοήσονται καὶ τίσι λόγοι;) Εἴρηναν ἡδη τὴν οἰκουμένην,
"Ο πρόσθιν εἴπον, ήντι" τρέξαντα λόγου.
1560 Λῆξις δ' ἡδη καὶ δύσις λόγου πλέον
Τομῇ νομίζετ', η τόπουν καὶ κλιμάτου.

A Τὰ μὲν γάρ ἥντον, οὐδὲ δικροῖς, ἀλλ' οὖν μέσοις·
Οἱ δ' οὐδέποτε ἔστιν, φόδοντες ἐφρωγότες,
Οὐδὲ εὐσέβειαν (τοῦτο ἀνεργότες χρόνος.
1565 Ψεύστηται οὐτοιμος), τὴν δὲ ὑπὲρ θρόνους Εριν.
Τι τούτο φάσκω τοὺς σκοπούς; οὐ τοὺς σκοπούς
Τοσούτον (διμεροὶ καὶ γάρ οὗτοι μετρίαις),
"Ουσον περ ἀμφοῖ τοὺς κακοὺς σπουδαρχίδας
Αὔρας φυσώσας τὴν ἀνημμάνην φλόγας,
1570 Τὰ σφῶν τιθέντας εὖ καλῶν ἐν τοῖς φύλοις,
Εἴπερ καλῶς τούτος ἔστιν, οὐ λίαν κακῶς.
Τούτον τι κάγκυ τῶν κακῶν ἀπονάμτην.
Ἐπει γάρ, δη μὲν ἀρτίως ἐκήνεσα
Τῆς Ἀντιοχίων προστάτην Ἐκκλησίας.

756-757 Qui pacem omnibus semper praedicant,

1550 Plena et clara voce in mediis ecclesias,
Tanto in se invicem fervore exarserunt,
Ut vociferantes, colligentes bellii socios,
Accusantes et accusati,
Saltantes et salibus extra se abrepti,
1555 Rapientes quem quisque antevertit,
Habida dominatis et monarchia cupidine
(Quonodo hæc vociferabor, et quibus verbis?)
Jan totum orbem terrarum diruperint,
Id, quod prius dixi, cum initium scribendi ficerem.
1560 Pars autem orientalis et occidentalis, doctrina: magis
Sectio existimatur, quam locorum et climatum.
Illa enim uniuersit, si minus extremis, saltē mediis;
Istos vero nibil est, quod vinciat discessos,
Non propter pietatem (prætextis hanc iracundia,
1565 Mendax paratus), sed propter contentionem de thronis.
Sed cur id concilio in episcopos? non in episcopos
Tantum (uterque enim mihi salis cognitus),
Quantum in ambonum principatus improbus defensores:
Hi, ut auræ, perlant accensam flammam,
1570 Ac rebus suis in amicorum causa præclare consulunt:
Si tamen præclare id sit, ac non potius teterime.
Me quoque horum malorum aliqua pars utiliter attigit:
Postquam enim modo laudatus
Antiochenæ Ecclesiæ antistes,

1551 Ἐρμάνησαν. Coisl. ἐπεμάνησαν.

1554 Πηδῶντας. Val. et Coisl. διδόντες. Edit. ad marg. ἔκτασιν τοῦ καθεστηρός πάσχοντες.

1560 Λόγου κλέον τομη. Doctrinæ fidicue divisione existimatur, quod tandem vanam simulationem esse Gregorius asserit, totamque item de sedibus; dum Roma et Occidentales, in rebus ecclesiasticis, prima sedis privilegio et constantia in servanda recta fide, jus sibi ordinatiōnem Meletii ab Ariani factam abrogandū vindicabant: Orientales autem sui quoque juris tenaces reclamabant et obnitibantur. Forte etiam λόγου, ac si legeretur λογισμοῦ, non male reddideris, *animorum magis divisio.*

1562 Τὰ μὲν τὸ. Loca siquidem inter se distantia, interjectis tamen locis mutuam quodam modo conjunctionem reiainent: at homines, ubi a mutua

concordia recesserint, nullum amplius vinculum conjungere potest.

1564 Εὐσέβειαν. Val. εὐσέβειας. Μοχ ἀνευρέσκει. Coisl. ἀν εύροιστοι.

1566 Τοὺς σπουδούς. Nempe Paulinum et Meletium, quos sibi notos probosque testatur Gregorius; verum culpat eorum defensores, qui ipsorum parti præpostore facient, quos appellat σπουδαρχίας. Bella nutrunt, excitatamflammam magis ac magis accendunt, suisque privatum commodis consulent.

1568 Ουσον περ, etc. Edit. ad. marg. τῶν μέρων: οἰκονεύειν γάρ τῷ πυρ τῆς φιλαρχίας φλεγόμενοι, τοῖς σπουδασταῖς φιλαρχίδας εἰς τελείων φιλαρχίαν ἔχ-δύνονται ἔτον.

1570 Εὖ καλῶς. Edit. ad marg. εὖ κακῶς.

METRICA VERSIO.

Cunctisque pacem jugiter qui prædicant,
In æde media vocibus clarissimis,
Tanto furore se petunt ipsi invicem,
Tumultuando, contrahendo copias,
Carpendo sese mutuo lingua effera,
Saliendo, mentis ut solent sanæ impotes,
Prædando quo quis ante prædarī queat,
Rabida imperaudi dum tenet mentem sitis,
Quinam ista, verbis et quibus, dignè eloquar?
Orbem universum prorsus ut divulserint,
Velut, auspicando Carmen hoc, dixi prius,
Ortumque nunc jam et hesperum scindit magis
Ardens simultas, quam loci, vel climata.

B Namque illa, si non finis, at media uniunt:
At hos ligare vinculum nullum potest.
Non causa pietas (bills hoc excogitat,
Ad meatendum prona), sed lis oh thronos.
Quidnam hoc vocari? Præsules? Non præsules
Tantum (est uterque cognitus nam sat mihi),
Utrique quantum qui facient præpostore.
Auræque perlant instar accensum rogum,
Charos et inter commode sibi consulunt,
Quid dico vero commode? Imo incommode.

Malis et hisce perfuri mihi contigit.
Et namque præsul, quem modo laude extuli,
Antiochicæ urbis, plenus annis, qui cadunt

1575 Πλήρης ματρήτων τῶν τ' ἀμετρήτων ἑτούν,
ΠΩΛΟῦ, ὃς ἀκούον, συμβατικά παρανέσας,
"Α πρόσθιν ἐξηγούνεται" ἐκλαλῶν φίλοις,
Ἐνθεν μετῆλθε πρὸς χορὸν τῶν ἄγγελῶν,
Πομπῇ τε θεῖῃ καὶ χύτῃ τοῦ δόστεων
1580 Τοῦδε ὡς μάλιστος δηχθέντος, ὥσπερ λόγος,
Πρὸς τὴν ἔναντον στέλλεται παροικίαν,
Καλὸν τι θησαύρισμα τοῖς ἕγκυοις.
Βουλὴ δὲ προώκειθε ἡμῖν οὐ βουλευτέα,
"Ἴν οἱ στασιάδεις καὶ κακοὶ συνεκρότουν,
1585 Σπουδὴν ἔχοντες ἀνταναστῆσαι τίνα
Πρόδερμον δλλον τῷ τέως μονοθρόνῳ.

Α Πολλοὶ δὲ ἐκινήθησαν ἐξ ἀμφοῖν λόγοις
Εἰρηνικοί τε καὶ φέροντες εἰς κακῶν
Τότε εἴπον αὐτὸς οὐστερός φόμην λόγους
1590 Εἶναι τὸ ἀρίστους, καὶ κακῶν λυτηρίους.
· Οὐδὲ μοι δοκεῖτε ταυτὰ γινώσκειν, φίλοι,
"Ἄποντες, οὖθε, ὃν νῦν χάριν βουλευτέον,
Ταῦθεν ἡμῖν δικαιούντες λόγους,
Πλειστοὶ δὲ μάτροι τοῦ δόστεως ἐκπεσεν.
1595 Ὑμῖν μὲν ξεστιν δόστεως ἐνδεικόντες λόγος,
Καὶ τοῦδε δόστεως μάργοντο νυνὶ καὶ πλέον·
· Οὐ γάρ σκοπὸς τοῦτος ἔστιν, διὸ σπουδάζετε,
Χειρός τε δεῖσθε τῆς ἐμῆς συλληπτορος·

1575 Plenus dierum et eorum qui numerari possunt, et eorum qui non possunt,
Pluribus verbis, ut audio, ad concordiam hortatus,
Quae prius ex eo cum amicis colloquente auditu fuerant,
Hinc transit ad chorum angelorum,
Pompaque divina, et concursu totius civitatis
1580 Tunc quam maxime, ut fertur, dolentis,
In suam ipsius ecclesiam deportatus est,
Præclarus sane thesaurus his qui noverunt:
758-759 Tum vero deliberatio nobis proposita est minime deliberanda,
Quan turbulenti et improbi confidabant,
1585 Cum id studio haberent ut opponerent aliquem
Alium iustitiae ei qui solus tunc sedebat.
Ac multi quidem ex utraque parte habiti sermones,
Tum pacifici, tum perniciem ferentes:
Tum ipse ea verba feci, que mihi videbantur
1590 Optima esse, et malis depellendis apposita.
· Non nulli videmini omnes eadem, amici,
Perspicere, et quorum nunc causa deliberandum est,
Ex se sermone quidem digna existimare.
Sed quam longissime a recti trahite aberrare.
1595 A vobis quidem unius civitatis ratio habetur,
Idque, ut etiam bello magis ardeat.
Hic enim scopus est, quem studio habetis,
Ac meam desideratis adjudicarem mauum:

1575 Μερηγῶν τῶν, etc. Per annos in mensuram cadentes fragilis hujus vita spatio significat: per eos autem qui mensurae haudquaque subjiciuntur, id omne quod cum laude atque ex virtute quispiam in hac vita gesserit. Ita Billius qui pluribus locis Gregorii ex Orationibus in Athbanium et in Gorgoniu suam sororem confirmat interpretationem.

1576 Οὐδὲ δικού. Edit. ad marg. Οὐ γάρ παρῆν δέ μέγας θήσακος τῷ Μελετῷ. Non enim aderat magnus Gregorius, cum et viros excessit Meletius. Mox συμβούλιον. Ita legendum cum Coisl., etc. dellicit metrum. Edit. συμβούλιον.—Ita Benedictini; sed metrum minime deficit, cum syllaba tres breves in quanto pede possint admitti. (CAILLAU.)

1580 Δηχθέντος. Coisl. δηχθέντος, quoniam lectio nem profecto Billius prætulisset, si quis codex faveisset. Namque ipsi commodior videtur: sic enim

sensus esset, inquit, nunquam majorem populi concursum suis, quam in Meletii funere. Quod sane versus praecedentes confirmatur, πομπῇ τε θεῖῃ καὶ Χύτῃ τοῦ δόστεως.

1586 Μοροβρύων. Paulino, qui supererat. Narrat Nicophorus, lib. xii, cap. 3, quomodo plebs Antiochiae, diversi in studiis et duos antistites, Meletium et Paulinum distracta, fuerit ad concordiam reducta. Statutum quippe fuit ut, uno defuncto, alter qui sup̄ restes foret, in illius locum succederet.

1583 Αξιώσατες λόγον. Id est, περὶ τούτων λόγους ποιησόμενον. Non hoc, inquit, venitus, ut dīi rebus, de quibus consilium capiendum est, verbificari. Existimat enim de Antiocheni duxitate episcopatu nunc agi, cum id potius agendum sit, ut orbem universum ad concordiam reducamus.

1584 Ἐκτετέν. Coisl. δηχθέντεν.
1585 Ἐρό. Ita Coisl. Edit. τινός.

METRICA VERSIO.

In tempus, et qui tempori non subjacent,
Post multa monita, pat erat quorum scopus,
Quae prius amicis dixerat frequens suis,
Hinc angelorum raptus ad colus fuit,
Pompaque magna, et urbis accusru, gravi
Tum maxime dolore percussæ, ut ferunt,
Ecclesiamque vectus est post ad suam,
Thesaurus ingens hoc bonum agnoscentibus:
De non movenda re statu cœpium est agi,
Quam turbulenti scilicet urgēbant viri,
Hoc molientes improbi, ut tunc unico
Opponere præsul novus.

B Dictus utrinque plurimis, quæ tenderent,
Ad fodus illinc, jurgio binc ad pestilens,
Tunc ipse voces has dedi, quas utiles
Aptiasque rebar esse solvendis malis.
· Vestras, amici, dispare sententias
Conspicio, vosque, de quibus par est agi,
Sermone non hoc terere, sed longissime
A mente recta dissitos esse ac vagos.
Nam cura vobis urbia est tantum unius,
Istudque, nunc ut ardeat bello magis.
Nam vestra tendunt studia nunc huc ownia:
Ad hoc favorem cupitis et nostre manus

"Ἐμοὶ δὲ μεῖζόν τε καὶ πληρεστάτων.
1610 Ὁραί τούτον τὸν μέγαν τῆς ἁγίας κύκλου,
Οὐ ἐπέρασται αἵματος τοῦ τιμῶν
Ροαῖς. Θεοῦ παθήσας ἀνθρώπου τύπον,
Τιμὴν δὲ ἑαυτὸν βύσιον δεδωκότος,
Ἄλλοι τε πολλοὶ θύματα καὶ δευτέρους·
1605 Οὗτος δονεῖται δυστὸν ἄγγελοις·
Ἄλλ' οὐδὲ ἔκεινοι (φθέγξομεν λόγον)
Τεμῆς τοσαύτης δῖσι. Τούναντίον
Οὐσὴ πέρ εἰσον ἀγγελοί, τόφοι πλέον
Οὐκ δῖσι μάχης τε καὶ τῶν χειρῶν·
1610 Εἴπερ τὸ χρεῖσθαι δῖσιν καὶ κρεισσόνων.
Ἐώς μὲν οὖν ἦν τὸν μέσον θεοὺς σκοτεῖς,

A Οὐδὲ ἡ σφές πω, πῶς ποδ' οἱ τῆς ἱστίας
Τὸν ἀνδρὸν δέξοντ', ἥγριωμένοι τέως,
Συγγνωστὸν ἡ πως καὶ τὸ λυτεῖν μετρῶς
1615 Τούς, ὃς λέγουσι, τῶν νόμων ἀμύντορας.
Ἀνήρ τε γάρ πρᾶξις τις δργῆς φάρμακον·
Τό τ' ἀγνοεῖν μέγιστον εἰς παρθησίαν.
· Νῦν δ' (οὐ γάρ ἔστιν οὐδὲ εἰς σάλος, Θεοῦ
Δόντος γαλήνης τοῖς ἑαυτοῦ πράγμασι)
1620 Τί φημι χρῆναι; καὶ δέξασθ' ἐμοὶ λόγον,
Λόγον προμηθεῖ, τῶν νέων σοφώτερον.
Οἱ γάρ γέροντες τὸ ζένον γ' οὐ πείσομεν·
Κενῆς γάρ ἔστιν ἡτον εὐκλείας δεῖ.
Θρόνος χρεισθῶ τῷ χρατοῦντι νεν τέως.

Ego autem majora, et quibus nihil deerit, mihi propouo.

1600 Aspice magnum hunc terrarum orbem
Signaturem pretiosi sanguinis
Rivis, Deo sub hominis forma passo,
Qui semet ipsum obtulit pretium libertatis,
Signaturem, et alii multis minoribus victimis:
1605 Ponamus hunc ubi duos angelos perturbari;
Sed nec illi (voce dolentis enittam)
Tanto honore digni sunt. Quin potius,
Quætevus angeli sunt, multo magis
Digni non sunt bello et rebus deterioribus;
1610 Siquidem quod præstantis, dignum est rebus præstantioribus.
Quandiu quidem in medio erat divinus ille episcopus,
Ac nondum perspicuum erat, quomodo Occidentales
Virum exciperint, qui bactenus irati fuerant,
Ignoscenda res erat quodammodo aliiquid molestia
1615 Exhibere bis, ut ipsi dicunt, legum defensoribus.
Vir enim lenis iracundia remedium est:
Et ignoratio plurimum valet ad fiduciam.
· Nunc autem (neque enim illa prouersus est procella, Dico
760-761 Dant pacem suis operibus)
1620 Quid faciendum nisi videtur? Excipite sermonem meum,
Sermouem providum, juvenibus sapientiorem.
Nos enim seimus, id quod servidum, non flectemus.
Est enim semper ianuis gloria cupidum.
Thronus stabiliatur ei, qui illum modo obtinet.

1599 Ἐμοὶ δέ. Edit. in marg. λόγος, ἔστι, que
voces saltem subaudiendae. Μονοχοροστάτων. Coisl.
τηλεστέρων. Schol. θελαῖς ἄννοιας πεπληρωμένων
τελεστάτων.

1602 Τύπος. Edit. ad marg. μορφὴ.
1603 Ρόστοι. *Pretium redēptionis.*
1604 Θύμασι. Ita edit. ad marg. Sic legendum
profecto, non θύμασι, ipsius Gregorii auricularitate
constat, infrae. carm. xiii. vers. 36, *ad episcopos*,
ubi, facta prius mentione Christi sanguinis, addit: Δόλα τε πολλὰ θύματα. Martyres appellat *secundas*
victimas. Præterea absurdè Gregorius dixisset *alii*
multin miraculis, cum nullius miraculi mentionem
fecisset.

1609 Οὐκ δῖσι μάχης. Id est, quin potius, cum

angelorum appellatione gaudeant, illos decebat, ut a
præcis et contentiōnibus, aliisque malis suscitandis
essent alieni. Nam quo quis majores obtinet digni-
tates, eo quoque meliora sint ejus consilia, et actio-
nes necesse est.

1616 Τῶν τριῶν διμήρροπας. Vindices legum;
Canones ecclesiasticos intelligit, quibus Occiden-
tales Melieti consecrationem ab Arianis factam pro
irrita babendau esse contendebant.

1616 Ἀνήρ τε γάρ πρᾶξις. Alludit ad hæc verba
Eccl. vi. 16, φίλος πατέρος φάρμακον ζωῆς, *amicus fidelis, medicamentum vita et immortalis-
tatis.*

1623 Κερῆς. Coisl. κατιῆς.

1624 Ναν τέως. Coisl. νον τέως.

METRICA VERSIO.

At ampliorum cura me rerum tenet.
Lustrate mentis lumine hunc terræ ambitum,
Signatus est qui sanguinis carissimi
Rivis (sub hominis seva perpresso Deo
Forma, salute pro mea qui se obtulit),
Aliisque multis victimis minoribus.
Fingamus hunc quod angelī turbulent duo;
Digni nec illi sunt tanen (dolens loquar),
Iuouore tanto. Quin potius hoc nomine,
Quod angelorum nomen habent, hoc magis
Horrere pugnas hos deceat, res et malas;
Præstauitque res melior deceat.
Ac præsum illi dum sacer adhuc viveret,

B Needum liqueret, gratus hesperis scopis
Eset futurus, necne, tum ira percūs,
Dignum venia erat, vindices, ut se vocant,
Legum, et patronos quapiam molestia
Afficeret. Lenis vir cuius ira est pharmacum;
Fiduciamque maximam ignoratio
Conciliat. At nunc (turbo jam non est enim
Ullus, placida sed Numinis dono omnia),
Audite quidnam sentiam, verba et mea
Excipite, juvenum verba quæ sophia eminent.
Nam non movebit servidos sermo senum.
Illi quippe inani glorie semper studeut.
Thronum retinecat qui tenuit ad hunc diem.

1625 Τί δεινόν, δν τι καλ μικρὸν πλείω χρόνον
Τὸν ἀνδρὸν πενθήσουμεν, ὡς πᾶλαι νόμος ;
Ἐπειτὰ δώσει τὴν λύσιν τοῦ πράγματος
Τὸ γῆρας, ἡ κοινὴ τε παντὸς τοῦ γένους
Ἀναγκάτη τε καλ κατέ προθεσμία.
1630 Ο μὲν θανὼν οἰχθεῖ τοις πάλαι,
Δεδώνω θεῶν τὸ πνεῖμα τῷ δεδυκότι.
Ἡμεῖς δὲ τηνικαῦτα ἐκ συμφυίας
Λαοῦ τε παντὸς καὶ σοφῶν ἑπιστόλων,
Θρόνῳ τινὶ δόλον διαστέψαντες σὺν Πνεύματι.
1635 «Δέ τον γένοιτο τῶν κακῶν λύσις μία.
Η γάρ, τὸ μεῖον, προσλαβεῖν καὶ τὸ ξένον
(Σένον γάρ ἔστιν, ὡς δρᾶ, νῦν ἡ δύσις),
Η δεύτερος πλοῦς, συμφρονήσας τὴν πόλιν,
Λαὸν τοσοῦτον καὶ χρόνῳ κεκηρύκτα.

A 1640 Στήτιον ποτ' φέλε, κοσμικὸς στήτιον σάλος.
Οὔτεντον λάθουμεν τῶν τε νῦν ἐσχισμάτων,
Τῶν τ' ἔγγὺς διντῶν τοῦ πάθους, τῶν θ' ὑπερερον.
Μή τις θελήσῃ, ποι προθεσματα, μαθεῖν,
Εἰ ταῦτα νικήσειεν μακρῷ χρόνῳ.
1645 Ἐπὶ δυροῦ βέδηκεν, ἡ σώζεσθ' ἔτι
Τὸ σερινὸν ἥμαν δόργυα καὶ σεβάσματον,
Η μηκέτ' εἶναι τῇ στάσει διαρρέον.
Ποτερῷ γάρ ἡ τῶν χρωμάτων μαχητρία
Τοῦ ζωγράφου νομίσετ', οὐδὲ δρέψῃ λόγῳ,
1650 Η τῶν μαθητῶν ὁ τρόπος, διδασκάλων.
Οὕτος δέ μάτιστης ὁν κακός, πόσι τέλον
Ο μυσταγώγης θύρις εἰς μυστήριον;
Μικρὸν τι νικηθῶμεν, διστε προλαβεῖν
Νίκην τε μείζω, καὶ τὸ σωθῆναι θεῷ,

1625 Quid enim grave est, si etiam paulo diutius
Virum lugemamus, ut olim in lege?
Deinde vero solutionem rei afferet
Senectus, et communis omni generi
Necessarius ac praeclarus terminus.

1630 Ac ille quidem moriens abibit, quo dudum desiderat
Dans Deo spiritum a quo accepit.

Nos autem tunc ex communi consensu

Populi totius et sapientium episcoporum;

Sed si aliquem alium dabimus, favente Spiritu.

1635 « Sic nobis eveniet unica malorum solutio.

Vel enim, id quod majus est, eveniet, extraneos etiam nobis adjungemus

(Extraneus est enim, ut video, nunc Occidens),

Vel altera hac erit navigatio, ut concors sit civitas,

Populus immensus et longo defessus tempore.

1640 Stet sero tandem, stet mundi procella.

Miserat nos et eorum qui nunc scissi sunt,

Et eorum quibus morbus imminent, et posterorum.

Ne quis velit, quis futurus sit exitus, discere,

Si huc temporis diuturnitate vineant.

1645 In summo discrimine est, utrum adhuc salvum sit,

Sanctum dogma nostrum et venerabile,

An esse desiatis seditione dissolutum.

Quemadmodum enim colorum vitium,

Pictorum vitium esse dicitur, minus recte,

1650 Aut disciplolorum mores, magistrorum esse mores :

Sic cum malus est, qui initiat, quanto magis

Qui initiat, probrum erit mysterii?

Paululum vincamus, ut adipiscamus

Majorum victoriam, et Deo servemur,

1658 Η δεύτερος πλούς. Ita supra vers. 497.

1643 Μή τις θελήσῃ. Νε forte aliquis existimat qui,
si in longiuscū hec tempora protrahatur, telit cognoscere
quo ista tandem omnia evasura sint. In id
scilicet periculi pulcherrima nostra sanctissimaque
religio modo delapsa est, ut vel omnino firma maneat
et vegeta, vel per intestinas discordias pereat.
CARDIN.

1648 Οσκερ γάρ η τῶν χρωμάτων. Quemadmodum
dum colorum vita pictoribus hand aequ, et mali
disciplolorum mores ipsius solent magistris imputari,
sic etiam, cum Christiani et praesertim antichristianis tur-
piter se gerunt, hoc in christianis religionis pro-
brum cedit.

1652 Υπέρ εἰς μυστήριον. Ita fere supra vers.
448, οὗτον εἰς μυστήριον.

METRICA VERSIO.

Quid hoc nocebit, paulo si diutius
Nos lugemamus hunc virum, mos ut velut
Ferebat? Etias post dabit cana exitum
Rebus secundum, quique mortales manet
Omnes caduce terminus vite bonus.
Abibit ille, morte, quo pridem cupit,
Funcitus, datori spiritum reddens Deo.
Plebisque tum nos scilicet concordibus
Antisititumque calculis prudentium,
Alium favente Spiritu dabimus throno.
[Sic forte praesens opprimit poterit malum,
Vel enim licet exteros assumere
(Nunc, ut videatur, exterus enim est Occidens),
Aut cursus alter hic erit, ut urbs maxima,
Longaque fessa jam colat pacem mora,

B Orbis procellis sit modus tandem rogo.
Miserescat horum, queso, nos, qui schismate
Cecidere, quique jam labant, et posterum.
Ne concupiscat quispiam nosse, exitus
Quis sit futurus, tempus bæsi roboret,
In hoc periclio sancta jam nostra est sita
Fides, vel ut sit salva adhuc, et floreat,
Vel factiones ut per has prorsus cadat.
Vitium colorum nam velut pingentibus
Sole imputari, quamlibet recte minus,
Mores magistris aut male discentium :
Sic christianus improbus, polissimum
Si sit sacerdos, alicit probro fidem.
Cedamus ipsi paulinum, palma amplior
Hinc ut paretur, nosque servemur Deo,

1635 Κόσμον τε σῶται τὸν κακῶν δλαλότα.
Οὐτος τὸ νικᾶν δόξαν ἐπάσι φέρει.
Καλῶς στέρεσθαι κρίστον, ή κακῶς ἔχεν.
Ταῦτ' οἰδεν ή Τράς τε, καὶ τὸ σὺν λθοῖς
Κήρυγμα λαμπρὸν τῆς ἡμίς παρῆσταις,
1660 Ο καὶ μ' θῆτε τοῖς κακοῖς ἐπίθεσθον.
«Εἴηρθι ἀπλῶς τε καὶ δικαίως οὐμέρον,
Απερ συνεύσσειν οἶδα τοῖς σκοπουμένοις.
Εἰ δ' οἰται τις τῶν κακῶν ἥ πρὸς γάριν
Δέγειν τάδ' ἥμες, αὐτὸς ἡγορασμένος
1665 (Εἰσο γάρ, εἰσον ἐμπόρος τῶν ἔχρηστων
Χρυσοῦ γέμοντες, καὶ προβύματα ἵστησ,
«Η τι σκοπεῖν οἰκεῖον, ὡς πολλοῖς νόμος,
Αὐτὸς τεχνῶν λανθάνεται ἐν τοῖς κακοῖς,

1655 Mundumque misere perditum servemus.
Nequaquam vincere gloriosum est in omnibus.

762-763 Praecare spoliari satius est, quam prave possidero.

Novit hæc Trinitas, et petitia lapidibus

Splendida prædicatio a me libere suscepta,

1660 Quæ malorum in me invidiam concitatavit.

« Dicta hodie hæc sunt simpliciter et juste,

Quæ propositis rebus visa sunt conducere.

Si quis autem existimet improbus, aut ad gratiam

Hæc me dixisse, cum ipse empitus sit

1665 (Sunt enim, sunt emptores præsumul,

Auro abundantes, nec minus cupiditate),

Aut res proprias spectare, quæ multorum norma est,

Cum ipse exerceat artem latitudini in malis,

Aut inde mihi ipsi potestatem aucepari,

1670 Rem iudicandam reliquiat extremo igni.

Nobis autem concedite experiem throni vitam,

Ingloriam illam quidem, sed tamen non periculosam.

Illi sedebο, ubi ab improbis solitudo.

Melius id quam proximis permistum,

1675 Nec alios trahere in meam sententiam posse,

Nec alii assentiri, ubi ratio velat

Huc accedat, quisquis novit quid sit thronus :

Multorum ille faciet mutationem et dignorum et malorum.

De his deliberare. Absoluta oratio. »

1680 Hæc dixi : illi autem clamitabant undique,

Populus gracilorum in unum coactus,

Turba quadam juvenum, nova officina,

1661 Ταῦτα. Ita Coisi. Edit. τόδι.

1665 Εὔκρατος. Hæc voce selectiores quoque praesules significari putat Billius, et carpit Leuvenclaium, qui judices exponit.

1670 Τῷ redituraly xupi. Ita carm. seq. edito a Tollio, ver. 11.

1674 Η τοῖς κληπτοῖς. Quam ut reliquis permisimus hominibus vitam agens, nec eos in sententiam meam ipse peritrabere, nec in eorum consilia ac voluntates descendere, ubi velat ratio. Tris in hoc versiculo Leuvenclai errata redarguit Bill., not. 156.

1677 Οστις οἰδε. Hæc ad illos dicta qui de Pauno inique sentiebant. Quippe vir saucus a plurimi

Servemus atque perditum orbem pessime.
Superare non fert rebus in cunctis decus:
Rapique satius dico, quam rapīs frui.
Hæc novit alma Trinitas, vacue metu
Hæc conciones comprobant nostræ, licet
Saxis petitæ : livor unde in me improbus
Exarsit. Hæc sunt dicta simpliciter mihi,
Justeque, plane sentio quæ in rem fore.
Quod si malorum quispiam hæc in gratiam
Loqui putat nos, ære cum sii ipsem
Empetus (profecto sunt enī, qui presules
Mercentur, auro turgidi, et studio pari),
Spectare vel quæ sunt mea, ut multi solent,
Latere studeat ipse cum in noxis suis,

A Η τὸ κρατεῖν ἐντεῦθεν αὐτῷ μυώμανος,

1670 Δέσιον τὸ κρίνειν τῷ τελευταὶ πυρὶ.

‘Ημὲν δὲ συγχωρήσατ’ δέρρονος βίον,
Τὸν ἀκλεῖη μὲν, διλλ' δυμας ἀκίνθυνον.

Καθῆσον’ ἐλθὼν, οἷς κακῶν ἐρημία.

Κρείσον γάρ η τοῖς πλησίον μεμηγμένον,

1675 Μήτε ἀλλον ἔλευσιν πρὸς τὸ βούλημ’ ισχύειν,

Μήτ’ αὐτὸν ἄλλοις συμφέρεσθ’, οὐ μὲν λόγος.

Δεύτερη δοτις οὖς τὸν θρόνον, προσβανέτω·

Πολλοὺς διμελέψει δέ ἀξίους τε καὶ κακούς.

Πρὸς ταῦτα βουλεύεσθε. Εἰρηται λόγος. »

1680 Ταῦτη εἰπον· οἱ δέ Έκραζον ἀλλοθεν,

Δῆμος καλοιον εἰς ἐν τοκευασμένονος,

Τύρρην νέων τις, καινὸν ἐργαστήριον,

Τύρρην νέω

Δαλλαγή κόντι σύρουσαν, πνευμάτων στάσις,
Οὐς οὐδ' ἀντίκεισται τῶν τις ἐντελῶν
1685 Φθόνος τε δέλπι καὶ δρόνων δοῦναι λόγον
"Ἄτακτος παφλάζουσιν, ή σφηκῶν δίκην
"Ἄστουσιν εὖθις τῶν προσώπων μέρων·
Τοῖς δ' ἡκολούθουν ἡ σεμνὴ γερουσία·
Τοσαῦτ' ἀπέιχον σωφρονίσεν τοὺς νέους.
1690 Καὶ τὸν λογοτύπον, ὃς ἐπινείτος, σκόπει.
Δεῖν γάρ συνάλλασθε δήλιο τὰ πράγματα,
Ἐντεῦθεν ἀρχὴν λαμβάνοντι, δοῦν θεός
"Ἐλαμψεν ἡμέν τοὺς στρατικούς προβλήματα.
Τί γοῦν; Μάθωμεν μή σθεντα περιπτοπάς,
1695 Χριστοῦ δὲ σάρκα παντὸς ἥμεν τοὺς γένους

Turbo pulverem trahens, ventorum pugna,
Quibuscum ne dignetur quidem quisquam perfectus
1685 Timore divino ac pastorali munere colloqui
Inepte garribus, aut vesparum instar
Subito assilientibus recta in faciem:
Atque hos secutus est senum venerabilis eccl̄as:
Tantum aberat, ut castigarent juvenes!
1690 At eorum ratiocinatio, quam laudanda sit, consider.
Debere enim cum sole res nostras congruere,
Quae inde initium sumpserunt, unde Deus
764-765 Illuxit nobis carne indutus.
Quid igitur? Discamus non curare annos cardines,
1695 Sed Christi carneum totius nostri generis
Primitius esse credamus. Quod si illinc ortus est,
Dicet fortasse aliquis, orta est ubi major audacia,
Ut facile etiam ibi morti tradiceretur,
Ex qua resurrectio, ex resurrectione salus.
1700 Eos qui haec opinabantur, nonne oportebat cedere
His qui, ut tum dixi, rem accurate perspectam habebant?
Ex quo manifestum est eos cætera superbos esse.
Illud autem quale est? dulcem et præclarum
Fontem antiquæ fidei, quæ Triadis
1705 In unum conjunxit adorandum naturam,
Cojusque schola aliquando exstitit Nicæa,
Hunc videbam salis insuffixum eorum
Qui partem in utramque opinantur, misere turbatum,

1684 Εὐραλῶν. Edit. mendoso ἑντολῶν.
1685 Καὶ δρόνος. Edit. ad marg. κατ χρόνον, non
male, et astate. Μοξ δοῦναι λόγον, id est, δέσποιν
λόγον, dignari aliquem sermonē.

1694 Δεῖν τρόπον. Redit Gregorius adolescentulorum episcoporum argumentum, quo contendebant soli habendam esse rationem in sua cum Occidentalibus controversia, atque adeo præcipuum Orientalibus auctoritatem esse ascribendam, eo quod Christus humana carne indutus in Oriente primum illuxisset.

1694 Περιποράς. Schol. κατροῦ μεταβολὰς καὶ δρόντων δελμάτα. Non bene Billius aliquis scholastici securi virtutis, rerum vices ac temporum vicissitudines; cum hic anni cardines sint intelligendi, unde sol cursum et annum incipit. Vide

A Οφεοθ' ἀπαρχήν. Εἰ δ' ἔντεῦθεν ἥξετο,
Εἴποι τάχ' ἀν τις, Ἑνθα πλεῖον τὸ θράσος,
Ὄς φρδίων ἀνταῦθεν καὶ θαυμόμενος,
Ἐκ τοῦδε ἔγεροις, ἐκ δὲ τοῦ σωτῆρα.
1700 Τοὺς ταῦτα δοξάζοντας οὐκ εἰκεν ἀχρῆν
Τοῖς, διστρεπτοῖς, εὐμάθος ἐγνωκότιν;
Ἐξ οὗ δὲ τάλλα δῆλον ὡς ὑψηφορες.
Κάρεντο δὲ οἰον; τὴν γλυκεῖαν καὶ καλὴν
Πηγὴν παλαιᾶς πίστεως, ή Τριάδος
1705 Εἰς δὲ συνῆγε τὴν αεδάσμον φύσιν,
Ἡς ἡν ποθ' ή Νίκαια φροντιστήριον,
Ταῦτην ἁδρῶν ἀλμυραὶ ἐπιφροαὶς
Τῶν ἀμφιβόξων ἀδλίως θολουμένην,

Petav., lib. 1, pag. 11, cap. 1, *De ratione temporum.*
1696 Ἀπαρχήν. Alludit ad ἀρχήν, quod sciaret
non a mundo, et a cardinibus celli, sed a Christo
principium et principatus peti debet. Solus ille
princeps communis omnium et pastor est.

1701 Εὐμάθως. Vat. ἀμαδός. Schol. etiam nota

in quibusdam codicibus sic legi, sed sensu aperto

resupit. Μοξ ἐγνωκότιν. Schol. διστρεπτοκούστων.

1702 Εἳς οὖ δέ. Vat. ἔξ οὐ κατ. μόνον οὔτερον.
Bill. διγνώσκων exponit, et censem hanc a Gregorio ironice dicta: *Hinc liquet, inquit Gregorius, quam in ceteris rebus acuta mente sint, cum hic tam perspicaces et ingeniosos se praebuerint.* Schol. superbos interpetratur: ἐκ τούτου δὲ δῆλον, ὡς τ' ἀλλα τετραφέρονται, *que quidem interpretatio*, inquit Billius, *minime improbanda*.

METRICA VERSIO.

Trabensque turbo pulverem, venti zemni :
Dignatus esset cum quibus nemo, metu
Sancto thronoque præditus, quidquam loqui :
Præpostero ut qui funderent verba, et velut
Vespa insilirent concito in frontem impetu ;
At hos secutus est tamen cœtus senum,
Motus juvenis fervidos quos par erat
Frenare. Ratio porro quam scita, aspice.
Debere nostras nempe res solem sequi,
Ortum binc trabentes, unde regnator poli,
Nobis, amictus carne, primum splenduit.
Quid ergo? Rerum haud colere discamus vices,
in carne Christi generis at mortalium

B Libamen omnis esse statuamus pie.
Si traxit ortum binc (quispiam audax dixerit),
Hinc traxit, his ut facilis dedundus neci :
Rediviva vita fluxit binc, ex qua salus.
Haec sentientes nomine, jam ut dixi supra,
Cessisse decuit rectius monentibus ?
Unde liquet horum quam sit alta in ceteris
Mens. Illud autem quale, quod fontem optimum
Fidei vetustate, Trinitatem quæ sacram
Pia colligebat unicam in substantiam,
Cojus Nicæa civitas schola exstitit
Quondam, videbam turbidum miserum in modum,
Horum, dubia queis est fides, salis aquis :

Οι ταῦτα δοξάζουσιν, οἵς χάρεις χράτος,
1710 Μέσοις μὲν ὑπερ, ἀσμενιστοῖς δὲ μίσοι,
Καὶ μὴ προδήλως κλήσεις ἄναντις,
Ἐπίσκοποις νῦν μανθάνοντες τὸν Θεόν,
Διδάσκαλοις χθὲς, καὶ μαθῆται σήμερον,
Τελειοτοῖο, καὶ τέλειοι δεύτερον,
1715 Λαὸν καταρτίζοντες, οἱ τὰ σφῶν κακά,
Οὐν οὖλ' ὅτας μὲν ἐχαλασσοῦς δὲ οὖν δρώσι,
Καὶ ταῦτα χωρὶς δακρύων· δὲ καὶ ἔνον,
Ἀδάκρυς ἀκλάστης ἀρρώστημάτων!
Οὗτοι μὲν οὕτα δούλα κακῷ γάρ φασι
1720 Τὰ πάντα. Τοῦ παῖεν δὲ τίς μετέντοντα τρυφῇ;
Οὐ μὴ πόνῳ τε κτητόν, ὃς τὰ πόλλα ἔχει,
Μήτ' ἀλλοθεν πορειστὸν, ἀλλ' οὐδὲν δινοι.

Αἱ Ἡμέες δὲ πῶς οἱ φιλάνθρωποι λαν;
Προσθήκαμεν κήρυγμα πρόδεν βημάτων·
1725 Πᾶσαν βοῶμεν· « Οἱ θέλει, δεῦρ' εἰσίτω,
Καὶ διεστροφός τις ή πολύστροφος τύχῃ.
Πανήγυρις ξετηκεν. Ἀπέτια μηδεὶς
Ἄπαργμάτευτος·» δια μεταστραφῇ κύδος
(Καιρού γάρ οὐδὲν ἐστιν εὐστροφώτερον),
1730 Ἐκεῖς τὸ τεγχύδριον, ἀνάδραμε πάλι.
Οὐκ εὐμάθες πίστει τὸ προσκείσθαι μιᾷ,
Βίων δὲ πολλάς εἰλέναι διεξέδους.
Ἐξ οὐ δι τί γίνεται; Η πολύπλοκος πάλαι
Εἰκὼν ἐν θνοντι· χρυσὸς, ἐπῆγις ἀργυρος.
1735 Χαλκὸς, σίληρος, δοτραχον τὰ πρὸς πόδας.
Ικα μὴ τὰ πάντα λιχιμήσῃ λίθος.

Qui ea sentiunt, que placent potestati,
1710 *Medii quidem, quamquam præclare agitur, si medi,*
Ac non manifeste adversis partibus addicti,
Episcopi nunc discentes Deum,
Heri magistri, et hodie discipuli,
Initiantes, et deinde initiati:
1715 *Qui dum populum docent sua ipsorum mala,*
Nescio quo pacio, sed certe tamen, enarrant,
Idque sine lacrymis. Res mira,
Morbi sine lacrymis enarrati!

Atque illi quidem sic. Tempori enim servire aiunt
1720 *Omnia. Quia autem maiores delicia quam ludificari?*
Quod quidem nec labore acquiritur, ut pleraque se habeat,
Nec aliunde parabile est, sed ne veniale quidem.
Nos autem quid tunc egimus, qui valde humani sumus?
Proposimus voce præconis ante tribunalia:

1725 *Omnibus clamamus: « Qui volet, huc introeat,*
Etiā nisi bis se aut pluries in contraria verterit.
Instant nundinae. Neuno abeat
Nihil operatus. Qnōd si vertatur alea

766-767 (Tempore enim nihil mutabilis),
1730 *Habes articulam: rursus recurre.*
Peritii non est uni affixum esse fidei,
Vitæ autem varios habere exitus.»
Ex quo quid dicit? Multiformis illa quondam
Imago in somnis. Aurum, deinde argentinum,
1735 *Aes, ferrum, testa in pedibus.*
Vero et omnia ventilet lapis.

1709 Οἱ ταῦτα. Ita Coisl. Prave in editis et. Schol.
καὶ μᾶλλον εἰ ποτὴ σχετεῖ ἐκ βασιλέων οἱ τὰ τῆς
αἰρέσεως χρωτοντες.

1710 *Ἀσφυροτέρ.* Edit. ad marg. ἀγωγῶν.

1715 *Μαρθόντρες, discentes.* Videut hic Grego-
gorius carpere Nectarium, qui cum subue catechu-
menus esset, ad episcopatum elevatus est. Vide Til-
lelm., pag. 44, et Tollium, carb. seq., vers. 550.

1719 *Καιροῦ.* Vat. χαροῦ.

1720 *Ἡμετς.* Edit. ad marg. οἱ τῆς ὁρθοδόξου
πολος. Postquam carpsit Nectarium qui, nullis la-
boribus ante suspectis, episcopus creatus est, atque

*Amphidoxos, politicos nimirum carpit etiam ortho-
doxos, qui tam lechter hujusmodi homines ad su-
bulimissimas evehunt dignitates. Nos autem, quid
tunc egimus? Hos illusores non pati solum videmur,
sed etiam allicere, et quasi preconis voce invitare.*

1726 *Διστροφος.* Εἴταντι bis aut pluries fidem
mutaverit.

1730 *Ἀνάδραμα.* Ita Coisl., Vat. Edit. Εὑδράμη,
et in marg. Εἴδος.

1732 *Bisw δέ.* Alius semper atque alius, pro rerum
ac temporum varietate, tenendus est modus.

METRICA VERSIO.

Hanc qui tuentur, quam tenet princeps, fidem:
Mediique sunt, si se tamen medie gerunt,
Ac non aperte dogmati hostili flent,
Episcopi, nunc primo qui discunt Deum.
Heri magistri, discipuli hodierno die.
Alios initiant, post initiantur nove.
Moderantur alios, qui sua ipsi crimina,
Quonam modo ignoro, sed exponunt tamen:
Ilique absque fletu. Mira res, sic sis genis
Narrare morbos quemplam tristes suos!

Hec ratio eorum. Tempori namque omnia
Servire dicunt, nilque lusu dulcius
Usquam esse. Lusus sepe namque hoc obtinet,
Quod nec labore, nec potest numinis enī.

B Benignitate at maxima nisi nos sumus.
Praconis ore linens ad sacrarii
Aliquamque omnes: « Intret hue, quisquis volet;
Eidem licet bis, pluries aut verterit.
Nunc nundinari tempus est; questu sine
Nullus recedat: versa erit quando alea
(Mutationem facile nam tempus capit),
Artem ipse calles: protinus rursus ex eas.
Prudentis haud est unicata se addicere
Fidei, sed hincque plurimos hincque exitus
Habere. Quid hinc? Somnii spectrum vetus
Fit illud, aurum, candidum argentum, quod æs
Ferrumque sequitur, indirmisque in partibus
Testa. Extimesco, cuncta ne frangat lapis.

Μωοβίταις καὶ Ἀμμωνίταις, οἵς οὐ πάλαι,
Νῦν εἰσιτηδέν διτίν εἰς Ἐκκλησίαν.
Σὺ δὲ οὐκ ἐπήρες ταῦτα τοπρόθεν; λέγε.
1740 Τὸν συλλόγων δὲ τίς ποτε εἶχε τὸ κράτος;
Οἱ σύλλογοι μὲν ἡσαν, ὁντινά τότε;
(Οὐκοῦ γάρ εἰτεῖν αὐδίς, οὐδὲ αἰσχύνοματι.)
‘Ησαν δὲ πάνταν, οὗτον εἰπεν οὐδένες.
‘Αναρχίᾳ γάρ τοτε ἡ πλειστηράχια.
1745 Ἐμοῦ δὲ καλῶς ἡ νόσος προεστάτη,
Πι μὲν εἰργεν οἷοι πολλὰ δὲ καὶ πολλάκις,
Πηρὸς δὲ μόνον βλέποντα, τὴν ἑδημίαν,
‘Η πλᾶν εἶχε τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆν.
‘Ο δὲ οὖν παρέστη, τοῦτο καὶ κείσθω νόμος.
1750 Τινὲς μὲν ἡσαν, οἱ δὲ μὲν καὶ μόγις,

Α' Άλλοι οὖν συνήλθον, οἵς τι μετήν παρθεῖσας,
‘Οσοις δημιουροῦ τοῦ κακοῦ συνήγορος,
Τῇ διπλῇ καλαποτῇ τῶν διδαγμάτων,
Τό τ' ἐν μέσῳ κήρυγμα εἰσεβάς ἔχον,
1755 Τόχος τεκόντων παντελῶς ἀλλότριος.
Τὸν συρρεπόν δὲ τὸν τούτον Χριστεύπορων
Τότε προσήσομ· τὴν δὲ καὶ βόρδορον
Εἴωθαδε μιέντη τις ἀχράντου μύρου.
‘Ρώμων κακοῦ γάρ δὲ καλοῦ μετουσία.
1760 Τούτοις δὲ καινόδοξος οὐκ ἥρεσκετο
(Οὐτοῦς καλοῦσι τοὺς προμηθεῖς οἱ θρασεῖς),
‘Άλλοι οὐδὲ ἀκείνοις τῷ προμηθεῖ. Γίνεται οὖν
‘Ο λιότ ἀκείνος, χ' δὲ πατριάρχης Ἀβραάμ·
‘Ο μὲν βαδίζει τὴν, ἐναντίαν δὲ,

Moabitis et Ammonitis, quod olim nefas erat,
Nunc aditus patet in Ecclesiam.
Tu vero, nonne hæc ante laudabas? dicio.
1740 Quis tunc praeferat conventibus?
Ipsi vero conventus quales, et quorū erant?
(Piget iterum dicere, quo erubescere debeam:)
Omnium illi erant, id est nullius:
Est enim plurimorum principatus, nullius principatus.
1745 Me autem morbus commode tutatus est,
Qui domi diu ac saxe detinebat,
Id unum mihi proponentem, recessum,
Qui omneū labebat malum um liberationem.
Quod ergo statutum mihi fuit, legis id habeat locum.
1750 Nonnulli quidem vix ac ne vix quidem,
Sed tamen convenientib., quibus nouinib. erat libertatis:
His presidio erat mali ignoratio,
Cum sicut illi faceret doctrina simulatio,
Ac pia esset, que palam flebat, predicatione,
1755 Partus omnino dissimilis suis genitorib.
Multam autem illam cultuviem eorum qui Christum quaestui habent,
Tunc admittam, cum etiam cœnum aliquis
Fragrantiae intaminati usq. permiscerit.
Mali namque facilior quam boni communicatio.
1760 His non placet nova sentiens
(Sic vocant providos temerarii);
Sed nec illi provido. Idem fit igitur
(Quod) Lot ille et patriarcha Abraham (fecerunt),
Hac ille via, contraria alter abscessit,

* 1755 Προεστάτη. Coisl. προεστάτη. Commodo secum tunc actum fuisse ait, quod ægra valetudine esset, ne hujsmodi conventibus interesset.

1751 Οἰς τι μετήν. Coisl. οἰς τι ποτ.

1752 Κλαπεῖσι. In fraudem abductis ambiguo verborum sensu.

1753 Κήρυγμα. Edit. ad marg. τὸ δημοσίᾳ κηρυτόμενον.

1755 Τόχος τεκόντων. Tacite hoc subindicare v. detur, quosdam eorum, qui tum publico præconio fidem orthodoxam asserebant, aliud in pectorे sensisse, atque quo majore cum auctoritate ipsum e

throno dejicere possent, rectam doctrinam, a qua mens eorum aliena erat, præ se tulisse. BILL.

1759 Πάγων. Coisl. πάγων. Mali facilis quam boni contentus.

1760 Καρνιδόδοξος. Ita edit. et quidem recte propter metrum. Coisl. et Vat. codices, quos seculi fuerant Benedictini, κανιδόδοξος, τυπον gloriae amator, sed deficit metrum. (CAILLAU).

1763 X δ. Addidimus ex Coisl. ut non deficit metrum.

1764 Ἐρατίας δὲ. Coisl. δὲ τὴν ἐκαντίαν

METRICA VERSIO

Nunc Moabitis, nunc satis licet Ammoneis
Intrae templum, quod nefas olim, sacrum.
Quid non probabas hæc prius? Jam dicio.
Quis imperabat publicis conventibus?
Coetus erant qui, quorum erat tum temporis?
(Hæc quippe, quorum me pudet, rursum piget
Elliari), erant, sed omnium, hoc est nullius.
Cum namque plures imperant, nemo imperat.
At præsidiale commode morbus mihi,
Me saxe, maulto et tempore, incendens domi:
Animo intuentem præter excessum nihil,
In quo malorum spes erait finem fore.
Visum quod autem est, legis hoc tenet locum.
Coiere quidam, non tamen mente impigra,

B Sed illibenti. Quis queas ignoscere.
Erat hic patrona nam mali ignoratio
In fraudem adactis dogmatum versutia,
Fideique recte splendidum præconium,
Omnino fetus discolor patrius suis.
Turban sed illam, quaestui que Christum habet.
Tum dimicem adimero, lutum cum quispiam
Suaviter oleni junxerit nardo grave.
Malum facilius, quam honum, transfunditur.
Hie non placet scilicet nova sentiens
(Sic providentes, nam vocant temerarii),
Nec rursus illi provido. Sic Abraham,
Ac Lot quod olim, tunc idem pene accedit.
Hoc ille calle graditur, hic autem altero:

1765 Ός μή στενοῦσθαι τῷ πλάτει τῆς κτήσεως.
 Τί δει λέγειν, δοσις τε καὶ οἰοις λόγοις
 Ταῦτη ἐπέιρον τὴν πολιάν οἱ φύτευτοι
 Τὰ πρώτα μὲν δεδούτες, αἰτοῦντες δὲ γε
 Τὶ γῆσαιν, φει! Εργάσορον τὸν γῆσαιον,
 1770 Οἱ γῆσαιον μὲν, εἰς δὲ σύμπικναν κακῶν·
 Τέο! Εστιν, εἰς ἀπαντια συνεργοῦντι ἔχειν.
 Πῶν εἰς ἀπαντια; τις δ' ἔραντάσθη τόσον,
 'Ος πλήθος δέξιοι πρός τι μ', οὐ θεὸς Λόγος;
 Πρόσθεν ρήμαστε εἰς δινον πηγῶν φύσις,
 1775 Κατ πόρον δέδουται τὴν ἀνταίαν φοράν,
 "Η τι προβόω τῆς ἡμῆς σωτηρίας.
 'Εντεῦθεν ἐξέκλεπτον ἐκ μέσου πόδα.
 Δῆλον δέ· καὶ γάρ οίκον ἀντηλλαξάμην,

A Ἐλκον ἐμαυτὸν ἐκ βυθὸν ἐκκλησίας,
 1780 Πόρφρυ κακῶν τε καὶ λόγων καὶ συλλόγων.
 Πλὴν δοσι κατεστέναζον οἱ προσκείμενοι!
 Λαοῦ μάλιστα, ὃς τὰ πάντων μὴ λέγω
 Βοῶντες ιχέντον, εἰς θεὸν γέρας
 Αἰροντες, ὀρχίζοντες, ως τεντηράτα
 1785 Πενθοῦντες ἥδη. Τοῦ πάθους! τῶν δακρύων!
 Πῶς ἡ ἐνεγκείν ταῦτα· καὶ τίνος φρενός;
 'Ημᾶς ἀφῆσις τὸν σὸν, ως ἡκούμενον,
 Στάχυν, στενὸν ποτ', εἴκομον δὲ νῦν θέρος·
 Αὐτὸν δὲ τὸν προστήνατον, τὸν μὲν θύραι
 1790 Ταῖς αὐτὶς προσεστάθη, οἷς ἀνοίξαι δεῖ μόνον
 Τοῦδ' ἔνδον ἥδη, τὸν δὲ θηρευτὴν ἔνων,
 Τίσι προήσῃ; τις σὸν ἀκηρέψει τόκον;

1765 Ne opum multitudine arctarentur.

Quid attinet dicere, quos et qualibus sermonibus?

768-769 Hanc tentaverint canitatem viri amicissimi?
 Concedentes quidem qua præcipua sunt, sed petentes
 Fidelitatem, eheu! a fidei Gregorio.

1770 Fideles il i quidem, sed conspirando in malis:
 Una verbo, ut ad omnia adjutoreum me haberent, petentes.

Quonodo ad omnia? quis iam inanias flinxit,
 Multitudinem mihi ad aliquid, non Deus Verbum ducens futurum?

Ante efflux retrorsum fontium natura,

1775 Ignisque contrario motu feretur,

Quam quidquam mea prodam salutis.

Tunc incepi pedem e medio subducere;

Iudee non obsecrum fuit; nam et domum commutavi

Extrahens me ipse a profundo ecclesiæ,

1780 Procul a malis sermonibus et convenientibus.

Sed interim quantos genitus edebant, qui mihi adhærebant!

E plebe maxime, ne omnes recenseam,

Clamantes supplicabat, ad Deum manus

Tollentes, adjurantes, ut mortuum

1785 Jam defentes. O dolorem! o lacrymas!

Ferri hæc quonodo possent et cuius animi esset?

et Non derelinques, tuam, aiebant,

Spicam, aliquando angustiam, nunc ubarem segitem.

Populum quem adscivisti, tuis foribus

1790 Asstantem, cui aperire tantum oportet,

Euni qui jam intus est, venatorem etiam extraneorum,

Quibus dimittis? quis tuum enutriat fetum?

1769 Τὶ γνήσιον. Sic legendum. Male edit. γνήσιο.
 1770 Οἱ γνήσιοι. Ironia est: *Boni*, inquit, illi
 scilicet ac *fidi amici*, *fidi*, inquam, *in rebus sceletis*
ac nefariori, *hoc a me contendente*, *ut ipsi*
omnibus in rebus obsequererit.

1773 *Πρός τι μ'.* Ita Coisi. Prave edit. una voce
 πρότυτον. Sit locum emendandum conjectebat Bil-
 lius, ex unica voce τρες efficiendo. Leuv. verit̄ δέξει
 πρότυτον, vincte. Schol. exponit πρότυτον, τὸ ἔκ-
 χειρόν, τὸν μισθὸν. *Quisnam adeo deliberavit*, καὶ εἰ

in mentem venire posset me, *ulla in re, vulgi potius*
gratiam et favorem, quam Dei nutum ac voluntatem
secuturum.

1778 *Αγηγλαζάδηντος.* Scholiastes exponit, εἰ
 τοῦ τῶν ἄγιων ἀποστόλων.

1780 *Προσκείμενος.* Schol. προσκείμενος.

1785 *Τοῦ πάθους.* Schol. ὁ τοῦ πάθους, ὁ τῶν
 δακρύων, ως εὐαλούμενος.

1792 *Προήσῃ.* Vat. πρήσεις.

METRICA VERSIO.

Utrunque premeret ne gravis moles opum.
 Quid me necesse est dicere, quibus vocibus
 Ab his amicis nostra canities fuit
 Teutata? Cum illi cederent primas mihi,
 Aliquid petentes proh! fide summa viri
 A fido amico, sed fide summa in malis:
 Nempe ut juvare rebus hoc in omnibus.
 In omnibus? Finxit hoc quisnam sibi,
 Turbum quod ipse sequeret, haud Gnatum Dei?
 Natura sursum fontium tendet prius,
 Partesque ad imas flamma labetur vorax,
 Quam quid salutis perfidus prodam mea.
 Eximere coepi hinc ipso de medio pedem;
 Domoque migro de mea in domum alteram,

B Ecclesiæ me turgido ponto extrahens,
 Malisque verbis et malis convenientibus:
 Quanquam, favehant qui mihi, gemitus darent.
 Potissimum de plebe, laseam ut casteros.
 Orabat illa clamans, sunnum ad Deum
 Manusque tollens, ac meanu obstestans fidem,
 Ut mortuum jam lehat. O lacrymas graves!
 Cuius fuisset mentis bac ferre omnia?
 et Segetenne nunc tu (sic vocabatur) iuau
 Linques: prius que parva erat, borens modo,
 Proselitosque, qui iuau stant ad fores,
 Pandator utique jauua expectant, quibus
 Vei intus esse jam datum est, vel qui extegos
 Capiant. Quibusnam deserens? fetum tuum

Τέλος σύνοπτον τίμησαν, οἵς προστέρχοντες·
Ἄδει τῆς πνοής τὸ λεῖψον ἡμῖν καὶ θεῷ.
1795 Νάδε γενέσθω σὺ βίου πειθητήρος.
Ταῦτ' ἦν κλέπτες μὲν, ἀλλ' ὅμως ἐκαρπέρουν.
Μηκόν τι καὶ δίδωσι τὴν λύσιν θεός.
"Ηλθόν γάρ, οὐδὲν ἔκπτνες κεκλημένοι,
Ὦς δέ τι συνοικούντες εἰρήνης σκοπῷ,
1800 Αιγύπτιοι τε καὶ Μακεδόνες, ἔργαται
Τῶν τοῦ Θεοῦ νόμων τε καὶ μωσητηρίων,
Φυσάντες ἡμῖν τοπερίν τε καὶ τραχύ.
Τοῖς δ' ἀντεπήσῃ ὅμως ἡ λιανφύδας.
Κάπροι δ' ὅπως θήγοντες ἀγρίων γένον
1805 ('Ος δὲ μυμήσομαι τι τῆς τραγῳδίας),

Α Λοδών βλέποντες, ἐμπύροις τοῖς ὕμμασι,
Συνήπτον. Ἐν πολλοῖς δὲ τοῖς κινουμένοις
Θυμοῖς τὸ πλεῖον, ἢ λόγου κινήμασι,
Καὶ τῶν ἐμῶν τι πικρότατον ἐσκόπουν,
1810 Νόμους στρέφοντες τούς πάλαι τεθνηκότας,
Ἐν πλείστον ἡμεν καὶ σαφῶς ἔλευθεροι·
Οὐ μὴν πρὸς ἔχθραν τὴν ἐμήν, οὐδὲ θρόνον
Σπειρόντος δὲλλοις, οὐδάμως· δυον πόνῳ
Τῶν ἐνθρονιστῶν τῶν ἐμῶν, ὡς γοῦν ἐμή
1815 Σαρῶς ἐπειθον λαθροῖς δηλώμασι.
Οὐ γάρ φορητὸν τὴν Ὁριν σφῶν εἰδένα,
"Οσην παλαιά, καὶ νέοις ἐν πράγμασιν.
Ἐγώ τέως μὲν, ὥστερ ἵππος δέσμιος,

Tuos honora labores, qui te labefecerunt;
Da vite reliquum nobis et Deo.

1795 Sit hoc templum vite tuæ clausula.

Atque his quidem inflectebat, sed tamen perstabam.

At paulo post solutionem dat Deus.

Venera enim, venera, subito vocati

Ut pacis proposito aliquid opera navarent,

1800 Αἴγυπτοι et Macedones, operarii

Légum et mysteriorum Dei,

Flatum nobis occidentalem et asperum emittentes;

Quos contra stabat orientalium populus;

Horridos autem dentes, instar aporum, exacutentes,

770-771 1805 (Ut de tragedia aliquid delibem),

Torve inuentes, scintillanibus oculis,

Congrediebantur. Inter autem multas disceptationes,

Quas iracundia magis quam ratio commovit,

De meis etiam rebus acerbissime aliquid arripuerunt,

1810 Dura leges obtrudunt dudum defunctas,

A quibus maxima ex parte, et manifeste liberi eramus;

Non mei odio illi quidem, nec quod throum

Alii molientur: sed potius ut incommodarent

His qui me in sedem collocauerant: id quod mibi

1815 Aperte suadebant per secretos indices.

Non enim sibi tolerabiles injurias videri,

Et quae antiquiores, et quas recentibus factis acciperant.

Ego interea, velut equus inclusus,

1793 Προστέρχοντες. Vat. προστάχη.

1796 Κλάσσει. Sciol. τούτοις ἐκμπάτην μὲν.
His commodebar.

1802 Φυσώντες. His verbis Occidentales acerbitatis et insolentiae notat, quemadmodum Basilius, τι δει τημένης ἔρρος; at contra Orientalibus levitas ab Occidentalibus semper est objecta. Sic quæque ora, inquit Basilius, suos patitur manes.

1804 Οὐας. Coislinianus codex superlinea scripsit plenum habet δῶμα.

1810 Νόμοντες στρέφοντες. Nimurum improbi et seditionis juvenes contra Gregorium objecabant causas, quibus sanctum erat ne quis episcopos ex una in aliam ecclesiam transferret; ac propterea

fas non esse ut Constantinopolitanam sedem tenebat, qui Sasinorum atque Nazianzi sedes jam tenuisse. Hanc legem longo iam tempore antiquata ait Gregorius, imo eliam si viginti lex illa, liber ab ea erat Theologus, qui nec Sasinorum nec Nazianzi propræ episcopus fuit, ut pluribus demonstratum est.

1813 Αἴλιος. Coisl δὲλλοφ Μοχ ἐνθρονιστῶν. Κοινωνιῶν.

1818 Ωστερ Ιππος. Hæc similitudo ab Homero desumpta est, Iliad. vi, vers. 506. Eadem similitudine uitum Gregorius in orat. funebri S. Basili. tom. I, p. 790.

METRICA VERSIO.

Quis pascet? Ingens te tunc flectat labor.
Nobis, Deoque, da quod est vite super.
Mittat sepulcro corpus hoc ades tuum.
Hæc communoverent me licet, firmus tamen
Stabam. Dat autem post brevi Deus exitum.
Venient repeute nam vocati, foderi
Ut sanciendo jungerent vires suas,
Αἴγυπτique Macedonesque . operarii
Mysteriorum seduli, et legum Dei.
Inhabitantes hesperium in nos et grave.
Adversa stabat his tumens Phœnic phalanx.
Ergo excutis dentibus tanquam sues
(Libet imitari nonnihil tragediam).

B Torvoque vultu, flammeisque oculis, manus
Coeuit, et inter mūta, sermo de quibus
Est motus, tra, mente non stata, excitus,
Exasperabant aspere in me quidpiam,
Volvendo leges mortuas pridem, a quibus
Eramus ipsi liberi dubio procul:
Odio quidem non tam mei, vel ut in throno
Alium locarent, quam dolorem in inurerent
Aliquam his, throno me fixerant qui in præsu. is.
Saltem remotis hoc mihi interdum arbitris
Ipsi asserebant. Non enim nec pristinas
Se ferre posse, nec novas injurias.
Ast ipse, tanquam clausus in stabolis equus

Καίπερ κακοῖς τε καὶ νόσῳ τετρυμμένος,
1820 Ἐνδον χραινών οὐδὲ ἀπαύσαμόν πόδας,
Καὶ δουλὸν ἔχρεμπτον ἐκ δεσμῶν βίας,
Ποδῶν νομάς τε τὴν τ' ἐμὴν ἐρημίαν.
Ἐπειδὴ κανένε, ἀ προέπον, ἥξουν
Ἐρῆμα δεσμά, τὴν τ' ἀφορμήν δεσμένος
1825 (Οὐκ ἀπέισαμε τοὺς φιλάρχους εὐποτε,
Εὐθέλων ἐστι, πλὴν ἀληθές) ἡρπασα.
Καιρὸς γάρ ἦν μοι, καὶ παρελθὼν εἰς μέσους,
Τάδε εἴπον· «Ἀνδρες, οὓς συνήγαγεν θεός,
Ἄς διν τι βουλεύσοσθε τῶν θεψ φύλων,
1830 Τὸ μὲν καθ' ἡμᾶς δευτέρου κείσθω λόγου
(Μικρὸν γάρ, ὃς γε πρὸς τοσούτον σύλλογον,
«Τοπος ποθ' ἔξει, καὶ μάτην αἰρόμεθα»)
Τημεῖς δὲ πρός τι μείζον ώφοῦτε φρένα.

Quamvis et malis, et morbo attritus essem,
1820 Intus pulsare terram non cessabam,
Et serviliter hinniebam ob vinculum violentiam,
Desiderans pascua ac meam solitudinem.
Sed postquam ea, quae dixi, movere instituerunt,
Rupi vincula, et occasionem libenter arripiui
1825 (Nonnunquam sane id persuaserim his, qui principatum amant,
Manifesta res est, sed tamen vera dico),
Tempus enim nactus eram, et in medium prodiens
Hæc dixi: «O viri quos hic congregavit Deus,
Ut aliquid, quod Deo gratum sit, statutis,
1830 Quae quidem ad me spectant, parvi pendite
(Parvi enim interest, quantum ad tantum cœtum,
Quo tandem se habeant res meæ modo, ac frustra superbirem),
Vos autem ad majus quidpiam animum erigitte.
In unum venisti: sero tandem colligantini.

1835 Usquequo irridebimus ut inhumani,
Ac unum id edicentes, pugnam spirare
Date alacriter communionis dexteræ.
Ego Jonas propheta ero.
Trado me ipse ad salutem navis,
1840 Quamvis procœlæ nulla in me causa residcat.
Sublatum me sortis exitu projicie.
Cetus hospitalis me ex profundo excipiet.

772 773 Hinc incipite unanimē esse: procedite
Ad omnia deinceps. Latitudinis
1845 Locus hic vocetur. Gloria hæc erit mea.
Sin ad me usque perstetis, id unum
Multam esse, et pugnam pro thronis existenu.
Si ita sentialis, nihil erit difficile.

1825 *Obx dr xelcau. Nonnunquam nominibus dominandi cupidis persuaserim, me hanc episcopatus deponendi occasionem libenter arripiuisse.*

1846 *Ἐβρύχωρας.* Alludit ad illud Genes. xxvi, ubi cum Isaac post multis putatos efflossos, de quibus inter ipsum et Palestinos rixa orta fuerat, alium tandem fodisset, de quo nihil jurgii excita-

A Eἰς ἐν γένεσις, συνέδητε δέλε γοῦν.

1855 Ἐκεὶς τίνος γελώμεθ' ὡς ἀνήμεροι,
Καὶ τούτοις μανδάνοντες ἐν, πνέοντες μάγην;
Ιότε προθύμως δεξιὰς κοινωνίας.
Ἐγώ δ' Ιονᾶς δὲ προφήτης γίνομαι.
Διδών' ἔμαυτον τῆς νείς σωτηρίαν,
1860. Καίπερ κλιδῶνος τυγχάνων ἀνατοις.
«Ἄραντες ἡμᾶς δέλπατε κλήρου φορῷ.
Κῆπος μὲν δέξεται ἐκ βυθῶν φιλόξενον.
Ἐνεπέθεν ἀρκαῖον ὅμονοιν δέξεται
Πρὸς πάντας ἑρεξῆς. Οὔτος εἰρυχωρίας
1865 Τόπος καλεσθεὶ. Τούμδην οὕτως εἰκάσεις.
«Ἄν μέχρις ἡμῶν στήτε, τοῦτος ἐπιτιμιαν
Μόνον τίθημι, καὶ θρόνων ὑπερμαχεῖν.
«Ἄν οὕτω φρονῇ», οὐδέτεν ἔσται δυσχερές.

METRICA VERSIO.

Licet malisque quassus, et morbo gravi,
Ferire pedibus haecens cupidis solum
Non desinebam, vinclaque ob, serviliter
Hinnire, ruris pascuum soli expetens.
Moveare at ista ceperit ut primum haec cohors,
Effringo vincla, traditamque ansam libens
Arripiō (non hoc, sat liquef, persuaserim
Cupidis honorum, sed tamen vere loquor);
Tempusque nactus commodum, in medio effero
Hæc dicta cœtu: «Vos, viri, quos hic Deus,
Grata statutis ut suo quo Numini
Junxit, videte posterō de me loco.
Quid namque de me, cœtus hic si maximus
Consideretur, fiat, haud magni interest.
Erigite mentes altius vestras precor:

tum fuisse, proinde latitudinem eum nuncupavit.
BILL.

1846-7 *Toūt' ἐπιτιμιαν μόνον τίθημι καὶ θρόνων ὑπερμαχεῖν.* Sic Coisl. Edit. vero, τοῦτ' ἐπιτιμιαν μόνον τίθημι καὶ νόμους ὑπερμαχεῖν. Schol. καὶ θρόνων.

1848 *Δυσχερές. Nihil erit difficile, vel nihil erit molestum, quod cum sequentibus apprime quadrat.*

B Coite in nnum, vos amor tandem liget.
Quousque, sevi ut, et truces, ridebimus,
Praterque pugnas, omnium ut rerum insciæ.
Dextræ amici foderis date invicem.
Ego vero Jonas facinus excelsum æmolor.
Me pro salute do liberas nostræ ratis,
Licet excitati turbinis causa haud siem.
Nos sorte captos mergeite insano mari.
Nos hospitalis cetus excipiet. Sic hoc
Concordis vobis initium: pergit
Ad cancta deinceps alia. Latitudinis
Locus hic vocetur. Splendor biac surgeat mihi.
Si stetis in me, dedecus statuam id meum.
Legem ipse figo: sit ratus legum vigor.
Hac mente sitiis: non erit quidquam arduum

Οὐδὲ ἑρωνίσθη δύμανος , καὶ νῦν ἔκνων
 1850 "Ἄπειμι τείνει καὶ τὸ σώμ' οὖτας ἔχον.
 Μίλαν χρεωτῶν νεκρότερος"· ἔχει θέος.
 "Ἄλλ', ὦ Τρίας μου , σὺν προκήθομα μόνης·
 Γλῶσσαν τὸν Ἑβραῖον εὐμάθη συνήγορον,
 Εἰ δ' οὐδὲ εἰνθέρεαν τε καὶ ζῆσον πόλεαν;
 1855 "Ἐρήσωσε καὶ μέμνηστε τῶν ἡμῶν πόλων."
 Ταῦτ' εἶπον· οἱ δὲ ἐντάξον· ἔχειν δὲ ἄγνωτον
 Μέστον γαρδάς τε καὶ τροφὰς κατηγεράσας·
 Χαράς , τὸ παιώνια τῶν πόλων λαβεῖν τινα·
 Λύτρης , τὸ λαὸν ἀγνοεῖν δὲ κείσαται.
 1860 Τίς δὲ οὐ σπαράσσεται δραπανούμενος τέκνων;
 "Ἔγω μὲν οὖτας· οἱ δὲ ἔσται καὶ θεός,
 Εἰ μὴ τι πλεῖστον τοῦ μέσου τὸ λάθρεον,

Non libenter in sede collocatus sum, et nunc libens
 1859 Abscedo; quod quidem mihi et corpus ita affectum suadet.

Unam mortem debo; hæc in Dei manu sita est.
 Sed, o Trias mea, de te sola sollicitus sum,
 Ecquam habitura sis lingua tuæ defensioni idoneam,

Aut saltē liberam et zelo flagrantem?

1855 Valete, et meminiritis laborum meorum. »

Hæc dixi: illi vero animis fatiscerant: ego autem discessi
 Mediūs inver gaudium et quamdam mœstitudinem:
 Gaudens, quod aliquam a laboribus requiem acciperem:

Moerens, quod nescirem, quis esset futurus populi status.

1860 Quis autem non dilacereret filii orbatus?

Atque ego quidem sic; illi autem sciunt, et Deus,

Annon plura in tenebris quam in luce versentur,

Annon pernicias juvenum, et corruptelæ, et altæ mentis insidiæ:

Alii hæc dicunt: ego vero facebo.

1865 Non enim mihi otium est pravas et occultas hominum molitiones scrutandi,

Qui simplicitatem cordis excolo,

Ex qua salus: quod solum mihi curæ est.

Sed tamen hoc scio: ultra id quod deceat,

Subito decoraverunt me facilissima assensione.

1870 Talia amicis patria gratificatur.

Atque hæc quidem se habeant. Sed quid cum Imperatore?

An procubui? an pedibus cecidi, dextramque apprehendi?

An supplicibus verbis usus sum?

An alios ex amicis precatores mihi paravi,

1875 Præsertim ex proceribus, quibus carior eram?

Num aurum effudi, magnum illum dominatorem,

1881 "Ἐγει Θεός. Censem Tollius legendum esse
 potius θυτον. Vide carm. seq. not. in vers. 856.

1886 "Δελαζορ. Labacebant, animis flectebantur,
 ac deficiebant. Billius, claudicabant, vox parum
 commoda.

1882 Τοῦ μέσου. Schol. φανεροῦ. Μοις Λάδηρος.
 Schol. χαρμομένον.

1883 Νέων. Juvenem: si si legamus νέων cum
 aliis, vertendam narium. Utique lectio defendi po-
 test, inquit Billius; iuxta banc posteriorē, Gre-
 gorius simulat eorum mētem, a quibus episco-
 pati dejectus est, comparat latentibus sub undis

A Νέων διθέος , καὶ στιλάδες , λόγοι βάθους·

"Ἄλλοι λέγουσι ταῦτα, σιγῆσον δὲ ἄγα.

1885 Οὐ γάρ σχολὴ μοι πλεκτὰ γνώσκειν εκκεῖ,

Την ἀπόλετητα καρδίας ἀσκούμενόν

"Ἐξ ἡς τὸ σώμασθ", οὐ μόνον πᾶς μοι λόγος.

"Οὓμας τοῦ οἴδα· πλεῖστον , η καλῶς ἔχει,

"Ἄφων τετίμημι" εὐκόλῳ συναντέσται.

— 1870 Τοιάντα πατρὶς τοὺς φίλους χαρίσται.

Οὔτως ἔχοντα ταῦτα. Πῶς δὲ τὰ κράτους;

"Ἐκυψή· ἐκλίθην; ήθάμην τῆς δεξιᾶς;

"Ικεσίους προστήγαγν τινας λόγους;

"Άλλους δὲ πρέσβεις ἐκ φίλων προυστησάμην,

1875 Τὸν ἐν τέλαι μάλιστα, τοὺς μοι φιλέσθους;

Χρυσὸν δὲ ἔρευσα , τὸν δυνάστην τὸν μέγαν,

Cepi illibenter hunc thronum : nunc at libens
 Excede. Corpus me quoque hoc facere admoneat.
 Unam ipse mortem deboe : bane habet Deus.
 Tu sola curam , Trinitas , affers mibi ;
 Quæ docta Numen lingua defendet tuum ,
 Timore saltem libera et zelo æstuans ?
 Valete : vobis nec meus labor excidat. »

Hæc dixi: at illi claudiabant: interim
 Excede, partim latuſ, et partim dolens :
 Latuſ, laborum quod quies contingere ;
 Moerens, statu quo plebs foret, minime sciens.
 Orbatus etenim prole non lugat ?
 Sic ipse. At illos , plusae quid reconditi
 Hic sit, quam aperi, non fugit, non et Deum :

scopolis, qui plerumque nec opinantibus naulis
 exitium afferunt.

1888 "Οὓμας τοῦ οἴδα· πλεῖστον . Nihilominus ho-
 rum plus scio quam expedīt, vel, hoc noti, citius
 quam deceret, et faciliter assensum præmissim, cum
 causa concordie causa libentij animo episcopatus
 me cassurum dixisse. Boni illi episcopi eo me ho-
 nore allecerunt, ut statim, quod dixeram, compro-
 barent, mibiisque episcopatum abrogarent. Gallice :
 Ils m'ont soudain pris au mot. Bull. not. 164, pag.

METRICA VERSIO.

B Scopuli latentes, navium exitium grave.
 Hæc nempe quidam dicitant: taceo ast ego.
 Nam nosse scelerata subdola haud nobis vacat,
 Quis pura semper culta simplicitas fuit,
 Mater salutis, una quæ curæ est mihi.
 Ast istud est mi cognitum, et nimium quidem:

Facilius repente costus assensit mihi.

Hoc numeratur patria, quos amat, modo.

Sic ista. Quinam at me gero eum Princeps?

Genibus flexis dextram attingo ipsius?

Vocesem quadam supplices ipsi offro?

Aliosque mitto, qui ne ope ac precibus juvent,

Proceresque præter ceteros, clarum quibus

Me scirem? An aurum fundo, quod multum potest,

Χρήσιν τοσύτου μη πειλίν ἔξω θρόνου;
 "Άλλων τάδ' ἔστι τῶν λλαν πολυστρόφων.
 'Εγώ δ', ὡς εἰχον, προστρέχων ἀλουργῖαι,
 1880 Πολλῶν παρόντων καὶ τάδε σκοπούμενων·
 « Κάγγι τιν', εἶπον, δὲ Βασιλεῦ, αἰτώ χάριν
 Γῆν σην, μεγαλύνωρε, παντεχνούσιαν.
 Οὐ χρυσὸν αἰτώ σ', οὐ πλάκας περιγρόνες
 Οὐδὲ τραπέζης μυστικὴ σκεπάσμετα,
 1885 Οὐ πρὸς γένους τιν' θύσος ἀργικῶν λαβεῖν
 "Η σοι γ', ἀριστον, πλήσιον παραστατεῖν.
 Ταῦτ' ἔστιν θλάσιαν, οἵς μικρὰ σπουδάζεται.
 'Εγώ δ' ἐμαυτὸν ἄξιων καὶ μειζόνων.
 1890 Θρόνους ποθίμους, δλλὰ πορθίσθεν, σέβειν
 Κέκυρκα πᾶσι καὶ φίλοις μισούμενος,

Α Τῷ μὴ δύνασθαι πρὸς τι, πλὴν Θεοῦ, βλέπειν.
 Τούτους ἀπαίτει τὴν φύλην συμφωνίαν,
 Τὰ δ' ὅπλα ῥιψάσθαν, ἀλλὰ σὴν χάριν,
 1895 Εἰ μὴ φύδω Θεοῦ τε καὶ τιμωρίας.
 Στήσον τρόπαιον τῆς ἀναιμάτων μάχης,
 'Ος βαρβάρων ἴστησας διτρεπτὸν θράσος.
 Ταῦτην δ' ἀπαίτει (τὴν ποιλαν δεικνύεις θ' ἄμα,
 Καὶ τοὺς ἱερῶτας, οὓς ἐρεύσαμεν Θεῷ),
 1900 Τὸ δικαιόν πάταχουσαν εἰς κόστους χάρεν.
 Οἰστ' ἀς ἄκοντα καὶ θρόνοι μ' ἐνίδρυσαν.
 Ταῦτ' ἐκρότει μὲν τὸν μέσους Αὐτοκράτωρ,
 Κροτοῦσι δ' ἀλλοι, καὶ λαμβάνων τὴν χάριν,
 Μόρτις μὲν, ὡς λέγουσι, λαμβάνω δ' ὄμως.
 1905 Τί δεύτερόν μοι τῷ κακῷ φροντίζεται;
 Πειθεῖν ἀπαντᾷς πρὸς τάδ' εὐφρόνιος ἔχειν,

Mea Interesse ducens tanta sede non excidere?
 Hæc alii reliquæ hominibus valde versutis.

775-775 Ego autem, ut me habebam, accuro ad purpuram,
 1880 Multis præsentibus, atque hæc spectantibus :
 Atque bac dico : « Unum aliquod, o rex munificentissime,
 A summa tua potestate impetrare postulo.
 Non aurum a te peto, non tabulas nitentes,
 Non mense mystica tectoria,
 1885 Non ut propinquorum aliquis sublimi dignitate ornetur,
 Aut tibi, princeps optime, propius astet.
 Hæc aliorum sunt, qui parva in amorphis babent.
 Ego vero me ipse majoribus rebus dignum judico.
 Unum mibi detur, paululum invidie cedere.
 1890 Thronos equidem aeo, sed procul, colere.
 Delassatus sum odio omnibus ac ipsi etiam amicis esse,
 Quia nou possum ad aliud quidquam, quam ad Deum respicere.
 Ab his postula amicam concordiam,
 Atque ut arma proificant in tuam gratiam,
 1895 Si minus Dei et supplicii metu.
 Erige tropaeum incruenta pugnae,
 Qui barbarorum compressisti indomitam ferociam.
 Ab hac autem canitie (canitatem simul ostendebam
 Et effusor pro Deo sudores),
 1900 Repose, ut mundi causa constanter patiatur.
 Nostri ut invitum me etiam in sede collocaerunt.»
 His quidem applaudebat coram omoibus imperator.
 Applaudunt et alii, et mibi annuitur ;
 Non facile id quidem, ut narraut, sed tamen annuitur.
 1905 Quid deinde in his malis mibi cura est ?
 Suadere omnibus, ut hæc æquo animo ferant,

1879 *Προστρέχων. Coisl. προσδραμών.* Quod autem sit, ὡς εἶνον, ut me habebam, id est, ne deposito simili habitu sacro, quo in concilii et mysteriorum utebantur presules, ita ut cum pallio et imperatore adierit, et naveam conserderit, quod hominem præ gaudio sui non compotem ostendit.

1882 *Μεγαλόδωρε. Coisl. μεγαλόδωρον.*
 1898 *Ταῦτην δ'. Sic Coisl. In editis deest δ'.*
Ibid. πολιάρι. Scholiastes πολιάν. Moix δεικνύεις θ' ἄμα. Sic Coislinius et Vaticanus habent codices.
 Editi autem δεικνύεις ἄμα.
 1901 *Ἐνίδρυσας. Ha Coisl. Edit. ἐνίδρυσας.*

METRICA VERSIO.

Dum, sede célsa ne cadam, satago anxius?
 Varius levisque quis auimus, bac factitent.
 At ipse propero conferens me ad principem
 Gressu, ista dixi plurimis astantibus :
 « Ego quoque quiddam, præpotens princeps, manu
 Ac liberali prædicta, a te postulo.
 Tabulas nitentes non peto, non fulgidum
 Aurum, sacrarumque velu quæ mensam tegant ;
 Non et propinquos posco præturas meis,
 Aut, suumque princeps, ut tuum cingant latus.
 Illos ista, studio sunt quibus parva, addeceut.
 Majoribus me ceuso dignum bonis.
 Hoc detur unum, paululum ut cedam invidis.
 Thronos avenus colere, sed longe siti.
 Odio nimis juui sum diu charis quoque,

B Spectare possim quod nihil præter Deum.
 Poscas ab illis, fedus ut sanctum colant,
 Atque arms ponant, gratiam saltem in tuam,
 Si nou Tonantis hoc voluit, pœnæ et metu.
 Pugnae incruenta nobilis palmam feras,
 Quo barbarorum concidit sevus furor
 Pugnante ; posce hand (hic ego canos meos
 Monstro, et labores, quos Deo donavimus),
 Ut ferre mundi gratia quiddam hand neget.
 Invitus, hoc scis, in throne abs te sum situs.»
 His imperator vocibus plausum dedit,
 Aliisque pariter : cedit ac votis meis
 Ille, haud liberter, ut ferunt, cedit tamen.
 Quid jam, mederer ut malo, post bac ago ?
 Hæc ferre placide quemlibet moneo et rogo ?

Μηδ' ἔκτράχηλον μηδὲν ἐννοεῖν δύλας
Φιλτρῷ τε τοῦμῷ καὶ χόλῳ μοχθηρίᾳ.
Ἐβάλκον, γίνουν, τοὺς κακοὺς συνεκρότουν
1910 Τὸ βῆμα, τοὺς ἔξωτα, τοὺς ποιμένας κτίλους,
"Οὐος παλαίν καὶ δοσον προστήλουν,
Τοῦ πατρὸς οὐ φέρον γε τὴν ἐρημαν,
Ἐπεικότων τε τοὺς λαν πειληγόντας.
Πολλοὶ γάρ ὡς φιστοὺς τοῦ βουλεύματος,
1915 Φεύγοντες φρυνθ' ὡς κεραυνοὺς βολᾶς,
Βύσαντες ὄντα καὶ κροτίσαντες χέρας,
"Οὐς τὴν γε δύνειν μῆποτ' εἰσιδεῖν τόδε,
"Άλλον τιν' ὅφωθντα τοὺς ἐμοὺς θρόνους.
Πέρας λόγου· πάρεμψεν νεκρὸς ἐμπνοῦς.
1920 Ήπητημένος (τοῦ βαύματος!) στεφφόρος,
Ἐχον θέον τε καὶ φίλους τοὺς ἑνέδους

Α Ἀντὶ θρόνου τε καὶ χενοῦ φρυάγματος.
"Τῆριζετ", εὐθυμεῖτε, πάλεσθ', ὥσφοι,
"Φέδη τίθεσθε τὰς ἡμέας δυστραβίας
1925 Εν συλλόγοις τε, καὶ πότες καὶ βῆμασ.
Κοκκιζετ' ἀλεκτόρειον, ὡς νικηφόροι,
"Ἄγκυστος πλευράς ἐγκροτοῦντες, δρισιοι,
"Τύψαυγενοῦντες ἐν μέσοις τοῖς δρυσιν.
"Ενδες θέλοντος πάντες ἔκρατήσατε·
1930 Εἰ μὲν θέλοντος, τοῦ φθόνου καὶ τοῦδε γ:
Στερεότες κομπάνοντες, ὡς ἀπωμάνων·
Εἰ δ' οὐ θέλοντος, ἐντέρετοσθε τοῖς κακοῖς,
Χθὲς ἔθνοντα καὶ δῶκται σήμερον.
Ταῦτ' ἔκρυγον, τι; στήσουμε σὺν ἀγγέλοις.
1935 Ἐμοῦ δ', δπως ἔχει, τις οὐ βλάψει βίο.
"Αλλ' οὐδὲ ὄντες. Συσταλήσματα θεῷ.

Nec quidquam vehementina omnino cogitant,
Mei amore et improhitalis odio.
Palpabam, laudabam, cum improhitis conciliabam
1940 Sacramentum, extraneos, gregis duces,
Quidquid antiquum et quidquid recens ascitum,
Non ferens sibi patrem aveli,
Ex episopis eos qui valde percusli erant.
Multi enim, ubi sensere quid consilii caperetur,
1945 Velut ictum fulmineum fugientes abhant,
Auribus obstructis, manibusque complosis,
Ut nunquam oculis suis rem tamē spectarent;
Quemlibet alium in meam sedem evenctum.
776 777 Finis sermonis : adsum mortuus spirans :
1950 Victor (rem miram!) corona redimitus,
Habeus Deum et amicos Deo plenos
Vice throni et inanis strepitus.
Exprobate, gaudeite, exsultite, o sapientes,
In cantilenam vertite res meas adversas,
1955 In conventibus, in conviviis, in sacrariis,
Cantate, ut victores, gallorum in modum,
Cubitis latera pulsantes, erecti,
Verticem tollentes in medio insipientium.
Unum volentem omnes viciatis;
1960 Si quidem volentem, o invidia! hac me quoque laude
Spoliatis, gloriantes quasi ejectus fuerint:
Quod si nolentem, pudeat vos malorum,
Hei me in sede collocantes, hodie persecutores.
Hac fugienti quid fiet? stabo cum angelis.
1965 Meam autem, ut se habet, vitam nemo laedet,
Sed nec juvabit. Contractus cum Deo versabor.

1940 Κτιλούν. Schol. ἡγεμόνας.
1941 Φίλον. Ita Coisl. Edit. φίλον.
1942 Ηλίασθ. Sic Coisl. Edit. καὶ ἀλλάσθ.
1945 Ητόροι. Sic legimus cuius schol. et arbitra-
mūr. Gregorium ad hanc psalmi lxxviii, 13, verba
alludere: *In me psallebant qui bibebant vinum.*
Edit. πόνος.
1946 Κοκκιζετ'. Sic Coisl. qui etiam habet ἀλε-

τορεῖον pro ἀλεκτόριον, εἰ περικροτοῦντες προ ἐγκρ-

τούντες.
1950 El μὲν θέλοντος, etc. Ita fere infra carm.

xiv, vers. 26. Ibid. τοῦ φθόνου! Subaudiendum est

δι' αὐτοῦ τοῦ.

1954 Αλασμάτου. Vat. ἀπομένων.

1954 Ταῦτ' ἔκρυγον, τι; Coisl. ταῦτ' ἔκρυγον

γε. Hac autem effugiens, stabo cum angelis.

METRICA VERSIO.

Nec cogitare contumax quidquam, mei
Amore, et ira concitum adversus malos.
Foveo, veloque laudibus, applando malis,
Ac prasidesque, et exteros, gregis et duces,
Veteresque solor, solor et simul advenas,
Ἄγρε ferentes abstrahi patrem sibi:
Antistitesque, carpserat quonc hinc dolor.
Plerique siquidem capta consilia ut statim
Sensere, fugiani illicio, ictum ut fulminis,
Aurem obstruentes, aliquę ferientes manus,
Tant triste ne ipsi cernerent spectaculum.
Alium incidentem scilicet nostris thronis.
Vivum cadaver (finis hic verbis erit).
Alium, atque mire victus et vitor simul:
Deumque amicos et Deo charos habens

B Fastus ianuis et tibroni celsi loco.

Jactate probra, et gaudio, o sciti viri,
Nunc exsiliue, canite res duras meas,
In eosibus, sacrariis, inter dapes.
Ut laureati canite, gallorum in modum,
Cubitique pulsint latera, colla et turgida
Surrigite, mentis inter exortes bonae.
Uno volente contigit palma omnibus:
Si quidem volente, quantum hic livor, quod hoc,
Dum me rejectum diciis, rapitis mihi:
Si at coacto, qui pudet vos criminis?
Heri locastis in throno, nunc pellitis.
Hinc porro fugiens, quidnam agam? Inter contes
Degam. Meam jam nemo vitam lasserit,
Et nec juvabit. Colligunt me uni Deo.

Γλάσσαι δέ μοι δέτωσαν, ὡς ἀδραί κεναι.
Καὶ τὸν κόρος μοι, πολλὰ μὲν δυσφημίαις
Βληθέντι, πολλὰ δὲ ἔρχοις εὐφημίαις.
1940 Σητῶν τιν' οἰκεῖ τὸν κακὸν ἐρμηλαύ,
Οὐ μοι τὸ θεῖον νῦν μόνῳ ζητούμενον,
Ἐλπίς τε καύει τὸν δίνω, γηρτόρος.
Ἐκκλησίας δὲ τὸ δώσομεν; τὸ δάκρυον.
Εἰς τοῦτο γάρ με καὶ συνήγαγεν Θεός,
1945 Πολλαῖς ἑλίσσων τὴν ἐμήν τιναν στροφαῖς.
Ἡ τοι προσθέτε; Εἴπε μοι, Θεοῦ Λόγε.
Εἰς τὴν ἀπειπον εἴχομαι κατοικεῖν,
Ἐνδικαὶ Τρίας μου καὶ τὸ σύγχρονον σέλας,

A Ἡς νῦν ἀμυδραῖς ταῖς σκιαῖς ὑψούμεθα.

B. Εἰς λαυτόν καὶ περὶ ἐπισκόπων.

Τοὺς μὲν ἔχρην, ὡς κακούμενον φέρειν
Ταῖς τοῦ παθόντος ἐντολαῖς τυπούμενον,
Οὐτὸν παθόντα καρπερεῖν καὶ τὸν λόγον,
Ὦς, ἐν πλείων ὅμεν τγανισμένος,
5 Καὶ μισθὸν ἐπίζωμεν ἐντελέστερον.
Ὦν τὸν τέλειον μόδιος, ἐντελέστερος.
Ὦν δὲ τὸν προσθέτον, καὶ τὸ διδόνον ἐλεπέτε.
Ὦς ἂν δὲ μὴ δέξαιεν οἱ κακοὶ κρατεῖν
Τὰ πάντα, μῆδ' ἥ λειος αὐτοῖς ὁ δρόμος,

Linguæ autem mihi, ut inanes aura effluant.
Horum me satietas capit, saepe conviciis
Petitum, saepe extinxis preconiis.
1940 Quero aliquid ab improbris solitudinem incolere.
Ubi mihi Deus mente sola inquisitus,
Spesque dulcis cœlestium, senectutis nutrix.
Ecclesiæ autem quid dabimus? Lacrymas.
Ad hoc enim me rediget Deus,
1945 Vitam meam permulcere involvens vicissitudinibus.
Quoniam autem perveniet? Dic mihi, Dei Verbum.
Pecor ut in inconcussam illam habitationem (perveniat),
Ubi Trias mea et unicum illud lunum,
Cojus obscuris umbris nunc exaltanum.

778-779 XII. De se ipso et de episcopis*.

Debebam fortasse, ut patienter, cum mihi fieret injuria, pertuli,
Illiū qui passus est, præceptis obsequens,
Ils, postquam facta est, etiam verba coercere,
Ut, perfectum certamen si sustinuerō,
5 Mercedem etiam magis perfectam expectem.
Est enim perfectior merces, quorum perfectus labor:
Quorū autem perfectus labor non est, præmium etiam imperfectum.
Sed ne videant mali superare omnia,
Ac ne levis sit iis et expeditus cursus,

* Scriptum an. 381. — Alias Toll. 4, pag. 4.

1948 Σύγχρονος. Schol. συμφυτος, δύσκρατος.
1949 Ἀμύδραις. Ita legimus, ut habetur in iuarg.
Edit. ἀμύδρος.

XII. ARGUMENTUM. Poema istud videtur esse appendicis et continuatio præcedenti, quod de vita sua conscripsit Gregorius, ita ut unum veluti opus censeri possit, imo debeat. Nihil in isto legitur, neque de Aegyptiis, neque de iis qua Constantiopolis in concilio gestis fuerant; nihil de imperatore, nihil de iis que gesserit. Minirum hanc fuisse narrata fuerant in priori carmine De vita sua. Ea profecto non omisisset, si injuria adhuc recentibus, calamum sumpsisset, et ab hoc poemate initium doloris enarrandi fecisset. Unum debeat præcedenti; nempe nec malorum que ipsi evenerant, causam, nec quae huic ritio addibenda erant remedia, prosecutus fuerat; id quidem exequitur in præsenti. Utrumque opus scriptum paulo

post redditum. Sunt quibus in isto carmine videatur nimis acer Gregorius, et ultra legem tendere opus. Hos inter Tollius. Vide infra, not. in vers. 4.

1 Ἰως μὲν ἔχρην. • Verum hoc, inquit Tollius; estque in hisce vir sanctissimum aliquid humani passus: optimi quidem consilii atque voluntatis, sed inferendis injuriis aliquantum, quam oportebat, mollier, minusque a convicis et acerbitate, que Christianum dedecet, temperans. Sed hac ejus imbecillitas ceteris ipsius præstantissimi donanda virtutibus est: ac meritis; cogitandumque nimis quam difficile esse, cum homo natus sis, hominem exire. Ita Tollius, sed vide tom. I, Præfat., ubi retunditur nimia Tollii in sanctum doctorem acerbitas.

7 Εὐλυξέ. Designat Gregorius mercedem mancam, que de Purgatorio potest intelligi.

METRICA VERSIO.

At linguæ inane jaro fluant, aura veint.
Hilarum satur sum, saepe, nunc gravibus probris
Affectus ipse, maximis nunc laudibus.
Loca sola qnero, pervia haud quæ sint malis,
Ubi mente sola sedulus queram Deum,
Dulcisque coli spes meos canos alet.
Ecclesiæ at quid dabo? Fletus dabo.
Iuc namque rector celitum me compulit,
Dum vicibus ævum plurimis versat meum.
Quod, Christe, queso, pande, ubi nubi desinet?
Certe ad ruine nesciam, ut spero, domum:
Ubi mea, luce fulgorans una, est Trias,

B Exigua cuius umbra nos effert modo.

XII. DE SEIPSO ET ADVERSUS EPISCOPOS.

(A. B. Caillau interprete.)

Fortasse, passi dira jussis obsequens,
Ut prava patients pertuli mundi nala,
Sic et tenere verba passus dehui,
Fidelis ut perfecta bella sustinens,
Perfectius queam referre præmium.
Perfecta merces, quando perfectis labor:
Si desit at labor, deest et præmiss.
Sed vincere malos cuncta ne credas male,
Nec cursus his sit expeditus et levis,

10 Ἀντιστατοῦντος οὐδενὸς, τὸ μὲν πέρας
Τούτων πορφυρῶν τῷ τελευταῖρῳ πυρὶ,
"Ο πάντας ἀλέγχει καὶ καθαίμενος σὺν δικῇ,
Καὶ λανθάνομεν ἐνθέσει πλοκαῖς τισιν.
Αὐτὸς δὲ μικρῷ τούς ἔμοις λόγῳ πήχει
15 Φονεῖς· φονεῖς γάρ οἱ κρίνοντες ἔκποτα,
Ψυχῶν ἄδωνον ἐκκένοντες αἰματα,
Πάντων, δουσιν ἐπιλαττον, οὓς φύκονδησον.
Ἐρπός δὲ & λέξων, εὐλαβούμενος
Τὸ λοιδορεῖσθαι, πρᾶγμα ἀπηγορευμένον
20 Πιδάστην μὲν, ἐμοὶ δὲ καὶ πλέον μουσούμενον.
Οὐ γάρ θνομαστὴ τοὺς λόγους ποτέ θυμαῖ,

10 Nemine resistente, finem quidem
Ilorum dimittam extremo igni,
Qui cuncta explorat et juste expurgat,
Etiam si hic lateamus quibusdam integumentis.
Ipse vero leni sermones meos feriam
15 Homicidas : homicidae enim sunt qui perversa reddunt judicia,
Animarum innocentium effundentes sanguinem,
Omnium certo, quoscumque formavi, quos rexī.
Dicam autem, quae dicturus sum, haud metuens ne
In convicia dilabar, rem omnibus quidem
20 Prohibitam, mihi vero etiā maxime invisa.
Non enim nominibus appellandis sermones instituam,
Ne in lucem videar prolieri, quae pars est abscondere,
Sed nec mea oratione ouentes aequa complectari,
Me mihi adeo lingua evagetur.
25 Novi enim multos de quibus vel optima debent prædicari.
Sed si quis est inter malos, aut supra malos,
Ipse tunc arripiatur et dometur;
Seccabit quod deterius est, gladius sermonis :
Et quid hoc ostendes : si meam orationem oppugnes,
30 Tui ipsius manifestus apparcabis accusator.
780-781 Sic igitur res mea : feriat me qui volet :
Jampridem lapidibus aptus et habilis sum.
Leoni fide. Pardalis animal mansuetum.

II Televta φ κυρ. Sic carm. præc. vers. 1670 :
Δότω τὸ κρίνειν τῷ τελευταῖρῳ πυρὶ. Rem dijudicā-
dam relinquat extremo igni. Ignem illum indicat, de
quo Apost. I Cor. iii, 15: Verum perfecti Christiani
est deprecari potius, quam impetrari supplicia et pa-
nas. Ita Tollius, qui genuinum auctoris nostri sensum
non videtur assecutus. Verba quippe sancti Gregorii
id unum significant se ab ullo iudicio contra suos
adversarios proferendo abstinere. Quantum vero
ab omni imprecatione alienus fuerit vir piissimus,
liquet satis ex his qua leguntur infra, carm. xi, ab
ipso edito, nunc xxxi lujuſ sect., vers. 3 et 4 :

Ἐτ δὲ δικαίως, προσδέχοις δύος Θεός :
Οὐδὲν γάρ ὅμων οὐδὲς ως καθέξουσι.

Sin autem iniuste, accipiat tamen Deus,
Nihil enim contra nos vel sic imprecabor.

43 Κἀρ. Ita Coisl. Edit. ἀν. Ibid. πλοκαῖς τιναν.
Dolis quibus ipsum irretiverant. Vide carmine præ-
cedenti, vers. 1862, etc.

45 Φορεῖ. Ha fere Optatus Milevitanus, lib. ii :
Vos vixim facitis homicidium. Latro juglans dat
de morte compedium.

METRICA VERSIO.

Dum nullus obstet, exitum illorum quidem
Ignis reservabo ultimi ardoribus,
Qui cuncta rimat, purgat æquus et omnia,
Possimus umbra hic contagi quadam licet.
At ipse feriam leniter, qui nec necan
Necant enim omnes improbe qui judicant,
Ausi innocentum sanguinem profundere,
Quos nempe nostra luxit et rexit manus.
Loquar loquenda, nec timebo ne ἡδαμ
In probra, factum quod nefas est omnibus,
Sed quo videbitur nil iniquius mihi.
Nec jam malignus ipea dicam nomina,

A Τῷ μὴ δοκεῖν ἀλέγχειν, & κρύπτειν χρεών.
·Αλλ' οὐδὲ πάντων ἐξ Ιοῆς μεμνούμει,
Μή μοι τοσοῦτον ἑκρόμησει στόμα.
25 Πολλοῖς γάρ οὐδὲ καὶ λόγου τοῦ κριεσσονος.
·Αλλ' διτες ἐν κακοῖς εἰ, καὶ κακῶν πέρα,
Αὐτὸς κρατεῖσθω, καὶ δαμαζέσθω τὰ νῦν.
Τεμετὸν τὸ χείρον ἢ μάχαιρα τοῦ λόγου.
Τι τοῦτο; δεῖξες· ἂν μάχη πρὸς τὸν λόγον,
30 Αὐτὸν προδῆλως ἐκφανῆς κατήγορος.
Τὸ δὲ οὖν ἑδὺ τοιοῦτο· βαλλέτω με πᾶς·
Πλέορωντι εἰμι τοις λίθοις ἡρμοσμένος.
Θάρροις λέντι. Πλάρδαλις τῶν ἡμέρων.

17 Οὐρος ἔκλεκτος. Sic legendum cum Tollio.
Edit. Ἑπλέτον. Μοx οὐδὲ φύκονδησον. Coisl. ofc.

18 Μηδέρ. Mallet Tollius μηδὲν εὐλαβούμενος,
vertitique : Neminem vero, in quæ dicam, indi-
cabo, veritus ne quenquam calumniari videar : non
enim quenquam nomine designabō. Attamen id carm.
De vita sua non impige et peracerbe fecit, addit
invercunde Tollius, et ita designationis tis quos per-
stringit, ut nominasse opus non fuerit. Vide iterum
tom. I, præfat. pag. xvii et seqq.

24 Ἐκδρομῆσες. Coisl. εὐδρομῆσε.

28 Τερπ. Ha fere Hieronymus ad Bonasum : Dis-
posui nostrum secare sententem : timeat qui strunmos
est.

29 Τι τοῦτο. Tollius mallet, σὺ τοῦτο. Mox δε-
fec. Idem Hieronymus Gregorii discipulus, ma-
gistris sui sententiam initatus, ad Nepotianum scribi-
bas : Quanda sine nomine contra vitia scribuntur, qui
irruebunt, accusator sui est.

30 Αἴτιοῦ. Coisl. οὐτοῦ.

33 Λέοττι. Ita Coisl. Edit. λίοττα.

B Ne prava pandam, condenda quæ sunt magis.
Imo neque cunctos vocē carpam livida,
Ne nostra nimium lingua discurrat vaga.
Namque scio multos optimæ dignos nota.
Sed qui malos est inter aut supra malos,
Hile riapiatur et jugo subdet caput ;
Verbi seccabit ensis id quod pejus est.
Quid hoc ? Aperies ; si meum oppugnes loqui,
Clare apparebis ipse te pandens reum.
Sic res mea ; me feriat omnis qui volet ;
Pridem petrarum ferre perdidici plagas.
Fidas leoni ; pardalis mitis fera.

'Ασπις τάχ' ἀν σε καὶ φόγοι δεδοκίστα.
 35 'Εν ἔκτροποι μοι, τοὺς κακοὺς ἀποκοπούς,
 Μηδὲν φοβήθεις τὸ βρύνον τὴν ἀέλαν.
 Πλάντα τὸ θῆρα, οὐχὶ πάντων δ' ἡ χάρις.
 Τὸ κάδμον πάρελθε, τὸν λύκον βλέπε.
 Μή τοις λόγοις με πεῖθε, τοῖς δὲ πράγμασι.
 40 Μισοὶ δεδογμαθ', οἱ ἀναντίος βίοι.
 Τὰ χρώματ' αἰτῶν τοῦ τάφου, βεβεύτομαι
 Τὴν ἐνδόν δέμητα τὸν σεστόν ποντίν μελῶν.
 Πλῶς ταῦτα; καὶ εἰ ταῦτα; πῶς λόγους δεῖ
 Κινῶν ἀμέλους, οὐχὶ καὶ νῦν εὐστομεῖς;
 45 Ἀλγοῦντος ἀττίν, ἔξεργυτεστας πάθος
 Θεῷ, φίλοις, τονεστοι, γείτοις, ἔνοις,
 Εἰ δ' οὖν, χρύνψ τε καὶ βίη τοῖς θετερον.

Α Μιχρὸν δ' ἀνοίσο τὸν λόγον πορφυράρω.
 Μηδεῖς τοις εἰπη τοῖς πονοῦσι τι πλέον
 50 'Εντεῦθεν εἶναι. Ηπίζεθ, δις φρονεῖ τάδε.
 'Απαντ' ἀν νυκτὶ καὶ ζόφῳ πορεύεται.
 Τοὺς μὲν πυρὸς γάρ, τοῖς δὲ ἐπιχοροὶ θεῖς,
 "Εῶς τοῦ πύρ ἀπαντα φωτίζοι τάδε.
 "Άλλος μὲν ἐξηγήσεις μοχθηρὸς βίον,
 55 Στένων, ἀπύνων, δάκρυσιν τήκων μελή,
 Χαμαντίλ τε καὶ τροφῇ στενούμενος,
 Καὶ νῦν μερίμναις, τὸν θεοπνεύστος Γραφαῖς,
 Μάστιχι θ' αὐτὸν ταῖς έσω ξανθῶν ἀττί.
 Τί μοι παρέται; μὴ δέον τι τοῖς Ἑβραιοις;
 60 "Άλλος τὰ περπάν τῶν νέων ἐδράγατο,
 "Ἐπακινεῖ, ἥδε, γαστρὸς ἐπιληγεν νόσον,

Aspis exterritum te forsas etiam fugiet.
 35 Unum mihi caveto, malos episcopos,
 Nihil reveritus solii dignitatem.
 Omnimis superior locus, at non onus nimirum gratia.
 Pellem præteri, lupum inspice.
 Ne me verbis suades, sed facies.
 40 Odi doctrinas quibus vita est contraria.
 Colores laudans sepulcri, abominor
 Interiorem odorem putrefactorum membrorum,
 Quomodo hac? quid sibi volunt? quomodo qui optima quaque
 Semper eloqueris, non etiam nunc benedicis?
 45 Dolentis est dolorem suum effundere
 Deo, amicis, parentibus, viciniis, hospitibus,
 Sin minus, saltem tempori et sæculo quo deinceps erunt.
 Paulo autem altius repetam sermonem.
 Nemo prorsus dicat eos, qui laborant, fructum in hac vita
 50 Percipere. Ludificatur quisquis hoc sentit.
 Omnia in nocte et tenebris versantur.
 Alios enim igne probat, alios in caligine collocat Deus,
 Donec ignis hac omnia collusaret.
 Alius quidem laboriosam exstantavit vitam,
 55 Gemens, expers somni, lacrymis tabefaciens membra,
 Humique cubans, et arcto utero cibo,
 Mente sollicitus in divinis Scripturis scrutandis,
 Seque ipsum interioribus flagellis semper attenens.
 Quid prætermisi, aut quid feci quod non deceat?
 60 Alius juventutis oblectamenta carpit,
 Lusit, cantavit, ventris implevit morbum,

— ὁδὸς τὸ κάδμον. Sic carm. seq. vers. 162 :
 Διπλός τοιν ἔστος, ἥδε λύκον ἀμφικαλύπτων.
 Duplex quisque est, ovis lupum cooperiens.
 41 Τὰ χρώματ'. Sic Math. xxi, 27.
 45 Ἀλγοῦντος ἀττίν. Ita carm. seq. vers. 26 :
 Φάρμακον θλγέος ἀττί καὶ ἡρῆι μόδον ἐντοπιστόν.
 Doloris medicina est vel aeti verbo sacre.
 47 Τοῖς δεσποτος. Posteriori, posteritati.
 53 Φωτίζοι. Ita Coisl. Edit. φωτίζει. Ignis scili-

cei ille Purgatorius, de quo supra vers. 41, δ πάντα
 ἀλέγει. Sic et infra, vers. 380, πύρωσις, de examine
 ignis.

54 "Ἄλλος. Se ipsum innuit Gregorius. Quod at-
 tinet ad vita purioris austerioriter, prævixit ipse
 suis, non secus ac docuit. Vide carm. præc. vers.
 1220, etc.

58 Τι τ'. Ita Coisl. Edit. τι δ'.
 60 "Άλλος. Vide carm. præc. vers. 214, etc.

METRICA VERSIO.

Te fugiet aspis saepe territum tremens.
 Unum caveto; non probos episcopos,
 Decus sacrati grande nil pendens throui.
 Omnibus apex, at omnibus non gratia;
 Omite pellem, sed lupum caute inspice.
 Nou ore tantum me, sed actu suades;
 Præcepta nolo, vita queis non consonat.
 Tumuli colores laudo, sed fuditatem
 Memor horret intus corporis iam putridi.
 Hæc quomodo? Quid hæc? Locutus optima
 Huc usque, quomodo profaris non bona.
 Dolentis est suum dolorem fundere
 Deo, comitibus, proximis, parentibus,
 Hospitibus, aut saltem futuro temporis.

B Narranda repetam facta, nunc paulo altius.
 Non qui laborat, hic habere premium
 Dicatur; ista fallitur qui cogitat.
 Versantur in nocte et tenebris omnia;
 Hos urit, illos dejicit in umbras Deus,
 Dum vindice ignis cuncta luce detegat.
 Hic in labore traxit improbos dies,
 Insomnis et gemens, fatigans sedulis
 Membra lacrymis, cubans humi, pastus cibo
 Paupere, sacratas usque rimans Literas,
 Et se flagellis semper intus attenens.
 A me quid omissum? Quid egi non decens?
 Alter juvene blanda carpsit gaudia;
 Cantavit et lusit; gulæ implevit febre,

Πάσαις ἐφῆκεν ἡδοναῖς, αἰσθήσεσι
Κλεψίῳ οὐκ θύγει, πόλεις ἥρας δέπερ.
Κάπειται τὸν μὲν συμφοραὶ κατέδρεμον·
65 Οὐδὲ συμφοραὶ μὲν ὁ γάρ ἀπεταῖ σοφῶν
Τῶνδες ἐνάδεις οὐδὲν, ὡς δοκεῖ τοῖς πλείστοις
‘Υψ’ ὅν διάτηει· καὶ τὸ φαίνεσθαι σοφόν.
‘Ο δὲ εἰδόρουμν ἀπαντᾷ, καὶ τοῦτο εἰδόρομε,
Κράτιστος εἶναι τὴν ἀρέτην νομίζεται.
70 Λόγου δὲ μάρτιος αὐτῷς, δὲ λέγει τάδε.
‘Ανοι καθημενὸν με τῶν δρωμένων,
Καὶ νοῦν μόνος μιγνύντα τοῖς νοούμενοις,
Πήγαντα δέδαν, κτήσιν, ἔκτεινα, λόγους,
Τὸ μὴ τρυφᾶν τρυφάντα, καὶ μάζην στενή
75 Βίον γλυκανίονθ, ὑδρεών ἐλύθερον,
(H πάντα δεῖ σε προσδοχεῖν, καὶ ἦν σοφός),

Omnibus indulxit voluptatibus, sensibus
Clastra non imposuit, puluis absque freno :
Hunc rursus calamitates aggressæ sunt,
65 Quanquam non calamitatem; nam sapientes non tangit
Terrenum quidquam, ut multi opinantur,
Qui in causa sunt, cur qui sapiens est, esse non existinetur.
Ille prospero in omnibus utens cursu, hoc etiam consequitur

782-783 Ut virtute prestantissimum existimetur

70 Iffius sermonis testis ipse est, qui hæc dicit.
Sedebam supra ea, que oculis videntur,
Mentemque his solis, que intelliguntur, miscebam;
Projeceram gloriam, possessiones, spes, litteras ;
Deliciae erant deliciae carere; arcto pane
75 Vita dulcescetab; liber eram ab injuriis
(Nil certe est, quod non tibi exspectandum sit, etiamsi sapiens sis);
Cum me præter spem aliquis ab his avulsum bonis
Peregre duxit : quis ille sit, baud debo dicere.
Divinus Spiritus, an peccata mea,
80 Ut suscepisti honoris penas darem?
Causa autem manifesta existere, conventus pastorum,
Et populus orthodoxus, sed nondum late diffusus,
Recens radios solis paupulum intuitus. (His propositum
Fuit) ut aliqua doctrina libertas accederet,
85 Paulinumque respirent a circumfusis malis,
Et a loquacibus linguis ac multiplici errore,
Sub quibus fatiscebant, nihil babentes presidiū,
Velut suavis aliquis in medio ruborum rosa,
Aut niger aliquis acinus in racemo necedum maturo.
90 Sic igitur adveni religiosus hospes,
Obtestationibus permotus, variisque precibus,

67 ‘Υψ’ ὁν διέτρα. Leuy. Qui perfectum sapiens-
tem non ex opinione constituant.

70 Διάτρ. Ipsemen Gregorius.

71 ‘Ανω, etc. Vide infra carm. xix, vers. 41.

74 Τὸ μὲν Tollius legendum putat τῷ μη.

77 Τι. Basilium intelligit, qui eum Sasimorum

episcopum creaverat.

79 Εἴτε οὐρ. Ita carm. præced. vers. 305.

METRICA VERSIO.

Hæsit voluptati, atque pessulum, carentes
Puluis capistris, sensibus non obdedit.
Hunc damna rursus obrure tristia,
Qua damna non sunt; namque non tangit sophum
Terrenum quidquid, sentiunt ut plurimi,
Quibus sit ut sophus, sophus non audiat.
Ille bene currens semper, et in hoc optime
Currit, quod excellens videtur moribus.
Semonis ipse testis, ista qui loquor.
Ponebar ipse res super visibiles,
Mentem supernis insenseris negotiis.
Projecteram spes, gloriam, bona, litteras,
Gaudens carere gaudiis; levis cibus,
Nec vita tristis: liber a probris eram
(Nulla tibi non speranda, quanquam sis sophus);

A Παρ’ ἐπίδιος τις τῶν καλῶν ἀποσπάσας
‘Εκδημον ἡγαγε· δοτις, οὐκ ἔχον λέγεν.
Εἴτε οὖν τὸ θεον Πνεῦμα, εἴλος ἀμάρταδες,
80 Ής ἀν δικας τισαμι τῆς ἐπαρσεως;
Τὸ δὲ οὖν πρόδηλον σύλλογοι τε πομένων
Κατ λαδες ὀρθόδοξος, ἀλλ’ οὐπω πλατεις,
‘Ἄρει πρὸς αὐγὰς ἡλίου μικρὸν βλέπων
‘Ος ἀν τις Ελθοι τῷ λόγῳ παρῆρεισ,
85 Μικρον τ’ ἀναπνεύσωσι τῶν κύνικων κακῶν,
Ἀλλων τε γλωσσῶν, καὶ πολυσχύδους τλάνης,
‘Υψ’ ὁν Ἑκαμνον οὐκ ἔχοντες τι σκίπτης,
Οἴλον τι τερπνὸν ἐν μέσῳ βάσων ρόσον,
‘Η τις μέλαινα ράδεν ἐν ἀνώρῳ βότρυι,
90 Οἴδου μὲν οὐν ἐπτλόθον εὔσεθης ἔνος,
‘Ορκοις τε καμφθεις, καὶ λιταῖς πολυτερίσιοις,

80 ‘Επδροσων, elationis.

85 Κύκλῳ. Tollius legit χυκλῶν, et conventus
Arianorum et Apollinaristarum significari putat.

86 Αἰδών τε, etc. Vide carm. præced., vers. fīs
et 601.

88 Οἶλον τι. Suavissima et elegantissima compa-
ratio, qua nescit Tollius, an delicatior venustiore
dari possit.

B Me quando præter spem aliquis his privum bo-
Duxit peregre : quis sit ille? Non licet
Referre. Sauctus Spiritus, an error meus,
Ut dignitatis prenam adeptæ redderem?
Hæc certa; me impulere pastorum chorii
Manusque plebis orthodoxarum rarior,
Solis recenter paupulum intuens jubar :
Verbum ut sonare posset undique liberum,
Gravibus daretur a malis paulum quies,
Diffugeret error, lingua cessaret loquax;
Sub quibus fatiscebant, juvante nemine,
Ut verna duris in rubis rosa, vel nigra
Adbuc acerbo bacca pendens a botro.
Sic ergo, sic vere hospes adveni plus,
Votis coactus, et preces multas sequens,

Αὶς ἀνειδήσας τῶν λίαν καταφρούων.

'Ἐπει δὲ ἐπῆλθον, Καππάδοσσαν γῆν λιπών,
Ἡ πίστεως ἔρεισμα τοῖς πᾶσι δοκεῖ,
95 Οὐ λαβόν, οὐδὲν τῶν ἀναγκαίων ἔμοι
(Ταῦτ' ἔστιν ἔχθρῶν πλάσματα, φευξές λόγοι,
Φόνοις καλύμματας ἀστόχως εὐρημένα),
Ὑμᾶς ἔρεσθαι τάπισσατα βούλομαι'.
Ὑμεῖς γάρ ἔστε μάρτυρες μόριων ἔμῶν.
100 Τί σακύν, η πρόσθια; Η βλάδην φέρον,
Ἡ εἴπον, η ἐπρέκα τοῦτο! Ιτος τρίτον;
Πλὴν γε τοῦτο, τῶν κακῶν ἔρεστόμην,
Ὑφ' ὧν λιθασθεῖς εἰσόδου προσίμου
Ἐκαρτέρησα. Καὶ γὰρ εὐεσθέστερον
105 Παθόντα τὰ Χριστοῦ με οὕτω καὶ φέρειν.

Quibus reluctari hominum fuisset arrogantium.

Postquam autem adveni, terra Cappadocum relicta,
Quæ fidei propaginaculum omnibus videtur,
95 Non plebe, aut re quapiam cui obstructus essem
(Sunt hæc inimicorum signa et mendacia,
Invidia tectoria, imperite inventa),
Quid postea consecutum sit, scire ex vobis volo :
Vos enim testes laborum meorum
100 Quid sinistrum, aut durum, aut damnosum,
Dixi, aut feci toto hoc triennio?
Nisi unus illud quod improbus peperci,
A quibus lapidatum primo ingressu
Patienter tuli. Magis enim pius,
105 Patientem me ea, quæ Christus passus est, eodem animo perferre.
Vides, quæ Deo offerant pauperes.
784-785 Atque id quidem criminis, si libet, tribuatur.
Vermis est ossium, ut quidam dixit, actor ad sentiendum
Animus. Atque id quidem rebus meis declaratum.
110 Corpus aereum mihi sollicitudinibus tabefactum
Jam ad terram vergit : aliud autem quod dem, non habeo,
Plura debens, quam ut offerendo ea quæ omnium sunt dissolvam.
Quidnam quis faciat debili amico conjunctus?
Sed redeundum est ad institutum ab initio sermonem.
115 Vocatus sum, firmavi plebem in medio luporum,
Sicutem gregem irrigavi sermonibus,
Fidem seminavi radices in Deo agentem,
Triadis lumen effudi iis, qui prius in tenebris jacebant.
Eram succus quidam lacteus, pharmacum .

92 Καταφρόνων. Ita Cois. Edit. κακοφρόνων.

93 Καππαδόσσαν γῆν. Id est Καππαδόκων, Cappadocum terra.

95 Οὐ λαβόν, οὐδέτερον. Cois. οὐ λαβὼν οὐδέν. Ita carm. præced. vers. 524 et 529.

96 Φευξές λόγοι. Ibid. vers. 45.

97 Αὐτόχθως. Imperite. Intersp. εὐτόχως λεγεται videatur; vertit enim ingeniose: præferrit Tollius infelicit, quod scilicet calumnia nimis aperta et inepta esset in re tam nota.

108 Σχῆ μέρ. Leuv. Vermen habet ossium, inquit, ille qui tristia patitur. Supra lib. 1, sect. 2,

A Ὁρδε, πένητες οἵα δωροῦνται Θεῷ.

Καὶ τοῦτο δὲ ἔγκλημα', εἰ δοκεῖ, ποιμένα.
Σῆς μὲν, τὶς εἶπεν, δοτέων, αἰσθητικαὶ
Φρένες. Τόδε ἔργος τοῖς ἐμοῖς ἐγνώρισα.
110 Τὸ δὲ χάλκεον μα σώμα φροντίσαν ταχὺν
Ἡδη νένευκεν· ἀλλο δοῦναι δὲ οὐκ ἔχω,
Πλειον χρεωστῶν, καν τὰ πάντων εἰσφέρω.
Τί δὲ πάντας τὶς συζυγεῖς ταῦρον φίλω;

'Ἄλλι' ἀντέτον μα πρὸς τὸν έξ ἀρχῆς λόγον.

115 Κέκλημ', ἐπηξέ λαδὸν ἐν μέσῳ λύκων,
Ποιηντὴ δινδυρὸν τοῖς λόγοις ἐπῆγασα,
Ἐστειρα πιστὸν τῷ Θεῷ διζωμένην.
Τριάδες Ελαμψα τοῖς πρὶν ἐσκοτισμένοις.
Τούς τὶς ήμην ἐν γλακτῇ, φάρμακον

METRICA VERSIO.

Quibus reluctari esset arrogantia.

Ut arva veni Cappadociae deserens,
Quæ fulcræ fidei nunc videntur omnibus,
Non plebis agmen, vel necesse quidpiam
(Hæc hostiū signa sunt mendacia,
Livoris imperita vela perfidi),
Quid deinde factum fuerit, a vobis volo
Discere, laboris usque nostri testibus.
Quid triste, quæ sinistra, quid dannum ferens
Dixi, vel egi hoc omne pro triennio,
Nisi illud unum quod peperi non probis,
Quorū cruentas primo ab ingresso petras
Perferre novi? Hoc scilicet magis pius
Christo paria perpessus, et pariter pati.

B Vides, egentes quanta præbeant Deo.

Vertat illud, si videatur, criminis.
Mens quæ movetur, dixit unus, acrius,
Est vermis ossium ; hoc patet rebus meis.
Mi corpus aereum dolore perditum
Jam vergit ad terram. Nihil quod dem, est super,
Heu plura debens, cuncta profundam licet.
Quid aget connexus debili comiti comes?

Sermonis at copiæ prius repeatem caput.
Pleben vocatus a veris texi lupis,
Verbo irrigavi servidam gregis sitem,
Sevi piam quæ crescit in Deo fidem ;
Sitis in umbra Triadis effudi jubar,
In lacie succus quidam eram, atque pharmacum

120 Πειθοῦς βλαγματούς καὶ τοὺς μὲν ἡρῷη δεσμίους,
Τοὺς δὲ ἄγγες εἰχον, οἱ δὲ ἔμπλον αὐτίκα.
Πάσιν δὲ θυμὸς ἐκλίνει, τὸ πρὸν ζένει,
Καὶ φύλετον ἡρῷη τῷ λόγῳ συνεχρέθη.
Ἐλπῖς δὲ παντὸς, καὶ φονῇ τις μετρία.
125 Τύμης τοῦ οἴδεν δατοῦ τῆς εὐδαίμονος,
Καὶ τῆς μάλιστα φημι τὸ πρώτων γένει,
Οὐ μὲν ἡβωσαν καὶ λόγου τυχόν τινος,
Πατὴρ οὐ πάλον, καὶ μικρὸν εὐκάλειας ἔχειν,
“Η πρῶτη ἐν διλοῖς τιμέων παντὸς φέρειν”
130 Καὶ γάρ τοσοῦτο εἰσι πάντων κρεσσονες!
Οὐτοὶ με καὶ παρόντα εἰχον ἢ λόγα,
Καὶ νῦν ἀπόντοι αἰτῶνται τοὺς κακούς.

120 Suadet vehementia; atque alios jam constrinxerat,

Allii prope aderant, alii mox erant adfuturi.
Omnium autem animus flectebatur, qui prius astubat,
Jamque amorem sibi doctrina conciliaverat :

Spes autem totius afulgebat ex modice propensione.

125 Novit id Roma civitas beata,

Ac si præsertim qui principatum in ea tenent,
Qui ne fortasse aliquo in loco ac numero habeant.

Præstat autem apud eos vel paululum extimationis,
Quam alibi omnium rerum, que in honore sunt, primas consequi ;

130 Adeo omnes longe superant !

Hi me et præsentem habebant in pretio ;

Et nunc, quod absim, improbos causantur

Nihil enim amplius præstare poterant,

Nec ipsi quidquam petebant. O civitas, civitas!

135 Ut aliquid etiam tragicæ exclamem.

Sed præclaræ ac probi collegæ mei,

Invidia ruppi (noster Thrasonidas),

Non enim fert doctrinam agrestis indoles),

Atque adjudicem capientes infirmitatem meam,

140 Quam quidem, ut laborum meorum fructum revereri debeant,

Qui pro Deo vel paulum laborassent ;

Tum etiam illud causantes, quod tantæ sedis potestatem

786-787 In amoribus, discessu inter decertantes orbe, non haberem.

Hac igitur arripientes, accende etiam demouis præsidio,

145 Illine me leto animo amicissimi homines ablegarunt,

120 Πειθοῦς βλαγματούς. *Vi persuasionis.* Sic edit, et est vera lectio. Coisl. πειθοῦς βιαζα, sed male, cum deficit metrum, quamquam in carm. præced. vers. 1206, legatur πειθοῦς βιαζ. Benedictini prave adserant Coisiniianam versionem, quam corrixiimus.

CAILLAS.

124 Εἰ τοι δὲ καντός. *Idem de toto populo licet ut sperare, qui paululum in Gregorium propredab.*

125 Τύμης. Carm. præced. vers. 15 et 16 sic ait :

Τύμη νεουρήτης, εὐγενῶν διλον ἔδος,
Κωνσταντίνου πόλις τε, καὶ στήλη χρωτούς.

Roma nova, nobilium alliorum sedes,
Urbs Constantini, et imperii columna.

126 Τὸ πρώτον τέρος. Theodosium putat Tollius hic innui imperatorem, a quo se honorifice exce-

A Πάλαι γάρ οὐδὲν εἶχον, ἢ τοῦτο, ωραῖα,
Οὐδὲ αὐτὸς ἦσαν οὐδέν. Οὐ πόλις, πόλις,
135 Ἡνίκης δικαιοσύνα καὶ τι καὶ τραγῳδικόν.
“Ἄλλοι” οἱ καὶ τοις καθαγαθοῖς συμποίμενες
Φθόνῳ φαγέντες (Ιστορίας Θρασωνίδας).
Οὐ γάρ φέρει πατέντες ἡ ἀγροκτία),
Καὶ τὴν ἑμήν λαδόντες ἔχοντο πόνουν
140 Ἀρβαντίαν συνεργήν, ἥις αἰθεοθή ἦν:
Τοὺς καὶ τοις μικρὸν τῷ θεῷ πειρηκότας,
Τό τε θρόνου τοσούτου μῆτ στέργειν κράτος,
Κόδουν φαγέντος ἐν μάχῃς μεταχιμίῳ.
Τοῦτον οὖν λαδόντες σύν ροπῇ τοῦ δαιμόνος
145 Προύπεμφαν ξενεν ἀσμένως οἱ φιλάτοι,

plut tractatimum refert Theologus, carm. præced., vers. 1505, etc.

134 Οὐ πόλις. Ita Sophoc. in Οἰδίπ. Col., ὁ γάρ, γάρος. Exclamationes istius modi tragicis sunt familiares.

137 Θρασωνίδας. Arrogantes, temerarios.

142 Στέργειν κράτος. Quod tantæ sedis dignitatem non amare. Gregorius enim sic allocutus fuerat episcopos carm. præc., vers. 1671 : “ Μήντες ἡ συγγραφατίς διδρονού πλούτον, nobis autem concedite experientem throni vitam, quibus verbis significabat se malie vitam privatis agere, quam sedem Constantinopolitanam occupare : hinc eum e sede sua expellere cupientes causabantur eum, fracto corpore, tanto oneri ferendo imparem esse, atque etiam colibetari cupere.”

144 Σὺν ποτῇ τοῦ δαιμόνος. Male interpres, cuius faciente Numine.

METRICA VERSIO.

Viva suada. Jamque quosdam strinxeram ;
Hi propius aderant, adfuturi illi citio.
Cedebat omnium, prius mens exstenuas ;
Jamque sibi amorem verba conciliaverant ;
Spes totius erat, vel levis propensio
Iloc Roma cognovit, beata civitas,
Eiisque, dico, uixima primum genus,
Quod forte me nonnullo habebat in loco,
Laudis ubi parvum præstast assequi gradum,
Quam primo apud alios honore perfui ;
Tanto hi priores ceteris sunt judices !
Hi me colebant, quando presens adfui,
Et nunc, quod absim, criminis vertunt malis.

B Nil amplius enim præster hoc poterant dare,
Nil et petebant. O civitas, o civitas !
Ut ipse quidquam more tragico disseram.
Sed inctili prolique collegæ mei,
Livore ruppi (noster et Thrasonidas,
Doctrinam enim non fert agrestis indoles),
Meoque suffulti, laborum filio,
Langore, quem decebat ab istis coli,
Qui pro Deo vel pauca fecissent, viris ;
Illiudque causantes potestas quod throni
Non iubi placeret, orbe rupto ad prælium ;
Hæc ergo sumentes, juvante demone,
Hinc me libenter expulerunt opâmi,

"Οστερ τιν' δγχον έκ νέως βαρουμένης
Τύφαντες. "Αν γάρ φόρτος ούπρονών κακοῖς.
"Έπειται" ἀρδοῦσι χείρας, ώς ἀγνοι, θεῶ,
Καὶ δῶρα πέμψονται ἔκ φρενὸς καθάρεια,
150 Καὶ λαβοῦνται ματικαῖς λόγας,
Οἱ κάμη Επειράναν ἐνθει επονηρίας,
Οὐ σφόδρ' ἔκονται. Καὶ γάρ ἡν αἰσχος μέγα,
Τούτον τιν' εἶναι τῶν καπήλων πίστεως.
"Μην οι μὲν δυτες ἔχονται φορογράφων,
155 Οὖτε δέ προνοῦνται ποιηταὶ πλέον,
Οἱ δὲ τραπέζης, τῶν τ' ἔκειται ἀγαλμάτων,
Οἱ δὲ ἄρρενων, τὴλι κεκαυμένοι,
Οἱ δὲ δικαιλῆς καὶ σινώνται πανημέρου·
"Ἄλλοι δέ κάπην, ή στρατὸν λειτούτες,

A 160 "Ἄγτλον πνέοντες, ή τὸ σῶμ' ἀστιγμένοι,
Λαοῦ κυβερνήται τε, καὶ στρατηλάται
Περήφανος οὐκ εἴσουσι καὶ μικρὸν ποτε.
"Άλλοι δέ τεχνῶν ἐμπόρουν τὴν ἀσθόην
Οἴτων τελείων σαρῆς ἐκνευμάτων
165 Μαστιγία τε, καὶ μικρῶν δξιοι,
Πρὶν καὶ τὸ τίμημ' εἰσενεγκεῖν δεσπόταις,
Μικρῶν τιν' ἀν εἰρωτοι παιῆλαν τῶν πόνων,
"Επειθεὶς" ὑπερμάζωνται, καὶ δῆμοι τινὰς
Κλέψαντες, ή πεισαντες, ή τυραννιῶν,
170 "Άνω τρίχουσι, κάνθαροι πρὸς οὐρανὸν,
Πόλοιν στρέφοντες, οὐ τὸν ἐκ κόπρων ἔτι,
Οὐδὲ ἁξόνθεν, ως τὸ πρὶν, νεκυκότες,
Αὐτῶν δὲ ἔχειν δοκούντες τῶν δικῶν κράτος,

Veluti onus quoddam ex gravata nave projectientes.

Eram enim improbus oneri recta sentiens.
Postea manus attollem Deo, ut puri ac sancti,
Et dona pie offerent expiatoria,
150 Populamque verbis mysticis sanctificabunt,
Qui me illinc demiserunt improbe,
Non valde invitum. Erat enim magnum dedecus
Inter hos numerari fidei cauponēs.
Horum ali nepotes eorum, qui scribē erant tributorum,
155 Nibil magis studio babentes, quam ut falsa in rationes referrent;
Alii a mensa et a statu, quae illic sunt, venerant,
Alii ab aratis, perusti sole,
Alii a ligone vel bidente nunquam feriante;
Alii remis aut exercitu relicti,
160 Sentinam redolentes, aut stœdum cicatricibus corpus habent;
Adeo insolentes ut populi gubernatoribus, aut militum ducibus
Nunquam videantur ulla in re concessuri;
Alii ab artium ignem tractantium fuligine
Nondum plene abluti carne,
165 Verberones et pistrinis digni,
Qui antequam pretium dominis suis persolverint,
Si quam reparian laborum requiem,
Statim lasciviant, et ex plebe aliquos
Subripientes, aut suadentes, aut tyrannde prementes,
170 Sursum currunt, ut crabrones in cœlum,
Axem vertentes non jam luteum,
Nec capite, ut anteas, in terram demiso,
Videntur sibi etiam cœlestium imperium temere,

149 Καὶ δῆρα. Id est, oblationes facient, et preces ad Deum pro salute populi.

151 Έκ πονηρίας. Improbe. Interpres minus recte, procul ut esset a malitia.

153 Κατηλῶν πλοτεων. Quippe qui auro a Maximo corrupti fuerant, quoque carm. præc., vers. 1756, Χριστιανὸν appellata.

155 Τοῦ παρεργάρων. Id est, plus quam oportet, in libros rationum inferre, vel quod ad summam vestigialis impositi, vel quod ad nomina hominum qui descriptione tributorum non continuabatur.

157 Οἱ δὲ ἄρρενων. Ita carm. seq., vers. 100, etc.

160 Τὸ σῶμ' ἀστιγμέροι. Dei Martis hi stigmatæ fuere, quibus corpus plurimi cicatricibus in bellis ac præliis, velutini notis, compunctum. TOL.

162 Περήφανος. Sic Cois. Edit. περήψ. Mox effouit, quod metri causa positum videtur, sed male. In miss. prima manu scriptum videtur εἴχοντες. — Forte legerunt Benedictini κυβερνήται... στρατηλάται, quod tamen non innuerunt in notis. CALLAU.

170 Κάρθαροι πρὸς οὐρανὸν. Nota fabula est scarabei in Jovis sinum volantis, unde excussa post aquile ova. Vide Eras. Chil. tertie centuria viii.

METRICA VERSIO.

Ut ex gravata nave jactantes onus :
Nam pondus improbis erant bene sentiens.
Hi postea, ut puri, Deo tollent manus,
Et dona rito lustrico offerent pia,
Plebeumque verbis consecrabunt mysticis,
Qui me nefasti hinc expulerunt exsulem,
Nec prorsus invitum, Nibil enim turpius,
Quam fidei iniquo adesse cauponon choro.
Horum hi nepotes qui tributa colligunt,
Nil prius babentes, falsa quam describere;
Illi a figuris atque mensa venerant;
Quidam ex aratis, solis exstuti face,
Quidam a ligone vel bidente non pigro;
Sunt qui relicitis navibus vel præliis,

B Sentinam olent, aut menbra foede sancii,
Nulli videntur militum aut plebis duci
Cedere parati ob mentis insolentiam ;
Ab ignearum illi artium fuligine,
Non foeda prorsus membra sordibus abluti,
Ceu verberones, atque pistrinis pares,
Qui debito nondum, ut decet, dominis dato,
Si quid labori forte detur otium,
Lasciviant, vulgique captantes viros
Dolo, suasione, vel tyrannde,
Sursum volant, peluntque crabrones polum,
Non jam rotantes ex luto amplius globum,
Nec ad solum demissi, ut anteas, caput,
Tenere cœli principatum judicant,

'Αριστερὰ λαδοῦντες, οὐδὲ τοὺς πόδας
 175 Αὐτῶν ἀριθμεῖν εἰδότες, ή τὰς χέρας,
 'Άλλ' οὐ κάκιστα ταῦτα, οὐδὲ ἐπισκοπῆς,
 'Ω λύτε ; μή τοσοῦτον ἀρχαίνων φρονεῖν,
 'Ος τηλικοῦτο πρῆγμα τιμᾶσθαι κακῶς,
 Μήδ' εἰ λίαν μοι τὸ χθναιαλὸν ὑποβάζεται .
 180 Οὐ γάρ κάκιστον ἡ ἐπισκοπή. Χρών
 Πλάντας τεν' εἶναι τῶν δ' ἀρίστων, ἔκλεγω.
 Τὸν πρώτον · εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ μή τὸν ἔσχατον·
 Εἴπερ νομίζεσθαί τι δεῖ μου τὸν λόγον,
 Καὶ νῦν μάλιστα ἐν ἡδῇ γλωσσαλίας,
 185 Καὶ τῶν μεγίστων ἀστέων, καὶ συλλόγων,
 'Ων καὶ μενόντων ἀσφαλῶν, κέρδος πλέον,
 Καὶ μή μενόντων, ή βλάστη πληρεστέρα·
 'Ων δέ χάροι σοι τοὺς καλοὺς ἔλεκτέον.

Α Μόλις γάρ διὸ τὰς μέστους σύντοιχοι,
 190 Εἰ σφόδρ' ἀγωνίζοτο, τοὺς καλοὺς κρατεῖν.
 Οὕτω γινώσκεται, γνώμονος ἀφευδεστάτου.
 'Άλλ' οἱ τελῶναι χ' ἀλειφεῖς, ἥξουσι μοι
 Εὐαγγελισταί, καὶ πέντες ἐν λόγῳ,
 Κόσμοις σαργημέδαντες εὐτελεῖ λόγῳ,
 195 Καὶ τοὺς σοφοὺς λαβόντες εἰσὼν δικτύων,
 'Ως τὸ διεῦμα μείζον ἦ τὸ τοῦ λόγου.
 Καὶ γάρ πρόχειρον τοῦτο τοῖς πολλοῖς λέγεται,
 Πρὸς οὓς βραχίς μοι καὶ σαρφῆς ἔγαν λόγος.
 Δός μοι τὸ πιστὸν τῶν ἀποστόλων ἑνός,
 200 'Αχαλκον εἶναι, πῆραν οὐκ ἐξημέμενον,
 'Αραβίδον, ἡμίγυμνον, ὃς δ' ἀσάνδρας,
 'Εφήμερον, πλουτοῦντα ἐλπίδας μόνας,
 Μήδ' εὐπροσήγορόν τού' εἰς δέξαν λόγων.

Inepta effutientes, ac ne suos quidem
 475 Pedes aut manus numerare docti.
 Annon hæc deterrima sunt, episcopatu Indigna,
 O bone? Non ita antiqui homines sinus,
 Ut male de re tanti momenti judicemus.
 Eusi valde mihi arridet id quod humile est :
 180 Non enim pessima res episcopatus. Sed cum oporteat
788-789 Omnino aliquem eligi inter optimos, eligo
 Primum ; sin minus, salem non ultimum.
 Si que meæ sententia habenda ratio,
 In hoc præsertim linguarum prurientium æstu,
 185 Et maximarum civitatum et conventuum,
 Quibus in tuto manentibus, summa utilitas percipitur,
 Nou manentibus gravissimum detrimentum,
 Hæc propter eligendi tibi sunt boni.
 Vix enim aliquis mediocrium obtinebit:
 190 Etiam si vehementer contendat, ut bonus superet.
 Ita sentire judicis est a mendacia remotissimi.
 Sed occurrit mihi publicani et piscatores,
 Evangeliste, homines eruditione pauperes,
 Qui mundum simplici sermone irretierunt,
 195 Ac sapientes retibus suis exceperunt,
 Ut eo majus sit doctrina miraculum.
 Id enim dictu proclive permultus,
 Quos contra brevis mihi, et perspicua admodum responsio.
 Da mihi fidem unius apostoli,
 200 Da qui sine ære sit, nec peram suspensam habeat,
 Sine baculo, seminudus, utpote sine sandaliis
 Ia diem vivens, sola spe dives,
 Qui nec affabilitate laudem religioni quereret,

176 Οὐδὲ τοὺς πόδας. Elegans in homines indectos adagium.

177 Ἀργαλος ἐροεῖ. Οἱ ἀργαλοι, veteres, simpliciores : unde illud, homo antiqua virtute et fide.

178 Τὸν ψρῶτον. Inter præstantissimos primas tenentem. Mox ἔχατον. Maximus hic tangit, inquit

Tollus, sibi improbe suffictum.

185 Τὸν μεγίστων δοτέω. Constantinopolis et Antiochiae : ubi tum temporis gravissimæ erant contentiones animorumque concertationes de successore Meletii.

METRICA VERSIO.

Inepta proferentes, nec suos quidem
 Pedes periti computare vel manus.
 Non prava sunt hæc, bone vir, siquæ episcopis
 Indigna? Mens non tam senescat, ut malum
 De nobili hoc gradu feramus calculum,
 Valde licet humilius status placeat mihi.
 Non prava res est dignitas episcopi:
 Sed cum legere sit inter optimos opus,
 Primum eligo, sed at minus non ultimum.
 Si nostra quidquam mens valeat, nunc maxime
 I-oquacitatis inter astus garrula,
 Et civitatum costumque grandium,
 Tute quibus manentibus, multum lucri,
 Sed non manentibus, grave fit incommodum,
 Hinc semper a te seligantur integri

B Vix obtinebit ille qui mediocris est,
 Valde licet contendat, ut vincat bonus :
 Haec cogitare judicem verum notat.
 Mi sed aderunt opum aucupes vel piscium
 Evangelista, pauperesque spiritu,
 Cepero qui mundum loquela simplici,
 Sopbosque retibus prehenderunt suis,
 Ut clarius verbi inde sit miraculum.
 Hoc scilicet proclive dictu plurimus,
 Ad quos simul clara et brevis responsio.
 Detur mihi, precor, fides apostoli;
 Detur vir ære pauper, absque pendula
 Pera, absque baculo, seminudus, utpote
 Sandaliis orbatus ; in diem trahat
 Vitam; uiuca spe dives; haud affabilis

Τοῦ μὴ δουκεν θυτελαν ισχύεν πλέον,
205 Μῆδ' ἀσχολεῖσθαι πρὸς λόγους ἀλλοτρίους.
Τούτων τις ἔστω, καὶ τὰ πάντα δέξομαι,
Ἄφθογον, οἰσχρόν, δυστενή, βοηλάτρην.
Ο γάρ τρόπος καλούμαται τῆς μοχθηρίας.
Τούτων τις εἴη, χ' ἀλιεύοις βατράχους,
210 Ἐπειτα δώσομέν σι ἀγγέλων χοροῖς.
Ἐν σού τι δές μοι· μή καθήρης δαιμόνων;
Μή λεπρῶν ἐξελοις, μή νεκρῶν τάφου;
Μελῶν τε πῆγην μή λάδοι παρειμένος;
Θες τῷ κάμνοντι χέλεα, καὶ στήθων νόσος.
215 Οὕτω με πάστες τοῦ λόγου καταφρονεν.
Ει δὲ ἐκ δυοῖν σοι τοῦ ἑνὸς ανγκαιμένου,

Α Ἐπανεντο τε, καὶ κατηγορούμενον,
Τὸ μὲν λογίῃ τὸ δὲ παρατρέχεις ἐκών,
Κλέπτεις κακούργως τὴν δμοίωσιν σφέδρα.
220 Ματθαῖος ἡν τελόνης, ἀλλά τίμος,
Οὐχ ὡς τελόνης, ὡς δὲ Πνεύματος γέμαν.
Πάτρος μαθητῶν δικρός, ἀλλὰ Πάτρος διν,
Οὐχ ὡς σαργεύεις, ἀλλ' ὡς ζήσου πλέως.
Πειθεῖς με τιμὴν καὶ τὸ δίκτυον δὲ τρόπος.
225 Σοῦ δὲ ἐκτέρομαι, καὶ τὰ τῶν σεμνῶν φέρης,
Τοῦτον τινὰ τῇ πάτη τε, καὶ τὸ θήρατρον.
Γραφεῖς τις εἰς δὲ τὰς καλὰς μιμούμενος
Μορφὰς ἐν δλοῖς καὶ σπαράγμασιν μόνοις.
Τὴν πᾶν τὸ κάλλος γράψον, ή τὸ πᾶν πάρες.

Ne adulatio videatur efficacior.

205 Nec otium terat in colloquiis non sui ministerii.
Talem se quis exhibeat, et omnia approbo,
Lingue nostrae ignarum, deformem, ignobilem, bubulcum;
Hoc enim omnes neavos probitas et mores tegunt.
Horum si unus sis, et ranas pisceris,
210 Postea dabimus te angelorum choris.
Unum igitur aliquod mihi concede. Num a demoniis expurgas?
Num lepra infectum liberas? et mortuum tumulo ex-ratas?
An membrorum firmitatem per accipit paralyticus?
Impone manum agro, et stet morbus.

215 Ista mihi suadebis, ut doctrinam contempnam.
Sed si cum una res constet ex duobus,
Quorum alterum laudabile, alterum vituperabile,
Illiū recenses, istud prætercurris libens,

790-791 Comparationem instituīs admodum subdole.

220 Mattheus erat publicanus, sed venerabilis,
Non ut publicanus, sed ut Spiritu plenus.
Petrus discipulorum caput, sed Petrus erat,
Non ut piscator, sed ut fidei studio flagrans.
Suadent mihi mores, ut vel rete venerer,
225 Te vero aversor, etiamē quid preclarum præ te feras,
Quod aliud mihi est quam laqueus et pedica.
Pictor quidam es qui pulchras imitaris
Formas in vitilagine et rimis tantum.
Aut quidam pulchrum est pingere, aut totum abjice.

205 Πρὸς λόγους ἀλλοτρίους. *Nec tempus terat in alienis doctrinis predicandis.*

208 Τῆς μοχθηρίας. Μοχθηρία, in hoc loco nibil aliud designare videtur, quam infelicitatem sor- desque humilium natalium et opificiorum.

209 Άλιενος. Non potuit quidquam aptius ve- nustiusque in eos dici, qui se inani gloria cum pi- scatoribus apostolis comparabant. Nam et ranze in palati delicias hamis capiuntur et retilicis : estque hoc puerorum aut rusticorum munus, qui pescato- rum ea propter affectare non ansint. *TOLL.*

210 Άγγελον χοροῖς. Άγγελοι hic apostoli sunt, Evangelii nuntii et precones.

211 Έξαιρετον. Miracula facendi potestatis. Ibid. κατηγορούμενον, incompti, tenuisque sermonis, infantia in dicendo.

222 Πέτρος ἦν. Sed petra Ecclesie erat.

223 Κάρο τῷ στρυνόν γέργη. Pallium nigrum, inquit Tollius. Etenim decipit frons prima multis. Capitū scilicet populus exteriore sanctitatis spe- cie, vestitu et gestibus blandiente. Tὰ στρυνά igitur illa sunt que gravitatem habent, aut præferunt, praesertim religiosis.

224 Η πάτη. Simulatio scilicet illa gravitatis, sanctitatisque, qua vulgus circumveniri solet.

225 Γραφεῖς τις εἰς δ. Ita legimus, Tollii con- fecturam probantes. Edic γραφεῖς τις εἴμι.

228 Εν δισοῖς. Ludic hic, faceteaque hypocritas illos perstringit, qui infantiam snam exemplo de- fendeant apostolorum. Pictoribus igitur illos com- parat, vita tantum corporis exteriora penicilio ex- primere guaris, cuiusmodi sunt vitiligo et lepra,

METRICA VERSIO.

In gloriam verbi, loqui ne blandius
Vanisque dictis arguunt ludere.
Hic talis adsit, et nibil non approbo :
Sit nescius lingue, genere, forma carens,
Bubulcus ; omnem contigit probitas notam.
Si fieris ita, pasceris et ranas licet,
Mox angelorum te asseciam dabimus choris.
Unum nibi da. Num propellis demonas?
Purgasne lepram, morte rapios excitas?
Siccisne robur vincte reddis artibus?
Άγρο manus impone, morbus et avolet ;
Sic me scientiam docebis spernere.
Sit una res constans duabus partibus;

B Hinc aqua sit laus, inde justum dedecus ;
Hoc si recenses, illud omitis libens,
Mi similitudinem dolose suggeris.
Matthæus a mensa exit, at venerabilis,
Non extens inde, at repletus Spiritu.
Apostolis Petrus caput, sed era Petrus,
Non rete mittens, sed tegens zelo fidem :
Me rete venerari suadet probitas.
Sed te repello, vel ferentem quid boni,
Quod est latentes abditi laquei dolus
Tu pictor es quidam, decoras exprimens
In carne formas lacera, et in vitilagine.
Vel omne pulchrum pingere, vel totum abjice.

230 Κάκενο δ' εἰπὲ, πῶς ἀπαιδεύουτος καλεῖς,
Ποιοῦτος διὸ λόγοι τε, καὶ συγγένηματα,
Ἐν κάμνομεν νοῆσαι καὶ μικρὸν λάθος,
Οἱ τοῖς λόγοις διώσκειν ἐντεθραμμένοι·
Εἰς οὓς λόγοις τοσσοῦτος αὖθις καὶ πόνος,
235 Ὅς μεστὰ πάντα τυγχάνεν πονημάτων
Γλώσσης τε πάσης, καὶ φρενὸς εὐμαθεστέρας,
Καρπὸν φερούσης, ὑψος ἐξηγήσεων;
Πόλεν βασιλεῖς, καὶ πόλεις, καὶ συλλόγους,
Κατηγοροῦντας, εἰδύνοντας τὸν λόγον,
240 Πρὸ βημάτων τε, καὶ θεάτρους ἐν μέσοις,
Σοφοὺς, νομικούς, Ἐλληνας ἀφρωδίμενους,
Δημητροῦντες, εὐστομοῦντες καρία,
Ἐπειδόν, ἐξήλεγχον ἐν παρθησίᾳ,

230 Illud etiam dico, quomodo rudes et imperitos voces,
Quorum si exstant libri, eaque scripta,
In quibus vel exilium obscuritatem intelligere, laboris prelum ducimus,

Nos qui jandumus in litteris innutriti sumus;
In quibus illustrandi tot rursus libri et labores suscepimus,

235 Ut plena sint omnia lucubrationibus
Linguae omnis, et acutorum ingeniorum,
Fructum subtili enarratione ferentium?

Quomodo reges, et urbes, et ceteri

Accusatores suos, et magna dicendi facultate valentes

240 Pro tribunaliis, et mediis in theatris,
Sapientes, legum peritos, Græcos superbia tumentes,
Ipsa orationem coram populo habentes, opportune diserti,
Persuasissent, ac liberè loquendo conviccasent,

Si doctrinæ, quam eis denegas, particeps non fuissent?

245 Dices forsitan, id præsidio Spiritus factum,

Vera dicens; sed quid inde sequatur, vide.

Annon te participes Spiritus? Atqui maxime

Hoc ipso te effers. Quomodo ergo invides sermonem

Ihs qui illum exquirunt? Sed profecto frustra

250 Id tribus naturæ Spiritus,

Et justis: illi quidem, ut inspirat sermonem,

His autem ut inspiratione id accipiant, unde sapientes visi sunt.

Sic inevitabiliter verbis tuis implicaris,

Qui ea libenter ac sollemniter dicas,

792-793 255 Quæ satius erat non proferri, sed intus manere.

Mutum esse scio spiritum adversariorum;

Atque illum quidem tacere satius est, quam prave loqui.

quæ cutem rimis inarant, albiscus squamulis obducunt (et banc speciem exteriorem ironice *pulchram* appellat); cælerum purum integrumque et *vere pulchrum* corpus exhibere non valentibus.

251 Τοιούτῳ δέ, Ita edit. et quidem recte. Coisl. δὲ τοιούτοι, et quidem male, cum deficiat metrum. CAILLAU.

252 Λέθος. Τὸ λάθος, hic est, quod in maxima rerum graviorum copia, velut leviculum, aliud agens effugit. Coisl. βάθος.

253 Ἀριθμός. Sic Coisl. Edit. δύοεις.

255 Μαρτίδ. Sic Coisl. Merdose edit. ὡς πὰν τὰ.

258 Ηὔθειας βασιλεῖς. Videatur alludere ad gesta

A El μὴ λόγου μετεχον, οὐδὲ μὴ δίδωσι;
245 Ἰσος δὲ εἰπεῖς ἐν βοῇ τοῦ Πνεύματος,
Ἄλγος ἀληθῶς· ἀλλὰ τούτεισθεν ἀκόπεται.
Σοὶ δὲ οὐδέποτε Πνεύματος; καὶ μὴ φρονεῖς
Τούτῳ μάλιστα. Πῶς φθονεῖς οὖν τοῦ λόγου
Τοῖς τοῦτον ἐκζητοῦσιν; ἀλλὰ ἡτοι μάτην
250 Δίδωσι σὺ τοῦτο τῇ φύσει τοῦ Πνεύματος.
Καὶ τοῖς δικαίοις· τῷ μὲν, ἐμπινεῖν τὸν λόγον,
Τοῖς δὲ ἐμπνέεσθαι, ἢ περιγνωστοις σφιν.
Οὕτως ἀργύτως ἐνδέῃ τοῖς σοὶς λόγοις,
255 Ὡς ταῖς λαλῶν σύτε προβύμας, καὶ μόνον,
Ἀρμονίαν οἶδα πνεύμα τὸν ἐναντίον.
Καὶ τοῦτο σιγὴν χρέος, ἢ λαλεῖν ταχώς.

apostolorum, maxime Pauli coram rege Agrippa.

242 Ἀποτηρούντας. Ita Coisl. Μοι εὐστομούντες.
Sic etiam legisse videtur L-uv., quod non displicet
Tollio. Sed mutare nonuit contra hanc codicis. Nos
vero auctoritate codicis Coislianini immutavimus.
Edit. δημητρούντας... εὐστομούντας.

245 Ἐρ δοῖ. Coisl. ἐν δοτῇ.

253 Αὐτὴν λαλεῖσθαι. Columnas, scilicet, qui
bus sanctissimos viros impetis, cum eos insciæ
arguis, quis ipse plenus es: qui, ut puteris sapere,
cœlum vituperas. TOLL.

256 Ἀγρον. Alludi ad mutum, cui Christus,
ejecto dænone, loquela reddidit (Matth. ix, 32).

METRICA VERSIO

Quomodo, precor, rudes et indoctos vocas,
Quorum haec supersunt scripta, necnon codices,
In quæ laborem ducinus vel exiles
Umbras subire, nos periti litteris;
In quos libri tantū, alique tam grandis labor,
Ut cuncta rursus lucubrationibus
Sint plena lingue nobilisque spiritus,
Quæ, plurimos sermone fructus afferunt.
Et quomodo ceteri, duces et oppida,
Litene inferentes, et loqui non inscripsi.
Aut in theatro, aut ante sedes judicium,
Sophos, peritos juris, et superbis
Græcos tumentes, hi locuti publice
Diæcta, tempestiva, fortia, libera,

B Suasere, doctrina indigentes, quam negas?

Fortasse dices: Fecit illa Spiritus;
Nec falsa dici. Sed quid binc sequitur, precor?
Non participes tu Spiritus? Et maxime
Hoc tu superbis. Quonodo verbum invides
His qui requirunt illud? At Flaminii
Id gestis incassum referre, vel probis:
Hoc Flaminii, verbum quod afflet mentibus,
Probis, quod, unde sunt sophi, flatum bauriant.
Sic implicaris tu tuis sermōnibus
Necessæ, qui libenter hac solum profers,
Quæ non loqui, sed abdere melius foret.
Mutum esse novi spiritum adversantium,
Quem satius est tacere, quam prave loqui.

Τῶν μὲν λόνος τὴν γλώσσαν, ὁ θεοῦ Λόγος,
Οσοι λαλοῦσιν ἑνὸικα, τῶν δὲ καὶ βάρει,
260 Οσοι φυσάσθαιν ἀστέλλων σφρίγματα,
Πέμπουσι τὸν ἐνδοθεῖν ἀδελφοτεκνὸν.

Οὕτω μὲν οὖν οὐ· τίς δὲ ἀπαύδεντος λόγος
"Ἄλλος γένος" διν; ὡς δὲ τὸ ἀληθῆ ξεῖ,
Φρονεῖν τὸ διεμένον, συνθέμως ἄγνωστο.
265 "Ιτάν πος", ξανθὸν εὐμαθεῖς, εἰπερ τινες,
Οὐκ εὐμαθεῖς δὲ τὸν εἰπερτῆ πάντως λόγον.
Ἐχει γάρ οὐτως· διτεῖς δημιούργοι πάς λόγος,
Λέξεις τε, καὶ νοῦς· αἱ μὲν, οὐτον ἔκπονεν
"Εσθῆμ", δὲ δινον σῶμα ἡμιεσμένον.
270 Καὶ τοῖς μὲν διμφων καλλί, τοῖς δὲ θύτερον·
Ἡ αἰσχρὸν αἰδίς, ὡς μάθησις, ή φύσις.

At illorum solve linguam, o Dei Verbum,
Quicunque legitima proferunt; illorum autem etiam agrava
260 Quicunque inflant aspidum sibila,
Et venenum fratricidam corde emittunt.

Sic tu igitur, et quis indocti sermo
Alius esse possit? quomodo autem veritas se habeat,
Et quid sentire satius sit, breviter ego edisseram.
265 Fuere olim, fuere periti, si quipiam alii,
Non tamen periti splendidae omnino eloquentiae.
Sic enim se res habet. Duplex nobis est sermo,
Dictiones et sententiae. Ille quidem velut exterior
Sunt amictus: ista ut corpus interius quod vestitur.
270 At ali quidem in utroque laudem merentur, alii in alterutro:
Aut rursus vitiiosa est, ut instituimus, ita et natura.
Nobis autem exterioris sermonis non magna est cura,
Quo tandem modo se habeat; at interioris plurimam gerimus.
In sententia enim sita nobis est salus:
275 Sed tamen in sententia quae proferunt et declaratur.
Quae fontis obstructi utilitas?
Quae radii solaris, quem abscondit nubes?
Tale quidpiam est sapientia sententia quae tacetur,
Qualis est rose pulchritudo quam folliculus tegit
280 Non decorus : suam tamen suavitatem profert,
Cum zephyris rupta, fetum educit in lucem.
Sed si semper id quod pulchrum est tegeretur,
Nulla jam esset veris, quod tantum facimus, gratia.
285 Ut ii qui sermone simplices existimantur.

285 Εὐραθεῖς. Id est, prophetae olim et apostoli
fuere eruditæ, omni doctrina sacra imbuti, at non
omnino ea facundia, eaque splendida eloquentia,
qua oratores censentur.

290 Πάτερως. Sic in Coisl. scriptum videtur. Edit.
πάτερε.

290 Εσθηη'. Menterem verbis amicisci, ut corpus
vestimentum, at Synesius de Providentia. Mox δὲ δι-
τένον. Leuvi. Ita verit: Hæc vero internum est ali-
quid simile corpori, quod amictu vestitur.

291 Η αἰσχρὸν αἰδίς. Tollius legendum vult
τοῦ αἰσχροῦ, nec male.

A Ἡμέν δε, τοι μὲν ξεῖνος οὐ ποιὺς λόγος,
Οτιος ποθ' ἔξει· τοῦ δὲ ξανθὸν πολὺς.
Ἐν νῦν γάρ ἔστιν ἡμίν ή σωτηρία,
275 Πλὴν ἐκλαλουμένη τε, καὶ δηλουμένη. —
Πηγῆς τι κέρδος ἔστιν ἐμπεφραγμένης;
Τι δὲ ἡμίκης ἀκτῖνος, ἢ κρύπτει νέφος;
Τοιούτον ἔστι νοῦς σοφὸς σιγώμενος.
Οἶον ρέουν οὐ κάλος, δὲ κάλος σπέντη
280 Οὐκ εὐπρεπής τὸ τερπνὸν ἔχοντει δὲ, διτα-
Αἴρας φαγεῖσα τὸν τόκον θεατρός.
Ει δὲ τὸ κάλος ἔσχετασμάνον,
Οὐδὲν τις ἡρος ἦν χάρις τοῦ τιμίου.
Οὐδὲν πλέον ζητοῦμεν, ὡς οὐτω λαλεῖν,
285 Ής οἱ δοκοῦσιν εὔτελες τὰ τοῦ λόγου.

METRICA VERSIO.

Tu solve linguas, optim o Verbum Dei,
Recte loquentium, sed illorum agrava
Qui sibila inflant aspidum, et de pectore
Lethale fratribus profundunt pharmacum.
Sic ergo tu; nam quis viri sermo rudis
Diversus esst? Que sit autem veritas,
Quidve melius sit creditu, brevis eloquar.
Fuere quondam castros super, viri
Fuere docti, nec tamen tam splendidæ
Facundiae periti. Habet se res ita.
Nobis duplex est sermo: verba scilicet
Sententiaeque: vestis hæc velut extera,
Ista velut internum quod induitur corpus.
His competit ambo, sed alterutrum alteris;

B Improbave rursus mens et institutio.
Nos verba certe externa parvi pendimus
Quo se modo habeant, plurimi vero intima.
Sententiae nobis salutem conferunt,
Quæ proferuntur et palam emissæ sonant.
Quod fontis obstructi, precor, erit communio?
Est tale quidam quæ latet sententia,
Qualis rosa fulgor, ruditus quem contegit
Folliculus; at terris olet suaviter,
Cum rupta zephyris jam suum emulit decus.
Sed tecta semper si venustas permaneat,
Nulla amplius erit leta viris gratia.
Hoc petimus, ut loquaris illorum modo,
Sermone qui videntur esse simplices;

Ει δ' οὖν, παρίστη τὰς ἐκείνων ἐμφάσεις.
 Αὐγῆς ποθῷ τι καὶ μέρος τῆς σῆς λαβεῖν.
 Εἰ μὲν γάρ οὐδέν εἰσιν οἱ γεγραμμένοι
 Λόγοι, τουσῦντον πῶς ἐπαιζόντων χρόνον
 290 Τί πῶς θαλάσσης ψάμμουν ἥριθμουν μάτην,
 Νύκτας συνθήτων ὥμερας ἐν τοῖς πόνοις,
 Ήδεν τις έλλοι εἰς γραῦτας λόγος;
 Εἰ δὲ εἰσιν, ὅπερει εἰσιν, εὖ γεγραμμένοι,
 Μή δέρχανται τῶν δικαιῶν τοὺς πόνους
 295 Πλέκεν μοι τὴν λέξιν, ἀγροκοστομαί,
 Οὐδὲν δοισμόν· οἶδα καὶ βαλεῖν κάτω.
 Λιτή τράπεζα πολλάκις μοι φιλέρα
 Τῆς δύσποιῶν χερσὸν ἔξτρημνήν.
 Έσθής δὲ δροιών· ὡς δὲ κάλλος εὔπρεπες,

Α 300 Ούχ δὲ τράφουσι χεῖρες, ἢ φύσις δὲ ἔχει.
 Όνος δὲν ἀνέτω, καὶ τόδι ἡμῖν ἀρκεῖσι.
 Οὐδὲν τὸ κομψόν, τοὺς θέλουσι διδούσονεν.
 Μή μοι τὰ Σέξτου, μηδὲ Πύρρωνος πλάκε·
 Χρυσίππος ἔρρει, μακρὰν δὲ Σταγειρῆτης·
 305 Μηδὲ Πλάτωνος στέργε τὴν εὐγλωττίαν.
 Ρίφων τὸ κάλλος, ὃν τὰ δόγματα ἀποστρέψῃ.
 Έργαλοσθέφει τῇ εὐτελείᾳ τοῦ λόγου·
 Ήδεν ἀρέσκει, καὶν ἀπαιδεύτως λαλῆσ.
 Αἴδαξον τὴνδὲ, ὡς θέλεις, οὐδασκε δὲ,
 310 Τίς τη Τριάς μοι, πῶς τινέται θεός,
 Καὶ τέμνετ' αὐθίς, ἐν σέβας, φύσις μία,
 Μονάς, Τριάς τε, ἀγγέλων δὲ τις φύσις,
 Κόσμου τε δισσού, καὶ προνοίας ἱνδίκου,

Sin minus, mentis illorum illustrations exhibe.
 Tui enim splendoris velim aliquem igniculum excipere.
 Quod si nihil sunt mandate scriptis
 Doctrinae? quomodo tantiū operam iusi?
 290 Quonodo maris nequidquam arenam numeravi,
794-795 Noctes diebus jungens laborando,
 Ut aliquam saltem in rugis doctrinam assequerer?
 Quod si sum, ut sum profecto, praeclare scripte,
 Ne des araneis justorum labores.
 295 Uttere pedestri sermone, utere agresti,
 Litem non movebo : scio et ipse humi serpere.
 Tenuis mensa sepe mihi amicior,
 Quam quæ manibus coquorū exulta.
 Vestis similiter : quemadmodum et venustas decora,
 300 Non quam manus pinxerunt, sed quam habet natura.
 Sententia assurgat, atque id nobis satis erit.
 Nihil est elegancia : dabimus id volentibus.
 Noli mibi Sexti et Pyrrhonis tricas nectere
 Valeat Chrysippus, procul sit Stagirita ;
 305 Sed nec Platonis diligas præclarum dicendi genus.
 Projice eorum ornamenta, quorum aversaris doctrinam.
 Philosophare in sermonis simplicitate ;
 Nobis placebis, etiauasi loquaris imperite.
 Doce nos, ut voles, sed tamen doce,
 310 Quæ men sit Trinitas, quomodo uniatur Deus,
 Ac rursus distinguitur, una res adoranda, una natura,
 Unitas et Trinitas, angelorum quæ natura,
 Duplicisque mundi, ac justa providentiae,

286 Εὐχαριστία. Illustrationes, divinam illuminandi facultatem, quā veluti celestes radios membris nostris immittunt.

290 Θαλάσσης ψάμμοι. Vide adiographos.

294 Μή δέρχανται. Id est, ne ita despicias eorum scripta, ut quasi pulvere et situ digna videantur, sicut quæ neglecta aranearum telis oppeli solent. Notum est illud, Nam tui catulli plenus est saccus aranearum. TOLL.

295 Πλέκεν. Uttere humi serpente stylō : non exigo a te sublimē etiam tamquam facundiam. Id.

296 Baltear κάτω. Scio et ipse me demittere.

297 Οὐ δὲ καλλος σύρετε. Cicero in Perfect.

METRICA VERSIO.

Sin minus, eorum mentis exhibeas facem.
 Splendoris assequi jubar velim tui.
 Si verba chartis scripta censemur nihil,
 Qui tandem ludendo tempus perdidī?
 Qui supputabat calculos frustra maris,
 Labore longos noctibus jungens dies,
 Adiesset ut rugis aliqua scientia?
 Si pulchra vero scripta, ut est certum, nitent,
 Ne des araneis bonorum codices.
 Loquendo sis pedes, vel ore rusticus,
 Pacem teneto : et mibi gradus humiles placent.
 Est meusa tenuis sepe dulcior mīhi,
 Quam quæ perita pinguis instruitur manu.
 Talis et amicus : sic venustus est lepor,
 Natura quem dat, non manu qui pinguit.

orat., cap. 15 : Fucati medicamenta candoris et ruboris omnia repellentur; elegantia modo et munditia remunabit.

305 Μή μοι τὰ Σέξτου. Gravissima est Gregorii nostri querela, orat. in Athan., de illis qui obscuras illas : subtiliter disputandi artes in Ecclesiam invehebant. Vide tom. I, pag. 593.

306 Τὸ καλλος. Venustatem orationis eorum, etc.

307 Εργαλοσθέφει. Tracta mihi res alta speculacione pervergitandæ, cuiusmodi sunt precipua et obscurissima theologiae, seu philosophia sacre mystria, sive ea quæ paulo post memorat dogmata.

311 Ερ σέβας. Unum numen.

B Sententia assurgat : satis nobis erit.
 Nihil venustas ; id damus volentibus.
 Non neete Sexti, neve Pyrrhonis sinus ;
 Chrysippus abeat, si procul Stagirita ;
 Sed nec Platonis diligas facundiam.
 Alijice leporum, quorum abhorres dogmata.
 Sermone simplici velis fieri sophus ;
 Nobis placebis inde, rusticus licet.

Doce, velut libebili, sed tamen doce,
 Quæ sit mibi Trias, quo modo unitus Deus,
 Distinctus et simus, licet substantia
 Sit una Numenque, Unitas et Trinitas :
 Natura quæ sit angelis, quæ duplicis
 Sit ordo mundi, quæve providentia

Καν πολλὰ μὴ δίκαια τελές πλειστοῖς δοκῇ·
 315 Ψυχῆς τε, σώματος τε τίς λόγος, νόμων
 Ημέρου τε, δευτέρου τε σάρκωσις δὲ τίς
 Τοῦ καὶ νοητῶν πλειστὸν ἔπειταρτος·
 Καὶ τῶν ἀνθρώπων μῆτρες εἰς δόξαν μάλιν,
 Νέκρωσις εἰς ἡγεμόνιν, οὐρανὸς πάλιν.
 320 Ἀνάστασις δὲ, καὶ χριστὸς τίνος λόγου,
 "Η τίς δικαιοίς, τίς δ' ἀμαρτωλοῖς βίος·
 Πλούς δὲ τὰ πάντα, φάσκε μοι ποῦ δ' ἴσταται
 Εἰ σοι τι τούτων ἐπεράνθη Πνεύματος,
 Τὸ σύμπαν, εἴτε καὶ μέσων, εἴτε ἄνθεως,
 325 Ὅσον κεχώρηχ' ἡ κάθαρσις σῆς φρενός.
 Μή μι στερήσῃς· εἰ δὲ πάντη τυνδέλει

Α Τί χειραγωγεῖς μὴ βλέπων; "Ω τοῦ αὐτοῦ,
 Τῷ μὴ βλέποντι χρημάτων διδασκάλῳ,
 'Ως εἰς βόρων πέσωσι ἀγνολας δημια!·
 330 Οὗτοι μὲν οὕτως· οἱ δὲ καὶ ἥσσον κακόν
 "Ἄγνωστα γάρ κακὸν μάλιν, ἀλλ' ἥσσον κακόν.
 Τί δὲ διὰ τις εἴποι, καὶ κακὸν μεριημένος;
 Εἰσὶν γάρ, εἰσὶν ἀδιλοτεροὶ τίνες,
 Δύστην, ἀπευχτά τοῦ βίου κυβεύματα,
 335 Τὴν πέστιν ἀμφιβέζοι, καιρὸν νόμους,
 Ων τοὺς θεοῦ αἰθοντες, Εὔριποι ἀδύον
 Παλιρρόουντες, ἢ καλέδων μετακαλίστες,
 Θωπὲς γυναικῶν, τερπνά δηλητήρια,
 Μικροὶ λέοντες, τοῖς κρατοῦσι δ' αὖ κύνες,

Quamvis multa non justa plurimis videantur :

315 Animæ corporisque quæ ratio, item legum
 Prima ac secunda : quæ illius incarnatio
 Qui longe superat quæcumque intelliguntur :
 Quæ rerum inæqualium in unam gloriam permisit,
 Mors ad resurrectionem, eolum rursus,
 320 Resurrectionis ac judicii quæcumq; ratio,
 Aut quæ justis et malis vita :
 Quomodo fluunt omnia, dic nibi, et ubi consistant ;
 Si quid horum tibi Spiritus perspicue retexit,
 Sive totum, sive mediocriter, sive paululum,
 325 Quantum pura ad capiendum existit anima tua.
 Ne me defraudes ; quod si omnino cæcus es,
 Cur manu ducis non videns ? o tenebras cæcorum
 Non vidente uterum magistro,

796-797 Ut in foveam simili cadant ignoracionis !

330 Alique ita quidem illi. Sed isti tamen minus malum sunt.
 Ignoratio enim malum quidem est, sed minus malum.
 Quid autem quis dixerit, si improborum sit mentio ?
 Sunt enim, sunt nefarii quidam,
 Misera et abominanda vita ludibria,
 335 In fide alterantes, temporum leges,
 Non Dei coletes, Euripi doctrina,
 Hinc illinc fluctuantes, ramorum flexus,
 Adulatores mulierum, dulcia venena,
 Parvis leones, potentibus canes,

314 Καν πολλὰ μὴ δίκαια. Vide supra lib. 1,
 sec. 1, carm. vi, vers. 20, etc.

328 Τῷ μὴ βλέποντι. Miss. τῶν μὴ βλέποντων.

334 Τοῦ βίου κυβεύματα. Tesserarum in hac vita
 iactus : qui perquam variis et inconstantes sunt, διὰ
 τὸ εἰστόρον, non secus ac fortuna domina. Martia-
 lis in Apophoreta :

Cum steterit nullus vultu tibi talus eodem.

Vide infra carm. xxxii, vers. 57 et 58.

333 Ἀμφιβέζοι. Ambigui. Loquitur de episcopis
 qui modo Arianorum, modo Catholicorum partes
 sequebant pro ratione temporum. Sic carm. præc.,
 vers. 708, etc., episcopos dicentes inducit :

Δουλέωντας καρδοῖς τε καὶ λαϊν πόδοις,
 Ἄει διδόντες τῷ πνεύματι τὸ σκάρος.

Servimus temporibus, et populorum desideriis,
 Semper ratem obvicienter nento afflanti.

336 Εὔριπος. Εὔριπος διθύρωπος, vir inconsu-
 fide, moribus inæqualis.

337 Κλάδωρ μεταχλίστες. Id est, qui tam facile
 ab omni fortuna, quam rami a ventis moventur.
 Sic infra, carm. xvii, vers. 19 :

Κλινθρενοις καιροῖσι, δόναξ πολύκαμπτος ἀτταῖς.
 Temporibus sermenis, arundo plurimum ventis agitata.

339 Μικροῖς λέοντες. Sic carm. seq., vers. 81 :

Θωπὲς ἑρωθέντων χθαμαλοί, χθαμαλοῖς λέοντες.
 Adulatores potentium demissi, demissisque leones.

METRICA VERSIO.

Justa, licet injusta videantur plurima;
 Quid mens, quid et corpus, quid et vetusta lex,
 Quid et recentior, quid incarnatio
 Creata longe cuncta superantur Dei :
 Qui res in unum dispersae coenunt decus,
 Mors et resurgentis vita, rursus et polus ;
 Qui iudicandi suscitentur mortui,
 Quæ vita sit futura ju-tis, quæ malis :
 Qui cuncta consistant, precor, vel qui fini :
 Si quid tibi istorum retexit Spiritus,
 Multumve, paululumve, seu mediocriter,
 Ut puritati mentis assequi datum,
 Fraudare noli. Si profecto cæcus es,

B Cur non videns ducis manu? O caliginem
 Doctore nou vidente prave uterum,
 Ut simul in imperitia foveani cadant !
 Sic illi. At illi sunt minus certe malum :
 Nescire, quanquam sit malum, malum est minus.
 Quid, si malorum vera sit mentio?
 Sunt namque, sunt nefarii quidam viri,
 Impura nimium seculi ludibria,
 Circa òdem incerti, coentes temporum,
 Sed non Dei præcepta, doctrinæ Euripi,
 Unde usque mobiles, vagi usque palmitum
 Flexus, amantes seminarum, dulcia
 Venena, parvis nunc leones, nunc canes

340 Πάσης τραπέζης εύφεις ἰχνέμονες,
Θύρας κρατούντων ἐκτρίβοντες, οὐ σοφῶν,
Τὸ πρός χάρος τιμῶντες, οὐ τὸ συμφέρον,
Ὦ; ἀν κακοῖς ποιῶντες καὶ τοὺς πλησίους.
Εἴπω τι τούτων καὶ σοφῶν στέπετε;
345 Ὅς μὲν τις εὐγένειαν, δε δὲ εὐγένειαν,
Πλεούτον τις βλλος, δε δὲ κομπάζει γένος.
Οἱ δὲ οὐκ ἔχοντες, ἔξ οὗ δέσσονται τι,
Ποιοῦσιν αὐτοῖς τηναρίμους πονηρία.
Σοφῶν δὲ καὶ τό· οὐ γάρ εἰδέστε λόγουν,
350 Γλώσσας ἔδρασαν τῶν λαλιστέρων δύως.
Ει δὲ ἡν τις διθαλμῶν καὶ χερῶν ἐρις,
Καὶ ταῦτ' ἀν ἡμῶν ἐκεκόψατ', δὲ σοφοί!

A Ταῦτ' οὐ πρόδηλος θερίς; οὐ βλάβη σαφής;
Τούτων ἀνέκεται τις; οὐ μωσῆριον!
355 Ἐδήλ σχεδὸν τι τῆς δῆλης οἰκουμένης,
Οἰσαν λαδόντες τι θεού σωτηρίαν,
Ὦς σφόδρα χράμεθ' ἀναξίοις τοῖς προστάταις!
Βοήσομ' οὐ φεύδη μέν, οὐδὲ θύσια δέ.
Σηκηνή τις (οἵμοι!) παλέτετ' εὐπρεπεστέρα.
360 Νῦν τὰ προσωπεῖα, τὰ πρόσωπα δὲ θυτερον.
Αἰσχρὸν μὲν εἰπεῖν, οὐδὲ ξεῖν, φράτω δὲ δύως.
Ταχθέντες εἶναι τοῦ καλοῦ διδάσκαλος,
Κακῶν ἀπάντες ἐμῷν ἐργαστήριον,
Σεγῇ βοῶντες, καὶ δοκῶμεν μηδέγειν.
365 «Πράδερος ἡ κακία· πονεῖτω μηδὲ εἰς.

340 *Cujuslibet mensae odori venatores,*
Janus potentium terentes, non sapientium,
Id quo gratiam conciliat, pluris facientes, quam quod prodest,
Ut et proximos faciant improbos.

Vultis illorum sapientiae specimen aliquod proferam :

345 *Est qui ingenuitatem suam jactet, ille facundiam,*

Alius divitias, hic genos suum.

Hui autem cum non habeant ex quo aliquid videri possint,

Nobilitati se improbatate.

Illiud etiam sit ab eis sapienter; cum loqui nesciant,

350 Lingua pariter ligarunt disertiorum.

Quod si qua esset cum oculis ac manibus contentio,

Hæc quoque a nobis amputassetis, o sapientes !

Annon bæc manifesta injuria? annon apertum damnum ?

Quis bæc ferat? o mysterium!

355 *Quamvis jam fore per totum orbem terrarum*

Miram a Domino salutem acceperimus,

Quam valde indignus utimur episcopis!

Vociferabor non falsa quidem, sed tam non jucundissima.

Scena quadam, hei mibi! agitur speciosior :

360 *Hactenus larvæ, deinceps personæ.*

Pudet me dicere quomodo se res nostræ habeant; dicam tamen.

Ordinati in virtutis doctores sumus,

798-799 *Malorum omnium sumus officina,*

Tacite clamantes, etsi eloqui non videamus :

365 « Nequitia primas obtinet, laboret nemo :

540 Ἱχνεύμονες. Hesychius : Τυγχάνωται, οἱ νῦν τυγχεύονται λεγόμενοι. Aliud est ichneumon, animalium Ἀἴγυριαcum crocodilo inimicissimum, ejusque somnos explorans. Hi sunt cœniperæ, laudiciæ, conariæ, conariæ venatores. TOLL.

348 Ποιούσται αὐτοῖς γνωρίμους. Famosos seze reddunt nequitia.

349 Αἴγυρον. Edit. λόγων.

350 Ὁμῶν. Coisl. νόμῳ.

354 Ὁ μυστήριον! Sic Coisl. Edit. ὥ μωσηρίων.

357 Ὡς σφόδρα. In quos totum carmen sequens et alia scriptis Gregorius. Ibid. ἀναξίοις. Vide tom. I, pag. 390.

359 Οἰμοι. Coisl. οἰματα.

360 Νῦν τὰ προσωπεῖα. Sic supra lib. I, sect. 2, carm. xxix, vers. 4, de feminis ambitiosis comple.

“Οὐτε προσωπεῖον, κ' οὐχὶ πρέσβητα φέρετ.

Sic ut jam non facies, sed larvas gesteit.

361 Αἰσχρὸν μὲν εἰκεῖται. Coisl. αἰσχύνων^ε εἰπεῖν ὡς ξεῖν, φῶν δημος. Pudet me, quo te modo habeas dicere, canam tamen.

364 Σεγῇ βοῶντες. Tale illud Ciceronis in Quint Cœciliūm, cap. 6 : Etiamsi taceant, satis dicunt Sic supra, lib. I, sect. 2, carm. 41, vers. 88, futatae facies dicuntur,

Μαγδούνης στῆλαι τε καὶ οὐ λαλούσται θεγχοι,
Lascivie monumenta et tacita argumenta.

METRICA VERSIO.

Magnis, venantes uaribus apertis dapes ;
Qui non sophorum, sed potentum janus
Terunt, legentes quod placet, non quod prodest,
Ut proximos mali improbe faciant malos.
Vis specimen afferant quod existant sophi ?
Facundiam unus jactat, alter indoleu ;
Exaltat hic opes, illæ præclarum genus.
Hi uil babentes unde laudari queant,
Se nobiles reddunt malisque artibus.
Artem notate : cum loqui non calkeant,
Loquentium diserta linguis compriment.
Si surgerent contra manus et lumina
Bellum, o sophi, secunda volus hæc forent.

B Non evidens damnum, et patens injurya ?
Quis ista sustinebit? O mysterium!
Jam quasi per omnes orbis immensi plaga
Tantas salutis spes habentes ex Deo,
Quam prorsus indignos tenemus præsules !
Non falsa clamatio, licet non dulcia.
Heu! scena quedam luditor spectabilis ;
Nunc larvæ inanæ, ora posthac propria.
Hæc me loqui pudet, sed hæc loquar tamen.
Jubemur omnis esse doctores boni,
Sumusque cunctorum malorum officina.
Clamore tacito, non loquentes dicimus :
« Primus scelus tenet ; relinquatur labor ;

Κακοὶ γίνεσθε, τοῦτο ευτομώτατον,
Καὶ λόγον ἡ δὲ πρᾶξις θεταῖ νόμος.
Μόλις γάρ ἂν τις ἔχει διασκέψειν
Νεύσετε εἰς τὸ κρέσον· εἰ δὲ ἔχει τυπον
370 Μοχθηρόν, ἥλω. Ποὺς κατὰ πρανοῦς τρίχων.
Τὸ δὲ αἴτιον. Βολαῖς μὲν ἥλου φασὶ¹
Κρίνεται νεοτῶν ἐγενέτη πανούσων.
Ἐξ ὧν νόσον μὲν, καὶ τὸ μῆ, γινώσκεται·
Καὶ τὸν μὲν ἔξερχεται, τοῦδὲ ἔστι πατήρ.
375 Ἡμεῖς δὲ πάντας φίδιοις καθίζομεν,
Ἐάν μάνον θέλωσι, λαστι προστάτες,
Οὐδέποτε σκοπούντες τῶν νέων, τὸν τάφοι,
Οὐ πρᾶξιν, εὖ λόγον τιν', οὐ συνουσιαν,
Οὐδέ δονον ἤχον γνωρίσας νομίσματος,
380 Οὐδέ χρόνου πύρωνται ἐνδιδειγμένους,

Α' Ἀλλ' αὐτόδην φανέντας ἀξίους θρόνου.
Εἰ γὰρ τόδε ἱστεν, ἀ τὸν ἐξελέγμενον
Χειρῷ τίθησιν, ὃς τὰ πόλλα, ἔξουσια,
Τίς δὲ προσέλατος εὑροντον, θν ἀγνοεῖ;
385 Καὶ εἰ τοσοῦτο τὴν ἑμήν ἔργον μάνην
Ψυχῇ κυβερνᾷν ἐν βίῳ τραχυμέταις,
Ποὺς παντὶ δύσεις αἰχλαῖς λαστι τόσου,
Πλήν εἰ καταδύσαι τὸ σκάφος σπουδῆν ἔχεις;
Πλέον λίθοι μὲν δυστήριστοι τῶν καλῶν,
390 Καὶ τῆς ἀράματος οὐ τόπον παντὸς φέρειν,
Ἴππος δὲ ὁ μὲν κάκιστος ἐν μέσῳ πολὺς,
Τὸν δὲ εὔγενη τρέψουσιν οίκοι πλουσιῶν·
὾ δὲ πράξις φίδιος εὐρίσκεται,
Μηδὲν πονήσεις, πρόσφατος τὴν ἀξίαν;
395 Ω τῆς ταχείας τῶν τρόπων μεταυτορογῆς!

Improbi estote, maxime id compendiarium est,
Et melius : ipsa autem facta legis loco sunt.
Vix enim quis magistrorum conitibus
Inclinet in meliora; sed si habeat exemplar
370 Vitiōsum, captus est. Ritus est per declivia decurrēns.
Causam accipe. Solis, ut ferunt, radiis
Pullorum oculos aquila valde sapienter probat :
Ex quibus quid spuriū sit, quid non, dignoscet,
Atque hunc projicit, illius est parentas.
375 Nos autem facile quoslibet constituiimus,
Si tantum voluerint, populi antistites ;
Nihil considerantes, non recentia, non antiqua,
Non actionem, non sermonem ulum, non conversationem,
Nec tantum morantes, quantum oporteat ad dignocendum numismatis sonum,
380 Eos qui non fuerunt tempore, et igne probati,
Subito judicamus esse dignos thronis.
Quod si id sciremus eum, qui electus est,
Potentia plenaria deteriorem fieri,
Quis cordatus eum, quem non novit, eligeret?
385 Quod si tantum opus est meam mentem
Solem gubernare in his vitæ fluctibus,
Quomodo cuiilibet trades tantæ plebis gubernacula,
Nisi id studio habeas, ut demergatur navis?
Cur, cum lapides pretiosi non facile parabiles sint,
390 Nec omnis terra locus aromata ferat,
Cur, cum equorum pessimorum copia in propatulo sit,
Generosos autem divitium domus nutrita,
Antistes facile reperitur, nullo
Præparatus labore, subito factus ad dignitatem?
395 O celerem morum mutationem!

366 Κακοὶ γίνεσθε. Sic Coisl. Edit. κακόνγνεσθαι.
374 Καὶ τὸν μὲν ἔξερχεται, τοῦδὲ ἐστι πατήρ. Hic
versus deest apud Tollium, quamvis Latineredditus.
377 Τὸν πάλαι. Οἱ πάλαι hic prisci non sunt,
sed qui jam diu fuere catholicī Christiani. Toll.
381 Ἀξίους. Sed qui ipsi sibi thronos digni vi-
dentur.

382 Τὸδε. Coisl. τότε.

388 Πλήν εἰ καταδύσαι. Ita Coisl. Sic etiam
legit interpres : sed et defendi potest vulgata, πλέν
ἡ καταδύσαι, inquit Tollius, ut sit interrogationis
nota post τόσου, et tum verendum : navigare an
demergi navem manis?

394 Μηδέν πονήσεις. In Maximum haec dicta

METRICA VERSIO.

Estote perversi ; itur hac brevius via
Ac melius ; ipsa facta legis sunt loco. »
Nam vix juvante vergel aliquis in bonum
Doctore ; si malum cadat sed in typum,
Capitū, velutique ritus in præcepis ruit.
Itæ causa. Radii splendidi solis, ferunt,
Prudenter oculos aquila pullorum probat,
Ut inde quid verum sit, aut quid spuriū
Agnoscat : hoc repellit, illius est parentes.
Sed nos tremendo quoslibet facili throno,
Velint mode ipsi, præsules imponimus.
Non ponderantes quod recens, aut quod vetus,
Non verba, non facta, neque vivendi modum,
Nec quo numismatis queat nosci sonus.
Nondum probatos igne temporis, statim

B Episcopali sede dignos credimus.
Si cauta mens putaret impostum throno
Iu pejus ire scepis potentia,
Quis saus ignotum vocaret calculo?
Si tantus est meam regere mentem labor
Hujus minacis inter undas sacculi,
Qui grande vulgi cuiilibet regumen dabis
Ni subter undas obrui navem velis?
Cur, cum lapilli non ubique fulgeant,
Cum campus omnis non aroma proferat,
Cum cuncta pessimis scaturiant equis,
Magnaque solum nutritant fortes domus,
Labore nullo præsulem reperi manus,
Non arte perfectum sacra, sed muneri
Statim apparatum. O promptior conversio!

Πεσσοῦν καλίσματος· ἐν κύδοις τὰ τοῦ Θεοῦ·
Ἡ κωμῳδὸς πρόσωπον, ἀδρός τεθν
Τῶν εὐτελεστάτων τε καὶ μικρῶν ἐνι,
Πέπρηντον ἡμῖν οὐτος εἰσέβη τόν.
400 Πολλὴ τις ἥντως ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος,
Εἴτ' ἐν προφήταις καὶ Σοοῖς δὲ φιλατοῖς.
Χάρις ἡσθί μήμα καὶ θεάτρων τὸ μέσον
(Τὰ δὲ τοῦ θεάτρουν δόλος ἔξεταζετο),
Νῦν αὐτὸς ἡμῖν ἡ ἔνην δεωρεῖ.
· 405 Πρώτη φιλιππος, καὶ Σοῦφ οὐ πέμπων κόντιν,
Ὡς δόλος εὔχεται, ἡ νοήματα εὐασθῆ.
Τὸ δὲ αἰτιον, μίκτων τις ἀρματηλάτης,
Ἡ τις τὰ δεύτερα ἱππος ἐν δρόμοις φέρων·
· 410 Ιππων δὲρ σοι κούρος ἀντεύπετε,

Α 410 Ὡς ἐκ φρενῶν πεσόντι καὶ μεμηνότι·
Νῦν εὐτακτής τις καὶ βλέπων αἰδὼν μόνην,
Πλήγη εἰ λαθόν που πρὸς τὸ ἄρχασθον δράματος,
· Ὡς λοξῆς, οἷμα, πτόρθος ἐκρυγῶν βλαν
Χειρός κατευθύνουσαν εἰς ταυτὸν τρέχει.
415 Χθές δητορέων τὰς δίκας ἀπημπλαίεις,
Στρέψων δίνων τε καὶ κάτω τὰ τῶν νόμων,
· Ἐξ ὧν ἀπώλλως, οὓς ἐσωκεν ἡ δίκη,
Στάθμη δεκατής, καὶ Δανιὴλ τις ἀδρός.
Νῦν μοι δικαστής, καὶ Δανιὴλ τις ἀδρός.
420 Χθές μοι δικάζων σὺν ἔφει γυμνομένῳ,
Τὸ δῆμον ἐποίεις ἑννομον ληπτήρων,
Κλέπτων, τυραννῶν, καὶ πρὸ πάντων τοὺς νόμους·
· Ὡς ἡμέρος μοι σῆμερον! Οὐδὲ ισθῆτά τις

Allearum jactus est: in cubis sunt res divinae:

*Vel larva comica subito imponitur
Uni alicui ex vilissimis et parvis.
Nobis bic appetet novus pietatis cultor.*

400-801 *Siquidem inter prophetas etiam Saul dilectissimus.*

*Heri versabar in medio minorum et theatrorum
(Quæ post spectacula inquirat alius),*

Nunc ipse nobis novum ei spectaculum.

405 Nuper equorum amorat, et Deo pulvrem mittens.

Ut preces alius et pias cogitationes;

Illiud autem causa est; auriga quidam cecidit,

Aut equus in cursu secundas habuit;

Te autem levis equorum aer reverberabat,

410 Ut mente excussum et furentem:

Nunc autem recte compositus es, solumque vultu præfers pudorem,

Nisi forte clam ad pristinum recursas,

Uramus, opiuor, incurvus, ubi effugit manus

Vim corrigentem, ad eandem formam reddit.

415 Heri orator jura vendebas,

Leges sus deque torquebas.

Quibus eos perdebas, quos justitia servabat,

Regula justa utens plus dantis manu:

Nunc mihi iudex, et quidaq̄ subito Daniel.

420 Heri jus dicens audito cum ense,

Tribunal efficiebas legitimum latrociniūm,

Furans, vim faciens, ipsis præsertim legibus:

Quam blandus es ac comis hodie! Ne vestem quidem

*gunt, qui rerum erat divinarum imperitissimus.
Toll. Vide tom. I, pag. 15.*

396 Ἐν κύδοις. Vide supra, vers. 334.

399 Εὐεργῆς νέος. Subito factus homo religiosus.

400 Τοῦ Ηρεμάτος. Coisl. δούλωτος.

403 Τὸ δὲ ξεθάδρων. Quæ vero post theatra gesseris.

405 Καὶ Θεοὶ πέμψων. Non potuit acerbius quidquam dīci, nec urbanius. TOLL.

407 Τὸ δὲ αἰτιον. Causa, scilicet, mutationis, inquit interpres.

410 Ής δὲ πρεστῶν. Qui Pythii Apollinis afflantur aura, mente excidunt. Huic equorum auram

comparat Gregorius, quæ illum mente, ut aurigam curru, excussum. TOLL.

412 Πλάγη εἰ λαθόρ.

Naturam expellias furca, tamen usque recurret.

*Horat. Epist. 1, x, 24.
Venusta vero est illa natura, cui vis facta, cum ramo comparatio. TOLL. Ibid. τὸ supplevit Coisl., deoerat in edit.*

418 Στράψη δικαῖα. Ita Coisl. Edit. δικαῖα. Ironicæ, inquit Tollius, qui legendum arbitratur δικαῖον pro δικαῖοι. Amussi, seu regula, justi usus plus dantis manu.

METRICA VERSIO.

*Est jactus alea, in cubis sunt res Dei:
Imponitur vix larva subito comica
Ex parvulis uni vel ex vilissimis:
Nobis sacrorum hic cultor appetet novus.
Non pauca sane Spiritus est gratia,
Cum sit prophetas inter et charus Saul.
Heri theatris assidebas comicis
(Quæ facta post scenam, requirant ceteri),
Nunc ipse nobis es novum spectaculum.
Amans equos, semper Deoque pulvrem
Mittens, ut alias vota, vel sanctas preces.
Vis scire causam? Cecidit in precepis datus
Auriga, vel currendo non primas tulit
Equus. Ast equorum aer movebatur levis*

*B Mente tibi capto, vel furore percito;
Sed nunc pudorem singis ore et moribus,
Nisi prioreno clam recursas ad statum:
Sic flexus, opinor, ramus ut fugit manus
Vim corrigentem, pristinum reddit in locum.
Fandi peritus jura vendebas beri
Orator, instituta legum destruens,
Quos aquilas servabat, hos perdens male,
Plus dantis æqua lance causam ponderans:
Nunc mihi repente judicas, Daniel novus.
Sententias heri ense nudato ferens,
Tribunal in legale vertebas scelus,
Furans, et insultans vel ipsis legibus.
Quam nunc bonus comique! Ne vestes quidem*

Οὐτως ἀμείβει βαθίως, ὃς σὺ τρόπον.
 425 Χθὲν, ἐν χορεύαις ἔστρεψον θηλυδρίας,
 Γάμμων δὲ κήρυξ ἡσθα Λυδαῖς ἐν μέσαις,
 Ψάδες λυγίζουν, καὶ πότες γαυρούμενος·
 Νῦν σωρονοσῆς παρθένων καὶ σκύγουν·
 "Ως σου τὸ καλὸν ὑπόπτων ἐκ τοῦ πρὸν τρόπου!
 430 Σίμων Μάγος χθὲν, σήμερον Πέτρος Σίμων.
 Φεῦ τοῦ τάχους! φεῦ, ἀντ' ἀλώπεκος λέων!
 Εἰς δὲ εἶπε μοι, βλέπεσσος, καὶ πράκτωρ φύρων,
 "Η καὶ στρατὸν τὸν ἐκλελοιπός ἄξιαν,
 Πιθεύν πένης ὅν, εἰθὲν ὑπερβαλὼν Κύρον
 435 Τὸν Μῆδον, ἢ τὸν Κράτον, ἢ Μίδαν πόροις,
 Ηδηρὴ τὸν ὀλκὸν δακρύων κεκτημένος,
 Μετηλήθεις εἰς τὸ βῆμα, καὶ κρατεῖς θρόνου,

Α Ἐπειτα πάντα συλλαβῶν ἔχεις βίᾳ;
 Τέλος, τυραννῶν καὶ θεοῦ μυστήσας,
 440 Οἵς οὐδὲν θαρρεῖν προσθέπειν ἔχριν τοις
 Τοὺς μὴ λιαν πόρθωντες ηὔτεροισούμενος;
 Τὸ λουτρὸν, ἡ κάθαρσις ἐξήμειψε σε;
 Μετὸν· φανήτω· καὶ τί σαι φθονήσομεν;
 Έμοι τὸ κέρδος· τῷ χρόνῳ τι δές μάνον·
 445 Αἰτος σε μικρὸν τοῦ πόθου προθεσματαγ.
 Εἰ δὲ καθαρεῖς σήμερον δώρῳ θεοῦ,
 Βρύεις τὸν αἴνειν βόρδορον ἐπίρυμματα,
 Ηπηγῆς μενούσης, ἡ βρύει τὰ πρὸν κακὰ
 ("Η γάρ τοὺς τάχους καθαροὺς οὐ πάντας τρόπου,
 450 Τὸν δὲ ἐκχεύνων ἐκ τρόπου βλαστημάτεν),
 Σαφῶς τοῦ ισθι, πένθιμος ἡ σωτηρία.

Tam facile quis mutet quam tu mores.
 425 Heli inter saltatores versabariss effeminatos,
 Ac noctiolarum eras praco medias inter Lydias,
 Cantilenas contorquens, ac compotationibus superbens:
 Nunc autem moderator es virginum ac maritos habentium.
 Quam suspecta virtus tua ex præteritis moribus!
 430 Heli Simon Magus; hodie Simon Petrus.
 Heu, celeritatem! heu, vulpis loco, leonem!
 Tu vero, dic mihi, o bone, qui tributorum exactor fuisti,
 Aut militarem aliquam dignitatem reliquisti,
 Cur, cum pauper esses, postea superasti Cyrum
 435 Medium, aut Croesus, aut Midas rediibus;
 Refertam domum lacrymis possides;
 Trausisti ad sacrarium, et thronum possides;
 Deinde omnia per vim occupata retines?
502-503 Tandem et in Dei mysteria tyrannidem exerceas,
 440 Que forsan ne respicere quidem audere fas eraτ
 His qui non multo ante preparauit fuerant.
 At lavacrum, vel expurgatio te immutavit?
 Exspecta; manifestum id flat; et cur tibi invideamus?
 Id mihi placet; tantum tempori des aliquid.
 445 Peto a te modicam desiderii dilationem.
 Sed si expurgatus hodie Dei dono,
 Scaturis idem conum per segnitiam,
 Manente fonte, ex quo pristina fluant mala
 (Est enim lavacrum expurgatio, non ipsorum prorsus habituum,
 450 Sed eorum, que pulularunt ex moribus, germinum),
 Scito id perspicue: luctuosa es salus tua.

426 Κήρυξ. Coisl. χόρα.
 427 Αυτίλωρ. Verbum hoc turpem quamdam et
 in honestam in cauū, gestuque mollietum significat.
 Toll. Coisl. λύγεων.
 432 Πράκτορος. Ita Coisl. Edit. πράκτορος.
 434 Υπερβαλλον. Coisl. ὑπερβάλλων.
 436 Δακρύων. Id est, spoliis et bonis que vi do-
 loque cum multis possidentium lacrymis in domum
 tuam congestissi. Toll.

457 Θρόνου. Coisl. θρόνους.
 441 Άλαρ αὐτόρων. Multo ante, id est, diurno
 tempore.
 444 Έμοι τὸ κέρδος. Id mihi placet, id est, sic
 me juveris. Ita Toll. qui respuit versionem Leuv.
 que sic habet: *Neō consecutus es hoc commodo;*
 Sic infra, vers. 502.
 445 Τοῦ πόθου. Coisl. τῷ χρόνῳ.
 446 El δὲ καθαρεῖς. Coisl. el δὲ ἐκκαθαρεῖς.

METRICA VERSIO.¹

Sic mutat aliquis, ac agendi tu modum.
 Heri movebas perditos saltans choros,
 Praeco thalamī impurisque Lydiis comes,
 Pudenda cantans, teque jactans potibus :
 Nunc virginum greges et uxorum regis,
 Quam dubia virtus pristinis fit moribus !
 Heli Simon Magus, Petrus hodie Simon.
 Heu, promptius factum! heu, loco vulpis, leo!
 Dic, boue, mihi, tributa quondam colligens,
 Aut dignitate fucius olim bellicus,
 Cur ante pauper deinde congestis Cyrum,
 Croesumque vicisti, Midame copiis;
 Mestis refertam possidens lacrymis domum,
 Ad sancta transiui, thronum victor tenes,

B Et cuncta per vim rapta sedulus occidas ?
 In ipsa demum sacra baccharis Dei,
 Que vel tueri grande forsitan nefas,
 Non ante multo preparatis tempore.
 Certe lavacrum te vel expurgatio
 Mutavit. Exspecta: probetur res; tibi
 Cur invidendum? Sic mihi placet. Locum,
 Des temporis tantum. Cupido pendeat
 Dilata. Sed si gratia purus Dei,
 Idem scaturis conum per socordiam,
 Manente fonte, prima qui genuit mala
 (Lavacrum enim non ablituit mores, sed haec
 Que prava produxere mores germina),
 Certum hoc habeto; luctuosa q̄bi salus,

"Οσφ τὸ πρὸν μὲν δεῖξαι γοῦν ἀπίδεις·
Νῦν δ' οὐδὲ τούτο. Ἐν χάρισμι ἑνὸς Θεοῦ.
Ἐστω δὲ μὴ κακὸς τις· ἀρκεῖσι τόδε;
455 Καὶ χρηνὸν οὖν στέργομεν, δε τύπους πάλαι
Τοὺς στήν λευθεῖς, τοὺς καλοὺς μετεγγραψῆ.
Γενοῦ Ζαχαῖος· τοῖς μὲν ἁγιητημένοις
Μὴ πλεῖστον, αὐτὸν τὸ κεφαλίστον, εἰ δοκεῖ,
Μόνον κατάθεσ· οὐ γάρ φέρεις τὸ τοῦ νόμου·
460 Τοῖς δ' αὖ πένθος εἰσαντηγ'. δοσον θελεῖς,
Καὶ τότε Χριστὸν ἐστιάσασις ἀξία.
Εἰ δ' ἕνδον θυντῶν τῶν σκύλων, ἢν μικρὰ δοὺς
Πένηστον, οὐτε τυγχάνειν θεύθερος,
Τὸ θελον ἡμίν πέπρατ', εἰ θέμις λέγειν·
465 Πώς γάρ δίκαιον, τὴν βλάβην μὲν τὴν ἔμην

Α Ἀλυτον εἶναι, τοί δὲ τὸ χάρισμ' ἔχειν,
Το μὴ δίκαια δοῦναι τον τολμημάτων;
Ἐχεις χάρισμα; τῶν δὲ ἀλλοτρίων γενοῦ
Πόρφυρων· οὗτος ή καθαρος παντελής.
470 Εἰ δ', ἦντος ἡσθα τοῦ χαρίσματος μέσος,
Ἐγίξει τὰ μὴ σά, μηδὲ πάντες ἔξεπλανου,
Ὄκων τὸ ἔξις, παντες δὲ οἴομαι σωφές.
Σήτει χάρισμα· νῦν γάρ οὐδὲ οὐφειλέτην,
Καὶ δὲ θρόνος σε λαμανέψηδον φέρη.
475 Οὐ διδικήκαμεν γάρ, οὐχ ὃν πτασιμεν,
Τὸ λοντρὸν ἔξελκημεν. Άστε παντελῶς
Σαυτῶν καθαίρους, ἀλλὰ νυν μὴ γελφ,
"Ἄλλοις καθαίρων αὐτὸς ἐσπιλαμένος·
Εἰ μὴ μόνη σοι τοῦτο ἐκ Θεοῦ γέρας,

Nam prius quidem fausta spes suberant :
Nunc vero ne id quidem. Una est Dei gratia.
Sit autem aliquis non malus; an id sufficiet?
455 Ac ceram quidem amamus, cui postquam figura jamdudum prius
Impressa mollier delecta aut, praeclaræ imprinounter.
Fias Zachaeus, ac iis, quos defraudasti,
Non plus, sed ipsam tantum sortem, si libet,
Resistue; non enim poteris terre quod lege prescribitur :
460 Pauperibus autem tribue, quantum voles,
Et tunc Christum convivio digne excipies.
Sed si intus manentibus spoliis, aut pauca largiendo
Pauperibus, putas te esse liberum,
Divinum numen vénale nobis est, si fas id dicere.
465 Quomodo enim æquum sit, ut in eum quidem damnum
Minime solutum sit, in te autem gratia hauc vim habeat,
Ut peinas facinorum non solvas?
Habes gratiam? ab his autem, que aliorum sunt,
Quamvis ibronus valde te in alium extulerit.
470 Longe remotus sis: sic integræ erit expurgatio.
Habebas non tua, nec omnino ablatus es,
Vero dicere quid restat, sed cuiilibet apertum esse puto.
Quære gratiam: nunc enim te debitorum novi,
Quamvis ibronus valde te in alium extulerit.
475 Eorum enim que peccavimus, non eorum que peccamus
Lavacrum deletio est. Quapropter te ipsum
804-805 Omnino expurga, nec coanisso ut ridearis,
Dum alios expurgas maculosus ipse:
Nisi tibi soli hoc a Deo concessum sit privilegium,

453 Ἐν χάρισμα. Una gratia, scilicet, baptismus,
quod non repetitur.
455 Ὁς. Coisl. φ.
456 Μετεγγράψῃ. Coisl. μετεγγράψῃ. Tollius
legendum putat μετεγγράψει.
458 Κεχάλατος. Ipsam saltem summam quam eri-
puisti.
459 Τὸ τοῦ γόρου. Quod lege præscriptum, qua-

druplum reddere.
464 Πλάρατ. Lenv. *Ipsò Numine ad questum abuteris*; mavult Tollius: *Omnis de Deo, ejusque justitia, spes nobis abiit. Actum est de divina ju- stitia.*

467 Tō. Coisl. τῷ.

475 Οὐδὲ ὥρα πταλομεν. Id est, non eorum que deinceps post baptismum perpetrauerunt.

METRICA VERSIO.

Namque prius aderat leta spes, sed nunc quidem
Defecit; unum est unius donum Dei.
Non sit malus quis; bocone sufficiens erit?
Ihanc ceram amamus, que figuris pristinis
Pravisque demptis, pulchriores suscipit.
Fias Zachaeus, et vaſro capitis dolo
Non plus, sed ipsam reddite sortem, si libet;
Non poteris etenim ferre quod lex præcipit.
Pauperibus autem da benignus, quod velis,
Christumque mensis dignus excipias tuis.
Sed si reservans cuncta, paucave conferens
Pauperibus, evadere putas te liberum,
Venialis est nobis, loqui si fas, Deus.
Quid namque justi, si meum minime scelus

B Solvatur, at tania tibi sit vis gratiae,
Ut non tuorum criminum peccatum luas.
Est gratia tibi? Si procul fratrnm a bonis;
Nam puritas erit tibi sic integra.
Si factus autem gratiarum particeps
Nou prorsus ablatus, potiris non tuis,
Cetera loqui piget; sed omnis percepit.
Requirere gratiam: licet enim te ibronus
Subline tollat, debitis, scio, subjaces.
Peccata quondam, non recenter edita
Purgat lavacrum. Temet ergo sordibus
Absterge cunctis, et cachinnos præcavas,
Dum sordidatus ipse sordes diluis,
Ni tale tibi datum sit uui præmiu,

480 Ής ἂ γράφει χειρί βασιλέως πρὸς χάριν,
Τὸ καὶ προσεπαινεῖσθαι στῆς τυραννίδος·
Εἰ δὲ οὐδὲ τὸ λουτρὸν ἐκκαθαίρει παντελῶς
Τοὺς, ὥσπερ εἴπον, τὴν χάριν δεδεγμένους
(Θεὸν γὰρ οὐπος) οὐδὲ εἰς σορτίζεται,
485 Τὸν συνδέοντα καὶ σορόνς σορωτέροις;
Τίς ἀναβίηται τῶν μετεχρίσιν κακῶν
Τούς αὐθίς ἐγχρωσθέντας θύει,
Καὶ τῆς δικαιῶν εἰκόνος τὴν ἀξίαν
Καθυέρισαντας ἐρπετῶν ή θηρῶν
490 Μορφαῖς, ἀφ' ἣν ποιούμεθα ζηλουμένους;
Πλάστης γὰρ θύλος ὁ τρόπος καθίσταται,
Οὐν έργον ἔκριψι τε καὶ πόρφυρον βαλεῖν.
Οὐδὲν γάρ εστι δεύτερον καθάριστον.

A Ἀποκαὶ γεγέννηται, εἰτὲ ἀνεπλάσθη Θεῷ·
495 Τυχόν τιν' ὅλην ὑστερον πλασθήσομαι
Πλάστης, καθαρότερος τῷ φιλοτρόπῳ πορῷ.
Νῦν δὲ οὐδὲν οὐδὲ φάρμακον, πλὴν δακρύων,
Ἐξ ἓν συνωμώσις μὲν ἔργεται μόγις,
Οὐλαὶ δὲ δύμας μένουσιν, ὡς ἔμδε λόγος,
500 Τὸν πρὸν κακίστων τραυμάτων κατήγορος.
Εἰ δὲ ξεῖν, δοτει καὶ πλέον θαρρεῖ θεῷ,
Ἐμὸν τὸ κέρδος· παιδίτων μόνον λέγων.
Εἰτοι τάχ' δι τις, ὡς ἐπιστότουν χέρες,
Τό τ' ἐν μέσῳ κήρυγμα, λουτρὸν τὶς χάρις,
505 Ἀς τ' ἐκδοῦμεν, ὡς ἀνάξιοι, μέσας
Φωνᾶς, διδόντες τὴν κάθαρσιν τῇ κλίσει,
Καὶ τῷ τυραννίσαντι δῆθεν Πνεύματα,

480 *Velut ea que regis manu ad gratiam scribuntur,*
Ut etiam de tyrannde laudetis.
Quod si nec lavacrum eos omnino expurgat,
Qui gratiam ita, ut dixi, suscepunt
(Deo enim nullus unquam verba dedit,
485 Qui sapientes etiam sapientem constringit),
Quis a malis post unctionem admissis eos expurgeit,
Qui rursus cœni profundo contaminati sunt,
Ac ecclestis imaginis dignitatem
Dedecorantur reptilium aut ferarum
490 Formis, quarum ad exemplum imitando fingimur?
Est enim habitus fictor alter,
Quem difficile est eradicare et procul abjicere.
Nulla enim superest alia iustitio.
Semel generatus sum, deinde a Deo regeneratus sum :
495 Forsitan in aliam postremo effingar
Formam, beneficio expiatius igne.
Nunc autem nullum novi remedium præter lacrymas,
Quibus quidem vulnera, quanquam non facile, obducuntur,
Sed tamen cicatrices manent, et equidem arbitror,
500 Priorum pessimorum vulnerum accusationes.
Si quis autem est qui plus etiam Deo confidat,
Id mihi placet : tantum probet id quod asserit.
Sed forte quis dixerit, episcoporum manus,
Et promulgationem, que palam sit, et quas, ut indigni,
505 Voces proferimus, esse lavari gratiam,
Expiationem attribuentes vocatioi,
Ac Spiritui, scilicet qui tyrannidem exercuit,

481 Τὸ καὶ προσεπαινεῖσθαι. Ita vertit Leuv.
Ut præter ipsam tyrannidem, qua penas omnes re-
spicit, etiam laudem mereari.

487 Ἐγχρωσθέτας. Coisl. ἐγχωσθέντας.

495 Τοῦ ἀλληροῦ. Sic Coisl. Edit. τὸ ἀλληρόν.

496 Φιλοτρόπῳ. Coisl. φιλονθρόνῳ. Vide supra,
vers. 41.

497 Πλήρης δακρύων. Tertullianus *De paenitentia*,
cap. vi : Peccator ante veniam desire se debet, quia
tempus paenitentie idem quod periculi et timoris. Ab-
solutione tamen confessio precedebat, quam se-
quebatur conscientiae purgatio sacrificio et manu
sacerdotis, ut est apud Cyprianum *De lapisi*. TOLL.

METRICA VERSIO.

Manique regis scripta sicut gratia,
Tyrannus ut laudetis ob vetitum nefas.
Si nec lavacrum prorsus illos albit,
Qui gratiam, ut dixi, receperunt prius
(Argutias enim Deus non fallitur,
Qui fallit argutos, capit et argutius);
Quis a patratia post caput inunctum malis,
Rursus profundo porget immundos luto,
Qui poluerint grande celestis decus
Typi, ferarum pele vel reptantium,
Quarum ad rudem zelando formam fingimur.
Nam mentis affectus creator alter est,
Quem magnus avulsum labor repellere.
Nam rursus alia non manet iustitio.

B Semel creatus, dein reformatus Deo,
Fortasse tandem formam versus in alteram
Fingat, benignus expiatius ignibus.
Nunc quæ medela, quæso, ni vis fletuum,
Restat, quibus curantur haud facile plagæ?
Adhuc tamen manent cicatrices, quibus
Accepta male quandam arguuntur vulnera.
Quod si quis autem est qui magis fidat Deo,
Lucrum hoc mihi; tantum probet quod asserit.
Fortasse quidam præsumit dicet manus,
Plebeus calculum lavaci gratiam,
Mediasque voces quas parum digni edimus,
Suffragiis dantes piamen publicis,
Vimque afferenti Flaminii tyrannicam.

Κρίσις δεκάλων καὶ σορῶν ἐπιστόπων·
Οὐδὲ θάττον οἷμαι τοῦ μύσους τι λαμβάνειν,
510 Ἡ τῆς ἑαυτῶν λαμπρότητος προσνέμειν.
Τρόπον κακοῦ γάρ ἡ καλοῦ μετωνοία·
Γνώσῃ δὲ κείθεν, ὡς διηγεύει λόγος.
Κρέας γάρ εἰ φάντειν ἡγιασμένον
Ποτοῦ, Μιχαήλ φησιν, ή βρωτοῦ τίνος,
515 Οὐδὲ μὴ ποθὲ ἀγνόειν, οὐ φάνται τύχοι·
Ἐκ τῶν δὲ διάγνων ἀγνὰ κοινωνίσσεται.
Ταῦτ' οὖν ὁ θεὸς Παῦλος εἴ πεπιειμένος,
Ἐν οἷς τυποῦ Τιμόθεον ἐξ Ἐπιστολῆς,
Νόμον τίθησι, μὴ προχείρως τὰς γέρας
520 Ἀγεῖν ἐπ' ἀλλοι, μηδὲ κοινούσθαι τρόπον·
Ἀρκετὸν γάρ ἡμῖν φόρτον οἰκείων κακῶν.

A Εστο δὲ λοντρόν, εἰ δοκεῖ καὶ τοῦτό σοι.
Τίς ἔγγυαται τὸν τρόπον, χρόνου διγα,
Δεικνύντος, ὃς ἐσμητεῖ καὶ βάθος χάρις;
525 Ἄλλ' οὐκ ἐπιπολής, ὃς βαθὺς τις ἐκ πόσας
Ἡ λαμπρότης, ἡς καὶ τὸ καλὸν ἐκπλευτεῖν;
Ἐστο δὲ καὶ τοῦθ' ἡ κάθαρεις παντελής·
Οὐ βαθύδες ἡμειψέν ας· ἀγγελον βλέπειν.
Τοῦτον δὲ πιστός, καὶ σέβων ἐμοὺς νόμους,
530 Δώσεις προθύμως, ἐνθιδούς τῷ δόγματι.
Οὐν ἐκτές οἰδένιν οἶδε, πλὴν εὔδοξίας,
Ὥρον τίθεσθαι τοῦ καλοῦ τῆς πίστεως·
Ὥς τῶν μὲν αὐτοῦ μηδὲ ἐν λογίζεται,
Τῶν οὖν δὲ πικρὸς ἰσταται κατηγορος·
535 Πώς τούτον, εἰπε, πέισομεν δόξαν λαβεῖν

Judicio iustorum ac sapientium episcoporum.
Sed potius futurum arbitror, ut piaculi aliquid trahant,
510 Quam ut de suo iporum splendore impertinet.
Facilius est enim malū communicatio quam boni.
Quam id verum sit, inde cognoscet.

B 506-507 Nam si caro sanctificata tetigerit
Potum, inquit Michæl, aut cibum quendam,
515 Nunquam sanctificabit, id quod tetigerit:
At impuris, quae pura sunt, contaminabuntur.
Hoc igitur divinus Paulus persuassissimum habens,
Inter ea, quibus Timotheum informat in Epistola,
Legem ci prescribit, ne facile manus
520 Imponat alteri, ejusque moribus contamiuetur;
Satis enim esse nobis pondus propriorum malorum.
Sed esto; si hoc etiam tibi, si voles, lavacrum.
Qui spondeat mores, sine temporis intervallo,
Quod ostendat gratia absteros ex imo fuisse,
525 Nec tantum superficie, veluti illi que herbis tinguntur,
Inesse splendorem, cuius pulchritudo facile eluitur?
Sed esto; si etiam id perfecta expiatio.
Immutatus te gradus: angelum video.
Id igitur fidelis, et qui meas leges colit,
530 Dahit libenter, præcepto morem gerens.
Extranœ autem nulla re alia, nisi bona fama,
Scit bonum fidei dijudicare:
Qui, cum vitorum suorum nullum conaderet,
Tuorum acerbus est accusator.
535 Huic, dicitio, quomodo suadebimus, ut aliam admittat opinioiem,

511 Πάοι. Ita carm. præc., vers. 1759.
514 Μιχαήλ. Non Michæl, sed Aggei, verba hæc
sunt, quod miror non observatum fuisse (Agg. II.,
15, 14): Si tulerit homo carnem sanctificatam in ora
vestimenti sui, et tetigerit de summitate ejus panem,
aut pulmentum, aut vīnum, aut oleum, aut omnem
cibum, nunquid sanctificabitur? Respondentes sa-
cerdotēs dixerunt: Non. Et dixit Aggaeus: Si tetige-
rit pollutus in anima ex omnibus his, nunquid conta-
minabitur? Et responderunt sacerdotēs, et dixerunt:

C Contaminabitur.
516 Αγγέλος. Coisl. λαβ.
520 Μηδὲ κοντράσθαι. Manus cito nemini impo-
sueris, neque communicaveris peccatis alienis. (Tim.
v. 22.)
528 Ο βαθύδες. Coisl. οὐ βαθύς. Gradus ille,
episcopalis dignitas est: ἀγγέλος autem angelicus
puritatis hominem hic significat.
531 Ο δὲ δέρσος, id est genitiles et heretici.
533 Ο. Ita Coisl. Edit. ὥς.

METRICA VERSIO.

Justa sophorum præsumum sententia.
Sed hoc futurum credo, quoddam ut sordidum
Ipsi magis trahant, suum quam dant jubar.
Serpit etenim malum facilius quam bonum.
Quam vera sint hæc, inde noscere plenius.
Audi Michæl verba: Si quendam cibum
Purgata, dicit, tangat, aut potum caro,
Non pura redet illa contactu sui;
At pura pollutur impuris simul.
Hoc divus ergo Paulus apprime sciens,
Inter ea quæ per scripta Timotheum docet,
Vetat, prælata lege, ne cito manum
Imponat, externisque participet malis.
Satis suorum cuique pondus criminum.

D Sed esto: tibi sit hoc lavacrum, si vehs.
Quæ sponsio morum, absque lapsu temporis
Quod intus ablutos revelet gratia,
Nec, tincta velut herbis, linitos desper
Splendore, facile cujus elinuit decus.
Sed esto: tibi sit integræ expiatio.
Mutatus es gradu: ecce miror angelum.
Istud fidelis, qui meas leges colit,
Dabit libenter, dogmati morem fereus.
Sed qui foris sunt, non, nisi fama bona,
Cognoscere fidei bona meritum sciunt,
Qui nou videntes propria cæci crimina,
Tuos acerba voce lapsus arguant.
Quia poterimus talen, precursum

'Αλλον παρ' ήν δεδώκαμεν τῷ πρὶν θίῳ;
Πάντας γλωσσαν ἐμφρέζομεν, ή τίστι λόγους;
Περιεργανεῖς τὸν οὐδὲ τούτ' ἔμων νόμους,
Οὐ πάντοθεν ἔσουσιν, ὡς ἀγαλμά τι,
540 Τὸν προστάτην, ὃς μή τι τοῦ λαοῦ βιάσῃ.
Καὶ τοῦτ' ἀρίστου, τῇ χάρον δόξῃ κρατεῖν.
Πάντες τεθῆσσοι σ', οὐδὲ ὁ μῶμος διπτεῖται.
Ἐθέλει μετ' Ἐλίαν σὺ τῷ σεμνῷ λόγῳ.
Μῶν ὁντικοὶ καμαθήσι ἄνω κάθη
545 Τὸν ἀκτονομένων τε καὶ ποθουμένων
Νολλοῖς; τεθῆγά γ', εἴτε σοι ποθουμένων.
Τὸ γέροντος οὐδὲ μὲν μαθεῖται,
Πειθον τὰ μὴ προσόντα φράδοις ἔχειν.

Præter eam, quam ei priore vita injecimus?
Quonodo lingua coercebimus, aut quibus v̄ r̄bis.
Hæc omnia aspernari, non meis consonum legibus,
Quæ præsidem undique, veluti simulacrum quoddam,
540 Expoliunt, ne quid detrimenti populus accipiat.
Sed illud etiam concedam, fama fortiorē esse gratiam.
Mirantur te omnes, nec te Momus quidem audet tangere.
Proximus tu posse Eliam, si præclara tua ratiocinatio valeat.
Quonodo ergo superiorē in loco sedes, cum inscius et ignarus sis
545 Eorum quæ elaborantur et expectantur
A multis? Quæ quidem mirarit, si a te expectarentur.
Autim enim elatio nec sinit ediscere,
Facile suadens ea te habere quibus cares.
808-809 Sed hoc tibi vitium non est. At illud quonodo effugies,
550 Ne simul discipulus et magister videaris,
Acument acumen, ut suum dentes,
Cum docere deceat, postquam luges didiceris?
Quæ tanta rerum confusio?
Unde adeo vilut doctrina?
555 Nultus quidem pugil, qui non prius manum
Conseruerit, ac opportunum certamen spectaverit;
Nec cursor in stadio, qui non prius pedes exercuerit.
Quis unquam sanus eodem die tibias
Secuit, adornavit, deceravit?
560 Quis summus pictor unquam auditus est,
Qui non multas miscuerit colorum species?

538 Ἐποντος τριῶν. Ut supra, vers. 529, σάδων
τοὺς νόμους. Νόμος hic disciplinam et institutum
vitæ a Gregorio sibi suisque prescriptum significat;
alias et de religione Gregorii, seu vera de sacris
sententiis accipi possit, Arianorum aliorumque
pravis dogmatibus opposita, qui hic extirpatae, sive
οἱ ἔκτοι nominantur, ut ante gentiles et Judei non
credentes in Iesum Christum. TOLL.

540 Βλάσφ. Ita Coisl. Edit. λάδην. *Ne quid habeat
de plebe: nihilominus interpres vertit: Ne quid
sit quod populo detrimentum afferat.*

541 Τὴν χάρον. Ita Coisl. στήν.

542 Σ', οὐδὲ ὁ μῶμος. Ita edit. Coisl. σ'. οὐ
μῶμος. Quia lectione versus constare nequit. Tol-
lūs maliest ἀπτυγχανεῖ, sed deficeret metrum. Bene-
dictini admirerant Coislinianam lectionem, sed

A Ἀλλ' οὐχι τούτο: ἀλλ' ἔκεινο πᾶς φύγει,
550 Ομοῦ μαθητῆς καὶ δεδάσκαλος δοκεῖν,
Θήγονας θήγων, ὡς δόδοντες τῶν σιων,
Δέον διδάσκειν ἐκμαθόντα τοὺς νόμους.
Τις ἡ τοσαύτη σύγχυσις τοῦ πράγματος;
Πισσεῖ τὸ δόγμα εἰλονον σύνον γίγνεται;
555 Πύκτης μὲν οὐδέποτε, δοτις οὐδὲ πρὶν χέρα
Προβάλλεται, οὐδὲ ἀστέψαται εἰκασιον στάσιν.
Οὐδὲ σταδιεῖς μή τῷ πόδε προγυμνάσας.
Αὐλοὺς δὲ τις ποτ' εὐφρονῶν αὐθήμερον
Τέτημχεν, ἐξηκρισεν, ἥγωνισατο;
560 Γραφεῖς δὲ τις ποτ' ἄκρος ἡκύσθη ποτε,
Μή πολλὰ μίξας χρωμάτων μορφώματα;

male, ratione metri, cum quarins pes habeat spons-
dūm; unde præferenda videtur editorum lectio.
CANTU.

547 Οὐδέποτε. Ita Coisl. Edit. male οὐδέν.
549 Φύγεις. Coisl. σύνει.
552 Εραβόντα. Quippe necesse est, ut prius
diderit, qui alios docturus est.
554 Δόγμα. Sic Coisl. et metrum petit. Edit.
δόγμα. Μον εἰλονον. *Tam vili pretio comparari posse
putabat.*

556 Προβάλλεται. Coisl. προβάλεν. Μον στά-
σιν. Id est, opportunam, commodam ad certamen
stationem elegerit.

557 Σταδιεῖς μή τῷ. Ita Coisl. Edit. οὐδὲ στα-
διοὺς μήτω τῷ, quod metro repugnat.

558 Αὐλούς. Coisl. αὐλοῦ.

METRICA VERSO.

Mutare, moribus prioribus inditam?
Frenare verbis nra quis tandem modus?
Contemptus hic legi mea non consonat,
Quæ præsidem, quoddam velut signum, undique
Rite expoli, ne plebs quid accipiat mali.
At cedo: lama fortior sit gratia.
Mirant omnes te; nec audet tangere
Momus. Statim post Eliam, tibi si fides,
Incedis. Alto qui rudit sedes loco,
Volique multorum et laboris nescius?
Sperata sed mirarε a te talia.
Namque tumor animi nil sinit perdiscere,
Te faciliter tenere suadens, quies cares.

B At non ita est; sed quo modo vitabis hoc
Ne te docentem simul et eductum geras,
Acuminans acuminantem, uti suum
Dentes, peritum quem déceret tradere
Præcepta. Rerum taota quæ confusio?
Qui facta tantum vilis est scientia?
Nullus quidem pugil, nisi prius manum
Conserat, et opportuna spectet prælia;
Nec cursor ulius, ni pedes exerceat.
Uno de quis sanus unquam tibias
Secans, adornavit, et agonem contulit?
Quis summus unquam pictor auditus fuit,
Quin plurimum genus colorum misceat?

'Ερθητόρευσεν δ', ή νόσους τις ἡλαστ,
Πρὸ πλεύσιν λόγων τε καὶ νοσημάτων;
Μίκροῦ γ' ἀνήσαν αἱ τέχναι τιμῆματος,
563 Εἰ τῷ θάλειν ὑπῆρχε τὸ κτελών μόνον.
Τὸν δὲ πρόδερμον δεῖ καλευσθῆναι μόνον
Εἶναι καλὸν τε καγάδων παραντίκα.
Καὶ τοῦτ' ἐκεῖνον « Πρᾶξες ἔστεν ἡ φάσις. »
Χριστὸς καλεύει, καὶ κτίσις παρίσταται.
570 Καὶ τοῦτο σηγῶ. Ήπώς δὲ σι βλέπων κάτω
Τοῦτο μόνοντα τοῦ Θεοῦ παραστάτην,
'Υψαγενεῖς τε καὶ θρόνων στέργεις κράτος.
'Ἄλλ' οὐχὶ φράσατε, οὐδὲ ἐπιτρέπετε θρόνους,
Μή βοῦς ἐλαύνης κρείσοντας βοηλάτους;
575 Σκέψεις γάρ οὖτας, εἰ σογῇ σοι καὶ βλέπειν.

Quis rhetor exstitit, quis medicus,
Ante plurimas orationes et morbos?
Exiguī enim essent artes pretii,
565 Si tantum volenti adessest possessio.
Antistes vero satis est, ut imperetur
Bonus esse statim ac probus:
Atque illud ipsum est proverbium: « Dicitum factum. »
Christus jubet, et astai creat res.
570 Aique id quidem silebo. Tu vero quonodo videns inferius
Manentem hunc Dei cultorem,
Cervicem attolis, et throni potestatem expetis,
Ac non perhorrescet et contremiscis in throno,
Ne boves agas bubulco meliores?
575 Sic autem considera, si tibi vel considerandi otium est.
Iste humi cibat et pulvere erosus
Ac carnes tabefecit vigiliis,
Psalmodiisque, et noctes diesque stando,
Et mentis ad Deum ex crassa mole peregrinationibus.
580 Cur enim sepulcro tota inferatur caro,
Ut vermis copiosior sit esca,
Quos gignit ac nutrit genitos?
Idem lacrymarum fontibus dilutus masculas,
Si qua illi vel exigua e luto hujus vita
810-811 585 Inpersa fuerit, que quilibet, etiam si sapiens sit, impetratur;
Carniumque notis est signatus honorandis
Exarescentium prece et multis laboribus,
Quibus antiqua ne gustatio attrivit
In terram humilem matrem reversum,

562 Ἐρθητόρευσεν. Coisil. Ἐρθητόρησον.
563 Πρὸ πλεύσιν. Qui non plurimas orationes
habuerit, plurimosque morbos curaverit.
565 Τὸ κτᾶσθαι μόνον. Coisil. τῷ κτᾶσθαι μόνῳ,
si sola voluntas ad eas comparandas sufficeret.
568 Φίστις. Male edit. φίστις.
576 Οὔτες χαμενής. Carpil proterve Gregorium
Tollis his verbis: Non potest, inquit, cui obli-
tisci vir optimus, at nimium φλάστος, et hisce que
commemorare passim non cessat, ut olim Tullius in
consulto suo, partum deputat exstinctaque Catili-
naria conjuracionis decus, gloriola ac jactantie in-
strumentis nimis ἐπηρεμόντο.

A Οὗτος χαμεύης, καὶ κόνει βεβρωμένος,
Καὶ σάρκας ἐξτήζειν ἀγρυπνίας,
Ταλμοδίαις τε καὶ στάσις νυχθέμαρφα.
Καὶ νοι τρόπος ίψος ἐκ πάρος ἐσθημάταις.
580 Τί γάρ τάρος δεῖν εἰσφέρειν τε χοῦν ἄλον,
Σκύληγες τε εἶναι δαμφιλεστέραν τροφὴν,
Γεννοῦντα, καὶ τρέφοντα τοὺς γεννωμένους;
Καὶ δακρύων έσμηξε πηγαῖς τοὺς σπλαους,
Εἴ τοι τιν' εἶχε καὶ βραχὺν ράντισμαν,
585 Οἵς βάλλεται δοτεις καὶ σοφδεις πηλῷ βίων.
Τύποις τε παροῦνται ἐσφράγισται τιμῶν
Ἐσκάληκτων εὐχῇ τε καὶ πολλοῖς πόνοις,
Οἵς καὶ παλαιὰ γενῖσις ἐτρύχωσε με
Εἰς γῆν στραφέντα τὴν ταπεινὴν μητέρα,

579 Ἐκ πάχοντος. E mole corporis: corpus enim
mentem degravat, ut ait supra lib. i, sect. 2, carm.
XXXII, vers. 35:

Νοῦν λεπτὸν δγκος ἐκδιώκει γαστήρος.

Menitis subtilitatem obruit crassissae ventris.
Ergo omnis sanctorum cura fuit, ut corpus exte-
nuarent. TOLL.

580 Τύποις δὲ σαρκῶν. Intelligit Tollus gennum
callum, aut vestigia catene ferreae carni impressa.

588 Γεννήσις. Gustationem pomi in paradiso in-
nuit, unde nobis laborum omnium origo.

589 Τηρ ταχεύτηρ. Ita Coisil. Edit. καὶ ταῦτην.

METRICA VERSIO.

Quis medicus unquam quisve rhetor exstitit,
Orationes ante vel moltas febres?
Artes enim non ponderis magni forent,
Si tibi daretur, modo velis, possessio.
Antistitem vero juberi sufficit
Bonum esse protinus probumque moribus:
Proverbium est hoc: « Fit statim quod dicitur. »
Christus jubet; creat res jam proditi.
Et id silebo: quomodo sed tu videns
Infra manentem hunc qui colit sancte Deum,
Tollis caput, thronique honores expetis,
Nec contremiscis, nec perhorres in throno,
Ne forte meliores bubulco agas boves.
Rem cerne mecum, si vacat tibi cernere.

B Ille cibat humili corrossus atro pulvere,
Carnesque tabefecit insomnis manens,
Canentes psalmos, stanques noctes ac dies,
Et altius molens super crassam volans.
Cur nempe tumulo tota mergatur caro,
Ut copiosior sit esca vermis,
Quos gignit ipsa putris et genitos alit?
Ile lacrymarum fonte sordes diluit,
Si quas leves habebat aspergass a sibi,
Fodulatur omnis ut luto vite sophus;
Signatur et notis honestis carnium,
Quas precibus arent, vel labore sedulo,
Quo me vetus cootrivit heu! gustatio,
Terre reversum matris humiles in sinus,

590 Πύγει τε, πενή, καὶ στενοῖς φαῦλωσται,
Ποθῶν λαβεῖν ἐνδύμα τὴν ἀφροσαλαν,
Καὶ γαστρὸς οὔρων ἐνδεῖ καθύβεσται
Τροφῆ, τὸ θνήσκεν μνώμενος καθ' ἡμέραν.
Τροφῆ γάρ οἰδεν ἀγγέλων ἀπίλην θεόν.
595 Οὐρός πάντης νῦν, ἡ δὲ ὄπειλουτος ἡν·
Ἄλλ' ἐκδολὴν ἔστερη, καὶ κοῦφος πλέι,
Πήλιας πάνταν, οὐ βιθὺ, τὸ φορτίον.
Οὐρός φυγῶν πόλεις τε καὶ δῆμοις κρήτους,
Καὶ τὴν ζάλην, ἡ πάντα τὰν μέσω στρέψει,
600 Τοῦ νῦν τὸ κάλλος τὸ θεῷ συνήμοσε,
Μόνος τὰ θεῖα καὶ μόνη κοινούμενος.
Οὐρός τὸ καλὸν σῶμα (πῶς γάρ εὖ καλὸν

Α Τὸ τῶν ἀρίστων) μαργάροις συνέλεισε,
Δεσμοῖς σιδηροῖς, λαθρίοις κοσμήμασι,
605 Σφρήγξας ἐσυτὸν οὐδὲν ἡδυχηκότα,
Ὦς μήποτ' ὑπέρσπει τὸν ἐλεύθερον,
Καὶ συνδέων αἰσθησιν αὐτῷ τὴν πλάνην.
Τούτῳ τὸ Πνεῦμ' ἔσεις γράμματος βάθη,
Λῦσαν τὰ πολλῶν ἐσφραγισμένα φρεσι·
610 Τοιοῦτα κάλλη καὶ σὺ μοι φράξειν τὰ σά·
Οἶκος, γυνὴ σφριγῶσα, τεκνίον δόδε,
Κτήσις, κελευσταὶ, πράκτορες, βοστ., δίκαιοι,
Ἄπαντα μετὰ φροντίδων καὶ πραγμάτων.
Τράπεζα φλεγμανούσα τῶν δοιδίμων
615 Ταῖς ὁφοιοῖν καὶ κερασμάτων πλοκαλεῖ,

590 Frigore etiam et fame, atque arctis et laceris vestibus,
Avens immortalitatis indumentum accipere,
Ac ventris petulantiam parco reprimit
Cibo, mortem in memoriam quotidie revocans.
Cibum enim angelorum non alium novit nisi Deum.
595 Hic pauper nunc est : olim autem valde dives erat :
Sed exoneramentum amavit, et levis navigat,
Postquam onus pauperibus, non profundo projectit.
Iste logiens urbes, et populi strepitus,
Atque æstum illum, quo omnia quæ videmus, agitantur,
600 Mentis pulchritudinem Deo affixit,
Sonus, et cum solo divina tractant.
Alius præclarum corpus (quomodo enim non præclarum
Id quod optimorum est ?) unionibus conclusi,
Nempe ferreis catenis, occulo ornamento,
605 Se ipse, nullius malefacti reum
Constringens, nequando, si liber sit, insolecat,
Ligansque sensus qui ipsum in errorem impellunt.
Huic spiritus retexit abdita littera,
Solvens quæ multorum mentibus obsignata sunt.
610 Talia et tu mīhi ornamenta tua edisse :
Domus, uxor lascivias, naturam institutio,
Possessio, servorum præfeti, exactores, clamores, lites,
Plena onus curis et negotiis.
Mensa turgescens celebrissimum
615 Coquorum et temperaturarum artibus,

595 Μνώμερος. Ita Coisl. Mortem in memoriam
revocans. Edit. μητρόπολες, metro repugnante. In-
terpres inepit : Quotidie cibum unum petens, nimi-
rum mortem. Tollus utcunq; correxit hūi verbi :

*Et carnis petulantiam inopia contundit cibi,
Quotidie mortem amplus abstinentia.*

597 Πίγα. Tacite philosophum Cratetēm, vel
alium, nū quidam volunt, carpare videtur, qui opes
in mare abiecit, demergere illas, quæ ab illis se
demergi, malle dictantem. Potuisse enim in ege-
nos multo sapientius illas distribuere. Toll. Vide
supra lib. i, sect. 2, carm. xxvii, vers. 256.

600 Συγγριμος. Coisl. προστήρως.

604 Δεσμοῖς σιδηροῖς. Tantum religio potuit
suadere malorum. Ita Tollus, qui nibilominus paulo

supra fatetur omnem sanctorum curam fuisse ut
corpus extenuarent.

607 Αἰσθησις. Ita Coisl. Edit. αἰσθησιν
αὐτῶν. Tollus vult legendum αἰσθησιν αὐτοῦ πλά-
νην. Nec male.

608 Ἐδεῖξε. Sic legendum videtur cum inter-
prete pro ἐπηρ. Nec displicet Tollus, qui sequentia
nihilominus ita corrigit : Εἴτε γραμμάτων βάθη
λύσαν πολλῶν ἐσφραγισμένα φρεσι. Ultima in
τερραγισμα producta ob sequentes consonantes.
Quod si cui τὸ ἐπηρ. magia arriserit, προ τούτων
τούτον reponendum erit. Ita Toll., qui textum tan-
topere non immisasset, si legisset in cod. Coisl.
versu sequenti λύσαν τά, προ λύσαντα, ut in editis.

614 Τράπεζα. Coisl. τραπέζωτα. Mox διδόμων
προ διδόμων, et quidem bene propter sensum.

METRICA VERSO.

Frigore, fame, scissia et arctis vestibus,
Æternitatis tunicam avens assumere,
Parcoque compescit proteriam cibo
Ventrī, sepulcri nempe quotidie memor.
Escam angelorum novit unice Deum.
Hic pauper hodie; diutor quondam fuit.
Sed levis, aurans projectionem, navigat,
In pauperis non in mare, emittens onus.
Urbes hic et plebis refugens murmur,
Æstumque cuncta qui movent terrestria,
Dotes venustas mentis applicuit Deo
Solis, supernis usque cum solo vacans.
Pulchrum ille corpus (nempe cur non pulchrum erit

B Quod optimorum est?) strinxit unionibus,
Ferri catenis, abditis ornatis,
Se criminis nullius insectena reum,
Ne quando liber, insolenter se gerat,
Et deviantes sensum cursus ligans.
Huic spiritus retexit abdita littera,
Occulta solvens plurimorum mentibus.
Ostendo talen τὰ mīhi ornatus tuos.
Donus, proterva sposa, naturam visę,
Opes, duces, tribula, sposa, jurgia,
Curis repleta cuncta vel negotiis.
Mensa pretiosis usque turgescens cibis,
Necnon coquorum temporalis artibus,

Ἔγις καὶ θαλάσσης καρποφόρωντων ἑπτέρως
(Ἐξ ὧν δὲ νοῦς βαπτίζεται, οὐδὲ ἔχει πλάτος),
Μύρος, γέλαιος, φαλμάτων σουσουλίας,
Οἵς κυμβάλων δεῖ καὶ ποδὸς φορημάτων.
620 Ἀλλοι δὲ λύστης ἐμπλεοὶ τῆς συμφύτου,
Νοσούντες, οἰδαντες, ἔστινθαμένοι
Γυναικῖν, δρπὶ νυμφίοι, τῷ μέτροιν,
Οἴνῳ λύστηντες παστάδας γαμήλεον,
Ἡ καὶ πόδις αὐξόντες ἀγύνος ἔτι,
625 Πρὶν καὶ παρειὰν, ἀνδρικῷ κοσμήματι,
Θρησκιαὶ καλύψαι, παντελῶς ἀρτίχνον,
Νέοι τὸ σῶμα, τὸν ἥρπον νεώτεροι,
Ἡ καὶ ταλαιῶν ἄμερῶν, πλήρεις κακῶν·
Ἐπειτ' δεάρκουν εἰσὶ τέκνων προστάται,
630 Ἄ "Πνεῦμα τίκτει σαρκὸς ἔξενωμένον.

— A Τιμὴν πάθη μαθόντες, οἰς πεπονθασ,
Συνήγοροι σφῶν ἐν κακοῖς ἀλλοτροίσ.
Διδόντες, ὡςπερ λαμβάνουσα, ἔξουσιαν.
Οὔτοι μὲν οὕτως· καὶ τάχ' ἐν καὶ βελτίους
635 Αὐτῶν γενόμενοι, κωλύονται τοῖς θρόνοις.
Τὸ γάρ κρατεῖν τὸν διφρόνα ποιεῖ χείρονα.
Οὐ δέ ἐγκρατῆς ξεπίκειν ήτιμαμένος,
Κάτω νενεκώς, πρὸς θεὸν μόνον βλέπων,
Στέργων μαθητῶν χώρων, οὐ μηδ ἀξιος
640 Ἰως μαθητῆς, οὗτος δὲν διδάσκαλος.
Εἶπερ τὸ κρατεῖν οὐ τόπον γνοιρίζεται.
Τοιαῦτ' ἐν ἡμῖν ισχύειν τὸν βάσκανον!
Οὔτοι σοφίζεται εὐστόχοις πονηρίαις,
· "Οταν δημάτι τιν', η πόλις πλήξῃ θέλῃ.
645 Πρὸς οὓς ἔκαστου πειρᾶται, καὶ σύντομον

Quæ maris et terræ fructus intestinis afferunt
(Quibus mens ita demergitur, ut explicandi se spatium non habeat);
Unguenta, risus, cantilenarum concentus,
Qui cymbala et pedum strepitus requirunt.

620 Alii insito libidinis cœsro pleni,
812-813 Morbo hoc laborantes, turgentes, residentes
Mulieribus, recens sponsi, ut moderate loquar,
Nondum aperte thalamis nuptialibus,
Vel etiam cum suis innuptis amoribus adhuc degentes.
625 Priusquam genas, virilli ornamento,
Pili vestite sint, in prima prorsus lanugine,
Corpo juvenes, sed magis moribus,
Vel etiam antiquis diebus pleni, sed malis;
Postea filiorum non carnalium præsides sunt,
630 Quos spiritus expers carnis parit.
Honore discunt pravas affectiones, ex his quas experti sunt,
Sui ipsorum in alienis malis patroni,
Licentiam dantes ac vicissim accipientes.

Atque ita quidem illi : quanguanam forte meliores

635 Fierent, sed obstant throni.
Inspiciemus enim potestas elicit deteriorem.
Qui vero continentia preludit est, permanet honoris expers,
Oculis in terram defixis, solum Deum respiciens,

Amans discipuli locum, cuius ne dignus quidem

640 Est discipulus iste, qui nunc magister est.

Siquidem potestas loco non dijudicatur.

Tantum apud nos posse invidum!

Sic insidiatur apte structis nequitiiis,

Cum populum aliquem, aut urbem vult percutere.

645 Frater eas tentationes, quas cuique infert, compendiariam

620 **"Αλλοι.** Ita Coisl. Edit. Ἐλλατ.

621 **Οἰδαινούστες.** Coisl. οὐδὲν θορεῖ. Interpres videtur ita legisse, quia jungens οὐδὲν cum νοσούντες, vertit : *Morbo nullo laborantes.*

623 **"Ἡ καὶ ταλαιῶν.** Tullio videtur obscurior Leuvenclaii versio, et ipse reddit : *Quin potius nequitia senes, scelerum pleni.*

634 Τιμᾶρ πάθη. Divus Hieronym. *adversus Joannem Hierosolymitanum* : Natura hominum prona est ad clementiam; et in alieno peccato sui quisque miseretur. **TOLL.**

634 Οὔτος. Coisl. οὕτω.

642 Τὸν βάσκανον. *Diabolum.*

METRICA VERSIO.

Quos terra fructus, vel fretum stomacho ferunt
(Quis mergitur mens, nec locum motus habet);
Unguenta, risus, cantilenarum sóni,
Qui cymbala, strepitusque depositunt pedum.
Libidinis ali calentes ignibus,
Ἄγρι, atque turgidi, nitentes feminis,
Sponsi recentes, ut loquens teneant inodum,
Nondum reclusa nuptiali janna,
Adhuc vel inespitis amoribus dati,
Prius decorē quam virili sint genæ
Pili vestite, nova lanugine,
Corpo quidem, sed inoribus juvenes magis,
Annis vel antiquis repleti, sed malis.
Non carne natī deinde prasunt illiis,
Quos carnis expers spiritus vitæ parit.

B Quæ prava sunt passi, colenda complant,
Patrocinantes sibi malis in exteris,
Licentiam dantes, ut accipiant datam.
Tales quidem illi; forte sed puri magis
Evaiderent, ni splendor obstaret throni.
Nam pejor insanus fit ex potentia.
Honoris expers sed continens permanet,
Fixis hinc oculis, nil videns præter Deum,
Discipuli amans locum, videtur cui minor
Discipulus ille, qui magistrum se gerit :
Siquidem potestas non loco cognoscitur.
Ergone malignus tanta nos inter poteſt!
Sic perfidi dolos struit versutis,
Cum preparat plebem vel urbem perdere.
Non quenque solū tentat, at brevem magis

Νέμον δίδωσι πονηρίας τὸν προστάτην·
Ἐπειτα χαλκὸς χρυσὸν ἡμερώμενος,
Ἡ καὶ χαμαιλέντος ἔκστασις χρόας,
Πίστιν, κατηρῆς ἥδος, αἰχνῶν κλάσις,
650 Φωνὴ βροχεῖα, πιστὸς ἔκσευασμένος,
Νοθρὸν βλάστησα, πάγκον, πλὴν φρενῦς, σοφός,
Τὸ πρώτον ἐν πρώτοις τε τῶν νοντ καλῶν,
Ἐφοιτὸν τὸ σπιτόν, ἢ Σαμουῆλ διπλοῖς,
Σκύμπους ταπενῦς, οὐδὲ ἔλως δεσμούμενος;
655 Τὰ πρὸς κάρηνον παρθένον κιστήματα
Ἄλινη περιστρίγγων τε καὶ σακκούμενος,
Τὰ πρόσθεν εὐχῆς σύμβολα προκείμενα.

Α Ποὺς μὴ τι ῥήμα τῶν ἐμοὶ ἔμοιν;
Οὐδὲ μὲν δυνατόν μη τι καὶ θυμοῦ φέρειν
660 Κύδενον. Ἐπισχές, ἢ τρυφὴν, ἢ τὰς τρίχας.
Τί καὶ τὸ μὴ σὰ, καὶ τὰ σὰ ζητεῖς ἔγειν;
Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν δρίσματα.
Χωρὶς τὰ Μέρρδες καὶ Σιλωκῷ ρέυματα.
Τὰ μὲν γάρ οὖδε γευστά· τῶν δὲ καὶ νόσοι
665 Ἡττώντο πρώτον διγέλψικονομένων.
Διπλοῦν φυτεύεις διμετελῶνα, διστά δὲ
Σπειρεῖς· τὸ δὲ Ἑνδυμόν ἐκ δυοῖν ὑφασμάνον.
Τὰ δὲ οὐδὲ διμοδυγούντα συζυγῆ τίθεις.
‘Ἀπηγέρευτο δ’, εἰπερ οἰσθα, τῷ νόμῳ

Legem nequitiae instituit praesulem :

Tum vero as auro vestitum,
Aut coloris, ad exemplum chamæleonis, mutatio,
Barba, vultus substristis, collis inflexio,
650 Tenuis vox, fideli fabrefactus,
Lentus incessus, in omnibus, præter mentem, sapiens,
Quod quidem primum est inter prima bujus sæculi pulchra;
Venerandum ephod, et Samuelis diplois,
Lectus humilis, neque omnino revinctus,

655 Caput virginum ornameo

Lineo constringens, et in morem sacci compones,

814-815 A fronte orationis indicia præferens.

Quo pacto non proferam verbum aliquod, mihi alioqui insolens?

Haud equidem possim, nedum ira ferre

660 Ludibrium. Aut abstine ab his deliciis, aut capillos exue.

Cur et quæ tua non sunt, et quæ tua habere queris?

Separati Myorum et Phrygum fines.

Separata Merra et Siliœ fluenta.

Illa enim non gustanda : ista vero etiam morbos

665 Vincetab angelο prius mota.

Duplicem plantas vineam, duplicita

Seminatas, indumentum tuum ex duobus est contextum :

Quæ copulanda non sunt, uni jugo submittis.

Erat interdictum, si nosti, a lege,

649 Πάγκων. Non pictor elegantius hypocritam descriperit. Toll.

650 Πιτός. Putat Tollius hic aliquid latere viti. Series enim efficti ad severitatem exterioris habuit aliud quid requiri. Forte γιτῶν τοκευαμένος, sed deficerit metrum.

652 Τὸ πρώτον. Quod quidem, id est, quæ sapientia. Tollius putat hunc versum ad sequentem potius referendum, quam ad antecedentem vocem sapientias, et ideo sic verit: Quodque in his, quæ nunc pulchra habentur, primum est, ephod venerandum, id est, episcopalis dignitatis insignia, quæ nunc omnium autim oculisque pulcherrima rerum videntur.

654 Σκήμπονος. Int. Scipionem, minus recte : melius, lectus, vel sella humilis.

655 Κοσμημάτων. Coisl. κοσμήματα. Tollius retinet κοσμημάτων.

656 Λίνων. Coisl. αἰλῶν, et sic videtur legisse interpres : Valde constringens. Toll. λινῷ, a λινοῦς,

estque lineum reticulum, quo virgines capillos colligebant.

657 Τὰ πρόσθια. Exterius prectionis signa omnibus proposita.

658 Πώς μὴ τι ῥήμα δῆμα. Sic carm. seq., vers. 19.

660 Η τρυφὴν. Truphē hic Tollio sicutam illam modestie speciem, vel etiam nigram tunicam significare videtur, cui Maximus, quem bic tacite perstringi prolixioribus liquet e capillis, ἀνδιστρόπτero. Non enim coma istius modi philosopho conveniebat Christiano : unde et carm. præc. ea ipsi abhita dicitur, cum ad sedem Constantinopolitanam aspiraret. Vide infra, vers. 686.

662 Χωρὶς τὰ. Freqvēs bujusce adagii usus apud Gregorium.

663 Τὰ Μέρρδες. Mara fons aquæ amara, Exod. xv. 23.

666 Διπλοῦν. Vide Debi. xxiii.

METRICA VERSIO.

Nequitiae legem statuit antisitem. Tunc apparenti æs fulget auro menties, Vel et chamæleontis incertus color ; Tunc barba, tristis vultus, inflexum caput, Submissa vox, fideli arte conditus, Pes latus, animus præter omnino sophus, Primum quod inter prima nunc fulget bona : Ephod verendum, sacra Samue lis toga, Humilis nec omni parte vestitus torus ; Lino coronans virginum frontem levi, Ruditisque sacci more compones caput, Precationis signa vultu præferens.

B Qui non loquar verbum, insolens quanquam milii ? Nec ista possum ferre, nec ludibrium Ira. Voluptatem repellas aut comam. Cur vis habere quod tuum, et quod non tuum ? Sunt limites Phrygum atque Myorum procul; Fluente Merra vel Siliœ differunt. Non hac quidem gustanda ; sed motis prius istis ab angelο recedebat dolor. Vineam seris tu duplīcē; duplīcē jacis Semen : duobus tunica confatur tua. Non copulanda subligas uni jugo. A lege, quæ uiores abborret duplices,

Νῦν δ' οἶδεν ἔστι τοῦτο, καὶ τῷ προστέρεδε;
 Ἀρ' ἔστι καὶ πάλιξε τι τερπνῷ πλάσματι
 700 Σπουδῆς μετρῷ· καὶ γέλως ἐν δακρύσι.
 Γαλῆν καθίζει μόθος εἰσω πατάσδος·
 Νύμφη γάρ εἴκε, νυμφικῶς ἔσταλμένη·
 Ἐδνα, κρότοι, γέλωτες, ἦν ματρός γάμος.
 Ή δ' ὁσαν μὲν διατρέχοντ' ἐν τῷ μέσῳ,
 705 Νύμφη μὲν ἦν, γαλῆ δέ τῷ φανέντι γάρ
 Ἐπιδραμοῦστι δεῖπνον είχεν, οὐ γάμον.
 Τούστοις ἔστι πάδες νέδος διδάσκαλος.
 Τὸν γάρ περφυκὸς οὐ ταγεῖς μελισταται.
 Ἀλλ' εὐστροφὰς τις οὗτος ἐν τοῖς πράγμασιν,
 710 Οὐν οὐκ ἀπανεῖ, ἀνελής τε προστάτης

Α Τρίβων πολαῖῶν καὶ νέων κινημάτων·
 'Ο δ' εὐεσθῆς μὲν, χρήσιμος δ' αὐτῷ μόνῳ.
 Τίς ταῦτα φρονεῖ; οὐδὲ λίαν κακότροπος!
 Οὐδεὶς γάρ ἔστιν, δοτες αὐτῷ ζῆ μόνῳ,
 715 Οὖτ' οὖν καλῶν τις, οὐτε μὴ τῶν κειρόνων.
 'Αλλ' ὥστερ οὐτος, οὐ τύχοι σπάσας, ἀλλ
 Εθναδίας μετέσχεν, η δυσαδίας,
 Οὐσιώ τάχιστα τοῖς πέλας ποιούμεθα,
 Καλοῖς μὲν ἔστον, τοῖς κακοῖς δὲ καὶ λιαν.
 720 Μάλλον γάρ εὐμήμητον τι πονηρά.
 Εἰ δ' οὗτος ήμιν καὶ πρόσδορος ἡν τύχοι,
 Εἰ μὲν κάκιστος καὶ πονηρας πλέος,
 Τοῦτος δὲ καὶ νῦν, δάμνον δρεγειν τῶν ξύλων·

Nunc autem quale illud est, et cui simile?
 Licet profecto jucunda quadam fabella ludere
 700 Eiam in re serie: locus est risui in lacrymis.
 Felem collocat fabula in thalamo nuptiali.
 Erat enim sponsa similis, et instar sponsae, ornata:
 Αδεράν μεντρα sponsalis, plausus, risus; splendidae erant nuptiae.
 Illa autem, ut vidit murem transcurrentem in medium,
 705 Sponsa quidem erat, sed felis. Nam in conspectum
 Murem irruens, cennam habuit, non nuptias.
 Talis est spurius quisque doctor.
 Quod enim natura insitum est, non facile mutatur.
 At iste, quem non laudas, mira est in negotiis
 710 Agilitate, absolutissimumque præses
 Viarum antiquarum, et recentium motuum.
 Alter autem pius quidem est, sed sibi utilis soli.
 Quis hæc sit? quam is est improbus!
 Nam nemo est, qui sibi soli vivat,
 715 Sive ex honorum sit numero, sive ex malorum.
 Sed quemadmodum aer iste, quidquid traxerit,
 Illius fragrantie fit, aut fetoris particeps,
 Sic celerrime exemplis proximorum fingimur,
 Bonorum quidem minus, at malorum ut plurimum.
 720 Facilius enim imitabilius nequitia.
 Quod si nō nobis antistes fuerit,
 Qui pessimus sit et nequitiae plenus,
 Id nunc etiam fieri videmus, ut rhamnus lignis imperet;

699 Ἀρ' Εστο. Sic supra lib. i, sect. 2, carm. viii, vers. 232, etc.
 702 Νύμψη γάρ εἴκε. Sic legendum videtur.
 Edit. εἰς, et Coisl. νύμψην.
 703 Τὸ τῷ περιφερόει.
 Naturam expellas furca, tamen usque recurret.
 HORAT. Epist. I, x, 24.
 710 Ἐντελῆς. Omnibus numeris absolutus. Coisl. Λνεολῆς. Ita legi Leuvenchius. legia antistes.
 711 Τρίβων πατάῶν. Viarum antiquarum; id est, novit hic artes animos tractandi, prout hoc vel illo modo moventur, tam veterum, seu Catholiconrum, quam novorum, id est hereticorum, Ariannorum et Apollinaristarum, qui recentiores sunt: sic infra, vers. 759. TOLL.

712 Ο δ' εὐεσθῆς μέτρ. Scilicet Gregorius nositer quem ut nimis praefractum et severum ferre non poterant. TOLL.

716 'Αλλ' ὥστερ οὐτος. Vide tom. I, pag. 47.

718 Οὐτον τάχιστα. Το ποιούμεθα, a ποιον bie derivatur, id est, eadem qualitate imbuo, assimile reddo, efformo, effingo. In primis hoc in aere locum obtinet. TOLL.

720 Μᾶλλον τάρ. Sic et supra vers. 511, et lib. i, sect. 2, carm. ii, vers. 125, etc.

721 Τύχοι. Coisl. τύχος.

723 Πάγων. Aliudit Gregorius ad illud Jud. ix, 15: Egrediator ignis de rhamno, et devoret cedaros Libani.

METRICA VERSO.

Hoc quale nunc est, quæve comparatio?
 In seris hic fabulam gratam licet
 Miscere : risui vel in lacrymis locus.
 In nuptiale ponitur fite torum
 Sponsas figuram felis et cultum gerens;
 Plausus, cachinni, dona ; splendent nuptiae.
 Curente vero mure forsana per domum,
 Uxor quidem, sed felis, in prædam statim
 Insisti, habeque prædium, non nuptias.
 Taliς videtur quisque doctor spurius.
 Mutatur agere quidquid innatum viget.
 At iste quem non prædictas, negotiis
 Versatur agilis, et peritus dirigit

B Motus velutost, et novas præses vias.
 Est sanctus alter, at sibi soli utilis.
 Quis ista dicit? Quam malus! quam perfidus!
 Non est enim, qui vivat unice sibi.
 Sit vel bonos inter, vel inter improbos.
 Sed sicut aer iste, quidquid traxerit,
 Fetoris aut fragrantia fit particeps,
 Sic proximorum moribus cito fingimur.
 Bonis quidem minus, malis ut plurimum.
 Ad instar eteum flectimur noxæ magis.

Si talis imponatur antistes gregi,
 Qui sit piaculis repletus pessimis,
 Est cateras rhamnus gubernans arbores;

Εἰ δὲ κράτιστος, ἀδηνὸς ἐν στύλῳ πυρὸς
725 Ἡγουμένῳ πορεύεται Ἰαράπη μάγος
Πρὸς δὲ ἅπαντες σπεῦδομεν γῆν ἀπίδοσι,
Καὶ μὴ κυκλῶν τις, μηδὲ ἄγροπλος ὡς τύχοι,
Πρωτεὺς σφιστής εἰς εἰλοπάς μορφωμάτων,
“Η καὶ Μελάμπους, ή τις ἀλλος ἀστατος,
730 Ηὔστον τὰ πάντα φρδίως τυπούμενος,
Πρὸς τὴν ἀπάντην ἀδρόν καταστροφήν.
Πώς οὖν δηρηστον, εἰπέ μοι, τούτον καλεῖς,
Πρὸς δὲ βλέποντες βελτίους γενοίμεθ’ ἂν;
“Η πῶς ἀριστὸν προστάτην καὶ δεξίον,
735 Πρὸς δὲ βλέπων σὺ, τούς ἀμούς διαπένεις;
Τό τοι περιττὸν καὶ πρόσαντες τοῖς σφοῖς.”

Quod si optimus, rursus columna ignis
725 Praeante, magnus Israël profiscitur,
Ad quam omnes properamus terram spei,
Quamvis non sit in circulis et io foro multum versatus,
Proteus sophista ad furtivas formarum mutationes,
818-819 Aut etiam Melampus, aut aliud instabilis,
730 Facile se ad omnes formas effluggens,
Quemcunque evenierit subita rerum mutatio.
Quemodo ergo, dic mihi, inutilē illum vocas,
In quem intuentes erimus meliores?
Aut quomodo optimum et gnavorum antistitem,
735 Ad quem tu respiciens, meos despisi?
Nimia profecto garrulitas odiosa est sapientibus;
Ingenua autem oratio ad persuadendum apposita.
Sis ille tu, ut tuus fert animus, ego hic ero.
An pictorum tibi præstantissimum ille videtur,
740 Non qui viva pingit simplicibus coloribus,
Ut Zeuxis quidam, aut Polycletus, aut Euphranor,
Sed qui floridus et nonquam umbrosis
Coloribus informia exprimit corpora,
Quales Callimachus et Catulus fuere, ut mihi quidem videtur,
745 Qui vix imaginae imaginum efficiebant?
Talis est omnis homo versutus.
Hec si considerares, in inveniendo antistite laborem susciperes.
At quam parum laborasti! erubesco.
Veluti ratiocinatore esse antistitem existimares.

727 Χυλῶν. Sic Coisl. et Leuvenclaius, probat Tolius. Edit. χυλον, turbulentus.
729 Μελάμπους. Qui et ipse in variis se figuris mutare uoverat, ut in fabulis est. TOL.
730 Πάτον τὰ σάρτα. Ita carm. preced., vers. 710.

736 Tō τοι. Coisl. τί το. Quid? Num nimia garrulitas, quae sapientibus est odiosa, an vero ingenua oratio ad persuadendum magis idonea tibi videtur? Vide infra, vers. 763, etc. TOL.

738 Σὺ γέρων. Coisl. σύ. Suspicatur et quidem recte Tolius legendum ἔχεντος εἴη, ὃς σὺ γῆς, εἰς illę qualem eum prædictas.

742 Παγασθίος. Apricis coloribus. Leuv.

743 Αμφορα. Anima carentia, quae corporis for-

A τὸ δὲ εὐτενὲς μάλιστα ποντινότατον.
Ἐκεῖνος εἶης, ὃς σου φρήν, οὗτος δὲ ἐγώ.
“Η καὶ γραψέν δρυστος οὐτές οι δοκεῖ,
740 Οὐχ δὲ γράφεις κινούμεν” ἀπλοὶς χρώμασι,
Ζεΐξεις τις, ή Ποιούλειτος, ή τις Εὐφράνωρ,
‘Αλλ’ δὲ μὲν ὀνθηραῖς τε καὶ παντασίοις
Βαραῖς δμορφα σώματ’ ἔξεργάζεται,
‘Ον Καλλίμαχος, καὶ Κάλατς ἥστην, ὃς δοκῶ,
745 Μόγις γράφοντες εἰκόνας τῶν εἰκόνων;
Τοιούτος ἐστι πάς ἀνήρ πολύτροπος.
Ταῦτ’ οὖν ὅρων ἔκαμνες εὑρετην πομένα.
‘Ος μικρὸν ἐπούδακας! ἐγκαλύπτομαι.
“Μετεπερ λογισθήν ἐσκόπεις τὸν προστάτην.

ma est et vita, qua destituantur εἰκόνες τῶν εἰκόνων. TOL. Τοι. Αμφορατα σώματα ἔργάζεται.

744 Καλλίμαχος. Vide, si vis, Pliniūm in Historia naturali, ubi fuse de pictoribus tractat et disserit.

746 Πολύτροπος. Protei instar mutabilis, nunquam idem, chamaeleon passim colores mutans, ut paulo ante dixit. TOL.

748 Ἐγκαλύπτορας. Quod solebant il facere qui pudore afflicabantur. TOL.

749 Οὐσεπερ λογισθήν. Id est, qui tantum curam generali reditum Ecclesie: cujusmodi homines astutos et vafrōs esse oportet, ut supra, vers. 709, εὐστρέφονται τοῖς πράγμασιν.

METRICA VERSIO.

Sed si bonus adest, rursus ad lucem novae
Ignis columnæ, vadit ingens Israël,
Ad quam citato pergitum terram spoi,
Licit in foro vel circulis non sit frequens,
Proteus sophista formam ad omnem mobilis,
Melampus alter, alter aut. instabilis,
Mutatus alternas figuræ induens,
Cum subita rerum venerit conversio,
Qui, dic mihi, virum voces inutilē,
Quo quisque viso fit statim præstantior?
Gnarume dicis optimumque presulem,
Quem tu videns, repente nostros despisi?
Nam nūmia displicer loquacitas sopho,

B Simplex sed est loquela suadendi potens.
Hunc esse contendo, ille sis tu, si velis,
An tibi videtur esse pictor inclytus,
Non qui colore viva pingit simplici,
Polycletus, aut Euphranor, aut Zeuxis nouus;
Qui floridis vero, nec umbriosis quidem
Informē corpus exprimit coloribus,
Callimachus alter et Catulus, ut sentio,
Qui vix imagines dabant imaginum?
Talis profecto qui ibet vir calidius.
Hec cogitans, labore multo quereres
Antistitem. Sed prou pudor! Quæ tarditas!
Ratiocinatore esse credis presulem,

750 Κόπρων μέλει σοι, μεζόνων δ' ἔμοι λόγος.
 *Ἐν ἑστώ τοῦδ' ἔργον ιερέως, καὶ μόνον,
 Φυγάς καθαίρειν ἐν βίᾳ τε καὶ λόγῳ,
 *Ἄνω φέροντα ἐνθέσις κυνήματι,
 Γαληνὸν, ώψιν τε, τὰς θειάς μόνας
 755 Ἀκριδίωντος ἐμφάσις τυπούμενον·
 *Ωσπερ κάτοπτρον ἐνδοθεν μορφούμενον·
 *Ἄγνας τε πάκτυαι προσφοράς ὑπέρ τάκνων,
 *Ἔως δὲ αὐτοὺς προσφοράν καταρίσῃ.
 Τὰ δ' ἄλλα ἀφεῖσι τοῖς τάδ' ἐντελεσθροῖς.
 760 Οὕτως δὲ ημῖν ἀσφαλῶς ἔχει φίος.
 *Ἐπει δὲ σοι μέγιστον τὴν παρῆσται,
 *Ἐστω μὲν ὁδὸς ἐμοὶς φαίνεται βραχὺ,

A Εἰ σὺν λόγῳ τε χρώμεθα, καὶ μετρός.
 "Οὐμός ἀκουστον, ὡς ἔχει· τοῦ γάρ σοφοῦ
 765 Πλέον τὸ σιγόν, ή τὸ σὸν περιτέρον.
 Καὶ σοῦ μὲν ἑστί· καὶ τὸ θάρσος, ὡς θάρσος·
 Τοῦ δ' εὐγένεια καὶ τὸ συντελεῖν λόγον.
 Εἰ ποὺ δὲ καὶρὸς ἐμπέσοις παρῆσταις,
 "Οφεῖς μαχητὴν τὸν πράον, καὶ πηλίκος
 770 Ἐστὶ κατορθῶν, τηνικάπτει γνωρίσαις.
 Γνώστη τί κέρκωψ, καὶ τί βρυχάσαι λέων,
 "Οταν τὸ μὲν σὸν ἐκπινήτην ἀνθρώπων,
 Κάρπιτοντος εἰς τὴν τοῦ κακοῦ συνειδότες,
 Ό δὲ ὃν δληπτὸς λαμβάνηται φρέδων.
 775 Τρόπου γάρ οὐδέν εστι πιθανότερον.

750 Stercora tibi sunt curae : ego majora euro.
 Unum opus sit sacerdotis, et solum.
 Ut vita et doctrina animas expurget
 Sursum ferendo divinis motionibus,
 Tranquillus, mente sublimis, ac celestibus tantum
 755 Sine macula illustrationibus informatus,
 Veluti speculum, cui intus formæ imprimitur;
 Puras etiam pro filiis oblationes offerat,
 Donec eos munus offerendum perficiat.
 Cætera autem, iis, qui ea tractare idonei sunt, relinquantur.
 760 Sic sane vita nostra secure traducatur.

Sed quia permagnum tibi quiddam videtur dicendi libertas,

Esto sane; nec ego illam parvi-facio,

Si cum ratione et modo illam usurpemus.

Audi tamen quomodo se res habeat : sapientis

820-821 765 Praefat silentium tua illa evagatione.

Tibi confidit idem est ac temeritas :

Sun vero illum ingenua verecundia ad finem sermonis faciendum impellit.

Sin autem tempus contigerit libertatis,

Videbimus eum, qui mitis est, insignem esse præliatorem, et quantum

770 Praebeat, qui ex animo rem agit, tandem senties.

Nosces quid sit simia blandiens, et quid leo rugiens,

Quando humana tun expuerit eloquentia,

Dejicitene in terram mala conscientia,

Et cum is, qui irreprehensibilis est, facile accipietur.

775 Moribus enim nihil ad persuadendum efficacius.

751 **Erētōtō τοῦδ' ἔργον. Sic Coisl. Edit. ἐν ἔργον ἔστι τοῦ.*

752 *Φέροντα. Ita Coisl. Edit. φανίντα.*

758 *Προσφορά. Divinam oblationem perficiat :* sic Tollis, qui προσφοράς interpretatur de oblationibus et sacrificiis precum pro populo, qui τέκνα episcopi. Προσφέρων vero, inquit, de sacrificio Missæ dicitur. *Sic et noster carm. præc. vers. 550.*

531 : Οὐδὲ δυσον λατρειῶν μιαν θεῖη προσενεγκειν, Ne ita quidem ut vel unum sacrificium Deo offer-

rem.

763 *El. Coisl. ἥ.*

764 **Οὐμός. Coisl. δημος δ'. Mox τοῦ γάρ σοφοῦ.*

Sic infra, carm. xxxiv, vers. 41, 42.

METRICA VERSIO.

Stercus tibi, majora sunt curae mibi.
 Opus sacerdotis, sit unum, moribus
 Sanctoque verbo pura reddere pectora,
 Mentes piis ferendo sursum motibus :
 Tranquillus, animo celsus, ac celestium
 Formatus almis lumen splendoribus,
 Speculum velut, formas quod intus suscipit,
 Munus etiam pro filiis purum offerat,
 Dum munus ipsos offerendum preparat.
 Idoneis tractanda dentur cæstra.
 Sic nostra sane vita tuo transeat.
 Sed verba magni cum tibi sint libera,
 Esto quidem ; nec illa parvi pendimus,

B Si ratio, si modus loquentem dirigat.
 Audi tamen, precor, rei statum ; sophus
 Silendo plus, quam tu vagando, prævalet,
 Tibi temeritas est, loco fiducia ;
 Tacere novit ille pra modestia.
 Si liber tempus loquendi venerit
 Bellator insignis aderit, qui mitis est,
 Quantumque valeat strenuum cor senties.
 Quid simia agnoscet, leo vel rugiens,
 Cum conspuerit tua levis facundia,
 Humi mala sternente conscientia,
 Cumque facile acceptus erit expers criminis,
 Nil moribus enim suadet efficacius.

Ούτως Ελαττὸν κάθιστό δὲ τρίβων ἔχει·
Οὐος δὲ λαρκρός ἀν μάστος καθέσται,
Ἄλλοτρίαν τράπαζαν ἐκκαρποῦμενος,
Περιφρονῶν διπνατας, ὡς ἀμβιλώματα,
780 Τοσούνον, δυος αἵτης περιφρονήτεος.
Ἐν τούτῃ ἔχουν φράσαγμα λαμπράν τὴν πόλιν,
Ἐρ' ϕε δει καὶ μᾶλλον ὅλωσθαι κακῶς.
Πλείους γάρ σθν δημιουργεῖς τοὺς κακούς.

Κάκων δὲ εἰς ποτ' ἀστικῶν μὲλουν πλέον
785 Κάνθωνος ἄλιτησον ἀγροκίον φέρεν;
Ἄλλη ἔστιν, δωτερὴ ἔστι, καὶ οἰκῇ πόλιν.
Τί ταῦτα; πώς μη τάντα συμπρέττε κακοῖς;
Πῶς δὲ εἰδρυμοῦσι μή σαφῆς διαυθος ἦν;
Πάσχουσι γάρ τι καὶ τοφοὶ τὸν οὐ σοφῶν,

A 790 Ὄταν κακοῖς μὲν εὑρῇ τὰ πράγματα,
Λυπρὸν δὲ ἔχωντοι κατορθῶντες βίον.
Ἡ τοῦτον διατον, διστερὴ τὸν ζάπη τινί.
Πάντα στρεφοῦσῃ, μικρὸν ἐκκλινάντα τι,
Πάντων δινος τε καὶ κάτω δουνυμένον,
795 Ἐν ἀσφαλεῖ τὰς βραχίας ἡμέρας
Θέσθαι, τὸ γῆρας δὲ ἐν καλῷ στῆσαι τέλει.
Θρόνους μὲν οὖν βούτε, καὶ τυραννίδας,
Τύμεις, ἐπει καὶ πρῶτα ταῦθ' ὑπὲν δοκεῖ.
Χαρούστε, ὑδρίζοτε, πατριαρχίας
800 Κληροῦσθε. Κόσμος ὑπὸ εἰκέτω μέγας·
Τόπους ἀμελεῖσθ' ἐκ τόπων· τούς μὲν κάτω
Βάλλοτε, τοὺς δὲ ὑφοῦτε· ταῦθ' ὑπὸν φέλα.
Χωρεῖς· ἐγὼ δὲ συστραφήσομαι Θεῷ,

Sic et in hac parte veterator succumbit;
Verumtamen inter alios insignis sedet,
Aliens mensa fruens,
Despiciens omnes, velut abortus,
780 Tantum, quantum ipse despiciendus est,
Unum hoc habens, quo se jactet, inclytam civitatem,
Quia ipsa de causa tibi male pereundum est.
Plures enim sic efficiunt malos.
Asinus autem quis unquam urbanus pluris alio
785 Asino, qui rure degit, fieri voluit?
Asinus enim semper est asinus, quavis in urbe habitat.
Uiquid haec? quomodo ista pro impiis non faciant?
Quomodo autem viris probis non certa perniciose sit?
Patiuntur enim quidquam sapientes, quod non est sapientium,
790 Cum malis secundae res flunt,
Et virtutem excolentes tristiter agunt vitam.
Optimum sane illud est, tanquam in tempestate,
Quae omnia perturbat, paululum deflectendo,
Dum omnia sus deque voluntur,
795 In tuto paucos dies
Collocare, et senectuti tranquillum finem statuere.
Thronos quidem igitur habete, et tyrannides,
Vos, siquidem haec vobis prima esse videntur.
Valete, insolentes estote, in patriarchatus
800 Sortes mittite. Magnus hic mundus vobis cedat,
Ex aliis in alias sedes migrete; vos dejicite,
Ihos attollite. Hec vobis grata sunt.
822-823 Pergite; ego ad Deum convertar,

776 Οὕτως. Sic et in hac parte orator tuus, rei perirrūm faciens, superabitur.

778 Άλλοτρος. Nempe Ecclesia Constantinopolitanā quam invaserat, fructus carpens.

780 Τοσούτορ, δορ. Tanto omnes, velut abortus, habens contemptū, quanto ipse habendum est.

782 Εἰδρυούστοις. Recte virtus tramite graden-sibus. Sic eum interpretandum.

799 Χαρούστε. Ita supra, lib. i, sect. 2, carm. xv, vers. 457, 158.

801 Τόπους διελθούτοις. Id est, per me vobis licet episcopatus mutare, et ex una in aliam urbem transire; licet id mihi viito verteritis, νόμους στρέψοντες, ut carm. praeceps. De Vita sua ait τούς πάλαι τε θνήτοτας, veluti canonibus prohibitum. Non ego tam severe vobis dic agam, cum haec leges exoleverint. Ibid. τούς μὲν κάτω, ut me et Paulinum; extollite vero Nectarium et Flavianum.

803 Εγὼ δὲ διστραφήσομαι. Vide carm. praeceps., vers. 1042 et 1040.

METRICA VERSIO.

Sic ista et in parte veterator deficit;
Insignis autem ceteros inter sedet
Lauto apparatu non suze mensa fruens;
Omnies, abortivos velut, faciens nihil,
Quantum mereor ipse vilis despici,
Cui nulla claram præter urbem gloria,
Fatalis unde casus impedit tibi.
Sic nemo plures improbus facis improbus.
Quis unquam asellus civitates incoleus
Quasiūt asello pluris esse rustico?
Est semper id quod est, et urbis incola.
Quid ista? Quomodo malos non adjuvant?
Qui non fit inde certa perniciose boni?
Patiuntur uouum non sopborum qui sophi,

B Dum rebus improbi fruuntur prosperis,
Tristisque vita pertrahunt recti dies.
Hoc optimum certe, velut quando furit
Procella vertens cuncta, cunctaque fluctibus
Sus deque strident mota, flexu parvulo
Servare paucos in loco tuti dies,
Lætumque canis crinibus finem dare.
Thronos habete, vel tyrannidis decus,
Praeclara vobis ista quando comparent.
Valete, date vos probra, sortem mittite
In solia. Vobis codat orbis maximus,
Mutate sedes; alteris stratis humi,
Tollantur alteri. Ista vobis grata sunt.
Vos ite; me delectat amplectat Deum,

Ως ζῶ, πνέω τε καὶ πρὸς ὃν βλέπω μόνον,
805 Ως πρὸς γενέσαν μ' ἡ τεκοῦ ὑπέσχετο,
Ως κίνδυνος τε συνῆψαν, καὶ νυκτὸν χάρις.
Τὸντο τε θύσανοῦ καθαρὰ κινήματα,
Ως γοῦν ἐπεικόν, προσκαλῶν μόνη μόνον.
Ταῦτα πρὸς ὄμβρος τοὺς κακοὺς ὑπὲρ καλῶν,
810 Οἶς εἰς τις δύχεται, εἶρεν, δῆται, λόγος.
Τὰ δ' ὅλα ἔκειθεν, ὡς φίλοι, λελέξται·
Εἴλη δέκτηριν τὸν, εἰ δοκεῖ, λόγον,
Βραχὺν μὲν, ἀλλὰ χρήσιμον, δέξασθε μου,
Ως οἱ πατρίρας λαμβάνοντες ἐν τελεῖ
815 Θυνάς, ἐπισκήψεις τε μνήμης ἀξίας·
Μετ' ἀς λόγος τε οὐδέτερος ἔξακούεται,

A Ω καὶ πλέον μένουσιν ἐν βάθει φρενός.
"Αλλον τιν'" εἰ λάθος τε Γρηγόριον, φίλοι,
Φείδωσθε μᾶλλον· εἰ δὲ μὴ, τὸ δεύτερον,
820 Εἴησθε καλοὶ κάγαβοι τοῖς πλησίον,
Τριῶν τε αὐτοῖς, οἱ τέως διμέρονες,
Ἐπεις κρατεῖσθε τοῖς θεοῖς πανήμασιν.
"Ην τ' αὐτὸν ἐπούδασθεν εἰρήνην, δεῖ
Στέργονται, ἀφέντες τὰς ίδιας ἀρρώστιας,
825 Υφ' ὁν τὸ κοινὸν ἐκταράσσεται διδίλια.
Κάγω παρήσαν τούμδον, εἴτε τι πλέον
"Ἄλλον φρονοῦμεν, εἴτε μ' ὁ μαχρὸς χρόνος
Ποιεῖ τραχύν τε καὶ τὰ πλεῖστα δύστροπον,
Εἴτε οὖν πεπληγμὸς ἐκ μέθης τὸν νοῦν μόνον

Cui vivo et spiro, ad quem unum respicio,
805 Cui, priusquam nascerer, mea me mater promisit,
Cui pericula me devinxerunt, et noctium grata.
Illi consecrabo animi puros motus,
Quantum fieri poterit, solus cum solo colloquens.
Haec ad vos improbos pro bonis:
810 His si quis offendatur, invenient, quem querit, oratio.
Cetera autem inde digressis, amici, dicentur.
Interea velut quādūlam discedentis, si videtur, orationem.
Breve quidem, sed utilem, accipite,
Tantquam paternas excipientes extremas
815 Voces, et admonitiones memoria dignas:
Post quas nullus sermo amplius auditor,
Quo et magis hærent in una mente.
Alium quenpiam si accepteritis Gregorium, amici,
Parcite magis; si mittas, alterum hoc superest.
820 Este honesti et boni erga proximos,
Et erga vosmet ipsos, qui catenus concordes estis,
Quatenus parentis iisdem cupiditatibus.
Pacem, cuius ego studiosus fui, semper
Olligite, dimittentes alter alteri infirmitates,
825 Quibus orbis misere perturbatur:
Et ego dimittam quod in me peccatum est, sive quid amplius
Aliis sapiamus, sive me grandis ætas
Efficit asperum et in plerisque morosum,
Sive ex temuletia mente Iesus solus,

830 Ως κίνδυνος. Tempestatis scilicet, ut fuse
eodem carmine exponit. Ibid. *τυγχάνεις*. Ad
castitatis amorem in somniis excitatum se fuisse
narrat Gregorius infra carm. xlvi. vers. 229.

807 Τούτη τε θύση τοῦ. Coisi. τούτη τε θύση μοῦ.

808 Ταῦτα πρὸς ὄμβρος. Ad presbyteros haec di-
cuntur, de quibus fuse agit infra carm. xxx., v. 83, etc.

810 Οἶς εἰ τις. Coisi. ὡς θ' δοτεῖ.

811 Ἐκεῖθεν. *Inde digressus*, id est, in alia via.

818 Άλλοι τοι. His verbis patet nondum Nectariūm Constantinopolitanū Ecclesie designatum
fuisse antistitem, cum haec caneret Gregorius. Sic et supra carm. vii. vers. 5 et 6:

Ἄλλοι εἴρησθε ἀντί ἔμοι, τημέστε.
Τὸ σεπτέντην ἡμίν την Πνεύμα τῷ συνηγορεῖ.

METRICA VERSIO.

Cui spiro, solum lumen ad quem dirigo,
Cui nasciturum sancta me vovit parentis,
Cui me periculum vinxit, et noctis favor.
Huic pura sacraṇs qua moventur spiritu,
Solum alloquar ego solus, in quantum licet.
Haec dicta vobis, improbi, siut pro bonis:
Si cui molesta verba, quem quarunt, habent.
Dicentur binc sumptis, amici, cetera.
Sicut abeuntis has loquelas, si placet,
Breves quidem, sed utiles capescite,
Tantquam paternas colligentes ultimum
Non tace vobes destruendas temporis,
Post quas nihil quod audiatur jam manet:

PATROL. GR. XXXVII.

*Si alium pro me reperistis, huic honorem habete.
Venerabilis mihi Spiritus, cuius portes sustine.*

B Ην τ' αὐτὸς. Qua de re infra, carm. xv.
vers. 35. Exsequitur autem id fusius carm. praece.,
cum iu Paulini causa, post Meletii mortem, episcopi
mirifice inter se contendenter, aliquique alii contra
Gregorii sententiam Antiochia episcopum substi-
tuerent. Vide supra carm. x., ad Constantiopolita-
nos sacerdotes, ubi, quod uestrī se parte vel Orientalium,
vel Occidentalium adjungere voluisset, per
inviam sedea sua ex expulsum queritur. TOLL.

825 Υφ' ὁν τὸ κορόν. De eorum dissidiis or-
bem terrarum incendiens agit infra carm. xvi.

829 Εἰτε οὐρὴ πεπληγῶς. Familiare hoc non

Quo magis in imis stent repositæ mentibus.
Gregorius alter forte si quis obvius,
Parcite magis; sin aliter, hoc unum manet,
In vos benigni, velut et erga proximos
Estote, qui lovetis hanc concordiam,
Quæ turpiter vestra favet luxuriae.
Hoc semper, a me pacis optatum bonum,
Amate; nulla jam memoria sit super,
Quibus miser turbatur orbis, criminum.
Libens remitto damna, sive catores
Vincam sagacitate, sive grandior
Nos reddit ætas moribus nimis asperos,
Seu mente solus Iesus ex vino nimis

830 Μέθη τετράσθαι τούς δεινούς οἰοματ.
Νομίζεσθαι, ώς βουλεσθε. ΙΔήμε μέμνησθε μου
Τοῦ πολλὰ μοχθήσαντος ἐν φίλων τρόποις,
Καλὸν δ' ξυνος τὸν λογισμὸν προστάτην,
Το τ' ἔκλινον με τῶν κακῶν γῆρας τόδε·
835 Οὐτω τάχ' ἀν μοι τῶν φίλων σπείσαιτο τις,
Πάλης θανούσης, ἢ γενόντος συνέρχεται.

III. Elē ἐπισκόπουν.

*Ω θυσίας πέμποντες ἀναμάκτους, λερῆς!
*Ω φυχῶν ταμιαὶ μεγαλύδεις! *Ω μεγάλου
Πλάσμα Θεοῦ χέρεσσον ἐν ὅμετέρων φέροντες!
*Ω θεὸν ἀνθρώποις μέγ' ἔξοχον εἰς ἐν ἀγοντες!

830 Obrutus vino abstemios arbitror.
Statuite, ut vobis liberari. Verum mei memores estote,
Qui nulla passus sum in amicorum moribus,
Praeclarum vero patronam habens rationem,
Atque hanc ipsam senectuteum, quae me bis solvit malis;
835 Its forsitan mihi amicorum quispiam reconciliabitur,
Extincta lucta, quam invidia comitatur.

824-825 XIII. Ad episcopos *.

O qui victimas emittitis incruentas, sacerdotes!
O animarum custodes incliti! O qui magni Dei
Figmentum manibus vestris gestatis!
O qui hominibus summam Dei majestatem conciliatis!
5 O mundi fundamenta, vita lumen, columenque doctrinæ,
Initiatores lucide et aeternæ vitæ,
Christiferi, soliis optimis insidentes,
Sublimes, theatris gaudentes speciosiss.,
Scenobataz, pedibus innixi ligneis,
10 Leniter hiscetes in personis alienis,
In his autem, que interioris pietatis sunt, similes omnibus!
Vos quidem, ludite, ut et luditis non decenter,
Grandia loquimini, valde futile agite.
Evidenter etiam simul malum me et exitiosum virum
15 Omnes simul existemitis, longeque a vestro choro
Removeatis, ferientes cilissimis tellis,
Apertis, et quod magis vobis placet, occultis;

* Scriptum an. 381. — Alias Bill. 12, p. 81.

ebris modo, ut sobrii sibi ipsi videantur, aliosque
vino madios et bene potos existiment, sed et
ictero laborantibus, qui cum ipsi flavo colore suf-
ficiunt, ceteros omnes eodem infectos videre sibi
videntur.

836 Πάλης θανούσης. Extincto jam de sede
Constantinopolitanis dissidio que invidiae materia
fuerat : seu potius civiliter jam mortuo vestro, cui
invidiebat, Gregorio. Vide carm. præc., ver. 1851. TOLL.

XIII. Tit. Elē. Tres Regg. Pr̄p̄.

A 5 *Ω κόσμοιο θέμεθλα, βίου φόδος, Ἐρμα λόγιοιο,
Μυστοπόλιοι Σοῦς ἀτελευτῆτοι φαινῆς,
Χριστοφόροι, θύκοισιν ἑνεδριώντες ἀρίστοις,
Τύμπλα, θεάτροισι γεγηθότες εὐπρεπέσσοι,
Σχηνοδάκται, κώλοισιν ἑρεστάτες ἐνίλινοισιν,
10 *Άδρανέως χάσκοντες ἐν ἀλλοτρίοισι προσώποις,
Εὔτεβην δοσι δὲ τὸντος, δύμοια πάπιν ἔχοντες!
Τυμές μὲν παιζόντες, τὰ περ καὶ παιζεῖταις αειχῶς,
Καὶ οσαρδὸν φέργοντοσθε, τὰ δὲ βρέπεις ὡς μάλ' ἀλαφρά
Αύταρ ἔγων, εἰ καὶ με κακὸν καὶ ἀνάρον ἀνδρά
15 Πάπτες δύμοι θείητες, χοροῦ ἐπὶ τῇλε διούσσε
Τυμέτέρον, βάλλοντες ἐπασσούριον διστόλοι,
Ἄμφαδοις, κρυπτοῖς τε, τὸ περ καὶ φιλτερον ὅμιν.

4 *Αραιμάχτουν. Αbaque fuso sanguine. Ita supra, carm. x, vers 4.

5 Πλάσμα Θεοῦ. Qui homines a Deo conditos gubernatis.

4 Μέγ' ἔξοχον. Munus omnium longe præstantis simum.

6 Μυστοπόλιοι. Int. μυστογωγοί.

9 Σκηνοδάκται. Qui prodeunt in scenam. Ibid. κώλοιοι, grallis. Nonnius. Gallico ἔχασσαι.

10 Χοσκοτες. Coisi. sup. lin. χαρόντες.

13 *Ἐρδετε. Vat. Ἐρδετε.

METRICA VERSIO.

Vino obrutus arbiter esse sobrios.
Pro velle sint res: sitis at memores mei,
Heu! sepe charorū probati moribus,
Gaulementis et sensu patronorum loco,
Tautisque senio liberante me malis.
Sic dabit amicus forte mi quis gratiam,
Cedente lucta, cui manet livor coquens.

XIII. AD EPISCOPOS.

(Billio interprete.)

O qui sacra Deo offertis non tincta crnore,
Clari custodes animarum, quique Tonantis
Figmentum manibus regitis mirabile vestris,
Quique Deum humanao generi sociatis in unum,

B Lux vita, fidei columen, fundamina mundi,
Doctores vita, nullo que clauditur ævo,
Christiferi, solis praefaris quique sedetis
Sublimes, pulchris qui gaudelisque theatris,
Scenigradi, ligno factis stantes pedibusque,
Sunt larva hiscetes pietatis debile quiddam,
At reliquo immo similes in pectori prossors!
Ludite, si vultis, que foedi luditis ipsi,
Et gravibus verbis contraria cuncta patrate.
Ast ego, quonavis a vobis in classe nocentum
Collocoer, ac vestra procul arecar ipse caterva,
Infelixque petar densis sine fine sagittis,
Perspicuis, tectis, vobis uam gratius istud;

'Αλλ' ἔμπης τά με θυμὸς ἐποτρύνει καὶ ἀνύγει,
Φόρέομαι, οὐκ ἔθισμον μὲν, ἀτέρ λόγων ἔκποσε βῆξε
20 Ψυχῆς, ὃς ἐτοῦ κῦμα βιώμενον ἐνδοθεὶς λάβρῳ
Πνεύματι, καὶ σήραγγας ὑποτρέψαν, οὐκ ἐπίσπατα
Καγγάλεις, καὶ τοῦ τε διεκπίστεις δαπέδοιο,
Τρηγυνμένης ὀδῖνος ἀνὰ στόμα. Τοῦ πέπονθα.
Οὐ δύναμαι καθέειν ἐνεὸς χλοὸν· ἀλλὰ δέχονται,
25 Εἰ τινα καὶ δακένθινον ἔρω λόγον, οὐδὲν ὀντῆς.
Φάρμακον δλγεῖς ἔστι καὶ τὴρ μῦθον ἐνιστεῖν.
Σάμα μέρα Χριστοῦ, τὸ τίμιον εὔχος ἀνακτος,
Λαὸς δῆλης γάινες βασιλίσκος, Εὐνος ἀπιστον,
'Ην δὲ Ἐγν. Νῦν αὖτε θεοῦ κτέαρ ενθα καὶ θάνατος,
30 Σείεται, οὐδὲ τοῦ κῦμα πολυσμαράγου θαλάσσης,

Sed tamen que me animus incitat et jubet,
Eloquar, non libens quidem, sed sermonem erumpam
20 Extra animum, velut cum fluctus intus a vento violenti
Coactus, et fissuras subiens, occultum edit
Strepitum, ac alicunde et solo exsilit,
Per rupti sinus aperturam. Sic ego affectus sum.
Dolorem intus continere non possum : sed acripe,
25 Si quem animorum mordaceam, doloris filium, sermonem proferam.
Doloris medicina est, vel aeri verba facere.

Magnum Christi corpus, eximium Regis docus,
Populus, totius orbis princeps, gens præstantissima
Erat olim. Nunc vero Dei possessio bis et illic
30 Concurrit, velut fluctus vehementer strepitans maris,
Aut arbor ventis validis agitata.

Populus ille, cui Deus venit a coæsti solo,

826-827 Gloriam suam in mortaliibus visceribus evacuans,
Ac hominibus mistus est, Deus homo in unum collectus,
35 Moriensque magnum pretium dedit corpus suum, et sanguinem
Divinum fudit nostræ nequitiae piaculum, ac multas alias adiecit
Victimas, eos qui, post illum, verbum omnibus seminarunt,
Et dulcem mortem ac acerba manu experti sunt,
Ut verbo Verbum Deum honorarent, et sanguine sanguinem.
40 Quis hoc corpus quatit ? unde nibi tantum onus ?
Quomodo aper solitarius meum populatus est vineam ?
Quomodo nox illius tantum splendorem cooperuit ?
Rabidus, maleficus, qui hominibus invidet,

20 *Κύμα.* Tres Rugg. φένυκα. Mox ἔτοσθ. Sic tres Rugg. Edit. Extoſ.

22 *Καργγάλεις.* Coislinianus codex habet sup. lin. βράχεις. Schol. λέγεται τῷ τοῦ θερμῶν ὄζετον δάνων. Eruptionē aquariorū calidariorū dicit ouia violenta illa compressionē fiat.

23 Τρηγυνμένης ὀδῖνος. Cum aqua illa latens in visceribus terra, velut infans intra matris viscera, hinc subito erumpit.

24. *Δέχονται.* Vat. δέχονται.

28 *Ἐθνος ἀπιστον.* Minus recte Billius, gens incredula; vox enim illi ἀπιστον non incredulitatem, sed incredibiliter præstabilitatem significat : quo sensu passim a Gregorio usurpatum : maxime autem illic,

A Τῇ φυτὴν ζαμενέσσι πινασσόμενον ἀνέμοισι.
Λαὸς δέ, ὃ θεὸς ἡλέν τε οὐρανοῖσον θεῖον,
Κῦδος ἐδὲ θυητοῖσιν ἐντιπλάγχνοισι τενήστας,
Καὶ μήδη μερόπεσσι, θεὸς βροτὸς εἰς ἐν ἀγρεθεῖς,
55 Καὶ μέγαν ὄντον θεῖοις παθῶν δέμας, αἷμά τε θεῖον
Τύσιον τμετέρης κακῆς χέν, δῆλα τε πολλὰ
Θύματα, τοὺς μετέπειτα λόγον σπειράντας ἀπαστ.,
Καὶ γλυκεροῦ θενάτου πικρῆς χερὸς ἀντιδοκτας;
Ὦ; καὶ πλεῖ τισσα Λόγον θεῖον, αἴματα δ' αἷμα.
40 Τίς δονέει τόδε σώμα ; πόθεν τόδον δῆμος ἔρωγες ;
Πῶς δέ τε σὺς μονοφόρος ἐμήν δηλήσαθ' ἀλαήν ;
Πῶς μηνὶ σκοτεόεσσα τόσον κλέος ἀμφεκάλυψε ;
Λινοσήεις, κακοεργής, ἐπει, μερόπεσσι μεγάρων,

ubi Constantinopolitanam Ecclesiam, quæ olim florentissima fuerat, cum eadem confert Ecclesia, misere tunc foedata, et ab hereticis occupata. Int. Coisl. περίφραστος καὶ μέγας, quod expositionem nostram egregie confirmat. Billius recte primis curiosus genis præstantissima.

29 *Ὕπερ οὐρανού.* Olim, jampridem ; ita clarissima Sabinius, ut notat Muratorius in epigram. in Carterium, olim 39, nunc cxx, vers. 40.

30 *Ἀντιδοκτας.* Vat. θεῖομάτα.

38 *Ἀντιδοκτας.* Chig. ἀντιδοκτας.

39 *Οὐρανος.* Ita tres Rugg. et Coisl. Edit. δέ δέ.

40 *Ἄρχοντος.* Rugg. tres et Vat. ἀρχος. Cod. 991, sup. lin. διεθετο.

METRICA VERSIO

Atamen hæc dicam que mens mihi dicere nostra Imperat, invitus licet hæc, non mente libenti, Ut cum fluctus atrox rendit turbine venti Externe impulsus, cæcas subiensque cavernas, Aestuat occulte, quiddam tamen exilit illinc Interdum, angustoque antrorum erumpit ob ore. Talia nasci patior : nec iam retinere potestas Ulla mihi est animi motus, iramque frementem. Parcite si quid ego morenti pectori dicam, Quod vestros animos feriat. Medicina doloris Est enim miserum verbis effere dolorem.

Ingenus corpus erat Christi, Dominique Deique Gloria, plebs orbis princeps, incredula quondam Natio : nunc autem hinc quatuor possesso summi Nominis, bincque graves fluctus velut aquoris alti, Aut surpis, que validis impelliunt undique ventis.

B Plebs hæc, a superis ad quam Moderator olympi Sedibus accessit, mortali in viscere summum Evacuans decus ipse suum : mortalibus ac se Mortalis simul atque Deus conjugxit in unum, Atque ingens pretium tolerata morte peperadit, Fudit ei hunc, vitii quo labes pulsa, cruentem, Atque alios multos, quos post chorus ille profudit, Qui cunctis fidei sparsit pia semina vere, Dulcemque oppetit per plurima vulnera mortem, Ut Verbum coleret verbo, atque cruce cruentem. Quis quatit hoc corpus ? Quæ tanti causa doloris Est mihi ? Quo pacto vitis populatus honoreum Est tauri furibundus aper ? Quæ tanta reperio Tam claram obdixit laudem caligo, decucus ? Scilicet ille furens rabie, versutus et hostis Vesaniisque in nos odii accensus et ira,

Τέξει τοῦ ὅτε πρώτου Ἀδάμ βάλεν ἐν παραδεῖσον, Α Βλάψεν ἀπέβειται σημάντορος. Εἰδόται μῆθος
45 Σωῆς τὸ ἀδνάτου, κλέφας δηλήμονι καρπῷ,
Και πολλοὶς κρατεροῖς τε τινάγμασιν αὖν ἀτάξιν,
Οὐ σθένεν, ὡς πολέστεν, διὸν γένος, οἷοι δηλίστοι
Γύνη βαλάνειν (στινήθη δι λόγου, καὶ πυρὸς ἀρέθεις,
Πᾶσαν ἐπέδραμε γαλον ἀσθείμοις, οἱ δὲ διώκται
50 Καὶ πλέον ἀστραπῶν ἀσύλούροπα ταγέντας),
Δεύτερον εὑρατο μῆχος ἀπίκλωνος. Πεῖ στρατὸς Ἕγων
Καρπερὸν, ἡγήσθησαν διοῖσιν Ἐμβαλεῖν ἔχθος.
Καὶ γὰρ ἄγοι πεπιντοντο, ὃντος στρατὸς ἐς χίδνα νεύει.
Ποντοπόδην δὲ τε νῆα κακὸς πρήνεις ἀτῆτος,
55 Ἡ σκοπελῶντας ἐισέ, κυβερνῆτης πεπερθεν.
“Ως δὲ δόμους τε, πολλεῖς τε, χόρους, βάσεις, ἀρμάτων, ποῦν
ποῦν τοῦτον τοπάροις σπων ἔδος, ἔρκος ἀρίστων,
Βίημα τοῦ ὅτε ἀγνελικῶν μονοτατιστοῖς τετβίλστων,

Ex quo primum Adam ejecit e paradise
45 Et vita eterna, exposito fructu decipiens,
Hic cum multis et validis semper assultibus concuteret,
Nec posset, ut cupiebat, universum genus dolis suis
Humani sternere (nam verbi scintilla et fax in altum sublatam
Totum orbem gloriose percurrit, et persecutores
50 Robur addiderunt illis, quos martyrum triumphi firmaverant),
Secundum invenit furtivam machinationem. Ut vidit exercitum
Viribus pollentem, ducibus injectis exitiosum odium.
Nam, duce cadente, totus exercitus in terram vergit.
55 Me recente carinam sine gubernatore noctis ventus
Precipitum dedit, an scopulis illisam friget.
Sic etiam domos, urbes, choros, boves, currus, greges
Lesit inscrita rectoris. Haec dicta sumi illis quibus perspecta est
Pravitas nostra, quinquevici plebi presomus.
Homicidia olim perfugii urbis dispositio erant,
60 Ea ager quidam erat emissarii victimis;
Exstitit etiam postremis diebus ager aliquis acerbatis
Et sanguinis, ubi Christi contemporae, pravum et exiguum
Illi, qui supra pretium est, pretium habebutes, effuderunt,
Non invito quidem Christo; Deus quippe apprehendi non potest
65 Manibus, nisi ita voluerit; sed tamen effuderunt.
Nunc autem unum norunt omnes improbitatis et mortis
Locum, quinquevici extranei, et ex nostro ovilli,
Venerandam olim sapientiam sedem, septum optimorum,
828-829 Sacram angelicis chorus florens.

54 Eūpato. Duo Regg. et Coisl. eūpato

56 Ἀρμάτα, πῶ. Regius codex 992 ἀρμάτα πώνων, greges ovium.

57 Ἀιόρειη. Ita Coisl. Edit. αἰδρῆ.

59 Tétaxto. Reg. 993 téxto. Habebant olim
Iudei civitates ad quas homicida perfugiebat
Erat etiam rejectitiis victimis suis locus constitutus,
ut hirco emissario desertum : at nunc episcopalis
sedes scelerorum omnium ac perditorum
hominum sedes est. Bill.

61 Πικρόης καὶ αἰματος. *Ager acerbitatis et san-*

METRICA VERSIO.

**Inde ex quo primum paradisi sede beata,
Pestifero elusum fructu, vitaque perenni
Depulit infeliciam Adamum, cum tempore in omni
Innumerisque modis nos exigitansque premensque,
Mortalem arte sua prouersus tamen ipse nequiret,
Illi licet ardenter cuperet, prosterne gemitem :
Quin potius filii igniculus, sublataque in altum
Fax Verbi totum celestis percurreret orbem
(Namque etiam hostilis furor, atque intemperie quaque
Supplicia addiderant animis nova robora nostris,
Tormentisque fides gravibus macta fuit vigebat),
Confestim arte alia est usus. Firmissima vidit
Ut castra, invictaque acies, funesta dolorosus
Illi odie inject ducibus rixasque furentes.
Nam labente cadit totum ducis protinus agmen :
Ac facile eruit vacuam rectore carinam,
Aut sevi allidit scopulis vis aspera venti :
Atque donus, ubersetque amant, currusque, chorosque,
Lanigeraque greges, armamentaque pinguia perlit,**

guinis. Agrum illum intelligit, qui triginta argenteis, quos impii sacerdotes Iudee pro nefario predotionis premio persolverunt, in sepulturam peregrinorum emptus fuit. *Bill.* Langus vero allegorie, immo inepta haec interpretatur, quem castigat et resellit *Bililine*.

62 OI. Sic Regg. 990 et Coisl. Edit. 8. Ibid. xaxd-
ggorsc, sceleruti homines: duo Regg. et Coisl. xaxd-
govec.

69 Brigit. Deearat hic versus in versione metrica, quod italicis distinctum supplevimus. CAILLAC.

VERSIO.
Qui regere haec nescit. Loquor his quibus agnita
[nostra est]
Improbitas, populi imperium quicunque tenetum.
Ante quidem, cadem qui commisisset, habebat,
In quibus exigeret pro fugius vitam, oppida quedam.
Certus erat sacris etiam, quæ prisca solebat
Lex removere, locus : certus locus atque crucoris
Christi postremo quem fudit tempore vecors
Ac sclerata manus, pretium parvumque malum-
[que]
Eius habens, est qui prelio sublimior omni :
Non tamen inviti (uolentem quippe tenere
Haud manus uila queat Dominum), sed sponte ea-
[dentes].
At contra omnes hunc, seu nostri, sive profani,
Sedem unam uitii norunt et mortis acerbæ,
Hanc, quæ doctorum sedes erat ante virorum,
Et gravium pietate hominum, vilæque probatae,
Angelicisque choris forens insigne sacellum,

- 70 Κιγχλίδα τὴν μεσατην κόσμων δύο, τοῦδε μένοντος, Α Θύπες ερισθενῶν χθανατοῦ, χθανατοῖς λέοντες,
Τοῦ τε παριπατέμονοι, δεῦν δρόν, ἡμερίους τε.
"Ην δέ τὸ νῦν αὐτε γελοῖσι, ήντικά πάσιν
Ἐνδος ἀκλητοτοιού θύρων δρόμος, ὃς δοκέω μαι
Κήρυξος βούλοντος ἐν μεστοῖσιν ἀκούειν·
75 Ἐδεῦρ' οὐδὲνος κακῆς ἐπινήτορες, αἰσχεα φωτῶν,
Γάστορες, εὐρυτόνοτες, δαναῖδες, δορυφόνετες,
Ζωροπτᾶς, πλάγκται φιλοκέρτοις, ἀδρογκτονες,
Ψεύστας θ' θύρισται τε, δεῦν ἐπίορκον δομῆντες,
Δημοσδόρος, κτενέσταις ἐν ἀλλοτρίουσι ἀπόπτους
80 Βάλλοντες παλάμας, φυσορεό, δολεντες, δπιστος,
Πίστι προφρονέως, καὶ μὴ ποθέουσι τέτανται.

70 Cancelios, qui inter duos mundos interjecte sunt, alterum in ienitem,
Alterum avolantem, et deorum limites et hominum

Hec olim. Nunc autem, quod ridiculum est, omnibus patet

Introitus, janua non clausa, ut video mibi

Præconem in medio clamante audire :

75 εἱ λακεδεῖτε, quoquod pravitatem profitemini, dedecus hominum,
Helliōnes, elata cervices, impudentes, superbi,

Meri potores, erronei, contumaci, molibus vestiti,

Mendaces, petulantiae, cito falsum jurantes,

Populi voratores, in alienas possessiones rapaces

80 Injicietes manus, invidi, dolosi, infidi,

Adulatores potentium demissi, demissisque leones,

Ambigni, volubili temporis mancipia,

Polypi in fabulis celebrati propter colorem,

Recens matrimonio juncti, ferventes, adhuc lanuginem ferentes,

85 Fures certe naturalis ignis, in oculis flagrantes

Tenebroso amore, cum apertum fugeritis,

Ignari celestium, recens illuminati, foliginos,

Cum spiritu coruscante concurrente malitia.

Huc accedite confidentes, latum omnibus paratum est solium.

90 Huc accedite, juveniles manibus inclinate cervices

Liberter omnibus ; etiam iis, qui non cupiunt, tenduntur.

70 Μεσάτηρ κόσμων. Ita duo Regg., Coisl. et
Vat. Edit. male μετάτη. Juxta Billium per can-
cellos illos quibus laici a clericis dirimuntur, Gre-
gorius vult innuere distinctionem mundi bujus
fluxi ac perituri, et alterius certi ac sempiterni.
Langum hic iterum carpi Billius, quippe qui haec
de Sancta Sopbie templo dicta putat a Gregorio,
que de omnibus templis generatim dicit.

71 Παραταγμένοι. Ita duo Reggi codices et Coisl.
Edit. περιταγμένοι. Mox θεών, deorum : sacerdotes
intelligit.

75 Δισύρ' ιδ'. Tota haec oratio, inquit Billius,
amarcantibus constat ironiis. Fingit enim se scele-
ratissimos quoque ad capessendos episcopatus in-
vitare, cum tamen hujusmodi homines a tanti mu-
neris susceptione quam longissime avertire co-
natur.

79 Αχτεῖον, ἀπλήστους, ἀπροσίστους. Quas
nemo ferat, nocentissimas.

82 Αρμέσται. Coisl. sup. lin. παλμοβολοι, insta-
biles. Ibid. πολυτρέπτων. Coisl. et Vat. πολυτρέπτων.

METRICA VERSIO.

Hos quoque, qui mundos dirimunt, quorum effluit
[alter,
Alter at usque viget, stabilisque in secula durat,

Divosque aique homines discludunt limite certo,
Cancellos. Talis nimurum erat hic locus olim :

At nunc ridiculus contra, discrimine nullo
Cum quisque haud clausis irrumpt ad intina

[portis,
Ut mihi jam medio in cœtu ingentique corona
Stans præco haec alta videatur dicere voce :

« Huc agite, o quoscumque juvat turpissima vita,

Probra hominum, ventres, lata cervice, pudoris.

Expertes, fastu tumidi, vinoque madentes,

Errores, molli contecti ueste, dicaces,

Osores veri, petulantiae, falsa liberter

Jurantes, quibus est infelix præda popellus.

B Raptore, infidi homines, quos livor iniquus
Conficit, oblectantque dolis fraudesque maligne,

Turpiter excelsi blandi, abjectisque leones,

Ambigui, ac fictis animis, et temporis usque
Mancipia, et nunc haec, nunc rursus adversa lo-

[quentes,

Polypus ad petras solet ut mutare colores;

Connubio nuper juncti, servente juvena,

Nativæ aut flammæ fures, ob lumina habentes

Obscuram Venerem, cum declinatis aperant,

Celestis sophis rudes quicunque, recensue

Donati splendore, velut fuligine tincti.

Dum simul ingreditur vitium cum Flamine clare.

Huc agite, intrepidi, latus thronos excipit omnes.

Huc agite, et juvenile manu diuinitate collum.

Sponte sua cunctis cervix nam tensa regensque

Μάννα πάλιν, ξένος διδρός : διπάς κόλποις λέγοιτε, Α 105 Ρίχας, δε δε δορήν, δε δύορεα, δε δικυράρην,
"Ος πλέον, δε τ' ἐπιδεινός, ἣν χάριν. Εἰ δὲ θέλοιτε, "Ενθάδ' Ιοί, θείην δὲ περιθίσαις θεάτραζαν,
Μῆδ' ἀγον φειδούσεις θεωδός ήματος ἄργου.
Στεινόμενοι, στεινόντες. 'Ο δὲ Δικυρός διλον ἐλαύνοι,
95 Ή τάχα καὶ παλάμηντον ἀπλήστοις πύθοιτο. Πολλάχι καὶ τ' δριστόν, ηνθρώπαντα θρόνει,
Συνδέ μὲν πάντεσσιν ἀτῆρ, ξυνῇ δέ τε γαῖα, Γηραιόν, σάρκεσσι τετρυμένον, οὐρανοφορτήν,
Συνδέ δ' οὐρανὸς εὑρίσι, & τ' οὐρανὸς δημιασι φαίνει, 110 Κόσμον ἀτιμάζοντα, θεοῦ μετὰ μοῖραν ἔχοντα,
Συνδέ δ' αὖ πόντονος χάρις, ξυνοῖ τε θύνωσι. Κατ νέκυν ἢ ζωσι, θυηπόλιν οὐσθλην Ἀνακτός.
Θεῦμα μάγι', οὐδὲ Σαοὺλ χάριτος ξένος, ἀλλ' ὑποφήτης. Εἰκὼν μὲν τις ἔγραψεν ἀπ' εἰκόνος ἀρχετύποιο,
100 Μή τέ τις οὖν ἀράτορ, μη τέτετων, μη σκυταρερδές, Στρογάμενος προπάροιθε, πίνακες δὲ ὑπεδέξαντα μοσεῖν.
Μή θήρην μεθέπων, μήτε ἐμπυρον ἐργον ἐλαύνων, Τυμᾶς δὲ εἰσορῶν τις, ἐναντίον οἷμον ὅδειοι.
Τῆλε μένοι, μη δὲ ἐλλον ἔχοι σημάντορα θεον. 115 Κατ τόδε μονονόνειαρ ἀρ' ὑμετέρης κακότητος.
Κρείσσον γάρ κρατέειν, τέκναντοι πιθέσθαι. Κήρυξ μὲν δὴ τοῖς βρεήπιος. Λύταρ Ξεγηε
'Αλλ' δὲ μὲνέκχειρωνπλεκεν μέγαν, δε δέρ' ἔχετλην Δελδία μὲν Μωσῆς; ἀγαλλέος οἶον ἄκουσα,

Rursus manna, imber novus ; quisque sinu colligat :
Si quis minus, si quis amplius, unum et idem donuo. Quod si libet,
Ne sancto quidem diei, parcite, ad exemplum Dei, quieto.
95 Forte etiam in manibus insatiabilibus putrescat.
Communis omnibus aer, communis terra,
Commune latum cœlum, et quasi cœlum omnibus exhibet,
Communis etiam maris utilitas, et communes throni.
Miraculum magnum, nec Saul quidem a gratia alienus, sed propheta.
100 Non igitur arator ullus, non faber, non sutor,
Non venatione deditus, non igneum opus tractans
Procul maneat, neque alium habeat divinum ductorem.
830-831 Praestat enim imperare, quam imperanti parere.
Sed hic quidem a manibus magnam securim, ille stivam
105 Projiciens, iste pellit, aliis jaedula, aliis forcipem,
Huc accedit : et circa divinam mensan conferti estote,
Pressi et prementes. Qui fortis est alium pellat,
Sæpe etiam præstantissimum, quicque in thronis exsudavit,
Senem, carnibus contritum, qui in celo versatur,
110 Mundi contemptorem, cuius pars cum Deo,
Mortuum inter vivos, optimum Regis sacerdotem.
Imaginem quis pinxit de imagine primaria,
Quam ante oculos statuit, ac formata tabula exceptit :
Vos autem qui viderit, cootriariam carpat viam.
115 Haec una ex vestra nequitia utilitas. »
Atque haec quidem præco vocalis dixerit. Ego autem
Timeo id quod de inclito Moyse audivi,

95 Ήηρ χάριν. Ουνικ ουνικ. Edit. minus bene, ret! Hic autem profecto locum habet illud Horatii :
κατὴν χάριν, ηεα μηνεα.
Tantulus a labris sitiens fugientia captat
103 Ηιδέσθαι. Rcg. 990 et Coisl. πιθέσθαι.
Flumina ; quid rideas? mutato nomine te
105 Ορείσθαι. Duo Rcg. et δέρ' οὐρά.
Fabula narratur...
112 Elxō. Coisl. εἰσόντα. Nihil aculeatus acer- Felicior sane atas nostra quæ presules Ecclesiae
biusque hac collatione, inquit Billius in notis, dici Gallicanae tam graviter non potuit inculpare, ne
potest. Paucis enim verbis, quanta esset multorum ne- quidem priusquam persecutio aduersus eos totumque clerus seculo xviii pene elapsò exortis
sui temporis episcoporum improbitas lucenter ignis nimium deservisset, eosque mirum in modum
exponit. Nam si is qui vitam eorum intuetur, con- expurgasset.
traria omnino via incedere debeat, nemini dubium
esse potest, quin turpissima et flagitiosissima sit
eorum vita ratio. Fabius figuram hanc ratiocina- 114 Οἴμων. Ita Reg. 993 et Vat. Edit. οἴμων.
tionem vocat. Atque utinam, pergit Billius, tota
haec oratio non in nostra quoque tempora quadra- 116 Βρήτηνος. Sic duo Rgg. et Coisl. Male edit.
βρήτηνος.
117 Αγαλλέος. Ita duo Rgg. et Coisl. Edit.

METRICA VERSIO.

Prominet, et rursum ex alto punit æthere manna. B Quisque premens obnixe alium, pressusque vicis-
Quisque sinu condat, legat hic minus, amplius ille. [sim.
Si libeat vobis, nec sancte parcite luci,
In qua lex Domini mortalibus otia fecit.
Forte etiam in maibus cibus hic putrescat avaris.
Omnibus est tellus communis, et omnibus æther ;
Omnibus est cœlum, couvæxaque sidera cœli :
Denique commune est cunctis aquorique, thronique.
Ipse Saul etiam præstal, res mira, prophetam.
Ergo nec structor, nec cum sutor colonus,
Nec faber, atque feris trucibus qui relia tendit,
Sit prœcul, atque alio contentus presule vivat.
Jura dare est status, quam danti jura subesse.
Sed posita hic prospere stiva, posita ille securi,
Pelle alter, jaculis alius, vel forcipe curva,
Haec agite, ad sacram et vosmet contrudite mensam,

Non alium solio dubitet depellere fortis,
Sæpe etiam persanctum bominem, canumque senecta,
Quicque thronis insudavit multumque diuque,
Affluxisse suas carnes, et sidera mente
Incolit, ac mundum caletat, cumque Omnipotente
Partem babel, ac vivos homines est mortuos inter,
Et probus est summi regisique Deicive sacerdos.
Ante oculos exemplar habet cum pictor, ab illo
Eliogim pingit, formam capit atque tabella :
Vos autem inspiciens adverso tramite quivis
Ambulet. Ex virtutis vestris haec carpitur una
Utilitas. » Haec sunt quæ præco dicere possit.
At mihi quid de Mose cauunt oracula sacra
Duum mecum recolo, gelidus tremor occupat artus.

Τις μοῦνος νεφέλης εἰσω θεὸν ἔδραχεν ἀντηγ.,
Τοῦ δὲ ἀλλούς ἐξέλευσεν ὑπὸ προπόδεσσι μένοντας,
120 Ἀγνοτάτους ἀγνοῖσιν ἐμβαίνει τρομέοντας
Μούνης εἰπεῖν θεῖς ὅπες. Οὐ γάρ ἀμπανον
Οὐδὲ αὐτος θήρεστι πατεῖν πέλον οὐρανού,
Μή καὶ ἡργυμένοισιν ὑπὸ σκοπεῖσι δαμείνεν.
Δεῖδην δὲ αὖτις Ἀράνω μόρον, οὐ φα θηῆλας
125 Θέντες ἐπὶ θεῖνον πυρός, ξένιον καὶ δλοντο
Ἄντικα, καὶ θύειν χώρον θανάτου τελέσθη,
Καὶ ταΐδες περ ἐδντες Ἀράνω μεγάλοι, δάμασθεν.
“Ἄ; δε καὶ Τίλειδηστι τελέχεις λυγρὸς θλεθρος,
Τίλειδαις, δει μάργυρον έγον νόον.” Η γάρ θαλλον
130 Οὐχ ιεράς παλάμας ιερῶν καθίπερθε λεθήτων.
Οὐδὲ μὲν οὐδὲ Τίλει ξύλον ξυργεύειν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν

Α Οὐχ δοῖ γαστὴρ παῖδων ἰχάλεψε δίκαιον,
Καὶ περ δὲ βρίσαντα διειδεῖσι ἐπέσσειν.
Εἰ δὲ τόσην ἀμαρτάσι μῆνις ἐπεστιν,
135 Όσσαταις δέος ἕστη τοῖς πλεύσασι κακοῖς Ι
Καὶ σὲ, κειθερῶν θανασαν, δε δύραστοι χειρὶ βεβήλῳ
Κλινομένην, θάνεν αἰλα. Θεού δὲ τε νηὸν θήρεν
“Ἀφανιστον πολάρητον, ἐρείσματα τάχτοις τούχον.
Τούτουν αἰλάσσω, πίπτω δὲ ὑπὸ σείσο πίδεσσι,
140 Χριστὲ δναξ, μή μοι τις ἀπαντήσειν δινή
Καζομένῳ. Κέκυρτα λύκοις δηλήμοις ποιμῆς,
Ποιμένιοι παρνάμενοις δηρὸν χρόνον. Ἐκ μελέων δὲ
Τίκνων ἐπετα θυμός, δναπνειν δὲ δλγον τι
Τειρόμενος καμάτοισι, καὶ αἰσχεσοις ήμετέροισιν.
145 Όν, οι μὲν θύκων ιερῶν πέρι δηρὶν Εχοντες,

Qui solus intra nubem Deum coram vidit,
Cæteros autem jussit ad radicem manentes,
120 Puros in puris vestibus et tremientes
Solem Dei vocem audire. Non enim tutum erat,
Vel ipsiis feris solum Dei celestis calcare,
Ne sub disruptis scopulis perirent.
Timeo et filiorum Aaronis mortem, qui victimas
125 imponebunt igni insolitus, insolutum et ipi letum subito
Subiere, ac victimarum locus eorum morte consecratus,
Et quamvis filii essent magni Aaronis, percussi sunt.
Sic et filios Heli funestus oppressit interitus,
Filios Heli, quoniam voracem habebant mentem. Injiciebant enim
130 Manus profanas sacris lebetibus.
Neque vero Heli iram effugit, sed et illum.
Cum justus esset, filiorum venter non sanctus perdidit,
Quanvis objurgatoriis verbis non pepercisset.
Sin autem talibus cupitis taliis ira iuesi,
135 Quanto magis metuenda est in uberioribus malis !
Te quoque, regina arca, qui sustentavit manu profana
Nutantem, protinus perit. Dei vero templum servabaut
Intactum manibus exterioria murorum præsidia.
832-833 Idcirco ingemisco et tuis pedibus accedo,
140 Rex Christe, ne qua mihi occurrat calamitas
In meo secesu. Lassata sum cum lupis grecim vastantibus,
Pastoribus diu decertans. E membris autem
Curvis evolavat animus, ac paululum respiro
Fractus laboribus et probris nostris.
145 Quorum alii de sacris thronis litigantes,

δραχαλέος. Μοχ δκονσα. Sic tres Regg. Chig., et
Val. Edit. ξκονζα.
125 Σετρο. Ia tres Regg. et Coisl. Edit. ξννοι.
134 Τύση. Sic Tres Regg. et Coisl. Edit. τόση.
136 Αρανον. Eo quod Dei simulacrum, et in
ea residens Deus cœlēbatur.
141 Χαζομένῳ. Coisl. sup. lin. δναχωρούντες.

142 Ποιέσαι μαρφάμενος. Cum lupis et pasto-
ribus decertando se fatigatum esse ait Gregorius,
id est, cum hæreticis et illis episcopis, qui invidio
et inuenio in eum animo erant. Ita Gregorius in
oratione habita coram episcopis cu. t. 1, pag. 762.
143 Θυμός. Int. Reg. 992, Φυχή.

METRICA VERSIO.

Ipsa etenim solus, penetrata nube, Tonantem
Conspexit : reliquias autem radicibus imis
Montis, et in puro lustratos jussit amictu
Solem audire. Dei tremebundo pectorē vocem :
Nam ne impune quidem bobusque ovibusque futurūn,
Sed promptū exitium, parceret quod saxa moles,
Si qua Dei sanctūn teligisset bestia montan.
Quinetiam sancti proles me terret Atronis,
Quæ, quia non solitūn sacrī admovaret ignem,
Protritus insolitus jacuit quoque morte pereumpta,
Sacrorumque locus mortis locus extitit idem :
Nec pater a natis pestem depellere quivit.
Quinetiam Heidas horrenda morte profana
Sustulit ingluies, quod non dubitasset uterque
Ollis impuras sacrī immittere dextras.
At neque divinam effugit pater optimus iram,

B Sed justum opprescit natorum venter iniquus,
Quonlibet hos gravibus solitūn præstringere verbi.
Quod si tanta leves noxæ est ira secuta,
Qualis erit, quæso, cum quis mala pura patrari ?
Jam qui suppositus arcam sustolleret paluis
Labente studuit, mox est dimissus in orcum.
Atque etiam externas paries faciebat ut esset
Intacta omnino supremi Nuvinis ades.
Ergo oro, et prono queso te corpore, Christe,
Ne qua recedentem noxæ me infortunia vexent.
Deficiunt vires miserum, dum prælia longa
Consero cumque lupis, et cuius pastoribus ipsis.
Curva animus volucris seuio jam nebulra reliquit,
Ac quiddam exiguum spiro, tum mole laborum
Fractus, tum vitis nostris, probrisque pudendis.
Pars etenim, sedes ob sacras bella gerentes,

'Ανεία κυματοντας, ἐπασσατέρουσι κακοῖς
Βαλλόμενοι, βάλλοντες, ἀπέτρεψεν μαχητας,
Εἰρήνην βαδύντες, ἐφ' αἷμασι κυδύνωντες.
'Ω; δρέπον Γενθαῖαν ἀναπλήσαντες ἀνήνει.
150 'Ενδικὸν ἔδρησαν, ἐφ' ἔρρῃ τοῖς ἔχοντες.
Οι δέ πάρα τοῖς ἀνάτεροις μεριζόμενοι, κλωνῶνται
'Αντολῆγε τε δύσαντες, θέντες δέ εἰς σάρκας Εἰλένει,
'Οι δέ παραναμένοι καὶ σύνομα καὶ μόδος διλοις·
Παιᾶνος ἔμδος, Πίτρος δὲ τεῖδες, κείνον δέ τ' Ἀπολλών
155 Εἰσι θεοί. Χριστὸς δέ μάτην ἥλοις πεπαρτει.
Οὐ γάρ ἀπὸ Χριστοῦ καλέμεθα, οὐ μερόπων δέ,
Κείνου καὶ χειροῖς καὶ αἰματὶ κύδος ἔχοντες.
Τέσσας Ἐρως φασσοντις ἐπήλυσεν ἡμετέρουσιν,

Α Τῇ δόξῃ κενεῖς, ή κτήσιος, ή φθόνος αινὸς,
160 Τηκεδονίς, κακόγαρτος, ἐναίσιμοι διλογοὶ δύονται!
Καὶ πρόφασις Τράπας ἔστι, τὸ δὲ ἀτρεκεῖς, ἔχος ἀπίστον.
Διπλὸς ἐστὸν Ἑκατόν, οὐκέ λόγον ἀμφικαλύπτειν,
Καὶ χαλκὸς λοχῶν πακρῆν νεπάδεσσον ἐδωλέψῃ.
Τοια μὲν ἡγητῆρες· δέ δὲ ἱστεται ἑγγύθε λαδες,
165 Πρόδρομος ἐς κακίην, καὶ ἡγητῆρος δινεύθεν.
Οὐδέ τις έστι ἀγαθοῦ διάκριτης, οὐδὲ κακοῖ,
Οὐ πινυτῆς πολεῖς, οὐδὲ ἀρραβώνος νεδήτης,
Οὐ μογεροῦ βίστοιο θεούδεσσος, οὐ μαλακοῦ.
Εἰς νόμος ἔστι, κάκιστον ἔχειν πλέον.
170 Κείνος ἀνήρ, δες πρώτος ἀνήγαγεν ἐνθάδε ἀλιτερούς.
Αὐτῶν κόδιος ἔστι, αὐτῶν θεός, δοσα τ' ἀρίστους

Inicem invadentes, continuis malis
Percussi et percuitentes, indomiti sunt pugnatores,
Pacem clamantes, de sanguine superbientes.
Ultimam Gethazorum morbum, justum et sedi insitum,
150 Experiantur, in sede ponas luentes.
Alii vero inter utrosque divisi commovent
Orientem et Occidentem, Deusque in carnes desit,
A quibus pugnantibus et nomen et bellum atili:
Mibi Paulus, tibi vero Petrus, isti Apollo
155 Dii sunt. Christus autem frustra clavis transfixus est.
Non enim a Christo nomen habemus, sed ab hominibus,
Quamvis illius manibus et sanguine hanc gloriam habeamus.
Adeo amor oculos obnubilavit nostros
Aut vanas gloriae, aut possessionum, aut vehemens invidia,
160 Tabefaciens, malis gaudens, justus dolor his qui hoc vitio laborant!
Prætextus Trinitas est: revera autem odium implacabile.
Duplex quisque est, ovis lupum cooperiens,
Et ex piscibus funestam ex insidiis objiciens escam.
Taha quidem duces: populus autem prope sequitur,
165 Qui libens in vitium fertur, etiam sine ductore;
Nec ullum probi discrimen et improbi,
Prudentis canitie, et insipientis juventutis;
Non vitæ ad exemplum Dei laboriosa, et mollis.
Una lex est, ut pessimus plus habeat. Perest
170 Ille vir qui primus scelestos buc introduxit.
Ilorum sit mundus, illorum Deus, et quæcumque optimos

148 'Ἐργον αἵματος. Int. Reg. 992, ἐπὶ φύσις.
149 Γενθαῖαν διαχ. Λησσαῖαν διηγεῖ. Forte ἀναλόουσαν. Gethæi, ab captam Dei arcam, in secretiori nadum parte percussi fuerant, ut habetur I Reg. v. Vult igitur Gregorius, aut Billius, nullo modo congruentius in eos, qui summas dignitates Ecclesiæ tanto studio prosequerantur, animadverteri posse, quam si, ab adeo impotentem et effrenatum ibronorum cupiditatem, eadem qua Gethæi poena plecterentur, et pro sedibus indigne occupatis, in sede, hoc est in anno plecterentur. Vulgatus est

enim illud Scripturæ, per qua quis peccat, per hæc et puniatur.

152 Θεός δὲ σάρκας Εἰλένει. Deus in carnes desit: in homines. Gen. vi, 3: Non permanebit spiritus meus in homine, quia caro est. Billius, Deus relicto ad carnem devolvuntur.

156 Καλεύεται Chig καλούμενα.

158 Τόσον. Reg. πόσον.
161 'Εχθος δικιστον. Odium incredibile, quale existimari non potest. Reg. 990 ἄγος.

163 Καὶ χαλκός, etc. Hic versus deest in cod. Chig.

METRICA VERSIO.

Exagitant sese, ut fluctus, ferluntque vicissim,
Nec sitis hos ardens pugandi deserit unquam,
Pacem clamantes, captantes sanguine laudem.
Ac Gethæo ultimam morbo premerentur, ut æquum est,
Poenas oī sedem meritas in sede luentes.
Ast alii rursus studia in contraria scissi,
Quaque nitens oritur Phœbus, quaque occidit, orbem
Concūtiunt: Deus in carnes ac desinit illis;
A quibus et nomen sumit sibi mobile vulgus,
Et pugnas rabiem. Paulum pro nomine duco.
Tu Petrum, at illi rursus Deus alter Apollo.
In cruce sic frustra Christus cum sanguine vitam
Fudit. Ab humanis etenim jam nomeū habemus,
Non autem a Christo, cuius tum sanguine sacro,
Tum manibus nobis decus est et gloria parva.
Tanta animos nostros caligine cæcus honoris

B Circumfndit amor, vel opum malesana cupidus,
Vel livor justo crucians mala corda dolore!
Atque malo veneranda Trias prætextit isti:
Sed revera animos stimulat dannosa similitus.
Quiisque tegit mentes sub ovina pelle lupinas,
Ac velut as pisces objecta intercipit esca.

Scilicet ista duces faciunt: plebesque sequuntur,
In vitium promptæ, dux quanvis nullus adcesset.
Recti delectus nullus vitique profani,
Nullus cordati senii, stolidaque juvente
Nullus divinae vite luxurique fluentis.
Lex haec una viget, quo quis sit pejor, ut idem
Commoda plura ferat, piures et carpit honores.
Ille velim misera procumbat morte, scelestis
Primus ad has quisquis tribuit condescendere seles.
Delicias habeant ipsi mundique, Deumque,

Ἐστεταὶ δοτατοῖσιν ἐν ἡμαστὸν ἀμφιάλαντα·
Οἱ δὲ ἄγαθοι μογέουσεν ἔτωσα. Τοῖς δικασταῖς
Εὐαδεῖς ἡμετέροισι. Δίκη φυγῆς Ἐνθεν ἀπέλθει.
175 Ἐν δὲ πάντα πέλοι, Χριστὸς, βροτὸς, ἥλιος,
[ἀστήρ, πώνος, σκότος, διγέλος ἐσύλλος, Ἐωστόρος οὐκέτι λάμψ-
[πων.]
Πέτρῳ δὲ ἵσα φέροιτο θεοκτόνος Ἰσακιάτης,
Καὶ Σολύμοις ἱεροῖσιν ἀλιτροτάτη Σαμάρεια.
Ἴσα δὲ ξεῖνος τε καὶ ἀργυρος, ἢδι εἰδηρος,
180 Μάργαρος ὀχρούσιν ἀλθε, πηγαῖς δὲ χαρδόραι·
Πάντα δὲ μὲν ἀλλήλοισι πεφυρμένα εἰς ἐν ἀγοτοι·
“Οὐ ποτὲ Ἑν, δὲ” δικούσος ἦν πρωτότοτος Ὀλη.
Κόσμον Ετὲνδίνοντα διακριθεὶς οὐ βεβαῦτα.

Α “Ὕπε δὲ Μωϋσίταις νηδὲ μέγας οὐ πατεῖ Ἱεν,
185 Οὐδὲν μὲν Ἀμμαντεῖσιν, ἐπει στρατὸν ἤκαχον ἦν.
“Ἄλλους δὲ ὑδροφόρους ἐνηρθέμησαν Ἰησούς,
Καὶ ἤκαυορτηγοῖσιν, ἐπει φά μιν ἐκαπάφησαν.
Ταῦτα κακοῖς. Λει τὰς γόνον μεγάλοιο γέρηραν.
Σκηνῆς γάρ μιν Ἰθηκαν ἐπουρανῆς θεράποντα·
190 Κανθάδ’ δροι θυέων τε καὶ οὐδεος, ἢδι πόνοι.
“Ἄλλος γάρ τ’ ἀλλοῖσιν ἀνήρ χέρας εἴχον ἐπ’ Ἕροις,
“Οὗτος τ’ ἔην νηοῖ καὶ ἐκτοθεν ἐγκονέοντες.
Κενοῖς μὲν τοῖσιν νόμοις ἀρετῆς προμάχικον·
“Ημεῖς δὲ” αὐτοῖς κακή γέρα θήκαμεν· ὡς θανάτοι!
195 Τίς τάδε ὑρηθῆσε γόνον πολύτερος δούλος;
Σχέσθε, φίλοι· λήξιμεν διασθαλή μογέοντες·
“Οὐέ ποτε” εὐαγέζεστο θεδε τοιούτο θυηλαῖς.

Manent in novissimis diebus remunerations:
Bonī vero fructū laborent. **Talia judicibus**

Placuerū nostris. Profuga hinc justitia abeat.

834-835 175 **Unum vero sint omnia, Christus, homo, sol, stella,**
Lumen, tenebra, bonus angelus, Lucifer non jam splendens.

Petru aqua fera decida Iscarotes,
Sacrifisque Solymis scelestissima Samaria.

Aqua autem habeant, aurum et argentum, atque etiam ferrum,
180 **Margarita et asperum saxum, fontes et voragine.**

Omnia simili permista in unum colligantur,

Vēlūt olim erat, cum prima creatā esset materia,
Mundū adhuc parturientes nondū distincte firmatum.

Moabitis olim in magnum templū aditus non patebat,
185 **Neque Ammonitis, quia innocuo exercitū male fecerant.**

Alios autem iis annumerant Jesus, qui aquam et ligna
Ferebant, quis numerant.

Hæc malis. Levi autem magni progenies honore est affecta.

Illi enim colestis tabernacula cura commissa;

190 Ab his ordinabantur sacrificia, et locus, et labor.

Alii alii operibus manus admovebant,

Quæcumque intra templū, et extra, administrantes.

Aitque illi talibus legibus pro virtute pugnabant:

Nos autem vitio premia posuimus. O morte!

195 Quia hæc deplorēt lugendi peritissimum cantor?

Sistite, amici: desinamus nequitia lassati;

Tandem aliquando sanctis Deus colatur victimis.

178 Ἀμφιάλαντα. Tres Regg., Coisl. et Vat.
Διντιάλαντα. Coisl. sup. lin. Δινιώρα. Eiusdem in-
terpres ἀποκειμένη τοῦ διδασκαλοῦ ἀγάθα.

179 Χρυσός τε. Tres Regg. et Clig. χαλκός τε.

182 Ὁτ’ ἀλογος. Sic Regg. plierique et Coisl.
qui sup. lin. babet ἀλακτος. Edit. ὅτε χόρος. —
Μοξ πρωτότοτος. Sic legitur, sed delice videtur
metrum, cum penultiima ἁρέ possit esse brevis.
Forte scriperat Gregorius πρωτότοτος. CAILLAU.

185 Ἡκαχον. Reg. 991, sup. lin. Πλάνωσαν.

186 Αἴλιον δέ. Reg. 992 ἀλλοῖς.

187 Ἐγκαλάρησαν. Coisl. sup. lin. ἡπατησαν.

190 Όρος θυέων. Coisl. sup. lin. δραματοι, καὶ
τόπου καὶ πόνου διδασκοις, et loci et laboris discrimen. Atque etiam hic lex præscripta erat de sacrificiis, de templo, de labore : tunc etiam ordo sacrificiorum erat, locique et laboris discrimen.

METRICA VERSIO

Et quæcumque manet justos post fata volupcas :
At justi vano crucient sua membra dolore.
Improba judicibus placet haec sententia nostris.
Exsulet hinc Astræa procil. Sint cuncta simulque,
Christus, homo, lumen, tenebra, sol, stella, bonus
Angelus, et nullos qui jam dicit Lucifer ignes. [que
Aqua fera Petro Christi mactator ludas :
Aqua fera Solymis Samaritis perfida sanctis.
Argenti pretium ferriæ aequetur et auri ;
Sint unus rivi et fontes, adamascus lapische.
Denique cuncta simul rursum jungantur, ut olim,
Tunc cum mundus erat rudis indigestaque moles.
Anomone non licuit quandam Moabite creatis
(Scilicet Isacidum intulerant mala plurima castris),
Intima divini contingere limina templi.

B Rursus quis aliis Jesus lignisque gerendis
Addixit, fucum factum sibi questus ab illis.
At contra magno Levitate in honore fuere.
Namque illis commissa fuit venerabilis arca ;
Atque etiam his certus sacrorumque atque laboris
Ordo era ; hic enim hoc, illud tractabat et ille :
Atque ita tum templi curabant intima, tum quæ
Extima. Sic illi virtutem rite colebant :
At contra (o miseram mortem !) nos præmia turpi
Constituisse juvit vitio. Quisnam ista peritus
Lugendi vates, ut tanta tragedia poscit,
Deplorare queat ? Jam, queso, sistite, amici,
Sistite jam, queso, rabiem, tandem laboris
Sit modus et finis, quo nos scelus usque fatigat ;
Tandem aliquando Deo plagataque sacra feramus.

Ετ μὲν δὴ πεπίθαιμεν, ὀνησάμεθ· εἰ δὲ καλύπτοι Α 210 Εἴσω πᾶς δρόν, γελῶν βότοι θυέλλας,
Μύθον ἐμὸν πολιήν τε νέων θράσος, τὰ κολοῦν
200 Οὐδὸν ἐπικρύζοντες ἐμὸν νέφος ἀφραδῆσι, Μαρτύροι· ὁ θανάτου Θεού χέρα, καὶ τὸ κελαῖνόν
Τημαρ, δὴν τὴν κούφην πυρὶ βόσκαται Λεστον οὔλην,
Οὐ μὲν ἔγων κενούστων ὅμηρονος, οὐχ ὄμετρογδς,
Οὐδὲ τι συμφράδμων, οὐ σύμπλος, οὐ συνοδίτης.
205 Αλλ’ οἱ μὲν περδόνει ἔχον δόνν· αὐτῷ ἔγωγε
Ζητῶ Νόε κιβωτὸν, δόνως μόρον αἰνὸν ἀλέων.
Αὐτῷ ἐπείτα φύγοιμι, κακῶν δπο τηλέθι μίμων,
Καὶ Σοδόμων πορνέτων πικρὸν καὶ ἀδέσπατον οὐδέρον,
“Ων δὲ δεσμὸς ἔχει πλάγκτην νόον ἀγείρας,

*Si persuasero, utile id mihi; si vero superet
Orationem meam et canitatem juvenum audacia, aut graculorum
200 Nubes mihi sinistrum quid insipientia sua crocitan,
Testor Dei immortalis manum et horribilem
Illum diem, qui levem omnem materiam extremo igne depascet,
Non ego illis aut throni particeps, aut operum,
Aut consiliorum, non navigationis aut viae comes.
205 Sed illi quidem iter suum absolvent: ego vero
Quæro arcum Noe, ut funestam mortem effugiam.
Fugiam postea, procul ab improlis manens,
Sodomorum igneum amarum et infandum imbre,
Quorum hoc vinculum tenet errabundam mentem intus colligens,
210 Intra totus spectans, ridens vitæ procellas,
Quæ etiam sapientium ora pulvere maculant,
Semper præcordis sensa divina sculpens,
936 837 Malis non permista, perspicua, luci appropinquans
Triclinæ deitatis, ferventibus desideris,
215 Propitium immortalis Dei ad tribunal accedam:
Illic autem omnia manifesta, æqua lance
Tunc in manibus omnia ponderantis justi judicis.*

XIV. *De scipo et adversus invidos acrostichum carmen.*

Gregorii antistitis ludica et gemitus.

Voluptatem capite, quibus id gratum est, ex malis nostris.

Scriptum an. 381. — Alias Bill. 425, pag. 187.

198 *Καλύπτος.* Schol. Coisl. νικᾷ δράσος; νευτέρων πολιάν καὶ λόγους ἔμφρονα, καὶ νέφος κρατεῖ κολοῦντας ἐπικρύζοντες καὶ θορύβουν δύνεται.

200 *Οὐλόρ.* Int. τὸ πικρὸν, φρερόν. Mox *ρέγος.* Coisl. sup. lin. πλάθος.

202 *Αλύρ.* Tres Regg. Reg. 991, sup. lin. γαλεών.

203 *Δρ.* Scilicet ut, procul ab impiis recedens, eorum utar consuetudine, qui mentem ac velut compendius adstrictam colligerent, atque ipse totus intra collectus, etc. — Ibi Benedictini. Milleme ego vertere: *Ab iis rebus, quas habet hoc ritæ rinculum, errabundam, id est subtractam mentem intus colligens. CAILLAU.*

XIV. TIT. *Carminis hujus titulus in Regio 1927 dividitur in duas partes, quarum prima haec est ἀκροστυχ., et duo versus, Γρηγορίου λεπτος etc.*

METRICA VERSIO.

*Si mea dicta queant animos inflectere vestros,
Id satius fuerit: sin deteriora valchunt
Consilia, et juvenum præcepis audacia nostros
Sermones, instar nebulæ, obteget atque senectam,
Obstrepet et sanctis monitis, ut garrula cornix,
Æterni testor patris dextranque, dienique
Qui gravibus flammis paleas exuret inanes,
Quod socium his non me jungam nec sede, nec
Consilioque comes nec ero terraque marique [a. tis,
Quia vita copere via, hac insistere pergent :
Ast ego, qua mortis fugiam tristissima fata,
Noe arcum quæro. Post ut procul ipse remotos,
Quicis Sodoma exarsit vitem divinitus imbris :
Ac mentem a mundo rebus mundique reducens,*

Altera autem τοῦ αἰτοῦ εἰς ἔντονον, καὶ πρὸς τοὺς φυσοῦντας, et alii duo versus sequuntur “*Ἐξαττ., etc.* Leuvenclaus edidit hoc carmen Graece et Latine, immo cum duplice versione Latina, stricta scilicet et soluta oratione. Summae et capitales cujusque versus littera in Graeco efficiunt hoc εἰστιγόν, Γρηγορίου, etc., ut in præfixo titulo. Quod quidem in Latina versione initatus est Leuvenclaus, ita ut summae cujusque versus Latinæ litteræ geminos hos efficiant versus, quos sue versioni præfixit.

*Gregorii latus hi præsulis et gemitus hi :
Quicis visum, dannis pascie corda meis.*

Ita facere noluit Billius in sua versione, ut videtur infra. Deplorat in hoc carmine Gregorius sui temporis dissidia et contentiones, quas cum extinguere

B Interiora vigil spectem, vitaque procellas,
Quæ prudentum etiam maculant deformiter ora,
Insequar effuso risu, divinaque sensa,
Claraque nec permista malis in pectore figens,
Ac studiis Triadi ferventibus usque propinquans,
Numinis ad summum veniam tandem ipse tribunal;
Hic ubi cuncta liquent, æquas judexque bilances
Christus habent manibus, mortalia ponderat acta.

XIV. *DE SEIPSO ET ADVERSUS INVIDOS ACROSTICHUM CARMEN.*

(Pillio interprete.)

*Ludicra Gregorii gemitusque antistitis hic sunt,
Qui volet, huic risum tota nostra ferant.*

"Εχει τι κομψόν ήμην η ἀπροδία.
Ἐκ τῶν λάμβων ἀλλο μέτρον τίκτεται.
Ἀκροστίχος πρόσελθε, καὶ γνώσῃ σαφῶς
Γέρων μὲν εἰμι, καὶ κακῶν πολλῶν ἔρεις.
Πυτὶς γάρ εστι πραγμάτων ἐμπειρία,
Ἡ δὴ φρόντος ὡς τὰ πόλλα ἔργασται.
Γῆρας δὲ τούνδεν οὐδέποτε τόσον κακὸν,
5 Όσον τούν, εἰσεῖσθε ἐν μακρῷ χρόνῳ.
Ράστον δὲ εἴη καὶ μαζεῖν βραχεῖ λόγῳ.
Ἴσταντ' ἀθέσμως ἀντεῖς λασοῦ πρόμοι,
Οὐπλοὺς χόλη τε καὶ φθόνῳ πεφραγμένοι,
Ἅγρε: ζέντες, ἀγρίοις πυρὸς δίκτην,
10 Ἰστανθ', δῆλη δὲ συσχέθης οἰκουμένη.

A Ἐγὼ δὲ ὁ κομψός (οὐ γάρ ἐρόντων μικρά),
Πάρδεψ μὲν εἰχον οὐδαμῶς πλήσσειν κακούς·
(Ἡ πανδὸς ἀν τοδέ, ἵστε, καὶ νῦν ἐπιράμψη)
Ὢ δὲ ἦν, ἐπραττον· εἰχόμητε ἀμφοῖν λίθοιν,
15 Σωτῆρα τὸν ἀκρόγωνον ἐκμιμοῦμενος.
Ἄλλ', ὡς λέουσιν ἡ συντὶ πεφρίκον
Θυμὸν διατοῦν, ἐν μέσῃ συρρήξεως,
Ὕερν τε οὐκ ἐπαυσα, καὶ συνετρέθην.
Ῥάστον παθεῖν γάρ, ἢ τι τῶν κακῶν δράσαι.
20 Μάρτυρας μὲν, ἀκμῇ τοῦ παθεῖν κάμνων πλέον
Ἀπηλλάγην τάχιστα διεσοῦν κινδύνου.
Τὴν δὲ οὐρανὸν εἴσεστιν εὔπετως φέρειν,
Ἄει παρούσαν ἡμέραν μηκιστάτην

*Continet quid non illepidum fricolum hoc carmen nostrum.
Ex versibus iambicis aliud carmen nascitur. Ad primas versuum
Litteras accede, et intelliges perspicue.*

Senex quidem sum, et malorum multorum gnarus.

Ruga enim est rerum experientia,
Quæ prudenter ut plurimum confert.
Senectus autem mea non tantum malum,
5 Quantum nunc, vidit in longo tempore,
Facillimum autem fuerit id cognoscere brevi oratione.
Pugnant nefarie oppositi populorum principes,
Armis iraque et invidia stipati,
Petulantia ferventes, immixti instar ignis;
10 Pugnant, et totus divisus est orbis.
Ego vero scitus (neque enim parva sapiebam),
Virga quidem nullatenus poteram ferire malos.
(Nam hoc quoq; pretio, ut ipsi nostis, etiam nunc emissum);
Quod autem penes me erat, faciebam : tenetam utrumque lapidem,
15 Servatorem, qui lapis es angularis, initatus.
Sed, ac veluti si quis leonum apronumque frementium
Irascendum moderari velit, in medio conficta,
Petulantiam non repressi, et ipsa contritus sum.
Facilius enim est pati, quam boni aliquip facere.
20 Evidenter martyris si esse, per immunes cruciatus
Liberarer celerrime altero periculo.
At facile non est aequo animo ferre injuriam,
838-839 Quæ semper adest longissimo tempore.

voluisse, adeo nihil profecit, ut in eorum potius
offensam et odium ob hanc causam incurrit, ab
eisque de Constantinopolitana sede per suam
injuriam dejectus sit.

7 Αρτος. Reg. 1227 ἀντον.

9 Ηπορ. Leuv. ad marg. Οὐρος, crudelis instar
fera.

11 Μιχρ. Reg. 1227 μέρα.

14 Εἰχόμην διρροίσθιον. Binis lapidibus ἡρε-
βαμ, ut, quasi medium lapis, Orientem et Occidentem
in negotio Antiocheno diſtidentes ad concordiam re-
uocarem.

19 Καλώρ. Quippe facilis lacrimur, quam boni

aliquid facimus. Reg. 1227 κακῶν.

20 Ἀκρη τοῦ πλανεῖρ. Equidem si mibi martyrio
desungi contigerat, hoc solatium haberem, quod
cruentæ ac celerrimis mortis beneficio, novis deinceps
cruiciathus liberarer, nec iam diuturnioribus sup-
pliciis locus relinquerebatur. Hæc hujus vocis, ἀκρη
τοῦ παθεῖν, vis, quam ignorasse videtur Leuen-
clausi, qui hunc locum sic reddidit: *Ejus rei testis*
ipse sum, qui dum maxime affligerer, magis etiam
laborans, tandem celerrime utroque periculo sum
liberatus. Hæc prorsus a Gregorii mente aliena.

21 Διαστοῦ. Id est διετέρου.

23 Ἡμέρα. Reg. 1227 altiav.

METRICA VERSIO.

Scitum quid hisce scilicet nugis inest.
Namque ex iauabis alterum prodit genū.
Acrosticha ista perlege, et liquido scies.
Senex quidem sum, plurium et non nescius
Vita malorum. Ruga nam rerum parit
Usum, unde sepe nascitur prudenter.
At nostra longo temporis cursu malum
Haud tale vidit, quale nunc, setas gravis.
Nuscas ut istud, haud opus longa mora.
Pugnant nefande principes plebis sacri;
Hos livor ater, saevus hos armas furor,
Hos torret, ignis ut rapax ferocia:
Pugnat et orbis sciulidur totus simul.

B At scitus ipse, spiritusque altos gerens,
Ferire virga neutiquam poteram malos
(Id namque pretio maxime euisenam libeus);
Verum angularis amulus Christi, duos
Lapides tenebam; fas erai solui hoc mihi.
Ast, ut leones ac truces apros studens
Lenire, pugnas et graves compescere,
Obtritus ipse sum miser, nec profui.
Prodesse namque est, quam pati, magis arduum.
Martyr subirem si dolores horridos,
Duplici periculo ne statim mors solveret.
At ferre non est prona res injuriam,
Quæ semper urget. Semper est longum nimis.

Ταῦθ' δοτις οὐκ ἀπίστατ', οὐδὲ ἡμῶν πέλας.
 25 'Ἐν ἔργον αὐτοῖς καθ' ἡμῶν διπλός
 Στήχωσαν εἰς Ἰν. Εἰ μὲν ἀξέστην θρόνου,
 Τούτου τι μεῖζον; εἰ δὲ ἀπερθίσην ἄκων,
 Οἱ ταῦτα τολμήσαντες οἴων ἀξιοί;
 Νῦν ἐνθρονίζομ', αὐτριον δὲ ἀπόθρονος.
 30 'Ἄρ' διν τις εὔροι τούδε καὶ φευδή λόγον;
 Χριστὸς φράσας τολμώ τι τὸν ἐν καρδίᾳ.
 'Ἄγωστι βασκαίνουσα καὶ λίθιος ἀμοῖς·
 'Ἴσως τὸ Πνεῦμα βάλλεται, φέρω σφῆς,
 Τὸ Πνεῦμα' (ἀκούσαθ), ὡς Θεὸς, πάλιν λέγω.
 35 'Ἐροι Θεὸς σὺν, καὶ τρίτον βών, Θεὸς
 Γοῦν' ἔστι. Βάλλεται, εὐστοχεῖτε τοῖς λίθοις.

Α 'Ἐστερη' ἀπερποτος τῆς ἀληθείας σκοπός,
 'Ροΐζον λόγους τε καὶ βελῶν διπλῶν.
 Πατήρ μὲν ἡμῖν φίλα καὶ πηγὴ καλῶν·
 40 'Ἐκ τοῦδε φῶς γεννητὸν, Υἱός καὶ Λόγος,
 Σφράγισμ' ἀνάρχουν· Πνεῦμά τ' διχρονος φῶσις·
 Θεὸς μου, καὶ Θεὸς, τριστῇ μονάς.
 Οὐδές Ιστον δες μια ταῦτα κωλύσει λέγειν.
 'Ιστοι Τριάς μου· καρδὸς οὐ τρέψει λόγον.
 45 'Εσφοτο πάντα· μη τρέποτε' ἐμοὶ Θεός.
 'Τοὺς γάρ Ἰν τι, καὶ τὸ πᾶν ἀπιμάσαι.
 Φωνὴν ἔχω, πολιτις σὺ καὶ λαμπροὺς θρόνους.
 'Ιστημι γλώσσαν· (ῷ καλῆς τυραννίδος!)
 Λάμπομει λύχνος λυχνίας ὑπερτεθείς.

Hæc si quis ignorat, nec certe noster est vicinus.

25 Quod unum ipsi est in usu, suas contra me fraudes
 Omnes in unum colligant. Si lubens cessi throno,
 Hoc quid majus est? Si autem dejectus sum invitus,
 Qui hec ausi sunt, quid mereantur?
 Hodie in sede constituir, cras ejicior.
 30 Nam quis hujs rei vel fictam protulerit causam?
 Christe, ausim quid dicere, quod latet in corde.
 Certaninius invidet et saxis meis;
 Fortasse etiam Spiritus impetrabit, dicam aperte,
 Spiritus (audite), ni Deus, iterum dico.
 35 Tu mihi Deus, tertio clamabo, Deus
 Ille est. Petite nos, recta dirigite lapides.
 Sto immobilis veritatis scopus;
 Streptum verborum ac telorum nibil ero.
 Pater quidem nobis radix es et fons bonorum:
 40 Ex eo genita lux, Filius scilicet, qui et Verbum,
 Sigillum ejus qui principio caret; et Spiritus, temporis expers natura;
 Deus, Deus meus, et Deus, trina unitas.
 Non est qui prohibere possit, quoniam hæc loquar.
 Testem appello Trinitatem: nunquam tempus mea immunitabit verba.
 45 Conciliantur omnia; at nunquam mihi evertatur Deus.
 Par crimen est unum, vel totam Trinitatem ignominia afflere.
 Vocem habeo, tu vero urbes et splendidas sedes.
 Coerceo lingua (quam præclaræ illa tyrannis!)
 Splendeam velut lucerna supra candelabrum posita;

25 'Ἐν ἔργοις. Sic Reg. 1227. Recite Billius sic legendum putavit; cuius conjecturam Reg. codex confirmat. Unum illis in usu contra nos fraudes, etc. Edit. τὸν ἑνέργος.

26 Εἰ μὲν ἀξέστητη. Ila fere supra, carm. xi, vers. 1950.

35 'Ἴσως τὸ Πνεῦμα βάλλεται. Fortasse Spiritus petitur. Hoc est, fortasse bac de causa oppugnor et exigitor, quia Spiritus sancti, cui isti bellum indixerant, divinitatem assero et prædicto. Bill. Moi πέρω. Ita legimus cum Combeb. Edit. φέρω. Leuy. verit: Ac mihi Spiritus etiam petitur, cui haec omnia accidunt.

45 Εσφοτο. Reg. 1227, αετοθ' ἀπαντα.

48 'Ιστημι γλώσσαν. Billius: Hæc ex adversariorū persona: qua autem postea parenthesis includuntur, Gregorii sunt, eorum minus irridentis. Kursum haec verba: λάμπομει λύχνος, adversariorum scit, licet aliter existimet Leuenvicius, alias dignitatum sedes jactantum: quibus illud postea opponit vir sanctus, in altera vita novos thronos fore (alitudinis scilicet ad illud Dan. vii, 9: Aspiciebam, et ecce throni positi sunt). Deumque unicuique pro merito honores et dignitates distributurum esse.

METRICA VERSIO.

Qui nescit ista, prorsus hic degit procul.
 Fraudes dolique (solum eis quod est opus),
 Jungantur in me. Si lubens cessi throno,
 Quid majus est hoc? Pulsus at si sum illibens,
 Qua non luendum tam grave est poena scelus?
 In sede statuor hac die: cras hinc cedo.
 Proferre causam quis, licet fictam, queat?
 O Christe, taciti quidpiam audax efferaem.
 Urunt palestræ lividos, sata et mea.
 Fortasse petitur Spiritus: aperte loquar,
 Iterumque dicam, Spiritus, tanquam Deus.
 Nobis Deus tu: ter loquar, nobis Deus
 Hoc est: ferite jam meum saxis caout.

B Immotus asto dogmatis veri scopus,
 Nec verba curans hostium, nec spicula.
 Radix bonorum, purus et fons est Pater:
 Hoc genita lux est Filius, Verbum Patris,
 Sigillum Anarehi, tempore carens Spiritus.
 Deus, mihi Deus, ac Deus, trina unitas.
 Prohibero non est qui queat sic me loqui.
 Non dicta vertat tempus: id noscat Trias.
 Sors cuncta qualiat dura, non vertat Deum.
 Par crimen unum spernere est, atque omnia.
 Vocem habeo, at urbes et thronos tu splendidos.
 Lingua ipse sisto (pulchra vis haec scilicet!)
 Lucerna celso splendeam fixa in loco;

50 Όλην καταστράπτομι τὴν οἰκουμένην.
Νῦν ταῦτα μικρὸν δυτερον κανοῦ θρόνοι,
Πρώτων τε δευτέρων τε τάξις ἐννομος.
Ἡ δεινὸν ἦν δὲ τῆς δυστραβία,
Μή τοῦ Θεοῦ στρέφοντο δυτερον κύδους.
55 Απαξιῶν τοῦ τῆς προσκείσθαι καλοῖς,
Σπεῖρην σὺ κόδημ τῷδε, τῷ Θεῷ δὲ ἔγω,
"Ιν" εὐκόλως φέρομι τὰς ἀπίλας.
Νικὲ πάντα κρύπτει, ήμέρα φωτίζεται.
Ἡ πολὺ ἐμόθηστο, δὲλλ' ὅμιλος οὐκέ δέκια
60 Μισθῶν, δοῖ μάνουσι τοὺς θεῖο φίλους.
Ἐκρίζετο "Ησαΐας, δὲλλ' ἔκπατέρε
Τὸ πῦρ ἐδεξιώτο τοὺς τρεῖς ἐν ἔννῃ.

A Ἐρήπτῳ θηροὺν δὲ Δανῆι δισπερ φύλως.
Τρόμη δὲ Παῦλος καὶ Πέτρος νικηφόροι.
65 Οἱ Πρόδρομοι δὲ οὐ θύμη τῆς παρῆρσίας;
Ἰσαῖαν, ὃς τέθνηκα. Ής δὲ έγω, Πάτερ,
Σός εἰμι, καὶ με χειροῖς στροβελὴ θύλαις.
IE. Εἰς δανεῖρα μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς Κωνσταντίου
πλέων ἐπάνοδον.
Ἐρχομαὶ τὸ βιθούσι λιπῶν μέγα λαῖτρα θαλάσσης,
Τῇ καὶ τῇ χαλεποῖς πινεύμασι θρασούμενον.
Ἐρχομαὶ ἔκων δὲ Ἑρεβα, καὶ δὲ ἐμόθηστο ἀπολεῖμα,
Τοῖς μὲν ὑποτρομένοις, τοῖς δὲ γηθόσινος.
5 Οὐδὲν τερπνὸν θευψα, τόκεν ποθέων ὀκαχοίμην.
Τοῖς μὲν οὖν θύλαιν, τοῖς δὲ ἐθέλων ἐδάμην.

50 Totum fulgore meo collustum orbem.
Hæc quidem nunc: paulo post novi erunt throni,
Primorum ac secundorum ordo legitimus.
Aliter gravis esset in hac vita infelicitas,
Nisi Deus postea inverteter talos.
55 Dedito me vita hujus addicere bonis.
Tu fœdus inis cum mundo isto, ego autem cum Deo,
Ut æquo animo perferam vitæ hujus molestias.
Nox omnia abscondit, dies in lucem profert.
Multos sane labores pertuli; nec tamen digni sunt
60 Praemi, quæ manent homines Deo acceptios.
840-841 Dissecabatur Isaías, sed constanter ferchāt.
Ipsius excepti tres juvenes in peregrino solo.
Objiciebatur seris Daniel tanquam amicis
Romanus Paulus et Petrus victoriā reportarunt.
65 Nonne praeceptor Domini occisus est ob verum dicendi libertatem?
Norum me mortuum esse. Ego vero, mihi Pater,
Tuis sum, licet me gravioribus adhuc velis alligere.
XV. *De seipso post redditum ex urbe Constantinopolitana*.
Venio linguis vita hujus, cœu magnos fluctus maris
Hinc inde gravissimis ventis agitatos.
Venio habens quæ perpetravi, et quæ cum labore gessi relinquens:
His quidem pertimescens, istis vero gaudens.
5 Nihil jucundum reliqui, cuius desiderio excrucierat:
Ab aliis quidem nolens, ab aliis volens vicius sum.

* Scriptum an. 581. — Alias Bill. 58, p. 134.

55 *Hr. dr.* Reg. 1227 ἀν ἤν.
55 *Καλοῖς.* Reg. 1227 κακοῖς.
56 *Σπένθηρ.* Reg. 1227 σπάνθηρ. Leuv. *Tu temet
hūi mundo, quasi quoddam sacrificium, offer;* ego
me Deo consecrabo.
60 *Οὐσοι.* Si mss. Edit. δυον. Sic apostolus
Paulus Rom. viii, 18
62 *Ἐγ ἔγρ.* Ita Vat. Edit. τὸν ζένη.
63 *Ἐρέβοι.* Vat. θηροὺς δὲ φίλους δὲ Δανῆι.
67 *Σέρ.* Ita Bill. ex conjectura: nec aberravit

vir doctus. Regius enim 1227 habet σός pro σῶς,
quod est in editis. Mux θύλαις pro θύλης.

XV. i *Ἐρχομαι.* Scholiastes 891, ἐρέβοις ἀπὸ

τοῦ βίου τοῦτον τοῦ πολυμαχεῖον, egridor ex hac vita

quæ usus est exagitar certaminibus.

6 *Τοῖς μὲν.* Schol. Tois μὲν γὰρ τῷ βίῳ κακοῖς
καὶ μὴ θύλαιν ἐπέκενον τοῖς δὲ ὑπὲρ ἀρετῆς ἄγων
θύλαιν ὑπέκενα. In hujus vita mala non volens in-

cidit; labores vero pro virtute libenter suscepit.

METRICA VERSIO.

Fulgore totum compleam mundum meo.
Nunc ista paulo post eruunt novi throni,
Ac dignitatis ordo justus disparis.
Grave aliter esset rebus hic duris premi,
Nisi summus olim verteret talos Deus.
Harere fluxæ commodis vitæ abnuso.
Tu mundo, at ipse cupidus adjungor Deo :
Molesta facili sufferam ut mente omnia.
Nox cuncta velat, lumen his affectus dies :
Multos labores pertuli, sed præmisi
Non comparando, quæ Deo charos manent.
Vates secari maximus firmi tituli.
Excepit ignis tres edax juvenculos :
Ferisque Daniel jactus est ut mitibus :

B Paulus Petrusque lauream Roma ferunt.
Præambulonem dat neci vox libera.
Obii ipse, norunt istud : ac tuus tamē
Sum, Pater, adhuc me gravius affligas licet.

XV. DE SEIPSO POST REDITUM EX URBIS CONSTANTINO- POLITANA.

(Billio interprete.)

Æquore jam venio vitæ, tricibusque relictis
Fluctibus, hinc ventus quos gravis hincque movet.
Quæ feci, hæc habeo : quæ sudavi, illa reliqui :
Letus ob hæc, tremulum pectus ob illa gerens.
Duce nihil liqui, quod mosto corde relinquam :
Cessi invita aliis mente, libente aliis.

Οἷον ἐμοὶ κτέαρ ἔσκεν ἔράσμιον, οὐδὲ ἀπ' ἔλλων
Πλούτος, βαλτηρή λησμούνη καράπανον,

Τῆς μεγάλης Τριάδος ἔνυδον ἄσλας, ἢν ἀναπίσιν,
10 Ἀχρὶ καὶ ἀλλοδαπῶν ἡλιθον εὔπατριδῶν·

Οὐ μὴν πάμπτων δέρπος, ἐπὴν λέστεν τέλεσθη,
Ὦς τις διτήμων. Σῇ, Τρίας, ἥδε χάρος.

*Ἐμπατεῖ μὴν ἀνέφηνα, καὶ ὡς κύκλον περὶ κέντρῳ
Πάντας ἀπορύμηντον φέμασιν εὐσεβῆς.

15 Ἡν δρόμος, ἀλλὰ μὲν ἐπεμψεῖ φύθονος καὶ νοῦσος
[δύπτωσα],
Πολλὰ μάλα φθονερῷ δάζιμον μεμφόμενον,

*Οστις ἐμῆς ἀδίνος ἀγνὸν τόκον ἀετεῖνανεν,
Ἄρτιπαγῆ, ζωῆς ἑστάσῃ ἐν προδύροις.

*Ἡ δ' ἐμὴ Τρίας αὐθὶς ἀπὸ στομάτων ἀθεμίστων
20 Τέμνεται, ἐν τ' ἀγοραῖς, ἐν τε χοροστασίαις,

A Καὶ πόροι κραταίουσι λόγοι. Τὸ δε φάσανον,
[αἱ αἱ]

Τίς πῆξε Φινεᾶς πορνοφόρῳ παλάμῳ

Στρλήμων ψυχὴν τε καὶ οἴνομα, ἡ τὶς ἀρήσει
Δόγμασιν Ἐβραίος πληστομένος δόκιμος

25 Μεωσῆς, ἐκ δ' ὀλέσας Αἰγύπτιον αὐτίκα μῦθον,
Λαῆψ πάρ πεγάλῳ κύδος ἔχοι μέγα;

Τίς μὲν δὴν θετῆται μετὰ φρεσὶν ἥσι βάληται,
Μηδὲν ὑποτέλων τῆς μεγάλης Τριάδος

*Ηὲ νῦν πυκνῶν τε καὶ εἰσθενέστεος λόγοισιν,
30 Ἀντιπάλων ἐπώνυμον θυμὸν ἀποσκεδάσει;

Τίς δὲ βαλλὼν καιροῦσιν ἀκαμπτά ποτινὸν ἔριεν,
Ἄρτρος ἐν τρεπτῷς κάρτεσιν Ιστάμενος;

Μὴ δ' ὡς εὐρέπιον πολυπλάγχτον ρέθερον,
Τῆνδε μεταχλίνοι ένθα καὶ ένθα βέων;

Sola mihi possessio erat grata, sole præ ceteris
Divitiae, fomentum oblivionem laborum inducens,
Magna Trinitatis communis splendor; quam ego exponens,
10 Usque ad exterius etiam porrei patricios:
Non tamen omnino illeus; siquidem lapidibus exceptus sum,
Veluti quis facinorosus. Tua vero, o Trinitas, hæc est gratia.
Verumtaeniam annuntiavi, et veluti circulus circa centrum,
Omnes circumagebam verbis pietatis.
15 Fervebat opus, sed me simul invidia et morbus egerunt retro,
Plurimum invido nimium succensum demoni,
Qui partus mei sanctum fetum excusisti,
Recessis compactum, vite stantem in vestibulo.
Mea vero Trinitas rursus ab oribus nefandis
20 Scinditur, et in-foro, et in choris,
Ac meretricii vineunt sermones. Gladio, heu! heu!
Quis Phinees scortum hoc transfiget scorticida manu
Zelator ex animo et nomine, aut quis suppetias feret
Dogmatibus Hebreis inique conculetis
25 Moses, et percuties Ægyptiacam quam primum doctrinam,
Apud magnum populum magnam comparabit gloriam?
842-843 Quis totam divinitatem cogitationibus suis capiet,
Nil subtrahens ex magna Trinitate?
Aut quis mente prudenti et validissimis argumentis,
30 Adversariorum insanam doctrinam proligabit?
Quis autem bellum tempore inflexibilem fidem servabit,
Immobilis stans inter dominantium varietates?
Nec, velut Euripi multivagi fluentum,
Hanc (Gdem) inclinat modo in hanc, modo in illam partem deflectens?

8 Λησμοσύνη. Sic Vat. Edit. λησμούνης.

9 Ἀραζαντίων. Schol. ἀναδεκνύων.

11 Ἐτορούρη. Schol. ἐπενδον.

15 Ἡν δρόμος. Id scholiastes de encyclienda pacis studio intelligit. Mox φύλον. Ita Vat. Edit. τόνος.

24 Ἐβραῖος. Vat. Ἐβραῖον.

50 Θυμός. Reg. 991. sup. lin. τὴν μαλα.

52 Κρέστον. Sup. lin. ἐστορεῖσας. in mutabilibus dominationibus, imperiis.

53 Πέρεθρον. Coisl. βέρεθρον.

METRICA VERSIO.

Ma sola mihi divitiae, solumque levanen
Curarum, et requies sola laboris era,
Nempe jubar Triadis, quam monstrans dissita longe
Arva libeau adi, nobilitumque choros.
Non tamen omnino incolumis; namque ipse petitus
Sum saxis. Tibi si gratia, sancta Trias.
Monstravi tamen hanc, verbis pietatis et omnes
Tornabam, ut cum cui circulus efficitur.
Cursus era: sed me repulit morbusque laborque,
Multum incusantem demonis invidiam,
Qui teneros fetus nostros excusisti, in ipso
Cum stare vita limine jam superere.
Atque meam Triadein rursus scelerata caterva
Dissecat inque foris, dissecat inque choris,

B Ac doctrina viget petulans. Quis percitus ira
Hanc feret, sancta confodieque manu?
Nomine quis Phinees et re zelator? Inique
Percussa fidei quis feret ulti opem?
Quis Moses, Phario figens in dogmate telum,
In populo magno grande decusque ferens?
Quis totam in media deitatem mente locabit,
Nil Triadi minuens, nil adimesque sacra?
Aut prudenti animo contraria dicta refellet,
Et verbis, insit vis quibus ampla satia?
Tempore quis varioque fidem relinetibz eamdem,
Stabat ei haud firmis firmus in imperiis:
Nec velut Euripi unda means remeansque subiude,
Verget in hanc partem, verget in hancque levis?

33 Τίς δὲ μόδιον κρινεῖντα τὸν ἀριστερῶν λερήν
Στῆσει, τοὺς φύλης εἰς ἐν ἄγων προμονάς;
Τοῦ μὲν ἐμοὶ πόθος ἔχει, ἐπειδὴ θεὸς ὁδε κελεύει,
Χριστὸς ἄντος μερόπων οἰωνός παθένει,
Οἴς σταυρῷ συνέδησεν ὅμως ἀγαθούς τε κακούς τε,
40 "Οὐτες ἀνακτορίης τηλόθεν, δε τε πέλας.
Τούνεκα καὶ λίθος ἔτιν ἐπ' ἀμφοτέρους ἀρχήγωνος,
Λαός εἰς ἐν ἄγων ἀρμονή φύλην.
"Ἴν πόθος· οἱ δέ με πρόσθετον ἀπεκθήραντες ἀπεισαν,
Οὐ τούτῳ ἀλλοὶ θέντο παραιραστέο.
45 Άπολε δέ μοι Τρίας ἔχει δόξητος, ηδὲ βελέσσει
Βάλλουσιν ποικίλους! Οἱ Τρίας, τοχεὶς μόδων·
Μηδέ μ' ἀδρήσεις κακὸς φύνεις, ἀλλὰ μόγοις

Α Ἀδε τέλος τμητέροις ἑσύλλον, δεξομένη.
Κλεψύν Ἀναστασίης χαρος ἔδος, ή ἡ βανᾶσσαν
50 Πλοτίνον θύτης ἐνώπιον ἐμοῖς λόγοις.
Εἰσο μὲν οὐδὲ θανόν ἐπιλήσσομαι, ἀλλ' ἀμ' ἀρίστους
Στήσομαι, ὑπὲρ τακέων λατούμενος Τριάδα.
ΙΓ'. Ἐγύπτιον περὶ τῆς Ἀναστασίας ἐκκλησίας,
ηρ ἐπίκαιο ἐν Κωνσταντίνῳ πόλει.
Εἶδον δὲ γλυκὺν ὄντον· Ἀναστασίαν δέ τ' ὑπερος
Ἐγγένες ἀμοιβαὶ φέρων ἡματίοις πέλοις.
"Η πρώτη λόγον αἰτίων ἐν προπόδεσσι μένοντα
55 Τούνεκ' Ἀναστασίαν μιν ἐπίκλησιν καλέουσι
Νηδόν, ἐμῆς παλάμης ἔργον ἀριστοπόνου.

35 Quis vero bellum horridum decentantium sacerdotum
Comprimat, pacem componens inter charitatis propugnatores?
Hujus quidem rei mihi desiderium inerat, quando quidem Deus sic iubet,
Christus medicus hominum suis suppliciorum legibus,
Quibus in cruce simul colligavit bonos et malos,
40 Et qui a regno Dei longe, et qui prope erant.
Quapropter et lapis est utrisque angularis,
Ambos in unum colligens populos compage amicitiae.
Hoc, inquam, mihi erat desiderium; sed qui me anteoderant, spreverunt,
Nec ullam mei ratione habuerunt consilii.
45 Atque utinam belli expers esset mea Trinitas, quam cœhris
Petunt telis! O Trinitas, siste bellum;
Nec me jam torvis oculis malus livor aspiciat, sed laboribus
Duci finem prosperum meis, plurim ore predicata.
Tu vero, inclita vale Anastasiæ sedes, que extinctam
50 Fidem revocasti per meas sermones.
Tui, nequidem mortuus, obliviscar, sed simul cum præstantissimis
Statuam, pro filio meis supplicans Trinitati.
XVI. Somnium de Anastasia ecclesia, quam in urbe Constantini exstruxit*.
Carpelam dulcem somnum: Anastasiā autem somnium
Ante oculos meos statuebat, diurnis meis illam exhibens desideriis.
Haec prima sublimē doctrinam ad radices sedentem
Perdixit ad montis cacumen altissimi;
55 Unde Anastasiā cognomine vocant,
Hoc templum, laboriosa manus meæ opus insigne.

Scriptum an. 381. — Alias Bill. 10, pag. 78.

35 Ἐρισθενέων. Schol. 992 πολεμιῶν. Coisl
φιλοδάμων.
38 Οἰοὶ νέρων πατέρων. Christus passionis sue
Leibniz hoc sanxit. Schol. τοῖς ιδοῖς πατέραις.
40 Οὐτοὶ. Alludit ad hæc Pauli verba, Ephes. II,
17: Ἐναγγελίζει ὥσια pacem, qui longe iustis,
et pacem his qui prope.
42 Ἀρροτὴν φύλης. Sic mss. Edit. ἀρμονή.
41 Μηδέ μ' ἀδρήσεις κακὸς φύσεος. Edit. μηδέν
ἀδρήσεις κακὸς μόδος. Billius legit ὥροτε· νος
νορογίας δῆρος εἰς εἰς μετεῖος ποτε codicibus.
Reg. 994, Coisl. atque etiam interpres Græcos
securi. Primi quidem Coisl., καὶ μηρέτι με φύνει
δέ κάκιος τοιδες δέρηστεν δύμασι, εtc., nec jam

me pessimum livor tortis oculis aspiciat, etc.; et
Reg. 991, μηδὲ με παραβλέψῃ φύνεις δέ κάκιος τοις εἰμοὶ πονοὶ τέλος χρηστόν.
Nec jam sinistre me livor imprudens intueatur, sed
plurim ore prædicata faustum meis laboribus finet
largire.

48 Ἀλεξανδρέη. Alter, Gregem amplificans.
XVI. Tit. Reg. 992: Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν,
Ἀναστασιαν, ηρ ἐπίκαιο ἐν Κωνσταντίνῳ
πόλει. Ejusdem in ecclesiam Anastasiān quam in
urbe Constantini exstruxit.

3 Αὔγονταί τοι. Υψηλόν, Sublimē doctrinam,
fides. Combebius. Μοχ προσθέσσοις. Dno Regg.
πρατεῖσται, et sup. lin. διαγοταις.

METRICA VERSIO.

Bella sacerdotum quisnam feritalia sistet,
Inque unum proceres junget amicitia?
Hoc ego cum cuperem, namque imperat hoc quoque
[Christus],
Nostra suis franget qui mala suppliciis,
Quies simul innocuos vinxit turbante nocentum,
Quique procul regno, vel prope quisquis erat:
Unde etiam est utrisque lapis sumangulus ipse,
Qui populos arcta necit amicitia;
In me odiis illi prius exarsere, nec ullā
Consilio fuit bis credere cura meo.
Atque utinam pugna Trias expers esset! et ipsa
Nam petitur telis. Praëlia siste, Trias;
Nec quemquam bellum grave vulneret: ipsa labores

η Provehe sed crescents, o veneranda, meos.
Tuque fidem extinctam que per mea verba vocasti
Ad lucem, valeas, dulcis Anastasia.
Te neque morte jacens tamen obliviscar: et inter
Eximias statuam, pro grege vota ferens.
XVI. INSOMNIUM DE ANASTASIA ECCLESIA, QUAM IN
URBE CONSTANTINI EXSTRUXIT.
(Billio interprete.)

Somno ego meū mī dederām, cūm luce cupita
Ante meos oculos venit Anastasia:
Iherentem que prima fidem radicibus imis.
Moutis ad excelsi culmina summa tulit.
Unde etiam templum, manus hæc quod sedula fixit,
Hinc traxit sancte nomen Anastasiae.

"Εξεσθαι δοκέσκον υπέρθρονος, οὐχ υπέροφρος,
Οὐδὲ γάρ οὐδὲ διαρ τὸν ἀγνοητήν
Οἱ δέ μοι ἀμφοτέρωντιν ψεφερίδωντιν γερασοί,
10 Ποιμῆνος ἡγεμόνες, ἔγκριτος ἡλικίη.
Οἱ δ' ἄρ' ὑπερθρητήρες ἐν εἶμασι παμανῶσιν
Ἐστασαν, ἀγγελικῆς εἰλονες ἀγλαΐης.
Δασ δ' οἱ μὲν ἔχοντο περιστάδην, ὡστε μελισσαῖ,
Κιγκλίδως· ἦν γάρ ἀστοτέρω πελάσσει.
15 Οἱ δ' ἵεροι προβύντοι περιστενόντο φέντες,
Ούσασιν ἥδε ποσὶν ἴσον ἐπειγόμενοι.
"Ἄλλους δ' αὐτές ἀγροὶ τε πολυσύδεες θ' ὅμιλοι,
Ποσσοὶ κρονιόμεναι, πέμπτον ἔμεσα λόγοις.
Αἱ δ' ἄρ' ἄρ' ὑψηλῶν τεγένον εὐκοσμον ἀκουήν
20 Ἀγνοι παρθενικαὶ κλίνον ἄμπελογάμοις.

A Kal τόδε νυκτὸς δύναμις· διακριδὸν Ἰστατο λαζ,
Μύδων ἡμέτερων εἰσατεῖν πόθεν.
"Ος μὲν δὴ χθεμαλὸν καὶ ἐπίδρομον ἔττε μύδον·
Οὐ γάρ δινον νεύειν ἥδελεν, οὐδὲ ἕδάν·
25 Λατέρα δὲν ὑψηλόντα καὶ επετρόφον, οἵτις μεμήλεις
Βάνης' ἀνυψεῖεν ἀμφοτέρης σοφῆς,
Ξένης' ὅμητρης τε. Βοή δὲν ἐκάπερθεν δρώρες
Ἐλκομένοι λόγου μαρναμένοι πόθεν.
Λατέρα ἐμοὶ σποτάων Τριάς ἔρθεν τη μονότεπτος
30 Λαμπομένη τρισσοῖς κάλλεσιν οἰλογένεις,
Φυνη τε στιβαρῆ, καὶ πινύματος αἴθεμένοις
Οἴδηται, καὶ μύδων δημάσαντις ἀντιπάλων.
Καὶ δὲν οἱ μὲν πάλλοντο, καὶ ἔνεον, οἱ δὲ σωτῆρ
Θάρμεον, οἱ δὲ λόγω τρύζον έθ', οἱ δὲ νόρ,

844-845 Sedere mihi videbar solio elatus, sed non supercilie :

Nam ne in somnio quidem grandia sectabar.
Sub me autem ex utraque parte sedebant presbyteri
40 Oviliae duces, zetas selecta.
Ministri in vestibus valde splendidissimi
Stabanti, angelicæ imago claritatis.
Plebs partim effusa erat, instar apum, circa
Cancellos : certatum enim studebant propriis accedere:
15 Aili sacris foribus arctabantur afflentes,
Auribus æque ac pedibus properantes.
Alios plateæ, et que in multas partes scinduntur viæ
Pedibus calcatae ad meos emitabant sermones.
E tectis altis verecundas aures
20 Inclinabant castæ virgines simul cum gravibus matronis.
Atque id quidem noctis erat ludus: non uno affectu modo stabat
Populus, qui meos audire sermones avebat.
Alii simplicem et facile currentem orationem postulabant :
Non enim sursum respicere volebant, nec didicerant;
25 Alii vero sublimem et vibrantem, ii nimurum, quibus cura erat
Abdita ntriisque sapientiae investigare,
Extraneas et nostræ. Clamor autem utrinque erumpebat,
Distracta pugnabitibus inter se studiis oratione.
Mibi vero ex ore fluebat sola adoranda Trinitas
30 Tripli coruscans clarissima pulchritudine,
Voce velumenti, et animi ardenti impetu,
Non sine incurvis in contraria dogmata.
Atque hi quidem commovebantur et laudabant: illi silentio
Admirabantur: alii verbis stridebant, alii mente ,

8 Ὁραπ. Int. κατ' θνατον, neque in somno colui superbiem.

23 Kal. Sic habet Codex Reg. 992 et Coisl. Edit. autem γάρ.

9 Γραπτο. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. γερασοί.

32 Kal μύδων. Et cum insectatione contrariorum dogmatum.

10 Ἐγκριτος. Sic mas. Edit. ἔγκριτος.

33 Βαύργεον. Coisl. sup. lin. ξεπλήσσοντο, stupabant, mirabantur. Fidei hostes concionantem Gregorium audientes, tripli modo afficiebantur. Alii animo solo murmurabant: aliis verbis etiam indignationem testabantur: aliis denique aperte re-pugnabant. BILL.

11 Παρηγανωτοι. Reg. 990, et Chig. παρηγανωτος.

34 Βαύργεον. Coisl. sup. lin. ξεπλήσσοντο, stupabant, mirabantur. Fidei hostes concionantem Gregorium audientes, tripli modo afficiebantur. Alii animo solo murmurabant: aliis verbis etiam indignationem testabantur: aliis denique aperte re-pugnabant. BILL.

12 Κιγκλίδως. Sic Reg. 990, Chig. et Coisl. Edit. συργλίδως. Illesec cancellis plebs a concionatore, vel etiam a sacerdotum choro arcebatur.

35 Βαύργεον. Coisl. sup. lin. ξεπλήσσοντο, stupabant, mirabantur. Fidei hostes concionantem Gregorium audientes, tripli modo afficiebantur. Alii animo solo murmurabant: aliis verbis etiam indignationem testabantur: aliis denique aperte re-pugnabant. BILL.

13 Ηλιονυχίδες, multiplices vici.

36 Βαύργεον. Coisl. sup. lin. ξεπλήσσοντο, stupabant, mirabantur. Fidei hostes concionantem Gregorium audientes, tripli modo afficiebantur. Alii animo solo murmurabant: aliis verbis etiam indignationem testabantur: aliis denique aperte re-pugnabant. BILL.

21 Άλυργα. Reg. 990 δρόσουα.

METRICA VERSIO.

Sede alta, haud alta considere mente videbar.
Nam neque per somnum mente superbus eram.
Presbyterique graves sellis utrinque sedebant
Demissis, atas lecta, dicesque gregia.
Vestibus in niveis at stabat turba munistra,
Splendorem referens agminis angelici.
Plebs vero propius cupiens accedere, partim
Circa suggestum fusa erat instar apum :
Pars sene veniens ad limina sacra premebat,
Auribus appropreas, appropreasque pede.
Multiplique vici, foraque omnia, rursum
Mittebant alios ad mea dicta greges.
Denique virginel eosnas, matrone et honestæ,
E tectis aures ad mea verba dabant.

B Atque hic ludus erat noctis: cupidusque populus
Vocis erat nostræ, dispares sed studio.
Pars etenim sermonem humilem facilemque petebat.
Tollere quod nollet lumen ad alta suum.
Alto gaudebat rursum pars altera, cura est
Cui duplicit sophia sensa profunda sequi,
Externe ac nostræ. Clamor resonabat utrinque,
Dum traberent voces zembla vota meas.
At divina mihi cupido Trias ore fluebat,
Unum quæ in trino humine nimen habet.
Atque hanc, et firma voce, et fervente canebant
Pectora, vi magna dogmata falsa premens.
Landabant alii: pars mirabunda silebat:
Stridula pars verbis una erat, una animo;

35 Θνησκούσης ὀδίνος ἀναυδέος, οἱ δὲ μάχοντο
Ολα καθισταμένου κύματος ἐξ ἀνέμων.
Πάντας δὲ εὐεπί κατέκλεισεν, εὐφράδεας τε
Καὶ μύδων ἱερὸν Ἰδμονας εἰσεβάνων,
Ἡμετέρους τε νόθους τε, καὶ οἱ μάλα τηδόθι μάνδρης
40 Τλήμονες εἰδώλων λάτρεις ἀδρανέων.
Ὦς δὲ βότρος λιαρψιν ὑπὲρ ἀκτινεστός μελαγχθεῖς,
Ὀστέος δημαξ καθαρῶς ἡρέμα λινθανός,
Ὀθόνος διοις ὕδρος ἔστι, τὸ μὲν μῆλος, ἄλλο δὲ ἐρυθρός,
Ἄλλο δὲ ἀνθαλάδεις, δημαρχα δὲ διόλο ἔχει·
45 Οἱς οἱ ὅπριδωντο πεπαινομένης κακήτητος,
Τοῦτον δὲ ληγος γήθεος εὔρυτερας.
Ταῦτ' ἔχον· ἐκ δὲ μοι ὑπὸ βλεφάρων ἐτίναξε
Γῆρας διλεκτερύνων, τῷ δὲ ἀναστασίαν.

Α Φάσμα δὲ φάσματος εἰχον ἐπὶ χρόνον, αὐτὰρ Ἑπειτα
50 Καὶ τὸ φύγε κραδίην ἥκα μαρτυριόμενον
Μούνον δὲ λίγος ἔμενεν ἵμοι, καὶ γῆρας ἀνγρόν.
὾ μοι ἐπῆς Τριάδος! ὡ μοι ἐμῶν τεκέων!
὾ φύδνε, τίπο μ Ἱεραγα; ἔγεις τόδον· ἀλλο κέρεων
Μή τι βάλης ἐπ' ἐμῷ δυσθανεῖ βιότῳ.
55 Μή δὲ πολλαῖσιν ἀγαλλομένη μεγάλως τε
Κάλλεσται δαιμόνεος ἡ βασιλεία πόλεις,
Νησοῖς οὐρανίσταιντις ἀγέλλεται ἔσχον διλλων,
Νησὶς, τοῖς ποτὲ ἐμοῖς, νῦν γε μὲν ἀλλοτρίοις·
Εἰν τοῖς καὶ μεγάλαιον ἔδος· Χριστοῦ μαθητῶν,
60 Πλευραῖς σταυρούποις, τέτραχα τεμνόμενον.
Ἄλλ' οὐ τόσος Εμοὶ γε πόθος καὶ λίγος ἔκεινων,
Οστος· Ἀναστασίης, Βηθλέεμ διστατίης.

35 Mortuo sine voce conatu: alii pugnabant
Instar fluctus a ventis agitati.
Omnes autem facundia demoliebat, disertos
Et sacrorum pietatis dogmata peritos,
Nostros et exterios, et qui remotissimi ab oīli,
40 Miseri cultores infirmorum simulacrorum.
Quenammodum racemus calidus sub radis influsatus
Neque omnino acerba est uva sensim maturescens,
Neque omnino maturus est, sed partim niger, partim rubescens,
Atque aliud seminigrum, aliud acerbum:
846-847 45 Sic illi decerabant, dum excoqueretur pravitas,
Prælisque latioribus jam gaudebam.
Atque eidem sic habebam: mihi autem somnum ex palpebris excusat
Cantus gallorum, simul atque Anastasiam.
Simulacrum autem simulacri aliquandiu retinui; sed postea
50 Ex corde evanuit leniter marcescens,
Minique nihil superbit præter dolorem et tristem senectam.
O mea Trinitas! o filii mei!
O invidia, quid in me patrasti? Jam tot et tanta habes: ne quid pejus
Inferas meæ miserabilis vita.
55 Multis quidem ornata magnisque
Dedaleis monumentis regia civitas,
Temporis celestibus supra alias gloriatur,
Templis aliquando meis, nunc alienis:
Inter quæ magnifica ædes Christi discipulorum,
60 Latiteribus formam crucis habentibus, in quatuor partes divisa.
Sed ea non tantum mihi desiderium et dolorem incutium,
Quantum Anastasia, novissima Bethelem.

55 Θρησκούσης ὀδίνος ἀναυδέος. Emorientē
loquendi cupiditate, atque, ut ita dicam, prurigine.
41 Μελαγχθεῖς. Reg. 990 μαλαγχεῖς.
44 Ἄλλο ἔχει. Tres Regg. et Coisl. ἄλλος, et
sup. lin. ἄλλο δέ.
47 Ταῦτ' ἔχον. Sit se res habebat.
51 Ἀγριόρ. Coisl. sup. lin. λυπηρὸν, ἀνιαρόν.
53 ἔχεις. Reg. 990 ἔχον.
60 Επαυροπόιος. Sic Reg. 990, et Coisl. La-
teribus cruciformibus quadrifariam sectum. Ita-

nostre basilicæ forma sua solent crucem referre,
et in quatuor partes distinguunt. Edit. σταυροτύπος.
Ibidein τεμένον. Duo Regg. κοσμόμενον.
62 Βηθλέεμ ὑστερίης. Quasi Verbo in ea fidelium
mentibus postremo concepto et nato. Combet. ita et
Gaulier. Sic autem, inquit Billius, Anastasia tem-
pūtum appetit, quia ut Christus in Bethlehem natus
est, sic etiam salutifera ipsius doctrina ab hereti-
cis oppressa ac velut extincta, in Anastasia ade,
Gregorii labore ac industria, in lucem revocata est.

METRICA VERSIO.

Denique pugnabant alii: nee dispar erat res,
Quam cum stante oritur seva procilla nota.
Eloquim at cunctos mulcebat, sive disertos,
Seu gnaros rerum quas sacra scripta docent :
Nostros atque nothos, et qui, procul a grege nostro,
Numina ter miseri robore cassa colunt.
Tacta velut Phœbi radius ardentibus uva,
Nec prorsus cocta est, nec peracerba manet :
Sed partim nigra est, partim quoque tincta rubore;
Partim δηρές rursum, parte substra alia :
Sic bi, dum vitium excoqueretur, bella ciebant,
Prælaque hæsus eram iam mage lata videns.
Haec ego: sed galii sonum mihi cantus admitem,
Cumque sopore simil dempsit Anastasiam.

B Ac spectrum spectri quadam mihi tempore mansit :
Post etiam hoc liquit pectus inane fuga.
Ac mihi duntaxat mansit dolor atque senectus.
Heu mea sancta Trias! Heu mea progenies!
Quid mihi fecisti, livor? Jam tanta tulisti,
Ne misero immittas asperiora precor.
Dotibus ampla quidem multis urbs regia gestit,
Multaque, quæ visu sint speciosa, tenet.
At summum decus ipsius sunt maxima templæ,
Tempæ ego quæ quondam, nunc alienus habet
Inter quæ, quod quadruplici crucibus notato
Est latere, exime fulget apostolicum.
Ast ob ea haud tantus cruciat mea pectora moror,
Quantus ob epeptam vexat Anastasiam.

"Η μήν πόδιλ' ἐμάργησα καὶ εἰν ἀλι, καὶ κατὰ γαῖαν, Α
 Ἐγχρόκες, καὶ φιλοῖς, ποιμέσιν, τῇδε λύκοις,
 65 Νούσῳ τε στυγερῷ, καὶ γῆραι καμπυλωδεστί·
 Οὗτοι δὲ πρόσθιν ἐμοὶ τούτον ἐπήλθεν ἄχος.
 Οὐ τόσον Ἀστυριόισιν δέτη γέγετο τηλέστι πάτερης
 Λαδὸς δουρυταῖς, νῦν ἔκλαυσε μέγαν,
 Οὐδέτε μὲν οὐδὲ κιβωτοῦ, δέτη ἀλλορύσιον ἐμίχθη·
 70 Οὖτε τὸν τοπάρον υἱὰ κλαπέντα φίλον·
 Οὐδέτε λίκη τύγχανεν ἐπαπτήσεσσι δαμάντας
 Σκύμνους, οὐδὲ ἀγέλην βουκόλος ὄλλυμέντν·
 Οὐδέτε φιλοβένιον φυτοῦ καβύπερε καλύτην
 "Ορης δρέπε δάκων, οι πολύποις θαλάμην,
 75 Οὔσον ἐγώ νεόπτερον δόδυροιμοι εἰσέται καὶ νῦν
 Νῦν, δὲν ἀλλος ἔχει καρπὸν ἐμῶν καρπάτων.
 Εἴ ποτε αύτοιο λάθοιτο ἐμὸν κέαρ, εἴτε τι γλώσσα

Πρόσθια φέροι παρ' ἡμοι, Χριστὸς ἐμεῖο λάθος·
 Πολλάκι καὶ μεγάλων θυέων δῆλο, τὸν τραπέζης
 80 Λαὸν Ἀναστασίης ἥγνεται τῆλε μένων,
 Στήσας ἐν πραπίδεσσι δασύματον ἔνδον νῦν,
 Δάκρυα ἐπιπονέδων φάσμασι θεοτέρως·
 "Ἄλυγες, ὑμνοποῖοι τε, χοροστασιαὶ τ' ἑρατ. εἰτα
 Σέλινος, ἥμεταπον, εἴ δην διντιβέτου,
 85 Χῆραί τ' ὀφρανικοὶ τε, ἀλήμονες, ἀδραυνοντες.
 Λεύσσοντες πρὸς ἡμάς, ὥστε θεοῦ, πολάμας.
 Οἰκοι τε γλυκεροὶ, γηροτρόφοι, εἴ ποτ' Ἑγώ
 Λήγματα, οὐδὲ ἔθελον, ὄμετέρης φιλίης.
 Εἴ δέ τι του καὶ ἐμεῖο ποινιτήτοιο λέλειπται
 90 Μνήστις ἐν ὄμετέροις, ήδε χάρις Τριάδος.
 Πολλοὶ γάρ καιροῖσιν ἐπίρροτον ἡτορ ἔχουσται.
 'Ἐν δὲ μόνος αἰδὼς δηματι κουφοτέρων.

Multa mihi terra marique acciderunt molestia,
 Ab inimicis, amicis, pastoribus, lupis,
 65 A tristi morbo et incurva senectete:
 Sed nunquam hactenus tantum dolorem accepi.
 Non sic in Assyriam cum procul a patria duceatur
 Populus capivus magnum dellevit templum,
 Neque etiam arcam, cum Philisteis immista est:
 70 Non Jacob antea surreptum dilectum filium:
 Non lezana generosa occisos a venatoribus
 Catulos, non gregem bubulcus extinctum:
 Non hospitali arbori superstructum nidum
 Avis reliquens invita, non polypus thalamum,
 75 Quantum ego recens structum lamentor ēiamnum
 Templum, quod alter habet, fructum laborum meorum.
 Si quando tui obliviscatur cor meum, si quid lingua
 Tibi anteponat apud me, Christus mei obliviscatur.
 Σεπε etiam sine magnis sacrificiis, sine meusa
 80 Populum Anastasie lustravi longe degens,
 Statuens in corde meo incorporeum intus templum,
 Lacrymasque inter visa divina profundens.
 849-849 Virgines, cantores, chorique amabiles
 Exterorum, et nostrorum alternis psallentes,
 85 Viduae, orphani, pauperes, infirmi,
 Qui ad meas, tanquam ad Dei, manus respiciebatis,
 Dulcesque domus, senes nutrices, nunquam ego
 Vestri obliviscar, etiam si velim, amoris.
 Quod si et mei, qui tanta passus sum, aliqua superest
 90 Inter vos recordatio, hoc Triadis beneficium est.
 Multi enim eis habent ex temporibus suspensum,
 Ac levium hominum pudor in oulis oculis residet.

69 Ἐμίχθη. Quando a Philisteis capta est area.
 71 Οὐδέτε λίκη. Ila Reg. 993. Edit. οὐδὲ λίκη, ubi
 deficit metrum.
 79 Ἡδὲ. Reg. 990, τῇ.
 84 Ἐξ ἑτοῖς διτελέτον. Ex diversis linguis, Com-
 bel. Interpr. 992, φανῆς ἀντιτελέμηνς.

90 Ἡδὲ χάρις. Id est: Pro eo beneficio magnas
 Trinitati gratias habeo.

92 Αἴδων, etc. Ila et infra, sect. 2, carm. vii,
 ad Nemestum, vers. 318. Vulgatum proverbium,
 inquit Billius, *Pudor in oculis*: alio tamen sensu
 hoc utitur Gregorius, ac multi solent. Quod enim

METRICA VERSIO.

Multa quidem persepe tuli terraque marique,
 Hostes, ac nostri, dum mihi bella movent,
 Dum lupus, et pastor, morbusque et curva senectea:
 Ac nondum tantus contundit ossa dolor.
 Non ita Chaldaea cum plebs traheretur ad oras,
 Dellevit Solymas tecta sacra Deo;
 Non ita, cum sanctam cepisset barbarus arcam;
 Surreptra Isaciides non ita prole prius:
 Non ita flevit catulus lea sava peremptos,
 Extinctum pastor non ita morte pecus:
 Non ita flerit avis defectum ex arbore nidum,
 Pullosque implumis; non polypus thalamum:
 Quantum ego ploro recens extrellum nunc quo-
 [que templum:
 Quod nunc alter habet, semina nostra metens.
 Si mea mens non te memoret, si lingua prius quid

B Proferat, haud Christus sit memor ipse mei,
 Σεπε etiam abesse sacris, mensa procul, atque
 [reinotus.
 Lustravi nostræ vulgus Anastasie:
 Mente mihi fingens delubrum corporis expers
 Moestaque perfundens fletibus ora meis.
 Virginem cœtus, cantores, agmina chora
 Nostrorum, et tellus quos peregrina tulit;
 Pupilli et viduae, alque vagi, infirmisque, manusque
 Cernentes nostras, non secus atque Dei:
 Atque domus dulces, canæ altricesque senectas,
 Vestri, nec ciupiens, immemor esse queam.
 Quod si forte mei mentes oblivio vestras
 Non prorsus teneat, gratia sit Triadæ.
 Multi namque suum decunt ad tempora pectus:
 Iu levium est sofs lumiibusque pudor.

Κείνη γε μήν ποδέων, σεπτή Τριάς, αλέν διπτόστος
Ψυχαί δριτιώντος σειο μένος θετής.
95 Χαίρετε, ὡς βασιλεῖς, ἐμὸν παθέων ἐπαργοῦτον.
Χαῖρε μοι ἀντολὴ καὶ δύνατος μαρνάμεναι.
Χαίρετε μοι, λερῆς, επ' ἀλλήλουσιν ἴοντες.
Χαῖρε, πρόδρομος τύφε· χαῖρε, πολὺς μεγάλη.
Αὐτάρ ἐγὼ χθονίων μὲν ὑπέρτερος εἰμι θοώκων,
100 Ἰμερώ δὲ μόνον κύρεος ἀδηνάντο.
Ἄλλα σάω με, σάω με, φίλη Τρίας· ὑστάπιον δὲ
‘Οψήμοι’, οὐτέρ ἀγνῆς θύνος ‘Ἀναστασῆς’.
Γρηγορίου γόρος ὀδύτος ‘Ἀναστασίην ποθέοντος,
Τῆς ποτέ μεν ψυνερή νόσφιαν ἀδρανίην.

A IV. Περὶ τῶν τοῦ βίου διαφορῶν, καὶ καὶ
γνωσθερῶν.
Ζωγράφος ἐστὸν δριτός, δὲς ἐν πινάκεσσι χαράσσει
Μορφὰς ἀτρεκέας, ἔμπνοια δερκομένας.
Οὐδὲς δὲ χρώματα πολλὰ καὶ εὔχροα μάλιστα,
Λειμῶνα γραπτὸν δείκνυσσι ἐκ πινάκων.
5 Νῦν δὲ ποντοπόρειαν ἐπίνεσται, οὐ παρασήμοις
Κάλλεσται, οὐ πρύμνης ἀνθεστὶ λαμπτομένην.
Ἄλλη δὲ ναυπηγοῦ χέρες γόμφιοισι δριστα
Δάκρυα πηγάμεναι κύματα θαρραλέντια.
Καὶ στρατὸς ἐστὸν δριτός, δρῆσις δυντὶ καλοῖ,
10 Καὶ δόμος αὐγήσις δεύτερος εὐπαγέδος.
‘Ος δὲ βίων βροτέων. Οἱ μὲν διμεροτος, διν τινα Χριστῷ
Τάρδος ἄγει, πλεκτής ἀλλότριον κακίης,

Illud autem opio, veneranda Trias, ut semper fixa ac nunquam obliviscenda
Animabus recens generatis tua maneat deitas.
95 Valete, o reges, mei in aerumnis adjutores :
Valete, Oriens et Occidens, invicem decertantes :
Valete, sacerdotes, in invicem incurentes :
Vale, dominator fastus ; vale, magna civitas.
Terrestribus equidem excelsior sum thronis,
400 Ac solius glorie immortalis cupidus.
Sed salva me, salva, chara Trinitas : postremo
Videbimus, ubi pure sit sedes Anastasie.
Gregorii hic genitus Anastasiām desiderantis,
Ex qua illum aliquando invida imbecillitas expulit.

XVII. De diversis vita generibus, et adversus falsos episcopos*.
Pictor optimus est, qui tabulis exprimit
Sinceritas formas, et quasi vivum quiddam intuentes;
Non qui varios et pulchros colores nequidquam miscens
Pratum pictum ostendit ex tabulis.
5 Navem cunctem in mare laudo, non quae insignibus
Ornamentis, aut puppis floribus coruscat;
Sed quam artificis manus clavis optime
Compactam fluctibus tutam commiserunt.
Prestantissimum exercitus est, non qui pulcher, sed qui bellicosus,
10 Et domus renidens firmiter structæ concedit.
Sic se habent hominum vitæ. Alia est immortalis, quam ad Christum
Timor adducit, subdoce expertem pravilatis,

* Scriptum an. 581. — Alias Bill. 11, pag. 79.

ait, pudorem in levium oculis situm esse, non hoc
vult, cum in hujusmodi hominibus elucere; in
nullis enim minus eluet. Verum hoc significare
intendit, homines levitate ac incoustantia laboran-
tes, simili atque amici ex eorum oculis excesserint,
anorem omneum et benevolentiam ex animis ejicere
soleret.

93 Αἰηστος. Duo Regg. δημηττε.

102 Ἀναστασῆς. Reg. 990 Ἀναστασιας. Iactū
postea Ἀναστασια.

XVII. Tit. Περὶ τῶν τοῦ, etc. Hunc titulum plu-
res Regi codices exhibeunt. Cōisl. et alii solum-
modo eīs ἐπισκόπους.

9 Ἐστος δριτος δρῆσις. Sic Cōisl. et Vat. In
Paris. edit. deest δριτος...

11 Αμφροτος, incorrupta, purissima.

METRICA VERSIO.

At precor, o veneranda Trias, de mentibus unquam B xvii. de diversis vita generibus, et adversus
Ne teneris Numen possit abire tuum.
Qui mala juvistis, o reges, nostra, valete:
Vos quoque pugnantes Ortus et Occubitus;
Pontifices, geritis qui mutua bella, valete:
Urbs mihi, cum fastu prasse, magna, vale.
Terraen solis ego sum sublimior, atque
Coelestis famæ me rapit unus amor.
At me, sancta Trias, conserva: postque videbo
Pura ubi sit sedes inclyta Anastasie.
Gregorii hic luctus, moesta dum mente requirit,
Illum qua pepulit livor, Anastasiam.

FALSOS EPISCOPOS.

(Billio interprete.)
Optimus est pictor, veras vivumq[ue]b[us] tuentes
Qui scite formas exprimit in tabulis:
Non qui multiplicet frustra varioque colores
Miscens, ante oculos florida prata locat.
Hanc ego laudo ratem, non quæ depicta venuste est
Et vario in puppi tincta colore micat:
Artificis sed quæ manus constructa periti,
Per mare, per fluctus non timet ire graves.
Agnitibus pulchris annon Mavortia præstant?
Nou nitide firma est anteferenda donus?
Sic duplices vita. Vita est hac optima, Christum
Quæ metuens sequitur, crimen et oru[m] fugit

*Επτάδεν, δαστυφδίλικτον, ἀπενθέα. "Ος δὲ κάκιστος, Α' Ανθρώπων δ' ἄγανθοις διδοῖ φρένα, τοῖς δὲ κακοῖς
· Ἐνδον δύρανεν, ἔκτοτε κάρτος ἔχον,
15 Ὦκύμορον, φρενοπλήκτην δρούσον, οίσον δάκαντα
Δικήντα πέλε δάκτανταν νόν.
Τοτε καὶ Χριστοῦ μεγαλόνος ἀρτῆροι
Θυμός. 'Ο μὴ βροτέον λέπτος διεισθένεος,
Κλινόμενος καιροίσι, δύναται πολύκαμπτος ἀτταῖς,
20 Παγνοῖς κακής οὐκ ἀνος, ἀλλὰ τύπος
Αὐτῷ δὲ γε τρομεῖται καὶ εἴσασιν παλάμησι
Δῶρον δίτει, Χριστοῦ σαρπὶ χερζόμενος,
Καὶ μεγάλοις ποβέσσοις, ἀπετεθεὶς ἐνθάδε ἀντέτη,
Πύστον ἀρχεγόνιον τημετέρων παθένος.
25 Οἱ ζώει μούνη καὶ τέρπεται· ώρα καδέει
Θυμὸν ἀπὸ χθονίων ἔνθεν ἀνιστάμενος.

850-851 Stabilem, insuperabilem, luctu carentem. Alia pessima est,
Intus infirma, exterior robore praedita.

15 Quod cito perit, et simile est mente capis, quibus omnia
Tanquam turbine circumaguntur, cum ipsi mente instabiles sint.
Talis est et Christi, cuius magna est gloria, sacerdotibus
Animus. Hic hominis prepotentis cultor,
Temporibus serviens, arundo pluriom ventis agitata,
20 Vitii omnis non remedium, sed exemplar.
Rursus illi tremulus et sanctis manibus
Donum offert, Christi carne reconciliatus,
Magnisque suppliciis, quae Deus hic pertulit,
Ut nos a malis, quae ab initio generis patitur, liberaret.
25 Huic soli vivit et gaudet: hujus causa abstrahit
Animum a terrestribus hinc assurgens.
Humanis autem bonis non magis animum adjungit, aut malis
Flectit, quam rigidus lapis adamantis;
Neque etiam divitias curat, aut magnas sedes,
30 Aut gloriam humanam, quae ultra hanc vitam non trahitur:
Neo regia indutus magnanimi leonis pelle,
Vulpinam intus servitutem abscondit,
Mortuorum vorax, dolosus, improbus, alias ip aliis rebus,
In variis nequitiae omnis speciebus latens.
35 Sed mentem puris cogitationibus semper augens,
Jam coelestem etiam Trinitatem attingit,
Cujus imaginem in suo corde impressit,
Unum in tribus luminibus gloriam considerans,
Ac populum puris sacrificiis ad Dei similitudinem informans,
40 Tandem anime victimas incruentas offert.

15 *Ἀστροφίλικτον. Ἀμετακίνητον.

17 Ἀρητῆρος. Vat. ἀρτῆροι.

18 Λεισθετέος. Malleum εὐθενέος, ni repugnaret metrum. Deo siquidem soli convenit primum, cuius eterna est potentia; minime vero homini, cuius potestas caduca semper et temporaria est. Possit etiam ex ipso Gregorius interpretari, ἀποθεσθεος. Sic supra carm. xiii, vers. 81, ὧντος ἔρωτενον appellat adulatores qui viris potentibus blandientur.

23 Μεγάλου. Ita Vat. et Coisl. Edit. μεγάλης.

24 Πύστοις. Vat. λόπον.

27 Ἀνθρώπων δ' ἀγανθοῖς διδοῖ φρένα. Homi-

nibus probis mentem tradit, γενε addicit, malis au-
tem, etc.

30 Ἐρύθρης σφρούμενης. Int. Coisl. χάρα. Hunc
reptantem.

32 Ασυλούσηγρης. Dolum, fraudem vulpinam. Leo-
ninan pelle pretendere, idem est quod aperte vi
grassari; vulpinam autem prætexere, idem est quod
astren gerere. Alludit ad Lysandri verba dictantis,
ad fraudem configundendum esse, cum aperta vis
nihil proficeret. BILLIES.

35 Νεκροβόρος. Hoc est, funeribus epulis dñs
libenter operam, cum interim præcipua sua officia
nihil curat.

METRICA VERSIO.

Ac firma et luctus expers manet: altera prava,
Debilis interior, robore nixa foris;
Robore nixa brevi, dementibus assimilisque,
Qui verti instabiles omnia mente putant.
Sacrificia Christi mens et sententia talis.
Hic enim humanum robur opesque colit,
Temporibus cedens, ut arundo agitabilis auris:
Exemplum vitii, non medicina malis.
¶ tremulus alter manubis dat dona pilisque,
Dum Christi carnis sedulus obsequitur
Et gravibus penitus, quas hic, ut mole malorum
Nos veterum dura solveret, ille tolit:
Cui soli vivit, quo solo gaudet, et ob quem
Distractum hinc animum tollit ad astra levis.

B Atque viris sanctis totum se addicit et hæret:

Ute adamas nullis frangitur ipse malis.

Ingentes non curat opes subcelliaque alta:

Non, quod mortale est, serpit humique decus.

Non bic magnanimi contectus pelle leonis,

Vulpinara occultat pectore servitum,

Improbus, astutus, varius, sua criminis tecnis

Mille tegens, pascente seque cadaveribus.

Sed pura cunctis increscens mente diebus,

Jam venerandam etiam perlitigat ad Triadem,

In medio cūjus sculpsit sibi pectore formam,

Unum dum tripli certit in igne decus.

Divinam et plebeum reddens per sacra verenda,

Tandem animum nascit sacrificatque suum.

Τὸν μὲν ἡγὸν ποθέων εἰς ἔμμενα (οὐκ ἐπικεύσω),
“Ἄηδι καὶ προβόρων Ἰνδοῖς ταροὺς ἔχουν,
Ὦς ἴσων αἰσυλὰ ἥρτα, κακοφράσιν τὸν ἀλεγενῆν,
“Ἄψ ἀναχασσάμενος ἐκεῖς Ἐθνά ποδέ,
45 “Ἡ μῆτρα” ἐμόρτησε καὶ εἰν ἀλοσοῖς ἀπίστοις,
Οὐσιὸν ἐνι γλώσσης ἤχος; Εἴδι ἡμετέρης.
Ἄλες διοι, καλῶν δὲ Τράκας, θεότης νεότηκτος·
Τούσις ἀλλήλους ἔνισταιεν ἔνιοις.
“Ἄλλα καὶ ὅς ἑπότεξ, λιπὼν ἄλγον οὐκέτι ἀπιστον,
50 Πάντοτεν ἡμετέροις κύμασι βαλόρμενος.
Κεῖται· ἐπιβαντιν, ἐπιβαντιν, κακὴ φύσης.
Καὶ ὑπέρδες ζωφεροῖς ἐνι σπλάγχνοισιν ἐργεῖται,
Καὶ τεος εἰνελτον, ὃς ποτι· Ἰωνᾶς έδω.

Horum ego unus esse cum cuperem (non enim celabo).

Cumque jam in atris vestigia posuisse, ut vidi nefanda facta, ac malorum miserari machinationem, retrorsum abscedens, pedem extra retuli.

45 Ac profecto multi etiam passus sumt ab aliis infidelibus, quorū aures adhuc mea voce personant.

Lapidès mibi, illorum Trinitas fuit, Deitas recentis firmata:

His nos invicem donis munerati sumus.

852-853 Sed tamen cessi, doctrinam relinquens jam non repulsam,

50 Undique iis, quos nostri movebant fluctibus jactatus.

Jaceo; insurge, insurge, livor improbe. Te profecto
Reprimam, etiamensi extremis in flumis latean;

Elatius ten-brosis ferat visceribus inclinar,

Ceti maritimi, ut olim Jonas in eis inclusus est,

55 Corpus quidem in visceribus; mens vero liberis motibus

Ibit quo volet, et si clausa.

Hoc unum ex bonis liberum est, nec cohiberi

Aut auferri potest, mens ad Christum evecta.

Non jam mortalis regis convixa, ut antea,

60 Erit Gregorius, utrū suo aliquid indolens jucundi,

Accumbens in mediis magnatibus, vultu deniso, tacens,

Sine statu respirans, serviliter epulans.

Non me sede honorabit judex, aut æquali,

Aut humiliori, modum spiritui imponeamus.

65 Nec manus homicida osculabor, nec barbam

Apprehendam, ut minutum aliquod beneficium consequar:

Neque ad festum convivium, aut natale, aut funebre,

Aut nupiale, cum pluribus currens,

34 Παντοδαποί. Coisl. et Vat. παντοδαπῆ.

45 Ἀλτότοις. Ἡρετικις.

47 Άλες διοι. Int. Coisl. Καὶ μοι μὲν θύμοι βολεῖς δροσθεῖ, κτλντον δὲ θύτεστι λαζούς βολεῖσι. Ab ipsa: pro mercede lapidibus ego sum petitus: apud ipsas per me dividitis confirmata. Ab hereticis enim Gregorius saxis est potitus in urbe Constantinopolitanis, ut in ipsas Vitis legitur.

49 Ἀλιγοτον. Ἀποτούμενον.

50 Ἡρετέροις. Nostris: ab iis, scilicet, qui eamdem nobiscum fidem proficiebantur.

52 Σχήμα. Σχήμα.

56 Ἐκρόμενος. Sic Coisl. et Reg. 992. Edit.

A 55 Σώμα μὲν ἐν σπλάγχνοισι· νόσος δὲ ἀδέσποταις ἔρωαις:
Βίσται, οἱ κ' θύτει, καὶ περ ἐπρόμενος.

Τοῦ ἀγαθῶν μόνον ξεται ἐλεύθερον, οὔτε καθεκτόν,
600 ἐλεύθερον, Χριστῷ νοῦς ἀναιρόμενος.

Οὐ θυτοῦ βασιλῆς διάστοις, ὡς τοπάριον,
60 Γρηγόριος, θυλάκῳ ἡρα φέρων διάγην,

Κείμενον ἐν μάσταις, κατηφίδον καὶ διναδος,
“Ἀπίστον ἀσθμα φέρων, δούλια δανύμενος.

Οὐχ ὑδρί τοις με δικαστόλος, τὴ δινέδρῳ,
“Ητα χαραπετέ,” πνεύματι μέτρα νέμων.

65 Οὐδὲ χέρας φονίους προστιύζομαι, οὐδὲ γενελού
Δράσομαι, ὃντις διλγής ἀντιτυχεῖν χάρτος.”

Οὐδὲ Ιερῆς ἐπὶ δαστα, γενέλιον, ή δανύνος,
“Τι τίνα νυμφεῖδην σὺν πλεόνεσσι θέων,

“Η τίνα νυμφεῖδην σύν πλεόνεσσι θέων,

Πάντα τὰ μὲν γνωμοστὸν ἐλύτρια, τὰ δὲ ὅπερδες
 Τῷ Θήσαυρῳ, δρπαλέαις Βριαρέω παλάμαις·
 'Οὐδὲ δὲ φορτίδ' δύων, τάρον ἔμπνον, ἀλλ' εἰπεῖ δῶμα
 'Ἐλκω, τὴν μογερήν γαστέρα τειρόμενος.
 'Ασθμα χόροις φέρουν, δλλῆν εἰπεῖ δάκτη παχεῖν
 Σπεύδων, πολὺ προτέρην δύοντας.
 75 Οὐδὲ μὲν οὐδὲ προέρδος ἑδῶν λεροὶ δύν χώροις,
 'Η μόνος, ἡ πλεύσων εἰς ἐν ἀγειρόμενον,
 Φθέγξομαι οὖσι τερπνά, τὰ Πινεύματος ἔκτοις ρίψας,
 'Οι καὶ ξειρὶ πρόφρουν, φλέτρον ἔχον πλεύσων,
 Τερπμένης τε κρότοις, καὶ τὸν θεάτροις χορεύσων,
 80 Κρημνοβάτης ἐπίων ἀντικορυστόμενον,
 'Αθλοφόροισιν δύοις, πολυγνάμπτοισι τε λάθαις,
 'Η καὶ μαινομένοις ἀντίπαλ' ἥριχοις·

Α Οἱ χόλοιν αἰχμάτας, οἱ σώματος αἰθομένου
 Λύσσαν ἐπιψένας, οὐ χέρα μαινομένη
 85 Πάσσον ἐπ' ἀλλοτρίοις, λόγου δεσμοῖς πεδήσας,
 Οὐ φυεῦτη κραδής δέξαν ἀποσκεδάσας,
 Οὐ τύφων οἰδανόντα διδάμασαι ἐς χόνδρα ρίψας;
 'Αλλ' ἐν φάρμακον αἰνὸν ἔχων, θηρήσομα τιμῆς
 90 Θυμόν, καὶ θανάτου φάρμακον ἀπρεκέλως.
 Οὐδέ τι ποι συνθεοῖσιν δύσθρονος ἔστοι; Ἔγω γε
 Χτηνόν ἡ γεράνων ἀκρίτα μαρναμένων·
 'Ενν' ἔρις, ένθα μάθος τε καὶ αἰσχεῖα κρυπτά πάροιθεν
 Εἰς ἔνα δυσμενέων χώρον ἀγειρόμενα.
 95 Τάνδε γάρ εἴνεκ' Ἔγω γέ μέσος χθαμαλοῖς: καθηματι
 Ιητρὸς παθέων, αὐτὸς ἀνουσος δύν.

Prædam omnem partim buccis meis, partim famulis

70 Trädam, rapacibus Briarei manibus;
 Ac sero sarcinam, tumulum spiraleum, gerens, rursus iu domum
 Traham, lassato ventre vexatus,
 Agre ob satisetatem respirans, sed tamen ad alind pingue convivium
 Properaus, antequam prior crapula dissipata sit.

75 Neque etiam sacrī in locis, aut solus,
 Aut cum pluribus in unum convenientibus præses,
 Eloquar grata auribus, quæ Spiritus sunt, foras projicieus,
 Ut prudenter me geram, plurimorum amorem alliciens,
 Gaudensque plausibus, et in theatris trispadians,
 80 Funambulus in sermonibus invicem pugnantibus.

Pugilum imitator, et mille inflexionum dedecoris,
 Aut furentium contra se invicem aurigarum;

Non iram jaculis figens, non æstuantis corporis
 Rabiem refrigerans, non manum in aliena

85 Omnia furentem doctrinas vinculis constringens,
 Non falsam ex cordibus opinionem eviliens,

854 855 Non fastum iutumescensem docendo ad terram prosternens,

Non fontibus lacrymarum lacrimas excitans.

Sed unum habens grave pharmacum, venatorem honoris

90 Animum, vere mortiferum pharmacum.

Non jam ego in synodis sedēbo, collega

Anserum et gruum inconsiderate decertantum :

Hic rixa, hic bellum, et probra prius latentia

In unum congregantur dissidentium locum.

95 Equidem propter ea sedeos inter piebeos

Mejicus morborum, ipse morbis carentes.

71 'Οὐδὲ δὲ φορτίδ'. Comb. legit οὐδὲ δὲ φορτίδ', ac sic verit: Nec qui navem referam, vivum sepulcrum gestans, crapula languidum atque obtitum ventrem domum reducam ac traham.

75 'Εών. Vat. lōn.

81 Πολυγνάμπτοις τε λόθαις. Cois. οὔρεσι. Multis suggillatus plagiis ac vicibus.

85 Οὐ χόλος. Recte Billius ex conjectura emendavit quod prave in Ald. legebatur οὐδον. Con-

jecturam Billii codices confirmant.

92 Χρονίς ἡ γεράνων. Concilia gruum et æserum vocat ea, in quibus nihil recte, nihil graviter gerebatur, sed confusis pugnantium inter se hominum clamoribus omnia perstrepebant. Talia erant pleraque hujus temporis concilia particularia, in quibus Ariaua episcopi concilia Nicenæ autoritatem infringere conabantur. Vide epist. ad Procopium.

METRICA VERSIO.

Cuncta ego partim dentē prenam, partimque rapaci
 Servorum turbas diripiudea dabo,
 Atque domum sero repeatam, venterque sepulcri,
 Et vino et dapibus languidum, instar erit,
 Vitalesque satur potero vix carpere flatus :
 Cognam aliam crudus persequar ipse tamen.
 Nec cum præsideam sacris in sedibus ipse,
 Vel solus, vel cum pluribus, illa loquar,
 Quæ non Pneuma oleant, verum illabuntur in aures
 Mollia, permulvis charus ut esse queam ;
 Plausibus et gaudens, medijs saltansque theatris,
 Funigradus vocum, quæ fera bella gerant :
 Non secus ac pugiles, qui collectantur, et illi,
 Certatim currus quos agitare juvat :
 Non iram extinguebas, rabidi nec corporis æstus,

B Non præcepa cæsa pectus avaritia
 Constringens vinculis, ratio quæ recta ministrat ;
 Non falsum ex animo discutiensque decus :
 Non verbis vanum pellens de corde tumorem,
 Non lacrymas lacrymis eliciensque meis :
 Sed medicamen, habens unum grave, pectus hono-
 [ris
 Percupidum, ac vere pharmacon exitii.
 Non ego cum grubis, non anseribusque sedebo
 In synodis, que se marte furenti petunt.
 Hic rixa, hic sera pugna, priusque abscondita pro-
 [bra,
 Quæ feralo odium parte ab utraque parti.
 Propter eos abjecta etenim me sede locavi,
 Ägris ut sanus pharmaca ferre queam.

Οὐ γάρ ἡμῆς πολιτῆς παῖσεν, καὶ λάτριν δεικνῶς
Ἐμμεναι ἀνὴρ θρόνων, ὃν πέρι μαρνάμενοι
Σχίζονται, καὶ κλέμον δικού τέμνουσιν ὄθεώμας.

100 Αἱ τῶν μεγάλων ἡμετέρων ὥχεν!
Ταῦτα μὲν, οἷς φίλοι, καὶ κερχώσων χράτος εἴη.
Αὐτέρ τέ γάρ Χριστοῦ πλήσσομαι ἀτρεμένων.

Εἰ δὲ κακὸν λαζοῦ θερόρονος ἡγία μέλαι,
Ἴστωσαι κεφαλὰ τῶν ἀποτελαμένων,
105 Ὁφρα κεν, ὃς θοὺν ἐπονούσι, ἀποπτυστῆρα γαλεῶν,
Θυμὸς δέοντος κρημνοῦς, ἢ σκοπέλους φέρων.
Εὔχομαι, ὃς κεν ἀπαντά Θεῷ φίλα τοῦθος μεμήλοι,
Εἰ δὲ χεοειτέρα, τηλόθεν οὐστ' ἔχειν.

A III. Πρέδε τοὺς φθοροῦντας.
Ἐξ οὗ θεῷ προσῆλθον ἐκλιπὼν βίον,
Πολλαὶ στροβοῦμαι καὶ κακαὶ τριχυμίας.
Ἄντεπνει γάρ ὁ φθόνος, πόρφυρος θεῖος
Βαλεῖν θέλον με, καὶ λαβεῖν ὄμδοχοτον.
5 Πόλεν φίλοι μοι δισμενεῖς, καλὸι κακοὶ;
Ἐν εἰσι πάντες ἐξ Ιου θρύντες κακοῦς.
Πόλεν λόγον τοσούτον ἔκδημον φέρων
Πόλει τοσαύτῃ, καὶ τὶ πλεῖστον κερδάντες,
Ἔν σέλα πρώτην τῶν ἀντί ἡγίου φοινίκων,
10 Οὐσθην νόσον τε καὶ κακοῖς παραστάταις;
Πύρωσις, οἵμαι, τοῦτο, καὶ στέργω μόνον
Δόξης τύχοιμι, Χριστὶ, σῆς τῆς ἀρθρόνου.

Non enim mea canitie est iudicari, et indecoram
Servitutem subire pro tirobris, de quibus certantes
Scinduntur, et totum orbem per fas et nefas scindunt.
100 Heu! heu! quantis malis premimur!
Atque hæc quidem eorum sint, quibus placent, et cercopum sit potestas:
Ego quietus Christo implebor.
Quod si nefas est populi Deum colentis gubernacula abjicere,
Viderint id eorum duces, qui nos excusserunt,
105 Ut, quemadmodum equum velocem et freni impatientem,
Animi impetus abripiens in præcipitia aut scopulos ferat.
Precor, ut curas illis sint, quæcumque Dei placent,
Aut si deteriora, procul aures habeam.

XVIII. In invidos *.

Ex quo ad Deum accessi relinquens vitam,
Multis jactor et gravibus tempestatisbus:
Contra spirat enim invidia, procul a Deo
Pellere volens me, et in eisdem rapere tenebras.
5 Unde amici mīhi infesti, et boni evasero mali?
Unum sunt omnes pariter agentes prave.
Unde sermonem tantum et longinquo ferens
Urbi tantæ, et quid amplius sacrificias,
Quam novi omnium primam, que sunt sub solis radiis,
10 Premor morbo et malis, que me torquent?
Probatio, arbitrio, hoc mīhi est, et acquiesco: tantum
Tua, Christe, fruar gloria, invidia carente.

* Scriptum an. 381. — Alias Toll. 3, pag. 82.

101 Κερκώπων. Cercopes vocat astutos et veteratores cuiusdam improbissimis episcopos, qui artibus suis et dolis omnia perturbabant concilia. BILL. Ἀγορὰ κερκώπων, cercopum cætus, de conciliabulo dicuntur. ΕΒΑΜ. Κερκία.

104 Ἰστωσαν. Reg. 992 Ιστωσαν. Coisl. sup. lin. γνωστότεραν.

XVIII. 2 Πολλαὶ στροβοῦμαι. Ita in duobus legitur codicibus Florentinis, id est, *versor*, *circunagor*: unde et στρόβοις, *procella*, *fleuis*, *tempestatis*, quibus naves in alto jactantur. TOLL.
9 Ἄγρη. ήλιον. Ia est, *urbium orientalium*. Con-

stantinopolis autem Romæ, quæ Occidentis caput, opponitur. TOLL.

11 Πύρωσις. Ignis purgans, ut ille fornacis, quo metalia ab immunditiis expurgantur. Tollus fateatur Patrum nonnullos veteris Ecclesiae credidisse peccata post mortem hujusmodi igne exuri; asserit autem immortio esterios et in primis D. Augustinus aliter sensisse.

12 Τῆς δρόσου. Simpliciter hic ei prout prima vocis est significatio accipitur, opponiturque invi-
diosæ sedi Constantinopolitanæ; alias plerunque copiam abundantiamque indicat.

METRICA VERSIO.

Non enim est nostri senii nunc ludere, ser-
[vum]
Pro que sacris hominum turpiter esse thronis,
Pro quibus a scissis totus discinditur orbis.
Heu quanta est nostri vis gravitasque mal!
Qui voleat hæc faciat, cercopum sicutque potestas:
At mea gaudebit mens requieta Deo.
Quod si Christicolum est crimen grave linquere
[plebeum],
Viderit hæc, que me depunt urbe, cohors :
Instar equi excusis ut devia currat habenis
In scopulos, necis et sit sibi causa sue.
Opto ego sint ipsiis curæ, que grata Tonanti :
Sin mala, sint aures hinc procul opto meæ.

xviii. IN INVIDOS. (A. B. Caillau interprete.)

Ex quo datus Deo reliqui sæculum
Jactor feris, heu sapere tempestatisbus:
Flat namque contra livor, a Deo procul
Expulsum iisdem mergere tenebris volens;
Me cur amici odere? Cur boni mali?
Unum quid omnes sunt agentes improbe.
Qui tantæ tantæ verba longinquæ ferens
Urbi, omnium nitente sub solis rota
Clarissimæ, quid et lucratus amplius,
Morbo premor malisque me torquentibus?
Igne probor; acquiesco. Fac modo tua,
Livoris expers, Christe, gloria fruar.

10. Σχετιαστικόν ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ παθῶν.

Πολλάκι Χριστὸν διακτά κακοῖς μογίων μεγάλοισιν Ἰνοσάμην· καὶ γάρ τις διακόποντας ἔνεικε δούλιον ἐν στομάτοις λαλεύμενον ἡρέμα τρισμὸν, οὐδὲ πατήρ ἀγαθὸς καὶ ἄρρενος πλος ἕδος
5 Πολλάκις ἀμφαβίους ἐπέων θάρσος ἦν ὑπέδεκτο, Τούνεκα καὶ σὺ λόγιοις ἔμοις, Θεὸς, Πατέρες εἰης, Οὓς τοι ἀπηχμένην κραδῆι, ἀγανάκτε, πέμψαι. Βαῖον δάκος παθέσσαστον ἀραιγόμενην φρενὸς ὥδες.

Χριστὸν διακόπει, εἰ τόσοις με κακοῖς διέπερας δινοθεν,
10 Έξότε μητρὸς διατονον ἔμης ἐπι μητέρα γαταν; Εἰ μὴ καὶ λαγόνεσσιν ἐνι σκοτίῃς πλήσας,

Α Πίπτε τόσοις ἀχέσσοις, καὶ εἰν ἄλι, καὶ κατὰ γαταν. Ἐγχροσίον τε φύλοις τε καὶ ἡμέρασσι κακίσσοις. Σεῖνοις, ἡμεδαποῖς τε καὶ ἀμφαδόν, ἢ λοχώσαι, 15 Μύδοις τε ἀντισέπτοις, καὶ λαντάναις νιφάδεσσι Βέλημαις; τίς διπάντα διακρίδον ἔξαγορεύεις; Μοῦνος ἄγνω πάντεσσιν δολέμος, οὐδὲ ἐπι μιθοῖς, Οὖτ' ἐπι κάρτει χειρὸς ἔγων περιώσιν δὲλλων, "Αλγεα δὲ στοναχάς τε περισταδόν, ὧστε λέοντο, 20 Πάντοτεν διμφαλάσσουσι κακοὶ κύνες, οἰκτρὸν δεισμα, 'Αντολήγ τε δύσσει τε. Τάχ' ἐν ποτε καὶ τὸ γένοτο, 'Η τις ἀνήρ βαλλεῖται λίνων φρένα, ἢ τις δότης, 'Η τις ἐνέρχεται κειάρη ἐπι δάκτυλα βάλλων, Φθόγγοις οὐ λαλέσσουσιν, ήμεν ἀχέων δαριστής,

856-857 XIX. Querela de suis calamitatibus.

Sepe Christum regem magnis laborans malis
Querendo compellavi; rex enim aliquando famuli tulit
Servile murmur ore leniter pronuntiatum,
Quemadmodum et bonus pater etiam insipientis filii sui
5 Sepe manifestum verborum audaciam leniter excepti;
Et tu ergo verbis meis, Deus, propitiis sis,
Quae tibi cor dolens, rex maxime, effundit.
Paululum arumnis medetur dolor menis erumpens.
Rex Christe, cur me tantis iandudum oppressisti malis,
10 Ex quo e matre delapsus sum in terram matrem?
Si non me in tenebroso matris utero delinquisti,
Cur tot molestias, et in mari, et in terra,
Ab inimicis, ab amicis, a pessimis praesidibus,
Ab estraneis, a nostratis, aperie et ex insidiis,
15 Cur sermonibus adversariorum et lapideis nivibus
Jactatus sum? Quis cuncta distinetu edisserat?
Solus ego omnium fama celebratus sum, non facundia,
Non manus robore alios supērāns;
Sed circumdantibus me molestias et doloribus, velut leonem
20 Undique circum latrant mali canes, tristis sum cantilena
Orienti et Occidenti; forte etiam illud aliquando eveniet,
Ut convivis aliquis animum exhibitans, aut quis viator,
Aut quis citharam canoram digitis pulsans,
Sonis non distinctis, mearum arumnarum narrator,

Scriptum an. 382. — Alias Bill. 6, pag. 73.

XIX. Tit. Reg. 993. Τοῦ διτοῦ εἰς ἁυτὸν μετὰ τὴν ἐκδρομήν. Ejuudem de ipso post reditum, profecto ab urbe Constantinopolitana.

2. Θεραποτος. Due Regg. Θεράποντα, et sup. lin. δοῦλον.

3. Ἀμφαδῶν. Reg. 990 ἀμφαδῆν. Reg. 992 ἀμ-
φαδῶν.

8 Βαιδὸν δασεῖ. Sic supra Carm. xiii, vers. 26.

10 "Οἰστον. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. δια-
στοι.

13 "Ἐγχροσίον τε. Ita Vat. Duo Regg. ἐγχρος;
καὶ φύλοις. Sic supra Carm. xvi, vers. 63 et 64.

18 "Οὖτ' ἐπι. Ita tres Regg. et Coisl. Edit. οὐδὲ.
Μοι περιώσιον. Coisl. περιώσιον.

22 "Ἡ τις. Coisl. et τις.

23 "Ἐνέρχεται. Vat. ἐνέρχεται.

METRICA VERSIO.

XIX. QUERELA DE SUIS CALAMITATIBUS.

(Billio interprete.)

Sepe, fatebor enim, in mentem mihi venit iniqua
Carpere voce Deum. Namque et servile frequenter
Murmur fert dominus tacito de pectori manans;
Durius et si quis soholes fortasse locuta est,
Ferti pater sequo animo, nec justa exasperat ira.
Ergo etiam nostras facili, precor, aure querelas
Accipe, quas morem aninus saevoque dolore
Obrutus, zebereum tibi, rex bone, mittit ad axem.
Eructare suos quædam est medicina dolores.

Quid me tanī dura, Deus optime, mole malorum
Vexasti, inde ex quo charæ genitricis ab alto
Fusus ad humanae veni spiramina vige?
Non etenim referas quod me caligine densa
Pressisti in matris gremio, durisque catenis.
Cur terra et pelago tot dura infestaque rerum
Spicula vibrarunt in me simuli hostica turba.

B Quosque mihi sanctum fœdus sociarat amoris,
Atque dumci scelerata manus stimulata furore?
Cur et nostrates, et gens longinqua, palamque
Et fortis, jacent in me adversaria verba,
Ac miseranda petunt saxonum grandine membra?
Quis cuncta ex parte referat, vivoque colore
Exprimat, ut tanto non cedant verba dolori?
Omnibus unus ego notus, non arte loquendi,
Nec quia corpore reliquos ego robore vincam :
Sed me nobilitant gemitus, tristesque dolores.
Ac velut horrendum latritibus usque leonem,
Undique me rabido morsu petit impia turbâ,
Quaque oritur Titan, quaque ignea subtrahit orbi
Lumina. Quinetiam quandam reor esse futurum,
Ut quis contracie rugas et seria mentis
Discutiens epulis, vel iter fortasse capessens,
Vel cithara pulsu curarum nubila pelliens,
Fataque nostra canens muta tristissima voce,
Gregorii nomen memorem : Diocesariensis,

25 Γρηγορίου μνήσατο, τὸν Ἐπερφεῖ Καππαδόκεσσον
Ἡ Διοκαταστρέψαν διάλγη ποτίσμι. Ἀλλ᾽ ἐπιμυχθῶν
Ἄλλοις πλούτον δικαιοσας ἀπερίτον· νίες ἀλλοις
Ἐσθίοις· καλλίμος ἀλλοις, δε δ' ἀλκίμος, δε δ' ἀγορητῆς.
Ἀντέρ όμοι κλέος ἱστιν τη̄ ἀλγεσον· εἰς δὲ με πάντας
30 Στοὺς γλυκερής παλάμης πικροὶς ἑκένωνας δίστονος.
Ἄλλος ἔνω νέος εἴρι· τὸ δὲ αἴτιον οὐκέτι δόμοιν.
Οὐ γάρ ἀσθλεύσαντα μ' ὅγεις, μάχαρ, ὡς τιν' δριστον
Ἀντον ἀθλητήσαν διπήνεος, ἀλλι πεποντον.
“Ως καν ἀριστεύσαντι γέρας κατ' κύδος ὑπάστηση.
35 Οὕτω τόσος ἴγνων”, οὐδὲ δίλγεσι κύδος ἐπεστι.

Α Ποιην δὲ ἀμπλακής τίνων τάδε. Τις δὲ δέ διαρράς
Διζηνοῦ ἐν πλεύσεσσιν, δι στολέον διθεται διλλων.
Ἐξερόν πάντεσσιν, δι μοι νόος ἐντές Ἑργε.
“Η τάχι καν δρύφειν ἀμαρτάδο μύθος διανυθε.
40 Πάδην, θε δις σε φίλον λάχος οιον ἐδέγμην,
Πάντε διμοις βιστοι δρυγετεν εἰς διλλα φίλας,
Και νόον ὑφιδιβάντα τετή διθετης πελάδων,
Σαρκδες νόσφιν θήηκα, νόμος δὲ μοι ἡγεμονειν.
Πάντων μοι κρατεν, πάντων δ' ὑπερ οἰδέρα τέμνετιν
45 Χρυσεσσι πεπερύεσσι· τό μοι φθόνον αἰλον διγειρε,
Και με κακοὶ διπέσσον, διφυκοτάπτοτε τ' ἀνταυ.

25 Gregorii memor sit, quem euntrivit Cappadocibus
Diocesareae, non magna civitas. Sed operosas quidem
Aliis divitias ingentes largitus es : aliis filios
Egregios : pulchri alius : fortis illę : hic concionator.
Mihi autem decus est in armumis : atque in omnes
50 Quavis manus tuę amaras exhausisti sagittas.
Novus Job ego sum ; at non jau causa simili.
Non enim me certatum mittis, beate, veluti fortissimum quedam
Crudelis athleta adversarium, viribus meis condidens,
55-859 Ut vinctini premium et gloria largiaris.
55 Nondum tantus ego, nec habent ærumne meæ gloriæ.
Prenam vero peccati hanc persoivo. Quodnam autem delicta
Tibi inter multa magis alij displicet, inquirio.
Dicam omnibus id quod mens intus includit :
Fortasse enim peccati vulnus exulceret vox submissa.
40 Mihi videbar, cum te solum in dilectæ hæreditatis loco amplexus sum,
Simil omnia vita commoda, quasi sordes, in mare projiciens.
Mentemque excelsam tua deitati admovens,
A carne separavi, duremque legem sequabar ;
(Putabam) me omnia superaturum, ac supra omnes aerem secaturum
45 Aureis pennis : id autem mihi vehementer invidiam collegit ;
Meque malis alligavit, et inevitabilibus molestiis.

26 Περδίς. Vat. πολις.

50 Σῆς. Vat. τῆς.

33 Απήνως. Ita duo Regg. Coisl. et Vat.
Edit. ἀπήνως. Μοx διτι πεποιθώς. Hæc interpretatur Billius, tanquam verba Gregorii de se ipso
loquentis ac suis viribus confidentiis : *Viribus ipse
meis fultus* : verum a Gregorii mente longius ab-
errat. Queritur nimium se a Deo non in arenam
mitti, tanquam fortis athletam cum crudeli adver-
sario congressurum, aut quasi athlete, quem mit-
tit, fortitudinis securus sit, quem corona donatu-
rus, ac victore renuntiatus sit. Hunc esse ver-
borum Gregorii sensum fidem facit Int. Coisl. : Οὐ
γὰρ ὡς διητην με κράτιστον πέμπεις ἐπι στάδους,
δι αδιθετα πακάρια, τῷ ἀνταναστη συμπλακησό-
μενον, ὡς τῇ δυνάμει θαρρῶν τοι παλατοντο, τιν
στρανώσης κατ ἀνακρύδες νικήσαντα.

37 Ἀγέλης. Unus Reg. Ἀγέλης.

38 Ἐπερφεῖ. Reg. 990 et Coisl. Ἐπερφεῖ.
39 Δρυγετεν. Ita duo Regg., Coisl. et Vat., quae

lectio melior quam χρύψειν, videtur, licet eam
Billius mendosan suspicetur. Is enim sensus est :
Forstian tacitu sermo recrudescere fecerit peccatum.
Quod Int. Coisl. confirmat : Η γάρ ἀν λόγος οὐκ
εἰλαύοντος τὴν ἀμαρτίαν πλέον διαδένειν.

41 Ἀργονετέον. Ita Chig. et Coisl. Edit. male
ἀφυποτέν. Reg. unus sup. lin. ὀντρετόν. Sic in-
terpretantur Hesychius et Eustathius, in Illad. xi,
vers. 495, ubi hec leguntur :

... πεποιθέοντε τὸν ἀργονετέον εἰς δια βαλλι.

42 Πελάδων. Vat. πελάδας.

43 Νόμος. Ita Chig. Edit. λόγος ειναι Coisl. Lit-
eras ducens habebam : earum dicas aegabar, ut om-
nibus palmam prariperem, aureisque pennis supra
omnes aera secarem.

44 Τέμνετιν. Reg. 992 ναετον.

45 Αλύρ. Ita duo Regg., Vat., Coisl. et sup. lin.
δεινόν. Edit. αλύρ.

46 Κακοὶς ἐκθέσσον. Vat. κακοὶς ἐντες διφυκτά-
τρων ἀνταις.

METRICA VERSIO.

Urbs quem Cappadocum populis haud nutrit ingens,
Sunt quibus immensos tribus bonus æris acer-

B Consequitur. Verum scelerum me pendere poenas
Sentio. Quod vere scelus est ex omnibus illud,

Quod te pra reliquis tam dura concitat ira?

Jam retegam arcantum, quod mens altissima claud.

Crimina namque legit, tacita qui voce fatetur.

Cum tibi me totum addixi, penitusque dicavi,

Cunctaque presentis calcavi commoda vitez,

Excelsaque tibi tolens ad sidera mentem,

Carnis ab illecebris nexaque et amore removi :

Cumque animum regeret ratio, doctrinaque sacra

Omnes ipse mihi longe superare, caputque

Altius in superas sedes effere videbar.

Quæ res invidiam peperit mihi, damnaque multi

Ærumnasque graves, quis nulla exsolvere ment

Σὺν κλέος ὑδρεῖ πειρε, κλέος δὲ σὸν τὸ χόντ' θηρκεν.
Αἶνος ἀγγυρίζοιν, δναε, κοτεῖς μεγάλος.
Κενὸν γε μήν δύστε, καὶ θεομένους γράφοτε,
50 Λαοί δ' ἡγεμόνες τε, ἀπεκθέτες, εὐμένες τε,
Πτερός ἐμοῦ μεγάλοι φίλοι θρόνον οὐκ ἀδέρξα·
Οὐκέτι, οὐδὲ πέποικε, θεοῦ θεαματοι παλαιτεν.
Κενίνος θεαμάς θῶμεν· ἔγω δὲ τε καὶ γεραῖ
Χείρα νένην ὑπέρεισα, πατρὸς δ' ὑπερέια λιτῆσι,
55 Πατρὸς ἐμοῦ, τὸν Εὔτεον, καὶ δι' μᾶλα τηλέσι μάνδρης
Ἄζεμνον πολεῖν τε καὶ λίχιον πνεύματος αγῆν.
Αὐτάρ ἐπει τοῦτον τοῦτον οὐδὲν
‘Ημετέρης, δόλος μι Λόγον καὶ Πνεῦμ' ἀναφῆναι,

Tua me gloria in altum extulit, tua gloria in terram depresso.
Magnis semper audaciis, rex, successes.

Illud quidem audite et posteris scribete,
50 Populi et præsules, inimici et amici.
Magui patrii mei dilectam sedem non contempsi :
Nec licet, nec convenit Dei legibus repugnare.
Lex illi sedem tribuit : ego vero seculi manu
Manum juvenilium supposui, ac patris precibus cessai,
55 Patri mei, quem veneratur etiam qui ab ovili longissime remotus,
Reveritus canitum, et parem spiritus splendoreum.
Rursus postquam vite nostre moderato*ri*
Placuit, ut alius Verbum et Spiritum predicare*m*,
Extraneis, asperis, et spinas ferentibus terris,
60 Parva euidem gutta sum, sed tamen magnum populum irrigavi.
Illiud autem rursum placuit, ut me subito revertente*re* huic mitteret,
Tristi morbo et molestia sollicititudinibus
Confectum. Est autem exergo sollicitudo homini.
Aliquandiu membris meis openi tuli,
65 Pastoriam fistulam, egregium adjutorem donans,
Ne quis ovibus meis doce parentibus supervenieus
Hostis, impudentem ventrem impleret pabulo.

860-861 Cum autem commoverentur duces, commoverentur ei populi
Præsidis desiderio, et crudeles ob feras,
70 Qui Deum in humanis visceribus formatum

51 Οὐκέτι δέρεξα. Non contempsi. Billius, reclama-
mente Gregorio, qui se nunquam paternam sedem
sprevisse testauit, vertit: *Ipsa recusavi sedem,*
spreviue paternam.

55 ‘Ετεον. Ita trés Regg. et Coiſl. Edit. Έτεον.

57 Ζωντος οὐρανάρτον. Non alius, ut arbitror,
quam Basilius, a quo ad episcopatum compulsa
fuerat, ut Patri opem ferret. Cujus etiam consilio
et hortatu Constantinopolim se contulit, patre tum
mortuo.

58 Kal. Sic Coiſl. Prave edit. γάρ.

59 Στρογγ. Extraneis, nempe *Constantinopolita-*
nię. Billius, *ad ignatas gentes*, quasi ad *Æthiopias*
et Indos.

63 Τηχθέτ. Sic tres Regg., Vat. et Coiſl. Edit.

Ξένοντς, τριγάλοσιαν, ἀκανθοφροσιαν ὅροπρατε,
60 Βαῖτη μὲν φεκάς εἰμι, πολὺν δὲ τε λαὸν ἐπῆρα.
Καὶ τόδε γ' αὐτὸς ξαβο παλιμπορον ἐνθάδε πέμψας
Νούσῳ τε συγερῇ, καὶ δργαλαῖς μελεδώνας
Τηγθέντις ἐξαπίνης. Ίδε δέ τε ἀνδρὶ μέριμνα.
Βαῖν δὲ χρόνον ἔσκοντος μελέσιν ἀρρηνῶν,
65 Ποιμενικὴ σύρεγγα, βοηθόν δισθόλην ὀπάσσασι.
Μή τις ἐμοὶς μῆλοισιν ἀσημάντοισιν ἐπελθῶν
Ἐγκρήδος, ἐπει πλοσιεν ἀνακέλα γαστέρα φορθῆ.
Αὐτάρ ἐπει δονέσοντο διγοι, δονέσοντο δὲ λαοι
Ηγεμόνος τε ποδῆ, καὶ θήρευν οὐλομένοισιν,
70 Οἱ Θεοὶ ἀνδρομέδοισιν ἐνὶ σπλάγχνοισι παγέντα,

τυθέντε.

64 Εμοῖς μελέσσοντι. Int. Coiſl., τοῖς ἐμοῖς τέ-
κνοις ὑπερχόντα, juvandis filiis meis operam im-
pendi.

65 Ποιμενικὴ σύρεγγα. Διδασκαλικὴ φωνὴ.
Ipsa docendo, pastorisque munus ad tempus im-
plendo. Male profecto Billius: *Insigni pastore dato.*
Hæc nimirum spectant tempus, quo intermissa ea
pastorali cura ob ægreditudinem, ad eam denou episcoporum plebeis murmur compulsa est, donec
tandem illum ecclesiæ episcoputu praeficeretur, quod
necedum contigisse evidenter patet, cum Gregorius
haec canebat.

66 Εμοῖς μηλοιστε. Suas oves vocat, quas ipsi
pater commendaverat.

METRICA VERSIO.

Arte quo. Sic me tua gloria vexit in altum,
Atque eadem rursus me gloria traxit ab alto.
Namque tua in mentes semper fuit ira superbas.
At vero, et mihi qui cupitis bene, quicque malignum
In me animum geritis, quid dicam, attendite, queso,
Et semel acceptum fidis committite chartis,
Omnis ut hoc actas noscat ventura nepotum.
Ipsa recusavi sedem sprevique paternam.
Haud etenim fas est divina infringere iura.
Illi lex sedevit ribuit, plebemque regendant :
Ast ego grandioris juvenilia brachia palmis
Suppono, juvisque patris precibusque putavi
Cedendum, eximie quem non ego solus amavi,
Et colui, sed et ille etiam distabat ovili
Qui proucul a nostro, seniumque parcmque sene-

[cta]

B Splendorem venerans anima radiosque nunciantes.
Ast ubi, qui nostræ moderatur tempora vita,
Jussit, ut e patri Christum regione, sacrumque
Flamen ad ignatas gentes sp-nosaque ferrem
Arva, licet tenuis pluviae sicut guttula, magnam,
Auxiliante Deo, populum tamen ipse rigavi.
At vero ad patrias idem remicare penates
Me voluit, morbis natum curisque molestis.
Cura homini porro crux et letale venenum est.
Exigui fessos recreavi corporis artus,
Insigni pastore dato, ne præsule cassas
Aggregaderet oves quisquam, raplaque voraret.
At postquam plebeisque duces, plebeisque ipsa moveri
Cepti, et incertis animis nutare fideque,
Ob desiderium ducis, insultumque ferarum,
Que Christo intacte nato de ventre parentis

"Ἐκνον διπορ ἔχουσιν οὐδὲ δίχα μορφώσαντες,
Πολλοὶ μὲν τρύζεσκον ἔμαις παθέσαντες διποτοι,
Καὶ μὲν ὑπεροπλήσιοι θεούσαι λαὸν ἀτίειν,
"Ἡ φάσαι, καὶ νός εἰχε. Θεῷ γέ ἐμοὶ δῆλος Ἐφαίνων.
75 Πολλοὶ δὲ αὖτις νυχίσισιν ἐμὲ κρίνεσκον θνέτος,
Ζωγράφος ὁν πόθος ἔχει, ἀθύρματα πολλὰ χαράσ-
[σαν]
"Ἡ θεὸς ἐξεκάλυπτεν, ἐμοὶ τέλος ἐσθόλον πότανον,
"Οφρα καὶ μὴ χαλεπήσι σὺν ἀλπωρῇσι δαμεῖτην,
Ἐξοδίην κακότητα φέρεσσάμενος βιστοι.
80 Τούνεκεν σύχεν ἔκαμψα, τεῦγε δὲν κέρα κρα-
[ταῖν]
Δέσμιος ἔρχομεν ἔγωγε - δίκη δὲ δλοισι μεμφοι.
Οὐδὲν δικαιορ ἔμοις δικαζόμενης βιστοι.

A Τῇ νῦν, Χριστὲ, φέροις με, ζποι φίλον. "Ἄλγεσι κάμ-
[ψην].
Κηρεῖσι λαγδέσσι τετρυμένος εἰπε προφῆτης.
85 Σοι παρέχων ζωῆς τόδε λείψανον. 'Ἄλλ' ἔλεαιρε
Μικρὸν Ετι πνεύσαντα. Τι μὲν ἀλγεσ τόσσον Ελαύνεις,
Οὐστ' ἄγαθοισι μόνοισι θάνεις, θεὸς εἰπε ἐπὶ γαῖαν
"Ηλυσες (ἢ μέγα θεῦμα, θεὸς βροτὸς αἴματι ράινων
Ψυχὰς τιμέτερας καὶ σώματα), οὐτε κάκιστος
90 Μούσος ἐγώ. Πολλοὶσι χερεῖσι κύδος δησσασ.
Τρεις βίδοισι τεχνησ μεγαλέσσι εἰστ τελῶναι,
Ματθαῖος τε μέγας, νηῆ τε ἐν δάκρυα λεκίας,
Ζαχαρίος τε ἐπὶ τοῖσι δέ τέτρατος αὐτὸς ξούμι.
Τρεις δὲ δραλισμελεῖς, δε λέκτεριος, δε τε ἐπὶ παγῆς,
95 "Ὕπε τε πνεύμεν ἐπέδησεν δέ τέτρατος αὐτὸς ξούμι.

Mente destituit, cum ipsi eor habeant sine mente,
Multi submurmurabant meū non creduli morbis,
Ac populum, qui est ad Dei imaginem, superbe a me contemni,
Aut dicebant, aut cogitabant. Meum equidem dolorem Deo aperiebam;
75 Multi etiam de me judicabant ex nocturnis somniis,
Quorum pictor erat desiderium, ludibriis multa effingens;
Vel Deus hac illis retegebat, finem mihi præclarum concedens,
Ut ne molestis spelus domare,
Lucutiosum vita nactus existim.
80 Quae propter cervicem demisi, ac potentem tuam sub manu
Captivus confugio, alius esto judicii cura.
Nulla mihi utilitas et iudicia de mea vita prolatis.
Nunc igitur, Christe, deducas me, quo placebit. Errunniis victus sum.
Sum prophecia in ceti visceribus obrutus.
85 Tibi offero has vite reliquias. Miserere
Paululum adhuc spirantis. Cur me doloribus tantopere exagitas?
Non solis bonis mortuus es, Deus, cum in terras
Venisti (grande miraculum, Deus bono sanguine aspergens
Animas nostras et corpora), neque peccatus
90 Solus ego sum. Multis pejoribus gloriam tribuisti.
Tres in libris tuis celebres sunt publicani,
Magnus Mathaeus, et qui in templo lacrymas fudit,
Post uos Zachaeus; quartus ego sim.
Trea paralytici, et qui in lecto, et qui ad fontem,
95 Et quam spiritus ligaverat: quartus ego sim.

75 Υπεροπλήσιοι. Coisl. ὑπεροπλήσιοι.

74 Θεῷ τούτῳ δικαιορ. Ita legendum; edit. Θεῷ γέ μεν.
Ille θεῖον. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. θεανεν.

78 Χαλεπήσι. Coisl. Int. Ιαναὶ πονηραὶ θλί-
ποι συναπθάνομει, βίου κακὸν ἐπιφερόμενος ξε-
δισκει.

81 Δίκη δὲ διλλοιστ. Int. Coisl., "Ἄλλοι δὲ τὰ βίον
μοι δικαζόμενων, καὶ τούτους ἔρευνα μελέται τοῖς
φιλοπράγμασιν. Οὐδέν ἔχει τῆς τοιαύτης πολυπρά-
γματος ἄνοι τὸ διελόσιον.

86 Μικρὸν. Duo Regg. νεκρόν.

94 Πηγῆ. Reg. 990 πηγήν.

METRICA VERSIO.

Amentes mentem eripiunt, mancumque relinquunt;
Pars hominum nostris omnino incredula morbis
'Uisque meo tacitus lacerabat murmure nomen,
Meque pium nimio populum contenere fastu
Censebat, si nou verbis jactabat apertis.
At cernit nostros, qui cernit cuncta, dolores.
Judicium de me rursus pars magna ferat,
Somnia vanā sequens, quæ cuicue insana cupido
Finixerat, ut plerosco solet compонere ludos :
Aut Deus hoc etiam retegebat, dum mihi letum
Otentat finem, ne spes tristissima mentem
Confliceret, siquidem postremus atatis in actu
Me quoque dura nimis premerent incommoda rerum.
Ergo demissa supplex cervice potenter,
Christe, tuam subeo dextram, captiuaque tendo
Brachia. Ius aliae esto vindictaque cura.
Nil ego iudicium mundi moror atque tribunal.
Quocirca me sancta ferat tua, Christe, voluntas.
Quo me cunque feret nullo cum murmure pergam.
En cernis quanto miser obruar ipse dolore,
Vatis ego ritu premor imo pectori celi.

B Reliquias miseræ tenues tibi porrigo vite.
At miserere, precor, fatique urgentia tela
Comprise. Quid tanta me vexas mole dolorum?
Non etenim his solis, quibus est charissima virtus,
Christe, salutiferum fudisti in morte cruoren,
(Tempore quo summa coeli delapsus ab arce
Venisti in terras, junctus, mirabiliter dictu!
Humanæ carni Deus immortalis, et omnes
Corporis atque animæ detergens sanguine labes);
Nec mea criminibus sola est mens tincta nefandis :
Quippe alii nullis, scelerum quos sarcina major
Curvabat, veniam facilis laudemque dedisti.
Tres sacra commemorat claros doctrina telomas,
Mattheum, Zacheum, et qui pia vota precesque
Fundebat lacrymis divina oppressus in zede:
His me, sancte, velis, Genitor, subjugere quar-
[tum].
Corpora tres rursus resoluta habuisse leguntur,
Qui miser in lecto, prope fontem quicque jacebat,
Atque ea, quam misere vinctam afflictamque tenebat
Spiritus: his me junge, Pater sanctissime, quartum.

Τρεῖς δὲ τοι εἰς νεκυνὸν φάσι Ιάκωπον, ὡς γάρ διηνύγατο·
"Ἄρχοντος θυνάτου, χήρης πάτερ, ἐκ δέ τάρσου
Λάζαρος ἡμιδάκτιος· ὁ τάρσας αὐτὸς δούμενος.
Καὶ νῦν φάρμακα ἔχοιμ' ὀδυνόφατα, καὶ μετέπειτα
100 Ζωὴν ἀπερπον, ἐσθλή, τεῷ μέγα κύδει γαλον.
Ποιόμνης ἡγεμόνευσα θερψόνος. Εἰ δὲ λυθεῖν,
Ποιόμνης οὖλος τύχοντας ἀρέοντος· εἰ δὲ δρυούς,
"Ησσονος ἐν πανέσσεις, μακάρων· εἰ δὲ γάρ οὐκείσεις
Τὸν γούσων ἀλετῆρα κακοὺς ἀρέσσεις παλαιώνειν.

K. Μαστούντος εὐθὺς κρός Χριστοῦ.

Ιησούς με, Χριστόν· πῶς έλυθη σὸς λάτρεις;
Τημφρόδες ἀργεῖ γλώσσα. Πώς φέρεις τόδε;
'Άλλ' ἀρμασόν με, μή πρὸ τὸν οὐδὲ θύτην.
Ποθὼν πάλιν στήναι τε καὶ σωτηρίας

Tres ex mortuis lumen, jubente te, viderunt:
Principis filia, vidua filius, et ex sepulcro
Lazarus semesus: quartus ego sum.
Et nunc remedia habeam dolorem pellentia, et postea
400 Vitam immutabilem, tua, bone, gloria multum exultans.
Gregem rex Dei cultorem. Ubi dissolutus fuero,
Pastorem illi sortiantur meliorem : aut si similem,
862-863 Salmē æternis inferiorem, o beate; non enim convenit
Morborum depulsorum cum malis doloribus decerpere.

XX. Oratio ad Christum in morbo.

Consolida me, Christe: quomodo dissolutus est cultor tuus?
Quae te celebrabat, otiosa est lingua. Quomodo id sinis?
Verum stabilias me, nec rejicias tuum sacerdotem.
Cupio rursum stare, et salutis
5 Esse præco, et populum purgare :
Te robur meum obsecro, ne me deseras.
Si te unquam in tempestate prodihi, jaciā iterum.

XXI. In diabolum.

Eripe, eripe me, o Immortalis,
Ex alieni manu :
Nec operibus afflicter malis,
Nec Pharaon me vexet,
5 Neque me captivum possidat,
Christe, tuus adversarius,
Ei in Babylonem ducat asperam,

Vulneribus contritum.
In templo autem maneam tuo
10 Stabilis, hymnos canens ;
Neque me igneus Sodomorum
Inferus desperu feriat.
Manu autem potenti obumbra,
Mala omnia averterens.

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 109, 110, pag. 180. ** Scriptum an. 382. — Alias Toll. pag. 108.

96 "Εδρακον. Reg. 990 Ερμανον.
100 Τεῷ. Ita legeendum. Edit. male Θεῷ. Ibid.
τυλον. Ita ferri illad. i, vers. 405.
XX. 2. Φέρει. Ita legendum. Edit. φέρει.
XXI. 4. Φαραο. Pharaon hic spiritualis est, ut et
mox Babylon, quam miror eur χρανάγη appellat,

cum tam facilis ad eam sit aditus. Ita Toll. Nihil
tamen mirum: quantumvis enim facilis sit aditus
ad Babylonem, nihilominus aspera est, ratione
servitius qua premuntur ii qui in eam addu-
cuntur.

METRICA VERSIO.

Denique tres vita functos ad lumina vita
Vox tua restituit, nigeoque extorsit avero.
Prima resurrexit Jairo prognata parente,
Tum viduo proles, tumulo postremus opaco
Fetidus, et media consumptus parte, repente
Lazarus exsiliit : tribus his me jungito quartum.
Atque et nuno dulci medicamenta pelle dolores,
Et vita expiato cursu mihi certius avum
Annum, meque hilarem semper tua gloria servet.
Me duce plebo habuit fidei bona pabula saus.
Nunc si corporeo mens nostra e carcere migret,
Præsule, Christe, velim posthac meliore fruatur.
Quod si non dabitus melior, Deus optime, saltē
ille minus duris rerum jactetur in undis.
Nam qui alios gravibus morbis purgare laborat,
Non decet hunc hominem gravibus languescere mor-
[bis].

B. am lingua cessat, te canens : cur hoc sinis?
Ac firmati reddite me : nec me, tibi.
Qui sacra supplex offero, prodas velim.
Redire vires expeto, præconium
Salutis ut obeam, ac Deo plebem exempli.
Ne, Christe (robur nam meum es), me deseras.
Si te in procellis prodidi, rurus petar.

XXI. IN DIABOLUM.

(A. B. Caillias interprete.)

Eripe ab hoste, precor, Nec duram in Babylonā
[fanum], [trahat]
Eripe, morte carens. Criminibus dominum.
Non mala me, crucient Sed morer ade tua sta-
[opera], [bilis],
Non Pharaon noeat. Canticula pulchra canens.
Nec me Christe, jugo Mihiā sed adestomanu,
[subigat] Cunctaque pelle mala.
Qui tibi bella movet :

XX. ORATIO AD CURIASTUM IN MORBO.

(Billio interprete.)

Me, Christe, firma : qui tuus cultor jacet?

A 5 Κήρυξ γενέσθω, καὶ λαβὲ καθαγνίσθω·
Σὺ οὐ σθένος μου, λισσομας, μή μ' ἐκλίπης.
Εἰ σ' ἐν ζάλῃ προσιώκα, βαλούμην ἐτι.

K. Εἰς τὸν πυνθόρον.

"Αρκασσον, δρκασσον, ἔ-
[θετέ, με] "Ἄγιοι τειρόμενοι
Χειρὸς ἀπ' ἀλλοτρίης· 10 Εμπεδος, ὑμωτόπολος·
Μῆδης Ἕργοις μογόντης κα- Μῆδος μὲ τις πυρθεὶς Σε-
[κοῖς]. [βέρμων]
Καὶ Φαραο με τρυχοῦ,
5 Μῆδης με δουριαλή κατ- Χειρὶ δὲ ἐπισκιάσις κρα-
[έχοι], [ταρῆ]
Χριστός, οὐδὲ ἀντιταλος,
Εἰς Βαβυλονά τ' ἄγοι κρα-
[ναῖν],

ΚΒ'. Ιαπετίουρ.

Χριστός, φάσις μερόπων, πυρός στύλο Γρηγοροίου
Ψυχή, πλαζόμενη πυκῆ βίου δι' ἔρημης,
Σχές Φαραώ κακοθυτίν, δναύδες ἐργοδιώκτας·
Καὶ πηλοῦ μὲν ἀδέου, καὶ Αἰγύπτου βαρεῖς
5 Εὔξερούταις, πληγήσις δακελκήσι δαμάστας
Δυσμενάς, λείψη δὲ πόροις ὁδόν. Ην δὲ κίλησν
Ἐγχόρδος ἐπιστρέψον, σὺ δὲ μοι καὶ πόνον ἐμιθρὸν
Τριήσιας, στερεήν δὲ διεκπεράσαι οὐλασσαν,
Σπειδόντος ἐς χόνα διλαν, ἐμδον λάχος, διπέρην ὑπάστησε·
10 Καὶ ποταμούς στήσοντας ἀπείρονας, ἀλλοφύλους τε
Κλίνας θύρων Ἐγχος, ἀγάστονα. Εἰ δὲ ἐπιβαθήν
Γῆς λερής, μέλιθος σε διηνέκεσσον ἐν ὄμνοις.
Χριστός δὲν εἶτε με σαρκή ἐν ἀρκωτι ταῖσθ' ἐνέδησες;
Τίπετε βίον χρυσεντι, καὶ θυντεῖς βερθρόφ,

A 15 Εἰ ἔτεν θεός είμι, λάχος δὲ σύν, δισπερβάκουσε;
Ἐκ μὲν μοι μελῶν σθένος ὥλετο, οὐ δέ τι γοῦνα
Ἐστεται· ἀλλά μὲν χρόνος, καὶ νοῦσος ἀντιγῆρη,
Τηκεδάνη τε μέριμνα, φύσιος τ' ἀφίλα φρονεστες·
Εἴκειν δὲν θέλουσιν ἀμαρτάδες, ἀλλὰ έτι μεβλον
20 Στείβουσα ἀδρανέοντα, κύνες δὲς πτώκα λαγῳν,
Ἡ κεράδ' ἀμφὶς ἔχουσι, λιλαύμενοι κορέασθαι.
Ἡ στήσον κακότηνε καὶ Ναθή, ἡ μὲν ὑπόδεξαι
Δηρὸν ἀθλεύοντα, καὶ ἀλγεσ μέτρον ἐπέστω,
Ἡ λήσης νέφος ἐσθίδην ἐμάς φρένας ἀμφικαλύπτει.

ΚΙ'. Εἰς τὴν ἀναχώρησιν.

"Ἄλλοι μὲν εὐπλοοῦσι τῶν Θαῦ φθινα,
"Άλλοι δὲ δισπλοοῦσιν οὐδὲν χείρονα.
Τις οὖτος τούτοις λόγους, πλὴν σου, Λόγε;
Μή τοι βαθήσειν εὐκαλωτέραν τρίβον,

XXII. Carmen supplex*.

Christe, lumen bonum, qui columna es ignita Gregorii
Animæ, per triste hujus vite desertum vaganti,
Cohibe Pharaonem meditante, impudentes operum exatores :
M-que a luto ad compingendum difficulti, et ab *Egyptio* gravi
5 Erue, plagis fedissimis dominas
Inimicos, facilemque para viam. Quid si me assecutus fuerit
Hostis persequens, tu vero mihi cium mare Rubrum
Siinde, et solidum trajiciam aquor,
Properaus ad terram divinam, meam hæreditatem, ut promisiisti ;
10 Siste immensa flumina, et alienigenarum
Sternē feroces gladios, gemutum causas. Quid si ascendero
Ad terram sacram, laudabo te hymnis perennibus.
364-365 Christe rex, cur me hisce carnis rebus illigasti?
Cur vita aspera, et lutosa barathro,
15 Si vere deus sum, hæritatis tua, ut audivi?
Ex membris mihi robur abscessit, nec jam me genua
Sequuntur. Sed dissolvit me tempus et tristis morbos,
Et tabefaciens sollicitudo, et amici non amica sentientes.
Cedere autem nolunt peccata, sed adhuc magis
20 Premunt viribus destitutum, ac veluti canes diuidum leporem
Aut damnam circumdant, sese satiare appetentes.
Vel improbitatem comprime et miserere, vel, me suscipe
Dudum decertantem, et doloribus modum impone,
Vel meam nientem obliquitatis fausta subies obtegat.

XXIII. In secessionem **.

Alli ex hominibus Deo acceptis, prospera utentur navigatione,
Alii autem adversa, quamvis nulla re inferiores.
Quis hujus novit causas, præter te, o Verbum?
Num incedere per salebrosam et asperam viam.

* Scriptum ap. 382. — Alias Bill. 50, pag. 97.

XXII. 6 Κίληρος. Int. καταλάρη.
13 Χριστός. Hic aliud incipit carin. in Reg. 50.

** Scriptum ap. 382. — Alias Bill. 113, pag. 181.

23 Αεθιλενόρα. Regg. 59 et 990 δελόνια-
σαντα.

METRICA VERSIO.

XXIII. CARMEN SUPPLEX.
(Billio interprete.)

Christe hominum lumen, mentique ignita columna,
Mortalis vita loca per deserta vaganti,
Tu Pharion regis, et prefactos siste furentes,
Meque luto, *Egyptoque* gravi, bonus extrahe, diris
Hostes afficiens plagis : iter ac mihi planum
Da facilis. Quid si me via inimica sequatur,
Tu mihi, tu Rubrum pelagus discindere potensi,
Christe, manu, ut sicca transmittam gressibus
[asquor],
Ad terram properans, cuius promissio certa.
Immensos annus cohibe : gladiosque micantes,
Quos in me stringunt hostilia casta, retunde.
Si sacram attigo terram sedesque beatas,
Perpetuo ipse tuum celebrabo carmine Nomen.
Cur carn's laicus tu me, Pater, implicuisti,

B Cur vita misera, cur coenosoque barathro,
Si deus, et vere tua portio dicitor esse?
Membris perit robur mili : crura labascunt :
Instregit me morbus atrox, et inestis senectus,
Era cura, atque odio qui me insectantur amiei.
Nec tamen improbitas cedit, verum scripus illa
Instat adhuc, trepidò ut lepori cervoquo canum via,
Exsaturare faneus cupiens ; tu siste benignus
Ærumnas faciliusque, aut post certamvis longa
Excipe me, queso : modus atque doloribns adsit.
Aut nostram obducant nebulaosa oblivia meatem.

XXIII. IN SECESSIONEM.

(Billio interprete.)

Quidam secundis navigant ventis pii
Quidam sinistris, non licet minus probi.
Cur bat istud, Christe, præter te queat
Quis scire? Numque calce præstet arduo,

3 Τὸν τὴν προσάντη καὶ τραχίαν ἦ πλέον;
Οὐμῶς δὲ ἔγειρε τοῦμν, τὸς ἔγων, φράσω.
Κρείσσον μὲν δμφων, καὶ τρέχων, καὶ πρὸς καλὸν.
Εἰ δὲ οὐκ ἔστι τοὺς πόνους ἀσπάσματα
Πρὸς τῆς ἀδέξου καὶ κακῆς σωτηρίας.
10 Οὐκοῦντα σαρκὶ, πραγμάτων τὸν πόδηρματα.
Τί χρὴ παθεῖν με μὴ τυχόντι ἀμφοῖν φύσιον?
Σκεύαζε σαυτὸν ὡς τάχος, πρὸς οὐρανὸν
Ψυχὴν πτερώσας τῷ λόγῳ τὴν εἰμίαν.
15 Μήδεν περιεσθὲν, ἀλλὰ πάντα βίβλας βάρος
Βίου ματαίου, καὶ κακῶν τὸν ἑνέδει.
Ἐγὼ τραπέζης μυστικῆς παραστάτης·
Ἐγὼ καθαίρω λαὸν, διὸ σοι προσφέρω,

Α Ἐν τοῖς ἀναίροις καὶ τελείοις δόγμασιν.
20 Οὐ λαμπρότερης βλύζωσα, καὶ πηγὴ φάσις,
Ὦς αὐτὸς οἶδα, δεδίμενος καθαρισταν,
Δεινὸν καθαίρων βορδόρου μολύσματα.
Σκοπεῖτε καὶ τρέμοτε, λαὸν πομένες.

ΚΑ'. Εὐχὴ ἐωθητή.

"Ορθρος διδωμι τῷ θεῷ μου δεξιάς,
Μηδὲν σκοτιόδες διδράστεν διαίνεσιν,
Ἄλλ' ὃς μάλιστά σοι δύστεν τὴν τήμεραν,
Μένων διστοσ, καὶ παθῶν αὐτοκράτωρ.
5 Αἰσχύνομαι τὸ γῆρας, διν κάκιστος ὁ,
Καὶ τὴν τράπεζαν ἡς παραστάτης ἐγώ.
Οὐρῆ μὲν αὐτῇ, Χριστέ μου· σὺ δὲ εὐέδου.

5 Quam per faciliorem sit utilius?
Verumtamen ego quid ipse sentiam, eloquar.
Prestat quidem utrumque, et currere, et commode currere.
Si autem utrumque non licet, labores amplectior
Præ turpi et mala salute.
10 Plurima sane mihi pro Deo ferenda sunt,
Pati corpore, variisque rerum casibus.
Quidnam agendum mihi, qui non assequor utrumque quod cupio?
Para te ipsum protinus, pretiosam
In celum animam ratione, quasi pennis erigens.
15 Nihil supervacuum posside, sed proice oīnem sarcinam
Inants hujus vita, et malorum que hic sunt.
Ego mensa mystica adsto;
Ego lustro populum quem tibi offero,
In incuriosis et perfectis doctrinis.
20 O splendor scaturiens, et fons lucis,
Ut ipse novi, qui iustitiae indigeo,
Difficile est purgare ceni inquinamenta.
Id considerate et pavete, populorum pastores.

866-867 XXIV. *Precatio matutina*.

Mane porrigo Deo meo dextras, pollicitus
Nihil pravum aut facturum aut approbarum,
Sed potissimum hunc tibi consecratrum diem,
Manendo inconcussa mente, et affectibus imperando.
5 Incurit mihi pudorem senectus, ne malus sim,
Et mensa cui assisto;
Voluntas hæc quidem mea est, Christe mi; tu prosperum da exitum.

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 83, pag. 476.

XXIII. 45. Σκεύαζε. Carteri versus hujus poematis iterum leguntur in editis, pag. 197.

22 Δεινὸν καθαίρεται βορδόρου. Versus perelegans, inquit Billius, quo demonstratur quanto in periculo versentur, qui animalium curam indigne suscipiunt, et cum ipsi omni vitiiorum genere debiliti atque contaminati sint, alienarum tamē mācularum purgatores se prōdūtent, ac medicorum munus impudenter usurpant, ipsi ulceribus scatenentes.

XXIV. Tit. Εὐχὴ ἐωθητή. Vat. πρὸς ξαῦθαν,

METRICA VERSIO.

Quam per viarum prona gressum figere?
Tamen quod ipse sentio, dicam brevi.
Utrumque prestas, currere, et percommodo :
Si non utrumque mi licet, turpem et malam
Pono salutem dura post et aspera.
Me namque multa ferre Christo convenit,
Patique multa carne, rerum et casibus.
Miser ego quidnam factero, cum non queam
Utrumque apisci? Protinus te compara.
Ratioque mentem tollat in celum tuam.
Nil, quod redundet, posside, sed sarcinas
Inanis hujus et male vita abdice.
Ego adsto mensa mystica, plebeumque ego
Purgo, incuruenta quam tibi per dogmata

ἐπαγγαζούσης τῆς τήμερας. Ad eundem [seipsum],
die diluciente. Ad marg. εὐχὴ ἐωθητή.

3 Θύεσιν. Combef. ex Reg. θύεσι.

4 Αστεῖον. Ita Vat. Edit. male διστοσ. Duo
Regg. διστοσ.

6 Τελέσαν, etc. Billius vertit: *Fungor munere
in qua præsalutis; quod nec habet textus græcus, nec
tempori convenient, quo Gregorius carmen hoc seri
psit, cum, excusso pastorali munere, senex privatus
sibi vivebat.*

B Et plena prorsus, offero flexo pede.

O lux perennis, lucis et fons unice,
Quantum ipse novi, cui quoque est lustris opus,
Purgare sordes esti luti gravissimum.
Hoc cogitantes tremite, sacri præsalutes.

XXIV. PRECATIO MATUTINA.

(Billius interpret.)

Hoc mane voto meo devincio,
Quod nec malum quid effera laude, aut geram,
Illi immolabo sed diem hunc quam maxime,
Firmum tenans me, et imperans affectibus.
Pudet senecte, moribus si sim malis,
Menuseque, fungor munere in qua præsalutis.
Itæ est voluntas, Christe: da iactum existum.

ΚΕ'. Πρὸς ἐσπάχαν θρῆνος.

Ἐψευστάμην σε, τὴν δλήθειαν, Αὔγε,
Σοὶ τὴν παρούσαν τήμεραν καθεγυνάσε.
Οὐ πάντα φωτεινόν μινδέξατο.
Ἡ μῆτρα προστηλάμην τε καὶ τοῦτ' φύμην·
5 Τι 'Αλλ' εἰσιν δο μοι καὶ προσπτειαν πόδες.
Σόφος γάρ ξίλες βάσκανος αωτηρίας.
Αἴματος τὸ φῶς μοι, Χριστὲ, καὶ πάλιν φανεῖ.

ΚΖ'. Δέσποις πρὸς Χριστὸν τῇ ἐπαύριον.

Ἐγκηλιωμαί, Χριστὲ, τὴν χθὲς τήμεραν.
Χόλος προσῆλθε, καὶ μὲν ἔκλεψεν ἀδρόν.
Τὴν σήμερον λάθοιμι φωτὸς ἡμέραν.

Α Μέμνησο σαυτοῦ· μη λάθῃς Θεὸν βλέπων.

5 Οὐρώμοκας· μέμνησο τῆς σωτηρίας.

ΚΖ'. Θρῆνος.

Αἱ αἱ τῶν παθέων! Τίπετ' ἥλιτον; ή δρα μοῦνος
Σῶν καθαρῶν θυέων ἀπτομαι οὐχ ὄσιας;
Ἡ μιν πορειας παθέσσαι, καθόραι, ή τύφοι ἀλλων
Τοσίχεις, ή με φέρεις γυμνὸν ἐπ' ἀντεπάλῳ;
5 Ταῦτα μὲν αὐτός, δακεῖ, νωμᾶς, Αὔγε. Αὔταρ Ἑγωγε
Βαΐδη ὑπὲρ γαῖς ἁσθμα φέρω πύματον.
Δάκρυα πάντες ἐκένωσα, γέος δὲ μοι ἔργον ἐπύθη.
Μέχρι τίνος παλάμας κείμεθ' ἐν ἀσθέων;
Αὐλλά, μάκρα, στήσον με, καὶ εἰ κακὸν, ἀλλ' ἵερῆς,
10 Μή τις ὀλισθήσῃ πήμασιν ἡμετέρας.

XXV. Precatio vesperina*.

Fefelli te, qui veritas es, o Verbum,
Cum tibi hanc diem consecravi.
Non omni ex parte purum ne nox excipit.
Equitidem id precatus sum, et fore putabam:
5 Verum alienum offendenter pedes.
Caligo enim venit, quae invidet salutem.
Luceas mihi, Christe, qui luv es, iterum illucens.

XXVI. Precatio postridiana**.

Perit mihi, Christe, hesternus dies.
Ira obrepshit, et me subito frustis abstulit.
Fac ut hodiernus si mihi lucis dies.
Memineris tui ipius (Gregori); ne obliscaris Deum intueri.
5 Jurejurando te astrinxisti; memor esto salutis.

XXVII. Luctus***.

Heu, heu! quæ patior! Quid deliqui? num ego solus
Pura tua sacrificia non sancte tango?
An me malis, ut igne, Dens purissime, expurgas? an aliorum fastum
Reprimis? an me nudum incitas in hostem?
5 Hec quidem ipse, rex Verbum, gubernas. Ego antem
Leven super terram et extremum spiritum duco.
868-869 Lacrymam omnem exhausi, gemitusque mibi operis loco exstilit.
Usquequo manibus impiorum tenebimur?
Sed me, beate, confirma, et si malum, certe sacerdotem,
10 Ne quis meis calamitatibus corruit.

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 84, pag. 176.

** Scriptum an. 382. — Alias Bill. 29, p. 97.

** Scriptum an. 382. — Alias Bill. 85, pag. 177.

XXV. ΤΙΤ. Θρῆνος. Tres Regg. Ὅμονος.
4 Προπρέδημον. Votis expetieram.

6 Ζέρος. Caligo, caliginosus hostis. Reg. φθόνος.

Ad marg. ζέρος.

XXVI. ΤΙΤ. Πρὸς Χριστόν. Reg. πρὸς Θεόν.
2 Εὐτεύχειρ. Reg. ἔθλαψεν. Vat. pro ἀδρόν habet
ἀδρόν.

8 Μέμρησο. In edit. huic versu p̄st̄tit titulus
Eἰς ταῦτα. In Vat. sequuntur isti duo versus sine

ulla divisione. Ibid. Θεὸν βλέπων. Reg. βλέπετε Θεόν.
Cave obliscaris oculos in Deum ferre. Al. βλέπετε
Θεόν. Deus intuetur. Ita habet Leuenclaius.

XXVII. 1. Ηὔτον. Sic Vat. et Coisl. Edit. mendose γάπιον.

8 Αὐτεύχειρ. Coisl. εὐσεβῶν, quæ lectio si admittatur, intelligenda est de catholiceis episcopis quos
adversarios expertus erat.

METRICA VERSO.

XXV. PRECATIO VESPERINA. (Billio interprete.)

Fidem fefelli, Veritas, tibi datam,
O Christe, pactus hunc diem sacrum tibi.
Acceptit haud me lucidum nox undique,
Lices id precatus, arbitratuſ et fore.
At in quibusdam lapsus est mihi pes tamen.
Veniſ ſaluti nam mēſe hostis invidens.
At, Christe, rurſus luceat mi lux tua.

XXVI. PRECATIO POSTRIDIANA. (Billio interprete.)

Hesterna, Christe, p̄ḡdita eſt dies mihi.
Obrepſit ira, protinus meque abſtulit.
Sit, queso, lucis hac dies mihi dies.

B Tui memor sis : ne Deus fallat tuos
Oculos. Salutis usque sis memor tue.

XXVII. LUCTUS.

(Billio interprete.)

Heu miseros casus! quoniam scelus ipse patravit
Solus an indigne facito sacra, Deus?
Mene per seruinas purgas, fastumve aliorum
Reprimis, ad pugnas instruis aut pugilem?
Ista quidem tu Rex, sapienter, Christe, gubernas :
At mihi iam morti proxima membra jacent.
Omnes effudi lacrymas, sine fine gemisco.
An scleratorum sub pede semper ero?
At fulci me, queso, malum licet, at illi mystam :
Ne quis, conspiciens tot mala nostra, cadas.

"Ωλετο εύγος Εμοιγε, καὶ δλγεσ σαρκός Βλοκτο.
Οφχετ' Αναστασίη, λήγε καὶ, ἀμπλακήν.
Αὶ αὶ δάκρυά μα καταλείβεται, ένδοθεν ἡτορ
Παγκούτας· δεπλήν νοῦσον ἐπίσχες, δναξ·
15 Νοῦσον ἐπίσχες, δναξ, δολαλέμων.
Οίκτος ἀπεκλείσθη σῷ λάτρῃ Γρηγορῷ;
Τέτρωρατο πολλοῖσι κακοῖς καὶ δλγεσ σαρκός·
Σοὶ δὲ, Χριστὲ, χάρις, δις με πυρὸς πάσσεν.
"Η στήσον κακότητα, καὶ Δαΐσι σῷ θεράποντι,
20 "Η τὸ δίδου θυμῷ τλήμονι πάντα φέρειν.

KH'. Ελεγειακόν.

"Ολοιος δοτες δαρκον δησει βίον, οὐδὲ ἐπίμικτον
Εικόνι τῇ μεγάλῃ βρόδορον ἀμφέσθε.

Recessit a me gloria; recedant et carnis dolores.
Perit Anastasia : cede etiam, improbitas.
Heu! heu! lacrymæ mihi profundiunt, cor intus
Constringitur ; duplēc, rex, depelle morbum :
15 Morbum depelle, rex, aut perimus. An ergo soli
Misericordia clausa est cultori tuo Gregorio?
Læsus sum multis malis et carnis doloribus :
Tibi, Christe, gratia, qui me his, que patior, expurgas.
Aut improbitatem reprime, et miserefa famulo tuo,
20 Aut da omnia constanti animo ferre.

XXVIII. Carmen elegiacum*.

Felix quisquis coelibem ducit vitam, nec admisto
Imaginem celestem circumfudit econtra.
Raro siquidem (caro) colestibus sensis paret, et invita :
Plurimum autem obsistit, et caligo est mentis.
5 Si fluxu natus sum, quid me immortalibus æquas?
Si divini flatus sum spiritus, quid me luto devinctum esse,
Cbriste, pateris? senectus quidem instat, et membra sunt infirma :
Ipso etiam adhuc caro rabida bellum movet
Palam, aut insidiatur; et hoc gravius est, quando ministrum
10 Colestium victimarum impurum reddit.
Adjuro te, per magnum Dei potentiam, per nigrum
Diem improborum, desiste bello.

XXIX. De patientia**.

Quando quidem me insectaris morbo laborantem,
Pauca bæc verba audi, et doctrinam accipe.

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 411, pag. 180.

** Scriptum an. 382. — Alias Bill. 407, p. 180.

17, 18 Τέτρωρα... πιθέστε. Hi versus qui desunt
in editis, leguntur in Vat. et Coisl.
18 Φέρειν. Leguntur etiam in Coisl. et uno Re-
gio septem aliis versus, quos edidit Murat. pag. 2t6.
Vide infra, carn. LXXXIV.

XXVIII. 4 Ασαρκον. Angelicam ritam, carnali
libidine parum.

4 Πλεύτρα δ' ἀντιτελει. Ita Reg. 992 et Vat. Male
edit. atτιάζει. Mox rōvō. Reg. 992, βιον.

5 Εἰ δόλης. Ita Vat. Edit. δολῆς.

7 Καὶ δύε' δικερδ. Vat. θύμας ἀκιδνά, et sup
lin. θύματα δοθενῆ.

8 Η δ' ήτι. Edit. ei δ' ήτι.

9 Το δ' ἀλγον δικάστε. Sic legendum est. Edit.
autem δοτοῦ.

10 Παρέχει. Al. παρέχη.

11 Θεοῖο. Int. τοῦ ουτοῦ μέγα.

12 Μαργοσύνης. Int. μανῆς.

METRICA VERSIO.

Gloria mi. periit : pereat quoque corporis angor.
Perdidi Anastasiam : cesset et improbitas.
Heu! lacrymæ maledo, pectusque dolore tumescit ;
Tu morbum duplēc, rex bone, siste, precor.
Siste, precor, morbum, aut peri, rex maxime ; soli
An clausa est venia janua Gregorio?
Aut mibi te priebe faciem, mala tanta coercens :
Aut præbe, ut firmo pectori cuncta feram.

XXVIII. ELEGIACUM.

(Billio interpreto.)

Carne vacat quisquis, felix hic vivit, imago
Cojus et haud crasso coœlica juncta luto est.
Colestibus sensis nam raro invitaque paret :
Scepns obsistit, contenebratque animum.

Fluxus me genuit : quid me immortalibus æquas?

Æthereus flatus si mihi, Christe, luto
Cur ego sum vinctus? Scium urgat, membraque
[languent.

Quod si carnis adhuc sentio bella mea,
Insidiisque graves, magis hoc grave, si facit illa
Impuro ut faciam pectore sacra Deo.
Per Christum te adjuro, diem nigrumque maliguis,
Bella procax misero parce movere mihi.

XXIX. DE PATIENTIA.

(Billio interpreto.)

Me quando sævis obrutum morbis petis,
Mea dicta paucis accipe, et doctrinam habe.

Ἐκεὶ τὸ κάμψεν χρεῖσσον, η̄ σοὶ τὸ σθένειν.
Ἐγὼ μὲν οὖδα τῇ νόσῳ πυρούμενος,
5 Κατέπερ καθαίρεσν τοὺς κακοὺς τεταγμένος,
Καὶ τοὶ μεῖζον τοῦ πάθους μωσῆρον.
Φρονεῖν γὰρ οὐσα λόρον, η̄ βυπνῶτα τι
Ελάττεντεν ἔμαυτον ἐν κενῷ φραζμάται.
Σὺ δὲ δικαιοτος, οὐδὲ ἐπιστη τῇ νόσῳ.
10 Η̄ πᾶλιν ἔδει σε δάκρυα σπείσει Θεῷ,
Ἴντεστμεν τοι τὴν νόσον, κρινὲν δὲ θάνατον.
Εἰ γάρ τὸ φῶς τοιούτο, τὸ σκότος πάσον;

A.	B.	C.
"Πολλὰ, πολλὰ γινέται	10 Πολλοὶ λέγουσι δὲ,	
Μακρῷ διὸν βροτοῖς.	Ξένοι, φίλοι τε πίστεως;	Ἐμοὶ στασιμας.
Τηλετὸν δὲ ἀπαντὸν φέ-	[ποι]	Οὐδὲν γάρ οὐτας οὐ ποτε
Βίον στρέψων θεός.		"Οιητε τὴν γῆν
5 Εἴγη γάρ, δὲ μὲν ξοχὸν	[τε]	15 Ήδεν πνεύματος πάροι-
Ξένη πάλει πάλας,		Θεοῦ βοωμάνου.
Λόγοι πεσόντες σύμμαχον		Ο καὶ προσάντη τοῖς φί-
Γλώσσαν φέρων φίτην.		[λοις]
"Αλλοις λέγοντας αἰνέων.		Τέθεικεν, οἰδαμεν.

Morbo laborare mibi utilius, quam tibi valere.
Ego enim scio me morbo, tanquam igne, probari,
5 Licit mundandi improbus mibi muans concessum sit,
Aut etiam majns quoddam fuerit hujus morbi mysterium.
870-871 Ita enim arbitrii præstia, quau[is] u[er]o sordibus scalens
Lædām me inani jactantia.
Tu vero cum pessimis sis, nequidem tuum agnoscis morbum;
10 Plurimas certe oportet te lacrymas libare Deo,
Ut excinderes morbum tuum, priusquam moriaris.
Si enim talis est lux tua, tenebrae quanta sunt?

XXX. *De se ipso*.

Multa sane, multa eveniunt
Per longam vitam mortalibus.
olerandum autem quidquid mittit
Vitam regens Deus.
5 Namque ego, quas habui
In extera civitate pugnas,
Doctrinas ruentis adiutricem
Meam præbens lingua,
Quisquis dixerit, laudabo.

10 Multi autem dicunt
Inimici, et amici fidei
Mibi religiose colendæ.
Nihil enim sic unquam
Totam commovit terram,
15 Ut libertas, qua Spiritus
Palam Deus predicator :
Quod et invisum me amicis
Effecit, id scimus.

Scriptum an. 382. — Alias Bill. 160, pag. 243.

XXX. ARGUMENTUM. Relicta Constantinopoli, qua in urbe multas gravesque molestias perpessus fuerat, Gregorius in patriam reversus, velut in portu placido, novas procellas offendit. Ecclesia Nazianzena adhuc pastore destituta erat. Nihil non opera et studii omisi, ut vir quidam plus huic Ecclesie præficiatur: verum obstirent plurimi; quorum alii amicos se præferentes, latenter, alii aperte adversabantur. Doleat Ecclesiam patris sui laboribus suisque exultat, ab hereticis, nimisrum Eunomianis et Apollinaristis, infici et desastari. Queritur vicinos quosdam episcopos, dum omnia Nazianzi usque adeo turbabuntur, nullam laboranti Ecclesias opem ferre, sed otiosos se præbere spectatores, imo capere voluptatem et superbia. Quos monet, ut perpetuam incolumentatem sibi non pollicentur, remque suam esse cogint, cum paries proximus ardeat. Futurum aliquando quempiam pronuntiat, qui verborum suorum recordetur, cum nihil aliud supererit, quam inanis dolor. Tandem

concludit poema, non ut ait Leuenclaius, acri cum admonitione, sed Christum alloquendo, et omnia se latibulari admisserum profitendo, modo ipsi benignus maneat.

XXX. Tit. Elēs ēautōr. Vat. addit: διάδοφον τὸ πετρον. Coisī ad marg. τοῦτο μέτρον διάδοφον ἔστι.

2 Blo. Ita Coisī et Vat. Edit. χρόνῳ.

5 Φέρον. Coisī, εὔρη.

6 Πάτιας. Edit. πάτια.

13 Οὐδέποτε, etc. Nihil unquam sic omnem commovit terram. Huius verbis significat Gregorius mirabilē Constantinopoli factam mutationem, cum in ea urbe, que metropolis et propugnaculum erat Macedonianorum, Spiritus sancti divinitas, ipsius Gregorii opera singulariisque animi fortitudine, publice predicata est.

17 Ο καὶ προσάντη τοῖς φίλοις. Billius: *Ob id-
que me liquit favor chari mei gregis.* Non loquitur Gregorius de grege, qui totus ab ipso pendebat,

METRICA VERSIO.

Ægrum esse melius est mibi, quam sit tibi
Valere. Morbo nam piari me acio,
Licit piando improbus aspercerim,
Ac forte morbi majus est mysterium.
Sed arbitrii præstia id, quau[is] sordibus
Tinctum quibusdam, noxie turgescere.
At tu, scelestè, néc tuum morbum vides.
Nam si videres, lacrymas fundens graves,
Deum obsecras, ut tibi radicitus
Morbum amputaret ante viæ terminum.
Si namque lumen tale, quid tandem nigror?

R.	XXX. DE SEIPSO. (Billio interprete.)
Permulta certe plurimi	Multi canunt, scio,
Secum trahunt dies :	Tam qui fidem rectam
At ferre qua mitit Deus,	[colunt,
Vitam regens, decet.	Quam quisquis exte-
Namque ipse quos in	[rus.
[extero	Nam talis orbis motio
Casus solo tuli,	Nonquam, reor, fuit,
Verbis ruentem dum fi-	Quam sanctius est cum
[dem	[Spiritus
Gnavus juvo meis,	Dictus Deus palam.
Laudatio quisquis conci-	Ob idque me liquit favor
[net.	Chari mibi gregis.

Εἰποι τοι, Μάκαρ, πλείστη
[χάρις]
20 Καλῆς ἀπίμας.
Τάντης γέρε εὐκλείστερον
Τί ἀν πάθος βροτός;
Α' Β' ἐνδός εἴρον οὐ δο
[κῶν,
Αὔτοῖς φράσω φίλους,
25 Οἵς μὲν μάθωντεν εὐδόκιος
Φέρειν φύνον πάλαι.
Θεοῦ μὲν ἡν λόγος πάλαι
Κελυστος, ως θεοῦ.
Πάντα προφήτην τίμον
30 Σάνος μόνος δοκεῖν,

Τὸ γνώμονος δῆ δτιμον
Ὦς πολλὰ συγχάνειν.
Ἐγώ δὲ τοῦτο, καὶ πλέον,
Πέπονθα νῦν σαφῶς.
35 Ἐπει γάρ τὴκμόν, ἔτε
[ντε
Λιπόν έθος χθονίς.
Καὶ γῆν πατρώνα διαμε
[νως
Λαδόν τε τὸν γλυκὺν
Ὦς εἴδον, ὃν ὑπέδραμε
40 Κιενώδες, ἡ μόνη
Κόσμου φυγοῦσ' ἐπίκλωσιν
Καλῶς διλαβότος.

Tibi vero, Beate, maximas grates ago
20 Pro tanti praeclara ignominia.
Etenim quid illa gloriouſius
Contingere potest homini?
Quæ autem hic reperi preter expectationem,
Ipse narrabo amicis,
25 Ut discant æquo animo
Ferre invidie luctas.
Deus quidem protulit verbum
Pulcherum, quatenus Deus,
Quemlibet prophetam honore dignum
30 Apud solos exterios videri,
Eum autem qui notus est, in nullo pretio
Pierumque esse.
Ego vero istud, et aliquid amplius,
Insignior expertus sum.
35 Cum enim wuisem, peregrinæ
Linqueus sedem terra,
Et solum patrium lubens,
Dulcemque plebem
Ut vidi, statim menti occurrit
40 Arca, quæ sola
Effugit inundationem
Quæ mundus juste perit.
Hanc enim (plebem), cum defecisset

mireque affliciebant, cum sic publice Spiritus sancti
divinitatem assereret, sed de quibusdam episopis,
aliisque e clero parum catholicis, a quibus sede sua
pusil est.

30 Μόροις. Ita Coisl. Edit. νόμιοι. Intelligit haec
Christi verba, Luc. iv, 24: *Nemo propheta acceptus
est in patria sua.*

31 Γράφοις δέ. Edit. γνώμον δ', ubi deficit
metrum.

32 Πο. Λιδ. Coisl. τὰ πολλά, sed deficit metrum

A Καὶ τὸν γάρ, ἐκλειστότος;
Οὐρῶι δόγμα σχέδον,
45 Ὑπεξέκλεψε τῷ ἔνικρῳ
Μέγας πατήρ ἐμός,
Οὐλης ἐμον τῆς Τριάδος
Ἄλτριν κατεστάσει.
Τούτον καλένοντας ἀναρχίη,
50 Ναῦν ὥστιν εἰνθυσίς
Ἐρημον ολακοτρόφου,
Σιρεβούνον ζέλη
Κακῶν μεγίστων, ήθελον
(Αιθαέτω με πάς,
55 Ής ἐκ παλαιοῦ τοῖς λ-
[θοῖς

"Αριστ' ἡμιοσμάνον,
Ωσα φυθοῦ γάρ ήθελον
Κυβερνήσου χερί,
Οὐταὶς πιοιστή πιστάμην
60 Μάλιστ' ἀντιστάτην,
Καίτηρ νεωτὶς χρημάτων
Κράτος δεδεγμένον.
Γέλλ' ήθελον μάν· ο φύσος
Δ' αντίξοος καλοίς,
65 Ής ὅντεπνευσε τοῖς κα-
[λῶις
"Αγαν δεδογμένοις.
Πρώτον μὲν οι τὰ δεύτερα
Θρόνων λελογχότες,

Pene vera doctrina,

872 873 45 Servat ligno

Magnum pater meus,

Totius totam Trinitatis

Cultricem reddens.

Hanc laborantem abaque præsule,

50 Velut nave in alto.

Carentem gubernatore,

Jactatam tempestate

Maximorum malorum, volebam

(Lapidibus me petat, quisquis volet,

55 Ut pote jam olim saxis

Egregie exceptum)

Extrahere, inquam, e gurgite volebam

Gubernatoris manu.

Quem ventis noveram

60 Egregie resistere posse,

Quamvis recens quæstiorum

Munus accepisset.

Id equidem volebam; at invidia,

Quæ adversaria est bonis

65 Ostatuit iis, quæ recte

Apprime decretâ fuerant.

Primum quidem hi cui secundos

Thronos tenent

33 Ἐτώ δέ. Coisl. addit. καλ.

35 Ηλέμον. Coisl. Ιχόμην.

39 Ὡς εἴδον. ὁ'. Coisl. ὡς μ'.

42 Καλῶς. Combe. legendum putat χακῶς.

43 Καὶ τὸν γάρ ἐκλειστότος. Nempe, τὸν λαόν.

Ita Coisl. Edit. καλ τὴν γάρ.

45 Υπεξέκλεψε. Ita Coisl. Subduxit nonfragio

ope signi. Edit. ὑπέλεψε, ubi deficit metrum.

48 Κατατήσας. Coisl. χαρτοποιός.

57 Όσσι βιθού. Coisl. et Val. ὡς βιθόν.

METRICA VERSIO.

Ob tale grates dedecns,
Pendo, Deus, tibi.
Quod namque ferre quis-
(piam
Majus quest decus?
At nactus hic qua sum
[haud putans,
Cohors sciē favens :
Ut ferre discat leniter
Livoris impetus.
Olim Deus pulcherrime
Dixit, velut Deus,
Quod quilibet vates ferre
Sit charus exteris,
Contraque sepe flat ut
Spernatur a suis.

Istud mihi nunc contigit,
Quiddamque durius.
Nam cum relicti exteris
Reversus urbibus,
Plebeiusque dulcem et pa-
[trium
Vidi solum lubens,
Haec arca menti protinus
Occurrit, una que
Effugit has undas, quibus
Est mundus obreutus.
Et hanc enim, pene ob-
[ruta
Prorsus pia fide,
Servat excellens, ope
Ligni, pater meus :

B Dum Trinitatis integras
Hanc ille reddidit
Cultricem. At ipse pre-
[sule
Cassam, velut ratem
Rectore vacuum, turbine
Pressam gravi admo-
[dum.
Malis studebam e max-
[mis
(Quisquis volet, petat
Saxis nie, ut olim, com-
[mode
Compactus ipse sum),
Imoque trahere per ma-
[num

Rectoris optimi,
Quem posse noram flu-
[ctibus
Probe resistere :
Munus licet quæsto-
[riū
Subisset hic recena.
Hæc expetebam : livor
Infestus optimis,
His constituta que
[bene,
Malignus obstiit.
Primum, secundos ον-
[tinent
Templi sacri thronos,

Δαοῦ πρόδροι πρεσβύται,
70 Σεμνὴ γερουσία,
Περήφανος ἡμῖν οὐ καλοί.
Τίς ἡμίποτες;
Οἱ μὲν γάρ αἰδοῦς λεψάνη
Βραχεῖ χρωτούμενοι,
75 Δισούματος καὶ δύρος,
Χειώνες δις τινες,
Ἐκτές πρὸς ἡμῶν, Ἐνδοθεν
Κακοῖς πεπῆγοτες,
Οὐς καὶ γάρ τοι λαυθά-
[νειν,
80 Ως δόρροντος, θλεν.
Ἡ γάρ πρόδροις δουλεῖα

Χείρων ἀτιμίας.
Οἱ δ' οὐδέθερα δυσμενεῖς,
Ἄλλοι ἐκφανεῖ, σταγανοί,
85 Εὐρυθρώντες, εἰ κακοὶ^λ
Δυσκολούστελεῖς.
Ω σαρκολάτραι, καὶ θεοῖ
Περίφρονες σαρώς,
Βελεψάγορ σέβοντες, οὐδὲ
90 Τὸν δέντραν προσπτηνην
Ποὺ δὲ τράπεζα μυστική;
Καλῶς δικαζέτων,
Ποὺ δέρτος, η ποῦ χερες,
Καλῶς δικαζέτων.
Ποὺ δέρτος, η ποῦ χερες,
105 Τὸν πνεῦμα τελείωσαν

Populi prefecti seniores.
70 Venerandi magistratus,
Non fuerunt nobis benevoli.
Quis hoc futurum credidisset?
Alii quidem pudore quadam
Exiguo continebantur,
75 Duobus corporibus aptæ et bicolores
Velut tunicae quadam,
In speciem pro nobis, intus vero
Male affecti erant.
Quibus etiam habenda est gratia, quod latere,
80 Velut ignari rerum, voluerint.
Manifesta enim servitus
Pejor est ignominia.
Alii autem non clam infesti fuere,
Sed manifesti admodum,
85 Eribentes, si malo
(Inter malos) minus videantur
O carnis adoratores, et Dei
Manifeste contemptores,
Beelphegor colentes, pro eo
90 Qui verus est Deus!
Ubi sacra est mensa?
Recte discepit.
Ubi panis, ubi manus, quae

71 Περήφανος. Edit. περφίνασιν, ubi deficit metrum. Ibid., οὐ καλοί. Coisl. οι καλοί. Benigni nobis fuere.

78 Πελπήρτας. Coisl. πεπτηράτων.

82 Χείρων δρυγαλα. Hoc vnl, ait Billius, turpius esse asseniri et blandiri ficto animo, quam aperte odire et contemnere. Major enim sit injuria, si cui obsequieris, quem oderis.

83 Οἱ δ' οὐ. Mancus est ille versus, una deficiente syllaba; forte legendum est δ' οὐδι. CAILLAU.

87 Σαρκολάτραι. Apollinaristas intelligit. Vide epist. i ad Cledonium, et supra lib. i, sect. i, carm. x vers. 28.

Senatus ille splendidus,
Plethique praesidens,
In me fuerunt haud boni.
Quis credidisset hoc?
Quosdam tenebat parvū-
[tus
Adhuc enim pudor,
His vestibns non dispas-
[res,
Color quibus duplex.
Hi fronde pro nobis erant,
At corde non item.
Hos laudo, dementes velut
Latere quod student.
Nam pejor est, quam de-
[decus,

Aperta servitus.
Infesta pars at altera
Erat palam mihi.
Parvum videri nam pudor
His improbos erat.
O sarcolatra, spernitis
Qui colicium patrem,
Heroque pro vero datis
Cultum Beelphegor.
Ubi sacra mensa est? in-
[tegre
Sancteque judicet.
Ubi panis, aut ha sunt
[manus,
Quæ Spiritum sacrum

A 95 Υμῶν καρχίνοις; Θρό-
[νοις, καὶ τὴν χάριν. —
Κακοὶ, καὶ τὴν χάριν.
Ἄλιν δ' ἀρπός μέμφεται.
Τί γάρ ξένον τόδε,
Τὸν δέντραν προσπτηνην
100 Τοιαύθη ἀμαρτάνειν;
Μόγις γάρ διν, ἡγουμένων
Σοφῶν, εἰνα καλοί.
Πλὴν οὐ τόδε υμᾶς, δὲ τί-
[κνα, καὶ
Ἐξόδαις^λ ἔγω ποτε
105 (Εἰ καὶ χρόνον βραχὺν
[εῖντην

Νόμιτας ἦνταν),
Περιφρονεῖν διδασκάλου
Νόμους τε καὶ λόγους.
Ταῦτ' ἡν τι σθένος μακρὰ
110 Πάσχονται καρτερεῖν.
Τὸ γάρ παθεῖν ὡς πλεῖστα
[τοῦ
Φέρεν διδάσκαλον.
Ο δ' ἀξέντης καρδιαν
Μάλιστα τὴν ἐμήν,
115 "Εχ μ' ἡπάτησαν οι
[τοφοί
Λαῶν ἐπίσκοποι,
Λόγῳ μὲν θνετοῖς ἐν φίλοις.
Ψήφου τε τῆς ἐμῆς

Spiritum attraxerant
95 Super capita vestra? Delicias facite,
Improbi, gratiam.
Populum non reprehendam.
Quid enim mirum est,
Populum, cui tales sunt præsules,
100 Sic delinquere?
Vix enim, qui doctores
Probon habent, boni sunt.
Verumtamen non haec vos, ο filii.
Ego unquam docui
105 (Iacet exiguo tempore
Alienas rexerim habendas),
Contemnere magistri
Et leges et doctrinam.
874-875 Hæc tum mihi erant vires,
110 Ferenti ad tolerandum.
Etenim dura perferre ut plurimum
Patientiam docet.
Quod autem tabefecit cor
Maxime meum,
115 Istud est, quoa me deceperint sapientes
Populorum præsules,
Verbis preferentes se amicos
Ac addictos mea sententia,

89 Οὐ, etc. Non eum, qui verus est Dominus.
93 Η καὶ ζειρε. Ubi manus, etc. His verbis si-
gnificata, iis, quos alloquitur, aut minime, aut rite
manus non fuisse impositas, quibus Spiritum san-
ctum acciperent.

95 Οὐδύκατα. Delicias facite; in delicias vertite
gratiam sacerdotio. Billius legit nullius codicis au-
toritate, τοῦτο, calcate.

96 Κακοὶ. Coisl. λαοί
106 Ηριαν. Ita Coisl. — am Billius pro ἡγία
emendaverat, sed nullius auctoritate codicis.
110 Πάσχονται. Ita Coisl. Male edit. πάσχονται.
117 Λόγου. Coisl. λόγου.

METRICA VERSIO.

B Traxere vobis? Vos quo-
Calcate gratiam. [que
Hic solvo plebem crimi-
[ne.
Mirum quid est enim
Hæc si patret, cum pra-
[sules
Sit nacta tam malos?
Vix nauque prefecitos
[habens
Probos, esset proba.
Quanquam istud haud,
[nati mei,
Haustisist a patre
(Parumper externam li-
[cet
Plebem ipse rexerim),
Læges magistri dieta-
[que ut
Sprenatis improbe.
Perferre sed quiddam ta-
[men
Hæc dura fortiter
Non ferre dicit aspera,
Qui multa pertulit.
Quod vero cordis intimos
Rosit sinus mei,
Episcoporum me manus
Decepit inscium.
Verbis favebant nam
[mibi,
Mcoque calculo,

Ως ἀρδετῶν τε καὶ φλῆρης,
120 Εἴπερ τινὸς, λόγῳ,
Ἐργη δ' ὅπου νευκύρτες,
Ἄλγειν τὸν οὐκ ἔρμον.
Πλήν ἡ πατηθῆνη, ὥς Τρίας
Ἐμοὶ λαζομένη.
125 Οὐ βῆματ', ὥς λασαμά-
[των]
Τε καὶ πόνων ὅλων,
Οὓς ἐκ νέας δοκήσεως
Διήνυσ' εἰς τόδε!
"Οὐλώλε πίστις εἰς θεόν,
130 Οὐλώλε δὲ ἐκ βροτῶν.
Ποῦ τις μεταστῇ, καὶ τί-
[νων]
Γένηται πληστοῖς;
"Ολας δοκῶ μόνος

Ut inconquæ et gratae,
120 Si quæ alia uspiam; verbo,
Reipsa autem, quo spectarint,
Diceret neum non est.
Verumtamen deceptus sum, o Trinitas
Α me predicata!
125 O sacraria! o lapidationes!
O labores omnes,
Quos a prima exercitatione
Huc usque pertuli!
Perit fides in Deum,
130 Perit ex hominibus.
Quo quis se conferat? et quibus
Jungat se sicuti?
Si hæc sunt lucernæ et lumen,
Vide tu quid sit caligo.
135 Bis delusus sum, id et
Expertus scio;
Siquidem et mihi quidpiam prudentiae
Concessum est a Deo.
Verum me ipse mordens pertuli (quis
140 Hoc novit præter Deum?)
Dei benignitatem, si fas est
Diceret, initatus.
Itaque nec audire, nec cernere
Penitus solus videor,

129 Illoītis εἰς θεόν. Fides divina.
130 Ex spartar. Fides ex hominibus, id est, fides
humana, ut altero versus dixerat, divinam.
144 Δοκῶ. Cois, δοκῶν. Hinc certe insignis quæ-
dam Gregorii probitas elucet, qui contumelias sibi
illatas tacite ferre mavult, quam ut eas per vulga-
do ansam ullam cuiusq[ue] porrigit de ecclesiastice
ordine sinistre existimandi. BILL.
148 Πρόσθις σώματος. Prioris corporis, id est,

Firmo velu justo, si
Quia alter uspiam.
Re quoniam tenderet,
Non est meum loqui,
Deceptus at sum, Trini-
tas,
Quam semper eloquor.
O saxe cum sacrariis!
O et labor meus,
Primiis ab annis quem tuli
Iuc usque maximum iūl
Perit fides erga Deum,
Et funditus quidem.
Quo conferat se quis
Jungatque se quibus?

Ει ταῦτα λύγοι, καὶ τὸ A 145 Τὰ πᾶσα δῆλα καὶ σα-
[φῶς,
Σκόπει εὖ τὸ σκόπος.
135 Δις ἐμπέπται γμαὶ τοῦ-
[το καὶ
Παθὼν ἐπέπταμαι,
Εἴπερ τὸ κάλον τοῦ φρο-
[νεῖν
Μέτεστον τὸν Θεοῦ.
Ἄλλ' ἐνδακῶν ἡνεγκα (τὶς
140 Τοῦ οἰδεν ή θεός);
Θεοῦ τὸ χρηστὸν, εἰ θέμις
Φράσαι, μιμούμενος.
Μήτ' οὖν ἀκούειν, μήθ'
[όρδην
"Ολας δοκῶ μόνος

Κόσμῳ προκείμενα,
Ὄς ἐν τὸ χρόνῳ γοῦν μένη
Τοῦ πρόσθις σώματος,
Ηδὴ παρεμένου τε, καὶ
150 Πεσόντος θάλιας.
Ει ταῦτ' ἀποτὰ τῷ λόγῳ,
Διδόξατ', ὡς πορο.
Ἐμοὶ γάρ οὐκ ἀρεστά, καὶ
Αἷν δοκεῖ κακόν.
155 Ἐντεῦθεν, ὑπέρ τε
[χιου
"Ραγέντος, ή ρού,
"Απας κακῶν εἰσερθήη
Σένων λόγων σπορεύς;
170 Αἰδημ πεπτωκότος,
[καὶ
"Διν εἰσι καὶ νέας πλάκες
160 Κακῶς γεγραμμέ-
[ναι.
Οἱ τὸν θεόν μου τὸν μέγαν
Οὐκ ἐνδέκεις τομαῖς
Τέμνουσιν· οἴμοι! τὴν
[μίαν
Πάντων ὑπερβολὴ
165 "Ανα τεθέντες, καὶ
[μέσον,
Κέντο τε τὸ τρίτον.
Τέμνουσι δ', ὡς θεόν μου,
[καὶ
Θεοῦ μέγαν βροτόν,
"Λανους τιθέντες, ὡς διου
170 Αἰδημ πεπτωκότος,

145 Quæ omnibus nota et perspicua sunt,
Et mundo exposita,
Ut saltem color maneat
Prioris corporis
Jam dissoluti
150 Et dilabentis misere.
Ille si conscientia Evangelio,
Docete, viri sapientes.
Mihil eum non talia, imo
Videntur pessima.
155 Dehinc, ac veluti muro
Rupto, aut quodam flumine,
Quilibet malorum effluxit
Ac peregrinorum dogmatalum sator.
Ex quibus etiam sunt recentes tabulae
160 Nefarie scriptæ.
Hi Deum meum magno
Iniquis sectionibus
Discindunt: hei mihi! uouu aliiquid
Omnium præstantissimum
165 Summo loco collocantes, deinde medium,
Et inferiori loco tertium.
Quemadmodum autem secant Deum meum,
Sic et Dei eximiam humanitatem,
Menis experti hanc facientes, qu-si absque mente
170 Adamus lapsus fuerit,

ejus quod ante erat Ecclesie corpus.
152 Ο πορο. Hic perstringit presbyteros, quos
Nazianzi adversariæ habebat, quorum nequitia
configerat, ut Apollinarista in Ecclesia Nazianzena
grassarentur.
169 Ἀρούριαντες. Negabant Apollinarista
mentem a Christo assumptam fuisse, quod illius
locutus suppleret divinitas, ut haeretici sentiebant.

METRICA VERSIQ.

Ille si lucerne, et lumi-
[na,
Caligo quid, vide.
Bis esse lusum me scis :
Passus, licet, scio.
Nan mentis et quiddam
[Deus
Summus dedit mihi.
Verum labris morsis tulí
(Hoc scit Deus), Dei
Benignitatem, si loqui
Sit fas mihi, sequens.
Ego ergo solus non putor
Audire, cernere et,
Que clara cunctia, et
Que spectat orbis hic:

B Serventur ut saltem
[note
Colorque corporis,
Quod dissolutum cerni-
[inus,
Lapsumque perdite.
Hec æqua si vos creditis,
Sophi, docete me.
Iniqua namque esse ar-
[bitror,
Planeque pessima.
Rupto dehinc muro velut,
Quodamve flumine,
Fluxit novorum dogma-
[tum
Quivis sator malus,
Tabulae recentes bine
[gaquoque
Scriptæ nefarie,
Hi nempe qui magnum
[impie
Deum membra secant,
Ac Numen illud, celsius
Quod rebus omnibus,
Prina, secunda, tertia,
Proh! sede collocant
Hominemque discindunt
[Dei
Sicut Deum meum
Mentem negantes, mens
[Ade
Nou lapsa sit velut:

"H, μή τελείως τῷ πάθει
Σαῦδη, δεδοκίστος.
Κρή γάρ τὸ δέρμα μου μό-
[νον]
— Τυχεῖν σωτηρίας,
175 Τὰ δ' ἄλλα διτία τυγ-
[χάνειν]
Θῶμον παρειμένα.
"Μν κατ τόδ' ἐστι, δεύτερος
(Οὐδὲ οὖθεν, κατ τοι.)
Ιουδαιότατος, χάλιον
— 180 Τ' ἐτῶν ληρήματα,
Ἐλληνικῆς ἀμβολώματα <
"Ομοις ἀσύμματος, πατρικῶν

Aut ne integrum ejus cruciatibus
Salutem consequar, extimescentes.
Necesse est enim, ut pellis mea sola
Consequatur salutem,

876-877 175 Cetera autem prouersus sint ingloria,
Utpote a Deo neglecta.
Quae inter hoc reperiuntur, alter nempe
(Undenam, ignoro, et quis)
Judaismus et mille
180 Annorum nugae,
Ethnicae abortus
Temulentiae et erroris :
Qui etiam formosum gregem,
Velut lupi truces,
185 Invadentes, crudeliter
Destitutum pastore
Dolo abducunt et diripiunt,
Non sine dolore animas meas ;
Qui tauneti alterius gregis
190 Pedum suscepimus,
Tamen morore afflictor, paternorum

Μέθης τε καὶ πλάνης : Αἱ ὄρην μόργων λύσιν.
Οἱ καὶ τὸ καλὸν ποιμνιον, πᾶσι δ' οὐδίχι : καὶ τίς με-
"Επτέρη λύκοι βαρεῖς,
185 Ἐπισπεσόντες, νη-
[λεύς]
Ἐρημὸν ποιμένος [εἰς]
Κλέπτουσιν, ἀρπάζουσιν
Πόνον φυχῆς ἡμῖς .
"Ος, καίτερος διλού ποι-
[μνόν]
190 Βακτηρίαν λαδὸν,
"Ομοις ἀσύμματος, πατρικῶν

A
Τοῦτ' ἀν πάθοις φρονῶν,
195 Οὐ γάρ τις δρῦς, τίς
[λίθος]
Μόνον μ' ὑπέρφατο.
Ψεύστης μὲν εἶην καὶ κα-
[κός],
Ἐρω δ' ὅμως λόγον.
Οὐδὲ αὐτὸς οὐδέ, τῆς νόσου
200 Μένεις δεύτερος,
Οὐ νῦν ἐποφρόν τοι; ἔμοις

B
Κακοῖς, δὲ φιλτατε,
Καὶ δοσαλῶν βεβηκέναι
Καὶ καρποὺς δοκῆς.
205 Πύρ γετον οὖν, καὶ τῇ
[πέλας]
"Απιστον οἰχίτ.
Κέδρος τινάσσεται, πίτις
Τρόπον τὴν ἀσφαλής ;
Πόλιθων εἰργε τὴν μά-
[χη],
210 Εἰ μὴ πέλας ποθεῖς.
Μεμνήσαται τις τῶν ἡμῶν
Τούτων λόγων ποτὲ,

Conspiciens laborum dissolutionem.
Quidni enim? et quis aequo animo
Haec ferat, qui mente preditus sit?
195 Non enim quercus aliqua, vel rupe-
Me solum aluit.
Mendax quidem videar, aut improbus,
Dicam tamen verbum :
Neque in ipse, id scio, a morbo
200 Mancis immunis.
Tu, inqua, qui modo superciliosus es in meis
Malia, o amicissime;
Quamvis tutu consistere
Et opportune tibi videaris.
205 Ignis vicinus est, et proxime
Infida res est domui.
Cedrus quassatur; pinus
Quoniam modo secura?
Longius arceas pugnam,
210 Nisi propinquam desideras.
Recordabitur quispiam verborum
Horumque meorum aliquando,

176 Παρειμένα. Rejecta, non assumpta.

179 Ιουδαιός. Apollinaristas notat qui præter hæresim illam, qua Christo mentem adimebant, alterum quoque inveberet Judaismum et Chiliasmum errorem removare conabantur. Quod quidem Gregorius expressis verbis in secunda contra Apollinarium epist., pag. 93, docet : "Ενειδεύεν αὐτοὺς δέ-
ταρος Ιουδαιός οὐρμητοι, καὶ ἡ χιλιοτης καὶ λη-
ρωδης ἐν τῷ παραδείσῳ τρυφή, etc. *Hinc enim illis*
secundus Judaismus manavit, et delira mille anno-
rūm in paradise voluptas, etc.

195 Τι. Sic legendum propter Grecanum, sed male propter metrum quod deficit. Edit. juxta metrum, non iuxta linguas regulas τι. CAUILLAS.

199 Οὐδὲ αὐτός. Neque tu ipse, etc. Vicinum quemdam alloquitur episopum, qui Nazianzenam Ecclesiam turbari sus deque ferri, et Apollinaristas grassis conspiciens, non modo nihil opis ad pro-
pulsandum malum afficerat, verum etiam latitia

affiebatur. Hunc vir sanctus admonet, periculum esse, ne lues, que Nazianzi grætabatur, finitimat urbes invadat, et populeetur.

203 Ἀστραῖος βεβηκέναι. Firmo te gradu stare.
205 Ηὔρητον οὐρ., καὶ τῇ πέλας διατονον οἴ-
χε. Ita Coisl. Billius in codice Sirletano legit : Πύρ-
γει τὸν νῦν, καὶ τῇ πέλας διπτον οἴχε. Cui mederi-
sibi visus est legendō : πύργοι δονούνται, η πέλας
διπτον οἴχε; *Turres labant, et proxima domusane*
non labat? vel etiam : *turres concutuntur, et pro-*
pinqia domus immota erit? Haud equideiu malum
haec lectio sensum efficit. Verum longe meliorem
suppeditat codex Coisl. et optime sententiam Gre-
gorii explicat. Quod perinde est ac si dixisset cum
Horatio :

Nunc tua res agitur, paries cum proximus ardet.
Atque idipsum est, teste Billio, quod intedit Gre-
gorius.

METRICA VERSIO.

Aut extumescent plena ne
Detur salus mihi.
Nam scilicet pelli salus
Debetur unice :
Spernenda vero cetera,
Non sumpta Numini.
Judaismum præter haec
(Itaud undenau scio).
Amnosque mille, nil qui-
[bus]
Nugax magis, docent,
Oientem abortum erupi-
[tau]

Erroris ethnici.
Gregemque præclarum
[insuper,
Tanquam lupi truces,
Sævo ruenter impetu,
Pastore privatum
Raptant dolore non
[sine
Cordis gravi mei :
Alius tameisi qui gregis
Accepterim pedum,
Tandem labores moreo
Solvi patris mei.

B
A
Eque quis haec enim fe-
[rat
Vel mente præditus ?
Hand namque solum nu-
[trit
Me quercus aut lapis.
Mendax ego, vir et malus,
Istud loquar tanien.
Ne tu quidem morbo ma-
[nes
Hoc liber, id scio,
Amice, qui nunc ob mea
Es insolens mala :

Gradu licet firmissimo
Te stare censeas.
Turres labant, et prox-
[ma
Domusue non labat ?
Quatiturocedrus: quo-
modo
Pinus nihil timet ?
Pugnam propinquam ni-
[cupis,
Hanc pelle longius.
Versabit olim pectore,
Quæ dico, quispiam.

"Οτι' οδόντες πλεύσαν, ή Μηκρόν τι, καὶ παρήβοι.
Τὸ δάκνεσθαι μάτην. [μεν
215 Πλὴν νῦν καὶ περιέσται Τὸ τοῦ βίου τραχύ.
Πολὺς κλύδων κακῶν. Κάκεστε δ' οὐα ; χρηστά
Τι' χείρον οἰσεις, Χριστέ [μοι,
[μου; Καν δὲ λίαν κακά.
Πυροὶ δὲ τὶ πλέον; 225 Οὐ νάρ τις κάκει δι-
Πλάντα προθύμως δέσθαι, [πλόν·
220 Πλὴν Πασος πέλος. Μόνη γάρ ἀπόλτης.

ΑΑ'. Πόδος τοῦ θαράπου.

Διε, οἴδα τοῦτο, φεῦ ! διε ἐπετενισμένος.
Εἰ μὲν δικαῖος, προσδέχοιθ' ὑμᾶς Θεός.
Εἰ δὲ οὐ δικαῖος, προσδέχοιθ' ὅμοιος Θεός.

Cum nihil supererit
Quam morderi inaniter.
215 Interea circa me ferveat
Gravis malorum tempestas.
Quid durius impones, Christe mi?
Quo igne purgabis amplius?
Omnia libenter accipiam,

XXXI. Desiderium mortis.

Bis, id scio, beu ! bis deceptus sum a vobis :

Si quidem juste, admittat vos Deus;
878-879 Sin autem injuste, accipiat tamen Deus.
Neque enim vel sic quidquam vobis imprecabor.
5 Verumtamen vires deficiunt, et expetō finem malorum.
Präsentum quidem omnium rerum satur sum,
Opum, paupertatis, iucundarum rerum, injucundarum,
Gloriae, infamiae, iniuriorum, amicorum;
Absentium autem cupio gustum capere.
10 Finis hic orationis ; audacter loquar, sed audias verbum :
Si nihil sum, mi Christe, quid me finixisti ?
Si in pretio tibi sum, cur tot malis premor ?

XXXII. De vita hujus vanitate atque incertitudine, communique omnium fine.

Optarem vel columba patulis alis volans, vel hirundo
Esse, ut vitam mortalium fugiam, vel aliquam solitudinem

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 423, pag. 197, et Toll. 11, pag. 93.
** Scriptum an. 382. — Alias Bill. 7, pag. 75.

214 Η τὸ δάκνεσθαι μάτην. Quam inanis dolor.
215 Πλὴν νῦν διοι περιέσται
Πολὺς κλύδων κακών

Hos versiculos qui deerant in editis suppeditavit Coisl.

225 Τις κάκει δειλόν. Coisl. τι δειλοῦν.

XXXI. Tit. "Alio. Horuncrum versusum Græcum archetypum, inquit Billius, negue ex Italiis neque ex Germanis bibliothecis eruere potuisse. Tolius, carm. xi, post Lambecium Græce dedit et Latine etiam reddidit.

1 Διε ἐπετενισμένος. Ήπεργάντες in lucta est,
cum pes subtrahitur, et ita adversarius dejicitur in

A Οὐδέν τινά οὐδὲ οὐκ εκεῖδόμει.
5 Πλὴν ἐκλειστα, καὶ ποθῶ λόγον κακῶν.
Τὸν μὲν παρόντων εἰμὶ πάντων ἔμπλεος,
Πλούτου, πενλας, χερμοῶν, οὐ χερμοῶν,
Δέξης, διτιμίας τε, δυσμενῶν, φύλων.

Τὸν δὲ οὐ παρόντων εἴγομαι περιαν λαβεῖν.
10 Πέπρας λόγον· τολμῶ δὲ, καὶ δέχον λόγον·
Εἰ μηδὲν εἰμι, Χριστέ μου, τις δὲ πλάσις ;
Εἰ τίμος σοι, πᾶς τόσοις κλαύνομας ;

ΑΒ'. Περὶ τῆς τοῦ βίου ματαίστητος καὶ δικιοτίας,
καὶ κοινοῦ κάρτων τέλους.

"Ηθελον τὴν πλεια τανύ περος, τὴν χειδῶν
"Εμμεναι, δις κε φύγουμι βροτῶν βίου, ή τιν' Ερημον

220 Modo placidus mihi sis.
Paululum quid superest, et prætergressi sumus
Huius vite asperitatem.
Istic autem qualia ? prospera erunt mihi,
Etiam si forent valde mala.
225 Non enim illa hic erit duplicitas,
Sed sola simplicitas.

XXXI. Desiderium mortis.

Si quidem juste, admittat vos Deus :

878-879 Sin autem injuste, accipiat tamen Deus.

Neque enim vel sic quidquam vobis imprecabor.

5 Verumtamen vires deficiunt, et expetō finem malorum.

Präsentum quidem omnium rerum satur sum,

Opum, paupertatis, iucundarum rerum, injucundarum,

Gloriae, infamiae, iniuriorum, amicorum ;

Absentium autem cupio gustum capere.

10 Finis hic orationis ; audacter loquar, sed audias verbum :

Si nihil sum, mi Christe, quid me finixisti ?

Si in pretio tibi sum, cur tot malis premor ?

terram. Bis autem se deceptum ait Gregorius, pri-
mum Constantinopoli, deinde Nazianzi, cum illic
episcopum Eulalium constitueret vellet, quem ipsi
probare videbantur, revera autem omni arte repel-
lebant. Vide epist. LXXXIX, ad Bosporum Coloniā
episcoporum, pag. 77, et carm. præced., vers. 135.

3 Προσδέχοιθ' ὅμως Θεός. Deerat vox ultima in
cod. bibliotheca Cesareæ, et Lambecio. Tolius ex
conjectura addidit.

XXXII. Tit. Καὶ δικιοτίας. Deest in Reg. 992.
Alt. Reg. περὶ τῆς εὐτελείας του ἐκτὸς ἀνθράκου, de
exterioris hominis vilitate.

1 Ταρπύτερος. Coisl. sup. lin. ταρπύτερος.

METRICA VERSIO.

Restabit at tum nil nisi
Fructu carens dolor.

Quid, Christe, mittes du-
[rius?

Purgabis amplius ?
Placidus modo sis, nil
[erit

Quod non feram lu-
[bens.

XXXI. DESIDERIUM MORTIS.
(Billio interprete.)

Bis, non latet me, fucus est factus mibi :
Si jure, magnus vos velim assumat Deus :
Sin autem inique, sic quoque assumat tamen.

Paulum moræ : vita aspe-
[ra

Transacta tunc erunt.

Quid post ? Secunda cun-
[cta mi,

Perquam licet mala.
Illic enim nihil duplex,

Nec ulla fraus erit.

B Nil imprecati nam libet vobis mali.
Fractus malorum ceterum finem expeto.

Omnino rerum sum satur presentium,
Census, inopie, gaudii, molestiae,
Fame, dedecoris, hostium, et chari gregis.

Jam capere gustum cupio rerum absentium.
Audacter istud eloquar, parcas velim.

Si, Christe, nil sum, que tua est hac fictio ?
Sin charus ipso sum tibi, cur tam premor ?

XXXII. DE HUJUS VITE VANITATE, ATQUE INCERTITU-
DINE, COMMUNIQUE OMNIUM FINE.
(Billio interprete.)

O utinam vel hirundo forem, similisve columba,
Labilis ut fugerem miseranda pericula vite :

Ναιετάειν θήρεσσιν δμέσιος (οι γάρ εσσι
Πιστότεροι μερόπων), καὶ ἡμάτιον βίον ἔλκεν,
5 Νηπενθή, νήπιον, ἀκηδέα, σεν τόδ' ἀθηρον
Μούνον έχειν, θεστήτος λόρην ών, οὐρανοφοίτην,
·Ως κε γαληνεύοντις βίον φάσι αἰτναίερων.
·Η τινος ἡρίης σκοπῆς καθύπερθεν δερβεῖς,
Βρονταλον πάντεσσιν έπικυθονίοισιν ἀνῶν.

10 "Ανθρώποι θυητοί, δοῦις γάνος, οὐδὲν ἔντες,
Οι θανάτῳ ζώντες, ἐτώνα φυσιομένων,
Μέχρι τίνος φεύστησι καὶ ἡματίουν διερούς
Παιζόμενοι, παιζόντες, ἐπὶ χθονὶ μάψ ἀλλάσσοντες;
·Άθρετ δὴ πραπίδεσσι τεαῖς, ἐπὶ πάντας ὄδεύων,
15 ·Ως καὶ ἦγ· δὴ γάρ με θεὸς μέγαν λόρην θύηκεν
·Έσθιλλον τε, στυγερῶν τε, νόδος δὲ ἐπὶ πάντα φορεται.

Α Οὔτος ἦν θαλερός τε καὶ δλκίμος, εὐχος ἑταίρων,
·Τύφιδης, μελέσσων ἐριζώσων τεθλών.
Οὔτος καλλίμος ἤνει, θωσφόρος, διμετά πάντων
20 "Ελκών, ελαρος ἀνθος ἐν ανδράσιν. Οὔτος ἀγῶστι
Κύδιμος· Εντεσιν οὐτος Ἀρήιος· οὐτος δριτος
Θηροφόνων σταδίοισι, καὶ οὐρεσι κάρτος ἔτειρων.
Οὔτος δὲ ἀν θαλίηις καὶ ειλαπτηγησι μεμηλώς,
Γαῖη, καὶ πελάγεσσι, καὶ ἡρέ γαστρέσι φέρβων,
25 Νῦν ρικνές, καὶ ἀναλκίς (ἀπῆνθησεν γάρ παντα)
Γίρας ἔσσι, τὸ δὲ καλός ἀπέπτωτο· νεκρά τὰ γαστρές.
Βαῖδν έτι ἐν μερόπεσσι· τὸ δὲ πλέον, εἰν ἄδαι.
Οὔτος δὲ ἀν μύδοις πνευμονέων μέγα παντοδαποῖσιν.
Οὔτος δὲ εὐγενέτης τύμβοις φρονέων μεγάλοισιν,
30 ·Η δέλτοις ὅληγησι νεύγραφον αἴμα λελογχώς.

Incolere, feris convictor (sunt enim illæ
Fideliiores quam homines), et brevem vitam trahere
5 Sine luctu, sine ærumnis, sine sollicitudine; atque hoc unum tantummodo
Dissimile feris habere, mentem Dei gnaram, in celo assidue versantem,
Ut tumultus experte vita, lumen aeternum acquirerem.
Vellem etiam aeriam supra speculam evectus
Instar tonitrui omnibus hominibus clamare:
10 Hominem mortales, fluidi seminis genus, qui nihil sumus,
Qui morti viventes, inanibus inflamur,
Usquequo mendacis et diurnis somniis
Illusi, illudentes, in terra huc et illuc erratis?
Corde tuo considera, onnes percurrentes,
15 Ut et ego: nam me Deus magnum speculatorum posuit
Eorum quæ præclaræ sunt, et eorum quæ odiosa, ac mens per omnia fertur.
Erat ille validus et fortis, sodalium decus,
Superbe gradiens, membris vividis efflorescens.
Pulcher hic erat, luce resplendens ut lucifer, omnium oculos
20 Trahens, flos veris inter viros. Alius certaminibus
Illustris: armis ista martius : hic præstauissimus
In venatoriū stadiis, et in noniūbus vires depromens.
Ille convivis et coemissionibus deditus,
Terra, et mari, et aere ventrem pascens.
880-881 25 Nunc autem rugosus et imbecillus : deflixerunt enim omnia :
Senectus subiit ; avolav it pulchritudo ; mortua, quæ ventris sunt.
Paululum adhuc inter homines, majori parte in inferis.
Hic omni scientiarum genere intumescit :
Nobilis ille magnificis seculeris gloriatur,
30 Aut recens inscriptam parvis tabulis nobilitatem sortitus est.

4 Πιστότεροι. Reg. 990 πιστότεροι.

7 Ἄρειρων. Sic duo Regg. et Coisl. Edit. ἄγειρον.

13 Αλλάγησθε. Sic Regg. 991, Coisl. et Chig. Edit. ἀλλάγησθε.

15 Μέγαροι. Reg. 990 et 993 μέγαρα.

18 Τεθηλώς. Tres Regg., Chig. et Val. πεπηγός,
πεπηγόμενός.

25 Απτηρησερ. Ita Reg. 990. Deflixerunt, defla-
ruere. Edit. ἀπῆνθησε.

27 Βαύον ἔτι. Reg. 990. Chig. βαύον τ'. Ibid. εἰν
ἄδαι, subaud. τόπῳ vel δόμοις.

METRICA VERSIO.

Aut ego deserto versarer solus in antro,
Cumque feris agerem, quidquid mihi suppetti avi
(Namque fides maior, quam sit mortalibus, his est),
Inque dien traherem vitam, quæ nescia luctus,
Nescia curarum et pœnæ miserabilis esset :
Dum tamen hoc uno prestarem nomine brutis,
Quod mentem aeternæ gnaram deitatis habeam,
Summaque contemptis tendenter ad sidera terris ·
Tranquilla ut vita lucem radiosque perennes
Colligerem : speculamque adeo subvectus in altam,
Vocè gravis cunctis mortalibus ista sonarem :

Mortales homines, humentis semine crēti,
Cum nihil omnino sitia, mortique profundæ
Viventes, fastu mentes infletis inani,
Semperne in vanis rerum et mendacibus umbris
Falsi, fallentes, incassum errabitis, illuc
In terris illucque. Animo nam dispice cunctos,
More meo ; nam magna mihi rerunque bonarum
Leverarunt. Deo donante, peritura parta est ·
Mens porro faciliter defertur ad omnia motu.

B Viribus eximiis erat ille, et flore juventæ
Conspicuus, sociique gregis columenque, decusque
Altigradus, validi membrorum robore florens.
Luciferum hic rursus formas referebat honore,
Cunctorumque oculos ad se mentesque trahebat
Inque viris id erat, quod ver in partibus anni.
His bello horrendum Mavortem æquabat et armis,
Ille palæstrites clarus, venatibus alter
Nobilis, atque feras doctus prosterneret ferro,
Festivis epulinis aliis dapibusque vacabat,
Indomito querens et ab æquore pubuli ventri,
Et celo et terra, servus genique gulæque.
Nunc stratae vires, vultum quoque ruga senilem
Turpis arat, celeri fluxerunt omnia cursu.
Accessit senium, diffigit grata venustas,
Atque voluptates carnis, paulumque moratur
Jam superos apud, at majori ex parte sub orei
Imperio est, mortique caput submisit acerbæ.
Hic rursus varia doctrine laude tuncescit.
Hic generis splendore sui, magisque seculeris,

Οὗτος χαρτερόμητις, ἐν πτολέσσοι μάχιστος,
Πανδήμους στοράτεσσον βοῶμενος· οὗτος διετρού
Πλούτον, τὸν μὲν ἔχων, τὸν δὲ φρεστὶν ἔνδον δέξων.
Οὗτος δὲ ὑψηλόντοις ὅρξεις, δεσμῷ τε καρῆνοι
Γαῖης χάρτος ἔχων, καὶ οὐρανὸν αὐτὸν ἀπέκει
Θυηρᾶς, ἐν οὐ θητησί μετήρος ἐλπιωρῆσι.

Νῦν τάδε, μικρὸν ἔπειτα κόνις, καὶ πάντες ὅμοιοι,
Δημόεις, σκηπτροφόροι, θῆταις, πλούτῳ κομβώντες·
Ἄλλος δέρπος, εἰς δὲ δόμος· τὸσσον πλέον δόρυσσαν,
“Οσσον κλεινοτέρου γόνου, τύμβου τε τυχῆσαι,
Οὐνομά τ’ ἐν λάσσοι λιπεῖν ἐπικήδειον οἰκτροί·”
Οὐδὲ μὲν, μίκτα δὲ πάσσον τονθητάς τάλαντον.

Α Όστεα πάντες δραχυρδεῖ, σεσηρότα, γυμνὰ κάρηγνα.
45 Λήξει τόφος. Πενήνη δὲ μάργος λίτη· νοῦσος διέτεος.
Ἐγχος, διασθαλή, πλεύσων πόθος, ίνδρις ἀπειρής
Πάντ’ θινα φθιμένοις ὁμοῦ, καὶ πάντα μέμπουκεν,
Ἄληρς δὲν ἐγρομένοις συνέμπορα ἐνθεν ἔκτησαι
Ταῦτ’ οὖν εἰσορώντες, ἡμεῖς πειθεῖσθ’ ἐπέεσσι,
50 Πατέδες ἡμοὶ (παιδεῖς γάρ, δοσον πλέον εἴρυσα πνεῦ-
[μα]),
Δεῦρ’ ἀγε, κόσμον απαντα, καὶ δεπόπτα τῇδε διάλητας,
Τύφαντες, κακότητας ἐπιχρόνιον βασιλήος,
Ἄρκτος ἀλλοτρίον, δηλήμονος ἀνδροφόνου,
Πλωτός, ἐκκλείην, θύκους, γένος. Δλόν διπιστον,
55 Προτροπάδην φεύγωμεν ἐς πύρανδν, ήχι τε πολλὰ

Consilii ille præstans, ac primas in civitatis tenens,

Publica omnium voce decantatus : hic immensas

Divitias partim possidens, partim animo amplians.

Hic justitiae in excelso loco sedentis bilance delectatur.

35 Hic sanguineo panno et capitis redimiculo

Orbis imperio gerens, cœlum ipsum aspernatur ,

Mortalis immortalius spebus sublatus.

Hæc quidem nunc; paulo post cinis, ac omnes similes ,

Servi, sceptrigeri, mercenarii, divitiae resplendentes ;

40 Una caligo, una domus : hac una re præstant superbi ,

Quod insigniorum luctum et tumulum consequuntur ,

Ac funebre nomen in tristibus lapidibus relinquent :

Sero quidem, sed tamen æquale omnibus mortuis talentum.

Ossa omnes infirma, putrefacta, nuda capita.

45 Desit fastus. Paupertatem autem labor reliquit : morbus, indeprehensus,

Odium, improbitas, plura habendi cupidio , injuria insuperabilis .

Omnis cum mortis mortua sunt, omnia silent,

Donec simul cum resurgentibus, illinc reante.

Hæc igitur perspicientes, meis parte verbis ,

50 Filii mei : filii enim estis, quatenus plus attraxi spiritus.

Eia agite, mundum omnem , et, quæcumque hic fluitant,

Projicientes, nequitas terreni regis,

Raptoris alienorum, perniciosi homicidae ,

Divitias, gloriā, sedes, nobilitatem, bona incerta ,

55 Ciuitatē fugiamus in cœlum, ubi multi

55 Τὸν δέ. Vat. τὸν δὲ ἄν.

35 Αἰγαρδεῖται. Id est, πορφυρῷ, πορφύρᾳ. Ήε
purpura et diademate, etc.

37 Θρησκ. Reg. 990 et Coisl. θνητοῖς.

39 Σῆτες. Int. et Coisl. sup. liu. μεθοντοι.

44 Σευρότα. Sup. liu. καχηνότα, hianitia.

45 Αἰστος. Coisl. sup. liu. ἀφανής. Jam nec ul-
ius morbus, nec, etc.

46 Τῆρις δρεμοῖς. Nec gravis consumelia, etc.

48 Αχρις. Duo Regg. et Chig. μέχρις.

50 Οὐορ. Vat., Reg. 999, δηρ. Coisl. Int. καθ-
σον. Quatenus diutius vivi; ut qui hunc eōi spiritū
diutius hauserim.

51 Τῆρ. Ita Reg. 990 et Vat. Coisl. sup. liu. Ιν-
ταῦθα. Edit. τῷδε.

52 Κακότητα. Vat. κακότητα.

METRICA VERSIO.

Exiguo aut nactus diplomate nobilitatem.
Consilii primas media tenet alter in urbe,
Illiisque omnes una praeconia voce
Concelebrant. Alius statu inflammatu amore
Condit opes, animoque augendis instat acervis.
Huic juvat excelo solie dare jura sedentem,
Atque utrinque pari causas expendere lance.
Sanguineo bic rursus panno et cervice revincta,
Imperio totum moderans et legibus orben,
Ipsa quoque excelsi contemnit culmina coei,
Ac spes mortalis male sana mente perennes
Concipit et veluti certo sibi plaudit honore.

Hæc modo: post autem tenuis pulvulus omnes,
Omnies sorte pari, servique et sceptræ ferentes,
Pauperes quos dura premvit, quos copia rerum
Effert. Nos omnes eadem caligo domusque
Excipiet. Nec plus quidquam est in morte superbis,
Quam mage quod celebri luctu celebrantur corum
Funera, magnificumque magis tegili ossa sepulcrum,
Nominaque in gravibus saxis incisa relinquent.
Et quamquam sero : tandem tamen omnibus una
Sors jacet. Ut morti pensuu est fatale tributum

B Ossa infirma sumus cuncti, putredine fedra,
Et capitā horrenda aspectu, spoliataque carne.
Jau cessat fastus ; jam tristem ærumnā laborque
Pauperiem linquit ; jam nec febris ultra dolore,
Nec sevum auditur crimen, nec fedra simulatas,
Nec gravis improbitas, nec habendi plura cupidio.
Omnia nobiscum mors obruit, omnia claudit,
Donec nos aliud tandem conseruent ad ævum,
Credita cogetur cum reddere corpora tellus.

Hæc ita cum se habeant, voces audite momentis,
O mea progenies; natos nam dicere possum
Jure meo, quoniam spatium mihi longius ævi
Decursum est, toribusque meis mors atra propin-

[qui]
Huc agite, bunc mundum, quæque hinc incerta f.
[frument]

Calcentes, fradesque malas, quas nocte gaudet
Terreneus princeps, rapiens aliena, cruento
Vulnere qui nostro generi pestemque necemque
Invexit ; celeri vulgi praeconia cursu
Linquentes, fastum generis, subseilia magna,
Cumque opibus vanis infida prospera vita.

Κάλλεα μαρμαρόντα φάσι περὶ τρισσὸν δῆραστον. Αἱ πόνῳ τέτρυμματι, πραγμάτων τὸ ἐπιδρομαῖς.
Οἱ δὲ δῶλοι πεσσοῖσιν ἐκεῖτες ἔνθα καὶ ἔνθα
Πίπτουν, πεσσῶν τε κυλάσματι τέρψιν ἔχοτεν.
Ἡ δηνορερήν σκοτόμαναν δῆλος ἀπικέμενος δασοῖς,
60 Τούχους ἀμφαθύντες, ἐπὶ δὲλλήλοισι δὲ τοιεν.

ΑΓ". Πρὸς Χριστόν.

Οἵμοι κέχμερχα, Χριστέ μου, πνοή βροτῶν!
Οἴμοι μάρχες τε καὶ δάλος τοῦ συνύρου!
Οἴμοι μαρχᾶς ζωῆς τε καὶ παροιάς,
Τῶν τὸ ἔνδοθεν, τῶν τὸ ἔκτοθεν παλαιοσμάτων,
5 Τῷ γένῳ τὸ κάλλος φθείρεται τῆς εἰκόνος!
Τίς δρῦς τοσαύτην πνευμάτων φέρει βλαν;
Τίς ναῦς τοσούτοις κύμασι συνερήγγη;

Οἶκον πατρόφον οὐδὲ ἔκανεν ἀδεξάμην.
10 Ἐπειδὲ δὲ πεπότην, εἶδον ἐκεδασμένον.
Φύλοι μὲν ἔκαμφαν, νοῦσος ἐτρύχωσε με.
Αἴθοι δέδηθνον ὡς τις ἄλλος; δινεστι.
Λασῦ κεχήρωμι, φὲ τὸ Πνεῦμα! ἐνδέρωσε
Τέκοντα τὰ μὲν λλοίπα, τῶν δὲ πτεζύγην,
15 Τοὺς δὲ οὐ τετίμημι. Οἱ πατρὸς παναθίλου!
Οἱ συνθήται μου δυσμενεῖς ἔχθρῶν πέρα,
Οὐδὲ τράπεζαν μυστικὴν δεδοικήτε,
Εἰ μή τι γέλλο, καὶ πόνους τοὺς εἰς τόδε,
Οὓς καὶ πονροὶς πολλάκις τιμῆν θεος.
20 ΣΩΟῦ οὔρεως δέξαν τινὲς λέιχωμενοι.
'Αλλα' οὐ πιθόντες, τὴν ἐμήν ἀτιμαν.

Splendores coruscant circa trinum lumen non enarrabile.
Cateri veri tesseri similes huc et illuc
Procumbant, et tesserarum motibus delectentur;
882-883 Aut densis tenebris oculos suffusos habentes,
60 Muros palpantes, in se invicem incurvant.

XXXIII. Ad Christum.

Hei mihi! defatigatus sum, mi Christe, vita mortalium!
Hei mihi! quam luctam et tempestatem a compare perpessus sum!
O diurnam vitam et incolatum!
O interna et externa certamina,
5 Quibus corrumpitur pulchritudo divinæ imaginis!
Quae quercus tantani vim ventorum ferat?
Quae nantis tantis cum fluctibus est confictata?
Labore fractus sum, et negotiorum incursum.
Domus paternæ curam invitū suscepī.
10 Postquam ad eam accessi, vidi direptam.
Amici me flexere, morbus me absumpsit.
Lapidibus exceptus sum, ut alius quis floribus.
Privatus sum populo, cui Spiritus me præficerat.
E filiis alias reliqui, ab aliis separatus sum,
15 Alii spreverunt me. O patrem miserrimum!
College in ministerio infestis mihi sunt plus quam inimici,
Neque mensam mysticam reveri,
Si nihil aliud, nec labores hacenus exantatos,
Quos etiam improbi in pretio habere solet:
20 Nec contumelie mihi facta existimationi mederi curant;
Imo uuum hoc spirant, dedecus uueum.

* Scriptum au. 382. — Alias Bill. 435, pag. 197.

59 Σχολάσταρ. Reg. 990, Vat. et Coisl. σχοτό-
ψχαν.

60 Ἐπὶ δὲλλήλοισι δὲ τοιεν. Sic Regg. tres, Chig.
et Coisl. Edit. ἐπὶ δὲλλήλοισι τοιεν.

XXXIII. 2 Τοῦ συώτου. Corpus intelligit.

13 Ἐνίδρυσε. Ita Vat. Edit. Ἀνίδρυσα. Cui Spir-
itus divinitatem asseruit.

21 Αργύλαρ. Sequitur in editis aliud carmen tri-
bunis constans versibus, qui infra leguntur, carm.
xxi, Bill. 93.

METRICA VERSIO.

Empyreas sedes, æternaque regna petanus,
Plurima ubi sanctæ Triadis prestantius omni
Eloquio lumen clarissima lumina cingunt.
Catera turba hominum talorum more voluta
Huc illucque cadat, damnosaque gaudia capet,
Aut circumfusis oculis caligine densa,
Querat iter, muros orbatque lumine palpet.

XXXIII. AD CURISTUM.**(Billio interprete.)**

Huc quassa nostra, Christe mi, vis concidit!
Huc quas procelia excitat corpus mihi!
Huc quam incolatus se meus longe extulit!
Quæ patior intus, quæ foris certamina,
Imago supra quicis suum perdit decus!

B An querqus unquam pertulit ventos pares?
Ullane tot unquam pertulit fluctus ratis?
Labore fractus languen, et negotiis.
Curam paternæ non libens subi domus.
Hanc ut subivi, perditam vidi illico.
Flexere amici, morbus afflxit gravis.
Saxis petitus sum miser, quasi floribus.
Hac piebe careo, quam dedit mihi Spiritus.
Natos reliqui, vel relictus ipse suni,
Aut spretas ab eis. O patrem miserrimum!
Infestiores hostibus sunt præsules.
Qui nec reverent mysticam mensam, neque
Quos ego labores hacenus multos tulii,
Persæpe fluctent qui tamen vel pessimos;
Fauna mederi nec male quidquam student;
Unum sed istud, dedecus spirant mecum.

ΔΔ'. Εἰς τὴν ἀπὸ ταῖς ῥητορίαις σωκήν.

*Ισχεο, γλώσσα φύλη· σὺνδε μοι, γράψε, ἔγγραφε σιγῆς
Ρήματα, καὶ φθέγγου δημασι τὰ κραδῆς.
*Ηνίκα σάρκας θέρας, θεοῦ βροτός παθέσαι
Μόστιν δγνων θυσίην, ὡς κε θάνω βιώσω,
5 *Ημασι τεσσαράκοντα, νόμοις Χριστοῦ βασιλῆος,
Εἶντας καθαρομένοις σώμασι εἰσπει' ἄκος.
Πρώτα μὲν ἀτρεμήν ώνον ήδασα, οἷος ἀπ' ὅλων
Ναιετάνων, ἀγέων ἀγλών ἐφεσόδημονος,
Εἶτα πᾶς ταλείς, φρένας δικλοπος· αὐτάρ ἐπειτα

A 10 *Ανδρῶν εὐαγέων δόγμασιν ἑσπόμενος,
Χειλεσι θήκα θύρετρα. Τὸ δ' αἴσιον, ὃς κε μάθοιμι
Μύσθιν μέτρα φέρειν, παντὸς ἐπικρατεύον.
Καὶ γάρ τις πλεόνεσσιν ἐπ' ἀνδράσι θύερον ἀείρων
Ἐγχος, πανυροτέρους φηβίνων δαμάσει,
15 Καὶ περιθέντα βέλεμνα δε εὔσκοπα τηλόθε βάλλοι,
Οὐστοτε βούζησει δισκοπον ἀσποτέρω.
Νῆρα δὲ ποντορέμενα, ἐπην μέγα λαΐτου περῆσῃ,
Νέπτυνος θαρσάλεον βαῖων ὑπὲρ λιμένων
*Ος μὲν γάρ μικρῶν κρατεῖ, μεγάλων διόπλουν
20 Εἰ ποθ' ὑπερσχήσει, καὶ μάλα πει ποθῶν.

XXXIV. In silentium jejunii.

Comprime te, lingua chara; tu vero, calame, conscribe silentii
Verba, et loquere oculis cordis consilia.
Cum carnem adstrinx, Dei mortalibus cruciabibus
Mysticum agens sacrificium, ut morerer huic vita,
5 Diebus quadranginta, ex lege Christi regis,
Cum purgatis corporibus accedit medicina,
384-385 Primo quidem quiete mente mentim firmavi, solus a ceteris hominibus
Habitans, dolorum nube amictus,
Intra totus collectus, mente immotus: deinde vero
10 Virorum piorum preceptis obsequens,
Labris fores opposui. Hec autem fuit causa, ut discerem
Verbas modum imponere, ab omnibus me abstinent.
Elenim qui contra plures homines furentem vibraverit
Hastam, pauciores facile superarib,
15 Et qui celerem sagittam procul mittens scopum attigerit,
Nunquam a scopo aberrabit collimans proprius.
Navem autem mare secantem, cum magna æquaora trajecerit,
Impellet quis confidenter in parvos portus.
Nam qui parva superat, incertum est an magna
20 Sit superatorus, etiamal vehementer cupiat:

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 55, pag. 128.

XXXIV. ARGUMENTUM. Toto Quadragesima tempore anni 382 silentium sibi impauera Gregorius in honorem Passionis Christi, carnem excrucians, praescriptamente sibi legem accurate servavit, ut toto hoc tempore ne verbum quidem protulerit a die vice-sima septima Februario usque ad diem decimam septimam Aprilis. Cum istud silentium præter consuetudinem et singulare videtur pluribus, ino εἰ μετιλειπεται, Gregorius qui id uoverat, hoc carmine vita sua rationem reddit. Nimurum cum præstatae ac valitudine, solita per id tempus afflictionibus sevira in corpus suum, et carnem excruciare inedia, vigilia, jejuniis, ciliisis, chameuniis, ceteraque asperioris vita generibus, que a piis hominibus domando corpori adhibentur, non licet, constituit per totum Quadragesimam tempus, quod apud Cappadocas septem constabat hebdemadibus, domi se contineat, per id tempus stricti silentii lege sibi præscripta. Itaque hoc carmine silentii causas exponi, quantum mala a lingua oriantur, docet, ut ad eam frenandum excedatur.

Tir. Εἰ ταῖς ῥητορίαις. Sic Coislidianus codex et Vaticanus. Edit. ex νηοτελας.

1 *Ισχεο. Int. Coisl. παισα.

2 Τὰ κραδῆς. Coisl. Int. βουλήματα, oculis cor-
dis consilia : nimisrum cordia consilia scriptio ma-
nifestantur.

3 Μόστιν δγνων. Coisl. Int. μωτικήν τελῶν, my-
sticum sacrificium offerens : hoc est, in honore

Passionis Christi carnem excrucians.

7 Ἀρχεύν. Mss. ἀτρεμίν.

8 Άγεων διχτέριον στοάμαρος. Combef. do-
rnum sedata caligine : nec Billii interpretationem
probat, qui vertit: animi cumque dolore dies. Billio
tamen feret Coisl. qui sup. lin. ἀνδράμενος.

9 Εαλεῖ. Val. ταῦλως. Int. Coisl. ἀστραφεις,
conversus. Μοξ ἀκλοπος. Schol. Coisl. ἀλλήνος.

11 Θήκα θύρετρα. Val. θύρετρος θήκα.

12 Ἐπικρατών. Val. ἐπικράτειν. Schol. Ινα-
τείσι τοῖς ἀλλοῖς σημῇ τῷ ἀρχετύῳ τῆς σωτῆσης.

15 Εβονκοια τηλόθε. Val. εβονκοια τηλόθε.

18 Θαραλέον βαῖων. Sic Reg. 992 εἰ Coisl. sup.
lin. ἔδοντο τοι. Coisl. Int. ἀνδρινώπερον. Edit.

pro βαῖον habent βαῖον. Carminis lex id quidem
petit: sensus vero βαῖον — Forte, βαῖον ὑπὲρ λι-
μένα. CAILLAT.

METRICA VERSIO.

XXXIV. IN SILENTIUM JEJUNII. (Billio interprete.)

Lingua, sile : mutam at vocem, mea penna, tabellis
Scribe, oculisque animi concina sensa tui.
Cum carnem astrinx, cupiensque occumbere muodo,
Suplicis Christi mystica sacra tuli,
Quadranginta, ferunt Christi ut mandata, diebus,
Purgatae carni cum medicina venit :
Id primum studi, mente stabilire quiete,
Solus agens, animi cumque dolore, dies,
Totum intro mentem referens cogensque : pitorum

B Post autem ut sequerer dogmata sancta virum
Portam ori apposui. Si causam queris, ut omni
Parte silens discam voce tenere modum.
Nam quisquis multos ferre prostraverit hostes,
Haud segri exiguum fuderit ille manum :
Atque scopum quisquis ferit eminus, bujus inanis
Haud unquam proprius missa sagitta volat ;
Deoiam quam duxit spatiose per requora naua,
Ducere non metuet per frata parva ratem.
Parva etenim si quis superet, majorane possit
Vincere non certum est, id licet ipse velit.

- "Ος δέ μέγα προφέρει, τόδ' ἀριφράδες, ὡς δρα τυθῶν
Ἐξει: φῆβίως, εὐτε θύλησι, κράτος.
Τούνακα πάμπτα ἔνθα λόγου μένος. Ή γάρ ξόλπα
Μήχεθ' οὐ ποθολένται μύθον ἐμάντησαν.
25 Ής οὐδὲν γλώσσης διώστερον ἔστι βροτοῖσιν.
Ἴππος δέλι προβόλων, σπλον ἑταμόδατον.
Ἄποστει μὲν τις ἄπαντα; τὰ δὲ ποιη χειρες ἔχουσι
Βασιλέα μάλι, οὐδὲν πόδες γαλαν έπιγλον δλην.
Μάχονται ἀνδροφόνοις, μισχοι δὲ τε καὶ τρομέσοι
30 Λύσαντα ἔχει, κλέπταις ἡμαρ ἀπευτεκτότανοι,
Πλούτος δὲν καθαρίγρος· ἔχω τὸ μὲν, ὁλασσα δὲλλο,
Τέσσα περισήγγων, δοσα ρόν παλάμη.
Νέσσοι, διδοτορίη λητοτορες· διλος διλήστος,
"Ομματα πικρά φέρων ἀλλοτρίοις κτεάνοις.
- A** 35 Τόσσα φιλοχρύσωσι προσανέλα πάσιν Ἑπτοτι,
Μάχοντος χειροτέροις, μάχοντος ἀριειστέροις.
Γλώσσαν δὲ οὐδὲν ἔρυξεν ἐπειγομένην ἐπι μύθον,
Οὐ βροτός, οὐ νιφετός, οὐ ρός, οὐ σκόπελος.
"Ἐγγὺς δὲ τοξευτή· τόδιν δὲν πικρός διστός·
40 Νευρή κύπλον διγει, δάκτυλον ἐν γλυφίσει.
Νοῦς διφήρης βίλεμαν· τὰ δὲν Ἑπτατο, πάντα δὲ βάλλει,
Ούρανίους, ζύδιους, ζώντας, ἐπεσσομένους,
"Οσσοι μὲν δοκέουσι, κατ' οὐ δοκέοντας, δομείς
Ἐσθλούς ἢδι κακούς, διαμενάς, φαλίους,
45 Τηρόδεν, ἐγγὺς ζόντας· ἀπόσκοπον οὐδὲν διστό.
Τὴν δὲ τις αἰγαλάζων, πρώτα φέρει σφίγης.
Πολλὰ μὲν αἰσχρά μάγλουσιν ἔρευγεται, ὡς κε γελοτος
Αὔτες έων, διλοις βράσμα γέλωτος διπλος,

Qui autem in magnis excellit, manifestum est fore ut in parvis
Facile, cum voluerit, excellat.
ocirco penitus constricti vim orationis. Sic enim speravi
Jam non exundaturum sermonem ex ore meo.
25 Nihil certe lingua perniciosus est hominibus,
Equus est semper precurrens, telum parafratum.
Quis videt omnia? que vero ad pedes sunt, manus tenent,
Eaque paucissima, neque pedes terram peragrunt universam.
Labor sicarii plurimus, adulteri reformidant
50 Rabiem suam, furibus dies est horrorti.
Divitiae non sunt sine labore: habeo partem, perdidit alteram,
Tantum constringens, quantum quis aqua prehendat manu.
Navibus et terra iter agentibus prædones imminent; alius insatiabilis
Oculos acerbos conjiciens in alienas opes.
55 Talia omnes auri cupidos incommoda circumveniunt:
Suis labor est pessimis, suis labor optimis.
Nihil autem cobibet linguam loqui properantem,
Non homo, non nix, non torrens, non scopulus.
Prope est sagittaris; in arcu autem letalii sagitta:
40 Nervus orbem agit, digiti in creua.
ens emitis sagittas: illiz volant, omniaque percutiunt,
Cœlestes, terrenos, viventes, posteros,
886 887 Quotquot ab illa carent, et qui non carent, pariter
Bonos et malos, amicos et inimicos,
45 Extraneos et proximos: nihil est quod non ferat linguae sagitta.
Hanc qui domuerit, primas feret sapientiae.
Multa quidem fœda eructat libidinosis, ut, ridiculus
Ipse cum sit, aliis procacem risum moveat

- 25 Δι. Schol. έντων.
26 "Οὐδεις ἀπομόρτατος. Sic idem Gregorius apud
Murt. epigr. 205, nunc xvi, lib. ii, sect. ii, vers. 12.
27 Λεύστεις μὲν τις. Sup. lin. ἀν τι. Οὐδέδει θεω-
πει διάπταντα, νέμονται omnia.
29 Ἀνδροφόροις. Sic Vat. Edit. ἀνδροφόνοισι, ubi
deficit metrum. Schol. τολος. Ibid. τρομέσοι. Sic
Coisl. Billius jam recte emendaverat ex conjectura.
Edit. τρομέσοι. — Forte legendum μάχος δ, οὐ
legem quantitatis. CAILLAU.

- 37 Οὐδέδεις ἔρυξεν. Vat. οὐτις έφερεν.
39 Τοξευτής. Ita Vat. Reg. 991, τοξευτήρ. Schol:
Coisl. τὸ τόξον τείνει, επι ταῖς γλυφίσεις τὰ δάκτυλα.
40 Αδικητος. Ita Vat. Coisl. δάκτυλον ἐπι γλυφίσει.
43 Μεν. Sic Coisl. Edīt. μέν.
45 Απόσκοπον. Schol. τῷ τῆς γλώσσης βέλει
οὐδὲν ἀπόσκοπον.
48 Αἴτος έών, διλοις. Sic Vat. Edit. αὐτός δ,
ἀνθρώποις, etc.

METRICA VERSIO.

At non est dubium, quin is qui maxima vicit,
Vincere perfaciūl parva labore queat.
Ergo etiam arcta meis injeci vincula verbis,
Ne posthac nimia garrulitate cadam.
Ac certe lingua nihil extitialis usquam est;
Cursor equus semper, tela parata nimis.
Omniū nemo videt: vicinæ sola prehendit
Nostrā manus, totam nec per obivit humum.
Nos homicida labore caret, mochumque libido
Territat: est odio furibus atque dies.
Est labor in censu: teneo amitoque vicissim,
Ut cui compressa striguntur māna.
Æquoreum terrenum et iter, prædoque cruentus,
Invidiaque ardens alter amator opum.

B Haec auri cupidos incommoda cuncta fatigant :
Ærumnas insons denique sonque serunt.
At liugiam nemo properantem ad verba repressit,
Non nix, non scopulus, non homo, non fluvius.
In promptu jaculator, in arcu sava sagitta :
Circulum et in creta nervus adactus habet.
Quas animus misit, volitant feruntque sagittæ
Vivos, victuros, cum superisque homines,
Haec æque incavatos et cautos ligit, amicos
Atque hostes, pravos vulnerat atque bonos :
Vicinos, procul et positos, ac denique nil non.
Qui domat hanc, sophia culmina prima tenet.
Hac Veneri addictis ructat fecissima multa,
Risum aliis risu dignus ut ipse ferat;

Παλλόμενος, πάλιων τε, καὶ εἰκόνα θείαν ἀτίξιαν.
 50 Πολλὰ δὲ τῶν κρυπτῶν οὐσιῶν ἔξεμέσται.
 Ι οὐλάκη δ' αὖτε χλωρὸν διασδέος ἄγριον ἀφρόν
 Ἐκτῆς ἀποσκεψάστη, πέσαντας ἐπεσθόλην.
 Πολλάκη δ' αὖ λογχώνται φέρει χάριν ἔνδοθε θυμῷ,
 Καὶ κραδῆς ἑτέρης χειλαστιν ὅλη φέρει,
 55 Ψεύδεά δ', αἰμυλίους τε λόγους, ἀνδρωτασίας τε.
 Τίς καν ἀπάντα λέγοι, τούτῳ έσσει λυπρὰ τέλει;
 Ἐχθρὸν θηρίκην ἔθελονσα δόμρον δόμρη,
 Αὔτηκα, μηδὲν άλλον γλώσσα πονηρασμένη,
 Δῆμον κορανέοντι, ἀνασσομένουσιν δικαῖα,
 60 Ής ἀπινθήτη καλάμης ὥκα βιπιζομένης.
 Σύμπλονος, υἱα, τοπῆια, κάστρα, φίλοι, εἴναι, ἀκοίτην,
 Ηπάτας ἐπ' ἀλλήλοις ψωλιστε ρήθιδως.

Exigitans et exigitans, atque imaginem divinam dedecorans.
 50 Piurim autem, que silenda essent, auribus evomit.
 Sepe etiam ira vehementi feram spumam
 Extra diffundit, omne conviciorum genus.
 Sepe ruras benevolentiam præferit, insidiente intus animo,
 Et cordis alterius labris alia promitt.
 55 Et mendacia, blandisque sermones, et cædes.
 Quis omnia dixerit mala quæ ex ea fluunt?
 Inimicam efficit, si velit, domum domui, civitatem civitati,
 Illico ac nullo labore lingua;
 Populum etiam principi, subditis regem,
 60 Ut scintillis in stipula subito ventilata.
 Socium via, filium, patrem, fratrem, amicum, uxorem, maritum,
 Omnes intra se armavit facile.
 Malum bonum judicavit, et rursus perdidit probum,
 Atque hoc retexit iterum: quis possit, quod sermo?
 65 Parva quidem lingua est, verumaniū nihil tantam habet potestatem.
 Uinam periret statim iniqua loquenteribus!
 Omnibus certe exitiosa est lingua stultis,
 Maxime vero ministris ecclesiis sacrilegi.
 Organum Dei sum, et bene modulatis carminibus
 70 Laudes cano regis, quem omnia pertimescunt.
 Canto autem, non ut aliqui, Trojam, non velivolum Argo,
 Neque apri caput, non celebrem Herculem,
 Non quonodo latissimum terræ orbis mari coagmentatus fuerit,
 Non gemmarum splendorem, non cursum siderum;
 75 Non furentes canto amores, et egregiam formam juvenum,
 Quibus molliter resonabat lyra priorum poetarum.

49 Ἀττίων. Sic Coisl., Vat. et Reg. 992. Edit. διπλῶν.
 50 Κρύπτων. Schol. κρύπτεσθαι δίπλων.
 52 Ἐπεσθόλην. Sup. lin. θλασσηματα.
 54 Καὶ κραδῆς ἑτέρης. Ιδειν εἰς αιλιδ clausum
 in pectore, αιλιδ promptum in lingua habere. Sall.,
 Catil. 7.
 56 Λυγρά. Vat. et Coisl. λυγρά.
 59 Κραράκοτη. Sic Coisl. Edit. κοιρανέοντα.
 61 Σύμπλον. Schol. Coisl. σύνμπλον.
 64 Ἀντέρεζη. Coisl. ἀντέρεζη. Schol. ἀνασκεύαστι.
 66 Αἴθ' ὄφελε. Schol. Coisl. Regiique 991, et

Α Τὸν κακὸν, ἔσπλανθηκε, τὸν ἡμπαλιν δλεστὸν καθόλον,
 Τοῦτ' ἀνέξευτε πάλιν· τις δύναθ' θυσει λόγος;
 63 Βασίη μὲν γλῶσσα ἔστιν, ἀτάρ σθένος οὐδὲν τόσον
 Αἴθ' ὄφελε θνήσκειν αὐτίκα τοῖτι κακοῖς!
 Πλάσιν μὲν δὴ γλῶσσα πέλει κακὸν ἀφραδέσσιν,
 Ἐξόγα δ' αὖ μύσταις οὐράνης θυτίς.
 "Οργανόν εἰμι Θεοῖς, καὶ εὐκρέτοις μελέσσιν
 70 Γυμνὸν δινάκται φέρω, τῷ πάν οὐτορμέται.
 Μέλπω δ' οὐ τροίην, οὐκ εἴπλον οἴλα τις Ἀργώ,
 Οὐδὲ συδὲ κεραλήν, οὐ πολὺν Ἡρακλέα,
 Οὐ γῆς εύρεται κύκλα δπως πελάγεσσον δηρρεν.
 75 Οὐδὲ πόδων μείτην μανίην, καὶ κάλος ἐφίδων
 Οἰσι: λύρη μαλαχὸν κρούετ' ἀπὸ προτέρων

992, εἴβε νενέρχωτο (γλῶσσα) τοῖς δόσκα λέγουσι.
 70 Τῷ καὶ ωποτρόπει. Schol. ὑποτάσσεται. Καὶ
 omnia subdita sunt: cui quodlibet contremiscit.

71 Ἀργώ. Argo navis ea fuit quia Jason ad vellus
 aureum rapientium cum multis clarissimis viris
 vectus est. Unde etiam Argonautæ dicti.

72 Σύντονος κεραλήν. Intelligit Argum Caledonium.
 Ibid. πολὺν Ἡρακλέα. Schol. μέγαν παρ' Ἑλλησι
 Ἡρακλέην, celebrem apud Græcos Herculem. Coisl.
 Int. Ἡρακλέος ὀλχήν.

73 Εύρεται κύκλα. Schol. τὰ πλάτη καὶ τὰ πέρατα.
 76 Προτέρων. Schol. τοῖς πάλαι.

METRICA VERSIO.

Vibratus vibrans, simulacrum nobile turpans
 Numinis. Auribus bæc plurima tecta vomit,
 Sepe etiam sexenta levis maledicta profundit,
 Que, veluti spumam, proicit ira gravis.
 Aut rursum ficta blandissima pectora fatur
 Atque aliud labris, meate aliudque gerit.
 Elanditis plena voces, mendacia, fraudes,
 Dicere quis lingue cuncta venena queat?
 Illa domos dominus committit, et urbibus urbes
 Protinus id nullo cumque labore facit;
 Commitit populum regi, dominumque subactis.
 Ut stipulam incedunt mox levis ignicuins.
 Illa ratis socios, fratres, natosque patresque,
 Illa viros armat, participesque thorii.

B illa malum iusontem reddit, justumque nocentem;
 Rursus id invertit: quis, rogo, tanta potesi?
 Lingua quidem parva est, at viribus omnia vincit.
 O ultimā illa malis protinus occideret!
 Porro cum stultis fraudem ferat omnibus illa,
 Est mage sacrificis exitiosa tamen.
 Sum lyra supremi Regis, modulisque canoris
 Hunc cano, qui tremulo cuncta pavore quatit.
 Non Trojan cano, nec celarem, quidam velut, Argo:
 Non caput aprium, aut Amphitryoniadē:
 Non etiam æquorei telus aptetur ut undis,
 Non supera ut currant, non lapidum radios.
 Non cano vesanos ignes, juvenumque decorem,
 Pulsata ut quidam uolliter ante lyra.

Μέλπω δ' ὑψηλόνυτα Θεὸν μέγαν, τὴδε φαεινῆ·
Εἰς δὲ ἀγερομάνης λάμψης ἔκπος Τριάδος,
Ἄγγελικῶν τε χορὸν μεγάλους ἐριηχάς θυνοῦς
80 Πληστὸν ἔστατον, ἐξ ὅντος ἀντίθετου
Κόσμον δέ ἀρμόνιγνον, καὶ κρέσσονα τὴν παρεύσισην.
"Ην δούλοι, πάντων εἰς ἐπειγομένον
Καὶ Χριστοῦ πατέρων κλέος ἄρποντον, οὐκεὶ μὲν θέλοντεν,
Ἄνδρομένην μορφὴν οὐρανή χεράσας.
85 Μέλπω μὲν ἡμῖν. Οὐ γάρ φατὸν Ἑργὸν ἐπύχθην
Ἐργὸν, δηποτε πλέοντα θυντῆς ἐπωράντος.
Μέλπω δέ ἀνθρώπους θεοῦ κύρων, δοτα τε κόσμου
Ἐργατα, καὶ βουλάς, καὶ τέλος ἀμφοτέρων."
Οφρα τὰ μὲν κεῦθης σῆσι φρεσί, τῶν δὲ ἀπὸ τῆλε
90 Φεύγεις, καὶ τρομῆς ἡμαρτηργόραμνον.
Τόσους γλώσσαν ἔχο, κιθάρην τραγέαθ', ἵερης,

A Μή τι παρακρέζῃ ἕκτροπον ἀρμονίης.
Γλώσσαν καὶ θυέσσον αγνήν ἀγνοῖσι συλλέξω,
Οἰσιν "Ανακτα μέγαν εἰς ἐξ ἣν χθονοῖς.
95 Οὐ γάρ ἀπὸ διλοτρής γλώσσας, χρωντού τε νόσο
Πέρμψ τῷ καθαρῷ ζωοφρόν τούτον θυσίην.
Εἰς πόρον οὐ γλυκερόν τε φόνον καὶ πτικὸν ἀνήσει,
Εἴρατο πορφυρόθ θρόνος διλλότρον.
Καὶ πῦρ ξείνον θλεσσες θυηπόλιον ἐν προτεροῖσι
100 Παιδίας, μη καθαρῶν ἀπομένους θυσίης.
Τὴν δέ ἱερὴν ποτ', ἀκουσα, θεοῦ μεγάλου κιβωτὸν,
"Ω καὶ κλινομένη κτείνει τὸν ἀψήμανον.
Ταῦτ' αἰτῶς τρομέω, καὶ δεῖσα, μη τι πάθοντι,
Μή καθαρῶν καθαρῆς ἀπτόμενος Τριάδος.
105 Αἴτε δέ καὶ νόν ήνει ἀπάσθαλον, ἀσταίοντα
Τῇ καὶ τῇ, πολλοῖς οἷμασι μαζίδοις

Canto autem sumnum regem Deum, et splendide
In unum colligatae fulgorem mea Trinitatis,
Angelorumque chororum praeclaros et sonoros cantus,
80 Qui proprius stant, et certatim vocibus Deum celebrant;
888-889 Canto etiam mundi concentum, et prestantiorem praesenti,
Quem exspecto, omnibus ad unum finem proferantibus.
Canto Christi passionem gloriam immortalem, quibus me deum effecit,
Humanam formam colesti admiscens.
85 Canto misturam meam. Non enim verbis exprimi potest, que mea sit fabrica,
Nempe quomodo mortalis ascitus sim celestibus.
Canto hominibus legem Dei, et omnia mundi
Facinora, et consilia, et finem rei utriusque;
Ut alia condas in tuis praecordiis, ab aliis autem longe
90 Fugias, et timeas diem adventantem.
Tot rerum lingua habeo, ut citharam modularicem . videte, sacerdotes,
Ne qui personet albonum a concuento.
Lingua equidem puris puram sacrificiis servabo,
Quibus magnum Regem concilio mortalibus.
95 Neque enim aliena lingua, pollutaque mente
Offeram purissimum Deo vivificantem hostiam.
Urus fons non dulcem simul et amaram aquam emittit,
A veste purpurea alienum est cunum.
Ignis alienus sacerdotis perdidit olim
100 Filios, qui pura non attractabant sacrificium.
Intra sacra, ut audiri, magni Dei olim arca
Occidit eum, qui inclinatam tam teligerat.
Hic magnopere perturbor, et vereor ne quid mihi accidat
Non pure puram attingentis Trinitatem.
105 Atque utinam mentem licet insipientem, vagantem
Huc atque illic, multis ac frustaneis conatibus,

80 Πληστοίστης Κοισλ. Int. οἱ δή πληστοίστης τῆς μαρτυρίας θεότητος, qui beatae Trinitati propius assistunt.

85 Μίτρη έγκριτης. Int. Coisl. δηποτε συνεπλάχην θυντῆς δύον, καὶ ἀδάντων, quomodo mortalis simul ei immortalis conditus sum. Ibid. οὐ γάρ φατον. Schol.

οὐ γάρ μικρὸν ἐπιλασσεν ἥργον· χαλεπὸν εύρειν καὶ
ἀρμάνον διερμήνευτον γάρ δυτῶν; ἔγω δημιουργῆμα
88 Βουλάς. Vai. βουλα.
98 Ελματι. Sic miss. Male edit. αλματι.
99 Θυηπόλιον. Coisl. θυηπόλιον;
106 Ολματι. Sic babet Cosmopolitanæ bibliothecæ co

METRICA VERSIO.

Sed nūbi supremus Dominus cantatur, in unum
Quæque coit Nūmen ter veneranda Trias :
Angelique chori, qui stat prope, carmina lēta,
Hymnique alterna que cant ille vice ;
Harmonia et mundi presens, meliorque futura,
Quam spero, junget cum ultima cuncta dies :
Atque crucis Christi decus admirabile, qua uie
Carne deum juncta cum deitate facit.
Ac meta præterea canitur nūbi mistio. Namque
Miro opere humanus jungor olympicolis.
Denique divinas leges cano, factaque mundi,
Quæque pīs maneat pramia, quæque malos :
Virtuti ut studeas, atque omnia criminā viles,
Ac tua judicii conteat ossa timor.
Ille mea lingua can t. Vos, o sacra turba, cavete
Ne male concinnuum det lyra vestra souuni.

B Ora ego servabo puris non sordida sacris,
Quies nostrum supero cum Patre jungo genus.
Non aliena etenim lingua, nec mente profana,
Vivificum pure labis oblibo sacram.
Fons imid haud dulces et amaras proferet undas :
Purpureæ vesti res aliena lutum.
Sacrificoque satos olim nova flamma necavit,
Haud pura facerent quod sacri dia manu.
Quin quandam latenter etiam qui contigit arcain,

Præcipiti ad Stygias est nece raptus aquas.
Hez ego eum norim, metuo ne sordida ater,
Contingens Triadis numina morte cadam.
Atque utinam et mentem instabilem, nimiumque va
[gantem],
In varias, nulla fruge sequente, vias,

Κάμπτειν τέρματος ἀσσον, ἐπὶ στρεψηῖς γαλινῷ,
Ἡ πάμπαν κατέχειν ἄκλιπον ἐν κραδῇ
Μέλλον καὶ Χριστοῦ μεγαλόνες ἀσσον ἀλανῶν,
110 Λάμπετο μαρμαρυγές τοῦ μεγάλου φάσους!
Νῦν δὲ ὁ μὲν οὗτος τελέες κακὸν ἔνδος μίμων,
Κάν αὖτις τῆλε Θεοῦ τυθόν δοκεπλανή.
Οὐδέ τέλος εἰ πέτρησιν ἀεργομένη στεγανήσιν,
Ἐνδος καχλάσσιν φύλξι πτύχει, ἢ δύος,
115 Η λόχην πυκνήν δηλαστο, ἡ τινὸς ἀλωήν.
Ζώες δὲ ήμεθνής ἔνδος κευθοδέν.
Μύθος δὲ γάλωσης πολυνηχος εὐνόπαρούσῃ,
Ἄσχετα μαργαρίνες μηρέται ἀντροχάνων.
“Ως δὲ τις λοξοὶ φυῆς πτύχοις παλάμηροι
120 Ἡκα μετακλίνων ἐμπαλὶ γύρον δύει,

Α Αὔταρ δή ἡς μιν Εισπέται, βίη χερδὸς ὅρθιος Εστη,
Μηκῆται ἐπὶ προσέρην κλινόμενος κακήν.
“Ως καὶ ἄγω μέδου μὲν εὐτραχόλους ἐρωήν
Δερκόμενος στάθμης ἔκτοθι καὶ κανθόν.”
125 (Κατὰ γάρ μοι βίος ἡν, ὅτι δέργος), εύρον δρι-
Φάρμακον· Ισχον διον ὑψινδρόν κραδίην, [στον
“Ως καὶ μάδῃ τά τε φαντά, τά τε οὐ φατά γάλωσα φι
Δέσαβι διην στήγην, δέσεται εὐεπίην. [Λάσσοντι]
Τοῦ παντὸς μην δμερσα· τοῦ μέτριον οὐκέτι ἀτεσι.
130 Οὐδένος δὲ κεισθὼν τοῖς ἀμέτροις νόμοις.
“Η μέγα καὶ τόδι ὄντειαρ, δι’ ὠδίνοντα κατίσχεις
Μύδων, κρυομένης ἔκτοθι σῆς κραδίης.
Μύθῳ δαμαναμένῳ συνδάμναται οἴδαιο χδίοιο·
Οὐ μὲν ἥπιόλως, ἐμπα τε μήν δαμάσσεις.

Flectere propius ad metam, adhibito quodam freno,
Aut omnino retinere in corde ab omni fraude tutam!
Utinam et potius ad Christum gloriose proxime accedens,
110 Colloceret fulgoribus magui luminis!
Nunc autem haec quidem non tantum perpetrat mali intus manens,
Quamvis paulum procul a Deo aberret.
Neque enim si saxis compressa firmissimis
Intus astuet flamma ignis, vel fluvius,
115 Aut densa sylva populatur, aut aliquam aream:
Vivit autem media ex parte mortuus, intus absconditus.
At sermo simul aquae et garrula lingua eruperit,
Supra modum furi, nec iam revertitur.
890-891 Haque, velut cum quis obliquum natura ramum manibus
120 Paulatim inflectens in contrariam partem curvat,
Simil atque illum dimisit, vi manus rectus stat,
Nec jam in pristinum revertitur vitium:
Sic et ego præcipitis sermonis impetum
Conspiciens excedere modum et regulam
125 (Etenim mihi quandam tota vita erat in sermone), inveni optimum
Remedium; scilicet compressi totum sermonem excuso pectore,
Ut discat lingua, quae dicenda, et quae non dicenda sint, discernere:
Didicit omnino silere, discet recte loqui.
Omni eam eloquio privavi; non jam amplius modum aspernabitur.
130 Haec semper lex constituta sit immodece loquentibus.
Profecto magna est haec utilitas, si erumpentem cohabeas
Sermonen, concitat exterius tuo pectore.
Represso sermone, simul astutus ira sedatur;
Non quidem facile, sed tamen sedabis;

dex. Apud interpretem vero legitur κινήματι. Edit. Σηματ. Scholiastes autem ἀρρανούντα, στάκτος ὅρμαι καὶ ματαίς κινούμενοι.

107 Τέρματος ἀσσον. Schol. ἀληθεῖς ἔγγις.
115 Εἰ πέτρησιν. Mss. ἐν πέτρησιν.
115 Η τινὸς διώηρη. Vat. ἡ τινὰ λίμνην. Coisl. Int. ἡ γῆν ἀπελεύθερον.
117 Πολυηχός. Sic Coisl. Edit. πολυχέος. Schol. πολυλόγον, ἀμέτρως.

125 Ως καὶ ἔτιδι. Ita Coisl. Bene Billius ex conjectura emendaverat.

127 Μδηγ. Vat. μάθοι. Μοχ τά τε οὐ φατά. Mss. τά τε οὐ φάντα.

131 Ωδίορτα. Sup. lin. Reg. 991, ὅρμαντα.

132 Κρουσμένης. Schol. ὀθωσῆς γάτων ἦσα τῆς σῆς καρδίης.

METRICA VERSIO.

Ad metam injecta revocare licet babena,
Aut etiam prorsus corde tenere meo.
Nam Christo si juncta foret, splendore micaret
Ilio, qui magno clarus ab igne venit.
Sei tamen hanc tantum clauini, dum clausa tenetur,
Elicit, a Christo sit procul illi licet.
Nam neque, si firmis petris solidisque retenta
Persirepat interne flamma, vel uuda minax,
Aut densum nemus, aut vastat plena horrea: verum
Intus dimidia mortus parte, latet.
Ac simul ut sermo patulo manavit ab ore,
Jam furi, ac nulla post revocatur ope.
Curvum ergo ut ramum cultor dum corrigit agri,
Huic sensim ipse latus torquet in oppositum:

B Atque ita, vi cessante, manet dum denique rectus,
Nec prius in vitium degenerare solet:
Impete sic ego cum ferri mea verba vidrem
Uterins, ferret quam modus atque canon
(Sermo etenim quandam mihi vita erat), omnia verba
Supressi. Nec vitio certa medela fuit:
Scilicet ut discat, que fanda infandaque, lingua,
Quaque silet prorsus nuuc, bona verba loqui
Compressa est omnino, modum jam lingua tenebit.
Hac lex iunmodicis fixa sit usque viris.
Utile quin etiam freno compescere linguum,
Cum gravior pectus conciat ira tuum.
Nam lingua domita, fluctus quoque concidit iræ;
Non equidem prompte, concidit ille tamen.

- 150 "Ἡν γάρ σφ' οἰδαλέον τε καὶ δύρια μαργαίνοντα παῖδες πλοσί εστι· σὺ δὲ ἐπί πλόνον δίλλον ἔπειται.
 Ἀγχίς δαχαλῶν, θρίμην ἀποτεκέδασες.
 Ὕψος φθιμένου, φάλαγξ παθεῖν ὑπείχειν·
 Ὅδε ἂν ἀναπνεύσαις ἀργαλέοις σάλοι,
 140 Αὐτέρα ξέπειται νῦν οἰκος ἡμετέρου.
 Εἰ γάρ μη τὸν ἔχεις θιώντορα, οὗτε τι σιγῆς,
 Οὔτε τι καρπήρης μείζονος ἔστι δρέπων.
 Καὶ λίμνης στόμα λεπτόν, ἐπὴν παλάμησιν ἐρυζεῖ,
 Λόδης ἀποβρέχεις, ἀδρὸν ἐκπρόστει.
 145 Ἄλλα λόγος κέλεται σε φανταστος, ἔνθεν, δηριεῖ,
 Ἀρέσμενον, πάντων οἴδη κακῶν κατέχειν.
 Ταῦτα τοι ἡμετέρης μελεδίματα, φύτεται, σιγῆς·
 Ἐκ παλάμης λαλέω, νῦν ὑπόδεξαμένης.
- 155 Si enim ipsum tumentem et effrenate insaniensem
 Comprimas iratus, vitium ipsum dissipabis.
 Duce extinctio, agmen perturbationum cedet.
 Sic autem respiraveris a gravi procella.
 Haec omnia perdiuntur ducis Christi magni regis,
 140 Deinde clavo mentis nostra
 Si enim bunc non habueris rectorem, nulla neque silentii,
 Neque abstinētia etiam majoris utilitas:
 Et stagni os angustum, si, postquam manibus illud obduxisti,
 Herut aperies, exundans effuet.
 145 Verum jubet Verbum Dei clarissimum, te hinc, optime,
 Incipientem, omnium fluctus vitiorum cohibere.
 Has nostri meditationes, o charissime, silentii;
 Calamo eloquor, qui mentis cogitationes excipit.
 Hæc mea navigatio est: tu vero aliam navigationem ineas.
 150 Alius alio vento portum capiat.
 Eia agite, et aliam mel causam audite silentii,
 Qui inimicum animum geritis, et qui amicū.
 Fuit quondam tempus, cum inter æqualecta excellerent maxime,
 Ac me Christus rex educebat contra adversarium.
 155 Firmiorem adamante in animo fidem habebam
 Armis fortibus undique se�us eram.
892-893 Divinis quidem oraculis meam mentem puram armavi,
 Ex sacris Litteris Spiritu hauriens,
 Quibus primo librorum profanorum amaram expui salsuginem,
 160 Fulchritudinem fictis coloribus nitentem.
 Carnem vero meam astuentes, cum juventute floreret,
 Multis et crebris attriti laboribus.

- 155 Οἰδαλέον τε. Vat. οἰδαλέοντα.
 156 Ἀγχίς. Vaticanus codex δγγοις. Μοχ δαχα-
 λῶν. Schol. ὄργιζενος.
 157 Φάλαγξ. Sic Reg. 991, et Int. Coisl. Edit.
 δναξ.
 159 Πάντα τάδ'. Sup. lin. κατορθῶντα. Schol.
 ἐπεργεται.
 145 Στόμα λεπτόν. Schol. στενότατον.
 144 Ἀποβρέχεις. Coisl. et Vat. ἀποβρέχεις. Μοχ
 ἐκπρόστει, id est, nisi frenum lingue iniceret, idem
 tibi contingit a illi qui angustum stagni os manu
 clausum atque obstructum rursus aperit; statim
 namque conserfum aqua omnis effuit.

- 149 Οὕτος ἐρδός. Vat. οὕτος οὐ πλός δημην. Ηασ
 nobis sit navigatio. Μοχ ἔπειται. Sic 991. Coisl. ἐπει-
 ται. Vat. ἔπειται. Edit. ἔπειται.
 154 Εἰ δὲ ἄλλα. Hic in Reg. 991, Coisl., Vat. aliis-
 que pluribus dividitur, seu potius aliud carnæ de
 eodem argumento inscribitur, ἀλλὰ περ τοῦ αὐτοῦ.
 152 Φύλα γροτῶν. Schol. λόγου φύλος.
 153 Εὐ ψήσουσι. Schol. τὸν διανακειμένον τῷ
 Θεῷ.
 156 Τεύχος. Sup. lin. δπλοις.
 157 Ἐτεύχος. Schol. καθηνάλιστ.
 162 Πυκνοῖς. Reg. 991, πυκνοῖς. Schol. συνεχ-
 et. Idem, κατέτρυχον.

METRICA VERSIO

Nam tu si tumidam linguam rabidoque furentem
 Impete coustringas, ira molestia cadet.
 Extinctio ductore fugam gravis ira capessit :
 Ac cito compositis fluctibus unda siet.
 Ista quidem Christi ductum auxiliunque requirunt :
 Quia clavum tenet post quoque mentis egen.
 Nam nisi dux hæc sit, nec labra silentia quidquam,
 Nec vita asperitas, utilitatis habet.
 Atque angusta manu si claueris ora paludis,
 Ac rursum reseres, protinus illa fluet.
 Ast hinc te, bone vir, Sérmo clarissimus orsum,
 Fluctum onnis vitii sistere rite jubet.
 Cur sileat mea lingua, tibi, charissime, causam
 Exposui : atque manu pectus habente loquer.

B Hic meus est cursus, dispar tibi cursus, et alter
 Vento alio pulsus littora fida peti.
 Eia age, nunc rationem aliam cur ipse silescam,
 Accipe, chara mihi, quæque inimica, cohors.
 Robore mi quondam juvenilia membra vigebat,
 Inque hostem pugnæ me dabat Onnipotens,
 Corde fidem medio mage firmam adamante gerentem,
 Instructumque armis undique prævaluisse.
 Lustravi sanctis animum sermonibus, bausto
 Flamme, versare dum sacra scripta manu :
 Quorum ope, quæ librīs inerat salsugo profanis,
 Hanc vomui, formæ fictitiunisque decus
 Ac servens etiam corpus, florente juventa,
 Pluribus edomuit, contudit atque labor.

Γαστρὶ μὲν οὐρῶν ἔπαινα κάρον, καὶ γείτου λύσσαν, Α Γλώσσαν ἔχων δόμαστον, ἐθάλατον, ἥ με τόσοις
Ομῆμα δὲν βλεψάροις πήγαι σαφροσύνη.
165 Βρόξα χόλῳ, καὶ δῆσα μέλη, καὶ κλαίσα γέλωτα.
Πάνθ' ὑπεδειξεν Λόγῳ· πάντες θεαν τὰ πάρος.
Γαῖη, κοῦτος ἡμοί· πλευρῶν δικος, εἰμάτα λυπρά·
Φάρμακον ἀτροπνῆτη, χύρος ἔμιν δακρύων.
· Ήμασι νίντον ἔκαμψα, καὶ θυμοὺς παννυχίσασι
170 Στηλῶθην, θροτέης ἔκνοο επιπαθήσει.
Ταῦτα πάρος· σάρκες γάρ επέζεον, αἷοι μέμηλεν
Οὐρανίης ἀνδρὸν φῶτα μέγαν κατέστεν.
Καὶ κτενῶν βαρύν δηκον ἀπέπτων, ὃς καν δερθῶ
Κούφος, ἀποκεκάσας πρὸς Θεὸν δηθὸς διπλαν.
175 Νῦν δὲ τούσας ἔχει με πικρὴ, καὶ γῆρας ἔκαμψε
· Ἡδόνον ἐπ' ἀλλοιον τῆνδε δυνηπαθήνην, [ψευ,

Πήμασι, τοῦ φθονεροῦ δῶκεν δὲν παλάμας.
Ούτε τινὸς θύκωσιν ἐπέδραμον· οὔτε ἀπὸ γαῖης
180 Ἐπλαστα πατρῷης, οἱ δέλον ἐφρασμένην.
Οὐ γλώσσαν ἐψηχει ἐπεσόδολον, ούτε εἰ βέβαιη
· Ήμετέρων θύλων ἔκνομον· οὔτε Λόγος.
Οὐ σκοτόν, οὐδὲ μὲν δλατον, ἐπει καὶ πᾶσι νεμεσῶ,
Λαῶν ἡγεμόσιν τοια κλεῖσσομένοις·
185 Ἐπιν "Ων νῦν ξάπαν θάλασσα, καὶ εὐρέα πείρατα γαῖτης.
Πέπληρε, δνοφερὸν πένθος ἐμῆς κραδίης.
· Άλλα λόγος μ' ἀγάλεψεν δτάσθαλος· οἱ μὲν Ἑγωγες
Πρόσθε τοῦ δώδεκαν, ἀλλ' ἀγάλεψεν δημος
Πιπός μ' θήηκε φιλοιστην ἐπιέθωνον. "Ω φθόνε, καὶ οὐ
190 Ἐει ξιμένε τι λάθης. "Ισχεο, γλώσσα φίλη·

Ventri quidem vitium salietatis sustuli, et vicinam rabiem,
Oculos meos palpebris infixi temperantia.
165 Iram coibui, membra devinxi, et risus deploravi.
Omnia Christo subdita sunt: cuncta priora enecta.
Terra, mihi lectus fui; carnis medicina vestis aspera;
Vigiliarium remedium adhibui; terra lacrymis meis maduit.
Per diem corpus domabam, hymnis tota nocte defixus,
170 Ut columna staham, nequidem mente humanam admittens voluptatem.
Hec prius : ferrebat enim caro, cui curæ est
A colesti ascensu magnum hominem prohibere,
Et facultum grave pondus abjeci, ut ferar
Expeditus ad Deum, omni excusso onere.
175 Nunc vero, cum amarus me vexat morbus, et senium curvat,
Incidit in hanc aliam calamitatem,
Linguina habens indomitam, promptam ad loquendum, quoq tantis
Malis, invidi me semper tradidit manibus.
Neque cujusquam sedes invasi, neque e patria
180 Expuli quemquam, nec fraudem struxi.
Non linguan inimisi contumeliosam : nec quidquam admisi
Nostris sacrificiis indignum : novit Verbum Christus.
Nec prefectum, nec quemquam alium lesi, siquidem omnibus succencero
Populorum ducibus, de quibus talia predicanter :
185 Quorum nunc totum mare et lati fines terra
Pieni sunt: quod acerbum dolorem inurit meo pectori.
Verum improbus sermo mihi nocuit; nec equidem ego
Primum id existimabam : sed tamen mihi nocuit.
Omnium mihi conflavit amicorum invidiam. O livor, tu quoque
190 A me aliquid accipias. Comprime te, lingua dilecta;

163 Γείτονα λύσσαν. Int. Coisl. καὶ τὴν τε αὐτῆς γενομένην πατλαν.
164 Σαρροστόνη. Temperantia auxilio.
165 Βρύσα χόλῳ. Ηι Vat. et Coisl. Schol. ὥργισθην κατὰ θυμοῦ, ἴνεργίην τρα. Edit. βρύσα χόλον.
166 Πλευρῶν δικος. Ηι Reg. 991, ἀλλοτρίην.
167 Πλευρῶν δικος. Ηι legitus cum domino Gauyle. Edit. ἅγος. Nikilominus Schol. εἰς λόπην πλευρῶν. Mort. εἰς φάρμακον. Ibid. εἰματα λυπρα. Sic Coisl. Edit. ήματα. Billius prefert εμματα, εἰκενη sensus videtur postulare, nec non ταῦτα sequuntur.
168 Χύρος έπων δακούων. Id est, lacrymis meis

stratum meum rigavi.
169 Νότον. Sic Coisl. Edit. νότα. Schol. ηδάμασα.
170 Άλλοτρη. Reg. 991, ἀλλοτρίην.
183 Οὐ σκοτότερ. Schol. ἐπισκοπον ἐβλαβάμην.
Μοι ἐπει, etc. Schol. "Ἐπει καὶ ἐνόπιον πάντων τῶν ἡγεμόνων παρθενάσουμε τὴν ἀλήθειαν, τὸν τὰ τοιαῦτα καθ' ἡμῶν πομπαῖσιν. Quando quidem coram omnibus populi prefectis libere et ingenue de illis, quoq de uobis predicant, veritatem dico.
187 Λόγος. Ηι λόγος.

METRICA VERSIO.

Ingluvies compressa mihi est, rahiæisque propinquæ ;
Pupisque infixit lumina castus amor.
Fregi iram, membra et vinca, sleviegi cachinnam,
Omnia mortua sunt, quoq mihi clara prius.
Lectus humusque fuit, laterum dolor, asper amictus :
Et pepulit somnos inber ab ore cadens.
Luce laboravam, divinas nocte canebam
Laudes, hætitia nescia membra gerens.
Ante quidem hac: ferrebat enim caro prava, moratur
Quæ mentem ad superas dum studet ire domos.
Quin et opum molem abjeci : mea pondere ut ornari
Libera mens celeri tendat ad astra gradu.
At nunc, cum morbo crucior, tristisque senecta,
Damni aliud misera jam fero sorte genus.

B Namque mihi effrenis lingua est, et garrula : per quam
Livor me innumeris afficit usque malis.
Nullus in solium insilui, tellure nec ullum
Ejeci patria : frava neque culta mihi :
Vipereo nullum mordax ego dente petivi.
Nec quidquam feci, quod sacra nostra vetent.
Non ego pastorem lesi, non de grege quemquam :
Namque etiam in populi seruo hile diuces,
De quibus haec rumor jaqtat, quis plenaque terra est,
Et mare, neque mihi stetibus ora rigant.
Sed fraudi mihi sermo malus fuit ; haud prius ips.
Hoc arbitrabar, sed fuit ille tamen.
Invidiam ebaræ peperit mihi namque cohortis.
Livor, id a nobis accepe. Lingua, sile ;

Βαῦον δὲ Ισχεο, γλῶσσα τόδε εἰς τε πεδίου. Α 203 Ἀλλά γε δὴ ψύχοντον Ισχε, βροτῶν ἄνος, εἰς δέ με
Οὐδέποτε εἶπεντον λῆψεις δὲ μυστηρίος.
Πυνθάνοντος δέ Σαμιών τις δακτὸς φύγοντον ὡς ἀρέσσαιτο,
Διάσπασις εἰδομένην, μήσπιο τοὺς ἄνος.
495 Πόρκην, δὲ φύλασσε, πατρῷον ἔμβαλε πόντη.
Τὸν δὲ ὄντοςέμμενον λύθινον, ἐδέστη λίνον.
Τυγχόνοις μὲν δινάκτι, δὲ δινάπειν ϕεράποντι
Τὴν ἀλίνην πόρκης δὲ λύθινον ἐν λαγδίσιν.
Ιχθύν μὲν γαστήρι ὑπεδέξατο, χεὶρ δὲ τε πόρκην.
200 Θεῦμα μάγ' οὐδὲ ἔθεινον εὔρατο κενὸν ἄνος.
Ω; καὶ ἦγ' μάθην γάρ ἐμῷ φύδον δηρον αἰεὶ^{τι}
Οὐμάρι φέρει· στῆνης βένθος ἐπεποτασάμην.
Τόπον δέ Σαμιόντο· τόδε αὔριον οὐ σάφε οἴδα,
Εἰ κακὸν τὴν καλὸν διντιάσει τέλος.

Γλωτσῶν ἐξερύσας, σὴν ἐπὶ λάμψιν δηγος·
Ἐνθά δε σὸν φαέσσοντας ἀειζόνοις γεραρίουν,
Μέλιφοις ἀπὸ στομάτων ἥχον ἐνερρέμον.
Δέκινος καὶ τάδε χειρός, ἐναυδέα, οὐδὲ μὲν ἔχοτε
210 Ἡμετέρης σιγῆς μνημόσυνον λαλέσσον.

ΑΕ. Α.ι.ο.

Τείχη, πυλώνες, ακείθρα, συγχιλεούτα με·
Μή τις παρελθὼν ή λόγος φῶρ, ή βίος
Κλέψῃ λαθόν τι τῶν ἐμῶν κειμηρίων,
Ἡ καὶ τύραννος ἀρράσῃ βίᾳ χερός.
5 Θεὸς τὸ θηραύρισμα, καὶ Θεοῦ φέδος,

Parumper comprise te, lingua; non enim te perpetuo vincitam tenebo.
Non tantum a me consequetur (livor) litterarum osor.

894-895 Audivi quemdam Samiorum regem, ut invidiam placaret,

Veritum fortuna sumus, talem sibi doloris materiaem exigitasse:

195 Annulum paternum, quem diligebat, proicit in mare:

Piscem, qui eum exceperat, reta ligavit:

Piscator regi, rex vero tradidit coquio suo

Piscem: annulus autem in piscis visceribus repertus est.

Venter quidem pisces, manus vero recipit annulum:

200 Quod mirum valde; ac, sic ille nec, quam volebat, inventi molestiam.

Sic et ego: cum meos enim sermones, cum infestus livor semper

Oculos ferret, altum silentium traxi.

Hæc mibi ex Samio utilitas; deinceps autem compertum non hab

An malus, an bonus contingat finis.

205 Verum, tu livorem comprise, hominum medice (Christe), meque ex amaris

Linguis liberatum ad tuum splendorem perducito:

Ubi tu cum luminibus immortaliibus adorans,

Concinam ore sonum modulatum.

Accipe vero has manus mee tacitas litteras, ut habeas

210 Nostri silentii monumentum vocale.

XXXV. De eodem argumento.

Muri, portæ, claustra, concludite me,
Ne quid subrepens, aut sermo furax, aut vita
Furetar clam quidpiam mei thesauri,
Aut tyrannos rapiat violenta manu.

5 Deus thesaurus meus est, et Dei timor,

Scriptum an. 382. — Alias Toll. 8, pag. 89.

192 Μισολόγος. Litterarum osor, vel osor Christi.

Schol. μισόργος.

194 Δελτας. Sic Coisl. Edit. δαίσας. Ibid. δχος.
Alii δχος, remedium. Vide infra, Sect. II, carm. III,
ad Vitalianum, vers. 45.

196 Λίνων. Val. λίνων.

200. Οὐδὲ δόλων. Schol.: Οὐδὲ λυπηθῆναι διλῶν
βασιλεὺς Σαμιών λαλύπτη. Neque rex, quam volebat,
inventi molestiam.

202 Στῆνης βένθος. Sup. lin. δχρων σιγῆν.

203 Σαμιόν. Sic Coisl. Reg. 991, sup. lin. τοσούν
τον ἀπὸ τοῦ Σαμιού ὡφέλημα. Mendose edit. Σαμιός.

204 Εἰ κακόρ, etc. An malus, etc. Polycrates, rex
Samiorum, tandem ignominiosa morte perit. Gre-
gorius, qui eum initiatus est, premendo sermonem,
qui ipsi hominum invidiam conflaverat, addit incertum
esse, an sibi quemadmodum Polycrates, cala-
mitosus vite finis futurus sit. Certe nihil tale con-
tingit.

205 Ακος. Ita Coisl. Sup. lin. λατρός, et Schol.
Ὥλογε, τῶν ἀνθρώπων μέγα φάρμακον. Edit. non-
nulli δχος.

206 Σγρ. Ita Coisl. Male edit. σύν.

METRICA VERSIO.

Paulum, lingua, sile: non vincita tenebore semper.
Misologo tantum non dabo munus enim.
Prospicio rex Samius metuens, hanc repperit artem,
Livorem ut placidum redderet ipse sibi.
Ingentis pretli lapidem conjectit in undas:
Hoc capio, piscis retia jacit subit.
Piscator regi pisces dat, rexque ministro;
Annulus in medio pectori picies erat.
Ventre caput pisces, dextra caput atque monile:
Mostitamus potuit nec reperi, volens.
Sie mihi quo livos semper mea verba malignus
Infesto speciei lunine, labra silent.
Illaenius ipse imitor Samium. Quisnam exitus autem
Continget tandem? non mibi scire datum est.

B At preme livorem, et sceleratis eripe linguis,
Ad tua me rapiens lucida tecta, Deus.
Hic ubi, cum sancta et semper radiante caterva,
Promam festivos latetus ab ore sonos.
Hæc cape, muta manus tibi quæ dedit, ut moni-
mentum

Non mutum muta vocis habere queas.

xxxv. DE EODEM ARGUMENTO.

(A. B. Caillau interprete.)

Me claustra, muri, janus, concludite,
Ne sermo furax, vita vel clam subrepens,
Latens thesauri quidpiam tollat mei.
Rapace vel tyranus invadat manu.
Thesaurus est Deus mihi, et Dei timor,

* Κλητίς τε κουφίζουσα τάς δικηδίας ·
Αἱ πολλὰ πολλὰ δή μι καὶ παρ' ἀξίαν
Δεδήχασιν τε καὶ σπαράξουσι πλέον,
Τὴν μῆ σὺ τοῖς κέρωμάνθη μεριμνή φράστης.
10 Καίπερ δὲ πάσχων δεινά, καὶ δεινῶν πέρα,
Τοῦδε ἐν δέδοικα, μή τι τοῖς πολλοῖς κακοῖς
Χείρων γενοίτην· καὶ τὸ γάρ βλάπτει φρένας.

ΔΖ'. "Α.Ι.ο.

Φθέγγουσι· ἀπαντεῖς· εὐδρόμετε τοῖς λόγοις·
Σπερφάς πλέκοντε· ἰσχυούς ἀργανίους
Δεσμεῖν τὰ κοῦφα, καὶ περιπλανώμενα.
Βροντάτε βόρσαις· δατραπάς ἐλλυγούσις
5 Πέμποιτ· ἡγώ ἐδησα καὶ πάντη λόγον.

Et spes leniens molestias,
Quae multa mulum sane me et immergent
Monorderunt, et dispercent amplius,
Si non tu simius quiescere jubeas.
10 Quamvis autem dura patiens et plus quam dura,
Hoc unum timeo, ne multis malis
Pejor flam : hoc euim ludit mentes.

XXXVI. *De eodem argumento* *.

Loquimini, omnes; feliciter currat sermo vester;
Strophas necite; potentes estote aranearum telis
896. 897. Innectere levia et erbubanda.
Toneat pelibus; fulgura lucernarum
5 Jaculumini : ego ligavi omnium vocem.
Satiate vos, o speculatores, et tu, invidia.
Intus loquar, neutem Dei mysteriorum
Informsans, maculisque et vagis sensibus
Detergens, speculum Verbo exhibebo,
10 Donec perfectas imagines intus recipiat.
Et haec silentii litteræ. Si autem tu nolis
Pluribus me loqui, Mens magna, quid oportet facere?

XXXVII. *De eodem argumento* **.

Neque me peccatum rapuit, uec illa lex
A liberis et a laboribus meis avulsit.
Trinitas hoc scit, quam prædicavi populo,
Scintillam accendens ante absconditam,
5 Invidia autem, et lingua ligarunt sapientes.

* Scriptum an. 382. — Alias Toll. 5, p. 85. ** Scriptum an. 382. — Alias Toll. 6, pag. 87.

XXXV. 9 Κέρκωψιν. Simiis; quippe qui gestibus, vestitu, et exteriori specie episcopos referrent, cum revera minus essent.

XXXVI. 4 Ερροτᾶς βύρωνας. Facetum sane hoc. Inflatæ pellæ et vesicæ, si capitibus, ut sit inter ludendum, a puera incutiantur, bombum edunt : sed vera tonitrus ejusdem efficacia sunt, atque aranearum texta, catenis ferreis comparata. Toll.

7 Ερδον λαΐσσων. Alludit hic Theologus ad vetus illud de Aspendio citharista dictum, qui omnia intus

canere dicebatur. TOLL.

8 Ηλίων αἰτίστερον. Vide tom. I, pag. 16, 508 et 511.

9 Τῷ Αέρῳ. Verbo, vel forte rationi.

XXXVII. 5 Φθόνος δὲ, καὶ τάλωστην. Mallet Tollius φθόνος δὲ γλωσσαν ἔκρη ἔσσεται, καὶ σφροῖ, nisi quis potius legendum pulariit : φθόνος δὲ γλωσσαν δέσσεται οἱ σοφοί. Invidia vero haec orta a gloria, quam Gregorio lapidatio, de qua mox, contulerat. TOLL.

METRICA VERSIO.

Et blanda spes duros dolores liniens,
Qui non merentem plurimi me plurimis
Punxere telis, meque dispercent magis,
Nisi ut quiescant simiū tu jusseris.
Sed aspera licet patiar, et plus quam aspera,
Hoc vereor unum, ne malis multis ego
Sunt pejor : istud namque mentes vulnerat.

XXXVI. DE EODEM ARGUMENTO.

(A. B. Caillias interprete.)

Date verba, cuncti ; sermo currat prospere :
Ligate nodos, et potentes nexibus
Arapearum incerta vanaque stringite.
Toneat pelibus : cornuca fulgura
Projicie ; vox ligata porsus est iubi.

B Sature vos, o curiosi, o lividi.
Intus loquar, mentem Dei mysteriorum
Formans, siveque et sensibus terges vagis
Speculi nitorem proferam Verbo Dei,
Donec fideles suscipiat imagines.
Haec litteræ silentii. Si me loqui,
Mens summa, nolis pluribus, quid nunc agam ?

XXXVIII. DE EODEM ARGUMENTO.

(Eodem interprete.)

Nec illa me culpa rapuit, nec illa lex
Avulsit a natis vel a laboribus.
Hoc novit a me prædicta Trinitas,
In urbe scintillam excitate conditam.
Livoris hoc : liuguamque vinixerunt sophi.

Τὶ γάρ, μάταιε, καίτερ εσκοτισμένος
Νόσῳ βαρεῖσθ, τόσον ἡγειρας κλέος;
Οὐκ οἰσθ', δοσ νῦν τῶν ἀπαδεινῶν χράτος,
Οἶς συγγενὲς θράσος τε καὶ μοχηῆρα;
10 Χορεύειτ, εὐδρομεῖτε, δυσσεβῆς δηπα.
Βάλλοτε, τυχένοτε μη πεφραγμένους.
Σγῆ βαθεῖα· Γρηγόριος πορφωτάτῳ.

AEP. Υμος εἰς Χριστὸν μετὰ τὴν ειωτήν, ἐν τῷ
Πάσχα.

Χριστὸς δημάξ, σε πρῶτον, ἐπει λόγον τέρι δῆκα,
Δημανον κατέγον, φρέγζομ' ἀπὸ στομάτων,
Ἄγνοτάντον λερῆσ αὖγον θύσος, εἰ θέμις εἰπεῖν,
Τόνει λόγον προχέουν ἡμετέρουν νόου.

5 Πατροφαὲς, μεγάλοιο νόου Λόγε, φέρτερε μύθου,

Α Φωτὸς τ' ἀχροτάτου φῶς δάκρον, Ολύγονε,
Εἰκόνιον ὀθωνάτοιο Πατρὸς, καὶ αφρηγῆς ἀνάρχον,
Πλεύματι τῷ μεγάλῳ συμφάσε, εὐρυμέδων,
Αἰώνος πελέρημα, μεγακλέες, Ὀλβιδῶρε,
10 Υψίθρον, οὐράνε, πανοθενες, δαῦμα νόου,
Νομῆτα κόσμου, φερέσιε, δημιεργήτ
“Οὐτον, δασομένουν. Σολ γάρ ἀπαντα πέλει,
Ος κόσμοι θέμεθλα, καὶ ὅποδα ἔστι θέλοντος,
Δησάμενος φορέτις νεύματιν ἀπλανέως.
15 Σολ μήν, δημάξ, Φαθώνος ὑψίθρομος διστρα καλύ
Κύκλον ὑπερέβλων ἐμπυρον, ὡς σὺ νόας.
Σολ ζώτ, φθινόθει τε ἀμοιβαδίς, δημα τὸ νυκτὸς
Μήνη, πλησιαθής αὖθις ἐπερχομένη.

Quid enim, stulte, quamvis obnubilatus
Morbo gravi, tantam excitasti famam?
Non noveras quanta nunc inductorum potentia,
Quibus cognata audacia et improbitas?
10 Exultate, feliciter agite, quotquot impii estis.
Mittite lapides, sagitis petite inerines.
Altum silentium; Gregorius abest longissime.

XXXVIII. *Hymnus ad Christum post silentium, in Paschate*.

Christe rex, te primum, quando quidem sermonem in aere emisi
Diu retentum, ore eloquar,
Sanctissimi sacerdotis sanctum sacrificium, si fas est dicere,
Hunc sermonem profundens meæ mentis.
5 O Patri lux, magna mentis Verbum, præstantius quovis sermonem,
Summe lucis lux summa, unigenite Fili,
Imago aeterni Patris, et sigillum principio carentis,
Cum Spiritu magno collucens, late regnans,
Sæculorum finis, gloriostissime, opum dator,
10 Sublimi throno sedens, coelestis, omnipotens, anbelitus mentis,
898-899 Rector mundi, auctor vite, opifex omnium
Qui sunt, et que futura sunt. Tibi enim omnia existunt,
Qui mundi fundamenta, et quæcunque sunt, te volente,
Vinciendo administrans nutritus imanutabilibus.
15 Per te enim, o rex, sol ille sublimis astra obscurat,
Orbem igneum supereminens, ut tu mentes beatas.
Per te vivit et occidit alternis vicibus, lumen noctis,
Luna, rursus pleno lumine lucens revertitur.

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 56, pag. 131.

6 Εσκοτισμένος. Elegans bac translatio est.
Morbi namque corporis et anime lumen obnubilant,
et homines luci publica subtrahunt. TOLL.

11 Διδόντων. Vide supra, carm. xii, v. 31, etc.
XXXVIII. Tit. Υμος. Sic Reg. 992 et Coisl.

Edit. δύμον.

2 Δημοσίον. Schol. ἐπιπολό.

6 Φωτὸς τ'. Vai. φωτὸς διπ'. Mox δρόπον. Sup. lin.

καθαρόν.

8 Εὐρυμέδων. Sic Vat. et Coisl. Schol. παντοχάτωρ. Edit. εὐρυμέδου.

9 Πελρύγα. Schol. τέλος. Int. Coisl. τὸν αἰώνα περέγον.

10 Παρασθέτες. Sup. lin. Ισχυρότατον πνεῦμα. Schol. παντούργον πνεῦμα, νοῦς.

15 Εοτ. Schol. πάρ τοι.

16 Νόας. Schol. οὐρανίας δυνάμεις.

METRICA VERSIO.

Quid namque morbo obnubilatus tam gravi,
Insane, tantam suscitasti gloriam?
Non insciorum noveras potentiam,
Cognata quis audacia et malignitas.
Gaudeite, quotquot impii, bene currite.
Saxis inermes et sagitis cedite.
Altum silentium : procul Gregorius.

XXXVIII. HYMNUS AD CHRISTUM POST SILENTIUM, IN PASCHATE.

(Billio interprete.)

Pressa diu quoniam nunc tandem labra resolvi,
Maxime, te primum vox mea, Christe, canet;
Sacrifici puri, si fas est dicere, pura

B Victima de nostro pectore sermo fluet.
O magna mentis Verbum, præstantius omni
Eloquo, lumen luminis, Unigenita :
Eterni Patris effigies, certumque sigillum,

Pneumate cum magno luce micansque pari,
Ævi auctor, fama celebris, donator opumque :

Haltus et mentis, alithrone, omnipotens :
Conditor, atque dator vite, moderator et orbis,

Nam tua sunt curæ subdita quæque tue ;
Tramite qui recto lati fundamina mundi,

Atque tuo nutu cuncta ligata geris :

Tu facis ut Phœbi lux aurea conteget astra,

Sidera sic, mentes tu velut, exsuperans.

Tu facis ut noctis lumen vivaque cadatque,

Detque suum rursus luna novata jubar.

Σὺ δὲ ζωοφόρος τε κύκλος καὶ μέτρα χορεῖς.
 20 "Πραγμέτρα φέρει ἡπα κιρναμέναις.
 Ἀπλανέες τε πλάνοι τε παλίμπορην δίστοντες
 Ἀστέρες ἥγασθεν εἰσὶ λόγος σοφίης.
 Σὺν φύσει εἰσὶν ἄπαντες, δοῦι νέος οὐρανίωνες
 Μέλπουσι Τριάδος δύοντας ἐπουρανίης.
 25 Σὺν βροτοῖς αὖ κλέος ἔστιν, διὸ ἀγγελον ἐνθάδε θεοῖς
 Ὑμνοπολιον τῆς σῆς, ὡν φύσης ἀγλατής.
 Ἀμερότε μου βροτεῖς τε παλιγγενές, ἕψις διαρκον,
 Τοστάτον θνητῶν πήμασι σαρκοφόρες,
 Σὺν ἡμί, τοι λαλέω, σὺ δὲ δυπτονει εἰμι θυτῇ.
 30 "Ἡ μούνη κτεάνων λαίπετ' ἀρ' ἡμετέρων.
 Σὺ καὶ γλώσσαν ξέρας, καὶ οὐσοι μόνον θύεις.
 Αίστομαι δὲλλα πόροις ἀμφότερος εὐχάγεις.

Per te signifer orbis, et moderata ratio choreas cœlestis.

20 Anni partibus modum prescribit benigne temperatis.

Fixa etiam, et errantia retro gradientia

Sidera, admirabilem tuam prædicant sapientiam.

Tua lux sunt omnes quæcumque animæ cœlestes

Decantant Trinitatis gloriam cœlestis.

25 Tua enim est gloria homo, quem angelum in hoc mundo constituiti,

Præconem tui, o clarissimum lumen, splendoris.

O immortalis, mortalitas propter me, iterum genite, celsitudo incorporeas,

Qui postremo ad expianda hominum peccata carnem assumpisti,

Tibi vivo, tibi loquor, tibi viva sum hostia,

30 Que sola ex facultatibus meis linguitur.

Tibi et lingua constrinxiri, et nunc auribus sermonem aperui :

Sed presta, obsecro, ut utrumque pie faciam.

Loquar que decent; que autem nefas est, nequidem cogitem.

Effundam margaritam, conum depellens,

35 Aurum ex arena, rosam ex aspera spina,

Legam ex aristis triticum, abiciens stipulam.

Has tibi nostri, Christe, primitias laboris,

Lingua primum eructans obtulit sermonem.

Hodie Christus Dominus ex mortuis, quibus admistus est,

40 Surrexit, et mortis aculeum dissipavit,

Et tenebrosas portas inanomæi tartari

Perrupit, et animis libertatem dedit.

Hodie et tumulo prosiliens, hominibus apparuit,

Quibus natus est, quibus mortuus, quibus surrexit a mortuis.

45 Ut regenerati et a morte profugi,

Una tecum hinc in cœlum ascendentem sustollamur.

19 Ζωοφόρος. Græci sic appellant zodiacum, qui obliquus est circulus, et duodecim coæstia continet. Μέτρα χορεῖς. Schol. μέτρα κνήσεως, constans motus.

22 Εἰσι οἱρός στολὴς. Int. Coisl. Εργον τῆς σῆς σοφίης, τικεις sunt opus sapientie. Schol. εἰσι θεῖς σοφίης λόγοι τε καὶ δελέματα. Sunt verbis ei violante divinis τικεις sapientie. Sup. lin. δουλήματι, constilio.

25 Εὐθύδος. Sup. lin. ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ.

27 Βροτέας τε. Id est βροτοειδές. Μοx παλιγγενές. Schol. &c. τῷ δεύτερον γεννηθεῖς.

28 Πήματα. Schol. πλημμελήματα.

29 Εὔκνεος. Sep. lin. Εὔκληξ θυσία.

32 Πόροις. Sup. lin. δύνης γενέθλια δύσις.

36 Λέξοι. Sic Coisl. Schol. λέξοι. Nonnulli edit. λέξει.

37 Θαλύσια. Schol. χαριστηρα.

39 Σήμαρος. Hic in codice Coisliniiano novum incepit carmen.

METRICA VERSIO.

Tu facis ut partes moderetur signifer anni,
 Tempora temporibus consocietque novis.
 Quin etiam in stellis sapientia mira refluget,
 Tam fixis, quam quas cernimus ire vagas.
 Lux tua sunt omnes, habitant quæ sidera, mentes,
 Ac Triadis laudes quæ sine fine canunt.
 Gloria rursus homo tua, qui velut angelus abs te
 Hic situs est, decus ut cantel et ipse tuum.
 Æterne, ac rursus mortalis : corporis expers,
 Atque hominum causa post quoque factus homo :
 Vivo, loquorque tibi, tibi sum, bone, victimæ viva,
 Omnibus ex opibus sola relecta meis.
 Pressa tibi est mea lingua, tibi mea lingua soluta :
 Da, precor, ut sancte cedas utrumque mihi.

B Quæ decet, ista loqñar : quæ non, nec peclore volvam.
 Depulso fundam margara chara luto,
 Vernantemque rosam e spinis, aurumque ab arena,
 Et spicis missa farra legam stipula.
 Has tibi primitias nostri, bone Christe, laboris,
 Obtulit hac primum carmina lingua tibi.
 Has es, Christe, dñe levibus revocatus ab umbri.
 Atque retudisti spienia dira necis.
 Horrendas hac luce fores tua rupiit averni
 Dextera : libertas est animisque data.
 Visus es humanis hodie redivivus : ob illos
 Nam satus es, passus, redditus et supereris
 Ut sursum nati, redivivique astra petamus,
 Atque Patri regna beata tui.

Σήμερον αἰγλήσεις σε μέγας χορδὲς ἀμφιγέρθεν
Ἄγγελους, μέλτον ουνον ἐπιστέφων.
Σήμερον ἔχονται πενευσα, μεμικότα χελεα σιγῇ
50 Λάσας, ἀλλὰ μ' ἔχεις ὑμνοπόλον κιθάρην.
Νῦ νόνον ἔρεξα, λόγητος ἀργόν· αὐτάρ ἔπειτα
Τέξω καὶ μεγάλῳ Πνεύματι, ἥν τελί.

Aθ. Εἰς τὰ Ἐμμετρα.

Πολλοὺς δρῶν γράφοντας ἐν τῷ κύνι βίῳ
Ἀλόγους ἀμέτρους, καὶ φίοντας εὐδόλως,
Καὶ πλεῖστον ἐκτίθοντας ἐν πάνοις χρόνον,
“Ὄν κύρδον οὐδὲν ή κακὴ γλωσσαλγία·
5 Οὐ Άλλον οὖν γράφοντας καὶ μᾶλις τυραννικῶς,
Ὄς μεστά πάντα τυγχάνει ληρημάτων,

A Φεμμοῦ θαλασσῶν ἡ σκηνικὸν Αἰγαῖον·
Πάντοι μὲν δὲ θίσταις καὶ γνώμην μίλων
Ταῦτην ἔδωκα, πάντα φίλαντας λόγον,
10 Αὔτῶν ἔχονται τῶν θεοπνεύστων μόνον,
Ὄς τοὺς ζάλην φεύγοντας δρμωταί εἰδίων.
Εἰ γάρ τοσάντας αἱ Γραφαὶ δεδώκαστι
Ασδάς, τὸν Πνεύμα, τούτη σοι τοφόντερον,
Ὄς καὶ τόδ' εἶναι πανεὸς δρμητήριον.
15 Λόγου ματαῖον τοῖς κακῶς δρμωμένοις.
Πότ' ἀν γράφων τὸν τοῖς κάτω νοῆμασιν
‘Αναμφιλέκτους, ὃ τὸν, ἐκτείνας λόγους;
Ἐπεὶ δὲ τοῦτο παντελῶς ἀμήχανον,
Κόσμου φαγέντος εἰς τόσα; διαστάσεις,
20 Πάντων τὸν ἔρεισμα τῆς ἐκατὸν ἐκτροπῆς

Hodie magnus et splendidus chorus circa te oblectatur
Angelicus, cantando carmen epinicum.

900-901 Hodie sonum edidi, clausa diu silentio labra
50 Solvens; sed jam me habes instar citharae ad celebrandas laudes tuas.
Menti mentem inuisi immolavi, Verbo verbum; postea autem
Sacrificabo et magno Spiritui, si voluerit.

XXIX. In suis versus.

Plurimos cernens condere bac azatae
Nullis astricta numeris scripta, et leniter fluentia,
Multumque temporis his impendere operibus,
Quorum nullus est fructus, quam vana garrulitas:
5 Imo cernens eos scribere admodum procaciter,
Plenaque omnia esse rebus nugatorius,
Arena maris, aut muscis Ἑγύπτιοι:
Omnium quidem suavissime consilium unum
Hoc dedi, ut abjecto quolibet sermone,
10 Solis a Deo afflatis Scripturis incumberent,
Ut ii, qui tempestatem fugiunt, in tranquillam se recipient stationem.
Nam si tot Scripturae præbent ansas,
Illi est, quod tibi, divine Spiritus, visum sapientius,
Ut sit cuiusvis propugnaculum
15 Vana doctrina his, qui sinistro animo concitantur.
Quandonam tu scribens, terrene sapientias cogitationibus
Firmas afferes, o bone vir, rationes?
Quoniam vero id prouersus impossibile,
Cum orbis scinlat tot in contrarias partes,
20 Omnesque fundamentum sui diverticuli

* Scriptum an. 382. — Alias Bill. 162, pag. 248.

48 Μέλτων ὅμοιος ἐπιστέψιος. Scholiastes in-
terpretatur, ὅμοιος ἐπινόμων ὁδῶν.

50 Ἐγειρ. Cois. Ἐρεξ.
51 Ἐρεξ. Schol. Εύσω.

52 Τέξω. Schol. Εύσω.

XXIX. 2. Ἀμέτρους. Scripta nullis astricta nu-
meris intelligit Gregorius, quibus suis opposuit ser-
mones ἀμέτρους.

6 Μεταρ. Sūt. Vat. Edit. ὁμ. μετά.

8 Μιαρ. Vat. τίτλ.

METRICA VERSIO.

Te chorus angelicus luce hac letusque micanque
Victorem cinxit, lata trophae canens.
Hac luce insonni, compressaque labra resolvi;
Ac vice me citharae, te celebrantis, habes.
Mente prius mentem recini: verbo cano Verbum;
Postmodo Pneuma sacrum, si vole, ipse canam.

XXXIX. IN-SUOS VERSUS.

(Fed. Morello interprete.)

Pierosque cernens scribere hoc in saeculo
Opera innumera perleniter fluentia,
Et plurimum huic tempori labore impendere,
Quorum est lucellum inane maledicentes:
Atque insolenter edere hos scripta admodum,

9 Πάτρα φίλαντας. Ita Vat. Edit. πάντας ἀποβλή-
φας. Consilium hoc amplexus sum, ut omnem sermo-
num abiecimus, solis dñeinitatis afflatis Scripturis in-
cumberem.

10 Μόνον. Vat. μόνον.

14 Οργανητορ. Hæc vera Gregorii sententia est,
qui alibi passim exagitat sua introductam zetate,
quasi ex Scripturis λογοράζειν, subtilemque dia-
lecticam simplici subrogatum fidei.

16 Πότε δὲ. Vat. πώς.

B Nugas pararent ut meras sudoribus,
Ἑgyptias muscas, arenasque aquoris:
Suavissime omum hæc stetit sententia,
Ut quolibet sermone contemptio incumberem
A Numine afflatis voluminibus modo;
A expedit portus, procelles qui fugit.
Nam si tot ac tantæ sacra eloqua exhibeat
Ansas, tibi hic est Spiritus prudentior,
Ut sit refugium proximum hoc cuiuslibet
Vana loquela, his qui incitati sunt male.
Quando exarans tu cogitationibus
Serpentibus humi, expanderes ratos sonos?
At cum arduum et difficile prouersus hoc siet,
Ubi muudus in dissidia tot couscinditur,
Cum omnes basim diverticuli habeant sui,

Τούτους ἔχοντας τοὺς λόγους συμπροστάτας·
 Ἀλλήν μετῆλθον τὸν λόγων ταῦτην δόδι,
 Εἰ μὲν καλήν γε, εἰ δὲ μὴ τ', ἐμοὶ φέλεν·
 Μέτροις τι δύνανται τὸν ἔμπον πονημάτων.
 25 Οὐχ, ὡς δὴ οἰηθείεν οἱ πολλοὶ βροτῶν,
 Τῶν πάντα φάστων, δέξαιν ἐκκαρπούμενος
 Κενήν, δὴ λέγεται. Τούναντον μὲν οὖν
 Τρέχοντας οἶδα τοῖς ἐμοῖς, οὕτω γράφειν,
 Ἀνθρωπαρεσκεν μᾶλλον· οἱ γάρ πλειόνες
 50 Τοῖς σφράγειν μέτροις μετροῦσι καὶ τὰ τῶν πέλας
 Οὔτε προτιμῶν τοῦτο τὸν θείουν τόνων·
 Μή μοι τοσούτον ἐκπίσται θεοῦ λόγος!
 Τί οὖν πέπονθα, τοῦτ' ίσως θαυμάσατε.
 Πρώτον μὲν ἡθέλησα, τοῖς δλοῖς καμίν,

A 35 Οὕτω πεδίσαι τὴν ἑκῆν ἀμετρέλαν·
 Ήσαν τράψιν γε, ἀλλὰ μὴ πολλὰ τράψιν,
 Καμίνον τὸ μέτρον. Δεύτερον δὲ τοῖς νέοις,
 Καὶ τὸν δόσι μάλιστα χάρισον λόγοις,
 Ήσπερ τι τερπνὸν τοῦτο δύναι φάρμακον,
 40 Πειθοῦς ἀγωγὸν εἰς τὰ χρηστώτερα,
 Τέχνη γλυκόντων τὸ πικρὸν τῶν ἐντολῶν.
 Φιλεῖ δὲ ἀνεισθαί τε καὶ νευρᾶς τόνος·
 Εἴ πως δέλεις καὶ τούτο· εἰ μὲν τὸ πλέον,
 Ἄντ' ἄσμάτων σοι ταῦτα καὶ λυτρεμάτων.
 45 Πατέσιν δέδωκα, εἰ τι καὶ πάτεσιν θέλεις.
 Μή τις βλάψῃ σοι πρὸς τὸ καλὸν συλλαμένη.
 Τρίτον πεπονθός οἶδα· πρῆγμα μὲν τυχόν
 Μικροπρεπές τι, πλὴν πέπονθ· οὐδὲ ἐν λόγοις

Hos habeant sermones, qui præsidio sint :
 Ad aliam me contuli, hanc nimirum, sermonum viam,
 Honestum quidem, vel si minus saltem mibi gratam :
 Ut versibus aliquid impenderem laboris ;
 25 Haud equidem, ut fortasse videbitur plerisque mortalium,
 Per omnia faciliū ac levissimum, ad gloriam comparandam
 Inanem, quod dici solet. Contra quidem
 Scio eos, qui mea vellicant, dicere, quod ita scribam,
 Me magis horum auram caplare ; nam plerique
 30 Suis ipsorum actibus metiuunt acta proximi :

902-903 Neque id præferens sacrī laboribus :
 Ne mibi tantopere excidat Dei verbum !
 Quid ergo consilii habui, id forsitan mirabimini.

Primum quidem volui, cum in aliis operam posuissesem,
 35 Sic meam frenare intemperiam ;

Ut si scriberem, saltem non multa exararem,
 Difficulitate elaborandi carminis. Deinde volui juvenibus,

Iisque maxime qui sermonibus delectantur,

Veluti quoddam gratum præbere pharmacum,

40 Illecebrosis ducens ad utiliora,

Arte deliniens acerbitatem mandatorum.

Atmā etiam tensa remitti chorda :

Si quo modo velis hoc (probare) : si nihil quidquam amplius,

Pro cantilenis tibi haec erunt et strepitibus.

45 Ludum præbui, si ludus tibi placet,

Ne quid danni tibi accidat honesta querentes.

Tertio me affectum scio; res quidem fortassis

Parva videri possit; verumtamen affectus sum; nequidem vim dicendi

21 Συμφροστάτας. Vat. σὺν προστάταις.
26 Τὸν πάρτον φάστων. Ήσαν jungimus cum βροτῶν.
 Morel. non recte junxit cum δόδαν.
32 Μοι. Ita Vat. Edīt. μοῦ.
33 Θαυμάσετε. Ita Vat. Edīt. θαυμάζετε.
35 Ἀμετρέλαν. Sic optimè Vat., lingue fluxum.
 Edit. ἀμετρέλαν.
37 Καμίνον. Vat. λαβόν.

46 Τὸ καλόν. Ita Vat., que vera est lectio. *Ne*
quid danni contingat, dum honesta sectariis, ad id
quod honestum est venis. Alterius συλλογήν, *splendido, nudato,* scilicet lessa pietate, morumque in-
 tegritate, lectio profanorum carminum: *ut si quis*
līs delectetur, eaque potius legat, in quibus aliquid
honestati morum sīdeique adversum occurrit. Edit.
 mendose καλῷ.

METRICA VERSIO.

Hæc genera sermonum, quasi adjuvantia :
 Evidem aliud suscepit iter sermonibus,
 Honestum opinor, sin minus, gratum mibi,
 Laboris ut mei darem aliquid versibus;
 Non, ut putarem plurimi mortalium,
 Quo gloriae e facilimis adipisceret
 Yanam, ut solet dici : sed et contrario
 Novi mei utique vellicantem dicere,
 Me scribere, ut placere queam vulgo magis:
 Alienæ metiuunt acta nam aliqui suis.
 Nec præferens istud sacrī laboribus.
 Ah! ne excidat tantum Deus mente a mea!
 Affectus ergo ut sim, illud admiramini.
 Primum laborans id operam pro aliis dedi,

B Ligare peccatum meum quo possem ita;
 Ut si luberet scribere, haud consscriberem
 Multa, elaborans carmen. Inde in gratiam
 Juvenum, atque eorum verba quos juvent bona,
 Hoc suave volui remedium tibi dare,
 Suadere illicem, atque maxime sicut commoda,
 Mandata quæ urgent arte, sic deliniens.
 Interdum anat remittier chorde tonus;
 Si que velis modo hoc probare, uer amplius
 Queris, loco cantus-lyre strepitusque erunt.
 Tibi haec dedi ad ludum, tibi ullus si placet ;
 Ne noxa qua subeat honestate videtur.
 Affectus ita sum tertio, ut res forsitan
 Pusilla videatur, tamen meipsum afficit;

Πλίνοι δίδωμε τοὺς ἔνους ἡμῶν ἔχειν·
50 Τούτοις ἀλγόθη τοῖς κεχρωσμένοις λόγοις
Εἰ καὶ τὸ κάλλος ἡμῶν ἐν θεωρίᾳ.
Τρίπλιν μὲν οὖν θῆται σοφοῖς ἀπίξαμεν.
Ἐστιν τὰς τῇ μηνὶ καὶ χάρις λεόντιος.
Τέταρτον εἴρον τῇ νόσῳ πονούμενος
55 Παρηγόρημα τούτο, κύκνος ὡς γέρων,
Λαλεῖ ἐμπιπτεῖ τὰ πεπονιά συρήματα,
Οὐ δρῆνος, διλλ' ὅμον τιν' ἔκτητρον.
Πρότερος ταῦτα νῦν γνώσκεθ' ἡμῖν, οἱ σοφοί,
Τῶν ἑνὸν. Εἰ δὲ ἥττησθε, τῶν αἰνῶν λόγων
60 Ιθεστον τὸ χρήμα· καὶ τὰ παιζόντων λόγοι,
Χωρεῖτε· μακρὸν δὲ οὐδὲν ὑπὲρ κόρων,

A Ἀλλ' οὐδὲ δηρηστον, ὡς ἐγέρμαται παντελῶς.
Αὐτὸι δεδάξουσι οἱ λόγοι θελοντα σε.
Τὰ μὲν γάρ ἔστι τῶν ἡμῶν, τὰ δὲ ἔκτοθεν.
65 Η τῶν καλῶν ἔπαινος, η κακῶν φύγος,
Η δέρματα, η γνῶμη τις, η τοπαλ λόγων,
Μνήμην ἔχουσα τῇ δέσσει τοῦ γράμματος.
Εἰ μικρὰ ταῦτα, σὺ τέλει τὰ μείζονα.
Μέτρον κακίες· εἰκότας, διμερος ὁν,
70 Ισημεροίδες, συγγράφων ἀμβλώματα.
Τίς γάρ βλέποντα, μὴ βλέπων, ἐγνώρισε;
Η τις τρέχοντα, μὴ τρέχων, συνέδραμε;
Πλὴν οὐ λαληθας, δ φύγεις, ὄνομάμενος.
Ο γάρ κακίεις, τούτο σοι σπουδάζεται,

Majorem, quam nos, infideles habere concesserim:
50 De ornato illo loquor et florido dicendi genere,
Quanquam nobis orationis venustas sit in spiritu intelligentia.
Vobis quidem igitur, ut sapientibus lusimus.
Nobis autem sit gratia leonis.
Quarto inventi morbo gravatus
55 Solatium istud, velut olor senex,
Loqui mihi ipsi alarum sibilis,
Non lugubrem cantum, sed canticum in discussu.
In his modo intelligatis, viri sapientes,
Intimos animi sensus. Si autem ceditis, ipsorum sermonum
60 Potissimum res est : et que ludentium sunt, sermones
Procedite : nihil vero longum, nihil supra satietatem,
Nihil etiam inutile, ut ego prorsus arbitrari.
Ipsi docehant te sermones volentes.
Alia quidem ex meis sunt : alia autem ex profanis ;
65 Aut bonorum laus, aut malorum reprehensio,
Vel doctrina, vel opinio, vel breves sententiae,
904-905 Qua in memoria facile insideant viuculo litterae.
Si haec parva sunt, tu efficie meliora.
Modis carpis : recte quidem, utpote rudis versuum,
70 Laborum scriptor, conscribente miseros versus.
Quis enim videntem, non videns, agnoverit ?
Aut quis currenti, non eurrentis, concurrit ?
Verum non tates, quod reprehendis, ipse aucupans.
Quod enim improbas, hoc tibi curæ est,

49 Πλάστ. Non plus aliiquid fatebor infideles, quam
nos habere.
50 Κεχρωσμένοις. Id est videlicet pictis floridis-
que sermonibus.
51 Εἰ καὶ, etc. Morel. : Quameis quod est, pul-
chrum sit ob oculos suum ; quod qui potest capere
capiat.

53 Τρίπλ. Vat. ἡμῶν καὶ χάρις λεόντος, scilicet ut
postremi devoremur.
58 Γνώσκεθ' ἡμῶν, οἱ σοφοί. Aliter : Ignoscite
nobis, vos qui sagaces estis ad perspicendum intimos
animi sensus.
59 Εἰ δὲ ἥττησθε, τρίπλ. Aliter : Sin vincimini ipsiis
sermonibus.

60 Πλεῖστον τὸ χρῆμα. Aliter : Res mira.
61 Χαρεῖτε. Procedite, capite, farete, vox milita-
ris, inquit Combefisius, usa trita honis auctoribus.
Morel. valete : qua quidem est altera vocis χωρεῖτε
acceptio, verum hinc parum commoda.

64 Τὸν ἔμων. Ex Scripturis.
66 Η γνώμη. Aut consilium, aut opinio.
67 Μνήμην ἔχουσα τῇ δέσσει. Memoriae commo-
da ex astricta oratione.

73 Οὐ λαληθας. Non tates : nempe perspicuum
est te aucupari, quod reprehendis. Non bene Morel. : Hand latet te.
74 Σοι σπουδάζεται. In hoc operam confers, huic
rei incumbis.

METRICA VERSIO.

Neque exteros melius loqui quam nos puto,
Hoc genere sermonis colorati aio,
Quamvis quod est, pulchrum sit ob oculos suum.
Vobis at ipsi lusimus sapientibus.
Nobis sit, ut ferunt, leonis gratia.
Quarum, ægritudini mea solatium
Istud labore inventi, olor velut senex,
Loquens mihi alarum canoris sibilis,
Non lugubrem cantum, sed egressu editum.
Ergo, eruditii in intimis, cognoscite
Nobis ad hæc : sin ceditis devicti in his
Sermonibus, res, eloquias ludentium
Valete ; nil longum, atque satiatem supra,

B Nihilque inutile, seu reor. Prorsus quidem
ipsa edocebunt dicta te spontaneum.
Namque e meis haec sunt ; at illi extrinsecus ;
Reprehensio malorum, honestorumne laus :
Opinio aut sententia, aut tractatum
Segmenta memorabilia vinctis litteris.
Haec parva si sunt, perfice his majora tu.
Carpis modos, et iure, careas cum modo,
Abortiones exvarans, iambicus.
Nam quis videntem, non videns, agnoverit ?
Aut cursitanti haud cursitans occurrit ?
Verum haud latet te, quando emis, quod deprimitis :
Sed enim tibi est cordi, quod explodis modo,

75 Καὶ σφόδρ' ἀμέτρως, τὸ γράφειν ποιήματα.
 "Οὐτ' ἂν δ' ἐλέγχῃ, πίστις δὲν ταισάρχεται,
 Καὶ πεζὸς ἥμιν ναυαγὸν διώλατος.
 Τοιάντα τεχνάσθε, ὅμεις οἱ σοφοί.
 Ταῦτ' οὐ πρόδηλον φεύδος, οὐχὶ δεπλός ;
 80 Πλήθης ἡμῶν ἀρτίως, λέων δὲ νῦν.
 Οὐτῶς δίλεσκετ' εὐπετῶς δόῃς ἔρως.

Πλὴν ιστὶ πολλὰ καὶ Γραῖας μετρούμενα,
 οὓς οἱ σοφοὶ λέγουσιν Ἐβραῖον γένους.
 Εἰ μὴ μέτρον οὐ καὶ τὰ νεύρων χρούματα,
 85 οὓς οἱ πάλαι προσῆκον ἄμελες λόγους.
 Τὸ τερπνὸν, οἶμαι, τοῦ καλοῦ ποιούμενοι
 Ὁχημα, καὶ τυποῦντες ἐκ μελῶν τρόπους.
 Σαῦλος τε τούτοις πεισάτω, καὶ πνεύματος
 Ἀκευθερωτῆς τοῦ τρόπους τῆς κνίναρας.

75 *Et valide inconciane, condere poemata.*
Cum autem reprehenderis, fides vicissim subit,
Et pedes nobis naufragus lepidissimum.
Talia excogitate, vos sapientes.
Hec nonne manifestum mendacium, nonne duplicitis animi versutia ?
 80 *Simius modo nobis, nunc autem leo.*
Sic facile capitur gloria desiderium.

Verum scito plurima etiam in Scripturis esse metro expressa,
 Ut ferunt docti ex Hebreorum gente.
 Si tibi metrum non videatur fidium pulsationes,
 85 Ut veteres decantabant concinnos sermones,
 Jucundum, arbitror, adhibendo, tanquam recti
 Vehiculum, et modulis informando mores,
 Saul id tibi persuadeat, a maligno spiritu
 Liberatus moduli citharae.
 90 Quidnam igitur incommodi tibi videatur, si juvenes per oblectationem
 Honestam ducantur ad Dei societatem ?
 Non enim ferunt subitam mutationem.
 Nunc quidem statutum quoddam temperamentum liberalius.
 Postquam vero bonum tempore firmatum fuerit,
 95 Subducentes, velut ex fornicibus fulcimen,
 Quod est leporis, bonum ipsum servabimus.
 Quod isto potest esse utilius ?
 Tu vero cibos nonne condis dulcedine,
 Vir rigide, superbo et contracto supercilie ?
 100 Quid ergo culpas meān in condendis versibus industriam,
 Tuis modulis perpendens res proximi ?
 Seorsum sunt Mysorum et Phrygum limites ;
 Seorsum graciliorum et aquilaeque sublimitates.

75 Ἄμετρως. Illepede, nulla gratia poetica.
 76 Πλοτίς διτεισάρχεται. Combells. : Excusanda
 per eū simplicitatem inicitia.
 77 Πεζὸς ἥμιν ναυαγὸς. Scilicet ita humili
 stricta oratione, ut solutam propius accedat.
 78 Οὐχὶ διπλόν. Versutia. Inepte Morel. : Non
 tunica duplex.

A 90 Τίς οὖν βλάβη τοι, τοὺς νέους δὲ τὸνονής
 Σεμνῆς ἀγεσθαι πρὸς Θεοῦ κοινωνίαν,
 Οὐ γάρ φέρουσιν δόρδαν μετάστασιν.
 Νῦν μέν τις έστω μέχις εὐγενεστέρα.
 Πηξῖν δ' οὖν οὐ καλὸν ἐν χρόνῳ λάθη,
 95 Τυποπάσαντες, ὡς ἐρείσαντας ἀψίδων,
 Τοῦτον τὸν τάγαθον φυλάξομεν.
 Τοιούτον τὸν γένιοτο χρησιμεύετον ;
 Σὺ δ' οὐ τὰ δῆκα τῷ γλυκεῖ παραρτώτες,
 οὐ σπουδή, καὶ σύνοφρον καὶ συνηγμένον ;
 100 Τί οὖν κακίεις τὴν ἑμῖν εὑμετρίαν,
 Τοις σοὶς μέτροις σταθμώμενος τὰ τῶν πέλας ;
 Χωρὶς τὰ Μυσῶν καὶ Φρυγῶν δρόμωτα
 Χωρὶς καλούων κ' ἀετῶν ὑψώματα.

94 Πηξερ. Firmitatem, cum bonum per tempus
 habuerit.

95 Τὸ κομψόν. Quod est deliciarum, oblectamenti
 poetici.

102 Χαρὶς τὰ Μυσῶν, etc. Adagium quod sæpe
 recurrat apud Gregorium.

103 Χαρὶς καλούων, etc. Perstringit quempiam

METRICA VERSIO.

Absque modulis cito exarare poemata.
 Cum reprehendis, tum invicem prodit fides,
 Nobisque naufragus pedes charissimus.
 Excogitate talia, o docti et cati.
 Non tunica duplex, lucidum et mendacium est?
 Hic simius est modo, et nunc est leo.
 Sic carpitur amor gloria facilissime.
 Scito tamen permulta Scriptis in sacris
 Expressa metris, docti ut Hebrei probant.
 Nisi si metrum non duxeris pulsus fidis:
 Ut dicta prisci concinerunt consona,
 Jucunditatem dum, ut reor, facerent rei
 Vehiculum honesta, et ex modis mores bonos.
 Saul tibi hoc persuadeat, qui a spiritu
 Est liberatus Davidis modulis lvre.

B Cui incommode tibi est, si honesta gratia
 Juvenes eant communionem ad Numinius?
 Mutationem nam repentinam haud ferunt :
 Nunc liberalior benigniorque lex
 Condatur : at enim quando honestum tempore
 Firmatum erit, tracto decoro, ut in arcubus
 Fulcimine, ipsum quod bonum est servabimus.
 Existere hoc quid fructuosius quest?
 Non ut cibos coudire scis dulcedine,
 Severe, contracto supercilie gravi.
 Quid ergo differt pipulo modulos meos,
 Modulo tuo dum examinas res proximi?
 Seorsum Mysorum sunt Phrygumque limites,
 Sublimitates graciliorum aquilaeque eminus.

M. Πρὸς τοὺς φθονοῦντας.
 Δίκη, δικασταὶ, καὶ νόμος, καὶ βίβλος,
 Τομαφία καὶ σὺ τοῖς κακοῖς στιλεούμενή,
 Καὶ πάντας ἐλέγχουσα τὴν μέρα στυγνηγόρε,
 Ξειδῆς ἀπαντοῦ, παμπάγος πηγαὶ πυρός,
 5 Ἀκούσαθ' ἡμῶν τῶν κριτῶν, ἀκούσατε.
 Πᾶσαι θανοῦσι καὶ φθίνονται συνθάνονται.
 Πρὸς γάρ το τελὸν ἡ μάχη· τὸ δὲ ποδῶν
 Οὐρής ἀντιπίπτει, καὶ τετιμῆτ' ἀφθόνως.
 Ἐγὼ δὲ καὶ τεθνήκα, καὶ βασκαίνομαι.
 10 Ὁ πάντας ἀνατλεῖς ἐν βίῳ παλαίσματα.
 Πῶς τούτος ἐλέγχω, καὶ τοῖς τεκμηρίοις;
 Πάντες βοώσι, καὶ ἔγω δῆσω στόμα.
 Ήτος εἰδος ἀφρόνος ἦμη δυσπραξία!

Α Τὸ τοῦ κακῶν κάκιστον, ὃν δὲ μὴ χράνω
 15 Τὴν γλώσσαν, εἰρων ἐν λόγῳ καὶ τονούμα.
 Τὸ πλῆρες ίοῦ θηρόν, τὸ τοῦ φθόνου
 Δεινόν τε καὶ φριξώδες ἐργαστήριον,
 Τὴν τού, δού ἀστεῖ, σύντομον στήλην κακῶν
 20 Τῷ μηδὲ θείᾳ πρὸς θύρας φοιτητέον,
 Ἐμὸν ἀγνομάνην τε καὶ καθαρμάτων
 Προσθήκαν. Οὔροι! τίς τάδε αἰνέσαι σοφῶν;
 25 Τὸ καρδίας κευθμῶσιν ἐμεβούσεις τῆς!
 Τὸ πάντα νωμῶν, καὶ φέρων ἀλλιρ βίῳ!
 Οὐρής τούτοις μετέπειτας τεθείκαστ
 Καὶ τὸν δὲ ἔκειθεν οἱ κακοὶ σταύρον πρόσω;
 Αὗτοι συναπτίζουσιν ἀλλήλους κακῶς.

906-907 XL. In invidos.

Justitia, judices, et leges, et tribunal,
 Et tu gladiū contra impios coruscans,
 Et omnium examinatrix dies tristis,
 Vermis nunquam quiescens, omnia vorantis fontes ignis,
 5 Audite judices nostros, audite,
 Cum omnibus morientibus et invidia sepelitur.
 Etenim contra id quod resistit, pugnat: quod autem longe dissitum est,
 Nec obsistit, etiam in magno prelio habetur.
 Ego vero mortuus sum, et tamen invidia premor
 10 Qui quislibet pertuli in hac vita ærumnas.
 Quonodo id ostendam, et quibus argumentis?
 Omnes clamant, vel si ego os vinxero.
 Atque utinam muta esset mea calamitas!
 Ne, quod malorum est extremum, polluerem
 15 Linguan, inserendo sermonibus vel ipsum nomen.
 Plenam veneno bestiam, invidie
 Diram et horribilem officinam,
 Omnium, quacunque sunt uspiam, compendiariam columnam malorum,
 Cui nequidem ad sacras forces accedere licet,
 20 Casto meo ministerio, et laboribus bujus canitiei,
 Meis lapidationibus, et piaculis
 Praetulerunt. Hei mihi! quis hac sapiens probaverit?
 O qui penetrasti latebras cordis mei!
 O qui cuncta moderaris, et dirigis ad alteram vitam!
 25 Hi me ipisis improbis postposuerunt:
 Nun et in altera vita improbi preferentur?
 Ipsi auxiliantur sibi invicem nequierer,

* Scriptum an. 383. — Alias Bill. 166, pag. 251

Apollinaris de grece, qui ægre ferebat juvenes ad pietatem informari Gregorii versibus, ad quorū sublimitatem ipse pertingere non poterat.

XL. 6 Πατέρας Θεονότα. Ita fere Horat. lib. II., epist. 1, 12.

.... Invidiam supremo fine domari:
 Uriri enim fulgore suo qui prægravat artes
 Infra se positas: existinctus amabitur idem.

10 Παταίσματα. Quilibet certaminis sustinet.
 16 Θηρότο. Maximum intelligit. Mox φύσιν, diaboli.

21 Καθαρμάτων. Piaculis, Iustrationibus. Vat. χρημάτων, concionibus.

22 Ταῦτα. Ita Vatic. Edit. male ταῦτα, ubi deficit metrum.

25 Οὐρῶν. Vat. ὅτι.

METRICA VERSO.

XL. IN INVIDOS.
 (Fed. Morello interprete.)
 Justitia, leges, judices, tribunal et
 Ensis coruscans ad scelestorum metum,
 Examinansque omnia dies tristissima,
 Et vermis irrequies, et ignis fervidi
 Fontes, querentia audite dicta: judices,
 Audite nos. Livor sepultus fuere est.
 Nam praelium est in vita resistente: at procul
 Situm, nec obsistit, et bonore maximo
 Decuratur. At me mortuum hunc premi,
 Qui pertuli in vita tot ærumnas graves.
 Id quonodo arguan, et quibus certis notis?
 Vocem efferunt omnes, mihi occlusum ut sit os.

B Si muta mea fuisset infelicitas!
 Ne poluam, quod est malorum pessimum,
 Linguan, inserendo nonne hoc sermonibus.
 Ab his veneno aro redundans bellua,
 Livoris horrenda officina luridi;
 Columna cuncta continens in se mala,
 Cui nullus ad sacras forces aditus patet,
 Casto ministerio, et labori hujus pilis,
 Afflictionis item mese, et purgamenti,
 Est preposita. Quis, heu, quis hac sapiens probet?
 O cordis in mei latebris insite,
 Qui cuncta moderans, alteram ad vitam refers
 Illi me improbus inter locarunt insinum:
 An preferentur ævo in altero impii?
 At mutuas præstant sibi operas nequierer,

Πηρδε ἐν ἔλεποντες, τῶν θρόνων τὸ ἀσφαλές.
 Ἔγώ δὲ ἔχωμι μορφὴν ὄντος δίξιον.
 50 Εἰ δὲ ἐνθάδε οὐδεὶς, Χριστὲ μου, σὺ μου μερὶς,
 Ὁν κρίσισον, ή τὰ πάντα καὶ πάντων, δίξεν.
 Μόνον βέβαιον κτημάτων καὶ ἐλεύθερον.
 Τούτου μὲν ἡμῖς οἱ τις ἐκβαλεῖ φθόνος.

ΜΑ'. Πρὸς Μάξιμον.

Τί ταῦτα; τολμᾶς καὶ σὺ, Μάξιμε, γράφειν;
 Γράφειν σὺ τολμᾶς; τῆς ἀναιδείας δοῃ!
 Τούτη μὲν ἡδη καὶ κυνῶν ἀντέρον.
 Τολμητὰ πάντα πάσιν. "Οι καιροῦ φραδεῖ!
 5 Οὐσικερ λόγονται τῶν πάλαι σοφῶν τινες;
 Σοφοὺς στρατηγούς, εὐγενεῖς ἐπισκόπους,

Α Μήδην προμοχθήσαντας εἰς μορφὴν καλοῦ.
 'Εξ αὐτοῦ γίνεται'; ἀρετὴ καλούσται,
 Μήδην πλέον φέρουσα, τῆς ἀγρυπνίας
 10 Θάρσος λαδούσης οὐ κατέως ἀλήμονον,
 "Αν μικρὰ ἅπτα σπερμαλογήσῃ ἥμιστα.
 Κυβεστάρω τις μὴ μαθὼν, τοξεύεται,
 Ηπερόλι φερέσθω πρὸς νέφη μετάροιος.
 Αρκεῖ τὸ βούλεον", οὐδαμοῦ τὸ εἰδέναι,
 15 Μή καὶ σὺ μουσοπνευστὸς ἡμῖν ἀλρών,
 "Οὐσικερ λέγονται τῶν πάλαι σοφῶν τινες;
 Μή καὶ οὐ δάρηνης ἔξεμνη τις κλάδος."
 Η μαντικῶν πέποντας ὄπλατον ἀρνοῦ,
 20 "Οι τῶν ἀπίστων καὶ νέων ἀκουσμάτων!

Hoc unum spectantes, ut secure thronos possideant.
 Ego vero habeam partem eorum, quae pars est expere.
 50 Si autem hic nemo, tu, mi Christe, eris pars mea.
 Quem habere melius est, quam omnes omnium facultates.
 Haec sola ex omnibus possessionibus firma est et libera.
 Ab hac nulla nos dejicit iuvicia.

908-909 XL. *Adversus Maximum*.

Quid haec? audes et tu, Maxime, scribere?
 Tune audes scribere? quanta impudenteria!
 Haec profecto major, quam ceterorum canum.
 Omnia qui quis audet. O temporis mutatio!
 5 Quemadmodum fungi e terra prodeunt, sic repente prodire cernimus
 Peritos exercitus duces, nobiles episopcos.
 Nullis ante defunctos laboribus, quies tali digni sint honore.
 Ex quibus quid accidit? deteritur virtus,
 Nihil amplius ostentans, quam rusticitas
 10 Audaciam nacta improle nullo impendio,
 Si paucis quadam effuderit verba.
 Saltet aliquis demittendo caput, qui non didicit, sagittas emittat,
 Pennis ad nubes feratur sublimis.
 Hic satine est velle; nusquam oportet scire.
 15 Num et tu a Musis afflatus es nobis repeute,
 Ut referuntur de priscis sapientibus nonnulli?
 Num et te furiosum reddidi lauri quidam ramus?
 Au fatidicas subito aquas bibisti,
 Ut subito versus conderes, licet poetica ignarus?
 20 O rem incredibilem et inauditam! .

* Scriptum an. 583. — Alias Bill. 165, p. 249.

51 Ἡ τά. Edit. nonnulli ή τά.
 33 Ἐκβαλεῖ. Sic legendum. Edit. ἐκβάλλει.
 XI. 3 Κύρων. Cynicorum philosophorum.
 4 Τολμητὰ. Mendose edit. τολμητά.
 6 Ἐπισκόπους. Similes querimonias de episcopis
 occurruunt passim in *Orationibus Gregorii*,
 maxime vero in orat. xxvii, alias 25: Quid tandem
 est, quod alios quoque uniuersi diei momento sanctos
 fingit, et theologos creas? Vide, tom. I, pag. 494,
 num. 9.

10 ἈΓίμυον. Nullo impendio, nullo in litteris
 impenso labore, si pauca quadam. Sic in orat.
 xxvii, alias 26: Si exiguum quamdam gloriolam
 aseculi fuerimus... temere duo aut tria Scriptura
 terba, eaque imperite et concise perdidicerimus. Vide
 tom. I, pag. 591.

14 Ἀρκεῖ. Leuvenclaius: Satis est saltēm velle,
 tametsi abit scientia. Morel: Hic velle satis est
 scire nusquam habet locum.

METRICA VERSIO.

Hoc intuentes, ut thronos firment snos.
 Contentus ego sim sorte quam meritum daret.
 Ut nemo juvet hic, Christe, tu pars es mea,
 Quem meūs est quam cuncta habere, et omniū.
 Nec sola firma, libera ut possessio est.
 Invidia nos nulla unquam ab hac dejecerit.

XL. ADVERSUS MAXIMUM.

(Fed. Morello interprete.)

Quid hoc sibi vult, Maxime: audes scribere?
 Audebas vero scribere? Impudenteria
 Quanta est! caninam superat haec dubio procul.
 Audacia hujus cuncta cunctis plena sunt.
 Tempus citum! Ita repente, fungi ut, prodeunt

B Docti duces exercitus, episcopi,
 Qui nil laboris contulerunt ad decus.
 At inde quid factum est? Minor virtutis est
 Honos, nil quæ habet amplius quam rusticā
 Audacia, iudicemē assūcta vim male:
 Si pauca quadam verbula effūserit.
 quis saltītēt non doctus, arcum dirigat,
 Alis feratur nubila ad sublimia.
 Hic velle satis est, scire nusquam habet locum.
 Nunc vero tu afflatus Camenarum cito
 Furore, venis ad nos: ut aliquos prædicant
 Olim catos, an laurea insuare te
 Fecit? Labiane prolusi-saga aqua?
 Et cum eis immodulatus effutis modos,
 Incredibilia, absurdā dictaque auribus.

Σαύλ προφήτης. Μάξιμος λογοτέρφος !
 Τίς οὐ προφήτης ; τίς καθέξεται τὴν χέρα ;
 Πλάντων δέ χάρτης, ἡ γραφεὶς καὶ γραδίων.
 Λέγειν, γράφειν, θέστρα συλλέγειν, σύγε
 25 Κρότους ἔγειρεν μηδὲν εὐλαβοῦμενος.
 Ήραγέτε μὲν εἰσι τῶν ἀκουούντων σοφοί .
 Πολλοί δέ Μάξιμοι τε καὶ παράφοροι.
 Τούτοις ἀρέσκειν, τοὺς δὲ σοροὺς γαλερεῖ τἄν,
 Τούς τομεύμενούς τε καὶ συγηγένους.
 30 Αἴτοις γελώντων. "Ἄν δέ ἀμύνασθαι δέπ,
 Τολμητὰ πάντα. Τοὺς σορούς ξεγίτε θράσος.
 Τὸν Μάξιμον γνώτωσαν ἐκ περῆφοις.
 Καὶ ἡμῖν ἐστι τοῦ γελῶντος κίνησις.
 Τούτοις τι ἥδον δρετοί καὶ πλουσίοις;
 35 Τῆγαντ μὲν ίστοι, τοῖς δέ ὑπέρβουτοι κίνων.

Saul propheta, Maximus librorum scriptor !
Quis non propheta ? quis continebit manum ?
Omnium est charta, etiam anicularem est stylus.
Dicere, scribere, theatrorum costus colligere, tu
25 Plausus excitare nullatenus es veritus.
Pauci quidem sunt audiendum sapientes,
Muli autem Maximi et recordes.
Talibus bi placent, sapientes autem illos valere jubeant.
Omnes simul collectos ac pro nihilo habitos.
50 Hi sane illos irrideant : si autem ulcisci oporteat,
Nihil non audent. Sapientum animos occupat audacia.
Maximum ex ipso agnoscant procacia.
Nunc enim ampla nobis est ridendi materia.
Hoc quid apius ad risum movendum vel maximum ?
35 Orator quidem esto, conviciantibus autem canis.
Ita flet ut a nemine vincaris.
910-911 Iterum clamabo, et saepius, o sermones !
Sic dolorem levabo, vel modicum.
Scribere tu aedes ? Dic mihi, ubiūam et a quo
40 Didicisti ? ad quam manum spectat scribere ?
At non ita nuper. Satis erat tibi, si arctum
Panem suppedinat album et vile pallium,
Canina stultaque vivendi ratio et mores.
Orationes vero tibi tunc erant, quod asino lyra,
45 Quod bobus fluctus, et jugum animalibus marius.
Nunc autem Orpheus nobis es, omnia commovens digitis,
Aut muros excitans Amphion musicis pulsibus.
Tale quidipani sunt, si quando delicias indulgent, canes.
An hanc tibi anus injecere audaciam,
50 Tuæ adjutrices, et in ludendis orationibus sociæ,

28 Τούτοις ἀρέσκειν. Ita locum hunc reddit
 Leuvenclaius : His placeamus. Doctos autem illos
 pro quisquili habitos omnes valere jubeamus. Ri-
 deant istos hi sane.

31 Τολμητὰ πάντα. Audent quidlibet. Μον τοὺς
 σοροὺς ξεγίτε. Ita legendum cum Vat., vel τοῖς σο-
 ροῖς δέπι θράσος, ut edit. ad marg. Male in textu

A Οὐτως ὑπάρχει τὸ χράτετος μηδενὸς.
Πάλιν βοήσομ', δέ λόγοι, καὶ πολλάκις.
Οὐτοῦ κενώσων τοῦ πάθους, ἀλλὰ βραχὺ.
Γράψειν σὲ τολμᾶς; εἰπέ μοι, ποῦ καὶ πόθεν
40 Μαθών; τίνος δέ χερὸς ἔργον τὸ γράψειν;
'Αλλ' οὐ χθὲς εἰτως. Ηγάπας δέ, εἰ σοι στενὴν
Μάζαν πορίζοι τὸ λευκὸν τριβούντον,
Τό δέ ώλακόμωρον τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ τρόπου.
Λόγοι δέ σοι τότ' ήσαν, ὡς δημητρία,
45 Καὶ θουσια κύμα, καὶ ζυγός θαλασσοῖς.
Νῦν δέ Όρφεως ἡμῖν πάντα κινῶν δακτύλοις,
'Η τειχοποίης Ἀρκτίων ἐς χρουμάτων.
Τουτῶν εἰσαν, ἦν τρυφῶν, οἱ κύνες.
50 Ή σοι γε ματι τοῦτ' ἐνέπνευσαν θράσος,
 Ειπέ μοι, καὶ λόγον συμπατοτορες,

τοῖς σοροῖς ξεγίτε θράσος.
 33 Ἐξουσία. Libera facultas.
 40 Τίνος δέ χερός. Κυριανὴ manus opus est
 scribere ?
 42 Λευκόν. Ita Vat. Sic etiam legit Leuvenclaius.
 Edit. στενόν.

49 Ή σοι γε ματι. Vat. ή σοι βεβαίως. In marg.

METRICA VERSIO.

Saul propheta Maximusque scriptor est !
Quis non propheta ? continebit quis manum ?
Est charta cunctorum, stylus vel aniculae.
Dicere, notare, colligere theatra, tu
Et excitare plausum es ullo haud veritus modo.
Quam parva doctorum audiendum est cohors !
Ast Maximi sunt, mente moti et plurimi :
Tales placent his, qui valere protobs jubent.
Deinde expolitos et modestos quolibet
Irrideant ipsi : ultione at si sit opus
Audacia omnibus in sibipsis, fidens mens.
At Maximum norint sua ex procacia :
Nobis quoque est ridere valde liberum
At hoc quidem facilissimum factu quoque est.
Orator esto ditiibus : at maledicis

B Canis : inde flet ut manum des nemini.
Enantiabit tum, o serba ! sic sepe me
Reddamb vacuum ab affectu. At aedes scribere
Pauxillium? Tu dix mihi, undenam atque ubi
Edictus, eccujus manu scriptum est opus ?
Nam noveras heri hoc, satisque erat tibi
Si arctam placentam angusta ferret penula,
Vitaque inepta et moribus latratio.
Tunc littore fuerant tibi, ut cithara asino,
Fluctusque bobus, currus et vectoribus.
Nunc cuncta digitis concitans Orpheus cluet.
Aut arcis Amphion Agenoreus lyra
Rector strepente ; sic sibi indulgent canes.
Audaciam tibi hanecen anus infuderant.
Quæ te adjuvantes, fabulantur et simuli ?

'Ἐν εἰ σὺ κύκνος, αἷς ἐνηχεὶς μουσικὸν,
'Οταν βένσαι, ὡς ζέψωρος κατὰ πεπρῶν
Αἴρας πραεῖς ἀσμένως ἀπλωμένων;
Γράφεις δὲ· ἤδη τί; καὶ κατὰ τίνος, κύων;
55 Γράφεις κατ' ἄνθρος, ὁ γράφειν ἔστι φύσις,
'Ος ὑπάτιοι δέν, καὶ τὸ θερμαλίνειν πυρί·
'Εών γάρ εἰπεν, οὐδὲν ἡδικησότες,
'Οσον δὲ· ἐφ' ὑμῖν, καὶ μάλιστ' ὑδρισμένου.
Φεῦ τῆς ἀνολασίας! ὡς ἀπαλεύετον ὥρασο!
60 Ἰππον καλεῖς, βλέποντες, πρὸς λεπτὸν δρόμον·
Λέοντα νύσσεις ἀσθενεστάτη χερί.
Πλὴν εἰ σε τοῦτο θύμαν δικεφέβαι μόνον,
'Ος οὐδὲ ὑδρίζων ἀξιωθήσῃ λόγου,
'Ἐν τούτῳ' ἔχειν γε καὶ σοφὸν δοκεῖς ἔμοι.

A 65 Τις γάρ κυνὶ πλέκοις' ἀν, εὖ φρονῶν, μάχην;

ΜΡ. Θρῆνος διὰ τῶν αὐτοῦ μόρων, καὶ πρὸς
Χριστὸν δόσης περὶ λύσεως τοῦ αὐτοῦ βίου.

Γαῖα φίλη, καὶ Πόντε, πάτρης πέδον ἀλλοδαπῆς τε,
Καὶ νεότης, πολιῆ τε βίου δύσι, καὶ πτερόνετες
Μῦδος, μόχθε περιστεκ, καὶ οὐς τάχε Πικένα φαενῶν,
Καὶ πόδις, σκόπελοι τε, ἐμὸν σκέπας, ὃν διὰ

[πάντων]

5 Ἐλιθον, Ισχανῶν Χριστοῦ θεότητι πελάσασα,
Πῶς μούνος τρηχελαν ἔθην ὅδον ἔνθα καὶ ἔνθα,
Στρωφῶν ἀργαλέου βίου τύπον, οὐδὲ ἐδυνάσθην
Οὐδὲ δοσὸν ἐν ποτε' ἐλαφρὸν ἐπὶ χθονὸς ἱγνος ἔρεσται,
'Αλλ' αἰεὶ με μόγοις μόγοις πέμπουσι κακοῖσιν;

Quarum tu cynicus es, quibus tu accinis quid musicum,

Cuna fluant, ut favonius per alas

Auris lenibus jucunde explicatas?

At enim scribis; quid vero? et contra quem scribis, canis?

55 Scribis contra virum, cui scribere dedit natura,

Ut aquæ dedit fluere, et igni calefacere:

Omniuo dicere, contra virum, qui te nūbil̄ lexit,

Et quod ad te attinet, qui maxime injuria laceratus est.

Heu dementia! heu insolens temeritatem!

60 Equum provocas, vir optime, ad lenem cursum:

Leonem pugnis maxime imbelli manu.

Verum si te hoc unum ponamus spectasse,

Quod nequidein laccassens dignus, cui respondeatur, habereris,

Hoc unum sapienter fecisse mihi videris.

65 Quis enim mentis compos, cum cane congrederiat?

XLII. *Ærumnas suas luget, Christumque obsecrat ut sibi vita finem afferat*.

Amica tellus, et Ponte, patria solum, et extraneæ terræ,

Et juvenus, et cautes vite occasus, et conciti

Sermones, labor supervacanee, et quoq; peperit lucidus Spiritus,

Urbes, et scopuli, meum tegumen, que quidem omnia

912-913 5 Subi, me divinitati Christi cupiens adjungere,

Quomodo solus asperam viam hinc et iude percurri,

Circumagens ærumnose vite formam, nec potui

Ne unum quidem leve unquam in terra vestigium figere,

Sed semper me labores immittunt in molestos labores?

* Scriptum an. 383. — Alias Bill. 8, p. 76.

βίβαται. Sic videtur legisse Leuvenclaius: *Nihil certius quam audaciam hanc inspirasse tibi socias tuas, etc.* Edit. ad marg. μάδλον.

52 Πτερών. Leuvenclaius legit πτερῶν. Nam verit. de rupibus.

53 Ἀκλωμένων. Vat. ἀκλωμένων. Edit. ad marginem: Sic in epistola tertia ad C̄tensem: ἔτον διώμεν τῷ ξερῷ τὰς πτέρυγας ἔτρωνται ἦδον τι καὶ ἐναρμόνιον. Vide haec epistolam supra, epist. civ,

pag. 103.

65 Μάδην. Ita Vat. Edit. μάτην.

XLIII. 2 Πτερόβετρες. Coisl. sup. lin. ταχεῖς. Int. δραπτερίους, quasi fugaces.

3 Μόχθε. Sic quibus frustra laborari, sive quos Spiritus sanctius peperit.

8 Ἐρείσαι. Reg. 993 ἐρείσαται.

9 Μὲ μόροντος μόρον. Sic omnes codiees. In nullis editis deest μόροισι.

METRICA VERSIO.

Horum es tu olor, quibus melos dulce accinis,
Quando, ut favonius, per alas fuderint
Auris patente lenibus fusis via.
At scribis, et quid vero? Et in quemnam, canis?
Tu nempe scribis in virum, cui est insita
Vis exarandi, ut est Ithendi fluxæ aque,
Ignique, gignendi calorem: ut negligam
Dicere, in eum scripsisse, qui nunquam obfuit
Quantum est situm in uobis, licet is injuriam
Accepterit gravem. O inopia mentis! o
Quam audacia est sapientia parum capax!
Tu provocas, o pessime, ad planitatem equum,
Pungis leonem dextera imbelli nimis.
Nisi si putamus cogitasse te hoc sofum,
Quod insolecessum pluris ipsa haud fieres,
Hoc unum habere mihi videris consili.
Quis mente puguet prædictus cum canicula?

B XLII. *ÆRUMNAS SUAS LUGET, CHRISTUMQUE OBSECRET
UT SIBI VITA FINEM AFFERAT.*

(Billio interprete.)

Ponte mihi longe charissime, patria tellus,
Vosque etiam externe sedes, virilisque juvenus,
Atque senecta gravis libitinæ proxima tristis :
O doctrina nimis vano quæsita labore,
O etiam doctrina sacri mihi munere parta
Pneumatica, ο urbes atque horrida rupibus antra,
Aeris a nostro pellicula corpore tela,
Ωμα quæ subi cupiens mo adjungere Christo,
Qui fit ut unus ego salebroso trauiate curram,
Ac mea perpetua quatiatur vita procellis ?
Nec semel in terris vestigia figere lata
Concessum est misero: verum profuncta labore
Membra, nova rursum cruciantur mole laborum.

10 Ο σοφή, οὐ διδάξον ὅπερ τόσον δημός ζητούσε. Α Ταῦθα φέρω, πολλῆσιν ἐλαυνόμενος κακότης,
Πῶς μόγος εἰσέβεσσι, καὶ οὐ μόγος διλημμάνοισι;
Ἔτι τις ἀμπλακής ποιήῃ τάδε, ἢ ρα βίοιο
Ἀνθράκες, ὡς χρυσοῦς καθαιρομένου γονάσισιν;
Ἔτι τις μ' ὁ λυσιώδης καὶ βάστανος, οἴλα τιν' Ἰάδ,
15 Ἐς δῆμον καλέει; Σὺ δ' ἀλεῖφατι αὖν με παλαιστὴν
Τρίψας, εὗ το πάροις μέγαν γυμνοῖς πρὸς ἄγναν,
Ὦς καὶ ἀεθλεύσαντι γέρας καὶ κύδος δύπλασις;
Ταῦτα μὲν αὐτός, δινέξ, οἰδας, Αὔρα. Καὶ γάρ ἀπαντά
Κόσμον διεις, μεγάλοισι λόγοις κρυπτοῖσιν ἔλεσσον,
20 Ὅτι διλήγη τις πάμπαν ἐς ἡμίας ἔρχεται αὐτῇ,
Πηγὴν Εὐ^τ εἰλυμένους, καὶ δημάτα νυθρὰ φέροντας.
Ἄνταρ ἐγὼ κέκμηκα βίῳ, τυτθὸν δ' ἐπὶ ταῖς

ΜΓ'. Πρὸς διανοῦν κατὰ πεῦσιν καὶ πλάκρισιν.
Ποῦ δὲ λόγοι πτερόστοις; ἐς ἡρά. Ποῦ νεότητος
"Ανθος ζητεῖς; διδιώλε. Τὸ δὲ κλέος; φρεστ' διστον.

10 O sapientia, tu doce unde tantum mihi onus.
Quomodo labor pīis evenit et nullus labor percutiūtibus?
Utrum haec poma quedam peccati, au vitæ
Experimenta, velut aurī foruace purgati?
An me rabidus et invidus, velut Jobum quendam,
15 Ad pugnam vocat? Tu vero tuum me pugilem oleo
Perfusum rite prius ad magnum illud bellum deuudas ac præparas,
Ut dīcānti p̄mūlū et gloriā mīhi impertias?
Hece quidem, rex Verbum, ipse nosti. Omnem enim
Mundum gubernas, magnis eum et arcānis volvēs rationib⁹,
20 Quarum ad nos tenuis quidam omnino pervenit fulgor,
Lutum adhuc trahentes, et tardos oculos ferentes.
Equidem vivendo lassatus sum, et exiguum in terra
Halitum gerō, multis agitatus malis,
Ab inimicis, atque etiam, quod longe molestissimum est, ab amicis.
25 Idecirco ingemisco, tuisque genibus accedo.
Da vitæ solutionem mortuo tuo. Da ex labore
Respirationem, et me in tranquiliorem vitam dedue,
Cujus causa doleo, et innumeræ sollicitudines pertuli.
Angelis me choris adjunge viatorem, ducens
30 Atrium celeste potenter, ubi gloria coruscantis
In tribus luminibus unius magni Dei.

XLIII. Ad seipsum per interrogationem et responsionem *.
Ubi alati sermones? in aere. Ubi juventutis
Flos meæ? periit. Ubi gloria? ex oculis evanuit.

* Scriptum an. 583. — Alias Bill. 9, p. 77.

43 Χρονοῦ. Duo Regg. et Coisl. χρονοῦ.
44 Οἴλα τιν' Ἰάδ. Ita fere supra carm. xix, vers.
51, etc.
21 Ηπιλόρ Ετ'. Reg. 990 et Chig. πηλόν τι.
22 Αἰτράρ διώ. Αἰτ ego jam vita deficior.
23 Πίπτω δ' ὑπό. Reg. 990 et Chig. πίπτων ἐπι.

28 Ἡς χρον. Cujus causa doleo. Duo Regg., Vat.
et Coisl. Ἡς έπιχ. Mox drēt. Ηρ. Ita Reg. 990 et
Coisl. Male edit. nonnulli ἀνέπλην.

XLIII. Tit. Reg. 992 hunc præfert titulum: Τοῦ
αὐτοῦ διλο εἰς ἑαυτὸν, aliud ejusdem carmen de
seipso.

METRICA VERSIO.

O Patris aeterni Sapientia, dic age, quæso.
Dic age, taurorum quæ sit mihi causa dolorum.
Cur labor egregios homines exercet et angit?
Impia cur nullo vexatur turba labore?
Supplicisne scelus meritis tua vindicta ira?
An potius purgas animos fornace dolorum,
Eximere ut sordes fulvo solet ignis ab auro?
Anne etiam valido me vis inimica furore,
Ut Jobum prius, aggreditur, pugnaque laceravit?
Tuque tuum pugilem molli perfundis olive,
Nudatumque paras ad magnum et nobile bellum,
Ut postquam illustri tulero certamine palmae,
Me collaudatum dones mercede perenni?

Hece tibi, Christe, quidem sunt cognita. Nam-

[que gubernas

Arcanis totum sapiens rationibus orbem:

Quarum perteneant radios lucemque tuemur,
Dum luteum gerimus corpus, dum lumina tarda.
Aest mihi iam miseris languor gravis occupat artus,
Jaunque animana levis aura tenuet, jam pallida morten-

B Intentat mibi mors, confecto mole malorum,
Quies me inimica phalaux urget, quis me agmen
[amicum,
Qui dolor est omni major graviorque dolore.
Hinc lacryma, et medio suspiria pectora manant,
Atque tuis pedibus supplex adiuvor, et oro.
Da vitæ flēmē jam magna ex parte percepto,
Da requiem fesso: levius me transfer ad ævum,
Quod mihi causa fuit, cur tanta incommoda fortis
Pertulerim, firmoque ingentes corde dolores:
Cotibus angelicis supera fac jungar in arce,
Jungar in arce precer felix, ubi gloria magna
Numinis illius triplici splendore coruscat.

XLIII. AD SEIPSUM PER INTERROGATIONEM ET RESPON-

SIONEM.

(Billio interprete.)

Sermones ubi sunt? ubi lingue verba disertæ?
In ventos ahiere leves. Ubi iacta juventus?
Fluxit. Ubi mortalior bonos et gloria vitæ?

Ποῦ οὐδένας εὐπαγέων μελέων ; κατὰ νοῦσος ξεμύε. Αἱ Ἡ μά τις εὔσεβίας, Χριστοῦ φιλος, ἡ φα κάκιστος ;
 Ποῦ κτήσις καὶ πλοῦτος ; Ήγει Θεός. Ἀλλ᾽ δὲ διάτροψ
 5 Ἀρταλέας παλάμησι πόρε φθόνος. Οἱ δὲ τοιχές,
 Ἦδη καστηγήνταις ιερῇ διάσεις ; έτες τάρφοι ἥλθον.
 Μούνι μοι πάτητο περιλεπτοῦ ἀλλ᾽ ἔρα καὶ τῆς,
 Ὄρσας οἴδημα κελανόν, δέ βακανὸς ήλας δαίμονα.
 Καὶ νῦν ζένος, Ἑρμηνος ἐπ᾽ ἀλλοτρής ἀλλήλημα,
 10 Ἐλκων ζώην τε λυπήν, καὶ γῆρας ἀφαυρόν,
 Ἀθρον, ἀπτολίθρος, διάποι, τεκέσσι μεμηλῶς,
 Ζώνων ἥμαρ ἐπ᾽ ἥμαρ δειπλάνεσσι πόδεσσι.
 Ποι βίγα τόδε σώμα ; τι μοι τέλος ἀντιστήσεις ;
 Τις γῆ, τις δὲ τάρφος με φιλέντος ἀμφικαλύψει ;
 15 Τις δὲ δασσος μινύθουσιν ἔμοις ἐπὶ δάκτυλα θήσει ;

Ubi robur membrorum bene compactorum ? morbus incurvavit.
 Ubi possessiones et divitiae ? Deus habet. Alia autem improborum

5 Rapacibus manibus tradidit invidia. Ubi parentes,

Fratrumque par sacrum ? in sepulcrum devenerunt.

914-915 Sola mihi patria restabat : at etiam ab illa me

Invidius demon, graves procellas excitans, expulit.

Et nunc peregrinus, solitarius in extero solo aberro,

10 Vitam trahens obscuram, et senectutem infirmam,

Sine throno, sine civitate, sine filii, quorum cura nihilominus me angit,

In diem vivens, pedibus semper errabundis.

Quo projiciam hoc corpus ? quis mihi finis occurret ?

Quæ terra, quis me tumulus hospitalis operiet ?

15 Quis oculis meis morientibus digitos imponet ?

Utrum piorum aliquis, Christi amicus, an quidam pessimus ?

Atque hac quidem venti auferant. Est enim parvi animi hac cura,

Utrum neum corpus sepulcro aliquis mandaturus sit, pondus exanimis,

An etiam inseptulum feris præda futurum sit,

20 Feris, aut canibus præda, aut volucribus.

Quod si volueris, combustum manibus in aerem sparge,

Aut in altos scopulos non humatum impinge,

Aut in fluminibus pntrescat, aut in pluviarum fluentis ;

Non enim ego solus ignotus ero, ac non collectus.

25 Atque utinam id fieri posset ! id enim multis satius foret. Sed omnes simul

Extrema dies, nutu divino, ab orbis terminis adducet,

Etiamsi quis alicubi cinis sit, aut membra morbo consumpta.

In hoc uno ingemisco, ac Dei tribunal formido,

6 Ἐλάθος. Vat. ἡλθε.

7 Τῆς. Ita tres Regg., Chig., Vat. et Coisl. Edit. τῆς.

11 Ἀτακ. Sine filiis. Cives Constantinopolitanos intelligit, quorum postquam urbe discessit, semper curam gessit : vel ἀτακ sine famulo, possis

interpretari. Mox τεκέσσι μεμηλώς, filiorum cum
 rem habens.

16 Χριστοῦ. Reg. 990 et Vat. Χριστῷ.

20 Ἐλάθος. Vat. ἀναθέατο, impudentibus.

21 Εὐθέλεις. Duo Regg. et Coisl. ἀθέλους.

METRICA VERSIO.

Abscessit, celerique fuga me perfida liquit.
 Corporez vires ubi sunt ? Vis aspera morbi
 Fregit eas. Ubis opes ? Partim Deus obtinet illas,
 Partim etiam manibus livor scleratus iniquis
 Tradidit. At gemini fratres, sacrisque parentes ?
 Mors rapuit, raptose leves demisit ad umbras.
 Restabat natale solum, sed et hoc quoque sevis
 Fluctibus oppressum stygius me depulit hostis.
 Nunquaque procul patrie disjunctus sedibus erro,
 Infelix agitans ævum, infirmamque senectam.
 Non subiungam tibi unus est, non urbis iugundaque proles,
 Quin potius natis miseri sum causa doloris,
 Inque diem vivo profugus, nec mi datur usquam
 Tuta quies, certaque pedem desigere terra.
 Quo jaciam corpus ? Quis me manet exitus ævi ?
 Quæ tellus, quinam tumulus teget hospitium ossa ?
 Quis porro digitis morientia lumina claudet ?
 An quisquam pius, et Christi successus amore ?
 An vita horrendus maculös, vitiisque perustus ?
 Ita quidem levia aura ferat. Nam mente pusilla,
 Atque parum forti quis me non dicere esse,

B Si gravis ista meis hæreret cura medullis,
 Marmoreone aliquis condat mea membra sepulcro,
 An contra tumuli privatum corpus honore
 Præda feris, sevisque avibus, canibnsque futu-
 rum est ?
 Quod si etiam libeat, rapidis absumto flammis,
 Et lectos cineres in colum sparge, vel altos
 Ferreus in scopulos, præruptaque saxa cadaver
 Abiote : vel fluvios etiam putrescat ei imbre.
 Non ego divinos oculos ex omnibus unus
 Effigiam, nec, cum mortalis turba coitit
 Judicis æterni vocem auditura tremendam,
 Solus ego e tanto coelu numeroquo relinquar.
 Atque utinam linquar. Nam tum plerisque latere
 Ulius fuerit, quam tante accedere luci.
 Verum omnes extrema dies a finibus orbis
 Colliget, atque Dei jussu conjungent in unum,
 Sit licet in cineres quisquam dilapsos et auras,
 Membraque perdidit violenti injuria morbi.
 At subeunt genitus, subeunt luctusque, vorquo
 Dum memori verso divinum mente tribunal,

Καὶ ποταμοῖς πυρθένταις, ἀφεγγά τ' αὐτὰ βίβριθα.
30 Χριστὲ ἐναξ, σὺ δέ μοι πάτηρ, σθένος, δῆσος,
[δάπανα.]
· Σοὶ δέ δέρ' ἀναψύξαιμι, βίον καὶ κήδε' ἀμεικέα.

ΜΑ'. Εἰς τοὺς διαβόλοτας τοὺς μοράχοδες,
καὶ εἰς ἐπιλάστως μοράζοτας.

Πρώτη τις μὲ τριψφην διετείνετο τῶν ἀνοήτων
Καὶ διαθρυπούμενών, πλούσιος, ὑπέτενον·
· Άλλα τε πολλὰ λίγων, καὶ πλουτεῖν κῆπον ἔχοντα,
Καὶ ἀπραγμούντα, καὶ μετρῶν λιθάδα.
5 Δάκρυα δέ αὖ στρέψε, εἴπον, τάλαν, ἡδὲ χαλινά

Et fluvios igneos, et luce carentia horribilia barathra.
30 Rex Christe, tu mihi patria, robur, divitiae, omnia,
In te requiescam, vita et arumus solitus.

XLIV. In monachorum obtrectatores, et ad falsi nominis monachos^{*}.

Nuper quidam me in deliciis vivere contendebat, stultus,
Delicias ipsi perditus, dives, insolens :
Multaque alia dicens, me scilicet divitem esse, ut qui habeant hortum,
Et otium, et parvulum fontem.
5 Cui ego dixi : Lacrymas laces, miser, et frena
Ventriss, et genuum vulnera, et vigilias,
916-917 Quibus monachi deterunt corpora, qui vere sunt monachi :
Præposteros enim projiciemus ad corvos.
Quantas autem arummas putas subire animam pugnantem
10 Cum corpore, et e regione mundi castra habentem ?
Quid monachi dicant, audite, mundi amatores,
Qui magnum, sed brevi periturum, tollitis supercilium :
Prædicti posseditis, opibus affluitis ; nuptiæ, liberi, omnia' oblectamenta
Vestri sunt, sive quod terra, sive quod mare alit.
15 Nos vero, si fontem, vel hortulum, vel exiguum auram,
Vel umbrorum nemusculum, possessiones levissimas,
Habemus, statim delicias hoc esse dicitis. An ne quidem respirare
Oportet Christianos ? hoc uno vobis injuriam fieri existimat ?

* Scriptum an. 583. — Alias Bill. 60, p. 138.

31 Ἀραγγέαμι. Int. ἀναπάσαιμι. In te respi-
rem, vitam hanc, et ruminasque vita meliore com-
mutans.

XLIV. ARGUMENTUM. Conditum est carmen istud
adversus viros profanos maxime, qui, cum ipsi de-
liciis affluerent, omnibusque indulgerent voluptati-
bus, austernar carpebant monachorum vitam et ipsos
calumnis inurebant, quarum calumniarum species
erat, hos monachos pletnis tantum simulators, et
introrsus turpes esse. Ipaſi etiam res vel levissimas,
et penitus innoxias crimini vertebant, ut si hortum
coherent, si fonte, si arboribus recrearentur. Nos de-
fendit Gregorius hoc carmine; monachos vero hypo-
critas graviter insectat. Quare legitimus convenien-
tissimumque nobis visus est titulus, quem plurimi

codices melioris note, Regii nempe et Coisi., pre-
ferunt.

Tit. Εἰς τοὺς διαβόλοτας τοὺς μοράχοδες,
καὶ εἰς τὸν πόρον καὶ σκωπικὸν πλούσιον.
In contumeliosum et contumacem divitem. Edit. εἰς
ἐπιλάστως μονάζοντας.

2 Τύπτερον. Schol. θύμαχην.
3 Πλούσιεν. Val. τροφῶν.

5 Εἰτορ. Schol. πρὸς δὲ τύπον.
7 Οἱ γέ διληθῶ. Schol. 991, οἰκτινες διληθῶς εἰς
μοναχοῦ.

8 Ἀπαδεύνοντς. Schol. ἀπέρρους. Projiciemus
ad corvos, id est, salere iubemus.

18 Ἀδικεῖσθε. Schol. 991, ἀδίκων λογίζεσθαι.
Alt. Schol. 992, τοῦτο εἰς ἀδίκων λογίζεσθε.

METRICA VERSO.

Flammisque undantes fluvios, et tartara nigra.
At tu, Christe, meæ moderator maxime vita,
Es patria, et vires, et open mihi, denique cuncta,
In te utinam emoriar, vitamque atque aspera mu-
[tans.]

B Ast ego : Tunc siles lacrymas, jejunia, noctes
Insomnes, genuum vulnera tunc taces.
Quis veri monachi perimunt sua corpora morte ?
Nam jubeo falsos ipse valere greges.
Jam quid habere putas, quæso, pia corda laboris,

**XLIV. IN MONACHORUM OBTRECTATORES, ET AD FALSI
NOMINIS MONACHOS.**

(Billio interprete.)

Delicias studio quidam mihi dixerat esse
Mentis inops rectæ, divitissimæ tunensis :
Multa alia, aliæ istud referens, ditem esse vo-
[candum,
Cuius fonte atque hortis otia quisquis habet.

Cum carne et mundo dum fera bella gerunt?
Quid monachi dicant, mundani, audite, tunetique
Quis sed ad exiguis mens nimis altia dies :
Divitiae vestra, thalami, nati, omnia leta,
Quidquid habet tellus, quidquid et sequor habet.
At fontes nobis si sint, bortique, -vel aure
Exiguæ, aut umbras arbor opaca ferat,
Delicias istud libet appellare. Quid? Utrum
Auras haud fas est ducere Christianos?

Εἰς νόμος, εἰς δὲ Θεός, κλήσις μία· πάντας δροίως
 20 Σωθῆναι Χριστὸς σάρκ' ἀποδυσαμένους
 Βούλεται. Ἀλλ' ἡμᾶς συνελαίνεται εἰς τὸ τέλειον,
 'Ος χρόνος ἀνθρώποις οὐδέν ὑποχρέμανε.
 Εἰ δὲ Θεῷ, τοῦτ' αὐτὸς ἐπιστατεῖ, οὐχὶ σὺ χρίνειν
 "Ἄξιος ὅντας κακὸν, κείρονα τραύματ' ἔχων.
 25 Ής στυγνής, ὡνεισθε, καὶ ὥχρος, κάνυστόδητος,
 Λύγυντος τε κόμην, φθεγγύμενος τε μάτις!
 Καὶ ζώνης διαρεῖ τὸ κιττόνιον, ἢ τε μέλαινα
 Διπλὸς εὐτάκεως ἔλετεῖ ἢ διπράγμαλος.
 Τοῦτ' εἰ μὴ διὰ πίστον, δὲ πᾶς βίος ἡστὸν Ελεγχος:
 30 Εἰ δὲ ζωγραφίαν, βίλος ἐπινεσάτω.

Α Μηχεῖτι μῆτ' ἀρότρου μελέτω τινί, μηδὲ δικέλλης.
 Μηδὲ φόρους διδότω, μη τονέας τριψέτω.
 "Ἐστο σοι πάγων τε βαθὺς, καὶ σάκκινος ἵσθος,
 Κλώψ' ἀπιθρύπτων, δόγματα καινὰ τίθει.
 35 Ἄν το δολοκίῃς, καὶ πάντας δροὶς καταλέγεις.
 "Ἄγγελος· οὐδὲ τρίχες λογὴν ἔχους διέτην.
 Εἰ τις νῦν ἀκάθαρτον ἔχει βίον, η πλεονέκτην,
 "Η χείρας φονίους, η λεγέναια μέγαν,
 Μηδὲ μελῶν τῆξις, μη δάκρυσις, μήτε πόνουσιν
 40 Αύτὸν ἀποσύμμηχος, μῦθος ἀπαντά τάδε·
 "Ἄλλα βίβλους στρεφέτω, καὶ ψήματα πάντ' ἀναλέξας,
 Αλεποπαρχεῖται· τοῦτο λύτις κακής.

Una lex, unus Deus, vocatio eadem; omnes pariter
 20 Salvos fieri Christus carne extos
 Vult. At nos compellitis ad perfectissima,
 Tanquam nulla re nos usuros hominibus promiserimus.
 Si autem Deo (polliciti sumes), hoc ipse novit; nec tu judicare
 Dignus es eum qui malus est, cum graviora vulnera habeas.
 25 Quid autem? quam moestus es, o juvenis, et pallidus, calceisque carens!
 Quam squalens coma, vixque loquens!
 Per zonam effluit tunica, et altra
 Vestis composite pendet ad talos.
 Hec si quidem ob Idei ardorem fiant, tota vita index est;
 30 Si autem per fucum, alias laudet.
 Nec jam aratrum curet quisquam, neque ligonem,
 Neque tributa pendat, nec parentes alat.
 Si tibi modo densa barba, et cilicina vestis;
 Collum obterens, nova dogmata seras,
 35 Si barbarum spires, et omnes similes lapidibus insecteris,
 Angelus eris; non enim crines vini babent exiguum.
 Si quis nunc impuram ducit vītam, aut habendi cupidam;
 Si sanguinolentas habet manus, aut legionem magnam daemonum;
 Si nec corporis extenuatione, nec lacrymis, nec laboribus
 40 Seipsum absterget; fabula enim omnia huc sunt:
 Sed aliorum libros scrutetur, singula revolvat verba,
 Hæreseos sit architectus: hoc ipso ejus improbitas abstergitur.

19 Κλῆσις μία. Int. Coisl. ἡ αὕτη.

20 Σάρξ. Vat. πάντ'. Οmnibus exstros.

21 Τέλειον. Schol. τὸ τελεότατο.

22 Ὡς χρόνος, εἰς Reg. 991, sup. lin. δρειτὴν
 οὐδεμίαν ἀπαγγειλαμένους. Idque seniorius, ut debi-
 tum, a nobis exigit, qui nihil hominibus promisi-
 tus. Sic Int. Coisl., καὶ οὓς χρόνος ταῦτην ἀπαρ-
 τυτον τελεότηταν εἰσπράττεται, καὶ τὸ μηδὲν ἀνδρώ-
 πος ἀποφύσσεται.

23 Ὡς στυγνός. Schol. Coisl. τὸ δὲ ὡς στυγνός.

24 Διαρει. Reg. 991, διαρρεῖ. Schol. διαχείται.

33 Σδίκωνος. Schol. τρύγονος.

55 Σολοκύης. Schol. βαρβαρίζειν.

37 Πλεονέκτην. Schol. πλεονεκτικὸν.

58 Λεπτονα. Schol. πιευμάτων, id est, pratorum
 daemonom legiom.

39 Τήξει. Schol. νεκρώσει σώματος. Ibid., κένοι-

σιν. Sic mss. Edit. πληντιν.

40 Ἀποκατίσχοι. Schol. ἐκκαθάροι.

41 Βίβλους. Sic plures codices. Edit. βίας aut
 βίους. Schol. ἀλλοτρίους τοιούτου γραμμούτων. Idem
 schol. ad verba hæc, ψήματα πάντα addit τῆς Γρα-
 φῆς. Si legas βίους, sic redes: Si vitas aliorum
 scrieritis. Billius legerat primus βίβλους pro βίους,
 cum interpretaretur carmen istud prosa oratione.
 Loguitur enim Gregorius, inquit vir ductus, de eo
 qui hinc inde sententias quadam excerpit, quibus
 heresim iniiciat. Sed mutata, ut videtur, sententia,
 legit βίους, vertendo stricta oratione, sed vitas ver-
 sans. Combessius legendum contendit βίβλους, quam
 vocem, inquit, nec metrum respuit et sensu petit;
 quid enim ad heresim atores vitas rimari? Bene
 libros evolvere, vocesque in eis captere, et suo sensu
 depravare quæ sit gloria noritatis.

METRICA VERSIO.

Ledimini hic solum? Lex omnibus una, Deusque : B Tellurem jam nemo colat, tracieisque ligonem :
 Omnes ex aequo Christus ad astra vocat.
 At nos ad summum virtutis cogitis, ut si
 Debeat humana nostra caterva nihil.
 Sin Christo, hoc novit: nec, cum sis nequior ipse,
 Negitiae censor dignus es esse mea.
 Quam modestus pallensque hic est! non calceus ipsi,
 Non coma culta nitet, vixque dat ore sonos.
 Ac zona ut tunicam stringit, palliataque vestis
 Composite extremos fertur ad usque pedes!
 Hæc an vera fides pariat, vita indicat omnis :
 Sin fete fiant, qui volet, illa probet.

Neino vegetig pendas, atque patres.
 Barba tibi sit longa, tibi pro tegmine sacrus :
 Cervicemque terens dogmata conde nova.
 Quod si barbarum spires, omnesque lacescas,
 Angelus es : tantum barba pilusque potest.
 Aut homicida, malì daemoni atque domus :
 Non se per lacrymas, non per jejunia purget.
 Non per sudores : ridiculum istud enim.
 Sed vitas versans, atque omnia verba revolvens,
 Dogmata falsa serat; sic cadat improbitas.

Κόπτειν σάρκα παχελαν ἐν εἴσοι πᾶσιν, δριτον
Εὔχαις, νηστείαις, φροντίαις, ἀγυρνίαις.
45 Τὸν μὲν γάρ καθαρὸν, καθαρώτερον εὐκός ὑπάρξει·
Τὸν δὲ κακὸν, τὸν τῆς κακῆς τι μέρος.
Εἰ δὲ τὶς ἔστι ἐπίκλαστος, ἐμοὶ καὶ τούτον ἀρέσει
Κόπτειν, ὅπει δίκαιας τῆς ἀπάτης δεδόναι
Τὰς παχεῖς σάρκας, καὶ γαστέρα δγκον ἔχουσαν
50 Ἡ λεπτὴ χωρὶν εἰσοδος οὐ δύναται.

~ ME. Θρήνος περὶ τῶν τῆς αὐτοῦ γυνῆς παθῶν.
Δύσμορος οὐ πάθον; τίς μα γόδος δέος ἔσται;
Τίς πηγὴ δακρύων ἀρκος; οὐ μέλη;
Οὐτε μόσον παθῶν τις ἐδὼν ἐκλαύσατο τόσον,

A Ή κενῶν τοκέων, ἡς φιλης ἀλόχου,
50 Οὐ πάτερ γλυκερή μαλερῷ πυρι τεφρωθεῖσαν,
Οὐ νοσφι συγερῇ ἄφεα τειρόμενα,
Οσσον ἐγὼ φυχῆ διαφύρομαι αἰνὰ παθῶνταν,
(Φεῦ τάλας) διλυμένης εἰκόνος οὐρανῆς.
Ναὶ γάρ δὴ μεγάλοι θεοῦ καὶ πλάσμα, καὶ εἰκόνη,
10 Αὐθρωπος, θεόθεν εἰς θεὸν ἀρχήμενος·
Οὐτις δινα νεύσας, καὶ πνεύματι σάρκα πεδήσας,
Χριστὸς ἔχει λαῆς θανον ἡγεμόνα·
Κτήσις ἔτι, γλώσσαν τε καὶ οὐσία, καὶ νόον αὐτὸν,
Καὶ σθένος, ἔρχομνψ πάντα διδοὺς βιότῳ,
15 Ἀρπάζων κόσμου πολυχανέδος, δοσα κατείχει
Ἄρπαξ ἀλλοτρίων, ἀντίθεος Βελιας,

918-919 Afflictare carnem obesam in quovis statu, utilissimum est, Precibus, jejuniis, curis, vigiliis.

45 Sic enim, qui purus est, purior fiet :
Qui vero malus, de improbitate deteret aliquam partem.
Si quis autem est virtutis simulator, mihi hunc placet
Castigari, ut penas det simulationis.
Crassas carnes, et ventrem prominentem
50 Angusta illa porta capere non potest.

XLV. De anima sua calamitatibus Carmen lugubre *.

Heu miser qualia passus sum! quis mihi dignus erit gemitus?
Quis lacrymarum fons suffici? Ecuqid melos?
Nec filiorum suorum suorem quisquam tantum deslevit,
Nec venerabilium parentum, nec charas conjugis,
5 Nec dulcem patriam impetuoso igne in cinerem redactam,
Nec tristi mortis membra consuorta,
Quantum ego animam lamentor qua gravissima passa est,
(Heu miser!) perdita imagine cœlesti.
Nam profecto magni Dei figuramentum, et imago,
10 Homo, a Deo ad Deum perveniens :
Quicunque sursum aspicens, et spiritu carnem frenans
Christum habet propitium vitæ ducem,
Qui possessionem suam, et linguam, et aures, et ipsam mentem,
Et robur, vitæ omnia ventura consecrat,
15 Eripitque mundo insatiabili quidquid detinetad
Raptor alienorum, Deo adversarius Belial,

* Scriptum an. 583. — Alias Bill. 5, pag. 68.

45 Εἳς εἰδεῖται πᾶσεν. In quovis statu, scilicet, bonus sis, an malus. Sun. lin. Coisi. tū εἰδεῖται τῆς δρεπῆς.

47 Ἀρέσκει. Schol. ἀρεστόν. Hunc velim e monachorum numero excludi. Billius illud intelligit de variis aspiratibus generibus quibus hypocritae afflari et ita hypocrisis sua penas dare, lubens nemo non videat.

XLV. ARGUMENTUM. Cum abdicata sede Constantinopolitana in Arianum pagum se recepisset Gregorius, illuc ad condensos versus animum adfecit, magna pars carnium ab ipso conditorum illius solitudinis sunt fructus. Sic carmen De virginitate.

Præcepta ad virgines, De anima sua calamitatibus, et quæ sequuntur. Billius primo soluta oratione istud veritatem, eo quod Gallicia tumultib[us] carmina, quæ nondum stricta oratione verterat, versibus reddere producebatur. Verum postea otio potius, eadem incidi redditus Latinus versibus edidit.

9 Ναὶ γάρ. Vat. καὶ γάρ.

10 Εἰς Θεόν. Ita Reg. 990. Edit. Λευκόν.

12 Ξεν. Reg. 990 Εὐων.

15 Πολυχανέδος. Mondo insatiabili. Scilicet hunc Gregorius ita nuncupat, ratione peccatorum quos in sibi complectitur, aut multiplicium rerum ac diversarum quas continet.

METRICA VERSIO

Tundere per curas, et per jejunia carnem
Utile, perque cruces, excubiisque sacras.
Purior hiuc etenim efficitur qui criminè purus :
Hacque adiunxit vitii nonnulli arte malus.
At si quis fecit sit pectori, mihi placet illum
Tundi. Pœno etenim debita fraudis erit.
Præpingue nimimis carnes ventremque tumentem
Haud cap̄t ætherēs janua parva domus.

XLV. DE ANIME SUE CALAMITATIBUS CARMEN LUGUBRE.

(Billis interprete.)

Heu miser, heu quam dira fero! quæ carmina no-

B Flevit, vel sobolis tristia fata suæ :
Aut patrias sedes flammis hostilibus ustas,
Aut etiam morbo perdita membra gravi :
Quantum animæ depiroro mea miserable fatum :
Effigies perit nam mihi sancta Dei.

Namque homo figuramentum vere est et imago Te-

stris

A summo ad summum Numine Numen iens,
Qui sursum spectans, ac carnem mente retundens,

Pro duce vita præsidioque Deum :
Ventura vitæ linguam qui donat, et aures,
Et mentem, ac vires, divitiasque suas :
Eripiens mundo, Belial quæcumque tenebat,
Quæ juris non sunt qui rapit usque sui :

PATROL. Ga. XXXVII.

Ἐς δὲ ταμεῖα φέρουν πολὺ πέρτερα τῶν ἐπὶ γαῖς, Α
Τῶν διαιλεπτομένων, ἡ καταλυμένων,
Ἀλόνδησαι δικάτα θεὸν, καὶ πνεῦμα γενέσθαι,
20 Σάρξ ἀποδυσάμενος καὶ πάχος ἀντεπυκον,
Ἄγγελικοῦ τε κοροῦ λαγέντων στάσιν αἰγάλευτος
Μεζίον τοῦν μεγάλων δελῶν ἔχον καρύτων.
Μηρέοί δρόν στήνης ἐλαυρῶν τύπον, ὃν τοπάριοιν,
Μῆδη νόμου γραπτὴν εἰκόνα λυομένην,
ΙΙΙ/25 Άστην δὲ τρεκούν καθαρούν νοῦς ἡμματι λεύσσων,
Μέλπων τὸν ἐπιμέλην ἔχον καρύτων.
Τοῦτο τέλος βροτεῖς ζωῆς πέλει. Ἐς τοῦ ἀνέλκει
Τὸν Χριστὸν παθῶν υἱούς ἀπυθνοῖσον,
Ὦς δούλου μορφὴν ἀνεδέξατο, καὶ θανάτοιο
50 Γεύσατο, καὶ ζωῆς δεύτερον ἤτισσεν,
Ὦν θεός, διν ζωῆς ταμίης, αἰώνος ὑπέρθεν,

Atque in horrea fert longe præstantiora terrestrihus,
Quæ furto auferuntur, aut vi subvertuntur,
Ut ipsius regem videat Deum, et spiritus fiat,
20 Carne et reluctant exutus exuto mole,
Atque in rutilante angelorum choro sedem sortiatur.
Majora magnis laboribus ferens præmia;
Nec iam tabernacula levem, ut olim, speciem aspiciens,
Ant scriptum legis caducat in imaginem,
25 Sed ipsam veritatem puræ mentis oculo intuens,
Psallensque ore festivos sonos.
920-921 Hic finis vita humana est. Huc homines evenhit
Passionum Christi ignominia,
Qui servi formam accepit, et mortem
30 Gustavit, et vitam iterum consecutus est,
Cum esset Deus, vita largitor, sæculo antiquior,
Tota semper immortalis Patris imago,
... me servitute liberaret ac mortis vinculis,
Meliorem ad vitam rursus pervenientem.
35 Verum ego non servavi veneranda Dæi mysteria,
Animam habens initiatam celesti ascensi;
Sed deorsum me incurvavt carnis crassities, nec potui
Ex luto emergens oculum in lucem tollere.
Sustuli tamen : sed media stetit nebula oculos operiens,
40 Caro insurgens cum spiritu terrestri.
Multæ quidem in corde sollicitudines hinc et illinc
Voluntur, incassum errante animo,
Quæ Christum procul abigunt, Deum Verbum ; non enim amat
Miseri sponsus animæ alienæ :
45 Ac lingue quidem multa incident mortis venena.
Est enim dominus linguis dimidium malitia;

19 Αὐτὸν διερήσαν. Subaudi. Εὐτ., Ibid. Θεόν,
κατ. Sic in Coisl. legitur, in quo θεὸν jungitur
cum δικάτᾳ. Edit. Θεὸν γάρ.

20 Πάχος διετυνον. Reluctante mole, scilicet,
eo quod spiritus aduersetur.

50 Kal ζωῆς. Et ad vitam iterum rediit.

Εἰκὼν διανάτου πάντοτε Πατέρος οὗτος,
Οφρὰ με δουλοσύνης τε λόσῃ, θανάτου δὲ δεσμῶν,
Κρέσσονα πρὸς ζωὴν Εμπαῖον ἐρχόμενον.
35 Ἀλλ ἐγὼ οὐκ ἐψύλαξα θεοῦ μαστήρια κεδνά,
Μύστῃ έχον ψυχὴν οὐρανίης ἀνδροῦ,
Ἄλλα κάτω βρέθη με χοῦς πάχος, οὐδὲ ἐδυνάσθην
Τίπος ἔξαναῦς, ἐς φάσις δημιούργοις.
Ναὶ βάλον· διλλά μέσον νέφος Ιστατο δισε καλύπτον
40 Σάρξ ἐπανισταμένη πνεύματι σὺν χθονίῳ.
Πολλὰ μὲν ἐν κραβῇ μελεδηματα ἐνθα καὶ ἐνθα
Στροφαῖς, κενά πλαζομένοι νόοι,
Χριστὸν ἐκάς βάλλοντα, θεὸν Λόγον (οὐ δέχεται γάρ
Μίγνυσθαις ψυχὴν νυμφεῖς ἀλλοτρίῃ);
45 Πολλὰ δὲν γλώσσῃ κίσται κακά φάρμακ' ἀλιθρού.
Γλώσσα γάρ ἀνθρώποις ήμισυ τῆς κακῆς,

35 Μυρτίρια κεῖρδ. Intelligit Gregorius mysteria, vel potius gratiam ex mysteriis passionis ac redemptoris Christi fluentem.

39 Ιοτατο. Reg. 999. Chig. et Coisl. Iotata.

45 Κατ. Coisl. Vat. λυγρά.

METRICA VERSIO.

Horreaque ad, nostris, quæ sunt obnoxia furi,
Aut eversa cadunt, hac meliora ferens :
Scilicet ut spectet Regem, carnisque remota
Crassitie fiat spiritus atque Deus :
Præmiasque exhausto referens majora labore,
Perveniat sedes latuſ ad angelicas :
Vic tenues umbras arca jam spectet, ut ante,
Conscriptam ñuxæ legis et effigiem :
Sed liquido mentis verum ipsum lumine cernat,
Festivisque hilari promat ab ore sonos.
Humanae haec vita meta est. Huc horrida Christi
Supplicia, huc homines maxima probra vehunt :
Qui servi formam sumpsit, mortisque periculum
Fecit, et ad vitæ lumina mox rediit,
Cum Deus, et vita certissimus arbiter esset,

B. Eternique eadem prorsus imago Patris,
Ut me servitio, me vinculis solveret orci,
Redderet et vita, quæ sine fine manet.
At mihi non cura mysteria dira fuerunt,
Cum superum ascensum mens mea docta foret :
Sed caro ne depresso humili, nec lumina quivit
Conjiceret in lucem mens onerata luto,
Aut cum terreno consurgens flamme visum
Astulit, opposita nube repente, caro.
Mille quidem in medio volvuntur pectora curæ,
Dum vaga mens varijs gaudet obire vias,
Quæ Christum procul ejiciunt. Namque ipse recusat
Jungi anime, quæ se dat quoque mocha alii :
Ac tursum in lingua sita sunt permulta venena :
Dimidium vitii nam cita lingua tenet.

Θυμὸν ἔρευγομένη, γυμνὸν κακὸν, δὲ τε μάλιστα
Λάδρος ἐπίζεων, σὺν νοῖς διῆρα φέρει,
Ἡ δολερὸν κεύθουσα ἐν τῇθεσαις ὑστηρα,
50 Λαῖα δὲ δρ' ἀπολοῦ φεγγομένην στόματος.
Εἴθε δὲ ἡ τι βύρτετον ἐπ' ὄνταλοισιν ἐμοῖσιν,
Οὐασὶ τὸν ἄγαθὸν πάντοτε πεπταμένοις,
Ὦς τὸ μὲν ἐσθίου δρῦν τε κατεστονάδεσσοι,
100 Κλείσθενα δὲ κακοὺς ἀμφότερος αὐτομάτως.
55 Χειρῶν τὸν ἔργον ἀριστὸν ἐξ οὐρανοῦ αἰὲν ἀετέρων
Αγνάς, κατὰ παρέγεντον οὐρανίστος νόμοις.
Ὦς δὲ ποδὸν λέπαιν λεῖην δόδον, οὐκ ἐπ' ἀκάνθας,
Οὐδὲ κατὰ σπονδούς, κατὰ τρίδον οὐχ δύσιν.
Νῦν δὲ θεός μὲν ἐδωκεν ἄπαν μέλος ἐσθίουντες·
60 Εὔρωτο δὲ ἡ κακὴ δηλὸν ἐμοὶ θανάτου.

A Τις νόμος σότος ἐμοὶ; πῶς δέσμιδς εἰμὶ ἐπὶ γαῖης
Σαρκὸς; πῶς δὲ ἐλαφρῷ πνεύματι οὐμά μητή;
Οὐδὲ διος εἰμὶ νόος, καθαρή φύσις, οὕτι χερεύων
Χοῖς ὄλος, ἐπ' ἀμφοῖν ἀλλὰ τι κάμψοτερον.
65 Τούτεσσα καὶ πολέμωι φέρω κλόνον αἰὲν διπυστον,
Σαρκὸς καὶ ψυχῆς ἀντικαθεζομένων
Εἰκόνι εἰμὶ θεός, καὶ θλομαὶ ἐς κακότητα,
Κρείσσονι μαρναμένου χείρονος οὐχ διώλες;
Ἡ φεύγων κακότητα, καὶ θεαμαὶ, οὐκ ἀμογητή,
70 Πολλὰ διαβλήτας χειρὶ σὺν οὐρανῷ.
Ἐστι γάρ, ξεῖνος ἐμοὶ διπλοῦς νόμος· ὃν δὲ μὲν ἐσθίος,
Ἐστόμενός τε καλῶν αἰτάρ διερότερος,
Ἐσπόμενός τε κακοῖσιν ὃ μὲν νόος ξεῖνος Ετοιμός
Πιθεσθεῖς Χριστῷ, πρὸς φάσις ἐρχόμενος·

Dum iram evomit, nudum malum, que quidem maxime
Vehementer chulliensis hominem extra mentem rapit,
Aut dum abscondit dolosum in corde consilium,
50 Ac blanda molli ore loquitur.
Utinam inesset osium oculis meis,
Atque auribus non recte semper patentibus,
Ut quod bonum est videam, et audiendo tencam,
Et sua sponte utraque malis claudantur.
55 Manuum opus optimum est, ut semper in cœlum tollantur
Pura, et colestibus legibus addicuntur.
Sic et pedum officium est, ut per viam planam, non per spinas,
Non per scopulos, iniquumque colleni incendant.
Ac quidem Deus membra omnia dedit bona ad res bonas :
60 Sed ea mihi in arna mortis malitia convertit.
Quenam mihi hac lex? quomodo carnis in terra
Servus sum? quomodo levī spiritui mistum fuit corpus?
Nec totus mens sum, pura natura, nec totus pulvis
Qui pejor est; sed ex utroque aliquid aliud et utrumque.
922-923 65 Quocirca bellū tumultū fero nunquam placabilem,
Carnē et anima contra se decertantibus.
Imago sum Dei, et trahor ad vitium,
Dum quod deterius est, inique pugnat cum præstantiore :
Aut fugio vitium, et sta vitor, non sine labore,
70 Postquam multum celesti manu adjutus decertavi.
Inest enim mihi, inest lex duplex : quarum altera quidem bona
Bonum sectatur : altera autem deterior
Sectatur quae mala sunt : ac ea quidem, que mentis est, parata est
Ad obedientium Christo, gradiens ad lucem :

47 Γυνήρων κακόν. Apertum malum, iram, furor
rem : ira, vehementis accensa, a sania rationib[us]
deicit hominem, quod vult. Gregorius. Apertum
malum etiam dici potest, eo quod nullum boni spe-
ciem amulet, aut praeterier omnibus viris aperta
fronte prodeat. Vide supra, lib. i, sect. ii, carni.
Ixx, vers. 85, etc.

50 Λαῖα δὲ δρ'. Chig. λεῖα γάρ, etc.

51 Εἴθε. Vat. αἴθε.

53 Ὁργή τε. Φόρτη δρόντα. Mox sicutatoria.
Sie. Chiv., Coisl. et Reg. 990. Edit. ζεύτωτα.

METRICA VERSIO.

Iram lingua, malum nudum, evomit : iraque rur-
sum, [sum,
Cum caluit, mentem cogit abire gradu,
Aut contra occultans vulpinam in pectore fraudem,
Vulnerat ex molli leniter ore loquens.
Atque utinam in parta volitantibus auribus omnes
Janus firma foret, luminibusque meis.
Hec ut, que bona sunt, audire ac cernere possent :
Sponte sua ast esset janua clausa malis.
Jam nihil est inclitus, quam puras tollere palmas,
Hasque dare aetherei legibus usque Dei.
Nil etiam melius, plano quam figere calle,
Non super aut spinas, saxave dura, pedes.
Omnia sed mihi cum dederit Deus, ob bona, mem-
bra,
Hinc tamen improbitas repperit arma necis.

55 Ἐε οὐρανός. Vat. ἐπ' οὐρανόν. Pro alio,
quod sequitur, Reg. 990 habet αἰτόν. Ita et Coisl.
sup. lin.

60 Εύρωτο. Alludit ad hec Apostoli verba, Rom.
vii, 10 : Intentum est mihi mandatum, quod erat
ad vitam, hoc esse ad mortem.

62 Σώμα μητή. Vat. σῶμα ἐμμητή.

63 Καθαρό. Vat. καθαρό.

71 Νόμος. Sic Reg. 990. Edit. νόος. Duplex spiri-
tu, nempe pars superior et inferior.

B Quenam haec lex? Cur me constringunt vincula
[carnis?

Spiritus et socium tam grave corpus habet?
Nec totus mens sum, nec totus pulvis humusque :

Pulvere sed consto, mente levique simul.

Unde etiam dum mens crasso cum corpore pugnat,
Perpetuos strepitus bellaque sava fero.

Numinis eligies cum sim, trahor in mala, dum
Deterius, bellum cum meliore gerit : [quod

Aut vitii labore fugio, magnoque labore
Post longas pugnas vinco favente Deo.

Nanque duplex mihi lex. Una est bona, recta se-
[quensque :

Altera lex rursum prava, sequaxque mali.

Illa Dei semper jussis obedire parata est,

Ac lucem, sanctæ lucis amica, petit.

75 "Αλλος δ' αδιαρκες τε και αγριας, Εστι δι πρόφρων Δάχνυσθας Βελιαν, προς ζόφουν θλιβομένος.
"Ητο δ μὲν χθονοισιν λανεται, θωπερ ἐπ' εσθλοῖς,
Τοις οὐδὲ ισταμένοις, ἀλλὰ παριπαταμένοις.
Καὶ φιλέει κύώμους τε και ξύθεα, και κόρων αἰνῶν,
80 "Εργων τε σκοτίων αἰσχεα, κερδοσανα.
Εὔρεται δ' θόδοι εἰσον, ἐψ' ἐπιτέρεπτον διάδρομο,
Ἄφροσύνης δυναφερήν δχιλίων θρεποσάμενος.
Λύτρα δηγ' οὐρανοίσιν ἀγάλλεται, δι παοεούσι
Τοις ἐλπιζομένοις, και Θεὸν οἷον ἔχει
85 "Εἰπομηρή βιότοιο τά δ' ἑνδέδει καπνὸν διπύρον,
"Άλλος δὲν' ἀλλογενή κείμενα συντυχεῖ.
Καὶ φιλέει πενήνη τε και ξύθεα, και μελεδώνας
Ἐσθλάς, και στενήνη εἰσον δόδοι βιότου.
Μαρναμένοις δι τοσιν ἐπίσκοπον ἥλιον δινωθεν

A 90 Πνεῦμα θεοῦ μεγάλου, και νοῦ δόντος χέρα,
Σώματος ἀργαλέοιο λόγον κιλόν, τὸ δὲ κελαινῶν
Κύναδον παθέων οἴδηται τανιστάμενον.
Η δι και δι λυστήν ἔχει μένος, οὐδὲ ἀπολήγει
Σάρξ πολέμου, κλίνει δ' ἐνθα και ἐνθα μάχη.
95 "Άλλοτε μὲν τε νόμον χοῦς διδυματαις δίλλοτε δ' αὖτε
Σαρπὶ τοδι κρατερῇ ξοπεταισι οὐκ ἐθέλων.
Άλλα το μὲν ποθέει, το γε βάλτερον δ συγέει δὲ,
Ἐρδων, δουλούνη μύρεται ἀργαλένη,
Πιατρός τ' ἀρχεγονοιο πλάνην, και μηρός ἀλιερήν
100 Πάρσαριν, ἡμετέρης μητέρες μαργασόνης,
Και σκλονοιο δράκοντος ἀτάσθαλον αἰμοδόροιο
Ψεύδος, δι ανθρώπουν τέρπεταις ἀμπλακίας.
Και ξύλον, τὴδι φυτοῦ βροτῶν θηλήμανα καρπὸν,
εἰσον τ' οὐδολέμηνην, και θανάτοιο πύλας,

75 Altera autem, que carnis est et sanguinis, parata est
Ad excipiendum Belial, dum ad tenebras trahitur.
Atque haec quidem terrestribus, ut bonis rebus, delectatur,
Quae minime consistunt, sed evanescunt.
Comcessiones amat, et rixas, et turpem satietatem,
80 Et tenebrosorum operum probra et luera.
Latam viam carpit, et sua ipsius morte delectatur,
Inspiciens densis tenebris induita.
Illa autem coelestibus delectatur, quasi jam adessent
Quae sperantur, ac Deum solum habet
85 Spem vite : presentia autem vilem estimat fumum,
Alter se habentia, ubi aliud occurrit.
Diligit paupertatem, et onera, et curas
Laudabiles, et per aream incedi vitæ semitam.
His autem pugnantibus inspector venit colitus
90 Spiritus magni Dei, et menti manum dedit
Corporis perniciosi solvens tumultum, atque atrorum
Compescens vitiorum fluctum assurgentem.
Sed tamen rabidum retinet furorem, nec bello
Desistit caro, inclinatque huc et illuc pugna.
95 Interdum quidem mente caro domatur : rursus alias
ortuore carnem mens sequitur non volens.
Sed illud quidem concupiscit, quod melius est : quod autem odit,
Id dum facit, perniciosam deplorat servitudinem,
Et patri primigeni deceptionem et matris nefandam
100 Transgressionem, que prima fuit libidinis nostræ origo,
Et obliqui ac sanguinem vorantis draconis detestabile
Mendacium, qui hominum delectatur delictis,
924-925 Et lignum, et arboris fructum hominibus perniciosum,
Et gustum funestum, et mortis januas,

76 Δάχνυσθα. Cois. sup. lin. δίχεοδα.

82 Άφροσύνης. Inspiciens. Ila babent Reg.
990, Coisiniamus et Chiggianus codices. Male autem legunt edit. εὐφροσύνης, prudentie, que ad rem hic non pertinet.

83 Λύτρα δηγ'. Id est lex spiritus. Μοχ δὲ παρ-

εῖναι, Edit. οὐ παρεοῦται.

89 Έπισκοπον. Id est ἐπιπορον, secundus, com-
modus : quo sere sensu Sopbrocl. in Ajace, vers.
991, ἐπιπορον μέλος, in rem malam commodum
carmen. Hoc sensu accipiatur vox inspector.

METRICA VERSIO.

Excipere at tetrum Beliam lex altera prompta est,
Qui miseram in tenebras pertrahit, inique necem.
Scilicet haec gaudet terrenis, ac bona credit,
Que mos prætererunt labilis instar aquæ,
Haec rixas amat, et quaestus, epulasque, jocosque,
Nocturnis tenebris dignaque probra tegi :
Atque via latæ graditur, cæsaque laborans
Stultitia, risum, dum perit ipsa, capit.
Ast illam oblectant celestia sola, Deumque
Unum habet, in quo spes fixerit illa suas :
Ac viem tantum reputat presentia fumum
Commoda, que subiunt casibus innumeros ;
Atque amat et sanctas curas, et pondera, duram
Pauperiemque, arcta gaudet et ire via.
Dum vero pugnant, divinus Spiritus ad me

B Accessit, menti promptius opemque tulit,
Corporis ac solvit strepitus, fluctusque repressit,
Quos animi nubes moverat atra inæi.
Nec tamen idcirco carnis fera bella quiescunt,
Sed dubium buc palme vertitur hueque decus.
Nunc etenim menti cœlit caro, nuncque vicissim
Mens carnem sequitur, non tamen ipsa libens.
Namque bonus cupiens, facit id tamen ipsa quod.
Servitum lacrymis prosequiturque grave, [odit],
Primigenie patrius fraudem, consultaque matris,
Ex quibus exortum nostra libido trahit.
Plerotom et obliqui mendacia verba draconis,
Quem lapsus hominum, vita nocensque juvat ;
Et ligni fructum, quo gens humana perempta est,
Pestiferum et gustum, mortiferasque forea

105 Γύμνωσιν μελέσιν τε παναίσχα, καὶ παραδέσουν
 Ἡδὶ φυτοῦ ζωῆς βήνις ἀπιστόπατη. = 237 R
 Ταῦτα νόσοι κάρμαν διόφυρέται. Ηδὲ νῦν μαρτί^ς
 Δέρκεται ἐπειργόνοις, καὶ φυτὸν ἀνδροφόνον,
 Πλάσαν τε γλυκερὴν ἀσπάζεται αἰτεῖ ἑδωθῆν.]]
 110 Ἡν δὲ λόδες σαλνῶν δεῖχνουσι πικρὸς δρῦ.
 Ἡ μὲν καὶ γάρ, καὶ εὐχαλῆσιν διακτά,
 Ος πάντων χρατέται, καὶ ζυγῷ πᾶσι φέρει,
 Λίστον· ὑπὲρ φυγῆς καὶ σώματος, ἀμφιτέροισιν
 Εὔμενέως δικάσαι, καὶ πόλεμον σκεδάσαι,
 115 Κρείσον, οὐ θέμις δεῖται, ὑποκλίναντα χερεον·
 Τοῦτο γάρ οὐδὲ διλέγει λώτον ἀμφιτέροις·
 Μή χοτε βριθομένην φυγὴν ἐπὶ γαῖαν θένειν,
 Όποτε μαλυβδανήν εἰς βυθὸν ἔλκομένην

Α Πνεύματι δὲ πιερόντι καὶ εἰκόνι χοῦν ὑποεῖξαι,
 120 Ὅς κηροῦ πυρὶ τηκομένης κακῆς.
 Τοιάδε λεσσόμενος καὶ φέρμακος σαρκὶ παχεῖ
 Πούλιδε φέρω, χαλεπῇν νοῦσον διφαρ σκεδάσ.
 Καὶ μάνος, οἴλα τε Θηρὸς ἀπιστόπατο, χραταὶς
 Δεσμοὶσιν κατέχω, οἴλμα κακὸν τρομέων.
 125 Γαστέρι κλείθρα τιθῆμι, δυσαλόει θυμὸν ἀνίη
 Δάπτω, καὶ δαχρύων ἐκπροχέω λιθάδας.
 Κάρπων γούνας· Ἀνακτε τετρυμένα, νύκτας ἀνπνονος
 Ἐλκο, καὶ ρυπών πένθιμον ἔσθος ἔχων.
 Ἀλλων εἰλαπίναι τε, χοροστασίαι τε, γέλως τε,
 130 Καὶ κούμοι, χλοερῆς παίγνια θ' ἡλικίτες.
 Ἀλλοι δ' αὖτε ἀλόχους τε καὶ υἱέσσαι γάνυνται,
 Καὶ πλούτου χρατεροῦ κύβει λιυμένῳ.

405 Turpemque membrorum puditatem, atque e paradiso
 Et ligno vite ignominiosas ejectionem.
 Hec mens afflictæ lamentatur. Nunc autem mihi caro
 Respicit ad primogenitos et homicidam arborem,
 Ac omne semper amplectitur suave edulium,
 410 Quod perniciose blandiendo moustrat acerbus serpens.
 Atque equidem geno, et precibus regem
 Qui omnium dominatur, et omnini in statera lihrai,
 Invoco pro anima et corpore, ut inter utrumque
 Proprius judicet, et bellum sedet,
 415 Melliori, ut æquum est, subiiciens deterius;
 Hoc enim longe utilius est utriusque :
 Nec carne depresso in terram anima vergat,
 Veluti plumbi massa in profundum tracita,
 Sed spiritui alis ornato, et imagini cedat caro,
 420 Vitio quasi cera ad ignem liquefciente.
 Hec orans etiam remedia pingui carni
 Minuta adhibeo, molestum ut morbum dissipem.
 Robur ejus, cen seram indissimam fortibus
 Catenis cohiebo, malum æstum reformidans.
 425 Ventri clausa appono, non facile sanabili dolore animum
 Conficio, et lacrymarum vim profundo.
 Flecto Regi contrita gena : noctes insomnes
 Traho, et sordeos ingubrem vestem gerens.
 Aliorū sunt compotationes, chorez, risus,
 430 Comestationes, florentis ludibriæ etatis.
 Alii uxoribus et liberis gaudent,
 Et peritura magnarum divitiarum gloria.

112 Πᾶσσι. Reg. 990 πάντα.
 415 Ἡ θέμις. Coisl. sup. lin. δε.
 416 Ὁλιγῷ. Due Regg. διλόγον.
 417 Βριθομένην. Carnis pondere depresso. Ita
 babet Coislinianus et Regius 990. Nonnulli autem
 edit. βριθομένην, quod a Graeca lingua prorsus est
 alienum.
 422 Νοῖσσοι δῆμαρ σκεδάσ. Ita Reg. 990, Chig. et

Vat. Edit. δῆμαρ νόσον σκεδάσω.
 426 Ἐκτροχέω. Reg. 990 ἐκπροέων.
 427 Τετρυμένα. Ita Reg. 990. Edit. τετρυμένα.
 430 Χλοερῆς. Ita Vat., Chig., Coisl. et Reg. 990.
 Edit. γλυκίτες.
 431 Αλόχους τε. Sic Reg. 990, Chig. et Coisl.
 Edit. ἀλόχους.
 432 Κύδετ. Coisl. κήδει, cura.

METRICA VERSIO.

Uique sit et foede nudatus, pulchro et ab horto,
 Et vite ligno sit procul actus homo.
 Hec mens ægra gemit : caro vero prava parentes
 Primigenos spectat, pestiferumque cibum,
 Ac dulces omnes semper complectitur escas,
 Objectat serpens quas male blandus ei.
 Ergo gemo, ac Regem obtestor, qui cuncta coercet
 Imperio, et recto pondere cuncta librat :
 Ut placido arbitrio componat jurgia carnis
 Atque anima, bellum subnoveatique procul :
 Ac pars deterior meliori cedat, ut æquum est,
 Hoc utrique magis namque salutiferum.
 Corporea nec mole gravis mens vergat ad ima,
 Ac, velut plumbi massa, profunda petat.

B Sed sibi mens carnem, divinaque subdat imago,
 Ac vitium, ut ceram servida flamma, liquef.
 Hec ore, supplexque peto : morbumque premeantem
 Ut pellam, carni pharmaca multa fero :
 Atque velut sauvum firmis compesco leonem
 Compedibus, fluctus dum tremo letiferos.
 Impono claustrum ventri, moxore animumque
 Conficio, et lacrymos os madet omne meis.
 Curvo genu afflictum Regi, somnumque repello :
 Lugubris vestis equalida membra tegit.
 Sunt aliis studio convivia leta, jocique,
 Atque chorii, etatis ludicia florirèra.
 Conjugibus gaudent alii, natisque opibusque,
 Quarum abit in ventos gloria cuncta leves.

"Ἄλλος δ' αὐτὸς ἄγροις τε καὶ δίκαιοις, τὴν δοετροῖς
Τέρπονται, καὶ πνεύ ἐν τολμεσι μέγα,
135 Εὔθυμοις τε λόγοις καὶ ἑπομένων ὀργυμαδῶν
Πειμπόμενοι, σοβαροὶ δὲ ψύχειν.
Πολλαὶ γὰρ ὑντησι τοις πολυσχιδέος βάτοιο
Τέρψεις· ἐν δὲ κακοῖς κέραται εὐφροσύνη.
Αὐτάρ ἡγώ τένηκα βίᾳ, βαῦδι δὲ τὴν γαῖης
140 Ἀσθμα φέρω· φεύγω δὲ στοιχα καὶ μέροντας.
Θήρεσι καὶ σκοπέλοισι οὐραλῶν, οἰος δὲ^τ ἀλλαν
Ναιετάω λυπήν ριγάδα καὶ σχέδιον·
Οἰογίτων, ἀπέδιος, ἀνέτοις, ἐπλιθούσην
Ζώων, καὶ λύθη πᾶσι πέλων χθονίους.
145 Εἶναι μοι στιβάς ἑστή, τὰ ρήγαια σάκκος ἔρυμνος,
Καὶ κόνις ἐν δακέδῳ δάκρυσι δευομένη.

*Alli foris, et hortis, et balneis
Delectantur, et quando magnum in urbibus spirant,
135 Honorificisque sermonibus et sequentum strepitu
Ducuntur, superbiuntque ex altis subcelliis.
Multæ enim sunt mortalibus multiiformis vita
Oblectamenta : malis autem immiscetur gaudium.
Sed ego mortuus sum vita, ac pusillum in terra
140 Spiritum gerō : fugio urbes et homines.
926-927 Cum seris et scopulis vivens, solus ab omnī
Incolo asperam et deformem petram :
Una cum veste, sine calcis, sine foco, spe sola
Vivens, et omnibus ludibrio sum bonaiibus.
145 Lectus meus palea est, stragula saccus quo tegor.
Et ciniis in pavimento lacrymis rigatus.
Multi quidem ingemiscunt sub vinculis ferreis :
Alios audio pro cibo cinerem habere;
Nonnullos lacrymis amaris potum misere:
150 Alios hibernis percussos nivibus,
Quadraginta noctes et dies, instar arborum
Stare, corde et terra assurgentēs,
Ac Deum solum in mente babentes : alius
Ligavit lahiā, et lingue frenā imposuit ;
155 Non tamē freua omnia, sed solis relaxavit hymnis,
Velut vivā citharam, quam spiritus pulsat.
Et qui Christo caput suum consecravit, intonsum
Voti pii causa custodiens.
Oculos aliis clausit, et auribus posuit fores,
160 Ne quem imprudens mortis aculeum intromittat.*

154 Πολλεσσοι. Ita Coisl. Vat. πολλεσσοι.
156 Ἐκ σαριδῶν. Nempe θρόνων, e celsis thronis.
Recte Billius supervacaneam putat conjecturam anici, qui legere suadet σαριδῶν, plausis, curribus.

157 Πολυχιδέος. Reg. 990 πολυχιδέος.
158 Κακοῖς. Int. Coisl. λυπηροῖς, tristibus, adversis. Non recte Billius, in viro addictis.
142 Πωρόδαι. Quasi terra rīsum, specum, ultro oblatam adūcūtum.
144 Λάθη. Coisl. Int. πᾶσιν ἀνθρώποις εἰς γένωτα

METRICA

Balnea delectant alios, lucique nemusque,
Altusque in celebri spiritus urbe juvat.
Laudibus atque suis gaudent, comitumque catervis,
Ac frontem attollunt desuper et tabulis.
Multæ enim humano generi sunt gaudia vita :
In viro addictis fusaque letitia est.
Ast ego jam mundo sum mortuus, hincque pusillum
Jam soiro, atque urbes vita, hominumque ge-
Inus.
Cum scopulis, trucibusque seris ego dego, donumque
Petram babeo : hic vita tempora solus ago.
Non mihi calceus est, non est focus, unica vestis :
Spe vivo, ut labes sum quoque terreniguis.
Pru lecto mihi sunt palea, pro tegmine saceus,
Et madidus lacrymas pulvis ob assiduas.

A Άλλοι μὲν στενάχουσι σιδηροῖς ὅπλο δεσμοῖς·
"Άλλοι δ' αἱ τέφρην πυνθάνομι" ἔβαρ ἔγειν·
Τοὺς δὲ ποτὸν δακρύσιοι μεμυγμένοι ἀλγυδέσσιτν·
150 "Άλλους χειμερίαις βαλλομένους νιράσι,
Νύκτας τεσσαράκοντα καὶ ἡμέτα, δένθρεσιν ίσα
Ἐστάμεναι, κραδῆγη τῆς ἀπανταξέμονος.
Καὶ θεὸν οἴον ἔχοντας ἐν φρεσὶν· ἀλλος ἐδητε
Χελιδα, καὶ γλώσση θῆκε χαλινὰ φέρων.
155 Οὐ μάν πάντα χαλινά, δυνος δὲ ἀνέτηκε μόνοισιν,
Ἐμπνονος ὃς κιβόρην πνεύματι κρουομένην.
Καὶ Χριστῷ κεφαλήν τις ἐξηνέθηκε, φυλάσσων,
Εὐχῆς εὐαγέος εἰνέκι, ἀκρεσεχόμην.
"Ομηρα δὲ δόλος ἤτηξε, καὶ οἷασι θῆκε θύρετρα,
160 Μή τι λάθη πέμψας κέντρον ξων θανάτου.

καὶ χλεύην προκείμενος, omnibus hominibus risni et
ludibrio habitus; opprobrium hominum, et abjectio
plebis : vel etiam quem omnes tanquam lepra labo-
rantem aversarentur. Apud Homer. λόθι ἀνδρῶν,
omnium probis expositioni sonat. Iliad. iv. 42.

145 Σάχαρος ἐρυμαρός. Durum ciliicum, saccus
niger. Hesych.

146 Δευοντέρην. Ita Coisl. Edit. δυομένη, sed male.

147 Πολλοὶ μέρ. Spectante hac ad monachorum
arduo studio de quibus disserit uberioris infra Sect.
2, Carm. i, ad Hellenium, alias Bill. 48.

VERSO.

B Ferrea permulti gestantes vincla gemiscunt ;
Est aliis sursu sordidus esca cinis.
• oculæ sunt aliis fletu permista calenti ;
Altera brumali pars petiiturque nive,
Statque quater denis, velut arbor, recia diebus,
Subvectum ad cœli culmina pectus habens,
Nilque aliud prorsus, quam Christum, mente vo-
[luntas].

Linguam aliis freno pressaque labra tenet,
Sic tamen, ut patet hymnis, atque, ut lyra viva,
Pulsentur digitis pneumaticis aetheri.
Ast aliis, voti ut Christo persolvat honorem,
Intonsum servat tempus in omne caput.
Aures atque oculos aliis conclusit, ut unne
Obseptum stimulis mortis haberet iter.

Τοῦ μὲν ἐξ ἑμένεν χοῦ φάρμακα δυσμενόντες,
· Ήδη καὶ ποιῆ δλκαρ ἐμῶν παθένων.
Πολλὰ δὲ οὐκ ἔθελοντα καταγίδες ἀπροτοποῖοι
Σερωφῶσιν, χαλεποῖς ἀλγεῖς τειρόμενον.
165 Λύταρ δὲ σύντονος λόγους ἐπιτεθεῖαι, οὗτε μόγισι
Δάμναται, οὗτε χρόνῳ κάμπτεται δύρωνες·
· Ἀλλ' αἰτιαὶ ζωῆς κατεναντίον δυμασι τυφλοῖς
Σπεύδεται, καὶ κρηπούσις, ὡς λεγεῖν, ποθέει.
Εἰ δέ τι που καὶ βαῦν ὑποεῖσει Θεόλο
170 Δειμασαν, ἥ τόνις, ἡ θεᾶθνον λογίσει.
· Ποτε φυτὸν παλάμηστη μεθελκόμενον κομέστος,
Γυροῦται προτέρην ἔμπαλιν ἐκ κακῆν.
· Οἱ μέλισσοι, θανάτους βροτῶν γένοντι! "Οὐς δὲ κακοῖσι
Δαπτόμενοι, μανῆ τερπόμεθ" ἡμετέρη.
175 Οὔτε λόγον τούτος, δι' ἑδονὴν γινομένους:

Talia ego adhibeo inimicæ carni remedia,
Jamque canities morbis meis opitulatur.
Multi autem invitum turbines improvisi
Exagitant difficilibus molestiis vexatum.
165 Sed tamen caro nec rationibus obtemperat, nec laboribus
Domatur, nec tempore rabies ejus flectatur:
Sed semper adversus vitam cæcis oculis
Festinat, et barathra, ut legio, desiderat.
Quod si quando paululum cedat Dei
170 Timori, aut laboribus, aut divinis oraculis,
Velut arbor manibus retracta cultoris,
Curvatur primum rursus in vitium.
O non mortales mortis bujus nomine miseros! Quomodo malis
Dilacerati nostra delectamur insania!
175 Nec rationem honorantes, quam intus nascentibus
Inseruit Deus, vite semen concedens;
Nec legem expavescentes, quam olim rex Christus,
Littera veritatem adumbrans, lapideis
928-929 Tabulis, ac postremo cordibus nostris
180 Spiritus sancti splendore insculpsit;
Atque etiam Christi passionibus contraria meditantes,
Quibus me ex perversis perpassionibus eruit,
Carnem sumens, cruci affixus, et tetram configens
Figimenti sui nequitiam, et Bellas potestatem,
185 Ut regenerati, ei e sepulcro exsilientes,
Magno cum Christo glorian celestem habeamus.
Multa quidem omnibus hominibus concessa a Deo
Dona, que lingua nostram superant.
Nam me et plagi peccantem domando
190 Ad vitam trahit, et grata largiendo.

165 Πολλὰ δὲ. Ita Vat. et Coisl. Edit. πολλὰ δὲ.
169 Ὑποσίεες. Reg. 990 ὄντοήσει.
175 Δρ. Coisl. sup. lin. πώς.
177 Γνωμένος. Coisl. γνωμένοισι.
177 Λατέροι. Vat. 2 λατέροις.
182 Εἰλεκνος. Ex gravissimis calamitatibus eruit.

A Θήκη Θεός, ζωῆς σπέρμα χαριζόμενος·
Οὔτε νόμον τρομέοντες, δι' ἐν ποτε λατέρησι
170 Γράμματος ἀπρεκίην Χριστὸς ὑποκιάνων
Πλαξιν ἀναξ ἱχάραξ, καὶ θατανὸν ἐν κραδίσιν
180 Ἡμετέρας, αγῇη Πνεύματος εὐαγήδος·
Καὶ Χριστοῦ παθέσσοντα ἑναντία μητιώντες,
Οἴστον μὲν τὰ παθένων εἰλκυστεν ἀργαλέων,
Σάρκα λαβόν, σταυρῷ τε παγέει, πῆξας τε μέλαιναν
Πλάσματος ἀμπλακήν, καὶ Βελαο κράτος,
185 Οὐρά παλιγγενές τε καὶ ἐκ τύμπου θορότες,
Χριστῷ σὺν μεγάλῳ κύδος ἔχωντες ἀνα.
Πολλὰ μὲν θη πάσιν ἐπιχθονίοισι Θεόδο
Δῶρα, τὰ καὶ γλώσσης κρείττονα ἡμετέρης.
Καὶ γάρ με πληγήσιν ἀπασθαλέοντα δαμάζων,
190 Ἐλεῖ πρὸς ζωὴν, καὶ φίλα μητιών.

Vat. et Coisl. Ερυτεν
180 Ἀπασθαλέοντα. Ἀπακτοῦντα, ἀμαρτάνοντα,
proterie, nefarie agentem.
190 Μητιών. Sup. lin. βουλευόμενος. Coisl. μετ-
ειδος. Amice ac leniter arridendo, que lectio placet
Bilio.

METRICA VERSIO.

Hæc ipse infestæ medicamina porrigo carni,
Atque ætas etiam fert milii grandis opem.
Quin ingens etiam me vis inopina malorum
Exagit, varius dilacerans dolor.
Non tamen banc sermo fecit, subiguntve labores,
Temporis aut tractu mitius ipsa fuit:
Sed vitam adversus semper rui impetu cæco,
Atque velut legio sola barathra cupit.
Quod si divino cedat paulum ipsa timori,
Cedat et æruminis, eloquissime Dei:
Agricola ut manus per vim stirps torta, priorem
In vitii labem protinus illa redit.
O miserum mortale genus, quod mole malorum
Attiterit, proprio gaudet et interit,
Ac neque nativa rationis lumen honorat,

B Quod vitæ ætherea semen ab aree datur:
Nec metuit, verum quæ quondam Christus adum-
In saxis rigidis jura notata dedit: [brans,
Nec quæ postremis fixit sanctissimum ille
Spiritus in nostro pectore temporibus:
Sed Christi consulta agitat contraria penis,
Quis me animi morbi traxit ab horribilis
Dum carnem sumpsit, fixusque est in cruce, nostras
Ac noxias, hostis fixit et imperium:
Ut rursum genito, tunulique e faucibus imis
Educita in supero sit mihi sede decus [Christi,
Multæ quidem in cunctos homines sunt munera
Tantaque ut bac nullus sermo referre queat.
Nos etenim ad vitam trahit, et cum verberat, et cum,
Verberibus missis, prospéra cuncta facit.

Πάντα γάρ εὐμενέστι νόθι μερόπεσι κυβερνᾶ.

Εἰ καὶ κρυπτὸν ἔχει βένθος ἔχει σοφίην;

Καὶ πολὺς ἡμετέρης γενεῖς λόφος τὸ δὲ Θεοῦ

στατὰν ἐν μεσάτῳ, καὶ περῶν ὄψις

195 Οὐμασιν ὀξύτατοι διαγνῶν ἐκ βιτοῦ,

Καὶ καθαροὶ καθαρῆς ἀπόδημοι σοφίης.

Αὐτὰρ ἐμοὶ Χριστὸς περιώσιν εὔγος ὅπλῶν,

Πρώτα μὲν εὐδαιμόνη νειδόντων ἐκ κραδίου

Μητέρη δύοντος ἕποντος, καὶ τούτων ὑπόδεκτο

200 Δῶρον, ἐπεὶ τέκνων φέρτερον οὐδέντος ἔχον

Ἐν πᾶσι κτεάστον· Ἑπειτα δὲ θεοῖς ἔρωτα

Φάσμασιν ἀννυχοῖς σύρφονος ἥκει βίου.

Εἰ δὲ ἄλιτρον, νῦν ἀποτελεῖ, θεόφρονες οἱ δὲ βέβηλοι

Ψυχᾶς, ὑμετέρους οὐδαὶς θάνατος θύρας.

205 Παῖς μὲν ἐπήν τηλαδός, πάτερ οὐ μάλα, ἤνικα δὲ φρήν

Α Πλευσθέλων τὴδε κακῶν εἰκόνος ἐγγραφεται,

Οὐσιον μὲν στερεοῖς νοήμασιν εἶδος ἔγουσα,

Ἔπειτα δὲ ἀλλοτροῖς πρώτα χαρασσομένη.

Αὐτὰρ ἐμοὶ τούτες νόθιν ἔγραψον οὐτε κακοῖσι

210 Χρόμασι, τῆς δὲ ἀρετῆς ἐσθλὸς διδασκο-

μέντρον.

Καὶ γάρ δὴ πάντεσσιν ἐπιγραφούσισιν ἀγγητοῦ

Ἐσκον, ἐπ' εὐσεβίῃ θυμὸν ἔχοντες Ένα,

Ἴσον διοῦ πολεῖ τε καὶ ἥβεις κυδαλίμοισιν,

Ἀνδρομήτης ζωῆς, θλεῖοι, εὐσεβεῖς,

215 Μέτρος περατρογόνοτες· Οἱ μέν ποτε τηλόθι μάν-

ιδρησ

Ἐστηπός μεγάλης, ἡς μέγα νῦν κρατεῖ

Οὐκ δις, εἰτ' ὅων προπερέστατος, ἐξ δὲν τε

Ποιημήν, νῦν δὲ πατήρ, καὶ νομέων νομέας

Omnia enim hominibus animo benevolo gubernat,

Etsi occultis tenet sapientiae sua aliitudoem,

Ac densa inter genus nostrum et Deum tenebrae

Intercedunt, quas pauci superant

195 Acutissimis oculis ex vita perspicaces,

Et puri puram attingentes sapientiam.

Ac me quidem Christus honore praecepit donavit:

Primo quidem precanti ex intimo corde

Matri me donum dedit, et a parentibus suscepit

200 Donum; nihil enim nato præstantius habebant

In omnibus suis possessionibus. Deinde vero divinum amorem

Virginitatis innuit visis nocturnis.

Nunc audite, quicunque pī estis; qui autem profani

Mentibns, fores vestris auribus apponite.

205 Tener infans eram, non valde infans, sed qua zestate mens

Malorum et bonorum imaginibus imbuitur,

Nondum solidis cogitationibus formam adepta,

Sed alienis ex moribus primo informatur.

Mentem mihi pinguebat parentes non pravis

210 Coloribns, sed virtutis insignia edocebant.

Omnibus enim hominibus admirabiles

Erant, in pietate unanimes,

Æquales canitie et præstantissimis moribus,

Felices, validi, humanae vita

215 Modulum superantes. Illi quidem olim procul a magno

Stabat ovis, cuius nunc magnum tenet gubernaculum,

220-931 Non ovis, inde ovium præstantissima, et ex ovibus

Pastor, nunc vero pater, et pastorum pastor.

495 Οὐμασιν ὀξύτατοι. Coisl. Int. οἱ τὸ
δῆμα τῆς διανοας δέντροι, qui nempe, ex probis
moribus, perspicacissima oculorum acie predicit sunt.

200 Τέκνον. Ita Reg. 990, Coisl. et Vat. Edit.
τέκνον. Idem codices pro ἔχον, quod præferunt
edit. habent ἔχον. Coisl. sup. lin. 7.χον. Vide supra
carm. xi. vers. 70.

204 Θεοθε. Reg. 990 θεοθε.

207 Εἴδος. Sic Reg. 990, Coisl., Chig. et Vat.

Edit. ηθος.

210 Διδασκομένορ. Int. Coisl. έδιδασκον. Vide
supra carm. xi. vers. 51, et carm. i. vers. 117.

212 Εξ εὐσεβείης. Idem pietatis studium habentes.

213 Ιτορ. Chig. olov.

216 Ής μέγα. Inde patet Gregorii patrem tunc
in vivis fuisse, cum carmen istud condidit.

217 Εξ εἰων τε. Sic Reg. 990. Edit. έξ εἰων έτε.

METRICA VERSIO.

Omnia nam placidus mortalibus ipse gubernat :
Abdita sint quamvis tectaque consilia.

Nam magna inter nos nubes interque Tonantem

Est sita, quam paucis fas penetrare viris :

Quis aciem mentis vita optimâ reddit acutam,

Sordibus et sophianis mens vacuata capit.

At me præcipio Christus donavit honore.

Primum etenim matris me dedit ipse preci :

Illa autem, nata siquidē nil majus habebat

Me tibi perpetuum vovit in obsequium.

Post oculis visum quoddam nox obtulit atra,

Ex quo animus subiit virginitatis amor.

Hæc mentes audire piz, contraque profani

Occludant aures ad mea dicta suas.

B Hoc mihi tempus erat vita, vitique bonique

Parvula quo primū mens simulacula notat :

Ac solidis nondum firmisque est sensibus illa,

Sed primū alterius moribus imprimitur

At mihi non pravis indebat uterque colores,

Sed virtutis erat doctor uterque parens :

Conspicuus cunctis pietas nam fecerat illos,

Et concors animus, pectus idemque duum :

Canities simul, simul ei præstantia morum ;

Humane ac vita transiliere modos,

Felices validique : pater procul a grege quandam

Dissitus, imperium qui modo plenis habet :

Non ovis, inde ovium longe optima, postea pastor,

Nunc pater, et rector, quod mage laudo, patrum :

Οὐτὶ μὲν ἐποδύκαρπον ἀλινὴν δέρθιος ἔλθων,
220 Πουλὸν δὲ ἀποκρύψας τοὺς προτέρους καμάτῳ.
‘Η δὲ ἵερόν τοκεῖν ἱερὸν φυτόν, εὐαγέστος
Πίζης, καὶ πτώμων μητέρος εὐαγέων,
Οὐδὲν ἀπιστότερον προτέρου, αἱ Χριστὸν δικαῖα
Δέξαντ’, τῷδε τάχον λέσσονταν ανεγρόμενον·
225 Βαῦδη μὲν πνείοντες ἐπὶ χθονί σαρκὸς ἀνάγκῃ,
Πλεονὰ δὲ ζωῆς μορίαν ἔχοντες ἄναιν.
Τοῖς μὲν ἐγὼν ἀπαλήν πλάσθην φρένα, καὶ νεόπτητος
Ολα τυρὸς, ταλάρου λάμπανον αἰψὺ τόπον.
Καὶ ποτὲ μοι κνώσσοντι παρίστατο τοῖς δινείροις,
230 Ἐλαχὸν φῆθιλας ἐπὶ πόδας ἀφθορίες.
Δοσαὶ μοι δοκίσκοντι ἐπὶ εἰμασῶν δρυγρόδοσι
Στράπτειν παρθενικαὶ πλήσιον ἰστάμεναι,
‘Αμφοι μὲν καλαὶ, καὶ δημήλικες ἀμφοτέροις δὲ

Α Κόσμος ἀκοσμίη, καλλος δὲ θηλυτερίας.
255 Οὐ χρυσὸς δειρὴν κατεκόμενεν, οὐδὲ ὑάκινθος,
260 Εἴσοδος εἰσόντων νήματα λεπταλαί,
Οὐδὲ λίνου μαλακοῖο περιφέθεσσι κτιτανᾶς,
Οὐ γραπτοῖς βλεφάροις δύμι οὐ πολαμπόμενον,
265 Οὐδὲ ταχινύεται ἐπὶ εἰσεσθι θηλυτεράνων
270 ‘Ανδρες ἡμίσαντο φάρμακα μαχλοσύνης·
Οὐ ἔναντι πλοκαρίδες ὑπὲρ νότου γυνέσαι
Παιζόντων ὅμα πνοιαὶς εύκρατῶν ἀνέμων.
Ζώνη μὲν ἦσσοι γε καλλὶς ἐστρίγητο πέπλος,
‘Ἄχρι καὶ ἀστραγάλων ἐπὶ πόδας ἐλάχιμενος
275 Κρήδεμνος δὲ ἐφύπερθε καρῆστα τὸδε παρεῖλις
Κρυψάμεναι, κατὰ γῆν ἐπεστάθε δύματα ἔχον.
Αἰδος ἀμφοτέροισιν ἐπέπρεπε καλὸν ἔρευθος,
‘Οσον εἰννήτην φαινεθεὶς ὑπὲρ ἐκ φαρέων.

Non ille quidem in fertilem vineam manu venerat,
220 Sed labore primos longe superavit.
Illa autem piorum parentum plus surculus, et sauctæ
Radics ac matris sanctorum ramorum,
Nihilo inferior pristinis, quae Christum regem
Excepérant, aut e sepulcro viderant redivivum;
225 Exiguum quid spirantes in terra carnis necessitate,
Præcipuum vitæ partem sursum habentes.
Ab his tenera manus mea firmata, et recens concretus
Velut caseus, calathī formam cito suscepi.
Tum dormienti mihi astigit tale somnum,
230 Facile trabens ad amorem virginitatis.
Duo mihi videbantur in vestibus candidia
Splendere virgines prope stantes,
Pulchræ, et æquales ambe; utriusque ornatus erat
Ornata carere, qua quidem pulchritudo feminarum est.
235 Non aurum colum ornabat, nou hyacinthus,
Nec vestes gerabant tenuī stamine sericas,
Neque ex molli lino tunica membra tegebant,
Neque pictis palpebris oculus coruscabat,
Nec quæcumque artificiosi homines ad venustatem
240 Feminarum invenerunt fomenta libidinis;
Non flavi cincinni humeris effusi
Colludebant levium ventorum flatibus.
Zona illis præclarum peplum stringebatur,
Pedibus usque ad talos demissum.
245 Velo caput et genas desuper occultabant,
Humi fixos oculos habebant.
Pudoris rubor ambas præclarus decorabat,
Quantum cernere licebat per bene textum velum.

220 Καμέτῳ. Ita Chig., Vat. et Reg. 990. Edit. καμάτῳ.

225 Αἱ Χριστότο. Nempe *Martha et Maria, Lazaroi sorores.*

230 Έπ’ εἶδος. *In formis mulierum.*

245 Κροδέμνῳ δὲ ἐφύπερθε. Desumptum ex *Iliad.* xiv, 184, et xxi, 470. Annotat Eustathius, non solum esse δεσμὸν κεναλῆς, vinculum, ligamen capitis, sed

etiam καταπέτασμα πλατύ, velum latius. Sic plane accipit Gregorius: quippe velum de quo loquitur, caput et genas tegebant; itaque non bene illius. *vitis candidatis.* Reg. 990 habet χαρταὶ pro καρφάρᾳ.

247 Αἰδος. Reg. 990 αἰδοὺς δ. Mox idem cum Vat. ἀπέρρεχε pro ἀπέρρεπε.

248 Εὐρρήτωρ. Sive καλῶς νενημένων.

METRICA VERSO.

Qui huc ad vitem primis non venerit horis,
Sudavit primis plus tamen agricolis.
At mater soboles sanctorum sancta parentum,
Atque pīc stirpis surculus eximius:
Matronis haud inferior, quis cernere Christum
Contigit, et tumulo cum redivivus erat;
Paulum viventes in terra, carne coacil,
Multo plus autem sedibus in superis.
Mens mea molis ab his dicta est: accepti honestas,
Ut caseus calathi, protinus ipsa notas.
Atque per hoc visum, somnum dum membra teneret,
Virginea vita capiō amore fui.
Namque videbantur binæ mihi stare pueræ
Non procul, iusignæ vestibus in niveis,
Equales ambe ac pulchræ: cultuque carere

B His erat, hinc fit enim femina pulchra, decus.
Non auro colium fulgebat, non byacintho;
Non ipis etiam serica vestis erat.
Non alibi tunicis fulgebant mollia membra
Splendoremvit oculo popula picta datat.
Cuncta aberant, que femineo molitur in ore
Artificum ingenium, pharmaca adulterii.
Non coma flava super tergum diffusa patebat,
Ludebatque simul cum levibus zephyris
Pulchrum stringebat arctissima vincula pepum,
Imos velantem corpus adusque pedes.
Ac vittis caput atque genas adoperia gerentes
Candidulis, terra luna fixa dabant:
Tingebatque etiam pulchro pudor ora rubore,
Quantum sub velo cernere tunc poteram.

Σιγῇ δὲ ἀμφοτέροις μεμυκότα γελεα κεῖτο,
250 Οἴον τε δροσεράς ἐν καλύκεσσα ρόδον.
Τας μὲν ἡγῶν ὄρδων, μέγ' ἔγιθεον. Η γάρ ἔφασκον
Κρείσσονας ἡμερών ἔμεναν οὐκά δῆγον.
Αἱ δέ με καὶ φιλέσκον, ἑπει σφις θυμῷν ιάνθην,
Χελεστον, υἱα φίλον ὧς ἀμπαζόμεναν·
255 Καὶ μοὶ ἐπιρομένη τίνες η πόθεν εἰσὶ γυναικες,
Ἡ μὲν ἀγνείαν ἔφη, ἡ δὲ σαροφροσύνην,
Αἱ Χριστῷ βαστήῃ παραστάδον ἔστησαν,
Κάλλεσσιν οὐρανίων τερπομεθ' ἀνύγενα.
Ἄλλ' ἄγε δένο, τέκος, μήπον τεδε ἡμετέρης
260 Καὶ πραπίθεσσι νόον, καὶ δασιν δασία,
Οὐρα σ πεμφανῶντα δὲ αἰθέρος ὑψιφέρουσας,
Στήσωμεν Τριάδος πάρ σάλας ἀνανάτου.

A Ὡς φάμεναι φορόντο δε' αἰθέρος. "Ομμα δὲ μετο
Ἐστετ" ἀριταμένας. Χ' αι μὲν ὑπερος Εσταν,
Δηθά δὲ ἐκή κραδὴ σεμνοὶς Ινδάλμασι: νυκτὸς
Τέρποτο, καὶ φανῆς εἰκόνοις ἀπόφορης.
"Αρι μοὶ ές φρένα μῦθος ἀγείρετο, εὐε νόημα
Ἐσθιών τὴν κακῶν πήγνυται ἀπρεκένω.
Καὶ νόος ἡγεμόνευε πόθου, καὶ κάλλος ἀμυρδὸν
270 Ὁψίος ἱννυχῆς φανετ' ἀριπρεπέων.
Ὦς δὲ καραβαλῆ καλάμην σπινθήρ διδηλος
Ἐνδοθι βοσκόμενος, λάμπεται ἐξαπίνης,
Φθᾶξ ἀλήγ τοπώτων, ἐπειτα δὲ πυρος ἀέρθη
"Ασπετος, ὃς καὶ ἡγώ φάσματι δαιδάλευμος
275 Ὅχι ὑπέλαμπον ἐρωτα, σέλας δέ τε πάσι φανάθη,
Οὐκέτ' ἐντ φυχῆς βένθεσι κρυπτόμενον.

Silentio ambarum clausa labia teneantur,
250 Veluti in roscidis calyculis rosa.
Has ego aspicere plurimum letabar. Nam illas
Lunge mortalibus prestare uiri persuadēbam.
Ille autem, cum iis animum demulsisem, etiam labii admotis
Osculabantur me, ut charum illium diligenter:
932. 933 255 Ac querenti nubi, que et unde mulieres essent :
Quae Cbrisitae regi proxime astantes,
Pulchritudine celestium electamur virginum.
Verum age, fili, misce tuam nostris
260 Mentibus mentem et facibus facem,
Ut te rutilantem in altum evenientes,
Statuanus ad lucem Triadi immortalis. :
Sic locute per aera ferebantur. Meus autem oculus
Sequebatur evolantes. Atque ille quidem somnum erant,
265 Sed diu cor meum præclaris noctis simulacris
Delectabatur, et lucidae imaginibus virginitatis.
Jam mibi in pectore sermo colligebatur, tum cum cognitio
Bonī et mali certius stabilītur,
Mens regebat desiderium, et pulchritudo subobscura
270 Visionis nocturna decenter admodum elucebat.
Quemadmodum aridam stipulam cum latens scintilla
Intus depascens subito emicat,
Parva primum flamma, deinde ingens incendium
Assurgit; ita et ego visione accensus
275 Cito amoreni in lucem protuli, et fulgor omnibus apparuit,
Non jan in animi latebris absconditus.

252 Ἡμερῶν. Humana conditione præstantiores.
Int. Coisl. Ἡμερῶν γυναικῶν.

253 Τάρῳν. Combéslius legit láthōν χελεστον,
absque interposta virgula, et verit: admotis labiis
ipis multa animum.

254 Ἐπομένων. Vat. Λνειρομένων. Sup. lin., ut
in editis.

256 Ἡ μὲν, etc. Una se esse ait virginitatem,
altera temperantiam, prudentiam.

264 Ἔσταν. Coisl. et Vat. Ἡσαν.

265 Δηθά δὲ. Ita Chig. Reg. 990 δηθὼν ἐκή κρα-

δητ.
267 "Αρι μοὶ ές φρένα. Ac mihi jam tum earum
sermo in mente colligebatur, cum cognitio virtutum
ac viitorum hominibus vere planeque imprimitur.

270 Ἀριπρεπέων. Extimie. Gloss. ἀριδηλως.
Aperte, manifeste, etc.

METRICA VERSIO.

Denum ipsis labra alta silentia clausa tenebant,
Non secus atque calix, quo rosa clausa late.
Has cernens (humano etenim præstantior ipsis
Volitus erat) toto pectore letus eram.
Oscula jungebant ille mibi blanda vicissim,
Non aliter proles quam si utriusque forem.
At mibi sciunt nomen : « Voco, illico dixit
Altera, virginitas, altera soprosyne,
Quas Christo stantes capit insaturna voluptas,
Utraque virginis dum videt usque choros.
Ergo, age, nate, tuam nostris coniungere mentem
Sit studio, lumen luminibusque tuum,
Ut te splendentem ac rutulum sublime ferentes,
Sistamus radios perpetis ad Triadis. ,

B Ac tum, me sectante oculis, rapiuntur in altum
Æthera : at id visum nil nisi somnus erat.
Ipse diu porro simulacris noctis opaca
Letabar, vita virginisque typis.
Jam mihi crescebant ratio, quo tempore certum
Delectum recti mens vitiique facit ;
Ac desiderium mea mens doctabat : apertas
Jamque dabat noctis visio nigra faces.
Ac velut arentem stipulam cum tectus in imo
Devorat igniculus, protinus ipse micat :
Flamma quidem primo tenuis, mox tollitur ingens :
Sic mibi cum visus ureret ossa decor,
Protinus exseruit sese, cunctisque refusit,
Ut qui celari non potis esset, amor.

Πρώτα μὲν εἰσεβούστοις δημίου, οἵ τα γάμου

Δευτέρα φύγον, κόσμου λύδεσιον γένοντο,
Ως Χριστῷ πετρέντες δαιμόνιαν πεποιήσαντας.

280 "Ενθεν ἀπορύμενοι κύδει σὺν μεγάλῳ.

Τοὺς μὲν ἔτοις φύλεων τε καὶ ἀμφιέπων περὶ κῆρη,
Ἐπίκλεσις ἡγεμόνας ἐπορυαντῆς·

Αὐτῷτε πεπάντη γάμοιν βαρύν ζυγὸν ἔκτος θῆκε,
Τύψασθαι ποδῶν μολὼν δειναλεων.

285 Καὶ γάρ ἡ φύσις μὲν, δοῖς λάχον οὐρανὸν εὖ-
[ρύν]

Ἄλιγνες, παθῶν χρείστονες αργαλέων.

Αἴγλητος πρώτιστα Θεὸς μέγας· ὃς δὲ Θεός.

Ἄλτερις ὑψηλόν τοντον πλησίον ἔστατες·

Οἱ πρώτην ἀκτίνα Θεοῦ καθαροῦ φέροντες,

A 290 Παμφαίες, θυητοῖς φύτα χαριζόμενοι.

"Οσσοι δὲ φυῆς καὶ σώματος εἰς ἐν δημοτεῖον,
Καὶ δύας εἰσι, γοῦς ἔκγονα μαρναμένου,

Σπειρετιν. Ἀλλ' ὁ Δόγος κρέασσαν μολὼν ἄγων,

295 Σαρκὸς νόσφιν θήηκε, πλάνου δὲ ἀποέργασθε κα-
[σμον],

Ζωῆς δὲ ἀθανάτων θῆκε ἀδέστοι πέλας.

"Ενθα μὲν ἐπεπει πόθος μεγαλήτορα, οὐδὲ ἐπὶ γαῖης
"Ηρειδον χθαμαλῆς ἔγνιον ἀδρανέον.

Ἄλλ' ὅπερε γλυκεροῦ γεγενμένος ἡ γάλακτος,

300 "Η μέλιτος, σταθερῆς καθεὶ χοροστασίης,
Οὐκ εἴθος πατήξεις μαὶ δέσποις δάσσοντος ἕκεῖσι,

Θυμοδόρου κακής ἐνθάδε τικτομένης.

Ac primo quidem piorum consuetudine utebar, qui nuptiarum

Vincula fugiunt, a terrestri mundo liberi,

Ut Christum regem animi peunis una sequantur,

280 Ex hac terra magna cum gloria avolantes.

Hos ego amans et corde complectens

Spei coelestis duces habebam;

Deinde vero grave matrimonii jugum foras eliminavi,

Sublimem desiderans virginum partem.

285 Nam quoque naturæ latum celum soritis sunt,

Conjugij graviumque animi expertes sunt perturbationum.

Primum rutilians magnus Deus; deinde Dei

Cultores, sedenti in throno prope astantes,

Primum puri Dei radium excipientes,

290 Lucem, qui toti resplendit, mortalibus porrigitates.

At qui ex corpore et anima in unum compositi sunt,

Ac duplice parte constant, terre reluctantis progenies,

934-935 Hi conjugij appetunt, et ad corpora parati sunt

Serenda. Sed Verbum meliore partem regens,

295 A carne illam sejungit, atque a fallaci removet mundo,

Ac liberis immortalium vita prope adjungit.

Illic desiderio magnanimus ferrebar, nec in terra

Figebam humili imbelli vestigium.

Cum vero dulce lac aut mel

300 Intra stabilem illum chorūn degustasse,

Jam nolebam ad acerbum mihi cibum prope accedere,

Pestiferum animas vitium, quod in hac vita gignitur.

284 Αἰειθαλέων. Qui florent perpetua virginitate.

287 Αἰτιῆσι. Quasi primus splendor Deus. Tum
Deo propinqua virtutes, etc., ut in orat. xxxviii,
ubi creationem exponit. Vide tom. I, pag. 666 et
seqq.

288 Καὶ δύας εἰσι, γοῦς ἔκγονα. Non dubitat
Bilious qui mundum hic irreperit, nec intelligit
quomodo homo dici possit δύας, legitique γοῦς εἰ-
χόντι μαρναμένου. Ha veritati Gauli: nullum tamen
mundum est, planaque lectio, et sensus optimus.
Homo potest dici δύας, quippe qui ex duobus con-
stat, anima et corpore. Recite eliam dicuntur bou-

nes γοῦς ἔκγονα, γεννήματα, ut habeat Coisl. int.
curnis, iuti filii, quibus sit prouum in corpus se-
minare.

294 Οἱ Λόγοι. Verbum; aliis ratio. Μοι δημω.

Vat., Chig. et Reg. 990 εἰδὼν.

296 Αἰθαράων. Vat. δύναντον.

297 Ἐνδια μὲν ἔπειτε. Huc me impellebat magni-
nūm desiderium, etc.

298 Γεγενμένος. Coisl. γεγενμένος. At ego γι-
nata stabilis illius chorūi suavitate, tanquam lucie
quodam ac melle dulcissimo.

METRICA VERSIO

Namque pīz coepi me consociare catervae,
Quae mundum hunc fragilem lugera, et thalamos :

Ut Christum volueri sequeretur ad aethera cursu,
Hinc splendore abiens uon sine mīrifico.

Hos ego ferventi complectens pectore, habebam
Perpetuas vitas cœliis ipse duces.

Post juga conubiti procul a me dura removi,

Virgineos cupiens latu adire choros.

Cœlicolum ignoranthalamos namque agmina sancta :
Cœlicolas etenim nulla libido premi.

Cœlestis est primum superi Dominator olympi :

Post expers thalamu grex etiam angelicus,

Qui primis radiis cuiu summo a Numine totus

B Spendeat, impertit lumina deinde mibi.
At quibus ex animo natura et corpore constat,
Effigiemque caro pugnat in aetheream,

Conjugij exoptant, jacintque in carne libenter
Semenia. Sed ratio, dum meliora vehit

Me procul a carne, ac mundo impostore remotum

Cœlitibus junxit, virgineisque choris,

Quo desiderium menteui rapiebat : humique

Figere non poteram protinus ipse gradum.

Verum cum lactis gustuum mellisve suavis

Cepissem, fruatur quo sacer ille chorus,

Esan jam posthac gustare pigebat amaram

Noxa, hic que perit, certaque mors animæ est.

Οὐδέ εἰ μοι θάλλει τε καὶ δι νεότητα μέμπτεν,

Οὐδὲ έσθος μαλακὸν, οὐδὲ γλιτώσα κόρην,

305 Οὐδὲ αἰσχρῶν ἄποντος δύχαρες, οὐδὲ γλυκωτες *μητέρες*,

Ἄκρατες, σαρκὸς βράσματα δυσμενέος;

*Επει φίλα. Σκοπέλους δὲ, καὶ οὔρεα, καὶ χρεμάθοντας

*Ἴππους, τὴν κυνῶν θηροφόρων ὄμβαδον

*Άλλοισιν παρέκα, τὰ δὲ ὅλα πάντα τινάξας,

310 Αὐγέδων ὑπὸ στερεῆ θήκης απορροεύντη,

*Η μὲν ἵκεμεν τὸ θέλλαι τε καὶ τὶς μέγα κύδος δεξεν,

*Ἐν δὲ τοῖς Χριστοῦ χερεσιν προφρονέως.

*Άλλα, Πάτερ, Πάτρος τε ἀλόγους, καὶ Πτεῦμα φαεινον,

Ζωῆς ἡμετέρης ἔρμα κακοστάθεος,

315 Μή με λέπτης κείρεσσαν ὥπερ ἀργαλέραις δαμηναι

Δυσμενέος, τῆς σῆς ἀπόδοσης ἀντιπάλου.

Μῆδ' ὡς νῆσοι μέλαιναν, ἐπίπολον, ὄρθε θέουσαν,

*Ηδη καὶ λυμένον τλητοῖν ιπταμένην,

Α λαΐρεστι πεπταμένοντος ἐπατέσσας θύελλα

320 Λευκαλέων ἀνέμων, ἐξαπίνης ὅπισσων

Πέμψειν παλλινόρποτε τε εὐρέα νῦντα βίου,

*Ἐνθα καὶ ἴνθα κακοὶς βρασσόμενον μαγάλοις,

Μή που δὲ κρυπτήσῃ ποτὲ σπιλάδεσσον δέξῃ.

Τοσοὶ γάρ Βελιόν τοῦ φθυνεροῦ νόος·

325 Άλλεν ἀπέκυραίτει μερόπων γένος, οὐδὲ ἀπὸ γαῖης

Βούλεται οὐρανίους ἔμμεναι, οὐρανόνεν

Αὐτὸς ἦν δὲ μῆτην ἐπὶ χόνδρα τηνᾶς τιναχθείς·

Δύναμορος, δὲ περύτου κάλλεος εύγος ἔχειν

Ίμενος, μεγάλην τε θεοῦ βασιλῆην τιμήν,

330 *Ἄντι φάσων στυγερήν ἀμφέποτο σκοτίην.

Τούνεκα καὶ σκοτίσσιον λαβεται αἰὲν ἐπ' Ἑργος,

Καὶ ζοφερῆς κακῆς ἐνθάδε κάρτος ἔχει.

Διπλοῦς δὲ αὖ μορφὴν τελέθει, σκολιός τε νόημα,

Άλλοι ἐπ' ἀλλοίην ἀρχόμενος παγίδα.

Non mihi convivia, et quæ juvenibus cura esse soleunt,
Non mollior vestis, non effemina coma,
305 Non turpum: verborum invenustus lepos, non risus
Inmoderatus, non inimicæ carnis zestus perniciosi
Mihi placebant. Sed scopulos, et montes, et binnientes
Equos, et canum venaticorum strepitum
Aliis reliqui, et omnes felicitates projiciens,
310 Cervicem austera submisi virginitati,
Quæ me excolebat, et amabat, et ad maximum decus provexit.
Et Christi manibus benevole tradidit.
At tu, Pater, Patrique Verbum, et splendide Spiritus,
Instabilis vite nostra fulcrum,
315 Ne me sinas sub funestis manibus domari
Inimici, qui spei in te posite adversarius est :
Ne velut nave nigrum prospere navigantem, recta currentem
Jamque prope portum volantem
Velis expansis irruens tempestas
320 Funestorum ventorum, subito retrorsum
Me iterum mittat in lata hujus vite spatia,
Huc et illuc magnis astuantem malis,
Aut ad occultos scopulos frangat.
Talis enim invidi Belis mens :
325 Semper odie habet humanum genus, nec e terra
Paitur colestes fieri, et colo
Ipse ob suum scelus in banc terram dejectus ;
Infelix, qui summe pulchritudinis gloriam:
Ambiens, et supremum regni Dei honorem,
330 Pro luce invisia cooperitus est tenebris.
336-337 Unde et tenebrosis semper delectatur operibus,
Et tenebrosæ nequitæ hic imperium habet.
Duplicis porro forma est, et cogitationibus tortuosus,
Ex alio ad alium sese vertens laqueum.

306 Δυσμενέος. Sic Coisl., Vat. et Reg. 990. Edit. δυσμενά. Coisl. sup. lin. ξερός;

320 Λευκαλέων. Id est, ἀργαλέων.

328 Πρότον. Ita Vat., Reg. 990, Bill. et Comb.

Veritatem Gauyer, quasi adforet πρωτου, quamvis legit ut in editis, πρώτων.

330 *Αμφέποτο. Vat. ἀμφέσσατο, ἐνθάδυσατο.

METRICA VERSIO.

Non epula mihi jam, et curat quæ ketæ juventus,

Non molliis vestis luxuriausque coma,

Non fodi eloquii lepori illicpidusque placebat,

Non risus petulans, immodeiceque proca.

Quin alias montes, et equos scopulosque reliqui,

Atque canum magnos præceleresque greges :

Omniaque excutiens, quæ vulgo magna putantur,

Colla dedi firmas subtilia sophrosynæ.

At Pater, atque Patris Verbum, Flamenque supre-

[μην],
Cujus vita mibi nititur omnis ope,

Ne sine me, queso, Belis procumbere dextra,

Cui spem perpetua est frangere cura meam :

Nec veluti nave, quæ dextro concita vento

Furter, et attiguum jam prope littus habet,

Sæva repente ruens in carbasa passa procelia,

B Et ventus miserum rursus in alta ferat

Æquora, et hinc illincque ingenti mole malorum

Non secus ac rapidis fluctibus ipse premat :

Funestos ne me ad scopulos teterrimus hostis

Allidat, siquidem mens ea semper ei est.

Namque homines odit semper, nec sustinet illos

E terra sedes scandere sidereas

Ipsæ sum ob fastum supera dejectus ab arce ;

Infelix, primum qui decus, atque Dei

Mente parum sana dum sumimum affectat nonorem,

Ex luce in tenebras decidit horribiles.

Unde etiam tenebrosa juvanti hunc crimina, nigri

Et vitii in terris obtinet imperium.

Porro forma duplex illi, versutaque mens est :

Nunc etenim hunc, illum nunc laqueumque pa-

[rat.]

335 "Πτο δ μὲν σκότος έστιν υπέρτατον· ήν δὲ μην Α' Όφρα σε σὺν φαλασσὸν δεικνύοντι γεράρων,
[εὗρης, 350 Κύδεος οὐρανὸν μοίραν ἔχομι, δναξ.
Αγγελον δὲ φωτὸς ὄντα μεταστρέψεται,

Καὶ δὲ παπλων γελῶν, σαίνει φρένας. Ἐνθα μάλιστα
Φρόδιμον, ἀντὶ φώνης μὴ θανάτῳ πελάσας.

Τὴν μὲν γὰρ κακήτη φυγεῖν, καὶ κέροντος ἀνδρός·

340 Πολλοὶς γὰρ κακήν ἔχεται ἀμφαδῆ. Αἰνὼν δὲ λογδόντα, καὶ δὲ ἀλλοῖον ἐλέγει,
Πινεύματος ὁδητάτου δημιαστι.

Ἄλλα σάω καὶ γῆρας ἐμὸν πολὺν τε κάρηνον,
Τέρμα φέρους ζωῆς Πατοῦ, τοις μὲν πάρος

345 Ἐνδυκός οὐρανὸς ἀγάπατες, ἐπ' ἥματι δὲ ἡμέραν δριπτον
Ὕμες, χρηστότερας ἐπίπεδος φέροντα·

Καὶ μὲν ἐν συμμενένων τε καὶ ἀργαλῶν μελεδώνων,
Εἴδοντος δὲ λιμένα σῆς βασιλείας δροῖς,

Σάρξ διοή, Βελιανος κακόφρονος οἶδμα κελατῶν,

Σάρξ διοή, παθέων φίλα πολυσυγέδων,
Σάρξ διοή, κόδωμα κατόπιν φίεντος Εκαρή,

Σάρξ διοή, ζωῆς ἀντίπολις οὐρανῆς.
5 Σάρξ ἐκθήρ φιλή τε, γλυκὺς μόδος, ισθίλλων διπτον,

Ἀνδροφόρον φυτοῦ πάντοτε γενομένη·
Βόρδορε, θυμέσσα πάλη, βρίθουσα μολυβδίς.

Θήρα δέδαμαστ', θύλης ἔκτονος μαρναμένης,
Βράσμα κακὸν, καὶ σῆμα τεῆς καὶ δεσμὸς ἀνάστης.

10 Εἰκόνος οὐρανῆς, τὴν λάχομεν θεόνεν,
Οὐ μῆτες κακήτηος ἀναδός; εὐχὴν ὑποείξεις

Πινεύματος καὶ πολιῇ, δύσμορε, κακοφραδὲς,

335 Caligo is quidem est densissima; sed si illum deprehendas,
Cito in angelum lucis convertitur.

Ac leni risu mentes demulcent. Hic maxime
Prudentius est cavere, ne pro luce in mortem incurrat:

Nequitiam enim fugere est etiam hominis deteriorior:

340 Multis namque invisa est manifesta improbitas.

At illum laudo, qui in insidiis latenter detegit

Spiritus acutissimis oculis perspiciens.

Verum, optime Deus, senium meum et canum hoc caput serva,
Vitæque finem optatum propitiū affer; quemadmodum me antea

345 Perbenigne foebas, ac diei diem optimum

Jungebas, ad meliorem spem me proferens;

Ac me solutum invisis et molestis sollicititudinibus

In placidum perducas tui regni portum,

Ut te cum immortalibus lunivis laudans,

350 Glorize, o Rex, celestis partem ipse habeam.

XLVI. Adversus carnem.

Caro perniciosa, Belize malorum inventoris nigra procella,

Caro perniciosa, viii multiplicis radix,

Caro perniciosa, mundi in inferiora ruentis amica,

Caro perniciosa, vita colestis inimica :

5 Caro inimica et amica, dulcis labor, bonum infidum,

Quæ de homicida arbore semper degustas :

Cenum, luteum vinculum, ponderosæ plumbi massa,

Fera indomita, materia reluctantis soboles,

Aestus exitiose, sepulcrum et vinculum regnæ tuae,

10 Imaginis celestis, quam a Deo sortili snumus,

Non desistas nequitia impudenti? non cedes

Spiritu et canitiæ, misera et stulta,

* Scriptum post an. 333. — Alias Bill. 49, p. 93.

335 Υπέρτατον. Coisl. υπέρτατα. Edit. male
ὑπέρτατον.

336 Πελάσται. Reg. 990, πελάστη.

341 Λοχορότα. Reg. 990, λοχοντα.

345 Ἐνδυκόνως. Ἀρειδῶς, impense.

350 Ἐχομι. Chig. ἀγομι, partem celestis gloriae

traham.

XLVI. 1 Οἶδμα. Reg. 991. Sup. lin. et Int. κῦμα.

4 Όλητ. Duo Regg. θολερή. Μοχ., οὐρανῆς. Val.

οὐρανὸν.

12 Κακοφραδές. Ἀνόητε. Chig. κ' ἀφραδῆς, κα-

κοφραδῆς.

METRICA VERSIO.

Caligo ipse quidem est densissima : si tamen illud B

Agnoscas, lucem protinus assimilat,

Lemina ac ridens demulcent corda : cavebit,

Qui sapiet, tenebras lucis adire loco

Nan vitium fugere est cuiusvis pene : relecta

Namque odium multis excitat improbitas.

At vero hunc ego laudo, oculus qui mentis acutis

Occultas hostis prospicit insidias.

At senium, canosque meos, pater optimè, serva,

Ei facilis vita tempora claudo mes :

Antere velut tibi charus eram, faustaque fluebant

Omnies, et cum spe mi meliore, dies :

Hostibus exemptumque meis, curisque molestis,

Ad portum regni da properare tui :

Ut cum luminibus junctus, que nescia fati,

Decantem laudes tempus in omne tuas.

XLVI. ADVERSUS CARNEM.

(Billio interprete.)

Exitiosa caro, Belize tenebrosa procella,

Exitiosa caro, qua fluit omne scelus,

Exitiosa caro, mundi labentis amica,

Celesti ac vite prælia dira movens ;

Hostis, amica caro, blandissima pugna, bonumque

infidum, vetitos semper edensque cibos ;

Cenum, massa gravis plumbi, limosa catena,

Bellua pugnaci prodita materia,

Pestifer aestus, beræque tuae vinclum atque sepul-

erum

Formæ, quæ supera venit ab arce mibi,

Non viatis finem statnes ? non improba cedes

Spiritu, et senio quod grave membra premit

"Ἡ Χριστὸς παλάμψην ἔας μορφώσατο μούνην,
‘Ἄντι’ ἀκούσμον ὄντος κόσμον θήρηκε λόγῳ,
45 Καὶ τούματος θεότητι κεράσσατο, ὡς κε εἴσων
Πλάσμα φλοιν, ζῶτις κχρόνονδιν μεγάλης,
Τειρέμενον παθέσσαν διμερονδον Βελιαο,
Καὶ θανάτῳ θανάτου ρύσσατ’ ἀπηλέγεος,
Τολνεκεν ἀζέε μοι, καὶ Ισοχι μαργοσυνάνων,
20 Μηδ’ ἐπ’ ἐμῇ φυγῇ λύσσαν δλέκτον έγεν.
Μαρτύρομ’ αθανάτοι Θεού χέρα, καὶ τὸ ποντιρόν
‘Ημάρ, δ τὰ θηρυνόν δοταν εἰς ἐν δηγε.
‘Ος σε καταιχμάζων, καὶ δλγεις παντοδαποῖς
Κάμπτων, καὶ νεκύν θήσομ’ ἀκίντονετην,
25 ΕΙ μη μοι στήσαις ἀκίντονετην τε βόν, τε,
Τὸν καθαρὸν Χριστοῦ δραξαμένη θυσάνων.
‘Εδέ μοι, ω δακρύων τε καθάροις νειδέ πηγή,

Quam Christus manibus suis solam firmavit,
Cum materiali inconditam, verbo exornavit,
'5 Ac postrem cum deitate miscuit, ut me salvum faceret
Dilectum figuramentum, magna heredem vitæ,
938-939 Vexatum perpessiōnibus a perditor animearum Belia,
Et morte sua a crudeli morte erueret?
Quapropter reverentiam mihi habe, et petulantias compesce,
20 Nec rabiem perpetuan in animam meam exerce.
Testor Dei omnipotenti manum, et luctuosum diem
Qui humana omnia ultimo in unum coget,
Fore ut te in servitutem redigam, et doloribus omnis generis
Domem, et mortuis infirmorem reddiam,
25 Ni mihi reprimas protivitatem et profluvium,
Puram Christi apprehendens flimbriam.
Veni mihi ex iño, fons lacrymarum purgator,
Et laborioso corporis et animi vigiliæ,
Ut flammam meam refrigeres, et fetidam
30 Diluas malorum putredinem vitiorum.
Et venter, alegra satietatem, et humi jaentia
Genua obrigescant, et cinis esca sit.
Atque asper fenera membra operiat
Saccus, anima mea vexata propugnaculum.
35 Veni, atra cora, carnis domitrix,
Futora supplicia mibi semper ob oculos ponens.
Talia quidem mea insipientia remedia. A te autem, Christe,
Et pura vita est, et vita ex mortuis.
Quis progenitorem nostri vitii et generis
40 Suscepit, postquam gustum ploravit et fraudem?
Quis nefarium regem gemitiibus expurgavit Manassem?
Quis Davidem magno exsolvit sceleris?

17 Ἀμερινδου. Reg. 992, ἀποστεροῦντος τὸν νοῦν. Edit. male, ἀμελανδου
 18 Απληγέος. Sup. lin. ἀπότομου.
 24 Ἀκαδοτέρην. Chig. ἀκινθότερον.
 32 Κετσαλήκην. Sic Val., Coisl., Chig. et Regg.
 Edit. κατεπάληκον.

33 Περὶ δὲ φθίσσαται. Sic Coisl. Edit. περὶ δὲ φθίσσεται.
36 Οὐσιομέτην. Sic tres Regg. et Coisl. Edit. οὐσιομέτην.
42 Μεταβλήτην. Duo Regg. et Coisl. οὐσιότην.

METRICA VERSIO.

**Quam Christus solam manibus formavit, hylen cum
 Immundam ornata vestiu ipse novo :**
**Quamque Deus tandem summus sibi miscuit, ut nos
 Quos immortali fixerat ante manu,
Servaret, vitiis oppressos daemous arte,
 Morte sua, et mortis faucibus eriperet.**
**Fac itigur iam me vereare, proculque repellas
 Inglutinem, ac cesses bella movere mihi.
Athenea dextram testor genitoris, in unum
 Quaque humana trahet (nec mora) cuncta diem,
Quod te ita conficiam variorum mole dolorum,
 Examini ut iam sis corpore debilior :
Ni contacta tibi quamprimum simbris Christi
 Pestiferum fluxum comprimat atque seclus.
Ex imo venias lacrymarum sectore plumen :**

Ex animo atque oculis jam fuge, somne, meis.
Ut sedes flammam, qua meas exurit aegra,
Fotemore fuges, quem mibi noxa parit.
Durescaut curvata solo mibi membra, famique
Pro daphnis letis sit medicina cinis.
Sit saccus pro veste mibi, qui pectora purget,
Atque ferat menti, quam caro ludit, open.
Curra, veni, carnis doratrix, ponaenque pererans
Fac subeant apimum concutiantque meum.
Sic medeor stolidae carnis : at purissima vita,
Et rediviva, tui est muneris, alme pater.
Quis generis nostri excepti vitigine parentem,
Ut fraudem luxit pestiferumque cibum ?
Quisnam purgavit lacrymam fetugae, Mauassem
Davidis crimen sustinuit atone grave ?

Ti^c χρημαλήν θρήνοισιν ίδων έσάσως Ninευ^t;
 Ti^c δ' έπι παιδί βάλεν δάκρυν δάκτοσέρω;
 45 Ti^c χαίρουν καθαροίσιν, έκας βάλεν ούδε τελώνας;
 Ti^c τρόποστον τ'^c νόμος μνετον πλαζόμενον;
 Ti^c λεπροίς ἐκάθηρε, πικράς δ' ἀποέργασιν νόσους,
 Σώμασι καὶ φυγαῖς ἐσθλὰ χαρεζόμενος :]
 Σειο, Μάκαρ, τάδε δῶρα, βροτῶν φός. 'Αλλ' ἐπιβαίνει
 50 Οἰδηματος ήμετέρου, καὶ σάλος αἰκα πέσοι.
 MZ. 'Επιτίμησις κατὰ τὸν διάλογον τῆς ψυχῆς.
 'Εμποσα, μαινάς, ὡς τάλαινα καρδία,
 'Εμποσα, μαινάς, ποι φέρη ταῖς ήδοναῖς,
 Περιβλέπουσα κανταχοῦ τὰ πλησίον;
 Οὐ σωφρονήσεις ; οὐ κατεργάσῃ τὸ πῦρ

A 5 'Εκκαίον ἐν σοὶ τὰς ὁρέξεις τὰς νόθους;
 Οὐ ζωτηρίσεις τὸ λογικόν, τὸ γνήσιον,
 Προσλαμβάνουσα σύμμαχον τὸν θυμικὸν ;
 Ψυχή, τὶ πάσχεις; τι φρονεῖς παρ' ὁξιαν;
 Οὐκ οίδας ὡς εἰληχας ἡνιοχεῖν μόνην;
 10 'Ιππων ἀνίσταντας τυγχανόντων τῇ φύσει;
 Εἰς εὔγενης, ἀτακτος εἰς, ἡμερος δὲ εἰς .
 Κ' ἦν μὲν ποτε δώσεις τῷ θράσει τὰς ἡνίας,
 Σκιρτῇ, παλαίει, συνταράπτει τὸν δρόμον,
 15 'Ορμῶν ἀσούλως, προσλαβον δὲ τὸν μέσον,
 Αὐτῷ μεταπειθει συμπέσει, τὸν δ' εὔγενη
 'Ως αἰχμάλωτον δουλαγωγήσας διγει,
 Σύρων ἔκνοντα καὶ στένοντα τὴν πλάνην *

Quis Niniven servavit humi prostratain, et lamentantem videns ?
 Quis super filium natu minorere lacrymas fudit?
 45 Quis puris mentibus gaudens, non tamen publicanos longe rejicit?
 Quis ovem errantem humeris reportavit?
 Quis leprosus mundavit, et acerbos morbos expulit,
 Corporibus et animabus dona largiens?
 Tu sunt, o Beate, hæc munera, hominum lumen. At super
 50 Scutus nostros gradere, et statim procella decidet.
940-941 XLVII. Objurgatio adversus partem animæ rationis expertem.
 Empusa, furens, o infelix anima,
 Empusa, furens, quo traberis voluptatibus,
 Circumspicens undique proxima?
 Non resipiscis? non extingues ignem,
 5 Qui accendit in te spurias cupiditates?
 Non excitabis quod in te ratione præditum et genuinum est,
 Adjungens sociam pugnas iracundiam?
 Anima, quid pateris? quid sapis quod non deceit?
 An nescis soli tibi datum esse regere,
 10 Quasi trigas ad currum juncis
 Equis, qui dissimiles sint natura?
 Unus generosus, alter indomitus, tertius mansuetus :
 Si quando remittas feroci habetas,
 Exsilit, luctatur, perturbat cursum
 15 Abreptus exco impetu, et adjungens sibi medium,
 Ipsi suadet ut secum conspiret, ac generosum equum
 Velut captivum, in servitutem redigens abigit,
 Trahens invitum ac deplorante errorem :

* Scriptum post an. 583. — Alias Bill. 129, p. 196.

43 Ninευ. Duo Regg. Νινεῦ.

50 Οἰδηματος. Int. κώματος.

XLVII. Tit. Επιτίμησις. Vat. et alii εἰς τὴν έκπομπήν φυχήν.

1 Εμποσα. Empusa, apud Suidam spectrum demoniacum, quod ab Hecate immissum miseris apparetur, sic dicta, quod uno tantum pede incederet, in varias se formas mutare dicebatur, et carnis et voluptatum amans.

6 Τὸ δογματόν. Animam suam monet, ut imprium omne rationi committat, et libidinem compescat. Theologus namque hic alludit, aut sequitur Platonis sententiam, qui duas rationis expertes animalia facultates, iram et libidinem bigis comparabat, quarum auriga erat ratio.

7 Οἴσας. Ila Vat. Edit. οἰσθα.

16 Αὐτῷ μεταπειθει. Vat. αὐτῷ τε πειθει.

METRICA VERSIO.

Quis tristi Ninivæ dedit abjectæque salutem?
 Natorum ob minimum cui maduere genæ?
 Quis puris gaudens, procul haud tamen ipse telonas
 Movit? Ovem dorso quis tulit atque vagam?
 Quis lepram, morbos quis profligavit acerbos,
 Carnique atque animo commoda magna ferens?
 Dona tua hæc, hominum lux splendida. Tu mare
 [nostrum]
 Scande igitur : nam mox sæva procilla caderit.

XLVII. OBJURGATIO ADVERSUS PARTEM ANIME RATIONIS EXPERTEM.

(Billio interprete.)

Empusa, Mænas, anima ter miserrima,
 Empusa, Mænas, quo voluptas te trahit,

B Propinqua ubique cupida dum circumspicis?
 Meliusne tibi non consules? cupidinum
 Ignem malarum protinus non opprimes?
 Neque rationis excitabis impetum
 Corroborate subsidio iracundie?
 Quid pateris, anima? Quidque tam indigne sapis?
 Nescisne soli regere quod tibi sit datum
 Currum, trahant quem tres equi, dispar quibus
 Natura dura sit? Unus horum est nobilis,
 Alter protervus, ultimus tractabilis.
 Quod si insolenti frena permittas, statim
 Saltat, ferocit, cuncta perturbat, ruens
 .Fuore cæco, medium et adjungens sibi,
 Efficit ut unum spiret, et equum nobilem
 Captivi ad instar subditum per vim trahit,
 Imo gementem pectore ob cursus vagos :

λαυρέος δ' ἀτάκτων ἀλογοτάτη φορφ·
20 Κάποιον φερομενος, ὃς κατὰ κρημνοῦ, βίᾳ·
Κ' οὐδὲν προμηθεῖς, οὐδὲν ἀνακόπτει δρόμον,
Ἐκεῖνος ἐγκύρωσε ταῖς φύσεις πύλαις,
Φθείρουν ἔσων, καὶ σὲ τὴν παναθλίν.
Εἰ δὲ φρονοῖς σῇ φύσεις ἀνηλόγως,
25 Τῷ δ' εὐγενεῖ χαίρουσα πάλμη τὸν δρόμον
"Απαντ'" ἀποτρέψεις, ὡς εὖ εἰδέ τι
Βαίνειν ἔκεινην τὴν πορείαν τὴν ἀνω·
Μέσην τ' ἀποτληξίας, ὅπος δεικνύειν
Τὸν θυμοεῖδε; εἰς δέον, καὶ συντρέψειν
30 Τῷ νοῦν ἔχοντι· τὸν δ' ἀτάκτον εὔτονος;
Κάντρος δαμάσσοσις, οὐκ ἔνδον' ἀφρίνειν.
Τότες εὐχερής, ενρυθμός ἔσται σοι δρόμος·,
Γαληνῶν, δλυπος, ἀπίδος γέμων.

Fertur autem temere stultissimo impetu,
20 Deorsum ruens per vim, quasi per precipitia:
Et nihil sibi providet, nec desistit cursu,
Donec dilabatur ad orci portas,
Perdens se ipsum, et te miseram.
Si autem sapias naturę tuę convenienter,
25 Illi generoso equo lubens cursum
Omnen permittes, tanquam qui probe norit
Obire viam illam, que sursum ducit:
Medium autem objurgabis, ut exserat
Vim suam, ubi oportet, et cursus socium ei se adjungat
30 Qui mente præditus est; petulantem autem continuis
Calcaribus domabis, nec sines frenos respue.
Tunc facilis et expeditus tibi erit cursus,
Serenus, doloris expers, spei plenus.
Sic igitur ratio, velut generosus equus,
35 Vincit: vincere namque à natura accepit;
942-943 Semper progrediens, sensim atollens se sursum,
Omnes vita hujus molestias transiliens;
Nec subsistit, donec ad divinam perveniat sorte,
Servans se ipsam et te fortunatum.

XLVIII. In mortuum mundo".

Vivo et mortuus sum. Quis sapiens hæc componat.
Anima mortuus sum : caro autem robusta esse vult.
Anima vivat ; caro autem mihi moriatur.

XLIX. Luctus".

Hei mihi! quia me in celum quod Dei
Sedes est, properantem, corpus undique tenet!

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 170, p. 252. ** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 23, pag. 95.

24 Ἀρηλότως. Ἀναλόγως, proinde natura postulat.

31 Ἀγρητάς. Vat. ἀργητάν, frenum depellere, exciter.

34 Ο δὲ λογισμός. Edit. δ γάρ.

56 Ἀργέμας νεύων δρώ. Placide sursum intuens.

XLVIII. 3 Ψυχή, etc. In editis sequitur aliud

poematum, quod legitur supra carm. xxii, vers. 43.

METRICA VERSIO.

Temereque fertur, impetu et bruto, velut
Prærupta vastum per loca in barathrum ruens.
Nec prorsus aliquid providet; nec reprimit
Cursus, averni donec in portas cadat,
Se, teque miseram ter querat, perdens simul.
Natura quod si ut postulat, tu sentias,
Ac mente latet nobilis mandas equo
Moderamen omne (coititem namque hic viam
Obire novit optime); et medium increpes,
Ut acribatem commode monstret suam,
Sociumque cursus præbeat se prædicto
Mente; petulantem astrachus stimulis domes,
Abnovere jussa nec sinas, tam denique
Ommino facilis hic erit cursus tibi,
Latet, serenus, spebus et plenus bonis
Nam ratio, veluti nobilis et præstantis equus,

B Vincit; dedit nam vincere huic summus Parens :
Sensim ipsa gradiente semper, et sursum intuens,
Omnesque vita transiens molestias.
Nec ante finem cursus imponit suo,
Quam te beatam collocet, seque in polo.

XLVIII. IN MORTUUM MONDO.

(Fed. Morello interprete.)

Sum vivus idem et mortuus. Quisquis sapit,
Componat hæc. Carne vigeo, at anima occidi.
Vivat anima : at caro mihi esto mortua.

XLIX. LUCTUS.

(Billio interprete.)

Me miserum, caro quem remoratur perfida, ecclī
Ad Dominum cursu dum properante iero!

Οὐδὲ τῇ εκτασίᾳ ἔστι πολυπλακένς βάστοι,
Καὶ στογερῆς κακῆς, ἢ μ' ἐπέδοσις κάτω,
5 Πάντοθεν ἀπροφάτοις περικυπτόνους μερίμναις,
Βοσκομέναις φυχῆς κάλλεις καὶ χάριταις.
Ἄλλα μὲν λύσον, Ἀναξ, λύσον χθονίους ἀπὸ δεσμῶν,
Καὶ μὲν χροταστήν τάχον ἐξ ὄρανήν.

N^o. Κατὰ τὸν κοστροῦ εἰς τὴν νόσον.

Ἔλαυθες αὖθες ἔμοιςε, δαλπλοκει ἀς ἑνοθήσε,
Ἐβόνθος ἔμης κραδίης ἐνδοθι βοσκόμνος,
Καὶ πολλοῖς κρατεροῖς τε τινάγμασι τοῦδε βίοιο,
Ἐλένδα τὴν λεψήν γνῶν βαλέσει ποθεν·
5 Σαρπῖδην ἐριθενέσσιν ἐνήλαο, καὶ μ' ἐδάζεις
Εἰς πόδας ἡκ καραλῆς, βεύματι δεσμὸς λύσας

A Τῷ Ἑρήμῃ ἐδίγνε Θεὸς φύσιν, ὃς ἐκέρασε
Τῇ φυχῇ λιαρῆν κοσμογόνῳ σφῆρῃ,
“Ος καὶ λαστασίῃ δέμας δρπιον ἅμα φυλάσσοι,
10 Τὴν δὲ δοχεστασήν καὶ βιθότο φύγω.
“Ἔλιθος ἀνδροφόνοις νομάστιν, ἐς δὲ ἔμε, τλῆμ·
Σῆς δινοφερῆς κακῆς Ἰὸν ἔχεις δὲν.
Οὐδὲ δὲς ἡν ἔμοιςε βαρύστονα γήρασ ἐλειν
“Αλγεα, καὶ σκοτεῖλον δύθεα τρινακρίνων.
15 Άλλα μὲν καὶ στυγερῆ κατεδάσσατο δάπτρια νοῦσος,
Τοταν ἐπαύδα, καὶ στενοματι, ἀς δὲς τις λίς
“Ἀλκιμος, δημιλεχθεὶς δρκωτι θηροφόνων.
Οὐ μόνον ποθεν σκιρτήματα, οὐδὲ ἐρατεινήν
20 Πλασιν ὅμηλικήν, οὔτε μὲν εὐθαλῆν,

Nec mibi exitus est ex vita erroribus referta.
Et ex funesta nequitia, quæ me alligavit humi,
5 Semper improvris circumstrepens curis,
Quæ mentis pulchritudinem et gratias depascunt.
At me solve, Rex, solve terrenis ex vinculis,
Meque cœlestem in chorum ascribe.

L. *Contra diabolum in morbum* *

Venisti rursus ad me, fraudulente, eo consilio, velut animadverti,
Ut intimum pectus meum depascaris,
Et multis validisque impulsionebus hujus vita,
Imaginem sacram in terram dejicere cupiens;
5 In carneos robustas insiluisti, et me discerpisti
A capite ad pedes, vincula solvens humoris
Quo Deus siaciam irrigavit naturam, quemadmodum temperavit
Frigida calidam, sua mundi procreatrice sapientia,
Ut aqua temperatio integrum corpus simul servet,
10 Et iniquitatatem vita ego effugiam.
Venisti lethiferos in me ferens animos, et in me, miser,
Tu se tenebrosè malitiae totum effusisti venenum.
Non sat erat nithi tristissimos senectutis ferre
Dolores, et gravius scopolis siculus onus:
15 Sed etiam me acerbissimum et edax absunpsit morbus,
Tabe conficiens membra singulis annis.
944-945 Propterea lugere et ingemisci, veluti leo quidam
Fortissimus, implicatus laqueis venatorum.
Non sermonum desidero lasciviam, nec gratissimam
20 Omnibus aequalium consuetudinem, nec convivia,

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 61, pag. 138.

XLIX. 4 Η μ' ἐπέδησε. Reg. 39, ἡ μὲν ἕστη.
L. **ΤΙΤ.** Κατὰ τὸν κοστροῦ εἰς τὴν νόσον. Sic Val. *Contra diabolum in morbum*. Duo Regg. Eἰς τὴν νόσον.

1 Οὐκ ἐκριθῆσε. Reg. 991, sup. lin. καθὼν ἐγνώσθη. Schol. ἡς ἐκριθῆσθε. Coisl. ὁν γαν φῆθη.

2 Ἄμα. Sic Reg. 991. Edit. ἄμμα. Schol. τινὲς δὲ τῆς εὐκρατῆς δρπιον τὸ σῶμα φιλάσσου. Cum Aldo legimus φιλάσσου. Billius et alii pro λαστασίῃ, λεγοντι λαστασίῃ, sed nullius codicis auctoritate. —

Credere legendum esse ἄμμα pro ἄμα, duplicata consonante, ut stet metrum, quod, prima brevi, deficit. *CAILLAU.*

10 Φύγω. Ut fugiam, id est, ut fugere dicam.

11 Ἀνδροφόνοις. Schol. ἀνδροφόνων μοι φέρουν ποθεντα.

14 Τρινακρίνων. Ante Gregorium jam Plato et Cicerio idem dixerunt, nempe senectutem quibusdam onus Αἴνα gravius videri.

19 Σκιρτήματα. Schol. κρότους.

METRICA VERSO.

Errantis vita mihi nec patet exitus ullus,
Nec vitii, mea quod pectora fixit humili,
Atque improvisis circumstrepit undique curis,
Grata quies mentis deperit atque decor.
At gravibus me solve, pater supreme, catenis,
Inque beatorum me trahe, sancte, choros.

L. *CONTAGIA DIABOLUM IN MORBUM*

(Billio interprete.)

Venisti, scelerate, tuas intelligo fraudes,
Veniasti ut rodas pectoris ima mei:
Dum me succutiens sexcenta per aspera vita,
Effigiens sacram perdere morte cupis;
Insiluisti in validas carnes, meque exiuis ævo,

PATROL. GR. XXXVII.

B Eximitur vincis dum pituita auis,
Quia sicciam omnipotens madeficit dextera molem,
Cum junxit calidis frigidis, cuacta creans,
Scilicet incolume ut corpus concordia servet,
Ac fugere hinc vita dispidium admoneat.

Ad me lethifera venisti mente, tuaque

Nequitus virus funditor omnia mihi.

Nou satis istud erat, quod jam premor ipse senecta,
Quæ gravior Siculus dicitur esse jugis:

Ni me etiam morbus laceret, reidiensque quotann s
In miseram tabem debile corpus agat?

Hinc edo gemitos, atque arctor more leonis,

Quem venatorum retia firma tenent.

Non ego vel plausum eloqui, dulcesque sodales,

Expto, non epulas, non ego posco diapes.

Οὐκ ἀγοράς πολιών, οὐκ ἀλίσσεις, οὐδὲ λοετρό,
Οὐδὲ δασ τού δολερού δινέσαι τούδε βίου.
Ταῦτα γάρ οὐδὲ πάροιθεν ἔμει πφίλα, ἐξότε Χριστὸν
Ἄγκαστρην, χθονιῶν τὴν ἀπαντοτάμενος.
25 Αἰάζω δ' ἵνα με Χριστὸν μεγάλον λέλοιπεν
"Οὐμα τινοφόρον φ' μελον, εἶπον" ἦγη,
"Ος με καὶ ἐν σπλαγχνούσιστι ἄγνης κύδηνες τεκούσης,
Καὶ πόντου κρευρού βύσατο, καὶ παθέων.
Αἰάζω λασιο θεφρόνος ἡνια φίλας,
30 Οὐδὲ μὲν ἀποφρήνας, οὐδὲ δὲ χεροὶ φέρων·
"Ος πρόσθεν μιθοίσιν ἀγάλλετο ἡμετέρονσιν,
Ἔντος ἀπὸ γλώσσης τρισσοῖς Ελαύπτε σόλας.
Νῦν γε μέν, ὃς λιπόμαστος ἐν ἀγκαλίδεσσι τεκούσῃς
Νηπίαχος θήλη τινασσεν αὐλαένην

Non urbium fora, non nemora, non balnea,
Nec quaecumque hujus dolos: fleres sunt vite.
Huc enim neque prius nibi grata, ex quo Christum
Amplexus sum, a rebus terrenis procul assurgens.
25 Ingemisco autem, quod me Christi Domini deseruit
Oculus vitalis, cui olim cura crux, si quando fui,
Qui me in visceribus castae matris cohonestavat,
Et a sevo mari liberavit, et perturbationibus.
Lugeo, quod sancti populi habendas jecerim,
30 Nou quidem projiciens, sed iam eas pra manibus non habebo:
Qui populis prius sermonibus nostris exsultabat,
Cum ex ore nostro trinum fulgebat lumen.
Nunc vero, ut depulsus ab ubere inter brachia genitricis
Infans siccacum sugi mammam
35 Labiis sicutinibus, frustrante aviditatem matre;
Sic etiam a lingua mea populus penderet,
Flagrans desiderio fontis plurius antea fluentis,
Cujus nunc nec tenuem guttam aures ejus excipiunt.
Alii quidem dulcem effundunt aquam, ipsi vero audientes
40 Discruciabantur: non enim patris sui audient vocem.
Ubi mihi nocturnorum cantorum statio, quibus sustentans
Pedes meos stabam vivi instar lapidis,
Sive solus cum Christo commercium habens, sive in hominum coetu,
Me oblectans sacrorum cantu alterno carminum?
45 Ubi flexorum genuum dulcis labor, quo prius
Calidas fundebam lacrymas, mentem mean caliginosam intra me colligens?
Ubi mibi altrices pauperum manus et morborum curatrices?
Quo afflictatio infirmorum membrorum abiit?

28 Παθέων. Schol. νόσων.

29 Πίγμας. Hoc loco, inquit Billius, discrimen ponit Gregorius inter πίγμας et ἀποφρήνας, *faceret*, et, *projectore*: ac per *faceret*, nihil aliud significat, quam *deponere*. Hinc videlicet illud significans se magno quidem dolore affici, quod Constantinopolitanus Ecclesiæ clavum reliquist, sed ut id faceret, ob quo-rundam invidiam presulium coactum fuisse.

38 Οδαρ'. Schol. οδαρ' αὐτοῦ.

42 Βεβαών. Schol. ξετην.
46 Ξέο'. Sic Coisl. et Val. Edit. χλων. Ibid. συν-
δύον. Schol. παλέων μου. Billius πῆξις le-
gendum putat pro τῆξις. Nam aliquo, inquit, quo-
niam modo quereretur τῆξις ab hisse, cum ea se con-
fuctum dicat? Sed haec ratio non suadet.

METRICA VERSIO

Nou fora, non horios, non balnea postuo, pulchri
Denique non vita hac subdola quidquid habet.
Nam neque chara habui prius haec, Christum ut se-
[mel ipse
Complicus, liqui terra cuncta procul.
At gemo, quod Christi me lux jucunda reliquit,
Cui mea non parva cura erat ante salutem:
Qui me etiam in materuo utero decoravit honore,
Fluctibus insanis eripauitque maris.
Ingenio, persancte quod jeci plebis habenas,
Non tamen abjeci, sed neque iam teneo:
Plebis que nostris verbis prius exsiliebat,
Cum canerem Triadis numina sancta meæ.
At unice hand secus ac puer a nutrice remotus
Ora sua accisa admovet queribus

B Matri, at incassum; nam vana est illa cupidus:
Sic populus nostro penderet ab ore prius,
Fontis avens, multis qui prodigus ante fluebat,
Ceius ne guttam nunc habet ille quidem.
Dulcia deponunt alii, sed pectora mox
Auditor. nec eniū verba parentis habet.
Ab iubi nocturni statio est latissima cantus,
Quo subnitetur non sequas atque lapis,
Sermonem vel solus habebus cum Numine summo,
Alterne vel cum pluribus ipse canena?
Dulcis ubi flexi eruris labor; hinc ego mentis
Pellebam tenebras, fluctibus ora rigans.
Ab iubi dextira inopes et languida corpora cu-
[ranz]
Quoque abiit membris robur ab invalidis?

Οὐκέτι μὲν θύεσσιν ἄγοις ἐπὶ χεῖρας ἀείρω,
50 Τοῖς μεγάλοις Χριστοῦ μιγνύμενος πάθεσσιν.
Οὐκέτι δὲ ἀδιοφόρους φύλην λοτίνων χορείν,
Εὐθήμους λόγους τίμιους αἷμα σθίνων.
Εὔρως δὲ ἀμφὶ βιθοῖσιν ἡματί, μῆνοι δὲ ἀπέλεστοι,
10 Οὐ τέ τις ἀνήρ δώσει τέρμα, φύλα φρονέων;
55 Πάντα θεαντες ζῶνται· βίος δέ μοι κατὸν ἀφαν-

[ρὸς,

Νηδὸς ἀκαθόντερος, τὴν λίπον ἀρρυναίται·
'Αλλ' ἔμπτει εἰ καὶ με, βαρύστον διέμοι, ἔλαύνεις,
Οὐ ποτὲ σοι κάρδιψα γούνατ' ἔμητς κραβάτης·
'Αλλ' ἔπρωτος, δικαιπότες, ἐμὴν ἐς μητέρα γαῖαν
60 Δύσομεν· ἔχοι σκώληκης τὴν δρεως δαπάνην.
Τύττε δορίην, φυγῇ δὲ δύνωσατος· εἰκόνα δεῖγη
Παροτήνων Χριστῷ, τὴν λάχον, ἀνδρόφονε.

A Καὶ γάρ πρόθι πέδησας ἵλιθ μέγαν, δὲλλ' ἐδαμάσθητο,
"Ως μιν ἀθελοθήτης ἑτεφάνως μέγας,
65 Καὶ θήκει περιβωτὸν ἕη κηρύγματι νίκην,
Πάντα δὲ ἐδωκεν ἔχει δεπλά, τὰ οἱ κέδασσε.
Τοῖος ἐντεῖξις Χριστοῦ νόμος· ἀλλά μὲν δινογθῆτι
"Οὐδὲ περ ἀρτεμέτεν· οὐς λόγος ἐστὶν δικος.
Δάζαρος ἐν νεκύεσσιν ἐγὼ νέος, ἀλλὰ βόησον,
70 Τοῦτος καὶ ζῆτοι λόγους νέκυς.
Διεσμήλης νέος εἴη δέλεκτρος, ἀλλὰ βόησον,
Πίηγνυσον, καὶ κλίνην θρομομαι ὑψὶ γέρων.
Σῶν κλέπτω θυσάνων παλλάμαις δικος, ἀλλὰ βέβηρον
Αἴματος λογε τάχος ταρῆ μαρανομέναις.
75 Σοὶ δὲ ὑποκαμπτομενός ἐγώς, τεῦδος λόγος, ὡς Χαν-

[vala,

Γύρων ἔχουσα δέμας, ἀλλ' ἀνάστρε μ', "Αναξ.

Non jam amplius ad sancta sacrificia manus attollo,
50 Magnis Christi adiuvitis passionibus.
Non jam martyribus gratam statuo choream,
Honorifica oratione sacrum sanguinem venerans.
Situs obduxit libros meos, sermones vero sunt imperfecti,
Quibus extremam manum quis imponet vir amicus?
846-847 55 Omnia mihi viventi mortua; vita vero mihi infirma,
Nave infirmior, cujus soluta sunt compages;
Verumtamen quamvis me, szvissime demon, insecteris,
Nunquam tibi flectam genua mei cordis;
Sed illeesus, inflexus, meam matrem terram
60 Subibo: habeat vermis serpantis reliquias
Tunde pellem, anima est invulnerabilis; imaginem divinam,
Quam accepi, Christo repräsentabo, o hominida.
Etenim magnum olim Jobum constrinxisti, sed superatus es,
Siquidem hunc magnus certaminis arbiter coronavit,
65 Ac reddidit celebrem praeconio sui victoriam:
Oronia autem ei duplicitavit, qua dissipavera.
Talis benignitas Christi lex; at me, jube, Christe.
Licet sero, incolumem esse: sermo tuus medicina est.
Lazarus ego novus sum inter mortuos; sed clama,
70 Surge, et vivat verbo tuo mortius.
Paralyticus novus, ego sum in lecto jacens; sed clama,
Consolidare, et gradiar lectum humeris ferens.
E tuis subripere volo fimbriis sanitatem, sed tu profluvium
Sanguinis cohibe statim carnibus marcescentibus.
75 Tibi inclinor ego, qui tua sum possessio, velut Chananea,
Curvum habens corpus; sed tu me, Rex, erige.

56 Φίλα ψηφίσων. Schol. ταῦτα μοι φρονέων.
60 Ἐγώ σχάληξ. Vermes pereant id quod dia-
bolus non omnino consumperit.
61 Ἀρρύτατος. Reg. 999, ἀνούστατος. Coisl. sup.
lin. δέπτωτο.
68 Ἀκον. Schol. ἀκον καὶ σώματος καὶ φυγῆς,
corporis et animae medicina.
74 Αἴματος. Sic habent Coisl. et Vat. Mendose

In edit. Σλατος.

15 Ὡς Χαναραλα. Videtur Gregorius confundere
mulierem de qua scribit Lucas, quod erat inclinata,
nece omnino poterat sursum respicere, cum Chan-
anea, quacum nihil convenit. Nulla enim ventio
apud Lucam, quod Chanaea fuerit mulier incli-
nata.

METRICA VERSIO.

Non jam tollo meas sacra ad purissima palmas,
Miscens me Christi supplicis gravibus.
Non jam martyribus statuo celebrique ekoreas:
Horum nec canitur mors pretiosa mihi.
Sed situs in libris nostris, monumentaque nostra
Fine carent: summam his quis dabit, oro, manum?
Omnia viventi sunt mortua; languida vita est
Jam mihi, quassata debiliorque rate.
At licet exagites miserum, sevissimum demon,
Haud genua inflectam pectoris ipse tibi,
Mensus matrem sed humus inflexusque subibo:
Quod serpente rosi, vermis id arripiatur.
Percute tu pellem, mea mens illa me manebit;
Effigiem sistam, quam dedit ipse, Deo.

B Tu quoque vinxisti Jobum, sed vixtus ab illo es,
Magnus ut hunc lauro cinxit agonothetes,
Fecit et illustrum sui per praeconio palmam,
Et qua tu abstuleras, congerminat dedit.
Hic mos est, bone Christe, tuus. Tu me ergo valentem
Esse jube: sermo nam medicina tuus.
Lazarus examinius jaceo: tu, Surgito, clama.
Et vitam repetet, quem ferar parca tulit.
Captus ego membris jaceo: tu, Surgito, clama.
Atque thorax gradiar protinus ipse ferens.
Furor quam dat opem tuā fimbria: comprime fluxum,
Qui macie carnes conficit usque meas.
Substernor tibi, Christe, velut Chananea, recurvum
Corpus habens: tu me surrige, sunnue parcas.

- Πάντος δικαίου, τοῦ δὲ οὐρανού εἰπεν γλυκύς· ἀλλὰ τάχιστα
 Ἐγέρο, καὶ στήνω σοὶ λόγους αὐλοῖς.
 *Έστι μὲν δῆλος ἡμεῖς, καὶ δίκαια νοῦσος ἔχουσα.
 80 Οὐδὲ γάρ δὴ βροτῶν πάμπαν ἀμορέφομεν,
 Οὐτέ ἄγω, οὐδὲ τις ἄλλος, ἐπει θεὸς ὅδε καλεῖται,
 Μή τιν' ὑπέρθε φέρειν δέρψιν ἐπουρανίου,
 Πάντας δὲς μεγάλου θεοῦ λεύσσοντας ἀρωγῆν,
 Χρειοῖς χάρηντον ἔχειν πλεῖον ἐπ' εὐεσθῆτῃ.
 85 Ἀλλ' ἡμῖς οὐ τόσον δύορομαν εἰνεκα νούσου,
 (Νοῦσος γάρ νοερῷ καὶ τινα ρύφιν ἔχει,
 *Ἔτις πάντες χατέονται, καὶ δες μάλια καρπερός ἔστι·
 Δειρδὲς γάρ θνητοῖς καὶ τι μέλιν φορεῖ·*)
 *Οὐσάτιον χθανατῶν περικήδαιμα, δῆλα πάσχων,
 90 Μή τις διεισθῇ πῆμασιν ἡμετέροις.
- A Πάντοι μὲν μερόπανταν κρατερόδρομον, οἵ δὲ θεοῖς
 Δέλχουντες ἀσπασίως πᾶσαν ἀπισταζήν,
 Τερπνῶν τα λυτρών τε, λόγον δὲ τὸ πᾶσαν ἵστον.
 Εἰ καὶ κρυπτῶν ἡῆς βένθος ἔχει σοφῆς.
 95 Πολλοὶ δὲ εὐστέλλεσσιν ἐπιθράσκουσιν ἀκνῶνται.
 Ής θεολατρέης οὐδὲν ἔχουσι γέρας·
 *Η καὶ πάμπαν δεῖπνον ἀντιθέσσεισιν νότημα
 *Ισταντε, αἴτοι μάτην πᾶν τόδε πῆξιν ἔχειν,
 Ωδὲ θεοὺς μεδόντα βροτοντα πάντα κυβερνῶν·
 100 Οὐδὲ γάρ ἀν τοῖς οἰκανές δῆμοι φέρεται.
 Τῶν μνήσαι, καὶ διλαχε τῷθεν θεράπονται, μέγιστε,
 Μηδὲ ἐπι λιθητῶν τέρμα βάθης βιότου.
 Σὺς λάτρεις οὐτος ἔγνωε, τοῖς δὲ τὸν χείρας ίδιλλα
 Δώροις, καὶ κεφαλαῖς τῶν ὑποκλινομένων,

Mare assurgit; te vero dulcis occupat somnus; sed citissime
 Expergiscere, et cessest tuo verbo tempestas.

Est quidem mihi dolor, et membra morbus depascens:
 80 Neque enim humanorum affectuum penitus expertes sumus,
 Neque ego, nec quisvis alius, quandoquidem sic vult Deus,

Neminem induere supercilium coelestem,
 Omnes autem summi Dei intuentes auxilium,

Indigentiam habere instar acrioris stimuli ad pietatem.

85 Verumtamen non tantum lugere ob morbum
 (Morbus enim prudenti quedam est purgatio),
 Quia omnes indigent, vel qui optimus est:

Vinculum enim carnis mortalibus aliquid nigri offert.),
 Quantum ob infirmos animos anxius sum, dolores patiens,
 90 Ne quis concidat calamitatibus meis.

Pauci enim mortalium forti sunt animo, qui a Deo
 Accipiunt libenter omnes eventus,

948 949 Prosperos aut adversos, summamque in omnibus rationem noverint,
 Tamen reconditam suę altitudinem habeat sapientia.

95 Multi enim piis, infirmis ac misericordiis illudunt,
 Quasi pietatis sua nullum habeant premium:

Aut etiam omnino sedam hanc animo cogitationem
 Suscipiunt, fortuitam hanc esse totam mundi compagem,

Nec Deum regem humana omnia administrare;

100 Neque enim rerum nostrarum clavum ita recturum esse.

Horum infirmorum recordare, et feras opem servo tuo, maxime Deus,
 Neque sedo meam fine claudas vitam.

Tuus cultor ego sum, tuis manus immitto

Donis, et capitisbus eorum, qui mihi sese inclinant,

- 80 Βροτῶν. Schol. ἀνθρωπίνων παθέων.
 81 Καλέσει. Schol. βούλεται.
 82 Ξεπορτῶν. Angelo altius supercilium tol-
 tere. Schol. etiam Deo.
 86 Ρόγια. Sup. lin. 991 κάθαραν.
 93 Λόγοι δὲ τάχιστα τραχεῖ. Summamque in
 omnibus rationem noverint.

84 Εἰ καὶ κρυπτῶν, etc. Ita supra, carm. XLV,

vers. 192.

95 Ἀκτηνοῖς. Schol. ἀσθενεῖς.

100 Οὐδὲ γάρ. Vat. οὐ δεὶ γάρ τοιοῦ.

40 Δόρας. Observat Billius, et quidem recte,
 Gregorium bic δόρας appellare, quod superius recte
 xerat sacrificia, θύεσσιν. Sepe etiam apud theolo-
 gos Γρεῖcos, δύρα, dona, sacrosancta Eucharistia
 accipitur.

METRICA VERSIO.

- Urget tempestas, carpunt tua membra soporem,
 Evigila, atque tua voce procella cadas.
 Iloc quoque me pungit, quod morbi urgeat ipse:
 Nam nec ego humanis, nec vacat ullus homo.
 Sic etenim jubet Omnipotens: ne, turgida fastu
 Colla gerat quisnam, par velut zethereis,
 Divinum at cuncti auxilium spectemus opemque,
 Recte hinc nobis exauferit amor.
 At non tam morbi causa doleoque genoique
 (Quoddam etenim ex morbo noxa piament habet,
 Quo nemo est qui non egeat, licet optimus sit;
 Secum aliquid nigri nam caro nostra trahit) :
 Quam metuo abjectis, ne quis dum tot mala nostra
 Conspicit, offensio corrutus inde pede.

B Pauci etenim sunt forti animo, qui letaque cuncta
 Excipiunt aqua duraque cuncta manu: .
 Cerii, nisi filii sine causa a Numine, quamvis
 Tecta babeant sophie saepe profunda sua.
 At permulta malis insultat turba pitorum,
 His tanquam pietas præmia nulla ferat.
 Aut etiam infame hoc statim in pectora dogma:
 Quod easu exsisterit quidquid hic orbis habet;
 Nec pater zethereus mortalia cuncta gubernet;
 Namque statu, quam sint, res velleore forent.
 Sis memor horum, summe Deus, famulorumque tuere.
 Nec cum labo meos, summe Deus, famulorumque
 Sun famulus tuus ipse, tuis innuito manusque
 Donis, substrati verticibusque grecis;

105 Καὶ νούσουν καλέουσιν ἀργητά. Πάθε, Χριστὲ· Α
Εἰ δέ τ' ἀποκόρύπτεις, δός σένος ἀδιοφόρον.
Μήτε με πάρκαν διτιμον ἔχοις. Λόγε, μηδὲ ἐπίμοχον,
Μήτ' ἀχέλιον δῆνος, μήτε δημηταῖα.
Κέντρῳ νύσσε, Μάκαρ, μήδουρας· μήτε με κούφην,
110 Μήδ' ὑπεραγθομένην νῆσον θάλασσας φέρο.
Καὶ πόρος ὑδρίεις, καὶ δλγεῖς νύκτει καλύπτει.
Ἀντιταλαντεύεσθε τίσιν ἀπημοσύνη.
Ἐσχες ἀγημορόδοντα μ', ὑπερμορόδοντας· ἐλέαιρε,
Ὦς έτ' ἀντηγές καρδές, ἀριστόδικε.
115 Λέξοι· ἡμῖν πολύν οὐ καὶ δῆμα αὐτοδάκτια,
Καὶ θυσίας, μογύνων πήματι, καὶ θεόθεν.
Ἄλλα τι μοι τὰ περισσά νόμους θετήτι τίθεσθαι,
Τῇ με, Χριστὲ, φέροις σὸν λάτριν, ώς ἐθέλοις.

106 Et morborum suorum me curatorem vocant. Propitius esto, Christe.

Si autem te abscondas, ut vires, ut præmium reportem.
Nec me omnino inglorium esse sinas, o Verbum, nec penitus ærumnosum,
Nec sine freno dimittas, nec nimis calamitatibus oppressum.
Stimulo punge, o Beate, non hasta : nec neam nimis levein,
110 Nec nimis onustum navem mare ferat.
Prosperitas est insolens, et dolores caligine mentem obducunt.
Ex aqua ponam infirmatæ meæ.
Compescuisti me superbientem, gravissime laborantem miserearis,
Cum sit adhuc clementissimus tempus, optime judex.
115 Reveror meam canitiem, et membra spontaneo cruciatu confecta,
Et sacrificia, tot vexatus calamitatibus, idque divinitus.
Sed quid ego incassum leges divinitatis prescribo ?
Tu me, Christe, servum tuum, que volueris, feras.

Ll. Carmen lugubre pro sua anima*.

Sæpe puella in ædib⁹ adhuc virginea ob oculos ponens
Mortuum amabilem sponsum, eti⁹ pudore suffusa,
Recens nupta, decora, tristem orditur querimoniam,
Ejusque ancilia et æquales hinc et illinc stantes,
5 Vicissim laetentur, ut lenient moerorem.
Mater etiam dilectum filium adhuc imberbam, non jam extantem,
950-951 Plora, post partus dolores, novos dolores habens.
Et suam quis patriam delicit, quam vastavit
Mars turbulentus; alius domum de celo tactam fulmine.
10 Quis te, anima, diguis erit genitus, quam occidit

* Scriptum post an. 583. — Alias Bill. 28, pag. 96.

106 Εἰ δέ τ' ἀποκόρυπτεις. Vat. ἀποκόρυπτη. Reg. 990 ἀναβάλλει. Schol. 991 ἀναβάλλει. Sin autem te subtrahas, si longius me recessas. Ibid. ἀδιοφόρον. Coisl., Vat. et Reg. ἀγηφόρον. Schol. Ιντιάρος βάρος τῶν ἀλγώνων, da vires ut calamitatum onus feram.
107 Ἀτιγον. Coisl. ἀτίτον. Schol. ἀπιγορόν, ἀπριγορόν. Ibid. μηδὲ ἐπιμοχθον. Schol. 991 μήτε παντελῶς πολυστενάκτον.
110 ὑπεραγθομένην. Sie Coisl. Edit. mendose θεραγθομένην.
112 ἀντιταλαντεύοις. Schol. Reg. 991 ἀντιτα-

θμίζοις τὴν τιμωρίαν ἀσθενεῖα μου. Exige pœnam ad amissum virium mearum, ita ut mea consulas incolumitati.

114 Ὅς έτ'. Vat. ως δτ'.

118 Αδρίαν, ως ἀθλεῖος. Sie Coisl. et Reg. 991. Edit. ἀθλεῖος.

Li 4 Νέην. Coisl. νεωτέρη. Μοι προθεῖσα. Int. προσλοίσα.

3 Στιλέοντα. Nuptialibus vestibus tota collucens.

4 Οι. Deest in Reg. 992.

7 Ὀδηγοστι. Ουοο Regius ὀδηγηστι.

METRICA VERSIO.

Morborumque etiam medieus vocor. O Bone, parce : B
Aut mihi da vires, quicis mala cuncta feram.
Nec prostrus me sperne, Pater, nec frange labore,
Nec me merge malis, nec mihi frena nega.
Punge, precor, stimulo, non hasta; nec vel onustum
Immodice, aut vacuum me maris unda ferat.
Prosperitas fastum generat, tenebrasque dolores.
Excipiat fluetus lenior aura graves.
Præsistit elatum : nimios miserare labores :
Tempus adhuc venias est, arbitre æque, mihi
Canitiem vereor, seque excentia membræ,
Et sacra, tot pressus coelitus ipse malis.
At quid ego leges statuo tibi, maxime divum?
Sum tuus : ut libeat, me, bone Christe, rego.

CARMEN LUGUBRE PRO SEA ANIMA.

(Billio interprete.)

Sæpe suum misere luget nova nupta maritum,
Quem rapit autē diem gravis inclemens fati,
Tristesque orditur lacrymis perlusa querelas :
Ac latere parentes famulæ, æqualesque vicissim
In lacrymas gemitusque ruunt, et carmine tristi
Acria subjiciunt valido fomenta dolori.
Quin etiam rapuum properato funere natum,
Exstulti ilacrymans genitrix, tormentaque sava,
Quæ sensil pariens, augel graviore dolore.
Est alius patriam qui sedem hostilibus armis
Lugeat oppressam, flagrantæque ignib⁹ zedes.
At, mea mens, quæcumq; ipse tuis effundere luctum

ΝΑ*. Θρηνητικὸν ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ
ψυχῆς.

Πολλάκις ἴμερόντα νέον θαλάμους προθεῖσα
Εἰσέστη παρθενικοῖς νέκυν πόσιν, αἰδομένη περ,
Ἀργίαμος, στῦλουσα, πικρὴν ἀνεβάλλειτ' ἀσθῆ,
Αἱ δέ νοι οἱ δμωαὶ καὶ ὅμηλικες ἔνθα καὶ ἔνθα
5 Ιστόμεναι: γόνωσιν ἀμοιβαῖς, δλκαρ ἀνής.
Καὶ μήτηρ φίλον οὐα νεύχον, οὐακὲς ἔντα
Μόρπι, ἐτ' ἀδίνεσσι, νέας ὁδίνας ἔγουσα.
Καὶ τις ἄλην πάτρην διοφύρεται, ἢ διέπερε
Θύρος· Ἀρῆς· δόμον δίλος, δην ὄλεσεν οὐρανὴν
[φλέβη]

10 Ψυχὴ, σοι δὲ γόδος τις ἐπάξιος, ἦν κατέπεψαν

Οὐλος δρις, πικρὸν δ' ἐνομάρχετο εἰκὸν λοιγόν;
Δάκρυς, δάκρυ', διπέρι· τὸ στό μόνον ἔστιν δνεαρ.

Λείψω μὲν θαλάς τε δημητικήν·
Λείψω δ' αὖ μόνον τε μέτα κλέος, εὐγένος τε
15 Αλπατος, ψυφόρους τε δόμους, καὶ ίδιον ἀπαντα-
Λείψω δ' ἡριού γλυκερὸν φάσι, οδρανθὶς αὐτὸν,
Τείρει παραφάνωνται, τὰ τε χθὼν τετεράνωνται·
Ταῦτα μὲν ἐβομάνοισιν. Ἐγώ δ' ὑπένερθε καρῆνοι
Δεσμοὶ φέρον, νεκρός τε καὶ διπονος, ἐν λεγέσσαις
20 Καίσομαι, θεταῖσιος γάροις γοδοντας λαίνων,
Αἶνον ἔχον καὶ φεύγον ἀδηρον, οὐκ ἐπὶ δρόν.
Αὐτάρ ἔπειτα λίθος τε καὶ διμόρτος ἴνδος λόγη·
'Ἄλλα καὶ ὅς τούτων μὲν ἄρδεν κέαρ οὐδὲ διεγίζει,

Α Μούνην δὲ τρομέω καθαρήν πλάστεγγα θεοῦ. |

25 Ή μοι ἦγε; τί πάθον; πώς κεν κακούτητα φύγομε; |
Βένθεσιν, ἢ νεφέσσι λαθῶν βίον; αἴθε γάρ ἡν
Ἀρμπλακίτης τις χώροις ἀλεύθερος, ὃς τινα θηρῶν
Καὶ νούσων ἐνέπουσιν, δηνος φυγὰς ἔνθειν ξωματι! |
Χέραρ μὲν τις διλέξει πικρὴν ἄλια, ἀπολέσει δὲ ἕγχος.
30 Καὶ κρεοροῦ νεφετοῦ δόμος σκέπας. Τί κακῆ δὲ
Ἀμφιθετος, πολύχωρος, διφυκτοπάτη βασιλεια.

'Ηλίας πυρδένει πρὸς οὐρανὸν ἡλυθε διέρρεψ.
Μωσῆς παιδόφορον ποδὸν διπέκχειρ δόγμα τυράννου,
Κητείου λαγόνων σκότων μόρον ἀγνός ἰωνᾶς.
35 Καὶ θῆρας Δανιήλ, παῖδες φύλαγας. Αὐτάρ ἔμοιτε
Τίς λύσις κακότητος; "Ανα, σύ με, Χριστὲ, σῶσον.

Perniciosus serpeus, sanguinque venenum imaginū impressit?
Plora, plora, peccator; hoc unum tibi est remedium.

Linquam convivia, sanguinque aquilium consuetudinem;

Linquam facundiae magnum decus, nobilisque

15 Sanguinis, et domos excelsas, et opes omnes;

Linquam etiam solis lumen amabile, ipsiusque celum,

Lucida sidera, et quae terram coronant;

Atque haec quidem venturis postea. Ego autem capite

Fascis vincto, mortuus et spiritu carens, in lecto

20 Jacebo, luctu extremo lugentes deliriens,

Laude et amore citra invidiam perfruens, sed non diu.

Postea lapis, et non desinens intus putredine;

Sed tamen his rebus cor meum non tangitur,

Solamque perhorresco puram Dei stateram.

25 Ηei mihi! quid faciam, quomodo fugiam pravitatem?

In profundis latitans, an in nubibus? utinam enim

Locus esset a vitis liber, ut quidam

A feris et morbis dicitur, ut eo proflugus pervenirem!

Terra quidem vivat aliquis pericolosum mare, a clypeo jaculum,

30 Et a frigida nive tegit domus. Vitium autem

Circumpositum est, et late fusum, ejusque regnum inevitabile.

Elias igneo in celum currus vectus fuit:

Mosæ olim infanticide tyranni decretum effugit,

Castus Jonas tenebrosam in ventre ceti mortem,

35 Feras Daniel, pueri flammæ. Mibi vero

Quæ vitii effugienti ratio? Rex, tu, Christe, salvum me fac.

15 Αστύν μέρ. Hic aliud incipit carmen in Vat. et Reg. 990.

15 Υψορόδρους. Sic Coisl. Vat. et Reg. 990. Male edit. ψυφόρους.

17 Τά τε χθών. Sic duo Regg., Vat., Chig. et Coisl. Is sup. lin. θάνατον τῇ γῇ περικύτας, τὰ τού-
ραντα.

19 Εγένεσσοι. Int. εν τοῖς υπεροῖς.

25 Ή μοι. Hic iterum aliud carmen incipit cum
hoc titulo, τοῦ αὐτοῦ ἑπτονού θρηνητικού. In Vat. ti-

tulus, θρῆνος.

26 Αἴθε. Int. εθε.

27 Οὓς τινα ὄπρων. Ita fere supra, lib. i, sect. 2, carm. xiv, vers. 49, etc.

31 Αμφιθετος. Circumpositum est, ac late potest. Interpres, ἔκταρθεν δυναμένη τίθεσθα. Μοξ βα-
σιλεια. Int. δέσμονα.

36 Σάνσον. Sequuntur in Vat. et in Reg. 992
versus octo qui ad istud carmen non pertinent.

METRICA VERSIO.

Casibus aqualem valeam, quam pestifer anguis
Occidit, formæque Dei miserable virus
Exstimum tuit? Jamjamque erupit, fletus;
Peccator gravis, illacryma. Namque unica mentem
Hæc ratio curare potest, morboque levare.

Mox linquam dulices epulas, charoique sodales;
Mox decus eloquias, mox nobilitate honorem,
Magnificasque domos, et opes, et prospera mundi.
Linquam etiam Phœbi præclarum et amabile lumen,
Ac celum, et liquido fulgentia sidera coeli.
Hæc men victuriæ tandem post funera linquam.
Ast ego devincta in lecto cervice jacebo,
Lumine vitali cassus, moerentia corda
Luctibus extremis satians, et ab omnibus amplas
Undique percipiens laudes nou tempore multo
Post lapis, internoque madens fetore cadaver.
Nostra tamen levis hæc tangit praecordia eura;
Sed divina gravi mentem formidine libra
Concutit. Eheu quid faciam. quanam ærie valebo

B Effugere obscenæ labes et criminis vita?

Nubibus in deus latitans, cæsicæ cavernis?
Atque utinam vitio liber locus esset ab omni,
Omnibus ut memorant vacuas morhisque ferisque
Sedes esse aliquas, ut eo fugitivus abiрем.

Vitanter terra sevi discrimina ponti,

Obiectoque gravein clypeo vitaveris hastam;

Arctur tecto nix cana et frigoris aestus:

At vitium late fusum est, nec sedibus ellis

Claditor, ut nulla possit ratione caveri.

Elias ignivomo volavit ad æthera currì:

Ac plus edictum Moses crudelè tyranni

Fugit, inaudita puerili in pectora farrum

Qui fixit rabie. Jonas in pectora ceti

Horrendam effugit mortem, faucesque leonum

Eximius vates Daniel, flammarumque calentem

Assyrii juvenes: at qua ratione medebar

Vulneribus magnis animæ, vitiumque cavebo?

Non opis hoc nostræ: tu me, Pater optimæ, soror.

NB. Θρῆνος.

Πάπονθα δεινὰ πλεῖστα, καὶ δεινῶν πέρα,
Καὶ ταῦθ' ὅφ' ὃν ἡκιστα φόμην παθεῖν.
'Αλλ' οὐδὲν οἶόν μι εἰ κακῶς εἰργασμένοι.
Τὰ μὲν γὰρ οἰχεῖ· ὃν δὲ ἔγραψεν τῇ δίκῃ
ἢ Βίδιοις σιδηραῖς, οἴδα τὴν μοχθηρίαν.

ΝΓ. Ἔτερος θρῆνος.

Φύσις, πολέται, δυσμανεῖς, ἔχθροι, πρόμε,
Πᾶλιν οἴδα πληγεῖς· οἴδα, ἀλλ' οὐ φάσκετε·
Βίδιοι φέρουν ταῦτα, οὐ λήγετε με.

ΝΔ'. Κατὰ τὸν πονηροῦ.

Ἔλυθες, ὡς κακοεργέ· νοήματα σεῖο γινώσκω·

Α Ήλυθες, δῆρα φάνους με φίλης τ' αἰδῶν διμέρτης.
Δύσμαχε, πῶς φάσες ἡλθες, διὸν ζέφος; οὐκ ἀποτίθεις
Ψυχόμενος. Πῶς πικρὸς ἐμοὶ μόδον αἰτὲν δύεταις,
δὲ Ἀρμαβήην λοχῶν τε; τι δὲ εὐσεβεῖστι μεγάλεις,
Ἐξέτι τοῦ δὲ πρῶτον Ἀδάμ βάλες δὲ παραβέσουν.
Πλάσμα θεοῦ, κακή δὲ σορῆν ἐλόγους ἐφετίην,
Καὶ πικρὴν γλυκερῆν ζωῆ πόρσουνας ἐδωδήν;
Πῶς οἱ φύγοντες τε; τι δὲ μῆχος ἐμοὶς πεπέσσονται ἐφεύρω;
Τούτοις μὲν πρώτοισον ἀμαρτάσσον, οὐα δέσθιν,
Ἐμπλίπεις κραβίσσον· ἐπιτεινεὶς δὲ χώρον ἀνοίγεις
Ερύντερον· μετέπειτα ρόντος θολερός τε μήτας τε
Ἐλυθες, δηρει χάρος με λάδοις ταῦν, τὸν δέρεθρον.
'Αλλ' ἀπογάζεο τῆλε, ταῦς δὲτον γέλας ιάλλοις

LIII. Lamentatio ·

Gravia plurima pertuli, et plus quam gravis,
Et quidem a quibus minime putabam me talia passurum.
Nihil tamen mihi contingit, quale iis qui me tractarunt improhissime.
952-953 Nam quae pertuli, effluxere; eorum autem quae scripsit justitia
In libris ferreis, scio pravitatem.

LIII. Lamentatio alia ·.

Amici, cives, infensi, inimici, praesides,
Multa a vobis passus sum; sat scio, tametsi non fateamini.
Verum haec libri continent, non latebitis.

LIV. Adversus diabolum ***.

Venisti, malefice; cogitationes tuas cognosco;
Venisti, ut me lumine et optato aude defraudes.
Subdole, quomodo lumen venisti, cum sis tenebra? non me decipies
Mentiendo. Quomodo acerbum mihi semper bellum suscitas,
5 Aperte et insidiis? cur piis invides,
Ex quo primum Adamum expulisti et paradiso,
Figmentum Dei, et nequita sapientia mandatum elusisti,
Ac amaram dulci vita praebusisti escam?
Quomodo te fugiam, et quod meis malis remedium reperiam?
10 Parvis quidem prime peccatis, velut fluentum,
Illaberis pectoribus: deinde campum aperis
Latiorem; postea turbidus et ingens fluvius
Irruis, donec tuum me chaos et barathrum absorbeat.
Sed procul recede, aut manus tuas injice

Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 99, p. 178. ** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 100, p. 178.
*** Scriptum post an 383. — Alias Bill. 20, pag. 93.

LIII. 5 Οἶδα τὴν μοχθηρίαν. Scio quam acerba
sum.

LIII. 3 Μέ. Vatic. μοι. Coisl. μοῦ.

LIV. 4 Ἀγαλμάτις. Unus Reg. ἄγειρας.

METRICA VERSIO.

LIII. LAMENTATIO.

(Billio interprete.)

Acerba multa pertuli, et, quod tetrius,
Nil suspicaris a quibus prorsus mali.
Clades meorum gravior est at hostium.
Fluxere namque pertuli: at, quae ferreo
Justitia libro sceleris conscripsit, scio.

LIII. ALIA LAMENTATIO.

(Eodem interprete.)

Cives, amici, quique me defenditis,
Odistis aut me, pertuli plegas graves.
Negatis istud? At libri circumferunt.

LIV. ADVERSUS DIABOLUM.

(Eodem interprete.)

Venisti, scelerate, tuas intelligo fraudes,
Ut me de recto virtutis tramite pulsum,
Sedibus æthereis, et dulci lumine prives.

B Subdole, cum tenebras superes caligine, quid tu
Candidus accedens lucem mentiris amicam?

Nam tu non animum falleni mendacia nostrum.
Cur me tam saeo exerces sive fine duello,

Exitiumque mihi et bello moliris aperto,
Et rem fraude gerens? Quo tanto pergitus ostro

Invidie aggredieris veræ pietatis alumnos,
Inde ex quo manibus fictum Patris omnipotentis

Ejecisti Adamum paradisi sede beatâ,
Insidiisque bone struxisti, perfide, legi.

Vitaque nostra eibō corrupta est dulcis amaro.

Quo te, queso, modo fugiam? Quauam arte dolores

Ipse meos minusum? Quenam fomenta parabo?

Tu minimis primo vitios in pectora nostra

Indubio, ac velut exiguis illaberis undis.

At simul atque tibi datus est locus, illico magnus:

Irrumpis, rapideque fluens latissimus amuis,

Donec me chaos arripit barathrumque profundum.

At vero celeri quamprimum abcedito cursu,

Alque aliis sæviasque manus unguesque nefandoe

15 Εθνεσυν ἡ ποιλεσσιν, δαιν θεὸν οὐκ εὑνόσαν.
Ἄνταρ ἐγώ Χριστοῦ λάχος, νηὸς τε τέτυμψαι,
Καὶ θύος· αὐτάρ ἑπτα θύες, θεστρητι μιγείσης
Ψυχῆς. Ἀλλ' ὑπέρειχε Θεῷ, καὶ πλάσματι θεῖῳ,
Ἄζομνος μῆνιν τε θεοῦ, φυχῶν τε χορείην
20 Εὐεσθέων, ἥδον τε διηνεκέσσαν εν δυνοῖς.

ΝΕ'. Ἀπετοσπή του πορροῦ, καὶ τοῦ Χριστοῦ
ἐπιλαύνοντος.

Φεῦγ* ἀπ' ἔμης κραδίης, δολομήχανε, φεῦγε τάχιστα·
Φεῦγ* ἀπ' ἔμον μελέων, φεῦγ* ἀπ' ἔμον βίστου.
Κλαψ, δρι, πύρ, Βελή, κακή, μόρε, χόρμα. δρά-
[κων, θρ.,
Νιξ, λόχε, λύσσα, χάσος, βάσκανε, ἀνδροφόνε·
5 Τοῦ καὶ πρωτογόνοισιν ἡμοῖς ἐπὶ λοιγὸν Ἔρχας,

Α Γείσας τῆς κακίης, οὐλε, καὶ θανάτου.
Χριστὸς διὰς κέλεσαι σι φυγεῖν ἐς λαβτημα θαλάσσης,
Ήε κατὰ σκοτείων, τη σων ἀγέλην,
Ως λεγενα πάροισθεν ἀτάσθαλον. Ἀλλ' ὑπέρειχε.
10 Μή σε βάλω σταυρό, τῷ πᾶν ὑπορρούει.
Σταυρὸν ἡμοῖς μελέσσος φέρω, σταυρὸν δὲ πορείη,
Σταυρὸν δὲ κραδίη σταυρὸς ἡμοὶ τὸ κλέος.]

Οὐ λήξει λογῶν μι, κακόγολε; οὐκ ἐπὶ κρημνούς,
Οὐ Σόδομα βλάψεις, οὐκ ἀθλῶν ἀγέλας,
15 ΟΙ μεγάλη θεότητα διατιμήσαντες Ειώσαν,
Ἄλλ' ἐπ' ἑταν πολήγη, ἀλλ' ἐπ' ἑτην κραδίην;
Αλει μνοφεροῖσιν νοήμασιν, ἔχθρε, μελαίνεις,
Οὔτε θεὸν τρομέων, οὐτε θυμοπολας.
Οὔτος καὶ Τριάδος νόος Επλετο ἡγέτα κήρυξ·
20 Καὶ νῦν τέρμα βλέπει. Βόρδορε, μή·

15 Gentibus aut oppidis, quacunque Deum non noverunt.
Ego autem Christi hæreditas et templum factus sum,
Et victims : deinde deus, permista divinitati
Anima. Sed subjiceret Deo, et divino signo,
Reveritus iram Dei, et animarum chorum
20 Piarum, et laudis perpetua sonum.

LV. Diabolum a se depellit, ac Christum invocat*.

Fuge a meo corde, dolose, fuge celerrime;
Fuge a membris meis, fuge a vita mea,
Fur, serpens, ignis, Bélia, improbitas, mors, vorago, draco, fera,
Nox, insidiae, rabies, chaos, invide, homicida;
954 955 5 Qui et primis parentibus meis mortem intulisti,
Propinans eis nequitiam, exitiose, et mortem.
Jubet Christus rex, ut fugias in maris fluctus,
Aut per scopulos, aut in pororum gregem,
Ut olim legio detestabilis. Cede ergo,
10 Ne te cruce percutiam, sub qua omnia tremunt.
Crucem in membris meis fero, crucem in itinere,
Crucem in corde: crux gloria mea.
Non desines mihi insidiari, malo otiose inventor? non præcipitia,
Non Sodomam species, non atheorum greges,
15 Qui magnam deitatem scindendo dissoluerunt,
Sed meani canitiem, sed cor meum?
Semper me tenebrosis cogitationibus, inimice, infuecas,
Nec Deum formidans, nec sacrificia.
Hic animus Trinitatis clarus præco exstitit:
20 Et nunc finem prospicit. Ne me, o cœnose, inficias,

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 22, pag. 94.

20 Εὐσεβέων. Ita duo Regg. et Coisl. Editi εὐ-
στέλλων.

LV. 5 Έρχας. Ita tres Regg. et Coisl. Edit.
Εγγρα.

12 Κλέος. Hic carmen desinat in Chig. et Reg

992, atque aliud incipit.

13 Οὐ λήξεις. Ad marg. Chig. legitur: οὐλι-
χός συνεσταλτα. In Coisl. quoque et aliis dividitur
hoc carmen.

METRICA VERSIO.

Injice, nimurum populis atque urbibus illis
Ignotum quibus est stellantis numen olympi.
Namque ego pars Christi, templumque et victimā
[nuic sum:
Post deus existiam, zeterno cum mens mea nexus
Juncta Deo fuerit. Regi jam cede superno,
Figmentoque Dei. Tibi sit divina pavori
Ira, chorusque pius, celesti latu in arce
Divinas celebrans zeterna in sœcula laudea.

LV. A SE DEPELLIT DIABOLUM, AC CHRISTUM INVOCAT.
(Bilio interprete)

Ex animo membrisque meis vitaque, dolose,
Jam fuge, fur, serpens subdole, flamma gravis,
Improbitas, Bélia, mors, bellua, chasma, dracoque,
Nox, furor, insidiae, livide, nox hominum.

B Tu patribus nostris pestem extimumque tulisti :
Nam viii gustum mors comitata, viget.
In scopulos Christus rex te jubet ire, gregemve
Porcorum, aut fluctus ire sub æquoreos,
Ut quondam pravam legionem. Diffuge jamjam,
Ne cruce, quam metuunt omnia, te feriam.

Namque crucem in membris medioque in corpore
[gesto,

Inque viis : crux est lausque decusque meum.
Non mibi cessabis laqueos, scelerate, parare!
Non Sodomitam, et præcepis, conspiciesque atheos,
Qui male non dubitant divinum scindere numen,
Sed pectusque meum, canitiemque meam?
Per nigra me semper sensa inficias, hostis acerœ,
Nec sacra, nec Domini numina summa timens.
Præco sui sancte Triadis, cœnose, propinquum
Ne me jam fato, spiritus, inficias :

Ὡς καθαρὸς καθαροῖσι συναντήσω φάσσεσιν
Οὐράνιοις. Αἴγαι, δεῦτ' ἐπ' ἡμῖν βιστῆν·
Τὰς δὲ χέρας ταύνω, δέξασθε με. Χαίρε σὺ, κόσμε·
Χαίρε, μοργοφόρε· φείδεο τῶν μετ' ἡμέν.

ΝΓ'. Κατὰ τοῦ αὐτοῦ.

Θεὸν βοῶ. Τί τοῦτο; φεῦγε μοι τάχος,
Φεῦγ', ὁ κάκιστον θηρίον, βροτοκτόνον,
Τί μοι διοχλεῖς οὐδέν τικημένος;
Τῶν σῶν σιων πλήρωσαν εἰσελθόντες βάθη.
Σ Δέξονθ' ἔτοιμως εἰς βιθούς πεσούμενον.
Ἐμοῦ δὲ ἀπόσχου, μή σε τῷ σταυρῷ βάλω,
Ὄν πάντα φρίσσει καὶ τρέμει φόδρῳ κράτους.

Ut puris purus occurram luminibus
Celestibus. Divini splendores, vita mea adestote:
Hanc manus extendo: suscipe me. Et tu, munde, valeas:
Vale, ærumnarum ferax; parce post me venturis.

LVI. *Adversus eundem*.

Deum inclamo. Quid hoc? fugito mihi celeriter,
Fugito, pessima bestia, hominum necatrix,
Quid mihi molestia es, nihil a me kesa?
"Uorum pororum ingressa reple ventres.
Exciplent libenter in voragine irrueunt.
me autem abstinet, ne te cruce feriam,
am omnia verentur, ac contremiscant summo timore.

LVII. *Adversus eundem*.

linear, barbare, nec me insecteris.
iat improbus quisque: Christus mihi pingitur,
s fugiant collectas cogitationes; valet omnes
scunque Christus procul a terrenis non abducit.

956-957 LVIII. *Adversus eundem*.

Et hoc tuus est, o pessime, impulsionis.
in mentem irrepis subdolis artibus,
Suadeus mollitiem arripere voluptatis:
Verum minime suadebis: hoc Adam suasit mihi.
5 In terram revertere, ut pedibus caput tuum conteratur.
Si autem praveales, ut tantilium pedi morsum infligas,
Abeneum te suspendam, ut conspiciens noxam vitem.

scripsit a post an. 583 — Alias Bill. 89, pag. 177. " Scriptum post an. 333. — Alias Bill. 35, pag. 98. " " Scriptum post an. 583. — Alias Bill. 88, pag. 177.

22 Αἴγαι, δεῦτ'. Sic Coisl. Lectio optima, quae
opere litterarum planum hunc locum efficit. Schol.
δεῦτε, γράφε θεά. Edit. εὐτε.

LVI. ΤΙΤ. Κατὰ τοῦ αὐτοῦ. Vat. κατὰ τοῦ πο-
ντιοῦ. Edit. δλως.

2 Βροτοκτόνον. Vat. ἀνδροχότονον.

7 Φόδρῳ κράτους. Sic Vat. Leuv. *Quam omnia*

A ΝΖ'. Κατὰ τοῦ ποντηροῦ.
Φεῦγ' ἀπὸ τᾶς γραμμᾶς, ὡς βάρβαρος, μή με διψχει.
Φεῦγε, πονηρὸς δικας· Χριστὸς ἐμοὶ γράφει,
Μή με φύῃ τὸ νόμικα συνηγμένον· Ἐρέθει πάντες,
Οὐδὲ μὴ Χριστὸς δίγει τῇλ' ἀπὸ τῶν χθονίων.

ΝΗ'. Κατὰ τοῦ αὐτοῦ.

Κατὰ τοῦτο τῆς σῆς, ὡς κάκιστος, προσβολῆς.
Τὸν νοῦν ἐφέρτεις εὐστρόφης ἐλίγμασι,
Πειθεῖς τὸ λεὸν ἀρπάσαι τῆς τὸνής.
'Αλλ' οὐτὶ πεσοτε· τοῦτο 'Ἄδαρ' πέπεικι με.
5 Εἰς γῆν ἀποστράφηθι, καὶ κάραν πατοῦ.
Εἰ δὲ ισχὺς δεῖτι μικρὸν ἐγχρίψαι ποδί,
Κρεμῶ σε χαλκοῦν, ὃς βλάσην δρῶν φύγω.

Ut puris purus occurram luminibus
Celestibus. Divini splendores, vita mea adestote:
Hanc manus extendo: suscipe me. Et tu, munde, valeas:
Vale, ærumnarum ferax; parce post me venturis.

LVI. *Adversus eundem*.

linear, barbare, nec me insecteris.
iat improbus quisque: Christus mihi pingitur,
s fugiant collectas cogitationes; valet omnes
scunque Christus procul a terrenis non abducit.

956-957 LVIII. *Adversus eundem*.

Et hoc tuus est, o pessime, impulsionis.
in mentem irrepis subdolis artibus,
Suadeus mollitiem arripere voluptatis:
Verum minime suadebis: hoc Adam suasit mihi.
5 In terram revertere, ut pedibus caput tuum conteratur.
Si autem praveales, ut tantilium pedi morsum infligas,
Abeneum te suspendam, ut conspiciens noxam vitem.

scripsit a post an. 583 — Alias Bill. 89, pag. 177. " Scriptum post an. 333. — Alias Bill. 35, pag. 98. " " Scriptum post an. 583. — Alias Bill. 88, pag. 177.

22 Αἴγαι, δεῦτ'. Sic Coisl. Lectio optima, quae
opere litterarum planum hunc locum efficit. Schol.

δεῦτε, γράφε θεά. Edit. εὐτε.

LVI. ΤΙΤ. Κατὰ τοῦ αὐτοῦ. Vat. κατὰ τοῦ πο-

ντιοῦ. Edit. δλως.

2 Βροτοκτόνον. Vat. ἀνδροχότονον.

7 Φόδρῳ κράτους. Sic Vat. Leuv. *Quam omnia*

METRICA VERSIO.

Luminibus puris quo possim occurrere purus,
Cum jular a supero fulserit axe mihi:
Tendo manus. Queso, me suscipe, sancta caterva.
Venturis post me parcito, munde; vale.

B Ιανουαρίαν imperatricem rerum tremunt Mendozae
edit. κρήτη.

LVII. 4 Αἴγαι. Reg. 990 δῆμοι.

LVIII. 2 Ἐρέθεις. Vat. οὐρανοῖς.

6 Εἰ δὲ ισχὺς δεῖτι. Alter Leuv. intelligit:

Quod si tantum erit in me roboris, ut paululum

pede te proteram.

LVII. ADVERSUS EUNDEN.

(Eodem interprete.)

Sis procul, se ne me turbas, o barbare; Christura
Pingo. Procū fugiat conselerata cohors :

Ne fugiant ea, quæ collegi, sensa, valeto

Quisquis terrenis pectora fixa geris.

LVIII. ADVERSUS EUNDEN.

(Eodem interprete.)

Tui quoque hoc est impetus, o pessime.
Mentem retortis nam subis gyris neam,

Amplexor amens ut voluptates monens.

At non movebis: hoc Adam suasit mihi.

Prope terra; conteram caput tuum.

At dente sāvo si pedem meum pelas,

Pendebis gneus, malum ut cernens lever.

LVI. ADVERSUS EUNDEN.

(Billio interpretē.)

Inclamo Christum. Jam celo te proprie:
Fuge, scelerate, et carnifex mortalium.
Quid es molestus, Iesus hand a me, mihi?
Ingressus imple jam tuis porcis mare:
Prompte cadentre te sinu capiti suo.
At abstine a me, sentias ne ictum crucis,
Cujus pavore contremiscunt omnia.

Nθ. Κατά τοῦ αὐτοῦ.

"Απελθ", διπλεῖ, δυσμενὲς, βροτοκόντε·
"Απελθε, δεινῶν δύμα, λυσσῶδες κακόν·
"Απελθε. Χριστὸς ἐνδον, φέρων ἡμῖν
Ψυχὴν δέδωκα. Φεῦγ" ἀπειπὼν ὡς τάχος.
5 Ήδη βοηθεῖς διγέλοι παραστᾶται!
Ωή τυραννίς, καὶ κλοπὴ προσφέρεται.
"Διν μ' ἔξιεσθε, να, φιλοί, λιθάζομαι.

Ξ'. Κατά τοῦ αὐτοῦ.

"Ηλίθες μὲν, ἥλιθες, ω κάκιστ", ἀλλ' ἐσχεθῆς.
"Οὓς καπνὸν εἴδον, ἥσθιμνον καὶ τοῦ πυρός.
"Ουσὴ δριμεῖα, τοῦ δράκοντος ἥματος.
Σταυρὸν δ' ἐφίστημ", δις φύλακ ἡσῆς ἡμῆς,
5 "Οὓς πάντα κόσμον συνδέων, θεῷ φέρει.

Α Τούτον τροβηθεῖ, εἶκε μὴ πάλιν φανεῖς.
Καλεῖ μὲν ἄχραντον ἡ χάρις παραστάτην.
Πόστον πιέζεις δὴ με τοὺς κακοῖς; πόστον;
Ἐμοὶ θεὸς τέλητης, καὶ αὐτὸς ἔγρετο.
10 Αἰδοῦν τὸ λούτρον· εἰξον, ὁ βροτοκόντε
Ὦς ἱδονῇ με πρῶτον Ἰκλεψας πικρῆ,
Οὖτον κακῶς με σήμερον κτείνω θέλεις.
"Απελθ", διπλεῖς τῆς πάλης γάρ ἥσθιμνη.
Καὶ σῶμ' ἔχεις μου, τὸν γε νῦν οὐ πεισομεῖς.

ΞΑ'. Θρῆνος.

Εἰκάνων κενοῦται, τίς βοηθήσει λόγος;
Εἰκάνων κενοῦται, δύον ἄχραντον θεοῦ.
"Τερήζετ" εἰκάνων· αἰδούρι, ὡς φθόνε, φθόνε,
"Αλλοτρίοις λόγοις τε καὶ σοφίσμασι.

LIX. Adversus eundem¹.

Discede, discede, inimice, homicida:
Discede, crudelis aspectu, pestiferum malum:
Discede, intus est Christus, cui meam
Aninam tradidi. Fuge fatiscens quam cito.
5 Heu! ferte auxilium, angeli astites!
Heu! tyrannus ac fur accedit.
Ab his eripite me, vos amici, obsecro.

LX. Adversus eundem².

Veuisti quilem, venisti, o pessime, sed repressus es.
Quasi sumum vidi, mox sensi ignem.
Odor fetidus, certum draconis indicium.
Crucem autem attollo, quae custos est vite meae,
5 Quae universum mundum, ceu vinculo constringens, Deo offert.
Hanc pertimesceos, cede, nec amplius appareas.
Vocat me purum gratia astitem.
Quousque malis me premes? quousque?
Mibi mortuus est Deus, sed statim a mortuis surrexit.
10 Verere lavacrum; fuge, homicida.
Quemadmodum amara me primum decepisti volupte,
Sic crudeliter me hodie vis occidere.
Discede, discede; aggressionem enim tuam sensi.
Tamestis corpus meum habebas, mente mea non acquiescam.

958-959 LXI. Lamentatio³.

Imago divina deletur, quis opem feret?
Imago divina evanescit, purissimi donum Dei;
Contumelia afficitur imago divina; uror, invide, invide,
Alienis verbis et argutis.

¹ Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 94, pag. 178. ² Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 95, pag. 178. ³ Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 93, pag. 177.

LIX. ΤΙΤ. Κατά τοῦ αὐτοῦ. Edit. Εἰς διάβολον.
Vat. Κατά τοῦ πονηροῦ.

⁷ Dr. Combel. ὡν μ'.

LX. ΤΙΤ. Κατά τοῦ αὐτοῦ. Edit. διλλαχ.

5 Θεῷ φέρει. Sic Vat. Edit. φέρειν.

6 Φαγῆς. Sic Vat. Edit. φάνεις.

11 Πρωτορ. Vat. πρόσθεν.

12 Κακώς. Vat. κακός.

LXI. ΤΙΤ. Θρῆνος. Edit. "Αλλαχ.

6 Σοφίσμασι. Vat. νοήμασι.

METRICA VERSIO.

LIX. ADVERSUS EUNDEN.

(*Bilio interprete.*)

Discede janjam, carnifex mortalium.
Discede, vultu saevæ, pestis et furens.
Discede: Christus, cui neam mentem dedi,
Est intus. Animis concide, et statim fuge.
Juvate, supplex queso, me, angelī astica.
Instat tyraenous dirus, et fur subdolis:
Eripite ab hujs impieti me, vos precor.

LX. ADVERSUS EUNDEN.

(*Eodem interprete.*)

Demon, me adisti, pessime, at repressus es.
Ut fumus est mi visus, ignem protinus
Sensi: draconem prodidit felens odor.
Crucem at, meæ quæ preses est vitæ, tibi

B Oppono, mundum quæ Deo totum ligat.

Hanc pertimescens cede, nec rursus redi.

Purum Deus ne nam vocat sibi astitem.

Quousque duris me malis, queso, premes?

Mibi mortem obivit, redditus vita est mibi

Deus: verere balneum: fuge, carnifex.

Per leta primum ut facta fraus a te est mibi,

Necare sic me nunc cupis crudeliter.

Abscede, luctam nam tuam sensi. Meam

Corpus licet habeas, mens nihil danni feret.

LXI. LAMENTATIO.

(*Eodem interprete.*)

Deleta forma est cœlicæ; quia opem feret?
Deleta forma est, maximi munus Dei.
Turpatur illa. Livide hostis, ardeo
Verbi peregrinis, tuisque fraudibus.

Σ Πηγή κακών, μή βλέπε, μή ματαιά φρήν.
Ει δ' οὖν σύ, γλώσσα, μή δέχου τὸν βρόδορον.
Ει δ' οὖν σύ, χείρ γε, μή δέχου τὰ χειρόνα.
Οὗτως ἀν εἰκώνας ἡμίς ἀρνατος μάνη.

ΕΠΙ. "Ικετήρια εἰς Χριστόν.

Μή σου λαθοίμην, μηδέ μου λάθης, "Αναξ,
"Αναξ σοφῶν μάλημα, καὶ τρισσῶν φάος".
Μή που λάθη με δυσμενῆς συναρπάσας,
Κευθμῶν' ἐξ ἁδού, καὶ σκότους πικράς πύλας.
Σ δεινός γάρ ἔστι, καὶ λογών τούς τοι φίλους·
"Οὐ, οἶδα, φεύξοι", εἰ σύ μου μνήμην ἔχεις,
Πυκνῶν δει λόγως τε καὶ νοήμασιν.

5 Fons malorum, ne scaturias, ne vana mens;
Si autem tu, lingua, ne admittas cenum;
Sive etiam tu, manus, ne accipias malum.
Sic tict ut imago divina nobis incorrupta maneat.

LXXII. Supplicatio ad Christum .

¶ Ne tui obliiscar, neque mei obliiscaris, o Rex,
Rex sapientium meditatio, et trinum lumen;
Ne forte clanculum me inimicus corripiens,
Detrudat in latreras inferni et tristes caliginis portas.
5 Crucibus enim est, et calide struit insidias tuis amicis.
Hunc haud dubie effugiam, si tu mei memor sis,
Fulcens me semper verbis et cogitationibus.

LXXIII. Lamentatio ad Christum ..

Hei mini! Christe mi, accessit ad me rurus draco.
Hei mibi! accessit ad me multum reformidantem.
Hei mibi! gustavi ex ligno scientiae.
Hei mibi! invideri diabolus mibi persuasit.
3 Non sum divinus homo, et tamen ejectus sum e paradiiso voluptatis.
O mucro, paulum noxiam extingue flamman.
Ui iterum admittar in paradisum,
Veluti latro qui cum Christo ingressus est de ligno crucis.

LXXIV. Alia ad Christum ..

Iterum accessit draco; te, Christe, stringo.
David quispiam accedat, et pulset citaram.
Discede, discede in malam rem, spiritus suffocator.

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 80, pag. 176. ** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 81, pag. 176. *** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 87, pag. 177.

8 Μέρη. Vat. μένοι.

LXII. ΤΙΤ. Εἰς Χριστόν. Duo Regg. εἰς Θεόν, quod prefert Combefisius. Non enim, inquit, Christus rex est τρισσῶν φάος, trinus splendor, sed Deus sic unus et trinus.

LXIII. 4 Φθορίσθαι. Hoc est, inquit Billius, hosti meo fidem habui dicenti hac de causa mihi arbore scientiae boni et mali interdictum fuisse, quod Deus divinitatem mihi invideret. Voce φόνος

O mens inanis, fons mali, ne prodiue.
Aut, lingua, saltēm ne lutum fœdum excipe.
Si lingua, saltem ue malum manus gerat.
Imago nam sic tibi manebit integra.

LXXII. SUPPLICATIO AD CHRISTUM.

(Billio interprete.)

Tui memor sim, in mel, Rex, sis, memor,
O rex, sophorus cantus, et splendor triplex:
Ne me in profundum tartari furitum Satan,
Savasque portas, lucis expertes, trahat.
Namque ille amicus subdole parat tuis
Laqueos. Fngiam at illum, memor si sis mel,
Verbisque, consiliisque me semper juves.

Α ΣΙΓ'. Θρήνος πρόδε τὸν Χριστόν.

Οἵμοι προσῆλπε, Χριστὲ μου, πάλιν δράκων
Οἵμοι προσῆλπε δειλιώτι μοι σφόδρα.
Οἵμοι γέγεμαι τοῦ ἔντου τῆς γνώσεως.
Οἵμοι φθωνεσθαι δ' ὁ φθόνος πάτεκτι μα.
5 Οὐτ' εἰμι θεῖος, καὶ βίβλημ' ἔξω τρυφῆς.
Τομραζα, μικρὸν τὴν κακὴν σέσσον φλόγα.
"Ος ἢν πάλιν δέξῃ μά των φυτῶν έσω
Χριστῷ συνεισλέθνα λησθή ἐκ ἔντου.

ΣΔ. "Αλλο πρόδε Χριστόν.

Πάλιν προσῆλπεν δράκων" οὐδὲ δράσσομαι.
Δασδέ παρέστω, κρουέτω τὴν κινύρων.
"Απελθ", ππελθε, πνεῦμα συμπνίγον, κακά.

LXXV. Supplicatio ad Christum .

¶ Ne tui obliiscar, neque mei obliiscaris, o Rex,

Rex sapientium meditatio, et trinum lumen;

Ne forte clanculum me inimicus corripiens,

Detrudat in latreras inferni et tristes caliginis portas.

5 Crucibus enim est, et calide struit insidias tuis amicis.

Hunc haud dubie effugiam, si tu mei memor sis,

Fulcens me semper verbis et cogitationibus.

LXXVI. Lamentatio ad Christum ..

Hei mini! Christe mi, accessit ad me rurus draco.

Hei mibi! accessit ad me multum reformidantem.

Hei mibi! gustavi ex ligno scientiae.

Hei mibi! invideri diabolus mibi persuasit.

3 Non sum divinus homo, et tamen ejectus sum e paradiiso voluptatis.

O mucro, paulum noxiam extingue flamman.

Ui iterum admittar in paradisum,

Veluti latro qui cum Christo ingressus est de ligno crucis.

LXXVII. Alia ad Christum ..

Iterum accessit draco; te, Christe, stringo.

David quispiam accedat, et pulset citaram.

Discede, discede in malam rem, spiritus suffocator.

diabolum significat Gregorius.

6 Μακρός. Sic Vat. Edit. μικρόν.

8 Χριστός. Ita Reg. ei Combel. Edit. Χριστόν.

LXV. ΤΙΤ. Πρόδε Χριστόν. Reg. κατὰ τὸ πονη-

ρόν.

2 Κοράρας. Vat. κινύρων, et forte melius pro-
pter metrum.

3 Ευμαρύτορ, κακό. Vat. συμπνίγοις κακούς.

Ita legil Leuenclaius qui vertit, malos suffocate.

METRICA VERSIO.

B LXIII. LAMENTATIO AD CHRISTUM.

(Eodem interprete.)

Heu! Christe, serpens rursus ad me ventitat :

Accedit ad me perditum metu gravi.

Scientie arbor dentilus pressa est mihi.

Mibi invideri, credidi hosti liido.

Nam nec deus sum : sede laeta et excidi.

O mucro, paulum comprimas flauam malam,

Ut rursus in hortum pateat ingressus mihi,

Cum Christo, ut olim, post crucem, sicario.

LXIV. ALIA AD CHRISTUS.

(Eodem interprete.)

Te stringo, Christe : me draco rursus petet.

Jessaeus adsit, pulset ac lyre fides.

Abi in malam rem, suffocator spiritus.

ΣΕ'. Θρῆνος.

Εἴ μοι πονήρως είχε κράσις σώματος,
Ταπτὸν δὲ τιν' εύρον. Εἰ πάντης τις ἡν,
Τῷ πλουσιῷ προστήθον· δρμψ δὲν ἔδλη·
Εἰ δὲ τηδικούμην, τοῖς νόμοις καὶ βίβατι.
5 Τόθανος δὲ ἔξτιστον ἐν κρημναματος.
Εἰ δὲ σκελίζει μ' ὁ φθορεὺς τῆς εἰκόνος,
Τίς μοι γένοτε ἔρυμα, πλὴν σοῦ, Κοιράνε;

ΞΓ'. Άλιος ἀρδεὶς Χριστόν.

Καινὸν, καινὸν τι τοῦτο, ω θεοῦ Λόγε,
Καινὸν τι πάσχω· καρδίας ἡμῆς βάθος
Κενὸν λόγων τε καὶ νοημάτων σοφῶν,

Α Τὸ μὲν πονηρὸν πνεῦμα φεῦγον οἶχεται·
5 Οὗτον δὲ μεστὴ χώρα μοι τοῦ κρείσσονος.
Πλῆσθων με τῶν σῶν, μὴ πάλιν ἐλύθων φθόνος,
Αλτοῦ με θῆται χειρὸν ἐργαστήρων.

ΣΖ'. Εἰς δαυτόν.

Ἐξηπάτημα, Χριστέ μου, τῷ τοι σεζδρά
Θαρρεῖν. Ἐπήρθην καὶ κατηγέλθην σφέδρα.
'Αλλ' αὐτὶς ἑψωσθν με· καὶ γάρ ἥσθομην
Παιᾶνων δημαυτὸν. Εἰ δὲ παρθεῖται ἐπι,
5 Αὐτὸς πάσομαι πτῶμα καὶ συντερίμματος.
Εἰ μὲν δέχῃ με· εἰ δὲ μή, τέθνηκα μέν.
Ἐμόλ τοι χρηστὸν ἔξανηλώσθω μάρκ;

960-961 LXV. Alia lamentatio *.

Si mihi male haberet temperamentum corporis,
Medicū forsitan reperirem. Si pauper essem,
Divitem adirem. In portum me recipio, cum subit tempestas,
Si injuriam passus essem, ad leges et tribunalia confugere,
5 Stipes quidem me servaret a praecipito.
Si autem me supplantet corruptor divine imaginis,
Quis mihi praesidio fuerit praeter te, o Rex?

LXVI. Alia ad Christum **.

Quid hoc novi, quid novi, o Dei verbum?
Novi quid accedit mihi? cordis mei profunditas
Vacua est a verbis, et a cogitationibus rapientibus.
Malus quidem spiritus aufugiens discessit;
5 Verum locus needium rebus mihi repletus est melioribus.
Reple me tuis, ne rursus veniens hostis invidus
Sibi me pejus faciat hospitium.

LXVII. De se ipso ***.

Decepimus sum, mi Christe, tibi nimium
Confidens. Sublatius sum et corrui graviorer.
Verum rursus in altum me tollas; etenim perspexi
Me a me ipso lusum fuisse. Si autem adhuc elatus fuero,
5 Statim cadam, et tali casu ut conterar.
Si recipis me, bene: sin minus, perii,
Mihine uni tua benignitas exhausta est?

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 91, pag. 477. ** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 92, pag. 477. *** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 134, pag. 497.

LXV. ΤΙΤ'. Θρῆνος. Βατ. πρὸς τὸν Χριστόν.
7 Πίς μοι γένοτε ἔρυμα. Ita Vat. Edit. τι δν
Τένοτε! Έρεισμα.

LXVI. Ι Καντόν, καινόν. Βατ. κενὸν, κενὸν.

5 Οὗτων δὲ μεστὴ χώρα. Clandicahat pede uno
hic versus, quem ope Coisl. codicis sanavimus, restituendo μεστή, quia vox deerat. Edit. ad marg., γέμετ.

Η 7 Αἰτοῦ με θῆται. Vat. θῆσαι μ' ἔχωτο.

LXVII. Εἰ μὲν δέχῃ· εἰ δὲ μή. Sic Lucas: Ἐὰν
μὲν ποιῇη χαρπὸν· εἰ δὲ μή γε. Etsi quidem fecerit
fructum, sicut autem, etc. Luc. xii, 18.

7 Έγειρ. Billius legendum putat et pot. An in
me solo totam tuam benignitatem exhaustisti, έξανη-
λώσω, vel exhausta est, έξανηλώθη.

METRICA VERSIO.

LXV. ALIA LAMENTATIO.

(Billio interprete.)

Corpus teneret si meum morbus gravis,
Medicum vocasset. Si mihi nullas forent
Opes, adissem divitem : inque turbine
Portum : atque leaus judicum subsellia.
Rument ab alto forte servasset frutex.
Corruptor at cum me studeat imaginis
Dejicere, ni te, Christe, quo nisi queam?

LXVI. ALIA AD CHRISTUM.

(Eodem interprete.)

Novi, novi quid accedit mihi, Dei
Verbum? novi quid? intimum sensis meum

B Verbisque prorsus cor vacat prudentibus.

Malus quidem se spiritus dedit fugazē :
Virtuti at in me non patet locus. Tuis
Me, queso, comple : lividus ne in me Satan
Sibi officinam, rursus accedens, situat.

LXVII. DE SEIPSO.

(Eodem interprete.)

Decepitus ego sum, Christe, dum nimis tibi
Confido : in altum me extuli, et graviori rui.
Fac, Christe, rursus erigar : lusi miser,
Agnosco, memet. Sin adhuc rursus effesar,
Cadam ipse rursum, prorsus et jam conterar.
Si suscipitis me : sin minus, miser occidi.
Exhaustane in me est unico benignitas?

ΕΠΙ. Εἰς θαυτόν.

Λέγουσιν οι μισοῦντες (ώς δ' ἡμοί δοκεῖ, |
 Λέγουσιν οὐ δίκαια· |
 Πῶς γάρ δίκαιον τοὺς φίλους περιφρονεῖν;
 'Ως μὴ Θεὸν λέγοιμι,
 5 Φ' πρότερον κεῖται πάντα, καὶ γινώσκεται
 - Σερῶς, δέην βλέποντας· |
 'Αλλ' οὖν λέγουσι τῷ φθόνῳ νικώμενος,
 Φθόνῳ πατῶν δικαίῃ,
 Τήκοντας τοὺς ξυντας, ώστερ δέπον.
 - 10 Τί οὖν, ἀδερεῖ, λέγουσι.
 Λέγουσιν, ὡς αὐτοὶ με τὸν δυσδαιμόνα

Α (Καὶ γάρ δοκοῦσι τοῦτο)
 - Κωνσταντίνου βαλόντες ἐκτὸς διατος |
 'Απωρρύσαν. Εὔγε· |
 15 Βαρὺς γάρ αὐτοὶς, καὶ θράσους ήμην γέμων.
 Τέμνων δόδοις ἀπρόπτους,
 'Εδύνω πατέρων καὶ νόμων διαφθορεύεις,
 Εἴπερ νόμος τὰ φαῦλα,
 Πλούτους, τύφου τε, θρύψεως, φιλαρχίας,
 20 Τὸν νῦν ἐπικρατούντων.
 Οὗτοι γάρ εἰσι τῆς φρόνησις θόλοι,
 "Ποτ' οὐδὲ λέγειν δύνούσιν,
 "Α καὶ λεγόντων ἰγχαλύπτεσθι" ἦν πρέπον
 "Άλλων ἀπεγχαίρντων.

LXXXVIII. Item de se ipso *

Dicunt, qui me oderunt, (ut autem mihi videtur,
 Dicunt injuste :
 Quomodo enim æquum amicos despiceret?
 Ne dicam Deum,
 5 Cui omnia patent, et cognita sunt
 Liquido, acutum cernentes);
962 963 Verumtamen dicunt invidia victi,
 Invidia affectionum justissima,
 Quippe quæ labefacit quos possidet, ut dignum est.
 10 Quid igitur dicant, considera.
 Dicunt se mihi infelici
 (Etenim id putant),
 Constantini ejecto ex urbe,
 Supercilium abstulisse. Euge ;
 15 Gravis enim ipsis et audacie eram plenus,
 Secans vias non tritas,
 Morum paternorum ac legum corruptor,
 Si pro lege habenda sunt viliosa;
 Cum divitiae, fastus, deliciae, ambitio,
 20 Hominum nostri temporis dominentur.
 Adeo enim sunt mente infelici,
 Ut dicere ipsi non vereantur,
 Quæ audientes erubescere deceret, si dicerentur
 Ab aliis inimicis.

* Scriptum post an. 383. — Alias Toll. 2, pag. 74.

LXVIII. AACUMENTUM. Primus in lucem emisit
 carmen istud *Gracius Tollus* a se descriptum ex
 codice Viennensi, et collatum cum duobus bibliothecis
 Florentinae codicibus, in quorum altero versus
 omnes perpetua seria ad instar solitariorum orationis de-
 currunt: in altero autem, qualis hic exhibetur, sic
 ut singuli versus iambici senarii suum sibi *Anacreon-*
team habeant subjectum. Scriptum *Arianzi* carmen
 istud a *Gregorio*, extremo viâ sua tempore, cum
 procul a negotiis reliquo viâ sua tempus divino
 cultui consecraret. *Obsecratores* suos refellit, qui
 eum, quod *Nastianenae Ecclesia* præesse recusare,
 criminebantur.

TIT. Εἰς θαυτόν. Ita mes. Edit., Εἰς θραυσθόλογος.

1 Οἱ μισοῦντες. Coisl., οἱ με μισοῦντες.

3 Πῶς. Coisl. πῶς.

8 Παῦρος δικαῖος. Sic orat. xxxvi. Vide tom. I, pag. 637, num. 4.

9 Τῆκοντας. Coisl. τήκει γάρ.

14 Απωρρύσαν. Elegantissimum hoc verbum est, bene inquit Tollus: id est, aiunt se, me de superbis quasi fastigio, non secus ac de sede Constantinopolitanis, dejecisse.

21 Αθλοι. Adeo mente depravati, corrupti, etc.

22 Ζετεῖν οὐ δέχεται. Nimirum δύροιον ipsum esse, nec scire vivere, aut tucri dignitatem suam; verum potius eam de honestate nimis vili cultu. Toll. Vide tom. I, orat. xlii, pag. 765, num. 24.

METRICA VERSIO.

LXXVIII. ITEM DE SEIPSO.
 (A. B. Caillau interprete.)
 Loquuntur infelisci (videtur ut mihi,
 Quæ justa non loquuntur :
 Nam qualis æquitas, amicos spernere
 Quasique Numen ipsum,
 Cui cuncta sunt aperta, cuncta cui patent
 Clare, videnti acute);
 Loquuntur at livore victi, maxime
 Affectione justa,
 Quæ nempe quos tenet, peredit, ut deceat.
 At cerne quid loquantur.
 Dicunt acerbis me fatigatum malis

B (Talem putant enim me),
 A regiis pulsū arcibus, deponere
 Superbiā coactum.
 Namque ego molestus his, et audax, ambulans
 Inueta per viarum.
 Contaminator moris et legi patrum, .
 Si prava lex vocanda :
 Cum fastus, argentum, voluptas, ambitus,
 Nostros regant coevoz.
 Sic mente capiti insaniunt, ut dicere
 Haec audeant miselli,
 Quæ si vel hostis dicat, erubescere
 Deceret audientes.

25 Οὗτοι τι τυρλὸν ἔστιν ἡ μοχῦριά,
Καὶ τὸ φρονεῖν βλάπτουσα.
Οὗτοι μὲν οὖν ἔρδονεν εἰκόνα λόγου·
Οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς ταῦτα,
Οὐδὲ οἱ κακῶς λέγοντες, οὐδὲ οἱ δεξιῶς.
30 Τοῖς τέλοις τούτων ἔθεινται.
Πλάττεται γάρ οὐδέν ἔστιν εἰστροφώτερον·
Αλέγη τι καὶ πρὸς ἡμῶν.
Πολλοὶ τέλοι λέγοντες ἀκριβέστερον,
Ὦ; ἀρθρῶν λέγοντες.
35 Αὐτὸν δὲ εἰπὼν τὴν τινῶν στήσειν βλάσην,
Τάδε λέγει εἰπεῖν κρείσσον·

25 Sic easa est improbitas,
Quae et ipsam mentem kedit.
Hi igitur facessant e medio sermone :
Nihil ad nos ista,
Neque qui male de nobis loquuntur, neque qui bene.
30 Loquantur, ut volent :
Lingua enim nihil est volubilius;
Dicat quid et contra nos.
Multi autem sunt, qui de his accuratius loquuntur,
Utpote qui sine invidia loquuntur.
35 Quae vero crediderim loqueus nonnullorum sistere noxam,
Et dicere melius est ;
Plurima enim est in pejus propensio,
Etiam nemine impellente.
Aiut, cum magnis vincar thronis,
40 Qualis ille est, e quo descendit,
Me pauperes et tenues despiceret,
Sua ipsorum clare loquentes.
964-965 Quod enim quisque sentit, hoc de aliis existimat,
Sed non sic ego affectus sum.
45 In his quidem admissus sum, ab illis ejectus, non volens,
Deo ita informante.
Ad illos accersivit me populus, pastores,
Et linguam postulans Spiritus.

27 Ἐρέψουσ. Sic supra carm. xi, *De Vita sua*,
vers. 648:

Οὗτοι μὲν οὖν ἔρδονεν εἰκόνα λόγου.

Hi igitur facessant e medio sermone.

29 Οὐδὲ οἱ. Ita cod. Coisl., cuius ope felicius
emendatur hic locus, in codicibus Viennensi et
Florentinis depravatus, quam illi quis de suo addidit
Tollus. Sic autem habet vir eruditus : « In Vien-
nensi codice statim post haec verba sequebatur : 'Α
δὲ οὐραὶ εἰποῦν, εἰτε; at in utroque Florentino
erat : οὐδὲ οἱ δεῖτοι φέτοντας ὡς θέλουσ, εἰμι
τυρούσιν τεντίλιαν. Quare cum carmen hic
claudicaret, subiecti de meo si καὶ, addidique illud
δέξιος et Florentinis codicibus. Recte an securi, tui,
Lector, erit arbitrii. »

32 Λέγη. Coisl. λέγεται.

37 Πολὺς γάρ. Ita supra carm. xii, vers. 370.

A Πολὺς γάρ ἐστιν εἰς τὸ χείρον δρόμος,
Καὶ μηδενὸς κινούντος.
Ἄλγουσιν, ὃς ὁ ἀδρόν μὲν ἡσάνματι θρόνον,
40 Ός τόν, ἀφ' ὅν κατῆλθον,
Τοὺς δὲ πάντας, καὶ στενοῖς διαπενίω,
Τὰ σφῦν σαφῶς λέγοντες.
Ο γάρ πέπονθε, τούτη καὶ τις οἰσται·
'Αλλ' οὐκ ἐγώ πέπονθα.
45 Τοὶς μὲν προσήκθην, τῶν δὲ πατήκθην οὐκέ τικάν,
Οὗτοι θεοῦ τυπούντος.
Τοὶς μὲν προσήγαγμε δῆμος, ποιμένες,
καὶ γλώσσαν αἰτοῦν Πνεῦμα.

Sic luce captum est crimen, ipsius ut dolis
Mens ipsa vulneretur.
Hec ergo turba nostro ab ore sit procul :
Ad nos quid ista spectant?
Quid bene loquentes, quid loquentes et male?
Loquantur, ut libebit.
Nil quippe lingua vertitur velocius :
Εἰ nos acerba kedad.
De rebus his sunt qui loquantur rectius,
Livore nos paresi.
Sed plurimorum quia videntur sistere
Noxam, referre prestat.

Ποῦς κατὰ πρανοῦς τρέχων,
Ritus est per declinu currens.

Μοχὺς δρόμος. Ita Coisl. In editis deest δ.

39 Ησανματα. Cum me vinci sinest, ut magnos
accipiant thronos : objiciebant scilicet, ut diximus,
adversarii et invidi Gregorio superbiam, quod Ec-
clesiam dignitate inferiorem Constantinopolitana
contemneret : hujus enim curam eum quidem ad-
missoisse, verum Nazianzeni antisititem esse nolle di-
centes. Toli.

43 Τούτῳ καὶ τις. Coisl. τούτῳ τις καὶ.

45 Τῶν δὲ δικήσθηρον οὐκέ τικάν. Coisl. et δὲ δι-
κήσθηρον, οὐκέ τικάν. Fui autem ab illis ejectus, hanc
equidem invitus.

46 Τυρούσιος. Deo sic me dirigente.

48 Καὶ τλόσσαν αἰνούρ. Lingnam eloquio pol-
lentem postulans. Sic supra carm. xi, vers. 595.

METRICA VERSIO.

Nam multus in pejora propensus trahit,
Nullo quidem movente
Dicunt, thronum cum vincar altis, qualis hic
A quo recessit nuper,
Me pauperes, et parvulos contempnere ;
Qui res suas loquuntur.
Quod quisque sentit, hoc putat de proximo,
Non talis at mali mens.
Admissus hic, ejectus hinc, sed non volens,
Ita Deo iubente.
Huc me vocavit plebs, episcopi queque,
Et Flamen os requirens.

Nam multus in pejora propensus trahit,
Nullo quidem movente
Dicunt, thronum cum vincar altis, qualis hic
A quo recessit nuper,
Me pauperes, et parvulos contempnere ;
Qui res suas loquuntur.
Quod quisque sentit, hoc putat de proximo,
Non talis at mali mens.
Admissus hic, ejectus hinc, sed non volens,
Ita Deo iubente.
Huc me vocavit plebs, episcopi queque,
Et Flamen os requirens.

Αλον γάρ έχρην δημιους καταρπίσαι
50 Στερβό βίψ, λόγῳ τε,
Πολλαῖς καρπάσι δογμάταις καταδρομαῖς;
‘Πε ναῦ μέσην κλύδωνος.
Τοὶ δ' οὐ προσήγαγ' ἡ λύσις τοῦ σώματος
Καθ' θυμόν τε κάρασθος.
55 Ἡμεν καλοὶ τε κάρασθοι, (τίς ἀντερεῖ;) Κατ πλεύσιον γέμοντες,
‘Ον νῦν στενὸν, καιρός τε συρθεπτούμενον
Κακοὶ κακῶς βλέπουσιν.
Υψηλόνος θ' ξέρασμα λαὸν ποιέντος
60 Τοῦ πρόσθεν οὐτὶ μείζω.
‘Αλλ' οὐκέ εἶμον γε, πλὴν δια χρήσι τε χερδεῖ,

Populum enim oportebat ferocem componere
50 Constanti vita et sermone,
Multis laborantem confluentium opinionum tempestatibus,
Ut navem mediis in fluctibus.
Ad hos non admovit dissolutio corporis
In diem morientis.
55 Eramus strenui et boni, (quis negaverit?)
Et Spiritu pleni;
Quem nunc in angustiis, temporibusque precipitatum
Malis male vident.
Celsi sedes pastoris populum
60 Non habet maiorem quam antea.
Verum hoc meum non est, sed opus fuit dextera tua,
In qua fiduciam habebam.
Non ignorabam Jonam, qui Dei verbum
Effugit, sed captus est.
65 Tempestate, sorte, bestia, ventre, ejectione,
Indeque evasit preco, preco.
Præterea animus mihi erat, ut qui liber essem
Thronis et periculis.
Mente autem frequens ad Dei consortium
70 Festinabam, quiescebam.
Postquam autem omnes, velut cadaveris fetore,
Vultures circumsteterunt me,
Et populū lacerarunt facilius scissuris,
Quomodo traxisti me, Christe,

49 Ἀττικος. Tumultibus et vexationibus Ariano-
rum atque Apolinariistarum exasperatum, effera-
tumque, vel etiam incultum, longaque negligentia
horridum, ut apud Horatium:

Neglectis urendis filiz innancit agris. TOLL.

50 Στερβό βίψ. Vide similia superius carm. xi,
vera. 592, etc.

55 Τοὶ δ' οὐ προσήγαγε. Cur his admetus non
sit, in causa fuit imbecillitas corporis: obstitit quo-
minus admoviter.

55 Ἡμεν. Sic Coislinianus codex et Int. probatque
Tollius. Edit. ή μέν.

56 Γέροντος. Sup. ln. Coisl. γέμονος.

58 Κακοὶ κακῶς βλέπουσιν. Corruptus hic lo-
cns, nec facile est sanare.

59 Ποιόμενος. Nectarum intelligit, qui non ma-
jori populo gaudebat, quam Gregorius, quando huic
præterat Ecclesiæ.

A Θα καὶ τὸ θαρρεῖν εἶχον.

Οὐκ ἦγνον Ἰωνᾶν, δε Θεοῦ λόγον

Ἐφευγεν, ἀλλ' ἐλήφθη

65 Κλύδωνι, κλήρῳ, θηρίῳ, ταστρι, βράσει,

Ἐξ ὧν ὁ κήρυξ, κήρυξ.

Θρόνου τε κινδύνου τε.

Τὸν νῦν δὲ πυκνὸς εἰς Θεοῦ κοινωνίαν

70 Ἐσπεισόν, ήσύχασον.

Ἐπει τὸ ἄπαντες, ὃς νεκρῷ δυσωδῆτι,

Γύπες κατέστησαν μου,

Καὶ λαὸν ἐσπάρασσον εὐνοῖς τομαῖς,

Πλᾶς ἥγαγές με, Χριστὲ,

γν., 55, 9, A

METRICA VERSIO.

Sedare namque plebem oportebat feram,
Verbo potente et actu.
Multis laborantem procellis dogmatum,
Ut in freto carinam.
Non dissolutum corpus hue me protulit,
Cum vergat ad sepulcrum.
Fortes eramus et boui (qui hoc negat?),
Et Spiritu repleti;
Quos nunc jacentes, casibusque dirutos
Malis male tuerint.
Non plus habet plebis, regebat quam prius
Pastoris alta sedes.
Non hoc mihi, sed dextera dandum tuas,

B Quæ mi spei columna.

Non nesciebam, verba qui fugit Dei,

Sed captus est Ionas

Nimbo, cubis, sera, situ, vomitu quoque,

Et inde preco, preco.

Sed invalesceram, velut quidam thronis

Solutus et periculis.

At mente properabam ad Dei consortium

Frequenter et quietus.

Omnes sed ubi, fetore sicut mortui,

Cinxere vultures me,

Plebeumque faciliter sciderunt partibus

Qui, Christe, me vocasti,

75 Ζωῆς χαλεπὰ τῆς ἡμῆς καὶ καρδίας;
Σὺν γάρ τοδὲ ἔστιν Ἐργόν.
‘Ος Λάζαρὸν με τετραήμερον, τάφων
Ἐξῆγαγες βοῆσας.
‘Αντεστέμ’, οἱ δὲ ἐπτηζαν· ἀλλὰ, Χριστὲ μου,
80 Καὶ σάρκα τὴν πῆξον,
‘Ην μοὶ γε κάκτημ’, φέρων ζωὴν ἐμὴν
Πλεόν τ’ ἔσωκα δώρον.
Καὶ λάκκον δικηροῦ ἀγρῶν θηρῶν μέσος.
Εἰ δὲ ἐκτασίς λέοντας
85 ‘Ἐφράξει χειρῶν [εὖς δὲ ξεῖνας Δανῆ],
Καὶ νῦν λέοντες· αὐτές
(Τί λοιπόν, ή σφᾶς τοὺς κακοὺς περισκοπεῖν;
‘Ηττημέθ’, ὡς κάκιστοι!)

75 Vitæ frenum meæ et pectoris?
Tuum enim istud est opus.

966-967 Veint Lazarum me quadridianum, sepulero
Extraxisti clamans.
Resurgo, hi autem stupent: sed, Christe mi,
80 Hanc carnem confirma,
Quam tibi acceptam fero, cui offerens vitam meam
Omnem dono dedi.
Foream habitavi inter immanes feras.
Si autem extensio manus tuæ
85 Continuit leones (ct servavit Daniëlem),
Eliam nunc leones adsum: serva me
(Quid reliquum, quam ut se ipsi mali circumspiciant?
Victi sumus, o pessimi!);
Hos quidem coerces justis penit,
90 Et illis laxans aliquid ira tuae
(Non temperatam enim manum tuam quis ferat,
Vel unius penam nutus?)
Ilos perterritio: istos glorifica, Rex,
Quotquot te collaudant.
95 Auxiliare, auxiliare amicis tuis. Perimus;
Invisce eos,
Qui ad te solum norunt manus tollere.
Rident illi nequissimi
Tuam providentiam, neque se judicando unquam
100 Arbitrantur præsuperbia.
Pusillum augeas gregem, et pastorem
Parvum nunc ex maximo.

77 Hic gravius peccatum esse animadverto. Parum dubito quin hoc similius modo scripserit Gregorius:

‘Ος Λάζαρος μὲν τετραήμερος τάφων
Ἐξῆγαγες βοῆσας’
‘Ἀρδτηθ’ οἱ δὲ ἐπτηζαν, κ. τ. λ.

Hoc sensu: Sicut Lazarum quadridianum et sepulcro eduxisti clamans: Resurge; illi obstupuerunt. WESSELING. loc. cit.

A Τοὺς μὲν κατείργοις ἐνδίκοις τιμωρέας,
90 Καὶ τοὺς χαλῶν ὄργη τι,
(Τὴν ἄκραν τάρχεια τίς σου δέξεται,
Τίσιν μιάς ἐννοιας;) Τοὺς δὲ ἐκφοβητας, τοὺς δὲ δοξάνοις, “Ἄναξ,
“Ουσι δοξάζουσιν τας.
95 ‘Ἄμυν’, μάμυν τοὺς φύλοις. Τεθνήκαμεν.
Ἐπισκοπὴν ποιήσον
Τάν πρὸς σε χειρας εἰδόταν αἰρεν μόνον.
Γελῶσιν οι κάκιστοι
Τὴν σὴν πρόνοιαν, οὐδὲν κριθῆσθεν’ Ιων
100 Δοκοῦσι τῷ φυσισθεντα.
Τὸ μικρὸν αἴνοις ποίμνιον, καὶ ποιμένα
Τὸν μικρὸν ἐκ μεγίστου.

85 Τὸν δὲ ξεῖνας Δανῆ. Hæc addita sunt a Tollio, desunt quoque in Coisl.

89 Κατεργοῖς. Ita Coisl. Recte Tollius vocem hanc reponit pro κατεργασίᾳ.
92 Τίταν. Ita Coisl. Tollius legit ρίπαν pro τρίπαν
quod habent ms., quamvis neutrum ipso placeat, ut nec ρίπαν quod alii forte occurrere et arridere possit. Miro non occurrisse τίταν, quae vox arti-
sisset.

96 Ποιησον. Coisl. ποίησαι.

METRICA VERSIO.

Frenum meæ vitæ atque pectoris? Tua
Manua peregit istud.
Ut Lazarum me sepulcum, quarto die,
Clamoris suscitasti,
Resurgo; cernentes stupent; sed, Christe mi,
Huic robur adde carni,
Quam tibi fero acceptam, meæ cui spiritum
Vitæ dedi universum.
Fossa mihi sedes inter immanes feras:
Si tunc manus prophetam
Extenta servavit leones comprimens,
Et nunc leones; salva.
Quid restat? Annon sese ut aspercent mali?
Victi sumus, maligni.)

B Poenas ab his justas reposce; debitum
Illi remitte clemens.
(Nam quis manum non temperatam perficerat,
Nutumque vulnerantem?)
Hos, rex, timore, gloria illos affice
Qui laudibus colunt te.
Opem tuis amicis fer; mors imminet.
Invisce faustus illos
Ad te manus soli scientes tollere.
Rident tuam maligni
Hi providentiam, nec unquam judicis
Minas-timent superbi.
Grex augeatur parvus: olim et maximus,
Fiat minor buxulus.

Σοῦ δ' ἀν θέλοντος, κακό μικροῦ πάλιν μέγας

Τοῖς τοῖς θρόνοις γενοίμην.

ΕΦ'. Δέησις πρὸς τὸν Χριστὸν.

Ἐπιστάτα, κλύων με δεινοὺς ὅμηρους,
Τὸν σὸν μαθητὴν. Ἐξέγειρας, πρὸς ὄντο.
Μόνον κλέψουσον, καὶ ζάλη τεθνήσκεται.
Τολμῶ φράσαι τι. Χριστὲ, μῆ πλέξε με,
5 Μῆδὲ σθέσῃς με τῷ βάρει τῶν θλιψῶν.
Πολλοὺς ἔχεις γάρ καὶ κακοτέρους ἐμοῦ,
Οὓς ἡλέσας. Μή μι κρίνῃς ἀξίας.
Κένω, κένου δὲ τοῦ ταλάντου τὸ πλέον.
Μᾶς τις οἰσοι φόρον ἡμέρας μόνης;
10 Τίνις προσέλθω τοῖς κακοῖς βαρύμενος;

Te autem volente, ex parvulo rursus magnus
In tuis soliis elicierat.

LXIX. Oratio ad Christum.

Magister, tempestas me vehemens premit
Tuūm discipulum. Expergiscere, priusquam moriar.
Tantum jubeto, et tempestas sedabitur.
Audeo dicere quidpiam : ne me, Christe, premas,
5 Nec me extinguis afflictionum pondere.
Plurimos enim habes etiam nequiores me,
968-969 Quorū misertus es. Ne me judices ut promerui.
Exime, crime maiorem talenti partiem.
Quis vel uolus duxat ferat onus diei?
10 Ad quem configuram malis gravatus?

LXX. Alia.

Ierum accessit draco, te prehendo (Christe),
Tene, tene me, ne prodas imaginem tuam,
Ne me, velut a nido aven, hostis abripiat.
Heu! iudicium timeo, et cupio corporis dissolutionem.
5 Persecutionem hic patior, nec habeo ullam vita quietem.
Superbientes, qui cupiunt videre morte sublatum.
Vocas me istinc, nec mihi quidquam est fiducia.
Tuus sum, Christe, serva me, sicut tu ipse voles.

LXXI. Precatio in morbo.

Morbo labore, morbo labore, et gravor corpore;
Et mea fortasse irrident mala nonnulli
Superbientes, qui cupiunt videre morte sublatum.
Solvuntur artus, debilis est perfum gradus.

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 82, pag. 176. ** Scriptum post an. 385. -- Alias Bill. 172, pag. 252. *** Scriptum post an. 393. — Alias Bill. 98, pag. 178.

104 Τοῖς σοῖς θρόνοις. Ia supra, carm. xiv,
vers. 51, etc.

Νῦν ταῦτα μικρὸν δυτερὸν κατοι θρόνος

Πρώτων τε, δευτέρων τε τάξις ἑνὸμος.

Haec quidem nunc : paulo post novi erunt throni,

- Primorum ac secundorum ordo legitimus.

LXIX. Tit. Δέησις πρὸς τὸν Χριστὸν. Edit.

Δέησις, etc.

6 Κακοτέρους. Sic unus Regius. Edit. κακοτέρους.

LXX. I. Πάλιν. Ita incipit Carmen supra LXIV.

2 Κράτει, κράτει, etc. Hi duo versus leguntur in duobus codicibus Regii in fine poematis LXIV, olim LXXXV.

LXXI. Tit. Έν τῇ νόσῳ. Addit Vat. πρὸς Χριστὸν.

3 Tοῦ σφαγῆ τηρούμενων. Ia Vat., et ex Regis Combefisiis qui sic reddidit : Qui observant (avent videre), morte sublatum. In editis dearent hæc verba.

4 Σαθρὰ βάσις. Vat. σαθρα βάσις.

METRICA VERSIO.

B

LXX. ALIA.
(Billio interprete.)

Accessit anguis rursus : amplexor te ego.
Tene, tene me : imaginem baud prodas tuam.

Ne me hostis abripias, ceu aveni de nudulo.

Horresco iudicium, et solutionem amo.

Exagitor hic, vitaque non babeo statum.

Istinc vocas me : nulla mihi fiducia est.

O Christe, sun tuus : ut voles, serva tuum.

LXXI. PRECATIO IN MORBO.

(Billio interprete.)

Morbis labore, corpore et valde gravor.

Ac forte sunt qui rideant casus meos,

Videre qui vellent feroce mortuum.

Solvuntur artus, languide incedunt pedes,

PATROL. GR. XXXVII.

45

5 Εἰτ ἐγκρατεῖς Ἑργον, εἴδ' ἀμαρτάδων,
Εἴτ' οὖν πάλι τις (οὐδὲ γάρ οἶδε), πάλιν χάρεις
Ἐμῷ κυβερνήηται γε. Τούτῳ μοι τυχόν
Ἀμερινὸν ἔστιν· ἀλλ' ἐπιστρέψει τὴν νόσον,
Ἐπεισορείσιν· σόδε λόγος σωτηρία.
10 Εἰ δ' οὐ, δίδου γε, ὡς τὰ πάντα καρτερεῖν,
Σῆτες τὰ σητῶν. Συγκράτει τὴν εἰκόνα.
Ἐκεῖθεν ξένες καὶ τὸν δούλον ἀρτιον.

OB'. Εἰς τὴν ἑξοδον.

Παρῆλθον διηνή, καρδίς ἡγγικεῖν θέρους.
Λευκή δέ μοι θρίξ, ἡ δ' ἀλις καλεῖ στάχυν.
Ἀπῆλθεν δημαρξή, ἡ τομή δὲ πλησίον.
Ληγὸς πατεῖται τῶν ἀμῶν ἥδη κακῶν;
5 Φεῦ ήμέρας μοι τῆς κακῆς! ἡν ποὺ φύγει;

5 Sive inedita id effectus sit, sive peccatorum,
Sive etiam lucta quædam, neque enim scio, verum tamen gratias
Habeo meo rectori. Nam hoc mihi forsitan
Utilius; at compesce morbum,
Compesce verbo: tuum enim verbum est salus.
10 Si minime id præstas, saltēti tribue ut hunc, velut cætera, perferam.
Tineat habent quod suum est. At tu tuere imaginem tuam.
Hoc pacto habebis servum integrum.

LXXXII. In exitum vite*.

Præterierunt flores, tempus messis advenit.
Canus mihi capillus, et area postulat spicas.
Immatura esse uva desit, vindimia prope est.
Torculari jam subieciantur mala mea.
5 Heu diei mihi amara! quam quomodo fugiam?
Quis evadanit? quantus me habet timor de peccatis!
Timor ne spinis, ne Gomorrhæ uvis
970 971 Plenus appaream, quando Christus iudex
Deus diis dabit pro dignitate,
10 Locum lucis cuique ex oculorum iudicio.
Spes unica mihi restat, ut paucos dies
Herum decurrant tuo ductu, o Beate.

LXXXIII. Carmen deprecatorium*.

Proximum est vite certamen: malam navigationem exegi,
Jamque odiosae pravitatis pœnam video,
Nigrum tartaram, ignis flammam, profundam noctem,
Rerum nunc occultarum turpitudinem convictam.
5 Sed, beate, misericerte, et faustum concede, quamvis sero,
Benignus vite nostræ reliquæ.

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 102, pag. 179. ** Scriptum post au. 383. — Alias Bill. 32, pag. 98.

LXXXII. Tit. Εἰς τὴν ἑξοδον. Vat. πρὸς ταῦτα,
καὶ τὸ γῆρας.

1 Παρῆλθον. Vat. παρῆλθεν.
3 Απῆλθεν δημαρξή. Βεεστ in Vat.
6 Ἀμαρτίας. Vat. ἀμαρτίας.

9 Tā. Ia Vat. et edit. ad marg. in textu t'.
10 Οὐδὲ δύναται. Pro oculorum captu.

LXXXIII. 4 Έλεγχόμενον. Vitiose in editis legitur έλεγχομένων.

METRICA VERSIO.

Sive hoc ineditæ fecerint, sive hoc scelus,
Sive lucta quædam (nam fugit mihi hoc), gratiæ
Tamen gubernatoris habeo meo. Hoc mihi
Nam forte melius. At, Deus, morbum preme,
Sermoue siste: nam salus sermo tuus.
Concede saitem perferam hunc, ut cætera.
Tineat suum sit: at tuere imaginem.
Hoc namque habebis integrum servum modo.

LXXXII. IN EXITUM VITE.

(Billio interprete.)

Jam flos abivit: appetit messis dies.
Canet capillus: horrem spicas vocat.
Ancessit omphax: instat ad vindemiam.
Premitur meorum iam malorum torcular.
O quam dies hic mi gravis! Quonam fugam

B Capiam? Quid et agam? Quam metus me ingens ha-
bet, Uvis Gomorrhæ, criminum atque sentibus,
Ne plenus existem, jura cum dicens Dei
Natus piorum cuiilibet sedem dabit
Pro dignitate, luminis captu et sui.
Brevis una spes me lactat hæc dieculæ,
Ad te ut revertar, o Deus, ductu tuo.

LXXXIII. CARMEN DEPRECATORIUM.

(Billio interprete.)

Est prope certamen: cursum jam vita peregit:
Jam pena est oculos criminis ante meos.
Tartara jam video, flammam noctemque profundam,
Probraque, quæ nunc sunt tecta, adapera nimis.
At miseri miserere, Deus, sanctio favore
Reliquias vita da mibi, queso, bonas.

Πολλὰ πάθον, καὶ τάρδος ἔχω φρενί, μητὶ με διώκειν
Τῆς σῆς ἡρξατ', "Αναξ, αἰνὰ τάλαντα δίστης.
Οἶσι μὲν τὸν ἔμοντα καύτος μόρον, ἐνθεν ὁδεύεις
10 Εἴτες προφρονέως πήμασι θυμοβόροις.
Τυμὸν δὲ συστρομμάτων ἐπιτέλλομαι· Οὐδὲν διειπερ
Τούδε βίου. Ζωὴ λύτον ἔχει μάτου.

ΟΔ'. Πρὸς Χριστόν.

Τίς ἡ τορανής; Ἡλον τελεῖς βίον· καλῶς.
Τὶ δὲ στροβοῦμαι ταῖς βίοις τριχιμίαις;
Ἐρω λόγον, θρασὺν μὲν δὲλλ' ὅμως ἔρω.
Εἰ μὴ σὸς εἴην, τῷλικημα, Χριστέ μου.
5 Γεννώμεθ', χλωμέθ', ἐκτληρούμεθα,
Ὑπνῷ, καθεύδε, γρηγορῷ, πορεύομαι,

Α Νοσούμεν, εἰέκτομεν, ἥδονα, πόνοι.
Ὦρῶν μετασχεῖν ἡλίου, τούτων δὲ τῆς.
Θανεῖν, σαπίναι σάρκα ταῦτα καὶ βούτων,
10 Α δυσκλέα μὲν, ἀλλ' ὅμως ἀνεύθυνα.
Τί δὲ ἡμοι τὸ πλεῖον; οὐδὲν, η θέρες.
Εἰ μὴ σὸς εἴην, τῷλικημα, Χριστέ μου.

ΟΕ'. Θρῆνος πρὸς Χριστόν.

Οιραι! στενοῦμαι τῷ βίῳ· καὶ τὸ πλέον
Ζωῆς παρῆλεν, οἴδα, καὶ νεκρὸν πνέο·
Συνεκτρίζομαι δὲ οὐ θέλει πονηρία.
10 Η τῷ χρόνῳ τι πρόσθετες, ὡς πνοὴ βροτῶν,
5 Η τὸν κακῶν ὄποστα τοῦτο χρηστότης.

Multa pausus sum, et mente pavo, ne me persequi
Tua, Rex, gravia pondera justitiae incipiunt.
Feram quidem meam et ipse mortem, ex hac vita migrans,
10 Cedens liberenter arumnis animam meam perendentibus.
Vobis autem, qui venturi estis, hac mando : Nulla est utilitas
Hujus vitae. Ea enim babet vivendi finem.

LXXIV. *Supplicatio ad Christum*.

Quenan hæc tyrannis? prodii in vitam; bene.
Quid autem jactor decumanis hujus vita fluctibus?
Dicam verbum, audax quidem, tamen dicam.
Nisi tuus essem, lesum me quererer, Christe mi.
5 Nascimur, dissolvimur, exemplum,
Dormio, somnum capio, vigilo, ambulo,
Ægrotamus, valemus, obvenient voluptates et molestie.
Vario utim sole, et iis quo fert telus,
Morimur, putrescit caro : hæc sunt etiam brutorum,
10 Quia ignobilia quidem, verumtamen culpa vacant.
Quid igitur mihi amplius est? nihil praeter Deum.
Nisi tuus essem, lesum me quererer, Christe mi.

LXXV. *Lamentatio ad Christum*.

Hei mihi! premor vita angustiis : jam pars major
Præteriit, sat scio, et mortuum spiro;
972-973 Sed simul conteri non vult malitia.
Aut tempori adde quidpiam, o Christe, qui vita es mortalium,
5 Aut ex his me malis eripe, hoc tua est benignitas.

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 127, pag 195. ** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 96, pag. 178.

12 Ζωὴ λύτον. Ea enim, quamevis longa, finem
tenet est habitat. Reg. 992 ζωήν, et forte λύ-
τον. Nihil prodest huic vita solutio laboris. Hanc
enim excipiū altera vita. Vide supra, lib. 1, sect. 2,
carm. xiii, vers. 40.

LXXV. 5 Γερρώμεθ'. Ortus hominis, interitus et
propagatio, quibus, quod attinet ad corpus, nihil
a bruis differt, hic intelligenda videntur. Quod
verbi Billius, exemplum cibo, nihil coheret cum aliis.
6 Υπνῷ, καθεύδω. Pene synonyma Gregorio :

METRICA VERSIO.

Multa tuli, vereorque, Pater, præludia poenæ
Ne sint, quæ patior nunc mala multa, gravis.
Ipse etiam mea fata feram, tumulumque subibō,
Ærumnis cedens impiger innumeris.
At post venturis hæc mando : Commoda nulla
Vita habet hæc : vitam fata sequuntur enim.

LXXIV. SUPPLICATIO AD CHRISTUM.

(Billio interprete.)

Quenan hæc tyrannis? prodii in vitam; bene.
Quid jactor ævi fluctibus gravissim?
Audax quid ipse proloquar, loquar tamen.
Lesum queror me, Christe mi, ni sim tuus.
Producor ævo, solvor, et cibo impleor,
Do me sopori, vigilo rursus, ambulo,

'Εντι καθεύδῃς, τέλεως ὄποισεις, Cum cubaueris, dul-
cem capies sonum. CONSER.

8 Ορῶν μετασχεῖν ἡλίου. Anni tempestatum
participes esse, mori, carnem putrescere, hæc etiam
sunt animantium.

12 Χρῆνε μοι. In editis sequitur aliud carmen,
quod legitur supra, partim carm. LII et LIII.

LXXV. 5 Η τῷ κακῷ ὄποστα. Eripit postulat
a peccatis, non a rebus adversis. Quare temporis
inducias postulat ad conterendam iniquitatem.

B Ægrotō, valeo, gaudeo, ærumnis premor,
Varioque sole, commodis terræ et fruor.
Hinc abeo, putred corpus : hæc pecudum quoque,
Quæ nec honor ullus, poena nec culpe manet.
Quid igitur his est plus mihi, si non Deus?
Lesum queror me, Christe mi, ni sim tuus.

LXXV. LAMENTATIO AD CHRISTUM.

(Billio interprete.)

Constringor annis, hei mihi! major quoque
Pars vita ablit, mortuum et spiro : meum
Verum recusat exteri simul scelus.
Aut adde quiddam tempori, flatus hominum.
Aut deince duris; hoc petit clementia.

Ει δο οὐ θέλεις, τέθηντα. Καὶ τι σοι πάλεον;
Ει μὴ φιλάνθρωπον με καὶ τὸ πῦρ μνεῖ.

OCT. "Έτερος θρῆνος.

Ομοιοι στανοῦμει τῷ βίῳ καὶ τῷ τέλει.
Ἐνθάδε δάμαρτες, ἀλλ' ἔκεινον ἡ δίκη.
Μέσος φόβων ξεσήκη πυρωποτάμου.
Σοι, Χριστε, πλεονή η βίου θαρρόπι πάλαις.
5 Εἰ μὲν γάρ ἡν τι καὶ καθηρεσθαι βραχὺ,
Τούτη ἡ δριστον. Εἰ δ' ὅτι πλειν κακά,
Καρδιή λυθῆναι πρὸν λάδη με χείρωνα.

OZ. *Προσευχὴ εἰς Χριστόν.*

Τέθηντα τῷδε τῷ ταλαιπώρῳ βίῳ,

*Si non vis, mortuus sum. Quid ex hoc ad te redibit?
Nisi forte lenis adhuc ignis me manet.*

LXXXVI. Alia lamentatio.

Hei mihi i constringor vita et exitu :
Hinc mihi peccatum, illinc poena.
Medius sto inter timores ignei fluvii.
In te, Christe, plus habeo fiduciae, quam in meis constatibus.
5 Nam si daretur purgari paululum quid,
Id optimum esset. Sin autem semper plura sunt mala,
Tempus est ut solvar, priusquam me accipias pejorem.

LXXXVII. Oratio ad Christum.

Mortuus sum huic ærumnosæ vita,
Quas sursum ac deorsum fertur, velut Euripus,
Nil firmum, ne quidem in unum diem habens.
Vivendi autem lougeyam hanc vitam desiderium me tenet,
5 Quæ proposita est in primum præclare certantibus.
Interiu valete, vos, quibus grata est præsens vita.
Ego vero gaudens video Dominum.

Audeo quidpiam dicere, o Beate : tuum tibi corpus,
Tuum tue manus figmentum projicio ;
10 Quam tenue, quam felidum, quam debilitatum !
En jacet, inture, deficio.
Ades; obsecro, da dextram, vel ab hac vita me libera,
Prisquam pejor mihi contingat exitus.
Quid mihi rursus opus est ærumnis et expiationibus ?

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 97, pag. 478. ** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 112, pag. 181.

7. Τὸ πῦρ. Videtur alludere ad verba Apost. I Cor. iii, 15 : Αὐτὸς δὲ σωθήσεται, σύντος ὡς διὰ πυρός. *Ipsæ autem salva erit, sic quasi per ignem.* Quasi elunda humana fragilitatis delicta igne pia-
culari, quem idcirco φιλάνθρωπον vocat, benignum, non vero *severum*, ut Billius reddit. Ignem proprie-
tatem intelligent Latini ; Graci vero metaphorice, quod idem non adversatur, modo vera purgatio sit, et status admittitur mediūs, in quo anima, vivorum
sacrificiis, eleemosynis et precibus juventur.

LXXVI. 2 Η δικη. Combeſ. jungit δικη cum πυ-

ρωποτάμῳ, *in die ultio ignei fluvii.*
3 Πυρωποτάμον. Duo Regg. καὶ πυρωποτάμου Combeſ. ex alio Regio παρ', et verit: *Medius timore constringor ignei fluvii recordatione.*

4 Θαρρός. Ha Regg. Edit. θαρρών. *In te plus fiducia habeo, quam in hujus vita certaminibus.*

7 Καρδις ινθήναι. Val. καὶ προσθήναι.

LXXVII. 9 Προσεκτό. *Projicio : nec bene Tollus offero; vox enim est mortem deprecantis, vita*

tædio.

12 Η deest in editis.

METRICA VERSIO.

Id si recusas, occidi. Quid plus cupis?
Ni forte sævus me manet rugos quoque.

LXXVI. ALIA LAMENTATIO.

(*Billio interprete.*)

Constringor annis, hei moi! et vita exitu.
Hic noxa : pœna rursus ast illic gravis.
Inter timores sto duos, ammen et rogum,
Tibi, Christe, fidene plus, palestris quam meis.
Nam si expiari mi daretur paululum,
Praeclarum id esset. Plura sin semper mala,
Ne pejus in me quid ruat, mori expedite.

LXXVIII. ORATIO AD CHRISTUM.

(*Billio interprete.*)

Jam clausus est huic ultimus dies mihi

B Mundo deorsum volvitur qui, ut Euripus,
Sursumque, firmi nil habens, vel in diem.
Aeternæ at illi concupisco vivere,
Quam consequentur, qui probi pugnaverint.
Ad hæc valete, vita quies præsens placet.
Ast ipse herili perfruar visu lubens.
Metu remoto quidpiam loquar : Deus,
En corpus a te conditum hoc tibi offero,
Macrunque, olenisque, viribus cassum et suis.
En inture supplicem. Jam elangui
Succurre, vel da morte subduc, prius
Acerbiore quam miser fato cadam.
Malis quid est mi, rursus et lustris opus?
Confectus ipse sum malis ; tibi occido.

45 Ὁλωλ', Εὐλαλα συμφοραῖς, σολ' δ' ἔλλυμαι.
Σὺ γάρ Θεός μου - σὺ ζόφον λύεις κακῶν
Νεκρῷ πνέοντι μακρόν, ἢ λυπρὸν βίον.

OII. Εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν.

"Ἐργον ἔχεις, ψυχή, καὶ μέγα, ἢ θελῆς.
Ἐρευνά σαυτὸν ἡτοί ή, καὶ πᾶν στρέψῃ,
"Οὖν προτίθεσθε, καὶ δηποτε στήνεται σεῖ.
Εἰ ζῆς δεξερά ζῆς τοῦτο, ἢ τι καὶ πλέον.
5 "Ἐργον ἔχεις, ψυχή, τούτοις κάθαρε βίον.
Θεὸν νόει μου καὶ Θεοῦ μυστήρια.
Τί ἣν πρὸ παντὸς, καὶ εἰ σοὶ τὸ πᾶν τόσον·
"Οὖν προτίθεσθε, καὶ δηποτε προβήσται.
"Ἐργον ἔχεις, ψυχή, τούτοις κάθαρε βίον.
10 Πάντας οἰκεῖς καὶ στρέψει τὸ πᾶν Θεός."

45 Perii, perii calamitatibus. Sed tibi pereo;
Tu enim Deus meus. Tu solve caligine ærumnarum
Mortuum, qui tenuem adhuc, vel mortuum trahit spiritum.

974-975 LXXVIII. Ad suam animam.

Opus habes, anima, et quidem magnum, si velis.
Scrutare te ipsam, quae sis, et quo tendas,
Unde orta sis, et ubi te consistere oporteat:
Num vita sit, quod hic vivis, an alia sit potior?
5 Habes, anima, quod agas; his purga vitam tuam.
Denuo mihi considera et Dei mysteria:
Quid fuerit ante hoc universum, et quid tibi sit hoc universum:
Unde prodierit, et quo progressurum sit.
Habes, anima, quod agas; his purga vitam tuam:
10 Quomodo gubernat et versat hoc universum Deus:
Cur alii quidem fixa sint, alia vero fluxa:
Nos autem maxime in fluxa versamus vita.
Habes, anima, quod agas; ad Deum solum respice:
Quae mihi olim gloria, quanta nunc ignominia:
15 Quis nexus meo cum corpore, et quis mihi vita finis:
Hec mihi attende, et mentis sistes errorem.
Habes, anima, quod agas; ne succumbas labore.

LXXXIX. Ad animam suam.

Quo tendis, anima? sta. Quo raperis, miserrima?
Hec i' heu i' impostor fortun' te decipit fraudibus,
Paululum accedit, deinde recedit rursus;
Hinc iterum accedit propius, ut ad vitulum solet lupus,
5 Blandiendo, lasciviendo trabens diris saltibus,

"Scriptum post an. 383.— Alias Bill. 79, pag. 176. "Scriptum post an. 383.— Alias Bill. 90, p. 177.

17 Νεκρῷ πνέοντι μακρόν ἢ λυπρὸν βίον. Ver-
sum hunc, qui deest in edit. Paris., suppeditavit Tol-
lius.

LXXVIII. TIT. Eἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. Vat. πρὸς
τὴν, etc. Carmen istud pentametro et tribus iambris
constat.

1 Ἡν δέλλης. Vat. ἡντερ θέλης.

2 Ἡ, καὶ πην. Vat. εἰ καὶ ποῦ.

METRICA VERSIO.

A mortuo meus fngā Deus mala,
Qui debilem mortuumve spiritum trahit.

LXXXVIII. AD SUAM ANIMAM.

(Billio interprete.)

Si libet, est iugens, mens, tibi prorsus opus.
Scrutare quid sis ipsa, quo perges brevi;
Unde orta sis, ubinamque stare te est opus;
Si vivis id quod vivis, an quid amplius.

Instat opus tibi, mens : elue spuriçtiem.

Deum Deique cogita mysteria :

Quid ante mundum, mundus hic quid sit tibi :

Unde ortus ipse, quoque tandem profluet.

Instat opus tibi, mens : elue spuriçtiem.

B Quo Christus orbem volvit et regit modo,
Qui fixa quadam, rursus at quædam fluunt,
Ac nos in ævo maxime fluxo-sumus.
Instat opus tibi, mens : sit Deus ante oculos.
Quinam autem splendor mihi, quod et nunc dedecus,
Quis nexus, et quis terminus vita mihi;
Hec cogitando, mentis errorem premes.
Instat opus tibi, mens : aspera cuncta feras.

LXXXIX. AD ANIMAM SUAM.

(Billio interprete.)

Quo pergis? Hic sta. Quo ruis, miserrima
Mea mens? Rapit te per suas artes Satan.
Accessit ille ut paululum, retrit pedem,
Reditque rursus, ut ad ovens lupus solet,
Trabens, inescans per feros saltus, Dei

Ἐνώς ἀποσπασας σι τῶν Θεού νόμων,
Θούνην δύοσι τοῖς δλεθροῖς λάβη.

Π'. Εἰς ξυνέρ.

ΑΙ αι· γότις κλέπτει σι τοῖς σοφίσμασι,
Κλέπτει σι, κλέπτει, δυσμενής ἐπιστρέψου
Πρὸς τὸν Λόγον τάχιστα, μὴ πόθῳ πέσῃσ.
Σταυρῷ περιπλάκηθι, καὶ στήσῃς βλάστην.

ΠΑ'. Πρὸς τὸν αὐτὸν θυμόν.

Θυμέ, βλέψον ἄνω, χθονίων δὲ επιλήθεο πάντων,
Μή δέ σε νικήσῃ πρὸς κακοτηταν δέμας.
Τυθός μὲν βίος σύντος, δὲ δόμιος, ὡς ἐν οὐειρᾳ,
Τέρπεται, ἀλλοὶ δὲ δίλοις ἔκυρος τύχη.
5 Μούνης δὲ ζωῆς καθαρής βίος ἐμπεδοῖ αἰτι,

Donec avulsum te a Dei legibus
In epulum perniciose dentibus excipiatur.

LXXX. Ad se ipsum*.

Hei! hei! præstigiator furtim decipit te fraudibus.
Decipit te furtim, decipit inimicus; confer te
Ad Verbum quantocius, ne procul corruias.
Crucem amplexere, et sisces malum.

976-977 LXXXI. Ad animam suam**.

Sursum respice, anima, ac terrena omnia obliviscere,
Nec te in vitium corpus inflectat.
Exigua quidem haec vita est, ac dives, velut in somnio,
Delectatur, atque aliis in altâ incidit sortem.
5 At solius pura vita opes sunt stabiles
Et copiose : hanc vivere melius est.

LXXXII. De eodem argomento***.

Alli quidem aurum, alii argentum, alii mensam
Colunt opiparam, vita hujus ludibriæ.
Alli sericas vestes perire textas, alii agros
Tricici feraces, alii pecorum armenta.
5 Mibi vero Christus magna opes; hunc mibi videre aliquando contingat
Pura, pura mente. Cætera mundus habeat.

LXXXIII. De dæmoni pugnis****.

Nisi linguan ligasset loquacem et labia silentio,
Mentem colligens in Dei societatem,
Ut purissimus sensibus purum Regem
Venerarer (pulchrum enim est mentis solius sacrificium),

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 86, pag. 177. ** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 24, p. 35. *** Scriptum post an. 383. — Alias Murator. 136. **** Scriptum post an. 383. — Alias Murator. 193.

6 Σέ. Vat. μ. Ita Reg. ad marg.

LXXXI. Tit. Πρὸς τὸν αὐτὸν, etc. Reg. 992, πρὸς τὴν φυγὴν.

1 Θυμέ. Reg. 991, φυγὴ.

2 Μούνης δέ, etc. Vat. Μούνος δὲ φυγῆς καθαρῆς βίος. Sola autem anima pura vita stabili est.

LXXXII. I. Αὐτὸν etc. Hi sex versus quos edidit Muratorius, et quibus præfixit hunc titulum

Eis τὴν φυγὴν, in Vat. et Reg. 992, carmini praecedenti subjiciuntur absque illa interpositione.

LXXXIII. I. Εἰ μ. Hic dicit poeta suas de Deo meditationes ansam dæmoni male præbuisse, ut has sibi strueret insidiias; quas, nisi se totum divinis contemplationibus addixisset, silentium ac solitudinem secutus, a diabolo non sustinuisse. Hæc habet in notis Muratorius.

METRICA VERSIO.

Te donec ipse legibus sanctissimis
Avulsam, in escam dentibus sunta suis.

LXXXI. AD SE IPSUM.

(Billio interprete.)

Imponit hostis artibus tibi suis;
Imponit, inquam, subdolus : citra moram
Te confer ad Christum, procul ne corruias;
Crucemque, noxam ut comprimas, amplexere.

LXXXI. AD ANIMAM.

(Billio interprete.)

Erige te, mea mens, capiant te oblivia mundi :
Nec trahat in vitium te male blanda caro.
Exigua haec vita est : ut somnia, prospera ludunt t.
Hac sorte uitur hic, uitur illæ alia.
Nil stabile est præter vitam, quæ nescia labis;

B Hanc multo melius vivere; certa manet.

LXXXII. DE EODEM ARGUMENTO.

(Boſinio interprete.)

Argentum hic, ille argento pretiosius aurum,
Hic lautas inhiat, gaudia vana, dapes ;
Est quem filia juvat depectere serica : sulcos
Laudat frugiferos hic magis, ille grecos.
Divitias tu, Christe, meæ, quem cernere pura
Mente ulinam licet ; cætera mundus amet.

LXXXIII. DE DÆMONI PUGNIS.

(A. B. Caſtillo interprete.)

Vinxissen nisi labra silens, linguanque loquacem,
In unionem colligens mentem Dei,
Ut purum puro venerarer pectora Regem
(Nam sola pulchre mens littatur hostia);

5 Οὐοποτ' διν ἐφεασάμην σκολιοῦ τεχνάσματα θηρός,

Ἡ μήν ἐκήρυξσον τε, καὶ τοῦτ' φόμην.

Περίλακι μου καὶ πρόσθεν επῆλυσε νυκτὶ ἑοικώνε,

Καὶ φωτὸς αὐθέντην επανούργητο πλάσματα.

Πάντα γάρ, δοτὸς ἐθέλησα, πέλει θενάτοιο σορθιῆς,

10 Γεγὼς δ Πρωτεῖς εἰς κλονᾶς μορφωμάτων,
Ὦ; καὶ τιν' ἡ λοχῶν, ἡ ἀμφαδῶν, ἡ ὄνδρα δαμάσσον.

Τρυφὴ γάρ εἰσαινε τὰ βροτῶν ἐκπτώματα·

Ἄλλα πολλὰ τοινῦν τοσῦν τε τὸ πρὸν διπτώκη,

Οὐοτος προστήλει τὸν ἔμοις ἀδηλματος.

15 Πλειόν γάρ φυχῆς ὄρων σέδνας ἐντὸς ἔμοιο,

Καὶ πλειόν ἡρκει τοῦ χλού τὴν φλεγμονήν.

Ὦ; ὅτε τις λοχῶσα, δυσαλθέος ἐνδοθεὶ σαρκίσε,

Νόσος σχεβεῖται φαρμάκος οὐ καρίστις,

Βοσκομένη κευθμῶνας ἀπέδεις, οὐ πρὸν θητές,

A 20 Πρὶν ἀλλαχοῦ ἥψεισα δοῦνα κινδύνῳ·

Ἡρὸς κρατεροῖσιν ἐρύγμασι τῆδε βιασθεῖς.

Ἐκεῖ βιβίσατ', ἀθρόως τ' ἐξερήπαγη·

Τοῖος καὶ φθονερός κακὸς μόδος. Εὗντι μὲν ἔσχον
Γάστην, πρὸς δὲλο τι βλάδος μετερρύη.25 Οὐ μὲν ἔλε. Χριστὸς γάρ ἐπηλύθεν δλακαρ ἐμεῖς,
Οὐς καὶ μαθητὰς ἐκ ζάλης ἐρέθισατο,

Καὶ πολλοὺς παθένεις καὶ δαιμονίων ἀπὸ δεσμῶν

Ἐλευθερώμενος, τῷ θέλειν δεδούλοις χάραν.

Ἐμπάτη γε μὴν πειρήσατ', δπος πάρος ἀνδροφόνοιστ
30 Δλοὶς ἐκλεψε τὸν γένους ἀρχηγόντα.Ἄλλα, Μάκαρ, μόδον ἴσχε, καὶ εὐδιδωντά μ' ἀνυκνήθη
Σοι τὰς ἀναίμους θυσίας τέμπτεν ἀει.

ΠΔ. Θρῆνος.

Μή τις ἔμοις παθέσσαι καὶ ἀλγεσιν, ἡ κάκιστος

5 Nec cognovissem tortuosæ artificia bestie,
Aut prædicasset, et artificia esse existinasse.
Sepe mihi ante supervenit nocti similis,
Et lucis rursus sub fraudulenta figura.
Omnia enim, quæcumque voluerit, elicetur mortis sophista,
10 Natu Proteus ad effingendas formas,
Ut aliquem aut insidiis, aut aperi, hominem subigat :
Delicata enim illi hominum lapsus.
Sed nondum talen tantumque ante conspexeram,
Quantus nunc irruit in mea certamina.
15 Majorem enim animas mea-intus videns religionem,
Et majori ira effervescebat ;
Ut quando per insidias subrepens, insanabilem intra carnem,
Morbus compressus medicamentis non opportunis,
978-979 Depascans latibulum non apparentia, non prius cessat ;
20 Quam alio erumpens adducat in discrimen ;
Aut fluentum firmis aggeribus hac parte repressum,
Illa obnubitur, et collectius erumpit.
Tale et invidi pravum bellum. Quando cum coercebam
Lingua, ad aliam quandam noxam dilabebatur.
25 Non tamen cepit. Christus enim supervenit præsidium meum,
Qui et discipulos e temestate eruit,
Et multos morbis ac demonum vinculis
Liberavit, voluntatis dans gratiam.
Verumtamen tentavit, quemadmodum antea bonicidis
30 Dolis subripuit (humani) generis principem (Adamum);
Sed, Beate, bellum comprise et tranquillum me jube
Tibi incruentas semper hostias offerre.

LXXXIV. Lamentatio*.

Ne quis aut improbus de calamitatibus doloribusque meis

* Scriptum post an. 583. — Alias Murator. 228.

6 Καὶ τοῦτ' φόμην. Et illud existimasse, id est, diabolum existimasse hic adesse loco Dei et dñorum ejus consiliorum.

METRICA VERSIO.

Serpentis via nulla dolos cognoscere pravi,
Vel canere lingua, mente vel discernere.
Sepe mihi nocti similis superastitit ante,
Et frauduleta luce rursus emicans.
Nam quæcumque volet, mortis fit cuncta sophista,
Proteus leves natū figurā fingere,
Fallat ut insidiis hominem, vel vincat aperi;
Huic scilicet mortalium lapsus placent.
Sed talis nondum ac tantus surrexerat olim,
Nunc quantus in mea irruit certamina.
Sensus namque pio intus dum crescere inentis
Videret, effervet ab ira sevior :
Ut morbus carnis subiens infirma dolosus,
Parumque commodis repressus pharmaci,
Interior lateus rodit, nec deficit ante
Quam cedens alio suscitet periculum :

B Aggere vel firmo torrens bac parte repressus,
Contentid illac fluere, totus et ruit.
Tale mihi pravus movit bellum inuidus : ore
Frenatus, ad novos recurrebat dolos.
Me tamen haec cepit. Christus nam prospera venit
Tutela, qui suos ab undis eruit,
Tristibus et morbis plures orciisque catenis
Exenit, ut bone voluntati favens.
Tentavit tamen, infidis ut fraudibus atrox
Seduxit ante gentis humanæ caput.
Comprise sed bellum, Felix, vacuisse cruento
Me offerre semper hostias jube tibi.

LXXXV. LAMENTATIO.

(A. B. Caillau interprete.)

Ne quis vel nequam multa me clade dolentem

Τέρποτε', ή τις ἐσθόδη; ἀνάδησι φένα κυλήγη.
Τὸν μὲν τὴν τις ἑτερεναὶ ἀσθόδην ἀνουσον·
"Οὐ δ' οἴδει καὶ νοῦσος ἀργήνα, ή ρυπώσωι
5 Φάρμακον, ή καθαροῖσι πάλην καὶ κύδος ἔχουσαν,
"Άλλοις κύδος διμοχθον, "Αναξ, πόρες. Αὗτάρ εὔρογε
Καὶ τὸ φένον παθέσσαι καὶ δίγετα αἰο λαβεσσαι.

ΠΕ'. Ἐπιστρεψτική πρὸς Θεόν τούτην σεύσθα.

Πῇ σε φένων Χριστοῦ τόσον ἀπενδάσια δαιμόνων
Κλεπτόμενον γλώσση τε, καὶ οὐσία, καὶ φάσεσσι,
Θυμόν τάλαν; ποῦ φωνὴ ἡγέρεις ἔκτος ἥλανεις;
Βραστόμενός τε πόθισται καὶ ἀργαλέας μαλεδώσι,
5 Καὶ σκένεντα φόβον τρομέων, ἀπάταις τις λιτουργῶν
Τηκόμενος, φθυνόνθων τις χλοὺς ζενόντος ἄρωας;

Delectetur, aut probus facile discruciet animum.

Est enim, qui probum sine morbis meliorem existimet;
Hic vero morbum etiam censem adiumentum esse, ut qui impuris
5 Medicinam, et puris luctam et victoriam conferat.
Aliis victoriam sine labore, Christe, dedisti. Verum mihi
Gratum est calamitibus et doloribus te obtinere.

LXXXV. Adhortatio ad se ipsum, ut mentem ad Deum convertat*.

Quo te ferens a Christo tantopere abduxit dæmon,
Subreptum et lingua, et auribus, et oculis,
Anime miser? quo tendis extra lucem amabilem,
Ebuliens desideris et molestis sollicitudinibus,
5 Et umbram expavescens, ac fraudibus sacerdotum
Tabescens, bilisque ferventes motibus disperiens?
Non jam evagris, anime, mentis turbibibus errabunde,
Nec vitam tuam obliviscaris, carni adhærens
Et carnis tenebrosis et apertis malis.
10 Terrena omnia malis vita procellis agitantur:
Tempus hic omnia veluti tesseras volutet.
Venustatem, famam, diuitias, robur, felicitatem infidam:
980-991 At ego Christum complectens nunquam desinam
Sperare, donec Triadis lucem in unum coeuntis videam,
15 Cum magni Dei bæreditas, carni suæ copulata,
Imago primæva, colestibes miscebitur.

LXXXVI. Admonitio ad seipsum **.

Mundum acquire præsenti magnum,
Respuens facile omnia quæ hic sunt,

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 21, pag. 94. ** Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 108, pag. 180.

LXXXV. ΤΙΤ. Πρός. Reg. Henr. 2, εἰς. Cohortatio ut mentem ad Deum convertat.

1 Φέρων. Reg. 991 sup. lin. σύρων.

4 Μελεδώσι. Duo Regg. μαλεδώσι.

5 Λιτουργῶν. Reg. 993 et Coisl. λιτουργῶν. Hereticos intelligit a quibus gravia percessus est.

Α Μηρέτε πλάζεσο, θυμό, νόσο στροφαλγέγεναν ἀλήτου,
Μηδὲ τεῆς ζωῆς ἐπιλήθεο, σαρκὶ πελάζων.
Σαρκὸς τε σκοτιστοὶ καὶ διμερόσιοι κακοτόνοι.
10 Πάντα κάτιον δονέοιτο κακαὶ βιτότοι θυμέλλας.
Πάντα χρόνος πεποικτὸν δροιὰ τῆς κυλίνδοι,
Κάλλος, ἔυκλειην, πλούτον, κράτος, ὅλον δικιστον·
Αὗτάρ ἡγώ, Χριστοῦ δεδραγμένος, οὐ ποτε λήξω
Ἐπιλόπος, ξεῖν ίδοι Τριάδος οὐλας εἰς ἐν Ιουστῃ·
15 Εὗτε λόγος μεγάλου Θεοῦ, σάρκεσσι κερασθεν,
Εἰκὼν δι προτέρη, μιχθήσεται οὐρανοίσιν.

ΠΓ. Παρανεσίς πρὸς έσυ τόν.
Κόσμον πόριζε τῷ παρόντι τὸν μέγαν,
Διαιτόν τον διπάντα τὸν τῇδε εὐκόλους,

LXXXVI. Admonitio ad seipsum **.

7 Αἰτήσον. Ita duo Regg. et Coisl. Edit. διήρον.
Hic versus deest in Reg. 992.

16 Οὐρανοίστερ. Int. οὐρανοίστερ.

LXXXVI. 4 Κόσμορ. etc. Idem versus iterum leguntur in editis, pag. 197.

METRICA VERSIO.

Gaudete aspiciens, facile vel moereat æquus.
Morbo aliquis sanctum meliorem absente putavit :
Patronum hic novit morbum, tum certa malenisis
Pharmaca, tuni clarum puris conferre triumphum.
Palmas alii facilem tribuisti, Christe; molestos
Sed per mores mibi te comprehendere gratum.

LXXXV. ADHORTATIO AD SE IPSUM UT MENTEM AD DEUM CONVERTAT.
(Billio interprete.)

Quid te tam longe a Christo ferus abstulit hostis,
O anime infelix, lingnam furatus, et aures,
Atque oculos? Quid tu tam longe a luce vagaris,
Et desideris fervens, curisque molestias,
Atque metus vanos metuens, et fraudibus illis,
Quas tendit sacer ordo tibi noctesque diesque,
Tabescena, pectusque ardenti concitus ira?
Desine jam, mea mens, incerta sede vagari:

B Nec te coelestis capiant oblia vita,
Dum carni tete adjungis, vitissique propinquas,
Quæ tibi corporeis tristis contagio massæ
Perspicie taciteque parit. Sed enim omnia vita
Commoda versentur tumidis gravibusque procellis,
Omniaque hic tempus talorum more volutel,
Divitias, famam, vires, formeque nitorem,
Quæ dominos persepe suos malefida relinquunt;
Ast ego sincero complexus pectori Christum,
In spe semper ero, donec mibi cernere detur
Unitæ Triadis clarum et venerabile lumen:
Cum carni sociata sua coelestis imago
Cœlitibus tandem supera jungetur in arce.

LXXXVI. ADMONITIO AD SE IPSUM.

(Billio interprete.)

Magnum per nuncē compara mundum tibi,
Hæc cuncta, quæ hic sunt, despueens promptissime,

Σκηνήν θεάτρου μαζίνος. Πειθών Λόγῳ
Τῷ συμπαγέντι σὴν χάριν. Λέγει δὲ τι;
ὅτι "Ιωμέν ένθεν" καὶ γὰρ ἡλόν ένθεδε,
"Αὐτὸν σε θήσων τὸν πεισθέν" ἀμαρτίᾳ.
Θέδε, καλεῖ. Επεύδομεν ἐπιτερψμένοι.

ΠΖ'. Περὶ τοῦ πρὸς Θεόν πόθου.

Μῆτερ ἐμὴ, τι μ' ἔτικτες,
Ἐπει τοῦ πολύμοχον ἔτικτες;
Τίπτε μὲν τῷδε βίῳ δῶκας ἀκανθοφόρος;
Εἰ μὲν οὐ γ' ἐπέρησας ἀκρός, ἢ τις δασκός,
Θεῦμα μέγ' εἰ δ' ἔδαιμός, οὐ φιλέσσεις τέκες.
ὅτι "Ἄλλην μὲν τὸν ἄλλος τις ἀνήρ βιθούσιον
Τέμνει γειτούρος, αὐτῷ δὲ ποντοπόρος".
Θηρολέτης μλός τις, δὲ δηγεῖ κεφαλαρύσαν.
Καὶ τις διδοστόνης Ἱρίς, δὲ διθλοφόρος.

Α Αὐτάρ εἶδοι Θεός ἦστι λάχος, καὶ ἀλγες πολλά,
τοῦ Καὶ νοσόφ στυγερῇ τῇδε διλιγοδρανέτεν.
Δάπτε με, δάπτε μ', διλεπέ. Πόσον χρόνον; αὐτίκα
[γάρ σε

Λείψω σὺν χαλεποῖς πῆμασι γηθόσυνος.
Μῆτερ ἐμὴ, τι μ' ἔτικτες, ἐπει Θεός οὔτε νοῆσαι,
Οὔτε φράσαι δύναμαι τόσσον, δυσον ποθέων;
15 Βαΐη μὲν τις ξινούτε νόου περιλαμψεν δυπατές
Ισχυρόν τριάδος λάμψις ἐπουρανής.
Τὸ πλεῖον δὲ ὑπάλυκνεν (ἴχνον δ' ὅχος), ὃς στεροτή τις,
Πρίν με φάσοις κορέσαι, ὥκα παρικταμένη.
Εἰ δὲ σε κείθεν Ιλούμι, φίλη τρέας, οὐκέτι μητρὸς
20 Μέμφομ' ἐμῆς λαγύσον. Εἰς ἀγαθὸν γενόμην.
Ἄλλα σῶν με, σῶν με, Θεού Λόγε, έκ δὲ μη πικῆς
Νόος ἔξερνας, τε βίον ἄλλον δύος. —

Larvam majoris theatri. Pare Verbo Dei Christo,
Qui naturam huonam assumpsit tui causa. Quid autem ille dicit?
5 Discedamus binc; namque huc veni,
Ut iu sublimi te collocarem, qui lapsus es peccato.
Deus vocat. Properemus ipsi ad voluntates.

LXXXVII. *De Dei desiderio*.

Mater mea, quid me genuisti, siquidem valde ærumnosum genuisti?
Quid me hinc vita spinarum feraci dedisti?
Quod si tu illam sine ærumnis, quasi carnis expersa, duxisti,
Res valde mira; sin autem vexata es, nou me diligendo genuisti.
5 Aliam quidem vir aliquis vite seminatu
Carpit. Ille terram, hic mare arat;
Alius venator, hasta aliis dextram armat:
Alius cantandi peritus, alias victor in certamine.
At mihi Deus hereditas est, et multæ ærumnæ,
10 Et tristis morbus, quo hic conficior.
Discerpe me, discerpe me, scelestè. Quandiu? mox enim te,
Et graves ærumnæ letus relinquam.
Mater mea, cur me genuisti, siquidem Deum nec uosse,
Nec prædicare tantum valeo, quantum cupio.
15 Pusillus mentis mea aciem circumfusit
Splendor coelestis Triadis æqualiter luctens;
Major autem pars disfigit (quod ego doleo), ut fulgor quoddam,
Antequam me lumine satie, citio prætervolans.
Quod si te alio in ævo comprehendam, chara Trinitas, non jam matri
20 Meæ uterum incubaso. In bonum natus sum.
Sed serva me, serva me, Dei Verbum, ac me ex amaro
Eruens cono, transfer in aliam vitam

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 27, pag. 95.

LXXXVIII. 5 Εἰ μὴ σὺ γ' ἐπέρησας. Ita Chig.
Edit. εἰ μὲν δὴ σὺ πέρησας.
10 Καὶ ροῦσε, etc. Et triasti morbo confici.
11 Πόσορ χρόνον. Ita tres Regg., Coisi. et Chig.
Edit. πρὸς χρόνον, ad tempus.

15 Μῆτερ ἐμὴ, τι μ' ἔτικτες. Ille incipit aliud
carme in pluribus codicibus. Alias autem idem
prosequitur.

17 Τὸ πλεῖον δὲ ὑπάλυκνεν. Ita duo Regg., Coisi.
et Chig. In editis deest δ, et male legitur ὑπάλυκν.

METRICA VERSIO.

Scenam theatri maximi. Pare Deo,
Qui corpus ob te vestiit. At quid monet?
Illi exeamus: ipse nam veni' hue quoque,
Ut te, scelus quem dejicit, sursum locem.
Curramus ergo conciti: Deus vocat.

LXXXVII. DE DEI DESIDERIO.

(Billio interprete.)

Ærnumuis gravibus cur sum conceptus, et abs te
Sentigerā vita cur datus, o Geutrix?
Mirum, si vixisti illegra ut corporis expers :
Sin lessa es, mibi lux haud ab amante data est.
Gens hominum vario grassatur tramite vita :
Agricola hic, salsa salsas findit at alter aquas.
Bastis ille manus armat, canit ille peritus :

B Ille pugil, sævas opprimit ille fera.
At mea sors magnus Deus est, multique dolores.
Auge gravis morbus, qui mihi membra quatit.
Ad breve me lacera tempus, scelerate: relinquam
Nam tecum gaudens aspera cuncta hrevi.
Cur mihi vita data est, nequeam cum volvere mente,
Nec fari, ut mea fert summa cupidio, Deum?
Parva meis sancta Triadis lux fulsit ocellis;
Amplius at fugit lumina mesta jubar:
Non secus ac fulgor, quod sese proripit ante,
Quam splendore oculos exsultare queat.
At illi, si te arripiām, Trias, haud jau ego natum
Me querar. Optanda namque ego sorte satus.
At mihi sis, queso, sis, optime Christe, saluti,
Extractumque gravi transfer ad astra luto,

"Ενθα νέος καθαρός σε φάντατον ἀμφιχορέει,
Μηκέθ' ὑπὸ σκιερῆς κρυπτόμενος νεφέλης.

III. Εἰς τὴν ἁυτοῦ φυχὴν στίχοις ἡμίλαμδοι.

Τί σοι θέλεις γενέσθαι; Καὶ δακτύλῳ τυραννεῖν,
Τυχὴν ἐμήν ἔρωτῶν.
Τί σοι μάγ', ή τί μικρὸν
Τὸν τιμῶν βροτότος;
5 Ζῆτει μόνον τι λαμπρὸν,
Κρύπτουσαν, εἰ κρύπτοις
Θέλεις τὰ δύο μωρά.
Θέλεις τὰ Γύγεια σοι
Τοῦ Λυδίου γενέσθαι,

Α Χρυσοῦν φέροντα λιμὸν,
Εὐήγης δέκην ἀμέτρους;
Θέλεις λίθους διαυγεῖς,
Πλάτη τε τῆς λεπώστης,
20 Καὶ ποινιών δέμαλμους,
Βούν τε καὶ καρήλων;
Οὐ τάτα δέσμουμέν σοι·
Λαβεῖν γάρ οὐδὲ λόγον,
'Αλλ' οὐτ' ἔρωτ' ἀνυστόν.
25 Ερῆμος γάρ μερίμνας,
Αφ' οὐ θεῷ προσῆλθον.
Θέλεις θρόνος τε καὶ
Τοῦ πλουσίων θανόντος,
45 Οὐ χρυσὸς δη τὰ πάντα,

Καὶροῦ φρύγαγμα πίπτον,
"Ιν' αὖτον καθεσθῆς
30 Κάτωβλέπων ταπεινὸν,
"Άλλου τραχηλιώντος,
"Ος δη παραστάτης σοι,
Τυχὸν δὲ καὶ κακῶν τις;
Θέλεις γάμην δεσθῆται,
35 Βλακεύμαστιν ἀνάγνοντος,
Κατρός δὲ συστραφῆναι;
Θέλεις νόσον γλυκελαν,
Εύτεκνιας μέριμναν;
Εύτεκνια δ' ἀν εἴπω
40 Δυστεκτικαν, εἰ φτειρας

982-983 Ubi mens pura circa te luce circumfluente choreas agit,
Non jan sub umbro nube cooperia.

LXXXVIII. Ad suam animam carmen Anacreonticum.

Quidnam tibi vis fieri?
Animam meam interrogabo,
Quid tibi magnum, quidve parvum,
Ex his quæ in pretio sunt apud homines?
5 Postula modo quid splendidum,
Et dabitus tibi pertibenter.
Vis tibi, quæ Cyges
Ille Lydius habuit, consequi,
Et annulo regnare,
10 Palam invertens,
Quæ illum tegebatur, si ipsa tegebatur,
Et monstrabatur, si ipsa monstraretur?
Vis tibi Midæ opes
Qui in divitiis obiit,
15 Cui aurum flebant omnia,
Auriq[ue] affrebat famam,
In pœnam voti insatiabilis?
Vis gemmas pellucidas,
Et jugera pinguis terra,
20 Et numerosa pecorum armenta,

Tum boum, tum camelorum?
Nou hac dabimus tibi;
Ea enim accipere nec tibi utile est,
Nec ego præstare possum,
25 Projeci enim omnes curas,
Ex quo ad Deum accessi.
Vis thronos et imperia
Temporis fastum labilem,
Ut crastino die humi sedcas,
30 Humiles in terram demittens oculos,
Alio superbiente,
Qui tibi prius astabat,
Forte etiam nequissimus?
Visne conjugio alligari,
35 Molli et impudica inertia,
Et temporibus circumagi?
Vis morbum dulcem,
Amplæ prolis curam?
Felicem fecunditatē si dixeris
40 Infelicem, quid tu dixeris?

* Scriptum post an. 383. — Alias Bill. 120, pag. 182.

24 Κρυπτόμενος. Reg. 39 κρυπτόμενον.
1XXXVIII. Tit. Εἰς τὴν. Vat. πρὸς τὴν.
41 Κρύπτουσαν. Περὶ τεκτα sum tegebatur.
12 Φάγοντας. Εἰ detecta sum detegebat.
14 Τοῦ πλούτων. Cui mors ex divitiis obtigit.
Vat. πλούσιον.
15 Οὐ χρυσός. Sic Coisl. Edit. χρυσός.
16 Φόρορα. Vat. φέροντες. Coisl. πορέιων, et Vat.
ad marg.
22 Αὔρος. Coisl. χρείσαν.
32 Σοὶ. Coisl. τοῦ.
33 Καροῖς δὲ συστραφῆναι. Id est, autam se-
qui; ex dominantium aulaque rationibus fidem et
mores componebas. Gauyer, simulique cum tempore
a ripi. Gallice, passer avec le temps, avec le monde:
sic Apost. I Cor. viii, 29 : Tempus breve est : reli-

quum est, ut et qui habent uxores, tanquam non ha-
bentes sint: præter enim figura hujus mundi. Utrum
sit genuinus Gregorii sensus, pronuntiet æquus re-
rum estimator.

34 Εὐτεκνια. Amplæ prolis, vel proœs.

35 Εὐτεκνια. Alter: Probam problem si dixeris
improbam, quid dictura es? Eque nimurum contingit
bonos malosque, felices et miseros suscipi liberos,
cumque ipsa proborum cura morbus sit, quid im-
proborum et miserorum? Quanta discrucatio! —
Benedictini, post Billium, male verterunt, ut vide-
tur, punctum interrogativum ponendo post δυστε-
κνια, et ante subandendo particularum disjunctivam
t, felicem fecunditatē dicamne aut infelicem? quid
dixeris? CAILLAU.

METRICA VERSIO.

Ilic ubi mens, non jan tenebrosa condita nube.
Te circum dulces laeta agit usque choros.
LXXXVIII. AD SUAM ANIMAM CARMEN ANACREONTICUM.
(Billio interprete.)

Quidnam tibi requiriſt? Lydi tibi venire,
Percontor ipse menteum,
Parvum quid aut quid in-
Tibi videtur esse. [genus
De rebus huius ævi?]
Tantum petas quid am-
[plum,
Daboque perlibenter.
Sortemine Cygis optas

B Sic aureanque scutit
Famem, perique, votum
Miser luens iniquum?
Claræ cupisne gemmas,
Terræ cupis feraces,
Multum pecusus, mul-
[tos
Bovesque cum camelis?
Non hac dabo: tibi nam
Nec ista profutura,
Dari queant nec a me.
Cui dives obiigit mors,
Dum quod tenet fit au-
[rum;

Thronosque temporis
que
Fastum petis eaducum,
Cernaris ore mæsto,
Ut cras bumi sedere
Alio superbiente,
Astare qui solebat
Tibi, malusque forte
Tæda cupis ligari,
Philtropicæ non pudicis,
Sequi levisque tempus?
Morbum cupisne dulcem,
Coramque prolis amplæ;

Ηέλεις λόγος βοσκεῖ,
Καὶ συλλέγειν θάτρα;
Ποδεῖς νόμου πιπράσκειν
Οὐκ ἐνδίκος παλαισμοῖς,
Ἄλ θέρειν τε καὶ φέρεσθαι
Πρὸς θηρετῶν δέσμους;
Αἰχμῇν θελεῖς τινάσσειν,
Πινάκων ἀρβίλον τι,
Καὶ στέμματ' ἐξ ἀγώνων,
50 Θριποτένον τε κάρτος;
Πιθεῖς κρότους ἐν δοτεῖ,
Καὶ χάλκεος τυπούσθαι,
Σκιάν θέλεις θυείρων,
Μεταζήρουσαν αύραν,

55 Τοῖζον βελώνις ἀνίγουν,
Ψόφον χερὸς κροτούσης;
Τί γάρ μέγ' εἴς φρονοῦσι
Τῶν σῆμερον μὲν θντων,
Ἐς αἴρουν δ' ἀπόντων.
60 Όν καὶ κακοῖς μέτ-
[τεσιν,
Ὄν οὐ συνέρχεται τι
Ἐντεῦθεν ἔκουσι;
Τί σον; ἐπεὶ ταῦδε οὐχ,
Τί σοι θέλεις γενέσθαι;
65 Θέλεις θεδες γενέσθαι,
Θεδες, θεοῦ μαγίστου
Παραστάτης φαεινός,

A Σὺν ἀγγέλοις χορεύειν;
Ἴθε, πρόδηνε, ταρσούς
70 Ύψηπτέρου μενονῆς
Κυκλουμένη πρὸς οὐρας;
Ἐγὼν πτερὸν καθαίρω·
Ἐγὼν λόγος ἑπτάρω,
Ὀς εἰπτερόν τιν' δρυν
75 Ής ἀιθέρα προπέμψω.
Σὺ δ', εἰτέ μοι, κάκη-
[τον
“Ω σαρκὸν δυσώδες,
Ἐτεῖ συνέζυγην σοι,
Ἡ δεσπότης μαγείρῳ,
80 Τί σοι θέλεις γενέσθαι,

Πρὸς τὸ πονήν κρατεῖσθαι;

Vis sermonibus celebrari,
Et convenitus agere?

Vis leges vendere.

Injustis artibus;

45 Trabere et trahi

Ad nefanda tribunalia?

Hastamne enpis vibrare,

Spirans quid maiorum,

Et coronam ex certaminibus,

50 Et ad occidentas feras robur?

Expedit planum in urbe,

Atque aeneus sing?

Umbram cupis soniorum,

Diffluentem aeren,

984-985 55° Streptum sagittæ sine vesti-

Sonum comploso manus? [gio,

Quid enim magnum est sapientibus,

Ex iiii rebus, quæ bodie adsunt,

Et eras aberunt;

60 Quarum et mali participes suut,

Quarum nibil nos comitatur

Hinc discendentes?

Quid ergo? quandoquidem bæc non dantur,

Quid tibi vis dari?

65 Visne deus fieri,

Deus, Dei maximu

41 Αόραις βοᾶσθαι. Sermonibus celebrari, ob elo-
quentiam.

42 Συλλέγειν θάτρα. Leuvenclaius, cogere thea-
tra.

43 Πιπράσκειν. Coisl. et Vat. ταράσσειν, quod
sequitur Billius : turbare visne leges?

51 Εγ δοτει. Coisl. πολύγνης, oppidis

56 Xerὸς κροτούσης. Manus plaudentis. Vat.
χειρός.

Comes splendidus,

Cum angelis chorus ducens?

Age, progrederi, pennas

70 Celerrimi studii

In cœlum convertens.

Ego pennas purgabo,

Ego verbis tollam,

Ut agilere quamdam aven

75 Ad aethera deducam.

Tu vero, dic mihi, nequissima

Caruncula fetida,

Quandoquidem sociata tibi sum,

Ut domina coquo suo,

80 Quid tibi vis dari,

Ad vitam servandam?

Neque enim quidquam amplius debeo,

Quamvis plurima per vim habere velis.

Vis mensa fragrantem

85 Unguentis, et coquorum

Supervacaneis artibus?

Vis lyrarum mandibule

Pulsationes, non sine oestro libidinum?

Vis venustorum fractos motus puerorum,

90 Effeminate se moventium.

Salutations et chores puellarum

laboneste nudatorem?

59 Ής αεριος. Vat. ην αέριον.

69 Ταρονός. Coisl. et Vat. ταρός δύντερον. Age,
procede, pennis studii celeriter volantis instructa
extrem pete.

72 Καθαίρω. Coisl. καθαίρων. Mox ἐπατρον.

76 Σὺ δ' εἰτε. Illic in Vat. aliud carmen incipit
tunc hoc titulo. Πρὸς τὸ σῶμα, ad corpus.

81 Πνιγήν. Coisl. πνιγή.

92 Αδέσμως, άστεμνως.

METRICA VERSIO.

In qua boni maline
Plus sit situm, fugit me?
Lingua cupis diserta
Amplex tenere cœtus?
Turbare visne leges,
Artes per hanc honestas,
Similique ferre, ferri
Ad tribunal nefandum?
Vibrare possic hastam,
Ardens amore bellis:
Laurorumque triumppha-
[tem,
Ferisque ferre lethum?
Plausus in urbe queris,
Ut æream figuram?

Insomni cupis sic]
Umbram, leves et auras :
Sonum cupis sagittæ,
Quæ non relinquunt illam
Vise notaū peractæ :
Sonum petis, manus
[quæne
Plaudens solet mouere ?
Sanis enim quid ingens
Horum queat videri,
Quæ sunt modo, modo
[non;
Quæs et mali fruuntur :
Quæ nosque non sequun-
[tar,

B Mors atra cum rapit nos.
Hæc ergo cum negen-
[tar,
Quidnam tibi requiris?
Deusne gestis esse,
Deus Del supremi
Fuligore plenus astes,
Ducens choros beatæ
Cum colitum phalange?
Age, jam moueto pennas
Curz, volaque velox,
Ac prompta tende sur-
[tar,
Pennas ego repurgo :
Verbis ego veho te ;

Te nam, velut volncrem-
Ad astra celsta mittam.
Dic ast, olenz caro, mi,
Iheram Deus coco ne
Quando meo ligavit,
Quidnam petis, queas ut
Vite dies tueri?
Nam stringor hoc ad
[tarum,
Licit petas ducenta.
Mensas odore poscīs
Gratis, cocique scitis
Technis, lyraque pulsus
Libidinem cientes,
Juvenum levesque saltus,

"Α τοις πότοις τυπούσιν
Ουσι φιλούσιν θρανι,
95 Τὸν μανιόντην ἑτοίμως
Ὑποφέλγοντες οἶνον.
Ταῦτ' εἰ θέλεις παρ' ἡμῶν,
Ἐχεις μὲν, ἀγχόνην δέ.
Τουταῦτα τοῖς ἀπλήστοις;
100 Εγώ φίλοις πορίζω.
Οἶκος σε πάτερνος τις
Ἀντώρφος καλύπτη,
Ἡ μικρὸν ἔργον δέρως,
Εἰ δεὶς τι καὶ πονήσας.
105 Τὸ δέ ξενος ἢ καμῆ-
[λων]

Τρίχες, νομῷ δικαιῶν,
"Η καὶ δέρος, παλαιδ;
Γύμνωστος κάλυμμα.
Στιβᾶς μὲν ἡ τυχοῦσα,
110 Ποστ, κλάδος το θά-
[ινων]
"Απλωμα πορφυροῦ τι,
Καὶ συμπόταις ἀπάρδες.
Τράπεζα δὲ αὐτόθιστος:
Γλυκοῦ πινόνος ἀνεσθι,
115 Λαγῆ φίλη δίδωσιν
"Ατεχνα δύρα πᾶσιν.
Ἐπει δέ θέτηχαμεν σε,
Καὶ θρέψομεν προθύμως.

Quae conviviis affingunt,
Quotquot libidini student,
95 Lymphatum promptis animis
Succedentes Bacchum?
Huc si requiras a nobis,
Habebis quidem, sed suspendim.
Talia insatiabilibus
100 Ego amiciis tribuo.
Domus te saxeū quædam,
Tectum nativum præbens tegat,
Aut tiguriolum, unius opus horæ,
Si forte opus est aliqua elaboratione.
105 Vestis autem tibi sit, aut camelorum
Pili, more justorum,
Aut pelis, veteris
Nuditatis tegumentum.
Lectus sit tibi vulgaris,
110 Herba, rami virgulorum,
Mantle purpureum quid,
Quod convive non horrescant.
Mensa autem ex his tibi
Dulce spirans surga,
115 Quæ alma tellus dat
Inelaborata omnibus dona.
Quoniam autem te discubere fecimus,

95 Τυπούσιν. Quæ in conviviis repræsentant.
98 "Ἐχεις μέν. Gaulyer. Ξεις. Habebis a me, non
hæc quidem, sed suspendim.
101 Πέτρινος τις. Domus quædam saxeū, rupes.
102 Αὐτόρφος καλύπτη. Vat. αὐτόρφος κα-
λύπτοι.
106 Δικαλω. Sanctorum virorum, ut prophete.
111 Πορφυροῦ τι. Arcta mappa, nigrum quid, et
combinibonis intactum, ab eis securum. Forie etiam
nuda humus.—Ita Combeñis, sed male, cum sensu
sit evidenter, lectum vulgare, herbam, virgula
esse loco purpurei tapetis. CAILLAU.

METRICA VERSIO.

Qui turpiter movent se:
Et virginum choreas.
Quæ corpus indecor
Nudam suum vocate,
Cum coenat is cui Venus
Arridet, ac libenter
Qui se Baccho perurit!
Haec si requiras a me,
Tibi restin est paratus.
Haec do meis amicis,
Quæs nil potest sat esse.
Rupes domus tibi sit,
Quæ sponte membra ve-
[let;
Aut si labor ferendus,

Hora teratur una.
Sit vestis aut camelii
Pili, velut prophete,
Aut nuditas tegatur
Antiqua pelle vili.
Vulgaris et thronus sit,
Herbe, frutexque cæsus,
Sit mappa purpurata,
Non seva combinoni.
Jam mensa dulce spirans
Sit quod dat alma tellus
Nullus labore cuivis.
At quando te lacavi,
Aleris haud gravatim.
Cibos cupisne? Panem

Α Θέλεις φαγεῖν; ξχ' δρον.
120 Τοξ' ἀλφιτ', εἰ παρεῖη;
"Άλες δέ σοι τὸ πέμμα,
Θύμος δέ ὁνού μετροῦμεν,
Ἄπραγμάτευτον δόλον·
"Ἐνδεια δ' ἀλλο μεῖζον.
125 Θέλεις πιεῖν; βρύεις
[σοι]
Τετρημένῳ ποθεῖς δέ
Πίθη κακοῖς ἐπαντεῖν
Τὰς ἥδονάς ἀπλήστως;
130 "Άλλον πόθεις πορί-
[στην].

Ἐμοὶ γάρ οὐ σχολή σε
Θάλπειν σύνοικον ἔχορδον,
Τονδὸν μέθης ἀποιον,
"Ιν' ὡς δρῖς χρυματεῖς,
Ἄληματον γάνυσμα.
Ζητεῖς δέ καὶ τρυφὴν τι;
135 Μηδέ δένης φθονεῖ-
[σθια].

Θέλεις δόμους ἀμέτρους
Χρυσωρόφους, γραφῆς τε

Etiam pascemus libenter.

986-987 Vis comedere? sume panem,
120 Sume potam, si adsit;
Sal autem tibi sit obsonium,
Et cepe, quod non metiemur,
Nullo labore parabile obsonium;
Fames etiam aliud est obsonium majus.

125 Vis bibere? fuit tibi
Aqua, crater semper manane,
Potus ebrietatem non pariens,
Sed hilaritatem, cuius non dator Bacchus.
Vis autem quibusdam frui delicias?

130 Aceto non parcatur.
Sed hec tibi non sufficient?
E perforato vis
Dolii nequier haurire
Voluptates, quibus expleri non potes?
135 Alium quare, qui tibi suppeditet.
Mihi certe non vacat te
Fovere domesticum hostem,
Ut, velut anguis frigidus,
Calore deinde solitus,
140 In sinu mei vulnera.
Vis amplias domos,
Aureas, picturæ

122 Θύμος δέ οὐ δύο. Ita Vat. et Gaulyer. Edit.
καὶ δύον. Ιτα Coisl. et Gaulyer. Edit. ἀσίρδος.
126 Ἀσίρδον. Ιτα Coisl. et Gaulyer. Edit. ἀσίρδος.
128 Αληματον γάνυσμα. Leuenclaius οὐδετα-
mentum e palmitē non proveniens.

130 Φθορεῖσθω. Ιτα Coisl. Edit. φθονήσθω.
126 Τετρημένῳ. Ingeniose Gregorius ventram in-
explebilem comparat dolio perforato, quod traxit
aqua largiter infusa, neque potest implore.

138 Κρυμωδεῖς. Frigore percusus, deinde cale-
factus.

B Habes, quid aut farinæ.
Obsonium tibi sal,
Quantum volesque cæpse,
Obsonium laborem
Quod nesci: alterunq[ue]
Majus, fames lacesſens.
Potum cupisne? Lympha
Fluit tibi perennis,
Potus movere mentem
Qui nesci, et voluptas
A vitibus remota.
Si lautius petis quid,
Negatur haud acetum.
Si haec tibi sat haud
[sunt],

Sed vis ut effluenti
Vasi male voluptas
A me ingeratur usque,
Queras licet tibi qui
Ministret ista. Nam non
Domesticum vacat mihi
Hostem sinu fovere,
Serpentina instar, ut cum
Refovere te rigenter,
Me vulneras repente.
Anplias domosne po-
[scis].

Anrata tigna quies sit,
Pictæque tam perite

Καὶ φηρέδος σωφισμών,
Κινουμένους σχεδόν τι.
145 Πλακός τε λάμψιν
ἀδράς
Ἀντίχρουν, πολύχρουν;
Θλεις περιφέρουσαν
Ἐσθῆτα τῶν ἀδίκτευτον,
Ἐν δακτύλοις τε πλούσιον,
150 Γελώμενον τε καλλίον
Τοὺς σωφρονεῖν μαθοῦσιν,
Ἐμοὶ δὲ καὶ μάλιστα
Φάλος ἐστὸν εἰσον;
Φάλος γενοῦ γεωργής
Τοὺς μὲν κάτω ἔη ταῦτα
155 Υπέρβοτοις φάσκων, "Διέλει μοι φλογώδην

Οἱ ζῆται τὸ πρᾶς ὅραν,
Μηδὲν πλέον βλέποντες.

Τοῖς δὲ εὐγενῶν βιούσιν,
Ἐπαξίως τε μορφας

160 Τῆς ἐν θεοῦ κραβελ-
[σης]
Τῷ πτηλινῷ πάχει μου

(Σχόπει πένητος δγκον).

Οἴσαν τροφὴν χορηγῶ;

Διέλει μοι φλογώδην

165 Ρομπαλίγνωθερφον. ~

Φεινοῦ γενοῦ γεωργής

Φυτῶν Λόγηρ θαλλόντων, ~

175 Υπέρβοτοις φάσκων, "Διέλει μοι φλογώδην

Et sculpturæ egregia opera,
Quæ moveri pene videntur?

145 Vis tabula nitore elegantis.

Colorum conceutu multiplicique flore collucen-
[tem?]

Vix diffuentem

Vestem, ex his qua non licet tangere,

In digitis magnas opes gestare,

150 Et pulchritudinem quam irrident,

Qui sapere didicerunt,

Ego vero maxime,

Qui solam putto pulchritudinem, quæ est interna?

Iacit quidem humi jacentibus verba

155 Vobis hominibus dico,

Qui vivitis iu horam,

Nihil ultra intuentes.

Iis autem, qui honeste vivunt,

Et digne illa parte,

160 Quæ a Deo immista est

Luteæ meæ moli

988-989 LXXXIX. In morbum.

Fuit, fuit, cum florerem; sed nunc exarui.
Neque tunc sublatius, neque nunc animo fractus sum.
Florere, deflorescere, aliud est; non aliud autem ego.

* Scriptum post an. 1383.— Alias Toll. 19, pag. 100.

144 Κινουμένους. Ita Vat. Edit. κινουμένων.
145 Πλακός τε λάμψιν δέρας. Coisl. λάμψιν πλακόν δ' ἀνθράδη.

148 Τοῦ διδόντων. Ex his, quæ intactæ plerumque servantur.

155 Βροτοῖς φάσκων. Vat. λέγω βροτοῖς.
162 (Σχόπει πένητος δγκον). Leuvenclaius: Vide

A Διὸς ἡδονῆς συλήσεις.
170 Ξύλῳ πάλιν πρόσελθε Πλάτ: τις σοφῶν λαλήσει.
Ζωῆς ἀεὶ μενοῦσης.
"Οὐ δὲ οὐ θέλει λαλῆσαι,
Μάτην βίον παρῆλθεν,
Γνῶσις θεοῦ μεγίστου,
Φάσις ἑνὸς τριλαμποῦς,
180 Εἰ περ μάτην παρῆλ-
[θεν,
175 Ηρόδεν τὰ πάντα τελ-
[νει.

(ΠΘ. Εἰς τὴν ρόσον.

"Ην, ήν, δε την ηγεμονιν· ἀλλὰ νῦν εἰμ' ἄγλοος."
Οὔτε πρὶν ήρθην, οὔτε νῦν κατεστάλην.
Ανθεῖν, ἀπανθεῖν, ἀλλο· οὐχ ἀλλος δ' ἔγω.

(Vide pauperis superbiam),
Qualcum cibum subministro?
Pratergredere mihi flammem
165 Gladium, tu qui divina sapis.
Divinarum esto colopus
Plantarum Verbo Dei virentium,
Quibus me privavis hostis.
Voluptate spolians.
170 Rursus ad lignum accede
Vita semper manentis.
Haec autem est, ut comperi,
Maximi Dei cognitio,
Luminis unius trifulgentis,
175 Ad quem omnia tendunt.
Sic ipse secum
Quisquis sapiens est, loquetur.
Qui autem non vult ita loqui,
Frustra vitæ cursum persigit,
180 Si modo frustra peregit,
Ac non maximo suo malo.

METRICA VERSIO.

Formæ, queas ut ipsas
Vita frui putare?
Tabula decus resulgens
Vario colore factæ?
Cupido diffuentes,
Tangique quas nefas sit,
Vestes, in annulisque
Opes babere magnas :
Formamque, quam, sapit
[qui,
Ridequé, despicique,
Prae ceteris ego, qui
Verum situm decorum
In mente credo sola?
Haec verba dico vobis,
Quorum jacens humili cor

Præsens quod est requi-
[rit,
Plus nilque contuetur.
At vita queis honesta
Agitur, et ut mereatur
Pars, quam Deus superne
Carni dedit lutosa
(Egenitis in tumore),
Qualem cibum ministro?
Fac transreas rubentein
Eusem, Deum calis qui ;
Sis arborum Dei, quæ
Semper virent, colonus :
Quæs latæ me sequentem
Orbavit asper hostis.
Adito rursus zevi

pauperis amplitudinem, qualem his alimoniam sub-
ministrem, vel vide qualem ego pauper superbis ci-
būm ministrem.
171 Αἰσι μερούσης. Sempiterna.
176 Οὐτω. Sic Coisl. Edit. οὐτος.
2 Ηρόδη. Nec prius etato sui animo, nec tunc
sum dejecto.

Sic quisque mente sana

LXXXIX. IN MORBUM.

(A. B. Caillau interprete.)

Florens fui quondam; ecce nunc exarui :
Nec tunc superbus, mente nec fractus modo.
Florere, vel non, differunt; sed non ego.

'Εξ ιατρῶν πάρειμ τοῦτο κερδάνας,
5 Τὸ μῆ τι, Χριστὲ, ποὺ φέρειν ἀνώτερον,
Παρ' οὐ τὰ πάντα, καὶ τὸ φαρμάκων οὐθένος.
'Ιδον τὰ θερμά. Τὴν κολυμβήθαν ἔγου.
Ποὺ δὲ ἄγγελός μοι; δύορο, φαρμάκωνς ὑδωρ.
Εἰ δὲ εὖ, σὺ, Σωτέρε, εἴπε, καὶ παγῆσαι.
10 Πέπληγμ'. ἔχω τι κάντρον εἰς Θεοῦ φόβον.
Οὐδὲ εὖ πεπονθός; Αλλ' ἐπίσχες τὴν νόσον.
Εἰ δὲ οὐ φίλον σοι, δός τις καρπέρων φέρειν.
Ἐκηρόπτημα, Χριστὲ μου· καὶ τι δράσω;
Κρητης μὲν εἶ δίκαιος, δλλὰ καὶ πρᾶσος.
15 Ποὺ σου τὸ χρηστόν; ή μόνοι λελήσμεται;
Ἐρρίφεν, ἔρβεψέν με συγκόλας Σατανό.
Σὺ δὲ ἐκδέδωκας τῷ κακῷ τις αἰτία;
Οὐχὶ πάτησον σκορπίων ἐλπίζομεν;

A medicis hoc lucratus sum.
5 Scilicet nihil te, Christe, existimare superius,
A quo omnia, et medicamentorum efficacia.
En calida. Piscinam habeo :
Unde autem mihi angelus? veni, tempora aquam.
Sin minus, tu, Salvator, loquere, et restituar.
10 Percussus sum; habeo stimulum ad Dei timorem.
Novi beneficium. Sed pelle morbum,
Sin minus gratum tibi, da fortiter ferre.
Animo defeci, Christe mi; et quid faciam?
Judex quidem es justus, sed et misericordia.
15 Ubi tua benignitas? an soli in obliuione sumus?
Dejeicit, dejeicit me concidens Satanas.
Tu vero tradidisti me malo; quae causa?
Nonne calcare scorpiones speramus?
Quid haec, Christe? malos erubesco,
20 Et optimos, non habens requiem malorum.
Illi quidem rident, his autem perierunt spes.
In diem morior, et linquo vitam.
Si quidem juste, ut malus, ubi tua clementia?
Si autem non juste, tandem justum judicium?
25 Scopus positus sum omnibus, sagittis petor;
Cesset tandem nolis invicta, cesset tandem.
Tempore, morbo deficio, amicorum malis.
At non vis? ad te accedo; da dexteram.
Perii, perii calamitatus: tili vero pereo.
30 Tu enim Deus meus. Tu caliginem soleve malorum
Mortuo spiranti paululum, aut tristem habeuti vitam.
Quid hic labore malis constrictus,
Iuvidiæ luctatio, iudicium plurimi?

5 Τὸ μῆ τι. Sic legit Muratorius cum Florentino codice et Salvini. MSS. Amb. habet τὸ μῆ τι. Tres istos versus, quos etiam edidit Muratorius, compo- auisse ipsi videtur Gregorius, postquam medicis frustra conantibus ipsum ab aliquo morbo liberare, Christus eidem restituit salutem pristinam.
17 Τῷ κακῷ Florent. μ' εἰς κακόν.

A Τί ταῦτα, Χριστέ; τοὺς κακοὺς αἰσχύνομαι,
20 Καὶ τοὺς ἀρίστους, οὐκ ἔχω στάσιν κακῶν.
Οἱ μὲν γελῶσι, τοὶς δὲ διώλαστοι ἀπίδεσι.
Καθ' ἡμέραν θῆσθα τε, καὶ λεῖπον βίον.
Εἰ μὲν δικαίως, ὡς κακός, ποὺ χρηστότες;
Εἰ δὲ οὐ δικαίως, ποὺ ποτὲ ἁνιομός κρίσις;
25 Σκοπὸς τέθειμαι πάσι, καὶ τοξεύομαι.
Στήτω ποδ' ἡμίν διφένος, στήτω ποτέ.
Χρόνος, νόσος κέχυτκα, τοῖς φίλοις κακοῖς.
'Αλλ', έωλα συμφοραῖς· τοι δὲ διλυμαται. —
30 Σὺ γάρ Θεός μου. Σὺ ζόφον λόγους κακῶν
Νεκρῷ πνέοντι μικρόν, ἢ λυπρὸν βίον.
Τι τῆδε μοχθὸν τοὺς κακοὺς διατυμένος,
Φθόνου πάλαισμα, καὶ γέλως τοὺς πλεοστούς;

18 'Ελπίζομεν. Vide Luc. ix, 49.
22 'Αλλ' οὐ θέλεις. Leuenclaus legit et θέλεις, terum, si vis, Christe. Mox πρὸς οὐρανούς, ad te accedo. Ila Florent. Edit. προσέρχομαι. Forte irre- psit versus iste qui cum rhythmico ceterorum non apprime cousonat.

METRICA VERSIO.

Hæc nempe medica contulit manus mibi,
Nil estimare, Christe, te super; omnia
A quo fluunt, virtusque succorum potens.
Piscina caldas prostat undas offerens.
Angelus at unde? Temperans aquam veni.
Sin loquere tu, Salvator, et salus erit.
Percussus ad Dei timorem suscitor:
Novi benignum. Pelle sed morbum gravem.
Sin tibi minus gratum, feram da fortiter.
Mens, Christe mi, defeci; et quid nunc agam?
Judeus quidem tu justus, at lenis sinul.
Ubi comitas? Soline dereliquimus?
Dejeicit heu! me dissecan, humi Satan.
Bed tradidisti me malo. Cur, o bone?
Calcare nonne scorpiones fidimus?

B Quid ista, Christe? Tunc malos, tunc optimos
Ego erubesco, non habens requiem malis.
Illi quidem rident; at his spes non manet.
Mors in dies venit, fugit vita in dies.
Si, quod malus sim, jure, quo clementia?
Si absque jure, quo recessit æquitas?
Cuncius scopus ego sum, sagittis appetor.
Nobis cadat tandem, malus livor cadat.
Ætate frangor, febre, charorum malis.
Te non voleute, curro; præbe dexteram.
Perii malorum mole; sed pereo tibi.
Tu, mi Deus, tu solve noctem casum
Parvum trahenti spiritum, aut mœstos dies.
Doris quid hic labore constrictus malis,
Livoris atri lucta, risus plurimi?

***Αλλοις τὰ λαμπρὰ τοῦ βίου, λόσις δὲ ἡμοι.**
35 Καλεῖς, καλεῖς με. Προστρέχω. Δέδοκα δὲ
Τὸ πῦρ, τὸ χάσμα, τὴν ζειν τὸν πλουσιού.
Τίς Ἀβράμιν δώσεις με τοὺς κόλπους φέρων;
"Η πόλις" διέτλην ἐν βίῳ· τάδε Εἰπομέναι.
Εἴ μὲν αὐτόνεις λόσιας, οἰστά μoi τάδε.
40 Εἰ δὲ οὐ λόσιας, φευ βίου! φευ ἔξιδον!
Τί με κρατεῖς, δεσμῶτα, τὸν ἀλεύθερον;
Χριστὸς καλεῖ με. Κεῖσθη ἐγγέρμιμονς.
Δέχομαι με, Σάτερ. Πλήν κάθαρας ἀνδρεῖς.
Ψ. Εἰς τὸν καυτὸν καὶ τὸν τοκετὸν μόρον, τις
πρώτος καὶ τίς μετέπειτα δήμρε.
Πρώτος Καισάριος, ξυνὸν δῆχος· αὐτῷ Επειτα

Α Γοργόνιον· μετέπειτα πατήρ φίλος· οὐ μετὰ δηρὸν
Μήτηρ. Οὐ λυπῇ παλάμη, καὶ τράμματα πικρὰ
Γρηγορίου! γράψω καὶ ἡμού μόρον, θατιστού περ.

Ια'. Εἰς τὸν πάτερον αὐτῶν τάφον.

Λαδας μὲν γενέτης τε καὶ υἱά κυδέντας
Κεύθω Γρηγορίους, εἰς λίθος, Ιαζάνη,
'Αρφοσέρους Ιερῆας· δ' ὁ εὐπατέρειαν ἐδίγμην
Νόνναν σὺν μεγάλῳ υἱῷ Καισαρίῳ.
5 Τὸς ἑδάσαντο ταφοῖς τε καὶ υἱάς. Η δὲ πορεία,
Πλάντες διω. Ζωῆς εἰς πόθος οὐρανῆς.

Aliis sint splendores vita, solutio autem mihi.
990-991 35 Vocas me. Accurro. Timeo autem
Ignum, hiatum, et ardorem divitiae.
Quis deferet me in sinum Abrahami?
Profecto multa pertuli in vita : alia autem spero.
Si me hinc solveris, tolerabilia sunt ista.
40 Si autem non solveris, heu vita! heu exitus!
Quid me tenes, captive, liberum?
Christus vocat me. Jace hic projectus.
Recipe me, Servator. Verum purgatione indigeo.

XCI. In sui ipsius et parentum mortem . .

Quo ordine parentes mortui sunt, describit poeta.

Primus Cæsarius, communis dolor : at deinde
Gorgonium; tum postea pater dilectus; non multo post
Mater. O tristem manum, et scripturam acerbam
Gregorii! scribam et meam mortem, ultimi licet.

XCI. In ipsum omnium sepulcrum ".

Lapis unus patrem et natura inclinetos
Tego Gregorio; unus, inquam, lapis, æqualia lumina,
Utrisque sacerdotes : alter nobilem excepti
Nonnam cum magno filio Cæsario.
5 Sic partiti sunt tumulos et liberos. Quod est ad profecionem,
Omnes sursum. Unus iis amor vita cœlestia.

* Scriptum post an. 583. — Alias Murator. 128

** Scriptum post an. 583. — Alias Murator. 119:

34 ***Αλλοι. Subintellige δέ, id est, da aliis vita**
τρια splendoribus, mihi vero concede obitum. TOLL.
41 Τί με κρατεῖς. Anima loquitur cum corpore,
ait Leuenvclaius, qui verit: Cur vinculorum injec-
tor, constrictam me tenes, que liberu sum.

XC. 2 **Οὐ μετὰ δηρόν.** Sic, ut pauci ex versione,
 legerunt Benedictini, qui emendationis fontem in-
 dicare prætermisserunt. Sic pariter ante πατήρ φί-
 λος pro πάτερ φίλος. CAILLAU.

XCI. Tit. **Εἰς τὸν πάτερον.** Positum est hoc epi-

taphium utriusque Gregorio, patri et filio: item Nonnae et Cæsario. Jam enim Gregorio, cum viveret, con-
 stitutum erat ut in tumulum paternum corpus suum
 inferreut. Hujus autem epitaphii auctorem esse
 Gregorium agre crediderim. Quis enim existimet
 Gregorium scripsisse, uti in postremo versu legi-
 tur, se ob pietatem suam in cœlestem patriam re-
 ceptum fuisse? MURATOR.

5 **Τὸς ἑδάσαντο.** Ille versus in Reg. 991 cum
 epigrammate sequenti jungitur absque titulo.

METRICA VERSIO.

Sint pulchra vita ceteris, finis mihi.
 Vocas, vocas me; curro, sed diros tremo
 Ignes, hiatum dixitis, et incendia.
 Quis in sinum me collocauit Abraham?

Non pauca vivens pertuli, sed et feram.
 Ferenda, si me solveris, sunt talia.
 Quæ vita, si non solveris, quia exitus?

Quid me tenere vis, captive, liberum?

Nunc me vocat Christus : procumbens hic jace ;

Me, qui lavandus, Christe salvans, suscipe.

XC. IN SUI IPSIUS ET PARENTUM MORTEM. QUO ORDINE

PARENTES MORTUI SUNT, DESCRIPTIBUS POETA.

(A. B. Caillau interprete.)

Cæsarius primo, cunctis dolor : inde sepulta

B Gorgonium. Sequitur genitor : post, mater amata.
 O tristem nimium dextram, scriptumque nefastum
 Gregorii! Scribam ipse neciam post omnia mortem.

XCI. IN IPSORUM OMNIVM SEPULCAVM.

(A. B. Caillau interprete.)

Nobile par, natum cum patre, æqualia marmor.

Unum et idem celo lumina Gregorios,

Ambo sacerdotes. Aliud sub tegmine Nonnam

Cum magna excepti Cæsario sobole.

Sic divisa piis cum natis busta. Profecti

Sursum omnes. Cunctis una cupido poli.

Ι.Β. Ἐπιτάφιος καὶ συντροφὴ τοῦ αὐτοῦ βίου. Α. Χριστῷ ζωοδότῃ. Γράψατε ταῦτα λίθοις.

Χριστὸς δακός, τί με σαρκὸς ἐν δρυσι ταῦτον ἐνέδη·
[σας;]

Τίποτε με τῷδε βίῳ θήκας ὥπ' ἀντιπάλῳ;
Πατρὸς μὲν γενόμνην θεοειδέος, οὐκ ὀλγῆς δέ

Μητέρος· ἐκ δὲ φύσες θιλυρὸν εἰξεμάνης.

5 Ήὔχατο, καὶ μ' ἀνέθηκε Θεῷ βρέφος· ἀφορίες δε
Θερμὸν Ερωτὰ χένες θύμις ἔμοι νυχίτη.

Χριστὸς μὲν δὴ τοι· ταῦτα κύμασι βράσθην,
Ἄρπαλέας παλάμας ἡρεστα, σῶμα λύθην,
Νομιμόν τοι φύλοισι συνέδραμον, ηὔρον δπιστα,

10 Χηράθην τεκένων, πήματι χαστάμενος.
Οὐτος Γρηγορίου βίος· τὰ δὲ ἐπειτα μελήσει

Γ. "Αλλο εἰς έαυτόν.

Πρώτα μὲν εὐέμανην με θεὸς πάρε μητρὶ φαεινῇ·
Δεύτερον ἐκ μητρὸς δύνανθελλεῖται φίλον.

Τὸ τρίτον αὖ θνήσκοντά με ἀγνῆ ἐσάνως τράπεζα·
Τέταρτον ἀμφιήρη μύσον ἐώκει Δόγος.

5 Πέμπτον παρθενή με φίλοις προσπύξετ' ὄνειροις.
Ἐπτάτον Βασιλεὺς σύμματος ἱδὲ φέρον.

"Εξόδουν ἐκ βυθίσας με φερέσσοις ἡρπαστε κόλπουν.
Οὐδόνσιν αὖ νούσους ἐξεκάθηρε χέρας.

Εἰναντον δηλοτέρη Τριάδης ἡγαγον, ὡς "Ἄντα, Ρώμη·
10 Βέβλημα δέκατον λάστον τὴν φίλοις

XCH. Epitaphium sui ipsius et compendium ipsius vita.

Christe rex, cur me hisce carnis restibus illigasti?

Cur me huic vite subiecisti inimicis?

Patre genitus sum Dei cultore, nec parva

Matre; ipsa precent, in lucem veni.

5 Oravit, et me puerum Deo consecravit: virginitatis autem
Ardentem mihi amorem infudit visio nocturna.

Hæc quidem Christus: postea fluctibus agitatus sum:

Rapaces manus pertuli: corpus debilitatum:

Incidi in pastores non amicos: infidelitatis expertus sum:

10 Orbatus sum filii: cessi calamitibus.

992-993 Hæc vita Gregorii: qua sequuntur, cura eront
Christo vita largitori. Inscribite hæc lapidibus.

XCHI. Aliud in se ipsum.

Primi, quidem oranti me Deus concessit matri inclytæ.

Secundo a matre donum accepit gratum.

Tertio deinde morientem me sacra servavit mensa.

Quarto utrinque acuto sermone donavit me Verbum.

5 Quinto virginitas me amicis complexa est somniis.

Sexto cum Basilio unanimis sacra tuli.

Septimo ex profundis gurgitibus vita dator eripuit.

Octavo deinde morbis expurgavit manus meas.

Nono juniori Trinitatem adveni, o Rex, Romæ.

10 Percussus denique lapidibus, etiam ab amicis.

* Scriptum post an. 583. — Alias Bill. 51, pag. 97. ** Scriptum post an. 583. — Alias Murator. 121.

. XCH. ΤΙΤ. In codice Coisliniano carmen istud jun-
gitur cum carmine xxi hiujus sectionis, olim xxx.

3 Θεοειδέως. Sup. lin. θεοειδούς.

8 Ἡρεστα. Sup. lin. ἡρεστησα. Schol. Coist.
χεροῖς ἀρπαχτικαῖς δάκνοντας ἡνεγκα. Sin autem
admittatur Graeca interpretatio: ἐδόθησα ἀρπαχτι-
καῖς σπουδαῖς, adjusi rapacium hominum consilia.

10 Χαστόμενος. Sup. lin. ἀνοχωρήσας.

XCHI. ARGUMENTUM. Epigramma istud in regio
codice 1272, tringita duobus versibus constat; ex
quibus Muratorius sex epigrammata confecit. In alio

codice Regio exhibetur cum hoc titulo, δοα ἱποησα
μο δωνατός. Κανεκανε μιβι fecit qui potens est.
Praeclariora vita sua facinora recentet.

1 Πρότα. Gregorius supra, in carn. xii, De vita
sua, vers. 70, se matri oranti divinitus concessum
a Deo scribit.

3 Αὖθις κορτα. Sup. lin. in cod., έκλιποντα.
Quod hic narrat, vix alibi scriptum invenies, inquit
Muratorius.

6 Σύμπτων ίδι. Ita Reg. Murator εύμπνος
ιδι, et verit: Cum Basilio concorditer sacra tuli.

METRICA VERSIO.

XCH. EPITAPHIUM SUI IPSIC ET COMPENDIUM IPSIUS VITÆ. B. Qui vita dator est. Exprimat ista lapis.
(Billio interprete.)

Cur carnis laqueis tu me, Pater, implicuisti?

Cur subsum vita huic, qua mibi bella movet?

Divino patre sum genus, sanctaque parente:

Hac mibi lux vita namque precenta data est.

Oravit, summoque Deo me vovit: at ortus

Est mibi per somnum virginitatis amor.

Ista quidem Christi: post at subiere procelle:

Raptæ mibi bona sunt: fracta dolore caro:

Pastores sensi quales vix crederet illus,

Orbatusque abii prole, malisque gravis.

Gregorii hæc vita est: at Christo postera curæ,

XCHI. ALIUD IN SEIPSUM.

(A. B. Caillou interprete.)

Me primo matri Numin concessit amata;

Minus at inde placens a genitrice tulit.

Dein sacra vicini me mensa retraxit ab orco.

Sermonem hinc Verbum præbuit ancipitem.

Quinto virginitas visis subrisi amicis.

Basilio concors inde, nec inferior.

Eruit ex altis vita hinc largitor abyssis.

Octavo morbis dextra lavata mihi.

Deinde nava Triada invexi, Rex maxime, Romæ.

Me vel charorūn denique saxa petunt.

I. A. "Alio.

Ἐλλὰς ἐμή, νεότης τε φίλη, καὶ δύσα πέπασμα,
 Καὶ δέμας, ὃς Χριστῷ εἰσέπει προφρονέως !
 Εἰ δὲ λεπίδα φίλον με θεψέται μητέρος εὐχή,
 Καὶ πατρὸς παλάμη, τίς φθόνος ; ἀλλὰ, Μάκαρ,
 Σε οὐ με, Χριστὲ, χοροῖσι δέχου, καὶ κύδος ὅπλῶις
 Υἱοῦ Γρηγορίου, σφῆ λατρεῖ Γρηγορίῳ.

I. E. "Alio.

Πατρὸς ἑγὼ ζωθεός, καὶ εἴνομα καὶ θρόνον ἔχον
 Καὶ τάρον. Ἀλλά, φίλος, μνώσει Γρηγορίου,
 Γρηγορίου, τὸν μητρὶ θεόδοτον ὄντας Χριστός.
 Φάσμασιν ἐννυχίους δώκεν ξέρον σοφῆς.

A I. G. "Alio.

Γρηγορίου Νόννης τε φίλον τέκος ἐνθάδε κεῖται,
 Τῆς λεπῆς Τριάδος Γρηγόριος θεράπων,
 Καὶ σοφῆς σοφῆς δεδηραγμένος, τύλεός τε
 Οὐλον πλούτον ἔχων ἐλπίδ' ἐπουρανήν

I. Z. "Alio.

Τυθόν ἔτι ζώσκες ἐπὶ χθονί· πάντα δὲ Χριστῷ
 Δᾶκας ἑκάν, σὺν τοῖς καὶ πτερόντα λόγον.
 Νῦν δὲ λεπίδα μέγαν σε, καὶ οὐρανίον χοροῖς
 Οὐρανος ἑντεῖ, ξέρει, κύδημα Γρηγόριος.

I. H. "Alio.

"Ἐκ με βρέφους ἐκάλεσε Θεὸς νυχίσιν ὀνείροις.
 Ἡδυθον ἐς σοφῆς πετράτα. Σάρκα Ληγψ

ICIV. *Aliud* *.

Græcia mea, juventus dilecta, et quæcumque possedi,
 Et corpus, ut Christo cessisti alacriter!
 Quid si sacerdotem charum ne Deo statuit matris supplicatio,
 Et patrius manus, ecqua invidia? verum, Beata,
 5 Tuis me, Christe, choris inserere, et gloriam praesta
 Filio Gregorii, servo tuo Gregorio.

XCV. *Aliud* **.

Patris ego incliti et nomen et thronum babui,
 Et tumulum. Tu, amice, memento Gregorii :
 Gregorii, quem matri divino munere concessit Christus.
 Nocturnus visus tradidit amorem sapientiae.

XCVI. *Aliud* ***.

Gregorii Nonnæque charus filius hic jacet,
 Sacre Triadis Gregorius famulus,
 Et qui sapientia sapientiam apprehendit, et adolescens
 Solas divinitas habens spem colestern.

994-995 XCVII. *Aliud* ****.

Pauilisper vixisti in terra; omnia autem Christo
 Obtulisti libenter, et cum his volucere eloquim.
 Nunc autem sacerdotem magnum te, et intra colestern choream
 Cœlum habet, inclite Gregori.

XCVIII. *Aliud* *****.

A puerο vocavit me Deus nocturnis somniis.
 Perveni ad sapientiæ metas. Carnem Verbo

* Scriptum post an. 583. — Alias Murator. 122.
 ** Scriptum post an. 583. — Alias Murator. 123.
 *** Scriptum post an. 583. — Alias Murator. 125.

XCV. i. ΕΙΔΙΔ. Regius codex habet super lineaν ὁ ΑΘηναῖος ήταν.

XCV. ii. Εγχορ. Non ut episcopus, sed ut vicarius, seu coadjutor.

** Scriptum post an. 583. — Alias Murator. 126.
 **** Scriptum post an. 583. — Alias Murator. 124.

XCVI. TIT. "Alio. Hoc epigramma, et duo que sequuntur, Gregorio non esse ascribenda suspicatur M. Gatorius; neque verisimile est tantas sibi laudes virum modestissimum tribuisse.

METRICA VERSIO.

XCIV. ALIUD.

(A. B. Caillau interprete.)

Divitiae, corpus, mea Græcia, chara juventus,
 Quam vobis Christo cedere dulce fuit !
 Si mystani matris statuerunt vota, manusque
 Patris, quis livor? Me tamen, alme, chorus
 Inserere, Christe, tuis, et laudis munera præbe
 Nota Gregorii Gregorio famulo.

XCV. ALIUD.

(A. B. Caillau interprete.)

Ergo habui nomen clari soliumque parentis
 Et tumulum. Memor o sis, bone, Gregorii;
 Gregorii dedit omnipotens quem dextera matri,
 Et nocte atraxit virginitatis amor

PATROL. GR. XXXVII.

B

XCVI. ALIUD.

(A. B. Caillau interprete.)

Gregorii jacet hoc natus Nonnæque sepulcro,
 Sacrate famulus Gregorius Triadis :
 Qui sophian sophia primavis sumpsit ab annis
 Et cœli tantum spem reputavit opes.

XCVII. ALIUD.

(A. B. Caillau interprete.)

Vixisti paulum in terris, at cuncta dedisti
 Christo, cumque aliis eloquim volucere.
 Exiūnum superis cœli te regia mystan
 Nunc tenet in choreis, inclite Gregorium.

XCVIII. ALIUD.

(A. B. Caillau interprete.)

Me Deus a puerο tacito sub nocte vocavit :
 Prima mihi sophia dum caro corvæ simul

"Ηγησα και κραδίην. Κόσμου φλόγα γυμνὸς δλυξε. Α Τρισσοφαοῦς θεότητος ὅμων θέλας διμητέποντες,

"Ἐστην συναερίων Γρηγορίῳ γενέτη.

ἰ.θ. Ἀ.Δ.ο.

"Ἄγγελοι αἰγλήνεταις ἀπειρίστον κατά κύκλον,

Purificavi et cor. Mundi flammam nudus effugi.
Steti coadjutor cum Gregorio genitore.

XCIX. Aliud *

Angeli fulgentes immensum per gyrum,
Trilucidam Trinitatem, quae est unum jubar circumstipantes,
Gregorium recipite indignum, sed sacerdotem.

* Scriptum post an. 583. — Alias Toll. 20, pag. 106.

XCVIII. 4 Gregorius pater senio fractus, episcopi muneri cum par esse non posset, Ecclesiam Nazianzenam filio commendavit : quod unum effun-

giebat ille, et vix tandem vinci potuit, ut coadjutor, seu coaaron et vicarius parentis fieret.

XCIX. 2 Όμωρ. Unum, non δέ μόνον, ut male legit Tollius, vocem unam in duas dividendo. Ita Murat. Infra, sect. 2, carm. xcvi, olim iii.

METRICA VERSIO.

Pura nitent Verbo, vitavi incendia mundi,
Adjutorque steti cum patre Gregorio.

B Ter claræ Triadis lumen qua cingitur unum,
Gregorium choreis indignum suscipe mystam.

xcix. ALIUD.

(A. B. Caillau interprete.)
Immensam fulgeus coelestis turba per orbem,

TOMH B'. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΤΕΡΩΝ.

SECTIO II. POEMATA QUAE SPECTANT AD ALIOS.

A. Πρὸς Ἑλλήνιον περὶ τῶν μοναχῶν προτρέψατε. A 5 Οἱ δέ τοι εἴτε λίγη μαλακοῖ καὶ θῶπες έστεντες πτικεῖς.

Οὐδὲ γάρ οὐδὲ Λόγῳ χρείσοντο τούτο φλον.

Δίζηται μὲν ἐμῶν μύθων σθένος οὐκέτ' ἔντων
Ἐξ οὐτερού κάσμηρ τῷδ' ὀλγοβράδων,

Οὐ γενεῖν, οὐκέ τινον, δειπροσιν ὅφρων ἀνέλκεται,

Σταυρὸν ἀετρίχμενος, φόρτον γλυκύν, δειπνός εἰσάσται,
Καὶ πάντων βροτέων Χριστὸν ἀμειψάμενος.

Οὐδέ τινας ἀνέραντος οὐδέ τινας ἀνέραντος.

10 Νομάνται μεγάλης οἰάκους παλάμηται.

996-997 1. Ad Hellenium pro monachis exhortatorium *

Expetis meorum sermonum robur, qui jam nulli sunt,

Ex quo huic mundo mortuus sum,

Crucem tollens, dulcem sarcinam, quæ me salvum fecit,

Et omnibus rebus humanis Christum permutas.

5 Ac mei quidem sermones non valde molles et adulatores :

Neque enim, neque Verbo præstantiori id amicum.

Non genus, non opes quæ insipientibus supercilium attollunt,

Non facundia tua vim igneam eferunt,

Tuum, fratriisque magnum decus, quorum civitates

10 Reguntur magnæ gubernaculis manus.

* Scriptum an. 572. — Alias Bill. 84, p. 106.

I. Tit. Πρὸς Ἑλλήνιον. In Reg. 992, εἰς Ἑλλήνιον έξιστην.

6 Λάτω πρεσβυτορι. Aliter Rector rationi.

2 Οὐλιποδεράων. Coisi., Int. νενέκρωμαι.

9 Κασιττῆτον. Cbig. κασιγνήτων.

3 Βροτέων. Int., Coisi. ἀνθρωπίνων.

10 Μετάλης. Reg. 59, 990, 993, μεγάλαις οἰάκων

5 Οὔτι. Chig. et Combeb. οὔτε.

ἐν παλάμαις.

METRICA VERSIO.

I. AD HELLENIUM PRO MONACHIS EXHORTATORIUM. (Billio interprete.)

B At mihi non tener est, nec qui demulceat aurem,

Sermo. Nam verbo ne placet illi quidem.

Quam petis, eloquii nostri vis concidit omnis,

Non genus ergo tuum, nec opes, quæs pectora turgent

Ut fragili mundo mortua vita mea est,

Læva, canam, vires eloquique tui.

Atque crucem, dulcis que sarcina, nostra salusque,

Non ingens etiam fratris nomenque decusque,

Christo postponens terrea cuncta, tuli.

Urbes qui magnas, ut regis ipse, regit.

'Αλλά τὰ μὲν κενοῖσι λόγοις μαλεδήματα κείσθων· Α
 Οἱ δὲ ἐμοὶ, οὐτὶ φύλοις ἡραὶ φέρουσι ὄληγην,
 'Αλλά σε παρφασίσῃς θεούσις πολλὸν ἀρείω
 Θήσουσιν. Σὺ δέ μοι ἥπιον οὖσας ἔχεις.
 15 Η τάχα κρεσσόνα μισθῶν ἐμοὶς ἐπέσσοντις ὅπάσσοις,
 Πλειστονιστέοντις, οὐ δέκα δευομένοις;
 Οὓς μοι χιζόν, δριστε, ὑπέσχοι, καὶ κατένευσας,
 οὐδὲς ὄληγος ὄληγος μαρκὴ χαριζόμενος.
 'Αλλ' ἂτ' ἐμῶν ἐπίτων ἐρπάζεο, οὐδὲς ἀπὸ Βίβλων
 20 Φθέγξομαι οἰδρανίων, νεισθεν ἐκ κραδῆς.
 'Αλλοι μὲν χρυσοῖς τε καὶ δρυγοῖς, οἱ δὲ τὰ σηρῦν
 Δηρα φέρουσι Θεῷ νῆματα λεπταλέα.
 Καὶ Χριστῷ θυσίῃς τις ἀγνῆ ἀνθίσκεν θαυτόν·
 Καὶ σπένδεις δακρύων ἀλλοὶ ἀγνᾶς λιθάδας.
 25 Σειο δὲ Χριστὸς ἔχοι δύρον τόδε. Εἰσο Θεοῖ

Α Λάτριες, οἵτις πόροις πάσαν ἀλευθερίην,
 Οἱ τε γαληνιδώντις νόρῳ, φυγαῖς τε τελεάσι,
 Πληθὺν δρουσιν ἀνα μόστιν ἐπουρανίουν,
 Πάσοι τε Χριστοφόροισιν, οἵσοι χθονῖς εἰσὶν ὑπερθεν
 30 Αἴγυπτες, κάρμοι βαῖν δέφατούμενοι,
 'Υμνοῖς πανυγίσταις καὶ ἡματίσιοις Ἀνακτα
 Μέλποντες, χθαμαλῶν ἀλλότριοι τετέάνων,
 Οἵς κόρων μεδῶν δειλὸν γένος ἔνθα καὶ ἔνθα
 Παιζοῖς ἐπιχθονίων, ἀλλοτ' ἐπ' ἄλλον ἄγον·
 55 Οἷον πλούσιον ἔχοντες οὐπέρτατον, ἀλτίθια κούρφη
 Τῶν οὐκ ὀλλυμένων, οὐδὲ μεβισταμένων·
 Πλευρῶν οὐ χατάποτες, ἐὸν δέμας ἀμφαγαπώσης,
 Οὐδὲν νέῃ παλάμη παισὶν ἐρειδόμενος·
 Οὐδὲν καταγήσταις πεποιθότες, οὐδὲν ἐτάροισιν,
 40 Αἴματις καὶ τέφρῃ αὐριον ὄλλυμένη·

Aitque haec quidem vanis sermonibus exercitationes posita sint;
 Mei autem nec parvam amicis oblectationem afferent,
 Sed te divinis preceptis multo meliorem
 Reddunt. Tu vero mihi placidas aures praebet.
 45 Majorem sane dicas mea mercedem rependas,
 Si pluribus, quam decem indigentibus, quos mihi
 Heri prouisisti, vir optime, et annuisti, benevolus sis,
 Non parvus parvo magna gratiascanas.
 Verum age, verbis meis intende, quae ex Scripturis
 20 Proferam divinis, ex intimo corde.
 Alii aurum et argentinum, aliis serica
 Tenuiter texta Deo dona afferunt.
 Est qui Christo castam se ipsum victimam offerat:
 Libat alius puros lacrymarum latices.
 25 A te vero Christus habeat donum hoc. Sunt Dei
 Cultores, quibus omne concedas libertatem,
 Qui tranquilla mente, animisque perfectis,
 Multitudinem sursum evehunt initiatam ecclasticis,
 Omnibusque Christiferis, quotquot terra superiores sunt
 30 Cœli, mundi vix quidpiam tangentes,
 Hymnis nocturnis et diurnis Regem
 Celebrantes, a terrenis alieni possessiouiibus,
 998 999 Quibus munici dominator miserum terrestrium genus
 Ludit hoc et illo modo, alias ad aliud eas transferens,
 35 Has solas habent, quae supremæ sunt, suavem spem
 Eorum, quae nec pereunt, nec transferuntur.
 Costam non appetunt, corpus suum valde amantem,
 Nec tenera filiorum manus fulciuntur;
 Nec fratribus confidunt, nec amicis,
 40 Sanguini et cineri eras perituri;

12 Οὗτοι. Int. οὐδαμῶς χάρον κομίζουσι μακρήν.
 15 Έμοις. Sic quatuor Regg. et Coisl. Edit.
 ήμοι. Moi duo Regg. ὑπάσσοις.
 16 Εὔμενέσιν. Legendum forte et melius εὔμε-
 νιν, ἡ.

26 Πόροις. Coisl. sup. lin. παράσχε.
 33 Δειλόν. Duo Regg. δειλῶν.
 34 Ηλέτε. Duo Regg. παιζετ².
 37 Πλευρᾶς. Assumptam et costa mulierem intel-
 ligit. Int. Coisl. τε πλευρᾶς ληφθεῖσης γυναικός.

METRICA VERSIO.

Sint etenim vanis curse sermouibus ista :
 Spectat amicorum non meus obsequium.
 Sed te consiliis sanctis multo meliorem
 Reddet : præbe aurem tu modo mi faciem.
 Ac cum forte meis hæc pendes præmio dictis,
 Bis quinque plures ut bonus ipse juves,
 Bestiora mili quos, vir optime, luce dedisti,
 Farvo dans magnus munera magna mibi.
 At dictis attende meis, quæ pectora ab imo
 De prompta ex libris proloquar astheræis.
 Dant nummos alii, fulvi dant nummos et auri :
 Dant aliū summo serica lila Deo.
 Christo etiam est pura qui sese mente dicari,
 Est qui perpetui flebitis ora riget.
 Tu vero hoc dona. Christo sunt qui famulenter ;
 His sit libertas munere plena tuo

B (Qui puris animis tranquilla et mente catervam
 Ad coli ducent lucida tecta piam),
 Christiferisque aliis, qui sunt sine conjugæ, cura
 Quos etiam et mundi jam prope nulla tenet ;
 Hymnis qui Regem nocturnis atque diurnis
 Concelebrant, fluxis divitissaque carent.
 Quis homines mundi princeps eludere gaudet,
 Nunc aliis illas, nunc aliisque ferens :
 Cunctarum quibus instar opum spes leta [bono-
 rum est,
 Perdere quæ nemo, qui capit ipsa, potest :
 Qui costam haud querunt, sua quam caro diligat
 [ardens,
 Nec sobolem, cuius sustineantur ope :
 Qui non confidunt sociis, non fratribus ipsis
 Qui crux est, jamjam disperienaque cinis) ;

Οὐδὲ μάγα πνεύστες ἐν δοσεσ καὶ πολίταις,
Ἄδρανεν ἀνέμων κάρπῃ θαρραλέον·
Οὐδὲ μὲν ἰσχανωντες ἀριττόμενοι τάχιστα
Κύδες; ἀνδρομένοι, τέρψιος ἐννυχίη;
45 Ἀ' οὐλά θεῷ πέμποντες δῶν υδον, Ἐκ τε Θεοῦ
Εὔπαιγέος πέτρης πεσματ' ἀναπόδενοι·
Μύσταις χρυπτομένης ζωῆς Χριστοῖο δινατος.
"Ος; εἰς φανερομήνες παφανώνοις μέρα,
Δερκόμενοι. Τριάδος καθαρὸν σέλας εἰς ἐν ιούσῃς,
50 Καῦθις ἀνοιγομένης ἔμμασιν ἀγνοτάτοις,
Οὐρανίης στρατῆς τε μέγα κλέος, οὐκέτ' ἀμυνότοις
Φάρμασιν, οὐδὲ δίλγος ἵγνεντος ἀτρεκίης.
'Αλλὰ τὰ μὲν μετόπισθε· τὰ δὲ ἐνθάδε, καπνὸς ἀτιμος,
"Η κόντε, οι ζωῆς τίσσαν ἀπορανήν.
55 Μην οἱ μὲν ὀπήλυγηντις ἔρημαται; τε χαμέναις

Nec magna spirant in urbibus et inter cives,
Debiliorum ventorum robore confidentes.
Neque etiam ibiant cito avolunti
Gloriae humanae, noctis unius oblectationi :
45 Sed Deo totam immittunt mentem, atque ad Deum
Solidam petram rudentes alitant;
Discipuli absconditae regis Christi vite,
Ut, cum illa apparuerit, ipsi valde splendeant,
Cernentes Triadis purum lumen in unum coenuntis,
50 Seque rursus oculis sanctioribus aperientis,
Celestis militis magnum decus, non jam
Obscnris radiis, ac exiguis veritatis vestigiis.
Sed haec quidem postea : que autem hic habentur, fumos vilis,
Aut enim, quippe qui vitam coelestem in pretio habent.
55 Horum ali spuncis et lectis bumi in deserto
Spont paratis delectantur, ac domos oderunt,
Ac urbium cestus fugiunt, coelestisque amant
Cognatam sapientiae tranquillitatem.
Alii terreni compeditibus sese excruciant,
60 Vitium debilitantes, dum caro debilitatur.
Alii instar ferarum exiguis tectis
Inclusi, ne humanis quidem oculis occurunt.
Sæpe autem virginis noctes et dies jejuni
Manent, quod Christi abstinentia dimidium est.
65 Gloriarob: ex his quidam fuit gregis mei ovis,
Hinc orundus ex oppido exiguio.
Est qui linguan loquacem et labia silentio vinciat,
Ac mente sola magna menti laudes humolet.
Est qui totos annos in loco sacro
70 Stans, puras extendat manus :

42 Θαρραλέοι. Ila tres Regg. et Coisi. Edit.
Θαρραλέοι.
53 Μετόπισθε. Tres Regg. μετέπιστα.
55 Σπλήνηγεντες ἔρηματαις τε. Sie habent omnes
manuscripti codices. Due autem Regg. ἔρημαται. In
editis perperam scriptum est ὀπήλυγην.
62 Βροτέης οὐδὲ δέρπης ἄρτιασσαν. Reg. 991, sup.
lin., οὐδὲ φωνῆς ἀνθρωπίνης ἥκουσαν. Nequidem ho-

A Τέρπονται σχέδιοις, καὶ στυγέουσι δόμους ,
Καὶ πολίων φεύγουσιν ὅμηγυριν, οὐρανίς δὲ
Στέργονται σοφῆς σύγγονον δέμεμίν.
Οἱ δὲ αἰδηρέσιν ἀλυκτοπέδεις μογέουσι,
60 Τήκοντες κακίην σὺν κοτ τηρομένῳ.
"Άλλοι δὲ αἱ θήρεσιν ὄμοια δώματι τυθοῖς
Ειρχόνταις, βροτέης οὐδὲ δέρπης ἡγιάσαν.
Ειχοσ δὲ αἱ νύκταις τε καὶ ἡμέα μίμον τάπατος
Πολλάκι, τῆς Χριστοῦ ἡμισ καρπερής.
65 Αύγχων· ποιμῆνης τις ἐμῆς δις ἦν ἐκείνων,
"Ἐνθεν ἀφορμήθεις ἀπειος ἐξ ὅλην.
Καὶ γλώσσαν τις ἔθησ λάλον, καὶ χείλεα σιγῇ.
"Ἐκ δὲ νόου, μεγάλῳ αἰνον ἔθυσε νόρη.
Καὶ ποι τις λυκάδαντας δίους ἱερῷ ἐν λύρῳ
70 Ἐστήνως, καθαρὰς ἔξεπέτασσε χέρας·

minis vocet audient.
63 Ἀπαστοι. Chig. ἀπαστοι.

64 Τῆς Χριστοῦ ἡμισ καρπερής. Dimidia ex
parte Christi jejunium imitantes.

66 Ἀφορμήθεις. Reg. 991 Int., ἐκ τῆς ἐμῆς γε-
νόμενος χώρας τῆς ὁλέγης.

68 Νορον. Coisi., Int. ἀπὸ νοῦ μόνου. Mox τρόφ.
Reg. 993, Θεῷ.

METRICA VERSIO.

Qui cives urbesque inter non mente tūmescunt,
Ventorum nixi robore debilium :
Nec decus humanan cupiunt, nocturna voluptas
Quod velut, ut nul sit corda, repente fugit,
Sed nienteū Christo mitunt, vitaque rudentes
Ad solidam petram nocte dieque ligant :
Ac vitam absconsant in Christo docuētque coluntque,
Ut rutinum obtineant, hac rutilante, decus :
Spectantes Triadis radios, que cogit in se.
Seque aperit rursum mentibus egregiis,
Angelique chori decus ingens, anphus baud jam
Obscure, veri per tenuesque notas.
Ait haec posterum : nunc autem fumus inanis,
Et pulvis sunt hi, quos πιάτα juvat :
Quorum pars specubus gaudet, cubat inque cavernis

B Desertis, odio prosequiturque domos :
Defugit ac cœtus hominum, dulcemque quietem
Sancta colit, sophia est que soror athereca.
Compeditibus rursum pars altera vincta laborat,
Cum carne ut vitium debilitate queat :
Pars alia exiguis tectis inclusa, ferarum
Ritu hominem nullum vidit in his latebris.
Bisque dies denos noctesque impasta remansit
Sæpius, omnigenis abstinuitque cibis.
Sit fas magna loqui, nostri pecus unus ovilis
Horum erat, hinc abiens parvulo ab oppidulo.
Est etiam lingua injecti qui vinela loquaci,
Solo animo laudes personuitque Dei.
Est etiam in sacris qui totos adibus annos
Consterit, fundens vota precesque Deo.

Οοδ' ὅγ' ἐπὶ βλεφάρουσιν πάντων βαῖς, θάρμος: Δικιστο! Α ΒΣ 'Α, φρίχος ἡδῶν ἔμοιγε· λόγος πιστοῖς τετύχθα
 'Αλλ' ἐπάγη Χριστῷ, ἐμπνοὸς ὥστε λήθος.
 Τῷ δὲ κόραξ γείτων τυπῆς ἐμερίζειν δακτὸς
 Λειψανὸν· εἰς δ' ἄρ' ἦν ἀμφοτέροις δικοῖος.
 75 Καὶ τις ἀνὴρ θεῖος κατ' οὐρανος, Ἐνθεν ἀλρῆθ
 Χριστὸς, δὲ ἀνθρώπους λέγει πάθος τελέσας,
 Ἐνθάδι λόγῳ τε νόῳ τε καὶ δίφεντι ἀστυφέλικτος,
 Εστήνως οὐφετῷ βάλλεται καὶ ἀνέμοις·
 Οοδ' ὑπόσκει λιτήσι περιστάθη ἀλλοθεν ἀλλαν
 80 Ἀνθρώπων εὐσεβῶν ἀμφὶς ἐλισσομένων,
 'Αλλ' ἔχετο κρατερῶς Χριστοῦ μεγάλου δικαῖος,
 Ἐνθέν ἀναστῆσας δι νόῳ ἐκ μερπῶν,
 Μέσῳ δὲ ἀποψύχοντος δόμον νέον ἀμφὶς Ἐθηκαν,
 Οοδ' ἐμπαζομένην κτηδεμόνος παλαίτης.

1000-1001. Is nec palpebris somnum concessit : miraculum incredibile!

Sed Christo defixus est, quasi vivens lapis.

Cum isto vicinus corvus exiguae partiebatur dapis

Reliquias, unumque erat utriusque frustum.

75 Atque etiam in sacro monte, unde evectus est
 Christus, cum homines reliquit passione expleta,

Vir sermone, et mente, et membris immobiliis,

Stans nivibus iactabatur et ventis :

Nec cessit precibus virorum piorum

80 Qui eum undique circumstantes amplectebantur :

Sed fortius Christo inhærebat magno regi,

Mentem suam procuī a mortalibus attollens :

Donec eo animam afflante novam sedēne circumstruxerunt,

Cum jam officiosam manū non sentiret.

85 Ab! borresco, Id quidem ad me fidelibus sermonibus perlatum;

Hanc legem nonnullis nomine et vita monachis statutam esse,

Quos plerique norunt, vituperant autem pauci;

Ut multo ferventeriores, quam prudens ferat pietas ;

Si quis ex sanctis viris ad eos accedit

90 Patriæ illorum legis inscius prorsus,

Primum quidem illum benevolē zelibus suis excipiunt,

Ac omnibus amicitia significatiōnibꝫ prosequuntur,

Et animas divinis verbis, quae Spiritus exaravit,

Erigunt, splendidae escam apponentes,

95 Postea vero legem aliquis crudelē in medium profert,

Et verbis ambiguis anarulentam responsionem

Eliriens, sic fatur : Num praelarum est piis viris

Pro Deo mortem oppere?

74 Εἰς δ' ἄρ'. Tres Regin. ή δ' ἄρ' ἦν, αὐτὸν εἶαν
 διuobus integrum panem afferebat. Non liquet an de
 Paulo, an de alio quodam crenita Cappadocie loqu
 tur Gregorius.

76 Χριστὸς. Mendose edit. Χριστῷ.

78 Νίρεψ. Sic Coisl. Reg. 990 et edit. νηρέψ.

81 Κρατερός. Coisl. κραταῖος.

83 Μέγχ' οὐ πλούχοτε δύοντερον δυολ., etc.
 Hac interpretatur Billius, ac veluti Gregorius si
 guicidare voluerit, jam mortuo Stylixa, de quo lo
 quitur, parentatum fuisse constructa circa corporu

cum adicula; nihil tamen aliud vult nisi solita
 riō isti, cum animum pene effaret, nihilque expete
 ret, constructum fuisse teguriolum, quod aeris inj
 uriam arceret. Mox δολκαρ. Sic tres Regin. Edit.
 Εὐθέκεν.

84 Οοδ' ἐμπαζομένῳ. Sic Reg. 59, et alii. Int. ἤδη
 μηδ' αἰσθανομένῳ. Edit. ἐμπαζομένῳ.

88 Θερμοτέρας. Duo Regin. θερμοτέρας.

94 Φερήτη δαῖτα. Nimurum escam spiritalem di
 tiniarum Scripturarum.

METRICA VERSIO.

Nec, quod vix credas, claudebat lunina somno,
 Sed, lapis ut vivens, in prece dixit erat.
 Huicque cibi reliquum donabat corvus : at ambos
 Frustum unum tantum quod relevaret, erat.
 Quin divinum etiam in montem se sustulit alter,
 In quo Christus humum liquerat, astra petens :
 Hic ubi sermone immotum, menbrisque animoquo,
 Iactabant venti præglidiæque nives.
 Nec precibus frangui poterat vir ille piorum,
 Qui collo ipsius brachia juncta dabant :
 Sed Christo firme herebat, mentemque vehebat
 Hinc ad cœlicolas tecta beata gregis :
 Eximani donec constructa domuncula tandem est,
 Curare funus cum nihil ipse suum.

B Mens audita horret : monachis, qui nomine reque
 Se monachos præstant, moris id esse viris,
 Quos multi norunt, pauci aspernantur, ut æquo
 Plus acres, pietas quam moderata ferat.
 Cum quis ad hos pietate gravis se contulit, hujus
 Nostratis legis nesciens atque rudis,
 Hunc animo primam excipiunt in tecti libenti,
 Exceptum cunctis officiisque colunt,
 Divinisque animos curant, attollere verbis,
 Pellent cora splendidiore famem.
 Post quidam in medium prodit, legemque cruentam
 Commemorans, promit talia verba, rogans :
 An Christi causa pulchrum est accersere mortem,
 Occultis verbis verba cruenta trahens.

Ει δ' ογδόντας τηνευθείς τελευτήν·

100 Θυσιούσουν πολλοὶ προφρονέων θανάτους·
Αὐτὸν δὲ σφετέρης παλάμης, καὶ γαστρὸς ἀνάγκη·

Οἱ δὲ κατὰ σκοπέλουν, βίνθεοι τ' ἡδὲ βρόχοις,
Μάρτυρες ἀπεριήνη, πολέμους δὲ πᾶντας καὶ στονόντος
Χαίρουσιν βίστου τοῦδε ἀπαντάμενοι.

105 Ταῦθι, Χριστὸς ἁναξ, πισταῖς φρεσὶν ἀφραδέου-

[σιν,

Οἴλα τ' ἀπὸ νύσσης πῶλος ἀεθλοφόρος
Τῆλε φέρων ἐὰν γοῦνα, ποδωκεῖται πεπισθώς,
Οὐδὲ χαλυνοῦσιν ἔνθες λεγύμενος.

"Ἄλλος δ' αὖτ' ἀλλῆς ἀρετῆς ἐπιτέρπεται ἐρωῇ·

110 Στεφανῶν πλειστῶν, πλειστοῖς ἔργονται
"Ἄλλος εἰ μοι τὰ Ἑκατόντα λέγεται; Στεινὴν γάρ ἀπρόπον
Παιώνισιν μερόπων ἑνθάδε ὀδευομένην

A Οὐδὲ δεξελάσουσι, καὶ ἀργαλέον πυλεῦνε,

Τὸν ἀγαθῶν πολλοὺς στειβάμενον καράτοες·

115 Τοῖον μὲν Χριστοῦ λάγος, τοῖον δὲ ἀπὸ γαῖης
Πατέρι Χριστοῦ ἄγει καρπὸν ἐν ταπένων,
Ἐρμα λόγου, λαοῦ δὲ κλέος, κόσμου δὲ θέμεθλον,

Κάλλεστον οὐρανίος ἀντεπιδεικνύμενον.
Τῶν καὶ ἐμοὶ γένος ἐστι φασεφόρον. "Οὐμάτα τῆκος

120 Οὐ φύνος. Ἀλλὰ σύ μοι τοῖσθι φίλον φρονέσιν,
Κληρονύμῳ πρώτιστον ἐνηέλη, διὸ γε πενιχροῖς

Ζώει, καὶ Χριστῷ πάνταν ἀνθετικοῖς φέρων,

Αὐτὸν μὲν πρώτιστον, ἐπειτα δὲ δοστὸν ἐπειπαστό·

Οὐδὲν ἐῇ ζωῇ λειπόμενος χονηγή,

125 Μάρτυρας ἐν λάεσιν, ἐν ἀστράσι φωσφόρος
[ἄλλος,

Εἰσαὶ τὸν ὄφεσιν, ἐν δὲ φυτοῖσι βόδον.

Quod si ille, quia rem nescit, mortem collaudat

(Sojuungo): Moriuntur alacriter variis mortibus:

Allii sua ipsorum manu, et ventris necessitate (inedia);

Allii scopulis, et barathris, et laqueis,

Martyres veritatis; et a bello

Ac luctuosa hac vita gaudent se abscedere.

105 Parce, Christe rex, piis animabus insanientibus,

Instar equi victoris, qui ultra metam

1002-1003 Procul effert genua sua, pedibus celerrimis confidens,

Nec frenis intrīs coercetur.

Alius aliarum virtutum motibus delectatur :

110 Ut plures mansiones, ita plures operari.

Sed quid ego singula perseguor? arciam enim viam

Quae paucorum bonum genū vestigiis hic teritur,

Isti percurrunt, ac difficile atrium,

Multis bonorum laboribus calcatum.

115 Talis est Christi hereditas, talenque de terra

Fructum Christus passionis sua offert Patri,

Præsidium fidei, populi decus, mundi fundamentum,

Cum coelestibus pulchritudinibus propemodum certans.

Horum etiam mihi lucidum genus videatur. Faccasset invidia.

120 Sed tu his benevolum te præbe,

Primum quidem Cleodonio, leni homini, qui panperibus

Vivit, et Christo omnia afferaens consecravit;

Primo quidem se ipsum; deinde quæcumque possidebat,

Nihil sua terrestri vita reliquum faciens,

125 Margarita in lapidibus, alter in astris lucifer,

Ver in tempestatis, rosa in plantis.

99 Ἀιδρερηστ. Coisl. et duo Regg. αἰδρερηστ.,
εἰ sup. lin. ἀπεριάτις.

102 Οἱ δέ. Ita Regg. 991. Edit. εἰ καὶ.

103 Ἀρχειης. Forte legendum αὐτόγερος, suo
ipsorum facinore. Certe bujusmodi martyres non
Dei ac veritatis, sed diaboli martyres sunt. Quare
Gregorii verba non nisi ironice dicta, sunt acci-
pienda. Μοις οἰτορέστος. Reg. 990, στενόντος.

105 Ἀρραδεσσον. Chig. ἀφραδεσσον.

107 Γούρα, Ita Coisl. Edit. γούρα. Ibid. ποδωκεῖ-
ποτ. Sic duo Regg. et Coisl. Præve edit. ποδωκεῖποτ.

110 Ἐργατρία. Schol. ἐργατρία.

113 Πιλέων. Schol. πρωτιλαῖον.

118 Κάλλεστον οὐρανίος. Angels intelligit.

123 Ἐρέχαστο. Sic duo Regg. et Coisl., qui
sup. lin. ἐκέκτητο. Edit. ἐπέστατο.

METRICA VERSIO.

Si gens hoc mortis non prudens ille probarit,
Tum multas mortes, inquiet, isti obueni.
Pars sibi namque manu vitam eripit, et fame dura :
Pars laqueo, in præcepta pars scopulosque ruit,
Isti, inquam, veri testes, latique relinquunt
Hanc vitam, et vita tristia bella nimis.
Parce piis animis, stolidis tamen, optime Christe,
Carceribus currunt nam procul instar equi,
Qui levibus nimium pedibus confidit, et intra
Curriculum hunc Ireni vis retinere nequit.
Ast alium rursus virtus juvat altera. Plures
Namque domus ut sunt, sic vari artifices.
Singula quid vero refero? Nam tramie vitæ
Arcto, rara cohors quem tenet hic hominum,

B Incedunt isti : coælestis et ardua portæ
Limina vitæ, magno cumque labore, petunt.
Talis sors Christi est : talenta fert ille Parenti
Fructum supplicii, quod sine labo tulit :
Subsidium fidei, plebis laus, et basis orbis,
Certans cum cœli mentibus angelicis :
Quorum præclarum genus est mihi. Sit procul omnis
Livor. Eis, queso, summe vir, affer opem :
Cledonio leni primnum, qui vivit egenis,
Et Christo prompto pectore cuncta dedit ;
Se primo, post quidquid opum censusque tenebat,
Nil humili ut vita liquerit ipse sua,
Margarus in saxi, in stellis phosphorus alter,
Ver in temporibus, floribus inque rosa ;

Καὶ χρονίου ποτὲ δικάστος ἐν αὐλαῖς κύδει ταῖσιν,
Μείζον ἐν ἡμετέρῳ ἔρχει κύδος ἔχει·
Χριστῷ γάρ βασιλῆι παρίσταται. Αὔταρτη Ἐπειτα,
130 Πολλὸν δόμητικής κρέσσοντι Ἑλλαδίῃ,
Τόν φα καυτηγήτοιο μέγα σθένος Ἑλλαδίοιο
“Ημετον δρτὶ λιπῶν, ὥστε ἀποττάμενος
Ἐς γορὸν, δι ποθέσκεν· δὲ δὲνθάδε μούνος ἐλείρθη,
Οὐδὲν ἔχον δράμαν φέρετον Ἑλλαδίου.
135 Μητέρα δὲ ὁμηρεύσθηκε τῇ συνεργῇ ὑπὸ νοῦσου
Τερομένην, ὃλγάς δὲ θελάς βαῖνει δύσιον·
Οἴαν ποιὺς δὲ μύθος ἐλέγχεμεν, δρκιον εἰπεῖν
Τοιούτων τεκέων μητέρα βαῖνει Έπος.
Καρτέριον δὲ ἐπέρρη δύκεν Θεος· ἀλλ’ δρα καὶ τὸν
140 Θεος σὸν, φιλότητα, εἰμενῶν ἐπάροις·
Καρτέριον, τοῦ κύδος τοῦ οὐρανίουτος μέγιστον

A Διεν αἰτιρομένου πνεύματι σαρκὸς ἄπο.
Φείδειο καὶ μεγάλου Νικομήδεος, εἰ τοὺς ἀκέστους,
“Οἱ ζωὴν βροτένην δύκεν ἐποιεινήν,
145 Καὶ θυσίην μεγάλου πατρὸς ζῆλωτε παλαιῆ,
‘Ἄβραδι, ἀγνίστας ὅν τεκέων διάδικα,
Σπειδόντον’ ἐξ θυσίην ἵερηται· καὶ γάμον διθύλων
Θήκας, ἐπει δι γάμον κάγαμίης στέφανος.
Οὖδε Εἰπεν γαῖη ποτέδους χοδος, ὡς διος Ε.Ω.η
150 Γαλανὸς ἐς αἰτεῖνη, τῆσδε λυθεὶς βιοτῆς,
Καρπένιον ἀριστεόντα μετ’ ἀνδράσιν, τόδε γυναιξίν,
‘Ἀνδράσιν υἱούς φίλον, θηλυτέρας θύγατρα,
‘Ημετέροις χοροῖσιν ὁδὸν στάχυν ἐγκαταλέξας,
155 Εὐδέλας δρπικας δὲν εἰδόμοις φυτεῖο·
Ει δὲ καὶ δῶν τοκέων κρέσσονας, ἐκ τοκέων.

Is olim in aula terreni regis honoribus florens,
Majus in nostro septo decus obtinet.
Christo enim regi astat. Post eum
130 Longe æquilibus præstantiori Eulalio,
Quem fratris Helladi magna virtus
Super dimidium reliquens, discessit avolans
Ad chorum quem optabat : ille vero solus hic relictus,
Nihil ob oculos habens melius Helladi.
155 Is matri sua assidet tristī morbo
Afflicte, in exiguis vite guttis :
Quæ, qualis mulier, si velim enarrare, longior esset oratio, sed sat esto
Taliū filiorum matrem breviter dicere.
Carterium a Deo aliis accepit : sed et illum
140 Tuum facies, vir optime, sociis favens ;
Carterium, cujus gloria in celestibus maxima,
Ui qui semper a spiritu supra carnem elevabatur.
Parce et magno Nicomedi, si quem nosti,
Qui vitam terranam addixit cœlesti,
1004-1005 145 Ac antiquum magni patris æmulatus est sacrificium
Abrahe, par filiorum consecrans,
Properantes ad sacrificium victimas. Ac nuptias quidem iunxit
Præclaras, siquideu matrioneo et vita cœlibi sua corona est :
Nec terra reliquit terrestres ramos, ut totus perveniat
150 Ad excelsam terram, hac vita solitus,
Fructum excellentem inter viros, et mulieres,
Dulcem filium inter viros, filiam inter mulieres,
Nostris choris spicata suam inserens,
Dignam, ut spero, promptuariis celestibus,
155 Florentes ramos ex suaveolenti arbore :
Quod si et parentibus meliores, id a parentibus venit.

130 Eulalio. Eulalius hic fortasse fuit, quem Gregorius Nazianzenæ Ecclesiæ præfecit; Helladius autem, ni fallor, inquit Billius, qui mortuo Bassilio Cesariensi archiepiscopo successit. Alter Maturarius, qui putat duos exsistitis Helladios, et eum de quo hic loquitur Gregorius eundem esse in cuius honorem extat Epigramma nostri poetae, ac juvenem vivere desiisse absque ullo episcopalis muneris

indicio. Vide Murat. 42, nunc epitaph. 37.
155 Υπό. Ita duo Regg. Edit. ἀτρ.
141 **Kartériον.** Vide inferius epigramma sancti Gregorii in Carterium et Nicomedem.
145 Ζῆλωτε παλαιῆ. Ita Coisl., duo Regg. et Chig. Edit. ζῆλωτος παλαιῆ.
148 Ξεινὸς δα. Schol. ἐπει δή. Edit. ξεινα.

METRICA VERSIO.

Qui cum terrenis quondam floreret in aulis,
Majus apud nostros nunc habet ipse decus :
Astat enim Christo regi. Tum deinde, gregem qui
Exsuperat multis partibus, Eulalio ;
Dimidium nuper quem linquens frater ad agmen
Cœlicolum abscessus maximus Helladius.
Hic autem solus defuncto fratre remansit,
Nil usquam melius cernere fratre valens :
Nuncque gravi morbo fracta afflictæque parenti
Assidet et nati funguntur officiis ;
Quæ qualis mulier, longum est mihi dicere : natis
Taliū (hoc satis est dicere) digna parens.
Tu quoque Carterium, licet hunc accepiter alter.
Ob socios facies, vir celebrante, tuum :
Carterium, cujus, quia mentem tollit in altum,

Per magnum decus est inter Olympicolas.
Sis eliam magno Nicomedi, quæso, benignus,
Mortalevit vitam qui dedit ætherea,
Ac fuit Abrabami patris æmulus, ad sacra prompti,
Dum natos studuit sanctificare duos;
Connubiumque bonum fecit, tedaisque jugales
Exerto palauam vita soluta tulit.
Terreno ramos nec terra liquit, ut ipso
Sublimes totus possit adire domos :
Fructum femineo in sexi sexuque virili
Eximum : hanc illis, hunc dedit ipse viris ;
Cœlitibus et sobolem nostris sociavit utramque
Cœlitibus dignam (sic reor ipse) choris,
Florente ramos ab odora stirpe : parentes
Si superent, matris munus id estique patria.

'Αλλὰ τὰ μὲν κρατεροῦ Θεοῦ ἐν χειρεσὶ κείσθω,
 Ος μέγα ταῖς μεγάλαις ἔποις τέρμα φέρει.
Νῦν γὰρ μὲν οἵ τεκνά πατήσαι πτερὸν οὐα νεοστάς
 160 Αἰετὸς ὄχυρόπτης, πλησίον ἵππαμενος,
 Ἴδενοντ' οὖποι θαραστέη πτέρυγι,
Πολλὰ μὲν εὐσεβῆς παιδεύματα ποιεῖν ὅπλαν,
 Ούτῳ δὲ δρεπῆς φέρτερον οὐδὲν ἔχων'
165 'Ος θείσις λόγοισι, καὶ ἥδεις τούσδε ἀνέθηκεν,
 Ἐξ ἀπολῶν ὄντων ἁσθίδην ἀρειδόμενος,
Καὶ πενίην λερῆν εἰλήρον πόρσουν μέγιστον,
 Μηδὲν ὡς κε λίποι δργανον εὐοδίης.
Οὗτος μὲν δὴ σι τοῖς δόμοις, εὐχος ἐμοίο,

Sed hoc in potentis Dei manibus situm sit,
 Qui magnum magnis spibus sinet inponit.
Non filii pater, ut pulvis velox
 160 Aquila, prope volitans, alas dirigit
Recens concinnatas, cum in aeris spatius
 Fluctuant nondum fidenti volatu,
Ac multa quidem illis pietatis præcepta tradit,
 Nondum autem sua ipsius virtute prestans inquit quidquam tradidit.
165 Divinis eos verbis et moribus consecravit,
 A teneris ungubis virtutem imprimens,
Ac sacram pauperiem instar amplissimam hæreditatis reliquit,
 Nullum ut reliquit instrumentum prosperitatis.
Ista quidem sic tibi descripta domus, gloria mea,
 170 Gloria ovilis mei, ex genere men.
Neque etiam inter postremos Theognius, qui in terra
 Consistens, sedes attingit cœlestes,
Mansuetus, dulce loquens, semper sereno vulto
 175 Ostendens bene affecti spiritus serenitatem.
475 Nec fictum, instar mulierum, superficie illinens
 Colorem virtutis, pulchritudinem ficitiam,
Sed corde metum Deo gratum intus continens,
 Soli occulorum cognitori apparentem.
Mirum valde quantum qui postremus assiluit
 180 Ad stadium virtutis, priores præcesserit
Pernicibus pedibus : amicis autem filii præstantiorem,
 Degustata sapientia, partem vitæ ostendit.

157 Άλλὰ τὰ μέν. Sic Coisl. cum tribus Regiis. Homericā locutio. Edit. ἀλλὰ τὰ σύν.
160 Ιστάμενος. Regg. tres iostamēnois.
162 Θαραστέη. Ita duo Regg. et Chig. Edit. θαρ-
σαλή.
165 Αρέθηρ. Schol. &δὲ λόγου ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.
168 Αἴτων. Interpres Regius 991 : ἴνα μηδὲν αὐτὸς
 1ηπ τὸν εἰς δρεπῆν φρόντιν ἔρδον, οὐ nihil relin-
 queret quod ab iis, quae ad virtutem ducunt, averte-
 ret. Coislinianus autem interpres : ἴνα μηδὲν τοῖς τέ-
 χνοις δργανον εἴ ταχίν ταχαλτὸν πρόσφατον, οὐ nihil
 filii relinquere, quod ipsius nequitas occasio esset.
169 Τοῦτος δόμος, εὐχος. Sic Regii quatuor et alii.
Declarat in editis έξος, quae vox ad integratatem
versus requiritur. Rieg. 991, sup. lin. τοιούτος ol-

A 170 Εὔχος ἐμῆς μάνθρης, αἱματος ἐξ ἐμβέν.
Οὐδὲ μὲν ἐν πυράστοι θέργιος, δὲλλ' ἐπὶ ταῖς
 Ιστάμενος, θώκων ἀπτεται οὐράνιων,
Μελιχος, ἥδειης, αἰεὶ χλοδοντος προσώπῳ
 Φαίνων εὔμενός πνεύματος ἀγλατη,
175 Οὐδὲ ἐπίπλαστον ὑπερβεν, ὅμοια θηλυτέρηστο.
Βάλλων χρώμ' δρεπῆς, κάλλος ἐλεγχόμενον,
'Αλλὰ τόδον πραπίδεσσον θεῷ πόνον ἐνδεις ἀέργων,
 Μουνφ τῷ χρυψένον θύμονι φαινόμενον.
Θαῦμα μέγ', ὑστερέων περ ἀπάλιας σταδίοισι
180 Τῆς δρεπῆς, δεσσον ἐψθασε τοὺς προτέρους.
Καρπαλίμοις πιθεστι: φίλοις δὲ τε παῖσι δρεπα
 Γευσαμένους σφῆς μοίραν θέσεις βίου.

METRICA VERSIO.

Ast hæc in manibus divinis sunt sita, magnas
 Qui spes ingenti claudere fio solet.
Ac teneras natis genitor nunc dirigit alas,
 More aquile puluis advolitatque suis :
Qui nondum firmis agitantur in aethere pennis,
 Sed trepidi currunt per loca celsa pede.
Ac præcepta quidem pietatis multa dat ipsis,
 At nullum majus dat pietate sua :
Divinisque ipsos verbis, sanctisque dicavit
 Moribus, a teneris sedulus unguiculis,
Praoperique ipsis sensus dedit instar opimi,
 Ad sanctum vitæ ne quid abesset iter.
Hæc tibi nostra domus, mea gloria, gloria ovilis

B Ampla mei : cuncti qui mihi sunt generi.
Nec vero extrems inter lana danda Theogno,
 Qui stans in terra sidera summa feri,
Vir placidus, vir dulciloquens, vultusque nitore,
 Quisnam animis flos sit, conspicuum facies ;
Qui non femineo fucatum more colore
 Virtutis monstrat, ficitiumque decus :
Sed premitt in medio divinum corde timorem,
 Quem videt is, tectum cui nihil esse potest ;
Qui recte stadium cum sero intraverit, o quot
 Præsterit primos passibus ille tamen !
Atque ubi gustavit sophiam, tam denique regna
 Ostendit natis ad meliora viam.

"Hū οὐ πάρος γαγίθεν εἰς οὐρανὸν εἶδε ταῦτασαν
 Ἰσακίδης Ἱακὼβ ἡμέτερος προπάτωρ
 182 Κλίμακα, τὴν δ' ἀνών, ὃς καὶ Θεὸν αὐτὸν ἴστηται.
 Πηγὴ ἀκροτάτην οὐράνιον φάλεν·
 Βαθὺν τὸν μὲν ἐλεύσεν, δ' ἔγινα νῦν ὑπέδεκτο,
 Τοῦ δ' ἔχεται παλάμη, δυμάτης δ' ἀλλον ἔχει.
 Τοῦ γὰρ μερόπεσσιν ὅλον, διατίνει τὸν ἄμολο
 190 Αἵμ' ἀνάγει Χριστῷ εὐγενέτης γενέτες.
 Πολλὰ δ' ἀρεῖ Εὐάνδρον κειμήλια ἄνδοις κεύθει
 Ψυχή, καὶ πολὺς λευκότερα πραπίδες.
 Τις δέ κεν Ἀστερίοις σαυφρονέων λελάθοιτο,
 "Ηδὲ καστηγήτων τῆς ἱερῆς τριάδος,
 195 Οἶς ζυνή σοφίη, ξυνὸς βίος, εἰς ἣν ἀγερθεν
 Ἐλπαρῇ μούνῃ σαρκὶ μεριζόμενος,
 (Συγήσος Φιλάδελφον, ἱμνόντα, εὐγενές αἷμα)

A Μαρκόπολον δ', ἐπὶ τοῖς θρέμματος ἡμετέρου,
 Θρέμματος ἡμετέροιο, φίλον δ' ἐμὸν, δι πτερύγεσσιν
 200 Εὔμενόν Χριστὸς ἀμφὶς ἔχει μεγάλας,

 "Οὐ πάντων κρατέων οὐκ ἐψύσσης τύφος;
 Τρήγινον οὗτον βιβάντα, Λεόντιον, Ἡλιόδωρον,
 Οἱ Χριστοῦ σοφῆς δικρον ἔχουσι γέρας,
 205 Ἀλλούς τ' ἀγροτοτοι μετ' ἀνθράστων διστραφαὶ τεινει,
 Πολλοὺς ἡμερίους οὐδὲ φεινόμενα,
 Ἐν Χριστοῦ μελέσσεις τὰ τίμα, τὶς κεν ἐνίσποι
 Σφρηγῆς ἀθανάτων, κάλλεα σαρκοφόρα;
 Πάντας δ' οἱ θεοὶ μεγασθένες θεράποντες,
 210 Ἀλλος ἐν διλοιποῖς δρυτοῖς εὐσεβίῃ,
 "Τηγανοι κουφοτάτοις επιστέλνοντες δρουραν,
 Δεξιερῆς παλάμης θρέμματ' ἀριπρεπίᾳ,

1006-1007 Quam autem olim e terra in celum extensam vidit

Isacides Jacob proavus noster

185 Scalam, hanc ille ascendit, ut Deum ipsum videat,
 Supremum fontem coelestium luminum:
 Ex gradibus autem alium reliquit, aliis ejus vestigia excipit,
 Alio innuitus manu, aliis oculi tenent.

Talis est hominibus via, et tale mei
 190 Genus ad Christum ducit generosus meus pater.

Multam intus pretiosam supellecilem abscondit

Evandri anima, et cor canitie candidius.

Quis cordatus Asterii obliviscatur,

Ejusque fratrū, sacre triadis,

195 Quibus communis sapientia, communis vita, spe in unum
 Conglutinati, sola carne divisi

(Tacebo Philadelphium cor meum, genere clarum);

Et post hos Macrohii, alumni nostri,

Alumni, inquam, nostri, quae, meum amicum, Christus

200 Magnis suis alis benevolus circundat et fovet,

• • • • • Quem omnium domitrix non inflavit superbia?
 Rhēginum in altis gradientem, Leontium, Heliōdorūm,

Qui Christi sapientiæ summum decus assecuti sunt,

205 Aliosque rusticis cum viris lucida sidera,

Multis hominibus ne apparente quidem,

Insignia in Christi membris, qui recenscat

Sigilla immortalis (Dei), lumina carne induit?

Atque bi quideum omnes Dei omnipotentis famuli,

210 Alius in alia perfecti sunt virtute,

Levissimis vestigiis tertam calcantes,

Dexteræ manus oves præstantissimæ,

187 Βαθὺν τὸν μέν. Duo Regg. βαθὺν τὸν μέν. Schol.
 Δλον.

190 Αἵμ' δράγε. Schol. γάνος προσάγει. Billius
 vertit : *cuorem, quæ vox nimium dura, Mox εὐτε-*
ρέτης. Schol. εὐγενής.

191 'Ἄρ'. Ita Coisl. et Reg. 990. Edit. α.

METRICA VERSIO.

Quamque prius sca.am a terra in cœ.um usque pa-
 [teutē]tum

Per somnum sanctus viderat Isacides.

Hanc ipse ascensens, ut regem cernat Olympi,
 Lumina quem fountem cœlica lucis habeunt,
 Hunc liquit, terithum pedibus, dextra arripi illum.

Atque alium rursum prospicit ipse gradum.
 Namque via est hominum talis : tolemque cuorū

Christo offert clarus nobilitate pater.

Multas rursus opes Evander pectorē claudit,

Qui capite est cano, sed mage mente tamen.

Quisnam autem Astēnū (fratrum triademque sa-

[cratam]

Non memoret, prorsus si nisi mentis inops,

Quos sophia, et vite ratio communis, in uno

Conjugint, tantum dissociatque caro!

B (Prætero sanctum Philadelphum sanguineclarum);
 Quis sileat nostrum de grege Macrobium,
 Qui pecus est nostra, et charus nūbi : quecumque subalio
 Omnipotens Christus protegit usque suis,

Quem non inflavit cuncta tumor subigens?
 Rhēginum altivolum, atque Leontium et Heliōdorūm,
 Qui Christi sophiae culmina summa tenent :

Atque alios, qui ruricoli ut sidera lucent,
 Et quorum paucis cognita vita latet,

Præstautes inter Christi pia membræ, qui alioi

Sigla Dei numeret, sidera carnigera?

Qui cum sint omnes famuli Dominique Deique,

Hic tamen hac, illa laude aliquaque viget,

Atque levī terrā calcat pede sancta caterva.

Grexque pius, scita queu pater arte regit :

Καὶ νηρὸν μεγάλοι λίθοι, οὓς Χριστὸς ἔδησεν
Ἄλλοις ἵρατῇ Πνεύματος ἀρμονίῃ.
215 Οἱ ζῶντος σπινθῆροι μικροὶ ζῶντος ὑλαιρὸν
Τόνδε βίον, γαστρὶ πάντα χαριζόμενος
Ἄρχεκάκω, παθών δὲ βαρίν κλόνον, τὴν κελαινὸν
Ἴστεῖσιν Βαίλου οἰδε' ἐπανιστάμενον,
Σταθμὸν λόγῳ, οιγῇ δὲ μέτρον, καὶ δεσμὸν γλωττή.
220 Οἴσας, καὶ σταθερός ἐμμας βαλλάμενος,
Νήλιτος, αἰάλος, πενθήμονες, οἰοχίτωνες,
Νεκροὶ ἐπιχθόνιοι, ζῶντες δινο πραπίοι,
Μεζίον τὸν δραβαλμοῖσι θεοῦ σέλας αἰὲν ἔχοντες.
Ψυχὸν τὸ εἰσεβένω καὶ δινο χροταστήν.
225 Παρθενικάς δὲ γυναῖκας, δαιτι κλείσουσιν "Ανακτα
Νυμφῶν, δηνοτάτας μαγύμενον κραδίας,
Αἱ Χριστὸν δοκέουσιν ἀκομήτοις φέστους,

A Οὐει μαρανούμενας λαμπάδας ἀμέραντα,
Πίσας, ἐπει δεδάκας ἐμὸν γέρας, εἰ τιν' ἔτισας,
Αἴλης ἡμετέρης δῆμα φαινεῖσταν.
Συνὴ γὰρ πάντεσσι πέλει χάρις, εὗτε τὶς ἁσθλῶν
Ἐσθλά πάθη, θεσμῷ κυριαμήνης φιλίης.
Ναὶ μήν καὶ τῆσιν γε μέγας νόος, δρέπει θυμῷ
Ριπτούσας δολερήν Εὔαν ἄποντος.
235 Ναὶ μήν καὶ τῆσιν γε περὶ χροὶ σάκκος ἔρυμανδε,
Καὶ κόνις ἐν δασέδῳ, φάρμακα σωρρεούντης.
Εὐχαὶ τις στοναχι τις φλαι καὶ νύκτες δῦπνοι,
Καὶ πηγαὶ δακρύων ἐνδοῖτο λειδομένων.
Γούνατα δὲ ἐρύθρωσαντο, καὶ ἀδρανῆς λελάθοντο,
240 Εὐσθενῶν Χριστοῦ δράμαμέν θυσάνων.
Αὶ δ' ἀπάλα σάρκες τε καὶ εἴματα σιγαλεντα,
Κάλλος τε εἰαρινὸν καὶ μαρανόμενον,

Magnique templi lapides, quos Christus inter se
Conglutiavit amabilis Spiritus compage.
215 Exiguis vitæ scintillis fugacem hanc vitam
Traducunt, pauca indulgentes ventri,
Qui malorum est principium, ac viiūorum gravem tumultum, et tenebrosas
Belis reprimunt fluctus insurgentes;
Pondera sermoni, silentio modum, vincula risui,
220 Auribus, et līxis oculis injiciunt,
1008-1009 Sine calcie, siccī, veste lugubri, unam tunicam habentes,
Mortui in terra, animis in cœlo viventes,
Prae oculis semper Dei lumen præstantis habentes,
Et choros, quos illic pīe anime agunt.
225 Virgines etiam feminas, quotquot Regem celebrant
Sponsum, purissimū se cordibus miscentem,
Quae Christum exspectant cum luminibus nunquam emorientibus,
Ut que lampades inexstinctas accenderint:
Has profecto honorabis, si quas unquam honorasti, ubi meum illas decus esse
230 Dicidisti, gregis nostri lumen clarissimum.
Si cui enim proborum bene fit, communis est omnium
Gratia, ex lege lata manantis amicitiae.
Atque illis quidem excelsa mens, ut que virili animo
Procererint ex corde dolosam Ewan.
235 Est etiam illis circa corpus saccus niger,
Et cinis in pavimento, præsidia pudicitia:
Placent illis preces, et gemini, et noctes insomnes,
Et fontes lacrymarum secreto fluentium;
Genua obfirmaverunt, et imbecillitatis oblite sunt,
240 Fortiter Christi simbriam apprehendentes.
Delicatae autem carnes et vestes splendidae,
Ac eito marcescens, verna pulchritudo,

216 Γαστρὶ. Coisl. σαρκὶ. Duo Regg. πάντα
γαστρὶ χαρίζουνται.

217 Αρχεκάκω. Epithetum ventris quod apud
Gregorium frequens occurrit. Ibidem κάρον. Men-
dose autem habent edit. κάρον.

221 Πενθήμονες. Duo Regg. πενθήμονες.

232 Ηδόη. Tres Regg. πάδοι. Μοις κυριαμένης.
Tres quoque Regg. et Chig. κυριαμένος, πάδες.

238 Λειδομένων. Tres Regg. θλιβομένων.

240 Θυσάρων. Schol. Coisl. κρασπέδων, τῶν
δυναμοποιῶν δράμαμεν τοῦ Χριστοῦ.

METRICA VERSIO.

At templi magni pulcherrima saxa, ligavit
Quæ Christus sancti Pneumatis harmonia;
Qui mundo exigue vivunt, minimosque favores
Impendunt carni, qua mala cuncta fluunt:
Qui motus animi sistunt sevasque procelias,
Quas Belis horrendi vis inimica parit;
Atque modum imponunt verbis linguaeque silenti,
Risumque, atque oculos, auriculasque premunt.
Qui pede sunt nudo, duplice sine teste, gemuntique
In terra examines, mente polinque tenent;
Atque oculo spectant vigili dominique, chorosque,
Felix in supera quos agit urbe cohors.
Virginea tu porro aies, præconia Regis
Quæ sponsique sui, voce animisque canunt,
Atque oculis Christum exspectant insomnibus usque,

B Lampadas accensas in manibusque gerunt,
Ut decus ipse meum agnosti, complexus honore es,
Hanc, nostri gregis est que decus omne, colens.
Communis cunctis namque est ea gratia, cum cui
Fit beue; jus istud posci amicitiae.
Scilicet his etiam mens maxima; corde virili
Nam procul a se Eva subdola sensa fugant.
Scilicet his etiam saccus niger ossibus bæret,
Inque solo cinis est, arua pudicitia;
Charæque insomnes noctes, gemutisque precessque;
Et facies calidis flutibus ipsa madet.
Ac genibus robur subiit, languorque recessit,
Arrepta ut Christi est simbria firma manu.
Ac simul et tenera carnes, et splendida vestis,
Quicque brevi forma marcat abitque decor,

*Αμφιερον φύσις τε καὶ διπόσον ἔκτοις χεροίν
“Ανδρες ἐπρήψαντο εἰδεσι μαχλοτέρων,
245 Εἴχαν ὑπὸ πραπέσους, νόσο σθένος ἀνδράσιν Ισας
Θεῖναι θηλυτέρας, καὶ δέρμας, ὡς σοφίην.
Οὐ μέγας καὶ Χριστὸν γάρ ἄτονον ἀπετρέψαντος
Σερπί σὺν ἀνδρομέρῃ γαίαν ἐπερχόμενον,
Καὶ τέκον ἡμεροίς ἀγνῆς διὰ μητρὸς ἴοντα
250 Παρέβουν, δρα πόνον ἀνδρόμενον τελέστη.
Ἀχράντους γονῖσι, καὶ ἐκ τύμβου θορόντα
“Ηματι ἐν τραπέτῳ θερμοτέροις πόδεις
Πρώτας ἀπήσαντο, φίλοις τε ἡγείαν ἀπαρτοῦ.
Γενύμεναι Χριστοῦ γεῦσιν, ἀκος προτέρεις.
255 Πολλαὶ μὲν δὴ γαῖαν ἐπιπνεύσουσιν ἀπασαν,
“Οσσατίην αυτῷ μῦθος ἐπιστρέψεται.

A Αὶ μὲν δημητηρέας, ξυνὸν πόθον ἀμφιέπουσα:
Οὐρανοὺς ζωῆς, ισά τε μέτρα βίου,
Αὶ δὲ δέ τοκέσσοι παρήμεναι ἀδρανέουσιν,
260 Ήὲ καστιγνήτοις μάρτυσι σωφροσύνης.
Αὐτῷ δὲ πολιτεῖται μὲν, ἀτέρ πλεόνεσσον ἐρίζω,
Γηθόσινος Χριστοῦ κάλλεστιν οὐρανοῖς.
Χρύσα τε μὲν Λυδίοις δόμοις ἔχαριζετο μῆθος
Ψῆγματα, καὶ ποταμοῦ ὀλοβόλητο βόν.
265 Χρυσόφρον δὲ Ίνδοις μελαγχράτεσσιν δρυσσον
Μύρυκτες κολπῖς πλούσιον ἄπον ψαμμόν.
Νεῖλος δὲ εὐκάρπουσιν ἐπαλισσον πεδίοισιν
“Ορος, Αἴγυπτον θήκεν ἐρισθενέα.
“Ἄλλος δὲ δρυθεοῖς ἀγάλλεται, δὲς δὲ φυτοῖσιν,
270 “Ος δὲ ίλιοις τερπνοῖς ίνδοις λαμπομένοις.

Tum quæ nativa est, tum quam extrinsecus virorum
Manus triverunt vultibus meretriciis,
245 Sub corde cesserunt, quod animi robur æquales viris
Feminas reddat, ut sapientia, ita et corpore.
Mirum id non est: nam et Christum e celo stellifero
In terram cum carne humana descendenter deduxerunt,
Et mortalibus generunt ex casta matre Virgine
250 Prodeuntem, ut legem humanam impleret,
Intaminato ortu, et ex tumulo exsilienter
Die tertio, ob flagrantissima desideria
Prima viderunt, et charis nuntiarunt discipulis,
Et dum Christum gustant, primi id gustus remedium fuit.
255 Multæ quidem afflant suavem Christo odorem a terra,
Quamcumque salutari peragravit doctrina.
Alia simul congregatae, commune desiderium profitentur
Celestis vita, ac æquales vita modos.
1010-1011 Aliae suis parentibus assident infirmis,
260 Aut fratribus pudicitiae testibus.
Pauca quidem mea sunt, sed tamen majori numero non cedo,
Gaudens Christi celestibus pulchritudinibus.
Aurea Lydiorum domibus ramenta largitur
Fabula, et fluminis felicitatis datoris fluxum.
265 Auriferæ nigris Indis formicæ divitias
Hauebant ex profunda arena.
Nilus in fertiles irruens campus
Opportune, Ægyptum præpotentem reddidit.
Alius avibus gloriatur, alius arboribus,
270 Iste jucundis lapidibus sponte fulgentibus.

243 Φύσις τε. Coisl. Int. έσον τε φυσικὸν, καὶ
Σον χειροποιὸν. Reg. 991 ἐπιλαστόν.
245 Εἴχαν ἄνδρα. Sic mss. Editi nonnulli ἀπό.
Schol. εἴχαν αὐτάς, ὑπεγύρων. Reg. 993 εἴχεν.
250 Θορόντα. Coisl. θεοντα.
254 Προτέρης. Priorem gustum interdicti poni
intelligit.
256 Επιστρέψεται. Sup. lin. 991 ἐπιστρέψει,
ἐπιστρέψει.
263 Αὐδίοισι. Lydia regio est Minoris Asia,

Crasio rege et Pactolo aurifero flumine nobilis.
Unde etiam χρυσοφόρας αντις ille dictus est: de
quo vide Fulgent. lib. Mythologia, cap. 2, de
Mida rege et Pactolo. BILL.
263 Τρέσοις. Indica formicæ, ut scribit Plinius,
lib. ix. cap. 51, surum ex cavernis terra egerunt
in parte septentrionalium Indorum, qui Dardæ
vocantur. Erutum hoc ab iis tempore hiberno inde
furantur æstivo fervore, couditæ propter vapores
in cuniculos formicæ. BILL.

METRICA VERSIO.

Tam qui nativus, quam qui fucatus, et arte
Partus, somnionei perpoliti ora gregis.
Cesserunt meni; namque illas corpore fecit,
Ut sophia, æquales mens bene firma viris.
Nec mirum: Christum siquidem, cum sedibus altis
“Demissus carnem venit ad ima gerens,
Humano generi peperit sanctissimam Virgo,
Humanæ legis, sed sine labe, sequax.
Ac postquam exsiliit superata morte sepulcro
(Tertius at porro tune erat ille dies),
Viderunt prime (dedit hoc incensa cupido),
Nuntiaque extimò leta tulere choro;
Atque ita gustato Cbristo feliciter ipsis
Gustato prius est facta medela cibo.
Ac multæ tales toto versantur in orbe,

B- Qua se cunque Dei porrigit alma fides.
Pars animis paribus incensa cupidine regni,
Tecta eadem et vita par genus usque colit.
Assidet infirmis pars altera patribus, aut cum
Fratribus in sancta virginitate manet:
Ast ego cum paucas habeam, cum pluribus ipse
Certo tamen, formas latuos ob zitherebas.
Ac ramenta quidem Lydiis dabat aurea tectis
Fabula: fundebat largus et amnis opes.
Divitias Indiæ etiam formicae ferabat,
Quas ipsis auro subula plena dabant.
Nilus item Pbariis dat opes et commoda regnis,
Pinguis dum lymphis prodigus arva rigat.
Oblectant alios volucres plantaeque virentes,
Aut lapides, digitii queis, velut igne, inicant.

Αὐτάρ ἐμοὶ πάντων περιώσιον εὔχος έδωκε
Χριστὸς ἀναῖ, πολλὰν εὐσεβῶν στέφανον.
"Π οὐτέν" τυπούσι θεός χάριν αἰτεῖς,
"Μηπερ ὑποσχεσίη ἔστι παλαιοτέρη"
273 Βηθλεέμ ἐν προτέροισι, ἐμῷ νέον δοτεῖ τυθό,
Τῇ μὲν ἡγενή, τῷ δ' ἄρετος φίλοις.
Οὐτός οὐ χορδὸς δίλος ἐμῆς ἀπολάμψεται αἵης,
Οἶος ἀριστοτόκου πατρίδος ὑμετέρης,
Ἀρμενῆς, ἢ πολλὸν ἀριστεύοντος ἐπὶ γαῖης,
280 Φέρτατον εὔχος ἔχει ἀνγυέων δρενος.
Τοῖς χαριζόμενος, βασιὴ μὲν ἔμοιγε, φέριστε,
Σοὶ δ' αὐτῷ μεγάλην ἴσθι χάριν παρέχων,
Στυνθ., καὶ τεκέσσαι, φέλη τε δόμαρι μέγιστον
Πλούτον ἄγων, ζωῆς ἐλπίδα λαμπροτέρης.

A 285 Εἰδέ τέ που καὶ ἐμῆς, ἐτάρων ἀγανωτατε πάντων,
Τῆς ἀρχαιοτέρης μηῆσιν ἔχεις φιλίης
(Οὐ γάρ ἐν εὐεξέσσοις ἐμόν ποτε ονομα θῆσαι),
Μηδέ μ' ἀτιμάζειν, οὐ γάρ ξοκε, φιλος·
'Ἄλλ' ἐπ' ἐμοῖς ἐτάροις χάριν καὶ κύδος ὅπλας εἰν·
290 "Εστι δὲ καὶ ἐμός πάρ πλενεσσι λόγος·
Εἰ τοι μὴ πλενεσσι, σὲ δ' δέξιον ἀντὶ νο πάντων·
"Ἄξεσθα φιλίην, ὡ μάχαρ, ἥμετέρη.
"Ὦδ' ἀν καὶ πάντεσσι φίλοις κεχαρισμένα φένοις,
Οἴσιν ὁμῶς τιμὴ εἴδει τὸν δόσιν,
295 Βασιλεὺς δὲ μάλιστα, τὸν ἔργα Χριστὸς ἔτισαν,
"Ος μέσος ἀμφοτέρων ἵσταται, εἰς ἐν δύον
"Ἄκρα φίλοιν, ἔννῳ δὲ πόθῳ συνέδοσιν δμεινον·
Τῷ σὺ χαρίζεσθαι πάντα δικαιείτας,

Mibi hoc præ omnibus præcipuum decus concessit
Rex Christus, multorum piorum coronam.
Verum illud profecto est : parvis Deus semper faveit,
Quemadmodum antiqua fert promissio facta
275 Bethlehemo olim, meo recenter oppidulo :
Illi in ea nascendo, isti per meos amicos,
Ilic tibi alter chorus ex mea refulget terra,
Qualis in vestra patria optimorum virorum ferace,
Armenia, quæ cum in toto orbe plurimum excellat,
280 Præcipuum hoc decus habet celibum copiam.
Bene illis faciens, leviter de me, vir præstantissime,
De te autem optime seias te mereri,
Dum tibi ipsi, et natis, et dulci conjugi maximum
Thesaurum paras, spem vita splendidioris.
285 Quod si et moe, sodalium omnium suavissime,
Antique memor es amicitiae
(Non enim inter pios meum unquam nomen inscribam),
Ne me dedecore afficias, hanc euim convenit, amice;
Sed ob meos amicos beneficium et honorem confer :
290 Habetur enim et mei aliqua apud plerosque ratio ;
Sin minus a plerosque, te certe præ omnibus decet
Revereri nostram, o beate, amicitiam.
Sic enim et omnibus amicos gratissimum facias,
Quibus pariter placet honor sanctis habitus,
295 Basilio maxime, quem præcipue Christus honore auget,
Quique medius inter utrosque stat, in unum conjungens
1012-1013 Amicos dissitos, meliusque ligat communī amore :
Huic æquum est ut omnia concedas,

273 Τυθοῖσι. Parvis vel humiliis Deus semper dat gratiam.

275 Βηθλεέμ ἐν προτέροισι. Aliter: In primis Bethlehem gratitudat ac promissio facta, vel: Bethlehem que inter primas a propheta numeratur, vel meo, inquam, recenter oppidulo, etc. Ibid. rēor. Schol. Regg. et Chig. Edit. τῷ δ' ἄρετος.

284 Αγιων, συνάγων.

288 Αγιμάζειν. Id est, ne preces meas asperneris.
290 Εστι δὲ καὶ ἐμός. Reg. 990 et 995, Εστι δὲ τις καὶ ἐμός.

293 Οδ'. Schol. οὗτος.

294 Οὐαδ'. Schol. δόσις.

295 Βασιλεὺς. Ita Reg. 995. Edit. Βασιλεὺς. Hinc liquet carmen istud conditum fuisse, cum adhuc vivere Basilius. Mox έξοχα. Reg. 991, sup. lin. ὑπερβαλλόντως, quem summo honore cumulavit.

297 Αγιων. Schol. τελείωτον.

METRICA VERSIO.

A At nihil supra alios Christus dedit hoc decus omnes, B Quod si etiam priscae memor es fortasse, sodalis,
Ut pictatis amans turba sit ampla mihi. Quo mihi nemo magis dulcis, amicitiae,
Quam verum est, quod prisca Dei promissa tulerunt : Non etenim sanctos inter mea nomina ponam,
Aspirat parvis Numinis usque favor ! Ne me despicias, quæso, measque preces.
Urbs mea parva licet, Bethlehem quoque rite vocatur. Ob socios istud mihi da, quod postulo, munus,
Edidit illa Denū: hic chara cohorsque Deo; Nam quædam multis est quoque cura mei :
Hic aliis nostris fulget tibi cactus ab arvis, Quod si non multis : at te, vir clare, movere
Huic pat, qui vestra floret in Armenia ; Jus sanctum nostræ debet amicitiae.
Que gentes cum celsa caput super efferal o-nnes, Omnibus istud erit jucundum prorsus amicitiae,
Virginea sumnum sunt decus ejus opes. Quos hilarat, sanctis quisquis habetur honos,
His igitur gratus faciens, parvum mihi, magnum Basilio at supra cunctos, quem Christus honorat,
At ubi, tu munus, magne vir, ipse dabis, Quicque procul positos jungit amore viros,
Ingentes sobolique tue sociaque cubilis Ac nos communī metins devinxit amore :
Divitias parieus, quæ sine fine manent. Cui recte facias si nihil ipse neges,

Αλόδιμον πατρην τε φίλην, καὶ θίκα μῦθον,
300 Καὶ καθαρὸς θυσίας, καὶ περέβατα βίου.
Οἶνος ἐποιητὴ πάντων ἀδέπτου πόδεσι
Δεύτερος ἐξ Ἀριών Ιστάμενος μεγάλου,
Καὶ Θεὸν ὑψηλόντος καταντὸν δύματι λεύστων,
Θηραύδης ἀθανάτηρ μήγυνος λισσόδεμος.
305 Κείνῳ μὲν τὰ ἔμοις χαρίζεις, δοσαὶ δὲ ἔκεινῳ,
Χριστῷ, τοῦδε χάρις ἐς Πατέρα ἐστὶ χάρις.
Διστομὸς ὑπὲρ ψυχῶν, καὶ οὐρανοῦ βίστοιο,
Αἴσσους ὑπὲρ μαλέων πνεύματος δαπτομένουν.
Ἄδες χάριν ἡματίους πόνους, νυχίσῃς τὸ ἀνδαλές·
310 Άδες δὲ χαραυγήν, λεπταλός τε γόνος,
Καὶ τρυχίνως φάκελος, καὶ δύμασι τηκομένοις·
Ἄδες δὲ νύν καθαρῆ, ὅδε δὲ ἵεροις λόγοις,
Ὄρρ' ἀρετὴν τίων, αρετῆς δόδον ἀμπτάσεις

Reveritus dulcem patriam et communia studia,
300 Et pura sacrificia, et caelestem vitam,
Quibus intra tabernaculum omnium pedibus inaccessum
Alter post magnum stans Aaronom,
Et Deum in celo regnante oculis coram intuens,
Mortales cum immortali orans conjungit.
305 Illi gratificari, quidquid mihi, et quidquid illi,
Christo, a quo inita gratia initur a Patre.
Precor pro animabus, et vita colesti,
Precor pro membris spiritus fervore consumptis.
Da beneficium diurnis laboribus et nocturnis cantibus;
310 Da cubantibus humi, et tenuibus gemitibus,
Da laceris pannis, et oculis tabefactis,
Da pura menti, et sacris sermonibus,
Ut virtutem honorans, virtutis vium aperias.
Multis, et multorum mercedem a Deo habeas.
315 Sere quæ hic manent, et incorruptum metes
Fructum cœlestem, plurima pro paucis.
Reverere et canitie Deo similem patris mei,
Cujus historia hominibus plena miraculo,
Cum annorum circulus, tum moribus veneraudis:
320 et Extremum hoc verbum eloquar, fractus viribus.
Parce gregi nostro; parce gregi,
O fili, nostro, cuius causa contremisco,
Nam multa pertuli, deditique mihi Deus
Per multas annorum decades pascare.
325 Tibi vero Deus concedat, quecumque piis concedit,
Cum alias res, tnm etiam ut ad bestam senectutem pervenias. ▶
Talia pater meus divina sapiens: ergo autem
Eloquar, ex Scripturis nostris bona verba :

307 Φυχῶν. Coisl. μελῶν.
309 Νυχίσῃ τ'. Ita Coisl. et Reg. Edit. νυχίσῃ τ'.
310 Λεπταλός τε γόνοις. Tenuibus, scilicet, ex-
haustis viribus.
311 Τρυχίνως. Duo Regg. τρυχίνως.
312 Ἐμπτεορ. Reg. 990 et Coisl. ἀμπτέων. Coisl.

A Πλειστοί, καὶ πλεόνων μισθῶν ἔχοις Θεόθεν.
315 Επείραις δὲ ἐνθά μένοντα, καὶ ἀφίσιον ἀμήσιον
Καρπὸν ἐπουράνιον, πλούτιον ἀντὶ ὀλγῶν.
Αἴσσος καὶ ποιήη θεοειδέα πατρὸς ἐμίοι,
Ἐμπτεορον ἀνθρώποις θεύματος Ιστορῆν
Ἀμφότερον, ἐτέων τε κώλουσι, καὶ θέσις κεδονᾶς·
320 et Υπάτιον τοι ἐπος φθέγγοματι ἀδρανέων.
Ποιμνής ἡμετέρης, περιφειδοῦ, φείδεο ποιμνής.
Ὦ τέκος, ἡμετέρης, ἡδὲ περιτρομόν.
Καὶ γάρ πολὺ ἐμρήγσας, Θεὸς δὲ μοι ἐγγαλίζει
Ποιμνιανέν τολλάς εἰς ἐπένων δεκάδας.
325 Σοὶ δὲ Θεὸς ὀπάτειν, δοτὲ εὐσεβεστον διπάξει,
Ἄλλα τε καὶ λιπαροῦ γῆρασος ἀντιάσαι. ▶
Τοῖα πατρὸς ἀμοῖ θεόθρονος, αὐτάρ Ἔνωγε
Φθέγξομ' αὖτ' ἡμετέρου Γράμματος Ισθίον Ἑπο-

sup. lin. πεπληρωμένην. Reg. 991, γέμουσαν.
319 Ἀμφότερον. Ita Reg. 991. Editio nonnulli
ἀμφότερων. Schol. κατ' ἀμφότερα. Coisl. sup. lin.
κατ' δύο τρόπους.
320 Φθέγγομα. Tres Regg. et Chig. φθέγξεται.
Inducitur pater Gregorii ita loquens.

METRICA VERSIO.

Tum patriam veritus, studia et communia, puræ
Et sacra tum vitæ celsa tenentis iter,
Quies intra scenam, pedibus que pervia nullus,
Sians, ut Aron, munus sacrificique gerens,
Alque Dei cernens numen venerabile, jungit
Mortale aeterno per sua vota genus.
Quæ mihi das, illi, quæque illi, das quoque Christo;
Quæ Christo dantur, dantur et illa Patri.
Pro vita ætherea, supplex, pro mentibus oro,
Pro membris, hauis quæ pietatis opus.
Te moveant noctis cautos, lucisiusque labores,
Teque χαραυγήν, te gemitusque graves,
Te saccussoque lacer, confectaque lumina flectu,
Te mentes puræ verbaque plena Deo;
Ut virtutem ornans, plures virtutis amore

B Inflammes, ac sic præmia plura feras :
Atque seras hic quæ remanent, ac semine fructum
Majorum innumeris partibus ipse metas.
Te quoque permovet patrius veneranda senectus,
Mens stupet insignem cujus ad historiam,
Qui simul est vita, simul et venerabilis annis :
« Extremum hoc, fractus debilitate, loquar.
Parce gregi nostro, fili charissime, nostro
Parce gregi, pro quo mi qualit ossa tremor,
Pro quo multa tuli, quemque annis pluribus ipse
Ut regerem, Domini gratia sancta dedit.
Ac tibi cuneta Deus donet, quæ donat amicis,
Cæteraque, et Pylios cernere posse dies. »
Hæc ad te sanctus genitor meus. Ast ego pulchrum
Sermonem dicam, quem sacra Scripta docent,

ε Μέτρα θεοῦ μέτροισιν ισάζεται ἡμετέροισιν·

330 Οὐαὶ περ ἀλλήλους ἐνθάδε μετρόμενοι,
Τοια δεῖοι μερόπεσσι· Θεὸς μέγας· Ἐ' ἄλλα μετροὶ¹
Κρέσσονται τὰ κρέσσοντα τε καὶ ὑστάτον·
Νῦν πᾶσιν ἀνθρώποισι θεμελίον, τὴν κάκιστον,
Ἐτε καλὸν βίστον βάλλεται· ἐφημερόιο.

335 Καὶ τινῆς πλάστηγει μέγα κτέριον σύραντο
Σείται· ἡ δὲ φυτὴ ἐνθα καὶ ἐνθα φέρει.
Καὶ Χριστὸς μερόπεσσοι, πόρου παρεόντος, ἐμίγθη,
Ὕνικα Καίσαρ δῆλον γαλανὸν ἀπεγράφετο·
Καὶ τέλος αὐτῶν ἔνωνε βροτὸν θεὸς, ὃς καὶ ὁ πάσῃ
340 θυτοῖς δουλοσύνης τῆν παρηγορήν.
Ἄξει τὴν Χριστοῦ κάριν, καὶ φείδεο λαῶν·
Ἄξει, καὶ σὺ γράψῃ βίσιον ἐς οὐρανήν
Ἐσθίην, ἐσθὶλ γράψαν· εἰ δὲ μηταλίν, ἀλλος ἐνίσποι·

« Dei mensura nostris æquantur mensuris;

335 Qualia hic invicem metimur,
Talia repedit hominibus magnus Deus. » Sed utinam metiatur
Meliora melioribus hic et in posterum.

Nunc fundamentum omnibus hominibus vel pessimum,
Vel bonum in bac mortali vita jacitur;

1014-1015 335 Ac exigua bilance magna coeli possessoris
Liberatur; inclematis autem huc et illic fert.

Christus hominibus, cum census habetur, mistus est,

Cum Cæsar universam terram describeret :

Ac vestigial ipse Deus mortali solvia, ut præberet

340 Mortalibus hoc servitius solatium.

Reverere Christi gratiam, et parce populus :

Reverere, et in libro celesti scriberis

Bono, bona scribens : sin aliter, dicat alius quid sentiat;

Sed profecto satius est sancte scribere.

345 Annon satius est, quod mortalibus grave jugum adduxerit prima

Parentis primi perversitas, et arbor homicida,

Et draconis inuidia, et mulieris peccatum,

Et gustus perniciosus scientiae adversaria,

Qui me mortale fecit, ei in terram, ex qua formans sum,

350 Rursum turbans, tristem attulit vitam,

Et dolores et tumultus, ita ut in lato terræ spatio

Curvatus degam attritus laboribus?

Sed me præterea pluribus frater tradet doloribus,

Qui nunc cinis est, uni obnoxius peccalo?

355 Nefas id et indecorum : siquidem multo satius est

Remedium, quam laborem, afferre ægrotantibus.

Hoc tibi muuus nostri, vir præstantissime,

Mittunt æquales, quod tempus non diruet,

358 Καίσαρ, etc. Reg. 990 γαλανὸν θαντὸν Καίσαρ
ἀπεγράφετο.

343 Άλλος. Coisi. Έλλο.

350 Δυσχρόνη θητεία. Tres Regg. et Chig. λυγρὸν
έσθιε.

A Ἐμπα τε μήν δοῖς λάθον δεστι γράφειν.

345 Οὐχ διει, ὅτε βροτοῖς βαρὺν ζυγὸν ἤγαγε πρώτη
Ἀρχεγόνον κακίν, καὶ φυτὸν ἀνδροφόνον,
Βασκανίη τε δράχοντος, ἀτασθαλίη τε γυναικῶς,

Τε γενις τ' οὐλομένη γνώσιος ἀντιπάλου,

Ἡ μιθητὸν θῆσκε, καὶ ἐς χθόνα, ἐνθεν ἐτύχθην,

350 Αἴδης ἀπωταμένη, λυκρὸν θήκη βίον,

Ὥληνάς τε μέθους τε καὶ ἐς πλατύν νῦτον ἀρρούρης

Κύποντα ζέωντα, τειρόμενον καρπάτοις;

Ἄλλο με καὶ πλεύνεσσιν ἀδελφες ἀλγος δύσσει,

Χοῦς εἰς, ἐν τῇ κειμενος δυπλακή;

355 Οὐ θέμις, οὐδὲ ἐπέουκεν, ἐπεὶ τοὺς λάθον δεστοίς:

Φάρμακον, τὴν πόνον, τοὺς νοσέουσι φέρειν.

Τούτοις οἱ ἡμετέρη ξενήσιον, ὡς πανάριστε,

Πέμπτες δημητική, δ χρόνος οὐ δαμάσει,

METRICA VERSIO.

« Ponderibus nostris æquantur pondera Christi;
Atque ut melinur, non secus ipse facit. »

At meliora velut melioribus ipse rependat,

Nuncque, et cum fati venerit hora tui.

Nunc vel prava homines jacint fundamina vita

Mortalis, vel qua læta futura sibi;

Atque Dei parva possessio magna bilance

Liberatur: lanx hinc nunc quoque vergit, et binc.

Seque homini junxit Christus præsentē tributo,

Cum dabit in tabulis nomina quisque sua:

Vestigialque Deus mortali solvit, acerbi

Serviti ut nobis hac medicina foret.

Gratia te Christi moveat. Scribaris ut ipse

Læsus in æthereo codice, scribe bona.

Sin secus, bæc alijs referat quæ damna sequentur;

Se tamen est sancte scribere commodius.

B Non satis est, grave prima jugum quod noxa scelusque
Intulit humanis, plantaque causa necis,

Infestusque anguis livor, facinusque parentis,

Prima et que nostrum perdidit esca genus:

Quia me sub mortis tristissima fata rediget,

Ac mihi tis misera vivere sorte dedit,

Erinnas peperitque graves, ac corpore curvo

Fecit bunum ut fractus membra labore colam?

Sed frater tanto dabit incrementa dolori,

Terra eadem, noxae subditus atque pari?

Haud decet, haud fas est: namque ægis ferre met-

[delam]

Rectius est, morbos quam cumulare graves.

Hoc tibi nostra cohors mittit, vir splendide, mu-

[nus,

Quod non tempus edax seclaque cuncta prement,

Εῦχος Ἀρμενίας, Τελλήνες, δὲ λόγες αἴτη
360 Στήσαις ἡμετέρην μέτρα δίκαια φύρων.
Καὶ στήσαις μεγάλου θεού σὺν ἀρμύμονις χειρὶ,
“Οὐ καὶ ἄγνως στήσαις, μηδὲ ἔπεροκλινέα,
Κέρδεσιν οὐδὲ δοῖσισι δαμαὶς φέρνεις. Εἰ γάρ διπασιν
Τοιούτοις ταλαντεύσαντος, δημια μέγα τρομέων,
365 Τυτῆν μὲν πόλιν τομέν, ἀπὸ τούλι σεῖο, φέρισσε,
Δύσκομεν ἀνθρώποις, ἡ Διοκαιστρέων,
Ονόμα, καὶ πινάκεσσι χαράζομεν·” Οὔτος δριστος,
Οὔτος δ καὶ Μάρμουρος κρείσσονα μέτρα φέρων. »

B'. Πρόδης Ιουλιανός.

“Ομβριφ διψάδα γαῖαν ἐπέκλισεν, δὲ μιν ἔδησεν.”
“Ἄλλος τ' ἐξ ὑδάτων ἥρπασε κόδιμον δλον. ”

A Καὶ νοῦσος τις δρῆσεν, δὲ δὲ πολέμων ἐσάσωσεν,
“Ἄλλος δὲ οὐρανθέν λαὸν θύρεψε μέγαν.
5 Σοὶ δὲ θεὸς γέλεσι φύρων ἐνέθηκε τάλαντον,
Κύδιον” Ιουλιανός, ὃς τοπάροισθε δίκης,
“Ἄρφοπον, ἀκλοπον, ίσον, δοιδίμον. Ἀλλὰ, φέρισσε,
Φελέδο μοι πτωχῶν, φέλεο σῇ γραπτῇ,
Οὐδὲ νόσος τοστούς φαγοῦσα” ἀπὸ σάρκα τάλαντον.
10 Φείδεο, καὶ σὺ γράψῃ οὐρανίας σελισ.
Τοῦ διδοῦ μερόπεστι θεᾶς μέγας ἀντιτάλαντα,
Οἴλα περ ἀνθρώποις ἐνθάδε μετρέομεν.
Τῷ βροτέῳ συνάρηξον, ἐπεὶ δέμας ἐστὶν ἀπασι.
Λάζαρος ἐν προύροις, δὲς φύγας διλοτράς.
15 Καὶ Χριστὸς μερόπεστι, φύρων παρεόντος, ἐμίχθη.
“Ἄζεο τὴν Χριστοῦ ἡλικίαν” Ισογραψήν.

Decus Armeniæ, Helleni, qui sortitus es nostre
360 Statuere terræ justorum tributorum modos.
Statue cum magni Dei adjutrice manu,
Ut sancte jus dicas, nec lance inclines,
Lucris haud sanctis mente domitus. Nam si omnibus
Æqua ponderes, magnum oculum tremens,
365 Parva quidem urbs sumus, Diocesarea, sed tamen tuum,
Præstantissime, hominibus multum prædicabimus
Nomen, et tabulis insculpemus : « Hic vir optimus,
Hic jura sic describens, ut nec ipse flonus obrectare possit. »

1016-1017 II. Ad Julianum.

Imbre sitientem terram alluit, qui eum cohibuerat :
Alius ex aquis mundum universum eripuit :
Est qui morbos sanaverit, qui in bellis salutem attulerit :
Alius ē celo magnum nutritivum populum.
5 Manibus tuis commisit Deus, ut antea justitiae, ita nunc
Tributorum libram, inclyle Julianæ,
Inclinationis et fraudis nesciam, æquabilem, perhonorificam, sed
Parce, vir optime, pauperibus, parce calamo tuo,
Quos morbus consumpsit, miseram carnem peredens :
10 Huius parce, et tu scriberis in colestibus tabulis.
Magnus Deus talia mortalibus rependit pondera,
Qualia ipsi hominibus hic pendimus.
Mortalii succurre : siquidem corpore omnes induti :
Lazarus ad janum : da micas alienas.
15 Christus hominibus, cum census haberetur, permistus est :
Reverere æqualem Christi ortui descriptionem ;

* Scriptum an. 374. — Alias Bill. 49, p. 411.

361 Ἀμύνοται. Unus codex ἀμένον.
362 Δαιμοὶ ψρύνεις. Duo Regg. δαιμὶς φύτνα.
363 Πολὺ. Schol. πολὺ καὶ μέγις ἀνακρύζομεν
ἀνθρώποις.

368 Μάρμον. Vide supra, lib. I, sect. 2, carm. 11,
vers. 246.

II. ARGUMENT. Julianus fuerat Gregorius amicus,
studiorum socius. Huic tributorum imponendorum
cura a principe commissa fuerat. Veritus Gregorius,
ne Diocesariense valetudinarium aliquo tributo pre-
meret, eum rogat ut in pauperes indulgentius agat.

TIT. Πρόδης Ιουλιανός. Addunt plures mss. δι-
πεττον.

1 Ἐδησετ. Qui cohibuerat, nempe Elias.
3 Νονοτος. Sic Reg. 990. Combef. legit νοῦσον.
Male edit. νοῦσος.
5 Ἐρέθηκε. Reg. 992 ἐνέργε.
8 Σῇ γραψέτι. Int. διὰ τῆς σῆς γραφίδος.
9 Τάλαντα. Chig. τάλαντα.
11 Τοῖα διδοῖ, etc. Ita fere supra carm. præc.,
vers. 329.
15 Καὶ Χριστός. Ibid. vers. 337.

METRICA VERSIO.

O decus Armeniæ, nobis cui lance tributum
Ut status æqua, sors bene fausta dedit.
Atque ultimæ Christi status cum cœlitis dextra,
Ne tua lans partem vergat in alterutram,
Mente malis lucris domita. Numque omnibus æquas
Si teneas lances, Numina summa timens,
Nos tibi permagnum dabimus nonmenque decusque,
Exiguum nobis sit licet oppidulum.
Ac pictum hoc tabulis gestabunt : « Optimus hic vir,
Hic cuius Monstrum carpere jura nequit. »

II. AD JULIANUM.

(Billio interprete.)

Alluit arentes campos, qui junxerat, idem :
E sevis orbem traxit at alter aquis.

B Est qui depulerit morbum, qui fregerit hostes,
Paverit et supero millia multa cibo.
At Deus imposuit tibi nunc, Julianæ, tributi
Lances, justitiae pondera ut ante dedit,
Pondera justitiae certissima. Parcite, queso, tuo,
Pauperibus, friget quos vis asperima morbi.
Numen ut obtineat pagina dia tuum.
Numque eadem nobis Numen celeste rependit,
Hic modo metimur qualia nos alii.
Mortalii fer opem : nam cuncti corpus habemus ;
Da tenues micas, Lazarus ante fore.
Christus se nobis junxit, cum lecta tributa :
Hinc animum moveant scripta coeva tuuu.

"Ἄζει μητέρα σὴν πτωχοτρόφην, εὐσεβῆς αἷμα,
Καὶ δόμον, ἐς μελάτους εὐμενέστενος ἔδητ.
"Ἄζει καὶ τὸν ἔμδυνοντον, φύσις, ὃν φα πάνησ
29 Πάντ' ἀπέδωκα φέρουν, σταυροφόροις πόθοις.
Συνδεῖς κοντοτόροις λιμήν, ἔνην δὲ τὸ ἀρώγη
Τοὺς ἑπεδευμάνεις, ἥδη μερὶς κτεάνουν.
Πιεστέρη κτῆσαις, σὴ δὲ γραφίς. Ἰσον ἔχομεν;
Τὴν πτωχοτρόφητην μισθόν. "Ἄναξ γραφέτω.
25 Ἡ μὲν δὴ πολλοῖς σε θεδες μέγας ἐκλήσεσν,
Ουσσαῖς λόγους τῶν χθονῶν ἐπερχόμανον.
Αἴμι τερόν, μῆλοι, κτεάνουν σθένον, εἶδος ἄργετον.
Βήμασιν κάρπος ἀγενίαν Αἰσθανοίσιν νόμοις.
"Ἄλλα ἔμπης τόδε σα πάντων πλέον, ἡμίμητη,

A 30 Κείρα θεοῖο φέρειν τοῖς ἀτάροις νέκυτι.
Γ'. Πρὸς Βιταλιανὸν παρὰ τὸν ίλιον.

"Πάτέρε, δὲ περ ἐμοὶς θεοῖς θεῦν ἐνθάδες ἔωσκεν,
Οὐ γεάνως γεγάνωτα, καὶ οὐ φιενόνων φιενόντωνα.
"Ω; καὶ ἐπιχρύσονται γέρας καὶ κύδος ὀπάστη
· Ή γάρ ὁμοῦ πάντων γενέτης, νομεύς τε φέρειστος,
5 Χριστὸς δικαῖος μεγάλοισι νοήμασι κόσμον ἐλίσσειν,
· Ής ρι καὶ οἰς τεκέσσι πατήρ θεός. 'Ἄλλ' ἐπάκουουσον
Μίσθον ἔμδυνονται τὸν σπλάγχνονταν δρίστον·
Καὶ τὸ θεοῦ μετάλιον. Θεὸς βροτοῖς οὐκ ἀνερίζει,
· Τὸ δένεν, δὲ συνέγειρε, καὶ φι θεός ἔται αὔτις,
10 Ἄτεται οὐστατοίσιν τὸν ἡμασι πάντας ἐλέγχων.

Reverere matrem tuam, pauperum nutricem, piūm sanguinem,
Et domum quae miseric propitia esse didicit :
Reverere et meas opes, amice, quae pauperibus
20 Omnes offerens tradidi, studio ferendæ crucis.
Communis navigantibus portus, commune auxilium
Indigentibus, bæsi distributio honorum.
Nostra sunt bona, tuus calamus. Aequam habeamus
Pauperum alimoniae mercedem. Rex ipse scribat.
25 Jam te Deus magnus pluribus insignivit
Quæ perpaucis in hac vita contigerunt :
Sanguis sacer, literæ, possessionum copia, decora forma ;
In tribulib⁹ præpotens, Romanorum legum peritia.
Sed tamen hoc tibi omnibus anteponendum, vir mansueti consilii,
30 Manum Dei pretenderem mortuis inseparabis.

III. Ad Vitalicum.

O pater, quem mibi Deus deum in hac vita dedit,
Non genitus genitum, et immortalis mortalem,
1018-1019 Ut hominibus decus et bonorum addat;
Nam ut omnium simul genitor, ac rector præstantissimus,
5 Rex Christus magno consilio cœlum torquet,
Ita sane et suis filiis pater ut deus. Sed excipo
Optimum meum divinis visceribus sermonem ;
Quod quidem magni etiam Dei est. Deus mortalem non spernit,
Cui mortuus est, quem secum suscitavit cuique ierum Deus veniet,
10 Veniet postremis diebus omnes iudicaturus.

* Scriptum an. 375. — Alias Bill. 52, p. 120.

17 Εὐσεβῆς αἷμα. Int. εὐμενότατε. Pia soboles.
23 Σὴ δὲ τραπέζ. Tua descriptio : nostrum est
dare bona, tuum autem ea rectigali levare.
26 Ὁορατος ἀληγον. Quantis perpancos in hac
terra versantes ornavit.
29 Ἡπιόμητι. Reg. 990 ἡπιόμητιν, manuscelum et
cuiuslibet esse.
30 Ἀτράπος. Sic appellat homines diuturnis
gravibusque morbis intabescentes et jam magna ex
parte mortuos.

III. ARGUMENTUM. Vitalicus ob leves quadam
causas tanto filiorum suorum odio tenebatur, ut eos

nece alloqui, nec videre sustineret. Hujus animus no-
mine filiorum placare nütitur Gregorius, qui carmen
hoc videtur condidisse post annum 374.

1 Θεοῦ. Patrem suum nominis causa deum appellat filii, quod parentes in procreando Deum quo-
que imitentur : deum autem progenitum ac morta-
lem vocant, ut eum a semipatro Deo distinguant.
BILL.

8 Kal τὸ θεοῦ. Quasi dicat : Non est quod alie-
num a tua dignitate, atque auctoritate putes, autem
nobis præberē. Nam ne ipse quidem Christus Deus
terris supplices hominum preces aspernatur.

METRICA VERSIO.

Te moveat tua sancta parens, quæ pascit egentes,
Atque domus, miseris quæ miserata juvat.
Te mens et census moveat, quem prorsus ege-
nis,
Ut crucifer Christo jungerer, ipse dedi.
Communis nautis portus, commune juvamen
Pauperibus, quæ pars cedere debet opum.
Sunt bona nostra, tua est rursum deserptio. No-
tus
Sint aqua ex pastis præmia pauperibus.
Multæ quidem sunt quæ divino munere clarum
Te reddant, dotes vixque tot illus habet;
Nobilitas, formævæ decor, facundia, census,
Legibus et magnum robur in Ausoniis.
Examines at si tu juveris inque sepulcos,
Hinc decus, hinc major surget honosque tibi.

III. AD VITALIUM, FILIORUM NOMINE.
(Billio interprete.)
O Pater, hic divum mibi quem regnator olympi
Donavit, factum infectus, mortale daturum
Guttura, nulla timens tenebrose spicula mortis,
Ut decus ipse daret mortali stirpe creatis.
Cunctorum namque ut genitor rectorque supremus,
Est Deus, immensus qui nuto temperat orbeis :
Sic etiam natus pater est deus. Excipe, queso,
Viscere divino, quæ dicam, atque aure benigna.
Namque Dei magni hoc etiam est : ne despici ille
Gentem hominum, pro qua subiit mortemque cru-
[cenque,
Quamque simul secum vitales traxit ad auras,
Ad quam etiam rursum supera descendet ab arce,
Pendat ut æquali mortalia facta bilance.

Τίπος τόσον τεκέστι τοις ἐπέριποις δόδυτα;
Πῶς ποιή κακόχαρτος ἐνήλατο σοὶς δύμοισι;
Τις δ' Ἔρινος τόσον ὀλόνος ἀσάθαιλος ἔξειναεν;
"Ητοι μὲν πατέρων ἄγαθῶν ἔψυς, οὐκ δίγε; δὲ
15 Αὔτος ἐν ἡμέραισι, θεῷ δὲ γε πάγχῳ μέμηλας,
Οὓς φύλες φιλέντας, ἀπεκβαίρει δὲ κακίστους.
Οὗτος μὲν τοπρόσθε Θεοῦ νόμος. Ἀλλὰ τέθητα,
Πῶς σὺ θεοτυγάσσεστος δομοῖς κύδεις ἀνέλεις.
Δαμνάμενος πληγῆσιν, δὴ φέτις, αὐτὸς ἔξιν.

20 "Ἄλλοις ἀπροτίποτα βίου φύσις δίγει ἀνεῦρε,
Τῇ καὶ τῇ δούσινα βροτὸν τένος. Οὐδὲ τις οἶδε,
Ποι Μῆτρα μέγα κῦμα πολυκιλάνεος βιθοῖο,
"Η τις νῆα μελισαν ἔην ὑποδέξαται δρός.
"Άλλον πόντος διεστος ἀπέριτος, ἥ κλύσε χέρτῳ

▲ 25 Ζεῦν, διπρ σπείρους καὶ εἵματος, οἰκτρὸν δλητην.
Τὸν πρόσθεν πολύσολον· ἀ δ' ἥγετο, κεύθεται ἔμη
"Άλλον δρόμοντα μόδον κτάνεν, ἢ μιν ἐπεμψέ
Δουριαλή χείρεσσιν ὑπ' ἀνδροφόνοισιν ἐλόνταν.
"Άλλον δ' αὐτούσινες ἔνδιψισαν, ὅντερ ἔχεσκον,
30 Αύτημαρ χθαμαλὸν τε καὶ ὕδιον ἀνδρα τιθέντες
Κει τινα λιτοτήρες ἀπηνέες, ἢ τινα φύρες
"Ηματίη κακότης καὶ ὀρφναίοισι δόλουσιν.
"Άλλους δ' αὖ μελέον κατεδάσσαστο δάπτρια νοῦσος
Στὰ δ' ὧν μὲν κατέλεξα, θεδες κατένευσε γαλήνην
35 Πάντιν, καὶ νεύσετεν ἐτ' ὅμμασιν εύμνεσσοι,
Πάντα πειρφάσσων, τὰ τε ἔνδονεν, δσσα τ' ἔσσεν
"Ἐκτονεν οὐδὲ τις ἔστι δύη, καὶ κάρτος δπασσεν.
"Ἐν τούτῳ δὲ κατένευσε, τοις τεκέστιν ἀργητον

Cur tam sevum dentem tuis filiis allisiisti?
Quamodo malis gaudens ultio in ades tuas assiluit?
Quae Erynnis infesta tantam felicitatem excessit?
Ex bonis certe patribus natus es, nec ipse parvo
45 In pretio es inter mortales, tuique Deus omnino curam gerit,
Qui diligit diligenter, et odio habet pessimos.
Atque hec quidem prius Dei lex erat. Sed miror
Quomodo tu eadem, se homines Deo invisi, mala patiaris,
Tuis ipse, ut vulgo dicitur, percussus plagi.
20 Aliis vitæ natura improvisas intulit ærumnas,
Varii modis humanaum exagittans genus. Nec quisquam scit
Quorsum evadat vehemens vitæ errabundæ fluctus,
Ac nigrum suam navem quis excepturus sit portus.
Alium pontus perdidit immensus, aut ejecit in terram
25 Vivum, sine frugibus, sine veste, miserum erronem,
Prius opibus florentem : qua autem vehebat, operiuntur salo.
Alius in acie pugnans occisus, aut captivus
Abductus sub manibus homicidis eorum qui eum comprehendērunt.
Alium reges spoliaverunt his que possidebat,
30 Eadem die miserum et beatum virum reddentes;
Alium latronem immitem, aut fures
Diurna improbitate, vel nocturna dolis.
Aliorum membra absumpti peredens morbus.
Ab his omnibus, que enumeravi, tibi Deus tranquillitatem
35 Concessit, et concedat oculis benevolia,
Omnia communies, et quæ intus, et quæ sunt
Exterius. Ub̄i etiam aliqua adest calamitas, robur præbuit.
Unum autem hoc tibi non concessit, ut filios tuos protegeres

19 "Ο δὴ φάρις. Reg. 890 φάσις. Figura proverbiale : suo se gladio jugulare dictiū, qui sibi malum accersit, et propriis architectis est miseria.

23 Ἔγιν. Ita legendum. Edit. Ἑρμῆ.

24 Ὁλεσσεν. Sic Chig. Edit. Olæsen. Mox κατύσε. Sic Reg. 992. Edit. χάτε.

52 Ὄργανοισι. Sic mss. et Aldus. Edit. men-

dose ὄργανοισι.

37 Οὐ δέ τις. Billius legit οὐ δέ τις τοτὶ δύη, et verit : *Nec merore gravi premeris : verum nihil mutantum. Plana est lectio, quam confirmant mss., et oratio magis coheret : Scubi infortunii aliquid ac molestiae acciderit, animi robur tribuit.*

METRICA VERSIO.

Tam sevo quid dente petis tua pignora? Quenam
Invidia dira tuas, pater, insultavit in ades?
Quae tam felicem sortem procul egit Erinnys?
Tu certe et claros babuist laude parentes,
Et tibi mortales luter nomenque decusque
Haud parvum est, prorsusque Deus teque ac tua
[curat],
Qui facet usque pliā, aversaturque nocentes.
Scilicet ante Dei nos hic erat. At stupor ingens
Me tenet, unde eadem, mentes que vexat iniquas,
Sors mala te cruciet, vulgi quodque ore frequenter
Volvitur, ipse tui sis unus vulneris auctor.

Improvisa alia natura incommoda miuit,
Nunc hue mortales agitans, nunc rursus ei illuc :
Quemque ingens vite sit finem habitura procilia,
Incertum, quoque appetet mea littore puppis.
Hunc mare caruleum Stygias detrusit ad undas,

B Ant vivum in terram ejecit, sed vestis egentem,
Ac miserum erronem, censu qui maximus ante,
Nausfrago amiasis opibus mersisque profundo.
Illum dura inter certamina, Martia leitho
Vit dedit, aut certe captivum tradidit besti.
Fortunis alium princeps spoliavit, eadem
Luce illum ditem efficiens, opibusque carentem :
Ac fures alium rursus, sevique latrones,
Fraudibus obscuris, media vel luce ruentes.
Denique morbus atrox quorundam membræ peremit.
At tibi nil horum, divine munere, cessit,
Quæ memoris nūbi, nec posibac accidat oro,
Sed te conservet Deus interneque forique ;
Nec merore gravi premeris, sed robore polles.
Unum autem hoc idem minime tibi præbuit, ut
Auxiliere tue proli, curaque perenni

[ta]

‘Ος γάληνος βιεράρουσι θέτεικόλοιτος φυλάσσων,
40 Ής μή τις βιθοίο περὶ πλόν ώδ' ἀγρούεσθη·
· Μοῦνος ἐγώ κακότητα βίου καὶ κύδε' ἀλιξε· ·
· Οἱ Σχιμῶν πότε' διαβεῖ, σὺ Πολούκρατες, οἶον ἔμισος;
Δεῖσας εὐτυχῆς δρήμον δισχετον, ἔμβαλες ἄληρη
Πόρφηρη, θν φιλέσσεις, δηνος ἐθνόνος ἔξαρπεσαι·
45 Καὶ τὸν μὲν πάλιν εἶχε, διάρη μόρον οὐχ ὑπάλυξε.
· Ήμῶν δ' οὐδὲν διπονον ἔχει φθόνος. Οὐ μέγα θάμψι,
Εἴ τι δόμας καὶ βασιν ἐπήλυσεν ἡμετέραισιν.
· Αγλὺς γάρ τόδε γ' ἔστη ἐτίτυμον, τῇ τις δρψη
Ισταμένη τελέων τε μέστη καὶ πατρὸς δράστο.
50 Τίς τάδε θρηνήσεις γένον πολύτερος ἀσθέα;
Πῶς μύθον προτέροισιν ἐδύναμεν οἵτις πάθεσσι;

Α Μορφῆς μὲν τις ἦτις ποτ' ἕράσσετο, καὶ κατὰ πηγῆς
· Ήλατο, καὶ μνι μοντρον ἀπούλευτον εἶδεος ἀσθλοῦ.
Σάρκας δ' οὐ ποθ' ἔάς τις ἀπέστηνε. Κελεῖ δ' ἀκούσα,
55 Ής μήτηρ φίλον μία κατέκτανε μαργοσύνησι·
Κτείνε μὲν, ὡς τινες θύρα, τὸ δέρκετο· ὡς δ' ἐνώησε,
Μύρατο οὐδέπει θύρα, πάντα δ' ὅπει χεροὶ δαμένται.
Καὶ μήτηρ τεκέσσοντας ἑταῖς ἐνι φόργανον ἤκει,
· Αμφιχολωσαμένη λεχέδων καὶ πατρὸς ἔρωτος.
60 Καὶ τινες θυρητῆρα κατ' οὔρεος, ἀντί' ἀλάφοιο
· Όκειτε, έδάσσοντο θοαὶ κίνες, δὲς φιλέσσει.
Μή σε, πάτερ, τούτων τινες ἀριθμήτειν αἰσθέ,
Μνωθεμένος πατέρων κακῆς καὶ πήματ' ἀείδων
Ἐνδήμου πολέμου, καὶ αἰματος ἀντίθετο.

Tanquam pupillam sub palpebris volubilibus custodiens,
1020-1021 40 Ut ne quis vita peragens cursum sic loquatur :

· Solus ego vita mala et ariennas effugi.
O Samiorum quondam rex, Polycrates, quid est quod tibi in mentem venit?
Veritus perpetuum fortuas cursum, projicis in mare
Annulum, quem diligebas, ut invidiam placares;
45 Ac illum quidem rursus habuisti, sed uortem non effugisti.
A nobis autem nullum habet livor munus quo placetur. Nec valde mirum,
Si quid caliginis domui nostra leviter effuderit.
Id enim vere caligo est, ac tenebras quadam,
Media stantes filios inter ei patrem optimum?
50 Quis haec gemenda defleat peritus cantor?
Quomodo priscas materiam fabule diminus propriis calamitatibus?
Formam quidem suam quis olim adamabat, et in fontem
Inisiliuit, ipsiusque pulchri vultus speculum perdidit.
Suas carnes nemo unquam odio habuit. Istud autem audivi,
55 Quod mulier dilectum filium occiderit, insanie correpta;
Occidit quidem, ut feram aliquam, eum quem videbat; ubi vero errorem agnovit,
Non jam feram deflebit, sed illum suis manibus oppressum.
Suī etiam filii mater ensēm infixit,
Irata ob cubile et amorem patris.
60 Venatore quendam in monte pro cerva
Veloci, celeres canes, quos amabat, discerpserunt.
Ne te, pater, hos inter homines numeret cantor,
Dum vita patrum recenset, et calamitatem canit
Domestici belli, et sanguinis in sanguinem armati.

43 Δεῖσας. Bill. legit θῆσας, et vertit *sister* *curs-*
sum.

46 **Ἄλκοντος.** Hesych. δῶρον, λύτρον. Juxta Bil-
lium, φύνον hic accipi debet pro φύνορδες δάλ-
πων, et sensus est : Polycrates ille Samiorum ty-
raanus olim placare invidiam studuit; nec tamen
ignominiosa mortis periculum effugit. Non est ita-
que mirandum, nos quoque, qui nullo munere in-
vidiam placare studiuimus, ipsius speculum sen-
sisse. Vide supra lib. II, sect. 1, carm. xxxiv, vers.
193, etc.

Si hoc μῦθον, etc. Ac velut dicat : *Res lacrymis*
digna, commissum esse a nobis ut veteres poetæ fabu-
gium insolueris veram nostram calamitatem tanto

ante decantaverint.

52 Μορφῆς μὲν τις Narcissus intelligit, qui
cum forme sue elegantiam in purissimo fonte con-
spexisset, confestim sui ipsius amore exarsit, mi-
serere periit.

58 Άλτηρ, etc. Haec est Medea, quae, cum Jasō-
nem maritum novis amoribus animum addimisse
perspexit, ut injuriam suam ulcisceretur, in-
audita crudelitate communes liberos ubruncasse
fetur.

60 Kal tura θρηνῆρα. Actæon ille est venator
quem sui canes pro cerva discerpsero. Ovid. Metam. iii.

METRICA VERSIO.

Hunc serves : oculi ut servatur pupula chara :
Ne quisquam, instabiles vite dura traixit undas,
Jacteti : « Unus ego vita adversa omnis fugi. »
O Samis quondam gentis qui sceptrā tenebas,
Quasi prudens tibi consilium, dum sistere cur-
sum

Niteris optata sortis nimiumque secunda :
In mare nam medium, placidus tibi livor ut esset,
Annulus est jactus, prelio tibi carior omni;
Atque illo mira ipsa quidem ratione potius
Rorsus es : at non fugisti miserable fatum.
Sed nihil a nobis, quo si minor impetus ejus,
Livor babet. Non mirum igitur si nouihil atria
Offidit nostris dominibus caliginis illa.

Caligo est etenim hoc vere, tenebraque profundæ,
Inter progeniem fusæ eximiumque parentem.

Quis saitis haec deflere queat? Cui tanta facultas
Suppetit, ut possit lacrymas sequare dolori,

B Quod data sit priscis per casus fabula nostros.
Quidam olim forme ipse sue correptus amore
In fontem insiliuit, pulchrique ex oris inani
Exitium traxit speculo, mortemque pudendam.
Nemo snas ante carnes exhorruit unquam.
At proprium quendam, sic narrant, femina natum
Sustulit, emota sibi dum spectare videatur
Mente seram, savenique in apro diligere telum.
Redditia post autem menti, natumque peremptum
Conspiciens, gremium lacrymis implevit obortis.
Altera natorum demisit in illa ferrum,
A patre iura dolens tæda prostrata jugalis.
Denique venator quidam sub imagine cervi
Præda fui canibus, nimim quoz laevus amabat.
Hos inter te numeret, qui tristia cantat
Carmina, dum labes memorat, dum crimina patrum,
Atque intestini clades certaminis, et quod
Sanguinis est inter socios, in carmina cogit

65 Ἀλορ' ἐγώ. Κακή μνέμη, κακή δέ τε πατρός,
Πατρός δέ εἰστι μᾶλλον, ἐπει τε καὶ φέρερός εἴστιν
Ἀμφέρον πολεῖ τε καὶ ήδεσι χυδαίμονισιν.
Εἴ τοι μὴ κακή γε, δισουνυμή δέ λέγεινή,
Ἡτε καὶ τούτοις ἔντα καρπά βάλοντα φύτα.
70 Ποιολοι μὲν τὰρ θασιν ἀληθέα, οὐκέ διλγοὶ δέ
Δόξαν ἐποπτεύουσιν, τό σε φράζεσθαι δινωγα.
Καὶ γάρ διπαντ' ἴσθιλον πάντων χρατέσιν γενετῆρα,
Καὶ μάλια χωμανέος περ, ἐπει φύσις ὡς κελύει,
Καὶ κλέος τούτῳλον ἔχοντας μετ' ἀνδράταιν, δή μέρεσι.
75 Πάλιοι σε, πάτερ, ξενψ τις ἐνηγά φύτα δοκήσει,
Τοσάντους τεκέσσιν γολούμενον, οὐδὲ ἐφίτευσας,
Οὐδὲ ἥρα πότε· Ἀνακτι τοῖς ἐπι τούσας θελναι,
Καὶ κλεινήσι γέρηρας ἐπωνυμίῃσι φανέντας.

65 Vereor ego. Culpam mea est, patris etiam culpa,
Imo major est patris, quippe qui prestantior sit,
Et canitile et moribus gravissimis,
Aut si culpa non est, dedecus certe est luctuosum,
Quod quidem et probum virum sepe bumi stravit.
70 Multi quidem vera noverunt; at nou pauci
Famam respiciunt, quod quidem velim, consideres.
Etsi enim valde doleo, tamen, ut meus genitor omnino omnino
Prestantissimus sit, perpot (id enim natura prescribit),
Ac eximiis gloria florens inter viros inclitos in colsum effatur.
75 Quis te, pater, erga extraneos lenem exsimet
Tantopere irascentem filii quis genuisti,
1022-1023 Quos, ut genibus imponeres, a Deo postulabas,
Et in lucem editos gloriiosis decorasti appellationibus?
Petrus ego, Phocas meus frater, Christi discipulorum
80 Nomina. Verum deinde ira, et omnia obliuioni tradita.
Quis, pater, ut tu, prestantissime, ita in filios suos
Recons genitos benignus, et in adulitos crudelis existit?
Si fas esset aut cum Deo mortalem contendere,
Aut cum parentibus filios, forte aliquem sermonem reperirem,
85 Nostris calamitatibus adjutorem: sed nunc unum hoc
Ex ore nostro verbum erumperit. Sive mali,
Tui sumus, pater, sive boni: seminisi esto spica.
Decus tuum ego et frater sumus, o beatissime, tuumque dedecus,
Prout boni vel mali sumus. Hic autem regula omnibus manifesta,
90 Probum diligere, malum autem manu fulcire.
Non enim integris remedia, sed his qui morbo
Premuntur, adhibent medici. Nec quisquam avem

65 "Ἄλορ". Reg. 990 Αἴθομ^η.

68 Εἴ τοι. Sic Reg. 990. Edit. et al.

79 Πάτρος ἐπώ, etc. Reg. 990 Φωκᾶς ἐγώ. Γε-
minos Phocas inclitos martyres norunt Graci, alterum
Synope in Ponto episcopum, alterum horti-
colam. Eo tantum nomine discipulos Christi
appellare licet, quod ambo sanguinem suum pro
Christo fuderint.

A Πέτρος ἐγώ, Φωκᾶς δέ κάτις, Χριστοῦ μαθητῶν
80 Κλήσιοις. Αὐτέρ ξεπει χόλος, καὶ πάντα λέλασται.
Τίς, πάτερ, ὃς σὺ, φέρεστε, τόσον τεκέσσιν ἐδίσιν
"Ηποτος ἀρτιγόνοισιν, δεξιμένοισι δέ ἄπηγής;
Ει μὲν δή θέμις τή Θεῷ βροτὸν ἀντιερίζειν,
"Η παῖδας τοκέσσι, τάχ' ἀν τινα μύθον ἀνεύρον
85 "Ημετέρους πανέσσιν ἀρτηγόνα· νῦν δέ τοδὲ οἶον
Ρήξομεν ἡμετέρων στομάτων ἔπος. Εἴτε κάκιστοι,
Σολ, πάτερ, εἰς ἀγαθοῖς τοῦ σπέρματος δι στάχυς ἔστω.
Σὺν κάδος ὅπερε, ἔπωγε, μακάρεσσα, σὸν δέ τ' ὀνειδός,
"Η καλὸς, τὴς κάκιστος ἔστων. Τόδε πάσι πέφανται,
90 Στέργουνται οὐκέτοις ἔντα, κακῷ δ' ὑπὸ χειρά δρειδεῖν.
Οὐδὲ γάρ ἀρτεμένουσι τὰ φάρμακα, τοῖς δ' ὑπὸ νούσου
Τειρομένοις ἐπάγουσιν ἀκέστοτες. Οὐδὲ τις δρυν

85 'Ημετέροις. Ita Reg. 990. Mendose edit. Par.
ἡμετέρη.

87 Σλέρματος δι στάχυς ἔστω. Nempe, semini
sequimur est spicam ascribere. Adeoque spica, si
bona est, in gloriam patris, si autem mala, in de-
dictus redundat.

90 Ξερπα. Reg. 990 χείρας.

METRICA VERSIO.

Ipse quidem vereor. Culpam mea est, culpa parentis B
Atque mei, majorque etiam graviorque parentis,
Moribus exsuperat quanto me albaque senecta;
Aut si culpa patris non est, infamia certe est,
Quae per se probos etiam dejicit ad ima.
Vera etenim ut multi norunt, ita magna vicissim
Pars hominum famam spectat. Quod pectora, quæso,
Pende, pater. Nam te cunctos præcellere laude
Omnibus in rebus cupio, licet ardeat ira
Cor mibi (natura naū lex hoc fertique jubetque),
Atque hominum fama celebrem super æthera ferrī.
Quis fore te placidum externis facilemque putabuit,
O pater, in sobolem qui tantas concipis iras,
Quam quondam a Domino votis precibusque petebas,
Et cui clara date posuisti nomina luci?
Petrus ego, Phocas frater, qui discipulorum
Nonnua sunt Christi; verum furor igneus ortus
Omnia lethæis confestim mersit in undis.

Quisnam more tuo, teneræ cum prolis amore
Flagarit, post ipse fuit tam saevus adulis?
Si vel mortalem supero cum rege licet,
Cum patre vel sobolem adversi contendere ver-
[bis],
Suppeteter fortasse aliiquid, quod dicere nossem,
Casibus et nostris gravibus prætexere. Nunc ast
Unum illud tantum moesto promemus ab ore:
Sive boni simus, genitor, seu criminè fodi,
Nos tua progeueis; sit seminis edita spica.
Sive malus, sive ipse siem sine criminè vitæ,
Laus tua sum, rursusque tuum, pater optime,
[pro]brum.

At decet (et nemo est hominum qui nesciat istud),
Ut virtute graves adamare, ita moribus agros
Supposita fulcire manu. Nam pharmaca demum
His adhibere solent medici, quæs corpora morbo
Fracta jacent, non qui sani rectaque valentes.

'Εξόμενον κλαδεών, καὶ τέρη παρὸν οὔντα,
'Ης δὲ ἀπὸ τῆς πεσόντα φύλης ἐλέηρα καλῆς.
95 Ηγαμπτοῖς ὄνυχεσσι πεπαρμένον ὑμέσοροι
Ίρηκοι, καὶ επιγνόν ἀποτρύνοντα πόδεσσι.
Σῇ χάρι, διὰ κακίστον ἀλογοπάντησι γεράρειν·
Εἰ δὲ ἀγαθόν, τοῦ πατρὸς ἀρού νόμος. Οἱ γάρ δριτοὶ
Καὶ ξένοις τελέθουσι προσηγένες. Οὐδὲ Θεοὶ
100 Ήδε χάρις τὸν ἀριστὸν έχειν πέλας, ἀλλὰ κακίστη
Εὔμενάς, καὶ γεροὺς ἀπὸ χωνὸς ὑψός ἀπέτρεψαν.
Οὐδὲ γὰρ ἀπάντωσι θάνον θάνος, εὐτὸν ἐπὶ γειαν.
'Ηλιθε, καὶ θεότητε ἐδὲ βροτοῖς ἀμφὶς ἔπηζεν.
'Αλλὰ χειραπετέσσας, καὶ οἱ θάνον τοῦ Ἀδάμοιο.
105 Οὐκ δέσσις υῆς καύτερον, ὃς ἀπὸ πατρὸς
Πλάγηθη, μαχλούντης πατρώα πάντα λαρφάσας.

Ramo insidentem, aut seri pendas immittentem,
Sed procul a dulci nido lapsam miseratur,
95 Aut curvis ungulis transfixam crudelis
Accipitrinis, et sub ejus podibus tristes questus edentem.

Tua grata est, si malus sim, tuis me visceribus fovere;
Quod si bonus, mecum facit lex paterna. Optimi enim
Etiā in extraneos benigni sunt. Nec Dei
100 Haec gratia est, bonum sibi asciscere, sed pessimo
Propitium esse, euouque manibus e terra in altum tollere.
Neque enim propter insones mortuos est Deus, quando in terram
Venit, et diuinitali sua mortalem naturam conjunxit,
Sed propter humi abiectos, et ex Adamo mortuos.

105 At non audisti de juniore filio, quonodo procul a patre
Aberraverit, patrimonio omni per luxuriam ahumpto,
Eumque famē errabaudum oppresserit? At ubi in ades
Paternas redux ingressus est, ac genua flexit,
Statim pater miseratus est malum filium, collo manus

110 Implicitū, lacrymas fudit, eumque convivio exceptit.
Et bonus pastor quis ovium, si una sola aberraverit,
Ceteras omnes reliquit, et illius vestigia inseguitor;

1024 1025 Si autem illam per cacumina montium longius, aut in sylvis
Errantem reperitur, sui humoris tollens,

115 Lastabundus centum charis oviibus annumerat.
Talis Christi mei magna lex, qui humilibus
Propitius est omnibus, arrogantes despiciens.
Sepe sola confessio peccati virum servavit,
Et amaris lacrymis noxas abstersit,
120 Et auimam malitia denigratam mundavit.

98 Οἱ γάρ δριτοὶ. Combefissius legit ἡ γάρ ἀριστοὶς καὶ ξένοι, nec dubitat quin ita scripserit
Gregorius: *Sane optimis etiam extranei solent esse
benigni; potiori ratione parentes.*

102 Αὐτῶντοι. *Insones, vel eos qui lapsi non
fuerunt.*

A Καὶ μιν λεπδὲ έτειρεν ἀλήμονα; Ήδε δὲ τὸ δῶμα
Πατρὸς ἐ�� παλινόρος ἐσθή, καὶ γονιστὶ κάρμηθη,
Αἴψῃ πατήρ ἐλέηρε κακὸν πάντα, αἰγάλην χέρας
110 Πλέκατο. δάκρυα χεῦ, καὶ εἰλαπίνησι γέρηρε
Καὶ ποιμῆδις δίουν τις, ἣς ἀπομνούθεισται,
Ἐσθόλδε, λεψέν διπάντα, μετ' γυναι δ' ἔμεσε κείνης.
'Ην δὲ μιν ἦ κατὰ πρῶνας ἀπόπροσθεν, τὴ καθ' ὄλας
Πλαζμάνην εἰρησσεν, ἐδὲς ὄλμοισιν δείρας,
115 Καγγαλῶν δεκάδεσσιν ἀνηρίθμητες φέρεται.
Τόλος ἐμοὶ Χριστοῦ μέγας νόμος. δὲ γλαυκολοτίν
Εὔμενάς πάντεσσιν, ὑπερριάδους ἀδερφῶν.
Πολλάκις ἔβαγδρευσις ἀμαρτάδος ἀνδρὸς ἐσάστη
Μούνη, καὶ δακρύσσουσιν ἀπέλυσε πήματα πικροῖς.
120 Καὶ φυχὴν ἐκάθηρε μελανινέργην κακότητη.

106 Λαζάρης. Sic legendum. Edid. male λαζάρες.
108 Καὶ τούτοις κάμψθη. Ac genibus se supplex
adrolvit.
115 Καγγαλῶν. Sic Reg. 900. Edid. καγγαλέων.
119 Πύματα. Sic Reg. 900, vel πύματα. Prave
edit. πύματα.

METRICA VERSIO.

Nec volucrem quisquam vernanti in fronde seden-
Aut quæ preceptibus liquidum ferit aethera pennis,
Meret, sed nido præcepis quæ corrui alio,
Unguibus accipitris vel quæ transfixa cruentis
Ingerim, et tristes emitit pectore questos.

Tum tibi laus dabitur, tuaque in me gratia sece
Prodet, si vitii atro tua viscera pandas.
Nam mihi si pandas veræ probatibus avanti,
Hoc facis, o genitor, quod jura paterna requirunt.
Namque probi externis etiam nec sanguine junctis
Esse solent blandi ac faciles; nec gratia summi
Numinis hac in re posita est, ut rite colentem
Monstra justitiae nexi sibi copiolet arcto,
Sed magis ut facilem se del placidumque colenti,
Huncisque solo manibus trahat in sublime, jaceuntem.
Non etenim insultos propter Deus occidit, ad nos
Cum venit, junxitque mea sua numina carni:
Sed propter sonates, et quos damnosa parentis

B Culpa Adami Ieto dederat Stygizeque paludi.
Non audis, minor ut nato, genitore relicto,
Filius, in longe positas abscesserit oras,
In luxumque opibus patriis ac scorta profusis,
Dira famē miseri vacuos distorserit artus?
At simul ut patrias humiliis remeavit ad zelos,
Ac genua inflexit supplex, pater illico pronus
In veniam, natum manibus complectitur arcus,
Et fundit lacrymas, epulumque instaurat opimum.
Ac bonus opilio, simul ac pecus una vagatur
A gregi, deserto mor illam querit ovili;
Quam si per montes, nemorumque per avia longe
Palantem iuveniat, sublatam peccore latet
Fert humeris relisquebat oviibus superaddere gaudet.
Haec Christi lex sancte mei est, qui turgida corda
Despicit, ac pronus animos bimilesque tuebitur.
Sepe gravis noxias confessio sola salutem
Attulit, et incrymaz scelus abstersere cadentes,
Candoremque prius vilia oiens alra recepit.

'Επάκιοι πολλάκι τόσον "Ανοξ μελίσσετ" ἀλιτροίς,
Ως λογιών ἐπάκουσα Θεού, καὶ Πνεύμ' ἐδίδαξε.
Τίς Μανασῆ βασιλῆς ἐν ἀνθρώποις χερεύει;
Τίς δὲ τηλωνῆς ἀμέτρου χερός; ἀλλ' ἄρα καὶ τοὺς
Χριστοὺς ἀναξ ἐλέγενος ὅδυρομένους κακότητα.
Ἄλλ' τι μοι Χριστοῖ, τί δὲ βροτοῦ πόθοι,
Τόν διὰ φύσις τοκέσσοντι ἐπήκειο ἀμφὶ γενεθλῖν;
Καὶ θῆρες φιλέουσαν ἐδῶ γόνον, εἰ ποτ' ἀκούσας
125 Παρθένας τε σίας τε βωῶν τ' ἀγέλην ἐλικώπων,
Ὄτι διὰ περιτρέμουσαν, καὶ ἡς περὶ δηρῶν ἔχουσαν,
Θηροὶ τε καὶ μερόπεσσον ἀπεχθέντος ἀντίδουτονες.
Σοὶ δὲ δὲρ καὶ θηρῶν διλούτορος ἐπέλετο θυμός,
Καὶ μερόπων. Δάμαστον θυμὸν μέγαν· ἡ αἱ γε πέτραι
135 Ἀλίθεος θρέψαντα, πάτερ φύσε, ἡ στόλασσα,

Στερβότερόν ἀδάμαντος ἐν φρεστι μῆνιν ἔχοντα.
"Ἄλλοι μὲν κτεάτεσσι τοις ἐπι τέρψιν ἔχουσι,
Ἐστον οὐ διμεταπο τε, θεούδεσι, ὀρφαδέοντες.
Συνδὲ γάρ πάντεσσι λιμὴν χατέουσι τέτυκται
140 Σός δόμος· ἡ δὲ τράπεζα, καὶ δίσεος Ἀλκινός.
Τερπτοτέρη, πλήθουσα φύλοις, πλήθουσα δὲ ἑδωῆς
Ἡρώων, χνοίων τε καὶ ὄπισσα νήχεται θύωρα.
"Ημεῖς δὲ δημαρ ἐπ' ἡμιαρ ἀλλοτρήσιον οὔργανον
Αὐαλέος, χρυσορό, καὶ ἀνείμονες, Ἐνθα καὶ Ἐνθα
145 Πλαζόμεθ, οὐδὲ τις ἐστι δύνης ἀκος, οὐδὲ πρίσσων
Σειο, πάτερ, λεύσσοντες ἐπὶ χρόνον, εἰτ' ἐγκλιδήη,
Καὶ μάλι περ ποθέοντες, δ καὶ διώσσοντις ὄπάζεις
Πολλάκι, χωμάσσον περ, δ δὴ πόνος. Ἀλλά τραπέζας
"Ημεῖς ἐπ' σχεδίοις διαδάμπτορος, οὐδὲ ὀλίγας περ,
150 Λάδαρος ὁς τις ἐκεῖνος, ὑπερφιλοιο τραπέζης

Sepe septenis vicibus repetitis Rex peccatoribus pepercit,
Ut ex divinis oraculis audivi, et Spiritus docuit.
Quis Rege Manasse inter homines deterior?
Quia inter urbēs Nini magna civitate?
125 Quia publicani inestabilī manu pejor? verumtamen et hos
Christus miseratus est, ubi nequitiam desleverunt.
Sed quid ego Christi, quid homilus amorem commemorō,
Quem natura parentibus in progenie infixit?
Et fera amant fetus suos, si quando audiisti
130 Quomodo pardi, et apri, et boum grex nigris oculis,
Pro eis contremiscant et decertent,
Feris et inimicis hominibus occurrentes.
Te vero et feras sava iracundia superas,
Et homines. Magnos animi motus domi: aut te rupes
135 Excelitas aluerunt, pater dilecte, aut mare,
Qui firmiorē adamante iram pectore geris.
Alii quidem ex opibus tuis gaudiam utilitatemque percipiunt,
Externi, indigenae, religiosi, et insipientes.
Communi enim omnibus indigentibus portus est
140 Domus tua; mensa autem nemore Alcinoi
Amenior, affluens amicis, onusta dapibus
Ex aere et terra quiescit, et quoecunque natant in aquis.
Nos autem quotidie stantes ad alienas fores,
Arentes, algentes, nudi, huc et illuc
145 Erramus, nec ullum est nostri morioris levamen, neque faciem
Tuam, pater, jam diu cernere licuit, ex quo scilicet iratus es,
Licit vehementer cupiamus, idque servis tu concedis
Sepe, quamvis iratus, quod certe acerbum est. Verum ad mensas
Consistimus tenues, miseri, nec paucas saltēm
150 Ut ille Lazarus, ex opima mensa

195 Άρδερον χαρός. Μέδιον νεάσσον manus,
αριδίον, inexplorabilis.

126 Οὐδρομένων. Ita legi Combeſſius. Edit.
δύορμένων.

128 Γερέθλη. Reg. 990 γανεθλης.

154 Αδμασον θυμὸν μέταρ. Magnum animum
coerce.

145 Εξ d. Licopripi. Sic Herv. et Reg. 990.
In editis deest επ'.

METRICA VERSIO.

Septenis vicibus, geminatis sepe, nocenti
Omnipotens, et sacra canunt oracula, parci.
Equeum non sclerorum superavit mole Manasses?
Uribus ex canctis Ninive cui crimen cessit?
Denique quid dextra publicani nequius usquam?
Attamen hoc etiam Christus, commissa dolentes
Crimina, donavit venia noxias remisit.
Ast ego quid Christi, mortales quid loquor ignes,
Quos patram natura pares in pectore fixit?
Bellus queque sua sobolis deflagrare amore.
Nonne vides ut saevus aper, pardusque, bovesque
Pro tenera semper tremulo sint pectore prole?
Nonne vides ut dura gerant certamina? Nonne
Ut simul infestaque feras hominesque laces-
[san?] At sa sevitia superas hominesque ferasque.
Ingentes irati animi jam comprime motus,
O pater: aut aliui rupes te vasta, vel æquor,

B Durum adamante iragis retinentem in corde furor
[rem].
Ex opibus censuque tuo sua gaudia carpunt
Indigenæ, externi, stolidique, Deique coientes.
Nam tua sunt culvis communis portus agenti
Tecta, tua Alcinoi mensa est jucundior borto,
Piena viris, epulisque tumens, quas prodigia tellus
Porrigit, aut aer liquidus, pelagusque ministrat.
At nos quotidie per tecta aliena vagamur,
Arentes, vestiges inopes, ac frigore pressi.
Nec nostris datur ulla malis medicina: cupilam,
Quoque nihil gravius, faciem jam tempore multo
(Ex quo dira tuum pectus circumcidet ira),
Cernere nec nobis conceditur ulla potestas,
Quod tamen et servis, licet ira percitus, ipse
Haud raro tribuis. Verum considere mensis
Cogimur exiguis miseranda sorte: nec, ille
Lazarus ut quandam, micas de ditate mensa

Ψήγας ἀφαρικάνοντες, δόμην κυνιδάτη φέροντες.
Πολλοὶ μὲν στυγέουσι τεῦχον χάριν, οὐκ ὅλοι δὲ
Τίουσιν. Μέγα θαύμα, πάτερ γέρας υἱες ἀπιοι,
Οὓς κοτύλη βαῖη τις ἀναβήξει γοδοντας·
155 "Ἄλγος ἀραιοτέρως γάρ ἀρηγόνες εἰσὶ χερεοῦς.
"Άλλοι δ' αὖτε διαστὶ τίνες, τίνος. Αἰδέομαι γάρ
Φράγεν καὶ γενετῆρα. Δύο γε μὲν εὔμενουσιν,
"Οὐρα καὶ ἡ φύγωσι δύνη, ή δλακρ ἔχωσι
Πήματαν ἐν σφετέρουσιν, δτ' ἀντία κυμαληνσι
160 Δασμῶν, διλοτρήζουν ἡνὸς τίνοντες δίζεν.
- Επικα μείζονα μύθον· ἀτάρ, πάτερ, Ήλος εἴη.
Τόσον δάκον ταβέσσα πόροις, μη μύθον ἔργητο.
"Άλλοι μὲν τεκνεσιν πατήρ καὶ ἥπιος τασ,

Α Τόσον, δον τ' ἐπέσκεψε Θεοῦ Πατέρος ἐκγενετικα.
165 Οὐ φθόνος· οὐ γάρ ξουκε καστηγήτητι μεγαλεριν.
Θρήψας ἐν θαλάμουσι δροσώδεσι, Ἑργ' ἀδίδαξας
Ἐγγενέος παλάμηρης, διέπλασας ἡθεα κιδῶν,
Θηλυτέρης Χειρωνας· ὅποι προποδέσσι γάμουο
Ἐσθιούσις δινόρας διπασσας· ἐν ποτίλεσσος γερήρας.
170 Μολύροι δύνης κιδῶν απεδάσσοιο χειρὶ παχεγγ.
"Ημᾶς δ', οὐδὲ σύ φύτευσας ἡτοι ἀπὸ μητρὸς ἀριστης.
"Ην σ' έτι δαρχηγύρεσσα, πάτερ φύλε, πολλάκι λεύσσα,
Ενεσθέος, πάντεσσιν ἐπιχθονίοισιν ἀγήτης.
Πρωτογόνους υἱῆς, δ πατράσιν ἐστι μέγιστον,
175 Τόσον απεγκαύμενος, καὶ διώματος ἐκτὸς ἐλαύνεις,
"Ουεστίον κενήσιν ἐνήτη θυμὸν ἔδειξας.

1026-1027 Micas subripimus, et eadem qua canes esca vescomus.

Multi quidem nos odio habent tua causa, nou pauci autem
Amant nos. Res profecto mira : patris gloria sunt filii inglorii,
Quos parva frustula recreantur lugentes :
155 Dolorem namque viris probis afferunt, qui juvare non sufficiunt.
Alii vero, nec qui simus, norunt, quo patre sati. Vereor enim
Dicere genitoris nomen. Duo tamen sunt benevoli,
Ut vel fugiant tristia, vel renaudim habeant
In calamitatibus propriis, si quando adversus fluctus excitarit
160 Daemon, dum afflictis opem ferunt, sibi ipsis consulentes.
Dicam aliquid majus : verum, pater, propitius sis.
Hanc nostris salem casibus medelam praebeas, ne verbum repellas.
Aliis quidem natus pater et mansuetus es,
Tantum, quantum par est esse Deo patre procreatrum.
165 Haud equidem invideamus ; neque enim fratres decet invidere sororibus.
Alii domi teneras filias, muliebria opificia docuisti
Nobilis matrone manibus Cibronis feminæ,
Optimis eas informasti moribus ; cum jam adesset tempus conjugij,
Egregios viros dedisti ; in urbibus honoribus auxisti.
170 Partem donorum tuorum tribuisti larga manu.
Nos vero, quos tu geniuit ex una matre optimi,
Cujus te adduc desiderio flentem, chara pater, quotidie video,
Piissima et cunctis mortalibus miranda,
Non primogenitos filios, quod parentibus est maximi momenti,
175 Tsuto odio prosequeris, et extra domum ejicis,
Quantum ipsis mitem animum exhibuisti.

155 "Ἄλγος ἀραιοτέρως. Ita Reg. 990 et Chig.,
nisi lectio felicius mendum sanat, quam Billii correc-
tio, διցιος ἀραιοτέρως, ut in editis.

157 Αὖτις γε. Aliiquid desiderandum videtur, ut
planior sit seusus.

165 Καστηγήτησι. Sie Reg. 990. Schol. ἀδελ-
φας. Edit. mendose καστηγήτοις.

166 "Ἑργ' ἀδίδαξας σύγερεος καλύμπησι. Sic
verba sunt construenda, nulla interpunctione,

quemadmodum jacent in Regio codice, ut intelligi-
gatur Vitaliani filias, non ab ipso patre, sed a
nobili matrona edocatas fuisse muliebria opera. et
filium police ducere. Nec bene Billius, *Aas opera*,
qua pueras decent, edocuisti, quod profecto patris
officium non est. Chironem vocal matronam illam,
cui Vitalianus pueras ad virtutem informandas
tradiderat, illudens ad centaurum illum Chironem,
heroum sui temporis magistrum.

METRICA VERSIO.

Surripimus, canibusque parem nanciscimur escans. B Te facilem, zithereo ut fas est a patre crearem.
Atque tua causa nōs multi odore fugantque :
Multi rursus amant. Res sane mira, parentis
Est honor atque decus proles in honora jacensque,
Quam lacrymas madidam recreant frustula paucā :
Nam qui meiores nostros tenuare laborant,
Hos ipsos morore graves mage ceusset uterque.
Ast ali, nec qui simus, novere, nec a quo
Patre sati : patria prohibet nam dicere nomes,
Qui subit ora, pudor. Duo sunt tamen, aspera nostra
Quos mala permeante, ut scilicet hac ratione
Tristia vel fugiant adversa nubila sortis,
Vel certe in duris (si quid fortasse procelle
Intulerit diemon) habeant solatia rebus :
Quisquis enim juvat afflictos, sibi consulti ipse.
Dicam aliquid majus, sed tu, pater, aure benigna
Excipias mea dicta, precor, nostrisque medelam
Casibus haec salem tribuas, ne verba repellas.
Tu reliquo stirpi, genitor sanctissime, praebe

Haud equidem invideo; fratum nam commoda
[fratres
Invidia haud debent stimulis agitare cruentia.
Tu teneris natas aliusti sedulus annis;
Has tua cura levi docuit deducere filiam
Police, formavit sanctis has moribus illa
Femineos inter cestus clarissima Chiron.
Connubii cum jam non longe tempus abaset,
Post has eximis sociasti laude maritis,
Atque etiam largus donasti parte bonorum.
At nos, quos eadem mater tibi protulit evo,
Femina virtutis specimen, mirandaque cunctis,
Quan te nunc eliam plorantem cerno frequenter,
Primigenos natos, quod non leve pondus amoris
Esse solebat patribus, tam tu aversaris, et ardes
Nostri odio, miserisque tuis procil aribus arcis,
Quan tu illis semper blandus facilisque faisti.

Θένδομαι οὐκ εὐελων μὲν, ἀτάρ λόγον ἔκποθε βῆσσα.
Οφρὰ με μὴ βῆσσεν κεργόμενος πρακτίσσειν.

Ἐν θαλάμῳ, καὶ δεῖπνα γαμήλᾳ πάντα γεγήθει,
180 Ἐδνα λόγοι θαλάμου καὶ θύρωμα τερπνά γά-

[μοιο.

Πολλοὶ μὲν θαλέθοντες ἀρ' αἰματος, οὐκ ὅλης εἰ
Γείτονες, οἱ τε ἀνάκτος ἐν ἔρκεσι κύδος ἔχοντες,
Δαῖτα γάρον τίσκον, ἄγκαλεσσον θ' ἵρης

Εὐχαλές καὶ στεφέσσοντες ἀμοζυγίην συνάγοντες·
185 Καὶ β' οἱ μὲν πάλλοντο καλὸν περὶ κοῦν ἑταῖρος,

Νυμφοῖς ὑμνεῖσσοντες ἐοικότες ἐρνέι καλῷ·
Αἱ δ' ἡραὶ παρθενικῇ εὐκάπιτα παρσύνεσκον

Ἐ' γάμον ἴμερέντα· πατήρ δ' ἐπειρέπεται παισιν·
Ἡμεῖς δ', ἦν θρησσον ἐοικότες ἡ σύστοιν,

190 Η μορφὴν δίδαστες ἀπηγεῖ δαίμονος αἴσῃ,

Α Εἰρχθνέτες κατὰ δύμα κασιγήτης ἀπανευθεν,
Ηρώμεσθ', έτι λυπρὸν ἐσήλουμεν οἴδημα βίου·
Ὦς δρέλον μὴ μητρὸς ὁντι σπλάγχνοις ποιγήνας,
Ἡτενέν δέλεστος ἐν ὕδινεσσι τεκούσης,
195 Εἰ δὲ πύλας ἐπέρησα, καὶ εἰλκυσσα πνεῦμα μῆ-

[ροιο,

Κλαυθμὸν ἐμοὶ τὸν πρώτον ἐμοῦ θανάτοιο γενέσθεις
Δάχρων οἱ ὄνται γάμοις τόσους ἐνέχωρας κακοῖσιν.

Ἐν δὲ τόδι αἰλῶν περιώσιον. Ἡ γάρ δοῦλης
Ἴδρις ἐών, ποθίνων τι γάμον καὶ λέπτρον δίδειν

200 Λότυκαστρήτης, πάντων θλοίστας δάμον,
Καὶ θαλάμου μελέσσοι πατέρδες χθονί ξεκαίσσονται,
Καὶ τούδ', ὡς τις δλιτρός, δικήμπλακον. Ἀλλο; δειπνο-

Κάλλος ἐμὸν, ξανθίσταντος ὑπὸ πλοκάμοις μέλαιναν
ὢτρὸν ὑπερβλέπουσαν ὧν ἀργυρεῖσσοι παρειάς.

Loquar haud quidem voles; sed verbum extra efferam,
Ne me disrumpat compressum in praecordis.
Erat thalamus, et cænæ nuptiales; omnia læta erant,

180 Munera, sermones connubio digni, jucundaque ludicra nupliarum.

Plures exorti nostro sanguine, non pauci

Vicini, quique in principiis ædibus sunt in honore,

Convivium nupliarum cohonestarunt, et incliti sacerdotes

Votis et coronis conjugij necentes;

185 Tripudiabant circa præstantem juvenem socii,

Sponsus predicantes egregio similem ramo :

1028-1029 Matrone vero puellam formam pulcherrimam adorn:

Ad thalamum amabilem; pater autem oblectabatur filius.

Nos autem, ac veluti feris similis aut porci,

190 Aut amissa forma, crudeli dæmonis fato,

Ædibus conclusi procul a sorore

Debacchabamur, quod tristem ingressi essentis vita tempestatem :

O utinam in matris visceribus nunquam compactus essem,

Aut periissest imperfectus in doloribus genitrichis,

195 Aut, si forces transisse, traxisseque spiritum mortis,

Ploratus, quem primum, cum nasceret, edidi, idem mea mortis fuisse.

Lacryma ! in tot et tantas nunquam incidissent molestias.

Unum autem me cruciat supra modum. Quippe cantaudi

Gnarus cum sim, et cuperem nuplias et lectum canere

200 Sororis meæ, omnium exitiosissime dæmon,

Et thalami modulationibus iram patris molire,

Et ab hoc, ut quis flagitious, excidi. Alter cecinit

Pulchritudinem sororis meæ, flavis sub crinibus uigrum

Superclitum promiueens supra argenteas genas.

177 Πήξω. Sic Reg. 990. Edit. prave βίζω.

184 Συνάγοντες. Reg. 990 συνάγοντες.

188 Ιμερέρρα. Ita Chig. Edit. ιμερέρρα.

195 El δὲ πύλας, etc. Aut si trajectienda erat vita
porta, hauriendoque spiritus mortis.

196 Τὸν πρώτον. Sic Reg. 990. Utinam primus
nascentis ploratus, etiam morientis fetus fuisset!

Edit. male τό.

203 Κάλλος ἐμόν. Suæ sororis pulchritudinem in-
tellegit.

METRICA VERSIO.

Haud loquar ista lubens : sed vox erupet ab ore
Hæc tamen, ut non me rumpat, si mente prematur.
Tæla jugalis erat, tæda et dignissima coæna;
Omnia letitia plenissima, munera, voces
Connubio dignæ, jucundaque ludicra multa ;
Turbo propinquorum, atque frequens vicinia, quique
Principis augusta superi dominantur in æde,
Ornabant epulum thalamū, mystæque sacrae
Conjugium votis necetebant, atque corollis
Cugebant juvenem formam præstante sodales
Saliantes, ramo egregio similemque cauentes :
Inque vicem ad thalamum niveo candore puellam
Plurima mirifico studio matrona parabat ;
Ac pater ob generum et natum, dulcesque hymeneos,
Maxima nunc toto capitabat gaudia corde.
At nos porcorum ritu, vel more ferarum,
· · · amissa forma cacodenonis arte,

B Άδibus inclusi procul a nubente sorore,
Talia perfusi lacrymis tum dicta dabamus,
Ortum tam miserae vite afflicteque gentes;
O utinam nunquam matris conceputis in alvo,
Nixibus in mediis vel raptus morte fuisset,
Vel semel ingresso miserande limina vite,
Ortus que luctant, necis basi lauenta fuissent!
Tanta enim non me premerent inconvenia re-

[ruin.

Hoc autem supra reliqua omnia perpetæ luctæ
Me cruciat, quod cum non sim rudis ipse canendi,
Cumque nesciæ cuperem thalamos cantare sororis,
Sieque patris placidam per carmina reddere mentem.
Hoc quoque non per te licuit mihi, perdite deumou.
Namque meum versu vates decus extulit alter,
Atque supercilium flavis sub crinibus atrum
Laudavit, niveaque genas, pulchreque mitentes.

203 Ἐσπερον είριστεν ἄλλος, Ἐωσφόρον ὄλλος διεισεν, Α 220 Ἡμίνιβι οὐδὲ δύμα, φληγήν ἀπέλειστος ὅπουτν,
Οὐδὲ ἀγαθὸς; τις δοῦλος; Ἐγύν δὲ ἀγέραστος, διαυδος,
Πένθος ἐσάδμενος κείμην νέφος. Οὐδὲ δύνατος, Ἡχώ,
Ποιμενίας μέλστοντος ἐν σέργει Πανής δοῦλος,

"Ἄκρων ὑπερβράφων ἀπὸ σκοπέλων χέον αὐδήν.

210 Κλαύσον πρωτοτόκων ἐπένων μόρον, οὐδέτεν δέσιον.
Ἐρρετέ μοι, βίβλοι πολυπηγές· ἔρετε, Μούσαι.
Τίς χάρις, εἰ μὴ πατέρες ἐν οὐσίᾳ κιστέταις;
Εἴ μοι καὶ Ὀρφέη τις ἐν θύρωσιν σκοπέλους
Ἄδας ἀγοῖ, καὶ θῆρας ἀπόπροθε, καὶ πετεγνά;

215 Δώσων καὶ τόδε τοι, μογερε φύδονε. Λήξας, διοδα.

Μή σε τοῖς φύροις, θέσεις, θέσεις, μηδὲ δοτίς ἄταρος
Ἀντιταλαντεύσεις. Δέος δέ με καὶ τόδι ὀρίνει.

Οὐδὲ διάρκειας, μέγα φέροτας, οὐτε θυγάτρας,
Τὰς νῦν ἐν παλάμησι φέρεις, καὶ ώψος δέρεις.

205 Hesperum alter cantavit, Luciferum alias cecinist:
Nec bonus quidem cantor. Ego vero spretus, mutus,
Meroris nube opertus jacebam. Nec quantum Echo,
Pastoritias cum caneret in montibus Pan camiliens,
E summis rupibus extremam reddebam vocem.

210 Lugebo primogenitorum carminum interiorum, neque ultra canam.
Valete, libri sonori; valete, Muse.

Quid proderit canere, si ad aures patris mea non perveniant carmina,
Et si mea testudo, vel Orpheica, in Orysiis scopulis

Lapides traheret, et feras, et volucres?

215 Dabo etiam hoc tibi, male livor. Cessate, carmina.

Neque tibi, pater optime, talia Deus, nec quisquam socius
Rependat. Timor autem ei hic me premit:

Neque nos diligis, præstantissime, neque filias,
Quas nunc in manibus gestas, et ad aethera tollis.

220 Nos quidem domo tua probibueristi, charoque aspectu,
Effecisti autem ut illa omnibus odio sint. Neque enim placet
Christo regi, filiorum ut uni quidem pater mitis sit;

Alteri vero asper. Ob hanc causam propendeo in contrarium lance,
Sepe filios præ ceteris dilectos afficit malis,

1030-1031 225 E parentibus in filios fram declinans Filius earentis principio.

Hec quidem in mari profundum mergantur, et a nostra

Domo procul sint, neque dolores dolor excipiunt.

Jam satis in filios natu maiores deserviit Eriynn.

Tibi vero, pater, omnes, quoquot sunt parentes

230 Et filii, infensi sunt implacabile pectus habent.

Indignatio enim patris abrumpit vitam, quam colligavit

Thalamus desideriumque, mala autem dissipavit discordia.

Omnes enim magni intimis visceribus miseratione permoventur,

Sive qui Deo quid dignum gessere, sive qui passi sunt;

205 Ἔσπεροο, etc. *Hesperus et Lucifer una ea-*
demque stellā est: qua: si mane luceat, appellatur
Lucifer; si sero, Vesperus dicitur: quoniam autem
clarissima est haec stella, idcirco duplice ejus nomine
pulchritudinem sororis ornat.

213 *Ei puv.* Ita legendum videatur. Edit. οἱ μῆ. [Ut
constet versus, expungendum aut puv, aut τις. Edit.

METRICA VERSIO.

Hesperon hic rursus cantavit, Phosphorū ille
Non etiam vates sat commodus. Ast ego mutus,
Spretus, merorisque adopertus nube, jacebam,
Ac neque, Pan velut cantante in montibus, Echo,
Ter miser extreas reparabam gutture voces.
Mortua, quæ priuum peperi, jam carmina iuctu
Prosequear; impono, jam sineus versibus ipse.
Vos procul ite, libri, procul o procul ite, Camœnæ.
Quid juvat in modulorum numerosaque astringere verba,
Si mea non veniant chari genitoris ad aures
Carmina, nec duros silices, velut Orphica quandam
Testudo, trahat, et volucres, saevosque icones?
Hoc quoque manus habe, livos male: carmina cesserent.

Nou tibi nec superi regnator maximus orbis
Talia, nec socius quisquam, pater optime, reddat.
Quin metus hic etiam, genitor, me concutit ingens.
Hec nos prosequeris, nec rursus amore sorores,
Hec licet et manibus gestes, et ad aethera tollas.

PATROL.]

216 Ὅστις. Sic Reg. 990 et Herv. Edit. ὡς τις.

223 Ἀρτιρρέπτης ταῦτα φ. Id est, Christus Pa-
tris aeterni Filius contraria rependens parentibus,
qui filios alios eximie diligunt, alios vero oderunt,
sepe dilectos præ ceteris natos calamitatibus afficit.

B

Nam nobis tua tecta quidem sunt clausa tuusque
Vultus : at his cunctorum odium bac ratione parasit.
Non etenim patrem lenem uni vult Deus esse,
Durum alii infensumque animo : vicibusque fre-

quenter

Mutatis premit hanc, nimium que chara parenti,
Progeniem, a patribus vertens ad pignora penas.
Ast bac aquoreo mergantur gurgite, tecis
Siquidque procul nostris mala, nec mala moesta se-

[quantur.

Sit satis hoc, priuam sobolem quod vexat Eriynn.

At, pater, in te ardent ira natique patresque,
Quod tibi sit durum precibus nec flexi pectus.
Rumpit enim humanan patris indignatio vitam,

Quam thalamus, quam stringit amor, dirimitque si-
[militas :

Jam cum omnes ingens subeat miseratione, qui vel
Dignum aliiquid gessere Deo, dignumve tulere,

233 Ἐξοχα δέ τελέσι, δους δώροις γεράπεις, Καὶ πολλοὶ κρητῆρις μεθύσματος ἡδυπόταιο,
Καὶ τίς μεγαριῶν, ἀτμάζεις δὲ ἀπέντας,
Πολλάκι καὶ παρέντας ἐπεῖ σὲ γα παραστήσιν
Οὐκ οἷον μαλαχῆσι, καὶ εὔμενέσσι προσώποις,
Ἄλλ' οὖν καὶ στερεόσιν ἀπιστύφουσι λόγοις;
240 Γρηγόριος πρώτιστον δμανυμή τε βίᾳ τε,
Συνέγεια στομάτεσσιν ἐρευγόμενος θεότητα·
Βοσπόρος δέ δρ', ἐπειτα καὶ Ἀμφιλοχος, μεγα-
[θύμῳ].
Οἵς δέρα καὶ στυγερή νοσον ὑποδάμαντ' ἀνὴν
Εύχατε τε Τριάδος τε σεβάσματι, καὶ θυέσσι.
245 Σοὶ δέ οὖν ἐνώπιον κάμπτει φρένας, οὐτε θυηλή·
Οὐδὲ μὲν ἀδιόρθωτοι δίδωσι χάριν, οὐδὲ στε γεράρων
Εἰς ἔτος δέ τοις μεγάλῃ καὶ ἀπειρόνι χειρί,
Βήμασι, καὶ δώροις, καὶ ελαπτύνσι χορείας,

250 Καὶ πολλαῖς στιβάζεσσι, Θεοῦ νόμον ὥδ' ἀμε-
[ρίζεις].

Κρείσσονα βατά φέροντα Θεῷ κραδίην ιαρεύειν,
Ἡ πᾶσιν θύεσσι, οὐδὲ ρυτόνται, τεραίρειν.
Οὐ μὲν γάρ τι Θεοῖς ἐπάξιον, οὐδὲ ὅποις χθνῶν
Ἡδε φέρει μερόπεσσι, καὶ οὐρανὸς, ἡδὲ θάλασσα.

255 Καὶ γάρ ἀπάντη Θεοῖς τί κεν βροτοῖς ἔκποθεν εἴροι;
Μονῆς δὲ ψυχῆς καθαρὸν θύος, φέ τις ἀνοίδος
Πολλάκι καὶ πολύλιθον ἐπιβρέξα παράμειψεν.
Αἰδέομαι καὶ τήνδε, πάτερ, μεγαλύτερα βουλήν,
Ἡ πολιοὺς παρέβρεξας, ὑπανεισέποι θεοῖς.

260 Οὐκούς οὖν μερόπεσσιν ἡ δειλοῖσι γενέθλη,
Ἐρχομένη σαρκῶν τε καὶ αἷματος, οὐα βροτοῖσιν
Ἐνδέδο τικτομένοις καὶ διλυμένοις τάχιστα·

235 Præcipue autem sacerdotes, quos donis cumulas,
Et honorifice excipi ampla domo, spernis autem absentes,
Sepe etiam præsentes, siquidem te sermonibus
Non tantum blandi, placidoque et benevolo vultu,
Verum etiam gravibus persringunt verbis;
240 Primum quidem Gregorius nomine et vita,
Qui triham ore predicit divinitatem:
Bosporius autem, deinde et Amphilius, viri animo magno prædicti,
Qui gravem morborum pelunt dolorem
Precibus, Trinitatisque cultu, et sacrificiis.
245 Tuam vero mentem neque preces flectunt, neque sacrificium;
Nec martyribus quidem das gratiam, quos tu præmiis honorans
Quotannis munifica et larga manu,
Altaribus erexit, et donis, et convivalibus choris,
Ac pluribus cyathis vini fragrantissimi,
250 Et magnis toris, Dei legem perfringis.
Præstas enim parva ferentem Deo cor mactare,
Quam omnibus eum sacrificia, mente sordida, honorare.
Neque enim Deo quidquam dignum est, nec quæcumque terra
Haec fert mortalibus, et colsum, aut mare.
255 Etenim omnia Dei sunt : quid extra bono invenerit ?
Soliū autem animas pure gratum est sacrificium, quo pauper
Sepe et divitem longe antecellit.
Veneror et hoc, pater, magnanimum consilium,
Quo multos superasti, voluntate Dei.
260 Non unus tantum miseric mortalibus est ortus,
Emanans ex carne et sanguine, qualis aut heminum
Qui hic procreantur et perount celerrime :

240 Γρηγόριος. Multiplex vitium constructionis
In exemplaribus Graeciæ esse ait Billius ; sed nullo
negotiis emendatur, si pro Γρηγορῳ, quod ante legi-
tibatur, in quo totum est viuum, legamus Γρη-
gorio, et certe sic legendum esse constructio pos-
suat, et quae sequuntur, Βοσπόρος δέ δρ', ἐπειτα
καὶ Ἀμφιλοχος. Μοι διαγνωμι. Gregorii nomea
ἀπὸ τοῦ Γρηγορεῖ dicuntur, id est, vigilare.

241 Ἐρευνόμενος. Edit. male ἐρευνομένῳ.

242 Βημασι. Altaribus Deo in honorem martyrum
erectis, et epulis et choreis.

243 Θεοῦ ῥόμον. Significat Vitalianum frustra
martyres colere donis suis, qui odio, quo prosequi-
tur filios, legem Dei in hac parte contemnit.

244 Τικτομένοις, βουλήσσεται, βουλατίς. Ήστε.

METRICA VERSIO.

Tum præsertim illos, faciunt qui sacra Tonanti,
Quos licet et donis oneres, et divite tecto
Excipias, spernis tamen absentesque, frequenter
Et coram : quia te non tantum molliter atque
Ore monem blando, sed et aspera verba profundunt :
Gregorium primum, vitaque et nomine tales,
Qui Triadis sancto eructat firmissimum ore
Numen adorandum : post Bosporium Amphiliobum-
[que],
Qui precibus, cultu et Triadis, sacrisque vereundis,
Immanes morbos frangunt, amorphaque dolores.
At tu nec precibus, nec sacris fliesteris ullis,
Nec pugiles tua corda movent, quos ipse quotannis
Muneribus donana amplis, epulisticis chorisiq,
Ac multis vini dulcis cyathisque torisque,

B Hæc in re præcepta Dei legesque resolvit.
Præstas pauca Deo pectus mactare ferentem,
Quam sacra mille offerre, aninus si sordeat ater.
Nil etiam dignum colesti numine, non si,
Quæ mare, quæ colsum, quæ fert humus, omnia
Jungas.

Omnia namque Dei ; quid enim hæc inveneris extra !
Una Deo est purum gratissima victimæ pectus,
In qua vincit inops opibus persepe tumentem.

Hoc quoque consilium, genitor charissime, miror,
Ac veneror, superas quo multos Numinis aura.
Non unus tantum miseric mortalibus ortus
Contigit, euanans e carne ac sanguine, qualis
Est hominum, qui pascuntur, rapidaque metuntur
Falce necis, tenuesque citi volvuntur ad umbras.

Τοιη μὲν πρώτων· ἔπειτα δὲ Πνεύματος ἀγνοῦ,
Εἴδε λοισταμένοις δὲ οὔτε φίλους αἴγλη·

265 Ἡ δὲ τρίτη, δακρύων τε καὶ ἀλγεῶν, ἡμετέρος,
Εἰκόνος ἀποξόνου μελαινομάνην κακότητα.

Τίσιν τὴν μὲν ἔγεις πατέρων ἄπο, τὴν δὲ θεοῖ,
Τῆς δὲνδρὸς γενέτης, βιότῳ φάσις ἐσθίουν ὑπάξιον.

Τῆς δεσμοῦ βίου, καὶ Δύος ἔκτος θύτρας
270 Σόν πόδα, καὶ Σοδόμωνέψυγες πυρδέσσαντας παισιλήν·
Καὶ χθαμαλῶν πεδίων σε φιλη διεδέξασο Σηγάνωρ,

Μηκέτι παπταίνοντας πρὸς δέσποτα τερφωθέντα.
Πάντων δὲ κτενῶν ἔνα μάργαρον ἐσθίουν ἑδέων

Ἐσχατιῇ, Χριστὸν τε νόν τε σὸν ἀγρὺν ἀγέλην·

275 Καὶ νεφέλην καθύπερθεν ἀέριστα, δινῆσα καὶ
[σμου]

Α Τερμώμενος χθονίου, μέσον δέ τε τείχος ἀγέλης
Γαστέρος ὑδρίου ἱπανούσα, ἀπλήρωτον βερθέρου

Οὐκον δρριδεντας ἀπέπτυσσα, οἰδαλόν τε
“Οὔχον ἀγήνορής κενταυρέα ρίψας ἕραζε·

280 Οἶον σο κλέος δέστι θεᾶς μέγας, ἀνδρομέτον τε
Αίματος εὐστέβεες μέγ' ἀρέσοντες. Εἶχεν διπάντα
Ζευρῷ, τῷ προστήνας διγων ληστορεό κόδων.

“Τίμονις παννυχίοισα καὶ ἡματίσιον διδαίεις
Μέλπεις οὐρανίον τριλαμπά πνεύματος αἴγλην.

285 Ταῦτα μὲν ἐσθία, πάτερ, καὶ τέρματος δισσον
[ἀρίστου·

(Τέρμα δέ μοι θεᾶς δέστι νοούμενος, οὐλέτ· ἀσπ· πρω·)
Μούνος δὲνδρὸς Εμεινε χρίος καὶ τόνος διεθρός,
Δάπτων, οία σύδηρον διετρίφα λάθριος ίδες,

1032-1033 Talis est primus ortus : deinde alter ex Spiritu sancto,

Cum luxurialis per aquam aetherius advenit splendor;

265 Tertius autem lacrymarum et doloris nostri est,
Imaginem abstergens denigratam criminē.

Ex his primū habes a parentibus, secundum a Deo :

Tertii autem ipse tibi pater es, vitæ lucem optimam præbens.

Rupisti vincula sacculi, et e cæno extraxisti

270 Pedem tuum, et Sodomorum effugisti mihias igneas ;

Et plausi porrecta spatiis te amica excepti Segor,

Non jam circumspicentes civitates in cinerem redactas.

Omnibus tuis possessionibus unam margaritam pretiosam comparasti
In extremum diem, Christum tuamque sanctam mentem consocians.

275 Nubem desuper induisti, seorsum a mundo

Terreno divisus, medium parietem attoleus.

abiebi ventris coerciuit, inexplebilis gurgitis.

Sedes superbas respusi, tumidumque

Fastum itaui glorie vana jaclantem in terram projecisti.

280 Una tibi gloria Deus magnus est, et nobilitate

Generis pietas apud te longe præstantior. Posthabita sunt omnia

Cruci, cui afflixisti prædonem hunc mundum.

Hymnis nocturnis et diurnis castibus

Celebras celestis trilucidum spiritus splendorem.

285 Haec quidem præclarā, pater, et fini proxima optima

(Finis autem mibi Deus est cognitus, non jam per speculum) ;

Una vero intus manus ira et dulcis pernicias,

Rodens, veluti indouxitum ferrum latens rubigo,

270 Πυρόσσαν διελιθή. Id est, horrendos ignes
quibus Sodoma abvixit esti.

274 Ἐσχατιῇ. In extremum diem. Posset sic
reddi : Postremo Chriatum animique puritatem com-
parasti.

276 Ἐγέλης. Sic Reg. 990. Edit. ἀγέλης.

280 Ἀσφρόσου τε. His verbis etiam significari
potest Vitaliano chariores et majori ut pretio fuisse
viros pro, quam sanguine conjunctos aut nobiles.

281 Elēter ἀστρα. Cessere omnia.

283. Ἑματίσσει. Reg. 999 ἡματίσιαν.

287 Χόλος καὶ τόνος διελορ. Alludit ad hæc
verbis Hom. Iliad. xviii, 108 :
Καὶ χρίος, δέ τ' ἐφέρει πολύφρονα περ χαλκῆναι,
Οἳ τε πολὺ γλυκίου μέλιτος κατελαβεύνονται,
Ἄνδρων τὸν στήθεσσιν δέξεται, ήτε καπνός.

Ira, quæ sapientem aliquando commorit,

Quæque multo dulcior melle stillante,

Hominum in pectoribus augescit, veluti sumus, etc.

His verbis Homerus eleganter describit iræ naturam.

METRICA VERSIO.

Primus sic est nobis ortus : at Pneumatis alter,
Tum cum purifici illustratis rore lavaci

Advenit aetherius splendor, qui pectora luce

Compleat ; extremus lacrymarum est atque do-

loris, Effigiem abstergens fuscatam crimine turpi.

Priuum horum tribulare patres, Deus ipse secun-

[dum] ; Tu tibi postremi pater es, dans optimâ vitâ

Lumina ; nam fluxi fregisti vincula mundi,

Atque pedem cæno extraxisti tæsus oculi.

Tu Sodoma horrendos ignes flammasque furentes

Fugisti, profugumque, loco quo condita planò,

Excepti Segor, nou jam ad humantia tecta

Moerentes torquentem oculos, nigrasque favillas.

Tu geminam innumeis preti pro censibus unam

Omnibus in terra cepisti arentis eremī.

Tu Christum atq[ue] tuam sororissi fondere viseris,

B Tu tene, genitor, terreno ut ab orbe secales,

Fudisti nubem inferius, murumque lorasti.

Tu rabies ventris, qui non saturabilis unquam

Est gorges, penitus pressisti, aminique tumorem

Stravisti, fastidumque gravem motusque superbos.

Una Deus magnus tibi gloria charior atque

Est tibi vir pietatis amans, quam sanguine junctus.

Omnia succubueris cruci, qua prado peperidit

Hic mundus, clavis abs te confusus acerbis.

Denique splendore triplicem regnantes olympi

Laudibus et canto celebraz noctes dieque.

Haec laudanda quidem, et sancto contermina fini

Sunt, genitor veneraude ; Deus mibi terminus au-

[tem est,

Non jam per speculum, sed visu notus aperto.

Una sed in medio manus tibi pectora biles,

Et atque pernicias, qua meus arroditur agra,

P. tunc ut scabra positum rupeis me fer.

'Ht χλωφ βαρύποτμος ἀπιστοτάτου δράκοντος,
290 Ος καὶ πρωτόγονος γεύεται βάλει ἐκ παραδέσου
Βαῖη, καὶ θεότης ἐνθάσιεν, ἡς πίσσειν αὐτός.
'Αλλ, πάτερ, δόμασον δεινὸν χλων. 'Εστι καὶ ἡμῖν
Χρυσὸς δίνας, χατίεσις δὲ καὶ αὐτὸς ἔμμανθοντος.
Τολοὶ σοὶ τεκέσοις πέλοις, πάτερ, ἀφραδέσουσιν,
295 Οὐοὶ ὁν ἀρήσιος Θεὸν σέο πῆμασιν εὑρεῖν,
Εἰ τοτὲ σοὶ βαρύμηνος ἀπαντήσειν δίνητο.
Οὐκ οἶος μερόπων γενέτης ἔμοι, οὔτε σε μοῦνον
Πλαΐσοντας ἀπειδέσθε. Εἴδον Ἕγετε
Πολλάκι καὶ στρεοῖσι κακοῖς εἰκοντα τοκῆα
300 Παιδὸς ἀτασθαλέοντος. 'Ομάδην πεσσοῖσιν διμετρος,
Ος δὲ διοιδὰ πόνοισι, καὶ αἰθμένοισιν ἔρωτον,
Οἵ δύον διξαλάπαντον δὲ ἥλυε καὶ κατὰ πατρὸς

Α 'Αντιδίσις ἐπέσσι, χέρας δὲ ζειρεν Ἔριννος.
'Άλλ, ἐμπτης καὶ τοῖς πατήρ χλων ἀβούδης ἐπεψε,
305 Γραπτῶν γάρ βασιλεια νόμων ἀδίδακτος; ἀνάγκη,
Η φέ τε καὶ τοκέσοιν ἐφ' οὐάσιν θυμὸν λαίνει.
Πολλὰ μὲν, ὃν λεδνούσουσιν, ἐπει δὲ ἀβούδουσιν, διευστα-
Πολλὰ δὲ ἀνηρχούστησαν ἐν οὐασιν οἰσιν ἔχοντες,
'Οφρα καὶ μὴ θράσος αἰδὺς ἀπορθήσειν ἐλεγχος,
310 Αἰδὼς τὴν τοκῶν λοιζήη ἐπίκουρον ἀλέγει.
Τίκτει γάρ θράσος ὅντες, ἀνησει δέ τε φειδῶν.
Καὶ τεκέσοις μάλιστα, ἐπει κλός ἔγγις ἔχοντες,
Οὐ χερδες εἰκαθέσουσι βίῃ, πειθοῦς δέ γε δεσμοῖς.
Φύλδε καλάμης τεκέσοις πατρὸς χρόνος αὐτίκα λήγον.
315 Θυμός γλώσσαν ἐφειδεν, δὲ ἐπεστεν οἰκτος ὄποι-
[φάσις.

Vel gravis et dura furore versutissimi draconis,
290 Qui et primos parentes exigua esca e paradise
Dejeicit, et deitate spoliavit, e qua ipse exciderat.
Verum, pater, gravem iram comprime. Est et nobis
Christius rex ; indiges autem et tu ipse ejus benevolentia.
Talis erga filios tuos sis, pater, imprudentes,
295 Qualem cuperes Deum in tuis calamitatis experiri,
Si quando infestus tibi contigerit moror.
Non solus mortaliū factus es pater, nec te unum

1034-1035 Filii non obsequentes dolore afficiunt. Vidi egomet
Sepe pertinacibus cedere flagitiis parentem
300 Filii scelesti. Alius immodeco ludi studio,
Alius exiōsis compotationibus, et fervidis amoribus
Domum evertent; aliis venit et patrem
Asperis lacessit verbis : quin et manum furibundus sustulit.
Et tamen iram in tales filios miti pater cohibuit.
305 Scriptis enim legibus superior est nullius magisterio eductus amor,
Qui parentum in filios iram placat.
Multæ enim ex iis quevident, flingunt sibi non visa;
Multæ dissimilant se audisse, que auribus suis exceperunt,
Ne dira procacitas erumpat ex oblungatione,
310 Quæ verecundiam parentum auxiliatricem egregiam premit.
Pariunt enim audaciam probra, lenitas autem modestiam,
Et filii maxime, siquidem gloriari præ oculis habentes,
Non manum viribus cedunt, sed persuasoris vi flectuntur.
Flamma stipulae est filiis ira patris statim desinens :
315 Ira linguis accedit, illam vero extinxit mansuetudo superveniens.

289 *Βαρόχοτμος*. Benedictini post Billium verte-
rant, quæ immissa tibi est furore versutissimi draco-
nis, omissa illa verborum oppositione quæ repeti-
tur inter ἱδος et βαρόχοτμον. Ira talis est pernicious,
ut dulcis et gravis simul in mente consurgat. *CaiL*

301 *Althoçerouci*. Reg. 990 αἰσθανομένοισι.

304 **Ezeyē*. Sic legendum cum Combefisio, exco-
quit, digessit; et quidem mox vers. 520, eadem de
Davide metaphora recurrit : Χόλον καὶ κῆδεα πλο-
στον. Male edit. Επεμβ.

305 *Γραπτῶν* τὴρ *Βασιλειανόν*, etc. Neces-
sitatis, id est, necessarium et non cuiusquam magiste-
rio eductus, sed natura insitus amor, scriptis legi-
bus, etc.

309 *Μή θράσος*. Monet Gregorius nimium crebris
oblungationibus filios non esse obrueudos, ne ad
omnem tandem castigationem obdurescant et depo-
site pudore contumaces flant : hinc Apost. Ephes.
vi, 4: *Et vos, patres, nolite ad iracundiam provo-
care filios vestros.*

METRICA VERSIO.

Quæ tibi serpentis Stygii est immissa per iram,
Qui primos etiam per pabulos pauca parentes
Callidus et sevus viridi deject ab horto,
Et, qua lapsus erat, deitate orbavit eadem.
At, pater, ardentis irarum comprime flamas.
Est etiam nobis Christus dominusque Deusque,
Cujus habet opus auxilio sanctoque favore.
Talem te præbe soboli, cum pectore levo
Deserit officium trahiturque in criminis præcepis,
Esse Deum qualim ipse tuis in caribus optas,
Si qua tibi occurran adversa flamma sortis.
Non solus natu vitam lucemque dedisti,
Nec te unum luctu proles ad iussa rebellis
Afficit, ον γenitor; vidi persape parentem,
Dissimilante oculo qui natu inmanibus ausis
Cederet. Hunc juvat ebrietas, hunc alea fallax,
Hunc amor et blandæ Veneris damnosæ voluptas,

B In quibus evertunt studiis censumque donumque.
Quin etiam adversis alter configere dictis
Cum patre non debitis, dexterisque atollit Erinnys.
Et tamen his iram genitor ~~mercede~~ remittit
Poenas. Nam scripta natura valentior temni
Lege viget, patris irati qua pectora mollit.
Multæ vident, quæ se flingunt non cernere, multæ
Dissimilant audisse patres, licet auribus hausta,
Ne tenerum abrumpat reprehensio dura pudorem,
Auxilium patribus quo nullum firmius usquam est.
Proba etenim effrontes faciunt, bonitasque mode-

[stos]
Et venia, ac natos præsertim laudis amantes,
Cogere quos nequeas, verbis sed flectere possis.
Ira patris, flamma ut stipula, mox cedit in auras;
Quasque dedit lingue flamas, miseratio dulcis
Protrous adveniens exsultit; lingue minaces

'Αρην ἐκπροσέχει, νόος δὲ ἐργίζεται' ἀρωγήν.
 'Ἄγθειτο χεῖρας δειρε, καὶ δλεγεῖτο κλαῖστος περισχών.
 Δαυΐδ, δὲ βασιλεὺς μετέπεπτεν Ἀβραμίδος,
 οἵσι μὲν ἡπιος ἦτο, τόσον δέ τε παῖσιν ἑστοιν,
 320 Ήτο καὶ πατροφόνοις γόδοις καὶ κήδεα πέσσειν.
 Τεκμάρτοι βασιλῆι τὸν ἀνταίον θυρητόθεντα.
 'Οὐχ οὐδὲ θμόνος τε, θανόνθ' ὑπὸ δάσκοιν ὅλην,
 Οὐχ οὖν θρησκοῖσιν ἐκλαύσατο, ὡς τινὲς δριστοί,
 Ἀλλὰ καὶ ἀγγελλαντι δίκην ἐπίθετο φονῆς.
 325 Τύνη δέ, ὡς κακόδουλοι, πόσον κακὸν, ή τι πε-

[πονθός],

'Οὐδὲ χρόνοι ἀδάμαστοι ἐνι φρεσὶ σήσιν ἀδειες;
 Οὗτοι σε πατρόης ἀπέμερσαν, ὡς ἄνα, τιμῆς·
 Οὐδὲ μὲν δασταχύεσσιν ἐπεχρόδομεν σέο κώρων,

Α Οὐδὲ βοῦν ἀγέλαιος, οὐ πάσσον, οὐδὲ μὲν Ἱππότης·
 330 Οὐδὲ λέχους ἀπέβημεν, δημήτριον ἀφραδόδοντες,
 Οὐδὲ δόλον φρασάμεσθα σὺν ἀνδράσι δυσμενέσσον.
 Ταῦτα γάρ εἰ τι χριοι φέρει, πάτερ, οὐ νεμαστεῖν.
 'Εν αὐτοῖς κάκιστον, ἀραιοτέρῳ τοπῆσος
 Χείρονες ἔξεργανταις, δε οὐ τινὰ λάλοιπας
 335 Εἴδος τε μέγεθος τε. Αὔγος δὲ οὐκ εὑδρομος ημίν·
 Γλώσσα δὲ δεσμὸν ἔχει. Τίπτε δέλτον; ή σι, φέρεστε,
 Οὐκ ἰθέλων τεκέσσοντα ἀρέσσαντα φύσιν ὄπασσας;
 Στήθομεν ἴνθιδα μύδον. 'Αναξ Πάτερ, Υἱός μέγιστε,
 Δέος χέρα, καὶ νεύσεις ἀμοι πατέρε' Παῖον εἶναι.
 340 'Ηνίδε καὶ χειρεστη γενεάδος, ἡνίδε γούνων
 'Απτόδεο', ὥστε θεοί. Θεοῦ δὲ τὸς ἀντιάσαντον.
 Οὐ γάμον, οὐδὲ γε πλούτον τοικότα, οὐ δόμον αἰτίου

Diras execraciones jactavat, mens autem elocuta est auxilium.
 Levando oneri manus adhucet, et dolore inflito flet, eumque amplexatur.
 David, qui emicuit inter reges ex genere Abrahami,
 Omnibus quidem mitis fuit, adeo autem filii suis,
 320 Ut et patricidis iram et molestias cibiberit.
 Conjice ex Absalonis, quem contra se regem armatum,
 Vectum mulo, ramoque implicitum sub densa arbore, mortuum
 Non solum acerbiassime luxit, ac veluti quempiam optimum,
 Sed etiam mortis nuntio pecunia inflixit interectoris.

325 Tu autem, o pravo mens consilio, quod tam grande malum, aut quid passus es,
 Ut tam indomitum furorem in mente tua teneas ac augeras?
 Neque te paterno fraudavimus, o rex, honore;

Nec segetes regionis tuae invasimus,

Nec boum armanta, nec oves, nec equos:

330 Nec cubile conceundimus, rem nefariam temere ausi,

Neque fraudem tibi struximus, tuis iuncti hostibus.

Hac enim si quid ira existent, pater, non succendendum est.

Unum est filii tuus grave crimen : scilicet prestantissimo patre

Inferiores apparuius, qui nemini primas partes reliquit

1036-1037 335 Forma et proceritate. Expeditus son est nobis sermo :
 Lingua quasi vinculo constricta. Uter peccavit? Ego, an tu,

Qui nolusti meliorem filii naturam tribueri?

Hic dicunt faciem facimus. Rex Pater. Fili maxime,

Da dexteram, concede patrem mihi placidum esse.

340 Ecce manibus barbam, ecce genua

Contrectamus, ac veluti dei. Dei autem voci occurramus.

Non nuptias, non magnas opes, non domum splendidam

317 **Ἄγχειτο** χεῖρας δειρε. Alter : *Omnis aliquid impunit, vel tollit manum ut feriat, et inflicto vulnera flet, filiumque amplexatur.* Sed melior versio quez in textu.

324 **Ἄλλα καὶ**, etc. Certe qui Absalonis cædem Davidi nuntiavit, capitali supplicio non est affectus. Itaque minus hic animum attendisse videbat noster Gregorius.

332 Et τι χριοιο. Id est, si quid tale a nobis perpetratum esset, justa tibi esset irascendi causa, nobis autem nullus reprehendendi locus.

333 Τοκτός. Sic Reg. 990 et Herv. Edit. ταχῆς.

335 Ήμέν. Reg. 990 Εστον.

341 Οὔτεδ. Sic Reg. 990, id est, φωνῆς. Bill. vulnus.

METRICA VERSIO.

Projectis, ac plurima dira preacta est :
 Mens contra auxilium loquitur, dextramque levando
 Fert oneri, nato gemit inflictoque dolore.
 David, Abramidas reges qui claruit inter,
 Omnibus ipse quidem mitis fuit, at mage natus.
 Namque etiam lenem ac facilem se præbuit illi,
 Impia qui contri genitorē sumperat arma.
 Id rex ille docet, qui postquam marte nefando
 Cum patre congressus, fugiensque in fronde pe-

[pendit
 Arboris, et sceleris persolvit sanguine pœnas,
 Non tantum hunc genitor, nato velut orbis honesto,
 Deflevit, verum subita quoque morte peremit
 Ilium pertulerat cædem qui primus ad aures.

* At tu, consilis levis impulse, quid, oro,
 Passus es, indomitum tenes ut corde furem?
 Nam neque qui debetur honos cultusque parenti,
 Hoc te (nec sinat Omnipotens) fraudavimus unquam :

B Nec tua sacrilega vacuavimus horrea dexira,
 Nec pœnas, uel equos tulimus, armenta boum-

[que :
 Nec vetum conceundimus incestumque cubile,

Hostibus aut juncti fraudem tibi struximus ullam.

Hec etiam justos irarum patribus astutus

Ingenerare solet. At nostrum crimen id unum

Perggrave, deterior nostrum quod uterque parente

Exsistit, haud nulli formaque et mole secundo.

Quin etiam nobis haud seruo volubilis, atque

Lingua velut vincitis hæret constricta palsto.

An scelus hoc nostrum pater est a venerande, tuumne,

Qui meliore tuam haudi donaveris indeole proleto?

Hic mihi finis erit dictis. At tu, Pater alme,

Tu, queso, Fili, placidum mihi reddre parentem.

En barbam ipse tuam, pater, en genua ipsa expesso

Non secus atque dei. Divinos ne occule vultus.

Non thalamos, magnas nec opes, nec tecta superba

Altissemus. Αδες χείρα κα. εμβούνουσαν δικηγόρην.
Μήτερ ἐμή, σὺ δὲ έμαρτυρεῖς καὶ ἀνυπολίτους διέρρεος
345 Ματρί παριστάμενη, λιταῖς χλων ἔχερδουσα,
Μνωμένη λέγουσα τὸ δικαιογένης τὸ ἔρατεινής,
Διστοι σοῖς τεκνέσσοις τεῦ πόσιν Πανον εἶναι.
Καὶ μαλπῆς χρός ἐστι, καὶ ἀργαλέους πολέμου.
Εἰ μὲν δὴ πεπιθείμε, κακῶν διλεῖ· εἰ δὲ ἀπιθέσας,
350 Καὶ τεκνῶν θέτων· ἀλλομέρεϊ ὡς τοπάρουσεν.
Σὺν κλέος, εἴτε λιπομένῳ ἀχηδέος, εἴτε θάνατον·
Δέρκους πατέρος ἔχομεν ἢ θετέρου εμβενόντος.

Δ'. Ναρὰ Νικοβούλου πρὸς τὸν πατέρα.
"Ο πάτερ, εἰ μὲν ἔρως, βαθὶ χριέ· ή γάρ ἀπάντων

Poscimus. Da dexteram et benignum aspectum.
Mater mea, tu quoque mibi et in nocturnis somnis
345 Patri astans, precibus iram admiscens,
In memoriam revocans thalamum et conjugium amabile,
Obsecra maritum tuum, ut filius suis benignus sit.
Et cantus fastidium subit, et feri bellum.
Si igitur tibi persuadeam, malorum jam satis est: sin autem es inexorabilis,
350 Et filiorum Deus es; errabimus ut antea.
Hec tua erit gloria, sive reliquias abjecisti, sive moriauer;
Lacrymas parentis benevoli babeamus tandem (mortui).

IV. Nicobuli filii ad patrem.

Quod me genuisti, pater, leve hoc beneficium; omnini enim
Una lex est ab initio, hominum pariter et brutorum,
Ut amore inflectantur, ac sapientis rationis consilio,
Geniti gigantesque brevem hanc vitam propagent,
5 Ac mortui in sua spicis vivant.
Sed me aliusti postea: at bounte etiam ubera
Fortibus capitibus subsilientes premunt
Vituli; illæ autem laborem ferunt dulci necessitate.
Avis circum impetrantes pullos, supra amabilem nidum,
10 Stridorem edunt, et hic atque illic lassatur
Victum queritans, vacua nutrit et jejuna.
Amore enim natura genitores et genitos colligavit,
Atque hoc remedium excoxitavil genitoribus, ut graves

* Scriptum an. 583. — Alias Bill. 50, p. 112.

343 Εὐμενέστατ. Sic Reg. 990. Edit. εὐμενόνεστ.
348 Καὶ μολιῆς χώρος. Alludit Gregorius ad Homerum apud quem sepe recurrunt ista loquendi ratio.

IV. ARGUMENTUM. Nicobulus pater, ad quem sub filii Nicobuli persona, carmen hoc condidit. Gregorius, vir clarus erat, atque apud Imperatorum gratia et auctoritate florens, qui Alysianam Gregorii nostri neptem duxerat uxorem, ea eaque Nicobulum suscepserat. Ille in hoc carmine obtinere a patre suo conatur, doctrina cupiditate flagrare, ut in celebrem quandom academiam militatur, quo litterarum studiis

commodius operam impendere, ac disciplinorum orbem feliciter obire absoluere posset, quod quidem a patre suo Nicobulus filius est consecutus. Circa annum 383 hoc carmen est conditum:

3 Άρτον δὲ ἱέτης σοροῖο. Reg. 994, sup. lin. τῇ βούλῃ τῷ δειού Λόγῳ, διτίνη Verbi consilio.

5 Καὶ οὐαὶ γοτύνθορας. Quemadmodum semen terra mandatum mortuumque in exortente spira revirescit, ita homines per liberorum procreacionem quodammodo mode vitam suam propagant, et mortui vivunt.

13 Μητραζόν. Reg. 994 sup. lin. βουλευσαμένη.

METRICA VERSIO.

Expetimus. Dextram præbe vultusque benignos.
Tū quoque tu patria, genitrix mea chara, sopore
Dum sua membra fovet, te, deprecor, objice menti,
Ac precibus miscens iram, memoransque cubile
Iucundum et tedeum consortis lata jugalis,
Flecte virum votis, ac proli reddere benignum.
Et castus subennet, et steti tædia bellū.
Si mens, o genitor, movit tua pectora sermo,
Jam satis est quod jam tulimus, nimiumque delo-

[ris.]

Sin rigidus manas surdusque ad carmina nostra
Natorum Deus est etiam, nec deserit illos.
In variis miseri, velut ante, vagabimur oras.
Seu nostri curam abjiciens, seu finiat ævi
Mors spatium nostri, genitor, tua fama laborat.
Sis salem nobis placidus post funera, tristes
Deque oculis lacrymas ub raptos projices natos.

B IV. NICOBULI FILII AD PATREM.
(Billio interprete.)
Quod tua progenies ego sim, pater optimus, parvum
Munus id esse reor. Non brutis omnibus hic mos
Atque hominum generi, flagrare libidinis restu?
Consilioque Dei vitam capiuntque viceissim
Dantque alios, tandemque ipsi post ultima fata,
Semen ut in spica, redivivo flore virescant.
Ast etiam me post aluit tua cura? Quid autem
Hoc iterum magni? Vituli quoque plena parentis
Uerbū fronte premunt, atque hunc perire laborem
Vis adigit, dulcis tamen haec jucundaria matris.
Stridula quia etiam prætervolat undique pullos
Impluentes volucras, seque hic illicine fatigat,
Pabula dum proli nutrit impasta requirit.
Namque patres prolemque sagax devinxit amore
Natura eximio, patribus commenta medelam,

Κουφοτάτοισι πόδοισιν θλαρρίωσιν ἀνάς.

15 Τούνεκα καὶ δρυμέλη νέῃ περὶ πόρτας μήτηρ.

Ὦς δὲ κύων σκυλάκεσσι νέοις, καὶ πτηναῖς νεοσσοῖς

Δῆριν ἔγει· επική δὲ δέσσουσαι ἄγριοθυμοῖς

Πάρδαλις ἐκ ὑπέργοι, σῶν δὲ τε μανεῖται ἀλκή,

Κατήτη δεντρήσεσα, κύρης σέλας, ἀτριδὲ δόδνεντων

20 Θηγομένων καναχρίδα, γένες δὲ τε βάλλεταις ἀφρῷ,

Ιεμάνων τεκέσσοις ἀμύνεμεν, ἡδὲ δαμῆναι·

Οἰστρος γάρ τοῦ ἐπιστον ἀδέσπατοις νόμοισι.

Σχήκες δὲ πέτρηστον ἐννήμονοι, ἥν τινι ἰδόνται

Πληγοῖσιν, οὐδὲ φέρονται κακὸν τεκέσσοις νεογνοῖς,

25 Πετρόβεν δικυμένοι, στρατὸς ἀθρόοις, ἀμφὶ πρόσ-

[απε]

Βομβεύσιν, κέντροις δὲ πικροῖς βάλλουσιν δέστην.

Ἐστιν καὶ ἐν βιθίσιαι πόδων νόμος, εἰ δέοντα γε

Α Δελφὶς, εἰναῖλον βασιλέατος, ἥν τινι θέραται

Θέρ' ἀλλὸς ἡ περιδανοῦσις ἀπεπλώσαντα τέκεσσον,

30 Ἡν γένυν ἀπλώσας, εἰσὼν γόνων αὐθῆς ἔκεκτο,

Ἄδετονς ὁς τινι ἐδήτην, διποὺς μὴ θηροὶ γένοντο·

Οὐδὲ δύο πρὸς κευθμώνος ἀνέπτυσον φόρτον μποτον,

Πρὸς θηρὸς κρατερόδον φυγεῖν στονόβεσσαν ἀπειλήν·

Τῆμος δὲ ἐκ λαγόνων ἀδέν τηρεύεται κούφηρην.

35 Τῷ μη μοι γένεσιν προφέρειν, καὶ τιτθῆν ἐλασθήν,

Ἡν σύ γε καὶ δρυμέσσεις τεοῖς καὶ βουσὶν ὀπάζεται·

Ἄλλα τε τάνδε περισσόντα ἔχειν χατέων, πανέριστα

Ὄς βροτὸς, ὡς ἀγαθοῖο πατρὸς τάξ· Ἀλλὰ ἐπινένεσον,

Εἴ τινα καὶ δακτύθυμον ἐρῦτον, οὐδὲ ἐπικείσθω.

40 Οὐδὲ ἀθλῶντα τέκες με, τεκών δὲ ἕθερες ἀνάγκη-

Ἡν δὲ τεκών μεθέψεις με, βοσὶν τέκες ἀντὶ βροτοῦ.

Οὐ χρεὸν ποθέων, οὐδὲ ἀργυρον, οὐδὲ τὰ σηρῶν

Suavissimis desideriis allevent sollicitudines.

15 Hinc et ferox pro tenera juvenca mater,

Ut et canis pro teneri catellis, et aves pro pullis,

1038-1039 Prælum eient : hinc et compuncta erumpit rabida

Parvulus ex silva, et robur aprorum furit,

Seis eriguntur instar arboris, ex oculis scintillæ, vapor ex dentibus,

20 Qui cum stridore excruciantur, et genæ spuma obruantur,

Dum natis auxiliari volant aut perire :

Id enim stimulos persuasit legibus quæ non discutuntur.

Vespa petris insidente, si quem prope viderint,

Eiamusi malum tenera proli non ferat,

25 E petris effusa, ut confertus exercitus, circa vultum

Bombos edunt, acerbisque aculeis ferunt viatoriem.

Viget et in piscibus amoris lex, si vere

Delphinus, piscium rex, ubi viderit aliquam

Maris belluam imbecillæ suæ adeantem soboli,

30 Suas genas expandit, ac intro prolem iterum auscipit,

Absorbens illam ut cibum, ne cibus sit bellus :

Nec prius e latibulo regerit onus incredibile,

Quam fortia belluae tristes minas effugerit;

Tunc vero e visceribus teneram evomit prolem.

35 Nea igitur mihi generationem obijicias et exiguum alimoniam,

Quam tu tuis etiam famulis et bobus largiris.

Verum aliquid bisce prestantis habere capio, pater optimè,

Ut homo, ut boni parentis filius. Verum ignoscere

Si quem et molestum proferam sermonem, neque celavero.

36 Non me volentem genuisti, genitum autem necessario aliusti :

Quod si genitum me dimittis, vile animal pro homine genuisti.

Non aurum desidero, nec argentum, nec serica

14 Ελαρρίων. Sic Reg. 991. Edit. θλαρρί-

ζουσι.

18 Συλλόχοι. Reg. 991 ἀντιτάσσει.

27 Βυθίσται. Ita Chig., que lectio melior quoad

sensus et metrum. Edit. θυλλοῖ. Reg. 991 sup. lin.

τὸν θαλάσσην, est in mari, etc.

28 Δελφὶς. Mira de delphino Plinius et Aristot-

teles commemorant : de eo tamen, quod Gregorius scribit, verbum non faciunt.

39 Δακέδηνος. Μορδαῖον sermonem.

40 Εἰδέλτων. Combelisius legit θελοῖτι. Non

me solens : favent duo Regii.

41 Βοτῶν. Sic duo Regg. et Reg. 991. Int. sup.

lin. βόσχημα. Edit. θυτῶν.

METRICA VERSIO.

Scilicet ut curas amor hic levet atque labores.
Unde etiam mater furibundas concipit iras
Ob vitulos, avis ob pullos, cauis obque catellos
Aspera bella gerit, rabidoque incensa furore
Pardalis et saltu erumpit; ruit impete caco
Sevus aper; micas ex oculis vis ignea, setæ
Horrescant, seque execuant cum murmure dentes,
Maximus unde vapor manat, spumaque cadeunte
Turpatur gena, dum sobolem defendere gestit,
Aut amat hostili pugnans occumbere ferro.
Perdacet haec philtiri nullus lex nacta magistrum.
Quid referat vespas, que si quem accedere petris,
In quibus est ipsa sedes, videre, repente,
Nil licet ille mali vespis inferre tenellis
Cogite, exsilium, ingens exercitus, atque
Horribiles bombos edunt, misericomque cruentant.

B Quin etiam, si vera ferunt, in piscibus ipsa
Lex viget hæc. Delphinus enim, rex aequoreorū,
In sobolem si quos immā corpore pisces
Couspicat ferri, sua pignora protinus ipse
Devorat, ac pulso mox egerit illa periclio.
Ortum igitur jam parce milii proferre cibamque,
O genitor, quem tu famulis pecoriisque ministras.
Ampius his aliquid, mortali sanguine crevis
Ut qui-sim, satna atque bono genitore, require.
De veniam si quid mordacine eloquar : haud me,
Chara parentis, vite donata luce volentem.
Post autem educto lacrymosae ad lumina vite,
Legibus impulsus naturæ, alimenta dedisti.
Quod si me gentium linquas, erit, o pater, abs te
Mortalis pro mortalī productus in ævum.
Non aurum argontiumque peto, non serica filia :

Νήματα, καὶ λεύκεσσι μεμγένας ἔνδονεν αὐγάς,
Οὐ γαλανούμενον δημόσια κυμανουσαν
45 Αἴγιπτους πεδίσαντα ἀγάπατον, οὐ θεραπονταν
Πληθύν, τετραπόδων τε. Γάμος δ' ἀλλοιος μεμήλοις
Τύφηδες, δέσποιναν ἄγων, τιμώμενον ἔχος·
Καὶ θρόνος, δε πάρισον πάτερον, πλεύνεσσι πατεῖται,
Πολλάκι ψειρόπερος, τὸ καὶ πλέον ἡπτὸν ὅρνει.
50 Ἀλλος γάρ τ' ἀλλοιος τύφος, χθανοῦσι δέ τε πάντες,
Ἐμπεδον οὐδὲν ἔχοντες ἐς αἰριον, ἀλλοτροῖοι
Ὑπερνοῖς φυσικῶντες ἀφιπταμένοις τάχιστα.
Ἐρθέτω, δοσα φέρει πικρὴ βούτοι θελλα
Τῇ καὶ τῇ δουνέσσα κόντιν πάντεσσιν ἀπιστον.
55 Ταῦτα γάρ τε πειθανατος μὲν ἐτι φρεσὶν ξερακον ἔμπης,

A Καὶ πινυτῶν ἑάκουσον· χρόνος δὲ τι καὶ πλέον οἶσεν,
“Οὐ πάντες ἐνέπονοι διδάσκαλον ἡμερόσουν.
Οὐ πάντες, ἐν πολέω, μύθων κράτος, ἀντὶ νῦ πάντων.
Καὶ δὲ μὲν ἥρητρος πυρὸν μένος, ἐν τ' ἀγοραῖσιν,
60 Ἐν τε δικαστολήσι, καὶ εὐφῆμοισι λόγοισιν.
Καὶ δὲ ἰστορίης φρήν ἐμπλεός· ἴστορέν γάρ
Σύμφερτη σφήνη, πολλῶν νόσος· οὐκ διλγον δὲ
Γραμματική ἔνιουσα λόγον, καὶ βάρβαρον τίχην,
“Ελλάδος εὐγενέστερη γάλωστε Επικουρος ἀριστή·
65 Καὶ λογικῆς τέχνης τὰ παλαισματα, οἵς ὑπ' ἀλτῆς·
Κρότεται, δι τριτεῖς δὲ λόγος περιφρντον Εὔηκεν.
“Οσσοις τ' ἡθεα κενδὰ διαπλάσσουσιν δριτοι,
“Ὡς τυρὸν πλεκτοῖσιν διεδόμενον ταλάρωσιν·

Fila, et lapidibus immistos intus splendores,
Non terram late patentem instar camporum *Egypti*
45 *Æstuantem, inundatam, fertilem, non famulorum*
Multitudinem et quadrupedum. Matrimonium alii curae sit
Splendidum, dominiam adducens, onus pretiosum :
Alique tribunal, quod paucos calcans, a pluribus calcatur,
lisque sepe deterioribus, id quod etiam magis stomachum moveat.
50 Alii alii rebus insolescunt, sed viles et abjecti omnes,
Nil stabile habentes in crastinum, alienis
Oblectamentis superbientes cito avolantibus.

1040-1041 Valeant quæcumque assert acerba vita procella,
hic et illuc agitans cinerem omnibus infidum.

55 Hac enim tenera quidem adhuc mente perspiciebam tamēn,

Et ex viris prudentibus audiebam ; plura etiam etas assertet,

Quam omnes mortalium magistrum esse dicunt.

Ω pater, unum pro omnibus desidero, doctrine præstantiam.

Præcīla rhetorice vis ignea, tum in coacīonibus,

60 Tum in iudicīis et præconīis.

Præcīla etiam res est historiis mens referata, est enim historia

Conferta quædam sapientia, mensque multiplex. Nec spēnēda

Grammatica, qua sermonem et barbarum sonum expolit,

Nobilis Græcorum lingue optima adjutrix.

65 Pulchra etiam artis logicæ certamina, sub quibus primum veritas

Delitescit, quam tria deinde disputatio in lucem profert.

Præcīla etiam ea quibus bonos mores viri optimi flingunt,

Velut caseum textili calathō figuratum ;

44 Ομολλα κυμαλυνοντα. Qua camporum *Egypti*
secunditatem adequit.

47 Τιμωντορ ἀλόχο. Sic conjugem appellat, quem
quamvis in pretio et honore sit, tamen revera ma-
rito pondus est. *Bull.*

48 Παύρον πατέων. Hoc de iis intelligendum,
quorum virtus illustrissimas quasque dignitates
promeretur, quique sedes, in quibus collocati sunt,
pulcherrime implent. Nam ab impiis et sceleratis,
ut Plinius loquitur, calcatur, hoc est, ignominia et
dedecore afficitur. Possit etiam intelligere de iis
qui imperium assecuti, eo abutuntur, vitamque

mittunt. Edit. male παθέων.

51 Άλλοτροισ. Alienas vocat bujuis vita Jucun-
ditates, non sicut fragiles, nec proprie sint nostra.

55 Ήξεδαραῖς. Reg. 991, sup. lin., άσθεναις (*sic*).
Int., συντεταῖς.

58 Μύλων χρήσις. Sup. lin. Int. λόγων ταχύν.

61 Φρήν. Reg. 991, sup. lin., συνέμπορος σφήνης,
comes sapientiae. Additur ad marg. πολλῶν νόσος ἀν-
θρώπων, καὶ πλεύνων πραγμάτων εἰκόνων. *Mens*
multorum hominum, rerumque plurimarum imago.
Edit. male, φήν.

64 Γλώσσης. Reg. 990, γλώσση.

METRICA VERSIO.

Non ego fulgentes gemmas, non posco lapillos,
Non ego Niliaceæ quamplurima jugera terre,
Servorum magnisque greges, armentaque multa.
Non mibi sunt etiam connubia splendida curæ,
Pondus honoratum, dominam ducentia. Non me
Sublimis soli rapit inflammata cupidio,
Quod paucos calcans, multorum ac deterioriorum
Sepe (quod ingentes irarum concitat astus),
Calcatur pedilus. Namque hic re ducitur una,
Ille alia gaudet, fastoque effertur inani.
Ast humilis vere mortalis cuncta propago.
Ast etenim nobis in crastina tempora certi :
Sed vanos animis nostris aliena tumores
Ludica conciliant, celeri labentia cursu.
Vite igitur valeat quidquid rapidissimus austert
Turbo, credibilis nulli, quo pulvis in istam
Nunc partem citius ejiciunt, nunc rursus in illam.
Hæc etenim teneræ quantumvis lumine mentis

B Perspexi, narrata sophis, hæc auribus hausit.
Plura dies etiam secum feret atque docebit,
Quem vulgo dicunt mortalibus esse magistrum.
Unam pro cunctis, genitor, rem postulo. Quamnam?
Ut mibi contingat doctrinæ excellere laude,
Maxima rhetorice vis est, seu judice coram
Certandum tibi sit, seu quid suadere neesse,
Aut ornare velis aliquem sermone diserto.
Historia plenum pectus pulcherrima res est.
Namque ea multorum mens est, ea magnus acervus
Est sophis; nec grammaticæ laus parva putanda,
Per quam corrigitur prolatio barbaræ, per quam
Auxiliū effertur lingua, sermoque politur.
Pulchraque præterea logices certamina, per quas
Oculum primo verum, mox eruit illud
Verborum pugna in lucem, tenebraque repellit.
Pulchra etiam per quas mores effingere norunt
Docti boniores, tamenqnam caseum, quem sumere texti

'Ηδ' ὅπερα πετερέντι νόμῳ λεπταῖς τε μαρίμναις
70 Βένθεις δηρήσαντες. ἡ μὲν τοῦ, τοῦ δὲ τις ἄλλος,
"Ανδρες δηρήσαντο σφόδρ, βίβλους ἐξέκαναν·
Τίττον, χθνώντας τε καὶ εἰναῖς φύσις εὔρον,
Οὐρανῶν τ' ἐπὶ πᾶσι θεοῦ νόνον ἀφράστου·
Πάνς τοῦ διηγεῖ, καὶ πολὺ πρόφερε, καὶ εἰς δέ τις λήξει
75 Κόσμος δῆς πολλοῖσι κεκαυσμένος. Ἐνδοῦ κόσμοις·
"Ἡ μάλιν, ἢ τὰ νόησαν, ἡ μὴ θυντοῦ νόησαν.

Αὐτῷρ ἐπήν δὴ ταῦτα διεκέλάσας νόστησε,
Πνεύματι θειστέρῳ δύσων φρένας, δύσα κέλευσε
Καλλί ἀνίχνευσιν τε καὶ ἐξ φάσιον ἀλλούν,
80 Καὶ στάθμην βάθτοι φέρων κυνῆματα θεῖοις,
"Ὡς καὶ δόστηπηρα, συνέμπορον, ἡγεμονῆα
Χριστὸν ἔχων, κούψῃσι σὺν ἐλπίσιν ἔνθεν ἀσρδῶ,

Α Καὶ ζωῆς καθαρῆς τε καὶ ἀλήκοτο τύχοιμι,
Μηκέτ' ἀληθεῖς ινδάλματα τηλόθε λεύσσουν,
85 Οὔτε δέ ἀσπάττροι καὶ οὗτος, ἀδρανίσσα,
Αὐτὴν δὲ ἀπρεκίην θρεύμενος δημασιν ἀγνοῖς,
"Ἡς πρώτοι πύματόι τε Τριάς θεότης μονάστετος,
Ἐν φάσι ἐν τρισσοῖς ἀμαρύγμασιν ισθέσσαι.
Δέρχεο μητρὸς ἐμῆς μήτρων μέγαν, δις περὶ πάντων
90 Μύθοισι πυκνοῖσι κεκασμένοις, οὓς συνάγετεν
Ἐν περπάτων, γλώσσασι τ' ἐν πλεύσεσι καθίζουν,
Τοτάτοις κλήπτα λόγων ποιήσατο, Χριστὸν
Καὶ πλοῦ αἰτήσαντα. Πρὸς δὲ, πάτερ, δῆμα τιτανιν,
Εἴ τοι καὶ βαύν χθαμαλώτερον· ἀλλὰ μετρεῖσθαι
95 Μέτροισι μαγάλοισι βίον πυκνιθρόνος ἀνδρός.
Κρείσσον δεύτερ' ἔχειν μεγάλων, ἢ πρώτα πενιχρῶν

Et quae subtilli mente subtilibusque curis
70 Rerum profunda vestigantes, aliū aliud
Viri sapientes speculati sunt et litteris tradiderunt,
Eorum quae in aere, et in terra, et in mari, et quae in celo, naturam.
Indagaverunt, præcipue vero Dei non enarrabilis mentem;
Quomodo haec molem regat, et que perducat, et quem finem habiterus sit
75 Mundus universus multiplici intus ornato decoratus:
Aut ea didicerunt, aut intellexerunt quae mortales sapientiam superant.
Haec autem postquam juvenili astate percurrero,
Diviniori Spiritui animum tradam, pulcherrima illa quae sacris Scripturis condidit
Investigans, et semper in lucem progrediens,
80 Ac vias regulam ex divinis motibus instituens,
Ut adiutorem, et vitæ comitem, ac duos
Christum habens, cum dulce aīc hinc evēkar,
Ac puram et æternam vitam consequar,
Non jam infirma veritatis similitudine procul prospicies.
85 Velut per speculum et aquam,
Sed ipsam veritatem contemplans puris oculis,
Cujus primum ac supremum est, Trias, divinitas uno cultu adoranda,
Unum lumen in tribus aequalibus splendoribus.
Aspice matris meæ magnum avunculum, qui pre omnibus
1042-1043 90 *Varia doctrina ornatus, quam collegit*
Ex orbis terminis, et in diverse linguis regionibus sedens,
Tandem scientiis coronideam imposuit, Christum
Et vitam sublimem. In hunc, pater, oculos verto,
Eisi paulo inferior consistendum mihi est; at metiri
95 Magnis measuris vitam suam prudeamus est viri.
Præstal secundas habere inter magnos, quam primas inter egeuos:

75 Κεκαυσμένος. Reg. 991, sup. lin. κεκούμενος.
87 Πρώτοι κύματά τε. Int. ἀρχή καὶ τίτλος, principium finisque.

88 Έγρ τρισσοῖς. Tres divinos inter se aequales radios vibrans.

89 Μήτρων. Si Gregorius matris Nicobuli avunculus fuit, Nicobulus ergo Gorgoniam matrem ha-

buit. Ibid., δὲ περὶ πάτερα. Billius legit πάπα πατέων, nam veritτ:

.... Variis superat mortales artibus omnes :
Quod quidem viro modestissimo de se loquenti ne-
potis nomine minime congruit.

92 Κληπτα. Int., σφραγίδα.

93 Τριάτων. Chig. et Reg. 990, titulaw.

METRICA VERSIO.

Conspicimus speciem calathi ; præclaraque rursum Cuncta ea, qua tenui cura, quæ præpœte penna,
Hic maria, hic terra scrutans penetralia, docti
Conspexere oculis animi librisque dedere.
Nam qua natura sit eorum quodque, quod aer
Continet, et tellus pelagusque, et satellifer axis,
Invenere, Deique etiam super omnia mentem :
Ut regat hanc rerum molem, quæ clausula mundi,
Mundi qui variis ornitibus intus shundat :
Haec didicere illi, aut intellexere, tametsi
Humani ingenii superarent illa vigoreni.

At postquam haec juvenis percurrero, Pneumat

Tum mage divino studiumque operamque dicabo ,
Quidquid præclarí penetralibus abdidit inīs,
Vestigias, gradensque ad lucem jugiler, atque
Divinis moderans impulsibus omnia vita
Tempora : ut ipse vias Christum comitemque ducem-

[mentem]
Quas sibi collegit binis et finibus orhis,
Dum plures inter linguis studiosus oberrat,
Doctrinam tandem Christo obsignavit, et alta
Vita, ad quam, genitor charissime, lumina tendo,
Id quamvis faciam paulo depressus ipse.
At se mensura magna, magno ac pede debet
Metiri, quicunque sapit : præstatque secundas
Ferre inter magnos, quam primas inter egeatos :

Semper habens, late spe nixus ad æbera tollar,
Ac vita fruar, æternos qui durat in annos :
Sic nempe ut non iam veri siuulacra remoti.

Conspicimus quasi per speculum, vitreasque per un-
[das ;
Sed puris verum ipsum oculis mens lucida cernat,
Cujus sancta Trias caput est finisque supremus,
Sancta Trias, Numen tamē unum prorsus idemque,
Inque tribus lux æquideas splendoribus una.

Nonne vides ingens ut matris avunculus ille ,
Qui variis superat mortales artibus omnes,
Quas sibi collegit binis et finibus orhis,
Dum plures inter linguis studiosus oberrat,
Doctrinam tandem Christo obsignavit, et alta
Vita, ad quam, genitor charissime, lumina tendo,
Id quamvis faciam paulo depressus ipse.
At se mensura magna, magno ac pede debet
Metiri, quicunque sapit : præstatque secundas
Ferre inter magnos, quam primas inter egeatos :

'Ος ἵππος' ἀπεῖτο κάπιον φοιζόντες ὑπάρχειν,
'Εἵ ταραιτέρων χορδῶν ὑπὲρ ἡρά τέμνειν.
Ταῦτα, πάτερ, ποθέω, σὺ δέ μοι τελέσεις τέλον.
100 Ναὶ λέπομαι· τῆς σῆς δὲ γενειᾶς ἀποτομήγειον·
Ναὶ λέπομαι· καρπὸς λαβώμεθα, προσκίνεια
Ἐστιν Ἐλεῖν, ζητεῖν δὲ παραβρέχεντα, μάταιον.
Καρπὸς φυταλίς, καρπὸς δὲ τὰ γαλανάρδαστον·
Καρπὸς ποντοποροῦσι λίνειν πρυμνήσια νηῶν·
105 Καρπὸς θηροτῆρος κατ' οὐρανὸν ὄγκος ἀναρεῖν·
Καρπὸς δ' αὐτὸν παλέρπετο· τὰ δὲ μνέα εἰσαρος ὥρη
Τίταν. 'Ος δὲ λόγιον ἔσθι· ὕριος ἀνδράσι καρπὸς,
'Ηνίκα θερμότεροι φυγὴν πλέουσιν ἔρωτες,
Οὐδὲ τύποις πολλοῖς χαράσσεται· Ἐνδοθεν ἥτορ,
110 Ἀλλὰ γεγράπτοις καλοῖς μονοῖσι τεθῆλε,

A Καὶ φίλαν βαθοῦν νέοι βάλλοντες ἐπὶ γαῖης.
Ἐσθόδην τε στυγερή τε, τὸ καὶ φράξεσθαι ἔμεινον.
Πειθομαί, ή τίνα μύθον ἀρέσοντα τοῖος ἐπιτίθεως;
Αἰδομέν τούς σὺν μύθους, πάτερ, οἷς σύ τ' ἀριστος
115 Εὔδρομέων γλώσσαν τε καὶ οὐτα, καὶ νόν ὁών
Ἐν πάντεσσι νόμοσιν ὅμοις, ἀδέπτος τε δεσοῖς τε,
Οὐδὲ μόγις πολλοῖσι, τὸ δὲ καὶ θάυμα περισσόν.
Οἶδας στε βασιλεῦσι παριστάμενον μηγάλοισι,
Καὶ μετ' ἀριστήν τιμώμενον, εἴ ποτε ἔη γε.
120 Ήνίκα θεριόν ἔγχος Ἀχαιμενίδηρος εἴνασσες·
Καὶ πλούτῳ κομδόντα, καὶ αἴματι, καὶ πρατίθεστιν, —
Εἴδος τε μάγεθός τε παλαιοτάτουσιν ὅμοιος
Αλαχίθησαν Ἔης, ή Αἰταωψ Μελέταγρῳ.
'Αλλὰ καὶ ὃς μύθοι στε πλέον κλήσσεται ἀπάντων,

Quemadmodum et volitare infra aquilam ex alto stridentem,
Quam supra alaudas humi serpentes aerem secare.
Hæc, pater, desidero; tu vero nihil vota perfice.
900 Etiam atque etiam rogo: barbam tuam tango:
Etiam atque etiam rogo: tempus arripianus, quod adveniens
Apprebendere est, præterlapsum quærere inanis opera.
Tempus plantandi, tempus et terram arandi:
Tempus havigantibus solvendi navis retinacula:
105 Tempus venatoribus feras in montibus occidendi:
Tempus etiam belli: flores vernum tempus
Parit. Sic et scientiarum opportunitum est hominibus tempus,
Cum calidiora vigeunt mentium studia,
Neque multis imaginibus cor intus inesculpitur,
110 Sed bonis tantum ac recens impressis efflorescit,
Ac radicem vita juvenes terra mandant
Bonam aut odiosam, quod maxime considerandum est.
Persuadeo? an hic etiam adjiciam meliora?
Revereor facundiam tuam, pater, qua tu prestantissimos
115 Autecellis omnibus lingua, auribus, et acri ingenuo,
In omni pariter dicendi genere, soluto aut stricto.
Idque non magno labore, quod quidem valde admirabile.
Scio te et magnis astistis imperatoribus,
Et inter strenuos bellatores laudem tulisse, si quis unquam tulit,
120 Cum terribilem hastam in Persas intorqueres:
Divitis quoque splendidum, et saugineum, et pectore,
Forma et corporis magnitudine: antiquissimis
Similis es Ηαδίδης, aut Ηατοίο Μελέαργο.
Sed tamen te omnium maxime litteræ celebrarunt,

- 98 Κορύδων. Schol. στροφήτων.
104 Ποντοχορούον. Chig. et Reg. 990, ποντοχόποιον.
109 Χαράσσεται. Reg. 990 habet χαρίζεται, sed male: pectus scilicet adolescentis est velut tabula quedam rasa, in qua optima quoque commodissime depingi queunt. Bill.
112 Τὸ καὶ γράπτοθει. Quod etiam majorem causationem requiri.
113 Πελθερων. Sic Reg. 992. Edit. πελθερων.
116 Νόμοισιν. Forte λόγοισιν, et quidem melius.

119 Εἰ ποτ' ἔηρ τε. Graeca locutio quia iuxta dictum Gaiyler columnmodo significat οἷς, οὐκαν. Vide Hom. Iliad. III, 180.

120 Ἀχαιμενίδηρος. Sic ex Achæmeno Persar regre. Persæ dicti suut, contra quos forte militavit Nicobulus pater, imperantibus Constantio et Juliano, qui adversus Persas bellum geressere.

121 Καὶ πλούτῳ κομδόντα. Schol. repeatit οἶδα στ.

122 Ομοιος. Reg. 990 et Chig. δημοιον.

124 'Ος μύθοι. Ila Reg. 990. Hale edit. δε.

METRICA VERSIO.

Non secus ac tenues alte volitare per auras,
Infra aquilas, supra quam ferri præstat alaudas.
Hæc, pater, hæc, inquam, cupio: tu perfice vota.
Hæc, pater, hæc simplici rogo te, barbanque capesso.
Eia, age, chare parcus, propernus carpere tempus.
Tempus enim veniens facile est comprehendere cuivis:
At semel ut fluxit, labor est iam querere vanus.
Certum plantandi, certum quoque tempus arandi:
Tempus solvendi navis retinacula nautis:
Tempus apros, tempus cervos in monte necandi:
Certum etiam tempus belli; ver denique florum
Est tempus. Studiis sua sic quoque tempora certa:
Scilicet acris amor medio dum pectore fervel,
Nec variis intus mens est impressa figuris,
Sed pulchris tantum viret, insculpiscere recenter,

B Ac bona ve. maia jam juvenes fundamina vita
- Totius jaciunt. Quo major cura gerenda est,
Ut bene consultis succedant omnis rebus.
Flectimus? An melius dictis adjungere quiddam
Est opus? O genitor, tua me doctrina pudore
Afficit, et præstans facundia. Nam tibi lingua,
Auresque, et cito mens, prosa versuque feruntur
Felici cursu, nec id ullo pene labore:
Quod magis est mirum. Tu magnis regibus olim
Astabas, iusaque in gravibus laue maxima bellis,
Cum tua Achæmenidum leto dabat hasta phalangas.
Tu mente atque opibus multis, tu sanguine claro,
Corporæ tu mole, pater, fornisque decore
Ætatemque veteres æquabas, ac Melæagram.
Attamen haud tantam peperunt omnis laudem

125 Ἐμπεδον, δαστυφίλικτον, ἀγήραον, ἄποτον, Α Καὶ τινὰ καὶ σφῆς δάκημανα, πολλάκι παιδὶ [τοῖσιδι], Εσπόμενον ποθέντι λόγους, καὶ δύνα ποθέντι

Αἰτὸν ἐπαρχομένους δεξῆμονας λυκάδας.

Κλῆρον ἔχεν ποθέν πατέρων, δις ποτὲ λογιχῶν
Σπαριάτας, Ηὔλοπός τε γένος Πελοπήσιον ὡμον,
Καὶ σπιτηρὸν πατέρων εἰς υἱός αὐτὸν δέδειν·

130 Κεκροπᾶς τέττιγα πλόκων ὑπέρ υἱάς γαῖας
Γηγενέας. Καὶ εἶδος ἔχειν πατέρων εἶχος.

Αἴθεο μοι πόδων· αὐτὸν ἀμύμονα ἔδον ἔγωγε
Καὶ στυγεροῖς πόθοισι τέκνων είκοντα τομῆς,
Ὦς τιν' ἀστερῆτα νόσου, καὶ τερπνὰ φέροντα

135 Αἴμιτα τοῖς ἀγαθοῖσιν, δῆπος τὰ κρείσσονα τερ-
[πνοὶς]
Φαρμάσσοι, μικρῷ δὲ χεροῖν νοῦσον ἀλαύνοι· *

125 Stabilem, insuperabilem, senii et mutationis expertem, probum,
Semper annis supervenientibus crescentem.

1044-1045 Paternam hæreditatem habere cupio, nt olim lanceam
Spartiatæ, et Pelopis humerum Pelopidae,

Ei sceptrum ali semper a patribus ad filios perveniens :

130 Cecropidae et terra geniti, super capillos cicadam terra filiam ferabant.
Sic mihi et formam babere paternam in vobis est.

Moveat te desiderium meum. Vidi ego patrem ipsum eximium,

Desideria natorum etiam non recisi cedentem,

Ut quidam medicus morbi depulso, jucunda salutiferis

135 Admiserens, ut meliora dulcibus

Temperaret, et aliquid nocivi concedenda, morbum sanaret.

Vidi et sapientie imperitum, qui super filio

Obsecundabat litteras stimenti, et bonis studiis annuebat,

A quibus ipse peregrinabatur, ut nato gratiam faceret.

140 Velim ergo, pater, ut præclarissima optanti

Faveas et opena feras; sin autem pessimis

Delectarer, longe me a filiis tuis ejice,

Ut notum generosi Rheni aquis convictum,

Aut radius mendacem germane aquilæ sobolem.

145 Da gratiam, qua patris magis ea quam filii, optimè,
Utpote, qua revolvatur a filio ad patrem.

Gloria enim est parentibus filiorum gloria, ut filii

Suorum parentum : commune decus, et commune dedecus.

Alii jam et in stadiis omnes facultates absumpserunt,

150 Saltatiouibus gaudentes flagitious, ecde hominum,

429 Καὶ σκῆπτρον. Schol. καὶ διὸ σκῆπτρον.

130 Κεκροπῖδας. Sic Athenienses appellat a Ce-
croke eorum rege, et γηγενές, et terra orion, eo quod
cicadas capillis implicatas gestarent, velut et terra,
ut cicade, exstisissent. Nicobulus ergo doctrinæ et
eruditiois patris heres esse cupit, ut Lacedæmonii,
paternæ lanceæ, et Pelopidae humeri eburnei, ut
reges paterni sceptri, et antiqui Athenienses paternæ
cicadae.

431 Καὶ εἶδος Στεν. Bill. Est etiam laudi natis
patrī ora referre. Edit. Eust.

434 Οὐ τοι. Reg. 991 sup. lin. λατρόν, medicum,

qui jucunda salutiferis admisceret remedii, quorum
acerbitatem suavitate temperet.

435 Πήρον. Auctor es Strabo, cui concinit Julius Augustus, quod etiam noster Gregorius con-
firmat, solitos esse Germanos, infantulos recens
natos in Rhenum projicere, si quando suspectos
adulterii uxores habebant, ut explorarent an spuri
essent infantili, quibus quidem nibil periculi ex
fumina imminebat, si mater innoxia esset; sin au-
tem rea fore, infantili pessum ibant.

449 Βόη. Forte. δόλος.

150 Άλματα. Billius legit αίματα, et sanguinem

METRICA VERSIO.

Hæc tibi, doctrinæ quam copia maxima, quæ te
Reddidi expertem senii, firmumque, tibique
Præbuit eximium mansura in secula nomeū.
Sors tua doctrinæ sors sit mihi, non secus atque
Lancea Spartanæ, humerus Pelopei ortis
A Peleo, et sceptrum ad natos a patribus usque
Manans, Cecropidisque velut depicta cicada.
Est etiam laudi natis patris ora referre.

Hæc mea te moveat, patre, haud in honesta cu-

[πίδο]

Vidi ego namque patrem soboli non sequi potenti
Cedere nonnunquam, ut medicum jucunda ferentem
Mista salutiferis, quod dulcibus utile rebus
Temperat, ac morbum per paucā noncentia pellat.
Vidi etiam persæpe patrem, cui nonnihil esset

B Doctrinæ ; literarum avido tamen ipse lubenter
Cedebat nato, peregrinaque vota benignus
Explebat, proli indulgens, prebensque cupita.
At mihi tu, genitor, pulcherrima quaque petenti
Annue; sin vitis mens gaudente improba, tum ne
Naturam et numero procul ejice, non secus ac si
Sim spurius liquidas Rheni compertus ad undas,
Degeneremve aquilam Phœbi vis ignea prodat.

Gratia, quam posco, genitor charissime, patris
Est mage quam nati, rediens a prole parenti.
Gloria namque patris natorum est fama decusque,
Ut rursus natis est gloria fama parentum.
Gratia communis, labes communis utriusque.
Sunt multi, quibus est seclusus derperitus omnis
In stadiis, dum sacrilego male sanguine gaudent.

Θηρῶν τ' ὀλυμπέων κενεόφρονες, ὡς πολιταῖς
Ἡρα φέρειν, καὶ κύδος ἔχειν περιώσιν ἄλλων,
Πανθήμοις στομάτεσσι βούμενον οὐκ ἐπὶ δηρὸν.
Ἄλλοι δέβλευτηραί βίον καὶ πλούτον δημιουροῦν,
155 Ἀμφὶ κόνιν μογέσσοντες ἑτώσια, ηνίχους τε
Ἀντίκαν¹ ἀρπάζοντας, ὃντ' ἀντιπλοῖον θεταῖς,
Παλλομένοις ἔκάτερθεν ἐς ἥρα.² Ὑερεσιν ἄλλοι
Ἀνδρῶν θηλυτέρων τοικυακτέα τέρψεν ἔχοντες,
Καὶ μίμων σκιερῶν βατέλαισσον, οἷς ὑπὸ κόρων
160 Γυμνοῦται, φορέουσα γελοῖον ἀντὶ γόνου.
Τοῖς γὰρ ἀρπάζονται, ὃνταί βίον ἐν μετάποιῃ
Παιζοντες κακοεργόν.³ Αὐτὸν μάθον, λειδίσακαν.
Καὶ μιθὸς μούνοιςται κακῶν οὐ φάσγανον ὅδι,

Α Ἀλλ' ἄφενος, καὶ πλούτος, ἐπει παθένεις ἐπαρωγοί.
165 Πέλα δὲ ἀριστεύονται ἐν ἀρραβδεσσι κάκιστοι.
Κεῖνοι μὲν δὴ τοῖς· καὶ δὲ κτήσαντο κακοτάς,
Χειρὸν ἀπερρίψαντο Δίκη δ' ίθεια παρέστη.
Σοὶ δὲ Θεὸς ὅπλας τάτ' ἔδει, δοτὶς δριστος
Χειρὶς ὄργενται τεκέσσοι, καὶ οἰς δασέσσοι δημιουροῦ.
170 Ἀλλοισιν τὰ περισσά, τὰ δὲ διλιὰ τημένης ὄπλας.
Οὐ γάρ πολὺ θέλω, πολλοῦ γε μὲν διοῖς αὐτὸς
Ἐμμεναι, πολλῶν μη τηλότε πολλὸν ἐλαύνειν.
Τις χάρις, ἦν οὐ πιθηκὸν ἔχης, βροτοειδέα λόθην,
Χρυσοτοῖσις βρύχοιτο δύρη περιγυρωθέντα;
175 Οὐ γάρ κόσμος δημιεῖ γελοῖον εἶδος ἐλαφρόν.
Τις δὲ χάρις κάνωντι φέρειν χρυσοῦ τάλαντα;

*Et belluarum peremptarum inania sectantes, ut civibus
Oblectamenta praestant, et cæteros antecellant gloria,
Quæ totius populi ore celebrerunt non in multum tempus.
Alii facultates et dittias profuderunt in athletas
155 Circa pulvrem inaniter laborantes, et in aurigas
Certatim insanientes, coram spectatoribus contraria in studia distractis,
Verberantibus utrinque aereni. Alii ex turpitudine
Virorum effeminiatorum multiplicem capiunt voluptatem,
Et ex jocosis minorum alapis, sub quibus crepitans mala
160 Nudatur, risum pro luctu movens.
Ita enim insanient, vitam suam in medio omnium
Sceleratam iudicantes. Quæ enim didicere, edocent.
1048-1047 Atque ipsis soli merces scelerum non est gladius acutus,
Sed opes, et dittiae, utpote qui vitorum adjutores sunt.
165 Facile excellunt inter stulos pessimati.
Illi quidem talia; et quæ pessime compararunt,
Deterius profundunt. Justa quippe vindicta eos insequitur.
Tibi vero Deus concedat quæ desideras, qui optimè nosti
Manum porrigit filii, et quibus largiri melius est.
170 Aliis superflua, nobis autem præstantiora impertire.
Non enim plurima cupio, sed ut ipse multi pretii
Sim, nec a parentum virtute longe nimium absim.
Quæ tibi gloria, si simiam babeas, fedum animal, sub humana forma,
Cujus collum aurei torques ambient?
175 Haud enim ornatus ridiculam futilaque formam immutavit.
Quæ etiam gloria asino auri talenta gestare?*

sacrilegum intelligit eum quem gladiatores in arena
fundebant ad oblectandos crudelissimos spectato-
rum oculos.

156 Ἀρραβδεῖντος. Chig. ἀρραβδεῖντας.
159 Σκηνοῦσι. Reg. 991, sup. lin. στυγεροῖσι.
Μοι οὐχ ὑπὸ κόρων. Sic legendū. Edit. ὄποκόρων.
Reg. 990 et Chig. ὄποκόρων. Reg. 991, sup. lin. κα-
φαλῆς.

163 Καὶ μιθὸς μονοῦσι, etc. Id est, ipsi soli
pro sceleris mercede, non modo panas capite non
expendunt, sed opes etiam ferunt, quia vita sovent.

167 ίθεια. Reg. 990, εὐθεῖα.

168 Οστις δριστος, etc. Schol. Reg. 991, δοτὶς
Ιταιοὶς ὄπλογεν χειρὶς ὄργενται τοῖς τέκνοις. Ωνὶς
πορριγανδαὶ filii auxiliare manum paratu es.

173 Ἐγκ. Reg. 990, ξυοῖς.

175 Εἴδος ἐλαφρόν. Int., τὴν δάνοιαν ἐλαφρόν.
Schol. Reg. 991, οὐ γάρ κτισαντος δύο κόσμος ἐνήλ-
λοξε τὴν διροστὴν του ἐλαφροῦ τὴν δάνοιαν. Non
enī adacītūs ornatus insipienīam et levitōtem
ipsius immutavit.

METRICA VERSIO.

Dum gaudent nunc cæde virum, nunc cæde ferarum
Levi homines, populi ut plausus vanosque favores
Optineant, atque exiguoς celebrerint in annos.
Rursus in athletaa ali bona cuncta profundunt,
Aurigasque leves, quos sub pugnante corona,
Aeraque hinc illineque manu ferente vimissim,
Certatim iLeanire juvat. Sunt rursus, opes qui
Nunc iu feminis, nunc in probrisque virorum,
Dum variis animi lusus et gaudia querunt,
Consumpsere suas, dum mimorumque jocosa
Proscipiunt avili colaphismata, quei sibi malas
Dum retegunt illi, sonitus crepitus cietur,
Ex quo pro lacrymis oritur gemitique cachinnus.
Haec etiūm stulte peragunt, vitamque scelestam
In medio ludunt, id quod dicidere, docentes.
Ac solis merces scelerum, non horridus ensis
Est, sed opes et dittiae, quia turpibus illi
Auxilium vitii præbent, miserumque favorem.

R Porro inter stolidos homines et mente carentes
Perfice est plausum scelerat ferre catervæ.
Ista quidem faciunt illi, quæque arte pararunt
Infida, post abjiciunt sceleratus: idque
Judicio certe supremi Numinis æquo.

At tibi votorum summam Dominator olympi
Concedat, genitor, soboli qui tendere dextram,
Atque quibus tua sit melius bona fundere, nosī
Ipse supervacuus alios, pater optimè, dona.
At nobis ea da facilis, quæ summa putanda.
Non ego multa volo, pretii sed ut ipse per ampli
Sim potius cupio, ne longe a patribus absim.
Quæ tibi, dic, queso, genitor persancte, voluptas
Haec erit, humana sub imagine si tibi turpis
Simia sit, collo innexum que funibus aurum
Gestet? Non enim species ridenda levisque
Mutatur, fulvo licet banc decoraveris auro.
Quid prodest asiniis auri gestare talenta?

Κάνθων καὶ πολύχρυσος ἐών ὅτηβιθμὸν ἀείδει.

Οὐδὲ χάρις μολύβου τετυγμένα φάσανα κεύθειν

Ἄργυρόεις κολεπῖται, τὰ μὴ πολέμοισιν ὑνειαρ.

180 Τοὺς γάρ βρότος ἔστιν, δεῖ ἔκποδας μούνον ἀερῆθι.

Τέρμα λόγου τοῦ δικούς· Θεὸς δὲ ἐπιμάρτυρος ἔστω.

Καὶ γάρ καὶ Θεός· ἔστι Λόγος, ὑντοῖσιν ὄντας.

Ταῦτα, πάτερ, παρ' ἐμέλο, φύσις, τρόπος, διπλεῖς

[ἱερῶς,

Ἔμετά τε νύκτας τε διηνεκὲς εἰς ἐν ἀγείρειν.

185 Τάλλα δὲ μοι παρὰ σέο, Θεός, χρόνος, ἐπίτις

[ἱερέων,

Μή λήγειν θήγοντα παραιφαστησιν ἔταιρον.

Καὶ γάρ καὶ δρυτόμῳ πέλεκυς, σθόνος ἔστιν δριστον.

Μή σύ γε μὴ πόντον περιδεῖθι, μὴ σύ γ' ὅδοιο

Μῆκος, μὴ κτεάνων περιφέλεο, μῆτε τευ βλῶν

A 190 Τῶν δοσ τὴν μεγάλην ἀρετὴν θνητοῖσιν ὁρμὴ-

[τε.

Πολλῶν τοι κτεάνων προφερέστερος εἴχομαι εἶναι,

Πρωτότοκος, καὶ πρώτος ἐς ὄντομα πατέρος ἀλεῖας.

Εἰ τίνα καὶ τόδ' ἔχει γενέταις χάριν, ὥσπερ ὅτι.

195 Φθιλύτερος, μαλάκος, μητρόπολος ἔγγύθε πίπτων,

Φθιλέ καλάμης ἀνιούσα, μαρανομένη τέ τάχιστα,

Φθιλέξομαι, οὐκ ἔθλων μὲν, ἀτάρ σύ με καὶ τὸ κε-

πείνεταις·

Ου ποτὲ σοι φιλόπαιδος ἔγινε, πάτερ, οὖνοι' ἀνέψιοι.

Αλλὰ, πάτερ, οὐμένη πέλους θεός ἀντὶ βροτοῦ.

200 Μή φράξῃς πηγὴν, ποταμὸν μέγαν ὕδαινονσαν,

Μηδὲ φάσος λύγνοιο θάνοι, λήγοντος ἔλαιου,

Ἡ φυσὴν οὐ δροσερῇσι παινόμων προχοῖταιν.

Asinus enim, etsi auro cooperius, ruditus edit.

Neque gloria est plumbō conflatos euses condere

Argenteis vaginis, quorum nulla in bello utilitas.

180 Talis enim homo est, qui externis bonis tantum effertur.

Finem orationis hunc audi: Deus autem testis sit.

Nam et Deus Verbum est, mortalibus imperans.

Hæc a me, pater, præstare sunt, natura, mores, indefessus labor,

Dies ac noctes simul abeque illa intermissione conjungere.

185 Cetera vero mihi a te accipienda, Deus, tempus, spes melior;

Nec desinas me accuire admonitionibus sodalium :

Etenim lignorum excisoris securis addit robur maximum.

Ne tu quidem mare perhorrescas, nec via

Longitudinem, nec opibus parcas, nec rei cuiquam,

190 Quæ magnam mortalibus virtutem augeat.

Multis sanè divitiis præstantium me existimo,

Natu maximus, et primus, ob quem nomine patris appellatus sis,

Si quam id habet apud parentes gratiam, ut arbitror.

Si vero te opum rapit cupidio, aut filii

195 Muliēbre, molle ac maternum animo desiderium incidens,

Sicut flammæ stipulae, que accensa cito marcessit,

Eloqua invitus quidem, sed tu me ad id cogis :

Nunquam ego tibi patris diligenter filios nomen tribuam.

196-1049 Verum, pater, filio tuo esto deus pro homine.

200 Ne obstruas fontem, fluvium magnum parturientem,

Negue lumen lucernæ extinguatur deficiente oleo,

Aut planta non irrigata secundis imbribus marcescat.

187 Αρντόμῳ πέλεκυς, etc. Proverbialis locutio, qua significatur cohortationem plurimum valere ad magis ac magis excitandum ejus animum, qui jam sua sponte ad aliquod studium fertur: δρέλλει δὲ ἀνδρός ἔρων (πλάκως), angelique viri robur (securis). *Iliad.* iii, 62.

192 Ἐç οὐροφα πατρὸς δέρας, et primus se ad nomen patris evēhens. Schol. Reg. 991, καὶ πρᾶτος ἔγινε πατέρα καλεῖσθαι πεπόληκα.

193 Alp. Reg. 990 αἰροι.

198 Sol. Ita Reg. 990, 991 et Chig. Edit. prave, ποι.

METRICA VERSIO.

Auri namque etiam nummis oneretur asellus,
More rudit tamen ipse suo. Quid juviter enses
Ex plumbo factos vagina condere pulchra,
Ex quibus utilitas in bellis nulla redundat?
Talis enim est, quisquis verarum cum sit inanis
Prorsus opum, externis tantum fluxisque superbit.
Carmen extremum istud erit; testis Deus autem
Sit mihi. Nam summissa rerum sator ille parensque
Est etiam Sermo, mortalia sceptra gubernans.
Hæc, pater, hac a me, mores, natura, laborque,
Et totas noctes, totis geminata diebus.
Cetera contingent abs te mihi cuncta. Densque,
Et tempus, spes et melior; tu sape monendo,
Ponendoque meos ante ora oculosque sofiales,
Amplius excutes animum. Nam ligna secant.
Permagnum robur, vis est permagna securis.
Ne tibi vel sœvi, genitor, discrimina ponti,
Nec via longa motum pariat. Tu parcere nummis

B Parce tuis, rebusque aliis, quibus inclita virtus
Queritur, et tacitis gradibus se tollit in altum.
Quod multis opibus, multo auro siu tibi pluris,
Dicere non vereor, meque hoc ego nomine jacto.
Primus ego natu fratrum, primusque parentis
Ad nomen te subvenxi, si quis tamen inde
Amplior exoritur patribus favor atque voluptas:
Exoritur porro, nisi me sententia fallit.
Quod si te vel opum tenet irrequia cupidio,
Vel natis mulieribus amor, mollisque, nimisque
Maternus, cito collabens, et stupore flamma,
Quæ simul, ut nata est, extinguitur illico prorsus,
Non equidem loquar ista labens, sed vim facis ipse:
Nunquam indulgentis patris a me nomen habebis.
Ast mihi si hominis vice numen, te, pater, oro.
Ne fontem obtures, fluvium qui portat altum
Nec defectu olei moriatnr, queso, lucerna,
Plautave dispercat, quia non perludiuntur undis.

Οὔτε, θράψον, ἔπαρδε, φύον, φάσος, Ἐρνος δέξων.
Μῆτρες ἐμή, σὺ δὲ ἐμήστι λίταις ἐπέρηγε καὶ αὐτῆ,
205 Ὁφρα κεν ἀμφοτέροις χαριστοῖς θυμοῖς δέσσω
Μηδὲ μόνον πηδοῦ (τὸ πέρι τοιν εἴβαδε λέξαι,
Φρασσαμένοις δὲ ταρῇ πεπτρομένους τοτές),
Ἄλλα καὶ ἀθανάτων ψυχῶν γενέτας καλέσαιμι.

E. Nieoboulou πρὸς τὸν νῖτρον.

Τέκνον ἐμὸν, μύθους ποθέων, ποθεῖς τὰ φέρωσα·
Καῦτος γὰρ μύθους ἐπιτέρπομαι, οὓς πέρι Εδούκε
Χριστὸς ἀνὰ μερόπεσσι, βίου φάσος, οἷον ἀπ' ἀλλών
Δῶρον ἐπουρανής δὲ δυνατός. Οὐδὲ γάρ αὐτὸς
5 Αἰρόμενος πολλήσιν ἐπωνυμίησο, γέγραθεν

"Ἄλλο τι πρόσθιε Λόγοιο καλέμενος. 'Ἄλλ' έσάκουε
Μέδον ἐμόν. Πατρὸς δὲ παραίρασίς ἐστιν ἀρίστη,
Καὶ πολὴ νεότητος ἔχει τέλον. Ἱστορίη γάρ
'Ο χρόνος, Ἱστορίη δὲ τίκεν σοφῆν περέσσοσαν.
10 Τούνεξ' ἡμῶν ἐπῶν ἐρπάσθε· καὶ γάρ διμειον.
Τέκνον ἐμὸν, τὰ μὲν ὅλα Πατρὸς καὶ φέρτερος εἶης·
Καὶ τέλον ἡ πάντα χρατῶν, θεοῖσιν νόμοισιν,
Οἵ τοις πᾶν συνέδησε Πατήρ μέγας· ἐκ δὲ Λόγοιο
15 Ἐμπεδον ἐστήριξεν, ἐδὼν κελάρης ἀμφαγαπάζων.
Κείνο γε μηδὲν ἐστέλω σε πατρώτον, ὁ τάκος, ἥγειν
Αἰώνιον πλειστέρην, ἃς νῦν τοκέσσοιν Ἐρηνας.
Ποιεῖ καὶ ἐγώ γεννήμην ἄγαθοῦ πατρὸς, ὅλα τοῦθον

Aperi, ale, riga, fluentum, lumen, plantam augens.
Mater mea, tu quoque precibus meis ipsa auxiliare,
205 Ut ambobus gratiarum actionis hymnum concinam;
Neque tantum luti (quod quibusdam placuit dicere,
Perspicientibus soli carni metuere parentes),
Sed et immortalium animalium parentes appellem.

V. Nicobuli patri ad filium.

Fili mi, sermones cupiens, cupis optima;
Ipse enim delector sermonibus, quos dedit
Hominibus Christus rex, vite lumen, eximium præ ceteris
Donum ab axe colesti. Neque enim ille,
5 Cum multis nominibus appelletur, gaudet
Alio ullo magis, quam cum Verbum vocatur. Verum audi
Verbum meum; patris enim est admonitio optima,
Et senectus plus habet juventute. Peritiam enim
Tempus, peritia autem sublimem genuit sapientiam.
10 Quamobrem verba mea amplectere: id etenim melius.
Fili mi, in ceteris quidem patri tuo præstantior fueris;
Gaudet enim pater superatus ab egregio filio,
Et amplius quam si omnes vinceres, sic jubentibus divinis legibus,
Quibus hæc omnia devinxit Pater magnus; et Verbo etiam
15 Firmiter stabilivit, suam possessionem magno amore complexus.
Illiud autem volo, ut a patre, fili, habeas
Majorem verecundiam, quam nunc parentibus ostendisti:
Filius ego et ipse sum optimo patre natus, sed nunquam

* Scriptum an. 585. — Alias Bill. 51, pag. 415.

504 Μῆτρες ἐμή. Hinc liquet Nieobulū matrem adhuc in vivis fuisse, cum Gregorius ejus avunculus hoc carmen cecinit.

206 Πηδοῦ. Luti, id est, corporis, ex limo terræ conformati.

V. ARGUMENTUM. Nicobulus pater filio respondet hoc carmine, quod ab ipso conditum suisse credere nihil vetat, quippe qui littera forensi, stricta et soluta oratione perinde norat scribere, quod carmine praecedenti constat. Votis filii annuit, cuius verba quedam, ut minus verecunde dicta, carpit, eumque satiarib[us] montis vallat, data, eundi quo vellet,

licentia. Serius anno 585, quo Nicobulus obiit, carmen istud scribi non potuit.

Trr. Nieoboulou, etc. Ald. Nieoboulou, mendose. Nicobulus enim in praecedenti carmine testatur sibi impositum fuisse nomen patris.

1 Mōδον. Sermones, eloquentiam, scientiam, eruditatem, doctrinam.

7 Πατρὸς δὲ παραίρασίς ἐστιν ἀρίστη. Hom.. Iliad. xi, 792; et xv, 404:

..... Ἀγαθὴ δὲ παραίρασίς κατον ἀταρου.

.... Optima enim est amici admonitio.

METRICA VERSO.

Fontem aperi, lucem nutri, plantamque rigare
Cura sit, ut crescat. Mater mea, tu quoque votis
Auxiliare meis, ut grates solvat utrique
Vox mea: nec tantum cœsi (quod dicere visum est
Nonnullis, quia consiperent hunc patribus unum
Ese metu, ne quid sentirent corpora duri),
Verum etiam mentis vos dicam jure parentes.

B Auribus arrectis at tu mea percipe verba.
Consilii sibil utilis meliusque paternis.
Pluraque canities novit quam leta juventus.
Tempus eam historie pater est, materque vicissim.
Historia est sophia, levibus quæ pervolat alii.
Eac mea sial igitur tibi cura dicta, nec illa,
Si tibi consulitum cupias, de pectore pone.

Cetera si sane præstantior ipse parente;
Gaudet enim genitor, cum palmarum præripit ipsi
Virtutis sua progenies, majorque voluptas.
Hinc oritur, quam si reliquos præverteret omnes.
Legibus aethereis id sit, quies maximus orbem.
Constrinxia genitor, stabilique in sede tuerit:
Tantus amor tenet hunc operis quod traxit in ortum.
At vero hoc patris te moribus istud habere,
Nate, velim, frontis plus ut tibi plusque pudoris
Insit purpurei, quam nunc conspeximus in te.

V. NICOBULI PATRI AD FILIUM.

(Billio interprete.)

Sermones cupiens, fili, cupis optima certe:
Namque etiam doctis latior sermonibus ipse,
Quos dominum generi Christus donavit, ut essent
lusi vita, superero demissum munus ab axe,
Munus magnificum, et done prostantius omni.
Nam neque nominibus cum multis ipse vocetur,
Ullum aliud nomen, quam Verbum, gratius audit.

"Ηάδεν δφ' ἡμετέρων στομάτων ἐπος, οὐδὲ ὅπ' ἀδόπτη; 20 Οὐδέ γάρ οὐδὲ θεῷ καχαρισμένος ἔστιν δύνασθαι· εἰς τὸ πάτερ, εἰς μὲν ἕψασας, βασιλέας· εἰς γάρ ἐμοὶ γέ, Σὺ δὲ πάτερ, σῆς αρκεῖ καρδιόμενός με ἀφένεισας. Ἀλλὰ θερέψας ἔπειτα· εἰς γάρ τέκες; » Ήδη διχάριστος Φωνή! καὶ κόσμου λύσις, μεγάλης τε γενεθλίης 25 Φθίτρη μὲν συνέδηστο φύσις τοκέας τε γόνους τε, Μή μόγαν ἀμφὶ τέκεσσιν ἀποφρήσει τοκήσας, Καὶ θανάτῳ τίκτωμεν, ἀπήρθες ὁν τεκνόμεσθα. Τονεκα καὶ μόδην αἰνῶν ἄξει περὶ παιών τοκήσες "Ισταντι", ή γάρ Εἰλας ἀττικωμένος, ἀρχὶς μάροιο, 30 Σφῆκες, παρδάλιος τε, βθες, σύνες, ἰχνευες, δρυνεις, Πάντοις δ' αὖ περιάλλα βροτον γένος. Εἰ δὲ νόμοισι Τέσσοις εἰ καθέσιμεν, θλος βίος οὐχετέλεστος.

Excidit hujusmodi verbum ore meo, nec dentes attigit;
20 Neque enim, neque Deo gratum est verbum:
« O pater, quod me generis, levis est gratia; non enim mihi,
Sed tuae cupidiatis, et tuae carni serviens me procreasti:

1050-1051 Sed aliusti postea: utquid enim generas? Quam ingratia
Vox! et mundum dissolvit, et magnam procreationem.

25 Anore quidem colligavit natura et parentes et filios,
Ne labor pro filiis susceptus divellat parentes.

Et in mortem gignamus, abicientes curam filiorum quos genuimus.

Quapropter et grave certamen suis pro filiis parentes

Suscipiunt, ut vere dixisti, usque ad mortem,

30 Vespa, panthera, boves, apri, pisces, aves,

Omnum autem maxime mortalium genus. Si autem legibus

His tuis cesserimus, tota vita abit incerta.

Quis enim jam filium complectetur, aut optima

Precabitur, aut desideranti sermones, seu quid alius obsecundabit?

35 Quis partem bonorum dividet, ut par est,

Si debitum est, non gratia, quod a patre filius accepit,

Ac nibil quidem consecutus, pudoris legem abjecerit,

Beneficio autem affectus, ingratam exhibeat linguan et mentem?

Vide autem ne quis tibi occurras prudens, et premat:

40 Non hominum tantum genus sumus, sed etiam Dei,

Imo Dei priusquam illorum. Parentes vero secunda sunt filii

Instrumenta Christi magni Dei, in procreatione.

Terram sumpsit, mentem ei indidit, confitatumque ostendit

Unum genus ex utroque, terrestrem regem,

45 Corpus, cum male vivit, deum adoptivum, cum pietatem colit:

Multisque calamitatibus hinc inde jactatum,

31 Ηεράλια. Scho. περισσότερον, πρὸς ceteris mortalium genus. Ibid. εἰ δὲ γύρωσιν. Quod si tali ac tanta lege careamus, de tota vita humana actum ficeret. Gaulier.

58 *Exo. Sic Reg. 990. Edit. Εγείν.

A Τίς γάρ οὐδὲ προστέλλεται, ή τὰ φέριστα

Εὔξεται, ή ποθένει λόγους, ή διλλ. τι νεύσει;

35 Τίς ποιραν κτεάνων ἀποδάσσεται, ἀς ἐποδους,

Εἰ χρός, οὐ χάρις ἔστιν, δικαίων ἀποδέσθαι,

Καὶ μηδὲν μὲν ἔχων, αἰδοῦς νόμου ἔκποθι βάλλοι,

Εὐ δὲ παθών, διχάριστον έχοι γλωσσάν τε νόν τε;

Συκέπτω δὲ τὸν οὐ τις ἀπαντήσεταις ἀγέρων·

40 Οὐδὲ οἶον μερόπων ἡμεῖς γένος, ἀλλὰ θεοί,

Τῶν δὲ πάρος. Πατέρες δὲ τὰ δεύτερα εἰσι τέκεσσαν

"Οργανα τῆς Χριστοῦ θεοῦ μετόπιον γενέθλιος-

Γαλαν Εἰεν. δάκνει δὲ νόν, μικτον δ' ἀνέβεισκεν

"Ἐν γένος ἀμφοτέρουν, ἐπιχθόνιον βασιλῆα,

45 Σῶμα κακοροφούντα, θεν δεν εύσεβοντα·

Πολλοῖσιν τε κακοῖσι κυκώμενον Εὐθα καὶ Εὐθα,

Namque etiam prestanti habui virtute parentem: B Cedamus, vita omnis abit, vita interit omnis.

Ast ex ore mibi nunquam vox excidit ista,

Nec sub deute fuit; nam nec Deus approbat illam:

«Quod tua sim proles, pater, hoc leve judico munus;

Ob me non tam etenim vitam lucemem dedisti

Tu mibi, quam carni indulgens, Venerique; quod autem

Me quoque post aliut tua cura tuique labores,

Magnunne hoc, abe te cum sim satus, istud haben-

{ dum? }

Quam vox hec ingrata tua est! Ea vincula solvit,

Quae mundum stringunt, et magnum solvit et ortum.

Philtro nam natura patres cum prole ligavit,

Ne labor atque graves curæ, quas ferre necesse est

Pro natu patrios animos abrumpat, et stræ-

Gignamus tantum morti, dum cura creatæ

Haud nos ultra tenet sobolis, gignamus averno.

Unde etiam ad mortem depugnant usque parentes

Pro sobole (hoc etenim nil dictum verius abs te),

Ac fera blava movent vespas, pardique, bovesque,

Atque apri, pisces, volucres; super omnia vero

Gens facit hoc hominum; quod si tot legibus ipsi

41 Τὰ δεύτερα. Sic veritati Gaulier: Paires vero secundas duntarant in gignendo partes teneant, di- vineaque cujus Deus maximus Christus auctor est, procreationis instrumenta quadam sunt.

METRICA VERSIO.

B Cedamus, vita omnis abit, vita interit omnis.
Ecquis enim natum jam complectetur, eique
Omnia conceptis optabit prospera vota?
Doctrinae cupidio quiescam, rerumque allarum,
Annuet, in partem dabit atque venire bonorum,
A patre si quidquid soboles capit, hoc rationem
Debiti habet tantum, non autem munericis, atque
Cum nihil ipse capit, leges et sciæ pudoris
Infringit, capiens autem linguaue animaque
Præbeat ingratis sese immemoromque bonorum?
Ergo vide ne quis tibi sic occurrat et instet:

Non hominum solum proles, sed Numinis ante
Non sumus, atque patrem tantum suut illius ortus,
Contigit a Christo qui nobis, organa quadam.
Sumpsit humanum, mentemque dedit, mistum edidit

{ unum
Ex utroque genus, terra quod sceptris teneret,
Et caro, cum vitiis totum se tradaret, esset,
At deus (haud equidem natura, at munere dio),
Si studis animalium sanctis addiceret: atque
Pluribus seruans hinc jaclaretur et illinc,

“Ος καν δὲ πλεύνεσσιν ἀκαμπέα θυμὸν ἔχωμεν.
‘Ἄλλ’ οὐποι τις τόσους ἀπὸ φρενὸς ἥλιθεν ἐσθλή,
Οὐδὲ τόσον νεότερος ἀπηνός αἰματὶ βράσθη,
50 ‘Ὄς τόδ’ ἀπὸ στόματος ῥῆξαι κακὸν ἀντὶ θεοῖο·
Οὐκ ἐθλοντά μ’ ἕργας, ἐπεὶ δὲ μ’ ἕργας, ἔτισας·
‘Ἔν δὲ πλάσας μεθέψεις μα, βοτὸν πλάσας ἀντὶ βροτοῦ.
Δές σφίνην, δὲς τοὺς πλούτους, ἐπεὶ πλεύνεσσιν ἔδωκας·
Δές μέγετος, καὶ κάλλος, ἐν δοτοῖς πρώτης φέρεσσα,
55 Θεούρον Ἑγχος ἔχειν, νούσους δέμας οὐχ ὑποεκτενεῖ,
‘Ἄλλα τε, οἰς μέγας ἔλος ἐν ἀνθρώποισι μετρεῖται,
‘Ἡ σχήμα θυσίας τε καὶ εὐχαρίστης γεράρειν·
Οὐ γάρ ἡμοὶ τι νέμων, δῆσας φυχὴν τε δέμας τε,
Κύκεος λιμέρων δὲ παρήγατες, ὑστερὲς δάπανα,
60 ‘Ὄς καὶ ἐπιχυδοίσιν δούλεμος, δέ Μάκαρ, εἴης.

A Ταῦτα θεοτυγέσσοι καὶ ἀφραδέσσοι δεδόσθω:
Οἰς πλοῦτος θεός ἐστι, κακοῦ πλαστῆρος ὑπηρέτη·
‘Ημεῖς δὲ τὸ πάντεσσι θεὸν μέγαν μνεναμενον,
Ἐσθλοῖς τε στογεροῖς τε· τὸ γάρ τεκνὸν ἐρατεύνων
65 Καὶ μετὰ πρώτον ‘Ανακτε ἐπιχυδοῖς γενετῆρας,
Οἱ μὲ φάσους ἐπλησσαν, ἀφ’ ἣν Τριάδας εἰς ἐν ιοῦσα,
Καὶ λάμψει πραπλεσσον ἄματε, καὶ πᾶς φαῦλην.
Στήχουν κόσμου κύκλον μέγαν, οὐρανὸν εύριν,
‘Ομμασι παμφανῶντα διαυγέσσοι, νῦντα θαλάσσης
70 Πεντητῆς Ισταμένης τε, τὸ δὴ καὶ θάμβος ἔμοιγε.
Γαλανὸς ἐν θυτερον, ποταμῶν ἥδον, ἡρά πνευστόν,
‘Ορας, δύνεα τερπνά, βροτῶν φύσιν, ἡρίων τε,
‘Οτσα θεὸς προϊθηκεν ἡμοῖς φάσσοις τράπεζαν·
Ταῦτα πατήρ μεγάλου Πατρὸς πάρ’ ἔδωκεν ἔμοιγε.

Ut inter plurimas vita acerbitates, inconsumsum animum habeamus.

Verum nemo hactenus ita mente excidit sana,

Neque adeo ferocius juvenitus astu abruptus est,

50 Ut hanc ore proferret impia vocem contra Deum:

‘Non me volentem creasti, postquam autem procreasti, dedecorasti, ut par erat;

Si autem formatum me abjeceris, vile pecus procreasti loco hominis.

Da sapientiam, da divitias, siquidem permulsi tribuisti:

Da proceristem, et pulchritudinem, da in urbibus principatum,

55 Da furentem hastam vibrare, da morbis corpus non obnoxium,

Cateraque, quibus homines magnam felicitatem metiuntur.

Aut desinam sacrificis te et precibus honorare:

Non enim quid mihi gloriatur volens, animam et corpus alligasti,

1052-1053 Sed gloriam querentes, sicut alia omnia,

60 Ut et mortalibus, o Beate, inclutus sis.

Talia dicta dominib[us] Deo invisis et stultis tribuantur,

Quibus divitiae deus sunt, mali factoris servis.

Non vero in omnibus Deum magnum celebremus,

Tum bonis, tum invisis: hoc enim decet filios amabiles;

65 Et post primum Regem terrenos veneremur parentes,

Qui me luce perfuderunt, per quos Trinitas, in unum subsistens,

Et illuxit menti meæ, et omnibus affulxit.

Tacebo magnum mundi orbem, immensum cœlum,

Clarissimis luminibus late splendens, superficiem maris

70 Fluxi et immobili, quod sane mihi stuporem edit;

Terram postea, fluviorum cursum, aërem quem spiramus,

Tempora, amoenos flores, terrestrion naturam, et aëriorum,

Quæcumque Deus apposuit oculis meis, ut quamdam mensam:

Hæc pater a magno Patre accepta mihi dedi.

51 Σθόλον. Mallet Combefisius έθλοντι.

52 Βοτόν. Sic Reg. 990. Edit. βροτόν, ut carm.

Trac. vers. 41.

57 Σχήμων. Iba Reg. 990. Edit. σχέσω

52 Κακού χλωστηρος. Vitii factoria sequacibus.

70 Πεντητῆς Ισταμένης τε. Quod fluxum et im-

mobile est. Eait. prave οὐτῆς.

71 Έφ θετορ. Combef. et Gauyer. εὗστερον, εὐστηθή, rasto sine, sed nullius codicis auctoritate nisi.

72 Όρας. Tempestates, anni partes.

METRICA VERSIO.

Discret inflexum in multis ut pectus habere.
At nondum quemquam sic mens bene sana reliquit,
Nec juvenilis eum sic sanguinis abstulit austerus,
Sacrilego ut dictum depromerit istud ab ore:
‘Non me fixisti primum. Rex summe, volenter;
Ast ubi sum fictus, quis jam miretur honorem
Quod mihi tu dederisque decus? Si illico factum
Abiicias, hominius vivum vice flanxeris unum;
Da sophiam, da largus opes (nam saepe dedisti
Permutilis), magnusque ut sim facieque decora;
Da primas ut ubique feram, sim fortis in armis;
Da corpus gravibus non offensabile morbis,
Cunctaque felicem que vulgus reddere vitam
Autumat, aut a me non jam tibi victimā posthac
Ulla cadet, non jam fundam tibi vota preceque:

Non enim mihi me tribuens cum corpore men-
Strinxisti, verum cupiens tibi surgere laudem,
Me, supreme Parens, ꝑt cætera cuncta creasti,

B Utque tuum nomen clarum mortaliis esset.»

Ast haec sacrilegis dentur, turbaque profanaz
Ac stolidæ, quæ semper habet pro nomine censum,
Fictoriisque malo famulam se perdidit præbat.

Nos vero in rebus latias rebusque molestis
Numinis aeterni preæconia sancta canamus
(Namque probæ hoc sobolis munus), tum deinde

[parentes] Post hunc terrenos omni celebremus honore,
Qui me jucunda complerunt luce, Triasque

Per quos sancta mihi luxit, cunctisque resulxit.

Orbem ego permagnum mundi coenamque tacebo

Perspicuus radians oculis, sequorque profundum,

Quod fluxum simul ac stabile est, res mira profecto;

Terram, labentes fluvios, liquidumque silebo

Aera et annorum partes, floresque, hominumque

Naturam et volucrum, quæ denique cuncta supremus

Apposuit mihi mensam oculis Regnator olympi,

Haustra mihi ac magno genitor dedit ista Parente..

75 Τῷ, μή μα τούσιν ἀμεβεσσοις γενετέρα
Θαρραλέως· καὶ θάρος εἴη θράσος, ἔκποθ μέτρου·
Μήσι τοῖς καὶ τοῖς ἀπὸ οὐατοῦ ἡμετέρου,
Τάκνον, θερμότερον πάτρος τάρα μύδος ἵστηται·
Εἰ γε φύσις τεκίσσει πόδιν πόρων τοκήν,
80 Καὶ τὸ φύσις φιλέσιν τοὺς οὐ φιλέσας ἐρυξε.
Κρείσον διασθαλέοντα φέρειν πατέρα, ἢ παρ' ἄλλων
Εὖ πάσχειν, θυητοῖς δὲ πατρὸς μόνον ἐξέρα λαύσσεται.
Εἰ δὲ πάντες, φρενοπλήξει καὶ οὐ μελέσσει τοτηγάν,
‘Τι πρήξεις; οὐ χείρα τὴν σκήτηνα παρέξεις;
85 Οὐκέ δημοσιον τελοῖν διερρόμενος μὲν ἕκας οὐσίας,
‘Ως Ἀγχιστόδης γενέτην ἐδνε τολέμειο;
‘Η φῆσεις· Τί μ' ἐτευχεῖς, καὶ τι μὲ δούλων αἰτεῖς;

A Δῆς φωνὴν νεπόδεσσοις, καὶ τερπίοις πετετηνοῖς,
Καὶ τοῖς δύσι τι γαλανὸν ἐπιτυνεῖται τε καὶ ἐρέται·
90 Οὐκέ ἐρέται, «Τί μ' ἐτευχεῖς ἀλλὲ τάκνος, ὡς Ἄνα;»
[θελρίς]
‘Αλμυρὸν οὐκέ θελον τάμνειν βίον, αὐλὲν ἀλήτης,
Τύρρων φυσιῶν, καὶ ἀνάστατρον ἡρέα λεύσσον.
‘Εργά βοδες ποδέων, καὶ οὔρα, καὶ τλατίνων δημον,
Καὶ ζώεν μερόπεσσιν δύδων βίον, ὡς ταχὺς ἴστως,
95 ‘Η πάσιν νεπόδεσσον διευθηρολογίαν δινόσκωται.
Οὐδὲ βίες ποθέσσονται ἀλλὲ πόρον ἀσχαλόδεσσον·
Οὐκέ ἐρέται σχολιοῖς κάμνων μηρύμασι γαστρὸς
Πικρὸς δρός· «Τί μ' ἐρύφας ἐπὶ χθόνα, γαλανὸν δόνταις;
‘Ηθελον δρυθος ἐμμεν, διάτρε ω με γαστρὶ κυλίνδεις.»

75 Quare, ne mihi talibus gratiam referas parenti

Licentius faciendo : confidens enim sit impudentia, si modum excedat ;
Ne tibi bacē et talis ex aure nostra,

Fili, praeferidi cujusdam patris vox proferatur :

‘Si natura filii amorem parentum largita est,

80 Et natura etiam eos diligere qui non diligit, vetuit.

Melius est filii severum patrem preferre, quam ab aliis

Bene tractari et mortalibus in illius duntaxat manum inspicere.»

Sin autem pauper, et mente captus, et membris invalidus essem,

Quid faceres? Non manum tuam pro baculo præberes?

85 Non me tuis humeris sublatum procul cifferes,

Quemadmodum Aeneas patrem suum sustulit ex hostibus?

An dices: Quid me genuisti, aut quid a me servile ministerium potis?

Da vocem piscibus, et aeriis avibus,

Et omnibus, quacunque super terram reptant et spirant;

90 Non sic Deum alloqueretur delphinus: Quid me, o Rex, maris prolema fecisti?

Salsam nolle sulcare vitam, semper vagus,

Huicidem hauriens, et aeren obscurum intuens.

Opera bovis desidero, et montes, et latos humeros,

Et ducere communem hominibus vitam, ut celor equus,

1054-1055 95 Quam omnibus lubricis piscibus imperare.

Neque boves cupientes maris iter anguntur :

Nec dicet obliquis laborans voluminibus ventris

Durus serpens: Quid me deturbasti in humum, terram edentem?

Mallem erectus esse, verum tu me ventre volutas.

77 'Αξ' οὐατος ἡμετέρου. Ab aure nostra, id est, quam ego ipsa audiri. Hoc obscurus; Combustus ita reddit: ἀν' οὐατος ἱκνει, ab auribus abscedat ejusmodi sermo, θερμότερον πάτρος παρ' ἡμέτρου, καὶ communi amborum fervorentio parente, Deo scilicet. Genuina magis ac lucidior versio D. Gaulier: Ac videndum tibi est, ne forte illa praeferidi cujusdam patris vox ab auribus meis ad tuas perferatur: idem doctissimum interpres, iterum Gallico sermone subjungit: «Mais, mon fils, prenez garde que, pour vous répondre, je ne me serve des paroles que j'ai entendu dire à un père un peu vif: Si la nature a

donné aux pères de l'amour pour leurs enfants, la même nature nous défend aussi d'aimer ceux qui ne nous aiment point.» Duo versus sequentes, inquit idem Gaulier, sunt ejusdem patris, aut etiam fortasse Nicoboli.

80 'Ερυξε, renuit, recusat.

82 Θρητοῖς pro uioῖς, vel subauditur.

84 Εκήπωρα. Sic legendum. Edit. οικήπων.

88 Καὶ ηρόποις. Chig. ηρόποις.

97 'Ερετι. Male edit. ηρέτις.

98 'Ερημας. Sic Reg. 990 et Chig. Edit. ηρημας.

METRICA VERSIO.

Ergo vicem intrepido ne labem pectore patri
Ipsa feras: audax fit enim temerarius, adsit
Ni pudor, et justum temeat fiducia metrum.
Ne quis fervidior nostra tibi mittat ab aure
Sermonem hunc genitor qui te perstringat acute:
‘Ut proli natura patrum concessit amorem,
Sic natura negat, ne quos ab amore remotos
Cernimus, hic animi munus praestemus amici.
Morosum rigidumque nimis perferre parentem
Præstat, quam blandis alii ac lenibus uti.
Ex maxibus pendere patris mortalibus autem
Unius fas est.» Si pauper mentis inopsque
Sit pater, ac podibus nequeat consistere certis,
Quid facies? Annon baculi vice fulcet illum
Dextra tua, et sublatum humeris portabis, ut olim
Auchis genitus, Troia flagrante, parentem
Exultil, ignovisse necis exanimque periclio.

B An dices: Cur me fecisti, manus et a me
Cur servile petis? Gravor hac tibi pendere jura.
Altibus vocem, vocem da piscibus hisque
Omnibus est sedes quibus in tellure locata:
An dicet delphinus: Cur me, Rex summe, marinum
Fecisti? Εὔροean dorum mihi carpevit vitam.
Munia posco bovin, montes, latosque requiro
Ipse humeros, atque instar equi jam vivere malo
Mortali cum genito hominum, quam quoquot in

[alio]
Equo sunt pisces regere imperioque tonere.
Non etiam aquores cupiens bos nare per undas
Ingemit, obliquis aut ventris tractibus anguis
Fessus, aut: Cur sic, queso, sum conditus abs te,
Ut projectus humi terra depellere cogar
Ipse famem? Rectum cupiebas corpus habere:
At tu me contra prostrato ventre volutas

100 Οὐδέ κύριος ἔπειτος δημοίς δινεύσθω
Χρηζεῖ, πάντων βασιλεύστων εἰδός ἀμείψας·
Στέργει δ, ἣ περ Ἑκαστον ἔχει, βιώσιο κλεψύσθων.
Οὐδέ γ' ἐπ' πλάστη ποτ' ἐρέ κιεραμήσον Ἕργον·
· Τίπετ' ἐπ' ἐμοὶ ροζῆσας δεικτὰ κύκλον, ἀλιτρέ;
105 Ταῦτα μὲν ὡς τετὴν κάμψαι φρένα, φίλατε

[πάθεν,

"Ως κα μάθης πλάστιγα λόγου καὶ σπάρτον ἐφέλκειν,
"Η βίσσειν τὸ περισσόν, δ' δ' δρκίδιον ἔστι, καθέξειν,
Μηδὲ ρόφ νεύτητος ἐφίμευν", ἀλλὰ κατίσχειν.
Τὸ πλεῖστον φραστῶν τι μάνειν πολὺ λώιν ἔστιν
110 "Ἐνδοθεν, ἣ τιν' ἀφράστον ἐξ ἡρά μιθὸν δέεντον.
Οὐδεὶς γάρ πόνος έστι μάνειν ὑπὸ κλειστούς μιθῶν.
Οὐ γάρ ἔκδιναίς τε γόνος διὰ γαστέρα φένει

Α Μητρός ἀναβράστουκαν, ποιηὴ πατρὸς οὐλομάνοιο.

"Ηδὲ δ' αἱ μάθους τενδὲ διεῖδομεν ἔργα
115 Πατρὸς ἀνηστή, παιδὸς θράσος ἥδει πάσσων.
Οὐτὶ μήδι βιώσιο πέλει τρίβος, ὁ τάκος, οὔτε·
Οὐδέ γάρ οὐδεμήτη πάσιν φύσις· ἀλλ' ἡ μὲν ἐσθλή,
"Η δὲ χεριοτέρη, θηριοὶ διέργοισιν δμοῖν·
"Αλλ' δ' αἱ πλεκτὴ τε καὶ ἀμφοτέρας ἀπίμικτος.
120 Ως δρά καὶ τρισσὸν γαῖης οὐθένος οὐδὲ γαωργός·
Εἴσταγος, τὴδε ἔκπατος, ἀκανθοφόρος θ' ἀμά στεψ.
Τρισσαὶ δὴ τελέθουσιν δόσι, καὶ τέρματα τρισσά.

"Η μὲν γάρ χθαμαλή, καὶ ἐπίτροχος γίγνεται πολλῶν,
Εὔρει, μαλακή τε καὶ ἡ τέλος οἰκτέρων ἄγουστα,
125 Κρημνούς τε, ζεφερούς τε μυχούς, καὶ τάρτα-

[πον αἰνύν

100 Neque corvus perinde ac aquila per aera circumferri

Expetit, cum principe avium formam nutans;
Sed amat, quod cuique datum est vita genus.

Nec suo factori unquam dicit fictile opus :

Quid in me indecorum circumvolvisti rotam, o scelestè?

105 Haec quidem ad inflectendam mentem tuam, charissime fili,
Ut discas lancem orationis, funemque contrahere,
Et abhincet quod superfluum est, quod autem sufficit, retinere,
Nec impetum juvenitiae sequi, sed coercere.

Plurimique quidipiam ex iis que dicenda sunt, multo melius est

110 Intus subsistere, quam verbum aliquod non dicendum in aeren profiri.

Namque nulla est molestia, quod sermo intra tibia maneat :

Non enim te disruptum viperinus fetus, qui ventrem

Matris corrodit, in vindictam patris extincti.

Jam vero tuum verbis humanius recipiam desiderium

115 Lenitate patris, filii audaciā ventis diffundens.

Non una vita semita est, o fili, non una,

Quemadmodum nec una omnibus est natura; sed alia quidem bona.

Alia vero mala, brutis irrationalibus similis :

Alia rursus ex duabus confusa et permista.

120 Sic etiam et triplicem terrae vim novit agricola :

Alia fertili, alia sterili, alia spinarum ferax simul et frumenti.

Ternæ igitur sunt vite, ternique termini.

Prima quidem homilis, et trita vestigiis plurimorum,

Lata, et mollis, ac tristem ad finem duceus,

125 Precipiata, tenebrosoaque recessus, et savum tartarum,

104 Τίπετ' ἐπ' ἐμοὶ. Quid me tam turpiter tornasti?

105 Καρδιάσ. Reg. 990 κάμψει.

107 Πλήρων. Reg. 990 ρύψει. Μοχ Chig. καθέξει,

προ καθέξει, et δρπον πρ δρπον.

109 Φραστῶν τι. Sic legendum videtur, cum editis contra Benedictinorum sententiam, qui ex Reg. 990 legere voluerunt φραστῶν τι, quod nullum Graeci ratione habet. Vox φραστῶν per contradictionem hic ponitur pro φραστῶν, idque propter metrum. CAILLAU.

112 Ξεχωριστὸς τα τόρος. Fabula potius quam

vera narratio. Vide Plin. lib. x, cap. 62.

114 Δειδίξορος ἔργα. Δειδίσκομαι, humaniter ex-cipio : πατρὸς ἐντελ., leni admonitione patris, ad-daces filii animos obigrangs. Erravit Billius deducendo δειδίξορον a verbo δειδίσκομαι.

117 Άλλ' η μὲν ἐσθλή. Iste versum claudendi modus exemplo caret. GAULTIER.

118 Όμοιον. Reg. 990, δρόον (sic).

119 Αμφοτέρων. Sic Reg. 990. Edit. autem mi-nus bene ἀμφοτέροις

METRICA VERSIO.

Nec niger excelsum volitare per ethera corvus
Expeti, ac speciem regalem assumere gesti.
Verum quodque suo contentum tramite vita est.
Haudquagnā figulo vas fictile dixerit: Equis
Me male tornasti, scelerat, minusque decenter?
Hec ego, natorum longe charissime, dixi,
Ut velut ad lancem discas tui penderre verba,
Atque supervacuis, quod sat sit habere, rese-

[ctis;

Utque etiam studeas juvenilem sistere cursum
Ac non setali frenos laxare ruenti.
Prestat, cum permulta habebas, quae commoda dicta,
Ut maneat medio pars maxima corde retenta,
Quam non dicendum quiddam deferre sub auras.
Nil nocet inclusum labili compescere verbum;
Non etiam exiliens lacerabit viscera matris

B Vipereus fe us, poenam in patris exitiosi.

Nunc autem ipso tuum blando sermone, pudorem
Qui nato injiciat, percellere nitat amorem

Semita non una est vita, charissime fili;

Nam neque natura est cunctis mortalibus una :

Verum prima quidem pulchra est ac laude vehenda,
Altera feda nimis, prorsusque simillima brutis :

Tertia postremo ex istis permista duabus.

Nempe triplex etiam terre genus atque facultas :

Una ferax spicisque gravis, steriliisque secunda,

Tertia quæ sentes simul ei produci aristas.

Sic quoque triua via est, limes trianque viarum.

Lata una est, bonilisque, premit quam plurima

[tura], Mollisque, et facilis, verum miser exitus illi,

Precipiata, tenebrosaque horrenda vorago,

'Ηγι πυρὸς ποταμοῦ, καὶ δάμονες ἀγριδύμοις,
Ψυχῶν τε οὐδημάνων ποινῇ, καὶ τίσις ἀπαντοῦσι.
'Η δὲ τρηχαλέη, καὶ δρόσις, αἰώλετέ
Στενή τε, σκολή τε καὶ ἀμφίκτηρμον ἀπάντη,
130 Ἀμβατος οὐ πολλοῖσι, καὶ ἐς τέλος ἀσθλὸν ἄγουσα,
Οὐρανὸν ἀστρεδεντα, κλέος μέγα, κάλλες δασραχα,
Αὐτὴν ἀτρακίην καθαρίην, καὶ δάκιον ἀσθλὸν,
'Ἄχει καὶ ἀκροτάτου φάσις δρον οὐτινὸν ἔχοντος.
'Η δὲ ερῆτη, μεσάτη μὲν ὁδὸς, μεσάτη δὲ γ' ἀμοιβῆς,
135 Οὖτις λίγην μογερή, καὶ κύδεος οὐ μάλα πολλοῦ.
Οὐν κιριναμένου φωτεὶς πρὸς νύκτα μέλαιναν·
'Ἀμφιλύκην δὲ δρε τὴν τοφοὶ μίζεν καλέουσι.
Λείη μὲν περιώσιν, στοις νόος ἐστι κάκιστος,
Φεύσταις, ἀνδροφόνοις, μαυροῖς, ἐπίορχον δημούσιν,

Ubī ignis flumina, et sevi dæmones,
Animarumque perditarum poena, ac tormentum sempiternum.

Altera via aspera, et ardua, æstuousa,

Angusta, et obliqua, ex omni parte præcepis,

140 Non multis pervia, et ad faustum finem ducens,

Cœlum sidereum, magnam gloriā, pulchritudines incorporeas,

Ad veritatem ipsam puram, nullis involutum umbris bonum,

1056-1057 Denique usque ad summum lumen, nullum habens terminum.

Tertia autem media quidem via est, medium habens mercedem,

145 Neque valde laboriosa, nec multum gloria;

Velut si lux misceatur cum obscura nocte :

Sublustrum utique noctem hanc mistionem sapientes vocant,

Plana quidem via insistunt, quibus est mens scelerata,

Mendaces, homicidae, adulteri, perjuri,

140 Cinodi, parricida, raptore,

Ventri amatores, paludibus inexplicabilibus similes,

Qui morti viventes, suum interitum amant :

Talis vita hostium cervicibus immineat.

Præclaræ autem via incedunt, quibus vita non est in terra,

145 Ter beati, viventes in terra supra carnem,

Innupti, mundi contempnentes, cœli incole,

Inopes, tristes, humi culantes, unam habentes vestem,

Modicum quid spirantes, cibo et tecto carentes

Glorianū unam solam babentes, omnem hic gloriam spernere,

150 Solaque divitias, paupertatem pati, ac Deum unum intueri.

Hos ego veneror et tremisco, demissis in terram oculis,

Ut Deum summum regem, cum ad homines accedui :

Etenim longe supra mortales secreti sunt omnes.

154 Όδος. Ita Reg. 990. Edit. 886.

158 Αστρ. Ila Chig. Edit. p̄ct.

447 Χαμαυρόδες. Sic edit. et quidem recte
proper metrum, cum doce p̄maz syllabæ breves
sint, ut patet ex hoc Homeri versu *Iliad. xvi. 255,*
ὑποφέται ἀντιπτόδες, χαμαύνα. Perperam igi-

A 140 Ἀνδρογύνιος, τοκέων δηλήμοσιν, δραπετεσσος,
Γαστροφίλος, λιμνων διπλωρώσιον δροίσοις,
Οι θενάτῳ ζώντες, έδν μόρον ἀμφαγαπῶν·
Δισμενένοις κεραλίς οἴδος βίος ἀντήσεις.

Τῇ δὲ ἀγαθῇν τέμνουσιν, δουσι βίοι οὐκ ἐπι γάτης,
145 Τρισμάχαρες, ζώντες ἐπι γένοντι σφράξεις οὔπερθεν,
Ἄγνης, κόσμοι περίφρονες, οὐρανοφορεῖς,
Ἄκτινοι, κινυροι χαμαιενάδες, ολυγίσταις.
Βαῖδη ἀναπνεοντες, δγάστορες, ἀσκεπές τε,
Κύδος ἐν οἷον ἔχοντες, ἀπαν χλέος ἐνθάδ' ἀτίξαι,
150 Καὶ πλούτον πενήντη τε καὶ εἰς θεὸν οἰονδρᾶθαι.
Τοὺς μὲν ἐγὼ τρομεύω, καὶ δεῖκα νέρδε δεδροχῶς,
Ως θεὸν ὑψιμενοντα, δὲ ἀνθρώποισι πελάζει·
Καὶ γάρ πολλὸν οὔπερθε βροτῶν βεβάσαντις ἀπάνταν.

154 Όδος. Ita Reg. 990. Edit. 886.

158 Αστρ. Ila Chig. Edit. p̄ct.

447 Χαμαυρόδες. Sic edit. et quidem recte
proper metrum, cum doce p̄maz syllabæ breves
sint, ut patet ex hoc Homeri versu *Iliad. xvi. 255,*

ὑποφέται ἀντιπτόδες, χαμαύνα. Perperam igi-

tur Benedictini admiserunt lectionem Reg. 990 et
Coisl. ubi sic scribitur χαμαύναδες. CAIIAU.

151 Δεδορχάς. Sic Reg. 991. Edit. prave & δεδοχός.

153 Άπορταν. Ita Reg. 990 et Chig. Edit. άπαν-
τες.

METRICA VERSIO.

Orcus atrox, ignis fluvii, sanguineque furore
Dæmones ardentes, animarum pena malarum,
Ultioque æternos quæ se pretendat ad amnes.

Arcta secunda via est, squalidensque atque ardua
valde,

Asperaque ac perquam sinuosa atque undique præ-
[ceps,

Paucis trita quidem, sed felix exitua illi,
Sidereum cœlum, decus ingens, carne carentes
Formæ, verum ipsum parum liquidumque, nec um-
[bris

Obiectum, finisque expers lux illa suprema.
Mercedem, ut media est, medium postrema repor-
tal;

Nam nec sudores magnos habet illa, nec ampla
Premia, lux tenebris veluti cum jungitur atris :
Amphilyce a dicti solet bac mistura vocari.
Per facilem incedunt, quorum mens criminè gau-
[det :

Mendaces, perjuri homines, vettunque cubile
Scandeutes, dextraque suas qui cæde cruentant,

B Raptore, atque androgyni, canosque parentes
Qui perimunt, quique immodice sunt ventris aman-
[tes

Ac similes stagnis, quæ frustra explere labores,
Qui morti tantum vivunt gaudentque perire :

In capitâ hæc, queso, cadat hæc bullaria vita.

Laudandum at vita sulcata iter hi quibus haud
Vita sita in terra ; felix o terque caterva [est

Et quater, ætheream quæ vitam in corpore ducit,

Quæ tardas thalamoque fugit, mundumque ruen-
Contemnens, aulis sese coelestibus inferi, [tem

Sapientem quæ sancta colit, moerente, cubante

Semper humili, vestes nec plures possidet uos ;

Quæ paulum quiddam fructu vitalibus auris,

Obsequiumque negat ventri ; quæ tegminis expers,

Cui deus hoc unum est mundi famamque decusque
Spernere ; cui magnus durissima census egestas.

Atque oculis tantum superum proponere Nomen.
Hos ego, cuius bumi sunt lumina fixa, tremisco

Non secus atque Deum, cum nobis ipse propinquat :
Namque super cunctos homines chorus eminei illi.

Ημεῖς δ' αὐτοὶ μεσάτηρ ὅδον ιομένην, οὗταις κακοῖσι
 155 Τερπόμενοι, καὶ βαῖνον ἐφαπτόμενοι γε Θεού,
 Οἵ δὲ λόγους τε μέμψης, καὶ εὐλόγησης ἀρτετενῆς.
 Καὶ τεκίνων, κτεάνων τε, φίλον δὲ τε χερας ἔστηται.
 Τούτου δὲ πρώτιστον ἡμοὶ λόγος δεῖται φίσοι,
 Πλούτοντον δίκιοτον, κτέαρ δικιότον, ἑσθίοντον ἔχοντος.
 160 Εἰ τοι μὴ πάντεσσιν ἐπέβραμον, ὡς ποθέσσον,
 Μηδὲ δὲν ἔξεπέρησα λόγων πόρον, Ιστοι τενίας
 (Οὐ γάρ σοι ἐπίεσσος ἐπιπεύθομα, οὐδέ με κλέψε
 Αἴνος ἔρει· αἶνος γάρ δέν αἰματος ἔστον διπτοῦς).
 'Αλλ' ἐμπτης τῶν γε λόγων κλέος ἔρχονται διλλοιν.

165 Μῦθοι γάρ βιότοι θεμελιοί, οἱ μὲν ἀπὸ θηρῶν
 Τεχισαν, οἰσται έγειρα πολεις, καὶ τέθιμ' ἀνέυρον,
 Καὶ θεῶν ὄμνεια μεγακιδέα, οἰσται ἀείρω

Α Τῆς φανῆς ἀρτετῆς ὑψοῦ κλέος, οἰσται δαμάζειν
 Τῆς συγερῆς κακῆς πικρὸν οὐθένος, οἰσται κεάζειν
 170 Κόσμοντος, οὐδράνον τε καὶ δὲ τὸ λύσιν οὔτενει
 'Ενθάδε, καὶ φυγήν ἀπὸ σύμματος. Ής δὲ ἀπὸ μορφῶν
 Εἰκόνας, οἵς δὲ βίους τε φύσεις, καὶ τέρματα διστά
 Ζύντων τ' ὀλλυμένων τε. Τὰ γάρ θεῖς ἐξεδίδαξε,
 Καὶ λόγος ἀστήρικε σοφῶν, καὶ πάσις ἔρεισται,
 175 Πλώς δὲ γαϊδων ἀρτετὴν Εἰκει χρόνος ὑπατεκτονει
 'Ημας, δελγάμα φέρων γραπτὸν κλέος, οἵς δὲ κακιστῶν
 Δυσκλείην, στήλησιν ἐν ἀθενάτησι γράπτονται.
 Μῦθος, καὶ ζώνται μόνη φίσοι οὐκ ἀπειλήσῃς,
 Καὶ λαμπρὸν πνεύσονται μέγα στέφος, οὐδὲν διοικον
 180 Ἀνθεσται εἰλαρνούσιν διμ' ἥσιοι κειρομένονται,
 Θυήσκουσιν δὲ τοις πρόστασις διλλυμένοι.

Nos vero medium viam ingredimur, neque malis
 155 Delectati, et paululum attigentes Deum,
 Quibus et uxorum cura est, et glorie amabilis,
 Et filiorum, et opum, et gratum id omne quod in manus venerit.
 Huic autem viis primas tenet, ut mihi videatur, facundia;
 Quippe quae habeat divitias, et possessiones, quae nec furto eripit, nec subripi possunt.

160 Quamvis enim non omnia disciplinarum genera decurrerint, ut cupiebam,
 Neque totum emensus fuerum gloriarium aquor, velis expansis
 (Non enim verbis tuis assentior, neque me seducit
 Laus mea : laus enim a propinquo, parum habet fidei),
 Attamen colo sermonum gloriām præ exteris omnibus.

165 Vite enim sunt fundamentum sermones, qui me a feris

Secreverunt, quibus urban exstruxi, et leges iuveni,
 Et Deum præpotenter celebro, quibus effero

Ad colum inclita virtutis gloriam, quibus frango

Tetri viii sævum robur, quibus sererno

1058-1059 170 Mundos, coelestemque et eum qui ad interitum vergit

Hic, et mentem a corpore. Ut vero a formis sejungo

Imagines, sic etiam et vitarum naturas, et geminos fines

Viventium et pereuentium. Hac enim Deus edocuit,

Et sermo sapientum firmavit, et fides fulcivit : scilicet

175 Quomodo virtutem honorum tempus trahat extremis diebus

Remunerandam illustribus scripturarum monumentis ostendens, et malorum

Ignominiam in tabulis immortalibus incidens.

Sermones efficiunt, ut qui solitarius vivit, nullius rei inopia labore;

Et illi qui altum spirat, praeclara sunt corona, nequaquam similis

180 Floribus vernis, qui ad auroram carpuntur,

Marcescunt autem postea ante diei occasum.

161 Ηὔροι. Sic Reg. 990. Edit. πόνον.

162 Κλέψ. Reg. 990, κλέψει.

164 Τιώ γε. Sic Reg. 990 et Cbig. Edit. τιώ σε,
 te colo, et eloquentia, que ceteris omnibus præstas.

167 Ασίρω. Reg. 990, ἀσίρων, et postea δομάσων.

174 Ἐρυζε. Reg. 990 et Cbig. Ερυζε.

176 Λεγύμα φέρων τραπτόντες κλέος, etc. Id est,
 ostendit litterarum monumentis, quanta justos glo-
 rias extremis diebus maneat, et quanta malos igno-
 minias.

METRICA VERSIO.

At vero medio gradimur nos tramite vite,
 Qui neque gaudemus vitiis, rursumque supremum
 Extremis Numen digitis contingimus ipsi;
 Quies uxor, quis est soboles, quis gloria curse
 Prædiaque, et charum quidquid manus utraque ce-
 pit.

Præcipuum porro vite sibi vindictat hujus
 Doctrina et sermo nitidus, me judice, laudem;
 Nou etenim furto, non vi rapiuntur aperta
 Divitiae. Quanquam doctrinæ non genus omne
 Pervasi, cupiens licet id, nec, carbasa tendens,
 Totum trajeci studiorum sedulus sequor.
 Namque tuis dictis haud credo, nec mea mentem
 Laus fallit; suspecta etenim laus cuncta propin-
 qui.

Te tamen, o facunda, colo, doctrina, superque
 Cuncta vebo. Nostra nam sunt fundamina vita;
 Sermones. Hi me a brutis secure; per illos

B Sunt urbes mibi constructæ, legesque repertæ.
 Horum opera miranda Dei præconia pando :

Horum opera laudem tollo virtutis in atom;

Horum opera vires acerberis compesco malignas

Horum opera binos etiam distinno mundos,

Cœlestem a fluxo dirimens, a corpore mentem,

Efligiem a formis, viteque utriusque per illos

Naturam et geminos vitæ discriminæ fines,

Vite unum eternæ, necis eternæque secundum

Hec etenim primum docuit Deus, ac sapientum

Postea fulcivit sermo, postrema fidesque.

Etternam reddunt famam laudemque honorum

Sermones literi depicti, itidemque malorum

Dedecus eternum fidissime carmina servant.

Doctrina est soli viventi haud indigita vita,

Aque altum rursus spiranti magna corona,

Floribus haud similis vernis, qui lucis ad ortum

Collecti, ante diem marcent poreuntque cadentem.

Μῦθοι καὶ πατέσσεσσιν μήκος μέγα· τοῖσι δαμάζω
Θυρᾶδι οὐπερβέλοντα, νέον νέφρος· οἰστην ἄνες
Εύνάχω, καὶ μέτρον ἔνφροσυνήσι τίθημι,
185 Οὔτε λίγην μογερόπαν θάνατον, οὐδὲ ἀγαθοῖσιν
Αιρόμενος, ἵερον δὲ τέρερον σταθμάμενος δώκαρ,
Ἐλπίδ' ἐν ἀργαλέοισιν, ἐν εὐδαιμονίᾳ δὲ τάρδος.
Μύθοι καὶ βασιλῆς μῆτε, καὶ δῆμον δέρλεν·
"Ἐν τ' ἀγορῇσι τέθηλος, καὶ ἐν θαλήσισι ἀνάσσεται·
190 Καὶ μάδον αἰχμάλει, πρητὸν δὲ τε φῶτα τίθησι,
Μαλθάσσων ἀπαλίσσων καὶ αιμαλίσσων λόγοισι,
Καὶ χρητέρον περ ἑόντα, πυρὸς μένος οἴσι στόρον.
Ὥροισιν κιθάρην μίδος πέλειν, ὕστερον ἀποκύω,
Πάντας διγονα μελέσσεσιν, δρῶας ἀγαθοὺς τε κακοὺς τε·
195 Ὅμης δὲ Ἀμφιστὴν λόρη καὶ λάδας ἐπιεισ,
Τυχῆς δινεύσους πετρώδεας. Οἶδα δὲ Πομποῦ

Sermones animi motibus sedandis eximia sunt medicina. His compescunt
Irran astuante, nebulas menti offundentem. His dolores

Lenio, et letitiae modum impono.

185 Neque nimium adversus dejectus, neque prosperis
Elatus. Alteri autem ab altero adhibeo remedium,
Spem in rebus difficilibus, in serenis timorem.

Sermo ipsorum reges, quo vult, impellit, et populos trahit;
In foro floret, in convivis regnat:

190 Bellum comprimit, mansuetum hominem reddit,

Molliens teneris blandisque verbis,

Quamvis ferus sit, velut ignis vis molliat ferrum.

Orphæi citbara, ejus erat eloquentia, ut arbitror,

Quia carminis suavitate canctos trahebat, bonos simul et malos,

195 Ut etiam Amphionis lyra, que saxe permovebat,

Homines scilicet contumaces et saxeos. Novi etiam Mercurii

Medicamenta fuisse facundiam, quam iter facienti ad Circen

Ulyssis dono dedit, ut in porcos mutatis opem ferret

Suis sociis, ac ne ipse ederei porcorum escam.

200 Sermo etiam medicamentum est illud quod miscuit Polydamna, Thonis uxoris,

Ægyptia, deditque Helenæ hospitale munus,

Dolorem sedans, et ira expers, malorumque omnium oblivionem afferens.

E luctuosa pugna, et aeva maris tempestate

Sæpe quis erupit, cum Deus propitius fuerit,

205 Hanc eloquentiam una secum servavit, charam possessionem, solam ex omnibus aliis,

Quia magis quam plurimus alter delectatur opibus.

Eloquentia enim venerabilis hominibus hominem reddit.

Id perspicie ex Ulyssse, quem ex undis servatum,

1060-1061 Nudum et membris fractum, illustrem erronem,

210 Prudenti oratione supplicem sibi occurrentem,

Virgo tamen, regis licet filia, reverita est,

196 Πομποῦ. Ἐρμοῦ, Mercurii, deorum legati.

202 Νηκτερές. Absque dolore, dolore liberans.
Vide totam hanc fabulam apud Homerum. *Odyss.*
iv, 221.

Α Φάρμακον, ὃς λόγος ἡν, διν ἔρχομένη μετὰ Κίρκην
Λαρπατάρη πόρε δύοντον, δηνος καὶ σιεστον ἀρχεῖς
Οἳς ἐτάροις, μηδὲ αὐτὸς ἔδοι συνθέμποντα φορθῆν.
200 Μύδον καὶ Πολύδομαν κεράσσεστο, θύνος δικαῖοις,
Αιγυπτίη, δῶκετ δὲ Καίνη γενεῖσιν ἐσθίοντα,
Νηκενθές τ', δηχολόν τε, κακῶν ἐπιληγον ἀπάντων.

Καὶ μῶλον συνέντα, καὶ δύρτον οἴδημα θαλάσσης
Πολλάκις ἐκπροσων τις, ἐπηγε Θεὸς Ήσαος εἴη,
205 Τόνον συνεξεσάωτο, φλοιον κτίσειρ, οἰον δὲν δίλλων,
"Ψ πλέον, η πλευρεσσιν ἀγάλλεται μᾶλλος ἐπ' ἁσθεῖς.
Μύθος γάρ τε βροτος αἰδοῖον μᾶλλα τίθησι.
Τεχμαροι δ' Οὐοσῆη, τὸν κα πόντονο φυγόντα,
Γυμνῶν, κα μελέσσει τετρομμάνον, αἰκὺν ἀλέτην,
210 Μύθοισαν ποικιλοντα ικέσσοντα ἀντιάσσεται,
Παρθενική περ ξοῦσ', ήδεσσετο, κα βασιλεία,

METRICA VERSIO.

Modibus est ingens animi doctrina medela.
Hæc irarum æstus reprimo, qui turbida nubes
Sunt animi, urgentes ac lucis sedo, modumque
Letitiae impono, sic scilicet ut neque dura
Me nimis excrucient, nimium nec prospera tollant :
Verum utrique ab utroque petam medicamina certa,
Spem duris adhibens rebus letisque timorem.
Doctrina et lingue ducit facundia reges,
Et populos trahit, inque foris cupilus triumphant.
Praeli compescit rixasque animumque ferocem
Mitigat, et verbis emolliat stridula blanda,
Non securus ac ferrum molliat Vulcanius ignis.
Orphica testudo quid erat nisi sermo disertus,
Qui simili et recti vitique trahebat amantes?
Quid lyra qua quandam durissima saxe movebat
Amphion, hoc est, obdura et saxe corda?
Quidnam illud medicamen erat quod ductor Ulyssi

B Mercurius dedit, ad Circæs cum tecta veniet,
Ut sociis-est ferret opem, qui membra suilla
Induerant, nec porcinis se pasceret escis ?
Quid nisi sermo fuit, Thonis quod miscuit uxoris,
Argivæque Helenæ dono dedit hospitis pulchruis,
Quod luctus irasque graves tollebat, et omnes
Illico mortisstis memori de mente fugabat.
Ac sepe et miseram stragem sevaques procellas
Aequoris effugientes placido bene Numine quisquam,
Hæc nous servavit opes, quibus amplius ipse
Letatur, quam multa ad commoda gestia alter
Quin etiam venerandum hominem facundia reddit.
Id liquido nobis monstrat Laertia proles,
Namque illæ æquoreis vir tandem emersus ab undis,
Nudus, inops rerum, contusus membra, vagusque,
Suplicibus verbis movit variisque peccatum
Alcinoo genitore satam, plebique patrique

Φαιμήσεος τ' ἔδειξε, καὶ Ἀλκινῶ βασιλῆ,
Σέινον, νευρῆν, πάνταν γεραρύτερον ἀλλων.
Μῦθος, καὶ πλεόντων ἐπ' ὅμηρος πικρὰ φερούστης
215 Βαστανής, τελέοντιν ὑπέρερος· οὐ γάρ ἀρίστος
Οὐ φθόνος, οἰς δ' ἀδόκητος ἔνη τύφος, οἴδι παλαίσιν.
Οὐ μῦθος, μύθον ἐπιδευέεις, ὡς ποθέσκον
Σοὶς ἀγαθοῖς ἐπέσσοντιν ἐμὸν λόγον θοραρίζειν!
Ἄλλα τὰ μὲν κατέμαρφα, τὰ δ' οὐ σθένος, ἀλλὰ δὲ
[παιδὸς]

220 Γλώσσα φιλη̄ κατέλεξεν ἐπιγομένουσι ποθεσιν
Ἐκ πολιτικῆς νευτηρος, δι μοι πλέον ἥτορ ἀγέρει.

Ἄλλη ίδι μοι, τοκών τε λιταῖς καὶ σήσις ποθεσις,
Πρόφρων, ἀρτεμέλων τε, σὺν ἐπωρήσιν ἀρστεαῖς,
Οι ποθεις, πομπὴ δέ σ' διοι πατρώος ἀσθλός.

A 225 Καὶ γάρ ές ἡμετέρην βιοτὴν Θεὸς δῆματα βάλλει.
Εἴτε σέ γ' Ἀθήνας ἔτερψιν ἀγδονές, εἴτε σε τερπνῆς
Φωνῆς κλινθὲς ἀστιν, νόμων ἔβος ἀνσονήν,
Εἴτε σ' Ἀλεξανδροι πέδον μέγα, Ἔνθα τε πολλῶν
Φορτίσα πλησάμενς τις, ἐδὲ πρὸς δύομας^τ ἀλαύνει·
230 Πλάσα μὲν ὑμετέροις ἐπίτροχος αἷς πέλοτο
Ποστοις ἐπιγεμνόντος, καὶ δινεα παλιά φύσιο,
Καὶ ποταμοὶ κελαδοὶν ἐνηέα, πᾶς δέ τε πόντος
Νῆα φέρον πνοισιν ἔλαροτάτην τις δρυμον·
Δελφὶς δ' εὐδίωσαν ὑπέρ ἀλα νάτα φασινος·
235 Γυροὶς εὐγνάμπτοισιν ἐλισσόμενος πυμάτοσι,
Συρφή κατὰ κύμα τεν βίον ἡγεμονεύνων,
Ος ποτε καὶ νάτοισιν ἀοδίμον ἥγαν' ἀοιδόν.
Μύθοις δ' ἡγγῆροι πέλοις φάος, ἐν προνύμοις δὲ

Phæacibusque ostendit et Alcinoo regi,
Hospitem naufragum alias omnibus augstiorem.
Sermones quoque, in plerosque infestos oculos conjiciente
215 Invidia, superiores existunt : neque enim optimis
Livor, sed iis qui inopinata prosperitate tument, solet conflictari.
O eloquentia, cui laudanda impar sum, quam cuperem
Tua excellenti facundie parem orationem afferre !
220 Verum partim attigi, partim nequeo, partim etiam filii
220 Lingua charissima percensuit, properantibus desideris
Ex cana juventute, quod mihi acrius animum stimulat.
Itaque, vade agé, parentumque precibus et tuis fretus,
Promptus et validus, cum spes optima,
Quo ire cupis. Ductor autem patria tu te ducat egregius.
225 Etenim in vitam nostram oculos Deus conjicit.
Sive te Attica oblectavit luscinia, sive te jucundæ
Phoeniciz urbs inclyta, legum sedes Romanarum,
Sive Alexandri magna civitas, ex qua multis
Onustam meribus navem quis agens in suam domum rediit ;
230 Omnis quidem terra tuis expedita sit
Pedibus festinans, et amencos flores gignat,
Et fluvii leni strepitu currant, et omnia sequora
Naveant ferant ventis levissimi in portum :
Delphinus autem tranquillum super mare, sinuosa pulchris volumina
235 Versans gyris, et extrema cauda agmina vertens
Subsulet inter undas tuam viam dirigens,
Quemadmodum olim dorso celebrem vexit cantorem.
Eloquentia magistris sis ipse lux, et inter primos discipulos

213 Γεραρύτερος. Reg. 990, γεραρύτατον. Edit. male γεραρύτατον.

217 Μύθοις ἐπειδενέας. Ad cuius laudes celebrandas eloquentia mihi opus foret.

226 Ἀγδονής. Luscinia Attica. Athenas intelligit eloquentia laude toto orbe celeberrimas.

227 Φορίκης κλινθός ἀστρο. Phoenicia urbs inclyta : quam veli Phoenicia urbem significare Gregorius, non liquet. Tyrus Phoenicia metropolis nunquam litterarum studiis floruit, sed tantum con-

chylii et purpure commercio.

237 Ἀστρος. Billius Ariona intelligit, de quo eloquenter fabulum habes apud Herodot., lib. i.

238 Πλέονς φύσος. Sis ipse lux. Te velut oculum habeant eloquentiae magistri, id est, eximia eloquentia præditum : sic supra carm. i., ad Hellenium,

vers. 229, virgines singulari virtute ornatas appellat gregis sui lumen clarissimum ; et infra carm. vii., vers. i., Nemesis nuncupat justitiae oculum. Cum Lysander armis Athenas cepisset, multiique eum ad

METRICA VERSIO.

Illa virum ostendit, qui quamvis naufragus esset
Atque hospes, splendore tamen super existit omnes.
Vincitur eloquio livor quoque, lumina sœva
In multos homines jacens ; nam livor iniquus
Non summa virtute viris indicere bellum
Novit, at bis denum, nova quos inopinata rerum
Prosperitas tumidos reddit, nimiumque superbos.
Eloquium, eloquio vires nervosque requirens,
Quam cuperem exæquare tuas ego carmine laudes!
Ast quadam arripiū : vires cessere quibusdam ;
Cetera lingua mili natī memoravit amica,
Ex cana desiderio propterante juvena,
Quæ mibi res etiā pectus magis excitat. Ergo
Vade, age, nate, tuis precibus precurbus parentum
Confidus, promptus, validus quoque corpore toto,
Speque bona nixus, quo te fert cumque cupidio.
Sit tibi bona via ductor bonus atque paternus.

B Namque oculis vitam nostram Deus aspicit sequis.
Attica sive tuam oblectat luscinia mentem,
Seu magis arridet tibi Berytus, est ubi sedes
Legibus Ausonii, seu te magis urbs capit illa
Nomen Alexandri quo praierit inclyta regis,
Meribus iunumeris ex qua mercator onustus
Ad patrios Ieta remeat post mente penates :
Terra tuis pedibus rapidis sit pervia cuncta,
Si plana et facilis, floresque educat amencos,
Dulce sonent fluvii, et biando cum murmurè cur-

[runt]

Ac levibus ventis ad littora fidia carinam
Æquor agat, placidis delphisque supernate undis,
Et variis gyris caudam buc illicue retorquens
Exsiliat, teque haud obliquo tramite ducat,
Ut quondam celebrem gestavit Ariona dorso.
Eloqui docitis lumen sis ipse magistris,

Αὐτικ' ἀριθμήσαιαν εἰδὼν πάλιν, ίσα τέκεσσι:
 240 Τίοντες. Κρητηὶ δὲ λόγων καὶ ποθεμένος δχρίς
 Ζωρὸς διφαλῆσιν ἀρύσσοντο πραπίδεσσι.
 Χρίσαται δὲ ἀπὸ πυκτήσιον ὅτι πινάκεσσι, γράφοιτο
 Γράμματα σῇ πολάμῃ, στάζοις δὲ ἀπὸ κηρύκης βίθισσι.
 Εἰ δὲ σὺ γ' ἀκρεμόνασιν ψήφιμον, εἰσάρος ὥρη,
 245 Τῆμος ὅτε πνοιαὶ γλυκερώτεραί εἰσι βροτοῖσιν.
 Ἡ πυρὸν βάλλοντος ὑπὲρ κρατὸς ἡλίου,
 Μύδοισιν μάρδοις πυκνὴν φρένα πάσσαν κρεβῶν,
 Τέττιγες λαλαγεῦντες, δημ' ὄρνιθεσσιν ἀσίδοις,
 Σὺν δέρμας ἡλυθόδοτος ἀναψύχοντος δούδας
 250 Τε οὖρον καλλόντος δούδοσύνητος ἔταιρων.
 Αὐτάρ ἐγώ θού διστάσαις συρίγμασι πῶλον,
 Καὶ περ θερμὸν ἔντα, θυντέρον δὲ δρόμον ἤσω

Α Νίκης ἰσχανόντα μεγαλέος, τῷ παλαιστῆς
 Οὐα τέρων, μεγάλουσιν δειλητῆρας καλεύσων
 255 Ἄμφι κόνιν Πισσαλαν ἐπισταμένοις λόροισι,
 Παιδίς ἐμὸν ἐν μεσάτῃ κατινηρόδρομον εἰχορὶς ἰδέθαι·
 Οὗτοι τινὸς κτεάνων περιφεύσομαι, ὡς σὺν κελεύσεις,
 Οὐατὸς μάρτυρος τοκεσσον δοκίτος, οὗτος τεν ἀλλοι
 Τῷ δατὴ τὴν μεγάλην ἀρετὴν θυγατοῖσιν ἀγέρει.
 260 Κρεστῶν γάρ πενήν πινυτὴ πλούτοιο κακίσσου.
 Οὐ φρέξιν πηγὴν, ποταμὸν μέγαν ἐνδοῦ ἔχουσαν,
 Μηδὲ πάσος λύχνοιο θάνοι, λήγοντος ἐλαῖου·
 Ἐρνος τε προχειρίνιν δειξώντος δέξοι.
 Τούτῳ δέ τοι παρ' ἐμόι μέλος πεμπτήριον έστω.
 265 Χριστὸν Ἑκοις ἐπέων ἡγήτορα, καὶ βιότοιο
 Σὺν λόγον, δει μόνων προφέρεσσατός έστιν ἀπάντων.

Premus connumerent filium meum, perinde ac filios suos
240 Rura honorantes. Poculum autem doctrinæ, et ad fundum usq;
Merum sitibundis haeritauri pectoribus.
Aurea præterea in plectenibz tabulis scribantur
Littera tua manu, et fluent favi e tuo libro.
Sin autem tu sub arborum ramis sedens, verno tempore,
1062-1063 245 Tunc, cum aure graticosa, aut mortalibus,
Aut ardentes radios spargente supra cypit sole,
Sermonibus des operam, tota in illis mentis intentione ἐπανθεμεῖ,
Cicada garrula, simul cum avibus canoris,
Tuum corpus suavibus reficiunt modulisi,
250 Ad pugnam provocantes mutuis concitibus.
Ego vero te auctis sibilis, ac veluti celerem pullum equinum,
Quamvis sponte sua servidum, ad celeriorem cursum excitabo
Victoris cupidum gloriæ, aut etiam athleta
Veluti senex, qui fortissimos luctatores abortatur
255 In pulvere Pisæo eruditus sermonibus,
Filium meum in medio cœtu, oleagine redimutum corona videre cupio :
Neque ulli possessionum parcam, ut tu postulas,
Nec labore, quem a parentibus suscipi deceat, nec rei cuiquam
Qua eximian virtutem homines possint comparare.
260 Præstantior enim est sapiens pauperitas diuitiis pessimis.
Non obstruum fontem, qui flumen magnum iutus continet,
Neque sinam, ut lumen lucernæ emoriarunt, deficieute oleo :
Planta autem continois fluentis irrigata crescat.
Istod autem a me discendens Carmen habebis.
265 Christum habetas studiorum ducem, et vita
Vitum sermonem, qui sermonibus præstantior est omnibus.

hanc urbem evertendam hortarentur, negavit committendum esse, et ei duobus Græcis oculis, hoc est, Lacedæmonio et Athenis, alter eruerit.

246 *Bίδεον.* Chig. 861νων.

246 *Βαλιοτός.* Mendoso edit. βάλλοντες. Mox

ὑπὲρ κρατός. Ὑπεράνω κεφαλῆς.

249 *Ἀναγύριον.* Ila Reg. 990. Edit. διαβύστεν.

255 *Πισσαῖαν.* Pulvere Pisæo, id est, in Olympico pulvere. Bill. : Pisa namque civitas erat in Elide, Peloponensi regione, juxta Alphæum amneum,

circa quem quinto quoque anno celebrabantur certamina Jovi sacra que Olympia dicebantur : unde etiam hanc urbem Olympianam postea appellatam tradit Stephanus. Qui autem in hoc certamine victor exstitisset, oleo ramum ferrebat.

264 *Πευκτήριον.* Quo te discedentem prosequor.

266 *Σύρ* pro *σῶν.* Ibid. προσφερόστατος. Sic Reg. 990. Edit. προσφέρεσσας, qui amandus, vel prædicandus *præ catēris.*

METRICA VERSIO.

Atque inter primos numerent te protinus illi,
 Nec minus ad natos te complectantur amentique.
 Doctrinæ calicem sitibundo pectore ad imum
 Fundum usque exbauri, mentemque avidissimum

[implic.
 In tabulis, tua qua pinget manus, aures sunt
 Eque libro Hyblei stillæ favus undique mellis.
 Quod si, vere novo, recubans sub fronde virenti,
 Tunc cum purgata esse solet mortalibus aura,
 Vel caput ardenti cum sol diverberat zesti,
 Addicta studiis omnino mente labores,
 Multa cicada tuum corpus volucresque canore
 Dulcisono cantu exhibarent, reparentque labori,
 Per socios cantus ad pugnam tecum laessant.

Ast ego præcelerem per sibila grata caballum,
 Atque acrem ad cursum, celerem magis ipse ci-
 [tumque

B Efficiam, cupidum palmæ qua gloria surgit ;
 Grandevi aut instar pugilis fractique senectus,
 Fortibus athletis Pisæo in pulvere scitus
 Jussa dabo, gravibusque incendam pectora di-

[cis.

Natum aveo in medio cœtu mediisque catervis
 Cernere, qui viridi sit tempora cinctus oliva.
 Non ego vel nummis ullis, ut versibus a me
 Explosci, parcam, vel digno patre labori,
 Aut aliis rebus, paritum quibus aurea virtus.
 Sacrilegis opibus sapiens præcellit egestas.
 Non forsum claudam, fluviunt qui continent altum;
 Non defecta olei lampas tua, nate, peribit ;
 Piaotaque continuis crescit perfusa fluentis.

Ast ego te verbis abeuntem prosequor istis.
 Eloquii Christus tibi, sit tibi δις quoque vite
 Sermo, sermones qui longe præterit omnes.

Μή σοι γ' ἐπιτρέπωσι κακὸν καὶ φαῦλον ἐπάλρον·
Αυτοὺς καὶ κρατερότερον ἐνιχρύμπεται μελέσσον·
Οὐτέ ἀρέτην δόκασις, καὶ αἰσχύνης ἀντιβοήσις.
270 Σωφροσύνην συνέθιστον ἔχεις, καὶ τέρπο μουνή·
Μή πόδες ἐκκρύσσοσι πόδον τὸν δρίστον διέρρες·
Ἐν, μύθοι, νόμοι, σοφὸν τρόπον ἔχεις·
Εἰ δὲ σύ τι πλήσας ἱερῷ φρένα τῶν περ Ἑπολάς,
Ἄντες τοι, πομπὸς δὲ οὐδὲ ἄγος περίφαντον διπάσι,
275 Πομπὸς δὲ στοπερ ἤντις συνέμπορος ἦν δόδοι.
Μισθὸς δὲ αὐτὸν δικάσσοις χάρεις, καὶ οὖν δρίστον.
Ταῦτα γέ σοι πορῷ ἔμειλο, τίκος φύλον· εἰ δὲ Γαδείρον
Πρόσθις περὶ τὸν θεόντος, καὶ τῇ Θεᾶς ἡγεμονεύον.

Ne vero tu tibi adjungas malum et flagitiosum sodalem :
Pestis vel validissima invadit membra ;
Nec virtus tua illi dabas, et virtus illius contrabes.
270 Sapientiam habeto sociam, et illa delectare sola ;
Ne amorem optimum extrudat amor flagitiosus :
Unani rem crede, nempe morum probitatem doctrina esse meliorem.
Si vero tu expleveris castam mentem iis, quae sperasti,
Rursum revertere, et duxor te reducat conspicuum omnibus,
275 Duxor ille, scilicet, qui eunti socius fuit viae.
Merces vero parentibus gratia repandatur, et nomen optimum.
Hac tibi a me, dilecte fili ; sin autem Gades
Ultra penetrare velis, et eo Deus tibi dux sit.
Nequaque incredibili est virtus sapientem, et altos doctrinæ gurgites
280 Semper haerentem sub optimis magistris,
Qualis ille est quem nominasti ex sanguine nostro,
O fili, ad summi boni apicem posse pervenire.

1064-1065 VI. Ad Olympiadem .

Filia mea, hoc tibi munus bonum mitto
Gregorius : Patris autem admontio est optima.
Non aurum lapidibus immixtum, nobilibus
Ornameutum est mulieribus, Olympias, neque etiam vultum
5 Coloribus pingere regalem, turpi oblectantem decoré,
Faciem facie obducendo perniciosa. Vester sint alii

* Scriptum an. 584. — Alias Bill. 57, p. 432.

268 Κρατερῶν. Sic Chig. Edit. vitiose κρατερῶν.

272 Ἀρετῶν. Chig. διάτον.

274 Αὐτῆς τοι. Murus revertere, nempe ad nos.
Μοχ περίφανον. Ita legendum videtur cum schol.,
qui habet etiam περιφανῆ, conspicuum. Edit. περι-

φανος.

275 Οὐσικερ. Melius quam δωσειρ, ut in editis.

281 Ἄρι αἴματος, scilicet, Gregorius.

VI. ASCENTIUM. Hoc carmen, inquit Lewensteinius, simpliciter in Graeco Paræneticum inscribitur. In anno et regis codicibus is huius carminis præfixus est titulus : Ἔφαντος τις τρόπον τηγανον ταρθένον, Ὀλυμπιάδα λέγομεν. Consimilis admontio ad virgininem nubilem, Olympiadem dictam. Ideo autem inscribitur ἄραμπλος, consimilis adhortatio, quod in illo codice hac alium subsequatur adhortacionem de eodem arguento, nempe De superfluo mulierum or-

A Οὐδέποτε διπιστον ἔνεται σοφὸν, καὶ βένθεα μύθων
280 Άλλον δινυχεύοντα οὐφ' ἡγεμόνεσσον δρίστον
Τοιούς, ὅντεν Ελέξας ἀφ' ἀλματος ἡμετέροιο,
* Τό τέκος, ἀχροτάτοι καλοῦ πρὸς τέλον ικέσθαι.

Γ'. Παραινετικὸν πρὸς Ὀλυμπικόν.

Τέκνον ἐμὸν, τὸ δὲ τοι πεμπτήριον ἐσθόλον ὅπαζα
Γρηγόριος· πατρὸς δὲ παράσισις ἐστιν ἀριστη.
Οὐ χρωδες λιβάκεσσι μεμιγμένος, εὐγενέσσει
Κόρμος ὅηλτέρησιν, Ὀλυμπιάδας, οὐδὲ μὴ εἶδος
5 Χράμψας φαρμάστειν βασιλήιον, αἰγαλεῖ τερπνῆ,
Εἶδος ἐκ' εἶδος ἀγνοοσαν ὀλοίον. Είματα δὲ ἀλλας

Ne vero tu tibi adjungas malum et flagitiosum sodalem :

Pestis vel validissima invadit membra ;
Nec virtus tua illi dabas, et virtus illius contrabes.
270 Sapientiam habeto sociam, et illa delectare sola ;
Ne amorem optimum extrudat amor flagitiosus :
Unani rem crede, nempe morum probitatem doctrina esse meliorem.
Si vero tu expleveris castam mentem iis, quae sperasti,
Rursum revertere, et duxor te reducat conspicuum omnibus,
275 Duxor ille, scilicet, qui eunti socius fuit viae.
Merces vero parentibus gratia repandatur, et nomen optimum.
Hac tibi a me, dilecte fili ; sin autem Gades
Ultra penetrare velis, et eo Deus tibi dux sit.
Nequaque incredibili est virtus sapientem, et altos doctrinæ gurgites
280 Semper haerentem sub optimis magistris,
Qualis ille est quem nominasti ex sanguine nostro,
O fili, ad summi boni apicem posse pervenire.

natu, κατὰ γυναικῶν καλλωπιζομένων, Bill. 58, nume
χιτ, sect. 2, lib. 1, Codex Coisi. habet, πρὸς Ὀλυμ-
πιάδα, ad Olympiadem, ad cuius nuptias inedita-
tus Gregorius, cum podagra gravata interesse non
potuissest, datis epistolis ad Anisium rogavit ut se
excusaret praetereaque ad ipsam Olympiadem istud
carmen misit. Quo carmine regnlas ac præcepta ei
tradit, quibus honeste sancteque in matrimonio vivat.
Hoc illa est Olympias, celeberrima diaconissa Ec-
clesie Constantiopolitanae, ab omnibus sui temporis
scriptoribus ob præclaras virtutes decantata. Carmen
autem Gregorii exente anno 584 conditum est, siquidem
Nebridius, cui Olympias nupsit, quocum non
totus virginis menses habilitavit, adhuc in vivis erat
29 Junii 386.

2 Πατρὸς δὲ παραινετικός. Ita carm. præc., v. 7.
5 Bacchiliator. Regalem vultum, id est, divinam
imaginem.

METRICA VERSIO.

Ne tibi qui vitiis scateat, conjunge sodalem ;
Namque simul firmos pestis gravis occupat artus :
Non tu virtutem tribues, sed dedecus ipse
Accipies, vitiis atque inflicere profanis.
Junge pudicitiam semper tibi ; te juvet una ;
Ne sanctam elidat flammam sclerata cupido.
Unam doctrina rem semper credo priorem,
Virtutem, studiumque boni, moresque probatos.
Post ubi tu mentem rebus compleveris istis,
Quas speras, idem repetenter patria tecta,
Dux existet, comitem qui se tibi junxit eunti.
At patribus merces sit gratia, famaque laeta.
Hæc tibi sint a me, proles charissima ; quod si
Herculeas etiam cupias transnare columnas,

B illuc sit quoque dux superi tibi Rector olympi.
Cur ego diffidam, si mentis acumine quisquam
Pollet, et sophias noctiisque diuque recessus
Imos scrutetur dubius prestantibus ostens,
Qualem tu quemdam memorasti, sanguine nobis
Junctum, quin tandem veniat virtutis ad arcem ?

VI. AD OLYMPIADEM.

(Billio interpreta.)

Nata mea, hoc pulchrum murus tibi mittitur a me ;
Nil porro nullius monitis melliusque paternis.
Non fulvum gemmis junctum radiantibus aurum
Matronam decorat, variis nec pingere vultum
Artibus, atque novam formæ superaddere formam.
Sint alii pulchra, Tyrio sint murice tintæ

Πορφύρα, χρύσα, διαλαμπίδια, συγαλέντα, Άλλοι δέ τοι βίστοι διαυγές εύχοις ἔπεστι.
Εοι δὲ σφεροσύνη τε μέλοι, καὶ κάλλος ἀγήτον
10 Ομάσιοι κευθόμενοισιν· Όδε τρόπος, διὸδος διριστον,
Ἐμπεδον, δισφελικτον, διόδεμον εύχοις ἔκυοστη.
Ἄζει μὲν πρώτητος θεόν, μετέπειτα δ' ἀκότην,
Οὐφελιμὸν διόδον, τῆς σημάντωρος βουλῆς.
Τὸν μοῦνον φελέντι, μούνη δέ τε θυμὸν λαίνετι·
15 Καὶ τέλον, δην σπόδου τε λειτέρους ἀγαπᾶτον,
Φύλετον ἔχων ἀδέστον, διμφροσθένης ὑπὸ δεσμοῖς.
Θάρος ἔχεις μὴ τέστον, δην πόθος ὑπὸρες ὑπάξει,
Ἄλλ' δην δέστην διούκης, ἐπειδή κόρος ἔστιν διπάντον.
Πάντων μὲν κόρος ἔστι· πόθος δ' ἀκότητος δρείων.

20 Μή ποτε θῆλυς τούσα, ές δινέρος δηγον ἐπεγνώ.

Purpurea, aureæ, splendidae, varie pictæ,
Quibus nulla vita inclite gloria suppetit.
Tibi vero pudicitia cura sit, et pulchritudo miranda
10 Oculis etiam clausis. Mores autem sunt flos pulcherrimus,
Firmus, inconcessus, mulieri cui præclara est fama.
Venerare primo quidem Deum, deinde vero maritum,
Oculum vita tua, tui arbitrum consili,
Quem unum diligas, cui solo placere studeas;
15 Atque etiam impensis, si te ipse amore perfectiore diligat,
Constantem exhibens affectum, sub legitimi amoris vinculis.
Libertatem ne habebas tantum, quantam tibi viri cupiditas afferat,
Sed quantum habere par est, siquidem satisetas est rerum omnium.
Omniū, inquam, satisetas est; ut autem in amore non surbeat fastidium, melius.
20 Ne unquam, cum femina sis, in virilem fastum prorumpas.
Nec genus proferas, nec ob vestium elegantiam supercilium tollas,
Nec ob sapientiam : sapientia autem mulieris est matrimonii legibus parere.
Omnia enim inter virum et mulierem communia facit coenubii vinculum.
Cede excandescenti marito, laboranti fer opem,
25 Blandis verbis, admonitionibusque optimis :
Neque enim is qui leonis curam gerit, robore iram bellue sedadit
Æstuans et frementis, sed domat
Mau permulcens et blandis verbis.
Nunquam detrimentum ulum exprobes viro
30 Etiam valde irata : plus enim ipse tibi est quam divitiae;
Nec si quid contigerit votis contrarium : non enim æquum est.
Demonicus malitia sape fuit irrita prudenti suscepta consilio.
1066-1067 Nec vero imbecillissimum exprobes : est enim penes dominantem gladius.
Neque laudes quemquam, qui non sit amicus viro tuo,

7 Εγράψατε. Quæ elegantiæ sua silentium et admiratiōnē incūntūt. Hom., Iliad. v, 236. Hylia. συγαλέντα, habenas miro artificio factas.

8 Βιότοι διανυόσ. Vita inclita, seu virtutis.

14 Μούρο δέ τε θυμὸν latrare. Quo uno animus oblectet.

16 Δεσμοῖς. Coisi. θεσμοῖς.

19 Ἀρετῶν. Schol. ἀμείνων δὲ πόθος, οὐ κόρος οὐ

Α Μηδὲ γένος προφέρειν, μηδὲ εἰμαστὸν δρρὸν δέσποιν,
Μή σφιγίν· σφιξη δὲ γάμον δεσμοῖς ὑποσκεπτεν.
Πάντα γάρ ἀμφοτέροις βίου ἱνωσάτο δεσμος.
Εἰκεν μὲν βρομένοις, πονειομένων δὲ ἀπάρτεν,
25 Μύθοισιν μαλακοῖσι, παραστασίοις τ' ἀρίσταις·
Οὐδὲ λεοντοκάμοις θρόδες μάνος εἴνασσεν ἀλλοι·
“Ασθμασι βρυγαλέσσιοις γολούμενοι, ἀλλὰ δαμάζεις·
Χεροὶ καταψήχων, καὶ αιματοῖσις λόγοισι.
Μή ποτε ή θυνή τιν' ὄντειδεσσας ἀκούει,
30 Καὶ μάλιστα χωμένιν περ, ἐπειδὴ τέλον αὐτὸς δημιαρ,
Μηδὲ τέλος βουλῆς δινίζοντος οὐ γάρ δουκός.
Δαίμοναν πολλάκις τέρμα φέρει συμφρέδωμον βουλῇ
Μηδὲ μὲν ἀδρανήν· ή γάρ κρατεόντι μάχαιρα.
Μηδὲ μὲν αινήσεις, δην οὐ φίλον ἀνέρει σείο,

πέρυχε, melior autem ille est amor, cuius non subit fastidium.

29 Αἰσχολ. Ita Combef. Favet schol. οἰχοδ-
οποτην. Edit. διοττην.

33 Κράσκοτη. Schol. οἰχοδοποτη. Penes patrem-
familias est gladius. Billius legit κράσκοντι. Sensus
enim est, inquit, gladium, quo cinctus est, satis vi-
rium præstare, iñfirmatatem compensare.

METRICA VERSIO.

Vestes, purpuraeque, quibus nil scilicet afferit
Splendoris probitas vita et præstantia morum.
Cura pudicitia tibi sit, tibi cura decoris
Illiū ocelciā quem demirantur ocelli.
Moribus haud illus flos est mage letos honestis,
Et fama egregia, cunctaque et labo carente.
Priso Dei numen, posthac venerare maritum,
Vita oculum, et tua qui sapiens consulta gubernat.
Hunc et semper ames utrum, lateris et uno :
Idque magis, flammæ si senseris illius in te
Ardentis, stabilisque tui conservet amorem.
Ne tibi sit, quantum cupit hic, fiducia tanta,
Sed quantum decet ac fas est. Namque omnia tandem
Tadi ferre soleunt animis. Non expedit autem
Conjuris ut saturum capiat fastidia pectus.

In fastum, mulier cum sis, ne assure virilem.
Ne genus et proavos memora : ne pulcher amictus

B Sit tibi vel vani sapientia causa tumoris.
Legibus est thalami sapientia cedere magna.
Cuncta etenim nexus communia reddit utrique
Conjugij. Tu cede viro, cum bile movetur,
Atque laboranti fer opem, mollique loquela
Admonitusque probo merentia pectora fulci.
Cum lea sava furit, rabidaque exæstuat ira.
Robore corporeo dominor non comprimit illam,
Sed manibus mulcens domat hanc et voca suavi.
Ne dannum impropperes, quamvis irata, mulcri ;
Pluris enī illi tibi est, quam commoda cuncta pu-
[tandus :
Nec finem aduersum votis ; namque haud decet istud.
Sepe fit ut non sui prudentibus exitus idem,
Consilii, verum male vertant optima coptia.
Nec teneras vires ; nam magnum robur in ense.
Nec, quem non amet illi, virum laudaveris unquam,

35 Παρθένην ἐπίεστι καθαπτομένη δολοῖσι.
Καὶ δὲ ἀλλως ἐπέκενεν ἀπλοῦς τρόπος εὐγένεσσιν
Ἀνδράσι τὸν τυνάξῃ, μάλιστα δὲ θηλυτεροῖς.
Ευνάξ δὲ εὐρροσύνας καὶ δίγεα πάντα εἰσεσθαι,
Συνάξ δὲ αὖ μελεδώνας, ἐπει τόδι οἶκον δέξει.
40 Μῆτρις μὲν καὶ σεῖο, τὸ δὲ κράτος ἀνέρος ἔστω
Ἄχρυμνόν βαῖνει τι συνάρχει· καὶ τόδε τερπνὸν
Φάρμακον δίγεδε ἔστι, φίλων δνος. "Ωκε δὲ" ἐπειτα
Αἴθριον εἶδος ἔχουσα, λύειν μελεδήματα θυμοῦ.
Ἀνδρὶ γάρ ἀσχελῶντι λιμὴν εἰσρομεῖ δκοτες.
45 Κερκίς σοι γέ μδοι, καὶ είρα, καὶ μελεδώνας
Θεοῖς ιν λογοῖσι· τὰ δὲ ἔκτοις αὐδρὶ μδοῖσο.
Μὴ πολὺν ἐκ προθύρων πέμπειν πόδα, μηδὲ ἐπ τέρψιν

Α Πάνδημον, καὶ δικοσμον δμήτυριν· ή γάρ θρευθος
Αἰρεῖς τοι' αἰδομένησι, τὰ δὲ δματα δματα πλοτει·
50 Αἰδὼς δὲ οἰχομένη, πάντων γενέτειρα κακίστων.
Ἐς δὲ ἀγαθές κελομαί σε φέρειν πόδα σὺν πιντήσιν,
Ὄς τινα καὶ λόγον ἔσθιλον ἄν δ φρεσι σεῖο χαράζῃς.
Η κακής δλετήρα τεῖς, η δεσμὸν δρίστων.
Οίχος σοι, πόλις ἔστι, καὶ διλεῖται. Μὴ δράσθει
55 Άλλος, η προῖσι σαδφροσιν, τὴ δερῆτ
Καὶ πολὺ νεστηρὸς ἀρείον· μηδὲ γυναῖξι
Ταῖς ὕποδας αὐχήν τοπίς, καὶ δῆμουν εἶδος·
Μηδὲ μὲν εύσεβεσσιν, δσους πόδις ἔκτος ἔργει,
Καὶ μᾶλα περ τίουσα. Τί τοι τόδιον ἔστιν θνεατο,
60 Ουσάτιον πόδις ξειδεῖ, ἐπτὴ μόνον ἀμφαγαπάζῃς.

35 Per comparationem verbis perstringens versutis.

Nam aliquo etiam decet morum simplicitas nobiles
Viros et mulieres, sed presertim feminas.

Communes voluptates et dolores omnes habeas,
Communes etiam curas, siquidem hoc rem familiarem adauget.
40 Consilium quidem da: verum auctoritas penes maritum esto.
Dolente marito paululum simil dolens; istud enim gratum
Levaramen doloris est, amicorum dolor. Cito autem postea
Serenam faciem exhibens, depelle curas animo.
Marito enim in morore prolapso commodissimum portus est uxor.

45 Radix da operam, et lanæ, et versare in meditatione
Divinorum oraculorum: externa autem negotia viro curæ sint.
Ne crebro limine pedem efferas, nec ad festa
Publica, aut ad inconditam turbam: id enim pudorem
Adimit etiam verecundis et oculos oculis miscet:
50 Pudor autem jactura omnium genitrix est flagitiorum.
Ad honestos autem cœtus jubeo te pedem ferre cum prudentibus,
Ut aliquem egregium sermonem tuo pectori insculpas,
Quo vel virtus tua delectant, vel arctius sit viuculum virtutum.
Domus tibi instar urbis sit et nemorū. Ne videaris
55 Ab aliis, quam a propinquis, iisque sapientibus, et a sacerdote,
Et senectute juventute præstantiori: neque etiam a mulieribus
Quibus collum sublimē et metrictia facies;
Inu nec a piis quidem viris, quos maritus a domo arcet,
Quamlibet eos honore prosequaris. Quid enim tanta tibi est utilitatis,
60 Quanta maritus probus, quem solum unice amaveris?

57 *Meliora* δε. Sic legendum monet Billius, ut
suus versu numerus constet. In editis deest δε, et
claudiat versus.

42 "Αγος. Ita legendum pro ἀγος, ut ex præce-
denti versu patet. Vuli Gregorius, inquit Billius,
nullam esse commodiorem dolori medicinam. quam
amicorum condolentiam.

45 *Kerkis*, etc. Ita lib. I, sect. 2, carm. II, vers.
320, 321.

49 Κ' αἰδομένης. Sic Coislinianus. Male edit.
χαϊδομένης.

50 Αἰδὼς δὲ οἰχομένη. Schol., καὶ οἰχομένης
αἴδος, τὰ κάκιστα πάντα εἰπεται. Pudore autem
deposito, flagitia omnia enascuntur.

METRICA VERSIO.

Versuto sermone notans pungensque maritum.
Namque alias etiam sit oportet femina simplex.
Virque etiam, sed plis mulier: majoribus ipsa
Debet in hanc eteum studiis incumbere laudem.
Sint tibi latitique omnes, sævique dolores,
Sint tibi communes ebaro cum conjugi curæ;
Nam domus his velut gradibus se tollit in altum.
Die quoque quid placeat, sed sit sententia victrix
Conjugis: hanc contra nimium contendere noli.
Cum jacet in luctu, paulum quoque contrahere frontem,
Ac sociam luctu te da: nam moror amici
Afflito esse solet dulcis medicina doloris.
Protinus at vultum sumens cum mente serenum,
Mordaces animi curas luctusque revelle.
Nam mosto est uxor statio benedicta marito.

Pro studio, arguto tibi sit cum pectine tæla,
Divinique tuam tenet meditatio mentem
Eloqui: conjux externa negotia curet.
Linum, nata, pedem nisi raro effere cavelo.

B Nec tu publica festa, inbonestos nec pete cœtus:
Namque verecundis etiam de fronte ruborem
Hæc admunt, oculisque procacia lumina jungunt;
Extincto poro subeunt mala cuncta pudore.
Ad sanctos autem jubeo te tendere cœtus,
Dum prudens matrona tibi se jugal eunti,
Egregium medio sermonem ut pectori condas,
Quo tua vel virtus crescat, vel noxa necetur.
Urbs tibi sint ædes: tibi sint viridaria lata
Non cerni. Excipio charos castosque propinquos,
Atque sacerdotem, et senium juvenilium annia
Utilius multo ac melius. Quin, nata, monebo
Hoc quoque, femine ut vites consortia sexus,
Si quis extenta cervice atque ore procaci.
Nemo nisi usque adeo sanctus, mea nata, piusque,
Cui pateant aditus ad te, si forte maritus
Oderit hunc, nolitque suis adiutriere teetis.
Quæ tibi tanta fera, dic, sodes, commoda quisquam,
Quanta fera thalamī socius ferventer anatus?

Ἄγη μὲν φρονέαν, λέγεν δὲ τι μὴ βλεμματίν. Αἰνῶ θηλυτέρας, τὰς δρόσους οὐδὲ ξανθά. Μηδὲ μὲν ἡ ἐπὶ δεῖται γαμήλιον, τὸ γενέθλιον Σπεύδετεν, ἵνα πόδει τε, χοροτευταί τε, γέλως τε, 63 Καὶ χάρις οὐ χαρέσσα· τὰ γάρ καὶ σώφρονα θέλγει, Ὡς δικτὶς χηροῖ διατίσσουσα τάχιστα. Μηδὲ μὲν οἰκιδίους τε πάντους κατὰ δύνατ' ἔγειρεν Ἀνέρος ἡ παρέντος ἀμύμονος, ἡ ἀπέντος. Γαστήρι μέτρα γέρουσα τάχ' ἀν παθέσσανταν ἀνάστη. 70 Τὴν δὲ δύναμον τρομέει μὲν ἄγων, τρομέει δὲ ἀκούτης. Μηδὲ παρειών σκητήμασι πάλλεο μάχλους, Ἄνθης πλήθους· τὸ γάρ μερόπεσσαν διειδος, Θηλυτέρας δὲ μάλιστα, καὶ ἔκτροπον εἶναι θῆταν. Οὐατα κύρων ἔχοι τὸν ἀμάργαρον, έσθια δέξονται

75 Πήματα, τοῖς δὲ κακοῖσι νόσῳ κληρῆς επακεισθανεῖ· Οἴκτα τα κλείται τε, ασύρφονές είσονται ἀκούαν. Στάζοι δὲ ἀγνῶν Ἑρεύθος ὅμδυντι παρέβοντος αἰδός Σοίδην ὑπὸ βλεψάροισι· δίδου δὲ ὄρδωντον Ἑρεύθος, "Ομματα πηρὰ ἔχουσα, καὶ ἐς χθόνα οὔρων ἀγνωστα. 80 Γλώσσαν ἔχουσα" ἀχάλινον, ἀει πόσιν ἐχθροδοτήσεις. Πλώσσα καὶ ἀπταίσσοισι κακῶν βάλον πολλάκι μάργη. Σιγῆν λάλινται, ὅτ' ἐς λόγον Ἑργον ἐπείγη. "Η λαλέειν, καρποῦ λόγον κλέφοντος δικοσμον. Μύθος δει ποθέοτο. Πόδες δὲ ὑπέροπλον ἴσνες, 85 Ψεύσται σωφροσύνης· καὶ θύμωντις θύρις ἐπεστι. Καὶ τὸ δέργον. Μή σαρχὸς ἔχειν δόδαμαστον Ἑρωήν. Μῆδ' αει λεχέσσοις χαρίζεο. Πειθὲ σύνευνον "Πιμασιν ἀγνωτάσσοισι φέρειν χάριν. Ὡς γάρ Εοικεν,

Animo quidem sis excelso, verum ne insolescas.

Feminas eas laudo, quas viri nequidem norunt.
Nec ad nuptiale convivium, nec ad natale
Properes, ubi et amores, et choretæ, et cachinni,
65 Et facetus infaceta: hac enim vel pudicum pectus demulcent,
Ut radius solis ceram penetrans citissime.
Nequidem privatas computationes domi excita
Sive presente marito laudabili, sive absente.

1068-1069 Venter modum tenens fortasse cupiditatibus imperaverit.

70 Hellinorum autem pertimesco ego, pertimescit et maritus.
Neque etiam genarum subsultationibus palpitæ lascivis,
Vel ira astu: hoc enim hominibus turpe,
Mulieribus autem maxime, et forma venustatem labefactat.
Aures ornatum habeant, non in margaritis, sed in eo situm ut optimæ
75 Excipiunt verba, pravis autem animi clavis imponatur.
Sic et apertæ, et clausæ, pudice sunt aures.
Fundat autem egregium marito ruborem virginem pudor
Tuis sub palpebris; ad aspectum hominis erubescas.
Oculus habens cacos, et in terram supercilium demittens.
80 Si linguan habueris effrenatam, marito semper invisa fies.
Lingua procas et innocentes sepe noxiam intulit.
Silere melius est, etiam cum ad loquendum res compellit,
Quam loqui, cum tempus sermone prohibet indecoro.
Sermonis tui semper desiderium relinquit. Pedes autem superbe gradientes
85 Mentiuntur pudicitiam; etiam gressibus inest libido.
Et hoc accipe. Ne carnis indomitum habeas impetum,
Nec quovis tempore lecto geniali indulgeas. Suade marito
Ut sacrorum dierum rationem habeat. Sic enim æquum est

64 Αἴγη μὲν γορέσσαν. Ηα σερε οεδεν καρν. ii, 353-355.

65 Θηλυτέρας. Coisl. Θηλυτέρων.

66 Πέδου. Ηα ιυσσ. Billiūt πότοι.

69 Άρδσση. Coisl. ἀνάσσα.

78 Δίδου, etc. In cuius te conspicientibus pudorem. Int. Coisl. Ηα καὶ τοὺς δρῶντας παρατενάσσει

ἐρυθρῖν, ut et te τιδεντες ad erubescendum praepares.

82 Σιτής λότερός ἔστιτ. Int. κρεψτον σιγάν, τοῦ καρποῦ λόγεντοντος, ἡ λαλεν λόγον αἰσχρὸν καὶ δικοσμον, ἀποκλειστος. Præstal silere, etiam cum tempus postulat ut loquaris, quam quid turpe et in honestum loqui, cum prohibet.

METRICA VERSIO.

Alto animo sis ipsa, licet non mente superba.
Hacc mihi laudatur mulier, quam turba virilis
Omnino ignorat. Fuge coniugalii festa;
Atque dapes natalitias, ubi vina bibuntur
Largius, atque chori regnant, turpesque cachinni,
Ac lepor illepidus: que vel castissima mulcent
Pectora, tamque citio penetrant, quam scruta ceram
Luz Phœbi penetrare solet. Sed et ipsa cavelo,
Ne presente viro, vel eodem absente, lyceo
Des operam, inque tuis agites convivia tactis.
Forte queat venter rabidos compescere motus,
Dum modico gaudent victis: at si frena recuset,
Indomitibusque ruit, timeo bunc, timet huncque ma-

ritus.
Fac tua vox emplidas semper labatur in aures.
Quin pes elate gradies negat esse pudica.
Pectora: namque etiam est in gressu sepe libido.
Hoc quoque consilium capias, charissima nata.
Effrenis ne te carnis trahat impetus, omni
Tempore nec lecti geniali gaudia queras.
Ipsa virum dictis moveas, ut tempora sancta

Sic colat, ut Veneris procubuit blanda voluptas.

Ne gena subsultet lascivis motibus unquam,
Aut ira tempefacta gravi. Nam dedecus istine
Femina virgue trahit: at majus et illa; fit inde
Fœda etenim facies, turpique simillima monstru.
Jani suos auriculis mundus quoque constet, ut ille,

Εἰκόνα την μεγάλον Θεοῦ θεσμὸς ὑποείκειν,
90 Εἰ καὶ θεσμὸν ἐδικεῖ γαμήλιον Υἱὸς δασκάρος,
Ἡμετέρῃ γενεῇ, καὶ πλάσματι χειρὸς ἀρήγων·
Ὦς καὶ ἀπεργομένοις καὶ ἔρχομένοις γενέσῃ
Ἐλκηταὶ μερόπων τρεπτὸν γένος, οἷα βέθνον
Ἄστατον ἐκ θανάτου, καὶ ιστάμενον τεκέσσαν.

95 Ἀλλὰ τί μοι τὰ Ἑκατοντα διακρύδω ὅλη ἀγρούσιεν;
Οὐδὲ δ' ἔγωγε παραιφαστὴν, καὶ τῆς μέγ' ἀμεινῶ.
Ἔστι τοι, ὁ χαρέσσα, θεούδοσις. Ἡδὲ προκύσισθ
Πλαντός σοι μύθοι καὶ ἔργατος θυμνούς εἰκόνων,
Θηλυτέρη Χειρωνίς, ὃποι προκύπθεσσι γάμοιο,
100 Ἡ σ' ἐκ πατρὸς ἔδεκτο καὶ Φίλασεν γένεσις κεδνοῖς·

A Αὐτοκαταγνήτη μέγ' ἀμύμονος ἀρχιερῆς
Ἀμφιδόγου, τὸν ἐπεμβὰ Θεῷ, θέλῃ γε σὺν ἀγνῇ.
Ἄγγελον ἀτρεκίης ἐριηχέα, κύδος ἐμεῖο.
Κ' εἰ τιν' ἐμῆς πολεῖς ὑψίφερονα μάθον ἐδέξω,
105 Τὸν κέλομαι πραπίδων σε φίλοις κενθῶστος
[άσσειν,
Τῷ δ' ἀν καὶ πόσιν ἐσθίοντας ἐξακέσταιο,
Εἴ τοι καὶ μεγάλανον, ὑπέρτερον εὖχος ἔχουσα.
Νῦν μέν σοι τοῦ ἐδώκα κεμήλιον. Εἰ δὲ τὸ λόγοτον,
Καὶ τεκέν τεκέσσατι πέλοις πολύκαρπος ἀλωῆ,
110 Ὅς καὶ πλειστέροισι θεὸς μέγας ὑμνεούστος,
Τόπερ δή γεννόμεσθα, καὶ φέρεις ἔνθεν ὀδεύειν.

Imaginem magni Dei legibus divinis parere,
90 Tametsi legem conjugalem dederit Filius carnis expers
Nostro generi, hominibus, quos condidit, opem ferens;
Ut videlicet alius decadentibus, alius succendentibus, generatio
Decurrat, volubile genus hominum, instar fluvi,
Fragile per mortem, et stabile per generationem filiorum.
95 Sed quid ego haec sigillatim persegor?
Novi ego ipse admonitionem, et quidem hac nostra longe præstantiorem.
Est tibi, o elegautissima, Theodosia. Haec tibi proposita sit
Omnis sermonis et actionis vivum exemplar:
Femina Chironis, sub radicibus matrimonii,
100 Quae te a patre suscepit, et optimis imbut moribus;
Germana soror longe innocentissimi præsulis
Amphirochobii, quem ad Deum nisi eum sancta Thecla,
Magnanimum veritatis praconem, decus meum.
Si quem etiam sublimem senectutis meo sermonem exceperisti,
1070 1071 105 Hunc iudeo te in imis animi latebris condere,
Quo et maritum egregium cūm sanaveris,
Quamvis magna jactantem, præstantius ipsa decus habens.
Nunc quidem hoc tibi do munus. Si quid vero magis cupis,
Fias sicut vitis abundans, natosque natorum videoas,
110 Ut et a pluribus magnus celebretur Deus,
Cui et nascimur, et ad quem æquum est, ut hinc properemus.

95 Ἐλκηταὶ μερόπων, etc. Ita lib. I, sect. 2,
carm. I, vers. 126, etc.

97 Θεουδόσιος. Edit. Θεοῦ δόσις. Int. Coisl., ἔχει,
ὅτι καλλίστη γυναικῶν, δωρεὰν ἐκ Θεοῦ σοι φοιτή-
σασσαν. *Habes*, ο μοιλεῦν pulcherrima, donum ex
Deo, nimurum egregiam mulierem, a qua iniusta
fuerat Olympia. Nonum tamen proprium esse, atque
uno verbo scribendum videtur Θεουδόσιος. Int. Coisl.
αὐτή σοι προκείσθω, ἡ θαυμασία, λέγω, Χειρωνίς.
Vide supra catena. III, vers. 168.

99 Ὑπὸ προκύπθεσσι γάμοιο. Interpres Coislina-
nus, παρ' αὐτάς τοῦ γάμου τὰς ἀρχάς, *sub ipsius ma-*

trimoniū initii.

B Αὐτοκαταγνήτη. Schol., πανυγνωστάτη,
σύνωμος.

102 Τὸν ἐπεμύθα. *Quem ad Deum nisi*, etc. Num
mortem Amphirochobii significat Gregorius, et qui-
dem Seleucia, ubi aedes sacra sancte Theclæ, in
quam ipse Gregorius secesserat?

106 Τῷ δ'. Ita Coisl. Edit. ὄν.

107 Εἰ τοι. Ita Coisl. Edit. εἰ τι.

108 Εἰ δὲ τὸ λόγοτον. Schol. εἰ δὲ καὶ τὸ βέτι-
στον βούλοιο λαβεῖν.

METRICA VERSIO.

Cedere divinis placitis nam debet imago
Numinis, humana quamvis de stirpe creatis
Connubii legem dederit Patris unica Proles,
Ferret openi ut nobis, manibus quos flaxerat ipse:
Ut domi alii abscedunt, alii veniuntque, trahatur
Vita fugax hominum, violenti fulmine instar,
Ob mortem instabilis, stabiliisque ob pignora rur-
[sun].

Singula sed quid ego verbis includere pergo?
Consilium novi longe præstantius isto.
Est tibi, bella puerilla, Theodosia. Hac tibi viva
Seruoniusque operisque omnis fas prostet inzago,
Est que nubilus, Chiron quod priscus epicibus:
A pare susceptam que te formavit honestus
Moribus, Amphirochobii soror omni labo carentis,

B Quem cœli nisi Domino cum virgine Thecla,
Præconem veri celebrem, mihi dulce decusque.
Quod si quando meus veuit tibi gratis ad aures
Sermo, velim hunc animi condas penetrabilibus
[lunis].

Sic etenim, quamvis jactantem magna, maritum
Sauari, decus ipsa ferens præstantius illo.

Hoc nunc te magno donavi munere. Sin tu
Majus adhuc poscis, precor hoc tibi Nunime ab
[alto],

Area natorum sis ut secunda feraque,
Quo plures magni celebrent præconia Regis,
Quo geniti sumus, ad quem etiam hoc properamus
[ab ævo].

Z'. Πρὸς Νεμέσιον.

"Ομμα δίκης μύθων τε, Νεμέσιοι, δις τοπάροισεν
Βήματα θυδίκους, φέρων κλέος ἐκ βασιλῆος,
Πρώτοις Αἰσανθίσαις τε νόμοις μέγα κάρτος ὄπάζων,
Ἐξ ὅπες ἀντιπάλους καὶ ἱστονα μέθον ἐλέγχων,
5 Τοτατὸν ἀντιδίλεις θύκων ὑπερ ἡγαθίσαι
Καππαδόκους, θέμιστος ἀπάργματα σῆς ἀναφαίνων·
Ἄλλοι μὲν ρολῆσσιν, ἐργοδύσαις τ' ἀσθαλές,
Καὶ φήγην πυρέσσαν ἀπὸ στομάτων προρύπτες
Τὴν σῆν, ἢ ἡ σὲ σύνταξις ἀπόρροθε πολὺν θέρκας,
10 Σὺν κλέος ὄμνεοιν, ἐπει πλεύνεστι λόγοισιν
Ἀρχιος, ἢν ἔθελως διακρίδον ἔξαγορεύειν,

Α Ὅπες δέος μεγάλοι μεριζόμενος ποταμοῖο.
Ἄλλοι δ' αὐτοὶ γραφίδεσσι μετήρον ὑψι φέροντες,
Ἡ χαλκῷ χρόνος τε Νεμέσιον μεσάπται
15 Επίσηντες πτολεαστὸν ἀναύδεια, τὸν πολύμυθον,
Ἄστεα κυδαίνοντες, ἐπει κλέος δοτεστὶ ἐσθιῶν
Ηγεμόνων καὶ εἰδος δρώμενον ἐσσομένοισιν.
Αὐτὰρ ἦγώ (θη γάρ με θεὸς μέγας Ἱερὸν Εὐθηκεν
Οἴρανιν, χθονίον τε, νόδος δ' ἐπὶ πάντα φορεῖται,
20 Βάνθε' ἀνιχνεύων μεγάλου σὺν Πνεύματος αἴγλην)
Φθέγγημα, δστο ἐπένοικε θυηπόλον δινδρ' ἀγορένετην.
Ἄγγελον ἀτρεκήνης ἐρημά, τῶν δὲ μαθητῆς,
Οἱ κόσμον γύλικεροι θεοῦ δῆσαντο σαγήναις,
Οὔτε λόγοις κρατεροῖσι πεποιθέτες, οὐτ' ἀφένοιο

VII. Ad Nemesisum.

O lumen justitiae et eloquentiae, Nemesi, qui antea
Jure dicendo integritate laudes ab imperatore ferens,
Romanis primum legibus magnum robur praebuisti,
Voce adversa causas iniquas refellens,
5 Nunc autem appares super tribunalia apud insignes
Cappadocas, justitiae tuae primordias ostendens :
Alii quidem cantibus, et sonoris carminibus,
Facundiam, ceu igneam dicendi vim, ore prædicantes
Tuam, qua tu omnes longe post te reliquisti,
10 Gloriam tuam celebrant, siquidem pluribus orationibus
Unus sufficiat, si signillatim gesta tua velut referre,
Veluti dissectus in plures partes alveus magni fluminis.
Alii rursus pictum in tabula sublimem attollentes,
Aut ære exculptum fusumne Nemesium in mediis
15 Statuentes civitatibus mutum eum qui facundissimus est,
Urbes ornent : ornamento enim urbibus sunt egregiorum
Præfectorum status conspectæ posteris.
Verum ego (et eum ne Deus magnus gnarum efficit
Colestium humanarumque rerum, et mens per omnia fertur,
20 Profundissima scrutans cum sancti Spiritus luce),
Eloquar, qua virum sacerdotem decet eloqui,
Præconem veritatis insignem, discipulum eorum
Qui mundum universum suavibus Dei retibus exceperunt,
Neque confisi verbis potentibus, nec divitiarum

Scriptum an. 384. — Alias Bill. 62, p. 140.

VII. ASCENSUS. *Nemesius, vir eloquentia et eruditio clarus, in multis rebus munieribus magna cum laude versatus fuerat; verum in ethnicis cano huc erabat. Hunc, ut abjectio impia erroribus, christianam religionem amplectatur, Gregorius hoc carmine hortatur, in quo Gentilium errores late prosequitur. Gregorii studium irritum non fuisse epist. olim 184, nunc 200, ad Nemesium argumento est. Exstat opus philosophi christiani nomine Nemesio, quod quoniam Nemesio, de quo hic agitur, ascribatur, nihil vetat, ut loquitur Tillemontius, tom. IX, pag. 607. Non ante annum 384 scriptum videtur hoc carmen.*

Tit. Νεμέσιον. Vat. Reg. 992, et Coisl. addunt ἀρχοντα Ἐλληνα.

4 Ήσσονα μῆθον. Schol. τοῦ ἀδίκου, οἰνομονα causa.

5 Ἀρτέλλεις. MSS. ἀντέλλεις. Vat. ἀντέλλεις.

6 Καππαδόκους. Vat. Καππαδόκους. Mox διεργάτης. Sup. lin. Coisl. διεργάτης.

11 Εθέλωτον. Sie cod. Coislinianus, et Regius 991. Edit. autem θεῶν.

18 Δι τέρα με θεὸς μέτρας Ἱεροί δόηκεν. Ita supra lib. 2, sect. 4, carm. xxxi, vers. 15, etc.

23 Δημαρτον. Schol. ηλευθερον. Piscati sunt.

METRICA VERSIO.

VIII. AD NEMESIUM.

(Billio interprete.)

O lux justitiae, lux doctrinæque Nemesi,
Qui prius ad sacra Themidis subsellia magnum
Nomen et eximias laudes a rege ferebas,
Causidicisque dabus Romanis legibus ingens
Robur, jura tuens, sclerataque verba refellens,
At nunc Cappadocum præses clarissime gentis,
Justitiae ipse tuz uobis libamina monstras;
Carmenibus docis alii, cautuque sonoro,
Ac facunda etiam promentes pectora verba,
Eloquim, quo tu mortales praeteris omnes,
Ac laudum celebrant præconia sancta tuarum.
Gulificis unus enim multis sermonibus unus,

B Distinctum ac quisque venti tua gesta referre,
Non secus ac magni fluvii divisa fluens.

Te rursum in subibus mutum, licet ore diserto,
Alteri pars sublime fera, vel cudit in ære,
Urbibus in mediis locet, decorante locando
Oppida : quippe ducum facies vel sola bonorum
Venturis cœpsus viris decus urbibus amplius est.
Ast ego (namque mihi divino munere summa
Inaque nosse datum est, ac mens per cuncta va-

[gatur],
Flaminis ætheræi scrutans cum luce profunda),
Hæc loquar, effari que debet sacrificis vir,
Ac veri celebris præcon, discipulus eorum,
A quibus est captus divinis retibus orbis,
Cum neque pollerent opibus, nec viribus ullis

25 Καρτερ φυσιδωντες, διγαλλες, εις πάροδεν,
"Οψρα τις ὁδον επηρησι· Θεον κράτος εστι Λόγος.
"Αλλ' οης, τοιοντος ειδου φρένα, καλ γιγκε-

[ροισι,
Μαψιδίους επέκεστι τόσον χρόνον ονας ίποσχυν,
"Ων χάρις έστι" επιπλαστος, δημοτες ειδεσι μάχλους,
50 Βαυν έμοιοι λόγοισιν ίποκαλύνειας άκουην,
"Ων κάλλος νόος έστιν, άνεκπλουτος, άστυφιλικτον,
"Ομμασιν δηνοτάτουσι διανυέα φῶν" άμαρύσισιν.
Ει γάρ διστέσουσι τετήν φρένα Χριστος δινωθεν,
Καλ μεσάτην τρώσιεν διναψύχοντι βελέμνη,
55 Άμφοτέρους κεν Ερωτος ήποπτεύων έκατερθεν,
Γνοίξ κάνεντον "Ανακτος, δοσιν γιγκερώπερον έστιν.
"Ηδη μοι ποιιν τε κάρη, καλ θήφα δικνά

A Έκλινθη βιότοι πρός έστερον άλγινδεντος.
Πολλοίς μὲν λυπροῖσιν έμδν κέαρ άντεβολτος
40 Πολλοίς δ' αὖ τερπνοῖσιν άμωσιδις άκωμδωσιν
"Άλλ' οπα τοιόνδε, τοσόνδε τε κύδος διπωπα,
"Οσσον έπουμαριον Θεού θεότητα πελάσαι.
Οιν έμοι φίλοιν έσκε λόγων κλέος, οὐσι συνάρτετεν
45 Αντολή τε Δύσις τε καλ, Έλλάδος εύχος, Αθήνα.
50 Τοις έπι ποιλ' έμβργησα πολὺν χρόνον· διλλ καλ
[αύτούς
Πρηνέας έν δαπέδῳ Χριστοῦ προπάροινεν Εθηκα,
Εξαντας μεγάλοιο Θεού Λόγου, δις φα καλύπτει
Πάντα φρενής βροτές τρεπτὸν πολυειδέα μύθον,
Τόσον, δοσιν Φαθων οὐφίδρομος άστέρας διλλους.
55 Τούνεκ' έμων έπειν έμπάζεο. Καλ γάρ δημιενον

25 Potentia tumidi, neque antea illustres,
Ut quis hic dicat : Victoria est Dei Verbi.

1072-1073 Sed age, ad hæc verba animum attende, et tu qui blandis
Inanibus verbis tam longo tempore aures prebueristi,
Quorum fictitius est lepor, et similis vultui mulieris adulteræ,
50 Paululum meis sermonibus præbeas auditum,
Quorum decor, qui nec marcescere nec labefactari potest, mens est,
Oculis purissimis clarissimum lumen infundens.
Si enim ferret tuam Christus mentem celitus,
Et in medio corde figeret refrigerantem sagittam,
55 Utrumque amorem considerans seorsim,
Nosceres, quanto stimulus Regis dulcior sit.
Jam quidem mihi canum caput, et membra rugis arata
Inclinata sunt ad vesperum vita serumnose.
Multæ quidem mala cor meum expertum est,
40 Multas etiam vicissim jucunditates, licet brevissimas.
Sed nondum ullam talem tantamque gloriam vidi,
Quanta est illa, coelestis Dei divinitati adhaerere.
Sola mihi chara fuit eloquentiæ gloria, quam mihi compararunt
Ortus et occasus, et Græciæ decus Athenæ;
45 In hujus studio multum diuque laboravi : sed et ipsam
Pronam in terra ad pedes Christi prostravi,
Cedentem magno Dei Verbo, quod obscurat
Omnes humanæ mentis sinuosos multiformesque sermones,
Non minus quam sol in altum currens cætera sidera.
50 Quapropter ad mea verba attende. Etenim id melius :

51 Ανάκτορον, δοτυρφίλικτον. Reg. 991, sup.
lia. διμάραντον, διλίγντον, δοτιστον. Schol., vnuç
γάρ έστι καθαρότατος.

52 Κέρτρον Ανακτος. Nosceres stimulum divini
amoris, quantum præstet stimulo terreni amoris.
Schol., τοιού κάντρου γοῖον. Vide supra, lib. 4,
seci. 2, carm. 1. vers. 588, ubi quatuor iidem

versus leguntur.

57 Ηδη μοι ποιούντο. Vid. lib. 2, sect. 1, carm.
1, vers. 305.

43 Οἰορ. Vid. ibid. vers. 96.

48 Τρεπτόν. Val. στρεπτόν.

50 Αμειρον. Schol., δέκον.

METRICA VERSIO.

Eloqui, clarum nec haberent antea nomen,
Scilicet ut Christo Domino laus tota daretur.
Eia, age, versibus bis animum adjice, dulcia
[quique,
Sed vana, auriculas ad carmina sape dedisti,
Quorum fictitius lepor est, nec vultibus impar
illarum, quæ jura thori sacrata resolvunt,
Subjice paulisper nostris sermonibus aurem,
Quies decor est, sensus deleri nescius unquam,
Luminibus puris clarissima lumina fundens.
Namque tuum supera ferias si Christus ab arce
Pectus, et in medio ligat tibi cordi sagittam,
Sejunctim inspiciens utrumque oculatus amorem,
Quanto sit Domini stimulus mage dulcis, habebis
Perspectum. Ipse quidem canentis vertice jam sum,
Ac morti rugosa mihi jam membra propinquant;

Atque, et multa, diu vivendo, tristia sensi,
Et rursum iucunda habui permulta, sed illa
Temporis haud longo spatio durantia : verum.
Nondum oculi patuit tam fulgida gloria nostris,
Quanta sit, ad Triadis venerande accedere numen
Sola meum ardenti pectus stimulavit amore
Doctrina, Argolicæ quam gloria gentis Athenæ
Quesivere mihi, solisque occasus et ortus :
In qua multum operæ posui durosqne labores
Tempore non parvo subii. Sed et hanc quoque

[Christi
Ante pedes humilem pronamque jacere cogi,
Divino Verbo cedentem, quod sinuosa
Et varia humanæ mentis tegit omnia verba,
Non secus ac reliquæ sol igneus occulit ignes.
Ergo, ego quæ dicam (namque id magis utile), cura

Οὐ θέμις, οὐδὲ ἐπίσκηπτε Θεοῦ βροτὸν ἔχεγαντα,
Οὐρανίου Λόγου καλὴν καὶ δικίων εἰκών,
Τὴν γοργήν, νοερῶν τε δάμονα, ὄλιγαλευσόν,
Εἰδόλοις κενεοῖς ὑποκλινεντάς ἀθέσμως
55 Ἔναλιλαν, χθονίων τε καὶ ἡρών πατεργῶν,
“Πλῆς σκινανεμήνης ἴνδαλμασιν οὐτιδανοῖται,
Παίγμασι σῆς παλάμης, ἥτις καὶ σῆτι καρύσσει,
“Οὐν τὸ μὲν ἔστι οὐθέασμα, τὸ δὲ ἡμίου κεῖται ἀγέραστον·
Οὐδὲ μὲν οὐρανοῖσι (τὰ μὲν θεοί, ἐκ δὲ Θεοῖς
60 Κελτούς; ἔχεγνοτο, καὶ εἰ μέγα κύδος ἔχουσι),
Μήνη τῇ ἡλίῳ τε, καὶ διστρατοῖς φύοντο
Κέσμος. “Οδὲ οὐρανίου φορεύμενον διπτετον εἶδος
Κυκληθόν, πολλοῖσι κεκασμένον ἔνδοθε κόσμος,

Α Κήρυξ ἀγλαδφωνος ἀναυδεῖσι βῆμασι τέχνῃς,
65 Ἡ τέον πᾶν συνέπιξε, καὶ ἀρμόνηγε συνέδησεν,
“Οὐρανος δέ υπερομένοντιν ἀδρεκά φύτες ἔλασι.
Καὶ γάρ τις δόμον αἰπὺν ὄρων, δωμήτορα λεύσσει,
Καὶ ναυς ναυτηγοῖς διάγγελος οὐ λαλέσσει.
Τύνη δ', ὁ θεοτοκέ, νέων πάτερ οὐρανίων,
70 Ἡδὲ καὶ στυγεροῖσι σεβάσμασι γούνατ' ἔκαμψας,
Δαιμονῶν ἀψύχοισι κακούς τ' ἀγαθούς τ' ἐκάλεσσες,
Οἱ πάντες τελέθουσι κακοί, καὶ πλάσματος ἰσθλοῦ
Αυτομενές, φωνεροί, φιλοδάμονες, ἀγρέθυμοι,
Σχρογαρεῖς, κνήστροι γεγηθότες, Πιθεντες,
75 Οὐδὲ Χριστός, μεγάλοι θεοῦ Λόγοι, εὗτε φαντηθή
‘Ανδρομέδους τύποισιν ἀδημής θεός, ὃσεν ὀπίσσων.

Nec fas est, nec decet hominem a Deo procreatum,
Coelestis Verbi egregiam et immortalem imaginem,
Intelligentia prædictam, rerumque intelligibilium gnaram, in sublime tendentem,
Inanibus simulacris inclinari nefarie
55 Piscium, belluarum, et avium que secant aera,
Materie fluxæ imaginibus vilissimis,
Ludicris manus tuæ, rubigine et tinea laborantis,
Quorum pars pro nomine habetur, pars vero altera jacet ingloria :
Sed ne coelestibus quidem corporibus (nec enim sunt dii, sed Dei
60 Rerum conditoris sunt opificia, etsi magnam habeant gloriam),
Lunæ, soli et stellis, que coeli
Sum ornamentum. Illud autem immensum cœli spatium, quod volvitur
In orbem, pluribus ornatum interne mundi,
Predicat splendore suo mutis verbis artem,

1074-1075 65 Quæ hanc rerum universitatem compedit, et miro concentu colligavit ;
Ut visibilis invisibilia homines intelligent.

Etenim amplam quis aspiciens domum, protinus architectum intuetur,
Et navis fabricatorem suum annuntiat tacita voce.
Tu vero, o pictor deorum, novorumque artifex cœlitum,
70 Jam vanus idolis genua flexisti,
Dæmonibus inanimis, bonosque ac malos appellas,
Quamvis omnes mali sint, et egregii fragmenti
Hostes, invidi, dæmonum amici, crudelēs,
Carnibus gaudentes et nidore sacrificiorum, lutulentī,
75 Quo Christus, magni Dei Verbum, quoadū apparuit
In humana forma, invicti roboris Deus, longe fugavit

56 Οὐτιδανοῖται. Schol. ὀστεονέα, ἴνfirmis.
57 Καρυστίης. Vat. male καρυνόυστης.
58 Αἴθραστος. Schol. διπτετον.
59 Οὐδὲ μὲν οὐρανοῖσι, etc. Sed ne coelestibus
quidem corporibus, lunæ, soli, etc. sine crimen
homo potest sepe prosternere.
63 Κεκασμένος. Ia Val., Reg. 991 et Coisl. Edit.
κεκασμένος.
67 Δαμητρος. MSS. et Coisl. δομήτηρα.
70 Στυγεροῖς σεβάσμασι. Coisl. sup. lin. pa-

ταῖς εἰδόλοις..
71 Αγρύπνοιστι. Vat. ἀψύχοις τε. Ita Paulus
I Cor. xii, 2. idole gentilum vocal muta simulacula.
Πλάσματος ἐσθλοῦ. Egredi fragmenti, neum pe
hominis.
75 Φιλοδαλμορεῖς. Coisl. φιλατμονες. Schol. φο
νικοί, homicide. Combilisius legendum putat φιλο
γύνεις, malierosi, libidinosi, aut φιλοπαλίδες, quod
falsis diis couenit.

METRICA VERSIO.

Haud decet, haud fas est hominem, qui Numinis
ingens
Est opus, et superi Verbi immortalis imago,
Prædicta mente, capax superarum gnaraque rerum,
Altigrada, idolis sese substerne vanis
Horum, quæ tellus habet, et quæ pontus et aer,
Materie fluxæ simulacris vilibus, arte
Atque manu factis, cuius rubigo laborem
Couicit, atque illo tince pascuntur edaces :
Quorum pars summo colitur pro nomine, rursum
Pars inhonora jacet; sed nec coelestibus ipsis
(Quæ quamvis insigne habeant decus, haud tam
ipsa
Numina sunt, supero sed tantum a numine facta),
Lunæque, et Phœbo, atque astris, quæ nobile cœli
Sunt decus : aut ipsi se denique sternere cœlo,
Quod motu nunquam cessante agitat in orbem,

B Atque intus variis ornatibus undique fulget,
Eximiae præcelebris, tacitus licet, artis,
Omnia quæ fecit, nexus quoque junxit amico :
Ut mortale genus per res, quas lumine cernit
Corporis, hac caput quæ sunt fugientia visum.
Namque etiam quisquis magnas consperxerit ades,
Extractorem oculis sibi protinus objicit ille,
Auctoremque suum celebrat sine voce carina.
Ac tu colicolum pater effectorque novorum,
Non etiam impuris dubitasti flestre erura
Dæmonibus, quos et pravosque bonosque vocasti,
Cum malæ sit tota illa cohors, infestaque semper
Genit hominum, invidisque atro suffusa veneno,
Sævaque, carnis amans, gaudens nidore, lutosa,
Quam Christus, cum se mortali in carne, sed ex
[pers
Criminis ostendit, supera virtute fugavit,

Ἄτρον δή κρατέντας ἐπὶ χόνῳ ἀλιταὶ σεμνῷ
Ἀγμάτα λύσεν ἀλτερά, νόου δ' ἀνδεῖξεν θυλήν
Τὴν κρυπτὴν τοπάροις, φαενομένην ὅλγαισιν.
80 Οὐ μέγα· καὶ γὰρ ἔγω, Χριστοῦ λάχος, οὐνομα
[σεπτέν]

Πολλάκι μοῦνον ξεπον· δ' ἐν δικετο τηλόθι δείμων
Τρύζων, ἀσχαλόνεν τε, βαῦν οὐδένος ὑψιμεδόνος.
Η σταυροῦ μεγάλου γαράγματι μῆδε μένοντι
Νέφρα μέσσον Εγράφα, τύπος δὲ ξεπο τρόπαιον,
85 Ήθελον τερής σκοπῆς καθύπερθεν ἀρθεῖται,
Βρονταιον πάντεσσον ἀπτυχούσιον οὖσαν·

*Ανθρώποι θνητοι, καὶ τάκτονες οὐδὲν ζόντων,
Μέχρι τίνος φύστησι καὶ ἡματοισιν οὐνειροις

A 90 Παιζόμενοι, παιζόντες, ἐπὶ χθονὶ μαδὴ ἀλλάζοντες;
Λάτρεις εἰδῶντες κενεόφρονες, οἱ παθέσσειν
*Ἄλκαρ ἐοῖς μήσασθε θεοὺς στήσασθαι ἀλτεροὺς,
Ψεύστας, ἀνδροφόνους, σχολοὺς, ἀπόρους ὅμοιατας,
*Ἄρπαγας, ἀνδρογύνους, μαγγούς, ἐπιβήτορας ἀνδρούν.
95 Ταῦρος, κύνος, χρυσος, θρις, πότες, δρυτος, δπαντα
*Οσσα μη ὄντας ἀναγεν Ἑρως, κοῦρος τ' ἀλαπαδόν,
*Ὄς αὐτὸν γ' ἐνέποιτο θεῶν πλαστῆρες ἀκεδῶν.
Οὐκ οὖν, παθένω δὲ καὶ αὐτῶν ἱρὰ σύνεσθε,
100 *Ἀλλοις δὲ αὐτὸς διλλοις κακοῖς ἐπὶ κάρπος ἔχον
[τας]
*Ὄς μη μοῦνον διτον ἄπαν κακὸν, ἀλλὰ καὶ ἐσθίλων
*Ἐμμεναι, ὃς βαθὺ κεχαρισμένον, δὲ τοῦτο έτιστο.

Com diu in terra sceptrum tenuissent; sanguine sacro
Sanguinem sustulit infandum, ac cordis ostendit sacrificium,
Occultum ante et cognitum perpaucis.
80 Nec mirum : nam et ego, pars Christi, nomen venerandum
Sepe cum solum pronuntiavi, procul effugit dæmon
Stridens, gemens, clamans virtutem Omnipotentis :
Sepe etiam magnæ crucis signum, nequidem in tabula,
Sed per medium zerem descripsi, et sola figura erexit trophyum,
85 Ut olim illustris Moysis manibus (contigit in formam crucis compositis).

Vellem in sublimi specula collocaetus,
Hac omnibus hominibus verba intonare :
Homines mortales, et fabricatores eorum qui nihil sunt,
Quousque tandem falsis et diurnis somniis
90 Decepi et decipientes, in terra temere errabitis?
Stulti idolorum cultores, qui vitios
Subsidium hoc vestris excogitasti, deos statuendo flagitiuos,
Mendaces, homicidas, perversos, perjuros,
Raptore, cimadou, adulteros, pedicones.
95 Perspicere quod formas induerit illorum princeps, ut libidini serviret :
Fit taurus, olor, aurum, serpens, maritus, ursus, omnia
Quæcumque illi celer jusserit amor, et puer infirmus,
Ut ipsi dictant deorum factores imbecillum.
Neque hoc solum, sed etiam vitii ipsius sacra instituistis,
100 Deoq; colitis alios alii vitii principatum habentes :
1078-1077 Sicque non tantum impunito quolibet scelos, sed etiam laudabile
Habetur, utpote gratum Deo, qui scelus illud coluit.

78 Αἴματα. Intelligit sanguinem victimarum quas
impīi homines demoniū immolabant.

82 Τρύζων. Coisl. τρίζων. Ibid. Ὅγμεδότος.
Schol. δάκωντος.

83 Στραυροῦ. Pius crucis signandæ ritus contra
Calvinum verbi significantioribus adstrui non
potuit. Mox μηδὲ μέντοτι. Schol. οὐδὲ φανομένου.

86 Ηερίης. Hic versus cum aliis quinque legitur
supra, lib. 2, sect. 1, carm. xxxii, vers. 9, etc.

METRICA VERSIO.

Tempore cum longo sceptrum tenuisset in orbe : B Nam vitii favor ut vestris acceleret, atque
Sanguineque infando puro augustoque cruce
Solvit, et ostendit mentis venerabile sacrum,
Tectum ante, et pauci omnino quod cerner possent.

Nec mirum : namque ipse etiam, sors inclyta [Christi],

Prolato ipsius vel solo nomine saepè,
Dæmones ejeci, stridentes atque gementes,
Clamantesque Dei robur dominantis olympos :
Aera vel medium signo crucis ipse notavi,
Illustremque tulit typus hic ex hoste triumphum,
Mosis ut in manibus sacra pro gente precantis.

Quis del ut excelsam in speculum subiectus, ad

[omnes]
Terrena de gente satos possim ista tonare?
Mortales homines, horum auctoresque fabrifici,
Quæ nil sunt, semperne insomnia falsa sequentes,
Lusique his, ac ludentes, errabitis ima-

90 *Αἰδίδησθε. Edit. male ἀχάλησθε.
92 *Ἄλκαρ. Schol. βοῇθημα.
93 *Ἀνδροφόρους. Coisl. πατροφόνους. Vide etiam
supra, lib. 1, sect. 2, carm. ii, vers. 495, etc.

96 Πόλεων. Schol. ἀνήρ.

99 Παθών τε καὶ αὐτῶν. Schol. ἀλλὰ καὶ πα-

θέντων ὑπὸ ιερὰ ποιησαντες αἰνεσθε.

102 Κεχαρισμένος. Edit. κεχαρισμένος.

B Nam vitii favor ut vestris acceleret, atque
Promp̄tius auxilium, divos flingisti iniquos,
Mendaces, cædi constructos criminis, vafros,
Falsum jurantes, raptiores, androgynos,
Jura resolventes thalami, rabieque nefanda
Miscentes sese pueros, generique virili.
Cerne mihi quotnam formas, qui primus eorum est,
Induat, ardeat Veneris dum carpitor igni?
Nunc taurus, nunc albus olor, nunc cerulus anguis,
Nunc aurum, ursusve efficitur, nunc denique quid-
[quid]
Vult amor, infirmusque puer ; sic dicitis ipsi,

Imbecilla juvat quos flagere numina dextra.
Nec solum id, sed quod pejus graviusque putan-

[dum est]
Ipse quoque infanda sacratis criminis noxa,
Atque alii alium vitii qui presit habentis :
Scilicet ut crimen non tantum vindice pena
Sit vacuum, sed et obtinet laudem decusque,
Ut gratum acceptinquaque deo, cultumque ab eodem.

Σχέπτεται ποι στρατὸν ἄλλον ἀγακειτῶν ἐπικούρων,
Ίθυφάλους, κερδεντας, ἀνάυγενας, ήμερόκοντας,
105 Θῆρας, θρομογεῖς τε, γελοῖον εἶδος ἔχοντας.
Τοῖον παῖδας ίσουεν, ἐπεὶ καὶ τοῖα σέβουσι·

Τοῖον καὶ τελέσθεν δρηγόνες οἰσι φίλοισι·
Τοῖον κάνεται σύγχεινε, ἐπήν καὶ τις ἔχοντας ἔχεται,
‘Ὡς κεῖνοι σφετέροισιν ἀργόνες εἰσὶ κακοῖσιν.’

110 ‘Ἄλλα τί μοι τὰ ἔκαστα διακρίδον ἔξαγορεύειν,
Γλώσσης ἐξ ιερῆς ἀμαρεύματα τοῦ γένοντο;
Ἐν δὲ ίντι πάσι μέγιστον ἀπέρ λόγον ἥλος ἔρειδος.

‘Ημεῖς μὲν μεγάλησι βίδιοις, θεοῖς θ' ὑπορήταις,
Καὶ πύματον Χριστοῦ διάκτορος τηγανέοις,
115 Πνεύματι αγλάζεντι χαρασσομένοις νόημα,

Α Καὶ κραδίαις καθαρῇσι θέον μέγαν εἰσορεωσιν
(‘Ο μούνη θεότητος δειδέος, ίστι λαβέσθαι),
‘Ἴδιες οὐρανίων, θεολαμπτές, ίψι θέοντες,
‘Οσσον ἐφημερίσοις θεοῦ βατὸν ἴνθιδ’ ἔσοντι.

120 Οὐ γάρ φτιῶντας νεφελῆν διαδέρκεται θύμα
Καὶ λίαν εὐγήνιον· τὸ δὲ πλέον, θεατῶν ήμεν.
Μίσθιδος γάρ τε πόθοιο, πόθον τέλος ἀντιστολῆσαι.
‘Υμῖν δὲ εἰ μὲν έπαισχέσις, δύσον έσσι,
Μύθοις ὑμετέροις, σεβάσμασι τὸ οὐλομένοις
125 Τρισμάχαρες θνητοὶ καὶ τετράκις, οἱ φα κακοῖσιν
Οὔτε τι σύμφρονές εἰσι, νόμον θ' ὑπὸ τοῖς έθηκαν.
Ούνος γάρ βωμοῖσιν, ἐπιλεκέσσοις τ' ἐν θυμοῖς
Τίτε πανδήμοισιν, ἀγακλειταῖς θ' ἀκατόμβαις,

Perpende mibi aliam aciem præclarorum defensorum.
Ithyphalos, cornutos, sine collo, media parte corporis dracones,
105 Feras, ex variis feris mistos, ridiculam habentes formam.
Tales habeant filios, qui talia columni numina:
Talos suis sibi auxiliatores amicis:
Talos etiam et ipsi sortiantur adficiens, si quis hostis supervenerit,
Quemadmodum illi dī propriis ipsorum auxiliatores sunt viiis.

110 Sed quid mihi hac singula singillatim recensere,
Et sacrū ex ore tantas spuriatas effundere?
Unum autem in omnibus maximum est. Verba mea clavus fulciat.
Nos quidem sacrosanctis Libris, diviniisque prophetis,
Ac postremo Christi internumtū oraculis,
115 Per Spiritū sancti splendorem insculptis in mente,
Et puris cordibus magnū Deum videntibus
(Qua sola ratione deitatem invisibilem fas est apprehendere).
Nos, inquam, rerum coelestium perit, divinitus collustrati, ad superna contendimus,
Quantum fas est hominibus in hac mortali vita versantibus Deum agnoscere.
120 Non enim facile nubem penetrat oculus hominis
Quamlibet acutum cernentis. Uerior autem postea erit nobis cognitio.
Meres enim desiderii est metana desiderii consequi.
Vobis autem, siquidē dī sunt tam pudendi, quam sunt
Sermonibus vestris, cultique flagitiōso,
125 Ter quaterque beati homines, qui nec malis
Ulo modo assentientur, sed legem, qua puniantur, statuerunt.
Quales enim aris concinnissime hymnis
Frequentibus colitis et fanosis hecatombis,

104 Ιθυγάλοντος. Hac explicare pudor non sinit.
Ibid. καρόντας. Pana forsitan intelligit qui cornutus
ab antiquis pingebatur. Vide Clement. Paranel. ad
Ethnics.

108 Ἐπήρ καὶ τις. Ita Coisl. Male edit. ἐπήν
καν.

111 Ἀμαρεύματα. Vat. ἀμαρεύματα.

112 Εὐτὸν πάσιν. Schol. ἐπί. Ibid. ἀρτοὺς ἥλος
ἔρειδος. Sic Coisl. Edit. ἀργός. Combessius legit
λέπτον ἥλος τύπον, idque putat proverbiū, quod
Gregorio familiare. Schol. ὁ σταυρὸς δόητοι, crux

verba mea dirigat. Billius videtur legisse ἀργός
et intellexisse Verbum, cum sic verit̄ soluta oratione
modo Verbum orationem meam clari insister
fulciat.

125 Ἐκαυσχέες. Ita Vat. Edit. ἐκαυσχέες. Schol.
ἐπονεῖσσοτος, οἱ μὲν ἐκκρατοῦσιν οἱ περὶ θεῶν
μῆδοι. Turpes, si veri sunt qui de diis seruntur ser-
mones.

128 Ἀγακλειταῖς. Schol. μεγάλαις θυσίαις, μα-
gnis sacrificiis.

METRICA VERSIO.

Prodest ante oculos tibi nunc exercitus alter,
Clara suppetie, cornuti, semidracones,
Ithyphali obsceni, colli exortesque, feræque,
Eque feris misti variis, ridente gerentes
Ora. Quid hic dicam? Sua pignora talia cernant,
Talia quandoquidem stulte venerantur : amicis
Tale ferant ipsi auxilium, capiantque vicissim.
Arma infesta animoque gerens cum venerit hostis,
Ad mala quale ferunt ipsiis suis nminna robur.
Singula sed quid ego nunc prosequor, atque

[sacra]tissimas tantas ex ore effundere pergo?
Unum autem cuncta exsuperat : clavus mea dicta
Fulcit. Nos etenim per dia volumina, perque
Divinos vates, per Christi denique sanctos
Discipulos, meumque qui sacro flamine gestant

B Esculptam, Dominum purgato corde videntes
(Quis summi est ratio capiendi Numinis una),
Notitiam rerum superarum luninis haustu
Traximus ætherei, ad superas et tendimus ares,
Terrigenis quantum hic alto Dominantis olympos
Est data cognitio. Trans nubem cernere namque
Difficile est, oculus quantumvis cernat acutum.
Quod superstes, manet innocuas post funera mentes,
Votorum merces etenim est pia carpe vota.
At si vobis sunt tam turpia inuincia, quam sunt
Turpes sermones, quam sunt cultusque nefandi,
Felices homines ac terque quaterque beatos,
Qui pravis assensum haud dant turbæque nocenti,
Sed merita plectunt commissa piacula pena.
Nam quales aris, hymnisque frequentibus atque
Concinnis ipsi colitis, clarisque hecatombis,

Πολλάκις δεπνον έθραξαν ἀμετρόδησιν χοράκεσσαν.
 130 Εἰ δ', ὡς θειολόγοις ἐφένειν ἡμετέρουσιν
 (Ἑλοτ γάρ, εἰσὶ καὶ ὑμῖν ὑποφραστῆρες διοῦς),
 Ταῦτα μὲν ἔστιν δαισμα κενὸν, καὶ θερμὸς διοῆς
 Τερπηγής, μηγυνέμον μέτρου σὺν παῖστοι μύθῳ,
 Λότος δ' αὖ νόος ἔστιν ὑρεμένος εἶδει μάρλων
 135 Σεμνώτερος, πινυτοῖσιν ὄρθρωμενος, ἀμετρόδησι-

[πος.]

Ἐρμῆς δίγλυφος, οἷα πρόσω τὸ μὲν, ἄλλο δ' ὅπισθεν,
 Ἀθρεὶς κανθάδει μοι λόγον διερπον, Διστέρη διω -
 Ἔστι καὶ ἡμετέρους διοῖλος λόγος, Ἑνδοῖς σεπτῷ
 Πινεύματος, δε δ' ὅρης, χαράγματος ἥγανθοιο
 140 Ἀμφορ, δὲ μὲν παύροισιν, δὲ πλεονέσσι θεργοῖς.

[πος.]

Sepe tales longevis escam præbauerunt corvis.

130 Si autem, ut theologia placet vestris
 (Sunt enim etiam apud vos sacrorum interpres canticorum),
 Haec quidem sunt inanis cantilena, et lex musicæ
 Suavis, juncto carmine cum jocosa fabula,
 Ipsa vero subest latens sub specie meretricia verborum sensus
 135 Honestiores, prudenter viris conspicuous, bifrons,
 Velut Hermes cum duplice vultu pictus, alio a fronte, alio a tergo,
 Vide et hic ineluctabile vestitus argumentum, ut arbitror;
1078-1079 Est etiam apud nos duplex sensus divina Scripturæ, unus internus
 Et spiritualis, alter vero externus; structura admirabilis
 140 Uterque est sensus : ille quidem a paucis, iste vero a pluribus percipitur.
 Id ita esse arbitror, ut sapientes ceteris aliquid amplius habeant, aut accipiant
 Cum labore, caute retineant. Non enim studiose retinetur id quod cito comparatur.
 Verum sermonis nostris suum etiam est corpus splendidum,
 Animam circumdans divinam quasi duplice veste,
 145 Purpurea, molli pellucida argento (splendore);
 Turpe autem nullatenus est velum, quod mihi Deum contegit.
 Me sane pudet, ad deitatis cognitionem, ducem habere fabulam.
 Quis te Scyllæ scopulis adnavigare competit,
 Ut properes ad Ithacam, cum periculum sit ne ante pereas, quam illuc perveneris?
 150 Quis te cogit perniciosa et immitem Charybdis trahere? quis tibi ad fontem
 Purissimæ divinitatis properanti suadet et non immorari?
 Luto ante inhæbris, et effugit te limpida aqua.

129 Διπλῶν. Schol. δεπνον ξαντούς. Id est, ex-
 tremo supplicio afficerunt. Sensus est : Quanta
 absurditas, adulteros et impios, ut Jovem, fures
 ut Mercurium, etc., pro diis colere! Cum in opili-
 ma republica bujusmodi criminibus constricti ex-
 tremo supplicio plectantur.

134 Υπορραστήρες. Schol. φόβος πονηταί.

134 Υψηλόνος. Coisl. ὑψηλόνος.

137 Λόγοι διερπον. Ratio qua subverti nequit.

140 Άγρα. Uterque sensus, tam spiritualis et in-
 termsus quam externus, admirabilis est structura.

141 Οὐ κεν. Ita Vat. Edit δε κεν.

142 Τάχιστον. Vat. τάχιστα.

143 Σαμα. Vat. δημα.

Α θοματ, δις κεν ἔχων συροτ πλέον, ἡ λαδόντες
 Μόχυρι κατισχωτα. Τὸ δ' οὐ σχετδν, δτει τάχιστον.
 Ἐλλά Ἑμπτις μιθοῖσιν ἀμοὶς καὶ σῶμα φαεινὸν,
 Ψυχὴν ἀμφις ἔχον θεοειδέας δεπιλόν είμα,

145 Πορφύρεον, μαλακοῖσι διεκφανὲς ἀργυρόιο,
 Αἰλοχὸς δ' οὐδὲν ἔπεστιν, διοι θεοὶ ἀμφικαλύπτει,
 Αἴλομαι θεότητος ἔχον ιήτορα μῦθον.

Tις Σκύλλης σκοπελοῖς σε διεκπλόνοτα καλεύει
 Σπεύδειν εἰς Ίθακην, μή πως πάρος ἐνθάδ' ὅλης;

150 Τις δ' οὐδιον σε Χάρυβδην ἀπηνέα; τις δ' τηλ

[πηγήν]

Τῆς καθαρῆς θεότητος, ἐν ίιού δημύδοντα;
 Τὰς πρόσθι ἐπίδημος, τὸ δ' ἔκφυγεν ἀγλαν δημάρ.

METRICA VERSIO.

Tales sepe epulum corvis prædamque dedere.
 Sin ut theologia's vestris placet (ei quoque vobis
 Sunt etiam exponant sacrae qui sensa camoneæ),
 Ista quidem nil sunt aliud, nisi cantus inanis,
 Lexque modi dulcis, fabella carmine misto,
 Atque subest forma petulantis sensus honestus
 (Quem spectent qui mente valent), vultu velut Iler-
 [mes]

Ancipiuti pictus, cornens a froute retroque.
 Illic quoque, quod nequeat subverti, conspicie dictum.
 Namque etiam in nostris gemina est sententia Liribus.
 Hauc literæ externus cortex, dat spiritus illam :
 Conspicua hac paucis, multis spectabilis illa :
 Smilice ut sophia clari majora reportant
 Commoda, quam reliqui, vel quod sudore pararunt,

B Majore id studio servent. Nam spernere quisque
 Id solet, exiguo quod colligit ipse labore.
 Autamen in nostris et splendida littera verbia,
 Et divina itidem mens est, geminataque vestis,
 Purpurea, argento pellucens undique molli :
 Turpe nec est quidquam, mibi quod Dominumque,
 [Deumque]

Contegat. Ipse etenim suffunderet ora pudore,
 Fabula si ferret deitati ficta medelam.
 Quis te adgit Scyllæ scopulos tranare? Charybdis
 Quis te adgit crudelere, Ithacædum tendis ad oras?
 Ante eteum fortasse fures te oppresserit æquor.
 Quis jubet in putri gressum te figere cuno,
 Dum liquidam angustæ properas deitatis ad undam?
 Ante luto hæreibis miser, ac te limpida lympha

Φράξεις μοι καὶ τοῦτον ἐπίφερονα μύθον δριστον·
Οἱ πλίονες κακίους, καὶ ἡγητῆρος διενεύειν
155 Πρόφρονες εἰς κακήν. Τυτὸν δὲ ἐπὶ λόγον δδεύει.
Σχεῖν ρόν, ἔργον ἔμοιγε· τὸ δὲ ἐς πράνες, ὡς μάλιστας.

[Ἐλαφρόν.]

Εἰ δὲ θεοὺς στήσεις ἀπασθαλῆς μεδένονται,
Πηλὸν μύθον δινορεπολοῦσι ζόφον ἐμφρονού μύθῳ,
Μυθόλατρον διέπερας ἀπασθέμενον φάσσεσσον.
160 Ἀλλὰ τι μοι πλεόνων; σὺ δέ μοι λόγον αὐτὸν διλογον
Ἀμφίβετον, πεντός περ ἑνὸν καὶ διλον ἐλέγχειν.
Εἰ μύθοι τάδε ἔστιν, ἴδρυματα ρήμον ἔρεται.
Τίς χάρις, αἰσχος ἀπιστον τοῖς κτεάσοις γεφαρέτιν,
“Ον δὲ Θεὸν γενετήρα, βίου θήγητορ ἀπέτιν;

A 165 Εἰ μὴ μύθος, ἐφελκει τοῖς φάσσοις καλύπτειν,
Ἄζεμενος πολιητῶν δροσια μυθολογεύειν,
Τερπομένας κύλιξι φίλαις, καὶ νυκτὶς δύπνοις.
Ταῦτα μὲν δὲ πόντοι πέσῃ βυθὸν, ὥσπερ δικαὶοι
Μόρη πλειοτέρη. Χριστὸς γάρ παντα κατέσχεν
170 Ἐκ περάτων ἐπὶ περάθ διές πολάρημιν ἀντέτασσεν.
Εἰ δὲ διτε μητρὸς ἐμοὶ θεὸς ἔμενε ἀγνῆς,
Παρθενικῆς, ἀδέτοι, νόμοις καινοῖσι γενέθλιον,
Καὶ θάνατον, καὶ νεκύεσσι μήτη, καὶ ἀνέδραμεν αἴθης,
175 Ἡρα φέρων παθέσσαις ἄρμοις, διὰ φίλεν ἀμαρτάς,
Τοῦτο τοῦ ἔστιν δικούσιον, ἐπει καθαροῖσι οἰστισιν,
Ἐκ καθαρῶν γεγαῖσι δίδωσι σέβας, ὡς φιλόκοσμε,

Perpende mihi et hoc sapientissimum atque optimum verbum :

Maxima pars hominum prava est, et absque due
155 Prona in vitium. Pauci autem ad virtutem tendunt.
Sistere fluminiis cursum, res certe difficilis : in pronum autem ferri, perfacile est.
Itaque si divos status, qui sceleris sint principes,
Priusquam obscurae fabulae caliginem solveris prudenti sermone,
Fabule cultorem perdes verborum superficie deceptum.
160 Sed quid mihi pluribus opus est? Illo te ipse mihi extrica argumento,
Quo te circumligatum premo, quamvis solters sis ad alium arguendum.
Si fabula hæc sunt, status deorum tuorum projice in terram.
Quid te juvum turpitudinem, qua a fide abborret, tuis opibus honorare,
Tuum vero Deum, patrem et vitæ auctorem asperuari?
165 Si fabula tibi non sunt dii tui, obducio oculis tuis velum,
Erubescens fabulas cœlum, perinde ac vetus,
Quia delectantur poculis noctibusque insomnibus.
Hæc quidem ad maris vadum labantur, ut jam periret
Pars maxima. Christus enim omnia occupavit,
170 Ab orbis finibus ad usque fines terra colligans suis manibus,
Quas quondam in cruce gloria exexpandit.
Sin autem, quia et mihi Deus prodidit e casta matre
1080-1081 Virgine, innuppa, nova et inaudita lege generationis,
Et mortuus, et mortuus junctus est, et rursus rediit ad vitam,
175 Ut mederetur mihi vitis laboranti, quem prostraverat peccatum :
Si hoc tibi videtur inhomestum, utpote qui puros deos
Ex puris procreatos colis, o vir amans decoris

153 Ξειρόπορα. Schol. σοφώτατον λόγον, ὡς δρι-

στε. δριθαλμοῖς. Edit. pessime ἐψημεται οὖτε.

170 Ἐκ περάτων ἐπὶ περάθ διές. Ita Coisi. In editis deest ἐπὶ περάθ.

173 Ἀδέτοι. Schol. ἀνάδρου. Μοχ καιροῖς. Schol. παράδοσις.

175 Ἡρα φέρων. Opem serens.

177 Οὐ γιλόχομε. Ο vir amans decoris. Irridet Gregorius falsorum deorum cultorem. — Billius στήμερον, etc., junxit cum verbis sequentibus, Benedictini autem cum precedentiibus. Attendat lector et judicet, quamquam ego libentius Billio assensum præberem. CAILLAU.

METRICA VERSIO.

Diffugiet. Quin tu perpendas hoc quoque dictum :
Maxima pars hominum prava est, ac vel duce nullo,
Lahilis in vitium : rara est qua transe recto
Incedat, teneatque viam quae ducit ad astrā.
Difficile est annis rapidos compescere cursus :
At contra faciliis per pronum volvitur idem.
Quod si tu divos status, si numina singas,
Quæ vitio et sceleri præsint, prius ipse necaris
Mytholatram, sequitur dum lucida promptaque

{ sensa }
Prudenti quam tu teoebras sermons fugaris,
Fabula quies tegitur. Sed enim quid pluribus uti
Nunc opus est verbis? Sic tecum disputo, vita,
Si potes, hos laqueos te constringens utrinque
Sermonis, licet ingenii tibi tanta facultas
Suppetat, ut possis aliena refellere dicta.
Si divum status nū sunt, nisi fabula mendax,
Ilias prosterne solo. Quid opes expendere magnas

Puris orta colis, vir cultor amansque decori,

Σημερον, οὗτοι πάροισθιν, ἡμῶν μύθων ἐπάκουουσιν,
· Οὐς μοι Χριστὸς ἐπινευσεν, ἔμδις Θεὸς ἐμπεδόμυθος.
· 180 Ἔστι μὲν οὐκ ὀλίγοις: καὶ δις λόγος, ὃς ἂπα
[καὶ πάντα]

Παρθενικῶν βλάστησης Θεὸς βροτὸς, διν συνέπηξε
Πνεῦμα θεοῦ μεγάλοτο, ναψ ναῦδι ἀγνὸν ἐγείρων.
Μήτηρ γὰρ Χριστοῦ ναῦς, Χριστὸς δὲ Λόγος.
· Ός γὰρ θεόμυτον ἔχει φύσιν οὐδὲμενος θερ
185 Ἡμετέρην ἑρέστησε παραβασῆς ὑπὸ πικρῆς,
Θεοτέρου βροτοῦ φυῇ κακίνην ἀσκεσσαῖ,
Καὶ στῆσαι κράτος αἰνὸν ἀλεσμάτου δράκοντος.
Τούνεκα νηρὸν ἀμειψε, τὸ δὲ ἡμισυ τοῖς γενεύλης
Ἡμετέρης, τὸ δὲ θειεπεν, δι μὲν τέκε παρθένος ἀδμῆς.

· 190 Αὐτὰρ ἐπει μὲν ἐπηρεεῖ, καὶ ἐπι σπλάγχνοις θέωσεν,
· Ἐκ δὲ ἀγαγεῖ προφθωσε τελειομένοιο χρόνοιο.
Τῆμος σάρκα παχεῖαν ἐφέσσατο, πλήσει δὲ νηὸν
Ἐκ καθαρῆς θεότητος, διὰ τοῦ Λόγου. Ἀμφότερον δὲ,
Εἰς θεὸς ἦν ἐμοιχεῖ. Τὸ γὰρ φύσιτὸν ὡν' ὑπειχεν
195 Ἀθανάτων πλήσαντα. Θάνεν δὲ θέλων, ὀλίγον τι
Τύμρῳ παρθέμενος πλεκτὸν δέμας, ὃς καὶ ἀναστὰς
Ἐκ νευκον παλίνορφος, ἀναστήσεις θεωνάτας,
Ἐλκων οἴα μάργησσα θίλως τονέντα σιδηρον.
Πίστι γὰρ ἀνθρομέσοις διον μ' ἀνεβέβατο Χριστὸς,
200 Σάρκα λαβὼν, τόκον, εἶδος, θέρεν, τάφον, εὐχός,
[ἔγερσιν.
Τάκε μὲν δὲ ὑμετέρου λόγου σχέθον ἀσχετον δρμήν,

Hodie, quamvis antea non fueris, excipe verba mea
Quae mihi Christus inspiravit, Deus meus nescius fallere.

180 Versatur in ore non paucorum hic sermo, scilicet e sinu

Virginis ortum esse Deum hominem, quem coagentavit

Spiritus magni Dei, templo templum sanctum extreus.

Mater enim Christi templum, Christus autem Verbi.

Sic enim constitutum erat, quoniam nostram pestifer serpens

185 Naturam tenebat sub iniqua transgressione,

Divinioris hominis natura, villo medelam afferre,

Et vincere grave imperium infandissimi draconis.

Quam ob rem sinum virginis subiit, dimidiamque honoravit generationis

Nostræ partem, alteram reliquit, quatenus hunc peperit virgo intacta.

190 Postquam autem illum condidit, et in visceribus deitate implevit,

Eduxit in lucem, peracto tempore (quod in utero gestandus erat),

Tunc crassam carnem induit, et implevit templum

Pura divinitate, rex Verbum. Ultraque autem natura

Urus erat mihi Deus. Mortalis enim natura statim subditæ est

195 Immortaliter implenti. Porro mortuus est volens, ad breve aliquod tempus

Tumulo commendans corpus sibi innexum, ut exsurgens

Ex mortuis redi vivus, ad vitam revocaret mortuos,

Trabens illos, ut magne lapis validissimum ferrum.

Nam cum omnibus, que sunt hominis, totum me assumpsit Christus,

200 Carnem assumens, partum, formam, contumeliam, sepulcrum, gloriam, resurrectionem.

Sic orationis vestræ effrenatum impetum coerco,

170 Εὔκεδδυθος. Schol. ἀληθινός. Ille desinit Billii versio, et sequitur Federicus Morellus.

181 Θεὸς βροτὸς. Ita Schol. Reg. 991, et quidem recte, neque necesse est cum Morello supponere, Υἱός, Ναύσκης θεοῦ.

187 Στήσαι. Ita Coisl. Edit. θῆσαι.

188 Ἀμετύγε. Schol. διῆτε.

189 Οὐ. Id est καθ' δ. Quatenus eum virgo innupta peperit. Quod autem ait dimidiām generationis nostræ partem, alia relictā, honoratam fuisse, significat in Christi humanitatis procreatione nullam hominis operam intercessisse, et eum, salva matris

integritate, modo inaudito natum fuisse. Morelius haud recte, dimidia sobolis mortalis parte relictā, etc., ac veluti de ipsa substantia hac dixisset Gregorius.

190 Θέωσεν. Deitate implevit, deificavit: nimurum Verbum ipsum se in matris sine deitate implevit, se ipso humanitatem inbuti.

193 Ἀμφότερον. Reg. 991, ἀμφότερα.

194 Οὐ. Ita Coisl. et sup. lin. ταχέως. MSS. ὥνγα. Edit. male οὐ.

198 Τορδέρα. Coisl. στονόντα.

201 Τώς. Schol. οὐτως.

METRICA VERSIO.

Non prius auditos sermones excipe nostros,
Quos mihi spiravit, qui nescit fallere, Christus.

Credibile est multis visu, productus ut sic sit
Virginis et sinibus natusque Dei atque bono verbo;
Sancta Dei templo quem alti conceperit aura,
Extracto templo insigni castoque decore.

Mater enim Christi templum, Christus quoque Verbi
[est.

Namque ratum fuit, insectans fera bellua posquam
Humanum ingenium excessu pervertit iuquo,
Divini orta hominis natura atque indole recta
Crescenti vitio præsentem adhibere medelam,
Vincere et injisti vires virusque draconis.
Propterea subiit casti penetralia ventris
Dimidia et sobolis mortalis parte relictā,
Dimidium polis nostras decorat honore,
Quatenus hunc peperit castissima virgo parensque.
Spiritus at sanctus construxit corporis artus,

B Visceraque implevit divino numine pura,
Et mox edidit in lucem mensum orbē peracto.
Tum natus solidus gestavit pondera carnis :
Et Verbum regnans pura deitate replevit
Augustum templum. Mibi sed Deus unus utrumque

[est.

Nam mortalis homo non cessit Numinis auctu
Æterni, subiitque volens atrocia mortis
Spicula, mandavique arcto sua membra sepulcro.
Ut tres post lucea devicta morte resurgens,
Fato jam funestos saeo revocaret ab orco,
Heracilius lapis ut solet ad se adducere ferrum.
Totum etenim sorte humana me Christus honorat,
Carne, ortu, forma, cum morte, sepulcro et ho

[nore

Vique resurgendi. Sic vestræ tela loquelæ
Irrita reddham, quos multum dedecus urge
Immerito dirum nobis indicere bellum :

Μή τόσον αλογος ξυνοτες, ήμοι γέθον αἰνὸν θεούσιν,
Βόρδορον οὐχ ὄρδουντες, έμμιν ράνδον δέλγοντες.

Εἰ δὲ θέλεις ἑτεῖν γνῶναι λόγον, οἴσας¹ ὑποσχύνων,
205 Οἴσα μὲν, ὡς πλεόνεσσιν ἀφανέστα τοῦτο² ἀγρούρευσσι
(Οὐ γάρ ἐν πλεόνεσσιν δηος λόγος, οἱ κενεχθειν
Ἐσπομένους δέξισσιν, ἔτηπονίσις ἀλλόγησαν),
'Αλλ' ἔμπτης ἕρεμος λόγον ἐμπεδον, οὐδὲ ἐπικεύσω,
Καὶ μᾶλα περ ποιέων βίον δρυψων. Οὐδὲν δικούσιον,
210 Πλὴν στυγερῆς κακίης³ ἀρετὴ δὲ τε μανύον δρε-
[στον].

Τέλλα δὲ τὸν μεσάτῳ τε κακῶν ἀγαθῶν τε τέτυκται,
'Ημετέρης λότηρος ἀπήροι, εὖ μὲν ξυνοτα
Τοῖς ἀγαθοῖς, τοῖς δὲ αὐτές κακοῖς, καὶ λιαν δικούσια.

Vos qui tanta turpitudine scatentes, acerbum mihi bellum indixistis;
Cenom vestrum non videntes, meas guttulas maligne observatis.

Si autem cupis audire sermonem, aures prebens,
205 Scio equidem multis discipere, quae dicam
(Non enim in pluribus integra est ratio, qui vanis
Hærente opinionibus, veritatem non curant):

1082-1083 Verumtamen eloquar, quod certissimum est, nec abscondam,
Cum maxime desiderem vitam puram. Nihil in honestum est

210 Praeterea virtutum odio dignum: virtus vero sola bonum est eximium.
Cetera vero omnia in medio bonorum et malorum posita sunt,

E nostra voluntate pendentia, eaque bene vertunt
Bonis, malis autem flunt omnino turpia.

Ex quibus et unum illud vidi, mea mysterium materie,
215 Figura Dei immortalis accende membris.

Neque enim quasi odio habens Deus creavit hominem, suæ divinitatis
Testem, regemque terræ, et gloriam Regis supremi:

Neque etiam ipsum amans, miserans ei præbuisse generationem.

Desine igitur verba facere, et a Deo averte cogitationem.

220 Si ex impura alvo in lucem prodisti,
Purus utique non es. Purum enim capi non potest ab impuro.

Si vis autem, esto, impurus sit partus. Verumtamen istud

Cunctis mente preditis manifestum est; ad quos accesserit

Radius solis, afferit lucem; et quibus immista est

225 Optimi unguenti fragrantia, redolent citissime.

Sed nec solem illæ sordes, nec unguentum

A Ότι ἐν καὶ τόδε⁴ ὅπωπα ἡμῆς μυστήριον ὄλης,
215 Εἴδεσσος ἀθανάτου συνερχομένου μελέσσοντι.
Οὐδὲ γάρ ὡς στυγέων τεῦξε βροτὸν, ἢς θετήτος
Μάρτυρα, καὶ μεδέντα κάτω, καὶ εὔχος "Ανακτος,
Οὐτ'" δια μελένων, συγερήν πόρσουν γενέθλην.

"Η λιβηνος μύσιον, Θεοῦ δὲ ἀπόπεμπε νοῆμα.

220 Εἰ τοι μή κακαρῆς διὰ νηδόνος ἐς φάσις ἤλεις,
Οὐ κακαρῆς. Κακαρῶν γάρ ἀλώσιμον οὐ ποτε⁵ ἀνέτην.

Εἰ δὲ θέλεις, καὶ διναγνος έσοι τόκος. 'Αλλὰ τόδε⁶ ἔμπτη,
Πίπτον ἐνφρονέουσιν ἀπρόφαδες· οἵς δὲν ἔπελθη

"Ἀκτὶς ἥλεος, φέρει φάσις· οἵς ἀνεμίχθη

225 Εὐδόκιον μύροι χάρις, πνευσον τάχιστα.

'Αλλ' οὐδὲ⁷ τελεῖο μολύσματα, οὐδὲ μύροι |

203 'Αἰγαρτες. Schol. κακομηχάνως.

206 "Οἶος Λόγος. Integri animi sensus. Combef.
209 'Αργυρον. Sic Coisl., Vat., Reg. 991. Schol.

κακαρῶν καὶ φίλον Θεοῦ. Edit. Ἀργυρον.

212 Ιότηρος. Sic Coisl., Vat., et sup. βουλῆς.
Combeffius legit τιμεῖσας δεσπότος, ut iu editus.
Sic vocat Gregorius, inquit Combeffius, facultatem
voluntatis et arbitrii, quod ea ad Deum accedamus,
at quadam analogia dī simus et dicamus.

214 'Οι ἔτες. Schol. 991, ὃν καὶ τοῦτο λόγων,
τῆς ἡμῖς ὑλῆς λέγων τὸ θαυμαστὸν μυστήριον, εἴδους
ἀθανάτου συνερχομένου τοῖς μέλεσσιν, καὶ νοῦ ἀλού
ύλων μυργωμένον πτῷῃ, quidus et nūm illud intel-
ligo, mirabile, inquam, μετε substantiæ mysterium,

forma immortali cum membris convenienti, anima,
qua expersa est materia, materiali unita into. Int.,
Coisl. μορφῆς ἀθανάτου σαρκὶ συνερχομένης εἰ-
νεσσιν.

217 "Ανακτος Schol. κτίσαντος.

219 'Η λιβηνος. Schol. τούνων πάναι τῆς ἀντιλο-
γίας, καὶ ἀπόσχου κατηγορεῖν τοῦ Θεοῦ τοικύτις
αντιτούσι.

220 'Ηλιερ. Sic Reg. 991, Vat. et Coisl. Edit.
ἡλιεν. Schol. 99, ἡ οὐ γε μή διά κακαρῆς νηδόνος
εἰς φάσις ἔλοντο, οὐ κακαρῆς ὑπάρχει.

222 Εὐθεισ. Codex Coislinianus θέλεις. Mox ξοι.
Scholiastēs τοῦτο καὶ διναγνος τόκος ήμῶν, si im-
purus ortus noster.

METRICA VERSIO.

Cum non cernatis quantus vos gurses inuidet,
De me sollicitis multæ est mea guttula cure.

Si verum studeas sermonem noscere, prebe
Auriculam. Scio non multis mea dicta placere
(Non enim apud plures sermo valet integer, ha-
[rent]

Qui vanis sensis, vera ratione remota);
Eloquar at stabile hoc verbūn; sed nou reticebo,
Candorem cupiam vita licet. At nihil, uno
Excepto tristi vito, ornata caret omni:
Optima sed virtus palnam sibi vindicat una.
Cetera at in medio sicutum recte malique,
A nostro arbitrio pendentia, quæ bene vertunt
Rectis atque piis, sed pravos nulla decet res.

B E quibus ista mei vidi mysteria cœni,
Quando immortalis mens juncta est artibus ægris.
Non odio sed enim finxit mortalia corda :
Testis homo quia nam divini Numinis, idem
Principes in terris animalium est, lausque creatis :
Haudque ab amante suo donatus origine fœda est.
Aut nugas mitte, atque Dei tibi notio non sit.
Si minus ex alvo pura processit ad auras
Luminis, hand purus. Nam impuro pura tenere
Non est fas. Si vis, impurus sit quoque partus.
Hoc tamen est cunctis clarum prudenteris : alii
Solis fert radius lucem : quos gratia odoris
Perfudit suavis, soliti sunt mox bene olere.
Ast nil pollutum solem inquinat, aut unguentum

Απετακ. Ός ρα Θεος καθαρης διά μηρος δέδουσας,
Ουτ' αιτες σπλαγχνοις φορύζατο, και τὰ κάθηρεν.
Ως δρα και θανάτου θανόν κράτος ἔκαλαπαξεν·

230 Ουτ' αιτες θανάτου τι παΐνειν. Άγρε, και τὸν δέδουσας.

Ούτος έμδε λόγος έστι· τετή δὲ γλώσσας ἀδάμαστος

Τίν δέπτην αὐτες δαμάζεο. Ήδ' ἄγρε νέις

Χριστος εμδες γλώσσαν δὲ τετήν εφημονην έγιροις.

Ειαρ έθνη, τὸ δέ χειμα παρέδραμε, λαμπρὰ δέπτην.

235 Δεῦρ' έτε, και μων φωτὸς ἀπειρονιον κορεσσας.

Μέχρι τίνος σκοτισσαν δὲν κευθμώνα δέδεσθε.

Καιρός δέ, δην πάρος ομβριν ουπέσχετο Πνεύμα φαινον.

Δεῦρ' έτε, και ζώστε, νέον δέπτηνόθεν καθαρμόν.

Αλήξατ, ἀποδομιο, και λήξατε, ματινόμενοι τε

A 240 Δάμανος, ἐμπινοντες ὀνειροπάτατον διοιδας.

Ορφεὺς θῆρας ἄγοι, Πέρση δέ Ασκαρος δεῖδοι

Ησιόδος, Τροίην δέ και λέγεια κλεινὸς Ομηρος.

Μουσαὶς τε Λίνος τε θεῶν δέπτην μέτρα φέροιν,

Οι δέ παλαιοπάτησιν ἐπικλέες εἰσὶν διοιδας.

245 Ερμῆς δέ τρισδέριστος ἐμοὶς ἐπέσσον ἀρήγοι,

Ούδετέρινον, σταυρὸν δέ σέδος μέτροις Σιβύλλα,

Τῆς μεγάλης θεότητος ἐλαυνόμενοι βελέσσοντες·

Ούδεν ἐπιτρέφομαι, και εἰ τίνες δάσοντο ξενότο,

Οι θεόθεν, Βίβλουν δέ παρακλέψαντες εἰμεο.

250 Οι μὲν γάρ και πάμπαν ἀλαμπέδες, οι δέ διλγον τις·

Ἀστεροπήν πάλιονσαν ἐσιδρακον, ὥντα δέμερθεν.

Τούνεκεν εἰζατ' Εμοιγε, και δέπτη περ εῦ φρουέσσοντες.

Inquinant. - Sic Deus per puram matrem prodicens

Neque ipse viscera eius fædatus est, sed etiam ipsa expurgavit.

Sic igitur et mortis moriens imperium sustulit;

230 Nec ipse a morte aliud perppersus es, Deus Verbum, eam opprimens.

Hæc mea oratio est: tua autem lingua indomita

Olim erat; nuuc ergo tam comprime et sile. Sic jubet

Christus meus; lingum vero tuam ad bona verba excites.

Ver advenit, hymen præterit, splendida est serenitas.

235 Huc adeste, et immenso lumine vos exasistiemi.

Quousque tandem in tenebris latibus vincit jacebitis?

Tempus illud est, quod olim vobis pollicitus est Spiritus sanctus.

Huc adeste, et vivite, novanque suscipite expiationem.

Desinite, cantores, desinite, inquam, insani

240 Daemones, qui spiratis nefandissimos cantus.

Orpheus feras ducat, Persi Ascreus canat

Hesiodus, Trojan et pralia inclutus Homerus.

Museus et Linus carmina, quibus deos celebrarunt, efferauit,

Qui antiquissimis celebres sunt cantibus.

1084-1085 245 Mercurius ille ter maximus orationi meæ opem feras

Eiam repugnans; crucem carminibus suis veveretur Sibylla,

Magi numinis agitati arbo spiculis:

Nihil curo, et si nonnulli propius ad veritatem accesserint;

Nec enim id divinitus: verum ex Libris nostris sufficiunt sunt.

250 Alii siqueund ex ipsa omnino expertes luminis; ali vero parum quid

Micantem fulgorem insexere, cito autem privati sunt.

Quocirca cedite mihi, tandem aliquando, licet sero sapientes.

232 Nūr. Vat. vñ 5'. Mox ἀπερετεί. Schol. καλεστει.

248 Τετρά. Ita Vat. Schol. τινες; Ελλήνων. Edit. τινός.

249 Παραλέγαντες. Ita mss. Edit. παραλέ-

γαντες. Clemens Alexandrinus in libro *Stromata* innumeris sacra Scriptura loca profert, quæ ethnici scriptores in sua volumina transtulerunt.

251 Ηλλήνωντας. Schol. πληταίνουσαν. Observandum est Gregorium per certis non habere, nec habenda esse quæ de Christi mysteriis a Mercurio et Sibylis dicta profert. Etenim solis *Judaicæ* credita sunt eloqüs dīcta. Praeterea monumenta, quibus continentur Trismegisti, Sibyllarum et aliorum oracula de Christo, non tantum dubia sunt fidei,

METRICA VERSIO.

Fædat. Sic Deus ad puræ qui viscera matris

Pervenit, non his maculatur, purgat at illa.

Mortuus et mortis vim debellavit acerbam:

Nec Verbum est perpresso a morte, sed hauc

[abolevit].

Sic ratione loquor: tua sed lingua indomita olim

Quæ fuit hæc, compescatur modo. Christus Iesus

Sic fatus meus: Eis, age, lingum urge ad bona verba.

Fugit hymen, ver accessit, colsumque serenam est.

Huc, rogo, adeste, et non finitum lumen avete.

Quoniam usque in tenebris antorrum vincia geraeis?

Tempus adest vobis quod Flamen dixerat alnum,

Huc, rogo, adeste mihi, et stadium percurrite vita:

Nec tralatitium purgandi admittite ritum.

Cessate, o vates; genii, cessate furentes,

B Qui fescenninos cantus spirare soletis.

Orpheus armata abducat, Perse sua cantet.

Ascreus metra, Trojan et prelia magnus Homerus.

Museusque, Linusque, deum modulanis promant,

Quorum est antiquo celebratum carmine nomen.

Versibus his noleas faveat ter maximus Hermes.

Prisca crucis numeris veneretur signa Sibylla:

Numinis excelsi stimulati sic ambo sagitis,

Ociu anticipeni alia contingere verum;

Non valde moveor, nec enim divinitus id sit,

At quia nostra oculis legere volumina limis.

Namque alii prorsus caligani carcere cæco,

At quidam ad tempus lucem videre micantem;

Sed tenebris cito damnati. Ergo cedite tandem,

Code mi, cuncti modo qui respicere vultis.

Φοίδος μαντεύοντο θεῶν μόρον οὐκέτ' ἔστων·
Αὐτοπάτωρ, ἀλέχετος, ἀμήτωρ ἐστὸν ἔκεινος,
255 Οὓτος ἡμίδει περὶ τοῦ κακοῦ μάνος, θυτὰς ἀειδῶν·
Κασταλῆ τε Δάφνη τε, δρῦς μαντεύματα κείσθω,
Μηκέτ' ἀριστεύοντα μετ' ἀνδράσιν ἀφραδέσσοι·
Δαιμῶν τε Ἀγύπτου, θεὸς κενετύρος· Ἄρμιον,
Βραγχῖδαι δὲ ἐπὶ τοῖς, καὶ ὄφρυσις Ἐπίδαιος·
260 Καὶ τελεταὶ κρυπταὶ τε καὶ δημαστὸν ἀντιδώσαι,
Κλενῆς ἐν προσέρπαισιν Ελευσίνος αἰσχεῖα νυκτὸς
Ἄλιδὸν τε Φρυγίους μαντεύοντος ἔκτομος τῇξι,
Δεκταῖοι Κορύβαντες, ἐνδόπλους μαργαλύνοντες,
Βάκχοι τ' ἀμφὶ γόνον Σεμελήτον ωρέσισποιται·

A 265 Καὶ νυχτὶς Ἐκάτης κακὰ φάσματα, ὡς δὲ ναυάριο
Μιθρᾶτον κακὰ ἔργα, καὶ δργαὶ οὐκέτ' ἀποσταταῖ·
Γαλλαῖοι Κυβελῆς οἰλούματα, δστα τοῖς Νεῖλον
Καρποδότην τίουσιν ἐν αἰσχεσιν ἀνδρογύνοισιν,
Ἴαδος, Όστριδες τε μικρήματα δακρυδενταῖ,
270 Καὶ Σάραπις, ἔβλον αὖν, ἔχων δηλήματα μύθου,
Καὶ μόσχος πολύστροκος Ἀπεῖς, καὶ Μεμφίς διονεῖ·
Καὶ σι, Λάκανοι τάλαινα, δασταδὸν, ἔνθα καὶ ἔνθα
Τεμφόμενοι μάστιξι νέων ἑπιδύμοις ἀλκῆ,
Καὶ Γετικὸς Ζέλμοξις διστεῖν δὲ ὅμιλον·
275 Πάντα θεῶν Ταύρων τε κακὴ ἔνσινοισι θυτῆται·
Καὶ Πρωσύμνου καλοῖο θεὸς φαλὸν ἀμφαγαπάζειν

Apollo vaticinatur deorum mortem jam extinctiorum :
Ipse sui pater, haud ex uxore, siue matre ille est,
255 Qui permicidio meum subvertit robur, postremo canu :
Castalia, Daphne, queruscusque oracula jaceant,
Nec jam auctoritate valeant apud homines stolidos :
Deamon Ἀgypti, deus vaniloquus, Ammon,
Branchidae insuper his, et superciliosus Epidaurus :
260 Sacrificia occulta et oculis patenta,
Famosa in primis Eleusynæ noctis obscenitates,
Tibiarumque Phrygianarum furorem ciens, executionis sonus,
Dictaei Corybantes, in armis insanentes.
Bacchantes circa prolem Semeles in montibus errantes :
265 Et nocturna Hecate permicida spectra, ut etiam templi
Mithraei scelerata facinora, atque Orgia nemini jam ignota :
Galatæ Cybeles uitiatiss., et omnia quibus Nilum
Frugum datorem colant turpissimi et elemosinati homines :
Isidis, Osiridisque mugitus lactuosi,
270 Et Serapis, lignum aridum, exitiosam exhibens fabulam,
Et vitulus obcessissimum Apis, et Memphitarum amentia :
Et tu, Lacena misera, ad cuius aram, binc inde
Verberibus se invicem proscindebant juvenes,
Et Geticus Zamolxis sagittam mittens per turbam;
275 Deorum et Taurō Scytharum exitiosum hospitiibus sacrificium :
Et Prosymni formosi deus Priapus adamans

sed spuria prorsus esse inter doctos convenit. — Quid de Sibyllis sentiendum, fusiū dicemus in *Historia gallica scriptorum ecclesiasticorum* a D. Ceillier prius emissa, a nobis autem aucta et typis iterum subjecta (*CAILLOU*). ⁶

254 Αὐτοπάτωρ, etc. Christi epitheta sunt haec in ficto Apollinis vaticinio. Αὐτοπάτωρ, quod incarnatione vicem patris ipse supplerit, ac sibi ipse corpus formaverit. Quod enim in symbolo Spiritui sancto tribuitur, hoc passim graci scriptores, et in eis Gregorius, Filio et Verbo ascribunt, a quo su sustentatū, sic etiam formatum sit sanctum corpusculum, fareque istud Prov. IX, 1: *Sapientia adiūcavit sibi domum.* Ibid. ἀλλόγενος, *haud ex uxore, vel non ex semine, ut bene Suidas; male Morellus, haud genitus.* Genitus quippe Christus, ut Deus et Verbum, generatione alterna a Patre, cuius est unigenitus Filius: *genitus quoque ut homo, generatione temporali ex Maria Virgine.*

256 *Kelcūtho.* Schol. πεπάσθω.

259 Καὶ ὄφρυσις. Suspiciatur Combebius Grecorum scripsisse ὄφριτις, anguinea specie serpenti referens; quidquid sit, per Epidaurum significare videtur Ἀσκελαῦμ.

274 Ζάλμοξις. Zamolxis, unicus Getarum deus erat, ad quem proficiunt existimabant eos, qui e vita decederent. Nonnumquam etiam sorte ex vivis aliquo deligebant quos de rebus suis Zamolxidi auctiōs mitterent; quos, post inmandata que illi nuntiata cupiebant, in sublime iactatos, gladio excipiebant, atque ita interfectos recta ad Zamolxidem proficiunt credebant. Zamolxin autem quidam putauit Pythagoræ servum suissi, qui quod Getas ad cultiorem vitam reduxisset. ab iis pro nomine est habitus. Herodot., lib. IV. De ceteris fabulis Ethniconum jam satis dictum in notis ad secundam orat. contra Julianum. Eadem repete nihil necesse est, nec vacat, nec decet. Vide tom. I, pag. 168, etc. Ibid. δι οὐλιον. Schol. δια τοῦ πλάτους, per turbam.

METRICA VERSIO.

Divum obitum falsorum vaticinatur Apollo.
Ipse sui pater, haud genitus, genitricis et exors :
Perdidit ille meam vim pravam, dum ultima cantat.
Castalia et Daphne, queruscusque oracula cessent,
Quæ pretio stultis hominum non amplius ullo ;
Ægypti genitus, numen vesanum, lutilis Ammon,
Branchidae super hisce, superciliosumque Epidauri,
Et genera arcana, atque oculis subiecta sacrorum,
Pervulgante noctis Eleusina probra quondam,
Tibiae et insano Phrygia vox semiuribis;
Dictaei Corybantes, in armis prosilientes,
Et Bacchi cultores montivagi Dionysi.

B Nocturnaque Hecates mala mostellaria, necon
Mithrae fani scelerata, orgiaque haud memoranda,
Et Galatæ Cybeles uitiatiss.: qui venerantur
Nilum frugiferum cum semiviro comitatu;
Isidis, Osiridisque mugitus visque dolorum :
Arida ligna tenens Serapis, quæ fabula foda est,
Atque Apis ille sagittinus bos, stuetaque Memphis :
Tu Lacedæmoniī altaris vigor beu nimis astro
Sanguine cesorum flagris juvenum maculati,
Et Geticus Zamolxis, qui jaculator in agmen.
Taurorum populorum et imbospita victimæ cedat;
Et Prosymni pulchri dens ustus amore Priapi

Δουράτεον, μάγλη τε Κύπριν τίουσα ἑορτή
Κερδαλέν, καὶ Λινὸς ἐφυρίζουσα ἵεροισ·
Ιἴάντε· Ήσαν Χριστοὶ μεγαλέοντες αἵματι, σεπτῷ,
280 Ἀρχεγόνες τε νέου τε, τε δὴ καὶ θαῦμα μέγιστον.
Ἐμπεδόλεις, σὲ μὲν αὐτῖς ἔνσις φωτεινότα,
Καὶ βροτὸν Λίτναιοι πυρὸς κρητῆρες ξειβαν,
Σάνδαλος ἀποβράσαντες ἀλαφονούσοι θεοῖ
Χάλκεα, καὶ σε βροτοῖς ἐπαγκύα πάσιν θένταν,
285 Κύδεος ἴμειρόντα δὲ ἀλμάτος; αἰνούροιο.
Ἡραλές, Ἐμπεδότεις, Τρορώντες, λήξατε μύθων,
Καὶ σύ γ' Ἀρισταῖον κενεαυχέος ὅρρος διποτε.
Τρυπὲς μὲν θύντος, καὶ σὺ μάκαρες, παθέσσετε,
Βαῦν ἀποτλήσαντες ἐπιχρονίουσι δόλοισι,
290 Μύθους ὑμεδαποῖτε νόθον κλέος ἀρπάξαντες.

Α Χριστὸς δ' οὖτε ὀλίγηρας περίγραφος ἐπετο φωναῖς,
Οὔτε μὲν ἡμάλδουν ἔτιν χρόνος, οὐδὲ τε κακοὺν
Ἡέρος ἐν λαγνεσσιν δίσταθέντα τάχιστα.
Τοίος γάρ Φαφαροὶ κλέους νόμος, αὐτίκα πίπτειν,
295 Ἄλλος αἰεὶ πάντεσσιν δούλιος εἰσὶ τοῦτον,
Αἰὲν ἐπερχομένοισιν δεεδόμενος λυκάδασι.
Πιεθομαῖ, ὃς ποτε γαῖαν δῆλην δεσμαῖσι καθέξειν.
Ὦς γάρ θέστοπον ἔστι· λόγος δὲ τοῦ ἐργον δόδειν.
Ἄλλα δὲ μὲν μεγάλοιο θεοῦ τὸν γούναν κελεύω.
300 Άντάρ ἐγώ, τὰ μὲν Χριστὸς, ἔμδι φάσι, ἔξεδδα-
[ξεν,
Ἐξερδω, μύθοιο θεμελία πάντες ἀναραγόντων
Ἡμετέρου, θεότητα, θεοῦ κτίσιν, οίλακα παντὸς,
Ὦ κόσμον μεγάλοιο θεοῦ λόγος αἰεὶ ἐλέσσετε.

Lignum, et impudicum in Veneris honorem festum,
Quarstnosum tamē, et Lindus convicia misens sacris :

1086-1087 Omnia perire magni Christi sanguine venerando,
280 Antiqui et novi, quod maxime mirandum est.

Empedocles, te quidem statim inaniter tumentem,
Et mortalem Ἀτται ignis crateres prodiuerunt,
Soleas ejicientes levissimi dei
Ἄρεας, et apud omnes homines infamem reddiderunt,
285 Τε, qui immortalem gloriam appetebas per funestum saltum.
Hercules, Empedotime, Trophonie, cessate a fabulis;
Τοु quoque, Aristae superbe, supercilio incredibili.
Vos quidem homines esse, non deos, qua passi estis ostendunt :
Paululum stuporem injicientes fraudibus temporariis,
290 Commentis vestriū, adulterinam gloriam arripuitis.
Christus vero neque paucorum hominum circumscriptus fuit vocibus,
Neque ipsius famam obscuravit elapsum tempus, instar fumi,
Qui in aere confestim dissipatur.
Talis enim infirmæ gloriae lex est, ut statim decidat,
295 Verum Christus semper apud omnes etiam nunc est celebrior,
Semper labentibus crescentis annis.
Conido fore, ut aliquando totum orbem vinculis suis constringat,
Sic enim divinitus prænuntiatum est ; vaticinium autem in opus prodit.
Sed hoc in Dei arbitrio possum sit.
300 Ego autem, que me Christus, lumen meum, edocuit,
Narro, nostræ fundamenta omnia manifestans
Doctrinæ, nempe deitatem, orbis a Deo creationem, clavumque universum,
Quo mundum magni Dei Verbum semper administrat.

277 Μάχη. Val. μάχην.

281 Οὐρές διπτες. Schol. ἀποτα μεγαλαυχού-
μενος, ἀνερδιτιού superbe jacitana.

289 Ἀποτλήξαντες. Sic Coisl. at sup. lin. πλί-
ζοντες. Schol. μικρὸν ἐν ἀνθρώποις πλίζοντες, καὶ
δύοις ἐξαπατῶντες, μέδοις τε καὶ πλάσαντον.
Βαῦν ἀποτλήξοντες ἐπιχρονίουσι δόλοισι. Sensim in-
ducto errore longevi temporis, diuturnis interim
fraudibus errore seducentes. Editi nonnulli ἀπολ-

έαντο.

290 Υμεδαποῖσι. Sic Coisl. Edit. ἡμεδαποῖσι.

291 Οὐτ'. Sic. Coisl. Edit. δτ'.

294 Ψαραροί. Schol. ἀσθενοῦς.

296 Άλεν ἐπερχομένοισι. Ita supra carm. iv.
vers. 126.

299 Ἐρ τοντας. In genibus Dei sunt. Verba
sunt hominis divinae providentiae sese submittentes.
Loquendi modus apud Homerum frequens.

METRICA VERSIO.

Querni, et qua Cypriam venerantur festa pudenda,
Lucrosa, et Lindus sacrī petulantius utens ;
Illustri bac perenni Christi submersa cruroe,
Grandævi, juvenis, que sunt miracula summa.

Empedocles vano te inflatum mente tumore,
Ἀτται zestus flammae mortalem esse probarunt,
Dum soleas æris regerunt sine mente dei, atque
Infamem cunctis statuunt mortalibus ægris,
Quod decus appetentes per saltum perniciosum.
Alcide, Empedotime, Trophonie, ponite nugas,
Tuque incredule Aristæe, alte, superciliosæ.
Estis mortales affectibus, haudque beati,
Ad tempus consistentes in fraudibus altis,
Aρεπτο spurio decoro a rumore Pelasgo.

B At Christi exiguis describi vocibus alma
Majestas nequīt: haudque fluens tempus rapit illum,
Ceu fumum, aerias qui disturbatur in auras.
Extemplo sed enim ruere omnis fictus bonus vult :
Illa magisque magisque Dei nunc gloria claret,
Clarior et semper venientes crescit in annos.
Credo euidem fore , ut hic sibi vinciat omnem
Tellurem; hoc oracula ferunt, et sermo ad opus fert.
Hoc tamen excelsi est positum in virtute Tonantis.

Interea qua me Christus, mea luxque salutis
Edocuit, dicam, fundamina cuncta revelans
Doctrinæ nostræ, deitatem, conditum, opusque
Numinis, et clavum mundi, quo cuncta reguntur,
Nempe Dei Verbo magni, nutu omnia cuius

Kai τάδ' ἐπιδρομάδην, δλγόστιχον εύρα μύθον,
305 Ής νόμος ἔστιν Ἑμογε: τάδ' ἐκτοῦ φίλη Γαδείρων.
Ἄλλα φίλων δέ^χ ἀριστείς Νεμέσιος, τοῦτο δέξεο
Δῶρον ἐμῆς φιλῆς, πάντος γλυκερώτερον δῶλων,
Μούνον ἀφ' ἡμετέρων κτεάνων, καὶ μούνον Ἑμογε,
Οὐ κύκνου λιγυροῦ μόρον γοάντος ἀοιδήν,
310 Γηραλέας πετρύγεσον δέ^χ ἀμπάτητον ἀτῆς·
Οὐδέ δέ^ρ ἀδηνίδος στυγων μέλος, οἵτικα χείλια
Δεσμῷ φέρει πάντεσσι, καὶ δριβίσθεσσιν αἰοιδός,
Ἄλλα Χριστοφόρων στομάτων θεοτευχά μολήν·
Τῇ νῦν τοῦτο φέροις ἐμέθεν λάχος ἀντί νυ πάντων,
315 Οἶσαν ἐμὴν ποιήη τε φίλην καὶ νοῦν Ἑτίσας,
Καὶ μύθον πετρέντα, τεῦν κλέος· ἡ μέγα θαύμα,
Καὶ πάντων καθύπερθε, πρὶν οφθαλμοῖσιν ίδεσθαι.

A Αἰδώς γάρ μερόπεσσιν ἐν δημασιν. Εἴ μὲν ἱπποι .
Τοιοῦτοι λόγοις πεπρέσσοι διδοὺς πλόου ἡμετέρους,
320 Τρισμάκαρ, ἡγεστής κατέτερματος. Εἰ δ' ἀπόθησας.
Καὶ σε τὸν αὐγήλευν δ' βάσκανος δημάτος πικρῷ,
Οὐκ ἄθλων πάντεσσιν ἐν βροτῷ ὅλον εἶναι,
Γρηγορίου τόδε σοι μνημήσον ἐσθίδων ἐποιει.
Ἡ τάχα καὶ μετόπισθεν ἐμὸν λόγον αἰνήσας.
325 Ἐξ' ἐλύγου σπινθῆρος ἐς ἡέρα πυρὸν δέρας
Ὑψφα τὰς ὁδὸν εἴπερτοι· Νεμέσιος δέριμβδυμος
Καππαδόκησον τάλαντα δίκης θεία τανύσσας,
Οὐ χρυσὸν δολέντα, καὶ δρυγυρον, οὐδὲ μὲν ἵππους
Εὔγενέτας, πεπρέντας, δολίμον εὔχος ἔχοντας.
330 Ψηφ' δγων πλούτῳ γάρ ἀνούτας· ἀντὶ τοῦ πάν-

{ των,

Et haec cursim, paucis versibus, amplam materiam perstrinxi,
305 Ut mihi moris est: quia vero sum Grecorum fabule, ultra Gades projeci.

Tu autem, o amicorum præstantissime Nemesi, hoc accipe

Donum mei in te amoris, omnibus aliis iucundius,

Quod solum ex meis facultatibus mihi superest,

Non cygni arguti mortem suam deplorantis cantum,

510 In semies pennis cum incidit ventus·

Nec lusciniae tristes modulos, cum hyems

Vincula injicit omnibus, etiam avibus canoris.

Verum ex Christifero ore manautem, a Deo conditam cautionem:

Hanc igitur a me accipias, quam rependo vicem pro omnibus,

315 Quibus mean senectutem tibi charant et morbum honorasti,

1068-1089 Et eloquentiam alia prædictam, qua ipse præcellis: quod autem valde [uirum

Et omnia superat, priusquam oculis me vidisses.

Pudor enim hominibus est in oculis. Quod si tu pareas

Verbis meis cito avolutibus, ad effectum ea perduebas,

320 O ter Brate, ductu et fine. Sin autem reluctaris,

Ei te usque adeo fallit invidus oculo malo,

Nou sustinens ab omni parte quemquam bominem esse beatum,

Gregorii certe hoc te præclarum monumentum sequatur.

Forsitan postea orationem meam laudaveris.

325 Ex parva scintilla in aeren facem atuollens.

Ut quis ita dixerit: Nemesis magnanimus,

Qui apud Cappadocas judicia intergerimine exercuit,

Non aurum fallax, nou argentum, nequidem etiam equos

Generosos, perniciatis gloria florentissimos,

330 Discedentes abstulit: opibus enim non penetrabilis fuit; sed pro omnibus

505 Τὰ δέ^χ ἐκτοῦ. Schol. τὰ τῶν Ἑλλήνων μυθο-
λογίατα.

340 Γηραλέας. Sic Coisl. Male edit. γηραχλέας.
Μορ δέ. Edit. male δέ.

312 Αἰοιδής. Sic mss. Edit. δοῦλας.

313 Χριστοφόρων στομάτων. Schol. Χριστοφό-
ρου στόματος.

315 Καὶ νῦντος Ἑτίσας. Id est, morbo laboran-
tem honorasti.

317 Καὶ σάρτων καθύπερθε. Schol. καὶ πάντων

ἴγω σοι ὑπέρτερος, πρίν, etc., et ex omnibus ego
tibi præstantior videbar, quamvis me non vidisses.

318 Αἰδώς γάρ. Pudor enim, et aspectus animum
moveit.

319 Πεπρέσσον. Ita Vat., Coisl. et edit. in marg.

In textu πεπρέσσον. Ibid. διδοὺς πλόοι, ιανιγρα-
νημ δέρεσσον. Schol. τὸ ἐνεργὴν κύτος παρεχόμενος.

Int. Coisl. παθόμενος.

320 Ηγεστής. Schol. οὐδηγίας.

METRICA VERSIO.

Pendent, consistunt semper, vivuntque cadunque. Latus hic est sermo parvo comprehensus in orbe;
Cetera, seu mihi mos, extra ipsa Gadira remitto.
Maxime amicorum, jucunde Neuemissi, sit tibi carmen,
Munus amicitiae nostrae, quo baud gratius ullum :
Et potior nostri pars est haec sola peculi :
Hoc cape, non suavum cantum exspirantis oloris,
Cum sevio tardas afflavit spiritus alas;
Luscinias nec triste melos, cum bruma rigore
Concta suo vincis stringit, genus alitumque ;
Verum Christicole sacra que modulante in lingue
Concedit Deus : unde referis hanc pro omnibus unam,
Chare, vice, qui canitem morbumque senilem
Alloquiturque meum tanto dignatus honore es,
(Ingenis quod decus est tibi, quod mirabile valde,
Quo nihil est supra, virtutique anteit omni),
Ante tibi ex facie fuerim quam notus et ore.
Naenae oculis habitat pudor in mortalibus. At tu

B Si pergas qua copisti pede, si munitorum
Sponte tua parere velis sermonibus æquis,
Ter felix hoc proposito atque hoc sine fereris.
Sin tua cultura se nou accommodat auris,
Transversumque te agat cum lumine lividis acri.
Qui non vult mortalem esse omni ex parte beatum.
Hæc te Gregorii monumenta sequantur amica :
Forte sequens laudare quæs mea dicta per ævum,
Scintilla ex tenui ingentem si lampada tollas,
Ut quidam merito de te ferat ista nepotum :
En virtute gravis meritisque Nemessius atik,
Æqua, dices, qui Cappadocum modo pondera libat,
Atque item iugis trutinae se examine pensat :
Non auris, non argenti sacra fames hunc
Sollicitavit opum majorum ; sed nec honores,
Præstantes aliis genere et levitate caballos
Vesano appetit fastu, stœque cupidine inani ;
At pro divitiis, et gazis deliciisque

Μάργαρον αἰγάλευντα, μέγαν ληπτόν Χριστόν,
Ὦ πάντων χραῖσσον, ἐμὸν γένος (εἶχομ: ἔγως),
Καππαδόκαι. Σὺ δὲ ἔμοις καὶ οὐρανίας σπλέβεσσιν,
Ὦ; νῦν ἡμετέρης, σὺν ἡμετέροις γραφεῖς.

H. Prods. Σέλευκον.

Χαίρεν κελεύω τὸν καλὸν τε κάταθν
Ὕπο Σέλευκον, εἴγενος βίλῆς κλάδον.
Χαίρεν δὲ καντὸς εἰχομαι τῷ αὐτῷ βίᾳ,
Μαθήμασι τε καὶ ἕρτοις φρονεῖν μέγα.
5 Πρώτων μὲν οὖν φύσον τε καὶ πόθον ἔχει
Θεός. Θεός γάρ, πᾶσιν ἀρχή καὶ τέλος,
Τοῖς εὖ φρονοῦσι, γίγνεται πάντες βίου.

A Τὸ δεύτερον δὲ, τὸν τρόπον δοκεῖ, τέκνον,
Πρᾶπον, ταπεινὸν, ἐγκρατῆ, στεφόν, γλυκὺν,
10 Ἀδάσκανον, δίκαιον, ἀνδρεόν, πορφ.,
Σεμνὸν, φιλεργὸν, εὐσταθῆ, καὶ σώφρονα.
Κόσμος γάρ οὗτος καὶ νέοις καὶ πρεσβύταις,
Μή χρήμασι τοσοῦτον, διλλὰ τῷ τρόπῳ
Πλουτίν. Τὸ οὖν γάρ τούτο. Τὰ δὲ χρήματα
15 Παιζεῖ πλανῶντα τὴν φιλόπλοιον νόσον,
“Ἄλλος ἀπ’ ἀλλῶν προσγελψίν πεφυκέτα,
Πόρνης ἀπίστου τὸν τρόπον μιμούμενα,
Πολλοῖς ἀραστάς ποικίλος μωκωμένης,
Συνύντα, καὶ φεύγοντα, καὶ κολλάμενα,
20 Τούτοις, ἑκείνοις, οὐδενὶ δὲ γηραῖος.

Margaritam splendidam, comparavit Christum magnum,
Quo mortales omnes antecellunt mei (hoc enim ego nomine glorior),
Cappadoces. Tu vero, Nemesi, utinam celestibus paginis,
Ut nunc nostris, nobiscum inscribaris.

VIII. Ad Seleucum *.

Salvere jubeo praeclarum et egregium
Filium Seleucum, nobilis radicis rāsum :
Gaudere et ipse cupio vita tua,
Disciplinisque et moribus gloriari.
5 Primum quidem igitur timorem et amorem habeto
Dei. Deus enim principium et fons, omnibus
Qui recte sapiunt, est totius vite.
Deinde vero, mores excole, fili ;
Esto mansuetus, humilis, temperans, firmus, suavis,
10 Livoris expers, justus, strenuus, sapiens,
Gravis, amans laboria, constans, modestus.
Ornamentum enim istud est tum juvenum, tum senum,
Non tam nummis quam moribus
Dives esse. Hoc namque tuum est. Nam divitiae
1090-1091 15 Fallaces ludunt avaritiae morbo laborantes ;
Nunc his, nunc illis arridere nate,
Infidelis scorti morem imitando,
Quod plures procos variis artibus fallit,
His adsum, illos fugiunt, adhaerent
20 Aliis, nemini autem bona fide.

* Scriptum incerto tempore. — Alias Bill. 125, p. 190.

VIII. ARGUMENTUM. Billitus, Leuentklaus, aliquie omnes Gregorii editores et interpretes, carmen ad Seleucum Gregorio vindicant, ejusque in eo dictionis stylum agnoscent. Alii contra, quorum in numero est Combeffitus, illud Gregorio adimunt, Amphilius quoque tribuan, et quod mirum videri possit, in eo Gregorio cothurnum desiderat Combeffitus. Suam opinionem confirmat plurimorum codicum auctoritate, in quibus Amphilius nomen praesert hoc carmen ad Seleucum. Praterea obicit, quod gravissimum est, auctorem hujus carminis cum Gregorio de numero librorum sacrae Scriptura non consentire. Quod Scriptura libros spectat, nullum discrimen, vel in eo solo situm est, quod in poemate ad Sele-

cum, libri Esther et Apocalypsis meminit, de quibus alio in loco silet. Nihil igitur causæ est, cur Gregorio adimamus carmen, quod ipsi tam multorum codicūm numero confirmatur, alias Gregorio dignum, ejusque verbis refertur.

Tr. Prods. Σέλευκον. Cois. Τοῦ ἀγίου Ἀμφιλο-
γίου, ἱεράποτον Ἰκονίου, ἐπιστολὴ πρὸς Σέλευκον:
Vat. Ἀμφιλοχος πρὸς Σέλευκον, καὶ ταῦτα δοκεῖ
με θεολόγων τυγχάνειν φρενὸς ὡς παρ' Ἀμφιλο-
χοῦ γραψάντα.

1 Καίσαρ. Ita Cois. Edit. κελεύον.

2 Φρονεῖτε. Cois. φρονῶν.

3 Νότον. Mallet Combeffitus τὸν φιλόπλοιον
νοοῦ, οναραν mentem.

METRICA VERSIO.

Omnibus, hic bacca radiantem, numen lesu
Obtinuit. Gemma hac superat patrum genus omnes
(Invidia usque adeo sese jactantibus absit),
Cappadoces. Summus faxit Deus, ut tabulis sint
Colorum tua nominibus rata nomina nostris.

VIII. AD SELEUCUM.

(Billio interpret.)

Salvere jubeo plurimum pulchrum et bonum
Gnatum Seleucum, nobili stirpe editum :
Gaudere et ipse rursus ob vitam tuam
Moresque cupio, propter et studia optima.
Sit primus in te Numinis sancti metus
Amorque. Mensa prædictis namque integra

B Origo vitae est omnis, et finis, Deus.
Post, nate, mores excole, ac placidus, stude.
Atque humili esse, continentis, dulcis, gravis,
Livore purus, strenuus, justus, sophus,
Castus, operosus, temperans, æquabilis.
Hoc namque juveni pariter ac seni est decus,
Non tam esse nummis divitem, quam moribus.
Hoc namque nostrum est : census at contra solet
Mentes avaras ludere, atque illis modo
Favere, nunc his rursus (infida sequens
Meretricis astus, que procos fallax suos,
Hunc hoc, et illum dispari ludit modo).
Hic nunc et illis junctus, hos, illos fuga
Linquens, sequensque, nemiuem at secum citra.

Τό γάρ βέβαιον οὐκ ἔχει πλώτου φύσις,
Αλέρδοις θαλάσσης κύμασιν εἰκασμένη,
Κυρτουμένος, πιπίουσιν, διπάτην φορῇ.
Σὺ τοῖνυν, ὦ πατή, τοῖς τρόποις πλουτῶν δεῖ,
25 Θησαυρὸν ἔξεις, οὐ κλοπᾶς συλούμενον,
Οὐ συκοφάνταις ἐν μάσῃ προκείμενον,
Οὐδὲ ἀ τυράννων χερζὸν ἔξαντελούμενον,
Ἡ βαρβάρων δηλοῖσιν ἐκπροδόμενον,
Μένοντα δὲ ένδον τῶν ἀσωμάτων δόμων,
30 Ψυχῆς ταμείος ἀσφαλῶς τηρούμενον,
Ὄντε λάθρον ἑσθεὶς πυρὸς μένος,
Οὐδὲ αὖ καλύψει κύμα ποντίου σάλου.
Τούτον μὲν ὄντας δυτὰ σὸν καὶ γῆσιν
Πλούτον φυλάττων, εμῆχθος τοῖς μαθῆμασι,
35 Βίελοις ποιητῶν, Ιστορικῶν συγγράμμασι,
Καὶ ταῖς τρεχούσαις ῥήτορῶν εὐγλωττίαις,

Α λεπταῖς τε μερίμναις φιλοσόφων δασκόύμενος.
Τούτος δὲ ἀπαστὸν ἐμφρόνος ἐντύχανε,
Σοφῶν ἀπάντων συλλέγων δὲ χρήσιμον,
40 Φεύγων δὲ ἐκάστου τὴν βλάσπην κεκριμένος,
Σοφῆς μελίστης Ἕργον ἔκμιμοι μενος,
Ἔτις δέ' ἀπαστὸν δινεστι καθίζανε,
Τρυγῷ δὲ ἐκάστου πανσέφως τὸ χρήσιμον,
Ἄστην ἔγουσα τὴν φύσιν διδάσκαλον.
45 Σὺ δὲ ἐκ λογισμοῦ, τῶν μὲν ἀφθόνων δρέπου
Τῶν ἀφελούντων· εἰ δέ τι βλάσπην φέρει,
Συνεῖς τὸ φαῦλον, δέξαις ἀφίπτασο.
Πάκιπτερος γάρ ἐστιν ἀνθρώποις ὁ νοῦς.
Ποσὸς δὲν μὲν αὐτοῖς εἰς ἀρετὴν ἐγκώμια
50 Ὅμνοισιν αὐτὴν ἐγγράψῃ, καὶ τοῦτοι πατέλιν
Κακίαν φέγουσι, ταῦτα σὺ σπουδῇ μαθὼν,
Καὶ νοῦν φύλασσε, καὶ χάριν τῆς λέξεως.

Nihil enim habet stabile opum natura;
Vehementibus similiis est maris fluctibus,
Qui in orbem attolluntur, et dilabuntur instabili motu.
Tu igitur, o fili, si moribus ditescas semper,
25 Thesaurum habebis, qui nec furtis expilabitur,
Nec sycophantis in medio propositus erit,
Nec tyrannorum manib[us] exhauriatur,
Nec barbarorum armis diripietur,
Sed manentem intra incorporeas domos,
50 In animo promptius tuto reconditur,
Quem nec vehemens ignis vis deverbabit,
Nec obruet fluctus marinae tempestatis.
Has quidem reapse tuas et germanas
Opes custodiens, expoli meutem studiis,
35 Libris poetarum, historicorum commentariis,
Volubili oratorum facundia,
Subtilibus phitosophorū meditationibus te exercens.
His omnibus prudenter incumbe,
Sapienter et cunctis colligere quæcumque sunt utilia,
40 Vitans solerter quidquid in singulis est noxiū,
Argutæ apis industriam imitatus,
Quæ quibuslibet floribus insidet,
Et decerpit de singulis sapientia singulari quod est utile,
Ipsam naturam habens magistrum.
45 Tu vero mente pruditis, largiter decerpe
Ex iis quæ sunt utilia: si autem quid detrimentum afferit,
Cognita rei privatate, celester avola.
Velocior enim est hominis mens.
Quapropter, quæcumque ab iis ad virtutis laudem
50 Ac celebrationem prescripta sunt, aut contra
Ad vitii reprehensionem, hac tu sollicite discas,
Et sensum retineas, et elegantiam dictio[n]is.

52 Καλύψει. Ita Vat. Edit. καλύπτει.

34 Σρῆχε. Scilicet animus, veluti rubiginem
quamdam in ortu contraxit, que postea bonis ar-
tibus et disciplinis eximenda sit.

33 Εὔφρόνος ἐπεύγχαρε. Πατετικά επεύγχαρε.

40 Κεκριμένως. Acri, solerti judicio.

METRICA VERSIO.

Nam firmitatis nūl habent opes, maris
Similes profecto fluctibus, motu levi
Quos ferri in altum cernimus, labi et cito.
Si dives ergo, nate mi, sis moribus,
Thesaurum habebis, prædo quem non auferat,
Nec sycophanta pestilens morsus petat,
Trucis tyranni nec manus exhauriant,
Nec barbarorum seva diripiāt phalanx,
Sei maneat intra corpore vacantes domos,
Haec ubi tutu nostra mens æraria:
Rabidæque quem non dira vis flammæ vorat,
Nec tumidus operit fluctus insanis mari.
Has, cum tuseque sint opes, ñde et tibi,
Serva, bonique disciplinis expoli,
Historie scripta perlegenſ, vincita et metris,
Colensque studia seculo eloquentię,

B Et tradiderunt quæ sophi subtiliter.
At ista, queso, cuncta fac cautes legas,
Prudenter ex his colligens quod utilē,
Fugiensque quidquid noxiū est, et pestilens.
Apis æmulari cura sit sapientiam,
Quæ flore in omni sessitans, ex singulis
Idonee carpit, esse quod videt usui,
Natura quamvis doceat hanc tantummodo.
Ratione sed tu prædictus, carpe affatim
Utilla quæ sint; si quid est dannum ferens,
Statim atque vitium noveris, celer avola.
Mentis volatu nūl enim pernicius.
Ubi cuncte laudes ergo virtutis canunt,
Vitiumve damnant in libris illi suis,
Hoc diligenter percipe, ac mentem simul
Serva, leporis quidquid et verbis inest.

Α δ' εἰς θεοὺς ἔγραψαν ἐν λήρῳ πλατεῖ,
Μέδους ἀπέμυνος, δαιμόνιον διδάχηματα,
καὶ Μύθους γέλωτος ἄξιον καὶ δακρύων,
Ταῦθ' ὡς βρόχους τε καὶ πάγας ἀποστρέψου.
Ἄριτν ὅτι ἀναγνώσεις, τοὺς θεοὺς, καὶ τοὺς λόγους,
Θεοῖς γελοίους, καὶ λόγους ἑρακλείους.
Κακαφρόνεις μὲν τῶν φιλαρητῶν θεῶν,
60 Λόγους δὲ τιμῶν, ὥστετε ξένος φυτοῦ,
Καὶ τὰς ἀκάνθας φεύγει, καὶ βόβων δρέπετο.
Καὶ τῶν μὲν ἔνων σοι λόγων αἵτοις νόμος
Ἀριστος. Οἴς δὲ πάσον ἀρμότες νέμεται.
Ἐπουθῆν, ἐροῦμεν, ἀλλὰ μικρὸν θετερον.
65 Ἐκεῖνο γάρ σοι πρῶτον εἰκενεῖ βούλομαι.
Φεύγειν κατάκρον τῶν κακῶν ὀμίλας,
Καὶ τὰς ἐν αὐταῖς ἡδονὰς, χρὴ τὸν νέον.

Α Πολλοὶ γάρ εἰσιν, ὁπερεὶ βοσκήματα,
Ψύρας γέμοντα καὶ νοσήματος τινος,
70 Οἱ τοὺς νέους πειρῶσι τοὺς ἀπλουστέρους
Παρατρεβόμενοι τ' ἐν διλυφὶ πανουργίας,
“Πότερ νέσον θέλουσι τῆς πονηρίας
Αὔτοὺς ἀναπιπλῆν, ὥστε τῇ τῶν πιεσμάνων
Κοκκωτὴ, σφρὸν τοῖς κακοῖς ἐπανοτεῖν.
75 Τούτους φιλάτεο· καὶ γάρ, ὡς Παύλῳ δοκεῖ,
— Φθερούσας ήθη χρήσθε ὅμιλαι κακοί.
Ναὶ μὴν ἐκεῖνο σφέδρα σοι τηρεῖν·
Μίσει θεάτρων, θηρίουν, ἵπποδρόμων
“Ασεμνον φέδην, δύστερν κακῶν θέαν,
80 Βίου ματαιότητας, θέραν ἡδονῶν,
‘Ανδρῶν ἀσελγῶν ἀπρεπῆ μαθήματα,
Οἴς οὐδέποτε τοις αἰσχροῖς, ή τὸ σωφρονεῖν.

Quia autem de diis scripserunt nūgaciter,
Fabulas in honestas, dæmoniorum doctrinas,
1092-1093 55 Figmenta risi digna et lacrymis,
Haec velut decipulas et laqueos aversare.
Utrumque autem legens, et deos ipsorum et orationes,
Deos ridiculos, et orationes amabiles,
Aspernare quidem libidinosos deos,
60 Orationes autem pluris faciens, quasi ex uno frutice,
Et spinas caveto, et rosas legitio.

Atque haec de profanis litteris sit tibi lex
Optima. Quibus autem studiis omnem par sit impendere
Curam, dicemus non multo post.
65 Hoc enim te primum monere volo :
Fugere summopera malorum commercia,
Et omnes quas habent, oblectaciones, debet juvenis.
Plures enim sunt, instar pecudum
Scabie et morbo laborantium,
70 Qui juvenes tentant simpliciores,
Et affrancantes sese versuta fraude,
Velut morbo volunt sua pravitatis
Eos replere, quo criminum plures
Socios habentes, malis suis caliginem offundant.
75 Ab his tu caveto ; etenim , ut Paulus docet,
Corrumptunt mores bonos colloquia prava.

Quin etiam, illud tibi magnopere cavendum :
Odio babeo theatrorum, belluarum, ludorum equestrium,
Obscenos cantus, crudele gladiatorum spectaculum,
80 Vita vanitatis, hydram voluptam,
Hominum lascivorum in honestas disciplinas
Quibus nihil est turpe quam sapere.

53 Έγγρω πλατεῖ. *Nugaciter, metas insignes-*

quae nugas.

61 Καὶ βόδον. *Sic Coisl. Edit. βόδων.*

62 Λόγων. *Ils Coisl. Edit. λόγων.*

67 Αὐταῖς. *Vat. αὐτοῖς.*

73 Ότες τῇ τῷ πλευρῷ κοινωνίᾳ. *Ut plurimo-*

rum societate.

74 Επισκοπεῖτε. *Caliginem offundant, id est, sce-*

lerum suorum aspectum eripiant.

76 Φθαρόνοις. *Versus hic est Menandri ab Apo-*

stolo laudantis, I Cor. xv, 33.

77 Τηρητέον. *Coisl. πονηρόν.*

79 Αύστεροι κακῶν θέαν. *Dura cædis spectacula,*

gladiatorum cum bestiis depugnantium, contentio-

sum malorum spectaculum, cum quisque partibus

studens, de clientis, ut sua, digladiatur victoria.

METRICA VERSIO.

Scriptere sed que de deis nūgaciter,
Figmenta foda, dæmones quorum patres,
Figmenta digna lacrymis, risu et simul,
Haec, ut dolosa reia, ut laqueos fuge.
Sed verba cum tu legeris, cum numina,
Illa expetienda, risu at haec dignissima,
Contemne divos tu quidem, studia at colens
Doctrinæ, ab una ut atque eadem plantula,
Spinis relictis floridas rosas lege.

Ac de profanis litteris lex optima
Haec est. Quibusnam at plurimum studii dare
Conveniat, ipse paulo post dicam tibi.
Hoc nam mendens es mihi primum. Decet
Juvenem improborum fugere cœtus noxios,
In hisque quidquid prorsus est lati situm.

B Sunt namque multi, more qui pecudum scatent
Fedaque scabie, gravibus et morbis simul,
Juvenesque tentant, simplices si quos vident,
Seque affrancantes subdole his, illud student,
Ut pravitatis hos sua morbo impleant.
Cur istud autem ? criminum quo plurimos
Socios habentes, obtegant labes suas.
Hos tu caveto ; nam, velut Paulo placet,
Colloquia mores prava corrumpti bonos.

Quin illud etiam maxime observes velim
Theatra quem dant, circus, et truces feri.
Cantum malorumque horreas spectaculum,
Et vanæ vitæ, gaudi Leænam improbi,
Hominum indecora studia lascivi gregis,
Qui castitate turpe nil dempta putant,

Οι μὲν γὰρ αὐτῶν, αἰχνήν τὸν ὑπηρέται,
Τέχνην ἔχουσι, τὸ φρονεῖν ταῖς ὑπέρεσι,
85 Μίμοι γελῶντοι, κονδύλοις εἰθισμένοι,
Αἰδὼν τεμάντες τοῖς ἔυροις πρὸ τῶν τριχῶν,
Ἀσελγῆς αἰσχρότητος ἐργαστήριον,
Οἷς πάντες πάσχουν καὶ ποιεῖν, δὲ μὴ θέμεις,
Ἐν ταῖς ἀπάντων θέσει, τέχνης μέρος.
90 Ἀλλοὶ δ', ἐκεῖνοι ἔνδον ἀθλιώτερον,
Τῶν ἀδρένων τὴν δέξαντας ἐξαρχούμενοι,
Μελῶν λυγισμῷς συγχατακοῦντες φύσιν,
Ἄνδρες, γυναῖκες, δρήφεντες θυλδρίας,
Οὐκ ἄνδρες, οὐ γυναῖκες, δέψευδες λόγῳ.
95 Οἱ μὲν γάρ, οὐ μένουσι τὸ δ', οὐκ ἐφίσασαν.
Ὦ μὲν γάρ ἔστιν, οὐ μένουσι τῷ τρόπῳ.
·Ο δ' αὖτας θέλουσιν, οὐκ εἰσαν φύσιν.
Ἄσωτις αἰνίγμα, καὶ γρήφος παθόν,

Allii enim ex ipsis, turpitudinis administrati,
Artem hanc habent, ut se effterat ob turpia,
85 Mimi rerum ridicularum, pugnorū icitiis assueti,
Pudorem resecantes novaculis ante ipsis crines,
Laesiva turpitudinis officina,
Quibus omnia perperi et facere, qua nefanda sunt,

In omnium oculis, artis est genus.
90 Alli rursus, hic natio adhuc infelicior,
Masculorum gloriae exuentes,
Membrorum gestibus lascivis simul frangentes naturam,

1094-1095 Viri, mulieres pariter, et mares effeminati,
Iuo nec viri, nec femina, si vera dicere velimus.
95 Nam viri quidem, jam non sunt, nec consequuntur ut sunt feminæ.
Quod enim viri sunt, non manent animo :
Quod autem rursus esse nequeri volunt, non sunt natura.
Lascivæ quoddam signa sunt, et gripbus libidinum,
Viri cum mulieribus, mulieres cum viris.

100 Quid autem dixerit aliquis de turpium cantilenarum morbis,
De carminibus pectoris robur effeminantibus,
De tibiosis, de choreis meretriciarum bacchanlionum,
Quibus etiam præmia tribuunt viri ter infelices?

Ilaecne igitur laudibus, visu et gaudio,

105 Annon potius lacrymis et gemiilibus sunt digna ?

Ritus hic regnat, natura corruptitur,

Et multiplex flamma cupiditatem accendit.

Conduntur theatra rebus spurcissimis

Ut non jam occulte morbi turpitudinis grassetur,

110 Sed præmia proposita sint scleratis disciplinis.

Ab his tu abhorreas, ne inquines pupillas :

Vita omnes oculorum corruptelas,

Quo serves mibi pupillas virginis.

Præcipue autem fugias cruenta spectacula

88 Καὶ ποιεῖν. Ita Coisl. Edit. παθόν.

91 Δέξαντος. Ad marg. Vat. δέκαν. Ibid. ἐξορχούμεν-

τον. Ita Coisl. Edit. ἐξορχούμενον.

96 Τῷ τρόπῳ. Ita Vat. Moribus. Mendose edit.,

τῶν.

98 Καὶ τρόφος παθόν. Sagenæ ritiorum.

METRICA VERSIO.

Probris administrati. Quidam enim hoc, artis loco,
Habent, ut animos turpia ob quæque effterant :
Scurra, feriri mos quibus pugnorū icitiis,
Quibus ante capitū sectus est crines pudor :
Schola feditatis omnis, et lascivæ,
Quis artis est pars, perperi et facere omnia,
Idque ante vias omnium, quæ non licet.
At rursus alii, natæ infelicior,
Famam decusque turpiter marium exsunt,
Sexum et virilēm flexibes cum corporis
Frangunt : simul sunt femina, et simul mares :
Non masculi, non femina, falsa haud loquor.
Nam nec manent jam masculi, nec feminae
Flunt. Nec enim, moribus quod sunt, manent :
Natura rursus, esse quod student, negat ;
Ænigma luxus, ac gripbus libidinum,

ΑἼνδρες γυναιξὶ, καὶ γυναικες ἀνδράσιν.

100 Τι δὲ ἂν λέγοι τις φαστινον αἰσχρῶν νίσσων,
Μέλη τε θελύνοντα καρδίας τῶν,
Αὐλοὺς, χορείας πορκιών βαχευμάτων,
Οἰς καὶ γέρας νέμουσιν οἱ τρισθίλιοι ;
Ταῦτα σὺν ἑταῖνων, καὶ θέας, καὶ τέρψεως,
105 Ἡ δακρύων τε καὶ στεναγμῶν δέσια ;
Γέλως τυραννεῖ, καὶ φύσις μοχεύεται,
Καὶ ποικίλη φλέβη ἡδονῶν ἔξαπτεται.
Καὶ κτίζεται θέατρα ταῖς ἀτιμίαις,
‘Ος μηδὲ λάθρα τὰς νόσους ἀσχημονεῖν,
110 Ἄλλοι δὲλα κείσθαι τῶν κακῶν μαθημάτων.
Σὺ δὲ βιδύλωτος ταῦτα, μὴ χάρας κόρας,
Φεύγων ἀπάσσας δημάτων διαθρόρας,
‘Ος δὲν φυλάττῃς τὰς κόρας μοι παρθένους.

Πλέον δὲ φεύγει τὰς μαιευόντος θέας

115 Τῶν γαστριμάργων, ὃν θεδες ἡ κοιλία.
 Δοῦλοι γάρ δύνεται γαστρὸς, αἰσχύστης νόσου
 Ὑπερτεῦσι τοῖς κακοῖς προστάγμασιν.
 Ἡ δ', ὡς πικρὰ δέσποινται τῶν λοιπῶν μελῶν,
 Ἐνδον κάθηται, θηροὶ πωλοῦσα μᾶλη,
 120 Λαύρως κατεσθίουσα τὰ τιμῆματα·
 Γαστὴρ διωτὸς θηρίων εἰς γαστέρας
 Τυραννικῶς ὀθόδιον συγγενῆ μᾶλη.
 Τούτων κάθηται τῶν παθῶν ἀγνώμονες
 Ἀνδρὲς δεσταλήκαν μὲν διδρωτος φύγη
 125 Θήρας, στένουσιν, ὡς πλεὸν τῶν θηρίων
 Παιγνύντες αὐτοῖς, καὶ μάτην καθήμενοι.
 Ἀνδρὶς δ' ἀλλότος, καὶ στόνοι μικρωμένοι,
 Πικρὸς βοῶντος, καὶ κόνιν ἀμωμένοι,
 Πάντης θεατῶν ὄφειος ὅλτος· ἀπας
 130 Ἐδράπετευσε, καὶ σὺν ἑδνῇ κρότος

Α Μέγιστος, ἢν ίδωσιν αἰματος ράδες,
 Χατρουσι γάρ βλέποντες, ἢ θρηνεῖν έδει,
 Καὶ θηρίος νέμουστον εἴνοις φοιτηρού,
 Καὶ τοῖς ἐλούσιν ἐγκελεύονται πλέον,
 135 Θήγοντες ἀργάς, ὥσπερ ἐμφορούμενοι,
 Καὶ αὔρας ἀνδρῶν θηροὶ συμμαστόμενοι.
 Χ' οἱ μὲν κακοὶ πρατήρες οἰκείων μελῶν,
 Τροφῆς τε δούλοις, καὶ πάλι θηρῶν τροφῆ,
 Ζύντες στυγηρού, καὶ θανόντες δόλοις,
 140 Τοιούτον Εὔχον τοῦ βίου πικρὸν τέλος.
 Μελῶν δὲ τὰ μὲν ἐντεθάπται θηρίοις,
 Τὰ δ' ὑπὸ δόδοις νηλεῶς δερδάπτεται,
 Ἡμισπάρκατα δ' ἀλλα ποικιλαῖς στροφαῖς
 Ἁτταὶ παρασκαίροντα, καὶ φυγῆς ἔτι
 145 Καρύοι νομίζεις, καὶ δρόμον φανεράζεις.
 Μή δὴ μαίνης δῆμα σὸν θεαμάτων

415 Helluonum, quorum deus venter est.
 Nam cum macrīcia sint gula, turpissimi morbi
 Subserviunt scleratis mandatis.
 Gula enim, velut acerba domina cæterorum membrorum,
 Intus sedet, feris bestiis vendens membra sua,
 120 Avide vorans preia :
 Venter nimirum luxuriosus in bestiarum ventres
 Tyrannice detrudens cognata sibi membra.
 Horum sedent vitiiorum improbi
 Spectatores viri; et si quispiam homo fugerit
 125 Feras, gemunt, ac veluti magis quam feræ,
 Delusi ipsi sint, et frustra sedeant.
 Si autem captus sit homo, et arcte mugiat,
 Acerbe clamet, et pulverem aggerat,
 Ex omnium spectatorum oculi commiseratio penitus
 130 Aufugit, et cum oblectatione plausus
1096-1097 Maximus sit, si viderint sanguinis rivulos.
 Letantur eum ea spectantes, que spectando flere oportet;
 Ipsiātē feris benevolentiam exhibent,
 Et si quem corripiuerint, eas incitant magis,
 135 Iras exacuentes, tanquam si ipsi saturandi essent,
 Et carnes hominum cum bestiis comedestri.
 Atque illi quidem scelesti venditores suorum membrorum,
 Cibique mancipia, et vicissim futuri ferarum cibus,
 Viventes odio digni, et post mortem miseri,
 140 Talem nanciscuntur, et tam acerbūm vitæ finem.
 Membra autem partim seputa sunt in bellūs,
 Partim dentibus crudeliter dilaniantur,
 Partim semilacerata variis motibus
 Subsuntur palpitania, et fugae semper esse adhuc
 145 Tempus putant, cursusque sibi effingunt.
 Noli fedare oculos tuos spectacularorum

apud Plutarchum de homine insigniter impudenti dicebat, eum non χόρας, sed τόρπας in oculis habere: κόρη namque utrumque significat.

131 Ἡρ. Ιωανν. Ita Coisl. Μοξ αἰματος. Edit., η ίωστην αἰμάτων.

133 Νέρουστε εὐρολας φοιτηρ. In ipsoa feris quodam benevolentia propendit.
 136 Συμμαχόμενοι. Val. συμμαχίμενοι.
 144 Παρασκαίροντα. Coisl. περισκέποντα.

METRICA VERSO.

Cruenta fugias plus adhuc spectacula.
 Hi namque ventri servint, quo turpior
 Haud morbus ullus, jussaque expletu improba.
 Membrorum at iste dominus ut ferus omnium,
 Sedet iatus, atque membra divendit feris,
 Premitus gulose devourans: venter nimis
 Prodigiis, in alvum belluarum immanum
 Cognata tridens membra vi tyrannica.
 Haec sessitantes improbi spectant viri,
 Ac si ferarum fugerit quisquam impetus,
 Gemini, ut ipsi, quam feræ, ius magis,
 Frustra et sedentes: sin virum feræ cuperit,
 Arctumque quidam mugiat miser, et gravi
 Non absque planctu pulvrem sparsum aggeret,
 Isporum ab oculis omnis excedit dolor,
 Oriturque plausus gaudio cum maximo

B Junctus, crux rivilos si viderint.
 Nam, digna que sunt lacrymis, lati vident,
 Faventque trucibus bestiis corde effero,
 Ac forte si quea cuperint, magis incitant
 Magisque, et acunnt impetus, ipsi velut,
 Carne saturandi, bellusque opem ferunt.
 Ac venditores improbi carnis sue,
 Victusque servi, rursus et victus feris,
 Vita execrandi, post necem miserrimi,
 Hoc fine sevo terminant vitæ dies.
 At membris quedam bellus venter tenet,
 Quodam premuntur denta erudeli nimis,
 Semilacerata rursus at quedam undique
 Saliunt, adhucque palpitant, adhuc fugas,
 Fugaque cursum cogitant, vane licet.
 Fedare diris visibus tua lumenia

Ὦμων μολυσμοῖς, μῆδε γυμνοῖς εἰσορέζ
Ἄνδρας θανάτους, θύρια πεπληγμένα,
Τάφους τρέχοντας, συγγενεῖς δὲ ἐγκειμένους.
150 Καὶ μήν, τὸ πόλιος μᾶλλον ἡμερώτερον
Δοκοῦν, θέμα πωλικῶν ἵπποδρόμων,
Καὶ τοῦτο λοιμός ἔστι καὶ φυχῶν νόσος.
Πόλεις διασπέζ, δῆμον εἰς στάσιν φέρει,
Μάχας διδάσκει, λοιδόρον θήγει στόμα,
155 Τέλμενοι πολιτῶν φίλτρα, συγκρυπεῖ γένη,
Κατασχύνει τέρνοτας, ἔκραπτει νέοντα.
Ἐχθρας ἀνέπτει φιλάταν, πατεῖ νόμους.
Κακῶν δὲ τούτων θλίγος τολμᾶ κακὸν.
Κανεὶς γότης τοῖς μανεῖται συμμάχους,
160 Νίκης βοηθούς, καὶ τρέφει νόσον νόσον.
Ἐπλέν γὰρ ἑκατοντὸν εἰς θερμὴν Ἑριν,
Πρὸς τοὺς γότης τας εὐθὺς αὐτοῖς δὲ δρόμος.

Αἱ δὲ αὖ καλοῦσι δαιμόνιον πονηράν
Συνεργὸν αὗτοῖς πινακάτων, συντριμμάτων,
165 Φόνου· χακοὺς γάρ δαιμόνιον χαρεῖ στρατός.
Οὐκοῦν ἕναργες, καὶ τὸ δέξαν ἡμέρων,
Ἐριτικὴν θέματα τῶν ἵπποδρόμων,
Φυχῶν διεθρός ἔστι, σωμάτων μάρῃ,
Καὶ πρὸς γα τούτος χρημάτων σαρῆς βλάβη.
170 Πόλους μὲν οἰκους ἀθρόως κατέσπασε!
Πόλους δὲ τὸν εἰνομομένας πόλεις
Ἄρδην καθεῖλεν! Ής γάρ ἡδῶς στάσις,
Φόνος δυναστῶν Ἐρανε δῆμου χέρας,
175 Χῆρωνταν ἀνδρῶν τὰς πόλεις νόμῳ ἔισους.
Ηὔρη καὶ σιδῶν τὰς πόλεις ἐνείματο,
Σφραγίς καλάδιν τὰς σφαγὰς, φόνος φόνους.
Τίς οὖν θεᾶσθαι σωφρόνων ἀνέξεται

Crudelium inquisitionibus, nec nudos intuaris
Hominem mortuos, ipsorum carnibus saturatas feras,
Sepulcra viva, que propinquos conditio habeant.
150 Quin etiam illud quod pluribus magis humanum
Videtur, spectaculum equestrium certaminum,
Et ipsum pestis est, et animarum morbus.
Urbes distrabit, plebem ad seditionem concitat,
Pugnas docet, maledicam acutu linguam,
155 Dissecat cūvīm amicitias, committit familias inter se,
Probro afficit senes, in furorem adigit juvenes,
Inimicitias inter charismatos accedit, proterit leges.
Hisce malis magis adhuc moliri audet malum:
Suscitat præstigiatores furiosis hominibus pugnae socios,
160 Ad victoriam reportandam adjutores, et alit morbo morbum.
Ubi enim exarserunt in fervida contentionem,
Ad præstigiatores statim se conferunt.
Illi vero rursus dæmonum implorant nequitiam
Adjutricem ipsis, ad disturbances, ad collisiones,
165 Ad cades perpetrandas; malis enim delectatur dæmonum exercitus.
Manifeste ergo, illud quod videtur mite ac humanum esse,
Contentiosum spectaculum certaminum equestrium,
Animarum est pernicias, corporum pugna,
170 1098-1099 Et preterea certissimum rei familiari detimentum.
Quot domos subito prostravit?
Quot homines divites cibum, mendicare coegit?
Quot urbes antea legibus optime constitutas
Funditus evertit? Etenim quasi pubescens sedatio,
Cedibus potentium inquinavit populi manus,
175 Viduavit urbes civibus acie gladii,
Flamma et ferro urbes assumpsit,
Cedibus puniens cades, et mactationibus.
Quis igitur sapiens intueri sustineat

157 Μῆδε γυμνοῖς εἰσορός. Vat. εἰσορόν. Coisl. μῆδε γυμνάστης δρόψιν.
148 Πεληκημένα. Ita Coisl. Edit. πεπληγμένα.
149 Συγγενεῖς δὲ καιμάνους. Ita Coisl. Edit. συγγενεῖς δὲ καιμάνους.

152 Φυχῶν. Sic Vat. et Coisl. Edit. φυχῆς.
153 Εἰς στάσιν. Coisl. εἰς στάσις.

171 Πόλους προσατεῖν. Hic versus deest in Coisliniano.
175 Εἴρους. Vat. in marg. Εἴρος.

METRICA VERSIO.

O nate, parce: nec viros nudos vide
Lethe jacentes, ac feras nekas simul,
Sepulcra cursu concita, affines humi.
Quin circa etiam, mitius spectaculum
Quamvis priori nemo non existimet,
Est pestis animæ, morbus et necem ferens.
Divellit urbes, vulgus in partes secat,
Docetque pugnas, et ciet convicia.
Cives, propinquos dirimit, et senibus probrum
Infert, furore pectora et juvenum ferit,
Ad odia amicos excitat, leges premvit.
Malis et hisce perpetrat magis malum:
Socios furore percisit magis mouet,
Quo palma veniat, ac male nutrit malum.
Ardere caput pugna nam postquam semet,
Tum quisque propero tendit ad magos pede.

B Pravos at illi dæmonas statim vocant,
Lapus ut ipsa, vulnera et cades ferant:
Gaudet malis nam dæmonum manus improba.
Cursus equestris bine liquet spectaculum,
Quamvis putetur blandulum et mite haud parum,
Pestem esse menitis, corporum et pugnam gravem:
Opibusque damnum maximum ferre insuper.
Quotnam ad petendam divites stipem impul's?
Quotnam ante sanctis legibus plena oppida
Delevit? Etenim rixa pubescens velut,
Procerum cruento plebia inficit manus,
Urbesque, facta cade, vacuavit viris,
Ac civitates funditus flamma abstulit.
Ferrumque, plectens cedibus cades novis.
Quis ergo magican mente non cassus ferat

Γοητειας δαιμόνων, ρύγκων τάχος,
180 Σάρπων φόνων τίκτουσαν, δάστων νόσον;
Σὺ δ' αὖτις τούτων, χαρέ τοῖς μαθήμασιν,
Ἐξ ὧν δει κράτιστον δάσκησις τρόπον.
Ἐπεκὼδε τὸν νοῦν μετρών προσυμάσσεις,
Πός εἰν παλαίστρῃ, ποικίλοις συγγράμμασιν,
185 Αὐτὰς ἐνδιλλεῖ ταῖς θεοποιεῖστος Γραφαῖς,
Διετῶν διαθηκῶν συλλέγον πλούτον μέγαν,
Τῆς μὲν Παιανίδης, τῆς δὲ καὶ Καινῆς ἀει.
Καινὴ γάρ ἔστιν δεύτερον γεγραμμένη,
Καὶ τὴν μετ' αὐτὴν μηχεῖ ξένουσα τρέπην.
190 Ταύτας διπλανούσαν δάσμενον σπουδὴν νέμε,
Παρ' ὧν μαθήσῃ χρηστὸν ἔχασσιν τρόπον,
Καὶ τὸν γ' ἀληθῆ, καὶ μόνον Θεὸν σιδεν.
Μονὸς γάρ ἔστι καὶ Τρίτης ἀδειος,

Magice artis concertationem, non equorum velocitatem,
180 Seditionem, que cedes parit, civitatum morbum?

Horum tu loco, delecteris optimis disciplinis,
Quibus utilissime excoles animum.

Ubi autem, quantum satis sufficiat, mentem exercueris,
185 Tamquam in palestra, variis litteris,

Geminorum Testamentorum ingentes colligens dittias,
Veteris scilicet, et alterius quod semper est Novum.

Novum enim est secundo loco scriptum,
Et iam post se non habiturum tertium.

190 His omnem alacriter diligenter impende,
Ex quibus disces optimos excolare mores,

Verumque et solum Deum religiose venerari.

Unitas enim est et Trinitas aeterna,

Pater cum Filio et sanctissimo Spiritu,

195 Trinitas personis distincta, Unitas natura.

Quapropter nec numero confundas hypostases (personas);
Neque rursus Deum adorare dividere naturam.

Una enim Trinitas, unus Deus omnipotens.

Subtili istud est religiosum mysterium.

200 Angusta enim respse est veritatis semita,

Via trita, utrinque praeceps, et coarctata.

De qua exorbitantes hinc et inde oppositis viis,
Detrusi sunt in profundum ac praeципitem errorem,

Sabellius quidem ad Judæos respiciens,

205 Et Arius idolorum cultores imitatus:

Illi personarum confundens proprietates,

1100-1101 Iste autem impio dividens essentiam;

Tu vero indecibiliter medium teneto viam,

182 Ασκήσεις. Ita Coisl. quibus, quod optimum
est, bonos mores comparabis. Edit. δασκήσεις.
188 Αστρερον. Coisl. δεύτερα.
189 Μετ' αὐτήν. Ita Coisl. Edit. μεθ' ἀντήν.
193 Τρίτης ἀδειος. Ita Coisl. Edit. Τρίτης δι.
194 Πατέραν. Coisl. πατερίτην.
197 Φύσιν. Naturam : in Billii versione natu-
ras : quod profecto mendum est in oscitantiis
typographi refundendum. Absit enim ut doctissi-

Α Πατήρ σὺν Ήλύῳ καὶ πανάγῃ φριαύματι,
195 Τρίτης προσώπας εὐκρινής, Μονάς φύσει.
Μήτ' οὖν ἀριθμῷ συγγένεις ὑποστάσεις,
Μήτ' αὖ Θεὸν σὺν προσκυνών τέμης φύσιν.
Μία Τρίτης γάρ, εἰς Θεὸν παντοκράτορ.
Τοῦτ' ἔστι λεπτὸν εὐσεβὲς μυστήριον.
200 Στενὴ γάρ δυτικα τῆς ἀληθείας ὅδος,
Ἀπταρίς, ἀμφίκρημνος, ἐκτελιμένη,
Ἡς Ἑξολισθησαντες λέγεταιν,
Κατερέργαταν εἰς βαθύκρημνον πλάνην,
Σαδελλος μὲν πρὸς Τουδαίους βλέπουν,
205 Εἰδωλολάτρας δ' Ἀρεος μεμόνενος.
Ο μὲν προσώπων συγγένεις ὑπόστασιν,
Ο δ' αὖ μερίζων δυσσεβῶν τὴν οὐσίαν.
Σὺ δ' ἀκινών φύλασσε τὴν μέσην ὅδον,

mo interpreti error gravissimus ascribatur.
200 Ὁρτω. Sic Vat. Edit. δντος.

202 Ἐξ ἀντηρων. Vat. ἀν' ἀντητων.

203 Κατερέργατας. Contracti sunt, procedentes
in profundum erroris abyssum.

206 Υπόστασιν. Hypostasim, que personarum
proprietas est, qua vere existunt, substitutum.

207 Ο δ' αὐ. Sic Vat. Edit. δ' οὐν.

METRICA VERSIO.

Spectare pugnam (non enim cursus equis .
Laus danda), cedes que parit, morbum urbium.
Pro rebus his studis bonarum te atrium
Juvent, tuos que dirigent mores probe.
At lectione plurima mentem ut tuam,
Velut in palestra, senseris jam exercitam,
Tunc illabora Litteris quavus sacris,
Utriusque magnas Fecideris carpens opes,
Quorum Yetustum est illud, hic semper Novum :
Novum, secundo proditum namque est loco,
Nec post sequetur alterum ultum tertium.
Hia omne studium Litteris tribus libens,
Excolare mores ex quibus disces bonos,
Verumque, solum et rite venerari Deum.
Eternam namque est Unitas et Trinitas,

B Cum Patre Natus, Flamen et sanctissimum :
Natura simplex, at triplex hypostasis.
Miscere trinas ergo personas cave
In unum : itemque scindere naturas fuge.
Suprepus etenim Trinitas una est Deus.
Subtilis ista dogmatis summa est pii.
Nam veritatis arcta revera est via,
Utrinque praeceps semita, et stricta admodum :
Qua deviantes bine et hinc, Sabellius,
Inopsequis mentis Arius, lapsu horrido
Franguntur : alter nempe Judeis favens,
Idololatras alter at contra æmulans :
Personam in unum contrahens illi impie
Coileste Numen, hic secans essentiam.
Inflexus at tu semitam medium tene,

'Ὡς χρή, διατρόν, καὶ συνάπτων ὁ θέμας.
210 Συνάπτεται γάρ ή Τριάς ἀσύγχυτος,
'Οπερ κ' ἀτμήτως ή Μονάς χωρίζεται.'
'Η γάρ φύσις, ἀτμήτος, αἱ δὲ ὑποτάσσεις :
'Αἱ μένουσι παντελῶς ἀσύγχυτοι.'

Τούτων τῦλεξ μοι διαμένοις τῶν δογμάτων,
215 Καὶ γῆσιος μὲν ἐργάτης τῶν ἐνταλῶν,
Σοφὸς δὲ πατέσσαις μυστηταῖς θεωρίαις,
'Ἄci προκόπτων, μῆτος' ἔκρυψαμενος'.
Μείζων ἐπανθήσει γάρ οὖτες ἡ χάρις.
'Ορές δὲ πιοτῆς Μωϋσῆς, δὲ τοῦ Θεοῦ
220 Αὐθωπος, εἰκὼν τοῦ κατ' ἀρετὴν βίου,
'Οποις ἄπαντας ἀκμάτων Αἰγυπτίουν
Σοφίας τὰ πράτα, καὶ βαθεῖ πλούτῳ τραφεῖς,
'Εκών φυγάς τε καὶ πάντης ἀγίγνετο,
Καν ταῖς ἐρήμοις τῆς ἀ Αἴγυπτου τρυφῆς

A 225 Θῆσσαν τράπεζαν ποιμένων ἡλλάξατο,
Δέξης τυράννων προκρίνας σκήπτρον βίου,
'Ἔνος πελεων δέξιος θεαμάτων
Κριθεῖς, μάγιστον ἀγγέλου μυστηρίου
Ἐδέ, φανέντος ἐν πυρὶ φλογὶς βάτου.
230 Εἰτ' ἀξιωθεὶς καὶ θεοὶ πρώτον τότε
Φωῆς ἀκούσας, καὶ λαβὼν ἔξουσίαν,
Λαφὶ στένοντες δούλειον λύει ζυγὸν,
'Ἄρχει τε παντὸς τοῦ γένους, φίδιφρ θεοῦ.
Λειδῶν τοσούτον θυσίος οὐκέτε πέταρεται'.
235 'Ἄλλ' ἰσχύρων καὶ βραδύλωσον τίνα
Φησὶν ἐπιτύν, ἀσθενῆ τε εἶναι λέγων,
'Δεὶς δὲν φρονῶν ταπεινῶν, Ισχυρὸς μὲν.
Τούτου φύλαττες τοῦ βίου τὴν εἰκόνα,
Μορφῶν σεαυτὸν τῷ τρόπῳ τοῦ Μωάσεως.
240 Καὶ τὴν μάθησιν τῶν παρ 'Ελλησι λόγων,

Ut oportet dividens, et conjungens ut fas est.
210 Coniuncta enim est Trinitas abeque confusione,
Quemadmodum abaque sectione Unitas distinguitur.
Natura enim securi nequit; persone autem
Semper manens prorsus inconfusa.

Morū custos tu mihi maneas dogmatum,
215 Et divinorum observantissimus mandatorum,
Sapiens autem in omnibus arcanis contemplationibus,
Semper proficiens, nunquam inflatus :

Major enim tibi sic contingit gratia.

Vides, quonodo Moyses ille fidelis, Dei

220 Homo, specimen et exemplar religiosæ vite,
Cum prius ommem perdidisset Ἀgyptiorum

Sapientiam, hieet in maximis opibus educatus.

Sponte sua exsul et pauper factus sit,

Et in desertis, cum Ἀgyptiorum deliciis

225 Servilem pastorum mensam commutaverit,

Glorie regum preponens aspernum vite genus,

Donec perfecta ac sublimia dignus cernere

Judicatus, magnum angeli mysterium

Vidit, qui sese ostendit illi in flamma ardantis rubi.

230 Deinde dignus habitus, qui Dei tunc primum

Vocem audiret, et accepta potestate,

Populo afflicto seruire solvit jugum,

Et praefuit universa genit, calculo Dei.

Nactus tantam sublimitatem, non extollitur;

235 Verum impedita lingua et tardiloquum quendam hominem

Appellat se ipse, atque etiam infirmum esse dicit,

Ut submissus de se sentiens, fortis maneat.

Hujus tu serua vita normam,

Conformans te ipse ad mores Moysis.

240 Disciplinam ethnitarum doctrinarum,

211 Κ' ἀτμήτως. Coisl. non habet κ'.

218 'Ἐκστρατηγεῖ. Efferebit.

225 Θῆσσαν. Θῆσσα τράπεζα, idem
est, ait Billius, quod μισθοθῇ, mercenaria.

228 Ἀγγέλου. Coisl. ἀγγέλων.

232 Λαφ στένονται. Ita Coisl. Edit. λαὸν στένονται.

236 ἀσθενῆ τε εἴρεται. Coisl. ἀσθενῆς εἴρεται.

METRICA VERSIO.

Scindens, ut est fas, copulans ut convenit.
Confusa nec enim copula est. Triadis sacra,
Nec nnitatis sectilis disjunctio.
Natura namque haud scindit, at hypostases
Confusionis prorsus expertes manent.

Sis firmus horum dogmatum custos velim.
Divina quæ lex imperat, fac sedulus,
Cunctaque disce mysticas theorias,
Sublunde crescent, nec tumens fastu tamen :
Sic major etenim gratia existet tibi.
Videsne Mosem, servulū fidum Dei,
Probitatis omnis specimen, atque imaginēn?
Nonne Phariorum cum prius sapientiam
Didicisset omnen, regia altus in domo,
Sponte fugitivus, pauper et sponte exstitit,
Sequensque rura, dapibus Ἀgypti onnibus

B Pastoris inopem prætulit mensam, ac decus
Regale calcans, maluit vitam asperam,
Admissus ingens donec ad spectaculum,
Tandem ipse vidit angeli mysterium,
Qui se intuendum dederat ardenti in rebo.
Post consecutus gratiam hanc, ut Numinis
Dicta aure caperet primus, hanc et vim insuper,
Populo ut gementi solveret jugum grave,
Suosque regeret calculo ætherei Patriis,
Ad culmen istud vectus haud attollitur,
Verum indiscutib. se statim et bliesum vocat,
Ac desstitutum robore, ut de se infime
Dum sentit, binc vim servet et robur suum.
Hujus tuere sedulus vita typum,
Mosem simulando, Mosis et mores probos.
Ac disciplinas, que vigent Græcos apud,

Ποτερ δικαστής, ἐννομον ψήφον φέρων,
Τηρητεσθίσας τάχον, ὃς ἔστι πρέπον,
Τῇ τῶν ἀληθῶν δογμάτων παρθῆσαι,
Τῇ πανούρῃ τε τῶν Γραφῶν θεωρίᾳ.
245 Καὶ τὰρ δικαιον τὴν σοφίαν τοῦ Πνεύματος,
Ἀνοθεν οὖσαν, ἐκ Θεοῦ τὸν ἀργυρόνην,
Δέσποιναν εἶναι τῆς κάτω παιδεύσεως,
Ποτερ θεραπαίνης, μὴ μάτην φιασαμένης,
Τηρητεσθίσας δὲ κοσμίους εἰσιθέματας.
250 Τῇ τοῦ Θεοῦ γάρ ἡ κάτω δουλεύστω.
Πλὴν δὲλλ' ἐκεῖνο προσαθέσθεν μάλιστά σοι
Προσήκον· οὐχ ἀπαστούς βίβλους ἀσφαλής,
Ἡ σεμνὸν δνομα τῆς Γραφῆς κακτημάνη.
Εἰσιν γάρ, εἰσὶν οὗτοι δὲ φευδόνυμοι
255 Βίβλοι· τινὲς μὲν ἔμματοι, καὶ γένοντες,
Ὡς δὲν τις εἴποι, τῶν ἀληθείας λόγων·

A Al δὲν νόθος τε καὶ λίτις ἑπισφολεῖται,
Ὄς παράσημα καὶ νόθης νομίσματα,
Ἄ βασιλεώς μὲν τῇ ἐπιγραφῇ φέρει,
260 Κιβόθια δὲστι, ταῖς θαλαὶ δολούμενα.
Τούτους χάριν σοι τῶν θεοπνεύστων ἡρῷ
Βίβλων ἀλάστην· ὡς δὲν εἰκρινῶς μάθης,
Τὰς τῆς Παλαιᾶς πρώτα Διαθήκης ἡρῷ.
Ἡ Πεντάτευχος τὴν Κτίσιν, εἰτε 'Ἐξοδον,
265 Λευκτρικὸν δὲ τὴν μάστιν ἔχει βίβλου,
Μετοὶ Ἀριθμοῖς, εἰτα Διετροφόμιον.
Τούτους θησαῦρον προστίθει, καὶ τοὺς Κριτάς.
Ἐπειτα τὴν 'Ροΐθ, Βασιλεῶν τε τέσσαρας
Βίβλους, Παραλειπομένων δέ γε ξυνωρίδε·
270 Εὐδράς ἐπ' αὐταῖς πρώτος, εἴδ' δε δεύτερος.
Ἐῆγε στιχηρὰς πάντες σοι βίβλους ἡρῷ·
Στεφάνεος διδοὺς ποικίλων παθῶν Ήρώ·

Tanquam judex, consonam legibus sententiam ferens,

Subscrivere iubeto, ut par est·

Verorum dogmatum libertati,

Et sapientissime Scripturarum meditationi.

245 Etenim æquum est sapientiam Spiritus,

Quae celestis est et a Deo profecta,

1102-1103 Dominam esse terrena disciplinæ,

Velut ancilæ, ne frustra inflectur,

Sed ministrare convenienter assuecat.

250 Sapientia enim divina terra servit.

Præterea autem istud scire maxime tibi

Convenit: non omnis liber per certo habendus,

Qui venerandum Scripturæ nomen preferit.

Sunt enim, sunt (ut nonnunquam illi) inscripti falsis nominibus

255 Libri: nonnulli quidem intermedii sunt ac vicini,

Ut ita dixerim, veritatis doctrinæ;

Alli vero spuri et magnopeire periculosi,

Velut falso signata et spuriis numismata,

Quæ regis quidem inscriptionem hubent,

260 Sed tamen nota sunt, et vitiosa materie confecta.

Propterea tibi divina afflatos Spiritu recenserbo

Singulos libros; alique ut rem perspicue noveris,

Libros Veteris Testamenti primum referam.

Pentateuchus continet Genesim, deinde Exodum,

265 Leviticum, qui medius est liber,

Post quem Numerus, postremo Deuteronomium.

His adde Josue et Judices;

Postea Ruth, et Regum quatuor

Libros, Paralipomenon par unum;

270 Secundum hos, Esdras primus et secundus.

Exinde versu conditos quinque tibi libros commemoraho :

Coronati certoinibus variarum calamitatum librum Jobi ;

243 Ηγέρση. Definition.

248 Φυσιογρ. Ita cod. Coislinianus, et Com-
bustius. Edit. φυσιογρ.

251 Προσγαμθεῖν. Coisl. προμαθεῖν.

250 Φέρει. Coisl. ξητεῖ.

262 Βίβλων. Ita edit. et quidem bene. Coisl. contra metrum βίβλον.

263 Πρώτα. Coisl. πρώτας.

265 'Ἐχει βίβλον. Coisl. βίβλου ξητεῖ.

269 Συνωρίδα. Βίνος λίβρος.

METRICA VERSIO.

Judex ut æquum calculum ferens, jube,
Ut fas et æquum est, instar ancilæ, obsequi
Professioni dogmati verissimi.
Studiisque sacrae paginae. Justum est enim
Ut sophia sancti Spiritus, que cœlite
Profluxit aula, venit et summa a Deo,
Ut domina præstet inferæ sapientiæ,
Famulaque ritu discat haec non turgidum
Concipere fastum, jussa sed promptè exequi.
Servire superge nam decet certe inferam.

Ast illud etiam convénit te disere :

Non totus omnis est liber, sacri Libri
In fronte nomen quisquis augustum gerit.
Sunt namque, falsum qui gerant nomen, libri.
Sunt medi, ab illis dissiti haud sane procul,
Quos esse veros nullus est qui deneget;

B Ac rursus alii sunt notbi atque noxiil,
Adulterinos cernere est nummos velut,
Inscriptionem regiam qui cum gerant,
Notbi tamen sunt, ære, non auro editi.
Ipse ergo, sacri Codicis pandans tibi
Omnes libellos; quoque noscas planius,
Primum Vetusti Fœderis dicam libros.

In Pentatecho Genesim habes, et Exodum,
Leviticumque, sede qui medius est situs,
Numeros; secunda Lex locum alterum obtinet.
His adde Iesum; mox sequuntur Judices,
Ruth deinde, Regum quatuor libri simul :
Paralipomenon adiice his libris duos :
At genitus Esdras sequitur hos statim liber.
Tum quinque versu conditos libros habes,
Job cui pakestre plurime cinqunt caput,

Ψαλμῶν τε βίβλον, ἐμμελὲς φυχῆς ἀκος,
Τρεις δ' αὐτὸς Σολομόντος τοῦ σοφοῦ, Παρομίας,
275 Ἐκκλησιαστὴν, Ἀσμάτα τῶν φύματων.
Ταῦτας προφήτας προστίθει τοῖς δύο εἰδώλοις,
Ὕπηρ πρότος, εἰτ' Ἀμύκ τὸν δεύτερον,
Μιχαὴλ, Ιοὴλ, Ἀβδέλαν, καὶ τὸν τύτον
Ἰωάννην αὐτὸν τοῦ τριτημόρου πάθους
280 Ναούμ μετ' αὐτούς, Ἀβδακούμ, εἰτ' Ἐννατον
Σορούλαν, Ἀγγαλὸν τε καὶ Ζαχαρίαν,
Διδύμην τε διγέλον Μαλαχίαν.
Μεθ' οὓς προφῆταις μάθοντες τέσσαρας,
Περῆφησασθην τὸν μέγαν Ἡσαΐαν,
285 Ιερεμίαν τε συμπαθή, καὶ μυστικὸν
Ιεζεκιὴλ, ἔσχατον δὲ Δανιὴλ,
Τὸν αὐτὸν Ἐργατὸν καὶ λόγιος σοφώτατον.

Psalmorum etiam librum, modulatum anima remedium;

Tres libros sapientis Salomonis, Proverbia,

275 Ecclesiastem, et Canticum canticorum.

His jungito duodecim prophetas,

Osee primum, deinde Amos secundum,

Michæam, Joel, Abdiam, et Jonam

Typum trium dierum passionis;

280 Nabum post ipsos, Abacuc, deinde nonum

Sophoniam, Aggæum, et Zachariam,

Binominemque angelum Malachiam.

Post hos discē prophetas adhuc esse alios quatuor,

Intrepidum magnum Isaiam,

1104-1105 285 Jeremiam ad misericordiam propeusum, et mysticum

Ezechielem, postremum Danielem,

Eudem factis et verbis sapientissimum.

His addunt Esther nonnulli.

Novi Fodēris nunc mihi tempus est libros numerandi.

290 Evangelistas recipias quatuor tantum,

Mauthaeum, deinde Marcum, cui Lucan tertium

Addens, numera Ioannem tempore

Quartum, sed primum sublimitate doctrinæ.

Tonitruī enīū librum merito hunc appello,

295 Quippe qui magna voce insonuit Dei Verbum.

Recipias etiam Lucæ librum secundum,

In quo narrat Res gestas per orbem ab apostolis.

Vas deinde addito electionis,

Centium praecōnē, apostolum

300 Paulum, qui sapienter scripsit Ecclesiis

Epistolas bis septem, ad Romanos unam,

Cui jungendæ sunt ad Corinthios duæ,

275 Φυχῆς. Coisl. φυχῶν.

279 *Τριημέρον.* Figuram illius qui tercia die a Ieo ad vitam rediit.

282 *Ἄττελοι Μαλαχίας.* Hebraicam vocem redidere Septuaginta Interpretes, quæ postea vox una cum interpretatione in textum admissa : quod Theodoretus, Hieronymus, aliquæ veteres et recentiores observarunt.

285 *Kai μυστικῶν.* *Mysticum* appellat Ezechiel, quod plura habeat mystice, seu altiore sensu

A Τούτοις προσεγκρίνουσι τὴν Ἐσθῆτην τινες.

Καὶνῆς Διαθῆτης δῶρα μοι βίβλους λέγειν.

290 Εὐαγγελιστὰς τέσσαρας δέχουν μόνους.

Μαθαῖον, εἰτα Μάρκον, ὁ Λουκᾶς τρίτον

Προσθεῖται, ἀριθμεῖ τὸν Ἰωάννην χρόνῳ

Τέταρτον, ἀλλὰ πρώτον ἔψει δογμάτων.

Εργοῦται γάρ οὐδὲ τούτον εἰλέσθως καλῶ,

295 Μέγιστον τὴν ιχθύαντα τῷ Θεῷ Αἴγαψ.

Δέκα δὲ βίβλοι Λουκᾶς καὶ τὴν δευτέραν,

Τὴν τῶν καθολικῶν Πράξεων ἀποστολῶν.

Τὸ σκεῦος δέξιος προστίθει τῆς ἀκλογῆς;

Τὸν τῶν θνῶν κήρυκα, τὴν ἀπόστολον

300 Παύλον, σορός γράψαντα τὰς Ἐκκλησίας

Ἐπιστολὰς θὺς ἐπεδεῖ, Ρωμαίων μιαν,

Ἡρχὴ συνάπτειν πρὸς Κορινθίους δύες,

τὸν τρίτον τούτον εἰλέσθως καλῶ,

METRICA VERSIO.

Ei mentis ægræ pharmacum Psalmos sacros,
Salomonis etiam tres libros, Paroemias,
Ecclesiastem, canticorum Cantica.
His ter quaternos junge jam vates sinul,
Oseam, et Amos, atque Michæam insuper,
Quartumque Iοel, Abdiam, Jonam, typum
Reversi ad auras tertio a lebte die,
Nahum, Abacucque, qui loco nouo insidet,
Sophoniam, et Aggæum, Zachariam, ultimum,
Nonem duplex cui est, angelum Malachiam,
Post hos prophetæ disce qui sint quatuor :
Non trepidus ore primus est Isaías,
Alter Jeremias condoleas, et mysticus
Ezechiel inde, et ultimo Daniel loco,
Rebusque, dictis et simul, mire sagax.

B Sunt qui libellum his copulent sancte Estheris.

Nunc jam Recensis audias Pacti libros :

Evangelistas quatuor solum cape.

Mauthaeus omnes anteit, Marcus statim,

Lucasque sequitur, quarta Ioanni datur

Sedes ; at alii est prior, si dogmata

Spectes. Vocatur jure nam tonitruī

Proles : Dei nam maxime insonuit Αἴγαψ.

Lucas quoque librum jungito his rursum akterun,

Apostolorum Gestā qui fuse cauit.

Electio adde vas, Apostolum,

Qui præco celestis genitum semper fuit,

Scriptisque scite Litteras quatuordecim

Ad Christianos, civibus Romæ unicam,

Bimaris Corinthi scripsit ad cives duas,

Τὴν πρὸς Γαλάτας τε, καὶ τὴν πρὸς Ἐφεσίους, μεδ' ἡνὶ Α Νόδον λέγουσιν. Οὗτος ἀφευδέστατος
 Τὴν ἐθίσποτος, ἕτα τὴν γεγραμμένην
 303 Κολοσσαῖται, Θεσσαλονικεῖται δύο,
 Άνοι Τιμοθέῳ, Τίτῳ δὲ καὶ Φίλημονι,
 Μίαν ἐκτερῷ, καὶ πρὸς Ἐβραιοὺς μίαν.
 Ταῦτα δὲ φασὶ τὴν πρὸς Ἐβραιοὺς νόθον,
 Οὐκ εὖ λέγοντες· γνωσα γάρ οὐχάρις.
 310 Εἰεν, τι λοιπόν; Καθολικῶν Ἐπιστολῶν
 Τοὺς μὲν ἑπτά φασιν, οἱ δὲ τρεῖς μάνας
 Χρῆστος δέχεται, τὴν Ἰακώβου μίαν,
 Μίαν δὲ Πέτρου, τὴν τ' Ἰωάννου μίαν.
 Τοὺς δὲ τὰς τρεῖς, καὶ πρὸς ἀνταῖς τὰς δύο
 315 Πέτρου δέχονται, τὴν Ἰωάννου δὲ ἔξιδέμαν.
 Τὴν δὲ Ἀποκάλυψιν τὴν Ιωάννου πάλιν
 Τινὲς μὲν ἐκτίνουσιν, οἱ πλεῖον δὲ γε

Una ad Galatas, et una ad Ephesios, post quam
 Una ad Philippenses, item ea quæ scripta est
 305 Ad Colossenses, ad Thessalonicenses duæ,
 Due Timotheo, Tito et Philemoni,
 Una unicuique, et ad Hebreos una.
 Nonnulli autem dicunt epistolam ad Hebreos esse spuriam,
 Nec recte dicunt. Genuina enim est gratia.
 310 Quidquid sit, quid supererat? Catholicas epistolulas
 Nonnulli quidem septem numerant, alii autem tres duntaxat
 Recipiendas esse aiunt, Jacobi unam,
 Unam Petri, et Joannis unam.
 Quidam autem tres (Joannis Epistolulas), ac præterea duas
 315 Petri recipiunt, et unam Iudeæ, quæ septima est.
 Apocalypsim autem Joannis
 Quidam quidem admittunt, para vero major
 Spuriam assertunt. His certissimum
 Canon tibi sit divinarum Scripturarum;
 320 Quibus si obsecutus fueris, effugies mundi laqueos,
 Inanæ spes proiectionis humi,
 Divitias fugaces larga manu
1106-1107 Effundes pauperibus, unde certissima te manet messis.
 In coemus enim, quod sic seminas, condis.
 ¶ 325 Christum sequere, sapiens Dei Verbum,
 O ter beate, o ter felix tu,
 Pluribus tum senibus, tum juvenibus tanquam astrum micans,
 Splendet enim ipsis sideribus clarius pia vita.
 Et te prophetarum, martyrum, apostolorum
 330 Chorus circumstantis, velut proprium membrum,
 Cingit corona, premittens triumphalem plausum.
 Tu vero carpens immortalem gloriam, tunc lataberis,

304 Τίτρ. Ita Coisl. Edit. τοιζ.
 309 Γρηγορία τίτρ. οὐχάρις. Paulum enim omnino
 sapit.
 313 Ἐξεδόμηρ. Haec omnes epistolas vere capi-
 nicas Scripturae partes agnoverunt Gregorius. Verum
 idem non affirmat de Apocalypsis libro. Illius quippe
 scatæ dubitabant plures, ac inter Scripturas libros
 recensendae esset Apocalypsis; nec Ecclesiæ iudicio
 illis definita erat. Nuac, cum communis Ecclesiæ con-
 sensu in canonorum librorum numerum recepti

Κανὼν μὲν εἴη τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν,
 320 Αἵ τι εἰ σὺ πεισθῆς, ἐκφυγεῖς κύριον πάγας,
 Ματαιότητα δὲ ἀπίστων ἀλήσις κάτω,
 Πλούτον δὲ τὸν φεύγοντα δαψίλες χερὶ^τ
 Σπειραῖς πένησιν, δασφαλὰς μένων θέρος.
 'Ἐν οὐρανοῖς γάρ τὸ σταράν θησαυρεῖς.
 325 Χριστῷ δὲ ιποιοτῷ σοφῷ Θεού Λόγῳ.
 'Ω τρισμαχάριστος, ὁ τρισιλίνος σύ γε,
 Πολλοὶ γέρουσι καὶ νέοις δαστήρ φανεῖς·
 Λάρμαι γάρ δαστρῶν μᾶλλον εὐσεῆς βίος.
 Καὶ στο προφητῶν, μαρτύρων, ἀποστόλων
 330 Χορὸς περιστάτε, δισπερ πολεῖστον μέλος,
 Στέφει προπέμπτους ἐπινίκιον κρότον.
 Τρυγῶν δὲ πάκυστον δέξαν, ήσθηση τότε,

sicut, tum Apocalypsis, tum alii ex Veteri Testa-
 mento libri nonnulli, quos omittit auctor carminis,
 In illis jam dubitate nefas esset. Vide supra, lib. I.,
 sec. I., carm. XII., ubi eosdem libros recenset Gre-
 gorius.

320 Ἐκχυντεῖς. Coisl. ἐκφύγοις.
 321 Πίγμει. Coisl. μήτατα.
 323 Ἀσχαλές μέτρων δέρος. Τυλισσιμαν εξα-
 etans messem.
 327 Ἀστρί. Vat. et Coisl. φωστήρ.

METRICA VERSIO.

Galatis et unam misit, unamque incolis
 Ephesi, Philippis et Colossis unicam,
 Thessalonicae civibus binas, duas
 Timotheo, et unam cum Tito Philemoni,
 Unamque Hebreos denique, atque banc ultimam,
 Quidam flecti sint qui notam hanc esse asserant,
 Errore duci: tota nam Paulum sapit.
 Restat catholicas Litteras dicat ut tibi.
 Haec esse septem dicitant quidam: negant
 Debere quidam suscipi piores tribus,
 Joannis unam, Petri et Jacobi unicam.
 Joannis alii tres volunt, binas Petri
 Recipi, et Iudee septimam. Rursum librum,
 Arcana rerum degeti qui plurima,
 Quidam inscrindum Codici sacro assurunt:

B Nonnum est major pars ait rursum altera.
 Canou hic sacri certus est voluminis;
 Cui si obsecutus, labilis mundi plaga
 Fugies, inanæ spesque proiectionis humi,
 Opesque fluxas uberi spargeat manu
 Pauperibus, unde tutta te messis manet.
 Nam semen istud condis in celo tuum.
 Christum et sequaris sedulus, Verbum Dei,
 O te, beatum, terque felicem et quater,
 Ut qui juvenis ac senum irradiae gregi:
 Pia vita sole clarius namque emicat.
 Ac te prophetæ, martyres, apostoli,
 Hinc anubentes bincque te, membrum ut suum,
 Cingent coronis, et tuas palmas canent,
 Ac tum perennem gloriam carpens, choros

Μέσος χορεύων ἀγγέλων στεφθόρος.

Ἐρέσσος, καὶ μέμνησο τὸν γεγράμμαν.

333 Τὴν αερνότητος, ἀγνείας τ' ἀσκήσεως

Ἐμψυχον εἰκόνα, πιστώς τε σφραγίδα,

Imminuit angelis chorus dicens, corollis redimitus.

Vale et memor esto quae hic scripta sunt.

335 Honestatis, castitatis, pietatis

Vivam imaginem, fideique signaculum

Saluta nomine meo Olympiadem materteram tuam.

Si cupis, Seleuce, scire numerum iamborum,

Tres centurias esse scito, tres decades, tres monadas.

340 Semper enim te, fili, Trinitatis amicum esse desidero.

357 Τὴν δελαν. *Materteram*, forte *amitam*: nam
vos utrumque significat. Cois. τὴν σὴν τεττίζα, nu-
tricem tuam.

340 *Elvai*. In cod. Cois. Carmen istud hoc versu
clauditur: Τῷ συντελεστῇ τῶν κατὸν θεῷ χάρις,
qui quidem non est Gregorii, sed librarii, qui ab-

Αὐλοπιάδα προσειπε τὴν δελαν τεῖν.

“Ην ἐθέλεσα, Σέλευκε, μαθεῖν τὸν ἀριθμὸν λέμβων,

Τρεῖς ἔκανοντάς: Ισθι, τίσας δεκάδας, μονάδας τρισ.

340 Αἱτι λάρ σε, τέκος, Τριάδος φίλον εἴγομαι εἶναι.

soluto opere agit Deo gratias : nimur in codice

extremum istud est carmen. — Notandum est in

iamborum numerum non adduci a Gregorio qua-

tuo ultimos, qui salutaciones tantum exhibent.

CAILLAU.

METRICA VERSIO.

Ducensque sanctis cum angelis, ketaberis.

Vale, hacque scripta ne tue menti excidant.

Gravitate omnis, castitatis, et pie

Vitz tabellam, praditam ingenti fide,

Velim salutes nomine meo Olympiam.

Scire, Seleuce, cupis quot iambica carmina sint

[hic?]

Tres sunt: centuriae, decades tres, ac mouades tres.

Opto eteles Trias ut tibi sit charissima semper.

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

S. GREGORIUS THEOLOGUS, ARCHIEPISCOPUS CONSTANTINOPOLITANUS.

PRÆFATIO A. B. CAILLAU.

Art. II. — De nondum editis a Maurinensi congrega-
tione Gregorii operibus. 11

Art. III. — De Benedictisorum in preparanda editione 11

methodo. 17

Art. IV. — De adibitis in edendo hoc volumine curis. 17

EPISTOLE S. GREGORII.

21

Epistola I. — Basilio sodali.	21	XXXVI. — Eudem.	78	LXXI. — Eudem.	135
II. — Eudem.	21	XXXVII. — Sophronio.	78	LXXII. — Gregorio Nysseno.	135
III. — Evagriο.	23	XXXVIII. — Themistio.	79	LXXIII. — Eudem.	135
IV. — Basilio.	25	XXXIX. — Sophronio.	79	LXXIV. — Eudem.	135
V. — Eudem.	27	XL. — Basilio Magno.	82	LXXV. — Vitaliano.	139
VI. — Eudem.	50	XLI. — Ad Cesarienses.	83	LXXVI. — Gregorio Nysseno.	139
VII. — Cesario.	51	XLII. — Eusebii Samosatensi	epi-	LXXVII. — Theodosio.	142
VIII. — Basilio.	54	scopo.	87	LXXVIII. — Theodosio.	147
IX. — Amphiliocchio.	55	XLIII. — Ad episcopos.	90	LXXIX. — Simplicie.	150
X. — Candidiano.	55	XLIV. — Eusebii Samosatensi.	91	LXXX. — Endoxio rhetori.	154
XI. — Gregorio Nysseno.	42	XLV. — Basilio.	94	LXXXI. — Gregorio Nysseno.	155
XII. — Nirobulo.	43	XLVI. — Eudem.	95	LXXXII. — Altypio.	155
XIII. — Amphiliocchio.	46	XLVI. — Eudem.	95	LXXXIII. — Eudem.	155
XIV. — Cesario.	46	XLVII. — Eudem.	98	LXXXIV. — Eudem.	158
XV. — Lolliano.	47	XLIX. — Eudem.	102	LXXXV. — Eudem.	158
XVI. — Eusebii episcopo Cesaree.	50	L. — Eudem.	102	LXXXVI. — Eudem.	158
XVII. — Eudem.	51	LI. — Nicobolo.	104	LXXXVII. — Philagrio.	159
XVIII. — Eudem.	51	LII. — Eudem.	107	LXXXVIII. — Nectario archiepiscopo	
XIX. — Basilio.	51	LIII. — Eudem.	110	Constantinopolis.	162
XX. — Cesario.	54	LIV. — Eudem.	110	LXXXIX. — Besporio Coloniensi.	163
XXI. — Sophronio prefecto.	55	LV. — Eudem.	110	XC. — Procopio.	163
XXII. — Eudem.	58	LVI. — Thecle.	110	XCI. — Nectario archiepiscopo Con-	
XXIII. — Cesario.	58	LVII. — Eudem.	111	stantinopolis.	166
XXIV. — Themistio.	59	LVIII. — Basilio.	114	XCI. — Philagrio.	166
XXV. — Amphiliocchio.	59	LIX. — Eudem.	118	XCI. — Sophronio prefecto.	167
XXVI. — Eudem.	62	LX. — Eudem.	119	XCIV. — Amazonio.	167
XXVII. — Eudem.	62	LXI. — Aerio et Altypio.	119	XCV. — Leonito.	167
XXVIII. — Eudem.	62	LXII. — Amphiliocchio.	123	XCVI. — Hypatio.	170
XXIX. — Sophronio praesidi.	63	LXIII. — Eudem.	125	XCVII. — Herculiano.	170
XXX. — Philagrio.	66	LXIV. — Eusebii Samosatensi.	126	XCVIII. — Ad eos qui rempublicam	
XXXI. — Eudem.	67	LXV. — Eudem.	127	administrant.	171
XXXII. — Eudem.	70	LXVI. — Eudem.	150	XCIX. — Homophrosio.	171
XXXIII. — Eudem.	74	LXVII. — Juliano.	131	C. — C. Gigasio.	174
XXXIV. — Eudem.	75	LXVIII. — Eudem.	134	CI. — Ad Ciedonum presbyterum.	175
XXXV. — Eudem.	78	LXIX. — Eudem.	134	CII. — Ad eundem.	194

CIII. — Palladio.	202	CL. — Asterio.	255	CXXVIII. — Nemesio.	553
CIV. — Olympio.	203	CII. — Nectaris.	255	CXIX. — Eadem.	554
CV. — Eadem.	206	CIII. — Theodoro.	258	CC. — Eadem.	557
CVI. — Eadem.	206	CIII. — Bosphorus Coloniensis.	259	CXI. — Eadem.	557
CVII. — Cledonio.	207	CLIV. — Olympio.	259	CII. — Ad Nectarium Constantino-	
CVIII. — Eadem.	207	CLV. — Asterio.	262	politani.	550
CIX. — Eadem.	207	CLVI. — Eadem.	263	CCII. — Valentiniiano.	554
CX. — Palladio.	207	CLVII. — Theodoro.	263	CCIV. — Adelphio.	558
CXI. — Eulalio.	210	CLVIII. — Eulalio.	266	CCV. — Eadem.	559
CXII. — Celeusio.	210	CLIX. — Theodoro.	266	CCVI. — Eadem.	559
CXIII. — Eadem.	210	CLX. — Eudem.	267	CCVII. — Jacobo.	545
CXIV. — Eadem.	210	CLXI. — Eadem. ¹	267	CCVIII. — Eadem.	546
CXV. — Theodoro.	211	CLXII. — Eadem.	267	CCIX. — Castorius.	546
CXVI. — Eulalio.	211	CLXIII. — Eadem.	270	CCX. — Eadem.	547
CXVII. — Eadem.	214	CLXIV. — Timotheo.	271	CCXI. — Cyriaco.	547
CXVIII. — Eadem.	214	CLXV. — Eadem.	274	CCXII. — Sacerdoti.	550
CXIX. — Palladio.	214	CLXVI. — Eudem.	275	CCXIII. — Eadem.	550
CXX. — Helladio.	214	CLXVII. — Helladio.	278	CCXIV. — Eadem.	550
CXXI. — Theodoro.	215	CLXVIII. — Photio.	278	CCXV. — Eadem.	551
CXXII. — Eadem.	215	CLXIX. — Strategio.	278	CCXVI. — Endoclo.	551
CXXIII. — Eadem.	218	CLXX. — Palladio.	279	CCXVII. — Eadem.	554
CXXIV. — Eadem.	218	CLXXI. — Amphilius.	279	CCXVIII. — Eadem.	555
CXXV. — Olympio.	218	CLXXII. — Helladio.	282	CCXIX. — Helladio.	558
CXXVI. — Eadem.	219	CLXXIII. — Postumiano.	282	CCXX. — Eadem.	559
CXXVII. — Helladio. ²	222	CLXXIV. — Eudoxio rhetori.	283	CCXXI. — Homopronoph.	562
CXXVIII. — Procopio.	222	CLXXV. — Eudem.	283	CCXXII. — Theclia.	563
CXXIX. — Eadem.	223	CLXXVI. — Eudem.	287	CCXXIII. — Eadem.	563
CXXX. — Eadem.	226	CLXXVII. — Eudem.	287	CCXXIV. — Africano.	567
CXXXI. — Olympio.	226	CLXXVIII. — Eudem.	290	CCXXV. — Eliebicho.	570
CXXXII. — Satorino.	227	CLXXIX. — Eudem.	294	CCXXVI. — Anystio.	570
CXXXIII. — Victor.	227	CLXXX. — Eudem.	295	CCXXVII. — Urs.	570
CXXXIV. — Eudem.	230	CLXXXI. — Saturnino.	295	CCXXVIII. — Pansophio.	571
CXXXV. — Sophronio prefecto.	230	CLXXXII. — Gregorio Nysseno.	295	CCXXIX. — Eudem.	571
CXXXVI. — Modatio exercitus ducl.	231	CLXXXIII. — Theodore episcopo.	298	CCXXX. — Theodosio vel Theodore.	
CXXXVII. — Eadem.	234	CLXXXIV. — Amphilius.	502	571	
CXXXVIII. — Bosphorus Coloniensi.	234	CLXXXV. — Nectario.	503	CCXXXI. — Eusebio amico.	574
CXXXIX. — Theodoro.	235	CLXXXVI. — Eudem.	506	CCXXXII. — Diocli.	575
CXL. — Olympio.	235	CLXXXVII. — Endoxio.	506	CCXXXIII. — Abrahio.	575
CXL. — Eadem.	239	CLXXXVIII. — Stagirio.	507	CCXXXIV. — Olympiano.	578
CXLII. — Eadem.	243	CLXXXIX. — Eustochio sophiste.	507	CCXXXV. — Adamantio.	578
CXLIII. — Eadem.	243	CXC. — Eudem.	510	CCXXXVI. — Libanio sophista.	579
CXLIV. — Eadem.	246	CXI. — Eudem.	514	CCXXXVII. — Macedonio.	579
CXLV. — Veriano.	247	CXII. — Stagirio.	514	CCXXXVIII. — Monachis.	579
CXLVI. — Olympio.	250	CXIII. — Procopio.	515	CCXXXIX. — Epiphilio.	582
CXLVII. — Asterio.	251	CXIV. — Eudem.	518	CCXL. — Metetio.	582
CXLVIII. — Eadem.	254	CXCV. — Gregorio presidi.	518	CCXLI. — Abugrio.	583
CXLIX. — Georgio.	255	CXCVI. — Ecebolio.	519	CCXLII. — Peiro.	583
		CXCVII. — Gregorio Nysseno.	522	CCXLIII. — Evagrio monacho.	585
				CCXLIV. — Ad Basilissam.	586
Monitum de S. Gregorii testamento.	587	XXXL. — Hymnis alius.		590	
TESTAMENTUM S. GREGORII.	589	XXXII. — Hymnus vespertinus.		591	
Monitum de S. Gregorii carminibus.	595	XXXIII. — Actio gratiarum.		594	
CARMINA S. GREGORII.	598	XXXIV. — Alia gratiarum actio.		595	
LIBER I. — Poemata theologica.	598	XXXV. — Precatio ante Scriptura lectionem.		595	
SECTIO I. — Poemata dogmatica.	598	XXXVI. — Precatio ante iter suspendum.		598	
I. — De Patre.	598	XXXVII. — Alia de prospero itenere precatio.		599	
II. — De Filio.	402	XXXVIII. — Alia precatio.		599	
III. — De Spiritu sancto.	407	SECTIO II. — Poemata moralia.		599	
IV. — De mundo.	413	I. — In laudem virginitatis.		599	
V. — De Providentia.	423	II. — Precepta ad Virgines.		599	
VI. — De eodem argumento.	450	III. — Exhortatio ad virgines.		651	
VII. — De substantiis mente praeditis.	458	IV. — Ad virginem.		659	
VIII. — De anima.	446	V. — Ad monachos in monasterio degentes.		661	
IX. — De Testamento et Adventu Christi.	453	VI. — De pudicitia.		643	
X. — De Incarnatione adversus Apollinarium.	463	VII. — De castitate.		647	
XI. — De Christi Incarnatione.	470	VIII. — Comparatio vitarum.		650	
XII. — De veris Scriptura libris.	471	IX. — De virute.		667	
XIII. — Patriarche filii Jacob.	475	X. — De virtute.		680	
XIV. — Plaga Egypti.	475	XI. — Dialogus cum mundo.		751	
XV. — Moyas Dogalopus.	475	XII. — De natura humanae fragilitate.		754	
XVI. — Elias et Elissa miracula.	478	XIII. — De eodem argumento.		754	
XVII. — Epigramma in templum Eliae, quod appellabatur.	479	XIV. — De humana natura.		755	
XVIII. — De Christi genealogia.	479	XV. — De exterioris hominis vitta'e.		766	
XIX. — Discipuli Christi docecentur.	487	XVI. — De vita itineribus.		778	
XX. — Miracula Christi secundum Mattheum.	487	XVII. — Variorum vita generum beatitudines.		782	
XXI. — Miracula Christi secundum Marcum.	491	XVIII. — De vita humana.		786	
XXII. — Miracula Christi secundum Lucam.	491	XIX. — De eodem argumento.		787	
XXIII. — Miracula Christi secundum Joannem.	494	XX. — De desiderio.		788	
XXIV. — Parabolae Christi et enigmata secundum Mattheum.	495	XXI. — De morte charorum.		790	
XXV. — Parabolae Christi secundum Marcum.	495	XXII. — De falsis amictis.		793	
XXVI. — Parabolae Christi secundum Lucam.	498	XXIII. — De eodem argumento.		799	
XXVII. — Parabolae Christi secundum omnes evangelistas.	498	XXIV. — Dialogus adversus eos qui frequenter jurant.		799	
XXVIII. — Tempestas a Christo sedata.	506	XXV. — Adversus iram.		814	
XXIX. — Hymnus ad Deum.	507	XXVI. — In nobilium male moratum.		851	
XXX. — Hymnus alius ad Deum.	507	XXVII. — De eodem argumento.		854	
		XXVIII. — Adversus opum omittentes.		856	
		XXIX. — Adversus mulieres se nimis ornantes.		861	

XXX. — Versus iambici acrostichi secundum omnes alphabeti litteras sic dispositi, ut quilibet iambicus in adhortationem aliquam desinal.	907	gubre.	1351
XXXI. — Disticha sententias.	910	XLVI. — Adversus carnem.	1352
XXXII. — Alias generis ejusdem sententias.	915	XLVII. — Ohjurgatio adversus partem animæ rationis expertem.	1353
XXXIII. — Tetrastichos sententias.	927	XLVIII. — In mortuum mundo.	1353
XXXIV. — Definitions minus exactæ.	946	XLIX. — Luctus.	1343
XXXV. — De philosophicis paupertate.	966	I. — Contra diabolum in morbum.	1356
XXXVI. — De eodem argumento.	966	II. — Carmen lugubre pro anima sea.	1354
XXXVII. — De patientia.	966	LIL. — Lamentatio.	1358
XXXVIII. — De eodem argumento.	968	III. — Lamentatio alia.	1358
XXXIX. — De fortuna et providentia.	968	IV. — Adversus diabolum.	1358
XL. — De rerum humarum vanitate.	968	V. — Diabolum a se depellit, ac Christum invocat.	1359
LITER II. — Poemata historica.	970	VI. — Adversus eundem.	1402
SECTIO I. — De seipso.	970	VII. — Adversus eundem.	1402
I. — De rebus suis.	970	VIII. — Adversus eundem.	1402
II. — Gregorij iugurrandum.	1018	IX. — Adversus eundem.	1403
III. — Itinerarium Constantinopolitanum.	1020	X. — Lamentatio.	1403
IV. — De seipso.	1022	LXI. — Supplicatio ad Christum.	1406
V. — Ad plebem Anastasiam.	1022	LXII. — Lamentatio ad Christum.	1406
VI. — Ad eosdem.	1024	LXIV. — Lamentatio alia ad Christum.	1406
VII. — Vale ad amicos dictum.	1024	LXV. — Alias lamentatio.	1407
VIII. — In iuvos.	1026	LXVI. — Alla ad Christum.	1407
IX. — In eosdem.	1026	LXVII. — De seipso.	1407
X. — Ad Constantinopolitanos sacerdotes, et ipsam ordinem.	1028	LXVIII. — Item de seipso.	1410
XI. — De vita sua.	1030	LXIX. — Oratio ad Christum.	1418
XII. — De seipso et de episcopis.	1063	LXX. — Alia oratio.	1418
XIII. — Ad episcopos.	1227	LXXI. — Precatio in morbo.	1418
XIV. — De seipso et adversus avidos acrostichum carmen.	1315	LXXII. — In exitu vite.	1419
XV. — De seipso post redditum ex urbe Constantinopolitana.	1320	LXXIII. — Carmen deprecatorium.	1419
XVI. — Sombium de Anastasie ecclesia, quam in urbe Constantini extrixit.	1354	LXXIV. — Supplicatio ad Christum.	1422
XVII. — De diversis vitæ generibus, et adversus falsos episopos.	1362	LXXV. — Lamentatio ad Christum.	1422
XVIII. — In iuvos.	1376	LXXVI. — Alias lamentatio.	1423
XIX. — Querela de suis calamitatibus.	1373	LXXVII. — Oratio ad Christum.	1423
XX. — Oratio ad Christum in morbo.	1379	LXXVIII. — Ad suam animam.	1426
XXI. — In diabolum.	1379	LXXIX. — Ad animam suam.	1426
XXII. — Carmen supplex.	1383	LXXX. — Ad seipsum.	1427
XXIII. — In secessione.	1383	LXXXI. — De eodem argumento.	1427
XXIV. — Precatio matutina.	1383	LXXXII. — De diabolum pugna.	1427
XXV. — Precatio vespertina.	1386	LXXXIV. — Lamentatio.	1450
XXVI. — Precatio postridiana.	1386	LXXXV. — Adhortatio ad seipsum, ut mentem ad Deum convertat.	1451
XXVII. — Luctus.	1386	LXXXVI. — Admiratio ad seipsum.	1451
XXVIII. — Carmen elegiacum.	1387	LXXXVII. — De Dei desiderio.	1454
XXIX. — De patientia.	1387	LXXXVIII. — Ad suam animam carmen Asacreonis.	1455
XXX. — De seipso.	1389	LXXXIX. — In morbum.	1442
XXXI. — Desiderium mortis.	1399	XC. — In sui ipsius et parentum mortem.	1446
XXXII. — De vita hojus vanitate sique incertitudine, communique omnium fine.	1500	XCI. — In ipsorum omnium sepulcrum.	1446
XXXIII. — Ad Christum.	1503	XCII. — Epitaphium sui ipsius et compendium ipsius vita.	1447
XXXIV. — In silentio jejanni.	1507	XCIII. — Aliud in seipsum.	1448
XXXV. — De eodem argumento.	1525	XCIV. — Aliud.	1450
XXXVI. — De eodem argumento.	1525	XCV. — Aliud.	1450
XXXVII. — De eodem argumento.	1525	XCVI. — Aliud.	1450
XXXVIII. — Hymns ad Christum post silentium in Paschate.	1526	XCVII. — Aliud.	1450
XXXIX. — In suos versos.	1530	XCVIII. — Aliud.	1450
XL. — In iuvos.	1538	XCIX. — Aliud.	1451
XLI. — Adversus Maximum.	1539	SECTIO II. — Poemata quæ spectant ad alios.	1451
XLII. — Erymnas suas luget, Christumque obsecrat ut sibi vita suam aferat.	1543	I. — Ad Heilenum pro monachis exhortatorium.	1451
XLIII. — Ad seipsum per interrogationem et responsionem.	1546	II. — Ad Julianum.	1478
XLIV. — In monachorum obrectatores, et ad falsi nominis monachos.	1550	III. — Ad Vitalianum.	1479
XLV. — De anima sum calamitatibus carmen lu-		IV. — Nicobuli filii ad patrem.	1506
		V. — Nicobuli patris ad filium.	1522
		VI. — Ad Olympiadem.	1512
		VII. — Ad Neomelum.	1551
		VIII. — Ad Seleucum.	1558

FINIS TOMI TRICESIMI SEPTIMI.

Buchbinderei
SCHWAB
München

Digitized by Google

